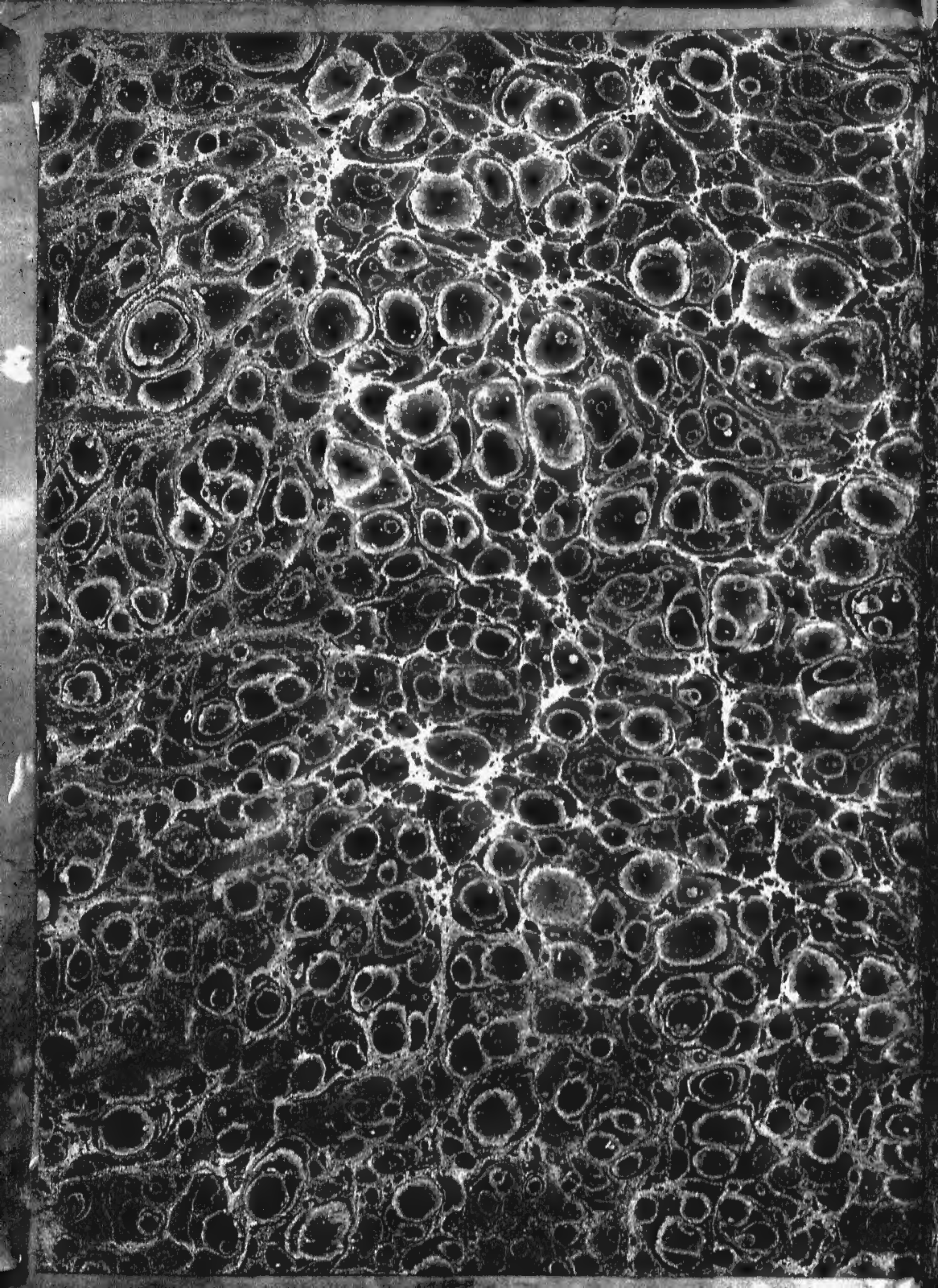
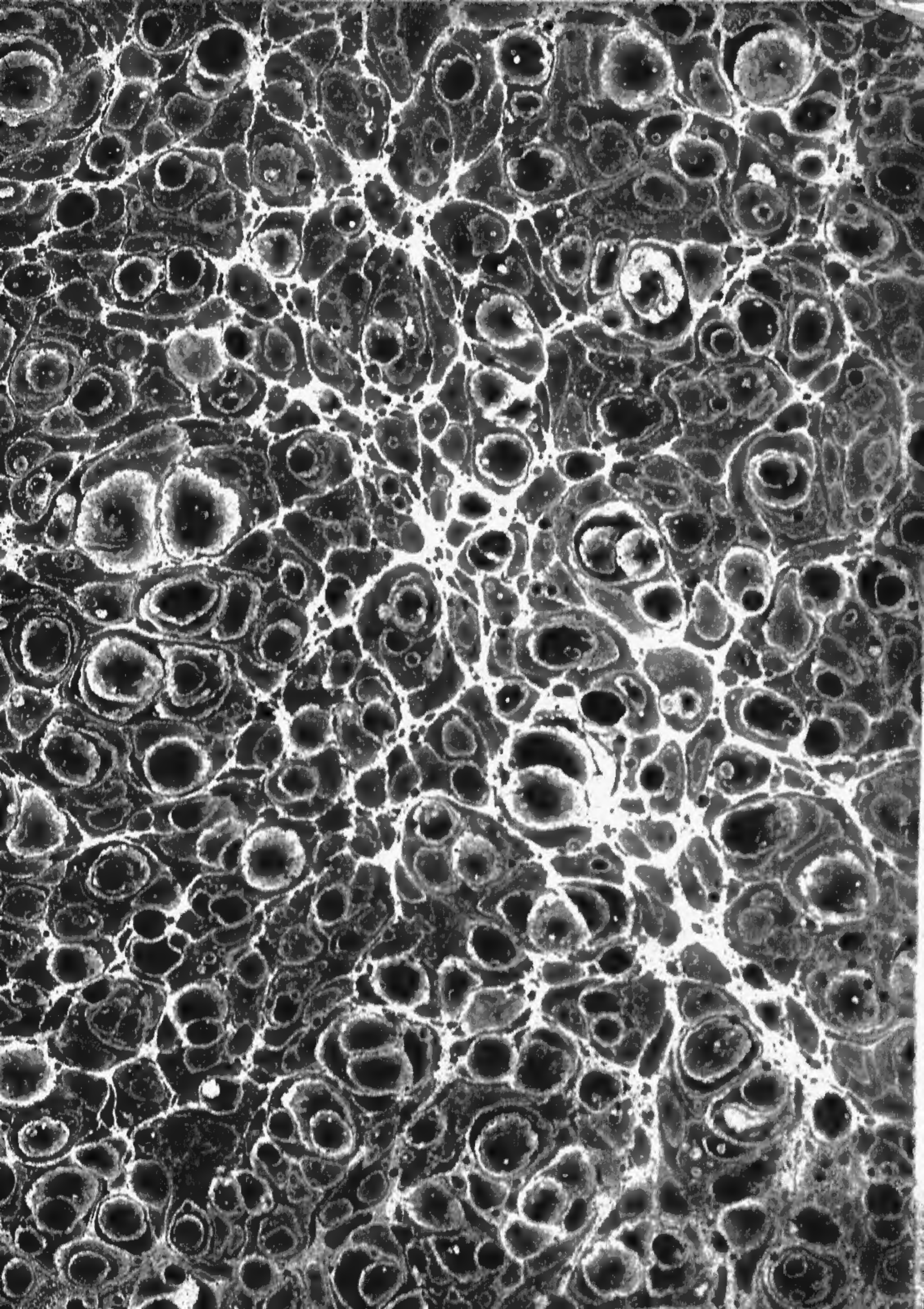
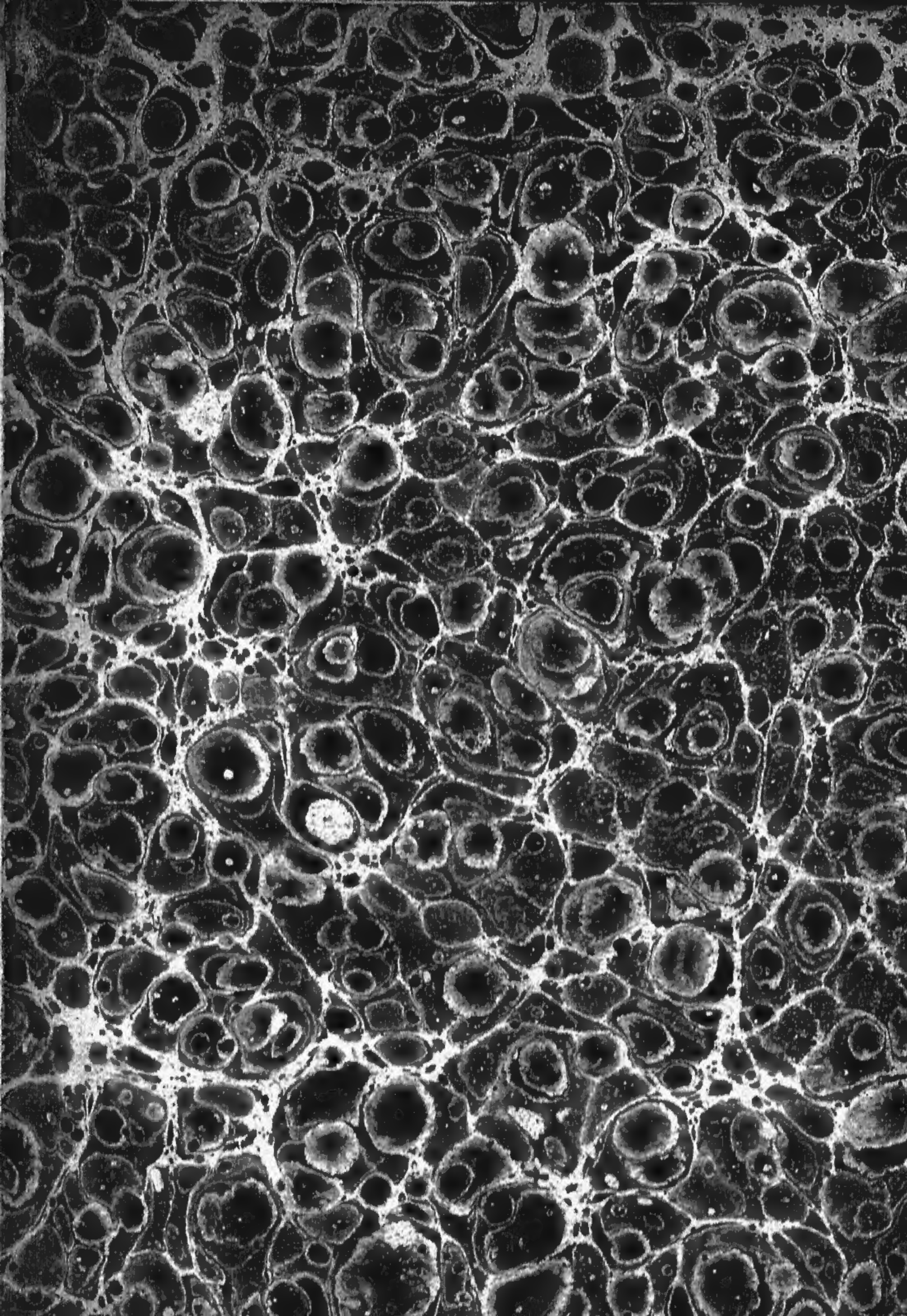
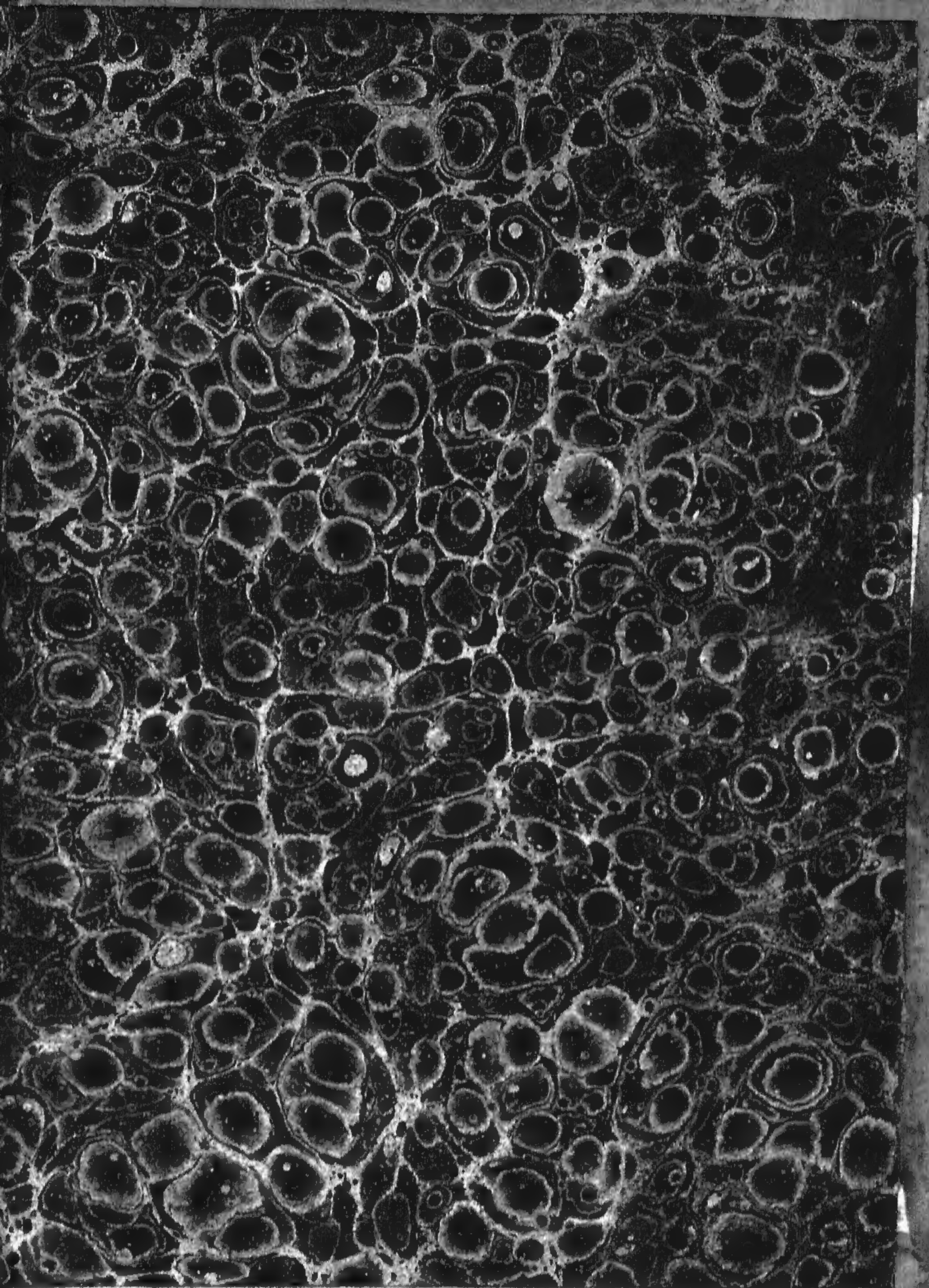

Prima pars operũ Johannis Gerson·

Johānes cancellarius parisieñ. Germano

suo charissimo Johanni ordinis celestinoꝝ. Inclinauit cor meū vel curiositas/vel vanitas/vel vt pie ꝯfido charitas illius cui dixit cor meū: deus cordis mei et pars mea deus in eternū/vt mihi describerē arma/scutū cordis ⁊ fidei/quale militiā mihi necessariā ⁊ accōmodā figuraret ꝑ p̄senti vita. que teste Job. est militia hoīs sup terrā/ Meditatus sum cū corde meo plurima. Tandē ascēdit mens in hūc affectū cordis/vt sibiipsi cor alatū et ignitū signatū signo thau aureo/poneret in etheris saphirini medio/radiātibus illic aureo colore/sole/luna ⁊ stellis/quatinus ego ꝑegrinus ⁊ aduena (sic eni Gerson interp̄tatū significat) assidua meditatiōe recordarer vbi celestis ꝑegrini pauli/ Nostra ꝯuersatio in celis est. Nec me p̄sus fefellit hec meditatio cordis/dū illud tu dn̄e dilatasti. dū libero sibi volatu/ꝑ amplissimos sacre scripture celestes campos spaciari donatū est/vbi totiens q̄ corde sit/p̄mo viuus ⁊ efficax. q̄ ad sensus/nūc allegoricos/nūc morales/nūc anagogicos fructuosissima iocūditate trahi p̄t/vt iugit̄ insonet illud eccl̄ie: Sursū corda: Hoc tibi germane significare volui/q̄ ꝯsors es ꝑegrinatiōis mee/tibi mec[illegible] ⁊ mihi tecū dz esse cor vnū/⁊ aīa vna/quatinus edificatiōis huius nō ingrate: p̄ticeps esse velis/qz scies et poteris/cooperāte illo q̄ cor regis ⁊ hoīm inclinat q̄cūqz voluerit/qz finxit sigillatim corda eoꝝ. In q̄ bene vale feliciter ⁊ euola. Scriptū ꝯstantie p̄ma Januarij. 1416.

Dic precor/iste quis est qui carmina condit ista
Gratia nomen ei/cognomen ⁊ aduena fecit
Esse peregrinus signis agnoscitur aptis
Cassidolum dextro/fartum dependet ab armo
Ad latus oppositum. celsum caput orbicularis
Pilleus obnubit: soles quo pellat ⁊ imbres
A vultu infestos. baculusqz teres regit artus
Ferrea cui cuspis. munitur sura coturno
Scutum leua gerit: saphiro celo ve sereno
Concolor. hic auro/septem radiare planetas
Inspiceres. medio cor pennatum velut ignis
Emicat. ⁊ thau rutilo sibi signat in auro
Egide protectus hac hostica tela retundit
Nec caret angelico duce: sed caro visibus obstat
Sedulus hunc catulus vt thobiam comitatur
Gerson origo fuit. dat cancellarius almo
Lustris quinqz gradus studio tibi parisiorum

Cōpendiosa laus iohannis de gerson Cancellarij parisiensis.

Johannem d̄ Gerson parisieñ. quondam studij cancellariū: si quis doctorē xp̄ianissimū vocet/is certe videbit̄ eius merito ac dignitati nō imperti(e)ns nomen: indecentem ve titulū attribuisse. Si eñi autor xp̄iani nominis xp̄s: finem ⁊ ꝯsummationem legis sue dilectiōe ꝯstituit/si leue ⁊ sacramētis paucis astrictū iugū posteris suis imposuit: si pharisaicū illud paternarū traditionū onus a suoꝝ humeris excussit: quis obsecro sint doctores legis hui᷒ xp̄iani agnominationē iustius sortiet̄ Johanne d̄ Gerson: qui operosa ⁊ pia industria ꝑ omnē etatē in litteris sacris v̄satus: omne studiū in id ꝯtulit: ei soli operā impendit: vt xp̄ianis qui succedentib᷒ sub inde: multiplicatisqz p̄ceptis hominū: ac innumera viuendi varietate ꝯposita: inextricabil

ferme conscientie labyrinto circũerrare vi-
derent᷑: ⁊ egrediendi ex hoc callē nutū face-
ret: ⁊ planā securā ac regiā dilectiõis xpia-
ne viam quenā eēt luculentissime demon-
straret. Plane si qs forte dubitātior de hoc
fuerit. huic nulla probatio certius psuade
bit vt q̄ pmissa sūt credāt: q̄ si sepe ⁊ atten-
te leget: q̄ plurima post se reliqt cancellari⁹
ingenij ac doctrine sue monimēta. Inue-
nit etenī nõ herentē in curiosꝭ ambagibus
nõ in vana subtiliū ostētatõe solicitū. neqȝ
affectatiõe exqsite nouitatis turgentē. sȝ is
insistentē tm̄mõ: que cognitu necessaria. ⁊
ope salubria i priscis doctoribus dephēde
bat. q̄ pfecto ad vsum nroꝝ tpm. ⁊ ad mo
res in qbus xpiana vsat᷑ respublica. tā sci-
te applicuit ⁊ accõmodauit: vt nihil clari⁹
nihil certius hoīes nri legere possint. p qd
ab hac misera pplexitate: tū in multꝭ alijs:
tū psertim in varietate legū humanarū: q̄
nūc obligātes nūc abolite asserūt᷑. nõnūq̄
vtrūt᷑ in dubiū. sese tuto doceāt᷑ euoluere
Vñ factū ē vt q̄ soli vtilitati primū scriben
do studeret nulla affectiõe puata alicuius
e doctoribus q̄ eū pcesserant singularit᷑ du
ceret᷑. Quāuis enī ex his q̄ celebres erāt ne
minē ignorauerit. coꝝ tñ q̄s nõ respuit ec-
clesia. nec aliquē vsqȝq̄ȝ refutauit. nec cui
q̄ sese vbilibet obnoxiū pstituit imitatorē
[illegible] velut apis argumentosa singuloꝝ depa
stus dulcorē. quē ex eo potissime sapiebat.
si qd naturalē aut diuinā legē sincerius re-
doleret. fauū psplenū ordinatissimū sua-
uissimūqȝ ptexebat. Lõge pfecto alienus
ab coꝝ sensu q̄ doctorē fauore pbāt. ⁊ qui-
bus nõ tā pspecta vitas q̄ eiusdē pfessiõis
piūctio sectādi alicui⁹ necessitatē imponit.
Nec qdē in scholastica theologia. In my
stica vo q̄ ita ē xpianoꝝ vt autore Diony-
sio: solis sit xpianis cõcessa: quātus fuerit
Johānes d gerson. q̄ clarus. q̄ copiosus.
q̄ iuste xpiani agnomen pmeruerit. ex scri
ptis suis aduerti mãifestissime pt. Studi-
ose siqdē curauit/quēadmodum de seipso
plurib⁹ in locis testat᷑. theologiā mysticaȝ
cū scholastica cõcordare. Vel qd ostēderet
scholasticis doctrinis illā nõ eē aduersam
Vel qd oēs q̄ erudiis solūmõ speculationi-
bus deū inuestigāt ad expimentalē eius gu
stū inuitaret. ad quē scȝ tāq̄ ad margaritā p-

ciosam ⁊ future beatitudinis plibationeȝ
oēs xpiane pfectiõis auidos anhelare do-
cebat eo certe efficacius q̄ ⁊ ipe nõ mõ do-
ctus vbo. sȝ ⁊ vsu peritus i [illegible] re fuerat. Nisi
enī gustassȝ q̄ suauis ē dñs. nūq̄ tl'e aliqd
qd melius pcipi q̄ dici pt. tā dilucide tā si
gnate tāq̄ copiose declarare potuissȝ. Nec
mirū sane. Nā vt d vita qȝ sua nõ nihil af
ferat᷑. ab ineūte etate p parētes ad dei amo
rē allectus extitit. q̄s ipos pietate i deū nõ
mediocri arsisse: indicio sūt liberi fere oēs
deo dicati. Mox tradit⁹ bonis artibus in
parisiēsi gymnasio ita se exercuit vt pfici-
ente cū tpe pitia ⁊ itegritate: olm illic theo-
logiā pfitētiū tpe suo lõge eminētissimus
hret᷑ ⁊ eēt. Singularꝭ pfecto gloria vicisse
pisiēses i eo in q̄ ipi ceterꝭ studijs oībus sp
pstitissēt. Vel eꝝ multo laus āplior ⁊ imēsuȝ
fere pconiū eius ab his psurgit: q̄ꝝ adhuc
ne meminim⁹ qdē. Que qr illustriorē dicē-
di ornatū deposcunt alijs. ⁊ alij loco duxi
mus resuāda. Quis enī breuib⁹ cõplecti
possȝ: accuratissimā prudētiā/laborē fortis
simū. modestissima psilia. feruētissimū ze
lum. quē inde fessus adhibuit p sedādo ⁊
vniēdo illo turbulētissimo scismate q̄ etas
illa q̄tiebat᷑. Quis legatiões eius suas mira g̃
uitate ⁊ pitia obitas: satis digne cõmemo
rare posset: q̄s p frācoꝝ rege: eccīa gallica-
na. ⁊ vniuersitate pisiēsi. tū plerūqȝ alias.
tū pcipue apd celiberrimū illd xpiani ppli
gīsale pciliū pstātiēse grauit᷑ administrauit.
Illic etenī diligentia incredibili. sanissima
doctrina ⁊ vehemētissima vi dicēdi. qbus
pīcs monuit. pfirmauit ⁊ qd facto op⁹ eēt
aptissime mõstrauit. tñ effecit p cõi pacis
q̄ a tota xpiana rep. exulabat recõciliatiõe
vt non min⁹ necessari⁹ fuisse videat᷑ illi sue
calamitose tēpestati. q̄ olim gloriosissim⁹
doctor Augustinus etati sue pelagianorū
herese pt̄aminate. Extāt ⁊ tractatus ⁊ orõ-
nes ei⁹ in eā rē plures q̄ nihil⁹ nccē sit addu
cere multa ad hec cõprobāda. Quare silen
tio ptereāt᷑ reliq̄. si vno vbo psilia sūt fuerit
Johānē de gerson euidētissimo ituitu vi-
tatē psperisse ⁊ nõ minori pstātia ac fortitu-
dine pspectā tutatū fuisse. Ad eā siqdē sen
suȝ puritatē ⁊ simplificationē cordis deue-
nerat vt velut e sereno pacatoqȝ aere despi
cere et cõtueri valeret oīa q̄ sub se turbida

partibus: ⁊ ignominie nube obducta in
ceteris agebāt. Itaq̄ expeditissimus ⁊ re-
solutissimus erat in vero cognoscēdo. In
defendēdo aūt ꝙ̄ firmus ꝙ̄ imperterritꝰ fue
rit: vel hoc vnū argumēto nobꝭ sit. qꝺ post
grauissimas altercatiōes qbꝰ ꝯ̄ ipugnato-
res vitatū ⁊ fidei ⁊ pceptoꝝ dei corā sacro-
sctō ꝯ̄cilio certauerat. pncipis etiā potētis-
simi odiū nō vitus. velut alt̄ Chrysosto-
mus aut Athanasiꝰ ipm tādē exiliū mole
stissimū ꝑpeti nō detrectauit. O virū vere
xpianū. O tpm nr̄oꝝ pditissimoꝝ singl'are
sidus. Tu eā quā a sepellūt ceti vitate etiā
in exilio pq̄ris. Tu teipm iniuria ⁊ ꝯ̄tēptu
mauis affici q̄ vitatē. Tu ꝺe ꝭm nomē tu
um laudē tibi pas. Gerson eni aduenā si-
gnificat. Tu ipius xpi q̄ vt vitati testimo-
niū daret nullū tormētoꝝ genꝰ expauit. cū
[illegible] ⁊ facto fuerꝭ imitator. cur nō merito tuo
maximo eius cognomiationē adipiscaris
Quāobrē honorent̄ doctores alij q̄sq̄ epi
theto suo. Dicat̄ h̄ secus ille seraphicꝰ ma-
gnus iste: irrefragabil' alt̄. Subtil'. solēnis
illumiatus. vel q̄cq̄d tl'e ꝑ merito suo q̄sq̄
vocitet̄. Iuste q̄dē ⁊ bn̄. Sūt etenī. Liceat
obsecro Iohānē q̄z de Gerson nō frauda
ri laude sua. Liceat xpianus doctor appel
let̄. Is cuius ꝑmo doctrina ad xpi sinceras
traditiōes oēm nr̄am assertionē ꝯ̄tēdit me
rit: Cuius deinde studiū ꝑmarie xpi opa
tioni ꝯ̄pt̄ quā in mōm venerat testiōnio. ꝭ
vitatꝭ intētissime fuit addictū. Cuius po-
stremo vite cōclusio tāta anagogice ⁊ vere
xpiane ꝯ̄tēplatiōis dulcedine ⁊ amore fla
grauit: vt velut cignus modulato cāticoꝝ
carmie mortē suscipiēs i felicē familiā xpi
quē docuerat. ꝓ q̄ certauerat: ⁊ quē totꝭ vi
sceribus desiderauerat/ nō imerito in etna
beatitudine receptus eē credat̄. ¶ Plura
possēt alia in laudē huiꝰ xpiani doctorꝭ an
necti q̄ꝝ aliq̄ ex eplis archiepi lugdunēꝭ ⁊
fratꝭ sui ꝑoris celestinoꝝ ꝯ̄cipi pn̄t q̄ ad fi
nē huius opis hn̄t̄. Vꝛ ex passim pluria se
se obijciūt laude et honore digna studiosꝭ
sc̄ptoꝝ eius: e q̄bus et hec pauca q̄ ꝑmissa
sūt clarius intelligi pn̄t. Huiꝰ itaq̄ vilissi-
mi doctoris tractꝰ ⁊ opa q̄tq̄t colligi po-
tuerūt etiā nō sine singulari labore: in hoc
volumie castigate ad modū impēssa fuert.
Que tribus sane ptibus. si cui libuerit. po-
terit secerni. Quaꝝ ꝑma ꝯ̄tinet ea q̄ ⁊ fidē ⁊
ecclesie regimē ⁊ circa ea errores cōcernūt.
Scda cōplectit̄ ea q̄ ad morales traditio-
nes ptinēt. Tercia mystice theologie accō
modata sbiūgit. hūc aūt ptiū ordinē nō eē
incōgruū s̄z scptture sacre ꝑitus cōueniētē
apte intelliget: si q̄s bonauēturā i libello ꝺ
rductiōe artiū ad theologiā i q̄rto volūine
leget. Int̄ hec aūt opa licet nōnulla sint q̄
Iohānis de gerson nō eē visimilius sit: vt
est tractatus ꝯ̄ ꝓprietarios. S. augustini.
Cōpēdiū theologie. ꝭmo de ꝯ̄ceptiōe. ⁊ [illegible]
q̄ plures repiant̄ tn̄ q: auctor alius nō pa-
tebit iō loco suo pstiterūt. Alij aūt tractatꝰ
q̄ sibi nōnūq̄ tribuunt̄. s̄z tn̄ auctorē certū
habent̄. Vt ē libellus de ꝯ̄tēptu mūdi: quē
cōstat a q̄dā thoma canonico regulari edi
tū/ ⁊ plures alij nō sūt opibus suis inserti
Vꝛ ex nōnulli ad finē opis ꝯ̄pt̄ ꝯ̄formitatē
materiarū subiuncti.

Annotatio titulorum

operꝝ doctoris xpianissimi Iohannes de
Gerson cancellarij parisieñ. eo ordine q̄ i
hoc volumine sese ꝯ̄sequūt̄. qꝺ tribus pti
bus distingui pōt: ponūt̄. Primo tituli ꝑ
me ptis. q̄ tractatus potestatē ecclesiasticā
⁊ fidē potissime ꝯ̄cernētes complectit̄.

Tituli tercie partis.

que contemplatiue vite precepta tradentes tractatus continet.

Tituli operum Gersonis

Fortis in ecclesia bellator maxime Gerson
Armatus gladio/cingis ouile dei
Viuunt scripta tua ꝗuis sint ossa sepulta
Omnibus exemplar se dant imitabile doctis

Incipiunt opa et tractatus magr̄i Johānis de Gerson/sacrarum

Incipiunt opa et tractatus magr̄i Johānis de Gerson/sacraꝝ litteraꝝ doctoris resolutissimi et xp̄ianissimi / ac cācellarij parisieñ. Qui in tres ptes distincti sunt. Quaꝝ pma cōplectiẗ tractatus/fidē ⁊ potestatē ecclesiasticā ꝯcernētes Quib⁹ oibus pmissus ē tractatus ꝺ laude scriptoꝝ. q̄ris ad cōmendationē omniū q̄ libris multiplicandis student accōmodari potest.

A

s Crutari sc̄pturas exhortabat olim iudeos christ⁹. Joh. v. Scripturas vic; i q̄bus putabāt se vitā etnā hr̄e. De q̄libus loq̄t aplus ij. ad Timoth. iij. q̄ omnis scriptura diuinitus inspirata. vtilis ē ad docendū. ad arguēdū. ad corripiendū. ad erudiendū in iusticia, vt pfectus sit hō dei ad omē opus bonū instruct⁹. Et ad Ro. xiiij Quecūq; scripta sūt ad nr̄am doctrinā scripta sūt. vt [illegible] patiētiā ⁊ ꝯsolationē sc̄pturaꝝ spem habeam⁹. Ve eꝝ quō scrutabūt scripture si nō habeāt? Qualit̄ habebūt si nō scribāt? Qua rōne scribēt sine scriptorib⁹? Sūt igit̄ necessarij scriptores. Et hoc ē qd̄ hic ⁊ nūc intēdim⁹ suadē cōpellēte nos ad hoc multiplici circa sc̄ptores libroꝝ vtiliū defectu quē patiẗ etas nr̄a. Et in pmis cōclusionē certā statuam⁹ dicētes. Sc̄ptor idoneus ⁊ frequēs libroꝝ doctrīe salubris agit opus bonū de gr̄ē. Et opus hoc si puenIat ex caritate. ē meritoriū vite etne/nec suile dicēdū ē. Vñ ꝓtinus hr̄ occasio dubij cuius occasiōe cudit̄ pn̄s opusculū qd̄ q̄siuit qdā de monachis domus carthusie Si liceat dieb⁹ festiuis scribē deuotiōis libros grat̄. Sz aduertēdū in pmis q̄ nomen sc̄ptoris nō̄ pitiā scribēdi, cū vsu assiduo vel freq̄nti. Scriba vō dic̄ magr̄m in h̄is q̄ sūt diuine leḡ eruditū. q̄ ⁊ scrutator vl̄ ꝓq̄sitor dici pt̄/aut etiam dictator. Quales erāt scribe iudeoꝝ/q̄lis esdras scriba velox ⁊ īgeniosus ī lege/q̄les apd̄ xp̄ianos theologi doctores seu theologie pfessores ꝺ q̄bus nō erit pncipalit̄ s̄mo pn̄s/sz ꝺ sc̄ptoribus q̄si mechanic̄ ⁊ manualibus libroꝝ. Et hi sūt ī multiplici dr̄ia penes eruditōnē maiorē vel miorē circa sc̄pturā/quā trāscriūt ex inspecto exēplari libro/vel quā de ꝓnūciātis ore suscipiūt/sicut baruch ꝺ ore hieremie sc̄psit oēs s̄mōes eius. Sūt q̄ sil̄r sūt dictatores ⁊ scribe ⁊ sc̄ptores. talis laudat̄ fuisse diuus Ambr̄. libros scribēs q̄s dictabat. Sūt alij g̃dus infimi nullū penitus hn̄tes intellectū; eoꝝ q̄ trāscribūt. q̄s q̄si pictores appellam⁹. Sunt nōnulli tā̄q̄ medij g̃dus q̄bus aptus ē sat̄ sēsus eoꝝ q̄ scribūt/saltē grāmaticalit̄ seu lralit̄. quales olī fuerūt ⁊ adhuc eē ferūt̄ in religiōib⁹ approbat̄ atq; in vniuersitatib⁹ ⁊ studijs rōnabilit̄ institut̄. Et ꝺ talibus loq̄ pcipua nūc ē intētio neq; ꝙ alios secludēdo. q̄ vel sūt maḡ ad aliq̄d q̄ sc̄ptores vt pmi vl̄ vt secūi/q̄ paꝝ sūt ad fructū spūalē sue sc̄pture capessēdū. Quib⁹ pnotat̄. vt lucidior ⁊ breuior eēt ordo dicendoꝝ. p; stati hec nr̄a ꝯclusio. scientibus qd̄ ē. opus bonū de gr̄ē qd̄ opus meritoriū vite etne qd̄ op⁹ suile. Verūtñ placz eā p cōpatiōes aliq̄s ī subsequētibus duodecī ꝯsideratōib⁹ amplius dilucido mōstrare/q̄s metꝝ tripler cōphēdit/versus/
Predicat atq; studet scriptor. largit̄ ⁊ orat.
Affligitur. sal dat. fontem. lucemq; futurā
Ecclesiam ditat. armat. custodit. honorat

Consideratio prima

q̄ scriptor predicat.

A

s Criptor idone⁹ ⁊ freq̄ns libroꝝ doctrīe salubris (sic eīm sp̄ istis loq̄ volum⁹ ⁊ intelligi) pdicare dici pt̄ Certe si lingua silet man⁹ pdicat et fructus suus aliq̄ñ/quāto scriptura venit ad plures vberior q̄ trāsiēs s̄mo. Nec obuiam⁹ dicto Hieronymi q̄ habz nescio qd̄ latētis energie viue vocis actus ⁊ in aure discipuli ex doctoris ore trāsfusa fortius sonat. Sed tuenies aliq̄s eruditissimos fatētes se plura didicisse scripta studēdo ruminādoq; secū q̄ p doctoris auditū. Qualē se fuisse videt bernardus gloriari dicens magros suos fuisse querc⁹ ⁊ fagos. Proculdubio nō sine pura vel comite lectura libroꝝ / Adde q̄ int̄ pdicatores sūt multi tā̄q̄ nudi ꝓnūciatores eoꝝ q̄ sumūt formalit̄ ī script̄. q̄ si mereri possint aureolā pdicatorib⁹ debitā/ cur nō sil̄r scriptor nr̄ cui pt̄ adesse ⁊ adest. supponit̄. nō impar animaꝝ saluificādo zelus scribēdo sicut alteri loquēdo.

Consideratio secūda

q scriptor studet/legenti et dictāti similis.

Scriptor hmōi scrutāti studiose vl legēti doctrinalic vel etdictāti nō e vsq̄q̄ dissilis. Colligit ex pcedēti/deductio pntl ɔsideratōis q ad legē vel dictare. qr nedū p morula tpis exigua s; i ānos decē.cetū mille. scptura durare ptinget i se vel p multiplicatoz exēplariū ab [illegible] scptor. legētib⁹ āt atq dictātib⁹ si defuerit auxilia scptoz/cū mēoria sit labil/ obrepat ptin⁹ oblr̃atio dictaz/aut delectz obliuio. Adde q salubriora seplerūq scpta veterū ꝗlia scptor nr̃ eligit q dictamia nouelloz. Non q iprobem⁹ nouos dictatores ꝗles assidue cogūt assurgē.tū ppē alteratiōz vagā gust⁹ spūalis/cupientz nūc hāc.nūc illā escā vbi celestz.nūc oēm penit⁹ abominātz Tū vo ppē dubitatiōes nouit emergētes inr ꝗlitates psonaz tpm aliaz q circūstantiarū.q nūq plene totas se p bebūt cū sint absq nūero variabiles. Exēplū d mediaz et morb. Non eni sufficiūt eis libri q tūlibet ex arte cōpositi. S; oportz variare recepta s/ꝗles velle sil'oēs tradē eēt. put Auicenna nōt ierplebile. ¶ Prodest nihilominus apd rēpublicā nō mediocric rennatio taliū pticularic dictatoz.sic ɔ morbos corpoz sic aduers⁹ pestes aïoz/qd vtriq facit scptor. ¶ Porro scrutatōz studiosā nō ol scribēti tradē possum⁹/s; sciētifico cui⁹ memoria firmi⁹ retinet ea q scribit q alia siuult intēdē.tū ppē imoratōz.tūc qr legni⁹ imitātr aios demissa p aures q q sr ocul sbiecta fidelib⁹. ait Flacc⁹. ¶ Accapit ex hac radice sue traditiōis originē ars mēorie c⁹ meminit Cicero. ¶ Reddit isup rō cur expediat studios⁹ abbreuiatiōes sibi ɔscribē certisq notulis isignire pūcta mēoratu digniora.

Tercia ɔsideratio

q scriptor nr̃ largit miseret et cōmodat.

Criptor nr̃ largit misereē et cōmodat. Tres eē ptes satisfactōis theologi tradūt. Una ē el'ynā d q pñs ɔsideratio. alta ē orō. tcia ieiuniū. d qb⁹ erit ɔsideratio seqns. Quis oro dubitauerit qm scptor ꝗle loqmur sit largitor elyne multiplicis nedū tpalis ad sustentatōz suorūq fratrū seu domesticoz. Est eni lucrosa nō pax ista ars. Tenebit insup locū el'yne spūalis ad opitulatōz aiaz. nūc aduersus errores et scrupulos p eruditōz doctrinalē atq cōsilij.nūc ad ɔsolatōz salutarē. Fallor si nō ita misicordiā recepit. Jonathas cū ceteris iudeis.j. Mach.xij. Dicentes se hrē solatio sctōs libros iō nll'o indigere. Cōsonat apl's vbi supra ad Rho. ¶ Sūt adhuc vt accepi nōnulli pfessores regule beatissimi Augl. q̄s canonicos regulares appellamus apd Ollandiā. q̄z labor scribēdi pascit eos tpalibus subsidijs de pcio libroz.remanētibus apud se plurimis ad spūale solatiū. Tales iure dixerim⁹ beatificatos a pp̄ha. Labores indt manuū tuaz qr mādicab. btūs es bñ tibi sic et bñ tibi tādē erit in re. Uxor tua mystice diuina sapia. vel religio tua.vel celestz grā. sic vitz abūdās in laterib⁹ domus tue/q ē eccīa vel ɔsciā. Filij tui ifaliter pfessores et scriptura moralic opa tua. sic nouelle oliuaz in circūitu mēse dñi q pat aduersus eos. demones et hoīes q tribulāt nos. Compa nunc si potes alioz ꝗrūdā ecc'iasticoz multiplicata sup nūez instituta sint i orōnib⁹ vocalib⁹. sint i el'ymis corpalib⁹.istoz paupi.nec iā paupi s; diuiti simplicitati. ¶ Fuerūt an adhuc sint nescio sctimoniales i h⁹ op⁹ dedicate/sic oli Origēi p trā scribēdis opib⁹ suis nedū nōtrios p diuites sctārios.s; puellas sex in scribēdo pitas datas eē. Un q̄sotot giia bibliaz. tot doctoz volumia q mō supsūt i eccīa/si nō ex scptorib⁹ i religiōe degentib⁹ q̄z ad pñs vix vllū supest vestigiū.

Quarta ɔsideratio

q scriptor orat.

Criptor nr̃ orat. h; oculus nūciū cordis orādi materiā sibi mīstrare. Quāuis nihil obsit qn vocal' q̄nq possit inseri orō vel cāticū suaue dū scribit. Auero satz ē implē scriptorē nīm monitū nēapl'icā. q psallamus et cātemus i cordibus nrīs dño. Qd freqnt eo liberi⁹ implē valet q solitudine q̄dā vberi⁹ fruit. ¶ Puto palā mihi fieri/q scriptio vel scriptura/ ē opus dei opus religiosū. nō minus sepe q vocz exaltatio in cāticz eccle. Pōt si ind yuū cōpēsari p alter q̄nq salubrius q tpa

lis administratio ad ecclesiasticorū officiorū frequētatōe saluat ⁊ absoluit. Crediderit ꝓinde scriptor nr̄ ꝑ pietate iugi recogitauerit totiēs deū sctōsq̄ angelos secū ee/totiens scriptores sacros ipm alloq. totiēs xp̄m sibi blāda q̄dā oscula ꝯsolatiōis dare. q̄tiēs eorū dicta salubria cōscribit q̄ mediate vel imediate dispēsarūt. Cui dignitati q̄ pōt merces alia tpalis equari? Quis ꝓhibꝫ talem aliquē cōtemplatiuū ⁊ eē simul et dici. Contemplationē itaq̄ lectio q̄ scribendo fit nō impedit sed pascit.

Quinta consideratio

ꝙ scriptor affligitur.

f

Criptor nr̄ affligit̄ i q̄ ieiunij vicē tenet. Jeiuniū ꝓut est tercia ps satisfactiōis extēso noīe dr̄ a doctoribus oīs afflictio corꝑalis assūpta volūtarie ꝓ domatiōe carnis vel vice satisfactionis q̄ fit ꝑ dolorē. Queadmodū ps altera q̄ dr̄ orō ꝯcludit omnē mētis eleuatiōem in deū cū hūili subiectiōe ⁊ obediētia. Elemosynā vo ꝓtēdūt ad oīe subsidiū ꝓximo misericordie impēsū. Cōsonat votū paupertatis elemosyne. votū obediētie orōni. votū castitatis ieiunio seu corꝑis edomatiōi Que talit̄ elucidata mox ꝑspicuam faciūt hāc ꝯsiderationē cū duplici p̄cedēte. Nullus itaq̄ negauerit laboriosū eē scribentis exercitiū. acceptet igit̄ illud in pn̄iaz seu satisfactionē ꝓ suis alienisq̄ delictis. sic enī directio spūalis oculi reddet laborē suum nedū vno hoc mō laudabilē ⁊ meritoriū sꝫ tot modis quot intētiōes bonas adducet ad decoratiōnē actus sui. noīatim in ꝯsideratiōes duodecim q̄s sub scpture ꝑcomijs apimus. ¶ Junge ꝙ in foro pn̄ie ꝑ iste labor ad satisfactōꝫ sacramētalē imponi. quē laborē si null⁹ impōit hoīm/imposuit sane ds ab initio cū dixit Ade ⁊ posteris. In sudore vul. tui vesceris pa. t. Porro q̄ in labore hoīm nō sūt nec cū hoībus flagellāt̄ nō intumescāt sꝫ timeāt ne cū demonib⁹ affligāt̄. Scripsit egregiū volumē Aug⁹. de ope mōachoꝝ qd̄ totū poterat ad reꝫ q̄ nūc agit̄ traduci. Qm̄ si mōachos oportꝫ oꝑari. q̄le dabit̄ opus aliud sine ꝓfessiōi nedū minus aduersū. sꝫ amplius ꝓmotiuū/attēto ꝙ nō oēs idonei sūt ad difficiliora qualia sunt p̄dicatio vel lectio doctrinalis. Sꝫ neq̄ missaꝝ obstat celebratio quā finit hora breuis. Neq̄ p̄terea valꝫ excusatio desidie nōnulloꝝ dicentiū. imo q̄si gloriantiū nescio scribē. Discāt discāt. neq̄ verecūdēt̄ vel desperent/qm̄ labor improbus oīa vicit. ⁊ durꝭ veniēs i rebus egestas. ait vgilius. Gallice besoeng fait vieille troter i. latine. Necitas facit vetulas currē. Qui se dic̄ egere cū sibi possit faciēdo qd̄ i se ē ꝓuidere/sit mēdax. si sic c⁹ est. lector dijudicet.

Sexta consideratio.

ꝙ scriptor sal sapientie tribuit.

f

Criptor nr̄ posterꝭ sal sapīe administrat. Jubet aptus eē nrm̄ rōnabile obsequiū cōformiē ad figurā legꝭ p̄cipiētꝭ in oī sacrificio sal apponi. Videat āt scriptor ne suū sal infatuet vel sibi si ei nō sapuerit vel alijs si corruptuꝫ ꝑ ineptias scribēdi reddiderit. Quales vere ꝓtulit etas nr̄a plurimos q̄ꝝ mēdosa fuerūt adeo volumia vt ꝯsultius fuissꝫ. nulla q̄ talia mistrari cū lr̄is incōditꝭ sine lege sine sensu vel ordine. adeo q̄dē vt auctori ꝓprio seu dictatori nō itelligibilia redderēt̄ q̄tulibet introspecta ¶ Nāc existimāt aliq nō minimā tribuisse iacturam studijs ac vniuersitatibus nr̄e tēpestatis dū quilibet admittebat̄ ad scribendū. nō ꝓbatus nō cognitus. Exēplaria quoq̄ dabant̄ incorrecta. Quid in multiplicior corruptio sequeret̄. iūcta trāscribentiū vel inertia vel ignorantia. ¶ Sed dant̄ visitatores in artibus mechanicis ne fraus cōmittat̄ in oꝑatiōibus vt in pānis vel in pane/vel cultellis et ceteris. Quis digne tulerit opus p̄ciosissimū expers eē visitatiōis. ne corruptio suā sepat iugit̄ in deterius/Sic olim apd̄ sanctos patres habebat̄ electio sup scriptoribus nec passim admittebat̄ indoct⁹ vt doctus. sed vsq̄ ad punctoꝝ formationē. quē lucē dāt magnā legētibus examē habebat̄ Prisci doctores noīatim hieronimus si non fallit memoria subiūgebāt in opusculorū suoꝝ fine terribilē diuini noīs obtestationem. vt scripta sua correcte transcriberent̄ ⁊ ꝑ posteros ita fieri suaderēt. Alioq̄n inꝫ hieronymū quis vel scripsisse vel emēdasse fructus est.

Septima ↄsideratio

q scriptor fontem ministrat.

Criptor nr̄ posteris apit fontē aq̄ viue salien̄ i vitā etnā. Intelligat h⁹ nō vt auctor pncipal' q solus d's ē. ſz vt ministrator. Nā fons vite vbū dei i excelsis. Nōne libri salubres q̄les intēdim⁹ sūt nō cisterne q̄dē veteres ɂ dissipate. ſz fons ortoꝝ puteus aq̄ꝝ viuētiū q̄ fluūt ipetu d libano: q̄ candidatis nūcupat. Cui sapiētie fōti quāto primiores sūt riuuli sciaꝝ tāto puriores salubrioresq credidim illos. Quo ↄ dū p tr̄as i lōginquū riui sciaꝝ dilabūt nō retinētes vtutē i gustū fōtis origial' scito q d facili limū viscūq ↄhūt. vn̄ vmeo pestilētes vt rane bufones colubri gēiti repūt ɂ potantes inficiunt aut pimūt. Bibe igr o scptor d aq̄s tuis viuētib⁹ venietib⁹ de libano prior. Et ne dixeris. cū hereticis. aque furtiue dulciores sūt ſz oia palā ɂ i luce clarescant pro quo sit seqns consideratio.

Octaua cōsideratio F

q scriptor lucem dat.

Criptor nr̄ lucē seqt et posteris administrat. Lex dei lux est ɂ lucerna Lucerna pedib⁹ meis vbū tuū/ ait psal. dn̄o/ ɂ lumen semitis meis Sit oportz ipi gaudiū. q delectabile lumē ocul' ispicit q̄tidie. Neq hz vt thobias ↄq̄ri. q̄le mihi gaudiū erit. q in tenebris sedeo. ɂ lumē celi nō video. Videt plane lumē celi scptor nr̄ qd ē vbū dei descendēs a pr̄e luminū. dū alij accumulāt sup se trrā istar talpaꝝ defossi tenebris secularium vel litaꝝ vel opationū Gaudeāt pueri tales habuisse pentes vel magros q talib⁹ eos artib⁹ salubria scribēdi voluerit instruē. Gaudeāt q talētū artis hmōi susceptū nō ignauit infodēt ſz vt lucernā ɂ lucē strēnuitate diligēti/ conant psētib⁹ ɂ futuris ondē. Vide. hō bol ɂ aro ar cētū pstat ɂ pferē/ decit⁹. s. ad salutaria spūaliaq /p derelictis aut spūl⁹ ad noxia. q l' auaricā nutriāt l' ad flagitia ptrahāt nō distrahāt a pctis ¶ Denū collige tecū scriptor nr̄ q̄le sit tibi donū dei. posse frequenter emergē d tenebris mūdanoꝝ hoīz cū actib⁹ suis teterimis. i seditiōib⁹/i bellis/i ↄdictōib⁹ Emergē dixeri p obligatōz aiaꝝ lucidis ɂ tranqllis actiōib tuo mō occupat se Nā vbi loc⁹ eē i cord tuo tenebris. q lux scptura attētōe sua cōplet Qua i re nō pūl accipit fructū scptor q̄ tuis illrat⁹. nō mi⁹ crebro q̄ hō nō itelligēs ecce cātic. occupatus/ Desu hāc lucē ¶ Aug⁹ dū obediēs celesti oraculo. tolle lege. tolle lege. piecit i scptura apli ocul'. mox depulse st̄ ab eo dubitatiōis tenebre/ luce securitatis ifusa. Itaq dici n̄ pt multiplex olī ɂ q̄tidie lucis splēdide fulgor irradiet legētes in scptur/ qs hūi nō posse sine scptorib⁹ qs nesciat? Presto st̄ vbilibz scpta tibi si volueris. vba nō eq. Vides i ill' defect⁹ tuos tāq i speculo sine vecūdia et pudore c⁹ q̄ ispicietis l' culpātis. Potes p variatōe palati spūal' nūc istis nūc ill' scptoꝝ refici saporibus. Propterea supuacuā ipoꝝ multiplicatōz q̄s eē culpauerit. Nōne laudissimū eē ↄueit sapie mēsā multaq ferculoloꝝ varietate refertā. Sumat vnusq̄sq q̄d ɂ q̄ntū satis erit vel vsq ad sobriā ebrietatē spūs. ad quā spōsus iuitat carissimos Comedite iqt amici ɂ bibite ɂ i ebriamini carissimi. Qual' ebrietas n̄ tenebrositatē obtusitatēq ſz luminositatē affert isolitā ɂ de diuā.

Nona ↄsideratio q scriptor ecclesiam ditat. B

Criptor nr̄ ecciaz ditat. Refertur Aug⁹. mores frīb⁹ iculcasse q eccl'iasticā bibliotecā magn studio q̄ magnū sciebat eē thesaurū custodirent. Quo ↄ nō hūt tyrāni et populatores regionū seu religionū efficaci⁹ machinamētū q̄ si libris ipas i pmis spoliauerit atq pūauerit. Patuit i regib⁹ assirioꝝ respcū hierlm ɂ iudeoꝝ. Hoc p dēsa aduersū ē icō modū cepisse circa regnū frācie xpianissimū a q̄ libri distracti st̄ assidue. et.i nō apta tm̄ occulta ɂ palliata depdatōe xpe lucꝫ ad exteras natiōes colligēs. q̄s n eq deuerit aptissimi violētissimiq direptores Dr i puerbio vulgari. Les bons liueres faut les bons clercs. i. boni libri faciunt bonos clericos: Hoc puerbiū verꝫ ē. Mutatis ↄ libris. vt policia mutet ↄno mō l' alio nece ē. h' ad laudē scptoꝝ spectāt. q̄ꝝ studiū ē ad oppositā libroꝝ depaupatiōz ↄtrariū. ditare. s. ɂ populare libris scris. ¶ Admirabil' fuit ardo hñdi libros sacros apud ptolomeū regē. q pāo ingēti cōpauit sibi p. lxx. iterptes trāsl

rationem eorum. Quo utinam provocarentur infideles regis exemplo fideles pontifices et principes christiani. Fertur huius regis libraria quinquaginta milia libros habuisse. ¶ Ceterum divitias hic non accipimus solum in decore librorum, quantum additus si fuerit valori spirituali, precium duplex accrescit, sicut in ornamentis ecclesiasticis ista laudamus. Sit scriptura laudabilis pro thesauro qualis non est in papiris illico pereuntibus, ubi dicitur similis labor recte papireus depire cum opera et impensa. Pergamentum durabilius est, quod conditio caristiam eius super papirum compensat abundanter. ¶ Sed neque quispiam excusaverit suam in scribendo segniciem si nesciverit litteras artificiose multum formare, littera sit legibilis, sit punctuata, sit purgata, qualis est lombardorum, non involvens se tractibus superfluis. Sit demum sine mendis falsitatis, cum orthographia vera. Illa sufficit in ecclesie thesauro reponi cuius parum fucati decoris obtineat, nec tamen precij temporalis. ¶ Non autem oportet ad extremum unumquemque similes ad scribendum libros assumere, quemadmodum non est par in legentibus studium. Captat hic amplius devotionem vel gignere vel nutrire, cui parva satisfaciunt opuscula. Vult alius in altum eruditionis intellectualis ascendere, tali gradia doctorum habenda sunt volumina, quorum traditiones ordine doctrinali scrutetur. Alioquin rectum in addiscendo deserens ordinem lectos inter doctissimum exitus non habet. Primum simplicitati claustralium religiosorum. Alterum magis appropriatum est studiositati sapientum cum predicationis officio presiteri querentium. Tu denique si non poteris aplos librorum manipulos ad aream ecclesie reportare vel parvulos et paucos, immo si gregorio credis vel unum afferre stude ut in tabernaculo domini non vacuus appareas, si solius et caprarum pilos habueris vel minuta duo.

Decima consideratio

quod scriptor ecclesiam armat.

Scriptor noster ecclesiam armat. Comparat salomon in canticis ecclesiam turri david que edificata est cum propugnaculis et mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Et apostolus nominat verbum dei nunc clypeum ignitum, nunc gladium ancipitem et penetrantem, nunc gladium spiritus. Et postea sagittas potentis acutas. Quisquis igitur habet zelum legis (et habere debet summus pontifex precipue cum prelatis et clero) vigilet oportet hanc armaturam librorum militantium augere adversus omnem scientiam extollentem sese contra christianam religionem. Sed heu quod dicit apostolus. Omnes que sua sunt querunt non que iesu christi. Qui nec opponunt se murum nec armis spiritualibus induuntur nec scripta quibus alij se fideque dilatet abundare procurant. Vide si non carior est hodie conscriptor citationum quam evangeliorum. Meliori si non pluris emuntur. si non sedulius apud quosdam christianos comparantur scripture fabulose quam religiose, et prophane quam sacre, et lubrice quam caste. In nunc et ecclesiam inter has manus prosperari confide. Si non erat animus ad scrutandum iuxta christi iussionem scripturas illas, tamen multiplicare reservareque pro necessitatibus et opportunitatibus equum erat. Non quia ipsi etiam theologi memorie omnes incorporent. Hoc enim nequaquam factibile est vel temptandum cum sit consultius paucis rite digerendis immorari. Verum expedit reponere repositasque cogitare scripturas velut in summa quadam quatinus pro loco et tempore possint haberi confestim ut ita loquimur ad manum pro infidelibus vel convertendis vel revincendis. Ad erudiendum etiam nunc hoc modo nunc illo fideles. Talis sit oportet omnis scriba doctus in regno celorum similis homini patrifamilias qui profert de thesauro suo nova et vetera. Cui parabolice similitudini non ne videtur alludere sponsa blandiens sponso. omnia poma nova et vetera dilecte mi servavi tibi. ¶ Offert hoc loco se consilium quod comparationem ad armaturam dei quam esse dicimus libros legis, sit contra armis diaboli libris reprobis faciendum. Legat qui nescit illud de actibus capitulo xix. multi ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros, et combusserunt coram omnibus. Et computatis precijs eorum invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta milium, ita fortiter crescebat verbum dei et confirmabatur. Similiter factum nuper accepimus de libro magico estimationis mille aureorum qui vel palmeis inutilis arsit et arsit. Sic olim persius in gravia et nuper in atrio maioris ecclesie. Utrum vero sit expediens apud prelatos et inquisitores tales alicubi reservari propter exemplar condemnationis silentium ipsi considerent. De bonis quidem nulla sit dubitatio, quando videmus precepto domini tabulas legis in arca custoditas fuisse repositas, que custodia cum honore signata est in exemplari vita christi qui librum legis postquam acceperat et legerat armis pro se contra perfidos ex esaia

ferens. plicuit librū reuerēter mīstro reddens illū vt habet. Lu. c. iiij. cap. ¶ More rursus [illegible] iudeis scribit Nicolaus de lyra/ nō ita sedere alte q̄ alte positi sūt libri leg̃. ¶ Sed ait insup d̄ xp̄ianis aliq̄b⁹ q̄ ip̄is par ē deuotio ad libꝝ aliquē sctm̄ sicut ad sanctoꝝ reliq̄as. quē vt signaculū supra cor vl' pectus suū ponūt osculāt ꝛ stringūt. Nec paꝝ credūt opitulari. dū in se ḡsant q̄d de euangelio Matthei sup egros imposito tradūt historie cū ceteris.

Undecima ɔsideratio q̄ scriptor custodit ecclesiā.

Scriptor nr̄ ecclesiā custodit. Cōpilacio scripturaꝝ duplex ē aduersus hereticos. Una vt vincāt ꝛ sic armat. Altera ne vincāt ꝛ sic custodit. ¶ Sz nob̄ talia disserētib⁹ mox occurrere videt alalis hō ꝛ opponeꝝ pro illud ecclīastes in fine. q̄ scribēdi plres libros nullus ē finis. Deinde q̄ desūt scrutatores scripturaꝝ p̄serti deuotaꝝ. Ampli⁹ q̄ ex lectura libroꝝ multi susceperūt occasionē errādi imo ꝛ insaniēdi. Sic opposuit paulo qui dicebat. Multe lr̄e faciūt te isanire paule. Rursus oportēt libros ip̄is etiā laicis ꝛ mulierculꝭ ɔpinare vt docerent p̄ se/legēdo eos/ facta trāslatiōe ad vulgare suū si nō aliꝭ ɔciperēt. ¶ Atuero ōmiū nō impedit, vel oblitterat laudē scriptoris nr̄i. Nō em̄ ɔgredit in īmēsū sine fine sz finē ɔstituit cū ecclesia ſc̄e timorē dei. cū suoꝝ obs̄uatiōe mādatorū. Quo fine retēto nihil nimis. Nec iam erit pluralitas libroꝝ sz vnitas. fatemur ꝛ plāgimus raritatē [illegible] nimiā i scrutatorib⁹ scripturaꝝ deuotaꝝ. Sz maior adhuc iueniret/occasiōe sublata libroꝝ q̄s ingerere p̄ scriptores expedit. Potēs ē deus affectibus flammā iniurere cū intellect⁹ allectiōe vt pfectionē suā in veri cognitōe possēt aliq̄ñ scrutet. Ceteꝝ nihil ē tā sctm̄ et salubre vel piū q̄ nō ɔtingat abuti.. sic d̄ libris euenit q̄ꝝ nō ē culpa. neq̄ scribētiū sz scelus ē in abusu. Postremū magis vigere videt. si nō habeat zelus instructiōis sctām sctām. si ɔtēpserit obs̄uare non violandā ecclesie hierarchiā q̄ hz vt inferiores laici p̄ supiores clericos in lege dei pitos instructionez accipiāt. Nec docere hz publice nisi miss⁹

Nō em̄ esse dicimus oīm vel hīc vel scrutari libros sctōs illos maxīe. q̄ suā difficultatē petūt explanari p̄ alios passus [illegible] glosas doctoꝝ. Qualiꝭ agere nec facultas ē ingenij/nec eruditiōis cōmoditas apd̄ vulgus/q̄s ab ore sacerdotū oportz legē exquirere. Neq̄z [illegible] arcēdi videt ab opusculꝭ moralibus ꝛ deuotꝭ nullā i se difficultatē nec ambiguitatē nec absurditatē i trāslatōe gerentib⁹. cuiusmōi sūt historie vl' vite vel legēde sctōꝝ. necnō meditatiōes sctē. Trāslatiōes i reliq̄s iure culpāt pl⁹ erroris arrogantis. q̄ deuotōis humilis. aut eruditionis salubris materiam ɔpinantes.

Duodecima ɔsideratio/scriptor honorat ecclesiā.

Scriptor nr̄ honorat ecclesiam. Deducūt hāc honorificētiā p̄misse cōsideratiōes q̄ sic ostēdūt nō mediocrem latrie venerationē scribēdo libros cōstitui. Uñ ɔsurgit rō meriti ad deuz q̄ honorificat honorātes se. Qui legē d̄z matr̄ ecc̄e spōse sue nō diminuūt sz augere sz dilatare sz elucidare ɔtēdūt. ¶ Qd̄ si forte [illegible]xerit emulus aduersus laudē scriptoꝝ nr̄i Cur laudet ille q̄ mercēnarius ē. cuius ad lucrū respicit ocul⁹. Accipiat lucꝝ qd̄ suuz ē. ꝛ vadat. ¶ Rn̄debimus p̄ euangelicā ꝛ ap̄licā snīaz q̄ dignus ē operarius cibo suo ꝛ mercede sua. Tn̄ nō p̄ncipalis ꝛ finalis eius intētio i honore dei ꝛ ecc̄e in caritate nō ficta. i sua demū aliorūq̄ ppetua salute figat vt sit finis lucri sub fine celesti. quanuis nō sīt duo fines aduersi/ sz vnus vtrobiq̄z cēseat. ¶ Nōne scriptor nr̄ p̄terea venit honorād⁹ ab oībus q̄ diligūt ecc̄iam p̄cipue q̄ regimī suo p̄sūt. Sit honor ip̄e in bn̄ficio. sit honor i aliq̄ insigni titulo. sit in largitōe indulgētiaꝝ nō minus q̄ p̄ pegrinatiōe vel ecc̄e mālis ɔstructōe sit in p̄uilegijs aliq̄bus. Qm̄ si duplici honore dignos dicat ap̄ls q̄ laborāt in v̄bo/ nūqd de scripto silebim⁹? [illegible] nūqd euāgeliste nūqd ap̄le. nūqd paul⁹ ip̄e ɔsuerūt nihil scripto Nōne plurimi q̄tidie scriptꝭ edificant qui v̄ba nō audiūt? ¶ Hoc vnū iniūgēdū p̄mittimus. vt scriptor ols idoneū se p̄beat. Quatinus ab institutꝭ vel instituēdis p̄ncipalib⁹ scrib̄ exēplaria q̄ ꝛ alia sint irrepre

hēsibilis suscipiat. Sic em̄ iubȝ dominus
Deut. xvij. vt rex sibi descriptum deutrono
miū legis exēplar a sacerdotib⁹ accipiat. et
moysi dr̄. fac oīa ꝑm exemplar qđ vidisti in
mōte. qđ ⁊ āgeli ministrātes obꝟuāt. ¶ Ec-
ce quāta sterilitas p ecclīasticos ꝓserti ple
banos rectores ecclaꝝ et alios ociosos de
eccia. ꝓh dolor inuenit. Apđ q̄s nec bre-
uissim⁹ tenor vnus hr̄ dinoꝝ p̄ceptoꝝ. nec
sacroꝝ noīatio. nec nūer⁹ articuloꝝ. Com
pellūt hēc sinodalia q̄dā instituta. bn̄ qđē
ȝ illud oportuit facē/ nō tn̄ aliud omittere
¶ Deniqȝ nihil impedit (vt ad p̄ncipiū [illegible]
nis se referat) libros seu tractatulos. vel co
dicillos deuotiōis scribē diebus festiuis.
hito moderamine q̄le sapiēs iudicabit in
h⁹ ope. qđ vtiqȝ n̄ ꝟuile cēsendū ē. ȝ in ho
norē eccie pl⁹ aliqn̄ ꝟgēs q̄ multiplicatio
vocal' orōnis. imo q̄ ꝟolēs ī aliqb⁹ missaꝝ
scalcatio ¶ Si qđ ad extremū vob ē vel fi
dei l' ꝯ filij. Prouideāt supiores ī vniuersi-
tatib⁹ studioꝝ. ī cenobijs seu mōasterijs re
ligiosū. ī collegijs ecclaꝝ maxie cathedra-
liū ne dū librarias hēe/ ȝ scptores ꝺ suppo
sitꝭ suis institutꝭ. cū relaxatiōib⁹ oneꝝ cete-
roꝝ ꝯgruis aut cum stipēdijs oportunis.
Que vbi deessēt agat nihilomin⁹ scptor nr̄
viriliť p cā nō infima. q̄tin⁹ ociū vitet. qđ
vicia docȝ oīa. qđ eaꝝ sētina ē abomiabil' ⁊
horrēda. Speret p̄miū. speret. qm̄ merces
sua magn̄ nīs erit do iubēs scrutari scpturas
ac p inde scribi. qb⁹ hr̄ etna vita. Cui⁹ eē p
ticipes tāq̄ in libro suo scptos largiať ipse
nob dn̄s nr̄ ihesus xp̄c liber vite speciosis-
simus ds bn̄dictus in secula Amē.

¶ Finit tractatus ꝺ laude scriptoris edit⁹
a xp̄ianissimo doctore Johāne ꝺ Gerson
cancellario parisieñ. Lugduni. Anno dn̄i
M. cccc. xxiij. In aprili.

Circa lecturā

istaꝝ ꝯcordātiaꝝ ꝯsideran
dū ē q̄ lr̄a. M. posita inť
duo puncta significat. q̄
mattheus illā dictiōeȝ po
nat. M. sequentē. Sil' qn̄. R. poniť/ intel
ligendū est ꝺ Marco. Ubi. L. lucā signifi
camus. Eodē mō. vbi. J. poniť/ intelligē-
dū est ꝺ Johāne. Ūn̄ si aliqn̄ de lr̄is predi
ctis duo vel tres vl' quattuor ꝯueniūt con
siderandū est q̄ littere illoꝝ euāgelistaꝝ in
scriptis ꝯcordant. Ex q̄ eliciunť duo. Pri
mū q̄ lr̄e adiūcte dictiōibus inť duo pun-
cta computāť ad dictionē p̄cedentē ⁊ ad il
lud qđ tali dictiōī adiungiť. Secundū q̄
lector ꝯtinue debȝ istas ꝯcordātias legere
⁊ in legēdo nihil attēdere dictiōes positas
inť puncta. Et sic habebit vnū continuū
euangeliū omniū euāgelistarū. ¶ Augu-
stinus Inter oēs diuinas autoritates
q̄ sacris litteris ꝯtinenť/ merito euangeliū
p̄cellit. ¶ Hieronymus Euāgelia legꝭ
impletio sūt. ⁊ in his p̄cepta ⁊ exempla vi
uendi/ plenissime sūt digesta. ¶ Chryso-
stomus Sicut em̄ in domū vbicūqȝ fue
rit positū euangeliū nō audebat accedere
diabolus. multomagis animā intelligen-
tias habentē tales ⁊ circūferentē nō tanget
vnq̄ neqȝ superueniet ei demon neqȝ pecca-
ti natura. Attēdamus igiť dilecti scriptu-
ris. etsi nullū aliud euangelica saltē nobis
circūstudiosa fiant ⁊ hec p̄ manibus habe
amus. Confestim em̄ expandēs librū si p-
manseris vsqȝ ad finē. omīa respues mun
dana. oīa deridebis que hic sunt. Et si
diues fuerꝭ/ nihil reputabis diuitias. si in-
ops/ n̄ ꝯfunderꝭ ī opia. Nō rapies. nō aua
rus eris. sed cōcupitor eris magis inopie
⁊ despicies diuitias. Si vo hoc fiet/ omīa
extermiabis mala. ¶ Et iterū. Quid vtiqȝ
euangelijs equale fiet. Utiqȝ deus cōuer-
sať in terra homo ascendet in celū. et facta
est omniū vna ꝑmixtio. Angeli cū homi-
nibus chorū faciebāt. homines angelis com-
municabāt. ⁊ alijs celestibus supnisqȝ vir-
tutibus. Et erat videre antiquū repente p̄
lium dissolutū deum homib⁹ recōcilia-
tum. diabolū confusum demones fugien
tes. morte peremptā. paradisum apertum
maledictionē remotam. peccatū de medio
sublatum. errorē lapsum. veritatē reuersā.
pietatis sermonē vbiqȝ seminatū ⁊ vegeta
tum. celestē conuersationē in terre regione
plantatā. supernas virtutes familiariť no
biscum loquētes. ⁊ ad terras sepe angelos
ventitātes. ex hisqȝ oībus spem firmari
certissimā futuroꝝ. Hec ille

Probemiũ seu ꝓlogus in ꝯcordãtias euãgelistaꝝ collectas ꝑ venerabilẽ magistꝝ Johannẽ de Gerson cancellariũ parisiensem quas intitulauit monotesseron aut vnũ ex quattuor.

Euangeliũ latũ ẽẽ ⁊ magnum ⁊ rursus ꝯcisum. diuinus Bartholomeus dixit/dionysio in ð mystica theologia teste. Cuius rõ multiplex/n̄re ꝯgruẽs intẽtiõi. põtelia/dũ aliqd ꝓloq volum⁹ sup vnũ ex quattuor nuper edita compilatõe. Verbũ quidẽ qḋ in ꝑncipio erat apud deũ / ẽ vnũ ⁊ multiplex ꝓut de spũ sapĩe tradit sapiẽs vnũ in eẽntia, mľtiplex ĩ effectu. Est vnũ rursus apḋ nos/ ꝓgrediẽdo ꝑ viã negatiõis resolutorie. omnimodũ vo/ꝑ viã attributorie positionis. Est ꝑterea vnũ ⁊ efficax/cuiuslibet accõmode se coaptãs ⁊ loqns ṽbũ euãgelicũ ⁊ penetrabilius oĩ gladio ancipiti. pertingẽs vsq3 ad diuisionẽ spũs ⁊ aĩe. vt spiritus a q̃dã aĩalitatꝭ ꝯcretiõe solut⁹/libz et expeditus. fas habeat circũ q̃q3 in circuitu leuare oculos suos. vbi videt et affluet/ et miraẽ ⁊ dilataẽ cor suũ. Vbi rursus ẽ iuẽ philosophicũ dictũ intellectus adeptus q̃dã. Insup habeẽ inocẽtie status. vbi visus fuiss3 de⁹ in libro creature toti⁹/claro ꝯtemplatiõis intuitu. Deniq3 ṽbum qḋ erat in ꝑncipio imẽsum. fecit deus abbreuiatum qñ ṽbũ caro factũ est. Imo si ꝓfunde speculamur ṽbũ illud vnũ qḋ erat ĩ ꝑncipio apud deũ. dici põt. tã ĩ creatiõe reꝝ q̃ in incarnatiõe q̃dãmõ multiplicatũ / iuxta metaphisicalẽ de creatis intellectibus cõsideratione. Qui quãto sunt imꝑfectiores et a ꝑma ṽbi luce distãtiores. tãto magis plurificaẽ pluribus egẽtes speciebus et actib⁹ q̃ ꝑfecti. Et certe sic exprimitur in humanis intellectib⁹ q̃ ꝑstãtiores et ingenio naturali q̃ exercitio doctrinali. sub paucioribus ꝯceptis/plura maioraq3/ sub vniuersalitate cognoscũt. Sũt q̃ ad paucula ṽba puta ad orõnẽ dñicã. ꝯsideratiões velut inumerabiles ꝑ multa septenaria petitionũ. donoꝝ virtutũ. beatitudinũ sacramẽtoꝝ. dotũ ⁊ similiũ/sub oĩ facilitate resoluunt. Et tãq̃ in libro legẽtes ⁊ in serena mẽte cõstituti. collectã reꝝ magnitudinẽ q̃si sub vno solis radio ꝯtemplãẽ. ¶ Cur ista dicim⁹? Mirum q̃ si dignũ ẽ ⁊ salubre xp̄ianos ꝑsertim studiosos in theologia q̃ multa est ṽm ꝑfatũ Bartholomeũ ⁊ minima vt ponant sibi resolutionẽ ⁊ ordinẽ ad pauca. q̃niam habz oĩs varietas ad vnũ vel pauca reduci. Quid erit illud vnũ vel paucũ cõuenientius accipiẽdũ q̃ euãgeliũ. Ita enĩ narratũ est ð theologisante cecilia q̃ semꝑ euãgeliũ christi gerebat in pectore suo. Cuius exemplo nũquid quid nõ est vtile sapientie sectatorib⁹. vt suũ om̃e studiũ referãt ad euãgelicã vnitatẽ. Prorsus erit hoc ad memoriã vtile ⁊ ad pietatẽ ꝑficiẽs cũ in eo recõditus sit cult⁹ dei ꝑcipuus. Cũ sit ꝑterea in autoritatꝭ arce locatũ. Proinde talis reductio habebiẽ faciliẽ si ṽbis singulis. si ꝓpositiõibus. si sentẽtijs/põdus suũ deẽ/ cũ inq̃sitiõibus ⁊ solutiõibus dubioꝝ. sicut edocẽt theologici tractatores. Et hoc siue fuerit doctrinis practicis siue speculatiuis intendẽdũ. Vide totã materiã ð trinitate/locũ inuenire ꝯgruũ vbi dĩ. In ꝑncipio erat ṽbũ ⁊ ṽbũ erat apud deũ et deus erat ṽbũ. Materiã de creatiõe reꝝ ibi oĩa ꝑ ipm̃ facta sunt. Materiã de incarnatiõe ibi ṽbũ caro factũ ẽ. Materiã de gratia ⁊ habitauit in nobis. Postremo de grã sacramẽti ibi. vidimus eũ plenũ grẽ ⁊ veritatis. ¶ Quisq̃s igiẽ voluerit vel legere vel studere/q̃si saluberrimũ et solidissimũ diuine legis fundamẽtũ/ostẽsa ẽ sibi via latissima qua progrediaẽ. Et oĩa q̃ alibi vel audierit vel studuerit/velut in vnũ principiũ reducat colligat et reponat. Ita enim theologiã egregius doctor Bonauẽtura in suo breuiloquio totã inchoauit mediauit ⁊ finiuit a ꝑmo ꝑncipio. qḋ sine dubio ẽ illud qḋ in ꝑncipio erat apud deũ. Ego inquit iesus ꝑncipiũ q̃ ⁊ loquor vob̃. Et in Apoc. Ego sum alpha ⁊ o. principiũ ⁊ finis. ¶ Quis digne laudabit aureolum. q̃ totã sub paucis ꝯclusionibus bibliã precipue quattuor euãgelia ; mira subtilitate compegit. ¶ Nõne sanctus Tho. totam pene theologie practicã ꝯplexionibus licet

verbis) in secunda secūde ꝯclusit. Quam summā si tanto quereret impendio theologicoꝝ sobria studiositas/ quanto contenditur in supuacuis multoꝝ heu vana curiositas haberet ꝓfecto theologi/ vnde quorundam sapientiuz in oculis suis insultatio/ fantasticos appellans theologos/ retu[ ]s cessaret. ¶ Conatus ē nr̄m vn⁹ ex theologie ꝓfessoribus/ notare semitā per quam nouus theologie discipulus h̄ret pergere. Sed dū etiā atq₃ etiā recogitauit/ tot inuenit ingenioꝝ varietates. tot p̄terea ꝓ diuersitate finiū multiplicitates medioꝝ. pro loco. ꝓ tp̄e. ⁊ societate. deniq₃ ꝓ occurrētib⁹ exercitijs. nūc in istis doctoribus. nunc in illis. vt vix aut nusq̄ valeat vniformis regula cōstitui. Ueniebat rursus in animū cudere quedā noua opuscula super vnum ex quattuor. sed repressit modestior consideratio/ ⁊ pauculis annotatiōibus voluit eē contenta. ¶ Prospice quot ⁊ quāta pateant a summis ingenijs elaborata super euangelia/ ꝑ glosas ordinarias. interlineares. ꝑ marginares. ꝑ omelias. ꝑ postillas. ꝑ determinatiōes. ꝑ concordantias magistrales. ꝑ sermones ⁊ themata. per compilationes. nunc sūmatim. nunc cum ingēti coaceruatione ex alioꝝ dictis. quis cuncta dinumeret? Consultius idcirco visum est relinquere ꝓpriū cuilibet studiū/ laborē ordinemq₃ querēdi. q̄ glosas iterū super glosas addere. q̄ nec sufficerēt curiosis. ⁊ negligentes vel onerarent vel non satis instruerent. Uescēdus ē panis sed nedū materialis s₃ doctrine/ i sudore vult⁹ nr̄i. Mos iste non viroꝝ est. sed infantiū/ non posse vel nolle cibum recipere/ nisi aut p̄masticatuz aut minutatim discissū. Uanitas q₃ non nulloꝝ ex scriptoribus/ mistice notať ab ecclesiaste. qui diebus ac noctib⁹ nō cessant ⁊ sua summo labore q̄sita dimittūt hoī extraneo ⁊ ocioso. qui vel nō vtiť. vel in supbiā abutitur derelictis. Quid ꝓderit oro cecis vel auersis oculis/ si digito (vt aiunt) lux ip̄a mōstreť. ¶ Ceteꝝ si nō inspiciť Aug⁹ in suo de doctrina xp̄iana. si hugo in didascalicon. si documenta sūmatim notata ab auctore d̄ virtutibus ⁊ vicijs/ super modo docilitatis tam in doctore q̄ in discipulo. Quid h₃ exiguitas p̄sentiū sperare scriptorum/ vt legi nō digna puteť ne dixerimus imitari (q̄ q̄ min⁹ inutile sit noua q̄ nulla sectari) dū optima queq₃ vetera ꝑ negligētiam intereunt? Nunq̄d non hec est causa nō infima cur opiniones totiens et v̄ in Aresto. infinities repiunť ⁊ voluūť. q2 nimis ē fastidiosū cor humanū/ quodā insatiabili pruritu noua sp̄ appetens/ ⁊ vetera seu que ab alijs dicta scriptaq₃ cognouerit etiā meliora/ fastidiēs. Cur aliūde si nō ex hoc/ tot lecturarū sup̄fluitas ⁊ alibi p̄grandes sarcine? Nōne ideo/ q2 qđ in vna parte alt̄ tractauit/ idē mox in alterā ab illo retorquet. dū tritā alterius semitā pudet seq̄ ⁊ placet ꝯtentiōibus intēdere? ¶ Nihilominus quisquis exercitatiōis gr̄a/ voluerit in hac compilatiōe noua q̄ dicit vnū ex quattuor/ nouā expositiōis semitā inuenire vel progredi vel ostēdere nō culpamus. Neq₃ em̄ paucior ē spiritualiū q̄ corꝑaliū gustuum varietas. Et suus cuiq₃ mos est nec voto viuiť vno. Alternis postremo natura gaudet. donec venerim⁹ ad illud vnicum verbū qđ erat in principio apud deū.

Prologus

E uangelicos canones composuit Eusebius. Cesarien. i. greco q̄s hieronymus/ Damasi rogatu/ latinis tradidit. referēs d̄ Amonio alexandrino/ q̄ ediderit vnū ex q̄ttuor. Et ip̄m se dicit Eusebius imitatū. S₃ vicio scriptoꝝ/ ⁊ ꝓpter varias translationes euangelioꝝ/ ꝯtextus illius amonij. [Hiero. teste] false fedeq₃ laceratus inueniebať. Ut igiť maneret euāgelioꝝ integritas/ nihilominus notū fieret studiosꝭ in q̄bus ⁊ in q̄bus nō/ euāgeliste ꝯueniebant/ inuēta est canonū p̄dicta cōpositio. q̄ iā pene recessit ab vsu/ ꝓforte ꝓpť nouā in euāgelijs [ꝓut ⁊ in alijs sacre scpture libris] per capitula q̄tationē. Ut aūt labor veteꝝ tantus/ nō ex toto piret/ placuit tradere modū quo posset quilibet studiosus vti p̄fat[is] canonibus in libris etiā nō habentibus eos vel ip̄os nouiter inscribere s[ib]i h̄ret. Procedunt aūt canones euāgelioꝝ ꝑ ꝯcordantias nedū reales vel historicas. sed q̄nq₃ ꝑ vocales. vbi cōstat nō eē eandē doctrine vł historie narrationē. sicut de pascha sicut d̄

filio reguli. et de seruo centurionis. sicut de
ceco sanato in ingressu hiericho. et de cecis
in egressu sanatis. et aptissime in piscatōne
petri/ qn̄ fuit vocatus ad seq̄lā. et de piscatō
ne quā exercuit post resurrectionē qn̄ ma-
nifestauit se iterū ih̄us. Joh. xxj. Constat
enī nō eandē sed diuersam piscationē fuis-
se. et ita de plurimis qd̄ expedit cognoscere
ne dissonātia difficilis et possibilis ad con-
cordandū textualiť oriri videať. Utrū vo
liber antonij. vnū ex quattuor/ repiať vsq̄
apud latinos. ignoro. Egregius autē do-
ctor Aug⁹. libꝝ edidit p̄ clarissimū de con-
sensu euāgelistaꝝ. in quo modū exorsus ē
componēdi vnū ex quattuor. Cui nup ex-
ordio/ datū eē credimus [in] reliq̄s auctore
dn̄o complemētū. qd̄ opus eo facilius po
terit incorruptū s̄uari q̄ in p̄ncipio nascē-
tis ecclesie/ q̄ suscepta multiplicataq̄ ē vni
ca euāgelioꝝ Hieronymi translatio. Sed
heu nr̄a hac etate misera. q̄s leget hec? q̄s
studebit? q̄s trāscribet? Cernis et sentis frať
charissime/ q̄ tuo mō belloꝝ plusq̄ ciuiliū
horror circūtonat. quāta succrescit heresuꝫ
infelix pullulatio. quātū insup p̄ualēte ini
quitate refrigescit charitas. quēadmodum
rursus sacre legis studiū intermissū ne di-
camus irrisum. Uerꝫ consolať nos pollici
tatio xp̄i dicentis. In mūdo p̄ssurā/ in me
pacē habebitis. de qua loquiť ad dn̄m p̄-
pheta dicēs/ pax multa diligētibus legē tu
am. Et iterū beatus hō quem tu erudierꝭ
dn̄e et de lege tua docueris eū. Ut q̄d ita?
vt mitiges ei a diebus malis ⁊c̄. hinc de sa-
pientia gloriať aliquis/ q̄ erit allocutio tedij
sui. q2 nō h̄ꝫ amaritudinē ꝯuersatio illius
nec tediū cōuictus illius sꝫ leticiā et gaudi-
um. ¶ Hanc amplectamur frať carissime
vt tāq̄ altera sunamitis/ suo calore viuido
castoq̄/ nr̄am refoueat in misericordia vbe
[ri] senectutē. Deniq̄ iuxť verbum Hiero. se
ꝯsolātis. et inducētis hismeneū canam⁹ no
bis et musis. imo deo et angelis si aures sur
de fuerint ceteroꝝ. Siue vt epicurus ami-
co loquiť. duo nos/ magnū satis theatrū
sumus. Aut certe sedebit solitarius et tace
bit. q2 leuauit se supra se. Nūq̄ minus so-
lus/ q̄ cū solus. nec magꝭ actiosus q̄ cū
ociosus. Siq̄dē regnū dei intra nos est. qd̄
ꝑfusus eē q̄s dubitet amplissimū. compel-

lens ibi rōnes et canones omniū secnlorū.
Ubi deus oīa in oībus. in q̄ hic et nunc et
iugiť deambulemus aīo. Uale frater.

Prohemiū sup vnuꝫ de quattuor. cuius titulus esse potest tetra monū vel monotesseron.

V[n]um [ex] quattuor euāgelijs com
ponere/ diuinitus apuit Aug⁹. q̄ li-
bro suo de cōsensu euāgelistaꝝ/ sb-
tilissimo q̄dē et operiosissimo/ cōpingit sb
vna serie narrationis/ euangelioꝝ v̄ba/ vsq̄
ad tp̄s quo p̄dicare et baptisare iohānes ex
orsus ē. q̄tanus hoc exēplo/ siue vt a me fa-
ctū ē inq̄t/ siue alio mō cōmodiosius fieri
possit/ videat vnusq̄sq̄ et in ceteris talib⁹ lo
cis fieri posse qd̄ hic factū eē fieri ꝑspexe-
rit. ¶ Tentam⁹ ergo cōtinuare p⁹ut inchoa
uerat. Uisus ē p̄ramis labor vix explebi-
lis. marie xp̄i ordinis reꝝ gestaꝝ incertitu
dinē. Marcus enī (teste Hiero) nō ordi-
nē reꝝ gestaꝝ sed ordinē leuitice electionis
cōplexus ē. Lucas silr̄ in multꝭ. Johēs vo
seorsū plura posuit/ ab alijs p̄termissa. pau
ca iterās q̄ tradiderūt. ¶ Cum igiť triplex
sit ordo narrationis lr̄alis. Unus rei geste.
alť anticipationis. tercius rememorationis
p⁹ut sp̄ūssctūs voluit/ nūc ad hūc. nūc ad il
lū ordinē mouere sc̄ptores (Nō aūt refert
iuxť traditionē Augꝭ. q̄bus v̄bis vel ordīe
eadē sn̄ia vel v̄itas/ nota fiat) Sufficiat p̄-
babilis collatio facta/ sine p̄iudicio aliťvel
sentiētiū/ vel scribētiū. ¶ Nō etiā tali ausu
temerario/ q̄n intemeratū velimus mane-
re q̄druplicis euāgeliste narrationis sacrm̄.
Quis enī nesciat sp̄m̄ xp̄i/ potuisse sb vno
eodēq̄ penitus v̄boꝝ sententiarūq̄ ꝯtextu/
tradidisse gestoꝝ suoꝝ v̄borūq̄ salutarem
historiā? Sꝫ cū magno sacri mysterio si-
bi placuit sub q̄dā cōcordissima (si ita dici
possit) dissonātia/ mētes fideliū cōmonere
ad humiliorē vigilantiorēq̄/ necnō multi-
pliciorē inuestigationē v̄itaťꝭ. palāq̄ fieret
q̄ttuor euāgelistas. nō mutua ꝯspiratione
sꝫ diuina inspiratōne fuisse locutos. ¶ Nec
offendat [petimus] aliquē/ si cōtextus q̄t-
tuor euāgelioꝝ in vnū cōpactus/ nō potu
it sonoritatē suā custodire/ ab oī ꝓrsus spe
cie nugationis et cuiusdā apparētis dissonā
cie alienā. q2 sola text⁹ v̄ba ponere miscanꝫ

doceꝗ custodire/cura fuit. ¶ Deniꝗ dabūt illustrationē. glose doctoꝝ ꝓsertim Augꝰ. libro ꝓtracto. quis paucula s annotare q̄ꝫ marginales glosulas studiū fuit, obtestatione ꝓmissa. ne scriptores eas textui misceant: neꝗ quotatiōes capituloꝝ ⁊ euāgeliorū annotatiōes/omittāt vel ↄfundāt. Sit ipa merces increata dei sapiētia/pollicēs ⁊ dicēs. Qui me elucidāt vitā eternā habebūt ¶ Diuidit aūt pn̄s opus in tres partitiones, ⁊ quelibꝫ in suas rubricas ⁊ historias iuxͣ variā materie qualitatē. Partitio ꝑma cōtinet originē ⁊ ingressū xp̄i vsqꝫ ad progressum sue ꝑdicationis ibi. Anno xv. ⁊c. Ubi ē scd̄a partitio vsqꝫ ad egressū sue passionis ⁊ resurrectiōis ibi: ꝑma aūt die azimoꝝ. vbi ponitur tercia ⁊ finalis partitio. ¶ Sequit tabula cōtinēs. 150. rubricas. q̄ tabula etiā p se vtilis erit ad cognoscendū in q̄bus cōueniāt ⁊ in q̄bus euāgeliste nō cōueniāt. Deniꝗ supadduūt rubricelle sub quattuor ꝑncipalibus rubricis. ne lectoris memoriā/sua magnitudo cōfūderet. Qui lector aduertat pl'es q̄ hic cōcordātias in canonibꝰ euāgelioꝝ repiri. q̄ꝝ plurie sunt tm̄ modo vocales. videat si cor habeat ad illa.

Tabula ↄtinens. cl. rubricas.

Rubrice partitiōis ꝑme

Rubrice partitionis

secunde principalis de predicatiōe iohannis seu progressu preconis.

Hic incipiunt parambu

[redacted] passionis domini.

Sequuntur rubrice

tercie partis de egressu passionis et resurrectionis christi.

i50 De resurrectiōe dñi p totū ⁊ continet multas rubricellas p multitudine apparitionū ⁊ gestoꝝ M 28 R 16 L 24 J 20 et 21

Sequuntur. xx. Rubricelle sub magna rubrica. xxx. de sermone domini in monte supra annotata.

i Beatitudinū enumeratio. M. 5. L. 6. ⁊ hec post apl'oꝝ noiationē. M. 5.
2 Apl'oꝝ comēdatio ⁊ leg' ipletio. M. 5
3 Consilioꝝ sup legē veterē additio. Et pmo ad illud Nō occides M 5
4 Supadditio ad illud nō Nō mecha
5 Supadditio ad illud | beris. M. 5 Nō pirurabis M 5
6 Judicialium euacuatio vel moderatio M 6 L 6
7 Jnimicoꝝ dilectio M 6 L 6
8 Hypocrisis detestatio ⁊ cōmendatio elemosyne M 6
9 Qualiter orandum M. 6 L ii
10 Qualiter indulgendum M 6
ii Qualiter ieiunandum M 6
i2 Qualiter thesaurizandum M 6
i3 Qualiter intentio dirigenda M 6
i4 Qualit' nimia solicitudo vitāda ⁊ i puidētia dei spes ponēda. M. 9. L. i2
i5 Qualiter miserendū nec iudicandū nec improbe arguēdū nec porcis nec canibus sanctum dandū. M. 7. L. ii
i6 Qualit' instant' ⁊ fiducialit' agenduz
i7 Preceptū vniuersale le | M. 7. L. ii gis ⁊ porte salutis angustia M 7
i8 Qualit' bōda falsoꝝ pphāꝝ a fructib' eoꝝ sit noticia M 7 L 6
i9 Qualit' colēdus deus nō ore solū sed opeꝝ efficacia M 7 L 6
20 Quali' opatio miraculoꝝ nō saluat sz stabilis in xp̄o pmanētia. M. 7. L. 6

Rubricelle. xij. sub magna rubrica. cxlj. de s'mōe dñi post cenā sūpte. iux' diuisiōz euāgelioꝝ q̄ legūt' in ecclesia ex q̄ttuor capl'is. s. xiiij. xv. xvj. et. xvij.

i Nō turbet' cor v̄rm. J. i4. finis. hoc faciam.
2 Si diligitis me mādata mea seruate. J. i4. finis meipsum
3 Si qs diligit me. J. i4. finis sic facio
4 Ego sum vitis vera. J. i5. finis impleatur.
5 Hoc ꝑceptū. J. i5. finis det nobis
6 Hec mando vobis. J. i5. finis habuerūt me gratis.
7 Cū venerit pacli tus. J. i5. et. i6. finis dixi vobis.
8 Uado ad eū q' misit me. J. i6. finis annūciabit vobis.
9 Modicū ⁊ iā non videbitis me. J. i6 finis. tollet a vobis.
i0 Amē amē dico vob. Si qd petierit' patrem. J. i6. finis. a deo exiui.
ii Subleuatis oculis in celuz dixit pat' venit hora. J. i7. finis. Ad te venio
i2 Subleuat' oculis i celū ⁊ sic dixit pat' sancte. s. e. J. i7. finis. ⁊ ego i ipsis

Rubricelle. xj. sub magna Rubrica. cxlvj. de passione dñi.

i Fit tercia dānatio ⁊ dat' ihs pylato
2 Judas se suspendit.
3 Jhs accusat' ⁊ pylatus interrogat'
4 Herodes ihesum spernit.
5 Barrabas requiritur.
6 Jhesus flagellatur.
7 Jhs iteꝝ interrogat' nō rn̄det
8 Uxor pylati monet pylatum.
9 Barrabas iteꝝ requirit' ⁊ dat'
i0 Preses lauat manus.
ii Jhus illudit' in ꝑtorio.

Rubricelle. xij. sub Rubrica magna. cl. de resurrectiōe domini sūpte iux' diuisionē euāgelioꝝ q̄ legunt' in ecclesia paucis immutatis.

i Maria magdalena ⁊ maria iacobi et salome. R. i6. finis. sicut dixit vobis
2 Una sabbati maria magdalena venit J. 20. finis a mortuis resurgere.
3 Maria stabat ad monumentū foris. J. 20. finis. hec dixit mihi.
4 Et mulieres exierunt. M. 28. R. i6. L. 24. J. 20. finis. factū fuerat.
5 Duo ex discipulis ihu ibant. L. 24. finis. fractione panis.
6 Stetit ihus in medio discipuloꝝ. L. 24. finis. in omnes gentes.
7 Cum esset sero illa die. J. 2i. finis habeatis in nomine eius.

Carmina super eodem

8 Manifestavit se ihesus discipulis su-
is ad mare. J.21.finis. a mortuis.
9 Dixit symoni petro ihus. J.21.finis.
testimonium eius.
10 Undecim discipli abierũt in galyleã
M.28.finis. ad ɔsũmationẽ seculi.
11 Recumbentibus vndecim discipu-
lis. R.16.finis. sequẽtibus signis.
12 Eduxit autem eos foras. L.24. R.
16. J.21.finis. sunt libros.

Sequuntur carmina super eodem

Et p̃mo de origine ⁊ ingressu christi. Et eius eterna generatione.

J.i. L.i: L.i L.i. M.i. M.i. L.2.
i ij iij iiij v vj vij
Verbum mutus aue montanus puer liber ortus
M.2 L.2 M.2 L.2.et.L.i.
viij ix x xj
Reges purificat ii in egyptum reperitur

¶ De predicatione iohannis seu progressu preconis.

M.3. M.4.
R.i. R.i.
L.3. L.3. L.4. J.i. J.i. L.2. J.2.
xij xiij xiiij xv xvj xvij xviij
Vox fuit esurijt tu quis dolus ydria pascha
M.14 M.4 M.4
R.8 R.i. R.i.
L.3 L.4 L.4
J.3. J.3 J.4 J.4 J.4
xix xx xxi xxij xxiij xxiiij
Spirat baptisat capitur fono regulus ibat
M.4 M.4 M.8 M.9 M.5.6.7
R.i. R.i. R.i. R.i. R.3.
L.5 L.4 L.4 L.5 L.6.ii.et.i2
xxv xxvj xxvij xxviij xxix xxx
Rete secuti demon socrus leuiq; sermo
M.8 M.8 M.8 M.8 M.8 M.9
R.i. R.4 R.5 R.2
L.5 L.7 L.7 L.9 L.8 L.8 L.5
xxxi xxxij xxxiij xxxiiij xxxv xxxvj xxxvij
Si vis dic surge sequitur mare legio tolle
M.9 M.9 M.9 M.i3 M.9
R.2 R.5 R.6 R.6
L.5 L.8
xxxviij xxxix xl xli xlij
Conuiuiũ tibicen ceci doctrina rogare

M.10.11.	M.11.		M.14		M.14.	
R.6			R.6		R.6	R6
L.9	L.9	L.7		J.5	L.9	L.9
43	44	45	46	47	48	49
Misit	arundo	flet	Moris	piscina	fama	seorsum
M.14	M.14			M.11	M.12	M.12
R.6	R.6			R.3	R.3	R.3
L.9.J9	J.6		L.10	L.10	L.11	L.8
J.6		J.6				
50	51	52	53	54	55	56
Quinque	super	manna	binos	ve ve	belzebub	hi sunt
M.12	M.11					
L.11	L.10	L.10	L.10		L.11	L.11
57	58	59	60		61	62
Signa	sathan	stabulo	pars optima		nos doce	stulti
M.12	M.12	M.13		M.13	M.15	M.15
R.2	R.3	R.4			R.7	R7
L.9	L.4	L.8.et.13				
63	64	65		66	67	68
Sana	manus	pars bis bine		tres	irrita	clamat
M.15	M.17	M.16			M.16	
R.7	R.8	R.8		R.8	R.8	
					L.9	
69	70	71		72	73	
Surdus	pisciculis	a fermento		spuit	absit	
M.16	M.17	M.17	M.17			
R.8.	R.9	R.9	R.9			
L.9	L.9	L.9	L.9	J.9	J8	
74	75	76	77	78	79	
Crux	ut sol	nequeunt	ascendite	nemo	locutus	
			M.7	M.18	M.18	
			R.9	R.9		
J.9	J.9	J.9		L.9	L.17	
80	81	82	83	84	85	
Abscondit	siloe	pastor	soluit	minor	in te	
M.18			M.18.et supra.10			
	R.9		R.10			
			L.12	L.12	L.13	
86	87		88	89	90	
Nequam	pro nobis		qui me	diues	galylei	
	M.19		M.19		M.19	
	R.10		R.10		R.10	
L.13	L.16		L.18	L.15	L.18	
91	92		93	94	95	
Incuruata	libellus		parui	prodigus	Imple	
M.19	M.20					
R.10						
L.18			L.13	L.14	L.14	
96	97		98	99	100	
Quid nobis	vineam		pauci	postremus	egenos	

Carmina super eodem

L.14	L.16	L.16	L.17	J.10
101	102	103	104	105
Odit	non poteris	epulo	servi	sumus unum

Preambula passionis christi.

		M.20			M.20		M.20
		R.10			R.10	R.10	R.10
		L.18	L.7	L.9		L.18.19	
J.11	J.11						
106	107	108	109	110	111	112	113
Feret	abit	scandit	lepra	vis	dic	ad me	duo ceci

M.26	M.21	M.21	M.21	M.21	M.21	M.21	M.21	M.21
R.14	R.11	R.11	R.11	R.11	R.11			R.12
L.19	L.19	L.19	L.19		L.20		L.18	L.20
J.12	J.12		J.12					
114	115	116	117	118	119	120	121	122
Ut quid	rex	flet	gens	ficus	unde	duo	mihi	vitis

M.22	M.22	M.22	M.22	M.22	M.23	M.21
	R.12	R.12	R.12	R.12	R.12	R.12
L.14	L.20	L.20	L.10	L.17	L.20	L.20
				J.20		
123	124	125	126	127	128	129
Vestem	deo	septem	toto	davidia	cathedrā	ve

	M.24	M.24	M.24	M.25		M.26
R.12	R.13	R.13	R.13			R.14
L.21	L.21	L.17 21.22	L.12		L.21	L.22
					J.12	J.13
130	131	132	133	134	135	136
Plus	quando	signa	vigiles	rex	credere	pascha

De egressu passionis et resurrectionis christi.

M.26		M.26	M.26	J.13	M.26	M.26
R.14		R.14	R.14	14.15	R.14	R.14
L.22		L.22	L.22	16.17	L.22	L.22
J.13	J.13		J.13		J.18	J.18
137	138	139	140	141	142	143
Cena	lavat	sacrat	ter me	docet	orat	ad annam

M.26	M.26	M.27
R.14	R.14	R.14.et.15
L.22	L.22	L.22.et.23
J.18	J.18	J.18.et.19
144	145	146
Ad caypham	flevit	vinctus damnatur inique

M.27	M.27	M.28	M.28
R.15	R.15	R.15	R.16
L.23	L.23	L.23	L.24
J.19	J.19	J.19	J.20.et.21
147	148	149	150
In cruce	ridetur	sepelitur	et unde resurgit

Sequuntur rubricelle in magna rubrica. 30. ¶ De sermone domini in monte.

1 2 3 4 5
Octo beant lux lex archa q̄ viderit est non
6 7 8
Cede malo benefac ingratis da sine teste.
9 10 11 12 13
Ora condona ieiuna cor sic tibi vbi lux
14 15 16
Ne sis solicit⁹ damnās sāctū canib⁹ dans
17 18 19 20
Dat paťarta bonos fruct⁹ opare petre pax
¶ Sequuntur rubricelle in Rubrica. 141.
De sermone domini post cenam.
1 2 3 4 5 6
Sum via cū pr̄e do vitis quis te sed odit
7 8 9 10 11 12
Obsequiū mundū modicū siq̄d paťvnū
¶ Sequuntur rubricelle in Rubrica. 146
De passione domini.
1 2 3 4 5
Poncio dāt vinctū iudas albis homicida
6 7 8 9 10 11
Ecce homo nil vxor latro lauit ludit int⁹
¶ Sequuntur rubricelle in Rubrica. 150.
De christi resurrectione.
1 2 3 4 5 6
Tres duo stabant auete fregit stat medio
7 8 9 10 11 12 ⌊pax
Octo naui petre vobiscū tingite signis

Prima pars pncipalis de origine et ingressu xp̄i. Et primo de eterna xp̄i generatione. Joh. j.

i In pncipio erat v̄bū. ⁊ verbū erat apud deuz. et deus erat v̄bū. hoc erat ī pncipio apd̄ deuz. Oīa p̄ ip̄m facta sūt ⁊ sine ip̄o factū est nihil qd̄ factū est in ip̄o vita erat ⁊ vita erat lux hoīm. et lux ī tenebris lucet. ⁊ tenebre eā nō cōp̄henderūt. Fuit hō miss⁹ a deo cui nomē erat iohānes. Hic venit ī testimoniū vt testimoniū p̄hiberet de lumine. vt oīs crederent p̄ illū. Non erat ille lux. s; vt testimoniū p̄hiberet de lumine. Erat lux vera q̄ illuminat omnē hominē venientē in hūc mundū. In mūdo erat ⁊ mūds p̄ ip̄m factus ē ⁊ mūdus eū nō cognouit. In p̄pa venit. ⁊ sui eū nō receperūt. Quotq̄t aūt receperūt eū. dedit eis p̄tātē filios dei fieri. his q̄ credūt in noīe ei⁹. q̄ non ex sanguinib⁹. neq; ex volūtate carnis neq; ex volūtate viri sed ex deo nati sūt. Et verbum caro factum est. et habitauit in nobis. Et vidimus gloriā eius gloriā quasi vnigeniti a p̄re. plenū gr̄e ⁊ veritatis.

Glosa
Fit hic p̄occupatō ꝺ missiōe iohānis que postmodū latino explicatur.

Hic p̄occupatō fit ꝺ incarnatōe verbi. q̄ postmodū latino explicatur.

Prohemium Luce.

q Uoniam q̄dē multi conati sunt ordinare rex narrationē q̄ in nob̄ cōplete sūt. sicut tradiderūt nob̄ q̄ ab initio ip̄i viderūt. ⁊ minis̄tri fuerūt sermōis. visū ē ⁊ mihi assecuto oīa a pncipio diligēt tibi ex ordīe ꝯscribꝫ optīe theophile vt cognoscas eor̄ v̄bor̄ ꝺ q̄b⁹ erudit⁹ es veritatē.

Scd̄o de annūciatione iohannis baptiste. Et conceptiōe eiusdem. Luce. j. Cap̄. ij.

f Uit in dieb⁹ herodis regis iudee sacerdos q̄dā noīe zacharias de vice abia. ⁊ vxor illi ꝺ filiabus aaron ⁊ nomē eius elisabeth. Erāt aūt ambo iusti an̄ deū incedentes in oīb⁹ mādatis ⁊ iustificatiōib⁹ dn̄i sine q̄rela. Et nō erat illis fili⁹ eo q̄ eēt elisabeth sterił. ⁊ ambo p̄cessissent ī dieb⁹ suis. Factū ē aūt cū sacerdotio fūgeretꝰ zacharias ī ordine vicis sue. an̄ deū ꝯm ꝯsuetudinē sacerdotij sorte exijt. vt incēsū ponēt ingressus in tēpliū dn̄i. Et erat oīs multitudo p̄pl'i foris orās hora incēsi. Apparuit autē illi angel⁹ dn̄i stans a dextris altaris incēsi. Et zacharias turbat⁹ ē vidēs. Et timor irruit sup̄ eū. ait aūt ad illū angel⁹. Ne timeas zacharia. qm̄ exaudita ē dep̄catio tua. et vxor tua elisabeth pariet tibi filiū. ⁊ vocabis nomē ei⁹ iohānē. Et erit gaudiū tibi et exultatio. ⁊ multi ī natiuitate ei⁹ gaudebunt

Tres fuerūt herodes. vnde versus.
Ascolonita necat pueros. antipa iohannez. Perimit agrippa iacobum. dat carceri petrum

Erit em̄ magnus corā dn̄o. ⁊ vinū ⁊ sicerā nō bibet. ⁊ sp̄ū sctō replebit̄ adhuc ex vtero m̄ris sue. Et multos filiox̄ isr̄l conuertet ad dn̄m deū ipox̄. Et ipse p̄cedet an̄ illū in sp̄ū ⁊ v̄tute helye. vt conuertat corda patx̄ in filios. ⁊ incredulos ad prudētiā iustox̄. parare dn̄o plebē pfectā. Et dixit zacharias ad angelū. Et vn̄ h° sciā? Ego em̄ sū senex ⁊ vxor mea pcessit in dieb⁹ suis. Et r̄ndēs angel⁹ dixit ei. Ego sū gabriel q̄ asto an̄ deū. ⁊ missus sū loq̄ ad te. ⁊ hec tibi euāgelisare. Et ecce eris tacēs ⁊ nō poteris loq̄ vsq₃ in diem q̄ hec fiēt p eo q̄ nō credidisti v̄bis meis. q̄ implebūt̄ in t̄pe suo. Et erat plebs expectās zachariā. ⁊ mirabant̄ q̄ tardaret ip̄e in tēplo. Egressus aūt non poterat loq̄ ad illos ⁊ cognouerūt q̄ visionē vidisset ī tēplo. Et ip̄e erat īnuēs illis ⁊ p̄mansit mut⁹. Et factū ē vt impleti sūt dies officij eius. abijt in domū suā. Post hos autē dies cōcepit elisabeth vxor eius. ⁊ occultabat se mēsibus q̄nq₃ dicens. Quia sic fecit mihi dn̄s in diebus q̄bus respexit auferre obprobriū meū int̄ hoies.

De annūciatōe christi ad mariā p gabrielem. Luce. j. Cap. iij.

i N mēse autē sexto missus ē angel⁹ gabriel a deo in ciuitatē galilee cui nomē nazareth ad v̄gīnē despōsatam viro cui nomen erat ioseph de domo dauid. ⁊ nomē v̄ginis maria. Et igressus angel⁹ ad eā dixit. Aue grā plena. dn̄s tecū. benedicta tu ī mulierib⁹. Que dum audisset turbata ē in s̄mōe ei⁹. ⁊ cogitabat q̄lis esset ista salutatio. Et ait angel⁹ ei. Ne timeas maria. inuenisti em̄ grām apd dn̄z. Ecce cōcipies in vtero. ⁊ paries filiū. et vocabis nomē ei⁹ ihesum.

Hic erit magn⁹ ⁊ fili⁹ altissimi vocabit̄. Et dabit illi dn̄s sedē Dauid p̄ris ei⁹. ⁊ regnabit ī domo iacob in eternū. et regni ei⁹ nō erit finis. Dixit aūt maria ad angelū. Quomō fiet istud qm̄ vix̄ nō cognosco. Et r̄ndens angel⁹ dixit ei. Sp̄ū sanct⁹ supueniet in te. ⁊ v̄tus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq₃ ⁊ qd nascet̄ ex te sctm̄. vocabit̄ filius dei. Et ecce elisabeth cognata tua: et ipsa concepit filiū in senectute sua. Et hic mēsis ē sext⁹ illi q̄ vocat̄ sterilis. q̄a nō erit impossibile apud deū oīe verbuz. Dixit autē maria. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi s̄m v̄bū tuū. Et discessit āgelus ab illa.

Hic patz q̄ maria fuit ex genere sacerdotali et regali vide qualr̄ ī postilla

De visitatione elisabeth p mariā ⁊ canticū magnificat. Luc. j. Cap. iiij.

e Xurgēs autem Maria abijt in mōtana cū festinatiōe ī ciuitatē iude et intrauit in domū zacharie ⁊ salutauit elisabeth. Et factū ē vt audiuit salutatōz marie elizabeth exultauit infās in vtero ei⁹. Et repleta ē sp̄ū sctō elisabeth. Et exclamauit voce magna ⁊ dixit. Bn̄dicta tu int̄ mulieres ⁊ bn̄dict⁹ fruct⁹ ventris tui. Et vn̄ hoc mihi vt veniat m̄r dn̄i mei ad me. Ecce enī vt facta ē vox salutatiōis tue ī aurib⁹ meis exultauit ī gaudio infans ī vtero meo. Et btā q̄ credidisti. qm̄ pficiet̄ in te q̄ dicta sūt tibi a dn̄o. Et ait maria. Magnificat anīa mea dn̄m. Et exultauit ⁊c. vsq₃ abraā ⁊ semini eius in secula. Mansit aūt maria cū illa q̄si mēsib⁹ trib⁹ ⁊ reuersa ē ī domū suā.

Probabile ē q̄ prius maria ⁊ ioseph cōuenerūt celebrāt cultu nuptiarū. et q̄ de licētia ioseph vel forte ip̄o ducente maria iuerit ad montana reuelato prius ip̄i ioseph īcarnationis mysterio q̄uis Orige. ⁊ ei⁹ sequaces sec⁹ dicāt

De ortu iohannis et circūcisiōe ip̄ius ⁊ canticū zacharie. Benedictus dn̄s deus isr̄l. Luce. j. Cap. v.

e Lisabeth aūt impletū ē tp̄s pariēdi ⁊ peperit filiuz. Et audierūt vicini ⁊ cognati q̄r magnificauit dn̄s misericordiā suā cū illa et cōgratulabāt̄ ei. Et factū ē in die octauo venerūt circūcidē puerū ⁊ vocabāt eū nōie p̄ris sui zachariā. Et r̄ndens m̄r ei⁹ dixit. Nequaq̄ s₃ vocabit̄ iohānes. Et dixerūt ad illā. Quia nemo ē in cognatiōe tua q̄ vocet̄ hoc nomine. Innuebant autē patri eius quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scripsit dicens. Iohannes est nomen eius. Et

Hic fit hoc ex parte iuxta colorē oppositū q̄ pōit maria fuisse in circūcisiōe iohānis ī die octauo

mirati sunt vniuersi. Apertū est aūt illico os eius 7 lingua eius, 7 loqbat benedicēs deū. Et factus ē timor sup oēs vicinos eo[redacted] 7 sup oīa mōtana iudeorū diuulgabāt oīa vba hec. Et posuerūt oēs q audierant in corde suo dicētes. Quis putas puer iste erit? Etem manus dn̄i erat cū illo. Et zacharias pat eius impletus ē spiritusancto et ꝓphetauit dicēs. Benedictus dn̄s deus isrl̄ 7c. vsq3 ad in viam pacis.

De genealogia christi 7 apparitiōe āgeli ipi ioseph. Matth. j. Capitulū. vj.

l Liber generatiōis ihū xp̄i filij Dauid filij abraā. Abraā genuit ysaac Ysaac aūt genuit iacob. Jacob [redacted]tem genuit iudā 7 fratres eius. Judas genuit phares 7 zarā de thamar. Phares genuit esrom. Esrom genuit aram. Arā ge. aminadab. Aminadab ge. naason. Naason ge. salmon. Salmon ge. booz [redacted] raab Booz ge. obeth ex ruth. Obeth ge. yesse. Yesse ge. regē dauid. Dauid rex ge. salomonē ex ea q̄ fuit vrie. Salomon ge. roboam Roboam ge. abiam. Abia ge. aza. Aza ge. iosaphat. Josaphat ge. iorā. Jorā ge. ozyā Ozyas ge. ioathan. Joathan ge. achā. Achas ge. ezechiam. Ezechias ge. manassen. Manasses ge. amon. Amon genuit iosiam. Josias ge. iechoniā 7 fratres ei⁹ in trāsmigratiōe babylonis. Et post transmigratōz babylonis iechonias ge. salathiel Salathiel ge. zorobabel. Zorobabel genuit abiud. Abiud āt ge. elyachim. Elyachim ge. azor. Azor ge. sadoch. Sadoch ge. achym. Achym ge. eliud. Eliud ge. eleazar. Eleazar aūt ge. mathan. Mathan aūt ge. iacob. Jacob aūt ge. ioseph virū Marie d qua natus ē ihūs q vocat xp̄c. Oēs ergo generatiōes ab abraā vsq3 ad dauid. xiiij. Et a dauid vsq3 ad trāsmigrationē babylonis. xiiij. Et a trāsmigratōe babylonis vsq3 ad xp̄m generatiōes. xiiij. Christi aūt generatio sic erat. Cū eēt desposata mater eius maria ioseph āteq̄ ꝯuenirēt inuēta est hn̄s in vtero de spūsctō. Joseph aūt vir eius cū eēt vir iust⁹ 7 nollet traducere eā voluit occulte dimittē eā. Hec aūt cogitante eo. Ecce angelus dn̄i in somnis apparuit ei dicens. Joseph fili Dauid noli timē accipere mariā ꝯiugē tuā qd̄ eīn in [redacted] natū est de spūsctō ē. Pariet aūt filiū 7 vocabis nomen eius ihm̄. Ipe eīn saluū faciet populū suū a pc̄tis eoꝝ. Hoc aūt totū factū ē vt adimpleret qd̄ dictū ē a dn̄o p ꝓphetā dicentē. Ecce vgo in vtero habebit [redacted] pariet filiū 7 vocabit nomē eius emanuel qd̄ est interp̄tatū nobiscū deus. Exurgēs autē ioseph a somno fecit sicut p̄cepit ei angelus dn̄i. Et accepit coniugē suā 7 nō cognoscebat eā donec peperit filiū suū p̄mogenitū 7 vocauit nomen eius ihesum.

Glosa. Tres hic omittuntur reges.

Glosa. Cōuētio hec recipit ꝓ celebri cultu nupciarū q̄ facta ē postq̄ ioseph inuenit mariā concepisse d spūsancto 7 per angeli p̄ceptū accepit eā cōiuge3 pusq3 appareret p̄gnās 7 vtero tumescēte post reditū d mōtanis qr tūc nō fuisset honorabiliter facta celebritas coniugii.

De edicto Augusti. natiuitate christi. annunciatione per angelum ad pastores. Luce. ij. Cap. vij.

f Factum [redacted] autē in diebus illis. Exijt edictum a cesare augusto, vt describeret vniuersus orbis. Hec descriptio p̄ma facta est a preside Sirie Cirino et ibant omnes vt profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem et Joseph a galylea de ciuitate nazareth in iudeam ciuitatem Dauid que vocatur bethleem eo q̄ esset de domo et familia Dauid. vt profiteretur cum Maria desponsata sibi vxore p̄gnante. Factum est autem cum essent ibi. Impleti sunt dies vt pareret et peperit filium suum primogenitum 7 pannis eum inuoluit et reclinauit eum in p̄sepio. quia non erat locus ei in diuersorio. Et pastores erant in regione eadem vigilantes 7 custodientes vigilias noctis supra gregem suum. Et ecce angelus domini stetit iuxta illos [redacted] claritas dei circumfulsit illos et ti-

Glosa. Hic fuit p̄occupatio que postmodū explicabit loco suo cum d circūcisione dicetur.

muerūt timore magno. Et dixit angelus
illis. Nolite timere. Ecce enim euangelizo
vobis gaudiū magnum qđ erit omni po
pulo/quia natus est nobis hodie saluator
qui est christus dominus ī ciuitate dauid
et hoc vobis signum. Inuenietis infantē
pannis inuolutū/ ⁊ positum in presepio.
Et subito facta est cum angelo multitudo
militie celestis laudantium deum ⁊ dicen
tium. ¶ Gloria in altissimis deo. Et ī ter
ra pax hominibus bone volūtatis. ¶ Et
factum est vt discesserūt ab eis angeli in ce
lū. pastores loquebant ad inuicē. Transe
amus vsq; bethleem ⁊ videamus hoc ver
bum qđ factum est qđ dominus ostendit
nobis. Et venerunt festinantes et inuene
runt Mariam ⁊ ioseph ⁊ infantē positum
in presepio. Videntes autem cognouerūt
de verbo qđ dictum erat illis de puero hoc
Et omnes qui audierunt mirati sunt et de
his que dicta erant a pastoribus ad ipsos.
Maria autem cōseruabat omnia verba hec
conferens in corde suo. Et reuersi sunt pa
stores glorificantes et laudantes deū que
audierāt ⁊ viderant sicut dictū ē ad illos.

De circūcisione christi. Luc. ij. ⁊ aduētu magoꝝ. Matth. ij.

Capitulū. viij.

E t postq̄ consūmati sūt dies octo
vt circūcideretur puer vocatum est
nomen eius ihesus qđ vocatū est
ab angelo priusq̄ in vtero ɔciperet. Cum
natus eēt ihesus in bethleem iude in die
bus herodis regis. Ecce magi ab oriente
venerunt hierosolimā dicentes. Ubi est q
natus est rex iudeoꝝ? Vidimus enī stellā
eius in oriente ⁊ venimus adorare eū. Au
diens autē herodes rex turbatus est ⁊ om
nis hierosolima cum illo. Et congregans
omēs principes sacerdotū ⁊ scribas populi
sciscitabat ab eis vbi christus nasceret. At
illi dixerunt ei. In bethleem iude. Sic enī
scriptum est per ꝓphetā. Et tu bethleē ter
ra iuda nequaq̄ es minima in ꝑncipibus
iuda. Ex te enī exiet dux qui regat populū
meū israel. Tunc herodes clā vocatis ma
gis diligēter didicit ab eis tp̄s stelle que
apparuit eis ⁊ mittens illos in bethleē di
xit. Ite ⁊ interrogate diligenter de puero et
cum inueneritis renunciate mihi vt ⁊ ego
veniens adorem eū. Qui cū audissent regē
abierunt. Et ecce stella quā viderāt in ori
ente antecedebat eos vsq; dū veniēs supra
vbi erat puer. Videntes autē stellā gauisi
sunt gaudio magno valde. Et intrātes do
mū inuenerunt puer cū Maria matre ei9
⁊ ꝓcidētes adorauerūt eum. Et apertis the
sauris suis obtulerūt ei munera aurū thus
⁊ mirrā. Et rn̄so accepto in somnis ne re
dirent ad herodem per aliam viam reuersi
sunt in regionem suam.

De oblatōne christi in templo. Luce. ij.

Capitulū. ix.

E t postq̄ impleti sunt dies purga
tionis Marie s'm legē moysi tule
runt ihesū in hierusalē vt sisterent
eū dn̄o sicut scp̄tū ē in lege dn̄i. Quia omē
masculinū adapiēs vuluā scm̄ dn̄o voca
bit. Et vt darēt hostias dn̄o s'm qđ dictū
ē ī lege dn̄i par turturꝝ aut duos pullos co
lūbaꝝ. Et ecce hō erat in ir'lm cui nomē sy
meon ⁊ hō iste iust9 ⁊ timorat9 expectās ɔso
latiōē isr'l ⁊ sp̄ussctūs erat ī eo. Et rn̄sū ac
cepat a sp̄ussctō nō visuꝝ se mortē nisi pri9
videt xp̄m dn̄i. Et venit in sp̄ū ī tēplū. Et
cū inducerent puerū ihm̄ pentes ei9 vt face
rēt s'm ɔsuetudinē leg' ꝓ eo ⁊ ipe accepit eū
ī vlnas suas ⁊ bn̄dixit deū ⁊ dixit. Nūc di
mitt' suū tuū dn̄e s'm vbū tuū in pace ⁊c.
vsq; pleb' tue isr'l. Et erāt pr̄ ei9 ⁊ mr̄ miran
tes sup his q̄ dicebāt d' illo ⁊ bn̄dixit ill' sy
meon ⁊ dixit ad mariā matrē ei9. Ecce posi
tus ē hic ī ruinā ⁊ resurrectōē multoꝝ ī isr'l
⁊ in signū cui ɔdicet. Et tuā ipsi9 animā ꝑ
trāsibit gladi9 vt reuelēt ex multis cordib9 co
gitatiōes. Et erat anna ꝓphetissa filia pha
nuel de tribu aser. Hec ꝓcesserat in dieb9
multis ⁊ vixerat cū viro suo ānis septē a vgi
nitate sua. Et hec vidua erat vsq; ad ānos
lxxxiiij. q̄ nō discedebat de tēplo. ieiunijs ⁊
obsecratiōibus suiēs deo nocte ac die. Et
hec ipsa hora supueniēs ɔfitebat dn̄o ⁊ lo
q̄bat de eo oib9 q̄ expectabāt redēptōē isr'l.
Et pfecerūt oīa s'm legē dn̄i reuersi sūt in
galileā in ciuitatē suā nazareth. Puer autē
crescebat ⁊ confortabat plenus sapiētia et
gratia dei erat in illo.

De fuga in egyptuz

occisione innnocētū ⁊ d regressu ex egypto Matthei.ij. Cap.x.

Um magi recessissent. Ecce angel⁹ dñi apparuit in somnis Joseph dicēs Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrē eius ⁊ fuge i egyptum. ⁊ esto ibi vsq₃ dum dicā tibi. Futur⁊ ē em̄ vt herodes q̄rat puerū ad pdēdū illū. Qui ɔsurgēs accepit puer⁊ ⁊ matrē eius nocte ⁊ secessit in egiptum ⁊ erat ibi vsq₃ ad obitu₃ herodis vt adimpleret̄ qđ dictū ē a dño p pphetā dicentē. Ex egypto vocaui filiū meū. Tūc herodes vidēs qm̄ illusus eēt a magis iratus est valde. ⁊ mittens occidit oēs pueros. qui erant in bethleem ⁊ in oībus finibus eius a bimatu et infra ẜm tpus qđ exquisierat a magis. Tūc adimpletū est qđ dictū est per hieremiā pphetam dicentē. Vox in rama audita est ploratus ⁊ vlulatus rachel plorās filios suos ⁊ noluit consolari qr nō sunt. Defūcto aūt herode. Ecce apparuit angelus in somnis ioseph in egypto dicēs. Surge ⁊ accipe puerū ⁊ matrē eius ⁊ vade in terrā isrl'. Defūcti sūt em̄ q̄ q̄rebāt animā pueri. Qui ɔsurgens accepit puer⁊ ⁊ matrē eius et venit in terrā isrl'. Audiēs aūt q̄ Archelaus regnaret ī iudea p herode p̄re suo timuit illo ire. Et admonitus in somnis secessit in partes galylee. Et veniēs habitauit in ciuitate q̄ vocatur nazareth vt adimpleretur quod dictum est per pphetā quoniā nazarenus vocabitur.

Probabile ē q̄ angelus iste fuerit gabriel. ⁊ q̄ in oībus misterijs incarnatiōis cōcernentib⁹ q̄ties introducitur angel⁹ apparuisse ipse fuerit. sicut fuit apud danielē et ad pastores. et ad magos. et quater ad ioseph et i agonia christi. ⁊ resurrectiōe ⁊ i ascēsiōe

De inuentiōe christi

pueri in templo a parētibus eius. Luce.ij. Et de habitatiōe iohānis in deserto. Lu. j.

Capitulū.xj.

Ibāt parētes eius p oēs annos in hierusalem in die solēni pasche. Et cū factus eēt ihūs annor⁊ duodecim. Ascendētibus illis hierosolimam ẜm ɔsuetudinē diei festi. Cōsūmatisq₃ diebus cū redirent remāsit puer ihs in hierusalē ⁊ nō cognouerūt parētes eius. Existimātes aūt illū eē in comitatu. venerūt iter diei ⁊ requirebāt eū inter cognatos et notos. ⁊ nō inueniētes regressi sūt i hierusalē requirētes eū. Et factū ē post triduū inuenerūt illū in tēplo sedentē in medio doctorū audientē illos ⁊ interrogātē. Stupebāt aūt oēs q̄ eū audiebāt sup prudētia ⁊ rñsione eius. Et vidētes admirati sūt. Et dixit mater eius ad illū fili qđ fecisti nobis sic? pat̄ tuus ⁊ ego dolentes q̄rebamus te. Et ait ad illos. Quid ē qđ me q̄rebatis? An nesciebatis qr in his q̄ p̄ris mei sūt opor₃ me eē? Et ipsi nō intellexerūt vbū qđ locutus ē ad illos. Et descēdit cū eis ⁊ venit nazareth. ⁊ erat subditus illis. Et mat̄ ei⁹ cōseruabat oīa vba cōferēs in corde suo. Et ihus pficiebat sapiētia ⁊ etate et grā apud deū ⁊ hoīes. Puer autē iohānes crescebat ⁊ cōfortabat̄ spū et grā. Et erat in deserto vsq₃ in diē ostēsiōis sue ad israhel.

Prius positu₃ est hoc a luca s₃ hic repet̄ p cōtinuatione sequentium.

Incipit secūda pars

principalis huius libri de progressu predicationis christi. ¶ Rubrica.xij. de predicatione ⁊ baptismo iohannis in deserto. M ₃ R j L ₃

Capitulū.xij.

Nno aūt quītodecimo imperij Tiberij cesaris/ procurāte poncio pylato iudeam/ Tetrarcha aūt galylee herode Philippo aūt fratre eius tetrarcha ituree ⁊ traconitidis regionis ⁊ lysania abiline tetetrarcha sub p̄ncipibus sacerdotū Anna ⁊ caypha. Factū est verbū dñi sup iohānē filiū zacharie in deserto. Et venit in omnē regionē iordanis p̄dicās. L. R. baptismu₃ pnīe in remissionē pctōr⁊ sicut. L. scriptu₃. R. M. est in libro sermonū esaie pphete. Initium. R. euāgelij ihū xpī filij dei/ sicut scriptū est in esaia pphēta. Ecce mitto angelum meū ante faciē tuā. qui pparabit viam tuā ante te. Vox. M. R. clamātis. L.

Hic fuit hō miss⁹ a deo cui nomen erat iohannes

R. in deserto parate viā dn̄i/ rectas facite semitas ei9. Omnis. L. M. vallis implebitur. et omnis mons ꝛ collis humiliabitur Et erunt praua in directa/ ꝛ aspera in vias planas. Et. L. videbit oīs caro salutare dei In. M. diebus aūt illis/ venit iohānes baptista predicans in deserto iudee et dicens. Penitentiam agite. Appropinquabit eniꝫ regnum celoꝝ. Ipse. M. R. autem iohannes habebat vestimentum ↄ pilis camelorum/ ꝛ zonam pelliceam circa lumbos suos. Esca autem eius erat locuste ꝛ mel silvestre. Tunc exibant ad eum. R. hierosolimite vniuersi et. M. omnis. R. iudea. et M. omnis regio circa iordanem. et baptisabantur ab eo in iordane flumine. R. confitentes. M. R. peccata sua. Uidens. M. autem multos phariseoꝝ ꝛ saduceorū. venientes ad baptismum suum/ ꝛ turbas que exibant vt baptisarentur ab ipso. dixit. M. eis. Progenies geninma. L. viperaꝝ. M. L. quis ostendit. L. vobis fugere a ventura ira facite ergo fructus dignos penitentie. Et ne ceperitis. L. velitis. M. dicere intra vos Patrem habemus abraam. Dico eniꝫ vobis/ quoniam potens est deus de lapidib9 istis suscitare filios abrae. Iam eīm securis ad radicem arboris posita est. Omnis ergo arbor que non facit fructum bonum/ excidetur ꝛ in ignem mittetur. Et. L. interrogabant eum turbe dicentes. Quid ergo faciemus? Respondens aūt dicebat illis. Qui habet duas tunicas det vnam non habenti. Et qui habet escas/ similiter faciat. Uenerunt aūt et publicani vt baptisarentur. Et dixerunt ad illū. Magister quid faciemus At ille dixit ad eos. Nihil amplius ꝙ quod cōstitutū est vobis faciatis. Interrogabāt aūt eum ꝛ milites dicētes? Quid faciem9 ꝛ nos? Et ait illis. Neminē cōcutiatis/ neqꝫ calumniā faciatis. ꝛ ↄtenti estote stipēdiis vestris. Existimāte aūt populo ꝛ cogitantibus oībus in cordibus suis ↄ iohāne/ ne forte ipse eēt xp̄c. Rn̄dit iohānes dicēs oībus. Ego. M. quidē. L. R. aqua baptiso vos in pn̄iam. M. Qui aūt post me ventur9 est/ fortior me est/ cuius nō suꝫ dignus calciamēta portare. et. R. ↄcumbēs soluere. R. L. corrigiā calciamentorū eius. Ipse M. vos. R. L. baptisabit in sp̄usancto. ꝛ R. igne. L. Cuius. M. L. ventilabꝛ in manu eius ꝛ ꝑmundabit ꝛ purgabit. L. areā suā. M. congregabit triticum in horreum suum paleas autem combur et igni inextinguibili. M ulta. L. quidē ꝛ alia exhortans euangelisabat populo. Et factum. R. est in diebus illis. Uenit ihesus a nazareth galylee in iordanem. M. ad iohannem/ vt baptisaretur ab eo. Iohannes autem prohibebat eum dicens. Ego a te debeo baptisari ꝛ tu venis ad me? Respondens autē ihūs dixit ei. L. Sine modo. Sic eniꝫ decet nos adimplere omnē iusticiam. tūc dimisit eū. Factum. L. est autem dum baptizaret oīs populus/ ꝛ ihesu baptisato a iohāne in iordane. R. confestim. M. ascendit de aqua. Et. L. eo orante. Ecce. M. aperti sunt celi. Et vidit. R. celos apertos ꝛ spiritūsanctū dei. M. corporali. L. specie descendentem. M. sicut columbam/ et venientem sup se et manentem. R. in ipso. Et. M. ecce vox ↄ celis facta. R. L. est dicens. M. Hic est filius meus dilectus in quo mihi complacui. Tu. R. L. es filius meus dilectus/ in te. L. complacuit mihi.

De genealogia christi fm Lucam. L. 3 Capitulum. xiiij

Glo. Quod ioseph duos habet patres. s. heli legalem et iacob carnalem quere in postillis.

Et ipse ihūs erat incipiens quasi triginta annoꝛū vt putabat fili9 Ioseph Qui fuit hely. qui fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit melchi. qui fuit ianne. qui fuit ioseph. qui fuit mathathie. qui fuit amos. qui fuit naum. qui fuit hesli. qui fuit nagge. qui fuit maath. qui fuit mathathie. qui fuit semei. qui fuit ioseph. qui fuit iuda. qui fuit iohanna. qui fuit resa. qui fuit zorobabel. qui fuit salathiel. q fuit neri. qui fuit melchi. qui fuit addi. qui fuit thosan. qui fuit elmadan. qui fuit her. qui fuit iesu. qui fuit heliezer. q fuit iorim. qui fuit mathat. qui fuit leui. qui fuit symeon. qui fuit iuda. qui fuit ioseph. qui fuit iona qui fuit elyachim. qui fuit melcha. qui fuit menna. qui fuit mathatha. qui fuit nathan. qui fuit dauid. qui fuit yesse. qui fuit obeth. qui fuit booz. qui fuit salmon. qui

fuit naason. q̄ fuit aminadab. q̄ fuit aran.
qui fuit esrom. qui fuit phares. qui fuit iu
de. qui fuit iacob. qui fuit ysaac. qui fuit
abrahe. qui fuit thare. qui fuit nachor. qui
fuit saruch. qui fuit ragau. q̄ fuit phalech.
qui fuit heber. qui fuit sale. qui fuit caynā.
qui fuit arpharat. qui fuit sem. q̄ fuit noe.
qui fuit lamech. qui fuit matusalē. qui fu
it enoch. qui fuit iareth. q̄ fuit malalehel.
qui fuit caynan. qui fuit enos. qui fuit seth
qui fuit adam. qui fuit dei.

De ieiunio christi et tentatione. M. iiij. R. j. Luce. iiij.

Capitulū. xiiij.

I Hesus autē plenus spū sctō regres-
sus a iordane et statī. R. spūs expu
lit eū in desertū duct⁹. M. a spū in
desertū vt tētaret a diabolo. Et agebat. L.
in spū in desertū. Et erat. R. in deserto. xl. die
b⁹ ⁊. xl. noctib⁹ ⁊ tentabat a sathana ⁊. L. ni
hil mādu cauit ī ill' dieb⁹
Eratq̄z. R. cum bestijs
Et. M. cū ieiunasset. xl.
dieb⁹ ⁊. xl. noctib⁹ ꝯsum
matis illis postea. M.
esuriit. L. Et accedens.
M. tētator diabolus. L
dixit. M. L. illi. Si fili⁹
dei es dic. M. vt lapides isti panes fiant.
Dic. L. Lapidi huic vt panis fiat. Et. M.
rn̄dit ad illū ihs. Scriptū ē eñ q2 nō in so
lo pane viuit hō sz in oī vbo dei. L. qd̄ ꝓce
dit. M. d̄ ore dei. Tūc assūpsit illū diabo-
lus ī sanctā ciuitatē ⁊ duxit. L. illū ī hierlm
et. M. statuit. L. illū supra pinaculū tēpli
⁊ dixit illi. Si fili⁹ dei es mitte te deorsum.
Scptū ē eñ q2 angel' suis mādauit d̄ te vt
ꝯseruēt. L. te ⁊ q2 in māib⁹. M. tollēt te ne
forte offēdas ad lapidē pedem tuū. Ait illi
ihus rursū scptū ē: Nō tētabis dn̄m deū
tuū ⁊ reduxit. L. eū diabol⁹. Et. M. iterū as
sūpsit eū in montē excelsū valde ⁊ ostēdit ei
oīa regna mūdi orb. L. ī tre in momēto tpis
⁊ gloriā. M. eoꝝ ⁊ ait. L. M. ei Tibi. L. po
testatē dabo hāc vniuersā ⁊ gloriā. M. eoꝝ
q2 mihi tradita sūt ⁊ cui volo do illa. Hec
M. oīa tibi dabo ⁊ erunt tua oīa si. M. ca
dens. L. adoraueris me. Tūc dixit illi ihs.
Vade. M. sathana. Scptū. M. L. est eniz
dn̄m deū tuū adorabis ⁊ illi soli seruies. Et
ꝯsūmata. L. oī tentatōe diabol⁹ recessit ab
eo vsq̄z ad tps ⁊ reliqt. M. eū. Et ecce an
geli accesserūt ⁊ mīstrabāt. M. R. illi ⁊ re
gressus est ihus in vtute spūs in galileam.

Secūm narratio-
nē luce. mattheus
hic preoccupat et
incertū ē qs fuerit
ordo rei geste: vide
in postillis.

De testimonijs Johannis de christo Joh. j.

Cap. xv.

I Ohannes testimoniū ꝓhibz d̄ ipō
⁊ clamat dicens
Hic erat quē di
xi. Qui post me ventu-
rus ē. añ me fact⁹ ē. q̄ p̄or me erat. Et d̄ ple
nitudine eius nos oēs accepimus gratiā
pro grā q2 lex ꝑ moysen data ē grā et vitas
ꝑ ihm xp̄m facta est. Deū nemo vidit vnq̄
Unigenitus dei filius q̄ ē in sinu pr̄is. ipe
enarrauit ⁊ hoc est testimoniū iohānis qñ
miserūt iudei ab hierosolymis sacerdotes
⁊ leuitas ad eū vt interrogarēt eū. Tu quis
es? Et ꝯfessus ē ⁊ nō negauit. Et ꝯfessus
ē. q2 nō sū ego xp̄c. ⁊ interrogauerūt eū qd
ergo? Helyas es tu? Et dixit. Nō sū. pro
pheta es tu? Et rn̄dit nō. Et interrogaue
runt eū qs es vt rn̄sum demus his q̄ mise
rūt nos. Quid dicis d̄ teipō? ait. Ego vox
clamantis in deserto dirigite viā dn̄i sicut
dixit esaias ꝓpheta. Et q̄ missi fuerāt erant
ex phariseis. Et interrogauerūt et dixerūt
ei. Quid ergo baptisas si tu nō es christus
neq̄z helyas neq̄z ꝓpheta? Rn̄dit iohānes
dicens eis. Ego baptiso in aq̄. medius aūt
vestrū stetit quē vos nescitis. ipe est q̄ post
me vēturus ē q̄ ante me factus ē/ cuius nō
sū dignus vt soluā eius corrigiā calciamē-
ti. Hec in bethania facta sūt trās iordanē
vbi erat iohēs baptisans. Altera die vidit
iohēs ihm ad se venientē ⁊ ait. Ecce agn⁹
dei ecce q̄ tollit pctā mūdi. Hic ē de q̄ dixi
Post me venit vir q̄ ante me factus est. qui
p̄or me erat ⁊ ego nesciebā eū. sed vt mani
festaret in isrl' ꝓpterea veni ego in aq̄ bapti
tisans. Et testimoniū ꝓhibuit iohānes di
cens. Quia vidi spiritū descendentē quasi
columbā de celo ⁊ mansit sup eū et ego ne
sciebam eū. sed qui misit me in aqua bapti
sare ille mihi dixit. Super quē videris spi-
ritū descendentē ⁊ manentē super eum hic
est qui baptisat ī spūsancto. Et ego vidi et
testimoniū ꝓhibui q2 hic est filius dei.

Plures ibi venit

De vocatōe andree

petri philippi ꝛ nathanael. Jo. j. Ca. xvj.

a Ltera aūt die stabat iterū iohā-
nes ꝛ ex discipulis eius duo ꝛ re-
spiciens ihm ābulantē dixit. Ec-
ce agn⁹ dei. Et audierūt eū duo
discipuli loquētē ꝛ secuti sūt ihm. Cōuer-
sus aūt ihs videns eos seqntes se dixit eis
quē qritis? q dixerūt ei Rabbi qđ ďr inter-
pretatū mgr̄ vbi habitas? Dicit eis. Veni-
te ꝛ videte. Venerūt ꝛ viderunt vbi mane-
ret. ꝛ apud eū māserunt illo die. Hora aūt
erat qsi decima. Erat autē Andreas frater
simonis petri vn⁹ ex duob⁹ q audierāt a io-
hāne ꝛ secuti fuerāt eū. Inuenit h primū
fratrē suū simonē ꝛ dixit ei Inuenim⁹ mes-
siam quod est interp̄tatū xp̄s ꝛ adduxit eū
ad iesum. Intuit⁹ aūt eū iesus dixit tu es si-
mon fili⁹ iohāna tu vocaberis cephas qđ
interp̄tat̄ petr⁹. In crastinū voluit exire in
galileā ꝛ inuenit philippū. Et dicit ei ihs:
seqre me. Erat aūt philippus a bethsaida
ciuitate andree ꝛ petri. Inuenit philippus
nathanael ꝛ dicit. Quē scripsit moyses i le-
ge ꝛ ꝓphete. Inuenim⁹ ihm filiū ioseph a
nazareth ꝛ dicit nathanael. A nazareth po-
test aliqd boni eē? Dicit ei philippus. Ve-
ni ꝛ vide. Vidit iesus nathanael venientē
ad se et dicit de eo. Ecce vere israelita in q
dolus nō est. Dicit ei nathanael vñ me no-
sti? Rñdit iesus ꝛ dixit ei. priusq̄ te philip-
pus vocaret cū eēs sub ficu vidi te. Rñdit
ei nathanael ꝛ dixit. Rabbi tu es filius dei
tu es rex isrl'. Rñdit Jesus ꝛ dixit ei. Quia
dixi tibi vidi te sub ficu credis mai⁹ his vi-
debis. Et dicit eis. Amen amen dico vo-
bis. Videbitis celum apertum ꝛ angelos
dei ascendentes ꝛ descendentes super filiū
hominis.

De mutatōe aque in

vinū Johānis. ij. Capi. xvij.

e T tertia die. Nuptie facte sūt in
chana galilee ꝛ erat mr̄ ihu ibi
vocat⁹ est aūt ihs [illegible] discipuli ei⁹
ad nuptias. Et deficiēte vino dixit mr̄ ihu
ad eū. vinū nō hñt. Et dixit ei iesus. Quid
mihi ꝛ tibi est mulier? Nondū venit hora
mea. dicit mater ei⁹ ministris qđcunq; dixe-
rit vobis facite. Erāt aūt ibi lapidee ydrie
sex posite ſm purificationē iudeoꝝ capien-
tes singule metretas binas vel trinas. Di-
cit eis iesus. Implete ydrias aq. ꝛ impleue-
rūt eas vsq; ad summuz. Et dicit eis iesus
haurite nūc. ꝛ ferte. Architriclino ꝛ tulerūt
Vt aūt gustauit architriclinus aquā vinū
factā ꝛ nō sciebat vñ eēt. ministri aūt sciebāt
qui hauserāt aquā. vocat spōsum architri-
clinus ꝛ dixit ei. Ois hō primū bonū vinū
ponit ꝛ cū inebriati fuerint tūc id qđ dete-
rius est. tu aūt seruasti vinū bonuz vsq; ad-
huc. Hoc fecit initiū signoꝝ iesus in cha-
na galilee ꝛ manifestauit gloriā suaz ꝛ cre-
diderūt in eū discipuli eius.

De primo aduentu

eius ad pascha. Et soluite templū hoc Jo-
hannis. ij. Capi. xviij.

p Ost hoc descendit in capharnauz
ipse ꝛ mater eius ꝛ fratres eius ꝛ di-
scipuli ei⁹ ꝛ ibi māserūt nō multis diebus.
Et ꝓpe erat pasca iudeoꝝ
Et ascēdit iesus hierosoli-
mā et inuenit in tēplo vē-
dentes boues ꝛ oues ꝛ co-
lūbas ꝛ numularios sedē-
tes. Et cum fecisset qsi fla-
gellū de funiculis oēs eie-
cit de tēplo. Oues quoq;
et boues et numulariorū
effudit es. et mensas sub-
uertit. Et his q columbas
vēdebāt dixit Auferte ista
hinc ꝛ nolite facere domū
pr̄is mei domuz negocia-
tionis. Recordati vo sūt discipuli ei⁹ quia
scriptū ē zelus dom⁹ tue comedit me. Rñ-
derūt g iudei ꝛ dixerūt ei. Qđ signū ostēdis
nobis q hec facis? Rñdit iesus ꝛ dixit eis
soluite tēplū hoc ꝛ in trib⁹ dieb⁹ excitabo il-
lud Dixerūt ergo ei iudeis. qdraginta ꝛ sex
annis edificatū est tēplū hoc ꝛ tu trib⁹ die-
bus excitabis illud. Ille aūt dicebat de tē-
plo corp̄is sui. Cū ergo surrexisset a mortu-
is recordati sūt discipuli ei⁹ q hoc dicebat.
Et crediderūt scripture ꝛ ſmoni quē dixe-
rat iesus. Cū esset hierosolymis in pascha
in die festo multi crediderūt in noīe ei⁹ Vi-
dētes signa que faciebat. Ipē aūt iesus nō

Colligit̄ ex euā-
gelio Jo. q xp̄s
fuit ad min⁹ ad-
impler pascha.
licet alij euāge-
liste d vnico solū
faciūt mētionē.
ꝛ inde velit ap̄s
aliqs naturali-
ter rōnis ꝯfusio-
ponētes hoc pa-
scha cū vltimo

credebat semetipm eis eo q ipe nosset oes Et qr op' ei nō erat, vt qs testimoniū phibet de hoie. Ipe eī sciebat qd eēt in hoie.

De Nicodemo.

Johannis.iij. Ca.xix.

e Rat autē hō ex phariseis Nicodemus noie pnceps iudeoꝝ: hic venit ad iesū nocte ⁊ dixit ei. Rabbi scim⁹ qr a deo venisti mgr. Nemo eī pōt hec sigꝰ facere q̄ tu facis nisi fuerit deus cū eo. Rn̄dit iesus ⁊ dixit ei. Amē amē dico tibi. Nisi qs renatus fuerit denuo nō pōt vidē regnū dei. Dixit ad eū nicodemus. quō pōt hō nasci cū sit senex: Nunqd pōt in ventrē mris sue iterato introire ⁊ renasci: Rn̄dit iesus Amē amē dico tibi nisi qs renat⁹ fuerit ex aq̄ ⁊ spū nō pōt introire in regnū dei. qd natū ē ex carne caro ē ⁊ qd natū ē ex spū spūs ē. Nō mireris qr dixi tibi. opʒ vos nasci denuo. spūs vbi vult spirat ⁊ vocem eius audis ⁊ nescis vnde veniat aut q̄ vadat. Sic ē ois q natus ē ex spū. Rn̄dit nicodemus ⁊ dixit ei. Quō pnt hec fieri. Rn̄dit iesus ⁊ dixit ei. Tu es mgr in israel et hec ignoras: Amē amē dico tibi qr qd scimus loquimur ⁊ qd vidimus testamur ⁊ testimonium nrm̄ nō accipitis. Si terrena dixi vobis ⁊ nō creditis quō si dixero vobis celestia credetis. Et nemo ascēdit in celū nisi q descēdit de celo filius hois q ē in celo. et sicut moyses exaltauit spentē in deserto ita exaltari optʒ filiū hois vt ois q credit in illo nō pereat sʒ habeat vitā eternā: Nō eī misit deus filiū suū in mūdū vt iudicet mūdū sed vt saluet mūds p ipm. Qui credit in eū nō iudicat. Qui aūt nō credit iā iudicatus ē qr nō credit in noie vnigeniti filij dei Hoc ē aūt iudiciū qr venit lux in mūdū ⁊ dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucē. Erant eī eoꝝ mala opa. Ois eī qui male agit odit lucē ⁊ nō venit ad lucē vt nō arguant opa ei⁹. q aūt facit vitatē venit ad lucem vt manifestent opa eius qr a deo facta sunt.

De querela qd iesus

baptizat. Jo.iij. Capi.xx.

p Ost hoc veīt ihs ⁊ discipuli ei⁹ in iudeā trā ⁊ illic demorabat cū eis ⁊ baptisabat. Erat aūt ⁊ iohēs baptisans in enon iuxta salim qr aq̄ multe erāt illic ⁊ veniebāt multi ⁊ baptisant. Nondū eī fuerat missus iohēs i carcerem. Facta est ergo questio ex discipulis iohannis cum iudeis de purificatōne. ⁊ veniebant ad iohannē ⁊ dixerunt ei Rabbi q erat tecum trās iordanem cui tu testimonium phibuisti. Ecce hic baptisat et omnes veniunt ad eum. Respondit iohānes et dixit. Nō pōt homo accipe quicq̄ nisi fuerit ei datū de celo. ipi vos mihi testimoniū phibetis q dixerim: ego nō sum xps/sed q̄ missus sum ante illum. Qui habet spōsam sponsus est. Amicus autē sponsi qui stat ⁊ audit eum. gaudio gaudet ꝓpter vocē spōsi. Hoc ergo gaudiū meum impletum est Illum oportet crescere me autē minui. qui desursum est sup omnes est. qui est de terra de terra est/⁊ de terra loquit. qui de celo venit sup omnes est ⁊ qd vidit ⁊ audiuit hoc testatur ⁊ testimonium eius nemo accipit Qui autem accipit eius testimoniū signauit/quia deus verax est. quem eī misit deus verba dei loquit. Non eī ad mensurā dat deus spiritū. Pater diligit filium ⁊ omnia dedit in manu eius. Qui credit in filiū habet vitam eternā qui autē incredulus est filio/non videbit vitam sed ira dei manet super eum.

Nōn per se sed per discipulos suos. vt dicitur infra.

De incarnatōe iohā

nis. M.xiiij. R.vj. L.iij. Capi.xxj.

h Erodes. L. autē tetrarcha cum corriperetur a iohanne de herodiade vxore philippi R. fratris sui quia duxerat eam, ⁊ L. de omnibus malis q̄ fecit herodes. Dicebat. M. eī illi iohānes. Non licet tibi habere. R. vxorē fratris tui Adiecit L. ⁊ hec herodes sup omnia tenuit. M. iohannem ⁊ alligauit eum ⁊ posuit M. L. eum in carcerem propter. M. herodiadem vxorem fratris sui Herodias M autem insidiabat ei ⁊ volebat occidere eū nec poterat. Herodes autē metuebat Johannē. sciens eū virū sanctū ⁊ iustū. ⁊. M volens eum occidere timuit populū qr sicut prophetā eum habebant ⁊ custodiebat R. eum ⁊ audito eo multa faciebat ⁊ libenter eum audiebat.

De iudea relicta a christo et de samaritana. M. iiij. R. j. L. iiij J. iiij. Capitulum. xxij.

Cum. M. aut audisset iesus q iohanes traditus esset. et vt. J. cognouit q audierunt pharisei q iesus plures discipulos facit et baptisat q iohannes quamq iesus no baptisaret sz discipuli eius. secessit. M. reliquit. J. iudeam et abijt et L. regressus e in virtute spus et. L. R. venit in galileam. M. R. L J. Oportebat J. eum aute transire p samariam. Uenit ergo iesus in ciuitatem samarie que dicit sichar iuxta pdium qd dedit iacob ioseph filio suo. Erat aute ibi fons iacob iesus quoq fatigatus ex itinere sedebat sic sup fontem. Hora aute erat quasi sexta Uenit mulier de samaria haurire aquam. Dicit ei iesus. Da mihi bibere. Discipli autem eius abierant in ciuitatem vt cibos emerent. Dicit ergo mlier illa samaritana Quomodo tu iudeus cum sis/a me bibere poscis que sum mulier samaritana? No enim coutuntur iudei samaritanis. Rndit Jesus et dicit ei. Si scires donu dei et quis est qui dicit tibi da mihi bibere tu forsitan petisses ab eo et dedisset tibi aquam viuam. Dicit ei mulier. Dne neq in quo haurias habes et puteus altus est. Un ergo habes aquam viuam? Nunquid tu maior es patre nro iacob qui dedit nobis puteum istum. et ipse ex eo bibit et filij eius et pecora eius. Rndit iesus et dixit ei. Omnis qui bibit ex aq hac sitiet iterum. qui aute biberit ex aqua quam ego ei dabo no sitiet in eternu. sed aq quam ego dabo fiet in eo fons aque salientis i vitam eternam. Dicit ad eum mulier. Domine da mihi hanc aquam vt no sitiam neq veniam huc haurire. Dicit ei iesus. Uade voca virum tuum et veni huc. Rndit mulier et dixit. Non habeo viru. Dicit ei iesus. Bene dixisti quia no habeo virum. quinq eni viros habuisti et nuc quem habes no est tuus vir. hoc vere dixisti. Dicit ei mulier. Domine vt video quia ppheta es tu. Patres nri adorauerut in monte hoc. et vos dicitis qr ierosolimis est locus vbi oportet adorare. Dicit ei iesus. Mulier crede mihi quia veniet hora quando nec in monte hoc neq in ierosolimis adorabitis patrem. Uos adoratis qd nescitis. nos adoramus qd scimus qr salus ex iudeis est. Sed venit hora et nunc est quando veri adoratores adorabunt patrem in spiritu et veritate. Nam et pater tales querit qui adorent eu. Spus est deus et eos q adorant eu. in spiritu et veritate oportet adorare. Dicit ei mulier. Scio qr messias venit qui dicit xps. Cum ergo venerit ille nobis annuciabit omnia. Dicit ei Jesus. Ego sum qui loquor tecu. Et continuo venerut discipuli eius et mirabant quia loquebat mulier. Nemo tamen dixit qd queris aut qd loqris cu ea. Reliquit ergo ydriam suam mulier et abijt in ciuitatem et dicit illis hominibus. Uenite et videte hoiem qui dixit mihi omnia quecunq feci. Nunquid ipse est xps? Exibant de ciuitate et veniebant ad eu. Interea rogabant eum discipuli dicentes. Rabbi manduca. Jlle autem dixit eis Ego cibum habeo manducare quem vos nescitis. Dicebant ergo discipuli eius ad inuicem. Nunquid aliqs attulit ei manducare? Dicit eis iesus. Meus cibus e vt faciam voluntatem patris mei qui misit me vt pficiam opus eius. None vos dicitis qr adhuc quatuor menses sunt et messis venit? Ecce ego dico vobis leuate oculos vestros et videte regiones qr albe sunt iam ad messem. et q metit: mercedem accipit et congregat fructum in vitam eternam vt et qui seminat simul gaudeat et qui metit. In hoc enim verbum e veru quia alius e qui seminat alius e qui metit. Ego misi vos metere qd vos no laborastis Alij laborauerunt et vos in labores eoru introistis. Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eu samaritanorum pter verbum mulieris testimoniu phibentis quia dixit oia quecunq feci. Cum venissent ergo ad illum samaritani rogauerunt eu vt ibi maneret et mansit ibi duos dies. Et multo plures crediderunt pter sermonem eius. Et mulieri dicebant quia iam no propter tuam loquelam credimus. ipsi enim vidimus et scimus qr hic e vere saluator mundi. ¶ Post duos autem dies exijt inde et abijt in galileam. Ipse enim iesus testimonium phibuit quia pphetá in sua patria honorem no habet. Cu ergo venisset in galileam exceperunt eu galilei cu omnia vidissent q fecerat ierosolimis in die festo. Et enim ipsi venerant ad die festu.

De filio reguli Jo. iiij

Capitulum. xxiij.

v Enerat ergo iterū in chana galilee vbi fecerat de aq vinū. Et erat quidā regulus cuius filius infirmabat capharnaum. Hic cū audisset q iesus adueniret a iudea in galileā. abijt ad eū. et rogabat eū vt descēderet et sanaret filiū eius Incipiebat enim mori. Dixit ergo iesus ad eū. Nisi signa et prodigia videritis nō creditis. Dicit ad eū regulus. Dn̄e descēde priusq̄ moriat filius meus. Dicit ei iesus. Uade filius tuus viuit. Credidit homo sermoni quē dixit ei iesus et ibat. Iā autem eo descēdente serui occurrerūt ei et nūciauerūt dicētes q filius eius viueret. Interrogabat aūt horā ab eis in q̄ melius habuerat. Et dixerūt ei. q heri hora septima reliquit eū febris. Cognouit ergo pater q illa hora erat in qua dixit ei iesus filius tuus viuit/ et credidit ipse et domus eius tota: Hoc iterū scd̄m signū fecit iesus cum venisset a iudea in galileā.

De libri traditōe ipsi

iħu et eiectōe eius extra ciuitatē. Et relicta nazareth venit capharnaū. M. iiij. R. j. L. iiij. J. iiij. Capitulū. xxiiij.

e T fama. L. exijt per vniuersam regionē de illo. Et ipse docebat in synagogis eorū et magnificabat ab omnibus et venit nazareth vbi erat nutritus. Et intrauit s'm cōsuetudinē suam die sabbati in synagogā. Et traditus est illi liber ysaie prophete. Et vt reuoluit librū inuenit locum vbi scriptū erat. Spiritus domini sup me propter qd̄ vnxit me. euangelisare pauperibus misit me: sanare cōtritos corde. et predicare captiuis remissionē et cecis visum/ dimittere cōfractos in remissionez/ predicare annū domini acceptū et diem retributōnis Et cum plicuisset librum dedit ministro et sedit. Et omniuz in synagoga oculi erant intendētes in eum. Cepit autem dicere ad illos quia hodie impleta est hec scriptura in auribus vestris. Et omnes testimoniū illi dabant et mirabātur in verbis gratie que procedebāt de ore illius et dicebant. Nonne hic est filius ioseph? Et ait illis vtiq̄ dicetis mihi hanc similitudinē. Medice cura teipsum. Quanta audiuimus facta in capharnaū. fac et hic in patria tua. Ait autem Amen dico vobis q nemo propheta acceptus ē in patria sua. In veritate dico vobis multe vidue erāt in diebus helye in israel/ quando clausum est celū annis tribus et mensibus sex quādo facta est fames magna in omni terra et ad nullam illaruz missus est helyas nisi in sareptā sydonie ad mulierē viduam Et multi leprosi erant in israel sub helyseo propheta et nemo eoruz mundatus est nisi naamā syrus. Et repleti sunt omnes in synagoga ira hec audiētes. Et surrexerunt et eiecerūt illuz extra ciuitatē et duxerūt illum vsq̄ ad supciliū montis sup quem ciuitas eorū erat edificata vt p̄cipitarēt eum. Ipse autē trāsiens per mediū illorum ibat. Et relicta. M. ciuitate nazareth descendit. L. venit. M. et habitauit in capharnaū ciuitatē. L. galilee maritimā. M. in finibus zabulon et neptalim. vt adimpleret quod dictū est per ysaiam prophetam. Terra zabulon et terra neptalim via maris trās iordanē galilee gentiū populus qui ambulabat in tenebris vidit lucē magnaz. Et sedētibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. Exinde cepit iesus p̄dicare euangelium R. regni dicens. Quoniā impletū est tēpus penitentiā. M. agite et credite. R. euāgelio. appropinquabit. M. R. enī regnum celorū.

Colligit ex hoc iam xp̄m antea multa fecisse signa q̄ lucas se nō narrasse sciebat. fecit ei multa q̄ nō sunt scripta.

De vocatōne secūda

aplo᷑ ad familiaritatē. L. v. Ca. xxv.

f Actum est autez cū turbe irruerent in iesuz vt audirēt verbū dei et ipse stabat secus stagnū genezareth et vidit duas naues stātes secus stagnū. Piscatores autem descenderāt et lauabant retia. Ascēdens aūt in vnā nauim que erat simonis rogauit eum a terra reducere pusillum Et sedēs docebat de nauicula turbas. Ut cessauit autem loqui dixit symoni. Duc in altū et laxate retia vestra in capturaz. Et respondēs symon dixit illi. Preceptor per totam noctē laborātes nihil cepimus. In verbo autē tuo laxabo rete. Et cum hoc fecissent cōcluserūt piscium multitudinem copio

sam. R. Rumpebat autē rete eoꝝ. Et annuerunt socijs suis qui erāt in alia naui vt venirēt ⁊ adiuuarēt eos ⁊ venerūt ⁊ impleuerunt ambas nauiculas ita vt pene mergerētur. Qd̄ cū videret symon petrus procidit ad genua iesu dicens. Exi a me dn̄e quia homo pctōr ego sum. Stupor enim circūdederat eum ⁊ omnes qui cū illo erāt in captura pisciū quā ceperāt. Similiter aūt iacobū ⁊ iohannē filios zebedei qui erant socij symonis. Et ait ad symonē iesus. noli timere. ex hoc iā eris hoīes capiens ⁊ subductis ad terrā nauibus/ relictis oībus secuti sunt illū.

De tertia vocatōe ad

sequlā. M. iiij. R. j. Capi. xxvj.

a Ambulans. M. autē iesus ⁊. R. preteriens iuxta. M. mare. R. galilee vidit duos. M. fratres symonē. M. R. q vocat petrus ⁊ andreā fratrē eius mittētes retia in mare. Erant eniꝫ piscatores. Et R. ait. M. illis ihs. Uenite post me faciā vos fieri piscatores hoīm. Et. M. illi R. ꝯtinuo relictis retibus ⁊ naui secuti sunt eū. Et R. pgressus. M. inde pusillū. vidit M. R. alios duos fr̄es iacobū zebedei ⁊ iohēꝫ fratrē eꝰ in naui cū zebedeo patre eoꝝ reficiētes ꝯponētes. R. retia. M. eoꝝ. et. M. stati. R. vocauit eos Illi. M. autē. R. stati relictis retibus ⁊ p̄re M. R. suo zebedeo in naui cum mercenarijs suis secuti. M. R. sunt eum.

Nō est iprobabile dicere vocationē istā esse eā dem cū precedenti licet secto mō fiat narratio. non tamē cōtrario quāq̄ sileat hic de capt̄ o piscium.

De expulsione imūdi demonij ⁊ sanatōe oīs languoris. M.

iiij. R. j. L. iiij. Capitulū. xxvij.

e Et ingrediebat capharnaū. Et stati sabbatis ingressus in synagogam docebat eos. Et stupebant sup doctrina eius. Erat enim docens eos q̄si ptātem habēs ⁊ nō sicut scribe. quia. L. in potestate erat s̄mo ipsius. Et in synagoga. R. eraꝫ erat hō. L. R. demoniū habēs immūdū. Et exclamauit voce magna dicens. Sine. qd nobis et tibi iesu nazarene. Uenisti. L. an̄ tempus pdere. L. R. nos. Scio q̄ enim sis sanctus dei. Et cōminatus. R. est enim ihs ⁊ increpauit eum dicens. Obmutesce. L. R. ⁊ exi ab illo. ⁊ discerpēs illū spiritus imūdus ⁊ exclamās voce magna exiuit ab eo. ⁊. L. cū ꝓiecisset illū demoniū in mediū exijt ab illo nihilq̄ꝫ illi nocuit. Et factus ē pauor in oībus ⁊. R. mirati sūt oēs ita vt pquirerēt inter se ⁊ colloquebātur. L. adinuicē dicētes. Quidnā. R. est hoc? que nam doctrina hec noua? qd̄ est hoc s̄buꝫ quia in ptāte ⁊ virtute imperat immūdis spiritibus ⁊ exeūt ⁊ obediunt ei. Et ꝓcessit rumor eius statim. ⁊. L. diuulgabat fama de eo in omnē locum ⁊. R. regionē galilee. Et circūibat. M. iesus totā galileā docēs in synagogis eorū ⁊ p̄dicans euangelium regni ⁊ sanans omnem languorē ⁊ omneꝫ infirmitatē in populo. ⁊ abijt opinio eius in totam syriā. Et obtulerūt ei omnes male habentes varijs lāguoribus ⁊ tormētis cōp̄hensos ⁊ qui demonia habebāt ⁊ lunaticos ⁊ paraliticos ⁊ curauit eos. Et secute sunt eum turbe multe de galilea ⁊ decapoli ⁊ de ierosolimis ⁊ de iudea ⁊ d̄ trās iordanem.

Attendite q̄ ibi plures fuit.

Augus. dicit libro vltio. q̄ non nocuit discerpēs id ē mēbra non debilitauit sicut aliquādo solet.

De socru Symonis

M. viij. R. j. L. iiij. Capitulum. xxviij.

f Urgens autem iesus de synagoga ⁊ protinus egredientes de synagoga venerūt in domum symonis petri. M. ⁊ andree. R. cum iacobo ⁊ iohanne. Decūbebat autem ⁊ socrus symonis et tenebatur. L. magnis febribus. Et. M. vidit socrum eius iacentē. ⁊. R. febricitātem. Et statim dicunt ⁊ rogauerūt. L. eum ꝓ illa. Et stans sup illam. Imꝑauit febri ⁊. R. accedens eleuauit eā app̄hensa manu eius ⁊ continuo dimisit eam febris ⁊. M. surrexit ⁊ ministrabat. L. M. R. eis. Uespe. R. autem facto cū occidisset sol L. omnes qui habebāt infirmos varijs languoribus ducebant illos ad euꝫ. Afferebāt ad eum omnes male habētes ⁊ multos M. R. demonia habentes. Et erat omnis ciuitas ꝯgregata ad ianuā. Et ille singulis manus imponens curabat eos. multos. R. qui vero

bant varijs lāguoribus ⁊ demonia multa eijciebat et spiritus. M. immūdos verbo Et oēs male habentes curauit vt adimpleret quod dictū est p isaiam pphetā dicētem. Ipse infirmitates nostras accepit et egrotatōes nostras ipe portauit. Exibant L. autem demonia a multis clamātia ⁊ dicentia. Quia tu es xp̄s filius dei. Et increpans. nō. L. R. sinebat [illegible] loq quia sciebāt eum esse xp̄m. Et. R. diluculo valde facto die surgens egressus abijt in desertū locū ibiq3 orabat. Et. L. turbe reqrebāt eu3. Et R. psecutus est eum symon ⁊ qui cu3 illo erant. Et cū inuenissent eū dixerūt ei Quia omnes querūt te. et dixit illis. Eamus in pximos vicos ⁊ ciuitates vt ⁊ ibi pdicē. ad hoc eī veni. Et. L. venerunt turbe ad xp̄m ⁊ detinebant eum ne discederet ab eis. Quibus ille ait. Quia et alijs ciuitatibus oportet me euangelisa[illegible] regnū dei quia ideo missus sum. Et. R. erat. L. pdicans in synagogis eoꝝ ⁊ in omni galilea ⁊ demonia eijciens.

Fuit inter predicationes istas sermo domini in mōte.

De vocatōe mathei

que sm aug. facta ē ante smonē dñi in mōte. M. ix. R. ij. L. v. Capitulum. xix.

E

T. L. post hoc exijt. Et. M. dum transiret inde. Egressus. R. rursus ad mare oīsq3 turba veniebat ad eum ⁊ docebat eos. Et cum ptenret vidit L. M. ibi. R. publicanū nomine leui alphei. R. Matheum. M. sedentē R. L. in teloneo. Et ait illi. Sequere me. Et. L. relictis omnibus surgens. L. M. R. secutus est eum.

Repetitur postmodum vocatio mathei vt cōmemoretur prandium quod fecit ei.

De electōe duodecī

aploꝝ ⁊ smone dñi in mōte thabor qui cōtinet multas rubricellas p multitudīe doctrinaꝝ. M. v. vj. vij. capitulis p totū. R. iij. L. vj. xj. et. xij. Capitulum. xx.

F

Actum. L. est autem in diebus illis exiens ascendit. R. in montem orare. Et erat. L. pnoctans in oratōe dei. Et cū dies factus fuisset vocauit discipulos quos voluit ipe ⁊ venerūt ad eū. et fecit vt essent duodecim cū illo. et vt mitteret illos pdicare ⁊ dedit illis ptātē curandi infirmitates ⁊ eijciēdi demonia quos. L. ⁊ apostolos nominauit Symonē quē cognominauit Petrū ⁊ andream fratrē eius. Et iacobū zebedei. R. ⁊ iohānem fratrē iacobi. et imposuit eis nomīa boanerges quod ē filij tonitrui. Philippum. L. R. ⁊ bartholomeū matheū ⁊ thomā Iacobum alphei ⁊ Symonē qui vocabaē zelotes chananeū. R. iudā. L. iacobi thadeum. R. ⁊ iudam. L. qui fuit proditor qui. R. tradidit eum. Et. L. descendens Iesus de monte cum illis stetit in loco cāpestri ⁊ turba discipulorum eius ⁊ multitudo copiosa plebis ab omni iudea ⁊ hierusalem ⁊ maritime ⁊ tyri ⁊ sydonis qui venerāt vt audirēt eū ⁊ sanarenē a lāguorib9 suis. Et q vexabanē a spiritib9 inmundis curabanē. Et oīs turba querebat illū tangere quia vtus de illo exibat et sanabat omnes. Videns. M. autem iesus turbas ascēdit in montem. Et cū sedisset accesserūt ad eu3 discipuli eius. ⁊. L. ipe eleuatis oculis ī discipulos suos. ⁊ M. apiēs os suū docebat eos dicēs Beati M. L. pauperes spiritu quoniam ipsorum est regnum celorum. Beati mites. M. quoniam ipi possidebunt terrā Beati qui lugent quoniam ipi consolabūtur. Beati qui esuriunt ⁊ sitiunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur. Btī misericordes qm̄ ipi misericordiā consequētur. Beati mūdo corde qm̄ ipsi deū videbunt Beati pacifici quoniam filij dei vocabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsoꝝ est regnū celorum

Glo.

Probabile est q fuerit idem sermo quē matheus ⁊ lucas narrāt sicut hic cōnectiē Nihilominus probabilis est altera pars q fuerit distincti p diuersis temporib9 locis ⁊ personis. nō eni mirabile est si xp̄s plures similia fecit. dixit ⁊ docuit. Et hoc per totū huius narratōnis contextum vbi ī multis coniūgantur habeatur annotatum.

Vel vnde prius descenderat. vt dicit L. a. et imaginande sūt due partes montis vna bassior altera.

Si quis voluerit profunditatē et ordinem totius sermonis illius cognoscere recurrat ad postillas.

Beati eritis cum vos oderint homines et cum separauerint vos et exprobrauerint et eiecerint nomen vestrū tanquam malū propter filiū hominis. Beati estis cum maledixerint vobis homines et persecuti vos fuerint et dixerint omne malum aduersum vos mentientes propter me. Gaudete in. L. illa die et exultate. M. quoniam merces vestra copiosa est in celis. Sic. M. enī. L. persecuti sunt et prophetas qui fuerunt ante vos patres. L. eorum. Uerūtamen ve vobis diuitibus qui habetis cōsolationē vestrā. Beati qui nunc esuritis quoniam saturabimini. Beati qui nunc fletis quia ridebitis. Ue vobis qui saturati estis/quia esurietis. Ue vobis qui nūc ridetis/quia lugebitis et flebitis. Ue vobis cum bñdixerint vos omnes homines. Secundum enī hoc faciebant pseudo prophete patres eorum. Uos estis sal terre. Quod si sal euanuerit in quo salietur. Ad nihilum valet vltra nisi vt mittatur foras et conculcetur ab hoīb⁹. Uos estis lux mūdi. Nō potest ciuitas abscōdi supra mōtem posita neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio sed super candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra corā hominib⁹ vt videant opera vestra bona et glorificent patrē vestrū qui in celis est. Nolite putare qm̄ veni soluere legem aut prophetas. nō veni soluere sed adimplere. Amen quippe dico vobis donec transeat celum et terra. iota vnum aut vnus apex nō preteribit de lege donec omnia fiant. Qui ergo soluerit vnum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines minimus vocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit et docuerit hic magnus vocabitur in regno celorū. Dico enim vobis quia nisi abūdauerit iusticia vestra plusquam scribarū et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictū est antiquis. Nō occides qui autem occiderit/reus erit iudicio. Ego autē dico vobis quia omnis / qui irascitur fratri suo re⁹ erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha re⁹ erit concilio qui autem dixerit fratri suo fatue reus erit gehēne ignis. Si ergo offers munus tuum ad altare. et recordatus ibi fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te. relinque ibi munus tuū ante altare et vade prius recōciliari fratri tuo. et tunc veniens offeres munus tuū. Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in via cū eo ne forte aduersarius tradat te iudici et iudex tradat te ministro et in carcerem mittaris. Amen dico tibi. Non exibis inde donec reddas nouissimum quadrantē. Audistis quia dictum ē antiquis Nō mechaberis Ego autem dico vobis. quia omnis qui viderit mulierē ad cōcupiscendū eam iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalisat te. erue eum et proijce abs te. Expedit enim tibi vt pereat vnū membrorū tuorū quam totum corpus tuū mittatur in gehēnam. Et si dextera manus tua scandalisat te abscide eam et proijce abs te. Expedit enī tibi vt pereat vnū membrorū tuorum quam totum corpus tuū eat in gehennā. Dictū ē aūt Quicunque dimiserit vxorē suam excepta causa fornicationis facit eam mechari et qui dimissam duxerit adulterat. Iterum audistis quia dictū est antiquis non periurabis. Reddes autē domino iuramenta tua. Ego autē dico vobis non iurare omnino. Neque per celum quia tronus dei est. neque per terram quia scabellum pedum eius est. Neque per ierosolimā quia ciuitas est magni regis neque per caput tuum iurabis quia non potes vnū capillum album facere aut nigrum. Sit autem sermo vester est. est. nō nō. quod autē his abundantius a malo est. Audistis quia dictū est oculum pro oculo dentē pro dēte. Ego autem dico vobis non resistere malo. Sed. M. siquis. L. te percusserit in dexteram maxillam prebe illi et alteram. Et qui vult tecum iudicio cōtendere et tunicam tuam tollere dimitte ei et pallium. Et. M. quicunque te angariauerit mille passus. vade cum eo et alia duo. Qui. M. petit. L. a te da ei. Et volenti

.1. Apostolorū cōmendatio

.2. Legis impletio.

.3. Consiliorum super legem additio veterem et primo ad illud non occides.

.4. Additio super illud. Nō mechaberis.

.5. Superadditio super illud Nō iurabis.

.6. Iudicialiū coartatio et moderatio.

M. mutuari a te ne auertaris. Et qui au-
fert. L. que tua sunt ne repetas. Et prout
vultis vt faciant vobis homines ⁊ vos fa-
cite illis similiṫ. Audistis. M. quia di-
ctũ est: diliges proximũ tu- .7.
um ⁊ odio habebis inimi- Inimicorũ di-
cum tuũ. Ego autẽ dico lectio.
vobis. Diligite. M. L. ini-
micos vestros benefacite his qui oderunt
vos benedicite male dicẽtibus vobis. Et
M. orate. L. pro persequentibus ⁊ calũni-
antibus vos vt. M. sitis filij patris vestri
qui in celis est qui solem suũ facit oriri su-
per bonos ⁊ malos ⁊ pluit super iustos et
iniustos. Si enim. M. diligitis. L. eos q
vos diligunt quam. M. mercedem habe-
bitis? que vobis. L. est gratia. Nam ⁊ pec-
catores se diligentes diligunt. Nonne M
et publicani hoc faciunt? Et si salutaueri-
tis fratres vestros tantum quid amplius
facitis. Nonne et ethnici hoc faciunt. Si
L. benefeceritis qui vobis benefaciũt que
est vobis gratia? Siquidem et peccatores
hoc faciunt. Et. L. si mutuũ dederitis his
a quibus speratis accipere que gratia ẽ vo-
bis. Nam et peccatores peccatoribus fene-
rantur vt recipiant equalia. Verũtamẽ di-
ligite inimicos vestros ⁊ benefacite. ⁊ mu-
tuum date nihil inde sperantes ⁊ erit mer-
ces vestra multa. et eritis filij altissimi quia
ipse benignus est super ingratos ⁊ malos.
Estote. M. ergo perfecti sicut
et pater vester celestis perfectus est. At-
tendite ne iusticiã vestrã Ypocrisis detes-
faciatis coram hominib9 statio.
vt videamini ab eis. Alioquin mercedem
non habebitis apud patrem vestrum qui
in celis est. Cum ergo facis elemosynã
noli ante te tuba canere si- .8.
cut ypocrite faciunt in sy- Commendatio
nagogis: et in vicis vt ho- elemosyne.
norificentur ab hominib9.
Amen dico vobis receperunt mercedem
suam. Te autem faciente elemosynam ne-
sciat sinistra tua quid faciat dextera tua vt
elemosyna tua sit in abscondito ⁊ pr̃ tu9 q
videt ĩ abscõdito reddet ti- .9.
bi. Et. M. cum oratis Quomodo sit
non eritis sicut ypocrite orandum.
tristes q amãt ĩ sinagogis et ãgulis platea-

rum stantes orare vt videantur ab homi-
nibus. Amen dico vobis quia receperunt
mercedem suam. Tu autem cum orane-
ris intra in cubiculum tuum ⁊ clauso ho-
stio ora patrem tuum in abscondito et pa-
ter tuus qui videt in abscondito reddet ti-
bi. Orantes autem nolite multum loqui
sicut ethnici faciunt. putant enim q ĩ mul-
tiloquio suo exaudiantur. Nolite ergo as-
similari eis scit enim pater vester quid op9
sit vobis anteq̃ petatis eũ
Sic enim orabitis Pater Glo.
noster qui es in celis. Sã- Lucas hãc ora-
ctificetur nomen tuũ. Ad- tionẽ ponit sub
ueniat regnũ tuum. Fiat quinq3 petitõni-
voluntas tua sicut in celo bus.
et in terra. Panem nostrũ
supersubstantialem. M. quotidianum. L.
da. M. nobis hodie. Et dimitte nobis de-
bita nostra. Sicut ⁊ nos dimittimus debi-
toribus nostris. Et ne nos inducas in ten-
tationem. Sed libera nos a malo. Amen.
Si enim dimiseritis ho-
minibus peccata eorũ di-
mittet et vobis pater ve-
ster celestis peccata vestra .10.
Si autem non dimiseri- Quomodo sit in-
tis hominibus nec pater dulgendum.
vester dimittet vobis pec-
cata vestra. Cum au- .11.
tem ieiunatis nolite fieri Qualiter sit ie-
sicut ypocrite tristes. Ex- iunandum.
terminant enĩ facies suas
vt appareant hominibus ieiunãtes. Amẽ
dico vobis receperunt mercedem suã. Tu
autem cum ieiunas vnge caput tuum ⁊ fa-
ciem tuam laua/ ne videaris hominibus ie-
iunans sed patri tuo qui est in abscon̄so.
Et pater tuus qui videt in abscon̄so red-
det tibi. Nolite thesau- .12.
risare vobis thesauros in qualiter thesau-
terra vbi erugo et tinea de- risandum.
molitur et vbi fures effo-
diunt et furantur. Thesaurisate autem vo-
bis thesauros in celo vbi nec erugo nec ti-
nea demolitur et vbi fures non effodiunt
nec furantur. Vbi enim est thesaurus tu-
us ibi est et cor tuum. Lucerna corpo-
ris tui est oculus tuus Si .13.
oculus tuus fuerit sim- Qualiter inten-

plex: et totum corpus tuum lucidū erit. Si autē oculus tuus fuerit nequā: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebre sunt. ipse tenebre quante erunt. Nemo. M. potest duobus dominis seruire aut enī vnū odio habebit et alterum diliget. aut vnū sustinebit et alterū contemnet. Nō potestis deo seruire et mamone. Ideo dico vobis ne. M. L. solliciti sitis anime vestre qd manducetis aut corpori vestro qd induamini. Nōne anima vestra est plusq̄ esca et corpus plusq̄ vestimentū. Respicite. M. volatilia celi quia non serunt neq̄ metunt neq̄ cōgregant in horrea et pater vester celestis pascit illa. Considerate coruos quibus nō est cellariū neq̄ horreū et deus pascit illos quanto magis vos pluris estis illis? Quis autē vestrū cogitans pōt adijcē ad staturam suam cubitū vnum? Si. L. ergo neq̄ quod minimū est potestis. quid d̄ vestimentis et de ceteris soliciti estis? Considerate. M. lilia. L. agri quomō crescunt non laborant neq̄ nent. Dico autem vobis quoniā nec Salomon in omni gloria sua vestiebatur. coopertus. M. est sicut vnum ex istis. Si autem fenum agri quod hodie est et cras in clibanum mittitur deus sic vestit/ quanto magis vos minime fidei? Nolite ergo soliciti esse dicentes quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur. Et. L. nolite in sublime tolli. Hec. M. L. autem gentes mundi. L. querunt. Scit enim pater vester quia his omnibus indigetis. Querite ergo primum regnum dei et iusticiam. M. eius et. M. hec. L. omnia adijcientur vobis. Nolite. M. ergo soliciti eē in crastinum. Crastinus enim dies solicitus erit sibijpsi. Sufficit enim diei malicia sua. Estote. L. ergo misericordes sicut et pater vester misericors est Nolite iudicare et non iudicabimini. In quo enim iudicio iudicaueritis. iudicabimini. Nolite cōdemnare et non condēnabimini dimittite et dimittemini. Date et dabitur vobis. mensuram bonā et confertam et coagitatam et superefluentem dabunt in sinū vestrum. Eadem. M. quidē L. mensura qua mensi fueritis remetiet vobis. Dicebat. L. autem et illis similitudinē Numquid potest cecus cecum ducere. nōne ambo in foueam cadunt? Non est discipulus super magistrum. Perfectus autem erit omnis si sit sicut magister eius. qd M. L. autem vides festucam in oculo fratris tui et trabem in oculo tuo non vides? Aut quomodo dicis fratri tuo. Frater Sine. eijciam festucam de oculo tuo / et ecce trabes est in oculo tuo? Ypocrita eijce primum trabem de oculo tuo et tūc videbis eijcē festucā de oculo fratris tui Nolite. M. sanctū dare canib' neq̄ mittatis margaritas vr̄as ante porcos ne forte cōculcent eas pedib' suis: et canes cōuersi dirūpāt vos. Petite et dabitur vobis q̄rite et inuenietis pulsate et aperiet vobis Ois enim qui petit accipit/ et qui querit inuenit et pulsanti aperiet. Aut quis est ex vobis homo quē si petierit filius suus panē. numquid lapidem porriget ei. Aut si petierit piscem nūquid serpentem porriget ei? Aut si petierit ouū nūqd scorpionē porriget illi Si ergo vos cum sitis mali noscitis bona data dare filijs vestris. quanto magis pater vester qui in celis est dabit spiritum bonum petentibus se? Omnia. M. ergo quecumq̄ vultis / vt faciant vobis homines ita et vos facite illis. Hec ē enī lex et p̄phe

Intrate p angustā portam q2 lata porta et spaciosa via ē q̄ ducit ad pditionē et multi sunt q̄ intrāt p eam. Quā angusta porta et arta via q̄ ducit ad vitā

tio dirigenda:

.14.
Qualiter solicitudo nimia tollenda et spes in dei prouidentia dirigenda.

.15.
Qualiter miserēdum nec iudicādum.

Nō improbe arguendum.

Non porcis et canibus sanctū dandum.

.16.
Qualiter instanter et fiducialiter orandum.

.17.
Preceptum vniuersale legis et āgustia porte salutis.

Luce. xiij. Cōtēdite intrare per angustā portam vide infra capitu. xcviij.

et pauci sunt qui inveniũt eam. Attendite a falsis prophetis qui veniũt ad vos in vestimentis oviũ. intrinsecus autẽ sunt lupi rapaces. A fructib⁹ eoꝝ cognoscetis eos. Nunqd colligunt de spinis uvas aut de tribulis fic⁹? Non. L. ẽ enĩ arbor bona q̃ facit fructus malos. Neqꝫ arbor mala faciens fructum bonũ. Unaqueqꝫ enĩ arbor d̃ fructu suo cognoscit̃. Neqꝫ enĩ de spinis colligunt ficus neqꝫ de rubo vindemiãt uvas. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum. Et malus homo d̃ malo thesauro cordis sui profert malum. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Sic M. omnis arbor bona fructus bonos facit. mala autem arbor malos fructus facit. Non potest arbor bona fructus malos facere. neqꝫ arbor mala fructus bonos facere. Omnis arbor que nõ facit fructum bonũ excidetur ⁊ in ignẽ mittet̃. Igit̃ ex fructib⁹ eorum cognoscetis eos. Quid. L. autẽ vocatis me dñe dñe ⁊ nõ facitis q̃ dico. Non. M. oĩs qui dicit mihi/domĩe dñe intrabit in regnũ celorum sed qui facit voluntatem patris mei/q in celis ẽ ipse intrabit in regnũ celoꝝ. Multi dicent mihi in illo die domine domine. Nonne in nomine tuo ꝓphetavimus ⁊ in nomine tuo demonia eiecim⁹. ⁊ in nomine tuo virtutes multas fecimus. Et tunc confitebor illis quia nunq̃ novi vos. Discedite a me omnes qui operamini iniquitatẽ. Omnis. L. M. qui venit ad me ⁊ audit sermones meos ⁊ facit eos ostendã vobis cui sit similis. Similis ẽ homini edificãti domũ q. L. fodit in altũ ⁊ posuit fundamentũ supra petrã. Et M. descendit pluvia ⁊ venerũt flumina ⁊ flaverũt venti ⁊ irruerunt in domũ illam ⁊ non cecidit fundata enim erat supra firmã. L. petram. Et. M. omnis. L. qui audit verba mea hec. ⁊ nõ facit ea. similis est viro stulto qui edificavit domũ suam sup arenam sine. L. fundamento ⁊. M. descendit pluvia ⁊ venerũt flumina ⁊ flaverũt venti ⁊ irruerunt in domũ illam in quaꝫ. L. illisus est fluvius ⁊ continuo cecidit ⁊. L. facta. M. ẽ ruina domus illius magna. Et. M. factũ est cum cõsummasset Jesus verba hec ammirabantur turbe super doctrina eius. Erat enim docens eos sicut potestatẽ habens ⁊ nõ sicut scribe eoꝝ ⁊ pharisei. M.

.18. Falsorum prophetarum noticia scilicet a fructibus.

.19. Qualiter deus sit colendus nõ ore tantum sed operum efficacia.

.20. Qualiter operatio miraculorum non solum sed stabilis in petra christo permanentia.

De leproso sanato.

M. viij. R. j. L. v. Capitulum. xxxj.

Cum. M. autem descendisset Jesus de monte secute sunt eum turbe multe. Et. L. factum est cum esset in una civitatum. Et ecce. M. leprosus plenus lepra videns Jesum veniens. M. adorabat eũ deprecans. R. ⁊ genu flexo ⁊ procidens. L. in faciẽ rogabat eum dicens. Domine. L. M. R. si vis potes me mundare. Jesus. R. autem misertus eius extẽdens. M. R. L. manuꝫ tetigit eum dicens. Volo. mundare. ⁊ confestim mũdata est lepra eius. Et. R. cõminatus est ei. statimqꝫ eiecit illum ⁊ dixit illi. Et precepit. L. ei. Vide. L. R. M. nemini dixeris/sed vade ostende te principibus sacerdotum ⁊ offer pro emundatione tua munus. M. quod precepit moyses in testimonium illis. Et. R. egressus cepit predicare ⁊ diffamare sermonem. Perambulabat. L. autem magis sermo de illo ⁊ cõveniebant turbe multe ut audirent illum ⁊ curarentur ab infirmitatibus suis. ita. R. ut iam non posset manifeste introire in civitatem sed foris in desertis locis esse. Ipse. L. autem secedebat in desertum ⁊ orabat et R. conveniebant ad eum undiqꝫ.

Glo. Colligitur ex h⁹ loco ⁊ aliis pluribus q evangeliste non semper secuti sunt ordinem rei geste. sꝫ usi sunt regula de preoccupatiõe ⁊ rememoratione. Videt̃ autem Matheus sepius sequi ordinem rei geste.

De servo centurionis

M. viij. L. vij. Capitulum. xxxij.

Cum. L. autẽ implesset oĩa vba sua in aures plebis intravit. L. M. capharnaũ. Centurionis. L. autem cuiusdã servus male habẽs erat mo-

Considerandũ est hic q centurio fecit utrumqꝫ

ritur⁹ qui erat illi preciosus | misit iudeos et
Et cũ audisset d ihu mi | amicos ⁊ q ipse
sit ad eum seniores iudeo | secutus est.
rum rogans eum vt veniret ⁊ sanaret ser-
uum eius. At illi cum venissent ad iesum
rogabant eum solicite dicentes ei. Quia di
gnus est vt hec illi prestes. diligit enim gē-
tem nostram et synagogam ipse edificauit
nobis Jesus autē ibat cū illis. Et cū iam
non longe esset a domo misit ad eum cen-
turio amicos. Accessit. M. autem ad eũ
centurio ⁊ rogās eum ⁊ dixit. Domine pu
er meus iacet in domo paraliticus ⁊ male
torquet. Et ait illi Jesus. Ego veniā ⁊ cu
rabo eum. Et respondens centurio ait illi.
Dñe noli vexari. Non. M. L. enī sum di-
gnus vt sub tectum meū intres propter. L
quod et meipm nō sum dignū arbitratus
vt venirem ad te. sed. M. L. tm. M. dic M
L. verbo ⁊ sanabit puer meus. Nā et ego
sum homo sub ptāte constitutus habens
sub me milites et dico huic vade et vadit.
⁊ alio veni ⁊ venit. ⁊ seruo meo fac hoc ⁊ fa
cit. Audiēs. M. autē Jesus mirat⁹ est. Et
conuersus. L. sequētibus. M. L. se dixit.
Amen. M. dico vobis non inueni tantā
fidem in israel. Dico autē vobis q multi
ab oriēte ⁊ occidēte venient ⁊ recūbent cū
Abraā ⁊ isaac et iacob in regno celorum.
Filij autem regni eijcient in tenebras exte
riores. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Et
dixit Jesus centurioni. Uade ⁊ sicut credi
disti fiat tibi. Et sanatus est puer in illa ho
ra. Et reuersi qui missi fuerāt domū inue-
nerunt seruū qui languerat sanū.

De filio vidue suscitato. L. vij. Capitulum. xxxiij.

Et factum est deinceps Jbat iesus
in ciuitatem que vocat naym. Et
ibant cū illo discipuli eius ⁊ turba
copiosa. Cum aūt appropinquarent porte
ciuitatis. Ecce defunct⁹ efferebat fili⁹ vnic⁹
mrīs sue. Et hec vidua erat ⁊ turba ciuita-
tis multa cū illa. Quā cū vidisset dñs mise
ricordia mot⁹ sup eā dixit illi. noli flere ⁊ ac
cessit ⁊ tetigit loculū. Hi aūt q portabant
steterūt. Et ait Adolescēs/ tibi dico surge.
Et resedit q erat mortu⁹ ⁊ cepit loq ⁊ dedit
illū mrī sue. Accepit autē oēs timor ⁊ ma-
gnificabāt deū dicētes. Quia ppheta ma-
gnus surrexit in nobis ⁊ qr deus visitauit
plebē suā. ⁊ exijt hic sermo in vniuersā iu-
deam de eo ⁊ omnem circa regionem.

De duob⁹ volentib⁹ sequi xpm. M. viij. L. ix. Capi. xxxiiij.

Videns aūt ihs turbas multas cir-
cū se iussit discipulos ire trās fretū
Factū. L. est aūt ambulātib⁹ illis in
via accedens. M. vn⁹ scriba ait illi. Magi
ster. M. L. sequar te quocūq ieris. et dixit
ei ihs. Uulpes foueas habēt ⁊ volucres ce
li nidos: filius aūt homīs nō hz vbi caput
suū reclinet. Ait. L. aūt ad alterū. Sequere
me. Ille aūt ali⁹ M. de discipulis ei⁹ ait illi
Dñe. M. L. pmitte me primū ire ⁊ sepelire
patrē meū. Ihs. M. autē ait illi. Sequere
me ⁊ dimitte. M. L. mortuos sepelire mor
tuos suos. Tu aūt vade ⁊ annūcia regnū
dei. Et alē ait. Seqr te dñe sz pmū pmitte
mihi renūciare his q domi sunt. Ait āt ad
illū ihs. Nemo mittēs manū ad aratrū et
respiciēs retro aptus est regno dei.

De quietatōe maris ad iussū xpi. M. viij. R. iiij. L. viij. Ca. xxxv

Et R. illo die cū sero factū eēt ait di
scipul' suis. Trāseam⁹ ⁊ dimitten
tes turbā assumūt eū ita vt erat in
naui. ⁊ ipe L. ascēdit i naviculā ⁊ R. alie na
ues erāt cū illo. ⁊ M. ascēdēte eo i naviculā
secuti sunt eū discipli ei⁹. Et L. ait ad illos.
Trāseam⁹ trās stagnū ⁊ ascēderūt. Nauigā
tib⁹ āt illis obdormiuit. ⁊ M. ecce mot⁹ ma
gn⁹ fact⁹ ē i mari. ⁊ L. ascēdit R. pcella vēti
magni R. i stagnū L. ⁊ R. fluct⁹ mittebat i
naui ita M. R. vt nauic'a opiret fluctib⁹.
Et L. pplebāt fluctib⁹ ⁊ piclitabant. ipe
M. vo dormiebat ⁊ R. erat i puppi super
ceruical dormiēs. ⁊ M. accesserūt ad eū di
scipuli eius ⁊ suscitauerūt eū dicētes magi
ster. R. nō ad te ptinet q perim⁹ dñe. R. p
ceptor M. L. salua M. nos pimus. Tūc
surgens impauit ventis ⁊ mari ⁊ R. comi-
minatus est vento Increpauit L. ventū ⁊
tempestatē aque ⁊ dixit. R. mari Tace ob-
mutesce ⁊ cessauit vētus ⁊ M. facta R. ē L
tranquillitas magna. Dixit. L. autem eis.
Ubi est fides vestra? Quid. M. R. timi-

di estis modice. M. fidei? nec. R. dũ habetis fidẽ? Porro. M. hoĩes mirati sunt & timuerũt. R. timore magno. Et dicebãt ad alterutrũ. Quis putas ẽ iste? Qualis. M. ẽ hic? qr. L. vẽtis M. R. & mari imperat & obediunt ei.

De duob⁹ demoniacis curatis. M. viij. R. v. L. viij. Ca. xxxvj

Et nauigauerũt. L. aũt et. R. venerũt trãs fretũ maris ĩ M. regionẽ. R. L. gerazenoꝝ q̃ ẽ ꝯ galileã. & M. tunc venisset & cũ. L. egressus ad trãm occurrerũt M. ei duo hñtes demonia de monumẽtis exeũtes seui nimis ita vt nemo trãsire posset ꝑ viaz illaz. Stati. R. occurrit ei de monumẽtis hõ in spũ inmũdo q habebat demoniũ iam tẽpib⁹ multis & vestimẽto nõ induebat/neq; ĩ domib⁹ manebat. Qui. R. domiciliũ habebat ĩ monumẽtis. Et neq; catenis illũ q̃sq̃ potuit ligare qn sepe catenis & ꝯpedib⁹ vinct⁹ dirupisset catenas & cõpedes ꝯminuisset & nemo poterat euz domare. Et sp die ac nocte ĩ monumẽtis erat & in mõtibus clamãs & cõcidẽs se lapidib⁹. Videns aũt iesum a longe cucurrit & adorauit eũ. Et. L. procidit ante illũ. Et. M. ecce ambo clamauerũt voce. L. magna dicẽtes. M. Quid nobis et tibi. L. ihũ. R. M. fili dei altissimi? Cur. M. venisti huc ante tp̃s torq̃re nos? Adiuro. R. te per deũ. Obsecro. L. te ne me torq̃as. Precipiebat eñ spiritui inmũdo vt exiret ab homine. multis eñ tẽpib⁹ arripiebat illũ & vinciebat catenis & cõpedibus custodit⁹. Et ruptis vinculis agebatur a demonio isto in desertũ. Dicebat. R. enim illi Iesus. Exi spũs immũde ab hoĩe. Interrogauit. L. R. autẽ illũ iesus dicens. Quod tibi nomen est? At ille dixit Legio. R. L. mihi nomen. R. est quia multi sumus. qr. L. demonia mlta intrauerũt in eum. Et. R. deprecabatur euz multũ ne se expelleret extra regionem. Et. R. rogabãt illum ne imparet illis vt in abyssum irent. Erat. M. autem nõ longe ab eis grex porcoꝝ multoꝝ circa. R. montẽ pascẽs in agris in monte. L. Demones. M. autẽ rogabãt illum dicentes. Si eijcis nos hinc/mitte nos in gregẽ porcorum vt in eos introeamus vt. L. permitteret eis in illos ingredi. & permisit illis. Et cõcessit. M. eis stati iesus. Et ait. M. illis iesus Ite. At illi exeũtes abierunt. & R. introierunt in porcos. Et. M. ecce magno impetu abijt totus grex per preceps. L. in stagnũ Et. R. ꝑcipitat⁹ ẽ ĩ mare ad duo milia & suffocati. L. sũt ĩ mari. Et. M. mortui sunt in aquis. Quod. L. vt viderũt factum pastores. M. qui. R. pascebant. L. eos fugerunt. M. R. L. & venientes nũciauerunt. M. L. in ciuitatez. R. & in agros & in villas. L. hec omnia M. & de his qui demonia habuerãt. Et ecce tota ciuitas exijt obuiam iesu. Exierũt. L. autẽ videre qd factum est & cõuenerunt ad iesum & R. vidẽt illuz qui a demonio vexabat a quo. L. demonia exierũt sedentem. R. L. ad pedes. L. eius vestitũ. R. & sane mentis & timuerũt. Nũciauerunt. L. autem illis & hi qui viderãt quõ sanus factus eẽt a legione & de porcis. R. Et viso. M. eo rogauerunt. L. M. R. eum omnis multitudo regionis gerasenoꝝ. vt. M. trãsiret. R. a finibus eorũ et L. descenderet ab ipsis quia magno timore tenebant. Ipse autẽ ascendens in nauẽ reuersus est. Cumq;. L. R. ascenderet nauim cepit illum deprecari qui a demonio vexat⁹ fuerat vt esset cum illo. Iesus aũt non admisit eum sed ait illi Vade & redi in domũ tuam ad tuos & nũcia illis quãta tibi dominus fecerit & misertus. R. sit tui. Et. L. abijt ꝑ vniuersam ciuitatẽ. Et. R. cepit. L. pdicare in decapoli. R. quanta sibi fecisset iesus. Et. R. omnes mirabant. Et cũ ascẽdisset iesus in nauim & rursum trãs fretuz cõuenit turba multa ad eũ & erat circa mare. Factum. L. est autem cum redisset iesus trans fretum excepit illum turba. Erãt eñ omnes expectantes eum.

Cõiter tenet q eadez ẽ historia q̃uis Lucas et Matheus nõ faciũt mẽtionẽ nisi de vno demoniaco q̃ erat famosior.

Addatur ambo qr sic reditur ad narracõez math.

Glo. Idẽ est hic stagnũ & mare.

De paralitico sanato M. ix. R. ij. L. v. Capitulum. xxxvij.

Et M. ascendẽs in nauiculã transfretauit et venit in ciuitatez suam & iterum. R. intrauit in capharnaum

post dies octo factū. L. est autē vna dierū
et ipse sedebat docens ⁊. R. auditum est q
in domo esset ⁊ cōuenerūt multi ita vt non
caperent neq; ad ianuā ⁊ loquebat eis ver-
bū. Et erant pharisei sedentes ⁊ legis do-
ctores qui venerāt ex omī castello galilee et
iudee ⁊ hierusalē. Et vtus domini erat ad
sanādum eos. Et. M. ecce offerebāt para-
liticum iacentē in lecto qui R. a quatuor
portabat. Et. L. querebāt eū inferre ⁊ po-
nere ante eū ⁊ nō inuenientes qua parte eū
inferrent pre turba. Ascenderūt sup tectū
⁊. R. nudauerūt tectū vbi erat ⁊ patefaciē-
tes submiserunt. L. R. eum in lecto in me-
dium ante iesum. Videns. M. R. autē ie
sus fidem illorū dixit palitico. fili homo
L. M. confide remittuntur. L. M. R. tibi
peccata tua. Et L. ceperunt cogitare scribe
⁊ pharisei dicentes intra se. M. Quis. L. ē
hic qui loquit blasphemias. M. R. quis
pōt dimittere peccata nisi solus deus? Ut
autem cognouit iesus in spū R. sctō cogi-
tatōnes. L. M. eorū Rñdens. L. dixit ad
illos. Ut. L. M. R. quid cogitatis mala
M. in cordibus vestris? Quid est facilius
dicere palitico. R. dimittuntur tibi peccata
tua. An dicere surge tolle grabatū. R. tuū
⁊ ambula. Ut aūt sciatis quoniā filius ho
minis habet ptātem in terra dimittēdi pec
cata. Ait palitico. Tibi. L. R. dico surge
tolle lectum tuū ⁊ vade in domū tuā. Et
L. confestim corā illis surgens tulit lectū
suum in quo iacebat ⁊ abijt in domū suā.
Et stupor apprehēdit omnes ⁊ magnifica
bāt deū ⁊ glorificauerūt. M. q dedit pote-
statem talē hoibus et. L. repleti sunt timo-
re magno dicētes qr vidimus mirabilia. et
R. nunq sic vidimus.

De conuiuio in domo

mathei M. ix. R. ij. L. v. Capi. xxviij.

f Ecit. L. autē ei conuiuiū magnū
leui i domo sua. M. Et factū. R. ē
discūbēte eo in domo sua ecce mul
ti publicani ⁊ peccatores veniētes discūbe
bant cū iesu ⁊ discipulis eius. Erāt. R. eñ
multi qui sequebant eū. Et. M. videntes
pharisei. R. ⁊ scribe qr manducaret cū pu-
blicanis ⁊ peccatoribus murmurabant. L
dicētes ad discipulos eius. Quare. R. M
cum publicanis ⁊ peccatoribus mādūcat ⁊
bibit. R. magister vester. ⁊. L. vos mandu
catis et bibitis? Et rñdens iesus ait illis.
Non. L. egent. R. M. qui sani sunt medi
co sed qui male habēt. Eūtes. M. autē di
scite quid est: qr misericordiā volo ⁊ non sa
crificiū. Non. M. eni. R. veni vocare iu-
stos sed peccatores ad penitētiā. L. Et. R.
erant discipuli iohānis ⁊ pharisei ieiunan
tes. Tunc. M. accesserunt ad eū dicentes
Quare nos ⁊ pharisei ieiunam freqnt. Et
L. obsecrationē faciūt discipuli iohis simi-
liter ⁊ pharisei eorū; tui autē edunt ⁊ bibūt
⁊ non. M. ieiunāt. R. Et. M. ait illis Je-
sus. Nūquid pñt filij sponsi ⁊ nuptiarum
R. qdiu cū illis est spōsus ieiunare ⁊ luge-
re? M. R. Quāto. L. M. R. tempe habēt
secū sponsum nō pñt ieiunare. Ueniet aūt
dies quādo auferet ab eis sponsus ⁊ tūc ie
iunabunt in diebus illis. Dicebat. L. aūt ⁊
similitudinē ad illos. Quia nemo cōmissu
ram a vestimēto nouo mittit in vestimētū
vetus. Nemo. R. eni assumentū panni ru
dis assuit vestimento veteri. Alioqn auffert
suplementū nouū a veteri. Tollit. M. eni
plenitudinē ei a vestimēto nouo. L. rūpit
⁊ peior M. ⁊ maior. R. scissura fit ⁊. L. ve-
teri nō cōuenit cōmissura a nouo. neq; M
mittunt vinū nouū in vtres veteres. Alio
quin rūpunt vtres ⁊ vinū effundet ⁊ vtres
pereūt. Sed vinū nouū i vtres nouos mit
tunt. ⁊. R. mitti dz mittēdū. L. est vt vtraq;
cōseruent. M. Et L. nemo bibēs vetus sta-
tim vult nouū. dicit eñ vetus melius est.

De suscitatione filie

Archisynagogi ⁊ de emorroyssa M. ix. R
v. L. viij. Capitulum. xxix.

h Ec. M. eo loquēte. Ecce princeps
vnus de archisynagogis. R. noie yai-
rus cui. L. nomē yairus. ⁊ ipse princeps syna
goge erat. Et cecidit ad pedes iesu rogans
eū Videns R. eū accessit M. pcidit R. ad
pedes ei ⁊ deprecabat eū multū. Et adorabat
M. rogāns L. vt intraret domū suā qr vnica
filia erat illi fere annorū. xij. ⁊ hec moriebat
adorabat M. eū dicēs. Dñe filia mea mō
defuncta ē. in extremis R. ē sz M. veni. R
impone manū tuā sup eā vt R. salua sit ⁊ vi
uat. Et M. surgēs ihs seqbāt eū ⁊ discipli

eius ꝛ R. turba multa. Et ꝯprimebant eum. L. dum iret a turbis ꝯprimebat. Et M. ecce mulier que fluxum sanguinis patiebatur duodecim annis que R. fuerat multū ꝑpessa cū medicis plurib⁹. ꝛ erogauerat. L. omnē substā suā. omnia. R. sua. nec quicq̄ ꝓfecerat. nec. L. ab vllo potuit curari sed magis. R. deteri⁹ habebat. Cum audisset de iesu venit i turba retro ꝛ tetigit. M. R. L. fimbriam vestimenti eius. Dicebat. M. R. autē intra se. Si tetigero tantū vestimētum eius salua ero. Et. L. confestim stetit fluxus ꝛ. R. siccatus est fons sāguinis eius. Et sensit corpore quia sanata esset a plaga. Et iesus statim agnoscēs in semetipo virtutē que exierat de illo. cōuersus ad turbam ait. Quis L. me ꝛ. R. vestimenta mea tetigit? Negātibus. L. autē oībus petrus ꝛ qui cum illo erāt dixerūt. Preceptor turbe. L. R. te comprimūt ꝛ affligunt. ꝛ tu dicis quis me tetigit? Et. L. dixit iesus. Aliquis me tetigit. Nam ꝛ ego noui virtutē de me exisse. Et R. circūspiciebat videre eā que hec fecisset Videns. L. autē mulier quia nō latuit eū timens. R. ꝛ tremēs sciēs qd factū eēt in se Venit ꝛ ꝓcidit ante eum ꝛ pedes. L. eius ꝛ ob quā causam tetigerat eum indicauit coram omni populo ꝛ quēadmodū ꝯfestim sanata sit. At. M. iesus cōuersus ꝛ videns eam dixit. Confide filia fides tua te saluā fecit. Vade. L. R. in pace et esto. R. sana a plaga tua. Et salua. M. facta est mulier ex illa hora. Adhuc. R. eo loquente venerunt nunciȷ ad archisynagogū dicētes. Quia filia tua mortua est qd vltra vexas magistrū Noli. L. vexare illum iesus audito hoc verbo respondit patri puelle. Noli timere. tantūmodo. R. crede et salua. L. erit. Et. M. cum venisset iesus in domū principis non M. admisit quēq̄ se sequi nisi petrū ꝛ iacobū ꝛ iohannē fratrē iacobi. Et vidit tumultū ꝛ flentes ꝛ eiulantes multū. ꝛ tibicines. M. Flebāt. L. autē omnes ꝛ plāgebāt illam. At ille dixit. Nolite flere. qd. R. turbamini ꝛ ploratis: recedite. M. nō est mortua puella sed dormit ꝛ deridebāt eum. L. scientes ꝙ mortua est. Ipse. R. vero eiectis turbis assumit patrē. R. L. ꝛ matrem puelle que. R. secū erant ꝛ ingrediunt̄ vbi puella erat iacens. ꝛ manū puelle tenens clamauit ꝛ. L. ait. R. illi Thabitacumi qd est interpretatum. Puella tibi dico surge. Et. L. reuersus est spūs eius ꝛ surrexit cōtinuo ꝛ R. ambulabat ꝛ. L. iussit illi dare manducare ꝛ. R. obstupuerunt stupore magno. L. parētes eius. Quibus p̄cepit vehementer R. ne. L. cui dicerēt. ꝙ factū nemo. R. illud sciret. Et. M. exijt fama hec in vniuersam terram ꝛ. R. egressus inde abijt in patriam suam. Et sequebant̄ eū discipuli eius.

De duobus cecis illuminatis ꝛ de muto demoniaco. M. ix. Capitulum. xl.

Et transeunte inde iesu: secuti sunt eū duo ceci clamātes ꝛ dicētes: miserere nr̄i fili dauid. Cū autē venisset domū accesserunt ad eū ceci. Et dixit eis iesus. Creditis qr hoc possum facere vobis? Dicūt ei. Utiq̄ dn̄e Tunc tetigit oculos eorū dicens. Sm̄ fidē vestram fiat vobis. Et aperti sunt oculi eorum. Et cōminatus est eis Jesus dicens. Videte ne quis sciat. Illi autē exeūtes diffamauerunt illum p totā terrā illā. Egressis autē illis: ecce obtulerūt illi hoīem mutum habentē demoniū ꝛ eiecto demonio locutus est mutus. et mirate sunt turbe dicentes. Nunq̄ apparuit sic in israel. Pharisei autē dicebant. In principe demoniorum eijcit demonia.

Solus matheus hec narrat et cecis scdm aug.

De admiratōe turbarum super doctrina xp̄i. M. xiij. Cōsonat L. iiij. R. vi. Capi. xlj.

Et facto sabbato cepit in synagoga docere. Et multi videntes admirabantur in doctrina eius dicentes. Unde huic hec omnia. que est sapiā q̄ data est illi. ꝛ virtutes que p manus eius efficiunt̄? Nōne iste est fabri. M. filius? Nōne. M. R. mr̄ eius dicit̄ maria: ꝛ fratres eius iacobus ꝛ ioseph symon ꝛ iudas ꝛ sorores eius nōne omnes apud nos sunt? ꝛ scādalisabant̄ in eo Jesus autē dixit illis. Non est ꝓpheta sine honore nisi in patria sua ꝛ in domo sua ꝛ in cognatōe. R. sua. ꝛ nō poterat vllam virtutem ibi facere nisi paucos infirmos īpositis manibus curauit. ꝛ mi-

rabat ꝓpter incredulitatē eoꝝ.

De missione facta discipulis rogare dominum messis mittere oparios. M. ix. R. vj. Capi. xlij.

L. M. circuibat. R. iesus oēs ciui-
c tates ⁊ castella in circuitu R. docēs
M. in synagogis eorum ⁊ predi-
cans euangeliū regni. ⁊ curans omnē lan-
guorem ⁊ omnē infirmitatē. Uidens autē
turbas misertus est eis quia erant vexati ⁊
iacentes sicut oues nō habentes pastorem.
Tunc dixit discipulis suis. Messis quidē
multa oparij autē pauci. Rogate ergo do-
minum messis vt mittat operarios in mes-
sem suam.

De missione duodecim apostoloꝝ. M. x. ⁊ xj. R. vj. L. iij. Capitulum. xliij.

c Conuocatis. L. autē iesus duodecī
apl'is cepit. R. eos binos mittē. de
dit. L. illis virtutē ⁊ potestatē sup omīa de
monia vt. M. eijcerēt ⁊ curarēt omnē lan-
guorem ⁊ omnē infirmitatem. Duodecim
autem apostoloꝝ hec sunt noīa. Prim⁹ sy-
mon q dicit̄ petrus ⁊ andreas frater eius
philippus ⁊ bartholomeus iacobus zebe-
dei. ⁊ iohannes frater eius thomas ⁊ ma-
theus publicanus iacobus alphei ⁊ thade
us symon cananeus et iudas scariothis q
tradidit eum. Hos duodecim misit iesus
predicare regnū dei ⁊ sanare infirmos. p̄ci-
piens eis ⁊ dicens. In viaȝ gentiū ne abie
ritis ⁊ in ciuitates samaritanoꝝ ne intraue
ritis sed potius ite ad oues q̄ perierunt do-
mus israel. Euntes autē p̄dicate dicentes
qr appropinq̄bit regnū celoꝝ infirmos cu-
rate mortuos suscitate. leprosos mundate
demones eijcite gratis accepistis grat᷑ da-
te. Nolite possidere aurū neqȝ argentū. Et
p̄cepit. R. eis ne qd tollerēt in via nisi vir-
gam tantum. Et. L. ait ad
illos Nihil tuleritis ī via
neqȝ virgam neqȝ perā ne-
qȝ panem neqȝ pecuniam
neqȝ in zona es neqȝ. L. du
as tunicas habeatis neqȝ
M. calciamenta sed. R.
calciatos sandalijs Dign⁹

Uirga sumitur
hic a Marco et
luca diuersimo-
de. Marcus p
ut significat my-
stice p̄tātē accipi
endi necessaria
Math' aūt et
lucas ad literaȝ
vel mystice ne i-
mitant̄ rel cuili-
bet vel potestā-
ti aut auctoritati
temporali.

M. est enim operarius [illegible]
bo suo. In quācunqȝ au-
tem ciuitatem aut castel-
lum aut domū. L. intraue
ritis. Interrogate M. qs
in ea dignus sit ⁊ ibi ma-
nete ⁊ inde. L. ne exeatis. Intrātes. M. au
tem domū. salutate eam dicētes. Pax huic
domui. Et siquideȝ fuerit dom⁹ illa digna
veniet sup eam pax vestra. Si autē nō fue-
rit digna. pax vestra ad vos reuertetur. Et
quicunqȝ non receperit vos neqȝ audierit
sermones vestros. ⁊ exeuntes foras de do-
mo vel ciuitate excutite puluerē de pedib⁹
vestris in testimoniū. L. super illos Amen
M. dico vobis. Tolerabilius erit terre. so
domorum ⁊ gomorreorū in die iudicij q̄
illi ciuitati. ecce ego mitto vos sicut oues ī
medio luporum. Estote prudētes sicut ser
pentes ⁊ simplices sicut colūbe. Cauete āt
ab hominib⁹. tradēt eñ vos in concilijs ⁊
in synagogis suis flagellabūt vos. ⁊ ad p̄si
des ⁊ reges ducemini ꝓpter me in testimo-
niū illis ⁊ gētibus. Cum autē tradent vos
nolite cogitare quomō aut quid loq̄mini.
Dabitur eñ vobis in illa hora qd loq̄mi-
ni. Non eñ vos estis q loq̄mini sed sp̄us
patris vestri q loquit̄ in vobis. Tradet āt
frater fratrē in mortē ⁊ pater filium. Et in-
surgent filij in parētes ⁊ morte eos afficiēt
Et eritis odio oībus hominibus propt̄ no-
men meū. Qui autē p̄seuerauerit vsqȝ in fi
nem hic saluus erit. Cū aūt p̄sequētur vos
in ciuitate ista. fugite in aliā Amē dico vo
bis. non cōsummabitis ciuitates israel do
nec veniat filius hoīs. non est discipulus
sup magistrū nec seru⁹ sup dn̄m suū. suffi-
cit discipulo vt si sicut magister su⁹. ⁊ seruo
sicut dn̄s ei⁹. Si p̄remfamilias beelzebub
vocauerūt quāto magis domesticos eius
Ne ergo timueritis eos. nihil eñ est oper
tuȝ qd nō reuelabit̄. ⁊ occultū qd nō sciat̄.
Qd dico vobis in tenebris dicite in lumīe
⁊ qd in aure auditis predicate sup tecta. et
nolite timere eos q occidunt corpus. aīam
aūt non p̄nt occidere sed potius eū timē q
pōt ⁊ corp⁹ ⁊ aīaȝ p̄dere in gehennā Nōne
duo passeres asse veneūt ⁊ vnus ex illis nō
cadit sup terrā sine patre vestro. Uestri āt
capilli capitis oēs nūerati sunt. Nolite

ergo timere: multis passeribꝰ meliores estis vos. Omnis ergo q̄ confitebit̄ me corā hominibꝰ cōfitebor ⁊ ego eū corā patre meo q̄ est in celis. Nolite arbitrari q̄ꝛ venerī mittere pacē in terrā. Nō veni pacē mittere sed gladiuꝫ. Veni enī hoīem separe aduersus p̄rem suū ⁊ filiā aduersus m̄rem suā ⁊ nurū aduersus socrū suā ⁊ inimici hoīs domestici eiꝰ. Qui amat patrē suū aut matrē plus q̄ me nō est me dignꝰ. Et q̄ amat filiū aut filiā sup̄ me nō est me dignꝰ. Et q̄ non accipit crucē suā ⁊ sequit̄ me nō est me dignus Qui inuenit animā suaꝫ. ꝑdet illā. Et qui ꝑdiderit animā suā propter me inueniet illā. Qui recipit vos/ me recipit. ⁊ q̄ me recidit. recipit eū qui me misit. Qui recipit prophetā in noīe ꝓphete. mercedē ꝓphete recipiet. Et q̄ accipit iustū noīe iusti mercedeꝫ iusti accipiet. Et quicūq̄ꝫ dederit potū vni ex istis minimis calicem aque frigide tantum in nomine discipuli. Amē dico vobis nō ꝑdet mercedē suā. Et. M. factū est cuꝫ ꝯsummasset iesus verba hec p̄cipiens duodecim discipulis suis egressi. L. circuībant per castella euāgelisantes: ⁊ curātes vbiq̄ꝫ predicabant. R. vt penitentiā agerēt. ⁊ demonia multa eijciebāt ⁊ vngebāt oleo multos egros ⁊ sanabātur Trāsijt. M. autem Jesus inde vt doceret ⁊ p̄dicaret ī ciuitatibus eorum.

De interrogatiōe Johannis. Tu es qui venturus es? Math. xj. Lu. vij. Capitulum. xliiij.

a Nunciauerūt. L. autē Johanni discipuli eius de oībus his Johānes. M. vero cuꝫ audisset in vinculis opa xp̄i mittēs duos de discipulis suis ad iħm. L. dixit. Tu es q̄ venturꝰ es. An aliū expectamus? In ipa autē hora curauit multos a lāguorībꝰ suis ⁊ plagis ⁊ spiritibus mal. ⁊ cecis multis donauit visum. Et. M. rn̄dens iesus ait illis. Euntes renūciate Johanni q̄ vidistis ⁊ audistis. ceci vidēt. claudi ambulant. leprosi mundant̄. surdi audiunt. mortui resurgūt. paupes euangelizantur. Et btūs qui non fuerit scandalisatꝰ in me. Illis aūt abeuntibus cepit iesus dicere ad turbas de iohanne. Quid existis ī desertū videre? arundinē vento agitatā. Sed qd existis videre? hominē mollibꝰ vestitū? Ecce q̄ mollibꝰ vestiunt̄. ⁊ qui. L. in p̄ciosa veste sunt ⁊ in delitijs in domibꝰ regum sunt. Sed. M. qd existis videre? ꝓphetam Etiā dico vobis ⁊ plusq̄ ꝓphetā. Hic est enī de quo scriptū est. Ecce ego mitto angelū meū ante faciē tuā qui p̄parabit viā tuā ante te? Amen dico vobis. Non surrexit inter natos mulierū maior iohanne baptista. Qui autem minor est in regno dei maior est illo. A diebus autē iohannis baptiste vsq̄ꝫ nūc regnuꝫ celoꝝ vim patitur ⁊ violēti rapiūt illō. Oēs enī ꝓphe ⁊ lex vsq̄ꝫ ad iohēm baptistā ꝓphetauerūt Et si vultis recipe ipe est helyas q̄ venturus ē. Qui hꝫ aures audiēdi audiat ⁊. L. oīs populꝰ audiens ⁊ publicani iustificauerūt deum baptisati baptismo iohīs. Pharisei aūt ⁊ legisp̄iti cōsiliū dei spreuerūt in semetipis nō baptisati ab eo. Ait autē dn̄s. Cui ergo siles dicā homīes generatiōis huiꝰ ⁊ cui similes sunt? Siles sunt pueris sedētibus ī foro ⁊ loquētibꝰ adinuicē ⁊ dicentibꝰ. Cantauimus vobis tibijs ⁊ nō saltastis. lamētauimus ⁊ nō plorastis. Venit enī iohānes baptista neq̄ꝫ manducans panē neq̄ꝫ bibēs vinū ⁊ dicitis demoneꝫ habet. Venit filiꝰ homīs manducās ⁊ bibēs ⁊ dicitis. Ecce hō vorax. M. ⁊ potator vini/ publicanoꝝ ⁊ peccatorū amicus. ⁊ iustificata. L. est sapientia ab omnibus filijs suis.

De phariseo qui rogauit xp̄m manducare cuꝫ eo ⁊ de Maria magdalena. L. vij. Capi. xlv.

b Rogauit autē illū quidā de phariseis vt māducaret cū illo. Et ingressus domuꝫ pharisei discubuit. Et ecce mulier q̄ erat in ciuitate peccatrix/ vt cognouit q̄ accubuit ī domo pharisei attulit alabastrū vnguētī ⁊ stās retro secꝰ pedes eiꝰ lacrimis cepit rigare pedes eiꝰ. ⁊ capillis capitis sui tergebat ⁊ osculabat̄ pedes eiꝰ. ⁊ vnguēto vngebat. Videns aūt phariseꝰ q̄ vocauerūt eū. ait intra se dicēs. Hic si eēt ꝓpħa sciret vtiq̄ꝫ q̄ ⁊ q̄lis eēt mulier q̄ tāgit euꝫ q̄ꝛ peccatrix ē. Et rn̄dens iħs dixit ad illū Symō hab eo tibi aliqd dicere At ille ait Magister Dic Duo debitores erāt cuidā feneratori. vnus debebat denarios q̄ngentos et

filius quinquaginta Nō hñtib⁹ ill' vñ redderent donauit vtrisq;. Quis ḡ eū pl⁹ diligit. Rñdēs symō dixit. Estimo q̄ is cui plus donauit. At ille dixit ei. Recte iudicasti. et cōuersus ad mulierē dixit symon. Uides hāc mulierē? Intraui i domū tuā aq̄m pedib⁹ meis nō dedisti. H ec āt lacris rigauit pedes meos ⁊ capill' suis tersit. Osculum mihi ñ dedisti H ec āt ex q̄ intrauit ñ cessat osculari pedes meos. Oleo caput meū nō vnxisti. hec āt vngēto vnxit pedes meos ꝓpter qḋ dico tibi. Remittūt̄ ei pctā multa/ qm̄ dilexit mltū. Cui āt min⁹ dimittit̄ minus diligit. Dixit āt ad illā. Remittūt̄ tibi pctā tua. ⁊ cepert q̄ sil' accūbebāt dicē int̄ se Quis ē h q̄ et pctā dimittit? Dixit autē ad mulierē fides tua te saluā fec. Uade i pace

De occisiōe Johannis

M. xiiij. R. vj. ¶ Capl'm. xlvj.

Cum. L. aūt dies optimus accidisset herodes natal' sui cenā fec pncipib⁹ ⁊ tribunis ⁊ pmis galilee. Cumq; intrasset filia ipi⁹ herodiadis ⁊ saltasset in medio. M. ⁊ placuisset R. herodi simulq; recūbētib⁹. Rex ait puelle. Pete a me qḋ vis ⁊ dabo tibi. Et iurauit illi. q̄ qcq̄d petieris dabo tibi lz dimidiū regni mei. Que cū exisset dixit mr̄i sue. Quid petā. At illa dixit. Caput iohis baptiste. Cumq; introisset stati cū festinatione ad regē petiuit pmonita. M. a matre sua. Uolo R. ptinus inqt. M. da mihi hic in disco caput iohis baptiste. Et ꝯtristat⁹ est rex. ⁊ ꝓpter iusiurandū ⁊ ꝓpter sil' discūbentes noluit eā ꝯtristare sed misso spiculatore pcepit afferri caput iohis in disco Et dedit illud puelle et puella dedit matri sue. Q̄ audito discipuli eius venerūt ⁊ tulerūt corpus ei⁹ ⁊ posuert illud ac M. sepelierūt in monumēto. R. ⁊ M. veniētes nūciauert Jesu. qḋ cū audisset iesus secessit in nauiculā in locū desertū seorsum.

De ꝓbatica piscina.

Joh. v. Capl'm. xlvij.

Post hoc erat dies festus iudeoꝝ ⁊ ascēdit ih̄s ierosolymā. Est āt hierosolymis ꝓbatica piscina q̄ cognoiat̄ hebraice bethsaida q̄n q̄ portic⁹ hñs. In his iacebat multitudo magna languētiū cecoꝝ claudoꝝ aridoꝝ expectātiū aq̄ motū. Angel⁹ aūt dñi ƀm tp̄s descendebat in piscinā ⁊ mouebatur aqua Et q̄ prior descendiss; in piscinā post aque motionē. sanus fiebat a quacūq; detinebatur ifirmitate. Erat aūt ibi qdā hō. xxxviij annos habens in infirmitate sua. Hūc cū vidisset iesus iacentē ⁊ cognouisset. q̄ mltū iā tp̄s haberet. dixit ei. Uis sanus fieri. Rñdit ei languidus Dñe hoīem non hēo vt cū turbata fuerit aqua mittat me in piscinā. dū venio eni ali⁹ an̄ me descēdit. Dicit ei iesus. Surge tolle grabatū tuū ⁊ ambula. Et statī sanus factus est hō ⁊ sustulit grabatū suū ⁊ ambulabat. Erat aūt sabbatū in illa die. Dicebant ergo iudei illi q̄ sanus fuerat. Sabbatū est. Nō lz tibi tollere grabatū tuū. Rñdit eis. Qui me sanum fecit ille mihi dixit. Tolle grabatū tuū et ambula. Interrogauerūt aūt eū. Quis est ille hō qui dixit tolle grabatū tuū ⁊ ambula. Is aūt q̄ sanus fuerat effect⁹ nesciebat/ quis eēt Jesus aūt declinabit a turba constituta in loco. Postea inuenit eū Jesus i templo ⁊ dixit ei. Ecce iā sanus factus es/ iā noli peccare ne deterius tibi aliqd ꝯtingat Abijt ille homo ⁊ nūciauit iudeis q̄ Jh̄s eēt q̄ fecit eū sanū ꝓpterea pseq̄bant̄ iudei iesum q̄ hoc faciebat in sabbato. Ih̄s autē rñdit eis. Pr̄ meus vsq; mō opat̄ et ego operor. Propterea ḡ magis q̄rebāt eū iudei interficē. q̄a nō solū soluebat sabbatū: s; ⁊ p̄rē suū dicebat. deū eq̄lē se faciēs do Rñdit itaq; ih̄s ⁊ dixit eis. Amē amē dico vob. nō pt fili⁹ a se qcq̄ facē nisi qḋ viderit p̄rem facientē. Quecūq; eī ille fecerit hec ⁊ fili⁹ silr̄ facit. Pater eni diligit filiū ⁊ oīa demōstrat ei q̄ ipe facit ⁊ maiora his demōstrabit ei opa vt vos miremini. Sicut eni pr̄ suscitat mortuos ⁊ viuificat sic et filius q̄s vult viuificat. neq; eī pr̄ iudicat queq̄ s; iudiciū omē

Hic p̄mo cepit dominus iudeis manifestare diuitate suam. q̄ patrē videlicet haberet deū.

Manifeste loquit̄ hic dñs de patre ⁊ filio. vñ iudeorū indignatio ⁊ odium generatur cōtra ipsum. Et hic in verbis xp̄i cōfunditur

dedit filio vt oēs hono rificēt filiū sicut honori ficāt prēz. q nō honorifi cat filiū. nō honorificat patrē q misit illū. Amē amē dico vobȝ q2 q vbū meū audit ₇ credit ei q misit me hȝ vitā eternā ₇ i iudiciū n̄ veit ſȝ trā sit a morte i vitā. Amē amē dico vobȝ q2 venit hō ₇ nūc est qñ mor tui audiēt vocē filij di ₇ q audierint viuēt sic ei pr̄ hȝ vitā i semetipo sic dedit ₇ filio vitā hre i semetipo. ₇ ptātē dedit ei iudiciū facē q2 filiꝰ hoīs est. Nolite mirari hꝰ q2 veniet hora in q oēs qui i monumētis sūt audiēt vocē eius. ₇ pcedēt qui bona fecerīt i resur rectionē vite q vo mala egerīt i resurrectiōez iudicij. Nō possū ego ipe a meipo facē qc qȝ. sed sicut audio iudico ₇ iudiciū meū iu stū est, q2 nō quero voluntatē meaȝ sed eiꝰ qui misit me. Si ego testimoniū phibeo d me. testimoniū meū nō est verū. Aliꝰ ē qui testimoniū phibet de me. ₇ scio q2 verū est testimonium eius qd phibet de me. Uos misistis ad Johannem et testimonium p hibuit veritati Ego autem non ab homi ne testimoniū accipio/sed hoc dico vt vos salui sitis. Ille erat lucerna ardens ₇ lucēs Uos autem voluistis ad horam exultare in luce eius. Ego aūt hēo testimoniū maiꝰ iohāne. Opa ei que dedit mihi par vt pfi ciā ea. ipa opa q ego facio testimoniū phi bent de me q2 pater me misit. ₇ q misit me pater ipe testioniū phibet d me. Neqȝ vo cē eius vnqȝ audistis/neqȝ spēm eius vidi stis, et vbūȝ eiꝰ nō habetis i vobis manēs q2 quē misit ille huic vos nō creditȝ. Scru tamini scripturas q2 vos putatis i ipis vi tam eternā hēre. ₇ ille sunt q testimoniū p hibēt de me. ₇ nō vultis venire ad me. vt vi tā hēatis. Claritatē ab hoībus nō accipio sed cognoui vos q2 dilectionē dei non ha betis in vobis. Ego veni i noīe patris mei ₇ nō accepistis me. Si alius venerit in no mine suo illū accipietis. Quō potestȝ vos credere qui gloriā ab inuicē accipitis ₇ glo riā q a solo deo est nō q̄ritis? Nolite puta re q2 ego accusaturus sim vos apud patrē Est q accusat vos moyses in quo separatȝ

error. Arrii qui di xit xpm nō eē filiū naturalē patris ne qȝ patri cōsubstan tialē neqȝ coeternū sed minorē patre di centis. Est quādo fuit filius quasi qui ceperit ex tēpore.

Si eī crederetis moysi/crederetis forsitā et mihi. de me eīn ille scripsit. Si eīn illiꝰ lrīs non creditis, quō verbis meis credetis.

De herode dicēte Johēm surrexisse ₇ mira cula facere Math. xiiij. R. viij. L. ix.

Capitm. xlviij.

a Audiuit. L. aūt herodes tetrarcha: famā. M. de iesu ₇ oīa. L. q fiebāt ab eo. manifestū. R. eīn factū ē nomē eius ₇ hesitabat. L. eo q diceref a quibusdaȝ q iohānes surrexit a mortuis. A qbusdā vo q2 helyas apparuit. Ab alijs āt q ꝓpheta vnꝰ de antiquis surrexerit. ₇. M. ait hero des Johānem ego decollaui. quis est iste de q ego talia audio? Et q̄rebat videre eū: ₇ M. ait pueris suis. Hic ē iohā. bap. ipse surrexit a mortuis ₇ virtutes opant̄ in eo quē R. ego decollaui Johan. hic a mortu is surrexit.

De reditu apostolorū ad xpm. R. vj. L. ix.

Capitm. xlix.

e T. L. reuersi apli ꝯuenientes R. ad iesum renūciauerūt ei oīa que ege rant ₇ docuerāt. ₇ ait illis. Uenite seorsum in desertū locū ₇ requiescite pusillū Et assūptis. L. illis secessit seorsum i locuȝ desertū qui est bethsaida. Erāt. R. eīn qui veniebant ₇ redibāt multi ₇ nec spaciū mā ducandi habebant.

De quinqȝ panibus ₇ duobus piscibꝰ. M. xiiij. R. vj. L. ix. J. vj. Capitm. l.

e T ascēdētes. R. in naui abierīt trās mare. J. galilee q est tyberiadis i deserto. R. locū qd. M. cū. L. audissēt tur be secuti sunt eū. Et R. viderūt eos abeū tes ₇ cognouerūt multi ₇ pedestres de om nibus ciuitatibus ꝯcurrerūt illuc ₇ puene runt eos. Et exiens vidit turbā multā iḃs ₇ misertus est sup eos q2 erant sicut oues n̄ habentes pastorē ₇ excepit. L. illos ₇ loque bat illis de regno dei. Et R. cepit illos do cere multa ₇ curauit. M. languidos eorū. Sequebat̄ L. aūt illuȝ multitudo magna. q2 videbant signa q facie bat sup his q infirma bant. Abijt aūt in mō tē iesus ₇ ibi sedebat cū discipulis suis. Erat aūt ꝓximū pasca di

Glosa.

Uidetur hoc eē se cundū pasca alterū a primo iaȝ dicto ₇ ab illo quo fuit occi sus.

es festus iudeorũ. Vespe. M. aũt facto accesserunt ad eum discipuli eius dicentes. Desertus est locus et hora [illegible] pterijt dimitte turbas vt eũtes ĩ castella L. villasq3 que circa sũt diuertãt vt inueniãt escas vt emãt R. cibos q̃ manducẽt q2 in loco L. deserto sumus. Jesus. M. aũt dixit eis. Nõ hñt necesse ire date illis vos mãducare. Cũ. L. subleuasset ẽ oculos iesus et vidissz. q2 multitudo maxima venisset ad eũ dixit ad philippũ. Vñ emẽmus panes vt mãducẽt hi. Hoc aũt dicebat tentans eũ. Ipe eñ sciebat qd esset facturus. Rñt ei philip. Ducentorũ denariorũ panes nõ sufficiũt vt vn9qsq3 modicũ quid accipiat. et R. dixit eis. q̃t panes hẽtis. Ite et videte. Dixit ei vnus ex duodecim. Andreas frat̃ symonis Petri. Est puer vnus hĩc hñs quinq3 panes ordeaceos et duos pisces. Sed et hec quid sũt inter tantos? nisi. L. forte nos eamus et emamus in oẽm hãc turbã escas. Dicit. J. ẽ iesus. facite hoĩes discũbere p quinia. L. quingentos. Erat aũt fenũ multũ in loco. Discubuerunt ergo viri q̃si numero quinq3 milia in ptes. R. p centenos. et quinquagenos. Accepit. J. ergo iesus panes et intuẽs. R. in celũ bñdixit et fregit. Et cũ gratias. J. egissz dedit. R. discipulis suis vt ponerent añ eos. Discipuli. M. aũt dederunt turbis Silr aũt et de piscibus distribuit discũbentibus quãtũ volebant. Vt aũt impleti sũt L. oẽs et saturati dixit discipulis suis. Colligite que supauerũt fragmenta ne pereãt. Colegerũt ergo et ipleuerũt duodecĩ. R. cophinos fragmẽtorũ ex q̃nq3 panib9 ordeaceis et duobus piscibus q̃ superfuerant his qui mãducauerãt. Mãducãtiũ. M. ãt fuit numerus q̃nq3 milia virorũ exceptis mulierib9 et puulis. et R. stati coegit discipulos suos ascẽdere in nauiz vt pcederẽt eũ trãs fretũ a bethsaida, dũ ipe dimitteret populũ. Illi ẽ hoĩes cuz vidissent q fecerat signũ dicebãt. q2 hic est vere ppheta q̃ ventur9 [illegible] ĩ mũdũ. Ihs ãt cũ cognouisset q venturi eẽnt et rapẽrent eũ et facẽnt eũ regẽ fugit in mõtẽ iterũ ipse solus orare. Vespe aũt facto solus erat ibi

Sicut Augus. hic notat. Si nõ fieret per eũdem euãgelistã mẽtio de secũda refectiõe septem panũ videretur esse inter euãgelistas contradictio quasi narrarẽt cõtrarie vnã et eãdẽ refectionem et hoc vitiũ p cõcordantia tollitur vt dicantur plures facta que nisi semper videãtur esse narrata.

De ambulatõne xpi

supra mare M. xiiij. R. vj. J. vj. Cap. lj.

V L. J. aũt sero factũ est descenderũt discipuli eius ad mare et cũ ascẽdissent nauim. Venerũt trans mare in capharnaũ et tenebre iã facte erant et nõ venerat ad eos iesus. Mare aũt vẽto magno flante exurgebat. Nauicula. M. aũt iã medio mari iactabat fluctibus. Erat aũt ventus cõtrarius eis. et vidit eos laborãtes ĩ remigando. Cuz. L. ergo remigassent stadia quasi vigintiquinq3 aut triginta circa. R. quartã vigiliã noctis venit ad eos ãbulãs supra mare et volebat pterire eos. At illi vt viderũt eũ ambulantem supra mare putauerunt fantasma esse et exclamauerũt pre timore. M. Oẽs. R. eñ viderunt eum et cõturbati sunt. Statimq3. M. iesus locutus est eis dicens. Habete fiduciã. Confidite. R. ego sum. Nolite timere. Rñdens. M. aũt Petrus dixit. Domine si tu es iube me venire ad te sup aquas. At ipe dixit Veni. Et descendẽs petrus de nauicula ambulabat sup aquas vt veniret ad iesum. Videns aũt ventũ validũ timuit. Et cũ cepissz mergi clamauit dicens. Dñe saluũ me fac. et cõtinuo iesus extendens manũ apprehendit eũ et ait illi. Modice fidei quare dubitasti. Voluerunt. J. ergo eũ recipe in nauiz. Et M. cum ascendissz in nauiculã cessauit vẽtus et. R. multo magis intra se stupebant. nõ eñ intellexerant de panibus. Erat enĩ cor eorum excecatũ. Qui. M. aũt in nauicula erant. venerũt et adorauerũt eũ dicẽtes Vere filius dei es. et J. statiz nauis fuit ad terrã ad quã ibãt. et. M. cũ transfretassent venerũt ĩ terrã genezareth. et R. applicauerũt Cũq3 egressi fuissent de naui. otinuo cognouerũt eũ et pcurrẽtes p vniuersam regionẽ illã ceperũt in grabatis eos q̃ male hẽbãt trãsferre vbi eũ audiebãt eẽ. et quocunq3 introibat in vicos vel in villas aut ciuitates in plateis ponebãt infirmos et dep̃cabãtur eũ vt vel fimbriã vestimẽti eius tangerẽt. et quotquot tangebant eũ salui fiebant.

De predicatione eucharistie. Jo. vj. ¶ Capl'm. lij.

Altera autē die turba q̄ stabat trans mare vidit q2 nauicula alia nō erat ibi nisi vna. Et q2 nō introisset iesus cū discipul' suis ī nauī s3 soli discipuli eius abijssent. Alie vo supuenerūt naues a tiberiade iuxta locū vbi mādu cauerāt panē gratias agētes dō. Cū g̃ vidisset turba q2 iesus nō erat ibi neq3 discipuli ei9 ascēderūt nauiculas ꝛ venerunt capharnaū q̄rentes iesū. ꝛ cū inuenissent eū trās mare dixerūt ei. Rabbi qn̄ huc venisti Rn̄t ihs ꝛ dixit Amē amē dico vob̄ q̄ritis me nō q2 vidistis signa s3 q2 mādu castis ex panibus ꝛ saturati estis. Opamini nō cibū q̄ perit s3 q̄ pmanet ī vitā eternā quē fili9 hoīs vobis dabit. hūc enī pr̄ signauit dš. Dixerūt g̃ ad eū. Quid faciemus vt opemur opera dei. Rn̄dēs iesus ꝛ dixit eis. Hoc est opus dei vt credatis ī eū quē misit ille. Dixerūt ei. qđ g̃ tu facis signū vt videamus ꝛ credam9 tibi? Quid oparis? Pr̄es nostri mādu cauerūt m̄ āna in desto sicut scriptū est. Panē d̄ celo dedit eis manducare. Dixit g̃ eis iesus Amē amē dico vob̄. Non moyses dedit vobis panē d̄ celo. s3 pr̄ meus dat vob̄ panē d̄ celo verū. Panis enī dei est q̄ descēdit d̄ celo ꝛ dat vitā mūdo. Dixerūt g̃ ei. Dn̄e sp da nobis hūc panē. Dixit aūt eis ihs Ego sum panis vite. qui venit ad me nō esuriet: ꝛ qui credit in me nō sitiet vnq̄. S3 dixi vobis q2 ꝛ vidistis me ꝛ nō credidistis. Omne qđ dat mihi pr̄. ad me veniet. et eū q̄ venit ad me nō eijciam foras. q2 descēdi de celo. nō vt faciā voluntatē meā sed voluntatem eius qui misit me. Hec est aūt voluntas eius qui misit me pr̄is. vt oē qđ dedit mihi nō pdā ex eo s3 resuscitē illud ī nouissimo die. Hec est enī volūtas pr̄is mei qui misit me vt oīs qui videt filiū ꝛ credet ī eū hēat vitā eternā ꝛ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Murmurabant ergo iudei de illo q2 dixisset. Ego sum panis qui de celo descendi. Et dicebāt. Nonne hic est iesus filius ioseph cui9 nos nouim9 pr̄ē ꝛ mr̄ē. Quō g̃ dicit hic q2 de celo descēdi? Rn̄dit g̃ iesus ꝛ dixit eis. Nolite murmurare inuicem. Nemo pt̄ venire ad me nisi pat̄ meus qui misit me traxerit illū. ꝛ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Est scriptū in pphetis Et erunt hoīes docibiles dei. Omis q̄ audiuit a pr̄e ꝛ didicit venit ad me. non q2 patrem vidit quisq̄ nisi is qui est a deo h̄ vidit patrē. Amen amē dico vobis q̄ credit ī me. h3 vitā eternā. Ego sū panis vite. Patres vestri mādu cauerūt māna ī deserto ꝛ mortui sunt. Hic est panis d̄ celo descēdens vt siquis ex ip̄o mādu cauerit nō moriat. ego sum panis viuus qui de celo descēdi. siq̄s mādu cauerit ex hoc pane viuet in eternum Et panis quē ego dabo. caro mea ē p mūdi vita. Litigabāt g̃ iudei ad inuicē di. Quō pōt hic nobis dare carnē suā ad mādu candū. Dixit ergo eis iesus. Amen amen dico vobis. Nisi manducaueritis carnē filij hominis ꝛ biberitis ei9 sanguinē nō habebitis vitā in vobis. Qui mādu cat meā carnē ꝛ bibit meū sanguinē h3 vitā eternā. ꝛ ego resuscitabo eū in nouissimo die. Caro enī mea est vere cibus ꝛ sanguis meus vere ē potus. Qui mādu cat meā carnem ꝛ bibit meum sanguinē in me manet ꝛ ego in illo Sicut misit me viuēs pat̄ ꝛ ego viuo propter patrē. Et qui mādu cat me. ꝛ ip̄e viuet ppt̄ me Hic est panis qui de celo descēdit Nō sic mādu cauerūt pr̄es vr̄i ī māna ī deserto ꝛ mortui sunt. Qui mādu cat hūc panē viuet in eternū. ¶ Hec dixit synagoga docēs in capharnaū. Multi ergo ex discipul' audientes dixerunt. Durus est s̄mo ꝛ q̄s pōt eū audire? Sciens aūt iesus apud semetipsum q2 murmurarent d̄ hoc discipuli eius dixit eis. Hoc vos scādalizat? Si ergo videritis filiū hoīs ascendētē vbi erat prius Spūs est qui viuificat. caro nō pdest q̄cq̄ Verba que ego locutus sum vobis. spūs ꝛ vita sūt. Sūt q̄dā ex vobis qui nō credūt. Sciebat enī ab initio iesus q̄ erāt credētes ꝛ quis traditurus eēt eū ꝛ dicebat pp̄terea dixi vobis q2 nemo pt̄ venire ad me nisi ei datū fuerit a patre meo. Ex hoc multi discipulorū ei9 abierūt retro ꝛ iā nō cū illo ambulabāt. Dixit ergo iesus ad duodecī. Nū quid ꝛ vos vultis abire. Rn̄t ergo ei. Symon petr9. Dn̄e ad quē ibim9? Uerba vite eterne hēs ꝛ nos credimus ꝛ cognouim9

Augu. dicit q̄ capharnaū ē iuxta stagnuʒ genezar quod dicit̄ mare.

qr tu es xps filiꝰ dei. R. ait eis ihs Nõne ego vos duodecim elegi ⁊ vnꝰ ex vob diaboluſ eſt. Dicebat aũt de iuda symõis scariothis. hic enĩ erat traditurꝰ eũ cũ eſſet vnus ex duodecim

¶ De missione septuaginta duoꝝ discipulorum. L. x. ¶ Capitulũ. liiij

P Oſt hoc aũt designauit dñs ⁊ alios lxxij. ⁊ misit illos binos añ faciẽ suã in oẽm ciuitatẽ ⁊ locũ q̃ erat ipſe venturꝰ Et dicebat illis Meſſis q̃dẽ multa, operarij sũt pauci. Rogate ḡ dñm meſſis vt mittat operarios in meſſem suã. Ite ecce ego mitto vos ſicut agnos inter lupos Nolite portare sacculũ neq3 perã neq3 calciamenta ⁊ neminem p viã salutaueritis. In q̃cũq3 domũ intraueritis, pmũ dicite pax huic domui. Et ſi ibi fuerit filius pacis requieſcet ſuper illã pax veſtra. Si aũt ad vos reuertet. In eadẽ aũt domo manete edẽtes et bibẽtes q̃ apud illos ſũt. Dignus ẽ ei operariꝰ mercede sua. Nolite trãsire d domo in domũ. Et in q̃ncũq3 ciuitatẽ intraueritis ⁊ susceperint vos mãducare q̃ apponũt vobis ⁊ curare infirmos q̃ in illa ſunt ⁊ dicite illis. Appropinquabit in vos regnũ dei. In q̃ncũq3 aũt ciuitatẽ intraueritis, ⁊ nõ receperit vos exeuntes d plateis eiꝰ dicite. Etiã puluerem qui adheſit pedibꝰ noſtris d ciuitate vr̃a extergimus i vos. Tñ hoc ſcitote q2 appropinquabit regnũ dei. Dico vobis q2 zodomis in die illa remiſſius erit q̃ illi ciuitati.

¶ De maledictionibus ciuitatũ i qbꝰ p̃dicauerat xp̃s M. xj. L. x. R. iiij. ¶ Ca. liiij

T Unc. M. cepit exprobare ciuitatibus in q̃bus facte ſũt plime vtutes eius q2 nõ egiſſent pniam. Ue. L. tibi. M. corroſaym ve tibi bethſaida q2 ſi i tyro ⁊ ſydone facte fuiſſent vtutes q̃ in vobis facte fuerint, olĩ in cilicio ⁊ cinere ſedẽtes peniterent. Uerũtñ dico. M. vob tyro ⁊ ſydoni remiſſius erit in die iudicij q̃ vob Et tu capharnaũ. Nũq̃d vſq3 ad celũ exaltaberis, vſq3 ad infernũ deſcẽdẽs q2 in zodomis facte fuiſſent vtutes que in te facte ſunt forte mãſiſſent vſq3 in hũc diẽ. Uerũtñ dico vobis q2 terre zodomoꝝ remiſſius erit in die iudicij q̃ tibi. Qui vos. L. audit me audit, et qui vos ſpernit me ſpernit. Qui aũt me ſpernit. ſpernit eũ q̃ me miſit. Et. R. veniũt ad domũ ⁊ conuenit iteꝝ turba ita vt nõ poſſẽt neq3 panẽ mãducare. et cũ audiſſent sui diſcipuli exierũt tenere euz. Dicebãt enĩ q̃m in furorem verſus eſt.

De demonio muto.

M. xij. R. iij. L. xj. ¶ Capi. lv.

O Blatus. M. eſt ihu demoniũ hñs cecus ⁊ mutꝰ. ⁊. L. erat eiĩciẽs demoniũ ⁊ illud erat mutũ. Et cũ eieciſſ3 demoniũ locutus eſt mutus. Curauit. M. aũt eũ ita vt loqueret ⁊ videret ⁊ admirate. L. ſunt turbe ⁊ dicebãt. M. nũq̃d hic eſt filius dauid Pharisei aũt ⁊ ſcribe. R. q̃ ab hieroſolymis deſcẽderãt audiẽtes. M. dixerũt q̃m. R. beelzebub h3. ⁊. L. in belzebub principe demonioꝝ eijcit demonia. Alij tentantes, ſignũ de celo q̃rebant ab eo. Et R. cõuocãtis eis ipſe. L. ⁊ vidit cogitatiões eoꝝ in parabolis R. dicebat illis. Quõ p̃t ſathanas ſathanã eijcere. Omne. L. regnũ in ſeipm diuiſum deſolabit ⁊ domus ſupra domũ cadet ⁊. R. nõ p̃t ſtare regnũ illud. ⁊ ois M. ciuitas vel domus diuiſa ꝯ ſe nõ ſtabit Si L. aũt ſathanas in ſeipm diuiſus eſt. quomõ ſtabit regnũ ipſius? Si. R. ſathanas ꝯſurrexerit in ſeipm diſptitus eſt et nõ poterit ſtare ſed finẽ h3, q2 dicitis in beelzebub eijcere me demonia. Si aũt ego in beelzebub eijcio demonia. filij veſtri in quo eijciunt? Ideo ipſi iudices veſtri erunt. Porro ſi i digito dei. ſpũ. M. dei eijcio. L. demonia ꝑfecto puenit in vos regnũ dei. Cum fortis armatus cuſtodit atrium suũ in pace ſunt omnia que poſſidet. Nemo R. p̃t vaſa fortis ingreſſus in domũ diripe niſi prius fortẽ alliget. Si. L. aũt fortior eo ſupueniens vicerit eũ. vniuerſa vaſa eius auferet in quibus ꝯfidebat ⁊ ſpolia eius diſtribuet ⁊. R. tũc domũ eius diripiet. Qui nõ eſt mecũ aduerſum me eſt, ⁊ qui nõ colligit mecum diſpget. Amẽ R. dico vobis q̃m oĩa dimittent filijs hoim pctã ⁊ blaſphemie quibus blaſphemauerũt. Qui aũt blaſphemauerit in ſpm̃ ſctm̃ nõ hẽbit remiſſionẽ ineternũ ſed reus erit eterni delicti q̃m dicebant ſpũ immũdũ h3. Quicũq3. M. dixerit verbũ ꝯ filiũ hoĩs remittet ei. Qui aũt dixerit ꝯ ſpm̃ ſctm̃ verbũ nõ remittet ei neq3 in hoc ſeculo neq3 in futuro. Aut facite arborẽ bonã ⁊ fructũ eius bonũ. Aut facite arboreȝ

malā ⁊ fructū eius malū. Siqdē ex fructu arbore cognoscit̄. Progenies viperar̄ quō potestis bona loq̄ cū sitis mali? Ex abūdā tia enī cordis os loquit̄. Bon⁹ hō de thesauro bono pfert bona. ⁊ mal⁹ hō d̄ thesauro malo pfert mala. Dico aūt vobis qm̄ d̄ oī verbo ocioso qd̄ locuti fuerit hoīes reddent rōnē d̄ eo in die iudicij. Ex vbis enī tuis iustificaberis ⁊ ex vbis tuis condēnaberis. Cū M. aūt. L. immūdus spūs exierit ab hoīe ambulat p loca arida querēs requiē ⁊ nō inuenit. Tūc dicit Reuertar in domū meā vn̄ exiui. ⁊ veniēs inuenit eā vacātē. scobis mūdatā ⁊ ornatā. Tūc vadit ⁊ assumit septē alios spūs secū nequiores se ⁊ intrātes hītāt ibi. ⁊ fiūt nouissima hoīs illi⁹ peiora priorib⁹. Sic erit ⁊ generatiōi huic pessime. Factū. L. est cū hoc diceret. Extollēs vocē qdā mulier de turba dixit illi. Beatus vē. q te por. ⁊ vbe. q̄ suxi. At ille dixit. Quinimo. Bti q audi. v. dei ⁊ custo. illud.

De matre iesu ⁊ fratrib⁹ q̄rētib⁹ loq̄ ei. Mat. xij. R. iij. Lu. viij Capitulum. lvj.

a Adhuc. M. eo loqnte ad turbas. ecce mr̄ ei⁹ ⁊ frēs ei⁹ foris stabāt q̄rentes loq̄ ei. Nō ei poterāt adire pre turba. ⁊. R. miserūt ad eū vocantes eū ⁊ sedebat circa eū turba. Dixit. M. aūt ei qdaz Ecce mr̄ tua ⁊ fratres tui foris stant q̄rētes te. L. vide. At. M. ipe rn̄dēs dicēti sibi ait. Que est mr̄ mea? ⁊ q sūt frēs mei? ⁊. R. circūspiciēs eos q̄ i circuitu ei⁹ sedebāt. ⁊ M. extedēs man⁹ suas i discipulos suos dixit. Ecce mr̄ mea ⁊ frēs mei. Quicūq; enī fecerit volūtatē pr̄is mei q̄ i celis ē ipe me⁹ frater. soror ⁊ mr̄ ē. M. L. mea ⁊ fratres mei sunt hi qui verbū dei audiunt ⁊ faciunt.

De petētibus signū d̄ celo. M. xij. L. xj. Caplm. lvij.

b Tunc. M. rn̄derūt ei quidā de scribis ⁊ phariseis dicētes. Mgr̄ volumus a te signū videre. Cōcurrentibus. L. aūt turbis cepit dicere. Generatio hec generatio neq̄ est. Generatio. M. mala ⁊ adultera signū querit. ⁊ signū nō dabit̄ ei nisi signū ione pphete. Nā. L. sicut Jonas fuit signū niniuitis ita erit filius hoīs generationi isti. Sicut M. enī Jonas fuit i vētre ceti tribus diebus ⁊ tribus noctibus sic erit filius hoīs in corde terre tribus diebus ⁊ tribus noctibus. Uiri niniuite surgēt in iudicio cuz generatione ista ⁊ condēnabūt eā qr pniam egerūt in pdicatione ione. Et ecce plusq̄ ionas h̄ regina austri ⁊ surget i die iudicij cū generatione ista ⁊ cōdēnabit eā qr venit a finibus terre audire sapiam salomonis. Et ecce plusq̄ salomon h̄. nemo L. lucernā accēdit ⁊ i abscōdito ponit neq; sub modio sed sup candelabrū. vt q ingrediant̄ lumē videāt. Lucerna corpis tui oculus tuus. Si oculus tu⁹ fuerit simplex totum corpus tuū lucidū erit. Si aūt nequā fuerit etiā corpus tuū tenebrosum erit vide ne lumē qd̄ in te est tenebre sint. Si ergo corpus tuū totū lucidū fuerit nō hn̄s aliq̄ ptem tenebrar̄ erit lucidū totū ⁊ sicut lucerna fulgoris illuminabit te.

De discipulis quib⁹ demonia subijciebant̄. Matth. xj. Luce. x. Capitulū. lviij.

c Reuersi. L. sunt aūt oēs. lxxij. discipuli cū gaudio dicentes. Dn̄e etiaz demonia subijciunt̄ nobis in nomīe tuo. Et ait illis. Uidebaz sathanā sicut fulgur de celo cadētē. ⁊ ecce dedi vobis ptātē calcādi sup serpētes ⁊ sup scorpiones ⁊ sup omnem ptātē inimici ⁊ nihil vos nocebit. Uerūtamē in hoc nolite gaudere qr spūs vobis subiciūtur. Gaudete aūt qr nōia vr̄a scripta sunt in celis. In ipa aūt hora exultauit iesus in spū sancto. ⁊. M. rn̄dens. L. dixit. Cōfiteor tibi pater dn̄e celi ⁊ terre. qa abscōdisti hec a sapientibus et prudētib⁹ ⁊ reuelasti ea puulis. Ita pater qr sic placuit ante te. Oīa mihi tradita sunt a patre meo Et. L. nemo M. scit q̄ sit filius nisi pr̄ neq; qui sit pater nisi filius ⁊ cui voluerit filius reuelare. ⁊ cōuersus ad discipulos ait. Bti oculi q̄ vidēt q̄ vos videtis. Dico enī vob̄ qr multi reges ⁊ pphe voluerūt videre q̄ vos videtis ⁊ nō viderūt ⁊ audire q̄ auditis et nō audierūt. Uenite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati estis ⁊ ego reficiā vos. Tollite iugū meū sup vos ⁊ discite a me qr mitis sum ⁊ humil' corde. ⁊ inuenietis requiē aiab⁹ vr̄is Jugū enī meū suaue ē et onus meū leue.

De samaritano curāte vulneratū. L. x.   Capl'm. lix.

e T ecce quidā legisp̄itus surrexit tans illū ⁊ dicens. Mgr̄ qd faciendo vitā eternā possidebo? At ille dixit ad eū. In lege qd scriptū est? Quō legis. At ille r̄ndens dixit. Diliges dn̄m deū tuum ex toto corde tuo/⁊ tota aīa tua ⁊ ex oībus viribus tuis. ⁊ ex oī mente tua ⁊ p̄ximū tuum sicut teipm̄. Dixitq; illi. Recte r̄ndisti. hoc fac ⁊ viues. Ille aūt volens iustificare seipm̄ dixit ad iesum. ⁊ quis est meus p̄ximus? Suspiciens aūt iesus dixit. Homo quidā descendebat ab hierusalē in iericho ⁊ incidit in latrones q etiā despoliauerunt eū ⁊ plagis impositis abierūt semiuiuo re licto. Accidit aūt vt sacerdos quidā descēderet eadē via ⁊ viso illo p̄teriuit. sīr ⁊ leuita. cū esset secus locū ⁊ videret eū p̄transijt Samaritanus aūt quidā iter faciens venit secus eū ⁊ videns eū mīsc̄dia motus est. ⁊ appropians alligauit vulnera eius infundens oleū et vinū. ⁊ imponēs illū i iumentum suū. duxit in stabulū ⁊ curā eius egit. Et altera die p̄tulit duos denarios ⁊ dedit stabulario ⁊ ait. Curā illius habe ⁊ qd̄cunq; sup̄erogaueris ego cū rediero reddā tibi Quis hoꝝ triū videt̄ tibi p̄ximus fuisse illi q incidit ī latrones? At ille dixit. Qui fecit mīscd̄iam in illū. ⁊ ait illi iesus. Uade ⁊ fac tu similiter.

De ministerio Marthe. L. x.   Capl'm. lx.

f Actū est aūt dum irent/⁊ ip̄e intrauit in quodā castellū. ⁊ mulier quedam martha noīe excepit illū in domū suam. Et huic erat soror noīe Maria/q etiā sedēs secus pedes dn̄i audiebat verbū illius Martha āt satagebat circa frequēs ministeriū que stetit ⁊ ait. Domine nō est tibi cure q̄ soror mea reliq̄t me solā ministrare? Dic ḡ illi vt me adiuuet. Et r̄ndens dixit illi dn̄s. Martha martha solicita es ⁊ turbaris erga plurima. Porro vnū est necessariū maria optimā p̄tē elegit q̄ nō auferetur ab ea.

Eiecta iā erant septē demonia a Maria vel p̄occupata historia ⁊ ita de remissiōe peccatoꝝ i domo symōis leprosi.

De doctrina orationis. L. xj.   Capitulū. lxj.

e T factū est cū esset in loco quodā orans. vt cessauit dixit vnus ex discipulis eius ad eū. Dn̄e doce nos orare sicut ⁊ iohēs docuit discipulos suos. Et ait illis. Cū oratis dicite Pater: sanctificetur nomen tuū. Adueniat regnū tuū. Panē nostrū quotidianū da nob̄ hodie. Et dimitte nobis debita nostra/sicut ⁊ et ip̄si dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in temptationem. Et ait ad illos. Quis vēm habebit amicū ⁊ ibit ad illū media nocte/⁊ dicet illi. Amice accōmoda mihi tres panes/qm̄ amicus meus venit de via ad me ⁊ nō habeo qd̄ ponā añ illū. ⁊ ille deintus r̄ndeat di. Noli mihi molestus esse. Iā enim hostiū clausum est ⁊ pueri mei mecū sunt ī cubili nō possū surgere ⁊ dare tibi. Et ille si pseuerauerit pulsans dico vobis et si nō dabit illi surgens eo q amicus eius sit. p̄pter improbitatē āt eius surget ⁊ dabit illi quotquot h̄z necessarios. Et ego dico vob̄ petite et dabitur vobis.

Probabile ē quod hoc fuerit repetitū ⁊ due petitiōes p̄termisse.

De traditōibus phariseoꝝ rep̄hēsis a x̄po. Lu. xj.   Capitulum. lxij.

e T cū loqueret/rogauit illū qdam phariseus vt p̄anderet apud se: et ingressus recubuit. Phariseus autem cepit intra se reputans dicere. Quare non baptisatus esset ante prandiū? Et ait dn̄s ad illū. Nūc vos pharisei quod deforis est calicis et catini mundatis. qd̄ aūt intus est vestrū/plenum est rapina ⁊ iniq̄tate Stulti. Nonne qui fecit qd̄ deforis est/etiam id quod intus est fecit? Uerumtamē qd̄ sup̄est/date elemosynā: Et ecce omnia munda sunt vobis.

De confricatiōe granorum sabbatis. M. xij. R. ij. L. vj.   Capitulum. lxiij.

f Actū.L.; est aūt i illo tpe sabbō eūdo.pmo cū trāsiret ih̄s ꝑ sata disci/puli. M. eiꝰ esurientes cepert ꝓgredi/et euellē spicas/⁊ mādūcabant. R. ꝯfricātes manibus Quidā āt phariseoꝝ di/cebant illis. Quid faci/tis/qđ nō lꝫ i sabbatis? ⁊. M. vidētes dice/bāt iesu. Ecce discipuli tui faciūt qđ nō lꝫ eis facere sabbatis. ⁊. R. ait illis Nūq̄ legi/stis qđ fecerit dauid qn̄ necessitatē habuit esurijt ipē ⁊ q̄ cū eo erāt/quō intrauit in do/mū dn̄i sub abiathar p̄ncipe sacerdotuꝫ/et panes ꝓpositiōis sumpsit L. R. M. ⁊ mā/ducauit ⁊ dedit eis q̄ cū ipo erāt. q̄s. M. L. nō licebat ei comedere, neq̄ his q̄ cū ipo e/rāt. nisi sol' sacerdotibꝰ. ⁊. R. dedit ei ⁊ his q̄ cū ipo erāt. Aut. M. nō legistis q̄ i sabba/tis sacerdotes in tēplo sabbatū violāt/⁊ si/ne crimine sūt? Dico aūt vobis. q̄ tēplo ma/ior est hic. Si āt sciretis qđ ē: misericordiā volo ⁊ nō sacrificiū/nūq̄ ꝯdēnassetis innocētes. ⁊ dicebat. R. eis. Sabbatū ꝓpter hoīem fa/ctū est/⁊ nō hō ꝓpter sabbatū. Itaq̄. R. L. M. dn̄s est filius hoīs etiā sabbati.

Patet in hac rubri/ca vanā esse rā poc/cupatio q̄ remeno/rationem ⁊ hoc ex quo ratiōe capitu/loꝝ nec h̄etur ra ge/ste certus ordo ꝑm refert ad nonā vo/ritans vel solorem.

De sanatiōe manus

arid e. M. xij. R. iij. L. vij. Capitul'. lxiiij.

e T. M. cū inde trāsisset factū ē ⁊ in alio sabbato: vt intraret in synago/gā ⁊ doceret. ⁊ erat ibi hō ⁊ manꝰ eꝰ dextera erat arida. Obſ'uabāt aūt scribe et pharisei/si i sabbato curaret/ vt inuenirent cām vn̄ accusarēt eū. Ipē eni sciebat cogi/tationes eoꝝ. ⁊. M. interrogabāt eū dicen/tes. Si lꝫ i sabbatis curare ⁊ accusarēt euꝫ. ⁊. R. ait hoī hn̄ti manū aridā. Surge ⁊ sta L. i mediū. ⁊ surgēs stetit. ⁊ ait ad illos ih̄s Interrogo vos/si lꝫ i sabbatis bn̄ agē an ma/le? aniam saluare an pdere. At R. illi tace/bāt. Ipē. M. aūt dixit eis. Quis erit ex vo/bis hō q̄ habeat vnā ouē/⁊ si ceciderit hec i sabbatis in foueā. Nōne tenebit ⁊ leuabit eā? Quāto magis est hō melior oue? Ita/q̄ lꝫ sabbatis bn̄ facere. ⁊ circūspiciens. R. eos cū ira ꝯtristatus sup cecitatē eoꝝ dixit hoī. Extēde manū tuā. ⁊ extēdit ⁊ restitu/ta est manꝰ illi ⁊ sanitati. M. sicut altera. Ipsi L. āt repleti sūt insipiētia. ⁊ colloq̄bāt ad in/uicē qdnā facerēt d iesu. Exeūtes. M. aūt pharisei ꝯsiliū faciebāt stati. R. cū herodi/anis aduersus eū/quō eū pderēt Ih̄s. M. aūt sciēs recessit inde ⁊ secuti sūt eū mlt̄i ⁊ cu/rauit eos oēs. ⁊ p̄cepit eis ne manifestū eū fa/cerēt. vt adipleret qđ dictū ē ꝑ ysaiā ꝓphe/tā dicētē. Ecce puer meꝰ electꝰ quē elegi di/lectus meꝰ. i q̄ bn̄ cōplacuit aīe mee. Ponā spm̄ meū sup eū ⁊ iudiciū gētibꝰ nūciabit Nō ꝯtēdet/neq̄ clamabit/ neq̄ aliq̄s i pla/teis audiet vocē eiꝰ. Arūdinē quassatā nō ꝯfringet. ⁊ linū fumigās nō extinguet donec eijciat ad victoriā iudiciū ⁊ i noīe eiꝰ gētes sperabūt Ih̄s. R. aūt cū discipul' suis seces/sit ad mare. ⁊ turba multa a galilea ⁊ iudea secuta ē/⁊ ab ierosolymis ⁊ ydumea ⁊ trās iordanē/ ⁊ q̄ circa tyrū ⁊ sidonē multitudo magna. Audiētes q̄ faciebat et venerūt ad eū. ⁊ dixit iesus discipul' suis vt nauicula si/bi deseruiret ꝓpter turbā ne cōprimerēt eum Multos eni sanabat ita vt irruerēt in euꝫ vt eū tāgerēt. q̄tq̄t aūt hēbāt plagas. ⁊ spūs immūdi cū illū videbāt ꝓcidebant ei ⁊ cla/mabāt dicētes. Tu es filius dei; ⁊ vehemē/ter cōminabat eis/ne manifestarent eū.

De quatuor parabo

lis i mari. M. xiij. R. iiij. L. viij. ⁊. xiij.

e T factū. L. ē deīceps. ⁊ ip/se iter faciebat ꝑ ciuitates ⁊ castella. p̄/dicās ⁊ euāgelizās regnū dei ⁊ duo/decī cū illo. ⁊ mulieres aliq̄ q̄ erāt curate a spi/ritibꝰ malignis ⁊ ifirmi/tatibꝰ maria q̄ vocabat magdalene/de q̄ septeꝫ demonia exibāt ⁊ ioh̄a/na vxor chuse ꝓcurato/ris herodis ⁊ susanna/ ⁊ alie mlt̄e q̄ ministrabāt ei d facultatibꝰ suis In M. illa die exiēs ih̄s d domo/sedebat sec' mare. ⁊ R. cepit iteꝝ docē ad mare. et. M. ꝯgregate sūt ad eū turbe multe. ita vt in na/uiculā ascēdēs/sederet i mari. R. ⁊ ois t̄ba in litore. M. circa. R. mare sup terraꝫ erāt Cū. L. āt plurima turba ꝯuenirēt et d ciui/tatibus ꝓperarēt ad eū locut' L. est. ⁊ doce

Quāuis cōnectan/tur dicta triū euāge/listarū. nihilominus ꝑnt intelligi variis tēporibus fuisse re/petita. sicut supra d sermone dn̄i i mon/te notatum est.

bat R. eos i pabol mlta z docebat illis i do
ctria sua p silitudinē. au
dite. R. Ecce. M. exijt. L.
q seminat semiare semē Parabola prima.
suū seminās R. ad semi
nādū. z. L. dū semiat aliud cecidit secus vi
am z ↄculcatū ē. z venerūt R. volucres celi
z comederūt illud. z aliud L. cecidit supra pe
trā. vbi. R. n̄ habuit terrā multā. z statī ex
ortū est/ qm̄ n̄ habebat altitudinē terre. Et
qn̄ exortus est sol exestuauit. z. L. natū aru
it. q2 nō habebat humorē. z. M. eo q. R.
nō hēbat radicē z. L. aliud cecidit iuc spīas
z sil' exorte spine ascēderūt. R. z creuerūt. M.
z suffocauerūt. L. illud z fructū. R. nō dedit
Et. L. aliud cecidit in terrā bonā/ z ortū fe
cit fructū ascēdētē. R. z crescētē. Aliud M.
centesimū. R. aliud sexagesimū aliud trice
simū. Hec. L. dicens clamabat. Qui habet
aures audiendi audiat. z. R. cū eēt singla
ris accedentes. M. discipuli interrogaue
runt eū hi qui cū illo erāt duodeci pabolaz
exponere/ que. L. esset hec pabola z M. di
xerunt ei. Quare in pabolis loqueris eis?
Quib9 L. ipe dixit. q2. M. vobis datuz est
nosse misteriū regni dei. L. celoꝝ. M. Cete
ris. L. aūt qui. R. foris sunt/ oia in pabolis
fiūt. z. M. illis nō est datū. Ideo in pabo
lis loqr eis. vt R. vidētes videāt z nō vide
ant z audientes audiāt z nō intelligant. q2
M. videntes nō vidēt z audientes nō au
diunt neq3 intelligūt vt impleat in eis pro
phetia Ysaie dicentis. Auditu audietis et
nō intelligetis/ z vidētes videbitis z nō vi
debitis. Incrassatū eīn est cor populi hu9
z auribus grauit audierūt et oculos suos
clauserūt/ neqn̄ videant oculis z aurib9 au
diant et corde intelligant/ et conuertantur/
z sanē eos z dimittant. R. eis pccā. Uestri
M. aūt beati oculi qui vident/ et aures ve
stre que audiunt. Amen quippe dico vobis
q2 multi pphete z iusti cupierūt videre que
videtis z nō viderūt: et audire que auditis
z nō audierūt. Et. R. ait illis. Nescitis pa
rabolā hanc. Et quō omnes parabolas co
gnoscetis. Uos. M. aūt audite parabolaz
seminantis. Est. L. aūt hec parabola. Se
men est verbū dei. qui. R. seminat verbū se
minat. Qui. L. aūt secus viā vbi. R. semia
tur verbū hi. L. sunt qui audiūt. et. R. cuz
audierint cōfestim venit sathanas z tollit.
L. verbū de corde eoꝝ ne credentes salui fi
ant. Omnis. M. eīn qui audit verbum re
gni dei z nō intelligit venit malus et rapit
qd̄ seminatū est in corde. Nam. L. qui su
pra petram hi sunt qui cum audierint stati
R. cū gaudio suscipiunt illud. Et. L. hi ra
dices non hn̄t in R. se q2 tpales sunt quia
ad tempus credunt. deinde orta tribulatio
ne z psecutione ppter verbum cōfestim sca
dalizantur. z. L. in tpe tentatiōis recedūt.
Qd̄ aūt in spinis cecidit hi sunt q audierūt/
z a solicitudib9 secli. M. isti9 z fallacia diui
tiarū z voluptatibus. L. vite eūtes z circa
R. reliqua concupiscētie introeūtes suffo
cant. L. z nō referūt fructū. Qui aūt in ter
rā bonā hi sunt q in corde bono z optimo
audientes verbum suscipiunt. R. L. z reti
nent. L. z fructuz afferunt in patientia. Et
M. facit. R. aliud quidem centesimū. Ali
ud autē sexagesimū porro aliud tricesimū.
Et dicebat. R. illis. Nunquid venit lucer
na vt sub modio ponatur aut sub lecto. ne
mo aūt accendit lucernā et operit eam vase
aut subtus lectus ponit sed supra candela
brum z intrantes videant lumen/ Nō eīn
est occultū qd̄ non manifestetur nec abscō
ditū qd̄ nō cognoscat z in palā veniat. Si
R. quis habet aures audiendi audiat. z di
cebat illis. Uidete ergo
L. quō et quid. R. au Parabola secūda.
diatis. In qua mensu
ra mensi fueritis remetiet vobis et adijcie
tur vobis. Qui. M. L. R. eīn hz dabit ei/
et abundabit. Qui aūt nō habet et qd̄ ha
bet et putat. L. se habere auferet ab eo.
¶ Aliaz. M. pabolā. M. pposuit eis dicēs
Simile factū est regnū celorum hoī qui se
minauit semen bonū in agro suo. Cū aūt
dormirent homines venit inimicus eius z
superseminauit zizania in medio tritici et ab
ijt. Cū aūt creuisset herba et fructū fecisset:
tunc apparuerūt et zizania. Accedentes au
tem serui patrisfamilias dixerunt ei Domi
ne Nonne bonuz semen seminasti in agro
tuo. vnde ergo hz zizania? Et ait illis. Ini
micus homo fecit hoc. Serui aūt dixerunt
ei. Uis imus z colligimus ea? Et ait. Nō
ne forte colligentes zizania eradicetis simul
et triticum cū eis. Sinite vtraq3 crescere vs

q ad messem. Et in tpe messis dicā messo-
rib⁹. Colligite pmū zizania ⁊ alligate ea i
fasciculos ad cōburēdū. tritticū aūt cōgrega
te i horreū meū. ⁊ dicebat. R. eis. Sic ē reg
nū dei quēadmodū si iaciat hō semenē in
trā: ⁊ dormiat ⁊ exurgat nocte ⁊ die ⁊ semē
germinet ⁊ icrescat dū nescit ille. Ultro eni
terra fructificat pmū herbā. deinde spicam
deinde plenū fructū i spica. ⁊ cū ex se pdu-
xerit fructū stati mittit falcē qm̄ adest mes-
sis. ¶ Aliā. M. pabolā
pposuit eis ⁊ R. dicebat Parabola tertia.
Cui assimilabimus re-
gnū dei: aut cui pabole cōpabim⁹ illud. ⁊
cui. L. sile est estimabo: Sile ē. M. regnū
celoꝝ grano sinapis qd̄ accipiēs hō semina
uerit i agro. L. misit in ortū suū. Qd̄. R. cū
seminatū ē i terra minimū. M. quidē ē in
oib⁹ seminib⁹ q̄. R. sūt in terra ⁊ cū natū fu
erit. ⁊ M. creuerit mai⁹ ē oibus oleribus.
Ascēdit. R. in arborē magnā. L. et fit. M.
arbor. ⁊. R. facit ramos magnos. ita. M.
vt volucres celi veniāt ⁊ habitēt i ramis e⁹
⁊. R. possint sub vmbra eius hītare. ⁊ volu
cres celi reqeuerūt i ramis eius. ¶ Aliam
M. pabolā locutus est
eis. ⁊. L. iterꝫ dixit. Cui Parabola quarta.
sile regnū dī estimabo
Sile. M. L. est regnū celoꝝ fermento qd̄
acceptū mulier abscōdit in farine satis tri-
bus donec fermētatū ē totū. Hec. M. oīa
locutus ē ihs in pabolis ad turbas. Et ta
libus. R. multis pabolis loquebat̃ eis ver
bū pūt poterāt audire. Sine pabola autē
nō loqbat̃ eis vt. M. impleret̃ qd̄ dictum
est p pphām dicētē. Apiam in pabolis os
meū ⁊ eructabo abscōdita a cōstitutione
mūdi. Seorsū. R. aūt discipulis suis dis
serebat oīa. Tūc. M. dimissis turbis veit
i domū ⁊ accesserūt discipuli eius ad eū di
cētes. Edissere nobis pabolā zizanioꝝ agri
Qui rñdens ait. q seminat bonū semen est
fili⁹ hoīs. Ager aūtē mūdus bonū vo semen
sunt filii regni zizania aūt sunt filij nequā.
Inimicus aūt q seminat ea est dyabolus.
messis vo ɔsummatio seculi est. Messores
aūt sunt angeli. sicut ergo zizania colligūt̃
⁊ igni cōburunt̃. Sic erit in cōsummatiōe
seculi. Mittet filius hoīs angelos suos et
colligēt d̄ regno ei⁹ oīa scandala. i. eos qui
faciunt iniquitatē et mittent eos i caminū
ignis. Ibi erit fletus ⁊ stridor dētiū. Tūc
iusti fulgebūt sicut sol in regno patris eoꝝ
Qui hꝫ aures audiendi audiat.

De trib⁹ parabolis in domo. M. xiij. Capitulum. lxvj.

Simile est regnū celoꝝ thesau-
ro abscondito in agro quēꝫ qui
inuenit homo abscōdit ⁊ p̄ gau
dio illius vadit ⁊ vendit vniuer
sa q̄ hꝫ ⁊ emit agꝝ illū. Itē sile est regnū ce
loꝝ hoī negociatori querēti bonas marga-
ritas. Inuēta aūt vna preciosa margarita
abijt et vendidit omnia q̄ habuit ⁊ emit eā
Iterū simile est regnum celoꝝ sagene mis
se in mare ⁊ ex omne genere pisciū congre-
ganti. Quā cū impleta esset educentes ⁊ sē
cus litus sedentes elegerunt bonos in va-
sa sua malos aūt foras miserunt. Sic erit
in cōsumatione seculi. Exibūt angeli ⁊ se-
perabunt malos d̄ medio iustoꝝ ⁊ mittēt
eos in caminū ignis. Ibi erit fletus ⁊ stri-
dor dentium. Intellexistis hec omnia. Di
cunt ei etiaꝫ. Ait illis. Ideo omnis scriba
doctus in regno celorum similis est homi
patrifamilias qui profert [illegible] thesauro suo
noua et vetera. Et factū est cum ɔsummas
set iesus parabolas istas. transit inde et ve
niens in patriam suā docebat eos in sina-
gogis eoꝝ ita vt mirarent̃ et dicerent. Vn̄
huic sapientia hec et virtutes.

De rephensione traditionis iudeoꝝ. M. xv. R. vij. ⁊. L. cōso-nat supra ca. xj. Capitulū. lxvij.

Tunc. M. accesserūt ⁊. R. cōuenerūt
ad eū ab hierosolymis. M. scribe ⁊
pharisei. ⁊. R. cū vidissent q̄sdā de
discipulis eius cōibus manibus ⁊ nō lotis
mādūcare panē. vituperauerūt. Pharisei au
tē ⁊ oēs nisi crebro lauēt man⁹ nō mandu
cāt tenētes traditiōes senioꝝ. Et a foro rede
untes nisi baptizarēt̃ nō comedūt. Et alia
multa q̄ tradita sunt illis suare baptisma-
ta calicū vrceoꝝ ⁊ eramētoꝝ ⁊ lectoꝝ. Et in
terrogabant eū pharisei ⁊ scribe dicētes. q̄
re. M. discipuli tui trāsgrediūt̃. ⁊. R. ñ am
bulāt iuxᵃ traditiōes senioꝝ: Nō. M. eñ
lauāt man⁹ suas cū panē manducāt. s. R.

cōmunib⁹ manib⁹ mādacāt panē. ipe M. aūt rn̄s ait illis. Quare ⁊ vos mādatū dei trāſgredimini ꝓpter traditionē veſtrā. Relinquētes. R. eīn mādatū dei. tenetis traditiones hoīm ⁊ baptiſmata vrceoꝝ ⁊ calicū ⁊ alia ſilia his facitis multa. ⁊ dicebat eis. Bn̄ irritū feciſtis mādatū dī vt ſuetis traditionē vr̄am. Nā. M. ds dixit ⁊. R. moyſes. Honora patrē tuū ⁊ matrē. ⁊ q̄ maledixerit pr̄i vel matri morte moriat̄. Vos aūt dicitis. Si dixerit hō patri aut mr̄i corban hoc eſt donū quodcūq; ex me tibi ꝓderit. M. ⁊ nō honorificabit patrē ſuū aut mr̄ez ſuā ⁊. R. vltra nō dimittitis euz q̄cq̄ facere patri ſuo aut matri reſcindētes verbuz dei ꝑ traditionē veſtrā quā tradidiſtis [illegible] mlta ſilia hmōi facitis Ypocrita. M. bn̄ ꝓphetauit de vob̄ Eſaias dī. Scriptū eſt pp̄l'us hic labijs me honorat. coꝛ aūt ipoꝝ longe eſt a me. In vanū aūt ⁊ ſine. M. cā colunt me docētes doctrinas ⁊ mādata hoīm. Et ꝯuocatis iteꝝ. R. ad M. ſe turbis dixit. audite me oēs. R. ⁊ intelligite. Nō M. qḋ intrat ī os coinq̄nat hoīem. Nihil. R. eſt ex hoīem introiens in eū qḋ poſſit ī eū inq̄nare sed q̄ de hoīe ꝓcedūt illa ſunt q̄ coinquinat hoīem. Si q̄s hz aures audiēdi audiat. Et cū introiſſet ī domū a turba accedētes. M. diſcipuli eius interrogabant. R. eū parabolā. ⁊. M. dixerūt ei. Scis q̄ phariſei audito hoc verbo ſcādaliſati ſunt. At ille rn̄dens ait. Oīs plātatio quā nō plātauit pr̄ me⁹ celeſtis eradicabit̄. Sinite illos. ceci [illegible] ⁊ duces cecoꝝ. Cecus aūt ſi ceco ducatum p̄ſtet ambo in foueā cadūt. Reſpōdēs aūt Petr⁹ dixit ei. Ediſſere nobis pabolā hāc. At ille dixit. Adhuc et vos ſine ītellectu ſic. R ⁊ īprudētes eſt[is] Non intelligitis q̄ oē extrinſecus introiēs ī hoīem

Vide Lu. ſexto ſupra viceſimo rubricella quindecima.

Oē. M. qḋ in os intrat nō. R. pt eū coinq̄nare q̄ nō introit in coꝛ ei⁹ ſʒ ī vētrē vadit ⁊ in ſeceſſū emittit̄ purgās oēs eſcas. Dicebat āt q̄m̄ q̄ d̄ hoīe exeūt illa coinq̄nāt hoīnē. q. M. aūt ꝓcedūt d̄ ore d̄ corde exeunt ⁊ ea coinq̄nāt hoīem. Abint⁹. R. eīn d̄ corde hoīm male cogitatōnes ꝓcedūt homicidia. M. adulteria fornicationes furta falſa teſtonia blaſphemie auaritie. R. neq̄tie dol⁹ īpudicitia ocul⁹ mal⁹ ſupbia ſtulticia. Oīa hec mala abintus ꝓcedūt et hec M. ſunt q̄ coinquināt hoīem. Nō lot[is] aūtē manibus mādacare nō coinq̄nat hoīez.

De chananea M xv R. vij. Capitulū. lxviij.

Et. M. egreſſus inde ſurgēs. R. ſeceſſit. M. ⁊ abijt. R. in ptes M. in fines. R. tyri ⁊ ſydonis ⁊ ingreſſus M. domū neminē voluit ſcire ⁊ nō potuit latere. Et. M. ecce mulier cananea ſtatī. R. vt audiuit d̄ eo cui⁹ filia hēbat ſpm̄ immūdum. egreſſa M. a finibus illis intrauit ⁊ clamauit M. dicēs ei. Miſerere mei dn̄e fili dauid filia mea male a demōio vexatur. Qui nō rn̄dit ei verbū. ⁊ accedētes euz diſcipuli ei⁹ rogabāt eū dicētes Dimitte eā q̄ clamat p⁹ nos. Ipe āt rn̄s ait. Nō ſum miſſus niſi ad oues q̄ pierūt domus iſrael At illa venit ⁊ adoꝛauit eū ⁊ ꝓcedit R. ad pedes ei⁹. Erat eīn mulier gētilis ſyro venissa genere ⁊ rogauit eū vt demoniū eijceret d̄ filia eius dī. M. Dn̄e adiuua me. qui rn̄s ait. Sine. R. M. prius ſaturari filios. Nō eſt bonū ſumere panē filioꝝ ⁊ mittere canibus. At illa rn̄dēs dixit illi. etiaz. M. dn̄e nā ⁊ catelli edūt d̄ micis q̄ cadūt d̄ mēſa dn̄oꝝ ſuoꝝ. ⁊ comedūt. R. de micis ſubmenſa pueroꝝ. Tūc. M. rn̄s ihs ait illi. O mlier mag̃ eſt fides tua fiat tibi ſicut vis ꝓpter. R. hūc ſmonē vade. exijt demoniuz d̄ filia tua ⁊ ſanata. M. ē filia ei⁹ ex illa hora. ⁊. R. cū abijſſet domū ſuā inuenit puel[illegible] ſedentē ſup lectū ⁊ demoniū exiſſe.

Videtur marc⁹ dicere ꝙ xp̄s ſanauerit in domo filiā ſed ꝯtextus iſte concordat eū cū mattheo.

De ſurdo et muto ſanato ⁊ mlt[is] alijs. M. xv. R. vij. Ca. lxix.

Et. R. iteꝝ exiēs d̄ finib⁹ tyri venit ꝑ ſidonē ſec⁹. M. mare quod eſt inc. R. medios fines decapoleos et adducūt ei ſurdū ⁊ mutū ⁊ deꝓcabātur eū vt īponat illi manū ⁊ īponēs illi manū ⁊ appꝛehēdēs eū d̄ turba ſeorſū miſit digitos ſuos ī auriculas ei⁹ expuēs tetigit linguā eius. Et ſuſpiciēs ī celuz ingemuit ⁊ ait. Effeta qḋ ē adapire. ⁊ ſtatī loq̄bat̄ recte. et p̄cepit

eis ne cui dicerent. q̄to aūt eis ꝑcipiebat tāto
magis plus ꝑdicabant ⁊ d̄ eo amplius ad
mirabant̄ dicētes. Bn̄ oīa fecit ⁊ surdos fe
cit audire ⁊ mutos loq̄. ⁊. M. ascēdēs i mō
[illegible] sedebat ibi. Et accesserunt ad eū t̄be mlē
te hn̄tes secū mutos ⁊ claudos debiles ce
cos ⁊ alios mltos ⁊ ꝓiecerūt eos ad pedes
ei⁹ ⁊ curauit eos ita vt turbe admirarent̄ vi
dētes mutos loquētes ⁊ claudos ambulan
tes. cecos vidētes ⁊ magnificabāt deū isrl̄.

De secūda refectiōe

turbe ex septē panib⁹ ⁊ paucis piscib⁹. M.
xv. R. viij. ¶ Capitulū. lxx.

In dieb⁹ R. illis. Cū t̄ba mlta eēt
cū ihū nec hr̄ent q̄d mādu carēt. cō
uocatis discipulis suis ait ill' Misereor su
per turbā q̄r ecce iā triduo sustinēt ⁊ ꝑseue
rāt. M. mecū. nec hn̄t q̄d māducēt. ⁊ dimi
tere eos ieiunos nolo ne deficiāt i via. ⁊ R.
si dimisero eos ieiunos i domū suā deficiēt i
via. q̄dā eī ex eis d̄ lōge venerūt. ⁊ r̄nderūt ei
discipuli. vn̄ illos poterit q̄s saturare pani
bus i solitudine. vn̄. M. nobis panes i de
serto tātos vt saturem⁹ turbā tātā? ⁊ R. iter
rogabat eos. q̄t panes h̄etis? Qui dixerūt
septē ⁊ paucos. M. pisciculos. ⁊ ꝑcepit tur
be vt discūberēt sup t̄rā. ⁊. R. accipiēs. M
septē panes gr̄as agēs fregit ⁊ dabat disci
pulis suis vt apponerēt / ⁊ apposuerūt tur
be ⁊ dederūt. M. ppl'o. ⁊ h̄ebant pisciculos
paucos ⁊ ipsos bn̄dixit ⁊ iussit apponi. Et
māducauerūt oēs. M. ⁊ saturati sunt. Et
sustulerūt. R. q̄d supauerat d̄ fragmentis se
ptē sportas plenas. Erāt aūt q̄ māducaue
rāt. R. quasi q̄tuor milia hoīm ex̄ M. par
uulos ⁊ mulieres ⁊ dimisit. R. eos. ⁊ dimis
sa. M. turba ascendit in nauiculā. R. cū di
scipulis suis ⁊ venit. M. in fines magedō
ptes. R. dalmanutha.

De iudeis iterū petē

tibus signū d̄ celo ⁊ d̄ fermēto phariseorū
cauēdo. M. xvj. R. viij. ¶ Ca. lxxj.

Et exierūt. R. ⁊ accesserūt. M. ad eū
pharisei ⁊ saducei tētantes vt roga
rēt eū. ⁊. R. ceperūt cōq̄rere cū eo q̄rētes ab
eo vt. M. signū de celo ōnderet. At ille r̄n̄s
ait illis. Facto vespe dicitis. Serenū erit.
rubicūdū est enī celū. ⁊ mane. Hodie tēpe
stas. rutilat enī triste celū. Faciē ḡ celi diiudi
care nostis. Signa aūt tpm̄ nō potestis. et
ingemiscēs. R. sp̄ū ait. Quid generatō ista
signū q̄rit. Generatō. M. mala ⁊ adultera si
gnū q̄rit. Amē. R. dico vobis. Non dabit̄
generatōi huic nisi. M. signū ione ꝓphete
Et relictis illis ascēdit i naui ⁊ abijt trans
fretū. ⁊ cū venissent discipuli eius trās fretū
obliti sunt panes recipe. ⁊. R. nisi vnū pa
nē nō h̄ebāt secū i naui Et ꝑcipiebat eis di
cēs. intuemi. M. R. ⁊ cauete a fermēto pha
riseoꝝ ⁊ saduceoꝝ. ⁊ fermento. R. herodis.
At. M. illi cogitabāt int̄ se dicētes / q̄r pa
nes nō accepim⁹. Quo. R. cognito. ait illis
iesus. q̄d. M. cogitatis int̄ vos modice fi
dei q̄r panes nō h̄etis? nōdū. R. cognosci
tis nec itelligitis. Adhuc cecatū h̄etis cor
vr̄m? oculos hn̄tes ⁊ n̄ videtis ⁊ aures hn̄
tes nō auditis. Nec recordamī qn̄ q̄nq̄ pa
nes fregi in q̄nq̄ milia hoīm. M. ⁊ q̄t cop
hinos fragmētoꝝ. R. plenos tulistis? Di
cūt ei duodecī. Qn̄ ⁊ septē panes in q̄ttuor
milia hoīm. M. ⁊ q̄t R. sportas fragmēto
rū tulistis? Dicūt ei. vij. ⁊ dicebat eis. quō
nōdū itelligitis q̄r. M. nō d̄ pane dixi vo
bis. Cauete a fermēto phariseorū ⁊ saduce
orū. Tūc intellexerūt q̄r nō dixerit cauendū
a fermēto panū sed a doctrina phariseorū /
⁊ saduceorum.

De ceco sanato q̄ vi

debat hoīes velut arbores ambulātes. R.
viij. ¶ Capitulū. lxxij.

Et veniūt bethsaidā ⁊ adducunt ei
cecū ⁊ rogabant eū vt illū tangeret.
⁊ apprehēsa manu ceci. eduxit eū ex̄ vicū
expuens in oculos ei⁹. īpositis manib⁹ su
is interrogauit eū si q̄d videt. ⁊ aspiciēs ait
Video hoīes velut arbores ambulantes.
Deinde iterū imposuit man⁹ sup oculos ei⁹
⁊ cepit videre ⁊ r̄stitut⁹ ē ita vt clare videret
oīa. ⁊ misit illū in domū suā di. Vade i do
mū tuā. Et si in vicū introieris nemī dixeris
¶ De interrogatiōe xp̄i quē me dicūt hoī
nes esse. M. xvj. R. viij. L. ix. ¶ Ca. lxxiij.

Et ingressus. R. est Jesus [illegible] disci
puli eius in castella. Venit autē in
partes cesaree Philippi. Et factum
L. est cum solus oraret: et discipuli
eius cum eo ⁊. R. in via. M. interrogabat

discipulos suos dicens. Quē R. dicūt homines eē filiū hoīs. quē L. me eē dicūt turbe? Qui rñderūt illi dicētes. Alij M. Johānē baptistā. alij helyā. alij vo hieremyā. Alij R. q̄si vnū de ꝓphis Alij L. qr ꝓpha vn9 de prioribus surrexit. Tūc R. dixit ill' iesus Uos M. aūt quē me eē dicitis? Rñs Symon petrus dixit. Tu es xp̄s filius dei. Rñs āt iħs dixit ei. Btūs es symon bariona qr caro ⁊ sanguis nō reuelauit tibi sz pr̄ meus q̄ ē i cel'. Et ego dico tibi/qr tu es petr9 ⁊ sup hāc petrā edificabo ecc̄liā meā ⁊ porte iferi nō p̄ualebūt aduersus eā. ⁊ tibi dabo claues regni celorū. Et qdcūq3 ligaueris sup terrā erit ligatū ⁊ in celis. ⁊ qdcunq3 solueris sup terrā erit solutū ⁊ in cel'. At. L. ille increpās eos cōminat9. R. ē eis ⁊ p̄cepit. M. discipulis vt nemi diceret de R. illo ꝙ ip̄e eēt xp̄s. Exinde cepit iħs docere. R. eos ⁊ ostendere. M. discipulis suis qr opteret eū ire hierosolymā ⁊ mlta pati. ⁊ R. reprobari. L. a. R. summis senatoribus a scribis M. ⁊ principib9 sacerdotum ⁊ occidi ⁊ tertia die resurgeret. R. palā verbū loq̄bat. ⁊ assumēs. M. eū petrus cepit illū increpare dicens. Absit a te. Nō erit tibi hoc. qui. R. ꝯuersus videns discipulos cōminat9 est petro di. Uade retro p9. M. me sathana/scandalū es mihi qr nō sapis ea que dei sunt sed ea que hominū

De cruce baiulanda

post xp̄m M. vj. R. viij. Et ꝯsonat. L. infra. xiiij. ⁊ Luce. ix. ¶ Capl'm. lxxiiij.

Et vocata. R. turba cū discipulis suis dicebat ad omēs. Siquis vult p9 me venire ⁊. R/me sequi abneget M. L. semetip̄m ⁊ tollat crucē suā ⁊ sequatur me. Qui M. eñ voluerit. L. aīam suā saluā facere pdet eā. Qui aūt pdiderit aīam suā ꝓpter me ⁊ euāgeliū. saluā faciet eā ⁊ inueniet. M. eam. Quid eñ ꝓdest hoī si vniuersum mūdū lucretur. aīe vo sue detrimētū patiat/semet ip̄m. L. pdat ⁊ detrimentū sui faciat. Aut. M. R. quā dabit hō cōmutationē ꝓ aīa sua? fili9 M. eñ hoīs vētur9 est in gl'ia patris sui cū angel' suis ⁊ tūc reddet vnicuiq3 s̄m opa sua. Qui. R. eñ me ꝯfessus fuerit ⁊ verba mea in generatōne ista adultera et peccatrice ⁊ filius hoīs ꝯfitebit eū cū venerit i gl'ia pr̄is sui cū angelis suis. Alias. L. q erubuerit me ⁊ s̄mones meos hūc filius hominis erubescet eum venerit in maiestate sua ⁊ pr̄is ⁊ sctōꝝ angeloꝝ. Et. R. dicebat. L. illis. Amē dc. L. dico vobis. Sūt. M. quidā R. L. d [illegible] stātib9 qui nō gustabūt mortē donec videāt regnū R. dei venientis i virtute filiū M. hoīs venientē i regno p̄ris sui

De transfiguratione

dñi. M. xvij. R. ix. L. ix. ¶ Capl'm. lxxv.

Factū L. est aūt post hec verba fere dies octo p9. M. dies. R. sex. Assumpsit iħs iter petꝝ Jacobū ⁊ iohēm fratrē ei9 ⁊ duxit illos i mōtē excelsū seorsū solos. R. vt oraret. L. ⁊ trāsfigurat9 M. est an̄ illos. Et. L. facta est dū oraret sp̄es vultus eius altera ⁊ resplēduit. M. facies ei9 sicut sol. vestimēta āt ei9 facta sunt alba ⁊ candida. splēdida. R. nimis velut nix. ⁊ qualia fullo nō p̄t candida facere sup terrā. Et. M. ecce duo L. viri apparuerūt M. eis moyses ⁊ helyas cū eo loquentes visi. L. in maiestate ⁊ dicebant excessum ei9 quē cōpleturus erat in ihl'm. Petrus vo ⁊ q cū illo erāt grauati erāt somnō. Et euigilātes viderūt maiestatē ei9 ⁊ duos viros q stabāt cū illo. ⁊ factū ē dū descēdēt ab illo. Rñs. M. petrus dixit ad iesū. Domine p̄ceptor L. Rabbi. R. bonū. M. est R. nos L. hic eē. si vis. M. faciamus hic tria tabernacl'a tibi vnū moysi vnū ⁊ helie vnū. Nō R. eñ sciebat qd diceret. Erāt eñ timore exterriti. Adhuc. L. āt illo loq̄nte ecce. M. Nubes lucida obumbrauit eos et timuerūt. L. illis in nubē intrātibus. Et M. ecce venit vox. R. d nube di. Hic est filius meus dilectus. M. charissim9. R. in quo. M. mihi bñ placui ip̄m audite. Et audientes discipuli ei9 ceciderūt in faciē suā et timuerūt valde. ⁊ accessit iesus ⁊ tetigit eos dixitq3 eis. Surgite nolite timere. ⁊ L. dū fieret vox leuantes. M. oculos ⁊ circūspicientes R. neminē. M. viderunt amplius. R. nisi iesum tūc secū. ⁊ inuentus. L. est iħs solus

Regula tyconii de temporibus hic habet locū. Marcus enim non nomiat primū ⁊ vltimū diem qr fuerūt imperfecti.

Et. M. descendētibus. L. illis de mōte p̄cepit illis iesus di. Nemini dixeritis visionem donec filius hoīs a morte resurgat. et R. verbū cōtinuerūt apud se conquirētes quid esset cū a mortuis resurrexerit. Et tacuerunt. L. ipē 7 nemini dixerunt in ill' diebus quicq̄ ex illis que viderāt. 7 interrogauerūt. M. eū discipuli ei⁹ 7 dicebāt. quid ḡ dicūt scribe 7 pharisei. R. q2 helyam optet venire p̄mū. Qui r̄ndens ait illis Helyas M. quidē ventur⁹ est. Dū venerit. R. p̄mo restituet oīa. 7 quō scriptū est in filiū hoīs vt multa patiat̄ 7 cōtemnat̄. Dico. M. autē vobis q2 helyas iā venit 7 nō cognouerūt eū sed fecerūt in eo quecūq3 voluerūt sicut R. scriptum ē de eo sic. M. 7 filius hominis passurus est ab eis. Tūc intellexerūt discipuli q2 de Johane baptista dixisset eis.

De spiritu muto quē nō potuerūt curare discipuli xp̄i. M. xvij. R. ix. L. ix. Caplm. lxxvj

Factū. L. est aūt in sequenti die descendentib⁹ illis de mōte 7 veniēs R. ad discipulos suos occurrit illis turba multa. 7. R. vidit turbā magnā circa eos 7 scribas cōquirentis cū illis. et ꝯfestī oīs populus vidēs iesum stupefactus ē et expauerūt. 7. M. cū venisset ad turbā occurrentes. R. salutabāt eū. 7 interrogauit eos quid inter vos ꝯquiritis? 7. L. ecce r̄ndens R. vir. L. vnus. R. de turba accessit M. ad eū genibus p̄uolut⁹ añ eū clamauit. L. dicens. M. dn̄e. R. attuli ad te filiū meū huc habētē sp̄m mutū qui vbicūq3 apphenderit eū illidit eū 7 spumat 7 stridet dentibus 7 arescit. Dn̄e M. miserere filio meo q2 lunaticus est 7 male patit̄. Nā sepe cadit in ignē 7 crebro in aquā. M. gr. L. obsecro respice filiū meū q2 vnicus mihi est. Et ecce sp̄us apphendit illū 7 subito clamat et elidit 7 dissipat eū cū spumat. 7 vix discedit dilanians eū. et obtuli. M. eū discipul' tuis rogaui. L. et dixi. R. vt eijcerēt eū 7 n̄ potuerunt curare. M. eum. Respondēs Jesus ait. O generatio incredula infidelis. L. 7 puersa vsq3 quo ero apud vos 7 vobiscū M. q̄diu. R. vos patiar. Afferte M. huc illū ad me. Adhuc. L. huc filiū tuū. Et. R. attulerunt eū. 7. L. cū accederet 7 vidiss3. R. illum statī sp̄s turbauit illū 7 elisit. L. eū demoniū 7 dissipauit. 7 R. elisus in terrā volutabatur spumans. 7 interrogauit p̄rē eius quātum tp̄is est ex quo ei hoc accidit. Et ille dixit. Ab infantia et frequent̄ eū in ignem 7 in aquā misit vt eū pderet. sed et si qd potes adiuua nos misertus nostri iesus autē ait illi. Si potes credere. omnia possibilia sunt credenti. et ꝯtinuo exclamās p̄r pueri cū lacrimis aiebat. Credo domine. adiuua incredulitatē meā. Et cū vidisset Jesus ꝯcurrētē turbā. cōminatus est spiritui inmundo et increpauit. M. L. eū iesus dicēs R. Surde et mute spiritus. Ego precipio tibi exi ab eo et amplius ne introeas in eū et exclamans 7 multū discerpēs eū exijt ab eo demoniū. M. 7 factus. R. est sicut mortuus 7 multi dicēnt q2 mortu⁹ esset Jesus autē tenēs manū eius eleuauit eū et surrexit 7 curatus. M. est puer in illa hora sanauit. L. puerū 7 reddidit illū patri suo. Stupebant aūt oēs in magnitudine dei. omnib⁹ q3 mirantibus in omnibus que faciebat dixit ad discipulos suos. Ponite in cordibus vestris sermones istos. Filius enī hominis futurū est vt tradat̄ in manus hoīm. et. R. cum introissent domū discipuli eius accesserunt. M. ad eum secreto 7 dixerūt ei. Quare nos nō potuimus curare eū? Dixit illis iesus ꝓpter incredulitatē vestram. Amen dico vob. Si habueritis fidē sicut granum sinapis/ dicetis monti huic transi hic 7 trāsibit. 7 nihil impossibile erit vob. Hoc. R. autē genus in nullo potest exire nisi in oratione 7 ieiunio.

De scenophegia 7 p̄dicatione passionis xp̄i. Matth. xvij. R. ix. Luc. ix. Joh. vij. Caplm lxxvij.

Et. R. inde p̄fecti p̄tergrediebāt̄ 7 J. ambulabat p⁹ hec in galileā nec. R. volebat quēq̄ scire. Nō J. enī volebat ambulare ī iudeā q2 q̄rebāt eū iudei interficere. Erat aūt in p̄ximo dies festus iudeorū scenophegia. Dixerūt aūt ad eū fr̄es ei⁹. Trāsi hic 7 vade ī iudeā vt 7 discipuli tui videant opa q̄ tu facis. Nemo qppe in occulto aliquid facit 7 q̄rit ip̄e ī palā eē. si hoc facis manifesta teip̄m mūdo. Nec eī fr̄es eius credebāt in eū. Dixit ḡ eis ih̄s. tp̄s meū nōdū

dũ aduenit. tp̄s aũt vestrũ sp̄ ē patũ. Non
pt mũdus odisse vos. me aũt odit, qꝛ testio
niũ phibeo de illo qꝛ opa ei⁹ mala sc̄. Uos
ascẽdite ad diẽ festũ hũc. ego aũt nõ ascẽdã
ad diẽ festũ istũ. qꝛ tp̄s meũ nõdũ ipletũ ē.
Hec cũ dixisset ipe mãsit ĩ galilea. Cõuer-
santib⁹ M. aũt eis ĩ galilea docebat. R. dis-
cipulos suos ⁊ M. dixit. R. illis ihs. Fili
us hoĩs tradẽdus est in manus hoĩm ⁊ oc
cidẽt eũ ⁊ occisus. R. tertia die resurget. at
L. illi ignorabãt v̓bũ istud. ⁊ erat velatum
añ eos vt nõ sentirẽt illud. ⁊. L. timebãt R.
eũ interrogare de hoc v̓bo ⁊ ptristati. M.
sunt vehemẽter. Ut. J. autẽ ascẽderũt frẽs
eius tũc ⁊ ipe ascẽdit ad diẽ festũ. nõ mani
feste. sed quasi ĩ occulto. Judei ꝫ querebãt
eum in die festo. ⁊ dicebant. Ubi est ille? ⁊
murmur multũ erat de illo in turba. Qui-
dam eñi dicebant qꝛ bonus est. Alij autẽ
dicebant nõ. sed seducit turbas. Nemo tñ
palam loquebat̄ de eo ꝓpter metũ iudeoꝝ
Jam aũt die festo mediante ascendit Jhs
in templum ⁊ docebat ⁊ mirabantur iudei
dicentes: Quõ hic litteras scit cum non di
dicerit? Respondit eis iesus ⁊ dixit. Mea
doctrina non est mea sed ei⁹ qui misit me.
Si quis voluerit voluntatem eius facere:
cognoscet de doctrina vtrum ex deo sit/an
ego a meipõ loquar Qui a semetipõ loqui
tur gloriam ꝓpriã querit. Qui autem que-
rit gloriam eius q̄ misit illum. hic verax est
⁊ iniusticia in illo non est. Nonne moyses
dedit vobis legem. et nemo ex vobis facit
legẽ? Quid me queritis interficere? Respõ
dit ei turba ⁊ dixit. Demonium habes. qs
te querit interficere? Respondit ei iesus et
dixit eis. Unũ opus feci ⁊ omnes miramī
ni. ꝓpterea moyses dedit vobis circũcisiõẽ
nõ q̄a ex moyse est sed ex patribus. ⁊ in sab
bato circũciditis hoĩem. Si circumcisionẽ
accipit homo in sabbato vt non soluat̄ lex
moysi. mihi indignamini. quia totum ho-
minẽ sanũ feci in sabbato? Nolite iudica-
re s̓m faciem sed iustum iudiciũ iudicate.
Dicebant ergo q̄daz ex hierosolymis. Nõ
ne hic est quem q̄runt interficere? Ecce pa
lam loquit̄ ⁊ nihil ei dicunt. Nunquid ve
re cognouerunt principes q̄a hic est xp̄us.
Sed hunc scimus vnde sit. xp̄s autem cũ
venerit nemo scit vnde sit. Clamabat ergo
docens in templo iesus et dicẽs. Et me sci
tis ⁊ vnde sim scitis ⁊ a meipõ non veni sed
est verus qui misit me quem vos nescitis.
Ego autem scio eũ ⁊ si dixero q̄a nescio eũ
ero similis vobis mendax/sed scio eum q̄a
ab ipõ sum ⁊ ipe me misit. Querebant er-
go eũ apprehendere ⁊ nemo misit in illum
manus/q̄a nõdum venerat hora eius. De
turba aũt multi crediderunt in eum. et di-
cebant. xp̄s cum venerit nunquid plura si
gna faciet q̄ꝫ que hic facit. Audierunt pha
risei turbam murmurantẽ de illo hec. Et
miserunt pharisei ⁊ pñcipes ministros vt
apprehenderent eũ. Dixit ergo iesus. Ad-
huc modicũ tp̄s vobiscum sum ⁊ vado ad
eum qui misit me. queritis me ⁊ non inue
nietis. ⁊ vbi sum ego vos nõ potestis veni
re. Dixerunt ergo iudei ad seipõs. Quo hĩ
iturus est qꝛ nõ inueniemus eũ? Nunq̄d
in dispsionẽ gentiũ iturus est ⁊ docturꝰ gẽ
tes? Quis est hic sermo quẽ dixit. Queritis
me ⁊ nõ inuenietis ⁊ vbi sum ego vos nõ
potestis venire? In nouissimo aũt die ma
gno festiuitatis stabat iesus ⁊ clamabat di
cens. Si q̄s sitit veniat ad me ⁊ bibat. Qui
credit in me sicut dicit scriptura flumina d̓
ventre eius fluent aque viue. Hoc aũt dĩ
xit de spũ quẽ accepturi erant credẽtes ĩ eũ
Nõdũ eñi erat spũs datus/qꝛ iesus nõdũ
fuerat glorificatus. Ex illa ergo turba cũ
audissent hos sermões eius dicebãt. Hic
est vere ꝓpheta. Alij dicebant hic est xp̄us
Quidam autẽ dicebant. Nunquid a gali
lea xp̄s venit. nonne scriptura dicit qꝛ ex se
mine dauid ⁊ de bethleem castello vbi erat
dauid. venit xp̄s? Dissensio itaq̄ꝫ facta ē in
turba ꝓpter eum. Quidã autẽ ex ipsis vole
bant apprehendere eũ sed nemo misit su
per illum manus. Uenerũt ergo ministri
ad pontifices ⁊ phariseos ⁊ dixerunt eis il
li. Quare nõ adduxistis eũ? Responderũt
isti. Nunq̄ sic locutus est hõ sicut hic ho-
mo loquitur Rñderunt ergo eis pharisei
Nunq̄d et vos seducti estis? nunq̄d aliq̄s
ex principib⁹ ⁊ phariseis credit in eũ sꝫ tur
ba hec que nõ nouit le
gem maledicti sũt. Di-
xit nicodemus ad eos.

Nota q̄ nicodem⁹ iã venerat.

Ille qui venit ad eũ nocte qui vnus erat
ex ipsis. Nunquid lex nostra iudicat hoĩ

minē nisi audierit ab ipo prius ꝛ cognoue
rit quid faciat. Rñdert ꝛ dixerūt ei. Nūqd
ꝛ tu galileus es. Scrutare scripturas ꝛ vide/
qꝛ ꝓpheta a galilea nō surgit. Et reuersi sūt
vnusquisqꝫ in domū suā. ¶ Cap. lxxviij.
De muliere dep̄hensa ī adulterio Jo. viij.
Iesus aūt perexit in montē oliue
i ti ꝛ diluculo iterum venit ī tem
plum ꝛ omnis popul⁹ venit ad
eū ꝛ sedens docebat eos. Addu
cūt aūt scribe ꝛ pharisei mulierē in adulte
rio dep̄hensā ꝛ statuerūt eā in medio ꝛ di
xerunt ei. Magister hec mulier mō depre
hensa est in adulterio. In lege aūt manda
uit nobis oñs hmōi lapidare. Tu ergo qd
dicis? Hec autem dicebant tētantes eum
vt possent accusare eum. Jesus autē incli
nans se deorsum digito scribebat in terra.
Cum aūt perseuerarent interrogantes euꝫ
erexit se ꝛ dixit eis. Qui sine peccato vestrū
est. primus in illā lapidem mittat. Et iterū
se inclinans scribebat in terra. Audientes
autem vnus post vnū exibant incipientes
a senioribus ꝛ remansit solus et mulier in
in medio stans. Erigens aūt se iesus dixit ei
Mulier vbi sunt q̄ te accusabant? Nemo
te cōdēnauit? Que dixit. Nemo domine.
Dixit aūt ei iesus. Nec ego te cōdemnabo
vade ꝛ amplius noli peccare.

De verbis christi in

gazophilatio. Jo. viij. ¶ Capl'm. lxxix.
Iterū ergo locut⁹ est eis iesus di
i cēs. Ego suꝫ lux mūdi. qui seqt
me nō ambulat ī tenebris sꝫ ha
bebit lumē vite. Dixerūt ergo ei
pharisei. Tu ꝺ teipo testimoniū ꝑhibes te
stimoniū tuū nō ē vex. Rñdit iesus et di
xit eis. Et si ego testimoniū ꝑhibeo de me
ipo. vex ē testimoniū meuꝫ/ qꝛ scio vñ veni
ꝛ q̄ vado vos āt nescitꝭ vñ venio aut q̄ va
do. Uos ꝺm carnē iudicatis. Ego autem
nō iudico quēq̄. ꝛ si iudico ego. iudicium
meū verū est. qꝛ solus nō sum: sed ego et q̄
misit me pr̄. ꝛ in lege vestra scriptū ē qꝛ du
orum hoim testimoniū vex est. Ego sum
qui testimonium perhibeo ꝺ meipo. ꝛ te
stimoniū ꝑhibet ꝺ me qui me misit pater.
Dicebat ergo ei. vbi est pater tuus. Rñdit
iesus. Neqꝫ me scitis neqꝫ patrē meuꝫ. Si
me sciretis forsitan ꝛ patrē meum sciretis.
Hec verba locutus est in gazophilatio do
cens in templo ꝛ nemo apprehendit eū qꝛ
nōdū venerat hora eius.

De alio sermone cri

sti ꝓpter quē voluerūt iudei eū lapidare.
Joh. viij. ¶ Capitulū. lxxx.
o Dixit ergo iterū eis. Ego vado ꝛ
q̄retis me. ꝛ ī pctō vestro morie
mini. q̄ ego vado vos non pote
stis venire. Dicebāt ḡ iudei. Nū qd interficiet
semetipm. qꝛ dicit q̄ ego vado. vos nō po
testis venire? ꝛ dicebat eis. Uos deorsum
estis ego ꝺ supius sum Uos ꝺ mūdo hoc
estis ego nō sum ꝺ mundo hoc. Dixi ergo
vobis qꝛ moriemini in peccatis vestrꝭ. Si
eīm nō credideritis. qꝛ ego sum moriemini
in peccato vestro. Dixerunt ergo ei. Tu qs
es. Dixit eis iesus. Principiū qui ꝛ loquor
vobis. multa habeo de vobis loqui ꝛ iudi
care sꝫ qui me misit verax est ꝛ ego q̄ audi
ui ab eo hec loquor in mundo ꝛ nō cogno
uerunt/ qꝛ patrem eius dicebat deū. Dixit
ergo eis iesus. Cum exaltaueritis filiū ho
minis tunc cognoscetis qꝛ ego ipe sum ꝛ a
meipso facio nihil. ꝛ sicut docuit me pater
hec loquor et qui misit me mecū est. ꝛ non
reliquit me solum quia que placita sunt ei
facio semꝑ hec illo loquente multi credide
runt in euꝫ. Dicebat ergo iesus ad eos qui
crediderunt ei iudeos. Si vos manseritis
in sermone meo. vere discipuli mei eritis ꝛ
cognoscetis veritatem ꝛ veritas liberabit
vos. Responderunt ei. Semen abrahe su
mus et nemini seruiuimus vnq̄. quomo
do tu dicis liberi eritis? Respondit eis ie
sus. Amen amen dico vobis/ qꝛ omis qui
facit pctm̄. seruus est pcti. Seruus aūt n̄ ma
net in domo ineternū. filius manet ineter
nū. Si ergo filius vos liberabit. vere liberi
eritis. scio qꝛ filij abrae estis. sed queritꝭ me
interficere. quia sermo meus nō capit ī vo
bis. Ego quod vidi apud patrem loquor
ꝛ vos que vidistis apud patreꝫ vestrū faci
atis. Responderunt et dixerūt ei. Pat no
ster abraā est. Dicit eis iesus. Si filij abrae
estis. opa abrahe facite. Nunc autem que
ritis me interficere hominē qui veritatē vo
bis locutus sum quā audiui a deo. hoc ab

ream non fecit. Vos facitis opera pris ve
stri. Dixerūt ergo ei. Nos ex fornicatione
nō sumus nati. vnū patrem habemus deū
Dixit ergo eis iesus. Si deus pat vester eēt
diligeretis vtiqȝ me. Ego eñ ex deo ꝓces-
si ꝛ veni. neqȝ eñ a meipō veni sed ille me
misit. quare loquelā meam nō cognoscitis.
qꝛ non potestis audire sermonē meū. Vos
ex patre dyabolo estis ꝛ desideria patris ve
stri vultis facere. Ille homicida erat ab in
itio ꝛ in veritate nō stetit/quia non est veri
tas in eo. cum loquit mendaciū ex ꝓpriis/
loquitur quia mendax est et pater ei⁹ Ego
autem quia veritatem dico nō creditis mi
hi. Quis ex vobis arguet me de peccato?
Si veritatem dico quare nō creditis mihi
Qui est ex deo verba dei audit propterea/
vos non auditis/quia ex deo nō estis. Re-
sponderunt ergo iudei et dixerunt ei. Nō-
ne benedicimus nos quia samaritanus es
tu ꝛ demoniū habes? Respondit Iesus.
Ego demoniū nō habeo ſȝ honorifico pa
trem meum ꝛ vos inhonorastis me. Ego
aūt non quero gloriā meam est qui querat
et iudicet. Amen amen dico vobis. Siqs
sermonem meū seruauerit. mortem nō vi
debit ineternū. Dixerunt ergo iudei. Nūc
cognouimus qꝛ demoniū habes. Abraaȝ
mortuus est ꝛ ꝓphe ꝛ tu dicis siqs sermo-
nem meū seruauerit mortē nō gustabit ine
ternum. Nunquid tu maior es patre no-
stro. Abraam qui mortuus est? et ꝓphete
mortui sunt. quem te ipsm facis? Respō
dit iesus. Si ego glorifico meipsum gloria
mea nihil est. Est pater meus qui glorificat
me quem vos dicitis quia deus noster est
ꝛ nō cognouistis eum. ego autem noui eū
Et si dixero nescio eum. ero similis vobis.
mendax sed scio eum et sermonem eius ser
uo. Abraam pater vester exultauit vt vide
ret diem meū vidit et gauisus est. Dixerūt
ergo iudei ad eum. Quinquaginta annos
nōdum habes ꝛ abraā vidisti? Dixit ḡ eis
Amen amen dico vobis anteqȝ abraham
fieret ego sum. Tulerūt ergo lapides: vt ia
cerent in eum iesus autem abscondit se ꝛ
exiuit de templo.

De ceco nato. J. ix.

Capitulum. lxxi.

Et preteriens vidit hoīem cecū a na
tiuitate. Et interrogauerūt eū di
scipuli sui Rabbi. Quis peccauit
hic an parentes ei⁹ vt cecus nasceret? Rn̄dit
iesus. Neqȝ hic peccauit neqȝ parentes eius
ſȝ vt manifestent opa dei in illo. Me opꝫ
opari opa ei⁹ q misit me donec dies ē. Ve-
nit nox quādo nemo pōt opari. qȝdiu sum
in mundo lux sum mundi. Hoc cū dixisset
expuit in terrā et fecit lutū ex sputo ꝛ liniuit
lutū sup oculos eius et dixit ei. Vade ꝛ la
ua in natatoria syloe qd interptatur missꝰ.
Abijt ergo ꝛ lauit ꝛ venit videns. Itaqȝ vi-
cini ꝛ qui viderant eū prius qꝛ mendicus
erat dicebant. Nonne hic est qui sedebat ꝛ
mendicabat? Alij dicebant qꝛ hic est. Alij
autem/nequaqȝ sed similis eius ē. Ille vo
dicebat. qꝛ ego sum. Dicebāt ergo ei. Quō
aperti sunt tibi oculi? Respondit. Ille ho-
mo qui dicitur iesus lutū fecit ꝛ vnxit ocu
los meos ꝛ dixit mihi. Vade ad natatoria
syloe ꝛ laua et abij ꝛ laui et video. Dixerūt
ei. Vbi est ille. Ait nescio. Adducunt eū
ad phariseos qui cecus fuerat. Erat autē
sabbatū quando lutū fecit iesus et aperuit
oculos eius Iterum ergo interrogabāt eū
pharisei quō vidisset. Ille autem dixit eis.
Lutum posuit mihi sup oculos et laui et
video. Dicebant ergo ex phariseis. quidā
Non est hic homo a deo qui sabbatū nō
custodit Alij dicebāt. Quō pōt homo pec
cator hec signa facere. ꝛ scisma erat int eos
Dicunt ḡ ceco iterū Tu quid dicis de eo
q aperuit tibi oculos tuos. Ille autē dixit
quia ꝓpheta est. Non crediderunt ergo iu
dei de illo quia cec⁹ fuisset ꝛ vidisset donec
vocauerunt parentes eius qui viderat. ꝛ int
rogauerunt eos dicentes Hic filius vester
est quem vos dicitis. quia cecus natus est/
quomodo ergo nunc videt. Responderūt
ergo eis parentes eius ꝛ dixerunt. Scimus
qꝛ hic est filius noster et qꝛ cecus natus est
quomodo aūt nunc videat nescimus/aut
quis aperuit oculos eius nos nescim⁹ ip-
sum interrogate/etatem habet ipse de se lo
quat. Hec dixerūt parentes ei⁹ qꝛ timebant
iudeos Iā eñ cōspirauerant iudei vt siqs
ꝯfiteret eū esse xpm̄ extra synagogā fieret
ꝓpterea parentes eius dixerunt etateȝ habet
ipm̄ interrogate. Vocauerunt ergo rursus

hominem qui cecus fuerat et dixerunt ei.
Da gloriã deo. Nos scimus quia hic ho-
mo peccator est Dixit ergo ille. si pctõr ẽ: ne
scio. Unũ scio. quia cũ cecus essem mõ vi-
deo. Dixerũt ergo illi. Quid fecit tibi? quo-
modo apuit tibi oculos? Respondit eis.
Dixi vobis iam ⁊ audistis. Quid iterũ vul
tis audire? Nunqd ⁊ vos vultis discipu-
li eius fieri? Maledixerunt ei et dixerunt:
Tu discipulus illius sis, nos aũt moyses
discipuli sumus Nos scimus qꝛ moysi lo
cutus est deus. Hũc aũt nescimus vñ sit:
Rñdit ille hõ ⁊ dixit eis. In hoc mirabile
est. qꝛ vos nescitis vnde sit ⁊ apuit oculos
meos? Scimus aũt qꝛ peccatores de⁹ non
audit. sed siquis dei cultor est et volunta-
tem eius facit. hunc deus exaudit. A secu-
lo nõ est auditũ quia quis aperuit oculos
ceci nati. nisi esset hic a deo nõ poterat facere
quicꝙ. Responderunt ⁊ dixerũt ei. In pec
catis natus es totus ⁊ tu doces nos? ⁊ eie
cerunt eũ foras. Audiuit iesus qꝛ eiecerũt
eum foras. ⁊ cũ inuenisset eum dixit ei Tu
credis in filium dei? Respondit ei et dixit.
Quis es dñe vt credã in eum. dixit ei iesus
Et vidisti eum et qui loquit̃ tecum ipse est
At ille ait. Credo domine. ⁊ ꝓcidens ado
rauit eum. Et dixit ei iesus. In iudicium
ego veni in hunc mundum vt qui non vi-
dent videant. ⁊ qui vidẽt ceci fiant. ⁊ audie
runt ex phariseis qui cum ipo erant. ⁊ dixe
runt ei. Nunquid ⁊ nos ceci sumus. Dixit
eis iesus si ceci essetis non haberetis pctũ.
Nunc vo quia dicitis quia videmus pec-
catum vestrũ manet.

De sermone christi.

Ego sum pastor bonus. Joh. x.

Capitulum. lxxxi.

a Amen amen dico vobis qui nõ in-
trat p ostiũ in ouile ouiũ. sed ascen
dit aliunde ille fur est ⁊ latro. Qui
aũt intrat p ostiũ hic pastor ẽ ouiũ huic osti-
arius apit ⁊ oues vocẽ eius audiũt ⁊ ꝓpri-
as oues vocat nolatim ⁊ educit eas. ⁊ cum
ꝓprias oues emiserit vadit ante eas. ⁊ oues
illum sequunt̃ qꝛ sciunt vocẽ eius. Alienũ
aũt nõ sequũtur: sed fugiunt ab eo qꝛ non
nouerunt vocẽ alienorum. Hoc ꝓuerbiũ
dixit eis iesus. Illi autẽ non cognouerunt
qd loqueretur eis. Dixit ergo eis iterũ ihs.
Amẽ amẽ dico vobis qꝛ ego sum ostium
ouium. Oẽs quotquot venerunt fures sũt
⁊ latrones sꝫ non audierũt eos oues. Ego
sum ostium. p me siqs introierit: saluabit̃
⁊ ingredietur ⁊ egredietur ⁊ pascua inueni
et. Fur autẽ non venit nisi vt furetur ⁊ ma-
ctet ⁊ pdat. Ego veni vt vitam hẽant ⁊ ab-
undantius habeant. Ego sum pastor bo-
nus. bonus pastor dat animã suam ꝓ oui
bus suis. Mercenarius autẽ ⁊ q nõ est pa
stor cuius non sunt oues ꝓprie. videt lupũ
venientẽ ⁊ dimittit oues ⁊ fugit ⁊ lupus ra-
pit ⁊ dispgit oues. Mercenarius aũt fugit
qꝛ mercenarius ẽ ⁊ nõ ptinet ad eũ de oui-
bus. Ego sũ pastor bon⁹ ⁊ ꝯgnosco oues
meas ⁊ cognoscũt me mee. sicut nouit me
pr̃ ⁊ ego agnosco patrẽ ⁊ aĩam meã pono
ꝓ ouib⁹ meis. ⁊ alias oues hẽo q nõ sunt
ĩ hoc ouili ⁊ illas optet me adducẽ ⁊ vocẽ
meã audiẽt ⁊ fiet vnũ ouile ⁊ vnus pastor
ꝓpterea me pr̃ diligit qꝛ ego pono aĩam
meã ⁊ iterũ sumã eã. Nemo tollit eã a me.
sꝫ ego pono eã a meipo. ptãtẽ habeo ponẽ
di animã meã ⁊ ptãtẽ habeo iterũ sumẽdi
eã. Hoc mandatũ accepi a patre meo. Dis
sentio iterũ facta ẽ inter iudeos ꝓpter hos ser-
mones hos. Dicebãt aũt multi ex his. Demo
nium habꝫ ⁊ insanit. qd eũ auditis? Alij
dicebant hec vba non sunt demonium ha
bentis. Nunqd demonium potest cecorũ
oculos aperire?

De solutione didra-

gmatis. M. xvij. R. ix.

Capitulũ. lxxxij.

T. R. venerunt capharnaũ ⁊ cũ
e venissent M. capharnaũ accesserũt
q didragma accipiebant ad Petrũ
⁊ dixerunt ei. Magister vester non soluit
didragma. Et ait etiã. ⁊ cũ intrasset in do-
mũ. ꝓuenit eũ ihs di. Quid tibi videt̃ Sy
mon? Reges terre a qbus accipiunt tribu
tum vel censum. a filijs suis an ab alienis
Et ille dixit. Ab alienis. Et dixit ei iesus.
Ergo liberi sunt filij. Ut aũt nõ scãdalize-
mus. Uade ad mare ⁊ mitte hamũ. ⁊ eum
piscem q primus ascẽderit tolle et apto ore
eius. inuenies staterem. illum sumens da
eis ꝓ me ⁊ te.

De contentione di/scipulorum quis eorum videretur esse maior et de doctrina xpi. M. xviij. R. ix. L. ix.

Capitulum. lxxxiiij.

In illa. M. hora intrauit. L. in eos
f cogitatio quis eorum videretur es
se maior. At Jesus videns cogita
tiones cordis eorum cum. R. domi esset in
terrogabat eos. Quid in via tractabatis?
At illi tacebant. Siquidem in via inter se
disputauerant. quis esset illorum maior?
Accesserunt. M. discipuli ad Jesum dicen
tes. Quis putas maior est in regno celorum?
Et. R. residens vocauit duodecim. et ait il
lis. Siquis vult primus esse. erit omnium
nouissimus et omnium minister. Et. M.
Aduocans Jesus paruulum accipiens. R.
apprehendit. L. et statuit. M. eum secus se
in medio. M. eorum. Quem. R. cum com
plexus esset. ait illis. Amen. M. dico vobis
Nisi conuersi fueritis et efficiamini sicut [illegible]
uuli non intrabitis in regnum celorum.
Quicunque ergo humiliauerit se sicut puu
lus iste/ hic maior est in regno celorum. Et
qui susceperit. vnum paruulum talem in
nomine meo me suscipit. Et. R. quicunque
me susceperit non solum me suscipit/ sed eum
qui misit me. Nam qui minor. L. est inter
vos omnes. hic maior est. Qui. M. autem
scandalisauerit vnum de pusillis istis mini
mis qui in me credunt expedit bonum. R. est
ei magis vt. M. suspendatur mola asina
ria in collo eius et dimergatur in profundum
maris. Ve mundo a scandalis. Necesse est
enim vt veniant scandala. veruntamen ve
homini illi per quem scandalum venit. Si.
M. autem. R. manus tua scandalisat te ab
scide eam et proijce abs te. Bonum. R. est ti
bi debilem vel claudum. M. introire in vi
tam quam duas manus vel duos. M. pedes
habentem mitti et ire in gehennam ignem
M. eternum inextinguibilem. R. vbi ver
mis eorum non moritur et ignis non extin
guitur. Et si pes tuus scandalisat te. ampu
ta illum. bonum est tibi claudum intrare in
vitam eternam quam duos pedes habentem/
mitti in gehennam ignis inextinguibilis vbi
vermis eorum non moritur et ignis non extin
guitur. et. M. si oculus tuus scandalisat te
erue eum et proijce abs te. Bonum. R. est tibi
lusco esse. M. vno oculo vitam intrare regnum
R. dei quam duos oculos habentem mitti in
gehennam ignis vbi vermis eorum non mo
ritur et ignis non extinguitur. Omnis enim vi
ctima igne salietur et omnis victima sale salietur
Bonum est sal quod si sal insulsum fuerit in quo
illud condietis? Habete in vobis salem. et
pacem habete inter vos. Uidete. M. ne con
temnatis vnum ex his pusillis. Dico enim
vobis quia angeli eorum in celis semper vi
dent faciem patris mei qui in celis est. ve
nit enim filius hominis saluare quod perierat.
Quid vobis videtur. Si fuerint centum oues
et errauerit vna ex eis. Nonne relinquit no
nagintanouem in monte et vadit querere eam
que errauerat. Et si contigerit vt inueniat
eam. Amen dico vobis. quia gaudet super
eam magis quam super nonagintanouem que
non errauerunt. Sic non est voluntas an
te patrem vestrum qui in celis est vt pereat vnus
de pusillis istis.

De correptione fra/terna. M. xviii. L. xvij.

Capitulum. lxxxv.

Attendite vobis si. M. autem pec
a cauerit in te frater tuus. Uade et cor
ripe. increpa. L. illum inter. M. te et
ipsum solum. Si audierit te et penitentiam.
L. egerit. dimitte illi. lucratus. M. es fratrem
tuum. Et. L. si septies in die peccauerit in te
et septies in die ad te conuersus fuerit dicens
penitet me dimitte illi. Si. M. autem non
te audierit adhibe tecum adhuc vnum vel
duos vt in ore duorum testium vel trium
stet omne verbum. quod si non audierit eos dic
ecclesie. Si autem [illegible] ecclesiam non audie
rit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. A
men dico vobis quecunque alligaueritis su
per terram. erunt ligata et in celis et quecun
que solueritis super terram erunt soluta et in
celis. Iterum dico vobis quia si duo ex
vobis consenserint super terram de omni
re quamcunque petierint/ fiet illis a patre meo
qui in celis est. vbi enim sunt duo vel tres
congregati in nomine meo ibi sum in me
dio eorum. Tunc accedens Petrus ad eum
dixit. Domine quotiens peccabit in me fra
ter meus et dimittam illi. Usque septies?

Dixit illi iesus. Non dico tibi vsqz septies sed vsqz septuagies septies.

De seruo nequā cui omne debitum dimissum fuerat. M. xviij. Capitulum. lxxxvj.

i Ideo assimilatū est regnū celoꝝ homini regi qui voluit rationē ponere cū seruis suis. Et cum cepisset rationez ponere oblatus est ei vnus qui debebat decem milia talenta. Cum autē non haberet vnde redderet, iussit eum dñs venundari/ et vxorem eius ⁊ filios ⁊ omnia q̄ habebat et reddi. Procidens aūt seruꝰ ille rogabat eū dicens. Patientiaz habe in me ⁊ omnia reddā tibi. Misertus autem dominus serui illius, dimisit euz et debitum dimisit ei. Egressus autē seruus ille inuenit vnuz de cōseruis suis qui debebat centum denarios ⁊ tenens suffocabat euz dicens. Redde qđ debes. Et pcidens cōseruus eius rogabat eum dicens. Patientiam habe in me ⁊ omnia reddaz tibi. Ille autē noluit sed abijt ⁊ misit eū in carcerem donec redderet debitū. Videntes autem conserui eius que fiebāt contristati sunt valde, et venerunt ⁊ narrauerunt domino suo omnia que facta fuerant. Tunc vocauit illū dñs suus ⁊ ait illi. Serue nequā omne debitū dimisi tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribꝰ quo adusqz redderet vniuersum debitū. Sic et pater meus celestis faciet vobis si nō remiseritis vnusquisqz fratri suo de cordibus vestris.

De illo qui eijciebat demonia et nō sequebat xp̄m. R. ix. L. ix. Capitulū. lxxxvij.

r Respondēs. L. autem illi. R. iohannes dixit. Preceptor. L. magistꝛ. R. vidimus quendam in nomine tuo eijcientem demonia ⁊ phibuimus euz quia non sequitur te nobiscū. Et ait ad illos iesus. Nolite phibere. Nemo est qui faciat virtutē in noīe meo et possit cito male loqui de me. Qui. R. L. enī nō est aduersum vos pro nobis est. Quisquis. R. vobis potū dederit calicē aque frigide in nomine meo quia xp̄i estis. Amen dico vobis non pdet mercedem suam.

De aduentu christi in fines iudee et q discipuli nō timeant eos qui occidūt corpus nec vult xp̄s diuidere hereditatē. M. xviij. ⁊ supra. x. R. x. L. xij. Capitulū. lxxxviij.

e ET. M. factū. L. est cū cōsummasset sermones istos iesus inde exurgens ⁊ migrauit. M. a galilea ⁊ venit in fines iudee trans iordanem et secuti sunt eum turbe multe. Et conuenerūt. R. iterum turbe ad euz ⁊ curauit. M. eos ibi ⁊. L. sicut consueuerat iterum docebat eos. Multis autem turbis circūstātibus/ ita vt seinuicem conculcarent cepit dicere ad discipulos suos. Attendite a fermento phariseorum quod est ypocrisis. Nihil autem opertum est quod nō reueletur neqz abscōditum quod non sciatur quōiam que in tenebris dixistis. In lumine dicentur et quod in aure locuti estis in cubilibus. pdicabitur in tectis. Dico autez vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidunt corpus et post hoc nō habent amplius quid faciant. Ostendam autem vobis quem timeatis timete eū qui postqꝫ occiderit habet ptātem mittere in gehennam. Ita vobis dico hūc timete. Nonne quinqz passeres veneūt asse. M. dipondio. L. et vnus in illis non est in obliuione coram deo non. M. cadit. R. in terram sine patris vestri voluntate? Sz et capilli capitis vestri omnes numerati sūt. Nolite ergo timere multis passeribus meliores. M. pluris. L. estis vos dico. I. autem. M. vobis quicunqz me confessus fuerit coram hominibus ⁊ filius hominis cōfitebitur eum coram angelis dei. Qui aūt negauerit me coram hominibus denegabitur coram angelis dei. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis remittetur illi. Si aūt in spiritūsanctū blasphemauerit non remittetur ei. Cum autem inducent vos in synagogas et ad magistratus ⁊ potestates nolite soliciti eē qualiter aut quid respondeatis aut quid dicatis. Spiritus enī sanctus docebit vos in ipa hora quid oporteat vos dicere. Ait autē illi quidā d turba. Magister dic fratri meo vt diuidat mecū

hereditatem. Et dixit ei homo quis me cō
stituit iudicem ⁊ diuisorem sup vos. Dixit
q̄ ad illos. Uidete ⁊ cauete ab omni aua-
ritia q2 non in abundantia cuiusq̄ vita ei⁹
est ex his que possidet.

De diuite habente fructuū abundantiam ⁊ ne discipuli soliciti sint. Luce. xij.

Capitulū. lxxxix.

Dixit autem similitudinē ad illos
dicens hominis cuiusdā diuitis vbe
res fructus ager attulit ⁊ cogitabat
intra se dicens quid faciam quod non ha-
beo quo cōgregem fructus meos? Et dix
it hoc faciam destruam
horrea mea ⁊ maiora fa
ciam ⁊ illuc cōgregabo
omnia que nata sūt mi-
hi ⁊ bona mea et dicā
anime mee. Anīa mea
habes multa bona po
sita in annos plurimos. requiesce comede
bibe epulare. Dixit autem illi deus: stulte
hac nocte repetent animam tuam a te. que
autem parasti cuius erunt? Sic est qui si-
bi thesaurisat et non est in deum diues. di-
xitq̄ ad discipulos suos. Ideo dico vobis
Nolite soliciti esse anime vestre quid mā-
ducetis neq̄ corpori vestro quid vestiami
ni. Anima enim plus est q̄ esca. et corpus
plusq̄ vestimentum. Considerate coruos
quia non seminant neq̄ metunt. quib⁹ nō
est cellarium neq̄ horreum et deus pascit
illos. quantomagis vos estis pluris illis?
Quis autem vestrum cogitans potest ad
staturam suam adijcere cubitum vnū. Si
ergo neq̄ quod minimum est potestis q̄d
de ceteris soliciti estis? Considerate lilia a-
gri quomodo crescunt/non laborant. neq̄
nent. Dico aūt vobis quia nec Salomon
in omni gloria sua vestiebatur sicut vnum
ex istis. Si autē fenum quod hodie i agro
est ⁊ cras in clibanum mittitur deus sic ve
stit. quantomagis vos pusille fidei? ⁊ vos
nolite querere quid manducetis aut quid
bibatis ⁊ nolite in sublime tolli. Hec eni
omnia gentes mūdi q̄runt. pat̄ aūt vester
scit q̄m his indigetis. Uerūtamē primum
querite regnum dei ⁊ hec omnia adijciētur
vobis. Nolite timere pusillus grex q2 cō-
placuit patri vestro vobis dare regnū. Uē
dite que possidetis/et date elemosynam.
Facite vobis sacculos qui non veterascūt
thesaurum non deficientem in celis/Quo
fur non appropiat. neq̄ tinea corrumpit.
Ubi enim thesaurus vester est ibi ⁊ cor ve
strum erit. Dicebat autem ad turbas. Cū
videritis nubem orientem ab occasu statī
dicitis nimbus venit et ita fit. Et cum au-
strum flantem/dicitis quia estas erit et ita
fit. Ypocrite faciem celi ⁊ terre nostis ꝓba
re. Hoc autē tempus quomodo non pro
batis? Quid autē et a vobisipsis non iudi
catis quod iustū est. Cum autē vadis cū
aduersario ad principem in via da operam
liberari ab illo ne forte trahat te apud iudi
cem. Et iudex tradat te exactori et exactor
mittat te in carcerem. Dico tibi quia nō exi
es inde donec etiam nouissimum minutū
reddas.

Multa que hic po
nūtur posita sūt sup̄
sententialiter vel ēt
in verbis in sermōe
in monte.

De galileis occisis ⁊ de ficulnea. Luce. xiij.

Capitulum. xc.

a Aderant autem q̄dam illo tp̄e nūn-
ciantes illi d̄ galileis quoꝝ sangui
nem Pilatus miscuit cum sacrifici
is eorum. Et respondens dixit illis Puta
tis q̄ hi galilei pre omnibus galileis pecca
tores fuerunt quia talia passi sunt? Non.
dico vobis. sed nisi penitētiam egeritis si-
militer omnes pibitis. Sicut ⁊ illi. xviij. su
per quos cecidit turris in syloe ⁊ occidit e-
os. Putatis quia ⁊ ipsi debitores fuerunt/
preter omēs homines habitantes in hieru
salem? Non. dico vobis/ sed si non penitē
tiam egeritis omnes similiter peribitis. Di-
cebat autem hanc similitudinem. Arborē
fici habebat quidam plantatā in vinea sua
et venit querens fructum in illa ⁊ non in-
uenit. Dixit autem ad cultorem vinee. Ec-
ce anni tres sunt ex quo veni querens fruc-
tum in ficulnea hac. ⁊ non inuenio. Succi
de ergo illam/vt quid etiam terrā occupat
At ille respondēs dixit illi. Domine dimit
te illam/et hoc anno vsq̄ dum fodiam cir
ca illam ⁊ mittam stercora. ⁊ siquidem fece
rit fructum bene. Sin autem in futurū suc
cides eam.

De muliere incurvata. L. xiij. Capitulum. xcj.

e

Rãt aũt in synagoga eorũ docens sabbatis. Et ecce mulier que habebat spiritũ infirmitatis annis decẽ et octo et erat inclinata nec omnino poterat sursum respicere. Quam cum videret iesus vocauit ad se et ait illi. Mulier dimissa es ab infirmitate tua. et imposuit illi man⁹ et confestim erecta est et glorificabat deum. Respondens autem archisynagogus indignans / quia sabbato curasset Jesus / dicebat turbe sex dies sunt in quibus oportet operari. in his ergo venite et curamini / et non in die sabbati. Respondit autem ad illũ domin⁹. et dixit. Ypocrite vn⁹quisqꝫ vestrũ sabbato nõ soluit bouem suũ aut asinũ a presepio et ducit adaquare? Hanc autem filiam abrahe quã alligauit sathanas ecce decem et octo annis nõ oportuit solui a vinculo isto in die sabbati? Et cũ hec diceret. Erubescebant omnes aduersarij ei⁹. et omnis popul⁹ gaudebat in vniuersis q̃ gloriose fiebant ab eo.

De interrogatiõe iudeorũ an liceat vxorẽ dimittere. M. xix. R. x. L. xvj. Capitulũ. xcij.

e

T. M. accesserũt pharisei tentantes eũ atqꝫ dicentes. Si licet homini dimittere vxorẽ quacũqꝫ ex cã. At. R. ille respondens ait. Quid vobis precepit Moyses. Qui dixerunt Moyses permisit libellum repudij scribere et dimittere. Qui. M. respondens ait illis. Non legistis quia q̃ fecit hominem ab initio creature R. masculũ. M. R. et feminã fecit eos deus. Et dixit propter hoc relinquet homo patrem et matrem et adherebit vxori sue et erũt duo in carne vna. Itaqꝫ iam non sũt duo sed vna caro. Quod ergo deus coniũxit homo nõ separet. Dicũt. R. illi. Quid. M. ergo Moyses mãdauit dari libellũ repudij et dimittere? Ait illis. Quoniam. M. R. Moyses ad duriciã cordis vestri permisit vobis dimittere vxores vestras. Et scripsit vob̃ preceptũ istud. Ab initio. M. aũt nõ fuit sic. Et. R. in domo iterũ discipuli ei⁹ interrogauerũt eũ. Et ait illis. Dico. M. aũt vob̃ q̃. M. R. quicũqꝫ dimiserit vxorem suam nisi ob fornicationem. et aliam duxerit mechat̃. et. R. adulteriũ cõmittit sup eam. et. R. qui. L. dimissam a. L. viro duxerit mechatur. Et si vxor dimiserit virũ suũ et alij nupserit mechat̃. Dicũt. M. ei discipuli ei⁹. Si ita est causa hominis cũ vxore nõ expedit nubere. Qui dixit. Non omnes capiunt verbum istud sed quibus datũ est. Sunt enĩ eunuchi qui de matris vtero sic nati sunt. Et sunt eunuchi qui facti sunt ab hominibus. Et facti sunt eunuchi qui seipsos castrauerũt vel eunuchisauerũt propter regnum celorũ. Qui potest capere capiat.

De paruulis oblatis M. xix. R. x. Luce. xviij. Capitulũ. xciij.

t

Unc. M. oblati. R. sunt ei paruuli infantes. L. vt. L. tãgeret. R. eos et manus. M. imponeret et oraret. Dĩ. L. cũ viderent discipuli increpabant. L. M. illos et cõminabãt. R. offerentib⁹. Quos cum vidisset indigne tulit iesus. L. aũt cõuocans illos dixit. M. eis. R. Sinite. M. R. L. paruulos venire ad me: et nolite prohibere eos taliũ est enĩ regnũ celorũ. Et dixit. R. Amen. R. dico. L. vobis quicũqꝫ nõ acceperit regnũ vt puer non intrabit in illud. Et cõplexans illos et imponẽs man⁹ sup eos benedicebat illos. et. M. cũ imposuit eis manus abijt inde.

De filio prodigo. L. xv. Capitulum. xciiij.

e

Rant aũt appropinquãtes ei publicani et peccatores vt audirent illũ. Et murmurabant scribe et pharisei dicẽtes / quia hic peccatores recipit et manducat cum illis. et ait ad illos parabolam istam dicens. Quis ex vob̃ homo qui habet centum oues et si perdiderit vnam ex illis. Nonne dimittit nonaginta nouẽ in deserto et vadit ad illam que perierat donec inueniat illã? Et cum inuenerit illam imponit in humeros suos gaudens et veniens domũ conuocat amicos et vicinos dicens illis Congratulamini mihi. quia inueni ouẽ meã q̃ perierat. Dico vobis q̃ ita

erit gaudiū in celo sup vno peccatore peni tentiā agente q̄ sup nonagintanouē iustis qui non indigent penitentia. Aut que mulier habens dragmas decē etsi pdiderit dragmam vnam. Nonne accendit lucernam ⁊ euertit domū ⁊ querit diligēter donec inueniat? Et cū inuenerit conuocat amicos et vicinos dicens. Congratulamini mihi/ quia inueni dragmam quam pdiderā. ita dico vobis gaudium erit angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. Ait autem. Homo quidam habuit duos filios. ⁊ dixit adolescentior ex illis patri. Pater da mihi portionem substātie q̄ me contingit. Et diuisit illis substantiā. Et nō post multos dies congregatis omnibus adolescentior filius pegre profectus est in regionem longinquā ⁊ ibi dissipauit substantiam suam viuendo luxuriose. ⁊ postq̄ oīa consumpsisset facta est fames valida in regiōe illa ⁊ ipē cepit egere/ ⁊ abijt ⁊ adhesit vni ciuium regionis illius ⁊ misit illū in villam suam vt pasceret porcos. Et cupiebat ventrem suū implere de siliqs/ quas porci mā ducabant ⁊ nemo illi dabat. In se autē reuersus dixit. Quanti mercenarij in domo patris mei abundant panibus. et ego hic fame pereo? Surgam ⁊ ibo ad patrem meum et dicam illi. Pater peccaui in celum ⁊ coram te. ⁊ iam nō sum dignus vocari filius tuus. fac me sicut vnū de mercenarijs tuis. ⁊ surgens venit ad patrē suū. Cū autem adhuc longe esset. vidit illum pater suus ⁊ misericordia motus est. Et occurrēs cecidit sup collum eius ⁊ osculatus est eū. Dixitq; ei filius. Pater peccaui in celum ⁊ coram te/ iam non sum dignus vocari filius tuus. Dixit aūt pater ad seruos suos. Cito proferte stollā primam ⁊ induite illū et date annulū in manu eius ⁊ calciamēta in pedes eius ⁊ adducite vitulū saginatū ⁊ occidite ⁊ manducemus ⁊ epulemur q: h filius meus mortuus erat ⁊ reuixit pierat ⁊ inuētus est. ⁊ ceperunt epulari. Erat aūt filius eius senior in agro. ⁊ cū veniret ⁊ appropinq̄ret domui: audiuit symphoniam ⁊ chorū. ⁊ vocauit vnū de seruis. et interrogauit q̄ hec essent. Is q; dixit illi. Frater tuus venit/ ⁊ occidit pater tuus vitulum saginatū/ q: saluum illū recepit. Indignatus est autē

et nolebat introire. Pater ergo illius egressus cepit rogare illum. At ille respōdēs patri suo dixit. Ecce tot annis seruio tibi ⁊ nūq̄ mandatū tuū pterivi ⁊ nūq̄ dedisti mihi edū vt cū amicis meis epularer. s; postq̄ h filius tuus qui deuorauit substantiā suam cū meretricibus venit. occidisti illi vitulū saginatū. At ipē dixit illi. Fili tu sp mecū es ⁊ oīa mea tua sūt epulari aūt ⁊ gaudere optebat q: frater tuus h mortuus erat ⁊ reuixit. perierat ⁊ inuentus est.

De adolescente querente qd faciendo vitā possideret. M. xix. R. x. Lu. xviij.

Capitulū. xcv.

a Dixit. M. inde iesus. ⁊. R. cum ingressus esset in via. Et ecce. M. vnus princeps. L. precurrens. R. et accedens M. genu. R. flexo ante eum interrogabat. L. ⁊ rogabat. R. illum dicens. Magister. M. bone. R. qd. L. boni. M. faciendo. L. vitam eternam possidebo. Dixit ei Jesus. Quid. M. me interrogas d bono? Unus est bonus deus. Nemo. R. L. bonus nisi solus deus. Si. M. autem vis ad vitam ingredi serua mandata. Precepta. R. L. nosti? Dixit. M. illi. Que. Jesus autem dixit illi. Non. M. homicidiū. R. L. facies. Non adulterabis. Non facies furtum. Non falsum testimonium dices. Ne. R. fraudem feceris. Honora. M. R. L. patrem tuum et matrem tuam. Diliges M. proximum tuū sicut teipm. Dixit illi adolescens. Hec. M. omnia R. custodiui L. a iuuentute mea. Quid. M. adhuc mihi deest Jesus. R. autem intuitus est eum dilexit eum. Quo. L. audito Jesus ait Adhuc vnum tibi deest. Si vis. M. perfectus esse vade et. M. vende. R. L. omnia que habes et da pauperibus ⁊ habebis thesaurum in celo et veni et sequere me. Cū. M. autem audisset adolescens verbū. cōtristatus in verbo abijt. M. R. tristis. M. ⁊ merens. R. Erat. M. R. enī habens multas possessiones. et diues. L. valde. Uidēs autem Jesus tristem factū ait discipulis. M. suis. R. Quam. R. L. difficile qui pecuniam habent in regnum dei intrabunt Amē M. dico vobis quia diues difficile intra-

bit in regnum celorum. Discipuli. R. autē obstupescebant in verbis ei⁹. At iesus rursus respondens ait illis. Filioli quā difficile est cōfidētes in pecunijs in regnū dei introire. Et iterū. M. Dico vobis facilius M. R. L. est camelū p foramen acus transire. q̄ diuitem intrare in regnum celorū. in regnum. R. L. dei. Auditis. M. autē his discipuli mirabant̄ valde. Quidā. R. qui L. hoc audiebant magis admirabantur dicentes. M. R. L. ad seipsos. R. et L. quis. M. potest saluus fieri. Et intuens. R. M. illos ihs ait illis. Apud. M. hoies h⁹ impossibile est/sed apud deū omnia possibilia sunt. que. L. impossibilia sunt apud homines. possibilia sunt apud deum.

De interrogatiōe petri. Ecce nos reliquimus oīa quid ḡ erit nobis. M. xix. R. x. L. xviij.

Capitulū. xcvj.

Tunc. M. respōdens petrus cepit R. ei dicere. Ecce. M. nos. R. reliquimus. M. omnia et secuti sumus te Quid. M. ḡ erit nobis. Respondēs R. Iesus ait eis. L. amē. M. dico vobis q̄ vos qui secuti estis me in regeneratione cū sederit filius hominis in sede maiestatꝭ sue. sedebitis et vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel. Et omīs qui reliquerit domū. R. L. vel fratres aut sorores aut patrem aut matrem aut vxorē aut filios aut. M. agros. R. L. propt̄. M. nomen meum pp̄ter. R. me et propter euāgelium. et L. propter regnū dei. centuplū M. accipiet multo. L. plura nunc R. in h⁹ L. tēpore domos fratres et sorores et se et matrem et filios et agros cum psecutionibus/ et R. in seculo futuro vitam eternā possidebit. M. Multi. R. M. āt primi erūt nouissimi et nouissimi primi.

De operariis in vineam missis. M. xx.

Capitulum. xcvij.

Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exijt p'mo mane conducere operarios in vineā suam. Conuentione aūt facta cū operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suam. Et egressus circa horā tertiam vidit alios stantes in foro ociosos et dixit illis. Ite et vos in vineam meam et quod iustū fuerit dabo vobis/illi autem abierūt. Iterum autē exijt circa horam sextam et nonā et fecit similiter. Circa vndecimā vero exijt et inuenit alios stantes et dicit illis. Quid hic statis tota die ociosi? Dicunt ei/q̄a nemo nos conduxit. Dicit illis. Ite et vos in vineam meam. Cum sero factum esset dicit dominus vinee procuratori suo. Voca operarios et redde illis mercedem incipiēs a nouissimis vsq̄ ad primos. Cum venissent ergo qui circa vndecimā horā venerāt acceperunt singulos denarios. Veniētes aūt et primi arbitrati sunt q̄ plus essent accepturi. Acceperunt aūt et ipsi singulos denarios. et accipientes murmurabāt aduersus patremfamilias dicentes. Hi nouissimi vna hora fecerunt et pares illos nobis fecisti qui portauimus pōdus diei et estus At ille respondēs vni eorum dixit. Amice non facio tibi iniuriam. Nōne ex denario conuenisti mecū. tolle quod tuum est et vade Volo autē et huic nouissimo dare sicut et tibi. Aut non licet mihi facere q̄d volo? An oculus tuus nequā est/ qꝛ ego bonus sum. Sic erunt nouissimi p'mi et p'mi nouissimi. Multi sunt eñ vocati pauci vero electi.

De interrogatiōe facta christo si pauci fiant salui et q̄ herodes querebat eū occidere. L. xiij.

Capitulū. xcviij.

Et ibat p ciuitates et castella docēs et iter faciens in hierusalē. Ait autem illi quidā. Domie si pauci sūt qui saluantur. Iterum autē dixit ad illos Contendite intrare p angustam portam/ quia multi dico vobis querent intrare/ et non poterunt. Cum autem intrauerit paterfamilias et clauserit ostium incipietis/ foris stare et pulsare ostium dicentes. Dñe aperi nobis. et respondens dicet vobis. nescio vos vnde sitis. Tunc incipietis dicere mādurauimus corā te et bibimus et in plateis nostris docuisti et dicet vobis. Nescio vos vnde sitis. Discedite a me omnes operarij iniq̄tatis. ibi erit fletus et stridor dētiū

Cum videritis abraam ꝛ ysaac ꝛ iacob/ et omnes ꝓphetas in regno dei, vos autē expelli foras. ¶ venient ab oriente et occidēte ꝛ aquilone ꝛ austro ꝛ accumbent in regno dei. Et ecce sunt nouissimi q̄ erant primi. ꝛ sunt primi qui erāt nouissimi. In ipsa aūt die accesserunt q̄dam phariseorū dicētes illi. Exi et vade hinc herodes vult te occidere. Et ait illis. Ite et dicite vulpi illi. Ecce eijcio demonia ꝛ sanitates pficio/ hodie ꝛ cras ꝛ tertia die cōsumor. Uerum tamen oportet me hodie ꝛ cras ꝛ sequēti die ambulare quia non capit ꝓphetam perire extra hierusalem.

De idropico sanato

¶ de exhortatione christi ad humilitatem. Luce. xiiij.

Capitulum. xcix.

e Et factum est cū intraret in domū cuiusdam principis phariseoꝝ sabbato manducare panē. ꝛ ipsi obseruabant eū. Ecce homo quidā idropicus erat ante illū. ꝛ respondens iesus dixit ad legisperitos ꝛ phariseos dicens. Si lꝫ sabbato curare? At illi tacuerunt. Ipse vo apprehensum sanauit eum ac dimisit. Et respondens ad illos dixit. Cuius vestrū asinus aut bos in puteum cadet ꝛ non continuo extrahet illum die sabbati? Et nō poterant ad hoc respondere illi. Dicebat autē ꝛ ad inuitatos parabolam intendens quomodo primos accubitus eligerent dicens ad illos. Cum inuitatus fueris ad nuptias non discūbas in primo loco ne forte honoratior te sit inuitatus ab illo. ꝛ veniēs q̄ te et illum vocauit dicat tibi. Da huic locū ꝛ tunc incipias cum rubore nouissimū locum tenere. Sed cum vocatus fueris vadē ꝛ recūbe ī nouissimo loco vt cū venerit q̄ te inuitauit dicat tibi. Amice ascēde superius. tunc erit tibi gloria corā simul discūbentibus. q2 omnis q̄ se exaltat humiliabitur. et qui se humiliat exaltabit.

De vocandis pauperibus

ad cōuiuium ꝛ parabola de cena magna. Luce. xiiij. Capitulum. c.

d Dicebat aūt ꝛ ei qui se inuitauerat. Cum facis prandiū aut cenam noli vocare amicos tuos/ neqꝫ frēs tuos/ neqꝫ cognatos neqꝫ vicinos diuites ne forte ꝛ ipsi te reinuitent et fiat tibi retributio. Sꝫ cum facis conuiuium voca pauperes debiles claudos cecos et beatus eris quia non habent retribuere tibi. retribuetur enīꝫ tibi in resurrectōne iustorum. Hec cum audisset quidam de simul discumbentibus dixit illi. Beatus qui manducat panē in regno dei. At ipse dixit. Homo quidā fecit cenam magnam ꝛ vocauit multos. Et misit seruum suum hora cene dicere inuitatis vt venirent quia iam parata sunt omnia. et ceperunt simul omnes se excusare. Primus dixit ei. Uillam emi ꝛ necesse habeo exire ꝛ videre illā/ rogo te habe me excusatum. ꝛ alter dixit. Iuga boum emi quinqꝫ et eo ꝓbare illa. rogo te habe me excusatum. ꝛ alius dixit. Uxorē duxi et ideo non possum venire. ꝛ reuersus seruus nunciauit hec domino suo. Tunc iratus paterfamilias dixit seruo suo Exi cito in plateas et vicos ciuitatis ꝛ pauperes et debiles cecos ꝛ claudos introduc huc. Et ait seruus. Domine factum est vt imperasti. ꝛ adhuc locus est. ꝛ ait dominus seruo Exi in vias et sepes ꝛ compelle intrare/ vt impleatur domus mea. Dico autē vobis q̄ nemo virorum illorum qui vocati sunt gustabit cenam meam.

Si fuerit hec eadē parabola cū ista q̄ ponitur infra mathei. xxii. ca. gregorius relinquet sub dubio dicēs q̄ mauult alieno intellectui vl' sensui cedere q̄ꝫ contentioni deseruire. Et dat modū ꝯcordandi si dicatur eadem vide.

De odiendis parentibus

ꝓpter christū. L. xiiij. Capitulum. cj.

e Erant autem turbe multe cū eo et ꝯuersus dixit ad illos. Si q̄s venit ad me et non odit patrem suum et matrem et vxorem ꝛ filios ꝛ frēs ꝛ sorores adhuc autē ꝛ animam suā nō potest meus esse discipulus. ꝛ qui non baiulat crucē suam et venit post me/ non potest meus esse discipul9. Quis ei ex vobis volēs turrī edificare. Nonne prius sedens cōputat sumptus qui necessarij sunt si habeat ad perfi-

ciendum me postea q̃ posuerint fundamentum/ et non potuit perficere omnes qui vident incipiant illudere ei dicẽtes/ quia hic homo cepit edificare et non potuit cõsummare? Aut quis rex iturus cõmittere bellum aduersus alium regem. Nonne sedẽs primo cogitat si possit cum decem milibus occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se? Alioquin adhuc illo longe agente/ legationem mittens rogat ea que pacis sũt. Sic ergo omnis ex vobis qui nõ renunciat omnibus que possidet nõ potest meus esse discipulus. Bonum est sal. Si autem sal euanuerit in quo condietur? neq̧ in terram neq̧ in sterquilinium vtile est sed foras mittet. Qui h̃z aures audiẽdi audiat.

De villico iniq̃tatis

L.xvj. ¶ Capitulum.cij.

Dicebat autem et ad discipulos suos.
b Homo quidã erat diues qui habebat villicum ⁊ hic diffamatus est apud illum quasi dissipasset bona ipsius. et vocauit illum ⁊ ait illi. Quid hoc audio de te? Redde rationem villicatõis me. Iam enim non poteris vltra villicare. Ait autem villicus intra se. quid faciam q̃ dominus meus aufert a me villicationẽ? Fodere non valeo mendicare erubesco. Scio quid faciam. vt cum amotus fuero a villicatione recipiant me in domos suas. Conuocatis autem singulis debitoribus domini sui dicebat primo. quantũ debes domino meo? At ille dixit. centum cados olei. Dixitq̧ illi. Accipe cautionem tuam et sede cito scribe quinquaginta. Deinde alio dixit. Tu vero quantum debes? Qui ait. Centum choros tritici. Ait illi. Accipe litteras tuas/ et scribe octoginta. Et laudauit dominus villicum iniquitatis/ quia prudenter fecisset. quia filij huius seculi prudẽtiores filijs lucis in generatione sua sunt. Et ego vobis dico. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. vt cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Qui fidelis est in minimo et in maiori fidelis est. et qui in modico iniquus est/ et in maiori iniquus est. Si ergo in iniquo mammona fideles non fuistis quod vestrum est quis credet vobis? Et si in alieno fideles nõ fuistis quod vestrum est. quis dabit vobis. Nemo seruus potest duobus dominis seruire/ aut enim vnum odiet ⁊ alterum diliget aut vnum adherebit ⁊ alterum contemnet. Non potestis deo seruire et mammone. Audiebant autẽ omnia hec pharisei qui erant auari et deridebant illum. Et ait illis. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. Deus autem nouit corda vestra quia quod hominibus altum est abominatio est apud deũ. Lex et ꝓphete vsq̧ ad iohannem. Ex eo regnum dei euangelisatur et omnis in illud vim facit. Facilius est enĩ celum et terram preterire quã de lege vnũ apicem cadere. Omnis qui dimittit vxorẽ suam et ducit alterã mechatur ⁊ qui dimissam a viro ducit mechatur.

De diuite epulone.

L.xvj. ¶ Capitulum.ciij.

Homo quidã erat diues ⁊ induebatur purpura ⁊ bysso ⁊ epulabatur q̃tidie splendide. ⁊ erat quidã mẽdicus
b nomine lazarus qui iacebat ad ianuã eius vlceribus plenus cupiẽs saturari de micis que cadebant de mensa diuitis ⁊ nemo illi dabat. sʒ ⁊ canes veniebant ⁊ lingebãt vlcera eius. Factũ est aũt vt moreretur mendicus et portaretur ab angelis in sinum abrahe. Mortuus est aũt et diues et sepultus est in inferno. Eleuans aũt oculos cũ esset in tormentis vidit abraam a longe. ⁊ lazarũ in sinu eius. Et ipse clamans dixit. Pater abraam miserere mei. ⁊ mitte lazarũ vt intingat extremũ digiti sui in aquã vt refrigeret linguã meã q̃ crucior in hac flãma. Et dixit illi abrahã. Fili recordare q̃ recepisti bona in vita tua. ⁊ lazarus similiter mala. Nunc aũt hic consolatur. tu vero cruciaris. ⁊ in his omnibus inter nos et vos chaos magnũ firmatũ est vt hi q̃ volunt hinc transire ad vos non possint neq̧ inde huc transmeare. Et ait rogo te ergo pater vt mittas eum in domum patris mei. habeo enĩ quinq̧ fratres vt testetur illis ne ⁊ ipsi veniant in locũ hũc tormentorum. Et ait illi abrahã. Habẽt moysen et ꝓphetas. audiant illos. At ille dixit. Nõ pater abraam sed si quis ex mortuis ierit ad eos. penitentiam agent. ait autẽ illi. Si moysen ⁊ ꝓphetas nõ audiunt neq̧ si

quis ex mortuis resurrexerit credent.

De petitiõe discipulorū vt augeat eis fides. L. xvij.

¶ Capitulum. ciiij.

Et dixerūt apli dño. Adauge nobis fidē. Dixit aūt dñs. Si haberetis fidē sicut granū sinapis, diceretis huic arbori moro, eradicare ⁊ explantare i mare et obediret vobis. Quis aūt vestruꝫ habens seruū arantē aut oues pascentes q regresso de agro dicit illi statim transi recūbe. ⁊ dicat ei. Para q̄ cenem et precinge te. et ministra mihi donec manducem ⁊ bibā ⁊ post tu manducabis ⁊ bibes? Nūquid gratiam habet seruo illi/ quia fecit que sibi imparauerat? Nō puto. Sic ⁊ vos cū feceritis omnia que precepta sunt vobis. Dicite serui inutiles sumus quod debuimus facere fecimus.

De encenijs quādo voluerūt Jhm lapidare iudei. J. x.

Capitulum. cv.

Facta sunt aūt encenia in hierosolimis et hyems erat. Et ambulabat Jesus in templo in porticu Salomonis. Circūdederūt ergo eū iudei. et dixerūt ei. Quousqꝫ animam nostram tollis Si tu es xp̄s dic nobis palam? Respōdit eis Jesus. Loquor vobis ⁊ non creditis. Opera q̄ ego facio in nomine patris mei/ hec testimonium perhibent de me. ſꝫ vos non creditis/ quia non estis ex ouibus meis. Oues mee vocem meam audiunt/ Et ego agnosco eas ⁊ sequūtur me ⁊ ego vitā eternam do eis et non peribūt in eternum et non rapiet eas quisq̄ de manu mea. Pater meus quod dedit mihi mai⁹ omnibus est et nemo potest eas rapere de manu patris mei. Ego ⁊ pater vnū sumus. Sustulerūt ergo lapides iudei vt lapidarent euꝫ. Respondit eis Jesus. Multa bona opera ostendi vobis ex patre meo propter qd̄ horū opus me lapidatis? Respōderunt ei iudei propter bonū opus non lapidamus te sed de blasphemia/ et q2 tu homo cum sis facis teipm̄ deum. Respondit eis Jesus. Nonne scriptum est in lege vestra. Ego dixi dij estis. Si illos dixit deos ad quos sermo dei factus est/ et non potest solui scriptura quem pater sanctificauit ⁊ misit i mūdum vos dicitis quia blasphemat q2 dixi filius dei sū Si non facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autē facio ⁊ si mihi non vultis credere. operibus credite. vt cognoscatis ⁊ credatis. q2 in me est pater ⁊ ego in patre. Querebant ergo eum apprehendere ⁊ exiuit de manibus eorū. Et abiit iterū trans iordanem in eum locum vbi erat Johannes primū ⁊ mansit illic. ⁊ multi venerūt ad eū ⁊ dicebant/ q2 Johannes qdem signū fecit nullū Omnia aūt quecūq̄ dixit Johes de hoc. vera erant et multi crediderūt in eum.

Incipiunt preambula passionis domini de suscitatione lazari. Joh. xj.

Capitulū. cvj.

Erat aūt qdam languens lazarus a bethania de castello marie ⁊ marthe soror ei⁹ Maria aūt erat q̄ vnxit dominum vnguēto ⁊ extersit pedes eius capillis suis cui⁹ frater lazar⁹ infirmabatur. Miserūt ergo sorores eius ad eum dicentes. Domine ecce quē amas infirmatur. Audiens aūt iesus dixit eis. Infirmitas hec nō est ad mortē sed ꝓ gloria domini vt glorificet filius dei p eā. Diligebat autē martham ⁊ sororē ei⁹ Mariā ⁊ lazarum. Ut ergo audiuit q2 infirmabat tūc qdem mansit in eodē loco duobus dieb⁹. Deinde post hec dicit discipulis suis. Eamus i iudeam iterum. Dicunt ei discipuli. Rabbi nūc querebant te iudei lapidare ⁊ iteruꝫ vadis illuc. Respondit iesus. Nonne duodecim hore sūt diei. Siqs ambulauerit in die nō offendit q2 lucem hui⁹ mūdi videt. Si aūt ambulauerit i nocte. offendit quia lux nō est in eo. Hec ait. Et post hoc dicit eis Lazarus amicus noster dormit sed vado vt a somno exuscitem illū. Dixerūt ergo discipuli eius. Dñe si dormit salu⁹ erit. Dixerat autem iesus de morte eius. Illi autē putauerūt q2 de dormitione somni diceret. Tunc ergo dixit iesus manifeste. Lazarus mortuus est/ sed gaudeo ꝓpter vos vt cre-

Potuisset hic fieri vna partitio principalis quoniam inchoat occasio proxima dñice passiōis.

datio quia non eram ibi sed eamus ad eū. Dixit ergo Thomas qui dicitur didimus ad condiscipulos. Eamus et nos et moriamur cum eo. Venit igitur Jesus et inuenit eum quattuor dies in monumento iā habentē. Erat autem bethania iuxta hierosolymam quasi stadijs .xv. Multi autē ex iudeis venerant ad Martham et Mariam vt consolarentur eas de fratre suo martha autem vt audiuit quia Jesus venit. occurrit ei Maria autē domi sedebat. Dixit autem Martha ad Jesum. Domine si fuisses hic. frater meus non fuisset mortuus sed et nunc scio. quia quecunq; poposceris a deo dabit tibi deus. Dicit illi Jesus. Resurget frater tuus. Dicit ei Martha. Scio quia resurget in resurrectiōe in nouissimo die. Dicit ei Jesus. Ego sum resurrectio et vita. qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet. Et omnis qui viuit et credit in me. non morietur in eternum. Credis hoc? Ait illi. Utiq; domine. Ego credidi quia tu es christus filius dei viui qui in hūc mūdum venisti. Et cum hec dixisset. abijt et vocauit mariam sororem suam silentio dicens. Magister adest. et vocat te. Illa autem vt audiuit. surrexit cito et venit ad eū. Nondum enim venerat Jesus in castellū sed erat adhuc in illo loco vbi occurrerat ei Martha. Judei igitur qui erant cum ea in domo et consolabantur eam cum vidissent Mariā quia cito surrexit et exijt. et secuti sūt eam dicentes quia vadit ad monumentū vt ploret ibi. Maria ergo cum venisset vbi erat Jesus. Uidens eum cecidit ad pedes eius et dixit ei Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus. Jesus autem vt vidit eam plorantem et iudeos qui venerant cum ea plorantes. fremuit spiritu et turbauit semetipsum et dixit vbi posuistis eū. Dicunt ei. Domine veni et vide et lachrimatus est iesus. Dixerunt ergo iudei Ecce quomodo amabat eum. Quidam autem ex ipsis dixerunt Non poterat hic qui oculos ceci nati aperuit facere vt et hic nō moreretur Jesus ergo rursum fremens in semetipso venit ad monumentum. Erat autem spelunca et lapis suprapositus erat ei. Ait iesus. Tollite lapidem. Dicit ei martha soror eius qui fuerat mortuus. Domine iam fetet. quatriduanus enim est. Dicit ei iesus. Nonne dixi tibi si credideris videbis gloriam dei. Tulerant ergo lapidē iesus autem eleuatis sursum oculis dixit. Gratias tibi ago pater quoniā audisti me Ego autem sciebam quia semp me audis sed ppter populum qui circumstat dixi vt vt credant quia tu me misisti. Hec cum dixisset voce magna clamabat Lazare veni foras et statim pdijt qui fuerat mortuus ligatus manus et pedes institis. Et facies illius sudario erat ligata. Dicit ei iesus. Soluite eum et sinite abire. Multi ergo ex iudeis qui venerant ad mariā et viderant q̄ fecit crediderunt in eum. Quidam autem ex ipsis abierunt ad phariseos et dixerūt eis que fecit iesus.

De cōspiratiōe facta

contra iesū et eius egressu in effren. J. xi.

Capitulum. ceij.

Collegerunt ergo pontifices et pharisei concilium et dicebant. Quid facimus qr hic hō multa signa facit. si dimittimus eū. sic oēs credent in eū. et venient romani et tollent nostrū locū et gentē Unus aūt ex ipsis cayphas nōie cum esset pontifex anni illius dixit eis. Uos nescitis quicq̄ nec cogitatis qr expedit vobis vt vnus moriatur homo p populo. et non tota gens pereat. Hoc aūt a semetipso nō dixit. sed cum esset pōtifex anni illius pphauit quia iesus moriturus erat p gente et non tm̄ p gente sed vt filios dei qui erant dispersos cōgregaret in vnū. Ab illo ergo die cogitauerunt vt interficerent eum iesus autem iam non in palam ambulabat apud iudeos sed abijt in regionē iuxta desertum in ciuitatem q̄ dicit Effren et ibi morabat cum discipulis suis. Et abierūt multi ierosolymā d regiōe aū pasca vt sacrificarēt seipsos Querebant q̄ iħm et colloquebant adinuicem in tēplo stātes. Quid putatis qr nō venit ad diē festū? Dederant aūt pontifices et pharisei mandatū vt siquis cognouerit vbi sit indicet vt apprehendant eū.

De ascensu Jesu in

hierusalem. M. xx. R. x. L. xviij.

Capitulū. ceiiij.

Rant. R. aūt i
e via ascēdētes i
hierosolymā. ⁊
precedebat illos ihs. et stupebant / ⁊ seqntes timebāt. ⁊. M. ascēdens M. ihs hierosolymā assūpsit iterū. R. xij. M. R. discipulos. L. suos secreto cepit. R. eis dicere q̄ eēnt ei vētura. et M. ait. R. illis. L. Ecce nos ascēdim⁹ hierosolymā ⁊ cōsummabunt oīa q̄ scripta sūt p ꝓphās d̄ filio hoīs. Tradet. R. L. eū p̄ncipibus sacerdotum ⁊ scribis senioib⁹. R. ⁊ ꝯdēnabūt. M. R. eū morte ⁊ tradēt. M. R. illū gētib⁹ ad illudēdū ⁊ flagellādū ⁊ crucifigēdū. ⁊ L. ꝯspuetur. R. ⁊ postq̄ flagellauerit occidēt eū. et M. tertia. R. L. die resurget. ⁊ ipi nihil horū intellexerūt. ⁊ erat vbū istud abscōditum ab eis ⁊ nō intelligebāt que dicebant.

Quamuis sub vno cōtextu ponātur sequentia quasi fuerit vnicus ascēsus xpi in hierusalē tā pbabili⁹ est fuisse diuersos cursus ⁊ recursus xpi in quibus facta sequūtur vt magister Nycolaus d̄ Lyra notat.

De decē leprosis sanatis in via. L. xvij. Cap. cix.

e Et factū est dū iret in hierlm transibat p mediā samariā ⁊ galileā. ⁊ cū ingrederet̄ q̄ddā castellū occurrerūt ei decē viri leprosi. q̄ steterūt a longe ⁊ leuauerunt vocē dicētes. Jesu p̄ceptor miserere nostri Quos vt vidit dixit. Jte ostēdite vos sacerdotib⁹. Et factū est dū irēt mūdati sūt Vn⁹ aūt ex illis vt vidit q̄ mūdatus est regressus est cū magna voce magnificās deū. ⁊ cecidit in faciē aū pedes eius grās agēs. et hic erat samaritanus. Respondēs aūt iesus dixit. Nōne decē mūdati sunt. ⁊ nouē vbi sūt Nō est inuētus q̄ rediret ⁊ daret gloriā deo nisi hic alienigena. Et ait illi. Surge. vade q̄r fides tua saluū te fecit.

De nō receptiōe cristi p samaritanos Luce. ix. Cap. cx.

f Factū est aūt dū cōplerent̄ dies assumptionis eius ⁊ ipse faciē suā firmauit vt iret i hierusalē ⁊ misit nūcios aū conspectū suum. Et eūtes intrauerunt in ciuitates samaritanoꝝ vt pararēt illi: et nō receperunt eū quia facies eius erat eūtis in hierusalē. Cū aūt vidissēt discipuli ei⁹ Jacobus ⁊ Johēs dixerūt. Domine si vis dicimus vt ignis descendet de celo ⁊ cōsumat eos sicut et helyas fecit. ⁊ conuersus increpauit eos di. Nescitis cui⁹ spirit⁹ estis. filius hoīs nō venit animas pdere sꝫ saluare ⁊ abierunt in aliud castellū.

De petitione filiorū zebedei. M. xx. R. x. Capitulū. cxj.

i Tunc. M. accessit ad eū mater filiorū zebedei cū filijs adorās ⁊ petens aliq̄d ab eo. qui dixit ei. Quid vis. ⁊. R. accedūt ad eū filij zebedei Jaco. ⁊ Joh. dicentes. M. gr̄ volumus vt qd̄cūqꝫ petierimus facias nob. At ille dixit eis quid vultis vt faciā vobis. ⁊ dixerunt da nobis vt vnus ad dexterā ⁊ alius ad sinistrā tuā sedeam⁹ in gloria tua Ait. M. illi mater. Dic vt sedeāt hi duo filij mei vnus ad dexterā tuā ⁊ vn⁹ ad sinistrā tuā in regno tuo. Rñs. M. R. aūt Jesus dixit eis. Nescitis quid petatis Potestis. M. R. bibere calicē quem ego bibo R. bibituri. M. sum ⁊ aut baptismo. R. quo ego baptisor baptisari. Ait M. illi. R. dixerunt ei. Possumus. Ait illis iesus. R. M. calicem quidem meum bibetis. et. R. baptismo quo baptisor baptisabimini sedere. M. R. autem ad dexterā vel sinistram meam non est meum dare vobis sed quibus paratum est a patre. M. meo. Et audientes. M. R. decē indignati sunt d̄ duobus fratribus iacobo. R. ⁊ iohanne iesus. M. autem. R. vocauit eos ad se ⁊ ait illis Scitis. M. R. quia. M. principes gentiū hi. R. qui videntur principari gentib⁹ dominantur eis. ⁊. M. qui maiores sunt potestatē exercent in eos. Non ita. M. R. erit inter vos. sed. M. quicunqꝫ. R. inter. M. vos voluerit maior. R. fieri sit. M. vester minister. R. Et. R quicunqꝫ voluerit inter vos primus esse. erit. M. R. vestrum. M. omnium. R. seruus. M. R. sicut. M. filius R. hominis non venit ministrari sed ministrare et animam suam dare redemptionē pro multis.

Potuit vtrūqꝫ fieri q̄ ⁊ mater peteret ⁊ filij. vel dicūtur petiisse q̄r matrē mouerant ad petendū idē. dñs respondit eis. ꝫc.

De illuminatione ceci et de zacheo et de decem mnis. L. xviij. et xix. R. x.

Capitulum. cxij.

Actū. L. d. c. xviij. est aūt cū appropinquaret Jesus iericho. Cecus quidam sedebat secus viam mendicans et cū audiret turbā pretereuntem interrogabat quid hoc esset. Dixerunt autem ei quod iesus nazarenus transiret. Et clamauit. iesu fili dauid miserere mei. Et qui preibant increpabant eum vt taceret. Ipse vero multo magis clamabat fili dauid miserere mei. Stans aūt iesus iussit illū adduci ad se. Et cū appropinquasset illū interrogauit illū dicens. quid vis et faciā tibi. At ille dixit. Domine vt videā. Et iesus dixit illi. Respice. fides tua salvum te fecit. Et confestim vidit. et sequebatur illum magnificās deum. Et oīs plebs vt vidit dedit laudem deo et veniunt. R. iericho. Et. L. d. c. xix. ingressus perambulabat iericho. Et ecce vir nomine zacheus et hic erat princeps publicanorum et ipse diues. et querebat videre iesum quis esset et non poterat pre turba quia statura pusillus erat. et precurrēs ascēdit in arborē sycomorum vt videret illū. quia inde erat transiturus. Et cū venisset ad locum suspitiens iesus vidit illum et dixit ad illum. zachee festinans descende quia hodie in domo tua oportet me manere et festinans descendit et suscepit illum gaudens in domum suam. Et cum viderēt omnes murmurabant dicentes quod ad hominem peccatorem diuertisset. Stans autem zacheus dixit ad dominum. Ecce dimidium bonorum meorum domine do pauperibus et siquid aliquem defraudaui reddo quadruplum. Ait iesus ad eum. quia hodie domui huic salus facta est eo quod et ipse sit filius abrahe. Uenit enim filius hominis querere et saluum facere quod perierat. Hec illis audientibus adijciens parabolam dixit eo quod prope hierusalem esset. et quia estimarēt quod confestim regnū manifestaretur dixit ergo. Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquā accipere regnum et reuerti. Uocatis autē decem seruis suis dedit illis decē mnas et ait illis. Negociamini dum venio. Ciues

Cōsonat ista parabola cū illa de talentis et infra matthei vicesimoquinto.

autem eius oderant illum et miserunt legationem post illum dicentes. Nolumus hūc regnare sup nos. Et factum est cum rediret accepto regno iussit vocari seruos quibus dederat pecuniā vt sciret quantū quisque negotiatus esset. Uenit autem primus dicens. Domine mna tua decem mnas acquisiuit. Et ait illi. Euge serue bone quia in modico fidelis fuisti. eris potestatem habens supra decem ciuitates. et alter venit dicens. Domine mna tua fecit quinque mnas. et huic ait et tu esto sup quinque ciuitates. Et alter venit dicens domine ecce mna tua quā habui repositam in sudario. timui enim te. quia homo austerus es tollis quod nō posuisti et metis quod non seminasti. Dicit ei de ore tuo iudico serue nequā. Sciebas quod ego homo austerus sum tollens quod nō posui et metens quod non seminaui. Et quare non dedisti pecuniam meam ad mēsam et ego veniens cū vsuris vtique exegissem illam. Et astantibus dixit. Auferte ab illo mnā et date ei qui decem mnas habet. et dixerunt illi. Domine decem mnas habet. Dico autem vobis quia omni habenti dabitur et abundabit. Ab eo aūt qui non habet et quod habet auferetur ab eo. Uerumtamen inimicos meos illos qui noluerunt me regnare super se adducite huc et interficite ante me. Et his dictis precedebat ascendens hierosolymam.

De duobus cecis in egressu iericho sanatis. M. xx. R. x.

Capitulum. cxiij.

Et egrediētibus. M. illis ab iericho et proficiscēte. R. eo et discipulis eius secuta. M. est eum turba multa. Et ecce duo ceci sedētes secus viam audierūt quod iesus transiret et clamauerunt dicētes. Domine miserere nostri fili dauid. filius. R. aūt thymei barthymeus cecus sedebat secus viam mendicans. Qui cū audisset quia iesus nazarenus est cepit clamare et dicē

Marcus nominat hūc solū quia famosus erat vel nō est improbabile dicere quod alia sit historia marci alia matthei. sicut diuersis vicibus potuit iesus egredi de iericho et sanare nūc duos nūc vnū cecum. Vel solum supplear hic intelligentia lectorum modum loquēdi nūc ad

Iesu fili dauid miserere mei. Turba. M. aūt increpabat eos vt tacerent et comminabātur. R. multi. At. M. illi magis clamabāt dicentes. Domine miserere nostri fili dauid. R. stans. M. iesus vocauit. M. eos et vocabant. R. cecum dicentes ei. Animequior esto. Surge vocat te. Qui proiecto vestimento suo exiliens venit ad eum. Et ait. M. iesus. R. quid. M. vultis vt faciā vobis. Dicunt domine Raboni. R. vt. M. aperiantur oculi nostri. Misertus autē eorum iesus tetigit oculos eo℞. Iesus aūt dixit Uade fides tua te saluū fecit. ⁊ pfestim. M. viderunt ⁊ secuti sunt eum.

vnū nūc ad vnos.

De alabastro vnguēti. M. xxvi. R. xiiij. J. xij. Cap. cxiiij.

Iesus. J. ḡ ante sex dies pasce venit bethaniā vbi fuerat lazarus mortuus quē suscitauit iesus. Fecerunt autē ei cenam ibi in. R. domo simonis leprosi. ⁊ Martha. J. ministrabat lazarus vero erat vnus ex discumbentibus. Et. R. cū discumberet veniens. R. Mar. mulier maria. J. accepit libram vnguenti nardi pistici p̄ciosi et vnxit pedes Iesu. Et extersit capillis eius pedes iesu. ⁊. R. fracto alabastro effudit sup caput ipsius recūbentis. M. Et domus. J. repleta est ex odore vnguenti. Erant. R. autem quidam indigne ferentes intra semetipsos discipuli. M ⁊ dicentes. R. Ut quid pditio hec vnguēti facta est? Dixit. J. ergo vnus ex discipulꝰ suis iudas scariothis q eū erat traditurꝰ. Quare hoc vnguentū non venit trecentis denarijs ⁊ datum est egenis? Poterat. R. enī vnguentū istud venundari multo. M. R. plusq̄ trecētis denarijs ⁊ dari pauperibus. Dixit. J. autē hoc nō. q̄ de egenis ptinebat ad eū. M. sed quia fur erat ⁊ loculos

Nō est hec historia de qua lucas supra c. vij. ⁊ tres euāgeliste loquūtur per rememorationē dum hoc referūt p̄ ꝑo die azimorum.

Potest saluari hoc q̄ solus iudas murmurabat per modū quo dicūtur plures aliquid facere quādo vnꝰ ex eis male facit vel q̄ solꝰ male monebatur. Alii pie.

habens ea que mittebātur portabat. ⁊ fremebant. R. in eam. Sciens. M. autem iesus ait illis. Sinite. L. illā vt in diem sepulture mee seruet illud. Quid molesti estis. M. huic mulieri? opus enī bonum operata est in me. Semp enī paupes habetis vobiscū ⁊ cum volueritis. R. poteritis eis benefacere. me. M. R. autē. J. nō sp̄ habebitis. qd̄ habuit. R. hoc fecit ꝑuenit vngere corpus meū in sepulturā. mittens. M. enī hec vnguentū hoc in corpus meū ad sepeliendū me fecit. Amen. M. dico. R. vobis, vbicunq̄ p̄dicatū fuerit euangeliū hoc ī toto mūdo et q̄ hoc fecerit narrabit in memoriam eius.

De sessiōe aselli. M. xxi. R. xi. L. xix. J. xij.

Capitulum. cxv.

Cognouit. J. ergo turba multa ex iudeis q̄ illic esset ⁊ venerūt non propter iesum tantū sed vt lazarum viderent quem suscitauit a mortuis. Cogitauerunt autem principes sacerdotum vt et Lazarū interficerent q̄ multi ꝑpter illū abibant ex iudeis ⁊ credebant in Iesum. In crastinum autem turba multa que conuenerat ad diem festum cum audisset quia iesus venit hierosolymā. acceperunt ramos palmarum et processerunt obuiam ei. Et factum. L. est cum appropinquasset Iesus ad bethfage ⁊ bethaniam ad montem qui vocatꝰ oliueti misit. M. R. duos discipulos dicens illis. Ite in castellum quod contra vos est. In quod. L. introeuntes statim inuenietis asinam alligatam et pullum. L. R. asine alligatum cum ea cui nemo vnq̄ hominum sedit. Soluite ⁊ adducite illum Et. L. siquis vos interrogauerit quare soluitis. sic dicetis ei q̄a dominus operam eiꝰ desiderat et necessarius. R. est. et dominꝰ. M. his opus habet et confestim dimittent eos. ¶ Hoc autem factum est vt adimpleretur quod dictū est per prophetam. R. dicentem. Dicite filie syon. Ecce rex tuus

Glosa.

Sequūtur hic euāgeliste diuersas nārationes illasq̄ habetur zacharie nono. put ei voluit spiritussanctus nārationes

venit tibi mãsuetus se-
dẽs sup asinã ⁊ pullũ fi
liũ subiugal'. Noli. J.
timere filia syõ. ecce rex
tu⁹ venit sedẽs sup pul-
lũ asine. Hec nõ cogno
uerũt discipli ei⁹ primũ
sʒ qñ glorificat⁹ est ihs.

septuaginta venire
ad gẽtes ita voluit
et transferret ⁊ hoc
vicʒ p satisfactiõne
oim ĩ quib⁹ septua
ginta defecerũt ab
hebraica veritate.

tũc recordati sũt q: hec scripta erãt d eo ⁊ hec
fecerũt ei. Eũtes M. ãt discipuli fecerũt sicut
pcepit eis ihs. ⁊. R. inuenerũt pullũ alliga
tũ añ ianuã foris ĩ biuio ⁊ soluerũt eũ. Sol
uẽtib⁹. L. aũt illis pullũ dixerũt dñi ei⁹ ad il
los/qd soluitis pullũ. At illi dixerũt sicut.
R. pcepit eis ihs. q: L. dñs eũ necessarium
hʒ. R. ⁊ dimiserũt eis ⁊ adduxerũt. M: asi
nã ⁊ pullũ ⁊ iposuerũt sup eos vestimenta
sua ⁊ eũ desup sedere fecerũt. Eũte. L. autẽ
illo plurima. M. turba
strauerũt vestimẽta sua
in via aũt ramos de ar-
boribus cedebãt ⁊ ster-
nebãt ĩ via. Turbe aũt
que precedebant ⁊ q seq
bãt clamabãt di. Osã-
na filio dauid. Bñdictus q venit ĩ noie dñi
⁊. R. bñdictũ qd venit regnũ patris nostri
dauid osanna in excelsis. Et cũ appropin-
qret iã ad descensũ mõtis oliueti ceperunt
oẽs turbe dscẽdẽtiũ gaudẽtes laudare deũ
voce magna sup oĩbus qs viderãt virtuti-
bus di. Bñdictus. J. q venit in noie dñi.
pax in celo et gloria in excelsis. Bñdict⁹ q
venit ĩ noie dñi rex isrl'. Testimoniũ g phi
beat turba q erat cũ eo qñ lazarũ vocauit d
monumẽto ⁊ suscitauit eũ a mortuis ppte
rea ⁊ obuiã venit ei turba q: audierũt euʒ
fecisse hoc signũ. Pharisei g dixerunt ad se
metipsos. Videtis q: nihil pficimus. ecce
mũdus tot⁹ post eũ abijt. ⁊ quidã. L. pha-
riseoꝝ de turbis dixerũt ad illum. Magist
increpa discipulos tuos. Quib⁹ ipse ait. Et
si hi tacuerint lapides clamabũt.

Glosa.
Accipiendũ est qꝫ
successiue sedẽt do
minus super asinã
⁊ pullum.

De fletu Jesu sup ci-

uitatem et electione vendentiũ. M. xxi. R.
xi. Luce. xix.

Capitulum. cxvi.

T. L. vt appropinquaret vidẽs ci
uitatẽ fleuit sup illã di. Quia si co
gnouisses ⁊ tu. ⁊ quidẽ in hac die tua q ad
pacẽ tibi. Nũc aũt abscondita sunt ab ocu
lis tuis. q: venient dies in te. ⁊ circũdabũt
te inimici tui vallo ⁊ circũdabũt te ⁊ coan-
gustabunt te vndiqʒ ⁊ ad terrã psternẽt te
⁊ filios tuos/q ĩ te sũt. ⁊ nõ relinquẽt ĩ te la
pidẽ sup lapidẽ eo q nõ cognoueris tp̃s vi
sitatiõis tue. ⁊. R. introiuit hierosolymaʒ.
Et cũ. M. intrasset cõmota est vniuersa ci
uitas dicens. Quis est hic. Populi aũt di-
cebant Hic est iesus ppheta a nazareth ga
lilee. Et intrauit Jesus
in tẽpluʒ dei ⁊ eiciebat
oẽs vẽdẽtes ⁊ ementes
in illo. L. de tẽplo. M.
et mẽsas numulariorũ/
⁊ cathedras vendẽtiuʒ
colũbas euertit ⁊ ñ. R.
sinebat vt qsqʒ trãsferrʒ
vas p templũ. Et doce
bat eos dicens. Nõne. R. M. scriptum E.
Domus mea domus orationis vocabitur
cũctis. R. gentibus. Uos. M. aũt. R. fec
stis eã speluncã latronũ. Et accesserũt M
ad eũ ceci ⁊ claudi in templo ⁊ sanauit eos
Uidentes aũt principes sacerdotum mira
bilia que fecit ⁊ pueros clamantes in tem
plo/et dicẽtes. Osanna filio dauid indig-
nati sunt et dixerunt ei. Audis quid isti di
cũt? Jesus aũt dixit eis. Utiqʒ. Nunquã
legistis. Ex ore infantium deus ⁊ lactenti-
um pfecisti laudeʒ. Et. L. erat quotidie do
cens in templo. Principes aũt sacerdotuʒ
⁊ scribe ⁊ principes plebis querebant illuʒ
pderet ⁊ non inueniebãt quid facerent ei.
Omnis eñ populus suspensus erat audi
ens illum.

Hec fuit eiectio se
cũda lʒ historia sco
lastica videatur cũ
hac miscere primã
de qua supra Joh.
sectio ⁊ miscet histo
riã de Nicodemo

De gentibus querẽ-

tibus videre Jesum ⁊ de pdicatiõe eius. J
xij. Et regressu eius in bethaniam. M. xxi
R. xi. Capitulum. cxvij.

Rant. J. autem gentiles quidã ex
his q ascẽderat vt adorarent in die
festo. Hi ergo accesserunt ad Phi
lippum qui erat in bethsaida galilee: et ro-
gabant eum dicentes. Domine volumus Je
sum videre. Uenit philippus ⁊ dixit An-
dree. Andreas rursũ ⁊ philipp⁹ dixerũt Je
su. Jesus aũt rñdit eis dicẽs. Uenit hora

ut clarificet filius hominis. Amen amen dico vobis. Nisi granū frumenti cadens in terram mortuū fuerit ipm solū manet Si autem mortuū fuerit multū fructū affert. Qui amat animā suā perdet eā et qui odit animā suā in hoc mūdo in vitā eternā custodit eā. Si qs mihi ministrat me sequatur. et vbi ego sum illic et minister meus erit. Si quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus qui est in celis Nunc anima mea turbata est. et quid dicā? Pater salvifica me ex hac hora sed propterea veni in hanc horā. pater clarifica nomen tuum aliis filiū tuū. Venit ergo vox de celo et clarificaui et iterū clarificabo. Turba ergo que stabat et audierat dicebat tonitruū factum esse. Alij dicebant. Angelus ei locutus est Respōdit iesus et dixit. Non propter me vox hec venit sed propter vos. Nūc iudiciū est mūdi. nunc princeps huius mundi eijcietur foras. et ego si exaltatus fuero a terra omnia trahā ad meipm. Hoc autē dicebat significās qua morte erat moriturus. Respōdit ei turba. Nos audiuimus ex lege/quia xps manet in eternū. et quomodo tu dicis oportet exaltari filiū hominis? Quis est filius hominis? Dixit ergo eis Jesus. Adhuc modicū lumen in vobis est. Ambulate dū lucem habetis vt nō tenebre vos cōprehēdant. Et qui ambulat i tenebris nescit quo vadit. Dum lucem habetis credite in lucē vt filij lucis sitis. Hec locutus est Jesus et abijt et abscondit se ab eis. Et relictis. M. illis et circūspectis. R. omnibus cum iam vespa esset hora exijt in bethaniā cum. xij. foras. M. extra ciuitatē ibiq; mansit et docebat eos de regno dei.

De ficulnea arefacta

M. xxj. R. xj. Capitulum. cxviij.

E t alia. M. die. R. cum exiret d bethania mane. M. reuertens in ciuitatem esurijt. Cumq;. R. vidisset alōge ficū secus. M. viā habentē. R. folia venit ad eā. M. si quid. R. forte in [illegible] inueniret. Et cū venisset nihil inuenit preter folia. Non enī erat tempus ficorū. Et respondens dixit illi. Nunq;. M. ex te fructus nascat in eternū Nō. R. amplius in eternū ex te quisq; fructus mādu[c]et. Et arefacta. M. est continuo ficulnea. Et vidētes discipuli ficum. R. aridā factam a radicibus mirati. M. sunt dicētes. Quomodo cōtinuo aruit. Et recordatus Petrus dixit ei. Rabbi Ecce ficus cui maledixisti aruit. Respondens autem Jesus ait. Habete fidem dei Amen. M. dico. R. vobis si habueritis fidem et non hesitaueritis non solum de ficulnea facietis sed et si monti huic dixeritis. tolle [illegible] et iacta te in mare ita fiet. Propterea. R. dico vobis. Omnia quecunq; orantes petitis credite quia accipietis et venient vobis. Et cum stabitis ad orandum dimittite si quid habetis aduersus aliquē vt et pater vester qui in celis est dimittat vobis peccata vestra.

Dicit Augus. g. tertia die mi[...] facti sunt ita q; secunda die scilicet lune ficulnea fuit arefacta [illegible] non dominica sicut aliqui dicūt. Et ly. continuo refertur ad diē precedentem.

De questione baptismi Johannis. M. xxj. R. xj. L. xx.

Capitulum. cxix.

E t. M. cū venisset in templū factū est vna dierū docente illo populū in templo et euangelisante cōuenerūt et accesserūt. M. ad eū docentē principes sacerdotum et scribe. L. cū senioribus populi. M. dicentes. In qua potestate hec facis? et quis dedit tibi hanc potestatē vt ita. R. facias? Dic. L. nobis? Respōdens. M. Jesus R. dixit. L. Interrogo vos et ego vnū sermonem quem si dixeritis mihi et ego vobis dicā in qua potestate hec facio. Baptismus Johānis vnde erat? De celo an ex hominibus. Respōdete. R. mihi. At. M. illi. R. cogitabāt. L. intra se dicētes Si dixerimus de celo. dicet nobis quare ergo nō credidistis illi? Si autē dixerimus ex hominibus. timemus turbā. Omnes enī habent iohannem sicut xphetā. Et respōdentes iesu dixerunt. Nescimus. Ait illis et ipse Nec ego dico vobis in qua potestate hec facio.

De duobus filijs quo[rum] vnus fecit volūtatē pris. M. xxj. Ca. cxx.

Q uid autē vobis videtur. Homo quidā habebat duos filios et acce[...]

lis ad primū dixit. Fili vade hodie opari in vineā meā. Ille autē respondēs. Nolo postea aūt penitētia mot⁹ abijt. Accedēs āt ad alterū dixit silr. At ille rñdēs ait. Eo domine ⁊ non iuit. Quis ex duob⁹ istis fecit voluntatē patris? Dicūt primus. Dicit eis iesus. Amē dico vobis qꝛ publicani ⁊ meretrices p̄cedēt vos in regnū dei. Venit āt ad vos iohānes in via iusticie ⁊ non credidistis ei. publicani autē ⁊ meretrices crediderūt ei. Vos autē videntes nec penitētiā habuistis postea vt crederetis ei.

De iudice iniquitatis ⁊ de pharriseo ⁊ publicano. L. xviij.

Capitulum. cxxi.

o Dicebat autē ⁊ parabolam ad illos quoniam oportet semꝑ orare et nō deficere dicēs. Iudex quidā erat in ciuitate quadā qui deū nō timebat ⁊ hoīem non verebat. Vidua autē quedā erat in ciuitate illa ⁊ veniebat ad eum dicēs. Vindica me de aduersario meo ⁊ nolebat ꝑ multū tempus. Post hec aūt dixit intra se. Etsi deum nō timeo nec hoīem. reuereor tñ quia molesta est mihi hec vidua. vindicabo eā ne in nouissimo veniēs suggillet me. Ait aūt dominus. Audite quid iudex iniquitatis dixit. Deus autē nō faciet vindictam electorum suoꝝ clamantiū ad se die ac nocte ⁊ patientiā habebit in illis? Dico vobis qꝛ cito faciet vindictā illoꝝ. Verūtñ filius hominis veniens putas inueniet fidē super terrā? Dixit aūt ⁊ ad quosdā q in se cōfidebāt tanq̄ iusti ⁊ aspnabant ceteros parabolā istam dicēs. Duo homines ascenderūt in templū vt orarēt. vnus phariseus ⁊ alter publican⁹. Phariseus stās hec apd se orabat. Deus gratias tibi ago qꝛ nō sum sicut ceteri hominū. raptores iniusti. publicani. adulteri velut etiā hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato decimas do oīm que possideo. Et publican⁹ a lōge stans nolebat nec oculos ad celū leuare sed percutiebat pectus suū dicēs. Deus ꝓpicius esto mihi pctōri. Dico vobis. descēdit hic iustificatus ī domū suā ab illo. qꝛ omnis qui se exaltat humiliabit: ⁊ qui se humiliat exaltabit.

De parabola locate vinee agricolis. M. xxj. R. xij. L. xx.

Capitulum. cxxij.

Aliam. M. pabolam audite. Cepit
a R. autē ad plebē dicere pabolam
hanc. Hō. M. qdā. R. L. erat. M. paterfamilias q plantauit vineā ⁊. R. sepē circūdedit ei ⁊ fodit in ea torcular. lacū R. fodit ⁊ edificauit. M. turrim. ⁊ locauit eā agricolis colonis. L. Et pfectus est pegre M. R. multis. L. tpibus. Cum. M. autē tēps fructuū appropinq̄sset in. L. tempe vindemie misit. M. R. L. suos suos ad agricolas cultores. L. vt de fructu vinee darent illi. Et. M. acciperent ab agricol. R. fructus M. eius. Et agricole apphensis suis ei⁹ aliū ceciderunt ⁊ dimiserūt. R. L. vacuū ⁊ inanē. L. alium. M. occiderūt. aliū vero lapidauerūt. Iterū misit alios suos plures priorib⁹ ⁊ fecerūt eis silr. in capite. R. cedētes. L. vulnerauerūt. R. ⁊ cōtumelijs affecerūt. ⁊ addidit alterū mittere q ⁊ illum vulnerantes eiecerūt. Nouissime. M. autē adhuc. R. habēs vnū filiū charissimū dixit. L. dñs vinee. Quid faciā? Mittā filiū meū dilectū. ⁊ illū. M. R. misit ad eos nouissime. dicens qꝛ forte verebunt. L. filiū meū cū hūc viderint. Quē. L. cū. M. vidissent coloni cogitauerūt intra se ⁊ dixerūt R. ad inuicē. Hic. M. est. L. heres. R. venite occidam⁹ eū ⁊ habebimus hereditatē vt. L. nostra sit hereditas. Et. M. apprehensum R. L. eū. eiecerūt eum extra vineā ⁊ occiderūt. Cum ergo venerit dñs vinee qd faciet agricolis illis? Veniet. R. L. ⁊ pdet colonos. Malos. M. male pdet. ⁊ vineā suam locabit alijs agricolis. q reddēt ei fructū tēpib⁹ suis. Quo. L. audito dixerūt illi. Absit. Ille autē respiciens eos dixit. Quid ergo est hoc qđ scriptū est. R. nec. M. scripturā hāc legistis. Lapidem quem reprobauerunt edificantes hic fact⁹ est in caput anguli. A dñō factum est istud ⁊ est mirabile in ocul' nostris. Ideo. M. dico vobis quia auferet a vobis regnū dei ⁊ dabit genti facienti fructus. L. eius. Omnis. M. q ceciderit sup

Hoc est intelligendum dixisse christum vel aliquos de iudeis illud autem qđ sequitur absit dixerunt alij. vel ipsi omnes intellecta parabola ebulsa.

lapidē istū cōquassabit. sup quē aūt ceciderit cōminuet & pteret eum. Et cū audissent principes sacerdotū & pharisei parabolas eius cognouerūt q de ipsis diceret. Et querentes eum tenere &. L. mittere in illum manus in illa hora timuerūt populū qr. M. sicut pphaz illū habebāt & relicto eo abiert

De veste nuptiali.

M. xxij. Cōsonat. L. supra. xiiij. cū Gl. iij.
Capitulum. cxxiij.

e Et respondens iesus dixit iterū in parabolis eis dicens. Sile factum est regnum celoꝝ homini regi qui fecit nuptias filio suo. Et misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias & nolebant venire Iterū misit alios seruos dicēs dicite inuitatis ecce prandium meū parani. thauri mei & altilia occisa & oīa parata venite ad nuptias. Illi autē neglexerūt & abierūt alius in villā suam alius ad negociationē suam reliqui vero tenuerūt seruos eius & ptumelia affectos occiderūt. Rex autē cū audisset iratus est & missis exercitibus suis pdidit homicidas illos & ciuitatē illorum succendit. Tunc ait seruis. Nuptie quidē parate sunt sed q inuitati erāt nō fuerūt digni. Ite ergo ad exitus viarū & quoscūq inueneritis vocate ad nuptias. Et egressi serui eius in vias congregauerunt omes quos inuenerunt malos & bonos & implete sunt nuptie discūbentiū. Intrauit autē rex vt videret discūbentes & vidit ibi hoīem non vestitū veste nuptiali. & ait illi. Amice quomodo huc intrasti nō habēs vestē nuptialem? At ille obmutuit. Tūc dixit rex ministris. ligatis pedibus & manibus mittite eū in tenebras exteriores. ibi erit fletus et stridor dentium. Multi enī sunt vocati pauci vero electi.

De tributo redden-

do cesari. M. xxij. R. xij. L. xx. Ca. cxxiiij

t Tunc. M. abeuntes pharisei consilium inierūt vt capent eū in sermone. & L. obseruātes miserūt insidiatores quosdā. R. ex phariseis discipulos M. suos cū herodianis. L. qui se iustos simularēt vt eū capent in verbo & traderent principatui & ptāti psidis. Qui. R. venientes interrogauerūt. L. illū dicentes Magister. M. R. scimus qr verax es & recte. L. dicis & doces & nō. M. est tibi cure de aliq et R. non curas quenq. Non. M. enī. L. respicis alias recipis psonā hoīs neq. R. vides in faciē sed. L. in veritate. M. viam dei doces. Licet. L. M. nobis. R. dare tributum cesari an nō dabim? R. Cōsiderās L. autē dolum illorū sciens versuciā eoꝝ et cognita. M. iesus nequicia eorum. Ait Quid. R. me tentatis ypocrite? Ostendite mihi nūmisma census. Afferte R. mihi denariū. L. vt videā? At. M. illi. R. obtulerūt ei denariū. Et ait illis iesus. Cuius M. est imago hec & supscriptio eius? Cuius. L. habet imaginē & supscriptionē? Et respōdentes. L. dixerūt ei. Cesaris. M. R. Tunc. M. R. ait. L. illis reddite ergo que sunt cesaris cesari & que sunt dei deo. & L. nō potuerūt rephendere verbū eius coraz plebe. Et. M. audientes mirati sunt omnes. R. sup eo & mirati. L. sunt in rñso ei? et tacuerūt. & relicto eo. R. abierūt.

De muliere septē

uira. M. xxij. R. xij. L. xx. Capi. cxxv.

i In illo. M. die. Accesserunt ad eū saducei q dicūt nō esse resurrectōez & interrogauerūt eū dicentes. Magister moyses dixit &. R. scripsit. L. nob Ut R. si. L. cuius. M. frater mortuus fuerit dimiserit vxorem & filios nō reliquerit. vt M. frater. R. eius. L. ducat vxorē illius & suscitet semen fratri suo. Et erāt ergo apud nos septē fratres. Et prim? vxore ducta defunctus est sine. L. filijs nō. L. relicto semine & nō. M. hñs semen reliqt vxorē fratri suo. Similiter scds accepit. R. eā & mortuus est sine. L. filio & nec. R. iste reliqt semen et R. tertius. L. similē. M. accepit. L. eā vsq M. ad septimū. et. R. acceperūt eā septem et nō. L. reliquerūt semē &. L. mortui sunt Nouissima. M. R. oīm mortua est & mulier. In resurrectione ergo coꝝ cuius erit vxor. siquidē septē habuerūt eā vxorē? Et respondens iesus ait illis. Nōne ideo erratis nescientes scripturas neq virtutē dei. Filij. L. hui? seculi nubūt & traduntur ad nuptias. Illi vero qui digni habebūtur seculo illo & resurrectōe ex mortuis nō nubent

neq̃. M. nubent. R. neq̃. L. ducunt vxo-
res neq̃ enĩ vltra mori poterũt. Equales
M. R. enĩ angelis sunt. et. M. sunt angeli
dei in celo. et. L. filij sunt dei cum sint filij re
surrectionis. Quia vero resurgent mortui
De. R. mortuis. M. ꝙ resurgãt ⁊ moyses
L. ostendit secus rubũ sicut dixit dñm deũ
abraam deũ ysaac ⁊ deũ iacob. Nunq̃d R.
legistis in libro moysi quod. M. dictũ est
a deo dicente vobis. Ego sum deꝰ abraam
deus ysaac ⁊ deꝰ iacob. Deus. L. M. aũt R.
nõ est mortuorũ sed viuentiũ. Omnes enĩ
viuunt ei. Uos. R. ergo multũ erratis. Et
M. audientes turbe mirabant̃ in doctrĩa
eius. Rñdentes. R. autẽ quidã scribarꝫ di-
xerũt. Magister bene dixisti ⁊. L. amplius
nõ audebant eũ quicꝗ̃ interrogare.

De dilectione christi ex toto corde. M. xxij. R. xij. de q̃ ⁊. L. x.

Capitulum. cxxvj.

P Harisei. M. autẽ audientes ꝙ si-
lentium imposuit saduceis cõuene-
runt in vnũ. Et accessit. R. vnus de scribis
legis. M. doctor qui. R. audierat illos cõ-
querẽtes ⁊ vidẽs ꝙ bene illis rñderit inter-
rogauit tentãs. M. eũ Magister quod est
mãdatũ magnũ. R. primũ. M. in lege M.
omniũ. Rñdit. R. ei Jesus. M. ꝙ primũ
omniũ mandatũ est. Audi israel dominꝰ
deus tuus deꝰ vnus est. Et diliges domi-
num deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aĩa
tua ⁊ ex tota mente tua et ex tota v̾tute tua
hoc. M. est. R. primum ⁊ maximũ mãda-
tum. Scdm simile est huic. Diliges proxi-
mum tuum sicut teipsm. maius. R. horũ
aliud mandatũ nõ est. In his. M. duobꝰ
mandatis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Et. R.
ait illi scriba. Magister bene in veritate di-
xisti q̃ vnus est deus ⁊ non est alius preter
ipsum ⁊ vt diligatur ex toto corde ⁊ ex tota
mente ⁊ ex toto intellectu ⁊ ex tota anima ⁊
ex tota fortitudine ⁊ diligere proximũ tan-
ꝗ̃ seipsm maius est omnibus holocausto-
matibus ⁊ sacrificijs. Jesus aũt videns ꝙ
sapienter respondisset ait illi. Non longe
es a regno dei.

De quadam interrogatione phariseorꝫ. L. xvij. Et alia interrogatõne cuius est xp̃s filius. M. xxij. R. xij. Lu. xx.

Capitulum. cxxvij.

I Nterrogatus. L. autẽ a phariseis
quãdo venit regnũ dei ⁊ respondit
eis ⁊ dixit. Non venit regnũ cũ obseruatõ-
ne neq̃ dicẽt. Ecce hic aut ecce illic. Ecce enĩ
regnum dei intra vos est. Cõgregatis M.
autem phariseis Interrogauit eos ihs di-
cens. q̃d vobis videt̃ de xp̃o cuiꝰ filius est
Dicunt ei dauid. Et. R. rñdens iesus dice-
bat docens in templo. Quomõ ergo dicũt
scribe xp̃m filiũ dauid cui ipse dauid dice-
bat in spũ sctõ. Dixit dñs dño meo sede a
dextris meis. Donec ponã inimicos tuos
scabellum pedũ tuorꝫ. Quõ ergo dauid in
spũ in. L. libro psalmorũ. Uocat. M. eum
dñm ⁊. R. vñ Quõ. L. est filius eius Et ne-
mo. M. poterat rñdere ei verbũ. Et R. mul-
ta turba libẽter eũ audiebat. neq̃. M. au-
sus fuit q̃sq̃ eũ amplꝰ ex illa die interrogare.

De doctrinis phariseorum audiendis. M. xxiij. R. xij. L. xx.

Capitulum. cxxviij.

T Unc. M. iesus locutus est ad tur-
bas ⁊ ad discipulos suos ⁊ dicebat
eis in doctrina sua. Super M. cathedram
Moysi sederũt scribe ⁊ pharisei. Oĩa ergo
quecunq̃ dixerint vobis seruate et facite.
Scdm vero opa eorũ nolite facere. Dicũt enĩ
et nõ faciũt. Alligant autẽ onera grauia et
importabilia ⁊ imponũt ĩ humeros hoĩm
digito autẽ suo nolunt ea mouere. Oĩa ve-
ro opa sua faciũt vt videãtur ab hominibꝰ
Attendite. L. et cauete. R. a scribis. Dila-
tant. M. enĩ philacteria sua ⁊ magnificãt
fimbrias. Uolunt. L. R. in stolis ambula-
re amant. M. R. L. autem primos recubi-
tus in cenis ⁊. L. conuiuijs primas. M. L.
cathedras in synagogis ⁊ in primis cathe-
dris sedere in synagogis ⁊. M. salutatões
R. L. in foro qui. R. L. deuorãt domos vi-
duarũ sub obtẽtu. R. prolixe orõnis simu-
lãtes. L. longã orõnem. hi accipiunt dãna-
tionẽ maiorẽ ⁊. R. plirius iudiciũ. Amãt
M. vocari rabbi. vos autem nolite vocari
rabbi. Unus est enĩ magister vester. Oẽs
autẽ vos fratres estis. et patrẽ nolite vobis
vocare sup terram. L. vnus est enĩ pater ve-
ster qui in celis est. Nõ vocemini magistri

quia magister vester vnus est xps. Qui maior est vestrum erit minister vester. Qui autem se exaltauerit humiliabitur: et qui se humiliat exaltabitur.

De ve multiplici.

M.xxiij. L.xj.et.xiij. Capi.cxxix.

V
E. M. vobis scribe et pharisei ypocrite qui clauditis regnum celorum ante homines, vos enim non intratis nec introeuntes sinitis intrare. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui comeditis domos viduarum longa oratione orantes propter hec amplius accipietis iudicium. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui circuitis mare et aridam vt faciatis vnum proselitum et cum fuerit factus facitis eum filium gehenne duplo quam vos. Ve vobis duces ceci qui dicitis quicunque iurauerit per templum nihil est. Qui autem iurauerit in auro templi debet. stulti et ceci. quid enim maius est aurum an templum quod sanctificat aurum? Et quicunque iurauerit in altari nihil est, qui autem iurauerit in dono quod est super illud debet. Ceci Quid enim maius est donum an altare quod sanctificat donum? qui ergo iurat in altari iurat in eo et in omnibus que super illud sunt. Et qui iurat in templo iurat in illo et in eo qui habitat in ipso Et qui iurat in celo iurat in throno dei et in eo qui sedet super eum. Ve. M. vobis scribe. L. et pharisei ypocrite qui decimatis mentam et anetum rutam. L. et ciminum. M. et omne. L. olus et relinquitis. M. L. que grauiora sunt legis. iudicium et misericordiam. et fidem et charitatem dei. Hec autem oportuit facere et illa non omittere. Duces. M. ceci excolantes culicem camelum autem glutientes. Ve. L. vobis pharisei qui diligitis primas cathedras in synagogis et salutationes in foro. Ve vobis qui estis vt monumenta que non apparent et homines ambulantes nesciunt. Respondens autem quidam ex legisperitis ait illi. Magister. Hec dicens etiam nobis contumeliam facis. At ille ait Et vobis legisperitis ve qui oneratis homines oneribus que portare non possunt et ipsi vno digito non tangitis sarcinas. Ve. M. vobis scribe et pharisei ypocrite qui mundatis quod deforis est calicis et parabsidis. intus autem pleni estis rapina et immundicia. Pharisee ceca munda prius quod intus est calicis et parabsidis vt fiat illud quod deforis est mundum. Ve vobis scribe et pharisei ypocrite qui similes estis sepulcris dealbatis que foris apparent hominibus speciosa intus autem sunt plena ossibus mortuorum et omni spurcicia. Sic et vos quidem a foris apparetis hominibus iusti intus autem pleni estis ypocrisi et iniquitate. Ve M. vobis. L. scribe et pharisei ypocrite qui edificatis sepulcra prophetarum. patres. L. autem vestri occiderunt illos et ornatis. M. monumenta iustorum. Et dicitis si fuissemus in diebus patrum nostrorum. non essemus socij eorum in sanguine prophetarum. Itaque testimonio estis vobismetipsis. et. L. profecto testificamini quia consentitis operibus patrum vestrorum quia. M. filij eorum estis qui prophetas occiderunt. quamquidem. L. ipsi eos occiderunt. Vos autem edificatis eorum sepulcra. et. M. vos implete mensuram patrum vestrorum. Serpentes genimina viperarum quomodo fugietis a iudicio gehenne? propterea: L. et sapientia dei dixit. Ecce M. ego. L. mitto ad vos prophetas et apostolos. L. et sapientes. M. et scribas et. M. ex illis. L. occidetis et crucifigetis et ex eis flagellabitis in synagogis vestris et persequimini de ciuitate in ciuitatem vt veniat super vos et inquiratur. L. omnis. M. sanguis iustus sanguis. L. omnium prophetarum qui effusus est super. M. terram a constitutione. L. mundi a generatione ista a sanguine abel iusti vsque ad sanguinem zacharie filij. M. barachie quem occidistis et. L. perijt inter templum et edem. R. et altare. Ita dico vobis requiretur ab hac generatione. Amen. M. dico vobis veniet hec omnia super generationem istam. Ve vobis legisperitis qui tulistis clauem scientie et ipsi non introistis et eos qui introibant prohibuistis. Cum hec ad illos diceret ceperunt pharisei et legisperiti grauiter insistere et os eius opprimere de multis. insidiantes ei. et querentes aliquid capere ex ore eius vt accusarent eum. Hierusalem. M. hierusalem L. xiij. que occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt. Quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas suas et noluisti. L. nidum suum sub pennis: M. noluisti. L. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico enim vobis non me videbitis amodo donec

Quamuis ista reponantur sub eo contextu dicta per euangelistas potest tamen dici quod diuersis temporibus fuerunt predicta.

venlat. L. M. hora cum dicentis. Benedi-
ctus qui venit in nomine domini.

De vidua duo minu-

ta offerente. R. xij. L. xj. Capi. cxx.

E

T. R. sedens Jesus contra gazo-
philaciũ aspiciebat eos qui mitte-
bant munera sua in gazophilaciuʒ
quõ. R. turba iactabat es et multi diuites
iactabant multa. Cum venisset aũt vna vi-
dua pauper. misit duo minuta qd est qua-
drans. Vidit. L. autem iesus paupculam
illã viduam mittentẽ era duo minuta. Et
cõuocatis. R. discipulis suis ait ill'. Amen
vere. L. dico vobis quoniam. R. L. vidua
hec paup plus oĩbus misit q̃ miserũt in ga-
zophilaciuʒ. Oẽs enĩ ex eo qd abundabat
illis miserunt in munera dei. Hec aũt ex eo
qd illi deest et. R. de penuria sua oĩa q̃ ha-
buit misit totum victum suum.

De edificio templi ⁊

cõminatione euersionis hierusalem. M.
xxiiij. R. xiij. L. xxj. Capi. cxxj.

E

T egressus. M. ihs de tẽplo ibat.
⁊. R. cũ egrederet Accesserũt M. di-
scipuli ei⁹ vt ondẽderẽt ei edificatõeʒ tẽpli Et
qbusdã. L. dicẽtib⁹ d tẽplo q bonis lapidib⁹
et donis ornatuʒ esset. Ait. R. illi vnus ex
discipulis suis. Magister aspice q̃les lapi-
des ⁊ quales structure. Ipse. M. auteʒ re-
spondẽs ait eis. Videtis hec oĩa ⁊. R. ma-
gnas edificatõnes. Amen. M. dico. R. L.
vobis venient. L. dies in qbus nõ. M. re-
linquet. R. L. hic lapis sup lapidẽ qui non
destruat. Sedente. M. R. autem eo super
montẽ oliueti contra templũ. Accesserunt
M. ad eũ discipuli ei⁹ secreto. ⁊. R. interro-
gabant eũ sepatim Petrus ⁊ Jacob⁹ ⁊ an-
dreas ⁊ Johãnes dicentes. M. Dic nobis
pceptor. L. qñ hec erũt ⁊. R. hec fient. M.
quod. R. L. signũ aduẽtus tui ⁊ ɔsumma-
tionis seculi ⁊. R. qd signuʒ. L. cũ hec fieri
incipiẽt ⁊ cõsummari. R. Et. M. Rñdẽs
R. L. Jesus dixit. Videte ne qs vos sedu-
cat. multi veniẽt in noĩe meo dicẽtes Ego
sum xp̃s ⁊ multos seducẽt. ⁊ L. tempus ap-
propinquabit. Nolite ergo ire post illos.
Audituri. M. enĩ estis prelia ⁊ opiniones
preliorũ. Cum autem. R. L. audieritis pre-
lia ⁊ seditões nolite terreri. Videte. M. ne
turbemini oportet. M. R. enĩ primũ hec
fieri sed nõdũ statim finis. Tũc dicebat il-
lis. Surget gens contra gentẽ ⁊ regnũ ad-
uersus regnũ ⁊ terremot⁹ magni erunt p lo-
ca et pestilentie et fames terroreqʒ de celo
et signa magna erũt. Hec. M. aũt. R. oĩa
initia sunt dolorũ. Videte. R. autẽ vosmet
ipsos. Sed. L. añ hec omnia inijciẽt vobis
man⁹ suas psequentẽ tunc. M. tradent vos
in tribulatõem ⁊ occidẽt vos. Tradẽt. R.
L. enĩ vos in concilijs ⁊ in synagogis suis
vapulabitis. ⁊ añ reges ⁊ presides stabitis
propter me. pp̃ter. L. nomẽ meũ. Contin-
git autẽ vobis in testimoniũ illis. R. ⁊ eri-
tis. M. odio oĩbus gentibus propter no-
men meũ. Et tunc scãdalisabunt multi
inuicẽ tradent ⁊ odio ha-
bebũt inuicem. Et multi
pseudo pp̃hete surgent et
seducẽt multos. Et quo-
niã abũdabit iniqtas re-
frigescet charitas multo-
rũ. Qui autẽ pseuerauerit vsqʒ in fineʒ hic
saluus erit. Et predicabit hoc euangeliuʒ
regni in vniuerso mũdo, ⁊ in omnes gentes
primũ oportet predicari euangeliũ in. M.
testimoniũ oĩbus gentibus. Et tunc veni-
et cõsummatio. Et. R. cũ duxerint vos tra-
dentes ponite. L. in cordib⁹ vestris non pre-
meditari quẽadmodũ rñdeatis. Nolite. R.
precogitare qd loq̃mini. Nõ enĩ vos estis
loquẽtes sed spũssanctus. Ego. L. enim da-
bo vobis os ⁊ sapientiam cui nõ poterunt
resistere ⁊ cõtradicere omnes aduersarij ve-
stri. Tradet. R. autẽ frater fratrẽ in morteʒ
et pater filiũ ⁊ cõsurgent filij in parentes. ⁊
morte eos afficient. Trademini. L. enim a
parentib⁹ ⁊ fratrib⁹ ⁊ amicis et cognatis et
eritis. L. R. odio omnibus hoĩbus propter
nomen meũ ⁊. L. capillus de capite vestro
non peribit. Qui. R. autẽ sustinuerit vsqʒ
in finẽ hic saluus erit. In patientia. L. ve-
stra possidebitis aĩas vestras Cum. M. er-
go. R. videritis abominatõnem desolatio-
nis que dicta est a daniele pp̃heta stantem
in loco sancto vbi. R. nõ debet qui. M. R.
legit intelligat. Cum. L. autẽ videritis cir-
cũdari ab exercitu hierlm tũc scitote, quia
appropinquabit desolatio ei⁹. Tunc. M.

Hoc videtur tan-
gere penas pec-
catorum nouissi-
morum temporũ

R. qui. L. in iudea sunt fugiāt ad montes/
et. M. qui. R. in tecto nō descendāt aliqd
tollere de domo sua/ ꝛ qui in agro nō reuer
tatur tollere tunicā suam ꝛ. L. qui in medio
eius sunt discedāt/ ꝛ qui in regionibus nō
intrent in eā/ quia dies vltionis hi sunt vt
impleant omnia que scripta sunt. Ue aūt
M. R. L. pregnantibꝰ ꝛ nutrientibꝰ in illis
diebꝰ. Orate. M. R. ne fiat fuga vestra hye
me vel sabbato. Erit. L. enim pressura ma
gna super terram ꝛ ira populo huic. Et ca
dent in ore gladij ꝛ captiui ducent in om
nes gentes et hierusalem calcabit a genti
bus donec impleant tempa nationū.

De signis iudicij. M.

xxiiij. R. xiij. L. xvij. et. xxj. ac. xij.
Capitulum. cxxij.

e T. L. ait ad discipulos suos veni
et tps qn desiderabitis videre vnū
diem filij hoīs ꝛ nō videbitis. Erit. M. et
tunc tribulatio magna. Erūt. R. autē dies
illi tribulatōnis ꝛ tales quales nō fuerunt
ab initio creature quam cōdidit deus vsqꝫ
nunc neqꝫ fient. Et nisi abbreuiasset domi
nus dies illos non fuisset salua omnis ca
ro sed propter electos quos elegit dominꝰ
abbreuiabit dies. Et. L. dicent vobis. Ec
ce hic ecce illic. Tunc. M. si. R. quis vobis
dixerit. Ecce hic est christus aut illic/ nolite
credere nolite. R. ire neqꝫ sectemini. Sur
gent. M. R. enim pseudo christi ꝛ pseudo
ꝓphete et dabunt signa magna et ꝓdigia ꝛ
portenta. R. ad seducendos si fieri potest
etiā electos. Ita M. vt in
errorē ducant si fieri pōt
etiā electi. Ego ꝓdixi vo
bis oīa. vos ergo videte.
Si ergo. M. dixerint vo
bis. Ecce in deserto est nolite exire. Ecce in
penetrabilibus nolite credere. Nam. L. si
cut fulgur exit. M. ab oriente coruscās. L.
de sub celo in [illegible] que sub celo sunt fulget ꝛ
apparet. M. vsqꝫ in occidentem. ita. L. erit
filius hominis ꝛ aduentus. M. in die. L.
sua. Ubicūqꝫ. M. fuerit corpꝰ illuc congre
gabunt ꝛ aquile. Primū. L. autē oportet
illum multa pati ꝛ reprobari a generatōne
hac. Stati. M. R. aūt post tribulatōēs die
rum illoꝝ sol obscurabit. ꝛ luna nō dabit

Possunt hec in
telligi dicta di
uersis ritibus li
cet sonent.

lumē suū ꝛ stelle cadent de celo. Et. L. erūt
xxj. signa in sole et luna et stellis et in terris
pressura gentiū pre ꝯfusione sonitꝰ maris ꝛ
fluctuū arescētibꝰ hoībus p̄ timore et expe
ctatōe q̄ superueniēt vniuerso orbi. Et. M.
virtutes. L. celorū et. R. que sub celo sunt
mouebunt. M. R. L. Et tunc. M. appare
bit signū filij hominis in celo ꝛ. M. tūc. R.
L. plangent se oēs tribꝰ terre. Et tunc vide
bunt filiū hoīs venientē in nube cū ꝑtāte
magna. R. L. et gloria. R. et maiestate. L.
M. Et mittet. M. R. angelos. cū tuba [illegible]
voce magna ꝛ cōgregabūt electos a q̄tuor
vētis a summis celoꝝ vsqꝫ ad terminos eo
rū. a. R. summo terre vsqꝫ ad summū celi
Ab. M. arbore. R. fici discite pabolā. Cū
iam ramꝰ eiꝰ tener fuerit ꝛ folia nata. ꝯgno
scitis. R. qꝛ in ꝓximo sit estas. Sic. L. aūt
fieri incipientibus respicite ꝛ leuate capita
vestra qm̄ appropinqt redēptio vestra. Et
dixit illis silitudinē. Uidete ficulneā ꝛ oēs
arbores cū producūt iā ex se fructū scitote
qꝛ ꝓpe est estas. Ita. M. et. L. vos. R. cum
videritis hec fieri scitote qꝛ prope. M. est
et in ianuis et hostijs. R. regnum. L. dei.
Amen. L. M. R. dico vobis qm̄ nō trāsi
bit generatio hec. donec oīa fiant. Celū et
terrā trāsibūt. verba autē mea nō transibunt
Attēdite. L. āt vobis ne forte grauent cor
da vestra crapula ꝛ ebrietate ꝛ curis huiꝰ vi
te et superueniat sup vos repentina dies illa
Tanq̄ eīm laqus superueniēt in oēs q̄ sedēt
sup faciē oīs terre. De. M. die. R. aūt ꝛ ho
ra illa nemo scit neqꝫ angeli celoꝝ neqꝫ. R.
filiꝰ nisi solꝰ pater. Sicut aūt. L. fuit. xvij. in
diebꝰ noe ita erit in diebꝰ aduētus. M. filij
hominis. Sicut ei erāt ante diluuiū ꝯmedē
tes ꝛ bibētes. nubētes et nuptui tradentes
edebant. L. ꝛ bibebāt ꝛ vxores ducebant/ et
dabant ad nuptias vsqꝫ ad eū diē in quo
intrauit in arcā noe ꝛ non cognouerūt do
nec venit diluuiū ꝛ tulit ꝛ ꝑdidit. L. omēs
M. Ita erit aduentus filij hoīs. Similiter
L. sicut factū est in diebꝰ loth edebāt ꝛ bibe
bant emebāt ꝛ vendebāt plātabant ꝛ edifi
cabāt. Qua die autē exiuit loth a sodomis
pluit dn̄o ignē et sulphur de celo et oēs per
didit/ sm hoc erit qua die filius hoīs reue
labit. in die illa qui fuerit in tecto / et vasa
eius in domo ne descēdat tollere illa. Et q

in agro similit̄ nō redeat retro. Memores estote vxoris loth. Quicūq3 quesierit animam suam saluā facere pdet illam. Et quicunq3 pdiderit eam viuificabit illā3. Dico L. vobis. M. In illa nocte erūt duo in lecto. vnus assumet̄ et alter relinquet̄. Duo erunt molētes in vnū. L. mola vna assumetur ⁊ altera relinquet̄. Duo in agro vn⁹ assumet̄ ⁊ alter relinquet̄. Rñdētes dicunt illi. Ubi dñe? Qui dixit illis. Ubicūq3 fuerit corpus illic ꝯgregabunt̄ ⁊ aqle. Uigilate. L. xxi. itaq3 omī tpe orātes vt digni habeamini fugere oīa ista q̄ futura sunt et stare ante filium hominis.

De vigilia ⁊ oratione. M. xxiiij. R. xiij. L. xij. Ca. cxxxiij.

Videte. R. vigilate et orate nescitis eñ qñ tps sit. Sicut eñ hō qui pegre pfect⁹ reliq̄t domū suā et dedit seruis suis ptātē cuiusq3 opis ⁊ ianitori p̄cepit vt vigilaret. Uigilate ergo nescitis eñ qñ dñs domus veniat sero an media nocte an gallicātu an mane, Ne cū venerit repente inueniat vos dormiētes. Qđ aūt vobis dico, oīb⁹ dico, vigilate. Sint. L. lūbi vestri pcincti ⁊ lucerne ardētes in manib⁹ vestris. Et vos silēs hoīb⁹ expectantib⁹ dñm suum qñ reuertat̄ a nuptijs vt cū venerit ⁊ pulsauerit cōfestim aperiant ei. Beati sunt s̄ui illi quos cū venerit dñs inuenerit vigilātes. Amē dico vobis q̄ p̄cinget se ⁊ faciet illos discūbere et trāsiens ministrabit illis. Et si venerit in scđa vigilia ⁊ si in tertia vigilia venerit ⁊ ita inuenerit. Beati sunt s̄ui illi. Uigilate. M. q̄ q̄ nescit̄ q̄ hora dñs vester ventur⁹ sit. Hoc. M. aūt. L. scitote qñ si sciret prīfamilias q̄ hora fur veniret vigilaret vtiq3 ⁊ nō sineret pfodi domū suā. Et vos estote parati q̄ qua hora non putatis fili⁹ hoīs veniet. ¶ Ait. L. aūt ei petrus. Dñe ad nos dicis hāc pabolam an ⁊ ad oēs? Dixit autem dñs. Quis putas est fidelis dispensator ⁊ prudens quē constituit dñs super familiā suam vt det illis cibū3 in tempore. in tpe. L. tritici mēsuram? Beatus. L. M. ille seruus quē cū venerit dñs inuenerit sic facientē. Amen. M. L. dico. M. vobis sup oīa bona que possidet cōstituet eum. Si. M. autē. L. dixerit male ille seruus in corde suo. morā facit dñs meus venire et ceperit pcutere conseruos suos. pueros. L. et ancillas ⁊ edere ⁊ inebriari. manducet autē ⁊ bibat cū ebriosis. Ueniet. L. M. dñs serui illius in die qua non sperat et hora qua nescit. ⁊ diuidet eū3. partēq3 ei⁹ cum infidelibus ypocritis. M. ponet. Ibi erit fletus ⁊ stridor dentiū. Ille. L. autē seruus q̄ cognouit voluntatē dñi sui ⁊ nō se preparauit ⁊ nō fecit s̄m voluntatē eius plagis vapulabit multis. Qui autē nō ꝯgnouit ⁊ fecit digna/plagis vapulabit paucis. Omni aūt cui multū datū est multū queret̄ ab eo. ⁊ cui cōmendauerūt multū plus petēt ab eo. Ignē veni mittere in terrā. Et quid volo nisi vt accendat̄. Baptismo habeo baptisari ⁊ quō coartor vsq3 dū pficiat̄. Putatis quia pacē veni dare in terram. nō dico vobis sed sepationē. Erūt ex hoc qñq3 in vna domo diuisi, tres in duos ⁊ duo in tres. Diuidet̄ pater in filiū ⁊ filius in patrem suū. Et mater in filiā ⁊ filia in matrē Socrus in nurū suā ⁊ nur⁹ in socrū suā.

Possunt hec intelligi posita per rememoratōem

De decem virginib⁹ et de decem talentis et de modo iudicij. M. xxv. Capitulum. cxxxiiij.

Tunc simile est regnū3 celo3 decem v̄ginibus que accipientes lampades suas exierunt obuiā sponso et sponse. Quinq3 autem ex eis erant fatue ⁊ quinq3 prudētes. sed quinq3 fatue acceptis lampadibus nō sumpserūt oleū secū. Prudentes vero acceperunt oleū in vasis suis cū lāpadibus. Morā autē faciente sponso dormitauerūt oēs ⁊ dormierūt. Media autē nocte clamor factus est. Ecce spōsus venit exite obuiā ei. Tūc surrexerūt oēs virgines ille ⁊ ornauerūt lāpades suas. Fatue autē sapiētibus dixerūt. Date nobis de oleo vestro q̄ lāpades nostre extinguūtur. Rñderunt prudētes dicētes. Ne forte nō sufficiat nobis ⁊ vobis ite poti⁹ ad vendentes ⁊ emite vobis. Dum aūt irent emere venit sponsus ⁊ q̄ parate erāt intrauerūt cum eo ad nuptias. ⁊ clausa est ianua. Nouissime vero veniūt ⁊ reliq̄ virgines dicentes. Dñe dñe aperi nobis. At ille rñdens ait.

Amē dico vobis. Nescio vos. Vigilate ita
q3 qr nescitis diē neq3 horā. Sicut enim hō
pegre pficiscens vocauit suos suos 7 tra-
didit illis bona sua 7 vni dedit qnq3 talen-
ta, alij duo, alij vero vnū. vnicuiq3 ƀm pro
priā virtutē 7 pfect9 est statim. Abijt autē
qui qnq3 talenta accepat 7 opatus est in eis
7 lucrat9 est alia qnq3. Silr 7 qui duo acce-
perat lucrat9 est alia duo. Qui autē vnū acce
perat abijt 7 fodit in terrā 7 pecuniā domi-
ni sui. Post multū vero tpis venit dñs ser-
uorum illoꝝ 7 posuit ratōez cū illis. Et ac-
cedens qui quinq3 talenta accepat obtulit
alia quinq3 talenta dicens. Dñe quinq3 ta-
lenta tradidisti mihi ecce alia quinq3 talen
ta suplucrat9 sum. Ait illi dñs ei9 Euge ser
ue bone 7 fidelis qr sup pauca fuisti fidelis
sup multa te cōstituam. Intra in gaudiū
dñi tui. Accessit aūt 7 qui duo talenta acce
perat 7 ait. Dñe duo talēta tradidisti mihi.
ecce alia duo suplucrat9 sū. Ait illi dñs ei9
Euge serue bone et fidelis qr super pauca
fuisti fidelis sup multa te ꝯstituam intra in
gaudiū dñi tui. Accedēs aūt 7 q vnū talē-
tū accepat. Ait. Dñe scio qr durus es, me-
tis vbi nō seminasti, 7 ꝯgregas vbi non spar
sisti 7 timēs. Abij 7 abscōdi talentū tuū in
terrā. Ecce habes qđ tuū est. Rñdens aūt
dñs eius dixit ei. Serue male 7 piger scie-
bas qr meto vbi nō semio 7 ꝯgrego vbi nō
sparsi, oportuit ergo te pecuniā meam cō-
mittere numularijs 7 veniens ego accepis-
sem vtiq3 qđ meū est cū vsura. Tollite igit
ab eo talētū 7 date ei q hz decē talēta. omni
eñ hñti dabit 7 abūdabit. ei aūt q nō hz 7
qđ videt hr̄e auferet ab eo. 7 inutilē ƀuū eij
cite i tenebras exteriores. Illic erit flet9 et stri
dor dētiū. Cū aūt venerit filius hois i ma
iestate sua 7 oēs angeli eius cū eo. tūc sede-
bit sup sedē maiestatis sue 7 ꝯgregabunt añ
eū oēs gentes 7 sepabit eos abinuicē sic pa
stor segregat oues ab edis. et statuet oues
qdē a dextris, edos aūt a sinistris. Tūc dicet
rex his q a dextris ei9 erūt. Venite bñdicti
patris mei: possidete patū vobis regnū a
constitutōe mundi. Esuriui eñ 7 dedistis
mihi manducare. sitiui 7 dedistis mihi bi-
bere: hospes eraz 7 collegistis me. Nudus
erā 7 coopuistis me. infirm9 erā 7 visitastis
me. In carcere erā 7 venistis ad me. Tunc
respondebūt ei iusti dicētes. Dñe quando
te vidimus esurientē 7 pauimus. sitientē 7
dedimus tibi potū? Quando autē te vidi-
mus hospitē 7 collegimus. Aut nudū 7 co
opuimus te? Aut quādo te vidim9 infir-
mū aut in carcere 7 venim9 ad te? Et respō
dens rex dicet illis. Amē dico vobis qđdiu
fecistis vni de his fratrib9 meis minimis
mihi fecistis. Tunc dicet 7 his q a sinistris
eius erūt. Discedite a me maledicti in ignē
eternū qui paratus est dyabolo et angelis
eius. Esuriui eñ 7 nō dedistis mihi man-
ducare. sitiui 7 nō dedistis mihi potū. Ho-
spes eram 7 nō collegistis me. Nud9 7 non
operuistis me. Infirmus 7 in carcere 7 nō
visitastis me. Tunc respondebunt ei 7 ipsi
dicētes. Dñe quādo vidimus te esurientē
aut sitientē aut hospitē aut nudū aut infir
mū aut in carcere 7 nō ministrauimus tibi
Tūc respondebit illis dicens. Amen dico
vobis. qđdiu nō fecistis vni de minoribus
his. nec mihi fecistis. 7 ibunt hi in suppli-
ciū eternū. Iusti aūt in vitā eternā.

De modo cristi i do

cendo. L. xxj. 7 de obstinatōe iudeoꝝ. J. xij
¶ Capitulum xxxv.

Erat I. autē in diebus docens in tē
plo. noctibus ve-
ro exiens moraba
tur in mōte q vocat oliue
ti. Et ois popul9 manica
bat ad eū venire in tē plo
audire illū. Cum. J. autē
tanta signa fecisset corā il
lis nō credebant in eū vt
sermo ysaie cōpleret quē
dixit. Dñe quis credidit auditui nostro? et
brachium dñi cui reuelatū est? Propterea
nō poterant credere quia iterū dixit ysaias
Et excecauit oculos eoꝝ 7 indurauit cor
eorū vt nō videant oculis 7 intelligāt cor-
de 7 cōuertātur 7 sanem eos. Hoc dixit ysa
ias quādo vidit gloriā eius 7 locut9 est de
eo. Verūtamen ex principib9 multi credi-
derunt in eū sed propter phariseos nō con
fitebātur vt de synagoga nō eijcerent. Di-
lexerūt enim gloriā hominū, magis q glo-
riā dei. Jesus autē clamauit et dixit. Qui
credit in me nō credit in me sed in eū q mi-

Et potest hoc in telligi positum hic per rememo rationem quan do sequit ad ea que christ9 dixit ante sex dies pa sche.

rit me. Ego lux in mundū veni vt oīs qui credit in me. in tenebris nō maneat ⁊ si quis audierit verba mea ⁊ custodierit ego nō iudico. Non enī veni vt iudicē mundū/ sed vt saluū faciā mundū. Qui spernit me: et nō accipit verba mea. habet qui iudicet eū Sermo quē locutus sum ille iudicabit eū in nouissimo die. quia ego ex meipso non sum locutus sed q̄ misit me pater. ipse mihi mādatū dedit quid dicā ⁊ quid loquar: Ego scio quia mādatū eius vita eterna ē. Que ergo ego loquor sicut dixit mihi pater sic loquor.

De festo asimorū appropinquante. M. xxvj. R. iiij. L. xxij. J. xiij.

Capitulum. cxxxvj.

Appropinq̄bat. L. autē dies festus azimorū qui dicitur pascha. Erat R. autē pascha et azima post biduū. Et. M. factū est cum cōsummasset Jesus sermones hos omnes dixit discipulis suis. Scitis quia post biduū pascha fiet ⁊ filius hominis tradet̄ vt crucifigat̄? Tunc congregati sunt principes sacerdotum ⁊ seniores in atriū principis sacerdotū qui dicitur cayphas ⁊ consiliū fecerunt. Et. R. q̄rebant. L. summi sacerdotes ⁊ scribe quomō eum dolo tenerent ⁊ occiderent. timebant L. vero plebē. Dicebāt. M. R. autē non in die festo ne forte tumultus fieret in populo. Intrauit. L. autē sathanas in iudā qui cognominat̄ scarioth vnum de duodecim Tunc. M. abijt. R. L. vnus de duodecim ad principes sacerdotū ⁊ summos. R. sacerdotes vt proderet eū illis. Et. L. locutus ē cū principibus sacerdotū ⁊ magistratibus quēadmodū illū traderet eis. ⁊ ait. M. illis Quid vultis mihi dare ⁊ ego vobis eū tradam? Qui. R. L. audientes gauisi sunt et promiserūt. ⁊ pacti. L. sunt pecuniā illi dare. At illi cōstituerūt ei triginta argenteos et spopondit. Et. M. exinde. R. L. querebat oportunitatē vt eum oportune. R. traderet sine. L. turbis. Ante. J. diem festum pasche sciens Jesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad patrem cum dilexisset suos qui erant in mundo in finē dilexit eos.

Hec ē dies mercurij ante diem veneris sanctaȝ

Tertia pars

principalis huius cōtext⁹ de egressu passionis ⁊ resurrectionis christi.

Hec est dies Jesus in cuius vespere fiebat esus agni. et hec vocatur prima dies azimorū.

De missione

Petri ⁊ Johānis p̄ma die azimorū quā Johannes vocat ante festū pasche. M. xxvj. R. xiiij. L. xxij. J. xiij.

Capitulum. cxxxvij.

Prima. M. R. autē die azimorum quando. R. pascha immolabatur in qua. L. necesse erat pascha occidi. Accesserunt. M. discipuli ad iesum et dicunt. M. R. ei. Quo vis eamus et paremus tibi vt manduces pascha? Et mittit ex discipulis suis Petrum. L. et Johannē dicens. Euntes parate nobis pascha vt māducemus. At illi dixerunt. Ubi vis paremus? Et dixit ad eos. Ite. M. in ciuitatem. R. ad quendam. M. Ecce. L. introeuntibus vobis in ciuitatē occurret vobis homo amphorā aque portās. sequimini eū in domū in quā intrat ⁊ dicetis patrifamilias domus. Dicit tibi. Magister. Tempus. M. meū p̄pe ē apō te facio pascha vbi R. est refectio mea? Ubi. L. est diuersoriū vbi. L. R. pascha cū discipulis meis manducem? Et ipse ostendet cenaculū magnū stratum et ibi parate. Et. R. abierunt discipuli eius ⁊ venerūt in ciuitatem. Euntes L. R. autē inuenerūt sicut dixit illis Jesus et parauerūt pascha. Uespere. R. autē facto venit cū duodecī. ⁊. L. cū facta esset hora discubuit ⁊ duodecī apl'i cū eo.

Hic fuit esus agni.

De ablutiōe pedum

Johan. xiij. Capitulum. cxxxviij.

Et cena facta cū diabolus iam misisset in cor vt traderet eū iudas symonis scarioth sciens quia omnia dedit ei pater in manus. et q̄ a deo exiuit et ad deum vadit. Surgit a cena ⁊ ponit vestimenta sua. et cū accepisset linteū precinxit se. Deinde misit aquā in peluim ⁊ cepit lauare pedes discipulorū suorum ⁊ extergere linteo quo erat precinctus. Uenit ergo

ad symonē petrū ⁊ dicit ei petrus: Domine tu mihi lauas pedes? Non lauabis mihi pedes in eternū. Respondit ei iesus. Si non lauauero te nō habebis partē mecum Dicit ei Symon petrus. Non tm̄ pedes. sed ⁊ manus ⁊ caput. Dicit ei Jesus. Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet. sȝ ē mūdus totus ⁊ vos mūdi estis sed n̄ oēs Sciebat nāqȝ quisnā esset qui traderet eū propterea dixit nō estis mūdi omēs. Post q̄ ergo lauit pedes eorū accepit vestimenta sua. ⁊ cum recubuisset iteruȝ dixit eis. Scitis qd fecerim vobis? Uos vocatis me magister ⁊ domine ⁊ bene dicitis. Sum etenī Si ergo ego laui pedes vestros dominꝰ et magister. ⁊ vos debetis alter alteriꝰ lauare pedes. Exemplū eñ dedi vobis vt quēadmodum ego feci vobis ita ⁊ vos faciatis. Amen dico vobis nō est seruus maior domino suo. Neqȝ apl'us maior eo q̄ misit illum. si hoc scitis beati eritis si feceritis ea.

De sacramenti institutione. M. xxvi. R. xiiij. Luce. xxij.

Capitulum. cxxxix.

E T. M. discumbentibus. R. eis et manducātibus ait Jesus. Desiderio. L. desideraui hoc pascha mādicare vobiscum anteq̄ patiar. Dico enim vobis q̄r ex hoc nō māducabo illud donec impleat̄ in regno dei. Cenantibus. M. autē illis. Accepit iesus panē gratias. L. egit ⁊ benedixit. M. ⁊ fregit. M. R. deditqȝ discipulis suis ⁊ ait. Accipite M. ⁊ comedite. hoc. M. est. L. corpus. R. meū qd pro vobis tradet̄ hoc facite in meā cōmemoratiōe; Similiter ⁊ calicē; postq̄ cenauit accipiens. M. gratias egit ⁊ dedit illis dicens. Accipite. L. et diuidite inter vos ⁊ bibite. M. ex hoc omēs. Hic est sanguis meus noui testamenti. Hic. L. est calix nouū testamētum in meo sanguine. L. qui pro vobis et. M. pro multis effundetur in remissionem peccatorū. Dico autem vobis quia non bibā amodo de hoc genimine vitis vsqȝ in diē illū cum illud bibam nouū vobiscū in regno patris mei dei. R. Et biberunt ex eo omnes.

Uidetur intelligendum q̄ cena agni fuerit alia cena vel eadem discōtinuata per pedum lotionē; vt intelligit̄ per dictum Johannis.

De predictione negationis Petri et questione discipulorum M. xxvi. R. xiiij. L. xxij. J. xiij.

Capitulum. cxl.

T Unc. M. L. dixit illis iesus. Omnes vos scandalū patiemini in me in ista nocte quia scriptum est. Percutiam pastorem ⁊ dispergentur oues gregis. sed postq̄ resurrexero precedam vos in galileam. Respondēs autem Petrꝰ ait illi. Et si omnes scādalisati fuerint in te. ego nunq̄ scandalisabor. Et. M. ait illi iesus priusq̄. R. gallus bis vocem dederit ter me es negaturus. Amē. M. dico tibi. q̄r in hac nocte anteq̄ gallus cantet ter me es negaturꝰ. At R. ille amplius loq̄batur. Et. M. si R. oportuerit me mori tecum te non negabo. Simr et omēs discipuli dixerūt Non. J. de omnibus vobis dico. Ego scio quos elegerim. sed vt adimpleatur scriptura. Qui māducat panē meū leuabit cōtra me calcaneū suū Amē amen dico vobis priusq̄ fiat vt cū fuerit factū credatis q̄r ego sum. Amen amen dico vobis qui accipit si quem misero/me accipit. qui autē me accipit. accipit eū q̄ me misit. Cū hoc dixisset iesus turbatus est spiritu ⁊ protestatus est ⁊ dixit. Amen. J. R. dico vobis quia vnus ex vobis me tradet qui. R. māducat mecū. Aspicientes. J. ergo ad inuicem discipuli hesitātes de quo diceret. Et M. contristati. R. valde ceperunt singuli dicere. Nūquid ego sum domine? At ille respōdens ait. Unus. R. ex duodecim qui M. intingit. R. mecū manū in parabside M. in catino. R. hic me tradet. Filius quidem hominis vadit sicut scriptū est de illo. Ue autē homini illi p quē filius hominis

Intelligenda ē vna negatio petri velut vna negatio continuata que incepit anteq̄ gallus cantaret ⁊ sic intelligunt euangeliste trinam negationem factam anteq̄ gallus cātaret sed cōsumata ē anteq̄ secūdum galli cantū vt ponit Marcꝰ nec repugnat q̄ xp̄s vtrūqȝ dixerit nūc vt marcꝰ ponit et bis. nūc vt alij ad maiorem exaggerationem

tradetur. Bonū erat ei si natus nō fuisset homo ille. Respōdēs autē iudas qui tradidit eū dixit. Nunquid ego sum Rabbi? ait illi. Tu dixisti. Erat .I. ergo recūbēs vn⁹ ex discipulis eius in sinu iesu quē diligebat Jesus. Innuit ergo huic symon Petrus et dixit ei. Quis ē de quo dicit? Itaq; cū recubuisset ille sup pect⁹ Jesu dicit ei. Domine quis est? Respondit Jesus. Ille est cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem dedit iude symoni scariothis. Et post buccellam tunc introiuit in eum sathanas. Et dicit ei iesus. Quod facis fac citius. Hoc autē nemo sciuit discumbentiū ad quid dixerit ei. Quidā enim putabant quia loculos habebat Judas quia dicit ei iesus. Eme ea que opus sunt nobis ad diem festum. Aut egenis vt aliquid daret. Cū ergo accepisset ille, exiuit cōtinuo. Erat autem nox. Cū ergo exisset dicit iesus. Nūc clarificatus est filius hominis et deus clarificatus est in eo. Si deus clarificatus est in eo et deus clarificabit eum in semetipso et continuo clarificabit eum. ¶ Filioli adhuc modicum vobiscū sum. queretis me et sicut dixi iudeis quo ego vado vos non potestis venire. Et vobis dico mō. Mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem sicut dilexi vos. vt et vos diligatis inuicem. In hoc cognoscēt omnes quia mei estis discipuli, si dilectionē habueritis ad inuicem. Dicit ei Symō petrus. Domine quo vadis. Respōdit iesus quo ego vado non potes me sequi modo. sequeris autē postea. Dicit ei Petrus. Quare non possū te sequi modo? Animā meam p te pono. Rñdit iesus, animā tuam p me pones. Amen amen dico tibi Non cantabit gallus donec ter me neges. Et ipsi ceperunt querere inter se quis esset qui eum traditurus esset.

Intelligendū est q̄ iohānes ppinquus iesu inclinauit faciem suam ad faciem iesu ipsum familiariter et silenter interrogans cui christus submisse respondit.

Dixit hoc permittendo nō iubendo nec scelus aperiendo.

Hoc potest intelligi eleuate vel depresse.

Facta est autē et contentio inter eos, quis eorum videretur esse maior. Dixit autē eis Reges gentium dominantur eorū, et qui potestatem habent super eos benefici vocantur. Vos autem non sic sed qui maior est in vobis fiat sicut minor, et qui precessor sit sicut ministrator. Nam quis maior est, qui recumbit, an qui ministrat? Nōne qui recumbit? Ego autem in medio vestrum sum sicut qui ministrat. Vos autem estis qui pmansistis mecum in temptationibus meis. Et ego dispono vob̄ sicut disposuit mihi pr̄ me⁹ regnū vt edatis et bibatis sup mensam meā in regno meo, et sedeatis sup thronos iudicātes duodecim tribus israel. Ait autē dominus symoni. Symon ecce sathan expetiuit vos vt cribraret sicut triticum. Ego autem rogaui pro te vt non deficiat fides tua. Et tu aliquādo conuersus cōfirma fratres tuos. Qui dixit. Domine tecum sum paratus et in carcerē et in mortem ire. Et ille dixit. Dico tibi Petre. Non cantabit hodie gallus donec ter abneges nosse me et dixit eis. Quando misi vos sine sacculo et pera et calciamētis. Nūquid aliqd defuit vobis? At illi dixerūt. Nihil. Dixit ergo eis sed nūc qui habet sacculum tollat similiter et peram, sed qui nō habet vēdat tunicā suā et emat gladiū. Dico enim vobis quoniā adhuc hoc quod scriptū est oportet impleri in me. Et cū iniustis deputat⁹ est. Etenī ea que sunt de me, finem habent. At illi dixerūt. Ecce duo gladij hic. At ille dixit eis, satis est.

De sermone domini post cenā et cōtinet multas rubricellas pro multitudine doctrinaꝝ vbi p totū de mysterio trinitatis Jo. xiiij. xv. xvj. xvij.

¶ Capitulum. cxlj.

Et ait discipulis suis. Non turbetur cor vestrū. Creditis in deum et in me credite. In domo patris mei mansiones multe sunt. Si quo minus dixissem vobis quia vado parare vobis locū et si abiero et preparauero vobis locum. iterū venio ad vos et accipio vos ad meipsum vt vbi ego sum et vos sitis, et quo ego vado scitis. Et viā scitis. Dicit ei Thomas. Dñe nescim⁹

Prima rubricella.

q̃uo vadis ⁊ quomō possumus viaȝ scire?
Dicit ei iesus. Ego sum via veritas ⁊ vita
Nemo venit ad patrē nisi ꝑ me. Si cogno
uissetis me ⁊ patrem meū vtiq; cognouisse
tis. ⁊ amodo cognoscetis eū ⁊ vidistis euȝ
Dicit ei philippus. Dñe ostende nobis pa
trem et sufficit nobis? Dicit ei Jesus. Tā-
to tempe vobiscū sum ⁊ nō cognouistis me
Philippe qui videt me. videt ⁊ patrem me
um. Quomodo tu dicis ostende nobis pa
trem? Nō credis quia ego in patre ⁊ pater
in me est? Verba q̃ ego loquor vobis a me
ipso nō loquor. Pater autē in me manens
ipē facit opa. Non creditis quia ego in pa
tre ⁊ pater in me est. Alioquin ꝓpter opera
ipa credite. Amē amen dico vobis qui cre-
dit in me. opera que ego facio ipse faciet et
maiora horum faciet quia ego ad patrē va
do. et quodcūq; petieritis in noīe meo hoc
faciam vt glorificet̄ pater in filio. si quid pe
tieritis in noīe meo hoc faciam. ¶ Si dili-
gitis me mandata mea seruate. ⁊ ego roga
bo patrem ⁊ aliuȝ paraclitū dabo vobis vt
maneat vobiscū in eternū spiritū veritatis
quē mūdus nō potest ac-
cipere. q2 nō videt euȝ nec
scit eū. Vos autē cogno-
scetis eū. quia apud vos manebit et in vo-
bis erit. Non relinquā vos orphanos. ve-
niam ad vos. Adhuc modicuȝ ⁊ mūd⁹ me
iam non videt. Vos autē videtis me quia
ego viuo ⁊ vos viuetis. In illo die vos co
gnoscetis. q2 ego in patre meo ⁊ vos in me
et ego in vobis. Qui habet mādata mea et
seruat ea ille est qui diligit me. qui autē di-
ligit me diliget̄ a patre meo ⁊ ego diligā eū
et manifestabo ei meipsuȝ. Dicit ei Judas
non ille scariothis. Domi
ne quid factū est q2 mani-
festaturus es teipm nobis
⁊ nō mundo? Respondit
ei Jesus et dixit ei. ¶ Si
quis diligit me sermoneȝ
meū seruabit ⁊ pater meus diliget eū/⁊ ad
eum veniemus ⁊ mansionē apud eū facie-
mus. Qui non diligit me sermones meos
nō seruat. Et sermonem
quē audistis nō est meus
sed ei⁹ qui misit me patris
Hec locutus sum vobis apd vos manēs

Secūda rubricel
la.

Questio Jude
apostoli.

Tercia rubricel
la.

Implendus ser
mo xpi.

Paraclitus autē spūssanctus quem mittet
pater in noīe meo ille vos docebit omnia ⁊
suggeret vobis oīa quecūq; dixero vobis.
Pacem relinquo vobis pacē meā do vobis
nō quomō mūdus dat ego do vobis. Nō
turbet̄ cor vestrū neq; formidet. Audistis
quia dixi vobis vado ⁊ venio ad vos. si di
ligeretis me. gauderetis vtiq;. quia ad pa-
tre vado q2 pr̄ maior me est. Et nūc dixi vo
bis priusq̃ fiat vt cuȝ factū fuerit credatis
Iā nō multa loquar vobi
scum. Venit enī princeps
mūdi hui⁹ ⁊ in me non h3
quicq̄. sed vt cognoscat
mūd⁹ q2 diligo patrē ⁊ sic
mandatū dedit mihi pat̄
sic facio. Surgite eamus
hinc. ¶ Ego sum vitis ve
ra ⁊ pr̄ meus agricola est.
Omnē palmitē in me nō
ferentē fructū tollet euȝ. et
omnē qui fert fructū pur-
gabit eū vt fructū plus affe
rat. Iā vos mūdi estis ꝓ-
pter ſmonē queȝ locutus
sum vobis. manete in me
et ego in vobis. Sicut pal
mes non pōt ferre fructū
a semetipso nisi manserit
in vite. sic nec vos nisi in me mānseritis. Ego
J. xv. sum. vitis ⁊ vos palmites. qui ma-
net in me ⁊ ego in eo hic fert fructum mul-
tum quia sine me nihil potestis facere. Si
quis in me nō manserit mittet̄ foras sicut
palmites. ⁊ arescet ⁊ colligent eū ⁊ in igneȝ
mittent ⁊ ardet. Si manseritis in me [illegible] ver
ba mea in vobis manserint. qd̄ cunq; volue
ritis petetis ⁊ fiet vobis. In hoc clarifica-
tus est pater meus vt fructū plurimum af
feratis et efficiamini mei discipuli. Sicut
dilexit me pater ⁊ ego dilexi vos. Manete
in dilectione mea. si precepta mea seruaue-
ritis manebitis in dilectōe mea sicut ⁊ ego
precepta patris mei seruaui/et maneo ī ei⁹
dilectione. Hec locutus sum vobis vt gau
dium meum in vobis sit ⁊ gaudiū vestruȝ
impleat̄. ¶ Hoc est prece
ptū meū vt diligatis inui
cem sicut dilexi vos. Ma-
iorē hac dilectōem nemo

Quarta rubri-
cella. Secundū
aliquos hic inci
pit capitulum. xv
Jo. non expli-
cat euangelista
quo iuerit domi
nus et dixerit se
quēcia quia nō
dum transierat
torrentē cedron
nec erat ꝑmunus
pictus. Nisi ve-
limus pro regu-
la vel anticipa-
tionis vel reme-
morationis.

Preceptum di-
lectionis.

Quinta rubricel
la.

habet vt animã suam ponat quis pro amicis suis. Uos amici mei estis si feceritis q̄ ego precipio vobis. Jam non dicã vos seruos/quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Uos autẽ dixi amicos q̄ omnia quecunq; audiui a patre meo nota feci vobis. Nõ vos me elegistis sed ego elegi vos ⁊ posui vos vt eatis ⁊ fructũ afferatis ⁊ fructus vester maneat vt quodcũq; petieritis patrẽ in noīe meo det vobis. ¶ Hec mando vobis vt diligatis inuicem. Si mũdus vos odit scitote q̄ me priorẽ vobis odio habuit. Si de mundo fuissetis mundus qđ suũ erat diligeret. q̄ vero de mundo nõ estis sed ego elegi vos de mũdo. propterea odit vos mũdus. Mementote sermonis mei quẽ ego dixi vobis. Nõ est seruus maior dño suo. si me ꝑsecuti sunt ⁊ vos ꝑsequẽtur. si sermonẽ meũ seruauerint ⁊ vestrũ seruabũt. Sed hec omnia facient vobis ꝓpter nomẽ meũ q̄ nesciũt eũ q̄ misit me. Si nõ venissem ⁊ locut⁹ eis fuissem peccatum nõ haberẽt. Nũc autẽ excusatõem nõ hñt de pctõ suo. Qui odit me ⁊ patrẽ meũ odit. Si opa nõ fecissem in eis que nemo alius fecit. peccatũ nõ haberẽt. Nũc autẽ ⁊ viderũt ⁊ oderunt ⁊ me ⁊ patrẽ meũ sed vt impleat̄ sermo q̄ in lege eoꝝ scriptus est q̄ odio habuerũt me gratis

Sexta rubricella.

¶ Cũ autẽ venerit paraclitus quẽ ego mittã vobis a patre spũm veritatis q̄ a patre ꝓcedit ille testimoniũ ꝑhibebit de me ⁊ vos testimonium ꝑhibebitis quia ab initio mecũ estis. Hec locutus sum vobis vt nõ scãdalisemini. Absq; synagogis facient vos. sed venit hora vt omnis qui interficit vos arbitretur obsequiũ se ꝑstare deo. Et hec facient vobis quia nõ nouerũt patrẽ neq; me. sed hec locutus sum vobis vt cũ venerit hora eoꝝ reminiscamini q̄ ego dixi vobis. Hec autẽ vobis ab initio non dixi q̄ vobiscũ eram.

Septima rubricella.

¶ Et nũc vado ad eũ qui me misit ⁊ nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Sed quia hec locutus sum vobis tristicia impleuit cor vestrũ sed ego veritatem dico vobis. Expedit vobis vt ego vadã. Si enĩ nõ abiero paraclitus nõ veniet ad vos. si autẽ abiero mittã eũ ad vos. Et cũ venerit ille arguet mũdum de peccato. ⁊ de iusticia. et de iudicio. De peccato quidẽ q̄ non crediderunt in me. de iusticia vero q̄ ad patrem vado ⁊ iam nõ videbitis me. De iudicio autẽ quia princeps hui⁹ mũdi iam iudicatus ē. Adhuc multa habeo vobis dicere/ sed nõ potestis portare modo. Cũ autẽ venerit ille spũs veritatis docebit vos omnẽ veritatem. Non enĩ loquet̄ a semetipõ sed q̄cunq; audiet loquet̄ ⁊ que ventura sunt annũciabit vobis. Jlle me clarificabit q̄ de meo accipiet ⁊ annũciabit vobis.

Octaua rubricella.

¶ Modicũ ⁊ iã non videbitis me. ⁊ iterũ modicũ ⁊ videbitis me q̄ vado ad patrẽ. Dixerunt ergo ex discipulis ei⁹ adinuicẽ. Quid est hoc qđ dicit nobis modicũ ⁊ non videbitis me ⁊ iterum modicũ ⁊ videbitis me: q̄ vado ad patrẽ? Dicebat ergo qđ est hoc q̄ dicit nobis modicũ? Nesciam⁹ qđ loquit̄. Cognouit autẽ Jesus q̄ volebãt eũ interrogare ⁊ dixit eis. De hoc q̄ritis inter vos q̄ dixi modicũ ⁊ nõ videbitis me ⁊ iteꝝ modicũ ⁊ videbitis me. Amẽ amẽ dico vobis quia plorabitis ⁊ flebitis vos. mũdus autem gaudebit. vos autẽ cõtristabimini. sed tristicia vestra vertet̄ in gaudium. Mulier cum parit tristiciã habet q̄ venit hora eius. Cum autẽ peperit puerũ. iam nõ meminit pressure ꝓpter gaudiũ q̄ natus est homo in mundũ. Et vos igit̄ nũc quidẽ tristiciã habetis. Jterũ autẽ videbo vos ⁊ gaudebit cor vestrũ ⁊ gaudiũ vestrũ nemo tollet a vobis. Et in illo die non rogabitis quicquã.

Nona rubricella.

¶ Amen amen dico vobis si qđ petieritis patrẽ in nomine meo dabit vobis. Usq; mõ non petistis quicq̄ in nomine meo. Petite ⁊ accipietis vt gaudium vestrũ sit plenum. Hec in ꝓuerbijs locut⁹ sum vobis. Uenit enĩ hora cũ iam nõ in ꝓuerbijs loq̄r vobis sed palã de patre meo annũciabo vobis. Jllo die in nomine meo petetis. Et non dico vobis q̄ ego rogabo patrem de vobis. Jpse enĩ pater amat vos q̄ vos me amatis ⁊ credidistis q̄ a deo exiui. Exiui a patre ⁊ veni in mundũ. Iteꝝ relinquo mundũ ⁊ vado ad patrem. Dicũt ei discipuli eius. Ecce nũc palã loqueris ⁊ ꝓ

Decima rubricella.

uerbū nullū dicis. Nūc scimus quia scis omnia ⁊ non est opus tibi vt qs te interroget. In hoc cognouim⁹ q͛ a deo existi. R̄ñdit eis Jesus. Modo creditis. Ecce venit hora ⁊ iā venit vt dispergami vnusq͛sq3 in ꝓpria ⁊ me solū relinq̄tis. ⁊ nō sū3 solus q͛ pater mecū est. Hec locut⁹ sū3 vobis vt in me pacē habeatis. In mūdo ꝑssurā habebitis sed ɔfidite ego vici mūdū. ¶ Hec locutus est Jesus ⁊ subleuatis ī celū oculis dixit. Pater venit hora clarifica filium tuū3 vt fili⁹ tu⁹ clarificet te sicut dedisti ei ꝑtātez om̄is carnis vt om̄e qđ dedisti ei det eis vitā eternā. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū ⁊ quē misisti ihm xp̄m. Ego te clarificaui sup terrā. opus cōsummaui qđ dedisti mihi vt faciā. ⁊ nunc clarifica me tu pat̄ apud temetip̄m claritate quā habui priusq̄ mūdus esset apud te Manifestaui nomē tuū hoīb⁹ quos dedisti mihi de mūdo. Tui erāt ⁊ mihi eos dedisti ⁊ sermonē tuū seruauerūt ⁊ nūc ɔgnouerunt q͛ oīa q̄ dedisti mihi abs te sunt q͛ verba q̄ dedisti mihi dedi eis. ⁊ ipi acceperunt ⁊ cognouerūt vere q͛ a te exiui ⁊ crediderūt q͛ tu me misisti. Ego ꝓ eis rogo nō ꝓ mūdo rogo sed ꝓ his quos dedisti mihi q͛ tui sunt. Et mea oīa tua sunt ⁊ tua mea sunt ⁊ clarificat⁹ sum in eis. Et iam nō sū3 in mūdo ⁊ hi in mūdo sunt ⁊ ego ad te venio. P̄r sancte serua eos in noīe tuo q̄s dedisti mihi vt sint vnū sicut ⁊ nos. Cū esse3 cū eis ego seruabā eos in noīe tuo. q̄s dedisti mihi custodiui ⁊ nemo ex eis periit nisi filius ꝑditōis vt scp̄tura impleatur Nunc aūt ad te venio ⁊ hec loq͛ in mūdo vt habeāt gaudiū meū impletu3 in semetipsis. Ego dedi eis s̄monē tuū ⁊ mundus eos odio habuit q͛ nō sunt de mūdo sicut ⁊ ego nō sum de mūdo. Nō rogo vt tollas eos de mūdo sed vt serues eos a malo. De mundo nō sunt sicut ⁊ ego nō sum de mūdo. Sāctifica eos in veritate. s̄mo tu⁹ veritas est. sicut tu me misisti in mundū. ⁊ ego misi eos in mūdū ⁊ ego ꝓ ipis sāctifico me ip̄m vt sint ⁊ ipi sāctificati in veritate. Nō ꝓ his aūt rogo tantū. sed ⁊ ꝓ eis qui credituri sunt ꝑ verbum eo⁊ in me. vt oēs vnu3 sint. sicut et ego pater in te ⁊ tu in me. vt et ipi in nobis vnum sint. vt mundus credat q͛ tu me misisti. Et ego claritatē quā dedisti mihi. dedi eis. vt sint vnum sicut ⁊ nos vnu3 sumus. Ego in eis ⁊ tu in me vt sint cōsummati in vnu3 ⁊ cognoscat mundus q͛ tu me misisti. et dilexisti eos sicut et me dilexisti. Pater q̄s dedisti mihi volo vt vbi ego sum ⁊ illi sint mecū vt videāt claritatē meā quā dedisti mihi. q͛ dilexisti me ante cōstitutōe3 mūdi. Pater iuste mundus te nō cognouit. ego aūt cognoui ⁊ hi cognouerūt q͛ tu me misisti ⁊ notum feci eis nomen tuum vt dilectio. qua dilexisti me. in ipsis sit ⁊ ego in ipsis.

Undecima rubricella.

Duodecima rubricella.

De oratione Jesu et sua captione. M. xxvj. R. xiiij. L. xxij. J. xviij. Capitulum. cxlij.

b Ec. J. cum dixisset Jesus et. M. hymno. R. dicto exierunt in montem oliueti et. L. egressus ibat s̄m consuetudinē in montē oliua⁊ trans torrentē. J. cedron in villam: M. in prediū. R. cui nomen gethsemani. Secuti. L. sunt autē eu3 et discipuli eius. Sciebat J. et iudas q̄ tradebat eum locum. q͛ frequenter ɔuenerat iesus illuc cum discipulis suis et. M. dixit R. Sedete hic donec. M. vadā illuc. M. ⁊ orem: R. Et coassumpto. M. R. petro ⁊ duobus filijs zebedei cepit. M. cō tristari ⁊ mestus esse pauere. R. et tedere. Tūc. M. ait. R. ill'. Tristis est aīa mea vsq3 ad mortem. Sustinete hic ⁊ vigilate mecum et. L. ipe auulsus est ab eis quantū est iactus lapidis. Et ꝓgressus. M. R. pusillu3 procidit. M. in faciē suam sup. R. terrā ⁊ orabat vt si fieri posset trāsiret ab eo hora. Et dixit Abba p̄r omnia possibilia sunt tibi transfer hunc calicē a me. s3 nō qđ ego volo s3 qđ tu M i. M. pater si possibile est transeat a me calix iste. Uerūtamen nō sicut ego volo s3 sicut tu. Et venit ad discipl'os suos ⁊ M. inuenit. R. eos dormientes. et dixit petro sic. Symon. R. dormis. Nō. M. potuisti R. vna hora vigilare mecum? Uigilate ⁊ orate vt nō intretis in tentatōe3. Spiritus quidē3 promptus est caro autem infirma.

Potest intelligi q̄ christ⁹ bis ista dixit.

Iterū scdo abijt ⁊ orauit eundē sermonē dicēs. Pater. M. mi si nō pōt hic calix trāsire nisi bibā illū fiat volūtas tua. Et venit M. R. iterū ⁊ inuenit eos dormiētes Erāt enī oculi eorū grauati ⁊ ignorabant. R. qd rn̄derent ei. Et relictis. M. illis iterū abijt et orauit eundē sermonē. ⁊ positis L. genibus orabat dicēs. Pater si vis transfer calicem istū a me. Uerūtamē non mea sed tua volūtas fiat. Apparuit autē illi angelus de celo cōfortans eū Et factus in agonia prolixius orabat, ⁊ factus est sudor eius sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Et cū surrexisset ab oratione ⁊ venisset ad discipulos suos Inuenit eos dormiētes pre tristicia. ⁊ ait illis. Quid dormitis? Dormite iam. M. R. et requiescite. Sufficit. R. surgite. L. et orate ne intretis in tentationē. Ecce. M. appropinquabit. R. hora ⁊ filius hois tradet in man9 peccatorū. surgite eamus. Ecce q me tradet ppe est. Iudas. J. ergo cū accepisset cohortē a pontificibus ⁊ phariseis ministros venit illuc cū laternis ⁊ facibus ⁊ armis. et M. adhuc R. iesu loquēte. Ecce iudas scariothis vnus ex .xij. ⁊ cū eo turba multa cū gladijs ⁊ fustib9. missi. M. a principib9 sacerdotū ⁊ scribis. R. ⁊ seniorib9. M. R. populi. Dederat aūt traditor eis signū dicēs. Quēcūqz osculatus fuero ipse est tenete eū et ducite. R. caute et. L. antecedebat eos et appropinquauit iesu vt oscularet eū. Et. M. cū venisset. R. statī accessit ad eū ⁊ ait Rabbi. R. Aue. M. rabbi. ⁊. M. osculat9. R. eum. Dixit. M. ei iesus. Amice. Ad qd venisti? Iuda osculo filiū hois tradis Iesus J. itaqz sciēs oīa que ventura erāt sup eū processit ⁊ dixit eis. quē queritis? Rn̄derūt ei Iesum nazarenū dixit eis iesus ego sum. Stabat aūt ⁊ iudas qui tradidit eū cū ipsis Ut ergo dixit eis Iesus ego sum abierūt retrorsum et ceciderūt in terrā. Iterū ergo eos interrogauit Quē queritis? Illi aūt dixerūt Iesum nazarenū. Rn̄dit iesus. Dixi vobis quia ego sum Si ergo me queritis sinite hos abire. Ut impleret sermo quē dixit qz quos dedisti mihi nō per-

Probabile q fuit gabriel.

Intelligendum est posth iudas osculatus est iesum quia precesserat regressus ad turbā ad quos iesus processit.

vidi ex eis quēqz. Tūc. M. accesserūt ⁊ manus. M. R. iniecerūt in iesum ⁊ tenuerūt eū Uidētes. L. aūt hi qui cū ipso erant. quod futurū erat dixerūt ei: Dn̄e si percutim9 in gladio. Rn̄s aūt iesus ait. sinite vsqz huc Symon. M. R. ergo petr9 hn̄s gladiū eduxit eum ⁊ percussit pōtificis summi. R. sacerdotis seruū ⁊ abscidit auriculā ei9 dexterā. J. Erat autem nomē seruo malchus. Dixit ergo Iesus petro. Mitte gladium In vaginā. Calicē quē dedit mihi pater non vis vt bibam illū? Omnes. M. enī qui acceperint gladiū gladio peribūt. An putas qz nō possum rogare patrē meū ⁊ exhibebit mihi mō plusqz duodecim legiones angelorū Quō ergo implebunt scripture? Quia sic oportet fieri. Et. L. cū tetigisset auriculam eius sanauit eū. Dixit aūt iesus ad eos qui venerāt ad se principes sacerdotū ⁊ magistratus templi ⁊ seniores. Tāqz. M. L. ad R. latronē existis cū gladijs ⁊ fustibus cōprehēdere me. cū qtidie. L. fuerim vobiscū in templo ⁊ sedebam. M. docēs ⁊ nō. M. me. R. tenuistis. sed hec ē hora vestra ⁊ ptās tenebrarū Hoc M. autē. R. totum factū est vt ad implerentur scripture pphetarū. Tunc M. discipuli R. relicto eo omnes fugierunt. Adolescēs. R. autē quidam sequebat eū amictus sindone sup nudo et tenuerunt eum. Et ille relicta sindone nudus pfugit ab eis. Cohors. J. autē et tribunus ⁊ ministri iudeorum cōprehenderūt Iesum ⁊ tenētes. M. L. ligauerunt eū et adduxerūt eū ad Annā primū. Erat enim socer Cayphe qui erat pōtifex anni illius Erat autē Cayphas qui cōsiliū dederat iudeis quia expedit vnū hoiem mori pro populo: Et cōuenerūt. R. in vnū oēs sacerdotes scribe ⁊ pharisei ⁊ seniores.

Intelligendum est q non expectata responsione christi petrus percussit.

Superuenerant forte aliqui cum turba. vel postea vel ideo dicuntur principes venisse quia miserunt suos.

De missione iesu ad

Annā. Et pma negatōe petri. M. xxvi. R. xiiij. L. xxij. J. xviij. Ca. cxliij.

f Sequebat. J. aūt iesum Simō petrus ⁊ alius discipul9. Discipulus

aūt ille erat notus pontifici et introiuit in atrium principis cum iesu. Petrus aūt stabat ad ostium foris. Exiuit ergo alius discipulus qui erat notus pōtifici ꝛ dixit ostiarie ꝛ introduxit petrum. dixit ergo Petro ancilla ostiaria summi R. sacerdotis: cum vidisset Petrum calefacientem se L. sedentem ad lumen. Et M. tu cū iesu nazareno R. galyleo eras. Nunquid J. et tu ex discipulis es homis istius? Et hic. L. cum illo erat At. M. ille R. negauit. L. illum coram omnibus dicens. Mulier. L. nō noui illum. Non. J. sum neqꝫ R. scio. neqꝫ noui quid dicas. Stabant. J. aūt serui ꝛ ministri ad prunas quia frigus erat ꝛ calefaciebant se. Erat aūt cum eis ꝛ Petrus stans et calefaciēs se. Et R. exiuit foras ante atriū ꝛ gallus cātauit. Pontifex. J. ergo interrogauit iesum de discipulis et de doctrina eius. Respōdit ei iesus. Ego palam locutus sū mundo ego semper docui in synagoga ꝛ in templo q̄ omnes iudei cōueniunt ꝛ in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas. Interroga eos qui audierūt q̄ locutus sum ipsis. Ecce hi sciūt qd dixerīt ego. Hec cū dixisset vnus assistēs ministrorū dedit alapā iesu dicēs. Sic rn̄des pōtifici? Rn̄dit ei ihs. Si male locutus sum testimoniū phibe d̄ malo. si autē bn̄ qd me cedis? Et misit eū annas ligatū ad Cayphan pontificē.

Quāuis diuersi diuersimode videāt loqui de mō concordandi triplicē negationē petri ita vt Aug. sentire videat̄ tn̄ fuisse in domo anne. Ipse nihilominꝰ vel aliū nō intendūt p̄iudicare pbabiliori mō dicendū si ex textu possit elici sicut esse videt̄ modus hic cōtentus iudicet lector.

De missione iesu ad caypham. M. xxvj. R. xiiij. L. xxij. J. xviij. Capitulum. cxliiij.

a T. M. illi tenētes Jesum duxerūt illū ad cayphā principē sacerdotū vbi scribe seniores ꝛ pharisei cōuenerāt. Petrus. M. R. aūt sequebat̄ eū alonge vsqꝫ in atriū principis sacerdotū. Et ingressus intro sedebat cū ministris vt. M. videret finē. Accenso. L. aūt igne in medio atrio ꝛ circūsedētibus illis. erat Petrus in medio eorū ꝛ calefaciebat se ad ignē. Principes aūt sacerdotū ꝛ omne cōsiliū querebāt falsum cōtra iesum testimoniū vt eū morti traderēt ꝛ nō inueniebant cū multi falsi testes accessissent et. R. cōuenientia testimonia nō erāt. Nouissime. M. autē venerūt duo falsi testes ꝛ. R. falsum testimoniū ferebāt aduersus eū dicentes. Qm̄ nos audiuimus eū dicentē. Ego dissoluam tēplū hoc manufactū et post triduum aliud nō manufactū edificabo. Hic M. dixit possū destruere tēplū dei ꝛ post triduū reedificare illud. Et R. nō erat cōueniēs testimoniū illoꝝ. Et exurgēs sūmus sacerdos in mediū interrogauit iesum dicens. Nō rn̄des quicq̄ ad ea q̄ tibi obiciūtur ab his? Ille aūt tacebat ꝛ nihil rn̄dit Rursus sūmus sacerdos interrogauit eū et dixit ei. Adiuro M. te p deū viuū vt dicas nobis si es xp̄us filius dei bn̄dicti. R. Dixit illi iesus. Tu dixisti. Ego. R. sum. Veruntn̄ M. dico vobis amodo videbitis M. R. filiū hoīs sedentē a dextris virtutis dei ꝛ veniētē in nubibus celi. Tūc princeps sacerdotū scidit vestimēta sua dicens Blasphemauit. qd adhuc egemus testibꝰ et desiderāmꝰ. R. testes. Ecce M. nūc R. audistis blasphemiā. qd vob̄ videt̄? Qui R. oēs. M. rn̄dēnauerūt eū reū eē mortis. Et L. viri q̄ tenebāt eū illudebāt ei. Tunc M. expuerūt. R. L. in faciē eius ꝛ velauerūt L. eū cedētes. L. eū colaphis. R. ꝛ. L. interrogauerūt. M. eū dicētes pphetisa nobis xp̄e q̄s est q̄ te pcussit? Et R. ministri aū alapis cedebāt ꝛ alia mlta blasphemātes dicebāt in eum.

Difficultas ꝓuenit in hoc passu q: tres euāgeliste nō loquūt̄ de anna iō videnł cōprehendere factū anne cū facto cayphe vt i prima negatione petri q̄ hic pōit cū duabus aliis

De scda et tercia negatōne Petri. M. xxvj. R. xiiij. L. xxij. J. xviij. Capitulum. cxlv.

e Xeunte. M. aūt Petro ianuā rursus R. cū vidisset illū alia. M. ancilla. R. cepit dicere circūstātibus

Glosa Intelligēdū

Quia hic ex illis e. Hic. M. erat cũ iesu nazareno. Et. L. post pusillũ alius vidẽs eũ dixit. Et tu de illis es. Erat. J. aũt Symon petrus stãs et calefaciẽs se. Dixerũt ergo ei. Nũquid ꝛ tu ex discipulis eius es? Et iterũ negauit cũ iuramẽto q2 nõ noui hoiem. Et. M. post. R. pusillũ intervallo. L. q̃si hore vnius rursus. M. R. qui astabant dicebãt petro. Ue[illegible] ex illis es. Nam ꝛ galyleus es ꝛ loquela. M. tua manifestum te facit. Dixit. J. vnus ex seruis pontificis cognatus eius cuius Petrus abscidit auriculam. None ego te vidi in horto cum illo? ille. R. autẽ cepit anathematisare detestari. M. ꝛ iurare. M. R. quia. R. nescio hominez istum quem dicitis. Et continuo. L. adhuc eo loquente iterum. R. gallus. M. R. cantauit. L. J. Et. L. conuersus dñs respexit petrum. Et. M. recordatus. L. R. est Petrus verbi domini sicut dixerat q̃ priusq̃ gallus cantet bis. R. ter me negabis. Et egressus foras fleuit amare.

q̃ in qualibet negatõe petri multe persone locute sunt sicut fuit in tumultu. ꝛ q̃ petrus nũc erit nunc rediit vt turbatus. nõ cõsiderãs q̃d diceret aut ageret p̃ timore ꝛ nunc stabat nunc sedebat. Põt etiã intelligi tres esse ĩ nocte gallicantus circa mediã noctẽ. circa terciã. circa aurorã. nõ aũt videt̃ q̃ iesus ꝛ Petrus mãserũt in domo anne vel ad scẽm aut terciũ gallicãtũ. Et forte ẽt petrus ĩ prĩa negatione ter negauit anteq̃ gall9 cãtaret. q2 non negat euãgeliũ pl'es q̃ tres fuisse negatões.

De tercia cõ

uẽtõe seniorũ ꝛ traditiõe iesu pylato. M. xxvij. R. xiiij. et. xv. L. xxij. et. xxiij. J. xviij. et. xix. Capitm. xlvj.

[illegible] Ane. M. aũt facto vt factus. L. est dies cõsiliũ. M. inierunt oẽs principes sacerdotũ ꝛ seniores ppli aduersus iesum vt eũ morti traderẽt. Et adduxerunt. L. eum in cõsiliũ suum dicẽtes. Si tu es xpo dic nobis. Et ait illis. Si dixero vobis non creditis mihi. si autez et interrogauero

Prima rubricella.

Intelligẽdũ est q̃ bis conuenerũt in domũ cayphe reseruato ibidez et a seruis custodito nõ sine cõtumeliis

non respondebitis mihi neq3 dimittetis. Ex hoc autez erit filius hominis sedens a dextris virtutis dei. Dixerũt aũt omnes. Tu ergo es filius dei? Qui ait. Uos dicitis q2 ego sum. At illi dixerunt. Quid adhuc desideramus testimonium. ipsi eñ audiuimus de ore eius. Et surgens omis multitudo eorũ ꝛ. R. vincientes. M. Jesum duxerunt illũ ad Pylatum a caypha in p̃torium. Erat aũt mane ꝛ ipsi non introierunt in p̃torium vt nõ contaminarentur sed manducarẽt pascha. Exiuit ergo ad eos Pylat9 foras ꝛ vinctum. M. adduxerũt et tradiderunt pontio Pylato p̃sidi. ¶ Tunc videns q̃ eũ tradidit q̃ dãnatus esset penitentia ductus retulit. xxx. argenteos principibus sacerdotum ꝛ senioribus ppli dicẽs Peccaui tradens sanguinem iustum. At illi dixerũt. Quid ad nos? Tu videris. Et p̃iectis in templo argẽteis recessit ꝛ abiẽs laqueo se suspendit. Principes autẽ sacerdotum acceptis argẽteis dixerũt. Non licet mittere eos in carbonam q2 p̃cium sanguinis est. Consilio aũt inito emerũt ex illis agrum figuli in sepulturam p̃egrinoꝝ. P̃pter hoc vocat9 est ager ille acheldemach hoc est ager sanguinis vsq3 in hodiernum diem. Tunc adimpletum est quod dictuz est p' Hieremiam p̃phetam dicentẽ. Et acceperunt. xxx. argenteos p̃cium appreciati quod appreciauerunt a filiis isrl' ꝛ dederũt eos in agrũ figuli sicut constituit mihi dominus. Jesus autem stetit ante p̃sidem. Et. J. dixit p̃ses. Quam accusationem affertis aduersus hominez hunc? Responderunt ꝛ dixerunt ei. Si non esset malefactor non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pylatus. Accipite euz vos ꝛ s'm legem vestram iudicate euz

ẽt flagellis.

Litera Angl'bz ad cayphã sed hec est de nocte l3 solacet suã vide.

Antecẽdẽs est mlt'plex accẽptio pasche vide in postillis Secũda rubricella.

Tercia rubricella.

Quãuis hec prophecia sic magis [illegible] zacharia. nihil ominus venit in mentẽ hieremie propter aliquã similitudinẽ quorundã verborum hic positorũ cũ verbis suis ꝛ s̃ curauit mu-

Dixerũt ergo iudei. Nobis
non licet interficere quemq̃
vt sermo iesu impleret̃ quez
dixit significans qua morte
esset moriturus. Ceperunt
L.xxij. autem illum accusa-
re dicentes. Hunc inueni-
mus subuertẽtem gentẽ no
stram. ꝛ phibentem tributa
dari cesari et dicentẽ se xp̃m
regem esse. Pylatus ergo in

tare. qm̃ oẽs
pphete vno
spũ locuti sũt
tanq̃ si vnus
scriptor diuer
sis calamis
cõscriberet ea
dez scriptura
videret̃. vide
in postillis.

terrogauit eum dicens. Tu es rex iudeo-
rum? At ille respondens ait. Tu dixisti.
Ait autem pylatus ad principes sacerdo-
tum ꝛ turbas. Nihil inuenio cause in hoc
hoĩe. At illi inualescebãt dicentes. Com-
mouit populum docens p vniuersam iu-
deam incipiens a galylea vsq; huc. Pyla-
tus aũt audiens galyleam. Interrogauit
si homo galyleus esset. Et vt cognouit q̃
de herodis potestate esset remisit eum ad
herodem qui ꝛ ipse hierosolimis erat illis
diebus. ¶ Herodes autem viso iesu gaui
sus est valde. Erat enĩ ex mł
to tempore cupiens videre
euz eo q̃ audierat multa de
illo. Et sperabat signum ali

Quarta rubri
cella.

quod ab eo videre fieri. Interrogabat er-
go illum multis sermonibus. At ipse ni-
hil illi respõdebat. Stabant etiã principes
sacerdotum ꝛ scribe constanter accusantes
eum. Spreuit aũt illum herodes cum ex-
ercitu suo ꝛ illusit indutum veste alba ꝛ re
misit ad Pylatum. Et facti sunt amici he
rodes ꝛ Pylatus in ipsa die. Nam antea
inimici erant adinuicẽ. Pylatus aũt cõuo
catis principibus sacerdotum ꝛ magistra-
tibus ꝛ plebe dixit ad illos. Obtulistis mi
hi hoĩem hunc quasi auertentẽ pplm. Et
ecce ego coram vobis interrogãs nullam
causam inuenio in hoĩe isto ex his in qui
bus eũ accusatis sed nec herodes? Nam
remisi vos ad illũ ꝛ ecce nihil dignũ mor-
te actum est ei. Intrauit ergo iterum in p̃-
torium pylatus. ꝛ vocauit iesum ꝛ dixit ei
Tu es rex iudeorum? Respondit Jesus
A temetipso hoc dicis. An alij tibi dixerũt
de me. Rñdit pylatus. Numquid iudeus
ego sum? Gens tua ꝛ pontifices tradide-
rũt te mihi, quid fecisti? Rñdit iesus. Re-
gnum meum non est de hoc mũdo. Si ex
hoc mundo esset regnũ meũ ministri mei
vtiq; decertarẽt vt n̄ traderer iudeis. Nũc
aũt regnũ meũ nõ est hinc. Dixit itaq; Py
latus. Ergo rex es tu? Rñdit ihesus. Tu
dicis, quia rex sum ego. Ego i hoc natus
sum ꝛ ad hoc veni in mundũ vt testimoni
um phibeaz veritati. Ois qui ex veritate
est audit vocẽ meã. Dixit ei Pylat⁹. Quid
est veritas? Et cum hoc dixisset ad iudeos
iterũ exiuit ꝛ dixit eis. Ego nullã cãm in-
uenio in eo. Est autẽ cõsuetudo vobis vt
vnũ dimittam vobis in pa
scha. vultis ergo dimittam
vobis regẽ iudeorum. Cla
mauerũt rursum oẽs dicen-

Quinta rubri
cella.

tes. Non hunc/ sed barrabã. Erat aũt bar-
rabas latro/ qui. L. xxiij. erat ppter seditio-
nẽ quandã factã in ciuitate ꝛ homicidium
missus in carcerẽ. Iterũ ergo pylatus lo-
cutus est ad illos volẽs dimittere Jesum
At illi succlamabãt dicẽtes. Crucifige cru
cifige illũ. Ille autem tercio dixit ad illos.
Quid enĩ mali fecit ille? Nullã cãm mor-
tis inuenio in eo. Corripiã
ergo illũ ꝛ dimittã. ¶ Tũc
J. xix. ergo pylatus apphen
dit iesum ꝛ flagellauit ꝛ mi-
lites plectentes coronam de
spinis imposuerunt capiti
eius ꝛ purpura circumdede
runt eum ꝛ veniebãt ad eũ/
et dicebant. Aue rex iudeo-
rum ꝛ dabãt ei alapas. Exi
it iterum Pylatus foras et
dixit eis. Ecce adduco eum
vobis foras vt cognoscatis
quia in eo nullam causam
inuenio. Exijt ergo ihesus
portans coronam spineam
et purpureum vestimẽtum
et dicit eis. Ecce hõ. Cum
ergo vidissent eum pontifi-
ces ꝛ ministri clamabant di
centes. Crucifige crucifige

Sexta rubri
cella.

Glosa
Videnẽ etiã
plẽs fuisse fla
gellatões xp̃i
vt ista q̃ facta
est ad satisfaci
endũ iudeis.
veluti quedã
primo altera
vero iuxta lẽ-
gem romano-
rũ sm̃ q̃ pri-
us flagellaba
tur occidẽd⁹.
Septima ru-
bricella.

eũ. Dicit eis Pylatus. Accipite eũ vos ꝛ
crucifigite. Ego enĩ nõ inuenio in eo cãm
Rñderunt ei iudei. Nos legẽ habemus ꝛ
sm legem debet mori q̃ filium dei se fecit
Cum ergo audisset pylatus hũc sermonẽ

magis timuit. ¶ Et ingressus est iterū in pretorium et dicit ad iesum. Unde es tu? Jesus aūt rn̄sum nō dedit ei. Dicit [redacted] Pylatus. mihi nō loqueris. Nescis q̄r ptātem habeo crucifigere te et potestatem habeo dimittere te? Respōdit iesus. Non haberes ptātem aduersus me vllā nisi tibi esset datum desuper. ppterea qui me tradidit tibi maius pctm̄ habz. Et exinde querebat pylatus dimittere eum. Judei aūt clamabāt dicentes. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris. Omnis enī qui se regē facit contradicit cesari. Pylatus ergo cum audisset hos sermones adduxit foras iesum et sedit p tribunali in loco qui dr̄ licostratus hebraice autē gabatha vel golgatha. Erat aūt pasceue pasce hora q̄si sexta. Et dicit iudeis. Ecce rex vester. Illi autē clamabant. Tolle tolle crucifige eū. Dicit ei pylatus. Regē vestruz crucifigā? Rn̄derunt pontifices. Non habemus regez nisi cesarē. Et. R. xv. accusabāt eū summi sacerdotes in multis et seniores. M. ppl'i et nihil rn̄dit. Pylatus. R. aūt rursus interrogauit euz dicens. Non rn̄des quicq̄. vides in quātis te accusant. Jesus aūt amplius nihil respondit. Ita vt miraret̄ Pylatus p̄ses. M. vehemēter.

Probabile ē iesum crucifixum inter terciam et sextam horā. et quia mediū participat extrema. Marcus posuit terciam. Alii sextā vel quasi sextam. Intelligēdū est multa fuisse facta et dicta et per pylatum et iudeos quorū aliqua narrat euangelista alter alia et aliq̄ talia q̄ videt̄ esse similima sicut posse potuerunt.

Octaua rubricella.

Per. R. xv. diē aūt festū solebat dimittere illis vnum ex vinctis quēcunq̄ petissent. Erat aūt qui dicebat̄ barrabas qui cū sediciosis vinctus erat qui in seditione fecerat homicidiū. Et cum ascēdisset turba cepit rogare sicut semp faciebat illis. Congregatis. M. ergo illis dixit Pylatus. Quē vultis dimittā vobis Barrabā. an iesum qui dr̄ xp̄us. Sciebat enī q̄ p inuidiā tradidissent eū summi. R. sacerdotes. ¶ Sedente M. aūt eo p tribunali. misit ad eū vxor eius dicēs. Nihil tibi et iusto illi. multa enī

Nona rubricella.

passa sum hodie p visū ppter eū. ¶ Pri-pes aūt sacerdotū et seniores psuaserūt pplis et pcitauerūt. R. turbā vt. M. peterēt barrabā iesū vo pderēt. Rn̄dēs aūt p̄ses ait illis. Quē vultis vobis d duobus dimitti? At illi dixerūt Barrabā. Dicit illis pylatus. Quid ergo faciā de iesu qui dicit̄ xp̄s? Dicūt oēs crucifigat̄. Ait illis p̄ses. Quid enī mali fecit? At illi magis clamabant dicētes crucifigat̄. ¶ Uidens aūt Pylatus q̄ nihil pficeret/sed magis tumultus fieret accepta aqua lauit manus corā populo dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius vos videritis. Et respōdēs vniuersus ppl's dicens. Sanguis eius super nos et sup filios nostros. Adiudicauit L. xxiii. fieri petitionē eorum. Tunc. M. dimisit illis barrabā iesum autē flagellatū tradidit eis vt crucifigeret̄.

Decima rubricella.

Tunc milites presidis suscipientes iesum in ptorio congregauerūt ad eum vniuersam cohortē et exuentes euz clamidem coccineā circumdederunt ei. Et plectētes coronā de spinis posuerūt sup caput eius et arundinē in dextera eius et genuflexo ante eum illudebāt dicentes. Aue rex iudeorum. Et expuentes in eum acceperunt arundinem et percutiebant caput eius. Et postq̄ illuserunt et exuerunt clamidem et induerunt vestimētis eius et duxerunt eum vt crucifigeret̄. Pylatus. R. aūt volens populo satisfacere dimisit illis Barrabam/et tradidit eis iesum flagellis cesum vt crucifigeretur. Milites aūt duxerunt iesum intro in atrium pretorij et cōuocant totam cohortem et induunt purpura et imponunt [redacted] plectentes coronā spineam/et ceperunt salutare eum dicētes. Aue rex iudeorum. Et pcutiebant caput eius arundine et conspuebāt eum/et ponētes genua adorabant eum. Et postq̄ illuserunt ei exuerunt illum purpura/et induerunt illū vestimentis suis.

Undecima rubricella.

Hec flagellatio videt̄ eadem cum p̄cedenti.

De deductione iesu

ad crucē et eius crucifixione. M. xxvij. R. xv. L. xxiij. J. xix.

Capitulum clxvij.

Susceperunt J. aũt iesum ⁊ eduxerunt eum ⁊ baiulãs sibi crucem. exiuit in eum qui dicit caluarie locus hebraice golgatha. Et cum ducerent eum Apprehenderũt Symonem quendã cyrenensem venientẽ de villa. patrẽ. R. alexandri [illegible] rufi. Hunc. M. angariauerũt vt tolleret crucẽ eius. Et L. imposuerũt illi crucẽ portare post iesum. Sequebat autẽ illum turba multa ppli ⁊ mulierũ q̃ plangebant et lamentabant eum. Conuersus aũt ad illas iesus dixit. Filie hierl'm nolite flere super me sed sup vos ipsas flete ⁊ sup filios vestros. Qm̃ ecce venient dies in quibus dicent. Beate steriles ⁊ ventres que nõ genuerunt ⁊ vbera q̃ nõ lactauerũt. Tunc incipient dicere montibus cadite sup nos et collibus coopite nos. q2 si in viridi ligno hoc faciunt in arido quid fiet? Ducebant aũt ⁊ alij duo nequã cum eo vt interficerẽtur. Et M. venerunt in locum qui dicitur golgatha qd est caluarie locus. Et dederunt ei vinum mirratũ. M. R. bibere M. cum felle mixtum ⁊ cum gustasset noluit bibere: ⁊ non R. accepit. Ibi L. crucifixerunt eum ⁊ latrones vnũ a dextris ⁊ alterũ a sinistris hinc J. ⁊ hinc mediũ aũt iesum Et R. impleta est scriptura q̃ dicit. Et cũ impijs deputatus est. Jesus L. autẽ dicebat. Pater dimitte illis. Non enim sciunt quid faciunt. Scripsit J. aũt ⁊ pylatus L. titulum cause. R. eius ⁊ posuit sup crucẽ sup caput. M. eius. Erat L. aũt superscriptio scripta sup illũ lr̃is grecis latinis ⁊ hebraicis. Hic M. est Jesus nazarenus L. rex M. R. iudeorũ. L. J. Hunc. L. ergo titulum multi legerunt iudeorũ q2 ppe ciuitatem erat locus vbi crucifixus est iesus et erat hebraice grece ⁊ latine scriptum. Dicebant ergo pylato pontifices iudeorũ. Noli scribere rex iudeorũ. sed q2 ipse dixit rex sum iudeorũ. Rñdit pylatus qd scripsi scripsi. Milites ergo cum crucifixissent eũ acceperunt vestimẽta eius ⁊ fecerunt quatuor partes vnicuiq3 militi partem ⁊ tunicam Erat aũt tunica inconsutilis desup contexta p totum. Dixerunt ergo adinuicẽ. Nõ scindamus eã sed sortiamur de [illegible] cuius sit. Ut scriptura impleret dicens. Partiti sunt vestimenta mea sibi ⁊ in vestem meã miserũt sortem. Et milites quidem hec fecerunt. Erat autem hora tercia ⁊ crucifixerunt eum.

Hic datũ est vel hic est preoccupatio P. M. R. et L.

De irrisione Jesu in cruce ⁊ de verbis eius ⁊ signis post mortẽ

Math. xxvij. R. xv. L. xxiij. ⁊ J. xix.

Capitulum clxviij.

Pretereuntes aũt blasphemabãt eum mouentes capita sua / et dicẽtes. Vach qui destruis templum dei ⁊ in triduo illud reedificas. salua teipsũ si filius dei es descende de cruce. Similiter ⁊ principes sacerdotum illudẽtes ad alterutrum cum scribis ⁊ senioribus dicebãt. Alios saluos fecit seipsũ non põt saluum facere. Si rex israel est / descendat nunc de cruce ⁊ credimus ei. Confidit in deo liberet eum si vult. dixit eñ q2 filius dei sum. Idipsum aũt et latrones qui crucifixi erãt cum eo improperabant ei ⁊ cõuiciabant. R. ⁊ L. stabat pplš expectans ⁊ deridebãt illũ pricipes cum eis dicentes. Alios saluos fecit seipsum saluum faciat si hic est xp̃s dei electus. Illudebant aũt ei et milites accedentes et acetũ offerẽtes illi ⁊ dicẽtes. Si [illegible] es rex iudeorũ saluũ te fac. Unus aũt ex his qui pendebãt latronibus blasphemabat eũ dicens. Si tu es xp̃s saluũ fac teipm̃ ⁊ nos. Rñdẽs aũt alter increpabat eũ dicẽs. Neq3 [illegible] times deũ. q2 in eadẽ dãnatiõe es. ⁊ nos quidẽ iuste nam digna factis recipimus. hic vo nihil mali gessit. Et dicebat ad Jesum. Dñe memẽto mei dum veneris [illegible] regnũ tuũ. Et dixit illi iesus. Amen dico tibi hodie mecũ eris in padiso. Erat aũt fere hora sexta. Stabat J. aũt iuxta crucẽ iesu Maria mater eius et soror matris eius maria cleophe ⁊ maria magdalene. Cum vidisset ergo iesus matrẽ ⁊ discipulũ quem

Ultra glo. pã dictã videat. Augu. qui refert hoc dictũ. R. ad crucifixionẽ linguarũ ⁊ ita ponit hic per recapitulationem.

Potuit sic fuisse in principio sed vnus cõuersus ẽ. Uel est modus loquẽdi quo factũ vnius refert ad plẽs.

diligebat. dixit matri sue. M. Mulier ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo. Ecce mr̄ tua. ⁊ ex illa hora accepit eã discipulus in sua. A. M. sexta. R. L. aūt hora tenebre facte sunt sup̱ vniuersã terrã vsq; ad horam nonã obscuratus est sol. Et. M. circa. R. horã nonã exclamauit iesus voce magna/ dicēs. Heli heli lamazabathani. Hoc est deus meus deus meus vt qd dereliquisti me? quidã aūt illic stãtes ⁊ audiētes dicebant. Heliã vocat iste. Et cõtinuo currēs vnus ex eis acceptã spongiã impleuit aceto ⁊ imposuit arundini et dabat ei bibere. Ceteri vo dicebãt. Sine; videamus an veniat Helias liberãs eū. Postea sciēs iesus q; iam oĩa cõsummata sunt vt cõsummaret scriptura dixit. Sitio. Uas ergo positū erat aceto plenū. Illi aūt spongiã aceto plenã isopo circūponētes obtulerūt ori eius. Cū ḡ accepisset ih̄s acetū dixit ꝯsūmatū ē. Et L. clamãs voce magna iesus ait. pr̄ in man⁹ tuas ꝯmēdo spm̄ meū. ⁊ hec dicens expirauit. R. L. ⁊ inclinato. J. capite tradidit ⁊ emisit. M. spm̄. Et M. ecce. R. velū tēpli scissum est in duas ptes a sūmo vsq; deorsum. Et M. terra mota ē ⁊ petre scisse ⁊ monumēta apta sunt. Et multa corpa sctõꝝ q̄ dormierãt resurrexerūt. Et exeūtes de monumētis post resurrectionē ei⁹ venerūt in ciuitatē sanctã ⁊ apparuerūt multis. Centurio. M. R. L. aūt ⁊ q̄ cū eo erãt custodiētes iesum. viso terremotu ⁊ his q̄ fiebãt et q; sic clamãs expirasset timuerūt valde. Dicētes. Uere filius dei erat iste. Et glorificauit L. deū centurio dicēs/ Uere hic hõ iustus erat ⁊ oĩs turba coꝝ qui sil' aderant ad spectaculū istud ⁊ videbãt q̄ fiebãt percutiētes pectora sua reuertebãt. Stabãt aūt oēs noti ei⁹ alonge. Erãt M. aūt. R. ⁊ ibi mulieres delõge aspiciētes. Inter q̄s erat maria magdalene ⁊ maria iacobi minoris et ioseph mr̄ ⁊ salome ⁊ mater filioꝝ zebedei. Et cū essent in galylea sequebant eū ⁊ ministrabãt ei ⁊ alie multe q̄ sil' ascenderãt cum eo hierosolimã.

Dubiū ē an in mõ vel die resurrectõis resurrexerint, et si rursus obdierunt vide doct.

De sepultura domini. M. xxvij. R. xv. L. xxiij. J. xix.

Capitulum cxlix.

i Iudei L. ergo qm̄ parasceue erat vt nõ remanerēt in cruce corpa sabbato. Erat eñ magn⁹ dies ille sabbati. rogauerūt pylatū vt frãgerēt crura coꝝ et tollerent. Uenerūt ergo milites ⁊ primi q̄dē fregerãt crura ⁊ alterius q̄ crucifixus ē cū eo. Ad iesum aūt cū venissent viderūt eū iam mortuū nõ fregerūt ei⁹ crura. sꝫ vn⁹ militū lancea latus eius aperuit ⁊ cõtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Et q̄ vidit testimoniū ꝑhibuit ⁊ verū est testimoniū ei⁹. Et ille scit q; vera dicit vt ⁊ vos credatis. Facta sunt eñ hec vt scriptura impleret. Os nõ ꝯminuetis ex eo. Et iterū alia scriptura dicit. Uidebūt in quē trãsfixerūt. Cū M. sero. R. aūt factū eēt q; R. erat pasceue qd̄ ē añ sabbatū. Uenit M. quidã hõ diues ab arimathia noĩe ioseph nobilis R. decurio Uir L. bonus ⁊ iustus. Hic nõ ꝯsenserat consilio ⁊ actibus coꝝ q̄ expectabat/ ⁊ ipse regnū dei. Et M. discipulus J. erat iesu. occultus L. aūt ꝓpter metū iudeoꝝ. Et audacter introiuit ad pylatū ⁊ petijt corpus iesu. Pylatus autē mirabat si iam obijsset. Et accersito centurione interrogauit eū si iam mortuus esset ⁊ cū cognouisset a cēturione donauit ⁊ iussit M. reddi corp⁹ iesu. Joseph aūt mercatus sindonē ⁊ deponēs eū inuoluit sindone mūda M. Uenit J. aūt ⁊ nycodemus q̄ venerat ad iesū nocte primū ferēs mixturã mirrhe ⁊ aloes libras q̄si centū. Acceperūt ergo corpus iesu ⁊ ligauerūt lintheis illud cū aromatib⁹ sicut mos ē iudeis sepelire. Erat aūt in loco vbi crucifixus ē ortus ⁊ in orto monumētū nouū. Et M. posuit eū ioseph in monumēto suo nouo qd̄ excidit in petra in. L. J. q̄ n ondū q̄sq; posit⁹ fuerat. Ibi ergo R. ꝓpter parasceuē iudeoꝝ q; iuxta erat monumentū posuerūt iesum. Et aduoluit. M. ioseph saxū magnum ad ostiū monumēti ⁊ abijt maria R. aūt magdalene ⁊ maria Joseph aspiciebãt vbi ponerēt sedētes M. ꝯ sepulcrū. Et L. dies erat pasceues ⁊ sabbatū illucescebat. Subsecute aūt mulieres q̄ cū ipso venerūt de galylea viderūt monumētū et quēadmodū erat positū corp⁹ ei⁹. Et reuertētes parauerūt aromata ⁊ vnguēta ⁊ sab.

dato qd̄ siluerūt ꝑm mādatū. Altera M
aūt die q̄ ē post pasceuē. Cōuenerūt pnci-
pes sacerdotū ꝛ pharisei ad pylatū dicētes
Dn̄e recordati sumus qꝛ seductor ille dixit
adhuc viuēs pᵒ tres dies resurgā. Iube ḡ
custodiri sepulcrū vsqꝫ in diē tercium. Ne
forte veniāt discipuli eiᵒ ꝛ furēt eū ꝛ dicāt
plebi surrexit a mortuis. Et erit nouissimᵒ
error peior pore. Ait illis pylatus. Habe-
tis custodiā ite custodite sicut scitis. Illi
aūt abeuntes munierūt sepulcrū signātes
lapidē cum custodibus.

De resurrectiōe dn̄i

p totū. Et cōtinet mltas rubricellas ꝓ mlᵗ
titudīe gestoꝝ. M. xxviij. R. xvj. L. xxiiij.
et. J. xx. ꝛ. xxj. Caplm cl.

[V]Espe. M. aūt sabbati q̄ lucescit in
pma sabbati venit maria magdale
na ꝛ altera maria videre sepulcrū.
Et ecce terremotᵒ factus ē magnᵒ/Angelᵒ
aūt dn̄i descēdit de celo. Et accedēs reuol
uit lapidē ꝛ sedebat sup eū. Erat aūt aspe-
ctus eiᵒ sicut fulgur ꝛ vestimēta eiᵒ sicut nix
Pre timore aūt eiᵒ exterriti sūt custodes et
facti sunt velut mortui. ¶ Et R. cū trāsisset
sabbatū maria magdalena
et Maria iacobi et salome
emerūt aromata vt venien-
tes vngerēt iesū. Et valde

Prima rubricella.

mane vna sabbatoꝝ veniūt ad monumen
tū orto iā sole. Et dicebāt adinuicē. Quis
reuoluet nobis lapidē ab ostio monumē-
ti? Et respiciētes viderūt reuolutū lapidē
Erat quippe magnᵒ valde. Rn̄dēs M. āt
angelᵒ dixit mulieribᵒ. Nolite timere vos
scio enī q̄ iesū q̄ crucifixus ē q̄ritis nō est
hic surrexit enī sicut dixit. Et introeuntes
R. in monumētū viderūt iuuenē sedētē in
dextris coopertū stola candida/ꝛ obstupue-
rūt. q̄ dicit illis. Nolite expauescere iesū q̄-
ritis nazarenū crucifixū. Nō ē hic. Ecce lo
cus vbi posuerūt eū. sꝫ ite. dicite discipulis
eiᵒ ꝛ petro. qꝛ p̄cedet vos ī galyleā ibi eū vi
debitis sicut dixit vobis. Et L. factū ē dū
mēte eēnt cōsternate de isto. Ecce duo viri
steterūt secᵒ illas ī veste ful-
genti. Cū aūt timerēt ꝛ decli
narēt vultū in terrā dixerūt
ad illas. Quid q̄ritis viuētē

Angeli erāt vel illi de q̄bᵒ priᵒ vel alii.

cū mortuis? Nō ē hic sꝫ sur
rexit. Recordamini q̄liter lo
cutus ē vobis cū adhuc ī ga
lylea eēt dicēs qꝛ oportet filiū
hoīs tradi ī manᵒ hoīm pec
catoꝝ ꝛ crucifigi ꝛ tercia die

ꝛ b[?]ndo est cognitio de mō sepulcri et figura eius. vide in postill.

resurgere. Et recordate sūt verboꝝ eiᵒ. At
ille exeūtes fugierūt de monumēto. Inua
serat eas ēī tremor ꝛ pauor ꝛ nemī qcq̄
dixerūt. timebāt ēī. ¶ Una. J. xx. āt sabbati
maria magdalene venit ma
ne cū adhuc tenebre eēnt ad
monumētū. Et vidit reuo
lutū lapidē a monumento.
Cucurrit ergo ꝛ venit ad sy
monē petrū ꝛ ad aliū disci-
pulū quē diligebat ihs ꝛ di
xit eis. Tulerūt dn̄m meū ꝛ
nescio vbi posuerūt eū. Exi
uit ergo petrus ꝛ ille aliᵒ dis
cipulus quē diligebat ihs
et venerūt ad monumentū
Currebāt ergo duo sil̄ ꝛ ille
aliᵒ discipulus p̄cucurrit ci
tius petro ꝛ venit pmus ad
monumentū. Et cū se incli
nasset vidit lintheamina po
sita nō tn̄ introiuit. Venit ḡ
Symon petrus sequēs eū.

Secūda rubricella.

Videt q̄ maria magdalena eēt vna ex illis q̄ m̄ dixit petro christū sublatū. Sed intelligēdū ē qd̄ nemini ibi existenti qcq̄ dixerunt sicut custodibᵒ. Principiū erat diluculi ī quo sunt sil̄ tenebre ꝛ lux solis.

et introiuit in monumentū ꝛ vidit linthea
mina posita ꝛ sudariū qd̄ fuerat sup caput
eiᵒ nō cū linteaminibᵒ positū sꝫ separatī īuo-
lutū in vnū locū. Tūc ḡ introiuit ꝛ ille dis
cipulus q̄ venit pmus ad monumētū ꝛ vi
dit ꝛ credidit. Nōdū ēī sciebāt scptūrā. qꝛ
oportebat eū a mortuis resurgē. Abierūt ḡ
iterū ad semetipsos discipuli. ¶ Maria
aūt stabat ad monumētū fo
ris plorās. Dū ḡ fleret incli-
nauit se ꝛ pspexit in monu-
mētū ꝛ vidit duos angelos

Tercia rubricella.

in albis sedētes. vnum ad caput et vnū ad
pedes vbi positū fuerat corpus iesu. Dicūt
ei illi Mulier quid ploras
Dicit eis. qꝛ tulerunt dn̄m
meū ꝛ nescio vbi posuerunt
eum. Hec cū dixisset cōuer
sa est retrorsum et vidit Je-
sum stantem ꝛ non sciebat
quia iesus est. Dicit ei iesus

Glosa
Forte iō cōuersa est qm̄ angeli assurrexerant presencie xpi.

Mulier quid ploras? quē queris? illa exi stimās q2 ortulanus ē dicit ei. Dñe si tu su stulisti illū dicito mihi vbi posuisti eum ⁊ ego eū tollā. Dicit ei iesus Maria. Con uersa illa dicit et Rabboni qḋ dr̄ magister. Dicit ei ih̄s. Noli me tangere. Nondū3 eñ ascendi ad patrē meum. Vade aūt ad fratres meos ⁊ dic eis: Ascē do ad patrē meū ⁊ patrē vestrū deū meū et deū vestrū. ¶ Et M. muli eres exiuerūt cito ꝺe monu mento cū timore et gaudio magno currētes nūciare dis cipulis suis. Et ecce iesus occurrit illis di cens. Auete. Ille aūt accesserūt ⁊ tenuerūt pedes eius ⁊ adorauerūt eū Tunc ait illis iesus. Nolite timere. Ite nunciate fratri bus meis vt eant in galyleā ibi me videbūt. Que cū abijsset ecce quidā de custodibus venerūt in ci uitatē ⁊ nunciauerūt princi pibus sacerdotū oīa q̄ facta fuerāt. Et cōgregati cum se nioribus cōsilio accepto pe cuniā3 copiosam dederunt militibus dicētes. Dicite di sci. eius nocte venerūt ⁊ fu rati sunt eū nobis dormiēti bus. ⁊ si hoc auditū fuerit a p̄side nos suadebimus ei ⁊ securos vos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt sicut erāt edocti. Et diuulgatū est verbum istud apud iudeos vsq3 in hodiernū diem

Prima appa ritio.

Quarta ru bricella.

Secūda ap paritio.

Pōt intellgi q̄ ille mulie res satis ꝓpe erant ad ma riā magdale nā qñ vidit ie sum ⁊ q̄ rede undo iūxit se cū eis ⁊ iterū vidit xp̄um in via.

Surgēs R. aūt iesus mane prima sabbati apparuit primo marie magdalene de q̄ eie cerat septē demonia. Et R. illa vadēs nū ciauit his qui cū eo fuerāt lugētibus ⁊ flē tibus. Venit P. eñ maria magdalene an nuncians discipulis/q2 vidi dñm ⁊ hec dixit mihi. Et illi audiētes q2 viueret ⁊ visus es set ab ea nō crediderūt. Erant L. aūt Ma ria magdalena ⁊ Johāna ⁊ maria Jacobi et cetere q̄ cū eis erant q̄ dicebāt ad ap̄los hec. Que regresse a monumēto nunciaue runt hec oīa illis. xj. ⁊ ceteris oībus. Et vi sa sunt añ illos sicut deliramentum verba ista ⁊ nō credebāt illis. Petrus aūt surgēs cucurrit ad monumentū ⁊ ꝓcūbens vidit linteamina sola posita ⁊ abijt secū mirans qḋ factū fuerat. ¶ Et ecce duo. ex illis ibāt ipsa die in castellū qḋ erat in spacio sta diorū. lx. ab hierlm nomine emaus ⁊ ipsi loq̄bant̄ adinuicē de his oī bus q̄ acciderāt. Et factū est dū fabularēt̄ in via ⁊ secū quererēt et ipse iesus appropinquans ibat cū illis. Oculi aūt eorū tene bant̄ ne eū agnoscerēt et ait ad illos. Qui sunt hi sermo nes q̄s confertis adinuicē3 ambulantes ⁊ estis tristes? Et rn̄dens vnus cui nomē cleophas dixit. Tu solus ꝑ egrinus es in hirl'm ⁊ nō co gnouisti q̄ facta sunt in illa his diebus. Quibus ille di xit. Que? Et dixerūt. De ie su nazareno qui fuit vir ꝓp̄ha potēs in ope et sermone corā deo ⁊ oī pp̄lo. Et quō tra diderūt eū summi sacerdotes / ⁊ principes nr̄i in dānationē mortis ⁊ crucifixerūt eū. Nos aūt sperabamus q̄ ipse esse3 redēptu rus isrl'. Et nūc sup hec oīa tercia dies est q̄ hec facta sunt. Sed ⁊ mulieres quedā ex nr̄is terruerūt nos q̄ añ lucē fuerūt ad mo numentū ⁊ nō inuēto corpe eius venerūt dicētes se etiā visionē angelorū vidisse, que dicūt eū viuere. Et abierūt quidā3 ex nr̄is ad monumentū ⁊ ita inuenerūt sicut mu lieres dixerūt. ip̄m vō nō inuenerūt. Et ip se dixit ad eos. O stulti ⁊ tardi corde ad cre dendū in oībus q̄ locuti sunt ꝓp̄he. Non ne sic oportuit pati xp̄m ⁊ ita intrare in glo riā suā? Et incipiēs a moyse ⁊ oībus pro phetis interp̄tabat̄ illis in oībus scripturis q̄ de ipso erāt. Et appropinquerūt castello q̄ ibant ⁊ ipse se finxit longius ire. Et co egerūt illū dicētes. Mane nobiscū qm̄ ad uesp̄ascit ⁊ inclinata est iam dies ⁊ intrauit cū illis. Et factū est cū recūberet cum illis Accepit panē ⁊ bn̄dixit ac fregit ⁊ porrige bat illis. Et apti sunt oculi eorū ⁊ cog̃uerūt eū ⁊ ip̄e euanuit ex oculis eo rum. Et dixerunt adinuicē. Nonne cor nostrum ardēs erat in nobis dū3 loqueret̄

Quinta rubri cella.

Forte petrus solus iuit ad monumētum sine Johāne et in ingressu vidit xp̄um ⁊ ista fuit tercia apparitio de qua infra dr̄. q2 apparuit sy moni.

Tercia appa ritio.

nobis in via ⁊ aperiret nobis scripturas?
Et surgētes eadē hora regressi sunt in irlm
Et inuenerūt cōgregatos. xj. ⁊ eos qui cū
ipsis erāt dicētes, qꝛ surrexit dn̄s vere ⁊ ap-
paruit symoni. ⁊ ipsi narra-
bant q̄ gesta erant in via et
quō cognouerūt euȝ in fracti
one panis. Nec'R. illis cre-
diderūt. Dum L. hec loquē
rētur iesus stetit in medio eoꝝ ⁊ dixit eis.
pax vobis ego sum. nolite timere. Cōtur-
bati vo ⁊ conterriti extima-
bant se sp̄m videre. Et dixit
eis. Quid turbati estis ⁊ co-
gitatiōes ascendūt in corda
vestra. Videte manus me-
as ⁊ pedes meos/ qꝛ ego ipse
sum. Palpate ⁊ videte quia
sp̄us carnē et ossa nō habet
sicut me videtis habere. Et
cū hoc dixisset os̄dit eis ma-
nus ⁊ pedes. Adhuc aūt il-
lis nō credētibus ⁊ miranti
bus p̄ gaudio. dixit. Habe-
tis hic aliquid qd̄ māducetꝰ
At illi obtulerūt ei ptē pisc
assi ⁊ fauum mellis. Et cum mādicasset
corā eis sumens reliquias dedit eis ⁊ dixit
ad eos. Hec sunt verba q̄ locutus sum ad
vos cum adhuc essem vobiscuȝ qm̄ neces-
se est impleri oīa q̄ scripta sunt in lege mo
ysi ⁊ ꝓphetis ⁊ psalmis de me. Tunc ape-
ruit illis sensum vt intelligerēt scripturas.
et dixit eis qm̄ sic scriptum est ⁊ sic oporte-
bat xp̄m pati/ ⁊ resurgere a mortuis tercia
die ⁊ p̄dicare in noīe eius pn̄iam ⁊ remissi-
onē peccatoꝝ in oēs gentes incipiētibus
ab hierosolima. Vos aūt estis testes horū
et ego mittam ꝓmissum p̄ris mei in vos.
¶ Cum J. xxj. sero ergo es-
set die illa vna sabbatoꝝ et
fores essent clause vbi erāt di
scipuli cōgregati ꝓpter me-
tū iudeoꝝ venit iesus ⁊ stetit in medio et
dixit eis. Pax vobis. Et cū hoc dixisset os̄
dit eis manus ⁊ latus. Gauisi sūt ergo dis
cipuli viso dn̄o. Dixit ḡ eis iterū iesus pax
vobis. Sicut misit me p̄r ⁊ ego mitto vos
Hoc cum dixisset. Insufflauit ⁊ dixit eis.
Accipite sp̄m scm̄ quoꝝ remiseritis pctā

Patet hic q̄ apparuerat si moni.

Sexta rubricella.

Intelligendū est nō de omibus sed de aliquibus inter quos thomas fuit qui egressus ꝓpterea non vidit illo die xp̄m cū aliis in quīta apparitiōe.

Septima rubricella.

remittunt eis ⁊ quoꝝ retinueritis retenta
sunt. Thomas autē vnus ex duodecim q̄
di didimus nō erat cū eis qn̄ venit iesus.
Dixerunt ergo ei alij discipuli. Vidimus
dn̄m. Ille aūt dixit eis. Nisi videro ī ma-
nibus eius fixurā clauoꝝ ⁊ mittā digitū
meū in locū clauoꝝ ⁊ mittā manū meam
in latus eius nō credā. Et post dies iterū
erant discipuli eius intus ⁊ Thomas cuȝ
eis. Venit ihesus ianuis clausis ⁊ stetit in
medio ⁊ dixit. Pax vobis. Deide dicit tho
me. Infer digitū tuum huc ⁊ vide manus
meas ⁊ offer manū tuam. ⁊ mitte in latus
meū. ⁊ noli esse incredulus sed fidelis. Rn̄
dit Thomas ⁊ dixit ei. Dn̄s meus ⁊ deus
meus. Dicit ei iesus. qꝛ vidisti me credidi-
sti. Beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Mul
ta quidē ⁊ alia signa fecit iesus in cōspectu
discipuloꝝ suoꝝ q̄ nō sūt scripta in libro
hoc. Hec aūt scripta sunt vt credatis qꝛ ie
sus xp̄s est filius dei ⁊ vt credētes vitā ha-
beatis in noīe eius. ¶ Postea manifesta-
uit se iterū iesus ad mare ty-
beriadis manifestauit aūtē
sic. Erāt sil' Symon petrus
et thomas qui dr̄ didimus
et nathanael qui erat in chana galylee filij
zebedei ⁊ alij ex discipulis eius duo. Dicit
eis symon petrus. Vado piscari. Dicūt ei.
Venimus ⁊ nos tecū. Et exierūt ⁊ ascēde-
runt in nauim ⁊ illa nocte nihil prēdiderūt
Mane aūt iam facto stetit iesus in littore.
nō tn̄ cognouerūt discipuli qꝛ iesus ē. Di-
xit ergo eis iesus. Pueri nunqd pulmenta-
riū habetis? Rn̄derunt ei. Non. Dixit eis
Mittite in dexterā nauigij rhete ⁊ inuenie
tis. Miserūt ergo rhete ⁊ iam nō valebant
trahere p̄ multitudine pisciū. Dicit ḡ disci
pulus ille quē diligebat iesus Petro. Dn̄s
est. Symon petrus cū audisset qꝛ dn̄s est/
tunica succinxit se. Erat eñ nudus ⁊ misit
se in mare. Alij aūt discipuli nauigio ve-
nerūt. Non eñ longe erāt a terra sed qua-
si cubitis ducētis trahētes rhete pisciū. Vt
ergo descenderūt in terraȝ viderūt prunas
positas ⁊ pisce suppositum ⁊ panem. Di-
cit eis iesus. Afferte de piscibus quos prē
didistis nunc. Ascendit aūt Symon pe-
trus ⁊ traxit rhete plenū magnis piscibus
centūquinquagintatribus. Et cum tanti

Octaua rubricella.

essent nō est scissum rhete. Dicit eis iesus: Venite prandere. Et nemo audebat discumbentiū interrogare eū. Tu qs es. scientes q2 dñs est. Et venit iesus ⁊ accepit panē et dabat eis, ⁊ piscē silr. Hoc iam tercio manifestatus est iesus discipulis suis cū resurrexisset a mortuis. ¶ Cum ergo prandissent dicit symoni Petro iesus: Symon Johannis diligis me plus his. Dicit ei etiā dñe tu scis q2 amo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei iterū Symon iohānis diligis me? At illi. Etiā dñe tu scis q2 amo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei tercio. Symon Johannis amas me? Contristatus est petrus q2 dixit tercio amas me et dicit. Dñe tu oīa scis tu scis q2 amo te. Dicit ei pasce oues meas. Amen amē dico tibi cū esses iunior cingebas te ⁊ ambulabas vbi volebas. cū aūt senueris extendes manus tuas et alius te cinget ⁊ ducet quo tu nō vis. Hoc aūt dixit significās qua morte clarificaturus eēt deū. Et cum hoc dixisset dixit ei. Sequere me. Conuersus petrus vidit illū discipulum quē diligebat iesus sequentē. qui ⁊ recubuit i cena sup pectus eius ⁊ dixit. Dñe quis est qui tradet te. Hunc ergo cū vidisset petrus dixit iesu. Dñe. hic aūt quid? Dicit ei iesus. Sic eū volo manere donec veniā quid ad te? tu me sequere. ¶ Exiuit ḡ sermo iste inter fratres q2 discipulus ille non morit. Et nō dixit iesus q2 nō moritur sed sic eū volo manere quid ad te. Hic est discipulus ille q̄ testimoniū phibet de his ⁊ scripsit hec. ⁊ scimus q2 verū est testimoniū eius. Undecim M. aūt discipuli abierūt in galyleā in mōtē vbi cōstituerat illis iesus. Et vidētes adorauerunt. quidā aūt dubitauerūt Et accedēs iesus locutus ē eis dicēs. Data est mihi oīs ptās in celo ⁊ in terra. Euntes docete oēs gentes baptisantes eos in noīe patris et filij et spūssancti. Docentes eos seruare oīa quecūqz mādaui vobis. Et ecce ego vobiscū sum oībus dieb9 vsqz ad ↄsūmationē seculi. ¶ Nouissime R. aūt recūbētib9 xj. Apparuit illis ihesus ⁊ exprobrauit incredulitatē illorū ⁊ duriciā cordis q2 his q̄ viderāt eum resurrexisse nō crediderūt. Et dixit eis. Eūtes in mundū vniuersū pdicate euāgelium oī creature. Qui crediderit ⁊ baptisat9 fuerit salu9 erit. Qui vō nō crediderit ↄdemnabit. Signa aūt eos q̄ crediderint hec sequēt. In noīe meo demonia eijciēt. linguis loquent nouis serpētes tollēt. Et si mortiferū qd biberint nō eos nocebit. Sup egros man9 imponēt ⁊ bñ habebūt. ¶ Eduxit L. aūt eos foras in bethaniā, ⁊ eleuatis manib9 suis bñdixit eis. Et factū est duz bñdiceret illis, recessit ab eis ⁊ ferebat in celum. Et. R. dñs quidem ie sus postq̄ locutus est eis, assumptus est in celum. et sedet a dextris dei. Et. L. ipsi adorantes regressi sunt hierusalem cū gaudio magno. Et erant semper in templo. laudantes et benedicentes deum. Illi. R. autem profecti predicauerunt vbiqz domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. Sunt. J. autem et alia multa que fecit Jesus. que si scribantur p singula. nec ipm arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros.

Nona rubricella.

Interrogat Petrus ⁊ papa cōstituit ⁊ sua mors ei p̄dicit.

Decima rubricella.

Probabile ē multos alios ibi fuisse ab. xi. sicut apl's loquit q2 apparuit plusq̄ qngētis fratrib9 ¶ in quibus aliqui potuerunt dubitare vel nō credidisse illis qui videbant.

Undecima rubricella.

Duodecima rubricella.

Glosa

Videt apud Lucā hec appariti o fuisse facta i die pasce vbi vigilāter intēdatur aliorū sic euāgelistarū narratio supplementū eorū q̄ Luc. omisit nō q2 ex ignorantia sicut patet Act. i. vbi narrat se pbauisse viuū in multis argumentis per dies quadraginta.

Finit vnum ex quatuor magistri Johānis Gersonnis

Sequitur tractatus

eiusdē cancellarij Parisieñ. de ptāte ecclesiastica. Et de origine iuris ꝛ legum editus Constantie tpe concilij generalis.

Prohemiū qd expedit inquirere de ecclesiastica ptāte.

In prima cōsideratione describit ptās ecclesiastica p cām quadruplicem.

In scda distinguit ptās ecclesiastica mltis modis/ ꝛ ondit ꝙ ptās ordinis est eqlis in oibus sacerdotibus. quo ad cōsecrationē corpis xpi.

In tercia ondit ꝙ ptās ordinis non est simplr eqlis in oibus sacerdotibus ꝛ epis

In quarta ondit quid sit ptās iurisdictionis in foro exteriori.

In quinta ondit qd sit ptās iurisdictionis in foro interiori/ ꝛ de duplici subiectōe

In sexta ponit qdruplex distinctio vtilis ꝛ necessaria p intellectu sequentiū.

In septima qd dicendū sit de ecclīastica ptāte dū ɔsiderat formalr ꝛ absolute.

In octaua qd dicendū sit de ecclesiastica ptāte put cōsiderat respectiue ꝛ qdammō materialiter seu subiectiue.

In nona quid dicendū sit de ecclesiastica ptāte. dum considerat quo ad vsum vel exercitiū. et illic fundat supma plenitudo ecclesiastice ptātis.

In decima onditur/ ꝙ in papa est plenitudo ecclesiastice ptātis ꝛ describit.

In vndecima ostēdit qliter plenitudo ecclesiastice ptātis sit in ecclesia vel generali concilio.

In duodecima ostēdit de plenitudine ptātis papalis respectū ad bona ecclesiasticorū atqꝫ laicorū.

In terciadecima fundat oīs ptās a prima iusticia varijs ꝛ multis mēbris.

Potestas ecclesiastica debet ab ecclesiasticis quid ꝛ qualis ꝛ qīta sit agnosci. Habet hoc itaqꝫ fieri. vt et honoret cognita. cum deus dederit talem ptātē hoibus. ꝛ vt in suis terminis honorata seruet ne plus dubito false eaꝫ opiniones vel deprimant vel exaltet. Qm primum est sacrilege insipientis. Alterum de adulacōe pestifera suspectum est. ¶ Constat igit ꝙ de ptāte ecclesiastica disputare/ vel inquirere nedū licet sed decet ꝛ expedit tm̄modo sit intentōis oculus simplex ꝛ rectus. Quidni sic liceat cum de ipsius oīpotentis dei ptāte crebro fiat absqꝫ oī temeritate cōquisitio. Hec me ɔsideratio mouit vt de ptāte ecclesiastica sub paucis consideratōibus differerem/ quatinus materia que qdammodo videt infinita. sicut tractari solet ab aliquibus p autoritates ꝛ allegatōes. resolueret ad paucos certos ꝛ claros terminos. p descriptiōes ꝛ diuisiones resolutiue pcedendo allegationum cōfusione dimissa. quales apud doctores inuenire. nō est difficile. Ceterū nō vsurpo nūc in hoc opusculo vl' alijs. me dicturum aliquid qd alibi nō inueniat sciens illud comici. Nullum est iam dictum qd non dictum sit prius. Satis est si ex bene inuētis et doctrinis aliorū ego meis verbis meo ordine saltim aliquez veritatis instar apum ꝓpria quadā arte compingā. Fiet aūt initium a quid nois terminorū. qm hoc ignorato paralogizant faciliter inquisitores veritatis. Erit vero finis de origine iuris et legum.

Consideratio I

Potestas ecclesiastica est ptās q a xpo supnaturaliter ꝛ spāliter collata est suis aplis ꝛ discipulis. ac eorū successoribus legitimis. vsqꝫ in finē seculi ad edificationem ecclesie militantis. Sm leges euangelicas. p cōsecutōe felicitatis eterne. ¶ Hec descriptio data est p cām quadruplicē Sm quas distinguit ptās ecclesiastica ab alia qualibet ptāte. Potestas ibi ponitur p genere. ¶ Est aūt potestas. facultas ꝓpinqua ad exeundum in actum. Propinqua inqꝫ/ qr Sm facultatem remotam ꝛ obedientialem non est impossibile apud deum omne verbum. ¶ Porro notat causa efficiens principalis cum dicit. A xpo supernaturaliter collata. ¶ Causa vero materialis vel subiectiua signat cum subdit. suis aplis ꝛc. ¶ Causa formalis insinuatur cuꝫ dicitur Sm leges euāgelicas dant eīs formā ...

¶ Deniq3 cā finalis cōcludit. Ad edificationē ecclesie militantis ꝓ cōsecutiōe felicitatis eterne. ¶ Additū est hoc aduerbiū spālit. ad exclusionē donorū supnaturalium q̄ omni viatori pñt esse cōia. sicut sūt fides/spes/caritas/ꝓphetia/timor/pietas/ et silia. ¶ Vn̄ ⁊ ecclesia cōtracte sumit dū loquimur hic de ecclesiastica ptāte. ꝓ illis vicz qui spāli quodā signaculo dedicati sunt ad diuinū seruitiū. a clericatura q̄ infimum tenet gradū. vsq3 ad supmū quo papa decoratur. ¶ Fallor si non sit hec descriptio ꝓpria cōpetēs oi ⁊ soli ecclesiastice potestati. qm̄ oīs alia ptās. vel est naturalr̄ indita/quo ad cām efficientē. vl' est ſm leges naturales aut humanas regulata quo ad cām formalē vel est ad finē naturalē immediate [illegible] principalr̄ ordinata. Vel deniq3 q̄ ad cām subiectiuā radicat in habentibus eam ſm dona naturalia, etiā vbi sup naturalia nō adessent. q̄lia sūt fides. spes. ⁊ charitas. ¶ Vn̄ ptās secularis conuenit alijs q̄ xp̄ianis baptisatis. Ptās aūt ecclesiastica de necessitate fundat in dono supnaturali sicut est character baptismalis de cōi lege. qui character in viatoribus eos de ecclesia militāte reddit. facit insup idoneos ⁊ capaces ecclastice ptātis. Fatemur itaq3 q̄ charitas seu grā gratū faciēs valde decens est in suscepturis. vel iam habētibus ecclesiasticā ptātē. nō tn̄ exigit ꝓ dādo titulū q̄ si sine ea nequeat in aliq̄ fundari vel subsistere ptās hmōi. Hic eni fuit error vetus waldensiū et pauperū de Lugduno qui p wycleff ⁊ seq̄ces suos renouari q̄situs est. sed iuste dānatus. Cur ita? Ne hierarchicus ordo ptātis ecclesiastice maneat instabilis vagus ⁊ incertus cum nemo sciat an amore vel odio dign⁹ sit. Et min⁹ hoc de grā p̄destinatiōis ꝯstet quā ponūt radicē necessariā ꝓ titulo vel iure cuiuslibet ptātis. ¶ Hac igit descriptiōe p̄supposita ꝓ intelligētia qd sit eccl'iastica ptās in genere descendemus ad spēs. Pro quarū noticia multiplex aīaduertēda ē distinctio. vt dr̄ie q̄ addite generi cōstituūt spēciē innotescāt

Consideratio 2

Potestas eccl'iastica secernit prima sui diuisione i ptātē ordinis/ ⁊ ptātem iurisdictōis. ¶ Rursus ptās ordinis duplicē habet respectū. Unus est sup corpus xp̄i mysticū verū. q̄ ad cōsecrationem eius. Alter est sup corpus xp̄i mysticū seu mēbra eius. Et hoc duplr. vel q̄ administrationē corpis xp̄i veri. vel q̄ ad ministrationē vel exhibitionē alterius sacri sicut est ordo vel cōfirmatio. vel pn̄ialis absolutio ¶ Ptās iurisdictōis duplex est. vna in foro exteriori. altera in foro consciē interiori. ¶ Rursus ptās iurisdictōis in foro exteriori duplr cōsiderat. Uno mō put immediate tradita ē a xp̄o ſm legē euāgelicā. Alio mō put supaddita est ex hūana cōstitutōe vel dono per principes seculares aut aliter Subinde ptās iurisdictōis i foro interiori cōsurgit ex duplici radice. Uno mō ex pte hoīs vltro se subijciētis tali ptāti sicut cū spōte ꝯfitēs subiciat se p̄sbytero. ⁊ ordinād⁹ epō. Alius subiectōis modus cōsurgit ex auctē supioris. hunc vel illum tali vel tali subijciētis qđ fieri pt nō ad arbitriū illius q̄ subijcit. Et sic inter duplicē hāc subiectionē dr̄ia magna patet. ¶ Et qm̄ ad pauca aspiciētes de facili ⁊ enunciātes seipsos vel dicta sua nō resoluūt s3 ꝯfundūt. eorū doctrina reddit vel erronea vel inintelligibilis vel difficilis ⁊ pplexa. Doctrina vo sapientū facilis teste sapiēte. q2 resolute ⁊ ordinate p distinctōes tradēt oīa separantes p̄ciosū a vili. ⁊ p̄cauētes [illegible] lucē veritatis tenebrosa nubes erroris inuoluat / s3 sit ignis sine fumo. Declaratōē multiplicis hui⁹ distinctōis meli⁹ aliter dare nō possum⁹ q̄ si sua cuilibet mēbro donet descriptio vl' spālis notificatio. ¶ Dicamus igit q̄ ptās ordinis p̄mo mō cōsiderata est ptās eccl'iastica respiciēs principalr ⁊ essentialiter ꝯsecrationē corpis xp̄i veri. q̄. s. pt hn̄s eā ꝯsecrare corpus ⁊ sanguinē xp̄i virtute verborū sacralium. Ponit hic ptās eccl'iastica ꝓ genere q̄ ptās qd ⁊ q̄lis sit [illegible] immediate p̄diximus. cui⁹ descriptionē hic ⁊ in oībus ꝯn̄r dicendis absq3 alia repetitōe supponimus dū vtemur hoc termino ꝓ genere ptās eccl'iastica. Addit hec clausula respiciēs principaliter ⁊c. tanq̄ ꝓ differentia specifica. distinguente eam a qualibet alia ecclesiastica potestate. Hec potestas de lege communi inabdicabilis ē. inauferibilis. ⁊ illimitabilis

in sua essentia, qm̄ quisq3 est sacerdos rite cōsecratus/si temptet cū intentōne ⁊ cū forma ⁊ materia debitis cōsecrare: ɔsecrat vtiq3/ etia3 si excōicat⁹/si hereticus/si quōcūq3 degradatus extiterit/ peccaret nihilomin⁹ in hoc casu nec ad vtilitatē suā sed dānationem hoc ageret. ¶ Iuxta qd vtiliter distingui solet. ꝙ aliq̄ sunt de necessitate executionis hmōi ptātis dupl'r. Una ē necessitas solius p̄cepti cuius trāsgressio graue pctm̄ est, sicut ꝙ excōicatus nō cōsecret. veruntm̄ hec trāsgressio nō impedit ɔsecratōnis effectū principalē. q̄ est trāssubstantiatio. Altera est necessitas cōsecratōis vel sacri. consistens in hoc ꝙ minister sit rite ordinatus hñs intentionē ɔsecrādi cū forma ⁊ materia debit3. qd si alterū defuerit. nihil efficit et peccat. Hanc ptātem tradūt doctores cōcorditer parem eē in oībus qui ɔsecrati sunt sacerdotes. q̄ ptās collata fuisse creditur in cena dum dixit xp̄s apl'is/hoc facite in meā cōmemorationē. vbi doctores cōiter sentiūt ꝙ iudas illic fuit sacerdos cōstitutus sicut p̄us electus in apostolatū ptātem p̄dicandi ⁊ faciēdi miracula susceperat. ¶ Et hic sumit argumentū ꝙ ptās ecclesiastica nō necessario fundat in fide vel grā sed in charactere baptismali quem de lege cōi necessario p̄supponit.

Consideratio 3

P Otestas ecc'iastica ordinis alio mō ɔsecrata put respicit ministrationē corpis xp̄i fidelibus. et ministrationē sacrox ordinis ⁊ cōfirmatōis. Consecrationē insup virginū. abbatū ⁊ eccliarū. ⁊ institutionē ecclesie nō ē eq̄liter in q̄libet sacerdote. Cui⁹ rō est qm̄ simplex sacerdos iux̄ cōem doctox snīam nō pōt ordines ɔferre. neq3 sacr̄m cōfirmationis dare. neq3 ɔsecrare v̄gines ⁊c. Etiā de facto sic ꝙ si tale aliq̄d temptet agere. nihil tm̄ efficit. q2 neq3 cōfirmat neq3 ordinat Ep̄s aūt si volentē cōfirmari. si volentē p̄terea ad ordines p̄moueri. q̄ sit eorū susceptibilis (qd dr̄ ꝓpter sexū muliebrē) tēptauerit vel confirmare/vel ordinare/ordinat vtiq3 vel cōfirmat de facto l3 excōicatus. l3 irregularis. l3 degradatus extiterit. Et in hoc par ē oībus ep̄is/ab infimo vsq3 ad summū qui papa dr̄/ptās ordinis. Non aūt in sacerdotibus minoribus est hec ptās vt dictū est saltē in tali plenitudine seu pfectione ꝙ hoc possint. Licet cōcedat cū maiori pte doctorū ꝙ supra sacerdotiū simplex nulla est altera ptās ordinis. neq3 in ep̄is neq3 in papa. s3 aliter est in ep̄is ⁊ papa aliter in simplicibus p̄sbyteris. sicut exēplificant. ꝙ eadē est humanitas in hoīe dū est puer ⁊ eadē dū factus est vir. vir nihilominus generare pt sibi silē puer nequaq̄. Cū igit̄ fuerit inter apl'os ⁊ discipulos talis distinctio. sicut inter ep̄os ⁊ simplices curatos sacerdotes, sicut notat Isid. ⁊ mgr̄ in iiij. dis. xxiiij. ca. vij. allegās eū. pspicua est veritas huius ɔsideratōis. ¶ Si vo loq̄remur de ptāte iuris. iuxta qd dici solet. Illud possumus qd de iure possumus/certior adhuc ē ista cōsideratio. q2 nullus sacerdos rite ministrat aliqd sacr̄m. secluso necessitatis casu nisi iurisdictōe3 habeat sup illū cui ministrat. ¶ Sed sup hac re dabit̄ ɔsideratio seq̄ns. satis sit interim apuisse q̄liter sit vel nō sit eq̄lis ptās ordinis in oībus p̄sbyteris q2 q̄d ad ɔsecratōe3 corpis xp̄i veri eandē hñt sacerdotes oēs ptātē. Quātum vo ad sacrox ministrationē. dispar ē in ep̄is ⁊ simplicibus p̄sbyteris ptās seu facultas tā de iure q̄ de facto. Silr̄ in ministrorū eccl'iasticox institutōe. q̄ est ptās cōpetēs primis hierarchijs. de p̄mo ordine ⁊ scdo. nō aūt inferioribus quemadmodū sūt curati. q̄ licet purgare illuminare ⁊ pficere possint plebē suā. put inferior angelox hierarchia purgat illuminat. ⁊ pficit sub celestē vel hūanā hierarchiā. nihilomi⁹ hec ptās curatorū nō extēdit ad hierarcharū spālem institutionē. de instituto cōi. ¶ Addamus ꝙ ⁊ si p̄mus hierarcha summus pōtifex/vl' alij ɔr̄ suo mō possint ꝑ rōnabili cā vl' necessitate dare suis inferioribus adiutores ad exercēdū hierarchicos actus q̄ sunt purgare illuminare ⁊ pficere plebes sibi subditas sicut fuenit de penitentiarijs et priuilegiatis. hoc tm̄ sine manifesta rōne vel necessitate facere nō d3 vel cū conmdes deiectōe. irreuerētia ⁊ vilipēsione apud illos q̄bus honor debet eē ⁊ a q̄bus debitā sustētationē recipe p suo statu ⁊ ministerio pñt. Quis em̄ tutorē dederit adulto/prudē-

ti prouidenti et potenti se nolente. Nec tandem claudicare debet obligatio mutua episcoporum vel curatorum ad plebes suas. Claudicat autem dum plebes eximuntur et liberantur (si ista libertas non iniquitas est) dum eligere sibi possunt hierarchizantes eos in foro conscientie vel in predicatione aut sacrorum aliorum ministratione. Prelati vero maiores vel minores remanent hac obligatione constricti/ vt non liceat eis plebibus suis negare quicquid in predictis quesiuerint/ tanquam necessarium deo sed eis rationem reddituri sint. etiam si pestilentiali si epydimiali si quauis alia abominabili contagione morbi laborauerint. Preterea si tales vice pastorum dati. luporum accipiant officium/ si seducant subditos. lacerent et deuorent. nulla relinquitur eis obuiandi vel remouendi potestas. nisi forte dicatur quod hi superiores habent pro iudicibus. sed apta est mansio platonum de quibusdam. inimici nostri sunt iudices.

¶ Attendat lector circa considerationem istam de episcopatu. si sit ordo vel sacerdotium. quod apud theologos et iuristas est concordia in re. bene capiendo. sed explicatio diuersa est. Quia iuriste vocant episcopatum esse ordinem. quoniam potest vltra sacerdotium. Theologi vero concedunt secundum sez quod episcopatus est potestas hierarchica supra sacerdotium. sed quia nihil addit potestatis supra corpus christi verum. propterea non dicunt quod sit nouus ordo sed bene noua potestas et hoc redit in idem ¶ Rursus attendat quod de confirmatione dicit sanctus Thomas eam committi posse a papa simplici sacerdoti. propter beati Greg. quendam dictum. pluribus tamen hoc non placet. et dicunt illos de quibus loquitur Greg. non fuisse confirmatos. tolerati autem sunt sic manere. quia confirmatio non est necessitatis sacrum Deniqz datur ratio per doctores cur mulier non sit susceptibilis cuiuscunque ordinis quoniam subiectionis sexus est. non hierarchice dominationis.

Consideratio 4

Potestas ecclesiastica iurisdictionis in foro exteriori/ est potestas ecclesiastica coerciua. que valet exerceri in alterum etiam inuitum/ ad dirigendum subditos in finem beatitudinis eterne velut in finem primum et principaliter intentum. Addita est fatemur hec vltima clausula descriptionis ad expressionem magis quam necessitatem/ quoniam hec includitur in hoc nomine posito per genere. potestas ecclesiastica/ sicut in descriptione sua notatum est. ¶ Attendatur autem quod iurisdictio dicitur nomine generali quasi iuris dictio. id est potestas dicendi ius. vel est iurisdictio quasi iuris ditio. id est promulgatio vel notificatio seu pronunciatio. Proprie vero dicitur iurisdictio facultas seu potestas propinqua dicendi vel sanciendi ius in alterum etiam inuitum. Et hec duplex est. Temporalis et spiritualis. Temporales exercentur secundum leges ciuiles ad finem quiete conuersationis humane pro hac vita. Spiritualis autem exercetur secundum leges canonicas ad finem principalem eterne beatitudinis consequende. ¶ Ceterum potestas hec iurisdictionis ecclesiastice adeo vicina est iurisdictioni seculari et politice/ quod laicis immo et mulieribus plerumque et in multis casibus committi potest executio vel committi. ¶ Hanc potestatem contulit christus Math. xviij. dum dixit petro vice omnium. Si peccauerit in te frater tuus vade et corripe eum etc. Sequitur quod si te non audierit dic ecclesie. quod si ecclesiam non audierit. sit tibi sicut ethnicus et publicanus. ¶ Quo in loco fundatur iuridica potestas excommunicandi vel interdicendi ab ecclesiasticis sacris et communione fidelium/ rebelles et inobedientes ecclesie. sicut vsus est apostolus et idem hortatus est ad Tytum iij. scribens hereticum hominem post primam et secundam correptionem deuita. Et similiter dixit. j. ad Cor. v. Si quis frater nominatur inter vos etc. Sequitur. Cum huiusmodi nec cibum sumere. ¶ Fundatur rursus absque omni calumnia possibili in hoc textu plenitudo potestatis gladij spiritualis et executio eius in ecclesia super quemlibet christianum qui est frater noster. etiam si papa fuerit. Nec accipiendum est hic. dic ecclesie. id est pape Quoniam christus Petro loquebatur. qui non dixisset sibiipsi. Item quia subiunctum est pluraliter. Quecunque ligaueritis super terram etc. ¶ Denique si non haberet ecclesia talem potestatem et executionem frustra dixisset christus. dic ecclesie/ quia potuisset impune non audiri. contra illud quod sequitur Si ecclesiam non audierit sit tibi etc. ¶ Fundatur etiam in hoc textu nedum potestas exercendi sed potestas diffiniendi determinandi statuendi decernendi/ constituendi precepta leges et canones. Procedendi denique contra non obedientes vsque ad sententiam excommunicationis inclusiue. Immo secundum canones nunc institutos vsque ad inuocationem brachij secularis: quia dicitur in textu quod si ecclesiam non audierit etc. Audire igitur debet eccle

Nā qlibet frater nr̄ q̄ dicit ad deū; Pr̄ nr̄. si-
cut explicat alibi xp̄us; Qui vos audit me
audit ¶ Cōfirmāt hāc sniām statuta ⁊ pra
cticata in hoc sacro Constañ. ꝯcilio. ꝑserti
vj. aplis āni. M. cccc. xv. ī sessiōe publica.
Cui⁹ inť cetera sūt hec decreta duo prima.
Et p̄mo declarat ꝙ ipsa in sp̄ūsctō legitie
ꝯgregata. gn̄ale ꝯciliū faciēs ⁊ ecc̄liā catho
licā militātē rep̄ntās ptātē īmediate a xp̄o
hꝫ cui qlibet cuiuscūqꝫ stat⁹ vel dignitatis
etiā si papalis existat obedire tenet̄ ī his q̄
ꝑtinēt ad fidē. ⁊ extirpatōēz dicti scismatis
ac generalē reformationēz ecc̄ie dei ī capite
⁊ in mēbris. ¶ Itē declarat ꝙ qcūqꝫ cuius
cūqꝫ stat⁹ vel dignitatis etiā si papalis exi-
stat q̄ mādatis statutꝭ seu ordinatōib⁹ aut
p̄ceptis hui⁹ sc̄tē synodi/ ⁊ cuiuscūqꝫ alteri
us ꝯcilij generalis legitie ꝯgregati sup pre
missis. seu ad ea ꝑtinētib⁹ factis vel facien-
dis/ obedire ꝯtumacit̄ ꝯtēpserit. nisi resipu
erit ꝯdigne pn̄ie subijciat̄ ⁊ debite puniat̄
etiā ad alia iuris subsidia si opus fuerit re-
currēdo. ¶ Cōcludit̄ aūt ex p̄missis ꝙ si
ptās p̄dicta sit ecc̄ie data ꝯciliū generale re
p̄ntans ecclesiā hꝫ illā. imo videt̄ ꝙ ecc̄lia
vt sparsim cōsiderata nō hꝫ illā ptātē nisi ī
q̄cdā materiali seu potēnali. sed ꝯgregatio
sua et vnitio q̄ fit in cōcilio generali dat ei
formā sicut ī alijs cōitatib⁹ exēpliū dari pt.
Et fundat̄ p̄dicta ptās ecclesiastica iurisdi
ctōis ī vnitate vł vnione tali. quēadmodū
notasse videt̄ eleuat⁹ Augustin⁹ ꝙ claues
ecc̄ie date sūt vnitati. ¶ Veruntū hoc non
impedit qn date sint petro tāq̄ monarche
legitimisqꝫ successorib⁹ suis principali⁹ tñ
ecc̄ie: Primo rōne indeuiabilitatis. q2 por-
te inferi nō p̄ualebūt aduersus eā nec defi-
ciet fides ei⁹. nō sic de papa. Sc̄do rōne re-
gulabilitatis. qm̄ hꝫ regulare vsum ptātis
papalis. nō sic ecōuerso. Tercio rōne mul
tiplicitatis qm̄ ecc̄ia ꝯtinet ptātē qualibet
ecc̄iasticā. etiā papalē. nō sic papa ꝑsertim
in extensione. Quarto rōne obligabilitatꝭ
qm̄ ecc̄ia pōt ꝯdere leges obligātes ⁊ regu-
lantes etiā ip̄m papā tam q̄ ad ꝑsonā q̄ re
spectu vsus ptātis. Non sic ecōtra pōt pa-
pa iudicare totā ecclesiā vel vsum sue ptātꝭ
limitare. imo si papa ꝯdat leges ⁊ canones
videt̄ obseruādū illō qd̄ sn̄alr̄ dicit Aug⁹.
Leges instituunt̄ cū p̄mulgant̄. firmant̄

aūt cū moribus vtentiū approbant̄. Hoc
em̄ dī ad reprimendū p̄sumptiōz q̄rundā
summorū pōtificū vt eis adulātiū. q̄ vidē
tur voluisse debere seruari p regula imuta
bili de papa respectu cuiuslibet ꝓuincie vł
totius ecc̄ie. Qd̄ placuit p̄ncipi legis hꝫ vi
gorē. q̄si nullū supesset examen sup̄mum.
¶ Addita ē do ꝓ inobediētiū coertiōe
penalis excōicatio. Et sūt q̄ dicūt penā
hāc eē vltimā quā infligē possit ecc̄iastica
ptās iurisdictiōis ex institutō xp̄i sola pri-
maria. sic ꝙ ñ extēdit̄ ad incarceratiōz. nec
vt aliqs adiudicet̄ morti vł flagello corpa
li. ſ3 facit hoc ecc̄iasticus dū facit. ex ꝯcessi
one p̄ncipū quēadmodū multā ob eoꝝ de
uotionē iurisdictōis tp̄alis auctem clerus
accepit. q̄ nihilominus iurisdictio vel cen-
sura dī sp̄ūalis sicut ⁊ ecclesiasticoꝝ bona
tp̄alia. ꝓpter dedicationē ⁊ applicatōēz ad
eos q̄ ministrāt ecc̄ie. sicut panes ꝓpositio
nis primitie ⁊ decime. vasa insup tēpli. ve
stes ⁊ silia dicebant̄ in lege veteri sacra/ vel
sc̄tā. sic ⁊ noua lex hoc retinet. ¶ Ac p̄ina-
de ꝯsurgit. ꝙ ecc̄iastica censura quā xp̄us
ꝯtulit ⁊ ꝓmulgari voluit vbi pri⁹ Math.
xviij. ꝯnr post dotationē ecclesie in bonis
tp̄alibus applicata ē ad defensionē coerci-
uā volētiū vēdicare sibi. vel impedire tp̄a-
litatē hmōi. p excōicatōēs dicꝫ ⁊ interdicta
q̄ pena vel censura videt̄ p̄mitus instituta
ꝯ ꝑtinaces scismaticos ⁊ hereticos ⁊ alios
incorrigibiles viciosos. Cui legi tanq̄ di-
uine ⁊ n̄ali papa subijcit̄. sicut ⁊ frater est.
potēs delinquere. Hec aūt applicatio gla-
dij sp̄ūalis ad defensionē tp̄aliū. si ꝯfusio
nē magnā in ecclesia. si vilipēsionē vel ꝯtē-
ptū euāgelice huius cēsure sue q̄ ē excōica-
tionis gladi⁹ extreme formidabilis. Si de
niqꝫ laqueos aīab⁹ multoꝝ magis q̄ salu
tē sp̄ūalē induxerit vel inducat/ expientia
teste doceo. Itaqꝫ sicut tp̄alitas addita ē ec-
clesie ꝓ dote sua. videri pōt aliquibus/ ꝙ
ad eius defensionem sufr addere suffecerat
aduersus inpetitores: penā vel censuram
tp̄alē/ vt ē mulctatio pecuniaria vel corpa
lis detētio/ vel arrestatio bonorū ꝓpriorū.

Consideratio 4

Potestas ecclastica iurisdictōis ī fo
ro interiori q̄ nō est ꝓp̄ue coerciua

sed magis spontanea q̄ ad subijciētes se eis
dē. est ptās ecclesiastica sup corpus xp̄i my
sticū illuminādo ⁊ pficiēdo ipm p doctri-
nam ⁊ sacroꝝ ministrationē ⁊ purgando p
baptismi ⁊ pn̄ie sacr̄a. ¶ Aduertēdū ē itaq̄
q̄ hec ptās iurisdictōis q̄ radicaliter fū-
dat̄ in ptāte ordinis sacerdotalis et ep̄alis
dū in sua generalitate ꝯsiderat̄, respicit mł
tipliciter corpus xp̄i mysticū, qd̄ est fideli-
um ecclesia q̄s fideles optet ẜm tres act⁹
hierarchicos regere qui sunt ẜm Dyonisi-
um. purgare. illuminare. ⁊ pficere. Purga-
re p inflictionē penalē excōicatōis vel in-
terdicti. si rebelles inueniant̄/ qd̄ spectat ad
iurisdictionē coerciuā [illegible] q̄ p̄dictū ē. Quis
hec purgatio fiat p baptismū ⁊ p sacr̄alē ab
solutionē. nō tn̄ coerciue. Oportet insup
illūīnare. p p̄dicationē ⁊ doctrinā. Opor-
tet demū pficere sp aliorū sacrorum mini-
strationē. ¶ Porro talis ministratio sacro
rum nō habet p materia debita res solū
insensibiles ꝓut est in cōsecratōne corpis
xp̄i vbi p materia debita requirit̄ ⁊ sufficit
panis triticeus ⁊ vinū. Nec refert q̄ ad con
secratōis necessitatē. si panis sit ipsius con
secrātis vel alterius. Secus ē in ministrati
one sacroꝝ vbi requirit̄ q̄ psona cui fit mi
nistratio sit ministrāti subdita: p̄terq̄ ī ba-
ptismo qd̄ ē necessitatis sacr̄m nō iterabile
Siłr in sacr̄o ꝯfirmatōis ⁊ ordinis qb⁹ in-
delibilis caracť imp̄mit̄/ inde sufficit de
necessitate sacr̄i. nō tn̄ p̄cepti subiectio vo
lūtaria suscipiētis hec sacr̄a ab illo q̄ ꝯferte
p̄t illa. peccāt tn̄ dās atq̄ suscipiēs. si nō as-
sit subiectio p supiorē ordinata. Sec⁹ aūt ē
in pn̄ie sacr̄o. vbi de nc̄citate sacr̄i et p̄cepti
reqrit̄ p̄dicta duplex subiectio. iuxt̄ cōiorē
doctoꝝ sn̄iam. sic q̄ alicui nō dat̄ absolu-
tio ēt si dari tēptet̄. q2 m̄ā deficit/ q̄ ē pecca-
tor subdit⁹. Subdit⁹ inq̄ nedū volūtaria
subiectōe. s3 aliena supioris auc̄te. Docui-
te statuit p̄mus legislator xp̄s. h⁹ ecc̄ia sic
elucidauit ⁊ tradidit. ne ꝯfunderet̄ ecc̄iasti
cū regimē. ⁊ ne hierarchic⁹ ordo quē tradit
Dyonisi⁹ talē eē vt infima reducāt̄ ad sup̄-
ma: p media turbaret̄. ¶ Videre ē igit̄ quē
admodū ptās hec ecc̄iastica iurisdictionē
quādā exigit cui ꝯuenit q̄ libera sit ⁊ spon-
tanea vere vel interp̄tatiue circa psonā in
quā exercet̄ hec iurisdictio. aut saltē q̄ nō

ferat̄ in inuitū. Quis eī diceret q̄ aliq̄s in
uit⁹ vel baptisat̄ vel ꝯfirmat̄ vel absoluit̄
in foro ꝯscie. vel ordinat̄ ⁊ ita de reliquis.
Hinc ē q̄ papa q̄ nulli psone pticulari sub
est vt coerceri iudice possit ī exteriori foro
subest tn̄ q̄ ad iurisdictōz hāc annexā ordi
ni sacerdotali ꝯfessori suo ⁊ ordinatori suo
si antea sacerdos n̄ fuerat vn̄ ⁊ ab hostien.
ꝯsecrat̄ ep̄o q̄ mior ē. ¶ Prōficiat āt sup
modū talis distinctio duplic̄ iurisdicti
onis coerciue. s. et nō coerciue cui⁹ ig̃rātia
vel iaduertētia gignit ꝯfusionē apd̄ aliq̄s
infinitā. Nā cū vsus doctorū cōis habeat
dicē q̄ ptās ordis ec̄lis ē in oīb⁹ sacerdoti
bus ⁊ p̄latis. accipiūt ꝯn̄r occasionē erroꝝ
q̄ qlibet sacerdos possit quēlibet absoluē
possit p̄dicare n̄ missus. possit eucharistiā
ministrare. ¶ Inuenim⁹ āt q̄ hec iurisdictō
nis ptās ꝓmissa est ap̄lis an̄ passionē xp̄i.
Math. xviij. Amē dico vob. Quecūq̄ al-
ligaueritꝭ sup t̄rā. erūt ligata ⁊ in celis ⁊c̄.
Et ꝓmissa fuit petro Math. xvj. Tibi da
bo claues regni celoꝝ. S3 p⁹ resurrectionē
suā collata ē ap̄lis qn̄ insufflās ī eos dixit.
Accipite sp̄ūsctm̄ q̄rū remiseritis pctā re-
mittūt̄ eis ⁊c̄. Joh. xx. Et ibidē vlti. dictū
est petro. Pasce oues meas. ¶ Addita [illegible]
seu poti⁹ ꝯfirmata ptās p̄dicandi. cū ptāte
ꝯferēdi baptismū vł poti⁹ iā date ptātis exe
cutio iussa ē Math. vlt. Eūtes ī mūdum
vniuersū p̄dicate euāgeliū oī creature bap
tizātes eos ī noīe p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄ūsctī. Vn̄
l3 ī casu nc̄citatꝭ qlib3 viator baptisare pos
sit. h⁹ tn̄ faciūt ex officio vł ecc̄liastica ptāte
soli sacerdotes. ¶ Huic āt ptāti iurisdicti
onis q̄ in latitudie sua ꝯsiderata. nedū ad
sacr̄3 pn̄ie s3 ad alioꝝ sacroꝝ mīstratōz ⁊ ad
p̄dicationē extēdit̄. ānexa ē ptās iūs seu fa-
cultas accipiēdi vite necessaria Math. x. ⁊
Luc. x. qd̄ ap̄ls ꝯfirmauit. j. Coꝝ. ix. Quis
dign⁹ ē opari⁹ mercede sua. ¶ Cōseq̄nt̄ fū
dat̄ in hac ptāte sumēdi vite necessaria. rō
nabilitas dotatōis ecc̄liastice loco decima-
rū ⁊ p̄miciarū legis antiq̄. ¶ Deniq̄ ptās
faciēdi miracula ⁊ si videat̄ annexa fuisse p
xp̄m licētia p̄dicādi verbū dei. qn̄ misit di-
scip̄los ad p̄dicādū/ et dixit eis. Infirmos
curate. demonia eijcite ⁊c̄. Nihilomin⁹ vi-
det̄ hec ptās donū gr̄e datū. ꝯuenire potēs
cuilibet ex fidelib⁹. ꝓut [illegible] edificatōz eccle-

ste iudicabit expediens spūssanctus qui di stribuit singulis ꝓut vult.

Consideratio 6 X

P Otestas ecclīastica cōsiderari pt et oz tripl'r. Uno mō formal'r in se ⁊ absolute sine respectu. Alio mō material'r seu respectiue pro ut applicat ad hanc vel illā psonā: iure legitimo. qđ cōiter fit p ꝯsecrationē ⁊ electōnē. q: sicut dicit apl's. Nemo sibi assumit honorē. sed q̄ vocat a deo tāq̄ aaron. Potestas hec dr̄ institutō mīstroꝝ tā actiue q̄ passiue. Considerat tercio mō q̄ ad exercitiū vel executionē. q: frustra ē potētia p̄m pōm si nō habeat actū. ¶ Proficit hec ꝯsideratio q̄ distinguit ⁊ resoluit modos loquēdi varios. tā theologoꝝ q̄ canonistaꝝ de ecclīastica ptāte cui⁹ resolutiōis ignātia vel inaduertētia. falli plerūq; facit ⁊ fallere qm̄ aliter loq̄ndū ē de ecclīastica ptāte/ dū in se ꝯsiderat formal'r ⁊ absolute. Alit dū ꝯsiderat materialit seu respectiue. alit dū ꝯsiderat q̄ ad exercitij vsum vel executiue sicut infra docebit. ¶ Notem⁹ pterea modos eēndi in: q̄s i metaphisica posuit Aristo. q̄ꝝ inaduertētia facit oberrare q̄sdā dū inq̄rit. In q̄ vel in q̄bus sit plenitudo ecclesiastice ptātis? Un⁹ mod⁹ eēndi i: ē sicut ps integralis i suo toto. Ali⁹ sicut totū integrale i suis ptib⁹. Terci⁹ sicut spēs in genere. Quart⁹ sicut gen⁹ in spē. Quint⁹ sicut forma in mā. q̄ forma tripler ē. eēntialis accidētalis ⁊ mathematicalis. Sext⁹ sicut effectus i sua cā efficiēte/ dirigēte vel regēte vt regnū ē in rege. Septim⁹ sicut ordinata in finē sūt in suo fine. quēadmodū vtus i btitudine. Octau⁹ sicut locatū i loco. ¶ Ex q̄ ptin⁹ distictōe māifestū ē q̄ p̄m q̄druplex gen⁹ cāe q̄druplex repit ⁊ adaptat mod⁹ essendi i/ lz addāt ⁊ alij. ¶ Subiūgam⁹ iterū distinctōz de vsu ptātis ecclīastice. Est eni vsus aliqs licit⁹ ⁊ rat⁹. Est vsus illicit⁹ ⁊ rat⁹: Est vsus licit⁹ ⁊ nō rat⁹. ē vsus illicit⁹ et irrit⁹. Exēplū pmi dū sacerdos cōsecrat vel absoluit cū circūstātijs oib⁹ ad h⁹ reqsitis de nccitate: vel sacri vel p̄cepti. Exēplū scđi dū sacerdos ꝯsecrat i pctō mortali vel cū trāsgressiōe p̄cepti. Exēplū tercij dū sacerdos q̄tū i se ē bona fide ⁊ intētōe credit absoluere cōfitentē sibi vtēs in hoc bn̄ clauib⁹. q̄ ꝯfitēs q: mētit in ꝯfessione sua. vel obicē secreto ponit neq̄q̄ absoluit. Exemplū q̄rti i casu pori si sacerdos sciēt q̄rit vti clauib⁹ erga aliquē. cui⁹ fictionē agnoscit ⁊ q̄ neq̄q̄ sibi subiect⁹ ē. ¶ Colligit ꝯñr alia distinctio valēs ad intelligētiā p̄missoꝝ et seq̄ntiū dū q̄rit an ptās ecclīastica sit eq̄lis i oib⁹. Quia q̄rit d ptāte vel facti vl' iuris facti sic q̄ dum attēptat fieri. fit siue bn̄ siue male. Juris vo dū bn̄ fit iux̄ allegatum. Id possum⁹ qđ de iure possum⁹. ¶ Redit aūt hec distinctio ad alteram p̄tactā de necessitate dupli in consecratōe corpis xp̄i. Quā altera ē sacri. altera est p̄cepti. Et hec silr distinctio pt extēdi ad ecclesiasticā ptātem sup corpus xp̄i mysticum. quo ad ministratōz sacroꝝ q̄ characterē iprimūt sicut sūt baptism⁹. cōfirmatio. ⁊ ordo. qm̄ sicut i ptāte ordinis sup corp⁹ xp̄i veꝝ sufficit aliqđ de necessitate sacri. qđ nō sufficit de necessitate p̄cepti. q: peccat q̄ ꝯ vel pter ordinationē ecclīe ꝯsecrat. Sic inuenim⁹ i ptāte ecclīastica sup corp⁹ xp̄i mysticū p̄tinētiū q̄ ad ministratōz triū sacroꝝ q̄ dicta sunt. ¶ His distinctiōibus ⁊ alijs q̄ p̄dicta sūt attētio posset statim inuestigari qđ et in q̄ sit plenitudo ecclīastice ptāt. Nihilominus antea iux̄ porē distictōz mīnēbrē. treo assiḡ bim⁹ ꝯsideratōes: septimā octauā nonā.

Consideratio 7 Y

P Otestas ecclesiastica si ꝯsideret in se formal'r ⁊ absolute ipsa ē inuariabilis ⁊ eadē a p̄ncipio nascēt ecclie vsq; in finē pseuerat. ¶ Ecclesia siquidē dū sic ꝯsiderat in suis ptibus eēntialibus ⁊ pmanētibus q̄ sūt papatus. cardinalat⁹. patriarchatus. archiepatus. epatus. sacerdotiū h; integrari ex his oibus: sic q̄ ablata penit⁹ vna tali ptāte. iā nō maneret ecclesia ꝓut a xp̄o seminal'r. ⁊ velut in q̄dā genesi suo. pfecte fuit instituta. vt si papatus per imaginationē p̄scindat a reliqs ptātib⁹ inferioribus. id qđ supest nō dr̄ ecclia. Propterea q̄rere si papalis auctas sit maior q̄ ecclesia vel econuerso. redit in idē ac si peteret. nōne totū mai⁹ ē sua pte. vel ps minor suo toto. ¶ Proinde seq̄t q̄ si generale cōciliū repn̄tet vniuersalē ecclīā sufficiēt ⁊ in

regere necesse est vt includat auctem papalẽ. siue papa sit siue desierit eẽ p morte nãlem aut ciuilẽ. Sic dici⁹ de ptãte romane ecclie vel sacri collegij. Sic de ptãte epali. sic de sacerdotio qđ est ptãs curatoꝝ q̄ sũt in ecclesia plati minores. ¶ Si vo vellet aliqs curiosus inquirere, q̄liter hꝫ fieri talis abstractio ptãtꝫ eccl'iastice. Et si sit aliqđ vniuersale reale specificũ ⁊ q̄litatiuũ. pter oẽs opatione intellect⁹ sicut inqrit de aialitate et hũanitate: remittim⁹ ad metaphysicam. Cõcedim⁹ itaqꝫ q abstrahẽtiũ nõ ẽ mẽdaciũ ſm Arist. licet negauerim⁹ hec vniuersalia realia. sicut nec mathematici mẽtiũt. siue pũcta sint realit siue non. ¶ Vñ dicimus q̄tũ nobis ħ satis ẽ q vniuersalitas est ĩ opatõe ⁊ abstractõe quã facit intellect⁹ ex reꝝ singulariũ exteriori cognitõe vidẽdo q̄lit ipse res ad inuicẽ puenit vel differũt ẽentialr vel accidẽtalit vt q̄libet hõ puenit ẽentialit ĩ h⁹ cũ altero q est aĩal rõnale. qđ intellect⁹ attẽdẽs. abstrahit ĩnata sibi virtute similitudinẽ hãc. q̄ nõ ẽ eꝝ nisi singulariter ĩ singulis hoĩbus. ⁊ denudat eã a loco. a tpe. ⁊ ab oĩ generali ẽ accidẽtiũ pfusiõe. ⁊ ita remanet vlis / ⁊ absolut⁹ cõcept⁹ hoĩs in aĩa q̄ nihilomin⁹ originat ex reb⁹ ad eꝝ singularib⁹. Sic d eccliastica ptãte sentire possum⁹ dũ in se formalit ⁊ absolute psiderat. Oẽs eĩ sacerdotes puenĩũt in sacerdotio: oẽs epi ĩ epatu ⁊ ita d reliqs. ¶ Quereret forte aliqs q̄ pacto eccla romana dicat eadeꝫ isto mõ cũ ab initio fuerit petr⁹ ĩ antiochia. Rñsio facilis ẽ fiat abstractio talis a cõnotatõe loci. ⁊ dicam⁹ q ecclesia romana ẽ illa dyocesis puincia vel sedes / q̄ peculialit hꝫ regi p auctem papalẽ ⁊ eam pplectit. sic veritatẽ hꝫ vulgata vox. vbi papa ibi roma. Nec in dubiũ verti dꝫ q̄n isto mõ romana sedes ⁊ eccl'ia sit caput mr ⁊ magistra ceterarũ q̄ supmã petri ptãtem includit.

Consideratio 8 3

Potestas ecclesiastica psiderata respectiue et qđãmõ materialit put applicat ad hoc vl' illud suppositũ dici pt variabilis et auferibilis in casibus multis. Hec pspicuũ ẽ q̄ndie dũ fiũt imutatões. nũc p nouã cõsecratiõnẽ. nũc p nouã electionẽ vel institutionẽ ministrorum

Ita pñter dicere possum⁹ de ptãte papali q mutabilis ẽ ⁊ auferibilis p morte nãlẽ sicut pstat / vel p ciuilẽ vicꝫ p depositionẽ. saltẽ q̄ ad plenitudinẽ sue iurisdictõis que depositio q̄liter ⁊ ex q̄bus causis fieri possit lat⁹ in alijs opusculis aptũ ẽ. ¶ Vñ sicut papa renũciare põt papatui ⁊ dare libellũ repudij ecclesie etiã sine culpa ipsius spõse lꝫ hoc facere nõ debeat sine cã. Sic ecclesia põt hunc vicariũ spõsi sui dimittere ⁊ ei libellũ repudij dare etiã sine culpa sua lꝫ nõ sine cã. Exẽplificauim⁹ alias in sex casib⁹ i q̄bus verus papa deponi põt ex culpa sua etiã vbi nõ eet realit hereticus ad intra / q̄uis ad extra talis iudicaret. Exẽplificauimus in alijs sex casib⁹ q̄bus deponi pt papa sine culpa sua lꝫ nõ sine cã. etiã pter liberam ei⁹ cessionẽ. Tractatul⁹ intitulari põt de auferibilitate pape ab eccla ⁊ incipit. Veniẽt aũt dies cũ aufereẽ ab eis spõsus. propterea breuitatis amor hic ista non repetit. ¶ Verũ ptãtem hãc ecclesiasticã q̄ respicit institutõeꝫ ministroꝝ ecclesie a sũmo vsqꝫ deorsum pfundit magna caligine cupiditas ambitiosa / q̄rẽs q̄ sua sũt ⁊ q̄ crescẽtib⁹ bñficioꝝ dotatõib⁹ impudent excreuit. ita vt vix discerni mõ possit / qđ ex pmaria institutiõe xpi vel inuariabili iure diuino tenendũ sit ĩ hmõi mĩstroꝝ ordinatõe. Mira siqdẽ q̄ ad vsũ talis ptãtis varietas icessit q̄ ex chronicis sũmoꝝ põtificũ ⁊ ex tenore generaliũ pcilioꝝ decretaliũ ⁊ decretoꝝ se ondit. Nec ẽ opusculi pñtꝫ p hec oĩa discurrere. Sꝫ dicam⁹ ħ alit eẽ discernẽdũ ĩ ecclesiastica policia. dũ ẽ ordinata plete sub q̄dã explicatõe pfecta ⁊ nũerosa mẽbrorũ suoꝝ ministris. p stat⁹ grad⁹ ⁊ officia. Alit dũ ab initio firmata ẽ ecclesia in magna ecclesiasticoꝝ q̄ fideliũ paucitate. velut in q̄dã seminario vel germine seu botro. Potuit eĩ tũc rõnabil'r supm⁹ ille põtifex petr⁹ hẽ facilit pñtiã pciliũ gñalis. sicut ĩ electõe mathie ⁊ cessatõe legaliũ. Potuit ⁊ institueꝫ mĩstros p diuersas puincias ⁊ loca de mãdato suo. sicut ad eũ facil' patebat accessus. Nec vigebat auaricia q̄ pmi pmo petebãtur ad morte. Que oĩa cessant ĩ hac tã copiosa fideliũ multitudine post tot iura tot leges tot decreta ⁊ decretales sũmoꝝ pontificũ ⁊ generaliũ pcilioꝝ editas ad regẽdã ec-

liciter ecclesiã. ¶ Suppetit hoc loco conve-
tissime ꝯsiliũ Jetro datũ moysi Exo. xviij
qd sic habz. Stulto labore ꝯsumeris tu ⁊
ppl's tuus q tecũ ẽ: vltra vires tuas ẽ nego
ciũ solus illud sustinẽ nõ poteris. Sz audi
vba mea ⁊ ꝯsilia mea ⁊ erit dñs tecũ. Esto
tu pplo in his q ad deũ ptinẽt vt referas q
dicũt ad eũ/ ostẽdasq3 pplo cerimonias ⁊ ri
tũ colẽdi, viãq3 p quã ingredi debeãt ⁊ op9
qd facẽ debeãt. puide aũt de oĩ plebe viros
potẽtes ⁊ timẽtes deũ. i qb9 sit veritas. ⁊ q
oderint auariciã. ⁊ ꝯstitue ex eis tribunos
et cẽturiões qnqgenarios ⁊ decanos. q iu
dicẽt pplm in oĩ tpe. Quicqd aũt mai9 fue
rit referãt ad te. ⁊ ipsi faciliora tm̃mõ iudi
cent. Leui9 q3 tibi sit ptito in alios onere.
si hec feceris iplebis impiũ dei. ⁊ pcepta ei9
poteris sustinẽ. ⁊ oĩs h ppl's reuertet cũ
pace ad loca sua. Quib9 auditis moyses fe
cit oĩa q ille suggesserat. ¶ Edocemur ex
hac scptura calamo dei scripta de multis
Spaliter q si moyses loqns deo familia-
riter sicut amic9 ad amicũ/ obediẽt audiuit
ꝯsiliũ gẽtilis hoĩs i regimine toti9 synago-
ge. qtomagis dz hoc sũmus põtifex ad di
ctamẽ toti9 ecclie vel gñalis ꝯcilij suo noĩe
¶ Rursus si iudicia minora reprobant in
moyse/ videam9 in sũmo pontifice ⁊ curia
sua qd de tot ꝓphanissimis ⁊ idignissimis
cãꝝ ⁊ litigioꝝ ꝯtinuis ⁊ anxijs occupatõi-
bus: Quid de bñficioꝝ qrũcũq3 ẽt mĩoꝝ
collatõib9 ⁊ signatõib9 manu pape: Quid de
annataꝝ exactiõib9. Quid de innũeris sil'i-
bus dicẽdũ iudicabit. relicta oĩ cura solici
tudie vel studio de oĩ eo qd spũale ẽ. qd di
uinũ ẽ. qd deniq3 fidẽ ꝯcernit. ⁊ religionez
xpianã. ¶ Cõcludim9 tãdẽ ex dato moysi
ꝯsilio ⁊ pcepto legis Deut. xviij. ⁊ ex insti
tutõe xpi Math. xviij. q nulla fuit hacte-
nus. nec erit imposterũ pniciosior pestis i
eccia q omissio generaliũ ꝯcilioꝝ ⁊ puin-
cialiũ. vel in reipsa vel auctẽ. Auctas ita-
q3 nulla erit. si solus sũmus põtifex oĩa ve
lit inferioꝝ ecclesiasticoꝝ vsurpare instituti
ones. iura. stat9. gradus ⁊ officia. Memi-
nerit itaq3 sũmus pontifex. datã sibi a deo
ptãtẽ supmã in ecclesia ad edificatõz eius
ꝓut sapiẽs iudicabit. Judicat aũt sapiẽs
de ptãtis vsu variabiliter/ inuariabilis exi-
stens sicut ẽ gñale ꝯsiliũ. ⁊ hoc p tpoꝝ lo-
coꝝ reliquiarũ q3 circũstantiarũ diuersa q
litate. Teneat q suũ iudiciũ ⁊ maneat ec-
clesiastica policia optio regimine. q̃le fuit
sub moyse gubernata/ qm̃ mixta fuit ex tri
plici policia. Regali i moyse. Aristocrati-
ca in. lxxij. seniorib9. ⁊ in timocratica dũ d
pplo ⁊ singulis tribub9 sub moyse rectores
sumebãt. ¶ Sz opponũt plimi nolẽtes ad
ordinarios remitti mĩstroꝝ ecclasticoꝝ in-
stitutões nec3 p electionẽ. nec3 p collatõez.
Exptũ ẽ inquĩt q turbarẽt oĩa vẽderent
dissiparẽt. ptim cupiditate carnali. ptim se
culari ptãte tracti. de iraꝝ q3 studijs actũ
esset. Uerũ in ꝓmpto ẽ rñsio/ corrigeret sũ
mus põtifex abusus hmõi. ⁊ auctus seueri
tate supma vigilant adhibita. poneret as-
pera vias planas. deponeret potẽtes intru
sos de sede. ⁊ exaltaret humiles sine pce vl'
munere. Hoc ẽ eni architectonis officium
Dũ vo peccat in his sũmus põtifex/ qs mi
nistroꝝ corrigere vel ꝓsumet vel poterit:
Dices q hoc poterit gñale ꝯciliũ. Uide q3
nec crebro. nec facilit' habet. Uix eni statu-
it libẽter aliqs sibi correctõnis iudiciũ. De
niq3 si ꝓpter abusus ordinarioꝝ in mĩstro-
rũ institutõe putẽt aliq sublatũ eẽ ab eisdẽ
hoc exercitiũ. simile3 in papa rõnẽ. q ab eo
debeat vsus tolli nunc inueniri dz ab alijs
maxĩe dũ recipit annatas. qm̃ ex hac copu
la qdiu pseuerauerit oriet ineuitabil'r/ lepro
sa pestis symonie/ inficiẽs sua cõtagionez
nedũ caput. sed pene singula ecclesie mem
bra. Supest vt apponat sicut apponi que-
rit in reformatõe ꝓuisio.

Consideratio 9 ꝯ

P Otestas ecclesiastica si ꝯsideret q
ad vsũ vel exercitiũ. illa mutabilis
ẽ ⁊ multiplr variabilis. ¶ Hec cõ
sideratio cũ duab9 pcedẽtib9 soluit ꝓtin9
qõnem hanc. Si ptãs ecclesiastica sit ime
diate a deo. vel mediate ab hoĩbus: Naz
cõsiderãdo ecclesiasticã ptãtẽ pmo mõ cõ-
cedendũ est absq3 vlla dubitatõe q illa fu-
it ⁊ est immediate a deo hoĩe xpo. sic q a
nullo altero fuit instituta. Nec congrega-
tio totius vniuersitatis hoĩm. seclusõ xpo
docuisset sibi potestatem hmõi instituere.
quemadmodũ potuit vel posset instituere
sibi ptãtem impialem sup oẽs. ptãtem re-

galem. ptātem ducatuū. comitatuū ꝛ baro
niarū. ꝛ ita de reliquis ptātibus pure secu-
laribus. Non aūt potuisset sibi instituere
sacerdotiū nec papatū. sicut habet ecclesia.
Nec silr destituere sicut nec mutare legem
xpi. q̄ mutatio sequit̄ de necessitate ꝑut ar
guit apl's ꝙ translato sacerdotio necesse est
vt legis translatio fiat. ¶ Si vo ptās eccle
siastica cōsideret̄ scdo mō tūc in principio
nascētis ecclesie collata ē immediate a deo
tam petro ꝙ aplis ꝛ discipulis. qbus ime-
diate xpo ꝯtulit sacerdotiū sup corp⁹ suū
verū ꝛ sup mysticū. Uñ ꝛ apl's dicit se rece-
pisse euangeliū nō p hoiem. ꝛ silr mysteri-
um ꝛ ministrationē corpis xpi. Ego inqt
accepi a dño qḋ ꝛ tradidi vobis ꝛc. Et ita
ꝯñter ꝓbabile est ꝙ sicut xpo immediate
cōtulit hanc ptātem primitus suis aplis ꝛ
discipulis applicādo. s. eam istis ꝛ nō alijs
sic ꝛ immediate cōcessit vsum actū vel exer
citiū. qr dans formā dat cōsequētia ad for-
mā. ¶ Dicimus tandē his nō obstātibus
vel ita se habētibus ꝙ successores Petri ꝛ
aliorū aplorū de cōi lege secluso miraculo
vel noua reuelatiōe. fuerūt ꝛ sunt instituti
mediate p hoies vt p cōsecrationē ꝛ electi-
onē vel aliā institutionē. Usum silr vel ex-
ercitiū receperūt atq₃ recipiūt mediate per
humanū mysteriū vel cōcessionē. ¶ Et A
forte q̄ ad vsum vel exercitiū ptātis eccle-
siastice. sic euenit ipsis etiā aplis ꝛ discipu-
lis. ꝙ post immediatā cōcessionē vtriusq₃.
scz ptātis ꝛ vsus. factā a xpo. postmodum
crescēte numero fideliū fuit ad tollendum
scisma ꝛ ad exēplar dandū posteris. limita
tio facta talis ptātis q̄ ad vsum. ꝛ hoc p pe
trū summū pontificē de cōsensu totius ec-
clesie primitiue vel generalis cōcilij vt nō
quilibet posset in quēlibet vti ptāte sua at-
tenta xpi ordinatiōe primaria. qua voluit
ecclesiā suam regi principalr sub vno. ꝛ ab
vno monarchice. sicut est vna fides vnum
baptisma ꝛ vna ecclesia vnitate capitis. tā
primarij ꝙ vicarij. qm̄ iste est optimus pri
cipatus. ꝑsertim in spūalibus ad cōserua-
tionē vnitatis fidei ad quā obligant̄ oēs.
Non sic aūt est de legibus ciuilibus ꝙ de
beāt esse silēs ꝛ eedē apud oēs natōes pro
pter varietatē moꝝ ꝛ cōditionū i diuersis
ꝓuincijs. Qm̄ insup gladius ecclesie spūa
lis est vicz excōicatio q̄ pōt extendere se q̄
tumlibet in longinqs natōes. Aliter est de
gladio materiali. Propterea non oportuit
nec forsitan expediuit ꝙ in tpali ptāte esset
vna ꝑseuerās monarchia p orbē vniuersū
sicut de spūali ptāte ꝑdixim⁹ institutū fuis
se iure diuino pmitus i ꝑsona petri Joh.
vlti. Pasce oues meas ꝑut sācti doctores
et ecclesia tenēdū tradiderūt. ¶ Sumam⁹
exēplū materiale. ꝯforme vt tradit Dyoni.
spūali qḋ inuenit̄ i sole. qui fons luminis
est nō illuminatus ab alio corpe s₃ illumi-
nās. Deinde sunt aliqua q̄ ab eo illuminā
tur ꝛ pñr illumināt. nōnulla vo q̄ illumi-
nant̄ sed illuminādi virtute carēt qm̄ in ip
sis lux occubit. ¶ Exēplū aliud est in An-
gelica triplici hierarchia vñ licet q̄ ad natu
ram gratiā ꝛ gloriā sit quilibꝫ angelus im
mediate format⁹ a deo. nihilominus q̄ ad
exercitiū actuū hierarchicoꝝ q̄ sunt purga-
re. illuminare ꝛ ꝑficere. Tres primi ordi-
nes hierarchisant nō hierarchisati ab alijs
Tres medij hierarchisant̄ ꝛ hierarchisāt.
Tres infimi hierarchisant̄ ꝛ nō alios an-
gelos hierarchisant. ¶ Papalis autoritas
suo mō cū cardinalibus imitat̄ triplicē pri
mā. Alterā vo mediā. imitat̄ ꝑriarchalis.
Archiepālis. epālis ꝛ sacerdotalis auctas
in habētibus subiectos sibi. Qḋ dr̄ ꝓpter
curatos vel etiā ꝓpter solos titulares epōs
carētes plebe. Ultimi sunt instar tercie hie-
rarchie. q̄ hierarchisant̄ in ecclesia sed non
alios autoritatiue hierarchisant. quēdmo
dū sūt ppli ꝛ simplices religiosi fm̄ Dyon.

Consideratio 10

Potestas ecclastica i sua ple-
nitudine est formalr ꝛ subie- B
ctiue in solo romano pōtifice.
¶ Supponit̄ itaq₃ primo ꝙ licꝫ
alids possit eligi in papā nō sacerdos. sicut
eligit̄ alids in epm̄. Ipse nihilominus ap
pellari nō pt aut dz summus pontifex nisi
fuerit in sacerdotē ꝛ epm ꝯsecratus. Et q̄
tis ex electōe posset alidd iurisdictōis hēe
nō m̄ habet añ cōsecrationē in epm pleni-
tudinē ecclesiastice ptātis tā ordinis ꝙ iu-
risdictōis vtriusq₃. qḋ ꝑspicuū est ex termi
nis. ¶ Hic aūt cōsurgit equiuocatio non
modica ꝓpter dños iuristas qui loquētes

de plenitudine ptātis papalis solū loqui
videnť de ptāte iurisdictōis. ex qua locuti
one videť hec absurditas sequi ⁊ pure lai-
cus imo ⁊ femina posset esse papa ⁊ habe-
re plenitudinē ecclesiastice ptātis. ¶ Sup
poniť insup ex iam dictis ꝙ ex institutiōe
xpi nullus in ecclesia dz dare vel suscipere
gradus hierarchicos qui sūt purgare illu-
minare ⁊ pficere. si nō interueniat vere vel
interptatiue auctas supmi hierarche: vel
monarche in ecclesia sancta dei: quatenus
in [illegible] viteť cōfusio ⁊ optimo. regimine gu-
berneť ad exēplar ecclesie triūphantis. pro
pter qđ dicit Joh. in apo. se vidisse nouā
ciuitatē hiřlm descēdisse de celo. Et moysi
dictuz est. Uide vt oīa facias iuxta exēplar
qđ tibi oñsum est in mōte. ¶ Supponiť
rursus illud phi ꝙ actiōes sunt supposito
rum. ¶ Tandē ex his pcedentibus possu
mus describēdo dicere. Qꝛ plenitudo ptā-
tis ecclīastice ē ptās ordinis ⁊ iurisdictōis
q̄ a xpo collata est supnaturalř petro sicut
vicario suo ⁊ monarche primo / p se ⁊ suis
successoribus legitimis vsqꝫ in finē seculi.
ad edificationē ecclesie militātis. p cōsecu
tione felicitatis eterne. ¶ Diciť in hac de-
scriptōe supnaturalř. ad dřiam ptātum vel
iurisdictionū q̄ successoribus petri potue-
runt cōuenire ꝰm leges humanas ciuiles
et politicas: vel dictamē iuris nālis. quod
vult vt supmus in aliqua policia gaudeat
multis honoribus ⁊ priuilegijs sup alios
vel ex spāli dotatiōe seu donatiōe principū
et aliorū seculariū / vel tandē ex ipius eccle
sie seu cōciliorū generaliū fauorabili cōces
sione. sicut cōitas pfecta suo capiti natura
liter dare pōt. Cuius cōcessionis vna fuit
rō nō mala quatenꝰ honoreť in interptan
dis iuribus ⁊ emergētibus quotidie dubi
is circa regimē ecclīasticū / qꝛ faciliorē re-
cursus ed papā cū curia sua. q̄ ad ipm ge-
nerale cōciliū. Que cā mouit ab initio re-
ges instituere, ⁊ eis ptātem leges cōdendi
⁊ interptandi tribuere. ¶ Hanc aūt distin
ctionē nō attendētes aliqui putauerūt oīa
q̄ nunc summis pōtificibus cōueniūt. cō-
petere ex primaria xpi institutōe / ⁊ inmu-
tabili iure diuino qđ fal̄um est / quū staret
aliquē esse verū papā et pfectū / qui careret
actualiter multis talibus priuilegijs ⁊ ho

noribus in quibus nō consistit plenitudo
ecclesiastice ptātis: qualē in petro fuisse de
scripsimꝰ / ⁊ quā nullꝰ hoīm pter xpm imo
nec ecclesia tota ꝯferre potuit / ita nec aufer-
re. sicut in cōsideratōne. ix. notatum est. L
¶ Contēdunt nunc aliqui pollētes lřis
ꝙ post institutas p generalia cōcilia regu-
las sup electōibus faciēdis. ⁊ bñficijs p or
dinarios cōferendis iuxta fundatorū intē
tionē quēadmodū obseruať ð iure patro-
natus apud laicos. nequaq̄ licitū fuit pa-
pe tales cassare regulas p̄sertim ita genera
raliter ⁊ passim p reseruatōes ⁊ aliter sicut
visum est a centū annis vel vltra. Non li-
cuit pterea facere: tot et tales nō obstātias
eorū q̄ cōstituta sunt in generalibus cōci-
lijs. q̄t et qualibus nō obstantijs vti solet
passim in bullis suis. adeo quidē. vt Alexā
der quintus inductus sit in p̄tensis quibus-
dam bullis ponere nō obstantiā huius sa
luberrimi ac celebriter obseruati statuti.
Ois vtriusqꝫ sexus. ¶ At vō rñdent alij
non ad originē ecclesiastice ptātis positā a
iure diuino tantūdē ꝯsiderātes. quantū re
spiciūt decretales cū glosis allegatiōibus
cōcordantijs sine numero doctorū vnius
ad alterū. vt omiū gregi mos est. Rñdēt in
q̄ p vnicū verbū ꝙ semp intellexit cōciliū
generale. auc̄tem summi pōtificis exceptā
esse in omni cōstitutōne sua q̄licunqꝫ. Mi
nirū qꝛ posuerūt isti papalē auc̄tez supra
cōciliū. aut saltē nō imparē. Est aūt certū
apud eos ꝙ par in parē. ⁊ minor in supio-
rem nō habet imperium. Benedictus au
tem deus qui per hoc sacrosanctum Con-
stantieñ. cōciliū illustratū diuine legis lu-
mine dante ad hoc ipm. vexatōe prītis scis
matis intellectū. liberauit ecclesiaz suā. ab
hac pestifera pniciosissimaqꝫ doctrina. qua
semp manēte p seuerasset semp scisma nu-
tritū ab ea. Declaratū nempe decretūqꝫ est
ꝙ ⁊ sine papa generale cōciliū cōuocari. et
a cōcilio papa iudicari certis casibus pōt.
Qꝛ insup habet auc̄tem generale conciliū
p̄scribere leges seu regulas ꝰm quas pleni
tudo ptātis papalis nō quidē in se q̄ semp
eadē est / sed in exercitio suo moderāda regulāda
qꝫ est. ¶ Neqꝫ putandū est insup concilia
generalia sic excepisse papalē auc̄tem in cō
stitutōibus suis, vt eidē pmitteret effrenis

libertas/ea destruendi leuissime/q̄ tanta gra
uitate ⁊ digesta sapientū maturitate condi
ta sunt. Intelligit̄ ergo papalis auctas ex
ceptio facta prout occurrens necessitas vel
euidens vtilitas postulabat. vbi ꝓtunc re-
cursus ad generale cōciliū nō patebat. Ali
oquin nō erat ibi vti plenitudine papalis
ptātis/sed abuti plenissime. ¶ Utrū vō va
lidum fuerit ⁊ ratū quicquid ex abusu tali
ꝓcessit diffinire sub vna generalitate/ non
audeo. Scio ꝙ multa fiunt inique multa
inexpedienter. multa in deformationē eccie
que tn̄ facta tenēt. Ceterū videt̄ apponen-
da p hoc sacrosanctū generale cōciliū talis
declaratio p quā appareat q̄ pacto auctas
papalis ⁊ quousqꝫ cognoscat̄ excepta/i cō
stitutōibus vel iam factis/vel de nouo cō
dendis. qm̄ vt aiunt non est ad p̄terita lex.
Omniū deniqꝫ male gestorū p̄teritis tpi-
bus cessatio vel annullatio. neqꝫ facilis ne-
qꝫ forte iuridica. ⁊ inexpediēs plane vi- D
deret̄. ¶ Attendant̄ regule q̄ sequunt̄
facientes ad elucidationē p̄cedentium de le
gum vel cōstitutionū interp̄tatōe. ¶ Pri-
ma leges humane dant̄ ꝑm ille q̄ vt in plu
ribus accidunt. Qm̄ oēs casus pticulares
enumerare ⁊ remediū spālis legis appone
re neqꝫ possibile est humano legislatori cū
sint in infinitū variabiles, sed nec expedit
ꝓpter cōfusionē fastidiosissimā imo ⁊ pple
xam. que ex illa multiplicitate cōsurgeret.
Erit aūt lex ꝑm Isid. honesta iusta possi-
bilis seruari/ ⁊ ꝑm cōsuetudinē patrie. loco
tpiqꝫ cōueniēs necessaria. vtilis manifesta
qꝫ ne aliquid p obscuritatē in captōne cōti
neat nullo priuato cōmodo. sed pro cōi ci
uium vtilitate cōscripta. ¶ Altera regula.
Leges humane q̄ feruntur generalr̄/pn̄t ⁊
debēt exceptionē recipē dū deficit rō legis.
qn̄ vicꝫ legislator si adesset. vel alius pru-
dens interrogatus/excipet a generali cōsti
tutōne casum pticularē. qui taliter aut tali
ter occurreret. Hec autē exceptio multiplr̄
noīatur. qn̄qꝫ epikeia. sicut ab Aristotele/
qn̄qꝫ iuris interp̄tatio. sicut a legistis. qn̄-
qꝫ dispensatio. sicut a canonistis/qn̄qꝫ bo-
na fides. sicut a politicis. dicentibus bonā
fidē eē vbi nō sillabē vnū ⁊ aliud agit̄. qn̄qꝫ
dr̄ equitas sicut ait ꝓpheta dn̄o. Oīa man-
data tua eqtas hoc ē ꝑm equitatē implēda

¶ Tercia regula. Triplex inuenit̄ iuris in
terp̄tatio vl̄ exceptio. Quedā est iudicialis
ptātis. spectās ad legislatorē ⁊ iudices quē
admodū dici solet. Cuius est cōdere eius
est interp̄tari. Quedā est doctoralis aucta-
tis/spectās ad illos quibus data est aucta
te summi pōtificis licētia interp̄tādi scho-
lastice iura vel qui sup his iterp̄tādis. scia
pollet arte vel expientia iuxta illud. Cuili-
bet expto in sua scia credendū est. Et iterū
Unusquisqꝫ bn̄ iudicat de quibus nouit.
Quedā interp̄tatio ē ineuitabilis necessita
tis. potēs cadere circa quelibet. dū certitu-
dinaliter videt imminēs piculū suum nisi
vim vi repulerit. ⁊ egerit ꝯtra generalia ver
ba legis. q̄ casu est sine culpa apud deū. qm̄-
uis dolere debeat ꝙ incidit in hanc necessi
tatē. Et si docere pt legitimis testimonijs
apud iudicē humanū absolutus erit. alit̄
nō. qm̄ apud illud idē est de illis q̄ nō sūt.
et q̄ nō apparēt. ¶ Quarta regula. Iuris
interp̄tatio seu dispēsatio vel exceptio q̄ est
iudicialis ptātis hoc opat̄. ꝙ agens cōtra
verba legis nō punit̄ apud hoīes in exteri
ori foro. Sed apud deū in foro cōscie. pec
cabit vterqꝫ. s. dispēsans. et cum q̄ dispēsat̄
si talis nō fuerit qui dispēsat. qualē descri-
psit xp̄s/fidelis ⁊ prudēs. Fidelis ne como
dū ꝓpriū fauorē vel honorē quesiuerit de-
relicto diuino vel cōi bono. Prudēs vt cir-
cūspiciat̄ vtrūqꝫ rō legis. ⁊ legislatoris in-
tentio. ¶ Est eīm dispēsatio: cōmensuratō
seu distributio boni cois. q̄le est lex. ad sin-
gulos ꝑm legis intentionē ꝓut circūstan-
tiarū varietas occurrerit/q̄ dispēsatio si nō
fideliter ⁊ prudēter fiat eā appellat Bern.
dissipationē nō dispēsationē. intellige quo
ad deū ⁊ cōsciam. si hoc cōstiterit aut cōstare
debuerit. Tenet vō freqn̄t apd̄ hoīes ꝑm
exteriora iudicātes hec dispēsatio si nō cō-
tineat errorē aptum. Aut nisi fuerit supio-
ri lege phibita/qd̄ dr̄ ꝓpter statuta fieri pos
sibilis/ circa papalis vsum ptātis per gene
rale cōciliū. ¶ Quinta regula. Iuris in- E
terp̄tatio vel exceptio que est doctoralis
auctatis releuat plurimū n̄ obediētes nu-
do legis verbo. tam q̄ ad iudicia forensia.
sicut est ab expēsis releuatio. q̄ in foro con
scie ⁊ diuino iudicio p̄sertim dum sunt do
ctores famati. plures ⁊ expti in arte sua. et

in morum honestate probati. Alioquin sepe mentitur iniquitas sibi. dum corrupta est prece vel precio. Excecant enim munera. etiam oculos prudentium. ¶ Et si creditur Aristoteli experientie verba loquenti. Malicia facit errare. nedum circa conclusiones elongatas a primis principijs sed in ipsismet principio rum moralium iamuis queadmodum reputabatur olim latrocinium apud almanos/licitum teste Julio de bello gallico. Ac peccatum innaturale et sordidum apud romanos secundum apostolum ad eosdem. Et ita de pluribus hominibus datis in reprobum sensum. pro varietate dampnationis viciorum. ¶ Sexta regula. Juris interpretatio vel exceptio dispensatio. sibi exigit dum fit altero predictorum modorum iudicialiter vel doctrinaliter quod habeatur duplex intuitus vnus ad bonum diuinum et publicum. Alter ad particulare comodum illius pro quo fit iuris interpretatio vel dispensatio. Euenit itaque sepius quod dum passim laxatur rigor legis ex quadam vt fingitur compassione. et misericordi condescensione ad aliquos particulares positos sub lege/deperit ex altera parte stabilitas et rigor disciplne qui rigor est precipue in omni lege seruandus. Docuerunt hoc romani qui proprios etiam filios occiderunt. qui in seipsos rigorem legum suarum exercuerunt. quatinus disciplina militaris et obedientia legalis inuiolata maneret. Docent hoc fratres carthusienses qui super esu carnium. vel nunquam vel rarissime dispensationem recipiunt. Ac perinde disciplina regularis viget apud eos/quam quantum sit collapsa apud religiones quasdam alias passim dispensationibus vtentes/videre stupor et dolor est Super qua re iam Bernardi pro tempore suo querela nascebatur. Quid modo dicendum putabimus de tam facili vt appellant dispensatione per papam et prelatos super iuramentis licitis. Super votis rationabilibus. Super immensa beneficiorum pluralitate. Super generali conciliorum non obstantia. Super priuilegiorum et exemptionum comune ius priuantium concessione? Quis omnia dinumeraret per que nunc vigor ecclesiastice. immo et euangelice discipline totius vere languit. emarcuit. euanuit? Prouideat super omnibus sacrosanctum hoc Constantiense. concilium. ¶ Fundatur in hac radice stabilitas legum quod consuetudo est optima legum positiuarum interpres. ita si neque iuri diuino neque naturali fuerit contraria. Fundatur et illud Aristotelis politisantis. Non esse dandum pronium innitentibus nouas leges. quamuis in se meliores extiterint quam mutatis legum frequens causat instabilitatem neque permittit eas in consuetudinis fixa radice roborari. Hoc animaduertant qui ad omnem motum capitis ad omne quod bonum agi fantasiatum fuerit/condere satagunt nouas leges/penas penis adijcere quasi super omni re que bona est sic fieret. bonum sit et expediens legem penalem addere. Non enim respublica regitur per sitte. ¶ Fundatur in eadem radice. rationabilitas abolitionis vel abrogationis. quarundam legum positiuarum per oppositos mores subditorum qui versi sunt in naturam. ¶ Fundatur et rationabilitas permissionis quorundam malorum. non vt approbentur. sed ne punita maiora in deterius. ¶ Fundatur etiam prescriptionis punientis ne fiant in cer[illegible] omnia/neglectores rerum propriarum ac iuste transferentes etiam apud deum et consciantiale dominium in bone fidei possessorem et prescriptorem legitimum.

Consideratio II F

Potestas ecclesiastica in sua plenitudine est in ecclesia sicut in fine. et sicut in regulante applicationem et vsum huiusmodi plenitudinis ecclesiastice potestatis per seipsam vel per generale concilium ipsam sufficienter et legitime representans. ¶ Constat vtique datam fuisse Petro plenitudinem ecclesiastice potestatis a Christo ad edificationem ecclesie sue sicut conformiter ad apostolum. ponit descriptio ¶ Propterea loquitur Aug. cum alijs quibusdam. quod claues ecclesie date sunt non vni sed vnitati. et quod date sunt ecclesie. Et hoc conuenienter potest intelligi modis quos explicat consideratio. quoniam claues date sunt propter ecclesiam et vnitatem eius tanquam propter finem. ¶ Potest etiam dici in ecclesia vel in concilio. hec plenitudo ecclesiastice potestatis. nedum in se finaliter. sed alijs duobus modis videlicet quo ad applicationem ad hanc vel illam personam. Et quo ad vsum regulandum/si fortassis in abusum verti quereret Constat his tribus modis plenitudinem ecclesiastice potestatis esse in ecclesia. et in generali concilio tanquam in gerente vices eius. Et quidem de duplici modo/primo et secundo non est difficul

tas. Silr nec de tercio si consideremus descriptionē plenitudinis ecclesiastice ptātis. vbi ponit q data est ad edificationē ecclie Cum igit summus pōtifex hūs eam subiectiue sit peccabilis/ ꝛ possit hāc ptātē in destructionē velle ꝯuertere. Silr sacrū collegiū qd ei datū est. ꝛ cōsistit q̄si cōitas aristocratica. nō est in grā vel fide cōfirmatū. supest vt aliq na sit relicta in obliquabilis ꝛ indeuiabilis regula ab optimo legislatore xpo ſm quā possit abusus hmōi ptātis reprimi dirigi atq moderari. Hec aūt regula est vel eccla. vel generale cōciliū. Vn cū mediū virtutis aliter nō habeat nisi ꝓut sapiens iudicabit. finalis resolutio. ad hanc sapiam fiet ad ecclesiā vbi est sapia indeuiabilis vel ad generale cōciliū. ¶ Hic fundant ea multa q̄ ꝑ hoc sacrū ꝯcilium ꝛ cōstituta ꝛ practicata sunt. Vt q papa iudicari pōt ꝛ deponi ꝑ ꝯciliū. Et eidē in regulatōe sue ptātis q̄ ad vsum subijcit ꝛ sibi pōt dici. Cur ita facis? ꝛ ita de pluribꝰ q̄ recollecta sunt in illo sermone. Prosperū iter faciet nobis deus. ¶ Possumꝰ ad hāc cōsiderationē addere q plenitudo ecclesiastice ptātis. si ꝯsideret in sua latitudine. ipsa nō est in solo papa. nisi quodā mō fontaliter. ptātiue ꝛ originaliter suo mō. Hec em̄ latitudo ptātis ꝯplectit in se alias ptātes ecclesiasticas collectiue. a summo vsq ad deorsum. Et est in eis plenitudo ecclīastice ptāt papalis tāq̄ ꝑs integralis i suo toto. ꝛ ita nō est maior vel supior ad totā ecclesiā. sicut nec ꝑs maior toto. Si vo cōsideret hec plenitudo in sua supremitate. tunc absq vlla dubitatōe plenitudo ecclesiastice ptātis papalis. supior ꝛ maior ē ad reliquas/ sed iam illud qd reliquū est. nullo pacto pt ꝯstituere generale cōciliū iuxta illud qd dictū est ꝑius q generale ꝯciliū in sua rōne formali includit de ncītate papalem auctēm siue papa sit siue non sit. qꝛ si papa ē ꝛ vult facere debitū suū de ꝯuocando ꝯciliū certe dꝫ auctorizari ꝑ ipm. Si vo ꝑtinaciter renuit in destructionē ecclīe. iā tunc agendū est ac si nō esset ꝛ remanet in eccia ptās seipsam cōgregādi. ꝛ sibi ꝓuidēdi ac ordinādi de ptāte papali. scdo ꝛ tercio modis q̄ ad applicationē ꝛ ad vsum sicut de capitulo ꝛ decano. vel de vniuersitate ꝛ rectore. suo mō diceret. ¶ Sꝫ occurrit difficultas ꝑncipalis qd mortuo papa vel eiecto. possit ipm ꝯciliū? ¶ Potest itaq ꝑmo ꝯstituere sibi papā vnū mō solito ꝑ electionē dn̄oꝝ cardinaliū vl alio mō ꝑ cōpromissum vel ꝑ viā spūssancti. si probabiliter ita speraret posse fieri q oēs ꝯcordarēt in vnū. Vel forte ꝑ expectatiōnē diuini miraculi sicut fuit in electōne Mathie. Et de hac ꝑma ptāte ꝯcilij non est difficultas qn sibi possit facere caput vnū. ¶ Alia multa sunt q̄ papa mortuo vel eiecto pōt exercere ꝯciliū ꝑ seipm vel ꝑ organū aliqd vice oīm/ queadmodū sepe practicatū ē in hoc cōcilio de diuersis senētijs ꝛ decretis respiciētibus exercitiū iurisdictōnis coerciue sicut in vocatōe ꝛ depositōe pape. sicut in excōicatōe ꝛ interdicto. relaxatōne ꝛ absolutōne factū est in cā tridētina ꝛ Argētina. in quibꝰ oībus introducit sancta Synodus loquēs decernēs diffiniēs. Sic inuenit in primis ꝯcilijs. tpe aplōꝝ ꝛ aliorū q cōciliū loquebat ꝛ nō papa etiā dū viuebat. Vn̄ dixerunt aplī ꝛ seniores. Act. xv. scribētes acta illius ꝯcilij. Visum est spūisancto ꝛ nobis. Et silr notat Act. vj. de cōuocatōe eccīe ꝑ. xij. aplōs. ꝛ in ꝯcilijs gñalibus tales inueniunt modi loquēdi. Placuit sancto concilio. Vel ꝯciliū diffinit. vel statuit sanctū conciliū vel sacri auctē ꝯcilij vel Synodalis ordinatio vigeat. Et ita in silibus. ¶ Deniq tercio sunt alia q̄ nō pñt exerceri nisi ꝑ suppositū determinatum iuxta iam allegatū q actōes sunt suppositorum. ¶ Circa q̄ distinguendū est. qꝛ vel illa sunt talia. q̄lia nullus pt exercere nisi sit papa. nec ꝑ cōmissionē nec aliter. Vel sunt talia q̄ cōmitti pñt ꝑ aliquē vel aliqs ꝑ q̄s hoc exerceri non posset sed alius capax est. Exēplū de curato nō sacerdote q̄ pōt ꝯmittere simplici sacerdoti nō habēti plebē aliquā q in cura sua celebret missam ꝛ consecret. Et audiat cōfessiones et absoluat. q ministret eucharistiā. ꝛ ita de reliquis spectantibus ad sacerdotium. Potent igit silr ꝯciliū cōmittere sacerdotibus vt agāt talia q̄ nec ꝯciliū ꝑ se nec illi sacerdotes sine cōmissione vel licētia ꝯcilij possent exerq saltē licite. ¶ Quo circa restat cognoscēdū de illa ꝯditionali si sit aliq̄ ptās i papa q̄ posse

bi aliquid in q nulla altera ptãs eccl'iastica pōt attingere neqȝ de facto neqȝ de iure. Et videt prima acie q nō iuxta cōiorem doctoꝝ sniam. q dicūt ptātem ordinis esse eqlē in oibus sacerdotibus ꝯphendendo more aplī epatū sub sacerdotio. Non em videt q sit aliqs ordinis ī quē possit papa lis auctas. qn in illum possit de facto ptās epalis. Ceterū d ptāte iurisdictōis quō cū q fiat sermo videt q ꝯciliū possit illā ꝯcedere in defectu pape vt in subijciendo. A epo tales pplos qles voluerit; p sacroꝝ licita ꝛ rata ministratiōe. Et ita practicauit hoc ꝯciliū circa Samaytas legatos eis dādo. quilicite possent oīa q sunt ordinis et spūalis iurisdictōis. ¶ Proinde quid de largitōe indulgētiarū tenendū sit lectori interim ꝯsiderādū relinquo. si solius pape cōcessiōe. mediate vel immediate tradi possint. Putāt aliqui q ptās hec respicit claues in foro pnīe. Propterea cōuenit in eodē foro cuilibet sacerdoti maxie epo; si nō fuerit hec ptās a supiore. q ad vsum limitata/ aut cōuenit illi qui habet curā cōitatis ecclesie. fm Thomā Conciliū so talem curā habet. Porro iuxta hunc dicendi modū pōt occurrere scandalū; trahens ad hoc incōueniēs q ecclesia posset bn regi vsq in finē seculi sine papa/ vt si generale cōciliū daret licētiā oibus epis sacerdotibus cuilibet supra plebē suā absqȝ vlla iurisdictionis limitatōe vel restrictōne. q sic epus posset ꝯstituere sacerdotes. imo ꝛ epos licite ꝛ rate ꝛ vti clauibus. ꝛ ita de reliqs oib⁹ hierarchicis actibus. ¶ Rñdemus q et si ad tps aliqd generale cōciliū possit aliqd tale facere. qm hr̄e papā est p̄ceptū affirmatiuū. obligans ad semp sed nō p semp sicut apparuit dū vacauit sedes p duos aut tres annos. sicut ꝛ nunc vacat. Nihilominus generale ꝯciliū neqȝ deberet. neqȝ posset talē defectū capitis vsqȝ in fine seculi tolerare. stante lege/ pōt tn̄ supplere dū necessitas vrget. vel suadet euidēs vtilitas. ꝛ h⁹ vel p vnū epm qsi vicariū. vel p plures sil aut successiue. Et hoc mō dr̄ esse plenitudo ptātis ecclesiastice ī ecclesia suppletiue ¶ Cognoscimus ex his q false sūt ꝛ iniuriose cōcilio generali. tales assertiōes q negant ab eo vel ab eccl'ia. executionē ptātis supme iurisdictōis. Negant insup decernendi vel diffiniēdi ptātē/ dū papa est. reponentes in eo solo hanc auctēm diffiniēdi. cū ex multis ꝯcilijs ꝛ certa rōne cōstet oppositū. Vñ ꝛ apli miserunt in samariā petrū ꝛ Johannē tāq subditos ecclie. Et iacobus ꝓtulit diffinitionē sacri ꝯcilij super cessatione legaliū. De quo Act. xv. notatū est. qn tn̄ petrus p̄sidebat. ꝛ residebat in ecclesia legitime cū eēt in gr̄a ꝯfirmatus die pentecostes. ¶ Possumus tādē canones apparēter discordes sup laude plenitudīs ptātis papalis rōnabiliter ad cōcordiā reuocare si distinctionē trimēbrē acceptōnis eccl'iastice ptātis acute viderimus. Hanc eni ptātē formaliter ꝛ in se cōsideratā p̄mo mō nemo iudicare potest neqȝ Aug⁹. neqȝ ppl's neqȝ totus clerus imo nec vniuersalis eccia. Secus in alio duplici mō. Vñ sicut ex ꝯsideratōe ptātis hui⁹ stupēde ꝛ miraculose impatores etiā ꝛ reges ꝓcubūt ad oscula pedū pape. Et inde cōsurgit aliqn ex hūana fragilitate arrogās supbia in persona pape referētis ad se qd impēdit ptāti. Non aliter existimandū est de prioribus sctis p̄tibus extollētibus papā miris modis. Et inde suborta est in qbusdā sūmis pōtificibus. arrogātia maior debito. qd est vsurpare id qd iure nō poterat. Hinc cū dā gloriātiq pedib⁹ suis cōculcaret īpatoris caput. retudit hāc arrogantiā/ acriter [illegible]tis Impator hoc mordaci verbo. Non tibi inquid sed Petro. ¶ Hinc fit p̄terea q absqȝ mēdacio vel adulatōe papa nequissimus/ pōt appellari sanctissim⁹ pōt adorari cultu dulie vsqȝ ad oscula pedū. et ita de reliqs honoribus. ¶ Sic eccl'ia q maculā nō hȝ neqȝ rugā q instar marie vgo ē ꝛ mr̄; introducit qnqȝ tanq peccatrix ꝛ sordida. nō quidā ꝑ se. ꝛ in se. sed ꝑ pctīs filiorū sicut aīa fert ꝛ regit corpus egrotum.

Consideratio 12

Potestas eccl'iastica papalis nō ita habet dñia et iura terreni sil et celestis imperij q possit ad libitū suū de bonis clericoꝝ ꝛ mlt' minus laicorum disponere. q̄uis ꝯcedi debeat. q habet in eis dñium quoddā regitiuū. directiuū. regulatiuū. ꝛ ordinatiuū

¶ Declarationē huius cōsideratiōis quā discretio moderatrix atq3 mediatrix. ponit inter errores oppositos / dum facere meditarer occurrere visa est ꝓtinus in ipso meditatōnis mee secreto. duplex improba pestis. Nomen vnius detractio liuida. Nomen alteri⁹ adulatio subdola. Prima ptātem ecclesiasticā deprimēs subijciebat tpali. Altera sustollebat in immensum velut ad silitudinē altissimi cōfundens iura cuiuslibet alterius ptātis. Tolle tolle clamat detractio tpalitatē oēm / ius vel dn̄ium ab ecclesiastic. Quare? Quia sic instituit xp̄s cuius ista vox est. Nisi quis renūciauerit oibus q̄ possidet nō pōt meus esse discipulus. Sic improperabat Julianus apostata xp̄ianis. rapies eoꝝ facultates. Addit detractio ꝙ eccl'iastici nequaq̄ capaces sūt iurisdictōis tpalis. etiā si pncepes alij ↄferre voluerint. Inducit aplm̄. q2 nemo militans deo implicat se negocijs secularibus Addit detractio. Nihil hr̄e ecclesiasticos. scȝ neq3 decimas. neq3 oblatōes quātominus alias dotatōes vel possessiones nisi ex pura elemosyna donantiū? Et ꝙ ab eccl'iasticis peccātibus saltē habitualiter possēt ꝑ secularē ptātem optimo iure tolli. q2 data est ptās hec secularis in vindictā malefactorū. neq3 sine cā gladiū portat. Addit q̄r ꝙs innitēs apl'i verbis. Habētes alimenta et quibus tegamur his cōtenti sumus / q2 quicquid hn̄t ecclesiastici vltra simplicē victum ⁊ vestitū. totū illud est pauperū. cui⁹ retentio nedū furtū vel rapina simplex est sed sacrilegiū ꝓut detorquet ad hāc sniam tam Hieronymi vba q̄ Bernardi. Vult tandē detractio ecclesiasticos oēs ad illam apl'orum ⁊ discipulorū primā paupertatem sine equis. sine thesauris. sine calciamētis sine possessionibus. de necessitate salutꝭ redigere execrās in eccl'iasticis pompā oēm vel seruientiū. vel ciborū vel equorū vel indumētoꝝ. ¶ Consurgit ex aduerso blādiens ⁊ subdola adulatio. ⁊ ad aures ecclesiasticorū p̄cipue summi pōtificis insusurrans. O quāta est. quāta sublimitas ecclesiastice ptātis tue. O sacer clere. q̄ nihil est secularis auctas tue cōpata. Qm̄ sicut xp̄o collata est ois ptās in celo ⁊ in terra. sic ꝯ xp̄s oēm petro suisq3 successoribus dedit relinquit. Vn̄ ⁊ nec Cōstātinus quicq̄ Siluestro pape cōtulit. qd̄ nō eēt prius suū. sȝ reddidit iniuste detentū. Porro sicut non est ptās nisi a deo. sic nec aliqua tempalis vel ecclesiastica impialis vel regalis nisi a papa in cuius femore scripsit xp̄us. Rex regū. dn̄s dn̄antiū. De cuius ptāte disputare. instar sacrilegij est. cui neq3 quisq̄ dicere pōt. Cur ita facis. Si etiā tpalia oia si ecclesiastica bona. atq3 dominia mutauerit. diripuerit distraxerit. Mentior si nō inueniunt hec scripta ab illis etiam qui sapiētes sūt in oculis suis. Si p̄terea nō inueniūt fuisse p aliq̄s summos pōtifices hec credita. Notū est illud Satirici. Nihil est qd̄ credere de se nō possit cū laudat dijs equa ptās. Et illud comici d̄ adulatore. Hic ꝓfecto ex stultis insanos facit. ¶ Sētiēs aūt adulatio. qn̄q3 nimis se cognosci. studet q̄si modestiori sermone depssius vti vt credibilior appareat. Concedit seculari ptāti possessiones ⁊ iurisdictōnes ꝓprias quas tollere nequit ꝓ libito papa. Recognoscit Constantinū vel alios principes aliquid ecclesie nouiter contulisse. Nihilominus tradit ꝙ summus pōtifex sup̄mus est monarcha nedum in spūalibus. sed tpalibus hn̄s ptātē hanc immediate a xp̄o. sed alij reges oēs ⁊ principes suā recipiūt dn̄ationem ab eo. et solū mediate a deo. Aliodn̄ vt mōstruosus esset hic mūdus. si habēret tot capita q̄ nō sub vnico regerēt. Rediretq3 manichei delíramētū ponētis duo pncipia. Vnū bonorū ⁊ spūaliū. Aliud malorum ⁊ tpaliū. vn̄ ⁊ sicut corpus est ꝓpter aiam. ⁊ ab aia viuit ⁊ regit. sic ptās secularis ꝓpter spūalem a qua recipit suū esse legitimū. Quā auctem spūalem qui negāt vel impugnāt siue intus siue foris ecclesiaꝝ posūt gladio vl' spūali excōicatōis sic̄ catholici vel debellatōis sic̄ infideles feriri. Et coꝝ dn̄ia vel bona in alios transferri. ¶ Hanc existimationē habuisse visus est Bonifacius octauus in quadā decretali. Et in hac fundari putat ab aliq̄nibus dn̄orū prutenorum aduersus infideles debellatio. suorumq3 bonorū ⁊ dn̄iorū ↄquisitio. Putat ab alijs depositio vnius regis francie p papā Zachariā: hic eē fūdata tāq̄ papa sit q̄ transferre possit reges ⁊ regna. ¶ Rur-

fus aīaduertēs adulatio, durū esse multis hunc sermonē. ⁊ ideo minus credibilē studet loqui restrictius/ cōcedens ꝙ sicut ante petrum fuerūt apud infideles vera dn̄ia queādmodum irrefragabilis auctas sacre scripture ⁊ euāgelice narratōnis testis est. Sic non oportet nunc post Petrū. vt oīs ptās imꝑialis regalis vl' altera secularis sit immediate robur habēs a summo pōtifice sicut rex francorū xpianissimus supiorē hoc mō nō habet nec recognoscit in terris. Idcirco transfert verbū suum adulatio loqui de dignitatibus officijs ⁊ bonis ecclesiasticorū q̄ oīa sic subijcit summo pōtifici vt quicqd circa [illegible] placuerit disponere mutando transferēdo. appropriādo hoc possit hoc teneat ⁊ ratum sit. licet hoc sine cā. licet cum pctō suo pegerit. q̄uis petm̄ circa hꝰ vult adulatio longe a papa sic facere, vt eū symoniā posse neget cōmittere. qm̄ sua sūt oīa ecclesiastica bona. Concedit insup ꝙ sup ius est potens ab altero ius suū tollere ⁊ ꝙ nec ab eo appellari/ neqꝫ eum iudicialiter euocari. nec obedientiā ab eo subtrahi. ꝑsertim extra casum heresis sit aliquatenus possibile. Hic solus symbolū fidei cōdere. hic solus causas eiusdē fidei. ⁊ maiores ceteras tractare pōt/ solus vt iam tactū est. diffinitōnes. regulas. leges. ⁊ canones cōdit. Alioquin quicquid p alios diffinit̄ decernit̄. condit̄. statuit̄. irritū est ⁊ inane. Nec aliquid ex eis q̄ statuerit. pōt nisi per ipm quolibet cassari vel infringi. fallor si nō ante celebrationē huius sacrosancte cōstan̄. synodi sic occupauerat mentes plurimorū. lr̄alium magisqꝫ lr̄atorum ista traditio. vt oppositorū dogmatizator. fuisset de heretica prauitate vel notatus vel dānatus. Huius rei signū accipe/ qꝛ post declarationē ex theologie principijs luce clariorem. ⁊ qd̄ vrgentius est post determinationem ⁊ practicationē eiusdē sancte synodi/ inueniunt̄ qui talia palā assercre nō paueant. tam radicatū ⁊ vt cancer serpēs tā medullitꝰ imbibitū fuit hꝰ prisce adulationis virꝰ letiferū. ¶ Tādē miserāte deo moderatrix discretio. collustrata lumine legis euāgelice. mediā ac regiā viā tenēs inter denios errores extremos. detractiōis ⁊ adulatōis ponit dictā hanc cōsiderationē

duodecimā cum prioribus. tanꝙ signū aliqd ostēsiuū itineris recti. ne forte offendāt ad lapidē erroris pedē sue inquisitōis scrutatores veritatis. ¶ Vn̄ dicimus ecclsiasticos ⁊ capaces esse bonorū tpalium. ⁊ mul[illegible] eis ex debito: non ex elemosyna pura cōpetere. ⁊ nō debere eos coerceri. vel spoliari p secularem ptātem. nisi vocata sit in sui iuris subsidiū. qd̄ dr̄ ꝓpter hereticos ⁊ rebelles. Possunt ipsi deniqꝫ cū diuitijs aliter q̄ apli viuere cōuersari vel incedere ꝓ temporū locorū ⁊ aliarū circūstantiarū varia qualitate/ ꝓut sapiens iudicabit. Nec ita sunt Hieronymi vel Bernardi verba generaliter ad oēs ecclesiasticos tanꝙ proprium habeant nihil. detorquenda. Monachis aūt quibus loquebant̄ alia lex est. ¶ Vitamꝰ ex aduerso stultas ⁊ falsas adulationis insanias. attribuētes summo pōtifici plenitudinis ptātem. qualem descripsimus q̄ tanta est quantā sapientissimus legislator xp̄s ꝓuidit sufficere ad edificationem continuam ecclesie dilectissime sponse sue. quā ꝓpria morte firmauit ⁊ dotauit Cui ptāti detrahere esset impietatas sacrilega indignissimaqꝫ. Sed glorificent deū qui ptātem talem dedit hoibus. misericordissima pietate sua. que ptās quanto sublimior est pulcrior ⁊ dignior. tanto ne vertatur in abusum vilem, turpē. ⁊ indignū prouidere debet summus pōtifex ⁊ eam vt sapiens iudicabit regulare. Quid aūt sapientius in terris generali cōcilio qd̄ ⁊ spūsancto regit̄. ⁊ cuius agi frenis sūma libertas est. Preclare dixit Aristote. Non esse seruitutē obedire legibus. ¶ Addamus summum pontificē cum collegio suo ita ꝑsidere bonis ecclesiasticis. vt de eis statū habere sufficiētem ⁊ decētem oporteat. Sed nō ita vt caput grauidū mēbra reliqua obruat mole sua. neqꝫ velit vsurpare contra naturā singularis membri oīa officia mēbrorum / quibus singulis vt ait aplꝰ ꝓprium datum est officium. Nam si oīa oculus vl' caput vbi pes? vbi manus? Concernit hꝰ collationem bn̄ficiorum multiplicitatē exemptionum odiosissimā. plenam erroris et cōfusionis in ecclesiastica hierarchia. et ita de reliquis. Reseruationem ꝑterea tot casuum. tot excōicationū in foro cōsciētie

inuocationē tam facilem oīm causarum ab
ordinarijs sint cause ille. ꝓbane sint sacre
fidei. quales fidei causas oēs ab ordinari-
is singulis presertim in doctrinis notorie
scandalisantibus dyoceses suas / et vbi vi-
gent studia lr̄arum velle ꝓhibere quid ali
ud est. q̄ ianuā grandē erroribus aperire.
¶ Postremo suis se terminis ita ptās ec-
clesiastica coerceat. vt meminent ptātez se-
cularē etiā apud infideles. sua hr̄e ꝓpria iu
ra suas dignitates suas leges sua iudicia.
de q̄bus occupare se ecclesiastica ptās non
p̄sumat vel vsurpet, nisi dū redundat abu
sus ptātis secularis in impugnationē fidei
et blasphemiā creatoris et in manifestā ec-
ecclesiastice ptātis iniuriā. tunc eīn attēde
re cōuenit vltimā huius cōsideratōis duo
decime pticulā. q̄ in his ecclesiastica ptās
habet dn̄ium qddā regitiuū. directiuū. re-
gulatiuū. ⁊ ordiatiuū. ¶ Cōcludūt h° A
et nihil fere aliud rōes ⁊ allegatōes oēs
induci solite q̄ plenitudo ptātis papalis
supior est ad oēm aliā eccl'iasticā ⁊ tpalem
Quāuis sub h° respectu ptās vniuersalis
eccl'ie vel generalis ꝯcilij legitime cōgrega-
ti. dici possit maior in amplitudine vel extē
sione. maior in infallibili directōne maior
in morū reformatiōe in capite ⁊ in mēbris
maior in coerciua ptāte. maior in causarū
fidei difficiliū vltimata decisiōe. maior de
niq̄ q̄ copiosior. cōplectit̄ eīn saltē virtua
liter oēm ptātem ⁊ omne politicū regimē.
papale. impiale. regale. aristocraticum ⁊ ty
mocraticū ꝓut alias deductū est ex descri-
ptiōe ꝯcilij generalis q̄ talis est. ¶ Conci-
liū generale est cōgregatio legitima auc̄te
facta ad aliquē locū ex omni statu hierar-
chico, totius eccl'ie catholice. nulla fideli p-
sona q̄ audiri requirat exclusa / ad salubri-
ter tractandū ⁊ ordinandū q̄ debitū regi
men eiusdē ecclesie in fide ⁊ moribus respi-
ciūt. ¶ Dicamus hic aliq̄ circa diffinitiōz
hanc ꝯcilij generalis. Et p̄imo q̄ ꝯgrega
tio legitima auc̄te facta dz regulariter a pa
pa. sicut sonant decreta ⁊ decretales innu-
mere. Excipiunt̄ tn̄ tres casus. vbi ꝯgrega
tio cōcilij generalis fit legitime sine papa.
Unus dū desijt eē p morte nālem vel ciui-
lem seu canonicā. q̄ est depositio. Uel si ca-
dat in ppetuā maniam. Et si ad eū capti-
uatum nō pateat accessus. Alius dum suf
ficienter requisitus de cōuocando cōciliū.
renuit cōtumaciter in pniciem ecclesie pre-
sertim si tangat ipm. Tercio ꝯciliū post
q̄ est a papa legitime ꝯgregatū statuat cer-
tum tpus ⁊ locum p celebrando generali
concilio sicut infra triennium vel de decen
nio in decennium, etiam vbi papa renue-
ret. Nec refert in p̄mo ⁊ scdo casu p quos
euocet̄ concilium. dummodo cōgregetur
queadmodum fuit Pisis. Nihilominus
expedit decernere ꝓ futuro modum cōuo
cationis sicut in reformatione salubriter ē
auisatum. Utinam ⁊ synodaliter iam esset
diffinitum. ¶ Dicamus scdo iuxta proba
bilem valde sententiam q̄ de statu hierar-
chico ecclesie non sunt ꝓprie nisi duo sta-
tus. Prelatorum maiorū videlicet qui suc
cedunt apostolis. ⁊ sunt episcopi archiepi-
scopi. Et ita sursum. Et minorum qui suc-
cessores sunt. lxxij. discipulorum. Et dicū
tur p̄lati secundi ordinis dignitatis vel ho
noris. quales sunt curati quibus ex statu ⁊
ordinario iure, conueniunt tres actus hie-
rarchici. p̄marie. eēntialr̄. ⁊ imediate a xp̄o
q̄ sūt purgare p correctōz. Illūīare p do-
ctrinā ⁊ p̄dicatōz. Perficē p sacrorū ministra-
tionē. Fundat̄ hec sniā Math. xviij. vbi
postq̄ christus dixerat dic ecclesie. subiūxit
de quibus loquebat̄ dum ait. Quodcun-
q̄ solueritis super terram ⁊c̄. Constat au-
tem q̄ nedum apostolis sed et discipulis
loquebatur iuxta glosas doctorum in hoc
loco. Et Math. x. et Luce. x. vbi fit sermo
de missione. lxxij. discipulorum. ⁊ Math.
xvj. vbi christus Petro dixit ꝓ omnibus
Quodcunq̄ ligaueris. Et iterum. Super
hanc petram edificabo ecclesiam meam. ⁊
porte inferi nō p̄ua. aduersus eam. ¶ Cō-
cordant Augu. Hiero. Ysid. Beda Ma-
gister vbi prius expsse multū Damasus
papa. Non amplius inquit q̄ duos ordi-
nes inter discipulos dn̄i eē cognoscimus.
id est. xij. aplorum. et. lxxij. discipulorum.
Unde iste pcesserit ignorantus ⁊ qd rōne
caret extirpare necesse est loquit̄ contra co-
epos. ¶ Dicam⁹ tercio naturā general'
ꝯcilij talē eē / vt nullus fidelis q̄ audire
voluerit debeat excludi ab audiētia q̄ ten⁹
vel doceat̄ vel doceat sicut legit̄ in p̄ncipio

cōcilij. ¶ Distingui tñ solet de habētibus vocē in ꝯcilio. Quidā hñt cōsultiuam. alij diffinitiuā. Primi sunt qbus inest noticia taliū q̄ tractāt̄ etiā vsqꝫ ad mechanicas artes. Ut si q̄rat̄ de mō repatōis ecclesiarum mālīū/ esse poterit in lathomis vox cōsultiua. Sic ī aurifabrꝭ ⁊ fabris. Sic dū fit qō ī philosophicis ⁊ moralibus disciplinis. vt sunt p̄cepta decalogi. pñt seculares eruditi in phia legibus ⁊ moribus dare ꝯsiliū. ⁊ aliqñ salubrius ꝙ nonnulli p̄latorū vel curatorū vel etiā theologorū vsqꝫ adeo ꝙ in generalibus concilijs cōtra Arriū tpe Athanasij fuerit interrogatus gentilis phus de materia nedū pure morali sed q̄ tangebat beate trinitatis eandē essentiā. ¶ Ceterū de voce diffinitiua quales eam habeāt nō est dubiū de epis ⁊ supioribus p̄latis. sicut iuxta p̄dicta practicatū sepius inuenit̄ in ꝑoribus concilijs. Sed neqꝫ videt̄ ambiguitas eē de minoribus p̄latis qui sunt curati ⁊ hierarche. neqꝫ de illis qui ad hunc duplicē p̄latorū ordinē reducunt̄ quibus nō ex priuilegio solo sed ex statu ⁊ ordīario iure cōpetit aīarum cura/ queadmodū sunt multi abbates decani p̄positi cum similibus ¶ Facit ad hoc determinatio sacre facultatis theologie parisieñ. nup edita contra temeritatē extollentiū priuilegiatos sup curatos in p̄dicatōibus ⁊ cōfessionibus. vbi sic dr̄ in duob⁹ primis articulis. ¶ Dñi curati sunt in ecclesia minores p̄lati ⁊ hierarche ex primaria institōne xpi. quibus cōpetit ex statu ius p̄dicādi/ ius cōfessiones audiendi/ ius sacra ecclesiastica ſm exigentiā sui status ⁊ parochianorū ministrādi/ ius sepulturas dādi/ ius insup decimas ⁊ alia iura parochialia recipiēdi. ¶ Scd's articulus ꝙ ius p̄dicandi ⁊ cōfessandi cōpetit p̄latis ⁊ curatis principaliter ⁊ essentialiter ⁊ mendicātibus dep accidēs ex priuilegio. qm̄ sunt introducti vel admissi ex cōcessione ⁊ bñplacito dñorum p̄latorū. ¶ Dicamus postremo ꝙ licꝫ ea q̄ statim dicta sūt cōsonare videant̄ iuri diuino ⁊ obseruatōni priorum cōciliorum atqꝫ rōni. Nihilominus cōcilium pōt certis de causis et ad tp̄s cōstituere voces diffinitiuas in pluribus. vel paucioribus. ⁊ in alijs ꝙ dicti sint satis simīr ad illa q̄ facta sunt ⁊ fieri pñt vario modo circa institutionē p̄latorū ecclesiasticorū maiorū ⁊ minorū que qñqꝫ fiebāt a toto pplo ⁊ clero. qñqꝫ a toto clero solū. qñqꝫ a solis canonicis ecclesie cathedralis ⁊ nouissime crebrius p solū papā sicut plurimorū est iudiciū.

Consideratio 13

p

Potestas ecclesiastica sicut et alia qualibet originat̄ a prima iusticia ſm quā iura oīa leges iurisdictōnes atqꝫ dñia pulcra ordinis varietate fundant̄. ¶ Describitur itaqꝫ iusticia ꝙ est ꝑpetua ⁊ cōstans voluntas. ius suū vnicuiqꝫ tribuēs. Hec autem descriptio cōpetit principaliter iusticie diuine. in ordine ad suas creaturas. Deus nempe solus est qui volūtate ꝑpetua ⁊ cōstanti. dat vnicuiqꝫ rei qd̄ suū est. suū inqꝫ nō ex debito rigoris sed ex liberalissima et dignissima donatōe creatoris. Sic in qualibet re tantundē est de iure. quātū de entitate. Habet enī res quelibet ius seu titulū id habendi qd̄ habet ex dictamine rectissimo prime iusticie. ¶ Ius vō sic describit̄. Ius est ptās seu facultas ꝓpinqua conueniens alicui ſm dictamen prime iusticie. ¶ Porro dictamen hoc lex dr̄/ qr lex est regula cōformitatē habens ad dictamen recte rōnis. Dictamen vō recte rōnis prime et iusticia cōueniūt in deo synonime. Proinde dictū est in descriptōe iuris ꝙ est facultas ꝓpinqua ⁊c̄. ꝓpter illa q̄ in potētia obedientiali ꝯuenire pñt cuilibet creature/ qd̄ posse dicere possumus vel obediētiale vel logicale ſm quale nō dr̄ ꝓprie res habere ius vel legem sicut nō dicimus ꝙ dānati ius habeant ad beatitudinē eternā. Nec ꝙ stella ius suū seu facultatē habeat in tanta luce quāta refulget in sole licet in potentia obedientiali creature vel absoluta dei possint hec oīa fieri. ¶ Consequenter ab hac amplissima iuris ⁊ legis acceptōe. sicut vtitur scriptura dum ait. He sunt leges celi ⁊ terre ⁊c̄. ⁊ alibi pluries ⁊ apud Boetium. Legemqꝫ pati sydera cogis/ fit descēsio restrictior. ad ea q̄ creaturā rōnalem respiciunt vt rōnalis est. ¶ Fit subinde distinctio de iusticia. qr quedā est essentialis ⁊ primaria. qlis p̄descripta est. Altera est pticipata

seu deriuatā ⁊ attributiue dicta que sic de-
scribit᷑. Iusticia est habitus vel tanꝗ̄ habi
tus cōformis diuine iusticie. eiusq̄ʒ imita-
tiuus [illegible] ꝑticipationē q̄ habitu indicant᷑ ha
bēs eam. facere ius vel reddere. Ita ꝙ ius
est velut actus vel vsus vel effectus vel ti-
tulus talis iusticie. ❡ Rursus de iusticia
sic accepta ꝑticipatiue dicimus ꝙ quedā ē
iusticia originalis. quedā regni celestis. vt
ibi. Primū querite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹.
Et hec duplex est. quedā glorie. quedā grē
❡ Altera iterū est iusticia legalis. alia ciui-
lis. Iusticie vero ciuilis alia distributiua a-
lia cōmutatiua. Et ita de reliquis accepti-
onibus iusticie spālibus. Iusticia legalis
est oīs virtus sicut charitas est tota lex xpī
❡ Porro iusticie distributiue contrariant᷑
ꝓmotōes indigne ⁊ intrusiones in offici-
is reipublice ⁊ bn̄ficijs ecclesie. Commu-
tatiue aūt cōtrariant᷑ cōtractus illiciti. vsu
ra ⁊ fraus in tp̄alibus. Symonia et giezia
in spūalibus. de quibus nō est hic dicēdū
ꝑ singula. ❡ Dicamus ꝑterea tot esse legū
varietates. Quot modis iura variant᷑ siue
dictamen ꝑticipate iusticie. Propterea sūt
quedā leges ꝓprie diuine. quedā ꝓprie na-
turales. quedā positiue vel humane. Qua-
rum alique sunt canonice vel ecclesiastice.
alie sunt ciuiles seu politice. Et q̄uis par-
te repiant᷑ leges quū mixte sūt ex ꝑticipa-
tione diuersarū. nihilominus denoiat᷑ lex
a p̄domināti seu a principaliori qd in [illegible]
perit᷑. Quibus p̄suppositis dicamus vlte-
rius descriptōnes hm̄oi legum. ❡ Et q̄m
lex dr̄ a ligādo. i. obligādo vel a legendo. i.
dictādo quid agendū sit. Conformiter ad
hāc obligationē seu dictamen recte rōnis
describemus pn̄cipalr̄ leges obligatorias.
q̄ʒ de cōsultorijs ⁊ ꝑmissiuis. etsi q̄ sint alie
facilis habebit᷑ ex his cognitio. ❡ Lex di-
uina obligatoria est signū verū reuelatum
creature rōnali notificatiuū recte rōnis di-
uine volētis teneri seu ligari illā creaturā
ad aliquid agendū. vel nō agendū ꝓ cōse-
cutōne felicitatis eterne. Dicit᷑ hic ⁊ infra.
Signū notificatiuum/q̄m ꝓprie nulla lex
obligat liberū arbitriū si notificata nō fue-
rit. Hoc aūt signū triplex est. quoddā mē-
tale quoddā vocale quoddā scriptū/sicut
est lex scripta ꝓlata indita/ scilicet mentalis/vocalis/

mentalis. De mētali scribit᷑ in psalmo: Si-
gnatum est sup nos lumen vultus tui dn̄e
Et ad Rom. ij. pulcre ꝑ totum. Et iterum
in ps̄. Legem tuam in medio cordis mei
❡ Lex naturalis obligatoria describit᷑ ꝙ ē
signū naturaliter habitū. notificatiuum re
cte rōnis diuine. volentis creaturā rōnalē
humanā teneri seu ligari ad aliquid agen-
dum vel nō agendū ꝓ cōsecutiōe finis sui
naturalis/qui ē felicitas humana siue mo
nastica siue iconomica siue politica. Dicit
aūt signū pure naturalr̄ habitum illud qd
indiciū est cuilibet homini. non impedito
in vsu debito rōnis. Impedit᷑ aūt ꝑ corp⁹
ꝑ errores. ꝑ vicia multa ❡ Notificat᷑ ex hac
duplici descriptōe. differentia ⁊ cōueniētia
diuine legis ad naturalem principaliter ex
modo acquisitōis. ⁊ ex pte finis. Lex eī di-
uina de rōne sua habet primo vt acquirat᷑
ꝑ reuelationē. Deinde ꝙ ordinet de ꝓprio
ꝑ se ad felicitatē eternā. Lex vero naturalis a
si possit sic acquiri ⁊ ordinari sicut pʒ in [illegible]
tione p̄ceptorū decalogi. in vtraq̄ʒ lege ve-
teri ⁊ noua. hoc [illegible] nō habet de rōne sua vt
naturalis est. sed transit in diuinā. ❡ Lex
canonica describit᷑ ꝙ est signū habitum ꝑ
humanā traditionē notificatiuū recte rati-
onis diuine. volētis creaturā rōnalem hu-
manā teneri seu ligari. ad aliquid agendū
vel nō agendum principalr̄ ꝓ cōsecutōne
felicitatis eterne. Per hanc vltimā clausu-
lam cōuenit lex canonica cū diuina. ⁊ dif-
fert a naturali. Et ꝑ primam ab vtraq̄ʒ sub
sua rōne q̄ est vt habeat᷑ eius cognitio ⁊ ro-
bur ꝑ humanā traditionē magis q̄ ꝑ pri-
mam reuelationē. vel naturalē euidentiam.
❡ Lex ciuilis describit᷑ ꝙ [illegible] signū habitū
ꝑ humanā traditionē positiuā volentē ꝙ
hō teneat᷑ seu liget᷑ aliquid agere. vel non
agere ꝓ cōsecutōe finis sui naturalis q̄ est
humana felicitas. vel monastica vel icono
mica vel politica. Patet descriptio ex pri
oribus. ❡ Vn̄ diligēter attendendū est
ꝙ sicut in speculabilibus sunt primo prin
cipia naturalr̄ nota. Sunt scd̄o conclusio-
nes euidēter ab illis principijs demōstra-
te. Sunt p̄nter tercio conclusiones tn̄tum
ꝓbabiliter deducte ex p̄dictis veritatibus
circa quas est solū opinio. Tandē quarto
sunt alie ꝓpositōnes sic elongate a primis

veritatibus q̄ nō apparet q ex illis sequātur vel repugnent. vt si astra sint paria vel impaira. Proportionabiliter suo mō dicēdum est de veritatibus moralibus sub hac distinctōe quadruplici. Et iuxta duplicē primū gradū accipit ius pure diuinū siue ntates sint certitudinaliter reuelate. vel ex reuelatis manifeste deducte. Sed si cognoscant p euidentiā naturalē. accipit ius proprie naturale. ¶ Circa terciū gradū ⁊ q̄rtū proportionabil'r sumit ius canonicū ⁊ ciuile. addita legislatoris auctē. q̄ facit vt ppositio moralis aliūde solū pbabilis vel impertinens legibus pprie diuinis vel naturalibus/robur habeat. ⁊ vim obligatiōis/ad alterū finē vel supnaturalem. ⁊ sic est lex canonica/vel naturalē. ⁊ sic lex ciuilis vel politica noīatur. Rememorandū est tm̄ id q̄ iam dictū repetit. paucissimas inueniri leges q̄ nō se mutuo pticipent. sed rō distinguit eas ⁊ secernit. ¶ Transeamus ṗnter post sermonē de iusticia. de iure. de lege. loqui de iurisdictione. de dn̄io. ⁊ de policia. Iurisditio describit vl' interptat q est iuris dicio. i. ptās seu facultas exercendi ius Uel dr̄ iurisdictio q̄si iuris dictio. i. pnunciatio seu pmulgatio iuris. ¶ Que iurisdictio quadruplex est iuxta quadruplicē legem. diuina. s. naturalis. canonica. ciuilis Itaq̄ iurisdictio diuina est ptās exequendi ius. qd̄ cōpetit alicui ſm legē pprie diuinam ⁊ hoc in alterū vel tanq̄ in alterum. Non em̄ pprie dr̄ hr̄e ius quis iurisdictionem in semetipm̄ nisi forte cōsideret tanq̄ alter sit/vt vellent aliqui de pn̄ia dicere.

¶ Proportionabilis est descriptio triplex triplicis alterius iurisdictōis ſm triplicem legē. ¶ Diuidit aūt q̄nq̄ iurisdictio in coerciuā q̄. s. fert in inuitū. Et in directiuam seu regulatiuā ⁊ ordinatiuē q̄lis fuisset etiā in statu innocētie. et q̄lis est sapiētis ad insipiētiores. ⁊ pfectiores ad impfectiorem/vt in angelis etiā posuit Dyonisius. ¶ Subiungamus de dn̄io. qd̄ ita describi pōt. Dn̄ium est ptās ppinqua assumendi res alias. vl' vt alias in sui facultatē vel vsū licitū ſm iura vel leges rōnabiliter institutas. ¶ Inuenit aūt hoc mō dn̄ium sextuplex. Beatificū. originale. gratificū. euāgelicū. canonicū. politicū. Beatificū est dn̄ium ſm leges glorie. Originale dn̄ium est ſm leges originalis iusticie. Gratificū est dn̄ium ſm leges gr̄e gratificātis. Euāgelicū est dn̄ium ſm legē pprie euāgelicā. Et ita de reliqs duobus suo mō. Primū fundat in titulo glorie/scd̄m in titulo originalis iusticie. ⁊ ita de reliqs suo mō. ¶ Possumus aūt cōtracti' loqui de triplici dn̄io quorū vnū fundat in titulo charitatis gratificātis. Alterū in titulo alicuius gr̄e supnaturalis solū gratis date nō gratificantis Terciū in titulo doni alicuius pure nālis sicut ē electio vel nālis successio ad aliquē principatū. ¶ Describit aūt dn̄ium qd̄ appellat a multis euāgelicū p appropriatiōē qd̄ ē dn̄ium imediate a deo institutū. ptinens secū ex equo q̄libet dn̄os ⁊ inabdicabile seruata charitate se extēdēs ad oīa. De hoc dicit apl's q nr̄a sunt oīa. q; diligētib' deū oīa coopāt in bonū/qm̄ in titulū charitatis adijciunt oīa ab unde ad fruendū vel vtendū q̄ in celis sunt ⁊ in terra in mari ⁊ in oībus abyssis. ¶ Describeret cōformiter dn̄ium originalis iusticie q est donum dei quo creatura rōnalis ius habet inmmediate a deo assumere alias res inferiores i sui vsum ⁊ cōseruationē pluribus cōpetēs ex equo. ⁊ inabdicabile ſuata originali iusticia. seu integritate naturali. Hoc mod habuit Adam dn̄ium sup volucres celi ⁊ pisces maris. ¶ Describeret pportionabiliter dn̄ium libertatis create q est facultas ppinqua resultās ex liberalissima cōdescēsione dei se donātis ad agendū vel nō agēdum cū aīa rōnali in pductōe suoꝝ actuū elicitorū vel in eorū suspēsione ad finē psequende beatitudinis ordinata. ¶ Porro qd sit dn̄ium aliud fundatū in gr̄a supnāli solum gratis data pt apparere cōsiderāti naturā gr̄e talis sicut dicit apl's. Qr spūs prophetarū subiecti sunt eis. ⁊ fides informis facit miracula. ¶ Contractius tn̄ locuti sumus in prima ɔsideratōe dū ptātē ecclesiasticā descripsimus q̄ dn̄ium ecclesiasticum dici pt. ¶ Preterea ciuile dn̄ium seu politicū est dn̄ium peccati occasione introductū. nō cōpetēs plurib' ex eq retinibile ⁊ abdicabile seruata vel nō seruata charitate fundatū in legibus ciuilib' ⁊ politicis ſm quas pōt abdicari. vendendo. donādo. ne

gligendo. ꝑmutando. Unde ⁊ apud eccle-
siasticos inuenit̃ tale dñiu₃ suo mõ. Nec
fundat̃ in caritate. nec in fide/ qm̃ apud in
fideles ⁊ iniustos peccatores. iuste manet
tale dñium. ¶ Postremo tãdẽ habito T
sermone de iusticia, de iure. de lege. de
iurisdictõe. de dñio loquamur aliquid de
politia describentes eam ꝙ est cõitas ordi-
nata ad finem aliquẽ pfectum. Est aũt or-
dinatio vl' ordo/ pariũ disparíũq₃ rerũ sua
vnicuiq₃ tribuẽs dispositio. Conuenit igi
tur ꝯsistus ordo cum iusticia q̃ dat vnicui-
q₃ qđ suũ est. Propterea diuine fuit enũci-
atum ꝑ ꝓphetam ꝙ opus iusticie est pax.
Cur ita? Plane q2 nihil aliud est pax q̃ or
dinis tranquillitas. Hanc v̇o tranquilli-
tatẽ ordinis facit iusticia. ius suũ vnicuiq₃
tribuens qua in re dictũ est. Justicia ⁊ pax
osculate sunt. ¶ Policiarũ v̇o alia est cele-
stis, de qua nihil ad pñs. Alia est huma-
na duplex viatoꝝ. Una q̃ vulgato ⁊ appro
priato noĩe dr̃ ecclesiastica. altera secularis
Secularis aũt diuidit̃ ab Aristotele poli-
tisante in tres. Quarũ primã vocat regnũ
scđam dicit aristocratiã. terciã noĩat voca-
bulo generali appropriate policiã. quã di-
cere possumus tymocratiã. ¶ Describit̃ re
gnũ qđ est politia sub vno bono. Vel exp̃s
siue ꝙ est cõgregatio cõitatis perfecte sub
vno ſm leges suas bonas pro republica.
Dicit̃ aũt vnus ille bonus vel rex vel impe
rator seu monarcha qui nõ ꝓpriũ principa
liter sed cõe bonũ intendit in suo principa
tu. ¶ Describitur aristocracia ꝙ est policia
sub paucis bonis. vel exp̃ssiue ꝙ est cõgre
gatio cõitatis pfecte. sub paucis bonũ rei-
publice ꝑ leges suas principal'r intendenti
bus vt Senatus. ¶ Describit̃ policia ap-
propriato nomĩe seu tymocratia ꝙ est poli
tia sub plurimis bonis. Vel exp̃ssiue. ꝙ ẽ
ꝯgregatio cõitatis pfecte sub plurimis vti
litatem reipublice ꝑ leges suas principal'r
intendẽtibus. ¶ Dicit̃ pfecta cõitas ad dif
ferentiã yconomice cõuersatõis q̃ sibi pfe-
cte nõ sufficit. Dicit̃ ſm leges suas. qm̃ in
hoc attendit̃ principatus dñantis. si ſm le
ges suas inueniat̃ vltro regere policiã. alie
na lege non artatus. ¶ Omnis idcirco D
policia ecclesiastica siue dñetur vnus. si-
ne pauci. siue plures boni. dr̃ ꝓprie diuina

qr ſm leges supnaturales debet quilibȝ re
gulationẽ acciꝑe. Et ita ꝑspicuũ est ꝙ tres
iste policie vniunt̃ in ecclesia aliter q̃ in ci-
uili policia. ꝓpter diuine legis vnitatem.
¶ Perspicuũ est ꝯtr̃ rõnem hanc sapere
blasphemiã ⁊ heresim pelagianã. si in eccle
siastico regimine theologia ꝑponi debeat
alteri scĩe naturali vel humane. ¶ Non et
sumit̃ hic ecclesia ꝓ templo materiali qđ
edificare melius sciret lathomus q̃ theo-
logus aut iurista. Nec de ecclesia tãtũmo-
do dȝ fieri sermo ꝓ solis ꝓuentibus ⁊ red
ditibus ⁊ iurisdictõnibus ecclesiasticis ad
tpalitatem ⁊ vitã hanc ciuilẽ respiciẽtibus
qm̃ esset hoc pure gẽtiliter sapere. Ita tñ ais
les etiã de ecclesia pleriq₃ cõcipiunt. ꝓut
opibus ⁊ verbis insinuãt extollentes vsq₃
in celũ. si quis ep̃s aut abbas laborauerit
vt stent menia ⁊ ꝑdia cum suis iurisdictõi-
bus ⁊ pmittat ruere subditos ꝑ errorũ de-
uia in fide catholica et bonis morib⁹. Sic
aũt posset secularis vnus expertus ycono
mus. iudicari freq̃uẽter vtilior in ecclesia-
stico regimine/ q̃ theologus aut iurista.
¶ Considerari igit̃ debet ecclesia ꝓut in-
stituta est a xp̃o supra firmã petrã fidei ad
finẽ supnaturalẽ ſm legẽ euangelicã. ⁊ sa-
cre scripture diuinitus reuelate/ ſm quam
debet regulari iudiciu₃ de fide ⁊ moribus
subditorũ. qm̃ rectũ est iudex sui ⁊ obliqui
¶ Pro qua fide cõseruanda si deberent in
curia romana cõstitui auditores causaru₃
fidei in theologia peritissimi nec corrupti
moribus. quas causas oẽs dicũt aliqui ad
sedem aplicam referendas esse. licet hoc ni
mis generaliter intelligant. Attendatur si
hoc eque rõnabiliter fieret. sicut auditores
causarum ꝓphanarũ sunt ordinarie ⁊ col-
legialiter instituti. ¶ Possumus cõformi-
ter ad ꝑdictã phĩ policiã triplicem distin-
ctam in naturali regimine. policiã ecclesia-
sticam diuidere. ꝙ alia est papalis. alia col-
legialis. alia synodalis seu concilij genera-
lis. Papalis imitat̃ regalem. Collegialis
dñorum cardinaliũ imitat̃ arystocratiam.
Synodalis generalis imitat̃ policiam seu
tymocratiã. Vel potius est pfecta politia
q̃ resultat ex oĩbus. ¶ Sunt ex aduerso po-
licie si taliter appellari merent̃. q̃ non libe
ro et tanq̃ paternali regimine ducuntur.

sicut p̄cedentes. sed dispotico ⁊ ẜuili iugo trahūtur. vel ex ꝓprio demerito ꝑmittente deo qui regnare facit ypocritā dicēte Job ꝓpter pctā populi. Uel aliunde iusto eiusdem dei iudicio. Uocat aūt eas Aristo. .j. Tyrannidē. Alterā oligarciā. Tertiam democratiā. In tyrannide p̄sidet vnus ꝓpriū tantūmodo bonū inquirens/ volens subditos impotentes. indoctos ⁊ diuisos ab inuicē esse. In oligarciā p̄sident pauci sitis ꝯditiōis sup alios. In democratia p̄sidet sibijpi multitudo neq̄ vbi q̄rit vnusquisq̄ q̄ sua sunt. nō que cōia. ¶ Cognoscet ex his studiosus lector. si possit in ecclesiastica policia tale aliqd triplicē ⁊ ꝓportionabiliter inueniri. Deniq̄ de politijs mixtis nihil expressimus. qm̄ fere nulla est q̄ mixtionē excludat sed a p̄dominanti talis vł talis nominat̄. Hec vo latius explicata sūt in tractatu quodā de vita spirituali. Et in sermone illo. Dedit ei pater oīa in manus.

Epilogus p̄missorū.

Epilogando dicim⁹ q̄ a prima iusticia deriuat̄. Jus generaliter in omnē creaturā specialiter in creaturā rōnalem et hoc ẜm multiplices leges. Secūdū ꝓprie diuinā. ẜm ꝓprie naturalem ẜm canonicā. ẜm ciuilē. Fundat̄ inde p̄ncipata iusticia imitatrix diuine. De hic iurisdictio quadruplex ẜm quadruplicē legē ꝓprie diuinā ꝓprie naturalē. canonicā ⁊ ciuilem. Et de qualibet hac̄ dupliciter habēi sermo pōt. Qm̄ alia est coerciua in inuitū Alia doctrinał. directiua vel arbitraria seu spontanea dici pōt. Porro ẜm leges ⁊ iurisdictiones fundāt̄ dn̄ia. Unū glorie. Alterū iusticie originalis. Aliud grē gratificantis Aliud euangelicū ẜm leges ꝓprie diuinas Aliud euangelicū ẜm leges canonicas. aliud politicū vel ciuile. ẜm leges ciuilit̄ datas. Amplius vo fundāt̄ ẜm p̄dicta diuerse politie. Una regalis seu libera. Altera ẜuilis ⁊ dispotica. ⁊ vtraq̄ diuidit̄ in ecclīasticam ⁊ secularem. Secularis libera et bona diuidit̄ in regnum. in arystocraciā et tymocraciā. Seruilis ⁊ mala in tyrannidem In oligarciam ⁊ democratiā. Ecclīastica bona diuidit̄ ꝓportionabilit̄ in papatū in cardinalatū ⁊ synodū. Mala vo ei p̄a magis huic aduerso triplici mō cognoscit̄ q̄ z noie. ¶ Tandē sub ecclīastica policia continet̄ appropriato noie ptās ecclesiastica q̄ primo diuidit̄ qm̄ vna est ordinis altera iurisdictōis. Potestas ordinis duplex. Una sup corpus xp̄i vex in cōsecratione Altera sup corpus xp̄i mysticū in sacrorū ministratione. Ptās iurisdictiōis duplex Una ī foro exteriori. Altera in interiori. Potestas ī exteriori duplex. Una coertionis seu correctionis ẜm legē ꝓprie diuinā que est excōmunicatio. Altera ẜm leges positiuas. canonicas seu ciuiles q̄ iurisdictioni seculari similis est. Rursus ptās iurisdictionis in foro interiori duplex est. Una clauium scientie ⁊ ptātis in absolutione seu remissiōe culparū. ¶ Altera in pene cōmutatione ꝑ largitionem indulgentiarū. ¶ Postremo tripliciter hz considerari ptās ecclesiastica. Uno mō in se formaliter vł absolute. alio mō vt in hoc vel illo supposito materialit̄ seu subiectiue. Tertio mō vsualiter vł exercitatiue. Usus vo quadruplex est licitus ⁊ ratus. licitus ⁊ nō ratus. Jllicitus ⁊ ratus Jllicitus ⁊ irritus. Ratus vo duplr̄ vel d̄ iure vel de facto.

¶ Finit tractatul⁹ magis ad inquisitionē veritatis q̄ ad determinationē editus ⁊ p̄nunciatus Cōstantie. tempe generalis cōcilij pro parte Cancellarij Parisieñ. Anno a natiuitate domini. M.cccc.xvij. die. vj. Februarij.

Concordia quod plenitudo potestatis ecclesiastice sit in sommo pontifice ⁊ in ecclīa. quis nō omnino similit̄ ⁊ hoc sub triplici conclusione.

Cuius declaratio patet ex tractatu cui⁹ titulus est de potestate ecclīastica ⁊ de origie iuris et legum.

Prima conclusio.

¶ Plenitudo ptātis ecclīastice cōplectit̄ ī se plenitudinē duplicis ptātis. s. ordis ⁊ iurisdictōis tā in foro interiori q̄ exteriori/ q̄ circa quelibet d̄ ecclīa pōt imediate ⁊ absq̄ limitatōe exercerī claue nō errāte. Sed ꝗ errat p̄t p solā ecclīam sinodalit̄ cōgregatā error iudicialit̄ corrigi. ⁊ ne fiat vlterius lex

imponi. cui tenebit hūs hmōi ptātem reuerenter obedire sicut matri ꝛ sponse xpi, ꝛ sicut regule a spiritusancto directe.

Secunda conclusio.

¶ Plenitudo ptātis ecclīastice/ sic ꝓprie sumpta nō pt eē ... lege ordinata. nisi in vnico summo pōtifice formalit̄ subiectiue. Alioqn ecclīasticū regimē nō esset monarchicū ꝛ hīe posset multiplex caput ex eq̄. qd̄ apte est hereticū. Nec tn̄ plenitudo ptātis papalis/ sic intelligēda ē imediate sup oēs xpianos q̄ ꝓ libito possit imediate iurisdictōꝫ ī oīs p se vel alios ex ordinarios/ passim exercere. sic eni̅ p̄iudicaret ordīarijs q̄ ius habēt imediatū imo immediatissimū sup plebes eis cōmissas act⁹ hierarchicos exercendi. Extēdit igr̄ plenitudo ptātis pape sup oēs inferiores. solū qū subest ncītas ex defectu ordinarioꝝ inferioꝝ. Uel qū apparet euidēs vtilitas eccl̄ie/ queadmodū dici pt de epis respectu plebanoꝝ seu ꝑrioꝝ sacerdotū, quoꝝ possunt supplere defectus.

Tertia conclusio.

¶ Plenitudo ptātis eccl̄iastice qū ponit̄ ī eccl̄ia sinodaliter ꝯgregata cū plenitudine executōis huiusmōi ptātis. fit variatio vel equocatio ꝺ hoc qd̄ ē eē ī. q2 nō eodē mō est plenitudo ptātis ecclesiastice ī papa ꝛ ī eccl̄ia. ffatēdū ē tn̄ qd̄ est vtrobiqꝫ ꝛ p̄ncipalit̄ ī eccl̄ia suo mō, ꝛ hoc quadruplici respectu. Lindeuiabilitatis ac indefectibilitatis extensiōis, regulatōnis, ꝛ general' obligatiōis. cui subijcit̄ etiā ip̄e papa tāq̄ impatrici spōse regissime/ q̄ pt ꝯdere canones ꝛ diffinire etiā si fuerit papa p̄ns. ¶ ffaciūt auctoritates subsequntes ꝓ vtraqꝫ pte scd̄e ꝯclusiōis cū p̄ma ꝛ terti a Dicit eni̅ Bonauen. pte. vj. c. v. sui breuiloquij ex dict' Aug. Sicigit̄ baptismus pt eē ex̄ eccl̄iaꝫ. mun⁹ aūt bte vite nō nisi intra eccl̄iam repit̄. q̄ supra petrā fūdata est. q̄ ligādi ꝛ soluēdi claues accepit. hec est vna q̄ tꝫ ꝛ possidet oēm sui sponsi ꝛ dn̄i ptātē. p quā siugalē ptātē. etiā ꝺ ancillis parere filios pt. Itē stephan⁹ papa sic scribit Gualberto ptarche. Nūc vo iterato tibi scripsim⁹ nolētes alicui⁹ eccl̄ie p̄uilegiū infringere. lꝫ aplica ꝓrogatiua possumus de qualibet eccl̄ia clericū ordinare. Notēt̄ decreta cū suis glosis. Qd̄ ꝛ si papalis ptās extendat̄ ad oēs immediate. supple in casu necessitatis vel euidētis vtilitatis, nō tamē vult alicui⁹ ecclesie priuilegiū infringē supple q2 nec ita velle debet.

Et sit epilogus p̄missoꝝ.

Sermo factus p eundem. xxj. die Julij. Anno dn̄i M. cccc. xv

sup ꝓcessionib⁹ faciēdis p viagio regis romanoꝝ ad Petrū ꝺ luna. ¶ In quo ponūtur. xij. ꝯclusiones seu regule practice in sacro generali Constantieñ. concilio.

Prosperū iter faciet nobis ds salutariū nostroꝝ. Ita loqt̄ ꝓpheta in ps̄. lxvij. Cui⁹ initiū ē Exurgat deus ꝛ dissipētur inimici eius ꝛc. ffiat ita ds Prospm iter. faciet nobis deus salutariuꝫ nostroꝝ. Auxiliante te btissima ꝟgine. In qua ē oīs grā vie ꝛ veritatis, quā iploremus ꝛ salutem⁹ dicētes, Aue maria. Prospum iter faciet nobis ds salutariū nostroꝝ. Ita fieri credim⁹ ꝛ spamus. O dn̄e de⁹ salutarium nostroꝝ. Nec mirādū si speram⁹ ꝛ credimus/ q̄m te donante assumus. Ecce ordinatōni sctissime nup facte quā inspirasti fit cōuentus iste celeberrimus ꝛ deuotus. ad orandū et dep̄candū faciem tuā plenaꝫ gratiarū ꝛ dicenduꝫ. Dn̄e saluū fac regem. Iterqꝫ suū in salutis tue ꝓsperitate dispone. Sꝫ quare nobis ꝓspeꝝ iter fieri petim⁹ viri patres ꝛ fratres, Reuerendissimi sapiētes illustres atqꝫ doctissimi ꝛ in oīm virtutū decore p̄clari. Nobis inquā ꝓspeꝝ iter quo pacto fieri petimus. etiā qui loco manemus nec moueri quoq̄ extra disponim⁹ Sed ꝑfecto videmur iter agere. dum facit iter nobis. hoc est ad vtilitatē nostrā/ ad obsequium nostrū. ad vniuersalē eccl̄ie pacē. Serenissimus romanoꝝ rex/ ꝓtector eiusdem eccl̄ie fidelissimus. Prospeꝝ sit iter suum suppliciter ꝛ salubriter imploremus. q̄niam in ꝓsperitate sua salus nostra reposit̄ Ita eni̅ ꝓspeꝝ facies iter nobis. O deus salutarium nostroꝝ. si pedes eiusdeꝫ regis nostri in viā pacis direxeris. si ꝯcesseris eū redire cū exultatiōe portantē vberes vnio-

nis pfecte manipulos. Sic em̄ fas habebit ex sententia dicere cū abrae seruo. q pspez feceris iter suū / q pterea fuerio secum i omnibus ad que pgerit. Ambulet igit̄ ipe rex via regia / p arma iusticie. a dextris et a sinistris te duce z te comite / qui es via veritas z vita. te dicente ad eū. Intellectū tibi dabo z instruā te in via hac qua gradieris. firmabo sup te oculos meos. Mādes deus angelis tuis vt custodiat eum in omnibus vijs suis portent eū in manibus tue protectionis. vt nō offendat ad lapidē cuiuslibz obstaculi. vel obduratōis ptis aduerse. pedem suū zelū suū. Sic em̄ pspez iter faciens. ne dū sibi sed nobis. z hoc ad vtilitatez nostrā tu deus salutariū nostroz. ¶ Potuerat sermo noster plirius extendi. qui deuotas p regis itinere pspero fundendas orationes commonefaceret atqz suaderet. Sz inspicio vestrum deuotionis ardorem / qui vt continuet vel in maiorem desideriorūz flammā erumpat. nō eget flatu verborum meoz exiguo. p se em̄ satis in meditatione vestra exardescat ignis. piorū sanctorumqz desideriorum. vt iugiter leuatis sursuz cordib⁹ / vt tractis ex imo pectoris suspirijs atqz gemitibus dicat vnusquisqz apud semetipm. Prosperum ita faciet nobis deus salutarium nostrorum. faciet pro faciat. nam z apud hebreos vt Nicolaus de lyra dicit futurum indicatiui p optatiuo solet poni. ¶ Diuertat nunc paululuz z pergat ad alia nō aliena / sermo noster. Ecce q offert in ipa meditatione mea iter quoddam nō terrestre quod agitur pedibus corpis Sed spirituale z celeste iter eternitatis quod peragitur pedibus mentis qui sunt cognitio / pes sinister in intellectu. z volitio pes dexter in affectu. Hoc iter quale est si quis interrogauerit / videat pphā id esse viā mādatorū dei. quā nedū ambulasse sed cucurrisse gloriabat ipe cū ait Viā mādatoz tuoz cucurri cū dilatasti cor meuz. Et rursus. In via testimoniorū tuoz delectatus sum sicut in omnibus diuitijs. Et talia sunt in hāc sententiā absqz numero. Etem̄ tu qui pegrīaris hic a dno. si pgendo vis ad vitā ingredi / fua mandata. H[illegible] est em̄ via regia. h⁹ iter psperum hec cōpendiosa semita q ducit ad vitā. ¶ At vero videre mihi videor psequent in ipa meditatōe mea collectum esse sacrosanctū pns psiliū vt viā istā ppa ret z dirigat vt psperū hoc iter nostrū fa[illegible] at. pcedente deo salutariū nostroz. Nā ve mūdo a scandalis. ve hostilibus insidijs. sup quibus est illa pphete conquestio. In via hac qua ambu. abscon. surbi. laqueuz mihi. Et rursus. Iuxta iter scādalū posue. mihi. Quis aūt oīa iuxta iter mandatorū dei posita supboz / demonum carnis z mūdi scandala dinumeret? Quis oēs laqueorū nodos. artes z modos agnoscat? quis nō cum Anthonio pauescēs exclamauit Hos dne laqueos oēs. hec scandalorū retia quis euadet? At qui benedictus deus salutariū nostroz qui prospez nobis fecit iter spirituale mandatoz suoz. dum volūtatē facultatēqz ptulit pueniendi seniores in vnū. cōuocandi cetū. pgregandi ecclesiam vt videret quid facto opus esset. ad tollendū tot scandala posita in vijs syon ita / vt lugeret. eo q nō eēt q veniret ad solennitatē. Hinc offendebat scandalū scismatice diuisionis. Hinc scandalū multiplex hereticе prauitatis. Hinc multiplicata sup numerz scandala / offensiones z retia cuiuslibz viciositatis. ¶ Obsidebat pcipue hoc iter spirituale / monstrū horrendū ingens / mole potens / supbia et filia eius i pbissima dira dominandi libido. phibuerat toto maligiritatis spū z astu / ne celebrarēt generale pciliū / qd efficacissimū erat. z pene vnicuz. aduersus hec oīa scādala remediū. Exultz vo nūc oīs fideliū turba. Nūc magnificas grās referat deo salutariū nostroz q pspeū fecit iter mādatoz suorū dū cōtulit celebrari sacrosanctū hoc generale pcilium sufficiens ad oīmatū sedationē. Ad heresium extirpationē z ad moz reformationem. Et hoc ex paucis in hoc eodē practicatis concilio. non tam declarare. q summatim narrare vel annotare curabo. Nō accurato q dem sed doctrinali quotidianoqz sermone Satis erit ita loqui vt intelligar. ¶ Considerans itqz mentalibus oculis / phs generale pciliū z acta eius. Inuenio q ipm ab itinere spirituale remouit pmo qdruplex scandalū obstās scismatis sedatiōi. Remouit aliud quadruplex scādalum nocens heresum extirpatiōi. Remouit alteꝫ quadru

plex cōtrariās mox reformatōi. ⁊ ita ꝯriās veriā nō eēt ꝓspex ſ; infauſtū iter pacis fi- dei ⁊ ꝟtutis. ¶ Cōformiť ad hāc triplicē ꝗternitatē ſcādaloꝝ numerem⁹ .xij. ꝯcluſiones. regulas aut leges. q̄ ī h⁹ ꝯcilio vľ explicite vľ iplicite ſtabilite ſt q̄ſi totidē directōnes ſalutares. ꝑ q̄s ꝓſpex iter fecit nob̄ de⁹ ſalutariū nroꝝ. vt in hoc itinere ſit vnitas rōne pmi ſit ꝟitas rōne ſcdi. ſit bonitas reſpectu tertij Sit inſuꝑ modus. ſpēs ⁊ ordo Sit deniq; mēſura numer⁹ ⁊ pōd⁹. Cōformiter ad potētiā ſapiam ⁊ bonitatē pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti. Hoc mō ꝓſpex iter facit nobis dñ.ſ. vt ſit iter planū iter lucidū iter pulcrū. dū iuſticia poīt ī via greſſ⁹ ſuos/dū veſtigia ſua relinqt impſſa q̄ſi certa totidē ſigna/ne oberrem⁹ vľ exorbitem⁹. nob̄ data.

Prima lex ī via pacis

¶ Aſſignet ꝓ prima pte q̄ eſt ꝺ via pacis prima lex ſiue directio liberās iter noſtrū a primo ſcādalo. q̄ data ē ī ſeſſiōe publica .v. April' anni pñtis. ¶ Cōciliū generale ptātē a xp̄o imediate h;. cui qlibet cuiuſcunq; ſtat⁹ vľ dignitat; etiā ſi papal' exiſtat obedire tenet/ī his q̄ ptinēt ad fidē/ ⁊ extirpatiō; ſciſmatis. ac generalē reformatiō; eccľie ꝺī ī capite/ ⁊ ī mēbris. Cōſcribēda ꝓfecto eſſe mihi videret ī eminētiorib⁹ locis vľ inſculpenda ꝑ oēs eccľias ſaluberrima hec determinatio. lex vel regula/tāq̄ directio fundamentalis ⁊ velut infallibil' adverſus monſtruoſum. horrēdūq; offēdiculū. qđ hactenus poſitū erat ꝑ multos de eccľia in itinē mādatoꝝ dei. determināteꝺ ex textib⁹ groſſe. nō ad regulā euāgelicā ⁊ eternā acceptis papā nō eſſe ſubiectū generali ꝯcilio. neq; iudicari poſſe ꝑ ip̄z. Q2 p̄terea generale cōciliū totū ab ip̄o robur immediatū ſumebat. Nec poterat ſine eo caſu quocūq; vel ꝯuocari vel ſtabiliri Q2 nemo poterat ei dicere. cur ita facis. qm̄ ſolut⁹ erat legib⁹ ⁊ ſupra ius. Et ita ꝺ pluribus ꝑ q̄ blāda fallax ⁊ ſubdola adulatio fouebat libidinē ꝺñandi/ ⁊ tyrānidē eccľie deſtructricē. papatum ſeu eius vſum ꝯuertebat. ita vt nō pateret via reductiōis ſeu pacis. Scripſit ſuꝑ hoc errore vel ſcādalo reuerendiſſimus pr̄ dñs cardinal' cameraceñ. p̄ceptor me⁹ inclit⁹ diu dū ⁊ mlꝑ anq̄ fieret hec cōſtitutio reputās eſſe ꝑniciosiſſimū ſic aſſerere. ſicut ⁊ de multis dictis ꝑ quoſdā innitētes ſuis iuribus poſitis annotauit. Nūc ex q̄ iā; lex poſita ē nec iā licet dubitare ꝓbatōes omittamus Sola hec ꝓbatio ſufficeret. Si eccľiam nō audierit ſit tibi vt ethnicus ⁊ publicanus.

Secūda directō ſiue

lex ſalutaris. ¶ Cōciliū generale pōt eū quē reputat ſummū pōtificē: nedū ꝯſultiue inducere. ſed autoritatiue ꝯpellere ad offerēdū viā ceſſiōis vľ ad cedēdū papatui etiā ſine culpa ſua l; nō ſine cā. Qualis cā multiplex ēē pōt/quēadmodū in publicis ſermonib⁹ tactū fuit in hoc ꝯcilio. ¶ Hec lex ꝑ hoc ſacrū ꝯciliū determinatiue ſtatuta eſt. ⁊ in papa. Joh̄. xxiij. practicata q̄ viam ceſſiōis vigēte cōcilio pmū obtulit. deinde ceſſit Tolliť ex h⁹ ſcādalū dicētiū viā ceſſionis practicari ñ poſſe inuitis ꝯtēdētib⁹ ꝺ papatu. Tolliť deniq; colluſio ſeu tergiuerſatio volentiū inuito generali ꝯcilio vľ eccleſia ꝑnitioſe papatū detinere. nūc aut quōlibet in futurū. Etem̄ ſi pōt ſummus pontifex dare libellū repudij eccľie ſponſe xp̄i/ ſicut egit celeſtinus ⁊ laudať. cur non vice uerſa poterit ſponſa chriſti ꝛpudiare nō dicam ſpōſum ſuum. ſed ſponſi vicariū. preſertim vbi ſubeſt vel culpa vel cauſa. A

Tertia directio.

¶ Cōciliū generale ſic ē ſupra papā q̄ eius bullas ⁊ ꝓceſſus vel ordinationes ⁊ ſtatuta pōt irritare vel annulare. Pōt inſuꝑ trāſlationē; curie romane a loco cōcilij impedire. Cōpellere rurſus papā ſtare cū cōcilio ⁊ ita de ſitibus Hoc determinatū eſt in publica ſeſſione ⁊ multipliciť practicatū. Tolliť ex hoc ſcandalū quo ꝑ indirectū quereť nūc aut alias diſſipari generale concilium.

Quarta directio.

¶ Cōciliū generale ſic eſt ſuꝑ leges oēs poſitiuas. vel a ſummis pontificibus vľ a generalibus cōcilijs editas/q̄ eas pōt interp̄tari mutare ľ tollere. ꝓ quāto viderētur impedimentū vel ſcandalū eſſe ad iter eccľiaſtice vniōis. Hoc practicauit pñs cōcilium tollēdo penas oēs ⁊ inhabilitatiōes ⁊c̄. Suſpēdēdo inſuꝑ futurā ſummi pontificis electionē;.

Recipiendo deniqꝫ ad cautelā ⁊ humili q̄dā ɔdescēsiōe. p̄tēsam ɔfirmationē ɔcilij a dn̄o papa. cū multis silibus q̄ ⁊ qualia iuriū positiuoꝝ rigor non admittit.

Secūda ps principalis de via veritatis.

Exposuimus i hac pte pma q̄tuor scādaloꝝ genera qbus obstitit pn̄s ɔciliū vt ꝓsperiꝫ iter faceret nobis deus salutari um nostroꝝ/ad dirigendos pedes nostros in viā pacis. ⁊ ad sedatiōꝫ scismatice diuisiōis. Trāseam⁹ ꝑ scd̄a pte ad destructionē alteri⁹ quadruplicis scandali quo videbat̄ impediri declaratio veritatꝭ ⁊ heretice prauitatis destructio.

Prima directio salutaris in via catholice veritatis.

¶ Cōciliū generale pōt ⁊ dꝫ circa oēm ꝑsonam cuiuscunqꝫ ꝑeminentie vel status existat/ absqꝫ fauore vel timore vel ꝑsonaꝝ acceptiōe/ iudicium in causa heresis exercēre/ pꝫ ex tenore cōmissionis date reuerēdissimis patribus dn̄is quattuor cardinalibus. ⁊ alijs d̄ qualibet natione. Hoc insup practicatū ē circa inquisitionē factā d̄ papa Johe. xxiij. ⁊ circa Johem hus. q̄ q̄uis esset stat⁹ pui. habuit tn̄ fautores plurimos fortes acres/ ⁊ potentes. Hoc aūt est ꝓ speꝝ et efficax it̄ ad extirpationē erroꝝ dū nullis parcit̄. sed ɔstant̄ ꝓcedit̄ ad emendationē vel si corrigi noluerint ad pūnitionē ⁊ exterminatiōꝫ errātiū Alioqn nō satis destruūt̄ errores. si pūmittunt̄ liberi/ ⁊ impuniti patētes ⁊ notorij. vbis aut factis heresum defensores. Si p̄terea p̄dicatoribus catholice v̄itatꝭ n̄ subest plena libertas elucidādi legē sanctā Tollit̄ ex hoc pn̄ti ɔcilio dictū phi illius q̄ leges cōpabat telis araneaꝝ. eo q̄ debiliores muscas retinent trāsmittūt fortiores.

Secunda directio siue sexta lexi ordine

¶ Cōciliū generale pōt ⁊ debet assertiones hereticas ⁊ erroneas in fide ⁊ moribus q̄ fuerūt ⁊ sūt i scandalū publicū diligenter examinare ꝓbare ⁊ dānare etiā nō facto prius vel simul̄ ꝓcessu aduersus assertores Hoc pluries practicatū est in hoc cōcilio vt de assertionib⁹/ q̄ cōicandi erant laici sub vtraqꝫ spē. Et d̄ ista assertione q̄libet xp̄ianus pt ⁊ dꝫ ⁊c. Deniqꝫ tā rōnes q̄ similitudines manifeste et exēpla sctoꝝ ꝓbāt idē vt de falso numisma[illegible]/ ⁊ famoso libello. Tollit̄ ex hoc scādalū vel tolli dꝫ eoꝝ q̄ ꝓ bono accessorio qd̄ in facto consistit. elucidationē veritatꝭ vl̄ impediunt vel ꝓcrastinant. hoc aūt ꝓcrastinare quid nisi impedire est.

Tertia directio.

Concilium generale pōt dānare ꝓpositiones multas cū suis autoribus. lꝫ habere glosas aliquas vel expositiones vel sensus loycales veros possint. Hoc practicatū est in hoc ɔcilio d̄ mltis articulis wicleff ⁊ Johis hus. quorum aliq̄ poterant vel de vi loyce vel grāmatice defensionē aliquā recipe vt in articul̄ q̄ sūt in definite traditi. vel q̄ loquūt̄. d̄ possibilitate put posse loycū est ⁊ nō phicū. Uel q̄ possent ad aliquē sensum veꝝ trahi. si seorsum ponerent̄. ¶ Sed cōciliū hoc solerter attendit/ pmo q̄ iuxta hilariū Intelligētia dictoꝝ ex causis est assumēda dicendi. Iterū illud Aug. Liberis vbis vtūt̄ phi ⁊ i rebus ad intelligēdū difficilimis offensionēꝫ piaꝝ auriū nō ptimescūt. Nob aūt. s. theologis. ad certā regulā loq̄ fas est. Illud deniqꝫ vulgatū fundamentū in Aristotele q̄ ꝟmones accipiendi sunt ꝟm materiā subiectam. Uñ moralis sn̄ia sumit̄. Ea est enīꝫ dine forme substātia vt q̄ nec i extrema dilabatur nec in se extraneū aliqd̄ ipa suscipiat. sed sicut de [illegible] permenides ait. Uerū orbem mobilem rotat dum se immobilē ipsa conꝟuat. quod si rōnes quoqꝫ nō extra petitas sed intra rei quā tractabimus ambitū collocatas agitauim⁹ nihil est qd̄ ammirere/ cū platone sanciente didiceras/ cognatos. d̄ quibus loquimur reb⁹ oportere esse ꝟmones. iij. d̄ ɔsolatiōe vlti. ꝓsa in fi. Silr̄ theologia suā hꝫ ꝓpriā loycā ⁊ sensum lr̄alem. alr̄ q̄ speculatiue scīe. Nec directio vl̄ lex preb̄ itauit hacten⁹ p̄clarā vniuersitatem Parisien̄. a pluribus erroib⁹ dū scholasticos suos semp ad certā regulā fidei loq̄ iussit ⁊ cōpulit. Utinā in alijs studijs hec disciplina silr̄ teneat̄. Mala libertas est male et erronee loqui posse.

Quarta directio siue

octaua in ordine. ¶ Cōciliū generale pōt ⁊ dꝫ damnare ꝓpōnes multas vel assertiones hmōi q̄uis nō possent ex solo ⁊ nudo textu expsso sacre scripture patent reprobari. sed iuxta expositiōibus doctoꝝ vel vsu celebri eccl'ie/⁊ ceteris. Hoc practicatum est in hoc ꝯcilio in multis assertionib⁹ Johannis wicleff ⁊ Johis hus. imo ⁊ de ista q̄ ē cōmunicādū ꝑ laicos sub vtraqꝫ specie panis ⁊ vini. Hec directio vel lex ꝓsperꝫ facit iter ad heresum ⁊ hereticoꝝ exterminationē. qm̄ heretici quos vidimus defensionē suā vt plurimū accipiūt. qꝛ nolūt hereses/ absolute reuocare ſꝫ tm̄ cōditionalit̄ si videlicet ex rigore textus sacre scripture ꝯuincant̄ errare dicentes q̄ expōnes doctoꝝ decreta decretales sint apocrife. ne qꝫ de ill' curandum est. Hec aūt ꝓsumptio q̄ late pateat ad errores. nemo nō intelligit.

Tertia ps principalis de via moꝝ vel virtutum.

Declaratio vel narratio scādalis quattuor obuiātibus erroꝝ extirpationi. loquamur ꝓ tertia ⁊ vltima pte aliqd de remotōne totidem scandaloꝝ obstantium moꝝ reformationi in capite ⁊ in membris narrando quadruplicem legē vel directionē ꝓracticatam in hoc cōcilio. vt ꝓsperū iter faciat nobis deus salutariū nostroꝝ.

Prima directio salu

taris in via moꝝ ⁊ virtutis. ¶ Concilium generale sic est supra papam ⁊ aliū quemlibet de ecclesia q̄ ipm̄ papam pōt deponere pro quocunqꝫ crimine. de quo notorie ⁊ incorrigibiliter scādalizatur ecclesia. Hoc est practicatum dudum de papa. Joh. xij. ⁊ nunc de Johan. xxiij. In cuius deiectione nō inserit̄ q̄ fuerit hereticus vel a fide deuius. Et si ita actū est de cedro libani. quare nō timebit humilis herba deserti? Accusatus tn̄ inter cetera fuit ⁊ conuict⁹ q̄ fuerat notorie symoniacus. Ex quo ꝯfunditur illa quorūdam temeritas. q papā i collatiōe beneficioꝝ nō posse cōmittere symoniam vel disputabant vel diffiniebant.

Secunda directio si/

ue decima lex. ¶ Cōciliū generale q̄uis si possit nec debeat plenitudinē ꝑtātis papalis cōmissam a xp̄o petro ⁊ successorib⁹ eī tollere vel minuere sed ꝯ ea grās agere deo qui cōtulit eācꝫ revereri dꝫ ⁊ āplecti. Pōt nihilomin⁹ vsum ꝑtātis illius certis legibus ⁊ statutis limitare i edificationē eccl'ie Hoc practicauit pn̄s ꝯciliū. tū i mult's. tū spāl'r in hoc q̄ legē ꝑfixit in eligēdo papaꝫ futurꝫ ⁊ suis electorib⁹ q̄ reuerēdissimū patrē dn̄m angelū corario. ob laudabilitateꝫ sue cessionis spōtanee. null⁹ papa futurus possꝫ eū a collatis. cardinalem ⁊ ꝑtāte legati ꝑ hoc ꝯciliū deponere. nec eū sup ꝑterit̄ q̄buscūqꝫ factis quomōlibet ipetere v'l punire. Iure q̄dē ⁊ indulgēti cōdescēsiōe hoc factū est vt exēplū posteris det vltro cedendi/dū illud efflagitat eccl'ie vel pia vtilitas vel vrgens necessitas ¶ Expedit aūt nunc añ sūmi pontificis electionē ita fieri circa multa generalē statū eccl'ie cōcernētia. In quibus summi pōtifices vsum plenitudis sue ꝑtātis passim nimis verterūt in abusū vt qꝛ noluerunt generalia celebrare cōcilia. Nec inferioribus ꝑlatis ordinaria iura relinquere. Quodqꝫ in statutis generaliū cōciliorum nunc cassando ea. nunc mutādo nunc ad libitum interꝑtando. nūc priuilegia et exceptiones largiendo. palaꝫ ⁊ absqꝫ manifesta rōne v'l vtilitate deuiart. ¶ Unsicut in vsu dispensationū. cōcessione priuilegioꝝ. innouatione decretaliū nō expedit vsum ꝑtātis papalis sic restringi. vt i omi casu tali. fiat ad ꝯciliū generale recursus ꝓpter difficultatē ⁊ raritatē sue conuocatōis qualis nō erat in primitiua ecclesia. quando communi ꝯsensu dicente Hieronimo fiebant omnia. Sic nō expedit talem laxationē fieri que vim ⁊ robur generaliū cōciliorū in suis cōstitutionibus passim tollat ⁊ eneruet. ¶ Cōsiderari posset in hoc loco Aristo. traditio de triplici policia regali. s. ⁊ monarchica. In q̄ vnus bn̄ p̄est cui tyrānus opponit̄. Altera ē aristocratia. vbi dominant̄ pauci ⁊ boni. cui opponit̄ oligarcia. Tertiā ponit tymocratiā in quā populus bene dominat̄ q̄ oppositā hꝫ democratiam. ¶ Esset autē inter istas policias illa

melior q̄ aliqua singularis. que ex regali et aristocratia cōponeret. vt in regno francie vbi rex instituit parlamentū a quo iudicari nō refugit. Esset vo̊ omniū optima et saluberrima policia. que triplicē hāc bonam cōplecteret regalē/aristocratiā/ et tymocratiam. ¶ Est aūt generale ꝯciliū policia talis cōposita habēs suā directionē. magis ex assistentia speciali spiritussancti et ꝓmissione ihu xpi. q̄ ex natura vel ex humana sola industria. ¶ Hinc est illud qđ ꝑdiximus qđ ipm est saluberrima et efficacissima regula/ ad regimē totius ecclesie tranquillū. vel cōseruandū vel reformandū vel inueniendū tanq̄ supmus et sufficiēs legislator vniuersalis et potens epiekes. Preterea legitim⁹/ et securus nec suspectus rōnabiliter ab aliq̄bus xpianis cū ꝓcedat oīm vel quasi oīm cōi cōsensu vel assensu. Quid aūt est generale ꝯciliū alias descriptū est et repeto. Cōciliū generale est ꝯgregatio legitima autoritate facta/ad aliquē locū ex omi statu hierarchico. totius ecclesie catholice. nulla fideli ꝑsona que audiri requirat exclusa/ad salubriter tractandū et ordinādū. ea que debitū regimen eiusdē ecc̄lie in fide et morib⁹ respiciunt. Deduci posset ex hac descriptione cū p̄cedentibus qualiter plenitudo ptātis papalis collata est a xpo. in his q̄ supra naturā sunt. In alijs etiā q̄ leges naturalis canonica et ciuil' sibi tribuūt vt monarche supremo stat et cōcordat cū ptāte concilij q̄ dicta est/qm̄ in cōcilio papalis ptās includitur q̄uis aliter sit hec ptās in papa. aliter in concilio. Sicut aliter claues petro tradite sunt. aliter ecclesie. Vn̄ cōciliū in multis que papā respiciunt. hz autoritatē cōsiliatiuā et dictatiuā. papa exercitatiuā et executiuā. Nō eīm posset ꝯciliū ꝑ seipm̄. vel absoluere in foro ꝯsc̄ie vel ꝑsbyteros ordinare. l' corpus xpi cōficere. vel debellare manu armata infideles. et ita de multis. sed ad ipm spectat circa hechmōi consulere vel dictare/cuius dictamini qui repugnat cōtumaciter/repugnat spirituisancto/ cuius est ipsum concilium in dictando vel consulendo dirigere. Exemplum in homine. vbi ratio potestatem habet dictatiuam et conciliatiuam. voluntas exercitiuam et executionem.

Tertia directio. E

¶ Cōciliū generale pōt d̄ dissentiōibus et guerris int̄ principes xpianos seuiētes i ꝑniciem totī⁹ xpianitatis et ꝯditiōis hoīm i aīa et corpe. autoritate litima cognoscē. prohibendo eis vias facti et ad suscipiēdū vias iuris et rōnis p cēsuras ecc̄liasticas cōpellēdo. Hoc practicare ꝓposuit serenissim⁹ rex romanoꝝ sp augustꝰ q̄ ꝑusq̄ recedēt ab h⁹ ꝯcilio ad locū ꝯuētiōis cū rege aragonum et petro de luna. orōnē ad deputatos huiꝰ oī religiosa pietate: et va xpiana rligiōe plenissimā. quā his aurib⁹ nō sine pia cōpunctione let⁹ audiui. Narrauit illic ꝓpositū suū eē. tēdere p⁹ sedationē scismat'. ad pacificationē regū francie et anglie/ maxie p autoritatē h⁹ cōcilij. Narrauit d̄ pacificatiōe reg' polonie cū prutenis. Dehinc de passagio hierosolimitano p̄cedēte pacificatōe regis polonie rc. ¶ Fundamētū seu regulā ꝓcurauit iducēdo q̄lib3 ptiū/vt se generali ꝯcilio. sueq3 diffinitiōi ꝓsus summitteret. cui⁹ autoritati ipemet rex/quēadmodū tē et plies aña sb atestatōe diui nois ꝓtestat⁹ ē debat et volebat eē sbiect⁹ et h⁹ i speculū et exēplar etiā cui⁹lib3 pncipis catolici tpal'.

Quarta directio siue

lex duodecia et vlcia. ¶ Cōciliū gnāle pt et d3 ꝯstituere crebriorē generaliū ꝯciliorum celebrationē q̄ retroactis tpib⁹ fuerint celebrata. vt d̄ decēnio i decēniū. ꝑfixa sumīs sūmis pōtificib⁹ ista lege q̄ trāsgredi nō liceat. Fūdat in p̄missis hec ꝯsideratio et p argumentū ex oppositis. qm̄ si tot et tā enormia discrimina ꝓuenerūt ecc̄lie del dū cessatū est a ꝯcilijs generalib⁹/ q̄ta demū erit salutaris vtilitas ex freq̄ntiori celebratione ꝯspicuū est. Quis itaq3 nesciat q̄ īdē supiorū ptā min⁹ vigebūt. dū minorē sibi sentient esse peccādi licentiā. vel impunitatis spem/dū. s. reddituros se rōnē corā iudice suo. generali ꝯcilio ꝓspiciēt. Sūt q̄ppe nōnulli. q̄ et si deū nō timēt hoīes tm̄ reuerēt. Deniq3 si nō sit assidue lex viua. dirigēs regēs et actiuans leges mortuas ad effectū ipse nō sar' ꝓficiūt. vn̄ rpsis tradere satagēs mediū vtriūs non potuit illud efficati⁹ inuenire q̄ vt diceret put sapiens iudicabit.

¶ Poterant ex p̄missis omībus velut ex fundamentalibus quibusdā regulis directionibus ꝛ signis in vią mandatoꝝ dei leges elici pticulariores. ad tollendū scandala impedientia ꝓsperū iter pacis fidei ꝛ virtutis ad sedationem scismatū quo ad primū. ad extirpationē erroꝝ quo ad scdm. et ad reformationē moꝝ quo ad tertium. sed neqꝫ tp̄s neqꝫ locus sufficiunt. qꝛ tetigerūt insup multa ex eis prudentes ꝛ studiosi suis in scriptis. qꝛ rursus debent hmōi leges ꝛ cōstitutiones pticulares. magis p mutuam collationem oīm de cōcilio agitari tractari ꝛ diffiniri. iuxta regionū aut patriarū varietatē. Quia deniqꝫ decreta ꝛ decretales viderent̄ abundanter sufficere. si p legē diuinā fieret efficax executio. Alioquin multiplicatio cōstitutionū hmōi etiā penalium q̄nqꝫ plꝰ onerat ꝛ aggrauat q̄ subleuet aut pficiat. Faciamꝰ tandē in oratiōe finē vbi' vt Ø reuelet ad A. ꝛ dicamus obsecrātes Prosperū iter faciat nobis deus salutariū nostroꝝ. Iter nedū terrestre sed sp̄uale ꝛ celeste. iter eternitatis ad deū salutariū nostrorū q̄ est deus bn̄dictus in secula. Amen.

Libellus de auferibilitate pape ab eccl'ia Johis de gerson Cancellarij parisien.

Venient aūt dies cū auferetur eis spōsus. Marci.ij. Circa qꝫ textū p materia nē currente. Querit̄. Si auferibilis sit sponsus eccl'ie a filiis suis vel ab ea. Et ponūt̄ hic ꝯsiderationes .xx.

Cōsideratio Prima.

Auferibilis nō est spōsus eccl'ie/ xp̄us hō. ab ipsa tota eccl'ia lege stante. Siquidē caput eccl'ie xp̄s ē Ad Eph.iiij. ꝛ Colo.j.ꝛ.ij. Puto aūt nemo ꝯcesserit q̄ absqꝫ capite valeat pmanere corpus aliqd̄ verꝫ vel mysticuꝫ. sꝫ eccl'ie corpus mysticū manere sp̄ vsqꝫ ad cōsummationē seculi necesse ē lege stāte. mathei. vl. ꝛ.xxiiij. Hoc ergo fieri p viuificum influxū capitis in ip̄m. Pro q̄ facit pabola q̄ xp̄s se vti cōpat. discipulos palmitibus. Qꝛ si quis dixerit oppositū dicēs eccl'iaꝫ incepisse ab abel iusto fm̄ Greg. quo tp̄e nōdū xp̄s erat incarnatus. Rn̄det iohes in apocalip. q̄ dicit agnū fuisse occisum ab origine mūdi pmissiue. s. ꝛ acceptiue a deo. lꝫ non dum corpaliter exhibitiue. qꝛ nec ipsis antiquis erat salus nisi i fide. multū tn̄ implicita et generali mediatoris et capitis ecclesie xp̄i tūc futuri. quibus erat necessariū credē. scdm̄ illud symbolū q̄ deus est ꝛ q̄ ē remunerator in se credentiū. Rursus deducitur qd̄ dictū est ex ip̄a ꝯditione mr̄imonial' vinculi inter xp̄m sponsum et eccl'iam sponsā sicut Joh. in apoca. eccl'iam sub typo ciuitatis noue hierl'm vidit descēdētē de celo sicut sponsam ornatā viro suo. Nā ad exēplar celestis ecclesia terrena formata ē. Qd̄ aūt ds ꝯiunxit hō nō separat. ita vt lege stante nō posset aut debeat dari libellus repudij inter sponsum ꝛ sponsam ꝯiunctos legitime. Que aut ꝯiunctio matrimonialis magis legittima quā xp̄i sit ad ecclesiaꝫ cōfederatio. Propterea dicit p Osee. Despōsabo te mihi ineternū. ꝛ p alteꝝ ꝓphetam. Si pōt obliuisci mater q̄ nō misereat̄ filio vteri sui/ego tn̄ tui nō obliuiscar. Loquit̄ de eccl'ia spōsa sua Nō relinquet hō prem ꝛ matrem ꝛ adherebit vxori sue. sic xp̄s ecclesie. cū matrimoniū carnale/ideo sumat indissolubilitatē/qꝛ sacrm̄ magnū est i cristo ꝛ ecclesia/qꝛ est illius matrimonij sacꝝ signum.

Consideratio secūda

Auferibilis est absolute loquendo sponsus ecclesie xp̄us hō ab ip̄a ecclesia. Neqꝫ eīn minus hꝰ est possibile q̄ q̄ xp̄s desineret esse homo sicut spontanea voluntate verbū caro factū est. aut q̄ desineret esse neduꝫ ecclesia ip̄a sed omnis generaliter creatura. Porro sicut non est absoluta ꝛ inauferibil' habitudo cuiuscunqꝫ creature ad alteram creaturam. neqꝫ tanq̄ finibilis ad suum finem. neqꝫ tanq̄ effectus ad suam causā. sic non est hoc modo essentialis vel inauferibilis habitudo ecclesie. ad xp̄i humanitatē quā vtiqꝫ confitemur creaturā. Et ita stare absolute xp̄m hoiem esse ꝛ eccl'iam nō esse. nec tn̄ ip̄am a xp̄o vt homo ē. vitales influxus suscipere.

Consideratio. 3.

a Auferibilis est sponsus militāt. ecclesie xps a qlibz suoꝝ filioꝝ hic i via. lz nō ab oibꝰ collective q̄diu pmanebit militans ecclia ⁊ lege stante sicut deinceps loqꝫ ponimꝰ. ¶ Perspicua ē pma ps hꝰ disiūcti. qm̄ nullꝰ ē hō vivēs q nō videat mortē. ⁊ si hoc nō sufficiat qz dic aplˢ q̄ siue viuimꝰ siue morimur ⁊c̄. aut pinde nūq̄ sepamur a xpō. Cōstat tn̄ q̄ fit sepatio p mortē tale q̄ desinit eē qs viator ⁊ d ecclia militāte. Cōstat pterea q̄ q̄diu manebit h aliqs i via. sicut pt ꝓficē ita deficere culpabiliē a xpo v̄a vite vt palmes aridꝰ ⁊ cōbustiōi soli aptus separi. nisi tn̄ fuerit p ꝯfirmationē quodāmō positꝰ ex̄ statū. put est viator. ¶ Altera ps disiūcti sequiē ex pma ꝯsideratiōe ⁊ eius deductione. qm̄ ⁊ oīm collectio nihil aliud est q̄ ecclˢastici corpis in dissolubil cōpago. quēadmodū dici solet. totū nihil aliud est quā sue ptes simul sumpte. sed hec cōpago manet ineternū lege stante.

Consideratio quarta

a Auferibilis nō est sponsus ecclie xps ab ipa qn influat quottidie tā p modū meriti ⁊ impetratōis vt alij sancti ⁊ plusq̄ ipi quā etiam p modum dignitiue ꝯdespiratōis ⁊ viuificatōis p spm̄ scm̄ suū fide spem. ⁊ charitatē cū ceteris dotibus infundēdo gratuitis. ͛tutū donoꝝ ⁊ beatitudinū ⁊ maxie sacramentoꝝ. Itaqꝫ sicut nō pmanet corpus aliqd veꝝ ⁊ viuens nisi habuerit qualitatiuas dispositōes reddētes cōplexiōnē armoniacā ⁊ decentē. p manutenentiā forme cū corpe organico. ꝑm exigentiā ipius. ac forme actiuitatis. ⁊ opationuz suaꝝ. cur aliūde venit mors: nō aliter sentiēdū est d corpore mistico ecclie. Ipe em̄ spūsctūs qui est spūs xpi. est etiā suo mō forma corporis ecclie xpi. ꝑbens ei vitā vnitatē ⁊ motū. et hec nō pmaneret cessantibus qualitatiuis dispositionibꝰ ꝑnominatis diffusis p totū corpus ecclesie ⁊ p membra varia. put vnicuiqꝫ membro donatū est ⁊ put opꝰ hz ad edificationez corpis vniuersi. Tradit hoc aplˢ clarissime scribēs ad Ephe. iiij. Solicite inqt ꝯuare vnitatē spūs in vinculo pacis. vnū corpus ⁊ vnū spūs. sicut vocati estis in vna spe vocatōis vestre. Unus dominus. vna fides. vnū baptisma. vnus deus ⁊ pater oīm. sequit. Unicuiqꝫ aūt nr̄m data est grā ꝑm mensurā donatōis xpi. sequitur. ⁊ ipe dedit quosdā quidem aplos ⁊c̄. Quinetiā articuli quatuor ꝑncipales aplici simboli. fundāt illā ꝯsiderationē. Un vl est. Credo iam spm̄ scm̄ et viuificantē. qd viuificantē nisi sanctā eccliam. sicut ꝯtinꝰ additur. ⁊ vnam sanctā ecclesiaz catholicā. Deinde sequitur. Sctoꝝ. hoc est sacramētorū cōmunionē. ac deinde remissionē peccatoꝝ intellige ꝯsequit. ⁊ vitam eternā.

Consideratio. 4.

a Auferibilis nō est ab ecclesia militante spōsus suus xps hō quī sp influat in eandē eccliam spōsam suā p membra varia. gradꝰ hierarchicos officioꝝ ⁊ amministratōnū ⁊ dignitatū ⁊ statuū ab ipo cōstitutoꝝ dū ecclesiā fundauit primitus ⁊ edificauit. Si em̄ pmanebit ecclia vsqꝫ ad cōsummationem seculi. pmanebit vt pfecta. dei em̄ pfecta sunt opa. nō solū inchoatione. sed magis in cōseruatione ⁊ cōsummatōne. Sed nemo dubitauerit quin ablatio vnius mēbri a corpe deformitatē grandē ⁊ impfectionē inducat. Manebit ergo semp ecclia cū suoꝝ integritate ⁊ pfectione mēbroꝝ. Scribit de his aplˢ. j. ad Chor. xij. Diuisiones inquit gratiaꝝ sunt. idem aūt spūs. et diuisiones ministrationū sunt. idem aūt dn̄s. ⁊ diuisiones opationū sunt. idem aūt deꝰ qui operatur omnia in omnibus. Unicuiqꝫ aūt datē manifestatio spūs ad vtilitatez. alijs quidē p spm̄ datē sermo sapiētie. alijs aūt ꝑmo scie ꝑm eūdē spm̄. alteri fides i eodē spiritu alij gratia sanitatū i vno spiritu alij opatio virtutū alij ꝓphetia alij discretio spirituū alij genera linguaꝝ. alij interpretatio ꝑmonum. Hec aūt oīa opatur vnus atqꝫ idez spūs diuidens singulis put vult. ¶ Concludamus ex his pauli verbis q̄ assiduus erit in ecclesia vsus ministratōnū ⁊ grātum gratis dataꝝ quas enumerat et hoc quātum expediat eius decursui ⁊ edificationi. sic erunt sapiētes sic ꝓphete sic di

rectores spiritualiū. quibus ex officio hierarchico cōmisso eis a xpo et spūsancto cōueniūt tales actus. ita vt ab humana quauis autoritate nequeāt impediri/suspēdi vel phiberi/sicut nec status papalis nec aplicus. vel pastoralis. Fuerūt enī primitus velut in quodā seminario viuifico positi in ecclia per cristū et postmodū crescente ecclia discretio [illegible] liū magis innotuit. velut si stipes vinee se in folia et flores et ramos explicuerit.

Consideratio sexta.

Auferibilis nō est spōsus ecclesie xpus ab ecclesia taliter/quin semper habeat in se viuificū semen. quo pōt per successiones generationis et generatōnis sese cōtinuare in corpore toto et in membris pscertim officialibus/similiter et in filijs. Traducit ad hoc illō cristi. Matthei. xxiiij. Amen dico vobis nō pteribit generatio hec donec oīa hec fiāt loquens de generatiōe iustorū/que cōtrariatur illi de qua dictū est. Amen dico vobis que requiret a generatiōe ac omīs sanguis ab Abel iusto. Itaqz si dñs in rerū mutabiliū creatione singulis indidit semente sm genus suū ad ppagatiōis sue generationem Si tā in lege nature/que in lege moysi statꝰ sacerdotal' durabat vel in primogenitis/vel per successionē hereditariā filiorū pro patribus suis/oportuit multo amplius legē grē pfectissimā/habere in semetipsā fecunditatē pro sui cōtinuatione legitima. Ad qđ inducit apl's ad Roma. ix. textū pphete euangelici. Esai. j. Nisi dñs exercituū reliquisset nobis semen quasi zodoma fuissemus et quasi gomorra siles essemus. Hoc aūt qđ aliō debet intelligi que vis insita spūalis et ars quedā viuifica. in vniuersuz corpus ecclesie. per quā hierarchicus ordo suus. pōt vsqz in finē subsistere. ¶ Et ex his primus infertur que ecclia vel cōciliū eā repsentans pōt instituere vel eligere vel designare summū pontificem in sacra sede petri. Pōt insuper modum determinare vel limitare eiz talit vel taliter instituendi siue designandi/ita que nō spectat hoc ad solum pontificem summuz aliqquin ipo mortuo vel nolente dare legē eligendi successorē posset ecclesia pmanere iugiter sine summo pontifice qđ nequit fi

eri lege stante. Qđ si quis dixerit. Modos quos nūc obseruant pro electiōe summi pontificis determinatos esse per summos pontifices. Placet. Sed ecclia psensu suo vel interptatiuo approbauit/aut in defectu qualem pdiximus. fas haberet innouare. Et ita fas vt in ptrium nullius posset. cuiuscūqz pontificis autoritas legē dare.

Consideratio. 7.

Auferibilis nō est sponsus ecclie xpus ab ecclia sponsa sua et filijs eius sic que remaneat ecclia in sola muliere. immo nec in solis mulieribus oībus. immo nec in laicis solū lege stāte et nō facta diuinitus noua institutione. Da oppositū. ecclesia deficere posset in suis gradibꝰ et officijs hierarchicis. In suis etiam sacris vsqz in finē. Patet hoc psupponendo que sacerdos a nō sacerdote et eps a nō epo nequit institui. immo nec a tota multitudine laicorū aut mulierū simul congregata. si per casum mortui essent oēs sacerdotes. Additū est nō facta diuinitꝰ institutione noua. quia spūsancto dictāte et opāte noua pstari posset autoritas qualis nōdū collata est. quēadmodū prius que deꝰ instituisset sacerdotiū nouū supremū/et alios inferiores gradus hierarchicos in ecclia. nō dubiū qui hoc potuerit. Porro nulla cōitas vel vniuersitas hoim mortaliū simul pgregata talē aliquē gradū nullomō instituere potuisset. cū ptāte qualis in qlibet repit que supnaturā existēs ipam sibi psupponit et subsit nit quodāmō sicut forma materiā ¶ Nec opinor que alīqa doctorū theologorū senserit in hoc ptrie quāuis verba quedā epte cuiusdā tractatus de cōcilio generali videri psit aliqualiter hoc sonare. nisi benigno interpretentur. ¶ Deducitur pinde que nec hieronymus nec aliquis aliorum dicēs ecclesiam vel apostolos sibi constituisse Petrū vt supremus eēt et pnceps inter eos ad scisma tollendum non intelligunt hoc nisi qđ ecclesia vel apostoli declarauerunt ita esse constitutum a christo. et hoc tenendum fidelibus tradiderunt. Et ita saluat illa que videtur sup hac re inter Hieronymū et ceteros varietas.

Cōſideratio octaua.

Uferibilis ē aut mutabilis lege
a ſtate qlibet politia ciuil' monarchica ſeu regalis / vt fiat ariſtocratica / ⁊ nō ſic de eccl'ia que in vno monarcha ſupmo p vniuerſuꝫ / fundata ē a xpo. ¶ Poſſ; deduci ꝯſideratio tā a priori ꝙ a poſteriori deducēdo variatōes ꝙ fuerūt i alijs politijs / qꝛ nullā aliā politiā inſtituit xps imutabil'r monarchicā. ⁊ ꝗdāmō regalem. niſi eccl'iam. Et oppoſitū ſentientes de eccl'ia. ꝙ. ſ. fas eſt eē plures papas. aut ꝙ quilibet eps eſt in ſua dioceſi papa. vel paſtor ſupremus equalis pape romano errant in fide. ⁊ vnitate eccl'ie. ꝯtra articulū illū ⁊ in vnā ſanctā ⁊c. ⁊ ſi ptinaces maneāt iudicādi ſunt heretici. ſicut martinus de padua et quidā alioꝝ. ¶ Conſonat ratō qꝛ ſicut ad vnā fidē ⁊ ad eadē ſacra obligant' oēs viatores. Sic optet vt non eē ſciſma. reductionē finalē fieri ad vnū ſupremū. Secus vbi cōmunitas regitur legib' ſolis naturalib' ⁊ traditionibus humanis / ꝗ p varietate tēporꝝ ⁊ locoꝝ laudabilius ⁊ vtilius variant' ꝙ vt vno tenore ligent oēs / quēadmoduꝫ tradit Ariſto. exemplificans de regula leſbie. ¶ Quo circa dicamus ex incidenti cōſequenter ꝙ nec ſummus pontifex nec aliquis alioꝝ dꝫ conari vt canones poſiti / ⁊ alie traditiōes humane obſeruent' vbiqꝫ p totā eccleſiam ⁊ p oēs inuariabiliter nationes. Oppoſitū ſatagere dedit forte occaſionem grecis diſcedendi a latinis dat pterea quottidie materiā multā. litium ſcrupuloꝝrum grauiū / dū equali tenore querit' obſeruari lex humana ſiue ſit illa canonica ſecularis vel ciuilis. quemadmoduꝫ cuſtodiri diuinam abſqꝫ vlla variatione neceſſe eſt. Inde venit illa xpi queſtio. Matthei. xv. Irritū feciſtis mandatum dei ꝓpter traditiones veſtras.

Conſideratio. 9. K

Uferibilis eſt vicarius ſponſus
a eccleſie p voluntariam eius ceſſionem aut renunciationē a papatu. Fuerat eñ olim dubitatō poſt renunciationē Celeſtini. numquid talis renūciatio iure ſubſiſteret. Tum ꝓpter votū quo ſe papa obligat ad eccleſiā. Tum ꝓpter deſponſationē ⁊ matrimoniū quodꝺā ſpirituale inter papā ⁊ eccleſiā. Tum pterea quia papa diuino iure ſtatutus eſt in hoc gradu. Et ſic que ſunt alie ratiōes. Occaſione cuius dubitatiōis facta eſt decretalis determinans affirmatiuā ꝙ hoc licet. Et ita licet ꝙ ex hac humili renunciatōne cuꝫ ceteris patribus. Celeſtinus annumeratus eſt catalogo beatoꝝ. ¶ Sunt autem caſus aliqui etiā p iuriſtas expreſſi quādo licitum eſt prelato. immo qñqꝫ debituꝫ. cedere ſtatui ſuo. vnus eſt grande ſcandaluꝫ ſubditorum. qđ nō expectatur alio modo ꝓbabiliter terminandū ꝙ p ceſſionē. Alius caſus eſt dum occupatio ſeu retentio plature patenter vergit in detrimentuꝫ ſalutis proprie. Nam quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundū lucretur / anime vo ſue detrimentū patiat'. aut quā dabit homo p anima ſua commutationeꝫ. Alius caſus eſt vbi manifeſte talis retentō īpediret maius bonum vel in prelato vel in ſubditis. ¶ Multiplices eſſent caſus in particulari ſrm illud triplex genus. Sed breuitati noſtre ſatis ſint iſta p nunc. Per que diſſoluitur prima ratio ꝗ fiebat de voto / qđ nō obligat dū vergit in detrimentū ſalutꝭ / vl' exitū deteriorē. Alterā rōnē ſoluit diſſimilitudo ꝗ eſt inter matrimoniū carnale ⁊ ſpūale. lꝫ ꝯueniant in multis. Diſſimilitudo eſt ꝗtū ad hoc ꝙ in ſpirituali nō eſt ſacramētū / ex quo cōſurgat indiſſolubilis nexus ex inſtitutiōe diuīa. Quēadmodū de carnali ē expſſa lex. qđ deus coniunxit homo nō ſeparet / ⁊ ſacrm̄ hoc magnū eſt. Dico aūt in xpo ⁊ eccleſia. Inquit apl's. Ac pinde ſoluitur ratio tertia / qꝛ ſolus xp̄us eſt proprie ſponſus eccleſie. Alij ſunt tm̄modo vicarij quos per humanam deſignationeꝫ vel electionē voluit inſtitui. ꝗuis officiū ſit diuinū. et ſola auctoritate diuina primitus ordinatum.

Conſideratio. 10. L

Uferibilis eſt in caſibus dabilibus
a vicari' ſpōſus eccl'ie ab ipā eccl'ia / ⁊ hoc p eam / vel p cōcilium generale repñſentans eam / vel per aliquos ad hoc per eam inſtitutos / ſiue conſentiat

ipse vicarius vel non consentiat sue cessioni. ¶ Sumitur in primis argumentum pro hac consideratione ex veritate precedentis. Nam si vicarius sponsus pōt resignare spōse ipsi ecclie dando ei libellū repudij. Cum sponsus et sponsa nō debeant quo ad hoc impari iure censeri poterit similiter repudiare sponsum talē ipsa ecclia sponsa. dū par ratio vel potior adducitur pro ipsa contra sponsum vel quia prostituere querit eam quantum in est/vel tyrannide seua tractare/laniando eam/vel placitando bona sua dissipando. vel quia abuti conatur ea in perniciem filiorum. Nullū quippe statū nullū gradum dignitatis/nullum ministrationis genus dedit deus nisi in edificationem suā et vtilitatē communē patet ad Ephe. iiij. et ad Corint. vj. Dedit vtique ad pacē eius cuius fines posuit pacē secundum ps. Et hanc operatur dilectio/ propter quod finis legis ab aplo ponitur dilectio in qua et fundauit christus officium pastoralis. Si diligis me/inquit xpus Petro/pasce oues meas. Ioh. vlti. Sed quis non videat casus multos esse possibiles. quorum aliqui nūc tacti sunt in quibus ecclesia nō edificaretur sed destrueretur/nō vniretur sed dissiparetur/non pasceretur sed depasceretur. si nō cederet voluntarius vel eijceretur inuitus si qui in vicarium sponsum ecclesie rite et canonice fuerat ordinatus. Nec sit cuique illis admirationi quod dicimus quasi contrariantes illi iussioni. Nolite tāgere christos meos/quomodo etiam vni singulari persone fas esset in casu violentie attentate per papam verum contra castitatem suam vel vitam vim vi repellere. cum appositione inculpate tutele. et ita licite stabit quod tāgat papā violenter. vel in mare deijciat Cur similiter in casu nō liceat idē toti ecclesie prodefensione sua. et violentie attentate cauta repressione?

Cōsideratio vndecia

Auferibilis est i casu vicarius ecclesie per concilium generale eo nō cōsentiente/vel inuito celebratum. Fateamur primo quod regulariter cōcilium generale nō est celebrandū de iure etiā diuino non vocante vel approbante papa si est vnicus/nec aduersus eā allegatio legitima. Sed regule generales bene suscipiūt exceptiones sicut in grāmaticalibus ita et in moralibus/presertim vbi casus particulares incidūt modis variabiles infinitis/ad quos exceptiones ordinata est lex superior interpres aliarum quā Aristoteles vocat epykeiam v. Ethico. Et alia diuinior quā gnomi appellat in. vj. Ethicorum. Hec autem lex semper habet locum in interpretatione legū aliarum particularium vbi deficere cernitur ratio et finis institutionis ipsarum. Finis autem legū omnium nedum humanarū sed diuinarum est dilectio. que vnitatem operatur. Sit ergo casus vbi legis alicuius obseruatio dissiparet vnitatem. et obesset publice saluti. Quis rōne vtens diceret eā tenere oportere. Nimirum nec sibi ipsi quisque vellet hoc fieri. quanto minus tota communitas rationabiliter hoc fugiet. ¶ Quod si quis interrogaret qua autoritate fulcietur vel vtetur huiusmodi concilium acephalum vt videtur sine papa? Respondendum quod autoritate christi capitis sui et indefectibilis spōsi/autoritate preterea legum suarum tam diuine quam naturalis. que hanc licentiam/vel necessitati/vel manifeste charitati. vel religiosi pietati concedūt. Pro quo facit textus Marci. ij. De excusatione discipulorum vellentium spicas in sabbato/per legē necessitatis confirmatā exemplo Dauid qui comedit panes propositionis.

Consideratio. 12.

Auferibilis est in casu vicarius spōsus ecclesie/per ecclesiam vel cōcilium generale nedum cōciliatiue. aut dictatiue/vel denunciatiue. sed autoritatiue iudicialiter/atque iuridice. ¶ Presupponamus quod iurisdictio is est quod iuris dictio seu potestas vel iurisdictio et facultas propinqua dicendi ius. Et solum restringi ad coactiuam iurisdictionem que fertur vel dicitur in alterum etiam inuitum. Sequitur primus ex hac descriptione. cōsiderationis veritas. quomodo ecclesia seu concilium habet in casu facultatē propinquā vel autoritatē seu potestatem dicendi ius. etiā in alterum qui in papā fuit rite susceptus et electus Nolumus tamen impugnare quin summus pontifex habeat potestatē regitiuā et autoritatiuā

respectu omniū hominuz. q̄tum christus voluit ꝛ cognouit expediens sibi dare pro exercendo eam. Non pro se tantummodo sed magis ad vtilitatē ecclesie. qualem autoritatem ecclesie nō hz totū eccl'ie residuum. nisi vnitiue quodāmodo vel electiue. Et ex ista diuisione verū est ꝙ claues date sunt nedū vni sed vnitati. Ex hoc tñ nō hr ꝙ ecclesia tota vl' consilium. absente papa presertim suo demento non possit autoritatiuam iurisdictionem exercere. sicut lex q̄dam diuina et indeuiabilis ad reducendū ipm vel corrigendū vel cōpescendum. Ne noceat ipse nedum ecclesie sed sibimet tanq̄ freneticus. vel vt pessima malarum passionum ebrietate seductus. sicut eīn tradit Aristo. v. politice. ꝙ ad communitatez totam spectat principis vel correctio / vl' totalis destitutio. si iemēdabilis ꝑseueret. ꝛ hec ptās inauferibilis vl' inabdicabilis est a cōmunitate libera. que de rebus suis facē pt ad libidinē. nec ꝑ appropriationē vel aliq̄z legem pōt suspendi. quāto magis hoc habebit ecclesia. Judaizabat olim petrus ꝑ dissimulationē paulus ei restitit in faciem. ad Galla. ij. Introducebat Petrus rez nouā in ecclesia dei / ad centurionē gētilem intrauit Actuū. xj. suboꝛtū est murmur in ecclesia ita vt compulsus sit Petrus doctrinaz insequi quā tradidit scriptis. vt. s. paratus esset coram tota ecclesia rōnez reddere ꝺ ea que in ipso erat fide ꝛ spe. alioquin nō sibi credidisset ecclesia. Quanto fortius ꝛ rationabilius. possunt duo cōtendētes. diffamati apud bonos ꝛ graues ꝺ scismate de pirrio. ꝺ heresis suspitione compelli rationez reddere si se cognouerit innocentes. Sic simachus. sic btūs Marcellus. sic ipse Gregorius. sic alij plures iudiciū subire. cōcilij nequaq̄ ex humili ꝯdescēsiōe. sicut fingūt aliqui. sed ex debito ꝛ obligatione. quoꝛuz multos q̄ cōciliū nō reperit ꝯuictos ꝺ crimine reliquit causam eoꝝ examini iudicio dei terminandā.

Cōsideratio. 13.

Nauferibilis nō est vicarius sponsus eccl'ie ꝑ eccl'iam aut conciliū generale. quo ad ea que sunt ordinis sacri cuiuscūq̄z qn semper maneat vel sacerdos vel episcopus. si in talem fuerit aliquando consecratus. Similiter etiam de papatu. si diceret ordinem a sacerdotio vel episcopatu distinctum. ¶ Dudum tempore beati Cypriani martiris i affrica dū sanctus Cornelius papatuz rome gerebat. fuit error multoꝛum. etiā magnorum ꝙ scismatici ꝛ heretici excommunicati ꝛ symoniaci deijciebant ab omni gradu ꝛ dignitate ꝛ ordine. ita ꝙ nō remanebant sacerdotes nec episcopi retinebāt episcopalem gradum. nec diaconi diaconatum. Et ita de similibus. Jmmo vsq̄z ad hoc deuētum est vt diceret ab eis ꝙ tales nullo mō valebant baptizare sed baptizabant hij q̄s baptizauerant. Similiter nec consecrabāt nec ordinabant quin totum postea diceret iterandum. Introducebant ꝑ seipsis multos passus scripturarum vt illud Maledicam benedictionibus vestris ꝛc. Affirmabant deniq̄z ꝙ tales spiritūsanctū dare nō poterant quē vtiq̄z non habebant. Notata sunt hec in decretis causa prima ꝛ in quarto sniarum distin. xxv. ꝛ di. xiij. vbi magist' nō tenet. licet loquatur magis recitatiue q̄ determinatiue. Jllustrissimus vero doctor Augustinus post Cyprianū materiā hāc declarauit conformiter ad concilia generalia. ante eum ꝛ post celebrata. ꝛ hunc insecuti sunt doctores theologi / dicentes ꝙ ea que sunt ordinis. stabilia sunt ꝛ indelibilia ꝓpterea. dicunt hi imprimi caracterez quē appellant indelibilem ꝛ non iterabilem.

¶ Attamen ꝑ cōcordantia diuersarū sententiarū in hac parte. ꝓficit duplex distinctio. Episcopus itaq̄z hereticus ꝛ degradatus ab ecclesia aut intēdit dare / ꝛ facere cōformiter ad intentionez eccl'ie. vel baptizat vel ꝯsecrat vel ordinat vel cōfirmat materiam insup ꝛ formā debitas obseruat. Aut deficit in aliquo istoꝝ. Intētione. s. corrupta ꝛ erronea vel in materia vl' in forma. Secundū hanc distinctionez ꝓcedunt multe autoritates sanctoꝝ. quorum aliq̄ dicētes / ꝙ sacerdotes heretici nihil agant. Intelligunt ꝺ his qui secundo mō deficiunt. quales erant plurimi hereticorum vt arriani et errantes in ipsa substantia sacramentorum Alij dicētes oppositū sicut Augustinus ꝛ ecclesia ꝺ prio nō intelligunt. Rursus alij

est distinctio de efficatia sacrorum collatorum
ab indignis sacerdotibus, et ab hereticis.
Nam q talia sunt efficatia pot intelligi/vel
quo ad vtilitate vl' quo ad veritate. Si p-
mo mo illa dicunt esse nulla. q neq prosunt
facientibus neq scienter recipientibus/sed
obsunt potius. Si secundo mo. sic psecra-
tiones hereticorum sacerdotu efficatiam habe
re et veritatez fatendum est. ¶ Tandem ex
hac psideratione cu suis pbationibus que
latiori deductione ponunt ab autorib9. se-
quitur q durante psenti scismate no optet
dubitare quin vtrobiq fuerint consecrati/
et sint veri episcopi/ et sacerdos p mutuam
successionem vsq in psens. ¶ Nec est dif-
ficultas in collatione sacramentorum nisi de
sacramento pnie in quo iurisdictio queda
requiritur/qua no habent heretici et scisma
tici vel excommunicati sacerdotes. Sz hec
difficultas redundat similiter in illos q an
te scisma fuerunt ordinati, et hm estimatio
nem illorum/qui iudicarent hanc vel illaz
parte esse scismatica, et ex consequenti non
habere sacerdotes nisi excomunicatos/et
suspensos. Et ita vanu est et forte scandalo
sum gloriari q psbyteralis vel epalis ordi
natio suscepta fuerit ante scisma psens, po
tiusq hoc tpe. Si p hoc velint hmoi glori
antes vocare se verius esse sacerdotes et epi
scopos q posteriores. Si velint pterea di-
cere sicut aliqui dixerunt. et scripserut tem-
poribus istis q vera sacrameta et veri sacer
dotes et veri epi et verum corpus xpi et ver9 ba
ptismus cu similibus no sint in hac pte obe-
dientie vel in illa.

Cosideratio. 14.

Auferibilis est vicarius sponsus
eccl'ie p ipam eccl'iam. aut gene-
rali concilium quo ad executio-
nem licitam eorum omniu que
potestate ordinis respiciunt. i. q non licite
talia aget. Data quippe est papalis ptas ip
si ecclesie. et sua est. sicut est ipius pape. q-
uis alio et alio modo. Sua est inqua et pape
ad edificationem ecclesie. no ad destructio
nem. Potest ergo vsus talis potestatis tol
li. vel suspendi p eccl'iam ab eo q vellet vti
manifeste in pditione ecclesie aut mebroru
suorum tali dignitate vti et si ptas ordinis sit
immediate a deo, sit etia indelibilis. tam
vsus ipius multu depedet ab eccl'ia et a re-
ctoribus suis qui vices eius exequuntur.
¶ Et hic fundabilis est possibilitas subtra-
ctiois vel suspesiois obedientie ab aliquo
in papa rite electo. Na q obedietia tali p-
stetur est pceptu affirmatiuu. qd non obli-
gat p sp. nec in pniciem ecclesie. Si videit
ergo ecclesia q pstare nuc obedientia pape
in amministratione ordinu. sacrorum et siliuz
fieret ecclesie pniciosuz et pape i instrm ma
licie. cur no suspendere pot hmoi obedien
tia. quo scz nullu in obediendo cadat peri-
culum. Hec aut subtractio obedientie ma-
gis adhuc fundabilis/est in his que sut te-
poralis amministrationis. Sed vtrum hec
obedientie subtractio vel suspensio valeat
p alium q p ecclesiam vel generale cocilium
forte videretur respondendu negatiue. p-
sertim si fiat smo de subtractione generali
et autoritatiua. et que ligat omnes de eccle-
sia in hoc stare. ¶ Secus est de subtractioe
pticulari/quo ad hos vel illos/que no fer-
tur autoritatiue. sed vel doctrinaliter et insi
nuatiue vel necessitatis quada inductoe
¶ Iubebit (Exempli gra) summus pon
tifex cora theologis expris q fideles credat
spm sanctu no pcedere a patre et filio/dici-
mus q theologorum erit doctrinaliter resiste
re. et dicere q sibi no obediat ¶ Iubebit al
ter summus potifex q vastet regnu francie
igne et gladio. dicimus q regis erit resistere
et iubere q ei no obediat sed resistat. hoc et
fas est agere cuicuq in que vim illicita vel
let inferre etia ver9 papa. ¶ No est par iu-
bebit ipe idem q vnio ad pacez ecclesie no
queratur vijs conuenientibus. et congruis.
aut etia [illegible] eiuz iuratis aut q eccl'ia nequaq
congregetur ne forte ipm eijciat. Dicimus q
omniu catholicorum erit resistere et no obedi
re. Qd si sit aliquis qui tota psidentiam su
am. et papalem dignitate/conuertere velit in
instrumentu nequicie. et destructionis ali-
cuius partis eccl'ie in tpalibus vel spiritua
libus. nec pateat sufficiens remediuz ali-
ud nisi subducendo se ab obedientia talis
ptatis seuientis. et seipsa abutentis. et hoc
ad tempus. vel quousq ecclesia vel cocili-
um pviderit. hoc fas erit. dum tamen illud
agere pia queda impellat necessitas. no li-

bido. seu cupiditas assumendi improbe vel-
lamen malicie libertatē. Fatemur enī duo
illa nullo mō obere fieri, nisi manifestis cau
sis vigentibus ne in toto corpe ecclie dete-
rior ⁊ generalior scissura fiat/ ⁊ inducat. dū
pticularia membra psuescūt nō obedire. si-
cut notat Aristo. in polit. pessimū eē cōsue
scere nō obedire pncipi siue regi. Quanto
magis erronea ⁊ dānāda est assertio q licet
vnicuiqz subditoꝝ. mox vt aliqs est tyran-
nus ipm vijs oībus fraudulētis ⁊ dolosis
sine quauis autoritate vel declaratōe iudi
ciaria morti tradere. psertim si addat hec as
sertio q tyrān9 ille oīs est q nō pcedat vti-
litatē subditoꝝ sed de hac re alibi. d qua vi
derint assertores.

Consideratio. 14. P

a Auferibilis est vicarius sponsus
ecclie p ecclesiam. aut generalē cō
ciliū ppetuo vel ad tps. quo ad
ea oīa que sunt iurisdictiōis. sa-
tis indirecte deductio cōsideratiōis istius
patet ex pcedenti. Nā pōt ab aliquo rite in
papā electo tolli tā de iure q d facto subdi-
ti in quos debet iurisdictionē exercere. Et
ita p indirectum iurisdictio non subsistet.
¶ Utrū vo directe ⁊ absolute possit omīs
potestas iurisdictionis a papa rite electo re
moueri. posset eē duplex imaginatio q ad
aliquas iurisdictōes qualis est iurisdictio
respiciens sacramentalem absolutionē q
alterius est rōnis q alie respicientes forū
exterius. Nā cū iurisdictionē hz confes-
sor pape sup ipm. cui tn nō posset cōmuni
cari iurisdictio in foro exteriori supra papā
vt q eum posset excōmunicare. Hanc in-
sup iurisdictionem habet in casu necessita
tis omnis sacerdos apud peccatorē sibi vo
lentē cōfiteri. Dicerent ergo aliqui de hac
spirituali iurisdictione sicut d potestate or-
dinis. q licet inauferibilis sit in se ⁊ in sua
essentia. tn est suus vsus impedibilis mo-
dis tactis. Sicut etiā impediunt scismati-
ci ⁊ hetici psciti ab ecclia ne quisq eis nisi i
casu necessitatis debeat cōfiteri. ¶ Dicent
alij q talis iurisdictio nō solū impedit in
suo vsu sed etiā tollitur ministerio ecclesie.
⁊ plati supioris dū degradat hereticū ali
quis platus vel sacerdos. et hoc qz conde-
scendit deus tollere ab illo sacerdote ptātē
diuinitus sibi collatā p ministeriū talis. tā
q p causam sine qua nō sicut imaginātur
doctores multi d potentia collata sacramē-
tis rspectu grē quā figurāt. nō enī attingit
illa virtus actiua sacramentorum substan
tiā gratie. sed tamē sunt causa sine qua nō
talis grā nequaq crearet. Sicut pterea di-
cimus de infusione aīe in embrionē dispo
situm. Et magis ad ppositū de recessu ani
me a corpe p inductionē disconuenientiū
qualitatū. presertim si imaginemur q aīma
sicut creabat prius ita nūc annihilaret con
sequenter ad has dispositiones vl ad alias.
Uel exemplificemus de annihilatiōe gra-
tie p peccatum mortale. ¶ Aduertam9 ta
men in hac materia q optet nos cōcedere
cōsequenter ad premissa ⁊ ad factum Cele
stini qui cessit papatui. q papatus non di
cat ordinē sup sacerdotium vel episcopatū.
Nō insup nō dicat iurisdictionem inabdi
cabilem humana voluntate supra episco-
patum. Alioquin tunc temporis remāsis-
sent duo habentes papalē dignitatem aut
talem que fuisset supior ad episcopalē vl
archiepiscopalē. Oportet vt videt cōsequen
ter dicere q mortuo vel cedente bonifacio
qui in locum celestini successit ipe Celesti-
nus potuerat assumi in papatū sine noua
alicuius ordinis/vel potestatis iuridice es
sentialis ⁊ inabdicabilis collatione. quem
admodū dicimus de epali dignitate/ i his
q fuerunt degradati vel deiecti. q iterū pos
sunt restitui nulla pseratione noua facta.
¶ He aūt psideratiōes pficiūt studiosis
ad cognoscendū magis ⁊ magis quid di-
cat vel importet/ ⁊ quid nō papalis digni-
tas. ⁊ qualit pōt exercere iudiciū ecclia cir-
ca papā. Notet Bonauentura in di. xxv.
quarti vbi querit si epat9 sit ordo supra sa-
cerdotiū. ⁊ ponit q neqz epatus neqz papa
tus dic nisi plenitudinē aliquā vel dignita
tē in ordine ⁊ ordinē nouū nullū addit.

Consideratio. 16. Q

a Auferibil' ē vicari9 spōsus ecclie
p ecclām aut generale pciliū vt
dcm ē/ ⁊ dū hoc euenit pbabile
ē q magis fiat destitutiue ⁊ iuridice q solū
declaratiue seu dictatiue seu consiliatiue.

¶ Fuerunt due opiniones vt alias tāgeba
tur de destitutiōe pape. Una ponit ꝙ pa-
pa dū labit̄ in heresim. iā dānatus est. ⁊ eo
facto ꝑ deū deposit⁹. ⁊ ꝑdidit iure diuo pa-
palē dignitatē siue hec heresis sit secreta vt
ampliant aliq̄. siue sit manifesta. vt placꝫ a-
lijs loq̄ restrictius. ¶ Credūt alij ꝙ null⁹
rite in papā electus reddit̄ ꝑ aliqđ crimen
eo facto depositus lꝫ bn̄ sit deponendus/⁊
manet talis rite elect⁹ sp̄ papa vsqꝫ ad sn̄iaꝫ
depositiōis latā ꝯ eū. ꝑ ecc̄iam vel genera-
le ꝯciliū. aut nisi cesserit spōte sua. quēad-
modū in alijs ep̄atibus ⁊ dignitatibus mi
noribus dicūt eē certū. ita ꝙ resolutio fina
lis hui⁹ opinionis quā nūc dicim⁹ ꝓbabi
lem. stat in hoc ꝙ sicut nullus efficit̄ papa
lege stante ⁊ nisi fieret noua reuelatio vl' mi
raculosa institutio: nullus inq̄uā talis rite
efficit̄ papa nisi ꝑ legitimā electionem do-
minoꝝ cardinaliū. aut alioꝝ q̄bus hec po
testas collata fuerit ꝑ ecc̄iam. aut ꝑ genra
le ꝯciliū. sic null⁹ talis rite elect⁹ desinit esse
papa. nisi ꝑ destitutionē legitimaꝫ facta ab
ecc̄ia. vel cōcilio vel alijs quibus voluerit
ꝯferre ecc̄ia. vel cōciliū h̄mōi ꝑtātem. qua
lis nondum collata esse reperitur. ¶ Proba
bilitas hui⁹ opiniōis fundata est. alias ī a-
lio opusculo. Et nūc breuiter repetam⁹ di-
centes aliqua. Primo ꝙ status hierarchi-
cus in ecc̄ia debet esse certus ⁊ constās. da
oppositū. Jam ecclesia nō fuisset sufficien
ter instituta. q2 subditi remanerent sp̄ expo
siti discrimini peccati mortalis in obedien
do vel non obediendo suis sup̄ioribus cū
nō possit eis ꝯstare sufficiēter qn̄ sup̄iores
ius ꝑdidissent in p̄sidendo. vel ip̄m retine
rent. ¶ Ac ꝓinde dicimus ꝯsequent̄ ꝙ ti-
tulus ecclesiastice dignitatis vel autoritat̄
nō est fundatus in sola sanctitate quemad
modū dixerunt heretici qui nominabātur
pauperes de lugduno. et alij similes. sicut
deducit Bonauētura in distin. xxv. quarti
Alioquin nihil esset certū in actib⁹ hierar-
chicis. Sicut nemo scit an odio vel amore
dignus sit. ¶ Ex eadē radice pateat ꝙ per
sciam vel reprobationē eternā. nō datur vl'
aufert̄ p̄cise titulus ecc̄iastice dignitatis.
Nā iudas p̄scitus fuit ap̄ls/⁊ multi p̄de-
stinati carent tale dignitate. Seq̄uit̄ ampli
us ꝙ titulus ecclesiastice dignitatis nō est
fundatus in donis gratuitis latentibus in
anima. q2 de illis cōstare nō pōt subdit̄ ni
si forte ꝑ reuelationē. ⁊ p̄sertim si sint dona
que statim habita statim ꝑdi possūt. qđ di-
citur ꝓpter caracteres idelebiles. postq̄ sel
habiti sunt. ⁊ de quibus p̄supposita fid' pt̄
haberi sufficiens certitudo. dū aliquis rite
suscipit sacramenta imprimentia tale cara-
cteres. ¶ Addamus rursus ꝙ sicut in-
iustus homo sine charitate ⁊ in peccato K
mortali potest iuste dominari tp̄aliter ⁊ eē
rex vel princeps iusto titulo. Sic etiaꝫ pōt
esse ep̄s/vel sacerdos. Et hoc seq̄uit̄ ex pri-
oribus cōtra imaginationē aliq̄uoꝝ nostr̄
temporibus in anglia. et alibi. qui posuerūt
omne dominiū ⁊ omnē dignitatē fundari
in iusticia charitatis et ꝙ sine ea nihil pōt
esse iustū neqꝫ iuste fieri neqꝫ possideri. qđ
vtiqꝫ repugnat assertionibus sacre scriptu-
re in locis plurimis/in q̄bus idolatre ⁊ pes
simi homines ⁊ reprobi appellāt̄ reges. vt
saul. Cyrus ⁊ Achas. Unde ⁊ christus do
cuit ꝙ phariseis ⁊ reprobis daret̄ obedien
tia in doctrina eoꝝ dum ait. Supra cathe-
dram moysi sederunt scribe ⁊ pharisei/que
dicunt facite ⁊c̄. ¶ Dicamus consequēter
ꝙ dignitates ecclesiastice nō fundant̄ in fi
de interiori/neqꝫ in spe sctā. neqꝫ in charita
te. patet ex eisdē fundamentis. ¶ Ac ꝓin-
de sequit̄ vlterius ꝙ deficiente fide in aliq̄
p̄lato nō est cōsequens vt mox ꝑdiderit pa
storalē dignitatē q2 nec fid' ē necessariū ei⁹
fundamentū. ¶ Patet amplius ꝙ canōes
sacre scripture. ac summoꝝ pontificū dicen
tes hereticos esse vitandos tanq̄ ethnicos
⁊ anathematizatos. verum dicunt dūꝫ cō-
stat eos tales esse. ⁊ maxime ꝑ sententiā iu
diciariā. aut ꝓpriā cōfessionem. aut facti eui
dentiam. Nihilominus ꝙ tales sint eo fa
cto depositi a dignitatibus. ⁊ ꝙ eas ꝑdide
rint sine destitutiōe non habet̄ ex eisdeꝫ ca
nonibus. Aut si aliqui canones videātur
hoc sonare de notorijs ⁊ manifestis hereti-
cis/qui sunt eo facto depositi intelligi pos-
set ꝙ contra tales nō req̄uirit̄ processus iu
ridicus. ordinatus ad degradanduꝫ eos ꝑ
sententiam diffinitiuā. sicut in occultis ⁊ n̄
confessatis opteret. ¶ Dicamus ergo ꝯclu
dentes ꝓbabiliter ꝙ sicut humana electio
dat ius ⁊ titulū ad papalē dignitatē si bo-

mo sit caput huius electionis. atq3 dignitatis, et si sit viator baptisatus. sit p humanam destitutionē pdit illā psidentiā et non aliter. eo inuito siue sit hereticus siue sit scismaticus. ¶ Et dū opponit q hereticus nō pōt esse membrū ecclesie, qtominus pt esse caput eius vel vicarius suus, aut spōsus multa in hanc sniam. ¶ Rńdet q hec rō vł sitis si bñ ppendat, oino fuit illa que fundauit oēs errores de quibus ptactū est q solus iustus iuste dnāt. vel est sacerdos vel cōsecrat. et ita de sitibus. ¶ Notemus ergo sine pcessu longiori, qz multe sunt cōnexiones mēbrorū in corpe mystico ecclie sicut diuerse sunt in eodem corpe vnitates ¶ Una est em̄ vnitas charitatis. Et ita soli habētes charitatē dicunt vere mēbra ecclesie. Alij qūtumcunq3 fideles sunt. vel vt pcisa vel vt arida. et emortua mēbra. imo sunt pditores dñi sui. nec de familia eius. hoc modo dici pnt. nec sunt digni pane, q vescunt. ¶ Alia est vnitas in donis nature. sicut oēs hoīes cōnectunt in intelllectu et in rōne. ¶ Alia est vnitas in sili pticipatione sacrorum. et psertim in vnitate baptismatis in q character imprimit in qua vnitate cōnectunt oīs qui baptisma rite susceperunt. etiā vbi fidē actualē. vel habitualē, pdidissent. Et hec vnio videtur absolute sufficere ad hoc, q aliquis rite in papā electus, maneat caput ecclesie quousq3 fuerit p sniam diffinitiuā depositus ¶ Nolo tn̄ pptera dicere q semp sit obediendu3 tali heretico, vel nō sibi resistendū aut q sit appellatione papalis dignitatis honorādus. Qm̄ in casu sicut iam tactū est poss3 papa verus manens papa licite etiā ligari vel incarcerari. vel in mari demergi quanto magis posset obedientia sibi. vel reuerētialis noiatio denegari.

Consideratio 17

Tlsensibilis nō est vicarius spōsus ecclesie rite prius electus quin poss3 creare veros sacerdotes, et epos. et alia facere q ordinem suū respiciūt in tali plenitudine recceptum. absq3 hoc q iterari debeant ea q fecisset, qz valida sunt iure diuino qūis peccabit ipse cum pticipibus suis si hoc attēptauerit. ¶ Consitr ea q iurisdictionē ppriam respiciūt. illa pnt dici valida q egerit talis qdiu toleratur ab ecclesia. et hoc iure seu approbatōe totius ecclesie. vel pcedentium pontificū. et conciliorū generaliū institutiōe. psertim nisi aliunde ex culpa subditorū talia reddita fuerunt inualida. qz pticipāt in crimine. ¶ Rńdet hec cōsideratio multis dubitatōibus q potuerūt oriri durante hoc pestifero scismate. tam in collationibus ordinū. q in depēdentibus et collatōibus bñficiorū et sitibus. vbi faciliꝰ se expedit opinio quā pbabili mō posuimus in pcedēti cōsideratiōe circa obiecta. Multū pdest insup eadem cōsideratio ad celeriorē et expeditiorē terminationem scismatis p viā cessionis omissa qualibet discussione facienda.

Consideratio 18

Tlsensibilis est vicarius sponsus ecclesie tanq hereticus aut scismaticus etiā vbi in casu ipse nō est veraciter et mentaliter, talis. ¶ Assignemus summatiz casus aliqs circa psonas alias qui sitr pnt in papā cadere. Duos inuenimus in iuribus expressos ¶ Unus est dum aliquis sustinet excōicationē vltra annū et citat sup materia fidei. nec rńdet. ¶ Alius dum citatus corā iudice renuit pstare iuramentū. Talis aliquis poterit manere semp verus fidelis attn̄ ipse tanq hereticus iuris psūptiōe dānabit ¶ Tercius assignat casus, si timore mortis vel alia passione motus quis vocaliter negat ea q sunt fidei. nec possit aut velit sufficienter se purgare. ¶ Quartus casus vbi actus hereticales, aut idolatricos, habebitur psumptio vehemēs cōtra aliquē. et talis nec poterit aut velit sufficiēter se purgare. Dicunt aūt actus hereticales vel idolatrici. qui sunt cōtrarij vel oppositi actibus quibus solet fieri pfessio fidei et religionis xpiane et cultus diuini. sicut est genuflexio corā sacro altaris, et ingressus tepli. et sitia. Et in hoc multum valet vsus hoim. sic talia signa. vel talia accipientiū. Ūn̄ si quis exhibet talia in honorē machometi vł idolorū. aut si oppositis factis detestaretur sacramentis altaris. et templum dei. et sacras

imagines / ꝛ filia faceret. haberi deberet de heresi ꝛ idolatria suspectus. ꝛ hoc vel vehementer vel grauiter. vel leuiter ſm ꝙ plures cāe suspitionē aggrauātes ꝛ pauciores releuātes cōcurrerent. Et hic esset longus sermo de modo accusatōis taliū corā inquisitore. qñ sꝫ et qñ nō veniūt iudicialiter in materia fidei vel idolatrie ꝑtractādi. ¶ Casus quintus inuenit. vbi quis ꝑ falsos testes accusat. atqꝫ cōuincit fuisse relapsus in hereses iam dampnatas. Ille plane dānabit ꝛ iuste dānabit ꝑ ecclesiā q nō iudicat de occultis. sed de allegatis ꝛ ꝓbatis ꝑ sniam. ¶ Sextus casus incidēs cū quarto vbi quis etiā leui suspitōne notatus de fide. vocatus fuerit ad iudiciū. ꝛ venire neglexerit seu cōtempserit. aut forte nō potuerit. de qua tñ impotētia fidē facere nō valebit. Cum eñ summus pōtifex iuxta ꝓbata prius. possit tam doctrinaliter ꝙ iudicialiter denūciari deferri ꝛ accusari corā cōcilio generali in materia fidei ꝛ cultus diuini nō repugnat casus istos ꝛ siles ī ipō posse repiri. qui circūdatus est infirmitatē. sicut dicit aplūs. Experientie voce loquēs.

Consideratio 19

Auferibilis est vicarius sponsus ecclie. ꝑ ecclesiaꝫ etiā sine culpa sua. q̄uis non sine causa. ¶ Tangamus silr casus aliqs. Ubi corā tota ecclesia vel ꝯcilio generali ꝓponeret. ꝛ ꝓbaret ꝑ testes. ꝙ papa q forte est detētus inter saracenos iam obijt. ꝛ cū ecclesia iam nō possit cōmode diutius remanere sine papa. videt oīno ꝙn hoc casu ꝯciliū poterit creare nouū papā ꝛ cū nō possint eē duo silr. videt ꝙ primus erit destitutus ꝑ cōciliū. Posset etiā destitui. vbi cōstaret de vita. si de eo ablata eēt spes oīs redeundi. ¶ Alter casus est vbi qs rite electus in papā efficeret adeo inutilis. ꝓpter indispositionē corpalem ac ꝓpter carentiā ꝑpetuā vsus rōnis. ꝙ ꝑ conciliū iam ꝑ eū cōgregatū dum sane mētis erat expediret aliter ꝓuideri de summo pontifice. ¶ Alter casus est vbi post electionē canonicā alicuius in papaꝫ ꝑ cardinales. ipsi cardinales oēs morerent. priusq̄ possent electionē suam canonicā publicare. constat ꝙ ecclesia non tenet huncreape ꝑ papa. ꝛ ita posset ad electionē alterius ꝓcedere. ¶ Alter casus silis stat cū priori. vbi nullo mō cardinales etiā viuētes possent facere fidē sufficientē de electiōe canonica facta circa vnū. qualis casus videt eē ꝛ fuisse in scismate p̄senti si bñ ꝑpendat. Et iō circūstātia eius multū iustificat ꝓcessus habitos contra illos. contendentes ꝛ aduersus cardinales. ¶ Alter casus ꝓpter cōem errorē aut estimationē subditorū aut ipsorū maliciā generalē de quibus nō est p̄sumendū ꝙ vnꝙ debeant obedientiaꝫ p̄stare tali qui fuit in papā rite electus. tñ alteri nouiter eligēdo pati sunt. vt forte si greci vellent ad vnitatem ecclesie redire. dūmodo tolleret papa iam existens ꝛ nouus rite canonice crearetur. Confirmat hoc imaginatio casus illius iuxta positionē Innocētij ꝛ aliorū iuristarum. qui dicunt holem expsse pfessuꝫ in religione. posse vxorem ducere ꝓ saluatione magne gentis aut ad fidem cōuersione. Cur nō silr ꝓ aliquo tanto bono posset rite electus. ꝑ ecclesiā aut conciliū generale destitui bono zelo / ꝛ integra charitate. ¶ Casus alter sextus eē vbi ꝑ iuramentū et votū aliquis in papā rite electus / seipm ad cessionē obligasset sꝫ differeret hoc adimplere. in scandalū ꝑplorum putantium ex tali facto pape / ꝙ neqꝫ iuramentis suis obligantur / neqꝫ votis / qualem casum habere videmur in manibus. ¶ Deniqꝫ et si casus notati in hac ꝛ p̄cedenti cōsideratōe vix aut nunq̄ visi fuerint / nihilominus expediēs est tāgere ad inquisitionē solidiorē veritatꝭ ꝛ ad cōfutationē illorū qui in iuribus suis scriptis oīa particulatim ꝛ sufficienter arbitrant esse decisa.

Consideratio 20

Auferibilis nō est vsqꝫ ad consummationeꝫ seculi vicarius sponsus ecclesie / quin aliqs certus / ꝛ vnicus p̄ficiat / ꝛ hoc lege stante / ꝛ p̄supposita mūdi duratōe longissima. ¶ Det oppositū tunc ecclesia maneret imꝑfecta vsqꝫ ad cōsummationē seculi nec suorū gauderet integritate mēbrorū et p̄sertim mēbri principalis. ¶ Quo circa cōcludamus sub quadruplici corollario mo

rali cōformiter ad pdicta ⁊ ad alias cōside ratōnes alibi notatas sup eadem materia ¶ Et dicamus primo φ hi repugnant ordinationi xp̄i/⁊ sp̄uisancto rebelles sunt/q p̄ntis scismatis terminationez impediunt modis talibus q̄s sciūt aut scire debēt/ad pacē ptinus reducendā/eē vel inutiles vel nociuos vt si querat̄ fieri pax p reductionē vnius obediētie ad alterā. vel p vim armatam vel p dispositionē iuris que non sunt ꝓbabiliter et salubriter expectanda. Nec sufficit dicere. habemus papā xp̄m. sufficit vt credamus in eū/naz talis vnio ad xp̄m si sit necessaria/non tn̄ vsqȝquaqȝ sufficit vt in ea stemus nō ꝓcurādo quātū in nobis est vnionē alterā ad vnū vicariū summ in terris/de q̄ cōstat ecclesie. ¶ Addimus p̄nr̄ p scdo corollario/φ hi fallūt ⁊ fallunt̄ qui ꝓpter affectionē qualēcunqȝ cōmodi/vel honoris/vel amicicie circa alterū ꝯtendentiū/tenderēt impedire suā cessionē pro impletōe iuramentorū ⁊ votorū suorum ⁊ pacis datione/si nollent suā deiectionē vbi hoc agere renuerēt/imo ꝯtrarius quāto magis alicȝ fuerit amicus/tanto amplius dz hoc q̄rere vt eorū sp̄us saluꝰfiat/⁊ vt pateat oībꝰ qz nō zelo malo zelati sunt eos aliq̄ñ/sed zelo charitatis. lz forte vel error. vel deceptio in iudicio pticulariū agendorū interuenire potuerit. Dicamus p̄terea p tercio corollario φ hi nutu dei et sp̄us sancti (sicut credendū est) inspiratōne tracti fuerunt. qui ad cōuocationē sacri concilij Pisis celebrādi dederūt operā ⁊ ꝓmptitudinem p̄stiterūt/p̄stant ⁊ p̄stabūt. Ille orando ille exhortādo. hic ꝓtegēdo. ille cōpendo. ⁊ ita de singulis. Impeditores si qui essent numerādi sunt inter illos de quibus nunc diximus. qui rei sunt detrimētorū oīm tam tpaliū φ sp̄ualiū. ex hoc scismate horrēdo nascentiū qualia vix suffecerit tractatus grandis vel sūmatim enarrare. Nā quō patus eēt audire ecclesiā. qui suā ꝯgregationē vel nollet dānabiliter. vel dānabilius impediret. Hanc cōuocationē p finali scuto sue ꝓtectiōis ad deum. quesiuit in morte rex francie Karolus quintus. Ad hanc eē debet finalis resolutio oīm qui de scismate nolunt increpari apud deū. imo ad hꝰ tēdit neutralitas accepta si bn̄ capiat̄

¶ Dicamus ad extremū p quarto corollario φ hi qui sacrū conciliū Pisanū constituerant. sufficientē habeant auctoritatem deijciendi duos cōtendentes. aut suos cōplices. si noluerint parere dictatis per hoc concilium. in cessione faciēda realiter et de facto ⁊ cito ⁊ alijs requisitis/ Poterūtqȝ ꝓcedere ad electionē vnius tercij vicarij. quā tercius ⁊ indubitatus ab ecclesia poterit ⁊ debebit reputari. Etiā vbi nō oēs obedire vellē sic electo. qđ tn̄ non est indebite p̄sumendum. ¶ Ecce ergo viginti consideraciones quodā ordine geometrico se sequētes. Que iunctis alijs sedecim in quarum qualibet initiū est vnitas ecclesiastica. Additis quoqȝ alijs quattuor dudum tarascone p̄dicatis. reddunt̄. xl. considerationes. Et he qualem possint afferre studiosioribus cognitōnis materiam sit eorum iudicium qui viderint. ¶ Postulemus tandē vt inauferibilis sponsus ecclesie xp̄s vicarium certum ⁊ vnicum nobis instituat. ad gloriam nominis sui ⁊ nostram oīm salutem. p̄stante eodem qui est bn̄dictus in secula seculorum Amen.

Sedecim considerationes quarum hic mentionem fecit. paulo post subsequent̄. 4. A Quatuor alie in sermone tarascone predicato. qui incipit. Apparuit gratia dei ⁊c. etiā subiungent̄. 6. A

Sententia magistri
Johannis de Gerson de modo habendi se tempore scismatis.

Ad tollendam quorundam in presenti scismate pertinaciam in probitatemqȝ nimiam specialiter in patria Flandrensi. si promerit aut falsis assertioībꝰ suis certissima ⁊ periculosissima scismata formāt/⁊ fraternā violāt charitatē. Dum homines ab obedientia debita suorum superiorum auertunt. Dum postremo pro instabili sua opinione/et humana traditionem/legem dei sanctam ⁊ stabilem deserere/contemnere et violare compellunt. Dignum duxi q̄dā fundamētalia p me posita

saluo semp in oibus supiorū ac sapiētiorū iudicio nūc sub aliquarū ↄclusionū ↄpendio ponere. ¶ Quocūq3 de papatu cōtendētiū demōstrato nō ē hereticū dicere. A nō est papa. ¶ In casu predicto stat aliq̃s eē apud q̃s istud ptinaciter asserere. A nō est papa sapet heresim. ¶ In scismate pn̄ti tam dubio/temerariū/iniuriosum ⁊ scādalosum est asserere oēs tenentes istā ptē/vel alterā/vel oēs neutrales etiā absolutos/eē vniuersaliter extra statum salutis vel excōicatos vel rōnabiliter de scismate suspectos ¶ In scismate pn̄ti licitū imo cautū est p̄statibus obedientiā isti vel illi/eam sub cōditione tacita vel exp̄ssa tribuere. ¶ Quacunq3 pte demōstrata temerariū/⁊ scandalosum/⁊ sapiens heresim est asserere/sacr̃a ecclesie suā efficaciā nō habere aut sacerdotes/nō esse cōsecratos/pueros nō esse baptisatos: sacr̃m altaris nō esse cōfectū ⁊ silia ¶ In scismate pn̄ti temerariū ⁊ scādalosū est/asserere quacūq3 pte demōstrata/q nō licet audire missas eorū vel sacris nō cōicare/p̄sertim attenta diuersitate locorū/tēporū/atq3 psonarū. ¶ Possibile est aliq̃s vere pti assentiētes essē veraciē scismaticos et aliq̃s false pti mō p̄dicto assentiētes/scismaticos nō existere. Salubrius/iustius et tutius/est q̃rere vnionē ecclīe insistēdo circa ↄtendētes de papatu/⁊ hoc p viā cessionis vtriusq3/vel subtractōis obediētie/vel alterius licite coactōis q̃ subditos p excōicatōis censurā vel aliter vexare/seu turbare/aut q vna ps xp̄ianitatis ab alteri⁹ cōione ptinaciter sepet. ¶ Rō prime cōclusionis hec est/qm̄ nulla ↄpositio/ad cui⁹ verificationē exigit̃ veritas vnius ↄpositōnis cōtingētis ⁊ ad fidē imptinētis ē de necessitate aut integritate fidei. Nā sicut ↄpositō copulatiua/cui⁹ vna ps est cōtingēs, est tota ↄtingēs cui⁹ vna ps est falsa aut impossibilis est tota falsa aut impossibilis/sic in ↄposito. Constat aūt ad verificationē illi⁹/A est papa. Exigit̃ nō solū vna sed multe cōtingētes/pure esse veras: vt q electio sit rite celebrata/et ab illis q̃ habebāt ptātem et ↄsiles multe. ¶ Ex sili rōne colligit̃ q quocūq3 sacerdote demōstrato/ista nō est heretica/iste nō est sacerdos. et ↄn̄r sequit̃ q necista. hoc nō ē corpus xp̄i in altari ⁊c.

¶ Ratio scd̄e ↄpositōnis qm̄ ↄpositio [illegible] sapē heresim. qn̄ ex ipsa coassumptis aliq̃bus veris/q̃ rōnabiliter negari non pn̄t sequit̃ error in fide s3 possibile ē aliq̃s hoies p reuelationē/vel aliter/sic certificatos esse q oīa rite facta sunt in electōe/⁊ ↄsecratione eius in papā A/q rōnabiliter dubitare tunc nō pn̄t. Si negāt A/esse vel fuisse papā incidūt in errorē illū q rite electus ⁊ cōsecratus in papā/nō est nec vnq̃ fuit papa et qn̄ nō succedit Petro/⁊ silia q̃ sunt heretica. ¶ Rō tercie conclusionis. q: multi sunt ex vtraq3 pte/⁊ neutrales/q̃bus nō est materia ista clarificata/quin rōnabilit̃ possint negare vel dubitare istā ↄpositionē quocūq3 cōtēdētiū demōstrato/A est aut fuit rite electus/A nō est scismaticus/aut hereticus/⁊ cōsiles ad q̃s sequit̃/A nō est papa. Assumptū docet expientia ⁊ tot doctorū diuerse aduerseq3 sine. Et ↄstat multos esse simplices q̃ ad talia dubia inuestiganda nō tenent̃ alios sequi/nec mouent̃ fauore/vel odio/seu questu ad nō cōsentiēdum huic pti/vel illi ⁊ pati sunt obedire veritati sufficienter agnite/nec sunt ptinaces igit̃ nec excōicati/nec de scismate rōnabiliter suspecti. Tota rō fundat̃ in hoc q nūq̃ fuit tam rōnabilis vehemēs cā dubitatiōis/in aliq̃ scismate sicut in isto. Cuius signū euidēs est varietas opinionū doctorum ⁊ inter doctissimos/⁊ pbatissimos ex vtraq3 parte/quin etiā suppletis eis q̃ facti sunt cōcessis/adhuc restarent q̄ōnes iuris ad vtrūlibet disputabiles/q̃ oīa incertitudinē rōnabilē generāt in hoc scismate ⁊ ab errore pnicioso plures excusant. Pōt igit̃ illud dici rōnabiliter dubitabile qd. plurimi ⁊ maxie sapiētes dubitabile reputāt ⁊ p̄dicant. ¶ Rō q̃rte cōclusionis colligit̃ ex p̄cedēti/⁊ p sile de adoratōe hostie in altari/dū occurrit aliq̃ dubitatio/q p̄sbyter celebrās nō ↄpleuerit oīa rite ad cōsecratiōz req̃sita/sufficit eñ adorare sub ↄditōe implicita. imo sp oz subiūgi ↄditio implicita ista vic3 vel silis. si oīa rite facta sint ꝺm institutionē xp̄i ⁊ ecclīe. Cur igit̃ in casu/pn̄tis scismatis. tā dubio ⁊ qd nō tā ↄpie tāgit statū salutis ⁊ fidei. non poterit aut debebit apponi cōditio ista vel consimilis/si talis fuerit canonice electus/⁊ ↄsecratus/⁊

y

nō sit hereticus/aut scismatice deprauat⁹. ¶ Rō qnte ɔclusionis manifesta ē aduertenti/qm neqꝫ scisma/neqꝫ hereses/neqꝫ aliud qḋcūqꝫ viciū/obstat i mīstro qn sacrorū collatio habeat suā efficaciā/dūmō ɔferētes intēdāt id face/qḋ xps ⁊ ecclesia instituerūt/⁊ recipiēs illud recipe/sicut rōnabiliter p̄sumi dꝫ de oibus. ¶ Rō sexte conclusiōis manifestat ex p̄cedētib⁹. qm nihil dꝫ rōnabilit̄ a talib⁹ īpedire excōicatio lata si nō assit ptinacia. Nūq̄ excōicatio intendit̄ ferri nisi i ptinaces/q̄ nō se pati audire ecclesiā. Alioquin frustra ferret̄ excōicatio īmo dānabilit̄/⁊ in eccīe destructiōꝫ. Non aūt data ē ptās mīstris eccīe qbuslibet ad destructōꝫ sꝫ ad edificationē f̄m apl̄m. quēadmodū medicina dat̄ put cōferre possit sanitati. ⁊ sanitas rōni. Sic finis excōicationis est subditoꝝ emēdatio/q̄ si clare p excōicationē videat̄ aut videri debeat nō seq emēdatio. vel fruct⁹ dānabilis ī opposito ɔferri videat̄ f̄m Augu. in pabola de zizanijs. Math. xiij. cū ibidē notatis. ¶ Rursus ista ɔclusio apte trahit̄ ex tercia ⁊ q̄rta ɔclusionib⁹. Si em̄ multi exvtraqꝫ pte sūt in statu salutis/⁊ nō ptinaces/īmo pati stare et mori in veritate agnita sufficient̄/aut q̄ sub ɔditōe etiā false pti assentiunt/q̄ ɔditio etiā eosdē ab errore dānabili reddit excusatos constat q̄ tales nō debuerunt nec potuerunt rōnabilit̄ excōicari/⁊ p ɔn̄s nec eoꝝ excōicationē ɔhibem⁹. ¶ Si dicat̄ q̄ etiā excōicatio iniuste lata timēda ē. Hec ɔpositio male intelligit̄ a plerisqꝫ ⁊ scrupulos varios ⁊ piculosos igerit. Tn̄ q̄tū ad p̄ns sufficit videt̄/q̄ si lator nō reputet̄ iudex. eadē executōe q̄ hoc fit/pt ɔn̄r excōicatio nō tenere. Et qꝛ multi tenētes vnā ptē debēt rōnabilit̄ tenere q̄ alij sint ī statu salutis nō ptinaces. ⁊ pati stare iuri agnito. Imo q̄ forte suo pape assentiūt sub ɔditiōe p̄nt ex hoc cōicationē eis impēdere. Nō em̄ debēt suo pape tale crimē impone q̄ voluit hoīes nō ptinaces excōicare vel eos q̄ tenent antipapā/sub ɔditōe em̄ rōnabilit̄ apposita/si ⁊ inq̄tū fuerit rite elect⁹/⁊ nō alit̄ a cōione ecclīastica canonica segregare. ¶ Rō septime ɔclusiōis ē qꝛ stat aliquē vere pti assentientē/⁊ ptinacē eē/q̄ vel ɔpt q̄stū vel ɔpt vanā gloriā vel aliā cām/non habet animū paratū ad obediendū veritati agnite/si p ecclesiā vel alit̄ repiret̄ eundē errare/vel etiā dū in tāto dubio innoluto p sua assertōe sustinēda/separet se a mēbris veris ⁊ viuis ipsi⁹ eccīe. ¶ Casus sūt multi de pte opposita/vt dictū ē. Nō ē em̄ scisma tm̄ in sepatōe mēbroꝝ a capite/sꝫ etiaꝫ in sepatōe ptinaci mēbroꝝ ab inuicē. Ex q̄ ɔn̄r habet̄ q̄ temerariū ⁊ piculosum ē ptinacit̄ vnā ptē vl' alterā īpugnare/⁊ ab eius dē cōione eā detestando declinare. Altera ps ɔclusionis pꝫ ex tercia cōclusiōe. ¶ Rō octaue cōclusionis pspicua ē ex p̄cedētib⁹ qm vbi radix ⁊ origo talis. vl' p̄ncipal' ipsi⁹ aūt scismatis cōsistit ibi eradicatio fieri dꝫ antidotū sumi ɔvnitatis adeptōe. Ipsi em̄ sunt q̄ peccauerūt/alij aūt q̄ dues sunt/q̄ demeruerūt. Ipi sunt ɔpt q̄s tēpestas orta ē in mari. Dederūt deniqꝫ/⁊ dant scandalū/ɔpter qḋ ad illud remouendū de necessitate salutis obligant̄. Non negādū tm̄ est q̄ q̄libet p pte sua obligat̄ f̄m donū a deo sibi p̄stitū q̄rere q̄ ad pacē sunt/hic orādo/ille monēdo/alter docēdo. Ultima ps q̄ nō expedit vnā ptē generalit̄ vitare alterā/⁊ facere scissurā in p̄ncipalioib⁹ actib⁹ religionis xpiane/⁊ fraternā charitatē violare/pꝫ ex p̄cedētibus. ⁊ principalr̄ ex qnta ɔclusione ⁊ sexta. ¶ Uerū ē em̄ q̄ singularitas ī opinione ɔpt̄e cōtumacit̄ alios ɔdēnans incōpabiliter videt̄ eē piculosior ⁊ deterior q̄ cōicatio fraternalis p charitateꝫ/q̄ est cōpago mēbroꝝ ecclesie/sub intentōe sp recta/⁊ firma de obedeindo ecclesie. Eteni q̄ aliter agit p incerto vero ille se exponit certe violatōi fratnē charitatis. ¶ Nec oportet allegare iura sup piculis ⁊ maledictōibus eoꝝ/q̄ nō obediūt p̄ceptis ⁊ institutōibus summi pōtificis ⁊ sentētijs. Habet em̄ locū taliꝫ allegatio/apud illos q̄ nulla p̄nt rōnabili cā excusari/qn sciūt vel scire debeant. talē vel tal' eē suū supiorē. Si vo ē ignorantia ɔbabilis/sicut ē in p̄nti scismate apud multos de vtraqꝫ obediētia/⁊ apud neutros/nō reputant̄ talibus sentētijs alligati. ¶ Ex oibus p̄dictis videt̄ posse elici quedā documēta. ¶ Primū ē qḋ in p̄nti scismate pt apud plurimos applicari rōnabiliter documentum Ambrosij ad Augustinū de ieiunādo vel nō ieiunādo sab-

bata/ꝼm diuersitatē temporū locorū ꝛ pso
narū ¶ Potest sine periculo scismatis aut
damnatoīs/nunc illi nuncisti/modis istis
obedire. ꝛ nunc cū istis nunc cū alijs cōio-
nem p̄stare. Et hoc totum dr̄ ꝓpter ꝓbabi
lem ignorantiā iuris istius/vel illius ꝑtis
¶ Et supposito q̄ab initio scismatis forte
temptāda fuisset alia via/ad sciendū si per
excōicatōes/aut p̄dicatōnes vel aliter/oēs
ad viā obedientiā trahi potuissent. Attn̄
cognito ꝑ expientiā/q̄ talia nihil ꝓficerēt/
imo nocuerūt/q̄ de die in diē maior inuo
lutio sequit̄/videt̄ faciendū vt dictum est
Scōm documētū q̄ inter oēs eiusdē obe-
dientie expedit adherere sententijs latis a
suo supiore credito/alioquin nō eēt vincu
lum charitatis. ¶ Terciū documentū est
de casibus reseruatis pape/de dispēsatōni
bus/ꝛ alijs in foro conscīe/vl' publico pn̄t
hoīes ꝼm credulitatem sue ꝑtis. ꝛ seipsos
quietare ꝓ facto tenēdo id qd̄ eorū supior
creditus fecerit. Neutrales aūt vident̄ hr̄e
sufficientē recursū ad ordinarios apud q̄s
ꝼm eoꝝ opinionē cōiter loquēdo/est ꝑtās
deuoluta. v. Fac pacem xp̄e de qua tracta-
tulus iste. Disputat atq3 pia mediatrix esto
Maria. Pastor ꝛ ecclesie deus en grex nūc
balat ad te. Ergo causa tui/nunc miserere
tui. Finit.

Tractatus qui ascri-

bit̄ Johānī de Gersonno. Qualis fuerit
status ecclesie in veteri ꝛ nouo testō. ꝛ q̄li-
ter ecclesia fuerit erecta tpibus p̄dictis ꝛ q̄t
scismata ꝛ quot intrusiones fuerūt in eccle
sia romana. ꝛ q̄liter in scismatibus p̄terit̄
fuerit actum ꝼm veras chronicas.

P Ostq̄ supior status ꝛ effectus
p̄ntis scismatis/ac acta ꝛ agē-
da in vniuersali ecclesia/ꝛ spāli
ter in roma/ꝼm veros ꝓphetas
digesta ꝛ notata sunt. Pro ple-
niori noticia p̄dictorū acuit̄ stilus/vt ꝼm
veras chronicas et approbatas, et spāliter
antistitis nr̄i reuerēdi archiepi Eusontini
verissimi antiquitatum relatoris/ꝛ fratris
Ptholomei de Luca venerabilis croniste
status ꝛ acta p̄terita in dicta ecclesia lucidi
us cognoscāt̄/ꝛ sciant̄ a lectoribus. Inue-
nimus et ego/Theosomus ꝛ socius meus
charissimus frater Eusebius in p̄dictis et
alijs cronicis/vt infra dr̄/fideliter referen-
do q̄ Eusontinus ꝛ Ptholomeus gesta ꝛ
acta romane ecclesie denotarūt/a natiuita-
te xp̄i vsq3 ad annū dn̄i. M. ccc. xvj. a quo
tpe citra nullū scisma fuit in ecclesia dei/vs
q3 ad istud nouissimū tp̄s. Petri de luna/
ꝛ angeli carorio. ¶ Ex quarū cronicarū
lectiōe clare repimus/q̄ ecclesia tam in ve-
teri testō/q̄ in nouo/exigentibus peccatis
et malicia sathane. multas tribulatōes pas
sa est. Tamen ab omni tribulatōne ipsam
semp deus liberauit/cum ipsi humiliter et
cōtrito corde ad deum cōuersi sunt veniā
petentes ꝛ maiorem quietē. Aliqua in no-
uo testō habuit ecclesia dei a destructione
Frederici impatoris scdi/vsq3 ad tpa bone
memorie dn̄i Gregꝫ. pape. xj. que quies ꝛ
abundantia diuitiarū reduxerunt ecclesiā
in peccata/ꝛ vicia/ꝓpter q̄ ecclesia patit̄ p̄-
sens scisma/ꝛ multa discrimina/ꝛ maiora
patiet̄. ¶ In veteri aūt testō ecclesia mul-
tas tribulatōes passa est. Primo decē pla-
gas dum fuit in terra egypti. Item in tpe
habite possessionis terre ꝓmissionis/vsq3
ad templi edificationē. xj. psecutōes passa
est ecclesia. Item post templi edificationē
suscitauit dirissimā iacturam ꝛ scisma/qd̄
fuit inter roboam ꝛ ieroboam/Item susci
tauit transmigrationē totius sacerdotij et
destructionē templi in babyloniā ꝑ patrē
nabuchodonosor. Item passa est tēpe na-
buchodonosor/quo tpe multi fuerūt pseu
do pōtifices maximi ꝛ scismata/clerus ma-
gnam psecutionē passus/et fuit vltima in
veteri testō. Cui psecutiōi p̄ns/ꝛ psecutio
Frederici tercij/ꝛ magni vltimi antixp̄i fu-
turi/siles erūt ꝼm abbatem ioachim libro
de vltimis tribulatōibus. ¶ In nouo au-
tem testō ecclesia etiam varias ꝛ diuersas
psecutōes passa est/ exigentibus peccatis/
ꝛ ope nature humane hostis. ¶ In primi
tiua eīn ecclesia summi pontifices apl'i pre
lati/ꝛ alius clerus/opprobria damna ꝛ in-
iurias ꝛ mortis diuersa martyria passi sūt.
¶ Item cessantibus martyrijs ꝛ crescente
dicta ecclesia/a Constantino magno/ꝛ ab
alijs principibus/a pplo xp̄iano/inceperūt
hereses menandri/primi heretici Arrij/et
aliorum hereticorū/maxima scandala ge-

veritates in ecclesia dei. ¶ Postq̄ aūt in ec-
clesia multiplicata sunt oīa in tpalibus ⁊
spūalibus inceperūt intrusiones ⁊ scisma
ta in romana ecclesia/ ꝓpter que oīa ⁊ ptā
tes/ continue fuerūt odia ⁊ rancores /inter
summos pontifices/ impatores romanos
et dños tpales. Que scismata fuerunt vi-
ginti cum pn̄ti ⁊ intrusiones quadragin-
taunum. ¶ Quorū primū scisma incepit
anno natiuitatis dn̄i. cclxiiij. inter primū
cornelium ⁊ nouacianū. Scḋm scisma fu-
it anno. ccciij. inter liberiū ⁊ felicē. ¶ Ter
ciū anno. ccclxxiiij. inter damasum primū
et Ursinum. Quartum scisma fuit anno.
ccccxxviij inter Bonifaciū primū ⁊ Eula-
lium p̄sbyterum. ¶ Quintum anno dn̄i.
dxvj. inter Simachū primū ⁊ Laurentiū.
¶ Sextū anno dn̄i. dcxxiij. inter Bonifa-
cium ⁊ Dioscorū. ¶ Septimū. dccxliij. in
ter Stephanū terciū sanctū virum ⁊ Con
stantinū. ij. qḋ scisma si bn̄ videat quasi p
oīa sile est instāti scismati ⁊ plus assilat p̄-
senti scismati q̄ alia p̄terita. ¶ Octauū sci
sma fuit anno. dcccxlviij. inter Eugeniuꝫ
scḋm ⁊ Sisinnū. ¶ Nonuꝫ fuit. dcccxxx.
inter Leonē quintū ⁊ Christoforū p̄sbyteꝝ
¶ Decimū fuit anno. dcccclxij. inter Jo-
hannē scḋm nobilē romanū ⁊ Leonē octa
uum. ¶ Undecimuꝫ fuit. dcccclxiiij. inter
Gregoriū quintū ⁊ Johannē epm placē-
tinū. ¶ Duodecimū. dcccxcix. inter Bn̄-
dictum nonū ⁊ Leonē p̄dictū. ¶ Decimū
tercium. M. xxxvj. tēpe Bn̄dicti octaui q̄
a romanis eijcit̄ ⁊ alius intruditur postea
Benedictus restituit̄. ¶ Decimūquartuꝫ
scisma fuit anno. M. lij. tēpe Benedicti q̄
cum iam sedisset multis annis aliiq; sunt
electi expulso Bn̄dicto ¶ Decimūquintū
fuit. M. lxviij. inter Alexādrum scḋm et
Codullum epm parmensem. ¶ Decimū
sextum fuit. M. lxxxv. inter Gregorium ⁊
epm parmensem. ¶ Decimūseptimū scis-
ma fuit. M. c. inter Pascalem. ij. ⁊ tres p̄la
tos qui nomen ⁊ officiū occupauerunt fa-
uore heretici impatoris. ¶ Decimumocta
uum fuit. M. cxj. inter Gelasium scḋm et
Bitodinū hispanum. ¶ Decimūnonum
fuit. M. cxxxj. inter Innocentium scḋm ⁊
Petrū leonis. ¶ Uicesimū. ānō. M. clix.
inter Alexandrū terciū ⁊ quatuor scisma-
ticos. ¶ Uicesimumprimū scisma fuit tpe
Ludouici de bauaria qui Ludouicus ve-
niente ⁊ regnāte Johanne. xx. qui Johā-
nes assumptus fuit ad papatū. Anno dn̄i
M. cccxix. fecit fieri antipapā fratrē petrū
de carbario ordinis minorū a quo coronā
imperij recepit. Tamen facta dictorū anti
pape ⁊ antiimpatoris annullata sunt infra
annos. Uicesimumscḋm scisma p̄ns est et
melius coloratuꝫ aliquo alio. ꝓphetatum
a spūsancto p punitione cleri ⁊ reformatio
ne ecclesie. Circa quorū intrusionē scisma-
tum cōfictionē ꝓcessuum ordinationē ab-
lationē ⁊ finē ex flore supradictorū notum
est. ¶ Et pōt notari singulariter q̄ omia ⁊
singula scismata ⁊ intrusiones p̄dicta con-
ficta vota ⁊ nutrita semp fuerūt ope inge-
nio ⁊ inuidia pessimorū sacerdotuꝫ ⁊ cleri
dei. sibi semp fauentibus ⁊ auxiliantibus
impatoribus ⁊ pplo romano excepto Ka
rolo magno. et tribus Ottonibus primis
de saxonia qui ecclesiā multū afflictā sem-
per erexerunt. ¶ Item notamus q̄ in om
ni scismate semp ille vicit ⁊ obtinuit q̄ ha-
buit ius siue primo siue scḋo electus fuis-
set. Et semp antipapis ⁊ sequacibus male
successit. Item in omni scismate iste papa
visus est habere ius ⁊ obtinuit qui electus
fuit a maiori pte electorum ⁊ habentiū vo
cem in electionem papatus. ¶ Item nota-
mus q̄ de conuersione magni Constanti
ni circa ⁊ postq̄ roma ⁊ maxima ps fidem
xp̄i agnouit q̄ impatores romani. xxv. ve-
ros summos pontifices expulerunt de ro
ma ⁊ ipsos diuersis penitentijs afflixerūt
iniuste. Quorū summoruꝫ pontificū noīa
sunt hec. Julius primus Simachus. Sil
uerius primus. Uigilius primus. Marti-
nus primus. Leo tercius/ Eugenius scḋs
Johānes octauus. Leo quintus vel sext⁹
Johēs decimus. Bn̄dictus octauus. Jo
hannes decimusxtus. Johēs decimusse-
ꝫus. Gregorius quītus. Bn̄dictus non⁹.
Gregorius septimus. Uictor tercius. Pa-
scalis scḋs. Alexāder tercius. Bonifacius
sextus. ¶ Itē notatū fuit q̄ reges francie
qui p tpe fuerūt nunq̄ in aliq̄ dictorū scis
matū adheserūt scismatico sed semp veris
pōtificib⁹. imo qḋ plus ē reges frācie octo
sūmos pōtifices de sede expulsos posuerūt

et reduxerũt in romã in sedẽ ꝓpriã/ quorũ summorũ pontificũ sunt hec nõia. Uigilius vł Eugenius Leo Zacharias Stephanus Calixtus Innocẽcius Alexãder tercius ꝛ Pascalis. ¶ Itẽ singulariter notatũ est ꝙ qñcunqȝ ecclesia in scismate vel alio mõ vacillauit semp ecclesia erecta fuit per aliq̃s prĩcipes seculares vt p Karolũ magnũ. Ottones de saxonia. reges francie. cõe Pisis seu Pisanos et diuersos alios. Nunꝙ enĩ ecclesia relapsa vel vacillãs suis opibus vel viribus se erexit. ¶ Itẽ singulariter est notatũ ꝙ nunꝙ in scismate p ecclesiã cõciliũ generale fuit vocatũ. Sed illi q̃ fuerũt in scismatibus veri pontifices vocauerũt cõcilia pticularia in diuersis locis ꝓut videbat̃ sibi expedire. ¶ Tñ non reperio aliqđ scisma sine cõcilio aliquo fuisse ablatũ. ¶ Item notandũ ꝙ tpe Gregorij sexti ꝛ Clemẽtis scđi q̃ tẽpe erat scisma in ecclesia qñ Heinricus impator cõuocauit ꝛ cõgregauit cõcilium generale nõ vocatis papa nec cardinalibus qui erant discordes. Et qđ ibi ordinatũ fuit valuit ꝛ seruatũ fuit in ecclesia nõ obstãte absentia pape ꝛ cardinaliũ. Itẽ notatũ est ꝙ aliqui in sede aplíca et tenẽtes pacẽ iuste suis tpib⁹ regnauerũt sine scismate quorũ nõia sunt hec. Iohes. x. Iohes. xvij. Siluester. ij. Damasus ꝛ Uictor. ij/ Item notandũ est ꝙ Leo papa. iiij. dubitãs ne eius electio esset bona renũciauit papatui. tñ cardinales vidẽtes eius bonitatẽ reelegerũt ipm. Et idẽ contigit Honorio. ij. natione bonoñ. ¶ Scismata supradicta fideliter extracta sunt a supradictis chronicis que patẽt oĩbus volentibus eas audire. Finit.

Incipit tractat⁹ eiusdẽ Ioh. de Gerson de vnitate ecclĩastica.

A
Unitatis ecclĩastice tractatoribus/ vnus ex zelatoribus eiusdẽ pacis viã feliciter inueniret. Et si alligatũ corpus vinculis occupationũ/ teneat̃ ne pgat ad sacrũ cõcilium Pisis deo auspice celebrandũ/ nihilominus verbũ dei/ sicut dicit apl's non est alligatũ. Propterea decreuit spũs promptus/ ꝛ pacis auidissimus verbũ aliqđ dei litterulis insertũ quaquauersum spargere qua infirma nequit ire caro. Non quidez ad determinandũ ab sit hec temeritas. sed ad examinandũ ꝛ dandũ sapiẽtibus occasionẽ ꝛ offerendũ in tabernaculo dei cum hoĩbus/ id qđ ex talento qualisc̃ scíe commissum est.

Unitas quippe ecclĩastica. ad vnũ certũ xpi vicariũ/ stantibus terminis in q̃bus est ecclesia Anno dñi M.cccc.l.xix. Januarij nõ est retardãda ꝓpter allegatões quasdã ex iuribus positiuis/ sumptas cõtra celebrationẽ cõcilij generalis/ aut viã cessionis vt ꝙ cõciliũ non pt celebrari sine auctẽ pape. Q2 spoliatus ante oĩa debet restitui. Q2 recusandi sunt tanꝙ inimici qui subtraxerũt se ab obediẽtia. Et allegari pt iustus metus. Q2 pape nemo dicere põt. cur ita facis. pſertim si nõ sit expsse errans cõtra articulos fidei/ cũ a nemine valeat iudicari/ ꝛ nemini sit subiectus. nec possit effici scismaticus. Q2 piculolum est pastori deserere gregẽ suũ cedendo. Rursus ꝙ quilibet fecit debitũ suũ p ecclesiastica vnione. nec est in culpa. Deniqȝ ꝙ inquirendũ est de iusticia vere ptis. sine cuius cognitionẽ/ nõ pñt hi qui errauerunt penitere/ et si qua sunt silia. Ponunt̃ igit̃ aduersus istas cõsideratões. xij. generales/ quorũ explicatio spãlis sufficiet studiosis ista reuellere.

Consideratio 1

Unitas ecclesie generalis/ sicut ipedita est p diuersiones filiorũ/ tanꝙ mẽbrorũ putrescentiũ/ ꝛ ꝯ deũ peccantiũ/ nã pctã nra iuxta verbũ ꝓpheticũ diuiserũt inter nos ꝛ deũ. Sic p vnionẽ oppositã/ scȝ p recõciliatioȝ cuiuslibȝ ad deũ corrigẽdo prauos mores humiliãdo se/ ꝛ orando rursus dz hec vnitas impetrari. Alioqn manẽte cã scismat̃ q̃lis de sua cessatõe poterit spes hñi/ nisi tñ in pura grã dñi nri iesu xpi/ q̃ immeritis/ ꝛ ingratis ꝯferre solet magna/ nihilominus coadiutores eius eẽ nos optet. nũc pcipue qñ pacis inimicus seuiet acrius/ q̃to reditus pac̃ ꝓpinquior apparet/ immitet qñ si poterit validissimũ ad ꝯtinuatõȝ scisma tꝫ impedimentũ diuisiones. s. inter eos/ q̃ ꝓsecuturi sunt vnionẽ ministerio supbie cu

piditatis/aut inuidie.

Cōsideratio. 2. ↄtra primā allegationē.

B Vnitas ecclesie essētialis sp manet ad xp̄m spōsum suū. Nam caput ecclesie xp̄s in q̄ sumus oēs vnū ſm apl'm. Et si non hz vicariū. qū. s. mortuus e/corpaliter vel ciuilit/vel qȓ nō est pbabilit expectādū q̄ vnq̄ sibi vel suc cessoribus suis obediētia pstet a xp̄ianis: tunc ecclesiā tā diuino q̄ nāli iure/cui nullum obuiat ius positiuū rite intellectū/pt ad pcurandū sibi vicariū vnū et certū/semet ↄgregare ad cōciliū generale/repn̄tās eā. ⁊ hoc nō solū auctē dn̄oꝝ cardinalium sed etiā adiutorio ⁊ auxilio cuiuscunqz pn̄cipis/vel alteri⁹ xp̄iani. Nō eñ hz corpus ecclesie mysticū a xp̄o pfectissime stabilitū minus ius/⁊ robur/ad pcurationē sue vnionis/q̄ corpus aliud ciuile/mysticum vel naturale verū. Neqz eñ est de inmediato ac immutabili iure diuino/vel nāli/q̄ ecclesia se non possit ↄgregare ⁊ vnire ⁊ sine papa aut sine aliq̄ pticulari statu vel collegio. vbi in casu cadere pōt mors/ vel error

Cōsideratio. 3. ↄtra scd̄am allegationē.

Vnitas eccl'ie ad vnū certū vicariū xp̄i/qui qd̄ ammō accidētalis atqz mutabilis ē nō dz īpediri minime vel differri ꝑter ↄtētionē duoꝝ de papatu aut fautoꝝ suoꝝ/si querāt sic manere p allegatōes iuriū positiuoꝝ. ⁊ iustificatōes vanas. ⁊ ↄquestiones q̄ sunt spoliati/⁊ q̄ debent añ oīa restitui vel aliūde. Sed videt expediēs q̄ ea que retro sunt obliuiscētes. Isti de ↄcilio. in anteriora sicut apl's loq̄t se extendāt vt iuxta narrationē ab Augu. cōmemoratā/plus q̄rat quō liberabit ecclesiā ab hac scismatis fouea pfundissima q̄ q̄liter/⁊ a qbus in eam est ꝓlapsa.

Cōsideratio. 4. ↄtra tertiam allegationē.

Vnitas ecclesie ad vnū certū xp̄i vicariū sic amāda est/vt p sua adeptione possint rōnabiliter/plurima mala singulariū ꝑsonaꝝ dimitti/ nunc vel in posterū/sine pena. Et quedā vera singularia iura pn̄t differri. sic q̄ fiat cessatio volūtaria de eis, vel etiā coacta p auctem cōciliȷ. Hoc nimirū dictat nature lex vt pars q̄libet p suo toto saluādo/se det ⁊ exponat. Et si quis cōtendentiū iustificare se seu inuste secū agi ↄtenderit/dicat ei tu te tuaqz oīa debes ecclesie/tu q̄ pastorē te noīas/q̄tumcūqz sis innocēs. debes p ea vel īsluīdas/vel vniēda vel nō grauiter scādalizādo patrus eē ponere vitā ꝓpriā/q̄to magis q̄lībet dignitatē querēdo q̄ sunt iesu xp̄i ⁊ hꝫ nō ſm dictamen ꝓpriū vel carnale sed publicū ⁊ incorruptū sp̄ūale/put cōciliūz qd̄ vtiqz sapiēs est iudicabit. Neqz p̄sus hoc agēdo deseres gregem. sed pasces vnies [redacted] manere diceberis.

Consideratio 5

Vnitas ecclesie ad vnū xp̄i vicariū/non habet necesse/q̄ nunc pcuret seruādo terminos sraleo/aut cerimoniales iuriū positiuoꝝ/aut pcessuū ordinarioꝝ/in euocatōibus accusatōibus/dilatōibus/aut sītibus/sed summarie ⁊ de bona grossaqz eqtate/pōt pcedere ↄciliuz istud generale. In q̄ residebit sufficiēs auctoritas iudicialis vtēdi epikeya. i. interpretandi oīa iura positiua/⁊ ad finē celeriorē/[redacted] salubriorē habēde vnionis/eadē ad aptādi aut si opus fuerit relinq̄dī. Qd̄ eñ p ecclesiastica pace ⁊ salute institutū est si inte [redacted] nō tyrānica malignitate fuerit institutū nō dz cōtra eā militare ne ptās data videatur ↄstōnib⁹ hūanis in destructionē ecclesie nō in eius edificationē. Auctas vo doctrinaliter vtenda epikeya. residet principaliter apud pitos in theologia q̄ est architectora respectu aliarū. Et ↄn̄r apud pitos in scīa iuris canonici ⁊ ciuilis put ex principijs iuris diuini ⁊ naturalis habēt accipe fundamenta.

Cōsideratio. 6. contra q̄[redacted] allegationē.

L Vnitas ecclesie ad vnū certū xp̄i vicariū/videt p ↄciliū nunc celebrandū/sic pcurāda q̄ primo detur securitas/taz p principes q̄ p alios q̄scūqz p duobus cōtendētibus/si voluerint cōparere p cedēdo adimplēdū iuramēta sua atqz vota. Et si noluerint cōsidere q̄rat alcis cessio p p curatores legitīos. Et si vtriqz cōtēpserint pcedat cōtemptis ambob⁹

cōtendētibus ad electionē vnius ꝑ cōem assensum totiꝰ ꝯcilij roborātis ⁊ approbātis illud qđ dūo đ collegio dñoꝝ cardinaliū aut eoꝝ ꝑs maior ⁊ sanior cōstituerint aut fecerint. Qꝫ si voluerint aliqui ꝑtinaciter adherere alteri ꝯtendentiū/ nec insequi sniam cōcilij/ qđ nō est leuiter ꝓsumendū/ viderint ipsi de salute sua/ qꝛ cōciliū istud et sequaces eius se apud deū ⁊ hoīes a scismatis imputatōe liberauerint.

Cōsideratio. 7. cōtra terciā allegationē

Vnitas ecclesie ad vnū certū xpī vicariū/ sic ꝓuilegiata ⁊ sctā ē. vt eā sincero zelo querētes/ nullo mō debeant reputari a ꝯtendētibus sui aduersarij. sꝫ amicissimi in xpō. dū cessionē ipsoꝝ voluntariā ꝗrunt/ vel eius nolētibus cedere petūt deiectionē/ ꝗtinus vt spūs eoꝝ saluꝰ fiat/ nec eccl'ia diutius ꝑturbet. Agūt qppe tam rem ipsoꝝ cōtendentiū/ ꝙ id qđ qlibet xpianus agere dꝫ. Jmo iussione dei hñt in tam desperato ⁊ inueterato matris cōis morbo. Hec est radix inuiolāda ⁊ sufficiēs pie necessitatis et necessarie pietatis/ in q xpianissimus rex francoꝝ/ vere innocentissimus/ nec ꝗrens q sua sunt. nec quēpiam odio hñs/ fundauit hactenus omnē agibiliū varietatē laudabilē/ circa pacis redintegrationē. sicut lr̃a sua patēs indicat. cuius initiū ē post salutationē. Pax eccl'istica ⁊c. Preclarā itaqꝫ attulit excusationē Cicero in philippicis. dū incōstans in amicicia cesaris ⁊ varius fuisse culparet/ cuius est hec snīa. qꝛ verba nō habeo. Cesarē ait nunꝙ dilexi nisi ꝓ quāto diligere visus ē rēpublicam. Dum ergo mutauit amorē ad candē rempublicā/ factus tyrannus. ego ꝯūr aduersus eū amiciciā cōmutaui.

Cōsideratio. 8. cōtra terciā allegationē

Vnitas ecclesie ad vnū certū xpī vicariū nō dꝫ impedire ꝓpter restitutionē obedientiarū/ ambobus cōtendētibꝰ/ tanꝙ spoliati sint/ prius faciēdā. Nam ꝙ iniustus detētor vel ꝓdo spoliatꝰ sit restituēdus/ est magis ex institōne positiua ⁊ iudiciaria/ nō ꝑ iure nāli/ vel diuīo. Propterea tenet in solis casibus exꝓssis nec in ꝑiudiciū iuris diuini/ ⁊ nālis/ ⁊ boni cōis ꝫ aliquatenus obseruāda. Neqꝫ eīn restitutio dꝫ fieri exēpli grā/ hereticis neqꝫ scismaticis manifestis neqꝫ furiosis/ et ebrijs/ in sui ꝑniciē neqꝫ intrusis in papatū. neqꝫ petentibus vxorē nō desposābilē. aut affinē in gradu ꝓhibito iure diuino. neqꝫ petēti bñficiū qđ teneri non potuit. alio iā existēte legitīo possessore/ neqꝫ postremo volēti rebus detētis abuti in ꝯtumeliam creatoris aut in ecclīe ꝑniciē. aut in hoīs liberi seruitutē/ aut ꝯ castitatē alicuiꝰ ⁊ vitā. ⁊ si q sūt silia. Multas aūt exceptōes hmōi ꝯ ꝯtendentiū quēlibet interuenire videre facile ē.

Cōsideratio. 9. ꝯ octauā allegationē.

Vnitas ecclīe ad vnū certū xpī vicariū videt melius ꝓcurāda si neqꝫ an̄ ꝯciliū neqꝫ ī cōcilio neqꝫ postmodū ꝗrātē fieri iustificatōes vl' iniustificatōes eoꝝ q hīcinde facta sūt. vt de intrusiōe hꝰ vel illiꝰ ī papatū. de ꝓcessibꝰ ꝑmo fulminatis in alterutrū de violatōe iuramētoꝝ/ et votoꝝ/ de subtractiōe/ aut neutralitate/ vel libertatis ecclesiarū ꝑticulariū reductione. De imputatōe scismatū vel heresū. de adhesione reprobāda vel laudāda alterius ꝑtis obediētie. De sentētijs excōicationū ⁊ aut aliaꝝ penaꝝ. ¶ Cessent quippe talia ⁊ iuxta rōnes ꝓ via cessionis/ ⁊ practicā eiꝰ alīs ꝑ̄ties ońsā/ ꝓcedat auferēdo ꝓcessus factos ⁊ iustificādo vl' ratificādo aut ēt tolerādo ꝓ̄tīra ꝓut reꝝ q̄litas patiet aut simplr' ad statū q prius erāt an̄ scisma ꝑ̄ns/ absqꝫ alia discussiōe reponēdo/ ꝓuidēdo rursus ambobꝰ cōtendētibus de sufficiēti securitate/ ⁊ statu post cessionē. si eā ꝑ se. vel ꝓcuratores legitimos vltro facere etiā sero voluerint q cessio eis ꝑ cōciliū ꝓ purgatiōe oīm prius impositoꝝ tanꝙ sufficiens reputet valitura.

Cōsidera. 10. ꝯ septimā ⁊ quintam allegationē

Vnitas ecclesie ad vnū certū xpī vicariū. tanto zelo ꝗrenda est. vt vix possit sobria eē. ⁊ nō temeraria reputatio alicuiꝰ xpiani ꝙ sufficiēter ad hoc debitū ꝑgerit ꝗto minꝰ hoc quispiā auderet asserere iuramēto/ ꝓsertim vbi hoīm maxia multitudo reputat cōtrariū/ hoc est ad aliud est ꝙ ꝑtinaciter ⁊ incorrigibiliter

talem in erratis persistere. ¶ Rursus occurrere possunt casus multi in quibus pro adeptione pacis publice/aut iuste defensionis/ sicut vim vi repellendo. Liceret a rite electo in papam subtrahere obedientiam. Liceret in neutralitate manere. Liceret ipsum corporaliter incarcerare. Liceret ei administrationem omnem publicam interdicere. Liceret per appellationem aut simile remedium sibi resistere. fieretque sic ei obedientia vera/potius quam contradictio vel resistentia. Liceret premissas sententias suas quelescunque non timere nec timendas asserere. sed lacerare eas/ et in caput suum retorquere. Liceret preterea accusare eum de scismate vel heresi. Tam doctrinaliter in locis publicis/per theologos et sapientes. quam secrete in correctione fraterna. cui subijcitur tanquam peccator in foro penitentie et iuridice coram tota ecclesia. cui similiter subiectus est tanquam deviabilis indeviabili. Liceret concilium generale. eo inuito celebrare. Liceret tandem ipsum ad cessionem compellere/vel renitentem deijcere ab omni honore et gradu. imo et vita priuare ¶ Hec omnia denique taliter licere possunt/sub tali iure diuino et naturali quod aduersus hanc veritatem nulla lex vel constitutio puri hominis cuiuscunque sine noua autorizatione dei/fieri debet: quin erroris intolerabilis damnanda sit. An vero predicti casus in scismate presenti concurrerunt/discutiendo: nequaquam assumimus/cum distinctiones particularium casuum omitti debere magis estimemus.

Consideratio. 11. contra octauam allegationem.

Unitas ecclesie ad vnum certum christi vicarium non requirit/vt errantes presertim in dubio probabili circa obedientiam veri pape penitere non possint. nec esse in statu salutis. nisi expresse et absolute confiteantur erratum suum. cum sepe in talibus penitentia vel absolutio condicionata sufficiat. Sed nec oportet omnes inculpare de scismate. quia in tanta iuris papalis dubietate consurgente/ex factis dubijs/et varijs: certam vero pape non prestiterunt obedientiam. Sicut nempe verus papa potuit in scismatis culpam labi si pertinax fuerit in recusando ea que pacem vniuersalem habebant reducere/vt concilium generale/vel promptitudinem animi ad viam cessionis iurate/et voti complementum. Sic excusari poterunt multi aduersantes ei/si fuerit hoc zelo vnionis habende/si fuerit ex dubio probabilis ignorantie dum tamen parati sunt audire ecclesiam exhibuerint semetipsos et obedire cognite veritati.

Consideratio 12.

Unitas ecclesie ad vnum certum christi vicarium sicut inchoanda impetrandaque est per orationes deuotas/et morum correctionem sic in eius reformatione a summo vsque deorsum per omnem suorum membrorum principalium vel non principalium iuncturam/ad cuius facta fuerint studium vehementius vnum et continuum adhiberi/ne iusto dei iudicio deterius quod contingat si post concessam dei misericordiam vnionis salutarem recidiuatio porrigat. ¶ Qualia vero in ecclesiastica politia veniant reformanda. poterunt docere tali bri experientie. quam multiplices cartule/iam super hoc edite/et relationes ecclesiasticorum in concilio fide digne. ¶ Denique si contigerit forsitan generale concilium retardari propter principum vel aliorum in diuersis patrijs dissensiones/vel aliunde/sic quod multi notabiles vel nequeant/vel noluerint comparere/nec mittere/sed differre/et domini cardinales vtrobique sentiant probabili coniectura. quod tales multi et magni de vtraque parte non obedirent sue electioni/videretur expediens in hoc casu/quod ipsi cardinales comparentes in concilio inuenirent saltem modum tollendi perpetuitatem in hoc scismate/prouidendo quod post decessum amborum contendentium/et si non citius pax haberetur. quia melius esset sero/quam nunquam. et hoc iuxta modum qui in alio concilio francie fuit conclusus/vt per suos ambasiatores quererent et prosequerentur apud ambos contendentes/et sua collegia de non eligendo. sequentem in casu mortis huius et illius/cum ceteris clausulis ad hoc opportunis.

Sequuntur quattuor

consideratiões ad fulcimentum et declarationem premissorum.

Consideratio 1

Unitas ecclesie ligatur quadruplici lege diuina. s. vel euangelica/naturali/canonica/et ciuili. Quarum duas extremas regulare necesse est per primas secundum epikeyam. i. bonam equitatem. Hoc itaque ex traditionibus earundem legum vltimarum conuincitur/que cum annotationes aliquorum in iuris eruditis et litera

tis placet adducere. Prima annotatio. ¶ Non dz rephensibile iudicari, si ꝑm varietatē tēpoꝝ statuta quoqꝫ variant̄ hūana. Psertim cū vrgēs necessitas vel euidēs vtilitas id exposcit/qm̄ ipse deꝰ ex his q̄ in veteri testō statuerat nōnulla mutauit in nouo. Hec Innocētius tercius in cōcilio generali/ꝛ habent̄ in decretali. Non debet. de cōsanguinitate ꝛ affinitate in antiquis.

Scda annotatio. ¶ Qm̄ nulla iurꝭ sanctio q̄tūcunqꝫ ꝑpenso digesta concilio ad humane nature varietatē/ꝛ machinatōes eius inopinabiles sufficit/nec ad decisionē lucidā sue nodose ambiguitatis attingit. eo psertim ꝙ nihil adeo certū clarūqꝫ statuit/quin ex causis emergētibus/q̄bus in ea iam p̄dicta mederi nō p̄nt/in dubiū reuocet̄ ꝛc. Hec Joh. xxij. i pemio clemētꝭ.

Tercia annotatio. ¶ Non p̄nt oēs casus seu iuris articuli legibus cōphendi: sꝫ cū aliq̄ casu sn̄ia legū manifesta est, is q̄ iurisdictōi p̄est ad silia ꝑcedere/atqꝫ ius ita dicere dz. Hec habent̄ in. l. nō p̄nt. ff. de legibus. Quarta annotatio. ¶ Certū [illegible] ꝙ is cōmittit in legē, q legis v̄ba ꝯplectēs cōtra legis nitit̄ voluntatē. hoc habet̄ in regula iuris. Certū in. vj. Contra facit q̄ id facit/qḋ lex ꝓhibet. In fraudē legis facit. q saluis verbis legis sn̄iam eius circūuenit. Hec habent̄ in. l. cōtra legē. ff. de legibus. Quinta annotatio. ¶ Nulla iuris rō aut eq̄tatis benignitas patit̄/vt q̄ [illegible] lubriter ꝓ vtilitate hoim introducunt̄/eas nos interp̄tatōe duriore ꝯtra ipsoꝝ ꝯmoda ꝑducamus ad seueritatē. Hec habent̄ in. l. nulla. ff. de legibus. Cū q̄ ꝯcordat regula iuris canonici in. vj. Qḋ ob gratiam alicuiꝰ ꝯcedit̄ nō ē in eiꝰ dispēdiū retorquēdū. Itē ipe leges cupiūt vt iure regāt̄. Itē ait scipio nasica. Cōsul dū iuris ordinē sequit̄/id agit vt cū legibꝰ suis romanū coꝛruat impiū. Ideo iuris ordo est in casu vt scꝫ iuris ordo nō seruet̄.

Consideratio 2

Vnitas ecclesie ad vnū certū epi vicariū neq̄t mō ꝑcurari cōmode/sine recursu ad epikeyā/seu bonā eq̄tatē q̄ interp̄tat̄ l̄rā iuris positiuoꝝ/ꝑm intētionē legislatoꝝ/radicatā in legibꝰ eternis/ac immutabilibꝰ diue legꝭ ꝑ quā legū ꝯditores iusta decernūt atqꝫ ꝑm dictamē legꝭ nālis. Dicaūt ꝑcessus antonomatice/ꝛ sūme iudicādus erit iuridicꝰ: si innitet̄ legibꝰ/ꝛ iuribꝰ/ꝛ canonibus/ꝓpo ꝛ vero noīe sic vocādis. ¶ Veritas ꝯsideratōis legit̄ clarissime in libro sapientie/ꝑ prudētes/ꝛ circūspectos/nec ꝑteruos, nec male affectatos. dū ꝯsiderant materiā p̄ntis scismatis/cū circūstātijs oībus/q̄les nūq̄ vise sūt ꝯcurrisse/in aliq̄ casu lege positiua memorato. Quid igit̄ mirandū/si nō habeat in eisdē traditōibꝰ positiuis/modus ad remediādū exp̄ssus/quēadmodū multi vigebāt morbi p̄usq̄ leges nūc ꝯdite late eēnt/q̄bus nō erat exp̄sse ꝓuisum/ꝛ cū leges hmōi facte sunt ꝯstat ꝙ nō poterūt infinitati casuū possibiliū puidere. Sunt aūt ipsiꝰ iuris diuī ꝛ nālis regule tales imobiles ꝛ eterne vt exēpli gratia.

Principia iuris diuini ꝛ naturalis.

Obedire oportet magis deo q̄ hoibꝰ. Dedit dōs ptātē hoibꝰ i edificatiōꝫ nō in destructiōꝫ ecclie. Nihil possumus ꝯ veritatē. Plenitudo legis atqꝫ finis eiꝰ ē dilectio. Dilectio ē cā vnionis atqꝫ pacis. Dilectio nō q̄rit q̄ sua sūt. Finis oīs ptātis ꝛ hierarchie ecclīastice ē dilectio pax et vnio. Finis iponit necessitatē his q̄ ad fīnē sunt. i. ꝑm exigentiā finis cetera [illegible] moderari. Necessitas nō hꝫ legē. Felix necitas q̄ ad meliora ꝯpellit. Bonus pastor ponit aīam suā ꝓ ouibꝰ suis vniēdis ꝛ saluādis. Inimici hoīs domestici eiꝰ. i. carnales sensus. Spūalis hō oīa diiudicat. Medium virtutis accipiēdum est vt sapiēs iudicabit. Uim vi licet repellere. Fas ē vnicuiqꝫ se tueri ꝛ rem suā defendere ꝯ vim iniustā. Qui suo iure vtit̄ nemini facit iniuriā. Deteriora sunt aīarū q̄ corpaliū vel rerū exterioꝝ detrimēta. Depositū non est reddendū in depositarij vel reipublice detrimentū. Salubrius panis aut vestis aut gladius ab abusiuis subtrahitur q̄ donet̄. Unicuiqꝫ mandauit deus de primo suo. diliges inquit primum tuum sicut teipsum. Qḋ ꝓ charitate institutum est contra charitatē militare nō dz. Si pes tuus aut manus ꝯ

ita de capite scādalisat te. pijce abs te. Qui ecclīa nō audierit sit sicut ethnic⁹ ꝛ publicanus. Tolerāda sunt zizania. ne sil' eradicet ꝛ triticū. Cōis error facit ius. Nō piurabis. Reddes altissimo vota tua. Omne iuramētū ꝛ votū qd sine detrimēto salutꝭ pt custodiri/ seruādū ē. Cui⁹ est ꝯdere vel doctrinalr vel iudicialr/ eius est silr interptari. Intelligētia dictoꝝ ex causis assumēda est dicēdi/ ꝛ silia multa.

Consideratio 3

Vnitas ecclesie ad vnū certū xpi vicariū/ dum ꝓcurat ad epikeyā/ seu bonā eqtatē nō exigit sic in epikentib⁹/ seu legū positiuaꝝ interptib⁹/ q habeāt euidentiā mathematicā/ seu demōstratiuā/ sꝫ satꝭ ē si certitudinē moralē seu ciuilē ꝛ politicā attulerint. Considerat quippe bonus epikes circūstantias oēs pticulares: qles nō potuit legislator puidere/ nec expmere qbus attētis aspicit finē q seqret rigorē lr̄alis expssionis obseruaret/ q dū videt ex hac obseruatiōe lesurā fore ex legib⁹ diuinis vel etnis/ ꝯ intentionē debitā legislatorū dictat vel doctrinalr vel autoritatiue/ q lex scpta sic vel sic. applicāda ē seu deserēda: ꝑm imaginationē phi de regula lesbia: q erat plūbea et nō ferrea. i. flexibilis nō inmutabilis ¶ Cōstat aūt q de circūstātijs moralib⁹ non pōt hri certitudo nisi moralis. ꝑm phi sniam ī ethicis. Exēpli grā. Tyrānus psequeꝭ rēpublicā cautelis dolosis/ sicut lup⁹ rapax. nihilominus ipse teget se vestimētis ouium q sūt tā vba q facta apparenter sanctissima in qbus ē freqnter equocatio: vel hypocrisis. Ago inqꝫ ista ꝓ republica/ ago ꝓ salute ppli/ ꝓ qbus patus sum etiā mori nec dicentibus oppositū quolibet fides deꝫ. Ita mētieꝭ tyrānus/ ꝛ multos ex simplicib⁹ seducet. Prudētes vo ꝛ iudices qꝝ est epikeya vti. legēt in opibus suis oppositū ꝑm artē xpi. Ex opibus eoꝝ cognoscetis eos. ¶ Vult dicere ꝯsideratio q prudētibus ipsis credēdū ē/ etiā si nescierint rōnes euidentes/ ꝛ incalūniabiles adducere. alioquin piret ꝯfestim oīs politia. Deniqꝫ apte sūt hoc loco pabolice narratōes de lupo ꝛ oue/ quāꝫ lupus diuersis fraudibus nunc ōndendo silitudinē ꝛ amiciciā/ nunc falsam imponēdo calumniā/ querebat fallere vt voraret ¶ Propter qd monuit xps Attendite a falsis ꝓphetis.

Consideratio 4

Vnitas ecclesie ad vnū certū xpi vicariū nūc p cōciliū ꝑ pysanum dn̄o cōcedēte ꝓcuranda/ oꝫ solidius inniti sentētijs. ꝛ deliberationibus hmōi ꝯcilij ꝛ sapiētū in eo vēturoꝝ/ etiā si nō offerāt rōnes euidētes/ q [illegible] legatōibus vel assertōib⁹/ vel excusatōib⁹ aut iustificatōib⁹ vel ꝯtēdentiū de papatu vel fautoꝝ suoꝝ. ¶ Deduciꝭ faciliter cōsideratio ex hoc q mediū ꝟtutis accipiēdū est vt sapiēs iudicabit: ꝛ vt spūalis q oīa dī iudicat dicet/ nō vt carnalis hō q nō sapit q dei sunt/ sibi fingit. Quis em̄ dubitauerit qn̄ plures cāe ꝯcurrere habeāt ꝓ oībus de ꝯsilio vt eis fides deꝫ/ q laborāt ad vnionē dandā q ꝓ alijs ꝯtēdentib⁹ ad suā psidentiā talē qlē occupandā. ¶ Amor ꝓpe nimi⁹ ꝛ carnalis ad seipm ꝛ ad suos/ nōne fallere solet ꝛ in errores impios traducere etiā vsqꝫ ad imitationē luciferi/ vt adorari velint sicut dij/ neqꝫ reputāt se subditos esse cuiqꝫ/ sicut filij belial/ sine iugo nec sibi posse dici. cur ita facis/ q nec deū timēt. nec hoīem reuerenꝭ/ cū tn̄ humiliores eē debeant/ ꝛ ad seruiendū ꝓmptiores ex platōis munere qto se obligatiores eē ꝯspiciūt in reddēda rōe. ¶ Postremo tn̄ hoc sumope cauendū est iudicib⁹. ne vsus epikeye passim ꝛ absqꝫ manifesta rōne fiat/ trāsmutando legē scriptā. Alioqn toleret ꝓtin⁹ a legib⁹ sua stabilitas qbus mutātib⁹/ totā rei publice disciplinā innitentē eis collabi. et ex ꝯnti rēpublicā corruere vel ꝯturbari necesse ē. Inde ꝯtigit apud romanos ista seueritas. etiā in nece ꝓprioꝝ filioꝝ/ ne labefacerēt optimam reipublice disciplinam. ¶ Quatuor cōsideratōes q ad robur ꝑdictorum faciunt/ repiunꝭ postea in orone. Apparuit gratia. 6. M

Incipit tractat⁹ eiusdem de statibus ecclīasticis.

Pax quā oēs obseruare cōuenit cū oībus/ tn̄ maxie circa im

nisteriū religionis xp̄iane/nunq̄ solidius subsistit. q̄ si veritate ⁊ iusticia tanq̄ sororibus fulciat. Nā si nō i vera iusticia ⁊ iusta equitate/reddat vnicuiq̧ qd̄ suū ē. nōne scisma ꝯtinꝰ irrūpēs pacē exturbabit. ¶ Audiam mꝰ idcirco sb̄ breuiū ꝯsiderationū nūero qd statꝰ sūmoꝝ pōtificū/qd p̄latorū/qd curatoꝝ qd mēdicātiū possit q̄libet de suo misterio veraciꝰ offerre ne trāsgressio finiū ꝯpꝛioꝝ/seu dilatio nimia/sepet iusticiā ab osculo felici pacis ꝯinde lites fedas vt assolet introducat.

Sequuntur sex considerat̄ōes sup̄ statu pontificis.

Consideratio 1

Tatꝰ papalis istitutꝰ ē a xp̄o supnāliter ⁊ imediate. tanq̄ pmatū hn̄s monarchicū ⁊ regalē/in eccl̄iastica hierarchia/s̄m quē statū vnicū et supmū/eccl̄ia militās dr̄ vna sub xp̄o. quē statū q̄squis ipugnre/vel diminuere/vel alicui eccl̄iastico statui pticulari coeq̄re p̄sumit. si hoc ptinaciꝰ faciat/hereticꝰ ē scismaticꝰ. ipiꝰ atq̧ sacrilegꝰ. Cadit eñ i heresim toties exp̄sse dānatā a pncipio nascētis eccl̄ie vsq̧ hodie tā p institōnē xp̄i de pncipatu Petri sup alios apl̄os/q̄ p traditionē totius ecclesie in sacris eloquijs suis ⁊ generalibus cōcilijs

Consideratio 2

Tatꝰ papalis lz nō olno vacet seu deficiat p mortē pape nālr vel ciuilr̄ nec p ꝯns eccl̄ia d̄sinit eē vna. nihilominꝰ enim debēt xp̄iani sb̄ pena scismatꝰ q̄ i hoc statu ꝯstituat ⁊ p̄sideat assidue vnicus/⁊ certꝰ sūmꝰ pōtifex/q̄tū fieri p̄t p loco ⁊ tpe. sic q̄ nō ē licitū scienter ipedire/q̄ minus sit vnꝰ talꝰ supmꝰ pōtifex i eccl̄ia i q̄ sit eccl̄iastice ptātis plenitudo. ⁊ q̄ n̄ sint plures in q̄ tanq̄ eccl̄iasticū regimē deinꝰ eē possz monarchicū i aliā policie spēm/vt i aristocraticā/aut tymocraticā verteret. q̄uis papatꝰ has policiaꝝ spēs nō excludat sz assumat/quēadmodū de sacro dn̄oꝝ cardinaliū collegio ⁊ de generali cōcilio videri est.

Consideratio 3

Tatus papalis nō eximit papā a legibꝰ pure diuinis q̄ vel i euāgelijs vel gn̄alibꝰ ꝯcilijs posite st̄. ¶ Et ex hoc ꝯñr p3/q̄ papa subijciꝰ legi illi de correctōe fraterna. Si peccauerit i te fraꝰ tuꝰ ⁊c. sic q̄ p̄t fraternalr corripi dū peccat. Et si tandē nollet audire ecclesiā quā generale ꝯciliū repn̄tat/dz hēri sicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ. Et ita p̄t hoc mō p ꝯciliū vel iudicari vel coerceri vel p excōicato hri

Consideratio 4

Tatus papalis nō eximit papā a iuribꝰ q̄ st̄ pure de dictamīe nāli. quēadmodū st̄ pncipia iurꝰ nālis. Propterea cū lex nālis dictat q̄ bonū cōe tanq̄ aliqd diuinū p̄ferēdū est pticulari bono. Deducit ex hoc q̄ ad bonū totiꝰ eccl̄ie/quā ꝯciliū gn̄ale repn̄tat. reducēdū ē bonū psonale pape sic q̄ i p̄iudiciū boni cōis/pticulare bonū pape seu ꝯmodū vel statꝰ/retentio vel dilatatio/p̄ualere nō dz/cū s̄m exigentia finis cetera debeāt moderari. finis aūt papatus est vtilitas ecclesie.

Consideratio 5

Tatus papalis/q̄uis eximat papā a legibꝰ pure positiuis/canonicis/vel ciuilibꝰ sic q̄ s̄m eas coerceri punitiue nō p̄t/vt p̄cise tales sūt/nihilominꝰ papa nō dz aut p̄t leges positiuas p̄sertim p ꝯciliū gn̄ale ad qd̄ sufficienter spectat discernere vel dictare si papa palā ꝯuertat ptātem suā in destructōz eccl̄ie nō i edificatōz.

Consideratio 6

Tatus papalis obligat papā tāto amplꝰ/q̄to maior ē i eccl̄ia/subijcē se legibꝰ diuinis/nālibꝰ/⁊ canonicis ad vtilitatē eccl̄ie. Propterea cū magꝰ videāt oculi/q̄ oculꝰ/videt q̄ nō sine grādi discrimine salutis/papa possit deliberatōes vel instituta generaliū ꝯcilioꝝ ꝯtēnere vt non s̄m cōem fc ꝯpriā deliberationē cōtēdat in ecclesiastico regimine p̄sidere. Propterea bn̄ dictū est/q̄ papa nō pōt generalē statū ecclesie immutare vel tollere.

Sequuntur sex cōsiderat̄ōes de statu summi pōtificis ⁊ dn̄oꝝ sancte romane ecclesie cardinaliū.

Consideratio 1 R

Tatus sūmi pōtificis ac sacri collegij dn̄oꝝ cardinaliū sibi collateraliū fūdat⁹ ē ī ecclasticā hierarchia sub celesti/imediate a xp̄o nec hūana instōne seu p̄sūptōe p̄t destitui. Cui statui q̄ ptinacit̄ derogat/cēsend⁹ ē iux̄ sacros canōes hereticus/atqꝫ sacrilegus.

Consideratio 2

Tatus p̄dictus/dotādus ē vel fouēdus/ p debita ⁊ honesta sustētatiōe tp̄aliū sine qb⁹ ī hac vita mise[ra] spūalia diu nō subsistūt/ queādmoduꝫ alit̄ stat⁹ qcūqꝫ ecclasti̇c⁹ iferioꝛ seu subdit⁹ dotat⁹ est/vel dotādus iuxta sui qualitatē.

Consideratio 3

Tat⁹ p̄dict⁹/nō iō pdit iura sibi cōueniētia/q̄ posuit ꝓpositio duplex p̄cedēs/si forte fuerint abusus aliq̄ psonales/olim/vel nūc inuēti. Alioqn sic argueret̄ aduersus oēm statū nedū ecclasticū/sꝫ tp̄alē. ꝙ dissipādus ē/deserendus/⁊ pdendus/qm̄ in multis offendimus oēs.

Consideratio 4

Tatus p̄dict⁹ potuit/⁊ p̄t ī subuētiōib⁹/tp̄alis ⁊ honeste sustētatōis p̄scribere de certo mō/vel q̄ta subuētōis/sicut p̄lati vel curati īferiores respectu subuētōis facte p subditos ī oblatōib⁹ decimis/⁊ sitibus/etiā vbi stat⁹ p̄dict⁹ aliū de dotat⁹ esse ex patrimoniałib⁹ bonis vel alijs/queādmodū ī p̄latis diam⁹ ⁊ curat[is].

Consideratio 5

Tatus p̄dict⁹ dū recipit ⁊ q̄rit subuētōes ꝯsuetas/in oblatōib⁹/ decimis vel annuatis/ ⁊ sitib⁹/nō dꝫ eo ipso de symoniaca p̄uitate notari nisi forte viciū aliud ī executōis mō ꝯcurrerit. qđ viciū corrigi dꝫ/nō obinde stat⁹ minui destrui/culpari/vel iurib⁹ aliūde debitis defraudari. Sicut ab infirmo morb⁹ tollēd⁹ est. nō subiectū vel corp⁹ destruēdū. ¶ Oppositū vo ptinacit̄ imponēs, notādo generaliter de symoniaca prauitate totū statuꝫ istū/temerarius esset nec ferēdus.

Consideratio 6

Tat⁹ p̄dict⁹ pōt ⁊ dꝫ rōnabilit̄ resistere p viā appellatōnis/aut al's si aduersus p̄dicta voluerit aliq̄ d̄ fcō ꝓcedē/ p̄serti dū psone de illo statu subijciunt se/⁊ statū suū/debite regulatōi scte matris eccłe/si forsitā aliq̄ fuerit ī eis reformāda/⁊ h⁹ agēdo. nedū nō scādalizāt actiue vel peccāt. sꝫ merēt̄/tāq̄ defensores iuriuꝫ nō solū suoꝝ psonaliū vel eccłe pticularis romane. sꝫ vniuersalis eccłe/ ⁊ ad vtilitatē honestatēqꝫ toti⁹ reipublice xp̄iane q̄ cōsistit ī suo decore mēbroꝝ marie p̄ncipaliū.

De statu p̄latorum.

Consideratio 1 Z

Tat⁹ p̄latōis ep̄alis ī eccła/sic ē de p̄maria ⁊ īmediata/ac supnāli instōne xp̄i/ꝙ nāli vel hūana solū auctē/nō potuit institui/sicut potuit stat⁹ dn̄atōis tp̄alis. regie. vel iēpialis. humanitus ⁊ naturalit̄ ordinari.

Consideratio 2

Tat⁹ p̄latōis ep̄al' ī eccła q̄ ad sui collatōꝫ p̄maria/fuit immediate a xp̄o dat⁹ p̄mis ap̄lis. sic stat⁹ papal' petro. Licꝫ postmodū tal' collatio vel acq̄sitio fieri potuerit ⁊ facta sit ī successoib⁹ p hoīes. sic mathias fact⁹ ē ap̄l's p electōꝫ vł sortē ⁊ successores etiā petri fiūt nūc p hūanā electōꝫ dn̄oꝝ cardinaliū q̄ mod⁹ potuit et pōt variari vt infra ponet̄.

Consideratio 3

Tat⁹ p̄latōis ep̄al'/hūit ī ap̄lis ⁊ successoib⁹ vsū vł exercitiū sue ptātis sub papa petro/⁊ successoib⁹ eius tāq̄ sub hn̄te vel hn̄tib⁹ plenitudinē potestat̄ ep̄alis auctis. ¶ Vn̄ ⁊ q̄ ad talia minores p̄lati. s. curati subsunt ep̄is/a qb⁹ vsus sue ptātis q̄nqꝫ limitat̄ vel arcet̄. et sic a papa posse fieri circa p̄latos maiores ex certis et rōnabilibus causis nō est ambigendū.

Consideratio 4

Tat⁹ ep̄al' n̄ ita subē statui papali ꝙ illū possit papa ānullare. sic nec stat⁹ papal' possꝫ hūanit⁹ destitui. nihilomin⁹ idē stat⁹ ep̄al' q̄ ad acq̄sitōꝫ iste psone/q̄ ad exercitiū/subē rōabili pape, vo

luntati ad vtilitatē eccl'ie/ vt dictū est. Hec autē rōnabilitas videt attēdēda seu regulā dā marie p determinatōnes cōciliorū generaliū psertim iā factas de ɔsensu et auctē sūmorum pontificū/

Consideratio 4

Status epalis q̄ ad acqsitioē isti p sone/ et q̄ ad exercitiū/ nō ita subest mere volūtati pape/ q̄ p libito possit/ sine iniuria et pctō circa hmōi acqsitoē et destitutoē/ ampliationē et restrictionē opari. qm̄ data est ei ptās dicēte aplo nō ad destructionē/ sed edificationē.

Consideratio 6

Stat⁹ epalis / hꝫ ex se et xp̄i instōne pmaria. ptātē ɔficiēdi corp⁹ xp̄i et ministrandi sacra eccl'iastica oīa/ ius insup pdicādi/ ius stipēdia tpalia sumēdi/ ius excōicādi/ ius platos minores. s. curatos instituēdi/ ius eccl'ias ɔsecrādi/ ius bn̄ficiū eccl'iasticū/ vel stipēdiū tpale ɔferēdi/ vel facē conferri ministrātib⁹ sub se spūalia ius indulgētias dandi. Et ita de reliquis multis/ q̄ sūmo pōtifici ɔpetūt vt ī fonte.

Consideratio 7

Status epalis/ q̄ ad sui vsum vel exercitium. non ita subest pure volūtati pape. sicut stat⁹ puilegiatorū mēdicātiū vel aliorū/ qbus eēntiali ordīe et hierarchico statu/ pdicta iura epalia nō cōpetunt. Pōt idcirco papa sub talib⁹ puilegijs et priuilegiatis/ absqꝫ iniuria/ vel pctō/ immunitatōes opari restringendo/ vel tollēdo/ nō sic passim in platis vel curatis.

Consideratio 8

Status epalis lꝫ eē possit in aliq̄ sine plebe/ et sine vsu vel exercitio hoc fieri nō ɔuenit. qr vanū et monstruosum in ecclesia videret/ qm̄ frustra est ptās cui nō subest opatio.

Consideratio 9

Status epalis si nimio artet ī suis iurib⁹ eēntialib⁹/ q̄ ad restrictionē vsus vel exercitij/ passim/ cōiter per papā absqꝫ vtilitate maiori eccl'ie/ siue hoc esset in exēptōibus subditorū ab eo/ siue in reseruatōe casuū ī foro pnīe/ seu ī restrictōe stipēdiorū tpaliū seu ī reseruatōe bn̄ficiorū eccl'iasticorū sub eo seu p inductōꝫ onerosā puilegiatorū/ aut modis silibus. Ille in q̄ status epalis posset rōnabiliter deferre q̄relam nedū ad papā et generale ɔciliū/ qd̄ est ɔuenientissimū mediū. sed ad pncipes orthodoxos implorādo iuuamē oportunū.

Consideratio 10

Status epalis sicut non acqrit in aliq̄ p solū titulū fidei/ vel charitatis/ ita nō depditur p solā heresim vel pctm̄ mortale/ nō interueniēte hūana institutōe vel dīna reuelatiōe/ alioqn stat⁹ eccl'ie hierarchic⁹ ɔsus eēt incert⁹ cuꝫ suo vsu vel exercitio/ qd̄ nō est cōueniēs dicere de policia a sūmo legislatore cōstituta.

Consideratio 11

Stat⁹ epalis sicut pt diuersis tpib⁹ et institutōibus/ modis varijs acqri et silr auferri/ sic et stat⁹ papalis in casu p' ordinatōes papales. aut p ɔciliū generale sicut et factū est aliqn̄ pt immutari.

Consideratio 12

Stat⁹ epalis pt ab aliq̄ ɔpter suaꝫ maliciā auferri/ lꝫ renitēt occupās sic et stat⁹ papalis. vt videt ī casu/ psertim p ɔciliū generale posset auferri. cuꝫ stat⁹ papalis datus sit ecclasiastice cōitati. q̄ in hocꝫ qd diuinū tanq̄ cōe bonuꝫ ad qd̄ papalis auctas ɔseruādū fuit instituta

Consideratio 13

Status epalis hꝫ rōnabilit monarchā supmū. s. papā. rōe vnitatis fidei et sacrorū. lꝫ hoc nō ita ɔspicuū est. eē debere ex institutōe xp̄i/ et p vtilitate vlis ecclesie/ respectu dispēsatōis bonorūꝫ tpaliū/ et iurisditionū ɔtētiosarū seu coerciuarū/ q̄ diuersis legib⁹/ seu decretalib⁹/ aut statut[ ]/ p diuersitate locorū et tēporū regi debēt. sicut et alia mere tpalia/ regalia/ vel imperialia. Hinc bn̄ dictū est q̄ quelibet puincia in sensu suo abundat.

Consideratio 14

Tatus platorũ/si fiat limitatõ sui usus in bñficijs pferẽdis/vel in exẽptiõibus/nõ dz rõnabiliter pqueri dũ hoc manifeste sit pter studiũ lrax pserti sacre doctrine qđ p talia pmouet ꝛ dũ hoc potẽter fit ad reprimẽdos abusus notorie puenietes/siue hoc sit ex iportunitate dñox tpaliũ/vel ex pria pusillanimitate/vel alia quis corrupta affectiõe. ¶ Sed in hoc cape mediũ pueniẽs nõ aliť videť posse determinari. qꝫ iuxta Aristo. sniam. s. vt sapiens iudicabit. Nihil aũt videť in hoc sapienti⁹ qꝫ gñale pciliũ rite ꝛ libere celebratũ

De statu curatorum

Consideratio prima

Status curatox succedit statui lxxij. discipulorũ xpi q ad legẽ nouã ꝛ figurat⁹ est in antiq lege p leuitas. ¶ Ac p inde status curatox ẽ de instituto xpi ꝛ aplox suorũ/a pncipio fundatiõis eccłie/q institutio p declaratões summorũ põtificũ. ꝛ synodorũ [redacted] generaliũ qꝫ spãlium magis ac magis innotuit.

Consideratio ij

Status curatorũ ẽ de eẽntiali ac intrinseca eccłie hierarchia/ sicut stat⁹ platox/qꝫ uis inferior sit/ꝛ p sua pfectõe variabilior. Qua rõne curati simplices nõ eque pprie dicunť spõsi sicut epi liberiusqꝫ pmittunť cedere vel renũciare curis suis.

Consideratio iij

Status curatox institut⁹ ẽ ad regimen aiax dirigẽdax in finẽ vltimũ p cõionem sacrorũ ꝛ peccatorũ remissionem/ꝛ pmotionem ad virtutes.

Consideratio iiij

Status curatox/annexã hz obligationẽ docẽdi/ꝛ publicãdi verbum dei/suis parochianis/saltẽ qdã generali tenore legis euãgelice/ q ad credẽda et agenda/ꝭm statũ sue simplicitatis/sicut maiorib⁹ platis puenit ex obligatõne scie/reddere rõnẽ pticulari⁹ de ea q in eis ẽ fide et spe/apud oẽs tã q de foris sunt/qꝫ q int⁹ fideles. s. ꝛ infideles/hec eñi obligatio consequiť ad obligationem priorez/que est de spũali regimine subditorum.

Consideratio v

Status curatorũ ẽ status pfectõis nõ solũ acqrende. sed etiã exercẽde/cũ sibi pperat tã obligatio/qꝫ autoritas/reducẽdi aias ad deũ/ꝭm hierarchicos act⁹. q purgare illũinare pficere noiant.

Consideratio vj

Status curatox supior ẽ hierarchice eccłie ad statũ simplicitũ religiosorum sicut diuinus Dyonisius ꝛ Hieronymus in pcedentis cõsideratiõis determinant rõne.

Consideratio vij

Status curatox eccłias parochiales sibi deputatas habet i tali libertate/qꝫ nulli alteri sacerdoti fas est ipsis inuitis/aut sine eox licẽtia pdicare in eadez. presertim dum pdicare voluerint/sed nec confessiones illic audire/nec sacra ministrare/salua semp autoritate vel rõnabili ordinatione supiorum platorum.

Consideratio viij

Status curatorũ hz ius ꝛ titulũ recipiendi decimas ꝛ oblatões/ꝛ funeralia/ aut alia emolimenta loco illorũ p sustẽtatõe sufficiẽti status sui. Et hoc fit tam de iure diuino/qꝫ naturali presupposito dñio. Determinatio aũt huius vel illius quote/ vel cõmutatio in aliam subuẽtione/ habet fieri solo iure positiuo.

Consideratio ix.

Status curatorũ sicut habet de sibi subditis ouibus cogitare in ministratõe sacrorum/vt sancte suscipiant. sic decet maxie vt quilibet parochianus se prius oñdat suo curato/generaliter vel spãliter in foro conscie/qꝫ eadẽ sacra suscipiat. Põt insup edictũ generale vel spãle suis parochianis sup hoc p curatos ne aliter se ingerant pmulgari.

Consideratio x

Status curatorũ securius ꝛ iustius eligiť quãtũ ẽ de se/ꝛ ceteris paribus/ p confessione sacrali faciẽda a parochianis qꝫ alius stat⁹/presertiz q non est supior ꝭm institutionẽ eccłie hierarchicã. pz qr mutua ꝛ correlatiua ẽ obligatio pochianorũ ad curatos vñ vicissim magis obligant. Collusiones pterea hinc inde possibiles fieri/magis ex hoc euitanť Deniqꝫ remedia spũalia celerius ꝛ cõsulti⁹

in casibus multis exhibet. Pōt nihilominus apud privilegiatos q̄nq3 rō potior inveniri.

Consideratio xj

s Tatus curatorū sāctus ⁊ salubris nō dz inculpari vel infamari/ꝑ q̄scunq3 si in eo q̄nq3 sint psone min⁹ idonee ad debitū regimē aiarū. Alioquin nullus eēt status in eccl'ia militāte/qui culpari nō deberet sicut nullus absq3 macula quondā. de illo statu visus est diu stare.

Consideratio xij

Tatus curatorū pōt sufficiēter regere suos parochianos/si polleat bona charitate ⁊ simplici morū honestate etiā vbi lr̄atura magna deessz. Propterea nō leviter se eis ꝑponere debēt alieni/q̄uis inveniant magis lr̄ati.

Consideratio xiij

Tatus curatorū pōt/ cū facili studio h̄re ea ⁊ scire q̄ ad parochiā suā regendā sufficiūt, maiora maiorib⁹ prudēter remittēdo. Hoc aūt si agnoscere neglexerint debet apud eos correctio ep̄alis maxime vigil eē. vt astringant severi⁹. tenorē habere in scriptis eorū q̄ scire debēt in punctis regiminis. tam institutōnes synodales positivas/q̄ ceteras/

Consiideratio xiiij

Tatus curatorū pōt obvētōes ordinatas licīter exigere. Verumtñ [illegible] li mō/⁊ tpe q̄ symoniaca pravitas vel eius suspitio nequaq̄ incurrat. vt q̄ ꝑpter negationē tpaliū sp̄ualiū interim ministratio nō neget/nec interveniat questuosa mercatio.

Consideratio xv

Tatus curatoꝝ dz cū bona gr̄a [illegible] scipe statū privilegiatorū/tanq̄ coadiutores missos/h̄ntes a supioribus licentiā p̄dicandi/⁊ cōfessiones audiēdi si non appareat rōnabilis cā aliquē talē repellēdi/vtpote si detractor. si collusor. si corruptor. si questuosus, si seductor apparēat. Aut parochianoꝝ multi inde veniūt in cōtemptū curatorū. Aut si tūc curatus [illegible] seipm id agere circa pochianos suos qđ agendū sit satis potuerit. qr videret p̄ferendus nisi legitima fieret exceptio cōtra eū.

Consideratio xvj

Tatus curatoꝝ vix pōt a parochianis sine pctō sic cōtemni/q̄ eorū licētia neq3 in generali neq3 in sp̄ali prius querat. dum alibi cōfiteri/aut missas vl' sermones audire/tpe divini servitij diebus dñicis ⁊ festivis voluerint. Que licentia si sine cā rōnabili deneget/sufficit excusare freq̄eter eos qui alibi confitent/licentia nō obtenta/sed petita.

Sequūtur decē cōsideratōes q̄ ponūt ꝑ statu privilegiatorū.

Consideratio j

p Tatus privilegiatorū ad p̄dicandū/⁊ cōfessiones audiendum/statutus est post primariam ecclesie institutionē/rōnabiliter ordinatus ad sublevamē eorū qui hierarchicos in ecclesia status habēt. presertim post talē ⁊ tantā in tpalibus ditationem/q̄ secū attulit multā occupationē.

Consideratio ij

Tatus privilegiatorū dz cū bona charitate licentia sua vti. Non ad questū/nō ad emulationem/nō ad ambitionem. non deniq3 in preiudicium tpale vel sp̄uale curatorū/sed in stando clā et palam apud pochianos/quatenus honorē debitū/ac sustentationē suis reddant curatis. Alioquin faciunt qđ sibi fieri nollent. Meritoq3 repellunt hi de quibus aliter cōstiterit ⁊ excōicationē a canone nonnunq̄ incurrunt.

Consideratio iij

Tatus privilegiatorū ⁊ oīm generaliter religiosorū. ꝓhibet sub p[illegible]na excōicatiōis late siie/ne sacr'm eucharistie ministrent ⁊ matrimonium solennizent.

Consideratio iiij

Tatus privilegiatorū habet q̄ in suis locis et publicis p̄dicare pn̄t/dum p̄latus nec p̄dicat/nec p̄dicationē instituit. Silr' hoc pn̄t in ecclesijs parochialibus de licētia curatorū.

Consideratio v

Tatus p̄vilegiatoꝝ hoc h3/vtido nei pn̄tati sufficienē ꝑ supiores suos ad p̄latū dyocesanū/valeāt i locis suis/ꝯfessiones audire dyocesanoꝝ. et

eos absoluere cū tali ptāte. ꝛ in casibus talibus queādmodū curati prochiales ordinarie funguntꝰ ꝛ nō ampliori, nisi de spāli grā plati. maior eis fuerit elargita ptās.

Consideratio vi

Status priuilegiatoꝝ hꝫ hꝰ vt quis sacrm̄ pnīe possit pluries sup eadē pctā suū effectū sortiri. saltem q̄ ad augmētū grē/ cū sit sacrm̄ iterabile/ ꝛ lꝫ meritorie eadē pctā plꝰibus ꝯfiteri nec sit repugnātia qn adhuc possit tps obligari. nihil ominꝰ cōfessi priuilegiatis nō tenentꝰ inuiti eadē pctā ampliꝰ ꝯfiteri/ plusq̄ si suis curatis eadē ꝯfessi fuissent quantū est ex pte efficatie sacri. Hoc eī p Ioh. xxij. fuit declaratum. ꝛ vsus cōis hoc obtinuit.

Consideratio vij

Status priuilegiatoꝝ hoc hꝫ vt a cōfessis sibi nō debeāt curati nouā extorqre ꝯfessionē de eisdē pctis. presertī si secreta sint/ nec debēt phibē prochianos cū talia voluerit eis ꝯfiteri. Fas sit curatꝰ/ imo tutū inqrē a prochianis suis/ qn et qliter a qbus ꝯfessionē recepint. Quibꝰ veritatē rn̄dere si qs prochianꝰ negauerit/ vix i statu salutis eē credi posset. Ipsiqꝫ i hꝰ casu/ petēti eucharistie sacrm̄/ rōnabilr denegaretꝰ/ dicēdo. nescio si ꝯfessus sis ab hn̄te ptātem/ ꝛ an in hꝰ te decipias. vel alē te.

Consideratio viij

Status priuilegiatoꝝ hoc hꝫ. vt q̄ de pctis publicis absoluūt prochianos/ vt ipsi debeant facere fidē de absolutōne/ ꝛ absoluēdi ptāte. si sup hoc a curatis parochialibus fuerint reqsiti. sub pena denegādi rōnabiliter talibus cū se dicunt absolutos eucharistie sacrm̄.

Consideratio ix

Status priuilegiatoꝝ hoc hꝫ vt non debeāt inducere voto vel pmisso/ alios ad eligendū sepulturā i ecclesijs ꝛ locis suis. Uel ad ꝑsistendū in iā electa ibidē. Et hoc sub pena excōicatōis late snīe. Debēt pterea reddere quartā ptē legatorū/ seu funeraliū/ curato parochiali ipsiꝰ defuncti/ q̄ ps canonica noiatur.

Consideratio x

Status priuilegiatorū ad pdicādū debet fm qualitatē auditorum formare sermonē/ ne corā laicis ꝛ subditis detegantꝰ vicia clericorū atqꝫ dn̄orū. Hoc eīn esset extirpare vicia. sed nutrire rebellionē/ scꝫ murmuratōnis ꝛ cōtemptus apud audiētes. Fiat insup pdicatio principaliter de pūctis nr̄e religionis in fide spe et charitate cū ceteris virtutibus. Sed ꝛ presertim cōfessiones mulierū ꝛ iuuenū/ non nisi locis patētibus ꝛ publicis audire/ nec cōuenticula in cameris ꝛ angulis agere psumāt. ab omni specie mala abstinētes se.

De vtroqꝫ statu simul.

Consideratio i

Status vterqꝫ curatorū. s. ꝛ priuilegiatorū/ inuigilet cognoscere casus reseruatos platis ne se ducantꝰ seducant/ si transgrediantur limites sue potestatis q̄uis expediret pauciores casus psertim occultos reseruari vt sunt peccata illa carnis que frequētissime cōmissa vix confitentꝰ. psertim per mulieres ꝛ adolescentulos.

Consideratio ij

Status vterqꝫ studeat alter alteriꝰ onera portare sine cōtentōe ꝛ emulatiōe de rebus pdicatis/ vel alijs/ ne si inuicem more comicū se mordeāt/ cōsumantꝰ. Ne pterea surgat seda opinio ecclesiasticorū apud laicos ꝛ vituperetꝰ ministeriū verbi dei. Nonne deus queso abundе diues est p omnibus. Nonne pacis ēstꝰ deus nō diuisionis. Deniqꝫ quid prodest pharisaica cōtentio de status pemimentia quin sanctius est dare operā. vt quis perfectus inueniatꝰ q̄ si iaceno in imis/ de perfectiōe status gloriet. Attento psertim q꞉ cōciliorū ecclesiasticorū obseruatio/ nō pt ita ꝯcludi sub regulis quibuscūqꝫ. quin necesse sit recurrere sepissime ad glosam sapiētissimi Augu. tractā ex opibus xp̄i vicꝫ/ q꞉ talia dantꝰ in obseruātia animi pparatione. et nō semp opis exhibitōe. Que animi pparatio pōt apud oēm statum ꝛ psonā xp̄iane religionis si vtile inueniri.

Finit.

Incipit tractatꝰ eiusdem cancellarij Parisieñ. de modo viuendi oīm fideliuꝫ.

Ad nobiles Consideratio prima.

R Egl'a pma q̄ spectat ad nobi
les potentes ⁊ scabinos. ne pau
peres vicȝ p potentiā suā oppri-
mant ⁊ subditis suis opprimi p
mittant. Malos vsus in villis suis destru
ant. Causas pauperū viduarum ⁊ orpha-
norū/libēter audiant. ⁊ cito iuste iudicent.
Munera p iudicio faciendo vel festinan-
do. aut retardādo nō accipiant. Nil a sub
ditis suis extorqueant.

Ad milites Consideratio ij

R Egula ad milites tangit̄ Luce. iij.
Neminem cōcutiatis scȝ in psona
p potentiam indebite. Nemini ca-
lumniā faciatis in rebus quā p miliciā fa-
cere possetis. Et cōtenti estote stipēdijs ve
stris. i. de redditibus vestris mītis tpibus
accipiendo vo ad defendendā patriam. ij.
Mach. xv. Accipe gladium sanctum mu
nus ⁊c. Rom. xiij. Non sine causa gladiū
portat.

Ad simplices Consideratio iij

R Egula simpliciū quo ad ecclesiaȝ
vt ieiuni ad missaȝ veniāt. In mis
sa nō loquant̄ nec circūspiciāt. An
te missam orare debent/vt gratiā dei reci-
piāt. In missa memoriā passionis xpi ha-
beant. Ante euangeliū sancti Johānis nō
exeant. Sermones libēter ⁊ diligēter audi
ant. ⁊ referre post missam grās deo satagāt

Ad epōs ⁊ platos Consideratio iiij

R Egula epōrum ⁊ platorū satis pa
tet ad Titum. j. Oportet epm̄ sine
crimine eē sicut dei dispensatorem
Et Math. xx. Qui maior est vestrū sit ve-
ster minister. j. Cor. vj. Hortamur vos
⁊c. Est aūt officium epi malos corrigere ⁊
arguere bonos ⁊ pusillanimes pacificare.
Quia sicut dn̄s Petro in psona cuiuslibet
plati ait. Pasce oues meas ⁊c. j. Tessal. v.
Fratres corripite inquietos/consolamini
pusillanimes. De istis. ij. ad Thimo. iiij.
Predica verbū insta opportune. importu-
ne. obsecra. argue. increpa. in omni patien
tia ⁊ doctrina. Et ad Gal. vj. Si preoccu
patus fuerit hō in aliquo delicto ⁊c.

Ad clericos Consideratio v

R Egula clericorū est hr̄e doctrinam
sanā vitā sanctā. famā odoriferam

Heb. v. Sacerdotes habēt hostias p de
lictis suis offerre. et Augu. in regula sua.
Sit vobis cor vnū ⁊ aīa vna in dn̄o. Ps.
Sacerdotes tui induant̄ iusticia Col. iij.
Induite vos sicut electi dei. viscera miseri
cordie ⁊ pietatis habentes.

Ad religiosos Consideratio vj

R Egula religiosorū ē viuere in obe
dientia. castitate ⁊ paupertate. Et de-
bent deuote orare ⁊ cōtemplari. et
carnē mortificare cōtra vicia ⁊ cōcupiscēti
as. Vn̄ Augu. in regula monachorū. In
oībus ⁊ sup oīa amet̄ ⁊ honorificet̄ deus.
Et Hugo de sctō vic. de claustro aīe. Sū
ma religionis regula in hoc depēdet vt pla
ti custodiāt subditos suos/subditi platis
benigne obediant. deuoti sint senes. iuue-
nes vo laboriosi. Sit honestas in habitu.
mediocritas in victu. Sint in claustro assi
dui/⁊ ad iniuriā rari. Non sint ciuiles sed
claustrales. Sint intenti psalmis non cau-
sis. Non sit rumor in claustro sed dilectio
In caplō nō lites/sed confessio. In choro
sit sacra simplicitas/⁊ circa altare reuerētie
honestas.

Ad diuites Consideratio vij

S Egula diuitū ne aliqd iniustū
acquirant. Ne ppter diuitias suas
paupes vicinos suos despiciant.
Paupes sustineāt. Operarijs suis bn̄ ⁊ cito
psoluant. Adulatores neqȝ adulatrices in
mēsa recipiāt. Diligēter ⁊ libēter ad cōcor-
diam vicinorum suorū laborent.

Ad paupes Consideratio viij

R Egula pauperū/vt diuitibus libē
ter ⁊ fideliter seruiāt. nec diuitibus
ppter diuitias suas inuideant nec
ppter paupertatē adulatōe vel detractōe pec
cent. Nec impatiēter sed gratāter paupta-
tem sustineāt/nec iniuste ditari cupiāt/nec
ecclesias ppter diuites vitent. Nihil furti
a familia suorum vicinorū/nec ab alijs re-
tineant.

Ad virgines Consideratio ix

R Egula virginū. Nō sint loquaces
sed simplices corde ⁊ habitu. Ad
virginitatem matris xpi cogitent
et eā diligāt. Choreas vitent. Inter iuue-
nes nō sedeant. nec se ab eis palpari pmit-
tāt. nō amēt aliquē illicito amore. Adule

tores neq̧ adulatrices recipiāt nec audiāt. Orationes libenter dicāt. Sordida verba et inhonesta fugiant.

Ad viduas Consideratio x

Egula viduarū est vt cōtinentiā diligāt ⁊ in vestibus hūiliter se habeāt et orōnibus libenter insistāt. Hoīes suspectos in hospitio suo nō recipiāt. De ꝯsilio ꝓborū se gubernēt ⁊ viuāt. Sanctā Annā ⁊ Elizabet viduas cogitēt Familiā castā habeāt. Parū ꝑuicos currāt

Ad nuptas Consideratio xi

Egula nuptarū est thimo. honorare supiores. diligere maritū. regere familiā. diligēter gubernare domū. ⁊ seipsam honestā ⁊ irrepꝛhensibilē ōnidere sine exhibere.

Ad mulieres Consideratio xij

Egula mulierū est ꝙ nō se incidēter ornatas ondant. Aures collū guttur ⁊ caput tegant. Humiliter in ecclesia ⁊ vbiq̧ se habeāt. nec alias mulieres ꝑ supbiam suā inuent.

Ad maritos ⁊ vxores Consi. xiij

Egula virorū ad vxores ⁊ ecōuerso ponit Eph. vj. Uiri diligite vxores vr̄as. sicut ⁊ xp̄s dilexit ecc̄liā suā. vxor aūt timeat virū suū. j. Petri. iij. Uiri cohabitātes ſm cōsciam/ q̄si infirmiori vasculo muliebri impartiētes honorē.

Parentū ad filios Cōsideratio xiiij

Egula parentū ad filios Eph. vj. Et vos p̄res nolite ꝓuocare ad iracundiā filios vr̄os. ſ; educate eos ī disciplīa. ⁊ correptiōe. iij. Cor. xij. Nō debent filij thesaurisare parentibus. sed parētes filijs. Filiorū ad parentes. xv

Egula filiorū ad parētes est ꝙ parentes honorēt/ ⁊ eis in bonis obediāt/ nec eis sua furent. Ante eos nō rīdeant. A maledictōnibus oīno se caueant. Cum pentibus aliq̄n ad ecclesiā vadant libēter/ in negocijs parentū suorū fideliter laborent. Dn̄orū ad seruos xvj

Egula dn̄orū ad seruos. Eph. vj. Uos dn̄i eadē facite illis remittentes minas. ⁊ soluite dn̄o qđ iustū est ⁊ equū seruis p̄stare. sciētes ꝙ vos dn̄m in celis habetis. Eccľ. vij. Ne ledas seruū tuū in veritate opantē. Seruus sensatus sit tibi dilectus q̄i aīa tua. nō defraudes illū libertate. neq̧ inopē derelinq̄s illū

Seruorū ad dn̄os Consideratio xvij

Egula seruorū ad dn̄os Coll. iij. Serui obedite dn̄is carnalib⁹ non ad oculū seruiētes q̄si hoībus placentes. sed in simplicitate cordis/ timentes deū. sciētes. ꝙ a dn̄o accipietis retributō; hereditatis. j. Pet. ij. Serui subditi estote in omni timore dn̄is vr̄is nō tm̄ bonis ⁊c.

Ad familiam xviij

Egľa ad familiā. Ne fraudē dn̄is suis in seruiēdo. negligēdo. faciant Fideles sint in rebus suis custodiendis. Nihil ab eis auferāt occulte/ nec alios facere ꝑmittāt. Nunciū malū nō faciant. vxori vel filijs dn̄i sui. De maleridēdo caueāt. Malos rumores fugiāt: vn̄ i domo malū oriri possit/ sed discordias etiā reportare vitent. Missi cito reuertant. Mercedem suā in supbia vestiū nō expendāt. Ita viuant in humilitate. vt labor eorū sit eis in remissionē peccatorū suorū.

Ad mercatores xix

Egula mercatorū est vt non in die dn̄ica mercent. Nec ꝑiurāt. Ab illicito sibi caueant lucro. nec ad diē vendāt vel carius ꝓpter dilationē. Ut debitū suū tp̄e ꝓmisso soluāt. Nec sciētes mētiāt. Equā staterā habeāt / equa pōdera/ ⁊ equā mensurā. Ad tabernatores xx

Egula tabernatorū est/ ne ꝑmittāt ludere ad taxillos in tabula sua. neq̧ in taberna sua. Deū blasphemare nō ꝑmittant. nec meretrices recipiant de nocte. Plenā mensurā dent oībus. Uinū cū aqua ad vendendū nō misceāt. nec aliq̄ pocula vel fercula aliq̄ mō ad vendendū defraudent. Ad hospites xxi

Egula ad hospites est ꝙ malos in hospicio suo nō ꝑmittant/ vel sciēter recipiāt. nec hospitibus suis furent auenā vel fenū. Nec sustineāt ꝙ hospites sciēter fornicent in hospitio suo. Iustam bonā rōnabilē cōputationē cū hospitibus suis faciant.

Ad senes xxij

Egula ad senes est. In ecclesia libenter iaceant. Iuuenibus bonū exemplū p̄beant. De maledicēdo

siue malefaciendo ipsos rephendãt. Turpia verba nõ habeãt/nec laudãt malicias corã iuuenibus. Mulierculas a bono nõ retrahant, nec iuuenes laudent in supbijs suis. Ad omnes xxiij

Regula ad oẽs est. vt excõicatos vitent. Non se inebriẽt. Pauper pro posse suo sustineãt. Sacerdotes et religiosos/ꝛ ecclesiã vbiqꝫ honorẽt. Et deuote ab eis doctrinã audiant. Festa bñ custodiant. Decimas rite soluãt. Detractiõez caueãt. Ab adulatõe/a blasphemia/a mẽdacio/a piurio/ab assiduo iuramẽto/a turpibus verbis/ꝛ maxie a luxuriosis verbis se abstineãt/qꝛ circũstantes et audiẽtes ab eis inflãmant. Precepta ecclesie teneant/ pñias sibi iniũctas diligẽter impleãt. Alter alterũ ad bonũ opus inuitet ꝛ de malo rephendat. Dent libẽter elemosynas, qꝛ sicut aqua extinguit ignẽ ita elemosyna extinguit pctm̃. Missas sermones ꝛ cõfessiões libẽter colãt ꝛ frequẽtent. Ablata restituãt qꝛ non dimittit pctm̃, nisi restituat ablatũ vt dicit Augu. In vespe. i. in fine vite tormenta inferni. ꝛ gaudia padisi cogitent.

Regula oim ponit Math. xxviij. Baptisantes oẽs gẽtes/in noĩe patris ꝛ filij ꝛ spũssancti/vt sm illud Joh. j. oẽs crederẽt p illũ. j. Pet. iij. In fine aũt oẽs vnanimes. In oꝛone estote cõpatiẽtes. fraternitatis. amatores. misericordes. modesti. humiles. nõ reddẽtes malũ p malo. neqꝫ maledictuz p maledicto sed ecõtrario bñdicẽtes ꝛc̃. Eccli. vlti. Deũ time ꝛ mãdata eius obserua. hoc est ois hõ ꝛc̃. Vñ ad Gal. vj. Qui hãc regulã secuti fuerint. pax sup illos ꝛ miscdia. Finit.

Sermo eiusdem doctoris de tribulatõnibus ex defectuoso ecclesiasticorum regimine/adhuc ecclesie puenturis/ꝛ de signis earundẽ/ex sua pnũciatus de cõceptõe gloriose virginis Marie in concilio Constantieñ.

Dominus dabit vobis signũ. Ecce virgo cõcipiet ꝛ pariet filiũ. Esa. vij. recitatũ ꝛc̃. ¶ Nunc q̃ ad scdm̃. Reuerẽ. pr̃es ꝛ dñi restat osñdere quõ signũ oipotẽtie/ꝛ sũme clemẽtie factũ sit signũ cõtradictõis ꝛ ruine. Contradixit em̃ achaz petere signũ qd p pphetã. s. Esaiã a dño sibi erat pceptum. Nõ petã inquit/ꝛ nõ tẽptabo dñm. Hoc quidẽ addidit/ꝛ non temptabo dñm/ forma quidẽ pietatis sed non virtutis. Colebat achaz idolũ qd deserere noluit/ꝛ iõ ne dño exaltaret/ꝛ idolũ vilipẽderet: signum petere recusauit. Et ppter hoc teste b. Hiero. in glo. in grauẽ ruinã incidit. qꝛ totalr̃ a dño derelictus fuit. ¶ Verũ quia ipsius achaz cõtradictio signi aduentũ longe precessit. Consideremus illud qd iustus Symeon ꝛ timoratus/post signi ortũ pphetauerit. Ecce inquit positus est hic in ruinã multorũ in isrl/ꝛ in signũ cui contradicet. Ad virginẽ vo/tuã inquit ipsius aiam ptransibit gladius Luce. ij. Qd vtiqꝫ orto signo herodes impleuit/qꝛ mox pueri aiam qsiuit. Postmodũ ꝯdixerũt iudei/ ꝯdixerũt psecutores. ꝯdixerũt heretici/qꝛ aliq vginẽ non de substãtia carnis xpm edidisse dogmatizabant. Alij filiũ nõ pepisse sed sibilabant. Alij vo cognitã blasphemabãt. Alij dei matrẽ audire nõ sustinẽtes /magnum illud nomen theotocon impijssime suggillabant. ¶ Sed cunctas hereses in suis autoritatibus sola virgo in ruinã detrusit/qm̃ archangeli signũ nũciãtis credidit. ¶ Sed pter hos magis cõtradicũt alij scz moderni ecclesiastici qui nedũ signo cõtradicunt. sed gladio virginis aiam crudeliter transfigunt. Per virginẽ noto ecclesiã cuius typum gerit virgo Maria/quã trahũt in ruinam p mala exempla. Neqꝫ em̃ hereticorum atqꝫ psecutorũ contradictio, tantã ecclesie intulit ruinam/quin ipsa semp in sobolem cresceret nimiã/immo quãto maiorem cõtradictionẽ sustinuit/tanto plures sue virginitatis defensores pepit. Tales pgebãt intrepidi in eius adiutoriũ. galeam bonorũ exemplorũ imponebãt capiti. ꝛ accingebant gladiũ spũs; qd est verbum dei. Porro si qñqꝫ hic videbatur calcari in sanguine tñ viuebat/ꝛ amplius crescebat ex dei virtute/dño de ea loquẽte sub noĩe hirlm. Ezech. xvj. In die qua nata es inquit/vidi te cõculcari in sanguine tuo/et dixi tibi. In sanguine tuo viue/ꝛ loquit de tempe martyrũ. Sequit ꝛ multiplicata es qsi germen agri et grandis effecta es/emundaui.

sanguinem tuū ex te scʒ cessante psecutōne. Grandis quidē effecta erat multitudine credentiū. grandis speciositate virtutum. grandis copiositate tpaliū. eodem ppheta subsequēter dicēte. Dedi inquit coronā decoris in capite tuo/ ꝛ ornata es auro ꝛ argēto. Decora facta es nimis vehemēter ꝛ pfecisti in regnū ꝛ egressum est nomen tuū in gētes ppter speciē tuā. q2 pfecta eras in decore meo/ quē posueraʒ sup te. Magis videt hystoria hec ꝙ ppheta. de psperitate ecclesie. ¶ Sed qd Reue. pa. ꝛ dn̄i de moderno tpe idē ppheta subiungit audiamus. X Et hn̄s inquit fiduciā in pulcritudine tua. s. in tpaliū abūdantia/ ꝛ seculari potētia/ fornicata es in noīe meo/ loqt silitudinarie d fornicatōe/ sic mulier pbes venale qd nā fec n̄ venale dr fornicari. Sic et dr fornicari ħm doctores pbēs venale p ce. pcio vl' inordīato fauore qd gratis erat dādū p ṽtute. ¶ Sequit. Et post oēs abominatiōes tuas nō es recordata dierum adolescētie tue. s. de tpe martyrū ꝛ sanctorū patrū. sed in cūctis plateis. ad omne caput vie edificasti signa pstitutionis tue. ꝛ abominabilē fecisti decorē tuum. Tūc sequt punitio ꝛ grauis ruina. Ecce ego inqt dabo te in manus odientiū te/ ꝛ destruent lupanar tuū. ꝛ demolient pstibulū tuum .i. locū in q exercebat iniusticia ꝛ symonia et denudabūt te vestimētis tuis/ et auferēt vasa glorie tue/ ꝛ relinquent te plenā ignominia. Hec dicit dn̄s oīpotēs Ezech. xvj. ¶ Sed forsan aliqui blandientes sibi putant hec sic dicta de futuro/ ꝙ nō sint tūc da/ aut ꝙ venire debeant de ppinquo. Et ideo ꝙuis nō sit nostrū nosse tpa vel momenta q pr posuit in sua ptāte/ tn̄ ppono ex dictis doctorū/ et sacra scriptura aliqua cōtradictiōis ꝛ ruine signa adducere/ ex qbus possumus ppinquitateʒ suspicari vel conijcere. ¶ Primū signū est rebellionis ꝛ inobediētie. Et hᵒ sumit ex verbis aptl'i. ij. ad Thessal. ij. Et nisi venerit discessio primū ꝛc. Qd be. Hieronymus. xj. q. ad inqsitioneʒ algasie exponit de romani imperij desolatōe/ inter quā ꝛ ecclesie psecutōes ꝑmias antixpo quarū vna forsitan erit pma tpaliū ablatio/ nullū ponit mediū. Quedā glosa dicit ꝙ erit discessio aliarū ecclesiarū ab ipsa romana ecclesia. Magister sup verbo premisso has simul cōiungit. Completa inquit hac accessione ad romanum imperium ꝛ ecclesie obediētiam aderit discessio ab vtroqʒ imperio. Accessionem nouimus fuisse ante huius scismatis ortū post modum completa videtur fuisse discessio. ¶ Et primo ab imperio tempali. Hoc satis euidenter apparuit. quia vix ciuitas baro aut miles/ ante huius gloriose virginis assumptionem romano imperio obedire curauit. Et si aliqui videbantur obedire. hoc erat vel in sanguinis ppinquitate. vel presidentis ppria dominij potestate. ¶ Decessio a romana ecclesia/ videtur in ecclesia completa. Nam si primo vel secundo electus in exordio scismatis fuerit pōtifex vere/ tunc ab vtroqʒ/ vel successoribus recessus videtur completus. Nam ad tantam ambiguitatē vniuersalis ecclesia deuenit. quod ignorat apud quam partem vera sedes romana erat nisi forsan deus alicui reuelasse. aut Salomonis iudicium de puero diuidendo. ꝛ vera ꝛ falsa matre hoc persuaderet.

Secundum signum

desolationis est inuerecūdia. Et hoc sumitur ex illo/ quia efficitur moribus peior ꝙ fuit synagoga cum imminebat eius ruina. Y Unde ħm beatum Hieronymum triplex erat peccatum phariseorum qui et dicebantur clerici iudeorum. scʒ auaricia. quia columbas in templo vendi permittebant. Solum labijs deum honorabant. Et tanꝙ hypocrite docebant que non faciebant. Sed nunquid peius est sacrilegium ecclesiastica beneficia ꝛ spirituales potestates prece. precio aut inordinato fauore distribuere/ ꝙ columbas in templo vendi permittere. An ne minus malum sit solum labijs deuʒ honorare/ aliosqʒ per hoc ad deuotionem inducere ꝙ locum ministerij/ solum spe questus suscipere/ et cessare ob superbiam a laude dei/ et silere. De illibus Esaie. lvj. Canes muti non valentes latrare. Canes impudentissimi nescientes saturitatem. Veniēt dies super vos et cetera. Demum nunquid minus nocinum videtur ecclesie propriam maliciā hy

pocrisis pallio coopire/ et velut es sonans et cymbalū tinniēs: alios p pdicatōis officium docere/ q̄ inuerecunde prauis moribus ⁊ exēplis subditos secū in ruinā trahere. Estimo enī q̄ nemo boni iudicij cōtrariū diceret/ sed illud Hiere. iij. potius completum cōcederet. Iustificauit aīam suam auersatrix isrl'. id est synagoga cōpatione puaricatōis iude. Ibi Origenes/ de nobis inquit hec intelligit Ezech. xvj. dn̄s loq̄ns ecclesie. Soror tua samaria. i. synagoga/ dimidiū peccatorū tuorū nō peccauit/ sed vicisti eam sceleribus tuis. Sequitur ruina. Ergo ⁊ tu porta cōfusionē tuā. Et infra. xxiij. postq̄ diffuse descripsit maliciā ⁊ destructionē synagoge. adiecit dicēs de ecclesia. Plus insaniuit libidine ⁊ fornicationē suā pbuit impudenter diuitibus/ ⁊ magistratibus ad se venientib' indute veste varia Et bn̄ inq̄t idute veste varia. insaniuit libidie. i. cupiditate diuitiaꝝ ⁊ ɔcupiā deliciaꝝ Erat nāq3 futuꝝ vt plati eccl'iaꝝ n̄ vererēt ecclesie pmitiue venerandā pudiciciam/ pcio ac pcibus/ ⁊ impijs actibus infamare. Ita vt impletū sit qđ sequit. Confracte sunt mām̄e pubertatis tue. ¶ Subiungit tunc ruinā repetendo cām eius. Recessit aīa mea ab ea sicut recesserat a sorore eius. i. synagoga. q2 scelus tuū ⁊ fornicationes tue fecerūt hec tibi. loquit de fornicatōne supius expssa. i. symonia.

Tercium signum sumit

3 ex psonarū dispositōe. ⁊ est immoderata inequalitas/ qua alius/ ⁊ sepe dignior esurit. Alius et freq̄nter indignior pre multitudine ⁊ magnitudine bn̄ficiorum/ ebrius est. Nam sicut in bona armonia requirit vocū inequalitas ꝓportionabilis tn̄ et moderata. q̄ si nimia fuerit tollit melodia. Ita fm pħm ꝓpter ciuium disparitatem/ ⁊ psertim indignorū exaltationem/ dignorūq3 depssionē/ obruit policia. Et ideo dicit q̄ politia in qua sunt plures mediocres. est diuturnior. Sed nō puto q̄ vnq̄ fuerit aliquarū gentiū policia/ in qua esset tanta sacerdotū dīa vt hi quidē essent maiores principibus huius seculi licet indoctiores. Alij eiusdē gradus ⁊ ordinis/ licet doctiores ⁊ sapiētiores deiectiores vulgo. Communitas enī talis aptid eundē pħm vocat oligarcia. pterea videmus in corpe humano. cui apl's in pluribus suarū epłarum passibus ecclesiā cōparat. q̄ si nutrimentū fluit ad vnū membrum. ita vt enormiter ingrosset. ⁊ alia nimia attenuatōne demacerent/ nō pōt diu viuere. Sic in corpore ecclesie si supiores fiant ita graues attractione substātie. q̄ inferiores vix pn̄t p inopia se sustinere/ hoc est signū iam ꝓpinque ruine. De talibus enī ait dn̄s Amos iiij. Vacce pingues in mōte samarie qui calumniam facitis egenis. ⁊ cōfringitis pauperes. Ecce dies venient sup vos. Et infra sexto Ve qui opulēti estis in syon. i. in ecclesia.

Quartū signum est fa

stus ⁊ supbia platorū/ et aliorū ecclesiasticorum. Quāuis enī ex naturali prudētia et morali pħia. sitr ⁊ theologia cōcedit/ q̄ ecclesiastici debent habere vnde possint honestius viuere/ q̄ populares. ⁊ plati q̄ subditi. Ex hoc tn̄ non admittit familie ⁊ eq̄rum ⁊ vestium supflua pōpa q̄ raro absq3 supbia pōt duci ⁊ salua iusticia sustineri. ⁊ plerūq3 nō sine iniurijs ⁊ delictis guberna ri. Nam tantus fastus in dei ecclesia potissime tpibus istis non tam paucos mouet ad reuerentiā q̄ multos ad indignationē. et plures inuitat ad pdam qui se reputarēt forsan deo sacrificiū offerre. si possent quosdam diuites ecclesiasticos spoliare. Tales fastuosos notat dn̄s Amos. vj. Optimates capita pplorum. ingrediētes pompatice domū isrl'. Quibus insignū ruine in eodem caplo ve dicit Esa. xxviij. Ve corone supbie pedibus conculcabit. Qđ abbas Ioachim exponit de magnis platis/ qui ꝓpter eorū supbiam ꝓcurāt vt fiant in ecclesia dei scismata. ¶ Quintū signū sumit ex tyrannide psidentiū q̄ cum sit violenta durare ineternū nō pōt. Unde ꝓprietas tyranni est querere nō bonū publicū subditorum. sed vtile ꝓpriū. Tales sūt pastores qui nō pascunt gregē dn̄i/ sed semetipsos. Quibus dicit ve Ezech. xxxiiij. Gaudent de malefactis eorū q̄ nos pecunialiter pn̄e cōdemnare. Nec querit quis quantū deliquerit/ sed quātū quis soluere possit. Quibus dn̄s dicit Michee. iij. Audite duces

domus isr̃. Uos odio habetis bonũ/ ⁊ dili gitis malũ/ qui violenter tollitis pelles eo rũ desup eis. Qui comederũt carnes ppl'i mei. ⁊ pellẽ eorũ desup excoriauerũt. Ideo dicit dñs Ezech. xxxiiij. Cessare eos faciã vt nõ vltra pascant gregem meũ liberãdo eum de ore eorũ ⁊ nõ erit eis vltra in escã.

¶ Sextum signũ est ↄturbatio principũ et cõmotio ppl'orum quã in multis parti bus experimur irrecupabiliter destruere ecclesiam ⁊ destruxisse. ita vt impleatur illud Hiere. iiij. Contritio sup cõtritionẽ voca ta est repente vastata sũt tabernacula mea. Ezech. vij. Adducã pessimos de gẽtibus et possidebunt domos eorũ. ⁊ quiescere faciam supbiam potentũ. ⁊ possidebunt san ctuariũ eorũ. Conturbatio sup cõturbationem veniet. ⁊ auditus sup auditum. Et ista videmus impleta in grecia. in hungaria. in inclito olim Bohemie regno. ⁊ pluribus vicinis regionibus.

¶ Septimum signũ est recusatio correctionis si forte de principibus ecclesie intelligatur. qđ scriptum est Zach. vij. Noluerũt attendere ⁊ cor suum posuerunt vt adamãtem ne audirent verba q̃ misit dñs in spiritu suo p manus ꝓphetarũ suorũ. Et Esaie. xxx. Filii mendaces noluerũt audire verbum dei. qui dicunt. Nolite inspicere nobis que recta sunt. Loquimini nobis placentia. q͛ nolunt intelligere vt bene agant De quibus Amos. vij. Odio habuerunt in porta corripientẽ. ⁊ loquentẽ pfecte abominati sunt. Tales salutaria monita ⁊ sacram scripturã reputãt fabulas. ⁊ in [illegible] me ditantes iudicãt fantasticos. Contra quorum ecclesiam dñs Osee. iiij. Quia tu sciẽtiã repulisti. repellã te ne sacerdotio fungaris mihi. Et oblita es legis dei tui. obliuiscar ⁊ ego filiorũ tuorũ ⁊ ꝯm multitudinem eorũ sic peccauerunt mihi gloriã eorũ in ignominiã cõmutabo. Et erit sicut ppl's sic sacerdos. Et Ezech. vij. Lex pibit a sacerdote. ⁊ consiliũ a senioribus.

Octauũ signũ est nouitas opinionũ. Ex hoc enĩ surgunt hereses scismata orta defendunt ⁊ defensa radicant. radicata vt experimur fidem ⁊ ecclesiã destruũt. Moderno enĩ tpe vnusquisq3 interpretari ⁊ trahere nõ veret̃ sacrã scripturam/ iura sanctorũq3 patrũ instituta ad libitum sue voluntatis/ ꝓut amor odiũ. inuidia. spes ꝓmotõnis/ aut vindicta/ eũ inclinat. Aliqui eorũ leuiter nimis alios hereticos dicunt. quos tñ nondũ hereticare nouerũt. Alij verecũdia ducti qñq3 forsan errores defendunt. ne leui opinione vulgi videant̃ inquinari. Hi inuicẽ vt ait ap'ls languẽt circa questiones ⁊ pugnas verborum. ex quibus oriunt̃ inuidie cõtentiões blasphemie. suspitões male. j. Thim̃. vj. Et. ij. Thimo. iiij. Erit inquit tp̃us cũ sanam doctrinã nõ suscipient. sed ad sua desideria coaceruabunt sibi mg̃ros prurientes auribus. Et a veritate quidẽ auditum auertent. ⁊ ad fabulas cõuertent̃. Fabule et nõ sane doctrine quidẽ sunt/ q̃ in ꝑsuasibilibus humane sapiẽ verbis/ vel in sublimitate sermonũ/ aut ꝯm zelum/ ⁊ cõtentionem aut inanem gloriã. nõ in reuelatione sp̃ũs sancti/ sed ꝯm traditionẽ hoĩm consistunt. A quibus quatuor nos cautos reddit. vt nõ circũferamini inquit omni vẽto doctrine/ ⁊ nequicia hoĩm/ in astutia. ⁊ circũuentõe errorũ. ¶ Preter hec sũt alia signa. vic3 recessus iusticie. Hec fuit cã destructõis romanorũ ꝓut deducit Aug. libro de ciuitate dei. Destructio studiorum quã comitat̃ penuria sapientũ. ⁊ hanc seq̃bat̃ destructio grecorũ. Prelatio puerorum3 ac ignorantiũ ac prauorum. Et hec erit destructio latinorũ. ¶ Plura alia sũt scripta in ꝓphetis de deiectõe sacerdotalis honoris. Ex quibus ⁊ p̃dictis sapiens põt concludere ruinã tp̃alium ecclesie de ꝓpinquo imminere. Et forsan iuxta illud Esa. xxx. Subito dum nõ sperat̃ veniet contritio. Quia Prouerb. j. scribit̃. Despexistis omne consiliũ meũ ⁊ oẽs increpatões meas neglexistis. Ego autẽ in interitu vr̃o ridebo/ cum irruerit sup vos repentina calamitas qñ veniet super vos tribulatio ⁊ angustia. Nec debemus reputare hoc impossibile. q͛ nostris tẽpibus vidimus aliqua/ q̃ nup erant incredibilia. Et timendũ est maiora esse in posterioribus. Imo verisĩle puto q̃ a multis annis nõ fuerunt tot maliuoli/ tanti corde rebelles et animo accensi cõtra ecclesiã sicut his diebus. Videt̃ enĩ q̃

dñs conuertit cor eorum vt odirent populum eius, et dolos facerent in seruos eius, scz in sacerdotes. ps. ciiij. Quos in longũ cõpescere nequaq̃ valebimus, nisi signis virtutũ manifestis ad beniuolentiam eos inclinauerimus. Nec multum pderit/ vel forsan ad modicũ durabit vnio/ nisi cessent pmissa signa. q̃ etiã fuerunt cã scismatis, et sequat notabilis et magna morũ reformatio. ¶ Ad hoc enĩ Re. pa. et dñi deus omnipotens/ miro quodã mõ cunctis prius inestimabili/ vos diuersos quin et aduersos/ tanta multitudine in vnum cõgregauit. Ad vos totus mũdus tanq̃ ad signũ ducens naufragantes ad portum/ respiat hoc ipsa ecclesia inenarrabilib⁹ lachrymis et gemitibus a quolibet vestrũ querendo requirit Job. xxix. Quis mihi tribuat vt sim sicut fui in diebus adolescẽtie mee. qñ omnipotẽs erat mecũ. Tunc enĩ omĩpotẽs erat secum. q2 in priscis patribus nullũ apparuit cõtradictõis signũ. Prestolat etiaz dies adolescentie sue. vt moribus et doctrinis sanctorũ patrum decorata possit/ vt ait be. Aug. in sermone sup cantica/ exemplo virginis credẽdo verbũ diuinũ concipe/ et pdicando parere. rebelles q3 et cõtradicentes vigore sue adolescẽtie in ruinã detrudere. Hoc significauit virga aaron. qñ dñs precepit Moysi Num. xvij. Refer inquit virgam aaron in tabernaculũ. vt seruet in signum rebelliũ filiorũ isrl. Virga Aaron florida et fructifera/ q̃uis nõ sarculo culta nec humefacta, virginẽ concipientẽ et parientem q̃nis virum nõ cognoscentẽ: signat q̃ posita erat in signũ rebelliũ. i. cõtradicẽtium et ruinã. Et hoc pphẽta nũciauit domui dauid. vbi thema. Nunquid parum vobis est molestos esse hoĩbus. i. cõtradicentes. q2 molesti estis et deo meo? ppter hoc dabit dñs ipse vobis signum.

Finit.

Sequitur declaratõ

compendiosa defectuum virorũ ecclesiasticorum.

i A Dte dicit mihi ecclesia fundata est sup firmã petram/ flauerint venti inũdauerũt flumina. non est passa ruinam. quõ tu dicis reformatõe indiget? Aut dic in quibus. Sed si in nullis eius ptibus ethrogeneis. i. in eius statib⁹/ vel in nullis ptibus materialibus siue fluentibus. i. singularibus suppositis hodie correctiõe et emendatione ecclesia indiget: queso vbi sunt tunc pcedentiũ patrũ/ sancte et rõnabiles constitutões/ innumere/ in eorum cõcilijs/ vel epl'is papalibus tradite? quarũ obseruantia nunc oblita nedum expediuit olim/ sed et magis modo fidelib⁹ saluberrima esset et oportuna. Et vt de pluribus taceam et grandioribus. i Primo vbi est q̃ epũs bonus et pbatus opere et doctrina/ eligat/ non puer/ non homo carnalis/ spũalium ignarus. ij Ubi est q̃ clerici in duabus ciuitatibus/ et ecclesijs pbendas vel plationes non habeant. iij Ubi q̃ p sepultura/ confessione/ ordinatione/ pmotione/ nullo ptextu vbicunq3 aliquid exigat aut det. iiij Q2 null⁹ principũ laicor capellanũ habeat nisi ab epõ datũ i casu ab epõ deponendũ vel corrigendũ. v Q2 nullus epus aut sacerdos muneribus pcibus ac fauoribus psonarum acceptõibus pmoueat. vj Ubi est/ q̃ epi extra dyocesim non moret. vij Q2 non plures q̃ sufficiant ordinent. viij Q2 episcopi et sacerdotes spectaculis et ludis non intersint/ nec delectẽt. ix Q2 sacerdores nihil fenoris. aut rustici ministerij exerceãt. nec mercatores venatores aut negociatores fiãt. x Q2 negocia causarum festiuis diebus et in ecclesijs nõ tractent. xj Ubi est hodie ne rectores ecclesiarũ in suis streñui sint rebus/ et in ecclesiasticis remissi/ aut plus propria q̃ ecclesiastica iura procurent. xij Q2 non liceat dominis et platis obseruatõnibus superstitiosis gentilium attendere. nec diuinos consulere aut stellarum cursus respicere in agendis. xiij Ubi sunt synodi puinciales s'm patrum constitutiones semel vel bis in anno celebrande. xiiij Ubi q̃ non licet quemcunq3 clericum vel episcopũ die dominico absentem esse. sed missarum solennijs interesse ieiunum. xv Q2 clerici ad matutinum seu vespertinum officia non venientes deponantur nisi episcopo vel decano satisfaciãt xvj Q2 non liceat clericis ante terciam ho-

ram prandere. xvij Quod nullus sacerdotum a quinquagesima vsque pasca carnes comedat. xviij Quod sacerdotes aduentum xpi ieiunent. xix Quod clerici a subiectione non cessent. xx Ubi est hodie ne quicquam pro gradibus/pro dignitatibus/pro diuinis sacramentis accipiat. xxj Ne prelati monasterijs vel ecclesijs/consanguineos suos vel eis fauentes preficiant. xxij Quod non ordinentur qui psalmorum canticorum seu hymnorum ignari sunt. xxiij Quod scripturis diuinis studeant episcopi et sacerdotes/maxime monachi et religiosi.scientijs litigiosis et practicis omissis. xxiiij Ubi quod oppressores pauperum potentes et tyrannos episcopi arguant et corripiant. xxv Ubi quod per annos singulos episcopi parochias suas circueant cum effectu. xxvj Ut ad mensam episcopi scripture diuine legantur. xxvij Quod episcopus angarias et impositiones vel huiusmodi grauamina subiectis non imponat. xxviij Quod clericus scurrilis et verbis turpibus plenus ab officio retrahatur. xxix Ubi est nunc clericorum singularis decor continentie/in gestu in vestitu/victu/et risu/ xxx Ubi ne clerici comam barbam ve nutrient.aut calciamenta et vestimenta aliter quam religionem deceret habeant. xxxj Ubi quod stipendia clericorum iuxta merita distribuant personarum. xxxij Quod clerici nuptialia vitent conuiuia xxxiij Quod clerici tabernas non ingrediant nec in eis dominetur crapula et ebrietas. xxxiiij Ubi est illud cartaginensis concilij quarti vt episcopus vilem suppellectilem et mensam ac victum pauperum habeat/ et dignitatis sue autoritatem fide et vite meritis querat. xxxv Quod episcopus pro rebus transitorijs non leuiter litiget. xxxvj Quod episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambulationem aut auariciam non transeat. xxxvij Quod studendum est clericis vt dissidentes fratres magis ad pacem quam ad iudicium cohortent. xxxviij. Quod clerici per plateas et ora discurrere non debent. xxxix Quod clericus quemlibet verbo erudiat et ne pauperes grauent/vt paulus/artificio victum querat. xl Quod clericus artificio vel agricultura sibi victum absque sui officij detrimento preparet. xlj Ubi est quod clerici in aliena ciuitate sine causa legitima non morent extra prebendas vel ecclesias suas. xlij Quod ab his qui sacris diuinis inseruiunt singularis castitas custodiat. xliij Quod clerici actus secularium vel procuratores non suscipiant. xliiij Quod laici clericos actores vel rectores sibi non constituant. xlv Ubi est hodie illud Calcedonen. concilij. monachi tantummodo intenti sint ieiunijs et orationibus in locis vbi renunciauerit seculo/nec ecclesiasticis/vel secularibus negocijs propria monasteria deserendo insistant. Et maxime quid opus est monachos euocari/cum inuiti seculares hodie studeant in facultatibus litium iuris scilicet et legum. xlvj Ubi est/quod non liceat episcopo a sua ecclesia plus tribus hebdomadis abesse. xlvij Ubi quod clerici alleatores venatores etc. ordione priuentur xlviij Quod officia ecclesiastica pecunia non obtineant.vt nihil pro ordinatione vel passio vel pastillo det aut accipiat. ca.v. episto. tercie Greg. pape. Nunquid vult mo verbum illud esse verum, scilicet beati Hieronymi (quod qui clericorum audierit ambe eius aures tinniant) Ueteres inquit scrutans scripturas inuenire non possum scidisse ecclesiam et de domo dei populos seduxisse/ preter eos qui sacerdotes a deo positi fuerant et prophete. Et Crisostomus super illud Matth. xxj. Et intrauit Jesus templum/sicut dixit de templo omne bonum egreditur. ita et de templo omne malum procedit. Si enim sacerdotium integrum fuerit tota ecclesia floret. Si autem corruptum fuerit/omnium fides et virtus marcida est. sicut cum videris arborem pallentibus folijs/intelligis quia vicium habet in radice. sic cum videris populum indisciplinatum sine dubio cognosce quod sacerdotium eius non est sanum. Ubi est forte propter hoc/deuotio et obedientia inferiorum defensio militum/pax principum xpianorum et ad finem vt inter se concordes impugnent scismaticos et infideles. recuperando regiones quas iam xpianis abstulerunt et peruerterunt. ¶ Sed nunquid hodie omnes sacerdotes domini et prelati in antedictis et post dicendis culpabiles sunt malis Absit. Reliquit enim dominus sibi in israel septem milia virorum/ quorum genua non sunt curuata ante baal. iij. Reg. xix. ca. B

xlix Iterū ad quid expedit aut quid vtilitatis ecclesie confert tam magnifica principū gloria/⁊ tam suꝑflua ꝑlatorū ⁊ cardinaliū pōpa/vt q̄si se hoīes esse nescire faciant Et q̄ vtiqꝫ abominatio/ꝙ vnus tenet ducenta/alter trecēta bn̄ficia ecctiastica. Nonne inde cultus diuinus diminuit̄ ecclesie depaupant̄/valētibus viris ⁊ doctoribus priuant̄/fidelibus mala exempla dant̄. l Quid sibi voluit/ꝙ cardinales solū de vna natōe/vel q̄si de vna patria fiebāt. inter q̄s de singulis/vl' notabilibus linguis aliqui esse deberēt. nunq̄d apud xp̄m est diuia/greci/⁊ latini ⁊ almani/hispani/ ⁊ hungari ⁊c. lj Quid est ꝙ hodie vnus vtinā mediocriter doctus /tenet q̄tuor quinqꝫ vel sex vel octo bn̄ficia. quoꝝ vno nō est dignus. quibus octo sustentari possent/doctrinis/orōnibus/⁊ diuinis laudibus insistētes. Attēdite an potius hodie equi/canes /aues /et suꝑflua ecclesiasticorū familia ꝑimoniūꝫ eccl'ie comedere debeāt/q̄ paupes xp̄i:vel q̄ ad diuini cultus ampliationē ⁊ ꝓ infideliū ꝯuersione/aut in hmōi pietatis opibus modis cōgruis expendendū sit. lij Quot hodie loca diuini cultus vt monasteria ⁊ venerabiliū martyrū eccl'ie/rome/⁊ alibi/ob p̄dicta ⁊ ex ꝑlatorū incuria deserte sunt ⁊ destructe. liij Iudicate etiā si iustū q̄nq̄ꝫ sit/vl' exactōes ab ep̄is clerico imponi. vt collectoribus soluat̄. liiij Quid ē etiā ꝙ hodie oēs mediū xp̄ianitatis/pinguibus abūdans bn̄ficijs tanq̄ centrū q̄estis ambiūt. derelictis ꝑtibus eccl'ie in circūitu/vbi impij ambulant inuisitatis/⁊ a doctoribus inmittēdis ⁊ ꝓmouēdis vacuis ⁊ incultis. Ubi finis ē debilis. vñs imꝑfecta. scismatici abūdant. infideles impugnāt vtiqꝫ opus eēt in lege xp̄i exptioribꝰ ꝑlatis ⁊ doctoribꝰ mḡris/atqꝫ ꝓbiori ⁊ abūdantiori militari ptāte. lv Quid ē ꝙ gladius eccl'ie. s. excōicatio in sui cōtēptū mō tam leuiter extrahit̄ ⁊ ꝓ modica re. vt pro debitis vel hmōi tam crudeliter in paupe res extendit̄. lvj Quid est ꝙ vna cā sup modica re durat tā multis annis q̄re litiū ꝓlixitas pauperū spoliatrix/cōueniēti mō nō rescindit̄. lvij Quare ꝯuersis iudeis de eorū bonis/misericorditer non dat̄ vite necessitas potꝰ q̄ egestate cōpulsi apostatent ⁊ xp̄ianos impietatis arguāt. lviij Etiā quare nō ordinat̄/iudeos inter xp̄ianos morari non debere. nisi vel xp̄ianis seruiēdo vel agros colēdo. vel in mechanicis laborādo acquirāt. victū suū/ ⁊ non vsurādo/eis in pctm̄/⁊ xp̄ianis in spoliuꝫ. L lix Quid etiā si vult/ꝙ q̄rundā ecctiasticarū cathedraliū canonici calceis rostrati/vestibus accurtati/abiecto habitu clericali/⁊ assumpto militari/in armis ⁊ hastiludijs se exercēt. Ep̄iqꝫ cappa/suppellicio/libroqꝫ depositis/arma sumūt in campis armati pugnāt vt principes seculares. lx Quid est ꝙ nō nulli ꝑlati iurisdictionē spiritualē ⁊ tp̄alē quibusdā potētibus tyrannis ⁊ auaris/ꝓ certa summa locāt/in grauamen eccl'ie/subuersionē iusticie. ⁊ oppssionē pauperū. lxj Quid est ꝙ hodie ep̄i abbates monachi sūt plꝰ officiales fisci/q̄ xp̄i. totis nisibus militātes mundo. in curijs principū ⁊ seculariū iudiciorū seu placitorū. lxij Ecce quid sibi vult etiā ꝙ modo potius oēs ep̄i ꝑlati ⁊ parochiales sacerdotes papam cōstituunt̄/q̄ eligant̄ ꝑsone note ⁊ aptiores de patria. vt nō ꝑferant̄ ecclesijs hoīes extranei in moribus ⁊ linguis/⁊ cōsuetudinibus. lxiij Quid ē ꝙ hodie potentū ⁊ nobiliū pueri ecclesiasticis dignitatibus ꝑferunt̄ ⁊ clerici famosi in vita ⁊ doctrina eis subijciunt̄. lxiiij Quid est ꝙ nunc sp̄ūalium penitus ignaris. qui a puero mundane ⁊ litigiose faciēt vt legum quarū studium sacerdotibus est ꝓhibitum/vacauerūt. regimen ecclesie potius cōmittit̄. Nunquid ecclesia ꝑ mūdū gubernāda est/⁊ nō potius ꝯtra morē mūdi/eo ꝙ scriptum est nolite ꝯformari huic seculo/⁊ cetera multa. lxv Rursus oculos apite/⁊ inquirite si que hodie claustra monialiū facta sunt q̄si ꝓstibula meretricum. Si que consecrata canonicoꝝ monasteria fiant q̄si fora ⁊ diuersoria. Si que cathedrales ecclesie facte sunt sicut spelūce raptorū ⁊ latronū. lxvj Scrutemini si alicubi sacerdotes incōsuetudinē duxerunt sub p̄textu ancillarum habere cōcubinas. lxvij Iudicate si tanta imaginū ⁊ picturarū i ecclesijs varietas expediat. ⁊ an plēs simplices nonnunq̄ ad idolatriam puertant. lxviij Videte si tanta religionū nu

merositas ꝛ varietas conueniat. lxix Ex
aiate si religiōes militares faciūt debitū ha
beāt i honore sacerdotiū. vuēt mores. fidē.
regulas ꝛ canōes patrū. lxx Discutite si
expediat q̄rūdā [illegible] larga exēptio ꝛ ꝓuilegia
no atꝫ ordinarioꝝ coertōe sit ꝯmoda sub-
ductio. lxxi Si cōueniat Urbanū qntū/
brigidā de suetia/ducē britanie/karolū/nē
obstāte nimia sctōꝝ mltitudīe canonizari.
lxxij Si deceat q̄rūdā nouorū sanctorū fe
sta solēnius pagi/ꝙ ꝑcipuorum aplorum
lxxiij Si istū sit priores sanctoꝝ solennes
ecclesias deseri ꝛ destrui/redditibus a col-
lectoribus vel cardinalibus leuatis/ ꝛ qn̄-
qꝫ post ad eorū memoriā vel q̄si gloriā/ca-
pellulas nouas edificari. lxxiiij Rursuꝫ
pensate si equū/est fatuos ꝑesse/ꝛ sapiētes
subesse. iuuenes dn̄ari. senes famulari. ig-
noros ardua discutere. scientes loqui non
audiri. equorū famulos in ꝓmotōibus ꝑ
poni/eloquiorū dei discipulos postponi.
lxxv Perquirite si q̄ scp̄ture apocrife/aut
orōnes/aut hymni successu tpis studio vl
igrātia in detrimentū fidei introducte sint
Et corrigite opinionū discordias. vtpote.
de cōceptōe virginis gloriose ꝛ cōsiliū. D
Sedate iniquas leges. consuetudi-
nes prauas emēdate. Nonne in Saxonia
repiunt iniuste leges a theologis impug-
nate. Et q̄ xpianorū cōsuetudo damnabi-
lior eē pōt ea/qua iam clerici ꝛ laici ꝛ prin-
cipes vbiqꝫ insaniūt sanctissimam natalis
noctem celebrātes ludo taxilloꝝ/nō con-
templatōne celestiū ministeriorū. Nonne
in liuonia cōsuetudo inoleuit/vt nulli ru-
sticorum sacrm̄ eucharistie det. Nōne ibi
dem repit ꝙ vir duas vxores viuas habe-
at ꝛ mulier plures maritos? Quid plura?
Ab epis ad cōcilium generale veniētibus
de qualibet ꝓuincia/de omnibus inquirite
abusiuis cōsuetudinibus/ꝛ ꝑniciosis riti-
bus quacūqꝫ occasione in ecclesijs ꝛ hoim
statibus regionū diuersarū introductis vt
sup deuiatōibus ꝑmissis ꝛ consilibus/oēs
ecclesie status/vel in generali cōcilio refor
metis. aut in concilijs ꝓuincialibus refor-
mari mandetis/vt de aucte vestra reparet
ecclesia/ꝛ purget domus dei ab immūdi-
cijs vicijs ꝛ erroribus vniuersis. Hoc aūt
vt diligenter fieret/sancti priores patres or

dinauerunt. ꝛ ordinatōes eorum/posterio
res semp in concilijs cōfirmauerunt. vt. s.
bis in anno/in qualibet ꝓuincia celebran-
da esset synodus. Un̄ in canonibus ter
raconen̄. concilij. c. viij. ita dicit. Propter
ecclesiasticas causas ꝛ altercationū solutio
nes/placuit ꝑ singulas ꝓuincias bis in an
no concilia fieri/cōuocate metropolitano
oēs epos ꝓuinciales/ita vt ad cōcilium ꝓ
cedant oēs ꝑsbyteri vel dyacones/ vel hi q
lesos se existimāt vt in cōcilio cause exami
nare ad iustum iudiciū ꝑducant. Hec ibi
Scdm caplm carthaginen̄. concilij ter
cij dicit sic. Placuit vt ꝓpter causas eccle-
siasticas q̄ ad ꝓuincie plebeꝫ sepe inuente
sunt/singulis annis cōciliū ꝓuinciale con
uocet. Rursus caplm septimū toletani cō
cilij sexti/Quis inquit/priora nequaq̄ silue
runt de tanto facinore cōcilia/rō dictabat
vt ea q̄ frequenti ꝑuaricatōe iterant/frequē
ti snia cōdemnent. Quis vt scribit in codē
cōcilio/sepe pullulantia prauitatis germi-
na. sanctorū sepissime patrū iusta noueri-
mus seueritate damnata. tn̄ qr crebris con
spiciūtur denuo vigere radicibus iusticie
acrioris vigore/radicitus [illegible] amputari san
cimus. Ceterū caplm terciū quarti conci-
lij toletani ita loquit. Nulla pene/discipli
ne mores ab ecclesia xpi magis expellit/ ꝙ
negligētia sacerdotū/qui cōtemptis cano-
nibus ad corrigēdos ecclesiasticos mores
synodos facere negligūt. Ob hoc a nobis
diffinitū est vt qr iuxta antiquorū patrum
decreta/bis in anno/difficultas tēpis fieri
cōcilium nō sinit/saltē semel a vobis cele-
bret. Ita tn̄ vt si fidei cā est/aut quelibet
alia ecclesia cōis generalis totius hispanie
et gallie synodus conuocet. Si vo nec de
ecclesie cōi vtilitate tractabit. spāle erit cō-
cilium ꝓut vniuscuiusqꝫ ꝓuincie metro-
politanus elegerit peragendum. Hec ibi.
Ex quibus oibus arguit a sisti/ꝙ etiaꝫ
ꝓpter defectū conciliorū generaliū totius
eccłie q̄ sola audet intrepidie corrigere oēs
ea mala q̄ vniuersalē tangunt ecclesiā ma-
nentia diu incorrecta crescūt/et inueta sūt
de malo in peius donec tandē iniqua sub
fictōe cōsuetudinis/reputet licita. His
itaqꝫ pactis vt in illo sit nostrū explicuisse/
a q̄ nobis fuit inchoasse. inuisibilis omni-

[Ni]si creatoris principis pacis imploro opē suffragijs/ vt meis verborū energia/ tenuibus hortamētis vim tribuat effectus poptatā fragilitatem q3 humanā/ veritatis illustret fulgoribus/ vt intentōni pietatis se nō opponat ptinacē/ ne diuine seueritatis vltio postmodū corripiat cōtradictores ꝛ nō vt recto rōnis libramine amplectētes viaȝ cōsilij pacis miscdia pfluens/ pax ppetua et gloria suscipiat sempiterna.

Clemens vrbano litē q2 mouerat/ ergo.
Explicit errantē codex vasurus in orbem.
Consilij placeat nomine epl'a pacis
Si facit anterior torpor vel diuius error.
Ut taceāt lingue/ mundū transire libelle.
Scisma necat tale pote cōciliū generale.
Clama/ nō metue mōtes transire p altos.
Per siluas/ ꝛ aq̄s/ valles/ lacerasq3 miricas
Non deferas merces/ sed veri portitor [illegible]
Et si displiceas veri q2 nuncius/ ex quo
Allem vix valet esse tuū/ qd si laceraris.

Finit epistola pacis.

De eodem scismate

alius tractatus eiusdem.

IN inquisitōne veritatis tangentis primū scisma/ ꝛ statū eius/ optet nō eē monoculū: sic q tm̄ vno oculo ad rēm ipsam attēdamus qd sit/ dum illa tm̄ modo q̄ p pte nr̄a faciūt aspicimus. et aduersus rōnes videre negligimus. Et quia multi/ vt suppono/ offerrēt oculis videre volentiū/ rōnes/ q̄ faciunt p sua opinione/ in materia q̄ nunc ventilat̄. s. de subtractōne obedientie a dn̄o nr̄o in toto vel in pte. decreui quedā sil'r in aspectu adducere/ in oppositū facientia. ¶ Primo notet̄ q̄. ꝛ q̄lis psona ꝛ cuius fama ꝛ status nunc tractat̄/ ꝛ quibus priuilegijs/ qua dignitate/ ꝛ supioritate/ dotatus est. Jdcirco sūme cauendū est ne qd temere aut incōsiderate aut pcipitanter fiat. ¶ Scd'o notet̄ q obtulit semp ꝛ publice in pn̄o ɔsistorio/ q vicȝ habebat pmtitudinē animi ad mortē p oib9 sustinendā/ anteq̄ nō fiet vnio eccl'ie. ¶ Tercio notet̄/ q cessio sua si nūc fieret non esset ɔueniēs/ sed pessima/ nisi prius ab aduersa pte alia sentiremus. Et ita nō oȝ accusari de piurio si nō cesserit vel cedat/ pn̄tialiter. Si dicat̄ q nec hoc petit̄ s3 q reddat se voluntariū et pmptū ad cessionē. ¶ Primo videat̄ si iuramentū hoc importat qd vocaliter nūc istud offerat ¶ Scd'o aduertat̄ si illa oblatio de pmptitudine ad mortem satis hoc importat q etiā patus est cedere anteq̄ nō fieret pax. ¶ Tercio videatur si possit hr̄e colorē sufficientē/ ad excusatiōeȝ suā. q vocaliter p nunc nō offert cessionē anteq̄ sciat̄ voluntas eorū de aduersa pte q2 estimat forsan ꝛ nō sine apparētia/ q aduersarij magis fortificarent̄ vel indurarent̄ Et dicerēt interptātes istā oblatiōȝ in malum/ q diffidit de iure suo/ ꝛ hoc nō sine colore. ¶ Quarto principal'r notet̄/ q p bullam in rn̄sione tercia/ offert simpl'r et absolute/ q vult tenere iuramentum in forma. ¶ Quō igit̄ poterit argui de periurio? Si dicat̄ q intelligit aliter iuramentū q cardinales ꝛ alij/ nō obstat. q2 nondū vidimus nec venimus ad hoc/ q cessio debeat cōpleri quousq3 viderimus de missionibus oliarum alterius obediētie. Et si tūc papa velit subterfugere/ ꝛ glosare et ita pacē p hoc impedire: locum habebit interptatio ꝛ sue interpretationis si mala sit impugnatio. ¶ Quinto notet̄ q p nunciū apl'icū/ q nouissime venit/ fecit multa offerre dn̄o regi et alijs/ sup declaratōe volūtatis sue. ꝛ difficile eēt iudicare euȝ nisi talia scirent̄/ q̄ tm̄ nō est necesse reuelare vniuersitati vel oib9 psertim vbi negocia nō tractant̄ ita secrete/ quin faciliter sciri possint. ¶ Sexto notet̄ q in quarta q̄ōne inter illa q̄ ponunt̄ supponit̄ q papa fuerit ptestatus de non recedēdo a vijs suis. qd multi oīno falsuȝ estimāt imo potius offert oēm viā rōnabilem. ¶ Septimo notet̄ q via cessionis est inefficax ꝛ insufficiēs si alij de alia obediētia nolint illā recipe. Et id mirū videret̄ q ad talē viam q̄ ex ypothesi possibili eēt inefficax/ aliquis obligaret̄. ¶ Si dicat̄ q saltem papa tenet̄ scd'm pparationē animi acceptare istam viam. Non video qualiter istud possit negari/ q2 etiam tenet̄ acceptare isto modo mortē. Sed q nō habeat istam pmtitudineȝ nō pōt sciri. cum sit in mente. Nec videt̄ q teneat̄ explicare voce vel signis exterioribus p nunc/ pter aliā

facta circa terciū notatū. q2 nec etiā hoc iurauit. Et forte expediens est silere vsq3 ad tps renunciatōis/ ppter ambitiones illorū qui tenderent ad papatum/ diuersis vijs/ cautelis ꝛ modis. ꝛ possent impedire factū totū. ¶ Octauo noteť ꝙ possibilis est alia via/ cōueniēs ꝛ bona. ꝛ que ab aduersarijs forte acceptabiť/ ꝛ in hoc casu qui clarus ē papa sufficienter se absoluet apud deum et hoīes. si illam viā acceptet p quā fiet pax. Nam supposito ꝙ cessio de se eēt via melior tñ potest fieri sufficiens p accidens. Itē nō semp melius bonum cadit sub obligatione. quin sufficiat minus bonū acceptare. Duobus eñ ppositis bonis maiori et minori. stat ꝙ ad nullum obliger. Stat etiam ꝙ ad minus obliger/ ꝛ nō ad maius. ꝛ stat ꝙ ad vtrunq3 obliger/ sub distinctiōe. Et in casu illo est questio apud doctores/ an tenear acceptare maius bonum. et non est dubia illa questio si maius bonū sit mihi difficilius/ sed si ceteris paribus ꝛ stante equa facilitate. In casu isto si dimittam maius bonū/ dicunt aliqui ꝙ pecco ppter cōtemptum/ apud alios oppositū est multum pbabile. Unde ppter expiendam libertatem meam/ vel aliquod tale/ possum/ vt videť/ licite maius bonum deserere minori acceptato. Tunc applicet in casu nostro ꝛ constat ꝙ papa dicere poterit de ista via/ ꝛ alijs minus bona/ ꝙ cetera non sunt paria. ¶ Nono noteť ꝙ papa non potest teneri ad cessionem secluso iuramēto/ nisi iste tres conditiones ponanť. Primo ꝙ p cessionem habeať vnio. Scđo ꝙ alter nō posset humanitus haberi. Tercio ꝙ malū illud ppter qđ sit cessio facienda. sit mortiferum aīabus/ ꝛ ꝙ p cessionem nō augeatur. Nunc bene attendamus si rebus ad huc stantibus vt stāt pserttim apud aduersarios nostros/ quorū opiniones ignoramus. posset dici apparenter aliquam triu3 conditionū deesse/ nunc in cessione. ¶ Decimo noteť ꝙ etiam de pte nostra/ rex hispanie ꝛ rex arroganum. ꝛ psertim eius populus/ nō sunt adhuc determinati ad ista3 viam cessionis/ immo dicunt multi vidisse multas lr̃as/ quibus oppositum clare p pendiť. Et istis sic pdurantibus cōstat ꝙ cessio non esset via totaliter sufficiēs. immo multi formidant ne iam sit formatus vnrancor ꝛ quoddā seminariū discordie inter illos hispanos ꝛ arrogoñ. ex vna pte/ contra gallicos/ ꝛ interptanť ꝙ in odiū eoru3 volūt papā deponere/ q2 de patria. ¶ Undecimo noteť qualiter p determinationes istarum qōnum si nunc fierent/ posset poni scisma in fide inter vniuersitatē Parisieñ. ꝛ papā nostrū ꝛ sibi adherentes/ ex vna pte. Eundē ꝛ alias vniuersitates alterius obedičtie/ q̄ sunt emule eius/ ꝛ in quibus sunt clerici ꝛ viget vniuersitas. ¶ Duodecimo noteť modus qui teneť de scedulis/ et modo vocum seu opinionū/ vel deliberationū/ q2 in illis que fiunt p modū vniuersitatis/ facultas theologie ad qua3 spectat principalissime illud negociū non habet nisi quartā vocem. ꝛ facultas mediane tantā. ¶ Terciodecimo noteť/ quō potest requiri salua conscia ꝙ a papa qui non est iudicatus scismaticus/ aut hereticus/ posset remoueri obedientia/ circa ea q̄ ad eum semp spectare confessa sunt. Et aduerte debent talia agentes/ sup penis expssis/ et de peccato ad deum. notať. q. iiij. noue cū ibi allegatis. Si dicať ꝙ papa ostendit se scismaticū. hoc nō est clarum p p̄cedētia. Itē non est talis iudicatus ab habentibus potestatem/ ꝛ nō est in potestate libera cuiusliбet sic iudicare de papa. ꝛ ab eius obedientia remouere. aut contemnere sentētias suas vel iurisditionem diminuere. Et videatur si tales sint suspecti de scismate contra papam. Item notēt principes quid tales facerent contra eos si impune auderēt ꝛc. Et quam fidelitatem seruarent. quia sic dicere possent ꝙ essent tyranni. ¶ Quartodecimo notetur si expediret simpliciter ecclesie ꝙ prelati darent beneficia. et melius distribuerentur attento statu eorum et familiarium ꝛc. Et an studiosi in vniuersitatibus haberent beneficia. Et an mali prelati fierēt peiores. quia magis honorarentur. et eis adularetur in peccatis. ¶ Quintodecimo notetur ꝙ si expediat principes incitare/ ad remouendum vel diminuendum iurisdictionem vel redditus ecclesie/ sine ratione sine alterius auctoritate/ ꝛ si bona melius distribuerenť/ ꝛ si licite hoc facerēt. Et si totus clerus finalr̄ infra

breue tp̄us pderet̄ ⁊ affligeret̄/maioribus primo destructis ⁊ afflictis. ¶ Decimosexto notet̄ circa iuramentū pape. Si factuz ante papatū liget eū postq̄ est assumptus Itē si posset secū dispēsare. Itē si iudicet q̄ vergat in detrimētū salutis ⁊ totius ecclie obseruatio iuramēti. Itē si interp̄tatio spectet ad eū. Itē si magna ps clericoꝝ spāliter doctorū vtriusq̃ iuris diuini ⁊ humani/sit secū/q̄ obseruatio illa iuramēti esset in detrimentū salutis ⁊c. An excuset̄. Itē vt iam dictum est offert q̄ vult obseruare. Et q̄ laboret̄ interim apud alios. Itez si habuerit causam male suspicandi in materia ista/⁊ caute m̄dendi/ attenta variatōne circa eum/⁊ Clementē/⁊ moribus quoꝝdam cardinaliū. Et qḋ sibi negabat̄ modus practicādi viam cessionis. ¶ Decimo septimo notet̄ q̄ in prima rn̄sione sua/in q̄ aliqui dicunt eū reprobasse simpliciter modum cessionis: non pōt hoc expsse haberi/ q̄ illud qḋ ponit de scandalo ⁊ pnicie ⁊c. refert̄ ad modum exequendi illam viam si eēt ineptus. Et ideo illum petebat moduz exequendi. ⁊ circa hoc mirant̄ aliqui/ quō hoc sibi potuit rōnabiliter denegari/ cum maxime hoc tangat eum/et sit caput ⁊c.

¶ Decimooctauo notetur/⁊ aduertat vniuersitas/quō aliqui de suppositis improbant simpliciter ⁊ de plano vias quas ipsa reputauit vtiles bonas ⁊ cōuenientes/⁊ p quarū quālibet posset haberi pax ⁊ rōnes ad hoc dedit ⁊ se obtulit in lr̄is patētibus quālibet illarum/cōtra quēlibet sustinere. Et videat̄ si circūstantie sic sunt immutate vel ex psona/vel tpe//q̄ oēs vie alie pter cessionem sint facte inepte ⁊ insufficientes/ immo q̄ illaꝝ coloratores/aut opinatores digni sint punitōe/vel infamatōne/⁊ psertim. q̄ impugnatōe dictarū viarū aliaruz/ fiunt rō ab aliquibus/qui p omni tēpe militant contra eos. si quid virtutis habeant. ⁊ si sit in honorē vniuersitatis ipsa viderit. ¶ Decimonono notet̄ spāliter pbatio concilij generalis. qḋ tn̄ necessario fieri dum quidā bn̄ apparēter psuadebant/propter electionē noui pape. Et hec est ratio in sn̄ia breui. Quia magna ps catholicoꝝ ē neutra/sic q̄ credit q̄ neuter sit papa. aut in dubio suspensam se tenet. Illi vo pn̄ter habent credere aut dubitare/de cardinalibus vtriusq̃ ptis. q̄ nō possint etiā simul eligere papā nouū. q̄ si neuter sit papa maxima ps eoꝝ/nec habet nec habere pōt ptātem creandi nouū papā/nec alij quicunq̃ a cardinalibus nisi p concilium generale. Supposito q̄ oēs catholici pticulariter cōsentirent in aliquos certos/p eligendo nouo papa si nō fieret collegialiter nihil esset Alioquin Urbanꝰ intrusus habuisset maximā apparentiā: Si dicat̄ q̄ cardinales soli antiqui creabunt nouū. Primo dubiū est apud multos an pdiderunt ptātem eligēdi. Item si alij cardinales oēs sunt veri cardinales si antiqui nō habebūt nisi ptiales voces. Alij eñ habēt ptātem in electōe pape. sicut ipsi. Ideo nō esset s̄m istā rōnē plena pacificatio oīm sine cōcilio generali

¶ Uicesimo notet̄. Si papa incipiat persequi alios/q̄ videtur inter cetera q̄ illi qui sunt p se ab eis psequunt̄/⁊ quedā talia. ⁊ vtat̄ excōicatōibus vtrū ille erunt timēde vel nō. Si remoueat bn̄ficia vtrū recipient̄ alij qui capiāt. Si illi excōicent̄ ⁊ nō curēt vtrū psumendū sit sic q̄ alij nō curabūt ⁊ q̄ debēt cōmunicare ⁊ cōicare cū eis sicut añ. Et qḋ erit remediū in celebrare volente ⁊ in articulo mortis/an erit aliquis sic negligens ppriam salutē aut temerarius q̄ nō formidet sn̄iam illius quē tenet aut tenere debet papā. saltē qui nō est iudicatus nō esse talis. Et qḋ erit etiā in vita remediū/vel releuamen.

Sequitur item alius tractatus de eodem.

Presupposito q̄ papa possit fieri scismaticꝰ ⁊ hereticus. Eo etiā q̄ de his criminibus posset accusari si de his esset vehemēter infamatus ⁊ suspectus/ Quoꝝ vtrūq̃ qdā negare voluerūt ¶ Quērit̄ vtrū rebꝰ stātibꝰ vt nūc turbate sūt in ecclesia sit expediēs accusare iudicialiē dn̄m Bn̄dictū nouissime in papā electum sup hmōi criminibꝰ heresis ⁊ scismat̄. Primo q̄ sic/quia nō debēt fideles se exponere discrimini. Amās eñ piculum pibit ī illo in q̄t sapiēs. Sz obedire hoī scismatico vel heretico vt vero pape eēt discrimē pcti mortal

lis/vt videt̃. Et nõ obedire eidem si sit ve-
rus papa/ ꝛ nõ scismaticus/ ē sit̃r discrimē.
iõ in casu dubio sicut ē mõ apud multos/
dꝫ inq̃ri ꝛ sciri v̄itas. Et videt̃ fũdari pos-
se ista rõ in regula mgr̃ali theologie. ꝙ du
bitãs ꝺ aliq̃ actu an sit pctm̃ mortale/ et fa
ciẽs illũ actũ dꝫ eẽ certus ꝙ peccat morta-
lit̃. Cuius rõ assignat̃ illa q̃ dicta est. qꝛ ex
ponit se discrimini. Qꝺ' aũt nũc sit dubiũ
apud multos an bñdictus sit scismaticus
ꝛ hereticus/ vel nõ. pꝫ ad oculũ de multis
q̄ sibi obediũt/ ꝛ alij nõ/ etiã ꝺ sua obedien
tia. etiã de eodẽ regno/ imo ꝛ in eadẽ vni-
uersitate vel collegio. Tollẽdũ ē igit̃ illud
dubiũ a cordibus hoĩm/ ne obediendo ex
ponãt se discrimĩ rõne dubitatõis ãñdicte
Notet̃. xix. di. Anastasius/ q̄ coĩcauit foti-
no [illegible] achacio. ¶ Scḋo sic nõ minus nccẽ
ē vel expediẽs scire an subtractio sit ꝯtinu-
anda. quã fuit expediẽs cognoscẽ an eẽt fa
ciẽda/ sꝫ expediẽs fuit secundũ vt nũc sup-
ponit̃ igit̃ ꝛ ṕmũ. Añs ꝓ ṕma pte funda
tũ videt̃ insufficiẽti si̾litudine. Addito eti
am ꝙ post subtractionẽ multa facta sunt ꝛ
aliq̃ oblata ꝑ benedictũ ꝓp̃e q̄ multi varie
sentiũt de subtractiõe ꝯtinuãda vel nõ ꝯti
nuãda. Dicẽtibus alijs. qꝛ bñdictus satis
offert. ꝛ cessant cause subtractõis. Alijs in
oppositũ asserẽtibus ꝙ nec cessãt/ imo nec
cessare pñt vt vnq̃ possit ĩ papatu ius hr̃e
ꝓpterea nccãria ē vt videt̃ iuridica discus-
sio. ¶ Tercio sic. Charitas obligat ꝛ man
dat curare ꝺ ꝓximis ꝛ eoꝝ salute/ et redu-
ctiõe ad cognitionẽ v̄itatis. si g̃ sumus cer
ti sufficiẽt̃ ꝙ Benedicto nullo mõ est obe
diẽdũ sub pena scismatis/ qꝛ scismaticus ẽ
nos ex hoc debem⁹ ꝓcurare ꝙ alia regna
vel singularia supposita eidẽ nullatenus
obediãt. ꝛ hoc fieri nõ p̃t absq̃ discussione
iuridica vt videt̃. Nam si nõ vacarẽt alij.
ipi de facili ꝯtempnerẽt q̃cq̃d agerem⁹. Si
aũt adhuc dubitamus/ redit argumentũ
ṕmũ qꝺ exponimus nos discrimĩ ꝯtinu-
ando subtractionẽ ab illo. Cui aũt sit obe-
diẽdũ dubitamus? ¶ Quarto sic aut cau
sa p̃cisa fuit nccãrio via cessiõis sicut multi
tenẽt/ dicẽtes ꝙ sic fuit ꝓnunciatũ [illegible] cancel
lariũ frãcie ex deliberatõe ꝯcilij p̃latoꝝ nec
alit̃ p̃lati iudicauerũt/ aut fuerũt cũ h⁹ alie
cause. Si ṕmũ/ cõstat vt dr̃ ꝙ offert ipe be
nedictus/ ꝛ dñs A. obtulit eãdẽ viã cessio
nis ꝛ largius q̃ petebat̃. Si scḋm dicat̃ ꝙ
fuerũt alie cause/ q̃rit̃ an cessent. ꝛ si sic. idẽ
qꝺ ṕus. Si nõ cessãt ipe/ g̃ Bñdictus ꝯti-
nuat pctm̃ suũ in grãde scãdalũ toti⁹ eccl'ie
ꝛ ita dꝫ ꝯfesti fieri ꝓcessus ꝯ̃ eũ ad eius de
stitutionẽ totalẽ realit̃ ꝛ ꝺ facto/ q̃tin⁹ pos-
sit ecc̃ie melius ꝺ pastore ꝓuideri. Sit̃r ta-
les cause qꝛ nõ notificate sũt apud oẽs nec
cesse/ ille debẽt mãifestari/ ne ex ignorantia
faciãt sibi restitutõnẽ aliq̃/ ꝑ q̃ꝝ auxiliũ ipe
possꝫ multiplicit̃ grauare ecc̃iam/ ꝛ p̃cipue
suos cardinales/ ꝛ alios sibi inobedientes
q̄s odit ꝛ ꝑseq̃t̃/ vt multi estimant/ odio ca
pitali/ sicut ex missis eius ꝛ ꝓcessibus vt fa
ma fert ꝯ̃ eos inchoatꝭ/ iudicat̃. imo ꝑ hoc
possꝫ destituẽ oẽs cardinales veteres: ꝛ no
uos creare. Exaltare fautores suos ꝛ alios
iusticie zelatores crudelit̃ ĩpugnare. His
aũt incõuenientib⁹ q̄s nõ videat expediens
eẽ remediũ apponẽ. Hoc aũt fieri nõ põt.
vt videt̃ absq̃ iuridica ĩuestigatõe causaꝝ
oĩm/ ꝛ motiuoꝝ tã iuris q̃ facti/ sup rõna-
bilitate subtractiõis ꝛ eiusdẽ ꝯtinuatiõis.
¶ Addũt aliq̄ ꝙ oĩa q̄ ꝓmisit exñs in car-
cere sup cessiõe/ refutabit dũ erit liber/ et al-
legabit timorẽ cadentẽ in ꝯstãtẽ virũ. Alij
dicũt ꝙ hoc nõ impedit. alioq̃n obligatus
eẽt nũc ad impossibile. qꝛ nihil p̃t agẽ nisi ĩ
carcere dũ sp̃ in illo ẽ. Nõ ē tñ alibi ꝯu̾nã-
dus. nec in reg̃ nec ex̃/ vt alioꝝ ē assertio I
¶ Ad oppositũ arguit̃ sic/ Discussio iu
ridica dꝫ corã iudice cõpetẽti fieri ꝛ audita
pte. sꝫ nulla ꝑsona/ vl' etiã coĩtas/ nisi ecc̃ia
aut ꝯciliũ gñale repñtans ecc̃iam/ dꝫ eẽ iu
dex cõpetẽs pape. imo nec ipm̃ p̃t iudicare
vt q̄dã iuriste dicẽ volũt/ sꝫ ꝓ nũc opposi-
tũ supponit̃. Cõcludit̃ g̃ ꝙ ista accusatio/
discussio/ ꝛ declaratio/ fieri debebit coram
ꝯcilio gñali totius ecc̃e saltẽ isti⁹ obediẽtie
Tũc vlt̃ arguit̃. si nõ ē expediẽs celebrare
hmõi ꝯciliũ ꝓ hac cã p̃ncipalit̃ nõ ē expe-
diẽs discussionẽ fieri. sꝫ nõ ē expediens cele
brare hmõi ꝯciliũ gñale ꝓ hac cã/ igit̃ ꝛc̃.
Supposita maiore/ ꝓbat̃ minor multiplr̃
Primo ex pte ꝯuocãtꝭ. Scḋo ex pte ꝯuoca
toꝝ. Tercio ex pte medij ĩ tractãdo. Quar
to ex pte finis in obediendo. ¶ Primo sic
ex pte cõuocãtis. Nulla cõgregatio hꝫ vim
ꝯcilij gñalis/ nisi fiat in forma iuris. vl' sal-

tem non erit verisimile vel necesse ꝙ om̄s
obediãt sñie talis ꝯgregatiõis q̃ nõ erit in
forma iuris cõuocata/ ⁊ ita erit totũ qđ ibi
agetᷣ dubiũ/ fluctuãs et inualidũ. Cõciliũ
aũt generale nõ põt ꝯuocari in forma iuris
nisi autoritate sũmi põtificis di. xvij. cum
ibi allegatis. Et ꝑ̄tim si sit aliqs talis/ vel
talis reputatus in eccĩa/ ⁊ si nõ ꝑtinacitᷣ re-
futauerit celebrare conciliũ/ dũ sup hoc rõ-
nabilitᷣ fuerit reqsitus. Istas duas excepti-
ones reputarẽt aliq iuristaꝝ etiã supfluas
qꝛ tenẽt regulã in suis t̃mis gñalitᷣ eẽ verã
tñ ita dicimus in ꝓposito. Supponimus
insup ꝙ Bñdictus nõdũ depositus est ꝯ̄
papatũ/ qꝛ nec fuit iuridice accusat⁹/ nec au-
ditus/ ⁊ ꝑ ꝯñs nõ ꝯuictus. Nã ⁊ si hereti-
cus ⁊ scismaticus sit iure deponẽd⁹/ ⁊ apd̄
deũ sic mereatᷣ nõ ẽ tñ depositus de facto
ante sñiam. nõ. v. q. iiij. Nõne. ⁊ glose su-
per hoc ṽbo. Exẽpla sũt multa in siĩbus
materijs/ de epĩs/ aut inferioribus ꝑncipi-
bus aut ꝑ̄latis. Qđ si qs dixerit nõ eẽ expe-
ctandã sñiam a iudice latã dũ feratᷣ a iure/
dũ notoriũ factũ ẽ. Istud dicere ẽ ꝯfũdere
omnẽ ordinationẽ policie/ ⁊ ꝯ̄ omnẽ eccĩe
regulã. Nã quilibet ad libitũ dicere pote-
rit de nõ notorio ꝙ ẽ notoriũ. ⁊ sic quilibꝫ
erit iudex in cãsua. Sicut ad ꝓpositũ pñs
possemus applicare. Nam multa dicũtᷣ a
multis et notoria crimina ꝯ̄ Benedictũ: q̃
alij vel negãt/ vel approbant. ¶ Deinde di-
centes ꝙ papa heretic⁹ mĩor ẽ quocũqꝫ ca-
tholico ⁊ iurisditiõi eccĩe subest/ intelligũt
ꝙ ab alijs põt vt inferior iudicari. ꝫ añ iu-
diciũ debꝫ sp reputari maior. Nõ eñ inse-
quimur errorẽ quorũdã dicentiũ iniustũ/
nõ posse iuste dñari. Iura ad hec non alle-
go/ qꝛ totus textus libri cõciliorũ ab Isido-
ro/ plenus ẽ ꝙ cõciliũ nullũ robur hꝫ nec
põt ꝯuocari nisi autoritate pape/ ⁊ ꝙ etiaꝫ
ante oĩa spoliatus dꝫ restitui. In prologo
vocat istas duas regulas duas claues et
duos gladios sufficiẽtes ⁊c̃. Et ẽ casus in
terminis de symaco papa. q̃ licꝫ accusatus
eẽt de heresi/ cõuocauit cõciliũ et ante oĩa
restitutus est. Postmodũ se purgauit. Re-
peritᷣ etiã ꝙ clerus romanus. s. cardinales
puniti sũt eo ꝙ a papa discesserãt. ¶ His
suppositis arguamus vltra/ quõ dñs Be-
nedictus cõuocabit cõciliũ stãs in carcere
et spoliatus vt dicitᷣ. Qualiter etiã illi qui
nõ restituũt obediẽtiã iã subtractã sibi pa-
rebũt. Qualitᷣ etiã ipemet in cã sua audietᷣ
vt iuris ẽ. si nõ relaxetᷣ siue detᷣ libertati sal-
tem in cõcilio. Qualitᷣ ꝑ̄terea poterit mul-
tos a cõcilio abijcẽ vel petẽ remoueri tãꝗ̃
inimicos sibi/ specialitᷣ ꝓprios fratres do-
minos cardinales. Et an cãm habeat sup
hoc rõnabilẽ videte quid presumendum?
¶ Scđo ac arguitᷣ ex ꝑte conuocãdoꝝ. R
Q2 si verũ sit ꝓuerbiũ. Ubi multitudo
ibi cõfusio. ꝑ̄cipue hicꝫ vitatẽ qñ non est
vnio sub aliq̃ capite neqꝫ sub eadeꝫ regula
siue lege. Sꝫ conuocãdi de diuersis regnis/
im̃o de eodẽ regno nõ ꝯueniẽt ĩ iudicio et
opiniõe sup eodẽ capite/ ꝑ realẽ et oĩmodã
obediẽtiã vt verisimilitᷣ supponitᷣ. Et hoc
ẽ qꝛ nõ ꝯueniũt sub eadẽ regula siue lege/
q̃ ẽ de subtractiõis rõnabilitate/ dicẽtibus
alijs subtractionẽ bñ factã ⁊ ꝯtinuandam
fore/ alijs nõ sic. sed ⁊ male facta fuit. Et si
bñ facta. tñ rebus imutatis nũc ẽ mutãda
⁊ ita murmur erit intᷣ eos. ⁊ qs cõpescet il-
lud. Deniqꝫ nõdũ scimus an alij ꝑ̄ncipes
volẽt cõuenire nobiscũ/ ꝑ̄tim ad hoc tra-
ctandũ si ꝑ̄sciuerint. Necesse tñ ẽ vt ꝑ̄sciãt
nec ꝑ̄sumendũ est qn ante oĩa hoc scire fla-
gitẽt/ dũ ꝓponetᷣ eis istud cõciliũ. Q2 si ab
eis vitas celetᷣ ⁊ mẽdacijs seduci qrantᷣ. ꝗ̃
indecoꝝ hoc eẽt imo ꝑiculosissimũ et scan-
dalosissimuꝫ/ nescit nẽo. Q2 dicatᷣ eis nos
velle tractare an Bñdictus sit verus papa
vel scismaticus/ ⁊ ꝙ certũ putãt in dubiũ
reuocare. verisimilius est ꝙ rñdebũt se cer-
tos eẽ nec velle hoc discutere/ sicut obedi-
entia ꝑ̄tis mrmisi nũc vsqꝫ rñdet. Ecce igitᷣ
ꝗ̃ difficile sit vel impossibile cõuocandos
in vnã viam ꝯiũgere ꝓ discussiõe negocij
qđ loqmur. ¶ Tercio sic arguitᷣ ex ꝑte me-
dioꝝ in tractãdo. Presupponam⁹ itaqꝫ il-
lud/ qđ nõ ẽ verisimile/ ꝙ oẽs vnanimi as-
sensu ꝯ̄ ista obediẽtia/ velint conuenire ad
cõciliũ/ ꝑtractãdo hãc materiã/ ⁊ si nõ solã
tñ ꝑ̄cipue/ ⁊ ꝑ̄ncipalitᷣ istã. Constat ꝙ Be-
nedictus ⁊ sui ꝓ se audietᷣ in sui defensiõe/
ꝓpterea videndũ est ante omia si ea q̃ oppo-
nuntᷣ ꝯ̄ ipm vel opponetᷣ sint talia/ que de-
beant facere fidem omibus etiã sibi obedi-
entibus et fauẽtibus. qꝛ si non sint talia et
taliter euidẽtia non solũ frustra. Imo con-

fusibiliter ea ꝓponemus/nos qui subtra-
ctionis continuationē defendimꝰ/ꝛ pone-
mus nos in piculo note scismatis. ꝛ ꝯdem
natiōis obprobriose. Addito hoc ꝙ fauoꝛ
ꝛ amoꝛ multū impediūt iudicia hominū/
ꝛ iustoꝝ/licꝫ hoc nō credāt vel videāt. Cū
ergo maioꝛ pars in concilio erit de eis qui
subtractionē aut saltē subtractiōis ꝯtinua
tionē reprobēt/nō restat nisi vt ꝯdēnemur
¶ Nec valet hoc dicere/ꝙ dn̄s non ꝑ-
mittet errare conciliū/qm̄ in eis q̄ sūt fa-
cti aut iuris positiui/ꝛ breuit̄ in oībus ali-
is/ꝑterq̄ in materijs q̄ sūt pure de fide/ec-
clesia fallit et fallit̄/ꝟuata charitate. Pꝫ cū
cōpellit aliquē habitare cū nō sua. Iste vo
ꝓpositiōes. Subtractio fuit bene facta vel
male facta/nō sūt ꝓpositiōes pure de fide.
sꝫ ꝑsupponūt alias iiurias q̄ sūt pure de fa
cto. ¶ Rursus ad idē si Bn̄dictus accuse
tur de aliq̄bus/q̄s dubitat quin accusabit
fratres suos ꝛ alios aduersarios/de pluri-
bus/ꝛ forte ꝺ maioribus/ꝛ magis colora-
tis/ꝛ fundatis tā in materia fidei/q̄ in ma
teria scismatis. Exēpli grā. Accusabit car-
dinales ꝺ rebellione ad eū/ꝛ conspiratiōe/
ꝛ crimine machinationū dolosarū/aut de
alijs criminibꝰ/vt symonia ꝛ silibus. Itē
habꝫ quedā scripta aliquoꝝ. in q̄bus sunt
hereses manifeste/q̄ credūt eundē impu-
gnare/vt ꝙ soli cardinales sint successores
apostoloꝝ. Qꝛ eccīa tota non possꝫ creare
papā/nisi per mediū cardinaliū nec vnq̄
potuit. Qꝛ res expresse ꝓhibita a deo si iu
retur/debꝫ ꝟuari in reuerentiā iuramenti.
Qꝛ Iepte occidens ꝓpriam filiam meru-
it. Qꝛ deus potest obligari. Item de alijs.
Qꝛ pn̄t eē plures pontifices. Qꝛ decreta et
decretales plus nocuerunt ecclīe q̄ profue
runt. Qꝛ claues date sunt vnitati non vni.
Qꝛ om̄is obediens vel ꝓcurans obedien
tiam ad ip̄m Benedictū/stantibus termi-
nis in quibus sumus/ est scismaticus. per
consequens pertinax. Qꝛ ꝓbabile ē/stan/
te dubio ꝓbabili ꝛ notorio. de aliquibus
contendentibus de papatu/dicere ꝙ alte-
ri est obediendū/ est erroꝛ in fide ꝛ moribꝰ.
Nam cum casus p̄ntis scismatis sit in tali
dubio probabili ꝛ notorio. si vnq̄ fuit vel
erit tale dubiuꝫ. om̄s qui obedieruerūt vsqꝫ
nunc vel obediūt vni parti vel alteri/errāt

in fide ꝛ moribus. Item ꝙ in eodem du-
bio quilibet contendens tenet̄ cedere iuri
si qd̄ habꝫ ꝛ similia. Item ꝙ a papa licꝫ ap
pellare. ꝛ ꝙ licite appellatum est in hac ma
teria. Cuius tamen oppositum determīa
uit nuper totum conciliuꝫ cardinalium vt
dicitur. Item forte accusabuntur multi ꝺ
multis criminibus tam in fide q̄ in mori-
bus. que debent puniri morte. ꝛ merentur
ꝟm leges ꝛ decreta perpetratores taliū ex-
heredari ꝓ se ꝛ suis posteris ꝛ ita videre fa
cile est ꝙ horrēda scissura fieret. Ita tamē
debere fieri in contrectādo materias ante-
dictas/videtur verisimilius. Nam si Be-
nedictus accusetur ad mortem ꝛ sui fauto
res. nonne credibile est/attento suo ꝙ ali-
os similiter accusabit ad mortem si poterit
Presertim si fautores aliquos habeat/eoꝝ
quos accusare voluerit inimicos odiosis-
simo ꝛ forte accusabit prelatos regni de sen
tentijs excōmunicationis multis/ ꝛ nomi
natim. quia consenserūt cōtra iura vt di-
cet. ꝛ contra eccliasticam libertatem/subsi-
dia pro dominis temporalibus absqꝫ cau
sa manifeste necessitatꝭ ꝛc̄. ¶ Prelati econ
tra volent se tuere. Volent etiam dare be-
neficia ad nutum sicut modo/ et hoc forte
Benedictus nō volet neqꝫ sui cardinales.
Item forte retorquebit om̄ia cōtra prede-
cessorem suuꝫ Clementem ꝛ sui fautores/
qui contra ip̄m allegabuntur. saltem quo
ad ip̄a concernunt modos diuersos ma-
chinandi pro impedimento vniōis/nō di
co ꝙ iuste/sed nec etiam ꝙ iniuste/ parcat
omnibus deus. ¶ Postremo quo ad hoc
videnda sunt scripta continentia rationes
contra Benedictum. et videātur similiter
rn̄siones/atqꝫ ponderentur. Et forte vide
bimus quicquid sit in re/ꝙ nō poterit suf
ficienter de heresi aut scismate conuinci/
quod tamen exigitur. Est enim difficilli-
mum conuincere aliquem pertinacem/ et
incorrigibilem fuisse ante iudiciuꝫ. Nam
ꝛ si aliquis millesies repetiuerit/ꝛ ꝓtesta-
tus fuerit ante sn̄iam/ ꝙ defendet errorem
suū nec reuocabit/tn̄ admittit̄ ad veniam
in puncto sententie proferende/ si se mon-
stret penitere ꝛ velle stare iudicio superio-
ris sui/q̄uis ip̄e Okam videatur opposi-
tum in suo dialogo. Cōtra quod est vsus

et lex ecclie. ¶ Quarto sic arguit ex fine cō
cilij/in obediēdo. ¶ Videamus itaqz D
ſm verā ⁊ iuſtā eſtimationē. Si qlibz
[illegible] cōcilio tenebit maiorē ptē bn̄ ſentētiaſſe
q̄tūcūqz ſit in ſui obprobriū vel dānū/vel
infamiā. Nā cū cōciliū etiā totū poſſet er-
rare vt dictū ē in his q̄ tractāda hic ꝓponū
tur/nōne poterit leuit̄ dicē ꝯdemnatus in
hoc cōcilio/certe cōciliū errauit/ conciliuz
male ſententiauit. ꝙfuit hic inimicicia vel
odiū/vel ignorātia facti vel alicuius ſimi-
lis. Conſideremus obſecro/ſi ps q̄ ſubtra-
xit nec vult obedire/cōdēnaret male egiſſe
aut ſaltē debere obedire. An pareret huic
ſnīe. ſcio q̄ facile eſt; dicere/ ita/ obedirent.
Scio q̄ etiā ita obedire poſſent. Sz an hᵒ
debeat ſm moralē eſtimationē ⁊ cōiecturā
credi/ex his q̄ vt in plurībus accidant hu-
manitus. viderint q̄ ſic vidēt ego nō video
Si vo nihil ſentētiet/irriſoriū ⁊ vanū erit
cōciliū. Si aliqd ſentētiet qd non teneat.
erit pniciosuz/ ⁊ ſcandaloſiſſimū ꝓ oībus
cōcilijs in poſterꝝ celebrādis/ ⁊ erit ſciſma-
tuz īnumerabiliū ⁊ irrepabiliū cauſatiuū/
nō ſolū int̄ iſtā obedientiā in ptibus ſuis
ſmo ⁊ int̄ iſtā obediētiā ⁊ alterā. qm̄ rema
nebimus in irriſiōe et in infamia apd eos
ꝑpetua/in fabulā q̄z ⁊ deriſū. Et forte non
poterit [illegible] concordia in modo reſtituendi/
qr alij volēt ex toto/ alij ex pte. Iſti volent
in ſpūalibus/alij in tempalibus. Aut er-
go volumus nos q̄ ſubtraximus/ reſtitue
re obedientiā. ⁊ ita melius ē q̄ nos ipos li-
bere faciamus q̄ coacti iudicio: Aut no-
lumus/ ⁊ ita exponimus nos piculis p̄ta-
ctis ſi petamus conciliū. ¶ Sz dicet aliqs
iſtud conciliū peti deberi/nō qd fieri debe
at/aut ſperet. ſed qd interim abſqz ſcanda
lo tpus ꝓtrahatur/quo currēte morietur.
Benedictus ⁊ ita liberabit nos dn̄s. ⁊ eli-
gendi libertatē dabit. Poſſz hic alligari il-
lud vulgatū pueris notiſſimū. In mortē
alterius noli ſperare ſalutē. Quis ſcit eniz
q̄tum viuet qn̄ moriet. Et interim ī quo
ſtatu ſumus imo in quos ſtatus corruimᵒ
nemo nō videt. Porro et ſi cras moreret.
Benedictus attēdamus incredibilia peri-
cula. Primo diceret ab inobedientibus ſi
bi q̄ mors eius fuiſſet proditorie accelera-
ta. ⁊ ita ſuſpecti de hoc ꝓſequerent. Item

obedientes nunc ſibi/obedientiā negarent/
ab illo qui nouiter eēt electus. Tum quia
iudicarēt cardinales amiſiſſe ius electiōis
tum quia veriſimiliter aliū eligerēt per ali-
quos cardinales q̄ non ſubtraxerūt. Aut
forte ad aliam obedientiam ſe diuerterēt.
Imo rebus ſe habētibus inter nos/ vt ſe
habēt cecus eſt qui nō aſpicit periculū di-
uiſiōis ciuilis in regno francie/qualis nō
fuit a diebus ſue inſtitutionis. Et ſane eo
piculoſior eēt diuiſio. quo mag[is] intranea
⁊ quo magis int̄ capita regni. Et q̄ ſ[illegible] ſpe-
cie religiōis fieret. Nam tunc expectandū
eēt/illud qd dicit ſcriptura. Amicᵒ q̄ vult
recedere ab amico/occaſiōes q̄rit. Et illud
decreti. Sciſma diſponit ad hereſim. qr re-
cedens ab eccīa/errores fingit vt recte diſ-
ceſſiſſe videat. Et hoc [illegible] piculū habemus
in ianuis niſi celeriter ⁊ cautiſſime ꝓuide-
rimus. Addito q̄ nulla ſit implacabilior
⁊ irremediabilior diuiſio q̄ illa q̄ fit ſub re-
ligionis p̄textu. Intantū q̄ in hoc caſu pu-
tet frater ſe obſequiū p̄ſtare deo pſequēdo
fratrez. Addito p̄terea q̄ magna pars/ ne
dicā maior nō ſpōte cōſenſit [illegible] ſubtractio
nem. Vel nūc dū videt q̄ ſecuta ſūt/volun
taria ⁊ ꝓniſſima ē obedire ⁊ reuerti/nec ob
ſtat forte ad reuertendū niſi timor. q̄ ſubla
to/ ⁊ data audacia. ipi etiā cum piculo cor-
poris ⁊ rerꝝ ſuarꝝ ſuam oſtenderēt volunta
tem. ¶ Quid ſi deſcēderimus ad particu
laria/que ſciēter omittimᵒ arbitramur in-
dubie q̄ rei huius ingens ⁊ horrēdus pa-
teret aſpectus ⁊ ſtuporē vehemētē ſola ſui
cogitatione cauſaret. Ve ve regno huic a
ſcandalis. ve peſti ſciſmatice/ſi diuiſionez
in regno adducat. ſicut iam poſuit in im-
perio. Sed ve ſupra modū ſi nobis here-
ſes parturiat. qbus ipm ſciſma irremedia-
biliē radicetur/ ⁊ radicatum iugiē alatur.
creſcat dilatet/atqz roboret.

Ex his omnibᵒ hinc

inde tactis/ ⁊ inſolutis/perſpicuū eſt in N
quali labyrītho vix egreſſibili poſiti ſu-
mus/ ⁊ vinculis vix extricabilibus irretiti
quaſi vicz poſuerimus in rhetibus pedes
⁊ in maculis eorū ambulemus/iuxᵃ verba
Iob. ¶ Cum igit̄ anguſtie nobis ſint vn
diqz/ ⁊ cū ignoramus quid agere debeamᵒ

ego in insipientia mea hoc solum video residui/ et consilij/ cum iosaphat rege. ij. Paralip. xx. vt oculos nostros ad deum dirigamus/ si forte auertat iram suam a nobis. Si forte non auferat consiliũ a prudentibus et senioribus sicut videtur hactenus abstulisse. Quamuis hoc fieri in tanta peccatorum abominabilium colluuie in tam obstinata et incorrecta flagitiorum nephandorum multiplicatione/ vix expecto et vix spero. nisi quia misericordie dei non est numerus. et solus est medicus/ qui desperatos morbos ad sanitatem adducit. ne glorietur ante eũ stulta presumptio omnis carnis. quasi homo pacem effecerit. ¶ Si quid autẽ vel in dubio dicere necesse sit/ pro remedio presenti dicam sub correctione. Videretur itaque ante omnia/ tractandum hoc negocium inter dominos omnes de sanguine regio. communi consensu et absque maliuola/ aut acerba contentione. cum quibusdã peritis nõ nimis hinc vel inde affectatis. Et qui nõ tñ timerent de statu suo in posterum/ nec tñ affectarent nouam status exaltationem quam mentiri velle presumerẽtur/ inordinato timore/ odio/ vel fauore cuiuscunque. Quibus in vnũ congregatis/ et ambulare volentibus in domo dñi cum consensu/ sperandum est in illo qui est deus pacis et dilectiõis. et cuius locus in pace factus est. et qui est in medio eorum qui se congregant in nomine suo. quod ipse expediens aliquid in materia ministrabit. Alioquin si seorsum per contentiones/ et partialitates/ et simultates et cõminationes negocium hoc de pace restauranda tractetur. non nisi diuisiones crudeliores/ et multipliciores generabuntur/ et erit immedicabile vulnus. Et tandem quod dei pietas auertat super capita nostra dum contendemus et rixabimur/ imo dũ nos plus quam hostiliter ad mortem persequemur/ irruet quam vniuersũ/ hostes alieni/ insidiatores regni huius/ ad pdandũ et vastandũ paratissimi/ et nos iam/ nõ vt hostes suos. sed vt scismaticos et hereticos/ et saracenos liberius persequendos inuadent/ vt in fabulis aqla fecisse fingitur/ de rana et mure/ certãtibus. Sit vtinã vanus iste timor quẽ timeo/ nec tamen timere desinã/ plus quam aliqd remediãdi genus aliud quam qui video aspicẽ meruero.

Sequuntur quedam

per pfatum dñm Johannẽ Gerson edita tempe scismatis ecclesie.

Daturus occasionẽ sapientibus/ vt sapientiores fiant. propono eorũ examinationi propositiões negatiuas que sequũtur super materia cõmunis concilij huius obedientie. Ex quibus patebit citius si sit expediens aut non/ conciliũ huiusmodi celebrare. et si sic. que cautela debeat obseruari.

Nõ expedit fieri con

ciliũ generale huius obediẽtie/ ad tractandũ et sentẽtiandũ de criminibus dñi Benedicti sibi per quosdã impositis/ vtputa de periurio/ et scismate/ et heresi/ aut de suspitione vehemẽti super istis. ¶ Primo quia obediẽtia ista in se et in ptibus suis diuisa est circa iudiciũ de actis per papã. alijs dicẽtibus quia bonus est/ et sufficiẽter obtulit psertim nouissime. alijs contrariũ asserẽtibus. Tractare igitur talia corã multitudine tam multipliciter diuisa/ eẽt potius induratio et noua multiplicatio diuisionũ. quam aliarum sedatio. attẽto quod ita requireret dñs Benedictus fieri super dictis heretias illorum qui sibi subtraxerunt ¶ Secundo quia concilium huiusmodi ad hunc finem. aut fieret secundum formam pscriptã a iure aut noua intentiõe. Si primo modo cõstat quod benedictus deberet presse etiam sub noua submissione/ et tñ rebus stantibus vt stant nõ videtur/ quis locus eẽt aptus sibi ad securitatem cum detineatur inclusus. Nec videtur quod pmanentes in subtractione sue vocationi obedirent. et ita nihil agerent. Si autem fieret conciliũ per nouos modos preter formam iuris non videtur modus verisimilis/ ante celebrationẽ concilij/ quõ prelati et principes in vnũ concordarẽt. vno volente vnũ modũ/ altero aliũ et eẽt tractatus in tractando hoc dispendiosissimus et sumptuosissimus sine magno fructu. ¶ Tercio quia in determinatiõe huius materie necesse eẽt multa cõcurrere et allegare/ tã gentia fidem et mores/ sed tales materias non expedit in hoc concilio ventilare ad determinandũ prout statim dictũ est. ¶ Quarto

quia nunc omnia pñt fieri ad vnitatē vni-
uersalem ecclesie/erga alias ꝓcurandam/
queadmodū si tota hec materia eēt in con
cilio isto terminata/siue papa remaneat si-
ue non/attento ꝙ offert oīa que nouiter
electus quecūqꝫ possꝫ offerre/imo apd ta-
lem aut ꝓ tali nouiter electo/fieri possent
noue colligationes ⁊ confirmatiōes peio-
res prioribus/⁊ fieret verisimilit̄ noua di-
uisio/aut iam facta cōtinuaret̄ in hac obe-
dientia. ¶ Non expedit fieri conciliū ad
tractādū determīatiue materias fidei. Rō
ad hoc quia eēt dare occasionē scandali et
periculi magni ī fide nostra. si aliud deter-
minaret ista pars siue altera/in materia q̄
oēs tangit. ⁊ q̄ ab oībus dꝫ approbari. quē
admodū patuit de latinis ⁊ grecis. Facile
tñ eēt ⁊ verisimile ꝙ determinationē ī hac
pte factā/nō approbaret altera ps. psertim
si in aliquo tāgi videret̄ status eoꝝ in ma
teria hac scismatis. sicut tñ tangeret etiam
apud istā ptē. Et forte ita apud aliā dicūt̄
multe assertiones d̄ fide in qbus eēt aduer
sissima sñia inter diuersas obediētias. imo
⁊ inter multos eiusdē obedientie. Ut sup
materia appellatiōis a papa. Et sup eo ꝙ
renuēs cedere/aut cessionē facere ē scisma-
ticus. Et ꝙ non adherēs subtractioni est
suspect⁹ d̄ scismatice/ vel ecclesie aduersus
vel in latitudine scismaticoꝝ. ⁊ ita d̄ simili
bus multis. ¶ Constat ꝙ d̄ prima istarū
ꝓpositionū est controuersia in regno fran
cie apud theologos ⁊ decretistas ⁊ int̄ mul
tos d̄ concilio regis/⁊ de plamento/ ⁊ ali-
os d̄ vniuersitate. ⁊ inter se mutuo. Et de
alijs duabus assertionibus similiter ⁊ am
plius. qm̄ altera obediētia nūq̄ tales con-
cederet. imo reputaret erroneas/ꝓpter qd̄
pspicuum ē non eē tutum talia determina
re p modū autoritatis cōcilij general'. Sꝫ
nec deberēt tales assertiones levit̄ in parti
cularibus poni. qꝛ reputat̄ hoc ab alijs ad
iniuriā suā. vt dicere ꝙ error sit in fide si as
serat̄ ꝙ stante dubio probabili de papatu
apud duos contendētes alteri sit adheren
dum/quia non videt̄ eē possibile maī⁹ du
bium ꝓbabile/q̄ sit in casu psentis scisma
tis/⁊ tamē vtraqꝫ obediētia dixit obedien-
dum suo. Et ita d̄ similibus. vt ꝙ non sit
alia via humanitus inuenibilis ad sedan-
dum scisma q̄ via cessionis/cū iam videa-
tur reddita p se inefficax nisi ꝯcurrat saltē
concilium generale/qd̄ excludere nō bene
sapet. ⁊ quia certe circūstantijs negocioꝝ
variatis pñt vie ⁊ remedia ad vnitatē ha-
bendā/vario modo repiri. sicut ⁊ necāriū
eē expientia pñs notum facit. ¶ Non
expedit fieri ꝯciliū hmōi ad tractandū p
reformationē ecclesie in moribus p modū
determinatiōis. Ratio ad hoc est quo ad
multa eadē sicut ad pcedentem ꝓpositio-
nem/addito ꝙ reformatio ecclesie vniuer-
salis fieri non pōt in moribus/sine aboliti
one multoꝝ statutoꝝ sup excōmunicatio-
bus ⁊ ceteris traditionibus nimis multi-
plicatis/que nec obseruantur nec obs̄uari
pñt rationabilit̄ vtiqꝫ ꝓpter varietatē mo
rum ⁊ tempoꝝ. Et tamē tales remotiōes
statutoꝝ ⁊ canonū antiquoꝝ/ aut additio
nes nouoꝝ fieri nequeunt rationabilit̄ p
tota ecclesia sine ꝯsensu cōmuni. alias pos
set eē statim diuersitas nimia in moribus
⁊ iudicijs/quo ad ea q̄ papa ⁊ concilia sta-
tuerunt. Si vo diceret̄ ꝙ multa bona pñt
ibi auisari ⁊ discuti sꝫ nō determinari/pau
ca eēt ibi vtilitas in compatione tāti facti.
nam pauci viri litterati ⁊ pbi faciliter ⁊ for
te congruēti⁹ ista considerarēt/extraherēt ⁊
ordinarēt. Nolo tamē dicere quin in mul-
tis partibus possit ecclesia p suas ptes re-
formari/imo hoc necce eēt. Sꝫ ad hoc agen
dum sufficerent concilia ꝓuincialia et ad
quedam satis eēnt concilia diocesana ⁊ sy
nodalia ꝓut sup hac re iam aliqua scripta
sunt ⁊ auisata. si quis vellet ad opus ma-
num mittere ⁊ ad fortia. Sꝫ heu desolatio
ne desolata ē oīs terra/quia nemo ē qui
recogitet corde. ⁊ qrunt oēs que sua sunt.
¶ Non expedit p restituēdo obedientiā
pape in spūalibus/fieri conciliū hmōi ge-
nerale. Primo qꝛ videt̄ implicatio sicut ta
ctum ē ꝙ maneat subtractio hmōi a papa
⁊ ꝙ fiat cōciliū. Scdō qꝛ facilius ista resti-
tutio ⁊ reductio tractari poterit in solo re-
gno francie. si veꝝ sit ꝙ oēs alij iam restitu
erunt obediētiā aut in ea pmanserūt. si ve-
rum sit etiā ꝙ subtractio non ē facta pape
etiā in regno nisi sub conditione explicita/
vt quidam dicunt/aut saltē implicita ⁊ q̄ d̄
iure ⁊ equitate debꝫ intelligi. Hec cōditio p

est/ quousqꝫ papa fecerit debitū suū/ 7 concesserit ea q̄ sibi petebantur 7 ꝓpter quorum negationē fiebat subtractio. Nam cessante cā cessare dꝫ effect⁹. Addito hoc ꝙ subtractio nullo mō potuit fieri iuste/ nisi ad finē vnionis/ tanꝙ mediū ad hoc nec̄ariū Alioquin tm̄ malū 7 insolitū nllo modo possꝫ a culpa defendi. Si ergo nūc videat̄ ꝙ subtractio nō ꝓdest ad vnionē. vel non ē nec̄aria/ ꝓpter condescensionem pape ad ea q̄ petebant̄/ cessare ipa debꝫ. qa si rebus stantibus vt stant erga pape ꝓmptitudinē de cedēdo/ non pōt d nouo fieri subtractio sicut cōcedere habēt aduersarij vt videtur non pōt aut dꝫ eisdē rebus stantibus eadē subtractio cōtinuari. Tercio quia restitutio huius obedientie quo ad spūalia/ fieri cōmodius 7 breuius pōt per assensū cardinalium/ 7 recōciliationē mutuā/ indulgendo pterita/ ratificando que ratificanda essent ad cautelam futurorū/ 7 emendationē securiorē pteritorū et consciētiarū serenationem 7 ad abolendā omnē infamie aut rebellionis notam/ 7 quatinus in viam pacis cōmuni aīo 7 eodē pede ꝓcederet hec obediētia concordius/ qm̄ faciēdo restitutionem debitis modis/ nec subtrahentes/ nec ille a quo facta ē subtractio/ remanerēt notati d talibus/ qd difficilius eēt euadere si p concilium aliqd fieret determīatiua decisio. ¶ Nō expedit cōciliū tale celebrari p restituēdo obediētiam pape/ in administrationibus beneficiorū 7 aliorum huiusmodi/ qꝛ licꝫ annexa sint spūalib⁹. tamē pūt tpalia noīari. Primo qꝛ rōnes alique priores d non expediēdo reformationē ecclesie vniuersalē in moribus tractare faciunt ꝓ hac parte 7 ꝓ altero principali argumento ad hāc partē. Tū aduertēdū est/ ꝙ 7 si cōcederet̄ papā hr̄e de iure diuino dominiū vniuersale spiritualiū 7 tpalium/ respectu omnium. Tū cōstat ꝙ p diuersitate temporū 7 locorū 7 statuū. nec papa/ nec ecclesia habuerūt aut hr̄e debent/ in talibus dispensatiōibus aut administrationib⁹ beneficiorū tpalium iurisditionū/ simile exercitiū aut executionē aut vsum. Itaqꝫ notū est ꝙ ecclesia tempe xpi 7 apostolorū nullū habuit exercitiū aut executionē iuridicā et ciuiliter circa hmōi temporalia/ imo christ⁹ plus videatur facto et verbo tale exercitiū iurisdictiōis ciuilis ꝓhibuisse/ ꝙ pmisisse. licet non dicam ꝙ ꝓhibuerit aut oppositum cōsuluerit/ nisi p loco 7 tpe. Quia em̄ ecclesia tunc multiplicāda erat p discursū apostolorū 7 fideliū. iō talis iurisdictio tpalis 7 possessiōes fuissent eis ad impedimentum/ 7 tales sunt ad hoc congruētie multe Sed p tempe Siluestri 7 constantini magni placuit dño ad dilatationē ecclesie inspirare cū Constantino/ ꝙ tales possessiones daret. tū ecclesie ꝙ reciperet 7 durauit hmōi dotatio ecclesie vsqꝫ ad tpa nostra p successiones sanctissimorū patrū Gregorij 7 Ambrosij et aliorū/ quos nō est credibile in retentiōe taliū errasse ꝯ christi iussionē. Sꝫ longe aliter in primitiua dotatione distribuebant̄ bona talia/ ꝙ postmodū tempore platorū/ qui ceperūt paulatim refrigescere a sanctitate porū/ tandē abusi sunt taliter collatiōibus beneficiorū 7 hmōi administratione/ ꝙ pape paulatim et successiue ad se mlta reuocauerūt/ vsqꝫ adeo/ ꝙ finaliter datis occasionib⁹ 7 acceptis/ quas nō est hic opus recitare. quasi tota collatio et iurisditio talis/ penes papā et eius curiam remanebāt. Ita vt vix eēt platus qui posset minimū beneficiū cōferre. Concurrebāt ad hoc exactiōnes mltiplices p statu pape et cardinaliū/ et si fraudes et abusus et symonie cōmitterēt̄/ relinqͣ iudicādū exptis. ¶ Hec idcirco dixi qm̄ forte aliqbus videret̄ ꝙ sit expediēs ecclesie vl'i/ redire oīa ad pristinū statuꝫ ecclesie seu illi⁹ qͣ fuit tpe aplorū qͣtū fieri cōgrue possꝫ/ abiectis talibus iurisditiōibus p magna pte q̄ reddiderūt ecclesiā totā brutalē et carnalē/ et nihil fere sapientē de his q̄ dei sunt erga salutē animarū/ nō ex se quidē/ sed abutentium vicio. Vel redeundū eēt ad statū ecclesie tpe Siluestri et Gregorij/ qn̄ quilibꝫ platus dimittebat̄ in sua iurisditiōe et solicitudinis pte/ et papa tenebat que sua erant absqꝫ tot reseruationibus tot et continuis magnisqꝫ exactionibus pro sustinendo statum curie et capitis nimis forte crescentē. sup ceteros membrorū status. ¶ Ad sciendum igit̄ istud/ cū multis appendicijs de puisione clericorū sufficientiū 7c. et ad puidendū expediēs ē fieri determīatione et

reformationem universalem ecclesie. nam universalem statum tangit. Sed dictũ est prius q reformatio talis fieri non debz in ꝯcilio solius obediētie istius. ¶ Si vero quis obijciat q istud sic stare non pōt cum eis que dicta sunt ꝺ restitutione obedientie quo ad spūalia/ qm̄ eēt ita bene periculũ inobediētie culpabilis in vno sicut in alio. Rñdet q latissima ē differentia in spūalibus ꝛ tpalibus quo ad hoc/ ꝛ vtinā fuissz bene semꝑ intellecta a priorib⁹ ꝛ modernis. forte q adhuc starent greci cum latinis. Patz eni ex priore deductōe q papa pōt remanere papa vniuersalit in ꝑfectiōe magna. imo maiori q̄ erat Siluester/ ꝛ tñ nullũ habebit exercitiũ actuale circa tpalia ecclie vniuersalis ꝑ dioceses/ q̄tūcūqz habeat dominiũ vel plenitudinē potestat͞ in habitu/ que potestas ex caus͞ certis pōt cohiberi ꝛ arceri. imo debz/ ne exeat in actuz sz dimittat singula singulis mīstrare. Nōne xp̄c fuit papa ꝑfectissimus. nōne simil͞r Petrus. ipi tñ oīe exercitiũ abdicauerũt a se in talibus/ q̄ q̄ xp̄c cum sūma facilitate illud obtinere potuissz. Nihil ergo de ꝑfectione status sūmi pontificis diminuit͞/ si ꝑ causa rationali/ remouet͞ ad tp̄us aut suspendit͞ sibi/ tam anxia solicitudo/ tot curarum īmortaliũ et periculosissimarum in anima ꝛ corpe ꝑ hmōi exercitio circa temporalia distribuēda aut ꝯferēda: auget͞ potius sua ꝑfectio. ꝛ gratulari ꝑfecto deberet in dño. ¶ Videt͞ vlterius ꝑ hoc mult͞ q nō expedit vnũ solũ caput ꝑesse in tali exercitio administratiōis tempaliũ. sicut expedit imo sicut necesse est vnũ solum ꝑesse in spūalibus respectu omniũ. Cuius ratō est qꝛ ea que fidei sunt debēt eadem apud oīs. ꝛ hec identitas ꝛ vnitas vix aut nūq̄ ꝑpetuari potest/ nisi recursus eēt finalis ad vnũ caput. Sed ꝺ traditiōibus humanis ꝑ regimine temporaliũ ecclesie/ totalit͞ oppositum inuenitur. quoniam s͞m varietatem tempoꝝ locoꝝ gentium ꝛ respectuũ variande sunt decretales ꝛ ordinatiōes super collationibus ex regimine talium temporalium. ¶ Ex his omnibus que latius possunt deduci ꝓbabiliter vellēt aliqui dicere. non esse expediens fieri concilium decisiuũ super restitutione vniuersali temporalis administrationis pape. Sed sup hoc debz concilium vniuersale celebrari. Nec oportz illos eē vel dici scismaticos/ qui occasione data ꝛ accidente/ talem in tempalibus fecerũt aut faciunt subtractionē. quia etiā stante vnitate ecclesie/ talis subtractio cōtingebat vel in toto vel in parte fieri fortassis debuisset: ꝛ hoc si absqz grauiori scissura in spūalibus hoc potuissz contingere ꝛ ita sapientissima lucet in hac ꝑte dei prouidentia que ex malo scismatis/ alia bona sciet elicere. ¶ Et si petatur ꝺ quo viueret papa interim ꝛ cardinales. Respondet͞ q si faciant debitũ suũ laborando ꝛ diligent͞ inquirendo finem scismatis. ꝓsumendum est q cito inuenirent: ꝛ tunc ꝓuidebit eis conciliũ generale qualiter erit expediēs honestum ꝑ statu tantoꝝ dñoꝝ. Similit͞ de modis ꝓuisionis sufficientiũ clericorum tunc tractandũ esset ꝑ futuro. ¶ Non expedit cōcilium prefatum fieri tāq̄ viarum vnionis tm̄modo repertiuũ. Ratio ē quoniam materia huiusmōi iam totalit͞ aperta est ꝛ discussa quo ad possibilitatem viarum ꝛ rationabilitatē vel irrationabilitatē earum: ꝛ non restat nisi cōuenire istā obedientiam cum altera in aliqua viaꝝ. Hoc aũt fieri potest/ si vnq̄ debeat fieri absqz tali concilio huius obediētie qm̄ non videt͞ q alia conclusio ibidem concluderet͞ q̄ q summarent͞ aduersarij de aliqua via assumenda. si eni vna particularis via limitaretur: incideremus in incōueniens quale patimur. ¶ Ex his omnibus non determinatiue positis sz tm̄modo examinatiue/ videt͞ seq q nullo modo expedit nūc concilium istius obedientie fieri nisi forte solum ad habendum liberam in consulendo deliberationem. ꝛ plenam cōcordiā capitis ꝛ membroꝝ ad inuicem/ super modo ꝛ forma vniendi hanc obedientiā secũ ꝛ cum alia/ ꝛ hanc vnionem cōcorditer ꝓsequendi. ¶ Ad qꝺ amplius declarandũ possent adduci particulares circūstātie super diuersis affectionibus ꝛ intentōnibus diuersorum. ꝛ super periculo maximo nouarum dissensionum suboriendarũ et vix vnq̄ sopiendarũ in spūalibus ꝛ tempalibus. Nisi prius ante omnia limitarentur ea que tractanda eēnt in cōcilio super qui-

bus fieret. Nisi preterea fieret talis ꝓuisio sup ꝑmissis non determinandis q̄ tangūt fidem ⁊ vniuersalem ecclesiam/ ꝙ cōuoca- in cōcilio nll'i super ipa disceptare aut saltem determiare presumerent. Deniqꝫ constat aliquos affectare totalem penitus decisionem benedicti ⁊ alij penitus hoc nolunt. sed totis viribus obniterenť. nec ē ratio patens ad sui destitutionē/ statim sic inuenienda vt dicūt. ¶ Restat igiť cōmuni ⁊ concordi cōcilio vel deliberatiōe tm̄modo q̄rere cum alijs viam aliquā/ in qua nobiscum cōueniant ꝓ vniēdo ecclesiaꝫ siue via illa sit cōuentio/ siue cōpromissio/ bm̄ vim cōcilij generalis in modificatiōe sua/ siue conciliū generale formaliť/ siue cessio/ siue oēs vie in vnū si debeat ꝑfectus habere finis ꝓut multi doctores opinanť. Nā ⁊ cessio vt dicūt fieri nequit q̄ vnionez det verā in ecclesia sine cōcilio generali/ et per consequēs neqꝫ absqꝫ ꝯuētiōe/ ⁊ presertim renuente cedere altero ꝯtendētiū/ quoniaꝫ ꝑ ꝯciliū taliť artabiť quilibꝫ aut artari poterit ꝙ requireť eoꝝ cōsensus. Nā si dissenserūt obedire ꝯcilio erūt palā scismatici ⁊ si scismatici erūt deponēdi. Quib⁹ depositꝪ ꝓcedēdū erit ad nouā electiōꝫ libere fiedā/ sicut eis a vita sepatis: aut libere cedētibus.

¶ An vo ista sola causa/ vltīo tacta sit sufficiens causa ad hoc ꝙ expediat aut de necessitate celebrandū sit hm̄oi cōciliū cōmune istius obedientie/ attenta difficultate in cōuocādo/ ⁊ expēsis/ ⁊ piculis in ꝯtinuando. iudicēt illi ad quos spectat ⁊ in cōuenientibus maioribus prudenter occurrant.

¶ Ut veritas flāma ex discussiōis ventilatiōe clarior emergat ꝓponem⁹ ⁊ soluemus obiectiōes ꝯ viam mediā/ q̄ prout expedit/ tacta est. ¶ In primis dicent aliq̄ ꝯ secundū expediēs ꝙ absqꝫ discussiōe eorum q̄ hactenus tacta sunt nō pōt sincere/ et ꝑ ꝯsciētiaꝝ serenatiōe illud fieri q̄d ꝓponiť. Nā si Bn̄dictus ex vna pte cum suis adherētibus/ aut alij ex altera fiūt culpabiles ꝯ scismate aut heresi vel de rebellione aut alio tali vicio. qualiť tales absqꝫ recognitione ꝓprie culpe ⁊ postulatōne venie indulgentiā apud deū ⁊ hoīes merebunť non remittiť pena nisi confiteatur culpa.

¶ Sed videmus ꝙ hec abiectio friuola ē ⁊ sophistica atqꝫ fieri possꝫ in omi materia dubia/ sicut fieret ad impediendū viā cessionis libere atqꝫ discussiōe iusticie. Dicim⁹ igiť bm̄ catholicam veritatē/ ꝙ in dubijs pōt fieri ꝯfessio sub conditiōe/ ⁊ ex tali confessione veniā absolutā peccatoꝝ cōsequetur. Addimus ad hec ꝙ oīa ⁊ fere oīa dicī pn̄t dubia in foro exteriori que nōdū sunt iudicialiť diffinita. Propterea nullus erit scrupulus obediēdo dn̄o Benedicto etiā vbi fuissꝫ hereticus aut scismaticus si resipisceret/ vel si hoc nō constaret per diffinitiuam sniam ecclesie. Similiť de subditis rebellantib⁹/ si qui fuissent/ diceť. ¶ Quis nesciat multa apud antiquos pr̄es et nūc quotidie tolerari. vtō symonijs ⁊ alijs q̄ si iudicialiť eēnt ventilata ⁊ cōuicta/ tolerari nō possent. Supaddimus ꝙ tota res ꝑsens/ magnis dubioꝝ inuolutris ꝯtecta ē ⁊ vtriusqꝫ colorata. Sed nec sunt aliqua q̄ ꝓprie ⁊ nude tangāt opposita fidei/ quin magis in factis diuersis ⁊ diuersimode receptis/ q̄ in iure consistunt. Nulli idcirco pn̄t aut vix pn̄t de scismate ⁊ heresi ꝑtinaces cōuinci in hac pte. Deniqꝫ dicimus ꝙ regula magistralis theologie nō debꝫ nos scrupulis inq̄etare vt fiat discussio illa. s. regula/ ꝙ si illud sit dubiū an liceat an nō liceat illud fieri. si fiat: certū ē illud eē pctm̄/ qm̄ ꝓ ꝑdicta/ nō habebiť rōnabiliť dubiū de eis q̄ fuerint cōcordata/ ⁊ ꝑsupponetur quilibꝫ aut nō errasse/ aut ꝯ erratis penitere. ⁊ ita in suo honoris gradu/ iure/ aut saltim misericordia remanere. ¶ Ceterū ab alijs secūda fieret obiectio/ cōtra secunduꝫ expediēs. Crimina inquiūt/ nō ita generaliter remanere debēt impunita/ aliodn incentiuū tribueret delinquēdi. Sed nec salua ꝯscientia/ forsan potent dn̄s Bn̄dictus ea ratificare aut nō infringere q̄ facta sunt/ nisi ꝑsertim veniā/ ⁊ nouā cōfirmationem singuli ꝓ se petant. aut nisi de nouo abilitenť ⁊ ordinenť. Sed videmus ꝙ frequēť ꝑcipue in delictis tangētibus cōmunitatē aut homines grandis status/ consulti⁹ toleranť errores cōmunes. quā vindicari seuero rigore quererent. Nūquid non tolerat ecclesia meretrices. Nōne hec est exp̄ssa prudentissimi Augl. sententia in scriptis suis multis/ cuius dicta sicut nec aliorum

hic non inserimus. quia a clericis satis co-
gnoscūt. qr insup magis rationē quare ta-
lia dicta sunt, q̄ ubi dicta sunt. nunc et ali-
as offerre conamur. Non deessent ratiōes
⁊ exempla nisi breuitatis amor obstaret/ et
si non experientia doctrice pateret veritas
¶ Preterea qđ additur de cōscientia dñi
Benedicti satis dissoluit͡ per hoc idem di-
ctum q̄ etiā vbi mala fuissent ꝑpetrata. il-
la pōt salua conscientia ꝓ bono ⁊ vtilitate
tanti negocij complēdi/ tolerādo dissimu-
lare. Sicut regulariter verū est q̄ prelatus
non solum pōt. imo debꝫ aliqua agere vel
omittere ꝓpter generalē inclinationē sub-
ditoꝝ/ vbi etiam qñq3 mala eēt q̄ alias age-
re vel omittere in graue delictū sibi verte-
ret. Iuxta qđ inferunt aliqui q̄ etiam vbi
via cessionis minus bona fuissꝫ. tñ attentꝭ
deliberationibus omniū subditoꝝ sup po-
stulatione huius vie/ dñs Benedictus il-
lam acceptare tenebat͡/ sicut nunc accepta-
uit/ quantūcūq̄ alias ad eam acceptandā
non fuisset artatus vel artādus. Sed hoc
omittamus. volumus em̄ nihil discuti de
factis hactenus vl' inde. Rursus ea que fa-
cta sunt in ꝓmotiōibus ⁊ sitibus durante
subtractione autorisata sunt ꝑ ordinarios
loco/ ad quos d̄ iure cōmuni spectabāt ta-
lia. Cur ergo nō poterit dñs Benedictus
ꝑsumere illos qui a se aut ꝑdecessorib' su-
is fuerāt ad hec electi ⁊ ꝓmoti/ immemores
non fuisse sue salutꝭ/ quare nequibit absq3
scrupulo tolerare ne dicam' approbare q̄ fa-
cta sunt? ¶ Deniq3 quodā subiūgit͡ de ve-
nia singillatim postulāda magis ad vere-
cundā multoꝝ turbationē q̄ ad tranquil-
litatem et pacē/ satis eē debebit postulatio
venie generalis ⁊ modis honestis executa
¶ Facit predictis q̄ oīa sacramenta/ ni-
si forte penitētia vim suam habēt vt colla-
tio ordinū baptismus ⁊ similia. q̄tūcunq3
fuerint a peccatoribus distributa. stante ta-
men debita intentiōe faciēdi q̄ ecclesia face-
re intēdit/ ⁊ ꝓcipue vbi nō ex affectata igno-
rantia iuris/ sed ex facti inscia pctm̄ exortū
est. ꝓpterea nō erūt reordinādi iā ordinati.
¶ Deide ꝯcio obijciēt alij ꝫ idē secūdū V
⁊ terciū expediēs. ⁊ dicēt q̄ iplicatio ē i
terminis/ vt dño Benedicto fiat obedien-
tia tāq̄ summo pōtifici. ⁊ nihilominus co-

artetur eius potestas ad certa/ et ꝑ ceteros
modos/ ⁊ q̄ sibi coadiutores societ͡. ¶ Re-
sp̄ndemus primo iuxta positionē illoꝝ qui
subtractionē q̄ licite fieri potuissꝫ ꝯfirmāt
sicut reuera aut in isto aut in multis casib'
pōt euenire. Dicimus itaq3 q̄ papalis di-
gnitas nō ꝓ extollētie aut fauore ꝑsone/ sꝫ
ꝓ ecclesie vtilitate a xp̄o statuta est/ q̄obrē
ſm exigentiā vtilitatis ecclesie/ tanq̄ finis
dꝫ hec dignitas agibilia sua moderari. pre-
sertim in eis q̄ nō sunt exp̄ssa in iure diuino.
Hoc em̄ dicere eēt de iure naturali cuiusli-
bet policie qđ violari non pōt aut mutari
Si ergo ꝯtingit q̄ p̄dicta fieri sit expediēs
pro ecclesia/ attētis circūstātijs negocioꝝ/
aut vicꝫ ꝓpter culpā dñi Benedicti seu ali-
quas eius conditiōes minus ciuiles ⁊ vti-
les ecclesie. etiā vbi nō eēnt culpabiles/ aut
ꝓpter generalē affectionē et deliberationē
omniū subditoꝝ/ etiā vbi erraret ⁊ minus
bene iudicarēt/ dicimus nō solū ista licere
fieri. imo posse consurgere obligationē ad
agendū. Nec q3 in hoc derogat͡ auctoritati
papali/ neq3 plenitudini ptātis sue collate
sibi a xp̄o sꝫ implet͡. Nā possꝫ mala ⁊ inex-
pediētia ecclesie facere/ qs diceret eē posse?
qs crederet hoc a xp̄o collatū extitisse. Por-
ro d̄ istis tp̄alibus administrationibus eccle-
siarū possessionū/ iuriū/ beneficioꝝ/ ⁊ simi-
lium xp̄c ꝑ seipm̄ imediate nullaten' se in-
tromisit/ nec ordinare curauit. sciens ⁊ vo-
lens talia eē variabilia ſm exigētiam tpm
ꝑsonaꝝ ⁊ locoꝝ/ ad cōmunē ecclesie vtilita-
tem. nō ad vnius aut paucoꝝ singularem
pompā/ aut inutilē vanitatē siue volūtatē.
Rō postulat, nec negamus/ vt dño pape ⁊
suis cardinalibus fiat sufficiēs ꝓuisio de
bonis ecclesiasticis. sicut olim sūmo sacer-
doti inferiores suas decimas offerebāt. Sꝫ
hec ꝓuisio nō ne poterat adimpleri/ absq3
hoc q̄ necesse sit ex toto iura ordinarioꝝ cas-
sari vl' suspēdi? Profecto sic ¶ Postre- X
mo dicent alij q̄ hec via que dr̄ media
compleri nō pōt absq3 cōcilio huius obe-
diētie generali/ ⁊ ita cadit in illud qđ videt͡
velle fugere. Hic r̄ndemus q̄ si conciliū
generale nō q̄reret͡ fieri nisi sub modificati-
onibus tactis in hac vita media. nō vide-
ret͡ incōueniens aut periculū celebrare hu-
iusmodi conciliū. Cessarent em̄ omnia q̄

contra ipsius vtilitatem audiuimus allegari. Nihilominus illud cōciliū nequaq̄ iudicamus nccāriū pro complemēto celeriori et faciliori huius vie. ꝛ absq̄ impēsis innumeris/ꝛ tractu tempis. qꝛ nunc interim priusq̄ ista concordata sint/dubia quedaꝫ orirent̄ super conuocatiōe concilij/et quibusdam similibus/que hic cessant. Dubitabit forte alius ꝙ dñs Benedictus audi[illegible] ista via illam aut impediet/aut non concordabit. Propterea forte tutius est/vt ante oīa secrete/q̄tum fieri poterit habeat̄ consensus maioꝝ omniū istius obediētie/aut saltē principaliū/vt cōmuni cōsensu totius sue obediētie/fiat oblatō talis cui vniuersali cōsensu si renuat assentire. quis nō videbit tūc eius modū procedēdi penitus improbabilē esse? qs nō iudicabit ab eo in [illegible] recedēdū fore? Nō eñ poterit aliq̄ tergiuersatione/fautoria scismatis ꝛ subuersionis ecclesie denegari. ¶ Qꝛ si qs ad extremū dubitauerit similr̄ de pncipibus alijs ꝙ nō approbabūt viam hanc mediā/fatemur hoc nō vsqꝫquaq̄ certū eē/ nisi prout in moralibus sumēda est certitudo. ex his que vt in pluribus ſm verisimiles et pbabiles coniecturas eueniūt. Si in oībus pdicta via nihil petit difficile aut onerosū vel inhonestū/querit̄ ꝑpter quid pncipes et plati debeāt improbare/maxime ꝓ tāto bono reunitōnis obediētie huius totalis obtinēdo. Quid eñ graue erit ꝙ oīa indulgeāt̄ pterita/ꝛ nō discutiant̄/ꝙ dominus Benedictus habeat bonos cōsiliarios nō suspectos cuicūq̄ parti/ ſm quoꝝ iudiciū agat qd̄ acturus est/ꝙ ipse a vindicando ꝓprias aut alienas iniurias immunis sit/ꝛ deo cōmittat/aut certe vniuersali bono ecclesie et pacis illas donet. Item dicimus d̄ subditis qbuscūq̄ erga dominū Benedictū. Profecto mihi istoꝝ difficile est nisi forte apud illos/apud quos humilitas et charitas et ecclesiastica vnitas fuerunt onerose. s. qui turbatiōibus gaudēt [illegible] q̄runt que sua sunt nō que ihesu xpi. Aut qui suis sentētijs ceruicosa animositate nimis credunt. Aut si difficilia esse ista q̄sq̄ contenderit/aīaduertat ille obsecro si plures sint in alijs vij[illegible] difficultates et ambages/aut viā aliquā oīni difficultate carentem afferat in mediū nos letis animis cōplectemur. Qꝛ si hoc vel facere nō vult. vel qd̄ magis credimus/nō potest. tunc cū aliquid agere nccē sit/pergat nobiscuꝫ in hāc sententiā ꝛ attēdat quid plus habeat damni ꝓ ecclesia/vel sic stare. imo quotidie magnis lapsibus corruere/et dominū Benedictum incarceratum esse/et cardinales suis honorib⁹ spoliatos/et principes ad contentionem periculosam dispositos videre/aut ꝙ ita preparemus nos ad hanc reunitionem primam ꝛ totalem hui⁹ obediētie/ꝙ cum alia celeriter ꝛ vtiliter tractare valeamus. ꝛ qualiter/si quis quesiuerit/iam in parte responsum est et a prudentiorib⁹ erit diligentius inquirendum et inueniēdum facilius.

Finit.

Decreta i sessiōe publica concilij generalis Constañ. die sabbati. ix. Octobris. Anno. M. cccc. xvij.

Et pmo ꝓhemiū sup futuris ꝯcilijs celebrādis/ꝛ ꝓuisione aduersus futura scismata.

Frequens generalium conciliorꝫ celebratio agri dominici precipua cultura est que vepres spinas et tribulos heresum/erroꝝ ꝛ scismatum extirpat. excessus corrigit deformata reformat. et vineam domini ad frugem vberrime fertilitatis adducit. Illorum vero neglectus premissa disseminat atq̄ fouet. Hec preteritoꝝ temporum recordatio/et presentium consideratio/ante oculos nostros ponūt. Ea propter hoc edicto perpetuo sancimus/decernimus atq̄ ordinamus/vt amodo generalia concilia celebrentur. Ita ꝙ primum a fine huius concilij in quinqueñiū immediate sequens. Secundum vero a fine illius mediate sequentis concilij in septennium et deinceps in decennium perpetuo celebrentur/ in locis que summus pontifex per mensem ante finem cuiuslibet concilij approbante et consentiente concilio. vel in eius defectum ipsum concilium deputare et assignare teneat̄. vt sic per quandam continuationem semper/ aut concilium vigeat. aut per termini ꝓuidentiam

expectetur. Quem terminū liceat summo
pontifici ď fratꝝ suoꝝ sancte romane eccle
sie cardinaliū ꝯsilio/ob emergētes forte ca
sus abbreuiare/sꝫ nullatenus proget. Lo
cum aūt ꝓ futuro cōcilio celebrādo depu
tatū absqꝫ euidēti nccītate nō mutet. sed si
forte casus aliqs occurrerit q̄ nccāriū vide
ret ipm locū mutari. pnto obsidiōis guer
rarū pestis aut siis. Tūc liceat sūmo pon
tifici de p̄dictoꝝ fratꝝ aut duaꝝ ptiū ipoꝝ
cōsensu atqꝫ subscriptōe/aliū locū p̄us de
putato loco viciniorē ꝛ aptum sub eadem
tn̄ natiōe/surrogare. nisi idē vel siłe impe
dimētū p totā illā natiōem vigeret. tūc ad
aliquē aliū locū viciniorē alterius natiōis
aptū hmōi conciliū poterit conuocari. ad
quē p̄lati ꝛ alij q̄ ad cōciliū solēt cōuocari.
accedere teneāt ac si a p̄ncipio locus ille fu
isset deputatus. Quā tn̄ loci mutationem
vel termini breuiatōnē teneat dictus sum
mus pōtifex legitime ꝛ semel p annū ante
p̄fixum terminū publicare/et intimare vti
ad ipm conciliū celebrandū p̄dicti possint
statuto termino cōuenire. ¶ Si vo qđ ab
sit in futurū scisma oriri contingeret/ita ꝙ
duo vel plures ꝓ sūmis pōtificibus se ge
rerent. a die quo ipi duo vel pl'es insignia
pōtificatus publice assumpserīt. seu admi
nistrare ceperint. intelligat ipo iure termi
nus cōcilij tūc forte vltra annū pendēs ad
annū ꝓximū breuiatus. ad quos oīs p̄
lati ꝛ ceteri qui ad conciliū ire tenenť/sub
penis iuris ꝛ alijs per conciliū imponen
dis/absqꝫ alia vocatōe conueniāt. Necnō
imperator ceteriqꝫ reges ꝛ principes psona
liter vel p solennes nuncios tāꝗ ad cōmu
ne incendiū extinguendū/p viscera miseri
cordie ihesu christi ex nūc exorati cōcurrāt
Et quilibꝫ ipoꝝ ꝓ romano pōtifice se ge
rens infra mensem a die qua scientiā habe
re potuit aliū vł alios assumpsisse papatus
insignia/vel in papatu administrasse/ tene
atur sub interminatiōe maledictiōis eter
ne ꝛ amissiōis iuris si qđ forte sibi quesitū
eēt a papatu/quā ipo facto incurrat. et vlť
hoc ad quaslibꝫ dignitates actiue et passi
ue sit inabilis/cōciliū ipm ad terminū an
ni predictū loco prius deputato celebran
dum indicere ꝛ publicare. ꝛ per suas litte
ras competitori vel competitorib⁹ ipsum
vel ipsos ꝓuocādo ad causam/vel ceteris
prelatis ac principibus ꝗtum in eo fuerit
intimare. Necnō termino prefixo sub pe
nis predictis ad locū concilij personaliť se
transferre. nec inde discedere/donec p con
cilium causa scismatis. plenarie sit finita.
Hoc adiuncto ꝙ nullus eoꝝ contenden
tium ď papatu in ipo concilio vt papa p̄si
deat. Quinimo vt tanto liberius et citi⁹ ec
clesia vnico ꝛ indubitato pastore gaudeat
sint ipi oēs de papatu ꝯtendētes/ postꝗ
ipm conciliū inceptū fuerit/autoritate hu
ius sancte synodi ipo iure ab omi admini
stratione suspensi/nec eis aut eoꝝ alteri do
nec causa ipa p cōciliū t̄minata fuerit quō
libet a q̄ꝗ sub pena fautorie scismatis obe
diať. ¶ Qꝫ si forte electionē romani pōtifi
cis p metū qui caderet in constantē virum
seu impssionē de cetero fieri ꝯtingat/ipsā
nullius decernimus efficacie vel momēti/
nec posse p sequentē consensū etiā metu p̄
dicto cessante/ratificari vł approbari. Nō
tamē liceat cardinalibus ad aliā electionē
ꝓcedere. nisi ille sic electus forte renunciet
vel decedat. donec per generale conciliū ď
electione illa fuerit iudicatū. ꝛ si procedāt/
nllā sit electio ipo iure. Sitqꝫ sic scđo eligē
tes ꝛ electus si se papatui ingessit/omi di
gnitate/honore/ꝛ statu etiā cardinalat⁹ et
pontificali ipso iure priuati. et inabiles de
cetero ad easdem/ac etiam ad papalē/ nec
aliquis eidem secundo electo vt pape sub
pena fautorie scismatis obediat quoq̄ mo
do. Et eo casu consilium de electione pa
pe prouideat illa vice. Sed liceat ūno ꝛ te
neantur electores omnes aut saltem ma
ior pars ipsorum/ quam cito sine periculo
personaꝝ possunt/etiā si p̄iculum omniū
bonoꝝ imineret/se trāsferre ad locū tutū ꝛ
metum predictū allegare corā notarijs pu
blicis ꝛ notabilibus psonis in multitudi
ne populi/in loco insigni/ita tn̄ ꝙ allegan
tes metum huiusmodi habeant in ipsius
metus allegatione exprimere speciem et q̄
litatem dicti metus/ꝛ iurare solenniter/ꝙ
metus taliter allegatus est verus/et ꝙ cre
dunt seipsum posse probare/ꝛ ꝙ per mali
ciam vel calumniā huiusmodi metū non
ꝓponunt. Nec vltra ꝓximū futurū ꝯciliū
vllo modo possit differri allegatō dicti me

tus. Teneant insup postq̄ se trāstulerint ꝛ metū allegauerint mō p̄dicto prouocare sic electū ad cōciliū/ qđ cōciliū si vltra ānū pendeat a die ꝓuocatiōis hmōi/ intelligat ad annū vt supra ip̄o iure terminus breuiatus/ ꝛ nihilominus teneat electus ip̄e sb̄ penis p̄dictis ꝛ cardinales ꝓuocantes sub pena amissiōis cardinalatus ꝛ oīm bn̄ficiorū suoꝝ. quā ip̄o facto incurrāt/ īfra mensem a die ꝓuocatiōis/ cōciliū ip̄m vt supdī indicere ꝛ publicare/ ꝛ q̄ citius poterit ītimare/ cardinales ip̄i/ ceteriq; electores ad locū cōcilij tp̄e cōueniēti ꝑsonalit̄ se transferre/ ꝛ vsq; ad finē cause expectare. Teneant quoq; p̄lati ꝛ ceteri. vt supra ad cōuocationē cardinaliū tm̄/ si forte sit elect⁹ conuocare cessaret/ accedere. Qđ etiā sic elect⁹ in concilio ip̄o nō p̄sideat/ quīmo sit a termino initiādi cōcilij ip̄o iure ab oī administratiōe papatus suspēsus nec sibi a q̄q̄ sub pena fautorie scismatis quōlibet obediat. ¶ Qđ si infra annū ante diez indicti consilij contingāt supradicti casus. viz q̄ plures se gerāt ꝓ papa vel q̄ vnus ꝑ metū seu impssionem eligat. censeāt ip̄o iure tā gerētes se ꝓ papa q̄ electus ꝑ metū seu impssionē/ ꝛ cardinales ad dictū conciliū ꝓuocati/ teneātq; in isto cōsilio compere/ ꝑsonalit̄ cām exponē ꝛ iudiciū cōcilij expectare. ¶ Qđ si dictis casibus occurrentib⁹ ꝯtingat forte casus aliqs q̄ necc̄ariū sit locū cōcilij mutare vel obsidiōis vel guerre vel pestis vel sil'is. teneāt nihilomin⁹ tā oms supradicti q̄ oēs p̄lati/ ceteriq; q̄ ad ꝯciliū ire tenēt ad locū ꝓximiorē vt p̄mittit̄ q̄ sit abilis ad cōciliū cōuenire. possitq; maior ps p̄latoꝝ q̄ infra mēsem ad locū certū declinauerint illū sibi ꝛ alijs ꝓ loco ꝯcilij deputare. ad quē ceteri ꝯuenire teneāt ac si a p̄ncipio fuiss; deputatus. ¶ Cōciliū ante vt p̄fert conuocatū ꝛ congregatū d̄ hmōi scismatis cā cognoscēs ꝛ in cōtumaciā electoꝝ seu gerētiū se ꝓ papa vel cardinaliū si forte venire neglexerint. litē dirimat/ causamq; diffiniat/ ac culpabiles ī scismate ꝓcurādo seu nutriēdo vl' in admīstrādo aut obediēdo/ vel admīstrantib⁹ fauēdo/ seu ꝯ interdictū sup̄ius eligēdo. vel calumniosos in allegādo metū. etiā vlt̄ p̄dictas penas. cuiuscūq; gradus stat⁹ seu p̄eminentie existant ecclesiastice vel mūdane/ sic puniat/ vt vindicte rigor trāseat ceteris ī exemplū. ¶ Ut aūt metus seu impssiōis molestia in electōe pape eo formidulosius euitet. quo toti xp̄ianitati lamētabilius eoꝝ incussio seu factio ꝑpetret. vltra p̄dicta specialit̄ duximus statuēdū. q̄ si quis hmōi metū vel impssionē aut violētiā electorib⁹ ip̄is vel alicui eoꝝ in electiōe pape intulerit seu fecerit aut fieri ꝓcurauerit. vel factū ratū habuerit. aut ī hoc cōsiliū dederit vel fauorē. faciente ve sciēt receptauerit vel defensauerit. aut negligēs in executiōe penaꝝ inferius memoratarū extiterit: cuiuscūq; status gradus vel p̄eminētie fuerit. etiam si impiali regali pōtificali aut alia quauis ecclesiastica aut seculari p̄fulgeat dignitate illas penas ip̄o facto incurrat. q̄ in ꝯstitutione felicis recordatiōis Bonifacij pape octaui q̄ incipit ꝫfelicis. cōtinent̄/ illis effectualit̄ puniat. Ciuitas do etiā si qđ absit vrbs romana fuerit vl' alia queuis vniuersitas/ q̄ talia facieti cōsiliū vel auxilium dederit aut fauorē. vel infra mensem saltē taliter delinquentē ꝓut tanti facinoris enormitas exegerit ꝛ facultas ei affuerit nō duxerit puniēdū/ eo ip̄o subiaceat ecclesiastico interdicto. Et nihilominus/ p̄ter dictā vrbē/ pōtificali ꝛ supra eo ip̄o sit p̄uata dignitate/ nō obstātibus p̄uilegijs qbuscūq;. ¶ Uolum⁹ insup q̄ in fine cuiuslibz concilij generalis hoc decretū publicet̄ solenniter/ necnō quādocūq; ꝛ vbicūq; romani pontificis electio īminebit faciēda/ ante ingressum ꝯclauis legat̄/ ꝛ publice intimet̄.

ꝫfinit.

Sequitur sermo eiusdem cancellarij fact⁹ in die circūcisionis dn̄i coram papa apud Tarasconā. y

a

Apparuit gratia dei ꝛ saluatoris nr̄i oīnibus hominibus erudiēs nos. vt abnegantes impietatē ꝛ secularia desideria/ sobrie ꝛ iuste/ ac pie viuamus in hoc seculo. ꝛ reliqua que nūc audiuit ex epistola Pauli. vestra deuotio. ¶ Quoniā apparuit gratia dei ꝛ saluatoris nr̄i. adeamus cū fiducia thronū gratie eius. vt misericordiā

eius cōsequamur ⁊ gratiā/in auxilio opor-
tuno. Nam quia finis noster super nos. ⁊
nos debilitati cōfractiq₃ iacemus in imo/
⁊ limo configimur. confundatur pelagia-
na heres. que gratiam dei pro sublevatio-
ne necessariam/abnegare p̄sumit. ¶ Rur-
sus quia de gratia dei ỹmo habendus est/
⁊ de nomine ih̄u/quem nemo potest dice-
re nisi in spiritusancto/vt ip̄e ih̄us ỹm no-
men suum sit nobis ih̄us/ vt preterea con-
demnatos in curia iusticie gratie nos cu-
ria suscipiat. dum interim sedet in throno
sue gratie. priusq̄ legitimū tempus com-
parendi pretereat/ appellemus ad curiam
⁊ thronū gratie. illic nos p̄ntemus in con-
fessionibus vbi soror nostra mater est eius-
dem gratie. ⁊ aduocata nr̄a. que plane de-
spicere nos non poterit. Caro enim et san-
guis noster est/ ⁊ curie sue iura defēdet/in-
[illegible] gratie. Sed quis est iste thronus gratie
Ille pculdubio puer hodie circūcisus. cu-
ius vocatum est nomen ih̄us. vt per ih̄m
gratia fieret sicut lex per moysen data est.
vt salvaret mundus per ip̄m. quem vidi-
mus plenum gratia. imo gratiarū. Deus
meus. mi̇ĩcordia mea. inquit pph̄eta. Et
quid mi̇ĩcordia nisi gratia. ¶ Sed dicet
fortasse timidior aliquis. Ego apertos ha-
bens oculos cordis in lumine fidei. et lu-
cerna evangelice veritatis hodierne/intu-
eor in hoc puero severitatē divine iusticie
severā valde. que etiam pprio filio dei nō
pepercit. qn eum nuditati ⁊ frigori ⁊ duro
vulneri dum tenellus circūcidit/exponēt.
Et tu mihi apud ip̄m puer invenire thro-
num gratie repromittis. Si in viridi hoc
fecit deus/si innocentissimo filio nō peper-
cit/in sicco quid fiet/peccatoribus ỹris q̄-
liter ignoscet. Quin etiam mater eius. ma-
ter benedicta. quibus oculis pctōres inspi-
ciet/qui tota hodierni doloris sui cā sunt.
qui totam sue grandis anxietatis materiā
prebuerunt/dum pp̄ter eos vnigenitū di-
lectissimū/ex acri vulnere cruentum/ex nu-
ditate ⁊ frigore vagientem cognoscit et do-
lentem. At vo quisq̄s hoc dixerit sciat nil
tale timendum satisfactum ē iusticie/satia-
ta est/non puniet bis in idip̄m eum q̄ gra-
tiam huius pueri flagellati meruit/qui fa-
ctus ē a deo nobis iusticia atq₃ redemptio

in quo ⁊ si iusticia appareat ī eius attritio-
ne pp̄ter peccata nostra supeminēter tamē
apparet gratia dei/qui vt servū redimeret
tradidit filium quasi peccatorē puniendū.
¶ Sed ⁊ tu virgo dignissima non abhor-
re peccatores sine quibus nunq̄ fores tali
digna filio qui licz ex te genit⁹ est. attamen
nobis natus. nobis datus. ¶ Adimus er-
go cum fiducia te. ⁊ filium tuū. In quib⁹
talis apparuit gratia dei vt tu mater dei fi-
eres inveniendo gratiā apud deum/et ip̄e
homo filius dei diceret. Ita vt non dubi-
taverit Aug⁹. asserere/nullā in rebus per
tp̄us ortis maiorē ista eē gratiam. dū ver-
bum caro factū est. ¶ De quo verbo locu-
turus det ip̄e nobis gratuita benignitate
verbū efficax ⁊ fructuosū: meritis ⁊ p̄cibus
tuis virgo gloriosa/q̄ ab angelo vocata es
gratia plena antonomatice ⁊ divina salu-
tatione quā repetimus dicentes: Ave ⁊c̄.
¶ Apparuit gratia dei ⁊ salvatoris nr̄i Z
⁊ reliqua. Exhilaresce tu qui pieras/mi-
serande homo/erige aures/audi ⁊ gratias
age/qm̄ apparuit gratia dei. datū certe op-
timū ⁊ donū perfectū. qm̄ gratia dei vita
eterna. ⁊ si dñs dat gratiā/dabit ⁊ gloriam.
Nō igit̄ invanū hanc dei gratiā accipias
nō p ingratitudinē in huius anni p̄ncipio
encennium tā insigne pvipendas. Et atten-
das vigilant̄. q̄ nō dixit apl's. apparuit sa-
pientia dei. apparuit iusticia dei. appar-
uit potētia. Illas quippe magis extimesce-
bat hō reus pditor/⁊ dānatus q̄ deside-
rabat. Qm̄ sapiētia accusabat et nō habebat
locū negatio nec valebat excusatō. Adam
vbi es ⁊c̄. Si voluerit mecū contēdere (di-
cebat Iob afflict⁹) nō potero r̄ndere vnū
p mille. Iusticia accusatū condēnabat et
nō inveniebat appellatio. q̄ audisti vocē
vxoris tui ⁊c̄. Propterea idē Iob verebat̄
oīa opa sua. sciens q̄ nō parceret delinq̄n-
ti. Hinc q̄₃ ē pph̄ica supplicatio. nō itres
in iudiciū cū s̄uo tuo dñe. q̄ non iustifi-
cabit̄ in cōspectu tuo oīs vivēs. Potentia
deniq₃ accusatū ⁊ condēnatū puniebat/ et
nō erat evasio. A facie manus tue. i. poten-
tie ego defeci/plorabat psalmista. Et rur-
sus quis novit potestatē ire tue/⁊ p̄ timore
tuo. i. t. dinumerare. Et nemo ē q̄ de ma-
nu tua possit eruere. Nō ergo q̄rebam⁹ sa-

pientiam accusantem non iusticiam condemnantē non potentiā executōni sniam demandantē/atqꝫ seuientē. Ubi seuientē ⁊ clementem nūc in celo contra apostatas angelos. nunc in paradiso contra parētes primos. nūc in turri babel per confusionē linguarū. nunc in terra per diluuiū aquaꝝ multarū/nunc in pentapoli peccatrice. per subuersionē peruersorū. Tandē in inferis per inclusionē omniū. Sed solā gratiā miserantē et absoluentē petebamus. qua salui essemus nō ex operibus iusticie que fecimus nos. Et hec hodie nobis apparuit dū celauit deus potentiā in infirmitate. sapientiā in infantia. iusticiā in pietate. ⁊ circūcisionis satisfactiōe. Tanq̄ imposuerit deus silentiū eis. ⁊ dederit audiētiā totam misericordie. Ita supatis omnibus dat triūphus grē. Et hec apparuit hodie nob valde necāria. Nam quid ageret q̄ se verteret homo cōdēnatus in curia iusticie/si nemini datus eēt locus appellatiōis ad curiam gratie/si non superaret misericordia iudiciū ¶ Dicamus iterū q̄ prius sempiterna dei virtus atqꝫ diuinitas (teste aplo) ex eis q̄ facta sūt intellecta cōspiciebat. sicut antea dixerat sapiēs/q̄ ex magnitudine speciei ⁊ creature/potest visibilit̄ earū creator agnosci. Sed ⁊ sapientiā eius ex opibus agnouit q̄ exclamans dixit. q̄ magnificata sunt opera tua dn̄e/oīa in sapiētia fecisti. Poterat quoqꝫ dei beniuolentia vtrūqꝫ agnosci in rerū dignatissima conseruatiōe et directiōe in suos fines. sicut potētia ex creatione ⁊ sapientia ex gubernatiōe videbatur. Quapropter forte gratiā appellat sapiens nutricē omniū. Sꝫ ex repatiōe lapsi. ex recreatiōe depditi. ex iustificatiōe impij. maxime apparuit grā dei. Nam q̄ grā maior q̄ liberalior. vel dici vl' existimari poterat q̄ vt tm̄ daret deus hoī vt paup fieret. qs hoc crederet: si nō ꝯscius secretoꝝ dei paulus assereret. q2 p nobis egenus factus est vt illius inopia diuites essemus. Grā insup qualis mirabilior/q̄ vt talit̄ compateret hoi misero deus. q̄ miser fieret. obprobriū ⁊ abiectio plebis. Ista nōne sūt viscera misericordie dei nostri. in qbus visitauit nos oriens exalto. In quibus apparuit grā dei ⁊ saluatoris nostri hodie circūcisi. ¶ Amplius vero dominā natura. vt humano more loquamur. q̄uis i suo creaturarū speculo pulcherrimo. in libro capacissimo. in carmine sonoro. ⁊ armonico monstraret potentiā dei efficientē/⁊ sapientiam exemplantē. ⁊ bonitatē cūcta finientem. primū ex vnitate. secundū ex veritate terciū ex bonitate creaturarū. Rursus primū ex earū modo. secundū ex specie. tercium ex ordine. Similit̄ ex creaturarū mensura potentiā. Ex earū numero sapientiā. Ex pondere trahēte in suos fines bonitatem/vt quodā circulo intelligibili ex ipso creante/⁊ per ipm exemplantē/⁊ in ipo finiente sint oīa/ nihilominus mūdus hāc sapientiā dei potentiā et bonitatē cognoscere habēs nō glorificauit deū neqꝫ gratias egit. Sꝫ voluerūt sibi oīa/ ⁊ obscuratuꝫ factū est insipiēs cor eoꝝ/⁊ defecerunt scrutantes scrutinio. Quāobrē ordinauit deus facere opus noue grē supra naturā vt esset gratia dn̄a reginaqꝫ nature. Nā grā eius q̄ et misericordia. sup oīa opa eius. Que gratia licꝫ supboꝝ oculos sua luminositate cecauerit/illustrauit mētes humiliū. sicut exultans ihesus in spū. Confiteor inqt tibi pater celi ⁊ terre. q2 abscōdisti hec a sapientibus ⁊ prudētibus/⁊ reuelasti ea puul. Ita pat̄/q2 sic placitū ē apud te. Placitū nō meritū. vt nō gloriet̄ ante eū stulta presūptio oīs carnis. q̄ in sapia deū nō ꝯgnouit. Ideo placuit p stulticiā pdicatōis noue grē. saluos facere credētes. Hoc aūt opus grē: apparuit manifeste in eo q̄ vbuꝫ caro factū est/vbi totū operat̄ grā. totū sibi dat̄ Nil aut paucū habꝫ natura. neqꝫ ex radice supiorū astroꝝ/⁊ ꝯstellationū. sicut impietas quorundā finxit. Neqꝫ ex actiōe inferiori elementoꝝ. saltē quo ad modū qui subitus fuit. Ubi pterea patit̄ misericors ⁊ miserator dn̄s vt saluet̄ ⁊ regnet puaricator homo reus ¶ Apparuit ergo benignitas ⁊ humanitas saluatoris nrī dei vt alibi gaudet aplus. Apparuit inquam mystice hec humanitas. vt signum magnum in celo celoꝝ deo. Nā sibi hypostatica vnione ꝯiūcta ē/⁊ hec q̄si mulier amicta sole iusticie. q2 plena grē luminose/⁊ luna totius mutabilitatis nature sub pedibus ei9/rōne auctatis impiose. ⁊ corona stellaꝝ duodec.

que sunt duodecim prerogatiue singulares
in capite eius. ex donationis sublimitate. Nā
⁊ benigna hūanitas dei saluatoris nr̄i vni
uersū mūdū spūaliū eternarūqz creaturarum
purgat. illuminat ⁊ pficit; superior eis in ordi
ne hierarchico stabilita vt sol quidā eternitatis.
Imperiū quoqz possidet sup vniuersum māle
atqz corporeū. vt ex miraculorum opatiōe mō-
stratū ē. Duodecim postremo prerogatiuis
quasi totidē sideribus coronata refulget. qt-
tuor in compatiōe ad diuinitatē. Totidē in
compatiōe anime ad carnē ⁊ rursus totidē in
compatiōe ad totā rerum vniuersitatē. Consi
dera hūanitatē huius pueri hodie circūci
si in ordine ad diuinitatē/ ⁊ inuenies q in ea
tanq in ope pclarissimo sup aliud omne cre-
atū relucēt quattuor attributa. que sūt dei potē
tia. dei sapiētia. dei iusticia. ⁊ supeminēter
dei grā que circulo quodā spūali infimū sūmo
iūgit. pacē opans in terris ⁊ in celo. Cōside
ra aīam in ordine ad carnē ⁊ inuenies carnē
ab ea quadruplici dote decorari. Agilitate.
subtilitate. impassibilitate et claritate. Et q
in via nō ita fiebat. hoc erat spāle dispensa
tiōis diuine miraculū. Deinde si cōsideraue
ris hūanitatē huius pueri i ordine ad crea
turā vniuersā. videbis eā tanq instrumētū
diuinitatis hr̄e omnē ptātē in celo et in terra i
mari. ⁊ in oībus abyssis. btōs illuminat ⁊
pficit in celo. viatores iustificat in terra. ali-
os nō plene iustificatos dimittit hic vel ali
bi in mari purgatōnis. Alios obstinatos
dānat ⁊ deturbat in abyssū damnationis.
¶ At vero qz multus ē hic sermo. ⁊ ad inter-
ptandū difficilis/ ⁊ oratio nr̄a ad alia ppe-
rans expediri desiderat. coartemus eā intra
limites pñtis celebritatis. Et duobus quasi gra
dibus itinere breuiato decurrat. Et dicamus
q apparuit grā dn̄i pmo in hūili subiectiō
ne sua ad legē circūcisiōis. Postq impleti
sūt dies octo vt circūcideretur puer/ inqt euā
gelista. Apparuit scdo in ppli redemptiōe
per nomē saluatiōis. vocatū ē nomē eius
Ihs qd vocatū ē ab āgelo priusq in vtero
cōciperetur. Causam reddit āgelus apud Mat-
theū. qm̄ saluū faciet ppl'm suū a pctīs eo
rū. Hoc mō euāgeliū cum epl'a sociantes
vtrūqz per alterutrū deducamus sub duobus
tm̄ grē dei signis. que sūt humanitas seu hu
militas primū signū. ⁊ secundū benigni-
tas seu charitas. Vnū in circūcisione. In
nominatiōe alterū/ vt verū sit q apparu-
it humanitas in primo mysterio. benigni
tas in secūdo. ⁊ gratia in vtroqz dei salua
toris nr̄i. ¶ Itaqz quis fideliū nō perspi
cuū habeat ⁊ comptū/ gratiā dei hodie ap
paruisse/ dū attendit q ipse legis conditor
duro se legis vinculo quasi reus astrīgit.
⁊ fit sub lege velut infans. velut impotēs:
⁊ peccatis obnoxius. Ad qd ista? Nimirum
vt ingratitudo nequā psumptiōis huma-
ne confunderetur ⁊ erudiretur. que intantā p-
rupit audaciā/ magis vero amentiā/ vt di
uinitatis maiestatē appeteret. volens eē si
cut deus. sciens bonū ⁊ malū. ppterea de-
us medicamentū contrariū hūilitatis op-
posuit descendēs a summo sue maiestatis
ad ima vilissima nostre humanitatis. Sic
aduersus auariciā primi hominis ipse sum-
mam liberalitatē. Sic aduersus gulā eius/
ipse summā frugalitatē. Sic aduersus in-
gratitudinē nimiā ipse gratiā ostendit infi
nitam/ erudiēs nos facto certissimo. vt ab
negantes impietatē malā hospitē ⁊ sodalē
perfidiā/ ⁊ secularia desideria que mergūt
in interitū. sobrie ⁊ iuste ⁊ pie viuamus in
hoc seclo. Sobrie quo ad nos. Iuste quo
ad pximos. Pie quo ad deum ⁊ sanctos.
¶ Humiliemus igitur animas nostras le-
gi imitantes hunc puerū ⁊ circūcidamus
per discipline cultrū. viciorū superfluitatē
a nobis ⁊ sensibus nostris. Circūcidatur
cor a psumptiōis ppntio ne plus sapiat q
oportz. nec prudentie pprie innitatur. Cir-
cūcidatur ipm ab omi carnalitatis excessu
⁊ sine sordibus ⁊ colluuie voluptatis. sit pu
rum ⁊ mundū. Circūcidantur oculi ne vi
deant vanitatem/ os ⁊ lingua ne loquātur
mendaciū/ aures ne audiant detractatōnē
tactus ⁊ gustus ab omi lubricitate/ totum
corpus a rebellione contra animā contu-
maci. Vt sobrie viuamus in nosmetipsis.
Viuamus ⁊ iuste apud pximos redden-
tes vnicuiqz quod suū est. cui vectigal. ve-
ctigal. cui honorem. honorem. Viuamus
tandem pie deo adherētes per fidē ⁊ spem
⁊ per charitatem/ circumcidentes omnem
errorem ⁊ superstitionem per fidem/ om-
nem desperationē ⁊ psumptionē per spem
omē odiū ⁊ cupiditatē per charitatē. Sit in-

nobis fides vera ⁊ viua ſm vim rōnalē ex
recognitiōe imēſe ſapientie. Sit ſpes certa
ſm vim iraſcibilē ex ꝓfeſſiōe ſūme ei⁹ po-
tētie. Sit charitas feruida ex ↄſideratione
ſūme beniuolētie ⁊ grē q̄ apparuit hodiē i
circūciſionis humiliatōe. Hoc mō ſobrie
intra nos/iuſte iuxta nos/ ⁊ pie ſupra nos.
viuem⁹ in hoc ſeculo. ¶ Sȝ ve tibi peſſi- A
ma. ve tibi nequā ingratitudo cordis hu-
mani/cordis incircūciſi ⁊ certe inhumani/
dū ad tantā graꝫ nouiſſimā dei tui/nō cor
rigeris/nō emolliris/nō flecteris. Humi-
lis ē ipſe qui ē deus benedictus in ſecula. ⁊
tu ceruicē erigis. tu ſupbis tra ⁊ cinis. Tu
ſordida pellis inflaris et tēderis. Tu inquā
inflaris ⁊ tēderis ſordida pellis/ſaccus ſter
coꝝ ⁊ vermiū. Humilis ē ipſe legiſlator tu
us obſuās legē tuā/ ⁊ tu quotidie legis ſue
iugū ſuaue ⁊ leue cōtumacitē excutis ⁊ cō-
fringis. Humilis poſtremo inuenit pius
erga te mificors ⁊ benignus/ ⁊ tu plen⁹ im
pietate errores fingis. ⁊ ſeq̄ris ſupſtitiōes
⁊ eo quoqȝ vel ſupbe pſumis. vl' deſperas
ſupbis. Ad ipm deniqȝ nullo pietatis. nul
lo dilectiōis affectu moueris. Pudebat for
taſſis inſeq humilē hoiem. vſqȝ q̄ pudebit
humilē xp̄m imitari. Vide ſtupēdū ⁊ hor
reſce. flagellat in circūciſiōe leo ↄ tribu iu-
da. vt humiliet canis mortuus. fili⁹ hois.
putredo ⁊ vmis. Circūcidit in carne puer
iheſus vt abſqȝ ꝑpucio nos in corde et ſen
ſibus maneamus. vt cū abraā nos filium
vnigenitū cū tota familia ⁊ vnaculis. hoc
ē ſpm nrm cū affectionibus ⁊ cognitiōib⁹
vniuerſis circūcidere diſcipline cultro neq̄
omittamus/ſȝ tollamus obprobriū egipti
ſi neqȝ pire de pplo neqȝ fedus dei irritū ef
ficere voluerimus. Oēs q̄dē hoc agere cō
uenit cleꝝ p̄cipue/ſicut ipſe p̄ ceteris in dñi
ſortē electus ē. Exultet igit cū tremore hu
mili. ⁊ grās agat/ ⁊ appareat in eo grā dei
⁊ ſaluatoris nri. ¶ Sȝ heu cler⁹ hodie quē
p maiori grā. grē viciſſitudinem repēdere
dignū fuerat/plus alijs replet ingratitudi
ne ⁊ ꝑpiciū ſibi fecit impietatib⁹ ⁊ ſclaribus
deſiderijs/ neq̄ ſobrie neqȝ iuſte. neqȝ pie
viuēs in hoc ſclō. ¶ Ja pgebā in medita-
tione mea. ſatirā in cleꝝ declamare. Neqȝ
enī in tā vberi indignatiōis mā deeſſe vba
potuerāt. Dū ecce ſtudioſitas ſpeculatrix/
importunitatē quadā ſua. grandē q̄ſtionū
ſpeculatiuaꝝ ſiluā appone videbat. vt pl⁹
ſibi q̄ edificatiōi dev uire. ¶ Dic inquit
xp̄c circūciſus ē an circūciſus reſurrexit in
gloria diſpargētibus factis. Jta me pie te
nere mdi. ad honorē eoꝝ ex q̄bus xp̄c fuit
ſm carnē. q̄ ē ds bn̄dictus. ⁊ ad puerſoꝝ
ↄfuſionē. ¶ Dic pticulā illā carnis vginee
vt multi ferūt dimiſit i terr. Et talis ↄ ef
fuſo tūc ſāguie qō ē. Rn̄di q̄ſdā ptes eē ↄ
integritate hūane nāe et nccitate/ ſine q̄b⁹
nō ſubſiſteret. Quaſdā de ↄgruitate. ſine q̄
bus neqȝ pfecti neqȝ decēt exiſtēt. Quaſdā
de ſupfluitate. Prie due reſūpte ſūt ſicut i
alijs reſurgētibus fiet nō oportȝ hoc ↄ reli
q̄s. Si q̄s igit ↄtenderit pticulā illā cū ſan
guine fuiſſe ↄ integritate hūanitatis pmo
vel ſcdo mō/ illa reſūpta ſūt. ⁊ vl' in tra nō
manēt vel multiplicata ſūt. Erat ne igitur
ps illa carnis vel ſāguis p coīcationē idio
matū ds. ⁊ ſi ds vtꝝ hō. Huius mſionē
tāq̄ egentē lōgiſſima ⁊ ſubtiliſſima pſcru
tatiōe ptereo. Et ↄſiter illā ſi ſit adoranda
adoratiōe latrie. Perge ad alia. q2 meli⁹ eſt
hic nihil q̄ pauca dicē. ¶ Dic ad q̄d p B
derat circūciſio. Rn̄deo pderat origi-
nale pcm̄ delēdo ⁊ dādo grām. ſȝ nō apie
bat ianuā padiſi. ¶ Dic q̄le dabat p femi
nis remediū. Rn̄ſio fides ppria ſi adulte
erāt. vel parētū p pnulis. ¶ An alienige-
nas obligabat. Rn̄ſio nō. ¶ Cur ante di-
em octauū nō impendebat. Rn̄ſio ꝓpē te
neritudinē. ⁊ ad reſurrectionis myſteriū.
¶ Quid ↄ filijs iſrl' in deſto nō circūciſ'.
Pie teneo fuiſſe cū eis a deo reuelāte moy
ſi diſpēſatū. Dic ſi p cognationē ſpūalē cir
cūcidēs circūciſio iūgebat. Puto ↄgnatio
nē hāc magis hūana ↄſtitutiōe q̄ naturalē
vel diuino iure inuētā. Qđ ſi q̄s alit ſentiat
ꝓpē grām q̄ ↄfert. dicat ↄſit ſicut ↄ bapti
mo. ¶ Dic an circumciſus ſilr'qȝ baptiſatus
inſigniebat duplici caractere/ ⁊ ſi in eo grā
duplex augebat. Jta ſi capax erat vtriuſqȝ
⁊ dū circūciſio currebat vtiliter. ¶ Dic cur
circūciſio q̄ data in fedus eternū ceſſauit. q̄d
dico ceſſauit/imo facta eſt mortifera adeo
vt paulus denūciet. ſi circūcidimini xp̄c ni
hil vob pdeſt. Dico q̄ ppriē nō ceſſauit.
ſȝ trāſijt in baptiſmū. cuius erat figura/q̄d
igit mirandū ſi re exhibita figura ceſſerit.

¶ Sꝫ auget q̃stiõis admirationẽ cur ꝓpter
ↄ̃ꝟuatiõꝫ circũcisiõis ꝛ alioꝝ legaliũ/ pau-
lus restitit petro in facie: cũ tñ ipe q̃sdã cir-
cũciderit? Igit̃ q̃ pacto rephẽdit ipse qđ
agebat/ ꝛ ꝓ̃rtim supiorẽ in auctate. aplatu
seniorẽ. ꝛ in grã cõfirmatũ die pẽtecostes.
q̃lit̃ inculpat paulus eũ ꝛ narrat non recte
ãbulasse ad ṽitatẽ euãgelij. R̃n̄sio distin-
guẽda sũt tpa ꝛ cõcordabũt̃ scptur̃e. Tps
circũcisiõis tripliciť cucurrit. Currebat ꝓ-
mo valiẽ vsqꝫ ad baptismũ. Scđo pmissi-
ue apud iudeos vsqꝫ ad publicatõꝫ euãge
lij pleniorẽ. vt mr̃ synagoga honestas hẽet
exequas. Sꝫ tũc apud gẽtes/ ꝛ pꝰ apđ oĩs
pestifera fuit eius obꝟuatio. ꝓptea petrus
ꝛ paulus licite q̃sdã circũciderũt ex iudeis
tpe illo medio. Sꝫ qꝛ facta petri circa iude
os gẽtiles scãdalisabãt. q̃si sic deberẽt circũ
cidi. Paulus doctor gẽtiũ auertit petrũ đ
re hmõi. q tota sibi hũilitate paruit/ et ita
neuť peccauit siue mortaliť. ¶ Sed dic si
petrus nõ errabat in fide/ q̃lr sibi dixit pau
lus cur ita facis? Certe ex auctate legis di-
uine iubẽtis fratnã correctionẽ/ cui legi ne
mo nõ sbiectus ẽ. ¶ Quid si petrus versa
vice paulo restitisſꝫ in faciẽ nolẽs acq̃escere
An paulus se ab eo subtrahẽ. an nõ obedi
re? An ad ecc̃ie cõsiliũ appellare potuerat
Si cõciliũ in hoc supius erat petro vel eẽ
si paulus restitit petro vt eiꝰ cardinal' exñs
vel vt eq̃lẽ se deputãs ꝛ nihil a petro aucto
ritat' . sic nec euãgeliũ suũ recipiẽs? Quid
si đ facto in paulũ excoĩcatiõis sñias pro-
mulgasſꝫ. an eas paulus timuisset? Quid
si petrus ꝑstitisſꝫ in hoc errore. nũq̄d eo fa
cto papatũ ꝑdiderat? ꝙ si nõ: nũq̄d tñ de-
ponẽdus erat ꝛ ꝑ q̃s ꝛ quõ? An cõciliũ si-
ne eo potuisſꝫ in hoc casu celebrari? Quid
si petrus vi armata errorẽ suũ defendẽ vo
luisſꝫ? nũq̄d ipo etiã manẽte papa. vim vi
licuisset repellẽ aut ṽb. aut carceribus aut
ipa deniqꝫ morte. Hieronymus ṗterea et
Augꝰ. doctores eximij cũ discordẽt in hac
mã. nũq̄d alť eoꝝ dicẽdus ẽ hereticꝰ? Ille
paulũ dispẽsatõe mẽtitũ. hic petꝝ inste re-
ꝓhensũ fuisse defẽdit. ¶ Porro cur ĩ ꝯci
lio de cessatiõe circũcisiõis petrus sũmꝰ L
põtifex nõ tulit sñiaꝫ sꝫ iacobus? Importune-
bã studiositati vt tacerẽ/ ꝛ nõ ponẽt in celũ
os suũ. Tũc exclamãs dixit? Nũq̄d non
expedit de talibus inq̃uirere vt sciat q̄libet
magnus cũ pusillo q̃litatẽ sue potẽtie. sue
subiectõis sui cordis. q̃ sibi cõpetit iure di-
uino/ nãli vel hũano. Alioq̄n error facile
surrepet ꝛ ↄ̃fusiõis horrore cũcta fedaret
¶ Quid ẽ igiť qđ inuis mihi q̃si nõ liceat
de ꝑotẽtia petri disputare? Nõne de omi-
potẽtia dei q̃tidie ꝑq̄rimus. Sꝫ tñ vis vt
ista nũc ṗtereã. reuertamur ad pueꝝ ihesũ
Dic si pueꝝ istũ circũcisionis dolor attigit
cum vtiqꝫ gaudio mag̃ frueret̃. Sic ꝛ forte
tãtus quãtus in passiõe nũc ꝑuisa. ¶ Dic
si cor eius motibus oppositis dilatatiõe ꝛ
ↄ̃strictõe sil' mouebat? R̃n̄sio nõ opꝫ q̄
gaudiũ supioris portiõis nõ redũdabat ĩ
corpus. ¶ Dic si ṽe cõpatiebat̃ ei mat̃ sua
cõscia tãti gaudij. tãtiqꝫ mysterij nõ igna-
ra? R̃n̄sio cõpatiebat̃ ꝛ iã ꝑtrãsibat gladiꝰ
aiam eius. vt nõ eximeret̃ ab illa regl'a. q
ꝑ multas tribulatiões opꝫ nos intrare in
regnũ dei. Et hoc horrẽdũ ꝓ p̃ctõribꝰ. q̃
aut hic erũt in labore hoĩm ꝑ pniam. aut ĩ
societate demonũ ꝑ dãnatõꝫ. ¶ Ceteꝝ dic
cur hoc potissimũ die xp̃c circũcidi volue-
rit. cũ supstitiões ipie ĩ his Ianuarij kal'.
plus vigebãt. R̃n̄sio vt eas deserẽdas ostẽ
deret? ¶ Cur nõdũ cessauerũt neqꝫ in cle
ro. neqꝫ in pplo. tã sup encenijs ꝛ alijs ob-
ꝟuatiõibus vanis ꝛ varijs. ꝙ sup ritibus
iꝑrobis ꝑ eccias. q̃s appellãt ludos fatuo
rũ. sicut ṽe fatuitates sũt. imo insanie sacri
lege ipie et blasphẽme. q̃s inť eccl'iasticos
ĩpune fieri stupor ẽ? Nũq̄d appõi deberet
ꝓuisio? Ita debẽt. sꝫ pluries audisti quia
qđ ꝑ dꝫ soluit̃ ꝑ nõ fac. Prouideat grã sal-
uatoris nr̃i et summi põtificis diligentia.
¶ Questiões hmõi multiplicare magis ꝛ
mag' satagebat importũe nr̃a studiositas
speculatrix in meditatione mea. Cui ego.
Noli ṗcor mihi molesta eẽ: Locũ et tẽpus
aliud expecta. Nõ ẽ iste disputatõis specu
latiue actꝰ. sꝫ edificatiõis p̃ctice. Tu interi
secedas aliorsũ. vt de grã dei ꝛ signis eius/
certo ꝑgat itineť ꝟmo nr̃. ꝓ̃serti ad signũ se-
cundũ qđ eẽ posuimꝰ benignitatẽ saluatri-
cem. sic nõť in nõis ĩpositiõe. Si tñ pꝰ ex
cis q̃ circa ꝓmũ signũ diximꝰ qđ ẽ humani
tas seu hũilitas/ ↄ̃sideratõꝫ moralẽ q̃dru-
plicẽ notauero ꝟm q̃ttuor effectꝰ grẽ dei. q̄
sũt abnegare impietatẽ ꝛ sclaria desideria

Sed ꝛ̄ obrie/ ꝛ iuste/ ꝛ pie viuere in hoc seculo. Quāq̄ male suasa pest[is] adulatio ꝑstrepat ꝛ susurrās loq̄ ꝓhibeat/ asserens q̄ vetere ꝓuerbio. veritas odiū parit. Et q̄ n̄ opus est teneras mordaci radere vbo auriculas. Sꝫ plus roboris affert aplus in fine ep̄le stimulās quēlibꝫ p̄dicatorē in ꝑsona Tyti. Hec loq̄re ꝛ exhortare ꝛ argue cum omi imperio. Nemo te cōtemnat.

Consideratio .j.

Ad apparentē grām dei in circūcisiōe hūilis pueri ihesu. Princeps vel ꝑlat⁹ q̄libꝫ/ ꝛ si dicat̄ solutus legibus. pati dꝫ legē quā ipse tulerit. tū ꝓ s̄bditoꝝ exēplo. tū ꝓ reuerētia ꝑstāda deo vt appareat gratia dei in eo ꝛ nō impietas aut sclaria desideria videāt̄ dn̄ari. Poterāt hic dari gētiliū exemplis ꝓprias ī se leges q̄uis durissimas s̄uātiū/ q̄ꝝ Valerius meminit. Sꝫ abūde sat[is] ē ad exēplū sūmus legislator xp̄c/ ꝛ pōtifex sūmus/ q̄ ob hoc legē ꝓpriā non soluere sꝫ ī semet implē voluit vt ei⁹ actio eēt in hoc pn̄cipiū ꝑlatorū instructio. ¶ Ubi nihilomin⁹ notādū occurrit ꝯ eos q̄ tanta obstinatōe legibus mortuis hūanis adherēt/ legē diuinā fūdatā in lege eēna/ ꝛ ī eq̄tate seu epikeyā penitus vel ignorātes vl' cōtemnētes q̄ lex ꝑficit̄ ꝛ implet̄ dū vel in finē meliorē vel salubrioribus medijs ordinat̄ q̄ finis ē caritas/ s̄ꝫ aplm. Aliodn xp̄c legē antiq̄ nō implesset/ q̄ soluisset. Et hoc documētuꝫ nō mediocrit̄ spectat ad scisma pn̄s/ cuius sedatōeꝫ īuenire nō sufficerēt leges hūane cōdite. nisi supior lex dīna viua architectonica cōsolat̄. Quō q̄r forte nō sat[is] actū ē vsq̄ in pn̄s obtigit qd̄ ait dn̄s in Esa. Timuerūt me mādato hoīm ꝛ doctrinis. Jō ecce ego addā vt admiratōꝫ faciā pplo huic. miraculo grādi ꝛ stupēdo. Peribit eniꝫ sapīa a sapiētibus eius. ꝛ intellect⁹ prudentiū eius abscōdet̄. Ex q̄ loco sūpsit ihesus illud improperiū ꝯ phariseos. q̄ irritū faciebāt mandatū dei ꝓpt̄ suas traditiones. Audierēt vtinā ista aurib⁹ suis hi q̄ legem euāgelicā. legē dinā cū ꝓfessorib⁹ suis deserētes. hūanis inuētōib⁹ incūbūt toti/ adeo vt ad supiorē legē illā oculos attolē vl' nō valeāt ex ruditate vel nolint ex iniq̄tate. vl' negligāt ex inerti segnicie. Cū tñ vbi leges hūane nō sufficiunt (ꝑut in scismate pn̄ti comptū videt̄) vt ad leg[em] dīne radicē ꝛ interꝑtationē cōsultatio referat̄. ꝛ s̄m eā ꝯstitutio formet̄/ nec̄ce ē. Quid āt mali qd̄ piculi. qd̄ ꝯfusiōis attulerit ꝯtēptus sacre scp̄ture vtiq̄ sufficiēt[er] p regimīe ecc̄ie (aliodn xp̄c fuisset legislator imꝑfectus) inꝑroget̄ expientia/ cōsideret̄ clerus: cui despōsari debuerat sapīa. q̄ de sursū est pacifica et pudica/ an ip̄e fornicat⁹ est cū adultera illa meretricula sapīa ēena/ aīali et diabolica? Stat⁹ insup ecc̄ie nōne factus ē totus q̄ brutalis ꝛ mōstruosus? vbi celū deorsū. hoc est scꝫ id qd̄ spūale ē/ ꝛ t̄ra sursū. spūs s̄uiēs/ ꝛ caro dn̄ans. pn̄cipale accessoriū. et accessoriū pn̄cipale/ vsq̄ ad hoc vt q̄dā delirare n̄ dubitēt. q̄ p inuentiōes hūanas etiā melius q̄ p legē dīnā euangelicā regēt̄ q̄si min⁹ sit aīa/ q̄ corpus. ꝛ spūalis q̄ carnalis fruct⁹. Hec assertio/ p meā fidē. blasphema ē. nedū falsa. Euāgelica q̄ppe doctrina p suos ꝓfessores dilatauit ecc̄iaꝫ vsq̄ in celū. quā filij agar exq̄rētes sapīam q̄ de t̄ra ē/ detruserūt vsq̄ in scenū. Et q̄ nō ex toto corruerit ē ex gra dei ꝛ saluatoris nr̄i. Hec ego loquor eo liberius/ q̄ mihi cōscius suꝫ nō ex q̄stu. nō ābitn. nō ad laudē ꝓpriā mee ꝓfessionis/ sꝫ ꝓ assertōe vitat[is]. vt vtilitate publica hec dicē. Quia ad vitatē. cuius ista theologiam hactenus minus debito ꝓmouit: ne dicam spreuit. que tamē omnē sibi quā pollet gloriā acquisiuit. Per quid? Per p̄dicationē humilem generatricē deuotiōis in cordibus fideliū maxime pn̄cipū. Nā si desit religiosa deuotio. honoratio ecclesiarum qualis erit? Prouideat gratia summi pontificis vt nunc cepit.

Consideratio .2.

Apparens gratia ī humilitate pueri ihesu circūcisi/ docet prelatū quēlibet. vt iux consiliū sapientis/ positū a Tullio quanto maior est/ humiliet se in omnibus. Et ab omi se supbie intemꝑantieq̄ signo/ circūcidat. Tanto eīn eē humilior/ ꝛ ad s̄uiendū ꝓmptior quisq̄ debꝫ ex munere sit greg⁹/ quāto se obligatio rem conspicit in reddenda ratione. Nam ab eo cui plus committit̄ plus exigit̄. Ita vt saluberrimū sit xp̄i documentū/ metaphisicali rōne fūda-

tum. Qui voluerit eē maior inter vos erit omniū mior ꝛ mister/ qꝛ ꝓm magnitudinē dn̄atiōis ē subiectiōis grādior obligatio. Quobrē sūmus pōtifex nō ficta vboꝝ humilitate/ sꝫ vitatis attētōe ꝓfūda/ noiat ſuus ſuoꝝ. Et certe ita ſuus. vt ꝓm ꝑparationēꝫ cordis ꝛ si nō sp ꝓm exhibitionē opis/ ipse vitā suā/ quāto magꝭ statū suū exponē ꝓ cuiuslibet subditi sui salute. nedū pro toto grege/ teneat. Hoc ita sentire catholicū est stabilitū in hoc vitatꝭ vbo. bonus pastor animā suā pōit ꝓ ouibus suis. Et ita corde credit ad iusticiā/ ore aūt vel scpto ꝯfessio fit ad salutē. Alioqn nō iiustus fit lucifer q ita ꝑesse voluit ꝓm doctores vt subiectiōis vicissitudinē subditis nō referret/ cū ex opposito ipe plus alioꝝ cōmodis obseq velle debuerat. ¶ Ex hac iteꝝ ꝯsideratōne/ culpāda reddit pōpa supba. pōpa male sobria ꝑlatoꝝ q̄rundā in fastu mūdano q̄rētiū nihilominus excusatiōes in pctis. ꝛ dicētiū ꝙ hec pompa honorat ecclesiam Honorat vo. immo vere onerat et destruit factꝭ ꝛ exēplis. Neqꝫ enī in ornatu splendido. neqꝫ in lauto ꝯuiuio. neqꝫ enī in discoloꝝ ꝛ comatuloꝝ clientū numero/ sꝫ in spū mūdo ꝛ ꝯsideratōe sctā/ honor ecclesiastic9 illustrat. Q9 si qs ꝑlatoꝝ in pōpis istis puerili ꝛ vana exultatiōe delectet. si ad honores caducos gloriabūdus exhilarescat. si dse faciat idolū et statuā nabuchodonosor gaudēs laudari/ gaudēs coli/ et nō potius exhorreat instar xpi. q sūmos inē honores fleuit. si nō memor sit iubētꝭ: in vestitu ne glorierꝭ vnq̄. ꝛ in die honoris tui ne extollaris. Videat obsecro videat talis ne tādē seipā tāta ꝓprie ꝛ aliene adulatiōis ludificatiōe decipiat/ qd iuꝫ vbū comici/ ex stulto hoc ē ex vani glorioso/ insan9 fiat. Qualiē iusannos? Certe lesus in iudicio rōnis/ sicut ledit philocaptus. Ois qppe passio ꝯfūdata et radicata circa aliqd ꝯcupiscibile sit illud honor. sit opulentia. sit ambitio sit voluptas/ reddit hoīem demoniaco similē ꝓm dictū Origenis in expientia fundatū. Mētior si nō tpe meo talis apparuit/ ꝛ vboꝝ copia ꝛ iuriū scia ꝛ abstinētia [illegible] matus/ corpe vegeto ꝛ forti quē vsqꝫ ad h9 insanū reddidit ambitio ceca. ꝯtemptrix alieni ois cōsilij/ laudibusqꝫ suis credula. vt putauerit post illusiōes plurimas eē verus papa concordiē electus. Et cū ita desiperet nihilominus affirmabat se ꝑ mltos ānos nihil tēptatiōis a vana gloria sensisse. Cū ꝑterea moneret vt sapiētioꝝ crederet ꝯsilio. nō inqt qꝛ factū meū tale tātūqꝫ ē. vt alius a me nemo illud intelligat. Sed qd mirāduꝫ ē in hoīe fragili demētiā hanc surrepsisse cū sapiētissimus oli angeloꝝ lucifer/ qꝛ seipm nō in luce vitatꝭ/ sꝫ vmbra ꝓprie vanitatis intuebat. eē voluerit non solum silis altissimo/ sꝫ extollit sup oē qd dr deus/ ex insana ꝛ fātastica ꝑ cōcepte dominatiōis libidine. Vult qꝫ ritibus et sacrificijs coli/ ꝑ silitudinē ad deū. sicut sacrilege artes magice palā tradūt. Propterea saluberrimū ē/ vt ꝑlatus libēt audiat ꝛ frequēter q humilia sūt ꝛ culpabilia de seipō qꝛ nemo ē q nō peccet. dicatqꝫ cū ꝓpheta: Increpabit me iust9 ꝛc̄. Nimis enī habet multos q vel adulatiōe vel dignitatis honoratiōe sibi loquūt magnifica/ apponentes fomētū morbo supbie. quē vix vllum medicamē. vel tiriaca ꝓprie rephensiōis ꝛ fragilitatis/ sufficit expellere. ꝛ dare locum grē dei saluatoris nrī.

Consideratio .3.

F

Apparēs grā dei saluatoris nrī in subiectiōe ad legē ꝓpriā circūcisiōis documēto ē ꝑlatis vt iuste viuētes nō īponāt onera grauia statutoꝝ ꝛ legū hūeris subditoꝝ. digito aūt suo nolint illa mouē. quēadmodū īproperat xp̄s phariseis. Hec cōsideratio redit ad pmā/ innitentē illi snie exemplo xpi firmate. Patere legē quā ipe tulerꝭ. Et eēt ꝓfecto grādis in hoc loco q̄relaꝝ materia/ ꝯ tot ꝛ tā leues excōicationū et irregularitatū fulmiatiōes. ꝯ tot onera statutoꝝ. ꝓuincialiū et sinodaliū. ad lucꝝ q̄stꝰ vel anime vel burse. nouit de9. Cōtra tot reſuatiōes casuū ī foro confessiōis ꝑ̄tim oscultoꝝ. q ꝯfessionē sup ꝙ dici ꝑt impediūt. Loqr expertis ꝛ doctus ab expertis. Sed d his alias xp̄s legislator. nōne legē euāgelicā dilatare potuerat? Potuerat eqdē. sꝫ hūane fragilitati gratiose ꝯdescēdēs necc̄aria nos docuit ad salutē. ea ꝑ nihilo q̄si deputās. q mortalē hāc vitā/ iam in momēto perituā. vel regere vel sustētare videret. sciēs ꝙ nisi lex

vina euāgelica ⁊ eterna dñett. leges scripte nō solū supuacue/ꝫ crebro pniciose reddā tur. Vult ꝗ platus ecclīam subditā felicit dirigi. Vult arbitror/bonos ille viros. ti- mētes deū eqtate ⁊ meritis cōspicuos regi mini pficiat. nō oneribus legū ⁊ statutoꝝ subditos pmat. Nā sup hūc cardinē volui dꝫ eccīe reformatio/qm̄ si colūne putres. si inualide sūt/sustētari debētes ecclīam ptes reliq̄ quali v̄tute subsistēt: nitentes parieti inclinato ⁊ macerie depulse? Multiplicē- tur quātūlibet hūane traditiōes. Si cupi ditas carnalis et fastus nō hūilitas regnet in platis audiamus qd sequit̄ incōmodi. Etenī ptās cōferēdi bñficia ⁊ silia/aut re- linqt̄ talibus. Et qs dubitauerit. qs nō vi dent. q̄tū subuertet. puertet et euertēt oīa ꝓmotionib⁹ indignoꝝ. Si ablatio fiat ab eis retinēte sibi oīm collationē sūmo pōti fice. nūqd nō supra vires erit hoc negociū nūqd non cū moyse stulto labore ꝯsūmet̄ Nōne monstruosū erit videre caput vsur pans mēbroꝝ pia inferiorū officia. ⁊ q̄si sit gladius delphicus ad oīa se aptans. Sꝫ ⁊ curia sua. curia romana. q̄ ad silitudinem hierarchie angelice ordinā da erat ⁊ replen da viris charitate feruidis/⁊ ꝯtēplatiōe su spēsis. vt seraphin. viris sapiā dīna splēdi- dis vt cherubin viris equitate firmissimis vt throni/nōne mutabit̄ in curia peccātiū ⁊ q̄ nutriri debebāt in croceis amplexabū- tur stercora. Ita eīm arbitratus est oīa tpa- lia/equus arbit̄ apl's. fiēt ꝗ multi pcura tores ⁊ protarij bñficioꝝ (Nolo de symo- nia q̄cq̄ dicere) fiēt insup non tā pmoto- res q̄ inuolutores causaꝝ friuolaꝝ atqꝫ p- phanaꝝ/dimissa oī spūalitatis cura. Quid dico dimissa? Utinā hoc eēt. licꝫ sit eqssi- mū/irridebit̄. abomiabit̄. psēqt̄. ⁊ ad imi- tationē curie diabolice. maior ille frequēt̄ erit/q̄ astutior. q̄ pfidior. q̄ importunior. de terior. cupidior. miserior. Auertas hoc ne- fas grā dei ⁊ saluatoris nr̄i.

Consideratio .4.

Apparēs grā dei ⁊ saluatoris nr̄i ihesu/exi git vt platus non potētiā subditꝭ/ sꝫ grām ondat. vt ipe pterea dolores ⁊ gemitus of ferat deo/ p eis se circūcidēs. pieꝫ viuens nedū alijs pdicauerit (officio eīm platōis adiūcta ē obligatio pdicatiōis) ipe repro- bus inueniat̄. Quidni platus gratiosuꝫ se, nō rigorosū pbeat/cū ipe circūdatus sit in firmitate. egens grā dei. nesciēs introitū et exitū suū. ignorās an turbatiōes in subdi- tis. ex culpis ꝓprijs tāq̄ occultꝭ. vel ab alie nis. vel sit ab vtrisqꝫ suscitet̄. ita vt ncc̄e ha beat obsecrare cū ꝓpha. Ab occultis meis mūda me dñe. ⁊ ab alienis parce suo tuo Nā sicut ꝓ delicto ppl'i pastor. ita ꝓ pasto ris errore ppl'us plectit̄. Hoc vidit Job q̄ dicit d' deo q̄ regnare facit ypocritā ꝓpter pctā ppl'i. Qualis aūt pniciosior pestis ꝓ pplo alia est. q̄ ypocrisis in suo vel pncipe vel plato. Sꝫ ita digni sūt aliq̄ nō nisi per reprobos regi. et alij nō nisi reprobis pfici demerent̄. Quidni igit̄ ipe pastor sp pauī- dus inueniat̄: nō se iustificās. nec iustifica ri cupiēs. extimescēs ne dederit causā scan dalo dicēs cū dauid. Ego sum q̄ peccaui. ⁊ cū Jona/si ꝓpt̄ me turbatio facta ē mitti te me in mare. Quo vo magnuz illū Gre- goriū nazenzenū vsuz fuisse. ⁊ ob hoc vrbi Constātinopolitane cui putilis erat/cessis se. ecclesiastica meminit historia. ¶ Reco- gitet platus etiā deuotiōis sibi cōscius. p- sertim dū innumerabiles viri in oppositam ad se pgūt sniam. Recogitet qd dicat apl's Nihil mihi cōscius sū/sꝫ nō in hoc iusti- ficatus sū? Quis ad hoc vbū nō expaue- scat? Sꝫ ⁊ āgelus sathane trāsfigurat se in āgelū lucꝭ. insidiat̄ i abscōdito. spargit vbi libet laq̄os q̄s obūbrat specie v̄tutuꝫ. Ita vt horrenduꝫ valde sit qd dicit Sap. est via q̄ videt̄ hoī iusta. nouissima autē eius ad mortē ducūt. Sic platus nōnūq̄ dum cē gloriat̄ plenus grā dei. repletus ē insensi- bilit̄ astutia diaboli. Quā multa quotidie (exēpli grā) credit aliq̄s face ex magnani- mitate: q̄ sūt ex arrogātia ⁊ psumptiōe. q̄ multa ex indulgētia hūiliqꝫ pietate/ q̄ oriū tur ex desidioso torpore. vel certe Quod mi- randū ē / ex vna oste[illegible]ōe ⁊ gloriatōe sup- bissima/ad hoc dūtaxat/vt patiētie ⁊ mise- ricordie laudē cuꝫ magnis viris meruisse credat̄. Sic furor incautus/⁊ emulatō ma ledicta q̄ ptinax. Zelus ꝗ nō s'm sciam durus. ceruicosus. inexorabilis/impteriti⁹ nemini cedēs nullū scādalū reformidans. sꝫ dicēs si dānari volūt qua rōe saluat̄ po

tero vel teneor/inuitos? talis inquā furor
mētit̄ se zelū boni publici ꝛ cōis libertatis
Sic implicatio friuola/ ꝛ stultus labor in
minimis/tāta se diligētia simulās/sic ꝑple
xa scrupulositas sp̄ vacillās. nihil expedi-
ens. bone sibi ↄsciē nomē vsurpat/q̄ est ex
radice supbie. nolētis se ꝑitoꝝ iudicio con
formare. Sic ambitus honoris palliat se.
ꝙ nō ꝓ se. sꝫ ꝓ dignitatis honore et alioꝝ
edificatōe ꝑqrit. Sic ambitio/retentiōe di
gnitatū. in ꝑniciē ecc̄le/subtili malo fingit
se velle multis ꝓficere. nec ecciam expone
discrimī puersoꝝ. Et hoc plane ē demoni-
um meridianū/qđ facit q̄nq꜡ eē martirem
diaboli. dū eē gloriat̄ qs in ꝑseq̄ntibꝰ mar-
tir dei. Monet insup dicere hoīem. q꞉ di-
ues sū ꝛ nullius egeo. Et nescit q꞉ paup̄ ē
ꝛ miserabilis et cecus et nudus. ¶ Sed H
qđ innumerabilia diaboli machinamē-
ta dinumerare ↄtēdimus. q̄bus mētitur et
blādit̄ iniq̄tas sibi q̄si plena sit gr̄a dei? Di
camus potius. qs eius sit ꝰ ē illa? Rn̄de-
at nō ego sꝫ ꝓꝑba/ ꝑ oraculū quale factū ē
Anthonio. Hūiliatus sū et liberauit me.
hūiliatus intellectu. hūiliatus affectu. In
terrogata nimirū gr̄a dei/q̄ eēnt signa eius
q̄bus apparet in hoīe? Rn̄dit. Primū ꝛ ꝑ
cipuū signū meū ē hūilitas. hec sedes. mea
hec reges. Deus itaq꜡ hūilibus dat grām.
Cognosce igit̄ hūilitatē. ꝛ tu meā habita-
tionē ignorare nō poteris. ¶ Interrogata ve
ro hūilitas đ signis suis/multa numerās
ea tādē ad duo ꝑstrinxit/q̄ sūt hūile sape et
hūile velle. adiūgēs de hoīe quē inhabita
uerit/ꝙ eū reddit tractabilē. quasi ꝑfusum
oleo leticie. suasibilē. bonis ↄsentiētē. minꝰ
sp̄ ꝓprio q̄ꝫ alieno fidentē cōsilio. abiectus
ē ꝛ vilis in oculis suis. nō se iactās. nō iu-
stificās. nō magna ꝓmittēs. nō solicite se
excusās. ¶ Ex aduerso cognita sūt supbe
elatiōis signa si se co[illegible]si amat. si cōplacet
in se sibi. si sapiēs ē in [illegible]ulis suis. alienum
vel nō reqrēs vel odiēs vel nō implēs ↄsi-
liū. ꝓ sctō iā se hꝫ ꝛ ꝓ tali q̄ dignus sit re-
uelatiōibus atꝫ miraculis regi. Et q̄m ob
stupuit in malis/neq꜡ se neq꜡ morbū suū
nouit. se hūiliorē se sanctiorē oībus iudicat/
solos q̄ loq̄ūt̄ placētia retinet sibi/ alios
odit. tādēq꜡ abijcit q̄cūq꜡ q̄sito colore. et si
ad horā dissimulet amare se vitare. Si scā-

dalisant̄ alij nō vult sed irascāt̄ eis. tāq̄ so-
lus īmunis sit a delicto/tāq̄ scādalo causā
nullā ꝑbuerit/īmanet in opiniōibꝰ ꝓprijs
q̄s deserere neq꜡ alioꝝ monitis. neq꜡ cōsilio
neq꜡ expientia maloꝝ seq̄ntiū ꝑsuaderi pt̄
Egrescit potius ꝛ excandescit aduersꝰ mo
nita salubria. Ve ve ecc̄le ꝛ religiōi cuiq̄ a
peste tali. Vix eīn satis dep̄hēdi pt̄. q꞉ tegi
tur ouina pelle/sꝫ ꝑ doctissimos sciētes ꝓ-
bare spūs si ex deo sūt/ ex fructibꝰ cognosci
tur: ꝛ maxīe dū ad inhonoratiōis cuiusli-
bet/vel ꝑuā estimationez. q̄si fiunt/vt phi-
locaptus amate sue lesionem exhorrescit
Nihilominus cū ꝑ tales dep̄hensa fuerit
vix ē inuenire remediū. q꞉ nec expelli facile
pt̄ nec tetētā corrigi. nisi ꝑ miraculosā opa-
tionē gr̄e dei saluatoris nr̄i. Talē cursum
habuerit s̄mo nr̄ ꝑ p̄mū signū/q̄ apparu-
it gr̄a dei ꝛ saluatoris nr̄i. in eius hūilitate
subijciēte se legi circūcisiōis/ ꝛ đ ipiꝰ imita
tiōe debita ꝑ platos ꝛ deꝝ/vt patiat̄ platꝰ
legē quā tulerit/vtq꜡ quāto maior ē. humi
liet se in oībꝰ/vtq꜡ nō imponat onera gra-
uia ceruicibus subditorū. vtq꜡ gratiosū se
nō rigorosū ostēdet/ ꝛ ita abnegata impieta
te ꝛ secularibꝰ desiderijs/ ꝛ sobrie/ ꝛ iuste/ ꝛ
pie viuamus in hoc seculo. ¶ Reliquū I
ē vt ꝑ secundū signū diuine gr̄e/qđ [illegible] dixi
mus benignitatē seu charitatē. plenius si-
gnatā in noīs impositōe/ s̄mōis nr̄i cursꝰ
ↄsūmationē accipiat. Vocatū ē nomē eiꝰ
ihesus inq̄t euāgelista. O nomē totiēs vo
catū ꝛ desideratū. nomē tādiu cū suspirijs
expectatū. sꝫ hodie p̄mitus impositū cum
vocatū ē nomē eius ihesus. Dudū eīn lon
ge a pctōribus salus. i. iesus/ ꝛ ꝓpe erat vl-
tionū dn̄s. Hoc dauid cognoscēs postu-
labat nomē nō potētie ꝛ dn̄atiōis/sꝫ gr̄e ꝛ
benignitatis. Dic inq̄t aīe mee salꝰ tua ego
sū. Ihesus tuus ego sū. Nā qđ ihs nisi sa
lus? Nōne sic tibi loq̄ videt̄ dauid deo. sa
tis dixisti. ego dn̄s. ego oīpotēs. ego iustꝰ
ꝛ terribilis. Abscōdāt̄ obsecro hec nomīa
ꝑtātis: ꝛ exhibeat̄ nomē gr̄e ꝛ benignitatis.
Et dico ego ihs. Hꝰ ē nomē nouū qđ os
dn̄i noīauit. qđ vocatū ē ab angelo p̄usq̄
in vtero ↄciper̄. nomē ab aplīs p̄dicatum
sicut dicūt actus aploꝝ. ꝙ oī die nō cessa-
bāt in tēplo et circa domos euāgelisantes
ihm. Hinc magnus ille p̄dicator/q̄ loque

batur sapientiã inter pfectos/nihil iudica-
bat se scire nisi ihm xpm/ ⁊ hunc crucifixũ
Jhm ꝓpterea totiẽs viuẽs ⁊ moriẽs noia-
uit/⁊ imitator eius ignacius. Nomẽ pte-
rea a creaturꝭ oibus adoratũ. qꝛ in nomĩe
ihu om̃e genu flectatᷓ celestiũ ṫrestriũ ⁊ in-
fernoꝝ. qḋ pspicuũ fecit miraculoꝝ opatio
Nomẽ deniqꝫ ab oibus inuocãdũ/qꝛ om
nibꝰ salutiferꝝ. Nã ois q̄ iuocauerit nomẽ
dñi. hic saluus erit. Et nõ ẽ aliud nomen
sub celo/affirmat petrus/datuꝫ hoibus in
q̊ oporteat nos saluos fieri. ⁊ iterꝝ. Nõ est
in aliq̊ alio salus. Si penites/⁊ times deũ
vltionũ: appella ad deũ gr̃aꝝ dicẽs. vt ꝓpt
nomẽ suũ ihs. sit tibi ihus. qm̃ scribit noƀ
filiolis suis iohãnes. qꝛ remittũtᷓ noƀ pec
cata ꝓpt nomẽ eius. Nã qs legitᷓ in euãge
lio inuocasse nomẽ ihu. ⁊ exauditꝰ nõ fuis
se. Si dãnata morte pcti remanet morbus
cõcupiscẽtie audi. qꝛ in nomĩe ihu ṡpẽtes
malaꝝ suggestionũ tollũtᷓ. Et si mortiferũ
q̄d delectatõis bibitᷓ ñ nocebit Si feroces
insultus inimicorũ oim timuerꝭ/attẽde qꝛ
in noĩe ihu demonia deijciũtᷓ ⁊ fere man
suescũt/vt gloriabatᷓ Agatha ⁊ turris for-
tissima p̃dicatᷓ a sapiẽ nomẽ dñi. Si tẽpta-
tiõe vł alia afflictõe fatigatꝰ depmerꝭ/imi-
tare aplos q̄ ibãt gaudẽtes a ↄspectu ↄsilij
qm̃ digni habiti sũt ꝓ noie ihu ↄtũeliã pa
ti. ⁊ apls paulus se offert nõ solũ ligari. sed et
mori in hierlm ꝓ noie ihu. Apparet igitᷓ
gr̃a dei in hoc noie ihu. qḋ ẽ in remediũ ↄ
malũ culpe. in refrigeriũ ↄ malũ ↄcupiscẽ-
tie. in p̃sidiũ ↄ malũ pugne ⁊ in solaciuꝫ ↄ
malũ pene. Amplius qꝛ necc̃e ẽ noƀ viato-
ribus ingrẽtibus celestẽ hierlm viã agno-
scere. aĩaduertamus qꝛ deducit nos domi
nus sup semitas iusticie ꝓpt nomẽ suum.
Porro qꝛ ignobilis es nobilitari desideras
dat dñs ptãtẽ filios dei fieri his q̄ credũt ĩ
noie eius. Magna plane nobilitas. qꝛ si fi
lij dei ⁊ heredes. heredes q̄deꝫ dei. cohere-
des aũt xpi. ⁊ ex ↄñti eiꝰ fratres. Qḋ agno-
scẽs angelus adorari a iohãne noluit. Uñ
git ne feceris. ↄṡuus eñi tuus sũ ⁊ fratꝝ tuo
rũ habẽtiũ testimoniũ ihu. Egenus es et
multa te petẽ necc̃e ẽ: offertᷓ tibi ihs ꝓ titulo
petitõis ĩ curia dei pr̃is. sicut obṡuat eccl̃ia
istituta ab eo q̄ dixit q̄cq̄d petieritꝭ pr̃em ĩ
noie meo dabit voƀ. Quo noie q̄ insigniti
fuerint saluabũtᷓ iuxᷓ figurã Ezechielis
de signo thau q̄ signati saluati sũt. Deniqꝫ
nemo ṽtutẽ. nemo sanitatẽ huius nomĩs
nouit/nisi q̄ accipit p experientiã ⁊ gustat q̄d
illud ẽ. Oleũ effusũ nomẽ tuũ. Qualitᷓ ac-
ceperat q̄ dicebat. Dñe nomẽ tuũ ⁊ memo
riale tuũ in desiderio aie. Et alᷓ. In te glo
rificabũtᷓ oẽs q̄ diligunt nomẽ tuũ Rursꝰ
alius. Ego aũt in dño gaudebo ⁊ exulta-
bo in deo ihu meo/quasi dicẽt. Gaudeãt
alij in anxia diuitiaꝝ ⁊ sarcinaꝝ inutilium
accumulatõe. alij in effrenatõe sordida vo
luptatũ. alij in alijs noxijs atqꝫ pdurꝭ. ego
aũt exultabo in deo ihu meo. qm̃ potissi-
mũ apparuit gr̃a dei in eo. ¶ Sed ecce K
denuo ṡmonẽ interrũpe conatᷓ studiosi-
tas iportuna. Et q̃rit q̄ nõ verũ hꝫ ꝙ ois q̄
iuocauerit nomẽ dñi saluus erit. cuꝫ alibi
scptũ sit. Nõ ois q̄ dicit mihi dñe dñe/in-
trabit in regnũ celoꝝ. Rñsio reqritᷓ terciũ
dñe. qḋ ẽ opis. sicut p̃mũ ẽ cordis. secũdũ
ẽ oris. Dic cur apls tãtus vir petẽs in noie
ihu carnis stimulũ tolli. exaudiri nõ potu
it. Rñsio. nõ petiuit ad salutẽ. Associari
q̄ppe dꝫ oro q̃ttuor comitibꝰ vt exaudibilᷓ
sp fiat/ꝙ pie. i. ad salutẽ ꝙ pseuerantᷓ sine
pcti intrruptiõe/ꝙ iuste hoc ẽ in gr̃a ⁊ p se.
¶ Et ita quisqꝫ in ipo etiã mortꝭ articulo
petit hic puniri in curia gr̃e. liƀabitᷓ a pena
futura. vbi ẽ curia iusticie/et volabit liber ĩ
celũ. sicut deducit dñs Antisidiorens me-
diãte merito xpi ⁊ pena habita in presenti
Uerbũ q̄d ẽ qḋ dicit apls. qꝛ nemo põt di
cere dñs ihs nisi in spũsacto/cũ pessimi ne
dũ illud noiare/ sꝫ in ṽtute eius miracula
facere meruerĩtᷓ. queadmodum viderũt
apli quendã in noie ihu demonia eijcien-
tem. sicut et illi reprobi q̄ dicent in iudicio
dño. Nõne in noie tuo ꝓphetauimus. ⁊
in noie tuo ṽtutes multas fecimus ⁊c. q̄-
bus dicetᷓ. Nescio voˢ. Rñsio ꝙ nẽo põt
dicere dñs ihs nisi i spũsacto illustrãte in-
tellectũ. sicut nec aliquã ṽitatẽ/vel ipo sitᷓ
mouente affectũ ⁊ illustrante intellectũ vt
in bonis. Qḋ aũt mali faciũt miracula hꝰ.
est per potestatẽ publice iusticie in attesta-
tionem veritatis. Propterea nõ sufficiunt
ãncdere aliquẽ sanctũ/nisi comes fuerit hu-
militas ⁊ sactitas. Hec ṽo gr̃a miraculoꝝ
ideo datᷓ qñqꝫ reprobis: ad ipoꝝ ↄdemna-

tione/ne iusti ꝑ magno deputēt si vel habe
ant vel nō habeāt hanc grām. Nolite inqt
xp̄c gloriari ꝙ spūs vob subijciūt ꝛc. Qr
si sigillū ꝛ signū ꝓpriū diuinepotātis qđ est
miraculū. adhiberi qrat in testimoniū fal-
sitatis/deus hoc nūꝙ pmittit/qn reclama
uerit vel reclamet/quēadmoduz ꝓdixit ne
credamus signis antixp̄i. Et ē hoc ad ꝓ-
bationē electoꝝ. ¶ Properabat rursus q-
rere studiositas. Cur nō mō fit baptism⁹/
vt olim in noīe ihesu? ꝛ cur nō ad inuoca-
tionē eius dant̄ grā linguaꝝ/ꝛ opationes
miraculoꝝ. ꝛ sil'ia? Dū hec interloquendū
supiruit zelus feruidus/filius charitatis/
abscede hinc. ait/o studiositas speculatrix.
nō ē tp̄us disputādi sꝫ plorādi. nā si ꝓpte-
rea deus appellatus ē ihesus. si in hoc ap-
paruit grā ipsius vt saluemur. vñ tot noīs
mala/tot incōmoda. q̄ in ipm credimus ꝛ
ipm inuocam⁹? Ecce iminuti sum⁹ ex ira
dei effusa sup nos/plusꝙ gentes q̄ nomen
dñi nō nouerūt necꝫ inuocauerūt. Et vt
alia ꝑtereā. ecce ꝙ execrādo scismate ecclaꝝ
spōsam suā ꝯcuti sinit dei/ci/ꝑteri/rumpi
lacerari. Et vbi sunt misericordie tue antiq̄
dñe? vbi ē illa quā apl's tuus scribit appa-
ruisse/grā? vbi ē nomē sanctū tuū atꝫ glo
riosum qđ inuocatū ē sup nos? Cur dere
linqs nos dñe deus nr̄? Vbi abūdātia il-
la pacis quā orituā asseruit ꝓpha in dieb⁹
tuis/ꝛ quā angeli cecinerūt dicentes. Glo
ria in excels' deo. ꝛ in terra pax hoīb⁹ bone
volūtatis. ¶ Sꝫ ve tibi mala volūtas. L
volūtas ingrata. Tu istā a noīs dei grāz
abscondis. Tu diuinū illud carmē obtur
bas/dissonis moribus tuis. Tu surripis
gloriā deo ꝑtē suā. Quidni pace spolieris/
ꝑte tua? Tu igit̄ bn̄ viuere docenda esses
nō acute disputare necꝫ fortassis tp̄s docē
di sꝫ faciēdi. qm̄ mala radicata q̄ in mores
abierūt. nō vboꝝ fomētis/sꝫ factoꝝ securi
bus atꝫ ferramentis extirpare necesse est.
¶ Sꝫ assit potius tp̄us miserēde dñe ihe-
su. tp̄us miserēdi eius. qr venit tp̄us. suc-
currat grā tua. Appareat illa miser'. qr ad
iutor es in oportunitatibus in tribulatiōe
Impera vētis. ꝛ cessabit quassatio et aura
seuerior ꝛ asperior. Recorderis grē tue an-
tique dñe. Recorderis infantie suscepte ꝓ
pter nos. sed ꝛ circūcisiōis tue/ꝛ noīatiōi

saluti fere memor esto. Vñ dic ꝓncipio an
ni benignitatis tue. qđ ꝓncipiū tu corona
misericordia ꝛ miseratiōibus. qm̄ illud tibi
dedicamus non fabuloso Jano bifronti/
sciētes qm̄ beatus ē vir cuius ē nomē dñi.
spes eius. ꝛ nō respexit in vanitates. ꝛ in-
sanias falsas. Tu summus es pontifex nr̄
des ī nouitate ortus tui ꝛ coronatiōis tue
gratiaꝝ vbertatē ꝛ indulgētiaꝝ plenitudi-
nē elargire. Signare digneī grā tua nr̄as
expectatiōes ad ꝓbēdas celestis illius ꝛ ca
thedralis eccl'e tue magne hierl'm/ eccl'e tri
umphātis/ad quā tēdimus/quā tota de-
uotiōis cupimus. expectātes beatā spem.
Nō ꝯfundas nos ab expectatōe. qr de pa
tientib⁹ repulsam. si vel in signatiōe/vel in
bullis vel ꝓcessu vel possessiōe/ defecerint
Sit hodierna sanguis tui effusio expecta-
tionū nr̄aꝝ valida signatio. sit eternū salu
tare vt vbi iniqtas abūdauit. supabundet
ꝛ gratia. ¶ Talis erat in meditatiōe mea
zeli plangor q̄rulus cōmouēs/orans/ꝛ ob
testans. vt sublata mala volūtate d medio
nr̄i (illa eñ sola pacem cogit in exiliū. illa
scisma parit. fouet ꝛ nutrit) nos coadiuto
res grē dei simus. q̄ pijs conatibus nō de
erit. ¶ Cui studiositas. ꝛ cur ait nō inqt
clerus cū ꝓlatis suis. qualibus vijs occur-
rere cōuenit tātis ꝛ tot incōmodis. Seu ꝑ
ꝯgregationē factā in noīe ihesu. qui adest
in medio. Seu ꝑ sedule disputatiōis offi-
ciū. tendētis nō ad cōtentionē. sꝫ veritatis
inquisitionē. Seu ꝑ inuestigationē crimi-
num regnantiū in xp̄ianitate. vt euelli co-
gnita possent? Et eēt clerus exēplo ihesu/
populi saluator. nō lupus dissipator. Ex-
pedit ne/me studiositatē in talibus occupa
ri. ¶ Cui zelus. Expedit qdē ꝛ iā multa a
tuis sectatoribus cōscripta sunt vt oīa rite
ꝑparet. q̄ agēda fuerint in cōcilio. Alioqn
ferēdū ē ne scismati radicationē afferret ex-
emplo grecoꝝ/ꝛ ne scissuras (qđ auertat
dei grā) mltiplicaret ampliores/ q̄lia nūc
oīa dicē. reclamat vt vides breuitatꝫ amor
ꝛ subdola blandaꝙ adulatio ꝯdicit. Ni-
hilominus obsecratiōe facta ꝑ grāz domi
ni nr̄i ihesu xp̄i et ꝑ me zelū domus dei/vt
tp̄us modicū det̄ vitati ꝛ eius inqsitioni.
ꝓpulso oī mordacitatis desiderio. qđ lon-
gissimum freqūēter vanitati datur ꝛ fabu-

sationi. Sic tu studiositas radices aliqs ex iure diuino sub generalibus pncipijs vtiles ad sedādū pestiferū scisma. qm illud pmuz z pncipalius occurrit in eccia reformādū.

¶ Tūc studiositas visa est qdā apire / sub consideratiōe quadruplici / q qualis sunt. vim erit indiciū.

¶ Sequūt quattuor consideratiōes d pace pdicate Tarascone.

Consideratio .j.

Finis policie ecclesiasti ce / z cuiuslibz legē eam regulantis / ē pax salutifera. Hoc satis expssit diuinus nr pbus paulus q finē legē z pcepti / nunc dilectionē eē dixit / nūc ihesum / intelligēs in dilectōe pacem / in ihesu salutē. vt sit finis pax salutaris. Nec opus ē anxia deductione alia / cū natura nos doceat / ens quodlibz nō minus suā vnitatē z pacē appetē / q entitate / fz deductionē dini Dionysij / Augustini z boetij / ita vt pax sit bonū qd oīa appetūt / adeo q pticularis ordo nature plerūq imutat i rebus / vt vnitas conluet. Maifestat hoc ascēsus grauis sursum / z leuis deorsū / Si in corpe vo / cur non in mystico pōt vicissitudo talis / qri / vt p pace retinēda / fiat deorsum / qd sursum ē / vt pax pmaneat? Cum igit fm exigētiā finis cetera debeāt moderari / z finis q ē imponit ncc̄itatē reb9 / necessitas vo legē non habz / pspicuū ē / q nulla lex habeat aliqd firmitatis / si paci faciende vel conluāde / inuenit cōtraria. fz debz inpetrari vt fuiat paci / vel penit9 aboleri / alioquin iux dictum comici: summū ius summa ē malicia / cōformit ad iussionē sapientis / noli eē iustus nimis / Sic athenienses fecerūt ad tpus leges lycurgi non eē / vt sperēnt. z nasicascipio / dū consul inqt iuris ordinē sequit / id agit vt cū oibus legibus romanū corruat imperiū. Nullo pacto igit luat lex / nō obluato legē fine q ē pax. Sicut in sili xpianā doctrinā scribens Aug9. deducit p regula memorāda / q nullus textus sacre scripture in sua expositōe retinet sensum spūssancti nisi ille caritatē edificet. Et qm huius scismatis [illegible] extranea videt eē pestis / vt tale nūq visum fuerit minus hūs puisiōis humane remedium / docēte hoc sua in dies radicatiōe. expedit ad eius expulsionē institutio nouoz canonū cum ea q d nouo emergūt nouo egeant auxilio vel iam pditoz nccaria ē moderatio. Sed qualis z p quid moderatio? Sane p regulam infallibilē z inobliquabilē legis dine / cuius sectatoribus z amicis pax multa ē / si pbe credit. z nō ē illis scandalū. ¶ Ex qbus elicit cōclusio saluberrima q nulla via pficiēs ad sedationē scismatis repudianda ē. quātumcūq iura vel leges humane videat opponi vt d electiōe sūmi pontificis q ē sic z sic celebranda. et sites / dūmō diuinū mādatū vl ius maneat inuiolatū. Nō scire ad illā spectat sciam p quā legū cōditores iusta decernunt / legē eternā imitantes. Hec ē lex euāgelica. q si cōtemnat ab aliqbus: illi sunt inepti pacis ecclesiastice tractatores qūeadmoduz inutiles sunt hoīes ita adherētes nudis textibus / vt epikeyam hoc ē equitatē ignorēt / quales Aristotiles noīauit imansiuos in opinionib9 pprijs. ¶ Ex his deniq qs nō videat / q impiū ē / pītim apud eos qui se ecclesiasticos dici volūt / si pitos in euāgelica lege vl nō consultare / vel abijcere / vl maiori sacrilegio / hīi pbre cognoscāt / hinc errores / hīc psumptuose assertiones / hinc pplexitates inexplicabiles / hinc obstinate defensiones adinuētionū humanarū in pnicie ecclesie z pacis salutifere finis sui surgūt. vt q nō licz disputare d potētia pape / q non pōt sibi dici cur ita facis / cum tū sit peccabil. q nō pōt in aliquo casu eccia sine eo cōuocari vel aggregari / q hic ē fidei articul9. Sic dictus ē papa [exempli grā] q non pōt in aliquo casu ad pcilium papa vocari. Nō absqz eo nō stat salus / cū tamē salus ecclesie in solum deū ordinet absolute z essentialiter / z in hominē christum de ordinata lege / sed accidentaliter ordinatur in papaz mortalem / alioquin dum vacat sedes per mortē pape vel naturalē vel ciuilē. vtputa si sit hereticus depositus / quis hominum saluus eēt. Alij papā pdicant impeccabilem. alij oīpotentē. alij sine vlla exceptōne credunt ex salutis statum qūelibet sue parti non obedientē. Nō quāta temeritate dicat ipi viderint assertores.

Consideratio .2.

Qualibet in ecclesiastica hierarchia potestas in pacē salutiferam ordinat̄. Hec infert ex primis. Cum igit̄ non sit data potestas in destructionē sed edificationē; teste ap̄lo. Si quis abusui potestatis hoc est tyrānidi resistit/ille non resistit dei ordinationi/sed obedit qui iubet malū tollere d̄ medio sui/ꝛ partē scandalisantē abijcere sicut ꝛ licz cuicūqꝫ erga quecūqꝫ vim illatā vi repellere/cū appositiōe moderate cautele. ¶ Hec cōsideratio facile deductiōe tradncit quorūdā scripta sup obedientie laudibus ꝛ inobediētie penis ad oppositū illius qd̄ persuadere conant̄. Nam si obediendū ē hoībus: quāto magis deo. ¶ Elucet preterea/ꝙ si salutifera pax tollat̄/ex eo ꝙ in Johāne[exempli gratia]potestas ecclesiastica quedā remanet/qua repudiata pax rediret. abijcere potestatē in hoc casu ē eadē bene vti. retentio aūt verteret̄ in abusum. Addito ꝙ nll̄a potestas inuenit̄ hic in via/que nō subijciat̄ legi diuine ꝛ naturali/ꝛ que nō sit peccabilis ꝛ auferibilis vl̄ abdicabilis. aut ꝓ tempe ab executione suspensibilis. ¶ Fundat̄ in hac ɔsideratione dictū illud memorabile ꝛ vere dignū a sūmo pontifice/qd̄ his auribus pluries accepi ab ore dn̄i nostri. hoc sine adulationis spū refero paratus sum. inquit etiā vsqꝫ ad mortē vel imolationem ꝓprij corporis si ita res exigat/ecclesiasticā vnionē procurare/ quāto amplius vsqꝫ ad ꝓprij status abdicationem. Nā quādo daret vitā/qui non desereret vestē aut vittam/coronā seu mitram? ¶ Vellent aliqui rursus obijcere ꝯ epistolā anglicanā/ꝙ via cessionis in effectu reddi possit practicabilis casu ꝓposito inuitis etiā contendētibus d̄ papatu/ ꝙ ꝙ si habeat hic allegationē rōnabilē conclusio ipi viderīt velint itaqꝫ/nemo cogit. At vo quicqd de hoc sic constat viam cessiōis eē possibil̄. imo in casu necessariā ad cuius laudem spectat qd̄ scribit Dionysius [nō ille ariopagita]ad donatū: recitat̄ in ecclesiastica historia Dionysius fratri salutē Si inuitus vt ais in hoc venisti/offendis in eo si dimiseris volēs. oportuerat quidē etiā pati oīa ꝓ eo ne scinderet̄ ecclesia dei ꝛ erat nō īferior glā sustinē martyriū ꝓ eo ne scindēt̄ ecclā ꝙ est illa ne idolis īmolet̄ īmo ƀz meā snīaz mai⁹ hoc puto martiriū eē ꝙ illud. q̄ ibi vnusqsqꝫ ꝓ sua tm̄ aīa. in hoc vo ꝓ oī eccl'ia martiriū sustinet. Hec ille. Deniqꝫ plura sequerēt̄ d̄ quibus non est dicendū per singula.

Consideratio .3.

Quilibet rationis capax obligatur ƀm vocationē suaz/ pacem ecclesie salutiferam pcurare. Ille orādo/hic disputando/hic p̄dicando/hic exhortādo/hic agendo. vel quolibz modo alio. Sumerent̄ argumenta ꝓ hac consideratiōe ex radice filiationis ad ecclesiā/ꝛ ex radice dilectōnis ꝛ iusticie ad ꝓximū/ex radice pietatis seu religionis ad deuz. Nulla siquidē in p̄nti scismate potest serpere deterior labes/ꝙ inertia querēdi pacē. siue illa ꝓueniat ex ambitione vel adulatione. vl̄ timore. aut alia occupatione nō admittente curā hanc salubriorem. pectora nostra duas nō admittentia curas ait satiricus. Audiamus a sapiente quid pigricies stulta/operat̄ ī agro vel vinea ecclesie? Per agrū inquit viri pigri transiui ꝛ per vineā viri stulti. ꝛ ecce totum repleuerāt vrtice. ꝛ operuerāt faciem eius spine ꝛ maceria lapidū destructa erat. Or si pestiferū est ꝛ maledictioni proximū negligere opus hoc diuinū. ꝙ criminosius est/ꝙ nephariū laborantibus nō applaudere/sed irasci? ¶ Propterea stat aliquem adherentē iuste parti plus esse de scismate culpabilem/ꝙ alterū qui adheret parti false. vt si primus aliqua passione viciosa tractus obsistat quo minus fiat pax/ nec audire paratus sit ecclesiam. Alius q̄rit cum oīni solicitudine vias pacis. ꝓmptum habens animū obediēdi ecclesie iudicio seu veritati/dum sibi claresceret. Ea nāqꝫ que dissensionem afferunt in p̄nti scismate sūt talia que in facto maxime consistūt. in quibus errare sine periculo salutis potest nō solum iste vel ille. sed etiam in talibus ecclesia fallere dicitur ꝛ falli sicut dum multo tempe feminā pro papa coluit. ¶ Porro manifestari potest ex radice hac/quales

excusantur a vicio scismatis. Et q̄ stat scire q̄ scisma est in ecclesia. ⁊ tamē nescire q̄s in ea sit scismaticus. Et hoc consequenter aperitur quales sunt anathematizandi ⁊ vitandi/ ⁊ quales non. Nam velle omnes indifferenter partis false extra ecclesiā ⁊ salutem trudere/ quale sit/ iam tetigimus. ¶ His ex rebus perspicuū fit deinceps q̄nta laude. quibus preconiorū titulis/ commendanda redditur partis nostre diligentia/ preserum in inclitissimo francie regno/ ⁊ q̄tum a scismatis obstinatōe procul extistat/ vbi quesita est hactenus pax salutifera tanto labore/ tot expensis/ tot legationibus/ assiduisq̄ consilijs. ¶ Nec est q̄ aliquis opponat quasdam vel zizanias vel paleas malarum actionum in quibusdā ortas/ inter hanc virtuose operationis segetem/ vel q̄ non satis efficaciter diligentia respondit ad votum. Ascribat hoc humane fragilitati. Raro enim nascitur granum virtutis sine palea aliqua defectuositatis. Nihilominus habet profecto plus vere laudis zelus ille diligens q̄ aliorum negligens torpor/ quoniā scisma si dimittitur absq̄ agitatione/ proferet radices malas altius ⁊ ineuulsibiles/ et productas roborabit. Nā mala per longas conualuere moras. Doceat nos scisma grecorū quod iā non curatur. nemo non desperat. ¶ Quo in loco grandis offertur ad loquendū materia/ super laudibus Parisien. vniuersitatis preclarissime studiorum. super zelo feruido ipius que non cessauit hactenus eniti pedibus vt dicitur ⁊ manibus. aliter q̄ desides aliqui ⁊ inutiles q̄ facere nihil volunt/ vel nesciunt/ obstrepunt tamē facientibus/ solis contumelijs fortes et armati. Sed silētiū imperat, tum benignitas/ tum modestia/ ne in eius laude videamur propriam querere. ¶ Ecce autē quis est/ qui non dicat/ qui nō clamet/ pax/ pax/ fiat pax pacem volo/ pacem super omnia concupisco. At vero nonne irridetur deus/ quoniam simile est pacem non velle et illam vel inutiliter ⁊ desidiose velle/ vel impossibiliter velle/ hoc est medijs ad eam impossibilibus contendere/ vt si queratur vnio aliqualiter/ qualiter haberi nō valet/ neq̄ via debellationis/ neq̄ via rationis seu reductionis / neq̄ via anathematisationis seu separationis/ neq̄ via condescensionis aut similiter. Cūq̄ itaq̄ pastor teneatur non minus reuocare oues quas iudicat errantes q̄ seruare non errantes. nonne debet, vt fiat vnum ouile/ modum possibilem et verisimilem hoc agēdi/ velle prosequi/ etiam cum dimissione gregis proprij et obedientis/ si per hoc seruat ⁊ vnitur grex vterq̄. Nec est hoc deserere gregem more mercennarij et fugere/ sed saluare et vt vere sic dicamus/ fugiendo manere. Sed hec cessio dicit aliquis fieret perniciosum posteris exemplum. fatemur id posse contingere. nam quibus rebus non contingit abuti. attamen pro incerto malorum euentu/ non esset tam certum ⁊ optandum presentis pacis bonū repudiandū vel negandū.

Consideratio .4.

Pantum est pacis salutifere bonum/ vt pro eius adeptōne/ neq̄ mundan⁹ honor/ neq̄ status/ neq̄ gradus/ neq̄ propria vtilitas debeant aliquem deterrere/ et nihil prorsus nisi peccatum contra legem dei eternam. Hec consideratio posita est contra illos qui dicūt. Obseruetur honor partis nostre habeamus victoriam confusionē euitemus. Ecce qualia sustinuit obprobria summus pontifex christus vt faceret vtraq̄ vnum, reconcilians in suo sanguine ea que in celo sunt et in terra/ factus obprobrium hominū ⁊ abiectio plebis/ non dicens seruetur honor meus. Sufficiebat ei testimonium bonum conscientie ad deum. Igitur vt pax habeatur/ nulla plane via repudianda est que potest absq̄ peccato deduci/ ⁊ quanto breuius tāto salubrius. Quanto insuper patentius/ tanto acceptius apud omnes/ quoniā res tangit omnes ⁊ veritas lucem amat. ¶ Quocirca vie per dominū nostrum oblate (proferam hoc sine adulationis oleo quo non indiget ⁊ salua pace oīm) q̄ nūq̄ mihi vise sūt iuri diuino palā ꝯire/ nūq̄ vise sunt sibi penit⁹ reprobāde/ nisi forte struatur calumnia ex iuramēto suo. ⁊ ex toti⁹ obediētie sue consensu/ iudicio et requestio/ alior tēdentibus. ¶ Propterea rursus non improba

bile videt attentis circumstantijs offerentibus se in presenti scismate si ps iusta possit a iuris sui psecutione desistere/ vt ad iniustam ius suum transferret/ et fieret iusta seu p nouam electionem intrusi/ seu p aliam viam i iure scripto non habitam dummodo ius diuinum vtrobiq inuiolatum manet. et hec via propter timorem inhonorationis mundane non eet penitus abhorrenda. Nam quicquid a maliuolis interpretibus dicet. desup residet inspector cordium deus. et iudex vitas et charitas abunde remuneras. Nonne laudata. nonne victrix effecta e mr illa vera infantis apud salomonem/ q filium maluit integrum abijce. illo q carere/ q diuisus in suam cedet portionem Deniq in laude. Q. fabij maximi p clarissimam dixit. Ennius q non ponebat rumores ante salutem. Nonne sanctius e vltro dare gre. dare charitati fraterne. et paci honorem suum caducum. imo vitam ppriam cum merito q sine laude et pace mox nalis necitas vtrumq diripiat. Concedat q libent gre/ id qd velit nolit. obtines/ ptinus relinque nature. Amplius non videt improbabile/ qn expediat i casu eccliam ad tps summo pastore carere/ vt interim p tractatum vel alit adeptio pacis celerior habeat. Q si canones oppositum saxerunt lex diuina non dissonat. Nam ex dicto pt absq papa mortali stare salus. Qd si timet infamatio pris illius vel illius. Jam rnsum posuimus. ¶ Consequenter deducimus/ q ppt timorem succumbendi aut inhonorationes humane/ q vtiq viciosa non sunt/ concilium gnale vlis eccie non videt repudiandum. s piu e credere/ q in tractatione pntis matie non erraret Audiamus ronem. pstat itaq q i materijs fidei terminandis error non cadit in gnali pcilio. Rationem dant doctores ex spali assistentia spussancti. et xpi regentis ecclam nec pmittentis errare i his ad q humana inuestigatio puenire non pt. Secus i his q vel facti sunt vel humana rone terminari pnt. Nunc at scisma pns q q i his q facti sunt plurimum hereat/ eius nihilominus terminatio tam pplexa cernit/ tamq difficilis/ vt sup hoim vires ingenia inuentiones et psilia videat. Ubi vo deest humanum pt et oz absq temeritate diuinum auxilium etiam miraculosum expectari. Jta enim de sortibus mittendis i casu determinat Augus/ dum seuientibus tyrannis inquirit qs de multis platis p gregis salute remanebit. q recedet. Nonne igit absq pculo causa illa committi deo et vti pcilio possz absq formidine q maior ps vincet si eet iniustior/ et maxime in pnicie eccie qd addo qm in casu cois error facit ius psertim error facti/ vel ex facto ortum hns. Auxilium tale miraculosum nonne in bello corpali iudas machabeus. nonne moyses/ nonne fidelium alij talit expectauerunt/ qn psequebatur vnus mille et duo fugabant decem milia. Quanto securiori fide/ p hoc scismate finiendo/ pt i opitulationis diuine assistentia spali/ p tractatum vlis pcilij spes heri. Et qs obsecro tante presumptionis inueniri poterit/ vt determinatis p tot viros celeberrimos/ ppriam opinionem vel pferret/ vel eorum dictamen non imitaret. Piu qz sentire e vt non nisi viam mediam/ viam pacificam/ et vtrobiq honorabilem sententiaret pcilium. Neq tn ignoro multas circa hec et alia/ suboriri difficultatum nebulas. Sz eas oms lux diuine legis suis radijs facilit eijceret/ si non vltra ceruicosa pdicendi libido obstiterit. Si oculos ronis neq segnicies inquirendi clauserit/ neq ruditas obtuderit neq eos lippitudo carnalitatis/ neq curarum puluis/ neq fumus psumptionis suffoderit/ neq postremo malicia cecauerit: quo minus apparere possit gra dei saluatoris nri

¶ Jta studiositas p zelum stimulata pergebat in longius. Cuius ego smonem interrumpens et finiens/ exclamaui. Appareat o vtinam bone ihesu pax nra. salus nra. appareat tande aliqn gra tua/ vt post illustratoz sincera/ et agenda videamus et ad eaq viderimus implenda pualescamus. Res qppe in obscuro nimis dimersa e. nam et nobis caligines/ pulueresq difficultatum ambulando spote suscitamus. Deest insup apud multos gra humani auxilij/ q sit apparere et coopare debuerat gre dei. Obfuscat eam pterea vel abscondit amor ppriius/ qrens q sua sunt/ et incircumciso cor deambulans post desideria carnalia/ atz secularia/ neq sobrie/ neq iuste/ neq pie viuens i hoc sclo. qsi non expectaret beatam illam spem q sola desideranda e. sola velut encenium diuine gre iugit postulanda. Prouideat meliora vicinioraq saluti gra eadez dei et saluatoris nostri hic nos iustificans. glorificans in futuro Amen.

¶ Finit smo de circumcisione coram papa apud Tarasconam. Anno. M.cccc.iij.

Epistola eiusdem ad dn̄m aurelianeñ. de ſmone ꝑcedēte.

Sereniſſimo principi et militi regiſpoli/ dño aurelianeñ. Suus iohānes cancellarius eccl̃e Pariſieñ. indignus/ obſequiū humile. paciſq; p̄ñtis: cum eterna: donum felicit̃ adipiſci. Multa hacten⁹ ſcripſi ſtrenuiſſime dñe. plurima dixi q̄ ad eccleſiaſticā pacē vtilia videbāt/ ꝯſeq̄ns pacem exulātē/ latratu q̄ potui/ ego de gr̃e catulus. offerēs inſup ꝑ virili portōe ad op⁹ tabernaculi dei/ cū hoībus ea q̄ de manu ſua videbar ſuſcepiſſe. Nec igr̄o poſſe ea a tot capitib⁹ in varias facile traduci ſn̄ias ⁊ forſā aduerſas. q̄ tm̄ oīa ſi cū diſtictiōe tp̄m circūſtātiaꝝ q̄z ſeſe offerētiū multiplicitate pēſare digna fuerint/ arbitror ea inuentum neruū cordi vitat̃ int̃ ſe iūcta eē/ vtpote q̄ circa idē centꝝ eūdēq; cardinē pij deſiderij voluebāt. Viā itaq; ceſſiōis bn̄ practicatā ego preuiſſimā ⁊ optimā cēſui/ iudicās ad eius receptionē ſm̄ ꝑpatione animi/ ābos ꝯtendētes de papatu iure diuino cōſtrictos. Nec erat q̄ allegarent coactionē. Vellent itaq; cogebat nēo. Porro in ꝯcluſiōe ſubſtractiōis nō affui/ quā tm̄ ꝯcluſā ipugnare ptinaci anioſitate nō ꝑſupſi. Sz poſtq̄ dñs nr̄ Bn̄dictus viā ceſſiōis/ ⁊ alia q̄ petebāt accōmoda ꝑ pace ⁊ reformatōe eccl̃e dictus ē acceptaſſe/ opponit ſe ꝑuitas mea cū odijs ⁊ diſcriminib⁹ nō modicis/ vt ip̄e neq; papatū de facto irreuerſibilē amiſiſſe neq; hereticus aut ſciſmaticus iudicando eē cauſaret. Placuit q̄z reſtitutio quā ⁊ ꝑdicaui coram celeberrimo cetu pplox. Per hāc itaq; ab ea nr̄a ſecū vnita/ portū pacis gñalis attingē facilius ſpabat. Deniq; nō tā miſſus q̄ coactus legatus ad dn̄m noſtrū ſup hac mat̃ia/ ꝑ p̄te vniuerſitat̃ preclariſſime ſtudiox/ cui ego fili⁹ negare potui nihil/ ꝓpoſui p̄mo maſſilie. De hinc taraſcone ſmonē hūc/ quē decorus p̄ñtie vr̄e nobiliſſime fulgor illuſtrauit. Hūc ſermonem ſicut ⁊ p̄ñtem ꝓpoſitionē. poſtulare dignata ē celſitudo vr̄a ab exiguitate mea/ q̄lis aūt ego ſum vt vel hoc vel aliud q̄ppiā denegare ꝑſūpſerim: accipite itaq; ſmonē qualiſcunq; ille eſt/ vbi aliqua ſed pauca ex dictatis/ in margine poſita ſūt/ q̄ breuitas ꝑceps eripuit ne ꝓferrē. Bn̄ valeat ꝑclara dñatio vr̄a/ ad cōmunē pacē/ ⁊ ꝓpriā ſalutē ꝯſeq̄ndā. ſcriptū taraſcone. Anno dn̄i. M. cccc. iij. in vigilia epyphanie.

Epiſtola dño cameracenſi exiſtenti in curia.

Decreuerā reuerēde pat̃ et p̄ceptor ſingularis accuratius ſi vacaſſz ꝑ dictatū q̄dā ſcribere: ꝯſiturus d̄ ſiniſtra vl̄ interp̄tatiōe/ vel relatōe dictoꝝ imo pluriū nō dictoꝝ in ſmōe circūciſiōis habito taraſcone coram dño nr̄o tp̄e legatiōis mee ꝑ parte alme vniuerſitatis Pariſieñ. m̄ris mee. Experior itaq; verā eē comici ſn̄iam: nihil eſſe q̄n male narrādo poſſit deteriorari. Hanc ego eē vnā ex maximis difficultatib⁹ eſtimo q̄ reddūt officiū ꝑdicatiōis oneroſiſſimū. q̄s difficultates atq; diſcrimia Gregꝰ ⁊ Chryſo. q̄lib; in ſuo paſtorali/ ⁊ Auguſtinꝰ d̄ doctrina xp̄iana/ copioſiſſime narrauerūt. Fit eñi pleruq; (loq̄r centies expertus) vt p̄ñtes in ſmōe aliq̄ nō ſolū deprauent bn̄ dicta ſz ea q̄ nullo mō dicta ſunt ꝑſtant̃ affirmēt pro ꝯlatio. Stultoꝝ q̄dē infinitus ē numerus. Eſt tm̄ ſapiētis aſſertio/ Stultus nō capit v̄ba prudētie/ niſi ea dixeris q̄ v̄ſant̃ in corde ſuo. Vex quoq; ē dictū apulei: multos eē q̄ ſolis aurib⁹ corporis philoſophāt/ intellectū v̄o vel nullū hn̄t/ vel illū variāt ꝑ varietate paſſionuz ⁊ affectionū/ queadmodū in ſonitu cāpanarū ſumimus argumētū. Dicūt eñi (vt vulgari more loquar) q̄d volum⁹. Porro mihi ꝯſcius ſum/ nihil ꝓtuliſſe tūc/ q̄d nō eēt ſacre fidei/ monitiſq; ſalubrib⁹ accōmodū ⁊ examīne ta vitate ſtabilitū. Nihilomin⁹ q̄d bone ieſu ſup eodē ſmōe mihi reuelata ſunt/ q̄ nedū nō dixerā/ ſed nec cogitaueram. Quot ꝑuerſe capta ⁊ ꝑuerſius impugnata audacter aſſerere q̄dā poſtmodū ꝑſentes/ viderint ip̄i quo ſtudio vel cōtradicendi vel vana cōplacēdi/ ſeu zelo vl̄ ignorantia moti/ q̄ſiſſe v̄itates ꝑ me poſitas impugnare/ ⁊ ꝑ rōnes palā erroneas/ ſz nolo ſeq̄ relatiōes ſolas hoīm in tanto negocio

defendende veritatis/ne impugnemus/vt
dī in tenebris. Habuissent igit̄ dictoꝝ me
orū formā ꝓpriā et limitationem. adeo vt
trāspositio sepe vel omissio vnius vocabu
li sniam variasset. habuissent inquā formā
ipaꝫ. habuissem vicevsa solide q̄ dixisset
nūq̄ refugissem. p v̄itatꝭ defensiōe ꝯgredi
sꝫ qd agere? nihil obiectū ē qd destruerim
dū eēm pn̄s/potēsq̄ ꝛbotenus r̄ndere. sed
lōgo postmodū intervallo mi̅ absēte et sur-
do vocibus eoꝝ plurima/variaq̄ in oppo
sitū dicta p̄dicataq̄ ego solis rumorib⁹ ac
cepi/qbus cur nō magno conatu r̄ndē pa-
rauerim iā expssi. Nouissime āt hesterno
vespe scō sit ex vnus amicis fidelissimis/se
audisse ab altero/qui sitr audierat ab alijs
grauibus (vt dicebat) viris me dixisse inē
cetera q̄ hoīe ī articulo mortꝭ existēte qlibet
sacerdos hꝫ eq̄lē ptātē cū papa ī indulgen-
tijs dādis/a pena ꝛ culpa. ¶ Hanc v̄o as-
sertionē certissim⁹ sū nec sensisse. nec dixis-
se/q̄ᵹ q̄ si de ptāte ordinis in casu nccītatis
fieret locutio/sitū ē satis/qd doctores sen-
tentiēt. Deniq̄ qd dixerim/vn̄ error tal' po
tuerit/in aliq̄bus paꝝ forsā aduertētib⁹ ad
v̄boꝝ formā/elici. Pono diffusiori s̄mōe ī
cartula colligata p̄ntibus. Tu p̄tertor sa-
piētissime corā tuis oculis totus palā suꝫ/
tibi intus et in cute notus. Digneris accipe
baculū defēsiōis mee in hoc articulo. quo
app̄hēso/voces oppositas (si ita dignū vi
sū fuerit) valeas cōpescere. Postremo totū
ipm s̄monē quē hactenus recōditū absq̄
multiplicatōe in alias manus habui/mit-
tere (si ita censueris) paratus sū: intētiōe talis
finis. det dn̄s ipe bn̄ valē fugiē in dn̄o ad
cōsecutionē beate spei/ ꝛ ad vnionē celeri⁹
remeandā in regionē ecclīe sancte dei.

Sermo factus coraꝫ

Alexandro papa p magistꝝ Johannē de
Gerson cancellariū parisien. In die ascen
sionis dn̄i. ¶ Adiuua rex celestis et tu re-
gina genitrix virgo pauperē ꝛ inopē de re-
gno israelitico locuturum.

D

Domine si in tpe h⁹ resti-
tuas regnū isrl'. Origina-
liē Actꝭ. j. cap. et recitatiue in
eplā p̄ntis festiuitatꝭ. ¶ Nō
sum nescius beatissime pater
vosq̄ cardines orbis terraꝝ/ꝛ ceteri dn̄i sa
piētia clara fulgētes/me subire s̄mōis on⁹
ꝓpsitus impar exiguis viribus. Jdcirco pul
sabo ianuas deuote/regis celestis/vt imp-
fectū meū suppleat. h'nilē det gr̄aꝫ. linguā
infātis faciat disertā. Et q̄ facilius exaudi
at orēt parit̄ eius pia genitrix/illiq̄ saluta-
tio p̄ntet angelica. Aue gr̄a plena ꝛc. Dn̄e
si ī tpe hoc ꝛc. Quesierūt hoc apl'i ab ascen
dente dn̄o. eisdē qdē v̄bis. sꝫ sensu vario q̄
varietate breuitatis studio p̄terita. qm̄ du
plex ē regnū isrl'. hoc ē videntiū deū. alteꝝ
celeste triūphātis ecclīe cuius ciues deū vi
dent p speciē. alteꝝ terrestre militātis. cui⁹
ciues deū intuent̄ p fidē. Dicā primū quō
celestis/deinde t̄reni ruinas ascensio dn̄ica
hodie restituerit. Hāc mihi ptitionē non
meus sensus/sꝫ diuus cōtulit apl'us. A q̄
scriptū memini deū p̄rem ꝓposuisse in di-
spēsatiōe plenitudinis tpm instaurare oīa
in xp̄o q̄ in celis ꝛ q̄ in t̄ra sūt. Ecce me do
cet apl'us tuus vas electiōis tue dn̄e ihesu
q̄ tibi r̄ndē licuerit q̄rentib⁹ discipulis dn̄e
si in tpe hoc ꝛc. Nā si p te eēnt instaurāda
q̄ sūt in celis/vti affirmare illū pspicio/ qd
tibi leuius q̄ hāc illis v̄itatē r̄ndēte ꝓpter
scādere celos vt ciuitatē diminutā et ma-
gna pte sua p scelus orbatam turpe/ reinte
grares. Ipa maloꝝ oīm p̄ma parēs super
bia/lucifeꝝ illū q̄ mane oriebat̄. cū t̄cia stel
larū pte traxit ad tenebrosū occasū. Et qs
credet nō inde regni supni claritatē obum
bratā? Tollite ex hoc celo visibili luciferū
ꝛ cū eo terciā ptē stellarū cui dubiū est no-
ctes obscuriores futuras? Quis nesciat i-
perfectā remāsisse scōꝝ angeloꝝ societateꝫ
suo numero diminuto? Quis in dubiuꝫ
vocabit corpus ciuitatꝭ illius p̄stātissimo
rū mēbroꝝ auulsiōe sensisse lesionē/ et inte
gritatē pulcherrimā amisisse? Null⁹ opi-
nor. ¶ Ergo claudicabit scōꝝ gloria. nec
dei ciuitas d sui integritate letabit̄. Si i na-
tura tāto tpe vacuū insectet̄. ut sic exhorre-
scat. quo pacto supnas sedes vacuas ocul'
eqs aspiciet scōꝝ gloria? Deniq̄ gaudent
angeli ad pniam pctōꝝ. Qr si gaudiū inge
rant angelis lacrime mee? qd delicie mee.
Et si delicie mee gaudiū sit angeloꝝ. quō
magis fuisset eoꝝ q̄ ceciderūt permansio?
At illud ciuitati celesti deest. Fuisset igit̄

aliqua sanctoꝝ iocūditas stantibus ange-
lis q̄ ruētibus sublata ē. Ergo inq̄s cōfir
mati spūs ceteroꝝ ruinā mesti deploraue-
runt: ⁊ qua pte btōꝝ ciuitatē luctus ingre
deret? Nō dico fleuisse. nō mestos/non
tristes extitisse/viderūt culpā peccātiū. nō
inde letati sūt ꝓpē charitatē neq̧ cōtristati
ꝓpē cōfirmationē. Viderūt deinde penaꝫ
⁊ letati sunt iusti videndo vindictā atq̧ ad
deiectionē impioꝝ affuerūt ꝯditori. Etenī
michael ⁊ angeli eius p̄liati sunt cū draco
ne. ⁊ putas victoria potitos nō inde sum-
psisse gaudiū? ¶ Sꝫ aliud ē aliquā deesse
leticiā impfecte ciuitati. aliud tristiciā ad-
mittere. Nōne vides delectationes ipsas
intellectus purissimas et ꝯrietate carentes
cū assunt letificare. cū absunt nō cōtristare
¶ Accessit ad mali cumulū q̧ ea supbia q̄
cōceperat in celis dolorē. in padiso terrestri
pepit iniq̄tatē q̄n p inuidiā indignata car-
nem eo viliorē ascēdere vn̄ p̄stantior spūs
corruerat. hoī ꝯdito ad replēdas sedes ī ce
lo vacuefactas/in ſpente diꝝ virus asper-
sit. Sic enī inuidia mors intrauit in orbē
terraꝝ/q̄uis initiū extiterit oīs pcti super-
bia. Ita ex oī pte optati restitutioni supne
ciuitatis/malignus obuiabat. Attn̄ spes
eū fefellit. restituta ē imo ⁊ amplificata di-
gnitate. Cecidit lucifer p supbiam ascēdit
alius lucifer p hūilitateꝫ: Inuecte tenebre
p occasum p̄mi purgate fuerūt p ortū scdi
Ille minuit sanctoꝝ numeꝝ iste restaura-
uit ⁊ amplificauit diminutū. Ille regni vi
olauit integritatē iste violatā reparauit. Il-
le in celo sedes vacuefecit. iste nouis lau-
datoribus vacuefactas adimpleuit. Ille
multos ex angelis exēplo malo traxit in p̄
ceps. iste plurimos hoīes iustificatos tāq̄
centesimā ouē p̄us errātē ꝓprijs humeris
reportauit in celos. Iste ex oī pte sathā de
ludit: nec enī in celos reascēdere potuit vn̄
tāq̄ fulgur ceciderat. hoc ē furoris impetu
fuerat p̄cipitatus/⁊ ascēsū quē hoī atq̧ re-
stitutionē quā inuidit ciuitati nullatenus
impedire p̄ualuit. Veꝝ gladio suo manu
potētioris erepto iugulat. ⁊ dū intētōe cor
rupta ab ingressu glie nouos ciues ꝓhi-
bere gloriosūq̧ dei regnū integritate pul-
cherrima fraudare satagit/tam ciuibus fa-
bricat coronas/q̄ nouā dignitate regnum

honestat. Lucifer inde cecidit. sol ascendit.
Vanitas e celis eiecta ē. vitas in celo reue-
cta ē. Amiserat illa ciuitas creatū angeluꝫ
ac recepit creatorē hoīem. Vn̄ et hic veꝝ ē
illud apl'i. Nōne sicut delictū ita ⁊ donuꝫ
¶ Vis etiā audire nouuꝫ gen⁹ gaudij X
qd̄ nisi hō peccasset ciuitas illa nō sen-
sisset. Nō vereor ne nimis audacē loq̄ vi-
dear/cū sequar Bern. autorē/ q̄ non putat
deū nr̄m totā habitāꝝ glorie sue laudem/
donec veniāt q̄ in ꝯspectu angeloꝝ psallāt
tibi. Letati sumus ꝓ diebus q̄bus nos hu
miliasti. ānis q̄bus vidimus mala. Hoc
genus leticie nescierūt nisi p eccie filios. h⁹
nemo vnq̄ letat̄/q̄ nūq̄ nō letat̄. Oportu
ne post tristiciā gaudiū subit. post laboreꝫ
q̄es. post naufragiū portus. placet cunctis
securitas. sꝫ ei magꝫ q̄ timuit. Iocūda oī-
bus lux/sꝫ euadēti de ptāte tenebraꝝ iocū-
dior. Trāsisse de morte ad vitā/vite grām
duplat. deest laudi si desūt q̄ dicāt trāsiui-
mus p ignē ⁊ aquā ⁊ eduxisti nōs in refri-
geriū. ¶ Hodie felix illa ciuitas nouis ex
ultat gaudijs. ad hūc diē celestes ruine p-
durauerūt. Vn̄ hūc diē nēo ascēdit ī celos
cū de xp̄o scp̄serit ꝓpha q̧ ascēdit pandens
an̄ eos iter. ¶ An vo ip̄o ascēdēte coascen
derit q̄ cū resurgēte resurrexisse legūt̄? aīas
omī labe purgatas: Credo/sꝫ de corpibus
haud q̄cq̄ temere diffinire velī ¶ Ergo le
ti fuerūt āgeli xp̄o cōcepto. leti nascēte. leti
p̄dicāte. leti hoīem redimēte. leti resurgēte
sꝫ letiores ascendente. Quid ita? q̄r multa
docent̄ mysteria xp̄o p̄ñte q̄ p̄us an̄ nescie
rūt. Nec id mirū videat̄ cū scripsit apl'us.
Innotescē p̄ncipibus ⁊ ptātibus ī celesti-
bus p ecciam multiformē sapientiam dei.
Porro qd̄ p̄us sola spe tenuerāt. ruinas su-
as resarciēdas/hodie re letiore cōphēdunt
¶ Quis mihi det o dn̄e ihesu/o gl'iosissi Y
me restitutor regni celestis? qs mihi det
vt possim concipe quāta intulerꝫ hodie ce
lis festa gaudioꝝ? quāta iocūditate beato
rū spirituū agmina ad nouā solemnitatem
inuitauerꝫ? quāta tibi leticia calcatori tor-
cularis cū rubris vestimētis celos īgredi-
dienti tota supna curia certatim obuiā ve
nerit/aduenisse ḡtulata ē/ q̄ntis laudibus
triūphatorē ꝓsecuta ē? q̄ iocūdis obseq̄js
in sedē excelsiorē collocare studuerit? Si

plus gaudeat super vnius pctōris pnīa q̄ꝫ super nonagintanouē iustis q̄ pe nō egēt. Q̄ꝫtum de te gauisa est deo hoīe mortis victore/tot penitētes in ipsā domū paternā nō reducēte sꝫ reportāte/q̄ ipse es sūmū ei⁹ gaudiū. sūmus amor. sūma suauitas. In te enī tota desiderat cōspicere. te suis ipsi⁹ oculis ex ꝓpinq̄ ꝯtuēdū pūtabas. Quā incredibili voluptate sensus oīum intimos tua vox illa ꝑmulsit. Cōgratulamī mihi o amici ⁊ viciui. q̄ī inueni ouē q̄ ꝑierat. inueni dragmā ꝑditā/mortuus fili⁹ reuixit. Celebremus alacrit̄ o xp̄ianitatis rectores inclitī celebrem⁹ tantā festiuitatē. repn̄temus ī t̄ris āgeloꝝ leticiā/q̄ ꝓ nr̄a illis salute par tim ingesta ē. Nob̄ ꝯgratulemur q̄ꝛ ē hodie relaxata. imo et captiuata captiuitas. Ascendēs enī xp̄c in altū/captiuā duxit captiuitatē. gaudiuꝫ ingens hodie cyrographum nr̄e dānatiōis deletū ē. Quidni hodie illa nā in celū it. cui dictū an̄ fuerat. t̄ra es ⁊ in t̄rā ibis. Et vt thematis snīa ꝯcludat̄ a dn̄o in tpe hoc restitutū est celeste regnū isrl̄. Hec ꝓ ꝑore pte nr̄i ꝟmonis satis sint. Dn̄e si in tpe hoc ⁊c̄.

Racet̄ iam hec īt̄rogatio de regno ꝑegrinatōnis ecclesie q̄ḋ ab abel iusto ducēs originē ⁊ si postea sepe laborauerit/tn̄ nūq̄ꝫ vniuersū incīdit. Sepe expugnauerūt me a iuuētute mea ⁊ nō potuerunt mihi. Floruit aliqn̄ sub patriarchis ducibus iudicibus regib⁹ sacerdotibus. veꝝ aplo ꝝ tpe natiōibus subiectū mihi defloruerat. Rn̄de tu grētibus dn̄e ihesu tibi ago/sicuti certe nūc opibus nūc vocibus rn̄disti. ⁊ si minus fortas ꝟ ad affectū ꝯgrētiū/tn̄ ad ꝟitatē. Audistꝭ q̄m misi vos vt eatis ⁊ fructū afferatꝭ/eripiēdo ciues israeliticos e mānibus regꝭ babilonis. Auditis q̄m ꝑcipio vob̄ vt eūtes ī mūdꝫ vniuersū ꝑdicetꝭ euāgeliū oī creature/vt sitꝭ mihi testes in hierlm ⁊ in iudea ⁊ samaria vsqꝫ ad extremū t̄re. Cur hoc? Nisi vt q̄q̄ ꝟsū hoste depulso/regnū israeliticū. ꝟr̄o ministerio dilatet̄/Mnius rei gr̄a dedi q̄sdā ꝟr̄m aplos. q̄sdā ꝓphas. q̄sdā euangelistas. alios aūt pastores aut doctores ad ꝯsūmatōnē sctōꝝ in op⁹ misterij. in edificatōꝫ regni isrl̄. Propt̄ ea alt̄i ꝟr̄m alterā māifestatōē spūs gr̄i dedi gr̄i dabo ad ꝟtilitatē reparationis regni desolati. Et ne nudos hostiū telis exponerē succincti lūbos. ꝟr̄os in ꝟitate. indui vos loricā iusticie dedi pedū calceos in ꝑparatiōe euāgelij pacis ꝯtuli scutū fidei galeā salutꝭ/⁊ gladiū spūs q̄ḋ ē ꝟbū dei. Qr̄ vo imbecillib⁹ q̄les adhuc estis hec arma poti⁹ forēt oneri q̄ꝫ vsui. Edico vob̄ ab hierosolymis ne discedatꝭ/q̄adusqꝫ recepitis ꝟtutē spūssācti supuenietꝭ in vos. q̄ nō arma tm̄ sine molestia ferre. verū etiā cūctos impet⁹ hostiles eludere. imo ⁊ exercit⁹ fūdere atqꝫ fugare possitis. Nā quō dāna celestia restituet̄/nisi ex his quib⁹ regni t̄restrꝭ q̄dā sursū ascēderit. ¶ Hec illis carus ꝑceptor/cuius vocibus diligēt̄ paruerūt. Tn̄ post spūssācti susceptiōꝫ ꝑfecti ꝑdicauerūt vbiqꝫ dn̄o coopante ⁊ ꝟmonē ꝯfirmāte sequētib⁹ signis. Ubiqꝫ circūtulerūt sagittas potētis acutas cū carbonib⁹ desolatorijs. vbiqꝫ vicerūt regna. effugarūt aciē gladij fortes fuerūt in bello. castra ꝟterūt exteroꝝ. Ita breui creuit ecclia inclita facta ē ⁊ posita ē in supbiā sctoꝝ. dn̄ata ē a mari vsqꝫ ad mare. ⁊ a flumine vsqꝫ ad t̄minos orb̄ t̄raꝝ. Adorauert̄ eū oēs reges. oēs gētes ꝟuiert̄ ei. ¶ Sꝫ q̄d ad hec ascēsio ÷ merītū ꝑ oēm modū Quippe q̄ꝫdiu dn̄s in t̄ris cū discipulis ꝯuersatus ē humi repsit eoꝝ dilectio dulcis siq̄dē eū amauerūt. ⁊ ꝓ ei⁹ dilectiōe spreuerūt alia. Ecce inq̄uiūt reliq̄m⁹ oīa ⁊ secuti sumus te. Ueꝝ nescio quō pn̄tia vite carnis/spūalis amoris puritatē non admittebat. Inde sepe tanq̄ꝫ carnales obiurgāt̄. Inde petrus impatiēt̄ audiēs ꝟbū de morte magr̄i/sathanas vocat̄. Inde cū eī moleste tulerūt q̄ de ascēsuri magr̄i discessu audierūt. Inde plus illis sapiebat ꝟbū caro/q̄ꝫ ꝟbū ꝟitas. ꝟbū sapia iusticia virt⁹ pietas. Inde scptū ē illud. Nisi ego abiero paraclitus nō veniet. Et illud aliud. Nōdū erat spūs datus q̄ꝛ nōdū fuerat ihesus glorificat⁹. Sꝫ post magr̄i discessiōꝫ aptiores subinde fuerūt sctm̄ suscipere spm̄/a q̄ roborati atqꝫ firmati discerēt amare valide ꝑdicare ꝟitatē intrepide/frigida corda succendere. discerēt plus īuenire saporis ī verbo deo q̄ꝫ in ꝟbo hoīe. Experiret̄ altiorem amoris gradū in eis ostensū a xp̄o dicente spūs ē q̄ viuificat/caro nō ꝓdest q̄cq̄ꝫ. Ad hūc gradū paul⁹ ascēdisse videbat̄ cū dice

bat. Et si cognouim⁹ xp̄m ƀm carnē/ sed iā
nō nouim⁹. Forassis ꝛ ꝓpħa cum diceret.
Sp̄us an̄ faciē nr̄am xp̄s dn̄s. Huius igiť
sp̄ualis amoris viribus ac robore regnum
israeliticū restituerūt. ¶ Sꝫ heu ꝛ plusq̄ A
millies heu. q̄ grādis nob̄ materia lacri
marū obijciť. Circūferam⁹ oculos quorsū
cūqꝫ libuerit. nusq̄ pax/ nusq̄ trāquillitas
nusq̄ secura qes. vbiqꝫ calamitas. afflictio
pturbatō. O me miseꝝ/ quō regnuꝫ vbiqꝫ
diffusuꝫ p bellatores inclitos/ coartauit in
angustū ac restrinxit rex impi⁹ babylonis.
quō maiorem antiq regni portō eꝫ abstulit
xp̄o/ ꝛ eā ip̄aꝫ q̄ scōm sibi nomē retinuit in
nūeris tēpestatib⁹ iactatā afflixit. Nāꝫ q̄ta
sunt hūani generis portō machometica ac
ab octingētis ferme ānis suaue xp̄i iugum
ceruicib⁹ excusserūt? Quota indi/ ferun tur
xp̄iane crucis insignib⁹ exornati sꝫ eccl'ie ro
mane p̄matū ignorare. Quota greci/ ac il-
los mala tēpestas a sede petri dissectos/ nō
mō scismatis. sꝫ nōnulli⁹ etiā heresis macu
la fedauit. Latinitas ip̄a purior ac imacula
tior. sedē eni hꝫ petri. p cui⁹ fide ne deficerꝫ
specialiť orauit ille q in oībus exauditus ē
ꝓ sua reuerētia. Ip̄a tn̄ tā multis q̄ diu-
turnis q̄ violētis scismatib⁹. tū antea sepe
tū nr̄a tēpestate miserabiliť ꝯcussa languit
Vn̄ nup tantaꝝ calamitatū ip̄atiēs eccl'ia/
multis suspirijs ac gemitibus clamauit ad
dn̄m. Dn̄e si tp̄e hoc restitues regnū israel
Aliq̄ ex pte audita ē. excitat⁹ ē tanq̄ dormi
ens dn̄s. tāq̄ potēs crapulat⁹ a vino. ꝛ peri
cussit inimicos suos i posteriora. obprobri
um sempit̄nū dedit illis. Asportauit dupli
cē sobnā tāq̄ gallū gallinaticū ꝛ fidelē elia-
chim substituit. Nā cui⁹ ē ista tua substitu
tio. p. b. nisi xp̄i? vn̄ ꝯuocatō ꝯcilij tā mira
Vn̄ p̄us discordātiū inaudita ꝯsensio. Vn̄
tot p̄sulū ac p̄sapientū ꝯcursus tā celer? nō
cā certe dissensiōis sed pacis. Nō vocauit
papa. fuit ꝯuēticulū. O ridēda ac irratōna
lis nimiū rō. Neqꝫ vo ad q̄tuor illa cōcilia
que in actib⁹ apl'icis describunť. Petrus vo
casse memorať. Neqꝫ sinodus nicena ius-
su siluestri. sed cōstantini ꝯuenisse legitur.
Ad quintū vniuersale patrū ꝯciliū ꝯ theo-
doꝝ nestorij discipulū/ nemine ꝯuocāte se-
se certatim p̄res exhortati sūt. Fuere ḡ ꝯuē
ticula? Caue dixeris. Colūť ab Aug. tāq̄

euangelia. Quid si scisma dubios reddat
xp̄ianos quē duoꝝ ꝓ papa colant. Quid si
qd̄ prauꝝ ē sūm⁹ pōtifex labať i heresim. vt
legim⁹ Liberiū arriane prauitati subscripsis
se. Marcellinū idolis sacrificasse? Quid si
intolerādis oneribus xp̄ianitatē grauaret
An aduersus tantos morbos vllam relin
quis medelā? Relinquo inquies. Credo
sane. Nam impfectā nimiū ecclesiasticam
policiam astrueres/ nec a deo cuius pfecta
sunt opera salubriter institutā. quod crede
re nefas est. siquis in eam morbus possꝫ in
currere cōtra quē nulla posset adhiberi me
dicina. sed tamē nulla memoratis casibus
relinquiť/ si non aliquādo sine pape voca-
tione cōuenire possit ecclesia. Libenter hic
diutius insisterem sed breuitate prohibeor.
¶ Qm̄ ḡ te certū ac indubitatū pōtifi- B
cē nobis exhibuit de⁹ vt reliq̄ mala p te
tollat ꝛ regnū isrl' nimis istrictū iteꝝ āpliet
ad te iā ꝯuriť ꝛ clamitat eccl'a/ q̄res. Dn̄e si i
tp̄e hoc ꝛc̄. Nō ab longis inq̄t retro dieb⁹
q̄sq̄ me sūmus pōtifex in tātaꝫ spem erexit
recupande mee dignitatis antiq̄/ sicuti tu/
quē video ꝯtrarie dispositū illis q me dimi
serūt. Fac obsecro vt nō frustra sperauerim
Cōsidera etiā atqꝫ etiā q̄ cū mihi donatus
es. tu⁹ eē certe desisti. nec si te vocē dn̄m/ tu
me ꝓpterea famulā arbitreris. Sic sara obe
diebat abrae dn̄m illū vocās. Nō ego cer-
te tua. sed tu meus. oīa siqdem mea sūt/ si-
ue paulus siue appollo siue cephas. Tu te
etiā filioꝝ meoꝝ seruū vocas/ si nō es/ cur
te vocas? Si vere es. negato dn̄m/ et vide
q̄tum mihi debes. Si q̄spiā te filioꝝ meo
rū rōnabiliť vti velit/ nō potes te sibi nega
re vel furari q suus es/ q̄n p te vel aliū/ ne-
cessitati sue succurras q̄uis nil ambitōi/ ni
hil auaricie vl' malicie debeas/ si tn̄ singul'
q̄tū vniuers'. certe q̄tū vniuers' tn̄ mihi. q̄
re suspirabūda atꝫ plorabūda peto/ vt ma-
la mea respicias/ vt regnū isrl' h° tp̄e restitu
as. ¶ Iustū petit p̄r b̄tissime. eam exaudi.
vniuersū studiū tuū ad regni sui restitutōꝫ
cōferas. de vetusta illa saracenoꝝ ruina/ q̄-
uis o si resarciret. Vix ausim aliqd dicere.
licet nō existimēť xp̄iani ppl'i rectores/ hoc
absoluti p̄cepto qd̄ hodie suis aurib⁹ intō-
nuit. Euntes i mūdū vniuersū/ p̄dicate euā-
geliū oī creature. alijsqꝫ silib⁹. q̄diu fuerit

aliqua gens sine xp̄o. nec se putassent p̄res
noꝝ ap̄li. nec illi q̄tuor p̄ncipales doctores
eccl'ie. post q̄ꝝ tp̄a tãta pestis exorta ē. Uez
ab hac disputatõe breuitatis amor auocat
ac ꝓpe rapit ad alia. De indis qd dicã? Ha
bēt xp̄m an pure q̄s doceat? Quis te vetat
ad eos mittē q̄ referãt oĩa? ꝫ facile in eis fi-
dei sinceritas corrūpit̄. cū eccl'ie romane nō
coħereãt. a q̄ fidei certitudo petēda ē. Im-
piger extremos currit mercator ad indos.
Per mare pauperiē fugiens ꝑ tela ꝑ ignes
Et ex te null⁹ eo curret spe lucrifaciēde tãte
gentis. memēto tñ illi te eē debitorē. Iam
vero de grecis loq̄rer q̄bus multa latini de
bemus. Uerū huc locum eo negligentius
trãseo/ q̄ te erga grecoꝝ reuocatõez oēs ad-
hibiturū opas intelligo. festina p̄r. festina/
ne fugiat hora. ne labat̄ occasio desup ob-
lata/ cui nō est facile sitis reditura. Ad rē fe
licit̄ tractãdã/ tp̄s oīm p̄mũ ē. Itidē dicen-
dũ puto de ea p̄te latinoꝝ/ q̄ nōdū tuã clarã
iusticiã insequit̄. sꝫ duob⁹ hoīb⁹ hũano iu-
dicio diuinoq̄ꝫ ꝯdēnatis adhuc iheret. qm̄
ꝛ tua vigilãtia ꝛ obediētiū p̄ncipū seduli-
tate/ ꝛ tue veritatis ꝑspicuitate/ spes ē cito
deo bñ iuuãte redituras. Labore tñ opus ē
¶ Igit̄ his tãta breuitate decursis ꝑgit
iterū eccl'ia q̄rere de ea p̄te q̄ tuã iusticiaꝫ
agnoscit. Bñe si in tp̄e hoc ꝛc̄. Tecuꝫ forte
cogitas. cur hoc q̄rat? nã cū hec ꝑs sit scis-
mate liberata. q̄ nã ĩ ea ruine repãde relin
q̄ũt? Gaudet sane scisma eē hinc depul-
sum. sed nō radicit⁹ credit auulsū. Verēt̄
re radices ex q̄b⁹ pululauerat malū germē.
Uerēt̄ ne si nō succidãt̄ denuo repullulet/
q̄re cupit vt fodiat alti⁹ labor tu⁹/ nō futu-
ra sine metu nisi viderit cũctas maloꝝ ger-
minū stirpes penit⁹ auulsas. Sꝫ q̄ sunt ais
iste radices? Absit sib⁹ a mea tenuitate ꝑ
sus absit vt tuã sũmã sapiãꝫ velim instruere
scio ab insania paululū distare volētē docē
mineruã. Sꝫ effũdo corã te cordis mei affe
ctum. imo ꝓfero voces eccl'ie sctõꝝ/ ꝛ sine
suspitõe docēdi/ oro vt eas exaudias. Quis
enĩ nesciat nos in orõnib⁹ effundere coram
deo corda nr̄a. nec eū velle docē? Malo tñ
dicat ip̄am ꝛ eccl'ia voces sctõꝝ suoꝝ dicat
q̄s velit stirpes eruelli ꝛ q̄s plãtari. En lo
quit̄. nō iã ĩ me sꝫ in eã intēdite. Ue misere
mihi/ ve infelici. ex q̄ dignitatis culmie ma

nib⁹ iniq̄ꝝ detracta suꝫ. quō mutat⁹ ē color
optim⁹. obfuscat⁹ faciei nitor. Celestis pul-
chritudo terrenis sordib⁹ inq̄nata. exangue
corpus effectū miserãdū. incultū hispiduꝫ
vestimētis fragrãtib⁹ spoliatum. Ecce rex ꝛ
cōditor me⁹/ me regni sctõꝝ celestis exp̄ssaꝫ
imaginē esse decreuerat. vt q̄tū fas eēt/ ter-
renarū rerū oblita/ celo ꝯpinq̄rē/ ꝛ regnum
illud sup̄nū oculis mortaliū p̄sentarē. Sic
enĩ sub moyse noīe dictuꝫ fuerat. vade oĩa
facias ſm exēplar tibi mōstratū in monte:
Sic retulit postea discipul⁹ quē dilexit/ se vi
disse ciuitateꝫ sanctã hierl'm descēdentē de
celo habentē claritatē. Duplici vero silitu-
dinē illã imitabar Primū q̄dē. q̄r sicut in ce-
lesti regno cherubin. seraphin. ac ceteri q̄q̄ꝫ
vsq̄ꝫ ad angelos ordinant̄ sub vno capite
deo. ita in meo corp̄e sub sũmo pōtifice pri
mates vel p̄riarche. archiep̄i ꝛ ep̄i. archipre
sbyteri p̄sbyt̄i ꝛ abbates ꝛ reliq̄. ¶ Est
alia p̄ncipalior ꝛ cui⁹ gr̄a hec instituta
fuit/ vt q̄tū patit̄ corp⁹ corruptibile/ qd̄ ce-
lestes hn̄t ꝑfecte habeãt terrestres ex parte.
Illi vident ꝑ speciē/ videãt isti ꝑ sapienciã
ꝛ fidem. Illi deū tenent p̄sentē ꝑ cōprehē-
sionem. teneãt absentē isti ꝑ spem. Illi deo
fruunt̄ plena charitate. fruant̄ isti quanta
possunt in corp̄e p̄grauãte. Deū colãt ꝛ ad-
orent quō beati. casti sint quō beati sapiãt
que sursuꝫ sunt nō que sup̄ terrã quō beati
ꝛ sic possem discurrere ꝑ ceteras v̄tutes. re-
cte sane sic ordinauit sapiēs artifex. Nam
si ꝯpua rō mea querit̄. ꝛ mel collatio ad ce-
lestem ciuitatē faciendã est. Ego sum via ꝛ
motus in illã illa finis ac terminus. Ego
peregrinatio raptim trãsiēs. illa patria sem
per manens. Ego militantium iuge certa-
men. illa letus victoꝝ triũphus. Ego val
lis miserie/ illa mons leticie. Ego mare tē-
pestuosum. illa portus tranquillus. Ego
exilium. illa natale solum. Itaq̄ꝫ quēadmo
dum motus ex suo termino ad quem/ va-
dit. Sic ego ex illa propriã traho rationeꝫ:
Quãtum ad illã accessero tñ veritatis ac-
quiro. Si tēdere desidero/ amisso nomine
proprio in alterã formã cōuertor. Uñ deꝰ
cōditor meus ascēdens in celū q̄d aliud vo
luit q̄ vt eū mēte seq̄rer q̄ ꝓgrediebat̄ cor-
pore/ vt illic eēt cor meū vbi eēt thesaurus
meus. amor me⁹. spes ꝛ desideriuꝫ. Nōne

afferit mihi pēnas. qbus in tris corpe iacēte mēte volarē in celos. Sūt eteni pēne volucres mihi q̄ celsa ascendunt poli. q̄s sibi cū velox mens induit. terras posta despicit. Sed q̄ sūt ille? fides spes charitas nihil cū terra cōe gerētes. sed tote celestes. Nonne fm has vtutes me psuscitauit de⁹ ? psidere fecit in celestib⁹ in xpo ihu. O mira atq3 desiderabilis imitatio. q̄ celestior q̄ terrestior effecta nō dubitor. Oia ciuitatis illi⁹ ordinē eloquūt celi/sidera/elemēta mixta/cū ordinatissimis legib⁹ deo seruiāt. Vn̄ ? natura duce an̄ xpm meū natū/gentiliū sacerdotum ptātes ita erāt ordinate/vt archiflaminibus flamīes subessent. a qbus adhuc puinciar ac diocesiū discretiōnes ptitionēq3 retineo. Potestates aūt terrenas qs ordīatas ambigat? Nō ē ptās nisi a deo q̄ aūt a deo sunt. ordinata sunt. Vel ex ordinis mei pulchritudo lōge pstātior expssior atq3 vicinior. Nunc enim p̄cipuā ac pene vnicā custodib⁹ q̄s mihi reliqt in terris me⁹ cōditor mādauit. Exemplū inqens dedi vobis vt queadmodū ego feci ita ? vos faciatis. Similitudies pulcherrimas celestis ordīs i terris posui/ vos illas fuate. vrm ē officiū vt ceteros purget/illuiētis pficiatis. qtin⁹ celestē portēt imaginē. Idcirco vos purgaui illuīaui. pfeci. q2 nec sordulētū mūdificat. nec tenebrosū illuīat. nec diminuta pficiūt.

¶ Et vos q̄les custodes mee spōse substitueritis etiā atq3 etiā caute psideret. q̄diu E recte his mādatis est obeditū. spūs valuit caro iacuit. eximia p totū orbē terrar diffusa sū. Pax vbiq3 portabat/vbiq3 recipiebat. ferrea corda linguis igneis ? vbis ignit liquescebāt. Sz heu qd de calamitate pn̄tiū tpm q̄rar misera? qbus p celesti ordie/perturbor ?fusiōe/? ex silitudie celesti q̄ mihi vita ē/ad inferni silitudinē vbi null⁹ ordo sed sempitern⁹ horror inhitat q̄ mihi mors est manib⁹ impij ptrahor? Deniq3 ex distinctissima mēbrorū decētia/in chaos Anaxagoreū/nisi man⁹ cōditoris retētaret ?pe dilaberer. Siccine mi rex te seq̄r? Siccine celos peto? Siccine mrīs celestis veneratur imago? Vix iā ordo me⁹ quē instituisti legit in libris. q̄to min⁹ i morib⁹. Cernere est archiepos/ p̄mates suos/ vel ignorare vel ?tēnere/aduersus illos aut ?suetudīs diuturne pscriptōēs/aut exceptōēs allegare. Et nōne hec eadē ab inferiorib⁹ suis archiepi patiunt. Cernere est pfessos pauptate/ita vt nec i priuato nec in cōi sibi q̄cq̄ reseruauerint. q̄ liberi⁹ in terris charitatis ardore seraphin. scie plenitudie cherubin imitarentur aut ad platuras nisib⁹ sūmis aspirare. aut si hoc nō audeāt ad bn̄ficior minor q̄d est inusitati⁹ cōmendas currere. nō veritos ne cū vxore loth retrospiciētes in salis effigiē redigant. neq3 satis memores ananie ? saphire. Mir ē nō alios eque festinare ditari his q̄s pfessio vetat ditari. Cur eni assidue pulsant aures aplicas/ quatin⁹ noua priuilegia valeāt extorq̄re. Si hoc vt publice pficiāt/magisq̄ marsupia repleat. splendide viuāt/pauptatē quā vouerūt exuant/ ipi viderint/q̄q̄ multa me expiētia magra docuerit/nolim tn̄ indicare. Videas alios nouē ordinib⁹ nō ?tētos. nō eē nouenis beneficijs saturant. tādiu nouos hiat⁹ pādere q̄diu viuāt/?iūgere domū ad domum/ agrū agro copulare/quasi in medio t̄re soli habitarēt. īpnt verū ve ?phēticū p fabula cōtēnere. Videas fere oēs sūmis iportunitatibus i leges irruere/dū nūc petūt grāz obtinēdor simul incōpatibiliū nūc in absentia posse fruct⁹ colligere. nūc ante oēs magnas dignitates asseq. nūc ad sacros ordines nō cōpelli. ? mille alia rectis legib⁹ vetita. Vbi nō ē intolerādū magnos platos cōmissos sibi greges lupis exponēre ? q̄tidie ad denarior regior supputatōes sedē/ nō veritos p̄ceptū aplicum trāsgredi. Nemo militās deo iplicat se negocijs secularib⁹ cōsensu q̄ p sacroscm̄ ?ciliū olim expositum fuit.

¶ Quid de illis loquar q̄ d more patrie p mitris vtūt galeis. p veste linea vestiunt F ferrea. arma ferūt. bella gerūt. fundūt sanguinē. psules negāt. duces exhibēt. spūm nesciūt. carnē fouēt. quasi arma militie nr̄e eēnt carnalia ? nō potētia deo ad destruendum oēm altitudinē extollentē se aduersus sciam dei. Nō si ad hec arma necessitas vrgentior detruserit/vii nōnū q̄ accidē fateor nō ē magis sperāda victoria ex pugna Iosue/q̄ orone moysi. Porro illud q̄ absurdū in hierarchijs institutis/ nullos actus hierarchicos exhibere/ nō purgare. ñ illuminare. ñ pficē. Atq3 vtinā exēplo suo ma

lo nõ inficerẽt. in errores traherẽt/ac ipfice
rent pauperẽ plebeculã paratã in alterutruz
sequi aut bona exempla vtutuz/aut praua
viciorum. Quid turpius q̃ videre doctos aut
bene moratos. aut extra ordines iacere aut
in imis collocatos. ignaros autẽ ꝛ impro-
bos altissimũ gradũ tenẽ. videre alios esu-
rire. alios ebrios eẽ. Nõ si ad institutiõez sa
cerdotuz atq̧ ꝓuisionẽ venire delectet do-
leo seminaria seri litiũ. vbi lites seq̧ sepe ne
fas ẽ. Vix aliq̃d bñficiũ infra platuras cõ-
ferẽ qn ipm/vni sũmus põtifex/alteri vero
legatus aliqs/itez ordinariꝰ alteri conferat.
Quid ẽ hoc aliud q̃ litiũ materiã exhibere
Nec illud minus absonũ q̃ magis fauori
bus hũanis aut grã aut metu aut cupidi-
tate. aut ꝯsãguinitate. aut affinitate. aut ali
quo ĩpetu animi q̃ iudicio aut delectu ꝓ-
uisiões iste fiũt. Nec ad ea dona spectãt q̃
spũssanctꝰ mẽbris meis varijs varia distri-
buit ad regimẽ ordinatũ atq̧ ꝑ se sufficiẽs
mei corpis. Vñ fit vt auris ad videndũ ad
audiendũ oculus nõnunq̃ applicet. simi-
lisq̧ ceterorum mẽbrorum ꝯfusio fiat. qua nulla
maior pnicies. Ex qbus hec radicibus pu
lulasse crediderim? Profecto ex fedis inq̃-
namẽtis clericorum. ¶ Vñ pire vtutes B
ex qbus scda simitudo mea ad celestez
hierarchiã intemerata saluabat. sublatꝰ est
simul oĩs decor ordinis in q̃ pma fundaba
tur. Priores illi sub qbus magna felicitate
floruit sapia celesti fidesq̧ feruebãt. Illi po
steriores carnali prudẽtia corrũpunt. Illi
inflãmabant amore dei. isti flagrant amo-
re mũdi. Illi firmabant in vero bono/ spe
solida. isti spe mendacij falsis bonis inhe-
rescunt. Quo fit vt quẽadmodũ illi ꝑ sapiẽ
tiam spũs ceterasq̧ claras vtutes menz re-
gnũ fundauerũt ornauerũt, ampliauerũt.
sic isti ꝑ carnis prudentiaz ceteraq̧ feda vi-
cia/idem diruant maculẽt restringãt. Naz
cũ caro ꝯcupiscat aduersus spm/cui dubiũ
est leges carnis spũalez policiã potius sub
ruere q̃ saluare. deterrere q̃ emendare. mi-
nuere q̃ augere. Recte dicit ethnicus. Im
perium facile his artibus retineri qbus ini
tio partuz est. Vnde quia meis ꝓpugnato
ribus artes ille desunt qbus mihi dignita-
tẽ ac opes ãncessores eorum pepererũt vndiq̧
in meã dignitatẽ ac diuitias fit impetꝰ. Et
sicut ex illis tãq̃ pacis radicibus pax latis-
sime exorta est, sic ex istis tanq̃ discordiarũ
stirpibus/ omnia scismata et creata sunt et
nutrita. ¶ O indignuz facinus/o scelera-
tissimam proditionez. milites mei ꝛ ijdem
filij quos ad honores maximos opesq̧ sb
limaui. proiectis armis sponsi mei. lorica
iusticie. scuto fidei. galea salutis et gladio
spiritus/ad hostẽ capitalẽ transfugerũt pa-
ctoq̧ turpissime pacis federe armaturã illiꝰ
induerũt. loricã iniusticie. scutũ prudentie
carnalis. galeã amoris mũdani. gladiũ car
nis qd est verbuz mendax diaboli. Vnde
pugnant cõtra me ꝛ in materna viscera vi-
res conuertunt. Quos ad vocem defenso-
res quos querã adiutores quos mihi pro-
pugnatores sperẽ non a filijs derelicta tm̃.
sed hostiliter impugnata? Olim olim seui
ente tyrãnorum rabie/me tutata ẽ ꝯstãtia mar
tyrũ. inualescẽte hereticorum fraudulẽta calli-
ditate me ꝓtexit sapiẽtia doctorum. nũc quid
agam cũ amici mei ꝛ ꝓximi/ aduersuz me
appropinquauerũt ꝛ steterunt? ¶ An H
nõ ergo sunt prudẽtes cõ gerendis opi-
bus. instruẽdis dapibus. emulãdis hono
ribus. pompis fouẽdis. ꝛ negligẽtes regẽ-
dis plebibus. alendis pauperibus. diligen
dis humilibus. ꝛ supfluitatibus coercen-
dis? An nõ potius de bñficijs disceptãt ꝑ
leges iustiniani/q̃ populũ erudiãt ꝛ doce-
ant legẽ xpi? doceãt dico imo discãt. Nam
quẽ e sacerdotuz numero mihi dabis non
ignarũ legis xpi. An nõ augmẽtis plus in
hiant facultatũ q̃ lucris animaruz? Quis
autem hec a carnis prudentia proficisci ne-
gauerit? Iam vero multas mihi mouerũt
lachrymas carnalis amoris argumẽta cla-
rissima: cum aliũ ambitione corruptũ ꝑ sce
lus dignitates rapere conari cernerẽ ingra-
tum abire. eorum abuti potentia. ꝑ eam vim
adhibere. aurũ polliceri minis terrere. alli-
cere blandicijs/ fas nefasq̧ cõfundere. nõ
reuocatũ neq̧ metu legũ neq̧ exemplorũ
Dathan ꝛ Abyron/Simonis magi/regis
Osee. Lugebam quoq̧ cernens alios aua-
ricia rapaci oues spoliare/exactionibus ex-
actiones cumulare, accusationes struere. se
rere lites. falsis criminibus innocẽtes im-
petere. ꝯgerere pecunias. exenijs tãtũmodo
negociationibꝰ intẽdere/quibus salubriter,

cōsultū putarent si mallent Aristotelē au-
dire q̄ apostoli p̄terire mādatū. Ille patri-
bus familias cōpulentis consilium dat vt
administrādarū facultatū atqȝ familie ne-
gocium ꝓcuratoribus imponāt. ipsi vero
similiter viuāt aut philosophent. Sȝ mo-
dicum mirons apud istos Aristotelē con-
tēni/apud quos nihil valet aplōꝝ exēpluȝ
salubre. qui ne verbū dei relinq̄re cogerent
septē diacones ꝓ misterio mēsaꝝ institue-
runt. Nec sine lachrymis inspicere poterā
aliū cōcubinatu pollui: cui tamē vt purita-
tem angelicā emuletur cōnubium est inter
dictum. luxuriā non clam. sed in ꝓpatulo
habere. fedis factis feda verba cōiungere.
dapibus implere ventrē inebriari vino do-
ctum ⁊ ad calicem vigilanti stertere naso. et
mille malis alijs prope cōspectis. fluebāt
mihi lachryme. nec fluere desinent nisi ma-
las istas radices peioꝝ geminū mr̄es suc-
cisas agnouero. ¶ Naȝ quid postremo
de spe mendaci ꝓferā? Quid sacerdotes
sperare dicā. vtrum sempiternā gloriam?
Hec ꝓfecto eoꝝ postrema cura ē. Sed qđ
Sperāt beneficia cōsequi. sperāt emolimē-
ta terrena. sub noua lege vetera scūt. cū no-
uis premijs eternisqȝ relictis ad legis moy-
si vetustatem resoluūtur/ ⁊ ex schola credo
stoicorū nō certe christianoꝝ honores istos
caducos beneficiorum/ virtutis premia di-
cunt. Qđ facturos nō existimo nisi ita ocu-
los ad opes honoresqȝ cōuerterent. vt one-
ra non aduerterēt. nisi honoꝝ dulcedinem
⁊ non onerum amaritudinem inspicerent.
An tibi videtur naucleris sūmis tempe-
statibus vsqȝ ad finē dierum meoruȝ mari
iactandus. recte p̄mium putare terrenum
cōmodum quod tantis periculis coniun-
ctum viderit. Non putabit inquies. nisi tē-
pestatis imemor. Ceterū quis viator ꝓ la-
borum p̄mio eā pecuniā sumpserit. quam
nisi per medios latrones p̄donesqȝ manu
semꝑ portauerit possidere nō liceat? Nul-
lus inquies nisi salutis oblitus. Ergo si ī
beneficijs statum lubricum sempiterneqȝ
pene nimis facile periculum inesse certū sit
quis intelligens nō ea magis suscipere me-
tuat/timore periculoꝝ q̄ querat spe cōmo-
dorum. Quo circa soleo mirari quid hi si-
bi voluerūt qui primuȝ grās expectatiuas

applātauerūt? sed vt video iam dudū vera
rerum vocabula amissa sunt. Habes ita-
qȝ vel maximas afflictōnes mee causas/ qr
dum oēs que sua sunt querūt nō que iesu
xpi/ ⁊ qđ sibi vtile ē qđ nō multis/ dū suaui
carnis pastui tm̄ carnales intēdunt. currūt
ad honores. onera reijciunt/ querūt iocun-
da/ molesta fugiunt. qđ in alieno statu dul-
ce viderint ad se rapere. qđ in proprio ama-
rū cognouerūt in alios ꝓijcere moliuntur
Inde discordie. lites scismata. rixe simulta-
tes ⁊ totius ordinis mei turpissima ꝯfusio
¶ Quero dn̄e si ab his pestibus hoc tp̄e li-
berab̄ ac restitues regnū isrl'? Et precor vt
restituas. Qđ facturū subinde spero. Quip-
pe spūalibus lr̄is eruditissimos sacerdotes
dei legē ignorare nō feres. vti sine dānatio-
nis p̄iculis ignorare nequeūt. Qđ multis
autoritatibꝫ sacre scripture ꝯfirmarē. sȝ bre-
uitati studendū ē. ¶ Deniqȝ cuȝ a puero te
celestis religio susceptū adeo spūalit' viuere
docuerit. vt id tibi in naturā cōuersum sit.
aduocabis spūales viros ad beneficia/ ab
his carnales arcebis. Excludes quos spes
improba ad īportune petenduȝ impulerit/
sed inuitos intrare coges q̄s p̄uipēdere ter-
rena compatōe celestiū agnoueris. Exinde
cōfusionē p̄ntis tp̄is reduces ad distinctio-
nē ordinis. Coges quēq̄ suū tenere locuȝ
suo gradu contētari/ officiuȝ exercere ordis
suscepti/ limites nō excedere. non p̄turbare
termīos positos a p̄ribus. Iubebis queli-
bet eē contētuȝ mēsura statui decente. Et
q̄m praue cupiditati terminū imponit ne-
mo. tu oībus prefigere conaberis. Precipi-
es seminare spūalia qui metunt carnalia.
Ecōtra leges recte latas q̄talibet īportuni-
tate petentiū fatigeris nū q̄ dispēsabis nisi
aut necessitas vrgeat/ aut cōis ꝓuocet vtili-
tas. Alioqn fuerit poti' crudelis dissipatio
q̄ iusta dispēsatio. Cauebis dispēsationeȝ
ipaȝ lege cōiorē facere ne turpe sit si regulaȝ
sua vincat exceptio. ¶ Si hec feceris ad
que te suscepti officij debitū astringit. tū
scismatuȝ auulsis radicibꝫ. pax ipa xp̄iana
sibi terraꝝ orbē denuo vēdicabit. Et ī hoc
positū ē vnicū pacis stabile fundamētuȝ
ne quo si q̄s edificare voluerit nihilo plus
agit/ q̄ si det operā vt grauia tecta parietibꝫ
arundineis supimponat. Moꝝ corruptio

fuit prima causa mali. quoꝝ mox correctio erit prima causa boni. Uerū hic labor hic opus ē. nec hoc facere possis. nisi te ꝓpinq̄ui ac domestici inuenerint. Pro inde gregoriano exemplo ꝑsuasus aduocabis tibi tantorū laborum socios clericoꝝ ac religiosorum quosq̄ꝫ prudētissimos ac optimos. Ornabis domū tuā sanctis/ prudentibus modestis/ integris/ incorruptis. Quā enī domū decet sanctitudo si n̄ tuā dn̄e? Certe parū ꝓfuturū est tua domus iusticia/ si eā vicerit dissimilis aliorum affectio. Ceteris subinde membris tuis/ regisq̄ꝫ summi secutus exemplū. queadmodum ab illo discurrunt assidue spiritus angelici ad hominū ministeria. sic diriges per orbem terrarum pacis nuncios. ¶ Uide tamen qualibus membris vtaris. Sunt quedam paralitica que si volueris in dextrum mouere/ praue potius ferent̄ in sinistrū. Proinde magna cura tibi subeūda est/ vt ad hoc ministeriū idonea diligas. Post habebis rerū minorum curas/ vt huic maxime maior ac efficacior inseruias. Uide queso si careas oneribus. vide si quis alius tanta sollicitudine fatiget̄ quāta tu. Uere hoc dixerim sūmus honor summū onus. Sed ne te onꝰ terreat/ si bene ministraueris sūmi oneris summū premium. Uide deniq̄ꝫ si non tibi incūbat cū eximio rege psallere/ durū quidem sed vigilantis viri canticū. Si dedero somnū oculis meis ⁊ palpebris meis dormitationē/ ⁊ requiē tꝑibus meis donec inueniā locum dn̄o. Sed quē locum? Pacē nempe. In pace factus est locus eius. Sꝫ quenam ē hec pax? tranquilla bonorū concordia. Nō est enī pax impijs dicit dominus. Tolle igit̄ vicia. reduc virtutes. Redde mihi formā. redde vitā. redde etiā cum dn̄o gratū locū inuenire/ cū hoc tpe regnū isrl' restitueris. ¶ Hec eccl'ia tecū. Cuiꝰ vocibus nihil aliud adijcio/ nisi ꝓcatōēꝫ humilem. vt det deꝰ dies vite ac robur ꝟtutis vt sub tuo pōtificio pulchre pacis dilatatōēm amplissimā videre possimus. Amen.

¶ Finit.

Incipit sermo eiꝰ Mo

dem habitus massilie corā papa Bn̄dicto Anno. M. cccciij. nonas nouembris.

Benedic hereditati tue sanctissime pater Benedicte/ benedic obsecramus/ vt ꝟm nomen tuū sit ⁊ laus ⁊ operatio tua. det benedictionē benedictus quoniā absq̄ꝫ benedictione previa eloquium nostrum ꝑsus esset inualidum. eloquium inq̄ quod ego seruus tuus pro parte ⁊ nomīe hereditatis tue peculiaris. que ē vniuersitas parisiensis. ꝑclarissima absq̄ꝫ dubitatōe ⁊ pmogenita studiorū. habiturus sum cum istis legatis suis preclarissimis ⁊ probatissimis certe viris. S. t. fidelissimis/ quibus associatus sum īmeritus ⁊ dux verbi factus. et hoc te propicio/ pater beatissime te benedicente. te benigno. Alioqn nisi tu dominus dederis benignitatē: terra nostra que est hereditas tua. quo pacto dabit fructum suū Nisi benedictionē dederit legislator: subditi quibus passibus ibunt de virtute in virtutem? Deniq̄ꝫ nisi tu dominꝰ iusseris benedicere: quo ausu auderet puitas mea coram summa tue beatitudinis celsitudine ī conspectu huius celebris conuentus indignum os aperire. Igitur Benedicte pater sancte benedic tu mihi. bn̄dic et hereditati tue. Hanc ego benedictionis grāz reportatā sperās a beniuolētissimo ⁊ serenissimo: S. t. spū/ aperio rursus fidenter os meum/ vtēs cōpellatione singulari nō quidē ꝓ indignitate (ꝓcul nefas tale) sed ꝓ singulari dignitate sicut tua singularis est dignitas. ne quis indigne ferat morem istum loquendi ad deū ⁊ priscā sanctoꝝ patrū ⁊ oratorū cōsuetudinē. ⁊ obsecrās dico ꝓphetica ꝓprecatione. Benedic hereditati tue ¶ Hereditas hec tua cuius benedictionē expetimus. duplex inuenit̄. vl'is ⁊ ꝑticularis iuxta qđ orōnē nr̄aꝫ in duos secerniꝰ articulos sicut ad duo pncipalit̄ missi sumꝰ. ¶ Primū ⁊ hoc pcipuū est querere pacē sup israhel. hoc est super eccl'iam q̄ est vl'is hereditas tua. Hereditas mea isrl' ait ille cuiꝰ vicarius es in terris ⁊ a quo tu pastor illi. tu colonus ⁊ agricola supīꝰ ꝑlatus es. Propterea sane cū btō Martino cuiꝰ instat celebritas/ felicē hāc ꝟtutū suaꝝ cōsummationē existimare debes si pacē eccl'ie integram reliq̄ris. ¶ Aliter ꝓinde nr̄e legatōis arti

cuius ẽ/bñdictionẽ gratia postulare p altera hereditate tua quodãmõ peculiari. ⁊ q̃ ẽ eccl'iastice hereditatis ps quedã florentissima ⁊ p̃clarissima ⁊ electa. pace aliaruʒ dixerim. De qua gloriari potes pphetica exultatione/ eteni hereditas mea p̃clara ẽ mihi. Hec ẽ humilis ⁊ deuota. S. t. filia parisiñ. vniuersitas/ que cũ iacob nõ dimittit te. nisi benedixeris ei. cõsurgẽte aurora benignitatis tue/ ⁊ serenitatis tue. ¶ Eget nimium vtraqʒ hereditas ista benedictõe tua N vt aperiẽte te manũ tuã/ manũ tue benedictionis oĩa impleant bonitate. ⁊ dñi sit salus/ ⁊ sup populũ tuũ benedictio tua. Inuasit itaqʒ hereditatẽ eccl'ie aper de silua et singularis ferus depastus ẽ eã. Oues quoq̃ ⁊ ceteros armẽtorum greges hoc ẽ popl'os simplices ⁊ oĩs cõditionis homĩes miserando more/ ⁊ execrãda penitus diuisiõe dispserũt. ⁊ hereditatẽ tuã vexauerũt. Quã ego olim cladem iuuenis pastorio carmine deplorãs Eheus inq̃. Heu gregis ĩpacata lues nimis. heu graue ruris exitium expta heu pecoris sors altera semp/ aut perit externo insultu suffert vel acerbos/ herẽtesqʒ cum morbos vicina vedãna/ qualia mysterium nũc patit̃ pecus/ oĩa postq̃ fato versa malo tp̃s tulit ⁊ fuit error/ rixaqʒ pastorum sub quẽ me ⁊ innocuus grex/ ductorẽ trepidat/ fugiũt ps altera tibrim/ ps rodanũ nullo in certo pars altera sistit. ¶ Tuũ vero ẽ pater beatissime talibus hereditatis tue calamitatibus obuiare. sue desolationi opeʒ ferre. suuʒ quoqʒ maledictionis scismatice obprobriũ in bñdictionẽ pacis decorã ⁊ fecundam ĩmutare. Oues in hac hereditate tua. disperse sunt. tu eas collige. confracte sunt. alliga. saucie sunt. tu sana. errantes sunt. tu reuoca. pdite sunt. tu eas quesitas ⁊ ⁊ inuentas proprijs humeris ⁊ beatis. benignus imponens gregi suo consocia. Quod si alique fortassis miserabili vicissitudine mutate sunt in lupos ⁊ beluas feroces ⁊ senas. vt de socijs vlixis circẽ poetica ⁊ moralis ẽ narratio. tu eas nõ enecare non pdere voluerís. Bonis quidẽ ⁊ discholis debitor es. sapiẽtibus ⁊ insipiẽtibus. Sed potẽti virtute benedictionis tue. in mñã ⁊ mansuetudine. tales rursus in ouiũ simplicitatem trãsformare stude. Si versa est pars hereditatis tue in amaritudinẽ ⁊ salsugineʒ/ ob pestiferuʒ scisma in siccitudinẽ horrendi deserti ⁊ vaste solitudinis. sicubi p vuis brusce. p frugibus infelix loliũ ⁊ steriles dominant̃ auene/ vt poeta loquit̃. ⁊ vt scriptura ait sicubi terra maledicta spinas ⁊ tribulos germinat. Flabit dñe spiritus tuus bonus ⁊ suauis ⁊ fluenta q̃ gratiarũ pinguescent speciosa deserti. ⁊ tue benedictõis irrorõne renouabit̃ facies terre. facies vniuersalis hereditatis tue. Nam ⁊ matrẽ humoris phi lunam vocant. ¶ At dices magna sunt ista nimis ⁊ supra virtutẽ ho- M minis posita. Magna sunt nec inficior pater beatissime ĩmo maxima sed virtus dei cui inniti te cõuenit ĩmẽsa ẽ. Oĩa possum inquit apl'us in eo qui me cõfortat christus. Sed maledictus qui cõfidit in homine. ⁊ ponit carnem brachium suũ. Magna sũt/ propterea magno egent studio. cura solicitudine vigilijs ⁊ labore. Nam vbi intẽderis ingeniũ valet: ait Iulius cesar apd̃ Salustiuʒ. Magna sunt/ propterea deserenda sunt exigua/ ⁊ dispiciẽda linquendaqʒ minoribus. In hoc opus vnũ p̃cellẽtissimus figendi sunt cõsiderationis oculi/ mittẽda est manus ad fortia tempus quoqʒ res omnium preciosissima/ in alijs non nisi parcissima raritate dispensandũ. Alioquin tale aliquid fieret quasi quis piscaret̃ hamo aureo/ iuxta verbũ vnius e cesaribus. aut q̃si vile aliquid quereret̃ in tenebris cuʒ cereo centum aureorum. Alioquin preterea rediret illa inculpatio hietro ad moysen/ stulto labore cõsumeris. Sic petrus Clementeʒ. Sic Bernardus Eugeniũ. immo sic apostolus discipulum suũ carissimũ/ monuerunt. Nemo militans ⁊c̃. Secularia iudicia ⁊c̃. Et in actibus apl'orum Non est equũ ⁊c̃. Notiora sunt hec q̃ vt allegationibus indigeant. Magna deniqʒ sunt ista pacis vniuersalis opera. quãobrem tecũ a multis querere conuenit. Nam vulgato prouerbio quod a pluribus queritur citius inuenitur. Et vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo ⁊c̃. inquit christus ⁊c̃. Et quis ẽ o deus equissime/ quis ẽ ex christianis ecclesie filijs. qui non inniti debeat p sua portõe ⁊ vocatõe/ tantis opitulari miserijs? Quis tã luctuose desolatõis da

labefactioni tāte hereditatis tue non cōdolebit. ⁊ condolēs quis ꝓ viribus nō obuiabit? Sed neq̄ hoc ꝓhibere quisq̄ nisi mētis inops voluerit vt in cōmuni piculo cōmune sit auxiliū. ¶ Qđ si parū ꝓspere successit hacten⁹ labor plurimoꝝ. nō iō desperādū. nō succēsendū eis nō spernende ꝓrsus ope. Non ē in medico semꝑ releuetur vt eger. Nec semꝑ feriet. qđcunq̄ minabiꝭ arcus. Neq̄ eīn qui plātat neq̄ q̄ rigat ē aliqđ/sed qui incremētū dat xp̄s. Et non mentiebaꝭ qui dixit: timide sunt ⁊ incerte ꝓuidentie nr̄e. Si post primū naufragium nauta nauē. ⁊ post p̄ma vulnera miles aciē. ⁊ post vnā sterilitatē rusticus agrū desereret. Ascriberetꝭ hoc nō cautele s3 ignauie. ⁊ q̄ sic cōsuleret. ageret insulse. Beniamite iussu dn̄i bis descēderunt in ꝑliū. bis victi sūt. vt primū purgati. humiliati ⁊ eruditi. victoriā tertio ꝑlio sortirenꝭ. Sup omnia post opitulatōe3 diuinā. si pacē vniuersalē q̄rimus. nō inefficaciter ꝑquiramus. q̄raꝭ necesse ē cōcors vnio h⁹ obedientie tecum. p. b. ⁊ secū hoc ē in capite ⁊ mēbris. ꝓsertim in p̄clarissimo potētissimo/xp̄ianissimo francie regno. cui⁹ laudes q2 ꝑ se celebres sunt. nō enumero. Pax male per scisma ⁊ ꝯtētiones queriꝭ. Nā vbi diuisio ꝑseuerat/audiaꝭ q3 omne regnū intra se diuisum desolabiꝭ. ⁊ q2 cōueniet nulli q̄ secum dissidet ip̄e. Absint igiꝭ ꝓcul oēs aīositates odiose. Nō fiat aspectus retrorsū in q̄bus piculis ⁊ ꝓcellis nauis eccl'ie hacten⁹ iactata sit/sed docti ab ap̄lo extēdentes nos ⁊ velū in anteriora/portū pacis optatū cōcordi laboris annisu petamus. Docēt nos historie gentiliū/ ꝓsertim romanoꝝ consulum. qui licet aliunde dissiderent hostiliter mox in amiciciā cōueniebāt dū reipublice pax ⁊ vtilitas q̄rereꝭ. Hoc Ti. liuius hoc valerius exemplis docēt ⁊ vetere grecoꝝ instituto charistia seu cōmunis grā fiebat ꝓ cōmuni vtilitate. nō ꝓrsus dissimiliter ab anno iubileo iudeoꝝ. Qđ si filij isrl' aīo pacifico ibant ad ꝑliū. filij eccl'ie q̄bus aīamis debēt querere pacis bonum? Si herodes ⁊ pilat⁹ facti sunt amici ad ꝑsequēdum xp̄m/qualis debet eē pax ad eūdē adorādū ¶ His exēplis cū certa rōne ꝑmota humilis ⁊ deuota. S. t. filia. q3 primū vniuit se in se reuocans oēs perditos a suo cōsortio vel gremio quolibet alienatos. ⁊ ad honores pristinos restituēs. monēs insuꝑ ⁊ maternaliꝭ iubens. vt iniuriarū preteritarum nemo memor sit amplius/sed honori matris ⁊ vtilitati pacis omnia condonenꝭ Recedant vetera noua sint omnia. quatinus liberioribus animis eo pax vniuersalis queraꝭ quo nulla particularis obstiterit discordia. Concordia inq̄t Salusti⁹ parue res crescunt/discordia maxime dilabūꝭ Quicq̄ ꝯcordiā fratrū predicatorū antea fere desperatā optata ē. cōmemorās ⁊ litteris suis inserēs zelū grandē/quē pro eade3 cōcordia dudū ꝑsius ostenderas/studens in hoc ⁊ sperās filia tua/tue sanctitati non mediocriter cōplacere. ¶ Habes igiꝭ paꝭ beatissime/filiā pacificā/ ⁊ euangelice beatitudinis ꝑticipē. dignā insuꝑ q̄ ad pacē vniuersalis hereditatis tue q̄rendā admittaꝭ. vt dicat ex sn̄ia. Facta su3 corā eo q̄si pace3 repeniēs. Scit ip̄a q̄m tale ē pacis bonū. vt multa ꝓpter eā tolerare. multa indulgere. dissimulare plurima. q̄ vel corrigi vel ad regulā duci nequeūt optet. Hoc sancti p̄res scriptis suis. hoc exēplis docuerūt. Habētur in ꝓmptu dicta eoꝝ in decretis. ⁊ alibi copiose. Sed eoꝝ dicta nūc allegare q̄tādo corā scīētibus legem loquor/⁊ vbi res in se ꝑspicua est/supfluū ne dicamus curiosum iudicamus/⁊ a sanctoꝝ patrū vestigijs alienum. q2 ⁊ ostentationē redolet/⁊ cicatricosam fluidāq3 reddit orationē. ¶ Oritur ex premissis ꝯsequēter intellectus dicti illius saluberrimi ⁊ verissimi si sane capiaꝭ. q3 cōmunis error facit ius. Hoc est q3 prelatus domināte opinione etiā erronea in subditis. multa vel agere vel omittere teneꝭ. qualia si faceret aut dissimularet opīone hm̄oi non extāte/ip̄e graui delicto tenereꝭ obnoxius. Que doctrina p̄nti negocio accōmodatissima ē/si iam eā dilatare liceret sed orō nostra certis coartanda est limitibus. et ad alia deproperat. ¶ Attamen p̄tergredi vllo mō neq̄ possum nec debeo dū3 ad concordē huius obediētie vnitatem exhortor suadens iniuriarū quarūlibet obliuisci quin summā tue māsuetudinis ⁊ mititatꝭ laudē admirer/que exemplū mansuetudinū dauid insecuta. caput ad maledictionē

inclinauit. vt a dño benedictõez ꝓ maledictione reportaret, ꝛ benedictione hereditatem possideret. Et cũ iuda machabeo esſ; memoria tua in eternũ in benedictõne. Ecce sathan accepta a deo licentia (alioquin quid ipſe potuiſſet) ꝑcuſſit te plagis multis tribulationũ ꝛ anguſtiarũ. iuſtiſſime qdez in ordine ad ꝓuidentiſſimã dei diſpoſitionem, qm̃ iuſtus ẽ in oĩbus vijs ſuis. et ſanctus in oĩbus opibus ſuis. Per cui⁹ ꝓuidẽtiã fit vt diligẽtibus deuz oĩa cooperent̃ in bonũ. Et ꝗ ꝑm merita plebiũ diſponit vitam rectoꝝ, vt ait Grego. ꝗ etiã ꝓprio filio nõ pepercit qn eũ ſaturaret obꝓbrijs. Demũ nihilominꝰ has cõmotiones ꝑuerſiſſimo ĩtẽtionis fine mihi i ſuſcitaſſe videtur Ad quid? Nimirũ vt eẽnt pedibꝰ tuis i laqueũ ꝛ offenſiones ꝛ ſcandalũ. Quo pacto ſic? Vt animꝰ tuꝰ generoſus in indignatõz ꝛ de indignatõne in impatientiã, ꝛ de hac in odium ꝛ diffidentiã ꝛ ſuſpitiones antiqs ꝛ trepidas que multos ſupplantarũt laberet. ꝛ in vindicãdi libidinẽ excandeſceret ꝛ vt tandem abiecta mãſuetudine dimiſſo omni conſilio ad poſtremum omni ſtudio ꝓſecutionis eccleſiaſtice pacis, ſpiritus tuus natura mitis ꝛ ſuauis ad ſolam vindicte carnificinam ſub zeli iuſti ſpecie raperetur. laceraretq; oues ꝓprias, ꝓtereret, abijceret, diſſiparet. ꝛ ꝓpter ſuſpitõnes inſidas ꝛ turbidas/res omnes timide gelideq; miniſtraret. quali arte venatores apros in ꝓpriã irritant necẽ, ꝛ lepuſculos ꝑ vanã penne volitãtis formidinẽ in verũ tradũt periculum ꝛ laqueũ. At bñdictus dominus ꝛ bñdictus tu. qm̃ tu laqueus iſte deſiderij vindicte ꝯtritus ẽ. Tua qppe mãſuetudo nõ ſolũ nõ ſublata ẽ. a. S. t. his fraudibus ſed mira quadã effulgentiã magis ꝛ magis emicuit/vſq; ad quẽdam intuẽtium ſtuporem. vſq; ad pias lachrymas audientium/ ꝛ ad exemplũ memoꝛale ꝛ vere chriſtianũ apud oẽs generatõnes poſteroꝝ. Que exempla oĩa ſi referre voluero nitar incaſſuz prius tẽpus ꝛ lingua deficient. ¶ Vnũ tamen ex innumeris, qđ fideliſſima relatione didici/ cõmemoret̃ exemplũ quod dũ pariſius in ſermone publico reſtitutõis pro parte regis. feria ſecũda poſt pẽtecoſt/. coꝛam populoſiſſima ꝛ celeberrima vtriuſ

q; ſtatus freqũẽtia retuliſſem illud ſuis ſuſpirijs altis ꝛ ſubditis tacẽtes approbarũt ꝛ nõ pauci ad pias vſq; lachꝛymas (nec mirandũ) cõpuncti ſunt. ¶ Poſtq̃ ſeuientibus vndiq; intumeſcẽtibꝰ q;ꝰ procellis circa nauem eccl'ie, tu myſticus Jonas ꝓiectus es in mare. hoc ẽ in amaritudinẽ tribulatõnis. nõ deſeruit te deus. ſed mirabiliter in ventre ſacri palacij velut in ventre ceti conſeruatuz eduxit ad littus libertatis. ꝛ facta eſt tranquillitas maioꝛ. Tota quippe obedientia iſta a tumultu ſiluit. Eo tunc venit ad verendã tue celſitudinis pñtiam homo quidã nõ infime fortune qui vltro ꝯfeſſus eſt te patrẽ ꝛ dominũ ſuuz imo noſtrũ omnium te xp̃m domini nedũ impie tangere. ſed crudeli inauditoq; patricidio interficere/ſemel ꝛ iterum voluiſſe. Expauerũt opinoꝛ qui aderãt/qua fronte vir tanti ſacrilegij/vir tam nefarij facinoꝛis cõſcius/nõ ſolum hoc facere. ſed vel cõparere ꝑſumpſiſſet. Multi ceperũt toruos in eum oculos flectere. dentibus fremere. vix manus continere. niſi q; tuam expectabãt ſñiam ꝛ qualem expectabãt? niſi vt diceres. tollat̃ impius/exturbet̃ ſacrilegus. ligatis manibus ꝛ pedibus trahat̃ ad carcerem vt tradatur in moꝛtem. At vero tu nihil hoꝛum dixiſti/ pater clementiſſime/ſed miſericoꝛdie ꝛ mãſuetudinis ſinum aperiens/ꝛ clemẽtie virgam extendens/ꝑoccupaſti cõfitentẽ reuz. priuſq̃ verba oꝛõnis cõpleſſet. ſereniſſimo quoq; vultu ꝛ verbis ſuauibus/ plenã precoucepti huius flagicij veniam indulſiſti. vincens in bono malũ. ꝛ cuiꝰ eſſes ſpiritus cuius inſuꝑ vicarius facto certiſſimo palã docẽs. Hoc egiſſe nõne ſatis erat ad mĩam Addita ẽ aſſecuratio/ trepidare vetãs iure iurando firmata. Nã fit cui multũ dimittitur/multũ ingratus ſi de dimiſſione heſitauerit. Dixit nanq; ſpũs tuus bonus ꝛ ſuauis. hoc faciat mihi dñs/ꝛ hoc addat/ſi vllas vnq̃ aduerſum te odij/vel vindicte reliquias apud me ſeruauero. imo ſi quam penam in te poſterius exercere voluero/illa in caput meũ prioꝛ cadat. Nec indugẽtiã tñmodo ego ꝑſto ſi deinceps bñ te habueris ſ; ꝛ tibi tuiſq; ſilibꝰ oĩbus bñficẽtiã pollice oꝛ amplioꝛẽ. O digniſſimã ſũmo põtifice vocẽ. O inſũ diuo viro ꝯueniẽtiſſimũ. O

factū mie singularis. qđ prēm ꝛ pastorē euā
gelicū repñcat. Qui post ꝑsecutōes paulū.
Post trinā negationē petrū. ꝛ post portio-
nem hereditatis luxuriose cōsumptam / iu
niorem filiū plus amauit. O diuinū factū
qđ vtinā oēs populi oēs quaqueꝛsum na
tiones audirent / tum ꝓ exemplo ꝛ imitatō
ne. tum ꝓ arguendo mendacij eos qui te
rigidum ꝛ austerum / aut ire memorem cri
minari moliunť. Hec ē plane victoria chri
stiana. iniurias ꝛ iras nō iniurijs ꝛ iris. sed
māsuetudine ꝛ misericordia vincere. ꝛ imi
tari eū qui etiā in cruce positus dixit. pater
ignosce illis ꝛc̃. Sic beatissimus martinus
cum vrgeretur vt Bricium sibi contume-
liosum abijceret. Si inquit xp̄s iudā mar-
tin⁹ cur nō Bricium tolerabit. ¶ Sileāt T
nunc historie gentiliū que suoꝝ quōdā
principum mansuetudinem amplissimis
verbis extulerūt. vt Seneca Neronem in
duobus voluminibus. Cicero Iulium ce
sarem in orōnibus. Suetonius Octauia
nū augustū in historijs. ꝛ alij alios cōpan-
tes eos vel asilo romuli vel ciuitatibus re-
fugij / vel templo misericordie / quale descri
bit Statius thebaidos. Siquidē incōpa-
bilis ē istorum laus ad tuā gloriam. sicut
vmbra ad serenā lucem. fumus obscurus
ad purum ignem / palea volatilis ad solidū
granū. imo sicut vicium ad virtutem. Ipsa
enim talium mansuetudo / non ꝓ diuino
honore ꝛ autoritate quā spernebāt ꝛ tu co
lis vnicā sed inanem iactantiā / quā tu cal
cas / anhelabat. Collaudabūt alij cruētas
bellorum victorias ꝛ ambitiosos ex his tri
umphos mirabunť. Plus apud me valet
assertio sapientis qđ melior ē sapiens viro
forti / ꝛ qui dn̄atur animo suo expugnato-
re vrbiū: Quā sententiā alijs verbis lyric⁹
explicat. Latius regnes fragilē domando
spūm / q̄ si lidiā remotis gadibus iungas.
ꝛ vterq̄ penus seruiat vni. ¶ Quāobrem
agnosce pater beatissime / cum quanta con
scientie securitate. cum quali serenitate cor-
dis fas habet dicere religiosissima deuotio
tua / dum crebro vel orat vel missam cele-
brat. Pater dimitte mihi debita mea / sicut
ꝛ ego dimitto debitorib⁹ meis. Et rursus
cum propheta. Domine deus meus si feci
istud. si ē iniquitas in manib⁹ meis ꝛc̃. Ita
pater beatissime imitaris xp̄m. qui cū ma
lediceret nō maledicebat qui temptatus ē
per oīa vt misericors fieret. quē videmus
propter passionem gloria ꝛ honore corona
tum. Tātūmodo nō eripiat tibi blanda ꝓ
speritas miam illā. illā patiā pene diuinā
quā seuiēs aduersitas ꝛ ꝟuauit ꝛ reddidit
clariorē. Da veniā si scrupulosior sim ī hac
pte. Nā fit aliqn̄ suadēte pac̄ inimico / nūc
ꝓ se / nūc ꝑ adulatores q̄ sunt arma sua ꝛ sa
gitte vt hō q̄ calamitate p̄ssus eq̄nimiť oīa
nedū tolerauerat / s; indulserat / postmodū
succedētib⁹ ꝓsperis repetit oīa a debitorib⁹
suis cū rigore ꝛ fenore. vt appareat indulgē
tiā priorē nō ex ꝟtute sed vindicādi impos-
sibilitate natā. nec dimisisse ex corde. sed in
tp̄s more simiarū distulisse. Non cadat in
hāc exprobratōem vera ꝛ ꝑfecta dilectōnis
tue māsuetudo. neq̄ fallat eā simulacrū fi-
ctū iusticie / q̄si nō meli⁹ sit vicisse mala ꝑ in
dulgētiā q̄ seueritatē / q̄si rursus nō sit p̄cla
rissima iusticia indulsisse simplicib⁹ ꝛ subdi
tis pepcisse. ¶ Sic miam ꝛ grām inuenī- V
as in cōspectu tremēdi iudicij dei. q̄ sub
bullis patētibus ꝓmisit miam misericordi
bus / q̄ semel dimissa nō repetit / q̄ iussit nō
eē memorē iniurie ciuiū suoꝝ. Sic in orōe
tua ꝯfitēs dn̄o exaudiaris ꝛ n̄ audias hor
rendū illud īproperiū dn̄i irascētis. Serue
neq̄ nōne oē debitū dimisi tibi ꝛc̃. ¶ Sic
p̄terea cū dauid ꝯseq̄ris sedē regni in miā
ꝛ mititate possideas terrā ꝛ delecteris ī mul-
titudine pacis sup eā. ¶ Tandē ꝓpter miti
tatē doceat te dn̄s vias suas vt absq̄ offen
diculis ad īpatiētie lapidē dirigat pedes tu
os in viā pacis. quā a te pacē petimus pat
beatissime dicentes. Bn̄dic hereditati tue.
Nō q̄si hūana ꝟtus q̄libet hāc pacē p̄bere
nō insufficiēs sit ꝰ infirma / nisi maior agat
de⁹ / vt apud Uirgiliū ē. p̄serti in tā despera
to ꝛ radicato scismate / qđ est q̄si cācer egre-
scens medēdo / ꝛ ingressibił dedali labyrin
thus. ꝛ caput hydre fabulose sua rescisiōe
fecūdi⁹ ita vt pisse videať ꝯsiliū a sapiētib⁹
ꝛ dicere ꝯueniat cū Iosaphat rege. Cū igr̄
ram⁹ q̄d agere debem⁹ / hoc solū habem⁹ re-
sidui / vt oculos nr̄os ad te dirigam⁹. Sci-
m⁹ nihilominus te post deū cui⁹ vicari⁹ es di-
cere. Scim⁹ ad te hierarchā sup̄mū spectare
bn̄dictōē hmōi hereditať ecclastice. vt sic

at pax in dieb⁹ nřis. ⁊ tu maxim⁹ inter mon
tes suscipias pacē pplo. Qđ si pficis. bñdi-
ctus eris i oēs generatōes / ⁊ memoriā eter
nā his q̄ p̄te futuri sūt relinqs. Si autē nō
pfeceris. inchoaueris tñ ⁊ elaboraueris bo
na ⁊ antiq̄ fide / diligēti studio. pia ⁊ humili
volūtate / p ter tuos (tui qppe sūt oēs) nō
pdet̃ merces tua. nō laus. nō glĩa res ipsa
pdēnabit mēdacij eos q̄ vel ignorātia vł li
uore crimināt̃ famā. t. S. dignitatē tuā vi-
gilantiā. tuā charitatē. Facis h⁹ sedulo Ita
eñ facere ⁊ me sentire equū ē. ¶ Sʒ quo
ampli⁹ stimuleris ad agendū / ascēde freq̄n-
ter sublimē mētis tue lucē / leuādo te sup te
vbi despectis e sursum terris / vses iugit̃
acriter ante mētis oc'os in luīe fidei. in sub
limitate spei. in latitudine charitatis cū illo
q̄ ait: Cogitaui dies antiq̄s ⁊c̃. Videas i-
gr̃ acute / q̄ nihil sit oē illud qđ mōs affert
glĩe iocūditatis, potētie. q̄ vana. q̄ lubrica
⁊ vēto somnioqʒ simillima. imo q̄ ancia ⁊
amaritudinib⁹ respsa. tristissima sint oīa.
Ecce oēs morimur ⁊ q̄si aq̄ fluentes dilabi
mur sup terrā hodie rex. cras papa morit̃.
Eheu fugaces post humi e labunt̃ anni / de
flet. Oratiꝰ ⁊ tragic⁹ Properat cursu vita ci
tato volucriqʒ die rota pcipitis voluit̃ āni
⁊ naso. Volat irrepabile tp̄s. ⁊ nihil ē ānis
velocius. Et ē oīm horribilissimū qđ d̃r. q̄
in pūcto ad inferna descēdūt. ⁊ In maledi
cti in ignē eternū. Ceteꝝ qđ q̄so vsq̄ ē tā al
tum aut p̄ciosuꝫ / p q̄ vel adipiscēdo vel re-
tinēdo / generosus anim⁹ ⁊ diuinoꝝ p̄scius
se pdere ⁊ alios turbare dignū ducat: Vi-
derat hoc alto q̄ tā sapienter exclamauit
Vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. Quā sen
tētiā / si saperēt. imo vt saperēt / deberēt oēs i
ptātib⁹ ↄstituti fm Chrysostomi ↄsiliū scri
ptā hr̃e in ianuis suis. in penetralib⁹ in frō-
tibus. ⁊ marie in cordib⁹ suis. Ampli⁹ si fi-
lij hui⁹ seculi tā auida solitudine curāt pitu
ra / adeo vt cū eis perire nō formidēt / obsur
descētes ad illā increpatōeʒ ꝑpheticā. Filij
hoīm vsqʒq̊ graui corde ⁊c̃. ¶ Filios igit̃
lucis. imo te p̄rem huiꝰ filioꝝ. q̄taꝫ appo
nere decet curā. q̄t labores / q̄s vigilias. vbi
de rebus eternis agit̃. vbi veꝝ ⁊ vnice expa
uescendū p aīabus tractat̃ dānatōis picu
lū. Non ē ista lis de paupe regno vt apud
Statiū ponit̃. neqʒ de lana caprina vt Sati-
ricus ait / de vita ⁊ morte ppetuis res versa
tur agitat̃ ⁊ q̄rit̃. ¶ Qđ si pastoralis p̄si-
dentie / delectet aliquē honor volatilis ⁊ A
nomē inane. terreat eū districtū iudici exa-
men in reddēda de ouiū salute ⁊ nūero rōe
Agnoscat qm̄ posit⁹ ē / nō in destructōꝫ sed
edificatōeʒ nō ad ociū sed laborē ⁊ vt p eū
iuxta vbū maximi regis Artaxerx' secluso
abusu potētie / subiti optata cūctis mortali
bus pace pfruant̃. qm̄ h ē finis oīs potēta
tus tā secularis q̄ spūalis. ¶ Sed ad te cō
uertor p̄r sancte. Fige p̄cor in ipa sublimi-
tate meditatōis tue spōsaꝫ ecclīaꝫ talibus
vtentē q̄rulis plāgorib⁹. Eheu qs ↄsolabit̃
anxiam: Et qs desolate qs plaga crudeli
pcusse medebit̃: Inter has angustias que
me circūuallarūt vndiqʒ / q̄le dabit̃ effugiū
qs mei miserebit̃ Ego illa spōsa regis eterni
quā vidit oli vn⁹ ex filijs meis / nouā descē-
dendā de celo q̄si spōsaꝫ ornatam viro suo.
Ego lota in sanguine agni imaculati. ego
tot sudorib⁹ ⁊ sanguinib⁹ martyrū innume
rabiliū stabilita. violis ↄfessoꝝ. lilijs virgi-
nū coronata. Ego tanta deuotione princi-
pum vsqʒ ad inuidiā dotata ornata / diues
facta. Nūc heu velut misella ⁊ ancilla / dei-
cior / ꝑmor / despicior. Filios enutriui ⁊ exal
taui. ipi autē spreuerūt me. ⁊ facti sunt ho-
stes in capite. Pacem insup iocundissimā
in celo ⁊ in terra bonuꝫ / qua me dotauerat
sponsus meus nascens pdicans moriens /
resurgens / ⁊ regnans / conuerterunt in scis-
ma perniciosissimū. qđ iam quinqʒ lustris
me p omnes artus miseris modis depasci
tur ⁊ absumit. Pro mea olim defensiōe cer
tamen erat vsqʒ ad mortem / ⁊ modo nihil
aliud agi vel queri videtur a multis / q̄ vt
corruam / ⁊ miserabili labefactione deficiaꝫ
⁊ hostibus meis ludibriū fiam. Ecce versa
sunt omnia fere in contrarium prioris mee
institutionis / discipline / et decoris / ornata
ornamenta / dum pro corona humilitatis
puluis fedus vanitatis / ⁊ pro croceis spūa
litatis stercora sola temporalitatis ample-
xantur ⁊ erigitur super me sapientia anima
lis ⁊ terrena ⁊ diabolica repudiata ea q̄ de-
sursum est pacifica ⁊ quieta. ¶ Si his tecū
ecclesia planctibus loqueretur. p. b. noui
miserationem animi tui / que ab vtero e-
gressa est tecum: continere nō posses quin

erumperẽt lachryme ab oculis tuis. quin
ad succurrendum inflãmarẽt totus zelus
tuus/iam succẽsus/⁊ diceret ex intimo cor-
dis suspirio. Domine super hac desolatio-
ne ante te omne desideriũ meum. ⁊ gemi-
tus meus a te nõ est absconditus. Succur
re fer opem. vt quid natus sum videre ma
la gentis mee? Rapidos rector ꝯprime flu
ctus. ⁊ quo celum regis ĩmẽsum firma sta
biles sedere terras ⁊ dispsiones israel con-
grega. ¶ Sed quid ago? Quorsum ra-
pior? Quid mineruaꝫ/vt dicitur/ impu
dens doceo? Premeditata sunt nãqꝫ apud
tuam consideratione assidue ⁊ acriter talia
salutis monita. Nihilominus petere. p. b.
patere obsecro cõmone facere te ⁊ orare pro
parte deuotissime filie tue/vt facias qđ facis.
Nam equum etiaꝫ sponte velocem calcar
adiuuat. Fac vt calcata seculi pompa ⁊ ini
quis fabulationibꝰ eius. vt nullis retrahen
tibus vncis viciosarũ passionũ. nõ ira. nõ
odiũ. nõ spe. nõ gaudio fallacibus (melio
ribus nãqꝫ hospitibus digna est sanctitas
tua) abiecta rursus adulatorum peste om
nia ad grãm nihil ad veritatem loquentiũ
⁊ claudentiũ ianuã veritati. ac scrupulos va
rios (vt soli diligere videant) ingerẽtium.
de quorũ vno dicit comicus. Hic ꝑfecto
ex stultis insanos facit. Et q̄ sũt stulti? vti-
qꝫ vanigloriosi. prudẽtes ĩ oculis suis. pru
dentie sue innitẽtes. His inq̃ ꝑcul pulsis
in totis cũ pacificis qui nõ oderunt pacẽ
cogites ea que ad pacem sunt hierusalem.
totus insuigiles implere id qđ pro m̃re ec-
clesie petit a te filia ⁊ trinsiqꝫ velut altera co-
lũba Noe/ ferens ramũ pacifere oliue/ per
nos h̃ umiles nuncios/cũ mitãs pia solici
tudine. Benedic hereditati tue. vt nobꝫ cõ-
tingat illud prophete. Dñs benedicet po-
pulo suo in pace. ¶ Sed quomõ ⁊ quibꝰ
viis benedices populo tuo in pace/ si ꝑgat
aliquis ꝑticularius inquirere? iubet h̃ hu
milis ⁊ deuota. S. t. filia quiescere. ne suos
patres. te viꝫ ⁊ regem francie christianissi-
mum/aut legatos ab eodem ꝑuenire arro-
gantius videatur. simul quia publicam ⁊
celebrem audientiã sup hac pacis materia
si ⁊ dum tempus fuerit beneplaciti tui sup
plicat ⁊ sperat obtinere exhortatura latius
⁊ forte ꝑticularius vt benedicas ecclesiasti

ce hereditati tue. Et tãtũdeꝫ dictũ sit đ pri
mo nostre legationis articulo.

s Vperest alter ⁊ postremus no-
stre legationis articulus/cuius
ideo longe breuior erit expeditio
q̃ prioris. q2 licet necessarius exi
stat. cum tamẽ neqꝫ tãte dignitatis neqꝫ pa
ris difficultatis existimo. Hic supplicamꝰ
vt benedicas hereditati partiali ⁊ quodã-
modo peculiari. segregãdo pluuiã volũta
riam huic hereditati tue. ⁊ quoniam infir-
mata ẽ pre tenuitate ⁊ multis incõmodis/
tu perfice eam. quã tua tuorũqꝫ predecesso
rum dextera plãtauit. Preuenisti nos. p. b.
in benedictionibus dulcedinis. heri ĩ oscu-
lo pacis. pridem in odore bone fame/man
suetudinis/⁊ liberalitatis tue. vt hanc a te
benedictionẽ petere/hanc spe certa ꝓsume-
re auderemus. Deniqꝫ iam ꝓuentos subse
queris. dum aures tue. S. tam beniuolas
orationi nostre ꝓbet tua pastoralis solicitu
do recogitans vt arbitror q̃m filia tua pri-
mogenita ẽ studiorũ cuius primogeniture
ratione/cõpetit benedictio de rore celi desu
per ⁊ de pinguedine terre. hoc ẽ in spũali et
temporali ꝓuisione. ¶ Rursus. quia exẽ-
plo Axe filie Caleph suspirat sedens super
asinam. calcans. s. omnem brutalitatẽ/ pe-
tens benedictõeꝫ a te patre suo. vis eam a
liberalitate paternitatis tue/irriguum infe
rius ⁊ irriguũ superius expectare? Dicigi-
tur verbũ Booz ad Ruth. Benedicta es
filia a domino quicqđ dixeris mihi hoc fa
ciam tibi. Et ita fac pater beatissime vt sit
ante te odor filie tue. sicut odor agri pleni
cui benedixit dominus. Et bene ager ple-
nus est filia tua parisieñ. vniuersitas. imo
nihil errauero si eaꝫ appellauero paradisuꝫ
voluptatis/in quo est lignũ scientie boni ⁊
mali. ⁊ fons scientie in quatuor facultatuꝫ
flumina cõdiuisus. irrigans vniuersam su
perficiẽ terre. Tu huius possessor es/tu pa
stor/⁊ cultor/vt operis ⁊ custodias illã tan
q̃ agriculturã viuam. vt Aristo. loquit̃ in
politicis. Vbi sub mysterio nihil deest [illegible]
rum que egregius poeta Virgilius in ge-
orgicis. ⁊ palladius in de agricultura/đ he
reditate agraria conscripserunt/distinguen
tes agrum quadruplicẽ/qualem figuralit̃
in hereditate tua ẽm quadruplicem facul-

tatem reperimus. Unus ager est apricus ⁊ florifer ꝓ apibus/ figurans sub quadam appropriatione facultatem theologie. Alius est pascualis ꝓ ouibus ⁊ domesticis animantibus/ figurans facultatem decretorũ. Alter frugifer ꝓ hominũ vita/ figurans facultatem medicine. Quartus vitifer et pomifer in omni genere suo figurans typice artium facultatem. ❡ Tuum est igitur hereditatem tuam hanc benedicere colere ⁊ augere/ vt fructũ suum det in tempore suo. Ecce ipsi theologi velut apes intellectuales ꝑuolitant in hereditate tua: flores sacrorũ eloquiorũ/ de rore celi roscidos. cõpingũt mel in cellulas ⁊ fauos. vt sit cera in illuminatione intelligentie. ⁊ mel in oblectationem affectiue. Hanc hereditatis tue portionem spectans dicere habes ex sententia illud Eccl. Hereditas mea sup mel et fauum. Nã eloquia domi dulciora sup mel ⁊ fauũ: ⁊ preceptũ domini lucidum illuminans oculos in intellectu. ❡ Venerat i mentem laudes hmõi tum augere tum suo modo deducere/ de reliquis hereditat̃ tue partibus/ hoc ẽ facultatibus. quo magis animaret̃. S. t. sibi bñdicere. sed negligentius istud ago breuitati studẽs ⁊ sciens nihil laudũ harũ te latere. Dicã vero te ꝓcedente id qđ nuper in meditatõe mea dum solus essem/ ⁊ nõ solus. solus quidẽ corpe nõ solus cogitatione/ versabat̃. Itaq̃ posita erat ante mentis oculos sedes tua preclarissima ⁊ thronus sicut sol ⁊ luna perfecta. astitit regina illa virtutũ dilectio a dextris tuis in vestitu sapientie deaurato. circũdata varietate virtutum. Nam ita iussit rex optimus ⁊ maximꝰ xp̃s vt sedẽ papalẽ dilectio stabiliret. dum ait petro. interrogato ter. ⁊ ter rñdente q̃ diligeret eum. pasce oues meas. pasce agnos meos. Que dilectio vna ẽ in quadã trinitate virtutũ/ i mia ⁊ veritate que custodiũt regẽ oẽm duabus manibus hinc ⁊ inde portentes thronum eius/ ⁊ in ꝑclarissima virtutũ iusticia ⁊ neq̃ hesperus neq̃ lucifer ita admirabilis. ❡ Has sub cõpendio numerauit ꝓpheta reginas/ eas paci cõsocians. misericordia inquit ⁊ veritas obuiauerũt sibi. iusticia ⁊ pax osculate sunt. Quarũ officium alibi descripsit ꝓpter veritatẽ/ inquit de christo cuius vicarius es. ⁊ mansuetudinẽ ⁊ iusticiam/ ⁊ deducet te mirabiliter dextera tua. ❡ Hec preclara dilectio seu charitas vna in hac trinitate virtutum sicut aplꝯ insinuauit ad Corinth. scribens/ parabat orare pro filia tua parisieñ. vniuersitate vt ei modo q̃ diximus benediceres tanq̃ hereditati tue. Nã vbi adesset vel qñ rogaret dilectio si int̃ patrem deest ⁊ filiam? Nihilominus affuit ⁊ sathan a sinistris. ita mihi mõstrabat meditatõ mea. Aderat ⁊ infelix proles sua emulatio liuida/ per quã mors intrat in orbẽ terrarum/ monstrũ heu horrendũ informe ingens. Cui quot insunt in dilectione virtutes. tot insunt vicia. crudelitas. falsitas. iniquitas. Crudelitas contra misericordiam contra veritatẽ falsitas/ ⁊ iniquitas contra iusticiã. Agnoui ex descriptione nasonis quenã illa eet. Pallor in ore sedet. macies i corpe toto Nusq̃ recta facies liuẽt rubigie dentes: Pectora felle virẽt lingua ẽ suffusa veneno. Risus abest nisi quẽ visi fecere dolores. Nec fruit̃ somno vigilãtibus excita curis ⁊c. Obstupui visu subito gelidusq̃ cucurrit ossa tremor. Bu ecce terrifico boatu/ rabida ora laxãs/ ⁊ dentibus frendens. Eheus pater sancte/ caue benedixeris hereditati huic tue que facta est tibi sicut leo in silua. odi propterea eam ⁊ maledic. Caue benedixeris ei in collatione grãz. Nam et tarde venerunt ⁊ in multis a tua sententia defecerũt. Abijce eos potius a te. calcibus protere. ⁊ impera vt discedant maledicti.

❡ Ita parabat portentũ hoc horrificũ magno conatu/ cõtumeliosa nefandaq̃ mẽdacia cõtra filiã tuã delatrare/ dũ tu pater beatissime hoc indignabũde ferens/ toruũ e latere vultũ paulisp in hãc emulationẽ impiã mendacẽ ⁊ neq̃ visus es declinare. ⁊ vt cõfestim abscederet impare. Abi hinc in malã horam ⁊ in crucẽ tuã/ pestis horrida. satrix discordie/ mater nequicie. Vide ne vltra mutire vel apparere presumpseris. Attende ne filiam criminari studueris apud patrẽ. cui etiã ꝓ magno peccato sat̃ esset modicũ supplicij. Falleris si te recipi/ vel audiri existimas. vbi in cõspectu meo paterna dilectio verax/ ⁊ iusta ꝓ eis decreuit orationẽ assumere. Dictu dilectio. hac increpatione deterrita emulatio tristis ab

cessit. ⁊ dilectio sic orsa est. Facis pater sanctissime id qđ te decet / te patrem erga filiã / ⁊ talem filiã. te vicariũ illius qui accusatorem fratrũ deturbavit in stagnum ignis ardentis. qui iussit pontificem agere in spũ lenitatis quoniã ⁊ ipe circũdatus ē infirmitate. qui postremo ꝓpter decem iustos toti pentapoli peccatrici pepcisset. Preterea me dilectionẽ iussit assistere a dextris tuis que natura patiẽs sum. benigna sum. nõ emulor. non ago ꝑperã. Age igit̃ pat̃. b. age qđ agis ne vlla te vnq̃ accusatrix emulatio / a meo cõsortio divulserit. Non audiat precor aduersuz me crudel' hec ⁊ maligna emulatio.

¶ Absit vt ponat hãc maculã in gloria tua. spreuisse hereditatez tuã / abiecisse a te ⁊ pedibus tuis supplices tuos / cultores quoqz in vinea dñi sabaoth / ⁊ coadiutores tuos vacuos absqz vtili ꝓuisione ingloriosqz remisisse vbi tãta est prouisionis tenuitas de bonis ecclesiasticis. vt vix pauci ex magistris ⁊ doctoribus etiam in theologia / sine aliquo questu valeant habere alimenta ⁊ quibus tegantur ⁊ hic. xvij. annus agitur. Hec est hereditas tua peculiaris ⁊ electa et preclarissima studiorum / velit nolit emulatio / vbi generatio preterit ⁊ generatio aduenit. sed ipsa terra tua in eternum stat. Tu supremus pastor ⁊ custos inopie sue prouidere / irrigare arida. ruinosa reparare. non conquassare. positus es hoc misericordia petit titulo filiationis hoc veritas titulo studij veritatis. hoc iusticia titulo militie ⁊ laboris.

E

¶ Porro tarditas huiusmodi postulatõnis benedictõnis tue per rotuli presentationẽ nunc ⁊ non antea / non tarditatem meretur exauditõnis vt accusat emulatio / sed celeritatem / quatinus sint nouissimi primi / quia bono intentõnis sine fiebat dilatio / magno sicut arbitrabantur zelo ꝓsecutionis vnionis ecclesiastice mouebãtur / nec soli mouebantur / reges [illegible] regna cum suo clero pariter sentiebãt Nũc post experimenta plurima / quid inculpandum si mutatis rebus mutauerũt sententiam. Esto rursus fuisset in aliquibus dissidens eoꝝ sententia a tua Nõne potuit hoc fieri sine mei lesione / quia sine obstinatõe Nõne paulus ⁊ barnabas tales viri sic cõtenderũt vt discederẽt ab inuicez. Et paul9 petro restitit in facie. Et princeps persaꝝ bonus ſm Gregorium. restitit michaeli ⁊ vtrobiqz illesa me m̃re omnium charitate.

¶ Aduenit ecce supplex ⁊ humilis deuo- [illegible] filia tua. p. b. absqz vlla difficultate ꝓcellẽtissima studioꝝ ⁊ suo nũc aduẽtu dat palã intelligi / q̃ nulla diffidentia iuris tui vt aduersarij falso fingebãt. nulla indignatõe ꝑuersa suũ differebat accessuz ad petẽdũ sibi bñdici / ꝑ p̃sentatõꝫ rotuli more solito q̃liter nũc p̃sentat reuerẽter in approbationẽ iusticie tue / ⁊ in egregiã laudẽ mansuetudinis tue. Neqz eñi peteret benedictionẽ grãrum ab eo quẽ non crederet iuridicum largitorem. neqz ab eo quem benignuz exauditorem non speraret. Unde in capite rotuli ita scriptũ est. Fiduciã accepit. b. p. nũc rotulum istum supplicationũ generalium et specialium / p̃sentãdum apud. s. v. celsitudinẽ humilis ⁊ deuota. i. s. v. filia. p. vniuersitas / plus in paterna beniuolentissime libertatis vestre grã q̃ in meritis proprijs post deũ spem reponens. plus insuper studens ex hoc rotulo inseruire cõmodis ecclesie q̃ auare cupiditati vt deniqz obedientiam sinceram ac filialem dicta filia erga. s. v. sublimitatem nõ tñmodo verboꝝ aut lraꝝ assertione / sed factoꝝ soliditate mõstraret. Hec ibi.

F

¶ Nunc igit̃ pater sancte per me dilectionẽ matrem omniuz bene viuentiũ exoratus perqz virtutes meas inclitas miam veritatem ⁊ iusticiam propter quas deducere habet [illegible] mirabiliter dextera tua / ⁊ si per quid vnq̃ de te bene meruim9 apud deũ / apud homines iustificando te. exaltando te. liberãdo te. ⁊ per spem futuri premij si nobis perseuerãter inheseris. oramus petimus obsecramus vt benedicas huic hereditati tue / huic filie tue alũne nostre. concedendo talẽ in gratijs suis signationem aut certe vberiorem. Qualez petũt ⁊ ab initio dedisses anno primo. Naz hic est annus benignitatis tue. annus nouenarius / ternario ter in se ducto coronatus. benedices huic corone anni. huic anno coronato benignitatis tue. ⁊ campi tui replebũtur vbertate.

¶ Hãc de te tuaqz affluẽtissima libertate spem conceperunt. hãc ꝯceptã multis. postmodum ⁊ magnis indicijs roboratam auctamqz senserunt etiam heri.

Tu autem spem nunc in rem ipsam cōuertito. tui quippe sunt. sed tu eos maioꝛi tibi vinculo constrinxeris. tu postremo nō mediocriter illustraueris gloꝛiā tuam ⁊ famā tuam/ que sicut non est ambitiose querenda. ita non est negligenda crudeliter. Et vbinam gentiū potest fame celebritas vel scriptis/ vel viuis vocibus ampliori dilatione vulgari. q̄ vbi confluūt ⁊ refluūt ex omni fere natione que sub celo est. viri lr̄is omibus ⁊ studijs eruditi ita vt in obscuro esse nequeat si grate si benigne respōderis. si benedixeris huic hereditati tue. quemadmodum tu benedices speramus ⁊ obsecram⁹ fiat fiat. ¶ Animaduertis. p. b. redeo enī et ad tuam sanctitatem ⁊ ad meam paruitatem/ animaduertis qualiter transfiguraui sub nomine paternalis dilectionis/ supplicationem pro humili ⁊ deuota. s. t. filia et id quidem aptissima videoꝛ fecisse ratione Suam quippe sedem vbi collocaret dilectio vbi peroꝛaret/ si inter patrem ⁊ filiā sacratissima dilectionis nomina apud ipos etiam barbaros honoꝛāda defuerit. ¶ At vero neq3 volo neq3 equum iudico quicq̄ adijcere/ q̄ q̄ aliqua dicenda supersint. Uereoꝛ enim ne iam multiloquium nostrum minus sit fauoꝛis habiturum. dum occupationes tue celsitudinis alioꝛsu3 [illegible] vocāt [illegible] trahant. Quia postremo super isto ⁊ po- [illegible] articulo audiētias aliquas obtinere clar et palam supplicamus ⁊ speramus vt non frustra spem hanc concepimus de plenissimo. S. t. spiritu pater sanctissime. Sic benedicat te dominus ex syon vt sis re et nomine benedictus. Sic videas bona hierusalem militantis sponse tue. ⁊ triumphantis illius que desursum est mater nr̄a omnibus diebus vite nostre presentis ⁊ future. Sic preterea videas filios filiorum tuorum in spirituali propagine ⁊ tandē quod est omne bonum ⁊ benedictionis cōsumatio ⁊ cōsumationis finis/ videas pacem super israel. ⁊ nos tecum. hic inchoatiue per gratiam. ⁊ beato cōplemento per gloꝛiam in futuro. Prestante eo qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sequitur ꝓpositio facta ab eodē domino cancellario corā anglicis/ parisius eūtibus ad sacrū cōciliū pisis ⁊ hic ex pte vniuersitatis parisieñ. Anno domini. M. cccc viij.

Congratulat̄ vestre deuotioni vestro zelo feruēti/ vestre laboꝛiose sed laudabilissime legationi. Cōgratulat̄ ⁊ applaudit o reuerendissimi ⁊ pclarissimi prēs/ o doctissimi ⁊ sapiētes viri ⁊ frēs [illegible] xpi dilectione carissimi. Cōgratulat̄ inquā ⁊ cōgaudet amatrix ⁊ admīratrix ⁊ cultrix bonoꝝ oim/ parisieñ. vniuersitas itaq3 nō emulat̄ nec gaudet sup iniquitate. congaudet autē veritati. Quidni ꝯgaudeat igitur sup veritate/ quā vt soletis amplectimi ⁊ cōplexā retinetis. ⁊ retentā ad effectū deducere totis studioꝛu3 neruis conamini. Est aūt mō ꝯgratulatōis nr̄e spūalis/ thema satis accōmodū vbū Ozee ꝓphicū. Ozee. i Cōgratulabāt̄ filij isrl' ⁊ filij iuda pariter. Itaq3 libet exclamare. Ecce q̄ bonū ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnum/ cōuenire sci3 ⁊ cōgregare ad vnū cōciliū. nā in cōcilio iustoꝝ ⁊ ꝯgregatōne magna opa dn̄i. Et hoc ē cōciliū sacrū ⁊ venerādū/ [illegible] qd legāti pgitis. quod pisis deo duce ⁊ autoꝛe celebrabit̄ vtinā felici ꝑut optādū ⁊ sperādu3 est aduētu. Ait quippe veritas q̄ oē regnū in se diuisu3 desolabit̄. ⁊ a ꝯtrario vnitū in se regnū manet. qd vidit Salustius. Concoꝛdia inq̄t parue res crescūt. discoꝛdia maxime dilabunt̄. Cur ergo non bn̄ sperabit̄ vbi adunat̄ eccl'ia. vbi cōuocat̄ cetus/ dum cōueniūt senioꝛes ⁊ videre de vbo hoc. presertim cū teneam⁹ certissimā xpi pmissionē dicētis. vbi duo vel tres ⁊c. Audiuim⁹ pterea letāter ⁊ gaudēter q̄ ꝯgregabūtur ⁊c.

¶ At vo ne plixioꝛ vl' euagatioꝛ sermo tedio sit vl' oneri. coartam⁹ si placet totā dicēdoꝝ materiā totāq3 deductōe3 themat' ad quatuoꝛ sniās sumptas ex themate ex verbis ipi ꝓtinus appositas. Et videam⁹ qd in illis loquit̄ de⁹. q2 loquit̄ pacē in plebe3 suā. Post q̄ eī dixit dn̄s p Ozee. Cōgregabunt̄ filij isrl' ⁊ filij iuda pariter ꝑ pma sniā/ mox subiūxit: ⁊ ponēt sibi caput vnu3 ecce scdam sniam. Et ascendēt de terra/ ecce tertiā. quia magnus dies israel/ ecce quartā. ¶ Incipi- [illegible]

uenimus puto causas q̄tuor sufficiētes q̄-
re ꝯgregabunt filij isrl' ⁊ filij iuda pariter.
Ipi em̄ q̄ sunt ppl's vnus dei. feda nūc di-
uisione ꝓphanas dispsi sūt / velut olim ī fi-
gura sub roboā ⁊ Ieroboā ꝯtigisse memi-
nit scriptura. iij. Reg. xvij. Et est tanq̄ mate
rialis aliq̄ rō ⁊ cōfusa hmōi ꝯcilij celebran
di. ¶ Inuenim⁹ ꝑterea cām finalē luculē-
ter expssā in altera snīa. Et ponēt inq̄t sibi
met caput vnū. ¶ Deniq̄ tangit cā dispo-
sitiua ⁊ velut efficiēs celebratōis hui⁹ cōci-
lij dū dicit in altera snīa ꝙ ascendēt de t̄ra
⁊ q̄d terra mystice nisi terreni⁹ affect⁹? Quid
igit ascēdere de t̄ra nisi de t̄renis affectibus
q̄bus oppssi sunt hactenus multi. ad spūa
les ⁊ diuinas affectōes se potēter erigere / ⁊
erigēdo salubrit ascēdere / tanq̄ audiret q̄s-
q̄ de excelso clamantē deū. exurge qui dor
mis. Et rursus. Surgite postq̄ sederitis.
¶ Habemus ꝑterea cām quodāmō for-
malē / ⁊ ad hui⁹ celebratōez ꝯcilij viuificē p̄
parantē. q̄ forma ē semē dei viuū et efficax
semē spūsancti hn̄s virtutē formatiuā ⁊ re
formatiuā toti⁹ vnitatis toti⁹ eccl'ie corpis. ī
vna fide ⁊ spe ⁊ charitate sub vno deo ⁊ do
mino ꝑ oēm iūcturā s̄m deductōz apl'i. ad
Ephe. iiij. Qd̄ notat ī hoc v̄bo iezrael qd̄
interp̄tatū sonat idē ꝙ semē dei vl' semiauit
deus. Et q̄le semē istud? Plane illud de q̄
alibi ꝓpheticus s̄mo dicit. Nisi dn̄s exer-
cituū reliquisset nobis semē quasi zodoma
fuissemus / ⁊ quasi gomorra siles essemus
Esa. j. Grās tibi deus isrl' qm̄ accessit nūc
dies magn⁹ isrl' magn⁹ scʒ dies seminis dei
qd̄ hʒ in se artē ⁊ v̄tutē viuificā. qua mysti
cū corpus eccl'ie se viuificare pōt ⁊ vnire sa
lubrit in cui⁹ efficacia ⁊ v̄tute ꝯgregabūt fi
lij isrl' ⁊ iuda ꝑiter. ¶ Bene hec iacta sunt
fundamēta sicut ex cicerone sumit Lactāti⁹
Hec aūt fundamēta sūt ꝑfectibilitas eccl'e
ꝑ ꝯgregatōez / vt cā material'. ordinabilitas
eccl'ie vt ad vni⁹ capitis positōez: vt cā fina
lis. intelligibilitas ī epikeyando seu inter-
pretādo / vt efficiēs. Insita fecūditas in se
ꝯuersando vt formalis dispositiua. ¶ Su
peredificem⁹ fabricā q̄drangularē q̄tuor cō
siderationū ꝑncipaliū ad erectōem edificij
p̄sentis ꝯgregatōnis ampliorē. ¶ Et dica
mus ꝑ prima ꝯsideratōe iuxta primā cau
sam in verbo notatā.

Consideratio .I.

Cōgregatio filioꝝ isrl' ⁊ iuda ꝑiter / querit
ab eccl'ia. quēadmodū materia q̄rit formā
et impfectū ꝑfectōez. ⁊ mulier vir siue spō
sa spōsum. Tractat diuin⁹ Dionysi⁹ ⁊ post
eū Boe. ⁊ Aug. q̄bus expiētia suffragatur
ꝙ res q̄libet nō minus diligit aut appetit
ꝯgregatōez suij ꝑtiū q̄ ꝓpriā entitatē / nimi
rū q̄ens ⁊ vnū ꝯuertunt. Hinc est ille do-
lor illa ꝯcussio ille vehemēs horror in cor-
pore vero / dū mēbrati q̄rit diuidi vel dispe-
gi. Sic nemo dubitauerit q̄n eccl'ia diuisio
nem suā refugiat ⁊ horreat. cū sit corp⁹ my
sticū s̄m deductōez apl'i. ad Ephe. iiij. et. j.
Coꝝ. xij. ⁊ ad Romanos. xij. ⁊ alibi sepissi
me. Est etiā terribilis vt castroꝝ acies ordi
nata. Aciei vero q̄s nesciat sepatōez maxi-
mū afferre detrimentū. Est insup eccl'ia ci-
uitas de q̄ gl'iosa dicta sunt. Est regnū dei
Est hierarchia subcelestis. ⁊ ita de multis
silitudinib⁹ / s̄m q̄s ꝯuincit diuisionē ei at
q̄ sepatōez scismaticā eē penitus odiosam.
¶ Potuerat hoc loco fieri sermo ꝓlixior /
deducēs ꝑfectōez eccl'iastici corpis stare p̄n
cipaliter in vnitate / tanq̄ in ꝯsummatōne
oīs boni. Fallor itaq̄ si nō optabūdus ꝓ-
pheta postulat hoc / impcans pacē sup israel
sciens q̄m posuit autor eius deus fines su
os pacē. Uide si nō hinc ortū est illud xpi
ad ipsā hiert'm que figurā tenet eccl'ie Hie
rusalē hierusalē quotiēs volui congregare
filios tuos sicut gallina cōgregat pullos su
os / ⁊ noluisti. Ad hoc quippe mortuus est
iesus vt filios suos dispsos in vnū cōgre-
garet tanq̄ lapis angularis faciens vtraq̄
vnum. Et ecce heu fera pessima / monstrū
horrendū ingens / monstrū biceps porten-
tum iam. xxxj. annos habens / scisma pesti-
ferū pulcherrimā hanc ⁊ ꝑfectam pacē q̄-
tum in se fuit lacerauit dissipauit ⁊ in exilij
longinquā regionē trusit. ¶ Sed veniat
o vtinā pax iuxta votum Esaie. Ueniat et
requiescat in cubiculo suo / qd̄ est ecclesia.
quatinus expulso disconuenienti scismate
forma pacis cōueniens indicatur. Nam q̄
lis est ista deformitas. qualis impfectio. vi
dere corpus mille partibus / miseris mōis
laceratum dissipatum ⁊ dispersum. Cuius
lacerationi nulla hactenus profuerunt ef-

ficaciter humana remedia quin potius scis-
ma hoc horrendũ velut insanabilis cãcer
egrescit medẽdo vt de trano loquitur Vir-
gilius. Ipsum deniq̧ tanq̃ fabulosa hydra
redit et succisione sua fecũdius. Hinc scã-
dala populorum sine numero/aduersus fi-
dem nostram religionem nostrã mores sã-
ctos/aduersus spem q̧ future beatitudis,
cõtemptũ seculi/ sanctitatem imobilẽ iuris
iurandi/voti sacramentorum virtutẽ obediẽ-
tiam ad deum ⁊ ad oẽm disciplinã. Quare
Quia seuissima dominãdi libido mat in-
fausta scismatis hui⁹ pestiferi cõfundit hec
omnia/ fasq̧ nefasq̧ velut hianti voragine
mergit sorbet ⁊ obruit. ¶ Quid porro de
paganorum infideliũq̧ fabuler probro et irri-
sione aduersus catholicos. Demũ tota illa
flebilis hieremie lamẽtatio si ad calamita-
tem ecclesie p̃ntem deflectat̃ nescio si satis
illam vt dignũ est expsserit dum ait. Quõ
sedet sola ciuitas plena populo ⁊c. Neq̧
prorsus equari verbis/ quãtam res ipsa vi-
deatur indigna. Pro qua reformãda celeri-
ter expeditissimũ est q̄ congregentur filij
israel ⁊ filij iuda pariter.

Consideratio .2.

¶ Pro cã secũda. ¶ Cõgregatio filiorum
isrl' ⁊ iuda p̃iter querẽda exequẽdaq̧ est vt
ponãt sibimet caput vnũ. Iste ẽ finis hec
intẽtio iminẽtis sacri cõcilij Pisis celebrã-
di. ad qd vos cũ ceteris religiosa ⁊ filiali
ad matrem ecclesiã pietate pergitis ⁊ perue-
niatis oro feliciter Nõ ignoratis scio o do-
ctissimi ⁊ sapientes viri q̄ caput ecclie pri-
mariũ ⁊ p̃ncipale sp vnũ est inuariabile ⁊ p̃-
manẽs sicut testat̃ apostolus. Caput inqt
ecclie xp̃s. Xp̃s autẽ manet in eternum vt
idẽ ait. sempiternũ habẽs sacerdotiũ ⁊ pa-
patũ. Itaq̧ salutifer xp̃e caput nr̃m es iã
quo fluũt in eccl'ia sensus oẽs/ ⁊ motus vi-
uifici spũales ac gratuiti. ac proinde nũq̃
ecclesia tua eẽ potest acephala. neq̧ [illegible] spõ-
so suo viduata. Nihilominus tu quondam
ascensurus ad patrẽ reliquisti sibi vicariũ
sup terram/ tanq̃ caput aliqd secũdarium.
fluens ⁊ refluens in stabili loco tui sacerdo-
tij ⁊ papatus essentialis indefectibilis ⁊ ma-
nẽtis vsq̧ ad ↄsũmatõẽ seculi/ qñ euacua-
bis oẽm dñationẽ principatũ ⁊ potestatẽ.
et tradideris regnũ deo patri. Nũc autem
prochdolor/ viri patres ⁊ fratres. nũc scan-
dalisantur aduersus hoc caput primariũ/
duo cõtendẽtes dũ simul illud/ qd fieri ne-
phas ẽ/ rep̃ntare volũt/ vel vices gerere/ vel
in suũ locũ succedere. Sic in impiam cedi-
mus maledictionẽ hanc q̄ facti sunt eius
hostes ecclesie in capite. Oportebat quidẽ
ad vnitatẽ papalis sacerdotij vnicũ sacer-
dotem ⁊ certũ vicariũ xp̃i sup terrã assumi/
succedentẽ petro ⁊ nõ pharisaica cõtentio-
ne dicere sicut olim cõquestus est apl's ego
sum Gregorij. ego sum Benedicti. Sãcti⁹
quoq̧ ⁊ filialiq̧ ad mr̃em charitati cõueni-
entius ẽ relinquere papalẽ dignitatẽ ⁊ Pe-
tri sedem vni tertio sub pace possidẽdã sub
quo ↄgregati eẽnt filij isrl' ⁊ filij iuda vnus
populus dei. q̃ fedissima seditione partire-
tur obediẽtia ⁊ spergeret̃ grex quasi nõ eẽt
vnũ ouile ⁊ vnus pastor. ¶ Quasi rur-
sus indecẽs eẽt q̄ ↄgregarẽt filij isrl' ⁊ fi-
lij iuda pariter. Meditabar hec nup in ab-
scondito scrutinio cordis mei p̃usq̃ ↄfer-
retur. dũ ecce aĩalis hõ nõ sapiens que dei
sunt sed ea q̄ de terra sunt loquẽs. numera-
tus quippe ẽ inter filios agar. de q̄bus di-
cit scriptura q̄ exq̄sierũt sapiã q̄ de terra ẽ.
ↄiungit̃ quippe ipi sapiẽ terrene animali ⁊
diabolice nõ [illegible] q̄ desursũ ẽ/ ↄpterea obscu-
ratũ hz intellectũ. ip̃e inq̃ aĩalis hõ vt ipa-
tiens hebes ⁊ p̃ceps. ⁊ q̄ pacto inqt opus
est ↄgregatõe filiorum isrl' ⁊ iuda/ quasi res ista
cta sit sup iure p̃ciũ quasi p̃terea liceat vel
expediat nũc conciliũ generale nouũ cele-
brari. Nõ itaq̧ licet cũ nõ possit conciliũ
generale sine papa celebrari/ ⁊ nisi p̃mit⁹ ani
oĩa spoliat⁹ ab obediẽtia sua restituat̃ eidẽ/
Quomõ preterea decẽs eẽt ea q̄ certa sunt.
⁊ tam p̄ longissimos tp̃is tract⁹ in cõsuetu-
dinẽ versa. rursus in discussionẽ tanq̃ du-
bia reuocari. Et q̄ vera ⁊ iusta p̄s exponat
se discrimini ↄdẽnatõis. Nã euentus iudi-
ciorum varij sunt qui fallunt̃ ⁊ fallũt. Deniq̧
quid expedit ↄtra nitivoluntati diuine siue
q̧ ↄuidentie/ q̄ iusto iudicio p̃mittit here-
ses fieri. ⁊ dicit eẽ necesse vt veniãt scandala
Qui etiam ait. Nolite arbitrari q̄ venerim
pacẽ mittere i terra s; gladiũ. Qui demum
olim ↄhibuit fieri ↄgregatõẽ filiorum isrl' et
iuda p̃iter. asserẽs diuisionẽ ab eo factã eẽ

¶ Multa maiora q̃ꝫ pabat aialis hõ delatrare aduersus celebrationẽ ꝯcilij/asserens ꝙ nec licebat nec decebat nec expediebat illud fieri. dum exhorrui fateor, nihilominꝰ ḿo ad eum. Obmutesce iportune ꝛ stulte/ aut expecta donec ꝯsiderationũ ceptaꝝ numerꝰ impleatᷣ. Audies forte ... q̃ ꝯtradictõnibꝰ tuis iponere possint silẽtiũ. ¶ Extorsi velut ab initio dilationũ vt tertia ꝛ q̃rta cõsideratõ͂es liberiori ſmone cõplerentᷣ.

Consideratio .3.

¶ Congregatio filioꝝ israel ꝛ iuda pariter habet fieri tanq̃ a causa dispositiua que remouet ꝓhibẽs dũ ipi ascendũt de tr̃a/hoc est ſm moralẽ intellectũ dũ ꝺ terrenis affectibus ascendunt ad celestes ꝛ fiunt de animalibus spũales. dũq̃ꝫ lr̃a dimissa que occidit/ipi spiritũ qui viuificat amplectũtur hoc tamẽ obseruato ne quid nimis ne duꝫ nimis obseruari querit/spiritus obruatur simul caro cũ spiritu. ¶ Unde queso tamdiu viri patres. tardata est fieri cõgregatio concilij generalis ꝛ sacri. nisi ꝙ tamdiu nõ fuerunt auditi spũales viri quales si aplo credit. dijudicãt de omnibus. Ecce quid p̃clara vniuersitas oxonienſ. vnde sibi meruit cõgratulari/pridẽ ad hoc cõciliũ petendum determinauit se ꝛ misit in franciã/scio qui p̃sens interfui dum ꝓponeretᷣ hec conclusio cõpendij sub hoc themate. Joel. j. Uocate cetũ/coadunate senes. Sed pridẽ antea parisieñ. vniuersitas ab exordio nascentis diuisionis deliberauit solemniter ꝛ cõcordi sententia cõclusionẽ hanc petẽdaꝫ ꝛ prosequẽdam esse. quã ex pte sui ꝓposuit reuerẽdus pater ac preceptor meus p̃cipuꝰ dominus nunc cameraceñ. corã ludouico duce andegaueñ. tunc regenti in francia. Circa qd̃ tempus scripsit pro eadem cõclusione clarissime memorie magister Henricꝰ de hassia mgr̃ i theologia parisieñ. ꝛ vicecancellarius sub mgr̃o Johanne de calore tunc cancellario parisieñ. Scripsit insuper dñs p̃positus wormaceñ. magnus ꝛ deuotus ꝛ licentiatus in artibus parisieñ. Scripserũt quoq̃ꝫ alij sicut ex eoruꝫ tractatibus adhuc constat. Amplius vero scripsit post multos annos vniuersitas parisieñ. eplãꝫ grandẽ cõtinentẽ tres vias/inter quas cõciliũ generale numeratũ est. ¶ Ecce quot viri spũales ꝛ eruditi nõ innitẽtes soli littere/ ascendentes de terrenis affectibus ꝛ in liberum atq̃ꝫ purũ ether lucidissime veritatis/ desideriorũq̃ꝫ splendidoꝝ/sese attollẽtes/q̃ fuerũt olim multo studio concorditᷣ ꝙ cõgregarentᷣ filij israel ꝛ filij iuda pariter. Et hec est nõ parua congratulationis materia ꝙ in vnam cõuentũ est sententiã per duas vniuersitates toto orbe celeberrimas ꝛ ipisnõne fides dari debet. cũ illic sint viri spirituales ꝛ sapientes/ſm qualia iudicia medium virtutis accipere iubet pħs. Illic p̃terea sunt idonei conditores legum doctrinaliter ꝛ instructiue/quibus similis interp̃tatio ꝑ epikeyam debita est. Illic sunt qui mentiri nesciũt/de quibus nouerũt ꝛ mentientes redarguere possunt. dũ a vo falsuꝫ a licito illicitũ sciunt secernere. Cũ ergo cõueniũt ꝯgregatio multiplex sapientũ/in celebrationẽ huiꝰ concilij generalis tãq̃ in rẽ expedientẽ vt in prima cã dicebatᷣ. In rem p̃terea decentẽ sicut visuꝫ est in scd̃a. Nam quid decẽtius q̃ vt vnũ corpus habeat caput vnũ. Postremo supest ostendere rem hanc eẽ per se licitã atq̃ꝫ legitimã qd̃ in q̃rta ꝛ vltima ꝯsideratõe videbimꝰ q̃ talis ẽ.

Consideratio .4.

¶ Congregatio filioꝝ israel ꝛ iuda pariter sumit suã efficaciã ꝛ virtutẽ a diuino semine qd̃ ꝑ ecclesiasticũ corpus tanq̃ sanguis viuificus diffusum est/ꝛ radicaliter seu inseparabiliter insertum. Ponamus ꝓ solido fundamẽto p̃sentis ꝯsideratõis ꝛ alioꝝ tã dictoꝝ q̃ dicendoꝝ/textum apl̃i ad Ephe. iiij. Solliciti seruare vnitatẽ spũs in vinculo pacis vnũ corpus ꝛ vnus spũs. sicut vocati estis in vna spe vocatõis vestre. vnus dñs vna fides/vnũ baptisma vnus deus ꝛ pater om̃ qui sup oẽs ꝛ sup oĩa ꝛ in oĩbus Sequitᷣ Et ipe dedit quo suã quidẽ aplos quosdã aũt ꝓphas. alio vo euãgelistas. alios aũt pastores ꝛ doctores ad ꝯsũmatõeꝫ sanctoꝝ/in opus ministerij/in edificatõem corpis xp̃i donec occurramꝰ oẽs in vnitatẽ fidei ꝛ agnitõis filij dei in virũ pfectum. in mẽsura etatis plenitudis xp̃i. Sequitᷣ. Ueritatẽ aũt faciẽtes in charitate crescamꝰ in illo ꝑ oĩa qui ẽ caput xp̃s/ex q̃ totũ corpꝰ cõ-

pactū z cōnexū p oēm iuncturā subministra
tionis frm opatōez in mēsurā vniuscuius-
qз mēbri/augmētū corpis facit in edificatō
nem sui i charitate. ¶ Eliciam⁹ ex his pau
cissimis sed sentētiosissimis aplī verbis ali
quas veritates. ¶ Prima. Cōgregatio
eccl'iastica ad vnū caput xp̄m facit z ɔglu-
tinatꝛ p vinculū amorosuz spūssctī mediātī
bus q̄litatiuis dispositōib⁹ reddētib⁹ in cor
pore mystico ɔplexionalē armoniā viuificā
z decētē. Hec aūt dona sūt v̄tutes theolo-
gice fides spes z charitas. sunt etiā sacra ec
clesiastica. sūt diuerse diuisiones grāz p ut
vnicuiqз ɔcessuz ē. hoc ē semē in q̄ ɔtieniūt
ambe obediētie/ q̄le non abstulisset scisma
pestiferū/ si de pace reformāda nihil actum
eēt/ put alias scripsit ipsis romanis parisi-
ēns vniuersitas. ¶ Secūda. Cōgre- P
gatio eccl'iastica ad vnū caput xp̄m co-
piosior ē/ atqз fecūdior/ q̄ fuit ɔgregatō sina
goge. Nō eīn habuit sinagoga talē i sacris
z alijs multis ɔmutatōez adiūctōis sicē ec-
clesia. nā extra eā stabat sal⁹. quēadmoduz
saluatꝛ iob ostēdit. ¶ Tertia. Cōgregatō
eccl'iastica ad vnū caput secūdariū/ multi-
plicior ē z maior q̄ sit ɔgregatō ciuilis sub
vno rectore vel impatore vel rege. Conne-
xio quippe talis politice ciuilitatis fit p le-
ges z dona nature pncipaliter z in illis cō-
stituit suā vnitatē. Ecclesia vero vt policia
ē ordinata/ habet hanc vnitatem vel vltra
hanc habet alterā supnaturalez z diuinam
que dicta est. Et ita sequitꝛ cōsequēter q̄ ec
clesiastica plurib⁹ legibus regitꝛ q̄ altera po
licia. ¶ Quarta. Cōgregatio eccl'iastica
non habet vel habuit ex se potestatez ordi-
nandi z cōsumēdi per gradus varios atqз
hierarchicos dignitatū z administrationū
quales in ipsa reperimus a summo p̄sula-
tu vsqз ad infimū administratōis gradum
quicūqз sit ille. Patet qꝛ supnaturalis ē hec
institutio ɔsurgēs ex solo beneplacito libe-
ralissimi cōditoris. Nec vt opinor voluis-
set vnq̄ oppositū sentire p̄fatus magister.
Henricus de hassia dum ponit q̄ ecclesia
posset sibi instituere summū pontificem si
non fuisset imediate cōstitutus a xp̄o. Ad
dit eīn qз hoc potuisset ecclesia a spūsancto
edocta z autorizata qđ est pbabiliter sen-
tiendū. ¶ Quinta. Cōgregatio corpis

mystici ad vnuz caput xp̄m semp habebit
per oēm iuncturā gradus dignitatū z offi-
cioꝝ z administrationū. de quibus dictuz
est patet ex illo verbo: donec occurram⁹ om
nes zc. Propterea dicitꝛ ecclesia desponsa-
ta xp̄o in sempiternū. Ozee. j. Dicitꝛ p̄terea
habere sp in se semē ad sui ꝓpagationē z cō
seruationem vsqз ad ɔsummatōem seculi.
¶ Sexta. Congregatio ecclesiastica ad
vnū caput xp̄m lege stante non remanebit
in sola muliere. immo nec in solis laicis/ sз
erūt vsqз ad ɔsūmatōez seculi epi z sacerdo
tes aliq fideles. ¶ Septima. Cōgre- Q
gatio ecclesiastica dici pōt hr̄e duplices
partes integrātes eā. quedā sunt fluentes.
quedā pmanētes z vt ita loquamur eēntia
les. Prime sunt ipe psone mortales consti-
tute in graduū varietate. Alie sunt ipimet
grad⁹ dignitatū z administrationū. Exēplū
in papa z papatu. i epo z epatu z silibus
papa fluit. papat⁹ stabilis ē. ¶ Octaua.
Cōgregatio eccl'iastica ɔstituitꝛ in suis pti-
bus fluētibus z quodā mō materialib⁹ mi
nisterio hoīm frm legē p̄mitius inditā z in-
sitam ipi corpi ecclesiastico/ z p ut ipm ha-
bet in se semē viuū z efficax seipm multipli
cādi atqз ɔseruādi in successiōe specificatā
ad ptes fluētes z in successiōe eadē materia
li q̄ ad eēntiales. Patet veritas ex illo v̄bo
apli. Nemo sibi assumat honorē zc. Et de
p̄dicatorib⁹ dicit. Quō p̄dicabūt nisi mittā
tur zc. Et hec veritas similiter posset infle
cti ad depositōes z degradatōes z resecatō
nes ptiū scādalizantiū. sed p nūc omittatꝛ
¶ Nona. Congregatio ecclesiastica ha
bet claues ordinis z iurisdictōis/ alio z alio
mō in se z in suis ptibus fluētibus. Vt ex-
empli grā/ claues date sūt petro autoritati
ue z exercitatiue sз toti eccl'ie vniuersalitꝛ et
susceptiue. Vel date sunt eccl'ie. vt in actu
pmo z petro vt in actu scdo. ¶ Decima.
Cōgregatio eccl'iastica sic instituta ē vt ca-
stroꝝ acies ordinata. vel vt corpus integer
rime pfectū. sic q̄ nō est in ptāte pape vel al
terius cuiuscūqз deordinatōez vel multitu
dinem in suis ptibus eēntialiter inducere.
Unde nec papa posset inducere q̄ nulli es-
sent epi/ nec curati nec cardiales. p q̄to sūt
successores aploꝝ in eccl'ia sancta dei. Sūt
eīn gradus oēs seruati a xp̄o in ecclesia

primitiua q̄ q̄ paruula / in qua nōdū erant sic explicati gradus ecclīastice hierarchie vt nūc inspicimus / queadmoduz spica totos nūeros suos hz i grano ꝛ nux arbori i nuce virtualit̄ cōtinet. Has vocāt phi inchoationes formaꝝ in materia. ¶ Undecima.

Cōgregatio ecclīastica lz nō possit instituere papatū vel destituere nihilomin⁹ pōt p se vel p ꝯciliū eā repn̄tans statuere aliuz modū eligēdi papā q̄ mō sit / vt alias visuz est. Pōt insup remouere papā etiā rite electum ꝛ aliū ꝯstituere si ita visuz sibi fuerit expedire ad edificatōez eccl'ie. vt i casu grauis scādali vel in dubio aliter intermīabili q̄ ꝑcessionē vel deiectionē pape aut alio tali casu. Ipē eñ pastor instituit̄ p vtilitate gregis. ꝛ dum p̄sidentia sua cedit in graue detrimentū mercēnarius reputādus ē. imo latro, imo lupus rapax. si querit in p̄sidentia tā dānosa remanere. Et hic fundat̄ possibilitas practicādi viā cessionis saltē q̄ ad effectū suū ꝯtradicētib⁹ ꝯtēdentib⁹ ꝛ inuitis. Hic fundat̄ p̄terea quō in casu veritatis istius, cōgregatio vigēs papā ad cessionē deiciēs cum si ꝑtinaci libidine domināndi motus renuat. nō est iudicāda q̄ eū ꝑsequatur. sed ei potius ꝛ deo ꝛ eccl'ie toti multiplicit̄ obsequat̄. ¶ Duodecima.

Congregatio eccl'ie licite ꝛ meritorie pōt in casu fieri sine papa vel autoritate sua. Itaq3 cū possit dupliciter fieri ꝯgregatio. vno mō ꝯcordatiue vel assentiue seu charitatiue. alio mō autoritatiue. Cōstat de primo ꝯgregādi mō q̄ sine papa possibilis ē. imo fuit sepissime practicat⁹ tā apud ap̄l'os q̄ apud imꝑatores sanctos ꝛ catholicos. q̄ sepe ꝯuenerūt in vnum ꝑusq̄ eēnt euocati vel autorizati a papa. Patet de q̄tuor primis ꝯcilijs memoratis in actibus ap̄l'orū. De p̄mo nōdū erat adhuc petrus fact⁹ papa. qn̄ simul erāt ꝯgregati ad examinatōez testimonioꝝ de resurrectōe. Uñ ꝛ quelibz cōgregatio libera nō subiecta tyrānidi habet hāc facultatē seipaz ꝯgregādi. Patet in cōfraternitatib⁹ ꝛ alijs multis ꝯuētionib⁹ charitatiuis. Scd's modus ꝯuocatōis hz maiorē q̄stionē. nihilomin⁹ oportet eū concedere possibilē. Alioqn ꝑiclitaret̄ respublica eccl'ie. si necesse eēt autoritatē pape p̄i⁹ interuenire. Exēpli grā. Immineat casus ꝑiclitatōis eccl'ie sit in tꝑalib⁹. sit in sp̄ūalib⁹ ꝛ q̄ tūc nullus eēt papa nec posset p̄i⁹ institui q̄ eēt ꝓuidendū eccl'ie p assensuz cōem. ¶ Itē in casu q̄ papa ꝑdidisset vsum rōnis ꝑpetue. ¶ Itē in casu q̄ papa deprauatus esset in intellectu p heresim. ꝛ in effectu per enormes ꝛ scādalosos mores q̄ ad destructionē eccl'ie patēter laboraret ¶ Itē in casu q̄ req̄situs sufficiēt ꝛ monit⁹ dare nollet autoritatē ꝯcilio vt forte est in p̄senti casu q̄r signū ē q̄ nō vult audire ecclesiā si non vult eā ꝯgregare. ¶ Itē vbi ꝓbabiliter dubitat̄ q̄ fideles nunq̄ ei p̄stabūt obedientiā qualēcūq3. aut nō satis vtiliter atq3 cōcorditer. ¶ In talib⁹ ꝛ similib⁹ casib⁹ cōgregatio ecclesiastica sumit autoritatē ꝛ virtutem seipam vniēdi ex diuino semine. p vniuersuz corp⁹ suū diffuso vt dictū est. Et ad hoc ē text⁹ legis. Deut̄. xvij. ꝛ notat christ⁹. Math. xviij. resoluēs tandē oīa ad ecclesie iudicium. Si inquit ecclesiā non audierit.

¶ Obmutescat igit̄ aīalis siue l'ralis ꝛ carnal' hō. ꝛ sp̄ūali magl' credat deducēti ꝛ ꝓbanti p priora / q̄ expedit quo ad primam cōsiderationē. ꝛ decet quo ad secūdā ꝛ licet q̄ ad hāc quartā q̄ cō gregent̄ filij israhel ꝛ iuda pariter. Ad quid? nimiruz vt ponant sibimet caput vnum non ad disceptandū ꝛ discutiendū ꝛ arguendū ꝛ litigādum sicut fantasiari videbat̄ animalis hō hoc eñ fortasis inducere posset indecētiā ꝛ multā turbationis materiā. ¶ Ceterum quo ad allegationē q̄ fiebat ab aīali homie q̄ necesse ꝛ expediens erat esse scisma. sicut olim dñs voluit dissensionē eē inter filios israel ꝛ filios iuda. ¶ Solutio facilis ē qm̄ nō sunt facienda p hoīes mala vt eueniāt bona. Neq3 eñ scient ex malis bona elicē sicut dñs ex nr̄is peccatis ꝛ scādalis potenter elicit bona. tāq̄ attingēs a fine peccatorū vsq3 ad finē cōprehensoꝝ fortit̄. ꝛ disponens oīa suauiter faciēt. vt oīa cooperent̄ in bonū his qui s̄m ꝓpositum vocati sunt sancti Deniq3 nō pōt lege stante policia hec ecclesiastica q̄ est monarchica in aliā transformari. sicut in alia policia. ¶ Tandem multis p̄termissis neq3 eñ loc⁹ neq3 tēpus nō stilus neq3 ingeniū nō memoria patiūt̄ oīa dicere q̄ dicenda eēnt. fiat ad opuscula ꝛ tractat⁹ sup his cōfectos recursus liberi

pꝛ. ¶ Cōcludam ꝰergo ex q̄tuoꝛ causis per
totidē ꝯsideratōes tactis potiꝰ q̄ deductis
ꝙ expedit decet ⁊ licet/ q̄ ꝯgregent filij isrl'
ex iuda piter. Cōgratulat̄ amatrix bonoꝝ
oīm pisieñ. vniuersitas/ mr̄ mea/ vt dicere
cepimus/ ꝯgratulat̄ vr̄e deuotōi. vr̄o zelo
feruēti. vr̄e religiosissime ad mr̄em ecclesiā
pietati/ vr̄e tandē laudabilissime legationi
o reuerēdissimi ⁊ spectabiles viri pr̄es ⁊ fra
tres. dat auxiliū deus in ꝓgressu egressu fe
licissimū ⁊ votiuū. Deniqꝫ offert seipam to
tam/ ⁊ in membris singulis eadē vniuersi-
tas ad oīa cōmuni ꝯsensu ⁊ deliberatione
auisanda/ tractāda/ cōicanda/ ꝯcludēda/ ꝓ-
sequēda cū omni humilitate ⁊ fauore nihil
querēdo qd̄ suū eē videat̄ sed qd̄ omniuz:
vt habeat vnū ⁊ certū caput secundariū in
ecclesia sancta dei. postpositis ꝯtentionibꝰ
oibus ⁊ discussionibus odiosis/ q̄ ad hanc
rem nō satis attinent sed magis ad diuisio
nem ⁊ practicādo viā cōpēdiosissimā ⁊ san
ctissimā cessionis amboꝝ ꝯtēdentiū vt iu-
rauerūt solēniter ⁊ vouerunt. ¶ Neqꝫ p̄te-
rea sit ꝯtentio quis in hoc negocio ꝓseq̄n-
do videat̄ eē maioꝛ vel potioꝛ vel doctioꝛ
Scit eadē vniuersitas ꝙ stabimus oēs an̄
tribunal dei. illic videbit̄ quo quisqꝫ aīo/ q̄
zelo/ qua intentōne pacē verā sue sponse q̄
sierit. Sit igit̄ hec gloria nr̄a testimonium
ꝯsciē nr̄e. sit gl'a deo. Nā denūciās angelꝰ
pacē hoībꝰ. p̄misit Gl'ia i excelsis deo. ¶ De
niqꝫ si filij isrl' ꝓut scriptura loq̄t̄ ibāt aīo
pacifico ad p̄liū/ q̄li aīo ⁊ ꝙ pacifico eūdū
erit ad hoc pacis ꝯsiliū/ sine emulatōe sine
ꝯtentōe sicut decet ꝯgregatōez sanctoꝝ si-
ne irascēdo i via quemadmodū monuit Jo
seph fratres. ¶ Preterea nullꝰ det̄ locꝰ dia-
bolo q̄ in seditionibꝰ habitat. Fiat i pace lo
cus deo q̄ dirigat pedes nr̄os i viā pacis et
doceat viā prudētie/ ipe q̄ ē via vitas ⁊ vita
⁊ deꝰ bn̄dictus in secula Amē.

Trilogus in mate- T ria scismatis eiusdē cancellarij.

Epenumero. sublimē ratōnis
speculā (nec mentioꝛ) solꝰ ascē-
6 di quatinus sup omnes vicio-
saru passionū nebulas positus
eo quoqꝫ omnia supgressus ꝙ
tum fas habui que aspectui vero obstare
crederent. ego liberiores mētis oculos hac
illacqꝫ versare sup hoc mare magnū ⁊ spa-
ciosum hūane fluxibilitatis p̄sertim ad vi-
denda q̄ ꝓ sedatōe p̄cellarū fluctuū ⁊ elatio
num cōtra nauē ecclesie hactenus agitant̄.
Nonesto memoraās cōspicio naucleros ec
clesiastice nauis huiꝰ/ strictis quasi gladijs
verboꝝ acutoꝝ decertare mutuo/ faces in-
sup ardētes ꝯtumeliaꝝ ⁊ exprobrationum
scriptis insertaꝝ iactare. Oēs se vicissim im
petere ita demū ꝯfligere ita collidi. ꝙ omis
sis hostibꝰ exteris ⁊ spretis salutaribus stu-
dijs id vnūz satagere credi pn̄t/ vt quilibet
quelibet extra nauez eccl'ie deijciat ⁊ detur-
bet. Seorsum vos acclamant isti horrifico
boatu. seorsuz vos in malā horā vestrā. ꝓ-
cul abscedite/ quoniā scismatici estis. vipe-
rarū genimina estis. Infelix circuli proles
estis. vos deniqꝫ omni mulctatōe ⁊ anathe
mate debito paricidis ⁊ patrie ꝓditoribꝰ
digni estis. Alioꝝ ex aduerso ⁊ si mitioꝛ sit
res tn̄ acerba est. imo vos inquit discedite
a nobis vt scismatis nutritores ⁊ fautores
vt criminis p̄cipes cuz scismatico cū pirra
ro cū heretico cū eccl'ie subuersore certissi-
mo. ¶ Inter has belligerātiū voces. inter
istas maledicas hincinde volitātes timoꝛ ⁊
tremoꝛ venerūt sup me ⁊ cōtexerunt me te-
nebre. mala sunt ⁊ valde mala q̄ video sed
nesciēs interim quorsuz res euadat deterio
ra p̄sagio ve ve si hereses caput extulerint.
Jā tn̄ q̄ōnes fidei iactāt̄ int̄ eos. multa q̄z
ꝓ solidis veris hactenꝰ hito p̄ponūt̄ vt du
bia. ⁊ q̄s nouit si corrupꝰ passiōe p̄nti ani-
mus errabit (vt solet) a vero seu determinā-
do q̄ falsa sūt. aut q̄ nō expediūt seu repudi
ando ea q̄ ab alijs ve determiata cognosce
tur. Cetez a nōnullis pugnat̄ velut i tene-
bris/ ita amicos nō secernūt ab hostibꝰ ita
q̄d feriēdū q̄d ve ipugnādū sit n̄ videt/ ocu
los pere habēt ⁊ feriūt tales palpātes velut
ceci. ⁊ ambulātes in circuitu. Exēplo q̄z eo
rum q̄ domū Loth circūuallabāt ipi tanq̄
acrisia p̄cussi/ viā neqꝫ egrediēdi neqꝫ ingre
diēdi inueniūt. Ipi rursus machinas ma-
gnas grauissimaru infamiarū ꝯgerūt ex in
nitum allegatione generali. Sed infirmo vl'
deficiēte veritatis fundamēto in eis q̄ii fa
cti sunt nutabunde reddunt̄ he machine.
imo corruūt ⁊ l' eis edificātes ⁊ regēte eosdē

ꝓpriā mole ſternūt. talis ē de gigātib⁹ poe-
tica fabula hodie p̄terea velut olim in ipſa
babylonice turꝛ edificatōe fit ī eccl'ia cōfu-
ſio linguaꝝ. vt ſe nō intelligāt hi q̄ vel edifi-
cāt vel edificare dicūt turrim ei⁹. ¶ Quid
actur⁹ ſuꝫ miſer hec aſpiciēs? qd moliar hec
aduertēs? obſiſtē neq̄ꝫ fas neq̄ꝫ vires habeo
nō moueri īpoſſibile. ¶ Sic lugebā me- D
cū ſic anguſtiabar anı̄⁹. ve ꝛ ve crebris
plāgorib⁹ ı̄gemināſ/ dū ex ſecreto mētis tri
clinio due comites germane cū frē vterino
aſtitiſſe mihi viſe ſūt/ familiarit̄ ſatis note.
nomē frīs zelus cui⁹ habitatio ī camerula
iraſcibilis, nomē vni⁹ ſororis/ beniuolentia
cui⁹ locus ē in cōcupiſcibili. Altera vocat̄
diſcretio reſidēs in ratōnali. he ſibi mutuo
date erāt in adiutoriū tāq̄ꝫ vno germanita-
tis nexu circūplectētes ſe cum fratre. qm̄ ze-
lus abſq̄ꝫ beniuolētia nimiū rigidus ē. gra
uis ꝛ auſter⁹. Beniuolētia abſq̄ꝫ zelo mol-
lis ꝛ lāguida. zelus demū ꝛ beniuolētia ſūt
abſq̄ꝫ diſcretōe ad ſeductōeꝫ erroreq̄ꝫ valde
prone. Porro abſq̄ꝫ eis diſcretio qd poſſit
quid ꝓdeſt? Hec trina ſocietas die noctu-
q̄ꝫ pluries altercata eſt intra ſecreta domus
mee cubicula. meū q̄ꝫ frequēter rupit ſilen
tiū. zelus p̄cipue cui⁹ aliqū vehemēs adeo
ı̄probuſq̄ꝫ fit impetus/ vt nūc verbis nunc
ſcriptis erūpere geſtiret extrinſecus/ nō h⁹
nō illud diſcrimē aduertēs neutri pti ſatis
pcens. dūmō pax/ pax fiat/ acclamaret. A-
vero beniuolentie tractus q̄ſi ꝯtrarius ꝛ ſi
ſuauior/ nō multo min⁹ validus erat ad ig-
ſcendū oībus ꝛ de eis fauorabili interp̄ta-
tione iudicandū. Quibus ſic decertātibus
diſcretio ſe mediatricē moderatricē p̄bebat.
Operoſuꝫ magis vero īpoſſibile mihi eēt
hoc certamē deſcribere. nihilomin⁹ aliqua
ſtilo mādare curaui/ tū ad obliuia vite ſoli
cite/ eteni dulce loq̄ miſeris vetereſq̄ꝫ euol-
uere queſtus. tū p̄terea ad exercitiū quale-
cūq̄ꝫ ocioſi ſtudij h⁹ mihi ſi dabit̄ ſatꝭ erit.
ꝛ ſi nemini ex alijs ſim allaturus quippiaꝫ
cōmodi, attn̄ ſi q̄s iuuat adeſſe niſi pauliſꝑ
ſecedāt a me: ꝛ zelū beniuolētiāq̄ꝫ ꝛ diſcre-
tionē non me loqui putēt. zelum in p̄mis.
¶ Zelus. Quid ſupeſt cōſilij o ſorores
Quouſq̄ꝫ nō pudebit inertie/ vſq̄ꝫquo tan-
dem mens placida ꝯtēta q̄ete ē. Quale q̄n-
tūq̄ꝫ ſit ꝯcordie bonū qua p̄ue res creſcunt

ſicut diſcordia maxīe dilabunt̄? dū etiā ꝯ-
etiā recogito/ q̄bus nō anxietatibus vrgeor/
quibus nō mordeor doloribus, qn̄ p quā-
tuor luſtra ꝛ amplius. ꝓpriā ego mrēm in-
tueor. Et ▪ qualē mrēm? xp̄e/ illā tuā ſpon
ſam vnicā eccl'iaꝫ intueor (dico) nō in vna
ſui pte nō vno letali vulnere ſauciatā/ qn ī
ſup eāip̄aꝫ nō barbarica tātū debachatōne
ledi ꝯſpicio ſed p ſuos introrſuꝫ in viſceri-
bus ſuis eo acerbi⁹ q̄ delicatior locus eſt vi
deo (heu) his oculis/ p ſciſmaticā beluā in
finitoꝝ capitū/ illā piā mrēm deijci lacerari
ꝛ p oēs artus/ truculēta rabie ac pluſq̄ꝫ be-
luina feritate diſcerpi/ ferre neq̄o credite/ ꝛ ſi
ferre⁹ eēt animus. ſi naturales affectus etiā
in beſtijs. ſi paſſiōes vicioſe in reprobis tā-
ta audēt quāta recēſere ſtupor ſit nō minas
nō ictus/ nō vbera/ nō fuſtes/ nō ignes/ nō
ip̄a demū mortis īmania īminētis horren
da diſcrimina pauēt. dū ſeq̄nt̄ qua ſua vo-
luptas quēq̄ꝫ trahit. vel ſua paſſio rapit. ho
rū exēpla tū in aīalibus reſpectu fetuū/ tuꝫ
in hominibus philocaptis in auaris in vane
glorioſis in iracūdis. ꝛ ceteris hmōi. quoti
diana cernunt̄. Si hoc (inq̄) ita in furore
vel vicio? qd audere debet pietatis? qd poſ
▪ vtutis affectio? quā tāto vehemētiorem
ad bonū eē ꝯuenit/ q̄to diuiniorē ꝛ ex cōſe
quēti fortiorē illā eē cōſtat ꝓpterea nemo di
iunmerauerit qn verus mrīs eccl'ie zelator
neq̄ꝫ incedat quā ſibi mōſtrauerit vel ratio
vel ꝯſcia vel auctas vel inſpiratio vel tādē
ip̄a neceſſitas ad liberatōꝫ ſue mrīs ab hac
mortifica peſte/ ꝛ a voracib⁹ beſtie hui⁹ ſciſ-
matice faucib⁹ q̄ ſi ꝓdeſſe ſoro acerba ve-
tuerit/ tū pulcherrimū erit ꝓ mrē/ ꝓ pace/
ꝓ libertate tali/ occūbere morti. ſed neq̄ꝫ h⁹
magnū nob q̄bus ꝓ p̄mio ſpes fida regnū
di ꝓmittit̄/ qn gētes que ſpē nō hn̄t ſpōta-
nee neci ſeſe deuouiſſe/ celebres collaudant
hiſtorie. tū romanoꝝ de duob⁹ decijs ꝛ cu-
rio. tū exteroꝝ de codro. Ip̄os ſubinde mar
tyres nr̄os. q ſinguli ſingulas aīas ſuas p
fide eccl'ie tradētes ſaluauert̄: nos ī morta-
li deuotōis titulo tēplis extollimus Quid
de labore illo q̄ nō vna aīa nō pauce ſꝫ totū
eccl'ie corp⁹ pn̄s ꝛ futuꝝ ſua ſalute potietur
¶ Diſcretio. Tace frī obſecro ꝛ feruē- X
tiorē iuſto ſpū cōp̄ime. Caueto tu ſciēs
ꝛ vidēs ne nos ꝛ te ī apta picl'a mittas. Egi

[I]n hoc pluries dū succensus q̄spiā feruido
spū tuo se mediū se veluti ꝯtētōes sedatur⸗
int̄ pugnātes/ vtriq; ꝯflictus opposuit/ ita
xp̄m comedit zelus dom⁹ dei/ dū3 mortu⁹ ē
vt facēt vtraq; vnū. Sic apud poetā/ senior
ille galesus occubuit. dū mediū pati se of⸗
fert iustissim⁹ vnus q̄ fuit ꝛc̄. Et pi⁹ eneas/
dextrā tendebat inermē pacē acclamās/ dū
iaculo femur trāsfixus ē. hac tu recogitatio
ne deterreri potueras vt sapiētis visus con
silio nō misceres te rixe aliene ne ve te ꝛ n os
omnes moribus seuis odioꝝ ꝛ infamie la
cerandos abiectares. lacerandos dixerim
aut ab altera partiū seu (vt frequēs est) ab
vtraq; vulgari dicti memineris. natans in⸗
ter duas aquas in vtraq; submergit̄. Jam
experientia propria hoc te docere ꝛ si cetera
deessent debuerat. None tutius erat consi
lium ꝓpheticū3 amos/ vir prudens in illo
tp̄e tacebit q2 dies mali sunt. None p̄terea
salubrius id qd̄ Ezechielis visio habet/ lu⸗
gere ꝛ gemere sup̱ cunctis abominationi⸗
bus que fiunt. vt cum Jeremia sedere tri⸗
stem aut cum regio ꝓp̄ha optare pennas si⸗
cut colūbe. volare ꝛ requiescere ꝛ in solitu⸗
dine saluū fieri a pusillanimitate spiritus ꝛ
tempestate. dū est ꝯtradictio in ciuitate vbi
sine passionū tumultib⁹ se audiāt semet in⸗
telligant. se corā videant. fallit me expecta⸗
tio mea. si nō ꝓtinus abiectis armis ambu
labūt in domo dn̄i cum cōsensu aut osten⸗
so signo ad sagittā/ hoc ē sine debito: ip̄m si
ne diuinatōe ꝛ iprouida mediū veritatis at⸗
tingent. aut si pugnā diu3 fuerit argumēta⸗
tionibus ipi exēplo israelitarū ibūt omnes
oīno pacifico ad plur3. ❡ Zelus. Quid
me aspicitis o sorores/ grādia video polli
ceri. sed grādiora fides potest amor audet.
doloris magni necessitas inuitat. ❡ Beni
uolentia. Magna ꝓfessus repromittis fra
ter sed maior in exoluēdo difficultas repo⸗
nitur. tot sapiētes hucusq; nequeūt id face
re qd̄ attentas solus ꝛ iustus ita ne tot ani⸗
morum varietates. tot votoꝝ mille species
adunabis/ qn̄ idem homo plerūq; secū dis
sidet ꝛ in eadē domo rixe regnant incōpe⸗
scibilis. ❡ Quid ages p̄sertim vbi animo
deliberato/ placet error. placet diuisio. pax
sola voce nō corde cōquirit̄. vbi deniq; tan
ta quāta esse potest. finiū varietas inueni⸗
tur. ❡ Zelus. Noli tandē3 obsecro o y
germana beniuolētia. noli molestū silen
tium tam ꝑtinaciter indicere ꝑmitte me cō
fabulari in amaritudine aīe mee. sine illud
qd̄ me p̄mit euomere. dolor inclusus vrit
acrius. Ego saltē litteris his infodiam que
sentio nullū ibi discrimē formidat̄. ❡ Di⸗
scretio. Age ergo frater/ si detinere n̄ pos
sumus ꝑmittim⁹ interī scribere te oīa q̄ ani
mū venerit: tātūmō ab iniuriosa temerita⸗
te ab irreuerētia q̄libet abstineto. Caue de⸗
seras ne germanas tuas. beniuolentiā ꝛ di
scretione q̄tenus beniuol⁹ sit ꝛ discretus s̄⸗
mo tuus. nec accusans nec excusans alios
plus debito. sed aurea mediocritate semp̄ i̅
te ornat⁹ effulgeat/ ꝛ placeat/ mordaci odio
sa dicacitate eiecta. ❡ Zelus. Facia3 qd̄
hortaris soror discretio. Nā ꝛ tu beniuolē
tia significas te huius eē sententie. vis enī
oīa interp̄tari beniuole. sed in nomē tuū n̄
tn̄ ita beniuole q̄ ledat̄ veritas sed vt cha⸗
ritas nutriat̄. ꝛ veniat dies q̄ exultantes ca
nere fas sit cāticū istud Mia seu beniuolē⸗
tia ꝛ vitas obuiauerunt sibi iusticia ꝛ pax
osculate sūt. ❡ Beniuolentia. Assentio
frat̄/ nil aliud sane magl̄ expostulo. s3 ip̄m
agere supnus arbit̄ de⁹ ꝯcesserit. Comita⸗
bimur ergo te tu id qd̄ suggesserim⁹ tuis v̄
bis exp̄mito at vero sup̱ oīa vide ne sis ze⸗
lus talis/ qualē apl's noīauit nō s̄m sciām:
quē p̄terea dixit zelū ꝯtentōis. q2 videlicet
nec discretōe3 nec beniuolentiā germanas
tuas audiebat zel⁹ alis. ❡ Zelus. Fiet
vtiq; ne dubites. ꝛ q̄cq̄d in vtraq; ꝑte dicē⸗
dū videbit̄ illud deliberato sed breui libra
mine rōnis explicabo. Nūc alloquēs oēs i̅
cōe/ nūc ad ꝑticulariora me deflectens q̄ si
p⁹ finito v̄bo dep̄hēderitis me p̄uaricatorē
pacti hui⁹/ vr̄a erit correctio ꝛ meū vltro ꝑ⸗
cere corrigētib⁹. Multa ēm (id aduertite) lo⸗
cutur⁹ sū3 noīatim sub mō triplicis ep̄le q̄⸗
lis loq̄ vel posse vel debere ꝑsonas introdu
ctas nō me licentia oratoria coniecturate.
❡ Et i primis oēs in cōe cōuenis. ❡ Si z
finē diuer. e sint int̄ vos vt hūana fert fra
gilitas qm̄ incerte ac timide sūt ꝓuidentie
nr̄e. Presertim vbi variat̄ narratio i eis q̄
facta sūt. Nūqd ꝓpteres ꝯtentōnes odiose
regnabunt inter vos: nūquid exēplo mu⸗
lierculārum res iniurie peget? None fa⸗

lubrius est ꝛ xpiano dignius vinci a bono q̄
malo vincere. imo hoc pessimū ē illō optā
dū. Credite mihi pax male p scismata que
rit̄ nō vtiliter iniuria iniurijs/sicut nec cal
liditas calliditate. nec morb⁹ morbo repel=
lit̄ aut sanat̄ Si pterea ꝯtentōes ꝛ ire sunt
inter vos nōne carnales estis. ego quidem
dico q̄ vnusq̄sq̄ vestrū dicit. Ego sum be=
nedicti. ego substractōnis/ego neutrius/ꝛ
q̄d venire solet int̄ oues qū ceca nocte p̄da
tor lup⁹ irruerit fugiūt ps hec fauces lupi
nescia incurrit hec in oppositū parietē ipin
git. hec nullo incerto vagat̄ attonita. Nō
aliter spū quodā vertiginis agitat̄ cetus ec
clesie/ps palpat velut in tenebris/ ignorās
que petat. ps ambulat in circuitu. ps sistit
expectās lucem veritatis certā/ de tenebris
splēdescere. Pars neq̄ scit neq̄ nouit q̄cq̄
agere. Nihilomin⁹ ipa ꝛ agētes vtrinq̄ ri=
dēs diiudicat. Alios rapiūt ꝛ transuersos
agūt passiōes varie pessime ꝯsiliatrices. ira
odiū/inuidia/cupiditas ābitio timor ꝛ silēs
adeo vt ꝓ psonis psequendū. sincer⁹ amor
pacis/ꝛ serenissima veritatis amicitia dese
rant̄ aut ipugnētur. q̄ facinore/q̄le aliud ex
ecrabili⁹ cogitari possit neq̄q̄ inuenio. Per
tales si nō obuiatū extiterit exponet̄ fides
discrimini. si suis lr̄is fidētes si eas instrm
suoꝝ passionū efficere moliētes/determia=
uerint aut asseruerint leui⁹ debito in hāc vel
illā ptē ea q̄ meli⁹ intractata manerent. vt si
diceret̄ papā nō eē caput vniuersale ecclesie
iure diuino papā nō expedire eē vnicū pro
ecclesia. pape passim in facie resistendū esse
passim. ꝛ ab eo appellandū. vel ex aduerso
si quis assereret q̄ in nullo casu pape dice=
re liceret. cur ita facis ꝛ sic īa. ¶ Quosdā p̄=
terea videre ē q̄ tāta aīositate suis aut cept̄
aut ꝯsultis īherēt vt nullis ad oppositū rōi
bus nulla incōmodoꝝ experientia. flecti pos
sint. Malūt oīa secū ruere/oīa frāgi vel tur=
bari q̄uā pedē retroflectere a via sua etiā in
uia ꝛ ob hoc iā nō via/qm̄ ꝓgressui obsta=
re repiunt̄ vel spinaꝝ. h° ē vicioꝝ sepes hor
rida vel fossatoꝝ hoc ē cordiū ꝓfūditas in
cognita vel latrūculoꝝ malignitas. vel co=
mitū mutua ipugnatio vel viaꝝ districtus
hūiles. q̄s ceruicosa turgidaq̄ p̄sumptio/
neq̄t p̄tergredi q̄r nequit hūiliari. Irascun
tur deniq̄ tales odio īmortali ꝯtra oēs q̄s

viderint vel audierint. nō dicā aduersari si
bi sed nō plenis vocib⁹ ꝛ tot̄ assentire sentē
tijs. Alios ad oēm ventū instar arundinis
videm⁹ mutabiles q̄ ꝓ bucella panis iusti=
ciā desererēt. Alios tandē inuenim⁹ (ꝛ vti=
nam multos) q̄ parati sunt obedire verita
ti cognite: sequi pterea q̄d sciq̄ licebit vel ex=
pediet. multa quidē licet/q̄ non expediunt
Hi nullos odiunt. nullos psequūt̄. quos
absq̄ malignitatis admixtōe cū puro ꝛ sim
plici oculo veritatē q̄rere cognouerint. etiā
si nō datū fuerit inuenire. Reminiscunt̄ q̄
paulus ꝛ barnabas absq̄ peccato dissense
runt ita vt discederēt ab inuicē: nullo tamē
odio seipos psecuti sunt. nullis maledict̄
ꝛ iniurijs se inuicem consectari leguntur.
Qua in re/ vident̄ egisse nō satis beniuole
nec discrete (ne loquamur acerbius) illi q̄
sub noīe venerabilis vniuersitatis tholosa
ne/quādā nup eplā gradē serenissimo frā=
coꝝ regi trāsmiserūt plenā maledictis pun=
gentē iniurijs/corruptam obprobrijs. in il
los oēs q̄ nō secū sentiūt qui substrahēdo
nō secū in obedientia (vt dicūt) debita per
seuerāt. Uerum sepositis interim proprijs
ad seipos affectionib⁹ ꝛ odijs ad alios (ob
nubilant enī ista veri iudiciū) aīaduertāt
quid ex opposito substrahentes possunt re
scribere/noīati illi de alma vniuersitate pa=
risieñ. qui ꝓfundiori nota q̄runtur iniuri.
¶ Exemplar lr̄aꝝ responsiuaꝝ ex persona
vniuersitatis parisieñ. ad eplā tholosanā.

p

Ostulata in primis rex xpianis
sime maiestatis tue licētia/ con
uertit se humilis filia tua/respō=
dere tholosanis quibusdā p epi=
stolam tali sobrietate qualē te decet audire
ꝛ nos loqui: contextā non qualiter merue=
rant hi q̄ maledictis iprobis q̄ execrandis
execrationib⁹ infamare regiā dignitatē cū
generali cōcilio suo conati sunt. rupto d̄ re
pente diutino silentio. Loquimur ergo sic
ad eos rex serenissime te audiente te iudice
¶ Ea fratres super q̄bus accusamur a vob
si talia erāt qualia ex aggerando declamat
(imo satirica dicacitate mordet) charitati=
ua illa eplā vestra nisi canina potius appel
lāda erat. ꝓfecto vr̄m vos accusat q̄driēn=
nale silētiū. Cur enī tūc cōfestim vt nunc se
ro neq̄ arguist̄ neq̄ statuist̄ ꝯ faciem no=

tmā nos fratres vr̄os/qui tā manifesta 7 sa-
crilega īpietate vr̄is iudicijs errabam9. sed
ptinaces nos ac desp̄ate errātes linqueba-
tis. Quo pacto igit̄ nunc frustra nos īpeti
tis. si tales iudicamur a vobis, aut ad re-
gem vestrū 7 nostrū dūtaxat sermo vester ē
qua ratione ip̄m 7 omnes de generoso san
guine suo: nō ptinus ab errore reuocastis
quos iuratis vos scire q̄s firmit̄ cred'/neq̄
q̄ ptinaces eē ī substractōne p eos effecta. 7
sic palā effecta vt nulla possit tergiuersatiōe
negari testis es o rex eoꝝ q̄ dicim9. q̄ igit̄ vel
infidelitatē vl' inertia nō monuistis eos cō
tinuo si tā certo 7 pbroso scismatis anathe
matisq̄ʒ vinculo vr̄is iudicijs nisi resipisce-
rēt ligabāt. At q̄ stupidos forte vos 7 elin
gues effecerat timor. quis timor? timor ca-
dens in viros cōstātes. Vn̄ ortus indecor-
tus. Qd̄ sicut scribitis, vir quidam legatus
ex vr̄is fere necat9 ē in cōcilio parisien̄. cele-
brato. O q̄ puide trepidastis. nam tua res
agit̄ paries cū proximus ardet. Poterat vni-
cuiq̄ʒ vestrum si obmutire p̄sumpsisset. sil'e
cōtigisse nondū. vero ita desipitis fratres. 7
hec dicatis. 7 si ita loq̄mur. alioquin q̄ aio
certare vos policemi̅ vsq̄ʒ ad mortē p iusti
cia. qui nondū vsq̄ʒ ad sanguinē restitistis
si vos plus triēnio pauor puerilis exterruis
et trepidantes timore vbi non erat timor.
Nam qualis timori locus seruabit̄ vbi tā
pmptos defensores 7 ppulsores iniurie.
ep̄s ille mox inuenit dominos duces sicut
testamini. Quid si cerebrosus. si capitosus
si p̄sumptuose loquar aut minar / erat ille
vester ep̄s? nō ē nr̄m diffinire. sed neq̄ʒ est
vsq̄ʒ q̄ incredibile. cū si talis erat dū in tur-
bā alacriū ingenioq̄ʒ viuaciū iuuenū icar
tus īpegit/ q̄ exagitat9 ab eis s̄m meritū su
um 7 exibilat9 extitit. ¶ Sed ad silētium
vr̄m regredimur. Rn̄dere postulam9 vbi
tū c erat dolor ille ingēs/ qui (sicut ex histo-
rijs trahitis) mutos etiā ex natura loq̄ co-
git dū recētior erat iniuria. dū plaga noua
curationi proximior. dolor iste vester q̄ nunc
estuare vos iactatis. quorsum abierat? aut
vnde nunc subitus emergit? deniq̄ʒ dolor
iste dū ab initio erat quasi mustū nouum
absq̄ʒ spiraculo nōne instrepit9 vastos fortis
erūpe nōne clamores horridiores extorq̄re
debuerat? At vero scandalū vobis erat for
midini. Quale scādalū? passiuū an actiuū
datū/ scʒ an acceptū? 7 rumorez qualēcūq̄ʒ
paueritis/ dāñat grego. q̄ tradit non eē dese
rendā pp̄ter scādalū/ veritatē vite doctrine
7 iusticie qualē hic asseritis. Sed exitū sub
tractōis aut (sicut s̄mo vester loq̄mur) p-
tum infelicē p̄stolabami. quid ita q̄sum9?
nūquid ab euētu negocioꝝ/ metiri iā acto-
rum bonitatē/ congruū vel necessariū iudi
catis? videte ne fallami. Quāta sunt opti-
mo initiata pn̄cipio quanta in q̄bus nihil
virtuose 7 moralis prudētie defuit q̄ tamē
successu p̄spero vel intēto caruerūt. ad qd̄
pōt violate traduci illud: careat successib9
opto quisq̄s ab euētu facta notāda putat.
Nostrū ē plātare/ nostrū ē rigare s̄m prudē
tiam a deo nobis insitaʒ. hec v̄o nihil sunt
oīa sed q̄ incremēti ɔsūmatōeʒ dat xp̄s est.
Narrat iudicū lib. filios israel pugnantes
dn̄i monitu bis magna strage corruisse. q̄s
tn̄ dixerit eos de aggressu pugne pp̄ter hoc
inculpādos? At forte plurius s̄mo epl'e ve
stre talem epis tractum. vt elaboraret̄ exige
bat vtq̄ʒ coaceruaret̄ interim grandis con-
geries maledicoꝝ in nos verboꝝ vt insup
grādiloq̄uā tragediā cōtumeliaꝝ/ vt sales
aspersos satirice īprobeq̄ʒ reprobatōnis ex
pueret in nos/ fraterna illa vestra dilectio.
Sed profecto si fuisset iniquitas nostra/ vt
talia audire meruisset (qd̄ libera voce refel
limus (certe tamē vestra amicitia ex simili
tudine quadā studiorū nobis obnoxia ve-
straq̄ʒ prudentia 7 grauitas qualis deceret
studiosos digna apparebat que pulchrio-
ri 7 nō illoto obscenoq̄ʒ sermone/ vteretur.
dignum erat illud speculum/ quale vos eē
gloriamini/ quod radijs purioribus rutila
ret/ digna deniq̄ʒ vinea vestra / que non in
his maledictorum labruscas degeneraret.
Poeticum est innolutū/ musas agrestes/
ideo in picas conuersas eē/ 7 quosdā agre-
stes in ranas 7 alios in simias. aragnes in
araneam nioben in silicem. 7 alios in alia.
quia linguis abusi sunt. eas in maledicta
latens. Preclare demū ab Aristo. dictū est
Honorem eē in honorāte ita pculdubio
illiberalis 7 contumeliosa vituperatio sordi
dat exprobrantē. Nā qualis vnusq̄sq̄ʒ ē ta
lis dicit. sicut q̄ de terra ē de terra loquit̄
¶ Sʒ vituperare nos/ sicut tamē epl'e faci-

es offēdit/vestra nullatenus erat intentio.
qualis ergo nimiū laudare obediētiā/⁊ in-
obediētie scelus detestari. cām ꝑterea defē-
dere pape ⁊ eccl'ie. deniqȝ a devio nos ĩsau
ste substractōnis avertere. est ne igit̄ vestra
fratres prudētia tam oblita sui. vt arroget
sibi docendi nos officium in re ꝑsertim no
tissima ꝙ obediētia bona est. inobedientia
mala graviterqȝ plectenda; quis hoc igno-
rare ꝑsumi potest? maxime apud nos quo
rū studiū antiqui⁹ solēniusqȝ tam numero
ꝙ̃ merito ⁊ autoritate semꝑ extitisse nec ipi
negaretis. Nam ⁊ inimici nostri sunt iudi
ces. ꝙ tm̄ ceteris supereminet vniversitas
nr̄a/ꝙ̃tū inter virgulta cupressi. ¶ Ampli⁹
vero/ ꝓ inobedientia (si ita necesse fuerit)
nos edocenda erat ne dispēdiosissimus ser
mo trahēdus ꝑ autoritates emēdicatas/in
gestasqȝ sine ordine ꝑ pueriles periodos as
sidue similes ⁊ plus equo/sonoros ꝑ fasti-
diosaȝ nugacis repetitōis eiusdē sinistreita
tem/deniqȝ irascēdo dentibus frēdēdo ⁊ ta
bescēdo in nos quasi beluina feritate mor
cōculcādi lacerādi devorādiqȝ videremur.
Poteratis fratres/poteratis aliter vestram
iactare eloquentiā aliter vestrū officiuȝ/vel
docendi vel monēdi vel corrigendi ventila-
re. Nimis elapsum esse a memoria vestra
monstratis illud ciceronis documentum/
cui scriptura sepe ꝯcordat/sit monitio sine
cōtumelia vel exprobratōe. Nā ⁊ michael
disputans cum diabolo de corpore moysi
¶ Rursus fratres/elocutionis vestre accu
ratio vel deserēda erat penitus vel accura-
tius incorruptiusqȝ servāda. qđ dictādi vi-
cium nō magnopꝫ culparemus si nō vicio
sissimo ⁊ ꝑsus intollerabili genere cōfuta
tionis vteret̄/illa elegans eloquētia vestra
que em̄ viciosior cōfutatio seu argumenta
tio adduci potuerat ꝙ̃ que ad vtrūqȝ flecti
potest? que defectū/si ꝑ totū huc terminuȝ
oculis videre nequiuit vestra solertia tot li
teris erudita/quo ausu nos in obscuriori-
bus cōmonere ꝑsumpserit cōsideret. Hoc
itaqȝ qđ dicimus mōstrabimus digito/tm̄
modo oculos aperire non pudeat. Si obe-
dientia laudāda est (vt totiens inculcatis
quasi nō ita sentirem⁹) si hec sit gladius ve
ster acutissim⁹ quo nos iugulare imo cruē
tis vulnerib⁹ confodere satagitis. attendite

ꝙ̃ facili retorsione/gladiū vr̄m in iugulum
vr̄m ꝯuertimus. obedire siquidē opꝫ deo
magis ꝙ̃ hoibus. nō hoc inficiabimi. opor
tebat ergo vt deo iubenti recedere a ꝯsortio
vel heretici vel scismatici vel in talibus ve-
hementer notorie diffamati/aut in nocu-
mentū ecclesie ꝑsidenti/vosipsos ꝑstaretis
obediētes/ qđ quia nō fecistis fas habem⁹
ex cōsequēti more vestro concludere/ꝙ in-
obediētia hec vestra/cōplecti debet pena m
li. imo maiori ꝙ̃ nostra facta/ vt fieri dicit̄
eius vicario. nam ꝯtēnenda est hec ꝑtās vt
altera supior honoret̄. ¶ Scimus his B
auditis qd agitis qd obstrepitis. qd ru
gatis faciebus stomachantes acclamatis?
Nos certe nulluȝ fovemus in hac ꝑte scis-
maticū. nullū hereticū. nullū depopulato
rem eccl'ie. nullū de his vehemēter ⁊ noto-
rie diffamatuȝ. Ita excusatis vos frēs nos
ecōtra ꝯponimus accusamus suademus,
purgātes nos similit̄ ꝑ negatōeȝ eoꝝ que
nobis iponitis. erat idcirco radix hec diffi-
cultatis ⁊ cōtroversie ad quā evellendā/to
tis eloquentie illius vestre tulliane/nervis
incūbere debuerat charitas vestra. que ra-
dix? ꝓbare vicȝ dominū benedictū nō esse
scismaticū. nō hereticū. non adversantē ec-
clesiastice vnitati. aut nō de his merito ve-
hemēter infamatū. aut ee talem qui nō cō-
vertit obediētie sue honorē. in instrumētū
destructionis ecclesie. hoc ē ꝙ in cōtentiōe
versari qđ vnicū cōfutari cōveniebat. non
de obedientie ꝑconiis ⁊ inobedientie sup-
pliciis imo de partialibus maledictis mē-
branā occupare. Et istud tamē/cur modo/
⁊ nō antea citius effecerit vestra fraternitas
nōdum ꝑspicua rō inventa est? nisi forte vti
voluerim⁹ suspitionibus malivolis in vos
qualiter abutimini i nos. Si. enī forsan su-
spiciosus aliquis ꝙ livida emulatio vestra
ob ꝑclarissimā studii nostri famā/ aut aliū
de male parta/nunc tandē nacta oportuni
tate egesta est quasi si aperiat̄ sepulchrum
patens intus spurcidū ⁊ olidū. Suspicabi
tur alius nō invidiā non odiū nō rancorē
sed vel adulationē vel ambitionē sue ꝓmo
tionis avidiā. rupisse hoc vr̄m silentiū qū
spes arrisit novaꝝ provisionū habēdarū/si
nova restitutio fieret/ꝑsertim vobis petēti
bus ⁊ altercātib⁹/⁊ vsqȝ ad ꝑiculuȝ capitis

decertare pollicentibus longe vero sint a nobis interpretatores huiusmodi maliuole et incerte, fratres carissimi. Nunquam id agere nos contingat quod in nos fieri rationabiliter inculpamus. Ista quidem est rixatio vel feminea vel canina seu puerilis, dentibus et vnguibus iniuriarum causam ducere, ista pugna goliadica contumelioso contemptu, certamen inire. ¶ Esto tamen fuerit in nobis aut nostrum nonnullis intentionis corruptio (quoniam quis potest gloriari se mundum habere cor, cum non sit homo super terram iustus qui non peccet) Nihilominus quale super hac corruptela adducitis efficax argumentum vt tam certo, tam absoluto, tam in generali vos feriatis iudicio quasi vocis illius immemores intonantis: nolite iudicare et non iudicabimini. ¶ Esto sint inter nos aliqui ambitiosi ad beneficia, aliqui leues ad iudicia, aliqui odiosi ad dominum benedictum, vnde tamen constat subtractionem per tales emersisse. ¶ Omittamus nos respondere quod talia fingere habet vestra discretio: de rege nostro et vestro de dominis ducibus consanguineis suis, de baronibus regni. preterea de consilio regis, de prelatis et toto clero francie. Postremo de toto regno hispanie. Exclamabitis hic primo iam exclamastis quod hi nos seducti sunt excecati sunt. alienati sunt. mirum vero si vos soli et absentes et pauci, aptos habetis oculos in eorum regimine, si vobis solis sua illuminatio sicque directio debeatur. Attendite ne intolerabiliter nimis arrogetis. Scitis et creditis firmiter quod rex et domini de suo sanguine generoso non adhereret subtractioni pertinacie hoc est vestrum verbum. Certe neque nos pertinaciter adheremus. Adheremus tamen sicut et ipsi donec interim nobis patis corrigi si erramus clarius aliquid comodiusque pro ecclesia dilucescat. Aut igitur eos omnes pari nobis cum crimine parique reatu inuoluite qui subtraxerunt, sicut non vultis qui non audetis, aut nos sicut ipsos habetote excusatos, quoniam pertinaces esse non volumus quod tamen omnino facere refugitis. sed dicetis non si estis pertinaces, cur a damnate subtractionis continuatione non cessatis: Interrogetis similiter, cur ab eadem rex non abscedit. quod si purgetis querentes rationem nostra est communis responsio. quoniam nostram interim conscientiam sequimur. nam quantum licet dubitare de dominio benedicto an perdiderit ius in papatu, aut quod obedientia ad ipsum est ecclesie pestifera, tantundem fas est ab eius obedientia secedere. Neque enim negabitis quoniam pro culpa heresis aut scismalis, papa fieret inferior quolibet christiano. Iura sunt ad hoc planissima neque preterea latet vos potestatem papalem datam esse in edificationem ecclesie non destructionem. Quo abusu in destructionem ecclesie notorio existente. Nonne exemplo pauli resistere in facie gerenti se pro papa liceret. Nonne sibi dici posset cur ita facis: Anastasius summus olim pontifex et aliorum nonnulli super hoc sunt in exemplum. Et o deus arbiter equissime et quo pacto mirantur istud quidam hominum, quasi non intelligibilis sit hec absurditas: Cum in rebus longe minoribus id licere fieri magno assensu concederent. Si ei palacium suum, si ciuitatem suam, papa facibus accensis pro sua libidine quereret concremare, si paganos armatos si agrorum depopulatores molliretur apud christianos intromittere, etiam vbi nihil fidei predicaretur aduersum, si virgines ingenuas aut matronas honorabiles violare satagaret, quis tam indulgentissimus vnquam aut blandus adulator ad papam fuit, qui negaret his ausibus obuiandum esse qui papam ipsum si verba non sufficerent diceret non debere factis arceri. Iure naturali conceditur vim vi repellere. ideoque conceditur vt persone singulari fas esset papam aut regem vel ligare vel carceri mancipare si eis iniuste persequentibus hanc personam, sibi non aliunde pateret proprie mortis aut impudice violationis effugium. Si hoc in damnis corporalibus tam liquidum est, quid de spiritualibus incomodis longe grauioribus relinquitur estimandum. Iungamus hanc rationem ad rem que agitur. Si subtracti habuerunt probabiles vehementesque coniecturas, aut certas rationes ex his que facti sunt quod dominus benedictus aduersabatur ecclesiastice vnitati, nunquid non bono fine et intentione poterat hec fieri subtractio: queretis quo pacto sic: quippe vt non assumeret obedientiam sibi factam, in velamen aliquod nequitie aut prelationis scismatice prauitatis. Ex quibus medijs mille medijs, aut continuando honores suos, sine procuratione vnionis, aut promouendo sibi fauentes ... hac libidine damnandi, aut

nunc apte nūc occulte nō fallētes sibi perse
quēdo. ¶ Uidetis clare si qd videtis q̄ D
nullis hoc loco vtimur sophismatibus
Imo ne sophisticū paralogismi vos decipiāt
(sicut fefellisse videt̄) nos ipaȝ ad nudum
difficultatē reuelam⁹ cū ꝓpriū sit sophistaȝ
[illegible] celāre ꝛ positōes suas vel inuoluere vel
transferre. Nullas p̄terea legū interp̄tatio-
nes subdolas aut fictas adducimus. solis
innitimur regulis iuris diuini ꝛ naturalis
quas p̄ vobis assumitis q̄sq̄ꝫ imutabili ve
ritate subsistere nequaq̄ ignoratis. he sunt
regule q̄ sūmus eccl'ie p̄latus ꝓpter ecclesie
vtilitatē stabilitus ē. Q̄ȝ pape si apostatet
a fide resistendū est in facie ꝛ si nō recte am
bulet ad veritatē euāgelij. q̄ vim vi licȝ re-
pellere. q̄ deo magis ē obediendū q̄ hoīb⁹
q̄ bonū publicū p̄ferendū est bono ꝑticu-
lari. qd ad publicū ordinatū ē. Istis inq̄ī
nitimur nō vt falso criminamī talibus q̄ fa
cienda sunt mala vt bona eueniāt. q̄ perse-
quēdus ē papa verus vt scismaticus salus
det. Nōduȝ ita vestri similes sumus vt ita
desipiamus Quid ergo multos turpit̄ pla
ne inuoluūt sophismata/ dū nimis fugiū-
tur. qr enī videre nequeūt qualē papa ver⁹
aut p̄ tali habitus desinere possit esse papa
aut habēdus est ꝓ tali/ ipi non capiūt qua
ratione subtractio possit (imo ꝛ debeat in
casu) iustissima reputari. hoc est inquiunt
inobediente eē. hoc est p̄secutorem capitis
existere. cū tn̄ nulla secessio a capite dici de-
beat inobediētia. neq̄ꝫ p̄secutio nisi legi di-
uine fuerit cōtraria. Est aūt diuina lex iu-
bens recedere a tabernaculis impiorū. iu-
bens fratrē postq̄ audire noluerit ecclesiaȝ
habendū eē sicut ethnicū ꝛ publicanū. iu-
bens preterea oculum aut membruȝ aliud
eruendū [illegible]/ ne totum corpus sua cōtagio-
ne deprauet. que diuina iussio qualiter ad
rem que tractat̄ adaptari debeat insinuatū
est. ¶ Scimus tn̄ quid adhuc respōdetis
negatis in hoc negocio causas tales in fa-
cto. Hoc vero ē qd in disceptatione nostra
versat̄. hoc ꝓbare qd negamus/ aut impro
bare qd estimamus debuerat charitatis ve
stre prudētia. aut nō notissima ingerere nō
nos mille cōuicijs insectari/ nō verberare la-
tratib⁹ auras. nō nos p̄ius q̄ intelligeret̄ ar-
guere. Et qm̄ idipm̄ nō potatis ꝛ res lon-
giori disputatōne eget q̄ vt sub ep̄le breui
tate possit coartari, qr deniq̄ꝫ laȝ pluries tā
scriptumis tā viuis vocibus rationabilita-
tem nostre subtractionis si non potius li-
bellus diffamatorius appellari meruit. nec
latet nos q̄ multa alia posuistis que si rigi
dum examen intraret. illa de errore in fide.
de crimine in bonis moribus. de inobediē
tia lese maiestatis regie/ ꝛ alijs plurimis dā
nanda parerent/ que oīa ostendere sicut et
principalē cāȝ nostrā iustificare paratos nos
offerimus q̄tuȝ ꝛ quēadmodū tu rex sapiē
tissime iusseris q̄ hactenus nos indiuidu-
os coadiutores tuos assumere dignat⁹ es.
neq̄ꝫ enī diuersum a te quicq̄ agere fas pu
tat discretio nostra. Et si improbe ꝓuoca-
ti ad certamē impar min⁹ numero ꝛ virtute
sufferre molestū sit. ¶ Potuerant ista suf L
ficere si non vicissitudinē referre vellem⁹/
reddentes ꝓ malo bonum ꝛ benedictionē
monitoriā. ꝓ exprobratōe maledica cuȝ il-
lo qui eū glorificandis ait/ maledicimur et
benedicimus. itaq̄ꝫ petimus rōem fratres
q̄uo fructu quave vtilitate cōplacuerit se-
iungi a cōmuni regis ꝛ regni cōcilio. Peri
ret quippe oīs politic⁹ ordo si [illegible] que cōmu-
ni sunt assensu cōclusa quilibet ꝓ suo mo-
tu capitis vel inculpare vel ad nouā censu
rā reuocare contenderet. Ubi enī fuit vnq̄
tam apta tā ꝑcors sniā q̄ nō aduersus calū
niantiuȝ linguis carpi posset? alijs amore
alijs ignorātia alijs sola ꝯtrariandi proter
uia aut pruritu nouas res moliēdi vexatis
sed neq̄ꝫ cōcilijs generalibus prestitus est
olim assensus vnanimis taliter vt nō ex ali
qua p̄te ꝯtradictores inuenirent̄. Equū ē
idcirco legibusq̄ꝫ ꝛ ꝯsuetudine sancitū vt
ore maioris p̄tis fiet omne cōitatis iudici-
um. Alioqn si cuilibet assidue fas eēt ob-
niti nihilo plus ageret̄ q̄ si int̄ naucleros
eiusdē nauis/ odiosiȝ cōtinuaret̄ iurgium
illis velū tendere/ istis laxare. alijs dextror-
sum alijs sinistrorsuȝ ex aduerso conari im
plicabili animositate tractātibus. delibera
tōe enī maioris p̄tis excepta/ nōne cōsul
tius ē ei vos opem ferre vel nequaq̄ ꝑtina
citer aduersari ꝛ ita potiū qualēlibet attin-
gere. q̄ sub dubia spe melioris potius con
fundere interim omia seditione certissima
multa proinde tolerari debent iam facta.

quoꝝ inceptis contradicere dignum erat.
Esto vobis appareāt vel forte sint saniora
cōsilia. nihilominꝰ apud ꝯmunitatē cuius
estis pars parua ambulantem in opposita
sententia. quid ꝓdest tractus vester ꝑ tinax
aliorum imo quid aliud opaꝛ ꝗ̄ cōtentio
nes scandala aiositates ⁊ disturbia ad rem
oēm que agiꝛ saluberioꝛ finiendā. Nego-
cium aliud grāde priusꝗ̄ certa cōclusione
firmeꝛ opus habet cōsultatione. in qua sit
animus in cōsulendo liber. porro accepta-
ta cōclusione tūc est tempus faciendi non
dijudicādi. ¶ Qđ si opposueritis p̄ceptū
domini vt nō peccet aliquis sequēdo mul-
titudinē. hoc de criminibus que bene fieri
nequeunt/ intelligi necesse est. non eñ talia
vnꝗ̄ licere faciet ꝗ̄tuslibet numerus peccā
tium ⁊ stultoꝝ quoꝝ infinitus ē numerus.
At vero secus ē in eis que fieri bñ possunt
in quibus cōsciām ꝓpriā ad alioꝝ forma-
re iudiciū qñq; licitū qñq; debitū est. quali
ter eē dicimus in ꝓposito vbi ea que in fa-
cto sunt. nō que fidem īmediate respiciunt
ventilanꝛ. Obijcietis fortassis ꝙ nō since-
ris animis/ nō medijs vsq;quaq; iuridicis
nō ꝑ ꝑsonas omni vicio ꝯclusio substratō
nis excepta ē/ quasi nō ita possit fingi ī om-
ni negōcio publico quasi p̄terea ꝑ solos bo
nos beneplacitū suū opeꝛ deus: opaꝛ et ꝑ
malos/ quales etiā inter vos aliqui sunt et
si ꝯfirmatos vos phariseace iacteris p̄ cete
ris hoīb9/ ⁊ exceptos ab illa regula si dixe
rimus qꝛ peccatū nō habemus. Quot p̄n-
cipes infideles: tot tyrānos iniq̄s legimꝰ ⁊
vidīmus a q̄bus eq̄ssimas leges ⁊ edicta/
quis nesciat emanasse: ꝗ̄ in re ꝑspicuū esse
debet/ ꝙ negocij q̄litatē magis attēdere cō
ueniet si iusto fine/ si pia intētōe fieri potue
rit/ ꝗ̄ suspitionibꝰ duci ex agentiū hac vel il
li volūtate. ¶ Preterea frēs cessent contu-
melie. abeāt sinistre de nobis suspitōnes q̄
les haberi de vobis nec vultis nec volumꝰ
Credite frēs/ nos bñ cōscij nobis sumꝰ de
ꝓcessu hoc ad pacē ecclīe/ q̄ vtinā tam pro
sperum successū capet ꝗ̄ pie sꝑ optamus.
optare aūt hoc magis nr̄m ē ꝗ̄ illud exhi-
bere. ¶ Tandē qꝛ res (vt arbitramini) di-
scussionē exigit ampliorē (non eñ propter
aliud nos ad certamē ꝓuocare debueritis)
obsecramꝰ te rex serenissime sicut iā obsecra

uimus ꝓ ꝯcilio totiꝰ obediētie istius cele-
brādo in q̄ ꝯueniant seniores/ videre de fa-
ctis ⁊ de iure (qđ ex factis exoriꝛ) examiāꝛ
simā veritatē. quā semꝑ amplecti paratos
nos offerimꝰ. in noīe eius qui ē veritas. in
quo bñ valere ⁊ sobria modestia sapere. oēs
optamus frēs nostros in eodē dño carissi-
mos. ¶ Talia in alioꝝ ꝑsonā transfigu
rata sint (o sorores) ꝑ recussione eoꝝ q̄
nimia acritate sniam ꝓpriā defendere ⁊ alie
nam carpere repti sunt. Et qm̄ ita tibi pla-
citum ē o soror beniuolētia (hoc eñ nutu
tuo significas) conuertaꝛ oratio nostra ad
eos qui acta oīm p̄sertim supioꝝ tota seue-
ritate recēsent atq; dijudicāt nullū eis refu
gium ad correctionē/ nullū locū ad veniā
vel excusationē relinquētes. cū ꝓfecto ma
le nimis eēnt res humane/ si scelꝰ peccantibꝰ
clauderet mīe sinus/ ꝙ si mīa concediꝛ ho-
minibus/ illa obsecro q̄bus rōnabiliter iu-
dicio prestabiꝛ/ ꝗ̄ hoībus occupatis ꝗ̄ ho
minibus ad regimen reipublice constituꝛ.
si quidē ad eos ex omni pte fallendos inui
gilat assidue subditoꝝ quorūdam maligni
tas nunc mendacioꝝ fuco nunc blandicijs
adulationū nunc accusationū confictioni
bus nunc ingestione suspitionū vt vel sic
rapiant spolient ⁊ detrahant. vel vt amores
simulent tanꝗ̄ solliciti de salute domi sui/
si multos accusauerint/ si mēdacibus noui
tatibus aures prurietes principū fricauerit
si accensos odijs/ si stimulatos ira animos
eorum magis inflāmare vrgereq; studue-
rint. Quāobrem non absre videtur dixisse
Seneca consulendum eē bone menti sua
dere. quā inquit bonā mentē nemo occu-
patus inuenit. ⁊ alibi tradit hac rōne eē vel
difficile vel impossibile/ vt idē sit p̄nceps ⁊
vir bonus. Ipi ꝑfecto supiores nō tā sup
hoīes/ ꝗ̄ hoīes sup coꝝ capita positi sunt ⁊
nō tam inuidia ꝗ̄ misericordia digni habendi/
tanꝗ̄ miserabiliores ceteris hoībus. et ve-
lut positi ad sagittas causas deceptorie ia-
culationis. quoꝝ multoꝝ stulticiam/ adu-
latio in insaniā vertit alioꝝ iracundiam in
furorem/ alioꝝ beniuolentiam indulgen-
temq; naturā trahit ad prodigalitatē cru-
delissimā. Rapiunt eñ a pauperibꝰ quod
apd̄ ditiores effundāt. Parcūt deniq; deli
quētibus lāguida q̄dā specie benignitatis

Mecti. sed redit hec mia stulta/ad innocẽtũ pniciem truculentã. Quãtus erat ille rex ꝛ ꝓpha dauid/ꝙ sagax/ꝙ peruigil:ipe cum ad vnius serui mendosam vocem seduct⁹ est. vt hereditatẽ cuius pater de dauid opti me meruerat ad eundẽ seruum traduceret postmodũ ꝙ etiã monitus nõ restituit sꝫ diuidendã impauit. Quorsum hec omia: nimirũ vt cõmonefacerẽ tolerãdos eẽ pia compassione defectus supiorum magisꝙ diiudicatione perseuera sequendos Neqꝫ mihi quisꝙ opposuerit illud sapientis/exiguo concedit miscdia. Potentes autẽ tormenta potenter patient. Ipsi vero principes in hoc exigui sũt eo ꝙ amplius si ex igⁿrantia forte sua ipi sibi grandes sibi fortes ꝛ beati videant. Rursus si plura in hominibus vicia correctionis imposita tolerat. reseruans ea diuini censure iudicij. idẽ fieri de principatuũ delictis necessitas maior expostulat. Ut nõ protinus pro quolibꝫ errato spernatur eoꝝ principatus. cum apl's dominis etiã discolis ꝛ christus phariseis ypocritis obedire preceperit. ꝛ Aristo. diffinit principem non debere repercuti. Uidit hoc tragicus ille qui monuit atheniẽ. ne leonẽ introduceret in ciuitatẽ introductuꝫ vero eũ cum omni mãsuetudine ꝛ lenitate tractarẽt. q̃ silitudo satis est accõmoda rei quaꝫ agim⁹. Qꝺ si de q̃libet principãte hec vera sunt/ipi dño omniũ/ꝛ eo seruo omnium quo ꝺño oim. papã loquor. quis non hoc cõmune nr̃e debitũ impẽdendũ arbitretur: Esto dñs Benedictus errauerit in nõ offerendo celeriter viam cessionis/attẽdatur in eo potuisse cadere deceptõe eo quales numeramus. ꝓuenientes ex subditis. Attẽdat humane cordis fragilitas ad honores querẽdos auida. ꝛ ptinax ad retinendos. attendat quãtas vires habeãt suspitiones ingeste a maliuolis/nec eẽ facile illos pro libito diuellere. Attendat insup piũs ipius offerentis iam pridẽꝫ id qꝺ ab initio querebat. Deniqꝫ si erratum est ab eo nunquid sibi ianua penitẽtie/que cuilibet inferiori aperta est/occludet. Nunquid penalis carcer/nũquid innumeri dolores alij in corpore in bonis ꝛ in fama iam plus quadriennio tolerati. diluere sufficiũt hoc erratũ: Uideant si qui sunt mõstrãtes oppositum vbo vel ope/ne plus hostili odio ꝑsõne/ꝙ vnitatis publice zelo se ꝓdãt inflammatos. Itaqꝫ placet hoc loco inserere quãdam epistolã quasi noĩe suo ad regẽ francie destinatã que sic cõtexta est.

b Benedictus epũs seruus seruorum dei carissimo filio in christo karolo francoꝝ regi christianissimo salutẽ apostolicãqꝫ benedictionẽ ꝛ miserationis spũm assumere. Si demolitio hierusalẽꝫ terrestris olim ꝓstrinxit ad lachrymas cor prophete Jeremie ꝛ saluatoris iesu. Si pterea corporalis sepatio sponsi a sponsa fideli tante est molestie. si deniqꝫ ipa etiã natura suo docet instinctu/turturẽ assiduos gemitus edẽ/duꝫ cõpari viduatã se senserit. nullus mirabit si in desolatione miserabili spũalis hierlm ꝛ in acerbissima sepatione quã in ea sentit animus ꝯqueror ꝛ ploro. Quis igit dabit capiti meo aquã/ꝛ oculis meis fontem lachrymarũ/ad deflenduꝫ iugiter luctuosissimã sacrosancte ecclesie labefactionẽ diuisionẽqꝫ: Quis me consolabit: quis medetur: Consiliũ quale mihi ꝓueniet: ita plãctus lugubris dolor ꝛ angustia tangũt oẽs in eoẽ filios ecclesie. Sed longe seuius atqꝫ ꝓfundius dilacerat infelix cor meũ inaudita miseria. hoc exterminiũ. Ista perditio nimiꝝ data mihi illa ẽ in spõsaꝫ singularẽ/que oim mater ẽ vniuersalis. hiis nihilominus oculis aspicio tã nefando scismate eã que mater ẽ pacis ꝛ vnitatis/tã execrãda et atroci ꝑsecutõe eã fedari q̃ fons ẽ pietatis/tandẽ vili deiectõe ꝛ ignominiosa seruitute eam ipam ꝑteri/q̃ libertatẽ ꝛ honores largit eternos. O pia mr̃ omniũ o mea singularis spõsa quousqꝫ durabit pessimus iste languor tu⁹: q̃diu debachabit furor ipius in viscera tua. satis nimisqꝫ tuis in mẽbris ꝑseuerat hec horrẽda diuisio. Et heu quale tibi ministrabo consiliũ. tuis quo pacto medebor incõmodis. Cruentũ hoc vuln⁹ tuũ in me descendit vt vides qm̃. hinc vastatrices cure. hinc solicitudines ꝑuigiles. intus timores anxij. foris pugne. in tribulatione violẽtia ꝛ diuturno indignoqꝫ carcere qui mihi de propria cõpatus ẽ domo ꝛ de specioso olim nũc domesticoꝝ manu obruto palacõ. Quid referã ꝓbra q̃d dissa=

mationes iniquas? quid sinistras interpre
tatões dictoꝝ factorūq; meoꝝ? quid mille
mei ⁊ meoꝝ inenarrabiles afflictiones? At
tamē nō est hec maloꝝ sūma / vtinam in ca
put meū refluerēt oēs erūne tue. O fidelis
sponsa / vsq; ad dure mortis ꝑpessionē / sine
detrimēto aīe. Et tu bn̄dicta libertate foue
res in gremio pacis oēs filios tuos ⁊ oues
pascue tue. ¶ Et o pater marie ⁊ opti-
me. o salutifer xp̄e vt quid natus sum vi
dere mala gentis mee? vt quid datus sum
custos spōsus ⁊ pastor / si non aliam opem
aliud solamē. ⁊ aliud ferri dabat auxilium
Porro si sancti p̄res quibus infausta tem-
pestate succedo gemebāt olim sub verēdo
pondere cure pastoralis sicuti Greg. ⁊ alio
rum plurimi etiā dum ecclīa sua honore et
ꝓsperitate floreret / quid nūc dicturus sum
in sua ⁊ mea tā incōparabili calamitate ⁊ i
tanta maloꝝ mole? Hinc vel maxime per
spicuū eē debet / me in tali statu afflictōnis
⁊ meoꝝ ꝑniciose retinēdo non eē contuma
cem. Alioquin ꝑfecto miserabilior ⁊ stoli-
dior sum oībus hoībus qui miseriā certam
cū certa dānatione q̄rerē. sed auertat hanc
insaniā a seruo suo misericors de⁹. Ceterū
nōne varijs ⁊ laboriosis antea legationib⁹
attritus sum / si forte resarciret̄ truculēta hec
ruptura ⁊ si discussis tenebris serena veri-
tas oriret̄. Sed nunc eleuans me dignitas
grauius allisit ⁊ coangustauit vndiq;. itaq;
grauis forinsecus cernit̄ corꝑalis afflictio.
subter vero introrsus plaga seuit acrior dū
pia recogitatōe considero / quēadmodum
omnes conatus mei / omnis zelus pius.
omne feruens desideriū ad pacē adipiscen
dam cassati sunt. Et [illegible] mores [illegible] tpa ecce q̄d
supra modū auget infelicitatis cumulum /
a nōnullis etiā de ꝑuersa intētione notor ⁊
inculpor. quid dicā ad hec plane ⁊ costāter
negabo? Potuit aliq̄ fortassis surrepe ig̅rā
tia / que tā vicina ē humane fragilitati. ⁊ in
hoc me measq; omnia ꝑrsus iustificare ne-
quaq̄ audebo. illud nāq; ap̄licum verbum
quē hoīm non exterreat / nihil mihi ꝯscius
sum. sed non in hoc iustificatus sum. cuius
dicti que alia est ratio nisi ꝙ in multis offē
dimus. ⁊ quoniā nō est homo sup terram q̄
viuat ⁊ non peccet / ⁊ ꝙ incerte sunt ꝓuidē
tie nostre ⁊ iusticie omnes sordide tāq̄ pā-
nus mēstruate. deniq; quales sum⁹ in ocul
lis diuine maiestatis nouit nullus. ⁊ si iu-
stus fuero (inquit Job) hoc ip̄m ignora-
bit aīa mea. verū si maligna fraude / si cupi
da ambitōe. Putaui quicq̄ agere q̄d eccle-
siastice vnioni vel obstaret vel eam retarda
ret / sit in animā iudex deus quī potius ta-
lia [illegible] initio vsq; in p̄ns obtuli / q̄ salubria ⁊
sufficientia ꝓ vnitatis ꝓsecutōe fidelit̄ esti
mabā. ⁊ adhuc existimo / si nō obfuisset pat̄
ille mēdacij / qui oīo in malū ⁊ turbationem
euertisset. ¶ Nosse potes hec oīa fili se-
renissime ⁊ xp̄ianissime coram quo fidu
cialiter querelā hāc effudi. nec habeo neces
se regias aures adīplere longa narratōe ta-
lium oblationū ꝑ me factaꝝ tam de via cō
uentōis vtriusq; obediētie / ꝑ consiliū a fra-
trib⁹ meis cardinalib⁹ p̄mitus datū. q̄ de
via cōpromissi / ⁊ nouissime de via cessiōis.
Cui vie īmo ⁊ martyrio sicuti palam testa-
tus sum iugiter adhesi ꝓm ꝑparationē ani
mi. Nec ab hac vnq̄ ꝓmptitudine discess-
urus sum si ⁊ dum verā parere vnionem
cessio videbit̄ testes sunt apud te harū ob
lationum patentes littere mee. nisi dolosa
alioꝝ silentio contecte sint. Arbitror autem
nūc elucescere / si leuior fuisset ⁊ opportuni
or ꝓ ineundo tractatu vnionis / prima con
uentōis oblatio q̄ subito incursu talē arri
pere viā q̄ in has truderet angustias. ⁊ cui
nullum vnq̄ ꝓbuerūt assensum aduersarij
absq; q̄bus generalē fieri vnionē quis expe
ctet. Nolo tn̄ inclite fili ex his dictis vel di
cendis tuā inculpare deuotionē. ad pacem
ecclesie. que vtinā deuotio nulla vnq̄ men
daci informatōe sup meis ⁊ alioꝝ gestis q̄-
sita fuisset illudi ⁊ corripi. sed āmirari non
sufficio / q̄ pacto ego q̄ sic egerim sic tracter
infamer includar ⁊ nōdum ꝓ liberatōne ab
indignis carceribus tuū meruerī auxilium.
Nōne tui antecessores ꝓ riūz habuerunt
succurrere nō solū vexationib⁹ ecclīe / nō [illegible]
lū sūmis pōtificibus in sua sede repōnēdis
sed oībus cōiter iniuste passis. quasi nobi-
lis francie dom⁹ / tēplū tale eēt mie / q̄le ap̄d
athenas fuisse memorat̄ vbi cunctis affli-
ctis erat presto subsidiū. nūc eīn fili carissi-
me vera regū francie ꝓgenies ⁊ heres exē-
ploꝝ īsigniū. vides corā ocul' tue serenita-
tis / illū quem ꝓ iusto papa coluisti ⁊ colis

illū quē vt patrem summū in terris ⁊ aīme
tue pastorem sanctū frequētibus titulis ex
tulisti. Illum p̄terea quē tu cū regno tuo
successisse confiteris p electionē legitimam
christo ⁊ Petro. illum quoq₃ quem viuen-
tem prudētissimus pater tuus viuēs coluit
vt talem/ illū deinceps qui etiam si caduci
numerentur honores/ nobilis est prosapie/
illum deniq₃ qui deo propitio vitam huc-
usq₃ duxit innocuam sine quauis infamie
nota deforis. q̄r quid intus agat/ iudex erit
cordiū inspector deus. tu inq̄ talis vides
me talem (de me em̄ loquor ⁊ me laudasse
coegit necessitas) vides modo sic inclusū
sic contumeliose tractatū tanq̄ essē vnus
ex seruis abiectissimus sine honore sine di-
gnitate sine statu sine genere ⁊ vite scelera-
te. Nihilominus autē dissimulas fili aut
contēnis prebere succursum/ neq₃ me expe-
diri iubes/ qui vnico mandato tuo/ ab his
e incōmodis potes liberare. q̄ꝙ cōptū
habeo nō te iubente ita fieri. neq₃ persuade
ri sane potest. vt credā generosum animū
tuum. erga meas erūnas/ tanta duricie stri
gi/ quoniā mollesceret ad cōpassionem/ si
ꝯfunde ⁊ religiose cōsiderationis oculos
ad tante rei indignitatē conuerteret. Quid
de te loquor/ quoniam ipsos etiam barba
ros ⁊ paganos/ pietas naturalis tangeret
si viderent personam nuper talis autorita
tis gradus ⁊ honoris ⁊ nobilitatis repen-
te deijci ⁊ concludi intra parietes domesti-
cos et hostiliter oppugnari. Existimo ꝙ
et in regno tuo maxima pars mee calami-
tati compatit̄. sicut ⁊ dolorem alioꝝ regno
rum experior. ¶ Proinde ex consilia- R
rijs tuis aliqui (vtinā boni sint oēs ⁊ fi
di) seducere vellent regiū animū/ ne mihi
meoq₃ statui miserer̄t videāt saltē tales ⁊ pō
derēt tuā ⁊ tui regni famā. quoniā dedecꝰ fi
lij est/ pater sine honore. ⁊ in subditoꝝ infa-
miam redundat p̄sidentis obprobriū. qua
le est insup illud qd̄ ab aduersarijs ⁊ emu-
lis quotidiana insultatione iactat̄/ vellent
silerent ⁊ ego digitum ponerē ori meo. sed
vox altior ⁊ populosior est q̄ vt tegi possit.
⁊ qualis vox? ꝙ a gallicis tenetur obsessus
dire ⁊ hostiliter/ papa suus. vox ꝙ domino
suo sup̄mo aduersi sunt: nec alterū sequū-
tur ⁊ suū persequūtur. vox ꝙ ꝓ libito mu-
tant papas nūc instituūt. mox destituunt.
vox ꝙ facto ipo ⁊ si non verbo fatent̄ se re-
os in scismate ⁊ ꝑtem corroborant quā im-
pugnant. tales ⁊ plures circūuolant rumo
res ⁊ improperia ⁊ q̄ apparēter id fiat. vide
rint illi qui taliū sunt occasio. At vero for-
tassis obijcient aliqui/ me in causa eē om-
nium que ligemus. Nam cur inquiūt di-
gnitatem tuā per fas aut nephas retines?
cur nō ad que petunt̄ ꝯdescendis? Pos
sem huic obiectioni/ planis ⁊ validissimis
obuiari respōsionibꝰ ad iusticiā meā (nisi ꝙ
ꝯpositū hic habeo alterū) ⁊ quoniā aduer
tis q̄ lubricus ⁊ instabilis eēt omnis domi
nij status si repēte ad vocē cuiuslibet cedē-
dū eēt iuri suo/ iure vel iniuria sine discretō
ne/ sine fructu/ sine manifesta necessitate. s₃
nō hic insistendū decreui. ¶ Hoc vnū po
stulo ⁊ exhortor in dn̄o ꝓ cōmuni bono to
tius eccl̄ie. q̄tinus depulsis ira odio ⁊ vin-
dicta ⁊ q̄ retro sunt obliuiscētes/ extēdamꝰ
nos in anteriora ad vnionē ꝓmerendā. tu
p̄cipue inter ceteros q̄ singularis protector
es ⁊ cultor eccl̄ie vt solicite consulas. quid
ꝓdest ūmo q̄tū paci obest ꝙ includor car-
cere ego qui tam libero ⁊ parato sum ani-
mo ad omnia pro eadem pace vbi nihilo-
minus pars aduersa/ perstat in errore suo/
neq₃ verbo significās neq₃ facto velle se co-
gnoscere veritatē iusticie nostre. neq₃ offert
aut recipit viam aliquā per quā intrusus
suam habeat sedē deserere quā occupat vel
saltē pari pede pax queratur/ scis tamē/ quot
⁊ quātis legationibꝰ pulsati sunt. ex q̄bus
ita eē nō ignoras si nō ficticijs relationum
cōmentis/ elusus es. Nūc quali spe prose-
quimur ꝑtem vniuersalem si particularis
si multiplex iugis sit inter nos diuisio?
Qua fiducia resistemus falsitati si veritatē
nostram inutiliter ꝯfundimus? ꝓdesse qd
expectamus in nō obediendo ei qui cano-
nice non dubitat̄ electus ⁊ eē tanq̄ corpus
lacerū membris a capite diuulsis/ quādo
cernimus alios ꝑtinaci aīositate in sua vni
tate non vere vna cōiunctos. Nec ista di-
co/ sit veritas tāta sollicitudine ad liberatō
nem corpalē (quā ⁊ si tn̄ opto quis mirabi-
tur) q̄tum pro affectu boni ⁊ honoris to-
tius eccl̄ie ⁊ dignitatis pontificalis sctē se-
dis apostolice. tui p̄terea ⁊ regni tui ⁊ totiꝰ

obedientie adherentis veritati. ¶ Quā- L
obrem ꝯcludendo ꝑcor ⁊ obtestor fili ca
rissime in xp̄o quatinus hāc querimoniā
filiali deuotiōe ⁊ xp̄iano altoq; animo susci-
piens. iubeas carceralē circa me cessare cu-
stodiā/ que prorsus indigna est. ⁊ si nō forte
de meritis ꝓprijs erga deū. ecclesiastice tn̄
dignitati/ illi ꝓinde q̄ pr̄ noīatur ⁊ est talis
regl'. q̄ demū xp̄ianus est/ ⁊ xp̄s dn̄i. In q̄s
xp̄ianos. immo filios ꝓprios abuti seuicia
tyrannoꝝ q̄ntū qualeq; piaculū sit aīaduer
tas. Audēt qdā sacrilega īpietate (sicut ac
cepi) impurū ⁊ ꝓcax os laxare/ ad notādū
me pro heretico aut scismatico. q̄ vtinā tā
tenaces essent fidei aut religionis q̄ longe
sum ab hac blasphemia. Errare [illegible] cū Au-
gustino fateor potero sed hereticus nō ero
neq; est alia idignius a me vel ipatientius
fereda iniuria. Hōq; obnitēs talib⁹ cū vno
sctōꝝ patꝝ libere ꝓnūcio/ mētiūt. Te rur-
sus īuoco fili vt feras mihi sic afflicto velo
cīter auxiliū quēadmodū ī tali necessitate
(q̄ꝫ nec tibi vnq̄ nec sanguiꝯtigat tuo) ne
quaq̄ dissimulare sꝫ totꝫ conatuū viribus
obuiare satagere. Pone q̄so an̄ ꝓuidentie
tue oculos/ qual' futura eet ecclesie facies ⁊
q̄ feda negocioꝝ turbatio. ꝑplexitas ⁊ inuo
lutio scaturirēt/ si nūc migrarem⁹ a carne n̄
hito ꝑus alio reꝝ stabilimēto vel ordis se-
renitate sicut hēri p̄t/ dū viuo si n̄ vel neq̄
vel prauiē abijcior. ¶ Postremo si hucus-
q; vt hūana ē igrātia vel īfirmitas/ qdā ir-
rōnabili⁹ ꝓcesserit. Nō pudeat vel sero vi
ci rōne ⁊ supari veritate. nec ī casu iaceant
[illegible] de resurgēdo cogitet. neq; em̄ poterit ali
ter efficati⁹ ondi simplex ꝯsciē puritas in ꝓ
cessu ⁊ q̄ nō ꝑceps ira nō tumēs ambitio.
nō cecus odij rancor vel edax vindicte fu-
ror sed pacis amor vnicus dn̄abat' tractan
tibus ip̄m hoc tante sobrietatis ⁊ reueren-
tie negociū. ¶ Et tu pr̄ misericordiaꝝ ⁊ de
us toti⁹ ꝯsolationis ⁊ pacis/ q̄ ꝓmisisti mi
sericordiā misericordib⁹/ q̄ dimittere p̄cipis
si nobis dimitti volumus da clemenē ve-
niā delictis ꝓprijs ⁊ alienis. sis mihi ꝓpiti
us vt hac vna vindicta cōtentus sim q̄ er-
rata corrigas suppleas defect⁹ ⁊ deinceps
oīm pedes in viā salutifere pacis dirige. de
niq; cor regis q̄ in manu tua est/ ad hoc in
clina ⁊ inclinatū corrobora cui des gloriā

⁊ honorē nūc ⁊ imꝑpetuū. ¶ His ita M
se habētibus ⁊ allegatis/ sentio q̄d po-
stulatis [illegible] sorores carissime. postulatis ita-
q; ne tegā silentij velo vnā ex ep̄lis/ quales
misse videri p̄nt ab inclitissimo frācie rege
pridē velut post reditū ab ambasiata facta
summo pontifici substractiōe nōdū facta/
parebo libens vos assistite. ¶ Patere (ob-
secro pater sancte) ꝑ paucꝫ alloq̄ pastoralē
celsitudinis tue presidentiam. patere roga
re ea que ad pacem sunt hierusalem. quati
nus benigne facias in bona voluntate tua
syon vt edificent' muri hierusalem. Nihil
hic exprobrando dicturus sum sed te obse-
craturus sum vt patrem/ tū hortando tū
commonefaciendo cū instructiōe filij mei
vt ea ante oculos tuos statuant'. quorum
attentionē actualem/ oblitterare potuerūt
[illegible] cure varie/ turbantes rationis oculum
suo puluere seu blanda quorūdam assen-
tatio cōmune magnatibus malum. nihil
ad veritatē omnia ad gratiam dicentium.
Aut proinde naturalis quidā amor sui/ q̄
sui cognitio nōnunq̄ impedit'. aut deniq;
subdola machinamenta eorū q̄ sub ouina
pelle/ vulpem tegunt. Que eni ex sublimi-
oribus ꝑsonis se ab his pestibus securā sa
tis esse iactauerit. Vide pater sancte/ ⁊ si vi
deas nō pigeat profundius iterum atq; ite
rum circumspicere. quale quātū ve est pa-
cis bonum. quod omnes in communi ap
petunt cōclamitātes pax pax/ adeo sine pa-
cis pulcritudine omnia sunt deformia an-
xia molestaq;. Omnia quoq; pacem suam
quandā non minus q̄ vitā desiderant. [illegible]
horrentes diuisionem quāto magis igno
scere. immo vero dignā pro meritis laudē
rependere te cōuenit pater sancte omnibus
⁊ singulis quos pacē appetere querere pro
sequiq; cognoueris quos audieris ꝑseq̄n-
tes ex aduerso/ exiciale scisma p̄ns quaqua
uersum via ꝑsertim q̄ cōpendiosiorem eis
vel ratio vel necessitas cognata rōnis oste
dunt. Talem de te spem tui mores tua vi-
ta a puero bene instituta/ mundo ꝓbuerūt
hanc insup expectationem/ tua gesta respō
saq; in negocio p̄sentis scismatis apd̄ om
nes genuerunt vt tu precipuus iudicatus
sis cui pastoralis baculus pro conterendo
nequissimum maligni scismatis caput de

q

hāretur. quem preterea papalis sedes susci-pet ornādo sessione tua si presideres ī ea. Nihilominus vltronea cessio si ita res ex-igeret/locum liberum ad pastoris vniti col-lationem apparet. Videbantur hec suffi-cere tali omni expectationi. attamen ipsaꝫ vallauit iusiurandum quo ꝯtrouersia om-nis finem capit. ¶ Sed o dolor plusq̄ N dolor/o sancti sancteq̄ꝫ omnes vnde ma-lum istud irrupit quod confunderet nos/ ab expectatione nostra? Heu/q̄ntum mor-talia pectora cece noctis habent. q̄ terribi-liter nullos excipiens enunciauit ꝓpheti-cus sermo/prauū cor hominis/ꝛ inꝑscru-tabile/quis cognoscet illud. Da veniā paē sancte/fideli mee interrogationi si animis nostris hanc in veritate spem tui ipsius in-genueras. si cor in ore ꝛ fronte gerebas qd cause quid ve fascinatiōis irrepsit. qđ nos vel falleret vel confunderet ab expectatio-ne ab illa inq̄ expectatione que polliceba-tur nobis [illegible] agente reuersuram peccata ec-clesie rediturum seculum aureum in terr̄. In cuius preterea assumptione ad papa-tum/noua lux orui visa est ī hoc quoq̄ꝫ di-luculo matutino sidus quoddam beniuo-lum sereno nobis fulgore micare putaba-mus. At heu expectauimus pacem/ꝛ ecce turbatō. in deterius q̄ppe versa confusaq̄ꝫ sunt omnia. ¶ Meruit hoc inquiēs sub-ditorū improbitas volēs meipsum patreꝫ eorum/ad illud compellere quod vltrone-us agere debueraꝫ. ¶ Primum (paē sctē) nō violētia sed oratio plurima p̄missa est. petis a quo a me filio tuo/cum tota eccle-sia regni mei. p tales quales nosti. tales q-bus alij supplicant. ꝛ quorum fide ac pru-dentia gubernamur. frat̄ Germanꝰ ꝛ duo patrui. q̄ si suspitiosum forsan erat orare il-lud ducū quasi foret species violenta iubē-di/facilis plane petebat exitus. p̄occupas-ses eorum p̄ces/offerens absq̄ꝫ vlla procra-stinatione illā que petebat̄. Iuramēti im-pletioneꝫ ostēdisses p̄parationē animi ad cedendum. si et dum cessio tua paceꝫ illa-tura esset ecclesie. itaq̄ꝫ via cessionis nonne ab omnibus q̄ntum cunq̄ꝫ tibi vel tue esti-mationi fauentibus esse sanctissima ꝛ com-pendiosissima iudicata est? quā q̄̄ non esse te cogendū ad ipsam fuerit quorundā sen-tentia sed te voluntariū te sponte offerentē ea que communi assensu ꝓbatur viam/qs oro coegisset? Si qua igitur fuerit coac-tio ex renisu tuo venit. Affirmant viri sa-pientes ꝛ litterati qui mecum sunt. te ꝓ sa-lute gregis astrictum esse s̄m p̄parationeꝫ animi nō solū ad cessionem sed ad marty-rium. ꝛ hoc mō nō est relinquere gregeꝫ sꝫ saluare/quid quod vltra communeꝫ legis diuine obliuionē. Iuramentū solenne su-per additū te ligauit. Dices forte te nec iu-ramēto nec officio cōstrictū vt cōfestim pa-patui renūcies. p̄sertim nō expectato fruc-tu pacis. ¶ Profecto/paē sancte/neq̄ꝫ O hoc q̄rebat. q̄ si de me meorū q̄ꝫ sinceri-tati/q̄dā maliuole suspitiōis aliene ab hac veritate gratis assūpte sūt. audi q̄m m̄ltos supplātauit suspitio illoꝝ qualibꝫ vtiq̄ꝫ su-spitionibꝰ p̄bere leuē auditū nihil magno viro indignius nihil ꝓ suo ꝛ sue reipublice statu īcōmodiꝰ repit̄. hoc q̄ppe agit suspi-tio talis apud rēpublicā qđ zelotipia apud domesticā. zelotipia āt quales nō domos inq̄etat ꝛ turbat. eas aliq̄n funditꝰ euertēs. Esto fuerint q̄ stillarēt auribꝰ q̄ aliq̄ mag̃ ad ꝑsone tue deiectioneꝫ/q̄ eccl̄ie reforma-tionem anhelabāt q̄ papatum ambiebāt alij. q̄ pars vna papam optabat de cogna-tione ꝛ patria. q̄ ꝑs altera ꝓ ambitōe/aut vindicta/aut alijs causis reprobis/incede-bat in via pacis. Examinandū sane erat si quid tales dicerent/nō q̄d garrirēt incerto autore susurri. sed quid veritas a domino dirigenda postulabat. Neq̄ꝫ eīn staret om-nis politia/si ꝓ adulantiū/aut male suspi-cantiū ꝯfictione/ꝛ nō ꝓ agendoꝝ veritate regeretur? ¶ Et memineris pē si fefellit te tal̄ maliuolorū suspitio/dū te ꝓtestationē publicare suasit quā postmodū libēs retra-ctasti. Protestatōis aūt hec erat snīa. q̄ vi-sis modis ꝓcedendi: qui erga te ꝛ tuos te-nebant̄ (notabas violentiā) tu omne ins-secutuꝝ ꝛ ꝑ te ꝯcessuꝝ inualidū reputabas ꝛ inane. quasi vicꝫ te ꝑtinacem facere cōtē-deret/aut blanda adulatio/aut subdola in-imicātiū ꝯfictio nisi sagaci retractione pro-uidisses. Quinetiā/si quesisset aliquorum/ (vt tibi videt̄) vel arrogantia vel impietas cogeret te ad illud/qđ sponte volueras. nō-ne satius erat te vincere in bono maluꝫ/q̄ꝫ

a malo vinci/sapientiā eīm nō vincat mali-
cia. Pessima certe victoria vincere voluit a
liquis hoīes si ab ira ab odio ab impatien-
cia ꝛ vindicte zelo supatur/ ꝛ adeo supatur
aliqn̄ vt omissis oībus que alioquin agē-
da fore cognosceret. ipe se in apta peccata ꝛ
in magna mortis hui⁹ ꝛ eterne discrimina
tradit/ dū frendens dentibus ait. Ergo ne
inuitus compellar ad hoc vel ad illud: er
go ne malis gratibus meis hec ꝛ illa sū ac
turus. Ita ne ego dn̄s obtpabo subditis tā
q̄ eoꝝ vilis seruus: quis cōtemptū hunc.
qs mee hui⁹ dignitatis vituperiū ferre pos
sit. mori satius est q̄ talia ppeti. fracti pror-
sus animi ꝛ abiecti esset talibus assentire.

Has voces pater scte. scis nō eē modestie
xpiane neq3 de scola illa pdire ad quā inui
tans xp̄s discite inquit a me q2 mitis sum
ꝛ humilis corde: q cū malediceret nō ma-
ledicebat cū pateret nō cominabat. Quid
si qs ex emulis tue dignitatis cognitus ma
gnitudinē cordis tui/ aut suspicās forte p-
uitatē ad suspicateiones supserit rumuscu
los tales. p exagitatione turbida suscitan-
da p quem omnia sibi suspecta fierent. ac
pinde certū discrimen intrares. sic aprū va
[illegible] catuloꝝ latratus a tuto cubili remouēt.
ꝛ offerunt enecandū. sic q timet pruinā/ ir-
ruet sup eū nix. sic postremo trepidātes aui
cule/ in veros laqueos cadunt ob inanem
motanim plurimarum formidinē. ¶ At
vero suspitiōibus his reiectis ne ab eis- P
dum reprobamus capi videamur/ au-
dire te videor ꝛ dicere. q viam equissimā
obtulisti. viam conuentionis in quā tot⁹
etiam cetus cardinalium primitus conde-
scendit. ¶ Uiam preterea quā appellas iu
sticie. viā primā pater sancte nondū qua-
q̄ repudiasse cognoui/ nisi q p se insuffici-
ens apparebat. pter hoc quod vlterius ob
latio vie cessiōis querebat. ad quid ita: ni
mirū vt tantus apparatus ɔuentionis ne-
quaq̄ fine congruo fraudaret. qui finis ex
omnium quos cōsulimus ꝛ alioꝝ pene oī
um iudicio/ nō aliter cōmode q̄ p vtrius-
q3 cōtendentiū cessionem haberi sperabat.
Sufficiebat aūt (vt tibi visum est) oblatō
tua generalis ne eadē facta in pticulari co-
mua daret aduerse pti tanq̄ diffideres d iu
re tuo q tam leuiter cedere spopondisses/

sed nō fallitur/ nō irridet inspector cordiū
deus. sapiens (vt quidā ait) vitā suā non
populari rumore sed ɔscientie veritate me
tit. Quid si qdā impiti/ aut supbi aut ma-
liuoli tuā hāc humilitatem sanctissimam.
tuā charitatē christi imitatricem tuū zelū
feruentissimū/ in oblatione spontanea vie
cessionis sinistre detorsisset vt formidas a-
lij sup numeꝝ plures/ grauiores insup. tū
fide. tū amicitia tua/ tū pietate catholica te
hec agente collaudassent vtentes salomo-
nis iudicio/ q verā habuisses maternā ca-
ritatem/ qui infantem christū viuū in eccle
siastica sede tua alteri cedere maluisses q̄m
diuidi. ¶ Ceteꝝ vero non parū vigebat te
pstitum iuramentū/ nisi glosis corruptis/
aliquis illud fedare voluerit. aut dicere q̄
q2 in deteriorem exitū vergebat. nō erat ob
seruādum/ absit pater/ vt nos oīs tue ob-
edientie filij iudicauerimus vnanimiter vt
qui discors sit nescio/ q via cessionis cete-
ris eminebat. eratq3 sancta ꝛ deo accepta si
ipa sub iuramento pmissa neqret salubriē
vel offerri vel exeq. quid verisimilius est de
cipi vel vnum vel vniuersos: quid proba-
bilius falli paucoꝝ ɔsciētias vel omnium.
Addo q si errasset vniuersitas obedientie
tue in hac sententia. nihilominus pastora
lis pietas astringebat te. potius condescen
dere nobis pie errantibus q̄ omnia tā cer-
te turbationi exponere. quippe ad hunc in
tellectum/ vere enunciatū est/ q cōmunis
error facit ius Nō ei psumē debueras om
nes ad tuā sententiā citius attrahēdos fo-
re/ q̄ ad aliorum iudiciū te vnicum vl' ad-
modū paucos tecū posse cōuerti. Nā hoc
vltimū liberum tibi erat nō alterū/ obsistē
tibus tot capitibus quot tm̄ conuenisse in
vnā vie cessionis oblationē nonne miracu
lum est ꝛ pene diuinū. ¶ Oppo net de Q
mū aliqs patere satis nūc q̄ inutilis et
cassa fuerit hec via cessionis q nihil hacte-
nus p pace valuit opari. Hoc argumēto
viā ɔuentionis aut illius q̄ notas iusticie
liceret inculpare. q̄m nihil adhuc profecis-
se cognoscim⁹. Sed nō accepte sunt rn̄de-
bis he vie ideo3 nō teptate. ita certe nec viā
cessionis acceptasti. cuius intererat eādē
primit⁹ offerre. Eādē dico. toties an̄ papa
tū p te pacē ventilatā/ laudatā ꝛ vere p vnica

comendatā. q̄ si p̄sumitur pro via cōuen-
tionis aut altera si fuissent acceptate q̄ de-
dissent pacē ecclesie. multo ampli⁹ h̄ꝫ existi
mare ꝯuenit de acceptione libera via cessi-
onis. q̄ si post oblationē tuā charitatiuā
Altera ps contumaciter renuisset pagere.
ipa de se suaq; salute vidisset/tu liberat⁹ no
biscū. tu gloriosus. tu ab omnibus re ꝛ noīe
bn̄dictus euasisses. ¶ Verū ignosce pater
sancte/si nimis viget celsitudinē tuā multi
loquiū zeli mei. talia ego non ad dānandū
sed hortādum pronūcio. quatinus q̄ pacē
ecclesie prosequunt/ nō inculpes sinistris
interpretationibus. quasi deprauato aīo
erga te vel dignitatē tuā moneāt. quatin⁹
p̄terea cōdescendēte te capite nostro ad hu
milē mēbrorū voluntatē instar xp̄i. ambule
mus omnes vno aīo. vno passu. vna via
donec occurrat nobis pax vera. in eo q̄ fe-
cit vtraq; vnū. domino nostro iesu xp̄o. q̄ ē
deus benedictus i secula ¶ Quid superest
agere o sorores. dū ps inueīt vtraq; causas
tum excusatiōis p̄prietū accusatiōis alie-
ne: qua rōne pōt hoc fieri etiā si tu beniuo
lentia tāto nisu conareris vt ps excusanda
cēseret sed neq; in tā cōtrarijs iudicijs vide
ri pn̄t accidi. Et o sanctissima mater eccl'ia
cui sn̄ie interim cessura es/quā amplexabe
ris quā p̄babis: xp̄iana r̄publica/int has
ꝯtentiones animosas ꝛ icertas quid aget:
inter ea quo se vertet/quali poterit regimie
gloriari. Dudum cōtentionib⁹ pompeio ꝛ
Julio cesare ciuilibus armis romana res-
publica neutrius ptē p̄bans remāserat in
medio desolata cū Cathone qui nulli sit
pti fauens erat. Ita em̄ dicit seneca. Utrū
vero simile sit in scismate nostro tāto dete-
riori q̄to anime mors q̄ corpis plus hor-
roris hꝫ non determino. vtinā veniat dn̄s
q̄ ꝛ illuminet abscondita tenebrarū. ꝛ posi-
ta in lucē cōplicat in ope parum quidem
videre est si nō datur operari. Hoc q̄dē so
lum relictum videt vt quia cū ignoramus
quid agere debeamus humano cōsilio cō-
fugiam⁹ ad diuinū nisi vobis aliud o soro
res videat. ¶ Beniuolētia. Mihi beniuo
lentie idem prorsus est iudiciū frater vt nl'
lis accusatis maliuole sicut obseruare (ni-
si me fallit amor tui) studuisti ꝯuertamus
nos ad dominū. q̄tinus ad nos cōuertat.

Ambulās sup aq̄s presentis fluctuatiōis
ventis imperās ꝛ mari ꝛ fiat eo iubēte trā-
quillitas. q̄d tacita recogitas soror nr̄a di-
scretio. dic et tu q̄ censes agendū. ¶ Discre
tio. Ego vero hoc idē nihilomin⁹ ne tē-
ptari videatur deus. conari deq; nos ad la
borem si forte pijs attemptationib⁹ aspiret
deus vires. ¶ Zelus. Uerissime suadꝰ
p̄ meā fidē o soror discretio. saluberrime et
diuine. vis igit vt ea prelia que penes nos
seruamus recondita sup hoc negocio pro-
feramus in mediū. tum in medio d̄ medio
pacis inueniendo. tum de concilio sic vel
nō celebrādo. tum de pape accusatōe et ex-
cusatione cum reliquis. illorū em̄ inspectō
dare posset occasionem sapientibus ꝓfun
diora cogitandi. ¶ Discretio. Uideo te
frater ad ingeniū redis totus flāma [illegible]
quis non velle foras erumpe. scio q̄ tu lo-
queris/illa quodā impetu magis proiecta
sunt q̄ digeste ordinata/sine stilo sine limi
tatiōe. Attn̄ si ita fert animus tuus nec cō
pesci potest/tu in alia nobiscū contione ea
ꝓpone. nos secedere ad alia tempus vocat
ꝛ verba tua (vt aspicis) iā popularis ꝯtio
iā scolasticus cetus. iā curia regalis expec-
tat. tuā rē ergo age ꝛ bene habe. ¶ Zelus.
Pollicitū memor obedientia vltro. ꝛ tu
bene habeas soror. nec vllo vnq̄ i negocio
me desere. tu quoq; spiritu [illegible] germana be-
niuolentia. procul omnis a nobis ꝛ ceterꝫ
maligna puersitas exturbet ꝛc.

Finit.

Sequitur epistola cri-

stianissimi regis frācie iustificatiua subtra
ctionum factarū a Petro de luna non ob-
stante obedientia suo p̄decessori/et sibi
quādoq; prestita.

K Arolus dei gratia frācorū
rex vniuersis christi fideli-
bus salutem in domino/et
ad eā quā summopere deside
ramus ecclesiasticā vnionē
vnanimit aspirare. Pax ec-
clesiastica que suo vnico et
certo christi vicario coniungere debet vni
uersa membra populi christiani b̄m ipius
xp̄i ꝛ apostoli sui documentum/dum olī
post mortem felicis recordatiōis Greg. pp

pe vndecimi ꝯturbari cepisset dū(que) scisma
ꝑniciosum monstrum horrendū ingēs in
eadem ecclesia suboriri cerneret/ex causis
toto orbe notissimis. xp̄ianissimus tunc ac
p̄clarissime memorie ꝓgenitor noster Ka
rolus quintus suasus multis vehementi-
bus(que) rationibus deliberauit adherere ob-
edientiam p̄stare illi quē collegiū cardina-
lium iureiurando asseruit in via ⁊ in mor-
te atq(ue) publicauit se canonice in summum
pontificem ⁊ ver͞ christi vicariū sponte/et
concorditer elegisse. ¶ Arbitrabatur nā(que)
verisimilit̄ idē ꝓgenitor noster vt erat tot
feruēs in zelo domus dei/ ⁊ ex sua fide pia
alios diiudicās ꝙ ceteri principes ac pla-
ti cū vniuerso clero ⁊ pp̄lo/ ꝓrimus obedi-
rent cōsimilit̄/dū electionē hm̄oi ꝑ collegi-
um p̄fatum cardinaliū sufficienter eis ino
tesceret/rite fuisse celebratā/ sȝ alit̄ euenisse
dudū iā deploram9. ne(que) em̄ potuerūt vs(que)
hodie dicti cardiales hoc ip̄m. Nos idcir-
co cernētes/expientia te(que) docētib9 ꝙ hec
obediētia p̄stita inualida erat ad tollēduȝ
funditus scisma pestifer͞ qd̄ in exilium gra
uissimū pacem desideratissimā ⁊ optimaȝ
detruserat. deliberamus eandē pacē ad ꝓ-
prium cubile suū qd̄ est eccl̄ia velut ad suā
regionē ꝑ alias vias totis conatuū viribus
reducere. hinc ꝯcilia crebra: hinc legatiōes
laboriosissime ac sumptuosissime ꝑ omēs
pene xp̄ianitatis regiones frequētate/tā-
dem aspirante deo via cessionis vtriu(sque) con
tendentiū ꝓ reuersiōe pacis turpiter exulā
tis inuenta est cōpendiosior abs(que) vlla du-
bitatiōe expedientior iudicata. Hāc ꝑind
viā cū omni solennitate presentari fecimus
successori illius cui progenitor noster (sicut
iā diximus) obedientiā prestiterat ꝙ obe
dientiā/iō maxime postmodū ab eodē suc
cessore ꝑ tp̄e subtraximus qr̄ nō satis apte
ꝑ vie cessionis cōpēdiū videbat̄ velle pa-
cē reducere/postpositis disceptationū inter-
minabiliū anfractib9 ⁊ ingressibilib9 alia-
rū viar͞ labyrinthis. At vbi visus ē nobis
ad salubriora se ꝯuertisse cōsilia. rursus abs
(que) oī mutabilitatis culpabil' nota/obediui
mus eidē/ita tā aīo nostro gerentes/si ꝙ-
diu hec obediētia nr̄a obstaret eccl̄iastice
vnioni. quēadmodū in cōcilio vltimo eccl
sie regni nostri. meminimus satis datū in-
telligi. ne(que) em̄ voluim9 vn ꝙ sciēt̄ (ne(que)
fas eē credim9) obediētiā p̄stare cui(que) mor
taliū in pacis vniuersal' p̄iudicium. in scis
matis fomitē. in discordie instr̄m. Et sa
lutifer xp̄e princeps pacis/ꝙ diu iā quesiui
mus pacē ⁊ nō venit. Expectauimus tp̄s
medele/tp̄s. s. iurate ꝯuentiōis vtriusq(ue) cō
tendētiū ꝓcessione celebranda. Et ecce tur
batio. ¶ Animaduertite hec dn̄i prin-
cipes xp̄iani quibus est dolori talis tan-
taq(ue) matris dissipatio. Attendite insup vo
bis ⁊ vniuerso pop'lo xp̄iano vos sacri pō
tifices in quo posuit vos spiritus sanct9 epi
scopos regere eccl̄iam dei ꝙ acquisiuit san
guine suo. Attendite q̄sumus nolite dissi
mulanter agere/vbi depopulat̄ gregē chri
sti miser͞ mōis/tēpestas hec seuissima hor
rendaq(ue) vorago. Exurgat in vnū populus
vniuersus tollere ð medio sui deformissi-
mū hoc portentū vn̄ fit in obprobriū ho
stibus incredulis ꝓprijs(que) filiabus dānatio
nis eterne discrimē aptū. decidat vel inimi-
cus vnus aut alt̄ Imo vtri(que) cōtendētiū ab
occupata sede petri poti9 ꝙ vnitas eor͞ cō-
tentione depeat. Nā dū neutri pp'lus obe
diet. neut̄ ampli9 de primatu vel frustra cō
tendet ne(que) audiet̄ vltra vox illa crudelissi
me fēie/nec mihi nec tibi. sed diuidat̄. sȝ il
la pie matris: date illi infantē viuuȝ. Nos
vo qui nihil ita post anime salutē desidera
mus. ꝙ videre serenissimā pacis faciē/nr̄is
effulgere tp̄ibus/iudicamus ex p̄missorū ⁊
similiū ꝯsideratione nullū ad p̄ns patē va
lidi9 in tā desp̄ato malo remediū/ꝙ ꝙ nec
ter ꝯtendētiū aut sibi forte successorū/p̄stet̄
deinceps obediētia a pp̄lo xp̄iano/deficiē-
te siquidē fomento tātus ignis iste inferna
lis in se tandē deficiens dāte deo collabet̄.
Quapropt̄ p̄cedētib9 ⁊ habitis sup hoc vo
cibus repetitis. magnis ⁊ maturis delibe-
rationū ꝯcilijs cū sapientib9 ꝑitis ⁊ deuo-
tis hoībus deū ⁊ eor͞ salutē gerētibus pre
oculis Nos vt eccl̄ia regni nostri ac delphi
natus vienē. ꝓ nobis ⁊ subditis nostris eo
rundē regni ⁊ delphinatus decreuimus ta
lem amplecti neutralitatē i festo ascēsionis
ꝓxime venturo/nisi interea nob' vltro pax
aduenerit: p̄cessuri nihilominus vlteri9 as
sidua solicitudine cum alijs principibus ⁊
catholicis omnibus. donec euulso scismatē

pax placetur. Quod si mirabuntur forsan aliqui ex aliter affectatis unde nobis ista liceant/attendant potius quod hanc nobis legem facit ipsa que legem nescit/dura necessitas. immo et filialis pietas que per medios etiam ignes et gladios/matrem talem ita collaborantem/eripere conaretur. Ecce morbus inveteratus et putridus qui ex fomentis leniori in deteriora quotidie velut cancer serpit. si ergo ferramentum cauterisans adhibeatur/nullus recte culpaverit. Demum pro hac neutralitate longum tractanda/principes et magnates utriusque obedientie comoda celeritate congregari non possent nullo suo quesitum contemptui deputet ius partis nostre/quam probabilissima ratione perlibatus progenitor noster et nos hactenus fuimus insecuti/in hac neutralitate condemnatum vel depressum/cum nunc non de iure huius vel illius/ sed decedendo iuri vero vel pretenso/pro unione consequenda res agatur. Quamobrem vos omnes et singulos hortamur in christo. et per eam quam de immaculata sponse sue ecclesie laceratione feda. compassionem geritis obtestamur arripite nobiscum validum hoc et efficax sicut expectamus in dei virtute pestis huius exterminium ut denegatio hec obedientie utriusque contendentium afferat nobis tandem perpetuam unanimemque obedientiam sub uno et certo christi vicario/quatinus serviamus deo in pulcritudine pacis et requie opulenta. In quorum omnium fidem et testimonium presentes litteras nostri sigilli fecimus munimine roborari. Datum Parisius die. xij. Januarij. Anno domini. M. cccc. vij. et regni nostri. xxviij.

Eiusdem sermo habitus coram concilio constan. in dominica qua erat festum sancti Anthonij.

Nuptie facte sunt in chana galilee et erat mater Jesu ibi. Scriptum est originaliter Joh. ij. et recitatur in evangelio dominice currentis: quod ad honorem gloriosissimi patris anthonij cuius hodie celebritas agitur inferius deducetur. Sed dum nuptie facte sunt in chana galilee. erat mater Jesu ibi. Assis et tu pia mater Jesu nobiscum in hoc sacro concilij loco ubi est mystice chana galilee/ubi allegorice fiunt nuptie. Interpretatur enim chana zelus/et galilea transmigratio. Est autem hic zelus transmigrationis. sed quo et unde? Nimirum ex hoc mundo ad patrem ex chana in hierusalem que edificatur ut civitas. qui peregrinamur a domino nec habemus hic civitatem manentem sed futuram inquirimus/que est hierusalem mater nostra. Vides inquit benedictissima mater Jesu. quemadmodum celebratur sinodaliter in hac mystica chana galilee in hoc sacro concilij loco dignissima nuptiarum christi iesu filij tui et ecclesie copulatio Ad quid ita? sane quatinus ecclesia sponsa agni/neque laceretur amplius scismate/neque despecto erroribus/neque deformata maneat viciorum feditate. Assis igitur ad has nuptias o Maria. Assit et filius tuus iesus cum discipulis suis sanctis omnibus/ invitatus precibus a nobis. quo veniente commutetur obsecramus apud nos assidentes in his nuptijs/aqua gratis et insipida sapientie terrene animalis et dyabolice. in vinum optimum sapientie salutaris quod nos ebrios quadam sobrietate letificet/corroboret et sit in nobis vinum germinans virgines/hoc est virginales puras et integras affectiones. impleantur ydrie cordium aqua lacrimose compunctionis. Fiat hoc intercedente te o sacer heremi cultor Anthoni gloriosissime fili matris ecclesie ac in universa terra nominatissime cuius hodie solemnitas celebratur fiat et hoc insinuante et petente te beatissima et misericordissima mater iesu mater salutis quam ideo salutamus depromentes suavissimum illud gabrielis epithalamium dum in palatio virginali uteri tui nupsit humanitati divinitas. Ave gratia plena dominus tecum.

Nuptie facte sunt in chana galilee et erat mater Jesu ibi. Si dicam quod sentio patres apostolici patres deo amabiles et spectabiles domini/tanta mysteriorum presentis evangelij maiestate tanta dicendorum numerositate suffunditur et premitur mee mentis acies invalida ut quid primum dicam quid omittam vix discernam. Cadit in me illud narcissi philocapti iuvenis apud nasonem et ad fontem inopem me copia fecit. Ecce nuper in ipso meditationis mee secreto dum presentis evangelij verbis intenderem apparuit ipsum velut fons illimis et nitidus/fons

vite verbū dei in excelsis. tāq̄ preterea spe
culum quoddam purissimum sine macu
lis. tersissimumq; ⁊ tale quale dicunt aliq̄
esse ꝑspectiui in quo relucent ex vnius cor
poris obiectu quattuor imagines speculo
non fracto. Uisa est nempe mihi respicien
ti p̄ns euangelium quadruplex expositio
nis sacre scripture facies quasi totidem de
core virgines/filie celestis sapie quarū no
mina et officia quidam metro comprehen
dit dicens. Littera gesta docet quid credas
allegoria. Moralis quid agas quo tēdas
anagogia. His itaq; quattuor imagini
bus insignitur fons ⁊ speculū sapiētie di
uine/his quattuor faciebus ornat̄ in vtro
q; testamento sacra scriptura sicut figurat.
Ezechielis visio in animalibus et in rotis
Hec nempe duo testamēta sunt velut illa
rota in medio rote. Allegoria fidē/anago
gia spem/moralitas charitatē. lr̄a simul tria
hec docet ⁊ edificat. Prudentiā allegoria
in fide fortitudinem anagogia in spe. Tē
perantiā moralitas in charitate. Justiciā
littera sub appropriatione quadā tradit.
Sapientia em̄ cuius sunt filie/sobrietatē
⁊ prudentiā docet ⁊ iusticiam ⁊ virtutē. i.
fortitudinē ait sapiens. Queret aliqs quor
sum ista ⁊ quid obscursum hoc sibi velit ex
ordium respectu thematis huius Nuptie
facte sunt in chana galilee ⁊ erat mater Je
su ibi. Dicam vt potero diuersas siquidē
nuptias intuitibus mee ꝯsiderationis op
ponebat quadruplex ista species expositio
nis sacre scripture/quasi tetras virginalis
suadens vnaquęq; virgo quatinus de su
is nuptijs primum et potissimum habere
tur verbum.

¶ Littera corpales nuptias.
¶ Allegoria spūales ⁊ sacramentales.
¶ Moralitas sensuales.
¶ Anagogia eternales obiectebat
¶ Dicebat littera corpales nuptias hono
rabiliores esse quas dn̄s hodie signorū su
orum exordio suaq; ꝑsentia cū matre ⁊ di
scipulis honorans cōsecrauit/quarum fu
it prior institutio in paradiso terrestri. non
dum innocentie statu depdito/quando ꝓ
phetauit patriarcha primus adā ꝓpterea
relinquet hō patrem suum ⁊ matrem suā
⁊ adherebit vxori sue ⁊ erunt duo in carne

vna ⁊c̄. ¶ Per quas nuptias implet̄ mū
dus obediendo prime iussioni. Crescite et
multiplicamini ⁊ replete terrā. ¶ Dic igit̄
tu p̄dicaturus quales hodierne ⁊ qualium
ꝑsonarum fuerint nuptie? ⁊ si Johannes
euangelista ꝑut opinati sunt aliqui q̄ rati
one potuit dici virgo si nubere disposuit?
Cur ibi fuerit mater iesu que vagari q̄ mi
sceri cū ludentibus nō nouerat? Cur illic
inuitati Jesus ⁊ discipuli/quibus sobrie
tas ⁊ mox grauitas erat amicissima/⁊ qua
les discipulos cum nōdū p̄dicaret/hēbat.
Nunqd virginalis Marie spōsus ioseph
interfuit? ⁊ si non/que ratio? si sit/cur tace
tur? Cur velut austere/respondit iesus ma
tri verecunde petenti ⁊ dicenti. Uinū non
habent? qd mihi ⁊ tibi mulier nondū ve
nit hora qualis erat illa christi tāq̄ aliqua
tu fati necessitati tenereris. Expone prete
rea quale fuerit vinum illud et qualiter ex
aqua factum. ⁊ si rubeū fuit iuxta illud. A
que rubescunt ydrie? Cur vinū bonum et
ita inebriatiuū ꝓpinauit cōuiuis Jesus/
qui postmodū iussit vt nō grauarent̄ cor
da nostra crapula ⁊ ebrietate? de qua tamē
ebrietate loquit̄ hic ad sponsum architri
clinus quasi nō reprobet eā in ꝯuiuijs s;
suaderet. Omnis homo primum bonū vi
num ponit ⁊ cum inebriati fuerint tunc id
quod deterius est ⁊c̄. Rursus habē questi
onem si nuptie Joseph ⁊ marie fuerint tē
pore suo hodierno more iudeorū ⁊ pene oī
gentiū solenniter celebrate quod vtiq; faci
endum esse videtur. Nō em̄ fuit clandesti
num matrimoniū sed legitimū. Itaq; io
seph post desponsationem Marie in hieru
salē primo suscepit eā. Postmodum i fami
liarem ꝯuictū more gentis sue secundo/de
inde tertio pꝰ annūciationē angelicā ioseph
sup ea certificatus a Maria ⁊ ab angelo in
somnis fecit iuxta textū euangelicū sicut p̄
cepit ei angelus ⁊ accepit mariā cōiugē su
am. accepit intellige ritu solenni nuptiarū
que acceptio dicit̄ ꝯuentio illa/de qua ma
theus. Antequā cōuenirent inuenta ē. nō
dubium. quin a Joseph/habens in vtero
de spiritusancto. Non quidem ex vteri tu
more cognouit hoc Joseph eorum hono
re saluo qui oppositum scripsisse et pinxis
se videntur. Quid em̄ scandalosius appa

fuisset iudeis conuenientibus ad celebrita
tē nuptiarū Marie q̄ videre tumescētē ei⁹
vterū. Sed hec in epistola quadā sup cele=
bratione virginalis coniugij Joseph ⁊ ma
rie latius notata sunt. Postremo quare di
citur hoc initiū eē signorum que fecit Je=
sus. nunquid ante caruisse miraculis. nun
quid ociosus fuisse credendus ē? ¶ Lit= y
tera virgo semp integerrima q₂ semp ve
rissima/ceteris autoritate prior qua vacilla
te relique nō subsisterēt ꝯquirere suadebat
hec ⁊ similia/dū soror eius allegoria ꝓfun
dissimo intelligētie spiritu plena subintu=
lit. ꝑferende sunt (crede mihi) spūales sac=
mentalesq₃ nuptie que sunt xp̄i spōsi ad ec
clesiam sponsam quarū fit conuiuiū ī tem
plo ecclesie. cōmunione panis ⁊ vini in sa
cramento altaris/he fuerunt initiate in pri
mo istanti incarnatōnis ī thalamo vteri v=
ginalis/ratificate in instanti mortis christi
p aquaz et sanguinem. ⁊ consumabunt in
instanti eternitatis p felicitatem ppetuam
Unde sicut res pfectior est q̄ sit signū eius
sic has nuptias digniores eē q̄ corporales
fateri necesse ē. Unde quid dicit apl's de cor
poralibus nuptijs audi. Sacr̄m inqt hoc
magnū ē signū/signū .s. rei sacre sed qualr̄
⁊ quō? in xp̄o dico ⁊ ecc̄lia. Figuratur cele
briter hec desponsatio in solennitate dedi=
cationis tēpli materialis/ ⁊ exprimit̄ a Jo
hanne in Apoc. vbi dicit se vidisse hier'm
nouā descendētē de celo tanq̄ sponsam or
natā viro suo. ¶ Qualiter aūt matrimoni
um ade ꝓ statu innocentie si nō peccasset:
quō pterea v̄ginale coniugium Joseph ⁊
marie nunq̄ cōsummatū p̄signauerint sa=
cramentaliter matrimoniū xp̄i cū eccl'ia do
cere grātius sum dicit allegoria/si ⁊ dū studi
ositas speculatrix familiar̄ nostra quesiue
rit. Pausare videbat̄ allegoria dum verbū
sumpsit soror eius moralitas prudentissi=
ma ⁊ tota s'm nomen suum morigera sua
dens cōmemorari debere nuptias sensua=
les. Nō quidē vt exerceant̄ (procul hec im
pietas) sed vt fugiant̄ ab hominibus/que
in abominabili ꝓstibulo cupiscentie/et ī
volutabro luti carnalis fedissimo spurcis=
simoq₃ fiunt/dū ꝯtrahit animalis hō cū
sensualitate seu concupiscētia sensuali. In
itiatur aūt matrimoniū hoc adulteriū in
illecebrosa cogitatione. Ratificat̄ in cōsen
su vo vel interptatiuo. Cōsumat̄ in opere
voluptatis libidinose/q̄ feda est que defor
mis feralis ⁊ sordida/exosa tandē ⁊ peno
sa. Propterea singulariter p̄cepit Isaac ia=
cob filio suo ne acciperet vxorē de genē cha
naam. Chanaā interpretat̄ erubescens. et
quid erubescendum queso magis ipa libi
dinum vili voluptate cuius sunt exitus o=
diosi tristes ⁊ amari qui plus aloes quam
mellis hn̄t. Figurat hoc nobis Amon qui
nimio amore sororis sue Thomar succen
sus/ꝓcurauit eius cō cubitum. sed nefario
ope consummato audi quid sequit̄/⁊ exo
sam habuit eā. ita vt maius esset odiū quo
eam oderat. amore quo eam dilexerat. Fu
giendas igitur doce tu nuptias istas inqt
moralitas. quoniā euenit semp in eis illd̄
machabeo⁊. Cōuerse sunt nuptie in luctū
⁊ vox musico⁊ ī lamentū. Ecce tn̄ q̄ reple
uerūt mūdū sordib⁹ suis qm̄ corrupit oīs
caro viā suā ita vt que in apto ⁊ quasi occl'
to fiunt turpe sit dicere. ita vt vix etiā in cō
fessione possint extorqueri nisi obstetrican
te manu dn̄i coluber tortuosus extrahat̄ a
corde. Cur eñ zodoma interptat̄ muta. ni
si qa mutos sine ꝯfessione ꝯsueuit p̄cipita
re in stagnum sulphuris ardentis/cui⁹ fu
mus tormento⁊ ascendit in secula. Mas a
puero nuptias sordidas libidinis execrat⁹
Anthonius suspirauit cū p̄s. Quis dabit
mihi pennas sicut columbe ⁊ volabo et re
quiescā. Ecce elongaui fugiens secure sa
ne sicut Joseph ꝓcacem fugit egyptiam ⁊
mansi in solitudine. ¶ Ad hāc de Antho
nij solitudine cōmemorationem qui toti=
ens ī anagogicos raptus ē mētis excessus
exorsa est quarta soror anagogia nil morta
le sonās ⁊ diuinā in facie monstrās originē.
hec ad celestia librās oculos tracto ex imo
pectoris deuoto suspiria/suggerē/mihi vi=
debat̄ ⁊ dicere. Eia quid hesitat anim⁹ tu=
us/qd̄ facillat dubius an in prioribus nu=
ptijs. vel in meis plus habeat insistere ser
mo tuus. Certum tene nuptias meas eter
nales esse de quibus ī matheo. Uenit spō
sus ⁊ que pate erāt intrauerūt cū eo ad nu
ptias. Et clausa est ianua. Et in Apocal.
Gaudeamus ⁊ exultemus ⁊ dem⁹ gloriā
deo q₂ venerūt nuptie agni ⁊ vxor ei⁹ ppara

uit se & datū est illi vt opiat se bissinū splen dens et candēs. bissinū eni iustificationes sunt sanctoꝝ. Sequit̄ beati q̄ ad cenā nuptiarū agni vocati sunt. Audi tu recogitās & suspira. audi suspensus cor ad celestia exemplo Anthonij cuius interp̄tatio sonat sursum tenens. Sed qui eni ad cenā agni vocati sunt, ita vere b tū/si tn̄ vocat venire/ vel nō tardauerit vt fatue virgines. vel nō contempserint sicut ille qui emerat villam mundane vanitatis. alter iuga boum terrene curiositatis. alter qr duxerat vxorem de qua nunc soror moralitas loquebat̄ pessima/ que est cōcupiscentia carnalis volupta tis. ¶ Ita est p meā fidē (subintulit confesti moralitas vt erat acris in vicia) hec carnalis voluptas pessima est meretrix. Figuratem̄ Dalila seductrix. que samponē accēsum & debilitatū tradidit hostib9 philisteis/ac relicto eo pfida ꝑtinus copulata ē alteri viro. Ibi igit̄ nec vt spero fidē aliquā in tali cōiugio carnalis ꝯcupiā ꝯtrahit ad interitum. Sed neq̄ ibi sacrm̄ est sed execramentū. i. execrāde rei signū. s. adhesiōis alme cū demone. Neq̄ ꝓles deniq̄ quoniam qui tenet eam iuxta verbum Job pascit sterilem que non parit. Porro deficit vinum deuote compunctionis in nuptijs eius quia non est mater Jesu ibi. neq̄ vocatur Jesus cum discipulis suis ad eas/ sed nec vocatus interesse dignaret̄. nimirū si fugit eas Anthonius. ¶ Loquebatur hec moralitas dū visa est anagogia parū pferre moleste q̄ suam de nuptijs eternalibus orationē interruperat. Mox etiā lr̄a. mox & allegoria contendere parabāt (vt ita loqui mur humano more) altera alterā p̄uenire locutura prius vnaqueq̄ de nuptijs suis integro pfectoq̄ sermone. ¶ Tūc ego qui escite p̄ cor interi vos germane diuineq̄ sorores Nolite tumultuari. nolite ꝯtēdē T ne fortassis dicendoꝝ ordo turbet̄. nihil egre tuleritis satis id mihi fuerit hactenus vos reuelasse oculos meos vt ꝯsiderarem mirabilia de lege dn̄i. Aiaduerto quippe velut vnā eē faciem oīm vestꝝ/qm̄ nuptie tue corpales o lr̄a significāt & sacramentales eccl'ie et sp̄uales grē. & eternalis glie. ex quarū pulcerrima puritate patet execratio nuptiaꝝ sensualiū quales iure suo detesta tur moralitas. ¶ Rurs9 allegoria manuducit ad anagogiā & ad vtrāq̄ lr̄a moralitas q̄ subseruiunt. Silr̄ videre est in singul' faciebus vestris. Relucet attamē peculiariter in littera/facies hoīs quoniam solus inter animalia/litteris & historijs vti nouit.

¶ Relucet in allegoria facies leonis ꝑpter fortitudinem illius quā edificat fidei. nonne leonina tibi videt̄ ista fortitudo que vicit mūdū/hec tn̄ est victoria que vincit mūdum fides nostra. ¶ Relucet in moralitate facies bouis ꝑpter ꝑpantiam & domabilitatem laborosam quā docet mos. ¶ Relucet tandem in anagogia ꝑpriissime facies aquile supeminēs qm̄ edocet per spem ad celestia leuare sursum corda. ¶ Cōpressa est his auditis sororia quelibet disceptatio filiaꝝ sacre sapientie que sue sunt quattuor exponendi scripturam sacram modi. Age vtere inquiunt deinceps pro arbitrio tuo nobis omibus et singulis aberit liuor omnis. neq̄ suborietur murmur vllum.

Deduc vt libuerit verba thematis tui. nuptie facta sunt in chana galilee. et erat mater Jesu ibi. ¶ Ast ego patres sapientissimi. p orthodoxi & honorabiles domini decreui mecum plus de reliquo ꝓcedere iuxta doctrinā allegorie. que quomodo credēdum est instruit ex his que littera tradit eē gesta. Monet p̄cipue consideratio sacrosācti huius generalis concilij representantis eccl'iam quā in fide desponsauit sibi xp̄us De quo Johannes baptista/qui hab3 spōsam sponsus est figuratus in sole qui ē tanq̄ sponsus ꝓcedēs de thalamo suo. Hic sponsus omnia condidit omnia reparabit ꝑpter coniunctionem nuptiarum istarum Nam ꝑpter nos homines et ꝑpter nr̄am salutem descendit de celis. ¶ Propter quā & alias ratōnes. dictus est etiam a philosophis homo finis omniū sub deo. Initiatur aūt he nuptie p gratiam fidem & spem in presenti de futuris bonis. Ratificantur p adeptionem prime stole in animab9 sanctis. Consummabunt̄ in die nouissimo p possessionem stole duplicis anime & corporis. Vel dic aptius q̄ matrimoniū istud initiatū est in promissione facta sanctis patribus. Hinc dicit̄ in Apocalip. Qr agn9 occisus est ab origine mundi. Ratificatum

fuit in incarnatiõe qñ verbũ caro factũ est
Consummatuz in passione postq̃ xp̄s di-
xerat. Cõsummatũ est. Unde Augustin⁹
Nubit spõsa dũ spõsus morit̃. Figurat h⁹
eua q̃ ade dormientis latere formata. Pe-
cet aliqs q̃le ꝯuiuiũ hñt he nuptie. Habẽt
q̃si prandiũ matutinũ in ꝯuiuio euchari-
stie vbi est vinũ aïe purissimũ sanguis xp̄i
ꝯuersiõe mirabili. Vñ. Dauid exultabun
dus ĩ figura gl̃iabat̃ parasti ĩ ꝯspectu meo
mẽsam. Sequit̃ ⁊ calix meus inebrĩãs q̃z
preclarus ẽ. Habent cenam vespertinã in-
deficientem in conuiuio celestis glorie vbi
beati sunt ꝓut allegauit anagogia qui ad
cenam nuptiarũ agni vocati sunt. Confor
miter hoc ad legisꝑitum dicentem christo
Beatus qui comedit in regno dei. vbi eti
am vinũ bibetur nouũ teste christo: dum
torrente voluptatis tue potabis eos domi
ne. ¶ Pergebat meditatio cordis mei al-
legorias dudũ latius differere de nuptijs
istis ecclesie ob reuerentiã huius sacrosan
cti generalis concilij dum affuit studiosi-
tas speculatrix vna ex ancillis sapientie fa
miliari dilectione sibi gratissima. Hec to-
ta videbat̃ alacris et leta. eam quippe no-
uiter introduxerat rex et architriclinus in
cellam vinariam. de qua proclamans inui
tat sapiẽtia bibite amici ⁊ inebriamini cha
rissimi. Istic biberat studiositas sobriam
ebrietatez spiritus que more suo multa cõ
quirẽs/nominatim super his nuptijs ho-
dierne diei nũc a littera nunc ab allegoria
nũc a moralitate. nunc ab anagogia ĩ mo-
dum tetralogi. ¶ Sensit tandẽ magis quo
niam ita me velle cõspexit in allegoria. cui
verbum dirigens dic inquit o doctor opti
me. Primum quibus adornata est dotib⁹
ecclesia sponsa a christo suo? Deinde qua-
lis est habitudo christi sponsi ad ecclesiaz
sponsam? Rursus vicenersa qualis est ha-
bitudo sponse huius ad sponsum suum. ⁊
ad eius vicarium quem appellamus sum
mum pontificem? Amplius quarto/qua
lit̃ ⁊ quã vtiliter deus carnale coniugium
voluit huius spiritualis signuz esse? Sub
inde quo pacto moralis ecclesia spiritualẽ
significat/sicut mutuas sibi laudes ⁊ nomi
na commutãscent? Demum sexto quibus
modis ⁊ locis sacre scripture figurant̃ hec

nuptie christi ⁊ ecclesie. Quibus expeditis
pergam ad reliqua. Verũ recte ammones
o religiosa deuotõ celebritas est hodie glo
riosissimi ⁊ toto orbe famatissimi patris an
thonij cuius vita tot admirandis ornata
virtutib⁹ fulsit vt magna sit institutio ma
gnum exemplar et forma bone vite ⁊ fidei
Anthonium scire quis fuerit. Quamobrẽ
interseras precor non dicaz omnia (hec ita
q̃ fieri nequit) sed vel pauca laudum sua-
rum preconia/vt in tali filio glorificet ma-
ter ecclesia in cuius mirificationem mani-
festauit gloriam suam/christus sponsus ec
clesie. ¶ Habet scio littera gestorum suo-
rum questiones nõ inutiles nec insimas.
quas perscrutatura sum ego studiositas si
⁊ dũz vacauerit. sicut de comparatione vi
te solitarie ⁊ heremitice cum laudibus su-
is ad cenobicam. ⁊ vite actiue ad contẽpla
tiuam ⁊ platice ad religiosam. Si btũs an
thonius sacerdos fuerit. Si subiectus ĩ or
dine hierarchico prelatis maioribus ⁊ mi-
noribus sicut tradere videtur Dyonisius ĩ
ecclesiastica hierarchia. Habet ꝓinde du-
bium si discrete sumitur heremi solitudo ĩ
feruore nouitio qui est sicut vinum nouũ
sine spiraculo. Hec enim reprobasse vidẽ-
tur sancti patres/quoniam plurimũ hab3
hec vita solitaria aduersarie [illegible] impugna-
torie temptationis: prout ex his q̃ passu es
didicisti. O athleta strennuissime sacer an
thoni nunc in flagellatione etiam visibili
demonum. nunc in mille insidijs astutia
rum suarum, sup quibus astutijs infallibi
liter agnoscendis ⁊ distinguẽdis si dabilis
est ars certa dignum est inquisitione. Ha
bet rursus questionem littera de hypocen
tauris ⁊ satyris. Satyri sunt qui pedes ha
bent caprinos. frontem cornutaz nares ad
uncas. hos inuenisse memoratur beat⁹ an
thonius dum ad visitationẽ primi heremi
te Pauli solus ꝑgeret per vastam illam he
remi solitudinem. dij fuerint vel bestie vel
monstra heremi. vel calodemones. aut ca-
codemones/iuxta platonicorum locutio-
nẽ. aut homines. suadetur hoc vltimũ/ quo
niam ipi stridore quodam frendẽtes se in
christum credere confessos Hieronymi re
fert narratio. ¶ Sed his interim ⁊ simili-
bus silentio pressis questionibus/illa ꝑ

gās otō quo sanctificata es ordie/o allego-
ris: Qō annuēs ipa/delector inquit in pri-
mis o studiositas cultrix sapientie. q̄ fide.
q̄ religionē q̄ deuotionē tuā. q̄ zelum sciē
di sedula monstras. nihilominꝰ q̄ arta sit
hora loquendi/vides. Expediā de propo-
itis quātū dabitur. Reliqua vero que iaꝫ
apud me dictata teneo scriptis interseram
¶ Habet igitur prima questio tua quibꝰ
adornata est dotibus ecclesia sponsa a cri-
sto sponso suo: Et dotes offert in munere
¶ Offert se dos iugis fecunditatis. ita vt
nō deficiat vsqꝫ in finem generatio sua. Iu
rauit hoc christus. Amen quippe dico vo
bis non p̄teribit generatio hec donec om-
nia fiant. loquitur de apostolis ꝛ discipu-
lis quibus ꝛ ascendens in celum dixit. Ec-
ce ego vobiscum sum vsqꝫ ad consummati
onem seculi. ¶ Dos altera est plenarie po-
testatis tante siquidem si credis Augustino
q̄tam habet sponsus suus ꝛ quātā decuit
ꝛ vtile fuit habere talem sponsam iure nu-
ptialis copule. ¶ Habet licet summꝰ pon
tifex plenitudinē potestatꝭ ecclesiastice sub
iectiue ordinatiue regulatiue ꝛ suppletiue/
sup singulos de ecclesia nihilominꝰ habet
ecclesia sinodaliter cōgregata plenitudinē
potestatis etiam sup papā ordinatiue r̄gu
latiue et suppletiue. que verba quomodo
sint accipienda. tractatulus quidaꝫ nuper
editus pandit. qui pdiet in publicum ma
gis ad examinationem q̄ determinationē
magisqꝫ ad elucidationem veritatis q̄ ostē
tationem vanitatis: q̄uis vltra multiplica
re sermones quid opus est super ea verita-
te/cuius decisio clarissima solidissimaqꝫ fa
cta est p hoc sacrum concilium cui nō licet
obniti/nec ipsam in argumenta deducere/
quoniā disputationum ꝛ argumētationū
ꝛ euasionū friuolarū nullus vnq̄ eēt finis
sed casus assiduus in errores absurdos in-
sanos ꝛ impios. Vere ꝛ grauiter ecclesiastes
intonuit/q̄a cito nō pfert̄ cōtra malos in-
sti cia: alij hominū absqꝫ vllo timore ppe-
trant mala. Nunquid non ideo sacre hu-
ius sinodi Constantien̄. impugnant̄ iusti
cia q̄ sic habēt. ¶ Primo declarat q̄ ip
sa in spiritusancto legittie ꝯgregata ge
nerale cōcilium faciens ꝛ ecclesiam catholi-
cam militātem repñsentans. ptātem a chri-
sto immediate habet/cui q̄libet cuiuscūqꝫ
status vel dignitatis etiā si papalis existat
obedire tenet̄ in his que ptinent ad fidem
ꝛ extirpationem dicti scismatis/ac genera-
lē reformationē ecclesie dei in capite ꝛ in mē
bris. Item declarat q̄ q̄cunqꝫ cuiuscunqꝫ
status vel dignitatis etiā si papalis existat
q̄ mandatis statutis seu ordinationibꝰ aut
preceptis huius sancte sinodi ꝛ cuiuscun-
qꝫ alterius concilij generalis legittime con
gregati sup p̄missis seu ad ea ptinentibus
factis/vel faciendis obedire contumaciter
contempserit. nisi resipuerit cōdigne peni-
tentie subijciat̄ ꝛ debite puniat̄ etiam ad a-
lia iuris subsidia si opus fuerit recurrendo
¶ Huic veritati fundate supra petram sa-
cre scripture quisq̄s a pposito detrahit ca-
dit in heresim iam damnatam/quaꝫ nullꝰ
vnq̄ theologus maxime parisien̄. ꝛ sanctꝰ
asseruit. vidi nup sanctū Thomā ꝛ bona-
uenturā hic reliquoꝝ libros nō habeo/dāt
supremā ꝛ plenam summo pontifici ptātē
ecclesiasticaꝫ recte pculdubio. sꝫ hoc faciūt i
compatione ad fideles singulos ꝛ pticula
res ecclesias. Dū autem cōparatio faciēda
fuisset ad autoritatem ecclesie sinodalit̄ cō
gregate subiecissent papā ꝛ vsum potestatꝭ
sue. eidem ecclesie tanq̄ matri sue cuius le-
gem dimitti non debere tradit sapiens tan
q̄ p̄terea regule vel legi directiue ꝛ regula-
tiue infallibiliter cui se submittere tenetur
omnis frater peccabilis de ecclesia/cuiꝰ au
toritatē ꝛ iudicia si nō audierit frater. quili
bet etiā papa qui nobiscum dicit pater no
ster audiatur quid insserit omni catholico
christiano/sit tibi inquit sicut ethnicus ꝛ pu
blicanus. i. excommunicatus Vez hec ha
ctenus. alias plura si dabitur. ¶ Dotauit
insup tertio ecclesiā xp̄s/ ampla temporali
tate nolens eā obprobriose mēdicitati sub
ditā esse/neqꝫ cōtempni/absit. Vera sit il-
la p̄dicatio q̄ mendicitas est solum vel p̄ci
puum mediū fecundandi ecclesiam/per se
men verbi dei/quia diuitie inquit suffocāt
semen verbi. Nō vtiqꝫ diuitie que corpora
les sunt sed cura diuitiarū nimia pungēs
ꝛ lacerās. adulatrix ꝛ ābitiosa que si cadat
in mēdicitatē nō aliud testimoniū q̄ expe-
rientie mētiri nescientis exquirat̄ ¶ Quid
quarto q̄ dotata est ecclesia in filijs ꝛ in

edificatōnē corpis sui. tot sacramentis tot
virtutibus moralib⁹ ⁊ theologicis/tot do
nis/tot beatitudinibus/tot fructibus spi-
ritus/ tot gratijs gratuitis a spiritusancto
suo distribuente vnicuiq₃ prout vult. Nā
alios quidem dedit apostolos alios ꝓphe
tas. ¶ Adde quinto ꝙ affert ad nuptias
istas vnusquisq₃ filiorum ferculum suum
simbolum suū ⁊ enceniū suū prout io-
cundo satis nec inutili studio descripsisse le
gitur Cyprianus de nuptijs sacre scriptu-
re. Sed hāc vnā pro p̄senti inuenimus do
tē/q̄. ⁊ ꝓposito nostro ⁊ euāgelio quod tra-
ctamus ⁊ Anthonij laudibus videtur ac
commoda. Hec dos est vini bonitas. tri-
stes certe viderent̄ nuptie/ si vox ista insit̄
insonaret. Vinum non hn̄t. Noluit hoc
sponsus ecclesie christus/sed aquā conuer-
tit in vinum/et manifestauit gloriam suā.
¶ At vero ꝑuā hāc nec reputādā fortassis
eccl'ie dotationē. sed bibulā ⁊ ridiculā exi-
stimabis o studiositas/si vel nescieris vel n̄
animaduerteris p̄ciosissimas vini. de quo
loquimur proprietates. Neq₃ eñ de vino
materiali qđ inebriat ⁊ in quo est luxuria li-
teraliter hic loquimur. De quo Sapiens/
multos exterminauit vinū Sed spirituale
ac theologicum vinum intelligimus pror-
sus optimū iocundissimū ⁊ sanctum hoc
est vinū sacre scripture ad quod inuitat sa-
pientia. Venite inq̄t comedite panē ⁊ bi-
bite vinum. cuius vini fortitudinem ex ef-
fectib⁹ suis quos decē inuenimus positos
in Esdra si mystice loq̄ libuerit colligim⁹.
Vbi primus trium iuuenum dixit forte vi
num. ⁊ q̄tus subdiderit alius. fortior rex/⁊
tertius fortissime mulieres. ¶ Veritas tn̄
est q̄ super omnia vincit p̄cipue veritas fi-
dei de qua Johannes. Hec est victoria q̄
vincit mundū fides nostra. Vincere mun-
dum ꝑfecto nō est parua victoria. Sancti
vero per fidē vicerūt regna/ fortes facti sūt
in bello/castra verterunt exterorum. ¶ Et
quoniā prout antea notatum est/dies ho-
die celebris agit̄ de gloriosissimo mr̄is ec-
clesie filio/beatissio Anthonio/victore stre
nuissimo. Placet ex opibus eius que tra-
didit nobis littera/q̄ p̄terea moralitas no-
tur ⁊ docuit/que tandem anagogia pro fe-
cit duces eū sup excelsa. placet insup etiā exē-

plum inducere p se sufficientissimū etiā si
aliud deesset quo fortitudinē vini hui⁹ sa-
cre sapientie ꝯcludere fas nobis est. ¶ For-
sitan inquires vn̄ beatissim⁹ anacho-
ritarum Anthonius habuit vinū tale
qui litteras nō didicit: Respōdet Augus.
ꝓhemio de doctrina xp̄iana. ꝙ nō ex bol-
bus neq₃ p humanū litterarū studiū hau-
sit illud/sed diuine reuelationis infusiō est
bi collatum est. Cuius odor vini ministra
tus p litterā gestorum suorū/quid in Au-
gustino fecerit accipe. Inebriauit q̄ppe eū
pia sobrietate ꝙ mox in virū alterum mu-
tatus est/⁊ fugit ab eo solicitudo vite p̄te-
rite/tādem velut luce quadā securitatis in
fusa/post egestū torrentem lacrymarū so-
lidat⁹ est in ipa lege christi. Dicebat qđ agi-
mus: surgunt indocti ⁊ celum rapiūt/nos
autem cum scientijs nostris sine corde ⁊c.
Quisquis igitur recogitat admirat̄ et gau
det augustinū tibi traditū o sctissima mat̄.
ecclesia. Gaudeat oportet ⁊ cōgratuletur ⁊
gratias agat Anthonio. Quare: quoniā
ip̄e tā eximium ⁊ p̄clarissimum doctorem
Augustinū tibi dedit. ⁊ hoc ꝓpter testanis
sima, sicutidē Augustinus loqtur in con-
fessionibus suis/ eiusdem Anthonij mira
cula. propter admirabilem insup vite san-
ctitatē. quis deniq₃ considerauit dotes va
rias ecclesie I hoc vno collectas fuisse qua-
les nouem enumerat apostolus ad Cho.
Sermo sapientie/sermo scientie. fides gra-
tia sanitatum operatio virtutum in demo
nijs eijciendis prophetia discretio spiritu-
um/genera linguarū/interpretatio sermo
num. et in epistola presentis dominice ad
Romanos sumūtur decem ⁊ octo/quoni
am fuit Anthonius tribuens in simplici-
tate/presidēs in solicitudine/ misericors in
hylaritate/diligens sine simulatione/odi-
ens malū adherens bono/charitatem fra-
ternitatis diligens honore ceteros preueni
ens solicitudine nō piger spū feruens. do-
mino seruiens/spe gaudens/in tribulatōe
patiens/orationi instans necessitatib⁹ san-
ctorum communicans. scz spiritalibus/ho
spitalitatem talibus sectans apud fr̄es su-
os. Benedicens ꝑsequentibus. benedicēs
⁊ non maledicens. gaudens cum gauden
tibus. flens cū flentibus. nō alta sapiēs. sz

humilibus consentiens. Hec omnia operatus est vnus 7 idem spiritus in Anthonio quē figuraliter vidit Johannes ī apocalipsi filium ecclesie raptum in celum a facie draconis. de qua q̄dem ecclesia premittitur signum magnū. apparuit in celo / mulier amicta sole iusticie / 7 luna toti⁹ mutabilitatis sub pedibus ei⁹ / 7 in capite ei⁹ coronā stellarum .xij. que sunt vl'. xij. apl'i. vl'. xij articuli fidei / vel vniuersitas gratiarum. E

¶ Libet hic exclamare felix ista dies tāti patris anthonij in qua natus est olim illustrissime memorie Philippus dux quondam burgundie princeps pacis prudentissimus memorandus cū reuerenti semp suspirio. nedum mihi sed toti gallie. immo 7 ecclesie. p̄dicaui sepenumero parisi⁹ in hac die natiuitatis sue dicens inter cetera / diez hāc celebrem eē / sibi debere nō. quia natus erat in mundū filius ire de matre que concepit eū in peccatis / maledicenda poti⁹ exēplo Job 7 Jeremie. Recolenda vero dies hec. qr baptismi regenerationem q̄a natus est denuo meruisset. q̄a rursus patronum talem 7 tantū quasi peculiariter dedissz in animi sui deuotione dominus deus nost̄. Profuerit tibi 7 nunc tua hec deuotio princeps illustrissime ad salutē anime ꝑpetuaz Profecerit insup ad inclite posteritatē tue bonum 7 acceptum deo statum. Sic opto sic precor atq3 desidero. sine fictionis aut adulationis spiritu Testis est in celo iudex meus coram quo est omne desideriū meū scis quoniam ita mihi sum conscius in veritate pereat ergo falsitas 7 veritas vincat. veritatem enim vinci falsitate / pessima est victoria. Unde et si iubet proximum diligi deus sicut seipm̄ qui vero diligit iniquitatem odit animā suā et seipsuz consequēns est q̄ ille primum odit qui iniquitatez in eo nutrit 7 diligit / ꝓut vidit philosophus in ethicis tollens omnem ab impio amiciciam / etiam cum seipso. ¶ Sed videat vnde captus est sermo doceamus fortitudiez vini sacre sapientie ex effectibus quos operatum est in Anthonio. itaq3 d'r in Esdra q̄ seducit mentē. id est seorsum ducit. hoc nunquid non in Anthonio ꝑspicue monstratum ē. dum ad vnicam euangelici vini ꝑgustationē ad vnam vt dicit̄ guttam.

Si vis pfectus esse vade 7 vende omnia q̄ habes 7 da pauperibus / ip̄e ꝓtinus a terrenis ad spiritualia / ab imis ad summa / a visibilib⁹ ad inuisibilia / a caducis ad eterna seorsum ductus est / quoniam sedens in solitudine leuauit se sup se vsq3 adeo vt viuens docuerit nō esse pfectā orationez que nō ita raperetur in deum q̄ suijp̄ius neq̄ q̄ meminerit. Nonne bona tibi videtur 7 optanda mentis hec seductio hec seorsum ductio / quā inducit sapientie sacre vinum Tradidit super hac mentis seductione doctrinas 7 industrias diuinus Dionysius ī d' mystica theologia / memorabile est id qd' littera refert de Anthonio qui occurrente sole faciem vertebat ad orientem vbi tamdiu fixis stabat suspensus mentem ad celestia quousq3 sol oriens feriret radijs oc'los eius / quod Anthonius moleste ferens q̄d impedis o sol mentem meam celestia contemplari. testis est hui⁹ anagogia soror nostra / quoniaz ea duce cernebat in spiritu lucem. De qua Boetius: hanc quisquis poterit notare lucez candidos phebi radios negabit. ¶ Sequit̄ alter effectus vini nuptialis 7 theologici / qr regis 7 orphani facit mentem vanam / alia littera vnā. Itez serui 7 liberi / pauperis 7 diuitis. Tollitur hic acceptio ꝑsonarum / quia pusillū 7 magnum fecit deus Nūquid soli diuites euāgelizantur? euangelizant̄ 7 paupes. Unde in Hester nuptijs dabatur vnicuiq3 vinū s'm magnificentiam regiam / non iuxta diuitias sedentium vel pauptatē. ¶ Est autem vanitas aliqua mala vt ibi. vani sunt omnes homines in quibus non est sapiētia dei. hanc non affert sed tollit sapientia 7 addit vanitatem laudabilem que ex humilitate fundatur. quemadmodū tu felix heremi cultor 7 incola Anthoni superfusus hoc vino sapientie tete reputasti quasi nihilum 7 inane in cōspectu diuine maiestatis ex consideratione ꝓꝓe fragilitatis dicēs cum psal. Ego ad nihilum redactus sum 7 iterum substātia mea tanq̄ nihilum ē an te. Beata prorsus 7 rara vanitas huiusmodi / quā docet tradit 7 efficit ꝓvinum sacre scripture summus pincerna christus. Discite a me quia mitis sum et humil' corde. Alioquin euenit illud de Marie cātico F

Dispersit superbos mente cordis sui. Est
autem hec humilitas parens discretionis
⁊ custos/dum non proprio quasi vano/sȝ
sanctorum patrum credit iudicio. De qua
discretione saluberrimū est Anthonij do=
cumentum conclusum ex mutua patrum
collatiōe ꝙ ipsa est directrix aurigaq̈ȝ virtu
tum/qua derelicta virtutes cetere/ vix aliḋ
opantur nisi precipicium casum vel interi
tum. Hinc est illud Anthonio missum ce
litus oraculū/dum aspiciēs mirabiles mū
di laqueos exclamasset. Domine quis eua
det illos? Responsum est: humilitas/con=
formiter ad illud psal. Humiliatus sum ⁊
liberauit me. ¶ Sequit̄ tertius effectus vi
ni quod loquimur/omnem mentem con=
uertit in securitatem ⁊ iocunditatem/iā id
ipm in Augustino meminimus. Hoc in
Anthonio tradit littera fuisse/quē nō pri
us cognitum nouiter aspicientes agnosce
bāt inter ceteros patres ex quadā angelica
vultus iocunditate/ et frōtis oculorumq̈ȝ
serenitate quemadmodū cernere est carna
liter/ꝙ homo potus vino bono fit hilari=
or atq̈ȝ iocundior/⁊ vt apud comicum est
videtur aquile iuuentus. Propterea iubȝ
in mysterio Salomon merentibus et his
q̄ in tristicia sunt dari vinū. ¶ Quo circa
subdit̄ quartus effectus/⁊ nō meminit rē
nō meminit omnem tristiciā et debitum.
Quo pacto sic? certe quoniā vinū illud le=
tificat cor hominis/⁊ exclamare facit cū ꝓ
pheta ꝫm multitudinem dolorum in cor=
de meo consolationes tue ꝑ vinum sapiē=
tie/letificauerunt animā meā. Sed quid
de debiti memoria vel exactoris? Audiat̄
dominus ad Job mystice loquens de so=
litario/qualium pater dux ⁊ velut initium
fuit Anthonius loquitur sub onagri simi
litudine. Quis dimisit onagrum suū libe=
rum. ⁊ vincula eius quis soluit? Cui ded̄i
in solitudine domū ⁊ tabernaculū eius in
terra salsuginis/contempnit multitudinē
ciuitatis/clamorē exactoris non audit/cir
cumspicit montes pascue sue ⁊ virentia q̄
q̈ȝ ꝑcurrit. Preclara est ⁊ accommoda pro
posito beati Grego. sup hunc locū exposi=
tio lata. ¶ Sed ad quintū vini transea
mus effectum. ⁊ omnia precordia fac̄
honesta quippe nihil coinquinatū est vbi
est sapientia nihil impurū sordidum vel ve
recundū. Hinc tu lacerationem tuā. hinc
denudationem ꝑ demonum rabidos insul
tus nō erubuisti agonista fortis Anthoni
Propterea nominatū est nomen tuum iu
xta ꝓmissionem boni Jesu in vniuerso mū
do. Propterea rursus dici potes martyr q
tormēta ꝑpessus es eo crudeliora quo tru
culentior erat tortor demon inferens ea.
Spectaculū igitur ꝓut loquitur apostol9
factus est angelus dei ⁊ hominibus/imo
⁊ demonibus nec erubuisti tanq̄ bene chri
stus sicut nec xp̄s nudus crucem nec hypo
litus ꝓpriam nuditatem. neq̈ȝ Noe in mi
sterio/nec apostoli vel martyres erubuert̄
vincula carcerem ⁊ ludibria. liceat hic car
men ecclesie sophicum de Johanne factū
dicere iubilo cordis ad Anthonium/q̄ si=
mul fuit virgo martyr ⁊ vates. O nimis
felix meritiq̈ȝ celsi nesciens labem niuei pu
doris/ꝑpotēs martyr heremiq̈ȝ cultor ma=
xime vatū/maxime quo ad consideratio=
nes aliquas. ¶ Veniamus ad sextum vi=
ni salutaris effectū quo debriatus homo
nō meminit regem neq̈ȝ magistratū. Que
ratio? plane quia facit hoīem non timere/
eos qui corpus occidūt ⁊ post hec non ha
bent quid faciant. Perspicuū fuit hoc in
Anthonio q̄ a principibus ⁊ imꝑatoribus
tota mentis libertate rescripsit post collau
dationem ꝙ credebant christum eos debe
re reminisci. quoniam sup se dominū ha=
bent terribilem apud omnes reges terre/
Verū quid loquimur de regibus homini
bus ⁊ magistratibus cū nō extimuerit an=
thonius illum qui est rex sup omnes fili=
os supbie et cui nō est potestas similis su=
per terram qui factus est vt nullū timeret.
demones enim certamina nedū non expa
uit. sed insultans ꝓuocauit. Tradit littera
Anthonium dū adolescens impugnaret̄
a spiritu fornicationis rogasse deū vt vide
ret impugnatorem suū/qui in specie pueri
teterrimi pedibus suis aduolutus est quasi
si blandiens ⁊ supplicans. quē Anthoni9
mox irrisit ⁊ conspuit dicens. Absit dein=
ceps vt vnq̄ te timuerim fedissime atq̈ȝ vi
lissime. Multa sunt huiusmodi q̄ strenui
tatem ostendunt Anthonij aduersus princi
pes tenebrarū harū/nec minus solertiā di

scretionis cōtra suas insidias. Agebat id quod alios docuit facere et quod xps tentatus egit/adducebat testimonia scripturarū ad omnem actionem suā. Hoc aūt nō faciūt qui vel nesciunt vel despiciūt scripturas sacras. aut qui eas deteriori puersitate corrūpunt. Exemplo Eue que de pcepto dei firmissima fide tenendo dubitans ait ne forte moriamur. ¶ Audiuimus de magnanimitate. Seqtur i effectu/septimo

M

magnificentia et omnia p talenta facit loqui. Recte prsus euenit hoc i Anthonio cuius mens ebria vino nuptiali ecclesie nihil pusillum/nihil vile/ nihil exiguū cogitare dignata est/sed omnia de celestibus que desursum erat/loquebat instar apostoloꝝ qui vino hoc hausto repente loqnebantur magnalia dei. Sūt hec pcoꝝ magnalia minuta numismata sapiē terrene. nō/sed talenta magna p que loq facit sapientia q desursum est. efferens immensam cordis altitudinē. sit hoc anagogia de anthonio cui tanta fuit bona generosi cordis elatio. q nō dignabat adherere vel nubere sua vis irascibilis potenti alicui nisi sūmo. Neqz sua vis rationalis nubere sapiēti alicui nisi sūmo Neqz sua vis ꝯcupiscibilis nubere bono alicui nisi summo. dicens ex sentētia deus cordis mei et pars mea deus in eternum et iterū/mihi adherere deo bonum est. Si loquebatur igitur p talenta qd mirandū. Si diuitias et opes hereditarias/si vas argenteū/si numos oblatos in deserto cōtēpserit/nullus admiret. ¶ Sed neqz miret illud quod seqtur octauo. Et nō meminerunt cum biberint amicitiam neqz fraternitatem. Quid ita meminerint cū dicat pincerna vini huius sponsus ecclesie xps siqs venit ad me et non odit patrem suū et matrem et vxorem et filios/adhuc aūt animā suā nō est me dignus. Compleuit hoc beatissimus Anthonius etiam ab adolescētia relinquens domum paternā et sororem velut immemor carnalis amicitie. ¶ Cui ꝓpterea conuenit illud quod seqtur nono Sed non post multū sumūt gladios qd. ni sic fecerit athleta fortissimus Anthonius habens in exemplū pincernam et architriclinum vini huius dicentem. Nō veni pacē mittere in terrā sed gladiū. Ueni eniz separe hominem aduersus patrem suū/et filiam aduersus matrē suam. et nurum aduersus socrum suam. et inimici hoīs domestici eius. Maledicitur a ꝓpheta q gladium suū ꝓhibuerit a sanguine. Hūc gladium sumpsit et exercuit anthonius tanq potens crapulatus a vino. nedum aduersus carnem et sanguinem et aduersus potestates aereas tenebrarum harū aduersus etiam paganos philosophos quos mira verboꝝ subtilitate vincebat. aduersus insup hereticos. psertim arrianos pestiferos dum accersitus est a sua solitudine in alexandriam ciuitatem magnam quatinus fidem beatissime trinitatis quā corde credebat ad iusticiam: ore coraz toto populo cōfiteretur ad salutem/ quod et factum est. Quamuis enim docuerit q monach9 extra cellam aut solitudinem/est sicut piscis extra aquā. Euicit tamen eum zelus fidei et obedientia plātis ecclesie debita vt iret alexandriā. in qua ciuitate dū premeretur a turbis certatim irruentibus/ vt viruz fama nominis celeberrimū apud eos ipi vl visu cernerent vel manu tangerent/timentibus et cōpatientibus nonnullis vt moleste ferret/fertur respondisse/ mihi quidem assueto turbis insultibusqz demonū/nihil affert hic populosus hominū concursus molestie vel turbationis. Ecce quomodo contempsit hic onager solitarius multitudinem ciuitatis. Quippe tu scis o anagogia quoniam inter hec omnia tota facilitate seruabat Anthonius monitōnem ecclesie salutarem. sursum corda. responsio populorum est. Habemus ad dominum. q habent in patinis vel ad forū. Plane sicut euenit aliquibus vt in vasta solitudīe turbulentissimā habent cordis inquietudinē ac multiplicitatē/sic ex aduerso ꝯtulerat anthonio tranquillissimā cordis solitudinē i medijs etiā populoꝝ circūstrepētiū occursibus/ipa iugis exercitatio ꝯteplatōis anagogie coopante grā dei simplificante et stabiliente mētē cordis sui. Ea demū via pax est quā xps ecclīe filijs ligt. Nō turbet cor vestꝝ neqz formidet ait Guido cartusieñ. ¶ Seqt postremo vini nuptial' et theologici mirād9 nimis et apd carnales incōꝑhēsibiles effect9 licet de corꝑali vino quo

I

tidie sit exptus. Et cuz a vino emerserint ⁊ surrexerint non meminerūt que gesserunt. Ita ꝓfecto est quoniā apostolicum exemplū secuti q̄tumcunq̄ biberint sobriā ebrietatem spiritus q̄tūcunq̄ profecerint i virtutibus strennuis atq̄ magnificis ipsi ad anteriora se extendunt ea q̄ posteriora sunt obliuiscentes deputant precedentia opera nullius meriti vel momenti propterea non ostentant illa sed cum Ieremia tanq̄ pannum mēstruate verecundius abscondunt ab oculis sponsi/cuius hec est iussio. Cū feceritis omnia que p̄cepta sunt vobis dicite Serui inutiles sumus? Et tu deuse quissime quis omnia que iussa sunt/immo vel pauca se fecisse poterit gloriari? Quis poterit certus eē? Quid ni ꝓpterea filij hominū qualiacūq̄ fecerint ecclie vino potati libenter obliuiscantur nec meminerit q̄ gesserunt. Et hoc ē in p̄senti vita ꝑfectiōis euāgelice culmē summum istud vere ⁊ sine fictione ex intimo mētis sensu cognoscere nedum proferre solo ore. Animaduerte ⁊ sensibus (hec enim is ē res nō parua) repone queādmoduz paulus post egregia tot certamina post introductionē eius in supna fluēta vini vite/vbi debriatus quid de vestimēto corporis sui factum eēt nescio inquit deus scit/oblitus fuerat tunicam corporis sui in taberna celi: proclamabat non ex fictione vel mēdacio/absit/minimus sum apostolorum qui non sum dignus vocari apostolus. Et iterum venit ds saluos facere peccatores quorum primus ego sum. Primus pctōrum tu es o Paule? Et vbi sacrilegi. homicide. adulteri. ydolatre. ꝑfidi. vbi facinoribus ⁊ flagitijs omnib9 oppletissimi. Stat sensa/primus sum peccatorum? Quo circa meditandum est quoniā ostentare conabatur Paulo similiter ⁊ anthonio stultus p̄sumptionis spiritus laudes ipsorū merita grās ⁊ preconia. Respōdebat vnusquisq̄ sibi ipi? Quid habes qd nō accepisti? quasi si accepisti qd gloriaris quasi nō acceperis. Tu nonne ē massa peccatrice eadē cū ceteris? Tu nūquid nō i eadem damnatione cū ceteris? Quid igitur extollere te vis aut vales pre ceteris? Tibi gratiā multiplicem cōtulit deus. Esto neq̄ eñi ingratū esse obliuiscendo vel negando te conuenit. Sed eē tanto debes humilior ex munere/quanto [illegible] obligatiorem eē conspicis in reddenda ratione. At vero nō es sicut ceteri hominum raptores/adulteri. ieiunas bis in sabbato cū reliqs opeib9 bonis esto? Sz si tales eēnt hominū ceteri sicut tu/si gratias recepissent a deo sicut tu ipi pl9 in dei laudes/plus in grāꝶ actiones feruescerent q̄ tu/neq̄ inaniter ⁊ luciferiano more gloriarent/vt tu/deniq̄ noli altū sapere sed time. Nunquid scis hodie qualis mox sis futurus. Petrus negauit xp̄m quando latro confessus est/ve tibi pauper homūcio qui nescis an amore vel odio dignus sis? Qui rursus tua quātūcunq̄ bona videantur opera/qua districtione iudicentur ab illo in cuius conspectu non iustificabitur omnis viuēs/quali preterea fine terminentur ignoras? Attendas deniq̄ q̄ hec insensibilitas tua proueniat non ex defectu peccati: sed quia totus in peccatis obtorpuisti stupidus/ languens cecus ⁊ marcidus.

¶ Deijciebat ⁊ obijciebatur apud beatissimos Paulū ⁊ Anthonium ⁊ similes qui biberant ebriā sobrietatē vini sapientie. spiritus arrogantie sub increpatiōe tali ne surgentes ⁊ emergētes ab ebrietate spirituali/meminissent ꝑ arrogātiam que gessissent qui iuxta quod predixi minus est effectus ꝓpinus vini theologia. R

¶ Sic oblitus fuerat deuotissimus Bernardus q̄ senex in seruitio dei dum egrotaret aliquādo gemebat ad dominum vapulem sane: quatinus miserearis afflicto qui nō reperis in me bonū qd remuneres. Tempus meuz ꝑdidi q̄a ꝑdite vixi ꝓ quo quid agam non habeo/nisi q̄ cor contritum et humiliatum deus nō despicies.

¶ Refert littera de Agathone patre sancto qui proximus fuit Anthonio. Hic veniens ad extrema vite stetit immotis ad celum oculis per triduum/interrogantibus eum discipulis suis/pater vbi es? Respōdit: ad tribunal iudicis sto. Et tu times pat? In veritate fratres timeo. ⁊ nō ꝯfidis in operib9 tuis q̄ sunt sc̄m deū interim inquit studui quātum valui/seruare mandata dei sz homo sum ⁊ alia sunt iudicia dei. Et alia hominum propterea non cōfido quousq̄ venero ante euz. Ecce queādmodū sanctus

Agathon non meminerat que gesserat.
¶ Ceterū quid đ te dicemus. o maria pia
mater iesu: que impijs p̄sens hodiernis le
ticiam vini boni communis impetrasti. ne
q; solis ipis sed vniuersis ecclesie sponse fi
lijs misterium condonasti. Quid de te di
cemus inq̄. nōne sicut p̄ ceteris humilior
gratie vino plenior inuenta es/ sic apud te
vilior in oculis tuis extitisti/ proclamās to
to humilitatis spiritu cum apostolo. Ue
nit deus saluos facere peccatores quorum
prima ego sum. Existimatō qualis sit alio
rum non diffinio. Ego autē istud sobrie
⁊ absq; contradictione existimo credi posse
nō q̄ pia mater iesu peccato fuerit vnq̄ ob
noxia/ vel actuali/ de quo non dubitat. vl'
originali sicut pie creditur. sed peccasset cer
te ꝟ nō venisset deus saluos facere peccato
res. Cuius saluatōnis ipa particeps p̄ma
fuit prioritate non temporis sed dignitat᷑
excellentie. in modo saluandi Itaq; dimis
sa sunt ei peccata multa. non dico iam con
tracta vel acta p eam. sed est dimissio que
dam peccati ne contrahatur vel agat᷑ quo
modo loquit᷑ diuinus Dionysius. de pur
gatione angelorū quā p̄terea dicit vn⁹ do
ctor anglicanus quem ꝓfundum scola no
minat q̄ plures fiunt a deo nobis gratie p̄
uatiue seu negatiue ꝓpter quas ei tenemur
ad gratiarūactiones q̄ positiue/ quoniam
nō est peccatū/ nō est periculū q̄ ruere nō
posset homo si nō esset gratia dei p̄seruās/
p̄ueniens ⁊ ꝓhibens. Nec obstat his que
diximus illud xp̄i. Cui plus dimitti᷑ plus
diligit. ꝓbat ea potius et solidat. ¶ Quid
q̄ anima q̄to biberit amplius de vino L
sapiētie si scite et sobrie fecerit tanto ꝑspi
catior est. in vidēdo ⁊ delicatior atq; vita
tior in sentiēdo turpitudinē ⁊ pūcturā pec
catoꝝ. ideo sane q̄ aliena peccata sola reco
gitatio sentit dolet ⁊ defler/ plusq̄ habētis
illa. Hoc in ambrosio fuit notissimū. hoc
quotidiano docēt exēplo viri iusti. Omit
tamus peccatores omittamus puros ho
mines. Nōne tu bone iesu q̄ peccatū non
fecisti/ deflens nr̄a facinora magꝭ q̄ vulne
ra tua. cū clamore valido ⁊ lacrymis exau
ditus es ꝓ tua reuerētia. Quid igit᷑ putā
dū est fieri dū talis aliq̄s sanctus peccatū
aliq̄d videt᷑ sibi/ crede mihi q̄ nō est dolor
sicut dolor suus: pudor sicut suus/ et fetor
⁊ horror sicut su⁹/ hinc despicit se. abomia
tur. se excandescit aduersum se factusq; in
tolerabilis ⁊ odiosissim⁹ sibi. flagellet se: ru
giens a gemitu cordis sui. Non ita pecca
tores scelestibus ⁊ flagitijs omnibus ple
nissimi/ quorū sensus spiritalis vel obstu
puit vel obtorpuit vel penitus emarcuit.
Uis tale vinū cognoscere. lege ī lege quid
dominus in apocal'. mandat angelo laodi
cie q̄ neq; calid⁹ erat nec frigid⁹ sed tepidꝰ.
Dicis quia diues sum ⁊ locupletatus ⁊ nl'
lius egeo. Ecce virum sanctū in oculis su
is virū memorem operū suorū. Sed quid
sequit᷑ intellige. Et ne scis quia tu es miser
et miserabilis ⁊ paup ⁊ cecus et nudus.
¶ Accipite narrationem in tanta materie
seueritate iocūdā. Erat mulier inclusa: cui
subseruiebat ꝑ fenestrellā quedam ancilla
Conueniebant alij multi/ ps ex curiosita
te/ ps ex deuotione/ ps ex miseratione. Au
dierat fortassis hec inclusa q̄ iustus in prī
cipio accusator est sui Erat ei mos demiss
oculis/ rauca ⁊ exili voce cum singultibus
suspirijs ⁊ plangore se peccatricem accusa
re se indignam videre lumen celi/ ꝓ multi
tudine iniquitatū suarū. se ꝓpterea reclusā
esse/ audiebat ancilla frequentius hos ſmo
nes. Contigit tandem aliquando venire
quosdam ad locū illū/ quibus petentibus
q̄d domina sua hec bona mulier reclusa fa
ceret. Respondit ancilla/ sustinete paulisp
qm̄ puto quiescat/ inter loquendū vt sit q̄si
uerūt ab ancilla quid ei de domina sua vi
deret᷑. Quid vultis dicam vobis/ hec ē pes
sima peccatrix pessima oī q̄s terra sustinet.
Subaudiēs hūc ſmonē reclusa/ exilijt ď re
pēte fures ⁊ insaniēs/ mētiris vilissima mē
tiris venefica. Ego bona sū mulier. Por
ro ancille nō defuit vafra et acuta responsio
Oro ꝑ vestram fidem o domina/ ne turbe
mini/ existimabant vos hactenus vera di
xisse. q̄ eratꝭ maxima peccatrix. ¶ Quid re
sponderet domina non habuit nisi q̄ esti
se nequiter humiliat. Et iterū. Est qui M
corde loquit᷑ ⁊ ore. ¶ Redeam⁹ ad an
thoniū quem non meminisse arrogāte eo
rum q̄ gesserat in ebrietate vini nuptial' ec
clesie conijcimus tum ex multis que litte
ra tradit/ tum ex hoc q̄a moriens celari vo

fuit sepulcrũ suũ/fecit hoc ex humilitate. q. d. deo q̃ laudari ab hoĩbus vitupante te est salubri ab hoĩbus dãnãte te? Noluit igitur ab hoĩbus gl'iaꝫ q̃ est putredo ⁊ vermis noluit sepulcꝝ suũ egyptiaco ritu venerari p' mortẽ. Verũ aliter ꝓuidit q̃ humilia respicit deus/immẽsa illũ ꝓut cernere est tumulauit gloria. O felicem dixerim Vienne ⁊ Burgundie regionẽ que venerandis h' corpis sacro sancti reliquijs decorat. O felices qui religioso et peculiari quodam tanti patris obsequio dedicari meruerunt ¶ Quid ꝙ gloriosissimus iste sanctus potentissimus in miraculis p̃sertiꝫ sup obsessos a demonijs/simplicitatẽ humilẽ [illegible] nocinam in discipulo suo paulo rusticano tãtum coluit tãtum veneratus est vt ad euꝫ remitteret energuminos difficilis curationis/se [illegible] ad hoc ip̃m deputatus ydoneuꝫ. Hec nonne grãdis humilitas viri tãti/cuius vita omnis fuit ascendendo de virtute in virtutem/per centum, ⁊ quattuor vel eo amplius annos. Erant qui sobrietatem a carnibus/castitatem veneris nõ vtentẽ criminant abbreuiationis vite. immo ⁊ quãdoqꝫ mortis causas esse in religione viuẽtibus? Proinde notetur hoc ⁊ maneat alta mente repositũ. nemo tã pctõr es qui non veniã ꝯseq/qui nõ saluari posset si ꝯuersionẽ haberet ad deũ pauculo tpe vel momẽto qualem velut assidue p tot annos habu[illegible] anthonius. Ex quo ꝑpendite q̃ntus i eo fuerit cumulus meritoꝝ in via/ q̃ntus mõ p̃mioꝝ in patria. O vini num p̃cellet vinũ qð sic cogit facere: vl' ꝓut hꝫ altera lr̃a. O vini num p̃cellet vinũ qð sic cogitat facẽ sic Anthoni' hoc est vinũ diuine sapiẽ/vinuꝫ fidei. Nõ illud tamẽ qð fabulã ⁊ puerbiũ fecit i hoc ꝯcilio sed vinũ fidei p̃ciosissimũ quo dotauit ecclesiam xp̃s sponsus suus i nuptijs hodiernis si ad mysticũ sensũ traduxeris. Quod iuxtã p̃missa ⁊ tanti patris Anthonij certissimũ documentũ/si rite ꝑpinatũ fuerit nõ i aureo calice babylonis terrene animalis ⁊ dyabolice sapientie p̃m traditiones hoĩm veritatẽ in mendaciõ detinentium/ [illegible]pis cum sobrietate bibituꝫ extiterit/mentes potãtiũ seducit primo: hoc est seorsum ducit. quod humiliat. quod asseruerat/qð iocundat qð honestat qð dat magnanimitatẽ/quod confert magnificẽtiam/quod tollit amicitiam noxiaꝫ/qð attulit in strenuitatẽ mirabilem. Et tandem posterioꝝ cogens obliuisci extendere sp in anteriora mentes facit. ¶ Erubescant igit' detractores sacre scripture qui vinũ suũ N miraculose ministratũ nuptijs ecclesie p̃sertim die penthecostes. qñ docti sunt aplĩ oẽm veritatẽ/nõ volũt primũ poni sed illo vel abominant ⁊ nauseant vel spernũt vel negligunt. aut certe miserabilit' dũ biberũt in furorẽ suũ ⁊ insaniã vertunt. queãdmodũ videre ẽ in febricitãtibus/q̃bus vinũ q̃ melius eo nocentius/febris aũt altera q̃ui est deterior ipsa pcti malicia? De q̃ sapiẽs ⁊ excecauit illos malitia coꝝ neqꝫ sperauerunt mercedẽ iusticie ¶ Erubescãt p̃terea q̃ laudibus tuis O gloriosissime ⁊ vsqꝫ [illegible] vltimũ terre notatissime pr̃ Anthoni/non applaudũt sꝫ detrahũt/q̃ ministros tuos vel nõ reuerent suscipiunt/vel irridẽtes abijciunt/miscentes ꝯtumelijs suis impietatem hereticã si veritatẽ hꝫ accusatio q̃ iudicialit' facta est nup i hoc sacro cõcilio. inuenim' aliũ tibi fuisse deuotiõis honorẽ o sacro [illegible]cta mr̃ caput ⁊ magistra fideliũ oĩm romana ecclesia q̃ ꝯstituisti vt vn' sp eẽt ordinis beatissimi p̃ris anthonij q̃ romanã curiaꝫ sequẽs ipẽ ⁊ fragmẽta a mensa pape colligat in elemosynã pauꝑm/ ⁊ curat' ꝓpri' et quasi pochialis oĩm qui vulgari vocabulo curtisani noiat existat. Mouit ad hoc pius religionis xp̃iane spũs/recogitãs q̃t miraculis in vita/q̃t post mortẽ b̃nficijs ⁊ opitulationib' refulsit idẽ anthonius/p̃sertim i hac quadã sp̃ali p̃rogatiua ꝙ ignẽ sacrũ fugat ex corporibus insignũ ꝙ ignẽ ꝯcupie libidinose p̃niciosioreꝫ inuocatus refrigerat in cordib'. Exclamat ad odorẽ ignis h' infernalis tẽptatus? O sacer anthoni adiuua me. Cõfutauit hereticos anthonius iã dictũ est/⁊ repeto q̃ senex ⁊ solitari' neqꝫ populũ habens subditũ neqꝫ litteras didicerat/exiuit heremũ ⁊ venit ad alexandrie ciuitatis magne ꝯuentũ. Attẽdant obsecro (p̃cor ⁊ obtestor) in spiritu lenitatis attendant exemplũ hoc ꝓfunda cogitatiõe q̃ cõstituti sũt habere curã gregis dominici habere sublimitatẽ simul cũ obligatiõe pastoralis officij/ quiqꝫ salutem animarum qui

pacē regnoꝝ/qui pullulantiū assidue eorū extirpationē/qui catholice veritatis elucidationē querunt/qui preterea robur decus ⁊ honorem huius sacrosancte sinodi cupiūt integrum seruare, cupiunt ab heresibus in sinu suo quotidie nascētibus obuiare. ꝓuideant celeriter ne pōtifices sui ne doctores ⁊ vocem habentes vel de ignorantiā si nesciant vel de culpabili vecordia ⁊ acceptione personarum si negligant arguantur.

¶ Urgebat hoc loco zelus domus dei zelus ecclesie/zelus honoris ⁊ debiti huius sacri concilij, fortitudo vini nuptialis, declamatoriam immo satiricam vel tragicam inuectionem in hereses et errores cū suis defensoribus cum dissimulatoribus/qui nō minus damnosi q̄ culpandi sūt delatrare. Sꝫ astitit moderatrix sobrietas/expectetur ait tempus aliud oportunius loc⁹ alter aptior ⁊ actus capacior. Neqꝫ eñ desperandum immo sperandū est equanimiter, q̄ hec sacrosancta synod⁹ ꝓut cepit hereses extirpare sic et ꝑficiet que radicem doctrine pestifere succidēdo/dedit intelligi cōsequenter ramorum adulterina noxiaqꝫ genimina debere succidi. Propterea comprimatur vt proposuimus sermo noster ne vl loquacior effluat vel prolixior attediet vel mordacior et satiricus exacerbescat. Nam quid opus tenerē mordaci radere veru auriculas/ait satirus. Succenseat licet ostentatrix sui iactantia submurmurans illud eiusdem satirici. Scire tuum nihil est nisi te scire hoc sciat alter. ¶ Feret nihilominus equo animo studiositas speculatrix/questiunculas ab [illegible] motas cum solutionib⁹ vel supprimi vel inscriptis distribui. ¶ Fiat ergo tandē finis in obsecratione qualē ab initio premisimus. Conuertatur quesumus o salutifer christe nunc apud nos ī ecclesie nuptijs congregatos turbida gratis ⁊ noxia aqua sapientie terrene animalis et dyabolice ⁊ fiat vinū sapientie salutaris in sobrietate ⁊ sanitate potatum. Consequemur autem istud miraculū patres religiosissimi. patres deo dignissimi si mystice fuerimus in chana galilee hoc est zelum habuerimus transmigrationis ex hoc mūdo ad patrem. si preterea nostri Jesu mater salutis istic affuerit si dixerit pia insinuatiue orationis voce ad Jesum ꝑ orationes hic vocatum cū discipulis/vinum nō habet. Si subinde ministri qui sumus nos obseruauerimus monitionem eiusdem matris iesu/quod cūqꝫ inquit dixerit vobis (nō dubium quin Jesus) facite quia vinum sapientie ꝑ virtutem datur obedientie. Nam initium sapientie timor domini. Si demū ydrias ad purificationē positas que sunt corda nostra repleuerimus vsqꝫ ad summū aqua cōtritionis ⁊ lacrimose compunctiōnis/que haurienda est de puteo ꝓfundo cōsiderationis. hinc miseriarum nostrarum qꝛ cor cōtritum ⁊ humiliatū deus nō despiciet, hinc misericordiarū dei quarum nō ē numerus. Tunc faciet iesus initiū signorum cōuertet aquam hāc in vinum. itaqꝫ licebit vnicuiqꝫ nostrum dicere cum propheta. Nunc cepi nūc est initium. quia considerauerit homo supple viuens hic tunc incipiet. hec est mutatio dextre excelsi. Cui⁹ mutationis sacratissime [illegible] beatissime nos per gratie sue miraculum participes efficiat Jesus christus ecclesie sponsus decorus gloria qui est deus benedictus in secula. Amen.

¶ Finit sermo factus corā sacrosancto generali Constañ. cōcilio ꝑ dñm cancellariū eccl'ie Parisieñ. Anno dñi. M. cccc. xvij die dominica. xvij. Januarij qua die fuit festū beatissimi patris Anthonij.

Tractatus eiusdē in quo soluit questiones in ꝑcedenti ſmone motas et tū ꝓ breuitate tꝑis vrgente nō solutas.

Nuptie facte sunt in chana galilee/ et erat mater Jhesu ibi ⁊c. ¶ Assis ⁊ tu nobiscum pia mater iesu/quatinus te petente ministret nob hodie vinū sapie salutaris sācteqꝫ deuotiōis. qꝫ vt fiat te salutamus dicetes aue nuptie ⁊c. Sup quadriptita thematis huius deductione corā sancta Constañ. sinodo tenuimus al's modū ñ dialogi soli⁹ ꝫ tetralogi quēadmodū q̄ttuor esse filias sacre sapiē

ro tunc notatū est quorū nomina ⁊ officia duplex hoc exametrū pandit. Littera gesta docet quid credas allegoria. Moralis qd agas quo tendas anagogia. Porro subintroducta est studiositas speculatrix ancilla sapiētie nō industria que multas ab his sa⸗ roribus questiōes sup nuptijs hodiernis ab allegoria ꝑcipere potuerat. Et quando de gloriosissimo anachoritarū Anthonio cuius tunc celebris erat dies extorsit deuotio verbum fidei/ quoniā insup breuitatis amor plurima iam dictata linquere iussit. repetit sepe ⁊ multum eadē studiositas auida sciendi. quatinus in medium prodeant omissa. hinc morem gerere psuasit familiaritas secuz velut a puero traducta. ¶ Erat autem sextuplex ad allegoriam studiositatis questio. Prima quibus adornata ē dotibus ecclesia sponsa a xp̄o sponso suo. Altera qualis est habitudo christi spōsi ad ecclesiam sponsam. Rursus viceuersa qualis est habitudo sponse huius ad sponsuz suum ⁊ ad eius vicarium quem appellamus summū pontificē. ¶ Amplius quarto q̄liter ⁊ q̄ vtiliter deus carnale coniugiū voluit huius spiritualis signū esse. Subinde quo pacto materialis ecclesia spiritualē significat sic vt mutuas sibi laudes et nomina communicent. Demū sexto quib⁹ modis ⁊ locis sacre scripture figurant̄ he nuptie xp̄i ⁊ ecc̄ie. ¶ Et quidez allegoria tradidit dotatam ecclesiam a xp̄o vini bonitate. quod vinum est nō materiale/ qd̄ multum potatum sicut loquitur sapiēs irritationē ⁊ iram ⁊ ruinas multas facit et in nouissimo mordebit vt coluber a quo proposuit sapiens abstinere carnem suam vt animū suum transferret ad sapientiam. Vinū igitur tale sed electissimum spirituale ⁊ theologicum intelligimus/ prorsus optimuz iocundissimū ⁊ sanatiuū quod sensit semiuiuus a samaritano curatus. hoc est vinuz sacre scripture recreās viuificans atq̧ letificans cor hominis mira iocunditate spūs. Si fuerit in sobrietate potatū iuxta monitionem apostoli. Non plus sapere q̄ oportet sapere/ sed sapere ad sobrietatem que sobrietas est hūilitas. ¶ Defecerat olim vinū istud in nuptijs quas ab abel iusto. immo ab adam deus ꝑm ꝓpositum volū- Q

tatis sue disposuerat celebrare. Ita vt iure dici posset vinum nō habent habebāt nec negamus paucissimi admodū vinū istud sapientie salutaris. Sed quid inter tot ⁊ tātos illud erat potabant passim plurimi vinum prostitutionis de aureo calice babilonis quo meretrix illa magna vanitas secularis i apocalypsi inebriabat reges terre. De quo apud Moysen. fel inquit draconū vinum eorum ⁊ venenum aspidū insanabile. Et antea. vua eoruz vua fellis/ ⁊ botrus amarissimus. Vinum istud si nescis est sapientie terrene animalis ⁊ dyabolice mixtum erroribus impijs/ heresibus ⁊ blasphemijs quasi totidem reptilibus venenatis: cuius toxicata fex nō est exinanita. bibērūt ex eo omnes peccatores terre. At vero dū aduenit christus cum discipulis suis ad mysticas ecclesie nuptias/ dum affuit ibi mater Iesu que illuminata vel illumīatrix interpretatur. propinatum est vinum bonuz sapientie que de sursum est p reuelationez habitū quod reseruatum est vsq̧ adhuc: dū aduenit plenitudo tp̄is quando gratia ⁊ veritas p Iesum xp̄m facta est/ quādo ꝑterea tristicie ⁊ tribulationis aquā conuertit in vinum leticie spiritualis. Audi quomodo. Sed q̄a inquit hec locutus suz vobis tristicia impleuit cor vestrum/ ecce ydrias plenas aqua vsq̧ ad summuz. Sequit̄ admirāda conuersio duz subiungit. Sed tristicia vestra conuertetur in gaudiū/ hoc antea predixerat ipse dum ait. Beati qui lugent quoniā ipsi consolabunt̄. Nunc autē luctum has lacrimas inducit vinum sacre sapientie compunctiuū. eo q̄ in multa sapientia multa sit indignatio ait Ecclīastes ⁊ qui addit sapientiā addit ⁊ laborem. Ostendit quippe sapientia ⁊ sapere facit quemadmodum nascimur natura filij ire/ filij mortis eterne/ nescientes introitum ⁊ exitū nostrum quia nemo scit an amore vel odio dignus sit in hac valle lacrymarum/ quātumcunq̧ ascensiones disposuerit in cord suo. Verum sunt hec abscondita a sapientibus ⁊ prudentibus huius seculi propterea ducunt in bonis dies suos/ querunt hic consolationem suaz/ ideo sequitur/ quod ē omnium pessimum atq̧ miserrimum transierunt in affectum cordis/ dum dulcescit ius

in eis acerbissimū iniquitatis vinū. doctrinas bibūt erroneas impias ꝛ blasphemas ꝓ veris quibus aque furtiue hereticoꝝ dulciores sunt/ et panis abscōsus qui se palam ꝓdere nō audet suauior. ¶ Nunquid istud est vinuꝫ sup cuius defectu conquesta es o misericordissima mater iesu/ dicens ꝛ insinuans/ vinū nō habēt? nō vtiqꝫ/ sed postulabas vinū aliud ꝓ nuptiis christi filij tui et ecclesie vinum sacre scripture vinuꝫ theologicū/ quod abinitio ꝓpinauit ecclesie sue filius tuus frater ꝛ spōsus. ¶ Sed ecce prochdolor vinum istud euangelice doctrine merum factum ē quasi plenum mixto/ multiplici mixtiōe. Miscet auaritia turbidam et scenosam aquam sapientie terrene quā exquisierūt filij agar/ ꝫm traditiones hominum. Hec est ardēs cautela ꝛ astutia conquirendi diuitias/ accumulando sibi densum lutum in auro et argento. iure vel iniuria. subseruientibus ei dolis fraudibus piurijs/ vsura/ symoniacaqꝫ prauitate. Hanc aquam qui biberit sitiet iterum vehementius quidem et acrius. Causat enī idropicam sitiꝫ auaritia apud quā ꝓfecto quo sunt pote plus sitiuntur aque. Miscet luxuria fedam bitumiosam atqꝫ sulphuriā aquā sapientie animalis que est ardens astutia ꝑtingendi ad illecebrosas carnis voluptates nō extinguentes sed augētes sitibundā carnis prurigine sicut dypsas serpēs q̄ medijs sitit i vndis ait Lucanus. ¶ Propinat ꝛ miscet supbia aquā sapiē diabolice/ q̄ ē curiosa libido cognoscendi subtilia. sed inutilia. sed supuacua sed nociua/ qm̄ inflat talis scia violento potu suo generatqꝫ torsiōes ꝛ enecat corda supboꝝ/ hinc excogitatio magicaꝝ artium. hinc adinuētio ꝛ defensio nouaꝝ peregrinaꝝqꝫ doctrinarū. Quo contra vinum sacre scipture liberat a curis/ ideo liber dici pōt. purissimū est mundās ab inquinamentis. sobriū est supprimens oēm supbiā mentis dum in obsequium fidei omnem captiuat intellectū. De q̄ vino terminet sub ꝯsideratione triplici q̄stionis prime solutio.

Consideratio prima

¶ In mysticis xp̄i ꝛ ecclesie nuptijs debet vinū theologicū tanq̄ optimū atqꝫ salubriter inebrians anteponi. Rationem dat architriclinus in euangelio vt cum inebriati fuerint nō curent neqꝫ querant id qd̄ deterius est/ contenti suauissimo prioris vini gustu/ quod faciat/ quod letificat/ quod in consolationem etiam amara conuertit. Iusticie enim domini recte letificātes corda. Senserat hoc sapiens qui ait. Nihil ē dulcius q̄ respicere in mandatis dn̄i/ hinc est illa ꝓphete exclamatio. quā dulcia faucibus meis sup mel ori meo. Quo circa bibite amici clamat sapientia ꝛ inebriamini carissimi. Obedierat anima que gloriabunda dicebat in epithalamio sponsi ꝛ sponse. Introduxit me rex in cellam vinariam/ et ꝓpheta. Calix meus inebrians quā p̄clarꝰ est? Hinc denium est illud ecclesiasticum in ꝑsona fidelium/ bibamus sobriam ebrietatem spiritus. Biberat hanc ebrietatem Petrus in monte qui factus est inde nesciens quid diceret. Bibebāt hāc apostoli die penthecostes in taberna cenaculi grandis ꝛ strati. dum supabundantissimo ꝑfusi sūt vino supnaturalis sapientie omnem edocti veritatē salutarem. Sed stulta gēs musto madere deputat/ quos spiritus repleuerat. Vis scire q̄tum in vmbra figuraliter docuerit Moyses ꝓponendum esse vinū decalogi/ quod est vinum fidei/ custodite inquit mandata domini dei vestri que precipio vobis. Sequitur hec est enim vestra sapientia ꝛ intellectus coram populis vt audientes vniuersa p̄cepta hec/ dicāt En populus sapiens ꝛ intelligens/ gens magna. Preclare quidē ꝛ diuina voce fert vnus in quodā generali concilio respondisse/ dum quererent cōstitutiones nouas fieri. Quid sibi vult inquit constitutionum talis multiplicatio ceruicibus imponenda fideliuꝫ euangelio nec cognito/ nec obseruato. sciatur in primis ꝛ seruet euangelium. Quid sonat aliud obsecro dictū tale q̄ istud. omnis homo primū bonū vinum ponit/ vere sic est/ sic agere cōuenit ecclesie sinodaliter cōgregate. ¶ Dicet aliqs reprobas ergo decretales ꝛ decreta summoꝝ pontificum cōstitutiones sinodales dyocesanoꝝ/ ꝛ ita de reliquis. Non reprobo fateor/ scio dictum esse ꝑ christū qui vos audit me audit. scio legem euangelicam stabilitam. Insup na

naturalis principijs & in regulis vniuersalibus reliquisse particularium agibilium determinationes apostolis & discipulis suisque successoribus. Nunc vero qualis insania est deserere legē regis: deserere fontē vini sapiētie salutaris vt stabiliat primitus lex subditorum & ante ministrent/non dicā vinum qualemcumque sed aqua sapiē animalis & terrene. Unde fit plerumque irritū mandatū dei propter se conformās christus Esaie verbis phariseos arguebat. Inuenies apud eos qui nomen sibi religionis appropriarunt/plus puniri transgressiones humane constitutionis satis friuole super delatione vestis huius vel illius super vsu cibi talis aut talis quam si blasphemando quis deum negauerit deierauerit violauerit sabbata eius & vniuersa decalogi precepta. Quid vero de prelatis sentire debeas curias suas intra sinodalia concilia lites punitiones excommunicationes te docebunt. Quid quod fastidiū vinum istud sacre scripture conquisitores huius seculi/ quoniā animalis homo non percipit que dei sūt/stulticia ei est illi/ et sicut gustato spiritu desipit caro. sic carne gustata desipit spiritus. & sit velut in occasu luminose veritatis. quoniam preterea tumens per arrogantiam animus dedignatur captiuare intellectū proprium in obsequium fidei. quia rursus videri refugit quasi discipulus sub magisterio theologorum quos ipse despicit/nedum ignorare conscius est que sciunt/ipse minus sapiens appareat in oculis suis vel alienis ita quod in theologie contēptum suā ignorantiam consolant.

Cōsideratio. 2.

T

In nuptijs crescentis ecclesie dum vinum sacre scripture seu theologiam propinabatur discumbentibus principibus & alijs ab architriclinis qui fuerunt doctores theologici/tunc ecclesia dotata fuit ampla temporalitate. sic formidandum est ex contemptu vini huius/ne tollantur aut notabiliter minuantur dotes huiusmodi temporales ab eadem ecclesia.

Consideratio tertia.

In nuptijs ecclesie nunquam deesse poterit vinum theologicum quod est vinum fidei vsque ad cōsummationem seculi/poterit tamen apud plurimos discumbentiū et ministrantium in his nuptijs verti vinum istud vel in contemptum vel nauseā vel in morbos varios. in insaniā & in mortē. Has considerationes vt in predicto sermone latius exponerem nec omittere purgebat zelus domus dei/zelus fidei/zelus presentis concilij/zelus professionis theologice/qui videbatur tanquam potens crapulatus a vino nil metuens sed obuia neque vicia vel errata persequi nitens. Sobrietas vero moderatrix expectetur ait tempus aliud locus alter et actus/melius est nihil quam pro rei magnitudine pauca dicere. Multis autem dicēdis vt vides hora non suppetit/simul obseruādum est illud Salustij a Hieronymo cōmemoratum/frustra niti. neque aliud se fatigando quā odium querere extreme dementie est. Quo contra zelus in spiritu vehementi neque tardandum esse/neque dissimulandum/sed importune & oportune ingerēdam etiam nolentibus esse doctrine veritatem. Liberet animam suam quisquis est in ductus predicator aut doctor in cathedra non pestilētie sed religionis christiane. Quid mihi detractiones? Quid odia? Quid irrisiones? Quid ludibria? Quid persecutiones felix mors quā veritas peperit. Partius ista/respondit sobrietas? memineris casuum Petri Thome. & aliorum sine numero/quorum primus ad christum. Etiam si oportuerit me te tecum mori non te negabo alter ad condiscipulos eamus et moriamur cum eo. Putas quod in cellam vinariam introduxerit te rex vide quod ordinauerit in te charitatē secundum sententiam. Itaque qui se existimat stare videat ne cadat. Uix tandē isto aliorumque plurimo sermone cōpescuit tūc sobrietas zelum feruidum non vt pacem erroribus daret/absit/sed bellum quereret eo capitalius et efficatius quo moderatius tēpora conspicit personas et loca. ita quidē necesse est vt interim errores & vitia quos tollere nequit zelus a domo dei. tolleret & gemat miserans ecclesie vicem horridā si nuptijs eius propinare vinum bonum fidei communis simbolice cōuenientibus vel nō vocat vel non licet vel non expedit. dum illud non prodesse sed obesse comperitur eo quod pars non exigua vinum istud optimum

aut cum abominatōne reijcit nec bibit aut bibitum mox euomit cum nauseat aut for te retentum visceribus illud in felleum vi tus vertit. Causantibus hoc ira furore o= dio dissimulatione tanꝗ̄ humoribus no= stris quibus infectus est spiritus bibentis ¶ Porro studiositas speculatrix sub intro ducta tunc ꝓ formādis questionib⁹ pre missis postulare videbatur in ipa medita tione mea dissolutione earū/contestās ni= hil illic esse mordacꝫ acrimonie nihil odio se vel amate veritatis. ¶ Consentiens alle gorie/accipe inquit ꝓ secūdā questiōe. pri= mo ꝙ sponsus ecclesie xp̄s deus ipaꝫ se di gnā non inuenit sed efficit. q: non ex operi bus iusticie que fecimus non sed ſm mise ricordiā suam saluos nos fecit et prior di= lexit nos vt qui gloriatur in domino glori etur seruiens ei cum timore ⁊ exultans cū tremore. ¶ Accipe ꝓ secundo ꝙ sponsus ecclesie Jesus recedens ex hoc mundo nō ita dereliquit eā sicut nec matrem ꝓpriam dū viueret qui habeat custodem continu= um saltē seipm principaliter ⁊ ministeriali ter ꝑ illos quib⁹ dixit. Ecce ego vobiscum sum vsqꝫ ad consummationē seculi ¶ Ac cipe tertio ꝙ sponsus ecclesie iesus duꝫ cō= misit eam petro custodiendam. illum ma= iori quo ad hoc insigniuit priuilegio et au toritate ꝙ iustū ioseph aut Johānem euā gelistaꝫ dū eis in custodie cura propriā cō misit mrem. Accipe quarto ꝙ sponsus ec= clesie sibi dedit omnia in man⁹ virtute di= lectionis illius q̄ maiorem nullus hꝫ/que est vt animam suā ꝑ eadem posuerit/quo modo etiā (ꝓut arguit apostolus) si seip= sum tradidit non omnia simul inferiora do nauit. Paueāt igitur ⁊ cōtremiscant/q̄ spō sam hāc vel cōtemptui vel odio vel obpro brio verbis aut operibus habuerint. q̄ ple= nitudi potātis sue nō erubuerint detrahere/ quoniā ira viri sui non parcet in die vīdicte zelotes ego sum dicit dominus exercituū. ¶ Ceterū dū alterā formas questionem o studiositas qualis sit habitudo spōse hu= ius ad sponsum suum et eius vicarium.

Trado tibi primo ꝙ ob honorem sponsi/ debet ecclesia sinodaliter aut non sinodali ter cōgregata tractare summū pontificem reuerenter ⁊ honorifice cum omni beniuo lentia si laudabiliter immo ⁊ si tolerabilit̄ ipe pontifex tractat eā dico tolerabilit̄ quo niā in multis offendimus omnes/⁊ priusꝙ̄ abiciat/expectāda est iudicialis sentēcia diuortij quemadmodū in episcopis inferi oribus hactenus obseruauit p̄cedentium patrum discretio. ¶ Trado cōsequent̄ ꝙ ob reuerentiam sponsi debet ecclesia vica= rium ⁊ custodē sibi datū noīare patrem/et ipsum velut dominum ⁊ caput suum/ho= noribus ⁊ obsequijs ꝑ sex filios suos sedu lo p̄uenire. similiter ⁊ ecclesiā romanā pecu liari quodā cōsortio sibi iunctā/necꝫ talem patrem cōuenit detractionibus vel iniuri= is exponere sed opire quo ad licuerit turpi tudinem eius. ¶ Sumat̄ exemplū in bea= ta virgine que Joseph appellabat domi= nū suū venerans ⁊ preponens in loquēdo eū sibi. Ecce ait pater tu⁹ ⁊ ego dolentes q̄ rebamus ⁊c. ¶ Trado nihilominus ter= tio ꝙ si vicarius hmōi frigidus fuerit aut maleficiatus a deo ꝙ ad generationē filio rum spiritualē sit inhabilis. talis existima ri nō debet idone⁹ ecclesie sponsus aut spō si vicarius. Est aūt generationis hmōi se= men sanctum verbū dei seu fidei nō varia traditio filiorū huius seculi. Trado rurs⁹ ꝙ ecclesiā si fiat vicarius spōsi sui. fornica= tor aut adulter ducens viduam ⁊ repudiā ta ⁊ sordidā ⁊ meretricem contra iussionē legis in leuitico si seuere tractauerit eccles= iam. Si spoliauerit eā vestitu suo ꝑ dilapi= dationem. si abuti voluerit ꝑ symoniā. Si suffocauerit fetus suos intra vel extra vte= rū. ꝑ exemplū pniciem. si peremerit gladio mortifere scandalosecꝫ doctrine vel operis pestiferi vel noxie dissimulatiōis in correc= tione viciorꝫ ⁊ heresū. tali dꝫ dari libellus repudij p̄sertim si vitijs suis incorrigibili= tatē addiderit/ne retentio sit in dedecus et ꝯtumeliā spōsi sui ⁊ in ꝑniciē filiorꝫ/⁊ ne vi deatur sue nutrix malicie ¶ Querebas vlteri⁹ q̄rto principalit̄ o studiositas q̄. liter ⁊ ꝙ vtiliter ds carnale cōiugiū voluit spiritualis signū eē/ego paucis expediam. Nulla i ꝑmissis vīdr̄ aīe deuote ꝯsideratō sit auior. altior. atqꝫ benignior/ꝙ̄ si pura cordis sīplicitate ⁊ hūilitate meditet̄ se spōsaꝫ xp̄i qm̄ sic i hūanis affectib⁹ amo rob⁹. p̄cellit di= lectō spōse corpalis ad sponsum ⁊ eꝰ reci=

proce͂ sup amorē patris & matris/ si enō potuit amor mutuus anime ad deū & dei ad animā teneriori vt ita dicamus ferventiori & intimiori nosevel exemplo tradi ꝙ spōsi & sponse. hinc est illud ephitalamium ꝺ canticis canticoꝝ quod ꝓ cōtemplatiuis/ & in anagogicos raptis excessus Salomō tūc amabilis dñi ꝯposuit ꝑ ut sanctissimorū doctoꝝ sinceritas exposuit. ¶ Porro nl [illegible] videtur ex adverso piculosior meditatō ꝙ si ꝑsumat anima fedis adhuc cogitationum desideriorumqꝫ fantasmatib⁹ oppleta sordidaqꝫ debere licenter assurgere vt se recogitet sponsaꝫ xp̄i. Interrogaverūt eni protinus nuptiarū carnaliū turpes imagines que desideria pariunt turpiora. Recogitet potius anima talis. Quoniam deus vltionum dominus est terribilis in consilijs sup filios hoim. Dicat ad eum qs novit potestatē ire tue & p̄ timore tuo irā tuā dinumerare. Similia deniqꝫ proponat sibi timoris incussiua. Tunc anima si magis interim ꝓfecerit vocet et habeat xp̄m/ vt patrem ecclesiam vt matrem clamans ī spiritusancto. Abba pater/ deniqꝫ tandem veniet ad oscula & amplexus sponsi. Tradit Hierony. morem apud hebreos hunc haberi ꝙ audiendi cantica canticorū nullus admittatur minor annis. xxx. ne spiritualibus abutens canticis/ in carnalem ea vertat lasciuiā. ¶ Adde secundo cōiugiū ade [illegible] nō peccasset illud nō fuisse sacramētum xp̄i & ecclesie. sed bene dei ac rationalis creature ab eodē gratifice despōsate. ¶ Tene postremo virginale cōiugium Joseph & Marie. lꝫ consumatū non fuerit carnali mixtione. fuit tamen verum sacramentum christi & ecclesie. Tum quia fuit in hoc cōiugio cum virginitate. maternitas vera/ et prolis fecunditas. queadmodū est in ecclesia. non sic in consecratione virginum vbi nō est fecunditas. nec in cōsumatione nuptiarum carnaliū vbi desinit virginitas/ fuit insup ratōne prolis vera cōformitas nature diue cum humana. Et hic multa sup hoc v̄ginali sacratissimoqꝫ coniugio salubriter & deuote meditāda suppetūt purgatis animabus in fide & moribus que preterea/ inq̄t allegoria linq̄ns ea anagogie sorori diuinissime. ¶ Rursus ad aliud qd

inq̄ris o studiositas. quo pacto materialis ecclesia spiritualem significet. Ratō ptꝫ facilis ex institutōne cōsecratonis & dedicationis sue. ¶ Vñ ꝑspicuum reddit qs et ꝗtus honor ꝗtus reuerentie cultus materiali debet ecclesie contra begardoꝝ erroreꝫ. contra supbiam illorū quos alloq̄tur apl's dicens. An ecc̄l'iam dei cōtemptitis. ꝓpter dissolutiones indecoras seruientiū deo cū garrulatōnibus cū ineptissimis vanitatib⁹ & insanijs falsis. Deniqꝫ nō sine causa xp̄s eiecisse legit vendentes & ementes de templo grauiter intonans illud ꝓpheticum. Domus mea domus oratiōis vocabitur. vos autem fecistis eam speluncaꝫ latronū faciunt & nunc o salutifer christe. Domum tuam stabulum porcorum grunientiū vel canum latrantium. vel ridiculorū symiaꝝ non recogitantes animo quod exclamauerit Jacob post visionem scale mystice inq̄ erant angeli ascendentes & descendentes ꝙ terribilis est locus iste. vere non est hic aliud nisi domus dei & porta celi. ¶ Hic aptissime sacrum conuiuium nuptiarum christi et ecclesie celebratur & sumitur. Hic efficatiores sunt ceteris paribus orationes ꝙ in loco vel priuato v'l prophano Hoc pulcre post dedicationem templi Salomonis deprecatō sua flexis genibus & manib⁹ eleuatis dū laudaret deū & populo bn̄diceret dedit intelligi. Similit in ornatu vario tēpli in ordine ministrorum. ī cultu multiplici cerimoniarum debet accipi. in q̄bus singulis tot sunt misteria quot verba signa vel opera. ¶ Veniamus ad illud qd vltimo quesitū est. Quib⁹ modis & locis sacre scripture/ figurant he nuptie christi & ecclesie. Animaduertere triplex cōiugium q̄le tradit soror lr̄a in tribus patriarchis. in abraā in Isaac & ī Jacob. Attende conformiter mystice quoniam nubit deus humanitati in incartione. nubit anime singulari in fide et deuotione nubit ecclesie vniuersali in ꝑfecta carismatum omni dotatione & ī elargitione bonoꝝ tam vie ꝙ patrie. Unde lꝫ sit vna sponsa. sunt tamē sexaginta regine/ & ccc. ꝯcubine & adolescentulaꝝ nō ē numerus. ¶ Figuratur hec triplex cōiunctō nuptialis/ [illegible] matrimonijs et ꝑ̄dirimus triū patriarcharum Abraam Isaac et Jacob.

Uis scire quomodo cecte iunctus est abraam cū Sara que sui nominis interp̄tati one sonat idē qđ carbo sed puto φ nō erit ctus carbo sed ignitus ignis vo dū incorp atur carboni fit velut vnū ex ambob⁹/ qm carbo suscipit actiōes ignis factus ardens ⁊ lucidus. Oro vide si nō fuerit tale aliqđ in humana natura dū vnita supposito diuino facta est sicut ignitus carbo ardens p charitatē. lucens p honestatem. Facta qꝫ est idiomatū communicatio/ virtute cui⁹ homo dr creasse celos. ⁊ deus portasse dolores nostros. Intende preterea quoniam habuit abraā de Sara filium vnicum: cui nomē Isaac quod interpretatum dicitur risus vel gaudium in quo tota spes hereditatis erat reposita. Nos vero nunquid nō ex matrimonio dei cū humana natura/ risum suscepimus ⁊ gaudium repatiōis nostre spem hereditatis ppetue? Fallor si nō hoc gaudium nunciauerit angelus in die natiuitatis sponsi dum ait pastorib⁹. Euāgeliso vobis gaudium magnū quod erit omni populo. Sed neqꝫ defuerunt encennia neqꝫ donaria nuptiarū dum nunciata est. Gloria in excelsis deo. Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Dum ī mysterio floruisse phibentur vinee engadi/ cū ceteris miraculis. ¶ Ceterū p secundis nuptijs christi cum ecclesia. subiūgam⁹ figurā matrimonij Isaac cū Rebecca. cuius nominis interp̄tatio est/ multum accipit. Et que spōsa/ queso maius aliquid accepit a sponso φ a christo suscepit ecclesia. Potuerāt hic dotes seu dotatiōes sue numerari supnaturales. naturales spirituales ⁊ temporales. de quibus supra notauim⁹/ Quid qđ fuerūt ex hoc matrimonio duo filij varie sortis ⁊ indolis. Jacob bonus ⁊ simplex Esau malus ferox et discolus. De quibus a deo dicit Jacob dilexi Esau autem odio habui. Per istos vero fratres qđ aliud datur itelligi φ in ecclesia que est cōgregatio fidelium. diuersa generatio filiorum quorum sunt aliqui solo nomine christiani. Alij re simul ⁊ nomine Mali subinde psequunt bonos sicut Jacob ab esau mł oppressus est. Uix est itaqꝫ Jacob in ecclesia que nō exerceat Esau malitia. ¶ Deniqꝫ christi desponsationem cum anima singulari figurāt nuptie Jacob cum duabus sororibus lya ⁊ Rachel. Lya actiue vite. rachel contemplatiue typum gerit aīma deuota. quarum filios si numerare ⁊ ad figurā traducere studeremus. recensendus eēt libellus ille richardi pulcerrimus de duodecim patriarchis ad quem remittimus.

¶ Adde φ ad pdicta iesus totus desiderabilis tribus animā sctām appellat nominibus in cāticis/ sororem/ filiā/ sponsam. Sororem ppter coniunctionem sui cū humana natura. Filiā ppter coniunctionem sui cū ecclesia que mater est. Sponsaꝫ propter coniunctionē sui p gratiā aut gloriam cuꝫ ipamet anima sancta. ¶ Considera tandē ⁊ inuenies nuptias omnes istas factas eē in chana galilee. Hinc Esaias. Zelus domini exercituū faciet has videlicꝫ nuptias Et hoc in galilea que trāsmigrationem significat. Uide φ mirabil' φ multiplex trāsmigratio. dū diues fit egenus/ eternus temporalis/ deus passibilis/ in primo mrīmonio. Dum in secundo dimisit ecclesia suos errores/ sua ydola/ culturas deorum/ cerimonias iudeorum. Dum in tertio fit aīa de meretrice sponsa xpi fit vxor regis summi que prius erat scortū vel mundi vł carnis vel dyaboli. ¶ Studiositas his auditis grās agēs verita est allegoriā vltra fatigare quomodolibet aut responsis. que idcirco finem loquēdi fecit in impcatione pticipationis habende cū his nuptijs cristi ⁊ ecclie nūc et in secula seculorū. Mihi vero ad meipm reuertēti zelus dominus dī nō defuit. qui monitionib⁹ sobrietatis obediens cōsenserat silentio p̄terin tunc declaracionem duplicis apposite pfederationis d vino sacre sapientie. Erat eīn zelus fm sciam ppterea fugebat et multiloquij tediū et amore redargutiōis odiū p̄stolās cōmodius locū alterū tps ⁊ actū. Extimulauit me nihilominus postmodū crebro qdez ⁊ multū sibi vocē dari. q si negare petebat oīa scriptis inseri/ inducebat seruū fabulose mide q domini vidēs asininas aures pdere palā timuit sub murmurauit et infodit terre vnde ferunt arundines exorte viciū mide sibilātes. Suadebat zelus in proposito saltem ita fieri pronunciaus/ neqꝫ scientiā ibi que tempora psonas

& loca circũspicit/ neqꝫ cõpassionis charitatem deesse. Recte quidem quoniã hic demum zelus est laudabilis/ q̃ mala quelibꝫ auferre vult que videt in domo dei. Sꝫ si tollere neq̃t tolerat & gemit tolerat ẽm sciẽtiam/ gemit ꝑ cõpassionẽ. Est itaqꝫ scĩa sine zelo languens. Esset zelus sine scientia ꝑcipitans. Esset vtrunqꝫ si deesset compassio nimis amaricans & inducens non tam correctionem vitij q̃ irritatõnem odij/ zel⁹ igit̃ ad vim irasabile/ discretõ ad rationalẽ cõpassio ad concupiscibilẽ monẽdas vno mutuoqꝫ cõsensu spectant vt ordinatus in se sit totus homo potens ꝑ zelum. sapiens ꝑ discretionem beniuolus ꝑ compassionẽ assecutus ĩ hoc appropriata beatissime trinitatis q̃ sunt potentie vigor/ sapientie vulgor/ beniuolentie dulcor. ĩ q̃bus fundãtur apud operatõnes laudabiles modus species & ordo. Item mensura numer⁹ & pondus. Rursum vnitas veritas & bonitas/ referendo singula singul' appropriat̃ beatissime trinitati ex qua omĩa efficiẽter. ꝑ quã omĩa exemplariter. ĩ qua omĩa finaliter existunt. sicut est omnibus causa essẽdi/ ratio discernẽdi/ & ordo viuendi. Et quando zelus apud me ꝯsciũ se fatebat̃ habẽ sibi socios sciam atqꝫ cõpassionẽ ꝑcipue q̃ nihil ꝑ iniuriã. nihil in irã. scandalum. liuorem. odiũ. vel rancorẽ cuiusuis ꝑsone dicere vellet aut scribere sed ad extirpationem erroꝝ & emendationẽ errantiũ moꝝ ei gerere disposui/ scriptis inserens que circa duplicẽ ꝑdicte ꝯsideratõis ꝑtractationẽ de negligentia vini sacre scripture salubri monitiõi vident̃ annotanda.

Erat igitur secũda ꝯsideratio q̃ ĩ nuptijs crescẽtis eccl'ie &c. Cur feruor ita q̃ꝫ deuotiões & pñcipes & alios dotantes eccl'iam mouit vñ queso genit⁹ fuit si nõ ex ꝑ concepto calore vini spiritual' sacre scripture vehẽtis ad eterna mẽtes suas terrenoꝝ amore calcato. Nũc ãt si sidereũt pincernas vini hui⁹ ꝑlatos & doctores labi fundit⁹ in inferiora terre neqꝫ vllã de spiritualibus solicitudinẽ gerẽ. q̃d ni repetãt q̃ dederũt cã cessante ꝯferendi aut q̃ a noua saltẽ donatiõe tepescãt. Ecce iã vidim⁹ plurimos in sacris etiã litteris eruditos q̃ vicijs ꝑlatoꝝ irritati/ zelantes domum dei nõ ẽm sciam nequaq̃ timuerunt suggerẽ principibus & populis vsqꝫ ad ꝑfessionem mortis q̃ fas erat eis tollẽ t̃palia clericoꝝ habitualiter delinquentium. Rursus q̃ bona eoꝝ non erant nisi pure elemosyne. Quia insuꝑ non erant tradita nisi sub conditione bene viuendi & vtendi quo deficiente peribat titulus iuris. neqꝫ quicq̃ reliquũ clero tali superat. Adde q̃ non defuerunt neqꝫ desunt seculares cupidis auribus assensu talia & recipientes/ nihil autem facilius q̃ ꝑsuadere volentibus spolia clericorum vel auaricia vel odiũ vel inuidia vel zel⁹ indiscret⁹ trahit eos. Opponũt alij ꝑlatis & clericis paupertatem ecclesie primitiue in ap'lis & discipulis/ autenticãt e celo missam vocem duꝫ a Constantino dotata ẽ ecclesia magis diuĩo iuxta ꝓphetiã danielis de regno xp̃i quã humano constituto. Hodie venenũ effusum est in eccl'iam dei. Que oĩa quid aliud q̃ spoliandum eẽ loquũtur eccl'iam. Verũ q̃d antiquã: q̃d sola lectione cognita cõmemoramus ꝑdicatum est solenniter aptissimis verbis q̃ mẽdicitas erat solum vel ꝑcipuũ mediũ ꝑdicationis verbi dei. q̃ spine diuitiaꝝ suffocant verbũ. Et pauloante dũ quereret ipse ꝑdicãs q̃ sunt ꝑdicãtes: Rñdit ꝑfecto soli mendicantes qm̃ paupes inq̃t euãgelizant̃. Tacco q̃ dixerat antea quidẽ ex mẽdicantibus ꝑlatis: nos ꝓ nobis principes habebimus aduersus ꝑlatos. supaddidit alius/ ac etiã mulieres. subintulit alter minaci vultu. nos tale seminabimus semen ĩ vno die q̃ eradicare ꝑ annũ nescietis neqꝫ poteritis. hec & sĩlia si nihilipẽdunt a ꝑlatis secularibus/ sibi defensores suos seculares theologos vinum sacre sapientie ministrantes in puritate. vel abijciunt vel negligunt vel opprimũt. quid cõsequentius est q̃ vt principes dicant & statuant apd̃ semetipsos. si mendicitas solũ vel ꝑcipuum mediũ ẽ ad ꝑdicationẽ verbi dei. cuꝫ nihil magi' incũbat eccl'ie ꝑlatis q̃ hmõi ꝑdicatio. ꝓpter quã ap'li dixerunt. nõ est nos equũ relinquere verbũ dei & ministrare mẽsis. & Paulus ait/ nõ misit me dñs baptizare sed predicare. quid eligibilius nobis ẽ

q vt platos reducam ad mendicitatē subla
tis tot diuitijs et dotationibus in quibus oci
osi gloriantur neqz suphbiunt supra regum et
principū ptātem. Nihilominus hec et simi
lia cū pdicant dotationibus ecclie subuer
siua: fit applausus. significant vt excurrat s
mo. dū vo p fauore debito platorum p liber
tatibus eorum p fidei q tueri professi sūt vs
qz ad mortē offensione pdicatō fit mox os
citant. inquietant submurmurant. exibi
lant tumultuant finem figent. Attēdat pa
storalis solicitudo. ne p impunitatem tali
um crescat in ecclesiastica hierarchia deor
dinatio horror atqz cōfusio. Vñ si mendi
citas post aplos et sctōs doctores nouiter
subītroducta. ministraret hodie sola vinū
pdicationis p pplos in ecclie nuptijs In
multis itaqz nūc male ē fateor ecclie sed in
multis deteriora veniret quēadmodū sumi
poterit ex dicēdis ī altera consideratiōe pa
tēs argumētū. ¶ Ecce vo dū talia me
ditatio cordis mei secū reuolueret conspi
cere visa ē hinc mēdicitatē religiosorum. hinc
pprietatē platorum quarum vtraqz pdicabat
laudes suas. alterius altera statui pferre se p
tendens. ¶ Preoccupauit mēdicitas. quis
dubitauerit inquit me preferendā eē pprie
tati vel appropriationi tpalium q volēs eē
pfecta abij iuxta consilium christi. et vendi
di omnia q habui. et dedi paupibus vt nu
da sequerer expedite nudū xpm. Precello
quidem in multis. sed quinqz prerogatiuas
enumerasse suffecerit. ¶ Mens nonne mi
hi liberior est ad contemplationem quoni
am egena sum. nō potens epulari quotti
die laute et splendide. pterea neqz cibo ne
qz vino grauor ī crapula et ebrietate. neqz sō
niculosa iaceo somno vinoqz sepulta. Sū
insup aptior ad pdicationē qm doceo ne
dū verbis studiosissime haustis ex intimo
fonte sacre scripture. et artificiosissime cōpo
sitis in allegatiōibus in richmis in rō cina
tionibus miscēdo seculares autores poetas
et rhetores Sed exemplo pprio qd efficacis
sime doctrine genus ē pdico cōtēnēdas eē
seculi diuitias pōpas honores atqz delici
as sequēs xpm qui prius cepit facere post
docere. ¶ Quid tertio q elongatior sum
ab adulatione qr nō tpale lucrum nō fauo
rem diuitum. nō applausum populorum

sed spūalem dūtaxat aīarū salutē exqro: qd
em mihi est sup terrā: ¶ Quid pterea qr
m q a formidine resistentiū verbo dei libe
rata sum. dum ab eis maior effici nō ābio
sed refugio. querens in nuptijs ecclesie lo
cum nouissimū nolens primos recubitus
in cenis. nec salutatiōes in foro. nec vocarī
ab hoībus rabbi. neqz primas cathedras ī
synagogis seuiat mūdus vniuersus aduer
sum me ad quā me poterit sortē viliorē dei
cere q mēdica qrā panē meū. ¶ Cōstat de
niqz me liberatā esse ab omni solicitudine
Cur em de crastino cogitarē que habēs a
limenta vndecunqz quesita et quibus tegar
etiā vilissimis resarcitisqz saccis cōtenta de
go. cōsiderans aues celi que neqz laborant
neqz nent. neqz cōgregant. in horrea et pāt ce
lestis pascit eas. ¶ Proprietas ex aduerso
cōtendebat primo iuxta sniam Aristo. ar
gumentis pollicitā socratis et platonis
q erat expedientior apud homines pre
supposito pctō secus in statu glorie. Secus
in originalis statu iustitie vbi fuissent om
nia communia. vbi nullus appropriando
dixisset hoc meū est. hoc est vero tuū quo
niā vnicuiqz fuissēt omnia subiecta sub pe
dibus eius. Omittam de singulis homini
bus fiat d platis ecclesie tm sermo quibus
ego pprietas multū offero fructū spiritus
pferti quintuplicē in edificationē subditorum.
Habent ex me primo subsidia temporali
um. vnde misericordiam exerceant apud subdi
tos egentes afflictos et debiles pupillos vi
duas neqz sub specie pietatis et questus spo
lia querunt ouiū neqz lac emungunt vsqz
ad sanguinē. quod vt exercere posset sctūs
Thomas cantuarien. studuit vsqz ad mor
tem p seruatione reddituū ecclesiasticorum
decertare ¶ Habent ex me plati sctō decē
tē et honestū statū fulgentē et reuerēdum co
rā pplis q sicut aīales neqz satis capiūt ce
lestia neqz vtutes interiores plene cōsiderāt
pterea facilē egenos et pannosos homies
pcipue si oportune et importune questua
ti fuerint vertunt in obprobriū vel cōtēptū
maxime dum nō assunt eis opatiōes hero y
ce et miraculose. quemadmodū fuit in san
ctis aplis et plurimis successorum alioquin si
quis ornatū exteriorē splēdidū culpat in p
latis tollat ex consequenti pciosissimos et

p̄clarissimos quoslibet ritus ⁊ ornatus ab
ecclesia que incedit sicut regina in tunica ca
sulis cappis. ⁊ ceteris vestimentis deaura-
tis circumdata varietate. ¶ Adde tertō q̄
tyrannis incutio formidinē ego ꝓprietas.
dū attendūt me paratā ⁊ potentem ⁊ talez
esse que sufficiā eis resistere. In subditis p̄
terea dischołos ⁊ insolētes ego disciplina-
tas punitiōes potens exerceo / ne sua ꝯ ꝓ-
boꝝ vitā tā quietam p̄ualeat effrenis iniq
tas ⁊ vt regentis ꝯseruetur autoritas. Po
stremo solicitudinem anxiam ⁊ q̄nq₃ frau
dium sectatricem ego ꝓprietas a prelatis ⁊
domesticis suis excludo. distribuens vni-
cuiq₃ ꝓut opus est / ne vel rapere vel cogi-
tare supra moduz. de crastino cōpellat eos
egestas cui parū esse fidei dicit satyricus ⁊
lex. hec est ecclesie primitiue institutio. hec
aurea mediocritas / quā salomō optando
descripsit. Diuitias inq̄t ⁊ paupertatē ne de-
deris mihi / sed tm̄ victui meo tribue neccia
pusilli animi est dicit Seneca nō posse pa-
ti diuitias ⁊ indicere sibi odiuz auri vel ar
genti / refrenet̄ cupiditas. ⁊ sufficit. ¶ Pa-
rabat ad hec mendicitas cōtētiosa voce
respōsionē adijcere p̄ponēs se talē eē cui L
mediocritas amica est. qm̄ nihil h̄ns ipsa
iure ꝓprietario / possidet oīa charitatis ⁊ suffi
ciētie titulo / q̄rit eī̄ primū regnū dei et iu
sticiā eius / oīa idcirco apponunt̄ ei / nihil in
sup se timere defendit nimirū q̄ nihil pder̄
h₃. inculcās illud satyrici. Cantabit vacu⁹
corā latrone viator. Concludit ꝓprietatem
esse tumidā elatā pōposiz. iactatricem sui
desidiosam. cecā. insciā ⁊ hebetē. que q̄a tā-
git picem diuitiaꝝ inquinat̄ ab ea. ⁊ spina
rū aculeis cruentata suffocat̄. neq₃ pascit.
quia mercennaria est oues ꝓprias pabulo
doctrine / sed emungit vsq₃ ad sanguinē. et
excoriat vsq₃ ad interiora ossiuz ⁊ discrimē
vite. ¶ Ceterū has impatienter ferens mē
dicitatis cōtumelias ipa ꝓprietas dici non
potest qualia q̄tacq₃ reddere verba pabat.
Vocans eam in primis apostatā a lege q̄li
bet nature scripture ⁊ gratie. nec deerat alle
gationum multiplicatio. Seductricem in
sup arguebat eam / fallacē gyrouagaz q̄ pe
netrat sub obtentu / nedū ꝓlixe orationis /
ꝓut loq̄tur aplūs. sed cōfessiōis domos ca
ptiuas ducens mulierculas oneratas pec-
catis / q̄ rursus nomen humile paupertatis
facit instrm̄ sibi ⁊ mediū sub velamine pri
uilegioꝝ ad omnes diuitias. delitias. pō-
pas. cū summo ocio sine labore plus cete-
ris hoībus assequendas / Pergebat vlt̄ ꝓ-
prietas inducere testes autenticos ꝓ se vi
ta s patrū augustinū. de ope manachoꝝ li-
brū d̄ sancto amore ꝓpositiones dn̄i. Ar-
macā cū sibi multis. Que demū sectas
h̄ns inter se ꝑ diuersitate habituum ⁊ do
ctrinaꝝ / ꝯiungit̄ ad impugnationē cetero-
rū secularium ⁊ regularium p̄latoꝝ ⁊ doctorū.
¶ Tum exhorrui fateor in ipa meditatio
ne mea qm̄ talem suboriri ꝯtentiosam ho-
stilitatē ꝓprietatis ⁊ mendicitatis animad
uerti / q̄ prius i audiendis laudib⁹ vtriusq₃
sedulus delectabar. Exclamo ꝓtinus. abi
te p̄cor hinc / neq₃ iurgijs istis me fatigaue
ritis. Itaq₃ nō nostꝝ inter vos tātas cōpo
nere lites. Ite potius ad experientiam / hec
siqdem mētiri nescit. de q̄bus nouit nouit
aūt oīa ⁊ mētientes nō patit̄ nō redargui
hec ideo testis idonea hec iudex incorrup-
tissima q̄ si querebam hanc suscepit / sugge
rat ⁊ in sinu ⁊ sacro sancto generali pcilio.
¶ Quid sentiendū insup allegatis vtrin-
q₃ q̄d demum faciendū. Etenim si mendi-
citas probare voluerit testimonijs oppi di
lucidis q̄ ad illa p ea ꝓposita sit efficax me
diatrix ipsa ꝓfus suscipiēda fouēdaq₃ iu-
dicabit. Silr̄ ⁊ ꝓprietas laudabit̄ ⁊ i platis
si tales in eis q̄les ponit effectus opet̄. Ve
rū p̄claꝝ dictū est a quodā. respublica vl' ec
clesiastica non regit̄ p se. sed nec solo dicta-
mine speculatiue vel imaginarie rōnis gu
bernat̄ / executio requiritur in practicatiōe
opis q̄tū res humane ꝑ locis tpibus ⁊ p-
sonis patiunt̄. Deniq₃ est inuenire statum
immo nec hoīem vnicū nisi rarissime in q̄
grauis virtutum mixte nō sunt plures nu
mero palee defectuum. Nā ⁊ cū tritico cre
scunt zizania / qualia tolerare ꝯuenit / vl' sic
eradicare ne sil' euellat̄ ⁊ triticū. Silr̄ vinū
deuotiōis secū fert acinos ⁊ feces quorun
dā defectuū hūane corruptōis. Euitat̄ sta
t⁹ q̄libet eē talis q̄lē vult se estimari. atq₃ respe
ctu finis sue ꝯstitutōis cetera conet̄ mode
rari. Sit mēdicitas vt p̄tēdit ad ꝯtēplatōz
liberior. sit ad p̄dicatōz vtilē aptior / sit ab a-
dulatiōe longior sit a formidine ⁊ ābitiōe

remotior/sit ab oī tpaliū solitudine quie
tior. Proprietas vō sicut glīat hospitalita
te exerceat. detentē ₇ venerandū absq̃ fastu
supfluo statū teneat/formidinē tyrānis in
cutiat subditos insolētes coerceat/solicitu
dinē noxiā ₇ anxiam pcul a se suisq̃ fami
liaribus abijciat. Meminerit tādē vtraq̃
iuxta comici sniam/qm̄ hec oīa in mendici
tate ₇ ꝓprietate talia sunt q̄lis ē aīm⁹ vtētꝭ.
hoc cernere ē in vino bono sapiē salutaris.
Cui⁹ odor sapor et vsus fit alijs in egritu
dinē ₇ mortem. Alijs aūt ꝓficit ad sanita
tem ₇ vitā ppetuā. Consummata est dicꝭ
istis secūda cōsideratio/sit trāsitus in terti
am et postremam.

A nuptijs eccle

sie nūq̄ deesse potuit ₇c. ¶ Pri
mā h⁹ ꝯsideratōis ptē affirmat
xp̄s sacerdos in eternū/ cui⁹ lex si deficeret/
sacerdotiū nō subsistere cōsequēs eēt /sicut
ecōuerso dicit apl's q̄ translato sacerdotio
necesse est vt legis trāslatio fiat. ¶ Altā ve
ro ps ꝯsiderationis vtinā falsa esset sed ve
rissima eē nimis expiri datum est. alioquī
nunq̄ tot errores tot insanias falsas Tot
hereses mōstruosissimas ꝯsitas fuisse etiā
vsq̃ ad adulterationē p̄morū principiorū
moraliū que sunt d̄ primis impressionibus
₇ inscriptionibus nature sensissem⁹ hoc cō
cilio. in cui⁹ gremio p aliq̄s fouent nutriū
tur multiplicant ₇ augent sicut istꝭ narra
bim⁹. Sūt qb⁹ vinū sacre sapiē ₇ odor eius
vtiꝭ l abominatō ē q̄r ista vox ē. qd ad nos
s̄mo d̄ fide: satis est q̄ xp̄iani sumus credi
mus vt pentes nr̄i in simplicitate bona/h⁹
sufficit ₇ satis est/ q̄r scrutator maiestatꝭ op
primet a glīa. nec op⁹ ē altiora se q̄rere. Di
cūt hec nedū a simplicib⁹ ₇ idiotis. s₃ a ma
gnis p̄latis qb⁹ ex officio cōpetit patos sp
eē debē ad satisfactionē oī poscēti rōnē d̄ ea
q̄ in eis ē fide. Vox alioꝝ est dū ꝯpinari q̄
ritur vel deputari vinū sacre fidei. querim⁹
pacem querimus vnionē et ecce turbatio.
Conturbat eñ vinū istud plurimos. diui
siones sectas odia dissensiones īducit per
vniuersum corpus huius sacri ꝯcilij/dissi
mulatio vel dilatio nonne salubrior: non
ne discretior existeret: Sunt alij nec facile
dicerē si doctiores ꝑoib⁹/scio q̄ insaniores

Bibūt illi q̄dē vinū sacre scripture sed quia
corruptis morib⁹ quasi febrilibus totidem
humoribus infecti sunt delyrāt aptissime
₇ in ipis vt aiūt ianuis principioꝝ cespitāt
impingūt palpāt ₇ corruūt incurrētes illaꝝ
euāgelici ꝓphe maledictionē si ad allegori
am traducta sit Vexhi q₃ p̄ vino nescierūt
₇ i ebrietate errauerunt/sacerdotes ₇ ꝓphe
nescierūt p̄ ebrietate absorpti sūt a vino. er
rauerūt i ebrietate/nescierūt videntē. igno
rauerūt iudiciū Seqꝭ. oēs eñ mēse repleti
sunt vomitu sordiūq̃ ita vt nō esset locus
vltra. Hic vomitus ₇ he sordes qd aptius
q̄ hereses ex indigestione vini sane fidei p
deuntes significant qbus mensa sacre scri
pture reddiē abominabilis ₇ hinc videtur
impleta de talibus imp̄catio ꝓphetica. Fi
at mensa eoꝝ/mensa sacre scripture/ in laq̄
um ₇ in retributiōes ₇ in scandalū. obscu
rentur oculi eoꝝ ne videant. ₇ iteꝝ psalm⁹
alter. Turbati sunt ₇ moti sunt sicut ebri⁹.
₇ oīs sapiā eoꝝ deuorata est Rursus in hie
remia. Sūme calicē vini furoris huius q̄
sc₃ malos furere facit. qđ patuit in iudeis
inuidis ₇ auaris furentibus ad doctrinaꝝ
xp̄i. Sequiꝭ. ₇ ꝓpinabis de illo cunctis gē
tibus ad quas mittā te ₇ bibent ₇ turbabū
tur ₇ insaniēt a faciē gladij quē ego mittaꝝ
inter eos. Sequiꝭ. Bibite ₇ inebriamini ₇
vomite ₇ cadite/ ₇ no lite ꝯsurgē a facie gla
dij quē ego mittā inter vos. Per gladium
hūc verbū dei/sicut p vinū doctrinaꝝ fidei
mystice designaꝭ. Exempla heu maledicti
onis huius nimis apparent apud nōnul
los in nuptijs etiam huius ꝯcilij positos.
Cui⁹ hāc vitā vel maximā causam accipe
q̄ ad examinationē pestiferaꝝ doctrinaꝝ
multipliciter euomitaꝝ nequaq̄ datuꝫ est
theologis ac iurispitis sepe ac libere ꝯuel
re ꝓhiberi. q̄situ est hoc poti⁹ vijs ₇ exem
plo nimiū scādalosis/ve detinentib⁹ vita
tē in mendacio/de quo Hieremias vō mē
datio opatus est stilus scribaꝝ mēdax/duꝫ
in calice ꝓphano fit vini theologici propi
natio. ¶ Quo circa ponatur hic vna ex
petitionibus compositis vt ex assertio
nū fieri examinatio p singulas natiōes p
pter cās. xij. ¶ Primo q̄r tādē sic optebit ex
aminationē hui⁹ doctrine fieri si va sit ₇ sa
na/vt dogmatizeꝭ p xp̄ianitatē tā populoꝝ

q̄ clero/ ⁊ an sit in foro ꝯsciē salubꝛr ꝯsule-
da ⁊ fiat hoc in cōmune ꝑ singulas natio-
nes ⁊ sacrū collegiū priusq̄ ferat̄ in confes
sione sententia ¶ Rursus scd̄o qꝛ materia
talis est q̄ q̄ pn̄t iudicare nedū theologi sꝫ
canoniste ⁊ legiste ⁊ boni morales immo ⁊
generaliter oēs habentes sanū et integruꝫ
iudiciū rationis/ ꝯcernunt eīn p̄cepta mo
ralia que sunt prima principia naturaliter
inserta cordibus hoīm/ licet etiā sint diuīa
lege repetita ⁊ iussa ꝓpter malitie nubeꝫ q̄
scripturā hāc obtenebrans obfuscat in cor
dibus malignoꝝ. ¶ Subinde qꝛ ꝯstat qd̄
assidue scandala multiplicātur occasiōe di
lationis que fit ⁊ facta est ꝑ annū cū dimi-
dio ⁊ vltra in hoc sacro concilio/ dū nō est
declaratū qd̄ veritas habeat supra p̄dictis
¶ Amplius quarto q̄ talis dilatio cedēdi
det̄ in grāde dedecus hꝰ sacri concilij dicen
tibus multis vano mō q̄ cōciliū materiā
istā determinare vl' nō audet qd̄ est timidi
tatis ⁊ ignauie/ vel nescit qd̄ est cecitatis ⁊
ignorantie vel nō vult qd̄ nō est charitatis
vel iusticie. Amplius qa si tanta solicitudi
ne damnati sunt errores ⁊ errantes a prin
cipio concilij vsq̄ nunc de alijs terris ⁊ ꝓ
uintijs vbi multi potentes de illis terr̄ ne
dum nō querebāt hoc/ sed totis studijs ꝑ
litteras ⁊ aliter obsistebāt/ graue nimis vi-
deretur ⁊ scandalosum in p̄dictis terris q̄
errores in regno francie seminati in noto-
riā seditionem ⁊ scādalum totius regni/ in
ꝑnicien incredibilē tā aīaꝝ q̄ corpm. nō
declararēt̄ hic vel dānarent̄/ cuꝫ hoc reqrat
rex frācie xp̄ianissimi ocū ꝯsilio suo toto et
p̄clarissima vniuersitas parisieñ. cuꝫ tanta
instantia tā ꝑ litteras patētes q̄ aliunde ⁊
cū testimonijs nimis credibilibꝰ sup scan
dalis ⁊ seditiōibus ꝓuenientibus assidue
ex doctrina tali. Addit̄ hic q̄ p̄ncipes dice
re possent iohem hus ⁊ errores suos fuisse
dānatos qꝛ erāt ꝯ p̄latos ⁊ cleꝝ sꝫ dimittūt
istos iohis ꝑui qa sūt ꝯ p̄ncipes ⁊ seculares
lꝫ ad veritatē tangūt ecclesiasticos cū secu-
laribꝰ sicut scribit impator. ¶ P̄roinde se-
xto qꝛ serenissimus rex rhomanoꝝ ⁊ ouꝫ p̄
sens erat verbis ⁊ absens litteris attentissi-
me recōmendauit cām istaꝫ ⁊ dānari ꝓcu
rauit istā assertionem. Quilibet tyrannus
⁊c̄. In qua virtualiter ⁊ sufficient̄ hec do-
ctrina. ix. assertionū dānata est sicut pꝫ in
tuentibꝰ ⁊ declarabit̄ manifestius ex inspe
ctione totiꝰ ꝓpositiōis p̄ncipalis Ioh. pui
ꝓducte ex pte regis frācie corā toto cōcilio
generali/ cū instātissima petitiōe examina-
tiōis diligentis ꝟ eadē faciēde. ¶ Se-
ptimo qꝛ ⁊ si forsitan s̄m aliquoꝝ iudi
ciū hec materia potuissꝫ ab initio dissimu
lari ad tp̄s. hec dilatio seu dissimulatio nō
hꝫ locū/ qꝛ ꝑ īportunitatē aliquoꝝ ne dum
qd̄ loq̄mur effectū est vt nedū dogmatiza-
ret̄ hec doctrina ꝑ vnū. s. mḡrm ioh. parui
ed iā ꝑ plurimos in hoc ꝯcilio ⁊ alibi/ ꝗꝗ
uersū ⁊ spāl'r ꝑ totū regnū frācie cū multi-
plicatiōe erroꝝ alioꝝ nō minus ꝑiculosoꝝ
⁊ cū autoritate illoꝝ q̄ se subscripserūt i mo
dū cōmunitatis seu ꝯgregationis ne dica
mus monopolij vel ꝯspiratōis sicut in sce
dula fratrū mendicantiū ꝟ q̄ttuor ordini-
bus late pꝫ. ¶ Amplius octauo qꝛ necesse
est ꝯcludere q̄ multi sunt heretici vel saltē
hereticantes in hoc sacro ꝯcilio ⁊ alibi/ qm̄
multi ex vna pte dicūt ⁊ ꝯstant̄ affirmant/
q̄ hec doctrina est erronea in fide ⁊ moribꝰ
ac multipliciter scādalosa. alij sunt in oppo-
situ dicētes q̄ hec doctria ē vā. alij q̄ ē opi
nabilis. alij qd̄ est ꝓbabil' ad vtrāq̄ ptē.
alij q̄ est forsitan vera. alij q̄ nō iudicio fi
dei reprobāda qꝛ nō ꝑtinet ad fidē. Cōstat
aūt q̄ assertiōes iste sic cōtrarie stare n̄ pñt
cū fidei puritate ⁊ sine scandalo manifesto
totius ecclīe. Est igit̄ de necessitate salutis
ꝓuidēdū ꝑ hoc sacrosanctū ꝯciliū ¶ Rur
sus ꝯtinuando qꝛ si fieret vt aliq̄ queriūt di
latio ad futuꝝ pontificē vel ꝯciliū eēt gra-
uis nota huiꝰ sacri ꝯcilij/ qꝛ diceret̄ sicut p̄-
tactum est q̄ materiā hāc terminare vl' nō
auderet/ vel nesciret vel nō vellet. p̄ ⁊ futu
rus summus pontifex rationabilius possꝫ
excusationē p̄tendere regerendo culpā sup
p̄latos de hoc ꝯcilio/ q̄ vel timuerūt vl' ne
scierunt vel noluerūt ponere terminuꝫ tali
cause. Et cōstat q̄ nō hēbit plures clericos
vnus papa q̄ hēat hoc ꝯciliū/ nec maiorē
audaciā. ¶ Addo decimo qꝛ necesse ē dice
re q̄ rex frācie ⁊ vniuersitas parisieñ. et pe-
ne totꝰ clerꝰ frācie decipiūt̄ circa hāc mate
riā/ quā tanto studio ꝓsequunt̄ vt dānet̄.
aut ex altera pte decipiunt̄ illi q̄ ad oppo-
situ tendūt q̄rentes absolui ⁊ iustificari in

hac cā. Pōt aūt pñs ꝯciliū finē apponere/
declarādo veritatē cui oēs ꝛ singuli dicunt
se paratos obedire/ ꝛ ita cessabit oīs discor
dia. ¶ Subiungit̄ vndecimo ꝙ iā videt̄
modus debitus tractandi/ debet eñ cā
fidei tractari simpliciter ꝛ ī plano sine
strepitu ꝛ figura iudicij. Et ꝙ prius añ om-
nia fiat inq̄sitio ꝛ determinatiō d̄ ipa veri-
te fidei ꝛ suo interesse ꝙ̄ de interesse ꝑsona
li cuiuscunq̧. Debet insup audiri libere q̄-
libet in denunciatiōe sine hoc ꝙ querat̄ in
volui ꝑ lites. debet p̄terea examinatio fie-
ri nō in abscondito vel ꝑ scedulas nec ꝑ cō
spiratiōes sed in publico corā ꝑitis vt habe
ant ad inuicē collationē ꝛ examen diligens
frequēs ꝛ liberū/ nec dñt vota publicari sal
tem extra ꝯciliū maxime cū signo notario-
rum autentico priusq̄ factū taliter extiterit
Demū nullus ꝑitus p̄sertim theolog⁹/ p̄t
aut debet in tali materia fidei tanq̄ suspec
ctus r̄pelli qn intersit examini ꝛ iudicio ni
si forsan alleget̄ ꝛ ꝓbetur ꝯtra eū ꝙ est ī fi-
de merito suspectus vel infectus. Uerū ve
ro factū fuerit oppositū oīm p̄dictoꝝ in ꝓ
cessu huius cause iā notoriū est ꝛ patere ex
ꝓcessu qr et ꝓpositū est interesse ꝑsonale et
denunciatores quesiti fuerūt inuolui ꝛ fa
cte sunt inuolutiōes ꝓcessuū nō sine gra-
uibus expensis. Et reuerendissimus ī xp̄o
pater pr̄ dñs cardinalis cameraceñ. summ⁹
int̄ suos theologus nō in fide ꝑ dei gr̄am
suspectus cōmissarius ꝑ hoc sacrū cōciliū
repulsus est. ꝛ mḡri in theologia nullū int̄
se potuerūt examen facere/ deliberatiōes q̄z
secreto prius in sacco posite sunt priusq̄ ex
aminarent̄/ publicate ꝑ vniuersum regnū
francie ꝛ alibi cū signis notarioꝝ vbi nedū
fidei sꝫ ꝑsonis iminet grāde scādalū ꝛ picu
lū cū mā hec tangat magnos ꝛ potētes. Et
appet satꝭ clare ex mō ꝛ forma cui⁹libꝫ deli
berantis q̄ ꝑsona sit vel q̄ ꝑsone deliberan
tes q̄uis nō inscripta sint noīa singuloꝝ
sꝫ aliquoꝝ ꝛ specialit̄ mendicantiū quattu
or ordines exprimunt̄ in scedula suas deli
beratiōes ꝑtinente. Attento etiā ꝙ aliq̄ de
liberatiōes loquūtur iniuriosissime ꝯ ma-
gnos ꝛ diuersos ꝛ innocētes/ ita vt magis
sint libelli famosi ꝓ tin⁹ lacerādi q̄ delibe-
tiōes recipiēde vl̄ ꝓmulgāde. ¶ Dicat̄ po
stremo ꝛ vltiō ꝙ ꝑ l̄ras serenissimi regꝭ ro-
manoꝝ ꝛ regꝭ francie ac vniuersitatꝭ parisꝭ
ꝛ ex notorietate facti ꝯstat ꝙ sn̄ia ānullatio
nis q̄ lata ē aduersus sn̄iam epi parisꝭ. ꝛ in-
q̄sitoris nullaten⁹ explicādo cās ānullatio
nis generauit ꝛ generat assidue scādala ꝯ fi
dē ꝛ ꝯ bonū pacis ꝑ vniuersū frācie regnū/
apud doctos ꝛ idoctos/ dū adhuc pēdet ꝛ
pēdeat p̄ncipal' mā fidei corā hoc sacro ꝯci
lio. nec debuissꝫ accessoriū terminari p̄us-
q̄ hoc p̄ncipale. ¶ Preterea nc̄c̄e ē nc̄c̄ita-
te p̄cepti diui affirmatiui/ ꝛ salutis et̄ne ꝙ
ad occurrēdū istis ꝛ priorib⁹ scādalis h⁹ sa
crosctū ꝯciliū q̄ cit⁹ cōmode fieri potent
sicut fieri ꝯmode cito p̄t determinet istō p̄n
cipale declarādo vicꝫ veritatē qm̄ hoc deci
so cetera facilit̄ vl' descindent̄ vel quiescēt/
atq̧ sedabunt̄. Sꝫ optet vt p̄mittit̄ ꝛ instā-
ter petit̄ examinatiōꝫ fieri ī sacro dñoꝝ car
dinaliū collegio ꝛ ꝑ singulas nationes ꝛc̄.
¶ Subiungat̄ sequens opusculū ꝓ cōple
mento ꝯsiderationis huius vltime vbi vi-
debit pius ꝛ sapiēs lector q̄ta necessitas in
cūbit apud reuerēdissimos patres ac dō a-
mabiles ep̄os cū p̄claris doctoribus ꝛ ce-
teris spectabilib⁹ dñis de ꝯcilio ꝓuisiōem
apponere. Attēdēdo ꝙ ad extirpationē he
resum p̄cipue vocati collectiq̧ sunt.

¶ Finis.

Ereticorū ser

h

mo sicut cancer serpit ait
apl's. Cāceris aūt mor-
bida tabes nisi cauterio ce-
leri fortiq̧ colat̄/ crescit assi
due sua ꝯtagio. nō alit̄ he-
tica pestis q̄ dū se vult fouere fit egrior/ dū
defensorē q̄rit ille/ mittit v̄bū in rete pedes
suos ꝛ ī macul' ei⁹ ambulat/ se nō euoluēs
sꝫ inuoluēs ac pōdere suo de errore in erro
rem meās. Uex quippe ē illud ꝓbl̄icū vno
inconuenienti dato multa sequūtur/ p̄sertiꝫ
dū error est in p̄ncipijs q̄ paruus crescit in
plurimos/ ꝛ fit velut vna catena tenebrarū
qua colligant̄ heretici. Aīaduertere siq̄dē
est q̄tas hoc vnū incōueniēs qd̄ ē iustifica
tio mortꝭ iniuste q̄les ꝛ q̄t phinees pepit ꝛ
effuderit erroꝝ tenebras/ hereses blasphe-
mias et insanias falsas. ita vt iā sedeat he-
resis velut autorizata in cathedra pestilen
tie ꝑuagās corpus ecc̄lie/ neq̧ videt̄ reme-

chi locus nisi [illegible] censura iudiciale sacri cōci
lij putrida labes cū omni celeritate cauteri
setur. neq₃ attēdiat malesuada dissimulatō
sua lactatrix ⁊ fautrix q̄ spē₃ discretōis aut
pietatis in summa desipientia/ ⁊ impietate
mentit. ¶ Enumerabimus ergo nonnul
los errorꝝ ramos ab hac vna mortis radi
ce ꝓdeūtes/ iniūgēdo q̄sdā alios ī gremio
ꝯstañ. huiꝰ cōcilij positos vel in ꝓpria for
ma vł inaudiētiū intelligentia: vł in ꝯseq̄n
tia necessaria ⁊ certa/ quatinus euitet error
cognitus/ quatinꝰ insup pastoralis solicitu
do ꝓuidere vigilātiꝰ animet. ¶ Q̄ physica
⁊ moralia nō sunt d̄ fide neq₃ spectant ad
iudiciū fidei. ¶ Q̄ hereses nō possūt aut
debent cōdēnari/ nisi simul euocent et dā
nentur errantes. ¶ Q̄ ad ep̄os nullo mō
pectat heresum dānatio qm̄ maiores oēs
cause q̄ sunt fidei sunt ad sedē ap̄licā referē
de. ¶ Q̄ nihil est iudicialiter fidei cōdēnan
dū nisi ꝯtra fidei articulos in symbolo po
sitos qm̄ soli tales articuli ꝓprie spectāt ad
fidē. ¶ Q̄ implicat eandē ꝓpositionē K
esse euidentē ⁊ fide credēdā et asserēs op
positū₃ ē h̄eticus. ¶ Q̄ nullus habitus fidei
acq̄ritur ꝑ verbū xp̄i/ sed a solo deo infūdi
tur/ ⁊ asserēs oppositum ē h̄eticus. ¶ Q̄
allegans iudicialia veteris legis/ est eo ip
so h̄eticus Exemplū de ista si q̄s ꝑ industri
am occiderit ꝓximū suū aut ꝑ insidias ab
altari meo euelles eū vt moriat. ¶ Q̄ de
monstrata vna ꝓpositiōe affirmatiua vni
uersali vł vniuersaliter posita hec ꝯsequētia
ē irridēda a loycis ⁊ erronea: ꝑticularis ne
gatiua q̄ opponit huic vniuersali affirma
tiue ē vā. g̊ hec vniuersal' ē falsa. ¶ Q̄ nl'
[illegible] ꝓposito q̄ pōt ad aliquē sensū verꝝ trahi/ vł
opponi etiā d̄ vi loyce vł grāmatice d₃ ꝯdē
nari maxime iudicio fidei. ¶ Q̄ iste nō sunt
ꝯdēnāde/ populares pn̄t ad arbitriū suum
corrigere sup̄iores suos. Tēpales dn̄i pn̄t
auferri bona eccl'iasticorꝝ habitualiter delin
q̄ntiū. Rō q̄r deꝰ pōt cōcedere p̄dictis talē
ptātē₃. ¶ Q̄ nullus alligat v̄tute iuramē
ti p̄stiti/ nisi ad illud dūtaxat ad qd̄ tūc ad
uertebat/ actualiter se volēs obligare. ¶ Q̄
iste terminꝰ p̄iudiciū ē analogꝰ ad p̄iudici
um aīe qd̄ ē pctm̄ ⁊ ad p̄iudiciū corpis seu
tpale detrimētū/ ideo ꝯcedēda ē ista simplr ⁊
catholice, iuramētū quodcūq₃ factū si vgat

ī p̄iudiciū iurātis vxoris sue/ vel liberorꝝ nō
est tenēdū. ¶ Q̄ sensus grāmaticał vł lo
ycalis est sensus lr̄alis sacre scripture ⁊ ideo
sepe falsus. ¶ Q̄ demōstratis aliq̄bus as
sertiōibus quas Ioh. theologus tenet ex
plicita fide credere falsas eē ⁊ ꝯ sacrā scriptu
rā si dicat idē Io. q̄ etiā āgelo d̄ celo n̄ cre
deret si diceret eas eē veras, hoc ē plasphe
ma et luciferiana sup̄bia. ¶ Q̄ demon L
stratis aliq̄bꝰ assertiōibꝰ q̄s martinꝰ theo
logus ⁊ p̄latus/ tenet explicita fide credere
falsas [illegible] ⁊ ꝯ sacrā scripturā/ excusat ab er
rore vel heresi vel ꝑtinacia ꝑ ꝓtestatōnes
ꝯditionatas dicēdo vel scribēdo q̄ vult sta
re iudicio ꝯcilij generalis q̄ntūcūq₃ defēdat
interim q̄ ille sunt ꝓbabiles ⁊ forsitan ve
Inducēs ad hoc alios ⁊ se opponēs ne dā
nent. ¶ Q̄ assertiōes [illegible] ipo reddunt ꝓ
babiles neq₃ iudicio fidei veniūt reprobā
de/ si hūerint doctores deliberantes ꝓ vtra
q₃ ꝑte. ¶ Q̄ ꝓpositō hn̄s duos sensꝰ vnu₃
verꝝ ⁊ aliū falsu₃ nullo mō d₃ iudicio fidei
reprobari/ etiā si fuerit scādalosa vel piarū
auriū offensiua vel ad errorem inductiua.
¶ Q̄ assertiones posite ꝑ vnū doctorē in
theologia tanq̄ ꝓ regulis/ aut maxīs/ aut
veritatibꝰ ad inferendū ꝯstitutionē aliquā
nullo mō sūt iudicio fidei r̄probāde si pos
sint ad vnū sensum trahi vel glosari q̄ntu₃
cunq₃ ꝯclusio fuerit erronea vel impia lic₃
bn̄ ꝯcedat cū Hylario q̄ itelligētia dictorꝝ
ex causis assumēda ē dicendi. ¶ Q̄ dicēs
se facere ꝯformiter ad legē diuinā naturalem ⁊
moralē occidendo hoīem nō eget alio mā
dato iudicis cuiuscūq₃ qm̄ autorisat a tri
plici lege ꝓut nec oportet q̄ assignet expsse ta
lē legē. ¶ Q̄ in occisiōe hoīs nō req̄rit no
torietas allegatōnū seu ꝓbationū q̄ fecerit
talia ꝑ que debuerat iterfici taliter ⁊ a tali sic
occisus. ¶ Q̄ fur nocturnus q̄ insidiator
viarꝝ qd̄ h̄eticus ⁊ sortilegus occidit meri
torie a quocunq₃ ⁊c. etiā si pōt bonū quili
bet duci ad iudicē suū nec immineat certū
mortis piculu₃ occisori ꝓpē qd̄ ipe debeat
vim vi repellere occidendo. ¶ Q̄ occisio
hoīs si fiat bona intētione reddit iusta vel
excusabilis vocādo intentionē bonā zelu₃
legis vel sui principis. ¶ Q̄ mors subita
⁊ improuisa a cuillana q̄ fit. s. sine diffidatō
ne preuia, potest ⁊ debet meritorie xp̄ianis

aliquibus non iudicialiter condēnatis aut bānitis inferri. immo q̄ hec est ꝓpria mors aliquoꝝ christianoꝝ. ¶ Q: fides quāuis sit hosti seruāda / non tamen tyranno. M ¶ Q: sortilegia ⁊ carmina sine tactu quocūq; hoīs contra quē fiunt possint virtute sua hoīem occidere nō minus q̄ gladi⁹ defixus in corpore. ¶ Q: ab hac lege. Nō occides excipit̄ tyrānus eo scʒ q̄ occidendus est a quocūq; / iuxta legē illam. Maleficos nō patieris viuere. Et ē tyrānus qui in republica nō iure principat̄ aut principari conatur. ¶ Q: michael occidit luciferū eterna morte / sine mādato dei quocūq; vel alterius. Similiter phinees occidit zambri sine mādato quocūq; dei vel alterius. Et similiter moyses egyptiū ⁊ inde meruerūt. Et sic̄ petrus volēs occidere seruū pontificis. ¶ Q: faciēs ꝯfederatōes ⁊ iuramento firmās multiplicit̄ excusat̄ si non intendat aut vult eas seruare / dū hoc facit vt occidēdus non sibi p̄caueat / neq; pcipiat q̄ debet occidi. ¶ Q: quotiēscūq; aliquis facit aliquā rem que ē melior licet iurauerit illam nō facere / hoc nō est piuriū sed piurio contrariū. ¶ Q: meritoriū est q̄nq; occidē hominē vel occidi facere sponte absq; autoritate iudiciaria extra casū necessitatis actualiter instantis seu periculi ineuitabilis nisi vis vi repelleret̄ occidendo / ⁊ seclusa reuelatione diuina ¶ Q: meritoriū est q̄nq; occidere hoīem vel occidi facere sponte nō sibi subditū non monitū / non diffidatū. qui neq; vim neq; mortem intentet actualiter. ¶ Q: meritoriū est vt prius occidere sponte hoīem ex solis ꝯiecturis seu factis q̄ nō habēt euidentē / vel notorietatē iuris vel facti. ¶ Q: meritoriū est q̄nq; occidere vel occidi facere sponte hoīem qui non intentat actualiter vim vel mortem vbi neq; est accusator neq; testis neq; pars neq; iudex q̄ hoc mandauerit. ¶ Q: meritoriū est q̄nq; occidere vel occidi facere sponte hoīez modis p̄dictis sic q̄ potest cadere sub voto iuramento vel p̄cepto ⁊ ex ꝯsequēti sub debito q̄ sic fiat. ¶ Q: meritoriū ē q̄nq; per insidias falsas occidere hoīem voluntarie vel occidi facere ⁊ p blandicias fictas in quibus est vsq; ad mortē deceptio. ¶ Q: meritoriū est q̄nq; imo debitū hoīem ꝓpriā N

num facere subito ⁊ viliter occidi / sicut bestiam p̄cludēdo q̄tuz in occidente est / salutem anime spūalem / ⁊ eo magis meritoriū quo fit a psona maioris status atq; dignitatis. ¶ Q: meritoriū ē facere occidi hominem nō accusatū q: p̄sumit̄ sortilegia fecisse aduersus regem suū / supposito q̄ nō cōfiterit legitime de actu vel non effectu huiusmodi sortilegioꝝ. ¶ Q: meritoriū est cōfederatōes deliberate factas ⁊ iuratas non tenere / supposito q̄ absq; p̄iudicio ac detrimento aīe valeāt obseruari. ¶ Q: qualibʒ lege datur cuilibet subiecto licētia tyrānuz occidere. Itē peccat grauiter quilibet subiectus habēs oportunitatē occidere ⁊ non occidit tyrānū. Et iterū autoritate leg̃ diuine ⁊ exēplo xp̄i / cuilibet subiecto sine superiori interprete licitū est tyrānum occidere. ¶ Q: nulla. ix. assertionū denūciataruz debet fidei iudicio reprobari imo q̄libet illarum nō fore iudicio fidei reprobandā debet eodē iudicio declarari quia nulla ē contra scripturā sacram / inter quas tū sunt iste due. scʒ decima ⁊ nona. Ius ē ratio ⁊ equitas q̄ oīs tyrānus occidat̄. villane gallice vel an veniat p exploratōes ⁊ insidias. Et ꝓpria mors qua debēt mori tyranni īsideles / occidere. s. eos p bonas cautelas exploratōes ⁊ insidias. In casu socialitatis iuramenti ꝓmissionis seu ꝯfederatōis factarū ab vno milite ad alterū quocūq; mō istud fiat aut fieri possit. Si ꝯtingat q̄ istud vertatur in p̄iudiciū vni⁹ ꝓmittētiū aut ꝯfederatoꝝ / spōse sue aut suoꝝ liberoꝝ ip̄e d nullo tenet̄ eas obſuare. ¶ Q: nullus ep̄us pōt de q̄stiōib⁹ fidei cognoscē q̄tūcūq; sine notorie false ⁊ scādalose approbādo vel reꝓbādo doctrinā q: tūc facēt nouos articulos q̄uis bñ possit ⁊ debeat hereticos ꝯdēnare. ¶ Q: nō iō ꝓpositōes spectant ad iudiciū fidei approbatiue vel reprobatiue q: dicit̄ in eis aliqd licitū eē vel illicitū / meritoriū vel demeritoriū fieri s̄m legē diuinā.

Sequūtur errores O

de alia materia. ¶ Q: mystica et sapientia in diuinis sunt formalitates realiter distincte. ¶ Q: receptō primarū ānatarū per papam ⁊ dominos cardinales nunq̄ fieri potuit sine symoniaca prauitate. ¶ Q: licuit

pape ꝛ dn̄is cardinalibꝰ q̄rere solutōẽ priuataꝝ ānataꝝ ab illis q̄ bn̄ficiabant in curia/vel alibi sic ꝙ non expedirent eis bulle nisi prius realit̄ ꝛ [redacted] facto tales ānatas soluissent/licuit etiā extorquere ꝑ arrestatōem bullarū vel aliter ꝙ se oibus ꝓpriis soluturos obligarent. ¶ Q͛ nulli x̄p̄iano cūq3 multiplicati possit ꝯdere legē obligantē nisi summi pōtificis adueniat autoritas. ¶ Q͛ cōciliū generale sine papa nūq̄ h̄re pōt potestatē nisi limitatā q̄m nō est nisi sue ptes/q̄ sunt ꝑlati habētes ptātez tm̄modo limitatam. ¶ Q͛ gladij spūalis sup̄ma ptās est i papa legitime ꝑsidente ꝛ residente totaliter quo ad executōez talis gladij ꝛ nō tunc in cōcilio generali. ¶ Q͛ gladij spūalis suprema ptās residet in ecclesia inseꝑabilit̄/quo ad iurisdictionē/seꝑabiliter aūt quo ad executōnez. ¶ Q͛ gladij spūalis sup̄ma potestas sic ē in papa legitime ꝑsidente ꝛ residēte ꝙ ad approbāda ꝛ reprobāda in ecclesia solus ip̄e haberet diffinire ꝛ nō concilium generale. ¶ Q͛ in cōcilio generali celebrato hierosolymis sup̄ cessatione legaliū Petrus non ꝑsuit neq3 diffiniuit/ quia suspectus erat in illa materia/nec erat tunc legitime ꝑsidens ꝛ residens. ¶ Q͛ omnis papa consciꝰ sibi ꝙ est vel fuit hereticus pꝰ papatum/tenetur eoipo cedere papatui/quia nullum ius habet in ip̄o etiam si de nouo peniteat ꝛ secretū fuerit ꝛ ita de quolibz episcopo vel in eccl'ia bn̄ficiato dicendū videret. ¶ Q͛ in omni cōcilio generali in quo papa legitime ꝑsidet ꝛ residet vox sua sic ꝑpōderat vocibꝰ totiꝰ residui ꝙ nihil possunt diffinire sine eo/nec ip̄m ad aliqd quolibet obligare. ¶ Q͛ papa dū accusatus est licet nō quietus aut dānatus eoipo non legitime ꝑsidet ꝛ residet circa quecūq3 diffinienda in generali concilio. ¶ Q͛ accusatio pape ꝛ ꝑcipue mors eiꝰ naturalis aut ciuilis/ reddūt saltem ꝑ indirectū ꝙ ecclesia vel generale cōciliū maioris sit ptātis in executōne ꝛ diffinitione/ ꝙ papa nec accusato nec mortuo. ¶ Q͛ mēdicitas est vnicū vel precipuū mediū ꝑdicationis verbi dei/ q̄m teste christo. Spine q̄ sunt diuitie suffocāt semē qđ est verbum dei ꝛ ꝙ ꝑfecto soli mēdicātes ꝑdicāt/quia paupes euāgelizātꝰ ¶ Q͛ papa nō est īmediatus ꝑlatus omnium fideliū nec spōsus ecclesie vniuersalis sed solius Rhomane. Alioqn̄ qlibet ecclesia cathedralis haberet duos spōsos/ papam ꝛ ep̄m. ¶ Q͛ papa ē sic imediatꝰ ꝑlatꝰ omnium fideliū ꝙ pōt ꝓ libito ꝑ se vel alios cōmissos oīa exercere licite/ que pōt quicūq3 ꝑlatus vel curatus inferior etiā vbi nō subest necessitas ꝓpter defectū inferioꝝ neq3 rōnabilis vtilitas. ¶ Q͛ omnis qui glosare defendere seu tenere ꝑsumpserit vndecim articulos positos in ꝑtensa bulla mēdicantium q̄ sic incipit. Regnās in excelsis. Ille tanq̄ hereticus ē censendus ꝛ ꝑ inuocationez brachij secularis coercēdus. Non obstan[redacted] statuto cōcilij generalis: oīs vtriusq3 sex' quoꝝ tamen articuloꝝ plures includunt illa que solius facti sunt/ nec sub fide cadūt/ quos insup̄ si cōcordari debeāt glosare necesse est. ¶ Confessi fratribus habentibus licentiā generalē audiendi cōfessiones/ eadem peccata que ꝯfessi fuerīt iterū ꝯfiteri ꝓprio sacerdoti tenent̄. ¶ Stante statuto oīs vtriusq3 sexus edito in concilio generali. Rhomanꝰ pontifex non potest facere ꝙ parochiani nō teneant̄ confiteri oīa peccata sua semel in anno ꝓprio sacerdoti quem dicit eē parochialē curatū/ nec deus posset hoc facere qr vt dicebat implicat contradictionem. ¶ Papa non potest dare licentiā generalē audiendi confessiones sed nec deus quin cōfessus habenti licentiā generalem/ teneat̄ iterū eadem peccata confiteri suo ꝓprio sacerdoti quē dicit vt premittit̄ parochialē curatū. ¶ Confessus fratri admisso in forma dudū tenet̄ eadem peccata in numero iterū curato cōfiteri/ damnatur ꝑ Johannem papam. xxij. in statuto quod incipit. Uas electionis. ¶ Conclusiones Johannis de poliato dānate per Johā. xxij sunt satis vere ꝛ a quocunq3 licite possunt sufficienter teneri. ¶ Statutū Johā. xxij. editū. Uas electionis. est irritum ꝛ inane. quia cū illud fecit hereticus erat/ ꝛ per consequens quicqd qđ fecit dictus Johā. siue mēdicātibus siue alijs ante reuocationem inane fuit. ¶ Stante statuto oīs vtriusq3 sexus: nec deus nec papa đ potentia potest facere qn confessus fratri mēdicāti admisso. iterū teneat̄ cōfiteri suo curato. ¶ Confessio fratribꝰ admissis facta ē dubitabilis ꝛ

P

incerta que ppter homies tenent dimittere incertu / et sic solu cofiteri suis sacerdotibus cura animaru habetibus sub pena peccati mortalis. ¶ Quauis fratres admissi habeant autoritate absoluedi et audiedi confessiones. tame populus subiectus no habet potestate accededi ad mendicantes admissos sine licetia pprij sacerdotis. ¶ Fratres petetes priuilegia p confessionibus audiendis et sepulturis habendis sunt in peccato mortali / et romani potifices talia priuilegia cocedetes mendicatibus / aut eisde confitetibus cofirmantes / sunt in peccato mortali et excoicati et no fuerunt pastores sz fures et fratres latrones et lupi. ¶ Sacerdos curatus dans licentia mendicatibus audiendi cofessiones / magis dispensat cu statuto ecclesie. Omnis vtriusq sexus: q papa fratrib9 dans licetia medicatibus iuxta forma decretalis / dudu. ¶ Q nulla ppositio seu cstitutio infra scriptarum octo deuiat a vera et sana doctrina fidei sed a quolibet fideli catholico pponi et recipi potest / absq eo q potuerit vel possit a quoq zelu fidei habente et sane intelligete de errore vel scandalo et in sana doctrina rephendi put ex tenore earum apparet euidenter. ¶ Quilibet subiectus et vasallus qui p cupiditatem fraudem sortilegiu et malum ingenium machinatur contra salute corpalem sui regis et supioris dni p tollendo sibi et subtrahendo ab eo suam nobilissima et altissima dnatione peccat tam grauiter et comittit ta horribile crime sicut est crime lese maiestatis in primo gradu. Et per csequens est dignus duplici morte et prima et secuda / quia quilibet subiectus et vasallus sic faciens est tyrannus infidelis suo regi et dno superiori peccatq mortaliter / probatur autoritate beati Grego. dicentis. Tyrannus est qui in re publica non iure principatur aut principari conatur. Nam sicut regnu rectus pncipatus dicitur sic et tyranus dominiu peruersum nucupatur. ¶ Licet in casu pdicto quilibet vasallus et subiectus sit dign9 duplici morte / et committat tam horribile crimen no possit nimis puniri tame plus puniedus e vnus miles q vnus simplex subiectus. Et i isto casu baro q vnus simplex miles. et vnus comes q vnus baro. vnus dux q vnus comes. cognatus regis q extraneus. frater regis q cognatus. et filius regis q frater. ¶ In casu predicto licitum est vnicuiq subiecto sine quocuq mandato aut pcepto scdm leges naturale moralem et diuina occidere aut facere occidi illu eundem proditorem infidelem et tyranum. Et non solu est licitu sed honorabile et meritorium / maxime quado est tam grandis potestatis q iusticia n potest de eo fieri bono modo p superiore. Et quando perseuerat in sua malicia / nec se vult corrigere nec emedare et specialiter quado est periculu in mora. ¶ In casu supradicto magis honorabile licitum et meritoriu est / q ille tyranus infidelis sit occisus aut sinat occidi p vnu de parentibus et subiectis dicti regis q per vnu extraneu qui no est de sanguine regali. et p vnu duce q p vnu comite. p vnum comitem q p vnu barone. p vnu barone q p vnu simplicem militem. p vnu militem q per vnu simplice subiectu. ¶ In casu allegantiaru iuramentor. pmissionu et csiderationum factor militis ad alterum. quocuq modo sit aut ee possit. si cotingat q eas seruare vergat in piudiciu sui principis / eius sponse suor liberor / aut reipublice non tenet talis miles eas obseruare immo in tali casu eas seruare et tenere eet facere ctra leges morale naturale et diuina. ¶ Si ctingat q dicte allegantie vergat in piudicium aie vite aut alterius pmittetiu. et csideratoz sue sponse aut suor infantiu / ipse i nullo tenet eas seruare. ¶ In casu pdicto licitu e vnicuiq subiecto honorabile et meritorium occidere seu occidi facere supradictum tyranu pditore et infidelem suo regi et supiori dno / p astutias cautelas et insidias. Est em licitu dissimulare et tacere suam volutate sic faciedi. ¶ Quilibet subiect9 et vasallus q a pposito dliberate machinatur ctra salutem sui regis et supioris dni / pro faciendo ipm mori in lagnore cupiditate habendi suam corona et dnatione. facit consecrari aut magis pprie execrari in nomie demonu / enses vagas / pugioes aut cultellos virgas aut anulos aureos facit dedicari in noie demonu p necromaticos facientes inuocatoes characteres / sortilegia / supstitoes et maleficia. Et post facit apponi et figi

per corp⁹ mortui dissuspensi de patibulo. et dictos anulos facit poni in ore mortui predicti / et facit dimitti spacio plurium dierum cum grandi abominatione et horrore / pro perficiendis dictis maleficijs et vna cum hoc portat supra se in vno panniculo ligato et consuto / de ossib⁹ et pilis loci inhonesti dicti mortui dissuspensi. ille et omnes qui hoc faciunt non solum committunt crimen lese maiestatis humane in primo gradu. imo committunt crimen lese maiestatis diuine etiam in primo gradu et sunt proditores et infideles regi suo et deo suo creatori / et sicut idolatre et corruptores falsarij fidei catholice sunt digni duplici morte / et prima et secunda / maxime quando dicta sortilegia / supstitiones et maleficia sortiuntur suum effectum in persona regis / per medium praue crudelitatis dictorum machinatorum inuocatorum et necromanticorum.

Finit.

Sermo eiusdem in festo purificationis beatissime marie habitus in concilio constantiensi.

Suscepim⁹ deus misericordiam tuam in medio templi tui. Scriptum est ps. xlvij. et in introitu misse presentis iocundissime solennitatis celebriter decantatum. Suscepim⁹ deus misericordiam tuam in medio templi tui. Adimus cum fiducia thronum gratie tue / vt misericordiam inueniamus et gratiam in auxilio oportuno. ¶ Adimus et te benedictissima virgo / que mater es gratie / mater et regina misericordie / que dudum misericordiam incarnatam suscepisti in medio virginalis vteri tui / dum domus pudici pectoris templum repente fit dei / quam hodie te presentante suscepimus corporaliter / et quotidie suscipim⁹ sacramentaliter in medio templi materialis. ¶ Suscipiamus nunc hanc ipsam misericordiam spiritualiter et inuisibiliter in medio templi cordis nostri / quod est aia nostra / templum dei sanctum est quod estis vos / inquit apostolus. Fiat hoc nobis te pro nobis misericordiam exorante virgo misericordissima quam ideo salutam⁹ implorantes et dicentes. Aue gratia plena. ¶ Suscepim⁹ deus etc. Ecce quam aptis fidei oculis / in lumine veritatis euangelice conspiciendum nobis offertur gratum et grande spectaculum. Offertur pulcherrima sanctissimaque processio dum de bethleem vbi nat⁹ / vbi circumcisus / vbi adoratus fuerat ihesus. expectatio gentium / desiderium celestium eternorum / misericordia et salus nostra / aduenit gloriosa mater sua comitata viro suo iusto ioseph cui virgo virgini matrimonialiter non carnaliter iuncta erat. aduenit ad templum sanctum hierusalem / distans a hierusalem per duas circiter leucas seu quatuor milliaria parua. ¶ Baiulabat eadem decora virgo / tenero letoque complexu puerum suum ihesum / tanquam signaculum sup cor suum / et quasi signum sup brachium suum dicens ex sententia. Dilectus meus mihi et ego illi inter vbera mea commorabitur / talis est dilectus meus. O filie hierusalem / pulcher et decorus / et ipse totus desiderabilis. ¶ Aduenit et ipse symeon senex iustus et timoratus et ideo beatus quia timoratus nam beatus vir qui semper est pauidus. aduenit eadem hora in spiritu ad templum vbi erat mulier illa fortis et annosa que non recedebat de templo ieiunijs et obsecrationib⁹ seruiens die ac nocte / anna. s. prophetissa filia phanuel de tribu aser. ¶ Conuenerunt non dubium et alij multi iuuenes et virgines senes cum iunioribus dum adueniret ad templum suum sanctum dominator dominus quem querebat ecclesia et saluator ipse quem volebat / speciosus forma pre filijs hominum / desideratus cunctis gentibus. Nobis natus nobis datus ex intacta virgine quem propheta suspirabundus optabat dicens Ostende nobis domine misericordiam tuam / et salutare tuum da nobis Deus meus inquit misericordia mea Et rursus. Dic anime mee salus tua ego sum. ¶ Exulta nunc et exhilarescere tu qui pietas miserande homo exulta satis iocundare. tibi la et gratias age / ecce nedum ostenditur sed offertur tibi ille qui est misericordia tua et salus tua iesus benedictus. nam quid iesus nisi salus cui⁹ interpretatio est saluator. Hoc sentiens et grate rememorans omnis ecclesia sanctorum congratulatur et congaudet ad oblationem tanti doni / concinens et dicens. Suscepim⁹ deus misericordiam tuam in medio templi tui. ¶ Desiderabat itaque peccator et reus homo / non sapientiam accusantem non iusticiam condemnantem / non potentiam punientem / sed misericordiam indulgentem et saluantem. ¶ Hominem nimirum sub peccato venundatum et per inobedientiam criminis lese maiestatis reum et miserum euocabat et accusabat sapientia. Adam vbi es Gen. iij. Et tamen inueniebatur excusandi vel la-

tendi locus dū sit. Quis tibi nunciauit q̄
nudus esses nisi q̄ ex ligno de q̊ p̄ceperam
tibi ne comederes comedisti? Hic iob tre-
pidus dicebat. Si voluerit mecū in iudi-
cio ꝯtēdere nō potero r̄ndere vnū ꝓ mille
ꝛ ps̄. Nō intres in iudiciū cū ſuo tuo dn̄e
qꝛ nō iustificabit in ꝯspectu tuo oīs viuēs
Nō onero me liber̄ allegationū q̄tationi-
bus vbi nihil ē ambiguū vel ꝓbandum
¶ Porro iusticia sic accusatū ꝯdēnabat D
ita vt nō eēt locꝰ appellatōi. qꝛ audisti vo-
cē vxoris tue/ ꝛ comedisti de ligno ſcīe ex q̊
p̄ceperā tibi ne comederes maledicta terra
ꝛc̄. Hoc attēdēs Job dicebat verebar oīa
opa mea ſciēs q̄ nō parceres delinquenti.
¶ Noīez sic deniq̄ accusatū ꝑ sapiāz/sic dā-
natū ꝑ iusticiā/flagellabat ꝛ snīaz executōi
demādabat potētia/nec erat locꝰ euasionis
Eiecit q̄ppe adā ꝛ collocauit an̄ padisum
voluptatis cherubin ꝛ flāmeū gladiū atq̄
versatilē/ad custodiēdā viā ligni vite. hinc
ps̄. A fortitudīe manus tue ego defeci Et
iob. Nō est q̄ de manu tua possit eruere ꝛc̄
¶ Nō ergo petebamꝰ sapiāz cui r̄ndere ne
sciebamꝰ/nō iusticiā cuiꝰ dānatōez euadere
nō poteramꝰ. neq̄ potentiā cuius punitō-
nem ꝛ iram ferre nemo poterat: neq̄ in ce-
lo. neq̄ in padiso/neq̄ in mūdo patuit i lu-
cifero in adā in diluuio in submersione pē-
tapolis in momēto. Sed mīaz querebamꝰ
indulgentē quā hodie suscepimus o beni-
gnissime deus in medio tēpli tui. ¶ Adue-
nerat prius in medio tēpli v̄ginalis vteri q̄
nullus i terris sanctior locꝰ erat ſm Augu.
dū r̄ndit maria. Ecce ancilla dn̄i/fiat mihi
ſm verbū tuū. sed sibi soli ꝛ v̄ginali spōso
suo ioseph cui reuelatio facta fuerat taz ab
angelo q̄ a maria notū erat. Apparuerūt i
die natiuitatis sed paucis. s. pastoribꝰ. In-
notuerat in die epiphanie. sed paucis regi-
bus qui venerūt ab oriēte. hodie vero sicut
audiuimꝰ sic vidimus. Dū suscepimꝰ mīaz
tuā misericordissime deus i medio templi
tui. ¶ Grās tibi pater misericordiaꝝ ꝛ deꝰ
totius consolationis qꝛ celasti sapientiā in
infantuli etate ne accuset. iusticiā in huma-
nitate ne condēnet qꝛ pro nobis dānata
est. potentiā in infirmitate ne seuiat ꝛ cru-
ciet. quibus supatis datur triūphus gratie
patur ꝛ miscdie vt dn̄etur ꝛ supexaltet iu-
dicū. nam miseratōes eius sup oīa opera
eius. hac indigebamꝰ hāc optabamus hāc
hodie suscepimus in medio tēpli tui deus
dū verificatū ē illud iuuēcule tympanistrie
sancte marie. Suscepit israel puerū suū re-
cordatus miscdie sue/hec sunt viscera mise-
ricordie dei nr̄i/quibus visitauit nos oriēs
ex alto. ¶ Grās tibi ꝓ excellētia doni qd̄ ē
mīa quia etiā laudabili vite hominuz inqt
Aug. si semota mīa iudicet. Grās ꝛ ꝓ cō-
gruētia loci/qꝛ in medio templi qd̄ ē locus
cōmunitatis ad quē oēs pn̄t accedere. ꝛ eq̄-
litatis mediuz est qd̄ attingere q̄sq̄ potest.
Sanctū est templū tuū/mirabile in eq̄tate
ait ps̄. ¶ Et qd aliud mystice templū istud
q̄ ecclesia sanctoꝝ q̄ conciliū iustoꝝ ꝛ con-
gregatio vbi sunt magna opa dn̄i exquisi-
ta in oēs volūtates eius ꝛc̄. ¶ Decātet X
nūc igit̄ hec eccl̄ia sanctoꝝ hoc cōciliū
iustoꝝ. hec cōgregatio taliū. de q̄bus dicit
apl̄us. Jam non estis hospites ꝛ aduene:
sed estis ciues sanctoꝝ ꝛ domestici dei/sup
edificati sup fundamēto apl̄oꝝ ꝛ ꝓphetaꝝ
ip̄o summo angulari lapide xp̄o ih̄u. sequi-
tur in quo oīs edificatio ꝯstructa crescit in
templū sanctū in dn̄o. Decātet ꝛ exultet in
iubilo cordis sui dicēs. Suscepimus deus
mīam tuā in medio tēpli tui ꝛ ita plane su-
scepimꝰ vt impletū sit qd̄ ꝓpheta p̄dixerat.
Miscdia dn̄i plena ē terra. ꝛ iterū ꝯfirmata
est sup nos mīa eius. cū reliq̄s in hāc snīaz.
¶ Dū hec in ip̄a meditatōe mea q̄ nunc lo-
quēda fuerāt prius ip̄e mecū reuoluerē p-
gebā sic erūpere in vocē iocunditatis ꝛ lau-
dis in verba cōsolatōis leticie ac edificatio-
nis sp̄ualis iuxta sensum anagogicum paſ-
sumpti thematis nostri. ¶ Studebā expri-
mere q̄lē in templo cordis nostri proces-
siones agere nos hodie cōuenit in qua my-
stice fuit maria ꝛ ioseph. symeon ꝛ anna fi-
gurantes quatuor v̄tutes cardinales. In
qua sunt p̄terea lucerne ardentes in mani-
bus ꝑ exemplū cōuersationis luminose et
honeste in fide spe ꝛ charitate quas figurat
triplex ignis proprietas fulgor scilicet vi-
gor ꝛ ardor/ fides fulget in vi rōnali. spes
roborat in irascibili. charitas ardet in ꝯcu-
piscibili: quo ad mīa appropriata patris ꝛ fi-
lij ꝛ sp̄ussancti. in patre vigorē. in filio ful-
gorē. in sp̄usancto ardorē ꝯcipimus. ¶ De

offerre par turtuȝ mutue dilectõis in oĩ ca
stitate/ ꝛ duos pullos colũbaꝝ in sancta fe-
cũditate bonoꝝ opationũ. Ad domẽ tẽplũ
cordis nostri flosculis pioꝝ desideriorꝝ ꝛ her
bulis virẽtibus sanctaꝝ meditationũ cõgre
gatẽ. Suscipiamꝰ bñdictũ puerũ ihm inter
vlnas castissime deuotõis. ꝯfiteamur ei cũ
anna ꝓphetissa leuantes sursuȝ corda/ ꝛ cũ
iusto symeone depromamꝰ q̃sq; hoc cãticũ
Nũc dimittis s̃uũ tuũ dñe s̃m vbũ tuum
in pace ꝛc̃. ¶ Ita ꝯgebã meditabũdꝰ di-
ctare mecũ q̃ dicere vobiscũ. dũ ecce stu-
diositas speculatrix astitisse visa ẽ/ tũ satis
a puero familiaris huic ãte ꝓtinus cogni
ta ẽ. hec plurimas inculcare questiũculas ꝛ
efflagitare r̃nsiones cepit ꝛ vbi me attentũ
videt. ¶ Dic inq̃t si maria legi purificatõis
erat obnoxia? q: si sic/ peccauerat/ si nõ/ fin-
gere videbat̃ ꝛ ope metiri/ simulãs qđ nõ
erat. ꝛ cur nõ hoc tpe mulieres eidẽ purifi-
catõis legi subdite sunt? ¶ Dic si puer ihs
vere factus ẽ sub lege sicut dicit apl's q: cõ-
stat s̃m dños iuristas/ ꝙ pnceps solutus ẽ
legibus. ¶ Dic cur symeon dixit de puero
iesu ꝙ hic positus erat in ruinã ꝛ signũ cui ꝯ
dicet̃? q̃liter in ruinã positus erat q uvene
rat ad salutẽ/ quo pacto positus ẽ in scãda-
lũ q: veꝛ q̃ ẽ scãdalũ venit? ¶ Dic cur ite
rũ dixit ad mariã. Et tuã ipsius aĩaȝ ꝑtrãsi
bit gladius vt reuelent̃ ex multis cordibus
cogitatõnes ꝛc̃. ¶ Dic si ex v̾bo hoc maria
ꝓcognouit acerbissimã filij passioneȝ? ꝙ si
sic. nõne ꝯseq̃ns fuit vt acerbissimo dolorũ
gladio iã extũc foderet̃. que tñ eũ leta cerne
bat gestabat offerebatq; q̃ se prius obtule-
rat deo pr̃i in medio v̾ginalis vteri mox ab
instãti cõceptõis sue bñdicte. ¶ Dic cur ñ
sit festiuitas apđ latinos de ipõ ioseph vir-
ginali viro marie nutritio ꝛ gerulo pueri ie
su fidelissimo cui testioniũ dat euãgelica v̾i
tas ꝙ iustus erat ꝙ ei ihs ipẽ q̃ est d̾s bñdi
ctus mira res subditꝰ erat ꝛ ita de plurimis
eius excellẽtijs ꝛ v̾tutibus egregijs. q̃ ueãd
modũ etate nr̃a nõnulli ꝯscripserũt. Si g̃ti
tudo repẽdẽda ẽ deo ꝓ ꝯiũctõe ecc̃lie cum
nouo ꝛ vnico sũmo põtifice spõso suo q̃ re
tributio ꝯueniẽtior q̃̃ vt de v̾giali cõiugio
ioseph ꝛ marie fiat insignis aliq̃ celebritas
in ecc̃lia. ¶ Dic vñ mos ꝑmitꝰ inoleuit
ꝙ ardẽtes hodie ferent̃ cerei ꝛ cãdele ꝛ si

sit hoc fauore ritibꝰ gẽtiliũ ꝓserpinã q̃si ꝑ
ditã cũ facibꝰ querẽtiũ? ¶ Dic cur maria q̃
nuꝑ ditata fuerat ex donis magoꝝ non ob
tulit agnuȝ q̃ diuitũ erat oblatio? ¶ Dic q̃
arte q̃bus indicijs cognoscẽ poterat/ ꝙ an-
na ꝓpheticuȝ habebat spũ vbi grãdis ẽ de
ꝓphetijs s̾mo/ ꝛ ad interp̾tandũ difficilis?
¶ Dic cur ihs dr̃ nedũ misericors sed ipa
mĩa cũ tamẽ plurimos deserat in tãta mise
ria ita vt plãgendũ potius eẽ videat̃ ꝛ dicẽ
dũ. Suscepimꝰ deus miseriã ꝛ non miseri-
cordiã ꝛc̃. ¶ Dic q̃liter stat cũ libertate vel
merit[is] id qđ de mĩa dicit apl's ꝙ nõ ex ꝓpi
bus dictũ est esau dilexi iacob aũt odio ha
bui. Et iterũ. nõ est volẽtis neq; currentis.
sed dei miserẽtis. Nã si sola mĩscđia saluat
quid agit arbitriũ quid ꝓficit conatus eiꝰ
ad meritũ/ cuius vult miseret̃ ꝛ quem vult
indurat? ¶ Dic cur apud athenięses tem-
plum mĩscđie carebat simulacro nulliq; in
clusa metallo forma dei (inq̃t statius) mẽ-
tes habitare ꝛ pectora gaudet: loq̃t̃ de mi
sericordia. ¶ Multiplicata mag[is] ac magis
videbat̃ studiositas speculatrix hmõi que
stiones. vt de fructibꝰ ꝛ vtilibꝰ mĩe q̃bus mo
dis ꝑq̃rit̃? q̃bus etiã ritibꝰ aĩaȝ purificat/ v̾
bigenã. qualit̃ ad eius curiã appellat̃ a cu-
ria iusticie/ q̃d in tẽplo cordis ẽ altare quid
atriũ/ q̃d sctãsctõꝝ q̃d cimiteriũ. ꝛ ita d̾ reli
q̃s etiã vsq; ad curiositatẽ ꝉ garrule loq̃cita
tis viciũ/ cui dũ morẽ gerere r̃ndẽdo para-
ret animꝰ accõmode satis ad pñtis celebri-
tatis mysteriũ (horresco referẽs) lamẽtabi
lis de repente vox insonuit ex ore ꝓphetico
clamãs ꝛ cõquerẽs. ¶ Corruit in platea
veritas. Obstupui visu subito gelidusq;
ꝑ erat ossa tremor. Naȝ o luctuosissimũ o
lugubre spectaculũ vidẽ veritateȝ q̃ ꝑualet
q̃ sup oĩa vincit ꝓstratã positãq; in ruinã ꝛ
in signũ cui ꝯdicit̃. ¶ Hãc sublenare mise
ricordia soror sua nitebat̃. Ita eñ mĩscđia
ꝛ veritas obuiauerũt sibi. sed obsistebat et
reclamabat triplex error velatus cortice iu-
riũ positiuoꝝ nõ recte intellectoꝝ ad regulã
diuini iuris ꝛ catholice veritatis. ¶ Error
primus abijciebat p̾latos ꝛ ordinarios/ ne
subleuarẽt misericordiẽ veritatẽ. Hoc inq̃t
ad vestrũ nequaq̃̃ officiuȝ ꝑtinet/ maiores
eñ cause sũt ad solã apostolicã sedẽ referen
de allegabat glosa/ cũ ꝯcordantijs decretis

¶ Predamabat error alter q̄ non poterat
subleuari misericordiē veritas nisi prius vel
simul euocarēt ⁊ assisteret aliqs q̄ ꝓstraue
rat veritatē. Subiūgebat tertius error non
esse curādum apud iudices fidei si veritas
mores respiciens corruisset in plateis/ errāt
enim talia ab eis que fidem respiciunt alie
na. ¶ Submurmurabat quartus inē hec
hūanus timor/ cauete a scādalis si subleua
ueritis veritatē/ cauete ne causam ⁊ factuꝫ
verū/ ex quo tamē ius oritur ponatis ī me-
dium. alioquin mors iminet credite mors
¶ At vo miscdia vt erat tota viscerib⁹ A
affluēs pietatis ⁊ zelās sup v̄itate ⁊ aīa
rū salute quā optabat ꝓpheta dicēs. Corri
piet me iustus in miscdia ⁊ increpabit me.
hoc inq̄ iussit ⁊ obtestata est quatinus ad-
uersus triplicē hunc errorē. pestē improbā/
ceteris p̄termissis insurgerē/ neqꝫ eīn aliud
opus ee sibi miscdia gratius vel acceptius
affirmabat q̄ ad extirpationē erroꝝ ⁊ emē-
dationē errātiū oportune ⁊ importune vi-
gilāter intēdere. exemplificabat de mīribus
quos ego inq̄t misericordia taliter affecerā
q̄ tāto succenderā veritatis zelo q̄ ꝑsecuto
res suos tortores/ tyrānos/ ⁊ interfectores/
nō desinebāt ab erroribus tetris auertē co-
nari/ q̄tin⁹ ad eos veritas lumīosa veniret/
sic petrus ⁊ paulus neronē/ sic iohes hero-
dem/ ⁊ ita de reliqs/ misericordissime dilexe
rūt/ quos tamē apte culpauerūt. nō finere
eīn pctōres ex snia agere magne misericor-
die iudiciū est. Uide oro q̄m crudelior al-
tera nō est impietas/ q̄ dū laudatꝰ peccator
in desiderijs aīe sue/ ⁊ iniquus benedicitur
dū iustificatꝰ impius ꝓ muneribus/ dum
euenit illa ꝓphe crudelis lamētatio. ꝓphete
tui viderūt tibi falsa ⁊ stulta/ nec apiebant
iniquitatē tuā vt te ad pniāꝫ ꝓuocarēt. Et
heu iam inquit miscdia/ nedū iam nō apitꝰ
iniquitas p ꝓphetas p̄latos. scꝫ doctores ⁊
cōfessores sed iustificatꝰ sed attollitꝰ ⁊ defen
ditur etiā in medio templi. in p̄sentia sacro
sancti huius cōcilij. Longus essem si cūcta
ꝓsequerer miscdie verba plena gemitibus
plena suspirijs/ plena singultibus. lachry-
mis atqꝫ plāgoribus. ¶ Ego vero reue B
rendissimi patres ⁊ viri celeberrimi insi
gnes egregij sapiētes ⁊ doctissimi/ quid di
cerē/ quid rīderē: sic pulsatus sic obtestat⁹

in ipo meditatōnis mee secreto/ per miseri-
cordiā condolentē venienti que tam infelici-
ter ⁊ fede corruerat in plateis. Enitebar ob
sequi misericordie ꝓut equū erat. sed de ꝓ
ficiendo vix vlla supat spes mihi dum oīa
circūquaqꝫ reuoluerēꝫ illud p̄cipue q̄ om-
nia apud multos verbuꝫ de fide ⁊ veritate
versum est in fabulam in canticū ⁊ nauseāꝫ
obtigitqꝫ illud apostoli de nouissimis tpi-
bus. Sanā inquit doctrinā nō sustinebūt
sed coaceruabūt sibi mgros prurientes auri-
bus ⁊ a veritate quidē auditū auertent ad
fabulas aūt ꝯuertentꝰ. Illud item Senece.
Deest remedij locus dū que fuerant vicia
mores fiunt. Et nō minus dum error veri
tas reputatꝰ. Quid nobis inquiūt de here-
sibus vel erroribus/ ecce nos catholici su-
mus qd eadeꝫ iugitē nobis cātilena repetitꝰ
satis ē si credim⁹ vt parētes nr̄i simplices et
idiote: qd expedit ꝑscrutari ꝓfundi⁹: hec
dicuntꝰ ⁊ in his aliq etiam magni gloriantꝰ
¶ Inter hec vrgebat miscdia dicēs: ve tibi
si nō euangelizaueris. Necessitas eīn incu-
bit tibi necessitas ex ꝓfessione ⁊ talento cō
misso. necessitas ex legatōe/ necessitas ex iu-
ramēto et fidelitate. necessitas ex veritatis
ꝑiclitatōe ⁊ ecclesiastici ordinis ꝑturbatio
ne. necessitas ex aperta ⁊ p̄cipiti ꝑuersione
iusticie. Necessitas ex allisiōe cathedre vbi
veritas sedet. q̄ cathedra ē p̄clarissima vni-
uersitas parisien. mr̄ studioꝝ. Ue mihi q̄r
tacui aut q̄r nō celerius potētius crebrius
⁊ ꝯstātius memet istis erroribus opposui
¶ Fuerit scio placētior altera multis mate
ria sꝫ nulla fortassis vtilior vel ad tp̄s vrgē-
tior. vn̄ si quererē solū hoīb⁹ placere si capta
re famā popularē. si p̄dicare memetipsum
ambularē nūc forte in magnis ⁊ mirabili-
bus sup me v̄sans ⁊ reuersans fines ꝓposi
tos. Sꝫ opꝫ imitatorē eē illius q̄ ait Ego
deus docens te vtilia: non dicit subtilia.
¶ Dicam⁹ igitꝰ cū bona venia. qualiter spe
ctat ad vos p̄res reuerēdissimos dn̄os pre
latos sup erroribus cognoscere/ qualiter er
rores dānare potitis aliqn̄ non dānatis er
rātibus. qualitꝰ deniqꝫ teneatꝰ vnusqsqꝫ ve-
strū scire p̄cepta decalogi ⁊ asertōes ei⁹ op
positas. iudicō fidei reprobare. tādē n̄ opor
tere trepidare timore vbi non est timor.
¶ Attenti simus obsecro p miscdiam dn̄i

nostri ihū xpi ⁊ pastoralē ve. di. qm̄ vrā res agit̄ spectās ad illā quā hodie suscepimus miam in medio tēpli dei. ¶ Extulim⁹ alijs s̄monib⁹ autoritatē sacri ꝯcilij ⁊ errorē pni ciosissimū reprobauim⁹. q̄ saisina fouebat̄ Nūc efferre studeam⁹ ordinare p̄latōis hie rarchicā ptātez / ⁊ assignem⁹ aliq̄ dn̄is p̄lat̄ ꝓ veritatis misericordi subleuatōe fulam ta. Et de q̄tuor ad p̄sens sufficiet. ¶ Ad reuerendos ⁊ deo amabiles ep̄os spectat ex officio pastorali ⁊ statu hierarchico q̄ fū datus ē in iure diuio cui nullū ius canoni cū rite intellectū ꝯtradicit q̄ ipi possunt in suis diocesib⁹ errores in fide ⁊ morib⁹ palaz erroneos et scādalosos iudicialit̄ ꝯdēnare ⁊ hereticare. hoc est hereticales decernere ⁊ anathematizare autoritate tm̄ subordinata ad sedē apostolicā ⁊ pticulari circa solā ple bem suā. ¶ Ad reuerēdos ⁊ deo amabiles ep̄os spectat q̄ possint errores q̄nq̧ dāna [illegible] nō enotatis p̄us iudicialit̄ q̄buslibet er rātibus. ¶ Ad reuerēdos ⁊ deo amabiles ep̄os spectat ex obligatōe suscepti pastoral̄ officij cognoscere q̄ p̄cepta moralia decalo gi cū hoc q̄ sunt de iure naturali canonico ⁊ ciuili. sunt nihilomin⁹ de iure diuio ⁊ de fide ꝓprie dicta ꝓ q̄to data sunt in scriptu ra sacra p diuinā reuelatōez ⁊ ordinant̄ ad vitā eternā p opatōez eoꝝ ex fide spe ⁊ cha ritate ⁊ ita sunt assertōnes ipis p̄ceptis op posite / iudicio fidei per eos reprobande ⁊c̄. ¶ Ad reuerēdos ⁊ deo amabiles ep̄os spe ctat ex debito pastoral' officij hr̄e p̄pationē animi ad defensionē veritat̄ catholice: etiaz vsq̧ ad mortē / spectat etiā ꝯgnoscē cū greg: q̄ vtilius scādalū nasci pmittit̄ q̄ veritas deserat̄. ¶ Postulemus tandem ⁊c̄.

¶ Tantūdē de hac orōe reptū fuit lugdu ni in monasterio celestinoꝝ de manu ipius dn̄i Jo. de gerson cōscriptū.

Sermo factus i loco

sessiōis ꝯcilij general' ꝯstantien̄: p⁹ nouū re cessuz pape Jo. xxiij. eodē ꝯcilio anno dn̄i M. ccccxv. vigilia dn̄ice ramispalmarū.

Mbulate dū lucē habetis vt nō tenebre vos cōprehēdant. Jubet hoc xp̄s patres orthodo xi / patres nō in tabulis ereis vt olim apud rhomanos sed in libro vite con scripti. Jubet inq̄ xp̄s originaliter Joh. xij. ⁊ recitatiue in euāgelio sabbati p̄sentis vos obediētes audite / ambulate non passi bus corporis. sed gressibus mentis ambu late de virtute in virtutē / dum lucem habe tis / ⁊ qualē lucem? Rn̄deat lux vera cuius hoc verbū est. Qui sequit̄ me nō ambulat in tenebris sed habebit lumē vite. ¶ Assis inuocatus dn̄e ihū p̄clarissime sol iusticie. dissice terre nebulas ⁊ pondera molis. atq̧ tuo splēdore mica: absq̧ te eni p̄cipiti mer sa [illegible] ꝓfundo mens habet / ⁊ ꝓpria luce relicta tendit in externas ire tenebras. Hoc ne fi at tu mediatrix / tu aduocata ⁊ exoratrix no stra supplicit̄ adeūda es virgo gloriosissi ma q̄ tui nois interp̄tatōne tā illumiata q̄ illumiatrix diceris. Et quo lumine? Pror sus lumie grē / q̄ sic illumiata es vt dicar̄ i apoc. Mulier amicta sole. Hoc tu nob lu mē vt infūdas de plenitudie tua. suppliat̄ imploramus salutātes ⁊ dicētes. Aue ⁊c̄.

¶ Ambulate dū lucē habetis vt non tene bre vos cōprehēdant. Lux ista est iam dixi ⁊ repeto / lux ista est patres celeberrimi / deus qui glorificat̄ in cōcilio sanctoꝝ dicēte ps. Magnus ⁊ terribilis sup oēs qui in circui tu eius sunt. cuius hāc tenemus infallibilē ꝓmissionē. Math. xviij. Ubi duo vel tres ꝯgregati fuerint in noīe meo / ibi in medio eoꝝ suz. sicut vidit p s. dū cecinit in cōcilio iustoꝝ ⁊ in cōgregatōe magna opera dn̄i. Et magna plane immo ingentia iam vidi mus in hoc cōcilio iustoꝝ dei opera: spon taneā ⁊ vix speratāz cessionis viam. Porro cum ꝓpter semetipm ⁊ vt glorificet̄ fecerit omnia deus. quo pacto credēdus est p̄cla riori celebritate glorificari q̄ in concilio iu stoꝝ que vera laus ē in ecclesia sanctorum.

¶ Tales vos eē cōuenit orthodoxi ⁊ deo amabiles p̄res acoñi vt cōciliū sitis sctōꝝ ⁊ iustoꝝ quos posuit deus in mūdo quasi vera totidē lumiaria / vos inquit estis lux mūdi. siquidē in hoc constituti estis alios purgare illumiare atq̧ pficere nūc maxime cū factus cōuentus iste sacrosanctus / duz adunatus ē cetus dū cōgregata est ecclesia vt de machabeis scribit̄ quatinus orarent ⁊ peterēt miscdiaz a deo. Et vt opitulante eo decernerent quid facto opus eēt. ¶ Exul tat anim⁹ ꝓfecto leuās in circuitu oculos

et videns oēs istos qui cōgregati sunt tibi
hoc ē ad vtilitatē tuam o popule christiane
cō gaudet admirans spūs meus. ⁊ in hanc
erūpit ecclesiastici cātus vocē. Ciues aplo
rum ⁊ domestici dei aduenerūt hodie por-
tātes facē ⁊ illuminantes patriā dare pacē
gētibus ⁊ liberare populū dñi. q̄liter libera
re? exhortādo clamādoq̄. ambulate dū lu-
cem habetis vt nō tenebre vos cōprehēdāt
cuius delitie sunt esse cū filijs hoīm. ip̄e te-
nebre diuisionū scismatūq̄ tenebre tot er-
rorū ⁊ heresū tenebre demū horride tot vi
cioꝝ p ecclesiasticū corpus vasto quodam
turbine miserabilit̄ exūdantiū. ¶ Ambu E
late igit̄ dū lucē habetis vt nō he vos te-
nebre cōprehēdāt. Lucē itaq̄ habetis p̄res
luminosissimi xp̄m qui vere ē in loco isto vel
emanuel q̄ interp̄tat̄ nobiscū deus cui⁹ hec
est certissima ꝓmissio. Ecce ego vobiscū
sum oībus dieb⁹ vsq̄ ad ꝯsūmatōē seculi.
Deus iste ē q̄ glorificat̄ in cōcilio sanctorū,
magn⁹ ⁊ terribilis sup oēs q̄ in circūitu ei⁹
sunt. ⁊ bñ in circūitu tuo dñe res oēs eē di
cunt̄. quē tu velut spera intelligibilis cui⁹
centrū vbiq̄ ē. circūferētia nusq̄. tu vbiq̄
es extra nō exclusus. intra nō cōclusus. su-
pra nō elatus. infra nō ꝓstratus. ideo ma-
gnus valde. terribilis gl̄iosus ⁊ superaltat⁹
in secula. ¶ Ecce patres orthodoxi q̄ ad
hoc ip̄m vt glorificet̄ deus ⁊ illustret̄ eccl̄a
nunc celeberrima parisieñ. vniuersitas cul-
trix ⁊ amatrix eoꝝ oīm que xp̄iane religio-
nis pietatē que sanā doctrinā respiciūt. ip̄a
ad exēplar xp̄ianissimi regis francoꝝ patris
sui dignātissimi legatōē mittit querēs pri-
mo ea q̄ pacis sunt. deniq̄ scd̄o que fidei
sunt. deniq̄ tertio q̄ virtutis ⁊ ecclesiastice
sunt libertatis / qm̄ ad hec tria principalit̄
synodus hec sacra tēdit. ¶ Jussit hesterno
vespe p ambasiatores ⁊ nūcios suos hic p̄-
sentes q̄tinus hoc matutino tp̄e / eēm habi
turus orōnē noīe suo / ꝓ veritatis elucida
tione circa [illegible] que p hoc sacrū cōciliū agen-
da vident̄ occurrere. Nullus opinor mira
bitur si ad hāc iussionē ego fragilitatis mee
cōscius ⁊ tp̄is artatōe pressus expaui. Ni-
hilomin⁹ in deo cui⁹ glorificatio querit̄ fi-
sus / ⁊ de studio p̄terito sup hac veritatē in-
quisitōe memor regis p̄terea ⁊ eccl̄ie regni
sui volūtate [illegible] instructōes cognita. Jussiōi

deniq̄ m̄ris inclitissime / cui⁹ legē dimittere
neq̄o monit⁹a sapiēte / ego tāq̄ obedictie fi-
lius parē desiderās conatus sū aggredi cū
hūili dicēdoꝝ oīm ad hoc sanctoꝝ cōciliū
submissione vt iure suo dirigat oīa vel ac-
ceptet vel corrigat. ¶ Et in p̄mis q̄tinus F
habeat̄ ordo dicēdoꝝ lucidus ⁊ breuis /
q2 vel ē qd̄ texit̄ ordine longū / cōuertamus
interim dilato themate oculos nr̄e ꝯsidera
tionis ad hoc qd̄ dictū ē deū eē q̄ glorifica-
tur in ꝯcilio sctōꝝ q̄ magnus ē ⁊ terribilis
sup oēs q̄ in circūitu eius sunt. Defigamus
in hoc psalmiste v̄bo mētis intuitū ne per
multa vagemur / fallor si nō ibi videbimus
hui⁹ sacrosancte synodi cām q̄druplicē / effi-
cientē videlicet formalē finalē ⁊ materialē
⁊c̄. ¶ Uult aliq̄s cognoscē cām efficientē
plane illa ē. Deus magnus ⁊ terribilis / cu-
ius instinctu miseratōne afflatu ⁊ attractu
collecta ē nūc eccl̄ia sicut eleuatus spū p̄ce-
cinit psalmista. Deū eē q̄ dispsiōes israelis
cōgregabit / q̄ cōgregat electos suos a qua-
tuor vētis a solis ortu ⁊ occasu / ab aq̄lone
⁊ mari. tm̄mō q̄ cepit orādus ē vt ip̄e ꝑfici-
at. Leua in circūitu tuo [illegible] sacer cetus / oc̄los
tuos ⁊ vide / oēs isti ꝯgregati sūt venerunt
tibi. Quidni cōtingat tibi qd̄ idē ꝓpheta lo
quit̄ esaias. Tūc videbis ⁊ afflues ⁊ mira
bitur ⁊ dilatabit̄ cor tuū. ⁊ si dilatetur / nun
quid non implebit illud spiritu suo deus.
¶ Porro causa formalis ē hec ip̄a collectō
seu cōnexio cōcilij sanctoꝝ / vel spūsctō for-
māte ⁊ exemplāte. qui ē neruus ⁊ vinculum
cōpaginās in vnū diuersa mēbra sanctorū
sic agnoscit ecclesia petens ꝓ seipsa vt spū-
sancto cōgregata hostili nullatenus incur
sione turbet̄. ¶ Querit aliquis p̄terea fi-
nalem huius sacri cōuētus causam / sane il
la ē vt glorificet̄ deus magnus ⁊ terribilis /
iuxta vocē apostoli dicētis oīa in gloriā dei
facite. hec itaq̄ recta hec efficax semita ad
oīm q̄ voluerimus adeptionē / si primo q̄-
sierimus gloriā suā / dedit hoc intelligi dñs
ait. Primū querite regnum dei ⁊ iusticiam
eius / ⁊ hec oīa adijcient̄ vobis. ¶ Omnes
postremo q̄ in circuitu dei sunt / accipiunt̄
veluti pro causa materiali ⁊ de se informi.
Nā sicut hoībus p scismata peccātibus cō
sequens est vniuersa sub deo quodāmodo
deformari / qm̄ bō finis est oīm / dicētibus

platone & aristotele. necesse est aũt ſm exi-
gentiã finis oĩa moderari/ sic ex aduerso ve-
niunt oĩa p hoc sanctoꝝ ↄciliũ dño efficiē-
te formãte & finiente reformãda. Ita enĩ de
p̃cioso sanguine xp̃i canit eccl'ia/ terra pon-
tus astra mundus quo lauantur flumine.
¶ Quo circa videre fas ē deinceps/ quo
titulo relucet in cã efficiēte & residet in-
frustrabilis autoritas/ que cã ē deꝰ magnus
& terribilis ex quo oĩa in mēsura. Relucet
in causa formali exemplaris vnitas/ vt sint
oẽs vnũ/ sicut testis nũc in cõcilio sanctoꝝ
& hoc in deo p quē oĩa in numero. Relucet
in causa finali sp̃ualis vtilitas/ qꝛ vt glorifi-
cet deus in quo oĩa in põdere. ¶ Demum
ↄcludit in causa materiali generalis viuen-
doꝝ reformãdorũq; vniuersitas/ oĩm scili-
cet que in circuitu dei sunt/ q̃tinus oĩa re-
formentur in numero põdere & mēsura. Cõ-
cedēte deo. Ex q̃ oĩa/ hinc modus vnitas &
mēsura. Per quem oĩa/ hinc spẽs veritas &
nũerus. In q̃ oĩa/ hinc ordo bonitas & põ-
dus quo põdere refluũt oĩa in causaz que
dedit eē. Ceterum prima triplicitas appro-
priat patri/ scd'a filio/ tertia sp̃uisancto be-
ne habet/ iacta sunt fundamenta soliditate
quadrangula/ supedificare possumꝰ tetras
pytagoricũ/ hoc ē quadruplicē ↄstructõnũ
parietē vel structurã/ & dicere p p̃ma ↄstru-
ctione. ¶ Deus magnꝰ & terribilis sic glori-
ficat in hoc ↄcilio sanctoꝝ/ ꝙ eidē sufficien-
tem p̃bet & infallibilē autoritatē vt causa ef-
ficiens/ q̃ ad primũ fundamētũ. ¶ Rursus
p scd'a cõstructõe Deus magnus & terri-
bilis trahit & allicit oẽs in cõmune christia-
nos/ ad vnius veri capitis vnitatem/ tanq̃
causa formãs & exemplãs/ quo ad secundũ
fundamentũ primũ in reformatõe. ¶ Am-
plius p tertia cõstructõe. Deus magnus
& terribilis sic glorificari vult in hoc conci-
lio sanctoꝝ ꝙ oĩa p̃cipue fiant ad honorē
& cõseruatõnē sue legis ac fidei sine qua ei
placere nemo potest/ quo ad tertiũ funda-
mentũ/ scd'm in reformatione. Demuz pro
quarta ↄclusione. Deus magnus & terribil'
paratus est rebus oĩbus/ maxime hoĩbus
concedere p hoc conciliũ sanctoꝝ quãdam
reformationē pulchritudinis glorificatõeʒ
ordinem & decorem cum puisionibus ido-
neis aduersus eos qui nõ in rectitudie mo-
rum/ sed in circuitu p̃gunt vicioꝝ/ & hoc p
quarta cõstructõe sup vltimũ fundamētũ
qd' est tertiũ in reformatõe. ¶ Poterat
hic ordo teneri sub his termis/ sed aliaꝫ
p̃gredi viã suaserũt verba thematis/ que i
metaphora lucis fundata sunt. Reuerta-
mur igit' & ponamus lucē diuini p̃cepti/ qꝛ
p̃ceptũ dñi lucidũ illuminãs oculos. Lu-
cernã insup diē legis sicut petrus loquit' vt
iubēte deo posita sup candelabrũ luceat oĩ-
bus qui in domo sunt/ que domus ē eccle-
sia vel hoc sacrũ conciliũ vice sua. Diffun-
dat & spargat cõsequēt' lux ipa veritas euã-
gelica. xij. cõsideratões quasi totidē effulgē-
tissimos radios veritatũ particulariũ/ splē-
didos & choruscãtes. ¶ Ponamus in pri-
mis imo iam positã digito sicut aiunt de-
mõstremus lucē apostolici symboli q̃ dici-
tur Credo in sp̃m sanctuz & viuificantē qd'
viuificantē? Certã vnã sanctã catholicã et
apostolicã ecclesiã. vnã p̃pter collegationē
ad vnũ caput primariũ christũ/ & vicarium
summũ pontificē. sanctã p̃pter sanctoꝝ cõ-
munionē & remissionem peccatoꝝ vt infra
subdit'. catholicã hoc est vniuersalē/ qm̃ ab
eius obligatõe nullus viator immunis est.
apostolicã/ qm̃ in apostoloꝝ & p̃phetarũ p
q̃s sp̃ussanctus locutus ē doctrinis funda-
ta est & similiũ filioꝝ successione duratura.
¶ Certus sũ ꝙ nullus q̃ vel haberi vel di-
ci vult xp̃ianus caligare se dicet ad hanc lu-
cem. Supaddamꝰ lucē alterã apostolici v-
bi cõformē huic luci. Solliciti seruare vni-
tatem sp̃us/ in vinculo pacis/ vnũ corpus &
vnus sp̃us/ sicut vocati estis in vna spe vo-
cationis vestre/ vnus dñs/ vna fides/ vnũ
baptisma/ vnus deus & pater oĩm qui sup
oẽs/ p oĩa & in oĩbus nobis. Sequit' & ipse
dedit quosdã quidē ap'los/ quosdã aũt p̃-
phetas/ alios vero euãgelistas/ alios auteꝫ
pastores & doctores ad ↄsumationem san-
ctoꝝ in opus ministerij/ in edificationeʒ cor-
poris xp̃i/ donec occurramus oẽs in vnita-
te fidei agnitõis filij dei/ in virũ pfectuʒ/ in
mensurã etatis plenitudinis xp̃i. Sequitur
veritatem aũt facientes in charitate cresca-
mus in illo p oĩa qui ē caput xp̃i ex quo to-
tum corpus cõpactũ & conexũ p oēm iun-
cturã subministratõis ſm operationē in men-
surã vniuscuiusq; mēbri augmētũ corpo-

his facit in edificatõem sui in charitate. hec
apl's ad Eph. iiij. ⁊ in hãc sententiã multa
ad Col. j. ⁊. ij. et. j. Cor. xij. ⁊ ad Rhoma.
xij. posita sunt. Hec aũt cõparatio veri cor
poris ad mysticũ multũ luminis affert inq̃
sitoribus veritatis nedũ apud phos sicut
aristotelẽ ⁊ plutarcũ. sed apud theolo. pau
lum precipue. ¶ Diffundũtur vero sicut I
pmisimus. xij. ɔsideratões ex hoc sym-
boli ⁊ apli doctrinali luce quasi totidẽ ra-
dij veritatis splẽdidissimi. ¶ Ecclesiastica
vnitas ad vnũ caput xpm fit ⁊ agglutinat
p amorosũ spũsancti vinculũ medianti-
bus diuinis charismatib⁹ / tanq̃ qualitati-
uis dispositõibus reddẽtibus in corpe my
stico cõplexionalẽ armoniã viuificã ⁊ decẽ-
tem ad opa vite spũaliter sufficiẽter exercen
da. ¶ Ecclesiastica vnitas ad vnũ caput se
cũdariũ qd dicit summus pontifex xpi vica-
rius fecundior est multiplicior / copiosior ⁊
maior q̃ fuerit cõgregatio synagoge ⁊ q̃ sit
cõgregatio ciuilis sub vno rectore rege vel
impatore. ¶ Ecclesia habet ptãtem seu fa-
cultatẽ ex viuifico germĩe sibi insito p spm
sanctũ / q̃ serpam potest cõtinuare in inte-
gritate ⁊ vnitate mẽbrorũ suorũ / tam eẽntia-
liũ seu formaliũ q̃ materialiũ atq̃ fluẽtiũ.
¶ Ecclesia habet spõsũ indefectibilẽ chri-
stum / sic q̃ lege stãte nec xps potest ipi spõ-
se sue ecclesie dare libellũ repudij / nec econ
uerso. ¶ Ecclesia nõ ita ligat mrĩmoniali
vinculo ad vicariũ indefectibilẽ sponsi sui
quin mutuo se possint absoluere ⁊ dare li-
bellũ repudij. ¶ Ecclesia vel generale cõci
liũ eã repñsentãs est regula a spũsancto dire-
cta tradita a xpo vt q̃libet cuiuscũq̃ status
etiã papalis existat eã audire ac eidẽ obedi
re teneat alioquin habẽdus ẽ vt ethnicus ⁊
publicanus. Patet ex ĩmutabili lege diuĩa
Mat. xviij. pmulgata. ¶ Conciliũ gene-
rale sic describi põt. Conciliũ generale ẽ ag
gregatio legitima autoritate facta ad ali-
quem locũ / ⁊ ex omni statu hierarchico to-
tius ecclesie catholice nulla fideli persona
que audiri requirat exclusa ad salubrit tra-
ctandũ ⁊ ordinandũ ea que debitum regi-
men eiusdem ecclesie in fide ⁊ moribus re-
spiciũt. ¶ Ecclesia vel generale concilium
dũ dictat aliqua regimẽ eccl'ie ɔcernentia /
papa nõ sic ẽ supra iura etiã positiua / q̃ pos

sit p libito dissoluẽ talia dictata p ecclesiã
eo mõ ⁊ intentõe q̃bus dictata conclusaq̃
sunt. ¶ Ecclesia vel generale cõciliũ q̃- K
uis nõ possit tollẽ plenitudinẽ ptãt papa-
palis a xpo supnaturaliter ⁊ misericorditer
collate / põt tamẽ vsũ eius limitare sub cer-
tis regulis ac legibus in edificatõẽ ecclesie
ppter quã papalis autoritas ⁊ alteri⁹ hoĩs
collata ẽ. Et in hoc ẽ totius ecclesiastice re-
formatõis stabile fundamentũ. ¶ Eccle-
sia vel generale cõciliũ potuit ⁊ potest con-
gregari sine exp̃sso cõsensu vel mãdato pa-
pe etiã rite electi / ⁊ viuẽtis in multis casib⁹
Unus inter ceteros est / q̃ accusatus ⁊ euo
catus sit vt audiat ecclesiã iuxta legẽ euan-
gelicã allegatã / cui legi subiectus est / et ipse
renuit ɔtumaciter ecclesiã cõuocare. Alius
casus vbi materie grãdes cõcernentes regi
men eccl'ie veniũt terminãde p generale cõ
ciliũ / ⁊ papa renuit cõtumacit illud euoca-
re. Alius si etiã dictatũ sit per generale con
ciliũ q̃ debeat tali vel tali tpe ɔuocari. Al-
ter casus est vbi pbabilis est dubitatio su
per cõtendẽtia pluriũ de papatu. ¶ Eccle-
sia seu generale conciliũ si viam aliquã cõ-
cluserit seu dictauerit acceptandã eẽ a papa
pro terminatõe scismatis ipe tenetur illam
acceptare / ⁊ ita fm prepationẽ animi tenet
ad cessionẽ ⁊ dum vltro offert eam ⁊ preue-
nit ipe reddit multipliciter cõmendãdus.
¶ Ecclesia seu generale conciliũ precipue
debet intẽdere cum psecutione vnius per-
fecte ad extirpationẽ errorũ / ⁊ emendationẽ
errantiũ sine psonarũ acceptione. Simili-
ter ad hoc q̃ hierarchicus ordo ecclesiasti-
cus platorũ ⁊ curatorũ multipliciter turbatus
reformet / ad similitudinem diuine celestis
hierarchie / ⁊ cõformiter ad regulas primi-
tus institutas. ¶ Ecclesia nõ habet effica-
cius mediũ ad generalẽ suij pius reforma-
tõẽ / q̃ si statuat generaliũ ɔciliorũ ɔtinua-
tio / celebrationẽ puincialiũ nõ omittẽdo.
¶ Explicit. Et attendat benignus lector
q̃ prolator huius sermonis Jo. cancella-
rius parisiẽsis pressus nimia temporis an
gustia / pbatõnes dictatas nõ apposuit ad
has ɔsideratões / sed put in mentem ⁊ lin
guam ex recordatõe pteritorũ opusculorũ
presertim tpe concilij pisani dũ absens ab
eo legebat parisius / inserens materiã hãc

quiam in tractatulo quodam sub .xx. consi derati onū numero scriptam reposuit/ cui⁹ initium est. Venient autem dies cum aufe retur ab eis sponsus/ vbi predicte conside rationes/ ⁊ in ꝓpositione vna coram legat̄ anglie ꝑgentibus ad conciliū pisanū tunc parisius habita/ ꝓlixiori solidioriq₃/ mani festate sunt argumētatione/ qui tractatus ⁊ ꝓpositio ꝓdierunt in publicum/ vt habeat qui voluerit fas est.

Amplius vo iuxta legatōnis on⁹ impositū p christianissimū regez francoꝝ ac vniuersitatē ꝑclarissimā parisieñ. ꝓposuerat idem cancellarius post verbum de ecclesiastica vnitate subiūgere de errorū extirpatione/ sed impeditus tunc partim amicorū suasione/ partim tp̄is arta tione/ ⁊ vt in prolixitate non inesset fastidi um/ silentio ꝑterijt quorū aliqua summa tim hic subiūcta sunt. ¶ Glorificationem dei/ patres apostolici patres gloriosi posui mus esse finem huius concilij sanctorum/ quatinus pleni sint celum ⁊ terra O deus magne ⁊ terribilis gloria tua/ quatinus nō iam ambulent in errorū circuitu impij sup terram/ sed agnoscant. quoniā magna est gloria/ dicente sapiente/ sequi te dn̄m per se mitas legis tue pacificas/ quoniā pax mul ta diligētibus legē tuā. ⁊ nō est illis scādalū ⁊ quia si creditur eidem sapiēti: nihil dulci⁹ ꝙ̄ respicere in mādatis dei. ¶ Sed ve mū do a scandalis/ ve tibi mala voluntas/ ⁊ iō mala quoniā arroganti supbia gloriam ꝓ priam querens anteponis eam diuine/ no lens subici legi sue/ neq₃ captiuare omnē in tellectū in obsequiū fidei. Hinc hereses et errores impij hinc scādaloꝝ turbatōes hor ride/ hinc ordine violato plurima fedaq₃ cō fusio/ hinc tandē in hoībus ⁊ ex cōsequēti p oīa que ꝓpter hoīes fecit deus/ subo ritur frequēter nō gloria dei/ nō pax hoībus/ sed tetra quedā alteratio/ mortificās ⁊ abijciēs viuificantē grē spiritū/ ⁊ cadauerosā₃ mō strosorū defectuū nō tam formam ꝙ̄ defor mitatē inducēs. ¶ Deplorat hanc ꝑuersis simā rerū vicissitudinē christianissim⁹ fran corum rex cū ecclesia tota regni sui/ misereẗ dolet/ compatiẗ/ ⁊ ab hoc sacrosancto cō ci lio legitimas ꝓuisiones efflagitat. Nō cō fundaẗ precor ab expectatōne sua/ nolite

reat pijssimis desiderioꝝ suoꝝ affectib⁹/ sed ⁊ patrē sequiẗ sua ꝓles/ regē videlicet filia sua parisieñ. vniuersitas nec tantū sequiẗ sed preit humilitate salua/ qn̄q₃ consilijs. nūc exhortatōibus/ aliqn̄ doctrinis/ sciens ꝙ veritas custodit regem/ sciens ꝑterea se positam apostoli iussu vt potens sit exhor tari in doctrina sana/ ⁊ eos qui ꝯtradicunt arguere/ que posuit Arist. opa duo sapien tis. Deniq₃ pata est tanꝙ̄ posita in lucez ec clesie ad satisfactōez/ omi poscēti ratōez/ de ea que in ip̄a est fide/ ⁊ spe/ vt in oībus ⁊ per oīa glorificeẗ deus. ¶ Insurrexerūt ec post aliqua tp̄a plurime doctrine per egrine varie pestifere ⁊ dānate/ obtenebran tes ecclesiā₃ p multa christianitatis mēbra per regna/ p ꝓuincias/ p regiones insignes Processū₃ ē ad expellēdas huiōi doctrina rum tetras caligines nūc luce disputatōis doctrinal̄ p doctores ⁊ vniuersitates. nunc flabello iudicialis reprobatōnis p diocesa nos ⁊ inqsitores heretice prauitatis/ in an glia/ in scocia/ in praga/ in francia. Nondū tn̄ vel illuminari vel emēdari sufficienter in sperimus/ cecā ⁊ stultā improbitatē asserto rū/ sectatorūq₃ suoꝝ/ qn̄ error assidue sic cā cer serpat ⁊ alicubi palā qsi nudato ense per natōes ⁊ pplos impudēẗ erūpat. Propte rea necesse ē p splēdidissimā ⁊ inobfuscabilē hui⁹ sacri cōcilij lucē ꝓ uida celeritate de re medijs institui. vt q̄ spreuerūt ꝑlatos ⁊ do ctores diuisim positos tanꝙ̄ lucernas ī do mo dei reuereanẗ eos cōspiciāt ⁊ obediant dum in vnā hāc ecclesie domū collecti da bunt autoritatis sue robur ⁊ pondus/ ibūt in splēdore fulgurātis haste reprobatōis iu dicialis. qualem nemo q̄ christianus fide vult audebit ꝯtemnere. Esto ꝯtēnat. Ipse tamē de ꝯtemptu suo fulguratōez concre mationeq₃ subicit vt iustū est. ¶ Et quo niam charitas sicut incipit a se ⁊ a suis/ dile ctionis exhibitōe sic in correctōis ⁊ emēda tionis ꝓcuratōne priorē hr̄e locū debet/ ne subeat illud improperij ꝓuerbiū. Medice cura teipm̄. Et illud de apl̄i snīa/ qui predi cas nō furandū furaris/ nō occidendū oc cidis/ non piurandum deieras/ ⁊ ita de reli quis. Hinc xp̄ianissim⁹ rex noster suaq₃ per adoptatōez dignatiuā carissima filia pari sieñ. vniuersitas voluerūt hacten⁹ a regno ⁊ a

snis ꝑuersa quorūlibet erroꝝ zizania/ mox:
vt erupere seu germiare sentiebant/ diligē=
ter opprimi/ resecariqꝫ. nunc falce doctrine/
nūc securi pastoralis snie. ita tamē vt nō si=
mul eradicaret̄ ⁊ triticū. Sūt plurima rei
q̄ loq̄mur documēta/ e quibus vnū/ q̄d no
uitate acritateqꝫ p̄cellit censuimus in mediū
deducere. Ecce patētes regis nostri litteras
quas audire libeat/ legi debebat hec littera
patens/ cuius initiū est post intitulationē.
Regia maiestas nr̄a. dehinc subiūgenduꝫ
erat. ¶ Audiuit sacrosanctū cōciliū iu= N
storꝫ/ q̄tinꝰ in christianissimo rege nr̄o fer
ueat zelus/ ad ea q̄ fidei sunt/ absqꝫ omni ꝑso
narū acceptōe/ absqꝫ respectu ꝓprie etiā car
nis ⁊ sanguinis. Terreat ip̄e deꝰ magnus
⁊ terribilis q̄ glorificat̄ in cōcilio iustoꝫ/ q̄
salubriter ⁊ potēter intonat. Ambulate dū
lucē habetis/ subdit monitōis cām. ne tene
bre vos cōprehēdant. Et quales oro dēsio
res fugibiliores horribilioresqꝫ tenebre q̄
erroꝫ ⁊ heresum circa prima p̄ceptoꝫ mo=
raliū principia vt sunt. Nō piurabis. Nō
occides. Nō insidiaberis. ¶ Terreat ip̄os
ecclesiasticos pastores ⁊ doctores positos ī
lucem alioꝝ si non ad exemplar tā insigne
atqꝫ plucidum christianissimi regis nostri/
non eos illuminet accendat ⁊ inflāmet ze=
lus domus dei. Vox dicentis. Clama ne
cesses ⁊ annūcia pplo meo peccata sua. Si
nō vrgeat eos ꝓcedere ꝯstanti celeritate ad
effugationē erroꝫ tenebrosoꝫ/ ⁊ ad illumi=
nationē errantiū/ neqꝫ eni potest integra sa
lubritate sine secūdo primū fieri/ q̄m dum
impune priuatia manet in errātibus. cōua
lescant ⁊ seuiant errores necesse est. ¶ Sed
in ip̄a meditatōe mea videret̄ occurrē ani=
malis homo/ nō sapiens que dei sunt/ deū
non inuocans. Illic p̄terea trepidat timo=
re/ vbi nō est timor. magnus est inquit su=
surratōe tremula/ magnus credite ⁊ terribi
lis quē tangūt ⁊ notant errores hmōi prin
ceps est. Damus aūt q̄d sapiens enunciet.
Indignatio principis mors/ ⁊ vir prudēs
placabit eam. quid q̄so si seuiat: si seditiōes
ꝯcitet: si bella moueat: si secuꝫ plꝰimos hos
terroribꝰ/ hos ꝓmissis in errorē suū trahat
ita vt si fieri pōt moueant̄ etiā electi. ¶ Vi=
de sedulo acriteꝝ iterūqꝫ recogita/ ait aīalis
hō/ ne fortassis obinde p̄stet̄ tā desideratis=
sime iā iāqꝫ in ianuis existēti/ paci ecclesie
grādis obex/ vel totalis dirruptio. ¶ At vo
nihil hic tale timēdū. O strenuissimi pugi
les fidei. O potētissimi legū diuinaruꝫ de=
fensores. Nihil inq̄ tale timendū timenti
bus deū/ ⁊ obediētibus iussioni/ qua dixit
Nolite terreri ab eis q̄ corpus occidūt/ ani
mā vo. occidere nō pñt. ita dico vobis hūc
timete. timeat̄ deus ⁊ nō terreat. Nō time
deū (suadet aug.) ⁊ minantē mōm vniuer
sum ridebis. Tollatur hec suspiciosa pigri
formidatio/ dicētis leo ē in via/ deuorādus
sum q2 ꝑfecto magna ⁊ vnica securitas est.
nil timere p̄ter deum. Cuius hec iussio est.
Vsqꝫ ad mortem certa ꝓ iusticia. ⁊ iterum
Esto fidelis vsqꝫ ad mortē ⁊ fili'a. ¶ Po
tueramus rem hāc in logius deducere/
ꝓ qua interim satis sint breues ⁊ paucule
ꝯsideratōes/ quasi totidē radij moralis/ lu=
minoseqꝫ veritatis. ¶ Prouidendū ē here
ticali deuiationi demoni ꝑ eccl'iastica mē=
bra serpenti/ non minus celeriter ⁊ efficacit̄
q̄ scismati sup ꝯtendētia de papatu. Eccle
sia quippe magis in fide q̄ in secūdario ca=
pite fundata est. ¶ Prouidendū est ꝯstan=
tius ꝑ hoc sacrū conciliū ad extirpationeꝫ
erroꝫ/ emūdationē errantiū q̄to qui errant
plures sunt. potētiores ⁊ maiores. Q2 si q̄s
dixerit q̄ bella suscitabūt/ diffamat eos ni=
mis/ neqꝫ ei leuit̄ credi debet. ¶ Prouiden
dū est ad emēdatōeꝫ errantiū/ ꝑ eos qui se
dicunt amicos eoꝝ vigilantiori solicitudi
ne q̄ ꝑ extraneos ceteris paribus. ¶ Pre=
stantes scienter impedimentū ne errātes re
sipiscant/ ⁊ corde credant ad iusticiaꝫ/ ⁊ ore
faciant confessionē ad salutē/ habendi sunt
hostes capitales errantiū ⁊ salutis eorum.
¶ Prestantes sciēter impedimētū ne tollā
tur errores/ ⁊ errantes corrigant̄/ redditurī
sunt rōeꝫ de damnis oībus tam sp̄ualibꝰ q̄
tpalibus que obinde ꝑuenerūt aut venient
¶ Omissio seu dissimulatio p̄stantiū im=
pedimentū nedū positiue sed priuatiue vel
omissiue/ directe vel indirecte/ per cautelas
humanas/ ne tollant̄ errores. causat suspi
tionē de fautoria heretice prauitatis/ q̄nqꝫ
leuem/ q̄nqꝫ vehemētē/ q̄nqꝫ ꝯuincentē iu=
xta varietatē obligationū. ¶ Inexcusabili
or ⁊ aliq̄n ꝑniciosior ē error in p̄ncipijs le=
gis naturalis/ sicut sūt p̄cepta decalogi s̄m

planū ⁊ vsitatū intellectū verboꝝ apd̄ oēs vtētes ratione/ꝙ sit error in articulis fidei/ qui sunt supra nature facultatē. ⁊ in agibilibus ꝙ speculabilibus. ¶ Conditionalis ꝓtestatio vel ꝯfessio non sufficit ad purgationē legitimā/ sup publicatōe vel defēsiōe vel anotatōe erroꝝ/ quoꝝ oppositas veritates tenet̄ errans explicita fide tenere. ¶ Diffamatus publice ⁊ notorie/ sup publicatōe aut defensione erroꝝ ꝯtrarioꝝ recte fidei ⁊ moribus tenet̄ seipm̄ purgare/ si pōt coraꝫ iudice legitimo etiā nemine eū ꝑsonalit̄ accusante/ tenet̄ eni seruare famā ꝓpriaꝫ/ ⁊ ab alijs scādala prestita remouere. ¶ Pax regnoꝝ ꝑ christianitatē vix pōt efficaci⁹ ⁊ diuinius ꝓcurari ꝙ per legitimā extirpationē erroꝝ ⁊ correctionē errantiū. ¶ Querere ꝓuisionē sup extirpatōe erroꝝ ⁊ correptione errantiū nō est impedire ꝓsecutōneꝫ vnionis ecclesie/ sed est eā iuuare ⁊ accelerare meritis attentis. ita vt verū sit/ ꝙ oportet vnum facere/ ⁊ aliud nō obmittere.

Expliat.

Sequitur propositō

facta corā concilio generali constañ. ex parte regis francie ꝑ eximiū sacre theologie ꝓfessorem/ dn̄m cancellariū parisieñ. Anno domini. M. cccc. xvj. die quinta maij. Responsiua ad quādam ꝓpositioneꝫ ex parte dn̄i burgundie ꝑ ep̄m Aterabatensem pri⁹ videlicet scd̄a dicti mensis factā.

Euerēdissimi patres ac dn̄i preclarissimi/ deo insup amabiles egregij ac spectabiles viri doctissimi atqꝫ sapientes. Deus q glorificat̄ in cōcilio sanctorum magn⁹ ⁊ terribilis mihi locuturo. imo nobis humilib⁹ ambasiatorib⁹ christianissimi francoꝝ regis/ ꝓ parte sua ⁊ veritatis catholice defensione locuturis/ coram hoc sacrosanctoꝝ ꝯcilio/ in spiritu pacis ⁊ lenitatis ꝯgregato/ in quo glorificat̄ deus. exorādus ē in primis/ ac sibi dicendū cum ꝓpheta. Deus iudiciū tuū regi da. Accomoduꝫ satis est qd̄ sequit̄/ ⁊ iusticiā tuā filio regis. Juste quidem sic exposcim⁹. rite sic exordimur. qm̄ dicēte eodē ꝓpheta. Honor regis iudiciū diligit. Que ratio? Nimirū qr constitut⁹ ē rex a deo iudex oīm in vindictā malefactoꝝ/ laudē vero bonoꝝ. neqꝫ enim sine causa gladiū portat. Confitet̄ hoc ipm̄ pia grataqꝫ recognitōne/ idem rex suis patentibus litteris ꝓut infra docebimus. Sed ve mūdo a scādalis/ ve calūniātibus christianissimū regem supbis/ ita vt exclamare fas habeat tā apud deū ꝙ apud hoc ꝯciliū diuinitu ꝯgregatū. Feci iudiciū ⁊ iusticiam ne tradas me calūniātib⁹ me. Et illud qd̄ sequitur. Suscipe seruū tuū in bonū/ nō calūnientur me supbi. Et a qbus oro calūniantibus querit rex eripi? qles sunt iste calūnie. Dicem⁹ pauca ꝓ re tāta vt ꝓtinus ad rem veniam⁹ quā exponere atqꝫ defendere missi sum⁹ nos humiles ⁊ deuoti eiusdē regis ambasiatores. Ecce calūnia dicētiū etiā in hoc ꝯcilio/ quā aurib⁹ his accepi. Quid qritis? Rex vester nō fecit iudiciū ⁊ iusticiam sup nece luctuosissima vnici fratris sui/ q̄m vel dissimulauit vel indulsit. Calūniantur ex aduerso plurimi dicētes. Rex vtiqꝫ iustificationē mortis illius non iuste dānari fecit vel ꝑmisit. quā mortē nō reprobare/ sed approbare debuerat. auditis calūnias quaquauersuꝫ dextrorsuꝫ ⁊ sinistrorsuꝫ q̄s quō dissoluem⁹. Attēdite p̄res orthodoxi. allegatū nuꝑ hic audistis. ⁊ ī ep̄la dn̄ice currētis scriptū ē. Seq̄mini inqt vestigia eius/ q peccatū nō fecit ⁊ hic ē xp̄s ih̄s quē inuenim⁹ ꝓprias iniurias eq̄nimit̄ indulsisse/ q cum malediceret̄ sicut subdit petrus nō maledicebat cū pateret̄ nō cōminabat̄. Ipsum vero p̄ris sui dei/ diuineqꝫ legis sue contumelias acrit̄ repulisse legim⁹ semꝑ. adeo ꝙ referēte marco dictū est qnqꝫ de eo ꝓpter feruorem defendēde legis dei. qm̄ in furorē versus ē. Notat ista Chryso. sup illud Mat. Vade retro sathanas/ vbi nos inculpat q mites in iniurijs dei sum⁹/ acres vero ⁊ implacabiles imo crudeles in nostris vindicandis inuenimur. Nō sic moyses q mansuetissim⁹ existens oīm qui erāt in terra/ mira seueritate ꝑuaricatores legis diuine vindicare curauit. Rex igit̄ xp̄ianissimus ⁊ vero māsuetissim⁹ atqꝫ tot⁹ amabilis/ sequēdo vestigia eius q peccatū nō fecit/ ꝓnus fuit ac indulgētissim⁹ in ꝑsonalib⁹ iniurijs sicut ꝯfuerat ip̄e frater suus quo iubente nemo

vnq̃ vita priuatus ē. Recogitat idem rex velut ad se dictū/ q̄ reges israel clementes sunt. Et illud salomonis. Misericordia et veritas custodiūt regem/ ⁊ clementia roboratur thron⁹ eius. Quāobrem sicut tradit in his patētibus lr̄is misc̄dia in eo superaltauit iudiciū. dū de fratris amantissimi nece vindictā non accepit. At vero dū ad iniurias diuine legis ac fidei/ dū in adulterationem sacrilegam verbi dei ꝓcessum est. ipse nulla ratōe potuit hactenus induci/ vt dissimulāter eas ferret. approbādo iustificatōnem sceleratā hereticalē ⁊ impiam hui⁹ execrāde necis tenuit miam in primo, veritatem in altero custodiuit. ¶ Accipite patres ꝯscripti memorie quēadmodū collaudauit. ⁊ grās egit ipe rex/ huic sacro ꝯcilio. q̄ hāc assertōz Quib⁹tyrānis ⁊c. dānauerat vt hereticā. Que qdē assertio sicut referūt p̄dicte lr̄e inuenta ē ex testimonio fide digno/ sufficiēter cōtineri in dānata ꝓpositione defuncti Ma. Jo. parui/ q̄ iustificare mortē hāc nitit̄ horribilem. Et ecce testimoniū. xvj. magistroꝝ in theologia in his lr̄is quales sunt apd̄ iudices. Lectura vero tam istarū q̄ aliarū lr̄arū atq3 scedularum placeat vt reseruet̄ in finem. ne fiat interim nr̄a velut cicatricosa narratio. ¶ Porro licet habeat paruitas mea/ hoc loco patres celeberrimi/ grandē ⁊ multā aduersus calūniātes me r̄ndendi materiā nihilomin⁹ pudet me ⁊ pudere debet q̄ sum puluis ⁊ cinis si nō ad imitatōez xp̄i capitis nostri. si non exemplo christianissimi regis vt prefert̄. si non ad publicā huius sacri concilij iussionem. quāq3 velut e celo sonantem libēs accipio/ si non inq̄ā nunc agam dissimulanter circa ꝓprias iniurias/ q̄tinus illas dei ac fidei morosius ⁊ eo efficacius q̄ patiētius/ possim ꝓsequi. Decreui preterea nō insistere circa relationez eoꝝ que sunt in facto. de qbus cōstare poterit ⁊ potest/ quis vera vel falsa dixerit in ꝓspectu tam sacri concilij. Nam conari oīa falsa refellere. ⁊ mordentes remordere. cōtentio potius canina est. muliebris ꝑcat ⁊ indigna q̄ grauitas christiana. Christus iam dixi ⁊ repeto/ cū malediceret̄ nō maledicebat/ cum pateretur nō cōminabat̄. vbi satis quid seq̄mur admonuit legi q̄ dixit. verba iniquoꝝ ꝑualuerūt sup nos. Sequit̄ fruct⁹. ⁊ impietatib⁹ nr̄is tu ꝓpiciaberis. Fruct⁹ plane salubris ⁊ vberrimus fuit ni fallor rex dauid cui⁹ hec v̄ba sunt q̄ cū malediceret̄ a semey dixit ad abysai nolentē eū ꝯfodere. Dimitte vt maledicat mihi si forte reddat mihi dn̄s bonū ꝓ maledictōe hodierna. Porro si quē verbis cōstringā/ pusillū vel magnū/ neq3 enī glorior me ꝑfectū esse qualē iacobus loquitur dicens. qui verbo non offendit hic ꝑfectus est vir. veniam supplex peto. Deniq3 quali zelo vel intentōe materiā hanc fidei/ castissima mētis integritate tractandā ꝓsecutus vsq3 modo fuerim/ scis o cordium deus inspector/ testimoniū mihi ꝑhibēte ꝯscientia q̄ nihil mihi ꝯscius sum aliud intendisse principalit̄ deliberato ⁊ recollecto in se aīo nisi dilectionē ⁊ emēdatōez hominū/ cum odio ⁊ extirpatōe vicioꝝ ⁊ erroꝝ. etiā3 vsq3 ad certa discrimīa corpis ⁊ vite. Hoc odiū habebat q̄ dixit. Perfecto odio oderā illos. Glo. ꝑfectū odiū est diligere naturā vel ꝑsonā: culpā odisse. Sed qd̄ sequit̄: inimici facti sunt mihi. ꝓpterea si tale mihi ꝯtigerit āmirari nō debeo. Uetus enī ⁊ tritum vulgo ꝓuerbiū est. Ueritas odiū parit. q̄ et si nihil mihi ꝯscius sum. nihilomin⁹ proclamo tremēs ⁊ pauidus cū ap̄lo. q̄ nō ī hoc iustificat⁹ sum. Nam q̄ me iudicat dn̄s est. dn̄s ille magnus ⁊ terribilis. ante cui⁹ tribunal stabimus oēs. Illic apte videbit̄ q̄ quis zelo q̄ sinceritate ⁊ simplicitate/ fidem ac legem suā seruauerit/ defenderit/ ⁊ ꝓ ea certauerit. Felix q̄ tūc dicere poterit ex vero corde. Feci iudiciū ⁊ iusticiā. Felix q̄ imitatus fuerit mō quo p̄dixim⁹ xp̄m/ ꝓprias tolerādo ⁊ diuinas absq3 vlla miseratōe iniurias ꝓseq̄ndo. Felix deniq3 cui ꝓ zelo domus dei dici potuerit. Iste sanctus ꝓ lege dei sui certauit vsq3 ad mortē. ⁊ a v̄bis ipiorum nō timuit. fundat⁹ eī erat supra firmā petraz. ¶ His itaq3 ꝓlocutis liberatus videor ab onerosissima inutili ⁊ forte ꝓbrosa ꝯtentōe r̄ndendi pūctualiter vel articulatim ad oīa q̄ sunt in facto circa ꝓcessuz Reuerēdi pr̄is epi parisi. ⁊ inq̄sitores heretice prauitat̄ in toto regno frācie/ Qui processus si sit in hac ciuitate ꝯstan̄ postolam⁹ atq3 reqrim⁹ q̄ ponat̄ in manib⁹ ꝯcilij. constāter affirmo salua cuiuscūq3 reuerentia ⁊.

honore/ q̄ aliꝫ p̄ridie multa dicebant q̄ habeat in se verus ꝓcessus. qualē autenticatū speramus in breui recipe. Proinde q̄ ad ꝓcessus alios hic habitos/ intendim⁹ dn̄ postulatos iudices habuerim⁹ copiam petere ac deinde ꝓcedere. ⁊ causam instruere pro pte christianissimi regis/ put ratōnis ordo postulabit/ ⁊ cū oīm debita celeritate. qr ꝓcrastinatōes nō querimus sed qđ iustū est querimus iuste fieri. qđ iustum est inqt lex iuste exequeris Credite q̄ talis obinde fuit ad deū deprecatio p̄missa. Deus iudicium tuū regi da. Uerū submisimus ex persona regis eiusdē. Feci iudiciū ⁊ iusticiā/ non tradas me calūniātibus me. Illis itidem addidimus. Redime me a calūnijs hominū vt custodiā mandata tua. ¶ Supsunt itaq̄ plurimi secundā fouentes calūniam/ vt interim de prima sileam⁹/ cuius impugnātio litteris istis inserit. Hec est calumnia sicut audiuit cetus iste sanctissim⁹ q̄ ꝓpositionē defendentē Ma. Johan. parui/ ⁊ assertiones nouez excerptas ab ipa/ rex idem christianissimus nō recte damnari per ordinarios iudices fidei fecit/ p̄misit vel approbauit. Que quidē ꝓpositio iustificare nitit mortem fratris sui/ iubente dn̄o duce burgundie per alios inflictā. Qua super re cōqueritur ipe rex in his patētibus lr̄is. Testor attamen deum in primis/ me non leto ea sed mesto ore recitaturū que continent/ nisi q̄ ita fieri defensio cause regis. imo catholice veritatis ⁊ fidei nūc impellit. Protestor igitur q̄ non ad iniuriam cuiuscūq̄ non in causam criminalem vel p̄sonalē recensebo vnam presentiū litterarū particulam/ qua sic habet ex persona regis/ subinde inquit. Quid iniustius iustificatōne criminis? ⁊ talis criminis/ in quo quid laudemus qđ remunerem⁹ ꝑpendite. Nunquid autorē laudabim⁹. sed in eo defuit iudicialis autoritas. ⁊ regiā nostrā spernens/ inualidāq̄ p̄dicans/ ⁊ enormiter ledēs/ vsurpauit. tot abutēs beneficijs/ tot necessitudinibus/ quibus maiestati nostre etiā ipo iactāte tenet obnoxius. Nunquid ministros laudabim⁹? Sed eoꝝ impietate ꝓditōe vecordia crudelitate seuitia cupiditate nihil execrabilius fedi⁊ terrius excogitari pōt. Nūqđ facti modū laudabim⁹? Sꝫ hic p̄ p̄meditas diu insidias/ p̄ ꝯfederatōes pluriū/ p̄ simulatōes blandas/ p̄ mille amicitiarū signa fallacia/ ad subitū fraterni regij q̄ sanguinis exitiū tanq̄ de bestia ꝓcessum est. ⁊ hoc hora tenebraꝝ ⁊ in tali ciuitate/ vbi securitas/ plebeis etiā ⁊ aduenis eē debuerat Nūquid operis ratione ⁊ causas laudabimus? At nihil ibi ꝓbabile prius nihil posterius inductū est p̄ testimonio/ q̄ tali notorie cōstet. qualē s̄m leges diuinas et ciuiles eē necesse est vbi vilissimus etiā homo vite vita priuat. Qualis nempe lex non premonitū/ nō auditū/ nō ꝯuictū/ morte damnauerit sicut ait nicodemus. sicut ⁊ a festo notatū est. Nunquid tandē facinoris hui⁹ euentū laudabim⁹/ ⁊ remuneratōe dotabimus? Sed obinde florētissimū istud p̄dē regnū nostrū/ iam p̄ septēniū tot calamitatibus infandis attritū est/ tm̄ in eo sanguinis humani fusuꝫ fuit/ vt estimatōez oēm effugiat. ¶ Hic plane ē verus casus/ patres eq̄ssimi atq̄ ꝓ pietissimi/ hic ē casus cū acuto/ breuis sed valide reprobatōis/ telo positus autētice? qđ ābagib⁹ verborum. Quo cognito qđ adhuc egem⁹ testib⁹? qđ circūtōib⁹ friuolis euasionum frustra niti necesse ē. vbi morte hāc comitate sunt lesa maiestas regia. assimoꝝ crudelitas impia iuramētoꝝ violatō fallax ⁊ blāda. legū oīm diuīe naturalis ⁊ hūane p̄uaricatō notoria deniq̄ regni toti⁹ infanda calamitas ⁊ feda ¶ Nihilomin⁹ o mores. o tempora. sūt etiam in hoc sacro ꝯcilio/ qui tales circūstantiarū notas vel nō aduertentes/ vel nesciētes/ vel dissimulantes (negari quippe non possunt) calūnias struere nō cessant aduersus damnatōez reprobissime iustificatōis huius latam. ¶ Calūnia prima. Calūniant aliq̄ primo dicētes assertiones istas assertore caruisse. nec ex ꝯsequēti veniunt iudicio fidei reprobāde. Sed respōdemus primo q̄ in erroꝝ damnatōne non oportet assertorē dari. vbi notoriū est ⁊ patens scādalum ex doctrina tali. Et vtinam nec haberent nec habuissent huiusmodi assertiones assertorē. sed habuisse processus indicat/ et nunc plurimos habere in hoc sacro cōcilio aduersam nō pudet partem gloriari. A qua factū est vt a loco hoc sancto ⁊ celebri. vnī veritatis elucidatio sperabat inde

prochdolor falsitatis tenebre depressiores
ꝑ populū xp̄ianū resperse sūt. Dedit occa-
sionē decretū publicatiōis votoꝝ seu deli-
berationū ꝑusq̄ examinarēt̄ int̄ mḡros [illegible]
ꝯferrent̄ ad inuicē cause/rationesq̄ȝ dicēdi.
Quibus aspectis ⁊ libratis/ꝑs aduersa ni-
hil ꝓbabilitatis/nihil solidi fūdamēti. nul
lū deniqȝ robur autoritatis compta fuissȝ
habuisse. Et hoc ꝑspicue videbit̄ dn̄o ꝑpi-
cio. sed egre ferimus q̄ nō citius atqȝ ꝑus
¶ Calumnia. ij. Caluminant̄ alij scd̄o q̄
assertiōes iste sūt infidelit̄ ⁊ perperā/prefa
to magr̄o Johanni parui ꝑ emulos attri-
bute. Mōstrāt he lr̄e regis ꝯiūc. qd̄ mon-
strabit̄ in ꝓcessu. ex ipsa ꝓpositiōis inspe-
ctiōe liquefit quā hic examinandā ⁊ dam-
nandā iudicialit̄ offerimus. Hec illa vel ē
similis/quā in camera sua se p̄nte partim
ꝓnūciauit. partim ꝓnūciari fecit/multis
transcribētibus idē Johānes parui. que ⁊
postmodū ꝑ exemplaria multa venditiōi
publice fuit exposita. Ueritas ē nec nega-
mus/q̄ d̄ conclusiōe finali ꝓpositiōis isti⁹
scelerātissime. q̄ conclusio ē dn̄i ducis bur
gundie/sicut asseruit sepe ⁊ loquit̄ singula
riter d̄ ip̄o q̄ in nullo culpari dȝ dum fecit
interfici ducē aurelianeñ. sūpte sūt quinqȝ
sex septem assertiōes nō ꝓrsus dolo malo
vel ad veritatis immutationeȝ. sed vt honor
ipsius ducis burgūdie q̄tū fieri potuerat/
celando nomē eius seruaret̄. Quale ē igit̄
[illegible] q̄ in obsequiū facta sunt/in maleficiū re
torquere? Porro non secus euenit in hoc
concilio dū assertiōes absqȝ asserētis noīe
nunciate sūt/qd̄ versū vidimus in grande
p̄iudiciū cause fidei ⁊ catholice veritat̄. qr̄
nō ita potuit intelligētia dictorū ex causis
assumi dicēdi. ¶ Calumnia. iij. Seq- T
tur alioꝝ calumnia tercia idem dicētiū
qd̄ peiores/sed ex alio capite. Contendūt
eñ magistꝝ Johānē parui. veritates octo
ꝓ sua maiore posuisse. q̄ ab ipsis assertiōi
bus plurimū sunt dissimiles. At vo calū-
nia talis nō releuat in aliquo/ sȝ aggrauat
⁊ gladio ꝓprio faciētē iugulat. Primo quo-
niam p̄tense veritates iste quedā reperiūt̄
in fide ⁊ moribus erronee/vt tercia quarta
sexta ⁊ septima. Alie vel false/vel iniurio-
se/scandalose ⁊ piarū auriū offensiue/imo
⁊ sacrilege si examinatio debita fiat. Fate-
mur ꝑinde assertiōes istas nouē non esse
totaliter extractas ex p̄tensis octo veritati-
bus qr̄ ex conclusiōe principali tres vt pre-
mittit̄ sumpte sunt. reliquas vo cū pluri-
bus alijs continēt articuli quattuor hac il
lac sparsim inducti ꝓ maiore cum suis ꝓ-
bationibus. Quis p̄terea nescit potuisse ꝓ
positiōes plures ⁊ varias scriptas fuisse ꝓ
eadē conclusiōe iustificāda: imo ⁊ sic actuȝ
eē bis aut ter forsitan inuenieт̄ testimonio
fide digno. ¶ Fuit aūt vna variationis oc
casio/ꝓpositō facta parisius in castro lupa
[illegible] pro parte dn̄e tūc ducisse aurelianeñ. ad
impugnationē prefate ꝓpositiōis Johan
nis parui. ita q̄ non ē verum salua pace di
centis/q̄ illa sua ꝓpositio non fuerit ip̄o vi
uente quolibet impugnata. Cur autē nō
damnata iudicialit̄ fuerit/pluria dici pos-
sent/sȝ amica breuitas ⁊ loquēdi sobrietas
non patit̄. Notū est illud ciceronis. Int̄
arma silent leges. q̄ audit intelligat. ¶ De-
niqȝ hāc cū prioribus calumniā/vnū ver-
bum dissoluit. qr̄ nihil actū est/nihil ꝓces-
sum iudicialiter cōtra personā aliquam. sȝ
dūtaxat contra quaternū istum ⁊ alios si-
milia tenoris. damnādo doctrinam in eis
pestiferā/cum assertiōibus istis nouem/et
alijs illic positis. quisqs autor vel non au
tor extiterit. ¶ Calumnia. iiij. Sequit̄ ali
orum calumnia quarta. Ueritatē inquiūt
hn̄t assertiōes iste specialiter p̄ma p̄ncipa-
lis/⁊ hoc in casu d̄iue reuelatiōis. Sed fa-
cilis ē missio/dicere/doce me d̄ reuelatione.
Nam absurdū et blasphemie ꝓximuȝ est
detorquere diuinā reuelationē passim ī ca
sibus assertōnis illius Bullas e celis sup
hoc nō recepimus sed in oppositū scriptu
ras d̄ celis habemus autēticas. ¶ Ca- D
lumnia. v. Ueniamus ad alteram ca-
lumniā quintā. Assertiōes iste/dicūt mul
ti/vere sunt in casu ineuitabilis necessitat̄
Hic est p̄ncipalis locus refugij partis ad-
uerse/delitescūt in hoc antro subdole ⁊ ob
errantes ratiocinationū vulpecule. Docu
it hoc lectura quaternoꝝ ⁊ allegationū ful
cire conantiū partem istam. In loco hoc
publice sessionis cōuincunt̄. ⁊ hoc ꝑ inspe
ctionem omniū fere scedularū/ ratiocinan
tium ꝓ verificatiōe huiusmōi assertionū.
¶ At vero credite patres orthodoxi/defe-

cerunt scrutantes scrutinio. ⁊ meditati sūt
inania. Repetem⁹ hic pauca pro plurimis
q̄ aduersus calumniā istā ⁊ allegata ⁊ scri-
p[illegible] sunt. Sunt nimirū assertōes iste p̄ter
octauā vniuersaliter posite. neq3 ad casum
inevitabilis necessitatis coartate. imo po-
tius ecclesie/quo casu etiā inevitabil' neces
sitatis/negaremus eas ex forma loquendi
veras eē. ꝙ scȝ meritoriū eēt nedū occidere
sȝ occidi facere p insidias ⁊ villane sine dif-
famatione ꝛc. ¶ Omissa v̊o contētiōe s[illegible]
per hoc. ꝯstat vt p̄diximus assertiōes istas
octo sumendas eē p vniuersalib⁹ ex q̄dru-
plici radice. Primo ex vsu cōi et vulgaris
acceptiōis. Secundo ex forma sue locutio
nis. Tercio ex modo syllogistice applica-
tionis. Et quarto ex theologicis s̄mōib⁹
ac moralibus regulis/i q̄bus indefinita p
vniuersali solet poni. declamatiōes omit-
tere fastidij timor cogit. nā in prima multi
plex distributiōis signū ponit̄ dū ait. lici-
tum ē vnicuiq3 subdito ꝛc. Sed et quarta
palam est vniuersalis dicēs. ꝙ q̄lib3 tyran
nus deb3 interfici p insidias ꝛc. Porro q̄d
dicemus d̊ nona que sic hab3. In casu so-
cialitatis/iuramēti ꝓmissiōis/seu confede
rationis factarū ab vno milite ad alterum
quocūq3 modo id fiat aut fieri possit. Si
contingat ꝙ istud vertat̄ in p̄iudiciū vni
us ꝓmittentiū/aut cōfederatoꝝ/spōse sue
aut sororū liberorū. ip̄e de nullo tenet̄ eas
obseruare. Oro q̄d vniuersalius/ac p inde
q̄d absurdius/q̄d falsius/q̄d demētius di-
ci pōt? Sed nō minus inepta est defensio
qua dicūt aliqui/istā ideo verā eē/ quia p̄-
iudicium capit̄ tm̄mō pro p̄iudicio aīe
q̄d est peccatū mortale vel veniale. At v̊o
forma ꝓpositiōis vulpeculā hāc interimit
qm̄ homo nō iurat in p̄iudiciū aīe vxo-
ris sue vel liberoꝝ. Confutat̄ ⁊ ex cōi mō
loquēdi apud vulgus/apud iuristas et iu
dices. Vn̄ ⁊ papias dicit p̄iudiciū eē impe
dimentū in causa. Rursus eq̄ turpis et fri-
uola est fuga/dicēdo ꝙ p̄iudiciū analogi-
ce dr̄ de p̄iudicio sp̄uali ⁊ tp̄ali. Postremo
etiam vbi p̄iudicium concederet̄ nō posse
dici nisi de p̄iudicio aīe q̄d eēt contra ius
Verūtamē homo p cōseruatiōe iuramen
ti deberet hmōi p̄iudiciū non quidē face-
re/sed ab alio factū pati. pro conseruatōne

iuramenti. pat3 in iuramentis per metum
extortis. ¶ Quanta est igit̄ [illegible] salutifer xp̄e
scandali materia aduersus hoc conciliū/⁊
constituētes ip̄m/bonos et graues littera-
tissimos ⁊ peritissimos vtroq3 iure. ꝙ iam
p vndecim mēses vel eo circa ventilari vi-
sa est hec doctrina iam patēter hereticalis/
imo ⁊ sacrilega/tanq̄ de ꝓpositiōe dubita-
bili/vel opinabili/aut forsitan vera que se-
cularibus illitteratis nedū christianis/sed
⁊ iudeis/paganis ⁊ barbaris deb3 [illegible] notis
sima/ ꝓut in his patētibus litteris rex per-
orauit. ¶ Haberet hoc loco paruitas X
mea iustissimā inuehēdi causa3 aduer-
sus famosos quosdā libellos imitētes sup
hoc casu inevitabilis nc̄citatis/qui tradita
sūt per primū ex iudicibus in iudicio. ⁊ p-
tinus data copia est habere volētibus In
quibus quot atroces iniurie dicant̄ aduer
sus hoc conciliū super condemnatōe erro
rum aduersus christianissimū regē franco
rum/⁊ enormiter supra modū aduersus p̄
fulgidū illud iubar ecclesie Parisieñ. vni-
uersitatem. demū cōtra p̄sonas diuerse di-
gnitatis ⁊ gradus: recogitare nedu3 legere
prorsus horror ē. Quibus tn̄ addita ē hec
iniuria/ꝙ r̄ndendi locus negatus ē vl' nō
datus. Illic autor inter cetera cadit in fo-
ueam quā fecit dū damnat ⁊ irridet igno-
rantiā logice apud illū qui consequentia3
istā facit. Contradictoria istius: licitum est
vnicuiq3 ꝛc. est vera. g̊ ipsa falsa. per legem
contradictoriarū qua nulla melior ē conse
quentia. Nulla v̊o fallacior illa quā ip̄e fa-
cit ex aduerso saltem implicite/dum argu-
it sic. Verū est in aliq̊ casu possibili/vtputa
inevitabilis nc̄citatis/ꝙ lic3 occidere tyrā-
num. ergo licitū est vnicuiq3 ꝛc. Nam op-
positum consequētis stat cum antecedēte
in casibus plurimis centū vel mille. Sed
hec interim modestie ⁊ breuitatis zelus p̄-
tereat. ¶ Calumnia. vj. Veniamus ad se
xtam calumniā dicentiū/ꝙ assertōnes iste
sunt satis exponibiles ad aliquem sensu3
verum. R̄ndemus negatiue/si iux̄ regulā
hylarij p̄allegatā/⁊ i scedula fratꝝ mēdicā-
tiū positā p̄spicie p nr̄o ꝓposito/intelligē-
tia dictoꝝ ex caus̄ assūat̄ dicēdi. cobinādo
sc3 ꝯclusionē cum p̄missis ⁊ p̄missas/cum
ꝓbationibus ad inuicem. Ceterū et si ve-

rum esset id qđ allegatur de exponibilitate ad aliquem sensum verum. nihilominus ꝓpter casus longe plures falsissimos et notorie scandalosos / redderent̄ condemnande. vt alias in quodam sermone ⁊ in scedulis q̄ legent̄ deductū est ¶ Calumnia. vij.

Rn̄demus alteri calumnie que a veritate vacua per numerositatem conat̄ euincere dicens assertiones istas plures habere defensores ꝙ oppugnatores. sunt idcirco vere vel saltem opinabiles. O fallacissima et hereticis atq; erroribus fauens calumnia. Non insequeris inquit lex multitudinem ad faciendum malum. quare quia stultorum ⁊ etiam maloꝝ infinitus est numer⁹. Nihilominus si ad numerum ⁊ meritum placeat attendere / non dubitamus multo plures / atq; grauioris autoritatis nos habere tā in hoc sacro concilio ꝙ alibi. attento ꝙ plures magistri presertim seculares / nondum dederunt deliberatōnes suas vt intelleximus. sicut illi de indyta natōe anglicana / prout fertur. quos tamē vidimus strenuos ⁊ industrios pugiles aduers⁹ hereticam prauitatem absq; vlla acceptione personarum / vel patrie etiā ꝓprie. Attento preterea modo deliberandi / quem fecerūt fratres mendicantes de q̄tuor ordinibus qui sunt illi facientes hunc numerū. Putamus eñ non esse cū eis duos magistros in theologia seculares / vel si veniant ad ternarium totum est. Attēto rursus / multas esse causas extrinsecas / que mouerunt aut mouisse presumunt̄ / predictos fratres ad ita deliberandum in modum cuiusdā conuenticuli / ne dicamus conspiratōnis. qualis sit ipsoꝝ habitudo ad vniuersitatē parisiensem plures nouint. Sed hoc reserare dimittentes offendiculi formidine. dicim⁹ ad excusationem multoꝝ / ꝙ informatōne plenaria caruerunt ⁊ in iure ⁊ in facto ex q̄bus oritur. Quid igitur mirādū si ad pauca ꝯspicientes de facili enunciauerunt. quibus si collationi mutue maioꝝ ad inuicē ⁊ cum eis interesse datum fuisset. quemadmodum tanta ⁊ tam diuturna q̄tuȝ est instantia a dominis cōmissarijs in causis fidei. existimare non possumus quin mutassent vota sua. ¶ Rursus attendenduȝ est / ꝙ materia presens non est sic appropriata theologis quin conueniat dominis canonistis ⁊ legistis apud quos materia preceptorum decalogi ꝓpter applicationem eorum faciendam ad iudicia / particularius / ⁊ exquisitius enucleata est ꝙ apud theologos. Quales plurimi sunt qui canones iura ⁊ leges ⁊ si speculatiue studuerūt. ad praxim tamen operis iudicialis nequaꝙ traduxerunt. Erunt igitur tales / imo et laici prudentes ⁊ boni iudicij. magistri insuper moralibus eruditi / super eoꝝ deliberatiōe ꝗd sentiant ꝯsulendi. ¶ Calumnia. viij

Subiungamus ꝓ calumnia octaua eorum qui dicunt ꝙ assertiones iste ideo / q̄a reprobate ac damnate sunt parisius / et hic reprobari queruntur. pepererunt infinita scandala ⁊ parient / etiam vsq; ad totalē destructionem cōmunitatis. Fatemur cum christianissimo rege ac vniuersitate Parisieñ. sicut ⁊ experientia prochdolor nimis edocuit / ꝙ assertiones iste ⁊ ꝓpositio continens ea dederunt infinita scandala / sed ꝙ ex reprobatione ⁊ damnatiōe sua / scandalum tam multiplex datum sit / vel negam⁹ oīno vel dicimus ꝙ scandalisati per huiusmodi condemnationes / nedum nō habuerunt causam rationabilem scādali. sed ex hoc reddunt se ac de scandalo in fide et de bonis moribus / imo ⁊ de pertinacia multipliciter ac vehementer suspectos. Uideant igitur qui retorquēt iniurias que contigerunt et calamitates ad reprobationem huius pestifere doctrine / nedum alios inculpare satagunt assentientes damnatiōi. ipsi assentientes incidant in foueam et laqueum inextricabilem non solum heretice prauitatis / ⁊ fautorie / homicidioꝝ / periuriorum / ac insidiarum / ac seditionum sine numero / s; in ꝑtinacis obstinacis damnabilem / ⁊ vix egressibilem laborintum se detrudant / ac detrusos manifestent. Neq; eñ certior est errantiuȝ pertinacia ꝙ si ob veritatis publicationē / vel damnationē erroris notorij guerras moueat quis / seditiones ⁊ bella. aut mouentibus ꝑinde faueat atq; consentiat / sed in his ꝓ nunc insistere non est nostrū. ¶ Calumnia. ix. Supaddit nona calumnia dicētiū assertiones istas spectare nō ad iudiciū fidei / s; ad causam sanguinis / ⁊ q: ꝯcernunt ꝓcepta deca

logi/que idcirco ad fidem non ptinent/ qr continēt euidentiam in lumine naturali. Concedamus in primis q homicidiū in se ɔsideratū spectat ad causā sanguinis criminalē. Sz homicidij iustificatio/ psertim p ius diuinū atq canonicū/ tanq illud sit licitū laudabile ꝛ meritorium/ ptinet vtiq ad iudiciū ꝛ iudices fidei. Est em lōge aliud loqui d homicidio/ aliud d homicidij iustificatiōe. sicut aliud ē furtū. aliud ē furti approbatio. Porro dū addit hec calumnia pcepta decalogi nō eē de fide etiā xpie dicta. fallit ꝛ fallit. sicut alibi pspicua ꝛ irrefragibili ratiōe monstratū ē. Edocuit hoc tituli formatio ob inde pueniēs vt fertur/ dū questitū est vtrū he nouē assertiōes sint fidei iudicio reprobāde/ sed hoc fieri procurans incidit in foueā quā fecit. ¶ Calūnia. x. Subinfert tandē vltima pro nūc calumnia q me pariter cum rege querit inuoluere/ tanq aliqd execrabile cōmiserim. Ecce inquiūt/ iste xpianissimū regez exponit discrimini turpis note erroris vl heres in causa quā nō voluit nec vult assumere. ¶ Dic ideo primo q neq regē neq prudentissimū consiliū suū totū/ neq vniuersitates neq plātos/ neq dex sui regni/ ita in manu mea teneo. q eos sufficiā vel debeam phibere a defensiōe cause fidei/ neq certe volo. Ob hoc enī rex dicit xpianissimus velut anthonomatice. qr fidem protegit ꝛ defēdit. ¶ Dico secūdo/ q anteq rex veniret hic in causam. assūpsi mihi causaz ipsam modo quo decebat theologū. a quo modo neq discessi/ neq discedo/ neq discedam deo mihi ppicio/ sicut reperiri debz in actis me ita rn̄disse. Erat modus pcedendi p denūciationē euangelicā/ ɔ doctrinaz erroneā in fide ꝛ moribus ac multipliciter scandalosam. ¶ Dico tercio q dū sensi cōmissarios in causis fidei aliter intēdere. qa citabāt me vt irem diuionē ꝛ tuti mihi forte fuisset ire in babylonē/ qr insup nihil intendebā pcedere ɔ psonā qualēcūq/ nec p strepitū ꝛ figurā iudicij/ interrogatus si facerem meā partē. rn̄di q hmōi denūciatio nem ɔ psonā/ neq fecerā neq faciebam. ꝛ retribuat deus in bonū illis/ qui contra satagentes oppositū quibus ignoscat deus meā innocentiā ꝛ simplicitatē reuelauerūt hoc memori grataq mēte retineo. ¶ Dico quarto q si materia stetiss3 in puris terminis theologicis/ tractādo eā stilo theologico qualis pdescriptus est/ ita q d interesse psonali cuiuscūq persone nequaq fuisset actū/ nō opus fuisset introducere regis auctoritatē. Nunc aūt dū res tractata ē et tractat p aduocatos ꝛ pcuratores ꝛ notarios ꝛ p strepitū ꝛ figurā iudicij/ sensit aduersa ps/ credite sensimus ꝛ nos/ q diuitibus et diuitijs opus erat. Et ecce lrās instructionis missas p partē aduersam ex hoc loco i burgundiā/ q satis hoc indicāt/ sz eas ppalare iussio sacri huius cōcilij cū pposita modestia/ nō pmittit. Hic vō iuridicus procedendi modus/ qualis pdictus est/ multos exterruit/ ne maīfestas hereses hic dogmatisatas ꝛ notorie pdicatas/ vellēt vel auderent denūciare iudicibus. Quis aūt sit stilus in hac fidei materia practicādi scedula posterius legēda docebit. ¶ Cōcludendo tādē ꝛ ɔstanē affirmo/ me firmit credere et nullatenus dubitare q hec doctrina ppositiōis defendētis magistri Johānē parui. cū suis assertiōibus sicut inueta ꝛ i isto codice cōtinet ē erronea in fide ꝛ moribus ac multiplicit scādalosa. Q si fuerit aliqs vel aliq qtūmcūq multiplices/ volentes christianissimū regē calūniari/ q non fecerit in hac pte iudiciū ꝛ iusticiā/ credendo ꝛ credi mandādo sicut nō dicimus/ ꝛ sicut opat ē/ ego nedū noīe regis xpianissimi/ sed etiā pprio noīe cōstituo me partē defendentez ad penā taliōis/ p me ꝛ mihi adherere volētibus in hac pte/ et corā hoc sacrosancto ꝛ vniuersali cōcilio/ dei nutu congregato. Dico partē defendentē. attēdite. qr partem accusantē ɔ psonā aliquā neq feci/ neq facere p nunc nisi qd aliud vrgeat/ disposui. Nō enī mihi colluctatio ē aduersus carnē ꝛ sanguinē/ sz aduersus pncipes tenebrarū harū ꝛc. ¶ Faciat igit similit ps aduersa ponat psonā ppriā i qrela dn̄i sui/ imo certe cōsilio meo nō faciat aut si fecerit cōquiescat. absit a me vt gaudeā sup inqtate ꝛ nō congaudeā vitati. ¶ Sed ecce patres orthodoxi/ deo iure amabiles/ dū inter loquendū retorqueo mētis oculos ad preassumptū thema quo diximus. Deus iudiciū tuū regi da. rapior quodāmō de viuis

ad mortuos/dñi id qđ subdit intueor/ ⁊ iu
sticiã tuã filio regis. Et aiaduertite precor
interim pr̃es benignissimi/viri mi̾icordie
q̃r iusticie obliuiõe me nõ acceperũt. Ad
uertite nũc paulisper ad me auribꝰ vr̃e car-
nis ⁊ oculis. atq͡ʒ spũalibus oculis ⁊ auri-
bus. qd filius regis ⁊ frat̃ istiꝰ ludouicꝰ in-
clite mẽorie dux olim aurelianẽ/mãsuetissi-
mus/ ⁊ benignus/elegantis forme. pspica
cissime sagacitatis eloq̃ntie singularis ⁊ pe
ne incõpabilis. qd inquã nũc ipse/imo qd
sanguis suus clamet ad hoc sacrũ cõ ciliũ/
mi̾icordi pietate pẽsate cõpatiẽtes estote
ex inata teneritudine mi̾atiõis cordialis:
reuoluẽtes vobiscũ int̃ mi̾icordie viscera
q̃ clamore/q̃ gemitu/q̃ plangore/q̃rat mõ
iusticiã? Nõ eq̃dẽ sicut existimo tãtũdẽ p
ipsa morte nature: q̃r scit q̃ mortuꝰ ẽ qñq͡ʒ
moriturus. q̃tũ p tali mortis mõ conq̃rit̃
q̃tũ p̃terea p crudelissime necis sine iustifi
catiõe q̃ ẽ infamie mors altera. mors cõti-
nua. mors indigna neq͡ʒ minus fugibilis
q̃ fit ipsa mors nature. Hec siq̃dẽ infamie
mors ciuilis/nedũ viuẽtes interimit. s͡ʒ de
seuit in mortuos. nõ vnũ vel duos interfi
cit s͡ʒ posteritatẽ totã. totũ genus et affines
diro lacerat ignomĩe telo. nos tres p̃cipue
filios illustres ac ingenuos sup̃stites. q̃rũ
vnus obses. alt̃ captiuus detinet̃ i anglia.
non vt pditores q̃dẽ. s͡ʒ vt regis ac regni fi
delissimi defensores. ¶ O si datũ eẽt his li
beris/pupillis orphanis ⁊ captiuis/astare
corã reuerẽdissimo ac celeberrimo cetu pre
senti. si fas alloq̃. plus plãctibus. plus su-
spirijs. plus singultibꝰ. lachrymis ⁊ gemi-
tibus. q̃ ore vel vocibꝰ clamarẽt. Date pr̃i
date nob̃ iusticiã. O si pcũbẽtes eos ⁊ ad-
uolutos vr̃is s̃ctis pedibus cernerẽt hi mi
̾icordes oculi vr̃i. cõcipite q̃bus iacul̃ in-
time cõpassiõis vulnerarẽt̃ pijssima corda
vr̃a. q̃r neq͡ʒ v̾bis ex pferre. neq͡ʒ int̃ me p
rei magnitudine comphẽdere. sufficio/qđ
cupio. pficite qđ neq̃o. Ceterũ nũq̃d nõ ob
secro suffice debuerat pr̃es sapiẽtissimi atq͡ʒ
mi̾icordissimi/nature mortẽ imaturã tali
ter inflixisse pr̃i? Tollat̃ q̃ mors alt̃a/quã
sacrilega impietate crudelr̃ inferre ac reno
uare nõ cessat tã pr̃i mortuo/q̃ sup̃stiti ge-
nerosissime pli sue/libellus hic v̾e famosis
simus/vt rex scribit. vere hereticalis. scãda

losus. humani federis emulus. catholice
pdẽnatus. sceleratissimus vipereus. legis
decalogi impugnatiuus. q̃n etiã mi̾ ami
peuntiũ aiarũ/pr̃es ac dñi mi̾icordes. illo
rũ vic͡ʒ nullũ loq̃ndo/q̃ dãnabilit̃. ita p fe-
cto ẽ. dãnabilit̃/in pnicie ppe salutis ⁊ alie-
ne/libellũ hũc leuiter ⁊ ptinaci aiositate defẽ
dunt/ ⁊ fuare ↄtẽdunt ne peat. ¶ Et ego
nũc in spũ lenitatis i spũ sacri ↄcilij pñtis/
q̃ ẽ spũs pacis ⁊ ↄcordie. spũs charitatis q̃
benigna ẽ. q̃ nec inflat̃/nec irritat̃. cõuerto
vocẽ meã ad vos/reuerende pr̃ ac dñe/dñe
attrabatẽsis/cũ q̃ viri olim familiarit̃ ⁊ be-
nigne. Ad vos sitr mgr̃ petre/vice dñi Re
mẽsis compatriota charissime/q̃s ego dili
go in v̾itate/dilexi ⁊ diligã dño ppicio. Nã
q̃ nõ diligit mãet in morte. optabilius aũt
eẽt pdere vitã carnis q̃ in tali viuere mor-
te mẽtis. Interrogo vos nũc aliq̃. Rñdete
p̃cor. imo tacẽtibus vob̃ r̃ndebo ipẽ p vo
bis. Nõne diligitis salutẽ tpalẽ sit̃ ⁊ spũa
lẽ illustrissimi pncipis dñi ducis burgũdie.
Diligitis scio. Nõ diligitis securitatẽ incli
te posteritatis sue in dñijs hereditãdis. Di
ligitis scio. Nũq̃d p̃terea nõ aiaduertitis
vero iudicio rõnis mortẽ quã loq̃mur/pra
uo cõsilio ppetratã. q̃lẽ ⁊ q̃lit̃ nũq̃ pr̃ pru-
dentissimꝰ recolẽde mẽorie philippꝰ attem
ptasset? Puto q̃ sic si aiaduertitis. neq͡ʒ si af
fuissetis (eratis eñ tũc in italia) dedissetis
tale cõsiliũ/de q̃li dũ aliq̃ñ viuẽte pr̃e p̃fa-
to. fuisset aliq̃s s̾mo habitus p nõnullos/
cõtinuo camerã exiẽs ⁊ medicũ suũ inue-
niens/mestus ac turbidus clamauit. Bea
tus vir q̃ nõ abijt in cõsilio impiorũ. Deni-
q͡ʒ cognitũ ẽ/q̃ mortẽ hanc mox vt patefa-
cta ẽ ⁊ annotata/sic ipẽ dñs dux pr̃s exhor
ruit/detestatusq͡ʒ ẽ vt diceret dñis de regio
sanguĩe. Diabolus mihi inq̃t psuasit. Q̃
si mors iniusta fuit/sit iustificatio peior. sit
defensio iustificatõis pessima cõseq̃ns est
Uincat igit̃ vos. nõ ego s͡ʒ v̾itas. s͡ʒ rõ s͡ʒ pi
etas p salute aiarũ vr̃arũ/ ⁊ p illã quã vos ex
pauescere ac refugere cõuenit penã erraticã
p illã deniq͡ʒ seueritatẽ s̃nie/q̃ xp̃ianissimus
rex francorũ/supmus nr̃ dñs cois/per lr̃as
patẽtes suas/credite dicẽti/his oculis vidi
his manibus palpaui eas. dãnat hũc libel
lũ tãq̃ iniuriosũ regie maiestatis sue. man
datq͡ʒ plecti defendentes illũ pena crimini

tali debita/que qualis sit nō latet vos scio
⁊ hec cohibeat temporalis pena/si non retra
here sufficit canonica vel eterna. ¶ Tandē
ego ipse reuertor ad vos patres orthodoxi
supplicans petens ⁊ obtestans per desideriū
illud qd habēt reuerēdissime ac deo ama-
biles paternitates vestre ad salutē aīarū
ad extirpationē errorū ⁊ correctionē erran-
tium: si qd mouet illa ezechielis imo dei per
ezechielē expauescēda horribilis tuba/que
pereuntiū in erroribus et peccatis intonat
sanguinē a speculatore mutuo requiri/tol
latur per iudicialē huius sacrosancti concilij
sniaz/libellus iste famosissimus/mortifer/
⁊ hereticalis/ ⁊ eradat memoria ei⁹ a pplo
christiano. Et quid etiā membranas occu
pat: vt quid legētes ⁊ audiētes sua ↄtagio-
ne fedat inficiat conculcatqz? ¶ Hoc in re-
cessu suo quesiuit serenissimus rex roma-
norū. Super est scedula patens cui sigillū su
um impressum est. Et quid parisius egerit
fame vox insonat? Hoc ipm petit. h⁹ sua-
det. hoc obtestat christianissimus rex fran-
corū. Hoc p̄clarissima parisiensis vniuersi-
tas/ ⁊ alij q̄ plurimi. Hoc nos postremo
humiles sui ambasiatores supplicibus vo
tis exoramus/quatinus in hoc adiutores
sitis. dando regi iudiciū/ ⁊ iusticiā filio re-
gis. sequēdo vestigia christi/qui ad hoc ve
nit in mundū/vt oues errantes ad se redu
ceret. ¶ Sic itaqz de prius errātibus si nō
obdormierint. si nō in errore cepto perti-
naces qd absit/extiterint. dicet ex sententia
illud de epistola dñice currētis. Eratis ali-
qn̄ sicut oues errātes/sed nūc cōuersi estis
ad pastorē ⁊ epm aiarū vrarū. Ad hoc qp-
pe tendit orō ↄposita vice thematis. Deus
iudiciū tuum regi da. ⁊ iusti. tu. fi. re. Ter
minabimus in hoc primā p̄ntis actus par
tem. reliqua per lecturā lrarū quarūdā ⁊ sce-
dularum q̄tum audire placuerit finietur.
¶ Finit ↄpō facta a dño cācellario p̄isieñ:
corā p cilio gñali ↄstañ. ex pte regis francie
¶ Et tūc postmodū dictus cancellari⁹ pa
risieñ. ac mgr̄i Jordanis morini & puch.
nepotis/et p. de versailles ambasiatores p̄
fati christianissimi francorū regis/ ⁊ ei⁹ noīe
ↄduxerūt corā toto cōcilio generali. et in
manibus prhonotarij Januen. sub custo
dia concilij tradiderunt litteras. ⁊ alia mu

nimenta subsequentiū comprehensiua in
strumētorū ab omibus prhonotarijs ⁊ no
tarijs. de ⁊ sup dictis datis ⁊ p testat. Pri
mo quendā puū sexternū papireū ↄtinētē
tres ptes principales. In prima ponebāt
sex conclusiōes theologice contra ↄpositio
nem cuiusdā Johannis parui. ⁊ doctrinā
in eadē contentā/ ⁊ incipit. Quia ex patēti
bus ⁊c. In secunda erāt octo regule super
stilo theologico tenēdo in condemnatōne
errorū cum certis requisitis. ⁊ incipit Sup
omia vincit veritas. In tercia erat breuis
scedula petitiua examinatiōis faciende de
deliberatiōe quattuor ordinū mendicātiū
super nouē assertionibus ⁊c. ⁊ incipit. At
tendēs christianissimus. Cuius quaterni
magna pars fuit tunc lecta ⁊ specialiter re
queste. Item magnā litterā regis patente
sup condemnatiōe dicte ↄpositiōis magri
Johānis parui/ ⁊ incipit. Regia maiestas
nra. ¶ Item quendā magnū quaternum
papireū signatū signis duorū notariorū cō
tinentē ↄpositionē magri Johānis parui.
Itē instrumentū aduocatonis dñi cancel
larij parisiensis super ↄpositōe per eum ex
parte vniuersitatis parisieñ. al's facta corā
rege francorū. Item scedulā papireā conti
nentem appellationē a iudicibus fidei su
per publicatione votorū ⁊c. Item lram pa
tentem vniuersitatis parisieñ. sup appro-
batione sniarū dñi episcopi parisieñ. Item
quendam quaternū papireū in quo conti
nebatur deliberatio fratrū de quattuor or
dinibus mēdicantiū sup nouē assertiōib⁹.

Finis.

Sermo eiusdē corā

cōmissarijs fidei de erroribus ↄ fidē ⁊ mo
res circa p̄ceptum/ Non occides.

Estimo me beatum apud te
O sacrosanctū ↄstantieñ. con-
cilium. O cetus celebris reue-
rendorū patrū ac ceterorū dñorū
in omi sapiētia ⁊ doctrina ac morū hone
state fulgentiū. Estimo inquā me beatum
apud te/cū sim me defensurus hodie/ma
xime te sciente oia/nedū que apud iudeos
sed christianos sunt cōsuetudines ⁊ q̄stio
nes ↄpter qd obsecro vt patiēter me audi
as. Ctiā verbis illis beatissimus lucas co

lus hodie natalis instat celebritas/qui comes indiuiduus fuit egregij doctoris pauli/lucas inquit est mecū solus, et alibi. Salutat vos lucas medic⁹ charissim⁹. cui⁹ vba oīa ſm Hiero. languentis anime sunt medicina. Unde cū paulus fuisset a festo traditus ī vinculis agrippe regi. Dixit idē rex ei/pmittitur tibi rationem reddere pro temetipō. Tūc paulus extenta manū. Estimo me beatū/inquit apud te rex agrippa cū sim me defensurus hodie/maxime te sciente oīa q̄ apud iudeos sunt ↄsuetudines et q̄stiones/ppter qd̄ obsecro vt patiēt̄ me audias. ¶ Sic ego de materia nouē assertionū reuerēdissimis p̄ribus ac ceteris dominis cōmissarijs in causis fidei p me nūciatarū/ex ipoꝝ nūc ordinatōe rationē redditurus. Estimo me beatū/ppter qd̄ obsecro vnūquēq̄/vt patiēt̄ me audiat. ¶ Et ī primis quidē donandus ē ordo dicēdis/et vitāda confusio. habēdus ē insup sermo doctrinalis absq̄ vlla circūitione vl̄ apparatu vboꝝ/qualis ē materie q̄ tractat̄ accōmod⁹. deniq̄ rememorāda ē nūc distictio ne fallat nos equiuocatio/quā distinctiōē memini me notasse dū p̄dictas nouem assertiones cū suis reprobatiōibus nūciaui ¶ Possumus itaq̄ materiā hāc dupliciť cōsiderare. Uno mō pure theologice et absolute p cōsiderationē ad conformitatē vel deformitatē ſm leges diuinas traditas in scriptura sacra. Alio mō magis respectiue et ſm terminos iuris positiui. in primo tractat̄ de interesse ipsius fidei. in scđo de interesse psonali. vl̄ ita dicamus posse nos vno mō ↄsiderare assertiōes. vel alio mō ipsos assertores aut reprobatores. Primū hactenus obseruaui in oī iudicio tā parisius q̄ in hoc sacro cōcilio ¶ Recogitās p̄mo ↄfessionē meā et officiū cancellariatus parisius cui indignus deseruio/qm̄ parisius sic tractant̄ vie fidei/p sacrā theologie facultatē dū deferunt̄ freq̄nťer a diuersis mūdi p̄tibus imo et a romana curia nonnūq̄. quatinus habeat̄ eiusdē facultatis doctrinale iudiciū vbi nihil vnq̄ agit̄ ↄ̄ psonas nisi pri⁹ saltē discussū fuerit ↄ̄ doctrinā ¶ Cōscius sum p̄terea mihi ipsi/q̄ finalis intētio mea ē ad extirpatiōē erroꝝ que fieri prius pōt ↄ̄ eoꝝ/p eoꝝ reprobationē doctrinalem seu iudicialem q̄ dampnent̄ errātes ¶ Rursus tercio cōstat qd̄ liberius/purius/verius et citius exquirit̄ veritas et falsitas reprobat̄/dū cōstituit̄ sola lex diuina iudex iuxta cōsiderationē Aresto. in pol. q̄ ponit inquā legē iudicē ponit deū/q̄ autē addit hoīem/addit et bestiā. et hoc dicit ppter sensualitatē bestialē. de q̄ Uirgilius in. vi. Hinc metuūt cupiūt/gaudentq̄ timētq̄. cōformiť ad illud psaicū. Cōfuse sunt hic oīa spes metus meror gaudiū. Quo circa cōsulit apud Boetium phīa. Tu q̄z si vis lumie claro. cernere vex/tramite recto. carpere callem/gaudia pelle/pelle timorem. Spēq̄ fugato/nec dolor assit/nubila mēs est/vinctaq̄ frenis. Hec vbi regnāt. ¶ Deniq̄ p hūc moduꝫ salubrius obseruat̄ illd̄ Aug. in regula q̄ fiat correctio cū dilectione psonaꝝ et odio vicioꝝ. Nec inde videt̄ q̄ri qualiscūq̄ turbatio pacis. dn̄i q̄z iudices facili⁹ se expediūt si p̄us instituti erunt circa interesse fidei. q̄ q̄ ſm termios iuris positiui/prius discutiāt materiā tanq̄ prophanā/super interesse personali. Qd̄ monstrant aperte quinq̄ menses in tali discussione sola fere iam occupati. Unde et nonnulli ex dominis cōmissarijs/sicut reuerēdissimus pater dominus cardinalis cameracen. et ipē promotor concilij/et hoc intendere qualibet voluerūt. ¶ Hāc ergo modestiam conabor in actu presenti posse ten⁹ obseruare. qd̄ obsecro neq̄ mihi neq̄ cause fidei/sed fame que discutitur officiat vel obsit. Sciunt eī plurimi quemadmodū conati sunt aliqui iugiter hanc materiam trahere ad personalia in preiudicium nedum cause fidei sed fame per litteras et aliter false lese/in quibus diluendis si sermo flecteretur ↄgnosceretur aperta veritas in elucidationem clariorem cause fidei/et in laudem non mediocrem ipam tractantiū aduersus obtrectantes. ¶ Quāuis p̄terea non sufficiēter extirpantur errores vbi notorie perseuerant errantes. Nihilominus sperandum est qd̄ corrigentur oēs ad sententiam concilij. Quid igitur necesse ↄuocare vel accusare personam errātis si dampnare satis est errores. ¶ His itaq̄ prelocutis veniamus ad materiā q̄ noue assertiones cū suis approbatiōibus habꝫ. Pro

cuius intellectu faciliori ponatur velut in
vna decretali casus longus. dehinc breuis
sb his litteris. A. b. c. ¶ Casus ē. C. rex
supremus habz a ⁊ b vasallos suos / quoꝝ
vnus non erat subiectus alterius / qui faci-
unt confederatiões ad inuicem iuramen-
tis terribilibus firmatas. B. conducit ho-
mines prece ⁊ precio qui per insidias p̄me-
ditatas interficiunt subito. A. non diffida-
tum nec de hoc p̄monitū neqȝ tale aliquid
timentē ⁊ hoc inscio. C. rege / tandem. B.
factū auorat / ⁊ ꝓponit se laudabiliter egisse
imo fecisse debitū suū / erga deum ⁊ regem.
Pro cuius iustificatione ponit vel poni fa-
cit tãq̄ pro quibusdā regulis seu maximis
notīe has assertiones. Itaqȝ per primā iu-
stificat mortē ipsius. A / qr erat tyrānus vt
dicit machinans ꝑ fraudes et sortilegia ac
malū ingeniū in mortē sui regis. C. ⁊ ma-
xime quia ꝑ ipm regem non poterat bono
modo de ipo fieri iusticia. Per secundā as-
sertionē dicit se autorisatū fuisse vt sic age-
ret per leges diuinā naturalē ⁊ humanam
Deinde per terciā ⁊ quartā iustificat sub re-
gula generali tyrānoꝝ q̄. A. debebat vilit
⁊ per insidias mori. Rursus ꝑ quintā sex-
tam ⁊ septimā iustificat q̄ rex debz eū auo-
rare remunerare ⁊ bñ famare per epistolas
⁊ aliter vbicūqȝ. Deinde iustificat se nihil
egisse contra precepta dei bñ intellecta / nō
s̄m litteram sed ad sensum suum / ⁊ hoc in
octaua. Postremo iustificat q̄ in nullo ꝑ-
iurus fuit confederatiõibus non obstanti-
bus / ⁊ hoc per regulā generalē in assertiõe
nona datā. ¶ Casus breuis. Quilibz ty-
rannus pōt ⁊ debz licite ⁊ meritorie occidi
per quemcūqȝ vasallū suū vel subditū. eti-
am per insidias ⁊ blandicias vel adulatio-
nes. nō obstāte quocūqȝ iuramēto seu con-
federatiõe factis cum eo / nō expectata snīa
vel mādato iudicis cuiuscūqȝ. ¶ Hic ca-
sus q̄uis sit decisus per hoc sacrum conci-
lium qd̄ est hereticus / ⁊ sequat̄ ex tercia et
quarta iunctis prima ⁊ vltima. nihilomi-
nus videt̄ aliq̄bus diminute poni. ¶ Pri-
mo quia non loquitur de autorisatione ꝑ
leges diuinā naturalē et humanā vt in se-
cunda. ¶ Secundo non ponit p̄dictos ca-
sus qd̄ viriliter vel ignominiose ⁊ subito.
id est sine diffidatione debeat occidi / vt in

tercia ⁊ quarta. deinde nō ponit qd̄ rex de-
beat auorare remunerare ⁊ honorare / vt in
quīta sexta ⁊ septima. Quarto dimittit as-
sertionē octauā de falsitate sensus littera-
lis scripture sacre / ⁊ q̄ quilibz sit interpres
vel epyekes eius. Deniqȝ silet q̄. C. rex su-
premus non habet talē potentiā in suo re-
gno / q̄ de. A. vasallo suo nō possit facere
iusticiā. ¶ Queritur nunc si he nouē as-
sertiones in forma sicut sūt venirūt iudi-
cio fidei reprobāde? Et q̄uis questio hec
materia determinata sic ꝑ iudices fidei in-
feriores de consensu ⁊ approbatiõe ipsius
C. regis ⁊ fere totius cleri ex his nouem as-
sertionibus tanq̄ contentus in eis suffici-
enter licz diminute sicut patere videt̄ intu-
entibus diligēter primā terciā quartā ⁊ vl-
timā assertōnes / nostra questio decisa est ꝑ
hoc sacrum concilium / dum dānauit istā
quilibz tyrānus ⁊c̄. velut hereticā. nihilo-
minus ponet̄ hec quadrimēbris cōclusio.
¶ Noue assertiões cū suis reprobationib⁹
iudicialit̄ iudicate spectāt ad fidē etiā expli-
cite. Et sunt due put in scedula cōtinetur
rationabilit̄ qualificate. Potuerunt insup
ꝑ doctores ⁊ ordinarios locoꝝ doctrinalit̄
⁊ iudicialit̄ condēnari. Sunt deniqȝ ꝑ hoc
sacrum conciliū vel ꝑ sedē apostolicā / de ne-
cessitate salutis reprobāde / ⁊ hoc vere vl' in-
terp̄tatiue. ¶ Ex cuius ꝯclusiõis ꝓbatiõe
q̄ spectat ad theologiā maxime de interes-
se fidei / poterit facilit̄ apparere / qd de inter-
esse ꝑsonali sentiendū vel agendum erit ꝑ
scientiā canonicā. ¶ Sed priusq̄ sermo ꝓ-
grediat̄ vlterius tollendum ē quadruplex
scādalū / qd̄ nobis ratiocinatiõis iter agen-
tibus posset obsistere. ⁊ aures aliquoꝝ q̄re-
lis opilare vt obsurdesceret̄ vitati. ¶ Ecce
inquit q̄rela vna / quanta vilificatio fidei /
quāta depssio catholice doctrine vt in q̄li-
bet verbo vel actu dicat̄ hic ē error in fide /
hic ē heresis. Rñsio breuis / deputet̄ hoc er-
rantibus qui prius ad ea q̄ falsa erant scri-
pturam sacrā ⁊ fidē ptrahere conati sūt re-
pugnantē. Hinc ista fidei vilificatio / hinc
cōculcatio vitatis catholice nō a defēden-
tibus eā ne talit̄ cōculcet̄. ¶ Ecce inq̄t ali-
orum q̄rela q̄ nihil hic fit amore fidei sed
odio ꝑsonali vel rancore / sz fauore inordi-
nato / sz partialitate. Sed ꝑfecto omniū il-

le infelicissimus iudicandus eet/ ⁊ misera-
bilioꝛ oībus hominibus/ qui cum certis-
simis incōmodis nedum bonoꝝ tempali-
um sed ꝓprie vite periculo tenderet in infer-
num/ ⁊ quō tenderet? vtiqꝫ ꝑ peccatū odij
vel fauoris inoꝛdinati qꝛ stipendia peccati
moꝛs/ nō quecūqꝫ sed eterna. Ceterum nō
quis in hac re loquit vel quo animo loqt/
sed q̄ vez sit qd loquit attendere vos con
cernit. ¶ Ecce rursus ꝙrulant alij/ vide-
tes q̄ nihil hic cum modestia vel pruden-
tia talis aut talis agit sꝫ innitit fantasie ꝓ
prie ⁊ famositati. Maledictus furoꝛ eius/
quia pertinax. ⁊ emulatio qꝛ dura/ cui tᷓes
ꝯtales de illa natione vel facultate/ per lit-
teras vel aliter ꝯtradicunt. At vero conso-
latur exemplum christi/ quē ob p̄dicatiōis
feruoꝛem sui etiam parentes dixerūt in fu-
roꝛem versum eē. Et de ꝓpheticis prioꝛib⁹
viris inuenimus dictum vni/ quid quenit
insanus iste? Deniqꝫ ꝓfecto/ qui dicere p̄t
cum ꝓpheta dn̄o. Consilium meū iustifi-
cationes tue: Ille iam non ꝓprio capiti fa-
mositati vel imprudētie inniti dicēdus est
sed solidissime veritatis autoꝛitati/ q̄uis i
hac parte si testimoniū hominū recipim⁹:
illud abundātius longe est ꝓ nobis tā nu-
mero q̄ merito. ¶ Conqueruntur ad extre-
mū quidā. Ecce inquiūt quāta regni chri-
stianissimi diffamatio quo tot erroꝛes ex-
oꝛti dicunt ⁊ famant. Immo vo risum ha-
beat quisquis hoc obijcit ad obpꝛobrium
qd ad singularē ⁊ incomparabilē laudem
eiusdem regni ⁊ incolarū cedit ista erroꝛūꝫ
non quidē publicatio sed virtuosissima de
bellatio/ que neqꝫ ꝓprio sanguini/ neqꝫ di-
scriminibus innumeris/ neqꝫ ꝓprie parcit vi
te qn̄ ptinus vt erroꝛes i eodē regno caput
vt ita dicamus exercere vel innoxiū germē
erumpe ceperint. Obseruet illud de psal-
mo/ filia babylonis misera beatus qui te-
nebit ⁊ allidet paruulos suos ad petram/
⁊ illud de nasone/ apprime duz noua sunt
praui mala semina moꝛbi. Est em̄ huma-
num peccare sed vere diuinū ꝯfestim a pec
catis resurgere/ eaqꝫ pterere vtutis foꝛte pe
de. ¶ His itaqꝫ scandalis ne pergentibus
nobis ad veritatis inquisitionē noceāt eie
ctis. Deducemus primā partē conclusiōis
ex multiplici radice ⁊ pꝛincipaliter inuesti-

E

gando pꝛincipaliter doctrinaliter ⁊ radica-
liter quid ꝓprie sit fides/ ⁊ vn̄ quis denoiā
tur fidelis catholicus? Et ex opposito qd
sit erroꝛ in fide vel heresis. ⁊ quis denoiat
errans in fide vel hereticus. ¶ Et pmo re
iectis ꝓ nūc acceptiōibus alijs de fide/ q̄a
fides aliqn̄ dicit sponsio. i. Timoth. v. qꝛ
pꝛimā fidem irritā fecerūt. Et qn̄qꝫ fideli-
tas. Pꝛouerb. Et virū fidelē quis inuenit.
Qn̄qꝫ ꝯsciētia Roma. xiiii. oē qd non ē ex
fide est peccatū. Qn̄qꝫ sacramentum fidei.
Aug⁹. ad Bonifaciū. Quid ē puulos ha-
bere fidē nisi fidei sacramētū? Accipiam⁹
descriptionē fidei de qua locuturi sum⁹ ex
vbis apl'i ad Roma. x. vbi dicit/ q̄ fides ē
ex auditu/ auditus autē per verbū dei. Vn̄
sicut Aresto. describit scientiā/ q̄ ē habitus
firmus ꝑ demōstrationē acquisitus/ sic po
test describi quid sit fides/ q̄ ē habitus fir-
mus ⁊ verus ꝑ auditū vbi dei acquisitus.
Et vocat hic verbū dei scriptura sacra/ vel
inspirata/ vel p̄dicata/ vel scripta seu lecta.
¶ Pro cuius descriptiōis declaratione
sciendū/ q̄ sicut sciētia multiplicit acci-
pit sic ⁊ fides/ q̄tum spectat ad ꝓpositum.
¶ Accipit em̄ qn̄qꝫ sciētia ꝓ habitu vt de-
scriptū est/ qn̄qꝫ ꝓ assensu ex tali habitu ꝓ-
cedente/ qn̄qꝫ ꝓ obiecto illius habitus vel
actus/ ⁊ hoc dupliciter sicut est duplex obie-
ctum qd scimus. Vnū est cōclusio demon
strata mētalis vocalis vel scripta. Aliud ē
res significata per cōclusionē. vnūꝫ vocat
obiectū materiale. aliud foꝛmale fm Tho.
¶ Amplius sciētia quocūqꝫ p̄dictoꝝ mo
doꝝ accipiat solet sumi dupliciter. Vno
mō ꝓ vnico vel simplici tali habitu l' actu
vel obiecto. Alio mō ꝓ collectōe multoꝝ
hmōi habituū vel actuū vel obiectoꝛum.
Quēadmodū dicim⁹ phīcā eē vnā sciam/
sic metaphisicā/ sic medicinā. ⁊ sic de alijs
¶ Confoꝛmit ad p̄dictas distinctiōes di-
cimus/ q̄ accipit fides qn̄qꝫ pro habitu/ ⁊
sic data ē descriptio. Qn̄qꝫ ꝓ actu ex tali ha
bitu ꝓcedente/ ⁊ ꝓprie pro interioꝛi assensu
fidei impꝛopꝛie ꝑ actu exterioꝛi qui ex hoc
interioꝛi ꝓcedit. Quēadmodū dicim⁹ iste
fidelit agit. Rursus accipit fides pro obie
cto fidei. s. ꝓpositiōe credita sicut ē iste arti
culus. Deus ē trinus et vnus/ aut etiā res
ꝑ hanc ꝓpositionē significata/ sicut dr deus

F

est fides mea. Et hoc e de complexe significabilibus hui sermo possit que obmittim⁹ ¶ Postremo fides accipit qlibet modorum pdictorum quando p vnico habitu vel actu vel obiecto: quandoque p collectione plurimorum l'oim quemadmodu in symbolo aplorum/vel athanasij/vel concilij niceni/vel sacre scripture dicimus fidem catholicam contineri. Unde et sic loquit athanasius dicens. Quicunque vult saluus esse ante oia opus est vt teneat catholicam fidem. Et de pticulari fide subiungit/fides aut catholica hec e/vt vnu deu in trinitate ac. ¶ Consequenter notandu est/q fides p habitu dupliciter accipit. pro infusa scz et pro acqsito/sicut e etia vna scientia habitualis infusa/pz hoc in christo et salomone/alia acqsita qualit descripta e qd est habitus firmus p demonstratione acquisitus ¶ Dicamus consequenter p declaratione descriptionis pmisse d fide habituali acquisita q infusam psupponit vel eidem innitit et ab ea informat si pfecta e q fides dicitur habitus firmus/ad differetia opinionis vel suspitionis incerte/sicut ponebat petrus abelardi p beatu Bern. in hoc redargutus. Hec aut firmitas vel certitudo alia e a certitudine spei/qm vna respicit intellectum/affectu altera. Tho. dicit q certitudo e ex volutate figete intellectu. ¶ Addit in descriptione vertis ad differetia habitus hereticalis ficti/quale hnt heretici. ¶ Subiungit tamen p differetia specifica ad alios oes habitus intellectuales p auditum vbi dei acqsitus. Pro q notadu e/q ro specifica fidei e q accipiat certitudine sua/et veritate illustratiua intellectus humani ab autoritate diuina/qr scz deus ita iussit vl reuelauit mediate vel imediate p vbu suu inspiratu interius vel exterius pdicatu/auditum/vl lectu. Et sic loqt Tho. et antiq q formalis ro oim credibiliu/vna e scz vitas pma/ita q assentire alit no e ptines ad fide. Et hic reqrit fides infusa ad assentiedu catholice et hoc fieri no pot si qs errat in vna tali veritate ptinacit/qa ia deest sibi ro formalis crededi alioqn no eet ptinax. ¶ Hinc oritur differetia certitudinis fidei ad certitudine sciette/qm illa sumit ab extrinsecis tm/mo p locu ab autoritate/altera deducit ab intrinsecis/sicut p locu a diffinito et similib⁹ et ita habemus certitudine vna ab extrinsecis quale hz fides. altera ab intrinsecis qle hz scia. Et hoc sufficiat ad ppositu de certitudine/no intrado smone de alijs habitibus certorum pncipiorum tam intellectualiu q moraliu in qbus e certitudo euidetie ex terminis. In alijs p experientia/in alijs p quadam adheretia volutatis stabilietis se acq̄gentis in aliq a quo non vult dirimi sicut diceremus hoiem innitentem muro solido certu ee. qualit etia dicimus q certa e hoc spes nra/charitas nra/timor nr/et ita d reliquis ad affectu spectantibus. Forassis aut q ipa fides certitudine sua sic accipit ex volutate/q deo iubete seu reuelate crede vult imobilit/credere aut non pot nisi volens. ¶ Ex q fit vt fides et habeat meritu et captiuet omne intellectu in eius obseqⁱum quantumcunq videat rones phice/vel historice seu gramatice seu fantastice/fidei repugnates/et q ipe sint nulle salte ab intrinsecis sumpte. Ex q fit pterea qd mo viceuersa vt ipam fidem neq experietia neq intelligetia ncario tollat vel euacuet. qm sic innitit autoritati pme siue habeat euidentia ronis/siue no habeat euidetia/credens in autoritatiua et no altera pmanet firmitate. Unde Tho. expsse scda. ij. q. ij. arti. x. in rnsione ad pmu argumentu/sic ait. Qn ho hz volutate credendi ea q sunt fidei ex sola autoritate diuina/etia si habeat ratione demonstratiua ad aliqd hor. puta ad hoc qd e deu ee/no pter hoc tollit vel minuit meritum fidei/hec ibi. Ex q fit insup qd fides pot in pria manere cu visione beata. vel hic in via p raptu qualis fuit in paulo/cu intelligetia clariori fide/qualis fuit et e in doctoribus contemplatiuis/et p anagogicos excessus illustratis mirabilit a motib⁹ eternis. Nec obuiat illud apli. Fides e subsa rerum sperandarum/argumetu no appareti. Nec illud Greg. fides no hz meritu vbi humana ro pbet experimetu. Qm rnsio pz ex premissis acute pesatis. Pro qbus facit exemplu illud qd de ista: triangulus hz tres angulos eqles duobus rectis/pot ide ho prius hre certitudine ex autoritate dicetis/qualē non oportz eu dimittere habita postmodu certitudine alterius generis ex demonstratione vel experietia fudata. ¶ Deniq ne

Ducitur ex pmissis p m quā intendimus
q principia tā intellectualia q̄ moralia/si-
milit̄ ɔclusiōes ex eis demōstrate. Silr p-
positiōes phice p experientiā habite/pñt ca-
dere sub fide/qm tradi pñt a deo iubēte et
autorisante/sic qḋ det̄ assensus eis. non q
sint euidētes sed q sic deus iubet reuelat
aut dicit put ecclesia catholica vel scriptu-
ra sacra nobis tradit. Uñ ɔsequēt ad hoc
dicā pōt nō irrōnabilit̄ q fides dici ī via sp
ē quodāmodo nō apparētiū sub ratōe for
mali vel obediētiali ipius fidei/qm licz ve-
ritas prima sit de se euidentissima ꝛ certis-
sima cui innitit̄/nihilominus q vitas hec
prima/tradidit credibilia inevidētia/vel
alia quelibz ad credendū/scitur ex sola fide
ecclesie vel scripture sacre/quia scz ecclesia ꝛ
scriptura sacra nobis ita tradūt. Unde q
tobias habuit canē ꝛ abraam filiū potuit
eē notū p experientiā/ꝛ ita de innumeris/s
q iste veritates sūt nobis a deo tradite per
scriptores librox cōtinentiū talia/ꝛ creditū
est/nō scitū nec euidēs. ¶ Altera distin
ctio/quedā sūt pure de fide ꝛc. et cōtinet
quattuor gradus. Quedā ptinentia quox
opposita sapiūt heresim. quedā impertinen
tia tractatu de fide. c. ij. ¶ Consonant nr̄e
descriptioni descriptiōes alie. vna est apo-
stoli ad Hebr̄. xj. fides est substātia. id est
fundamentū rerū quas speramus que sūt
deus ꝛ christus ꝛ in quas tendim⁹ p amo-
rem/argumentū. id est certitudo nō appa-
rentiuz vel in se vel in ratione obiectali scz
materialiter aut formaliter vt dictum est.
Itē augu. in lib. de prestinatione/fides est
cogitare cū assensiōe ea que ad christianā
pertinent religionem. Item Isido. fides
est qua veraciter credim⁹ id quod nequa-
q̄ videre valeamus. Item Chrysostomus
fides est sanctissime religionis fundamē-
tum. Item magistraliter. fides est virtus
qua ea que ad fundamentum religionis
pertinent recte firmiterqz credunt̄. ¶ His
itaqz psuppositis ac declaratis q̄ in longi⁹
trahi pñt/dicamus consequēter q in ppo-
sito nostro fidem accipimus obiectiue pro
collectione omniū credendox ppositionū
ex habitu fidei/put descripsim⁹. ¶ Unde
statim concludit̄ veritas prime partis nr̄e
conclusiōis principalis/qḋ be notiem as-
sertiones que spectant ad diuina precepta
sunt de fide. notādo tñ illud Aresto. q op
positox eadē est disciplina. ¶ Deniqz p de
claratiōe maiori placet annotare ad quos
moralia pcepta in forma morali pcepta in
forma vel affectu articulos symboli specu-
lationis reducant̄ quis ita sit q cuilibz p
cepto corrñdet dictamen practicum verū/
qḋ ita credendū est sicut articulus fidei in
speculatiuis. Huic pcepto diliges deum
corrñdet istud dictamē. deus ē diligēdus/
ꝛ isti nō occides/ primus nō est occidēd⁹.
Glo. ppria volūtate/ꝛ ita de reliquis. Di
camus ergo q iste articulus/est de articu-
lis q christus ē deus verus d deo vo qcqd
igit̄ iubet faciendū est. Iubet autē pcepta
legis. Nō occides ꝛc. Et Mat. ij. et. xxvj.
ꝛ alibi multis locis. g ꝛc. Itē articulus est
q sacre scripture sūt vere/q pducunt̄ in te-
stimoniū resurrectōnis ibi sm scripturas/
tradūt aūt scripture decē p cepta. igitur ꝛc.
Itē articulus ē q spūssanctus locutus ē p
pphetas quicqd igit̄ pphete dicūt p ipm
verū est. Fuit aūt moyses ppheta q tradi-
dit decē pcepta legis/imo ꝛ xpc fuit ille p-
pheta magnus de q Deut. xviij. q fuit ple-
nus grē ꝛ vitatis ꝛ p quē veritas facta est.
Itē in duobus pceptis de dilectōne dei et
proximi que tradidit xpc multis locis to-
ta lex pendet ꝛ pphete. Sūt igit̄ de lege et
prophetis ꝛ cōseqnter oīa moralia pcepta
q deducūt̄ ex ipis. Itē finis legis sm apo-
stolū ē dilectio/ꝛ vt vnā vitā eternā conse-
quamur. Hoc aūt facere nō possumus ni
si seruando pcepta. Si vis ad vitā ingredi
sua mādata. Et iterx. hoc fac et viues. Itē
ad aliā ptē articuli q dicit et ppter nostram
salutē/q salus non habet̄ sine pceptox ob
seruantia/ptinent igit̄ ad hunc articulum
vitam eternam salutem reductiue. Itē qḋ-
libet preceptū includit in se dictamē rectū
sm qḋ fit bonus actus precepti/sicut hoc
preceptū Nō occides/habz istud dictamē
non licz occidere/fundatū in hoc vniuersa-
li pcepto. Nō facias alijs qḋ tibi fieri nō
vis/qḋ pncipiū ē d scriptura sacra Math.
ij. ꝛc. Itē articulus ē q est vna ecclīa catho
lica ꝛ apostolica. i. fūdata in doctrina apo-
stolox quos spūssanctus docuit oēm veri-
tatē/ꝛ docere non cessat successores/ꝛ iō ec

clesia non potest errare/ et ita quicquid iubet ē verū. Jubet aūt decē pcepta et pclusiones ex eis. ergo ptinēt ad hūc articulū vnā sanctā ecclesiā. ¶ Amplius tercio deducamus p exēpla et heresis descriptionē ois heresis pertinet ad fidē. qr ſm Hiero. heresis ē dogma falsum fidei orthodoxe pnium. Cōstat aūt ex determinatōe ecclesie q multe assertiōes iudicant heretice q sunt circa pcepta moralia tm̄mō. Exēplū d ista vsura nō ē pctm̄ mortale. Itē de ista/ fornicatio simplex nō ē pctm̄ mortale. Item de ista/ nō ē licitū tenere vxorē fratris sui/ p q iohānes martyr fuit. Itē de ista/ licitum ē vnicuiq nō misso imo phibito predicare. Itē de ista/ populares pñt dños suos ad libitū corrigere. Itē quilibz tyrānus rc. q nup dāmnata ē vt heretica. Itē generalit/ nulla ppositio ē vera/ q non possit fieri catholica/ dū scz trahit credenda in sacra scriptura/ sic ad ppositū dicit Hiero. q apls de versu ethnico vel poetico fecit catholicum dū ait. Corrumpūt bonos mores cōfabulatiōes pessime. Vñ quid minus d fide videt q q tobias habuit canē et aaron barbā/ et tamē qui nūc negaret ptinacit/ esset hereticus/ quia repugnaret isti articulo Scriptura sacra ē vera in se et in suis partibus. fallit igit hec argumētatio. hoc non ē de credibilibus nre fidei explicite/ igit non est de fide rc. ¶ Sequit ex pmissis q geometria et philosophia pñt eē et sunt philosophabilia aut geometricabilia. Secus d moralibus/ qm̄ illa faciūt ad vnitatē ecclesie que debz eē vna nedū vnitate sacramentor et credibiliū inevidētiū/ sed etiā actiōe et pversatiōe pacifica in agibilibus moralibus naturali lege cognitis. ita q vnitas ecclesie psupponit vnitatē moralē. ¶ Nota de fide q supeminet rōni semp/ sicut oleū aq. Sic q incipit fides vbi rō desinit. et nō pot tm̄ crescere rō naturalis qn supeminēat fides ei rc. ¶ It constat ſm plurimos doctores q expedivit tradere mlta ad credendū generalit oibus populis/ quor aliqua sunt evidētia doctis ad deū eē. Et hoc pter errores phor et alior/ sicut in pposito de pceptis moralibus que licz sint evidentia bene dispositis in iudicio rōnis/ tamen ex psuetudine perversa et aliūde multi contingunt errores/ vt sto yci dixerūt esse opus maxime virtutis se interficere/ et in quibusdā regionibus dicunt eē religiosū occidere parētes rc. ¶ Item de multitudine vxor/ de furtis/ rapinis/ d adulteriis in quibus errāt homines/ nisi per legē divinam doceant/ exemplū possz poni in casu nostro presenti. ¶ Nota tamē qd ad assentiendū catholice/ cuicūq veritati qtūcūq sciatur per experientiā vel demonstrationem/ requirit fides infusa/ q mōstrat et ostendit rationē obiectalem credendi/ istā q deus talem veritatem tradidit aut iussit per se imediate vel per ecclesiam aut scripturam sacrā. ¶ Nota quomodo nulla est noua heresis/ et q determinatio pape non est nisi declaratio vel adiectio pene. Nota ockam libro secundo prime partis per totum. Nota quid est explicate de fide illud scz quid vere et clare sequitur ex his q sunt pure d fide et explicite continentur in scriptura. Unde q christus habuit neruos non explicite sub hac forma. Similiter q non omnis mulier habens capillos rufos non potest interfici a quocūq/ sed sequuntur evidenter ex scriptura. ¶ Nota q nulla est querela dominor tempaliū qn possit ad conciliū deduci generale terminanda si reducatur ad licitum et illicitū/ iux considerationem vltimam finis sermonis/ psperum iter rc. ¶ Deinde notandū est q in hoc actu plurime ratiōes sunt inducte/ et ad declarationem secūde partis. Sz quoniam alibi sunt tam epilogando q latiori sermone deducte/ istic cōmittunt. ¶ Tandem revolando ad principium recitabat/ quemadmodū festus ad paulum se defendentem/ dixit insanis paule/ multe te littere ad insaniam convertunt. Non insanio īndit paulus optime feste/ sed veritatis et sobrietatis verba eloquēs. Dehinc conuersus ad agrippā. credis inqt rex agrippa/ pphetis/ scio q credis. Sic longe amplius habeo fas dicere vnicuiq vestrum O reuerendissimi patres et dñi ac doctores omni sapiētia et doctrina plenissimi q creditis pphetis. Illi aūt testimoniū dāt de decē preceptis/ et de seqlis eor qd divina vitate fūdata sūt et ad credēdū. licz intelligant in pposita. Gratias igitur agens quia patienter

vt obsecratio facta erat/me audisti. Sit ex-oro merces vr̃a de⁹/qr q̃d tribuã non habeo. Credite vt facitis veritati/ ꝛ ipe liberauit vos/ꝛ in eterna tabernacula sua luce ꝑducet. Prestante eo per quẽ veritas ꝛ gratia facta est ihesu christo qui ẽ deus benedictus in secula Amen. Finit.

Alius sermo eiusdez

Oportet hereses eẽ sicut dicit aplŭs. j. Cor. xj. vt q ꝓbati sũt mãifesti fiãt in vobis. ꝓbati inquã ꝑ fidẽ in intellectu/ ꝑ charitatẽ in affectu/ꝑ exercitationẽ i effectu. Prouidẽtia nimirũ diuĩe sapiẽtie / que attigit a fine vsq3 ad finẽ fortiẽ/ suauiterq3 disponit oĩa. Sap. viij. nõ sineret mala fieri. teste Aug. si nõ posset/sciret ꝛ vellet inde bona elicere/disponẽs finẽ amoris peruersi ad finẽ finis boni atq3 gloriosi/ qꝺ vidit aplŭs dũ ait. Scimus qm̃ diligentib⁹ deũ oĩa cooperãt in bonũ. Et sic oĩa inqt Guido carthusiens. vt etiam aliena mala Imo ꝛ ꝓpria dũ ex pctõ ꝯsurgit qs humilior. ¶ Fit aũt hic ex heresibus hoc salubre quatinus sicut corde credit ad iusticiã/ ita fiat ore cõfessio ad salutẽ Ad roma. x. ꝓsitendo scz fidẽ suã extrinsecus/qꝺ cadit sb̃ ꝓcepto obligãte ad sp nõ pro sp/nisi casib⁹ certis/qui pñt ad pñs quattuor nominari Vnus ẽ corã infidelib⁹ ꝛ tyrãnis sicut tpe martyrũ. Alter corã ꝑfidis hereticis vt tpe doctoꝝ. Tercius ad testificãdũ vel r̃ndendũ sicut fit corã iudicibus. Quart⁹ doctrinalit ꝛ iudicialit erudiẽdũ. sicut fit a prelatis ꝛ doctoribus. In casu ꝑmo exercet patientia vti hymnus loqt. In scꝺo sapientia ꝛ plerũq3 ꝯstãtia/iux dictũ Augustini. In tercio meritũ acqrit/vt dũ petr⁹ r̃ndit/ tu es xp̃s filius dei viui/ dicit glosa q fuit h⁹ ad meritũ. In quarto doctrinale ꝛ pastorale officiũ exercet. Joh. x. et Matth. vlt. et Malach. ij. ꝛ Pet. iij. ꝛc. Ex qua distinctiõe ꝑtinus elicit/ q qr ꝓfessio fidei sit extrinsecus ad salutẽ neduz ore sed etiã gestu vel ope vt assistẽdo cõfitẽtibus vel docẽtibus veritatẽ. Illi p̃res reuerẽdissimi ꝛ ceteri q ꝑdie remãserũt cũ alijs assistentibus quiq3 nũc remanẽt vel assistũt/collaudandi sũt/tãq3 beati q audiũt vbũ dei. sit eoꝝ merces copiosa deus/qr quid retribuã nõ habeo. Qui ex deo ẽ inquit xp̃s/ vba dei audit. Timẽdũ ẽ qꝺ sequit refugiẽtibus propterea nõ auditis qr ex deo nõ estis. sed repũo ¶ Cohortor ãt ꝑ illꝺ apli in epistola dñice currẽtis originalit ad Eph. ij. Nolite fieri imprudẽtes sed intelligẽtes q sit volũtas dei/ vt dicamus ei/ fiat volũtas tua sicut in celo ꝛ in terra. qꝺ vtiq3 ꝓhibet fieri triplex sapiẽtia. terrena/ aĩalis/ diabolica. Elicit p̃terea/ q si qs voluerit testimoniũ sue fidei palã dicere/ qsqs ille fuerit presertim eruditus/audiẽtia sibi publica dari debz/meret insup dũ refugit eẽ doctor nocturnus ꝛ in angulis/alit q nicodemus q venit ad deum nocte. Trepidos nempe ꝛ obscuros sue fidei ꝓfessores arguit christ⁹ dicens/ q in tenebris audistis ꝑdicate sup tecta/qr q me erubuerit Luc. ix. et sermões meos ꝛ filius hoĩs erubescet eũ corã angelis dei. Itaq3 sit fides vniuscuiusq3 in ore sit in oculis/sit in fronte. ¶ Ex qbus ita ꝑlocutis ꝑtinus eliceret vitas duplicis vltime ptis nr̃e ꝯclusiõis quadrimẽbris alias posite q talis ẽ. ¶ Noue assertiones cũ [illegible] is reprobatiõibus iudicialit nunciate spectant ad fidẽ etiã explicite. Et sunt ꝑut in scedula ꝯtinent rõnabilit qualificate. Potuerũt insup per doctores ꝛ ordinarios locoꝝ doctrinalr ac iudicialit ꝯdẽnari. Sũt deniq3 ꝑ hoc sacrũ ꝯciliũ vel ꝑ sedẽ aplicã de ncc̃itate salutis reprobãde ꝛ hoc vere vl interꝑtatiue. ¶ Ad elucidationẽ ponebat casus longus/dans intellectũ de a et b vasallis ꝛ regis. Additus ẽ casus breuis iste qlibet tyrãnus ꝛc. ꝓposite sũt quattuor cõclusiões/r̃nsum ẽ ꝑ ꝯclusionẽ hãc quadrimembrẽ tam firmit in sermõe q certitudinalit apud me ẽ in corde/qr qꝺ scimus loquimur ꝛ credidi ꝓpter qꝺ locutus sum. Nã ꝛ vbi intẽderis (ait Julius cesar) ingeniũ valet. Nemo aũt facere metuit ꝑm vegetiũ quod optime didicisse cognoscit. Vis bene loqui dixit socrates/nil loquere nisi qꝺ bene didiceris.

Et quidẽ ꝑma ps cõclusionis sufficiẽter ꝓbata ex pluribus forte verbis q ncc̃e fuit eruditis in theologicis sermõibus/sed fortassis nõ plurib⁹ q oportuerat ꝑ nõ eruditis. Itaq3 dedu-

cta est hec pars ex quadruplici radice. Ex fidei descriptiõe que ẽ habitus certus et verus p auditũ verbi dei acquisitus. ad Roma. x. et Hebr. ix. Cuius fidei obiectũ est ꝯpositio credẽda, vel collectio plurium ac omniũ credẽdoꝝ/sicut accipit athanasius in hoc symbolo. Quicũqꝫ ꝛc. Al's fidei acceptiões reitio nisi p quãto fides infusa requirit ad credẽdũ catholice. ¶ Dehĩc scripture sacre testificatiõe qm̃ oĩa in sacris scripturis biblie contenta/formalit̃ vel finalit̃ et in effectũ. Et p cõsequens decem p̃cepta sũt de fide/qm̃ cũ opposita assertõe ptinacia nõ stat fides. vñ gratianus Jus naturale ẽ qd in lege et in euãgelio ꝯtinet/ q̃ quisqꝫ iubet̃ facere qd sibi vult fieri/ et ꝓhibet̃ inferre qd sibi nolit fieri. Dehĩc ex ecclesie obseruatõe/que dãnat vt hereses: nedũ illa q̃ cõtrariant̃ articulis speculatiuis nr̃e fidei/ vt ista deus est/verũetiã cõtrariant̃ principijs et dictaminibus practicis/vt q̧ de' est diligẽdus sup oĩa et ꝓxim' sicut nos. In quibus duobus tota lex pẽdet et ꝓphete/q̃ vtiqꝫ lex ẽ fides nr̃a vel ꝺ fide. Vñ in scripturis sacris Augustino teste quicqd alibi noxiũ ẽ damnat̃. Deniqꝫ ex heret̃ descriptione quã hieronymus dicit esse dogma falsum fidei orthodoxe contrariũ. Et illic habita ẽ distinctio q̧ quedã sũt pure de fide sub quadruplici gradu/q̃dã ptinẽt ad fidem et opposita sapiũt heresim / quedam sũt impertinẽtia. qꝛ nõ apparet qd repugnãt vel sequant̃ ad fidẽ. Inferebat̃ hoc corollariũ q̧ hec cõsequẽtia impossibilis ẽ et hereticalis/decẽ p̃cepta legis sunt euidentia in lumĩe naturali/ergo nõ spectant ad articulos fidei/nec ex eis deducũt̃. Ex hinc rõnabilit̃ motus fuit reuerẽdissimus magr̃ Petrus de versa. exhibere scedulã quã tradidit. alij vo dicũt/volũt q̃busdã hereticare/videãt ne ex erroribus se inuoluant ꝛc.

Ceterum p secũde ptis deductione sũt inducte ꝯ primã assertionem licitũ ẽ vnicuiqꝫ ꝛc. Rõnes ĩ triplici quaternario. ꝛc. Fũdat̃ pma super huius aduerbij saigue. Marie iã p̃sertim iã specialit̃/gallici me sinerint. qꝛ p̃supponunt vitate illius qd p̃cedit. Alĩa sup hoc cõplexo absqꝫ mãdato q̃cũqꝫ vel precepto deducẽdo ad cõtradictionẽ/qꝛ lex dei mãdatum est ꝛc. Tercia sup intellectu plano ac resoluto huius p̃cepti. Nõ occides. scꝫ hoiem ꝓpria volũtate. Sꝫ vel iubẽte deo p reuelationẽ/vel p publice administratiõis admissionẽ. Matth. xxv. et. xxvj. Oẽs qui gladiũ acceperint ꝛc. Glosa ꝓpria autoritate ꝛc. Vñ lex occidit et nõ hõ. Mihi vindictã ꝛc. Quarta sup defectu iurisditõnis vel iudiciarie ptãtis in occidente tyrannũ sicut ponit assertio. Quis es q̃ iudicas alienum seruũ ꝛc. ad Roma. xiiij. ¶ Fundat̃ pma rõ secũdi quaternarij sup ꝯdemnatiõe triũ articuloꝝ hus et wiclef de p̃dicãtibus absqꝫ missiõe/ꝺ popularibus corrigẽtibus ad libitũ dñ̃os/et dñis bona ecclesiasticoꝝ rapiẽtibus ꝛc. qm̃ occisor in casu assertõis peius facit q̧ i his casibus trib' fiat. Fundabat̃ altera super omi policia vera vel p̃tensa/vt pueroꝝ sub magistro/et int̃ se vt latronũ vel paganoꝝ/ imo vt demonũ p statu p̃senti. Matth. xx. vt omniũ bonoꝝ quibus oĩa ordinate fiunt. Est autẽ ordo pariũ dispariũqꝫ rerũ vnicuiqꝫ ius suũ tribuens/iniqua nõ vsurpans. Tercia sup comparatiõe tyrãnidis ad heresim/et alia vicia deteriora ꝓpter que nõ veniũt homines passim occidẽdi et quõlibꝫ et absqꝫ mãdato. Quarta et octaua in ordine sup comparatione nõ habẽtis autoritatẽ iudiciariam ad hñtem/sicut est rex/qui quidem rex nõ possit sine iuris ordine nõ monitũ/nõ vocatũ/nõ ꝯuictũ interficere/quãtominꝰ ergo censendus est dare autoritatẽ implicitam vel interptatiuã alteri cui nõ mandatum ẽ/imo legibus regis ꝓhibitũ. Pro his loquit̃ festus Act. xxv. Et nicodem' xviij et i lege. Qd iustũ ẽ iuste exeq̃ris. ¶ Demũ prima rõ tercij quaternarij fundabat̃ sup multiplici notorietate iuris aut facti/q̃ requirebat̃ p qualibꝫ circũstãtia seu clausula huius assertiõis/vt q̧ notariũ ẽẽ talem machinari ꝛc. qm̃ ex incertis nullo pacto põt certa mors inferri. Et si non põt quis occidi ad testimoniũ vnius quãtominus nullius. Altera qd hec assertio q̃tumcũqꝫ circũstantio nata nõ põt hĩe veritatẽ de p̃inata psona ex casu diuine reuelatiõis notorie/vel casum ineuitabilis necessitatis/sicut ex ratiõibus aduersarioꝝ/quas quidẽ pudẽ vidimus satis constat. nec tamen q̧

nus iste necessitatis semp excusaret. Fūda-
bat vndecima ratio exaggerādo qꝺ hec as-
sertio se piudicialē ostendit ad omne gen9
hominum actiue ⁊ passiue/licet contracte
poni videat. Extendit se ad papā/ad epi-
scopos/ad abbates/ad principes/ad pres
ad maritos/ad sacerdotes/clericos/popu-
lares/⁊ ad oēs in cōmuni/patꝫ ꝯsideran-
ti qꝛ cuilibet tali dici pōt. Tu es tyrannus
vel machinabaris in mortem domini tui
Postremo ꝑ quarta ratiōe duodecim i or-
dine ⁊ vltima/fiebat epilogus sic arguēdo
Cōtradictoria huius assertiōis q̄ est parti-
cularis vel singularis negatiua est vera et
catholica/igit ista est falsa ⁊ non catholica
⁊ consequēter heretica/qꝺ tenet ꝑ legem ꝯ-
dictoriam/⁊ per dicta Aresto. et Dyoni. ꝙ
verū et bonū sunt ex omībus circūstātijs
falsum aūt et malū ex vnica/ antecedēs est
manifestū in multis casibus/vt dum occi-
dens nō habebit sufficientē notorietatem
vt ꝓcedat ad certam mortē nō moniti nō
cōuicti ⁊c. vel dum pōt seruare iuramētuꝫ
fidelitatis/vel est sacerdos. Et ꝓuideri po-
test regi per alterum vel alio mō ⁊c. Excla-
mabit hic aliquis ⁊ dicet/ponimus casum
necessitatis extreme. ponimus quod om-
nia sunt notoria que ꝓponunt. Respōsio
Qꝺ hic nō inuestigo qꝺ alij dicant. sed qꝺ
ponit assertio/⁊ in qbus terminis se regu-
lat. Replicabit alter dicēs truncata ē asser-
tio. Rn̄sio quia nec hoc ꝑnūc inquiritur
ꝗuis non desint testes hic etiā pn̄tes oī ex-
ceptione maiores ꝙ nihil truncatū est ⁊c.
Supsūt autoritates sctōꝝ/supest multitu-
do exēploꝝ ⁊ historiarū. ¶ Sꝫ interim Q
discurramus ꝑ alias octo assertiones ⁊
ad hec iducēda postmoduꝫ pōit itaqꝫ scda
assertio. sic leges nālis moralis ⁊ dina au-
torisant vnūquēqꝫ subditū de occidēdo vl'
occidi faciēdo dictū tyrānū/dānat vt erro-
nea in fide ac moribus ⁊ legibus nāli mo-
rali ⁊ dine iniuriosa ¶ Deducit hec ꝯdem-
natio ex radice q̄druplici imo qꝺ ē insana
⁊ sacrilega. Pria qꝛ leges dina nālis et hu-
mana ꝓhibēt explicite ⁊ expsse qꝺ nēo ac-
cipiat sibi honorem iudiciariū vel dn̄andi
ius in iurisditionē/sꝫ q̄ vocat sicut Aaron
pꝫ in epl'a ad hebreos. Nō igit autorisant
nō vocatū. alioqn supma lex. s. dissensiōis
deus in quo esset. Est et contra apostoluꝫ
Nec daret vnicuiqꝫ qꝺ falsū ē/ ⁊ sic eēt sum-
ma ꝑuersio mōi speciei ⁊ ordinis/dicit lex
iudiciorū rigor iuris publici tutela in me-
dio cōstituta ē ne qs de aliq̄ qūtumcūqꝫ sce-
leribus implicito assumere valeat vltionē
Hec ē etiā lex pueroꝝ. Nota de bruto cur
filiū occidit. Qui inscio ꝑncipe/inquit lex/
bellū gerit reus ē lese maiestatis. Altera ra-
dix ē qm̄ leges dina nālis ⁊ humana ꝓhi-
bent ne idē sit erga alterū ps iudex et testis
qꝺ soli deo ꝓpriū videt. Vn̄ duꝫ ex officio
ꝓcedit iudex ꝯ errores q̄ sūt sicut leges lese
maiestatis. ps rea cōstituit ꝓmouēs vl' in-
stigans tenēs locū ptis accusantꝰ/ ꝓpterea
reprobari nō pōt snīa iudicis in causa ap-
pellatiōis vel aliter ipo nō vocato vl' audi-
to. Amplius tercia radix ē qꝛ s̄m leges di-
uinā naturalē ⁊ humanā. Nemo dꝫ ex in-
certis causis ⁊ cōiecturis/vel ex eis q̄ secre-
te gerūt/sicut sūt machinatiōes ⁊ cogitatō-
nes cordis/publice puniri/ꝑ̄tim ad mor-
tem/qꝛ cogitatiōis penā nemo meret quo
ad forū. s. pn̄tis vite secus quo ad foꝝ ꝯsci-
entie. Nemo inqt lex ad testimoniuꝫ vnius
moriet. Demū qrta radix ē qꝛ nemo vellet
qꝺ a nō iudice suo dānaret ad mortē/ꝑ ser-
tim nō vocatus/nō auditus/nō monitus
Lex autē nālis dicta ē ⁊ supma Matth. vij.
Oia q̄cūqꝫ vultis vt faciāt vob homies et
vos eadē facite illis vultis glo. velle debe-
tis. ¶ Procedamus ad reprobatōnem R
tercie sil' ⁊ quarte assertionuꝫ/qa cōnexe
sunt ⁊ sic habēt/licitū est vnicuiqꝫ subdito
honorabile ⁊ meritoriū ⁊c. Et dicūt isnīa
ꝙ qlibet tyrānus pt ⁊ dꝫ occidi a q̄cūqꝫ vi-
liter ⁊ ꝑ insidias ⁊ quā hec ē ꝓpria mors q̄
debēt mori/ occidere scꝫ ita eos. Assumit
ꝓ reprobatōe quadruplex fundamentum
primū sumitur ex causis condendi decre-
talem illā in concilio lugdunē. li. vj. pro
humani/quarū prima est ne quis christia-
nus subito ⁊ improuise moriat in pericu-
lū damnatiōis eterne/qꝺ ibi dicit horren-
da inhumanitas detestādaqꝫ seuicia. Alte-
ra qm̄ oēs ptās tribuit a dn̄o ad iusticiam
rectūqꝫ iudiciū exercendū. Tercia qm̄ hoc
in christianitatis obprobriū erit. Alteruꝫ
fundamētū ex reprobatōe insidiarū/dum
fiat ꝑ mendacia aut ꝑiuria aut ꝑ fictē illici-

tum. sicut notat Tho. scd'a. ij. q. de insidi-
is. vñ lex dicit hoiem hoī insidiari nefas ē
Et Exod. xxj. Si qs ꝑ industriā ⁊ ꝑ insidi-
as occiderit ꝓximū suū/ evelles eū ab alta-
ri meo vt moriat. Cōstat aūt ꝙ insidijs d'
quibus fit hic mētio cōcurrūt freq̄nter hec
tria/ mēdaciū/ ꝑiuriū/ ac finis. s. sbita mors
⁊ vilis alterius cui fides data erat. vñ ⁊ ‖ q̄
dam pñt eē insidie iuste/ nō tñ iste attentis
medijs ⁊ fine ⁊ nō diffidatiōe. Sumit̄ ali-
ud fundamentū ex dictis sctōꝝ reproban-
tiū in Judith Hiero. ⁊ similibus menda-
cia ⁊ fictiōes falsas/ licȝ in eis collaudetur
zelus ad cultū dei ⁊ saluationē ppl'i/ et op-
positū sentire hereticū ē vt deducit Aug⁹.
ad ꝓmiū ⁊c̄. Demū pro quarto fūdamēto
sumit̄ descriptio tyrāni data ab assertione.
Tyrānus ē q̄ in republica nō iure ꝓncipa-
tur vel ꝓncipari conat̄. Cōstat em̄ iux̄ ve-
nerabilē Egidiū de rhoma/ in suo de regi-
mine ꝓncipū/ ⁊ experiētia loq̄t q̄d vix ē ali-
quis dñs qui nō tyrānus ī aliquo iure vel
interꝓtatiōe iudicet̄. Et ita debebit actiue
⁊ passiue viriliť ⁊ insidione ꝑ subditos in-
terfici. Cuius falsitatē deducit oresine sup
q̄nto politicoꝝ/ vbi Aresto. dicit ꝙ hoī nō
faciūt seditionē ❡ Ueniamus ꝯsequēt̄ ad quintā sextā septimā simul assertio-
nes/ q̄ dicūt regē debē amare remunerare ⁊
glorificare talē mortē ⁊c̄. Has tres simˀ ex in-
cōuenieti quadruplici reprobāt̄. Primo q̄
dem/ quia rex teneret̄ amare remunerare ⁊
glorificare pctā/ qui iō positus ē i vindictā
malefactoꝝ. Nō em̄ sine causa gladiū por-
tat sicut dicit ap'l'us. Uñ ⁊ si posset ad tp's
dissimulare vindictā sicut fecit dauid d' io-
ab. Nō tñ pōt absolute remittere culpam
ꝑsertim in nō penitēte sed pctm̄ iustificāte
palā ⁊ in eo ꝑseuerāte/ in scandalū subdito
rum/ q̄ iustificatio neqȝ in Cayn/ neqȝ i an-
tiocho sceleratissimo/ neqȝ in iuda perfido
inuēta est/ q2 dixerūt peccaui. Ampli⁹ scd'o
q2 rex ꝑ has assertiōes deducit̄ nedum ad
pctm̄ mortale cōmittēduȝ sed ad heresim
dum dicit̄ q̄d tenet̄ tāq̄ licite laudabile et
meritoriū amare remunerare ⁊ laudare id
q̄d de se iniquū est. Et q2 dicente sapiente
Qualis ē rector ciuitatis tales ⁊ habitātes
in ea/ ⁊ claudianus ait. Regis ad exemplū
tot⁹ componit̄ orbis/ sequeret̄ hereticatio

omniū fere subditoꝝ. Attendant hic oīns
ꝑsertim dñi cōmissarij/ qualiter hec mate-
ria tāgit plures ⁊ magnos imo maximos
q2 regē cū toto clero suo/ q̄bus imponitur
nedū heresis sȝ q̄d sūt heretici/ dū coꝝ sen-
tentia ꝓ nō catholica reprobat̄/ q2 defini-
re falsam doctrinā ꝓ vera neq̄t fieri sine ꝑ-
tinacia/ vt deducit Ockam quarto prime
Rursus tercio īcludit̄ hic blasphema com
paratio d' michaele ⁊ phinees/ q̄si micha-
el occiderit luciferū sine mādato dei et ꝓce
pto quocūqȝ. Siliť ⁊ phinees ip̄m zambri
quoꝝ pȝ oppositū tā ex rōne q̄ ex ep'la Iu
de d' michaele/ qui nō ē ausus inferre blas-
phemiā ⁊c̄. et d' phinees Nume. xxv. Uñ
si phinees occidisset licite sine mādato ad-
ulterū vel idolatrā zambri/ cur nō sit y tunc
⁊ nūc alter idē possȝ? Sic argueret̄ d' moy
se respectu litigentiū. deniqȝ notat̄ vt ex as
sertiōe tercia/ sicut etiā res se hȝ/ q̄d hec pe-
stifera doctrina multiplicata ē ꝑ populos ⁊
regna sub ep'i's ⁊ ꝯpositiōibus has asserti
ones ꝯtinētibus. ❡ Deducamus ꝓpte
rea falsitatē octaue assertiōis ad intelle
ctū ponētis/ q̄m si liceat vnicuiqȝ iudicare
d' lege diuina/ vt d' ista Nō occides/ ⁊ eam
interꝓtari ſm epykeyam suā ⁊ ꝯsciētiā re-
linq̄ndo planū rotūdū ac solidū sēsū posi
tū ꝑ doctores sctōs epick. ⁊ cōsciētia q̄libȝ
poterit scripturaȝ intelligere sacrā aliter q̄
sp̄ūs sanctus efflagitet/ q̄d ē heresis ſm de-
scriptionē hieronymi. Et he incōueniētie
ꝯsequūt̄. Primo ꝙ poterit q̄libet interpta
ri ꝓceptū illud Non furaberis. Sicut in-
uentus est vnus dogmatisans ꝙ ꝑ nutri-
tione pueri bone indolis ad eruditionem
theologie vel vtilitatē reipublice poterit ra
pi pecunia a diuite. alij q̄d licebat cōmitte
re vsurā ꝓ subleuatiōe pauperꝝ. alij q̄d sy-
moniā ꝓ necessitate ecclesie. alij q̄d rapinā
pro fundādis ecclesijs vel hospitalib⁹ ne-
mo aspiciēs ad malū ⁊c̄. Amplius secun-
do idē arguit̄ de hoc ꝓcepto Non mecha
beris. q2 diceret aliq̄s rex vel ꝑpotens/ steri
lis ē vxor mea/ recipiā alterā ne successiōe
defrauder heredis. Alter idē faciat ꝓ mul
tiplicatiōe prolis ad cultū dei. Rursus ter
cio contingit hoc idē circa preceptum hoc
Non mētieris. Mentiar inq̄t aliq̄s vt sal
uem ꝓximū vel meip̄m a morte seu dampe

no seu vitupio: Mentiar ad salutē aliorū
corpalē vel spūalē. Mentiar vt licitius p=
dant impij tyranni vel heretici/imo ꝛ con
fessionē reuelabo ne pdāt reliqui. Postre=
mo licebit etiā sic pētes occidere in senectu
te ne langueant diutius. sic ocidere seipm
ad euitationē indigentiā seruitutis vel stu
pri vel ꝯtumeliā dei/sic fuerit tps dū oīs q
interficiebat xpianos arbitrabatur se obse=
qū pstare deo Joh. xvj. ꝛc. ¶ Aduertit at
ꝙ late pateat hec ruina/si cuilibet non ſm
legē viuere sed de lege iudicare licuerit/cō=
tra illud decretū vulgatū. Eius est interp=
tari cuius [illegible] cōdere legē. ꝛ illud Augu. de
vera religione dis. iiij. c. In ipsis tpalibus
legibus. vbi dicit ꝙ dum institute sunt le=
ges nō licebit etiā iudici de eis iudicare s;
ſm ipsas/vnde fatemur sensum legis nō
verba facere sensum lr̄alem/sed de sensu pi
ti diffiniūt nō quilibet p seipso. Deniq; cū
ex solo sensu lr̄ali scripture sumit efficax ar
gumentū solidū/si lr̄alis sensus scripture
in aliquo falsus diceret ꝛc. ¶ Tandem D
reprobet assertio. ix. q̄ i scedula minus
dānata est rigide in casu societatis iuramē=
ti heretica est/sacrilega est/pniciosissima ē.
Primo quidē qꝛ piuriū ſm genus suum
si thome credit grauius ē homicidio/qm̄
est immediacius cōtra deū ꝛ cōtra pceptū
prime tabule. Cedit insup in subuersionē
grauiorē totius reipublice dum vinculū
eius qd est iuramentū rumpit ꝛ dissoluit
vn̄ iuramentū est oīs cōtrouersie finis ſm
aplm. Porro si pdet deus oēs qui loquūt
mendaciū/ita ꝙ nulla adiectōe pōt licitū
fieri/quid de piurio censebimus iudican=
dum? Neget rō Aug. quare mēdaciū nō
recipit cōpensationē vt fieri licitum possit
Rursus exēplis sacre scripture docemur.
iiij. Reg. et Paral. in fine qd sedechias cū
toto pplo iudeoꝝ ideo peremptus est qꝛ nō
tenuerit pactū cum idolatra nabuch. sedu
ctus p sacerdotes dicētes qd cū idolatre p
fido et tyrāno fedus initum nō tenebat ex
quo erat sine fide. Exemplū aliud est de sy
meon ꝛ Leui quibus iam maledixit pr̄ qꝛ
fregerāt pactū cū sichymitis initū. Exēplū
aliud apud gentiles de Regulo ꝛ fabricio
ac multis filibus de quibus loquit Cice=
ro. iij. de officijs. Notet qd reddet tpe han

nibalis de duobus remissis per romanos
Exemplu de pfidia carthagineñ. q̄ subuer
tit eos quibus dictū est. p q̄s deus iurabit
et vbi? Exēplū de fide militū de fide mer=
catorū de fide iohānis regis francie/ꝛ alio
rum q̄tidie sine numero/cōstat seruasse et
hodie suare ꝯfederatōes ꝛ vera iuramēta
Nedum in piudiciū tpale sui vel suorum
sed etiā i piudiciū vite ꝓprie/qd est vltimū
piudiciorū tpalium. Nota de lombardis
Nota de lothringis qui reducerent capti=
ui a suis si fugerēt. Deniq; querit si cōfede
ratus de q̄ loquit hec nona assertio/pote=
rat seruare iuramentū suū nō occidēdo vl
occidi faciēdo tyrannū illū cum q̄ iuramē
tum ꝛ fedus hebebat? ꝛ si sic tenebat illud
obseruare/ cum nō cederet in piudiciū aīe
sue vel salutis eterne. Si vo non potuerit
obseruare. cōsequet. Primo qd tenebatur
de necessitate salutis tyrannū illū sibi cōfe=
deratū vel occidere vel occidi facere/qd im
probatū est prius/qꝛ nō erat iudex eius vt
supponit et qꝛ iudex etiā obseruare fidem
hosti dz. Sequit pterea ꝙ talis psentiēs il
lum esse tyrannū/dignū morte cui nec ser=
uāda fides erat ſm eū/iurauit in mēdacio
et in dolo malo. Vn̄ lr̄alis intellectus pla=
nus ꝛ grossus apud oēs istius pcepti Nō
piurabis ꝙ est omne iuramentū delibera=
te ꝛ licite factū/tenendū est etiā vsq; ad pre
iudiciū mortis tpalis/qm̄ plus tenet ob=
seruare fidē suā q̄ est quedā integritas ꝛ vir
ginitas aīe ꝙ corpus ꝓpriū vel alienū/ꝛ est
ordo rectus charitatis. ¶ Promisera= X
mus inducere rōnes cū autoritatibus
ꝛ hystorijs/summabimus illas plures ita
q; cōtinet scda scde. q. v. ꝛ. q. viij/in Aug.
et Hiero. Ptes in suma cōfessorū sup his
vocabulis bellū/homicidiū/insidie/piuri=
um. Sctūs Tho. ad idē scda scde. q. lxiiij
multis articulis ꝛ qōne de insidijs/ꝛ qōne
de iuramēto. Item. q. penul. scdi. Itē li. j.
c. vij. de regimine pricipū ad regē cypri/de=
terminans hanc qōnem ex intentōne/fun
dans se in hac auctē Petri. Serui subditi
estote in omni timore dn̄is nō tm̄ bonis ꝛ
modestis sed etiā discholis. Exemplificat
de multis romanorū impatoribus sub q=
bus xpiani passi fuerūt sponte/licet eos po
tuissent occidisse. vt patet de sacra regione

theologorũ Cantuarien. Insup qui ab aliis distorte vel truncate allegat̃ facit pro dictis lib. ist. ca. xvj. vbi dicit q̃ tyrannus est qui vult contra leges dñari. Et lib. viij. c. xx. tradit q̃ nullus q̃tumcũq3 tyrannus etiã notorius ⁊ intolerabilis interficiẽdus est cõtra iusiurandũ neq3 p venenum. Exemplificat de dauid respectu saul. Et tandem dat consiliũ sĩle sancti Thome. Sed addi põt q̃ p generale consiliũ pñt tyrãni iudicari vel deprimi nõ ꝓpria p̃sumptõne Est ad idem Alexãder de halis diffuse tercia pte summe sup hoc p̃cepto Non occides. Ad idem Aug. li. de libero arbitrio. ⁊ scd̃a contra faustum. Ad idem libro de vicijs tractatu de ira. c. xij. Ad idem leges ciuiles. Exẽpla sunt in scriptura de cayn sceleratissimo de quo nõ licuit alteri vt interficeret eum. Item de iudeis qui licz xp̃m reputarent tyrannũ pessimũ/noluerũt tñ interficere ꝓpria autoritate. ❡ Concludam⁹ tñ ex istis oĩbus veritatẽ scd̃e ptis conclusionis nostre principalis/scz q̃d he nouem assertiõnes/rõnabiliter ⁊ catholice ꝓut in scedula continet̃ reprobate sunt ⁊ qualificate/immo ꝓfiteor cum reuerẽdissimo patre dño cardinali cameracẽn. ⁊ firmissime teneo ⁊ nullatenus dubito/q̃d hec doctrina est heretica ⁊c̃. ⁊ dãnata p hoc cõciliũ in ista. Quilibet tyrãnus ⁊c̃. Nec super hoc oportet me iudicio concilij tanq̃ sim dubius submittere/qr crederẽ me peccare sentiendo de fide certissima/rem incertã. Habent ecce criminatores q̃d intendũt/me cõfitentẽ q̃d opponunt ⁊c̃. Elicit̃ ex his q̃d nullus a cõmissione circa materiã fidei/repellẽdus est tanq̃ suspectus si dixerit hanc esse fidẽ suã/quẽadmodũ fecit idẽ reuerendissimus pr̃ dñs cardinalis Cameracẽn. p̃ceptor meus clarissimus ad requestã serenissimi regis romanorũ. Sic ⁊ p̃fulgidum decus canonistarũ ⁊ flos gratissimus dñs cardinalis florẽn. Confestim vt al's me p̃sente legit has assertõnes admirat⁹. Et potuerũt inquit in vo mere defensores quin mox fuerint aliqui ꝯtradictores/adeo sibi manifestus error videbat̃. ❡ Sequit̃ tandem iuramentũ fuisse licitũ de repugnãdo talibus erroribus.

Tercia pars cõclusionis principalis.

Demõstratis itaq3 duabus p̃mis ptibus nr̃e cõclusionis/ ita vt nõ sit relictus dubitatiõis scrupulus/apud illos q̃ nolunt fieri imprudẽtes/sed intelligẽtes q̃ sit voluntas dei. Nam ⁊ rõ euidẽs ⁊ auctas conuincens. ⁊ hoc sacrũ cõciliũ determinãs multiplr̃ hoc credere tradũt ⁊ impellunt ⁊c̃. Expediamus nos breuiori sermone de partibus reliquis duabus. Dicit tercia ps q̃ he nouẽ assertões potuerũt p doctores ⁊ ordinarios locorũ doctrinalr̃ ac iudicialr̃ ꝯdẽnari. ❡ Stabiliamus hoc q̃drupl'r. Primitus in iure diuino spectat itaq3 ad p̃latos etiã iferiores pascere gregẽ pabulo doctrĩe Joh. x. Bonus pastor ⁊c̃. et Math. vltio docete oẽs gentes ⁊c̃. Esa. lviij. Clama ne cesses. Hiere. xxiij. ve pastorib⁹ ⁊c̃. Ezech. xxxiiij. ve pastoribus isrl'. ⁊. xxij. si speculator viderit ⁊c̃. Et sĩle eiusdẽ. iij. Si dicẽte me ad ip̃m Treñ. ij. ꝓphe tui viderũt ⁊c̃. Deut. xiij. ⁊. xvj. Contra hereticos. i. ad Timo. iiij. ad Tytũ. iij. ad Gal. ij. v. et. vj. Item Act. xx. attẽdite vobis ⁊ vniuerso gregi ⁊c̃. Ex quibus oĩbus fundatũ est in scriptura sacra q̃d doctores ⁊ p̃lati pñt et debent pplm̃ subditum in doctrina sana pascere ⁊ ne errẽt ꝓuidere. Stabiliamus scd̃o partẽ eandẽ ex iure nãli ⁊ positiuo. Et nãli q̃dez q̃ pater dz erudire filios/ sapiẽs insipiẽtes docere/videns cecos ducere. Caput in mẽbra influere sensum/ ⁊ ita de reliquis sĩlibus diuinibus nãlibus. Ex positiuis vo iuribus iudicature. extra de here. c. ad abolendũ. et c. excõicamus. ⁊. c. sicut. ⁊ extra. de symo. licet hely. ⁊. lxxxiij. dist. c. nil illo pastore ⁊c̃. Stabiliamus tercio ptẽ hanc ⁊ approbatione huius sacri ꝯcilij p practicã eius. Collaudãt eñ ꝯdẽnatões factas cõtra errores wyckleff/p vniuersitatẽ oxoniẽn. ⁊ pragẽ/ ⁊ p ordĩarios eorũdẽ locoꝝ/q̃s velut temerarias ⁊ iniquas reprobare debuerat sine quaq̃ eum cõdemnatio talis licuisset. Inducerent̃ sĩlia plura de prioribus cõcilijs tam generalibus q̃ ꝓuincialibus etiã añ Nicenũ conciliũ ⁊c̃. Stabiliamus deniq3 quarto ptem eandẽ ex cõsuetudine laudabili in diuersis dyocesibus p̃serti in parisi. Ibi eñ damnati sunt articuli et dãnant̃ quotidie p doctores sacre scripẽe et p ep̃os

et iurāt baccalarij prius q̄ legant sn̄ias / in
manu cancellarij parisien̄. q̄ si quid audie
rint dici in fauorē articulorū parif. cōdem
natorū / reuelabunt infra octo dies ep̄o vel
cancellario parisien̄. qui erunt p̄ tp̄e. Scri
psit ⁊ hoc idem sacre theologie facultas in
in parif. vniuersitate in tractatu quē misit
ad clementē septimū soluēs rōnes vel alle-
gationes in oppositū sumptas ex iuribus
male intellectis. Cuius facultatis autori-
tas maior est in hac p̄te / q̄ in vnius glosa-
torū / q̄ꝛ decreta sunt dicta doctorū sancto-
rū theologorū / q̄ melius intelligi p̄nt theo
logis q̄ solis iuristis sicut architecta iu-
dicat de ceteris. ¶ Concedimus tamen
q̄ nulli inferiores ad papā vel ad generale
concilium / faciunt determinatōnes in fide q̄
ligent generaliter oēs xp̄ianos vt p̄cise sūt
talium / p̄terea dicunt̄ inferiores p̄lati cau-
sas fidei magis ventilare q̄ terminare / q̄ꝛ
reseruat̄ autoritas supiorū qui p̄tātem ha-
bet vniuersalem diffiniendi et obligandi.
Quod si dicat̄ q̄ꝛ p̄lati inferiores ⁊ inquisito
res q̄nq̄ʒ sunt ignari sacrarū lr̄arum / sicut
arguit ockam plane ita fuerunt q̄nq̄ʒ sum-
mi pontifices / ꝓpterea cōcedimus p̄latos
inferiores nō debere questiones fidei iudi
cialiter decidere / nisi concurrentibus istis
causis. Prima q̄ scādalum fuit ortū ex ali-
quibus assertionibus in sua dyocesi / quia
de his q̄ foris sunt nihil ad eos nisi forte re
quisiti sint in fidei subsidium. Scd̄a q̄ as-
sertiones tales sunt q̄ sine p̄iculo non p̄nt
diu admitti vel tolerari nec eorum falsitas
ignorari seu dubitari. Tercio dum habet̄
sufficiens copia doctorū in sacris lr̄is ⁊ ho
minū scientiū discernere si tales assertiōes
sunt explicite cōtra fidem ⁊ p̄ sacrā scriptu-
ram reprobate in sn̄ia vel affectu. Possunt
itaq̄ʒ immo ⁊ debent p̄lati ⁊ doctores scire
multa esse cōtra fidem explicitam / qualia
populus nescit nisi implicite. Unde regu-
lariter nec papa nec generale concilium de
bet facere determinationes fidei nisi con-
currant he tres cause. q̄ si dicitur prelatos
et doctores posse facere de aliquibus asser
tionibus declaratiōes que sunt cōtra fidē /
non t̄n̄ p̄nt determinare. Hoc nihil est q̄ꝛ
papa vel generale conciliū determinando
de fide seclusa reuelatōe sp̄āli / nō faciūt ali-
ud nisi declarare talia esse de fide nisi cum
penarum adiectōe. Deniq̄ʒ nō p̄ōt allegare
cōtra p̄latos vel doctores si prius damnēt
assertōes doctrinaliter ⁊ iudicialiter q̄ euo
cent ⁊ damnēt assertores. Exemplū multi
plex de numismate falso ⁊ de morbo cance
ris ac similibus. Hoc insup practicatum est
hoc sacro cōcilio de erroribus wyckleff et
de isto quilibet tyrānus ⁊c. Et in alijs cō-
cilijs ⁊ de heresibus ⁊ apocriphis dogma-
tibus / sine actione dānatis. Est em̄ prius
dānare hereses q̄ dānari possint errantes /
ꝓpterea p̄uersissimus ac perniciosissimus
est nō quidē ordo iuris sed illius confusio
nolle quōlibet tractare prius de interesse fi
dei q̄ discussum vl̄ decisum fuerit de inter
esse p̄sonali. Et hic locū habet dictum xp̄i
Math. xv. Irritū fecistis mandatū dei / p̄
pter traditōes vr̄as. Nunquid nō est indi
ciū sufficiēter fundatū vbi error nūciatus
est / reus ꝓmotor / accusans / iudex dānans
Aduertāt p̄lati q̄ sequerent̄ incōuenien
tia passim ac libere aliqui p̄dicarent quic-
quid vellent. Neq̄ʒ possent corrigi nisi re-
ferendo causas ad sedē ap̄licam / vbi plerū
q̄ʒ pauci sunt theologi / nisi forte tales qui
p̄nt esse rei ⁊ p̄s audēter nō arrogāter affir-
mo q̄d in dānatione nouē assertōnū / p̄les
fuerūt mḡri in theologia ac licētiati / absq̄ʒ
baccalarijs formatis ⁊ alijs / q̄ sunt in hoc
sacro ꝯcilio ⁊ tribus mensibus durauit eo
rum deliberatio q̄ fiebat publice ⁊ libere ꝯ-
testādo q̄ solū ad extirpationē errorum si-
cut sua ꝓfessio requirit intendebant. Pro-
pterea non euocata est facultas decretorū
tota sicut theologi oēs vocati sunt / q̄ꝛ de so
lo fidei interesse querebat̄. Addo q̄ nul-
lus vnq̄ inuētus est me sciente qui aude-
ret dicere q̄ assertōes iste ⁊ sil̄es essent ve-
re q̄uis aliqui diuerticula cōfingerent ne
in̄derent ad rem istā. Rursus executio fa-
cta est nō p̄ vnū aut p̄ duos / sed p̄ sedecim
mḡros ad hoc iudicialiter deputatos.

Superest declarāda quarta p̄s ⁊
vltima dicens q̄ he assertōnes
nouem sunt per hoc sacrū conci
lium vel p̄ sedem ap̄licam de ne
cessitate salutis reprobāde / et hoc vere vel
interp̄tatiue. Redditur hec p̄s p̄spicua tā ex
p̄onib⁹ reprobatōibus q̄ ex ꝓbatōib⁹ par-

tis p̄cedētis. vicȝ ex iure diuino ex iure na-
turali ⁊ humano. Nō enī minus imo am
plius cōciliū generale obligat̃ vigilāt̃ intē
dere ad extirpationē errorū ⁊ emēdationē
errantiū/ quā p̄lati inferiores vel etiaȝ ipsi
seculares principes qui q̄liter obligantur
notū est ex prioribus ⁊ sciētibus legē loq̄r
Deinde patet eadē ps ex verbis huius sa-
cri cōcilij positis in cōdemnationē huius
assertōis. Quilibet tyrannus ⁊c̃. vbi sic d̃r
Precipua solicitudie volēs sacrosancta sy-
nodus ad extirpationē erroruȝ in diuersis
mūdi p̄tibus inualescentiū ꝓcedere sicut
tenet̃ ⁊ ad hoc collecta est. Nup accepit ⁊c̃.
Deniq̄ sumit̃ ꝓbatio p̄tis huius ex noto-
rietate multiplicis scandali qd̄ verisilr̄ tol-
li non pōt nisi p determinationē huius sa
cri concilij. Scandalū vnū est inter p̄latos
etiā eiusdem regni pluribus diffinietibus
vnā alijs murmurātib⁹ ⁊ virtualiter repro
bantibus dicēdo qd̄ de opinione fidē face
re volunt q̄ inse p̄sius late p regē ⁊ vniuer
sitatem approbate/ ac p regnū accepte sunt
inique p̄ridie dicebat̃ in publico. Reuera
bn̄ dixit ap̄ls de heresi/ q̄ ipsa sicut cancer
serpit/ qm̄ ex vna iam centū erorte sunt/ ita
q̄ sanguis sanguinē tangit. Scandalū ali
ud est inter doctores ⁊ scholasticos aliq̄s si
cut p̄ȝ eorū q̄uis nō expsse reprobēt sn̄ias
istas/ sed p̄fecto seducūt sese diffamāt/ nec
iuramēta custodiūt. Scandalū aliud est et
fuit multiplex ⁊ horrendū inter seculares.
Sed ve p q̄s: q2 nō p fidei defensores/ ne-
q̄ p heresim reprobatores viderint ipi qui
fecerūt ⁊ faciūt ope vel cōsilio vn̄ scandalū
tale venit/ q2 p̄fecto non datū fuit sed acce
ptū. Est ei pax multa diligētibus legē dn̄i
et nō est illis scādalū. Ego fideter p me r̄n
deo q̄ nec tā potēs sum q̄ possim opari
destructionē tal' totius cōitatis aut regni
Nec tā p̄uersus ⁊ nequā vt hoc vellē deo
ꝓpicio/ ⁊ ad veritatē p̄scrutandā esset vigi-
lantius attēdendū qd̄ importent voces ta-
les/ vt occurreret̃ destructōis p̄iculo si tale
sit ⁊ vn̄ sit hec p̄cussio/ ē inquiūt in destru-
ctionē cōitatis totalr̄ ⁊c̃. Dicere habet ois
bonus ciuis ecce si ꝓpter me tēpestas hec
orta est mittite me in mare ⁊c̃. Sed rep̄ mo
¶ Cū hec ita se habeāt de tantis scādalis/
dn̄i sacrū hoc generale cōciliū p̄t occurrere/
et opem ferre si dissimulet/ si p̄crastinet/ si
in p̄sonarū acceptionem velit h̄re fidē iesu
xp̄i. Nonne iudicabit̃ in se ⁊ in suis mem
bris rep̄hensibile? Nonne de reatu apud
deū et hoīes arguet̃. cur ita: q2 vnico sue
diffinitiue verbo/ tātis malis occurrere p̄t
deuios ad se reducere et errantes reuocare
qd̄ q̄ti meriti sit Jacobus ōndit. Dicunt
itaq̄ oēs diffinite p̄hibemus/ recte qd̄ non
p̄hibitis. Faciūt p hac p̄tre dicta scripture sa
ctorū. ex̄. de hereti. c. ij. Qui alios cū p̄tre.
xxiij. q. iiij. c. ita plane. lxxxij. dis. c. error cui
nō resistit̃ approbat̃. ex̄. de homici. c. sicut
dignū. Qui potuit hominem liberare ⁊c̃.
Math. xviij. de tollēdis scādalis ⁊ mēbris
nocētibus in corpe mystico/ ac de illa lege
dic eccl'ie q̄ si ecclesiā nō audierit sit tibi si-
cut ethnicus ⁊ publicanus. dȝ etiā ibi loq̄
sic vt audiat̃/ ⁊. j. Pet. iij. pati sp̄ ad satisfa-
ctionē oī posceti ⁊c̃. Obsecro/ peto ⁊ obte-
stor p matrē oīm bn̄ viuentiū charitatē/ p
illā sine q̄ deo nemo placere p̄t neq̄ saluā-
ri fidē. s. catholicā p beatā deniq̄ felicitatis
spem. Nolite fieri sicut monet ap̄lus im-
prudētes/ sed intelligētes q̄ sit volūtas dei.
¶ Cōstat aūt q̄tū est ad p̄ns dicere talis
intelligētia in q̄tuor cōsideratōibus in q̄-
bus mox finis erit. Protestor nihilominꝰ
solenniter ⁊ supposite qd̄ mihi nō p̄iudicȝ
modestia mea/ quā hactenus tenui coram
dn̄is cōmissarijs ⁊ hic nolēdo quicq̄ dice
re vel r̄ndere circa materiā harū noue asser
tionū p̄ter id qd̄ ad reprobationē earū the-
ologicā spectat ⁊ ad aptionē theologicam
materiā p̄dicādo q̄ altera ps silr̄ se habeat
aut cōtigerit qd̄ fiat descēsus ad p̄sonalia
q̄liacūq̄ tangētia vel xp̄ianissimū regē frā
cie/ cuius legatōe fungor/ vel sacrā theolo-
gie facultatē/ aut illā cuius ps est vniuersi-
tatē p̄isieṅ. aut p̄sonā meā/ in fama/ doctri
na vel aliter det̃ ⁊ pateat mihi legitime de
fensiōis ⁊ r̄nsionis locus. Sic spero firmi
ter in dn̄o q̄ potētissima veritas vincet/ et
fides in q̄ est mundi victoria. Habet veri-
tas silr̄ ⁊ iusticia dicēte Aug. quandā lucē
suā q̄ velut orbiculariter se diffundit/ ⁊ ter
minat̃ in vmbrā/ a qua luce dum quis re-
fugit excecat̃/ ⁊ magis ac magis ī tenebro-
sa dimergit̃. ¶ Intelligamus igit̃ q̄ sit vo-
luntas dei sub ꝯsideratōibus paucissimis

¶ Intelligere conuenit q hereticus est (sicut dicit Aug. in de vtilitate credēdi. et habet. xxiiij. q. iij) Qui alicuius tpalis commodi et maxime glorie principatusq sui grā falsas ac nouas opiniones vel gignit vel sequit. Ecce qd dicit. Et nedū assentiēs qm dubius in fide infidelis est dum vicz dubitat in eis q explicita et certa fide tenet credere/ psiteri/ vel docere rōe sui status sciē vel gradus/ propterea dixi me non dubitare. ¶ Intelligere cōuenit qd heresis sola nō facit de p se hereticū/ nisi dū cōiūgit depravatio ptinax ipsius volūtatis. iuxta illud Aug. Errare potero hereticus nō ero/ et h locū habet ptestatio ac submissio cōditionalis/ q ptinaciā excludit. Hoc verū est in dubijs/ sz in certis illa inquinat potius q saluat/ et est duplex iniqtas et c. ptz in hereticis dicētibus se fidē catholicā sempvelle p fiteri. ¶ Intelligere puenit q ille cēsendus est ptinax q nō dimittit errorē suū/ nec qrit cauta solicitudine veritatē/ vel quesite et docte nō obedit/ cui ptinacie multa sūt sigī sicut enumerat ockaz prima pte dyalogorū li. iiij. ponit decē et nouē signa. Ego redigo ad duodecim/ inter q illud est pcipuū et pessimū/ dū error defendit factis et verbis/ minis et terroribus/ cautelis et ambagibus. Aliud signū est in eis qui cōsentiūt errātibus sicut dicit ad Rom. j. qto amplius/ qui errores vel errātes defendere satagūt malis modis. ¶ Intelligere postremo puenit q nō licet hoīes ea nescire q spectant ad officiū pprium/ sicut oportet iudices cognoscere ea de quibus iudicare habēt/ vt de homicidijs furtis et sim̄ibus. Sim̄r oportet platos et doctores scire nedum implicite/ sed etiā explicite veritatē nostre legis/ tam in speculabilibus q imaginabilibus/ q necriesūt et vtiles ad docēdū et arguēdū ad corripiēdū/ ad erudiendū/ in iusticia/ sicut dicit apl's vt pfectus sit hō dei/ ad opus bonū instructus. Nihil aūt magis scire cōuenit in pplo xpiano et in oī republica/ q pseruāda sit pacta seu iuramēta ad deū et pximū/ et quō non inferēda sit iniuria pximo/ psertim in re sibi charissima q est vita corpalis et spūalis scz aīe neq occidat a non vero iudice suo neq impediat p subitā mortem eterna salus sua. Qd deniq nō vsurpet/ quibus non est cōcessa sibi ptātem/ neq velit esse iudex testis et ps/ et sibi ius dicere qd nefas est. et ita de sim̄ibus pceptis moralibus et c. ¶ Hoc attēdētes nolite fieri imprudētes sed intelligentes q sit volūtas dei. et sicut corde creditis ad iusticiā/ sic potēs et cōstans vr̄a sit oris confessio ad salutē. quatinus q pbata sunt manifesti fiant. Et pax dei q exuperat oēm sensum custodiat corda vr̄a/ et intelligentias vr̄as in xpo iesu dn̄o nr̄o/ qui ē deus bn̄dictus in secula Amen.

Assertiones cōtente

in ppositōe defuncti mgr̄i Johīs parui et forma cōdemnatōnis earundē q facta fuit p epm Parisieñ.

1 Licitum est vnicuiq subdito absq q̄cūq pcepto vel mādato fm leges nālē/ moralē/ et dīnā occidere vel occidi facere quēlibet tyrānnū/ q p cupiditatē/ fraudē/ sortilegiū/ vel malū ingeniū/ machinat p salutē corpalē regis sui et supiorū oīm p auferendo sibi suā nobilissimā et altissimā dn̄atioz. Nedū licitū sz honorabile et meritoriū/ maxime qn̄ ē potētie tante/ q iusticia nō pt bono mō fieri p supmū. Erronea in fide et in moribus multipl'r scādalosa. ¶ Leges nālis moralis et dina autorizāt vnūquēq subditū de occidēdo vel occidi faciēdo dictū tyrannū. Erronea in fide et moribus ac legibus nāli morali et diuine iniuriosa. ¶ Licitū ē vnicuiq subdito/ honorabile et meritoriū/ occidere vel occidi facere supra noīatū tyrannū/ pditorē et infidelē suo regi et supmo dn̄o/ p explorationes et insidias. Et ppria mors q debēt mori tyranni/ occidere. s. eos villane. i. sine diffidatiōe/ p optimas cautelas/ exploratōes et insidias/ et est licitū dissimulare/ et silere volūtatē suā de sic faciēdo. ffalsa erronea et scādalosa. ¶ Ius est rō et eqtas/ q oīs tyrānus occidat villane/ p exploratōes et insidias/ et est ppria mors q debent mori tyrāni et infideles occidere. s. eos villane/ p bonas cautelas exploratōes et insidias. Erronea crudelis et impia. ¶ Ille q occidit vel occidi facit tyrānū supra noīatū modis pdictis/ nō oz de aliq rephendi et rex nō oz solū esse cōtentus/ sed oz hīe factū acceptabile et autorizare quantū opus

vel necessitas esset. Erronea in fide ꝛ mori
bus ac regie dñatõni iniuriosa. ¶ Rex dꝫ
pmiare vel remunerare illum qui occidit/
imõ qui dictus est vel occidi facit tyrannū
supra noĩatū in tribus rebus. s. in opibus
honoribus/ ꝛ diuitijs/ exẽplo remuneratio-
onū factarū. sctõ michaeli archãgelo/ ꝑ ex
pulsiõe luciferi a regno padisi ꝛ nobili hoĩ
phinees ꝓ occisione ducis zambri. Erro-
nea in fide et moribus scandalosa ac regie
dñationi iniuriosa. ¶ Rex dꝫ plus amare
ꝙ prius/ illū q̃ occidit vel occidi facit tyrã-
nū supra noĩatū/ modis supra dictis et dꝫ
facere pdicari suã fidẽ ꝛ bonã fidelitatẽ suã
ꝑ regnū suū/ ꝛ extra facere publicari ▮ lras
in modū ep̃le ꝛ aliter. Erronea ĩ fide ꝛ mo
rib⁹ scãdalosa ac regie dñationi iniuriosa.
¶ Lrã occidit spũs aũt viuificat/ hoc ẽ di-
cere ꝙ sꝑ sensum lralẽ seruare in sacra scri-
ra ẽ occidere aĩam suã. Expositio distorta
▮ erronea. ¶ In casu societatis/ iuramen-
tis/ ꝓmissionis seu ꝯfederatõis factarū ab
vno milite ad alterū/ q̃cunqꝫ mõ illud fiat
aut fieri possit. Si ꝯtingat qđ illud vertat
in p̃iudiciū vni⁹ ꝓmittẽtiū ad ꝯfederatõꝫ
spõse sue/ aut suorū liberorū/ ipse de nullo
tenet eas obseruare/ hoc probat ex ordine
charitatis q̃ quilibet tenet seip̃m plus dili
gere/ vxorẽ/ ac liberos. Falsa erronea seditõ
sa ꝛ ad piuria viã p̃bẽs. ¶ Pro declara-
tiõe p̃me assertõis/ placeat attẽdere qđ
cū bonū ꝛ sim̃r verū sint ex oĩbus circũstan-
tijs vt dicit Amb. si deficit vna circũstãtia
ꝓpositio vniuersalis reddit falsa. Reqrũt
aũt multe circũstãtie si p̃dicta ꝓpositio de-
beat reddi vera. Prima circũstãtia requirit
ad verificationẽ eius ꝙ ille de q̃ loquit sit
notorie tyrãnus talis sicut describit ꝛ hoc
notorietate iuris vel facti/ alioquin quili-
bet fingere posset de q̃libet qđ eẽt tyrãnus.
vbi notet qđ sit notoriū iuris/ qꝛ si reus cõ
fitet in iudicio/ vel ꝓfert sniã cõtra eū. Et
qđ est notoriū facti qđ. s. nulla põt excusa-
tiõe negari. qꝛ sic semꝑ euenit ex talibus ar
gumẽtis. Vñ nõ est ꝓcedendū ad certam
mortẽ ex incertis ꝛ leuibus cõiecturis/ vel
suspicatõibus nõ ꝓbatis. Itẽ requirit ꝙ
sit notoriū talẽ de q̃ loquit/ nõ posse cõpri-
mi ꝑ supiorẽ suū/ ꝛ hoc notorietate iuris vel
facti/ vt prius/ alioq̃n q̃libet possit fingere

B

vt prius ꝛ ita piret oĩs pollicia ꝛ dñatõnis
auctas/ ꝛ in regno ꝛ in ciuitate. ꝛ generali
in oĩ societate. Itẽ requirit qđ nõ sit ꝓba-
bile talẽ de q̃ loqt posse occidi ꝑ aliū eque
bñ. alioquin mille ꝛ mille deberẽt ꝯcurre-
re ad occasionem vnius tyranni sine lege ꝛ
ordine/ ex q̃ ponit assertio cum suis corol-
larijs ꝙ a quolibet dꝫ talis tyrãnus occidi
Itẽ reqrit ꝙ nõ sit ꝓbabile qđ expediat to-
lerare talẽ tyrannū ne deterior exitus ꝓue-
niat/ alioquin piret cõsiliū xp̃i de nõ eradi-
candis zizanijs. Itẽ reqrit ꝙ nõ sit ꝓbabi-
le talẽ tyrannū eẽ faciliter corrigibilẽ/ vel q
possit aliter ꝯprimi. cū facilitate maiori ali-
oquin nõ daret locus correctioni ꝛ timori
dñi. Itẽ requirit ꝙ nõ fiat occisio talis ty-
ranni insidiose ꝛ subito cū certo detrimẽto
aĩe sue vbi põt aliter fieri/ ꝓut requirit vti
litas reipublice ꝛ aĩe salus. qm̃ in hoc fun-
dat decretalis. ꝓ hũani. de assessinis. Itẽ
requirit ꝙ ad occisionẽ talis tyrãni nõ as-
sumant media de se mala/ vt sunt ficte cõfe
deratões/ imo execratõnes ꝛ falsa iuramẽta
et mẽdacia/ qm̃ nõ sũt faciẽda mala vt eue-
niant bona ɓm aplm. Et qꝛ simulata equi
tas nõ est equitas sed duplex iniquitas/ qꝛ
iniquitas ꝛ simulatio. ꝓ hac ẽ illud qđ iu-
stum est iuste exequeris. Itẽ requirit con-
formiter ad p̃cedentia circũstãtia qđ bono
aĩo fiat hec occasio. nõ ex vindicta vel rãco
re vel ambitõe sed intuitu legis diuine ꝛ c
ilio/ ac ꝓ rei cõis vtilitate/ cū oĩbus circũ
stantijs alijs moralib⁹ qñ ꝛ vbi opter. Rñ
est sicut ad p̃cedentẽ. vñ non dꝫ occidi ꝑ sa
cerdotẽ/ in loco sacro ꝛc̃. ¶ Sed q̃re nõ op
posite sẽ cõditões p̃misse ad assertõꝫ illã?
Rñdet ꝙ subsumptio ĩ minori habuit in
stantias ꝓ q̃libet circũstantia requisita in
morte dñi aurelianẽsis. Imo etiã si p̃dicte
cõditiones oẽs cõcurrerẽt qđ scꝫ aliquis
notorie esset tyrannus ꝛ incorrigibilis per
supiorẽ ꝛ intolerabilis ꝑ subditos. Nihil-
ominus sanctus Tho. in suo de regimine
principū ad regẽ cypri. mgr̃ Nicolaus ore
sineñ. translatõe sua circa principiū quinti
polyticorū ꝛ aliorū plẽs dicũt et deducũt
ex intentõe ꝙ talis tyrãnus magis est iudi
cio dei reseruãdus ꝙ ꝑ priuatã auctẽ vel
seditionẽ occidẽdus. videant eorum missio
nes. Constat autẽ ꝙ ▮ hac ꝑte magis cre-

pedum est catholicis doctoribus q̄ pbis infidelibus. si forsitā aliter sentiūt in factis vel in scriptis/quēadmodū iudicabūt esse opus fortitudinis semetipsum occidere/ et multa silia q̄ lex xp̄iana cōdemnat. Attendat q̄ vltra p̄dictos errores/sunt alij plures istorū occasione seminati/plus q̄ sexaginta quorū reprobatio nō est iudicialiter facta/sed doctrinaliter annotata ꝛc.

Sequitur casus breuis s̄nie late p̄sus cōtra ꝓpositōꝝ mḡri Johannis parui/quā intitulauit iustificationē ducis Burgundie ꝛc.

L

Resuppositis circūstātijs mortis improuise Ludouicis ducis aurelianē. fratris vnici regis francie/ꝛ confederatōnibus cum eo Johannem ducem Burgundie iuratis et alijs que sunt notoria in facto/ꝓponere publice ꝛ asserere ac defendere/q̄ hec mors fuit iuste facta/ꝛ ꝑ bono regis ꝛ regni francie/ ꝛ q̄ eam rex debebat habere gratam et laudatam/ac remuneratione dignam/est scandalose ꝛ pniciosissime errare in fide et moribus/ꝛ sp̄aliter ꝯ hec duo p̄cepta. Nō occides. sc̄z absq̄ autoritate iudiciaria. Et illud. Non periurabis. vbi omne iuramē tum iubet̄ obseruari quod nō vergit in detrimentum anime. Et contra illud Exodi. xxj. Si quis pindustriam occiderit proximum suum ꝛ per insidias ab altari meo euelles eum vt moriatur. Et contra illud xxiij. q. v. c. Non ocides. Quod sumit̄ ab Aug. libro de ciui. dei. vbi dicit̄. His igit̄ exceptis quos vel lex iusta generaliter vel spiritussanctus iusticie de eus specialiter iubet ocidi/quisquis hominum vel seipsū vel quemlibet occiderit/homicidij crimine innectit̄. Et. xxiij. q. viij. ca. Quicunq̄ quod sumit̄ ab eodem Aug. eodem libro vbi dicit qui sine publica aliqua administratione malificum furem sacrilegū adulterum ꝛ piurum vel quemlibet criminosū interfecerit aut trucidauerit/vel membris debilitauerit velut homicida iudicabit̄/et tāto actius q̄to nō sibi a deo ꝯcessā ptātē abusiue vsurpare nō timuit Est deniq̄ cō tra rationem condendi decretalem illam: pro humani de homicidio libro. vj. editā in concilio Lugdunen̄. vbi contra interfectores per assessinos ponitur pena excommunicationis ꝛ depositōis. a dignitate honore ordine ꝛ beneficio ipso facto. Et q̄ q̄cunq̄ talis fuerit. a toto christiano populo perpetuo diffidatus est sic q̄ postq̄ probabilibus constiterit argumētis aliquod scelus tam execrabile commisisse. nullatenus alia excōmunicatōnis vel depositōis vel diffidationis aduersus eum sententia requiritur. ¶ Sequitur conclusio quā episcopus Parisiensis misit nōnullis doctoribus et magistris in theologia alme vniuersitatis Parisien̄. cum suis reprobationibus in die veneris septima decēbris anni. 1413. ad reddendum deliberationem suam in die mercurij. xiij. sequentibus in forma que sequit̄ ꝛc. Ex parte domini episcopi Parisien̄. ꝛ inquisitoris ꝛ concilij fidei solennissime congregati. magistri referendi mittitur vobis scedula continens assertiones aliquas cum suis reprobationibus. quare requirimus vos sub penis iuris/vt detis deliberatōnem vestram publice in scriptis vl̄ verbotenus. Si huiusmodi assertōnes ex quibus ortum est notorie scandalum/sicut notetur concilium fidei/sint erronee ꝛ taliter condemnande. vt consequenter ꝑcedere valeamus sicut ordo iuris postulat/ꝛ hoc infra diem mercurij. xiij. huius mensis decembris ꝛc. Quilibet tyrannus potest ꝛ debet licite et ꝑmeritorie ocidi/a quocunq̄ suo vasallo aut subdito/ꝛ ꝑ quemcunq̄ modum maxime ꝑ insidias ꝛ ꝑ flaterias. Non obstante quocūq̄ iuramēto aut cōfederatione facta apud eum. non expectando s̄niam aut mandatū iudicis cuiuscunq̄.

Sequitur reprobatio huius cōclusionis in forma.

b

Ec assertio sic generaliter posita. ꝛ ꝯm acceptionem huius vocabuli tyrannus. est error in nostra fide ꝛ doctrina bonorū morum ꝛ est contra preceptum dei. Non occides. glosa. propria autoritate. Et contra hoc quod dicit dominus noster. Omnes qui gladium acceperint. glo. propria autoritate. gladio peribūt. Item hec assertio ver-

git in subuersionē totius reipublice. ⁊ vni
uscuiusqꝫ regis aut principis. Item dat vi
am ⁊ licentiā ad plura alia mala/ ⁊ ad frau
des ⁊ violatōes fidei ⁊ iuramēti. ⁊ ad ꝓdi=
tiones/ ⁊ generaliter ad oēm inobedientiā
subiecti ad dn̄m suū. ⁊ ad oēm infidelitatē
et diffidentiā vnius ad alterum. ⁊ p̄nter ad
eternam damnationē. Item ille qui affir=
mat obstinate talē errorē et alios qui inde
sequunť est hereticus/ ⁊ tanq̄ hereticus de
bet puniri etiā post suā mortez. Noteť in
decretis. xxiij. q. v. ⁊c.

Sequitur tenor scedu

le ex p̄te epi parisien̄. ⁊ inquisitoris p̄sa
tis doctoribus et mgr̄is. anno p̄dicto
die mercurij. vij. februarij trāsmisse.

M Agistri reuerēdi/ mittiť vobis
scedula cōtinens assertōnes ali=
quas extractas p deputatos ad
hoc. ordinatos p nos ex delibe=
ratōe concilij fidei ex q̄ternis pluribus ꝓ=
positōibus mgr̄i Johannis parui/ quam
ipse vocat iustificationez dn̄i Burgundie
requirētes vos in fauorē fidei/ vt die lune
p̄xima de mane cōpareatis in camera nr̄a
ep̄ali/ ad daudū nobis salubre consiliū su=
pra p̄dictis assertiōibus an sint erronee et
rōnabiliter cōdemnāde/ vt p̄nter ꝓcedere
valeamus sicut ordo iuris postulat ⁊c.

¶ Pretēdunt aliqui defensores doctrine
hereticalis nouē assertionū condēnationē
earū/ quā directe nō p̄nt p indirectū impe=
dire. Turbaret inquiūt pacē sanctā ⁊ diui
siones induceret illa damnatio. Sed vide
tur in oppositū/ primo. q2 doctrina hec ra
dix est diuisionū/ qua remanēte nō successa
magis ac magis diuisiones pullulabunt.
Scd̄o q2 doctria hec pestifera tollit ⁊ ener=
uat oēm pacis stabilitatē dum homicidia
insidias ⁊ piurria fouet/ sicut p3 intuenti/ p̄
sertim in nona. vbi dr̄ qd̄ nullus iurans te
neť seruare iuramentū in suū p̄iudicium/
vxoris vel liberorū. Tercio q2 materiam
hanc in cōtradictōe posita solenniter in ho
sacro cōcilio nō condēnare/ est eam patēter
approbare. iuxta illud canonis. Error cui
nō resistiť approbať. Attento q̄ hec mate
ria moralis sub ꝓbabilitate relinqui nō p̄t
q2 sub ꝓbabilitate nō sunt hoīes occidēdi
neqꝫ insidiandū neqꝫ piurandu3. Quia et
q2 sic cōsueuerūt heretici/ postq̄ effuderūt
venenū suorū errorū dicere. Ecce si valea=
mus ne turbemꝰ pacē/ sicut patuit in ario
et fautoribus eius. sic in ꝓposito/ q2 defen=
sores aliqui huius doctrine mortifere p̄se
quunť assidue verbis ⁊ factis impugnato
res eius. tam iudicialiter in facto p̄tēse ap
pellatōis quā ꝓsequunť corā dn̄o cardina
li de vrsinis/ q̄ extra iudicialiter miris mo
dis. Et attendať q̄ nō p̄t dici iniuria ma=
ior vni xp̄iano. p̄sertim p̄lato vel principi
vel ꝓfessori seu cōsiliario principū q̄ q̄ su
scitabit diuisiones ⁊ guerras si fidei mate=
ria discutiať atqꝫ termineť. Illi porro dicē
di sunt seditiosi vel scandalosi/ qui doctri=
nas scādalosas semināt. nam qui iam pe=
stifere seminatas ⁊ nimis ꝓh dolor adul
tas/ eradicare cōtendunt. sciētes q̄ a specu
latore silente pereuntiū sanguis exquiriť.
Deniqꝫ fidei veritas vbi diceť si in genera
li cōcilio subticenda censeť? Nōne Greg.
ait. vtilius nasci scandalū pmitteť/ q̄ veri=
tas deserať. Qualis tandē crudelior impie
tas q̄ errātibus in via morū. nolle penitu3
tramitē ondere veritatis. Alio mō querūt
euasionē aliqui dicentes q̄ ille assertiones
p̄nt exponi rōnabiliter/ addēdo glosas ali=
quas/ sicut exponunť ꝓpositioens mora=
les de sacra scriptura/ vt illa maleficos nō
patieris viuere/ q̄ generaliter intellecta eēt
falsa. Addūt ꝓ regula qd̄ nulla ꝓpositio
damnāda est q̄ pōt trahi ad bonū sensum.
Sed illa vīsio cū sua additōne pniciosissi
ma est/ et cōtra oēm ecclesiasticū ritū/ q2 sic
fundabāt se heretici/ ꝓut vidimus in wy
kleff ⁊ hus/ qui dū vrgebanť/ cōfugiebant
ad glosas. Vn̄ ꝓpositōnes vniuersales de
sacra scriptura pagina p̄nt ⁊ debēt aliter ex
poni q̄ ꝓpositōes mgr̄i Johannis parui.
Primo q2 scriptura sacra exponit suas re=
gulas per semetipsas s̄m diuersos passus
scripture ⁊ iuxta sacros doctores. Non sic
aūt inueniť qd̄ mgr̄ Johēs parui se expo
suerit/ imo potius oppositum cōsiderādo
cās dicēdi. Scd̄a q2 scripture sacre debeť ta
lis reuerētia/ q̄ nō l3 eam eē falsam in aliq̄
sensu l̄rali. Non sic est de ꝓpositōne p̄dicti
parui vel alterius doctoris ⁊c.

Sequitur declaratō

veritatū q̄ credende sūt de necessitate salutis edita p eundē dn̄m cancellariū pisieñ.

Declaratio cōpendiosa/q̄ veritates sint de necessitate salutis credende. q̄ de sola ꝓbabilitate tenēde. q̄ de pietate fidei reputande. ꝛ q̄ sint impertinentes indicāde. et hoc sub distinctiōe vel gradu sextuplici. q̄ ad quaternariū reducit. Pro solutōe dubitatiōis q̄ nup mouebat in sermone de natiuitate beate virginis Marie consideratione scda.

Primus gradus ve/

ritatū credendarū est canon totius scripture sacre ꝛ singulorū q̄ in ea lr̄aliter asserta sunt. sic vi3 ꝙ nō stat cum fide vt aliquis dissentiat ptinaciter alicui cōtento in eadē scriptura. ad intellectū sp̄ūsancti. qui ē vere ꝛ ꝓprie sensus lr̄alis. Si allegatio querit sufficit illud Math. v. Amen quippe dico vobis. Donec transeat celū ꝛ terra iota vnū aut apex nō ꝑteribit a lege donec oīa fiant Sequit. Amen dico vobis. Celū ꝛ terra transibūt. verba aūt mea non transibunt. Constat aūt ꝙ canon biblie. lex est dei per reuelationē habita. cuius assertiōes lr̄ales innitunt huic vnico lr̄ali principio. Omne reuelatū a deo est verū. ꝛ ꝙ scriptura sacra diuinitus est a deo reuelata. sic ꝙ in omni sua pte est verbū dei qd̄ transire nō pōt. facit ad hoc dis. ix. decreti capitulis. Ego solis. Si ad sacras. Et quis nesciat.

Scd̄s gradus veritatū ab ecclesia determinatarum est. q̄ ab indubitata relatiōne aplōrum p successionē cōtinuā deuenerūt Est aūt hec ecclesie auc̄tas tāta. vt diceret Aug. Euāgelio nō crederē nisi me auc̄tas ecclesie cōpelleret. q̄q̄ viciissim dici possit. ecclesie nō crederem. si nō auc̄tas sacre scripture impelleret. Et ita diuersis respectib⁹ auc̄tas vtraq3 mutuo se cōfirmat. Attendendū tn̄ est ꝙ non oīa que tradit vel tolerat ecclesia publice legenda. sunt de necessitate salutis credenda. sicut patebit ex quinto ꝛ sexto gradibus veritatū. sed duntaxat illa que sub diffinitiōe iudiciali tradit esse credenda. vel opposita reprobanda cō currente vniuersali totius ecclesie cōsensu implicite vel explicite vere vel interꝑtatiue.

Tercius gradus est veritatū spāliter aliq̄bus reuelatatū. q̄ ab illis quibus reuelatio facta est absq3 vlla dubitatōe credende sunt. alioquin nō esset reuelatio. de cuius rōne est vt sit certa. Ceteri vō quibus non est hmōi reuelatio facta nō obligant credere. nisi p miraculum vel scripturā sacram. et ꝑcipue p ecclesiam det certitudo. Sic et Johannes baptista missionē suam ostendit p scripturam ꝓpheticam. Et apl's. propterea cōtulit euangeliū suū qd̄ habuerat p reuelationē cum Petro ꝛ alijs de ecclesia nō ꝙ dubitaret de illo euāgelio. peccasset enī. nec dixisset etiā si angelus de celo aliud vobis euāgelizauerit anathema sit. Sed ideo contulit euāgeliū suū. vt approbaret p ecclesiam ad credulitatem aliorum. et nō ad suam. quia dixit ꝙ nihil sibi cōtulerūt Petrus ꝛ ceteri. sed dextras dederunt cum cognouissent gratiam dei que data erat sibi. Demum triplex huiusmodi gradus veritatum reducit ad vnum sc3 ad veritates q̄ credi debent immediate ꝛ explicite a deo reuelate esse.

Quartus gradus cōtinet veritates omnes ꝛ singulas que cōcludunt ex ꝑmissis veritatibus in consequentia certa in lumine fidei vel in euidenti lumine naturali q̄uis non in ꝓpria forma verborum illic habeant. Quemadmodu3 ista veritas est de necessitate salutis tenenda. ꝙ xp̄s habuit neruos ꝛ venas. q̄uis i scriptura sacra nō habeat in ꝓpria verborū forma. Et ita de sīlibus sine numero. qm̄ ista est euidēs cōsequentia nedum in lumine fidei sed in lumine naturali apud philosophos xp̄s fuit verus homo. ergo xp̄s habuit neruos ꝛ venas. Propterea sine temeritate fidei vel discrimine fuerunt aliq̄ questiones fidei ad philosophos paganos per xp̄ianos deducte. q2 videre poterant acuti phi. quid ex ꝑsupposita lege nostra. licet ab eis non credita. cōsequenter esset dicendum in bona et euidenti cōsequentia. Et hic est scd̄s gradus principalis primis tribus ad vnū reductis.

Quintus gradus. Rursus in q̄nto gradu qui tercius est modo dicto reponūtur

Veritates ille que ex veritatibus quadruplicis gradus antedicti. vel aliquibus earum deducunt in consequentia tm̃modo ꝓbabili vl' topica. vel dum in antecedente ponit ꝓpositio que ad fidem est impertinẽs ꝙuis supponat esse vera. Dicit aũt Arist. Illud est ꝓbabile quod omnibus ꝛ maxime sapientibus verum apparet. non autẽ illud quod indoctis videtur esse verum dicitur ꝓbabile quia stultorum infinitus est numerus. ¶ Veritas autem omnino impertinẽs ad fidem. illa sola dicitur que nec in consequentia evidenti. nec in consequẽtia probabili. neqꝫ certa. sequitur vel repugnat. Porro dum ꝓpositionibus fidei apponitur aliqua que non est de fide. tunc totum quod est una copulativa. non potest simplr̃ dici de fide. qꝛ sequit debiliorẽ ptẽ; ut si in ea esset una cõtingens tota eẽt ɔtingens ꝙuis essent multe necessarie. Dicitur nihilominus talis ꝓpositio ad cuius verificationem requirit una ꝓpositio non ptinens ad fidem ꝙ sapit fidem. si sit vera. vl' qd sapit heresim si sit falsa. ¶ Et sic potest describi ꝓpositio sapiens heresim: ꝙ est ꝓpositio ex cuius concessione. coassumpto aliquo quod non potest rationabiliter negari. sequit heresis in fide ut si quis diceret ꝙ beatus Gregorius non fuisset papa. qꝛ supposito ꝙ nõ possint rationabiliter negari hystorie dicentes ipsum fuisse rite electum ꝛ susceptum in papam. licet non sint de fide. sequit ista heresis ꝙ rite electus in papam nõ est nec fuit papa. unde nõ est ꝓpositio ita catholica si sibi iungat aliquid impertinens ad fidem. quin totum hoc cõpletum remaneat ad fidem impertinẽs. Exemplum ut ista ꝓpositõ. biblia est falsa. est hereticalis. ꝛ si adderet ꝙ biblia quam habet Johannes est falsa. non esset hereticalis de se. licet dici posset sapere heresim. supponendo ꝙ Johannes nõ haberet biblia nisi correctam. ¶ Postremo in casibus huius quinti gradus ꝛ sexti sequentis. Verũ est ꝙ cause fidei referende sunt ad papam vel sacrum concilium. si sup eas fieri debeat determinatio vel articulus artans omnes. secus in aliis causis que tres primos gradus ꝛ quartũ respiciunt. nisi forte p appellationem.

¶ Sextus gradus. Demũ in sexto gradu qui quartus est modo dicto. collocant veritates ille que tantũmodo faciunt ad nutriendam vel fovendam devotõnis religiosam pietatem. que si magis inducitur ad inflãmãdum affectum. ꝙ ad instruendum intellectum ubi pietas devota magis aspicit ꝙ veritas certa. ubi hoc unum reprobatur, si adesset assertionis temeritas prius ꝙ elucidaret alio modo p ecclesiam vel rationem certam ipsa veritas. aut si supstitionem. hoc est religionem superfluam. et vanaã induceret. Unde sicut dicit Aristo. Nihil refert qdaꝫ falsa ꝓbabiliora esse quibusdam veris. ita nihil refert quedam falsa pie credi. non ꝙ ea ratione quia falsa sũt vel si sciunt esse falsa credi possunt. procul hoc a pietate fidelium. Sed cadit existimatio vel pia credulitas non sup veritate vel falsitate. sed tm̃modo sup apparẽtia vel ꝓbabilitate. Et hoc utiqꝫ nõ est piculosum vel falsum. qꝛ constat de apparẽtia ꝛ probabilitate dum falsitas vel veritas ignota est. Propterea sapientissime dixit Hiero. ꝙ de talibus eligibilius est pie dubitare ꝙ temere diffinire. Sicut stat qdlibet contradictoriorũ esse ꝓbabile. ꝛ unũ stat cum altero. nõ in veritate sꝫ in ꝓbabilitate. Sic diversis respectibus. utrinqꝫ cõtradictoriorum credi põt cum fidei pietate dum tñ sit animus ab assertione ptinaci alienus. ¶ Respicit aũt iste gradus legẽdas ꝛ miracula sanctorũ vitas patrũ. visiones devotarum psonarũ recitatões ꝛ opiniones sacrorum doctorũ q̃ oĩa suscipit ecclesia ꝛ legi pmittit. nõ ꝙ determinet talia de necessitate salutis esse credẽda sed qꝛ pficiunt ad cõmovẽdos affectus pios fideliũ. ꝛ ĩ edificationẽ ipsorũ. dum in talibus nihil de certitudine scit esse falsum. ꝙuis etiã nesciat illud certitudinalr̃ esse verũ qd optet. nec op tale credendũ ꝓponit. ita ꝙ magis hic attendit id qd pia recogitatõe fieri potuit ꝙ illud qd factum est. Et hoc apud oratores creberrimũ repit qui ex aliorꝫ psonis dicũt ea nõ q̃ psone dixerunt. sed q̃ dicere potuerunt sicut in legenda beate Agnetis ꝛ beati Sebastiani/ ꝛ similiũ continet.

Sequũtur alie ꝓpo

ño

ño

itiones corollarie q particularius materiam elucidant.

Corollarium 1

Falsum blasphemiũ et hereticũ est asserere q sensus lralis sacre scripture sit aliqñ falsus. pz ex dictis in primo gradu. et qm̃ fm Aug. solũmodo pot ex sensu lrali sacre scripture. efficax argumentũ sumi. Non autẽ esset efficax argumentũ si sensus lralis nedum in dubiũ sed in falsum verteret. At vo pter cõcordantiã aliquorũ si videant aliter dixisse. dicimus q aliud est lra. aliud est sensus lralis. vel q de sensu lrali scripture sacre impropriissime locuti sunt. Est eñ sensus lralis vere et prie dictus ille quem spũssanctus principalr intẽdebat / et q ui ex circũstantijs lre scripture sacre trahi põt et dz. sicut expositores sacri fecerũt atqz docuerunt. Alioquin periret oĩs solicitas pbationis a scriptura sacra sicut arguit Augu. ad Hiero. et habet dis. ix. Si in aliq sensu suo lrali esset falsa / qr pspicuũ est q falsum nihil pbat. et rñdẽs poterit semp dicere ad añcedens sumptũ de sensu lrali scripture. q sensus lralis biñ est falsus / et ita nihil pbat. qr regula nõ tradit ab adversarijs qñ ẽ falsus et qñ verus.

Corollariũ ij Falsum blasphemiũ et hereticũ est asserere q de notis p experientiã vel de euidẽtibus p rõnem naturalẽ nõ sit fides etiã prie dicta. Licet nõ sit fides sub rõne expientie vel euidẽtie rõnis naturalis fides habeat. sed alio respectu. innitẽdo. s. diuine reuelatõi. p qm fides est ex auditu ẽi dei p verbũ xpi ad Rom. x. Patet qm̃ pcepta decalogi. euidẽtia sunt in lumine naturali. et ista. Deus est. Silr q roma fuerit vel hirlm fuit / notum est p experientiã. Hec nihilominus put nobis in scriptura sacra 5 tradunt. tanq̃ approbata per ecclesiã / sunt certa fide tenenda / qm̃ credulitas oĩm traditorũ in sacra scriptura innitit huic principio solum credito et naturaliter inevidẽti q tota sacra scriptura a deo reuelata est. remanet euidẽs totũ sub hac credulitatis rõne. Unde ɔm̃ter inferri posset q tot sunt articuli fidei qt sunt veritates contente in scriptura sacra. nisi forte fiat restrictio et acceptio. articulorũ fidei. p illis tm̃modo veritatibus que continent in symbolo aplorũ que scz de directo. et immediate respiciunt mysteriũ gloriose trinitatis et incarnatõis bñdicte. q̃uis eadẽ sit vtrobiqz generalis rõ credẽdi. s. diuina reuelatio. Intantũ q sub hac rõne nõ minus alie credẽde sint firmiter hoc est absqz formidine de opposito ppositões cõtigẽtes de futuro q ppositiones necessarie. Sicut apparet de ista resurrectio mortuorũ erit. Possent ɔñr inferri plurima. qlis sit vel nõ sit auctas cõdem dĩ articulos fidei. et si possit fieri nonus articulus. Si pterea possit fieri ppositio heretica de nõ heretica. si deniqz possit eẽ aliquis nesciẽter hereticus. et ita de plurimis q̃ breuitas iubet omittere.

Corollariũ iij Falsũ blasphemiũ et hereticũ est asserere q pcepta decalogi nõ sint de fide etiã prie dicta q̃uis reputari debeãt euidẽtia in lumine naturali. pz ex declaratõe pmissorũ. Vñ Mat. v. Qui igit soluerit vnũ de mãdatis istis minimis et docuerit sic hoĩes minimus vocabit in regno celorũ. Et accipit ly minimus negatiue. i. nullus. et ita sepatus a regno celorũ. qd est ecclesia. et hereticus iudicandus si se nolit corrigere.

Corollariũ iiij Falsũ blasphemiũ et hereticum est asserere q assertões opposite pceptis decalogi nõ spectent ad fidem tanq̃ repugnantes fidei. aut q non sit iudicio fidei reprobande. Et q iudices ordinarij nõ habeant sup his reprobandi et cõdemnandi facultatem. vbi notorie scandalizãt patet ex pmissis. Addito q assertio ppositionis ad vnã ptem notat firmã adhesionem cũ remotõe pbabilitatis alterius ptis. Et hoc in falsis ppositõnibus sine manifesta temeritate et ptinatia nequaq̃ fieri potest.

Primũ corollarium sequens ex quarto gradu qui secundus est si tres primi reducunt ad vnum.

Corollarium 1

Obligat aliquis certa et explicita fide tenere nullatenus dubitare et sub pena heresis q aliqua ppositio vera est de qua alius pt ad tpus sine culpa dubitare. Et hoc spãliter in exemplo triplici põt ondi. sicut in triplici ppositõe corollaria subsequit.

Corollariū ij Obligat aliquis vputa theologus exercitat⁹ in scripturis sacris legēdo ꝛ ꝯsiderādo eas. certa ꝛ explicita fide tenere ꝛ nullaten⁹ dubitare multa de qbus simplex ꝛ idiota reqsitus rōnabiliter. si nō ptinaciter dubitaret vt ꝙ tobias habuerit canē. vel aaron barbā. vel arca testamēti de pilis caprarū coopturā. ¶ Dat eīn circa hoc regula ꝙ dubius in fide infidelis ē. qđ intelligit vbi dubitat aliqs illa q̄ tenet explicita fide credere. sicut oportet in multis ꝑsertim in doctoribus ꝛ platis.

Corollariū iij Obligat aliquis. vtputa canonista exercitatus in determinatiōibus sctē ecclesie legēdo ꝛ cōsiderando eas. certa ꝛ explicita fide tenere. ꝛ nullaten⁹ dubitare mlta de qbus simplex ꝛ idiota. imo et theologus alıqs in casu reqsitus rōnabiliter si nō ptinaciter dubitaret. pꝫ vt p̄cedens. Et sic dicet de exercitatis in p̄dicatōnibus ꝛ narratōibus publicis nr̄e fidei. ꝙuis etiā eēnt laici. qm̄ ad pl'a explicite credenda tenent ceteris paribus ꝙ taliter vel aliter nō instructi.

Corollariū iiij Obligat aliquis vtputa doctus ꝛ exercitat⁹ i logicalib⁹ moralib⁹ et prudētialib⁹ sciētijs certa ꝛ explicita fide tenere ꝛ nullaten⁹ dubitare mlta de qb⁹ simplex et idiota. vel sic n̄ exercita⁹. rōnabiliter dū tn̄ sine ptinacia dubitaret. ¶ Rō antē p̄cedētiū oīm vna est. qꝛ cui plus ꝯmittit ab eodē plus exigit. Vn̄ reputari debꝫ vna cōsequētia deducta ex scripturis sacris vni magno logico vel pho vl' theologo euidēs vel certa esse ꝙ alius idiota vel inexercitatus poterit ad tp̄s vel falsam vel solū probabilē ꝛ incertā reputare. ¶ Deniqꝫ sequit ex his oībus ꝙ iudiciū ꝛ cōclusiones fidei licꝫ auctoritatiue spectēt ad p̄latos ꝛ doctores. spectare tn̄ pōt ad alios ꝙ theologos deliberatio. sicut ꝛ cognitio sup his q̄ fidē respiciūt. ita etiā vt ad laicos hoc posset extendi ꝛ plus aliqn̄ ꝙ ad multos clericorū.

Corollarium 1

Rursus corollariū vnū ex p̄cedētibus. Ex officio dignitatis epalis. tenet p̄latus cognoscere. tenorē p̄ceptoꝝ decalogi. nedū implicite sed explicite. p̄sertim cū in cōsecratōne sua ꝓfiteat vtrūqꝫ testm̄ se scire. vetus ꝛ nouum. Qđ si nesciat vel dubitat vbi nō est dubitādū. ꝓinde reddit inexcusabilis. attento ꝙ de talibus princeps apl'oꝝ dixit. parati dare satisfactionē. oī poscēti rōnē de ea q̄ in nobis est fide ꝛ spe. Vn̄ etiā ſm iura humana. nō admittit aliqs allegās ignorantiā in illis q̄ ex officio suo statu vel gradu scire debet.

Corollarium ij Ex officio doctoralis auctatis in theologia. tenet doctor cognoscere tenorē p̄ceptoꝝ decalogi. nedū implicite sed explicite/ꝛ patus eē dꝫ reddere saltem doctrinaliter rōnē. iuxta intellectū cōmunē doctorū. nec in contrariū excusatio ignorātie ꝓficere tali debet.

Corollariū iij Stat aliquē posse reputari vehemēter ꝛ rōnabiliter suspectū d̄ heresi dū dogmatizat doctrinā aliquā vel de ipsa dubitat. vbi vel qñ alius sitia faciens vel dogmatizās vel dubitās suspectus in fide nequaꝙ hri deberet. Patet in eruditꝭ ꝓfessoribus sacre scripture ꝛ sacroꝝ canonum. ꝛ in hn̄tibus reuelationē spālem respectu nō eruditorū rudiū. atqꝫ simpliciū et in p̄latis qbus annexa est obligatio ista sciendi. nedum implicicite sed expliacite.

Corollariū iiij Stat in hoc sacro concilio Constañ. repiri quosdā q circa dilationē reprobatōis noue assertionū denūciatarū. in materia homicidij. piurij. ꝛ insidiarū mortaliū. nequaꝙ culpandi sunt. qm̄ alioꝝ expectabāt iudiciū. vbi tn̄ non pn̄t alij de fautoria ꝛ suspitōe prauitatis heretice vehemēti. vllaten⁹ excusari qm̄ ad eos spectabat ꝓmissiōis modus ꝛ pōdus huius negocij.

Autoritates pro primo gradu.

¶ Aug⁹. ad Hiero. epl'a. viij. di. ix. decreti. Ego solis illis libris scptoꝝ .i. scptorib⁹ q iā canonici appellant/didici hūc timorē honoreꝙ referre. vt nullū eoꝝ scribendo errasse audeā credere. ¶ Idē in epl'a ad Hiero. Si ad sacras scripturas vel cās. admissa fuerint vel officiosa mēdacia: qd in eis remanebit auctis. Que tandē de scpturis illis snīa ꝓferet. cui⁹ pōdere. i. scripture aucte ꝯtentiose falsitatis ꝯteret improbitas? ¶ Itē eadē dis. de vnico baptis. li. ij. ¶ Quis nesciat sanctā scripturā cano

nicam tam veteris q̃ noui testamẽti certis terminis suis cõtineri. eãq; posterioribus oĩbus epoꝝ lr̃is ita pponi. vt de illa oĩno dubitari ꝛ disceptari non possit vtrũ verũ vel vtrũ rectũ sit quicq̃d in ea scriptũ cõstiterit esse. Epoꝝ aũt lr̃as q̃ post cõfirmatũ canonẽ. vel scripte sũt vel scribũt ꝛ p sermonẽ forte sapiẽtiorẽ cuiuslibet in ea re peritioris ꝛ p alioꝝ epoꝝ grauiorẽ auctem. doctiorẽq; prudentiã ꝛ p cõcilia licere repbendi si qd in eis forte a veritate deuiatũ est.

Nota descriptões ꝛ

aliq̃s q̃ sequunt ex pmissis. ¶ Ueritas catholica pt describi. q̃ ẽ veritas habita p diuinã reuelationẽ immediate vel mediate. explicite in ꝓpria forma verboꝝ. vel implicite in bona ꝛ certa cõsequẽtia. ¶ Fides p habitu infuso describit q̃ est habitus supnãliter infusus inclinãs ad credẽdũ catholicis veritatibus ¶ Fides p actu describit q̃ ẽ assensus verꝰ ꝛ certus catholice veritatis ex infusa fide p ueniẽs. ¶ Fides p habitu acq̃sito sic describit cõformiter ad descriptões q̃s dat ph̃s de scia arte ꝛ sapiã. q̃ est habitus verus ꝛ certus p auditũ verbi xp̃i acq̃situs sicut dicit apl's q̃ fides est ex auditu. ꝛ auditus p verbũ xp̃i. Et Augꝰ. dicit q̃ p scripturã sacrã fides saluberrima gignit. Dicit verus. ad drĩam erroꝝ. Certus ad drĩam opinionũ. Acq̃situs p auditũ verbi xp̃i. ad drĩam scie. artis. sapie ꝛ intellectus. ¶ Fides p obiectu. q̃nq; dr̃ ipsa ꝓpositio credita. vel aggregatio multoꝝ credibiliũ seu veritatũ catholicarũ vt hic. Hec ẽ fides catholica ꝛc. Q̃nq; dr̃ ipsa res significata p ꝓpositionẽ creditã seu catholicam. Et ita nulla res est quin possit cadere sub fide. Q̃nq; dr̃ ipa rõ credẽdi. ꝛ hec vna est oĩm credibiliũ. s. auctas prime veritatꝭ reuelãtis q̃ nũc videt in enigmate. Et sub hac rõne dr̃ fides argumentũ nõ apparentiũ. secus erit dum videbimus facie ad faciem. ¶ Ueritas imptinẽs ad fidẽ est que nec sequit nec repugnat ad catholicas veritates. ¶ Ueritas sapiẽs ad fidẽ ẽ veritas cõtinens aliq̃d vel aliqua q̃ sunt ꝓprie de fide. cũ aliquo vel aliquibus adiunctis q̃ nõ ptinẽt ad fidẽ seu catholicã veritatẽ. Et opposita falsitas dr̃ sapiens heresim. si id q̃d adiunctũ est sit tale q̃d nõ possit vel debeat rõnabilr̃ negari q̃uis nõ sit de fide. Finit

Determinatio in cõcilio Constantieñ.

¶ Ecclesia vel generale cõciliũ dũ dictat aliq̃ regitiua ecclesiã cõcernẽtia. Papa nõ est sic supra iura positiua q̃ possit sic p libito disponere dissoluere: talia dictata p ecclesiã. eo mõ ꝛ intentõe q̃bus dictata conclusaq; sunt. ¶ Ecclesia vel generale cõciliũ q̃uis nõ possit tollere plenitudinẽ ptãtis papalis. a xp̃o supnãliter ꝛ misericorditer collate. põt tñ vsum eiꝰ limitare sub certis regulis ac legibꝰ in edificationẽ ecclesie. Et in hoc est totius ecclesiastice reformatõis stabile fundamentũ.

Incipit tractatꝰ magistri Johãnis de Gerson. de ptestatõne circa materiã fidei contra hereses diuersas.

Prologus

P

Rotestatio/seu reuocatio generalis aut conditionalis/q̃ t q̃nq; nonnunq̃ assumi tanq̃ velamẽ iniq̃tatis/et ad excusandas excusatões in peccatis/psertim ab hereticis: ꝓposuimus declarare sub aliquibus cõsideratõibus. q̃d ptestatio generalis. q̃d cõditionalis reuocatio iuuant vel importãt maxime dũ in hoc sacro Constañ. cõcilio sentimus q̃ hereses vt cancer serpũt. ꝛ sub hmõi ptestatõibus delitescere querũt/inictis ptestatõibus q̃ sub terminis iuris positiui velut in causis ꝓphanis sedulo pcurant. vt nõ ptinus in lucẽ pdeat veritatis catholice splẽdor atq; decus. Finit pemiũ.

Consideratio i

P

Rotestatio circa materiã fidei/ de qua sola nunc intẽdimus/est quedã pfessio seu cõfessio facta exterius. ad oñdendũ quid de fide ptestãs sentiat interius. iuxta illud apl̃i ad Roñ. x. Corde credit ad iusticiam. ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Et sic ad salutẽ vt dixerit xp̃s Luc. ix. Qui me erubuerit ꝛ sermones meos. ꝛ filius hoĩs hunc erubescet corã angelis dei. Quo ptra Matheo teste

dicebat Math. x. Qui me cõfessus fuerit corã hoibꝰ ꝯfitebor ⁊ ego eũ corã pr̃e meo. Ex qbus elicit̃ ꝙ sicut credere cadit sub p̄cepto. sic cadit fidẽ exteriꝰ ꝯfiteri. sp̄ qdẽ. ſ3 nõ ad sp̄. cũ sit affirmatiuũ p̄ceptũ. Obligat aũt semꝑ ⁊ ad sp̄/dũ ex omissione cõfessionis libera/dispẽdiũ fidei/vel salutis detrimẽtũ ꝓbabilit̃ iminceret. vt corã tyrãnis corã hereticis. corã iudicibꝰ. corã ppl'is. fides ẽ diuersimode palã ꝯfitẽda. defendenda. testificãda. ⁊ ex officio p̄dicãda. Notet̃ Augꝰ. sup illud ap̄li. optet hereses eẽ. j. ad Cor. ij. Et recitat̃. xxiiij. q. vlt. c. finali. Faciũt ꝓ hoc dicta scripture Joh. x. ij. Petri iij. Malach. ij. Ezech. iij. ⁊. xxxiij. ⁊ alibi sine numero.

Consideratio 2

Protestatio gñalis vel sp̄alis de ipsa fide nõ infert ꝙ ꝓtestans errauerit/sil'r nec reuocatio cõditionalis. Hoc ẽ itaq3 ꝑspicuũ. qm̃ hõ q̄tucũq3 fidelis dicere pt̃. ꝓtestor ꝙ nihil intẽdo dicere nec puto dixisse ꝯ̃ fidẽ. ⁊ si oppositũ ꝯtingeret vel ꝯtigisset. illud ex nũc reuoco/vel retracto. Sic inueniũt̃ doctores catholici qñq3 dixisse. imo ⁊ q̄tidianus mos apud exercitãtes se i actibꝰ theologie scholasticis sic se h3/in qbus freq̄nter nullus ẽ aut fuit de errore notatꝰ q sic ꝓtestat̃ aut reuocat. Nihilominꝰ aduertẽdũ ẽ ꝙ refert ꝓtestari vel ꝯditionalr̃ reuocare/circa ea q̄ clarissime ⁊ explicite sũt de fide. sicut ꝙ deus ẽ oĩps. ꝙ ꝓximꝰ ẽ diligẽdus. Alit̃ vo circa ea q̄ disputabilitatẽ vel difficultatẽ hñt aliquã. In p̄mo siqdẽ casu fas ẽ dicẽ cũ ap̄lo ad Gal'. ij. Si qs vobis aliud euangelizauerit etiã angelus ď celo anathema sit. Quo circa veniũt irridẽdi qñq3/imo ⁊ corripiẽdi nõnulli q ꝯclusiones theologicas positiuri/dicũt Protestor ꝙ nihil volo vel intẽdo asserere ſ3 tm̃ disputatiue loq. Deinde ponũt tale3 aliquã ꝯclusionẽ. Deus ẽ oĩps. Ds ẽ trinꝰ et vnus. q̄si vic3 ꝯclusiones tales nõ i certissima credulitate. ſ3 sb̃ ꝓbabilitate tradi possint. deniq3 sic ẽ iudicãdũ de oibꝰ ad q̄ ꝓfitens fidẽ suã/obligat̃ explicite credere/vel ex officio vel ex eruditõe/vl' ex diuina reuelatõe vel ex aliq̄ tali mõ. Alioqn sicut dubius i fide infidelis ẽ. sic ⁊ dubie ꝓfiteõs certam fidẽ. Neq3 tm̃ negandũ est quin ꝓtestatõ seu submissio reuerẽtialis/fieri possit sicut egit ap̄ls ꝯferẽdo euãgeliũ suu3. de q̄ ꝑ reuelationẽ certus erat cum petro ⁊ aliis ap̄lis. qbus tm̃ oppositu3 si fieri potuisset/dicentibus nequaq̄ credidisset.

Consideratio 3

Protestatio generalis ď fide stat cũ errore ꝑticulari circa eã. ⁊ sil'r ꝯditionalis reuocatio. Vidimꝰ hoc vidẽmꝰ in ipsis hereticis q errãt vic3 ꝑtinaciter ꝯ̃ fidẽ circa ea q̄ tenet̃ explicita fide tenere/exteriꝰ ꝯfiteri. qr̃ nihilominus vox ista est/ꝓtestor ꝙ eẽ volo bonus catholicus. ⁊ si scirẽ aliqd esse ꝯ̃ fidẽ. illud statim vellẽ reuocare. sic Arrius sic sabellius. sic heretici nr̃i tp̄is plerũq3 dixerunt q̄s tm̃ dãnatio iudicialis interemit vel ꝑdidit. Datur ad cõsiderationẽ hanc rõ talis. qr stat ꝙ aliquis credat aliqd in generali. vt ꝙ fides catholica vera ẽ/⁊ ꝓ hac mori vellet. q nihilominꝰ in sp̄ali credit de aliq̄ veritate catholica ꝙ nõ sit ď fide/errãs ꝑtinaciter circa illã. Sic dicit Arist. ꝙ ꝯtingit aliqd scire in generali/⁊ illud vel nescire. vel de illo dubitare in ꝑticulari. Exemplu3 ẽ de ista. Ois mula ẽ sterilis. hoc aĩal nõ est sterile demonstrata mula quã aliqs putat eẽ ꝑgnantẽ ob turgidum ventrẽ. ⁊ nescit vel nõ aduertit eã esse mulã. ⁊ ita sicut in hoc casu iste nescienter errat. sic ⁊ alij de quibus loquimur dicunt̃ nescieter heretici ꝓut infra docebimus.

Consideratio 4

Protestatio generalis de fide. non sufficit ad purgationẽ errantis ꝑtinaciter. sic nec ꝯditionalis ꝓtestatio. Sequit̃ hꝰ ex p̄cedẽti. Cuiꝰ etiã rõ talis ẽ. qr debẽt errãs ꝑticularit̃ et explicite circa ea q̄ sunt fidei q̄rere cauta solicitudĩe veritatẽ fidei. ⁊ obedire q̄site/ac sufficiẽt̃ edocte. tã credẽdo interius/q̄ exteriꝰ ꝯfitendo alioqn oñdit se nõ paratũ corrigi. Oñdit q3 se non credere sacre scripture catholice/dũ nõ credit eis q̄ sufficiẽt̃ ꝯtineri mõstrat̃ in eadẽ scp̄tura/formalit̃/vel i ꝯñtia euidẽti seu certa. qm̃ si nõ corrigit̃ ꝑ hãc regula3 scp̄ture/nihil reliquũ ẽ ꝑ qd̃ ad viã veritat̃ reducat̃ secluso miraculo. deniq3 talis ꝓte

stans seu cōditionaliter reuocans/dū facit vel dicit oppositū sue ꝓtestatōis ac reuocatōis pꝫ ipm nō inde iustificari.ſꝫ magis infici.cū sit ipse sibimet ꝯrius. Rursus tal' alios [illegible] hmōi ꝓtestatōes ꝛ reuocatōes ab errore nō reuocat.neqꝫ scādalū datū tollit. neqꝫ captiuat intellectū sub deo i obsequiū fidei.Stat eī talis ꝓtestatio cū infidelitate cū scādalo.cū tumore ꝛ arrogātia. Propterea statutū inuenit᷑ i sacris canonib⁹.ꝙ errātes dū correcti recipiebant᷑/dabāt libellū sue ꝯfessiōis absolute de fide ꝛ abiuratōis de errore.Recte qdē sicut ꝛ i foro pnīali nō sufficit sub cōditōe facta cōfessio.dū aliqs scit vel scire dꝫ absolute ꝙ peccauit.secus vbi nō habet᷑ certitudo.ſꝫ scrupulus aliqs timidus/ꝛ vacillās/nesciēs si hoc fecit.vel malo nō fecit.queadmodū circa cogitatōnes carnis qs incōtinēs sensit.trepidat/vl' igrat si ꝯsensit.q̄ casu sufficit ꝯditional' cōfessio ꝛ salua veritate doctrina Greg.Bonarū mētiū ē inqt agscere culpā vbi culpa nō ē.hoc ē pniam q̄si ꝓ culpa recipe q̄si reus eēt.Sꝫ opponit᷑ ꝯ ꝯsideratōꝫ de nesciēter heretico.q mētiret᷑.ꝯ ꝯsciam/si reuocaret.Rn̄sio plana ē.qꝛ tenet ꝯsciam depone re.ex q̄ supponit᷑ ꝙ ptinax ē.sec⁹ vbi qs errat nō iputabilit᷑.qꝛ ꝓtūc nō tenet᷑ ꝯsciam dimittere ſꝫ bn̄ postmodū dū mouet᷑ legitime.facit ꝓ ꝯsideratōe calixtus sicut habet᷑ ex.de pe.ꝛ re.c.j.Manifesta pctā nō sūt occulta correctōe purgāda nec sub ꝯditōe.

Consideratio 4

Rotestatio generalis ꝛ cōditional' reuocatio veracit᷑ facte/sufficiūt ad excusationē aut purgationē/dū ꝓtestās ꝛ cōditionalit᷑ reuocās errāt circa ea q̄ nō tenent᷑ explicite credere vel absolute cōfiteri.Declarat᷑ hoc i illis/q ꝓmptū hn̄t animū/statī obediēdi veritati cognite.vt si theolog⁹ aliqs vel nō theologus erraret circa vnā ꝓpositionē in biblia positā.Exempli grā ꝙ samuel vnxit i regē ipm saul vel ꝙ dauid fuit pastor ouiū.nō iō diceret᷑ statī hereticus.qꝛ forte nūq̄ vidit vl' audiuit textū illi⁹ scp̄ture.ſꝫ postq̄ ōndit᷑ in textu sic hri.ꝯtinuo credit ꝛ assentit/ꝛ ita ꝓtestatio et cōditionalis reuocatio saluāt eū/ne ptinax eē vel fuisse ꝯdēnet᷑.pſertim dū de igrātia sua pōt afferre sufficiēs documentū/aliqn forte iudicaret᷑ apud hoīes ptinax fuisse.apud deū do maneret innoxius. Propterea positū ē in ꝯsideratōe hoc aduerbiū veracit᷑ p qḋ excludunt᷑.q nō ex aīo ſꝫ ficte et inaniter ꝓtestant᷑ dissidentes in semetipsis corde.voce.ꝛ ope.

Consideratio 6

Rotestatio generalis de fide.q̄ dicūt aliq sufficit mihi fides eccie/sufficit ꝙ saluer in fide pentū/sufficit mihi dicē.Credo i deū/nō saluat sp hmōi ꝓtestātes etiā si nō errāt.Deducit᷑ hoc qꝛ nō sufficit sola fides gñalis ꝛ iplicita sed explicita reqrit᷑ apud istos qdē minus/apud alios ampli⁹.¶ Vn̄ symbolū gñale apud oēs capaces rōnis ē illud/qḋ posuit apl's ad Heb.xj.Credere eī optet accedentē ad deū.qꝛ est ꝛ inqrētibus se remunerator sit. ¶ Porro apud xp̄ianos qbus facta ē aptē or reuelatio de credēdis/nō sufficit h⁹ symbolū/ſꝫ debēt explicite credere symbolum apl'oꝝ/ꝛ illud addiscere ꝓtin⁹ vt veniunt ad annos discretōis.sicut ab initio dū baptiꝫabant᷑ adulti fiebāt p⁹us cathecumini ꝯfitētes explicite fidē suā queadmodū ꝓ puulis patrini nūc rn̄dent.Deinde sūt m'ta de fide p vniuersos pene xp̄ianos ꝓmulgata in p̄dicatiōib⁹ in picturis/in mutuis relatōnib⁹ seu collatōib⁹/in obseruatōnib⁹ autenticis celebritatū scōꝝ.ꝛ ita de reliqs. Hec aūt talia q̄ publice fiūt nō est licitū sicut dicit canon ignorare. Nō eī excusaret᷑ laici/si nō crederēt infernū eē.si nō bonos angelos si nō malos.si nō scōs ꝛ scās.si nō p̄ter ea decē p̄cepta legis/iux̄ planū ꝛ textualē coꝝ intellectū vt qḋ nō ē idolatrandū.ꝙ nō piurādū.ꝙ nō occidēdū.ꝙ non furandū.ꝙ nō mechādū.ꝛ ita de reliqs p̄mis impssionib⁹.legib⁹.ac inscriptōib⁹ nature/qs nemo capax rōnis marīe postq̄ sibi tradite sūt p doctrinā pmittit᷑ igrare. ¶ Ampli⁹ do sūt alij qs vltra simplicēs et cōe vulgus hoīm/necesse ē hre fidē explicitā de plimis/multiplici ꝛ spālit᷑ q̄drupli ci rōne.Primo ꝓpter officiū pastorale sup alios vt pascāt eos i fide ꝛ doctrīa ꝛ ab hereticorū argutijs sapiēter defendant.Cōstat enī ꝙ aliq sunt in ecclesia ad hoc obligati.

ex officio aliqn nō esset sufficiēter institutꝰ. Isti aūt sūt plati/iuxta qꝫ ꝓfitēt vtrūqꝫ se testiū scire/qḋ ⁊ aplꝰs seniꝰ explicuit/dū timotheū ⁊ tytū charissimos discipulos instrueret ⁊ alios Act. xx. dicēs. Attēdite vobis ⁊ vniuerso gregi/in q̄ posuit vos spūs sanctus epōs regere eccliā dei ⁊c. ¶ Deinde secūdo sūt doctores/i sacris lrīs pfessores q̄s ignorātia nō pt excusare/qn sciāt explicite plīmas veritates ꝯtentas in biblia/ et alias ex eis deductas. Alioqn doctoris nomen ⁊ gradū dānabilit ⁊ inexcusabilit vsurparēt. Proinde sūt alij de statu etiā laicali/ q̄s optet multa scire de legibꝰ diuinis pceptorū moraliū/ dearticulatim et explicite/ ꝓpter susceptū ab eis officiū. vt q̄ rectores pplorū. q̄ iudices eoꝝ. q̄ ꝯsiliarij vel assessores sūt eorūdē rectoꝝ ⁊ iudiciū/in causis varijs/criminalibus atqꝫ ciuilibus. qḋ nīaduertēs salomon petiuit a dño cor docile/ ⁊ intelligens ad faciendū iusticiā. ⁊ ad faciendū iudiciū. Est itaqꝫ regula qꝫ nullꝰ ea q̄ sunt officij sui pmittit ignorare/q̄ regula respicit nedū platos maiores aut pncipes supiores. sed minores et inferiores/ in vtroqꝫ statu clericali vt sunt curati ⁊ confessores in foro pnie. ⁊ in statu laicali vt ꝑpositi vel balliui. Postremo cōsurgit q̄rto generalis obligatio ad credulitatē aliq̄rū explicitā. nō ex solo gradu hierarchico/sed ex alijs donis gratuitis. vt sunt viuacitas ingenij nālis. vt iudiciū solers. vt vis gnomica vel epyeikes vt pticularis eruditio/ vt vehemēs applicatio ad scrpturas sacras canonicas vel ciuiles. Hic eīn veritatē hꝫ illud Grego. Tantū ab vnoq̄qꝫ dñs exigit quantū dedit. Quo fit vt pspicua sit ꝯsideratio/q̄ dicta est aduersus reprobū nōnullorū desidiā vel taciturnitatē. q dum fides ꝯfitēda venit explicite se in implicita latere tutos putāt. aut q talentū multiplicē doni nālis vel gratuiti. qḋ multiplicandū susceperāt a dño spūalibus incremētis/defodiunt in terrā supuacue vel noxie curiositatis tpalis. sibi blandiētes qꝫ in fide nō errant. quippe de ea nihil sciūt. curāt vel interrogāt. Notet ꝓ ꝯsideratōe scūs Tho. scda scde. q. ij. art. vj. Explicatio inq̄t fidei ad inferiores hoīes. optet qꝫ veniat p maiores. qḋ ꝓbat auctē Dyonisij/ꝯcludens

qꝫ opoztet eos pleniorē hīe noticiā de credendis ⁊ magis explicite credere.

Consideratio 7

Protestatio generalis seu ꝯditionalis reuocatio q̄ dr̄ ab aliquibus ꝑtinaciter errātibꝰ. Si hec veritas mihi nota eēt/scis dš qꝫ libēter eā corde crederē ad iusticiā/⁊ ore cōfiterer ad salutē. nō excusat tales apud deū vel hoīes. fundat hoc sup illud euāgelij. Ecce venit hora ⁊ nūc est vt oīs q vos interficit arbitret se obsequiū pstare deo. Sic aplꝰs ṗus errās in xpianorū psecutōe iudicabat de seipso. Sic ad iudeos loquēs dicit: ⁊ nūc scio fratres qꝫ hec p ignorantiā fecistis/q̄s tn̄ nō excusabat de nece xpi. dum alibi dicit. Ignorās ignorabit. Erat quippe iuris ignorātia affectata crassa ⁊ supina. Sic heretici dū se morti tradūt ꝓ defendēdis erroribꝰ suis/arbitrant se catholicos ⁊ mereri. hn̄t quippe zelū ꝑut dat aliq̄bus testimoniū Paulus. sed nō ſm sciam. q̄re nō ſm sciam? Nimirū q̄ scie dei (que est scriptura sacra) suā sophisticā sciam sic preponūt/qꝫ eidē noluēt eē subiecti. Quis alit sint sibimet cōscij/nō tn̄ in hoc iustificati/ q̄ mentit iniquitas sibi.

Consideratio 8

Protestatio generalis/seu ꝯditōnalis reuocatio/q̄nqꝫ sufficiunt excusare ꝓtestationē apud forū exteriꝰ/quē nō excusat in interiori foro dš/⁊ ecōtra. Cōsurgit hec varietas. qm̄ alit iudicat dš/alit hō. dš inspicit corda ⁊ scit qḋ intus agat. ꝯformit ad ꝓtestationē seu reuocatōꝫ aut difformit ad eam. Hūanū vo iudiciū id spectat qḋ foris ē. ⁊ vn̄ certificari pt p signa testes/voces ⁊ opa. Quo fit vt vere credēs interius ⁊ explicite q̄nqꝫ nō possit hoc ōndere ꝯ testes ⁊ signa. aliqn aūt fit ecōtra. vt q veracit ē hereticꝰ corde/ille hūano testimonio p allegationē ignorātie vel alit catholicꝰ censeat ⁊ absoluat. Qualit aūt debeat aliqs ꝓbare qꝫ nō fuit ptinax p allegationē igrantie vel simplicitatis. hoc magis iuribꝰ positiuis cautū ē q̄bus int cetera dr qꝫ allegās ignorātiam ꝓbare oꝫ illā. Tradūt silr q̄bus argu

manifestis testibus ⁊ iudicijs pn̄t ⁊ debent iudices ecclesiastici ptinaciā cōuincere pn̄tez vel p̄teritā in errante.

Consideratio 9

P Rotestatio spālis d' fide/sicut ⁊ absoluta reuocatio de errore reqruntᷓ ad iustificationē illius q ꝑticularē errorē absolute tenuit in verbis ⁊ in factis ꝙ si legitime monitus facere renuit ipse ꝑtinax censendus est. Ostenditᷓ prima ps tali rōne. Nulla ꝓtestatio seu reuocatio que cōis est oībus catholicis. sufficit ad iustificationē errātis in fide ꝑticulariter ⁊ explicite dū hoc scit aut scire dz. qm̄ non est idē iudiciū de catholico ⁊ errāte/sicut nec innocēte atqꝫ peccatore respectu cōfessionis scr̄alis. Constat aūt ꝓtestationē generalē cuꝫ reuocatōe ꝯditionali ab oībus catholicis sine mēdatio. sine diffamatōne fieri posse. Requiritᷓ igitᷓ ꝓ errātibus spālior reuocatio. Altera ps manifesta est/qꝛ talis nō oñdit seq̄rere cauta solicitudine veritatez. sed forte quadā dissimulatōe palliata velamine reuocatōis hmōi cōditionalis q̄ ad veritatē nō est nisi quedā ꝓtestatio fidei generalis/⁊ nō ꝓprie reuocatio. qꝛ cōditionalis nihil ponitᷓ. Facit ꝓ hoc qd̄ dictū est superius cōsideratōe. iiij. circa finē.

Consideratio 10

R Rotestatio catholica de fide/cū reuocatōe ꝑticulari ⁊ absoluta de errore/licet iustificet errātē ꝙ mō nō sit habēdus ꝑtinax aut hereticus nō absoluit tñ qñ talis extiterit. Presupposita notorietate prime partis in vtroqꝫ foro dei et hoīs. qꝛ talis corrigitᷓ ⁊ obedit veritati /neqꝫ tenet plus errorē quē deserit ꝑ absolutā reuocationē. deducitᷓ altera ps. Cōstat itaqꝫ hoc solo p̄uari deū facere. s. p̄teritū non fuisse. vt notat Hiero: ⁊ Salomon. Quisqs igitᷓ fuerit de p̄terito sic adherēs errori suo cui⁹ oppositū tenebatᷓ explicita fide tenere aliq̄ modo rū p̄tacto. qd̄ ꝑsistebat in illo errore monit⁹ etiā legitime vel edoctus seu fraternalr̄/seu doctoralitᷓ seu iudicialr̄/ ꝑ scripturā sacrā/ꝑ rōnē euidentē aut aliter talis. vere fuit ꝑtinax in errore. ⁊ ex ꝯseq̄nti nedū hereticās sꝫ hereticus. ꝓpterea q̄tūlibet emendetᷓ nūc pōt declarari fuisse talis atqꝫ hereticoꝝ penis subijci. sub ꝑpetua carcerali custodia/vel aliter/sublatis sibi quibuslibet dignitatis officij vel honoris insignib⁹. Solet tñ apud ecclesiā/miscdia supexaltare iudiciū p̄sertim hūilitate reuocantis errorē spōte palā ⁊ absolute prospecta.

¶ Qꝫ si dixerit ꝓtestāo hmōi/ecce ꝑatus fui semꝑ audire ecclesiā. audire determinationē sedis aplice vel sacri cōcilij/q̄liter accusor nūc d' ꝑtinacia circa doctrinā aliquā prius q̄ fuerit hoc mō declarata. diffinita. ⁊ iudicata. Quid em̄ mihi de inferioribus iudicibus: qd de doctorib⁹ ⁊ errorū diffinitorib⁹/q̄bus obedire neq̄q̄ astringor. vt q̄ subiect⁹ ei nō sum. sꝫ p̄latus vt ipsi. doctor vt ipsi. Sic blanditᷓ ꝑtinax arrogātia sibi/sic se fallit ⁊ alludit/tanq̄ vicꝫ nihil explicite credendū sit nisi papa p̄us. nisi cardinalis illud sub p̄cisa verboꝝ forma snialitᷓ dānauerint. Est itaqꝫ lōge alitᷓ iuxta deductionē illoꝝ q̄ ꝓbant nullā inueniri posse nouam heresim. qꝛ quecūqꝫ detᷓ/illa p̄us erat scripture sacre ꝯtra ab ipsaqꝫ dānata. sicut mō/dicēte Aug. si qd nouū est hic. s. in scriptura sacra dānatᷓ. Fatemur nihilominus posse fieri declaratōꝫ nouā. tā doctrinalr̄ q̄ iudicialitᷓ de aliq̄ heresi/ꝙ scp̄ture sacre repugnās est. q̄ declaratio ⁊ si fieri habeat p̄ncipaliori ac sup̄iori auc̄te generalr̄ obligans ꝑ sedē aplicā ⁊ sacrū ꝯciliū. Fit nihilominus q̄tidie legitima declaratio talis/ꝑ doctores ⁊ expositores sacre scripture ac ꝑ p̄latos inferiores. q̄s optet explicite multa scire ad instructionē ppl̄i sui. Hec aūt declaratio ⁊ si nō obliget vt p̄cise talis ē/alienos obligat tñ vt ꝯuincitᷓ eē facta cōformitᷓ ad sacrā scripturā/q̄ est añcedens q̄ cōcesso/si ꝯñtia negari rōnabiliter neqt ꝯcedēda est ꝯñter explicita cōclusio/q̄ declaratᷓ ⁊ infertᷓ qm̄ ex veris non sequitᷓ nisi verū. Itaqꝫ si qs diceret. ꝙ xp̄s nō habuit neruos. aut ꝙ oīs puer nō baptisatus pōt licenter occidi aut ꝙ ꝓ bono cōi licitū est falsum dicere. Talis ꝑseuerās post declarationē sufficiētem sibi factā nō excusaretᷓ a ꝑtinacia q̄tūcunqꝫ clamaret. peto iudiciū ecclesie vel sacri concilij huic me submitto. hanc audio. Pōt equidē tali dici/qd̄ actū ē ne agas qd̄ iā diffinitū est diffiniēdū nō expectes. diffi-

nitū inq̄ꝛ ꝛ si nō in eadē verborū forma. tñ in effectu ꝛ in sñia. vñ fit vt aliqs vno tēpe teneat̃ aliqd explicite credere / ad qḋ prius fides implicita satl erat ſm Tho. ſcḋa ſcḋe q. ij. vbi loq̄t̃ ḋ credēdis iplicite vel explicite

Consideratio II S

P Rotestatio spālis de fide / vel absoluta reuocatio spālis de errore. nō debet fieri necessario dum qs errat nesciēter in fide. ¶ Constat itaqꝫ q̄ nullus mētiri tenet̃: hic aūt nesciēt̃ errās si se diceret errare. mētiret̃ stāte tali ɔſcia. Talis p̄terea penas hereticoꝝ vel infamiā / etiaꝫ postea q̄ dep̄hendit̃ errasse et absolute reuocat nō incurrit. Patuit hᵒ in Aug. qui multa prius nesciēter errata / postmodū absolute correxit sub noīe retractatōis / vel aliq̄ tali mō loquēdi / q̄ reuocationē denotabat / vtendo talibus verbis ie mere dictū ē minus cōsiderate dictū est. hᵒ improbo hoc nō approbo. hᵒ mihi nō placet. Notet̃ ad hoc idē Aug. ad vincentiū xxiiij. q. vlti. c. si. et Gelasius ibidē. q. ij. c. negat̃. ¶ Elicit̃ ꝯñter ex istis d̄ria multiplex inter scienter. ꝛ nescienter errātes. ꝛ inter scienter ꝛ nesciēter hereticos. Et hoc q̄ ad tria que sunt crimen / modus ꝛ pena / iuxta qḋ notet̃ dictum Aug. xxiiij. q. iij. c. dixit apl's vbi ait. Qui sñiam suam q̄uis falsam aut p̄uersam / nulla ptinaci animositate defendunt. p̄sertim quam non audacia sue p̄sumptionis ceperunt. sed a seductis atqꝫ in errore lapsis parētibus acceperunt / querunt aūt cauta solicitudine veritatem. corrigi parati cum inuenerint nequaq̄ sūt inter hereticos reputandi. ¶ Unde colligitur q̄ quadruplex est modus errādi circa fidem. Uno mō credēdo q̄ fides catholica sit falsa. aut scriptura sacra. ꝛ sic errās ē scienter hereticus / qꝛ non est paratus corrigi / cum neget regulam ꝑ quam habet dirigi seu reuocari. Potest alio mō quis errare / credendo generalr̃ q̄ fides catholica sit vera. sed estimāt aliquā esse fidē catholicā / que in veritate nō est catholica / sicut arriani recipientes scripturā sacram. sed ad sensum p̄uersum / qui sectam suam solam putabant esse catholicam / hi sunt nesciēter heretici. Errant aūt p̄cedentes in vtroqꝫ mō cōtra fidem quam explicite credere. Sunt alij circa fidem errātes in his q̄ non tenent̃ protunc explicite credere ꝛ hoc dupliciter. Uno modo ptinaciter. qꝛ non parati sunt corrigi sed ꝓpter supbiam suā. aut aliter ꝓpriam defendūt errorē. Altero mō dū parati sunt corrigi ꝓtinus agnita veritate. qꝛ nō ptinaci animositate defendunt erroreꝫ. sed ex sola simplicitate vel ignorantia sunt in errore. Ceterum inter hos quatuor modos p̄mi magis peccāt q̄ scḋi. ꝛ scḋi q̄ tercij. ¶ Modus errādi siī'r diuersus est. qm̄ in duobus primis error inuenit̃ quem tenentur explicite discredere ꝛ diffiteri. tercij vo ptinaciter errāt in illo cuius oppositū ꝓtunc non tenent̃ explicita fide tenere sed implicita. sed qꝛ renuūt corrigi dicunt̃ heretici. Qualiter vo dep̄hendat̃ aut cognoscatur talis ptinacia. declarat̃ summatim in alijs duodecim cōsiderationibus q̄ ad hanc vnam reducunt̃ hic ab Aug. positaꝫ q̄ tales nō querunt cauta solicitudine veritatē. sed eius declarationi resistunt / omissiue vel cōmissiue. varijs modis / per se vel alios / verbis aut factis / iudicialiter aut extraiudicialiter / terroribus aut muneribus minis aut blāditijs / ꝓpter deprauationeꝫ affectus cā alicuius cōmodi tp̄alis assequendi / vel incōmodi deuitandi. circa diuitias delicias vel honores. ¶ Habemus in his tripl'r errātibus diuersitatē in crimine et in mō. pena siī'r diuersa est q̄ ad aliq̄. Nihilominus tercij puniūt̃ sicut duo p̄mi / si iudicialiter euocati se corrigere / si errorē absolute reuocare. si veritatē oppositam ꝯfiteri noluerint. qꝛ relinq̄nt̃ curie seculari. aut si se correxerint pnīe salutari. At vo q̄rti qꝛ nō iungūt errori suo ptinaciā nunc vel antea q̄uis sint corripiēdi ꝑ reuocationē erroris ipsi tñ neq̄ sunt penis hereticorū plectēdi / nec infamia notādi. sicut apud scholasticos theologos in p̄clara vniuersitate pariseñ freq̄nter obseruat̃. q̄ ꝓtestatio gñalis ꝛ cōditionalis reuocatio iuuit / ad hoc ne de ptinatia notarent̃ iuncta hūilitate q̄ ꝓtinus reuocāt errorē nedū ɔditionaliter sed absolute / q̄ reuocatio sufficit mḡris ad purgationē nec ab actibꝰ studij legitimis exercendis vel cōsequēndis reuocātes ob inde repellunt̃.

Consideratio 12 T

P Rotestatio generalis/aut cōditionalis reuocatō/nō obstat qn sic ꝓtestās aut reuocās dici possit suspect⁹ de heresi. qnq3 leuit. qnq3 vehement. aliqn violenter. Patebit hec ɔsideratō p p̄cedētes. si docuerim⁹ qs ē dicēd⁹ de heresi vl' leuit vl' vehemēt vl' violent suspect⁹. Et h⁹ al's latiori sermone declarauim⁹/nūc sūmatim repetat. ¶ Itaq3 suspitio leuis ꝓuenit ex signis exterioꝛib⁹ operū vel verboꝛū. ex qb⁹ cognitis accipit cōiectura q̄ ɔcludi pōt nō qdē frequent. s3 raro seu ɔtingent vt in paucioꝛib⁹ q talia agēs vel dicēs ē heretic⁹. Itaq3 ɔn̄tia leuis est ⁊ topica. sicut argueremus. Petrus nō venit ad ecclesiā in solēnitate natiuitatis beate Marie virginis. ergo nō bn̄ sentit de [illegible] vel sic. Petrus assumit nomen dei frequenter inuanū. deierās ⁊ negās eū. ergo nō bn̄ credit de eo. ¶ Porro vehemēs suspitio ꝓuenit ex signis exterioꝛib⁹ operū vel vboꝝ ex qbus cognitis accipit argumentū ɔcludens freqūeter ⁊ vt in plˡibus. q talia agēs vel dicens est hereticus vt si qs neget explicite palā. ⁊ publice ea q̄ debet ex officio scire plus q̄ alij q̄uis possit in rei veritate negatio talis ex ignorantia ꝓuenire. vel animi leuitate/nō ex heretica prauitate. ¶ Dicimus demū suspitionē esse violentā q̄ sumit ex signis exterioribus operū vel vborum. ex qbus cognitis cōcludi solet efficaciter ⁊ vt semp q talia agens vel dicēs est hereticus/quēadmodū si quis p̄dicet publice q xp̄us nō fuit verus deus. q deus nō est diligēdus sup oīa/q licitum est passim hoīes occidere sicut bestias. q iuramēta non sunt tenenda. aut si patenter adoret sepulcrum machometi. vel si deferat habitum iudeis appropriatum. nō quidem ioco faciēs hoc/sed serio. Constat nempe q possibile est talia facientē vel agentē tenere veraciter interius fidem catholicā. sicut de Salomone idolatrante. ⁊ de Marcellino idolis sacrificāte/dicūt multi/q neuter eorum fuit hereticus in mente. Nihilomin⁹ ecclesia de exterioribus iudicās non de occultis/arguet in talibus violentā p̄sumptionē ⁊ fm eam feret iudiciū. Exēplo Salomonis de meretricibus. iij. Reg. iij. et hoc nisi talis violēter suspectus se legitime purgauerit. allegādo vel ignorantiā vl' timorē vel fictionē. vel aliquid hmōi/paratū corrigi se demonstrās. ¶ Quo circa patz valere plurimū circa suspitōes hmōi assumēdas ꝑ argumēta cōsiderare cōsuetudines patriarū locorū tēpoꝝ. ꝑsonarū modos ⁊ iudicia. Euenit quippe q verbū vnū dabit suspitionē heresis in vno loco vel in vna ꝑsona. qd in alio loco vel ꝑsona nihil reputabit. Exemplum de negantibus ⁊ despicientibus deū quotidianis verbis in certis ꝑtibus qd in alijs ꝑtibus multis horridū indicaret ⁊ heresi ꝓximum.

Has interim considerationes duodecim posuisse velut in transcursu suffecerit. xxix. mensis octobris anni. M. cccc. xv. in ciuitate Constañ. vbi sacrū agebat generale cōciliū. p̄stāte eo qui est deus bn̄dictus in secula Amen.

Finit.

Sequuntur duodecim cōsideratōes fm totidē signa qbus solet aliquis de ptinatia notari vel conuinci circa materiam heretice prauitatis. premittēdo qualis sit pertinacie diffinitio vel ratio. D

Consideratio 1

P Ertinatie proprie ratio que errantem in fide seu hereticantē efficit hereticum. consistit in deprauatiōe voluntaria per superbiam. aut aliud officium. dum non vult errans cauta solicitudine querere veritatem aut dum perspecte monstrateq3 renuit assentire vel errorem dimittere. Dicitur enī pertinax. fm Isido. quasi impudenter tenax. qui persistit in illo scilicet quod deberet dimittere. Ceterum pertinacie signum exterius multiplex inuenitur. ij Cum quis sustinet excōmunicationē vltro. nec potest se sufficienter excusare. Et hoc sumitur ex iuris p̄sumptione. iij Alterum citatus ꝓ leui/sup fide etiā suspitiōe iudicialiter renuit ɔparere/vel r̄ndere/ ⁊ amplius si sit p̄sumptio vehemēs aut violēta ⁊ hec sitr oritur 3 iuris fictione. iiij Alterum

est ptinacie signū/dum quis asserit ⁊ defendit errorē/cuius oppositū veritatē tenet͂ explicita fide tenere. Tenet͂ inq̄ vel ex publica obseruatōne vel ex cōi doctrina ecclesie/ vel ex officio seu statu suo vel ex informatione sufficiēti/ vel ex naturali iudicio rōnis/ queadmodū quilibꝫ capax rōnis tenet͂ explicite credere nedū articulos fidei si sit xpianus/ sed etiaꝫ principia legis naturalis/ q̄ sunt de primis impssionibus ⁊ inscriptionibus indelebilibus/ vt sunt p̄cepta decalogi recepta ꝑm planū ⁊ vsitatū intellectū apud oēs vtētes rōe. Non deprauata in quacūqꝫ lege. v Alterū ptinacie signū dū quis veritatē fidei nedū non querit cauta solicitudine/ sꝫ declarationē eius impedit ne veniat ad lucē/ maxime si consiliū fidei spāle vel generale ꝓpter hoc in se vel in suis impedit directe vel indirecte molestat atqꝫ ꝑsequat͂. vj Alterū ptinacie signū. dū qs veritatē ecclesie docētes seu determinātes odire se mōstrat/ ⁊ ꝑsequi verbis atqꝫ fact͂ etiā si dicat seu ꝓtestet͂ se velle tenere qđ ecclesia tenet vel determinabit/ ⁊ ꝙ patus est stare iuri/ q2 si facta cōtradicūt hoc ē equitas simulata/ q̄ duplex est iniquitas/ solent etiā q̄tūlibet heretici taliter ꝓtestari/ se catholicos eē qđ eos ab heresi nō excusat ⁊c. vij Alterū ptinacie signū/ dū quis negat veritatē quā prius docuit. vel cōfessus est necē ꝓbabile ꝙ sit etiam oblitus/ q̄ꝫ ꝑm iura primo dicto credi dꝫ. viij Alterū ptinacie signū dū quis petit declarationem veritatis a peritis doctoribus seu iudicibus q̄ dū facta est nihilominus repudiat nulla penitus assignata rōne. ix Alterū ptinacie signū. dū quis potēs ꝯmonet seditōes suscitat bella in ꝑplis ⁊ regnis/ iō q2 facta ē alicuius veritatis catholice declaratio vel erroris reprobatio ⁊c. x Alterū ptinacie signū/ dū quis iurat se malle mori q̄ cōtra honorē suū qnicq̄ ꝑmittere fieri vel errorē aliquē reuocare. ponit enī obicē prime atqꝫ veritati. xj Alterū ptinacie signū/ dū qs fouet errantē ⁊ defendit iudicialr͂ vel extra iudicialiter sciēs nihilominus aut scire debens hunc errare. xij Alterū ptinacie signū/ dū quis nō resistit erroribus dū pōt ⁊ debet/ dꝫ inq̄ vel ex officio sicut iudex/ vel ex fraternali caritate sicut vniuersi/ q̄ꝫ agētes ⁊ ꝯsētiētes ꝑm aplm̄ pari pena puniūt͂ cōsentiūt aūt q̄ alios dum pñt (vt dicit canon) ab errore nō reuocāt. Deniqꝫ ista latius declarat ockam. iiij. pte. j. dialogorum ꝑm q̄ signa potent applicatio pticulariter fieri ⁊c.

Expliciūt. xij. cōsideratōnes ꝑm totidē signa q̄bus solet aliq̄s đ ptinacia notari vł cōuinci circa materiā heretice prauitatis. p̄mittēdo q̄lis sit ptinacie diffinitio vel rō.

Incipit tractat⁹ magistri Johānis de Gerson. quō ⁊ an liceat in causis fidei/ a summo pontifice appellare/ seu eius iudiciū declinare.

q Ueritꝫ vtrum hec assertio sit catholica. tam iure diuinitus promulgato q̄ etiā humano quibus sacrorū canonum auctas innitit͂ nulli fas est a sūmo iudice vicꝫ aplica sede seu romano pontifice/ iesu xpi vicario in terris/ appellare. aut illius iudiciū in causis fidei/ q̄ tanq̄ maiores ad ipm ⁊ sedē aplicā deferēde sunt declinare.

¶ Arguit͂ ꝙ sic aucte sanctissimi dñi martini pape quinti/ in sua cōstitutōe ad ppetuā rei memoriā/ facta ⁊ ꝓmulgata in consistorio generali celebrato cōstañ. vj. idus martij/ pōtificatus sui anno primo. vbi reperit͂ hec assertio sicut dī et videt͂ in canonum lr̄a manifeste fundari.

a Rguit͂ in oppositū primo auctate determinatōis siue cōstitutōis generalis ꝯcilij constañ. q̄ determinatio multiplr͂ facta est/ ⁊ practicata. et spāliter in sessione publica celebrata die. vj. aprilis/ anno. M. cccc. xv. q̄ sic habet inter cetera. Et primo declarat ꝙ ipsa sancta synodus in spū̄sancto legitime congregata. generale cōciliū faciēs/ ⁊ ecclesiā catholicā militantē repñ̄tans/ ptātem a xpo immediate habet. cui quilibet cuiuscūqꝫ status vel dignitatis/ etiā si papalis existat/ obedire tenet͂ in his q̄ ptinent ad fidē ⁊ extirpationē dicti scisinatis/ ac generalē reformationē ecclesie dei in capite ⁊ in mēbris. Item declarat ꝙ quicūqꝫ cuiuscunqꝫ status vel dignitatis/ etiā si papalis existat/ qui mandatis. statutis. seu ordinatōibus aut p̄ceptis huius sancte synodi/ et cuiuscūqꝫ alterius

concilij generalis legitime congregati/sup pmissis seu ad ea ptinētibus/factis vel faciendis obedire cōtumaciter cōtempserit/nisi resipuerit cōdigne pnie subijciat ꝛ debite puniat. etiā ad alia iuris subsidia si opus fuerit recurrēdo. ¶ Deinceps arguit rōnibus ducētibus ad incōueniētia manifesta cōtra ius diuinū pariter ꝛ humanū.

Equeretur enī

primo ꝙ papa nō subijceret legi diuine vel euangelice q̄ generaliter absq; oī exceptiōe pmulgata ē a xpo Mat. xviij. dū loqueret ad psonā petri/sicut tradit ecclesia/ ꝛ circūstantia textus satis indicat. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc. Sequit. dic ecclesie/ ꝙ si ecclesiā nō audierit. sit tibi sicut ethnicus et publicanus ꝛc. Hoc aūt ɔñs est erroneum manifeste qm̄ papa est frater nr̄. alioquin nō deberet dicere pater nr̄. si non simus fratres ipse et nos. sed haberet dicere pr̄ meus/vel pr̄ mi sed nec cardinales nec ep̄os fratres appellare deberet. Deniq; cōstat ꝙ est ꝓximus nr̄ ꝛ ex xp̄i frater nō obstante ꝙ pr̄ sit. Est insup papa peccabilis. qm̄ circūdatus ē infirmitate. sicut notat ad Heb. v.

Equeret scd̄o ꝙ paulus egisset cōtra ius diuinū ꝛ humanū/dū restitit petro in faciē. hoc est publice et corā ecclesie cōgregatōne. sicut hr̄ ad Gal. ij. Hec enī resistētia nō fuit minor ꝓuocatio pauli contra petrū/ꝙ fuisset appellatio ad ecclesiā. imo fuit equiualēter appellatō Tūn ꝛ si petrus desistere noluisset. fuisset ab ecclesia ꝯdēnādus. Constat aūt ꝙ petrus erat summus pōtifex. ꝛ ꝭm doctores cōfirmatus in fide ꝛ grā post penthecostē. Propterea dicūt ꝙ petrus non errabat in fide/ nec hereticabat. sed tm̄mō nimis dissimulanter se habebat circa obseruationē legaliū. dicebat iō paulus ꝙ nō recte ambulabat ad veritatē euāgelij/ꝛ ꝙ rephensibilis erat. Ex qb̄ ns palā elicit ꝙ summus pōtifex qui succedit petro in aplatu/rephendi pōt publice p doctorē theologū. qui in officio pdicatoīs succedit paulo. etiā vbi nō hereticaret vel erraret in fide. Et hoc sililr elicit generalius ꝛ incōuincibilius/ex auctē ꝓme allegata. Si peccauerit in te frater tuus. queadmodū plures in sacro Constañ. cōcilio latissime deductū est in sermonibus publicis ꝛ multiplicibus scripturis. quorū copie sunt apud multos.

Equeret tercio/ ꝙ papa qui est mebrū corpis ecclesie sicut hoīes alij si scandalisaret totum corpus ipse nō esset rescindēdus vt totū corpus sanū fieret. cōtra doctrinā xpi euāgelicā/fundatā in silitudine iuris naturalis Math. xviij. cū glosis ꝛ determinatōibus doctorꝫ in materia de scādalo/se fundantiū in hac lege diuina ꝛ naturali.

Equeret q̄rto/ ꝙ petrus summus pōtifex nō debuisset cōpelli reddere rōnem ab aplīs et fratribus qui erant in iudea. qr visitauerat corneliū gentilem. cuius tm̄. oppositū dr̄ exp̄sse Act. xi. cū adisset petrus hierosolymā/. f. vbi erat ecclesia/disceptabāt aduersus illū qui erāt ex circūcisione dicentes. quare introisti ad viros ꝑputiū hn̄tes ꝛ manducasti cū illis/ et statim subiungit obediētie Petri rn̄sionē dās in hoc successoribus suis formā debite humilitatis. quā exp̄ssit ep̄le sue prime. ca. iij. Parati inquit semp ad satisfactionē o poscenti vos rōnem de ea q̄ in vobis est. fide ꝛ spe. Et si in destructiōe fidei summus aliquis pōtifex volens supbire/nollet hoc facere/constat ꝙ a fratribus eque posset accusari sicut ꝛ petrus.

Equeret quinto ꝙ alicui iniuriato p papā sicut pōt euenire tam in corpe ꝙ in mēbris imo et in fama/ circa ea q̄ fidei sunt. non pateret in casu dabili aliqua defensio vel grauaminis sublenatio qd̄ est cōtra ius naturale. cui ius diuinū nō repugnat. Patet tn̄ cōsequentia/ dato casu tali vl' sili. Sit petrus q̄ pdicet coram papa et multitudine ppl'i copiosa/ ꝙ xp̄s fuit verus ꝓpheta. iubeat tūc papa ꝙ detrudat in carcerē/eo ꝙ pdicat istā veritatem. Sentiat petrus ꝙ si appellet ad cōciliū generale submittēdo se eidē. ꝙ ppl's ꝓteget eū nec scandalizabit in doctrina eius sed manebit in recta fide/ꝙ xp̄s fuerit verus ꝓpha. si aūt non appellauerit. ppl's reputabit ꝙ papa verū dicat ꝛ bn̄ faciat. ꝛ ita deseret fidē cū pdicatore suo. Querit in casu/ si Petrus dicere poterit conciliū appello ꝛ

quēadmodū paulus timēs a seditiosis occidi. clamauit cesarē appello. Hāc aūt materiā latissime ꝛ studiosissime ꝓsecutus est et fundauit ockam in dyalogo suo. cuius solius auctī nō oportet inniti. q̄uis fuerit egregius theologus. sed innitendū est rōnibus suis: ꝑ q̄to robur ꝛ auctem accipiunt a sacra scriptura. cuius cōtemptus cū ꝯfius ꝓfessoribus: sepe duxit et ducet in errores.

Sequeret̄ sexto: ꝙ in nullo casu papa posset iudicari/vel deponi ꝑ generale conciliū: q̄tūcunq̧ criminosus esset vel scādalosus ecclesie. patz ꝯñtia. qm̄ ex opposito sequit̄ oppositū. Si enim papa pōt iudicari vl' deponi ꝑ generale cōciliū. ipse poterit denūciari ꝑ aliquē vel aliq̄s corā concilio p̄nti vel futuro. Qui si velit grauamen inferre talibus denūciare volentibus. nōne poterūt ipsi se ponere extra man⁹ suas vl' ptātē: ne defacto grauet eos et opprimat iniuste. hoc aūt facere ē vere ꝛ equiualēter ab eodē appellare. Et hoc practicatū ē in ꝯcilio pisano ꝑ vtrūq̧ collegio crū duarū obediētiarū. s. gregorij ꝛ bñdicti sic in suis obediētijs nūcupatorū. ¶ Hoc etiā practicatū est ꝑ q̄sq̧ reges ꝛ principes. qui se subtraxerūt ab obedientia illorū q̄s isti vel illi iudicabāt eē summos pōtifices q̄. tn̄ subtractōes approbate sunt ꝑ sacrū cōstañ. cōciliū. quedā expsse. quedā implicite vel equiualenter.

Sequeretur septimo ꝛ magis ad hoīem. ꝙ cōciliū generale nō eēt supra papam: vel iudex pape legitimus. cui⁹ oppositū determinauit ꝛ practicauit sacrū Constañ. cōciliū. ¶ Non em̄ ꝓcessum est ad inchoandū depositionem Johānis/ quousq̧ fuisset articulus iste declaratus. sicut apparet ex actis eiusdē concilij qm̄ aliq̄ videbant̄ sup hoc hesitare. ¶ Cōstat aūt ꝙ ab oī hoīe q̄ habet legitimū supiorē iudicē siue sit vnus hō/ siue vna cōitas pōt si rōnabilis ꝛ vrgens immineat cā fieri appellatio ad eundē iudicē. ¶ Et si dicatur put aliqui fingere volūt ꝙ concilium nō est supra papā. nisi qñ est hereticus seu deui⁹ a fide/ in q̄ casu nō est mirū inquiūt si cōciliū sit supra talē papā: qz desijt eē papā ꝛ est inferior oī hoīe. ꝛ ita dicunt̄ etiam euadere illā iēuasibilē xp̄i legē. Si peccauerit inte frater tuus ꝛc̄. ¶ Hoc breuiter ad p̄ns refellit̄. Primo qz iohēs nō est accusatus vel cōuictus de heretica prauitate/ ꝛ tn̄ cōciliū vocauit ꝛ iudicauit ipm̄ tanq̄ suū subditum. Vñ̄ et in toto ꝓcessu vsq̧ post sniam diffinitiuā sue depositōnis: reputatus est ab eodē cōcilio verus papa. ¶ Amplius nō est verū/ ꝙ papa eo facto q̄ cadit in heresim p̄sertim latentez/ sit depositus a papatu. sicut nec est verū de alijs epīs quēadmodū ista materia declarata ē alibi lati⁹ Reducēdo hāc opinionē ad multiplex incōueniēs/ sicut ad incertitudinē ecclīastice policie/ ꝛ susceptōis sacrorū. Et ad fauorabilitatē dānate doctrine Johānis wycleff qui principalr̄ innitebat̄ tali fundamento ꝙ nullus existēs in pctō mortali erat papa vel epūs nec cōsecrabat ꝛc̄. Et qui bñ pōderat cās reprobatōnis huius doctrine wyckleff in hac pte. Ille vel sileo cause cōcludunt ꝙ pctm̄ heresis licet reddat vnū placum dignū depositōe iuncta ptinacia non tn̄ reddit eum depositū eo facto. sed requiritur humana depositio. Sicut eniz nulla sanctitas q̄tūcūq̧ magna cōstituit aliquē in statu papali vel epāli. nisi ꝑ electionem humanā de lege cōi/ contra opinionē waldensium. Ita nulla iniquitas remouet aliquem ab epāli gradu vel papali de cōi lege/ ni non interueniat humana depositio.

¶ Amplius tercio quo ad hoc arguit̄. ꝙ cōcilium sit iudex pape nō heretici. immo sancti assignādo casus multos in quibus aliquis epūs verus papa poterit ꝑ multos testes diffamari de heretica prauitate/ seu fautoria heresis. aut ꝑ vehemētes cōiecturas ex opibus ꝛ cōuersatiōe diffamabitur apud multos et graues pplos ꝙ nō recte ambulat ad veritatē euāgelij/ aut ꝙ lapsus est in heresim iam damnatā. aut ꝙ nouaz velit cōfingere. constat ꝙ existēte generali cōcilio vel ꝓxime futuro. poterit idē papa iudicialiter cōpelli vt purget se. quēadmodū exēplificatū est de petro. ꝙ si nollet hoc facere put facere noluit Marcellinus sine accusatiōe sua de idolatria. Nōne cōciliū posset ꝯñter ad depositōis sue sniam ꝓcedere. ꝛ si dicat̄ ꝙ nō ex q̄ non est hereticus Rñdetur ꝙ apud iudiciū ecclesie/ vbi de

ca ea que facti sunt fallere pōt ⁊ falli. sic̄e est iudiciū de his q̄ nō apparēt ⁊ q̄ non sunt. ¶ Et p hoc elidit manifeste friuola rn̄sio dicentiū papā nō subijci correctioni frater- ne aut iudiciali iusse a xp̄o vbi puīs. Si peccauerit ⁊c.

T Equeret octauo ⁊ ad hoiem mul tiplex incōueniens in eis q̄ facta sunt ⁊ q̄ adherētes p̄dicte assertiōi nullatenus existimādi sunt cō cedere velle. Et primo q̄ Johānes olim vicesimustertius reputādus est adhuc papa sicut prius et ita q̄ sctissimus dn̄s nr̄ papa martinus nō est legitime electus neq̄ papa. q̄ idem dn̄s noster ⁊ suū collegiū noluit ea q̄ conciliariter facta sunt p̄ sacrū Constan̄. conciliū inuiolabiliter obseruare/ cuius tn̄ oppositū idem dn̄s noster pluries palā dixit q̄ impator nō est confirmatus in imperiū. q̄ grauiter peccāt attendētes predicta: qui dant obedientiā dn̄o nostro summo pōtifici tanq̄ pape. Deniq̄ petrus de luna fuisset iniuste ⁊ pperam accusatus in concilio de materia heresis p̄cipue ⁊ principaliter. Qm̄ in quadā constitutiōe q̄ de verbo ad verbū ponit in actis concilij/ ipse conatus fuit determinare/ q̄ nunq̄ licitū est aut fuit facere subtractionē ab eo/ neq̄ ab aliq̄ vero papa/ fundās se in hoc q̄ papa nō habeat supius iudiciū in terris. nec pōt ab aliq̄ iudicari. Hec aūt reputata fuit hereticalis cōstitutio/ ⁊ ita de plurimis inconuenientibus diceret.

P Ostremo dimis sis illis q̄ sunt in facto/ circa iustificationē vel īiustificatōz appellatōis dn̄orū polonorū. nā multa hinc et inde diuersa īmo aduersa ⁊ contraria viderit asseri. circa q̄ theologicū negociū nō versat nisi p̄ q̄to sub regulis generalibus et autenticis daret aro/ sicut ⁊ data est/ con uincēdi aliquē de ptinacia ⁊ fautoria heretice prauitatis. Conuertat tandē inquisitio pticulate q̄onis/ circa vltimā particulā suam que sic habet. q̄ nulli fas est ⁊c. Illius videlicet aplice sedis/ seu romani pontificis/ iudiciū in causis fidei. q̄ tanq̄ maiores ad ipm ⁊ fidem aplicam deferende sūt declinare.

S Unt aliqui sicut dicit/ qui minus istā pticulā reputant sustinibilē q̄ p̄cedentem qualificantes eam/ q̄ est palā hereticalis ⁊ totius ecclesiastice hierarchia circa fidei defensionē/ seu cōseruationē finalē ⁊ resolutiuam subuersiua. ¶ Nitūt aūt fundare dictum suū in aliquibus p̄positionibus/ q̄s reputant catholicas veritates.

Prima propositio.

In causis fidei iudiciū inniti debet infallibili regule. sic q̄ vltimus ⁊ sup̄mus iudex cui sine necessario standum est tanq̄ vere catholice/ non sit a fide deuiabilis. alioq̄n staret in casu q̄ hoies obligarent assentire contra fidem.

Scd̄a p̄positio. In causis fidei nō habet in terra iudex infallibilis. vel qui nō sit deuiabilis a fide de lege cōi/ p̄ter ipsam ecclesiā vniuersalē vel conciliū generale eam sufficiēter repsentans.

Tercia p̄positio. In causis fidei nullus particularis homo p suam determinationē pōt de p̄positiōe nō heretica facere hereticam. sicut nec de catholica nō catholicam. ita nec papa nec ep̄s p̄prie ⁊ vere loquendo/ pōt p̄positionem aliquam hereticare. Possunt tamen p̄positionem aliquā que videtur aliquibus non heretica declarare q̄ sit heretica et hoc iudicialiter/ sicut doctores scholastice hoc faciunt vel doctrinaliter. Et hoc appellat facere articulū diuersimode tamen quia pape determinatō p̄nalis extendit se ad oēs fideles/ sed ep̄alis tm̄modo ad subditos suos vt p̄ cise est ep̄alis.

Quarta p̄positio In causis fidei/ nulla determinatio iudicialis/ ep̄i īmo nec pape solius p̄ cise vt est ep̄i vel pape/ ligat fideles ad credendum q̄ ita sit de veritate fidei. sicut p̄tendit sua declaratio. qm̄ tā papa q̄ ep̄s deuiabiles sunt a fide obligat tn̄ subditos sub pena excōicatōis talis determinatio. q̄ nō dogmatizēt oppositū talis determinatōis/ nisi appareat manifesta rō repugnādi/ vel p sacrā scripturā vel p reuelationē. vel p ecclesie seu generalis concilij determinationem.

Quinta ꝓpositio. In causis fidei sicut pōt declinari iudiciū epi si appareat deuius a fide, ⁊ requiri iudiciū pape/sic de papa respectu generalis cōcilij suo mō dici pōt. Et hoc est ad formā rn̄siua seq̄ns ex p̄missis/iuncto q̄ apud summū pōtificē/ et eius sedē romanā/pt esse qn̄qꝫ raritas peritorū in sacris lr̄is ⁊ in vera fide pbatorū magis q̄ apud q̄idā ex ipsis qui generalia hn̄t studia sacre scripture ⁊ aliarū facultatū.

Sexta ꝓpositio. In causis fidei illa cā dr̄ maior esse/nō q̄ est de re maiori. sicut de trinitate ⁊ vnitate psonarū. sed q̄ difficilis est ⁊ ambigua ad determinandū iuxta textū scripture Exodi. xviij. Deut. xvij. Et ij. Paral. xix. In quibus fundāt canones dicentes q̄ cāe maiores fidei sunt ad sedē aplicam referende.

Septima ꝓpositio. In causis fidei potest vna cā dici maior apud aliquē epm vel dyocesim. q̄ apud aliū epm vel dyocesim nō reputabit esse maior. vel ad supiorem sicut ad papā remittenda/q̄ scꝫ apud talem epm vel dyocesim ꝓpter abūdantiā theologorū cā talis nō reputabit difficilis vel ambigua. sed p sacrā scripturā iam dānata vel approbata.

Octaua ꝓpositio. In causis fidei nō minus aliqn̄ occurrendum est siue p epm vel p summū pontificē siue p generale cōciliū/dum cernunt oriri scandala ⁊ errores crudeles ⁊ impij cōtra pacificū conuictū xp̄iani ppl̄i. qui maxie cōsistit in obseruatione mādatorū dei/de seruādo iuramēta. ⁊ de nō interficiēdo homies auctoritate ꝓpria. ⁊ de nō pstando ad vsurā. vel de nō rapiēdo. vl' de nō adulterādo. q̄ dum insurgūt errores cōtra aliqs de articulis fidei/q̄ nūerati sunt in symbolo. ¶ Formāt igit rōnē suā qui p̄dictā ꝑticulā impugnāt/iuxta ꝓpositōes p̄missas/ꝓsertim iuxta quinqꝫ primas. Fas ē in casibus cōcernētibus cās fidei declinare illius iudiciū. q̄ repiret deuius a fide. vel eis q̄ fidei sunt cū suis cōsiliarijs vehementer suspectus/p apta signa nimie dissimulatōis/vel acceptōis psonarū vel aliūde multis modis. sed (loquēdo specū reuerētia) staret aliquē sūmū pontificē cū suo collegio sic posse deficere circa ea q̄ fidei sūt. queadmodū petrus ⁊ alij apli defecerūt in passione. imo q̄ minus videat sicut petrꝰ deficiebat nec recte ambulabat ad veritatē euāgelij. ⁊ rephēsibilis erat qm̄ Paulus sibi restitit in faciē ac pinde declinabat eiꝰ iudiciū. ergo fas ē interdū summi pōtificis iudiciū in causis fidei declinare. ¶ Hec aūt dicta sunt vel argumētata magis ad veritatis inq̄sitionē. q̄ ad aliciꝰ ꝓferti sanctissimi dn̄i Martini pape rephēsionē. attēto q̄ cōstitutiō sua q̄tū ad illa q̄ fundat in facto/nō iacet sub theologica reꝑhensione. Et q̄tū ad alia q̄ ius ꝯcernūt/sicut ē p̄dicta ps excepta. Dicerēt beniuoli sui q̄ nō obstātibus allegatōibꝰ in oppositum. illā pōt suscipe rōnabilē ⁊ verā interptationē. sicut recipiūt ꝯstitutiōes positiue decretis inserte qbꝰ innitit. Sic intelligēdo q̄ nō ē fas appellare a papa vel eiꝰ iudiciū in causis fidei declinare. nō qdē p oi et in oī casu. sꝫ qn̄ facit id qd in se ē/⁊ qn̄ non apparet deuiꝰ a fide. sꝫ ambulat recte ad veritatē euāgelij/sine psonarū acceptōne. quēadmodū in ꝓemio ⁊ narratōe sue ꝯstitutionis dicit eē faciendū p sūmū pōtificē. ⁊ q̄ ita fecit affirmat. Nam ꝯstitutiōes ⁊ leges sm Arist. feriunt vl'r. q̄uis in aliq̄ casu dabili pati pn̄t instātiā. ¶ Porro dn̄s nr̄ tollere poterit efficaciter suspitionē sinistrāq̄ cōtra sanitatē suā fieri posset/si dicta sua factis cōpenset. hoc est si sponte nullo inquirente dānet doctrinā illam pestiferā ⁊ crudelē cōtra polonos cum sitibus ⁊ alijs. cū tali celeritate ⁊ rigore. qualē fidei materia vergens in scandalū ⁊ pniciē reipublice postulat ⁊ requirit. ꝑcul abiecta quauis acceptione psonarū.

Finit tractatus mḡri Johānis de Gerson sacre pagine ꝓfessoris eximij. quō ⁊ an liceat in causis fidei a summo pontifice appellare seu eius iudiciū declinare.

Seqtur libellus eiusdem doctoris/ articulorū theologicorū et scholastice cōpositorū cōtra petrū de luna ad cōuincendū eū fuisse ⁊ esse notorie hereticū. ⁊ ptinaciter errasse/⁊ errare ꝯ catholicā ⁊ euāgelicā veritatē/sup ptate ⁊ auctē ecclesie. Et ꝯtinet duos tractatus. In primo ponunt generales articuli. In scd̄o spāles et subsumpti spāliter ex generalibus.

Primus articulus

A

E primo cōstat q̄ iste est articulus fidei/ q̄ est vna sancta catholica ⁊ aplica ecclesia.

Scd's articulus. Item q̄ hec vnitas ecclesie nō sic dependet a psons pape essentialiter quin posset manere vna/ ⁊ maneret de facto/ qñ nullus est papa in ecclesia.

Tercius articulus. Item q̄uis vnitas ecclesiastica essentialis sit ad primariū caput xp̄m. Nihilominus vnitas altera accidentalis vel secūdaria/ consistit in obediencia ad vnū summū pontificē qui est caput secūdariū in ecclesia cum xp̄o. Sic vicz q̄ quilibet catholicus debet hr̄e pmptitudinē seu p̄parationē animi ad obediendum vni summo pōtifici/ dum ɔstiterit sibi aut cōstare debuerit/ q̄ sit papa aliqs legitime electus. Et vltra scd'o reqrit̄ q̄ non ponat scienter impedimentū cōmissiue vel omissiue. ne pficiat̄ ecclie de vnus papa certus et legitime electus. Jō eni ɔdēnatus ē int̄ ceteras cās Johes hus. qr dicebat q̄ eccl'a dei vsqz ad consummationē seculi poterat eque bn̄ regi p sacerdotes dispsos p mūdū absqz vno capite. sicut cū tali capite. Vn̄ sicut dicūt theologi q̄ sacrm̄ cōfirmatiōis ē sacrm̄ necessitatis. non quidē simplr̄ cum sine illo staret salus/ sz sic q̄ obligat̄ quilibet ad nō contēnendū susceptionē huius sacri p tpe ⁊ loco oportunis ita pportionabiliter de vnione vel adhesione ad vnicū papam pōt intelligi. sicut etiam dici solet apud theologos q̄ p̄ceptum affirmatiuū quale est de habēdo papā/ obligat ad semper nō p semp.

Quartus articulus. Item q̄ culpabilis in priori articulo. primo mō vel scd'o vere dr̄ fautor ⁊ nutritor scismatis. imo et scismaticus si iungat ptinaciā. i. si nō velit corrigi/ q̄uis staret q̄ ex hoc solo non esset hereticus/ si faceret hoc nō ex errore intellectus. sed ex deprauatione affectus. q̄uis apud ecclesiam habendus esset ille vel hereticus/ vel de heresi vehemēter suspectus

Quintus articulus Item q̄ ecclesia sic instituta est a xp̄o pfecto legislatore/ q̄ pōt se cōtinuare ⁊ de facto continuabit in vnitate vsqz ad cōsummationē seculi/ ⁊ h' intelligēdo. nedum de primaria et essentiali vnione/ que est ad xp̄m sed de accidētali [redacted] secūdaria ad summū pontificē. sic q̄ pōt et poterit sibi instituere caput vnū secūdariū qd' dr̄ papa. Et q̄cūqz ipedit sciēt̄ ɔmissiue vel omissiue talē vnitatē ecclesie. agit contra articulū iam dictū. vnā sanctam catholicā ⁊c. Etiā vbi videret̄ stare. cum prima vnitate ad xp̄m. Inde pz q̄ aliquis existens papa legitie elect'. pt effici scismatic' si det ipedimētū sciēter cōmissiue vel omissiue. q̄ tota eccl'a nō obediat vni summo pontifici. dum exempli grā. papa non pōt reducere maiorē ptem xp̄ianitatis ad obediendū vni capiti nisi cesserit ⁊ alter constituat̄. ipse v'o hoc ptinaciter rennuit facere aut in aliquo multiplici casu tali. Sile diceret̄ de obedientibus v'o pape q̄ pn̄t eē scismatici. ⁊ alij qui nō obediūt sed parati sūt obedire mō p̄dicto ⁊ apponunt diligentiā suā q̄ vniat̄ ecclesia/ sunt immunes a scismate.

B

Sextus articulus. Item si pbet̄ de aliq̄ q̄ circa p̄missa sit hereticus/ h' est iuxta verba Augu. q̄ fingat sibi nouū errorē/ vel antiquū sequat̄/ glorie siue principatus sui cā. pbabit̄ ɔn̄r manifestissime q̄ talis ē nedū fautor scismatis. sz vere scismaticus. Et iō sufficiat in seq̄ntibus coartare sermonē ad heresim. qm̄ ex isto sufficiēter cōcludet̄ scisma.

Septimus articulus. Item q̄ dum nullus est papa. vl' dum lapsus est in heresim manifestā ⁊ iam damnatā. vel dū consentire nō pōt q̄ ecclesia cōgreget̄. qr scz effectus est amēs ⁊ insanus incurabiliter. vl' incarceratus ē taliter q̄ hūi nō pt accessus ad eū. etiā [redacted] necessitas vel euidens vtilitas immineat pōt se congregare sine papa. Et idē dicendū est vbi papa sufficiēter ammonitus ⁊ requisitus p cōgregando ecclesiā ad vniendū eam in fide ⁊ moribus/ vel ad cōstituendū sibi papā certū. nollet cōtumaciter eam cōuocare. Iste articulus sequit̄ ex prioribus ⁊ ex negatōe eius sequeret̄ q̄ ecclesia nō fuisset a xp̄o pfecte instituta p sui cōseruatōe ⁊ vnitate legitima in mēbris suis in fide ⁊ moribus/ ⁊ ad vnū caput secūdariū verū ⁊ certum. qd' aptissime est cōtra aplm̄ ad Eph. iiij. et alibi multis locis. et

Osee. j.

Octauus articulus. Item ecclesia dicit catholica. i. vniuersalis et aplica. qm omnis homo generaliter obligatur adherere firmiter illis veritatibus, que eadem ecclesia tenet. docet et predicat. que veritates sunt sufficienter in sacra scriptura contente. presertim in euangelio, vel ex contentis in sacra scriptura sufficienter et clare deducuntur, vel per apostolorum doctrinam successiue deducte sunt de generatione in generationem vsque ad nos per obseruationem legitimam. Unde dicitur ecclesia aplica. qm in apostolorum doctrina fundata est. tam verbis quam scriptis.

Nonus articulus. Item non est data in euangelio per xpm aliqua regula generalis obseruanda, que illa obligat omnem hominem habentem vsum rationis, nisi de exceptione alicuius hominis constiterit per eandem legem euangelicam, et non solum per humanam traditionem vel exceptionem. qm inferioris lex derogare non potest superioris autoritati.

Decimus articulus. Item quod hec est lex euangelica generaliter promulgata Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus, vade et corripe eum inter te et ipsum solum. si te audierit lucratus es fratrem tuum. si te non audierit adhibe tecum vnum vel duos testes. vt in ore duorum vel trium testium stet omne verbum. quod si non audierit eos dic ecclesie. si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Sequitur continuo. Amen dico vobis. Quecumque alligaueritis super terram etc. vbi fundatur ptas supernaturalis ecclesie vltra naturalem.

Undecimus articulus. Item quod ad predictum articulum corroborandum ex alijs sacre scripture passibus possent induci varie leges, que sunt de iure proprie diuino et expresso. immo et iure proprie naturali presupposito diuino. vt de abijciendo partem corporis scandalizantem totum corpus. siue sit pes. siue manus. siue oculus. Math. xviij. Et ita de reliquis. Sed sufficit ad deducendum propositum hec vnica lex predicta. Si peccauerit. Et forte diceret hic aliquis quod quicquid sit de membris abijciendis aut rescindendis. caput tamen non potest abijci vita manente. Respondeo quod similitudo corporis veri et mystici non est hic vsquequaque eadem. qm sine capite naturali corpus non potest viuere. sed sine capite secundario corpus mysticum potest habere vitam. sicut in casu nostro pt3 de papa quo remoto vel absciso. stat vnitas et vita in corpe mystico ecclesie. et hoc in virtute capitis essentialis et primi. quod est xps.

Duodecimus articulus. Item sicut summus pontifex quantumcunque legitime fuerit electus est filius ecclesie. Sic dici potest et debet frater vniuscuiusque hominis de ecclesia. vnde et ad hoc significandum dedit nobis xps hanc formam orandi. Pater noster etc. Si vnum ergo habemus patrem in celis. et vnam matrem ecclesiam in terris. constat quod omnes mutuo sumus fratres. Et oppositum sentire vel dicere de papa esset aptissima dementia.

Tredecimus articulus. Item quod papa quantumcunque legitime electus potest peccare. quia non est impeccabilis ex assumptione papalis dignitatis. Oppositum dicere. nisi constaret de aliquo per diuinam reuelationem, esset intolerabiliter superbire. et contra testimonium experientie presentis et preterite.

Decimusquartus articulus. Item predicta lex. Si peccauerit. quamuis data fuerit pro regimine totius ecclesie et filiorum suorum. nihilominus appropriate data est persone petri. qui erat futurus summus pastor. sicut promissum fuerat Math. xvj. et executioni demandatum Joh. xxj.

Decimusquintus articulus. Item quod xps in predicta lege. Si peccauerit etc. non accipiebat ecclesiam qn dixit. Dic ecclesie. pro ipso petro vel pro successoribus suis summis pontificibus. patet quia petrus non dixisset sibi ipsi qn frater tuus noluisset obedire monitioni sue, seu fraterne correctioni. Intelligebat ergo de ecclesia que est congregatio fidelium presertim qn frater qui peccabat et nolebat corrigi fuisset talis quod non habuisset platum supra se, sicut est papa. qui tamen subiectus est legi predicte sicut ipse est frater peccabilis.

Decimussextus articulus. Item xps dicendo in predicta lege. quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus, docet manifeste quod ecclesia habet auctem iudiciariam. alioquin si non audiretur non esset contumacia vel pctm. Et patet aliunde per illud. Qui vos audit, me audit etc. Et iterum. Quecumque alligaueritis super ter. etc. Sic subiungitur statim post predictam legem. Si peccauerit.

Decimusseptimus articulus. Item quod omnis qui potest et debet licite puniri iudicialiter et

etiā licite euocari ad iudiciū etiā p appellationē aut puocationē aut citationem. put visum fuerit expediens iudici vel illis qui ad iudiciū accusare volūt fratrē delinquētē. pſertim vbi nō apparet ptunc modus cōueniētior pcedēdi ɔtra mū/ ⁊ pctōrē fratrē.

Decimusoctauus articulus. Itē ꝙ nulla cōstitutio hūana potuit aut pōt ꝑiudicare legi pdicte. Si pecca. ⁊c. Cum sit de iure pure diuino. ⁊ de iure ꝓprie naturali ꝑ supposito diuino.

Decimusnonus articulus. Itē ꝙ cōstitutōes q̄ dicūt ꝙ papa pōt deponi si labat in heresim nō sunt cēsende cōstitutōes pure humane vel positiue aliqꝝ summoꝝ pontificū vel alterius. Patet qꝛ tūc nō ligarent papā. qꝛ par in parē nō habet impiū.

Vicesimus articulus. Itē ꝙ fundāt he ɔstitutōes principalr in pdicta lege. Si pecca. ⁊c. Et in alijs iuribus cōformibus sicut ptactū est articulo. xj.

Vicesimusprimus articulus. Itē ꝙ sicut hec cōstitutio xpi. Si peccaue. ⁊c. nō specificat vl' restringit de solo pctō heresis sed ⁊ generalr de q̄libet pcti genere. qd pōt deduci in publicū. Sic qdlibet pctm̄ pape publicū seu notoriū/ pōt denūciari ecclesie si fraternaliter monitus papa nolit audire monētem. neqꝫ testes inductos. nisi daret ex lege ꝓprie diuina. qd aliquod pctm̄ xps istic exclusit. qd vtiqꝫ fieri nō poterit.

Vicesimusscōs articulus. Itē quicūqꝫ cuiuscūqꝫ status fuerit/ qui scripserit vel asseruerit ꝙ papa nō possit p alio crimine accusari corā ecclesia q̄ p heresi. ille negandus est simplr tanq̄ cōtradicēs textui euāgelico. Uel reuerēter glosandus est/ si non appareat ꝙ fuerit in hac assertiōe ptinax. ⁊ si in alijs bn̄ sensit. Sile dr̄ de scripturis q̄ sonare vident ꝙ papa nō habet supiorē iudicē in terris. et ꝙ ab eo nūq̄ licuit neqꝫ lꝫ appellare. ⁊ ita de silibus q̄ sic excludunt autoritatē generalis ɔcilij. sunt hereses manifeste. Sed non est leuiter psumendū ꝙ alij doctores sic senserint generalr absqꝫ omni exceptōe possibili occasione vel colore.

Vicesimustertius articulus. Item ꝙ glosa q̄ dicit ꝙ p alio crimine q̄ pro heresi pōt papa accusari vel deponi. nō habet autoritatem vel robur tanq̄ ab vno glosatore vel homine. sed a xpo immediate ⁊ expsse alioquin nō faceret fidē. sicut pdictū est in altero articulo. ꝙ par in parē. ⁊ vnus inferior in supiorē nō habet iudiciū.

Vicesimusquartus articulus. Item ꝙ de iure diuino ⁊ naturali est ꝓpria defensio suipsius dum leditur. dū tn̄ hoc faciat p media nō phibita in lege diuina ⁊ nāli.

Vicesimusquintus articulus. Item ꝙ stare pōt in facto ꝙ aliquis molestatus a papa etiā vero ⁊ legitimo nō possit habere sufficientem defensionē nisi prouocaret vel appellet a papa ad iudicium ecclesie. et nisi subtrahat se ab eo. sic ꝙ eius mādatis nō obediat. q̄ mandata vel obedientia tollerent leso iustam defensionē suipsius/ vel suorū/ vt esset tuitio ꝓprie matris vel pris aut patrie suo. imo ⁊ totius catholice veritatis/ aut vnitatis ecclesie/ sicut apparuit ī subtractiōibus multis legitime factis tpe nostro ⁊ p prius.

Vicesimussextus articulus. Item sicut alias pdicatum est coram hoc sacro cōcilio/ potest haberi multiplex occasio/ ⁊ q̄situs color/ ad hoc ꝙ possit ⁊ debeat p ecclesiam seu concilium generale vice sua darē libellus repudij vero pape. q̄nqꝫ sine culpa pape. licet non sine causa/ q̄nqꝫ cum culpa pape etiā alia q̄ sit heresis. ⁊ numerati sūt colores vl' occasiones duodecim quemadmodum viceuersa summus pontifex pōt dare libellum repudij ecclesie. sicut patuit in celestino cedente. Uxor autem ⁊ vir non vident hic ad imparia iudicari.

Vicesimusseptimus articulus. Item ꝙ predicti omnes ⁊ singuli articuli sunt p hoc sacrum concilium Constan̄. solenniter ⁊ iudicialiter declarati/ et multipliciter practicati tam in electiōe olim Johannis vicesimitercij. ꝙ in constitutionibus ⁊ decretis factis sup autoritate generalis concilij. pſertim. vj. aprilis anno. M. cccc. xv. Et nouissime in decreto facto ꝙ ptensa cōstitutio petri de luna/ non pīudicat subtractioni facte sibi in Arrogania ⁊c.

Vicesimusoctauus articulus. Item ꝙ docens vel asserēs nunc oppositum alicuius articulorum pmissorum cadit in heresim iam damnatam/ ⁊ asserit expresse cōtra predictam legem euangelicam. Si pec-

cesserit ⁊c̃. Et contra articulum istũ. Unã sanctã catholicã ⁊c̃. Et cõtra determinata expsse ꝑ hoc sacrũ cõciliũ. sicut p̃tactũ est.

Vicesimusnonus articulus. Itẽ ꝙ ꝑlatus ecclesiasticus etiam papa determinans iudicialiter aut ꝑ modũ cõstitutõis ꝑpetue ⁊ penalis oppositũ p̃missorũ articulorũ/ nõ potuit aut põt a ꝑtinacia quõlibet excusari. tum qꝛ demõstrat ꝙ nõ querit tota solicitudine veritatẽ dum eam sciẽter impugnat. ⁊ ad impugnãdum omnes alios inducit quantũ in se est/ ꝑ excõicationes ⁊ alias penas grauissimas. tũ rursus in casu p̃nti. qꝛ nõ oñdit se paratum corrigi/ dum regulam sui correctricem negat et impugnat/ scꝫ autoritatem ecclesie vel generalis concili vice sua.

Tricesimus articulus. Item ꝙ nulle ꝓtestatõnes facte in oppositum releuãt talem assertorem vel determinatore. quominus debeat in errore suo ꝑtinax iudicari. qꝛ cum talibus ꝓtestatõnibus generalibus de volẽdo stare ĩ fide ecclesie ⁊c̃. Stat de facto particularis erroris assertio. sicut posset latius deduci tam ꝑ rõnes q̃ ꝑ exẽpla priorũ hereticorũ/ ⁊ etiã modernorum. dum factũ repugnat ꝓtestationi.

Finit liber primus.

Sequitur secũdus liber eiusdẽ doctoris/ articulorũ specialiũ subsumptorũ sp̃aliter ex generalibus articulis sup ꝑtãte ⁊ autoritate ecclesie/ contra petrum de luna ad conuincendum eũ ut prius.

E

T primo notandum est ꝙ Petrus de luna dudũ fecit quandã p̃tensam ꝯstitutõẽ ⁊ eã plures solẽnit̃ publicauit ⁊ publicari fecit. imo et practicauit quantũ in se fuit. tam cõtra xp̃ianissimũ regem francie sñ. cõcilium pisanum q̃ nouissime cõtra illustrissimũ regem Arrogonie. ⁊ generaliter cõtra oẽs qui sunt in hoc sacro Constañ. concilio. sicut patet ex sua r̃nsione ad citationem. que p̃tensa cõstitutio incepit. In dierum successu crescẽte malicia ⁊c̃. Datũ massilie. xiiij. Kal. iunij. anno. xiij. pontificatus nr̃i/ ita ꝙ sunt decẽ anni vel circiter.

Scd̃us articulus. Item ꝙ in p̃tensa constitutõe ponit̃ in forma talis clausula inter ceteras. oẽs ⁊c̃. qui a nobis vel successoribus nostris romanis pontificibus canonice intrãtibus appellare p̃sumpserint. seu a nostra seu ipsorũ successorum nr̃orũ romanorum põtificũ/ canonice intrantiũ obediẽtia recesserint. ac se subtraxerint. vel in p̃missa subtractõe aut appellatõe ꝑseuerauerint seu ꝑstiterint. seu eis in premissis impedimentis seu appellatõibus. subtractionibus. vel ꝓuocationibus/ scienter ꝑ se vel ꝑ alium vel alios/ quauis occasione seu quesito colore dederint auxiliũ. consilium. vel fauorem. ⁊ qui ꝑtinaciter asseruerint illos qui p̃missa cõmittunt ꝑ nostras sñias nõ ligari/ cuiuscunqꝫ status. gradus dignitatis existant/ vel conditõis. etiam si cardinalatus patriarchali. archiep̃ali. ep̃ali. imperiali. regali. vel alia quauis ecclesiastica vel mundana p̃fulgeant dignitate. ex nunc autoritate apostolica. excõicationis sñiam ꝓmulgamus. a qua nullus p̃terq̃ a romanis pontificibus nisi dumtaxat in mortis articulo poterit bñficium absolutionis obtinere ⁊c̃. Et addunt̃ pene depositionis ⁊c̃.

Tercius articulus. Itẽ ꝙ dicta clausula/ sic ꝑꝫ ex forma sua est generalit̃ absqꝫ omni exceptõne posita/ tam de petro de luna/ q̃ d̃ quocũqꝫ legitimo successore suo. siue labat̃ aliquis eorũ in heresim. siue in aliud pctm̃ quodlibet/ q̃tumcũqꝫ enorme. qꝛ dicit quauis occasione seu quesito colore ⁊c̃. Et qꝛ si voluisset aliquã exceptionẽ fuisse. illam explicasset. Sed qꝛ videbat exceptionẽ redundare potuisse cõtra seipsũ. ꝓpterea nullã apposuit vel apponendã iudicauit.

Quartus articulus. Item ꝙ petrus de luna in suis responsionibus datis ad citationem contra eum factam/ dat aperte intelligi. ꝙ vult practicare dictam pretensam constitutionem ⁊ tenet firmiter ꝙ habuit ⁊ habet robur ⁊ vim suam/ cõtra omnes ⁊ singulos qui sunt in hoc sacro Constantiensi concilio. quia sic dicit in forma. ¶ Protestandum tamen ꝙ per quemcunqꝫ facta vel facienda. dicta seu dicẽda/ sub q̃cũqꝫ forma nõ intendit dictã cõgregatio-

nem aut eius ptensam citationē cōprobare. nec ipsam citationē quolibet exaudire/ aut ei quēcunq3 seu qualēcunq3 vigorē tā q̄ a notorie nullā ptātem habētibus emanatā/ quoquo mō tribuere seu p̄stare. imo ipsam ⁊ alia quecūq3 facta seu facienda/ ordinata seu ordināda cōtra ipm/ ⁊ romanā ecclesiam cuz sint de facto p̄sumpta p eos. pnūciauit/ decreuit/ ⁊ declarauit/ pnūciauit/ decernit/ ⁊ declarat/ cassa/ nulla/ ⁊ irrita ipso iure vt de his etiam/ est solenniter ptestatus. ¶ Postremo cum in p̄tensa citatione cōtineat᷑. q̄ cōuenientes in vnū canonice cōuocati/ ⁊ repn̄tantes ipsam vniuersalem ecclesiā decreuerunt ⁊c̄. Rn̄det idez dn̄s noster papa/ q̄ p̄dicti cōgregati in cōstan̄. non sunt generalis synodus. nec vniuersalem ecclesiā repn̄tant. cum sint excōicati ⁊ oībus ecclesiasticis dignitatibus/ gradibus/ ⁊ autoritatibus/ ⁊ iurisdictōe priuati ⁊ p pn̄s nullas ptes iudicij potuerūt assumere. nec pn̄t sicut nec etiam iurisdictionem aliquam exercere p̄cipue cum minor in maiorē. ⁊ pmaxime in papā. quē nec iuris autoritas. nec rōnis debitum. nec alicuius obligatōis necessitas/ ad hoc artāt. actum impiosum exercere nō possit. ¶ Ecce temeritatem ⁊ ptinaciā aduersus hoc sacrum cōcilium ⁊ aduersus oēs indifferenter qui sibi nō obediunt. Vn̄ ⁊ reputat solam ecclesiā esse apud se/ et solum conciliū generale/ ⁊ q̄ cathedra sua ē archa Noe sicut dixit verbo/ dans intelligi q̄ nullus extra hāc archā saluabit᷑. Et ita de plurimis

Quintus articulus. Item q̄ hec ptēsa cōstitutio de directo ⁊ exp̄sse repugnat oībus ⁊ singulis prioribus articulis q̄ elucidāt hāc legē euāgelicā. Si peccauerit ⁊c̄. Et qui fundant᷑ in hac lege cū suis similibus. ⁊ hoc notoriū est ex terminis.

Sextus articulus. Item q̄ petrus de luna nō excusat᷑ vel releuat᷑ ab heresi p̄dicta ⁊ ptinacia/ p generales ptestatōes quas facit q̄ sic habet᷑ in forma. ¶ Dicit ac etiā pfitet᷑/ q̄ in veritate fidei ⁊ vnitate catholice ecclesie semp fuit ⁊ est. semp q3 se fuisse ⁊ pmansisse firmiter credit. nec ab illis vnq̄/ modo aliquo deuiauit. sicut nec deuiare intendit. nec fauorē scismati vel heresi aliquo mō dedit. sicut nec dare intendit. imo semp tenuit ⁊ tenet firmiter q3 credidit et credit. q̄ sancta romana et catholica ecclesia tenuit/ ⁊ tenet/ pfitet᷑/ ⁊ docet nec aliquid a p̄dictis decreuit dicere. facere. scribere. docere tenere seu credere intendit in posterum. gratia eidē diuina assistente. nulq3 ptinaciter/ seu incorrigibiliter dixisse seu dicere voluit nec intendit. Sed oīa p̄terita. pn̄tia. ⁊ futura quecunq3 dicta ⁊ dicenda. facta ⁊ faciēda. scripta ⁊ scribenda. credita et credenda. docta ⁊ docēda subijcit subiectaq3 esse voluit correctioni ⁊ determinationi catholice ecclesie sacrosancte. Et si contra p̄missa vel aliqd̄ p̄missorū dixerit. scripserit. aut fecerit quouis mō/ qd̄ nō credit. paratus est semp stare correctioni dicte sancte matris ecclesie. in cuius vnitate viuere intendit atq3 mori/ sicut catholicus ⁊ fidelis. ⁊ facere ⁊ cōplere ea ad q̄ astringit᷑ in p̄missis ⁊ quolibet p̄missorū. Constat ei q̄ cum his ptestatōibus remaneret pticularis error suus nō purgatus.

Septimus articulus. Item si nunc p̄dictus petrus de luna vellet a p̄dicta heresi sua reuerti/ ⁊ redire ad gremiū ecclesie ipsa posset nō claudere sibi gremiū/ dādo indulgentiā de scelere. sed nō deberet ipm impunitū relinquere vel in papatu p̄tenso retinere. etiā vbi fuisset aliunde papa legitimus.

Octauus articulus. Item si mittat nuncios suos. videt᷑ q̄ in primis ⁊ an̄ oīa pponendi sunt ipsis p̄cedentes articuli/ vt rndeant singillatim ad quēlibet. qm̄ p hoc fiet abbreuiatio aliorum pcessuū iuridicorum qui versarent᷑ in his q̄ sunt facti. qm̄ p p̄dictos articulos pōt veraciter vno verbo dici ipsi petro de luna. Ex ore tuo te iudico serue nequā. immo videt᷑ q̄ nuncij si mittant᷑ erunt interrogādi sup p̄missis nedum p noīe seu vice petri de luna. sed etiā p seipsis. vt videat᷑ quid sentiant sup eisdē articulis. vt si male: habeāt ⁊ ipsi male. iuxta demeritum ⁊ errorē si bn̄: condemnabitur eorum mgr̄ ex eorum cōfessione catholica ⁊ vera.

Articulatio pretacte

constitutōis petri de luna pōt fieri cōtra ipm sub tribus ppositōibus seque᷑ B

F

tibus/cum ꝓbatione summaria ⁊ aliarū quarundā additōne conclusionū. ¶ Hec cōstitutio petri de luna est hereticalis q̄ incipit. In die ⁊c. ¶ Hec constitutio cū suis circūstantijs reddit petrū de luna hereticum. ¶ Hec constitutio cū suis circūstantijs reddit petrū de luna ꝓprie scismaticū. temerariū. scandalosum. atq3 sacrilegū.

Robatur ꝑma

P cōclusio sic. Constitutio illa est hereticalis que directe ⁊ expsse preiudicat ⁊ contrariat̄ legi euangelice. de correctione fraterna/de correctōe iudiciali ꝑ autoritatem ecclesie. si fraterna nō satisfecerit que habet̄ Math. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. Sed hec constitutio petri de luna est hmōi. igit̄ est hereticalis. ¶ Deducit̄ maior ꝑ descriptionē3 heresis q̄d est dogma ꝑuersum fidei catholice cōtrarium. Constat aūt q̄ euangelium est fides orthodoxa obiectiue. sicut dr̄ in symbolo. Hec est fides catholica ⁊c. Sed minor in quo stat difficultas deducit̄ sic. Lex ꝑdicta de correctione fraterna et iudiciali. aut comꝑhendit petrū de luna ⁊ suos successores quos reputat summos pōtifices futuros legitime. vel nō cōꝑhendit. Non pōt dici scdm. qm̄ lex fert̄ generaliter de oī fratre dum peccauerit tali peccato q̄d pōt deduci in publicum. Constat aūt q̄ quilibet xp̄ianus est frater noster etiam si fuerit papa. q2 ꝓpter hoc nō desinit dicere pater noster. si igit̄ est pater noster. nos pariter sumus fratres. si vo det̄ primū sicut dari necesse est. q̄ sc3 papa comꝑhendit̄ sub lege hac euangelica et immutabili q̄ consonat etiam iuri ꝓprie naturali. Sequit̄ ergo q̄ si peccauerit in nos. etiā frater noster debet fraternaliter primo corripi/iuxta regulā generaliter ita positā. q̄ si noluerit audire. adhibendi sunt testes. Q2 si audire noluerit/ denūciandus est ecclesie. quā si cōtempserit. habendus est tanq̄ ethnicus ⁊ publicanus. i. excōicatus ⁊ extra ecclesiā positus. Sequit̄ ergo cōsequenter q̄ ecclesia est iudex pape dum peccauerit peccato publico et ecclesie denūciato. Et pōt ecclesia talem papam excōicare ⁊ eijcere a consortio/multiplici occasione/⁊ multiplici quesito colore. Constat aūt q̄ ab inferiori ad supiorē le .itimum/pōt fieri appellatio/seu ꝓuocatio seu deductio in causam. seu iudicialis citatio ⁊ euocatio/nunc ad denunciationē alterius: nūc ex puro iudicis officio. Sed manifestum est q̄ hec cōstitutio tollit omnia ista media dum fert generalem excōicationis sniam ⁊ penas depositionis in oēs qui quacunq3 occasione vel quocūq3 quesito colore ꝓsumpserint a ꝑsona petri de luna vel a quocunq3 successore seu appellare seu ꝓuocare. vel ab obedientia se subtrahere ⁊c. quod vtiq3 repugnat ⁊ cōtradicit manifestissime huic legi euangelice ꝓut modo deductum est.

Robat̄ scda conclusio faciliter ex ꝑcedenti. Ille eñ ꝓprie dicit̄ hereticus qui ꝑtinaciter asserit/immo determinat heresim. sed Petrus de luna ꝑtinaciter ita facit. Est eñ ꝑtinax qui nō est paratus corrigi. ⁊ qui nō querit cauta solicitudine veritatem/sed impugnat/⁊ ad impugnandum oēs inducit sub penis terribilibus quantū in ipso est. Dicit̄ in ꝓposito. Addēdo maxime q̄ hic impugnatur regula veritatis de directo. ꝑ quam errans frater habet corrigi. que regula est autoritas ⁊ ꝑtās iudicialis ipsius ecclesie vel concilij generalis vice sua. Unde tollit q̄tum in ipso est omnia media ꝑ que debet errans ad viam ⁊ regulā reduci veritatis. Possent addi circūstantie q̄ sine numero ꝓbant hanc ꝑtinaciā in petro de luna respectu cōstitutionis hmōi ⁊ aliorū errorū multiplicium/⁊ scādalosissimorū. sed hec ꝓ nunc sufficiunt. attento q̄ tam erga regem frācie/q̄ erga regem arroganie/voluit practicare cōstitutionē istam hereticalem atq3 pestiferā. imo ⁊ in oēs existentes in hoc cōcilio. sicut patet in responsione sua ad citationem.

Robat̄ tercia cōclusio ꝯsiderando materiā circa quam est heresis ꝑdicta q̄ de necessitate infert petrū scismatis. qm̄ tendit ad impossibilitandū reunitionē ecclesie/sub vno certo pastore supmo. q2 tollit mediū ꝯuenientissimū imo necessariū. s. auctem iudicialē ecclesie/seu cōcilij generalis vice sua/dū ꝓhibet, ecclesiā cōgregari ⁊c. ⁊ dum remouet oēm papā

ſubiectionē autoritatis iudicialis eccleſie.
¶ Confirmant̄ oīa p̄dicta ꝑ cōſtitutiōes
huius ſacri cōcilij factas ⁊ publicatas plu
ries. Cōfirmant̄ etiā ꝑ ſubtractōes licitas
illoꝝ̄ principū q̄ ſe ſubtraxerunt. Oportet
eīm̄ cōcedere p̄miſſas tres cōcluſiones. vel
dicerere ꝙ hoc cōciliū generale errauit faci
enda q̄ōnes tales/⁊ in approbādo nouiſſi
me ſubtractionē dñorum arrogonenſium
abſit aūt hoc a nobis ita delyrare. ¶ Et ſi
dicat̄ ꝙ multa iura canonica/multe cōſti-
tutōes papales/⁊ alie/vident̄ ſonare ꝓ cō
ſtitutōe petri de luna. Rn̄detur ꝙ illa iura
ſunt reuerēter gloſanda/⁊ interp̄tanda cō-
formiter ad inuariabilez legem xp̄i. Aut ſi
vult aliquis ita tenere in ſuis terminis ꝓ-
terue ⁊ rigide. nos cū omni libertate talia
ſcripta negabimus eſſe vera/⁊ per ꝯñs nec
iura canonica. qm̄ nullū ius eſſe cenſendū
eſt/qd̄ diuine legi cōuincat̄ cōtrarie. ¶ Ad
dat̄ ⁊ hic clauſula cōſtitutōnis q̄ ponit̄ ſu-
pra articulo .ij. In ſcd̄is articulis. Oēs ⁊c̄.
qui a nobis ⁊c̄. ſupra.

Excerpta d̄ articulis

cōtra petrū de luna in ꝓceſſu ꝓductis.

PRimo in tractatu quem fecit
aut fieri fecit ⁊ ab alijs factū ap-
probauit ⁊ ratū habuit/intitula
to de ſciſmate ponit cōcluſionē
ſequentē. ⁊ ponit̄ ꝯcluſio ſequēs. ¶ Nulli
ꝯuenit ꝑtāti nec diuine nec humane/ꝙ q̄d
ſit intra vnū locū. ⁊ extra eundē. Dictāq̄ꝫ cō
cluſionē ꝑtinaciter aſſeruit ⁊ ſuſtinuit que
heretica eſt cōtra ſacrā ſcripturā ⁊ diuinam
potentiā eſt. cū deus ſit intra ⁊ extra eundē
locum. ⁊ hoc eſt notoriū. ¶ Item ꝙ dixit
ſcripſit. vel ſcribi fecit ⁊ aſſeruit idē dñs vo
catus vt p̄mittit̄. B. ꝙ ſi iuiſſet ad Piſanū
cōciliū/vel miſiſſet ad illud ad cedendum
papatui. vt aliqui ſibi cōſuluerūt ⁊ cōſule
bāt/iam nō eſſent claues in eccleſia niſi de-
us incarnatus fuiſſet ⁊ claues de nouo de
diſſet. ⁊ hoc ē notoriū. ¶ Item in tractatu
quē fecit/aut fieri fecit ⁊ factū approbauit ⁊
ratū habuit ꝯtra piſanū ꝯciliū qui incipit.
Quia nōnulli in quarta ꝑte vis tercis. C.
ſubſequēter ⁊ alibi in dicto tractatu/dixit.
aſſeruit. ⁊ ꝑtinaciter ſuſtinuit. ꝙ ſtante du
bio huius ſciſmatis/illi qui nō pn̄t certifi-
cari de veritate ⁊ iuſticia alterius cōtendē-
tiū de papatu/ꝑtimo electorū obediendo
pape Benedicto .xiij. ſ. ſibi quo ad deū in
cōſcia ſunt ⁊ eſſent ſecuri. Et hoc eſt noto-
rium. Item dicūt ⁊ ꝓponūt dicti ꝓſecuto-
res ⁊ miniſtri/ꝙ idem. P. vocatus vt pre-
mittit̄ Bn̄dictus poſt p̄miſſum ꝑ eos pre
tenſum ꝓminianū conciliū dixit ⁊ aſſeruit
ꝑtinaciter ⁊ cōſtanter. ꝙ ſi totus mundus
diceret ſibi ꝙ cederet papatui/⁊ ſibi videre
tur ꝙ nō ſeq̄ret̄ inde vnio eccleſie. aut vide
ret̄ ſibi ꝙ ipſe nō deberet cedere/ipſe nō ce-
deret. ⁊ ſi totus mūdus diceret ſibi ꝙ non
cederet. ⁊ ſibi videret̄ ꝙ deberet cedere/ipſe
cederet. Per hoc ſuū iudiciū imo poti⁹ er-
rorē ꝑtinaciter p̄ferēdo oī humano ⁊ eccle
ſie vniuerſalis iudicio. qd̄ manifeſte ꝓbat
ꝑtinaciā in errore. ¶ Item ꝙ xp̄s ⁊ papa
ſunt vnū caput eccleſie/poſuit in quodam
tractatu cōtra decē ꝓpoſitōes ſtabilientes
conciliū Piſanū. ¶ Itē ꝙ cōciliū generale
nullo mō ⁊ in nullo caſu pōt celebrari ſine
papa etiā dum papa mortuus ē. Et ita ne
ceſſario dicendū eſſet/ꝙ in Cōſtantia poſt
adunationē tot obedientiarū ⁊ regionum
nullū eſt aut fuit generale conciliū. Cuius
oppoſitū tanq̄ catholicū determinatū eſt/
et practicatū in hoc ſacro ꝯcilio. Et qm̄ h⁹
errore dato ſeq̄ret̄ manifeſte ꝙ eccleſia nō
fuiſſet ſufficienē ⁊ ꝑſeuerant̄ ꝓ ſui ꝯſerua-
tiōe inſtituta a xp̄o. Quia deniq̄ꝫ nō appa
reret modus ꝯdēnandi vel eijcīēdi papaꝫ
ſciſmaticū incorrigibilē ⁊ hereticū ꝯtradi-
centē ꝑtinacit̄ eccleſie. ¶ Ponunt̄ ꝯñr ad
ꝓbata de p̄dictis ⁊ alijs articulis tres con
cluſiones ſeq̄ntes. ¶ Hec aſſertio petri
d̄ luna ꝙ ꝯciliū gn̄ale non p̄t in aliq̄ ca
ſu ꝯgregari ſine papa eſt hereſis nūc exp̄ſ-
ſe dānata. ¶ Hec aſſertio petri de luna ꝙ
ſi credidiſſet aliq̄bus tp̄e ꝯcilij Piſani/cla-
ues hodie nō eſſent in eccleſia ē manifeſte
heretica. p̄ſuppoſita duratōe legis dei vſq̄ꝫ
ad ꝯſummationē mundi. ¶ Hec aſſertio
petri de luna/ꝙ xp̄s ⁊ papa ſunt vnum ca
put eccleſie eſt hereticalis niſi reducat̄ ad
aliquē ſenſuꝫ ſanū ſatis improprium. ¶ Ad
uertēdū ē poſtremo ꝙ ſup materia hereſis
fundate ſūt principalr̄ cōcluſiones p̄dicte
ex aſſertōib⁹ petri de luna. Primo qm̄ ⁊ vo
ces ⁊ ſcripture ſignificāt manifeſti⁹ ꝯceptū

mentis iuxta dictū xpi. Ex verbis tuis iustificaberis τc. Cui cōsonat dictū Aristo. q voces sunt signa earū q in mente sūt passionū. Scdo qr cōuincere hoiem hereticū esse ex solis opibus sine vocib⁹ difficilimū est. attento q heresis principalr cōsistit in intellectu. ¶ Propter qd tercio dr q licz ex pdictis articulis cōtra petrū de luna. τ suf ficienter in facto pbatis possit τ debeat sufficienter cōcludi contra eundē petrū de luna/q ipse ē notorie piurus notorie scismaticus/notorie scandalizās vniuersalē ecclesiā sanctā dei. τ p ꝯñs de heretica prauita[te] vehemēter notādus τ suspectus/psertiz circa hunc articulū. Unā sanctā τc. Et circa pceptū hoc. Non piurabis τc. Ac p inde p hmōi suspitione vehementē τ scandalum notoriū datū in materia scismatis et piurij τ incorrigibilitatem sit ab oī officio papatus vero vel ptenso rōnabiliter τ iudicialiter deponēdus put multi solēniter ex sturibus allegarūt τ pbauerūt. nihilomin⁹ ex solis eisdē pductis [τ] pbatis nō videt sufficiēter cōcludi q sit hereticus pprie dictus/nisi cōfundat ex pprijs assertiōibus suis/cōstitutōibus τ rnsionib⁹ datis tam verbo q scripto. ¶ Quāobrem studiosius scriptū est vel articulatū circa hmōi assertiones/ attento pcipue q nōnulli reuocant in dubiū an papa deponi possit. vel habeat iudicē supiorē in q̄cunqz crimine/nisi sit a fide deuius vel hereticus pprie dictus.

Finit tractatus cōtra petrū de luna.

Discussio illius assertionis. Snīa pastoris etiā iniusta tenenda est p eundē cancellariū.

c

L Asus est. Quidā se gerens p cōmissario pape posuit in suo pcessu publico assertionē q̄ sequitur. Snīe nostre etiā si essent iniuste/sunt tenēde τ timēde. ¶ Querit sup hac assertōne. Primo si sit falsa τ erronea. Scdo si sit iudicio fidei reprobanda. Tercio si assertor sit ad iudiciū fidei rōnabiliter euocādus. ¶ Arguit q sit vera/qr fm beatū Grego. snīa pastoris siue iusta siue iniusta fuerit timēda est. Cui cōsonat Urbanus papa dicēs q valde timēda est snīa epi licz iniuste liget. Sed papa nedū est pastor vel eps. sz supmus pastor τ eps. ¶ Sz cōtra est dictū Hiero. sup eplām pauli ad Philomonem/et fundat in dicto Esa. v. Si qs dixerit iniustū iustū abominabilis est apud deū. Et Greg. in omel. xxvij. Ipse ligādi atqz soluēdi ptāte se priuat/qui hāc p suis volūtatibus/τ nō p subditorū moribus exercet. Et idē. Tunc est vera absolutio psidētis. cū interni iudicis sequit arbitriū. Et idē. Non dz [in] penam sustinere canonicā in cuius dānationē nō est canonica plata snīa. Constat aūt q snīa iniusta nō est canonica τc.

Ponūtur p decisione ppositōes q̄ sequunt ad examinandū.

b

H Ec assertio pposita ī pcessu publico si sit erronea in fide [et] morib⁹ nō est dissimulāter pterEūda/cū sit scādalosa τ ex deliberatōe posita. ¶ Hec assertio [est] vna ppositio cōditionalis/includens vnā consequentiā talē si snīe nre sunt iniuste/ille [tamē] sunt tenēde τ timēde. ¶ Hec assertio cōditionalis sic resoluta/si sit falsa/est impossibilis/ptz hec ppositio sicut τ pcedēs/ex regulis infallibilibus logicorū addendo q assertio pdicta cōtinet istā vniuersalem/q oēs snīe dicti cōmissarij q̄tūcunqz iniuste sunt tenēde. ¶ Hec assertio falsa ē/qm oppositū cōsequētis stat cū añcedēte/qm stat aliqs snīas pastoris vel pape τ suorū commissariorū nō eē tenēdas/imo nec timendas dum sīt iniuste. Et hoc in multis casibus. Primo si snīa lata sit post appellationem legitimā/vt notauit Innocētius tercius in eptla ad archiepm senonen. Scdo si cōtineat errorē intolerabilez/vt notauit idē. Et hoc multiplr pōt euenire/cū nullus pastor viuēs in terris/ imo ne papa sit impeccabilis/qn possit abuti sua ptāte/cū circūdatus sit īfirmitate. vt dr ad Heb. Unus casus est si sentētiet expsse vl etiā implicite cōtra fidē τ scripturā sacrā. Aliter si sententiet in pīudiciū veritatis vite τ iusticie. vt si volēs rape spōsam alterius/ferat in ptranitētes snīam excōicatōis. Aliter si sententiet in pīudiciū iuste libertatis/vt si volēs vsurpare ciuitatē vnius principis ferat sententiā excōicatōnis in nolētes eā sibi trade

te/ ⁊ ita ꝺ multis ſilibus/ vt ſi excōicare ve-
lit illos q̄ ſuo regi ⁊ ſuis edictis rōnalibus
obediūt. Notauit hec innocēt⁹ vbi ꝓus/
⁊ibi fundamentalit̄ ex infallibili lege diua
⁊ naturali. cui⁹ deductionē h̄ omittim⁹ N
¶ Hec aſſertio ē īpoſſibil̄. Seq̄t̄ hec ex
p̄cedētib⁹. Notādo ꝙ iura q̄bus inniti vi-
det̄ ñ loquūt̄ tali mō ꝯditōnali ⁊ hypoteti
co nec dicūt ꝙ ſnia paſtorꝫ ſit tenēda. qꝛ lō
ge aliud ē dicēꝙ ſnīa aliq̄ ſit timēda ⁊ ꝙ ſit
tenēda. qꝛ tyrānica iniq̄tas etiā timeri pōt
ſed nō teneri dꝫ/ imo ꝯtēni vl' ꝓſeq. ¶ Hec
aſſertio cēſenda ē erronea ꝯ̄ bonos mores/
⁊ canones/ ptꝫ qꝛ cū ſpectet ad mores ⁊ ca-
nones ſicut ꝯſtat/ ⁊ nō eſt eis ꝯformis ī ve
ritate/ imo nec eē pōt/ ſicut pꝫ ex p̄cedenti-
bus. ſeq̄t̄ ꝙ eſt eis diſſona atq̄ꝫ contraria.
¶ Hec aſſertio dꝫ ī fide merito ſuſpecta re-
putari/ ptꝫ ex p̄cedētib⁹. ⁊ hoc accipiēdo fi-
dē ꝓ obiecto fidei ꝓ ſcriptura ſacra et iure
diuino. ¶ Hec aſſertio reddit aſſertorē ſu-
um in fide ſuſpectū; ⁊ ita ꝯñ ad iudiciū fi
dei rōnabilit̄ euocandū/ q̄ cōpellēdus erit
vel ſe exponere/ vel reuocare/ vel ſi ꝑtinacīē
renitent/ relinquendos erit iuſticie ſecula-
ri. ¶ Conſequēter ad aggrauationē di- O
cte aſſertiōis cū ꝓteſtatiōe ꝙ hoc fit ad
finē ciuilē ⁊ eccl'iaſticū ⁊ ꝓ defenſiōe catho
lice veritatis ⁊ eccl'iaſtice libertatis/ ⁊ nō ad
ingerēdū crimē leſe regie maieſtatis/ īſerūt̄
ꝓpoſitiōes q̄ ſequūt̄. ¶ Rex xp̄ianiſſimus
francoꝝ iurauit in ſua ꝯſecratiōe defendere
⁊ tenere iura ⁊ libertates eccleſiaꝝ regni ſui
¶ Rex idē pluries a viginti annis citra/ ha
buit ꝯuocationē ⁊ ꝯciliū ꝓlatoꝝ ⁊ vniuer-
ſitatū regni ſui/ ad quoꝝ deliberationē ⁊ re
queſtū cōcluſit ſolennit̄ p arreſtū curie ſue
ſupreme ꝑlamenti/ ꝙ eccl'ia gallicana in ſe
⁊ in membris ſuis/ ad ſuas antiquas et le-
gittimas libertates reduceret̄/ noīatī ī col-
latione bñficioꝝ/ ꝑ ordinarios/ ⁊ in electiōi
bus faciendis. ¶ Rex idē ⁊ legitimus fi
lius ſuus nūc regēs nouiſſime p⁹ q̄tuor ⁊
q̄nq̄ꝫ annos/ fecerūt idē areſtū ſolēnit̄ pub-
licari cū adiectiōe penaꝝ ī rebelles. ¶ Rex
idē dꝫ reputare ꝙ ſnie cuiuſq̄ꝫ paſtoris etiā
ſummi pontificis facte vel late in oppoſitū
mediate vel imediate/ ſunt iniuſte/ ⁊ conti
nent errorē intollerabilē/ ꝯ̄ publicā iuſtici-
am/ ⁊ in vſurpationē īdebitā/ ⁊ ꝑ ꝯſequēs

nec tenēde ſibi ſunt/ nec neceſſario timēde/
p̄ſertim cū obtulerit in facie ꝯcilij general'
ꝯſtañ. ſe paratū velle ꝓuidere ſtatui ſummi
pōtificis ſicut alij reges ⁊ regna/ ꝓ ꝑte ſua.
Vr̄ h̄ nō ſunt nēcio timende/ qꝛ pñt timeri
a timoratis ꝯſcientijs in aliquo caſu q̄uis
nō ob hoc ſint tenende. Multuꝫ eñ refert.
dicere ꝙ ſint tenende/ ⁊ dicere ꝙ ſint timen
de. Et iō aſſertor p̄dictus q̄ addidit de ſuo
ꝙ ſnie paſtoris iniuſte ſunt tenēde/ valde te
merarie et ſcandaloſe ⁊ erronee videt̄ fuiſ-
ſe locutus/ nec iura quibus inniti videt̄ lo-
quunt̄ mō ſuo/ immo longe modeſti⁹/ ita
vt poſſint ad veꝝ ſenſum reduci nō aūt aſ-
ſertio ſua mō quo poſita eſt/ ſicut patꝫ ex ꝓ
poſitiōib⁹ antedictis. ¶ Rex idē pōt ſe tu-
eri ꝯ̄ ꝓcedentes in eū vel ſuos/ occaſiōe p̄-
dicta/ ſicut cōtra volētes vſurpare poſſeſſi-
ones tp̄ales regni ſui/ immo magis/ q̄tuꝫ
ſp̄ualia ⁊ eccl'iaſtica potiora ſunt tp̄alibus.
¶ Rex idē dꝫ habere ſubditos ſuos p̄ſerti
eccl'iaſticos/ fauorabiles in dicta ꝓſecutiōe
⁊ obedientes iuxͣ monitionē ap̄licā debent
obedire regi tā q̄ p̄cellenti/ ⁊ hoc p̄cipue dū
vtit̄ ſua legitima poteſtate in obſeruatio-
nem ꝓprij iuramenti/ ⁊ eccleſiaſtice liberta-
tis tuitionē. ¶ Rex ideꝫ debet ꝓtegē ſub-
ditos ſuos/ ſi p̄miſſoꝝ occaſione ⁊ propter
obedientiā ſibi factā/ pati habeāt ⁊ aſſume
re cauſam in ſe/ ⁊ ſub hac protectione ſub-
diti tam ſeculares q̄ eccleſiaſtici debent et
pñt inquiete viuere/ nō plus ſapiētes q̄ꝫ
oportet. ¶ Rex idē pōt rationabiliter cōque
ri de ſubditis ſuis/ p̄ſertim eccl'iaſticis/ ſi ī
p̄dicta reductiōe libertatū inueniant̄ tepi-
di. ⁊ tergiuerſatores/ ⁊ claudicātes ⁊ poteſt
ab eis ꝑ ſe aut ſuos exigere rōnes. q̄b⁹ mo
uentur ſentire contra deliberationes nedū
ꝯcilij ſui ſꝫ ſuoꝝ ꝓlatorū/ ac vniuerſitatuꝫ
regni ſui. Cetex de penis ꝑ eūdem infligē
dis iubet eccleſiaſtica modeſtia quieſcere/
nec habere ſermonem.

Tractatus eiuſdē ad

prouincialem celeſtinorū ſup verſiculo cā-
tici marie. Suſcepit iſrael puerum ſuum.
De ſuſceptione humanitatis xp̄i allegori-
ce ꝑ. xxiiij. veritates Tropologice vero ⁊ a-
nagogice ꝑ. xij. veritates.

Incipit epistola cancellarij parisieñ. de susceptione hũanitatis xpi allegorica ⁊ tropologyca. ¶ Prolog⁹.

P Enerendo in xp̃o dño ꝓuinciali celestinoꝝ fratri iohi bassandi suus iohannes cancellarius parisienſ. ea que ad pietatẽ sunt xp̃iane religiõis ⁊ sursuꝫ actionis iugiṫ meditari. Cecinit nr̃a Suscepit iſ. pu. su. Cecinit huic notule sui cantici canticoꝝ mr̄ ecclesia xp̃o iubilans. Tu inquit ad liberãdũ suscepturus hoiem nõ horruisti ṽginis vteruꝫ. qđ ṽbũ sub hac ꝓprietate suscipi dꝫ. Est eĩ improprtũ xp̃s suscepit humanitatẽ qꝛ sensus est vt xp̃s eẽt hõ. ⁊ hõ deus. qꝛ christus dꝫ sed nõ sp̄ deus fuit christus. qꝛ nec semp̄ deus fuit hõ. nec ex cõsequenti christus cum nõdũ susceperat humanitatẽ xp̃s deus. de q̃ susceptione colligam⁹ aliquas veritates accõmodas petitiõi tue pater honorande.

Incipit p̃ma veritas

C Hristus p̃ hmõi susceptõꝫ q̃ dr incarnatio habuit ab instãti sue ꝯceptiõis aiam rõnalẽ pfecte beatã ṽm portionẽꝫ mentis supioꝛ. hec veritas credi dꝫ d̃ necessitate salutis.

Secunda veritas.

¶ Christus in aĩa beatificata vt sic cognouit totũ decursum ecclesie cũ meritis futuris ⁊ demeritis hoim singuloꝝ. etiã p infusam desup̄ cognitionẽꝫ aliã q̃ in ṽbo. qlis suo mõ fuit cognitio ĩfusa ade ꝓ statu innocẽtie. ⁊ angelis pfectius in sua p̃ma creatione. hec veritas est certa fide tenenda.

Tertia veritas

¶ Christus vt btificatus ĩ aĩa nũq̃ sensit dolorẽ ꝓ peccatis hoim quoꝛũcũqꝫ nec ꝓ penis alienis aut ꝓprijs in corpe suo vel in portiõe rõnis inferiore susceptis/ pꝫ qꝛ ĩ btitudine nõ est luctus neqꝫ dolor.

Quarta veritas.

Xp̃s vt btificat⁹ in aĩa hũit sũmã d̃ pctis oibus singuloꝝ hoim detestationẽꝫ q largo ⁊ tropico mõ loqndi põt noĩari displicẽtia cordis d̃ pctis. vel extẽsiõi trãsumptione dolor aut tristicia qñqꝫ noĩaṫ. etiã ĩ deo. Sicut est illud Geñ. Tact⁹ dolore cordis intrinsecus/ diceret simili modo de beatis

Quinta veritas

¶ Xp̃s ab instãti sue ꝯceptiõis q̃uis hũerit clarissimã noticiã ⁊ appꝛhensionẽ sue passionis future. ⁊ q͂ aĩam dulcissime mr̃is ptrãsierit gladi⁹ acerbissime passiõis Ip̃e tñ nõ hũit hmõi passiõis dolorẽ expimẽtalẽ ĩ corpe qlẽ habuit qñ cepit tedere ⁊ mest⁹ ẽẽ ⁊ ꝯñc ab agonia vsqꝫ ad expirationẽ ptulit ⁊ sensit. Ueritas illa ꝓ p̃ma pte pꝫ ex pcedẽtibus. ſꝫ scđam ꝯcedit cõis oĩm doctoꝝ approbatoꝝ scola qꝛ sic ⁊ nõ aliṫ vid̃r posse saluari illud luce q͂ ih̃s pficiebat etate ⁊ sapia Expiebaṫ eñ p assiduũ cremẽtuꝫ noticias nouas rerũ: ⁊ si nouas noticias sensuales: ita nouas efficias aut d̃lectatõnes isto mõ

Sexta veritas.

¶ Christus voluit ab instãti sue ꝯceptõis q͂ btitudo sue mẽtis redũdaret in corp⁹ p influentiã gaudiosam sicut nũc facit in patria. sicut ⁊ aĩa felicissime mr̃is ĩ corpe glorificato vl' carne dotata. q̃druplici dote sua Ueritas hec ꝯcedaṫ ab oibus vt catholica

Septĩa veritas.

¶ Xp̃s voluit q͂ btã mẽs sua vt sic sumeṫ ĩfluxũ ptis ĩferioꝝ aut sensual' ⁊ h⁹ passibiliṫ ⁊ penose. lꝫ bñ cognouerit p̃us pẽas sensus ĩtellectualiṫ/ imo ⁊ gaudiose. alioqn nõ fuisset pass⁹ volũtarie desideranṫ ⁊ ꝓsone volũtati Ueritas hec ẽ catolica ⁊ pcessa

¶ Octaua veritas

¶ Xp̃s voluit q͂ p cognitio sue passiõis q̃ hẽbat ex visiõe ṽbi vel etiã ex reuelatiõe in rõne inferiori descẽdẽt aut redũdarꝫ in sensualitatẽ sic q͂ a pte sensuũ dolor expimẽtalis susciperet qualis in agonia vl' in tota passione. aut etiã qual' fuit p decursum totius vite nũc aũt miscẽdo leta cũ tristib⁹. Sicut eñ puer ⁊ infãs flebat sic sugẽdo btã ṽbera ꝯsolabaṫ ⁊ arridẽti mr̃i blãdus erat. Stultũ est eñ dicere q͂ nũq̃ gauisus ẽ aut letaṫ expimẽtali ꝯsolatõe. Nõ eĩ pdiderat gustũ ciboꝝ aut tactũ suauiũ. sed nũq̃ in vitium

Nona veritas.

¶ Xp̄s voluit q̃ dilectissima mr̄ sua dolo
res ⁊ ꝯsolatiões hr̄et in vita sua iux̄ modū
sue ꝯuersatiōis ad ip̄m filiū ⁊ ad virginalē
sp̄osum ioseph ⁊ ita ꝓportionabilr̄ respec
tu ꝓrimorū. Nō ei fuit inciuil̄. aut aggre-
ssis. aut lap...ea. ⁊ insensibil̄ gl̄iosa mr̄ sua

Decima veritas

¶ Christus voluit dilectissimā mr̄em suā
dolores ⁊ penalitates hu⁹ vite destitute su
sape. Nedū voluntarie pure sicut suscepit. s;
ex ꝯditiōe nature viatric⸗ descēdēt⸗ ab adā
⁊ cū necessitate ꝯtrahēdi originale pctm̄ si
cut alij p generationē viri ⁊ mulier⸗ ꝯcepti
nisi gr̄a supnaturalis p̄uenisset casū in hoc
originalis culpe p̄cipitiū. factū est p inde cō
seqn̄t ī maria q̃tū ad nature debitū ex ori
ginali sic̄ in alijs sctificat⸗ aut baptizat⸗ nisi
q̃tū ex ꝓuilegijs ⁊ g̃tijs sp̄ualib⁹ fuit adiu
uata. Ṽitas hec ꝓbabili pietate cordis cre-
di potest.

Undecima veritas.

¶ Xp̄s p̄seruādo mr̄ez suā ab origiali nō
ob hoc dedit dignitatē eq̄lē sibi ip̄i etiā ẜm
hūanitatē viatricē. Rō q̄: nūq̄ xp̄s habu
it necessitatē originale pctm̄ ꝯhēdi q: nō de
scēdit p naturalē ꝓpagatōz / ꝓp̄tea rō sum-
pta ex hac eq̄litate q̄ maria ꝯxit originale
ꝓsus ē inualida Simil̄r ⁊ altera q̃ maria
nō indiguiss; redēptione. Nec valez ap̄li
ꝯn̄tia. xp̄s ꝓ oībus mortu⁹ est. ḡ oēs mor-
tui sunt. hoc inq̄ argumētū poti⁹ est ad op
positū. q: si xp̄s fuit oīm p̄fectissim⁹ redēp
tor mortē ꝓ oīb⁹ sustinēs. decuit q̃ matrē
p̄fectissime redimeret. hoc aūt nō potuit ꝯ-
ueniēti⁹ fieri q̃ p̄seruādo ne cadēt poti⁹ q̃;
iā lapsā releuaret. Ṽeritas hec ꝓbabil̄ ē [illegible]
pia. sup q̄ mir̄ ē q̃ nōnulli volētes ṽginez
bn̄dictā ẜ limites honorare p̄dicāt nihilo-
minus q̃ ꝯtraxit originale sicut vn⁹ d̄ q̄. j.

Duodecima veritas

¶ Xp̄s ꝯtulit matri sue ab initio. ⁊ ꝯn̄e il-
las ⁊ tātas gr̄as quas [illegible] q̃tas cognouit eē
ꝯuenientes ẜm ordinē sue sapie. ⁊ ī hac ve
ritatis soliditate d; eē cōtētus q̄libet xp̄ia-
nus q̃tūcunq; sibi deuotus Attn̄ q: p̄ticu
larisata p̄conia mag⸗ ad deuotionē mouēt
aliq̄n pios aīos placz adiūgere aliquas ve
ritates sup istis ad vtrunq; libratas.

Tredecima veritas.

¶ Christus hūanitatē suscipiens dolo
res nostros sola volūtate nō necessitate
portauit in corpe suo. ⁊ vere languores no
stros ip̄e tulit p̄serti ī cruce. ⁊ hec cū tāta a-
cerbitate q̃tā voluit d̄s scd̄m ordinē sue sa
pientie ip̄am hūanitatē passibilē tolerare.
Ṽeritas hec ꝯsonat vltie veritati tradite d̄
maria. Et sufficit ad salutē q̃ de xp̄o tenea
tur summatim fide certa ⁊ necessaria. Te-
merariū ṽo est asserere q̃ dolor su⁹ fuit in-
tensior ⁊ acerbior q̄litatiue q̃ afflictio oīm
alioꝝ hoīm simul. immo q̃ ⁊ dānatorum.

Decimaquarta veri.

¶ Christus nō habuit ab instāti ꝯceptio-
nis oēm illū dolorez vsq; ad instās mortis
sue qualē ꝑtulit ī cruce aut ꝓ usq; decursū;
penalis vite sue. ⁊ oppositū scribēdo vl̄ pre
dicādo asserē ē temerariū falsū ⁊ p̄sūptuosū

Decimaquinta veri.

¶ Christ⁹ potuit dare multas gr̄as hūani
tati sue ⁊ dilectissime mr̄i pure gratis quas
tn̄ actualr̄ ⁊ d̄ facto nō ꝯtulit. Et opposi-
tū asserere ē falsū ⁊ temerariū imo heretica-
le. Patet hec scd̄a ps q: xp̄s potuit ab vt̄o
mr̄is sue dare d̄ potētia absoluta impassi-
bilitatē sue hūanitati qualē h; de p̄n̄ti. sil̄r
⁊ mr̄i sue saltē post ꝯceptionē bn̄dicte ꝓlis
sue. Et ꝯstat certa fide q̃ neutrum fecit.

Decimasexta veritas

¶ Christus potuit dare sue humanitati ⁊
matri sue ꝓ statu vie gratias alias q̃ cōtu
lerit d̄ facto. ⁊ si ꝯtulisset hoc vtiq; fuiss; de
cens dare vel dedisse qualr̄ tunc facere nō
erat decēs ẜm ordinem sue sap̄ie. Ṽeritas
hec similio[r] ē p̄cēdenti. sed addit aliud de
decentia p[ro]p[ter] q̄ fit veritas sequens.

Decimaseptima ve.

¶ Christus potuit ⁊ potest multa facere et
hoc decet ei ergo fecit aut faciet. cōseq̄ntia
talis q̄ fit a multis sepe fallit p fallaciā peti
tionis principij. q: videlicet p̄supponit in

minori ꝓpositiōe. qđ ē eq̄ ignotū vl' ignoti⁹ q̄ pncipale. Rō q2 nihil decz deū facer̄ nisi ɓm q̄ vult fieri/recte ▪ oppositā cōsue tudinē ad volūtates creatas q̄ iō volūt ag̃ q2 pūtat eis aliqđ obiectū sub rōne boī aut ꝯuenietē/ ꝛ iō agūt q2 vid̄r eis bonū. ꝛ nō iō illud ē bonū aut decēs. Cā ē. Nō eni st̄ re gule p̄ me sed regulate a prima bonitate

Deciaoctaua veritas

¶ Christus nescit aliqđ velle q2 decēs ni si a seip̄o. aut si ab altero hoc ē p̄ reuelatōz vel opis p̄ exhibitionē. ꝛ h⁹ argumēto a po steriori/ ꝛ nullo mō a priori. vñ sicut xp̄s so lus nouit p̄rem ꝛ se ꝛ sp̄m sctm̄. nō exclude do ip̄os p̄rem ꝛ sp̄m ꝓp̄ vnitatē eēntie. sic sol⁹ scit qđ deceat eū ad ex̄ ꝓduce/ q2 solus scit quid vult agere ꝛ cui voluerit reuelare.

Decianona veritas.

¶ Xp̄us si asserit aliqđ ad ex̄ facere de bere q2 decet eū sic face fallit asserēs mō facto q2 ꝑsupponit qđ est eq̄ vel pl⁹ ignotū vt sic ꝑalogizq̄ xp̄s potuit cōicare ma tri sue in vtero et gloriosa ꝛ cōsūmate felici tatis nasceret. ꝛ hoc decuit ip̄m face. q2 de cuit eū m̄rez honorare ḡ sic fecit. Cōstat q̄ ꝯclusio heretical' ē. ꝛ tñ p̄missē cōit assumūt a nōnullis in assertiōib⁹ suis confirmādis

Vicesima veritas.

¶ Xp̄s nō cōicauit m̄ri sue statū dū cōcep ta vel nata est vsū p̄fecte rōnis q̄uis h⁹ po tuisset. ꝛ si fecisset decuisset. [illegible] oppositū as serere scribēdo vel p̄dicādo est [illegible] teme rariū sicut [illegible] nunq̄ somnia uerit aut qđ in omni[illegible] eū ꝯteplata fuerit hic in vi[illegible] autē [illegible] ptnris sanctis au toritatē nō habet unq̄ nec ex ꝓbabili rō ne eadem facilitate cōtemnit qua ꝓbatur

Vicesimap̄ma veri.

¶ Xp̄s potuit cōferre dilectissime m̄ri sue cognitionē lucidissimā toti⁹ decursus vite sue ꝛ filij. ꝯfestim dū nata ē ꝛ si h⁹ fecissz h⁹ vtiq̄ decuissz ergo fecit. temerariū ē ꝛ ꝯriū sctis doctorib⁹ hoc inferre Cōtrariū insup videt euāgelice doctrine sic asserē factū ee. Sicq̄ dē p̄dit⁹ fuit ih̄s ignorāte maria et Jo seph / iō dolentes p̄ triduū q̄sierūt ip̄m / ꝛ nō intellexerūt m̄sū pueri iesu Nesciebāt inqt q2 i his q̄ p̄ris mei sunt optet me eē ꝛ ita in m̄ltis. sz nō ob h⁹ dicēda fuit ignorās bt̄a vgo sin̄ scierit oīa. Dicit eñ ignorātia p̄ua tionē sciētie debitā inesse. et ex ꝯsequēti cul pā. nō sic nescientia que in angelis repitur

Vicesimascđa verit.

¶ Xp̄s etiā si dederit accelerationē vs⁹ rō nis m̄ri sue sicut oppinat aliq̄ pie d exulta tiōe iohis i vtero. nō optuit tñ i talib⁹ gra tijs p̄seuerātiā eē q̄uis sine p̄nia ꝛ retractō ne sint dona dei. Sunt eñ sine p̄nia supplē dū est hoc mō quo donant quedā ad mo mētā paruā. quedā ad tēpus maius. q̄dam in euū. pz in gratijs gratis datis in ꝓheti is ꝛ grātijs sanitatū que durant ad tēpus.

Vicesimatertia veri.

¶ Xp̄s q̄ p̄qrit a talib⁹ cur m̄rez suā hono rauit i gratijs istis. ꝛ ñ i alijs olb⁹ q̄b⁹ pōt̄ rat: Rñdeas q̄s es ▪ hō vt inuestiges secre tū dñi q̄s es vt cōsiliari⁹ ei⁹ fias / q̄s ▪ vt p̄su mas dicē cur ita facis: ponat ergo hūana loq̄citas digitū ore suo ꝛ t̄mis suis ꝯtēta sit

Vicesimaquarta ve.

¶ Xp̄s posuit t̄minos nr̄e ꝯquisitōis vt nō liceat d diuīs alia vel alit̄ asserē q̄ q̄ ex diuinis sc̄ptur̄is h̄nt. vel euident ꝯcludūt l' ab eccl'ia q̄ sp̄ū sctō regit credēda tradūtur / hec ē reg'la btī dionisij pluries repetita. Ce terū d opiōne temeraria vl' ꝓbabili vel de credulitate pia lati⁹ p̄t dici put alibi nōui m⁹. ꝛ h⁹ onū plz r̄petē ƀ qđ sit piū crede aut q̄ ꝓpositōes d pietate fidei st̄ cēsende Des ille. s. q̄ nec euidēt sequūt ex t̄ēr̄ i sac̄ sc̄ptu ra nec etiā euident r̄pugnāt ꝛ edificāt cha ritatē vl' deuotionē pij cordis temerarie ni hil asserētis / tales st̄ narratōes sctōꝝ patrū tales deuote r̄cogitatōes circa totū euāge lij decursū. erga xp̄m ꝛ m̄rez suā. ꝯsiderāda m̄lta nō explicita / queadmodū fieri potue rūt vl' qđ egerint ih̄s ꝛ ioseph ꝛ maria ab in itio vsq̄ ad mortē ioseph / q̄lit̄ ꝓcessum est in iosephino carmine heroice. q̄lit̄ et indu cūt doctores illō m̄a ꝛ vitas obuiauerūt si bi iusticia ꝛ pax osculate st̄. q̄si sint res g̃ate īnicē colloq̄ntes ꝛ ꝯcludētes dñs dabit be nignitatē terra nostra dabit fructū suuz. qđ

vtiqz constat factum dum suscepit deus israhel puerū suum.

Alie veritates.xij.

Tabiungunt alie duodecim veritates ꝓpinquius ad interrogationem tuā pater amantissime terminos nō deserendo susceptos.

Prima veritas

¶ Susceptio sancti israel nr̄i fuit ꝑ allegoriā incarnatio verbi. ꝑ tropologyā vo᷑ anagogyā susceptio scti isrł pueri sui ē hoīs ꝑ grām iustificatio. ꝛ ipi⁹ ad ꝯtēplatiōez celestiū eleuatio, nūc ꝑ ītelligētiā/nūc ꝑ simplicē fidē. cū deuotiōe q̄ mētē eleuat in deū ꝑ piū ꝛ hūilē affectū nūc ꝑ vtrūqz ꝑ ītelligētiā s. ꝛ deuotōez fide spe. charitateqz subnixā.

Secunda veritas.

¶ Susceptio talis mistica nutrit̄ marie et roborat̄ ꝑ susceptōnē dignā bn̄dicte eucharistie sacri q̊de⁹ ipe sumit̄ recolit̄ memoria passiōis ei⁹. mēs iplet̄ grā. ꝛ future glīe nobis pign⁹ dat̄. q̄ sup recitat⁹ ē spālis ī notulā cantici marie. Esuriētes impleuit boīs.

Tertia veritas

Susceptio isrł pueri sui dei q̄uis possit agnosci ꝑ ꝓbabiles ꝯiecturas ab illo q̄ suscipit̄ nō tn̄ euident̄ reuelatiōe sup h° nō hīta. Signa q̄dā sunt siqs sit isrł ꝑ certā fidei illuminationē seu visionē. si sit puer nō sēsibus sz malicia ꝑ hūiliationē. si sit possessio dei. i. filius per dignatiuā adoptionē in charitate q̄ patiens ē ꝛ mitis sub suaui iugo christi.

Quarta veritas.

¶ Susceptō ꝑ grām gratū facientē nos spectat [illegible] certū q̄tinus ipleam⁹ illud. Seruite dn̄o in timore. ꝛ ne fuitus mesta ꝛ grauis videat̄. exultate ei. Verū ne sit exultatio dissoluta iūgit̄ cū tremore. Et ꝛ bseqt̄. apphēdite disciplinā.

Quinta veritas

¶ Susceptio gratificās vid᷑ h̄ in vis potissimū cognosci ꝑ cordis sentimēta sumēdo cor ꝑ toto eius tricliniō s̄m triplex cenaculū mētis. s. ꝛ oratiōis ꝛ ale. iux̄ tractata sup hac decacordi psalterij marie fidicula. Dispsit supbos mente cordis sui. p̄ntiaz induc verbi Bern̄. ex motu cordis accepi. Si alij fere oēs ꝯtēplatōi vacātes signa tradiderīt nūc hec/nūc illa multiplicia valde variaqz cordis sentimēta vsqz ad ꝓfusionē lacrimarū d̄ quib⁹ nō est hic dicendū [illegible] singula. sz sub cautele generalis monitiōe sistendum.

Sexta veritas.

¶ Susceptō gratificās fiat freqnt̄ sine quibusdā sentimentis actualibus cordis. pz in pueris baptisatis. patet in iustis dormientib⁹ aut in solo grē hītu sine quauis actione gratis deo sel̄ ꝛ acceptis.

Septia veritas.

¶ Susceptio gtificās sepe fit ꝛ ē ī suo actu intrinseco ꝛ formali elicito vel exteri⁹ imꝑato sine ꝑceptibilib⁹ certitudinalit̄ grē sentimētis ī corde vel sensib⁹. pz in actiuis per varia distractis. nullā in corde suo spūaliū sentimētoꝝ molliciē. aut liqfactiōis suauitatē hn̄tib⁹. imo maxia xp̄ianoꝝ ps. absqz talibus sentimētis alias vnit deo. q̊ [illegible] indicare dānādus vel ex̄ statū salutis. ob h° ē ꝑuersissime est temeritat̄ ꝛ ītollerabił arrogātie. apud illos q̄ sentimētis hmōi crebro gaudēt q̄ suā in illis totā salutē ponunt et gl'iam. Sed heu sepe q̄ ꝓfunde fallit eos stulta p̄sūptio cordis sui: q̄ freqnt̄ induūt̄ a demonio meridiano. q2 supbia meretur illudi deniqz meret̄ etiā dū eucharistiā suscipit illud imꝑcatū ꝑ psal. fiat mensa eoꝝ corā ipis in laqueū. cū ceteris que sequntur sub nonodecimo numero maledictis.

Octaua veritas.

¶ Susceptio eucharistie gratificās q̄uis nō fiat nisi sit aliqs in grā gratū faciēte nō th̄ iducit sp nouū pctm̄ nisi ī cō tēnēte. Cōtēnit aūt q̄ se scit hr̄e impedimētū legitimum ne suscipiat aut q̄ nō habuit ꝓbabilez sue ꝯscie examinationē iux̄ modū cōit̄ reqsitū vt suū cognosceret ipedimentū ꝛ cessaret a actione vel tolleret nexū suū sicut ꝑ ꝓfessionē si cōscius est sibi culpe mortalis. Aut ꝑ si statutū regule sue sit artatus d̄ venialib⁹ ꝯfiten lz dura videat̄ hec hortatio nisi fort-

te p grauibus et multis venialibus valde disponẽtibꝰ ad mortale aut ꝓpinqs mltũ

Nona veritas.

¶ Susceptio eucharistie si dimittat̃ q2 nõ ꝑcipit accessurꝰ sentimẽta deuotiõis actualis i lacrymis ⁊ silibꝰ si tñ aliũde sit sibi bñ ꝯsciꝰ ꝺ carentia impedimẽti stulte agit si sit tp̃s et locus aliũde. rõ est q2 magnis boĩs se ⁊ suos ꝓxios priuat ⁊ defraudat dãnatõnẽ incurrens/ de suscepto talento ordis nõ multiplicato. Sibi tñ absit gloriari si sentimenta nõ sentiens deuotiõis/ si siccꝰ et aridus aĩo sit mons gelboe sine rore ⁊ pluuia si nõ timeat lapsuz qualẽ aliqñ patiuntur gloriãtes ꝺ sentimentis suis q2 si demões i viridi di ꝑmissiõe hᵒ faciũt/ i arido qd fiet

Decima veritas.

¶ Susceptio gratificãs [illegible] qñt̃ ꝑiculose cognosci p curiositatẽ i q̃libet hoĩe tñ hᵒ maxime ꝑiculosũ ẽ in feĩs ⁊ tenacis apphensionis ⁊ auiditatꝭ temerarie penetrãdi secre[illegible] di. Sũt ⁊ lapsꝰ ⁊ illusiões ꝑdiuissime diligũt tales aliqñ deũ velut adulteꝝ ꝯcubitu fornicario q̃re? sane q2 ꝺ lectatiõꝫ sẽtimtoꝝ ipsiꝰ dei solã ñ plurificatõꝫ bonoꝝ sũt opm reqrẽtes. sꝫ ꝑdes oẽs deꝰ q fornicãt̃ abs te;

Undecima veritas.

¶ Susceptio gratificãs apud tales ꝺ vtroq3 sexu sepe fit in laqueũ nõ data sꝫ accepta occasiõe scãdali. dũ fiũt ĩdigniores susceptiõe dignissimi sacri q̃. s. pᵒ talia sentimẽta; ⁊ nõ alit̃ dignos ad suscipiẽdũ semet existimãt. lõge facti. ꝺ q̃ legit̃. Neminẽ iudicãs neminẽ ꝯdẽnãs. oĩbꝰ ꝯpatiẽs seruꝰ martiꝰ erat. nec alit̃ p agathõ vl' pastorẽ ẽ p̃ceptũ. Nã inqt i oĩ re dic. Tu q̃s es? ⁊ ne iudices queq̃. sed nec attẽdũt aliꝺ sue temeritatꝭ reꝑssimũ ꝯsiliũ. nõ acceꝑe fiduciã imo acceꝑe fiduciã. sꝫ ꝺ sola dei mia. nõ de tua sentimtoꝝ iusticia/ sordida nimis ex se sicut pãnꝰ menstruate quẽ nõ exterreat illud aplicãꝫ. Nihil mihi ꝯsciꝰ sũ sꝫ nõ i hꝫ iustificatꝰ [illegible] sed nec meipm iudico/ qui me iudicat dñs ẽ. Sic hĩta i adiutorio altissimi secure dices deo. Susceptor meꝰ es. q2 quẽ suscipis i sacramento ip̃e magis te suscipit mãducat ⁊ bibit in corporando.

Duodecima veri. X

¶ Susceptio gratificans dũ visa ẽ apd mltos colligi p meditationẽ assiduã passiõis iħu xp̃i causalit̃ ꝺ p accidẽs de supbo visu suo hoĩbꝰ ꝺ vtroq3 sexu dure mltũ austeritatis in vita/ plurimas hẽses ⁊ delyramẽta ⁊ tãdẽ in abominãdissimã carnis sentimẽta ꝓlapsi sũt ⁊ innoĩalit̃ maculati/ sũt i exẽpluz vetẽs ⁊ noui fratricelli [illegible] sorelle begardi et begarde seu begute ꝺ quibꝰ nõ ẽꝫ dicẽdũ p singula. Suffecerit tãgẽ aliq̃s passꝰ scptur̃e cuiusdã/ qui nõ in oĩbꝰ satis sobrie videt̃ eẽ locutꝰ q̃uis i hac scelerata secta iã tacta fuerit. seuerissimꝰ ⁊ laudãdꝰ sicũ in alijs mltis. verũtñ in multꝭ ꝯ p̃dictas v̾itates specialiter de ꝓuilegijs xp̃i ⁊ marie ⁊ penis suis minꝰ sobrie scripsit ⁊ docuit. Et qs ẽ hõ qui viuat ⁊ nõ peccet? Quis ẽ hõ qui non patienẽt repħẽsionẽ debeat accipe charitatis q̃lez ꝯsciꝰ ego [illegible] mihi velle fieri qui hec scribo. Rursus p eũ nullꝰ extollit̃ statꝰ nisi ille qualez notat se tenuisse ꝯformit̃ ad feminas aliq̃s magne vt assent eleuatiõis ⁊ ꝓphetici spũs. quaꝝ tñ doctrine sũt suspecte iubente aplõ q habebat spũ dei. mulierẽ docẽ nõ ꝑmitto. Scd̃o addit iteꝝ lꝫ non sp eo ordine q̃ ponũt̃ ista. sit inquã q̃ p tales iuenirẽt̃ xp̃s q tũc suo tp̃e ꝑditus erat/ ⁊ absconsus ab ecc̃lia. ⁊ q̃si iacens mortuꝰ. Rursus q̃ statꝰ iste tertiꝰ ⁊ cito manifestãdus erit destructiuꝰ status phariseoꝝ modernoꝝ q̃s notat p̃latos cũ clero ⁊ religiosos oẽs maxĩe frẽs mĩores q nõ viuũt vitã xp̃i crucifixi. neq3 vt suus nũciꝰ franciscus ⁊ sc̃tã clara vexilliferi iħu xp̃i/ cũ crucifixa vi[illegible] sua. sũt ⁊ iã habite reuelatões vt dicit super illo. ¶ Rursus attẽde pr̃ oculatissime q̃ cepit error iste a ioachĩ ponẽte triplicẽ legẽ ꝟm tres ꝑsonas. p̃ma p̃ris [illegible] moysen. secũda filij p xp̃m. tertia spũssc̃i p euangeliũ eternũ cuiꝰ nõ erit finis. legat̃ q̃ textꝰ expositionis istiꝰ sup nũc dimittis i fine. ⁊ expositio sup illud de ꝑditiõe ⁊ inuẽtiõe iesu. et alibi pluries. Attẽdat̃ ergo solꝰ finis i acerrima satyra seu tragedia magnis boatibus inuehẽte ꝯ statꝰ oẽs maxĩe suoꝝ. viderit q̃ zelo. viderit q̃ edificatiõis auditu fructuoso multi iudicãt q̃ nõ ꝟm sciam. Attẽto q̃ ꝓ cognoĩe vult noĩari marinꝰ ꝑcõꝝ q̃ut̃

q̄ nō prius auferebat trabē ď oculo suo q̄liē
obsurduerat ad illud ꝓbriū. medice cura te
ipm̄. diceret ꝙ ex hūilitate sic iudicari vult
Sȝ si nō ex veritate. qd nisi vanitas ⁊ dāna
bilis vanitas? Si ex sensus itimitate se ita
iudicari volebat. attēdēīt ne paul⁹ imo ma
na pl⁹ paulo p̄cellebat ī hac laude vt nō tā
ipe maxim⁹ aut p̄m⁹ eēt pctōꝝ qȝ ñ huilioꝛ
pl⁹ oib⁹. ¶ Ampli⁹ arguit ď heresi docto
res doctissimos cū innocētio tertio qui
ponūt subāȝ panis p⁹ desitionē corpis cri-
sti destruct[illegible] panis ⁊ vini spēb⁹ iterū [illegible] nouo
creari. Sūt alie sup hac re positiōes sȝ ista
q̄cq̄d difficultatis hēat seu hr̄e videat̄. non
[illegible] heretica appellanda. potest eñi deus cre
ando reparare destructū idem in numero
et si nō generādo modo nature. quicquid
ď paruulis affirmare p̄sumpsit contra om
nium doctorum communem scholam ꝙ
pueri in lymbo non baptizati acriter puni-
antur pena ignis sensuali. ponereqȝ videt̄
ꝙ in afflictiōe carent omnino rōnis iudi-
cio ⁊ libertate arbitrij. Sed nōne documē
ta plura scripsit bona/⁊ vtilia et deuota scri
psit (Fatemur imo libere ꝯfitemur) ⁊ nūc
stetisset in isto salus sua/vtinā ꝯformassȝ se
doctrinis illoꝝ quos allegat q̄nqȝ Sepe eī
magnas ptes excerpit ⁊ rapit in ꝓpa forma
tacitis auctoꝝ noībus. nescim⁹ si par eē vo
luerit Esopi cornicule. plumis aliaꝝ volu
crum se ornantis. creber fuit apud istū bo
nauentura cū suo breuiloquio. sȝ vix nosa
tus ex illo. Multi sunt p̄terea s̄mones sb
ꝯtextu sue locutionis quos in forma legi-
mus apud libros alios nō modice vetustā
tis. Postremo non rememoramus ista de
tractionis malignātis zelo q̄tum cōscien-
tia testis est. sȝ cautele p̄udētis ⁊ cōmonē-
tis studio. q̄tin⁹ religiosi simplices ⁊ inscij
thologie nec hn̄tes spm̄ discretōis spiritu-
um ī deuotis apparētib⁹ sentimētis falli va
leāt ī lectura vel studio sub feruore nouitō
sub indiscreto iudicio ꝙ liber totus sit euā
gelicus qȝ de euāgelio loq̄t̄ Sic p̄r optime
notasti mihi ď q̄busdā. hn̄t eñi aquas patē
tes ⁊ publicas scīe sapīe p doctores appro-
batos/nō est necesse ipos obedire meretri-
cule dicenti. Aque furtiue dulciores sunt
⁊ panis absconsus suauior. Simul hic in
terim scripsimus ꝯformiē ad tractatulū istuȝ
q̄ ď examinatiōe doctrinaꝝ cōpositus est q̄
ad ptē primā. Et de reliq̄s tribus vltroneo
⁊ deliberato ꝯsilio silimus. Hec habui p̄
pater religiosissime simul ⁊ prudentia p̄sta
tissime/que currente calamo lin guā animi
feruentis exp̄mente volui satisfaciēs tue pe
titioni notare p cedulā istā. Sub anno do
mini. M.cccc.xxvj. decima octaua decem-
bris ď mane vsqȝ ꝓpe meridiem ꝯsonās te
xtui qď exponendū erat in manibus ď can
tico marie canticoꝝ. Suscepit israel puerū
suum. quod inchoabam dum me in capel
la visitauit benignitas tua mihi iure colē-
da. Uale vale.

¶ Finit epistola cancellarij parif. de susce-
ptione humanitatis xp̄i allegorica. anago
gica ⁊ tropologica.

Epistola iohannis de

gerson ad frēm bartholomeū carthusienf.
sup tertia parte libri Ruysbroech ď ornatu
spiritualiū nuptiarū.

Enerabili pa
tri ⁊ bone simplicitat[is] fra
tri in xp̄i charitate dilectis
simo frī bartholomeo car-
thus. suus iohes cācellari⁹
indign⁹ ecclie parif. Nup-
tiaꝝ agni pticipē fieri. P ridē librū q̄ndā [illegible]
te hitū cuius titulus est ď ornatu spūaliuȝ
nuptiaꝝ in trāscursu legerā. nouissime illū
attentius relegēs cōperi multa ibidē tradi
salubria ⁊ alta documenta. Nā p̄ma pars
instruit ad vitā actiuā. Scda ad vitā spūa
lem q̄ affectualis dici pōt inducit sub vari-
is ⁊ pulcris similitudinū manuductōnib⁹
⁊ tropis quoꝝ intelligentiā soli expti plene
ꝯcipient. Sūt nēpe ex eis q̄ in affectu plus
agunt̄ ꝙ in intellectu ⁊ q̄ ꝑcipiunt̄ ampli⁹
saporis cuiusdā intimo gustu ꝙ ratiocina
tione vel discursu. Tertia pars notificare
nitit̄ que sit excellentia vite cōtemplatiue.
q̄ beatifice visioni in aīa approximat. Tra
dūt quidā sicut accepi. ꝙ p̄fatū librū idio-
ta vnus sine lr̄is composuit. Exinde nō si-
ne miraculo ⁊ inspiratione diua ipm̄ fuisse
ꝯfectū patent̄ astruūt. Ex q̄ consequēs eēt
oia contenta in eodem esse verissima scīfi
mаqȝ. Sȝ meū quale sit sup hac re iudiciū

tibi nō eē celandū decreui ne fortassis incer
ta aut falsa ꝓ veritate certa. aut diuina am
plecti ꝯtingeret. Sēs qd iubet apl's. Doc-
trinis varijs ꝛ peregrinis nolite abduci.
¶ Sunt vt meū interim est iudiciū / due p
tes priores satis vtiles in quib⁹ nihil dep-
bendi qd nō possit salua fide ꝛ moꝝ puri-
tate saluari q̄q̄ modestū lectorē i multꝭ ef-
flagitet. ꝛ talē q nō sit penit⁹ exps eaꝝ q̄ se-
cunda ps loquit̄ affectionū. Ceteꝝ stil⁹ ipi
us libri nō sordidus est nec abiectus. Certe
tñ induci neq̄o credere libꝝ ipm fuisse ꝯfla
tū p os idiote quasi p miraculum. Stilus
eñi ipe magis sapit ꝛ redolet hūanā eloqn
tiā q̄ dinā. Nā ꝛ poetaꝝ verba ꝛ therētij ꝛ
boetij ꝛ phoꝝ siue ꝛ orōnis cursus ondūt
palā illic studiosam industriā ꝛ diligētie la-
borē diuturnū pcessisse. Plane impar val-
de est stilus dine scripture ꝓphaꝝ ꝛ euāge-
listarū ab hoc loquendi genere. Quāuis h
diceret ptinax assertor oppositi. q̄ de⁹ scien
tiarū dn̄s est. habēs facultatē nūc hoc. nūc
illo mō scribendi p ora scribarū suoꝝ. fate-
mur ita possibile fieri. Sic autē in ꝓposito
factis ꝯtigisse nō elucet. pśertim qꝛ testat̄ au
tor seipm latinis verbis plurimū desudas-
se. Hoc vō cur optuisset si fuisset tātū mō
calamus scribe velocit̄ scribentis: spūs eñi
loquoꝛ q̄ tarda molimina nescit ꝛ cui⁹ ve-
lociter currit sermo. Verū alia potior ē rō /
que me nō ita sentire cōpellit. Siquidē ter
tia ps eiusdē libri ꝓ rsus ꝛpudiāda rescidē-
daqꝫ est tanq̄ vel male explicata. vel plane
abhorrens ꝛ discrepās a doctrina sana do
ctoꝝ qui de nostra btitudnie locuti sēt. Nec
stat cū determinatione expssa decretal' po-
nentis beatitudinē nostrā cōsistere in duo
bus actibus visione ꝛ fruitione cū lumine
glorie. Et si hoc ita ē in beatitudine cōsum
mata q̄ deus nō est visio ꝛ claritas nr̄a es-
sentialis sed tñ obiectalis. q̄to magis erit
hoc alienū in beatitudinis quadā assimu-
latione impfecta quā fas haberemus h de
gustare in via. Ponit aūt tertia ps libri p-
fati q̄ anima pfecte cōtemplans deū nō so
lū videt eū p claritatē que est diuīa eēntia
sed est ipamet claritas diuina. Imaginat̄
eñi sicut scriptura sonat / q̄ anima tunc de-
sinit eē in illa existentia quā primo habuit i
ꝓprio genere / ꝛ ꝯuertit̄ seu transformatur

ꝛ absorbet̄ in eē diuinū / ꝛ in illud eē ideale
defluit qd habuit ab eterno in eēntia dina
d quo eē dicit iohēs in euāgelio. Qd factū
est / in ipo vita erat. Et hoc eē psupponit au
tor iste causam nostre existentie tpalis. ꝛ eē
vnū cū eo śm eēntialem existentiā. Addit
q̄ pdit̄ anima cōtemplantis in eē tali diui
no abyssali / ita vt repibilis nō sit ab aliqua
creatura. similitudo talis posset adduci q
non tñ ab ipo ponit̄ / si gutta modica vini
in mare dilaberet̄ ꝯstat q̄ mox absorpta ꝯ
uerteret̄ in illud. ¶ Hec expositio deficit in T
multis. qnāq̄ nō facile inducebar aliqd
falsitatis suspicari in illa tertia pte quando
in alijs prioribus tot vera altaqꝫ cōspexerā
qñ etiā legebā obtestationes autoris ne ci-
to damnaret̄ a non intelligentib⁹ ne pessi-
marent̄. Et qꝛ ꝓfecto ꝓnior debet esse do
ctor ois ad pie interptandū dicta aliena si
fieri possit absqꝫ fidei ꝛ simpliciū periculo
quā ad rigide condemnandū. At vero di-
ligens ꝛ repetita inspectio dictoꝝ illoꝝ ma
gis ac magis in illis errorem aperuit. Hec
aūt sunt pauca de dictis suis excerpta ad li
terā. Ait eñi. ij. c. iij. ptis. In ipa quidē sui
vacuitate p fruitiuum amorē spūs pdit se
metipm. deniqꝫ claritatē nullo intēmedian
te suscipit ac sine intermissiōe ipa fit cla
ritas q̄ accepit. Et. iij. c. d cpēdetqꝫ nostrū
eē creatū ab eē eterno ꝛ śm eēntialē existen
tiā vnū cū illo est. Sequit̄. vniuersi quoqꝫ
supra sui creationē in vite cōtemplatiue al
titudinē sublimati / vnū sunt cū hac deifica
claritate. imo ipa claritas ipi sunt vidēt ꝓ
inde sentiūt ꝛ inueniūt p hoc deificū lumē
se śm eē vitamqꝫ suā increatā. eandēqꝫ fore
simplicē diuinitatis abyssum. Seqt̄ / atqꝫ cū
eo q videt ꝛ qd videt lumine idē fiūt. ꝛ pri
mo ca. dixerat. Uniuersi deuoti spūs vnū
cū deo ꝓfundo amoris defluuio sicut de-
fecti nō quolibet qdē vnū sed idipm quod
ē ipa in se eēntia dei eo mō quem beatifica
btitudo. ꝛ. iiij. c. expssius ait Illuc spūs est
supra seipm translatus et deo vnificat⁹ gu
stans vidensqꝫ in vnitate viuide abyssus i
qua sese śm eē suū increatū possidet imen
sas diuitias que ipsemet iuxta eū modum
quo eas deus gustat ꝛ videt. Et his et silī
bus dictis intentionē autoris fuisse qualē
diximus. Neqꝫ eñi d ipa que latet aliūde

ꝙ ex scriptis suis sumi pōt certitudo. qđ si
deficit autor in explicādo sicut palā aut er-
rat aut deficit sibi imputat q nō solū litte-
ratis doctisq; sed indoctis etiā ꝛ rudibus/
taliter locut⁹ ē. ¶ Sꝫ neq; ammirari vel in
dignari quispiā debet nec de temerario iu-
dicio arguere eos qui legētes eū pserti im-
bui in sacris litteris intētionē suā ex verb
colligunt/collectā examināt/examinatam
[illegible] dicunt intelligere. ꝛ intellectā si erronea
est reprehendere nō omittūt. Nō eñ ma-
ioris sanctioris ue autoritatis est autor q uā
sanctissimi diuinissimiq; Theologi docto
res nostri q tñ dicta sua alioꝝ examini libe
ro. vt Aug. ait iudicāda reliquerūt. Deni-
q; materia tertie ptis nō est de illis q̄ p defe
ctum ꝛ expientiā sed p intellectū sanctis in
spiratū/cognoscunt ꝛ scripta sunt. Horuꝫ
aūt noticia et diiudicatio p̄cipue apud ex-
ercitatos theologos ī sacris līis q̄rēda ē/ñ
apđ đuotos solū. ¶ Amipli⁹ nō ignoro fu
isse ꝛ eē q̄sdā [illegible] theologis disputantes sat
curiose si posset de absoluta potētia aīa rō-
nalis cognoscere ꝛ formalit̄ beatificari per
diuinā eētiā absq; medio alio. ita ꝙ deus
eēt ipi aīe sua cognitio ꝛ fruitio nō tñ ob-
iectalis sed quasi formal̄. Hoc est deus nō
solū eēt cognitio que cognosceret̄ ab aīa
sed p quā aīa ipa cognosceret̄. ꝛ pari mō
de fruitione ¶ Quicqđ vō sit de possibili
nullus ita eē de facto p̄sumit asserere. nam
ecclesiastica determinatio ad oppositum ē
nullum vsq; inuenio theologum. qui non
dico posuerit. sed qui vllaꝫ omnino fecerit
questionē ꝙ p talē moduꝫ qualis explicat̄
ab hoc autore. aīa posset deū videre et bea-
tificari in eo neq; de facto neq; de possibili/
tanq; videlꝫ anima desineret existere in esse
pprio ꝛ transformaret̄ in illud eē diuinum
ideale quale habuit in deo ab eterno. Qm̄
vt interim disputationē đ idearū pluralita
te in deo omittā que a multis ignoranter/
ponitur si corpus xpi vel aliud corpus bti
ficatū hoc mō pderet animā suā in sua cō-
templatione ꝛ beatificatione ꝓ illa haberꝫ
essentiam diuinā ipm formalit̄ viuificāteꝫ
alioquin eēt absq; vita. sed nec aīa eēt tunc
eiusdē speciei sicut prius quippe nō habe-
ret aliud eē ꝛ viuere q̄ habuit ab eterno in
arte diuina. In quo eē sicut erat ab eterno
anima quelibet etiā dānata vita diuīa erat
beatitudo sua. Porro corpus humanum
nō posset in gloria reperire aīam suā [illegible] sui
viuificatione formalē aut si posset iam ani
ma nō eēt pdita. qualiter ipe loquitur. alie
denuum sequerent̄ innumerabiles absur-
ditates quas ꝓsequi longū eēt. ¶ Sed vi
debitur fortassis ꝓ ista assertione facere il-
lud apostoli verbum. Qui adheret đo vn⁹
spūs ē. Et multa xpi dicta sunt in hāc sen-
tentiā imprecantis patrē/vt fideles vnū si-
cut pater et filius ipi sunt vnū. Verum ve
ro certa est sanctoꝝ patrū sup his expositā
dicentiū illā vnitatē nō eē eētialem. nec p
p̄saisam similitudinē; sed sola ibi notat̄ assi-
milatio ꝛ participatio. quēadmodū dic lu
cas ꝙ multitudis credentiū erat cor vnū ꝛ
aīa vna. ꝛ de duob⁹ aīcis indē dici vulgaris
vsus habet quēadmodū etiā carbo ignitus
ꝛ aer illuminatus vnū appellant̄ cum suo
igne et lumine. Hoc tropo ꝓbat boetius
hoīem bonū eē deū. iuxta illud ps̄: Ego di
xi dij estis/nō q̄dē [illegible] veritatē ꝛ vnitatē diuie
eēntie ꝛ locutione ꝓpriā; sed pticipatiue et
assimilatiue imitatiue et nūcupatiue. ꝙ si
autor iste pari mō rñderet se dicta sua intel
lexisse đ vnificatione spūs cū deo. nō cōtē-
do neq; ꝯtradico ꝯtra intentionē sed expli
cationē aliter sonare nō dubito. qm̄ p̄terea
nihil magnū diceret de ꝯtemplantibus vl
tra oēs generalit̄ q sunt filij dei [illegible] gratiā ad
optionis. ¶ Miraberis forte pr in xpo di-
lectissime miraberis hec audiēs. quo pacto
in talē errorem vel inscitiā vir tā deuotus ꝛ
instructus corruerit. Noli solū mirari sꝫ ti-
me et humilit̄ sapere iugiter stude. quādo
audis nō istū tm̄ mō sed alios innumeros
q nō parue videbant̄ sanctitatis circa veri
tatē deuiasse quoꝝ aliquos ipe autor iste
rephendit in fine scđe partis q blandiebāt̄
tñ sibi de sublimitate cōtemplationis legꝫ
quēadmodū ꝓbat eos a demonio meridi
ano fuisse seductos. Erat auteꝫ de secta be
gardoꝝ que olim p ecclesiasticis decreta dā
nata est. Erat sicut estimo autor iste proxi-
mus eorum tempi. potuitq; fieri vt contra
suā imaginationem de beatifica visione vl
contemplatiua que forte tūc cōis sibi erat
cū multis decretalis exp̄ssa ꝯdita sit. cōsti
tuens beatitudinē in duobus actib⁹. Pre-

terea nõ est necesse vt iudicet̃ fuisse ptinax hereticus añ hmõi determinationẽ si tunc ꝛ postea semp paratus erat audire eccliã; nunc vero secus eẽt in alijs. ¶ Postremo attendamus p̃cor quo pacto sibi caueꝛ habent omnes in sacris litteris nõ satis imbuti neq; eruditi p diuturnum ac vehemens studiũ/ vel ne talibus tractatulis insolitis nimio adhereant quãq̃ multa vera sint. Non eñ psuadet demon falsa sine pmixtione veroꝝ. Ne subinde p̃sumãt ipsi theologicas arduasq; materias nouis verbis ꝛ p sua estimatõne affectioneq; reptis ptractare. Nobis eñ ad certã regulam loqui fas est inquit Aug. alioquin sec⁹ agentes facilẽ ad p̃cipitiũ sibi viam sternũt. Ad taliũ itaq; questionũ determinationẽ aut ad eas plane intelligẽdas vel explicãdas ñ sufficit q̃ homo sit deuotus ꝛ sit adept⁹ illam cõtemplatiõis spẽm sanctissimam p̃sus ꝛ optimã que versat̃ in affectione ꝛ feruore charitatis qñ. s. homo transit in affectum cordis ad virtutes. Hanc eñ speciem contemplationis adipisci ꝛ condescendere fas habent etiã ipe muliercule et idiote sine litteris p̃supposita fide simplici ꝛ pleniũq; facilius q̃ viri magno ingenio ꝛ litteris sacris p̃diti qui in altera cõtẽplationis specie longe p̃cellunt. Nec aũt species altera ꝯtemplationis versari ponitur in p̃scrutatione diuinarũ virtutũ p quas fides saluberrima sicut ait Augu. gigniẽ. nutriẽ. defendiẽ. roborat̃. Qꝛ eñ secari possint ab inuicem he contemplationis spẽs ꝛ experientie doctrix est et Hugo significat dicens. sepe amor intrat vbi cognitio foris stat. Nullus tamen ꝓprio vocabulo dici debet contemplatiuus vel sapiens et p̃fectus theologus qui prima contemplationis specie caruerit. Vult ergo aliquis esse ꝛ dici vere sapiens habeat vtranq; cõtemplationis speciem illam videlicet affectus que saporem dat. ꝛ illã intellectus que scientie luminositatem prestat vt constituat̃ sapientia. i. sapida scientia. Qꝛ si altera carendum eẽt. eligibilius iudicaret̃ communicare in prima q̃ in secũda sicut optabilius est habere pium affectum humilem ꝛ deuotũ ad deum q̃ intellectum frigidũ solo studio illuminãtum. Scientia quippe inflat intelligẽ si sola est. charitas edificat. Nihilominus vbi de veritate fidei querit̃ tradita in sacris scripturis magis interrogãdi consulendiq; sũt theologi vigentes in contemplatione secũda quã idiote pollẽtes in prima secluso in eis patenti reuelatiõis miraculo. ꝛ nisi forte manifesta esset in huiusmodi theolog. deprauatio intellectus ꝛ intolerabilis moꝝ p̃uersitas que etiã mentiri quandoq; facit nõ tñ modo circa fidem/ sed circa morum pricipia vt apl's ꝛ Aristo. cum experiẽtia testant̃. Addo adhuc q̃ sicut ex carẽtia pij affectus ꝛ magis ex infectione eius per vicia errant nõnunq̃ peritissimi sacris scripturis. excecauit eñ eos malitia eoꝝ ꝛ dati sunt in reprobum sensum/ ita ex paruo lumine intellectus ꝛ parua loyca ꝓlabũtur/ qñq; in errores piculosissimos illi qui magnorum sunt erga virtutes affectuum. quales apostolus notauit habere zelum s; nõ s̃m scientiã adeo vt si nõ humiliter sapiãt et nisi sese contrahant intra metas sue cognitionis nulli ptinatius inueniũt̃ neq; absurdius errores ꝯfingere. Propterea nõ leuiter scribere debent vel docere. sed nec absq; cautela magna adherendũ est eis. nõ p̃uia discussione diligẽti ꝛ doctoꝝ examinatione. In talibus quippe plurima sepe reperimus aut falsa aut male explicata. ac pinde in ltã erroris mãm p̃bentia simplicib⁹ quãq̃ i multis diuina altissimaq; sint. Inter tales scripturas narrantur aliquę narrationes aut regule vel doctrine pticulares aliquorum patrũ veterũ que magis admirande q̃ imitãde dicũtur. Quemadmodũ Johannes qui clymachus dicitur poit vtutes eẽ ipassibilitates et quedã valde austera super penitentia et peccatis. Et Cassianus de libero arbitrio notatus. ꝛ alij alia parũ examinata aut nimis rigida tradũt/ que communis schola theologice veritatis merito non admittit aut reijcit. Quãobrẽ bonum est mel cum fauo. sapor. s. deuotionis cũ lumine eruditionis aut si alterũ dũtaxat obtigerit. vtat̃ qlibet dono suo. ambulet in vocatione sua abũdet in sensu suo et comedat mel q̃tum satis est. nõ plus sapiens q̃ oportet. Rectũ quidẽ verbũ enũciat Oratius q̃ ab ipso postea Hieronymo non longe a materia traductum est/ quod

medicorum est pmittūt mediciā tractant fa
bri. Conformiter satis ad illam loycorum
maximā vnicuiqz in sua arte perito credē
dum est. Bene vale pater ꝛ frater in christo
apud quem tuarum me orationum parti-
cipem fac. Amen.

¶ Explicit epistola magistri Johānis de
Gerson ad fratrē bartholomeū carthusiē.
de libro ruysbroech.

Incipit libellus fratris Johis de schoenhauia q̄ nitit̄ defendere quedā dicta fratris Johis ruysbroech contra magistrū Johem de Gerson cellariū parisieñ.

Voniā quidā doctor eximi⁹
pariß. artis theologice/que
dā dicta fratris iohis de ru
ysbroech in lib. q̄ intitulat̄
de ornatu spūaliū nuptiaꝝ
min⁹ iuste ꝛ opinor calum
niat̄ ꝛ reprobat asserēs doctrinā eiusdē viri
in q̄busdā passib⁹ ꝛ spālr in tertia pte p̄fati
libri eē erroneā a regula theologice verita-
tis ac traditiōe sctōꝝ patrū ꝛ doctoꝝ discre
pantē. ꝛ ob hoc nō eē recipiendā ꝛ abijcien-
dā. Jdcirco vt veritas hui⁹ doctrine quā
a spūsancto arbitror effluxisse ꝛ emanasse. q̄
mgr̄ est veritatis ꝛ nō erroris: plani⁹ eluces
cat inq̄ntū tenuitas mei ingenioli ꝛ exigui-
tas mee scie appetāt. tria p ordinē face dei
grā aspirāte attēptabo. Primo intētionem
vboꝝ suoꝝ q̄ntū ad ea q̄ ibi arguunt̄ ꝛ rep-
hendunt̄ ꝛ tanq̄ erronea iudicant̄ explica
bo. Scdo qualit̄ hec doctrina nō sit noua
ad inuentio ꝛ supstitiosa. sed omnino sen-
tentijs noīatissimis doctoꝝ catholice fidei
ɔsona ꝛ ipoꝝ autoritate cōmēdata ꝛ appro
bata. put dñs dederit explanabo. Et tercio
qualit̄ rōnes obiecte min⁹ efficaces sūt nec
p̄dictā doctrinā euacuāt/declarabo.

Quātum ad pri-

mū est sciēdū. q̄ frat̄ Johes de
ruysbroech autor p̄dicti libri d̄
ornatu spūaliū nuptiaꝝ in ter-
tia pte eiusdē libri nō loq̄t̄ d̄ illa vnione q̄ ē
p ideptitatē realis existētie. de qua dicit cri-
stus Joh. iiij. Ego ꝛ pr̄ vnū sum⁹. imo in
oībus alijs libris suis ptestat̄ ipe q̄ crea-
tura nō pōt fieri creator. Nec loquit̄ etiā d̄
illa vnione q̄ est solū p ɔsensum ꝛ ɔformi
tatē voluntatis. que est oībus spūalez gra-
tiā habentib⁹. queadmodū legit̄ Actuum
iiij. q̄ multitudīs credētiū erat aīa vna et
cor vnū i dño. Sed loquit̄ de illa vnione q̄
est p amorē liquefactiuū ꝛ excessum conte
platiōis extatice. q̄ p̄ nimia suauitate ꝛ ma
gnitudine interni dulcoris ꝛ vehemētia a-
moris aīam liquefacit ꝛ resoluit ꝛ totā vtu
rōnis absorbet de q̄ dicit paulus. j. Cor.
vij. Qui adheret deo vnus spūs est. Exp-
ceptione eñ diuine p̄sentie ꝛ degustatiōe inte
ne dulcedis aīa deuota in seipā quietat̄. et
sibi ac oībus rebus creatis p desideriū in-
flāmatū ꝛ in deū totaliter expansa ꝛ fundi-
tus morit̄/ vt vere possit dicere cum aplo.
Viuo ego iā nō ego. viuit aūt in me xpus.
id ē. ego totus trāsformatus in deū amo
rē nō sum in me sed in xpo. ꝛ iō amorem
totus deificatus loquor vt xpo. Qd̄ etiam
idē apl's dicit Corinthijs. An experimentū
queritis eius q̄ in me loquit̄ xp̄s? Qd̄ aūt
liquescit ꝛ resoluit̄ in seipo nō existit. sz re-
currit ꝛ transformat̄ in illā imaginem que
sibi p̄sentialiter exhibet̄. Ex quo pz q̄ ima
go anime rationalis p efficatiā diuini lumi
nis in suā imaginem increatā deifice pote
rit transformari. put docet apl's. ij. Chor.
iij. Nos aūt reuelata facie gloriam dñi cō-
templantes in eandē imaginē transforma-
mur a claritate in claritatē tāq̄ a dñi spū q̄
a claritate imaginis create p quandā simi-
litudinē transformabimur in claritatē ima
ginis increate. Et in hac trāsformatiōe ima
go rōnalis ɔstituit̄ i tāta ɔformitate diuie
assimilatiōis que est inexplicabilis oī lin-
gue. Qd̄ subtiliter videt̄ innuere aplus cū
dicit. j. ad Corin. ij. Oculus nō vidit nec
auris audiuit nec i cor hoīs ascēdit. bonū
scz inenarrabile qd̄ p̄parauit d̄s diligētib⁹
se. Hoc eñ bonū inenarrabile qd̄ prepara
uit deus diligentib⁹ se pōt dici pfecta ɔfor
mitas et indicibilis charitas diuie assimi-
latiōis que oī lingue indicibilis est ꝛ incō-
prehēsibilis est omni mēti/ nec vnq̄ pfecte
cognoscit̄ nisi in speculo eternitatis qd̄ est
vbū diuinū ꝛ eēntia diuina ꝛ ergo d̄ ista vni
one ꝛ trāsformatiōe credēdū est magis no
ticiā effectualez ꝛ expimētalē habētibus q̄

solū intellectualē. qr nemo hec scit nisi qui
accipit p expientiā vel reuelationem. Et d
ista indicibili claritate diue assimilationis
locutus est frat iohēs de ruysbroech in ter
cia pte libri de ornatu spūaliū nuptiarū/et
de hac vnione extatica intelligēda sunt ei9
vba z recipiēda. d q̄ vniōe loqr̄ be. Diony-
si. de diuis noībus ca. de amore. Et amor
diuus extasim faciēs z nō sinens suijpoīu
eē amatores sed amādoꝝ. Propt qd̄ Pau
lus magnus in ꝯtinentia diui amoris di-
uo amore pticipās. Viuo ego iā nō ego vi
uit vo in me xp̄s tanq̄ sui amati viuēs vi
ta sicut valde diligibilit. Hec Dionysius
Vn̄ patet q̄ amor extaticus duo suppoīt.
scz eē nature nr̄e z eēgr̄e q̄ introducit i tan-
to gradu vt aīa potius xp̄m sentiat q̄ seip-
sam. Gratia em̄ tanq̄ deifica hz mentē d
assimilare z ipam deiformi dispositiōe in-
duere. Ad hos deiformes habitus tam ex
celsos. tā a nr̄a infirmitate longinquos z vi
sui nr̄o tā absconditos/exponēdos omni-
no minores sum⁹ nos. qr ista sunt mysteria re
gni dei q̄ vt existimo nō cōiter oībus sz pu
ritate intelligentie z diuinis illuminatiōi
bus z grā priuilegiatis cōmunicāda sunt.
Intus audiunt ibiqz dicūtur. iō his q̄ fo-
ris sunt dici nō debuerūt. Ne tn̄ hi qui fo
ris sunt derelinquerent si ab his q̄ int9 sūt/
non vocarent. aliqualit erāt innotescenda
vt discerent infirmi q̄tū eis desit. z ad quā
pfectionē aspirare deberent. Hec em̄ archa
na z ꝓfunda si nō gustātur nō amant/z si
nō amant nō intelligūt. et ergo dijudican
da nō sunt ab his q̄ nō gustauerūt. vnusqs
q̄ em̄ bn̄ iudicat q̄ nouit z hoꝝ est bon9 iu
dex. vt ait phs. Et hoc de primo.

Secundo viden-

dū est qualit doctrīa pfati viri
a sententijs scōꝝ patrū non dis-
crepat. sed p oīa ipis ꝯsonat et
ꝯcordat. De hac em̄ vnitate di. b. Bernar.
in epl'a ad fratres d monte dei. Vnitas spi
ritus cū deo. hoīs cor sursum habentis p-
ficientis in deū volūtatis est pfectio. cū iā
nō solūmō vult qd̄ de9 vult. sz sic est nō tā
tū affectus sz etiā in affectu pfect9 vt nō pos
sit velle nisi qd̄ ds vult. velle āt qd̄ vult ds
hoc iā sit e d eē ē. nō posse velle nisi quod
vult deus. hoc est iā eē qd̄ deus est. cui iā
velle z eē idipm̄ ē. vn̄ bene d r qr tūc videbi
mus eum sicuti est cū sic siles ei erim9 hoc
erimus qd̄ ille est. Quibus em̄ ptās data
est filios dei fieri data est ptās nō quidē vt
sint ds. sed sint tn̄ qd̄ deus est: postmodū
loquit de triplici similitudine hoīm cū do
z deinde subiungit. Dicit aūt hec silitudo
dei vnitas spūs nō tm̄ qr afficit spm̄ hoīs
spūsscūs. sed qr ipa est spūsscūs deus cha
ritas q̄ cū sit amor pr̄is z filij et vnitas z su
auitas z bonū z osculū z amplexus et que
qd̄ cōe pōt eē amboꝝ in summa illa vnita
te veritatis z veritate vnitatis. hoc idē hoī
suo mō fit ad deū qd̄ ꝯsubali vnitate filio
est ad prem vel pri ad filiū. cū in amplexu
pr̄is z filij. mediā quodāmō se inueīt hoīs
btā ꝯscia/cū mō ineffabili z cogitabiliqz fie
ri meret hō dei: nō deus. sed tn̄ qd̄ est deus
Ecce quō ista snīa bn̄ omnio cōcordat do
ctrine fratris iohis d ruysbroech z mutuo
sibi ꝯsonant. Hoc idem patet ex epl'a infe-
rius ānotata. quā quidā vir deuotissim9 z
doctissimus composuit i qua sub breuib9
verbis descriptus est tot9 pcessus libri fra-
tris iohānnis ruysbroech d ornatu spūa-
lium nuptiarum. Cum his cōcordat Gil-
bertus sup cantica sermone. ij. vbi disting-
uit de triplici lectulo. Primus est ppri9 spō
se. Scds est cōis sponse z sponsi. Tertius
ppriūs est sponsi. Sponse lectulus est cū
quietis z pacatis et compositis morib9 in-
tra se collecta requiescit. Cōmunis est cū iā
incipit oblectari in sponso. Sed ppri9 spō
si est qn̄ sui oblita penitus z ex se exuta to-
ta transit in ipm̄ z quasi induit ipo dilecto
ipius. In lectulo suo nō effluit sponsa ex
tra se nec turbatur in se. In lectulo cōmu-
ni affluūt illi delitie quedā d presentia spō
si. In illo lectulo q̄ solus est sponsi amoris
exagitata incendiū ebullit z excrescit. effusa
z effluens tota trāsfundit in ipsum. z in si
milem absorbetur qualitatē. In primo pe
nes se est. In secundo penes illam spōsus
In tertio penitus est ipa penes ipm̄ z sī di
ci potest nō est nisi ipe. In primo qescit: In
scdo adheret. In tertio vnitur illi. In pri-
mo trāquillitatem propriā possidet. In se
cundo quādā meret cōitatē cū dilecto. In
tertio absumit z absorbet i quādā caritat

gⁱe vnitatē. hec Gilbertꝰ. vbi s. Cū p̄dictꝭ
ꝯcordat dyonisiꝰ magnꝰ sicut pꝫ ī auctē si
pius allegata ⁊ pluribꝰ locis librox suorū.
Et Hugo. d̄ san. vic. cōmētator p̄fati dio
nisij sup̄ septimū āgelice hierachie di. Sic
ītelligas q̄ta est vis veri amoris ⁊ dilectio
nis si t̄n intelligi p̄t qm̄ dilectio supeminet
scie ⁊ maior ē ītelligētia plꝰ ei diligit̄ q̄ ītel-
ligit̄. Intrat dilectio ⁊ appropiquat vbi sci
entia foris stat. Et reddit rōnē istiꝰ. q2 verꝰ
amor siue charitas nullū patit̄ mediū īter
se ⁊ obiectū qd̄ ē d̄s. sꝫ vehemen̄t tendit in
ip̄m imediate. ⁊ iō nūq̄ q̄escit donec omīs
trāseat ⁊ ad ip̄m dilectū ⁊ in ip̄m veiat. vñ
subdit ibidē. Dilectio siue amor impetū se
q̄ns ardētis desiderij sui nec dissimulare va
lēs donec ad amatū puenerit/amato ap ꝓ
pinquat q̄tū p̄t/ ⁊ eo ampliꝰ sitiēs intrare
ip̄m cupit ⁊ eē cuꝫ ip̄o/ ⁊ eē tā ꝓpe vt si fieri
posset hoc idē ip̄m sit qd̄ ip̄e. Nihil em̄ ve
lociꝰ nihil acutius nihil subtiliꝰ amore aut
penetrabiliꝰ. q2 nā sua nō q̄escit donec na-
turalit̄ amabil' totā penetrauerit virtutē et
ꝓfūditatē ⁊ totalitatē q̄tū pōt. Huic etiā
sn̄ie alludit p̄ oīa vercellēsis sup̄ cantica di.
q̄ affectꝰ ⁊ ītellectus sil' coambulāt vsq3 ad
nouissimū d̄fectū ītellectꝰ vbi hꝫ sue cogni
tiōis ⁊ sui lumīs ꝯsummatōeꝫ. Affectꝰ āt
adhuc ꝯtinet p̄ncipalia ī deū suspiria ⁊ sup̄
intellectuales extēsiones ⁊ īmissiōes/ferui-
dos vulgares ⁊ fulgidos feruores ad q̄ruꝫ
oīm sublimes excesiꝰ ⁊ excedētes sublimita
tes ītelligētia t̄hi nō p̄t/sꝫ solꝰ p̄ncipal' affec
tus d̄o vnibil'. ⁊ postea ibidē dicit. Tāta ē
vtꝰ veri amoris ⁊ pulcritudīs q̄ ñ solū fac̄
hoīes ⁊ angelos excedē nām ꝓpriā vt ī deū
ascēdāt. sꝫ etiā deū q̄si naturā ꝓpriā egredi
vt ad creat̄as q̄si īfra naturā suā ꝓducēdo
descēdāt. ecce quō oēs isti excellētissimi do
ctores ī hꝰ ꝯueniūt q̄ aīa q̄ñ rapit̄ in diui
luminis abyssū. tota deficit a seip̄a ⁊ ī illū q̄m
diligit tota liq̄scit ⁊ sup̄ītellectualit̄ ei vnit̄
⁊ vnitissime trāsformat̄ ī ip̄m ita vt aīa a se
ip̄a alienat̄ dū ī istō diui archani secretariū
rapit̄ dū ab illo diui amoris īcēdio circūdat̄
ītime penetrat̄ ⁊ īflāmat̄ seip̄aꝫ penitꝰ exu
it ⁊ diuinū q̄ndā affectū īduit ⁊ ī specie pulcri
tudī ꝯfigurata tota ī aliā gl'iaꝫ trāsit

b Is p̄libatis r̄ndēdū ē tertio ad obie
ctiōes ⁊ rōnes q̄bꝰ dn̄s cācellariꝰ do

ctor venerabil' ⁊ vir eloq̄ntissimꝰ doctrinaꝫ
p̄fati viri viꝫ frīs ioh̄ d̄ ruijs broech vid' ali
q̄lit̄ calūniari ⁊ ī p̄robare. Sciēdū ē ḡ q̄ au
tor p̄fati libri d̄ ornatu sp̄ūaliū nuptiax/ ñ
sic ille mḡr arbit̄ hō idiota fuit ⁊ sine lr̄is
in hꝰ male erat īformatꝰ. sꝫ erat sacerdos vt
spero d̄o acceptissimꝰ p̄mꝰ p̄or ⁊ fūdator cu
iusdā monasterij canonicox regulariuꝫ in
brabātia appellati viridis vall' cameracēs.
dyocesꝭ ⁊ siti ī q̄dā silua q̄ vocat̄ zonia iux
citatē famosā q̄ d̄r bruxella. Qui doctrinā
suā nō ltīno s̄mōe sꝫ theutunico cōscripsit
lꝫ em̄ ꝯpetētis sn̄ie fuerit nō t̄n tā eminētis
scie erat q̄ p̄fatā doctrinā ltīno s̄mōe tā cō
posito ⁊ stilo tā elegāti scribe potuisset nisi
sp̄āli dono dei sibi datū hꝰ fuisset. Sꝫ q̄dā
frat̄ eiusdē monasterij vir valde igeniosus
⁊ lr̄atꝰ postmodū ob ꝓfectū oīm nationū/
q̄sdā librox suox ltīno s̄mōe trāsferre in p̄
sona ip̄iꝰ curauit Ammirātes ḡ doctrinaꝫ
eiꝰ laico s̄mōe ꝯscriptā facilit̄ p̄pēdere p̄nt
ip̄m neq̄q̄ hāc didicisse ab hoīe aut ab hu
mana sciā. sꝫ accepisse a deo ⁊ a diuīa sapiā
⁊ in grā vnctōe. a fratribꝰ eiꝰ cognosci p̄t
q̄ fuit hō missꝰ a d̄o. cui ī his nouissīs die
bus hec deuota archana ⁊ ꝓfūda atꝫ diui
na d̄s dispēsanda largitꝰ ē vt noua admo-
nitio suos meliꝰ attrahēt auditores. Et se
ctā illox librox sp̄ūum q̄ t̄pe vite sue mltū
ī brabātia ⁊ ill' p̄tibꝰ pullulabāt ⁊ extirparꝫ ⁊
errores ip̄ox denudaret. Vixit em̄ hō iste
dei postq̄ illud lamētabile scisma in eccl'ia
surrexit nā a t̄pe mortis sue. xxv. āni fluxer̄t
vl' circit̄. Hac ḡ occasiōe ⁊ nccītate ꝯpulsꝰ/
hec ꝓfūda ⁊ subtilia theutunico s̄mōe ꝯte
xuit. Qui q̄dē hāc doctrinā absq3 aliq̄ labo
re studij sola grā sp̄ūsc̄ti eiꝰ mētē docēte et
p̄lustrāte eructauit sicut bñ ꝯp̄tū ē ill' q̄ se-
cū ꝯuersati sūt ⁊ secretox suox ꝯscij fuerūt.
Si ḡ stilꝰ libri ī ltīnū trāslati magis r̄dolent
hūanā eloq̄ntiā q̄ diuā. hꝰ nō ip̄utādū est
autori sꝫ trāslatori. q̄ q̄dē trāslator ꝓ eo q̄
ornatui ⁊ eloq̄ntie s̄monū plꝰ opam dedit
q̄ forte expedit ⁊ q̄dā p̄ arbitrio suo addi-
dit ī p̄dicti libri trāslatiōe mltū desudauit
lꝫ autor ab hac desudatiōe liber ⁊ expers fue
rit. cui oīa q̄ docuit ꝓut pie credimꝰ sp̄ūs-
sc̄tūs īspirauit ⁊ āministrauit. lꝫ ēt doctrīa
istiꝰ viri ī ltīnū trāslatū sit in mltū grosa cō-
p̄ūctiua ⁊ deuotōis excitatiā. t̄n ignitū elo

quātū dn̄i vehemēt q̄ ī vbis illi⁹ theutuni cis īuenit̄ multo grossius ē. magis mouēs af ficiēs ⁊ accēdēs legētē ita vt dunssi⁹ cord sit q̄ nō ex eo℞ lectōe cōpūgat̄ ad deuotōē ⁊ ex citet̄ ⁊ ad meliora ꝓuehat̄ ⁊ sublimet̄. Ve rūtn̄ q̄ dic⁹ doctor egregi⁹ sentiat ētiā ptē h⁹ libri penit⁹ rescindēdā tāq̄ discrepātē a doctrina sana sctō℞ docto℞. nō ꝯsentō sibi ī hoc. ꝫ vid̄r mihi eē approbāda doctrīa h⁹ ētie ptis ⁊ asserēda tāq̄ ꝯsona ⁊ ꝯcordās ꝑ oīa doctrīs ⁊ sentētijs scīssimo℞ ⁊ famosis simo℞ docto℞ toti⁹ ecclīe. sicut satis ꝺ clara tū ē ca. pce. Doctrīa eī h⁹ ētie ptis intelligē da ē ꝺ illa vniōe extatica sicut supi⁹ dctū ē ī p̄mo ca. ꝺ q̄ vniōe iste mgr̄ nullā facit itē tionē ī epl̄a sua/ qr ēt dic̄ q̄ tertia ps ei⁹ dc̄ li bri r̄pudiāda ē tāq̄ male explicata/ notādū ē q̄ ꝺ deo meli⁹ possū⁹ cogitare q̄ loq̄. conā tes ergo hoīes scti de deo loq̄ nec valentes nisi vbis aptiorib⁹ vbis q̄ dicēda sunt exp̄ mūt ⁊ modū loq̄ndi quē vsus sctō℞ patrū tenuit/ imitant̄/ ⁊ sic autor h⁹ libri ī ista ma teria altissime ⁊ sūme cōtēplatōis imitat⁹ ē modū loquēdi sctō℞ patrū q̄ de hac mat̄ia locuti sīt. vtēdo q̄buſdā vbis nō ꝓprie sed trāssūptiue sicut ista materia exigit. ꝫm exi gētiā materie ꝫ mōes sunt expetēdi. sic enīꝫ Dionys. in li. suis caliginē vocat. qn̄ sp̄us rationales inducuntur in istud interius ce naculū dīne claritatis. vbi clausis sensuū hostijs secreti⁹ castissimo āplexu ꝑueniunt cū dilecto. ⁊ tn̄ maxima illustratōe ibi irra diant̄. Sil'r qn̄ mētē ꝯtingit rapi ⁊ in suipͥ sius extasim ꝑduci tūc anihilari d̄r. qr mēs ī extasi posita sibi ⁊ oībus creaturis fundi tus morit̄ inq̄tū seipā nesciens sui ⁊ oīm creatura℞ obliuiscit̄. idō de talib⁹ mentib⁹ di cit apl's ad Col. iij. Mortui estis ⁊ vita ve stra abscōdita est cū xp̄o in deo. Sic et spi ritus rōnales seipos ꝑdere ē oīno nō senti re semetipos ⁊ a seipis extingui ⁊ pene an nulari vbi tn̄ melius secū sūt. cū sic sunt q̄ tn̄ vbi sint nesciāt ⁊ lꝫ huiusq̄ seip̄os hn̄t. tn̄ se mō p̄dicto ꝑdiderūt. Qd̄ vtiq̄ videt̄ ꝯtigisse ap̄l'o cū in raptu ꝯstitut⁹ an ī corpe vel ex̄ corpus eēt ꝓfis se asserit ignorare. Scriptura sacra eo sp̄ū exponenda ⁊ intel ligenda est q̄ ꝓlata. ⁊ sic arbitror q̄ si dicta hui⁹ prioris ꝫm illū sensum dinū ⁊ sp̄ū in telligant̄ q̄ ꝓlata sunt q̄ in eis error nō ap

parebit sed mera ⁊ clara veritas relucebit. Sepe scti viri de altissima ꝯtēplatiōe q̄dā ꝓferunt q̄ min⁹ ꝑfecti qr penetrare nō pn̄t lapsum erroris putāt. Nō puto dici potu isse. qd̄ hūc priorē puto sensisse. Est eīn iste modus sentiēdi alienus ab oī mō vsitato sentiendi vn̄ nec vsitatis verbis pōt aliq̄ti nus explicari. Et ideo qn̄ viri ꝑfecti nr̄s in stantia ⁊ importunitate ac charitate deuic ti aliq̄d nobis ꝺ tali affectiōe vel intelligen tia temptauerūt reuelare succūbūt verbis. vl' talia vba loquūt̄ q̄ nr̄ꝫ ītellectū excedūt. Suauitas hec q̄ deuotis mētib⁹ in vniōe ītima dei ꝯpinat̄ tā sublimis est q̄ nec vo cali nec mentali verbo est exp̄ssibilis sed so la attingibilis est exp̄ientia/ ⁊ ergo non est mirū si illud qd̄ d̄r de indiciali eo mō quo dici pōt sit minus gratū minus placeat mi nus acceptetur ab his q̄ talia nō sunt exp̄ ti. Et qr hāc vniōnē intimā ⁊ extaticam in qua sp̄us rōnalis ꝑfecta assimulatione cō format̄ imagini sue increate. p̄dictus auc tor conatus ē explicare que tn̄ difficillima est ad disserendū. idcirco quedā verba ptu lit q̄ a q̄ pluribus nō capiunt̄. Que tn̄ si re cte fuerint intellecta ⁊ ad intentionē dicen tis respectus habeat̄/ nō errorē sed cōcessā puto ꝯtinēt veritatē. ¶ Pro quo℞ verbo℞ pleniori intellectu hn̄do sciendū est q̄ hec vnio extatica que ꝯsistit in amplexu vniti uo summi boni tripliciť ⁊ sub triplici btitu dine ꝑcipit̄ in hac vita. Aliq̄n eīn ꝑcipitur ex diuine claritatis ⁊ eētie trāsitoria visio ne ⁊ cōtēplatiōe. Interdū ex diuine suaui tatis ꝑlibatoria fruitiōe. Interdū vo ex di uine immensitatis iocūda ammiratiōe. et ꝺ aliq̄uo isto℞ triū modo℞ siue ꝺ vnoquo qꝫ puto eē ītelligēda dicta tertie ptis illius libri de ornatu sp̄ūaliū nuptia℞. potissime in de primo mō. vicꝫ de illa vnione et con templatione que fit in raptu. Primū hoīs liquet in paulo qui fuit in raptu intuitiua ꝯtemplatione diuine eētie trāsitorie illu stratus. ⁊ lꝫ paulus in illo raptu habuerit actū beatificū. tn̄ ex hoc nō potuit dici ꝑfe cte btūs. qr nō habuit statū beatificū nec et illū actū mō cōp̄rehēso℞ puto ꝑmanenť et immobiliter sicut hn̄t beati. sed fluxibiliť et transitorie sicut lumen ꝯtinuat̄ in aere ad solā p̄n̄tiā solis. quare nō debuit dici ex

hoc pfecte beatus. Scd's modus apparet in pph'a dauid q̄ tanta dulcedine diuine suauitatis repletus fuit q̄ tanq̄ ebrius clamauit Delectatões in dextera tua vsq̄ in finē innuēs p hoc q̄ mensura z magnitudo h' suauitatis nullo termino vel fine potīt coartari. Terti' mod' patebit in regina saba que visa gloria z magnificentia regis salomonis p magnitudine ammiratōis defecit z in extasim rapta fuit. d talibus mentibus verificat illud qd scribit Esa.lx. Tūc videbis z afflues z mirabit et dilatabitur cor tuū. qr in illo lumine ierarchico tibi diuinitus infuso videbis illa que nec ocul' vidit nec auris audiuit zc. in quo excellentia illius visiōis z cognitiōis designat.

P Ro ãpliori vero declaratiōe illi' dicti q̄ pfat' magr̄ dicit q̄ doctrīa illi' ētie ptis nō stat cū determinatione decretalis Sciendū est q̄ qcūq̄ pie librū alicuius eccl'iastici doctoris legit si qd in eo qrasi dubiū z scrupulosū inuenerit. nō statim exardescēdo inuadit. sed inspicit z discernit z retractat ex circūstātijs z ex scriptis eiusdē autoris. z ad vltimū prius eligit ɔfiteri se ignorare vel nō intelligē/ q̄ illi erroris notā impingere nisi māifesta in eo heresis dephendat. Cōstat em̄ catolicos pres q̄ diuersos libros cōscripserunt de eadē sententia nūc obscuri' nūc aptius fuisse locutos. nec hoc ducit p incōueniēti. Varietas em̄ affert pulcritudinē z delectat audiētes siue legētes rara z difficilia bis delectāt ait Oratius poeta. Sic igit sepedictus frat iohes de ruysbroech lz in tertia pte libri de ornatu spūalium nuptiar de illa sublimissima materia z obscurissia obscurius sit locutus in alijs tm̄ locis z libris suis vbi d eadē materia dogmatizat planius z aptius suā intētionē explanauit. Vñ in libro suo q̄ dicit d calculo vel de pfectione filior dei. ipe manifeste ptestat q̄ impossibile est nos ex toto deificari nostrāq̄ creationē in creatorē mutatos amittere Diuina em̄ natura sicut i se est immutabilis z incōuertibilis ita nō sinit aliā naturā in [illegible] ēentialiter ɔuerti. Impossibile est vt em̄ creatura deus vel creator efficiat. Verū tñ deo p mediū z sine medio vnimur p mediū videl3 grē sue z nrōr opm. Grā em̄ dei mētē nrām irradians docet nos veritatē. dirigit q̄ nos ad oēs virtutes et internā dei dilectionē. z amoris exercitiū verū tñ vltra hāc grām z virtutes inter deū z nos mediātes deo etiā sine medio vnimur qñ impetu ardentis amoris excedimus oē creatū vsq̄ in ipas supsubstātiales dei diuitias vbi in amore cūcta trāsimus mouentes oī ɔsideratione in qndā insciētiā z caliginē ibi agimur z supinformamur ipi verbo eterno q̄ est imago pris. Huic snīe oēs patres supius nominati ɔcordāt. cūq̄ sic deo vnimur remanet tñ in nobis scitus viu' z amor actiuus. Qm̄ absq̄ scitu nrō deū videre non possumus nec sine amoris exercitio deo vniri vnitionēq̄ ɔuare valem'. si me ignorante totius mūdi dñs essem. qd mihi prestaret solatij. Idcirco sentiemus nos eternaliter gustātes z possidētes teste xpō q̄ ait Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū zc. Sic ergo patet vitā nrām eternā ɔsistere in discreta siue distinctiua cognitōne dei z cōtēplatione dei intuitiua. Vltra oīa tñ hec enim' qsi expirati d spū sine spū in abyssali z incōphēsibili z imēsa dei glia Itē spūs dei q̄ nob stat effluit z inspirat vt deū diligamus z ꝟtutes operemur/ nos em̄ ad se z in se attrahit z intrahit vt in ipo deficiamus z eo pfruamur. z in his duob' eterna vita stat queadmodū p aeris inspiratōē z expirationē diastole z sistole nrā vita pseuerat material'. Et ex his p3 q̄ nō ɔdicit decretali qr ipe ponit sicut decretalis asserit btitudinē nrām cōsistere i visione dei intuitiua z fruitiōe diuine eēntie Preterea scio q̄ be Thomas d aqno clare dicit/ q̄ in visione q̄ videt deus p eēntiā optet q̄ ds sit forma intellectus nri/ qr quacūq̄ alia informaret/ illa nō duceret nos in eēntiā diuinā z ergo i ipa eēntia dīna erit quasi forma intellectus qua intelliget. Qd quidē nō optet ita intelligi q̄ dīna eēntia sit vera forma intellectus nri vl' q̄ ex ea z intellectu nrō efficiat vnū simplicit sicut in naturalibus ex forma et materia naturali. s3 quia ɔportio diuine essentie ad intellectū nostrū est sicut ɔportio forme ad materiā z q̄ fiat vnū q̄tum ptinet ad actum intelligendi. Et vlterius dicit q̄ deus in pria nō tm̄ erit cogni-

tio q̄ cognoscet̄ ab aīa sꝫ etiā ꝑ quā aīa co-
gnoscet. Ex q̄ cōcludit̄ ꝙ btūs Thomas
fuit istius opinionis ꝙ ds ꝑ suā eēntiā est
coniūgibil' intellectui nr̄o nō tn̄ sic qn̄ ibi
erit lumē glorie mediū qd̄ eleuabit intelle-
ctū nr̄m ab hoc ꝙ possit ꝯiūgi eēntie incre
ate. sꝫ ab hoc medio nō dr̄ cognitio media
ta. qꝛ nō cadit int̄ cognoscētē ⁊ rē cognitā,
sꝫ ē illō qd̄ dat cognoscēti vl̄ cognoscendi.
Istud erat ī p̄ria. sꝫ in statu vie null' intel-
lectus pure creature p̄t in visiōe dei ꝑ eēnti
am ꝑuenire ꝑ aliquā dispositōꝫ sibi inherē
tē. sed ꝯtingit aliqn̄ dīna virtute ꝙ aliq̄ res
miraculose ꝑducit̄ ī aliqd̄ in qd̄ nullo mo-
do p̄t ꝑ aliq̄s dispositōnes sibi inherētes ꝑ
duci. sicut ꝙ virgo pariat ⁊ ꝙ ignis ī aīa cō
burat. Et sil'r p̄t miraculose fieri ꝙ diuina
v̄tute aliq̄s intellectus creatus nō hn̄s ni-
si dispositiones vie eleuet̄ ad videndū de-
um ꝑ eēntiā. nec tn̄ ex tali visiōe dr̄ beatus
simpl'r. sed s̄m qd̄ tm̄ q̄tū cōsistat in actu be
ati. Puto ꝙ hec dicta beati thome proba-
biliter sustineri p̄nt absq; ꝑiculo heresis et ꝑ
iudicio fidei. Insup̄ p̄dict' mgr̄ dicit ꝙ nl'
lus theologoꝝ vnq̄ talē modū btitudinis
posuerit q̄lis ab isto autore explicat̄. vicꝫ ꝙ
aīa tūc desinit eē in illa existētia quā pri' ha
buit ī ꝓprio genere ⁊ ꝯuertit̄ seu trāsforma
tur ⁊ absorbet̄ in eē dīuū ⁊ in illud eē idea-
le desinit qd̄ habuit ab eterno in eēntia di-
uina. Pro cui' dicti euidētia est ꝯsiderādū
ꝙ qn̄ aliqua scriptura est mystica ⁊ obscu-
ra tūc obseruādū est ꝙ interp̄tatio fiat s̄m
intentionē dicētis. Nihil est eñ ita bn̄ di-
ctum ꝙ nō possit male interp̄tando ⁊ nar-
rando deprauari. Fateor ergo verū esse ꝙ
nullus doctoꝝ modū btitudīs ponit s̄m
quē iste mgr̄ sua verba intelligit et recipit.
Sed nequaq̄ arbitror autorē huius libri
ita desipuisse ꝙ ip̄e sic sentiret sicut iste ma
gister sibi īponit. nec illum sensum v̄ba sua
p̄tendūt si diligent̄ inspiciant̄. sed poti' sic
intelligenda sunt ꝙ mēs dulcedine v̄bi di-
uini illecta rapit̄. ⁊ illabit̄ a seip̄a vt verbo
fruatur. Illicq; ibi nosmetip̄os excedimus
in caliginē ⁊ in modi carētiā inscrutabilem
ibi nos deus ex nobisipsis trahit transfor-
mat ⁊ deglutit in ip̄am ꝓfundissimā diui
nitatis tranq̄llitatē in ip̄am sui supessentiā ⁊
sui sp̄us vnitatē [illegible] vsq; absorptionē vbi
vi amoris extatici assequimur illā cōformita
tē ⁊ deiformitatē q̄ s̄m rōnē idealē habui-
m' ab et̄no ī mēte dīna ibiq; vnū effecti su-
m' cū deo. Hec vnitas nō intelligēda s̄m
idēptitatē realis existētie. sed s̄m quādā cō
formitatis ⁊ trāsformatiōis similitudinē. Ne-
q̄q̄ ergo estimādū est p̄fatum fratrem Jo
hannē de ruysbroech fuisse istius opinio-
nis vel erroris ꝙ voluisset asserere spiritū
rationalē in beatifico vniri diuīe eēntie ꝑ
trāsformationē eēntialē in idēptitatē diuīe
nature. aut ꝙ nō sit necessariū ꝙ potentia
intellectiua creata sit eleuata ꝑ habitū sup-
naturalē luminis glorie ad eliciendū actū
beate visionis. Sed ita videt̄ sape ꝙ qꝛ ip̄e
deus ꝓpter summā eius simplicitatē menti
illabit̄ idō cognoscem' eū in seip̄o obiectiue
⁊ etiā ꝑ seip̄m rep̄n̄tatiue vt ly in ip̄o exclu
dit meditatōꝫ sp̄ei qꝛ in patria ds absq; sp̄e
⁊ similitudine cognoscet̄. ⁊ ly ꝑ ip̄m exclu
dat meditationē luminis extranei diuinā es
sentiā rep̄sentantis, qꝛ eēntia diuina in suo
ꝓprio lumine videbit̄. Non eñ requirit̄
aliud lumen deforis ab essentia sicut lumē
solis requiritur ad videndū colores ⁊ rerum
species quas in tenebris videre nō possu-
mus. sed ꝑ hoc nō vult dicere/ qn̄ actu nr̄o
creatu/ ip̄m deū cognoscam' ⁊ ꝑ ꝯn̄s opor
tet ꝙ ip̄a potentia intellectiua sit ꝑ habitū
supnaturalē informata vt possit ꝯtingē ad
illud obiectū finitū ad qd̄ ex se ꝑtingere nō
pōt. Et qꝛ in visione beatifica ip̄m visum
nō videtur ꝑ similitudinē sed ꝑ eēntiam ef
ficitur quodammodo intra videntem. Ex
hoc aūt ꝙ ip̄m visū receptū est intra vidē
tem vnit sibi ip̄m videntem vt fiat quasi q̄
dam penetratio mutua ꝑ amorē. sicut dr̄ ī
Joh. iiij. Qui manet ī caritate ī dō manet
⁊ deus in eo. Ad vnionem aūt maxime ꝯ
uenientis sequitur delectatio summa et in
hoc ꝑficitur nostra felicitas. Ex quo patet
ꝙ gaudiū fruitionis in actu diuine visio-
nis quo videt̄ diuina essentia nude in seip
sa inchoat̄ sed in dilectione ⁊ amplexu vni
tiuo ⁊ gustu affectuali diuine dulcedinis ꝑ
ficitur ⁊ cōsumat̄. Quāuis eñ fruitio non
sit sine visiōe. ꝑfecti' ē tn̄ in dilectōe. Sicut
eñ h̄ ꝑfectius est diligē q̄ agnoscere. sic et
ibi intellectus noster implebit̄ leticia visio
nis/ sed effectus noster implebit̄ leticia di-

lectiõis cui ꝯuenit counire ⁊ trãsformare.
Ad gaudiũ btitudĩs tria cõcurrũt. ꝑfecta
visio. plena cõphẽsio. ĩhesio amoris cõsu-
mati. Et ĩ isto stat tota sũma dictoꝝ fratꝛ
iohis d̃ ruisbroech ꝯcernẽtiũ pñtẽ materiã
Vñ sicut ex ipis dictis manifeste colligi et
elici pt ipe ponit btitudinẽ nr̃am ꝯsistere ĩ
distinctia siue discretiua cognitiõe ⁊ contẽ
platiõe dei intuitiua. ⁊ hãc vocat btĩtudi-
nẽ actualẽ. ⁊ ĩ fruitiõe dei qescitiua vbi aĩa
igne diuĩ amoris resoluta liq̃scit ▪ deficit
a seipa ⁊ spoliata oĩm viriũ suaꝝ ꝓpria ⁊ na
turali actiuitate mẽtalẽ simplicitatẽ ĩduit ⁊
imaginis increate asseq̃t assimilationem.
Gaudiũ fruitiõis est tante magnitudis ▪
tã indicibil' suauitatis ꝙ mẽs btã vel hũa-
na plene ꝯphẽdẽ nõ pot. sed tota absorbet
ex plenitudĩe illiꝰ gaudij / sic stilla aq̃ absor-
bet a vino forti. vt di. Bern. Et istũ gustũ
fruitõis oẽs vires aĩe indicibili gaudio ab
sorbent ⁊ hãc inhesionẽ ⁊ amplexũ melli-
fluũ indissolubilis charitatis ⁊ absorptio-
nẽ abyssabilẽ amoris vbi aĩa inabyssat ⁊ to
taliter ĩ deũ traijcit et trãsformat appellat
btĩtudinẽ eẽntialẽ q: ibi aĩa oĩm viriũ sua-
rũ actiuitate spoliat ⁊ vtit sola ꝯsolatione
diuine suauitatis. Ibi inq̃t ĩ pace ĩ idipm
dormit ⁊ reqescit. dormit ĩ qetatiõe plena
intellectus. reqescit in plena satiatione affe
ctus. ⁊ sic pꝫ ꝙ sensus eiꝰ est verissimus nec
discrepat a sñia sctõꝝ patrũ. et si est aliquis
error ĩ dict' suis ille solũ stat ĩ q̃d nõis. no-
mina aũt sũt ad placitũ. ⁊ idõ tal' error nõ ẽ
magni põderis. Qꝫ aũt d: ꝙ ad fruitionẽꝫ
spectat plena cõphensio. hoc nõ est sic itel
ligẽdũ ꝙ btĩ cõphendũt totalit̃ ipm deũꝫ
ſm oẽm modũ quo est cognoscibil'. talis
eñ modꝰ cõphensiõis oĩne nature est ĩpos
sibilis oĩ creature vt pꝫ Jo. j. vbi d:. deũ ne
mo vidit vnq̃. Sed iste modus cõphẽsio
nis attendit q̃tũ ad ĩmediationẽ cognitio
nis: de qua supius dictũ est. q: btĩ verbuꝫ
eternum ⁊ oĩa alia in seipo ⁊ p ipm cõphẽ
dent ⁊ cognoscẽt. iuxta illud ps̃. In lumĩe
tuo videbimꝰ lumen hoc est teipm q̃ es lu
men subsistẽs dicit Augꝰ.

Estat nũc vlteri

us videre qualiter sane intelligẽ
da sunt illa dicta fratris Johãis
de ruysbroech q̃ dñs cancellariꝰ in epl'a in-
dicat esse repudianda tanq̃ erronea vl' ma
le explicata quorũ pmũ est istud quo dicit.
Perditur aĩa contemplantis in esse tali di-
uino abyssali. ita ꝙ nõ sit repibilis ab aliq̃
creatura. Hoc verũ est si sane intelligatur.
▪ic quippe intelligenduꝫ est ꝙ in hoc gra
du contemplationis q̃n mens rapitur in
diuini luminis abissum omniũ exterioruꝫ
obliuiscitur. nescitqꝫ penitus seipam / seip-
sam exuit et diuinũ induit quendã affectũ
⁊ supmundanũ / totaqꝫ transit in deum su
um / ⁊ in aliã gloriã quã creatura subeẽ cre
aturali non attingit q: in tali statu esse su-
um creatũ ⁊ sine nature hõ excedit / ⁊ subeẽ
diuine gratie ita sublimiter diuĩe substãtie
vnit̃ ꝙ oẽs vires ⁊ potentie rõnales supra
se eleuant̃ ⁊ in diuinã claritatẽ trãsforman
tur / ⁊ sic nõ est repibilis ibi ab aliq̃ creatu-
ra. Supra intellectũ enĩ ⁊ mentẽ ibidẽ deũ
cognoscit. Intellectus enĩ nr̃ ⁊ sensus cor-
poreus intra terminos creature exercentur
nec enĩ intellectus excedit ens aut speculũ
Vnitõ aũt excedit sublimius intellectum
theoricũ q̃ ĩtellectꝰ imaginatõeꝫ vl' sensũ.
Mens enĩ in hac vnione diuĩa ⁊ ex tacita
trãscẽdit oẽm creaturã ⁊ seipam ⁊ oẽm actũ
viriũ apprehẽsiuaꝝ. ⁊ p tãto d: ꝙ nõ ẽ re-
pibilis ab aliqua creatura. Ad hãc abstra
ctionẽ dionisiꝰ inuitabat timotheũ mysti-
ca theologia di. Tu ãt amice timothee / cir
ca mysticas visiões forti ꝯtritione ⁊ sensus
relinq̃ ⁊ intellectuales opatões ⁊ oĩa sensi-
bilia ⁊ ĩtelligibilia ⁊ oĩa existẽtia ⁊ nõ existẽ
tia. ⁊ sicut est possibile ignote ꝯsurge ad eiꝰ
vnitionẽ q̃ est sup oẽm subam ⁊ cognitiõꝫ
etenĩ excessus tuipius ab oĩ irretẽtibili et
absoluto mũde ad supsubstãtialẽ diuinaꝝ
tenebraꝝ radiũ sursũ ageris. vide aũt vt nl'
lus ĩdoctoꝝ hec audiat. In hoc vbo dyo-
nisij sapĩa sũma ĩcludit̃ / ⁊ culmẽ totius p-
fectionis vt possibile est / vis ⁊ pfũditas li-
broꝝ dionisij ariopagite ¶ Qd̃ p̃terea sub
iungit ꝙ intẽtio autoris p̃fati videt̃ eẽ q̃d
aĩa desinit eẽ in illa existẽtia quã prius habu
it. claret ex supradictis ꝙ intẽtio autoris ta-
lis nõ fuit qual' exprimit̃ a p̃dicto mgr̃o sꝫ
ex abũdãti. lꝫ nõ incõuenient̃ possumꝰ di-
cere ꝙ intẽtio autoris talis est ꝙ excellẽtia
rõnalis creature in hoc pficit̃ ⁊ cõsummat̃

tur qñ ꝯsurrectione amoris extatici ī illud pricipiū reuertit̄ vñ primordialit̄ exiuit. et qñ aīa intrat in istud diuinitatis archanū ⁊ in illud intime quietis secretū. tūc nō oportet ꝙ ibi fiat corpis ⁊ anime dissolutio/ sed in hmōi transformatione aīs diuidit̄a spū ꝑ hunc modū vt qđ animale corpulentuz ⁊ feculentū est deorsum remaneat. Spirit⁹ aūt ⁊ qđ spūale est ad summa euolet ⁊ vsqꝫ ad speculationē diuine glorie sublimetur/ ⁊ in eandem imaginē transformet̄. Nihil in creaturis (vt dicit Richardus in lib. de exterminatione mali) hac diuisione mirabilius cernitur vbi istud qđ est essentialiter vnum atqꝫ indiuiduū/ in seipm̄ in quādam portionē diuidit̄/ neqꝫ in homine vno alia est essentia eius spūs atqꝫ alia eius anima/ sed vna eademqꝫ substātia simplicis nature. Non eñ in hoc gemino vocabulo gemina substātia intelligitur/ sed tamē ad distinctionē ponit̄ gemina portio eiusdez essentie. Unde supior ꝑ spirituz, alia inferior ꝑ animā designat̄. ¶ Vñ ꝓ planiori intellectu istoꝝ habendo ē cōsiderandū ꝙ spiritus noster qñqꝫ intantū a corpe ⁊ aīa diuidit̄ vt spiritus in spū esse asserat̄ ⁊ quandoqꝫ spūs supra spiritū esse dicat̄. et quandoqꝫ spūs sine spiritu esse credatur. Primū patet in Johāne qui đ seipo dicit Apoca. j. Ego fui ī spū dominica die. Quod exponens Haymo sup Apocalipsim dicit sic. Johannes sic in spiritu fuit ꝙ tamen ipaz carnē funditus non deseruit sed spūi eternitatis spiritus eius adhesit ⁊ a spū docente/ assumptus fuit spūs docendus Jđo tā mirabilia ⁊ ꝓfunda vidit Richardus autem exponens idē verbū dicit sic an hoc est spūm in spū esse semetipm̄ intra seipsuz totum colligere et ea que circa carnem seu etiam in carne geruntur interim penitus ignorare. Secundū liquet in petro. de quo ī actibus. ca. xij. đr Et petrus ad se reuersus dixit ⁊c̄. Quod exponens Richardus lib. ij. de contemplatōne. Hoc sane nō insipiēter đr ꝙ petrus longe supra hominem fuerit. qđ longe a semetipso/ ⁊ supra semetipsum recessit. Alioquin nō erat a quo ad se reuerterer̄. Hoc idem oñdit Hugo super septimum hierarchie dicēs. Acutū amoris est cum omnia trāscendendo despicit. Superferuidum aūt amoris est cum etiaz semetipm̄ contemplando relinquit. ⁊ in contemplatione dilecti se despicit et miro modo fit vt p dilectionis ignem in illuz sustollitur qui est supra se ⁊ p vim amoris expellitur ⁊ exeat a se nec se cogitat dū deum solum amat. Tertium apparebit in regia saba. de qua legitur. iij. Reg. iiij. capi. ꝙ regina saba videns sapientiam Salomonis et domum ⁊ habitacula et ordinem ministrantiū nō hēbat vltra spūm. Qđ exponēs Richardus li. v. de cōtemplatione. c. xij. recte nonne đr spūs seipsum nō habere. qñ incipit a seipo omnino deficere ⁊ a suo esse ī supermundanū quendā et vere plus quā humanum statū transire/ in mirabili trāsfiguratione/ spiritus ille ab humano videatur in diuinū deficere. ita vt ipe iā nō ipe eo dūtaxat tpe quo dño incipit altius inherere. Qui aūt adheret deo vnus spiritus ē. Et sic totum in istud dīnitatis archanuz intrat clamans cū pš. Defecit in salutare tuū aīa mea. Hec ille. Jsto habito ⁊ intellecto facillime oīa illa dicta huius tertie ptis đ ꝑtijs intelligunt̄ et exponunt̄. Ex isto ptz facillime intellectus clausule illi⁹ que subiūgitur. Jn ipa quidē sui vacuitate ꝑ fruitiuū amorē spūs ꝑdit semetipm̄ deiqꝫ claritatē nullo intermediāte suscipit. Spūs semetipm̄ ꝓ tāto đr ꝑdere. qꝛ ī tali statu vbi spūs hūanus in tm̄ amoris feruorē supra se rapit̄ vt merito sine spū eē dicat̄. fact⁹ est tanꝙ̄ vas ꝑditū eo ꝙ semetipm̄ nō sentit. sed penitus a seipo exinanit̄ absorbet̄ ⁊ deficit. luce clarius ꝯstat ꝙ ꝯgrue đr ꝙ regia saba spūm suū ꝑdidit q̄ vltra spm̄ non habebat. Sic sili'r paul⁹ ꝯuenient̄ đr spm̄ suū ꝑdidisse qñ ī raptu ꝯstitut⁹ vtrū ī corpe vl' ex̄ corp⁹ eēt ignorauit. Qñ āt mēs hūana hūc supmū verticē. i. mentis excessum attigerit tūc dei claritatē nullo intermediāte suscipit qꝛ ab oībus imaginib⁹ ⁊ simbol' absoluitur ⁊ ab oībus opationib⁹ oīm viriū apprehēsiuaꝝ tm̄ inferioꝝ ꝙ̄ supioꝝ ociat̄ atqꝫ in supsubstātialē radiū dīne luciditatis ducitur remoto oī velamīe ⁊ īmediate dominitur. sicqꝫ dei claritatē nullo int̄mediāte suscipit. Jsto aūt qđ dicit ac sine intermissiōe ipe fit ea claritas quā accipit. satis claret ex ꝓdictis nō sic intelligendū/ ⁊ qualit̄ docto

tes sancti idē sentiūt. Vñ ī epl'a inferi⁹ an-
notata sic hēt. Hac hora incessi sicut aq̄ gut
[illegible] vniatꝰ infusa multo vino. Sic ista efficiatꝰ
lux in dñō optata ī optio. Optia q̄ppe ac
oīpotēs efficiatꝰ qñ ī optimū ac ī oīpotētem
tota traijcitꝰ. Cui satꝫ ꝯcordat sup septimū
angelice hierarchie di. Cōtēplatio est deifi
ca siītudo qꝛ dū p̄ eā illuminati lucētes fi-
unt/quodāmō ipius luminis lucentis si-
militudinē accipiūt. Quō eñ aer solis lu-
ce p̄fusus in eādē trāsformatꝰ luminis clari
tatē adeo vt nō [illegible] illuminat⁹ q̄ ipm lumē
esse videatꝰ. Et sicut ferrū in ip̄m ignē mis-
sum magis efficitꝰ ignis q̄ ignituꝫ. Sic vi-
ri p̄fecti charitate iduti siue ibuti (charitas
videtꝰ poti⁹) vt emphatice loq̄r. q̄ caritate
succēsi. Induimi q̄ dñz sicut aer lucē sicut
ferrū ignē. ⁊ eritis lux ī dñō. Sicut eñ fer-
rū inflāmatū accipit in se formā ignis. Et
dat se totū ⁊ nō p̄[illegible] ⁊ eripit se sibi/remanen
do ī se substātialitꝰ inflāmatū/ita aīa vnita
deo p̄ ignē diui amoris q̄si totā dat se ⁊ mit
tit se in deū ⁊ in deū trāsformata nō muta-
ta subā ꝓpria trāsformat se totā ī deo amo
re q̄ est vita sua ⁊ p̄ amorē fit quasi tota di-
uina. Naturale nāqꝫ est q̄ñcūqꝫ aliq̄d trā-
formatꝰ in aliud. istud accipiat ꝓprietates ⁊
ꝯditiōes illius nature in quā transforma-
tur Sic igitꝰ mēs deuota cum in lumē the-
archicum trāsformatur fit quodammodo
claritas q̄ accipit. Itē qñ seq̄tꝰ dependetqꝫ
nr̄m eē creatū ab eē eterno ⁊ ꝭm eēntialem
existētiā vnū cū illo ē/sic accipiēdū ē. q̄ mē
ti nr̄e diuina eēntia realitꝰ ⁊ p̄ñtialr̄ cōicatur.
Vbiqꝫ totus ē de⁹ p̄ existētiā sꝫ nō in singu
lis equalitꝰ p̄ efficientiā. Et lꝫ ex toto se vbi
qꝫ operꝰ tñ ñ totū q̄d potētie sue ē vbiqꝫ im
mo poti⁹ nusq̄ opatꝰ. Vñ q̄a ꝓpriū ē diue
nature rebus illabi ⁊ eoꝝ intimis cōmorari
⁊ p̄ sui illapsuꝫ ꝯseruare reꝝ naturas ne de-
cidāt ī nō eē. idcirco dicit q̄ nr̄m eē creatū
dependet ab eē eterno. iuxͣ illud q̄d p̄hs di
cit ī li. d̄ celo ⁊ mūdo. Ab hoc q̄dē ente scꝫ
deo depēdet celū ⁊ terra. ⁊ qꝛ ex nature sue
ꝓprietate cōpetit ipi deo vt inhitet in intio
aīe rōnalis. ꝓptꝰ q̄d d. Aug. tu intimior in
timo meo. ꝓptēs dicꝰ q̄ eē nr̄m creatuꝫ ꝭm
eēntialē existētiā vnū cū illo ē. diuerse sube
sunt spūs dei ⁊ spūs hoīs ⁊ q̄ spūs hoīs nō
est ita vnus cū spū dei sicut filius cum p̄re

vnus est deus. Sed qꝛ illapsu sue p̄sentia-
litatis inhabitat animā rōnalem quā inter
oīa creata imaginē sua insigniuit. penes q̄
imaginē trāsformatꝰ trinitati p̄sonaꝝ et p̄ti
cipabilis est diuine nature ⁊ beatitudinis
illius. ideo dicit q̄ eē nostrū creatū ꝭm es-
sentialē existentiā vnū cum illo est. De⁹ eñ
sctis suis triplicez vnionē tribuit. s. nature.
gr̄e ⁊ gl'ie. Et d̄ hac vnione naturali p̄ q̄m
deus cōmoratꝰ in intimo aīe rōnalis/dic-
tum istud est intelligendū. ❡ Qualiter au
tem illud sit accipiēdū. Vniuersi quoqꝫ su
pra sui creationem in vite contemplatiue al-
titudīe sublimati vnū sꝰ cū hac deifica cla
ritate. immo ipa claritas ipi sunt. atqꝫ ī eo/
quo vident et quod vident lumine idez fi-
unt. satis patet ex predictis ⁊ specialiter ex
his que dicta sunt in illa clausula. Ac sine
intermissione fit ipsa claritas quā accipit.
Nō eñ vult autor iste dicere q̄ spūs adhe-
rens deo p̄ amplexū vnitiuū ⁊ supra se ra-
ptus virtute extatici amoris q̄ fiat vn⁹ vel
idē cū deo simplr̄ substantie idēptitate. q̄a
hoc est impossibile sed fit vnus cū deo trā
formatōnis siītudine/gratieqꝫ ⁊ btītudis
p̄ticipatōne feruidi amoris amplexu ⁊ ihe
sione. Et hoc satis innuit ī his verbis que
postea subiūgit. vniuersi deuoti spūs vnuꝫ
cū deo ꝓfundo amoris de fluuio sunt effe
cti nō quomōlibet q̄dē vnū sed idip̄m q̄d
ē ipa ī se eēntia dei. eo mō quē deifica btitu
do req̄rit. Et istud idē multi scī doctores
dixerunt. s. beatus Dionysius. Bernard⁹.
Hugo. sicut patet ex supra allegatꝭ. sicut ī
ipa btīssima trinitate a patre filius egreditꝰ
ab vtroqꝫ spūssanctus amor verus ꝓcedēs
ꝯnectit p̄rem ⁊ filiū. sic a fonte bonitatꝭ su
perne sapīa vnitās ꝓcedens menti deuote
illapsa tāta vnione ipam cōnectit spūi ī tā-
to vt mereatꝰ vt vnū dicatꝰ esse cū ipō. Hāc
vnitatē petebat xp̄s cū dicebat. Rogo p̄r vt
ipi vnū sint sicut ego ⁊ tu vnū sum⁹ ❡ Pro
inde his verb̄ q̄ sequūtur. vident insup sen
tiūt ⁊ inueniūt [illegible] hoc deificū lumē se ꝭm es
se vitāqꝫ suā increatā eādē fore simplicē di-
uinitatis abyssum. satis mihi ꝯcordare vi
detur snīa sancti Augustī in libro. vij. con-
fessionum vbi dicit. Inde ammonitus re-
dire ad meip̄m intraui ī intima mea duce
te ⁊ potui q̄ꝛ factꝰ es adiutor me⁹ ⁊ intra-

mi ꝛ vidi qualicūqȝ oculo aīe mee supra eū
dem oculū aīe mee supra mentē meā lucē
dñi incōmutabilē nec ita erat supra mentē
meā sicut oleū supra aquā. nec sicut celum
supra terrā sed superior. q: ipse fecit me et ego
inferior q: fact⁹ sum ab eo. Qui nouit vita
tē nouit eā. nouit eternitatē caritas nouit
eā. ¶ Ad cui⁹ euidentiā est sciendū q crea
ture ꝑexistūt in mēte dīna siue in deo sim-
pliciter ꝛ vnico ꝛ hoc q̄tū ad tria exēplaria
ſm rōnem distincta. Primo ꝑexistūt crea-
ture ī dīna eēntia ſm rōnes suas pfectōna
les et q: oēs pfectōes sūt ī deo vnitissime idō
sic sub oīmoda distīctiōe ī eēntia ꝑexistūt
dīna eēntialiť potentialiť ꝛ causaliť. Scdo
ꝑexistunt in mente paterna originaliť ſm
rōnes suas ydeales ꝛ idō ibi puto appet cre
aturarū distictio ſm rōnē itelligēdi. Tertiō
ꝑexistūt in vbo eterno tāq̄ ī exēplari ꝓpo
q̄tū ad rōnes suas factiuas ꝛ exēplares. et
idō ibi appent siītudies rex sub distictōe p
fecta. Est aūt intelligēdū q cū creatura dr
ī deo ꝑexistere ſm siītudinē suā exēplarē
nō est itelligēdo q illa siītudo sit aliquod
additū eēntie. q: sic aliqd accidēs caderet ī
deū. Sed illa siītudo est realiť ipa dīna es
sentia ꝛ ipm verbū intellectū tn̄ cū habitu
dine put est imitabile ꝛ pticipabile a crea-
tura. Vult g autor in verbis ptactis dicere
q qn̄ mens rationalis rapitur in diuine lu
cis abyssum ꝛ supra se eleuať stati deū sen-
tit ꝛ inuenit ꝛ expimentali suauitate degu
stat. q ipa creatura nō ē aliud ī deo ſm su-
um ydeale q̄ ipa creatrix eēntia put dicit
Ans. ¶ Porro illud vltimū dictū q sepe-
dictus mgr censet calūniandū ꝛ reproban
dū vicz. Illic spūs ē supra semetipm trāsla
tus ꝛ deo vnificatus gustās videsqȝ ī vni-
tate diuīde abyssus in qua sese ſm eē suū
increatū possidet. immensas diuitias q̄ ip
semet est iuxta eū modū q̄ eas deus gustat
ꝛ videt. nō discrepat a veritate [illegible] recte intel-
ligať ꝛ pie interpteť. Intellectus eni bonū
vboꝝ talis est. q qn̄ sponsus celestis intro
ducit sponsam suam in cellā vinariā. i. ab-
yssum sue dulcedinis ei cōcedit degustare
tunc plenum gaudium ꝛ pfecta delectatio
sponse. i. menti deuote propinanť ex quib⁹
totū desideriū eius pfecte quietatur q: tūc
introducit in gaudiū dñi sui. ꝛ in cubicu-
lum genitricis sue qd nihil aliud est q̄ ipa
diuia eēntia sub rōne obiecti beatifici et vt
exemplar ꝛ ydea rōnalis creature. q: vt sic
hȝ mentē rōnalem ꝓprie quietare ꝛ tūc as
sequiť vbertatē ꝛ affluentiā diuie gratie a
qua oīs satietas ꝛ grē fecunditas in aīa di
riuatur. q: in claritatem verbi diuini trans
formata deificať. vbi gustat immensas di-
uitias q̄ ipemet ē. qm̄ quidē aīa infinitatē
illius gaudij nō cōprehendit. sȝ tn̄ btificā
eius idemptitatē raptim apphendit. iuxta
modū supra expositū. Istud maxime fit i
raptu. ¶ Pro declaratione aūt illius dicti
qd subiungiť. gustans ꝛ videns immēsas
diuitias iuxta eū modū quo eas deus gu
stat ꝛ videt. est diligenter aduertēdū q ver
bū eternum est quedā refectio mentalis et
quoddā gaudium intellectuale ipoꝝ an-
geloꝝ ꝛ omniū beatoꝝ. qui pari vo-
to ꝛ concordia plene possident oēm thesau
rum celestis sapīe et bonitatis diuine q de
torrente diuine voluptatis cōtinue potan
tur. ꝛ ab vbertate suauitatis in ea degustāť
puritate obiectiua qua deus fruiť in seipo
ideo dicit q gustāt et vident immensas di-
uitias iuxta eum modum quo eas de⁹ gu
stat ꝛ videt. ¶ Vt autem finem loquendi
faciā et textum cum glosa proferā. conclu-
sio finalis omniū ꝑdictoꝝ ꝛ explanatio
ꝑclara dictoꝝ illius tertie partis d orna
tu spiritualiū nuptiarū stat in isto. q san-
cti iuxta vaticinium Esaie ꝓphete in ter-
ra sua duplicia possidebunt q: sancti in pa
tria dupliciter reficientur ꝛ btificabuntur.
h⁹ mō. q: vires ꝛ potētie rōnales ad imagi
nē ptinentes. s. memoria intelligentia ꝛ vo
luntas bibent de fonte viuo in ea puritate
obiectiue sicut de⁹ sua fontali boītate frui-
tur in seipo. ꝛ iste eedem vires satiabunť ꝛ
inebriabunť ꝛ hoc essentialiter gaudio fru
itionis ꝛ gustu itellectuali dīne dulcedinis
vbi p efficatiam diuini luminis absorpte ī
dīne suauitatis degustatione ꝛ amplexu ꝛ
inhesione consummati amoris sopientur
ꝛ requiescent ab omni operatione intellec-
tuali. ꝛ sic iste vires semper erunt actiue et
operose cum hoc quiescentes ꝛ ociose. sem
per famelice semper saturate. diuersis tamē
respectibus. Istud donum quibusdā san-
ctis licet paucissimis conceditur in hac vi

ta. sicut Paulo datū fuit in raptu. sed hoc nō fixe nō immobilit̃ sed raptim trāsitorie ꝛ fluxibiliter sicut supra dictū est. Istius opinionis fuit autor istius libri ꝺ ornatu spūalium nuptiarum. ꝛ eiusdē opiniōis arbitror fuisse beatum Dionysiū. sicut patet inspicienti librū suū ꝺ mystica theologia ꝛ huic opinioni ego adhereo sed nō ptinaciter. si qd enī hic dictū videt̃ ꝙ appareat repugnare veritatibus articulorum fidei. hoc totū revoco ꝛ correccioni sancte matris ecclesie in qua xps suā sanctissimā autoritatē transfundit me ꝛ qcqd hic dictū est submitto ¶ Ad extremum hoc infero ꝙ magistra intelligendi est expiētia ꝓut sancti testantur. Et ille optime veritatē iudicij novit q̄ eā nō audiendo solū sed gustādo ꝛ faciēdo didicit. Qui enī veritati unitus est ex ipsa unione bene novit ꝙ bene sentit. quis cū multi corripiant tanq̄ mentis excessum passum. In tali ergo materia que solum expientiam ꝛ gustum in cognoscit. magis est credendū his q̄ noticia experimentali hec gustauerūt quā his qui solo lumine intellectus ꝛ litterarum studio pollent. Hec aūt sapiā unitiva ꝛ anagogica que oēm rōnis apprehensionem transcendit. sola divina immissione pcipit̃ que nō tm̄ effectū supra se erigit ꝛ amore extatico spōso altissimo creaturā pfecte unit/ sed insup intm̄ elevat intellectū ut multo plus omni prudētia ꝛ cognitione divinis fulgoribus illustret̃ q̄ aliquo ingenij exercitio valeat obtineri. ¶ Et ergo non videtur mihi recte sapere q̄ nolunt ꝙ aliquis ꝺ divinis scientijs disserat nisi fuerit phisicis et naturalibus scientijs ꝑditus ꝛ imbutus Incōgruum enī videt̃ intm̄ nature defere studio artis ꝛ solertie hominū/ ꝙ pl⁹ possint hominibus afferre q̄ grā que repente agit. subito imprimit infallibiliter docet. et inhesitāter facit existere mentes in his que docet. ꝛ luce clarius que alijs videntur obscura demonstrat. Ipa enī sapiā ꝛ scientia que sola sanctispūs influxiōe pcipitur certissima ꝛ amātissima cōprobat̃ quia sine oī dubitatione ꝛ opinione ꝓcedit/ ꝛ omnem alterius discipline levitatem excedit. Hanc doctrinam ꝑclare sapientie sibi soli increa[illegible] sapientia reservare voluit ut sciat omis mortalis creatura ꝙ est doctor in celo qui solam veram sapientiā solis electis scolaribus p celestes emissiones ꝛ sue claritatꝭ radios manifestat ꝛ omnes mūdi sapientes confutet cum simplex vetula idiota ad istius sapientie unitive consurrectionē pfecte possit attingere quā nulla phisica scientia: vl' mortalis īdustria apprehēdit. Que melius intelligimus melius ꝓferimus. Spiritualis omīa dijudicat. ꝛ ipe a nemine iudicatur. ¶ Patet ergo ex his quō sanctissimi ꝛ excellētissimi doctores q̄ in utraqꝫ specie contemplatiōis pfecti fuerūt eadem docuerunt ꝛ senserūt que tertia pars libri ꝺ ornatu spiritualiū nuptiarū dogmatizat licꝫ forte sub alijs verbis. Nō aūt refert diversitas narratōis ubi eadē res narratur sicut dicit beatus Augustinus. Et ergo ꝑdicta doctrina nō est abijcienda et elimināda/ sꝫ ubiqꝫ sustineri potest absqꝫ periculo errorꝫ. tanq̄ consona ꝛ cōformis sanctorum patrum traditionibus. unde q2 verba hui⁹ libri ex fervido affectu ꝛ vigore dilectionis ꝓlata sunt. non sunt recipienda ꝭm sensum quē ꝭm sonum vocis vident̃ facere/ sed ꝭm sensum ꝓ quo fiunt intelligenda sunt ꝛ interpretanda ꝛ ꝭm materiā subiectā sermonea eius expetendi. Ista sunt spiritualia ꝛ mystica ꝛ ideo solis spiritualibus sunt cōparanda. et communicanda nec hmōi in scolis sunt tractanda. Sed esto ꝙ sepedictus autor in aliquibus forte nō ita dixisset sicut aliqui vellent. vel quoniā melius vel veri⁹ dici quivisset. que cura ꝺ hoc. In opusculis tractatorum multa corrigenda inveniunt̃ Si ad obiectionem alicuius tractatus sufficeret aliquod dictum in eo corrigendum pauci tractatus recipiendi essent. Negare non possum nec debeo ait Augustinus. sicut in ipis moribus meis. ita mlta esse in tam multis opusculis meis que possūt iusto iudicio ꝛ nulla temeritate culpari. Itē idem. noli meis litteris quasi canonicꝭ scripturis inservire. sed in illis ꝛ quod nō credebās incunctanter tibi inveniendū crede in istis aūt quod certum habebas nisi certum vel certe intellexeris noli firmiter tenere. Non enī par autoritas scripture canonice debet̃ et earum expositionib⁹. In omnibus bene agere et in nullo deviare nō est humanitatis sed deitatis. Estimo tamē

q doctrina eius q̃tum ad intellectum su=
um in paucis calumniam patiatur/licz for
te quedam planius ⁊ irreprehēsibilius po
tuisset dixisse. Hec dicta sufficiant contra
eos qui doctrinam predicti viri videntᷣ ca=
lumniari sub correctione tamē semp meli⁹
sentientium. ¶ Sed dicet aliquis, quis est
iste q ausus est os suum ponere in celuz [redacted]
respondere domino cancellario parisiensi
discretissimo ⁊ eruditissimo viro Fateor ca
rissime q ego sum minimus clericorum ⁊
religiosorum qui non sum dignus vt sol=
uam corrigiam calciamentorꝝ domini mei
cancellarij qui incomparabiliter vita mo=
ribus et scientijs me precellit. Protestor ta
men q non ostētationis gratia nec temeri
tatis motus audacia p̄sumpsi r̄ndere ob=
iectionibus tanti viri. Sed duo sunt que
me mouerunt ⁊ incitauerunt ad scribēduz
ista. Primū est quia emulator existens pa=
terne traditionis et zelum gerens ꝓ doctri
na patris nō potui patienter sustinere vt il
le liber quē p spiritumsanctum spero fuisse
compilatū vilipenderetᷣ abijceretur et con
temptui haberetᷣ. Secūdum est quia annu
ens pijs precibus et desiderijs fratris Bar
tholomei qui instanter ꝓut quibusdaz re=
ferentibus intellexi rogauit sibi intellectuz
verborum illius tertie partis libri de orna=
tu spiritualium nuptiarū exponi [redacted] resera=
ri/insitui ⁊ laboraui inquātum potui dicta
tertie ptis p̄fati libri explanare ⁊ ad quē in=
tellectum essent capienda enodare. Si scri=
psi vt debui approba tu et tui. Si vo nō vt
debui ignosce christe tu ⁊ tui Amen.

¶ Finit libellus Johānis de schoenhauia
in quo defendit dicta fratris Johis Ruys
broech. ꝯtra magistrū Johem [redacted] Gerson
Cancellariū parisiensem.

Epistola magistri io/hānis d Gersonno ad frēm Bartholomeum carthuß. ꝯtra p̄dictā defensionem.

Gratia tibi et
pax vir exemplo Job
simplex et rectus ⁊ ti=
mēs deuz. Oblata est mi
hi nuper sicut nosti. gran
dis epistola tēdens salua
re modos locutionū positos in tertia par[redacted]
[redacted] tractatus cuiusdam intitulati d ornatu
spiritualiū nuptiarum Quos ego modos
alias pro catholice veritatis sinceritate ser
uanda apud animos minus instructorum
ostendi per epistolam tibi directam nō esse
seruandos. Sed quid agimus? Quo nos
inter tot occupationes vertimus? Itaqꝫ fa
ciendi plures libros vel epistolas. arguen=
do vel replicando nullus est finis. Stem⁹
igitur infra limites epistole prime ⁊ p cōsi=
derationes aliquas. facili planoqꝫ stilo su=
ptas ex eadem/ iustificatio sua monstretᷣ.

Nobis ad certā
regulam loqui fas est posita ē
illic sententiosissima hec; veris
simaqꝫ augusti sententia/que
tollit barbaram confusionem linguarum/
a sacra doctrina/nam qualis altera eēt effi=
catior via ꝓhibendi edificationem turris
dauitice in bonum. q̄ si fieret nominū vel
terminorum ꝓ libitu cuiuslibet variatio.
Non eñ tunc intelligeret vnus alterū sed
in quadam babylonis confusione labere=
mur. Non ergo sufficienter excusatᷣ auctor
tractatus illius p suū defensorem q sic ait.
Et si sit aliqs/ error in dictis suis ille soluz
stat in quit nominis nomina autem sūt ad
placitū. et ideo talis error nō est magni pō
deris. Si enim sancti doctores vt Augu=
stinus ⁊ Hieronym⁹. admisissent modos
loquendi hereticorū. protinus habuissent
pacē cum eis/sed malam pacē. Notetur re
sponsio magni basilij in casu simili qui no
luit nec in solo verbo quidem deuiare ꝑu=
tendo catholicam veritatem. ¶ Sic nec hie
ronymus de verbo isto omousion, sic alij
sine numero ꝯfuit quidā tempore meo sco
tus q respondendo dicebat patrem eē cau=
sam filij. hoc dicebat id est patᷣ producit fi=
lium. Coactus est statim reuocare dictum
suum nec expositio sua quomodolibet ad
missa est q̃uis esset ad intellectum suum ⁊
expressionem verissima.

Modus loquendi
doctoris si reperiatur improprius
⁊ parabolicus et inusitatus aut
figuratiuus/extendi vel in vsum trahi nō

debet sed ad sensum ꝓprium ⁊ nõ figurativum reverenter exponi. Alioquin frustra essent doctores in theologia constituti principaliter ad hoc officium elucidandi sacram scripturã quã magis atqȝ magis aliter agendo confunderent/ unde siquis ad vim vocis sustinere vellet ꝙ deus ad liberandum suscepturus hoĩem non horruisti virginis uterũ/ utiqȝ erroris reus eẽt. Tollerent igitur patienter homines inferioris gradus ⁊ scientie si dicta eorum querãtur/ ad propriũ usum coartari/ non in perniciez doctrine catholice dilatari. Hac consideratione ꝑmotos existimo doctores novissimos Thomã Bonaventurã Alexandrũ de halis ⁊ similes, duz omisso omni verborum ornatu tradiderunt theologiam ꝑ q̃stiones ut sub certis regulis ⁊ sub ꝑcisa verboruz forma tutissimam haberemus theologiam tã practicam ꝙ speculativã/ reducendo doctores omnes priores ad unaz securamqȝ locutionis ꝓprietatem.

v **nicuiqȝ ĩ sua ar**te perito credendũ est/ hec est ratio cur doctoribus in sacra theologia exercitatis datur autoritas interpretãdi doctrinaliter sacrã scripturã q̃d maxime habet fieri in scholis doctriam in pertiẽdo his qui tam ingenio quã exercitatione cõtinua capaces sunt ad intelligendũ. Cum igitur que ponit tertia pars tractatus prenominati sunt de punctis sacre scripture/ imo de summa theologia que mystica nominatur et quã scolastico more Albertus magnus, et quidã alij claro ꝓprioqȝ sermone exposuerunt/ quis non mirabitur audire ab huius autoris defensore ꝙ hec in scolis non sunt tractanda. Ita videlicet publicabuntur nunc scriptis nunc verbis idioma vulgare servantibus ⁊ apud simplices adolescentulos/ apud senes hebetes apud illitteratam plebeculã/ apud anus decrepitas nunc in foro/ nũc in angulis/ et viri doctissimi tam ingenio quã exercitio prediti/ ab alijs recte loquẽdis quia scolastici sunt arcebuntur.

q **ui adherẽ deo** unus spiritus est. Hanc unitatem nullus sane potest intelligere vel exponere quãtumcunqȝ verba multiplicaverit ad alium sensum ꝙ ꝑ assimilationez. de qua dicit Johãnes in canonica. Scimus ꝙ cum ille apparuerit similes ei erimus. Omnis enim modus alter loquendi metaphoricus vel figurativus vel yperbolic⁹ vel emphaticus doctorum sanctoꝝ ut Dyonisij ⁊ alioꝝ si nõ referatur ad hãc regulã repudiandus. Assimilatio autem non tollit sed perficit naturaz neqȝ tollit quod habet creatura in proprio genere quoniã illõ perdere nisi per annihilationem anima rationalis nunq̃ potest/ ac ꝑinde sequitᷣ q̃d similitudo adducta per qualemcunqȝ doctorem de infusione gutte aque in dolium vini fortissimi ad unionem aĩe cõtẽplãtis cum deo/ tãq̃ sit omimoda similitudo repudiãda est ꝓrsus tãq̃ habẽs errorẽ immo insaniam almarici condemnati ponẽtis creaturã verti in deũ ⁊ in suũ eẽ ⁊ principium ideale sicut notat Hostiens᷒ super illud capl̃m dãnamus de summa tri. ⁊ fi. ca. Deniqȝ simil' fantasia fuit alia parisius tãꝙ fatua, ⁊ intelligibil' adversus unũ augustinensem damnata.

d **Euotio illorum** culpanda est qui nitunt᷑ involvere sũas sermonibus imperitis peregrinis et inusitatis vel eos qui sic volũt laudare atqȝ defendere et defendẽdo seipsos magis involvere quaz evolvere. Adducam hoc loco ne mihi soli videar inniti particulam cuiusdaz ᷣmonis facti in capitulo uno fratrum carthusi. Anno domini. M. cccc viij. cuius thema est. Videamus si floruit vinea ⁊c. Quartam vero devotionem falsam id est vanaz et curiosam illi exercent qui sine mortificatione proprie voluntatis a zelo domĩo serviendi/ vitam spiritualez consistere credũt in ruminatione vel potius fantasiatõne rerum spiritualium/ estimantes hanc ipsam fantasiationem vel saltem delectationem/ inde consequentem devotionem esse. Unde hi ad hanc ipsam consequendam nõ cõtenti modos loquendi scripture sacre adinveniunt sibi vel fingunt ᵭ rebus spiritualib⁹ modos abstractiores/ eo quod tales

maiorem eis delectationem generent. Ple rumqȝ etiā ob hoc materialꝰ satis faciles obscuris modis ꝛ abstractis in quibus delectantur obuoluētes aut vocantes/ humiliationē vel fortassis etiā altā contemplatioꝫ summersionē in abyssali ꝓfundo. diuinū amorem annihilationem vel in nihilū re dactionē/ charitatiuū motū mentis in deum/ influxū in deū vocātes/ motus ad opꝰ ꝓpter deū/ effluxū a deo. ꝛ sic ꝺ alijs consimilibus/ q̄uis tn̄ xp̄s ꝓphete ꝛ apl̄i et omnes doctores scripture sacre tractatores q̄ntum poterant ꝛ expediebat ea que difficilia fuerunt ꝑ modos loquendi fecerūt facilia. Hec reuera falsa deuotio ē religiosis periculosissima/ q̄m mltos vt quotidiana heu docet ꝛ dolenda docuit experientia q̄ spirituales ac religiosi apparebant decepit infatuauit vel penitus excecauit/ ita vt fierent ī obseruātijs regularibus quas despexerāt desides. superioribus quos rudes reputabant rebelles. etiā aliqui fugerent ꝛ apostarent. Aliq̄ etiā hereticarent/ vel ante tēpus ꝓphetarent/ dicentes/ hec dicit dn̄s cū dn̄s nō eēt locutus. Sed supba vel saltē fantastica capita eoꝝ hec ipa ꝯfinxerūt. Aliq̄ q̄ꝫ mirabiles fatuitates extrinsecus in ꝑtensis iubilatioībꝰ tripudijs saltationibus ꝛ huiꝰ modi ondērunt. Sequit̄. Quarta deuotio est vinū valde fumosum. id est supbie generatiuū ꝛ est libidinosum ꝺ quo mystice ꝛ illa fortassis īhibitio apostolica accipi pt̄ Nolite inebriari vino in quo est luxuria Et reuera in hoc ipo est sp̄ualis luxuria eo q̄ sic false deuoti/ nō dei cultū ꝛ honorē sꝫ ꝓpriam querūt delectationē. hec ibi O si vidisses quisquis autor fuisti ꝯmonis illius si vidisses epistolā nouiꝰ ostensā mihi q̄d dixisses/ q̄d stomachi habuisses.

D

Micus plato amicus socrates magis amica veritas. Peruertit eni affectio nimia ad doctorē aliquē vel doctrinā iudiciū nō solū practicū q̄d sepissime cōtingit sed etiā speculatiuū. ꝺ quo minus videretur more pitagoricoꝝ non liceat aliud interrogare q̄ si magister hoc dixerit. Tollenda ē igit̄ e medio sicut odiosa ꝯcertatio ꝛ infectatio inuidiosa sic ꝑtinax ꝛ animosa huius

vel illiꝰ doctrine defensatio. Patet aūt conscientia mea apud te deus. q̄a nullatenus odio cuiuscumqȝ fueram inductus scribere ea q̄ scpsi. Sꝫ q̄r verissime tūc mihi videbatur sicut et nūc magis ac magꝰ ispicio modos illos loquēdi nimis impropios esse/ vn̄ ꝛ sic dixi intercetera postq̄ ꝺ vnitate ad deū q̄dā inducta fuerāt. hoc tropo inquaꝫ ꝓbat Boetius hoiem bonū eē deū. iuxta illud. Dixi dij estis. nō quidē ꝑ veritatē ꝛ vnitatē diuine eēntie ꝛ locutionē ꝓpriam. sed ꝑticipatiue et assimilatiue. immutatiue ꝛ nuncupatiue. Qr si autor iste pari modo rn̄derit se dicta sua intellexisse de illa vnificatione spiritus cum deo non contendo non contradico/ sed explicationē aliter sonare non dubito. Hec ibi. Uide queso o lector si modestior esse potuerit sermo meus. addito q̄ postmodū tam verbis excusare conatus sum ꝑdictum autorē postq̄ innotuit mihi q̄ in alio loco plus expresserit q̄ creatura nullo modo ꝑdit esse suū q̄d habet in ꝓprio genere. q̄ si idem inseruisset ad verba tertie ꝑtis sui tractatus. nō ita ꝑbuisset ad verba tertie ꝑtis sui tractatus. nō ita ꝑbuisset occasionem errandi ꝛ se culpandi. nō solum apud simplices sed litteratos ꝛ edoctos. Uidebit hoc q̄ dico verum esse qui forsitan inciderit in tractatulum vnū quē de theologia mystica taꝫ speculatiue q̄ practice conatus sum ordinare. hn̄s hanc intentionē deducere ad noticiā familiarem ꝛ ꝓpriam scolasticoꝝ ea que deuoti homines de ea magis affectiua declamatione/ ꝛ figuratiua locutione q̄ litteratoria ꝓprietate tradiderūt. Notet̄ locus ille cui theologia mystica differentiā hāc a litteratoria ponit̄ inter ceteras habere. q̄r vnit et transformat.

Lij qui amant sibi omnia fingunt ait Uirgilius. Sup hoc dicto cū experientijs ꝛ ratōne certa fundat̄ dictū prioris eple mee quo sic ponitur. Sicut ex carentia pij affectus/ ꝛ magis ex infectione eius ꝑ vicia/ errāt nō nūq̄ ꝑitissimi in sacris. excecauit eni eos malicia eoꝝ ꝛ dati sunt in reprobū sensum. Ita ꝛ ꝑuo lumine intellectus et parua instructione in studio litterarum etiam

secularium quandoque/presertim in loyca/prolabuntur aliquando in errores periculosissimos illi qui magnorum sunt erga virtutes affectuum. quales apostolus vocauit habere zelum sed non secundum sciam. adeo vt si non humiliter sapiant et nisi sese contrahant infra metas sue cognitionis nulli pertinacius inueniuntur neque absurdius errores confingere/propterea non leuiter optet eos scribere vel docere. sed nec absque cautela magna adherendum est eis nisi preuia discussione diligenti et doctorum examinatione. In talibus quippe sepe reperimus plurima aut falsa aut male explicata ac proinde multam erroris materiam prebentia simplicibus quamque in multis diuinissima altissimaque sint. Addo nunc id quod euenit tempore meo de quadam que prophetissa et miraculorum operatrix reputata est a multis. quam et vidi et allocutus sum. Hec tandem dixit et scribi iussit. quod spiritus suus deum contemplando fuerat annihilatus/vera annihilatione et hic recreatus. Et dum quereretur qualiter hoc scire potuerat. videbat se expertam. Dies mihi non sufficeret si numerare vellem innumeras tales insanias amantium immo et amentium. qui non secundum scientiam quales videntur fuisse begardi et begardae quemadmodum in quodam tractatulo de distinctione verarum reuelationum a falsis memini pridem annotasse.

Ocendus non est vel monendus qui errorem suum defendere mauult quam corrigere. Hoc oratius posuit in fine poetrie sue. Exigitur igitur correctio seuerior si sic iterum fuerit pugnator ad saluandam tamquam propriam hanc verborum improprietatem. Quo pacto sit vel quo ordine postulandum/quippe videbitur ordinarij et inquisitoris iudicium quoniam parua radix peregrini sermonis serpit vt cancer/et modica errorum scintilla (sicut in arrio patuit) dum non conuenienter opprimitur vel artatur/magnam erumpit in flammam. Sic nuper actum est parisius per sacram theologie facultatem aduersus illos qui doctrinam quandam peregrinam Raymundi lulli conabantur inducere que licet sit in multis altissima et verissima quia tamen in alijs discrepat a modo loquendi doctorum sacrorum et a regulis doctrinalis sue traditionis et vsitate in scholis/ipsa edicto publico repudiata prohibitaque. Dicam quod sentio si tales locutionum modos publicari perciperem apud almam vniuersitatem parisiensem. vel per sermones vel per scolas deducere pertinens ex officio cui indignus deseruio. ad censuram theologice facultatis/vt examinaretur et examinata suum quale meretur iudicium sortiretur. Bene vale pater emerite. memor mei in orationibus tuis.

¶ Finit secunda epistola Johannis de gerson contra dicta fratris Johannis Ruysbroech in tertia parte tractatus sui de ornatu spiritualium nuptiarum.

Incipiunt lectiones due

vtiles super Marcum et ad commendationem propositi nostri et voti multum faciunt et valent doctoris Johannis de Gerson Cancellarij parisiensis.

Sicut scriptum in esaia propheta. Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te. Textus presens hodierne lectionis secundum diuersas punctuationes et postillarum sententias ad precedentia et subsequentia/varie coaptatur. Nam quia autoritas ista. Ecce ego mitto angelum meum. non de Esaia sed de malachia. Malach. iij. sumpta est: referri posse dixerunt quidam hanc particulam sicut scriptum est in Esaia propheta ad illud quod immediate premittitur tamquam in eius confirmationem atque fulcimentum vt sit sensus. Initium euangelij Jhesu christi filij dei. i. qui fuit filius dei. Et quasi parum sibi absque prophetico testimonio istud posuisse addidit: sicut scriptum est in Esaia propheta. Potest enim ad hoc propheta trahi christum fuisse in deum atque dei filium. vel quia vocatus est emanuel. Esa. viij. et liij. Generationem eius quis enarrabit De eterna eius a patre productione dictum est. et ex primo capitulo et alijs ibidem elicitur. Dissoluitur hoc modo ipsa porphirij heretici blasphemia qua nisus est probare euangelistam nostrum damnare mendacij. quia illud quod dictum est. Neque tamen coartat talis obiectio vt ad hanc expositionem fugiamus. ¶ Constat itaque prophetas omnes vno et eodem spiritu

suas cõtexuisse prophetias. ac perinde qd vn9 posuit (qr non tã ipe q spiritussctus loquebatur) potest ab altero (qui similiter ẽ spiritussancti instrumentũ) itelligi quodammodo dictũ seu positũ. et si nõ explicite tñ implicite. Dicunt igit alij vel idem alit duas in textu pticulas a duobus phetis excerptas. Prima est malachie tã sensu q3 verbis. Secunda esaie que cum prima illem satis explicat sinsam vbi dr vox. Et q niã Esa. pricipalior fuit atq3 famosior et legentibus notior. qr insup finis plerũq3 re3 totã denoiat placuit euãgeliste nr̃o qui etiã breuitati studebat non duos phetas sed vnũ et hũc maiorem nominare. Et sub hoc sensu recepit ecclesia siue origiale marci euãgeliũ sic habuerit vt tenet Beda ĩ cõmento. siue a quibusdã non recte scribentibus additum fuerit quemadmodũ sensisse videt Hiero. sup ps. ¶ Incipit igit fm hunc expositionis modũ euãgelista noster suã texere rõnem vbi notãdum occurrit q ait in commento. Scripturus inqt euãgeliũ marcus pgrue primo ponit omniu3 testimonia phetarum q hoc futurũ pcinebant/ vt eo cunctis vera et sine scrupulo dubietatis sustinenda q scriberet intimaret q hic a phetis spiritusancto impletis antea pscita et pdicta eẽ monstraret. simulq3 vno eodemq3 euãgelij sui principio. et iudeos q legẽ ac phetas susceperãt ad suscipiendũ euãgelij sacramenta q ipsorum phete pdixerãt instituit. Et gentiles q per euangelij pconia ad deũ venerãt. ad autoritatẽ quoq3 legis et pphetarum suscipiendã venerãdamq3 pro caret. ¶ Hic instruimur dctã nostra sacrarũ scripturarũ testimonijs roborare. qa parum ignitum est et minus efficax verbũ quod non incaluerit et fulcitũ fuerit ab eloquio dei quod est ignitum vehementer. et nisi viuificatu3 fuerit a sermone eius qui est viuus et efficax fm apostolu3 et penetrabilior omni gladio ancipiti. Nõ tñ estimo curiositatem in allegationib9 huiusmodi consectãdã. sed quousq3 psint studiosis et edificẽt charitatem. Alioquin cumulus ille truncatarum autoritatu3 male congestus/ et informis congeries allegationum sue origini nõ conuenientiũ qd proficit. nisi fortassis ostentationem operatur

¶ Sed neq3 sunt inculpabiles qui pphãnas postpositis lectionibus sacris toto ore psonãt totis viribus amplectunt sicut scriptum est p Esaiã ppheta. Nõ in philosophis. nõ in poetis et fabulis. sed in phetis. Ubi preter hec elidit impia manichei blasphemia. qr sic delirare ausus ẽ vt diceret pphetas veteris testamenti a deo tenebrar missos eẽ. quod si verũ eẽt sicut non ẽ. nũq q veritatis notarius/ euãgelista noster eũdem euocasset in testimoniu3 narrationis sue. Nihil enĩ roboris habet verbum illius qui pater est mẽdacij. Sed in hoc loco conuenienter eẽnt improbandi q phetas veros aut constellationib9 imputant/ quẽadmodũ Auicẽna Albumasar et alij nonnulli/ aut qui execrabiliori deliramento pphetas fabulantur magicã artem exercuisse/ tanq mediũ adipiscendi p cognitionem occultoꝝ. verũ sup his olim latius tractabimus si deus annuerit. ¶ Nũc audiamus quid Esaia ppheta scriptum est. Ecce inquit ego mitto angelum meum. Non dubiũ quin Johannem baptistam qui vt Beda ait. Angelus vocatur non societate nature iuxta heresim Origenis. sed officij dignitate. quo nomine recte appellari potest homo ille q fuit missus a do vt testimoniũ phiberet de lumine et venientem in carne dominum mundo nũciaret. qr angelus nuncius appellatur. ¶ In hoc quod pmittitur. ecce. notat ex demonstratione grandis et insolita nouitas. In hoc qd subiungit/ ego mitto/ datur intelligi ex maiestate mittentis dei missi magna dignitas. Dehinc psens p futuro ponit. qa inconcussa erat tãq de presenti fieret certitudo demonstrationis atq3 stabilitas Johãnes insup non quicunq3 sed angelus suus sc3 dei. Attende pximitatem q ait. ãn faciem tuã vt eius puritas integritas. et sanctitas commendaret. Postremo officium eius honorificum designat qui preparabit viã tuã ante te. Quã viam si forte quesieris Respondet Chrisosto. et inferius dat intelligi. Uia domini qua ad homies ingreditur penitentia est p quã deus ad nos descendit et nos ad illum ascendimus. Unde angeli ascendentes descendentesq3 morantur sup filium hominis. Hec est secun

da loquendi materia. hoc vnũ tantum ad
p̄sens dilatemus quo pacto Johãnes an-
gelo similis phibetur. Et primo si virgini
tas Johãnis attẽdit subdit illud Hiero.
ad Paulam ⁊ Eustochium. ꝙ semper an-
gelus est conata virginitas. ⁊ ꝙ in carne p̄-
ter carnem viuere non terrena vita est ꝫ ce
lestis. ¶ Cõuerte oculos fidei ad virtutes
Johannis/non vnam tm̃modo sed qua-
lemlibet angelorum hierarchiam videbis
in eodem figurari. Inflãmauit itaqꝫ eum
charitas vt esset similis seraphin/quinetiã
alius in amorem diuinũ ardore exardesce
re suis p̄dicationibus ammonuit. Si sapi
entiã eius attenderis. nũquid cherubin pa
rem dices? Si spiritualem in executiõe vir
tutum potentiam nonne consimilem ip̄m
potestati designabis? Si pacatissimã ani-
mi sedem. nunquid thronos in ip̄o reperi
es? Fuit enĩ vis eius concupiscibilis infla
mata p charitatem. vis rationalis illustra-
ta et edocta p sapiam. vis irascibilis p potẽ
tiam ⁊ virtutes roborata. Charitas impa
rabat: consulebat sapientia. potentia cõfir
mabat. Hic est supremus ternari⁹ hierar-
chicus. bene velle scire ⁊ posse. hec trinitat̃
supcelest̃ imago: potẽtia/sapiã et bonitas
seu volũtas. Poro ĩ iohãne fuit tanꝙ̃ ĩ do
minationibus vltimitas subiectionis ⁊ io
cundissime ac fidelissime seruitutis adoeũ
liberaqꝫ magnificentia omniũ subiecta al-
teri prorsus aduersa. Fuit p̄terea sicut ĩ prĩ-
cipatibus ita ⁊ in iohanne eminentia ĩcor-
ruptibilis rectitudinis in suo regimĩe emi
nentia etiam inuincibilitatis tanꝙ̃ in pote
statibus. Porro vltimitas quedã virtuosi
tatis eum similem reddidit virtutib⁹. De-
niqꝫ p̄uidentissima cura quã in preparatõ
ne vie domini ad homines exhibuit osten
dit ꝙ̃ rationabiliter archangelis ⁊ angelis
compareturr. qua in re christus infallibilis
autor veritatis ꝓphetiã hanc textus nostri
ad iohannis commendationeꝫ inducebat
Matth. xj. ⁊ Luce. vij. Hic inquit est de q̃
scriptum est. Ecce ego mitto angelum me
um qui prepa. vi. tu. ante te. ¶ Quo circa
nõ penitus absurde videri posset aliqbus
ꝙ charitas infusa et sapientia. cetereqꝫ vir-
tutes enumerate abundantius a iohanne
participate sunt ꝙ̃ ab angelis. Nam quã-
to potentia naturalis debilior in se est ⁊ mi
norem habens capacitatem. tãto ad ipsius
eleuationem ⁊ dilatationem quandã sp̄ũa
lem virtus infusa copiosius exigatur. Qd
autem Johãnis vtpote hominis inferior
angelis natura sit/perspicuum est. Ad qd
forsan tendit illud christi Luce. vij. vbi cuꝫ
dixisset. non surrexit maior inter natos mu
lierum iohanne baptiste. addidit. Qui au-
tem minor est in regno celorũ maior est il-
lo. quãꝙ̃ autem et de gratuitis id intelligi
poterit. Neqꝫ enim charitas vie sue virtus
altera virtutib⁹ patrie coequatur. Et d Jo
hanne quideꝫ glorificato nunc loquimur
quem ad supremum ordinem sublimatuꝫ
neminem arbitror doctorũ ambigere. Hu
ic sententie suffragatur illud Hieroni. vbi
prius. In carne angelicam gloriã querere
maioris est meriti ꝙ̃ habere. cum alius nit
titur obtinere cum gratia quod habet an-
gelus a natura. Addo aliud non p̄tereun-
dum quemadmodum nonnulli Johan-
nem esse in prima Hierarchia supremum
sic venerari conantur Ruina inquiunt an
gelorum ex hominibus repatur et consen-
taneum est rationi vt sedem superioris lo-
ci vacantis per deiectionem et apostasiam
luciferi. illi contulerit altissimus quo inter
natos mulierum nemo surrexit maior. Si
igit̃ lucifero dũ stabat sup̄mã in vltimo or
dine sedẽ. Greg⁹. attribuit. sup̄ mã illã nũc
obtinet is quem in ipi⁹ locũ successisse in-
nuit veritatis assertio.

¶ Explicit prima lectio. Incipit secunda.

V Ox clamãtis in
deserto parate viam domi
ni. rectas facite semitas ei⁹ B
Magna est prophetiarum intẽ
se concordia. et concors in diuersis etiã ꝓ-
phetis sententia. eodem quippe spiritu do-
cente locuti sunt et ad vnum finem q̄ chri-
stus est respexerunt. Finis enim legis ꝑm
apostolum est christus. Quãobrem. Act.
iij. dicebat Petrus de christi tẽpore ꝙ om
nes prophete a Samuele et deinceps qui
locuti sunt annunciauerũt dies istos. Ita
q̄ non operosum est intueri q̄tum inter se

cōueniant hoc verbum Esa. xl. ⁊ illud pre
missum de malachia. Illic Johānes dice
batur mitti ante faciem xpi ad parandū vi
am eius. hic. ecce inqt ego quasi iam missi
onis sue executor ait. Uox clamantis in de
serto parate viam dn̄i ⁊c̄. Sed cur Johan
nes vox dicatur ⁊ non verbum Beda ape
rit: Constat inqt ꝙ vnigenitus dei filiꝰ ver
bum vocatur patris Johāne attestāte qui
ait. In principio erat verbū ⁊c̄. Ex ista no
stra locutione cognoscimus ꝙ prius vox
sonat vt verbum postmodum possit audi
ri Johannes ergo vox a propheta dicitur/
quia verbum precedit. Aduentū itaqȝ do
minicum Johānes precurrens vox dicit̄.
quia per eius ministerium patris verbum
ab hominibus auditur. Hec ille. Unige-
nitus siquidem dei filius p modū verbi pfe-
ctissimi ⁊ sententiosissimi a patre in eterna
generatōne pducit̄ in quo pater dat seipm̄
q̄ ⁊ exemplar ē formosissimū omniū ad ex-
tra pducibilium. ¶ Quia igitur verbum
hoc in sua maiestate absconditum p iohā-
nem reuelatū est hominibus. ipe non abs-
qȝ ratione vox d̄r que p exterius signum p̄
dicationis interius signat mysteriū genera
tionis. Hinc p̄co iudicis. hinc lucerna ar-
dens et lucens. hinc nuncius vel angelus.
hinc precursor appellatur. Hec officia tūc
suscepit et peregit dum viueret predicādo
nunc illud idem in suis deuotis opatur su
is meritis ⁊ orationibus ad xpi gratiā no
ticiamqȝ suscipiendā salubriter inspirādo.
Uis nosse verbū quod apud patrem ma-
net absconditum qd̄ lucē habitat ī accessi-
bilem: Dices volo. Cōuerte p̄ces ad Jo-
hannem. hic nēpe vox est verbi ⁊ index eiꝰ
et p̄co. O vox delectabilis ⁊ peunti mūdo
superexcellenter amabilis. Uoces priores e-
rant luctꝰ ⁊ gemitus p calamitatibꝰ ⁊ āgu-
stijs. aut erant insani frenetico₂ risus iter
pestiferas voluntates ⁊ in puncto desitas
⁊ abituras ī infernum delectatōes. hec vox
fuit pnie salutaris. vox doctrine ⁊ libertat̄
vox turtur̄ post imbrem. vox cōfringēs ce
dros. i. supbos phariseos. Sed vox dulc̄
⁊ suauis. hūiles alliciens. vox absqȝ balbu-
tie mēdacij vox absqȝ raucedinis simula-
torie vitio/ deinceps vox p oēm modū vir
tuose resonatōis canora viuax ⁊ iocunda.

vox ad postremū fortis vehemēs ⁊ audibi
lis qm̄ vox nō est quecūqȝ sed vox claman-
tis. Obsurduerāt nēpe iudei quos alloq̄-
bant̄ ⁊ obturauerūt aures suas instar aspi
dis surde vt nō audirent vocē incantātis
sapienter. Nil ppterea mirandum si vox
clamosa ad eos mittebat̄ Clamosa dico nō
[illegible] strepitu ⁊ aeris verberatōe exteriori/ quā
propter latentem energiā in ipsius viue vo-
cis actu recōditā. Sciebat em̄ dictū eē p̄-
dicatori cuilibet. clama. ne cesses. quasi tu
ba exalta vocem tuam. ¶ Qualit̄ fiat: In-
deo ꝙ p vite meritum ⁊ p vim interioris
gratie et feruide charitatis. ex quibus red-
ditur quodammodo vox ipa viuax ardēs
⁊ fortis ⁊ lucēs. ⁊ p sui intelligibilitate cla
mosa. O q̄ꝫ multi nostre etatis vel non cla
mant. facti canes muti non valentes latra
re/ vel si clamor forsan est in voce plꝰ ad au
res corpis demulcendas vel exasperādas
exhibetur/ q̄ꝫ ad aures cordis expergiscen-
das. instruendas ⁊ leuandas pficiat. Dissi
milis vox Johānis que vox est clamant̄.
a quo commota sunt supliminaria cardi-
num prout de seraphin apud Esayam scri
ptum est. Esai. vj. Supiora cardinum mi
stico intellectu in homine supiores ptes ac
cipere possumus que sunt rō ⁊ voluntas. ⁊
hec supliminaria a voce clamātis cōmoue
tur dū ad bn̄ agēdū virtuosa p cussū dei spūs
sancti impellunt̄ ⁊ sancto castoqȝ timore p
tremiscunt. ¶ Notādum ꝙ ly clamantis
pōt referri ad xp̄m cuius clamor triplex re-
pitur in scriptura. In resurrectione lazari
In expiratiōe/ ⁊ dū inuitaret sitiētes ad a-
quas spirituales. In triplici em̄ deserto cla
mauit. in vtero virginis. in mundo hoc lit
terali. ⁊ in mūdo mystico seu morali anie
rōnalis sed qm̄ alia magis placet expositō
hāc nō psequor. ¶ Audiuimus igit̄
H de voce Johānis ⁊ eius formatiōe cla
mosa. audiamus de loci qualitate: vox cla
mātis in deserto. Est aūt multiplicit̄ intel
ligere hoc desertū. ⁊ primo s̄m litteralē sen
sum. locus est materialis ⁊ iordanis. misti
ce vo est ipe populus iudeo₂ quēadmodū
Bede ⁊ hiero. vba declarāt In deserto inqt
beda Johēs clamat. qr derelicte a desolatu-
te iudee solatiū redemptiōis annunciauit
Et Hiero. Clamabat ad iudeos surdos p

pter peccata longe positos ita desertos idi
gnatione clamorꝫ dignos. Deserti quippe
erant a spũ dei sicut domus vacans et sco-
bata ⁊ deſti a ꝓpheta lege ⁊ sacerdote. Pos
sumus deinceps forsan desertũ aliud inue
nire vbi Johannes vox clamantis audita
est. et hõ est limbus patrũ ad quem moyses
Johannes descendit vt eũ iferis nũciaret
quẽ i terris posit⁹ idice mõstrauerat. ¶ Et
qm̃ suberit loc⁹ ad loqndũ ampli⁹ de hoc to
trãseo ad id qđ seqtur. Parate viã dñi ⁊c.
Parat viam dñi q bene docet et predicat.
Sed si vitiose distorteqꝫ vixerit non rectas
facit semitas eius. Parabãt viã domĩ scri-
be ⁊ pharisei. de quibus ait xp̃s. Que dicũt
facite. Sed ex eo qđ addit. Et que faciunt
nolite agere. Conclusio ꝙ nõ rectas facie-
bant semitas ei⁹ ꝙ si qs iterrogat que via ẽ
domi-? Respondeo illã esse quã ꝓpheta cu
currisse gratulabatur cũ diceret. Viã man
datorum tuoꝝ cucurri cũ dilatasti cor me-
um. De qua Esayas. Hec est via domini,
ambulate i ea nõ declinantes ad dexteram
p idiscretũ feruorẽ. neqꝫ ad sinistrã p remis-
sum torporem. Et bene ait ꝓpheta cucurri
Nõ est pigritandũ cuꝫ dies sit pua ⁊ dieta
magna. nec sit infra paradisum mansio se
cura. ¶ At vo notande sunt cõditiones vie
domi. qm̃ eis cognitis melius ipa parabi
tur. Habet siqdem mũdus viaꝫ suã et hec
est lapidosa ⁊ vndiqꝫ spinis, vepribus vrti-
cisqꝫ curaꝝ mordaciũ ⁊ solicitudinũ aĩas
nostras suis aculeis lacerãtiũ atqꝫ dissipã-
tium refpsa. quãq̃ aurea a quibusdã argen
teaqꝫ videatur. p eã ambulãtes suscitãt si-
bijpsis puluerem ĩportunum oculis spiri-
talibus ⁊ serenitatem mentis pturbantem
ne quo labatur interitu valeat intueri. ha-
bet caro viã suã ⁊ hec herbosa iocũdaqꝫ ni
tet introeũtibus eã/ sed latet anguis ĩ her-
bis. anguis. s. dolorose penitudĩs. anxieta-
tis. sed ⁊ lutosa collunione tota intus resp
git. Habet demõ viã suã que est tenebr⁊ ⁊
lubricũ/ ⁊ pruptis circũquaqꝫ cautibus põ
paticoꝝ statuũ vallata. vbi supbi tollũtur
in altũ vt lapsu grauiorĩ ruãt. Et ꝓpheta.
Allisisti eos dũ alleuarent. Habet ãt dñs
viã suã hec est munda decens et pulchra.
Prouerb. iiij. Vie eius vie pulcre. ⁊ Esai.
xxxv. Erit ibi semita ⁊ via sctã et non trãsi-
bit pollutus per eã. Et in ps. Ambulãs in
via immaculata. hic mihi ministrabat. Et
insup. Via ista via equitatis ⁊ iusticie quã
sapiẽs expostulabat. Eccl. xvij. Da nob dñe
viam iusticie. Et ne ab ea diuertemus mo
nebat ꝓpheta. Apprehendite disciplinam
ne peatis de via iusta. Et pterea viã verita
tis elegi, iudicia tua non sum oblitus.
¶ Summo aũt studio animaduerten-
dum est quod alibi per eundem prophetã
dicitur. In via ait in qua ambulabam ab-
scon. sup. la. mihi. Et rursus. Iuxᵗ iter scã-
dalũ posuerũt mihi. O quot laqos/ q̃ mł
tiplicia scandala ponit aduersarius noster
in via hac qua ambulamus ⁊ ne deprehen
datur spiritus virtutis abolnit ambulans
alijs p viam iusticie ptenduntur ei conse-
stim secundo laquei, vnus ad dexterã qua
tinus rigorem seueritatis crudeliter exerce
at/ alius ad sinistram vt in degenerẽ secor-
diam per nimiam misericordiam timidus
plabatur. In via humilitatis abscondit
laqueus stulte deiectionis et desperatiõis
pessime. In via autem magnanimitatꝫ la
queus est vane psumptionis ⁊ detestabilis
supbie. Si viã frugalitatꝫ introgressus fu
eris. abscõdet ilico dyabolus sordide tena
citatis laqueum. Si rursus ad liberalitatẽ
gressus tuos conuerteris. non deerunt ꝓ-
dige consumptionis insidie. Solitudinis
et contemplationis via si a te queritur. ca-
ue fantasticas illusiones obumbratas spe
cie quadam visionum altarum seu reuela
tionum vel consolationum insolitarũ qli-
bus anima nonnunq̃ turpissime delusa ⁊
derisa detinetur. Qđ si actiua magꝫ placue
rit vide ne curis huius seculi debustus in
omnia corruas inimici vincula laqueos ⁊
retia. Ne pterea illud scandalum incurras
si non prospere cuncta successerint. De quo
Hieremie. xij. Quare via impioꝝ pspe
ratur. Sic in singulis facile ẽ inspicere quo
amplius solicitudinem geramus ad parã-
dum viam domini ⁊ laqueos inimici vbi
libet protensos declinandũ. ¶ Et profecto
nullum aliud consilium est salubrius. nul
lum prorsus aliunde refugium q̃ vt parui
simus in oculis nostris ⁊ humiliemur sub
potenti manu dei ⁊ timidi semp ac pauidi
inueniamur. Verissimuꝫ siquideꝫ est ora-

culum illud diuinum quod audire meruit
Anthonius. Qui dū vidisset in spiritu tot
laqueos / ꝛ suspirans expauisset dic. Quis
hos euadet? Responsum est: humilitas.
Quippe humilitas tam gracilis est tam ex
tenuata ꝛ tā nihil habens quo teneri vale
bit vt frustra iaciatur rete vel laqueus pro
comprehensiōe ipius. Sic minuti pisciculi
li maculas retis transiliunt / ꝛ deprehendū
tur grossiores. Sic ſm poeticam fabulam
antheus ab hercule nunq̄ victus est dum
terre hesit. sed per inane leuatus continuo
strangulatus interijt. Quā accurata ꝛ pro
funda estimatōne comp̄henderat hoc Je
remie ꝓpheta. Jere. x. Scio domine quia
nō est hominis via eius. nec viri est q̄ am
bulet ꝛ dirigat gressus suos. Quippe ē via
que videtur homi̇̄ iusta et nouissima eius
ducunt ad mortem. vt sapiens ait. Erube
scant igitur pelagiani superbi ꝛ ingrati gra
tie dei et resipiscentes audiant. quia nō est
hoīs via eius ꝛc̄. Qualiter ergo obediem⁹
voci clamantis parate? Certe per humili
tatem ostendens que gratie mater est quo
modo sancti sancteq̄ȝ omnes. Hinc est il
lud. Dirige domine deus meus in conspe
ctu tuo viā meam. Et iterum. Deduc me
domīe ī via tua. Et Thobias ad ad filiuȝ
Consilia tua in ipso ꝑmaneāt ꝛ pete ab eo
vt vias tuas dirigat et similia Hoc modo
parate viā domini. viam regiam ꝛ liberam
Viam artā que ducit ad vitā. ne forte vo
bis verum fiat illud prophete. Dimisi eos
ſm desiderium cordis eorum ꝛc̄. ¶ Quin
etiā fa cite rectas semitas eius. Quomo
do rectas? Quia nimirum in circūitu
impij ambulabāt. sed rectitudo pios decet
Recurue atq̄ȝ retrograde instar cācri illi vi
am ꝑagrāt q̄ ad seip̄os amore proprio tra
cti ꝯtinuo reflectunt. ꝛ quocūq̄ȝ ꝑgūt gres
sibus affectōnum extra semetipsos nō lon
ge exeunt. qꝛ circa palū proprij cōmodi col
ligati sunt cathena quadā amoris ꝛ cupidi
tatis. quēadmodum vrsos ligare solent hi
striones. aut sicut equi circa molā assidua
agitatione conuoluūtur. At econtra pij et
iusti recto itinere tendūt in deū ꝛ magis ac
magis ip̄m intrant. amorisq̄ȝ pedib⁹ ad ip
sum sine quauis retorsione ad semetipsos
facta gradiunt. Aliq̄ viā ad p̄cepta referūt
semitas ad consilia. Per viā generaliter om
nes incedere ꝛ eā ꝑare necesse est. semite au
tem ꝑfectos recipiunt. aut quodā compen
dio ad ꝑfectionem introducūt. Vel si viā
dn̄i ꝛ semitas eius ad idem spectare dixeri
mus adiuuabit nos ꝓ hac expositōe gre
go. q̄ p̄cepta dn̄i ꝛ multa eē dicit ꝛ vnum.
multa in diuersitate oꝑis. vnū ī radice cha
ritatis / qm̄ finis legis dilectio. Si ꝑaueri
mus igit̄ viā dn̄i que est charitas / tunc rec
tas faciemus semitas eius adimplēdo in
ste digneq̄ȝ p̄cepta. Vel ꝑare dr̄ viā dn̄i q̄s
faciēdo qd̄ in se ē ꝑ attritionē. sȝ postq̄ infu
sa est gr̄a. iā rectas facere pōt in eius virtu
te semitas dei. Fac interiȝ qd̄ potes pando
viā dn̄i vt tādē possis eo miserāte rectas fa
cere semitas eius Vel vt p̄dictū est ꝑare vi
am dn̄i ad p̄dicatores respicit. ꝛ rectas facē
semitas eius cōiter ad oēs. sed opȝ p̄dica
torē prius in seip̄o rectas facere semitas do
mini. q̄ inefficaciter ꝓgredi audeat ad pa
randum viā eius circa alienos. Alioqn cū
parabitur cācro qui cū reptādo retroq̄ȝ ce
dendo hac atq̄ȝ illac oberret (dicit̄ in fabu
lis) alium cancruȝ monuisse vt recte īcede
ret Cui quid aliud respondendum erat q̄
vt prior rectū iter ostēderet? Si ductor gre
gis aries nō rectas faceret semitas suas. gre
gi cetero qualiter viam parabit. Ducet po
tius in precipitium ꝛ ruinam quemadmo
dum si cecus cecū duxerit ambo ī foueam
cadūt ſm dictū veritatis. Et hec est ꝓch
dolor cā nō mediocris q̄re tot ꝑuuli desert
iter vex / et ambulāt ꝑ vias tenebrosas. dif
ficiles ꝛ asꝑas. Ductor nempe rarus ē q̄ re
ctas faciat an̄ eos semitas. sed sicut ppl'us
ita ꝛ sacerdos / ꝛ vtinā nō deterior turpior ꝛ
ꝑditior sacerdos q̄ ppl's Hic iohēs q̄ vox
erat clamātis ī deserto ad pandū viā domi
p̄us in seip̄o rectas fecit semitas. Castiga
uit corp⁹ suū ꝛ in seruitutē redegit. nec cuȝ
alijs p̄dicaret. ꝛ ip̄e reprobus efficeret / Ne
qd̄ docebat verbo dissiparet exēplo / ne ple
no ventre de ieiunijs disputaret. ꝛ certe dif
ficile est immo impossibile vt q̄ viā virtu
tis bn̄ oꝑando nūq̄ ingressus est nūq̄ exꝑ
tus ē sciam / declinādi ꝑicula vie circūspici
endiq̄ȝ īsidias efficacit̄ doceat illos qd̄ nes
cit / nec didicit q̄dē. ꝓferet fortasse v̄ba plu
rima ꝛ d̄ v̄tutib⁹ quasi cecus d̄ colorib⁹. vl'

pica garriēs disputabit. ſ; longe alit̃ docentur lecta vel audita: alit̃ ea q̃ opib⁹ ⁊ expientia cognouim⁹. ¶ Propterea venit iobēs viā pnīe doctur⁹ hoīes. Hec ē prima veniendi ad deū p⁹ lapsum via. illā primit⁹ strēnue fortiterq; pagrari ⁊ pri⁹ q̃ doceret iniq̃s viā dñi. puidit ne iniquos hrēt ī proprio corpis regno hr̃os. ⁊ qui libertatē a peccato docebat ipe liber ⁊ rex haberet. Qualit̃ oro p doctrinā alijs recte ꝓsidebit q̃ huiu ti ⁊ sordissime seruituti subiacet ⁊ mācipiū corpis effectus est prius. ¶ Insup Johānes hausit ore cordis apto fluenta grē celestis. q̃ satageret in alios loq̄ndo diffundere/et q̃ alios ad amorē eterne felicitatis succendere venerat. prius in se p sancte meditationis studiū ⁊ vehementiā desiderij celestis feliciter exarsit. ¶ Quo circa resumo ꝯclusionē alias positā q̄ vita Johānis fuit angelica. ⁊ int̃ viatores p⁹ xp̄m ⁊ mrēm eius pfectissima. Deducet̃ ista ꝯclusio. tū ex sublimitate ꝓphetādi. tū ex austeritate viuēdi. tū tertio ex multiplicitate merendi. Itaq; ꝓphetia iobis mirabilior fuit q̃ alie certior ⁊ clarior. Mirabilitatē vidi dū puer infans adhuc in vtero sextū mensem agēs sic illustratus in rōnabili virtute vt pñtiā nouit̃ ꝯcepti saluatoris ⁊ agnosceret ⁊ gestib⁹ exultationis q̄ v̄bo nō poterat nūciaret nec ipe tm̄mō ꝓphetauit. sed ⁊ ꝓphetandi spūm vtriq; pēnti ꝯtulit. Inde est cāticum illud ecclie. Uentris obstruso positus cubili senseras regē thalamo manentē. Utrū ſm vaticiniū Jeremie hic sterilem gestāte in vtero ꝓphetantē iā pueru; Jesus puer erat oīm q̄ vnq̄ extiterūt corpalibus lineamētis minor. Alioquin vel tumuit statim vterus virginalis p⁹ nūciationem angeli. vel nō viuificatus ⁊ formatus repente xp̄s cū maria rn̄dit. Fiat mihi ſm ver. tu. ⁊ vtrūq; falsum est. Nā quāuis maria cū festinatione ascēdisset in mōtana p⁹ angelicam visionem/ dicta est nihilominꝰ mater domini. Et vnde mihi inquit Elizabeth vt veniat mater domini mei ad me Et si mater. iā tunc erat filius. Porro Johannes hūc ⁊ talē puer; nō corpali visione sed illustratione ꝓphetali cognouit. salutauit. adorauit. Et hec est singularis ⁊ supra modū mirabilis prophetia cui par in alio

hominū nulla repta est. ꝓpterea [ill]h⁹ maior Johanne nemo surrexit qui in deserto etiā vteri sterilis vox clamātis inuentus ē. ¶ Attendamus insup claritatem certitudinemq; prophetie sue dū iam ex vtero natus prodijt ⁊ venientē ad se dominu; digito demonstrauit. Ceterū tantū (cantat ecclesia) cecinere vatū corde presago vt in illo quoq; deserto vox clamantis existeret. ¶ Deniq; Johānes moriēs/patribus illa sedentibus in tenebris nunciauit/ qd̄ quali lingua quali ve sermone factum est/non parua est questio. Qualiter etiam vixit ipsa iohānis anima cum ceteris in limbo iustorū/ ⁊ an aliorum scientiā. fidem. spem. ⁊ charitatem ceterasq; v̄tutes sua denunciatione adauxerit. aut vtrum sua ꝑsentia clarifica eosdem illustrauerit/grata est. sed parum a doctis tradita est materia. Et de locutione siqdem cōmunis est difficultas. d angelis. de aīabus sepatis. salutis seu dānatis. qualis est hec. Idcirco ꝓ nunc sufficit apire qd̄ mihi ꝓbabilis faciliusq; videtur cum paucis ⁊ quibusdā antiquoru;. Imaginor igit̃ quālibet substantiā sepatā liberā esse tā quo ad motionē obiectalē; sui ⁊ eo; que in ea sūt/ q̄ etiā quo ad receptionem influxus seu motiōis cuiuslib; extrinsece obiectalis/ita vt ratione primi q̄libet posset dici tabula quedā litteris plena/ seu liber inscriptus. q̄ tabula ⁊ q̄ liber ꝓ libitu nunc aperiuntur. nunc clauduntur. nunc parum nunc multum. ⁊ dum aperit̃ a libero arbitrio liber substātie huius separate/ipa dicitur loqui. du; clauditur est in ea silentium. Uoco aūt claudere hic ⁊ aperire nō ꝓprie vt in materialibus fit. sed siml'itudinarie: dum motio obiectalis intentionum existentium in substantijs sepatis suspenditur a voluntate. vel dum rursus ab eadem extra agere seu radiare pmittitur. et taliter quidem imaginat̃ locutio substātiarum sepatarum que nihil aliud est q̄ manifestatio libera ⁊ intelligibilis sui vel eo; que in eis sunt. que locutio tanto est vehementior ⁊ clamorosior. q̄to intelligibilior atq; aptior. Juxta quod iohannes merito vox clamātis vocatus est. Sic̃ p oīa quo ad auditū ⁊ intelligēre possum⁹ ponēdo libertatē in recipiendo p aures ment; moti-

ones hmõi obiectales. queadmodũ si esset speculũ vsqzquaqz speculũ respectu cui⁹cũqz radiatiõis luminose sup ipm incidentis. Hoc mõ iohis aĩa loq potuit in limbo. et sic audiri ipe vox clamantis in deserto ¶ Et qm sancti patres incole limbi defti. et bene defti 7 a felicitate alieni cupide multaqz d sua liberatõe certũ aliqd audire sitiebãt. Interrogãt nõ ãbigo iohem nouit e terris ad eos descẽdẽtẽ. siqd boni nuncij. siqd sperãde libatõis afferret? at q nõ amaro silentio subticuit iohes nõ locutiõib⁹ eorũdẽ aures clausit vtpote q p co iudicis veniẽtis/ 7 solis lucifer orientis/ 7 nũcius saluatoris iã apparẽtis in defto pate viã dñi rectas facte semitas ei⁹. qz veniẽs veniet et nõ tardabit. Iã i terris visus 7 cũ hoib⁹ conuersatus est. iã a me cognit⁹ est pdicat⁹. baptizatus 7 indice demõstrat⁹. Ad hãc vocẽ noua lux oriri visa ẽ in defto illo inferiori sedentib⁹ in tenebris 7 in vmbra mortis gaudiũ qz leticia 7 tripudiũ. Iã min⁹ tedet eos exilij sui. qto minorẽ cognoscunt spei sue dilationẽ. nã magis 7 magis. p sctãs affectiones. parãt in seipis viã dño 7 p ignita desideria charitatis. rectas faciũt seitas ei⁹. ¶ Plura sciscitant a iohe d celeritate 7 mysterio redẽptionis sue. de pditionib⁹ redẽptoris. de forma. modoqz redimẽdi. nec satiant interrogatõibus sz qd plurimũ delectat audire/ vt sepius iterẽt expostulant. Quid agit iohes vox clamãtis in deserto. Rñdet ad singula. pfirmat fidẽ. spem corroborat/ charitatis feruorẽ excitat. ¶ Neqz tñ ista dixerim q sctõs patres p⁹ obitũ ignorẽ fuisse positos extra merendi statũ sed qn in scia 7 qbusdam alijs pfectionib⁹ nouiter acqsibilibus pficere potuerint/ et etiã pfecerit nõ video. Ponunt qppe doctores absqz vlla absurditate gl'iam beatorum accidentalẽ plerũqz maiorẽ fieri tam i cognitione q dilectione ac delectatione qto min⁹ absonũ videri dz si nondũ saluati nec terminũ felicitatis adepti i cognitionibus qbusdã amoribus 7 dilectionibus pficere potuerunt. Sed 7 de pueris absqz baptismo decedentibus apud nonnullos excellentes nõ improbabile psus vidz eos i phia 7 alijs qbusdã artib⁹ 7 cognitionibus posse instructiores fieri tempoꝝ successiõe diuturna 7 experientiaꝝ multitudie cõtinuati. Sic etiã Enoch 7 Helyas nõ ita ociose viuunt vt i tanta etatis longeuitate nihil nouũ cogitent vel addiscãt. ¶ Sed reuertamur vnde digressi sumus vbi diximus iohem in pphetia ceteros excessisse/ qd ex pdictis reor eẽ pspicuũ si tñ aliquas prius obiectiões q aduersus ea fieri pñt absoluenmus Et quo pacto dicit aliqs iohes pphetasse d illud 7 de eo quod ante suos oclos positum tenebat. Videbat Iesum/ tangebat 7 audiebat 7 tu mihi dicis q illũ eẽ iohãnes pphetabat. Nõ em est pphetia nisi occultoꝝ 7 a sensibus humanis alienorũ. Dz acute cogitem⁹ qd Johãnes sensu viderit/ 7 qd nõ viderit/ 7 exinde qd 7 queãdmodũ pphetauerit cognoscemus. Erant in hoĩe Jesu plurima corporeis sensibus 7 experimẽto cognoscabilia. vtqz homo erat ambulãs. docẽs/ cũ publicanis 7 peccatoribus mãducans. 7 ad hec cognoscẽda nõ erat opus pphetico spiritu. Alia latebant plurima 7 maxima. vt q talis eẽt de⁹. mediator cõstitutus p redemptione 7 recõciliatione pctoꝝ q agnus eẽt p sacrificio consummato imolãdus 7 filia/ ad que cognoscenda 7 publicãda hoibus iohes. non nisi in spiritu supplenus attingere valuisset. Tale est illud. Qui post me ve. ante me fa. est 7c. 7 ecce agn⁹ dei. 7 cetera hmõi. Occurũt alij dicẽtes nõ debere iohem arguĩ mẽdacij. Alioqn si mendax. quõ pfect⁹? Ipe em interrogatus. Tu qs es? 7 an ppheta es tu? Rñdit. nõ sum. Qd si ex humilitatis affectu qs eũ sic rñdisse ptenderit/ videat q modo humilitatez verã cũ vicio mendacij cõnectet. Que em pticipatio lucis ad tenebras. q cõuentio xpi ad Belial ait aplus. Fateor plane iohez nõ qsisse humilitatẽ mẽdacij culpã. Absit hoc vt catholicorum quispiã sic delirus inueniat qui hoc dicat Verax igit fuit Johes mõ quo negauit se pphetã. negauit dico nõ simplr. sed ad intentõnem querentiũ. Scriptũ erat in lege dei Deut. xviij. Prophetã suscitabo eis de medio fratrũ suoꝝ silem tui 7 ponã verba mea i ore eius loqueturqz ad eos oĩa q precepero illi. Qui aũt verba eius q loquetur i noĩe meo audire noluerit. ego vltor existã Interrogauerũt ergo iudei iohem in pro

pheta eēt. nō quicūq3 sed qualē lex ipā pol
licebat affuturū. Et ꝯfessus ē ⁊ nō negauit
q2 non erat ille ꝓpheta promissus in lege.
¶ Xp̄s itaq3 nō Joannes fuit ꝓpheta ille
quē ibidē moyses ventvrū ꝓphetauit. Cui9
ꝑcursor ⁊ angelus Johānes extitit. vt quē
admodū Esa. olim an̄ ꝓnūciauerat dicēs
vox clamātis. Ubi liceat attēdere quāte di
gnitatis Johānes fuerat atq3 autoritatis.
vt etiā a ꝓpheta tali de eodē fieret ꝓphetia
⁊ sue p̄dicationis clamor tāto ante ꝓderet.
quinetiā Johānes illud eē ꝓphetatū de se
ipō nō hūana sed ꝓphetica instructōne co
gnouit. Intrauit enī puer desertum vbi de
libris Esaye aut alijs ab hoīe nequaq̄ in-
structus ē. ¶ Hic oriē difficultas non N
mediocris de mō cognoscēdi veras ꝓ-
phetias ⁊ de mō distinguēdi eas ab illusio
nib9 ⁊ diuinatōib9 demonū q̄ aliq̄n transfi
gurāt se ī angelos lucis ꝑ̄ni aplm / ⁊ q̄ cau
telis se habēdi / hō in talib9 ne seducat. s3 ad
p̄ns dicta sufficiāt. ¶ Sequit. Fuit Johā
nes in deserto. vbi de hoc ⁊ de Johānis ꝑ-
fectōe quo ad austeritatē vite ⁊ meritorum
multitudinē videbim9 dn̄o ꝓcedente ꝓphe
tiā Johis. j. dū querit. Tu q̄s es? Ego in
quit vox cla. ⁊c. dirigite viā dn̄i. Et egredie
bant ad eū hierosolimite vniuersi ⁊ omnis
regio iudee ⁊ baptizabant ab illo in iorda-
mo flumīe confitentes peccata sua. Et erat
Johānes vestitus pilis camelorū ⁊ zona
pellicea circa lūbos eius [illegible] locustas et mel
siluestre edebat. Jam per aliquot dies Jo
hannem in deserto tenuimus. dum enim
scrutari pia curiositate conatus sum. quid
ageret Johānes. ⁊ solus ⁊ in deserto. Du3
preterea sup hoc ammirationē aliquorum
carnaliū / turba tumultuq3 gaudentiū con-
tentare satagerē. inductus sum referre quo
pacto verū esset de eodem Johanne ⁊ sibi
similibus heremicolis in cōtemplatōe su-
spensus. nūq̄ minus solus q̄ cū solus hoc
apud Ciceronem dixisse celebrat scipio su
perior africanus. Hac occasione ī materiā
cōtemplationis incidi latissimā vtiq3 ⁊ nō
dum funditus exhauriendam vt in ipā ex-
plicanda semper sit vltra quicq̄ inuenire ⁊
veniendū cum hierosolimitis ⁊ omni re-
gione iudee. Tandem hinc ad Johannē
in iordane predicantē ⁊ baptizantem. Sed
tandem egrediendū est ab hoc deserto / con
templationis materie silentiū indicendu3 /
quatinus subsequēs euangelij nostri text9
loquatur. Spero enim deo ꝓpicio me su-
per hac materia cōtemplationis certe pul-
cherrima ⁊ sublimissima quedam posteri9
locuturū atq3 non tam ex nostra q̄ aliorū
sententia / neq3 tam magistrali locutōne q̄
collocutione familiari. nō demū polito cu
riosoq3 sermone sed quotidiano loquendi
more ⁊ extra lectiones ordinarias inter au-
dire volentes ꝓposui disserere. Placuit ita
q3 paterne ꝓuidentie supne maiestatis me
per aliquot iam tp̄a in deserto tribulatōnis
⁊ cuiusdā solitudinis collocare. vbi q̄le mā
na ꝯtemplatōis in deserto solitudinis veri
israelite comedūt. ⁊ si nō pleno orē comedē
degustare tamē datum est / vel saltem ei9 odo
rem ex aliorū eructatione. qui māna cibi se
repleuerant. potui aspirando sentire / veru3
quid textus noster dicat audiamus. Egre
diebātur inquit ad eum. non omnibus quin
ad Johānem bap. hierosolimite vniuersi
⁊ omnis regio iudee. Ad hoc verbum stu
pet logica ⁊ logice tractatores vel scandali-
santur vel inculpant locutionis huius for
mam. Neq3 enī estimādū est paruulos im
becilles. aut infantes in cunis. imo nec hie
rosolimitas omnes adultos ad Johānem
egressos fuisse. quāto minus oēm iudee re
gionē. Igitur logice virtus ⁊ sermonis ꝓ-
prietas videnē falsitatis arguere euāgelistā
marcū qui hoc vniuersali sermone vsus ē.
Obiectio ista nō huic loco dūtaxat. sed [illegible]
numeris sacre scripture locutionibus ad-
uersa est. ¶ Pro qua dissoluenda notā- O
dum summopere arbitror etiā iuxta pl̄ri
sententiam / q̄ duplex est logica. quedā sub
seruiens scientijs naturalibus ac pure spe-
culatiuis que vsitato noīe ⁊ quasi antono-
matice logica nominat. ⁊ que ad omnium
methodor principia viam habere describi
tur ab hyspano / que sermocinalis ad q̄bus-
dam nominat. Porro altera est logica quā
appropriato vocabulo rhetoricam dicim9
que principaliter ancillatur seruit ⁊ ammi-
niculum prestat scientijs moralibus poli-
ticis ⁊ ciuilibus ad intellectum practicum
spectantem. Habet autē vtraq3 logica hu-
iusmodi suas reglas in loquēdo. modos ꝗ

super ꝓprios qbus docemur. erudimur. ⁊ dicimus verum a falso discernere. ¶ Prima respicit logica potissime sermonis proprietatē aliena a methaphoris ⁊ quibuslibet transsumptionibus explicando adeq̄tionem rei ad intellectum/ ⁊ iuxta regulam suppositionū. ampliationū ⁊ appellatōnū vim locutionis aut sermonis stricissima precisione diiudicando Hec logica exulat a se ⁊ abdicat omnē fere figuratā locutionē omnemqꝫ locutionis ornatum/ ⁊ quātum potest proximius ⁊ breuius cōceptibus interioribus correspondet quatinus veritas per eas in speculatiuis sciētijs precisior atqꝫ lucidior habeatur. ¶ At vero rhetorica quā logicā alterā dicimus potissime figuris ⁊ tropis atqꝫ scematibus vtitur. coloribus quoqꝫ floribus nō tam necessarijs q̄ decoris locutionē suam exornat. Ceterum vulgari vsitateqꝫ locutioni plurimū cōdescendit/ querens ex sua quadam tū familiaritate/ tum speciositate vt auditorꝫ affectus impellat. quo vult. ⁊ vel in iram vel indignationē odiū vel amorē cōcitet audiētes Dicta est idcirco logica hec necessaria ad scientias morales. quia ad affectus concitandos generādosqꝫ si boni sunt/ aut ad sedādos. aut cōpescēdos seu tollendos si mali reperiant̄/ logica precedens nō sufficit. Illa em̄ inquirit tm̄modo veritatē in rebus ꝓut veritas est adequatio rei intellecte ad intellectū speculatiuū. ista autem prout est adequatio quedam ad affectū seu practicū intellectū. ¶ Dicamus ergo dum queritur de veritate ꝓpositionis alicuius ſm vim vocis aut ꝓprietatē sermonis. aliter iudicādum est ⁊ requirendū est ⁊ requirendū in speculatiuis scientijs ad quas deseruit logica prior. alter in moralibus atqꝫ politicis. vbi rhetoricam vigere docuimus. Et quisquis istas logicas duas vellet confundere ita vt rhetoricā in speculatiuis. ⁊ logicam priorē in practicis scientijs exigeret. ille in absurdissimos ineptissimosqꝫ errores corrueret totus. ¶ Hinc ē q̄ a Tullio in rhetorica veteri ⁊ alijs politisantibus irridentur ⁊ inculpant̄ illi qui ſm logicā priorē enitūtur leges atqꝫ communes hoīm locutiones interp̄tari. Vocant̄ siquidē tales verbosi. sophiste. garruli. de solo noīe cōtrouersiā nectētes. in ciuiles deniqꝫ ⁊ ceruicosi fantastici ⁊ ad nullū ciuile seu politicū negociū regimen atqꝫ consiliū idonei vsqꝫ adeo vt vix ipsi qui tales sunt. loqui quicq̄ audeāt vix aliquid audire p̄nt/ qd̄ non statim calūniandū aut negandū aut distinuendū esse contendant. Sed fallit eos plane ignorantia p̄misse distinctionis inter logicā atqꝫ rhetoricā. ⁊ quia logicam primā introducere satagūt vbi ea nō opus est. Illi ex aduerso non parum aberrauerunt qui dum speculatiua veritas sola conqueritur. rhetoricos loquendi modos principaliter secuti sunt. Innumeris itaqꝫ ⁊ infinitis vinculis dū se nitunt̄ absoluere semet constrinxerunt.

¶ Neqꝫ tamē nego quin vicissim logica vna. alterius opē q̄nqꝫ reqrat. Et q̄n [P] pari quodā sensu ad veritatis vni⁹ inquisitionē plerūqꝫ ꝯcurrāt. Sed quando. vbi et qualiter hoc fit. nō cuiuscūqꝫ. sed sapiētis ⁊ artificis ē istud discernere. ⁊ eius insup q̄ vtrāqꝫ ꝑfecte cognouerit. ⁊ qui sciuerit ſm materie exigentiā. cognatos inferre sermones. Hinc fit vt aliqui carentes logica pori. reperiūt̄ in tractatibus aut doctrinis parum resoluti. sed rudes ⁊ indigesti/ sic econtra dictum est q̄ soli logice innitentes sophiste sunt. leues ⁊ garruli. ⁊ in ciuili cūctatione parum aut vix tolerabiles inuēti. immo ad p̄dicationes aut deliberationes positas raro vident̄ eleuati. q2 nec in illorum exercitatione seip̄os tradiderunt. ¶ Iuxta hoc non operosum est obiectionē p̄tactam dissoluere. dicēdo q̄ nullo modo in historicis narrationibus sicut nec in prophetijs ⁊ documentis moralibus exigit̄ vel attenditur veritas dictorꝫ cōformiter ad strictas regulas prioris logice. ¶ Sꝫ sufficit q̄ modus loquēdi cōmunis cui maxime se ꝯformat rhetorica seruet̄. vbi figurate locutiōes tropice ⁊ trāssumpte per parabolas ⁊ similitudines admittunt̄ ⁊ amplius q̄ reliquē Et hoc est qd̄ quidā nō irrationabilit̄ dicunt q̄ theologia suā hꝫ logicā. ⁊ modū loquendi ꝓpriū/ ⁊ q̄ in ea nihil eē falsum de virtute sermonis debet admitti. immo dictū hmōi tanq̄ irreligiosum impiū ⁊ blasphemū a catholicis auribus reijci cōgruit. Si qs vero dixerit oppositū/ ⁊ recte sensit ille dūtaxat ad vim loquēdi p̄oris logice ocu-

los ꝯtentebat. Quis nō vsqꝫquaqꝫ rōnabi-
liter. ¶ Hinc ē ꝙ egregius doctor Augu-
stī in locis plurimis. tū specialiꝰ in li. de do
ctrina xpiana regulas ꝑ expositione sacre
scripture dedit ⁊ ab alijs datas collauda-
uit. Inter quas vna ē ꝑ synodochen vbi ps
ꝓ toto sumit̄. Alia ꝑ hyperbolen vbi veri
tas ad exaggerendū excedit̄. Alia vbi loca-
tum ꝓ loco accipit̄. ſm quas regulas textꝰ
noster a falsitate defenditur Nam dicendo
egrediebant̄ ad eū hierosolimite vniuersi/
similis ē locutio sicut cū dicimus. oīs po-
pulus vel totus mūdus. vadit ad tale spe-
ctaculū. Dicit̄ eñ hoc nō ꝑ p̄cisionem. sed
ad rei magnificationē ad augendā. Similisqꝫ
est locutio cum subdit̄. Et omnis regio iu
dee. nisi ꝙ vltra hoc locus ꝓ locato. regio
scꝫ pro habitātibus regionem ponitur/ ⁊ in
talibus iuxta quorūdam explicationem at
tendit̄ sensus. nō queꝫ verba faciūt sed pro
quo fiunt. ¶ Iuxta predicta sumit̄ con- Q
sideratio moralis ꝙ predicatores in ser-
monibus publicis detestando vicia ⁊ col-
laudando virtutes autoritatem habēt vtē
di locutionibus trāssumptionis ſm regu-
las quibus exponit̄. ⁊ iuxta licentiā rheto-
rice artis. ita vt qñqꝫ dicat̄ aliquid vniuer-
saliter viciosuꝫ qd̄ pro paucis aut nō omi
bus pōt verificari. vel aliud tale ꝓnunciat̄
qd̄ de v̄tute ⁊ regula logice prioris eēt fal-
sissimū ⁊ scādalosuꝫ ⁊ iniuriosuꝫ. ¶ Non
habeo hic exēpla multa curiose scrutari vel
adducere. legantur omnes ꝓphete qui fue-
runt. quidā sermocinatores inuehentes in
vicia ⁊ viciosos arguentes. attendatue pre
dicatio christi Iohānis bap. Pauli. stepha
ni ꝓthomartyris. ⁊ aliorū reuoluantur ser
mones ⁊ ep̄le doctorū. reperiet̄ quasi vbili
bet licentia talis loquendi vniuersaliter vt
diximus Esaias dicit. j. c. Omne caput lā
guidum ⁊ omne cor merens a plāta pedis
vsqꝫ ad verticē capitis nō est in eo sanitas.
Et paulopost. Omnes diligunt munera
sequūtur retributiones. Iere. ij. scriptū est
Quid vultis mecū iudicio contēdere. om-
nes dereliquistis me dicit dñs. Ezech. iij.
Omnis quippe domus israel attrita fron-
[illegible] est ⁊ duro corde. Christus ⁊ Iohannes
phariseos inculpabāt generaliter. Christꝰ
vocans eos ypocritas. sepulchra dealbata
supbos ⁊ auaros. Iohēs ꝓgenie viperaꝝ.
Et act. vij. dicit stephanus. Dura ceruice
⁊ incircūcisi cordibus ⁊ auribus vos semꝑ
spūisancto restitistis. sicut et pr̄es vestri ita
⁊ vos. Ap̄ls deniqꝫ vocat galathas insen-
satos. ⁊ in cretensibus approbat dictū poe
te. Cretenses semꝑ mendaces. male bestie.
pigri ventres. Primo etiaꝫ vocat ap̄ls poe
tam hunc ꝓphetā. Et apud gentiles poete
ꝓ prophetis ⁊ vatibus atqꝫ theologis ha
bebant̄. ⁊ poeses eorum sicut methaphori
cas locutiones veritatē continentes/ occul
tas tñ/ attēptabant. tales sunt in scripturis
generales in docēdo locutiones innumere
¶ Ex his sequit̄ alia consideratio ꝙ i ciui
liter agerent. imo insipienter ⁊ contra arteꝫ
propriam clerici qui locutiones hmōi mo
rales in quibus forte tangerentur/ vellent
generaliter inculpare. aut vtētes eis mole-
stare. nisi forsan vbi manifesta ⁊ pticularis
iniuria (q̄ magis eēt detractoria ⁊ cōtume-
liosa ꝙ̄ ad edificationē valēs) depꝛhendere
tur. qd̄ si fieret corā quibus nō oportet. Qd̄
vbi ⁊ qñ cōtingit nō est possibiliter [illegible] arteꝫ
docere. sed tunc agendum est vt sapiens iu
dicabit ⁊ prout edocebit vnctio. Constat
eñ ꝙ plerūqꝫ fit sermo generalis [illegible] princi
pes qui sciunt se ⁊ statum suū grauiter in-
crepari ⁊ tangi in modis loquēdi generali-
bus. tolerāt tamen. Qua igitur fronte ⁊ te-
meritate nollent clerici de isto vel illo statu
sup eorū vicijs generaliter mordeci vel cul
pari. Ista prorsus eēt pharisaica conditio
qui repꝛhendere non reprehendi querebāt.
¶ Tertiam addo consideratione contra il
los qui in locutōnibus moralibus ponūt
captiosos loquendi modos in logica prio-
ri seruatos licet veros. In quibus tamen
est falsitas aperta aut scandalosa iuxta locu
tiones vsitatas ⁊ ſm rhetoricā in materia
tali seruandā. Exempli grā. ponet̄ vna in-
definita que apud morales equiualet vni-
uersali que tamē indefinita de vi logice ve
[illegible] erat. apud rhetoricū ⁊ politicū falsissima
Propterea nō imprudēter condemnate ali
que ꝓpositiones tanꝙ̄ articuli erronei aut
reuocandi. in quibus tamen erat veritas d̄
vi vocis [illegible] logice prioris / vt ista. Ecclesia
manens ecclesia potest errare. deus et crea-
tura nihil sunt. ⁊ similes multe. ⁊ alie etiaꝫ

que in philosophia fuissent recepte vt vere
vel saltem ꝓbabiles sicut sunt articuli qui
de fide loquūtur contra meritoria. Et ma-
xime cōsideratio hec locū habet vbi audiē-
tes nō sunt initi vel vsitati tales locutōnes
audire vel admittere. sed vulgares sūt aut
puri morales. legiste vel canoniste. Et sane
impudēter/ agūt ne dicā impudēter q̄ co-
ram talib⁹ in actib⁹ publicis talē logicā pu-
ram adducūt aut phiaꝫ seu methaphisicā.
pͥsertim vbi materia talis q̄ nihilomin⁹ mo-
res respicit ꝛ apud eos scandalū. Obseruā-
dum est enī illud Grego. Iuxta mores au-
ditorum formet̄ sermo doctoꝝ. Huius op-
positum creberrime fieri dicitur in anglia.
ꝛ proh dolor nisi prouideatur inualesceet in
francia. q̄ vero aperta esset ꝛ lata fenestra ad
errores ꝛ scandala seminādos talis permis-
sio liquet ex premissis ꝛ expientie vox con-
clamat. Deniqꝫ cur ob aliud appellāt̄ theo
logi nostri temporis sophiste ꝛ verbosi im-
mo ꝛ fantastici. nisi q2 relictis vtilibus in-
telligibilibus ꝓ auditoꝝ qualitate transfe-
runt se ad nudā logicā vel methaphisicam
aut etiā mathematicā vbi ꝛ quādo n̄ opor-
tet nunc de intēsione formarū. nunc de di-
uisione cōtinui. nunc detegētes sophisma-
ta theologicis terminis obumbrata. nunc
prioritates quasdam in diuinis. mensuras
duratōnes instantia. signa nature ꝛ silia in
mediū adducētes. que ꝛ si vera atqꝫ solida
eēnt sicut nō sunt. ad subuersionē tamē ma-
gis audientiū vel irrisionē q̄ rectā fidei edi-
ficationem sepe proficiunt. ¶ Sed deti-
nuit ecce nos aliq̄diu modus loquen- R
di euangelicus spero tamē non prorsus in-
utiliter ad rem accedētes videamus quāte
autoritatis atqꝫ dignitatis imo virtuose at-
tractatōis Ioh. bap. fuerit. quoniā ad euꝫ
egrediebant̄ hierosolimite vniuersi et oīs
regio iudee. tā valida erat ꝛ tā efficax sua so-
litudo sua viuendi austeritas. sua demum
sinceritas ꝛ libertas pͥdicandi. Da mihi ali-
quē de occupatis ꝛ accursis/ solitarios irri-
dentibus. qui p omnes totius etatis sue di-
scursus ꝛ sudores anxios tantūdem profi-
ciat. quātū solitarius iste manēs in deserto
fructificauit. Mirari ꝛ colere solent homi-
nes pͥsertim simplex vulgus eos viros q̄s
in vita sublimes/ ꝛ sibimet austeros aspi-
ciunt. ob hoc maxime q̄ nulla cupiditatis
aut ambitionis nota respergūtur. nulla ꝓ-
inde contra eos fallendi suspitio: aut men-
tiendi suboriē quādo despiciūt quicqd ter-
renum est. quicqd vtile vel iocundum. Ex
opposito predicatores nostri temporis. q̄
talibus inhiare vehementer populariter ꝛ
ardenter cognoscūtur. fit sermo eoꝝ in op-
probriū fit de mēdacio aut praua intentōe
suspectum. Dicūt confestim eis auditores
voce vel animo. medice cura teipm. Vidi-
mus nostra etate et nuper queadmodum
vnus propter huiusmodi vite austeritateꝫ
pene incredibilē in suis sermonibus multi-
tudinē aggregabat cui vite sue ꝛ zelo si sciē-
tiam ꝛ discretionē humilē sociasset. quā vti-
nam sociasset. fecisset vtiqꝫ fructū multum
si verum est illud Bern. Zelus sine discre-
tione pͥcipitat. Discretio autem esse nō po-
test absqꝫ humilitate nec humilitas in cō-
placentia sui ꝛ inniten do proprie prudētie
cōseruat̄. ¶ Deniqꝫ difficile est ꝛ plus diui-
num q̄ humanū ꝛ nō absqꝫ diuturno vir-
tutum exercitio acquisibile. vt in duobus
his seruetur humilitas in solitudine. s. ꝛ pͥ-
dicatione. Cur ita? Quoniam solitudo fa-
cit hominem leuiter ceteros occupatos di-
iudicare ꝛ eis se preponendū estimare. Pre-
dicatio autem vbi est applausus cōcursus-
qꝫ populorū verba dicentis in celum feren-
tium/ ptemptat grauissime atqꝫ periculosis-
sime pͥdicatoris animū vt gaudeat/ vt sibi
cōplaceat/ vt postremo in linguis hominū
famam suā foris ponat. se estimet magnū
aliquem eē qualem se audit a ceteris/ ac ꝓ-
inde contemnit ab alijs edoceri moneri vel
eorum duci consilio. Ruit propterea in te-
meritatem quālibet. improuidus loquitur
non iam ex rōne sed furore. nō ex humilita-
te sed elatōne. nō qđ dictat ratio sed qđ suc-
censa indignatio. non qđ verum sed qđ au-
dientibus placitū. non oportune sed semp
importune. non quasi monens sed quasi po-
tenter imperans. Qui rursus libertatem at-
qꝫ fortitudinem zeli sanctorum imitatricē
esse. si lingua maledica carpat omnes clam
ꝛ palam in superiori dignitate constitutos
nec attendit si populus inde subuerteret et
ad rebellandum animabit. sed si complace-
bit eisdem tota solicitudine ꝯsiderat. Cete-

vñ cū inualuerit hm̄oi p̄dicationis fauor ꝛ feruor effrenis/ vix adhibere remediū per-mittet plebs indocta quin signis extrinse-ce sanctitatis que interius corrupta est attē-dit. ꝛ quicqd aduersum dicit̄ ad iniuriā re-fert ꝛ odiū. Ab hac mentis elatione ꝛ indi-scretione predicandi longe fuit Joh̄. iuxta inferius dicenda. quoniaꝫ b̄m auditorum qualitatem sermonis linguam variauit et non ad seditionem sed edificationē ad hu-militatemq̄ꝫ p̄niam singulos pro capacita-te cohortans. ¶ Sequitur. Et baptiza-bantur ab eo. Qualis iste baptismus ex-titerit olim dicebatur ꝛ super hoc remitto vos ad ea que tractant̄ a magistro ꝛ docto-ribus .iiij. sententiaꝝ. Confitentes peccata sua. Quēadmodum iohannis baptismus non erat sacramētalis. sic nec ista confessio erat tamen vtrūq̄ꝫ ꝛ baptismus ꝛ confessio preparatorium quoddam ꝛ introductiuū ad vera sacramenta baptismi ꝛ confessiōis posterius instituta. ¶ Hec autem confes-sio vel fiebat fortassis in generalitate qua-dam. quēadmodum ecclesie mos habꝫ fie-ri in publico ante ingressum misse. Uel fie-bat vel publicis in publico more iudeoruꝫ in suis conuentibus. ¶ Uel si secreta erat et particularium expressiua proficiebat ad humiliationem ꝛ consilij susceptionē ꝛ pe-nitentie agende cognitionem. ¶ Hic per-penditur baptismū Johannis nō habuis-se virtutem peccatoꝝ sacramentaliter dele-turam. Cuius ratio est: quia siue baptizādi siue baptizati neq̄ꝫ confessione altera. neq̄ꝫ penitētia aliqua pro preteritis delictis ali-quatinus eguissent. Idcirco preterea non parificantur in omnibus baptisma Johā-nis ꝛ confessio cum baptismate christi ꝛ ab eo instituta confessione. Baptismus enim christi confessionē non exigit postmodū de peccatis anteactis. neq̄ꝫ prius ante baptis-ma conferri potest hm̄oi sacramentalis cō-fessio alioquin nō eēt baptismus sacramē-torum ianua qḋ falsum est. ¶ Sed oritur incidens questio. Numquid prelatus ali-cuius nouiter baptizati iubere posset vt se summitteret ipse confessioni sacramentali obedientie causa: Estimo q̄ non. quoniā non est aliquis obligatus cōfiteri sacramē-taliter nisi qui de peccato mortali sibi con-

scius est. Et hec obligatio non iure huma-no sed diuino cōsurgit. Si vero aliquis de peccato suo apud deum satisfecerit iuxta p̄-ceptum eius datum/ et regulas institutas. non potest iterum p institutionē pure hu-manam ad satisfaciendū rursus tali prece-pto inuitus astringi. ¶ Constat autē q̄ ba-ptizatus satisfecit deo de peccatis preteritis sic q̄ non habet aliud preceptū diuinū ad-implendum pro deletione huiusmodi pec-catoꝝ. Prelatus vero nō habet ius obligā-di qualēcunq̄ꝫ ad confessionem sacramen-talem/ nisi quatinus hoc a iure diuino de-scendit. alioquin posset instituere q̄ quili-bet quātūcunq̄ꝫ imunis a peccato confite-retur sacramētaliter totiens quotiens sibi complaceret. ¶ Summa igit̄ ꝛ cardo hu-ius rōnis est. nullus obligat̄ idem pecca-tum bis confiteri sacramētaliter. Qḋ q̄ ab-surdū sit videt nemo: ¶ Opponet forsan aliquis de baptizato/ vere contrito post pec-catum ille imunis est a peccato. nihilomi-nus obligatur p ecclesiam confiteri. Respō-deo q̄ non p ecclesiam. sed ex precepto di-uino talis ad confessionē semel fiendaꝫ de peccatis post baptismū cōmissis/ ꝛ ante nō tenetur Propterea quousq̄ꝫ satisfecerit aut firmiter tempore ꝛ loco satisfacere ꝓposue-rit/ huiusmodi preceptorū manebit obliga-tio a qua poterit absolui: ꝛ non aliter semel confitendo. Juxta hec aperitur via ad sci-endum si semel confessus posset iterum ad confessionem sacramentalē suscipiendam artari. Sed quia alibi ventilatur ea preter-mitto que dici poterant quecūq̄ꝫ p̄scripse-ram. Totam insuper hanc confessiōis ma-teriam q̄uis vtilem satis ꝛ a textu nr̄o non abhorrentē remitto ad .iiij. sententiarū pro presenti ꝛ ad scripta doctorū. ¶ Obij-cietur iterum de illo quem in mortis ar-ticulo absoluit simplex sacerdos super casi-bus pape ꝛ reseruatis. obligabitur enim ta-lis absolutus si cōualescat iterum papam adire ꝛ absolutionis beneficium recipere. Fateor hic cum durando ꝛ alijs quibusdā doctoribus inuolutissimā ꝛ vix enodabilē tangi materiaꝫ. De modo se habendi in cō-fessione casuum huiusmodi reseruatorum quia difficilimum saluare videtur qualiter iuxta vsum ecclesie non dimidiatur confes

tio/que per duos adimpletur: dum scilicet apud penitentiarium solum referuntur casus reseruati. Hanc pro nunc difficultatē non incipiam enodare tantūmodo ꝓ quāto ad presens spectat dubium quod mouimus. Dico ꝙ homo ĩ articulo mortis aut alias vere sacramētaliter absolutus. nō potest absq̃ consensu proprio obligari rursus per hominem sacramētaliter eadem peccata confiteri. Detur oppositum. Iam cōfessio prior sacramētalis suum plene effectum operata non fuisset/ quia nō absoluisset hominem a precepto dei quod est de semel cōfitendo peccatum cōmissum. Nolo tamē negare quin de consensu proprio iterū possit homo sacramentum confessionis super eisdem peccatis iterare. ⁊ ad hoc spontanee obligari. Non nego etiam quin publica peccata aut etiam reseruata possit iterum referre alteri post confessionem sacramentalem. ⁊ ad hoc forsan obligari potest/ quatinus penitentiā salutarem cum discretione maiori ꝑcipiat illud tamen non assero. Aliud fundamētum tangit Durandus ad cōfirmandum predicta. Supponit itaq̃ pro regula ꝙ nunꝗ̃ prelatus ecclesie vel alius iudex potest circa aliud preceptum iubere nisi circa illud quod ad forum suum publicum potest deduci si non fiat. Alioquin potest prelatus ferre precepta super occultissimis cogitationibus sibi remediandis. vel super illis quorum transgressionem puniri nō potest neq̃ sciret ⁊ ita frustra lex huiusmodi ferretur ab illo. quoniã executio per eum impleri nō valeret. Occultissimū autem omniū est confessio sacramentalis de qua constare nō potest nisi ꝑ vnicū qui confitetur. ⁊ hoc etiā si velit. ¶ Quo circa dicit idem doctor ecclesiā nō iubere fieri cōfessionē semel in anno. nisi ꝑ cõditionē. q̃ scʒ precipit recipere eucharistiā. ad quā rite suscipiendā debet seip̄m probare hō iuxta preceptū apostoli ab ecclesia sic interpretatum ꝙ de mortalibus exigitur confessio. Exemplū in horis dicendis ⁊ intentiõe habenda simile poneretur. ¶ Scotus fundamento alteri innititur. ait quippe ꝙ nemo tenetur aut obligari potest peccatum suū occultum ⁊ secretum. facere publicū sic ꝙ de foro dei cui prius soli subiacebat trāseat quātum ex natura facti in forū publicum. Sed ꝯstat inquit ꝙ dicēs peccata sua duobus sacerdotibus facit illa eē publicū quātum est ex natura facti. quoniā in ore duorum peccatū illud posuit qui testificari possent. q̃uis nō sine peccato cōtra eū. Iuxta quorū testimoniū potest sententiare publicus iudex. nec impediret sn̄iam iudicis ꝙ sacerdotes duo peccant confessionē reuelādo. quoniā si dedi in secreto bone fidei aliqd peccatū meū duobus extra cōfessionē ꝓculdubio peccabūt si me prodant apud iudicē. nihilominꝰ cōdemnabit caput meum. ¶ Secundū ista datur via ad dissoluendū rõnem quā dñs Ar. insolubilē sibi reputabat. ad probādum ꝙ stāte decretali omnis vtriusq̃ sexus quilibet confessus priuilegiatus iterū tenebat̃ ꝓprio sacerdoti confiteri. Non inquit ꝓpter defectū sacramēti vt dicebat magister Ioh. de poliaco. sed ꝓpter aliud. Supponit primo ꝙ confessio sacramētalis potest pluries super eisdem peccatis salubriter iterari. Supponit secūdo ꝙ due affirmatiue propositiões non repugnãt ad inuicē. sic ꝙ posterior institutio positiua priorē reuocet si simul ĩ affirmatione stare possint. Supponit tertio ꝙ decretalis omnis vtriusq̃ sexus sit ꝓpositio affirmatiua ⁊ sub obligatione posita. Supponit quarto ex predictis ꝙ licentia data de cõfitendo priuilegiatis ex quo affirmatiua ē non tollit preceptū prius factum de cõfitendo semel in anno. Ex quibus cõcludit propositū ⁊ vt estimat ⁊ exemplificat de missa audienda die dñica. Si inquit daretur preceptū alicui ꝙ missam semel audiret in parochia sua quolibet die dñico. nihilominus daretur sibi postmodū licentia ꝙ posset audire missā ĩ locis alijs. ꝯcessio secūda nō reuocaret ꝑcedens p̄ceptū. Ex quo simul stare potest ꝙ iste duas missas audiat ⁊ ad vnā obligatur ⁊ solum licētiatur ad aliā. ¶ Sed diligens inspector premissorum reperiet rationem hanc non esse indissolubilem neq̃ exemplum pro se penitus eē validum/ qd adducit/ etiam supposito ꝙ non eēt decretalis expresse determinans semel confessum sacramentaliter nō rursus ad confessionem obligari/ qualis tamen eē dicit̃. ¶ Concessa itaq̃ suppositiõe

prima ꝙ iterari salubriter potest confessio
sacramētalis si tamē semel est recte facta de
licentia illius qui ius habet/non potest ite
rum cadere sub precepto pure humano/ si
cut nec nouiter institui sup inuitū sicut ex
p̄missis arbitror eē ꝑspicuū. Et qr aliter lo
quens in infinitas absurditates corrueret
in illā noiatim ꝙ baptizatus adultus pōt
inuitus obligari per prelatū peccata dimis
sa cōfiteri. imo millesies cōfiteri. Non enī
repugnarēt baptismus. ⁊ subsequēs sacra
mentalis confessio/sicut nec due sacramen
tales confessiones. Si quis dicat ꝙ baptis
mus habet effectū plenissimū deletōis pec
catorum a pena ⁊ culpa. Ita respondeo pe
nitentiā vnicā confessionē habere potuis
se ⁊ habere/similiter ꝑ omnia completa sit/
nihilominus ad augmentū gratie poterit
iterari. q̄uis non baptismus ꝓpter caracte
rem ſm doctores in eo susceptū. ¶ Exinde
perfacile est diuersitatē inuenire inter exem
plum positum de missa audienda ⁊ confes
sionem. quia missam audire positiuū est
ius. licet in diuino fundatū. ⁊ ideo potest
ad plures missas per ecclesiam obligari. sic
ꝙ vna audita remanebit astrictus ad alte
ram. Vnica autem confessio cadit sub obli
gatione diuini precepti. qua expleta non re
manet ad papam ius ad alteram confessio
nem super eisdem obligandi. sicut post au
ditionē vnius misse potest vt prius ad alte
ram ferre p̄ceptū. quia sue possibilitati sub
iacet dum ratio subest numerum missarū
audiendarū restringere vel ampliare. imo
⁊ tollere. De confessione autem longe dissi
militer. quia iuri diuino obligatō principa
liter innitit̄. ¶ Fatendū est igit̄ ꝙ papa n̄
potest dare licentiā priuilegiatis vt confes
siones audiant ⁊ ita ad curatos eundū erit
sed ex quo licentiā prestitit ex consequēti re
laxationē/p̄supposito iure diuino ne pecca
[illegible] eadem rursus confiteri sacramētaliter in
uitus aliquis teneret̄. ¶ Deniq̄ oppositū
asserere de papa vel ecclesia est dicere popu
los innumerabiles per eorū confessiones
hactenus fuisse seductos inuolutos ⁊ dece
ptos. quia vel noluerūt confessionē factā
priuilegiatis eē sacramentalē/qḋ hactenus
creditū est eē falsum vel n̄ sacramētalis fuit
indubitanter nō habent ab hmōi confesso

rursus exigere vt p̄cepto diuio de semel cō
fitēdo cui obediuit iterū nolēs obtēper no
lens dico. qr volēs vltro pōt. Porro secus
est de ꝯtrito q̇ ad ꝯfessionē pōt obligari. qr
nondum a dei iussione semet absoluit. X
¶ Sed videamus vn̄ subortū ē in iohe
ꝙ sic egrediebant̄ ad eū hierosolimite vni
uersi ⁊ oīs regio iudee ⁊ baptizabant̄ ab eo
cōfitētes pctā sua. Statim subiungit̄ ratio
qm̄ virtus sua ꝯtrahebat in āmiracōēz po
pulos in reuerētiā ⁊ amorē ꝗ erat odor bo
nus vite in vitā. Erat (inq̇t subsequēs te
xtus) Iohes vestitus pilis camelorū. Vbi
iohēs de virtutū q̄tuor cardinaliū posses
sione sil' ⁊ ornatu īplicite ꝯmēdat̄. In vesti
tus aspitate tpantia notat̄. Erat vestit⁹ pi
lis camelorū q̄ tunica erat cilicina ⁊ rudis ⁊
aspera. In lūborū succinctōe notat̄ fortitu
do. succinge sicut vir lūbos tuos dicit scriptu
ra. In mellis comestiōe prudētia ꝯmēdat̄.
Mel comedet dr̄ de xp̄o vt sciat reprobare
malū ⁊c̄. Denum in aliorū eruditōe ⁊ sui
ipius respectu xp̄i humiliatōne ꝯspicit̄ iu
sticia. ⁊ p̄dicabat dicēs. Veniet fortior me
post me. ¶ At uero hec materia collauda
tionis vberior ē q̄ vt nūc totū valeam⁹ ex
primere sil' ⁊ difficultates plurime morales
secunde pre ceteris includūtur. ¶ Vna est
de abstinētia et appropriate de obseruatōe
carthusiensiū sup nō esu carniū. quam dif
ficultatē olim a dn̄o canteracensi in hac ca
thedra motā nōdū ad calcē dissolutōis de
ductam eē cognoui sed me deducturū deo
ꝓpicio ꝓxima lectōe. Altera quoq̄ de su
fluo atq̄ pōpatico vestitu an sit tolerabi
lis in p̄latis. ⁊ viris ecclesiasticis. ¶ Reser
uatis igitur istis ad sequētia regrediamur
paulisp/ ⁊ statim finis/ad p̄cedentē textum
⁊ aliud mysticū seu morale ad contempla
tionē attinēs eliciam⁹. ¶ Per iohē ꝫ nullū
aptius q̄ ꝯtemplatiuū virū moraliter acci
pimus. hic iohēs manet in deserto quodā
nō tā materiali q̄ spūali dū sedet solitari⁹ ⁊
eleuat se supra se, qua subleuatōe supna su
per cunctā hāc ꝯfusam rerū fluctuantiū et
exundantiū multitudinē attollit̄. hāc sub
tus deserit. qua derelicta ꝑfecto manet in
deserto quodā mētis secretissimo ⁊ abditis
simo. solis deniq̄ exptis agnito ⁊ ꝓuio. A n
nō bn̄ reliquerat. mōm ⁊ habitabat ī deser

Po q̄ dicebat. Mihi mūdus crucifixus ē et
ego mūdo. Qui p̄terea a seipo etiā desert⁹
clamat. Viuo ego. iā nō ego. viuit ⁊c. Et
rursus. Siue mēte excedimus deo inquit.
¶ Hoc q̄liter fiat dat̄ posse expiri s̄m bea
tū Bern̄. nō exp̄mi. nec doceri pōt. sed hr̄i
fit hoc nō p̄ inuestigatōēz curiosaz/ aut per
studiū quātūcūqz vehemēs neqz p̄ scrutini
um scripturaꝝ. Ibi eīm̄ defecerūt scrutan-
tes scrutinio. sed obtinet̄ p̄ fortē ꝯtritōem
spūs hūiliati s̄m beatū Diony. vbi ampli⁹
lachryme ꝓsiunt q̄̄ lr̄e. spūssancti vnctō q̄̄
lectio. ⁊ orō q̄̄ rō docet. ¶ Nō ē tñ respuē
da vsquequaqz lectio vel doctrina. qꝛ ⁊ si nō
manifestū quid ē tale desertū qd̄ nemo no-
uit nisi q̄ incolit. aīat tñ ad querēdū ⁊ viaz
qualibuscūqz signis amministrat. Hoc fe-
cit eleuatus doctor Greg. p̄cipue in mora-
libus. Hoc piissimus Aug. in cōfessioni-
bus ⁊ soliloquijs. Hoc deuot⁹ Bern̄. sup̄
Can̄. Hoc venerabilis Hugo ⁊ Rich. de
san. vic. in suis opibus varijs. Hoc deni-
qz multū cōpendiosa ⁊ sentētiosa breuitate
tradidit Bonauē. in libello quem appellat
speculū amoris. ⁊ in alio quem intitulat iti
nerariū mētis in deū. Itē parū in rheto-
rica diuia: ⁊ similes alij. Eos potius q̄̄ me
hortor audiatis. ⁊ aduertam⁹ quid sequit̄.
¶ Dū Johānes iste ꝯtēplatiu⁹ noster in y
deserto quodā mētis inuio ⁊ a fluxu car
nalitatis inaquoso. egrediunt̄ ad eū hiero-
solimite vniuersi ⁊ oīs regio iudee. ¶ Re-
gio ista iudee atqz hierosolime ad lr̄am ter
ra ē p̄missionis fluens lacte ⁊ melle. Et p̄
culdubio nō aliter efficit̄ hō totus/ regio p̄
missionis/ fluens lacte pie deuotōīs. ⁊ mel
le saporose eruditōnis q̄̄ in ꝯtemplatōne.
Nā extra eā potius ē sepe hō regio quedaz
egestatis. vt Aug⁹. loquit̄ in confessionali
Est regio plena monstris. feris ⁊ beluis vi-
ciosarū cogitationū ⁊ serpētibus horridis
atqz pestiferis venenataꝝ ⁊ inficientiū cu-
pidinū. In qua demū regione neqz pluuia
est aut ros deuote affectōīs. neqz viror her
barū florentiū aut fructus plantarū rami-
ficantiū p̄ virtuosam opatione. neqz decor
est neqz species p̄ celestē conuersationem.
¶ At vero vbi Johānes ē in deserto men
tis p̄dicto/ solitarius in cōtemplatione vbi
comedit māna absconditū. Adiacet circū-
quaqz regio iudee. regio scz glorificationis
cuiusdā ⁊ decor ꝯfessionis. regio insup̄ hie
rosolime regio visionis pacis. sic eīm̄ iudea
⁊ hierusalem interp̄tant̄. Huius regionis
speciosissime ⁊ vberrime habitatores sunt
cogitationes sancte ⁊ affectiones pie. que
sunt reuera hierosolimite vel pacifice. ⁊ p̄
pter confessionē laudis ⁊ glorificatōem iu
dee regionem inhabitare merent̄. O certe
pulcherrimū obstupendūqz spectaculū vi-
dere hierosolimitas tales vniuersos/ ⁊ om-
nem iudee regionē egredi ad iohānē in de-
serto hoc habitantē. Vadant alij spectatū
colles altissimos. alij siluas ⁊ flumina. alij
longe patētes campos. alij maria fluctib⁹
altis itumescētia/ alij theatrales ludos aut
monstra milleformia. Placeat alijs celum
cernere/ ⁊ omnē eius ornatū. decorēqz mili
tiā. nihil ꝓrsus tale. nihil dignū compatō
ne ad p̄fatū spectaculū poteris vsq̄̄ inueni
ri. Etenī ibi videre ē qua forma. quo ve or-
dine egrediunt̄ hierosolimite tales vniuer
si ⁊ oīs regio iudee ad iohannē in deserto.
Gratū prorsus inspicere est oēs inclitos in
vestitu deaurato. in fimbrijs aureis. in va
rietatis circūamictu. egredi a recessibus ab
ditis. quos etiā habet mystica regio iudee.
¶ Egrediunt̄ a memoria. egrediunt̄ ab in
telligentia. egrediunt̄ a volūtate. egrediūt̄
insup̄ tanq̄̄ sponsus ⁊ sponsa a quodā tri-
clinio capacissimo. virtutūqz. rōnalis. con-
cupiscibilis ⁊ irascibilis. ¶ Egrediunt̄ de-
mū ab estimatiua. a fantasia. a sensu ꝯmu-
ni. de oībus deniqz locis patentibus q̄nqz
sensuū. ¶ Egrediunt̄ nō vt videant vani-
tatem exterius ad instar dine. sed ad iohan
nem in deserto. Noli numerū velle scīscita
ri quoniā innumerabilis ē. ita vt fas sit di-
cere. milia miliū ministrabāt ei. ⁊ decies cē-
tena milia assistebāt ei. quoniā egrediūtur
hierosolimite vniuersi. ¶ Sed qd̄ agūt dū
veniūt? Vtiqz baptizabant̄ ab eo. qꝛ puri-
ficant̄ magis ⁊ magis cogitationes ⁊ affe-
ctiones tales pacifice. Et q̄ fortassis vl' mi-
nima peccata p̄ negligentiā aut surreptōez
aut vanitatis p̄mixtionē admiserint/ illa cō
fitent̄. Confitentes inquit peccata sua. vel
certe ideo cōfitentes peccata qꝛ dimissa sūt
⁊ inde sacrificiū laudis offerunt se mutuo
cohortātes in hymnidice canētes. Cōfite-

mini dño qm̃ bo: qm̃ in secu.mi.eius. Et
rursus. Discĩte diu. q nõ sum⁹ ↄsumpti/
ↄsitis. ¶ Studeamus documẽtũ. ⁊ sapien
tes fieri studeamus. ⁊ enitamur tale nobis
intus formare spectaculũ ⁊ cõuentus. Af=
firmo quisq̧s tale sibi fabricare meruerit ñ
magnope vagabit̃ exterius ad videndum
vanitatẽ. implent q̃z iocũdus illud satiri=
ci Tecũ habita. Nõ erit solus q tam nũe=
roso ordinatoq̧z stipabit̃ comitatu. qui pre
terea regnũ dei intra se stabiliuerit ab oĩni
cõturbatõe semotũ. Ceterũ nõ habz aliud
sup hoĩes imo vix supra bruta qui nõ tali=
ter ascenderit ad cor altũ vt sit taliter iohan
nes alter in deserto mõ quo p̄fati sumus.
¶ Hec vita p̄ficiat̃ semp nescio qd erit q
ista vita nõ erit iuxta dictũ Aug. Nũq̃ ali
bi melius experit̃ hõ illud qd de sapientia
ↄnũciat sapiens. Ingrediẽs inq̃t domum
meã cõquiescã cũ illa. Nõ eñ hz amaritu
dinẽ ↄuersatio illius. nec tediũ ↄuictus il=
lius sed leticiã ⁊ gaudiũ. ¶ At vero si dele
ctat nos ad hoc spectaculũ diuinũ ptinge=
re ⁊ bñ disponi in multis [redacted] prius: in pau=
cis vexemur necesse ẽ. Johãnẽ quippe mo
resq̧z suos imitari cõueniet de quo subdit
euãgelista q erat iohẽs vestit⁹ pilis came=
lor ⁊ zona pellicea circa lũbos eius ⁊ locu=
stas ⁊ mel siluestre edebat. ¶ Circa quez
locũ finẽ faciẽs expositõi lr̃ali ⁊ plurima
ptrãsiens quero. Utrũ vita iohãnis fuerit
angelica. ⁊ inter hoĩes p̄fectissima? q non:
Uita Johannis fuit innaturalis. q̃ solita
ria. Hõ eñ ̃m phm. j. Polit̃. naturaliter
est aĩal ciuile. Unde ⁊ cõuersatio domini
ih̃u xp̄i que est nostra instructio fuit cõmu
nis ⁊ nõ solitaria. Et cõfirmat̃. q̃ iohãnes
nõ insecutus ẽ corpaliter xp̄m in terris cõ
uersantẽ. ergo nõ fuit p̄fectus. cõsequentia
tenet p illud qd ostendit xp̄s iuueni. Mat.
xix. Si vis p̄fectus eẽ vade ⁊ vẽde oĩa q̃ ha
bes ⁊ da pau. ⁊ se. me. Oppositũ ptz [redacted] di=
ctis ⁊ allegatis super lr̃am. ¶ Questio ista
principaliter ẽ ad inuestigandũ de vita soli
taria seu ↄtemplatiua quã tenuit Joh̃. ⁊ d
compatõe eius ad actiuã. Ponã notabilia
⁊ eliciã conclusiones. ¶ Notandũ q vno
modo vita ↄtemplatiua seu actiua a q̃busi=
dam accipit̃ p ipsa anima q̃ est vita prima.
⁊ ita nõ eẽ d̃riam inter istas duas vitas in
eodẽ hoĩe nisi reducamus ad hũc sensũ q̃
aĩa viuẽs vita speculatiua aliter se hz q̃ dũ
viuit vita actiua. Secũdo modo accipitur
pro opatõe vel cõuersatõe a vita prima p=
cedente q̃ duplex ẽ. quedã immanens. alia
transiens. ¶ Notandũ q ̃m hanc acce=
ptionem ẽ diuersitas loquẽtiũ. Accipiunt
enim quidã vitã actiuã p omni opatione
corporali meritoria termĩata ad obiectum
extrinsecũ. ⁊ sic generaliter omne opus bo=
num cũ gratia factũ transiens in exteriorẽ
naturã erit de vita actiua quãtũcũq̧z spũa=
le vel corporale videatur/ ⁊ omnis act⁹ im=
manẽs meritorius eẽt vita cõtemplatiua/
⁊ p̄cipue si sit respectu dei cuius modi ẽ spe
culatio ⁊ delectatio ⁊ amor seu fruitio ha=
bita de deo. Alij aliter distingunt dicentes
q vita actiua est cõuersatio corporalis me
ritoria ̃m quam prouidet̃ ecclesie vel par=
ti eius primo ⁊ principaliter quo ad corp⁹.
vt est exercitiũ in septem operibus miseri=
cordie exterioribus sicut Martha proui=
debat corpori christi. Uita autem contem=
platiua est cõuersatio meritoria ̃m quam
primo ⁊ principaliter suffragatur ecclesie q̃
ad mentem ⁊ bona spiritualia. ⁊ sic predi=
catio/sacramẽtor ministratio ⁊ oratio spe=
ctant ad cõtemplationẽ. Et iste ẽ cõuenien
tior modus. ¶ Quo circa adhuc põt fieri
distinctio de bonis spũalibus q̃q̃ videat̃
in ꝓpria ex abusu tñ loquẽtiũ/ qñq̧z sic acci=
pitur vt dicamus generaliter bona spũalia
que spectant ad ptem clericor ⁊ sacerdotũ
quas antonomatice appellamus. ⁊ sic pre=
dia ⁊ possessiones ecclesie ⁊ eius iurisdictõ
nes erunt quedã spũalia. Temporalia ve=
ro sunt que in ptem laicorũ cesserunt. et sic
eadẽ bona erũt prius ⁊ posterius tempora
lia ⁊ spũalia. ⁊ ̃m hoc distinguit̃ iurisditõ
spũalis ⁊ corpalis siue temporalis. ¶ Ter
tio notandũ q in eadẽ ecclesia põt imagi=
nari quadruplex modus viuendi. Quidã
viuunt vita que nec est cõtemplatiua nec
actiua proprie sicut pueri baptizati nõdũ
capaces rationis. Secunda est vita pure
actiua. Tertia ẽ speculatiua. Quarta est mi
xta ex vtraq̧z. ¶ Quarto notandũ q aliqd
dicit̃ melius altero dupliciter. vno mõ ab=
solute ⁊ absq̧z respectu ad aliud. alio mõ [redacted]
latiue seu cõditionalit̃. Exemplum phi ad

hoc ē de hoc q̄d ē phari. Nā simpliciē melius est p̄hari q̄ ditari. ꝛ tñ in casu extreme necessitatis vel indigentie meli⁹ ē habere aut acqrere vnū panē q̄ illo deficiēte. pulchrā p̄bie ɔclusionē addiscere. Silr in statu innocentie vel glīe multa eē poterāt bona q̄ sub p̄posito pctō mala eēnt si obseruarent. Ut in corpe sano aliqd p̄dest qd obest p̄supposita infirmitate vel crapula p̄cedēte. Et istud dz notāter attēdi dū fit ɔpatio aliqꝝ in bonitate vel vtilitate. ꝛ silibus vel dū q̄ritur qd expediat in regimie vite humane.

¶ Dicamus p̄mo q̄ stat in quolibet istorū quatuor statuū hoiem saluari. De p̄mo nō est dubiū de pueris baptizatis decedētib⁹ añ vsuʒ rōnis. ¶ De q̄rto nō ē dubiū de p̄latis et alijs sctis q̄ diu vitā mixtā ex ɔtēplatiua ꝛ actiua exercuerunt ꝛ saluati sūt. Quo ad duo mēbra ē difficultas. ꝛ dixerūt qdā īpossibile eē aliquē adultū saluari q̄ nō vixisset vita cōtēplatiua. q꞉ opꝫ q̄ oīs capax rōnis diligat deū sup oīa si debeat saluari. ꝛ in tali dilectōe q̄ ɔsequit̄ ex cognitōe dei repit̄ vita speculatiua. Sꝫ casus ē dabil' sic dat holkot vbi hō dū p̄mo incepit vti rōe exercebit̄ stati ī opib⁹ mīe corpalibus/ vel alijs bonis exercitijs exteriorib⁹ absq; hoc q̄ actualit̄ ꝛ formalit̄ eliciat actū dilectōis dei sup oīa. ꝛ in agēdo talia poterit p̄ fide a tyrānis repēte interfici. ꝛ ita saluabit̄ talis q̄ nunq̄ vixerit vita speculatiua. hoc tñ raro euenit. Ceterū de vita speculatiua nō ē difficultas qn hō possit saluari in casib⁹ multis q̄ nunq̄ vixerit vita actiua. q꞉ ad hāc nō ē vocat⁹. vel q꞉ casus ñ occurrit exercēdi illā vitā. Patꝫ etiā de xp̄o in vtero v̄ginis. de Johē bap. si habuerit cōtemplatōeꝫ salutādo. Raro tñ hō manet ī vita ista diu/ qn vtat̄ vita mixta. p̄serti p̄m primā distinctōeꝫ. al's. p̄ñtem dispositōeꝫ.

¶ Scdo loquēdo absolute nō h̄ndo respectū ad lapsuꝫ hoīs. talis ē ordo inter q̄tuor modos viuēdi priores in bonitate ꝛ eligibilitate/ q̄ prima vita bona ē/ scda melior/ ꝛ quarta q̄ ē cōposita melior ē q̄ scda/ ꝛ tertia optima inter oēs. Hec appebūt si qs diligēter aduertat vitā ade p̄ statu innocētie naꝫ si qs ibi vixisset ex b̄nplacito dei absq; vsu rōis actuali ꝛ tñ in grā bñ vixisset si vixissꝫ vita actiua laborādo ꝛ colēdo padisū terrestrē ex iussu di/ meli⁹ vixissꝫ ꝛ si cū h⁰ fuisset aliqñ in ɔtēplatōe di melius habuisset. Sed q꞉ oīs indigētia remota erat nec exigebat̄ tūc labor extrinsec⁹ ad subleuatōeꝫ quarūcūq; indigētiaꝝ vita ei⁹ speculatiua optima tūc extitisset/ qd ampli⁹ p̄spicuuꝫ erit ex sequētibus. ¶ Tertio p̄ accidens ꝛ ex supposītōe stat in casu vitā actiuā vita ɔtēplatiua p̄ tūc meliorē ꝛ eligibiliorem existere. Pōt eñ tāta indigētia eē in p̄ximis corpaliter ad iuuādū. q̄ pctm̄ eēt omittere eos ꝛ eoꝝ subleuatōeꝫ p̄ speculādo seu ɔtēplando. p̄tꝫ in p̄latis vel in casib⁹ necessitatis. Et si dicat̄ q̄ hō nō dꝫ omittere mai⁹ bonū p̄pter min⁹ bonuꝫ. Dicit̄ q̄ in casu illo ɔtēplatio nō ē isti maius bonū p̄m primā distinctōeꝫ de duplici vita. Uñ ꝛ quarto q̄ñ licite pōt vtraq; vita exerceri speculatiua. si ꝛ actiua. speculatiua eligibilior ē ꝛ dignior ꝛ statui glīe seu innocētie ɔformior. Uita eñ q̄ digni⁹ ꝛ excellētius hꝫ obiectū. ꝛ q̄ ex digniori v̄tute p̄cedit eligibilior ē. sic est de intellectōe dei ꝛ dilectōe seu fruitōe ei⁹. Nā iste sūt opatōes optimaꝝ potētiaꝝ in hoīe respectu optimi obiecti p̄m h⁰ posuit ph̄s felicitatē in hoīe. j. Ethi. in ɔtēplatōe p̄me cause ꝛ ɔformit̄ (licꝫ magis eleuate) posuīt theologi btītudinē in fruitōe ꝛ cognitōe di ꝛ etiā delectabilior. vt p̄tꝫ. j. Ethi. ¶ Silis ɔclusio pōt poni p̄m aliā distinctōꝫ ꝛ ex ista deduci ꝛ p̄ aliud mediū. sic. Quāto aīa melior ē q̄ corp⁹ tāto vita regulans aīaꝫ ꝛ dirigens in finē. melior ē ꝛ dignior q̄ illa q̄ tantūmō respicit corpale regimē/ sic est de vita speculatiua respectu actiue in ecctīa. g̃ ꝛc.

¶ Quinto p̄supposito pctō ꝛ indigentijs varijs in ecctīa dei ex pctō originalit̄ venientibus ꝛ ceteris parib⁹. melior ē vita q̄rta scōposita ex actiua ꝛ ɔtēplatiua q̄ simpliciē actiua vel simplr speculatiua. hoc ē q̄ vnaquāz sine īmixtōe alteri⁹. ¶ Pro q̄ aduertendū ē q̄ tota multitudo operū meritorioꝝ vni⁹ hoīs imaginat̄ q̄si corp⁹ quoddā ꝛ homogeneū ad modū loquēdi xp̄i. Mat. vj. Si ocul⁹ tuus fuerit simplex totū corp⁹ tuū lucidūꝫ erit. Glo. Si intētio simplex bona q̄libet opatio erit. Probatio. Uita illa melior ē q̄ ē vite xp̄i ɔformior. sed xp̄s ɔuersatus ē p̄m totū corp⁹ vite sue ad regulā vitā cuiuscūq; mēbri sui scꝫ tā actiue q̄ specula-

sive.q̄ 7c. Cōfirmat̄. q: corp⁹ alicuius pfe-
ctius viuit dū p loco 7 tpe vtit̄ q̄libet mē-
bro suo. nūc isto. nūc illo. q̄ si cōtinue vno
vteret. qđ eēt pfecti⁹ vtputa oculo. psuppo
sitis indigētijs ad q̄rum reuelatōez qđlibet
mēbroꝝ vtile ē. 7 puiso q̄ ocul⁹ sit i suo vsu
ad directōez man⁹ 7 pedis. Et ex h⁹ sumit̄
ɔfusio ad instātiā q̄ fieri pōt 7 moueret parū
ɔsiderātes q: vita ɔtēplatiua ₹m se ɔsidera
ta melior ē 7 dignior ₹m dicta. ḡ melior est
hō dū ₹m [illegible] viuit q̄ dū viuit ₹m actiuam
Sic em̄ argueret q̄ hoīm corp⁹ eēt nobili⁹
si eēt totū ocul⁹ q̄ h̄ndo varietates q̄s ad p̄
sens obtinet 7 pictura pulchrior si tota esset
albedo q̄ dū varijs coloꝝ appositōib⁹ deco
rat̄. Silr̄ dicēdum ē hic q̄ corp⁹ opationū
hūanaꝝ qđ imaginat̄ q̄si 7 homogeneū 7
diuersaꝝ rōnū / pfecti⁹ ē dū p q̄lib; sui ptē ē
in exercitō (psupposito sp̄ q̄ vita speculati-
ua ē velut illustratō 7 directio. 7 viuificatio
aie siti suo actu sufficiēti) q̄ si dimissa acti-
ua eēt ɔtinue i speculatōe sub ḡdu intētio-
ni / psupposit̄ indigētijs prioꝝ. Speculati
uus eni vt qdā ait vidēs fr̄is inopias 7 tor
pēs a iuuamīe. deficit a frat̄na dilectōe / 7 p̄
ɔñs a dilectōe dei ɔnexa. 7 tūc n̄ viuit ɔtē-
platiue q̄ cōplet̄ i diuīa dilectōe s; in curio
sa plioꝝ speculatōe. Et si q̄rit̄ q̄n de nccitā-
te 7 sub pena pcti tenet̄ hō viuē ₹m vitam
actiuā? Dico vl̄ ex suscepto officō / vl̄ dū vi
det fr̄is nccitatē extremā 7 n̄ apparet q̄ ali⁹
succurrat. Exēplū d̄ elemosyna. ¶ Ex his
habet̄ radix q̄re stat⁹ platoꝝ ē pfectissim⁹ in
eccl'ia sctā dei. q: ē stat⁹ regrēs vtrāq; vitā p̄
loco 7 tpe instar xp̄i 7 moysi 7 alioꝝ. nā xp̄s
nūc in mōte orabat. nūc p̄dicabat. nunc po
pulos cibabat. ¶ Silr̄ moyses i mōte sina
ɔtēplabat̄ ea q̄ postmodū pplo ministraret. 7
descēdēs iudicia dabat pplo. 7 arce fabricā
ordinabat. Ita q̄libet eoꝝ d; eē binomi⁹ ad
moduz Jacob q̄ si isrl̄ d̄r. Est em̄ plat⁹ isrl̄
in ɔtemplatōe / 7 Jacob in vicioꝝ supplan
tatōne tā in se q̄ in subditis. Est em̄ dupli
ci vxori copulatus. lye 7 rachel. applicatio
mystica cōis ē. ¶ Sexta ɔclusio. Ceteris
parib⁹ vtilior 7 fecūdior ē in eccl'ia dī spe-
culatiu⁹ q̄ sit actiu⁹. Pro q̄ aduertēdum q̄
duplex ē vtilitas 7 fecūditas in eccl'ia q̄dā
ē grossa atq; palpabilis q̄ a vulgo 7 a viuē
tibus more vulgi precipue reputat̄. et illa
consistit in multitudine 7 cōseruatione bo
norum fortuitorū / 7 corporis / 7 pompa ex
trinseca. Alia vtilitas respectu bonoꝝ ani-
me vel meritoriū vel aliorum donoruz gra
tuitorum. ¶ Secūdo aduertendum q̄ pri
ma bona non prosunt. imo plerūq; nocent
nisi p quāto ordinant̄ 7 disponūt ad secū-
da bona. vnde nec capiūt bonitatē aliquaz
moralē aut gratuitā. nisi a bonis hm̄oi tā-
q̄ a fine ad quē debēt ordinari / vel tanq̄ in
strumēta ea adipiscendi / vel tanq̄ obiectā
circa que fit hm̄oi opatio virtuosa. immo
quandoq; talia bona concedunt̄ deo irato
vt Augus. ait. quia videlicet vtilius esset il
la nō habere dū obsunt bonis morib⁹ quē
admodum 7 obsunt diuitie piture. gene-
rant em̄ vermē pessimū qui est supbia vel
voluptas effrenata. Et sicut in vno homīe
hoc h; veritatē. sic 7 h̄re pōt in toto corpe
mystico eccl'ie. ita q̄ numerabit̄ merito int̄
magna diuine misc̄oie dona paup̄tas i pi⁹
in talibus bonis fortuitis. 7 iurisdictioni-
bus ciuilibus. Juxta qđ dicunt hystorie. 7
legi in postilla sup bibliam q̄ dum dotata
esset ecclesia bonis temporalibus p constā
tinum / audita est vox in aere. Hodie vene
num effusum est in eccl'ia sancta dei. Et de
quid fuerit de hoc / potuit em̄ tunc dotatio
hm̄oi esse vtilis ꝓpter bonitatē 7 fidelitatē
dispensantiū / 7 dilatationē ecclesie post ad
uersitates habitas / nihilominus nūc aut
alias poterit spoliatio similiter esse vtilis /
propter maliciam ecclesiasticoruz talibus
bonis abutentiū 7 claudatur via malignā
tium. spinis aduersantiū ne cadant in pre-
cipitium viciorum. Juxta quod ait domi
nus. Sepiam viam tuam spinis. ¶ Nunc
ad propositū ɔclusionis constat q̄ ɔtepla-
tiuus vt sic pficit eccl'ie in bonis spirituali
bus. quasi de per se 7 īmediate. actiu⁹ autē
in bonis tpalibus. Vñ moyses plus pfe-
cit in monte adorādo dum alij pliarentur
q̄ multitudo ma[illegible] bellantium. sic deus
qui non destruxisset penthapolim peccatri
cem propter decem iustos / si reperti fuissent
plus miseretur ecclesie 7 eidem parcit pro-
pter orationes paucorum contemplatiuo-
rum q̄ facit propter labores 7 discursus et
turbationes multoꝝ actiuoꝝ. Juxta qđ di
cebat Hiero. de heremitis antiqs / eos esse

vitam mūdi. xp̄m ꝑ eos ne cōuerteret stare
❡ Hoc infert contra illos qui terrena B
tantūmodo cogitātes dicunt iuristas ⁊
practicos terrena tractantes. ⁊ diuitijs vel
edificijs vel epulis aggregandis occupa-
tos vtiliores in ecclesia q̄ contemplatiuos
bone vite ⁊ spiritualibus exercitijs intēdē-
tes/ quos deliros vel fantasticos vel inuti-
les reputant. quia animalis homo nō per-
cipit ⁊c. Et allegant q̄ spiritualia absq̧ tē-
poralibus diu stare nō possunt. qd̄ dictum
absq̧ dubio nisi sane intelligat̄ blasphemū
est. Nunq̄ eñ ecclesia fuit melior q̄ dum
vixit in paupertate. quod etiā Hiero. ponit
in vita malchi ⁊ de romano imperio dicūt
historici ⁊ recitat Augustin⁹ ⁊c. Potius et
verius diceretur ecōtra q̄ temporalia ⁊ pre-
sertim in ecclesia diu absq̧ spiritualibus eē
non possunt. Et certum est q̄ cum eis non
adesse non possunt. Alioquin falleret chri-
stus qui dixit. Primuz queri. ⁊c. dei. et hec
omnia adij. vo. nō dixit ecōtra. primū que
rite ditationē ⁊ post hoc regnuz dei ⁊ iusti-
cia eius vobis adijciet̄. imo sicut alias me-
mini declarasse nimium studium in multi
plicatione bonorum temporaliū ⁊ iurisdi-
tionum in ecclesia non parua causa est sue
desolationis tam in spiritualibus q̄ tēpo-
ralibus ⁊ hoc mā ducebat̄ ꝑ similitudinez
corpis mystici ecclīe totalis ad corpus ve-
rum hoīs. Nam intēdere nimis regimini
sensualitatis. spreta directione rationis/ est
vtrūq̧ tam sensualitatē vic q̄ rationez ex-
tinguere. Hinc ē q̄ multi proborum ⁊ con
templatiuoꝝ in ecclesia. parum curāt si di-
pauperetur eccl̄ia vel conculcet̄ in tempora-
libus istis vocatis bonis/ videntes tot vi-
cia ⁊ abusus ex his ꝑuenire in cōuiuijs su
perfluis. in venationibus. in symonijs ⁊ ꝑ-
cdis/ ⁊ violentis. ꝓmotionibus indignissi-
morum/ in ambitionibus prelaturarum ⁊
beneficiorum/ in superbijs dissolutissimis
in voluptatibus effeminatis. ceterisq̧ innu-
merabilibus ⁊ nefandis abusionibus/ in q̄
bus se reputant gerere vitam actiuam. dan
do onera grauia ⁊c. Et hec omnia cessarēt
aut non ita saltem abundarent/ in pauper-
tate modesta. ❡ Amplius non ita diuer-
terent ecclesiastici etiam de patrimonio xp̄i
dotati ad traditiones ⁊ adinuentiones ho
minum pro diuitijs cumulandis/ spreta le
ge christi sicut nunc facere cōspicimus. for
nicatione quadaz spirituali perniciosissima
❡ Et ad grandem tempestatem moderni
temporis ⁊ scismatis. consolandaz possent
applicari que omitto. quia facile est ex pre-
cedentibus elicere. ❡ Septima conclusio.
Uita Johannis bapti. post vitam christi ⁊
matris eius fuit angelica/ et inter viatores
saltem quo ad aliquid pfectissima. ❡ Pro
cuius declaratione aduertendū q̄ vita Jo
hānis potest compari ad vitā alioꝝ tripli-
citer. Uel quo ad ꝓphetiā. vel quo ad au-
steritatē victus. vel quo ad meritū intēs.
Si comparemus ꝓphetiā Johānis ad ꝓphe
tias alioꝝ. quo ad hoc Johānes ē pfectior
quia modo certiori ⁊ clariori demōstrauit
christum propter quē prophete oēs illu
strati sūt ⁊ suas ꝓtulerūt ꝓphetias. Et h'
forsan innuere volebat ipa veritas cū ait q̄
inter natos ⁊c. Nec moueat aliquē q̄ Jo
hānes videbat certa expientia xp̄m: ⁊ ob h'
nō ꝓphetabat de eo De certis eñ ⁊ ꝑñtib⁹
nō est ꝓphetia. Fateor ei q̄ aliqua ab hoīe
illo videbat respectu quoꝝ nō erat ꝓphetia
sed scia vel expientia vt q̄ hic eēt vnus hō
sic ambulās ⁊c. Sed alia erāt que nō vide
bant̄ vt q̄ talis hō esset deus ⁊ messias in le
ge ꝓmissus ⁊ agnus dei qui tolleret pecca-
ta mundi ⁊c. Si dicat̄ vlterius q̄ Johan-
nes interrogatus rn̄dit se non eē ꝓphetam
Dicunt aliqui eū hoc dixisse ex humilitate
non ex veritate. quasi videlicet aliqua esset
humilitas sine veritate aut quasi humili-
tas ꝑ mendaciū acquirat̄. Et ideo verius ⁊
apertius dicit̄ q̄ iohānes negās se ꝓphetā
rn̄dit ad intentionē querentiū iudeorum:
sciebant ita q̧ iudei scriptū eē in lege conz.
Deut. xviij. dicente domino. Prophetā ti-
bi suscitabo post me ⁊c.

Sequūtur propo L
sitiones eiusdem de sensu litterali sacre scri
pture. Et de causis errantium.

q

Ui autem blasphemauerit
in spiritū sanctū non habe-
bit remissionē in eternum.
Sed reus erit eterni delicti
Mar. iij. ❡ Quedam sunt
in alijs lectionib⁹ super hac

particula textus marci tertio quesita et exposita. Exposite sunt inter cetera species peccati in spiritumsanctum/ que a doctoribus communiter assignantur esse sex. et declarata est ratio Inter illas vero species peccati quod textus noster appellat eternum delictum. numeratur impugnatio veritatis agnite/ non quod veritas sub ratione qua veritas possit aliquo impugnari/ plusquam nequit ipsa bonitas in esse tali a quoquam odiri/ neque enim haberet veritas hoc modo rationem aliquam malicie vel impugnabilitatis. Contingit nihilominus veritatem etiam cognitam impugnari: sub alia ratione/ vt ratione dicentis qui habetur odio. vel ratione effectus in veritate consequentis/ vt quia per eam fit homini damnum aliquod temporale vel inhonoratio. Sicut iudei veritatem de christo prius cognitam impugnauerunt postmodum propter odium eius vehemens et radicatam inuidiam. Et quia veritas per eum predicata culpabat auariciam eorum atque superbiam. audiebant inquit euangelistarum vnus: hec omnia pharisei et deridebant eum quia auari erant. Erant similiter arrogantes et superbi. ¶ Et quoniam nostris proh dolor temporibus videtur inualuisse species hec eterni delicti quod scilicet est impugnatio veritatis agnite/ nedum in anglia/ nedum in scocia nedum in studio pragensi et almania. sed etiam quod dolet et pudet in francia. Proposui quedam adducere valentia ad impugnationem doctrinalem/ et consequenter ad eradicationem iudicialem peccati huius tam enormis/ quod non habet remissionem in eternum. ¶ Amplius quia seminatores heresum talium et impugnatores veritatis quam agnoscunt vel agnoscere deberent/ cum se catholicos profiteantur dicunt fundare dicta sua in scriptura sacra/ et eius sensu vero litterali/ quam solam scripturam asserunt se velle insequi et admittere: reiectis et pro nihilo habitis quibuscumque constitutionibus alijs vel scripturis decretorum/ vel decretalium: quas appellant apocrifas et christo aduersas. ¶ Considerandum erit in primis: quis dicendus sit sensus litteralis scripture sacre/ et qualiter est inuestigandus et tenendus? ¶ Considerandum erit proinde magis in particulari de ipsis erroribus/ nostro tempore vel inuentis vel renouatis. Et de causis et cautelis eorundem. Sint igitur pro prima consideratione nostra principali propositiones que sequuntur. ¶ Propositio prima. Sensus litteralis sacre scripture semper est verus. Patet quia ex illo solo sumi potest efficax argumentum secundum Augu. et Hiero. et hoc non habent negare etiam aduersarij cum quibus agendum est. Oppositum huius est nuper pansius condemnatum. Et reputata est expositio vel allegatio distorta/ que inducit ad hoc illud apostoli. Littera occidit etc. ¶ Secunda. Sensus litteralis sacre scripture accipiendus est non secundum vim logice seu dialetice. sed potius iuxta locutiones in rhetoricis sermonibus vsitatas. et iuxta tropos et figuratas locutiones quas communis vsus committit/ cum consideratione circumstantiarum littere/ ex precedentibus et posterius appositis. Habet enim scriptura sacra sicut et moralis et historialis scientia suam logicam propriam quam rhetoricam appellamus. Unde Augustinus super hac re librum perutilem et elegantem composuit quem intitulauit de doctrina christiana/ et in quatuor volumina condistinxit. Enumerauit inter alia septem regulas titoni quas appellat claues ad elucidationem et expositionem sacre scripture necessarias. ¶ De his etiam loquitur Nicol. de lyra in principio postille sue super bibliam. Tractauit insuper de hoc sensu litterali magister. H. de genta in vna questione prologi super sententias. ¶ Tertia. Sensus scripture litteralis iudicandus est prout ecclesia spiritusancto inspirata et gubernata determinauit/ et non ad cuiuslibet arbitrium vel interpretationem. Unde Augustinus contra epistolam fundamenti. Euangelio non crederem etc. ¶ Nota quod resolutio finalis saltem declaratiua est ad ecclesiam et ad concilium eam representans. quia quod euangelium Marci sit euangelium christi: plusquam euangelium sancti Thome vel Nichodemi credimus ex traditione ecclesie. Unde et apostolus. Si quis aliud euangelizauerit/ etiam angelus de celo anathema sit etc. ¶ Quarta. Sensus litteralis scripture preserim in sermonibus moralibus vtitur plerumque indefinita pro vniuersali iuxta communem modum accipiendi. Utitur insuper alijs locutionibus figuratis/ prout modo dicebatur/ propterea talis indefinita locutio non excusat semper asserentem a falsitate supposito quod sit in aliquo particulari casu verum illud quod indefinite positum est. ¶ Quinta. Sens-

sus logicalis verus in assertione theologi-
ca/ nō excusat asserentē/ quin talem assertō-
nē debeat reuocare/ si falsa sit in sensu theo
logico litterali aut si sit scandalosa/ vel pia-
rum aurium offensiua aut aliter male so-
nans/ hec sequitur ex p̄dictis. ¶ Sexta. Sē
sus litteralis sacre scripture fuit primo per
christum ꝛ apostolos reuelatus/ ꝛ miracu-
lis elucidatus/ deinde fuit p sanguinē mar
tyrū cōfirmatus/ postmodū sacri doctores
per rationes suas diligentes contra hereti-
cos diffusius elicuerūt p̄dictū sensum litte
ralem/ ꝛ cōclusiones ex illo clarius vel pro
babilius cōsequentes/ postea successit deter
minatio sacrorum conciliorū vt qđ erat do
ctrinaliter discussum p doctores/ fieret p ec
clesiam sentētialiter diffinitum. Apposite
sunt tandem pene per iudices tam ecclesia-
sticos q̄ȝ seculares contra eos qui proterua
temeritate nollent ecclesiastice determiatio
ni subiacere. Et hoc necessaria ꝓuisione fa
ctum est/ quoniā in ratiocināndo ꝛ altercādo
aduersus veritatē non est apud multos fi-
nis. ¶ Septia. Sensus litteralis si ꝛ dum
expugnat̄ temporibus nostris/ in his que
sunt iam aperte per ecclesiam determinata
ac recepta non oportet agere curiosis ratio
cinationibus aduersus impugnatores sed
statutis punitionibus vti. patet ex vltima
particula ꝓpositionis p̄cedentis. ¶ Octa-
ua. Sensus litteralis sacre scripture si repe-
ritur determinatus ꝛ decisus in decretis et
decretalibus/ ꝛ codicibus conciliorū/ iudi-
candus est ad theologiā ꝛ sacram scriptu-
ram nō minus ptinere q̄ȝ simbolū aposto-
lorum. Propterea nō est spernendus tanq̄ȝ
humana seu positiua cōstitutione fundat⁹
Et in hoc errant pene omnes heretici qui
post cōpilationē decretorū ꝛ decretaliū in-
ualuerūt/ videntes enī q̄ errores sui suffici
enter coarguūtur p sententias doctoꝝ ꝛ sū-
morum pontificū/ ꝛ conciliorꝝ generalium
dicūt omnes tales scripturas apocrifas eē
vel falsas nisi ostendatur/ q̄ sint expresse in
scriptura sacra ꝛ ita consequenter negant q̄
tuor doctores/ ꝛ concilia/ putantes q̄ ex sa-
cra scriptura cōuinci non possint. Uerum
est q̄ ex aduerso quidam inueniuntur no-
lentes vel nescientes distinguere in ip̄is de
cretalibus ꝛ decretis/ ea que sunt de iure di

uino proprie dicto/ ab his que sunt de iure
pure positiuo/ vel de iure proprie naturali
vel de mixto iure ex pluribus. Super qua
re tam in lectionibus q̄ȝ in collationibus ꝑ
pro cōmendatione dominorū iuristarum
sepe locutus sum/ quātum mihi datū erat
ꝛ vtile videbatur. Siquidē ignorantia hu-
ius rei turbationē in ecclesia induxit plusq̄ȝ
dici possit. ¶ Nona. Sensus lr̄alis q̄-
uis sit in multis p̄sertim in his que sunt F
necessaria ad salutē satis exp̄ssus in libris
sacre scripture/ vel ex illis euidēter cōsequa
tur apud eruditos in eisdem libris/ nihilo-
minus expediuit tales sensus sub certis ar
ticulis cōpendiose in publicū tradere/ quē-
admodū de simbolo apostoloꝝ ꝛ Athana
sij factū fuisse cognouimus. Exigit h⁹ ma-
xime cōmunitas rudis hominū/ ꝛ capituꝝ
seu iudicioꝝ varietas/ ꝓut deducit sanctus
thomas in principio sūme cōtra gentiles.
¶ Decima. Sēsus lr̄alis sacre scripture ra-
tionabiliter explicat̄ apud studia generalia
ꝛ in certis diocesibus ne dum per totaꝫ ec-
clesiam sed per diocesanoꝝ sniam cū consi
lio doctoꝝ theologicorū in eisdem studijs
degētiū. Que ratio: quāta scꝫ effrenis quo-
rundā libertas in loquēdo ꝛ docendo/ tali-
ter cōpescat̄ quoniā apud theologos debꝫ
esse p̄scripta loquēdi forma sicut tradit Au
gustinus/ liberis inquit verbis vtunt̄ phi-
losophi/ ꝛ in rebus ad intelligendū difficia-
libus: offensionē piarū aurium non ptime
scunt/ nobis autem ad certā regulaꝫ loqui
fas est. Nota de studio parisieñ. ꝛ articulis
eius. Nota de anglia ꝛ scocia ꝛ praga. No
ta de godfrido de fontibus/ ꝛ de questione
quā tractat/ ꝛ qualiter argumēta sua nō cō
cludunt. ¶ Undecima. Sensus lr̄alis quo-
dam articuloꝝ/ vt p̄cise declaratus p vnuꝫ
episcopū etiam cū consilio doctorum sine-
getur eē scripture nō redditur ex hoc p̄cise
ip̄e negās hereticus. Sed penas appositas
talis incurrit si sit diocesanus/ ꝛ ad reuocā-
dum rōnabiliter condēnatur. Probat̄ pri-
ma pars q꞉ potest ad papā appellare ex cau
sis rōnabilibus in casu. immo ꝛ a papa ad
conciliuꝫ generale. Ratio est. qm̄ nec papa
nec ep̄s aliquis/ est sic cōfirmatus in fide ꝛ
lege cōi quin possit errare. ¶ Duodecima.
Sensus lr̄alis sacre scripture/ si negetur eē

vertis/ ⁊ impugnet tam verbo q̄ facto. p illos p̄sertim q̄ subsunt p̄latis et inq̄sitorib⁹ qui sensuz talē declarauerūt eē de sacra scriptura. Cōsurgit vt frequēter vehemens suspicio cōtra tales q̄ sint heretici scʒ q̄ habēt deprauatōeʒ in intellectu p errorē/ ⁊ in affectu incorrigibilitatē vel ptinaciā. Rō ē p̄mo. q̄ p̄ferūt sensuz suū iudicio prudētiorum ⁊ sapiētioꝝ. Trāsgrediunt̄ etiā terminos q̄s posuūt p̄res eoꝝ. Altera rō ē q̄ ea que determiata vel declarata sūt p iudices ⁊ ꝯciliū fidei. sūt talia q̄ debent explicite credi p illos ⁊ ab illis q̄ ꝯtradicūt. Exēpla sūt manifesta in articulis parisi⁹ condemnatis quoꝝ plurimi sūt de articulis fidei. q̄s quilibʒ adult⁹ ⁊ capax rōnis ꝯuersans int̄ christianos/ tenet̄ explicite credē sicut q̄ de⁹ est trinus ⁊ vnus. q̄ resurrectio mortuoꝝ erit q̄ fornicatio est peccatuʒ mortale/ q̄ mundus fuit creatus ⁊ non ab eterno. Et ita de plurimis. Sic etiā temporibus nostris cōdemnate sunt assertiones alique quarū oppositas quilibet capax rationis ⁊ conuersans inter christianos vt cōmuniter explicite credere constringitur. sicut q̄ iuramentum licitum est tenēdum quando non vergit in detrimentum salutis eterne/ q̄ homicidium non est licitum nec approbandum quando fit absq̄ iudiciaria ⁊ legitima autoritate. q̄ rex nō debet remunerare homicidia ⁊ piuria. ⁊ ita de similibus.

t Ranseamus cōsequēter ad dicendū aliqua de causis errorum/ ⁊ cautelis errantium Et dicamus summatim ⁊ velut ab alto/ q̄ omnium errantiū primaria radix ⁊ principalis origo fuit ⁊ est inordinata affectio vel voluntatis deprauatio. Hoc vidit Augustinus dicens approbare falsa p veris nō est natura instituti hominis: sed pena dānati. Declaramus preterea illud q̄d nunc diximus ⁊ intēdimus: ⁊ hoc narrando potius q̄ disputando vel cōclusione loquendo. Ecce in primis/ q̄ error omnis in lucifero ⁊ cōplicibus angelis/ prouenit ex damnatione voluntatis vel affectus per arrogantiam ⁊ superbiam in seipsis complacentiam prout declarat Augustinus in suo de ciuitate. ⁊ doctores cōmuniter in. ij. sententiaꝝ. ❡ Ecce q̄ eua idcirco errauit: q̄ curiose cōcupiuit fructum pulchrum visu ad vescendū suauē/ ita vt consequenter delapsa sit in hunc errorem vt crederet fieri sicut deus sciens bonum ⁊ malum ⁊c̄. vt etiam reuocaret in dubium diuinam sententiam quā absolute tenebatur credere: ne forte inquit moriamur. Ecce Adam qui et si nō seductus sit: sicut mulier ꝑut dicit apostolus/ seductus tamen in hoc fuit s̄m doctores: q̄ nolens cōtristare delicias suas. s. coniugem credidit veniale ⁊ quasi pro nihilo eē illud quod erat mortale. Sic habemus q̄ superbia ⁊ quedam sensualis complacentia inducunt errores. ❡ Consideremus inuidiā ⁊ iram ipsius Cain aduersus Abel/ ⁊ inueniemus q̄ propter eam Cain cecidit in hunc errorē/ ⁊ in alios multos q̄ credidit peccatum suum maius eē q̄ diuinam misericordiā. Sic post eū errauerunt plurimi taʒ ex iudeis q̄ ex vocatis xp̄ianis qui dicebant non eē penitentiā vel salutem post certum numerū ⁊ vel vices peccandi. sicut Augustinus ⁊ Nico. de lyra notant/ et sicut aliqui exposuerunt illud apostoli ad Hebreos. Impossibile ē eos qui semel lapsi sunt ⁊c̄. Consideremus preterea sicut iam tactum est/ q̄ propter inuidiam iudei prius habentes noticiam de aduentu christi/ corruerūt in oppositos errores de christo/ dicētes q̄ erat samaritanus: demoniuʒ habens/ vorax ⁊ potator vini: ⁊ publicanorum amicus. Similiter posteriorib⁹ ⁊ etiaʒ modernis t̄pibus. Quidā reputantes se iustos: ⁊ considerātes vitaʒ prelatorū ⁊ sacerdotum/ subiectam eē multis vicijs: et prauis moribus/ acceperunt viam suis erroribus. sicut experientia docuit mille modis. ❡ Et ad ostensionē huius ⁊ cōfirmationē eorū que diximus/ inferamus hic verba formalia que autor summe de vicijs ⁊ virtutibus posuit in tractatu de fide. ❡ Prima cā erroris est ignorantia capacitatis intellectus humani quidam enī non attēdentes limitatū eē intellectū humanū/ credunt euʒ capacem eē omniū ⁊ ideo credūt illud non eē q̄d ab eo nō capit̄. Sicut si aliquis crederet circulū solis omnia cōtinere ip̄e crederet illa non eē que infra circulū illum nō cōtinent̄. Similis error ē in illis q̄ credūt nō posse eē sciētiā de magnitudie

solis ꝛ lune ꝛ stellarū. quia ipi nō habēt eā. ¶ Secūda ē auersio intellectus a credēdis ꝛ ab his que possunt hominē inducere ad credēdū: ꝛ cōuersio ad errores. Quidā eñ sic amāt errores suos: vt cōtraria eis nō velint cogitare vel audire. Prouer. xviij. Nō recipit stultus verba prudētie nisi ea dixeris que versant in corde eius. Nō est datū homini videre postergū suū / nec videre intuitu: sic nec intelligere ea a quibus intellect⁹ se auertit. Nolunt audire qui sunt in erroribus aliquid de miraculis: nec sacra eloq̄a nec rationes doctoꝝ quibus possunt ad veram fidē induci. ideo nō est mirum si remanent in erroribus suis. ¶ Tertia est rerum subtilitas ꝛ intellectus grossicies / qui turbidum habet visum: pilū qui ab alijs videt nō videt / sed nō ideo contēdere debet eū / ibi nō esse / nō videt visus humanus quicquid videt aqlinus. ¶ Quarta est distantia a credēdis. quidā eñ cōmorant in sensibilibus / qui longe sunt a credēdis que sūt innisibilia / nō appropinquātes ad illa nec studio nec exercitatōe. ideo nō est mirū si illa nō vidēt / ipi sensū volūt habere ducem ad credēda qui cecus ē quātū ad ea. Unde sic dispūtāt de spūalibus / sicut ceci de coloribus. Bern. sup Cañ. Quō lux incassum circūfundit oculos clausos vl' cecos / sic aialis hō nō pcipit ea q̄ sunt spūs dei. Augu. Deus lux ē nō corpoꝝ sed mentiū hāc lucē qui nō vidit / ē quasi cecus in sole. ¶ Quinta ē negligētia querēdi dei adiutoriū ad credēda. fides nō ē naturalis / imo ē in electione diuine bonitatis / ꝛ donū gratuitū. Si eēt naturalis eadē eēt apud oēs / nec eēt tāta dissensio de ipa q̄ta ē / ideo a deo petēda ē. Mar. ix. Credo dñe adiuua incredulitatē meā. Eph. ij. Gr̄a estis saluati p fidē ꝛ hoc nō ex vobis / dei eī donū ē. ꝛ. j. Ioh. v. Dedit nobis sensū vt cognoscamus deū verū / sicut sol nō videt nisi ex lumie suo sic sol intelligētie nō videt nisi ex lumie suo. s. ex luce gratie quā infundit. Sed aliq̄ sunt vt vespertiliones solem nō videntes de nocte quando volant / quia tunc sol non lucet super terram / de luce vero eum non vident quia tunc dormiunt. Sic isti solem intelligentie ideo nō vident. q: in nocte sunt cū ipe eis non luceat / lucē gratie infundendo non ꝓpter hoc affirmare debēt eum nō esse. ¶ Sexta est obstaculum peccati / quidam enim in inmūdicia operum suorū / quasi obiectu manuū / lumen solis intelligentie se repellunt. Iob. xxiiij. Ipsi rebelles fuerūt lumini. ¶ Septima est superbia que est velut inflatio faciei interiorum. Augus. vij. confes. Tumore meo separabar a te. nimis inflata facies claudebat oculos meos. Bern. super Cañ. Superbo oculo veritas non videtur / sincero patet. ꝛ super illud Iere. xlix. Arrogātia tua ꝛ supbia cordis tui decepit te dicit glo. Omnis hereticus arrogans quia superbia facit hereticū non ignorātia. Augustin⁹. Superbia meretur illudi. Abac. ij. Quomodo vinū potantem decipit / sic erit supbus. Unde Gregorius de superbis. Tanto inquit a dei luce longe sunt / quāto apud se humiles non sunt. ¶ Octaua est affectio inordinata in intellectum trahens ad contraria fidei vt timor inordinatus / vel amor vel odium. Affectio inordinata est velut lippitudo respectu oculi interioris. Augustinus. Si quis alteri digito solē ostenderit ꝛ videre nō poterit culpet potius oculi lippitudinē / q̄ digiti ostensionē. Hanc lippitudinē purgari oportet. Aug⁹. Purgādus est animus vt ꝓspicere illā lucē valeat. Timor multos retraxit ne crederent in christum. qui eñ credebant in christo despiciebant ab alijs ꝛ extra synagogā fiebant. ideo qui gloriā amabant / ꝛ contemptū istū timebant / nolebant ad christum cōuerti. Ioh. v. Quomō credere potestis qui gloriam ab inuicem recipitis / ꝛ gloriam que a solo deo est non queritis. Amor etiam diuitiarū ꝛ timor amittendi locū ꝛ gentē iudeos impediuit ne in christum crederent. Amor diuitiarū oculus est auarorum / ꝛ amor deliciarum ē oculus voluptuosorum. Zacha. v. dicit d' impietate. Hic est oculus eorum in vniuersa terra. Prouerb. xxj. Lucerna impiorum peccatū. ideo auaro videtur aliquid licitū quod alijs nō videtur. quia auaricia est lucerna ei / s'm eam enim iudicat. Luxurioso videtur illa quā nimis amat pulchra / cum sit deformis / quia amor facit eum errare in iudicio illo. Odium etiam intellectū multoꝝ a fide auertit. multi waldenses odiētes

prelationem clericoꝝ/dicunt deo obediendum ee̅/et non homini. Aliqui etiã ex eis dicunt solis p̄latis bonis ee̅ obediendum. Dicu̅t etiã non ee̅ necessariũ ad hoc ꝙ aliquis liget vel soluat. Et ꝙ non est necesse vt aliquis confiteat̄ peccata sua sacerdoti. Et ꝙ relaxatiões quas episcopi consueuerunt facere nõ valet nec suffragia ecclesie ꝓ sunt mortuis. Itez timentes errores suos per iuramenta ꝓpalari dicunt in nullo casu ee̅ iurandũ. Item timentes se occidi/dicunt in nullo casu ee̅ hominẽ occidenduz Sic transierunt heretici in affectuz cordis ꝛc. Tales corrumpu̅t omnẽ ordinẽ hierarchicum/nedũ in ecclesia/sed etiã in seculari policia. Tales nihilominus ꝓtestant̄ se fidem catholicã tenere/ꝛ cum euocantur q̄runt subterfugia sophistica/ꝛ captiosas [illegible]sponsiões/ꝛ linguis loquunt̄. Tales infecerunt regnũ anglie/destruxeru̅t studium pragense/ꝛ vsq3 ad scotiã veneru̅t. Et ꝓ ch dolor experimur/in hoc regno qualit̄ multipicati su̅t sup numeꝝ. qui ad seditiões ꝛ rebelliones cõtra omnẽ dn̄ationẽ erigunt̄ ꝛ nolunt ꝙ infima p media reducat̄ in deum/sed constituu̅t se iudices ꝛ supremos. Finis.

Incipit tractat⁹ magistri Johannis de Gerson cõtra heresim de cõmunicatione laicoꝝ sub vtraq3 specie

Rolaturus iuxta senioꝝ huius sacri ꝯcilii Constantieñ. monitionez generalem/nõnulla que concernunt expugnationẽ heresũ ꝛ hereticoꝝ nostri temporis nominatim secte nouiter exorte/ꝛ ꝓtiunus iudicialiter damnate/de necessitate cõmunicandi laicos sub vtraq3 specie. panis sc3 ꝛ vini/profero cum euãgelica paupercula duo minuta que dici pñt duplex ille denarius quẽ samaritanus ꝓtulit ꝛ dedit stabulario pro cura vulnerati. vnus denari⁹ decem regulas speculatiuas. alter decem practicas habz inscriptas. ¶ Prima Scriptura sacra est fidei regula. contra quam bene intellectam/non est admittenda autoritas ratio hominis cuiuscũq3 nec aliqua cõsuetudo. nec constitutio. nec obseruatio valet si contra sacram scripturam militare ꝯuincatur. hec regula fundamentũ est cõmune nobis ꝛ hereticis quos impugnare conamur. Propterea ꝓcedimus ꝛ approbam⁹ omnes vel autoritates vel rationes q̄ hãc probant. pro quanto non ad aliud ꝓbandum per eos ducu̅t̄ vel induci quererent̄. Quãobrẽ sacra scriptura debet considerari quasi sit vna ꝓpositio copulatiua/ꝯnectẽs singulas partes. ꝛ vnam confirmans p alteram/elucidans ꝛ exponens. quoniã si ꝓpositio aliqua sacre scripture posita assertiue per autorem suum/qui est spũssanctus ee̅t falsa. tota sacre scripture sicut dicit Augustinus: vacillaret autoritas. quia similis est ratio assentiendi per fidem cuicũq3 ꝓpositioni signate in sacra scriptura. ita vni sicut alteri. sc3 autoritas diuine reuelatõnis que vtrobiq3 cõmunius est ratio credendi Secunda. Scriptura sacra dum consideratur in aliqua sui parte vel ꝓpositiõe/nõ est tenenda in solis terminis illius ꝓpositionis/aut in illo sensu quem illa ꝓpositõ sic per se ꝛ nude cõsiderata facit. Sed conferenda est ꝛ concordãda per comparationem ad alios sacre scripture passus. Patet hec regula ex precedenti. ꝛ per exempla manifesta/qualia sunt innumera. Dixit itaq3 christus Matth. vlt. Qui crediderit ꝛ baptisatus fuerit saluus erit. si quis voluerit in hac precisa forma vel sententia stare/nõ admissa quacũq3 collatione ipsius cum aliis. sicut inuentos aliquos esse tales notat Aug⁹. de ciuitate dei. xxi. cõstat ꝙ errabit manifeste/ponendo ꝙ sola fides sufficit in baptismo ad salutem/sine aliis virtutibus sicut traherent alii ex simili verbo christi. Qui credit in me habet vitam eternã. Amplius arguendo ad homines sic. Inducceremus illud christi Joh. vi. Ego sum panis viuus qui d̄ celo descẽdi. si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. At tamen s̄m istos non sufficit manducatio solius panis. id est su̅ptio corporis. sed requiritur bibitio sanguinis. ¶ Tercia sacra scriptura potest ꝛ debz in suis partibus ꝛ partialibus assertiõibus/reuereter ꝛ humiliter ꝛ diligenter expositionem recipere/concordando passum cum passu. ꝛ vnum per alterum iudicando. Sequitur ex pre

cedentibus. Et quia sic fit in omnibus alijs scientijs et doctrinis in quibus intentio et sensus unius dicti trahitur ex alijs/ ex quibus apparet intentio dicentis. quoniam secundum Hilarium intelligentia dictorum ex causa est assumenda dicendi. Alioquin plura essent mendacia et contradictiones in qualibet scientiarum. et precipue in sacra et divina quam essent veritates in omni modo loquendi communi. ¶ Quarta. Scriptura sacra in expositione partium suarum requisivit et requirit homines primo preditos ingenio. secundo exercitatos studio. tercio humiles in iudicio. quarto immunes ab affectato vicio. patet quoniam ex opposito alterius istorum quattuor/ solet facillime falsus intellectus scripture suboriri. ut si sit homo hebetis ingenij/ si iners et neglector studij. si superbi et arrogantis iudicij. si denique fuerit infectus et depravatus ex affectu alicuius vicij. quoniam excecat tales malicia eorum. Possent ista et istorum quodlibet tam autoritatibus quam exemplis et rationibus multipliciter declarari. que quia nota sunt doctis/ et alibi satis inveniuntur/ brevitatis amor inquit. ¶ Quinta. Scriptura sacra in sui primaria expositione habuit homines eruditos non solum humana ratiocinatione vel studio/ sed divina revelatione et inspiratione spiritussancti. Patet de apostolis et alijs/ de quibus loquitur Lucas in actibus apostolorum. xiij. Et Paulus plures enumerat divisiones gratiarum/ inter quas interpretatio sermonum. et sermo scientie/ et sermo doctrine. ¶ Comparandi igitur sunt doctores in expositione sacre scripture cum doctoribus/ et illi quos constat habere conditiones positas in precedenti regula/ preferendi sunt non habentibus. Similiter habentes revelationem. non habentibus eam. Et dona gratis data possidentes non possidentibus ea. ceteris paribus. Et proinde convincitur ac reprehenditur quorundam arrogantia modernorum/ usurpantium sibi illa de psalmo. Super omnes docentes me intellexi. Et iterum. Super senes intellexi. Et iterum. Super inimicos meos prudentem me fecisti. Sed utinam adverterent si vere sint eis cause que iunguntur. quia testimonia tua exquisivi et lex tua meditatio mea est et reliqua. ¶ Sexta. Scriptura sacra non ita recipienda est nude et in solidum/ contemptis alijs traditionibus hominum quin debeat ad intelligentiam veram ipsius habendam/ iuribus humanis et canonibus/ et decretis et glosis sanctorum doctorum frequenter et humiliter uti. Patet ex precedentibus/ patet etiam ex modo quem tenent heretici quos nunc impugnamus/ qui doctores valde diligenter allegant pro suis assertionibus colorandis et corroborandis. Et tales qui sunt aliquando nullius autoritatis vel ponderis. sicut sunt aliqui glosatores decretorum et decretalium et non sancti nec multum in theologicis eruditi. ¶ Et similiter aliqui quos de numero trahunt theologorum. unde sic arguitur adversus eos. Si doctoribus et peritis in sua arte credendum est/ cur doctoribus per nos allegatis non vultis credere. Quos allegatis bene intellecti sunt pro nobis. et alij qui absque ulla comparatione plures sunt/ et dani oni sermone dicentes nostram sententiam. Si vero non talibus in aliquo credendum est. cur eos pro vobis in confirmatione erroneorum spirituum et sensuum vestrorum tam curiose et exquisitissimo studio queritis allegare et undecunque colligentes et discerpentes quantumlibet renitatur. ¶ Septima. Scriptu- sacra recipit interpretationem et expositionem nedum in suis verbis originalibus. sed etiam in suis expositionibus. patet ex precedentibus. unde si allegatur Augustinus exempli gratia/ quod dixerit in una glosa sua sumendum esse sanguinem christi in communicatione laicorum. et hoc de necessitate salutis. Et alibi dicat vel observet oppositum secundum intellectum qui prima facie colligeretur ex verbis/ attendendum est ex dictis alijs qualiter est concordandus sibi ipsi. Invenitur enim dixisse. Crede et manducasti. et ita dicere potuit. crede et bibisti. ¶ Octava. Scriptura sacra dum per novellos homines inducitur tanquam credenda sit in suis nudis terminis/ absque alterius interpretis vel expositoris admissione. exponitur gravibus periculis et scandalis nisi solerter provideatur et confestim occurratur. Patet ex precedentibus. Et quia ad veritatem testes implicant semetipsos in dictis suis/ prout

deductū est in sexta regula. Dum aliquan-
do pro se inducunt doctores. & inductos ꝯ-
se non admittunt. Dum preterea vitare vo
lunt glosam omnē incidūt apertissime in
multiplicem ꝯdictionē & vltra ꝙ iudei lit
terales iudaisant/qui recipiūt in antiquis
traditionibus legis expositiones suorum
doctorum multas & varias/vt rabbi salo-
monis/& rabbi moysi & aliorum. quemad
modum traditum habent in lege. Deut.
xvij. sub mortis interminatione/sacerdoti
bus leuitici generis esse credendum [illegible] obe
diendum. Ex hac preterea radice pestifera
orti sunt/& quotidie crescūt errores begar-
dorum & pauperum [illegible] lugduno/& omniū
similium. quorum multi sunt laici haben-
tes in suo vulgari translationem biblie in
grande preiudicium & scandalum catholi
[illegible] veritatis/quale ꝓpositum est in reforma
torio esse tollendum ¶ Nona. Scriptura
sacra in sui receptione & expositione auten
tica finaliter resoluitur in autoritatem. rece
ptionem & approbationem vniuersalis ec
clesie. presertim primitiue/que recepit eam
& eius intellectum imediate a christo. & re-
uelante spiritusancto in die pentecostes. &
alias plures. Patz quia ꝙ mattheus scri
pserit veraciter euangelium. & Nicodem⁹
non. solum habemus ab autoritate eccle-
sie. Iuxta illud Aug⁹. Euangelio nō cre-
derem/nisi me autoritas ecclesie compulis
set. Hec enim est ineffabilis regula a spiri-
tusancto directa q̄ in his q̄ fidei sūt nec fal-
lere potest/nec falli. Probationes omitto.
Et quia hoc est primū principium in fide
tenendum. quo non credito/ non superest
arguere contra sic negantem/sicut nec con
tra negantem prima principia in moralib⁹
& speculabilibus arguendū esse tradit Are
sto. Additur consecutiue ꝙ sacra scriptu-
ra in expositione habet & habere debz in re
uerentia & autoritate maiori/consuetudi-
nem vniuersalis ecclesie/ circa ea que fidei
sacramenta respiciunt/ et dispensationem
ipsorum ꝙ autoritatem doctoris vni⁹ par-
ticularis: etiaz sancti. Et sic tradit sanctus
Thomas in illa questiōe. qua queritur/vtrū
pueri infidelium sint inuitis parentib⁹ ba-
ptisandi/in ratione ad oppositum. Unde
valde mirandum videtur apud aliquos
consideratiuos dū vident. ꝙ statim vt do
ctor aliqs cōposuit vnā lecturā/ vel vnam
cōpositionē/aut glosam sup decretalibus/
aut decretis redegit i script⁹. habet illa glo
sa seu lectura in reuerētia tali/ꝙ allegat au
tentice in scholis & iudicijs. Qui doctor si
viueret nō eēt compandus mille & mille q̄
iam sūt in vita. Et tñ si tota vna vniuersi-
tas. Exēpli grā. q̄ hz doctores in oī faculta
[illegible] ꝑitissimos/declararet aut determinaret
vnā expositionē/circa vnū passū scripture
sacre/vel decretoꝝ/aut decretaliū vix repu-
tabit aut recipiet hmōi testificatio. quasi
vlcz scriptura mortua sit maioris autorita
tis ꝙ viua. Et si opponat ꝙ in viuis per-
uertit iudiciū ꝓpter ꝑuersionē affectus. cur
non sitr pōt dubitari/ꝙ in mortuis regna
uerint dū viuerēt hmōi passiones iudicij
subuersiue. ¶ Decima. Scriptura sacra pa
tit in suis lectoribus/ꝑmittēte deo/ꝙ errēt
& ꝓterue agāt q̄tin⁹ q̄ ꝓbati sūt fiāt ma-
nifesti. sicut dicit apl's. Et vt studia docto-
rū multiplicit excitet. ꝑut notat Aug⁹. et
vt ꝑticulares vitates q̄tidiano exercitio in
ueniant & eliciāt. Iux illud. Pertrāsibunt
plurimi & multiplex erit scia. Et illō decla
ratio sermonū tuoꝝ illuminat. cū similibus
mult. Nihilominꝰ dū sacra scptura patit
i suis lectorib⁹ aut allegatorib⁹ ꝑuersum et
ꝓteruū intellectū/aduersus illā q̄ manife-
ste sūt i eadē scptura tradita/et q̄ declarata
sūt p ecciam vniuersalē. & ita recepta p fide
liū obſuatione/dz hre defensionē suā/ma
gis iudiciali seueritate/& executiōe puniti-
ua/ꝙ rōcinatione curiosa p scripturas aut
vba. Patz ex ṗcedētibus. Uerificat eñ in
talibus ꝙ stultus vbis nō erudiet. qd & ex
perietia q̄tidiana manifestat. Illa quippe
tales negāt/per q̄ sola pñt & debēt ad viam
vitatis reduci/& si nolūt aliqua credere ni-
si que reperiunt in biblia. inueniant illic si
poterunt formam sacramentorū/& ꝙ chri-
stus miscuit aquā cum vino qd consecra-
uit. & ita d plurimis.

Sequitur alter dena

ri⁹ regulaꝝ practicataꝝ i expugnatōe erroꝝ
& errantiū circa materiā de laicoꝝ cōicatio
ne facienda d necessitate salutis sub vtraqz
specie.

A

Debet poti⁹ hoc sacꝝ generale cõciliũ inuocare auxiliũ brachij secularis. si opus fuerit/ q̄ ꝑ rõcinationes ꝯ̄ tales/ attẽta sua determinatione q̄ iã transit in rẽ iudicatã. Nihilominus ĩ expugnatõe tali ꝑñt aliq̄ doctores de ꝯcilio t̄ aliũde scribẽ vel alit̄ agere ꝯ̄ tales errores ⁊ errãtes/ ꝑ rõnes ⁊ ꝑsuasiões ⁊ allegatões/ queãdmodũ fit nũc ꝓ erroꝝ ꝯfutatiõe pñs opusculum sub generalibus regulis q̄ ꝑñt lati⁹ trahi ⁊ ꝑticulariu̾s applicari ꝑ ratões deductas sñ decretũ dicti cõcilij. ¶ Prima. In expugnatiõe hmõi/ d3 in ꝑmis ꝓcedi ꝯtrauenientibus aduersarijs. quicq̄d ẽ theologice ⁊ rationabilit̄ ꝯcedẽdũ/ vt accepto illo in q̄ est ꝯtrouersia: facilius ⁊ cõpẽdiosius ad erroris depositionẽ induci possint. Debet eni3 ꝓcedi sicut ⁊ sctã synodus ꝓcedit. q̄ aliqñ potuit fieri ⁊ factũ ẽ sine pctõ imo cũ merito: q̄ aliq̄ laici coĩcarent̄ sub vtraq3 spẽ/ sicut aliqñ fiebat ꝯsecratio in fermẽto/ ne iudaisare videret̄ eccĩa: sicut ⁊ xp̃c ⁊ forsan plures post eũ ꝑmitiua eccĩa ꝯsecrauit/ ⁊ dedit hoc sacramẽtũ post cenã. Cõcedat̄ etiam ipis q̄ ꝯ̄ sacrã scripturã nec autoritas humana/ nec ꝯsuetudo aliqua robur h3. s3 addat̄ q̄ interꝑtationẽ vel expositionẽ ipa [illegible]cipit/ sicut in regulis deductũ est. ¶ Scd̃a. In expugnatiõe hmõi/ ꝑ ncipale illud circa qd̃ versat̄ difficultas/ sicut in pũcto centro vl̄ cardine ẽ. Si coĩcatio talis sb̃ vtraq3 specie ẽ iussa generalit̄ a xp̃o/ sub debito salutis et̃ne/ ⁊ indispẽsabilit̄ ab hoĩe/ queãdmodũ dicimus. q̄ baptismus aq̄ est de necessitate salut̄. indispẽsabilit̄ ꝑ hoĩe3 sic q̄ nulla autoritate vel cõsuetudine possit introduci vel instituti vt certi hoĩes nõ baptisarent̄ baptismo aq̄. Diffinit aũt sacꝝ ꝯciliũ/ et verissime negatiuã/ sicut nec sũptio sacri talis est necessitatis ante cibũ vel etiã post cibũ. Circa qd̃ ẽ rememoranda distinctio necessaria ⁊ notãda. q̄ circa ministrationem vel institutionẽ sacroꝝ. q̄dã sũt de necessitate sacramẽti ⁊ de iure diuino. quedã vo sũt tm̃mõ de necessitate ꝑcepti ⁊ d̾ iure hũano seu positiuo. Exẽplũ [illegible] materia nr̃a q̄ fiat ꝯsecratio ꝑ talẽ vboꝝ formã. q̄ in tali materia panis. q̄ ꝑ sacerdotẽ. hoc ẽ d̾ necessitate sacri ⁊ iur̄ diui. Q7 aũt fiat ĩ templo seu altari sacrato. q̄ cũ talibus vestibus ⁊ cũ lumĩe. q̄ cũ talibus orõnibus. epl̃a et euãgelio. ⁊ q̄ ieiuno stomacho. ieiunio etiam nature. Hec inquã oĩa atq3 siĩa sũt de solo ꝑcepto hũano ⁊ variabili. Sicq3 eccĩa posset ex caus̄ rõnabilibus etiã ꝑmissa oĩa vel aliqua taliũ imutare ⁊ imutata sub ꝑcepto tradere/ sic q̄ tũc peccaret hõ faciendo illud in q̄ nũc meret̄. ⁊ q̄ trãsgrediendo peccaret. ¶ Tercia. In expugnatõe tali/ declarari põt facilit̄ apud nolẽtes ꝓteruire/ vel ex affectu ꝑuanit̄ errare/ q̄ sumptio sacri sub vtraq3 specie a laicis/ mõ nõ est/ aut vnq̄ fuit d̾ necessitate ꝑcepti iuris diui sub pena dãnatiõis et̃ne. Attñ dũ fiebat a laicis ꝑcipiẽte vel ꝑmittẽte vel consulente eccĩa/ bñ fiebat. sicut dũ ꝯficiebant sacerdotes in fermẽtato. Nunc vo dũ certa rõne inoleuit opposita ꝯsuetudo ꝑ eccĩa3 laudata ⁊ iussa/ q̄ iussio p3 ex tali ꝯsuetudine q̄ ẽ optima legũ intꝑres. Sũptio tal̄ temeraria ẽ: ⁊ ꝑ sũptuosa: scãdalosa: seditiosa ⁊ ecclesiastici ritus turbatiua. et ex ꝯseq̄nti et̃ne dãnatiõis inductiua ¶ Nec valet q̄ inducũt q̄ laici plus merent̄ sumẽdo sub vtraq3 specie q̄ sub sola forma panis. Rñdet̄ falsũ eẽ. q2 melior est obedictia q̄ victime. Et q2 põt eccĩa ꝓhibere aliq̄ q̄ ꝑñt aliqñ meritũ augere in aliq̄bus/ ꝓpt̄ meli⁹ bonũ cõe adipiscẽdũ vel malũ declinandum ¶ Quarta. In expugnatõe tali/ dicẽdũ est asserẽtes talẽ sũptionẽ eẽ licitã ⁊ vtilẽ laicis sub vtraq3 specie/ tãtũ errãt quãtũ illi/ q̄ dicunt eã eẽ necessariã d̾ necessitate ꝑcepti diuini/ ⁊ iuris indispẽsabilis q̄si sacri. Patet qm̃ isti scõi damnant apertissime de heresi oẽs ⁊ singulos q̄ nõ volũt laicos taliter eẽ coĩcandos: ⁊ ponũt eos ex̄ eccłam. Et ita ꝯñt reputãt q̄ sola generalis eccĩa sit apud eos. sicut olim fuit tꝑibus Aug̃l. d̾ donatistis. q̄ q̄ horrẽda sit ꝑsumptio videre stupor ẽ. ⁊ valde notãda ẽ q̄ ex hac autoritate xp̃i. Nisi mãducaueritis carnẽ filij hoĩs ⁊ biberitis sanguinẽ nõ habebitis vitam in vobis. Ioh. vj. volunt concludere ineuitabiliter errorem suũ/ ⁊ non attendũt q̄ in eodem capitulo christus ꝑmisit. Ego su3 panis viuus/ si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternũ. vbi nihil loquitur de

potu. ꝛ ideo mendacē faciūt xp̄m. si requi-
rat̄ etiā cū mādu catiōe sacramētali panis
sumptio etiā vini sacramētalis, qm̄ dictuz
suū est vna cōditiōalis. Si quis. cuius op-
positū ꝯsequētis stat ꝑm eos cū anteceden-
te sumpto in se/ ꝛ ꝑm verba sua imo conse-
quēs hoc modo repugnat antecedēti. Est
insup mirabile ꝙ ex illo vno vbo volūt cō
cludere ꝙ sacramētalis sumptio corpis et
sanguinis xp̄i cadat sub tāta nc̄citate salu-
tis ꝛ iuris diuini sicut baptismus aq̄. cum
oppositū manifeste pateat ꝑ doctores/ qm̄
sine tali sumptione stat salus. saltez in par-
uulis ꝛ pueris citra ꝑfectum vsum ratiōis
sicut obseruat ecclesia. q̄uis reperiat̄ ex q̄-
dam epistola Cypriani/ ꝙ paruuli quattu
or annoꝝ recipiebāt aliquādo corpus chri-
sti. Ponitur em̄ ꝓ miraculo puerū vnum
talē qui oblato cibo idolis imolato nole-
bat aut nō poterat comedere/ sed bn̄ de pa
ne cōsecrato gustabat si bene memini.

¶ Quinta. In expugnatōe tali respon
dendū est ad autoritates aduersarioꝝ in-
ductas. primo ꝙ alique concedūt̄ ꝓ quan
to fundamentū veritatis dicunt ēē sacram
scripturā ꝛc. sed rite intellectā. Alie similī
concedunt̄ pro quāto dicunt sacramentū
altaris aliquādo sumptum fuisse a laycis
sub vtraqz specie/ q̄uis ꝓbabilius videat̄
ꝙ hec obseruatio nūq̄ a tempore doctoꝝ
cōmunius apud oēs extiterit. Alie q̄ di-
cunt sacramētū altaris integre sumi debe-
re sicut expressius inter oēs allegatos tra
dere videt̄ Gelasius papa ꝺ consecratiōe
distinctōe. ij. comperimus. debent exponi
ꝺ sacerdotibus ecclesie qui celebrāt ꝓ toto
populo apud quos semꝑ fuit ꝛ est ꝺ neces-
sitate precepti saltem ecclesie/ ꝙ sub vtraqz
specie cōmunicarēt/ intantū ꝙ plus obli-
gantur hoc facere q̄ ꝙ ieiuni celebrent/ iu-
xta consilium doctoꝝ dicentiū ꝙ vbi ho-
mo veniens ad perceptionē sanguinis re-
perit primo ibi aquā/ quā putans fuisse vi
num degustat. ꝛ ita frangit ieiuniū nature
debz consecrare noviter vinū ꝛ ita sumere.
Et ita dicitur populus sanguinē bibere q̄
ministrātes pro eis illum bibunt/ ꝓut in-
telliguntur autoritates inducte/ ex canoni
bus ecclesie. ꝛ iuxta verbū Augustini ꝑdi
ctum crede et bibisti. Est eīm manducatio
ꝛ bibitio iuxta cōmunē distinctionē duplex.
Una spūalis ꝑ fidē ꝛ amorē. que nc̄caria ē
in adultis. Alia ē sacramentalis q̄ si sit sine
spūali nedū non ꝓficit sed officit. Cadit tn̄
in ꝑcepto diū eius sumptio nequaq̄ ꝯtem
nit. ꝓut de confirmatōe ꝛ extrema vnctōe
dicit̄ a doctoribus q̄ dicunt ēē sacramenta
nō nc̄citatis. Et ꝺ hoc sacro notet̄ qd egit
venerabilis Hugo ꝺ sancto victore i mot
[redacted] sua. Ex quo colligit̄ sumptionē sacr̄alē
nō ēē nc̄citatis sicut baptismū ꝛ ex alijs no
tatis sup quartū sn̄iaꝝ ꝑ doctores dis. xj. et
ꝑ glosas Ioh. vj. Et ꝑme ad Corinth. xj.

¶ Sexta. In expugnatiōe tali sunt indu-
cende autoritates doctoꝝ sacre theologie/
qui scripserūt in hac materia q̄s hic omitti
mus partim q̄ fuerūt sufficiēter allegate i
hoc sacro cōcilio ante dānationē erroris ꝑ-
dicti. partim q̄ multe sunt vulgate ꝛ note.
Deniqz q̄ stat ꝓ parte hac experientie testi-
moniū vbilibz diuulgatū/ quale q̄ negaret.
debz nō ratiōe sed sensu ꝛ flagellatiōe com
pesci.

¶ Septima. In expugnatōe tali ꝓ-
ficere videret̄/ ꝙ serenissimus rex romano-
rum inuocatus a sacro cōcilio acciperet [redacted]
ctum illud ꝓsequendum ꝛ terminandum
sicut ꝛ alias hereses in bohemia/ cū poten-
tia etiā brachij secularis. Attēto ꝑcipue ꝙ
ꝑns fuit. ꝛ est in concilio/ vbi facta sunt de
creta in hac parte. Attento ꝑterea ꝙ in re-
gno fratris sui cuius ē successor/ hec heres̄
habz exordium. ꝛ nisi ꝓuideatur serpet in
longinquū.

¶ Octaua. In expugnatōne
tali videret̄ multū proficere/ ꝑsertim apud
bohemos/ si conciliū aut supposita ei⁹ pa-
lam ostenderent nedū verbis ꝛ epistolis sz
factis ꝛ exemplis. ꝙ nō exodio vel inuidia
ꝓceditur cōtra eos. sed zelo solo fidei [redacted] sa-
lutis animarū. Et hoc tunc fiet eis ꝑsuasi
bile si videāt ꝛ sentiāt in factis/ ꝙ queritur
in hoc cōcilio extirpatio omniū erroꝝ sine
acceptione gentis alicuius vel ꝑsonarum.
Et ꝙ nō solis eis fiat sicut nec fiet domiō
concedēte persecutio ꝛ nō alijs deteri⁹ aut
non minus errantibus det̄ fauor/ dissimu
latio/ aut etiam defensio.

¶ Nona. In
expugnatōne tali videretur maximū ēē
preiudicium/ si non libere conuenirēt theo
logi collationes mutuas cum charitate et
absqz contentione frequenter habituri/ cū

pro causis minoribus ⁊ ꝓphanis/fiat quotidie aliorum conuentio. Rursus oportet ꝙ stilus procedendi theologicus obseruetur. non litigiosus aut ꝓphanus. Super qua re alibi scriptum reperitur amplius.
¶ Decima. In expugnatione tali/viderentur idonei eē q̄tum ad expugnatiōem doctrinalem/theologi vniuersitatum illaruꝫ q̄ non debent a dominis bohemis ꝺ odio vel inuidia haberi rationabiliter suspecti. ⁊ quos cōstare potest in alijs materijs sinceriter ⁊ veraciter ⁊ constāter hactenus decertasse/sine nota heresis vel erroris ī alijs materijs. Et ad hoc non dubium est para sunt inter ceteros/theologi ꝺ alma vniuersitate parisieñ. qui magno ī numero p̄sentes sunt in hoc concilio. Sunt ⁊ ꝺ alijs vniuersitatibus preclaris tam numero q̄ merito/theologi precellentes. ¶ Unde dicunt eoꝝ plurimi/qui super hoc fuerunt simul congregati/ꝙ cōsuetudo licite ⁊ rationabiliter fuerit introducta. ꝺ nō cōicando laicos sub vtraqꝫ specie. p̄sertim post multiplicationem fidelium. Et hoc ꝓpter euitationem multiplicis periculi/irreuerētie/ ⁊ scandali circa susceptionem hmōi benedicti sacramenti. Primū periculū in effusione. Secundū in deportatione de loco ad locum. Tercium in vasoꝝ sordidatione q̄ deberent eē sacrata nec passim tractata vel tacta a laicis. Et multominus deberet vinum consecratum vendi apotecis/sicut fit apud tales vt dicit̄. Quartū in barbis longis laicoꝝ. Quintum in conseruatione p infirmis/qm̄ possit in vase acetū generari/ ⁊ ita desineret. ibi eē sanguis xp̄i/nec suscipiendum eē nec noviter consecranduꝫ sine missa. Et fieri posset ꝙ dareꝫ acetum puꝝ pro sanguine xp̄i. addito ꝙ in estate bibiones aut musce generarent̄ q̄tumcūqꝫ eēt vas clausum. qnqꝫ etiam putresceret aut fieret velut abominabile ad bibendū. ⁊ hec ratio est efficax valde. Et ex alia ratione qñ alij multi ꝓhibuissent. Et querit̄ in quo vase fieret consecratio tanti vini/quantū requireretur in pascate p decem aut viginti milibus personarum. Sextum damnū eēt in sumptuositate vini/saltem apud multas partes in quibus vix inuenitur vinū ad celebrandum. ⁊ alibi chare comparat̄. Esset preterea periculum in congelatione. Esset rursus periculum in false credulitatis indu
ctione. ⁊ hoc multipliciť. Primo ꝙ tanta eēt dignitas laicorum circa sumptioneꝫ corporis christi. sicut ⁊ sacerdotum. ¶ Secundo ꝙ hoc facere semper fuit ⁊ est necessitatis/ ⁊ ita perierunt oēs ⁊ pereunt aliter sentientes facientes aut docentes. Et oēs generaliter tam clerici q̄ doctores ⁊ prelati qui nō possetenus opposuerūt se tali consuetudini/verbis scriptis aut sententijs et ꝙ sacram scripturā omnes illi puerterent. Tercio ꝙ virtus huius sacramēti non est principalius in ꝯsecratiōe q̄ in sumptiōe. Quarto ꝙ ecclesia romana nō rite sentit ꝺ sacramentis nec in hoc eēt imitāda. Quinto ꝙ cōcilia generalia ⁊ specialiť Constañ. errauerunt in fide et bonis moribꝰ. Sexto multipliciť occasio eēt seditionū ⁊ scismatum in xp̄ianitate nostra/ sicut experientia nūc manifestat in bohemia/que seditio nedum ad spiritualem sed temporalem dissipationē tendit nisi dei ꝓuidētia ⁊ regis romanoꝝ prudētia ꝓuideant ⁊ ꝓdisponant.
¶ Finit tractatꝰ aduersus heresim nouā ꝺ necessaria cōicatiōe laicoꝝ sub vtraqꝫ specie raptim editus Constantie. Anno dn̄i. M. cccc. xvij. die. xx. Augusti.

Incipit tractatꝰ eiusdem magistri Johannis ꝺ Gerson/de ꝓbatione spirituū.

Robare spiritꝰ si ex deo sunt/ iubet discipulus ille quem diligebat ihs. Neqꝫ eñi nesciebat illam coapostoli sui sententiam. Angelus sathane transfigurat se in angelum lucis/sic vt fiat demoniū meridianum/dum p tenebris erroꝝ quas ad tp̄us celare permittit̄/lucē veritatis claram se fingit offerre. Patuit hoc apud sanctum martinū visibiliter. patꝫ apud alios plurimos inuisibiliter/duꝫ teste Berñ. sb specie magni boni ⁊ ardui/grādē peccatuꝫ operit suggerit ⁊ inducit Probare spiritus si ex deo sunt/non cuilibet datū est. sed aliquibus per spiritumsanctū/ qui vnus existens diuisiones gratiarum distribuit singulis put vult/ad edificationem corporis

christi. qd est ecclesia/cui nunquam defuit in necessarijs. Sicut igitur non omnium est prophetare. nec euangelisare omnium est/nec omnium interpretari sermones. sed aliquorum ex officio vsq in finem seculi. Sic non omnium est probare spiritus si ex deo sunt. sed quibus datum est. quales sunt spirituales quos vnctio docet de omnibus/qui et de omnibus iudicant etiam inter diem et diem. Quale donum beatus Martinus et Anthonius et plures alij leguntur habuisse. ¶ Probare spiritus si ex deo sunt contingit multipliciter. Uno quidem modo per modum artis et doctrine generalis/sicut per eruditionem sacrarum scripturarum/diligenti pioq studio acquisitam. Sunt nimirum scripture in quibus putamus nos fidem habere continentes artem/falsos prophetas a veris/et ab illusionibus reuelationes cognoscendi. Alius inuenitur modus per inspirationem intimam/seu internum saporem siue per experimentalem dulcedinem quandam. siue per illustrationem a montibus eternis/effugantem tenebras omnis dubietatis. hoc autem est manna absconditum et nomen nouum in calculo scriptum/qd nemo nouit nisi qui acceperit. hoc Greg. in dialogo. hoc Aug. in li. confessione de seipso et matre. hoc Hugo de arra anime. cum pluribus alijs notauerunt. ¶ Probare spiritus si ex deo sunt/per regulam artis generalem et infallibilem pro particulari casu aut non potest/aut vix potest humanitus fieri. sed requiritur donum spiritussancti. qd apostolus nominauit discretionem spirituum/quo dono fit vt mens nedum in se et de se sciat probare spiritus si ex deo sunt. sed etiam de alijs et in alijs noscit. Hic autem est modus tercius alius a predictis probandi spiritus quoniam primus est doctrinalis. secundus est experimentalis. tercius officialis ex officio hierarchico atq spirituali dono concessus. Itaq sicut nemo nouit que sunt spiritus nisi spiritus. Ita nemo cognoscit infallibili certitudine ea que per solam experimentalem noticiam vel sentimentum internum et sensum aguntur in alterius animo. Quemadmodum ergo tradere regulam generalem que distingueret infallibiliter inter visionem somnialem et illam que fit in vigilia/nullus facile posset/propter varias similitudines inter vtrasq visiones. multo magis in proposito. Scit nihilominus homo vigilans se certitudinaliter et experimentaliter videre quamuis non ignoret se habuisse in somnijs visiones valde vicinas et similes sue vigilie/adeo quod somnium suum narrare somniando. quandoq videatur quantumuis dicat Seneca esse vigilantis somnium narrare. Scit similiter homo spiritualis in vigilia vere lucis diuine positus. videre se diuina que videt. vere sentire/odorare et sapere. Quare? quia vigilat. Potest nihilominus recogitare ex se vel alis quod non nunquam ponitur in quodam somnio naturalis cognitionis/aut diabolice illusionis. qui dum sic se habet et quodammodo dormit ad diuina putare potest quod vigilet ad ea. sicq falli. Uidit hec beatus Greg. asserens spiritus prophetarum/non semper esse in potestate vel distincta cognitione prophetarum. Probans hoc per Nathan qui ad Dauid cogitantem edificare domum dei dixit. Omne qd est in corde tuo vade et fac. quoniam dominus tecum est. Cuius contrarium ipsa nocte reuelauit ei deus. ¶ Probare spiritus si ex deo sunt ex primo modo (qui magis est ad propositum vicz per scripturam sacram et eruditos bonos in eadem/qd peruerse viuentibus quale iudicium nisi peruersum et illusorium reportare sperabimus) contingit multipliciter et sufficienter quantum ad presentem spectat militiam/et ad statum communem viatorum. Qua super re/nedum vnum et ab vno/sed plures a diuersis tractatus compositos inuenimus: quos nunc manualiter habere fas esset/et diligenter inspicere dum in hoc sacro concilio queritur tractari de canonisatione sanctorum/et examinatione doctrinarum suarum presertim vnius que Brigitta nominatur assueta visionibus quas nedum ab angelis/sed a Christo et Maria/et Agnete/et ceteris sanctis familiaritate iugi sicut sponsus ad sponsam loquitur. se asserit diuinitus suscepisse. ¶ Est autem vtrobiq vel in approbatione vel in reprobatione periculum. Approbare enim falsas et illusorias aut friuolas visiones pro veris et solidis reuelationibus? quid indignius? quid alienius ab hoc sacro concilio? Reprobare vero nunc eas que multifarie multisq modis quaquauersum/per diuersas nationes probate dicuntur/non parua exinde scandalorum in christiana religione et deuotione po

pulorum formidatio. Deniqz in ipo etiam
silentio ꝛ dissimulatione. ex quo res in me
dium posita est/ nō nihil eē discriminis ꝑti
mescimus. Inuenire vo mediū aliqḋ vel
expediēs inter hec extrema. laudabile qui-
dem sit aut affectabile sit nec duz satis cer-
nimus exploratū. ¶ Probare spiritus
per modum artis ꝛ doctrine/ sicut tota
deinceps versabitur intentio: nemo perfe-
cte potest per solam sacre scripture eruditō
nem/ qui nō etiā expertus sit in semetipso
variā affectionū spiritualiuz pugnā. tanq̄
ascenderit nunc in celū/ nunc descēderit in
abyssos/ ꝛ viderit mirabilia dei in ꝓfundo
Nā qui nauigāt mare hoc mysticū diuer-
sarum affectionū quasi collidentiuz se flu-
ctuum. enarrāt mirabilia eius. Inexpert⁹
autē talium quid nouit eorum? Hic autē
est quartus modus ꝓbatiōis spirituum.
Ceterum puto differentiam inter homīes
quos loquimur/ vnū theologum/ alteruz
contemplatiuū talem eē. qualis est int̄ pe-
ritum in arte medicine ꝛ inter expertuz seu
practicum in eadē/ que duo posse conueni-
re in eodē nullus dubitauerit. Sic fit ꝛ fie-
ri potest domino ꝓpicio/ vt idem sit in scri-
pturis sacris eruditus/ qui simul in cōtem
plationis exercitatione ꝓbatus est. Hunc
vero talem habere vult materia pñs. sicut
alias scripsisse dum ḋ tractatu quodā spi-
ritualiū nuptiarū sermo fieret meminim⁹.
¶ Probare vo spiritus isto modo doctri-
naliter/ dum querimus in alienis ꝑsonis/
quarū corda neqz videri neqz scrutari dat.
oportz vt ab operibus signa sumamus di
cente christo. A fructibus eorū cognoscetꝫ
eos. Fallit tamen vnū signum vel pauca/
si non in vnū plura conglobauerim⁹. Ita
eñi tradit Tullius. ita Boetius. ita Are-
stotelis in cōiecturali causa faciendū. Sed
qm̄ infinita est quidem huiusmodi signo-
rum cōfusio/ coartemus ad pauciora ꝛ di-
camus sub hoc metro. Tu quis. quid. q̄-
re. cui. qualiter. vñ require. Quis ē cui fiat
reuelatio. Quid ipa continet ꝛ loq̄t. Qua-
re fieri dicitur. Cui pro consilio detegitur.
Qualiter viuere/ ꝛ vñ venire reperit̄. Pro
batio spirituū dum queritur fieri/ conside
retur in primis persona suscipiens visiōes
si sit boni ꝛ discreti iudicij/ ratiōis natura-
lis/ quia leso cerebro turbatur iudiciū rati
onis. Si lesus fantasias patiatur non ma
gnopere querendū est a quo spiritu veniāt
melancolice illusorieqz visiones vt patz in
freneticis/ in egrotis varijs/ qui vigilantes
se talia videre putant. audire gustare ꝛc. q̄
lia somniantes patiuntur. Habz pterea q̄
libet passio profundata/ suam lesionem/ su
am ebrietatē. suuz (vt Origenes loquit̄)
demoniū. Patz in philocaptꝫ. in zelotipis.
ꝛ iracundis. in inuidis ꝛ auaris. Vñ poe-
ta. An qui amant sibi somnia fingūt. Que
ritur ergo si persona sit nouitia ꝛ zelo fida/
quia nouitius feruor cito fallitur/ si regēte
caruerit/ presertim in adolescentib⁹ ꝛ femi-
nis/ quarū est ardor nimius. auidius. vari
us. effrenis. ideoqz suspectus. Rursus plu
rimū refert attendere qualis sit ꝛ fuerit per
sona. qualiter erudita. quibus assueta. qui
bus delicata. cum quibus conuersata si di
ues/ vel egena? In prima superbiā vel se-
cretam voluptatem. in altera fictionē tene
bimus. Hoc super oīa conueniet obser
uare ne lateat interior superbia spiritualis
quam Bernardus vere noīat subtile ma-
lum/ qm̄ ꝛ hec ḋ humiliatione sua nascit̄/
de sordibus/ ꝛ cilicio de ieiunijs ꝛ virgini
tate. imo de sua morte suoqz contrario tra-
hit originem. Quid igitur erit tutum a su-
perbia/ cum nec ipsa virtus tuta sit ab ea?
Est autem superbia quedam in intellectu
dum nō vult subijci alieno iudicio/ sꝫ mit-
titur ꝓprio. Quedam in voluntate/ dum
renuit obedire. ꝛ hec citius deprehenditur
ideoqz facilius corrigit̄ q̄ prima. ¶ Pro
batio spirituum respicit neduz personā
que visiones patitur. sed visionum quali-
tatem/ si vera sunt oīa/ etiam vsqz ad mi-
nimam ꝓpositionem. quoniam in spiritu
veritatis falsitas non est. in spiritu autem
mendacij. mille quandoqz sunt veritates
aperte/ vt in vnica latenti falsitate decipiat
¶ Hac ratione ꝓhibuerunt a testimonio
veritatis quam fatebātur/ christus demo-
niacos ꝛ paulus phitonissas. Si preterea
sit in visionibus sapientia/ que ḋ sursuz est
cum suis titulis quos iacobus enumerat.
primum inquit pudica est. deinde pacifica
modesta. suadibilis. bonis consentiēs. ple
na misericordia/ et fructibus bonis. iudi-

cans sine simulatione. Si rursus excedant
he visiones cõmunem intelligendi modũ
vel in scriptura sacra positum/vel in ratio-
ne naturali vel morali collocatum. quia si
non videretur illud ascribi frustra revelati
oni. Nã in scriptura semel locutus est de⁹
sicut iob loquitur/idipm̃ nõ repetit. One-
rosum quippe eẽt ne dicamus vanum vi-
siones super visiones in imensum multi-
plicatas debere recipere tanꝗ̃ ab ore dei ꝓ
latas/ac inde certissima fide credẽdas. Sic
qꝫ demũ nostra fides nostraqꝫ religio quã
deus/teste Augustino/voluit sub paucis-
simis continen articulis/ redderetur plus
absqꝫ vlla comparatione ꝗ̃ lex vetus one-
rosa. Hinc clare memorie magister Hen-
ricus d' hassia comprimendã eẽ tot homi-
num canonisationem scripsit. Hinc alia
ratio sumitur/ꝙ omisso divinarũ scriptu-
rarum studio/magna pars christianorum
ad has visiones ideo placentiores. quia re
centiores converterent oculos ⁊ aures pru
rientes sicqꝫ nccãria nescirent. quia iuxᵃ Se
nece verbum/supuacua didicissent. Sint
oportz in omni revelatione Moyses ⁊ he
lyas/ hoc est ſm venerabilem Richardũ
testimonia legis ⁊ ꝓphetarum/per totum
alioquin suspecta est. Et inde fit ꝑspicuũ
ꝙ necessarij sint theologi in canonisationi
bus sanctorum/ ⁊ examinatione doctrina-
rum. ¶ Probatio spirituum requirit/ X
vt persona cui visiões huiusmodi reci-
tantur/habeat se prudenter ⁊ cautissime. ꝑ
sertim in principio consideret aciter qua-
re movetur hec persona secretum suũ pan
dere. super quo fiet ista cõsideratio. Caue
ergo quisquis eris auditor aut consultor.
vt nõ applaudas tali persone. nõ obinde
laudes eam. non mireris quasi sanctã/ di-
gnamqꝫ revelationibus atqꝫ miracul'. Ob
siste potius. increpa dure. sperne eam. cui⁹
sic exaltatũ est cor. ⁊ elati sunt oculi/vt am-
bulet in magnis ⁊ mirabilibus super se/vt
digna sibi videatur que non humano alio
rum more operetur salutem suam/per do-
ctrinam scilicz scripturarum ⁊ sanctorum/
cum dictamine ratiõis naturalis/nisi con
silium habere presumat/ ⁊ putet nedũ ab
angelis sed a deo/nedum semel in necessi-
tatibus/sed pene iugiter/velut in quotidi-
anis collocutionibus. Talẽ admone non
sublime sapere. sed sapere ad sobrietatem.
quoniam verissime ait qui dixit. Supbia
meret illudi. ⁊ eo dignius/quo instar pha
risei latentem herentemqꝫ ossibus superbi
am/sicut nec phisicus febrilem calorem/su
perbus attendit. Quid enĩ facilius ꝗ̃ se vi
lissimum peccatorem dicere. sed veraciter
simpliciterqꝫ ita sentire ex intimis/hoc di-
vini muneris. non humani solius exerci-
tij. Enarrentur exempla sanctorum patrũ
qui curiositatem huiusmodi visionum vł
miraculorum perniciosissimam fallacissi-
mamqꝫ refugerũt. A qua se Augustinus
liberatum in suis confessiõibus gloriatur
in domino. quam preterea dñs Bonaven-
tura abhorrendam nimis eẽ determinat.
totoqꝫ conatu repellendam. nunc oratiõi-
bus. nunc increpationibus/seu flagellatõ
nibus ꝓprie mentis ⁊ corporis. exemplo il
lius qui vt temptatione careret superbie/ꝗ
siuit ⁊ obtinuit a domino/vt per tres men
ses demoniaca vexaretur obsessiõe. Alter
sanctorum patrum dum sibi demon trans
figuratus in christum diceret Ego sũ chri
stus personaliter te visitans: quia dign⁹ es
confestim clausit oculos vtraqꝫ manu/vo
ciferans. Nolo hic christum videre. satis
est/ipm̃ in gloria si videro. moxqꝫ disparu-
it. ¶ Alter sub alijs verbis similem in hu-
iusmodi illusione servavit humilitatẽ. Vi
de inquit ad quem missus sis. ego certe ta
lis non sum qui dign⁹ sum hic videre chri
stum. Alterum quia nolebat intrare tem-
plum/dicens sibi satis eẽ. quia oculis cor-
poreis aspexisset christum. colligaverũt ca
thenis. solvere ieiuniũ. carnibus vesci. vi-
numqꝫ bibere compulerunt. sicqꝫ tumore
compresso sanat⁹ est. ¶ Opponet forsitan
aliquis ex apostolo iubẽte. Nolite inquit
spiritum extinguere. Si sit ergo visio a spi
ritu sãcto/que nihilominus repellitur/ qd
hoc est nisi spiritui sancto resistere/ suamqꝫ
nascentem gratiam suffocare? Sed profe-
cto spiritussanctus/qui se dat humilibus/
nequaꝗ̃ ex humiliatõne quam ꝑdiximus
se subtrahet. Intrabit potius/ ⁊ in benepla
cito suo deducet victor super excelsa aĩam
hanc in oculis suis vilem/ ⁊ absqꝫ vlla ru-
ga fictionis humilem ⁊ simplicem. Por-

ro dici nō potest/q̃tum hec curiositas/vel cognoscendi futura ⁊ occulta/vel miracula videndi/vel faciendi/fefellit plurimos ⁊ a vera religione frequenter auerterit. hinc superstitiones in populis que religionem inficiūt xp̄ianā/dū sicut olim iudei sola signa querunt. dum imaginibus exhibēt latrie cultum. dum insuper hominibus nec dum canonisatis scripturis quoq; nō autenticis/ plusq̃ sanctis in euangelio p̄stāt fidem. ¶ Probatio spirituū cōsiderat q̃re fieri dicuntur visiones presentim quo fine/nedum proximo.nedum aperto/s; occulto ⁊ longinquo. ¶ Potest itaq; finis p̄mus apparere bonus ⁊ salubris ⁊ deuot⁹/ ad edificationem aliorum qui tandem p̄labetur in multiplex scandalum/dū vl' nō respondebunt vltima p̄imis/vel aliud falsum fictumq; deprehēdetur in p̄sonis fuisse/qd̄ reputabatur sanctitatis ⁊ deuotiōis Docuit hoc etas nostra/d̄ predicatōnibus dominorū Johannis d̄ varennis. et Johannis hus ⁊ similiū. Rursus dum aliqd fieri potest per humanā industriaz. sit hoc in vita. sit in doctrina. quare necesse est vel querere vel expectare diuinam celitus allocutionem. Hoc nempe temptatiōi dei q̃ honorationi apparet similius. Ceterum finis attendēdus est quare fit cōmunicatio talium visionum alteri persone. vtrum ad ostentationem vel ad necessitatem/vtrum ad dandum vel recipiendum consiliū. vtr; fiat experto vl' inexperto talium. q̄ si videatur hec persona querere tm̄modo consilium ne fallatur/videnduz est si paratam [illegible] monstrat obedire cōsilio/alioquin iam de curatōne vix spes erit. quoniā vt dicit Johannes climachus/non iam eget demonē temptante se/quia factus est sibi demon. ¶ At vero dicit aliqs. hec idcirco persona non credit alieno iudicio/quia d̄ suo certa est per reuelationem intimam et secretam. Sed profecto non est diuisionis deus vt vnius menti se reuelet vnum ⁊ per alterum similiter timentem eum/vt dicat vnū contrarium. Itaq; si visio ex deo fuit non dissipabitur in humiliante se sub alieno iudicio propter deum/sed vigorabitur amplius ⁊ vincet. ¶ Quo circa tradimus p̄ cautela/q̄ in huiusmodi visionibus/nedū suspensum teneatur iudicium exemplo beati Ambrosij ⁊ Luciani presbyteri. Sed dicatur reuerenter cum Petro. Exi a me domine/quia peccator sum/quia vilis sum. quia visiōibus tuis indignus sum/ quas hic neq; quero. nec accepto. sed repello. sit in celo nō in hoc seculo visio tua/tota merces mea domine de⁹. ⁊ sufficit/quid ad me de visionibus tuis in hac vita. quid d̄ superiorum meorū monitionibus. mitte potius obsecro quē aliquando missurus es/ ⁊ me meus spirit⁹ humili tegat obscuroq; loco. ¶ Altera potest addi sup̄ huiusmōi visionibus recipiendis cautela/qualem d̄ somnijs tradidit vnus dicens. Si monitiones alique bone inquit fieri videantur in somnijs/vel ex persona defunctorum/vel aliunde recipiantur. eas nō quasi somnia penitus abijciendo. neq; eis ex aduerso velut autenticis vel diuinis adherēdo/recogitentur potius tanq̃ rememoratiōes alique ad faciēdum bona vel mala declinandum/iuxta somniorū qualitatē. ¶ Probatio spirituū considerat qualiter ⁊ quomodo persona que visiones se habere dicit conuersatur. an in secreto vl' i publico. an i vita actiua vel contemplatiua. an in deuotione nimia que totam affert in vestimentis ⁊ ceteris. aut si cōmunem habet conuersationem accōmodam his quibus. conuiuit. Hoc precipue considerare necesse est si sit mulier/qualiter cu; suis confessoribus conuersatur ⁊ instructoribus. si collocutionibus intendit continuis/sub obtētu nūc crebre confessionis. nunc prolixe narrationis visionum suarum. nūc alterius cuiuslibet confabulationis. Expertis crede/nominatim Augustino ac domino Bonauenture. vix ē altera pestis vel efficacior ad nocendum vl' insanabilior. Qd̄ si nihil haberet aliud detrimenti nisi temporis p̄dio si latissimam hanc consumptiōem. abunde dyabolo satis eēt. Habet aliud scitote. hab; insanabilem videndi loquendiq; (interim de tactu silentiū sit) pruriginē. Eueniq; illud d̄ didone apud poetam/herent infixi pectore vultus. Verbaq; nec placidā membris dat cura quietem: Cum tamen in pace sit dei locus. Nullus idcirco mirabit. si tales ad fabulas cōuersi auertuntur

a veritate. Si preterea mulieres he curiose agentes sunt/quales notat apostol⁹/semp discentes ⁊ nunq̄ ad scientiam veritatis per uenientes/vbi autem nō est veritas sit vanitas ⁊ falsitas necesse est. ¶ Probatio spi

6. rituū considerat vnde spiritus veniat aut quo vadat. Itaq̄ Bern. testatur hoc in se nunq̄ sciri datum esse qui tamen expertuz se pluries asserit humiliter sancti spiritus p̄sentiam ex intimo motu cordis siue mentis. Mirabit̄ igr̄ fortassis aliquis, quo pacto psona stat⁹ inferioris/dicat se frequent̄ ↄgnoscere. vnde spiritus veniat: presertim cum dixerit christus nicodemo. Vocē inquit eius audis et nescis vnde veniat aut quo vadat. Quid porro q̄ in spiritibus diuersis multa in inspiratōnibus inuenitur similitudo. Est em̄ sp̄us deus/sp̄us angelus bonus. sp̄us angelus malus. spiritus humanus tam rationalis q̄ aīalis. Potest autem similis visio spirari p quemlibz hunc spiritum suo modo. longeq̄z tamē diuerso/sed diuersitatē faciliter pcipi quedaz similitudo nō sinit apud inexpertos taliū/ q̄ neq̄z per seipos ex acumine ingenij. neq̄z per eruditionem in theologicis vel phisicis disciplinis. neq̄z per aliorum traditionem sciunt talia distinguere. Certe nec mirandum cum paucissimos inueniamus: qui plene sciunt secernere cogitationes et affectiones siue rōnalis anime vt rōnalis ē/ab illis que sunt animales. vicz in sensu communi vl' organo fantasie. Quē inuenies p̄cor ex timentibus deum/peccataq̄z fugientibus/qui semper ⁊ in om̄ibus ad liquidū prospiciat dū temptatiōes vigēt/ si sensus eorum sit tm̄ modo in imaginatōe vel consensus in ratione. Adeo nō facile est discernere sensum a consensu. Quāto plus habz difficultatis ꝓbatio quadruplicis ꝑnominati spiritus/dum vicz instinctus vn⁹/vel inspirato vehemens tangit mentem/si sit a deo vel ab angelo bono/aut malo/vel a ꝓprio spiritu humano. Cuius rursus sens⁹ portio duplex superior et inferior ascripta est. Cuius sentire diuisionem perfecte dat illud verbum dei: qd̄ pertingit vsq̄z ad diuisionem spiritus ⁊ anime. Qualem in se diuisiōem passa erat que exclamauit. Magnificat aīa mea dn̄m. Dehinc secernens spiritum ab anima subiūxit. Et exultauit spiritus meus i deo salutari meo. ¶ Hec inter sub compendio cursim notata sint q̄tinus dum ad singularia descendēdū erit/ facilius hac occasione sapientiores dijudicent persuasum habentes viuere hominē cuius nomen sit in libro vite/cui pluries ⁊ in pluribus ꝑsonis huius tp̄is/datū est experiri ⁊ practicare om̄ia q̄ dicta sunt.

¶ Finit tractatus de ꝓbatione spirituum magistri Johannis d̄ Gerson cancellarij parisieñ. in Constātia. Anno domini. M cccc. xv. in die sancti Augustini tempe generalis cōcilij inibi celebrati/ editus ꝓpter aliqua que d̄ canonisatione Brigide in p̄fato ↄcilio oriebant̄ sub. xij. ↄsiderationibus comprehensus.

Tractat⁹ eiusdē cancellarij Parisieñ. de examinatione doctrinarum.

Ttendite a falsis prophetis clamat christus summus doctor noster. Cui cōsonat apostolus suus doctor in veritate. Doctrinis inquit varijs ⁊ peġrinis nolite abduci. Patres ⁊ fratres/qui habz aures audiendi audiat. quia nulla monitio salubrior. nulla si negligatur poterit eē periculosior. Quia sicut venenū corpus enecat sic ꝓphetie false/sic doctrine varie ⁊ peregrine trahunt aīas ad interitū/nō qualemcūq̄z sed eternum. Turbant insup ecclesiam politias denuum omnes temporales ⁊ spirituales euertunt. ¶ Quapropter occasionibus intra cor ab extraq̄z suscept[is] proposuit nostra sedulitas opusculū componere. quadruplici modo de examinatione doctrinarum. Primo theologicaliter. Secundo exemplariter. Tercio phisicaliter. Quarto practicaliter. ¶ Primus modus qui presentis est opusculi/sex considerationes de examinatorib⁹ idoneis doctrinarū. ⁊ totidē de examinatiōis arte ꝯstringet. q̄ notant̄ in his versib⁹. Cōciliū. papa ꝑsul. doctor. bene doctus. Discretor q̄z spirituū de dogmate censent. Qualis sit doctrina docēs qs/q̄z sodales. Si finis sit fa

stus/questus siue libido: ¶ Protestamur in primis nihil nos in docēdo vel narrando fore dicturos/intentōe corrupta fauore vel odio/sed tāq̄ in articulo mortis positi/ corā iudice deo/volumus cautelas insinuare/contra falsas pphetias suspectasq3 doctrinas/maxime diebus istis malis/quando studiū theologie refrigxit/quādo magna ex parte dissipatū est/vbi potissime florere solebat. Fiet insup sermo presens talibus et pro talibus/qualis fuisse laudat iob qui sunt simplices et recti ac timentes deū/et recedentes a malo/ne diabolus cui9 non ignoramus astutias improuisos forte reperiat seducatq3. Tales alloquimur venerandos patres carthusieñ. et celestinos/qs afflictos/vt Job/oportet eē in terra hus q̄ sonat concilium. Conuenit et orientales esse/pro susceptione luminis gloriosi quib9 testimoniū perhibendū est d lumine. Anima deniq3 iusti annūciat aliquando vera/plusq̄ septem speculatores constituti in excelsum ad speculandū. ¶ Quibus ante locutis discurramus per vnamquāq3 consideratōnem/duodecim veritates aliquasq3 cautelas miscendo.

Consideratio prima

Examinator autenticus et finalis iudex doctrinarum fidem tangentium est generale concilium. Deducitur hec consideratio primitus autoritate generalis concilij Constantieñ. cui forte par in duratōe nullum fuit. Forma decreti sui satis habetur. et posita ē in tractatu de ptāte ecclesiastica/ et in opusculo. An liceat appellare a papa. Sumit insup ab euāgelio cū rōne talis cōfirmatio. Christus fuit supmus et optim9 institutor ecclesie non deficiēs in nccārijs qui et dixit. Ecce ego vobiscū sum vsq3 ad consūmationē seculi. Oportuit igit in ecclesia relinquere regulā infallibilem p fide seruāda/et dubijs emergētibus terminandis. nō aūt reperit in terris altera talis infallibilis regula nisi generale conciliū legitime ɔgregatū. nam psona quelib3 singularis d ecclesia cuiuscūq3 dignitatis etiam papalis/circūdata est infirmitate/ et deuiabilis ē vt fallere possit et falli. Propterea nō impare posuit Aug9. autoritatē in ecclesia et in euāgelio/dicēs. nō credere euāgelio nisi me autoritas eccie cōmouisset ¶ Opponet aliqs q in agibilibus et ɔstitutiōibus hūanis/vel sentētijs/vel sctōꝝ canonisationibus/eccīa falli pōt et fallere fm iura et experimētis plurimis. Rñdet. secus eē in his q̄ sūt facti vel iuris hūani/et in his q̄ sūt iuris diuini de nccitate salutis cognoscendi/ cuiusmodi sunt veritates fidei/pcipue articulorū. pptere a assistit specialius vbi non sufficit humanū auxiliū. sicut in determinatione veritatū fidei q̄ in alijs in qbus non nccārio stat salus. ¶ Nihilominus attendendū est multiplicē eē doctrinarū p ecclesiam seu conciliū vite sue approbationem. Quedā approbāt vt certitudinalr vel necessarioq3 credēde. Quedā vt vtiles ad moralem religiosamq3 doctrinā/sine mixtōe falsitatis noxie/nō tn̄ sunt sic vt credant obligatorie. sed dicunt d pietate fidei. Quedā vero solum permittunt vt legant non quin sint mixte falsitates/sed habent aliūde plurimas vtiles doctrinas/sicut sūt scpta multorum doctoꝝ. Et ita Aug9. sua scripta recipi volebat. Noli inquit meis litteris qsi canonicis scripturis d se deseruire. Et iter Negare non possū nec debeo sicut in ipsis maioribus. ita multa eē in tā multis opusculis meis/que pñt iusto iudicio et nulla temeritate culpari. ¶ Sumit h duplex veritas. Canonisatio persone non compellit firmiter adherere doctrine sue. Patet etiā in martyribus. vt in beato Cypriano. Patet de pluribus canonisatis. quorū quotidie positiones a scolasticis non tenent/sed palam negantur aut cum reuerentia si fieri potest exponūtur. ¶ Altera veritas. Debet cū maturitate maxima et nō sine grandi nccitate republice/determinatio fieri in materijs fidei maxime condendo articulū vniuersaliter obligātem. Alioquin formidandum est de scandalo vel scismate nō faciliter exterminabili si qui dissenserint. Doceat nos scisma grecorum. Hac ratione sacre theologie facultas parisieñ. frequenter dum queruntur ab eadem decisiones dubiorum quasi neutrorum. solet non per se totā dare determinatiōnē/ sed deputatos p concilio dādo suos cōmittere. Quāto aūt

plius hec autoritatis grauitas/est in generali concilio/necnō in sūmo pontifice conseruanda. Neqȝ tamen ita declinandū est ad nihil determinādum/ꝙ apertuȝ in fide ⁊ moribus scandalum radicetur ⁊c.

Consideratio secūda

Examinator iuridic⁹ doctrinarum fidem tangentiū ꝑ papa supꝑmus est in terris post generale concilium vel cum ipso Deducitur autoritate canonū/cum ratiōe morali: pre supposita fide. Quoniā supremus in omī policia iuris habet dubia circa policiam emergētia determinare vel interpretari: vel declarare cum appositiōe penarū in rebelles. hoc aūt est iudiciū autoritatiuū. ¶ Diceret aliquis nō oportȝ ita fieri: cū papa sit deuiabilis: nō eīn est magis ꝯfirmatus ꝙ petrus erat: Vn̄ rephensus est a paulo eo ꝙ nō recte ambularet ad veritate euangelij. Cōfirmat hec obiectio cōsideratione ꝑcedentē: sȝ plus infert ꝙ oportet. Neqȝ eīn pōt assidue ꝯciliuȝ generale haberi ꝑsentialiter ꝓ decisione dubiorum nec expediret passim ita fieri. Supꝑmus autem in ecclesia faciliter adit᷑. Qui si nollet oīno ꝑtinaciter ea q̄ sūt fidei declarare. vel erraret declarando/supest iudiciū concilij. Porro nō sequit᷑: papa pōt in diffiniendo fallere vel falli/igit᷑ nō est iudex idone⁹ sic ī alijs pȝ instantia. ¶ Cōcludit᷑ tm̄ ex hac radice duplex veritas. Prima ꝙ determinatio solius pape in his q̄ sūt fidei non obligat vt ꝑ se ē talis ad credendū. Alioquin staret in casu ꝙ quis obligaret᷑ ad ꝯdictoria/vel ad falsū contra fidē. Secūda v̾itas est/ꝙ snīa pape ligat oēs fideles ad nō dogmatisandū contrariū: nisi ꝑ illos et apud illos qui manifestū contra fidē deꝑhēdūt errorē ⁊ scandalū grande fidei suo silentio fieri: si nō apponerēt se/cognoscunt. Qd̄ si fieret ꝑsecutio snīaꝝ ⁊ penaꝝ cōtra eos sciant beatos eē qui ꝑsecutionē patiunt᷑ ꝓpt̄ iusticiā. Supest quoqȝ remediū cōcilij generalis: cuius finalis autoritatiua. iudicialisqȝ potestas fundata ē indestructibilit᷑ in illo verbo xp̄i. de correctione fraterna. Qr si ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Cui legi haud dubie subest papa/licȝ hactenus multis hec veritas nō placeret: ꝓpt̄ inordinatum fauorē ad summum pontificē. vel scripta sua male inscepta/plusq̄ ad xp̄m ⁊ euāgelia. Nunc autē opposita falsitas ē heresis exꝑsse damnata ꝑ concilium Constan̄. cuȝ alijs multis in vtilitatē totius policie xp̄iane.

Consideratio tercia.

Examinator iuridicus ⁊ ordinarius doctrinaꝝ hmōi/est prelatus in sua iurisditiōe: cui communicat inq̄sitor. Deducit᷑ hec ꝯsideratio [illegible] canonicas monitiones: ⁊ censuras ꝑlatoꝝ exhortatiuas/vt dioceses suas extirpare studeāt ab hereticis ⁊ heresib⁹ ꝑniciosisqȝ doctrinis. Sumit᷑ ꝑterea rō ꝓportionalis ad autoritatē pape: nec non ꝑ ordinē hierarchicum figuratum in cōcilio dato moysi per iethro socerū suuȝ. ¶ Sed notetur hic duplex veritas. Prima ꝙ nullus ep̄us inferior potest condere articuluȝ fidei catholice/qui videlicȝ ad totā ecclesiā se extēdat. Non enim pōt in eos obligatōnem ferre quos nō hȝ in iurisditiōe subiectos. Differt igit᷑ determinatio pape, quoniā generalis ē. ⁊ ad omēs catholicos [illegible] extendit quo ad penā Sic intelligere debent dicentes nullum ꝑter papā condere posse articulum. Alioquin fallerentur qm̄ in suis diocesibus ꝑlati ius habēt cum appositione cauti cōsilij. ¶ P [illegible] quo sit scd̄a veritas distinctiōe ꝑmissa. Qr aliq̄ sunt doctrine palā hereticales apud omnes. Alie dubie simplicibus: sed manifeste sapiētibus ⁊ peritis. Tercie veluti neutre hn̄tes ꝑ [illegible] doctores cum rōnibus ad vtrāqȝ ꝑtē ꝓbabilibus: nec in vna tm̄ diocesi vl̄ paucis. sed apud omēs xp̄ianos aut longe plurimos. Est ergo veritas/ꝙ in primis ⁊ scd̄is autoritas inferioꝝ ꝑlatoꝝ se extendit. ⁊ ad suos tm̄modo. In tercijs v̾o nequaq̄. qm̄ merito dicuntur maiores cause fidei. ꝓpt̄ difficultatē decisionis: cum periculo scandali ideo sunt ad sedē ecclesie. vel ad sedentē in ea summū pontificem referēde. Iux̄ illud Si quid ambiguū vel difficile ⁊c. vocans causam grandē. non rōne materia. sed ambigue difficultatis in terminatiōe. Cuius distinctionis ignorantia vel dissimulatio

culpabilis. non paucos depulit in errores scandalosaqȝ iudicia. ꝫ ordinariā ⁊ doctoralē potestatē nostra tempestate.

Consideratio quarta

[e]Xaminator partim autenticus partim doctrinalis huiusmodi doctrinarum est quilibet in sacra theologie facultate licentiatus aut doctor. Deducitur hec consideratio per formam verboꝝ quibus datꝰ licentia magistralis. Ego autoritate apostolica (dicit cancellarius) do tibi licētiam legendi. regendi. disputandi. docendi in sacra theologie facultate/hic ⁊ vbiqȝ terrarū. In nomine patris et filij et spiritussancti Amen. ¶ Ex hoc absqȝ vlteriori deductione sumitur duplex veritas. Prima ꝙ doctores theologici nō sunt arcendi sine causa rationabili ab exercitio predictoꝝ actuū. qm̄ papalis autoritas licentiā confert eis. non ita tamen/quin diocesani seu locoruꝫ ordinarij. pñt obsistere vel non consentire ꝓ rationabili voluntate. Exemplū de potestate sacerdotali que equalis est in quolibet quo ad corpus xp̄i veꝝ. sed diuersificatur quo ad mysticū qḋ iurisditionis respicit potestatē. Exemplū in magistris in artibus: qui nō legunt semꝑ artes vbi volūt nisi scolasticoꝝ ꝯsensus habeatꝰ. Et do sumitꝰ ex hac declaratione veritas altera. Qr doctores theologici non obligantꝰ precise ex potestate sibi tradita/predictos actus legendi. p̄dicandi ⁊c̄. passim exercere. Secus de prelatis ordinarijs: quoꝝ officio pastorali annexū est debitū vl' obligatio p̄dicandi ⁊c̄. subdito sibi gregi. sicut iūgit Aplus hec duo. pastores ⁊ doctores/qḋ rō manifesta conuincit. Oportꝫ eñ quosdā esse in ecclesia qui sint ex officio instituti t'les actꝰ exercere. Alioqn nō fuisset instituta ꝑfecte: contra illud: dei ꝑfecta sunt opa. Non aūt sūt alij sic obligati ꝑ officiū ꝙ̄ pastores sil' ⁊ doctores: ⁊ nō soli doctores. ¶ Possent ꝯsequēter inferri vitates multe salubres d̄ necessitate studij theologici: nisi silentium breuitas indiceret. ¶ Dictū est p̄cise ⁊ passim/qm̄ aliunde pōt doctor theologus obligari p̄dicare vel docere/vel scripturas interpretari: verbo vl' scripto: dum necessitas imminet/hereticos ⁊ hereses repellendi. Aut qr videretꝰ ingratus domis dei/queādmodū loquūtꝰ q̄rētes: si sacerdos nō bn̄ficiatꝰ possit sine pctō ab om̄i celebratōe cessare. Additꝰ tercia causa dū specialitꝰ mittitꝰ ꝑ ordinariū suū/quo casu tenetꝰ sibi d̄ sustentatione sua sufficienter ꝓuidere qua data. iā contrahitꝰ obligatio quasi pastoralis in p̄fato doctore. Neqȝ eñ tunc dicere pōt in sui velamen ocij. Nemo me conduxit.

Consideratio quinta

[e]Xaminator hm̄oi doctrinarū est. per modū doctrine/qlibꝫ in sacris l'ris sufficientꝰ eruditus. Deducitꝰ hec cōsideratō per illā maximā a sapiēte ⁊ philosopho positam. Qr eoꝝ que quisqȝ nouit ē iudex bonus. Iterum qr nullis existentibus quibꝰ conferretꝰ gradus licētie. quia vel nollēt recipere vel nemo conferret. Possent nihilominus prelati secum assumere pro plebis eruditione: ⁊ fidei concilio. sufficiēter in sacris litteris eruditos. Hoc tamē obseruato ꝙ dignus est mercēnarius mercede sua contra illos qui precijs ⁊ magnis pensiobus ꝯducunt ꝓcuratores: ⁊ aduocatos vl' solicitatores causarū ꝓphanarum. theologos vero vix vel gratis dignātur assumere. Adeo terrā sapit animalis homo. adeo querit non que dei sunt. sed sua/nec tā sua frequenter ex abusu. ¶ Iungatꝰ huic considerationi cum sua declaratiōe duplex veritas. ¶ Prima staret ꝙ aliqs simplex nō autorisatus/eēt tam excellenter in sacris litteris eruditus: ꝙ plus eēt credenduꝫ in casu doctrinali sue assertiōi/ꝙ̄ pape declarationi. Constat eñ plus eē credendū euangelio ꝙ̄ pape. Si doceat igitꝰ talis eruditꝰ veritatē aliquā in euangelio contineri. vbi ⁊ papa nesciret vel vltro erraret. patꝫ cuius preferendum sit iudiciū. ¶ Altera veritas Talis eruditus deberet in casu/si et dum celebraretur generale conciliū. cui ⁊ ipse presens eēt: illi se opponere/si sentiret maiorē partem ad oppositū euangelij: malicia vel ignorātia declinare. Exemplū beatissimus dedit hilarius ¶ Unde ꝙ̄uis ab initio militātis ecclesie que componebatꝰ ex apostolis. ⁊ imediatis successoribus nouitꝰ ⁊ ean

tudinaliter a christo doctis. de multis que non sunt scripta plus eet credendum autoritati talis ecclesie. q̄ euangelio cuicunq̄: priusq̄ eet ab ea receptum vel autorisatū. Nihilominus post approbationē et autorisationem quattuor euangeliorum per dictam ecclesiam/plus eet credendum euangelio q̄ alteri cuicūq̄ humane autoritati. Non dicitur q̄ totius ecclesie. quoniam illa est autoritas dei et euangelij. Nec potest errare in fide lege stante.

Consideratio sexta

Examinator huiusmōi doctrinarum. Est oīs hñs discretionem spirituū: q̄tum hoc donū spiritussancti in eo vult extendi. Deducit ex terminis: qm̄ spūssanct' in manifestatiōe veritatis intima: nec fallere nec falli pōt. quēadmodū theologi fundāt/ q̄ nec fidei nec sensui lr̄ali scripture subesse potest falsū. Alioqn nihil autoritatis ad credendū/nihil roboris ad psuadēdū sibi subsisteret. Est aūt sensus litteralis non solū grāmaticalis/sed nec stricte logicalis. Uerum ille quē spiritussanctus principalit̄ intendebat. qui ex circūstantia littere cū causis dicēdi et modis exponēdi magis patet. Unde generaliter in parabolicis locutiōibus sensus litteralis est: nō qui p verba sz per res et facta designatur/ vt d̄ lignis cōstituentibus sibi regē &c. Porro donū discretionis spirituū/ q̄nq̄ datur ad priuatā instructionē recipiētis: quasi priuata lex. De qua canon tradit eos qui priuata lege ducunt̄ generali nō teneri. Est aūt operatio sua facere quodā intimo sapore cū illustratione certa: cognitā eē veritatē. Exemplū d̄ monica matre sancti Augustini s̄m relationem eius in confessionibus. Datur aliquando discretio spirituū principaliter ad edificationem ecclesie. sicut et donū pphetie vel linguarū vel gratia sanitatum cum similibus. Et hoc reperitur ī reprobis s̄m apostolum et euangelium. Quibus si semper et quomō credere debeāt fideles: grandis questio est. Quā videt̄ sūmatim absoluere canon dicens. Nemini dicenti se missum desuper: oportere credi: nisi de sua doceat missione: Exemplo iohānis baptiste.

¶ Iuxta qd̄ sumitur pma veritas. Q: habendi sunt suspecti vel non statim admittendi ī doctrinis suis/ maxime si sint extranei. tales qui se dicūt discretionem et visionem spirituū dono sancti spūs possidere. Alioqn qui cito credūt leues sunt corde. et faciles ad errorē. Quid fiet igit̄? Certe iudiciū expectabit̄ s̄m pmissos quinq̄ gradus examinandi doctrinas ab infimo vsq̄ tandē ad sup̄mū. Qd̄ est ꝯ cliū si res apparuerit ꝓ vtibus ambigua et vigens decisio reputet̄. ¶ Altera vitas. nemo facile deb; estimare se p'uata lege moueri. qn humano se patus sit subdere pareret iudicio. q̄niam nō est dissensiōis deus. Neq̄ formidet/qui huiusmodi est si cum vera humilitate consilium querit alienū se ꝓpterea decipiendum. vel a spūsancto deserendū. exemplo pdicatoris nostre etatis egregij magistri vincentij. ¶ Concludit dn̄s Bonauentura/pro pmissis: vbi querit si qs possit excusari adorando diabolum ostendentem se vice christi? Q: nequaq̄. Ratio. q2 suppetit tali casu triplex remediū. videlicz suspensio iudicij ꝓprij. petitio alieni consilij. aut tandē imploratio diuini auxilij qd̄ nō deerit faciēdo qd̄ in se ē p̄mis duobus modis. Exēplo beatissimi Martini. et aliorū plurimorū. ¶ Obijcit idē Bonauentura d̄ adoratiōe eucharistie q̄nq̄ non ꝯsecrate in manibus sacerdotis. R̄ndet casū istum cōmunē eē. qui semper implicitam habet conditionem vel presumptionem q̄ sacerdos fecerit s̄m debitum ecclesie ritū: que conditio non debet exprimi in adoratiōe. Saluatur tamen adoratio ne peccatū sit propter morem fidelium. Exemplum de adoratione imaginū. Non sic d̄ adoratione panis in mensa/ etiam si conditio poneretur/ dicendo: adoro te si tu sis consecrat'. Non em̄ sunt tales circūstantie ꝑut in altari. Sumitur inde consequēter cautela ꝓ laicis circūstantibus altari/ q̄ hostiam non adorent q̄tumcūq̄ videatur in manibus sacerdotis. nisi cum eleuatur et postmodū Sed nec sacerdos caute facit non abscondendo visionem a populo dum consecrat Aut cortinarū vsus deberet opponi. Aut a circūitu altaris arcendi eēnt alij/ maxime populares.

Secūda ps pncipalis.

¶ Prima consideratio.

Attendendum est in examinatione doctrinarum. Primo et pncipaliter si doctrina sit pformis sacre scripture. tam in se q̄ in modi traditione. Declarat ex auctoritate beati Dionysij dicentis in sententia. Nihil audendum dicere de diuinis/ nisi que nobis a scriptura sācta tradita sūt. Cuius ratio est/ qm̄ scriptura nobis tradita est tanq̄ regula sufficiēs et infallibilis p regimīe totius ecclesiastici corporis/ et membrorum vsq3 in finem seculi. Est igit talis ars. talis regula vl' exemplar cui se nō conformans alia doctrina. vel abijcienda ē vt hereticalis aut suspecta. aut impertinens ad religionem prsus est habenda. Hinc glosa quedam super illud Apparuerūt moyses et helyas loquentes cum eo. sez Jhesu in transfiguratiōe. Suspecta est omnis reuelatio quam non confirmat lex et pphete cum euangelio. Que tria significant moyses helyas et christus. Alioquin delusiōes demonum aut potius pprij capitis fantasiationes/ q̄ reuelationes habeantur. Talibus idiotis obijciat illud christi. Erratis nescientes scripturas. ¶ At vero dicet aliquis. Ecce q̄ a principio et vsq3 nunc/ doctrine salubres tam verbis q̄ scriptis inserte sunt/ quas scriptura sacra non continet. Jmo continet respondem⁹/ s̄m aliquē gradum veritatum catholicaꝝ. quos gradus quoniam alibi explicauimus breuitas hic non apponit. ¶ Queret alius quid sibi vult finis huius considerationis loquens de modo traditionis scripture. Nunquid potest alia salubris doctrīa taliter tradi q̄ redderetur inepta et nociua? Potest vtiq3. Ponitur ad presens exemplum de doctrina Raymundi lulli que quidem alta et vera et copiosa multa continet non tamen in multis absq3 possibili calumnia de quib⁹ nihil ad presens. Hoc vnum placet insere re temporib⁹ nostris in sacra theologie facultate parisius institutum. Habz ipse lullus modum traditionis specialem sub magnis voluminibus ad certa nomīa/ ad caracteres/ et figuras. Sensit eadem facultas nonnullos de suis suppositis vt proni sumus ad nouitates. velle traditionē huiusmodi multiplicare per studium. Nam et in Arrogonia dicitur edoceri. Constituit ptinus statutū/ qd̄ patribus carthusień. ppe parisius significauit per litterā. habet enim copiam libroꝝ dicti lulli. Quo statuto prohibebatur oībus suppositis suis/ ne derelinquentes modum doctrinalē sanctorū doctoꝝ per ecclesiam approbatoꝝ. et qui tentus est hactenus in sacra theologie facultate/ transiret ad nouam hanc fantasiandi curiositatem. ¶ Elicitur ex his cū precedentibus duplex cautela nedum p examinatoribus sed receptoribus doctrinarū maxime religiosis quos sua sācta nō dicam rusticitas/ cum Hieronymo/ s3 humilis et deo amabilis simplicitas/ cōmendat. Nam qui ambulat simpliciter ambulat confidenter. Simpliciter intellige non ignoranter/ non infantili sensu. non negligenti. vel hebeti intellectu. s3 absq3 plica dolositat/ ꝟsutie curiositat/ supbie. Alioqn q̄ ignorat ignorabit. Prima cautela sit eis. nullam recipere doctrinam. absoluto iudicio. nisi altero sex modoꝝ prime partis approbatam. et eo magis si sermo vel modus sit extraneus a cōmuni sermone doctorū. q̄uis sententie graues appareret morales vel philosophice. Theologisat aliquādo demon/ ait climacus: et patz in euangelijs etiam coram ihesu quem temptare psumpsit et dicere. Scriptum est. Angelis suis mandauit d̄ te ꝛc. nihilomin⁹ phibuit xp̄s. Cui paulus et alij se conformant ne testimonium quantumlibet in superficie verū acciperetur a demoniacis vel phitonibus vel simulacris et pphetis insanientibus vt sibille sunt/ et ventiloqui. cum ceteris magicis maledictis. Nam que cōmunicatio lucis ad tenebras. et christi ad belial. Ratio prima. quia sunt excōmunicati. Secunda quia nullum verum bono fine dicūt. Tercia quia continuo aut tandem falsitatem ingerunt. et si mille premiserint veritates. Non est eīn doctrina fallens que vera nō misceat s̄m Bedam. ¶ Altera cauta est. Conferre protinus doctrinam que terminos habz extraneos. vl' sententias nouas

et peregrinas, ad terminos doctorum cōmunium ⁊ sententias eorum. Hoc xp̄s contra dyabolum egit. Hoc magnus Anthonius docuit. Hoc paulus intellexit cū diceret ad discipulum. ꝓphanas vocum nouitates deuita. Hoc Augustinus. nobis inquit ad certā regulā loqui fas est. Hoc Hieronymus. Ex verbis inquit inordinate [illegible] platis orit heresis. Hoc serenissime custodiuit sacra theologie facultas Parisieñ. Cuius vnum e multis sit hoc exemplum vnus licētiatus posuit in vesperijs. Qȝ pater erat [illegible] filij .i. pater generat filium. Confestim oppressum est os eius/ neqȝ sibi pmissum est talibus vti terminis licet ostēderet exponēdo se verū tenere sensum. Sic Augu. loquens de fato iuxta phōrum aliquorum veram sniām qȝ deus erat fatum. Tene inquit sniām/ sed corrige linguā.

Consideratio 2

Attendendū est in examinatiōe
a doctrinarum cuius sit conditionis docēs seu publicās siue scribens. Declarat̄ qȝ nō modicum refert inter doctum rei quā loquit̄ ⁊ inter indoctum. inter senem ⁊ iuuenē/ inter morigeratum ⁊ dissolutum. inter hoīem boni naturalis iudicij et patiētem in cerebro vel imprudentem. Demū inter virum ⁊ mulierem. Fuit Galienus ī arte sua peritissimus medicine. Memini dum puerulus studeret in artibus ipm̄ irrisum: qȝ posuit quartam figurā in silogismis. Mittit inquiunt falcem suā in messem alienā. qȝ nō logicus sed medicus est. Loquit̄ aduersus eundē rabbi moyses medicus. Quia psumēs de scīa medicine. psumpsit cōseqnter de multis tanq̄ illa sicut medicinam cognosceret in quibus turpiter ipm̄ errasse notauit. Et hic error familiaris admodū sapientibus huius seculi/ qui dum se vidēt honorari p aliqua scīa. sit legum. sit canonū. sit industrie mūdialis: laxāt facilit̄ ora de sermonibus q̄s nesciunt. vt de theologia/ q̄si verecundarent̄ aliqd ignorare. Aut aliqn̄ maiori demētia/ q̄ nō cognoscunt in se. despiciunt in alijs tanq̄ supuacua ⁊ noxia ne videant̄ [illegible] q̄ sunt vtilia/ nequaq̄ cognoscere Quanto cōsultius iubet sapiens. Prudentie tue pone modum. qm̄ magna pars sciētie est. dicit Hieronymus scire quid nescias Magne demū modestie taliter agnoscere. ¶ Porro differētie patent relique. De senibus expertis. quibus ideo est sapiens. De bene morigeratis quasi humilibus. De naturaliter prudētibus respectu iuuenū q̄s ait Aristo. nullus eligit/ cum constet eos non esse prudentes ꝓpter inexperientiam. Respectu qȝ maliuolorum quos excecat malicia. Respectu deniqȝ melancolicorum/ qui se ipsos regere vel ꝓpriam domum nesciunt desipiētes in manifestis. ¶ Postremo sexus muliebris ab aplīca ꝓhibet̄ autoritate. ne palam doceat. doctrinā intellige seu verbo seu scripto noīe suo publicatam/ maxime si fuerit ad viros. nec qualescunqȝ sed sapiētes sed eruditos sed status in deuotōe vel religione pcellentis. Sententia est Gregorij/ psumptionem esse/ velle docere sanctiorem doctioremqȝ. ¶ Culpat Hieronymus eos qui discūt (p dolor) a feminis q̄d viros doceant. Quid si talis sexus apposuerit ambulare in magnis ⁊ mirabilibus sup se visiōes quotidie sup visiones addere lesiones q̄qȝ cerebri [illegible] epilentiam vel congelationem. aut aliam melancolie speciem/ ad miraculum referre. Nihil deniqȝ dicere nisi vice dī sine medio reuelātis. Appellare sacerdotes dei filios suos. Docere eos pfessionem suā in qua nutriunt̄ assidue/ qualiter obedire supioribus deberent etiam vbi dyabolus esset [illegible] carnatus. Qȝ si dolent in aduersis p sensualitatis amore sunt impfecti. cum nec paulus nec Maria. immo nec xp̄us haud dubie pfectissimi fuerint doloris expertes imo si desunt pene sensus. qualis erit patientie virtus. Dicit altera se annihilatā fuisse pro morula tpis. Altera qȝ mirabiliori vnione deus vniebat̄ sibi/ q̄ humanitati suscepte xp̄s iungebat̄. cum talibus sine numero/ que nec magnis voluminibus plene referent̄. aut relate conuincerent̄ p singula. Dictum est grauiter a poeta. varium ⁊ mutabile semp femina. Quales describēs aplūs vitare docuit curiosas et verbosas ductas varijs desiderijs. Et ve parenti nostre prime. que primo verbo sup relatione diuini pcepti bis mentita est. Precepit inquit de

us ne comederemus/⁊ ne tāgeremus. hoc addidit ne tāgeremus. sequit̃ ne forte moriamur. Ecce incertū retulit qđ erat certissimum. ¶ Neq̃ tñ ista dicentes derogamus gratie dei neq̃ mulierum quas elegit priuilegiate sanctitati. sed nobis vigilādū est aduersus astutias dyaboli iam ab initio ceptas. ¶ Et cautela duplex inter alia sumenda est. Prima omnis doctrina mulierum maxime solennis verbo vel scripto reputanda est suspecta/nisi prius fuerit altero sex modorum quos prima pars refert diligenter examinata/⁊ multo amplius q̃ in doctrina virorum. Cur ita? Patet ratio Quia lex cōmunis nec qualiscunq̃. sed diuina tales arcet. Quare? Quia leuius seductibiles. quia ꝑtinatius seductrices. q̃ non constat esse sapientie diuine cognitrices. Aliud quoq̃ est garrire que venerint ad fantasiam. Aliud de scripturis sanctis ꝓferre sermonem. istud cum artis stabilitate subsistit. Aliud dilabit̃ sine firmitate. Ubi sunt scripta tot deuotissimarum eruditissimarumq̃ feminarum sicut paule sicut eustochium? Certe nulla supsunt. q̃ nulla ꝑsumpserūt. ¶ Scđa cautela que tacta est. Conferat̃ statim doctrina ꝑ singulas sententias ⁊ verba/si sit conformis ad doctores approbatos/et si sic/ quid addit ad illos in pōdere sniarum. vel religionis edificatōne penset̃. Sunt em̄ doctrine quedam habentes folia verborum quasi speciosissima. que si discutiant̃ inueniunt̃ similes ficulnee/cui maledixit dñs. q̃ sunt sine fructu aut ꝓ fructu reddunt instar pomorum zodome solum cinerem: quo turbat̃ sensus nō reficit̃ affectus. nec tandem illuminat̃ intellectus. ¶ Notet̃ ad extremū q̃ sancti ꝓphete/⁊ doctores iam vniuersaliter approbati/recipiunt in suis verbis obscuris ⁊ ambiguis interꝑtationem qualis nō debet̃ nouellis ꝓphetantibus de corde suo aut priusq̃ constiterit quasi de suo/q̃ɜ nis diuino.

Consideratio 3

I tendēdum est in examinatione doctrinarum/cuius cōditionis sunt hmōi doctrinas vel audientes/vel cōducentes/vel recipientes. Dixit sapiens de principe/id qđ ad omnes trahi pōt. Qui libēter audit verba mendacij/omnes ministros habet impios. Quid nempe est efficatius ad cōpendam oēm doctrinam/q̃ adulatio subdola. vel consulentium vel conscribentiū. vel audientium. vel recipientiū cum indiscreta laude ⁊ inexaminata gloria/sit cū admiratione. O quotiens vidimus impletū illud comici de adulatore/h ꝓfecto ex stultis insanos facit. Qđ in de amicicia vetuit Cicero: dicens hoīes adulatōis impletos vento sibi sumere spēs improbissimas vel errore suo fūdatas/vnde nihil supest ipsis nisi discrimen ⁊ ꝑditio/dum tales hi se reputant quales audiunt/doctos. sapientes deuotos. eloquētes. Quo contra nihil est optabilius ad virtutem humilē/q̃ libēter nedum audire sed inquirere diligēter. qui dicat ei cum omni libertate veritatē. Sint in exemplū nobis lucifer cum angelis suis quos quid aliud q̃ ꝓpria fefellit adulatio. Sint homines qui se tanq̃ deos hac tracti vesania/coli iusserunt extorseruntq̃. ¶ At vō quid ad rem spectat q̄ nunc agit̃ queret aliquis. Multum certe ꝑ omnem modū/qđ sub cautela duplici notabimus ¶ Sicut nullum habet vir vel mulier efficatius apud se remedium ꝓ delusionibus euitādis q̃ eas cum humilitate sedula fugere/nec querere ꝑ miracula/vel reuelatiōes regi/spreto humano sapiētum consilio. sic aliorū respectu nihil fugibilius habere debet/q̃ adulationē indoctorū vel prauorū nihil q̃ɜ desiderabilius q̃ herere comitib⁹. sint cōfessores. sint alij qui sine plica dolositatis ingerunt assidue simpliciter ⁊ humiliter sapere. Talem habuisse be. Bern. fratrem suū Gerardū referunt. qui nec in manifestis signis applaudebat beato Bernardo. Sed cū aspernatōis cachino reijciebat. nō ad nequiciā ꝓteruā. sed humilitatē pia agens. Sunt confessores qui de nōnullis quos vel quas audiūt verba faciunt in bonū. O q̃ pura mens q̃ integra q̃ sine mortali delicto. Essem talis vtinā cum mei filijs. nō aduertentes qui taliter agunt se ꝑ indirectū culpare reliquos cōfitentes eis. quos nō ita ꝑdicant/sic ⁊ occasionē dāt illis laudibus. nō qualitercūq̃. sed in confes

sione mentiendi. Esset hic habendus ser-
mo latior. p̄sertim in materia canonisatio-
nis ⁊ testificatōnis sumpte p confessores.
Sed sup his ⁊ alijs pticularior erit inqui-
sitio facieda / dum modus exemplaris / id
est p narratōnes exemplorum tractabitur
¶ Sequit᷑ altera cautela ꝓ p̄latis. ⁊ specia
liter doctoribus / apud inferiores p̄sertim
idiotas / ac sine lr̄is mulierculas. Caueant
qui dati sunt in regimen ⁊ exemplū / ne le-
uiter suis verbis aut factis approbent do-
ctrinas earū / vel miracula seu visiones in-
solitas ipsis maxime scientibus seu coram
eis. Nulla plane posset altera dari talibus
ad fingendum fortior occasio. Expti pluri
es loquimur. et Greg. xj. testis fuit idone⁹
sed tardus nimis. hic positus in extremis
habēs in manibus sacrum xpi corpus. p-
testatus est coram omnibus vt caueret̄ ab
hoibus siue viris siue mulieribus sub spe-
cie religionis loquentibus visiones sui ca
pitis. qr p tales ipse seductus. dimisso suo
rum rōnali cōcilio / se traxerat ⁊ ecclesiā ad
discrimen scismatis imminentis / nisi mise
ricors ꝓuideret sponsus iesus / qd̄ horren
dus vsq3 huc nimis heu patefecit euentus
⁊c̄. ¶ Hic papa cum esset in Auinione p
katherinam de senis inductus est qualiter
se romam transferret. cardinalibus et cete-
ris dissuadentibus. Quo cum veniret cir-
ca dimidium annū obijt. Extunc cepit scis
ma qd̄ circa. xl. annos durauit Urbano. vj
et suis successoribus in roma vicz. Bonifa
cio. ix. Innocentio. vij. Gregorio. xij. Ale
xandro. v. Johanne. xxiij. Martino. v. vs-
q3 ad conciliū Constañ. In Auinione vo
Clemente. vij. ⁊ Benedicto. xiij. qui ⁊ Pe
trus de luna electus. Hoc cancellarius nō
ponit nec vsq̄ eam nominat. Sed dn̄s ste
phanus olim p̄or carthusie in seits postea
papie asserit ꝓpria manu ex Katherine p-
prio ore / easdē lr̄as scripsisse ad papā ⁊c̄.

Consideratio 4

Attendendum est quis finis
sit hmōi publicatōis doctri
narum s̄m alterum triū finium
qui sunt bonū honorabile / vtile
delectabile. Et primo de honorabili vt de
fastu describēs Aug. hereticū dicit eū esse
qui alicuius tp̄alis cōmodi ⁊ maxime glo
rie / pn̄cipatusq3 sui grā / falsas ⁊ nouas opi
niones vel gignit vel sequit᷑. Notat sūma
de vicijs et virtutibus in tractatu de fide /
causas octo confectōnis heresum. Remit᷑
tamus ad illā / quā libenter hic ⁊ alibi com
memoramus summā / qm̄ ex optimis vn-
decunq3 collecta est. Cuius autor contem
peraneus satis fuit Guilhelmo parisieñ. ⁊
Thome vir sine gradu / de cōuentu p̄dica-
torū Lugduneñ. Hic nihil in cōpilatōe de
fantasia ꝓprij capitis / sed de cōi aceruo scri
pturarū doctrinā nectit. cui si comparent᷑
nouelle visiones nostrarū vel nostrorū / o
sapiētissime deus / quantū solidiores. non
vmbratiles inuenirent᷑ / ab eis tm̄ quibus ad
uersus sapiētis. cōsiliū non est p̄suasum qz
aque furtiue dulciores sunt ⁊ panis absco
sus suauior. quiq3 magis ea mirant᷑. q̄ vel
nō intelligūt vel insolita sunt / sepatū volē
tes hr̄e cōuiuiū / sic̄ es athenieñsibus volētes
semp audire aliquid noui prurientes auri-
bus. ¶ Quo cōtra sit cautela duplex. Ru-
minet assidue docēs vel scribēs / vel studēs
quis suus sit finis intētus. Pauci sunt ad
modū qui nō rn̄deant vt tandē saluus fiā.
Sed sepe sub generalitate mentit᷑ iniqui-
tas sibi dū ad pticulares ⁊ p̄prios venit᷑ fi-
nes. ⁊ sub negocio charitatis agit᷑ negoci-
um vanitatis. Temptationē supbie repu-
tauit Aug. id̄ difficile cognoscibilē qr non
habet hō fas expiri / quēadmodū paratus
est gloriam contēnere sicut non est fas hoī
male viuere ne laudet᷑. Accipiebat aūt sibi
quidā nostri tp̄is signū tale. Querebat a se
ipso corā deo de doctrinis ꝓprijs / quas vel
ex officio / vel ꝓ laudabili cōtra ociū inerti
exercitio / vel ꝓ quesiti distributione talen-
ti: vel ꝓ temporis necessitate scribebat. Ec
ce seruet᷑ integra tibi merces: ait a dn̄o. cō-
seruetur ⁊ aliunde sua proximis tuis edifi
catio. p alienam doctrinam: seu per tuam,
velut alienam / quasi mortuus sis a corde
quid respondes. Nunquid non adhuc in
publicū pdire tua cuperes scripta? Si tan
dem inueniebat in consciētie serenitate / qz
equo aīmo celari scripta sua tali casu vellet
gratias agebat deo. tanq̄ excussus a palea
vanitatis. Sin aūt / gemebat sb̄ pōdere glo
riatiōis vane. Quesiti fuerūt a beato Gre-

gorio libri sui. Remisit ad libros Augusti
ni suadens in illis potius exerceri. ¶ Alte
ra cautela suadet habere promtitudinem q
doctrine qs aliqs legit aut studet/aut scribit
publicu subeat examen: et potius in vita q
post mortem. vt si quid erroris deprehensu
fuerit corrigat viuens. Sonant hanc pro
ptitudinem/protestatiões fieri solite in acti
bus sacre theologie publicis. Hoc inten-
debat qui dixit. hereticare potero. sed here
ticus non ero. Quare? Quia nemo nisi p-
tinax hereticus est. Nemo quoq paratus
corrigi ptinax est. Respicit hec cautela ve-
nerabilem et deo sacratum patre. cuius oc-
casione sumptu est pns opusculum. qui li
bros alios sui tepis nouellos: voluit exa-
men habere. Respicit et oes in coi docto-
res. quatinus ea studiositate doctrinas co
ponant suas/tanq ptinus interrogadas
ab hoibus. Fuit iste vt arbitror no paruus
stimulus beato Hieronymo. qui se tot as
piciebat hre obseruatores et emulos vt q
optime scriberet vel transferret

Consideratio 4 L

a Ttendendum est in examinati-
one doctrinarum de fine. Si sit
ad comodum tpale vel questu.
Dici no posset q mendax est cu-
piditas. nec diuinis parcit nec humanis.
¶ Hoc i aduocatis pluribus eruditis ad
mendacium qualibet in ca. Hoc in doctri
nis vsurariorum et symoniacoru. Hoc in
questoribus publicis sup confictione mi-
raculorum vel reliquiarum/vel indulgen
tiarum. Hec heu dolorosius quo gnitio-
sius et indignius/in pdicatoribus nonnul
lis ad pplm/suas vltra modum concessio
nes et priuilegia dignitates preiudicialiter
amplificantibus/vbi qz crebro videre mise
rabiliter est/quemadmodu sathanas in se di-
uisus est habet doctrinas suas suorumq/
mutuo pferunt exaltat p fas nefasq defen-
dunt. Ac pinde quot in fide. quot in bo-
nis moribus scandala. quot errores etiam
circa nobis naturaliter impssa prima leg
principia vident etas nra? plangere nunc
magis q in mediu reducere libet: duplice-
qz notare cautela. ¶ Prima co sulit simpli-
citati deuotoru. quorum no interest curio
sos esse sup intentoibus occultis scribenti
um/quatinus expedita regiamq viam in-
cedant/legedo scripturas quas sciut ab ec-
clesia tota receptas: quales vtiq sufficiunt
Aut si p dubioru decisione nonnunq oc
currentiu/habendu sit consilium. querant
ab illis tales/quos minus est pbabile fa-
uore vel odio. questu vel fastu trahi. qua-
les sunt iam mortui/viuetes in scriptis su-
is/si materiam q queritur attigerint. Si pte-
rea fuerint in illa tam intenti q experti. Mul
ti nimiru multa scribunt velut in transcur
su/multa qnq no satis ad suam spectatia
facultatez/vt si theologus purus vellet de
punctis exquisitis canonu pure positiuo-
ru/aut purus canonista de apicibus theo
logie declarandis ferre sniam. Cuilibet in
arte sua potior est dada fides. si no alia ro
ne pactum vt aiunt reformetur. qd medico-
rum est pmittut medici: tractat fabrilia fa
bri: refert ab Oratio Hieronym9. ¶ Gra-
dis aut qquisitio caderet hic de doctrinaru
hereticaliu cognitorib9 atq iudicibus/qlis
sit aptior scia. Nunqd theologica vl cano
nica. sed distinctio qcordia facit/q suu cui-
libet tribuit officiu theologo de veritate ca
tholica /aut opposita heresi. iuriste de pe-
nis et mo iudicij pfert ptes suas. Cui9 de-
clarationem alibi tradita/hic no inserimus/
scdam ilico coponentes cautela. ¶ Proui
dendu est sedulo p rectores xpianitatis/ne
studiu theologice veritatis depereat: sz alicu
bi resideat velut in fonte. Alioqn timedu
est ne supseminent heresim zizania /pter
varietate tot capitu tot insup passionu di
uersaru. vn multiplicatio sequitur iudicioru
vbi si desit recursus ad theologos no dep
uatos: et in vnu collectos. qs oro puidebit
Si dixerit aliqs fiet recursus ad sede et cu-
ria summi potificis. Non negabim9 hoc si
theologia illic habuerit suos doctores /no
ptiales. no seductos. no fastuosos. non q-
stuosos. aut inuidos. no ptati seculari. no
spuali plus q veritati fauetes. Alioqn to-
lerabilius esset nullos hre q tales pati. Ac
clamates hic et deridetes nouim9 hic de sa
trapis ecclesiaru. Quid nobis et ecclie de the-
ologis. na p qs alios hereses oriuntur et orte
sunt: certe p eis siles qtidie. et si no in pdica
tione salte in verbis domesticis et opatoe.

Sed esto q̃ueniāt hereses p theologos de
prauatos, nō em̄ theologia sicut nec cano
nica sciā cōfirmat hoīem in veritate. Nun
qd eo casu plus eniti cōuenit suscitare ꝯ ta
les reprobos ⁊ noxios/plures alios poten
tes obsistere suis heresibus palliatis/qs so
li theologi vel deꝑhēdere vel ꝯuincere suf
ficiūt. Illi vo culpant rōnabiliter hereses
introducere/q ex officio resistere debentes/
facti sūt speculatores ceci: canes muti. nau
te stulti nauē eccl'ie naufragijs oībus expo
nentes: quā regere nec sciūt nec volūt. scie
tibus deniqꝫ. volētibusqꝫ succurrere. viam
claudūt. ipsos abijciūt. infamāt. spernūt.

Consideratio 6

Attendendū est in examinatiōe
doctrinarū de fine. si sit bonū de
lectabile/vel carnale seu spūalis
luxus. Et sicut manifestū est q
oīs excellens affectio trahit ad se iudicium
rōnis. Verumtn̄ sicut nulla est vehementi
or q̃ luxuriosa libido. sic ad errandū falsūq
qꝫ docendū nulla pniciosior. Patuit in se
ctis turelupinorū/quorū sequaces non de
sunt vsqꝫ hodie qn̄ ⁊ vbi latere putauerint
serpunt vbilibet. Epicurei sub tunica xpi.
qui mulierculis primo deuotionē fingen
tes spētenus paulatim eis fidē tanq̃ lumē
et oculos tollere querūt/quatinus eas licē
tius ad desideria sua maligna pstituant.
Non est nostrū feditates horrēdas detege
re. cōsiderantes illud apl'i. Que in occulto
fiunt ab eis turpe est dicere. Porro luxus
spūalis accipit oīs curiositas improba sci
endi. que non oportet/ vel plus q̃ oportet
iuxta psone qualitatē. ¶ Sit igitur prima
cautela. nō plus sapere velle q̃ oportet sed
ad sobrietatē. qꝛ nō oībus oēs doctrine cō
ueniūt. sed studentibus alia iubent cogno
sci. q̃ vel a religionum pfessoribus. vel ab
hoībus parū idoneis ad apices doctrina
rum sublimiū/phibent. quibus lacte opꝰ
est nō solido cibo. qui diligentius ad infla
mationē affectus piam ⁊ deuotā/nutriēdi
sunt. q̃ intellectus eruditionē. Nō q̃ sper
nenda sit intellectus seu rōnis illuminatō
sine qua p̃ceps i seductiōis baratrū. cecus
iret affectus. sed curiositas in concessa sciē
di supba vitet. ¶ Vn̄ generalē finaleqꝫ ista
nimus cautelam. ꝓpositū apl'i verbū. Do
ctrinis varijs ⁊ pegrinis nolite abduci: qd
vt prudētius obseruari valeat nō minimā
dabunt p̄misse cōsideratiōes occasionem.
iūcta sedulitate solertiaqꝫ supioris/in oīm
collegio vel vniuersitate vel monasterio. sꝫ
ꝓuiderint nō minori solicitudine. quales
apud suos doctrine frequententur ad aīe fo
mētū. q̃ panis qualis apponat ad corpis
nutrimentū. ¶ Supsunt alia plurima eo
fortassis accōmodatiora q̃ sermo de mora
libus pticulariter ⁊ exemplariter seu practi
cabiliter traditus ⁊ citius accipit in estima
tione. ⁊ plus heret in recordatiua motōne
sed ad pn̄s ista cursim dicta sufficiant.

Exemplum quoddā

de seductione mulieris/qd accidit Anno
dn̄i. M. cccc. xxiiij.

Ecitatus est nup Lugduni gal
lie/corā clero/ pcessus cuiusdaꝫ
mulieris delate et detente burgi
in breyssia/ q̃ est notabilis villa
ducis Sabaudie. Circa quā est domus
sellionis ordinis carthusieñ. Hec mulier
sub pallio deuotōnis ⁊ reuelationū finge
bat mirabilia. Astruebat em̄ se esse vnā de
quinqꝫ feminabus missis a deo/ copassiue
ꝓ redimēdis innumeris aīabus de infer
no. Et iam sua collusione subdola decepe
rat in religione illa q̃plurimas simplices
mulierculas. Sciebat vidēdo frontē pctā
q̃ fecerat vnusquisqꝫ. hoc em̄ f'm Aug. eti
am dyaboli malicia scire pōt ⁊ suis reuela
re. nō aūt ea q̃ futura sunt absolute. siue q̃
in secreto cordis latēt/ ⁊ nullo exteriori mo
tu aut signo sese pdūt. Habebat etiā sup
dicta mulier duos carbones in pede/ q̃ eaꝫ
afflixerant q̃tienscūqꝫ aliqua aīa ad infer
nū descendisset. Quotidie tres aīas ab in
ferno liberauit. vnā vel duas sine difficul
tate. aliam seu alias cū pena maiori. vt di
cebat. Mētis qꝫ excessus seu extaticos fre
quenter habebat. in quibus mirabilia p re
uelationē didicerat. Eratqꝫ mire abstinen
tie. singularissime etiā vite. Plura vo alia
de ea scribēda forēt. Nup aūt cum spūs al
mus sancte sue eccl'ie/rector verus (vt cre
ditur) hunc spm̄ falsum detegere vellet hec
mulier capta. ⁊ penis vt torqueret est addi

cta q̄ oēm veritatē cōfessa est. q̄liter p̄dicta cupiditatis occasione finxisset. vt hoc mō se nutriret/ ⁊ sue paupertati subueniret. Aut fortasse p̄ hmōi dyabolo se miseram in famulā dedicauit. Inuēta est insup morbū caducū hr̄e/ac eundē sub ex tatias excessibus q̄s finxerat palliare. De qua cuz varia opinio esset an tanq̄ heretica cōdemnaret: iudicatū est a doctis ad pn̄iam eam admittendā. nec esse hereticam/ q2 illa q̄ fecerat dimisit. nec obstinata p̄mansit.

Finit tractatus de examinatōe doctrinarū q̄ ad primū modorū i p̄emio p̄positoꝝ.

Sequūtur aliq̄ cōsideratōes quo ad tres modos reliq̄s.

A Uperat ex q̄ttuor modis examinādi doctrinas p̄positis p̄sequi de tribus. Sz cur istud nō sit ad noticiā deductū tangunt cōsideratōes que sequunt. ¶ Prima cōsideratio/ q̄ in examinatōe doctrinarū non semp̄ expedit notificare p̄ticulares defect⁹ qui repti sunt apud eos qui se alios docere iactabāt. Primo ne secretū datū a viuentibus ⁊ notis violet. Scd̄o ne veris doctrinis ⁊ canonicis miraculis seu prophetijs apud simplices aut malignos calumīe locus det. Tercio ne p̄ticularis enumeratio paucorum/sufficiens p̄ singulis estimet. Rursus in examinatōe doctrinarū consulendi sunt expti circa particulares casus: ⁊ euētus. q̄s suis tp̄ibus inuenerūt. Primo q2 certius b̄m Aristo. iudicat expientia q̄ ars: ⁊ exptus q̄ artifex. Scd̄o q2 non fiunt actiones humane circa generalia sed indiuiduis/sicut medicus nō sanat hoīem sed hunc hoīem. ita moraliter agens nō dꝫ facere opus in genere/sed hoc opus in singulari/ scꝫ cū circūstantijs debitis oībus istis et illis. Tercio quia prudētia q̄ doctrix est operū humanorū/p̄supponit expientiam tam ex p̄teritis q̄ ex p̄n̄tibus ex q̄bus futura cōiecturat. ¶ Amplius in examinatōe doctrinarū cauendū est ne decipiat examinans vel examināti credēs/ p̄pter relatiōes insolitas/nūc ab illis nūc ab istis pceptas vel auditas: p̄sertim a feminis aut a laicis vsurpātibus sibi nomen sanctitatis ⁊ docētis. Primo iuxta vulgatū autorē. Rara fides ideo/ q2 multi multa loq̄nt: ⁊ doctiste pe sine p̄n̄tia/sine rōne/sed ex fantasia capitis p̄turbati. Scd̄o q2 multi sunt qui decipiunt: q̄uis se decipi nesciāt/nec decipere vellēt. Tercio q2 sunt alij multi qui se decipi nō credūt/alios tn̄ decipe volunt/fingēdo mirabilia ⁊ illa que sciunt esse falsa. Et istoꝝ infinitus est numerus/ ⁊ a me qui loquor frequēter exptus/ita q̄ ex istorū relationes si credere: si referre: si scribere voluissem/ grandis effectus fuisset liber atq; mirabilis apud curiosos. Benedictus deus q̄ per talium irrisionē ⁊ p̄teptū me totiēs a seductōe seruauit: fui pridē fateor p̄ relatōes aliq̄rū magne merito reputatōnis p̄ximus seductioni/ de quadā heremita remesi/nisi modum r̄nsionis p̄prie deo volente temperassem. Circa qd̄ tp̄s opusculum compilaui seu lectionē vnā de distinctōe reuelationum verarū a falsis. ¶ Subinde in examinatiōe doctrinarū/maxime circa doctrinam theologie mystice q̄ cōsistit in affectibus ⁊ sp̄ualibus sentimētis nō est fas hoī magisteriū assumere sibi in oībus/sed sp̄ui sancto debet hec gr̄a p̄ cipue relinqui. Primo q2 sp̄us vbi vult spirat/ ⁊ vocē eius audis/ et nescis vnde veniat aut quo vadat/ p̄pterea nō debꝫ eius inspiratio sub certis regulis aut terminis comp̄hendi/sicut nec gratuita visitatio/ q̄ ideo gratuita dr̄/quia pure gratis dat/ q̄uis vt plurimū nō cōferat nisi p̄paratis ⁊ facientibus qd̄ in se est/ q̄les sunt qui exemplo mulieris fortis consyderant semitas domus sue. Scd̄o q2 diuisiones gratiarū sūt/ ⁊ vnicuiq; dedit deus mensurā fidei solitarijs aliter/aliter scholasticis: ⁊ ita de reliquis. Tercio q2 semel loquit deus ⁊ ip̄m nō repetit dedit itaq; de⁹ p̄ scripturā suā sacrā et p̄ expositores suos hr̄e sufficiēter intellectū in oībus/iuxta vocationem vniuscuiusq;. ¶ Ceterū vocatio solitariorū ⁊ monachorū ista ē vt plus studeant affectui deuotōis/ q̄ intellectus eruditioni. nihilominus q2 dedit deus mundum disputatōi hoī tāq̄ occupationē pessimā/saltē malicia pene: ne p̄ ociū deterius hoīes torpescerēt/ne p̄terea p̄ fastidio deficerēt abominātes māna celicū cōdescedendū est humane fragilitati. p̄mittēdū est idcirco religiosis aliq̄bus inq̄rere de doctis

scholasticorū/q̄ tractari solent circa libros sniarū. ¶ Porro si querat a me quis inter ceteros doctores plus videatur idoneus? Rn̄deo sine p̄iudicio/ q̄ dn̄s Bonauentura/ qm̄ in docēdo solitus est: et securus. pius. iustus. ₇ deuot⁹. Preterea recedit a curiositate quantū pōt: nō immiscēs positiones extraneas: vel doctrinas seculares dyaleticas aut p̄hicas: termis theologicis obumbratas more multorū. sed dum studet illuminationi intellectus/ totū refert ad pietatem ₇ religiositatē affectus. Un̄ factum est vt ab indeuotis scholasticis quorū prodolor maior est numerus/ ipse minus exțiterit frequētatus: cum tn̄ nulla sublimior: nulla diuinior: nulla salubrior atq₃ suauior/ p̄ theologis sit doctrina. Quanto denicq₃ diligētius in senectute mea sum reuolutus ad studiū ipsius. tanto facta est amplius cōfusa garrulitas mea. Dixiq₃ mecū sufficit hec doctrina. vt qd stulto labore cōsumeris. qd dictas: qd scribis. Multiplicent potius ₇ trāscribā opa doctoris isti⁹. De q̄ vere dī illud xp̄i de Johāne. Erat lucerna ardēs ₇ lucens. Preterea sicut apud grāmaticos/ donatus de ptibus orōnis/ ₇ apud logicos summule petri hyspani/ tradunt ab initio nouis discipulis ad memoriē recollendū ₇ si n̄ stati intelligāt/ sic apud theologicos discipulos/ breuiloquiū Bonauēture qd incipit. Flecto genua. videret valde salubriter imponendū iūcto itinerario suo mētis in deū. qd incipit. In principio primū principiū. Itaq₃ laus oīs inferior ē his duobus opusculis/ q̄r₃ vim agnoscere etiā sola credulitate nō piius est pfectus. ¶ Deniq₃ sermo de sentimētis sp̄ualibus/ in ɔtemplatōe/ in deuotōe receptis nullatenus intelligit si nō expiat. ₇ si nō intelligit: nō amat. si nō amat nō libēter audit: sed negligit vl' spernit/ nisi qs ita fuerit institutus q̄ firmit ₇ pie credat/ se pparās vt sapiat ₇ nō intelligat. neq₃ sequat fantasias pprij capitis vl' alieni. S₃ doctores approbatos ₇ eruditos ī vtraq₃ theologia scolastica ₇ mystica p̄ oncibus amplectatur. Sunt industrie q̄da₃ notate sup hmōi negocio theologie mystice/ q̄mis sepe maxia sit industria/ deserere quālibet industriā/ ₇ q̄ bō secum habitās magisterio sp̄ussancti tota fide. tota spe. tota charitate. tota se dēmū deuotōe cōmittat. Sūt aliqua scripta de impulsibus ₇ de cōceptibus: ₇ de cōcordia theologie mystice cū scholastica/ ₇ silia multa/ q̄ pficiūt ad examinationē doctrinarū. Sed hoc interim suffecerit ad ɔsummationē huius opusculi subnotasse.

Explicit de examinatione doctrinarū a Johanne cancellario Parisieṅ.

Epistola laudās melliffluam ₇ igneā dn̄i Bonauenture doctrinam a p̄fato Johanne cancellario pisieṅ. Anno. M. cccc. xxvj. Lugdunū. missa cuidam fratri minori.

Ignem veni mittere in terra₃ dicebat xp̄s. et quid volo nisi vt ardeat. In dextra nempe dei est ignea lex/ cuius eloquiū ignitū est vehementer/ cuius oculi sunt sicut flāma ignis/ cuius p̄co Johannes dictus est lucerna ardens ₇ lucēs instans helie. Considerās ista noster custodius dn̄s Bonauentura/ voluit esse doctor ardēs/ sciēs qm̄ lucere parum est ₇ sepe vanum/ sepe noxiū qm̄ scia inflat ₇ demonem facit. quid ei demon interptat nisi sciens/ sed absq₃ charitate. Sortitus est idcirco ꝟm laude₃ vite sue pariter ₇ doctrine nomen/ ipse Bonauētura vt anthonomatice doctor seraphic⁹ nominet. Docet hoc in spāli suum itinerariū mentis in deum. cuius ppusculi imo operis immēsi/ laus supior est ore mortalium. Docet ₇ suū breuiloquiū theologie/ p̄cessum ꝓprie theologicū retinēs/ ₇ q̄si conuersum ad priorem/ qm̄ a primo principio descendit ad alias veritates. Docet deniq₃ lectura sua grandior ignē suum cū lumine. vnde mirū imo miserū ₇ miserabile videt ne dicamus dānabile/ q̄ pacte p̄late sūt doctrine quedam alie/ sub specie subtilitatis plus inquietātes/ quasi cynifes egyptie/ q̄ sabbatū mentis incēdio terre gessem afferētes. Secutus est doctor iste/ se testante/ doctrinam cōem ₇ solidā q̄ parisius vigebat maxime tpe suo. Un̄ ₇ allegat ad cōfirmationē doctrine sue/ pisieṅ. articulos q̄s per G. pisieṅ. de cōcilio ₇ assensu mgr̄oꝝ oīm dicit fuisse dānatos ₇ excōicatos. Uiuente tūc ₇ ɔsentiēte fratre alexādro de halis/ cui⁹

doctrina q̃te sit vbertatis dici satis nequit
De q̃ fert͂ r̃ndisse sanctus Tho. dū inquire
ret͂ ab eo/ qs esset optimus modus studen
di theologiā. R̃ndit exercere se in vno do
ctore p̃cipue. Dum vltra peteret͂/ qs esset ta
lis doctor? Alexāder inquit de halis. Te
stor ita me legisse pridē in tractatu quodaꝫ
de visione beata cōtra Johannē. xxij. Te
stāt͂ scripta eiusdē sancti Tho. maxie scd̃a
secunde q̃ intimum sibi fecerat et familia
rem/ illū quē laudabat doctorē Alexādrū.
Et ecce ꝓh dolor doctores isti duo/ halis ꝛ
Bonauentura/ vident͂ q̃si sepulti cū illis
quorū nō est memor amplius/ p̃sertim in
cordis amore. ¶ Extollunt͂ alij quidā
quorū sint vtinaꝫ noīa in libro vite. nō
eni studiosis inuidemus. Sed multe ali
q̃s ipsorū lr̃e/ fecerūt sub noīe subtilitatis
insanire/ cum sequacibus ipsorū. Nunqd
nō insania concedere q̧ duo cōtradictoria
sunt sil' vera ꝓ eodem instanti tp̃is/ licꝫ nō
nature/ q̧ p̃terea multe sunt veritates ab
eterno/ ꝛ multa eterna que non sunt deus
Iste est vnus articulus inter prememora
tos damnatus/ anno dn̄i. M. cc. xl. Legat͂
scd̃s Bonauenture. dist. xxiij. circa finem/
vbi recitat͂ hec damnatio. Et ponit͂ alter
articulus/ q̧ primum nunc/ ꝛ creatio pas
sio/ nō sunt creator vel creatura. Error. Re
petita est eadē damnatio eiusdem articuli
de eternitate veritatū/ ꝑ dn̄m Stephanuꝫ
parisieñ. inter illos. cc. xix. articulos famo
siores anno. M. cc. lxxvj. s. ꝑ duos annos
post felices obit᷒ sancti Thome ꝛ vere san
cti ꝛ gloriosi dn̄i Bonauēture/ quorū pri
mus obijt. vij. marcij/ ali᷒ idus iulij seq̄nti
tp̃e ꝯcilij generalis Lugdunū. ꝑ Gregoriū
x. celebrati. Damnata est nouissime ꝑ cele
berrimū constañ. ꝯciliū inter errores hus
et hieronymi positio ista de vniuersaliū re
aliū ꝛ eternorū positiōe/ ꝛ maxie q̧ aliq̃ sit
entitas realis eterna cōis deo ꝛ creature. q̄r
tūc nll'a creatura potuissꝫ creari q̃ ꝺ nihilo
sed nec posset anihilari. ita fuit tūc argutū
me audiēte ꝛ a dicto hieronymo statim cō
cessum/ sed dānatū/ nuꝑ etiā p̄sius reuoca
tum. Dānauerat prius ipse idē stephanus
pauciores articulos/ viuētibus adhuc p̃fa
tis doctoribus. s. Anno dn̄i. M. cc. lxx. die
mercurij post festū be. Nicolai hyemalis/
cuius nunc crastino scribimus hanc sce
lam. Causa hui᷒ dānatōis faciēde fuit tūc
introducta/ fuit ꝛ postmodum cōtinuata.
Quia sicut tradit Aug. viij. de ciuitate/ no
bis ad certā regulā loq̄ fas est/ liberis auteꝫ
ꝟbis loquūt͂ ph̄i/ ſꝫ inde miserabili᷒ q̃ libe
rius errāt. Sic Aug. ꝛ ceteri doctores anti
qui sic int͂ recētiores b. Berñ. ꝛ mḡr cū reli
q̃s ꝓtin᷒ obstiterūt errātib᷒. sicut petro abe
lardi. sicut berengario/ sicut Joh̄i scoto de
theophanis. sicut gilberto porretano/ q̃ gil
bertus si minus errabat in mā de relatōib᷒
diuinis/ q̃ plurimi posteriorū tp̃is/ patebit
euident͂ illi q̃ subtilit͂ ꝛ absq̧ ꝑsonarū acce
ptōe voluerit ꝛ sciuerit iudicare ꝛ argumē
tū b. Bern̄. a petro de tarenthasia recitatū/
pōderare. ¶ Dānata est nuꝑ ꝑ p̃decesso
res meos/ i sacra theologie facultate sb̄
plib͂us articulis/ doctrīa quā nōnulli solā
impune subtilē garriūt/ quā igrātes voceꝫ
ꝓpriā nōnulli veluti pice loq̄cissime/ stabili
ri nitunt͂/ cū sit mera insania ꝛ vanitas ma
sa. Unus articulus inter ceteros ē/ q̧ aliqd
sit deus realit͂ qd̄ nō sit formal'r deus. Er
ror. Ali᷒ q̧ in diuis sint ponēde prioritates ꝛ
posterioritates alie q̃ originis Error. Ali
us q̧ ꝑsone diuine distinguant͂ ꝑ absoluta
Error. Constat aūt q̧ nulla ē maior disti
ctio realis nec ex nā rei/ in diuinis/ q̃ triuꝫ
ꝑsonarū. Nulla ē igit͂ distinctio in diuis ꝑ
absoluta/ de q̃ nō est dubiū q̧ maior ē q̃ ꝑ
relatiua solū. Deniq̧ q̃ p̃t fidei pietate xp̄i
anus asserere/ q̧ eēntia diuina sit ex ꝑte rei/
seu realit͂ distincta ab intellectu dīno ꝛ vo
luntate/ q̃si possit eēntia diuina eē et nō eē
vniuersal'r ꝑfecta/ nec intelligēs nec volens
Quanto salubri᷒ est asserere nec offendere
pias aures/ etiā gentiliū ph̄oꝝ/ q̧ eēntia di
uina vnica ꝛ simplicissima/ supeminent͂ cō
tinet oēm ꝑfectionē/ quaꝫ dū q̃rit͂ separi ꝛ
scindi a suis ꝑfectōib᷒/ ipsa remaneat mō
strū qddā informe/ chaosq̧ ꝯfusum. Egre
gie dudū mihi tūc adolescētulo/ dixit vn᷒
in theologia doctor ꝛ famatissim᷒/ dū q̃si
uerit/ inq̄t aliqs/ si p̃scīdat͂ eētia diuina ab
intellectu diuino/ qd ē illa eēntia? dic q̧ est
deus/ ꝛ q̧ nō ē deus. Est itaq̧ deus. q̄r ni
hil ē in deo qd̄ nō sit de᷒. et tn̄ nō est d̄s. q̄r
d̄s est suus intellectus/ nec eē p̃t sine ipso
Hoc ē sĩaliter argumētū be. Berñ. cōtra

gilbertū. Hic tñ/addebat ipse doctor q̄ in=
telligi pōt essentia diuina non intelligen=
do intellectum suuz/sicut et de attributis
diuinis. Est eñ ſm Aris. ꝛ ei⁹ ↄmētatorē et
expientiā tanta vis intellect⁹ nrī/q̄ ↄiūctis
sima imo penit⁹ eadē ꝑt p distinctos ↄcept⁹
sepatim accipe. sed sepatio dr̄ rōnis nō rei/
exterioris. ¶ Sed acclamāt alij q̄ de enti
bus rōnis nihil curāt/vadam⁹ inquiūt ad
res/q̄si de reb⁹ possit sine terminis eē ſmo
q̄si logica frustra sit tota. Addūt q̄ fictiāj
sunt hmōi cōceptus si nō ita sit in re sicut
significāt/q̄si res sēp ita sit/sicut est sua co=
gnitio in nobis/imo in deo q̄ cogn̄scit mate
rialia immaterialit̄ ſm Dyoni. ꝛ Boeciū.
Tradūt nōnulli vñ mirandū videt̄ q̄ cō=
ceptus ꝛ entia rōnis/nō sūt vere res nec en
tia. ita q̄ ens nō dr̄ vniuoce de ipsis ꝛ de re
bus ad extra cū tñ accidentia aīe/tam habi
tus q̄ virtutes ꝛ opatōes immanētes/tam
nāles q̄ supnaturales/sint entia longe pfe
ctiora: q̄ albedo vel nigredo/saltē q̄ relatio
nes sex p̄dicamētorū. ¶ Sed ꝓgredit̄ hec
scedula latius q̄ ꝓpositū fuerat ab initio:
sup laude nrī eustochij bn̄ fortunati ꝛ do=
ctoris seraphici/cū de ploratōne q̄ ita post
posit⁹ ē: nō dicā absq̄ canonisatōne. vide=
rint hoc summi pontifices: sed absq̄ scho=
lasticorū frequētatōe in vsu cōtinuo studi=
ositatis sue. Sint alij doctores/q̄ dicāt̄ che
rubici. hic verissimo noīe seraphicus sit et
cherubicus q̄ inflāmat affectū ꝛ erudit in
tellectū reducit ꝛ vnit ad deū p amorē exci
tatiuū/dū alij multi solū diuaricāt ꝛ disp=
gunt intellectiuū/p p̄cisiones p̄oritates et
posterioritates ꝛ signa ꝛ ↄtingētia. cum tñ
vnū sit necessariū. ¶ Hū p̄terea suos imi=
tatores reddūt inflatos/sine caritatis igne
ac pinde supbos ꝛ indigestos q̄les dispgit
dñs mēte cordis sui/iuxta canticū Marie
iuuēcularū tympanistriarū p̄cellētissime/ꝛ
cui⁹ cōceptōis sanctificate/p p̄uētionē p̄ui
legiatā/vigilia/matutina/volui nō p saty=
ram. sed p elegiā poti⁹ exhortatoriā tue cha
ritati studiose chartulā hanc scribere frater
dilectissime in xp̄o: in q̄ bn̄ vale. Et itinera
riū q̄d habes cōicare plribus stude/sit ꝛ li=
brū tuū recipe/seruās illud apl̄i. q̄d bonuz
est tenete. ab oī spē mala abstinete vos ꝛc̄.
Finit.

Epistola eiusdem ad

patrē Oswaldū carthus. Gratia ꝛ pax. G
¶ Spūs est qui viuificat. ꝛ caro nō ꝓ=
dest quicq̄. vñ ꝛ epl̄e pauli fortes dicebāt̄.
q̄ solū spm̄ sapiebāt. p̄ntia vō que carnez
oñdebat reputabat infirma. Hinc habuit
ortū illud xp̄i/ q̄ nemo ꝓpheta acceptus ē
in patria. Rursus aliud metricuz/Minu=
it p̄ntia famā. Certissime hic verū est pater
et dñe xp̄iana charitate colēde/desiderat ve
stra charitas vt accepi a lr̄is eiusdem chari
tatis/videre faciem meā/ꝛ miscere colloqa
sup multis/oro quiescite dedit deus ſmo=
nes dari posse spūs interp̄tes. Precor se nō
immisceat carnis infirmitas/q̄ nihil p̄ser=
tim in me nisi scandala p̄fert/ꝛ q̄uis apud
pfecte cōpositos ꝛ ornatos corpus esse pos
sit simulachrū q̄dā lucidū ꝛ pulcrū interi
oris hoīs ꝛ spūs/fateor impfectū meuz in
hac pte/cōscius assidue ꝛ totiens expte fra=
gilitatis. Porro sup cōicatione quorūdaz
opusculorū meoruz postulata/suggerunt̄
multa mihi dicēda in vtrāq̄ ptem. q̄ coar=
tans in primis gratias ago/ꝛ habeo beni=
uolentie vr̄e/confidēs ab et sine fictiōe di=
ligi/deinde ꝓpono diligēs esse copias mi=
nistrare/vt̄ in fuerit cū reuerēdis p̄ribus et
dñis fratribusq̄ meis. in xp̄o charissimis/
ad formā ↄpletā mēsurāq̄ redigere cū mlt=
tiplicatōe ꝓut ipoꝝ solicitudini visū fuerit
opportunū. Deniq̄ doctrinā theologicaz
ꝓprie dicendaz eximij ꝛ seraphici doctoris
dñi Bonauē. cardinalis. offero me labora
turum q̄ habeat̄ ad transscribenduz si ita
cū effectu postulauerit sacer ordo vr̄/cuius
oronibus me ↄmēdo. Scriptū Lugdunū
M. cccc. xxiiij. in aprili. Finit.

Sequtur epistola eius

dem. quid et q̄liter studere debeat no= T
uus theologie auditor. ꝛ cōtra curiosi=
tatē studentium ad studentes collegij Na
uarre.

Timulauit me pluries/tum co
ſ gitatio mea minus forte sobria
tum amiliaris amicorū suasio
q̄tinus exauditis lectis ꝛ intelle
ctis q̄dā electiora ↄscribēdo ceteroꝝ vl' eru
ditōi vel edificatōi deseruirē. Ac ne t̄ inquūt

ex hac re studiosum ociu tuu. Imitaret p
decessor industria. psecraret nome tuum
meorie posteror/ deniqz fortassis no pauci
q nihil interim lecturi erat i scripta tua vel
amore vel ex nouitate/ vt fit/ incidetes pin
de pficeret. At vo modestior aliorsu me
rapit psideratio. recogito illd sapietis qm
faciedi plres libros nullus est finis. Video
itaqz tata volumia ab egregijs et summi inge
nij atz sapie viris pscripta neglecta tm a pli
mis. ita vt vix nudo noie cogscat. Video
inqz et gemebudus detestor/ vel ignauia vl
arrogantia nostra silcz psidero cui mome
ti eent qtulacuqz scripta mea si pcelletissi
ma sic calcant. Vereor pterea me idipm in
trare viciu/ qd in alijs vehement inculpo.
Et qle petes. Sut q nescio qbus nugis in
eptissimisqz nouitatib/ mebranas/ et audi
toru psertim inexptoru metes occupat im
plent eos sterilibus vtina no pestiferis do
ctrinaru folijs et meorie ventre no cibis sz
siliqs onerat. Agru insup cordis spinis in
serut p frugib. Incidut qz auditores vel
lectores in illud Sene. Necessaria nesciut
q supuacua didicerunt. Vere heu nimis
hec ee recogscet qsqs ppius obseruare vo
luerit. O si tade resipiscat lectores taliu vel
auditores. O si meliorib auspitijs post in
eptias hmoi vertant oculos ad salubriora
documeta. lugebut affirmo forte sua tpsqz
psuptu q tabula aie sueq vtiliorib interiz
pingeda erat et vix adhuc sui exiguitate sus
pectura qbusda lris in nullo pfuturis op
pleuerut/ no dicendu erat deformauerunt.
¶ Sz dicat eande nobis q et antiqs scribe
di licetia ee relicta. Miseru insup esse cau
sant vti bn inuetis/ et nuqz inueniedis. Hic
incidit in oes illud Oratij de poetis. Scri
bim idocti doctiqz poemata passim. Scri
bim sed absqz podere sniar/ absqz nuero et
mesura verbor. Est ei illud qd scribimus
floccidu illiberale studiu. Scribim no no
ua sz antiq. nomeqz versando et trasmuta
do du nra conamur effice/ praua reddim
et inepta. qsi vicz int vulgare fossator vete
ru q solida sunt/ no ta repatores qz demoli
tores. Quasi pterea siles ill qs notat The
ren. q ex bonis comedijs grecis latinas fe
cerut n bonas. Sic qda excerpetes aut ma
gis pprie lacerates ex libris optimis et pba
tis pticulis/ indigetia tendut volumia. ob
nubilates et p incuria scribedi legediqz red
detes originalia velut supflua et mortua a
corde. Vides in sniar lecturis/ dum pudet
quelibet etia maiores seq qz facilis lectura
ru varietas in imesa successerit. ¶ Por
ro qto psulti erat vti bn inuetis qz oru
qrunt inenieda nec illa afferre. qnetia sub
uerte bn ia inneta. q no alo q cib iuuenib
leuit q ad pauca aspiciut. enuciatib n ab
argumetatorib dialeticis no ab iprobe sor
dide pditeqz viuetib. sz a sctissimis et exptis
simis q faciebat q docebat solidissima cau
tissimaqz traditioe fulcita sub sistut iur qd
memorandu valde e dictu viri q multa vi
dit legit atqz pscripsit Buridanu loqr q in
egregij scripti sui sup ethicam ingenuo pe
mio fatet se nouis ronibus neqz adheru
ru/ qtucuqz apparetib q ab illis plies de
ceptus e. ex antiqr aut dictis nuqz/ psertiz
in moralib. Propt qd etia dicit Aris. vij
ethi. Optet extedere exptor et senior vl pru
dentu enuciatoib no min demostratioe
ppt hre em expientia visu vident pncipia
¶ Rndens igit rndebo ad cogitatoes me
as et amicor sup nouor pscriptoe exhorta
tioes. Sufficiat interim mihi meiqz silib
sobria in humilitate vti bn inuetis. Absce
dat ois pomposa sup insolitis arrogantia.
ne multiplicem loqui sublimia gloriates
Et coi vt ita dixerim minerua ptentemur
Sequmur tritu iter comodius plane et ab er
roru scadalorumqz discrimine remoti. Tot
habemus sapie salutaris fontes viuos ne
qso cisternas dissipatas fodiedo nos casso
imo stulto labore fatigem. Hortor veru tn
et repetes iterumqz monebo qtin electiora ex
amatioraqz scpta pplectamur. Et itaqz nra
capacitas no mo finita. sz exigua et q ad tot
libros vtiles qd occurrut euoluedos non
sufficit. Quosda in transitu raptim videa
mus/ qsi eos non penit ignorasse satis sit
vt eis fiat vale ppetuu. Alijs p vices vta
mur/ put se necessitas dederit vl delectatio
nis pgruitas. ¶ At vo qsda familiares no
bis assiduos aduocemus/ et tanqz domesti
cos fidelissimos intra metis nre cubicula
int secreta qtidianaqz colloquia iugit col
locem. ¶ Si qs aut curiosus interrogare p
git. q vel qles libri sunt qs alijs pponedos

cēſuerim? Rn̄debo me vnā ⁊ abſolutam
r̄ſionē dare nō poſſe. Varietas ſiqdē ſtu-
dentiū ſc̄m etatē ingeniū/ ⁊ tpa/ aliud expo
ſtulat ⁊ aliud ꝯſiliū. Hoc vnum veruntn̄
apl̄i dictū maneat apd̄ theologos alta mē
te repoſitū/ qm̄ plenitudo legis ⁊ finis ē ca
ritas ſeu dilectio. Cū igr̄ ſc̄m exigētiā finis
cetera debeāt moderari. qcqd plꝰ ⁊ imediatiꝰ
edificat caritatē plꝰ legat̄. memoret̄. rumi-
net̄/ qm̄nꝰ cū intellectꝰ refectōne/ affectꝰ vbi
plꝰ ē meriti eſca ſapiē hꝰ ē ſapide ſcie ſicut
adipe ⁊ pinguedine repleat̄. ¶ Ad hec D
āt dinoſcēda ſolers ſit theologie nouus
auditor/ ꝯſulere vnū e multis cuiꝰ ſibi do-
ctrina mores famaqꝫ ꝯplaceāt q lōgo mul
toqꝫ viuēdi legendi/ ac bn̄ viuēdi exercitio
docē facilit̄ poſſit/ quā amplecti doctrinaꝝ
interrogāt/ ſtudiū moreſqꝫ deſideret. ſiue ꝓ
pte illa theologie q int̄ ſcholaſticos magis
vt it̄. ſiue ꝓ illa q legētis mores edificet re-
gulet ⁊ ꝯponat. ſiue ꝓ illa q p̄dicātibꝰ cō-
gruit. Hec āt tria ſūt nō vſqꝫ qq̄ꝫ diſparata
in qbus q̄tidie ⁊ ſi nō eq̄liter tn̄ viciſſim de
beret verꝰ theologie diſcipulus exerceri qm̄
p̄mū ſine ſcd̄o inflat ⁊ inq̄etat. Scd̄m ſine
p̄mo acumē ingenij ſufficiēs ⁊ reſolutū n̄
admiſtrat. Terciū deniqꝫ ſine duobꝰ reliq̄s
ſepe nō tā erudit alios q̄ faſtidit ⁊ p̄cipitat
¶ Ad p̄mū iuuāt exēpli grā qōnes docto
rū ſup ſniās ⁊ p̄ſerti illoꝝ q puriꝰ ⁊ ſolidius
ꝯſcripſert int̄ qles meo iudicio dn̄s Anti-
ſiodoreñ. Bonauē. ⁊ durādus vtiqꝫ reſo-
lutiſſimꝰ numerādi videt̄. Excellit qdē i ſu
is q̄dlibet. Hēricꝰ de gandauo. excellit ſcēs
Tho. p̄ſertim ſcd̄a ſcd̄e. Excellūt multi in
multis. in qbꝰ hec vnū minꝰ placet q̄ pure
phiſicalia/ aut metaphiſicalia/ aut qd̄ am-
pliꝰ pudet logicalia ſub t̄minis theologic/
inuoluta miſcuerūt. ¶ Pretea ad ſc̄m ⁊ p̄ſu
pto vl' p̄ſuppoſito p̄mo ſpectēt hyſtorie ſa
cre/ in qbꝰ fit recte viuētiū ꝯmemoratio vt
dialogꝰ Greg. eccl'iaſtica atqꝫ triptita hyſto
rie. collatōes ⁊ vite patrū ꝯfeſſiones augu
ſtini ⁊ ſacre ipſiꝰ aliorū meditatōnes. diua
rhetorica Guilhel. piſieñ. legēde ſanctoꝝ ⁊
ſilia. in qbus ē ardēs lectio ⁊ ad virtuoſos
impetꝰ capeſcēdos vehement̄ extimulans
tm̄mō pus nō elatꝰ p̄ſtet̄ inſtinctꝰ. vbi ſpe-
culatōes altiſſimas pulcerrimas atqꝫ ſalu-
berrimas/ ſubtilis ſi ſimplex fuerit ſtudioſi

oculus inuenit. Et errāt ꝓfecto q iſta tm̄ q̄
rudiora ⁊ facilia dicūt obſtare ſubtilioribꝰ
agnoſcēdis dūmō tpe ſuo ⁊ mēſurate retra
ctent̄. Spectāt nihilominꝰ ad hec myſtice
diuinaꝝ ſcripturarū expoſitōes. q̄les apud
celebres ſctiſſimoſqꝫ doctores plime ſūt. q̄
les apud Grego. in moralibꝰ ⁊ paſtorali. q̄
les apud Bern. ſup cāti. apud venerabilē
Richardū in ſuo de ꝯtēplatōe/ ⁊ alijs opi-
bus ſatis nūq̄ admirādis. q̄les apud G.
piſieñ. q miro gratoqꝫ opificio ſpeculatiuā
cū ſuis moralibꝰ abſqꝫ ꝯfuſione pmiſcuit.
Ceterū ſcriptis gentiliū ſe nō tradere ſꝫ cō
modare/ ⁊ ea velut pegrinādo pcurrere ne-
quaq̄ improbauerī. tū ꝓ copia ſniāꝝ mo
raliū. tū ꝓ ſtilo ⁊ ornatu verboꝝ. tū ꝓ poe
matū ⁊ hyſtoriaꝝ q̄licūqꝫ peritia. demū ꝓ
oblectamēto q̄dā ex varietate lectiōis. q̄ q̄
et in ſacris doctoribꝰ vt in Aug. de ciui. dei
in Oroſio. in Hieronymo Lactātio ⁊ ſimi-
bus iſta abūdant̄ nec minꝰ ſi nō plus vtili-
ter inueniēda crediderī ¶ Ruſus qdli- E
bet triū ex p̄dictis alit̄ ⁊ alit̄ tractādū ē.
Primū diſputatius int̄ ꝯſocios diſputati
one robur ſumit. diſputationē intelligo n̄
ꝓteruā nō ceruicoſam. nō amarā non ptī-
naci aīoſitate tumultuantē. ſꝫ modeſtā/ q̄lē
eē decet veritatis inq̄ſitionē. q acuet ⁊ exci-
tet ingeniū. q ſtudiū renouet ⁊ inflāmet. q
ſtabiliat q̄ꝫ veritatis poſitionē falſitat/ op-
poſitōne patefacta. Hinc fit vt nō extime-
ſcat ſtudioſus etiā in ꝓpatulo defēdere qd
ſecretius ſe bn̄ didiciſſe cognouerit. ¶ Ad
ſcd̄o p̄exigit̄ in ſcd̄o ſi pfici debeat ſecretū ſi-
lentiū/ ſepoſitum interim ab oī turba non
ſolū hoīm ſed ſolicitudinis ⁊ cure tpalis.
imo ⁊ a priori ſtudio vacare tūc neceſſe eſt
qm̄ ſano q̄etē aīo p̄ſtat̄ neqt q loq̄t tē mē-
clauſo ſup ſe oſtio ad ea legerit diſcat affici
ꝓponat ſibi q̄ terribilis deus ſuper filios
hoīm. q̄ ſeuerus improbis ⁊ electis miſe-
ricors. Conſcēdat eternitatis ſpeculaꝫ. vt
videat cū ſapiēte qm̄ vanitas vanitatum ⁊
oīa vanitas. Non diſcurro p plima qm̄ ſa
pida eoꝝ q dicta ſunt lectio/ docebit de oī-
bus. Addā expertus q̄ nihil ferme q̄eti mē-
tis ⁊ ꝯtēplatōi plus inſidioſum. nihil ita p̄
cioſiſſime rei/ tpis. ſ. ꝯſūptiuū. nihil poſtre
mo pfectōi ſcholaſticoꝝ aliūde ꝓbatoꝝ plꝰ
obuiās. quēadmodū colloq̄a nō ſolū p̄uā

que corrūpūt bonos mores. sed illa etiā q̄
supflue diuq̄ ꝓtrahunt/aut sup rumori-
bus vulgo volitātib⁹ aut sup ludicris pli-
bus/ ⁊ ineptis fabulatōibus aut sup ꝯtēti-
onibus hoīm in aduersa tendentiū ⁊ silib⁹
q̄bus a mane vsq̄ ad vesperā imo ꝓfundā
plerūq̄ noctē dies sensim atterit. p q̄ dum
se oblectauerint vel ignauie vel indignati
oni/vł fastidio suo mederi putātes. tristio-
res ⁊ inq̄etiores ⁊ mēte dissipatiores rema-
nebūt. Fallor si vnq̄ ascēdet in montē dn̄i
in arcē ꝯtēplacōis q̄ nō ad vaniloq̄s huius-
cemodi fabulatōes fact⁹ fuerit sicut hō nō
audiēs/ ⁊ sicut mutus nō aperiēs os suū.
Et h° bonū/vn̄ i dn̄o glorior attulit mr̄is
cura/q̄ huiuscemodi ꝯfabulatōes freq̄nt
sustulit/nihilq̄ loq̄ et vacare passa est q̄m
rarus admodū alius cū q̄ mutuos misce-
re fmōes colliberet/tāta mox erat int nos
studiorū q̄ varietas. Prosunt tn̄ nec ego ꝓ
batorū viroꝝ colloq̄a. q̄ ascēsum ꝯtēplatio
nis ⁊ sue arduitatis discrimīa/suo labore
suisq̄ piculis expti sūt. Deniq̄ terciū. i. ex-
tremū ex p̄mis duobus genitū ac nutritū
vbi p̄dicatio nūc inter paucos familiares/
nūc palā ꝯsumat vbi summope curiosū oē
et oē scādalosum ⁊ breui v̄bo q̄cq̄d audiē-
tiū caritatē edificare nō hꝫ fugiēdū reijciē-
dūq̄ est. Ad qđ q̄ta discretiōis cautela sit
adhibēda/pastorale vos gregorianū pdo-
cebit/Sn̄ valete tandē socij ⁊ fratres preci
pua charitate ꝯiūcti. bona facite studia ve-
stra ⁊ me orōnibus vr̄is ꝯmēdatū habeto
te. Supueniat māsuetudo ⁊ corripiamur.

Sequitur alia episto la ab eodē cancellario missa eisdē studenti bus collegij Nauarre parisieñ.

Ecce pareo votꝭ vr̄is/socij ⁊ frēs
dilectissimi. Nup siq̄dē ad vos
vnā ex cogitatōnibus meis lr̄is
exposui. Hoc bonū p̄cipue cō-
monēs q̄tin⁹ electioib⁹ doctrinis vr̄m stu
diū insudaret. Neq̄ ei habetis necesse/in-
star virgilij in luto aurū q̄rere aut ex sterilꝭ
doctrine petra suggere mel oleūq̄ de saxo
durissimo. Supaddidi colēdū sic itellectū
eē. vt incult⁹ ⁊ aridus mīme desereret affe-
ctus sꝫ trāsiretis i affectū cordis. Rescripsi
stis ista beniuole vos accepisse ⁊ vt tale ali

q̄d plies agerē postulastis. sic fiat. ¶ Acci
pite rursus aliud qđ ex familiari vobiscū
allocutōe meū alleuet studiū. qđ animū in-
dignabūdo luctu plenūq̄ exoneret/amari
catōis bilem euomat cui tn̄ vsq̄q̄q̄ sua n̄
desit vtilitas. Olim plies sꝫ nouissime cre
brius atq̄ ꝓfundi⁹/in q̄dā ocio aduerse va
litudīs mee/pia meditatōe recogitaui sta-
tū alme vniuersitatꝭ pisieñ. mr̄is mee/vt ab
sentiā meā ab ea ego vn⁹ ex filijs ei⁹ mīmis
mētis p̄ntia ꝯpēsarē. Occurrūt aīo multa
semp in ea p̄claris laudib⁹ attollēda. Aspi-
cit q̄ppe tāq̄ coruscꝰ q̄dā sol sp̄ūalis/eccl̄ia
sticā machinā irradians. erroꝝ q̄ꝫ tenebro-
sas caligines/sua nitēti puroq̄ fulgore dis-
pgēs. Videt insup q̄si fluui⁹ ille padisi/in
q̄tuor ptes diuisus/irrigās vniuersā supfi
ciē t̄re. ¶ Sꝫ heu hic nihil apud nos ex ol
pte beatū. Ingerit se rursus cogitatōi mee
nō pauca lugubria/ ⁊ q̄ seueram correctōis
aut emēdatōis manū exiguūt. q̄le ē illud q̄
ꝯtētiose opinionū atq̄ siliaꝝ ptialitates q̄-
dā illic nimis ptinaces pstrepūt. q̄ ⁊ studiū
veritatꝭ intrūpūt plimū. ⁊ totū vniuersita
tis corp⁹ actuosum inq̄etū ⁊ parū modestū
et tumultuosū magis q̄ sua req̄reret pfes-
sio/ꝯstituūt. Ab his iq̄etationū ꝯtētionū
q̄ fluctib⁹ veliꝫ vos q̄tū extiterit phas alie
nos effici. neq̄ frustra niti oēs exupare co-
natus iprobos puersoꝝ. p̄sertim vbi ex alti
ori trahūt sue factōis aut iprobitatis origi
nē. Capite dico alioq̄n nūq̄ pax vobis. nū
q̄ securitas ⁊ studio vr̄o nunq̄ decēs tran
q̄llitas donabit. Obsūt p̄terea ptialitates
q̄dā affectate/ ⁊ vicēdi ptinax aīositas. pso-
narū insup nationū/vel p̄acceptio/vel ꝯtē
ptus. Nō enī sinūt ambulare i domo dn̄i
cū ꝯsensu/p veritatis atq̄ charitatis iter/
qđ cōe/pacificū/ ⁊ a talib⁹ expeditissimū eē
dꝫ. Cum xp̄o enī neq̄ aduena/neq̄ scithꝰ
neq̄ barbar⁹. ¶ Aliū subinde i xp̄o cerno
vniuersitatis studio defectū ⁊ hunc q̄dē z
maximū. Ista ē circa iuuenū disciplinā in
morib⁹ imo ⁊ in fundamētali p̄mitiuorū
suoꝝ eruditōe nō mediocris defect⁹/aut er
ror. agēte h° vt plimū nīs exuberāti peda-
gogoꝝ mltitudīe. q̄ꝝ aliq̄ (salua laude bo-
noꝝ/ ⁊ absq̄ ꝯtumelia cuiusq̄ dixerim) vł
ceca igrātia/vel segni negligentia vel q̄stuo
sa maleq̄ placēte adulatōe. vel inepta lani

tate vel qꝺ intolerabiliter pestiferū est cōta
gioso ꝑuersissime vite exēplo ipsis suis sco
laribus notij sunt, a q̄bus nō extirpāt ma
las inclinationū radices. sꝫ nutriūt ⁊ aug-
mentāt, dū vel corrigere eos ne abeāt exti-
mescūt. vel q̄ꝛ religio pietasq̄ꝫ sordent eis ⁊
suū indignū officio ꝺputāt talia suos edo
cere scholares. aut qm̄ verēt̄ ne docētes il-
lud qꝺ negligūt/incidāt illud improperiū
pueris ēt notissimū. Turpe ē doctori cum
culpa redarguit ipm̄ Sic adolescētie frena
laxāt̄. sic eunt in adinuētiōibꝰ suis/ dimissi
ꝓm desideria cordis eoꝝ. ⁊ ꝑ vicioꝝ auiaria
ruūt p̄cipites. ꝯfiūt exīde ꝯtumeliosi. vagi.
petulātes. inobediētes. ꝓni ad inimicicias
inferēdas īpatiētissimi ad illatas irreligio-
si p̄terea/nihil ampliꝰ a paganis de xp̄iana
religione ꝑdocti. Postremo vt de q̄busdā
iudas ap̄ls ait: Macule sūt. vel vt vulgus
loquit̄ sacci carbonū. alter alterū pessimis
modis maculātes. Sed ⁊ q̄les domi sunt
foris in sermonibꝰ palā faciūt. vbi ꝓ sum-
ma q̄ ibi obseruāda erat moꝝ modestia/in
solētissimis atq̄ꝫ incōpescabilibꝰ sibilatōibꝰ
gestibꝰ ⁊ obmurmuratōibus oīa ꝯfundūt
⁊ verbū dei cū suo euāgelizāte ꝓh ꝺolor sper
nūt. īpediūt. turbāt ⁊ obrūpūt. nec ꝑuū ex-
istimādū ē illud incōmodū. qm̄ satis ē sci-
tū illud Aris: Nō parū refert iuuenē sic vel
sic assuefieri. Et q̄ꝛ certe ex nō bn̄ morigera
tis ⁊ ex sinistre instructis adolescētibꝰ/fiūt
iuuenes/atq̄ꝫ viri postmodū/nō tm̄ inuti
les reipublice vniuersitatis. sed ipsius etiā
totū corpꝰ fedāt/lacerātq̄ꝫ ⁊ in bonoꝝ ꝑni-
ciē crudelit̄ seuiūt. Quid sane mirādū si ex
dis scholis discipulis fiūt ꝑniciosi doctores
Neq̄ꝫ gradus collatꝰ adimit sꝫ neq̄tiā au-
get potiꝰ ex sup̄bia vel latentē foris ꝓdit.
Deniq̄ꝫ sicubi mutat fundamētū doctrine
iō q̄ꝛ p̄ ꝓpere īp̄fecte vel inepte collocatū ex
titit. q̄cq̄d amplioris scīe sup̄edificauerit va
cillare minꝰ q̄ꝫ hr̄e solidi roboris necesse ē.
¶ Heci ipsa meditatōe mea video/ ⁊ ꝯfū-
doꝛ plāgore sit̄ ⁊ luctu cōcutioꝛ. ⁊ vltra q̄d
agā q̄liter ve ꝓuideā/q̄bus vtilit̄ ꝯq̄rat nō
satis inuenio? Scriberē hec ipis singillati
pedagogis. sꝫ īmēsus essem ⁊ apud eorum
ꝑlimos nullū habeo mutue cognitōis seu
familiaritatis ꝯmertiū. Scriberē ad oēs col
lectiue. sꝫ videtene stulto laboꝛe ꝯsumerer

qm̄ ⁊ paruitatis mee zelū plures eorū mo
re suo vel inriderēt vel ei succēserāt/vel de p̄
sumptōe culpatēt. Credite mihi amarissi-
ma ē veritas. sed nescio q̄ pacto apud nul-
los eorū amplius q̄ apud lr̄atos q̄ sapien-
tes sunt in oculis suis apud q̄s oīs vel ad
monitio charitatiua/vel fraterna correctio
cōtumeliose ⁊ vindicāde deputat̄ iniurie.
Postremo p̄dicarē talia adolescētibus ip-
sis. sed me absentē scitis/et ipsi monitoribꝰ
asperi sunt vt flaccus ait/atq̄ꝫ ob vehemen
tissimos passionū strepitus obsurderēt ve
ritati. Neq̄ꝫ verbis rudes erudiri p̄nt. stul
ticia colligata est in corde pueri ait Sapi-
ens. sed virga discipline fugabit illam. vir
ga dicit non verba. ¶ Tercius defectus T
acriter vrget animuz q̄ nouiter subortus
nō paruo dedecore in vniuersitatis gloria
maculā ponit. Pluries itaq̄ꝫ relatio fide di
gnorum mihi tam ꝓpe q̄ remote degēti si-
gnificauit deesse freq̄nter sermones in vni
uersitate. etiā dn̄icales ad clerū qꝺ nuꝑ ali
qꝺ monstro sil̄e ⁊ pene intolerabile semel
accidisse visum extitisset. Cogoꝛ tum ex hꝰ,
tum ex alijs quibusdā/illam deflere sciſſu-
ram miserabilē ⁊ mutilationē luctuosam/
ꝑtis nō modice vniuersitatis parisieñ. pre
sertim a sacra theologie facultate. cuiꝰ sciſ-
sure cām p̄buerūt illius de montesono er-
ronee temerarie ⁊ impie aſſertōnes. Nolo
putet aliquis me hoc loco iustificationem
seu defensionē ꝑtis illiꝰ q̄ depulsa vel auul
sa est/suscepisse. fratres p̄dicatores loquoꝛ
Viderint ipsi quid egerunt ego em̄ fidēter
et cōstanter affirmo cōdemnationē errorū
p̄fati de montesono rōnabiliter ⁊ catholi-
ce factam. q̄ duz deferret̄ in romana curia
ego ipse baccalarius cursoꝛ tunc existēs cū
ceteris p̄cellentissimis atq̄ꝫ sapiētissimis vi
ris ab vniuersitate legatis p̄ns interfui. Sꝫ
nunquid qui ceciderūt non adijcient vt re
surgāt quinetiā pia mater vniuersitas hec
q̄ hactenus filijs irata est. nunq̄d tandē mi
sericordie recordabit̄ aut ꝯtinebit ī ira sua
mias suas? Nunq̄d tot oues pascue sue
si deliq̄rint aut errauerint/eternalr̄ abijci-
et? imo ⁊ si redire cōtemnerent. exēplū xp̄i
pij pastoris imitandū erat vt q̄rerent̄. ⁊ pia
quadā violēcia ad ouile ꝓpriū obnitentes
traherent̄. q̄to ampliꝰ dū id totis vt di af-

fectibus ⁊ votis expostulant et ꝑcant. At
videre mihi videor quosdā non ꝯm sciam
zelum habētes qui mox obijcient. Parati
inquiunt sumus eos suscipe. pacem refor-
mare. sed integritas fidei sed vniuersitatis
honor. sed ipsius demū indēnitas a labori
bus ⁊ expensis ꝑtermitti nequaꝗ̄ pn̄t. At
vo nō sic loquor vt talia iudicē negligēda
nego tn̄ illa tanta seueritatis animositate
requiri debere/ ⁊ ad viuū vt dr̄ vulnus se-
cari ꝙ in illo ꝺ sillana victoria dictū ē. exces
sit medicina modū. Xp̄iani sum⁹ ⁊ in scho
la charitatis ꝙ̄tidie versamur sub illo qui
ait: Discite a me qr mitis sum ⁊ hūilis cor-
de. Et Nisi remiseritis pctā ⁊c̄. Ergo non
tam qđ liceat ex iuris rigore / ꝙ̄ quid expe-
diat exquirat. Ceterꝝ memoriter teneo / cur
[illegible] qualiter primitus ab vniuersitatis con-
sortio: via quadā indirecta segregati sūt fra
tres ꝑdicti. Statutū em̄ ⁊ cōclusum erat vt
oīs gradus et honoris in vniuersitate ex-
pers fieret / quisquis nō iuraret tenere con
demnationē sup erroribus ꝑdictis ab vni
uersitate prius. de hinc ab epo Parisien̄. fa
ctam. Distulerunt hoc agere baccalarij fra-
tribus ꝑdictis tunc expediēdis causantes
se a supioribus suis licentiā ab hmōi ꝑsta-
tionē iuramēti nec dum petisse vel habuis
se. Ex hac origine neq̄ʒ gradus neq̄ʒ cathe-
dram neq̄ʒ sermones posterius adepti sūt.
Audiui tn̄ expost aut oēs aut plīmos eoꝝ
ad ꝑfate conditōis ad impletionē ꝑsto fu-
isse ꝙ si etiam nunc vellent nō viderentur
penitus nō admittendi. Attēderent [illegible] vti-
nam oēs / ⁊ benigna recogitatione secū tra-
ctarent / ꝗ̄ta qualis ve iactura spūalis est ⁊
fuit / tot hactenus sermōes tot lectiōes / tot
salubres instructiōes / ī vniuersitate ⁊ alibi
exinde cessasse. Quinetiā naturalis pietas
exigit vt mater filio aberrāti. ⁊ corpus mē-
bro egrotanti cōpassione moueat. Deinde
considera damnū ꝓpriū in sermonibus. in
ꝓpositiōibus ⁊ alijs. tum audi monitionē
metro cōpꝛehensam. Si nō vis alijs parce
[illegible] / parce tibi. nec loquar vexatōes. oppro-
bria ⁊ carceres. ab illis quos loquimur per
latas / que tn̄ mansuetos ⁊ benignos exti-
matores ad miām velocius impendendā
deflecterēt. Passa est ex aduerso fateor vni
uersitas laborū ⁊ expensarū dāpna plurima

ipsa tn̄ meo iudicio leuiter obliuiscēda aut
ꝯtēnenda sunt ꝓ cōmercio pacis. ꝓ frater-
na recōciliatōe. ꝓ reintegratiōe tante ptis
abrupte. tm̄ mō fidei sua integritas. ⁊ vni-
uersitati suus honor ꝑmaneant vel fallor:
vel satis est. ¶ Exclamabunt fortassis ad
hec plurimi eiusdē mecū eē snīe. qm̄ pacis
zelatores aut sūt aut videri volūt. Vereor
tn̄ dū ad excusationē ventū erit. quibusdā
eorū nihil qđ offerri possit ad recōciliatiōꝫ
eius sufficiat / quin assidue calūnient vel fi
dei vel vniuersitatis honorē nō seruari. ita
demū neq̄ʒ recōciliatio vnꝗ̄ neq̄ʒ pax habe
bit. Ceterū nō sum tam insolēs vt vsurpē
diffinire ꝙ̄ pacto [illegible] q̄ ꝑdiximus fides. s. et
vniuersitatis honor illesi manerent. Hoc
vnū apud me ꝑsuasū firmiter habeo: pos
se ista etiā de facili cōtingere. si ad hoc non
dicā oēs non dicā multi sed paucissimi de
vniuersitate cū paucis fratribus recta inte
graq̄ʒ volūtate operā dare voluerint. Qđ si
ex corde noluerit quicq̄d ora blāda loquāt.
nulla via nullis ꝑcibus / nulla oblatōe id-
ip̄m valebit obtineri. cur ita? nimirū semꝑ
allegabūt hanc eē cām fidei nec ex ea posse
quicꝗ̄ remittere. Quid igit reliquū est mi-
hi vt apud semetip̄m quisq̄ʒ redeat cōstitu
at ante cordis oculos luctuosam hanc iac
turā cum ꝑteritis incōmodis. Videat dili
genter ⁊ acriter ad reparandā hanc iacturā.
quantū facultatis aut gratie donū / desuꝑ
accepit tunc omni deposito cōtentiōis stu
dio inquirat pacem ⁊ ꝑsequat eam. hoc est
qđ tūc agere satago. hoc est qđ ꝓ vice me-
his in scriptis offero. Porro quantū ꝓfici
am vel obero ꝓsus in incerto fluctuat ani
mus. noui publicos hoīm mores: noui ꝙ̄
[illegible] iudiciorū snīarūq̄ʒ varietas / noui ꝙ im-
placabiles indomabilesq̄ʒ regnant in quo-
rundam cordibus affectiones / quantū vi-
geat in eorum linguis obloquēdi libertas
effrenis qualiter in opibus ꝑsequendi bo-
nos / ferox licentia deseuiat noui deinde ꝙ̄
paucorū est bona ⁊ solicita fide q̄ Jesu xp̄i
nō que sua sunt querere. ¶ Hec vt scripta
studui nō in publicū. sed ad paucos tradu
cere q̄s ꝓdesse nō obesse confiderem. Ob
latrabant scio si ad quosdā scripta hec dela
ta fuerint ferentes indigne immo ꝓ scelere
vel mutabilitate deputātes. ꝙ paci iacobi

tarium videar optasse aut ꝓ ea verbum scriptum fecisse. sed libera voce fatebor nec illud vnq̄ pudori deputabo me nūc ⁊ prius olim semꝑ dum modeste volui vel optaui/recōciliationē ipsorū in medijs etiā litibus optauisse. Pereāt qui de matris aut mystica corpis feda mutilatōe gloriantur/ qui nō sanationi student/sed medelā querentibus crudeliter irascunt/ ⁊ qui ad diuisionē magis q̄ pulcerrimā vnionē demoniaca impietate pellunt/quorū ꝑsecutio si ꝑgunt in pacificos vnitatis amatores fugere spernēda est. ⁊ generoso animo se virtutis pede calcanda. hoc ꝓuiso ne dānosius inde nascat in vniuersitate vel republica scandalū/hoc enī qd vehemēter ꝑtimescēdū cēseo magis q̄ ꝑsecutionē ꝓpriā. Nūc et als euitaui palā dicere vel agere aliqua q̄ dicēda vel agēda suggerebat zelus meus (nisi mihi metior) verax in eis ⁊ deuotus vestrū igit has q̄lescꝫ lrās vel ꝓdere vel obtegere/deducere rem ad q̄sdā qui extra sūt vel penitus omittere. Attn̄ quis scit si ꝓpitius aspirabit deus/ ⁊ dabit voci sue vocez virtutis ex hac rememoratiōis occasione/ vt audiētes audiāt ⁊ intelligētes intelligāt ⁊ ꝓ bono pacis adipiscēdo/benigniori mē ti laborēt/hoc est qd depcor/ qd supplico/ qd ꝑ illū qui pax nr̄a est obtestor. In q̄ bn̄ valete mei memores/in orōnibus vestris. Scriptum Brugis.

Incipit apologetica

sine responsiua venerabilis mgr̄i Johannis de gerson sacre theologie doctoris egregij ⁊ cancellarij Parisieñ. ad quendā monachū domus carthusie maioris querentē Utrum licitum foret ꝓ studio lectionis et exercitij sp̄ualis conuentum ⁊ ꝓlixitatem diuini officij dimittere. Et qui libri essent fructuosius frequētandi. In q̄ quidē missiua primo ep̄laris ꝑmittitur ꝓlogus /post subnectunt decē ⁊ octo cōsideratōnes. In q̄rū ꝑmis .xij. suadet cenobitica stabilitas ⁊ arguit suspecta loci seu cōuēt⁹ mutatio ꝑtextu seu colore maioris quietis ⁊ ꝓfectus In reliquis vo sex cōsideratōibus agit de libris a monocho in diuino officio ⁊ regularibus obseruātijs cōtinue occupato frequentandis.

Gratia vobis et

pax. ¶ Si inimicos iubemur diligere. q̄to magis eos qui nos diligunt in veritate ⁊ sinceritate salutis. Nihil quippe ita debitum/nihil plus nature cōsentaneū/nihil efficatius ad diligi q̄ reames ⁊ amaris: ⁊ ames vt ameris. hoc est enī amatoriū poculū Seneca teste/ sine veneficijs sine carmine. s. Si vis amari ama. Durū idcirco videri potuit verbū illud vr̄e charitatis de me ⁊ ad me. quis ꝓhibet etiā nō amantē diligere. sed fuerit h° dictū licētia sermonis amorosi qui legē nescit. nec se capit sepe. ¶ Veniā ad alia sup quibus ilico rapuit animus me stilo currēte cōsideratōes vicꝫ aliquas annotare p̄ntibus annexas. Suppetebant alie cōsiderationes plures sed lassitudo corpis ⁊ formido tedij compescuerūt scribentē. ¶ Sane suadeo primū totū religionis studiū transire in affectū cordis. nō tn̄ accipio ꝑ hoc affectū qualēcunqꝫ sed sanctū ⁊ castū. Nam transibāt illi de quibus Ps̄. loquit in affectum prauū. dum ꝓdijt q̄si ex adipe iniquitas eorū. Habet autor de spū ⁊ aīa/ breuē inter ceteras magnas multas ⁊ laudabiles cōsiderationē istā. Affectus inquit qui est spōtanea ⁊ suauis inclinatio ad aliud/ tripliciter in nobis attendit. s. in supiori ꝑte rōnis. ⁊ in inferiori ⁊ in imaginatione. Si spūs nr̄ sequit affectū primum dr̄ hō spūalis. si scōm dr̄ hō rōnalis. si terciū dr̄ homo aīalis. Poteritis in originali si placet videre latius. Itēqꝫ in ep̄la bea. Bern̄. ad vr̄os fratres de monte dei. Fuit opinio celebris q̄ tota theologia nr̄a deberet magis censeri affectiua q̄ speculatiua. Rōne assignat vnus valida. q̄ iubemur redigere oēm intellectū in captiuitatē in obsequiū xp̄i. Pl⁹ est igit oīs intellectus theologie ad cultus xp̄i ꝑ charitatis obsequiū q̄ ad speculādū maxime cū finis legis sit charitas. ¶ Rursum circa monitionem infra de lectura doctrinarū. ¶ Placet hic addere q̄ sermones mgr̄ales qui fiūt succincte ꝑ distinctiones valde illumināt intellectū ⁊ sine labore grauiter demulcēt etiā affectū cū inspiciat s̄mo diuin⁹ ⁊ efficax dū ad modū loq̄ntis ⁊ ꝯtinētis ei dē se infūdit suauit ꝑ ꝑticlas ordīatis

Habet q̄z vbertim materia circa pene sin gula psalmorū ꝛ aliorū diuina verba ꝓ ex ercitio meditatōnis. Exēpli grā. Beatus vir qui no abijt in consilio impiorū. hic pt assumi distinctio de beatitudine. Itē de vi ro. Itē de abire. Itē de cōsilio. Et ita de re liquis. Demū nō est consiliū meū vt diffi ciles q̄ōnes ꝛ ꝓfundas speculatōes occu patus in assiduo diuino seruitio sibi assu met intelligēdas vbi req̄rit̄ ociū maximuz ac ingenij viuacitas cū dispositiōe vegeta cerebri / quieta ꝛ serena ne forte frenesis aut alia incurrant incōmoda. Sufficiunt igit̄ tractatuli faciles ꝛ ad pietatē idonei. Scri ptū Lugduni. anno dn̄i. M. cccc. xxvj. ix. iulij. p Johannē cancellariū Parisien̄.

Finit ep̄la.

Incipiunt cōsiderati ones ad ꝓpositū q̄s bn̄ ꝯsiderare dz religi osus in diuinis multum occupatus / ꝓ se renatione conscientie.

Consideratio j

Religiosus ille ꝯsideret in pri mis q̄ dei ꝓuidētia q̄ in sua dispositōe nō fallit̄ deduxerit ip sum ad ordinē celebrē ꝛ approba tū in q̄ iā ita ꝓfessus ē p⁹ ꝓbatōz solitā vt resilire falsū sit. Faciat ḡ de pia nc̄citate vir tutē gratuitā ꝛ meritoriā. qz durum ē si ꝯ sti mulū calcitret. Sacrilegiū q̄z si voluntatē suā rursus vsurpet / quā in supioris sui vi ce dei resignauit manus.

Consideratio ij Cōsideret. ij. q̄ iā sibi viuēdū ē nō ꝓpria sed aliena lege. nō ꝓpria sed aliena voluntate q̄ tn̄ originaliter a sua volūtate pcessit. nō eni quispiā ad ꝓfiten dum cogebat. ¶ Sequēda ē igit̄ deinceps aliena volūtas nō ꝑoccupāda. nō docēda

Consideratio iij Cōsideret. iij. dict⁹ re ligiosus q̄m ds bonorū nr̄oꝝ nō eget. Ac ꝓinde melior ē obediētia q̄ victima. Pro pterea cēseri debeat ꝓ regula gn̄ali / illō eē meli⁹ / illud pulcri⁹ / illud nobili⁹ / illud vti lius delectabili⁹ ꝛ honesti⁹ / qḋ ē obediētie ꝓximi⁹ sit illa res in q̄ obedit̄ vilis. abiecta turpis. inutilis. laboriosa. vana. stulta. q̄ tūlibet inhonesta. solo pctō excluso. Exem plū habem⁹ in dn̄o nr̄o iesu xp̄o q̄ sacerdo tali ꝛ regio genere ac spū ꝓphetico insignis nudis ambulabat pedibus / alijsq̄ mo(dis) hūilitatis gestis se deiecit hāc existimās v(irtutem) be. Hiero. final'r innuit sūmā nobilitatē vicz deo pr̄i obedire. Vn̄ ꝛ b. Agatha ꝑ iu dicē suū inculpata eo q̄ seruilē psonā ꝓpter xp̄i seruitiū gereret. r̄ndet prudētissime the ologizando dicens. Summa ingenuitas hec est. qua seruitus xp̄i cōprobat.

Consideratio iiij Cōsideret. iiij. q̄ sicut i domo p̄ris mei māsiones multe sūt / ꝛ vie multe puenīēdi ad eā / ꝛ in via dei ḃm qḋ loquit̄ b. Aug. alius sic ali⁹ sic ibat Joq̄z ꝯformiter iux apl'm. In q̄ vocatōe vocat⁹ ē āmbulet. De q̄ idē apl'us exēplū po suit alio in loco de varijs veri corpis offici is. Quo exēplo ad ꝓpositū nullū accomo dati⁹ eē pōt / si ꝓfunda / cogitatōe rumineṫ

Considerio v Cōsideret. v. q̄ aduer sari⁹ nr̄ diabolus iux b. Petri vbū illo ma ne lectū in ep̄la ad missaz q̄ hec post meri diē scribunt / tāq̄ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret. nō hz aūt efficati⁹ malignādi machinamētū q̄ si possit hmōi suadere di splicentiā stat⁹ sui iā assūpti iāq̄ ꝓfessi. Et hoc facere conat̄ nūc sub velamine maioꝝ vtilitatis in alia vocatōe vt i p̄dicādo. nūc sub figmēto q̄etudinis ꝯtēplatiue. nūc sub arrogātia scie amplioris. nunc sub vmbra culo q̄si oīa sint inutilia q̄ agit in vocatōne sua. ꝑsequēdo singula ꝛ ambilādo ieiunia vigilie / plixitas cantus ꝛ horarū solitudo grauis / ꝛ iuge silētiū cū sīlibus sint ꝓ exē plo. Subiūgēs q̄ ds solū ispicit cor. ꝛ cor poral' exercitatio ad modicū vtilis ē. Addē do vt q̄d deniq̄z pditio hec. Poterat eī vn gentū suū vt sibi videt̄ venūdari multo et non sic deperiret. Dicit hoc q̄nq̄z spūs sedu ctor instabilib⁹ cellicis. q̄ se p̄sumūt idone os ad docedū alios vt seducat ꝛ eos ita fi nalit̄ d cella salutꝭ i mōm pditōis reducat

Cōsideratio vj Cōsideret etiā. vj. q̄ oīa suspecta sīt tāq̄ a demonio meri diano (qḋ se trāsfigurat in angeluz lucis) īmissa ꝛ suggesta q̄ loci vl' ꝓpositi sel' arre pti ꝛ suscepti mutatōꝫ ingerūt ꝛ suadēt di recte vel idirecte / ꝑcipue nisi manifest⁹ sit in via quā āmbulat posit⁹ obex eterne salutꝭ q̄ po ni tūc solū credit / dū cū hac via ꝛ ipsa nō (Stat salus)

Cōsideratio vi Cōside ret. vij. q̄ scola religiōis valde distata sco

la secularis inq̄sitiōis. Dicebat hoc vnus fratꝝ meoꝝ alteri fr̄i suo ⁊ meo dū sil' in ordine celestinoꝝ moraret̄. Fr̄ hꝰ religio nō ē scola theologie vel ph̄ie ſ3 xp̄iane felicitatis et disciplie. nō venisti ad doctrinā et sc̄lar꜀ scīe vanitatē ſ3 ad disciplinā ⁊ hūilis vite bonitatē. Linque q̄stiōes scholastic꜀ viris q̄ erudiūt intellectū / tibi satis sint regulares nr̄e obseruātie q̄ inflāmare sufficiūt tuū affectū. Et vere ita ē ⁊ verissimū est qđ dixit

Consideratio. viij. Cōsideret. viij. ꝙ viatores h̄ sumꝰ nō cōp̄hensores. Sit igit̄ viator vt viator. nec q̄rat h̄ ea ī via q̄ ꝓ premio q̄sita debēt̄ in p̄ria. Cōp̄heusio sc3 diuinitat꜀ sine fātasmatibꝰ ⁊ sine labore. vbi nec lāguor nec seniū ⁊c̄. Et dicamꝰ cū ap̄lo Nihil iudicaui me scire īnt̄ vos nisi ih̄m xp̄3 ⁊ hūc crucifixū. Sufficiat h̄ nob̄ corporalit̄ ambulātibꝰ p corpalia / trāsire p fidē p̄q3 spem ⁊ caritatē ī et̄na. Et videamꝰ tādiu ī speculo ⁊ enigmate q̄usq3 veniat dies illa qua spōsus pascit ⁊ cubat in meridie claritati eterne. q̄n videbimus eū facie ad faciē sicuti ē. ⁊ similes ei erimus.

Consideratio. ix. Cōsideret. ix. ꝙ ī illa die p̄mi sp̄alis examis nr̄i. ⁊ in die etiā examinis scdi seu nouissimi ⁊ gn̄al' nō interrogabimur q̄tū fuerit itellectꝰ nr̄ acutꝰ ⁊ eruditꝰ. ſ3 q̄lis fuerit affectꝰ nr̄ ad dn̄m deum nr̄m. hꝰ ē q̄ simplex / q̄ rectꝰ / q̄ piꝰ / hūilis ⁊ deuotꝰ / q̄q3 spōtaneꝰ ⁊ fidel' ī dei s̄uitio. ſ3 eā vocatoꝫ q̄ vocatꝰ fuerit diuitꝰ. Hoc diligēt̄ pēsabat q̄ dicebat. Ois ↄsūatōis vidi finē. latū mādatū tuū nis. Qđ q̄dē mādatū certissime ē caritas nō cog̃scēdi vanitas.

Consideratio. x. Cōsideret. x. ip̄e religiosus ex p̄missis. ex q̄ oē studiū suū resoluit oꝫ ī affectū vt nihil studeat / nihil legat / nihil cātet / nihil meditet̄ / qđ nō īmediate aut mediate ordiet̄ ad inflāmatōeꝫ affectꝰ q̄m ī hac inflāmatiōe ↄsistit sup̄mus apex theologie mystice. tradite p dionisiū acreuelate sibi ⁊ alijs p sp̄m sc̄tm. sed neq3 fugabunt̄ fantasmata p studiū. sed p desideriū p affectū sc3 nō intellectū. q̄m ncc̄e ē intelligentē fantasmata speculari.

Cōsideratio. xj. Cōsideret etiā. xj. ꝙ hec inflāmatio affectus nō expectāda ē ab hoīe. Proptēa nō suspiret ad hūc l' illū doctorē / p̄sertim viatorē vt dicat felix essem ex ↄuictu talis vnius. Suggestiones hmōi sepe sūt diabolice inducētes mentis ⁊ nōnūq̄ etiā corpis inq̄etudinē. Scio p experiētiā de q̄dā ꝓfesso q̄ p̄us ardēt꜀ studij ī sc̄lo de ꝓgenie nedū illustri ſ3 ⁊ regali ↄq̄rebat̄ q̄lit̄ tpe suo nō eēt alt̄ hieronymus. quē poss3 adire / vt sic p̱ueniret ex sua eruditiōe ad scīe pfectōꝫ / q̄ sc3 nō eēt tpe suo doctor. etiā ī ianuis / q̄ sufficēt docē eū. q̄ etiā religionē intrass3 nō ad lamētū ſ3 ad documētū. Recolo tristis ꝙ dū ego pia solicitudine dicerē me timē talē sciēdi ardorem nō fore ab instictu bono ſ3 malo. r̄ndit ille indignabundꝰ mihi q̄ voluit ⁊ recessit. Et o pijssime ⁊ t̄ribilissime in ↄsilijs sup filios hoīꝫ dn̄e ds meꝰ q̄ recessit / q̄ abijt? Utiq3 heu paulopost factꝰ ē apostata sb̄ specie q̄ artioris religiōis. imo tādē absq3 oī v̄ecundie velo totū religiōis oīs habitum abiecit. Misereat̄ sui imo ⁊ mei ac oīm nr̄m deus. Hmōi etenī par l' etiā maiꝰ piculū seclusa dei pietate iminē p̄t cerui cibus nr̄is. nisi a curiositate ⁊ vanitate sciēdi pl'a q̄ oporteat caueamꝰ. Sit hꝰ inductū nō ad cuiusq̄ ↄtūeliā seu improperiū ꝓpiciꝰ sit mihi ds. ſ3 oibꝰ nob̄ ad cautelā ⁊ in exēplū. vt nō q̄ramꝰ plꝰ sape q̄ oporteat ſ3 sape cū sobrietate. Et vt meminerimꝰ illđ p̄s. Dn̄e nō ē exaltatū cor meū ⁊c̄. Nō quō paucos tāgit execrabile factū. f. ia. d̄ borbonio q̄ sb̄ p̄textu pfectiōis ordinē celestinoꝝ reliq̄t et ad fr̄es miores d̄ obs̄uātia trāsijt ⁊ paulopost miserabilit̄ apostatauit ad seculū rediens ⁊ vxorē accipiēs ꝓpt̄ qđ crudelit̄ a parētibus vxoris quā decepat cū roma rediret interfectus ē tpe Martini pape.

Cōsideratio. xij. Cōsideret. xij. ⁊ postremo int̄ p̄missa q̄l' exercitio sibi an̄ oīa tenēda sit p̄ma. Et inueniet ꝓculdubio ꝙ nihil sit p̄mū / nihil sic p̄ncipalit̄ incūbit iniu̇t hoc vnicū. vt sc3 s̄uitiū dei adimpleat. Seruitiū dei q̄ppe p̄sepe ī regul' mōachoꝝ nōmiat̄ ecc̄iasticū officiū. Deinde siq̄d tpis ī residuo fuerit ordiet̄ hꝰ ad vacandū q̄tū obedientia admiserit sibijpsi / pꝰ necessitates corpis q̄ multe sūt. Hoc documentū breui v̄siculo q̄dā cōplexꝰ ē dicens. Fac opꝰ iiunctū / deinde vacato tibi. Cōsulo tn̄ vt ista vacatio sit talit̄ p̄ctcata ī deuotiōis ocio vt nō reddat̄ inepta p lachrimas. aut

alia lesiua corpis vel mētis exercitia ad ea
q̄ in cantando/legēdo/ꝛ ceteris hmōi pnci
palius ꝛ pncipalissime ex scā obediētia in=
cumbūt. ¶ Dictū sufficiat tm̄ de prīa pte.

Veniamꝰ nūc ad sex

alias ꝯsideratiōes. scꝫ de libris legēdis seu
frequētādis p religiosū sedulo in ſuitio
seu diuino officio occupatū.

Consideratō. i.

F

Primo si pgat sedula curiositas
aut vt mitiꝰ loquamur studio=
sa sedulitas inqrere. q vel q̄les
libri sint frequētādi tali religioso sic institu
to. sicqꝫ astricto ad qualē ſmo nūc currit ꝑ
admonēdo ꝛ hortādo/censeo rn̄dēdū: Pri
mo sub doctrina generali/qꝛ nō oēs monē
tur sitir ex sitibus. Liber oīs sit historicus.
sit moralis. sit allegoricus. sit anagogicus
in quo plus repiet ad deuotionē se moue
ri. legat interim memoret et ruminet. Ita
tn̄ si pbate sit autoritatis. Sup quas re'edi=
tū est opusculū de examie doctrinaruꝫ. cui
cōsonat libellus de laude scriptoꝝ.

¶ Cōsideratio. ij. Ceteꝝ nō ē hec regu=
la fixe data/nisi pro hic ꝛ nūc. Qm̄ sepe va
riatis affectiōibus ꝑ varietate tā humorū
in corpe q̄ morū in mēte/nccē ē studia vari
ari. prona nimirū fastidio est nr̄a natura/
tpe huius mutabilitatis nr̄e. Obseruan=
dū ē nihilominꝰ vt hec mutatio studio nō
sit solūmodo nauseātis q̄si stomachi cuiꝰ
ē multa degustare ꝛ parū digerere sꝫ veni=
ant ex mentis delectu.

¶ Cōsideratio. iij. Proinde q̄tū occur
rit pro hic ꝛ nūc/ꝛ q̄tū ad exhortationē p̄=
sentē attinere videt. sūt narratiōes patꝝ ꝑ=
nt in libro vitaspatrū digeste ꝯtinēt bn̄ sa=
lubres qꝛ pōt in q̄libꝫ narratōe pausa fieri
dū vacat hora ex obediētia ad ſuitiū diui=
nū siue ad alia. Insup (q̄q̄ mirer quo pa=
cto id fiat) monēt p̄ ceteris scripturis plus
ea documēta q̄ veluti alterius psone sb̄ ty=
po ingerūt intellectui ꝛ facile demulcēt af
fectū cū q̄si psonā ipam in mortuis lrīs lo=
quentē viuaciē p̄ntē cū sua autoritate ima
ginamur. Cōsiliū ꝯsile sit de patribus pia=
rū historiarū narratiōibus.

¶ Consideratio. iiij. Amplius si q̄stio
fiat de doctrinalibus et non de historiacis
traditiōibus veniūt ad animū ptinus ali
qua q̄ meminit idē animus antea cōposi
isse tāq̄ sibi familiarius cognita. vtinā nō
vanius occurrētia q̄ qꝛ ꝑ hic ꝛ nūc habeo
ipse suspecta. nō q̄dē de nō vitate sꝫ de va=
ne glorie ꝟa vanitate eadē p̄tereo. Sunt li
bri plures btī Bern̄. viri deuotissimi. Et
p̄sertim ep̄la eius ad frēs carthus. d̄ mōte
dei. Itē ſmōes eius sup cātica cāticoꝝ vbi
loq̄t tāq̄ religionē ꝑfessus ꝛ sicut expiētia
multa edoctus. Sūt insup moralia beati
Greg. pape oī admiratōe ꝛ veneratōe atqꝫ
vtilitate p̄clara. q̄ etiā ꝑ magnis ꝛ q̄tum=
cūqꝫ magnis ingenijs sine seclusiōe tn̄ tar
dioꝝ qꝛ singulis lac ꝛ mel mīstrāt sufficere
p̄nt sua vbertate. Sūt deniqꝫ ad maiorem
abūdantiā. īmo supabūdantiā libri illius
venerabilis Rich. de san. victo. de duode=
cim p̄triarchis de arca mystica. Et quid la
borarē p singula? Nihil etem̄ cōposuit ni=
si diuinū ꝛ misticū edoctus a p̄ceptore suo
doctore celeberrimo Hugo d̄ san. vic. Cu
ius opusculū de orōne q̄d incipit. Quo af=
fectu quo ve studio ꝛc. supat omnē laudē

¶ Cōsideratio. v. Subinde nescio

B

si p̄cipuus int̄ oēs numerādꝰ sit eusta
chius. ita em̄ nomen istud suū vulgatum.
Bonauen̄. videor posse tradē. Ille em̄ sin
gularit̄ int̄ oīs doctores catholicos pace
oīm salua/videt̄ idoneus ꝛ securissimꝰ ad
illuminādū ītellectū. ꝛ ad inflamandū af=
fectū. Cuiꝰ opuscula duo. vt lecturā et ali
os tractatus eiꝰ interiꝫ p̄terea. tāta sūt arte
cōpēdij diuinitꝰ cōposita vt sup ipsa nihil
breuiloquiū noto ꝛ itinerariū. In q̄bus ꝑ
cessū est duabꝰ vijs cognoscēdi deū. Primꝰ
nāqꝫ hoꝝ duoꝝ tractatuū. ꝓcedit a primo
p̄ncipio q̄d deꝰ ē vsqꝫ ad alias vitates sub
deo creditas ꝛ habitas. Aliꝰ eꝫ ꝓgredit̄ a
creaturꝭ ad creatorē p sex gradus scalares
vsqꝫ ad anagogicos excessus. Qui licꝫ sint
difficiliores ꝛ rariores. dꝫ tn̄ oīs xp̄ianꝰ ad
illos aspirare q̄m theologia talis mystica
ꝓprie ē xp̄ianoꝝ. Que ꝛ ꝓpiciāte ꝛ reuelāte
spū xp̄i ih̄u facillima ē sup oīa ꝛ vtilissima.
sꝫ abscōdita a sapiētibꝰ. ꝛ in ocul' suis pru=
dētibus ꝛ ipis pene inaccessibilis ꝛ impos
sibilis. iux̄ eiusdē dn̄i saluatoris diuinam
sn̄iam qua ait. Cōfiteor tibi p̄r̄ ꝛc.

¶ Cōsideratio. xi. Cōfiteor itaq; ⁊ ego in insipiētia mea p̄ ɔclusiōe m̄sine ep̄le ne vltra in lōgū ⁊gat ꝙ a. xxx. ānis et ampli⁹ q̄ volui bīe familiares mihi p̄dictos tractatulos sepe legēdo. sepe ruminādo. etiā; vsq; ad v̄ba nedū; sn̄ias. Et ecce hac etate hoc ocio velut ad votū vix pueni ad initium gustus eorūdē. q̄ ⁊ repetiti sp̄ mihi noui fiūt ⁊ placēt iux̄ illud flacci ꝺ poemate vel imagine cōpositis elegāt. decies repetita placebit. Allegauerim cōmodius grauius dignius ⁊ verius illud ꝺ sapīa quā ille describit q̄ sit. Nō h; amaritudinē conuersatio illius nec tediū cōuictus eius sed leticiā ⁊ gaudiū; sicut q̄; ip̄a eadē sapiētia se collaudās dic̄. Qui edūt me adhuc esuriūt. ⁊ q̄ bibūt me adhuc sitiēt. q̄r sc; ī edendo saturitas ē ne q̄d desit. ⁊ ī desiderio auiditas māet cōtinua ne fastidiū sit. vn̄ etiā fruūt̄ inq̄t p̄sa nec fastidiūt q̄ frui magl̄ sitiunt. ¶ Hec ad satisfaciendū scriptis caritatis v̄re dicta lic; satis cursorie sufficiant.

finit.

Frater fratri. Gratia

⁊ pax. ¶ Ex v̄bis tuis iudicaberis nō tm̄ H xp̄c. Et q̄ in v̄bo nō offēdit hic p̄fectus ē vir. s; cū linguā hoīm nemo domare p̄t q̄d cōsultius q̄ tenē silētiū. mihi q̄d necessitas vel pia cogit vtilitas rumpe. Est sup hac re fructuosū de silētio caplm̄ in sūma de vicijs pte vltima relegat̄. Hoc ꝺ ō frat̄ p̄miserim q̄r vix euenit mihi inire cū aliquo colloquiū q̄n peniteat me aliq̄x. Et q̄d p̄fecerim alteri sū ignorās. q̄d aūt obfuerim mihi recognosco. pp̄rea conor indies domino ꝓpicio mecū morari. Et si dandū est ꝯsiliū. malo p̄ scedulā q̄ p̄ linguā m̄dē. videor eīn mihi m̄sionē securiorē p̄ hoc dare ¶ Ceter; se p̄ modū studēdi multi multa scripsere. Sūma de v̄tutib⁹ tractiue ꝺ prudētia colligit vtiles doctrinas. Notamur insup aliq̄ p̄ theologie mystice q̄ stat in affectib⁹ acq̄sitiōe p̄ticulares industrie duodecim pte. ij. p̄ncipali de theologia mystica q̄ nūc penes vos habet̄. Tāgūt̄ subinde nōnulla in tractatu ꝺ laude scp̄tor; vbi fit mētio ꝺ dicto btī Bern̄. q̄ quercus ⁊ fagus docuerūt eū. Habet̄ a Bern̄. specialis spes mō studēdi ep̄la. Dicit int̄ cetera q̄ fastidientis stomachi est multa degustare/ ⁊ q̄ peregrini hūt hospitia multa/ s; paucas amicitias. sic sp̄ ingerētes animū grauant nō nutriūt. q̄r nec ruminādo cōterūt/ nec digerūt meditādo. Scripsit deniq; venerabilis Hugo didascolicon. i. magistrū docentē discipulū. ¶ Nūc aliq̄ q̄ religiosū respiciūt cursim ⁊ punctatim vt occurrūt annotabo iux̄ circūstātias a p̄his ⁊ theologl̄ positas. Recogitet̄ p̄mo q̄s sit ille q̄ studet in p̄fessiōe ⁊ statu ī ingenio ⁊ etate. Recogitet ipse cur studet. i. q̄ fine. nā finis est in moralib⁹ p̄mū/ q̄si p̄ncipiū p̄mit⁹/ et p̄ncipalit̄ intendēdū s̄m cu⁹ exigētiā debēt alie circūstātie moderari vt tercio sciat q̄d sit illud q̄d studet quarto tp̄s. q̄nto locū. sexto cū q̄bus ⁊ ad q̄s suū applicare studiū licet dec; ⁊ expedit. Aliodn̄ si desit moderatrix discretio/ pōderās istas circūstātias nō institutio s; destitutio. nō instructio s; destructio subsequūt̄. Et q̄r pauco; valde ē p̄fecta discretio ꝓpria dat̄ in religiōib⁹ aliena p̄ obediētie votū q̄d q̄ deserit nec obseruat satagēs ꝓpria volūtate q̄ sibi nulla d; eē regere se/ nihil mirabile si currēs incurrit ⁊ offendit. Scitū ē q̄d Bern̄. dicit ꝺ talibus q̄ nullū machinamētū efficacius h; demon ad seducēdū q̄ si modū ī sermone bono faciat p̄tergredi. Deniq; ꝺ tali dicit clymacus. Qui sibi dux eē vult sp̄reto duce ꝓprio q̄ nō iā indiget demone tēptāte. q̄r fact⁹ est sibi demon. Regulet igit̄ obediētia studiū; eius qui obediētiā p̄fessus ē. ¶ Postremo frat̄ rogo te/ rogo ⁊ illos q̄bus hoc paucilū coīcare decreuerio vt aptis interioribus oculis retorqueāt illos ad priores collocutiōes/ ⁊ acriter dijudicēt si frequēt̄ plus inuenerint ea q̄ mihi cōtingere fateri nō erubesco. Et vt interim sileamus detractiones. iras. zelum. murmuratiōes. amaras qualia nemo nescit esse criminalia/ perpendunt fabulatōnes ineptas faciliter immisceri cachynnos scurrales nugas rumorum volatiliū sensim effluere/ q̄d q̄ surrepunt mēdacia ⁊ celāda pandūt̄. temeraria fiūt in absentes iudicia cū sit ibi⁹ incommodis int̄ q̄ volat interim tp̄s irrepabile. Et animus q̄ se talib⁹ nisus ē oblectare remanet inanis sterilis vanus tristis ⁊ ad se riosa nec̄caria q; lāguidior et ineptior sibiq;

displicens grauis et penitens. Magnū est crede mihi magnū et preciosum ocij talētuz quo qui vtitur multiplicato fenore manipulos iusticie cū exultatōe reportabit. qui vero male et inerter illud dissipauerit. disperdet illū deus etiā in hoc seculo. Sūma enī malicia ē ociū iners. ait Bern. Et desideria occidūt pigrū/desideria intellige nō ea sola que palā improba sūt et scelerata/sed que specie boni se velāt et paliāt. vt sūt desideria edificationis et correctiōis alioꝝ. sciēdi quoqz plurima ad expulsionē tenebrarū intellectus. sed euenit pfecto deterior obscuritas ex curiositate quā qui sequitur ponitur in numero taliū que les loquitur apl's verbosas curiosas sp discentes et nūqꝫ ad sciam vitatis venientes. sunt cribo in aquā merso simillime. sūt vas plenū rimarū qd hac illac effluit/nec sapiam cōtinebit/maxime dum nō obseruāt illud vulgati autoris. tabulis suprema notato. Nūc vale frater carissime ¶ Scrptū hoc mane mercurij lugduni breuiori prsus spacio tpm quam itio sit ad vos/et redicio vtinaz fructuosiori/scio quod mihi minus est molestuz. Tu quoqz fac sile/si tpus postulat aut res. et cetera.

Johānes cancellarius parisiensis.

Admonitō quedam

breuis et neccaria. quō caute legēdi sūt quorundam libri cōtinentes errores occultos venerabilis magistri Johānis de Gerson.

Prohemium.

Quia vnū est neccariū optimuz et eternū sufficere debz quereti bonas margaritas vt tādē inueniat vnā/et venditis oībus cōparet eam. Hec me cōsideratio pmouit sepius facere orōnē in mari et in aqs multis sacre scripture noiatim hodie pma octobris anni. M. cccc. xxv. dū pscrutatus scripta Hubertini/relegēdo qd sup illud cāticū symeonis. Nūc dimittis seruū tuū dñe/notauerit/apparuit mihi sicut et alias aspectu perfunctorio/grāde nimis et pfundū quid nā sup meditatiōe ihu xpi et pacis sue mysterio. Et dū magis et magis introrsus aspexi/singulaqz notaui. manifestarunt se vulpes paruule que demoliūtur vineas marie dū vinea floruit. ¶ Fuerūt tpe Hubertini illius hereses aliq radicē accipiētes ab abbate ioachim/et psequēter pullulātes in spuria vitulamina diuersoꝝ erroꝝ/etiā pchdolor vsqz ad tpa nr̄a. Unus error et pncipal' fuit de suscitatiōe et publicatiōe euāgelij eterni. Fingēs quod sicut pr̄ habuerat suā legem tpe moysi et legis scripte/filius vero tpe legis gratie et euāgelice. ita spūssanctus legē inspiraret cōsumatā sub paupertate legis euāgelice. sicut expsse notare videtur dict' Hubertinus in expositiōe dicti cātici. Nūc dimittis et cetera. ¶ Fuit alter error de lege vel spū libertatis sub qua begardi et begarde nefanda et abominabilia ppetrarūt facinora. Ponit error iste quod aīa pfecta reducta in deū/perdit suū velle. ita quod nihil hz velle vel nolle/nisi velle diuinū/quale habuit ab eterno in esse ideale diuino. Quo adiectio dicūt se cōsequēter posse agere quicqd carnalis affectō deposcit sine pctō vel crimīe cū nō habeāt velle et nolle. Diuersificatur aūt modus iste quoniam sufficit aliqbus vt sub deo solo suā totaliter vel taliter abnegēt volūtatē. in qua abnegatōne dicunt summā cōsistere pfectionē. ¶ Sūt alij rudiores idiote et simplices qui seducti pastutos faciūt hāc subnegationē ppie volūtatis [?] modū pfessiōis et obediētie in maib' suis. Qua facta pmittūt astuti tales et peruersi quod amplius peccare nequeūt/sub quo pretextu ppetrāt innumerabiles nec referendas abominatiōes. ¶ Fuit alter error quod hō pfectus nullā curā debz hr̄e de rebus humanis quōcūqz vadāt/imo nec de seipo si damnetur vel saluetur sed in oībus et singulis diuinā expectare volūtatē debz/et in illa cōplacere siue saluet siue dānet. Quia etiā quicqd velit volūtas dei/fiet. Habz error iste ramos plurios pullulātes ex dictis apl'i Augu. et similiū male intelligētes sup pdestinatiōe dei et sine puidētie infallibili infirmitate. de qbus nō ē hic scribēdū p singula. ¶ Suffecerit igitur ad pn̄s cōmonuisse lectorē pdicti Hubertini sicut et alioꝝ extranea tradentiuz sub specie subtilitatis vel excellētis dogmatis quod oīa regulet et examīet iuxta veritatem euangelicā. et doctores cōiter approbatos alioqn nouerit se piculis maximis erroꝝ et heresū pximū fore. ¶ Deniqz nup super hac re cōpositū ē opusculū de examinatōe doctrinarū et aliud sup doctrina Raymūdi lulli. Et qui de singulis erroribus cum

originibus suis particulares vel facere tractatus nusq̄ finis. Scripta sunt insup dudū aliq̄ sup libro q̄ dr̄ clymacus ꝺ triginta gradibus ꝑfectiōis cuius radix ē error stoicoꝝ ponētiū v̄tutes eē insensibilitates. s. ad nihil passionabilit̄ affici/ ꝯ illud apl̄i tā generalit̄ expertū. Sentio aliā legē in mēbris meis ⁊c̄. vñ etiā repiunt̄ in doctorib᷒ theologie q̄ subtiles ⁊ ꝓfundi noīati sūt quedā positōes minus sobrie vt q̄ deus vult ⁊ facit nos peccare. Q; in ordine ad deū oīa necessario veniūt/ et ita necc̄ario peccam᷒. Q; diuina volūtas ꝓus vult res eē q̄ suus intellectus indicat eas fore. Q; in eodē instāti tpis. licz nō nature duo ꝯdictoria simul ꝑnt stare. Q; multa sūt eēna p̄ter deū. Q; q̄cq̄d intellectus cognoscit vniuersalit̄ vel abstractiue vel p̄cisiue/ hz correndentiā talē in re/ sicut in deo dū ꝑscindit intellectus sapientiā a bonitate. ⁊ ita ꝺ reliquis. quorū plura damnanda articuli parisienses ordinauerunt.

Finit.

Tractat᷒ ꝺ distinctione verarū visionū a falsis/ magr̄i Johānis de Gersono cancellarij parisieñ.

NUper vnā ex lectionib᷒ meis/ sup non esu carniū apud ipsos carthusieñ. recēsui eisdēq; trāsmisi. Nūc aliā quandā sibi recensens tibi germane frater mitto. Hec lectio gn̄ali q̄dā tropo apit quemadmodū numisma verū dīne reuelatōnis/ a falsato denario diabolice illusiōis secerni pōt. ne fallat nos angelus sathane ꝑ transfigurationē sui in angelū lucis. sꝫ ꝓbemus spūs si ex deo sūt. ⁊ qd̄ bonū ē obedientes aplo teneamus. Hec doctrina ⁊ si cuilibꝫ xp̄iano vtilis est/ viris tamē religiōi ⁊ contemplationi dedicatis/ qualem te pater celestis elegit/ saluberrima. imo necessaria iudicat̄. Bene vale frater cordis mei ī eo qui te iugiter custodiat. ⁊ ī quo bene valere patres ⁊ fratres tuos celestinos vehementer exopto. cōmendans me orationibus eoꝝ atq; ea que tibi depnto volens esse ipis cōmunia/ vtinā ⁊ vtilia fiant. Hec autem lectio sic habet.

FUit iohānes baptisans in deserto. In hac ꝑticula cōmendatio iohānis p̄cursoris ex tribus ostendit̄/ ex fama ꝑ nomē expressa. ibi. Fuit iohānes. glo. gratia dei. A gr̄a incipit. nec nominari solent nisi famosi. Scd̄o ex sua opatione virtuosa quia dicitur baptizans. Tercio ex loci ꝯgruentia in deserto ¶ Circa nomē videre est ip̄m reuelatū fuisse celitus ꝫm historiā. Lu. j. scriptaꝫ. Et nō est hec mediocris laus hr̄e nomen qd̄ per angelū. et taleꝫ angelū qualis est gabriel/ os dn̄i/ nominauit. Concludit̄ nanq; mirabilis vite ꝑfectio futura/ ex prenuncia seu ꝑsaga miraculosi noīs assignatione. alioquin frustra fieret in noīe miraculi opatio/ si nō in re ipsa aliq̄d magnificū supraq; naturā excelsū designaret ¶ Sꝫ insurget statim curiosus inuestigator. et q̄ret q̄ pacto sciat hāc ꝓnūciationē noīs istius fuisse angelicā plus q̄ illusionē diabolicā. Etenī angelus sathane ꝫm apl'm trāsfigurat se nōnūq; in angelū lucis. Ista ē dubitatio q̄ in nouissima lectōe ē tacta/ ⁊ dilata ad tp̄s alteꝝ/ q̄ petit artē discernēdi reuelatiōes angelicas/ ab illusiōib᷒ domoniacis. ¶ Quocirca dicamus in p̄mis/ sicut vera religiōis assignatō/ ꝑ sophisticas ⁊ fallaces hereticoꝝ argumētatiōes impugnat̄. sic ꝑ mēdaces angelos miraculoꝝ veroꝝ sāctarūq; reuelationū autoritas/ factis q̄busdā sophisticis ⁊ magoꝝ ꝑstigijs q̄rit̄ infringi. hoc dicit petr᷒ apud demētē ī iterario suo. Cur ita: q̄tinus ꝑ hoc abducāt̄ homīes a spūalis vitatis cognitiōe q̄ ꝑ miraculoꝝ aut reuelationū media tradita ē/ q̄ñ ad falsitatē sīlia videt̄ introduci. ¶ Dicamus p̄terea qm̄ nō ē hūanitus regula generalis vel ars dabilis/ ad discernēdū sp̄ ⁊ infallibilit̄/ q̄ vere sūt ⁊ q̄ false aut illusorie reuelatiōes. Tūc enī nō hr̄et solū fides ꝺ nr̄is ꝓphetijs/ ⁊ ꝯnt̄ de tota religiōe/ sed etiā euidentie certitudo naꝫ q̄ sciret euidēter aliq̄d esse a deo vel ei᷒ angelo reuelatū/ sciret ꝑfecto aliter q̄ ꝑ solam fidē illud esse veruꝫ. Quēadmodū si q̄s hr̄et sciam clarā de dissolutione fallaciarū ⁊ argumētationū ꝯtra veritatē fidei peccātiū eandēq; impugnantium. haberet vtiq; noticiā nō tm̄ certā ex

fide/sed ex demonstratõe de fidei articulis euident. Cõstat igit̃ nõ eẽ qredũ a catholico vt sibi fiat elucidatio ꝑspicua ⁊ euidens de ꝓnũciatiõe hui⁹ nois iohes facta zacharie/q̃lit̃ ꝓbabilit̃ sciet̃ eẽ reuelatio angelica. De hoc em̃ fides ẽ ⁊ nõ scia. Et sicut nõ oim̃ ẽ fides ſm aplm/sz ẽ donũ dei/sic nõ oms verã a falsa reuelatiõe secernũt. sz aut verã spernũt/⁊ falsã amplectũt̃. vel sacrilega impietate ⁊ incredulitate talia negãt reprobãt ⁊ ꝯtẽnũt. ¶ Nihilominus alia est q̃stio q̃lit̃ ꝑsupposit̃ eis q̃ fidei sũt/cognoscẽ nos fideles poterim⁹/⁊ ſm doctrinã iohis ꝓbare spũs si ex deo sũt ne fallamur. Et i hãc q̃stionẽ sciẽs incidi ꝓpt̃ illusiões plurimas qs nr̃o tpe cognoui cõtigisse. Et etiã i hoc senio seculi In hac hora nouissima/i ꝑcursiõe antixp̄i/ tãq̃ senex delyrus/fantasias pl̃es ⁊ illusiões somnijs sil̃es pati hz. ⁊ multi dicẽt. ego sũ xp̄c/⁊ recedẽtes a veritate cõuersi ad fabulas se ducent multos. De mult̃ iã audiui/q̃z q̃libet sibi reuelatũ eẽ p certo iã habebat/q̃ erat futurus papa. Int̃ q̃s qdã bñ l̃ratus ⁊ famosus/hoc etiã ꝓpria manu i sc̃ptis q̃ legi relicit/⁊ argumẽtis cõiecturisq̃ plurimis asserere conat⁹ est. De alio sil̃r l̃rato/p relationẽ accepi. ꝑmo ꝑsuasũ eẽ sibi q̃ foret papa. debẽc antixp̄c saltẽ ꝑcursor antixp̄i. nouissime vt seipsũ ꝑimeret instigat⁹ est vehemẽt̃/ne videret tm̃ afferre nocumẽtũ pp̄lo xp̄iano. Tãdẽ deo miserãte ad saniorẽ mentẽ cõuersus ista de se sc̃psit ad eruditionẽ ⁊ cautelã alioꝝ. Porro de alijs mult̃ i religiõe ⁊ austeritate vite ꝯstitut̃. incredibilia fere sũt ea q̃ idoneis testibus referẽtibus agnoui. ¶ Si veniat igit̃ aliqs q̃ se reuelationẽ habuisse ꝯtendat/queadmodũ zacharias ⁊ alij ꝓphetaꝝ cognoscũt̃ ex historia sacra recepisse/quid agem⁹/q̃ pacto nos habebim⁹. Si statĩ negemus oĩa/vel irrideam⁹/vel inculpemus videbimur infirmare autoritatẽ diue reuelatiõis q̃ nũc vt oli potẽs ẽ. neq̃ em̃ man⁹ ei⁹ abbreuiata ẽ vt reuelare nõ possit. Scandalisabim⁹ p̃tea simplices dicẽtes q̃ ita de nr̃is reuelatiõib⁹ ⁊ ꝓphetijs poterũt eẽ calũnie/⁊ censendo erũt fãtasie vel illusiones. Tenebim⁹ ḡ mediũ ⁊ ſm apl̃i iohis documẽtũ. Nõ credem⁹ oĩ spũi/sz ꝓbabimus spũs si ex deo sint ⁊ obediẽtes aplõ qd bonũ ẽ teneam⁹. Erim⁹ sicut nũmularij seu capsores spũales/ad solerter ⁊ acute examinãdũ numisma ꝑciosũ ⁊ exneũ diue reuelatiõis ne forte demões q̃ monetã q̃libz diuinã/⁊ bonã q̃libet falsare satagũt/subintroducãt p vera moneta ⁊ legitĩa falsam ⁊ reprobã. eẽt hoc in detrimẽtũ nõ mediocre eccl̃iastici fisci vel erarij/seu thesauri imperialis dei. Et tãto ampli⁹ q̃nto moneta ꝑciosior ẽ ⁊ rarior/queadmodũ sũt act⁹ virtutũ heroicarũ/atq̃ supnaturaliũ visitatiõnũ. Tãto igit̃ vigilãtior adhibẽda ẽ ad discernẽdũ cautela/quãto eẽt iactura dãnosior. ¶ Et qm̃ silitudo hec satis idonea ẽ ad id palpabili⁹ osñdẽdũ qd intẽdimus ꝑseq̃mur eã dicẽtes. Primũ q̃ examinator hui⁹ monete spũal'/oz eẽ theolog⁹/arte pit⁹ vsuq̃ pit⁹. nõ q̃les sũt q̃ sp addiscẽtes nũq̃ ad sciaz v̓itat̃ ꝑueniũt. q̃les garrulosi/verbosi/ꝓterui/ꝯtẽtiosi. morib⁹ deniq̃ pessimis dediti/⁊ plus ad epulas vanaq̃ gustu discernẽdũ/q̃ act⁹ suos dijudicãdũ industrij ⁊ seduli/qb⁹ oĩs ſmo d̓ religiõe fabula ẽ siue onus. postremo q̃ qcqd lingua magniloq̃ osñdit/vita q̃ metiri nescit ꝯdicit ⁊ blasphemat. Apd tales numulanos nouã q̃libet moneta diue reuelatõis sic incognita ẽ ⁊ barbarea: vt ꝯfesti ad se deductã. cũ grandi cachynno ⁊ indignatõe reijciãt irrideãt ⁊ accusent. Alij sũt nec nego/q̃ ex aduerso i oppositũ ruũt vicij/q̃ supstitiosa etiã ⁊ vana ⁊ illusoria delyroꝝ hoim facta ⁊ somnia necnõ egrotãtiũ ⁊ melancolicoꝝ portẽtuosas cogitatiões/reuelationibus ascribunt. Istis leue cor nimis ad credẽdũ/alijs nimiũ intractabile ⁊ asperũ eẽ vidẽs/scio certissimũ eẽ q̃ apd nasonẽ scribit̃: medio tutissim⁹ ibis. ¶ Est autẽ moneta ista spũal' reuelatiõis tãq̃ aurea/in qnq̃ ꝑncipaliter examinãda sc̃z in põdere. in flexibilitate/in durabilitate/in ꝯfiguratõe/⁊ in colore. Et hoc ſm qnq̃ v̓tutes ex qb⁹ sumit̃ argumẽtũ monete spũalis legitime. Humilitas dat põdus. discretio flexibilitatẽ. patiẽtia durabilitatẽ. v̓itas ꝯfigurationẽ. caritas dat colorẽ. Has qnq̃ v̓tutes legimus mariã habuisse i angelica reuelatiõe sibi facta. sil' in zacharia ⁊ elisabeth ꝯcludũt̃ extitisse ex serie euãgelij Luce. dũ iohãnis nomẽ fuit reuelatum.

Itaqȝ quo ad p̄mam cōditionē si cognoueris aliquē qui p superbā curiositatem ꝛ vanā laudē atqȝ p̄sumptionē sanctitatis/ cupidus sit h̄re reuelatiōes insolitas qui se dignū istis reputet/ qui in talib⁹ ꝺ narrādis gloribūdus delectet. scito qm̄ illudi meret. neqȝ magnipēdas si aliquā habuisse reuelationē iactāt affirmet: deest em̄ pōdus humilitatis. Preterea de sāctis p̄ribus habemus narratiōes plurimas super tāta humilitatis obſuatōne compositas. Cuidā ex p̄ribus demon apparuit transfiguratus nō solū in angelū lucis/ ſȝ in xp̄m dixit se ad hoc venisse in mundū/ vt ab hoc p̄re videret ꝛ adoraretur. Cogitabundus aliq̄diu mā sit sctūs ille p̄r/ instar marie v̄ginis/ ꝛ cogitans qualis eēt ista salutatio. Dicebat intra se. Nūquid non adoro quotidie xp̄m. quid sibi vult talis apparitio? Et ad humilitatē ilico cōfugiēs ait ad demonem. Vide ad quē mitteris. Non eīn dignus sum hic videre xp̄m. Quo dicto tā humili demon cōfusus ꝛ pudibundus abscessit. Alius p̄r clausit oculos in re simili Nolo inquit videre xp̄m in terris. illuȝ in celis videre ɔtētabor. Et btūs Martinus ex supbo demonis ornatu/ falsitatē loquele diabolice/ q̄ se xp̄m dicebat agnouit.

¶ Est igit hoibus saluberrimū ɔsiliū ɔtra tales demonū illusiōes pōdus humilitatis obseruare. se reputare intellectu pariter ꝛ affectu indignissimū/ qui sup alios homiēs reuelationē accipiat. qui p̄ alijs a deo mirabilit visitet. Et si que talia p̄t solitum euenire circa eū cōtigerit reijciat a se cū sctō humili verecūdoqȝ pudore. Deputet talia vel lesioni ꝓp̄ie fantasie/ ꝛ se habere aliqō sile frenencis ꝛ maniacis aut melancolicis reformidet. vel caueat ne ꝓpter enormitatē p̄cedētiū pctōꝝ/ datus sit in reprobū sensū vt talibus illusiōibus seducat. Si vō ista sint diaboli machinamēta seu temptamēta ex hūilitate hmōi euanescēt. Aut si velit deus q in his tolerādis exerceatur. nō nocebūt. Si vō sit diuīa reuelatio nō ficta/ humilitas pie renitēs/ magis p̄parabit locū ad ip̄ius susceptionē ꝛ audire merebitur/ amice ascēde supius. quāto in loco pl⁹ infimo recūbere conabit. Habes in Exodo/ quotiēs moyses a se repulit diuinā iussionē dū ad pharaonē mitteret. Obsecro inqt dn̄e mitte quē missurus es ꝛc̄. Et hieremias clamat. A a a dn̄e de⁹ ecce nescio loqui: q̄ puer ego sū. Et iohānes baptista nō audet sctm̄ verticē xp̄i tāgere. sed eū a se repulit dicēs. Ego a te debeo baptisari. Et ap̄ls paulus se p̄mū int peccōres deputat/ qui nec dignus sū inquit vocari apostol⁹.

¶ Et si quis obiecerit q ap̄ls suas reuelatiōes iactāt apuit atqȝ diuulgauit. Rn̄det scti doctores int q̄s Chryso. sub hac sn̄ia. Aliud ē inquiūt ex quadā necitate vel habendi cōsilij vel ad vtilitatē audiētiū/ secretas grās suas aut virtutes suas ꝓdere seu manifestare aliud sine ɋuis sua aut alioꝝ vtilitate talia p inanē gloriā ventilare. Vn̄ maria virgo q̄ cōseruabat oīa v̄ba hec conferēs in corde suo. postmodū apostolis p̄sertim Luce sacra mysteria sibi soli credita differuit. non ad iactantiam/ quia non tm̄ tardasset cum vicium oīe preceps sit. sed ad ecclesie religionisqȝ edificatiōem. Quin etiam deuotus Bern̄. qui totiens iussit vt homo virtutes suas plus abscondat etiaȝ familiarissimis ꝛ deuotissimis/ q̄ alij vicia sua occultare satagunt. plures ꝺ suis donis ꝛ gratijs per contemplationē adeptis palam nedum loqui/ sed scribere non esse superbiam arbitratus est. Quo pacto sic? quoniā hoc agere cōpellebat non vanitas sed caritas. ꝛ iam in humilitatis terra radicem virtutis. ne iactantie aura velleret alte demiserat. Hec caritas ꝛ edificatiōis necessitas a presumptionis suspitione beatū Paulū absoluūt. quia ꝓpter subintroductos falsos apostolos/ q̄ gloriosos se monstrabāt/ autoritatis sue pōdus impulsus ɔpalare q̄ q̄ p̄la sint in eius etiā laudatōe plena humilitatis ꝛ recognitiōis ꝓp̄ie fragilitatis ꝛ ignorātie. an in corpe inquit vel ex corpus nescio. deus scit. Et iterum. factus sū insipiēs ꝛc̄. Est igit nō q̄libet manifestatio reuelatiōis sibi facte arrogās vel superba. sed hūmodo q̄ fit inanit vane ꝛ absqȝ fructu edificatiōis vel ɔsilij/ ſȝ fit ad exonerandū tumorē animi a vento iactantie qui plenus est. Ad scalpendum deniqȝ prurientes aures alteriū curiosa hmōi nar-

ratiōe vanitatū. Et si nō aliud afferret hec loquacitas incōmodū abūde illud est/ qd magne rei ⁊ in appciabilis fit ɔsūptio. dū scȝ tps inutilit dilabit. ¶ Quo circa nō parū ad rē attinet/ si res d q̄ fert ee reuelatio/ sit vtilis ad mores. ad rēpublicā. ad diuini cultus honorē vel augmētū. aut si sit supuacuis rebus seu narratiōib⁹ imixta. Proinde i secularibus historijs/ ⁊ actibus hūanis. sic repire cōe ē/ ⁊ laudare se pōt hō absqȝ culpa iactātie/ dū sue defēsiōis viget necitas. Sic Tullius porādo ne pelleret i exiliū ɔfuationē ciuitatis romane a se factā aliaqȝ egregia opa sui cōsulatus cōmemorauit. Sic africanus scipio triumphū quē de carthagīe subiugata reportaret i defensionis sue proaniū ɔ accusatores suos allegauit. ⁊ vtrolibȝ absqȝ imputatōe ad iactantiā. Refert deniqȝ plurimū si qs nouicius sit i exercitio vtutū aut veteran⁹. qm vtus dū incipit leuissimo flatu ɔuellit. inueterata autē sua stabilitate nixa consistit. ¶ Habes ex his pmi signi qlecūqȝ delucidationē/ p qd dijudicari pōt spūale numisma ve reuelatiōis a falsato denario diabolice illusiōis qd signū ē pōdus humilitat. Et nōne h⁹ pōd⁹ hec habuit reuelatō facta zacharie ⁊ elisabeth sup iohis noiatiōe. Lege historiā ⁊ videb q vicini et cognati vocabāt puer nomie pris sui zachariā. qr nō garrula et vana curiositate sup noie pueri parētes vulgauerūt. illā dicere sola extorsit necitas dū in circūcisiōe puer eet nomē accepturus. Sȝ ⁊ elisabeth scto hūili verundoqȝ pudore ornata/ occultabat se mēsib⁹ sex. Et zacharias tāte hūilitat fuisse ɔuincit/ vt ad vbū aspectūqȝ āgeli stupidus/ et gelido timore cōcussus/ vix crediderit nunciāti. ¶ Addendū tn̄ ē qd vult. b. Greg⁹. d yal. Hūilitatē verā nō ee ptinacē/ sed obtpantē cū tremore/ queadmodū de qdā libertino refert/ q rogabat ⁊ adiurabat renitens suscitare puerū. Virtut inqt petr⁹ nō eet si hoc caritas nō vicisset. Et plane non iā hūilitas sz supbū de sua estimatiōe ē iudiciū. si qs ptendēdo hūilitatē ɔtēnat platū aliqd opis ardui pcipientē. Neqȝ enim hoc ageret/ si nō eet sapiēs in oculis suis si nō prudētie ꝓprie initēs potius q supioris sui iudicio sensui et arbitrio subijci patus existeret. Vide ergo queadmodū pusillanimitas ex supbia generet. Addit ipe greg⁹. p regula q miraculū ⁊ hūilitas duo sūt signa/ q ad manifestandā alicui⁹ sanctitatē sufficiūt. Neqȝ eīn miracula p se valēt cū malis iusto dei iudicio pmittūt fieri i edificationē eccl'ie. Mens q dīno spū implet inqt Greg⁹. hȝ euidētissime signa sua. veritatē scȝ ⁊ hūilitatē. q si vtraqȝ in vnā mēte pfecte ɔueniūt/ liqt q de pntia sancti spūs testioniū ferūt. ¶ Quāq referat mltū siue miraculū fiat in attestationē fidei vere. aut ad sāctitatis alicui⁹ māifestationē. Nā ⁊ mali pmo mō faciūt miracula vt scribit Math. vij. Qm̄ vitas a qcūqȝ dicat a spūsctō est. nec eā vincit malicia. Sȝ in approbationē sāctitat ꝓprie/ malis absqȝ dei ɔdictiōe publica ⁊ sufficiēti/ nullo mō ɔuenire pōt miraculorū opatio. alioqn ds eet fallax testis mēdacij. Quare sic/ qr signū ꝓprie manus .i. potētie/ a se solo factibile/ appēderet liis falsis ptense sāctitat/ nec reclamaret. Addit hoc nec reclamaret xpē antixpi miraculis q nōnulli vera fore ɔtēdūt. ad pbationē electoꝝ ⁊ reproboꝝ subuersionē. Licȝ tamē antixpc mister miracl'i mēdacissimus erit/ ⁊ i vita sceleratissimus. Sȝ deus ipi suisqȝ miraculis ne crederet/ p suas aliorūqȝ prenunciatiōes inumeras reclamauit atqȝ ɔdixit. xpē qd inexcusabilis erit sibi credēs.

Ecundū signū

in legitimo numismate spūali/ ē discretio/ q dat flexibilitatē. Intelligo pmptitudinē ad credendū ɔsilio/ q ē hūilitat filia. Si videris aliquē exēplo zacharie ⁊ elisabet incedentē via regia ⁊ corde simplici in oībus iustificationibus dei q nō vult ābulare in magnis neqȝ i mirabilibus sup se. Sȝ medio qdā tenore reglās viuēdi seqt a pribus institutas nec trāsgredit fines qs pres sui posuerūt. d tali noli credē leuit/ q fallat p demonū illusiōes/ quē ⁊ credē ɔsilio/ ⁊ in oībus ceteris moderamē discretiōis obfuare psperis. At vō sūt alij/ qbus placet ꝓpria snīa duci/ ⁊ ambulāt i adinuētiōib⁹ suis. Ducit eos piculosissimus rector/ aut verius impellit. ꝓpria opinio. ieiunijs sup modū se macerant. ptēdūt vigilias. lacrimis pl⁹ q opor

tet cerebrū turbāt ⁊ extenuāt. Et inde hec nul
lius credūt monitis. cōsilio neminis acq̄-
scunt/ vt ꝓprius se habeant. Doctores ꝑte
rea ⁊ i lege ꝑitos audire seu cōsulere nō cu
rant. ⁊ ꝯsultos spernūt. Nimirū q₂ magnū
ita aliqd eē ꝑsuaserūt sibiipsis. ⁊ qd eos age
re cōueniat plus oībus sape arbitrant̄. De
talibus ꝓnūcio q₂ cito ꝓlabūt̄ in oēm de-
monū illusionē. cito impingūt ad lapidē
offēsiōis. q₂ ceca ꝑcipitatiōe ⁊ nimia velo ci
tate rapiūt̄. Propꝉea quicqd ē reuelatiōi-
bus insolitis ꝓnūciauerit habeto suspectū.
¶ Pauci sūt menses dū erā attrebati audi
ui de qdā muliere cōiugata ⁊ hn̄te liberos
q̄ aliq̄diu ꝑ duos dies nonnūq̄ ꝑ q̄ttuor
⁊ amplius manebat absq₃ cibo. erat ꝓinde
multis āmiratiōi. Feci vt loq̄rer cū ea/ ex-
aminaui eā multꝭ ꝑ mōibus. repi hāc absti
nētiā nō sobrietatē ſ₃ vanā supbāq₃ ꝑtina-
ciam. Nā ⁊ post tale ieiuniū dira fame ex-
cruciata/ inexplebili voracitate comedebat
nullā insup asserebat solidam causā q̄re sic
ageret/ nisi q̄ se indignā dicebat q̄ pane ve
sceret̄. Fatebat̄ ꝑterea neq₃ a cōfessore suo
neq₃ ab altero hr̄e hāc viuēdi regulā. Nā₃
a dimidio anno ⁊ ampli⁹/ nulli⁹ habuerat
ꝯfessoꝝ vel absolutionē vel cōsiliū. Expa
ui fateor ⁊ exhorrui. dissimulās tamē cepi
ōndere demōis hos eē laqos. ⁊ eā ꝑiculo i
sanie vicinā eē. nā et erat vultu attonito et
colore sic iamiā morituræ videbat̄. Pete-
bā si sciret aliq̄s q̄ꝝ autoritas fides et pru-
dentia maioris eēnt pōderis ⁊ reputatiōis
apud eā q̄ ꝓprie estinatōis iudiciū. R̄ndit
ilico suspirabūda ⁊ gemēs/ demissis humi
oculis/ se miserā/ se peccatricē/ se indoctam
plus oībus ⁊ insciā. Subintuli q̄rēs si ve-
re ita d̄ se sentiret. q̄ pacto sine cuiusq̄ alte-
rius cōsilio/ tā insolitā ⁊ ab aliis sanctiori-
bus et fortioribus nō obſuatā abstinētiā
seq̄ret̄. Cepit nescio q̄s rūsionū ambages
voluere: q₂ q̄uis euadē nescire deerat hūi-
litas: ⁊ possidebat mentē ei⁹ q̄dā arrogātia
q̄ se victā erubescebat confiteri. Tādē mo-
nui eā bona fide et sub attestatiōe maximi
discriminis sui/ in aīa ⁊ corpe: vt fatuā desere-
ret hāc ieiunādi obstinationē: ⁊ absq₃ peri-
torū cōsilio nihil singulare/ ⁊ ab aliis i ob-
seruatū seq̄ret̄/ maxime q₂ viro suo displice
bat et peior erat edacitas insaturabilis. Se-
quens. Nō r̄ndit ad hec. Plane discessi et
qd postmodū egerit ignoro. ¶ Hec idcir-
co intruduxi vt exēplo ꝑspicuū facerē quā-
tus ē in q̄busdā discretiōis defectus/ q̄ nō
ꝑmittit flecti ad credēdū ꝯsilio. Nō mirā-
dū si numisma qđ a talib⁹ fabricatū ē repu
diat̄ tāq̄ si ex ferro sit nō aureū. ¶ Qua
i re saluberrimū ē sapiētis ꝯsiliū/ ne hō
sit sapiēs i oculis suis/ ⁊ ne innitat̄ prudētie
ꝓprie/ ſ₃ agat oīa cū ꝯsilio in eēnū nō peni-
tebit. nec sufficit q̄tidianis interrogatiōib⁹
fatigare prudētes/ ſ₃ fides ⁊ obediētia ꝑstet̄
ncēe est. alioqn stultus erit hō hmōi prout
loq̄t̄ sapiēs q̄ nō recipit v̄ba prudentie seu
cōsilii/ nisi ea dixeris q̄ v̄sant̄ in corde suo.
Est sane donū nō mediocre spūsscti h⁹ do-
nū ꝯsilii q̄ scꝫ dari posset: vel hr̄i vl' credi re
cte ꝯsiliū. ¶ Ait itaq₃ iohānes climaci de
gradib⁹ ꝑtingēdi ad deū: q̄ hō arrogans ⁊
seipm ducē sui ꝯstituens/ nō indigꝫ demo
ne tēptāte. q₂ factus ē sibiipsi demon. Esti-
mo deniq₃ q̄ nūc maximoꝝ maloꝝ cumu
lus que in scismate patimur ⁊ exprimur: ab
hac indiscretiōis peste ꝓcesserit nullius ac-
q̄escere cōsilio ꝑmittētis. ¶ De hac discre-
tiōis v̄tute tractat abūde. Cassian⁹ in col-
latiōibus patꝝ. Tādē in ꝑsona magni illi-
us Antonii cōcludit solā hāc v̄tutē eē que
imperturbato calle deducit ad regnū: ⁊ ab i-
sidiis ⁊ seductiōibus demonū tutos red-
dit. Subiūgunt̄ exēpla q̄bus hoc astruit̄.
Miserabiles ꝑtea exitus illoꝝ q̄bus hec
v̄tus defuit memorāt̄. Itaq₃ ad par exitiū
vergūt abstinētia nimia ⁊ crapulosa vora-
citas/ nisi q̄ irremediabilior ē excessus i ab-
stinētia. Morbos eīm affert incurabiles ex
lesiōe cerebri: et rōnis ꝑturbatōe: q̄ fit vt ꝑ
maniā aut furiā vel ceteras passiones me-
lancolicas sic ꝯfūdat̄ ⁊ intime radicāt̄ fan-
tasmata interius reſuata in cerebro q̄ esse
reputāt̄ vere res extrinsecus apparentes ⁊
audire se putat hō videre vl' tāgere qđ nul
lo sensu exteriori ꝑcipit̄. Inualescit āt hec
passio vsq₃ ad hāc aliqñ insaniā/ vt iudicet
se hō aliud eē q̄ est. Quēadmodū reptus ē
q̄ se murilegū. alius q̄ se gallū. alius qui se
asinū. alius q̄ se mortuū reputaret. Vñ fu-
erūt nōnulli doctoꝝ q̄ hac egritudine per-
cussū arbitrati sūt fuisse ipm nabuchodo-
nosor/ vt brutū aīal eē se crederet: ⁊ nō vera

citer indueret corpus beluinū. Pleni sunt medicoꝝ libri portētuosꝭ hm̄oi apparitiōi bus ⁊ iudicioꝝ corruptiōib⁹: ex lesiōe viriū interioꝝ nascētib⁹. De his ait hiero. ꝙ magis indigēt fomēto hypocratꝫ ꝙ̄ alio ꝯsilio Multos taliū vidi. multos etiā examīaui qꝝ aliq̄ in plerisqꝫ negocijs sanissimā vide bāt hr̄e sniam. desipiebāt tm̄ in certꝫ casib⁹ ⁊ m̄siōib⁹/ vbi fātasie siue lesio certi⁹ eminebat. ¶ Ceteꝝ q̄ ꝑscrutat̄ acuti⁹ artiū magicaꝝ traditiōes sacrilegas ⁊ īpias / facillime noscit pluria ibidē obꝭuāda ꝓpōi/ sup immoderatꝫ ieiunijs ⁊ alijs nō ad aliud ꝙ̄ ad sensus ⁊ rōnis ꝑturbatōz. q̄ fit vt etiā plerūqꝫ talib⁹ deditī: cadāt ī insaniā. ⁊ vultus oclorūqꝫ horrorē terrificū patiāt̄. ¶ At tm̄ ne q̄s ea q̄ dicta sūt/ ꝯ iohēm baptistā et ei⁹ abstinētiā valeat retorq̄re. Hic aduertendū ē diligēt̄/ ꝙ hoīm diuerse sūt grē/ tū ex nāli bonitate complexiōis. tū ex dono illi⁹ q̄ diuidit singul' ꝓut vult. Quo circa fieri p̄t ꝙ absqꝫ culpa ⁊ nō indiscretiōis arripiat vn⁹ modū viuēdi austeriorē q̄ nō oīb⁹ ꝯueīret. Exēplū hēm⁹ in iohē nr̄o. Fuit ille complexiōis optīe nālis/ ⁊ armoniā viriū inferioꝝ ad sup̄iores q̄nta nā lapsa patiebat̄ pulchrā integrāqꝫ possedit. Q: si cui forsā sit hoc ambiguū/ sciat q̄m ꝭm scripturā dei ꝑfecta sūt opa. Sz nōne iohēs nr̄ baptista a deo miraculose ꝓduct⁹ ē. Semen igit̄ māle ex q̄ corp⁹ compaginādū erat nec durū nimis/ nec rursus fluidū abūdāti⁹ fuīt/ sz tale ꝑsus q̄le disponē ⁊ mīstrare talē ⁊ tm̄ decebat artificē deū. Hic aliquē defectū mōstruosū incidisse/ q̄d seq̄t̄. Iā nō nature q̄ nō opabat̄ sz deo miraculose causanti fuisset imputata tal' imꝑfectio q̄d dicē nefas ē. Ex hoc ampli⁹ liq̄t ꝙ iohis cōplexio nō melācolica sz sāguinea fuit. ⁊ ꝙ in sua ꝯceptiōe ⁊ annūciatōe ꝯstellatiōib⁹ celi neq̄ꝙ̄ subdebat̄. Fefellerūt insup aut fallē potuerūt regule astronomoꝝ ꝺ iudicijs circa eū/ nec ad ip̄m extēdi potuerūt. apta ē rō cōceptiōis miraculū. Ex his q̄d rursū ꝯcludit̄ Nimirū vide ꝙ iohēs dū puer heremum cōcupiuit ⁊ introiuit. hoc nō ex lesiōe cerebri. nō ex melācolica passiōe egit/ sz potius a spūsctō duct⁹ ē in desꝭtū. Silr̄ victus sui singularitas: ⁊ cet̄a hm̄oi (q̄ etiā an̄ ei⁹ ꝯceptionē ꝓnūciata sūt) v̄tuosa sagacitate ob seruabant̄ a iohāne/ q̄ ab alijs ādmirari poterāt/ sz nō cū discretiōis v̄tute ꝑchit⁹ imitari/ nō oīm auiū par ē volat⁹ ad aq̄lā. nec bestie oēs cursu tigridē equāt. Sic ī v̄tutibus dispar ē cuiqꝫ ꝑticio. Nōne sctūs benedictus desꝭtū locū puer incoluit. ipi⁹ tm̄ documētū ē/ vt nō ꝑmittāt̄ passim/ ⁊ ꝓ libito mōachi solitudinē aggredi. Nā q̄spiā adhuc tyrūculus nec expt⁹ leuiores insultus pugne spirital'/ quō tute cōmittit se bello grauiori gigātis? Nā q̄ cōem vitā agūt in societate. magꝫ expiūt̄ bella m̄di ⁊ carnis/ tāq̄ rudiores potētioresqꝫ pugnaꝝ ꝯgressus. Qui aūt solitarij degūt ꝯ gigātē immanissimū diabolū dimicaturi ⁊ fraudib⁹ subtilioib⁹ atqꝫ fortiorib⁹ aggrediēdi/ fatigandi: ⁊ nisi discretionis grā succurrerit turpit̄ deijciēdi exponūt̄. Agnoscitꝫ igit̄ ꝙ̄ necessaria ē discretiōis v̄tus/ quā parit nutrit et saluat humilitas vere obediētie copulata. ¶ Expediam⁹ reliq̄ sub breuitate maiori.

Terciū igitur si

t

gnum ī numismate spūali/ diximus eē patiāz q̄ dat durabilitatē/ dū ꝑ ignē tribulatiōis examīat̄/ et dū ꝑ ꝯtūelias et ꝓbra pulsat̄. Doctrīa viri (inq̄t sapiēs) ex patiā cognoscit̄. Si q̄s itaqꝫ ex māifestatiōe illoꝝ q̄ sibi dicit fuisse reuelata: reportet nō nisi deiectionē/ irrisionē et opprobria facili⁹ inducit credē sibi/ ꝙ̄ vbi suspitio ꝺ vane laudis captatōe rōnabilis erorit̄. Fallax tm̄ ē hoc signū nō dubito nisi cautissima circūspectōe cū alijs adiūctis examiet̄. nā ⁊ obstinatio sepe patiam simulat. ⁊ nōnulli ex ꝯtumeliaꝝ ferna ppessiōe gloriāt̄. Queādmodū ip̄e etiā sordes vestiū ⁊ ciliciū/ aliq̄n supbie vermē mordacissimū generāt ⁊ nutriūt. Arbitrāt̄ isti se iustis ⁊ sctis eē siles q̄b⁹ tot aduersa ꝯtigerūt vl' q̄ egerūt sitia. Impleri rursus ī se putāt illā xp̄i ꝓmissionē. Btī q̄ ꝑsecutiōz patiūt̄ q̄m ip̄oꝝ ē regnū celoꝝ. nō satꝫ aduertētes q̄m addit xp̄c ꝓp̄t iusticiā/ sz tāte cecitatis ē ip̄a mētis arrogātia/ tā sitis eē v̄tutib⁹ vult videri temeritas. Ceteꝝ nūq̄d nō obsecro replūt̄ q̄ de suis etiā defectib⁹: de negligentijs ⁊ necessitatib⁹ improbissime gloriāt̄ absurdū dictu. sz ita gloriāt̄: certe deputantes sibi talia a deo ꝑmitti/ ne cū paulo magnis nobis

tudo reuelationũ aut virtutũ eosdē extol-
lat. Et vide quãte cõsciētie arrogantis ca-
lamitas: q2 nec humiliat: nec a suis defecti-
bus spoliat. Nã q2 vtili dispensatione sibi
datos putat stimulos negligētiarũ culpa-
biliũ: vt eis careat nequaq̃ enititur. quin
potius in sue perfectionis traducit argu-
mentum.

Quartũ signũ est

veritas/que dat cõfiguratio-
nem et inscriptionē legitimã.
Est nãq3 sacra scriptura locus vel officina
vbi cunus regius monete spũalis recõdit̃
quia si in aliquo vel minimo pũcto dena-
rius discrepet in sua figuratione et supscri-
ptione ab hoc cuno regis: absq3 vlla dubi-
tatione falsatus est. Attamē tanta est non-
nunq̃ similitudo denarij falsi ad veruz: vt
vix nisi a doctissimis possit falsitas depre-
hendi: quia inter tot vitatis lineas ad frau
dem positas: nõ statim vn⁹ falsitatis pun-
ctus semet aperit. Visi sũt heretici qui ma
gnos catholice doctrine compingebant li-
bros vt solã inter heresim inter tot verita-
tes latēter insererēt/ et cautiori efficatiori q3
fraude publicarēt. Hec res iudicat ex q̃n-
ta necessitate talis q̃libz moneta reuelatio
num insolitarũ debz a theologis .p̃uisq̃ ad
mittat/examinari. quorũ precipue interest
inter verã et falsam religionē. moresq3 con
cernens discernere. Palã est insuper q̃ per-
niciosa sit scripture sacre reiectio: et ad anti-
christi susceptionē preparatõ certissima.
¶ Hoc signũ quartum mãifeste trahitur
in lege Deutro. xiij. et. xviij. ¶ Et pro elu-
cidatione maiori placet hic repetere quat-
tuor conditõnes vere reuelatõnis: quo ad
veritatis inscriptionē alias per me positas
et p̃nũciatas in quadã collatione de an-
gelis. ¶ Prima conditio Nullus angē
lorum sanctorũ sine .p̃phetarũ quicq̃ esse
futurũ p̃nũciat: quin veraciter futurũ sit/
in sensu quem ip̃e vel spũssanctus intēde-
bat. Sic nõ est responsũ demonũ. quia et
fallunt et fallunt̃. Et hec conditio habetur
Deutro. xviij. Si tacita cogitatiõe respon
deris? Quomodo possũ intelligere verbũ
qd̃ locutus est dominus. Sequit̃ respon-
sio. Hoc habebis signũ: q̃ in nomine dñi

.p̃pheta ille p̃dixit et non euenerit. hoc do-
minus nõ locutus est. sed per tumorē ani
mi sui .p̃pheta confinxit. Contra hoc vide
tur esse instãtia fortis d̃ iona qui p̃dixit de-
structionē niniuitarũ. et d̃ Esaia respectu
mortis ezechie. et d̃ nathan. ¶ Pro quo po
nitur secũda conditio Si idip̃m qd̃ an-
gelus aut .p̃pheta p̃dixit/ nõ ex modo quo
vocaliter p̃tendebat̃ eueniat. plus sup hoc
a spũsancto reuelationē accipiet. de .p̃phe-
tia aut reuelatiõe sic vel sic intelligēda: con
ditionaliter aut mystice: vel litteralit̃. Sic
factũ est in iona et esaia. alias debuissent la
pidari s̃m legē Deutro. xviij. scriptã. hoc ē
qd̃ prius appellaui deũ reclamare/ vel con
tradicere vel d̃ suo intellectu salubriter in-
formare. ¶ Tercia conditio Nihil bo-
nis moribus aut sincere fidei cõtrariũ: an-
geli sancti et .p̃phete veri p̃dicunt aut preci
piunt. Nõ sic demones vel antichristus:
quorũ signa dicunt̃ signa mendacij: quia
ad mendaciũ credendũ inducũt. Hec con
ditio habet̃ Deutro. xiij. Si quis instet de
p̃cepto dato abrahe super imolatone filij.
R̃nsio est: q̃ deo iubēte seu dispensante nõ
fuisset illicita mortis huius infectio. Sed
ita diceret pertinax idolatra imolans fili-
os suos et filias suas demonijs. ¶ Pro q̃
ponit̃ quarta conditio Reuelatio ange
lica siue .p̃phetica super aliquo qd̃ bonis
moribus obuiaret: nisi diuina interueniret
iussio siue dispensatio. taliter circũstantio-
nata est aut eē debet: q̃ d̃ ea reuelationē ac
cipienti vel eis .p̃ quibus fit reuelatio du-
bitare nõ liceat. Oportet enĩ vt tam clare
cognoscat̃ reuelatio eē a deo/ q̃ clare scitur
aliquid eē scripture sacre vel ratiõi confor-
me. Et in hoc casu maxime necessariũ est
donum qd̃ ap̃lus vocat donum spirituũ.
¶ Queres. quid agit hoc donũ qd̃ di-
scretionē spirituũ appellamus? Agit
equidem vt sapore quodam intimo/ et illu
minatione quadam experimentali sentiat
homo differētias inter veras reuelatõnes
et deceptorias illusiones. Hoc tradit bea-
tus Greg⁹. in dyal'. Hoc idem d̃ seip̃o bea
tus Bern. in suis miraculis fatebat̃. Sen
tiebat enim et vt sic dixerim gustabat inter
no quodã afflatu et odore/ q̃ñdo ad facie-
endũ miracula sibi vtus aderat/ vtpote ad

sanitates operandū. Queadmodū de dño nr̄o ihū xp̄o dicit euāgelista: q sensit virtutem de se exisse dū sanata est mulier ex contactu fimbrie vestimenti. Alioquin idem et alij similes: nulla rōne visi fuissent aliqñ excusabiles a temeritate aut a temptatōis diuine pctō dū ad operādū miracl'a semet ingerebāt. Aug⁹. quoq3 refert in suis ꝯfes. matrē suā isto mō int̄ veras et falsas nocturne quietis imagines et visiones discreuisse. Cur igit̄ aliqs si regula vniuersalis aut doctrina certa et infallibilis negat tradi super hac materia discretione spirituum: aut de reuelationū veritate. cū ista res plus in experientia et cōditionū pticularium q̄ infinite sūt cōcursu/ q̄ in arte versetur. Videamus similē in re pari imo longe faciliori difficultatē. Ridebūt ad exēplū forsan aliq sed attendāt ne semet irrideāt. Petamus ab aliq̄ dari nobis sub arte et doctrina vniuersali: p quā sciri poterit euidenter d seipso vel alio semp: qñ somnijs illudit: aut veris vigilijs exercet. Attēde in pmis q visiōes somniorū plerūq3 discursiue sūt: rōnales et sup se reflexe. Nā querit hō si somniat. vtrinq3 insup arguit. et tandē deliberate ꝯcludit q vigilat. Adde q tāta est somnij ad vigiliā ꝓpinqtatis silitudo: vt hesitet hō etiā vigilans: ac visa secū retractās: si tunc vere dormiebat. Rursus apud quosdā dormiētiū ꝓut scribit phūs et experiētia loqt/ vigilantiū opa incursu voce et alijs plurimis reperire ē. Deniq3 tot et tales aliqñ occurrūt similitudines somnij ad vigiliā/ q solū videt experiētia ad discernēdū sufficiens. Interroga aliquē de vigilātibus/ quō scit an vigilat? Rñdebit ilico forte insulsam hanc q̄stionē tuā. sed vrgere nō desinas/ rñdebit substomachans bñ scio. Persiste vltra/ et dic quō bñ scis. dicit q maxima ē int̄ somniū sunt et vigiliā dissilitudo. Si silitudines varias adduxeris/ qs ptigimus estimo q nullus sue rñsioni alius erit exitus q̄ vt dicat certe scio/ qr sic experior. Sz pge vltra insistere/ et affer/ q simile crebro hr̄e se iudicat experiētiā. dū somniat/ credēs sez loq. legere et audire. imo et non somniare. Ad hec qd iste rñdebit nisi dicere/ verū est/ et tūc decipior. Q3 si ampli⁹ ꝓteruire et ꝯtraniti volueris dicēs/ ita nūc. O bone vir etiā tu falleris. q̄ q̄ ignores. Videat ipse qd vltra obmutire aut sufficiēter allegare valeat/ ad liberandū pedes suos ab hoc labyrintho. p ter solā experimētalē noticiā ipius vigilie q̄ valde dispar ē a somnijs. fortior sez atq3 lucidior. p quā non se tā opinat q scit et intelligit vigilare. Trāsferat hec silitudo. q videt puerilis ad rē sblimissimā q̄ tractat/ cōprimet eā/ si nō erro/ insolens arrogāsq3 humana curiositas. que fidei sacramēta si nō penetrat indignat. qñ nec q̄tidiana puerilia et ludicra/ sufficit attingere. Hec etiā nos cōsideratio cautiores efficiet/ nō in reuelatiōibus tm̄mō secernēdis sz in oībus generalit nr̄is actibus dijudicandis. O quotiēs sibi videt hō sapiēs/ sibi iustus/ sibi humilis et sibi dicit. quia diues ē in vtute: et nescit q miser ē et miserabilis et paup/ cecus et nudus. Preualet in vanitate sua et in multitudine spūaliū diuitiarum suarū gloriat. dicit in excessu suo/ nō mouebor in etnū. Sz p certo alto somno pssus fallit. qr oīa hec aspicit nō in luminose veritatis vigilia. sz sub simulachro somniculose vanitatis experit hāc fraudē. Tunc primū hō dū deo ꝓpicio excitat a somno pctī. et nihil inuenit diuitiarū somniatarū in manibus suis. fit hoc dū regredit ad luminosū et ꝓfulgidū die humilitatis et sibi vigilat q vanitati dormiebat. videt nūc errorē suū/ et illum secum diuq3 retractans q ipe patiebatur/ qui ne desipiat/ obstupescit. Nam et vere superbum et arrogantem et tumidum aut aliter viciosum se fuisse dephēdit/ q̄ q̄ alit pu⁹ existimabat. Quare sic? Quia mentiebat iniqtas sibi. Et qd mirū si mentitur iniquitas sibi plus q̄ si somnians d somnijs. et maniacus d furia. et stultus de sapientia corruptissime iudicarint. Sic est plane q viciosi de ꝓprijs vicijs/ vt tenacitate parcus. de arrogantia superbus bus peruerse cōiecturāt. et tanq̄ acrisia percussi palpāt in meridie. Quāobrē elucescit q̄tum/ imo q̄ necessariū sit eis alieni cōsilij ducatū habere et sequi. quia d somniāte alius vigilans pfectius iudicat. Ideo ve soli quia cū ceciderit nō habz subleuantē. et ve ceco si ceca eum ducat impietas et illusio. qr ambo in foueā cadūt. O formidandas q̄ iugit fraudes qs nō expauescat? O

fallaces vbilibet mille deceptionū tendicu
las/quis has euadet? Quis arto tramite/
sic obscuro/ sic obsequio secur⁹ ambulabit
Profecto solus ille beatus/ ꝛ decies beat⁹/
humilis ꝛ pauperculus/qui sapiēti obediēs
sp̄ ē pauidus/qui in dei timore instanter se
tenet/ne cito subuertat᷑ dom⁹ sua. Putas
ne fuerat hoc expt⁹ qui dicit. Custodiēs
puulos dn̄s:hūiliatus sū:ꝛ libauit me. De
niq3 hoc testat᷑ oraculū illud digne diuinū
ꝛ sempiterne memorādū:de hūilitate An
thonio monstratū. Cōformit᷑ ad qđ iurat
deuotus Bern̄.taliū exptissimus sup can
tica. In vitate inquit didici/nihil eque effi
cax ēē ad gratiā dei pmerēdā/retinendā/re
cuperandā/ꝙ si oī tempe inueniaris coꝛā
deo nō altū sapere sed timere.beatus hō q
sp̄ ē pauidus. Hāc hūilitatis lucē quisqs
intrauerit/p medios tēptationū laqueos
quātūlibet abscōditos/tutus incedet. Fru
stra rugiet aduersarius vt leo.frustra circu
et q̄rens quē deuoret/frustra insidiabit᷑ in
spelūca sua vt rapiat pauperē/ ꝛ pauperculū
ꝛ cōtritū/qm̄ tibi dn̄e derelictus ē ille pau
per ꝛ orphano adiutor es. ¶ Hoc ē pmū
ꝛ pcipuū signū int᷑ signa nr̄e monete spūa
lis discretiuū. ¶ Monitiones oēs itaq3 3
intrinsece/oms instinct⁹ vehemētes/oīs
reuelatio/oē miraculū/oīs amor extati
cus/oīs ꝯtēplatio/oīs raptus/oīs deniq3
nr̄a iterior exterior ve opatio:si hūilitas p̄
cedit ꝛ comitet᷑ et sequat᷑.si nihil eā pimēs
misceat᷑ (crede mihi) signum hn̄t ꝙ a deo
sūt/aut bono eius angelo/nec falleris. Si
vo pdictoꝝ aliqđ sumat originē a supbia.
si eā secū duxerit/suspecta habe oīa. Hu
militatis ergo signū si pfecte nosceret᷑/fru
stra multiplicaret᷑ alia.qm̄ supbia ꝛ humi
litas numisma spūaliū opationū sufficiēt᷑
ꝯdistinguūt. Hāc nihilominus sublimis
simā paruitatē ꝛ pauptatē ditissimā/sed in
deo/hāc sapiētissimā vt sic loquar insipien
tiā/q sibi de se diffidit/q nemini se p̄ponit/
q idcirco suasibilis est/et nemini detrahēs
aut indignās/disponit oīa suauit᷑. Hanc
inquā quisqs ppria vtute studio vel indu
stria adipisci ꝛ ꝯuare crediderit/errat pcul
dubio etiā supbissimus ē.pparat se homo
ad eā nō negabo:sed ab eo solo gratis infū
dit᷑ ꝛ custodit᷑:a quo oē donū optimū ē
ꝛ hoc scire ꝛ sentire iā magnū dei donū est
ꝛ hūilitatis initiū. ¶ Ecce magr̄i venera
biles et fratres dilectissimi ecce q relapsus
sū de q̄rto signo ad pmū.ita ē.sȝ nūꝙ̄ pfe
cto satis crebro/nūꝙ̄ vbis sufficiētib⁹ pt apđ
nr̄am elationē pditissimā/iculcari laus h⁹
vtutis.nūꝙ̄ nimis sb pedibus rephēsiōis
valet aduersa superbia deijci conculcari ꝛ
cōteri. O mōstꝝ horrēdū ingēs. O portē
tuosissimū supbie negociū. Nā heu calca
ta resurgit fortior/instar fabulosi Anthei
euulsa repullulat vberior.sua demū resci
siōe velut hydre poetice caput redit fecun
dior. Sic ex suo nedū ꝯuo vt ex humilitate
ex sordib⁹.ex pallore:sȝ ex sua morte rediui
ua generat᷑. ¶ At vo tādem reuertamur si
placet ad q̄rtū signū in q̄ eram⁹.qđ diximꝰ
ēē vitatē/q dat ꝯfigurationē legitimā mo
nete nr̄e spūali.vbi q̄so aīaduertere neq̄ꝙ
omittam⁹/ꝙ aliqua sic se hn̄t ꝓp̄t:vt q̄uis
nō sint palā ꝛ directe obuiātia siue ꝯria di
uine omipotētie/q p scripturā sacrā extol
lit᷑/qn absolute possint fieri.sunt nihilomi
nus refellēda tāꝙ̄ inania ꝛ fatua et diuine
sapīe incōgrua nec testimonio vitatis legi
time formata:sȝ aliūde ptracta:quēadmo
dū si qs diceret sibi ēē reuelatū ꝙ tot⁹ mū
dus mouebit᷑ cras motu recto/ꝙ vn⁹ an
gelus anihilabit᷑ postmodū recreabit᷑/nō
adducēdo aliā vtilitatē/ꝙ quilibȝ platoꝝ
dȝ solus ꝛ nudus incedere ꝛ baiulare cru
cem materialē sup humeros suos:alias to
ta pibit eccia. Talia inquā velut delyra et
diuina reuelatōe indigna:statim abijcien
da sūt. Neq3 enī relucet tm̄mō in diuinis
opibus potētia:sed bonitas ꝛ sapiētia quā
effudit super omia opera eius. Omia in
quit ps.in sapiētia fecisti. Ad hoc refertur
ꝙ antea dictū est đ narratiōibus supua cu
[illegible] fantasticarū apparitionū:ꝛ đ inutili per
eas tempis consumptione. Pro hoc valet
qđ habemus ex determinatiōe doctoꝝ [illegible]
glo. Matth.iiij.super illo:Si filius dei es
mitte te deorsū. Miraculū si pia vtilitate
aut necessitate careat eo facto suspectū est
aut reijciendū.sicut fuisset christū volare p
aera:et vt coīter sunt oīa magoꝝ sacrilega
ꝓstigia. Fuit nr̄is tpibus mulier in talib⁹
famata reuelatiōibus quā hoc signū nisi
fallor delyrasse ꝯuincit.

Quintum signum 7

Expediamus nos ad postremũ de q̃nto ⁊ vltimo signo. Illud ẽ si meministis: caritas seu diui nus amor: q̃ dat colorẽ aureũ numismati. Hoc signũ nõ vsq̃quaq̃ stãnum sufficiẽs ẽ: ppt̃ sophisticũ ⁊ fucatũ colorẽ aureũ vane seu carnalis dilectiõis. Siquidem exptũ est mulierculas quasdã fuisse q̃ circa deũ vel alios viros sctõs magis afficiebant̃ dilectiõe viciosa ignorant̃ q̃ vera sctã ⁊ sincera caritate moueret̃. Et de idolatris cõstat q: deũ se diligere licz errantes existimãt. Propterea primũ hic incidet̃ infero nõ ee tutã mulierꝝ q̃tumcũq̃ sanctaꝝ cũ viris etiã religiosissimis: cohabitationẽ ⁊ familiaritatẽ. Quare sic? Quia põt fieri vt amor a spũ incipiat: sed vehemẽt̃ formidandũ ẽ ne p blandicias sensim carne ꝯsumat̃. Nõ deerit inq̃t Hiero. viscus diaboli. Nã ⁊ ferreas mẽtes libido domat ⁊ carpit vires. vritq̃ vidẽdo femia. inq̃t Virgilius. Quocirca scripsit q̃dã deuota mulier nihil ita se hr̃e suspectũ sicut dilectionez: et plus q̃ diabolũ: etiã dũ circa diuina ⁊ psonas pbate sanctitatis versat̃. Hoc nõ muliebriter traditũ ẽ: qm̃ passio seu motio q̃nto vehemẽtior tãto pcipitatio facilior inuenit̃ ⁊ regi difficilior. Amplius hãc ob causam int̃ ceteras/ videt̃ errasse begardi ⁊ begarde/ ob indiscretã dilectionẽ noĩe deuotionis palliatã. Argumẽtũ huius rei ẽ in quodã libello/ incredibili pene subtilitate/ ab vna femina cõposito/ q̃ maria de valencianas dicebat̃. hec agit d̃ pogatiua ⁊ eminentia dilectiõis diuine/ ad quã si q̃s deuenerit/ fit ḃm eã ab oĩ lege p̃ceptoꝝ solutus: adducẽs pro se illud ab aplo sumptũ. Caritatẽ habe ⁊ fac q̃d vis: Recolitis opinor/ vt apud virgiliũ in bucolicis q̃stiue ponitur. An q̃ amãt sibi somnia fingũt. Et certe res sic se hz. qm̃ amor int̃ oẽs aĩe passiones magis penetratiuus ⁊ alienatiuus. et si verus ẽ/ castus ⁊ sanctus iuuat incogitabiliẽ ad cognoscẽdũ celestia. Si vo aut vanus sit/ erroneus aut libidinosus/ varias sibi format illusiões. ita vt credat vidẽ seu cogitare q̃ prorsus ignorat. Experimentũ huius rei in amore heroos ꝯspicimus. Et eniʒ si p̃dicta maria/ nõ de viatoribus vtiq̃ ligatis ad p̃ceptoꝝ diuinoꝝ impletionem sed de statu beatoꝝ dilectionem quã scribebat applicasset/ vix altius quicq̃ d̃ diuina fruitiõe/ quo ad aliqua dici potuerat. sz fallebat eã sua tumiditas animi tãte passioni dilectiõis imixta. Putabat igit̃ se frui deo dũ vigebat hec passio fortis circa deũ in eũ aio quãtumcũq̃ a diuinis p̃ceptis longe eẽt. Accepi a narrãte quodã carthusieñ. se ab vno magno viro audiuisse. sz ĩ hoc stultus erat/ q̃ pctm̃ mortale nõ sp corrumpebat caritatẽ/ nec impediebat dilectionẽ dei sup oĩa/ imo ad gratias agẽdũ/ ⁊ diuinam dulcedinẽ ammirãdũ/ laudãdũ/ ꝯcupiscendũ/ nõnũq̃ inflãmabat. exemplũ dabat de fornicatiõis dilectiõe. Errabat vtiq̃ delyrus ille qui sic fantasiabat̃/ dũ motũ oẽm amoris passionalẽ vel ex cõsuetudine vel aliunde genitũ ita diuinã vocabat caritatem q̃ nõ gaudet sup iniquitate/ ⁊ q̃ deo p inobedientiã p̃cepti cuiusuis nequaq̃ inimicat̃. ¶ Noui hominẽ qui ex deuotõne ⁊ sapia plane laudabili cuiusdã v̈ginis religiose/ amiciciã eius in dño familiarẽ amplexatus. deerat pmo focus oĩs carnalitatis. tãdẽ paulatim ex cõuicto crebro accreuit amor/ sz non penitus in dño/ vsq̃ adeo vt ab ea visitãda aut recogitanda si aberat vix diuelli valeret. Nihil tñ ptũc carnale/ nihil subdolũ/ nihil fraudis diabolice suspicabat̃/ donec aliqñ discedẽdũ fuit lõgius ab ea. sensit ille vir tũc primũ. q: nõ pura ⁊ oĩno sincera ⁊ casta fuerat hec dilectio ⁊ q̃ magno malo nisi deus ꝓpicius auertisset approximabat. Ois q̃ppe vehementia ẽ ad v̈tutẽ piculosissima comes. vt ad dilectionẽ. ad zelũ. ad correctionẽ ⁊ similes. Verissime ꝓpterea q̃dẽ enũciauit/ qui dixit male cũcta mĩstrat impetus. ¶ Hec demũ fraus apud illos freq̃ns ẽ/ qui ĩ cultu aut dilectõe primoꝝ/ decorẽ corpis. floreʒ etatis. aut diuitias/ aut alias fortũe dotes attendũt. ac inde vehemẽtius ad eoꝝ dilectionẽ accẽdũt. Qui pfecto cauere hñt ne sordide aut ⁊ carnalr̃ exurãt̃. Alioqn si tm̃ mõ v̈tutẽ diligũt. sec̃ẽ eius v̈nicã spm̃ vicq̃ qualecũq̃ corpusculũ inhabitet/ eq̃ amẽt colãt ⁊ frequentẽt. Nõ aduerso tñ vsq̃q̃ poete dicẽti. Gratior ⁊ pulchro veniens e

corpe virtus adiuuat. Sz affirmo q si gratior. nō ob hoc tutior aut sincerior inuenit. Deniqz vt sentias q nihil tutum sit in ipa etiā dei dilectōe / dū pegrinamur a dño recogitatiōe pfunda circūspice q apud exercitatos in amore z ceteris vtutib⁹ suboriri pōt horribilis deceptio. Et qual' deceptio Talis qppe vt isti deuoti: iusta sz occulta dei pmissiōe / aut p erudiēdo: aut p pdēdo eludāt a demonio meridiano supbie / trāſfigurāte se in angelū lucis: sub specie grandis boni: declinat tūc ab eis deus: [?] veste nuptiali caritatis spoliat. Oia tn̄ pons deuotionis z dilectiōis indicia sentire et hēe psumūt / errātes vtiqz in via et experientia morū / quēadmodū siqs aberret apertis oculis in via pedū. arbitrāt itaqz q agant spū dei dū ex solo informi habitu z vsu virtutis pons nōdū abolito / mouet z qs nō obstupescat hoc audiēs? Quis non vehementer exhorrescat? qs nō obtempet aplo dicēti? Qui [se] existimat stare videat ne cadat. Credo ɔtēplatus hec fuerat sapiens q dicebat. Est via q̄ videt hoi iusta: z nouissima eius ducūt ad mortē. Et ille qui ait: Nescit hō an amore vel odio dignus sit. Sup hāc abyssū multā iudicioꝝ dei verterat aciem ɔtemplatiōis sue qui pauescens exclamat / O altitudo diuitiarū sapie z scientie dei / q incōphēsibilia sūt iudicia eius Et alt inquiēs. Terribilis in cōsilijs sup filios hoīm. Et ad humiliationē nr̄e miserie hec cōsideratio si non sufficiat qd ergo aliud erit satis ignoro? ¶ Porro nō ē ptereundū q eadē psona sicut nūc pōt esse bona z ornata caritate / nūc declinare in viciū et rursus a malicia in iusticiā cōuerti. Sic possibile ē eandē psonā nūc veris reuelationibus visitari. nūc fatigari vel tēptari falsis illusiōibus. Nā z pphete nr̄i vt dauid helyseus z nathan / nō s[p] ad nutū p̄sto habebāt ẜm Greg. z historiā pphēticū spm̄. Vn̄ nathan ex freqnti vsu pphetice visionis / credidit pprīa estimationē eē reuelatōnem. dū ipi dauid q̄rēti [de] edificatiōe tēpli rn̄dit. fac quecūqz habes in corde tuo / dñs tecū est. Valet hoc exemplū ad ea q̄ de vsu dilectiōis diuine ptacta sūt. Quāobrē qui in talibus se existimat pprio sensu / arte vl' industria / discernere videat ne erret. qm̄ si psumptionis spūs obtepserit: subintrabit facile vanitas illusionis. ¶ Caue tamē hoc audiens z pauescens ne deteriorem infidelitatis aut desperatiōis foueā incurras / tanq̄ vicz nulla sit aut fuerit in sanctis reuelatiōibus / et bone spei / certitudo. Sicut de reuelatiōe dicit aplus. Scio hominem zc. Et de spe inquit. Certus sū quia neqz mors zc. Habet sane certitudo sed a diuino lumine / nō humana solū investigatione aut estimatiōe. Scis pterea quia nō sequit. cadit deceptio z illusio in iudicando d somno z vigilia. igit nulla est d vigilatione certitudo. nullaqz adhibenda vigilantibus fides indubia. vigilabant sancti in diuino lumine. nos peccati obruti z obnoluti / plerūqz portenta viciorū aut illusionum somniamus / nimirū si fallimur illi nequaq. ¶ Noui hominē q post multuz temptatiōis inuolutrū / sup vno ex fidei articulis. intantā subito lucē veritatis z certitudinis introductus ē vt nulli prsus residerent dubietatis reliquie nulla vacillatio. sed serenitas multa. iubēte eo qui fluctibus imperat. Addebat q nō ex ratione aliqua noua / sicut tunc se interrogabat / et optime meminit. sed ex sola hūiliatōe z captiuatione intellectus in obsequiū fidei / z omnipotētie dei / istud meruerat / vt nō plus dubitaret d illa fide q de sui existētia. querebat rationē tāte soliditatis z pacis in credendo Nihil aliud repiebat nisi q sic experiebat z in aliū trāffudisse nesciss̄z. Nō credent forsan mūdani sapiētes tales fieri illuminatiōes. qm̄ vissime pnūciatū ē ad deū p pphetā. Illuminās tu mirabilit a mōtibus eternis turbati sūt oēs insipiētes corde. Qui nō sapiūt vicz q̄ cordis sūt et spūs / q nec secū habitāt in corde suo. sed foris ī plateis vanitatū. ¶ Sic cōstat iustos in spem sue salutis certā erigi. certā dico non in se. sed in eo qui afflatu secreto dicit aie. salus tua ego sum / qui in medijs incertisqz temptationū humanaꝝ fluctib⁹ / anchorā spei firmā figit. q etiā dilectā in trāquillitatis cubiculū / ex tot irruētibus hūane vicissitudinis turbinibus introducit. Hec sūt plane mirabilia dei in pfūdo hūani cordis / que vidēt illi qui descēdūt mare ɔtritiōis amare z fontis in manib⁹ vtutis / z p ɔtemplac

A

tione et meditatione sedulā nō curiosam. sed piā ꝛ fidelē faciūt opationē i aqs multis/tā diuinoꝝ iudicioꝝ/q̄ humanoꝝ affectuū. Uis videre hāc visionē magnā/ vis ad ista cōscēdere/nō opus ē viribꝰ hūanis. tuū posse nō est posse/tuū scire vt socrates dicebat est quod nescias tua iusticia nihil in iusticia tua confidere. Quō sic? Accede ad cor altū ꝛ tibi exaltabit deꝰ. videb q̄ nō tu solus. sꝫ oēs gentes/iux dictū pphe. q̄si nihilū ꝛ inane sūt in cōspectu eius/ecce tuum nihil posse. Exclamabimꝰ nihilominꝰ cū pphā. Mirabilis facta est sciā tua ex me cōfortata ē ꝛ nō potero ad eā. Ecce tuū scire nihil fateberis. Deniqꝫ cū alio pphetā. Oēs iusticie nr̄e q̄si pānus menstruate sic sūt āñ te. Ab hac imbecillitatis tue valle. Ab hac insipiētie caligie. Ab hoc puluere hūilitatis ꝛ stercore vilis reputatōis. vocabit te deꝰ in mōtē/loqns tibi de caligie atꝫ suscitās de pulue egenū/ꝛ de stercore pauperē erigēs. ¶ Sꝫ dices/scio iam me nihil posse nihil scire nihil deinceps hr̄e iusticie nihil tñ tale q̄le pollicer experior. Uerūtñ p̄ cor attēde/quō scire dixer. videto ne audias illud improperiuꝫ. ex ore tuo te iudico serue nequā. Nā si vā ꝛ absqꝫ vlla dubitatōne ita eē iudices forte [illegible] intellectū ꝛ p rōnē [illegible] fere oēs. cur affectio. cur opatio ꝯdicunt cur vel nō ꝯformit afficeris ꝛ agis. aut cur sic afficer: ꝛ sic agis/q̄si possis tuis viribus tua industria. tuaqꝫ iusticia dignuꝫ aliqd opari. laudo iudiciū tuū q̄le dixisti/sꝫ expimentalē gustationē corrigo. Alii qppe iudicant se nescire idiote/q difficultates scīe alicuiꝰ nūq̄ attēdūt. alii sapiēs ꝛ exptus q sciēdi impossibilitatē ex ipā rei ꝯditiōe aut rōnū ꝑplexitate cōsiderat/sentit ꝛ masticat Nullo pacto insup culpo neqꝫ ꝓhibeo te conari. te opari. te totis viribꝰ exerceri. sed arrogātiā i istis penitꝰ execror ꝛ exulo. Alioqn noli mirari si tua spes nutat ꝛ fluctuat/dū vel i modico/tuis viribꝰ q̄s fater inualidas/īnitit. Si p̄tea cū venerit tibi pes supbie claudicās ꝛ cornis. vbi ceciderunt oēs q opant iniqtatē. In deo q solꝰ ē imutabilis/spes nūtarat figēde ē/cū illo q dicit mihi adherē deo bonū ē ꝛc. ¶ Intellige p̄tea vt ad cepta r̄grediar vñ diuerti logiꝰ: ꝓ secūdo supbiā. itellige inquā qd

B

salomon repit dū solo hūane industrie studio ad cognitionē diuinoꝝ nisus ē ptingere/q q̄lis ē pn̄s inqsitio d veris atꝫ falsi reuelatōnibꝰ. Cūcta inqt tēptaui in sapiā/dixi sapiens efficiar. ꝛ ipā longiꝰ recessit a me/multo magis q̄ erat/ꝛ alta ꝓfūditas/qs inueniet eā Et nūqd nō aspicit doctissimi viri. nūqd nō aīaduertitis simile aliqd in ꝓposita q̄stiōe q plane tanto ampliꝰ mihi visa est exaltari quāto plꝰ q̄sita ē penetrari. Et ibi vere defecerūt scrutātes scrutinio. Attñ bene actū ē. nō pdidimꝰ operā: vos audiēdo: ego loqndo. si de nob nō d dei munere diffidimus [illegible] pinde iugit habeamꝰ ad dn̄m sursū corda/petētes ne fallamꝰ [illegible] fallamur. Nā hoī bono in cōspectu suo dedit deus sapiamꝰ ꝛ sciam: inqt salomō. Si monete spūaliū reuelationū nos examiatores eē ꝯtingit/studeamꝰ eē q̄les descpsimꝰ. Adhereamꝰ deo ꝛ scpture eiꝰ/p quā ꝛ in q̄ semel loqt nob deꝰ/et idipm nō repetit. ¶ Debemꝰ i eo qdē iudicio/tū in oībus. tū p̄cipue i ista examiatōe non p̄cipitare sniam/sꝫ vsqꝫ ad plenissimā examiationē suspēsū tenē iudiciū marie nisi falsitas aut fatuitas/cognata falsitat ap[illegible] sit. vbi vo nihil p̄mo aspectu falsū vel delyrū ꝯspiciat. nō solū explorare ꝯuenit q̄ facta sūt sꝫ exitū expectare. Nam p̄mittit aliqn̄ demon vitates plurīas/ꝛ post tpis tractū qn̄ ꝑsuasit hoībus tūc id qd fallit subministrat. ꝛ hoc vel ad deceptionē singulari ꝑsone: vel ad impugnationē miraculosaꝝ opationū nr̄e religiōis qbꝰ fides inixa subsistit/vel ad vituperiū totiꝰ deuotōis/aut ad scādalū vbi dini. Etem dū cadit vnꝰ/quē antea magni eē nōis taliū reuelationū fama vulgauit. Irridēt ipi deinceps seculares/seculariter viuētes vnūquēlibꝫ q religiosa simplicitate vitā agē decreuerit. Appellatur cōfestim illusor ꝛ illusus/ clamat fantasticus exibilat papelardus: begosus et begardus/ꝛ sic occasione accepta irridet iusti simplicitas. Sꝫ ꝛ simplices p talia palā decepti/aut vix aut nūq̄ pn̄t ad viā vitati reduci. Que cā est/q̄ m̄ neqꝫ audiūt clericos q̄s hypocrisi inuidia: ꝛ malignitate laborare credūt. neqꝫ emēdant p laicos q̄s ignorantes vt seipos esse cognoscunt. ¶ Predictorum omniū hec summa est vt examinet numisma diuine reuelatiōis/si hēat pō-

h⁹ hūilitatꝫ: absq3 curiositate ⁊ tumorꝫ vanitate. Si flexibilitatē discretōis absq3 supstitiosa estimatōe ⁊ abiectōe cōsilij. Si durabilitatē patiētie in aduersis, absq3 remurmuratōe ⁊ ficta emulatōe. si vitatꝫ ꝯfigurationē absq3 mēdosa aut iepta assertōe. si dolorē viuidū ⁊ sincerꝫ diuīe charitatis: absq3 carnalitatꝫ scoria ⁊ fece. Et qm̄ hec oīa circa elysabeth ⁊ zachariā extiterīt ī reuelatōe eis facta d' iohē ⁊ ei⁹ noīe. Cōmēdari ñ irrōnabilit' dic⁹ ē ipe ioh [illegible] /tāq̄ h⁹ nomē reuelatū/ qd os dñi noīauit. qd notari dignū in pma nr̄i text⁹ ptic'a fuit iohes ⁊c. Cui⁹ meritꝫ ab oī nos errore custodiat ipa vita sꝫ xp̄s iesus q est bñdict⁹ in scl'a scl'oꝝ Amen.

Trilogiū astrologie theologizate/ ab eodē Scriptū lugduni anno dñi. M.cccc.xix. ad delphinū vnicum regis francie filium.

Proemiū.

s Sapiam q̄ a dn̄o deo est. q̄ ⁊ de se pdicat. Per me reges regnāt quā vsitato noīe theologiā dicimus/ nullus recte estimabit ꝯnā eē cuicūq3 vere scie. oīne eni verū oīni vero cōsonat. Quin etiā theologia scias oēs alias sibi subditas h3/ velut ancillas/ in qbus si qd pulchꝝ ē/ illd approbat ⁊ decorat. si qd noxiū ⁊ turpe illud abijcit ⁊ mūdat. porro si qd supfluū est resecat. supplēs qcqd fuerit diminutū. Propterea nō ē hoc negādū ab astrologia/ quā eē sciā3 nobilē ⁊ admirabilē primo p̄triarche adā [illegible] seq̄cibus reuelatā/ theologia non abnegat. Uerūtn̄ hāc ancillā suā astrologiā nōnulli tot vanis obſ'uatōibus/ tot ipijs erroribus tot supstitōibus sacrilegis deturpātes maculauerīt/ nesciētes ī [illegible] sobrie sape/ ac modeste vti. q' apud bonos ⁊ graues reddita est nedū īfamis/ s3 religiōi xp̄ianoꝝ/ suisq3 cultoribus pestiles ⁊ nociua. Succurrēdū igr' existimaui huic errori/ pcipue ꝓpter te princeps illustrissime delphine/ q supes vnicus heres xp̄ianissimi regni frācoꝝ/ ⁊ iure regēs ip̄m/ qūnus seduci nō possit optia indoles tua/ ab exr̄nea mliere q mollit v'mōes suos ostētatōe p̄scie futuroꝝ/ ⁊ opatōis mirādorū. Astrologiā loq̄r q̄rūdā ꝓphanoꝝ se philosophari dicētiū. Hāc ego nūc a dn̄a sua theologia/ veluti modeste ꝯpositā. mūda[illegible] ornatā/ sub trigita ꝓpositōibus q̄si cum totidē monilibus p̄ciosis deducēdam fore salubrit' iudicaui/ corā celsitudīs tue ꝯsiliarioꝝq3 tuoꝝ prudetissimoꝝ/ claro intuitu. de q̄ sapiēs/ rex q sedet in solio iudicij/ intuitu suo dissipat oīne malū. Opto deniq3 nitor ⁊ supplico. quatin⁹ p ꝓspeꝝ religiosū3 verū ⁊ deuotum regimē regni. dn̄s nr̄ iesus xp̄s: rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū/ te ꝓprio sāguine suo redeptū/ pducat ad eternū.

Propositio prima

c Celū a deo glioso libere/ ꝯtingēt' ⁊ cū tpe/ ꝯstitutū eē. Qm̄ dixit et facta sunt. ¶ Cōmētū. Errauerunt hic multi astrologi/ nō illuminati p fidē/ qui posuerūt ppetuitatem mūdi/ eo q' ds agit immutabilit'. ⁊ inde posuerūt aīas rōnales cū ñ possint actu eē infinite nūero/ aut migrare d' corpib⁹ in corpa vt plato pythagoras vgilius ⁊ alij plures. Aut q' generant' ⁊ corrūpūt' cū corpibus. vt alexāder ⁊ epicurus. Aut q' vnicus ē intellectus ī oībus hoībus vt Auerrois ponit aristoteli. vn̄ timēdū ē ne nimis astrologizāri aut philosophari volētes. sicut Origenes in fine vite sue incidāt in pdictos errores vel aliquē eoꝝ vel sequentiū.

no de origen

Propositio secunda

Celū eē velut instrm̄ dī gliosi ⁊ p ip̄m machinā mūdi corruptibil' regi ant' gubernari. ¶ Cōmētū. Errauerīt h' aliq dicētes celū nihil agē/ s3 tm̄mō signū eē allegātes illud. Et erūt ī sig' ⁊ tpa. Dr̄ aūt mūdi corruptibil' ꝓpt' aīas rōnales q̄ regūt' a d o īmediate sine celo/ q̄ ad naturā/ q̄ ad grāz/ q̄ ad gl'iaz ⁊ generalit' q̄ ad oīa dona ⁊ illumiatōes sup naturalit' ifusas. Addit' āt regi ant' ꝓpt' miracula facta tā in celo q' in t'ra/ sic in statōe ⁊ retrogādatōe solis tpib⁹ iosue ⁊ ezechie/ ⁊ in eclipsi tpe passiōis. ī diluuio generali. ī sacramēto altarꝫ. ⁊ ī alijs sine nūero miraculis.

Propositio tertia

Celū nihil in creatōe aīarū rationaliū influere/ ⁊ ipas aliter post q' ante lapsum regi. ¶ Cōmentū. Errauerūt hic Auicēna ⁊ sui sequaces quo ad primā partē3. Et quo ad secundā oēs tam astrologi q' alij q non

posuerũt corruptionem peccati originalis
putãtes nullum statum eẽ nature lapse. sʒ
illius tantũmodo que primo instituta est/
vt ⁊ nũc sumus ꝑm eos/morti. s. passioni-
busq; de necessitate subiecti. Constat autẽ
ꝙ si adam nõ peccasset/tũc nec fuisset infer
nus. qualis nũc est pro hoĩbus nec christ⁹
fuisset incarnatus/ saltem ad moriẽdũ. nec
spũssctũs fuisset datus in varijs linguis et
ita breuiter de oĩbus nostre repatõnis my-
sterijs. Attamẽ est ꝓbabilis opinio ⁊ sub-
tilis/ ꝙ deus p̃sciens futuri casus hominũ/
descripsit in celo quasdã ꝯgruẽtias ꝯcurrẽ
tes in decursu totius mũdi/ vsq; ad finale
iudiciũ. Et hoc intenderũt illi qui volue-
runt ꝯcordare astrologiã cum theologia/ si
cut reuerẽdissimus pater dñs cardĩalis ca-
meracẽn. ⁊ illi q̃s inducit loquẽtes de sectꝭ
et de diluuio sensisse videntꝛ. Facit ad hoc
ꝙ vix repitꝛ aliqđ miraculũ fuisse factũ qn
in circũstantijs ꝯcurrerit aliqua naturalis
actio. ¶ Preterea fides ꝗuis sit supnaturalꝭ
nõ refutat rõnes/ ⁊ ꝯgruentias naturales.
nec charitas supnaturalis/motiua natura-
lia ad amandũ/ qm̃ talia faciũt ad consola
tionẽ fideliũ atq; mũdanoꝝ. Hoc tamẽ ob
seruare cõuenit/ ne fidelis dei amicus/ vtatꝛ
talibus rõnibus/ ⁊ obseruationibus/ tanq̃
principalibus/ ⁊ cogẽtibus motiuis ad cre
dẽdũ deo/ sibiq; p charitatẽ inhe rẽdũ. alio-
qn meritũ fidei pderetꝛ/ ⁊ irrisio maior apđ
infideles ⁊ hũanos sequeretꝛ sciẽtibus illis
ꝙ talia nõ ꝯuincũt. Et sub hoc sensu dicitꝛ
in epilogo. ꝙ mysteriũ nostre reccõciliatio-
nis nihil habet in celo. hoc ẽ cui principali
ter intẽdere debeamus/ vt ille qui nasonem
impudicissimũ introducit obhinc credidis
se. deniq; obseruetꝛ ne quid nimis. ¶ Sed
qm̃ Virgilius ait. Solẽ q̃s dicere falsum
audeat. Offertꝛ hic p scholasticoꝝ exercitio
sylogismus talis. Ostenso itaq; celo ꝓ sta
tu sue creationis ante lapsum primi hoĩs/
arguitꝛ sic. Celũ p̃signabat incarnationẽ fi
lij dei/ cũ multis alijs effectibus factis pro
pter repationẽ hominis peccãtis: ⁊ primus
homo non peccabit/ nec fiet eius reparatio
cum suis effectibus. ergo celum p̃dixit fal-
sum. ꝯsequẽtia ẽ necessaria ⁊ antecedens ꝓ
illo tũc erat possibile/ ⁊ sibi cõpossibile, qm̃
maior ẽ necessaria. cũ sit de p̃terito vera. et

scđa tũc erat possibilis. ergo ꝯsequẽs ẽ pos-
sibile. s. ꝙ celũ dixit falsum: ⁊ ita cum celũ
fuerit imediate creatũ a deo/ deus dixisset
falsum per celũ/ quod blasphemũ videtꝛ. E
¶ Propositio. iiij. Celũ ṽtutes a deo
diuersas ꝓ varietate suarũ partiũ stellarũ
planetarũ ⁊ motuũ recepisse. sed eas ab oĩ-
bus comp̃hendi nõ posse. ¶ Cõmentum
Errant ⁊ experientiã negant sentientes
oppositũ/ cum celũ sit sicut horologiũ pul
cherrimũ cõpositũ ab artifice summo. cũ
sit etiam liber sententiosissimus exemplatꝰ
ab exemplari libro vite infinito et eterno/
qui noĩatur mũdus archetypus. in quo id
quod factum est vita erat. Porro de stellis
dicit ꝓpheta. Qui numerat multitudinem
stellarũ ⁊ omnibus eis noĩa vocans. Hec
autem vocatio quid aliud est q̃ distincta
virtus et operatio stelle cuilibet attributa.
Nomen quippe sumitꝛ a ꝓprietate rei. ⁊ q̃-
niã ĩnumerabilis est hmõi ꝓprietas. Excla
mat magnus dñs noster/ ⁊ magna virtus
eius: ⁊ sapiẽtie eius nõ est numerus.
¶ Propositio. v. Celum obedire ad nu
tum deo glorioso. atq; ip̃m operibus hũa-
ne recreationis seu repationis inferius/ et
subditũ esse. ¶ Cõmentũ. Errauerunt
hic multi astrologi ⁊ philosophi/ qui posue
runt deum agere de necessitate nature. et
negauerunt mysteriũ nostre redemptõis
a seculis absconditũ ꝓpter qđ nedum celũ
corporeum/ sed etiam angeli ⁊ intelligentie
sunt. sicut dicit apostolus. in ministerium
missi. Tradit insuper moyses Deutꝛ. iiij. ꝙ
solem ⁊ lunã ⁊ omnia astra celi creauit de⁹
in ministerium cunctis gentibus. Vnde ⁊
describens creationẽ mundi posuit prius
fuisse virgulta terre/ q̃ sol vel stelle formarẽ
tur/ vt ostenderet deũ posse agere sine sole
et stellis. Cum igitur homo sit quodãmo
do finis omniũ sicut Aristo. videtꝛ posuis-
se. ij. phicoꝝ. oportet ꝑm variationẽ homi-
nis cetera variari/ sicut prius tangebatur đ
statu nature integre et lapse. Et sicut ap-
paret in miraculis factis supnaturaliter. vt
homines supnaturalẽ suũ finẽ adipiscerẽ
tur. per fidem. spem ⁊ charitatem.
¶ Propositio. vj. Celũ generale influẽs
esse ⁊ remotũ/ ⁊ actões suas ĩ patiẽte dispo-
sito recipi/ deũ vero nedũ vniuersalẽ ⁊ re-

mote. sed singularissime 7 propinquissime operari. ¶ Cõmentū. Errauerunt hic astrologi quidã vt alkindus de radijs. 7 similes ponentes res inferiores nihil agere/ sed tm̃modo deferre radiosas influentias celi/ 7 inde fieri effectus similes nũero/ p̃ius istum q̃ illum propter determinationẽ celi vt in productione graduũ caliditatis/ quã determinationẽ alij solum referunt ad diuinũ bñplacitũ libere ꝯtingẽter agens cõformiter ad scd̃az partẽ ꝓpositõis q̃ deus est agẽs imediatissimũ 7 ꝓpinquissimum. nõ obstãte coefficiẽtia causaꝝ secũdaꝝ. Et hic errauerũt aliqui doctores etiã catholici. ponẽtes deũ esse cãm nõ imediatã in omi effectu. q̃m inquiũt alie cause supfluerẽt. Essꝫ p̃terea deus cã imediata actuũ voluntatis tam bonoꝝ q̃ maloꝝ. 7 ita eẽt auctor peccati. Sed ꝓ nobis est articulus parisienẽ dicens/ q̃ deus sit causa remotissima sic q̃ nõ ꝓpinquissima. Error. Nihilominꝰ offertur hic ꝓ scholasticoꝝ exercitio sylogismus talis ad ꝓbandũ. Qꝛ si deus imediate agat actum volũtatis deus facit vt vult pctm̃/ signãdo sortẽ q̃ facit subam alicuius actus ꝯtra ꝓhibitõez dei/ 7 vocetᷣ A. Tũc arguitᷣ sic. Sortes facit a. actũ. 7 sortes habet p̃ceptũ dei de nõ faciendo a. actũ. g̃ sortes peccat. ꝯsequẽtia ẽ necessaria. 7 deꝰ vult 7 facit quãlibet ptẽ antecedẽtis. ergo 7 totũ antecedens/ cũ ptes sint sibi cõpassibiles. g̃ deus vult 7 facit totũ ꝯsequẽs. s. sortem peccare quod videtur blasphemum.

S

¶ Propositio. vij. Celũ effectꝰ nedũ varios sꝫ ꝯ̃rios vel oppositos/ i inferiorib facere ꝓ diuersitate materie/ rationibus seminalibus plene. ¶ Cõmentũ. Errauerũt hic astrologi illi qui volentes iudicare de natiuitatibꝰ/ vel morte vel alijs inferioꝝ ꝯditionibꝰ/ respiciendũ esse dicũt ad solum celũ 7 cõstellatõnes eius vnde 7 experiẽtia cõuincit eos. sicut deducit Augꝰ. v. d̃ ciui. dei. de duobus geminis diuersarum fortunarũ. Sicut 7 experientia docet de terra 7 luto 7 similibus. Et de varietate sine numero diuersaꝝ herbaꝝ 7 plãtarũ in eadẽ punla parte agri. Qꝛ si dixerint varietates tales fieri ꝓpter diuersitates anguloꝝ influentiarũ celi/ qui terminantᷣ velut in indiuisibili 7 inde diuersificãt in ptibus loci suos effectus. Ex hoc saltẽ habetᷣ quẽadmodũ de geminis ꝯcludit Augꝰ. ꝯtra m̃sionez de rota figuli mota 7 ꝑcussa/ q̃ iudiciũ cuiuscũq; astrologi ferri nõ põt sup tanta incertitudine 7 ignorãtia diuersitatis hmõi impceptibilis influentiarũ angulariũ velut indiuisibiliũ. Deniq; videmus regulas astrologie de ventis 7 plantis. 7 alijs naturalibꝰ effectibus/ aliter 7 aliter verificari seu falsificari. ꝓ diuersitate situũ 7 figurarũ 7 dispositionum huius terre vel illius.

¶ Propositio. viij. Celum cum sideribus 7 planetis. in oibus suis cõbinationibus motuũ. directionũ. retrogradationuꝫ oppositionũ cũ reliquis circũstantijs. multo plus ab hoĩbus ignorari q̃ sciri. ¶ Cõmentũ. Errauerũt hic quidaꝫ iactantes se de omĩbus scire respõdere. vt Gorgias. Cõtra q̃s fuit achademicoꝝ disciplina. 7 si nõ verior tamẽ plus sobria. dicẽtiũ se nihil scire. Nec mirũ de toto celo. cũ nec minimũ foliũ arboris tantũ sciatur ab hoĩbus q̃tũ ignoratur. cũ continet numeros 7 figuras 7 earũ cõbinatõnes infinitas. Preterea sũt aliqui motus octaue spere 7 planetarũ prius ignorati ab astrologis: et satis noniter inuenti. Deniq; presupposita creatione mũdi cuius duratio nondum est septem milia annorũ s̃m veritatẽ fidei/ non potuit p observationes astrologicas/ inueniri saltem quo ad effectus/ calculatio magni ãni queꝫ plato posuit. xxxvj. milium annorũ. Et ita de calculationibus aliarum ꝯstellationuꝫ/ que nõ potuerũt totiens repeti vt facerent experientiã certam et naturalẽ astrologis de talibus vel talibus effectibus ꝯsequẽtibus hmõi ꝯstellationes/ quarũ alique nũq̃ fuerunt. alique raro. alique semel aut bis. propterea finxerũt astrologizãtes pagani 7 infideles arabũ 7 indoꝝ/ infinitã vel velut infinitã annoꝝ multitudinẽ vt albumasar et marciãnus scribunt. Potuerunt igitur per solam diuinam inspirationem factam ade vel abrae vel similibus dari vere regule/ vel de tota virtute celi q̃tum voluit deus reuelare 7 nos scire sine curiositate. Ualde aũt pauca sunt talia ꝓ statu p̃sentis miserie/ q̃ ordinata est ad visum beatitudinis eterne/ vbi videbitᷣ deus omnia in omnibus.

B

¶ Propositiõ. ix. Celũ hẽt ꝯmensura

biles vel incōmēsurabiles motus signoꝝ/ insup et certos planetas huic vel illi genti dn̄ari ꝓsus incertū eē. ¶ Cōmētū. Errauerūt vt experiētia docuit certitudinē afferre volētes, vbi solā posse haberi rhetoricāꝫ ꝓbabilitatē/ deducit mgr̄ Nicolaus oresme/ ⁊ post eū dn̄s petrus cardinalis cameraceñ. sumēs exinde radicē vnā difficultatis astrologicoꝝ iudicioꝝ. Et inde forsan ē ꝙ nōdum videt̄ repta ꝑcisa quantitas anni solaris/ aut ex qua radice ꝓcedit. Ceteꝝ varietas assignātiū huic vel illi plage terre talia vel talia signoꝝ dominia/ satis incertitudinem esse monstrat.

¶ Propositio. x. Celum cū sideribus ⁊ planetis: suū lumē influxiuū ꝓ varietate fractōis ⁊ refractōis radioꝝ luminariū: ex diuersitate medioꝝ diuersificare: ⁊ nō veros situs aspiciētibus ad t̄rā mōstrare. ¶ Cōmentū. Errauerūt hic pauci vel nulli q̄ sciūt cū astrologia ꝑspectiuā: vnde sumit̄ radix altera difficultatis astrologice indicationis. Inuenit̄ ⁊ alia difficultas ex collatione zodiaci: vtrū videlicet sit in primo celo quodcūqꝫ sit illud an in firmamēto ẜm figuratōeꝫ stellarū fixarū in eo. Cōpertū ē eīn firmamentū moueri ꝯtra motū primi mobilis. Et ita ꝯsequēter zodiacus mutaret̄. Sūt ⁊ alie difficultates motōis planetaruꝫ ī suis augibus/ epiciclis ecētricis ẜm ascēsum. descēsum. stationē. retrogradationem. titubationē. circugirationē in cētro ꝓprio/ que oīa pūctualit̄ obſuare poterit nemo in q̄bus ⁊ sitibus diuina se sapiā ludere dicit ⁊ ostendit.

¶ Propositio. xj. Celū cū sideribus et planetis/ illos q̄tū in se ē culpare/ ⁊ in abusum trahere/ q̄ de singularibus effectibus ꝑdicere ꝑsumūt compertū eē ⁊ eos crebro falli ⁊ fallere posse. ¶ Cōmētū. Errāt tales ex ignorātia vel ex fraudulentia vel ex arrogātia. Et qꝛ nō attēdūt veritatē vnius ꝓpositionis ꝑcedētis/ ꝙ celum ē solū influēs generale. Cui⁹ rō ꝑticl'arisat̄ vel singl'arisatur aut a deo solo. aut a dispositōe materie. Si autē obijcit̄ ꝙ inueniunt̄ ꝑdicere mlt'a vera. R̄ndet̄ ꝙ multo plura falsa. ⁊ ideo vera dicūt vel a casu/ vel a multitudine eoꝝ que dicūt vel a malis que ꝑsagiūt/ que sunt vt in pluribus apud hoīes/ vel a fantasiatiōe ⁊ obseruatōe eoꝝ que audiūt/ vel a cognitiōne secretoꝝ/ maxime dn̄oꝝ/ ⁊ eoꝝ quos freq̄ntāt/ que inuestigāt diuersis medijs per fautores suos. ⁊ hoc ē frequēs ⁊ expertum aut sit deniqꝫ ab imixtione opatōis demonum/ ꝓpter seducēdos tam ꝑdicentes/ q̄ fidem adhibētes in talibus/ ꝓ damnabilē curiositatē sciendi futura/ ⁊ ea que pater solus habet in sua ꝑtāte. Hinc vulgat⁹ autor ait: Qd̄ deus intendit noli ꝑquirere forte. Qd̄ statuit de te sine te deliberat ipe. Hinc rursus. Mitte archana dei. Conformit̄ ad sapientē. Que tibi ꝑcepit deus illa cogita sp̄ ⁊ in pluribus opibus eius ne fueris curiosus. Hec si obſuauer̄/ miscebit se tibi tuisqꝫ actionibus angelus bonus. Signū aūt imixtionis diabolice actōnis ē/ ꝙ iuxta dictū cuiusdā magni viri sepe ī iudicijs astronomicis/ vbi minus ē de rōe naturali/ ⁊ nihil de miraculo/ ibi crebrior euētus inuenit̄ qd̄ ē signū pactōis cū demonib⁹ Aug. mandit scdo de doctrina xp̄iana. Et sacre theologie facultas parisien̄ idip̄m alias declarauit cōtra idolatricā prauitatē. Notet̄ hic Aug. li. de ciui. dei satis circa principium: His inq̄t oībus cōsideratis/ nō immerito credit̄ cū astrologi mirabiliter multa vera r̄ndent/ occulto instinctu fieri spirituū non bonoꝝ/ quoruꝫ cura ē has falsas ⁊ noxias opiniones de astralibus fatis inserere hūanis mētibus/ atqꝫ firmare/ nō horoscopi notati ⁊ inspecti aliqua arte q̄ nulla est.

¶ Propositio. xij. Celū sup somnia ⁊ sup auiū volatus/ ⁊ garritus/ multaꝫ vim habere/ sed nō ob hoc somnia/ vel auguria/ vel traditōes magicoꝝ/ se sup celestē virtutē fundantiū/ in geomantia. chiromātia. piromātia. cuꝫ similibus obseruandas esse. ¶ Cōmentū. Errauerunt hic quoad partem secūdam omnes fere gentiles ⁊ idolatre rhomani. arabes. indi. ⁊ ceteri. errant ⁊ supstitiosi christiani. sortilegi ⁊ magici. Et eo dānabilius quo ꝑ fidem veram sunt illumiāti/ ⁊ ꝑ eam ꝓhibiti/ ne talibus intendāt vel vtant̄. Cum etiā videāt seueritatē iudicioꝝ contra tales ꝑ ecclesiasticos ad incarcerationē ꝑpetuam ꝑ seculares ad ignem. per deum ad gehēnam.

¶ Propositio. xiij. Angelos vel intelligentias nō aīare/ sed regere celū/ cū siderib⁹

et planetis ad dei gloriosi volūtatē. ¶ Cōmentū. Oppositū dicit̄ sensisse plato/et quidā alioꝝ/dicentiū totū mūdū ēē animal magnū. Sed tenēda ē fide certa nostra propositio/cui ꝯcors ē philosophia aristotelis

¶ Propositio .xiiij. Angelos seu intelligentias per imperiū ⁊ voluntatē influere in sperā corruptibiliū/frequēter cum celo ⁊ aliquādo sine celi adminiculo. ¶ Cōmentum. Oppositū sensisse videtur maior pars phoꝝ/dicentiū contra fidei veritatem ꝙ angeli nō agunt nisi mediante motu celi cū suis orbibus vnde ⁊ per orbē lune dari posuerunt formas in inferioribus virtute actionis sue intelligenti ⁊ superioꝝ. Sed ꝙ per imperiū ⁊ volūtatē agāt intelligentie cōcedere videt̄ Auicēna/ponēs libertatem cōtradictionis in angelis/⁊ magis q̄ i hominibus/sicut est veritas fidei. Quāuis albertus philosophizās ꝯformiter ad peripatheticos/vel quosdā astrologos voluerit hoc impugnare/deducēdo ad hoc ꝙ tunc nō possunt haberi determiate regule de actōnibus vel influētijs intelligētiaꝝ/ex quo libere ꝯdictonie ageret. Hoc aūt ēē incōueniens reputassent astrologi ⁊ phi/quos seq̄t. Et similiter idolatre oēs/qui ꝑ carminatōnes ⁊ magicā artem posuerūt demones in idolis cōcludi vel alligari posse/quēadmodum tradit hermes trimegistus d̄ egiptijs qui nō habentes quō crearet aīas/inuenerunt artē quō spūs includerēt/⁊ inde miracula facerēt ac rn̄sa darēt. Ueritas aūt fidei cōcedit ꝯsequētiā ⁊ ꝯsequēs illatū ꝑ albertum. Addēs demones nō cogi ꝑ artes magicas, sed ita fingere cogi/vt colant̄ sic dij ⁊ hoīes fallacia multiplici decipiant.

¶ Propositio .xv. Angelos seu intelligentias ad creationē anime rationalis nequaq̄ attingere. sed nec eidē illabi posse. ¶ Cōmentū. Oppositū senserūt aliqui philosophātiū ⁊ hereticoꝝ/ponētinum animas rationales ex traduce fieri vel corrūpi. Ceterū quicqd dixerint aliqui d̄ energuminis/lunaticis/⁊ similibus. ꝙ demon opprimit animas eoꝝ quasi subintrās eas. Quicquid p̄tea dicat veritas catholica ꝙ demones sunt incensores vicioꝝ/⁊ boni sunt illuminatores animarū/nihil istoꝝ fit ꝑ illapsum qui soli deo ꝓprius est/possidēs animam ad suū plenū imperiū.

¶ Propositio .xvj. Angelos vel intelligētias ad imutationē hūane libertatis/naturalit̄ ⁊ imediate ꝓ statu vie nequaq̄ attingere. ¶ Cōmentū. Oppositū videt̄ posuisse Auicēna ⁊ catholicoꝝ aliq/dicentes aīam rōnalē supirradiari/⁊ supilluminari imediate etiā ꝓ statu vie/ꝑ lumina supiora dei ⁊ angeloꝝ nō ꝯcurrēte sensuali vł fantastica visiōe. Et inde conati sūt ꝓphetias tā in somno q̄ in vigilia/⁊ ꝓuisiones multas occultas ꝑ energumios. Et ita se saluabat machometꝰ epilēticus/ꝙ cadebat n̄ potens ferre illuminationē angelicā. Sed aristoteles, cui fides ꝯsentit est ꝓ nr̄a ꝓpositōne dicēs necesse ē quēcūq; intelligentē fantasmata speculari/dans signū huiꝰ ꝙ deficiente nobis a natura vno sensuū/deficit ⁊ nobis scientia de illo sensu Stat nihilominus ꝙ anima rōnalis in sui creatione suscepit formationē seu illustrationē desup a dō in qua ⁊ per quā cognoscit veritatē principiorum primoꝝ/sine p̄uia acceptione ꝑ sensus seu fantasmata/q̄uis in actū nō exeat fantasmatibus nō premissis. Ad qd̄ referri posset Boecij de aīa verbū ex platone. sūmāq; tenens singula perdit.

¶ Propositio .xvij. Angelos oēs ēē administratorios spūs/⁊ a deo glīoso bonos in misteriū ꝓ hoībus q̄ hereditatē adeptun sūt salutis datos ēē. ¶ Cōmētū. Oppositū q̄ dicit/ē hereticus si se gerat ꝓ xp̄iano/ꝯdicēs expssis verbis apli. Et hec ē magna ꝯsolatio illoꝝ q̄ tenēt veraciē ⁊ sine fictōe fidem iesu xp̄i/⁊ q̄ captiuāt oēm intellectum in obsequiū fidei qr̄ si fiduciā capimus de hoībus ꝑitis ī medicina vel astrologia/aut arte alia/ꝙ adiuuare nos possint/q̄to magis hᵒ facere possumꝰ de angelicis spiritibꝰ

¶ Propositio .xviij. Angelos bonos ⁊ malos/int̄ cās liberas ⁊ alias q̄s deus sic instituit. vt eas ꝓprios motꝰ agere sinat nūerādos ēē. ¶ Cōmētū. Oppositū nullꝰ fidelis aut aliqs rite philosophans dicet. Et inde fit ꝙ absq; tēptatōne dei possumꝰ ad angelicū subsidiū recurrere/sicut ad pitū medicū/⁊ eū q̄ pōt iuuare nos ī necessitatibꝰ nr̄is de cursu cōi ⁊ naturali. Excipit āgeloꝝ maloꝝ ꝯsultatio ⁊ inuocatio qm̄ non est licitū ꝑticipare cū eis tanq̄ excōica

tis a deo ⁊ eccl'ia tota ⁊ qꝛ fallaces sunt / fallere sp cupiētes. nō iuuare nisi ficte. Vn̄ iuxta ꝓuerbiū vulgi: ludūt ad falsā societatē.

¶ Propositio. xix. Angelos celū ⁊ terrā iuxta qđ exigit electoꝝ dei depcatio / saluo ⁊ ordo / deo iubēte vel pmittēte / posse mutare vt solem facere stare. ⁊ ignem non ardere

¶ Comētū. Oppositū putāt oēs astrologi infideles ⁊ pagani / negātes vera miracula posse fieri / nec illuminati cū ꝓpheta dicēte. Oīa quecūqꝫ voluit fecit de⁹ in celo et in terra in mari ⁊ in oībus abyssis. Nesciētes p̄terea vel negātes miracula veteris legis ⁊ noue / q̄lia legere ꝓmptū est in biblia ⁊ autēticis christianoꝝ libris.

¶ Propositio. xx. Angelos p deuotas ad deū p̄ces / potius q̄ p curiosas inspectōnes vel obseruatōes cōstellationum. posse conciliari / ⁊ p ipsos opē hoībus dari. Vn̄ ⁊ per fidē sancti vicerūt regna non per celum.

¶ Comentū. Oppositū dicētes cōuincunť ex p̄missis iūcta ꝓmissione dei dicentis. Quecūqꝫ orātes petitis credite ⁊ fiet vobis. cū silibus multis. iūcto q̄ nō semp expedit nobis hr̄e ꝓspera que petimus. sed magis aduersa que fugimus. Nec oportet in recursu ad eos ⁊ deū / tempus orōnis p constellatōnes obseruare / vt Guilħ. parisiensis notanter ait ⁊ deducit.

¶ Propositio. xxi. Angelos p̄ti malos in artib⁹ magicis ⁊ oībus supstitiosis opatōib⁹ q̄ nec rōnē naturalē / nec miraculū verū hn̄t sed ex pacto noto vel occulto / nō dubiū opari / ⁊ effectū sortiri. ¶ Cōmentū.

Oppositū posuerūt q̄ negauerūt demones eē / cōtra exp̄ssam sacre scripture l'raꝫ in veteri ⁊ nouo testamēto. Fuerūt etiā expiētie multe in oppositū / ⁊ etiā doctrine sctōꝝ noīatim augustini q̄ notāter dixit. Oēs tales obƀuatōes tāto magis suspectas ⁊ fugiendas eē. q̄to sepi⁹ videnť suum sortiri effectū. ¶ Et si allegeť q̄ freq̄nť multa iubenť illic obƀuari in artib⁹ magicis vl' sortilegijs que sunt sancta ⁊ honesta. vt ieiunare. castum eē. dicere pater noster. ⁊ euangelium. Rn̄debat vnus vere ⁊ catholice. supstitionem tāto peiorē esse. q̄to plura miscenť bona. qm̄ vn̄ deberet honorari deus honorať diabol⁹. ¶ Nemo tn̄ ex hoc intelligat obƀuatōes xp̄ianoꝝ reprobatas eē. que vel ab ecclesia cōstitute. vel ab eadē rōnabiliť tolerate sunt. q̄uis nō appareat rō hui⁹ magis q̄ illius. nisi vel ex volūtate seu autoritate instituētis vel a deuota quadā imaginatione faciētis q̄ nō recedit a deo. sed in exterioribus signis aliq̄bus se exercet vt in tali numero orōnū. in pegrinatōibus. in nouenis ⁊ oblatōib⁹ nūc cādelaꝝ. nūc panis. nūc galloꝝ. nūc in gestatōe reliquiaꝝ ⁊ bibitōe ablutōis eaꝝ. In q̄bus pia fide factis / nō minus pōt se imiscere bonus angelus / q̄ malus in impia ⁊ ꝓhibita fide factis. fortassis ⁊ emperica medicoꝝ tolerari pn̄t. Hāc generalē habētia rōnē / fortificatōeꝫ. s. imaginatiue v̄tutis. Mēdax assertio tamen desit.

¶ Propositio. xxij. Angelos mediate ⁊ inclinatiue seu dispositiue / posse sup intellectum ⁊ voluntatē p immutationē sensuū / tam interioꝝ q̄ exterioꝝ / ꝑ dei iussu vel p̄missione multipliciť opari. ¶ Cōmentū.

Oppositum pauci vel nulli senserūt ex astrologis p̄hīs ⁊ catholicis. q̄ cō senserunt angelos vel intelligētias eē. Naꝫ ⁊ sup hac radice fundāt astrologi regulas interrogationū ⁊ m̄sionū. ⁊ alias multas. sed falluntur in pluribus. ex p̄tactis causis. qꝛ ponūt angelos influere pure naturaliť. nec satis attendūt liberi arbitrij potestatē. dei voluntatem ⁊ materie diuersitatē.

¶ Propositio. xxiij. Angelos vel intelligentias in suis actionib⁹ ⁊ influxibus liberis. ponē sub certis regulis coartari. tradi ⁊ cognosci. temerariū ⁊ impiuꝫ. necnō a vera philosophia ⁊ theologia alienum eē.

¶ Cōmentū. Oppositum dicentes cōuincūtur ex predictis. maxime propter arbitrij libertatem in angelis regentibus ⁊ in hominibus gubernatis.

¶ Propositio. xxiiij. Angelos ⁊ deum cui⁹ mīstri sunt. illos offendere. q̄ regulas ⁊ traditōes p̄iudicātes influxui libero dei et angeloꝝ. imo ⁊ hominū libertati / tradūt et palliāt sub noīe astrologie vel alterius naturalis sciētie. ⁊ talibus autoritatem vel approbatōis occasionē dari nō debē. ¶ Cōmentū. Oppositū dicētes cōuincūť ex p̄missis iūcta lege dei tā vetere q̄ noua. Iūcto p̄terea p scō a pte illo qđ dicit apl's Ab omni specie mali abstinete vos. hoc ē ab ol scandalo dante occasionē ruine.

¶ Propositio.xxv. Humanā rōnē posse ꝛ debere astris cognitis vel incognitis dn̄ari nec ab eis in vicium trahi.

¶ Cōmentū. Concedūt istā sapientes astronomoꝝ/ vt ptolomeus. maxime de sapiente/ qui ꝑcognoscit celi ꝯstellatōnes inclinatiuas. qm̄ pōt adhibere remediū contra noxias/ sicut facimus regulariṫ contra hyemē ꝓuidēdo de calefactōe ꝛ domibus ꝛ contra calores estatis ꝓuidēdo de refrigeratōnibus. ꝛ ita de pestilētijs. diluuijs. bellis ꝛ sil'ibus. Tradunt itaqȝ vere ꝛ bn̄ iudicia astronomie tenere mediū inter necessariū ꝛ impossibile/ qr. s. sunt de ꝯtingētibus/ ꝛ possibilib9 aliter se habere Sed etiā ꝙ humana ratio dn̄eṫ stellis incognitis nec trahaṫ in viciū ꝓbaṫ ex libertate arbitrij. ꝛ ex adiutorio dei libero/ qd̄ daṫ timētibus eū/ et ex libero angeloꝝ misterio. qd̄ adiutoriū dei ꝛ angeloꝝ impetrāt sup oēm dispositōnem stellaꝝ fides spes ꝛ charitas/ qbus derelictis euenit freqnter vt volentes infortunia vitare/ in ea ipa se trudāt ꝛ inuoluāt/ vt cōprehēdanṫ sapiētes in astutia sua.

¶ Propositio. xxvj. Humanā rationē indignā esse ꝑ vanitates ꝛ insanias falsas: aut saltē incertissimas in sua actione se captiuare/ ꝛ melācholijs quotidianis anxijs ꝛ piculosis agitari. ¶ Cōmentū. Concedunt hoc expti ꝛ inter alios Tull'. in fi. li. de diuinatōe. Et hoc dicebat dn̄s petr9 cardinalis cameraceñ. cum obseruationes hm̄oi reprobaret. Addens se timere regis adolescentie/ ne talibus imbuereṫ/ ꝛ p9 ab eis non posset auelli.

¶ Propositio. xxvij. Humanā rationē debere ꝑ consultatōes ꝓbatoꝝ ꝛ expertoꝝ viroꝝ ꝑ leges insup morales ꝛ diuinas/ se in suis actionibus maxime in gubernatōe reipublice/ spretis supstitōibus fallacibus/ regulare. ¶ Cōmentū. Concedūt istam qui attendūt/ ꝙ nō frustra dediṫ nobis deꝰ rationē liberā/ plus ꝙ͂ brutis. Dedit insup leges diuinas naturales ꝛ politicas prudētiam quoqȝ ꝑ expientias multas generatā Cur ergo humana ratio libertas ꝛ prudentia centū vel mille hominū imo vnius regni derelinquanṫ ad insequēdum opinionem vel delyrationem vnius vel duoꝝ aut paucissimoꝝ fingentiū se scire mirabilia ex astris vel aliūde (nescio quō) pro fantasia capitis sui/ sup euētibus ꝛ agēdis in republica/ vt ꝙ nō ē bellandū vsqȝ ad tres meses vel vnū annū cū hostibus/ q̄ tamē destruūt oīa/ ꝛ ita de sil'ibus absqȝ numero. Cur inq͂ ꝑpter paucos tales/ derelinquaṫ hūana ratio ꝛ prudētia/ indignissimū est/ fatuū/ ꝛ delyrū/ imo merito dei iudicio puniendū/ et in stultum finem precipitandū.

¶ Propositio. xxviij. Humanā rōēꝫ ꝑpter hoīes viles ꝛ ignotos/ ꝛ de corruptela iudicij multipl'r suspectos. pessimeqȝ vt in plurimū fortunatos/ ꝛ sine fide/ q̄les ī tenebris susurrāt idignissimū captiuari vel dimitti: ¶ Cōmētū. Cōcedūt istā q̄ pcedētē attēdūt/ ꝛ ex termīs suis se verā eē demōstrat. ꝑsuppositis his q̄ ponit/ que tamē sunt ꝑ expientias quotidianas manifesta.

¶ Propositio. xxix. Hūanā rationē ꝑpter sui ꝯcausationē liberā/ nō posse vel debere ꝑ qualescūqȝ expientias cuiuscūqȝ tpis sub necessarijs euentuū regulis vel arte concludi. ¶ Cōmentū. Concedunt istā qui rerū ꝯnexiones attendūt ꝛ hi q̄ dicerūt ex logica. ꝙ ois ꝓpositio copulatiua cōposita ex pluribus necessarijs cathegoricis vel hypotheticis reddiṫ ꝯtingens/ si ꝯtineat vnicā ꝓpositionē ꝯtingentē. Ac ꝑinde sumiṫ efficax argumentū ꝯtra regulas astrologie sumptas ex q̄tiscūqȝ experimentis/ si liberum arbitriū concurrebat vt causa coniūcta ad effectū requisita. Potuit eñ semp dici de effectu tali/ ꝙ indifferens erat ad sic fieri vel nō fieri. nec inde ligari alterius arbitrium potuisse.

¶ Propositio. xxx. Humanā rationeꝫ/ ad deuꝫ gloriosum qui nutu libero cuncta tempat ꝛ ad finem supnaturalē hominuꝫ genus ꝑcipue ordinat/ debere sedulo conuerti/ per fidem spem ꝛ charitatem. Per adiutoriū insuper angeloꝝ ꝛ sanctoꝝ quos liberaliter ꝛ libere vult deus agere/ ꝛ ad eos recursum habere. quatinus ordine hierarchico infima reducanṫ ad supioꝛa per media. ¶ Cōmentū. Concedūt istam oēs veri/ ꝛ nō solū noīe christiani/ reputātes talem ꝓuidētiā dei ꝛ ita liberā qualē insinuauit xp̄s dicēs. ꝙ nec foliū arboris/ nec passer vn9 cadat in terrā/ sine patre deo. Dū rursus aiṫ Petite ꝛ accipietꝭ. Et si habueritis

fidē sicut granū synapis 7c. Immo 7 tota veteris testamēti series / legalis et historica atq͡z ꝓphetalis / p̄cipue in psalmis 7 orōnibus sanctoꝝ sanctarūq͡z vix aliud nobis inculcare vel ꝓfiteri videnꝫ. vnde. Iacta in dn̄o curā tuā 7 ip̄e te enutriet. Non dicit. iacta curā tuā in celo. Qm̄ in me sperauit liberabo eum. nō dicit in celo. Beatus vir cui⁹ est nomē dn̄i spes eius. nō dixit in celo imo vetuit cū addit. Et nō respexit in vanitates 7 insanias falsas loq̄ntes de curiosis qui defecerūt scrutātes scrutinio. Et superaddit de miraculis tam noue q̄ꝫ veteris legis. Multa fecisti tu dn̄e deus meus mirabilia opa tua. ¶ Deniq͡z si paulus opponatur. dicēs inuisibilia dei p ea que facta sunt cognosci. Rn̄dendū est q̄ hec scala creaturarū / nō est amplius necessaria fidelibus tenētib⁹ dei solū nūc in lumiosa spe. tandē in apta visione. ¶ Si ponam⁹ illud qd̄ rarissime pōt inueniri tpib⁹ istis. Ponamus q̄ plures scīetifici in astrologica disciplina cōueniāt / q̄ sūt graues viri in morib⁹ 7 honestate vite 7 tales q̄ multa sint exptī in iudicijs astronomie traditis s̄m verā p̄hiam et in naturali rōne fundatis nūquid erant illes ꝯtenēdi nec audiēdi ab vno p̄ncipe corā suo ꝯsilio ? Rn̄deꝫ plane q̄ audiēdi erūt sed nō ita penit⁹ inseq̄ndi / q̄n ex aduerso velut in eq̄libra ponanꝫ rōnes hūane prudentie / sūpte p expiētias / 7 circūstantias hūani regiminis inferioris / queadmodū etiā si ꝯuenirēt ex vna pte astrologi / 7 ex altera pte medici sup curatōe alicui⁹ egroti. Dicant igiꝫ exempli grā prudētes astronomi ꝯcorditer dum fiat questio de bello ineūdo / ꝯ hostes regni. Ecce cōstellatio talis nocia est ꝓhibens / nō tn̄ ex necessitate / iniri bellū p francos ꝯ anglicos. dicāt ex altera pte prudētes capitanei 7 milites expti / q̄ necesse ē vel expedit frācos inire bellū ꝯ anglicos / pensatꝫ circūstantijs hinc 7 inde ꝓuenientibus / ex inferioꝝ dispositōe vel radice. Tunc omnibus his in eq̄libra positis / debebit assumi cōclusio que ps p̄ponderabit 7 exequenda erit. Non em̄ oportet vt omne ꝓrsus iudicium ex radice supiori celi sumptū cōtemnatur. Sed nec expedit vt plus ponderetꝫ q̄ oportet / vbi / 7 quādo / 7 per quos seu ꝓpter quos non oportet.

Epilogus p̄missoꝝ

Epilogātes tangam⁹. xij. radices ab astronomoꝝ iudicioꝝ curiositate arcētes. ¶ Prima ē dei glīosi libera primeuitas in agendo. ¶ Scd̄a āgeloꝝ tā bonoꝝ q̄ꝫ maloꝝ sub do libtas i exeq̄ndo. ¶ Tertia radix ē / celestiū lumiarium sola generalitas in influendo. ¶ Quarta ē celestiū ꝯbinationū 7 sitiū incōprehēsibilis varietas i ꝯcurrēdo. ¶ Quinta radix medioꝝ diuersitas in radiando. ¶ Sexta. semialiū rōnū / pticularis diuersitas i ꝯp̄ncipiādo. ¶ Septīa libtas hoīm q̄ ꝯiūcta qd̄libꝫ causis necessarijs / ꝯtingētiaꝫ reddit i effectu suo. ¶ Octaua legalis 7 ꝓphetal' seueritas / talia iudicia ꝓhibēs 7 imdēs sacroꝝ insup veteꝝ 7 nouoꝝ doctoꝝ diligēs taliūꝫ reꝓbatio / marie ꝓpt̄ fomitis corruptōēꝫ scīētiū q̄ ad hereses idolatrias 7 supstitōes ē hūana iclinatio ꝓna. ¶ Nona. raritas studētiū 7 pitoꝝ i vera astrologie disciplina / cū tn̄ i iudicijs dādis multiplex supra modū ꝯsideratio req̄raꝫ vel obsuatio. ¶ Decia. Mysterij a seculis absconditi repatōnis vicꝫ nr̄e recogitatio / q̄ nihil hꝫ in celis q̄cq̄d reuerisans autor libri d' vetula dixerit 7 false ascripserit ouidio. ¶ Vndecima. Hoīs ad finē supnaturalē ordīatio 7 ideo medioꝝ supnaturaliū ꝓuisio / vt supernaturalis spes habeaꝫ in deo aliꝫ q̄ꝫ bobus aut brutis conueniat / aut hoībus sine deo. ¶ Duodecima. Miraculoꝝ que legē cōmunem nesciūnt crebra 7 pene quotidiana per illos 7 ꝓpter illos qui ad finē supernaturalē electi sunt ostensio.

Liciūtur sex

Doctrīe notātes moralꝫ qd̄ expedit obs'uare iudicijs / astrologie noīe coloratis. ¶ Prima doctrīa. Expediēs ē xp̄iano cuilibꝫ / imo necessariū ad salutē / q̄ nō adhibeat fidē supstitōib⁹ 7 sortilegijs merito suspectis. de opatōe demonū vel inuocatōe aut de pacto cū eis secreto vl' expsso. sunt leges 7 decreta 7 biblia ꝓ hac doctrina locis innūeris. ¶ Scd̄a doctrina Expediēs ē cuilibet catholico diligenter cognoscere prius si effectus q̄ ꝓmittiꝫ vel expectaꝫ fieri p aliquas obs'uatōes / habeat

aliquā cām naturalē vel miraculosā. Quia si nō. tunc vehemēs ē suspicio q talis effectus puenit ex opatōe demonū fallaciū ex pacto cū eis latēte vel apto. 7 hoc pmittēte diuino iudicio/ in deceptōez psuletiū vel pfidētiū in talibus ppt curiositatē noxiam aliqd habēdi vel sciēdi. ¶ Tertia doctrina Expediēs ē nō adhibere fidē hoibus pmittētib q faciāt effect magnos 7 mirabiles/ nisi prius cōstiterit q sunt xpiani/ 7 bonoz moz. 7 q velint 7 offerāt dicta sua vel artē deducere ad examē 7 iudiciū pitorū in phia naturali 7 in medicina iurib 7 theologia. alioqn haberi debēt merito suspecti de fallacia/ vel ignorātia/ vel heretica prauitate nam sicut lucem veritas amat. sic odit falsitas. ¶ Quarta doctrina. Expediēs ē principib marie/ 7 p sua republica/ q nec ipe nec sui familiares intimi 7 secreti/ dēt fidem quibuscūqz iudicijs etiā sub noīe astrologie vel alteri scie palliatis. nisi prius habitū fuerit psiliū. vel examiatio p viros multos/ 7 graues viros in regimine reipublice/ vbi prudētia marie locū hz. q innitit psilijs et dictamie rōnis 7 expiētia multa collect non ex supstitiosis obuatōib. q deduxerūt sepius in malū finē pncipes pfidentes in eis sic nro etiā tpe satis 7 nimis exptū ē. ¶ Quinta doctrina. Expedit illos q se dicunt futura cognoscē/ vel mirabilia secreta facē per astrologiā/ prius examinari diligēter de cognitōe ipoz/ 7 de libris quales sūt/ 7 qualit habiti/ 7 vn cōpositi. qr nō credēdū est cuilibet dicēti se astrologū. sed pbādi sūt 7 in publico audiēdi. sicut fit de medicis 7 artificibus alijs. Alioqn si tales nō audiāt in publicū offerre dicta sua. debēt haberi merito suspecti de supstitōe/ vel fallacia/ vel heretica prauitate. aut q nō qrūt nisi pecunias/ vel honores/ sic introductores vel fautores eoūdē faciūt/ put millesies exptū est in curijs principū. 7 adhuc pdolor dī inueniri. ¶ Sexta doctrina. Expediens est amatorib principū 7 toti reipublice/ materiā istā astrologicoz declarare vel declarari facere frequēter/ tā scriptis q smonib publicis 7 domesticis. Alioqn negligētia scientiū 7 scire debētiū nocēt hostilit psonis pncipū 7 eaz saluti tam tpaliter q eterne. Nocet regnis 7 pollicijs publicis. Nocet deni-

qz ipis negligētib vel impeditorib ad discrimen dānatōis ppetue a qua nos eripiat dñs iesus christus Amen.

Oritur aūt que stio pcernēs. oīa que dicta sūt in trilogio astrologie theologizate Si libri compositi p astrologos psertim infideles 7 idolatras/ sunt a catholicis tolerādi vel penitus extirpandi? ¶ Pro cui dissolutione/ 7 pcedentiū elucidatōne/ notent ppositiones que sequūtur.

Propositio .j.

Libri astrologici in qb plura vera 7 vtilia ptinent/ q inutilia superstitiosa 7 falsa/ pnt tolerari seu tolerabiliter relegi/ seruādo illud apl'i. Oia pbate qd bonū ē tenete. Tales aūt vt plurimum sunt libri. q de motib 7 mēsuris 7 piūctōib corpoz celestiū sunt editi/ 7 ex geometricis demōstratōibus cū expientia fundati. sicut est gloriosus Almagesti.

¶ Propositio .ij. Libri astrologici. in quibus plura inutilia supstitiosa 7 falsa immo impia 7 sacrilega continent q vera 7 vtilia debent a xpianis oibus euitari dānari 7 penitus aboleri. Tales aūt erāt libri de qbus scriptū est Actuū .xix. vbi dicit. Multi āt ex eis q fuerūt curiosa sectati. cōtulerunt libros/ 7 cōbusserūt oēs corā oibus/ 7 cōputatis precijs illoz inuenerūt pecuniā denarioz quinquaginta miliū/ ita fortiter crescebat verbum dei 7 cōfirmabat.

¶ Propositio .iij. Libros astrologie multum expedit discernere/ qtinus appareat q sunt 7 qui nō sunt tolerādi. Cōposuit sup hac re magnus albertus opusculū/ qd appellat speculū alberti. narrans quō tpibus suis voluerūt aliqui destruere libros albumasar. 7 quosdā libros alios. Videt autē saluo tanti doctoris honore/ q sicut in exponēdis libris phicis psertim peripatheticorum nimiā curā apposuit maiorē/ q christianū doctorē expediebat. nihil adijciēdo de pietate fidei. Ita 7 in approbatōe quorundā astrologie. psertim de imaginibus. de natiuitatibus. de sculpturis lapidū. de characteribus. de interrogatōibus nimis ad ptē supstitionū. rōne carētiū determinā

tut. Sctus aut tho. in suis opib⁹ min⁹ attribuit hmoi supstitoibus imaginu. characterum. interrogationu; imo ex intentoe cu efficacia rationu reprobauit.

¶ Propositio. iiij. Libros astrologicos q tolerat z legut apd xpianos/sicut ptolomei albumasar z hali. no id optet in autoritate tale adduce/ vt credendu vel tenedu sit qcqd ex eis vel deducit vel allegatur. Fallut in h⁹ plures astronomoz/ z simplicium christianoz vl alioru no ibutoru lris sacris/ q ptin⁹ vt legut vl audiut aliq libris taliu credut z assentiut/ cu tn repant illic errores zrij fidei. Nec miru cu etia in libris aristotel/ auicene/ auerrois/ z alioz q quotidie legut sile inueniat. Sz cautissima religiositate puisu e in pclara artiu facultate parisien. vniuersitat/ tam p articlos parisie. q p statutu iureiurado firmatu p quelibz q licetiat i artib⁹/ vbi sententialit sic habet. Iurabitis q du ptingit vos determinare qstione aliqua d phia/ illa sp p pte fidei detminabitis z rones phi in oppositu factas dissoluetis. Quato magis hoc eet obuiadu in libris astronomicis q de iudicijs compositi sut per infideles/ z idolatras vbi multa posita sut ex supstitoib⁹ idoloz z cultib⁹ demonu/ z fallacibus respo sis eoz. ex qbus pcessit mod⁹ copositois idoloz/ qs deos appellabat loqntes z pphetates z mirabilia opates/ put loquit hermes trimegist⁹. z refert Aug. Vn z multa tradunt in dictis libris q nulla penit⁹ inducut rone/ nisi per modu narratois q in tali pstellatoe sic eueniet. et in altera alit. Et tn astrologi supstitiosi pl⁹ inuenire se dicut veritatis z certi euetus ex talibus regulis/ q ex illis q naturali rone fundant sicut de vetis z pluuijs z alijs impssionib⁹ metherologic. ¶ Cu aute pauci sut astrologi. imo nulli/ intromittetes se de iudicijs astronomicis/ q no insequat taq p fundametalibus regulis pdictos libros astronomicos z siles. Cocludit hic p doctrina christiana q salubrius tutius z deo acceptius e/ pteneere talia iudicia/ cum suis autoribus/ q dimissis alijs vtilioribus studijs/ sua talib⁹ cognoscedis z practicandis cura dare. Rursus addit z altera doctrina q salubri⁹ tuti⁹ z do accepti⁹ e/ no reqre imo nec pmitte fieri iudicia publica sup euetib⁹ huanoz actuu/ quead modu dicut aliq in italia z studijs vniuersalib⁹ attetare. Rq qr miscet mlta falsa z supstitiosa/ z p expietias in seqntib⁹ manifestas z terret inde reges z regna/ pncipes z pncipat⁹/ z hoies de omi statu/ z p vanos timores vl stultas pmissioes maloz vl bonoz euetuu/ eos alit age q vera z recta ro moralis dictaret/ iducut. ¶ Porro magnu facet obsequium xpianitati collegiu aliqd theologoru. Si libris astronomicis diliget inspectis/ notaret singillati passus suspectos/ aut pala erroneos z hereticales/ ptetos i eisde/ queadmodu factu repit nedu de libris aristo. auice. z auerrois. sz etia d qbusda libris catholicoz sicut notati sut passus vl articuli in qbus mgr coit no tenet. ¶ Postremo si libri magicoz z supstitiosoz alioz sub velamine astronomie vl phie se palliatiu q ia iueniut fuisse danati cu autorib⁹ custodiret alicubi/ sine picto manifestatois vl abusus videret expedies. qtin⁹ resurgetib⁹ vl occurretibus materijs silibus/ cofestim haberet danatois facte modus. Sicut euenit parisius de libris iohis de barro magici supstitiosi/ cobusti/ qles repriut adhuc in hyspania sub titulo semnafoias. Sicut insuper notat⁹ e rotulus qdaz magus que igerebat cladestine qda in vespitilione se nominans. Et in pemio articloru parisien. aliq tales notati danatiqz sut. ¶ Superaddam illos nedu fatuos ee sed puersos xpianos/ q solet qsi iocado dice. Qualis mihi cura e qs me sanet. qs victoria/ qs honore/ quis diuitias det. quis deniqz adiuuet. sit ds [illegible] diabolus. dumo pueniat illud mihi qd opto ¶ Du g d alicui ex principibus. Ecce dne tales hoies per sua arte sciut mlta face magna z mirabilia/ z futura pdice. z victoriaz de hostibus pmitte / si credat eis z si fiant ea q iusserint. Rndeat pnceps plena fide et inquirat. Sut ne tales homies sci dei qui [illegible] reuelatoe z gra sibi diuinit⁹ pcessa hoc pmittut. Et si tales sut: credi poterit eis dut, pbabut z du nihil videbunt nisi scm z diuina lege cautu/ maxie si fuerit dictis eoru vita pcors z pbata nedu vulgari rumore sz iudicio sapietu q frenetcas illusioes a veris sciut reuelatoib⁹ separe. Si vo tales hoies mira pmittut se face [illegible] phicas disciplinas

vt per medicinā vl' pspectiuā vl' geometriā Rñdeat præceps ꝙ studētes ꝺ vniuersitatibus publicis magis i tali re sūt credendi/ si rō ꝯsonet natural'. Demū si tales ꝓmissōres mirabiliū/ neqꝫ miracul' neqꝫ rōe naturali se fundāt, illos habeo suspectos. supstitiosos: repellēdos. Auertat dñs a me xpiano fuo illo/ vt velim abnegare fidē suā/ vel in eiꝰ legē quolibꝫ peccare, ꝓ q̄cūqꝫ ꝯmodo tpali ꝯseqndo/ siue sit sanitas corpis siue victoria i bellis, siue opulētia i diuitijs. Nō eīn nego talia qñqꝫ deo pmittēte ꝓuenire misterio demonū ⁊ hoīm eis deditoꝝ. sicut magi pharaonis multa fecerūt sitr ad moysen. Sed nō est bonum mihi relinqre baptisma meū fidē meā legē meā. etiā vsqꝫ ad mortē ꝓpicius sit mihi deus Amen.

Sequitur tractatꝰ T

eiusdē ꝯ supstitiosaꝝ dierū obſuatōeꝫ ꝑsertim Innocētū sitr lugduni cōpilatus.

Culpat aplſ eos q dies obſuābāt ⁊ ānos. qles multi sunt qui dies egyptios putāt infaustos. Imo ⁊ diē innocētū per totū anni circulū pestiferū esse credunt Cōtra qs sit talis argumētatio. Si dies innocētū ē infortunatus vl' infaustus ad aliqd inchoādū, ⁊ alij dies ꝯseqnē per totum annū sitr situati, optet dare cām radicalem huiꝰ infortunij. qr nullꝰ effectus ē sine causa faciēte. Sumet̄ ḡ cā altero modoꝝ sequētiū sufficiēti diuisiōe. Primo vel ex dispositione siderū ſm astrologiā. Scdo vel ex dispositōe corpoꝝ inferioꝝ ſm medicinā. Tertiō vel a formali ꝯditōe seu a tota spē ſm naturalē phiam. Quarto vel ex dispositōe moꝝ ſm moralē disciplinā. Quinto vel ex diuina ordinatōe ſm theologiā. Sexto vel ex demonū actōe ſm artē magicā. Septimo vl' ex fctōꝫ innocētū merito seu opatōe ſm religionē christianā. Octauo vel ex obſuātiū fantasia vel imaginatōe q̄ allegat expiētiā. Sed nulla causarū istarū sufficiens est/ aut rōnabilis, vt hec ponat̄ obſuatio. nec oēs simul. Talis ḡ obſuatio vana est ⁊ reprobāda. ¶ Et primo de quinqꝫ prioribꝰ causis arguit̄ ꝑ indirectū ⁊ ꝑ locū ab autoritate. ꝙ dari non possint. Vñ si det̄ cā per astrologiā. Interogādi sūt astrologi. ⁊ inuenit̄ hoc ee ꝯtrariū suis regulis atqꝫ principijs. qm̄ astrologi variāt sua iudicia ſm varietatē horoscopi. i. positōnis siderū. ita ꝙ nō possit ꝯfici almanach vniforme ꝑpetuum. Quia dies lune (exēpli grā) q̄ mō ē indisposita vel infausta ſm regulas eoꝝ. si etiā erūt vetē: erit in hebdomada seqnti dispositōis alteriꝰ. Attēto maxīe ꝙ i eis q̄ cōcernūt arbitrij libtatē/ astra ñ imponūt necessitatē iuxt̄ dictū ptolomei ꝙ sapiēs dñābit̄ astris. ¶ Et hec rō fieri solet efficacit̄ ꝯ signatōeꝫ q̄ repit̄ in kalēdarijs de diebus egyptiacis seu piculosis. Cōseqnt̄ per locū ab autoritate sic argueret̄. de medicis. sic ꝺ phis naturalibꝰ. sic de phis moralibꝰ. sic ꝺ theologis. Nā cuilibet expto in sua arte vl' scīa magis credēdum ē. ꝙ idiotis ⁊ inscijs. Nec optet satagare ad repatōeꝫ subtilē per pricipia pdictaꝝ sciarū/ ꝯ tales inexptos. qr nec intelligerēt nec assentirēt. Si aūt credē nolūt edoctis: ḡtis errāt. ⁊ vltro se seducūt.

¶ Supest igit̄ discurrē ꝑ alias tres cās D ⁊ primo ꝺ actōe demonū. Si alleget̄ ꝙ causant infortuniuꝫ. hꝰ manifeste vergit in idolatriā. si qrant̄ placare per nihil agendū. tāqꝫ plus in hoc timeant̄ ꝙ deus ipe ⁊ sancti sui. ¶ Rursus qr nō in his tm̄ diebꝰ sed assidue. sic dicūt petrus ⁊ paulus. aduersarius nr̄ diabolꝰ circuit querēs quē deuoret cui resistēdū ē fortit̄ in fide nō in vana supstitōe. ¶ Preterea deducūt sacri doctores ꝑcipue Augu. tales agere illicite. ⁊ ꝯ baptismalē sanctitatē. ita ꝙ euenit iam baptisatis per tales obſuatōes/ illud de euāgelio. dū immūdus spūs exierit ab hoīe. s. in baptismo. sequit̄ ꝙ reuertēs adducit septeꝫ spūs neqores se ⁊ fiūt nouissima hoīs illiꝰ q̄ eos recepit/ peiora priorībꝰ. Meliꝰ ē eīn veritatē nō agnoscē ꝙ post agnitōeꝫ puerse viuere eāqꝫ factis aut vbis abnegare. ¶ Rursus attēdat̄ hic nullā diē eē q̄ nō plena sit infortunijs/ nūc istoꝝ nūc alioꝝ. ꝓ quibꝰ tm̄ nō est dies quilibꝫ euitādus aut timēdus. sed hoīm infelicitas vel miserāda ē/ vel culpanda quoꝝ operatōes malefaciūt (iuxta verbum Augu.) malos dies. Deniqꝫ nihil est fallacius stulti vulgi traditōibus q̄ vt sepius faciūt de nō cā causaꝫ. (Exempli grā) ꝑcipitabit̄ aliquis ab equo effreni/ ⁊ domito/ in via lubrica. vel in flumine submerget̄

cōfestim vulgares vt audierint/assignabūt
hmōi infortunij cās diuersi diuersimode/
que tn̄ nullatenus cause sunt huius casus
Dicet vnus q̄ in exitu domus obuium ha
buerat vnū cattū vel lepore.vel q̄ in egres
su hospitij offenderat pedē vel q̄ mane ca
misiā auersam induerat.aut calci⁹ dexter p̄
sinistro accept⁹ fuerat.qd̄ signū cesar augu
stus sibi reputabat īfaustissimū.Dicet ali⁹.
Ego sic somniauerā.Crocitabat coru⁹ sup
tectū/aut bubo cū stridore sup volitauerat.
vel gallus p̄ter horā vocē dederat.Dicet ali
us.Ecce mala dies erat/⁊ infortunata/vel
egra.Dicet alius.Luna quarta erat vel se
ptima.aut sol in ortu nubibus obuolutus
palluerat.aut stella decidēs p aerem mica
uerat.Uel sicut apud comicū legitur.In
troijt in edes alter alienus cattus anguis p
īpluuiū decidit.De tegulis gallina cecinit.
Interdixit ariol⁹ aruspex(supple vl̄ astro
logus)vetuit ante brumā noui negocij ali
quid incipe.Alij vero traducēt ad mores.
dicētes homī tali nō poterat bene cōtinge
re qui sic ⁊ sic egerat.vel rapiendo bona vi
cinoꝝ.vel fraudādo.vel blasphemādo aut
qm̄ ex iniustis aut reprobis parētibus tra
xerat originē.Longū eēt oīa ꝓsequi.qbus
fallunē ⁊ fallūt hoīes inducētes p se expiē
tiā quasi certā ⁊ fundāt cōfictōes inanes et
falsas.¶Si autē allegēt altera causa q̄
ꝓpter rationē occisionis innocētū ꝓue
nit istud infortuniū in tali die/nedū in ꝓ
prio ⁊ solo festo/sed cōsequenter p totū an
num.Istud caret ratione.alioqn theologi
et viri religiosi atq3 deuoti deberent istā ob
seruātiā magis cognoscere ⁊ custodire/cu
ius oppositū inueniē q3 dissuadent illā re
probāt ⁊ irridēt.Dicūt p̄terea q̄ hoc agere
nō redit in honorē dei/vel sanctoꝝ innocē
tum/vel ad salutē corpalē aut spūalem sed
vergit ad cōtumeliā dei ⁊ sanctoꝝ innocē
tum ⁊ pnicīē corpoꝝ ⁊ aīaꝝ.Rursus talis
honor magis deberet si eēt rōnabilis dn̄o
nostro iesu xp̄o/⁊ gloriosissime matri sue/
in suis ⁊ p suis festiuitatibus/q̄ in festis
innocentū.¶Relinquit ergo p cā octaua
et vltima.q̄ talis obſuatio cōfingit/vel te
netur/vel exercet/ex sola hominū fantasia
tione ⁊ melācholica imaginatōe.¶Et hec
fantasiatio supstitiosa ⁊ corrupta ꝓuenit ī
hac materia sicut ⁊ i mille.imo in mille mi
libus alijs silibus/ex varijs seductionibus
seu corruptela multiplici ṽtutis fantastice
ab hoībus/tā ex lesione intrinseca cerebri/
sicut testant̄ medici q̄ infinite sūt spēs me
lācholie/sicut in somniātibus ita frequēter
in vigilātibus ⁊ semidormiētibus.⁊ mani
feste in multis egritudinib⁹.Prouenit rur
sus hec lesio ab intrinseco/iusto dei iudicō
pmittēte/p diabolicas illusiōes/sicut p au
toritates et historias posset introduci.
¶Sūt p̄terea cause pticulares aliquetā
p se q̄ p accidēs q̄ tales fantasias ⁊ supsti
tiones ⁊ pnt vulgo dicit̄ sorcerias/causāt
aut nutriūt/q̄ oēs ad duas radices premis
sas possunt trahi.Proueniūt eñ hmōi fal
se credulitates ⁊ conficte obſuatōes qn̄q3
¶Primo ex demonū suggestiōe ⁊ illusiōe
ad aīaꝝ dānatōez/⁊ fidei xp̄iane subuersio
nē.⁊ sanctoꝝ infamatōez.¶Uel secūdo ex
gentiliū ⁊ paganoꝝ ⁊ alioꝝ infideliū dereli
cta in pncipio ꝯuersiōis ad fidem xp̄i sup
stitione.¶Uel tertio ex poetarū ꝯfictione
¶Uel quarto ex magicoꝝ maligna tradi
tione.¶Uel quinto ex fomitis originalis
corruptōe.sicut in vi cōcupiscibili.ita et in
rationali.¶Uel sexto ex fantasie vel imagi
natiue ṽtutis debilitatōe.Cui⁹ signū est q̄
vetule pueri puelle ⁊ idiote pniores sūt ad
tales supstitōes credēdas vel obseruādas.
Unde ortū habuit illud de vetulis epithe
ton Uetule sortilege.gallice vielles sorcieres
iuxta q̄ vnus pdicās aliqn̄ corā rege ⁊ no
bilib⁹ dixit.Solebat inq̄t appropriate dici
vielles sorcieres.videāt dn̄i nobiles/ne ctra
hant ad se et dicant̄ gallice nobiles sorciers
nobiles sortilegi.Et qui vidit testimoniū
phibuit.Attēdendū illud psalmiste ad do
minū.In manib⁹ tuis sortes mee.Quid at
p h⁹ intelligi.nō in supstitōib⁹ ⁊ sortilegijs
hmōi fictis ⁊ plerūq3 noxijs eē ꝯfitendum.
Retrahūt enī spem a deo suspitionibus oc
cupant.in moribus inquietant/obsunt ali
quādo reipublice/⁊ viā ad hereses aperiūt
¶Uel septimo ꝓuenit hec corruptio iudi
cij rōnis/ex pmeua a puero p stultas mr̄es
⁊ nutrices enarratōe.Delectāt enī dicere fa
bulas āmirabiles.⁊ puerilis etas ībuta tali
bus vix repellit.q3 qd̄ noua testa capit iuete
rata sapit.¶Uel octauo ex hūano timore et

diffidētia diuini auxilij/ ⁊ curioſa ſciēdi fu=
tura libidīe ſicꝫ patuit in ſaul/ ⁊ in alijs ſine
nūero. ¶ Uel nono ex ſupba pſūptōne
hoīm/ q voluñt reputari ſcire mirabilia ⁊ de
ſpiciūt eruditos in ſciētijs/ ⁊ inducūt ꝓ au
toritate qcqd imaginanᷤ, ⁊ maxīe ſi fuerint ī
terris longinqs/ ⁊ audierint ſtulticias alia=
rum ſectarū aut hoīm ſibi ſimiliū. ¶ Uel
decimo ex certa ⁊ excogitata ꝯfictōe/ ad fal=
lēdū alios/ ⁊ irridēdū/ quēadmodū fit apd
aliqs pueros ſcholaſticos vel alios truffa=
tores. ¶ Uel vndecio ex lectōe quorūdam
romāciorꝝ .i. librorꝝ cōpoſitorꝝ in gallico/ q=
ſi poeticorꝝ de geſtis militaribus. in qbus
maria ps fabuloſa ē/ magis ad ingerēdum
quādā nouitatē ⁊ āmiratōez q̄ vitatis co=
gnitōez. ¶ Uel duodecio ex inobedientia
ad diuinā legē/ ⁊ ex modica eius reuerētia
vel cognitōe. Cuiꝰ ſignū eſt ꝙ tales ſupſti=
tioſi citiꝰ crederēt vbis vel ſcriptis vel narra
tionibꝰ fabuloſis q̄tūlibet in apparētibus
q̄ diuīe autoritati ⁊ ſuis doctoribus, imo ⁊
faciliꝰ inducūtᷤ difficilia valde opari/ vt ī ie=
iunijs ⁊ certis orōnibꝰ ⁊ certis votis/ ꝓut
dicūt vota ſcē Katherine/ q̄ poſſent indu=
ci ſuare legis xpiane facilia/ ſicꝫ ſūt ieiunia
p eccliaꝫ inſtituta. qualia oīa citius frange
rēt. q̄ dimitterēt ſuas ſupſtitōes lōge diffi=
ciliores/ q̄ nec vtiles ſūt ſꝫ in dānatōez aiarꝝ
⁊ ſepe corporꝝ vergunt. q̄ ꝑterea faciūt ⁊ ac
cerſiūt infortuniū/ ſicut dicitᷤ ꝙ imaginatio
facit caſum. ¶ Prorſus vnū ꝓ talibus eſt
ſalubre remediū/ credere pitioribus ⁊ eis q̄
in lege dei recte viuūt ⁊ docēt/ alioqn tali=
bus ꝓut ſupra tāgebatᷤ fiūt incaſſum rōci=
natōes. ⁊ portabūt iudiciū ſuū. Sed vtinā
ſoli qm̄ volūtarie ſe ſeducūt/ ⁊ alios ſecum
trahūt/ ꝓut vnus principū tpe noſtro. duꝫ
induceretᷤ vt q̄reret ꝯſiliū a ſapiētibus/ qs
ſciebat eē tales ⁊ ſibi beniuolos. vtruꝫ licite
eēnt ſupſtitōes q̄s exercebat ⁊ credebat Rn̄
dit Cur inqrerē a talibꝰ. Ego em̄ ſcio ꝙ diſ
cōſulerēt mihi/ ego tamē ſic agere ⁊ ſic cre=
dere penitus diſpoſui/ nec omittam. Et in
hac infelicitate poſitus ⁊ ꝑuētus morte re=
pētina deſtitit. vellet/ nollet. Nūc agnoſcēt
qm̄ odit dn̄s obſuantes vanitates ſupua
cue. Et ecōtra. Btūs vir cuiꝰ eſt nomē dn̄i
ſpes eiꝰ/ ⁊ nō reſpi. ī vani. ⁊ īſanias falſas.

Finit.

Itē ab eodē cancellario .viij. decēbris .1428. Lugduni aduerſus doctrinā cuiuſdaꝫ medici delati in monte peſſulano/ ſculpētis in numiſmate figuraꝫ leonis cū certis characteribus/ ꝓ curatiōe renum ⁊c. aliud opuſculum.

Uius ē imago A
hec ⁊ ſupſcriptio. Cōformitᷤ ad
caſū ꝓpoſitū d leonis imagīe ꝓ
curatōe renū/ dicūtᷤ .xij. ꝓpoſi
tiones cum additis que ſequuntᷤ.

¶ Prima ꝓpoſitio. Imaginū q̄ aſtrolo
gice noīantᷤ fabricatio ⁊ vſus. ſuſpectus ē
plurimū de ſupſtitōe ⁊ idolatria/ ſeu magi=
ca obſuatōe. patebit ex ſequētibus.

¶ Secūda ꝓpoſitio. Imaginuꝫ hmōi
fabricatio ⁊ vſus rōnabiliter ꝓhibitus eſt
per ſacros doctores ⁊ eccleſiam.

¶ Tertia ꝓpoſitio. Imaginū hmōi fa
bricatores pn̄t ⁊ debēt ꝑ ſuos ſupiores ꝓ=
hiberi/ inqri ⁊ culpari. ⁊ ſi parere noluerint
ꝯdēnari. nō obſtātibꝰ palliatis allegatōibꝰ
ſuis ſub titulo aſtrologie. maxīe qn̄ nō ſūt
huiꝰ ſcīe multum piti. ſm̄ termīos a veris
aſtrologis. nō idolatris ꝯſtitutos. ¶ Po=
nūtur ad iſtarū ꝓpoſitionū declarationem
quedā regule fundamētales. Et eſt quar=
ta ꝓpoſitio in ordine. ¶ Oīs obſuatio cu=
ius effectꝰ expectatᷤ aliᷤ/ q̄ ꝑ rōnē naturaleꝫ
aut ꝑ diuinū miraculū oꝫ rōnabilitᷤ repro=
bari. ⁊ de pacto demonū expſſo vel occulto
vehemēter haberi ſuſpecta. Sic determina
uit tpe nr̄o ſacra theologie facultas pariſiē.
vniuerſitatis. ¶ Propoſitio qnta. Oīs
obſuatio q̄tūcūqꝫ ſctā ⁊ ſalubris videatᷤ/ ī
decē aut viginti aut centū ꝑticulis. ſi habe=
at vnicā ꝑticulā de idolatria. vel de hereſi.
vel de apoſtaſia ſuſpectā aut infectā oꝫ tota
ſuſpecta ⁊ infecta reputari. niſi fiat manife=
ſta ſepatio ꝑcioſi a vili. ¶ Propoſitō ſexta
Oīs obſuatio ꝑticularis ſup effectibus
mirabilibus ⁊ extraneis ſub titulo veraruꝫ
artiū palliata. debet examiari ex circūſtan=
tijs librorꝝ ⁊ autorꝝ qui obſuatōez hmōi ꝑ
ticularē tradiderūt. ¶ Ponuntᷤ ꝯſequēter
ꝓpoſitōes ſeu regule ad declaratōez ꝑmiſ=
ſorꝝ. ⁊ ad ꝑticularē applicatōez ſup imagīe
leonis de qua fit inqſitō. Et ē prima. ſepti=

ma in ordine. Characteres seu figure vel
lr̄e nō hn̄t vel sortiunt̄ ex cā pure naturali
et corꝑali efficaciā sicut nec entia mathema
tica cuiusmodi sūt figure ⁊ characteres sūt
de potētijs actiuis, ⁊ in eis fm̄ ph̄m nō est
bonū neq; finis. ¶ Propositio octaua.
Characteres seu figure vel lr̄e non hn̄t de
rōne sua ꝙ ordinent̄ ad aliq̄s effectus nisi
mediāte rōnali vel intellectuali subā. Si-
gnificare ei ē rē ī intellectu ꝯstituē. ¶ Pro-
positio nona. Characteres hmōi si ha-
beāt vel hr̄e credant̄ efficaciā/ oꝑtet ꝙ hoc
sit a cā spūali/ nō a pure naturali ⁊ corꝑali/
qualis cā ē celū cū suis influētijs in corꝑa.
¶ Accipiat̄ ex ꝓcedētibus regulis cōsiliū
quid agēdū sit in materia p̄n̄ti de imagine
leonis cū circūstātijs. Et sit hec ꝓpositō p̄
ma. decima ī ordine. ¶ Cōstat ī primis B
ex inspectōe ꝙ ibi sūt characteres. lr̄e fi-
gure ⁊ dictōes/ q̄ nullū effectū hn̄t naturalē
pure corꝑalē ad curatōez morbi renū/ ⁊ si-
miliū/ fm̄ ꝓpositōez septimā p̄cedēte. Iux̄
qd̄ notet̄ ī speciali sā. Tho. q̄ tribuit astro-
logie/ q̄tū rōnabilit̄ dari pōt/ ad exēplar al-
berti magni mḡri sui cōsone tn̄ ad fidez ca-
tholicā. Notet̄ inq̄ in. ij. et. iij. ꝯ gētiles in
multis capitulis. a. cxiij. ⁊ specialit̄ in. cxvij
et. cxviij. ¶ Propositio vndecima. Cō-
stat ꝙ talis obꝯuatio nō ē posita ab eccl'ia
et sacris doctoribus/ tanq̄ eueniat effectus
speratus ꝑ miraculū diuinū. imo nec ꝑ san
ctos angelos dei. q̄ sūt admistratorij spūs
ꝓpt̄ electos dei ad vitā eternā magis q̄ ad
curā corꝑalē. ⁊ medicus ⁊ astrologus verus
nō habet se multū intromittere de actioni
bus sctōꝝ angeloꝝ circa hoīes ꝑ3 ex īme-
diate p̄cedēti cū inspectōibus iuriū. ⁊ rō sa
tis ē manifesta. ¶ Propositio duodecima
Cōstat ꝙ si talis obꝯuatio nitat̄ ⁊ expe-
ctet effectū a malis āgelis seu demōib⁹. illa
est manifeste penit⁹ reprobāda/ etiā si videa
tur finis bon⁹/ vtilis vl' honest⁹. q̄to magis
si eēt mal⁹ vl' suspectus/ sic̄ ē int̄ alios. finis
questus ꝑ simulatōez astrologie aut mira-
biliū effectuū. sup̄ q̄bus admirāt̄ homīes
pance religiōis aut fidei. Verūtn̄ circūstan
tie p̄dicte magis apparebūt iuxta practicaz
primaꝝ ꝓpositionū si repiat̄ ꝯiūctio istius
obꝯuatōis de imagine leonis cū alijs obꝯ
uationibus contētis in autorib⁹ vl' libris
tradētibus hmōi figuratione. Et h⁹ id̄ dici
tur. qm̄ tēporibus nostris inuentus ē liber
magnus/ continēs tales obꝯuationes. qua
rum alique videbant̄ pie ⁊ vtiles. alie vero
manifestissime erāt ꝯdēnande/ ⁊ suꝑstitiose
⁊ idolatrice ⁊ de heresi suspecte vehemēter.
et vt tales fuerūt etiā igni tradite pio zelo.
Tales multe sunt obꝯuationes apud hy-
spanos in libro senaforas. Tales apud iu-
deos inūere. tales apud xp̄ianos suꝑstitio
sos sic̄ d̄ nescio q̄ sydrac. Tales deniq; pra
cticari q̄runt̄ nedū ꝑ vetulas sorcerias/ sed
multos arma sequētes ꝯtinet̄. ¶ Postre
mo totiēs occurrit ista materia/ qd̄ si ꝑ quo
libet casu scribēdū eēt. scribēdi nullus esset
finis. Poterit int̄ alia videri tractatulus de
astrologia theologizata/ specialit̄ circa finē
¶ Concludit̄ tādē ex oībus practica su A
per hoc casu ꝑticulari/ postq̄ facta fuerit
que dicta sunt sūmarie ⁊ de plano sine in-
uolutōe ꝓcessuū/ maxime si delatus reddi
derit se obedire paratū/ sine ꝓterua defen-
sione ꝓhibeat̄ ei de futuro ꝙ nō amplius
vtat̄. sed antidotis medicine cuius dicitur
ꝓfessor. De p̄teritis autē sufficiat sine qua-
uis infamia delati/ ꝙ honor iudicij sibi. cū
p̄lato ⁊ officiarijs suis maneat stabilitus.
Et ita in catholica ⁊ fraterna charitate ꝯsulē
dū ē/ ꝙ delatus talit̄ obediat sine strepitu
figura iudicij. ⁊ ꝑ indicē ita fiat. Si aūt īui
ueniat̄ ꝓterua defensio. nō ꝓteruie rigor
sed iusticie vigor fiat. ¶ Particularis mo-
dus repandi poterit eē talis. postq̄ melius
et plenius informat⁹ sum/ de fabricatōne et
vsu taliū imaginū/ ꝙ nō sunt fm̄ catholi-
cam traditionē ꝓmitto bona fide/ ꝙ dein-
ceps nequaq̄ vtar illis. Aut si min⁹ iudex
velit agē/ dicat̄ hoc ꝑ aliū ī tertia ꝑsona. p⁹
q̄ talis delatus ⁊c. fuit melius informatus
⁊c. ꝓmittit ⁊c. Iudex finalit̄ poterit decla
rare sn̄ias excōicatōis ꝯ oēs tales ⁊c. Pro-
inde nō valet allegatio quorundā histo
ria scholastica. ꝙ moyses fecit imagies vnā
ꝓ obliuione. alteram ꝓ memoria. Et salo
mon exorcismos/ q̄ viris sctīs cōcurrebat
miraculū. vel si salomon iam erat peruersus
ad idolatriā ꝑ vxores/ potuit dat⁹ in repro-
bum sensum excogitare magicos ritus/ si-
cut de nectanabo legit̄ ⁊ zoroaste/ q̄ nascēs
risit/ ⁊ postea magicas artes exercuit. Beni

q Auicē. ⁊ similes de actiuitate aīe rato-
nalis in materiā exteriorē/ ⁊ fascinatōe non sunt audiendi in modo ponendi.

¶ Explicit Lugduni. viij. decēbr. M. cccc xviij. p iohānem cancellariū parisiēsem.

Sequitur tractatus

ɔtra mgrm iacobū angeli medicū studij insignis ville/ mōtispessulani de obƀuatōne dierū q̄tū ad opa. Prima cōclusio.

Omne op⁹ dei sanctū est/ ⁊ laudabile. Probat ratōne ⁊ autoritate. Ratione sic. quia a bono ⁊ optimo non exit aut pcedit nisi bonū. deus altissimus oīm creator est summū ⁊ optimū bonū. ergo oīa eius opera bona sunt. Autoritate pbat cōclusio p illud sacre scripture Gen. j. ca. Uidit deus cūcta que fecerat ⁊ erant valde bona ⁊c̄.

¶ Scda ɔclusio. Oēs dies āni sūt opa dei altissimi. deducit ɔclusio ex textu sacre scripture Gen. j. vbi p totū capl'm describūtur opa sex diex. Et q̄lit prima dei opa fuerūt dies ⁊ āni. Primū āt bonū a bono incepit opari. h⁹ idē testat regi⁹ pp̄ha dauid. ita psallēs dn̄o. Tu⁹ ē dies. ⁊ tua ē nox. tu fabricatus es aurorā ⁊ solē. Quo circa canit ecclesia. Eterne rex ɔditor noctē dieq̄z q regis ⁊ tpox das tpa / vt alleues fastidiū.

¶ Tertia ɔclusio. Oēs dies anni boni sunt. Ista ɔclusio clare apparet ⁊ sequit ex duabus prioribus. qr dies ⁊ anni sunt opa singlaria/ sūme ⁊ infinite bonitatis. optimi aūt ē optima adducere. Dicere ergo aliquē diem ē natura sua malū ē iniuriari deo / q artifex est dierū ⁊ annox. Opus nāq̄z malum maliciā arguit opificis ⁊ artificis.

¶ Quarta ɔclusio. Omi āno/ omi die/ ⁊ hora diei/ bonū ⁊ laudabile ē opa q̄libet scā licita ⁊ honesta inchoare/ facē/ opari ⁊ pficē. Pz ɔclusio/ qr sicut dies ⁊ āni/ ⁊ etiam hore diei/ a deo creatore pdeūt ⁊ dicūtur. Sic ⁊ omē op⁹ scm̄ licitū ⁊ honestū/ qd oī die ⁊ hora inchoat ⁊ pficit a dn̄o dirigit/ inchoat ⁊ pficit. Dicēte xpo. Sine me nihil potestis facē. Et rursus euāgelista iohes ait. Oia p ipm facta sūt ⁊ sine ipo factū est nihil. Intellige ɔclusionē nisi pcepto diui ecclesie illud opus inhibeat/ sicut in dieb⁹ festiuis aliqua opa laboriosa prohibentur alias bona/ nisi phiberet opari festo die.

¶ Quinta ɔclusio. Supstitiosa ⁊ vana religio ac merito redarguēda ē/ nō inchoare opari vel pficere certis anni diebus opus bonū vel sanctū ab ecclia nō phibitum. Istud est expsse de mēte apli ad Gal. iiij. ca. vbi arguit ⁊ rephendit illos de gallacia ita dicēs. Obseruatis dies ⁊ mēses et tpa ⁊ annos. Sequit. Timeo autē vos ne forte sine cā laborauerim in vobis. ¶ Itē si timet aliqs vel recusat bonū aliqd op⁹ agere vel inchoare certo die. vel hoc ē ppter reuerentiā ⁊ sanctitatē diei. qr vult diē illū sāctificare. ⁊ si sic: multomagis deberet abstinere ab inchoatione alicuius opis diebus solēnibus et festa sanctissima Natiuitatis xpi/ Resurrectōis dn̄ice/ Ascensionis ⁊ aduentus spūssancti/ qd nō faciūt obseruatores diex ⁊ annox. Uel talis obseruantia fit ppter deuotōez ad sctōs/ quox dies agitur vel quox celebritas tali die colebat. ⁊ talis deuotio nullū hz fundamētū/ nullā hz rōnem/ nisi solā volūtatē obseruātis tales dies. Qr si dicant se tales dies obseruare propter euentus ⁊ pericula que consueuerunt euenire his qui inchoant aliquod opus vl iter aliquod/ hoc vanū est ⁊ supstitiosū ac sine aliqua ratione. Quolibet eñ die āno et hora diei ⁊ bona ⁊ mala contingūt. Sic ergo periculum diceret/ quolibet die aliqd inchoare. Uel dicatur ratio a talibus. qui hec obseruant quā nec phi/ nec medici/ immo nec astrologi docent tales obseruātias de festo innocentū vel alijs festis. Uoluntaria igitur est ⁊ absq̄z apparentia rationis alicuius talis obseruantia.

¶ Sexta ɔclusio. Sicut vera ⁊ xpiana fides mirabilia opat in bn̄ credētibus. sic et falsa ⁊ mala credulitas deo pmittēte circa malos interdū operat/ vel potius demeretur. Primā partē ad longū deducit per exēpla q̄plurima. Apostolus ad Heb. xj. Sz et de virtute fidei ipa euangelica multa loquūtur. ¶ Reliqua pars ɔclusionis exꝑit quotidie in male credulis quos ita despinit ppter malā fidem. imo dum cognoscit dn̄s nimiū adherere aliqbus vanis obseruātijs pmittit aliquos euentus ɔtingere ⁊ ita eos pl⁹ sequēt firmari in tali opione vt

maior fiat cecitas eorum. et in laqueum cadant quem sibi fecerunt. Preterea dum imaginatio taliter observantium dies et annos/ actuatur ultra nimis circa tales dies/ quicquid mali evenit tali die imputant malicie diei. nec aspiciunt ad ea que bene aut prospere successerunt tali die a deo. et occupatur vis imaginativa circa aliquos eventus minus bonos quod non potest converti ad alia bona que illo die contingunt. Quare periculum est firmare fidem vel credulitatem/ que tollit omne iudicium et omnem rationem ad oppositum. Unde merito permittit deus tales decipi/ et in laqueos sue crudelitatis vane incidere. Reijciat ergo fides catholica et iudicium expertorum seu virorum litteratorum/ tales vanitates et supstitiosas observantias.

Septima conclusio

Victoria belli non diei sed soli deo attribuenda est/ patet quia attribuere tantum opus ut est victoria diei/ est tollere honorem deo debitum cuius est vincere. Quod autem victoria sit solius dei habetur in multis locis scripture sacre In libris Regum. Paralip. et Machabeorum. Hoc testatur et rex sapientissimus salomon Prover. xxi. sic dicens. Equus paratur ad diem belli dominus autem salutem tribuet. Propterea david rex devotissimus/ quotienscumque pugnaturus erat auxilium dei et consilium quesisse et invocasse legitur. Inde est proverbium vulgare. Les hommes font la guerre et dieu la victoire.

Incipit tractatus magistri Johannis de gerson de erroribus circa artem magicam/ et articulis reprobatis.

Collaudanti mihi nuper ut mos habet venerabiles licentiatos in medicina oblata est occasio: ut contra supstitiosas observationes/ nostra pechnefas tempestate/ et minus et nimis convalescentes/ aliqua dissererem. Ea nunc seorsum ad utilitatem aliquorum separare curavimus/ ne permixta aliis minus placerent/ et minus commode prodirent in publicum. Sumpto itaque hoc proverbio pro themate. Medice cura teipsum. Circa hanc inter reliquas medicum decere retuli/ ut esset ornatus ad deum per filialem subiectionem/ ne quicquam impium vel supstitiosum/ aut divinis legibus adversum/ sanitatis adipiscende causa/ suis egris suaderet/ rememoraretur quoque iugiter illius decretalis. Cum corporalis infirmitas etc. Incidit ut conquererer de supstitionibus pestiferis magicorum/ et stulticiis vetularum sortilegarum/ qui se per quosdam ritus maledictos mederi patientibus pollicentur at ego datis occasione facilius in hoc diverticulum lapsus sum quod vulius et quod in patrocinium huius corruptele quidam adducere nituntur in crimen medicinam. Nonne inquiunt apud solennes quosdam medicorum tales supstitiose observationes inducuntur/ quas etiam scriptis suis inserere curaverunt. Et consistunt in ligaturis in characteribus. in figuris. quandoque in verbis peregrinis et incognitis. Quamvis autem ab ipsis/ nulla pro talibus ratio adducatur naturalis habent nihilominus efficaciam in curando. Alioquin vane imo stulte locute fuissent de eis medicorum sapientes/ et scriptis inseruissent. Unde refert Isid. iiij. ethymol. quod apollo quem deum fecit antiquitas per methodica quedam. i. per carmina et incantationes. Esculapius insuper et filius eius per emperica. i. per experimenta/ sanaverunt homines quingentis annis ante hypocratem. qui rationabilem medicinam que utimur adinvenit. Deinde vox publica utitur huiusmodi carminationum/ et ligaturarum/ et empericorum attestatur quam ex toto falsam dicere videtur inciuile. Nec deessent argumenta ad hoc/ ex dictis poetarum/ virgilij/ ovidij/ lucani/ et aliorum/ ex varijs quoque gentilium celebribus historijs. Cur non licebit inquiunt illi uti/ presertim cum deus omnipotens virtutes suas indiderit ut vulgus loquitur/ herbis/ gemmis et verbis. hanc dubitationem ego tunc tribus dictis seu considerationibus breviter absolui.

Primum dictum

Probabile est per philosophia naturali et fidei veritate fidei/ certum est esse demones. Primam partem tenuerunt elegantissimi philosophorum/ hermes termegestes plato/ et omnes doctrine sue sectatores. apuleius/ porphyrius/ et ceteri. Hoc libri ab eis editi hoc libri de civitate dei ab augustino palam docent. Hic est illa famosa inter eos distinctio de cacodemonibus et kalodemonibus malis. scilicet et bonis spiritibus. Nec est positio de existentia demonum apud philosophantes facilior ra-

tione q̄ opposita defendit/ saluādo effect⁹ q̄sdā mirabiles/ q̄ tales referūt historie fide digne in q̄libet gēte obtigisse q̄s oēs negare ptinaciter pteruire ē. ⁊ ciuilitatē hūanā societatēq̧ politicā dissipare. quā mutua fides ⁊ credulitas vnius ad alterā psonā cōiungit agglutinatq̧. Porro negare demones ē. negare eos plurimoꝝ effectuū opatores existere/ dānat apud xpianos vt erroneū/ ⁊ impiū ⁊ sacris lr̄is aduersum. Qua in reprehendendi sunt/ imo dure corrigēdi qui theologos deridēt/ mox vt sermonē de demonibus faciūt: mox vt eis effectus q̄sdā attribuūt/ quasi fabulosa sit eoꝝ r̄nsio. Proueīt error iste apud quosdā lr̄atos: tū ex defectu fidei. tū ex debilitate ⁊ infectiōe rōnis. Gerūt ꝓprie aīam sic occupatā circa corp⁹/ circa res sensibiles/ ac eaꝝ solicitas curas/ vel ita in causarū pticulariū ⁊ visibiliū pscrutatione ↄsistūt/ q̄ de vniuersalib⁹ ⁊ pmis entibus ac spiritib⁹. nihil credere vel sape/ nihil tenuiter ⁊ eleuate cogitare pn̄t. hoc plato dixit maximū ēē īpedimētū veritatis. referre. s. oīa ad sensus ⁊ nō auerti ab eis. Hoc idē tullius/ hoc Aug. in de va religiōe. h᷑ albertus ⁊ guil. pisien. imo ⁊ expientia docuit. Tales erāt apd iudeos saducei q referēte iosepho ⁊ hiero. negabāt spūs ēē. tales simimid phi q̄dā (vt tulli⁹ loq̄t) tales epicurei ⁊ alij vitā pecudū eligētes/ q nil ēē cōcipiūt aliud a corpalib⁹ ⁊ terrēsis. In quorū psona loquit ecclīastes ⁊ sapiens Sap. ij. Ita q̄ si sint incātati ⁊ dementes/ nullā sibi inesse rōnē/ nullū spm̄/ nullos effect⁹ spūales atq̧ inuisibiles iudicare vident nō minus errātes a nabuchodonosor q̄ credebat se bouē ēē/ ⁊ ab alijs maniacis/ q̄ꝝ aliqui se gallos. aliq̄ murilegos opīati sūt. De grege taliū erat īsipiēs ille q̄ dixit i corde suo: nō est deus q2 si ē deus/ vtiq̧ ē spūs. ⁊ si null⁹ spiritus null⁹ ē ds. neq̧ em̄ ego negauero. q̄si dā plerūq̧ nimis leuit eaꝝ demonib⁹ ascribē q̄ fieri a causis materialib⁹. nālib⁹. rōnabilius dicent. nā multas ⁊ miras in reb⁹ sensibilib⁹ efficacias/ multas v̄tutes existē q̄s negauerit/ ex quaꝝ ↄcubinatōe alteratōe ⁊ ↄfiguratiōe/ fiūt effect⁹ mirabiles. sicē ex applicatiōe varia speculoꝝ. sicut ex celeri motu ⁊ iactatiōe q̄rūdā reꝝ. sicut ex imutatiōe diuersa imaginatiue potētie i hoīb⁹ sicut ex alijs q̄dā docuerūt ⁊ opati sūt/ q̄ꝝ opationum noticia dici pt magica naturalꝭ. de q̄ inuestigare q̄uis sepe curiosum eēt ⁊ maioris boni impeditiuū imo ⁊ ad errores ꝓnum/ nō tn̄ ē fidei nr̄e ↄtrariū/ dūmō phīa suis ↄtēta limitib⁹ nihil impiū/ nihil mendosum/ nefariū ve miscuerit.

Secundū dictū

Obseruatiō/ ad faciēdū aliquem effectū q̄ rōnabilit expectari nō pt a deo miraculose opāte/ nec a causis naturalib⁹ dz apud xpianos hēri supstitiosa/ ⁊ suspecta de secreto pacto īplicito vel explicito cū demonib⁹. Ista ē doctrina sāctoꝝ doctoꝝ noīatim augu. in locis pluribus/ qb⁹ has obseruationes valide ↄdēnauit. v. de ciui. dei. iiij. ↄfes. ij. de doc. xpia. Et recitant mlta i decr. xxvj. q. v. ⁊ q. vij. pluribus ca. Hāc ↄsideratiōnē notauit vtiq̧ facultas theologie i multis articul q̄s ad elucidationē h⁹ materie censuit cōdēnandos. ¶ Articulus terti⁹ est talis q̄ i re pactū cū demonib⁹ tacitū vel expssū nō sit idolatria vel idolatrie spēs ⁊ apostasie. error. Et intendim⁹ ēē pactū implicitū in oī obseruatione supstitiosa cui⁹ effectus nō dz a deo vel a natura rōnabilit expectari. ¶ Porro ad faciēdū quid vocam⁹ pactū implicitū vel explicitū cū demonib⁹. ⁊ cur istud vel nō fiat narrabimus verā fidei nr̄e traditionē. et h⁹ quidē breuissime. q2 latior pscrutatio aliā facultatē exigit aliū locū ⁊ actū. ¶ Tradit vā fides q̄ demones nequā/ sunt spūs humane nature hostes acerrimi. sensissimi astutissimi. quoꝝ violentiā improbissimamq̧ tyrannidē/ si nō cōpesceret et frenaret diuina bonitas/ de hoīb⁹ actū eēt q̄ ipi fūditus depirent. Job. xlj. Nō est ptās sup terrā q̄ cōpa ret ei: attn̄ suus conatus omnino vanus est nisi ꝓ q̄to pmiserit deus. ¶ Sed cur pmittat/ obstupescūt insipientes corde. Pōt tn̄ hoc pmitti ob alterā q̄ttuor causaꝝ vel obstinatoꝝ dānationē. vel ad peccantiū purgationē ⁊ punitionez. vel ad fideliū ꝓbationē ⁊ exercitationē/ vel ad glorie dei manifestationē. ¶ De obstinatorū dānatiōe scriptū est i ps. Immisit i eos indignatiōes suas. indignationē ⁊ iram ꝑ angelos malos. ⁊ hoc ꝑpendit in dānation

¶ De peccatiū purgatōe ⁊ punitōe patuit ī magdalena que subiecta erat septē demonijs. qr carnalib⁹ vacabat vitijs ſm glosā. Preterea dabāt excōicati ab initio ecclīe/ ipsi sathane corpalit' vexādi vt spūs salu⁹ fieret. Unus ex sctīs prīb⁹ magna pce obtinuit a dño/ vt torqueret a demone/ q̄tinus careret elatiōe. ¶ Ceterū d' fidelium pbatiōe ⁊ exercitatōe/ patuit ī iob ⁊ anthonio ⁊ paulo ſm q̄sdā cui dat⁹ ē angel⁹ sathane. sicut eīm necesse est ſm eūdē aplm hēses fieri. vt q pbati sint manifesti fiāt/ ita fiūt ad hoc illusiones siles miraculis. quēadmodū perspicue positū ē. Deut. xiij. Tēptat inquit vos dñs si ex toto corde diligatis eū. Hec cā nr̄is tpibus magnū locū hꝫ. ¶ Deniqꝫ manifestatio glorie dei pt eē cā talis vexatōnis sicut in ceco nato. d' q̄ ē hodiernū euāgeliū/ patuit Joh. ix. ⁊ in legiōe demonū que porcos intrauit ⁊ submersit. nō ad porcoꝝ punitōnē sed ad potētie xpi manifestationē. ¶ Ampli⁹ vero nequā spūs diū seuire pmittit' seuit nō solū apertis virib⁹ sꝫ frequent' astutis dolis ⁊ fraudib⁹. nō tā ad pdēdū corpa q̄ ad seducēdū aīas. eas ī idolatrie ⁊ apostasie ⁊ iferni fouea dādo pcipites. Quāobrē excogitauit vt supbus vt fallax ⁊ dolosus. q̄ pacto vsurparet sibi ab hoīb⁹ honorē diuinū/ ⁊ a vera religiōe abducere repit q̄sdā ex hoībus falli magꝰ idoneos. q̄les [illegible] oēsq deo reiecto nil aliud curāt ad nihil aliud studēt q̄ p fas aut nefas sua desideria pessima ꝯpleri. Quoꝝ alij ad diuitias ī opes. Alij ad honores vanos. alij ad infames ꝯcubit⁹ alij ad curiositatē libidinosam faciendi futuros reꝝ effectus aut alia nature secreta. dānabilit' aspirāt. Tales cū aspexerit demō intēdit nūc occulte nūc apte ad obſuādū quedā instituta sua qb⁹ mediātibus fidē hēant optata ꝯseq: Suadet itaqꝫ has obſuatōes fieri. nō q̄ a seipsis hēant efficatiā aliquā aut q̄ p eas ipsi necessitent'. iuxt' determinatione facultatis theologie nup factā sꝫ ob alterā q̄tuor causaꝝ. Pmo vt dei lex puaricet'. Scdo vt ipse demon diuino cultu et ritu veneret'. Tertio vt spes de deo minor aut nulla habeatur. Quarto vt fraus sua min⁹ videat'. ¶ De lege dei phibēte talia hꝫ expsse textus. Leui. xix. ⁊ xx. ⁊ Deut. xviij. ⁊ in sanctoꝝ opusculis. In legib⁹ q̄ꝫ naturalib⁹ multa p̄ dēm modū. q̄s leges trāsgredit' q̄ talib⁹ opam pstiterit. vñ Exo. xxij. Maleficos nō patieris viuere. Colit' preterea demō p orones sacrificia ⁊ thurificatōes iussas fieri ī artib⁹ magicis. Manet siqdē ipe nequā spūs in pori fantasia supbissima q̄ quesiuit eē simil' altissimo/ imo ⁊ extolli vult sup oē qd' dr ds ſm aplm. Et ita veꝝ ē q̄ hi rit⁹ tāto plus hñt de sacrilega idolatria ⁊ min⁹ excusant' q̄to sanctiora sunt q̄ in eis ad honorem demonioꝝ impēdunt'. ¶ Rursus scit ipe serpēs antiquus q̄ btūs vir cui⁹ est nomē domini spes eius ⁊ nō respexit in vanitates ⁊ insanias falsas. ⁊ eꝯ maledicti sunt ⁊ odio habent' obseruantes vanitates supuacue. Quid igit' mirandū si talibus q̄rit iplicare hoīes adinuētiōibus? Postrēo qr demon sp dare qd' pmittit neqꝫ vult neqꝫ pmittit' adinuenit quō cultores sui deputarent illos defectus nō demoni. nō sue arti. sed pprie vel negligētie vel impitie. atqꝫ dicerent se nō oia atqꝫ talit' obſuasse qualia ⁊ qualit' iubebant'. Cōstat q̄ꝫ falli citi⁹ hoīes sub q̄dā boni spē. ⁊ in h⁹ mira ⁊ ꝓsus miserabilis ē humane cecitatꝰ īsania qm̄ ī hac re decē aut crebra mēdacia p vnā casualit' si obtigerit veritatū excusat. vbi mille ī alia materia veritates ꝓ vnico mēdacio cōpto despiceret. Deniqꝫ tanta ad credēdū phibita noxia ⁊ vanā libidinē. in tā modica fide credentiū. q̄s nō mirabit'? Hic est origo. h' finis artiū magicaꝝ. dānabiliūqꝫ supstitionum ac nefandoꝝ rituum.

Tertium dictuz

Philosophica aut medicinalis ꝯsideratio/ nullaten⁹ admittere dꝫ traditōes illas supstitiosasq̄ dicūt' methodica vł emperica. q̄ꝝ. s. nulla pt rō natural' assignari itaqꝫ scribētes ea magꝰ insecuti sūt errores vulgi aut magoꝝ rit⁹ ipiosq̄ medici erratōnes. Et mirādū quō dudū a libris medicine nō iussa sūt abradi. ex q̄ enī de rōne naturali nihil hñt illa vel innitūt' opatiōi diuine ⁊ supnaturali ⁊ hoc nihil ad medicū vt medic⁹ ē sꝫ ē theologice speculatōi remittēdū. aut innitūt' opationi demoīs ⁊ h⁹ sūt nihil ad medicū sꝫ ad idolatrie cultū. siue

ro dicāt fieri ꝑ imitatiōe vtutis imagina-
tiue i egroto: q̄tn⁹ fortificet̄ i eo spes sana
tiōis. aut vt cogitatio sua aliorsū diuertat̄
ēt h fateor aliq̄ rō n̄alis. q̄m vim imagia-
tiuā plurimū tū ꝯferre, tū obesse regimi
nitatis qs nesciat? Hinc ē illud vulgatuz
Jmaginatio facit casū. vex caueat obsecro
medic⁹ ne volēdo sanare corpus alienū se-
ipm desipiēs inficiat. Quo pacto inficiet̄?
Nimix p mēdacia. dū suis patiētib⁹ asserit
tales obſuatiōes efficaces eē ꝓ sanitat̄ ob
tētu. q̄s oīno iptinētes / aut fabulosas aut
forassis illicitas eē cognoscit q̄to rectiori
fide spē i deo figendā eē doceret. q vite hz ⁊
monis impiū. Nā inculpat̄ ipe rex asa. ij.
Paral. xvj. ꝙ i infirmitate nō q̄siuit dn̄m
sz mag̃ i medicoꝝ arte ꝯfisus est. Quis nō
videat maior̃ criminis eē. si q̄s i talib⁹ supsti
tiōſ spē apponat? Ar si hec emperica ⁊ me
thodica supstitiosa. repiant̄ eē vtut̃ alicu-
ius. tāto pniciosiora sūt sm aug. q̄to sūt ad
seducēdū validiora. Jllé siqdē effect⁹, cū ne
q̄ a miraculo vo neqz a cā naturali fieri co
gnoscat̄. vt a seductorib⁹ demoniis ꝓueni
re ꝯñs est. A seductorib⁹ autē falla cibus̄. a
premendaciꝫ / ab hoste crudelissimo / quid
boni / q̄d veri. q̄d comodi speres / tu videris
profecto demōes ⁊ si sanarēt corpa / illa sa
narēt deo irato. Quō deo irato? quia certe
necarent aiās / et deterius tandē variis in
incommodis suos cultores ⁊ inuocatores
afficerent. Deniqz odiēda esset prorsus cor
poralis valitudo / que anime precio ⁊ mor-
te vēderet̄. ¶ Hec pauca quis religio
sa fide diligenter aduertit. nō euz turba-
bunt obiectiōes ille (opinor) quibus im-
periti / a spiritu maligno turgidi obstrepere
solent / contra fidei pietatem que has om̄s
superstitiōes impias damnat / execraturqz
¶ Dicunt aliqui non vanā esse aut falsam
taliū noticiā / quoniā sua vitas ꝓbat̄ p effe
ctus. quasi videlicet negare cōtēdamus ni
hil a demoniis ⁊ suis cultoribus posse fie-
ri domino permittente. Absit. Nos itaqz
⁊ magos pharaonis / ⁊ phytonissam saulis
⁊ symonem magum / ⁊ phytonissam in ac
tibus apostolorum et exorcistas iudeoruz
⁊ ydola gentiū ⁊ futura antichristi porten-
ta. non solum nō negamus sed ea negātes
reprobamus. Sicut em̄ vera fidēs meretur̄
dotari miraculis / dū opus est ad edificatiō
nem. Jta falsa fides portentis ⁊ figmentis
in sui damnationem. vel aliorum ꝓbatio
nem demeretur illudi. ¶ Dicunt alij mul-
tam in obseruationibus huiusmodi sanc-
titatem inesse. tum in orationibus ad deū
deuotissimis. tum in ieiunijs in castitate.
et vigilijs. in thurificationibus. in eucha-
ristie etiam sumptiōe. in ceteris deniqz re-
ligiosis obsequijs. Si plane hic mentitur
iniquitas sibi. quasi videlicz reruz optima-
rū sctissimarūqz nō esse possit abusus / q̄rū
nequior ille est ⁊ flagitiosior q̄ aliarū / qua
si preterea demon talia quereret ad sancti-
ficationē. qui spurcissimus est. et nō poti⁹
ad sui adorationē / ad malicie sue tegimen
⁊ ad sacrificiū sacrilegū. alioquin nunq̄ d̄
us nunq̄ sancti viri qui deo i͂spirāte locu-
ti sūt. hec fieri tāta seueritate vetuissēt. Nū
q̄ i sup theologia talib⁹ eēt aduersata. cui
tn̄ in hac re et suis ꝓfessorib⁹ credi dz. non
indoctis muliercul̃. nō ipijs idolatris: nō
hoībus datis in reprobū sensum. Quilibz
em̄ i sua arte sapiēs est ⁊ ei credi dz. iux̄ ma
ximā topicā. ¶ Dicūt se rursuz p hec oīa in
tendere obsequiū dei ⁊ nō dyaboli. Certe
ita idolatre ide necatores apl'oꝝ arbitrabā
tur se obsequiū p̄stare dō / nec ꝓinde saluā
tur. Quāta q̄so est illa cecitas. dicere se ser-
uire deo / suis maxime cōtrariādo p̄ceptis.
Ceteꝝ q̄squis relegerit has obſuatōes ne
fandas videbit eas eque ad malos sicut ad
bonos effectus introductas. Propter q̄d
potissime teste Aug. de ciui. dei circa medi
um / magici in oī secta plectunt̄. Jllic vidē
est ipietatē. illic virtutis ipugnationē / i do
cendo furta ⁊ stupra fieri. in volēdo scire tē
pora ⁊ momēta q̄ pat̄ posuit in sua ptāte.
Deniqz p̄figit̄ ibi termin⁹ opandi ipi dine
oīpotētie. p̄stituit̄ mod⁹ q̄ quasi ꝯpellatur
opari ipi diuine sapiē / statuit̄ etiā finis ipi
diuine bonitati ⁊ clementie. Nā quid ali-
ud sonant iste traditiones. scribatur hoc i
pergameno virgineo. portet̄ in figura tria-
gulari / cū characteribus incognitis ⁊ thu-
rificet̄ suspendat̄ ad collū. fiant ista cert̃ bo
ris tūc infra triduū aut quadriduū: ꝓueni
et absqz vlla dubitatiōe effect⁹ ille quē que
rim⁹. imo hoc sub piculo capitis asserit̄. si
quidē reuelauerit de⁹ eis. ipi viderint. nos

ſcimus qm̄ reuelationes diuine nō tales ſūt
nec ꝓhibet deꝰ. credere illud qđ dignatꝰ re-
uelare. ¶ Arguūt iterū ⁊ nos in ſilẽm
cauſam trahere ſatagūt. Nōne inq̄t ta-
lia [illegible]r fiunt aut tolerantꝰ ab eccl'ia/ in ꝑegri
natiōibus certis in cultu imaginū. in cere-
is aut cens aut aquis bn̄dictis/ ⁊ in exorci
ſmis. Nōne dr̄ q̄tidie ſi nouē diebꝰ ꝑdurat
in hac eccleſia ſi ex aq̄ illa ꝑfundatꝰ. aut ſi ta
li ſe voueat imagini. aut ſi aliquid taliū fa
ciat. ipe mox ſanabitꝰ vel optato potietꝰ. Fa
teor abnegare nō poſſumꝰ. multa intꝰ xp̄ia-
nos ſimplices ſub ſpē religiōis itroducta
eſſe. q̄rū ſanctior eēt omiſſio. Tolerantꝰ tn̄
qꝛ nequeunt funditꝰ erui. ⁊ qꝛ fides ſimpli
ciū q̄ꝫ minus in aliquibꝰ bn̄ ſapiat. regu-
latur tn̄ ⁊ quodāmodo rectificatꝰ. ſaluatur
qꝫ in fide maioꝝ. q̄ fidē generali ſaltē inten
cione in oībus ſuis obſeruatiōibus p̄ſup-
ponūt. ſi pie ⁊ humilitꝰ hoc eſt xp̄ane ſapi-
unt. ⁊ ſi ad oñſam veritatis normā obedi-
re parati ſunt. Hec aūt eſt intentio. vt talia
ſuſcipiantꝰ aut fiant nō tanq̄ꝫ neceſſario ef-
ficacia. aut tanq̄ ſpes principalis in talibus
poſita ſit: deo poſtpoſito. ſꝫ q̄ pietas fidi ꝑ
iſta nutritꝰ ⁊ augetꝰ ⁊ exaudiri meretꝰ. Secꝰ
vbi fides ledítꝰ ⁊ diuīa lex violatꝰ. Uane igi
tur ⁊ ꝓterue ſumitꝰ in hac re vel exemplū
vel argumentū. ex his q̄ vulgus indoctū
nō que cetus theologoꝝ ⁊ ſapientiū docet
obſeruatqꝫ. Quid mirū ſi theologia ⁊ fidē
corruptores quoſdam patiatꝰ vt hereticos
⁊ ſupſtitioſos vt temerarios aſſertores. qn̄
⁊ medicina ⁊ ph'ia ⁊ aſtrologia vera [illegible] oīs/
deniqꝫ ars vt ſcientia/ pati tale aliquid cog
noſcatur: ſed fundamentū ſtabile ſtat.
¶ Tandē oppoſitionē ſuā ꝯuertūt alij
in querelā dicentes. Ecce talis infirmus ē
in grandē ⁊ luctuoſam totius gētis vnius
ꝑditionē. ipe deſperatꝰ a medicis. Cur nō
inquiunt ꝑ ſuperſtitioſa curabitꝰ preſertim
ſi ꝑ ſupſtitioſa preſumitꝰ in egritudine tene
ri ⁊ ꝑ ſimilia ꝓmittitꝰ liberari? Nonne va-
na vanis. ſicut clauū clauo licet repellere?
Nonne ſanitas ⁊ auxiliū vndecunqꝫ que-
ri poſſunt ſicut ab herbis ita a verb[illegible] ⁊ a vir
tute ſpirituū. ſicut a virtute lapidū vl' cor
porum. Cur poſtremo ꝓhibebit aliqs co-
gere demonem ad obſequendū ſibi in bo-
nis. qn̄ ſanctoꝝ plurimos vt anthidiū ar

chiep̄m biſontinū/ ⁊ exorciſtas alios ita fe-
ciſſe cōmendant hiſtorie. Rn̄debimus [illegible]
hoc dicentes primo ad vltimū. q̄ demōes
p̄nt ⁊ licite poſſunt ꝑ deū et ſanctos eiꝰ ad
hoc inſpiratos ⁊ electos cogi. ad p̄ſtandū
humana quedā obſequia. Ita em̄ recitatꝰ
des tenet feciſſe xp̄m et moyſen ⁊ raphahe
lem angelū ⁊ dauid reſpectu ſaulis/ et ſan-
ctos quaſi innumeros demoniacorū. im-
mo ⁊ Salomonē ⁊ quoſdā exorciſtas iu
deorum: ſic egiſſe videtꝰ ſenſiſſe Joſephus.
quāq̄ de Salomone qui poſtmodū idola
tra fuit magis dubia ſit ſententia. an vide-
licet de peccato in peccatū. de errore idola-
trie in errorē magicarū artium delapſus ex
titerit. an deo reuelante dū bonꝰ erat talia
cognouerit. At vero ſi coactio demonis a
liter expectetꝰ q̄ ꝑ miraculū deo ſpecialiter
coopante. iſtud falſe creditur et periculoſe
queritꝰ. Falſe quidē ꝓpter libertatē demoni
bus inſitā. que nec ab iſtis corꝑalibus qui
bus ꝑfectior eſt. nec a carminibus cogitur.
Iſtud aūt ꝑiculoſe queritꝰ: quia hoſtis eſt
doloſiſſimus. ⁊ nūc fingit ſe compelli ꝑ ta
les ritꝰ impios quibus honorari querit. et
aīmas ꝑdere. Nūc ꝑplexis rn̄ſis inuoluit
ſn̄ias vt tullius loquitꝰ ⁊ hiſtorie teſtantur
nūc ſeitas tortuoſas ſue fraudis mille mo
dis tegit. Nobis ꝓpter hoc interdicta ē ſo-
cietas ſua ne q̄rāmꝰ ab eo vitatē q̄ mendax
eſt. ſicut xp̄s ⁊ ap'ls eiꝰ paulus/ ip̄m etiā ve
ra loquētē obmuteſcere p̄ceperūt. Nō ſpe
remus inſuꝑ ꝓſperitatē ab eo q̄ hoſtis eſt.
nec pactū ineamus cū eo q̄ infidus eſt. nec
ꝯſortiū cū excōicato nec fidē ꝓditori ꝑfido
adhibeamꝰ. Fefellit reuera oēs ⁊ fallit/ q̄s
ſibi aut inſtitutis ſuis deditos inuenerit.
Hiſtorias hec docētes qꝛ innumere ſūt nō
numeramus. d' iuliano apoſtata d' zoroaſte
p̄mo inuētore magice artis. d' nectanabo ⁊
ceteris abſqꝫ numero. ¶ Affirmamus
ꝯ̄tr cū ap'lo q̄ nō ſunt faciēda mala. vt
bona eueniāt. Nō igitꝰ ſunt maleficia ma-
leficijs repellenda. Alitꝰ ſape eſt ꝯ̄ fidē deſi
pere. Supeſt igitꝰ in omni nr̄a neceſſitate
ſentire cū ioſaphat rege ⁊ deo dicere. Cū
ignoramus q̄d agere debeamꝰ hoc ſolū
hēmus reſidui/ vt oculos nr̄os dirigamus
ad te. Temptetꝰ via nālis rōnis ⁊ prudētie
⁊ artis q̄tū ſciuerimꝰ. Hoc vocatꝰ facē q̄d

sa se est ne videat̄ temptari de⁹. qua via na
turali deficiēte. solū restat in dei misericor-
dia refugiū. Hec autē mīa nō supstitiosis
obseruationib⁹. sed pijs obsecratiōib⁹. nō
demonū inuocatōnib⁹. sʒ vite emendatōe
nō p hoīes reprobos: sed ꝓbatos compa
tur. Si demū volumus mutare sniam su-
am nr̄am in meli⁹ mutem⁹ vitā: ¶ Ceterū
si pmittente iusto dei iudicio lʒ occulto. fi-
ant in aliquo vexatiōes ꝛ immissiōes p an-
gelos malos mediātib⁹ pactis quorūdam
sacrilegoꝝ cū demonib⁹/ vt p inuultuatio-
nes [illegible] fascinationes. aut carminatōes. q̄ꝙ̄
dese ꝓrsus ad hec inefficaces: Dicit vnus
doctor talia si repiant̄. posse destrui. qbus
amotis ꝛ dissipatis neq̄ȝ spūs dissipar̄ po-
tent a vexatiōe. ad hoc vt pactū suū serua-
re. ꝛ artē suā ꝯfirmare videat̄. aut q̄r bona
fides destriletiū opa hec dyaboli sic meret̄
exaudiri. Ita egit philipp⁹ quōdā rex fran
coꝝ ꝯ imagine q̄dā cerea q̄ꝫ dicebāt bapti
zatā/ ꝛ execratā talit̄ noīe suo. q̄ꝛ ea destruc
ta ipse rex moreret̄. Et videbim⁹ inq̄t pius
rex fide plen⁹/ si potētia erit demoīi ad per
dēdū me/ q̄ꝫ d̄s ad saluādū. ꝛ hec dicēs cerā
ꝯiecit in ignē. ita ꝯcipe eos arbitror qui di
cūt vana vanis eē refellēda: ꝛ q̄ꝛ nō malefi
cijs ꝯ maleficia liceat abuti. sʒ humanam
rursus impatiam audire videor. ¶ Obsec̄
uimus inq̄t deū nec exaudit. ieiunauimus
p egrinatiōes multas fecim⁹/ ꝛ ꝓcessiones
nec attēdit. sic murmur resonat/ sic q̄rimo-
nia q̄si gēs q̄ fecerit iusticiā/ ꝛ q̄si ppl̄s qui
nō auersus fuerit a deo suo. sic erecta ceruī
ce deū suis petitōib⁹ oībus volūt eē obno
xiū/ cū tn̄ verissime sint ppl̄s q̄ labijs suis
deū honorat (vtinā ꝛ hoc fuerint. nec ve
rius diceret̄ hic blasphemat) cor aūt eorū
longe est a deo. Cōticescat hec obstinatio
dyabolica/ frendens ꝛ tabescēs ꝯ diuinā ꝓ
uidentiā/ qn potius patient̄ expectemus/ n̄
ꝓfigentes terminū diuīe misc̄oie iux̄ ꝯsili-
um scte iudith. Nos s deū totiēs deliq̄m⁹
ꝛ in oēm iusticiā imo ī oēm creaturā suā/
cur nō tolerabim⁹ flagella pij p̄ris. Nos fi
lij nequā dū p filios clientes et reprobos/
placuerit nos punire/ durū sane ē ꝯ stimulū
ꝛ talē stimulū dei calcitrare p impatiā. q̄a
duplici cuspide mortis ī aīa ꝛ corpe recalci
trātes ferīūt̄. ¶ Hec interī ꝯ tota collatio-
ne p medic̄ āndicta lib uit excerpe. ¶ Pla
cuit insup determinationem sacre facultatis
theologie/ cuius mētio facta est huic opu-
sculo ꝯnectere q̄r ad dictoꝝ firmitatē/ etiā
nō mediocriter vtilē iudicaui. ¶ Datum p
copiam sub signo ꝛ subscriptione mei no-
tarij publici subscripti.

Uniuersis ortho

v'

doxe fidei zelatorib⁹/ cancel- P
lari⁹ ecclie parisī. et facultas
theologie in alma vniuersitate parisī. mē
nr̄a/ cū integro diui cult⁹ honore spem ha-
bere in dn̄o. ac in vanitates ꝛ insanias fal-
sas nō respicere. Ex antiq̄s latebris/ emer-
gens nouit erroris feda colluuio. recogita
[illegible] cōmonuit. q̄ꝛ plerūq̄ȝ vitās catholica a-
pud studiosos. in sacris litteris aptissima
est/ que ceteros latet. nimiꝝ cū hoc ꝓpriū
hʒ oīs ars/ manifestā eē exercitatis in ea. sic
q̄ꝛ exīde ꝯsurget illa maxia. Cuilibet ī sua
pte perito credēdū est. Hic est oratiānū il-
lū q̄d hieronymus ad paulinū scribēs as
sumit. Quod medicoꝝ est ꝓmittūt medi-
ci. tractāt fabrilia fabri. Accedit ad hec ī sa
cris litteris aliud speciale. q̄d nec expientia
nec sensu ꝯstant vt alie artes/ nec possūt oc-
ulis circūuolutis nube vicioꝝ facile depre
hendi; excecauit eīm eos malicia eorū. Ait
siq̄dem apl̄s. q̄ꝛ ꝓpter auaritiā multi erra-
uerūt a fide. ꝓpterea nō irratōnabilit̄ ydo
loꝝ seruitus ab eodē noīatur. Alij propter
magnitudinē qui cū cognouissent deū nō
sicut deū glorificauerunt/ in oēm idolatrie
impietatē. sicut idē cōmemorat/ corruerūt
Porro salomonē ad idola. ꝛ didonem ad
magicas artes ptraxit effrena voluptas.
Alios ad hoc ꝓpriū intorsit supba curiosi-
[illegible]s. inuestigandorūq̄ȝ occultoꝝ dira cupido
Alios postremo misera timiditas. tota ex
crastino pendens/ in obseruatiōes supstiti
osissimas impiasq̄ȝ depulit. quēadmodū
apud lucanū de filio pōpei magni. et apud
historicos de plurimbus notatū est. ita fit vt
recedens peccator a deo/ declinet in vanita
tes ꝛ insanias falsas. ꝛ ad eū qui pat̄ ē mē-
dacij. tandē imprudenter pala apostasian-
do se ꝯuertat. Sic saul a dn̄o derelict⁹ phy
tonissam cui pri⁹ aduersabat̄ ꝯsuluit. sic
ochozias deo israel spreto. misit ad cōsulē-

dū deū ad idolū. Ac deniqꝫ oēs eos/ q fidel' ope absqꝫ deo vero sunt/ vt a deo falso ludificentur necesse est. ¶ Hāc igit̄ nephariā; pestiferā monstriferāqꝫ insaniā; falsa; cū suis heresibus abominationē plus solito nostra etate crementes inualuisse/ ne forsan xpianissimū regnū qḋ olim caruit mōstro et deo ꝓtegente carebit inficere valeat tam horrēde impietatis ⁊ ꝑniciosissime ꝯtagio nis mōstrū. cupiētes totis conatib⁹ obuiare: Memores insup nr̄e ꝓfessiōis pioqꝫ legis zelo succēsi paucos ad hāc rē articl'os/ dānatiōis cauterio. ne deinceps fallāt icogniti/ notare decreuim⁹. Rememorantes inter cetera innūera dcm̄ illō sapiētissimi doctoris Aug. ꝺ supstitioꝭ obseruatiōib⁹ q̄ q̄ talib⁹ credūt/ aut ad eo; domū eūtes aut suis domib⁹ introducūt aut interrogāt. sciant se fidē xpianā ⁊ baptismū ꝑuaricasse et paganū ⁊ apostatā.i. retro abeūtē. ⁊ di inimicū ⁊ irā di ḡuit̄ ineṫnū icurrisse. nisi q̄s ecclīastica ꝑnia emēdat⁹ ꝺo recōciliet̄. hec ille. ¶ Neqꝫ tn̄ itētio nr̄a ē in aliq̄ derogar̄ q̄buscūqꝫ licitis ⁊ verꝭ tditiōib⁹/ sciētijs et artib⁹. sꝫ insanos errores ⁊ sacrilegos isipientiū ⁊ rit⁹ ferales ꝓ q̄to fidē orthodoxā; ⁊ religionē xpianā ledūt cōtamināt. ificiūt radicit⁹ q̄tū fas nob̄ est extirpare satagim⁹ ⁊ honorē suū sincere relīqre veritatis.

Est aūt prim⁹ articulus. ¶ Q; p artes magicas ⁊ maleficia inuocatōes nefarias q̄rere familiaritates ⁊ amicitias ⁊ auxilia demonum nō sit idolatria. Error/ q̄m demō aduersarius et ꝑtinax/ ⁊ iplicabil' dei ⁊ hoīs iudicat̄. Nec est honoris vel diuīj cuiuscūqꝫ vere seu ꝑticipatiue vel aptitudinalit̄ susceptiu⁹. vt alie creature rōnales nō dānate nec in signo ad placitū instituto. vt sint imagines ⁊ tēpla. deus in ipis honoratur.

Articulus. 2. ¶ Q; dare vel offerre vl' ꝑmittere demonibus q̄lecūqꝫ rē. vt adimpleāt desideriū hoīs. aut in honorē eo; aliqd osculari vel portare. nō sit idolatria. Error/

Articulus. 3. ¶ Q; inire pactū cū demonib⁹ tacitū vl' expssū nō sit idolatria vl' spēs idolatrie ⁊ apostasie. Error. Et itēdim⁹ pactū esse iplicitū; i oī supstitiosa. cui⁹ effect⁹ non dꝫ a deo vel natura/ rōnabilit̄ expectari.

Articulus. 4. ¶ Q; p artes magicas demones i lapidib⁹. ānulis. specul' aut imaginib⁹ noīe eo; cōsectis vl' poti⁹ execratis icludē/ cogē vl' artare. l' eas velle viuificare nō sit idolatria. Error

Articu. 5. ¶ Q; licitū sit magicꝭ artib⁹ vl' alijs q̄buscūqꝫ supstitiōib⁹ a deo aut ab ecclīa ꝓhibitꝭ. aliq̄ face ꝓ q̄cūqꝫ bono fine. Error. q: f̄m aplm̄. Nō sūt faciēda mala vt bona eueniāt

Articu. 6 ¶ Q; licitū sit etiā permittēdū maleficia maleficijs r̄pellē. Error

Articulus. 7. ¶ Q; aliq̄s cū aliq̄ possit dispēsare i q̄cūqꝫ cāu. vt licite talib⁹ vtat̄. error

Articulus. 8. ¶ Q; artes magice/ ⁊ sīles supstitiōes ⁊ ea; obꝯuatiōes sint ab ecclīa i rōnabilit̄ ꝓhibite. Error.

Articul⁹. 9. ¶ Q; deus p artes magicas ⁊ maleficia/ inducat̄ demones cōpellē suis inuocatoribus obedire. Error.

Articulus. 10. ¶ Q; thurificatiōes ⁊ suffumigatōes q̄ fiūt i taltū artiū ⁊ maleficionū exercitio sūt ad honorē dei ⁊ ei placeant Error ⁊ blasphemia. Q: m̄ ꝺs al's nō ꝓhiberet vl' puniret

Articul⁹. 11. ¶ Q; talib⁹ ⁊ talr vti/ nō ē sacrificiū seu imolare demonibus ⁊ ex ꝯn̄ti damnabilit̄ idolatrare. Error.

Articul⁹. 12. ¶ Q; v̄ba scā ⁊ orōnes q̄dā deuote ⁊ ieiunia/ ⁊ balneatōes/ ⁊ ꝯtinētia corpalis i pueris ⁊ alijs ⁊ missa; celebratio ⁊ alia opa ꝺ genē bono; q̄ fiūt p exercēdo hmōi artes excusent eos a malo ⁊ nō poti⁹ accusent. Error Nā p talia sacre res. imo ipē deus i eucharistia demōib⁹ tēptat̄ imolari/ ⁊ hoc ꝓcurat demō. q: vult in hoc honorari sīr altissimo. vel ad fraudes suas occultādas vel vt simplices illaq̄at facili⁹ ⁊ dānabilius ꝑdat. ¶ Articulus. xiij. ¶ Q; sācti ꝓphe ⁊ alij p tales artes habuerīt suas ꝓphetias ⁊ miracula fecerint. aut demones expulerint. Error ⁊ blasphemia.

¶ Articulꝰ. xiiij. Q possibile ē p ta-les artes cogere liberū hōis arbitriū, ad volūtatē siue desideriū alterꝰ. Error, ꝛ co-nari facē ē ipiū ꝛ nephariū. ¶ Articulꝰ. xv

Q iō artes p̄fate bone sūt et a deo/ q̄ l3 eas obseruare, q2 p eas qn̄q3 vel sepe euenit sicut vtētes eis q̄rūt vel p̄dicūt vl' q2 bonū qn̄q3 puenit ex eis. Error. ¶ Articulꝰ. xvj.

Q p tales artes demōes vacit̄ cogūt̄ ꝛ cōpellūt̄ ꝛ nō potiꝰ ita se cogi fingūt ad se-ducēdos hoīes. Error. ¶ Articulus. xvij

Q p tales artes et ritꝰ impios p sortile-gia, p carmīatiōes, p īuocatiōes demonū, p quasdā iuulcuatōes, ꝛ alia maleficia, nul-lus vnq̄ effectꝰ misterio demonū subseq̄t̄. Error. Nā talia pmittit qn̄q3 deꝰ ꝯtingere vt patuit ī magis pharaonis/ ꝛ alibi pluri-es, vel ad pbationē fideliū, sicut hī Deut. xiij. vel in q̄rūdā hoīm dignā flagellatōez vel q2 abutētes seu ꝯsulētes ppt malā fidē aut alia pctā nefaria dati sūt in reprobum sensū, ꝛ demerēt̄ sic illudi. ¶ Articulꝰ. xviij

Q boni angeli includāt̄ in lapidibus ꝛ ꝯsecrēt imagines vel vestimēta, aut alia fa-ciant q̄ in istis artibꝰ ꝯtinēt̄. Error ꝛ blas-phemia. ¶ Articulꝰ. xix. Q sāguis vp-pe vel hedi vel alterꝰ aīalis vel pgamenū v̄gineū, aut coriū leonis ꝛ sitia, habeāt ef-ficaciā ad cogēdos vel repellendos demo-nes misterio hmōi artiū. Error. ¶ Articu-lus. xx. Q imagines d̄ ere vel d̄ plūbo l' auro vel d̄ cera alba vl' rubea vel d̄ alia ma-teria, baptisate ꝛ exorcisate, ꝯsecrate, s3 potiꝰ execrate f̄m p̄dictas artes, ꝛ sub diebꝰ certꝭ habeant v̄tutes mirabiles q̄ in libris taliū artiū recitāt̄. Error in fide, in p̄hia natura-li ꝛ astrologia vera. ¶ Articulꝰ. xxj. Q vti talibꝰ ꝛ fidē dare, nō sit idolatria et fide-litas. Error. ¶ Articulꝰ. xxij. Q aliqui demōes boni sūt, aliq̄ benigni, alij oīa sci-entes, alij nec saluati nec damnati. Error. ¶ Articulꝰ. xxiij. Q fumigationes q̄ fi-unt in hmōi opatiōibus ꝯuertūt̄ in spūs, aut q̄ sint debite eis. Error. ¶ Articulus xxiiij. Q vnꝰ demon sit rex oriētis, et p̄-sertim suo merito aliꝰ occidentis, aliꝰ septē-trionis, aliꝰ meridiei. Error. ¶ Articulus xxv. Q intelligētia motrix celi influit ī aīam rōnalē sic corpꝰ celi ī corpꝰ hūanū. Er-ror. ¶ Articu. xxvj. Q cogitatiōes nr̄e intellectuales ꝛ volitiones interiores/ īme-diate causent̄ a celo, et q̄ p aliquā traditio-nē magicā/ tales pn̄t sciri, et p illā de eis cer-titudinalit̄ iudicare sit licitū. Error. ¶ Ar-ticulus. xxvij. Q p quascūq3 artes ma-gicas possumus deuenire ad visionē diui-ne eēntie vl' sctōꝝ spirituū. Error. ¶ Acta sūt hec ꝛ pꝰ maturā crebrāq3 int̄ nos et de-putatos nr̄os examiatiōne cōclusa. in nr̄a ꝯgregatiōe generali Parisius apud sanctū maturinū de mane sup hoc specialit̄ req̄si-tos. Anno dn̄i. M. ccc. xcviij. die. xix. men-sis septembris. In cuius rei testimoniū si-gillū dicte facultatis p̄sentibꝰ lr̄is duximꝰ apponendū. Finit.

Incipiūt propositiones venerabilis cancellarij Parisien. Johannis de Gerson sup assertiōibus fratr Matthei grabon ordinis p̄dicatoꝝ in con-cilio cōstantien̄, in causa fidei/ de vera reli-gione ꝛ p̄fectiōe. Quibus ppositionibus tredecim doctores maiores/ q̄s ptūc mun-dus habuit in theologia/ de diuersis vni-uersitatibꝰ ꝯ p̄dictas assertiōes adheserūt.

Reuerēdissimo ī xp̄o pat-ri ac dn̄o p̄stantissimo dn̄o Antonio cardinali ve-ronensi Johānes cancella-rius p̄isien̄. hūilit̄ obedire. Reuerēdissime pat̄ sup sce-dula p reuerēdissimā p̄ĩnitatē v̄raz ex com-missiōe dn̄i nr̄i mihi trāsmissa r̄n̄deo ꝯfor-mit̄ ad r̄n̄sionē/ reuerendissimi p̄ris ac dn̄i mei ac p̄ceptoris p̄cipui dn̄i cardial' came-racen̄. quā r̄n̄sionē ī scriptꝭ ego vidi, ꝛ huic adhereo/ patus si opus fuerit ad declaratō-nē nō veriorē/ s3 forte latiorē. Scriptū con-stātie ppria manu die tercia aprilis. Anni millesimi q̄dringētesimi decimioctaui.

De elucidatōnē v̄itatis ꝛ ad obediencie meritū sex ppōnes sequētes cū totidē corollarijs offerūt̄ vob/ reuerēdissimo p̄ri dn̄o cardinali veronen̄. iudici in hac parte p me Johannē cancellariū Parisien̄.

Prima ppō. Sola r̄ligio xp̄iana est pprie vere ꝛ antibonomatice dicenda religio quam

xps obseruauit pfectissimo & sūmo modo Patet prima ps. qz ex religionē xpianā nō est salus. Scdā pte nullus pōt negare xpianus. qz sicut eā docuit christus ī euāgelio sic & fecit/ qz cepit facere & docere.

Propositio secunda

Religio christiana nō obligat ad obseruantiā cōsiliorum neqz cū voto neqz sine voto. pz qz iā nō eēnt cōsilia sed pcepta.

Propositio tertia.

Religio christiana pōt absqz voto obligante ad cōsilia pfecte. imo pfectissime obuari. Pz ō xpo q nō legit̄ vouisse consilia qui fuit tñ sue legis pfectissim⁹ obseruator Pz insup ō aplis & discipulis & xpianis in primitiua ecclīa. quorum multi erant vxorati multi possessiōes habuerūt quidā in cōi. qdā in pprio. multi subiciebant̄ solis prelatis suis: epis & curatis. Cōstat itaqz q nōn erant de religionib⁹ basilij vel Augustini. qz nōdū fuerāt institute. vel p ecclesiam approbate. nec talibus regulis subdebantur

Propositio quarta

Religio xpiana nō reqrit ad pfectionē sui obuationē tā ī pceptis qz ī cōsilijs. q supaddat̄ alia religio. quales dicunt̄ obuatōes institute p sctōs Basiliū & augustinū &c. & quales anselm⁹ vocat religiones facticias. patet ex pcedentib⁹.

Propositio quinta.

Religiōes hmōi facticie satis īproprie & abusiue & forsan arrogant̄ dicte sunt status pfectiōis. ptz qz stat hoīes imperfectissimos tales religiones pfiteri. sic notat Aug⁹. qd nō peiores repent qz eos qui in hmōi religiōib⁹ defecert. Sz aliūde declarat̄ hec abusio vel vsurpatio nois. qz sm illos q nouit/ post sctōs doctores vsi sūt tali vocabulo status pfectōnis. ille stat⁹ nō dicit apud rligiosos pfectionē hitā vel acquisitā. sicut est de statu platorum sz tm̄mō dicit perfectōz acquirēdā. Cōstat aūt q pfectio acquirenda nō est iā acquisita. Et iō melius nominaret̄ vie qdā vel instra seu dispōnes ad pfectionē acquirēdā. qz diceret̄ status pfectionis. imo & sicut hmōi status sic dict⁹/ dici

git & iuuat qdā ad pfectiorē obuatiōz vere religiōis xpiane. sic & multos ipedit atqz pcipitat qs tuti⁹ fuerat in seculo remāsisse. qz displicet deo stulta & infidel' pmissio. qz scz vel indiscrete sumit̄. vel nō obseruatur

Propositio sexta.

Religio xpiana perfecti⁹ pōt & oz obuari a papa cardinalibus & platis/ etiā si nullo voto sint astricti. vltra legē dei. qz simplices religionū facticiarum pfessores. pz qz sūt in statu perfectionis exercende.

Primū corollariū

Sequit̄ primo q acceptio religionis sicut frat̄ matheus iacobita describit in scda acceptōne vbi vult declarare qd est pprie anthonomatice religio [non] nedū stulta & isana. sz [et] hereticalis blasphema qn dicit sic. Alio mō indr accipit̄ hoc nomen religio sm q a religādo dr put hō obligat se ad ea q ptinent essentialit̄ ad statū perfectionis. & illo mō dr anthonomatice tm̄ ō illis/ qui sunt in aliqua de approbatis rgulis pprie dictis pfessi cuiusmodi sunt Augustini basilij bndicti frācisci &c. Patet corollariū ex pcedentibus deducēdo ad hoc incōueniens/ q xps & papa & plati nō obuauerūt vel obseruāt eentialit̄ statū perfectionis. qz .s. nō pfessi sunt regulas pdictas/ imo nec deberet dici ō vera religiōe nisi improprie & analogice. ō primā ppositionem q solide fundata ē. Nec est credibile q augu. & san. tho. hoc somniauerunt. Un̄ etsi possint in religione xpiana assignari duo modi viuēdi/ secularium scz & illorum qui profitent̄ religiones facticias. qs cōis vsus religiosos appellat. Nō tñ ita distiguūt̄ isti modi. qn multa q ppueniūt talib⁹ religios. ppueniūt & pueire possit ve & merito ve mltis secularib⁹ imo & pfecti⁹ sicp pz ō plat q sit ī statu pfectōis exercēde/ tā maiores qz minores sic sc curati. put mlti tenēt ō sanctū

Secundū corollariū. Seqt̄ (tho. scdo q ex religiōes facticias pōt aliqs cū voto simplici/ vel sine voto xpianā religionem ī suis pceptis & psilijs pfecte obuare Et dicere q tale votū simpler sifieret esset nullū/ & p nō voto deberet cōputari. ē ap-

r. vi. de ba. l. 3. p. 67. l. t. p. 2. v.

tissimus error et insan⁹. sic tn̄ iste frat' post circa finē. ⁊ in fine sui scripti vltimi

Corollariū tertiū

¶Seqͭ tertio ꝙ tota doctrina fris isti⁹ innitit̄ stulte ⁊ isane fantasie imo ⁊ blasphemie, propterea nō ē mirādū si hoc inconuenienti dato/multa posuerit/⁊ deducē conatus ē, vt ꝙ implicet ɔ̄dictionē aliquē de seculo fuare ɔsiliū pauptatis vel castitatis ⁊ obediētie. imo ꝙ hoc eēt mortale pctm̄ ext religiōes facticias q̄s sol⁹ vocat veras religiones. ⁊ ꝙ papa nō posset dispēsare ꝙ a aliqs i seculo sic obseruaret cōsiliū pauptatis ⁊c. Et ꝙ dicens oppositū ē hereticus. nec valet rō sua ꝙ si secularis voueret pauptatē agēt ɔtra illud p̄ceptū. Non occides qm̄ multis modis poss3 secularis sicut ⁊ religiosus viuere decent̄ ⁊ sufficient̄ in cōi sine ꝓprio. imo ⁊ nihil hn̄do nisi labores manuum suaꝝ. Pōt etiā aliqs ō seculo sicut ɔfitet̄ ⁊ veꝝ ē/vouere solennit̄ castitatē, pt3 in sacerdotib⁹. Cur n̄ silr vouē poss3 obediētiā plato suo seclari ⁊ cū seclarib⁹ viuē i cōi

Corollariū quartum

¶Seqͭ q̄rto ꝙ fautores ⁊ defensores isti⁹ fris sīt arcēdi seu repellēdi. ⁊ nisi desistē voluerit/grauit̄ puniēdi. ita tn̄ ꝙ nō laxet̄ nimia licētia in defēsiō3 begardoꝝ ⁊ beguttarū. si repiant̄ effrenes ⁊ discholi/⁊ scādalosi in suis obseruatiōib⁹ p̄sertim in cōtemptū platoꝝ suoꝝ seculariū ⁊ curatoꝝ/iux̄ mentē decretaliū. contra tales editaꝝ.

Corollarium quintū

¶Seqͭ quīto ꝙ dn̄s nr̄ papa qui secularis est/⁊ silr sui cardinales ⁊ plati ta3 maiores tā minores ō seculo dn̄t celerit̄ ⁊ vehementer opam dare/ꝙ talis doctrīa pestifera ac blasphema atq3 iniuriosa eis extirpet̄ iudicialit̄ ⁊ publice/ne serpat i maiorē pniciem

Corollarium sextum

¶Seqͭ sexto/ꝙ si auctor talis doctrine cū suis fautorib⁹ inueniat̄ ptinax ⁊ errogās. ⁊ a lōgo tpe/tā ɔ̄ platū suū/q̄ mgros ⁊ doctores, tā in vbis q̄ in scriptis d3 sic attestari. ꝙ nō habeat facultatē reddēdi ⁊ deteriora ppetrandi. sicut iā d3 hoc pluries fecisse recedendo. s. a plato suo ⁊ iudice. ⁊ pn̄t sed ab hoc cōcilio. Alia sunt ō validis mēdicantibus/⁊ ō actōe ɔ̄ iura canonica q̄ dimitto.

Sequtur tenor responsiōis dn̄i cardinalis cameracen̄. de qua. s.

Reuerēdissime pr̄ ⁊ dn̄e. Super scedula papyrea sigillo vr̄o sigillata mihi ad instigatoris instātiā in quadā cā fidei/mī deo deliberationē meā istā esse ꝓ pn̄ti. Q2 corā reuerendissima pt̄nitate vr̄a cōuocent̄ theologi q sūt i hoc sacro cōcilio: quib⁹ ꝓponat̄ mā. vt cōmunicat̄ inuicem cōi deliberatiōe sine cōtentione dicat tandē vnusq̄sq3 in publico id qd̄ sibi videbit̄ conformit̄ ad sacrā scripturā. Et illic ego in fauorē fidei volo libent̄ interesse. nō em̄ d3 talis mā in tenebris vel pticularit̄ terminari. sed cōiter ⁊ in luce/vt quilibet q interrerit possit vl' docē vl' doceri dū se mutuo q̄lib3 intelliget. ⁊ talē modū fuari in h° cōcilio in causis fidei mihi cōmissis. ⁊ nihilominus q2 nescio si occurrerit occasio/qd̄ nō possem interesse in cōuocatione p̄missa. dico ꝙ mihi occurrit vt seqͭ. ¶Propositiōes siue conclusiōes sup quib⁹ fit inq̄sitio. hn̄t fundamentū p̄ime cōclusiōis principale qd̄ est erroneū. repugnās nedū rōni theologice ⁊ morali. s3 etiā obseruatiōi primitiue eccl'ie q̄ scribit̄ Act. iiij. vbi sic i forma d2. Multitudīs aūt credentiū erat cor vnū ⁊ aīa vna/nec quisq̄ eoꝝ q̄ possidebat aliqd suū eē dicebat sed nec q̄sq̄ egēs erat int̄ illos ⁊c. Cōstat itaq3 ꝙ i illa cōgregatione p̄mitiua fuerūt multi vxorati. ⁊ alij diuersaꝝ ɔditionū seculares qui. s. nō erant astricti ꝑ votū ad tria cōsilia euangelica castitatis obedientie ⁊ pauptatis quēadmodū sunt ꝓfessi religionū ꝑ btm̄ Basilium. bn̄dictū ⁊ aug. ac similes/introductarum q̄s iste ponēs hmōi ɔclusiones/appellat veras religiones tanq̄ ext illas nō sit vera religio/qd̄ falsum est. imo hereticū si sic ꝑ̄cisione intelligat. Qm̄ xp̄iana vera ē religio etiā apud seculares. vt iacobus in canonica sua notant̄ expssit. Sūt p̄terea i dictis ꝓpositiōib⁹ multe clausule apposite/vltra predictum principale3 fundamentalem errorē. Q2 seculares nō pn̄t viuere sine

ꝓpriō q̃ ꝯtinet magnā temeritatē scandalū atq̧ ꝓteruiā ꝛ q̃ possent singillatī reprobari. vt ꝙ dicere oppositū illi⁹ qḋ aliq̄ cōclusiones sue cōtinent sit hereticū. ꝙ sit īplicās ꝯdictionē: ꝙ sit pctm̄ mortale. ꝙ omīs faciens cōtra iura canonica/peccat mortaliter: ꝛ ita ď silibus. Est igit̄ deliberatio mea ꝙ ꝓpt̄ ista ꝛ silīa q̄ tractat⁹ vel libellus a q̄ sūt extracte ꝯclusiōes seu positiōes antedicte cōtinet dānādus ē, erroneus ꝛ temerarius ꝛ scandalosus. ꝛ vt dogma falsū sacre scripture ꝯriū. ꝛ ꝑ ꝯñs ꝙ tractatus ē hereticalis et igni tradēdus. Ceteꝝ de cōposito tractatus deliberent dn̄i iuriste, illis attentis/qd agēdū. In testimoniū premissoꝝ ꝓpria manu subscripsi vester tot⁹ petr⁹ cardinalis cameraceñ. Finit.

Sequuntur cōclusiones fr̄is mathei grabon ordīs p̄dicatoꝝ/in sacro ꝯcilio ꝯstañ. oblate ad examinādū: ꝯ q̄s cancellari⁹ parisieñ. ꝓpositiōes scpsit ꝯ̄.

Beatissime pat̄ exponit̄ sctitati vestre ex pte vr̄i deuoti oratoris fratris mathei grabon/ꝯuētus wysmarieñ. ꝓuīcie saxonie ordīs p̄dicatoꝝ/ac merzeburgeñ. dyoceñ. Qḋ cū lector ip̄e exñs in cōuentu groningeñ. dioce. traiecteñ. dicte ꝓuīcie ꝛ ordīs videret ꝙ̄ plures ꝑsonas sexus vtriusq̧ noue religiōis hītū assumētes. ꝛ ꝯuēticula facientes, nullū habitū approbatū ꝓfitentes. statuētesq̧ sibiipsis supiores ꝓ libitu volūtatis. ꝛ sub simulata deuotōne ꝑplm attrahentes. ꝛ multa ꝯ veritatē sacre scripture ac sacros canones attēptātes. ꝛ ď elemosynis xp̄ifideliū domos sūptuosas ad modū monasterioꝝ regulariū edificantes/ꝛ se inuicē in eis īcludētes cū obuatōne q̄rūdā rituū mīme ꝑ ecclīam appꝛobatoꝝ. Cepit sup hoc apud semetip̄m ardenter cogitare, ꝛ an hoc statib⁹ regul' fidei ꝛ sacris canonib⁹ ecclesia dissimulare deberet. Reuoluēsq̧ diligenti⁹ sacre scripture sctoꝝ q̧ doctoꝝ libros ꝛ sacros canones q̄sdā cōclusiones reprobantes illoꝝ modū viuēdi extraxit ꝛ scripture cōmendauit. Quarum vna pncipalis est/ex qua alie deducunt̄ exceptis paucis. ¶ Nullus pōt licite ꝛ meritorie/immo nec veraciter/obedientie paupertatis et castitatis. vniuersalia consilia coniunctim. extra veras religiones manendo adimplere. Ex qua seqnit̄ immediate formalis consequentia. articulus seu conclusio nona in ordine. ꝙ nullus potest predictum paupertatis consiliū meritorie. immo nec veraciter obseruare. nisi fuerit in statu spiritualis ꝑfectionis siue vere religionis. Et dico notanter ď istis tribus ꝯsilijs simpliciter seu vniuersaliter sumptis. Secūdū qd' vo ꝛ in aliq̄ casu pñt laudabiliter ꝛ meritorie ex̄ religiones obseruari. Qñ em̄ aliquis secularis dat elemosynaꝫ in casu aliq̄ quādo eā de necessitate precepti nō tenetur implet illud cōsilium paupertatis in illo casu tm̄. Et qñ cōtinet se ab vxoris amplexibus tpe illo qñ illud facere nō tenet̄. īplet consiliū continente in illo casu. ꝛ ƀm quid tm̄. Qñ etiā obedit alicui suo p̄lato curato vel ep̄o, in casu quando hoc de necessitate precepti non tenetur obseruat illud obedientie consilium in illo casu. ꝛ ista possūt extra religiones viuentes voto vel sine voto deo offerre. vnde dicit sctūs Tho. ij. ij. qḋ in seculo viuentes aliquid deo dāt ꝛ aliqd sibi reseruāt. ꝛ ƀm hoc p̄latis eccl'ie subdūtur. Regulares aūt optet totū deo qḋ hñt tanq̄ holocaustū offerre. ꝛ hoc fit ꝛ fieri pt tm̄ tria consilia vniuersalia p̄dicta. Et iō dicit ibidē ꝙ ad seculares ptinet tm̄ particularia vota offerre. ad regulares aūt vniuersalia vota. Unde particularia vota dicuntur sacrificia more veterum. de cui⁹ ratione fuit de offertorio deo oblato partem dare et partem retinere. Uniuersalia vero vota holocaustum dicuntur. de cuius ratione fuit totum deo offerre et nihil retinere qḋ ptinet ad solos religiosus se ꝛ sua ī modum cuiusdā holocausti deo dedicantes.

¶ Ex quibus seqtur vndecima ꝙ abdicare quenq̄ oīa ꝓpter xp̄m extra p̄dictas religiones manendo seu nisi verā aliquā religionē ingrediat̄ est sibi ꝛ suis quoꝝ cura sibi incumbit vitā subtrahere/qḋ est homicidium tot hominū committere. q̄ eius cure subdunt̄. Hec est de mente scti Tho. ij. ij. q. xxxiij. argumento ꝛc. Ex quib⁹ sequit̄ ꝙ nullus pōt abdicationem oīm ꝓpt̄ xp̄m facere extra verā religionem manendo sine pctō mortali. quia subtraheret sibi vitam.

Ex qb⁹ sequit̃ q oẽs peccãt qui bona sua simplr in elemosinã largiũt̃ extra religionẽ verã manẽdo. q̃ ẽ tertia ↄclusio in ordine. ¶ Et etiã q peccẽt. q sua ꝓpria resignãt nõ intrãtes religionẽ aliquã approbatã q̃ ẽ de cimao otaua in ordie coincidẽs cũ tertia im mediate ꝑcedẽti. ¶ Ex qbus sequit̃ decia q reputãtes se bñ facere assumẽdo ꝑdictuꝫ ↄsiliũ pauptatis remanẽdo in statu secula ri mortalit̃ peccãt. Rõ q: talis nõ ẽ assum- ptio ipius nisi fantastica/ ꝑuersa ꝛ nõ vera vt docet dñs Johẽs. xxij. in q̃daꝫ extrauagante. Gloriosaꝫ ecclesiã ꝛc̃. ꝛ rõ idẽ cõuin cit. ¶ Ex qbus sequit̃ q seculares credentes se mereri tali abdicatõe (i seclo. s. manẽ do) vitã eternã credũt se posse mereri vitaꝫ eternã mortalit̃ peccãdo. ¶ Ex qbus seq̃t̃ q aliqs sit volũtarie paup ꝑpt̃ xpm in seculo manẽs oĩno nihil habẽdo. nec etiã ipaꝫ volũtatẽ habẽdi ꝓpria/ includit oĩ tpe ↄ- dictionẽ ꝛc̃. q: includit q secularis sit reli- giosus ꝛ ecõtra. qđ ẽ oĩ tpe cõtradictio. ¶ Ex qbus sequit̃ q nõ effundi oẽs opes simul ab his q̃ volũt in statu seculari remanere. reducit̃ q̃si imediate ad illud ꝑceptuꝫ decalogi nõ occides. vno casu tm̃ dempto ẽm expositõeꝫ sctĩ Thome. q. xxxij. allegã tis ad ↄfirmatõeꝫ dicti sui Ambrosiũ dicẽ tẽ in pmo de officijs. De⁹ nõ vult siml' oẽs opes effundi. nisi forte vt helise⁹ qui mactauit boues suos/ ꝛ pauit paupes. ex eo q habuit vt nulla cura teneret̃ domestica. ſꝫ vt se daret l ꝓpheticã disciplinã. qđ ꝓbũ. s. nisi forte vt helise⁹ exposit sctũs tho. nisi qs velit statũ suũ scꝫ secularẽ mutare p religiõis ingressuꝫ. aut ꝑncipẽ ð extrema necessitate liberare ꝛc̃. Et ioh̃es in sũma ↄfess. sub alijs vbis nisi qs velit ex toto seculũ relinquere. Et mgr̃ sũme sũmaꝝ titulo de elemosina dicit idẽ ꝛ loquit̃ ibi Ambrosi⁹ de effusiõe seu abdicatõe actu habitoꝝ ex qbus possit hõ ↄueniẽter vitã trãsigere ẽm ↄditõeꝫ status ꝛ psone. ¶ Ex qbus sequit̃ q dicẽs ꝑtinacit oĩa eẽ meritorie abijciẽda ꝑpt̃ xpm in seculo manẽti heretic⁹ ẽ dicẽdus. excepto vno solo casu ð liberãdo pncipẽ ð necessitate extrema p queꝫ ꝛc̃. ¶ Ex qbus sequit̃ q ꝓprietas tpaliũ rerũ ꝛ statui seculari eẽntia liter annexa. Et p ↄseq̃ns dñs papa salua auctoritate sua nõ põt dispẽsare cũ secularibus vt oĩbus in singulari careant seu nihil in singulari habeãt. ¶ Ex quibus sequit̃ sextus articulus reddẽs ꝑcedẽtis quinti articuli rationeꝫ. Si eñ dñs papa posset hoc alicui concedere. seculari videlicet/ posset ei concedere ꝓprie vite subtractionẽ ꝛc̃. Posset etiã quod p omni tpe contradictionem implicat qđ deus ẽm sanctos facere nõ potest. ¶ Sequit̃ etiaꝫ q religiosus sine peccato mortali nõ potest abdicare voluntatẽ habendi cõmunia. etiã quando actu talia nõ habet. Quia eñ illud qđ nullus facere potest sine peccato mortali. nullus potest illud velle facere. ꝛ religiosus nõ potest abdicare cõmunia. quia sine illis viuere nõ posset: cum per suam ꝓfessionem renũciauerit omnibus ꝛ singulis proprijs singularibus. sequit̃ ergo q religiosus ꝛc̃. Quia etiam teste sancto Tho. scđa scđe. q. xxxiij. articulo ꝛc̃. nullus debet incõueniẽter viuere tribus casibus exceptis. Sequit̃ q male faciant ꝛ peccant illud abijcientes. de quo ẽm statũ suum ꝛ conditionẽ psone possint ↄuenienter viuere/ dictis tribus casib⁹ exceptis ꝛc̃. ¶ Nullus etiã corpe validus extra verã vtilitatẽ ꝛ verã necessitatẽ existens põt sine pctõ xpifideliũ elemosynas tollẽ. ¶ Ex quibus sequit̃ q ꝑdicta tria saluatoris cõsilia sint ita cõcatenata. vt vbi paupertas veraciter seu meritorie ĩuenitur. oportet q necessario obedientia ꝛ castitatis veraciter seu meritorie inueniãt̃. Probat̃ ista q: papa sic arguit in decretali. Cũ de qbusdam. Qui nõ renũciant ꝓprijs/ nõ sũt religiosi. ẽ ꝓprijs renũciãtes sũt religiosi. Et oĩs religiosus est necessario simul cũ paupertate ad alia duo concilia veraciter obligatus ꝛ cetera.

Ordo ꝛ numerus articulorũ et conclusionũ ꝑdictorum.

i ¶ Proprietas temporaliũ rerũ. statui seculari essentialiter est annexa. ij ¶ Nullus sine peccato potest illud abijcere/ q̃ retento põt ↄuenienter viuere ẽm statũ suũ iij ¶ Omnes peccant qui bona sua simpliciter in elemosynam largiunt̃ ꝑpter cristum. iiij ¶ Abdicationem oĩm ꝑpt̃ xpum nullus facere põt extra veras religiones manẽdo sine pctõ mortali ꝛ dico veras

religiones p sedez apostolicā approbatas. v ¶ Papa nō pōt dispensare cū secularibus. vt oibus in seculari careāt. vj. ¶ Si papa posset alicui ɔcedere hoc tunc posset ei ɔcedere ꝓprie vite subtractionem/ qd est ɔtra p̄ceptū decalogi. Nō occides. vij ¶ Religiosus nō pōt sine pctō mortali abdicare voluntatē hn̄di cōia: qn̄ actualia nō hz. viij ¶ Q₂ aliquis sit voluntarie paup ꝓpter xp̄m in seculo manēs oīno nihil hn̄do in singulari. nec etiaz ipam volūtatē hn̄di ꝓpria includit oī tpe ɔtradictionē. ix ¶ Nullus pōt pauptat cōsiliū meritorie obseruare nisi fuerit in statu spiritualis pfectiōis siue vere religionis. dico aūt verā religionē. scdo mō dictā religionem. x ¶ Reputantes se bn̄facere assumendo pauptatē que est saluatoris cōsilium/ remanendo in statu seculari/ peccant mortalit. xj ¶ Abdicare oīa etiā p̄ter xp̄m nisi verā 7 approbatā religionē ingrediat. est sibi 7 suis quorū cura sibi incūbit vitā subtrahere qd est homicidiū cōmittere tot hoīm qd etiā eius cure subduntur. xij Credentes se mereri vitā eternaz tali abdicatione: credunt se posse mereri vitam eternam mortaliter peccando. xiij ¶ Effundi oēs opes simul ab his q volūt in seculo manē. reducit quasi immediate ad illud p̄ceptū. Nō occides. xiiij ¶ Dicēs oīa meritorie eē abijciēda ꝓpt cristū remanenti in seculo/ ē hēticus iudicād⁹ xv ¶ Null⁹ pōt meritorie 7 ſm deū obediētie pauptatis 7 castitatis ɔsilia eē v̄as 7 approbatas religiōes manēdo adimplere. xvj ¶ Tria saluatoris ɔsilia sūt sic ɔcatenata. vt vbi pauptas meritorie inq̄tū ē saluatoris ɔsiliū inuenit. optet vt necessario alia duo. s. castitas 7 obediētia inueniant q a pauptate separi nō pn̄t xvij ¶ Matrone seu mulieres cōem vitā ducētes / i sīt cōmorātes: begutte vulgarit nūcupate. qscūq₂ errores n̄ tenētes aut p̄dicātes. seu alias d erroīb⁹ vl̄ hētica prauitate n̄ suspecte eē ne dānatōis sīt filie/ 7 eax stat⁹ ē ꝓhibit⁹ 7 dānat⁹. xviij ¶ Peccāt q ꝓpria sua resignāt n̄ itrātes religiōez approbatā Rō est ſm eū q₂ religiosox ē carē ꝓprio: sic secularib⁹ ē necciū retinē ꝓpriū. xix ¶ Nō lz pīb yteri 7 clerici cōem vitā ducē/ nisi i religiōe approbatā sub pena pcti mortal. xx ¶ Peccāt oēs q fouēt ɔsilio 7 auxilio cōez vitā ducētes eē religionē approbatā. xxj ¶ Excōicati sūt oēs cōez vitaz ducētes/ eē religionē approbatā. xxij ¶ Q₂ sit rex cōicati sīt illi qui vitā cōem eē religionē approbatā ducētib⁹ p̄bēt elymos. Et q tales fouēt ɔsilio 7 auxilio vl̄ defensiōe sīt stant 7 sūt in statu ppetue dānatōis 7 nisi d hmōi eox excessib⁹ magna ɔtritiōe penituerīt ad vitā eternā nō pn̄t puenire neq₂ salui permanere. xxiij ¶ Oēs vitā cōem ducētes eē religionē approbatā. sūt illi a qb⁹ saluator nr̄ p̄cipit eē abstinēdū. 7 tāq₂ a falsis ꝓphetis attēdēdū. xxiiij ¶ Quilib₂ faciens ɔ iura canonica peccat mortalit. xxv ¶ Null⁹ corpe validus absq₂ cōi vtilitate 7 necessitate p̄t eē veras religiones sine peccato elemosynas xp̄ifideliū tollere 7c.

Reuocatio et abiuratio p̄dictox articulox 7 ɔclusionum.

Ego frat mathe⁹ grabon ordis fratx p̄dicatox ꝓfessus ɔuētus Wysmariē. Merfburgeū. diocez. ꝓuīcie saxonie: cognoscēs verā catholicā 7 aplicā sedē anathematiso 7 abiuro oēm heresim. oēmq₂ falsaz 7 erroneā doctrinā/ in quodā meo opusculo tractatulo seu libello (icipiēte. Suppono ꝑmo q nō intēdo īfrascripta neq₂ quolibet alia ptinacit defendē 7c. 7 sic finiente. 7 alia specificat Ioh. an. cui⁹ inuētrices seu assūptrices ɔsciam pctm̄ reputabāt (vt inuenit ī glo. vtriusq₂ sup ocm̄ ca. Et p hec pagīssio ad decimū) maxime ad decē 7 septē cōclusiones puersas siue assertiōes: qr̄ū alie sīt hētice. alie erronee 7 alie scādalose ac piarū auriū offensiue. p me editas 7 manutentas/ ī dicto puerso opuscl'o siue tractatulo/ aut libello ɔtētas d q hacten⁹ īfamat⁹ cōuictus 7 finalit cōdēnat⁹ sū. Cōsentio san. roma. ec. 7 aposto. se. Et corde 7 ore puris ꝓfiteor eādē fidē 7 doctrinā me tenē 7 credere. quā scā mr̄ ecclia tradidit 7 firmauit Iurans p scām trinitatē 7 p hec sacrosctā xp̄i euāgelia/ eos q hāc ɔ fidē orthodoxaz veniūt cū dogmatib⁹ suis. eē no anathemate dignos eē. Promitto etiā q si ego ipse aliqn̄ ɔ hec aliqd sētire docē aut p̄dicare p̄su

ꝑsero canonū seueritati me submitto. Pre
senti abiuratiōi me lecte ꝛ plecte mānu ꝓ
pria me subscripsi. hācq́ȝ meā ↄfessionē et
abiurationē corā vr̄a reuerēdissima p̄nita
te dn̄e cardinal' aq̄ legen̄. iudex ꝛ cōmissarie
reuerēdisq́ȝ p̄ribus dn̄is p̄latis doctoribus
et mgr̄is b p̄ntibus ad hoc sp̄al'r vocatis ꝛ
requisitis feci ꝛ approbaui/ad futuram rei
memoriā in testimoniū p̄missorū.

Tractatus eiusdē cā

cellarij parisien̄. ↄtra sectā flagellātiū se
ꝛc. sub aliquibus ↄsiderationib⁹

A Lex xp̄i dr̄ lex amorꝭ quāq̄
dn̄s/sic di. Au. voluit pau
cissimis sacris eē ↄtētā. Et
idē culpat eos q̄ s̄uilib⁹ eaȝ
p̄mūt onerib⁹/ↄformit' ad
illō p̄mi pastoris petri Act̄.
xv. Quid tēptatis deū/iponē iugū sup cer
uicē discipulorꝝ: qd̄ neq́ȝ nos neq́ȝ p̄res nr̄i
portare potuim⁹. sȝ gr̄am dn̄i nr̄i ihu xp̄i
credim⁹ saluari. queādmodū et illi. O piū
v̄bū. certe v̄bū oī acceptiōe dignissimum.
¶ Lex xp̄i nō min⁹ dȝ i cultu suo vitare su
ꝑstitōes gētiliū ꝛ idolatrarꝝ/p̄serti crudeles
ꝛ horrēdas q̄ antiq̄ lex. i q̄ tn̄ ꝓhibitō fit ꝑ
expssū Deut. xiiij. vbi dr̄. filij estote dn̄i dei
v̄ri. n̄ vos icidetꝭ. glo. nō d̄betis i aliq̄ ido
latris assimilari. Et i hebreo hr̄. Nō vos
lacerabitis. h⁰ āt faciebāt idolatre. sicut hr̄
iij. reg. xviij. vbi dr̄ q̄ incidebāt se iux̄ ritū
suū cultris ꝛ lancieol'/donec ꝑfūderet̄ san
guine. Cōptū siq̄dē ē ꝛ traditū homicidas
illos ꝛ apostatas demones eē cupidos effu
sionis sanguīs p̄serti hūani. ¶ Lex aliqua
q̄to ē iniqor ꝛ d̄monijs obseq̄ntior tāto sp
iuenit' crudelior ꝛ amarior. Pȝ i ill' q̄ filios
suos ꝛ filias imolabāt demonijs. Hic dn̄s
ait ꝑ ꝓpham. Seruietis dijs alieīs/q̄ n̄ da
būt vob̄ reqē. xp̄s aūt ex gr̄a sua/sicut no
tat' in dicto petri p̄us allegato/voluit nos
misericordit' saluare ꝑ sanguinē suū sel' ef
fusum/ꝑ quē fact⁹ est nobis a deo sapia. iu
sticia sctificatio. ꝛ r̄dēptō ¶ Lex xp̄i ma
B ximā sortit' virtutē ex mia ꝛ gr̄a sua. cui⁹
gr̄e vasa sūt sacr̄a noue legis/ex virtute ope
ris opati. ꝛ iō q̄cq̄d auertit a sacr̄is suscipi
endis p̄serti a sacro ↄfessiōis. dȝ reijci fide
liter. Cōstat aūt ꝑ expientiā. q̄ talit' se fla
gellantes nō curāt d̄ sacro cōfessiōis vl' pe
nitētie sacr̄al' dicētes q̄ hec flagellatio po
tior ē ad delēdū pctā q̄ q̄cūq́ȝ ↄfessio. imo
eā eq̄pant nōnulli/vl' p̄ponūt martyrio. q̄
niā facim⁹ inquiunt vltro fundēdo sanguinē
ꝓpriū qd̄ ab alijs martyres pati cogebātur.
Formidādū tn̄ istic ē ne apud ꝑsonas cleri
cales ꝛ i locis sacris/causet hec pollutio sā
guinis vl' excōicationē vl' irregularitatē vl'
ↄtaminationē/ꝛ ꝓphanationē i eisdē locꝭ sa
cris. ¶ Lex xp̄i ꝓhibet sollicite/pnias pub
licas dādas eē clericis sacerdotib⁹ ꝛ p̄latis
ꝓpt' reuerētiā stat⁹ clerical'. q̄ tn̄ min⁹ dn̄t ta
les ꝑsone suscipe pnias h'mōi publicas sic
sūt vt ferē multi d̄ nūero se flagellātiū. q̄ lȝ
videant' celare se. tn̄ satis cognoscūt'. Silr̄
diceret' d̄ ꝑsonis insignib⁹ i vtroq́ȝ sexu. de
s̄uanda insup verecūdia iuuēculaꝝ ꝛ iuue
nū illic se denudātiū ꝛ d̄ nō infringēda gra
uitate virorꝝ/vel autoritate minuēda parē
tū. ¶ Lex xp̄i. si videat' flagella indulgē/iu
xta illud. Ecce ego in flagella ꝑatus suȝ: ni
hilomin⁹ circūstātie dn̄t apponi. q̄bus rō
nabile fiat obsequȝ nr̄m. Vna q̄ h'mōi fla
gellatio fiat iudicio sup̄ioris imponētis
lē pniam/ꝛ q̄ ab altero fiat/ꝛ moderate et
sine scādalo ꝛ ostētatiōe ac sine sanguie/iux̄
traditiōȝ. S. paris̄. queādmodū fit h'mōi
flagellatio in religiōibus approbatis. ꝛ ab
aliquib⁹ deuotis ꝑsonis. sȝ aliter lōge vide
mus i illis q̄ reprobam⁹ flagellis obs̄uari.
¶ Lex xp̄i declarata ꝑ eccl'iam. cui⁹ autori
tas maiorē in sua ↄsuetudie/dicēte. s. tho.
q̄ sit autoritas vni⁹ doctorꝭ. sicut hiero.
L vel aug. sp sectā flagellātiū se reprobauit
postq̄ insurgē videbat' in diuersis mūdi ꝑ
tibus. ꝛ hoc d̄ memoria pluriū hoim viuē
tiū. tā in lothoringia q̄ in almania ꝛ in frā
cia plurib⁹ in locis. iux̄ narratiōes hoim ꝛ
chronicas frācie/ac scripturas fidedignas.
¶ Lex xp̄i frequent' ꝓhibuit multas obs̄
uatiōes begardorꝝ ꝛ begardaꝝ/q̄ in prima
sui introductōe p̄tendebāt spēm magne re
ligionis. ac multi fruct⁹ sp̄ualis in aiab⁹/et
exēpla salutis atq́ȝ austeritatis Prohibuit
inq̄ ꝓpter seq̄las malas ꝛ multas. q̄ sub h⁰
p̄textu fieri sunt inuēte. Nō em̄ ē malū qd̄
subsistere possȝ si nō aliquā spēm hēret i se
boni. ꝓpterea fallit hec argumētatio. Pro
ueniūt ex hac secta flagellatorꝝ multa bōa.

nō igiṫ tollēda vel reprobāda. ¶ Lex chri-
sti nedū ordinat hoīez ad deū. ſʒ etiā ad ꝓ
ximū / ſed ad ꝑncipē ſeu ꝑlatū ſuū. ꝓpterea n̄
dʒ q̄liſcūqʒ ritus introduci ꝑ ꝑplos / q̄ poſ-
ſit cauſare ſeditionē / vl' ꝑtialitatē vl' ſupſti
tionē. ſʒ dn̄t oīa regulate fieri ⁊ ordiate / de
mādato ⁊ ordinatiōe ſupioris. vt nullateꝰ
ordo hierarchicꝰ ꝯfūdaṫ. qđ fieret ſi qīli-
bet ad arbitriū ſuū poſſet inſtituē vl' fouer̄
nouū ritū ſine duce / ſine lege ſtabili / ſine or
dine / vbi ſunt iuuenes / ⁊ v̄gines ſenes cū
iūniorıbꝰ ſiṁ in vnū diues ⁊ paup. ⁊ illorū
turba magna. de quibꝰ ait Eccs. Stultoꝝ
infinitꝰ ē numerꝰ. ¶ Lex xp̄i ſufficienṫ
data eſt in p̄ceptis decalogi q̄ꝝ obſerua
tio facta cū bona ſimplicitate ⁊ vt ita dicıṫ
groſſa fide / ſatis eſt ad ſalutē p̄ſertim laico
rū ⁊ popularīū / abſqʒ noua grauiſſimorūʒ
oneꝝ impoſitōe. iuꝫ illud xp̄i. Si vis ad vi
tā ingre. ſer. man. ¶ Nec valet ſi dicaṫ qđ
populares ſuſcipiūt volūtarie tales flagel
latiōes ſine p̄cepto alio. dū inueniṫ ꝙ ipſi
diuīa p̄cepta liberꝰ ī multis inde ꝯtēnunt.
Eſt enī ꝯtumax humana nā / q̄ poſtq̄ dſti
tuta ē ab origīalis iuſticie ſtatu. cupidīus
ferṫ ī illa q̄ ſunt ad inuētiōis ſue q̄ q̄ ſūt di
uīne iuſſiōis. ⁊ h̄ eſt vnus ſupbie gradus.
quē apđ religioſos loquiṫ Bern̄. inueniri
dū plꝰ gaudet ī abſtinētia vel orōne ꝑticu-
lari ſpōtanee ſupta q̄ ī tota r̄gulari diſcipli
na. ¶ Lex xp̄i ſufficienṫ ab ap̄lis ⁊ ſacꝝ do-
ctoribꝰ explicata / nō inueniṫ tales nouita-
tes flagellātiū ſe ꝯſtituiſſe / p̄dicādo vel aliṫ
ſʒ potiꝰ reprobaſſe tāq̄ ſuſpectiſſimas ⁊ pi
culoſiſſimas. ⁊ q̄ vergere p̄n̄t in ſcādalū cri
ſtianoꝝ apud iudeos ſaracenos ⁊ paganos
tāq̄ lex xp̄i ſit auſtera crudel' ⁊ in ſanguini
bus non ī miſeratiōibꝰ enutrita. ¶ Lex xp̄i
docet ex p̄miſſis ⁊ ſitibus multis prelatos
eccleſie paſtores ⁊ doctores. imo ⁊ p̄ncipes
ꝙ ſectā hm̄ōi cruentā ⁊ ſanguinolētā (gal
lice ſanglate) ſtudeāt ⁊ laborēt deſtruē ſeu
cōpeſcere. tā bonis p̄dicatōibꝰ ⁊ bonis ſua
ſionibus / q̄ cēſuris nedū eccl'iaſticis ſʒ eti-
am tp̄alibꝰ / more p̄deceſſoꝝ / attēto ꝙ ſb̄ hꝰ
velamine ac p̄textu pn̄ie. fiūt innumera ma-
la. ſicut experti teſtanṫ. Inſurgūt hereſes vi
lipendūṫ ꝓprij ſacerdotes / cōtemnūṫ ꝯfeſ
ſiones ⁊ pn̄ie ſacr̄ales. extorq̄nṫ doloſ mo
dis pecunie / ocia que pigros occidūt nutri

unṫ. Silemus đ furtis de ſtupris ⁊ adulte
rijs. de ꝑiculis que ſunt ī falſ' f̄ribus ⁊ fran
dulentis ſolicitatiōibꝰ ad oē facinus atqʒ
flagiciū ita vt bonis ⁊ mal' hinīnde ſtatera
iuſta vl' eq̄ lance penſatis / mala mlto plu-
ra q̄ bōa ꝑtnrire cognoſcaṫ hec ſecta / ſe fla
gellantiū: pridē ⁊ pluries iā dānata. Prop
terea dū repullulat vl' excreſcit / toto ſtudio
funditꝰ euellēda ꝯterēdaqʒ cenſeṫ. ¶ Ve
rū qm̄ opteṫ in hoc malo iaʒ radicato et
qđ latiſſime ſerpit ꝓcedere pedetētim et
caute dū q̄rūṫ eradicari zizania flagellato-
rū hmōi / ſiṁ euellaṫ ⁊ triticū priꝰ ſeiatū bo-
ni ſalubriſqʒ v̄bi dei. Noteṫ igiṫ cautela q̄
duplex infra ſcripta. ¶ Fiat in p̄mis exhor
tatio vehemēs ⁊ crebra / de ⁊ ſup autoritate
ſacri ꝯcilij. dū illud ē. Silr̄ đ autoritate pa-
pe ⁊ eccleſie romane / q̄tinus q̄libet habeat
ꝓmptitudinē aīı / parere vel obedire man
datis vel īſtitutiōibus ſeu ꝯcilijs p̄dictoꝝ
queādmoduʒ facit egregiꝰ ⁊ feruidꝰ p̄dica-
tor mgr̄ Vincētiꝰ ſicut pʒ ex l'ris ꝓpria ma-
nu ſubſcriptis nouiſſime miſſis ꝯſtantiaʒ
In quotidianis inq̄t recōmēdatōibꝰ ſacri ⁊
vniuerſal' ꝯcilij cōſtan̄. q̄s facio pꝰ ſmonē
docui ⁊ doceo oēs fideles / ſubmittē oīa fa-
cta ⁊ verba / ac etiā ſcripta / determinatōi ac
etiā correctōi eiuſdē ſacri cōcilij. Subdēdo.
Et ſic facio in oībus factis ⁊ dictis / ac etiā
ſcripꝭ meis Hec ibidē q̄ manifeſtāt diſcre
tā hūilitatē. ⁊ humilē diſcretionē tanti viri
que diſcretio poſita ē a ſctis patribꝰ ductrix
aurigaqʒ virtutū. dū inſtar deuoti bernar-
di plꝰ alieno q̄ ꝓprio credit iudicio. ¶ Por
ro nō ē formidādū recctatōis (q̄ forſitā op
poneṫ) opprobriū Sit in exēplo b. auguſti
nus r̄tractatio nec ī honorauit eū / nec auto
ritatis dictoꝝ ſuoꝝ robur euertit. Nihil eſt
vt qdā ait efficatiꝰ ad docēdū / q̄ verbū ve-
rax. ſimplex ⁊ humile / nihil hn̄s fictōis vel
ſupbe p̄ſumptōis admixtū. qm̄ đs eſt qui
cū ſimplicibꝰ gradiṫ. dās eis gr̄am ⁊ virtu
tē vberibus ſuis / ſine qua laborat in vanū
lingua loquētis. ¶ Fiat dn̄ſio queādmo-
dū fuerunt qn̄qʒ incboata pia deuotōneq̄
ꝓceſſu tp̄is inueniunṫ deteriores exitꝰ ac-
cipere. vel ꝓpter ſcandalū puſilloꝝ. vel pro
pter ſcientie defectum. ſicut loquiṫ de qui-
buſdam ap̄ls. Teſtimoniū inquit perhi-
beo eis: quia zeluʒ dei habent ſed non ſm

scientiā. Fiat itaqʒ sic docendo. sic p̄dicando/ q̄ nō ita reprobabunt̄ psone singule q̄ p̄sentibus tpibus flagellauerūt se/ q̄ videantur nūc damnande vel penitus execrande. dūmodo deinde obediant monitiōi salutari incultādo queadmodum melior est obedientia q̄ victime. Et q̄ iussione diuina in omni sacrificio tuo sal offeres. ¶ Fiat exhortatio diligens et vehemens/ super laudibus patiētie que pfectū op⁹ hʒ. p̄ferendo ex talibus vltro acceptis flagellationibus. iuxta qd loquit̄ Aug. ɔformiter ad senecā/ q̄ aduersitates seculi hui⁹. non tā infligende sunt. q̄ dum euenerint patiēter tolerande faciendo p patientiā de necessitate virtutem. Non sum tam demens inquit seneca vt egrotare velim. sed si egrotādum est patienter tolerabo. Debebunt proinde numerari diligent̄ atqʒ singillatim tribulationes varie. nūc tpales. nunc spirituales que assidue nobis dant ꝛ ingerunt velimus nolimus patiētie materiā. cuiusmodi sc̄ infirmitates paupertates. vexatiōes angarie. mortes parentū atqʒ filiorꝫ. bella. rapine. incendia detractiōes. ɔtumelie labores manuū in agricolis ꝛ mechanicis. temptatiōes sursum variorꝫ pctōrum qn̄ intus pugne ꝛ foris timores. Et qs cunctas huiusmōi tribulatōes dinumeret? q̄ tot ꝛ tales sunt q̄ nō oporteat nouas superinducere. qm̄ satis eēt tolerātia fortis tribulatōnum hmōi q̄tidianarꝫ ꝑ purgatōe magna pctōrū p̄sertim adiuncta ɔtritiōe ꝛ humili confessione in re vel pposito/ tpe ꝛ loco. Juxta qd rogabat qdā. Fiat ps purgationis mee purgatoriū meū/ labor q̄ hic p singulos dies exerceor. Et pfecto sic est. pl⁹ aliqn̄ valet pia flagellorꝫ dei sub eius manu tolerātia sine murmure. sine rephēsiōe diuinorꝫ indiciorū. sine rancore vel odio ɔ̄ supiores suos. vel alios affligentes se iuste vel iniuste. q̄ʒ si manēs iracūdus ꝛ impatiēs nedū flagellaret seipm̄ ad sanguinē sʒ laceraret ꝛ decerperꝫ mēbratī ad mortē. ¶ Jmo sicut nō lʒ homini seipm̄ ꝑpria autoritate mutilare vl̄ castrare nisi p sanitate toti⁹ corporis ɔsequēda. sic nec lʒ vt vidr̄ q̄ a seipo qs sanguinē violent̄ eijciat nisi cā medicīe corpal̄. Alioqn̄ sili rōne posset se hō cauterizare p ferrū ignitū/ qd adhuc nemo posuit vel cōcessit/ nisi forsitan idolatre vl̄ falsi xp̄iani q̄ tales regiunt̄ in india/ q̄ se putant baptizari debere p ignem. ¶ Fiat in spāli veluti ī quadā radice ꝑuisio solers et exacta circa societatē illā multū numerosam a qua videt̄ inchoata. vel saltē multū cōtinuata et obfirmata flagellatio talis. Unde cum dicant se sub obedientia esse/ primitus impādū est q̄ desistāt/ et desistere suadeant alios sub moderatione que dicta est videlicet nisi vel quousqʒ sacrū conciliū vel ecclesia romana mādauerit vel tolerauerit hec fieri. allegando regulā moralem q̄ vbi dubitatio surgit de aliquo actu an possit licite fieri vl̄ omitti. tutius est omittere q̄ facere. Presertim vbi factio generare cernit̄ scandalū aliorum. vn̄ est illud apl'i. Si esca scandaliset frēm meū nō manducabo carnes ineternū. Videret̄ p inde numerus talis coartādus ꝛ solicite purgandus. ne sub eorꝫ multitudine etiā bonorꝫ/ mali ꝛ reprobi delitescāt. Deniqʒ populus qn̄ erigit̄ ad nouitates. ille sunt illis ingerende. in q̄bus est tuta salubrisqʒ deuotio sicut de misericordia sanctorū ꝛ recursu ad eos/ vel ad angelū ꝑpriū custodem. ad sanctū cuius nomē psona gerit. ad illā matrem dei ꝛ virginalē spōsum suū ioseph numerendo p̄rogatiuas eorꝫ. ¶ Proinde si predicandū fuerit de futuri iudicio. vel antichristo fiat hoc in generali ɔcludendo q̄ in morte quilibet habet suū iudiciū primum ꝛ incertū. Et si quis īducere voluerit miracula noua sup antichristi aduentu primo. Notet q̄ mundus senescens patit̄ fantasias falsorꝫ miraculorum. sicut hō senex fantasiat̄ in somno. ppterea sunt nunc habenda miracula valde suspecta nisi facta pri⁹ examīatiōe diligēti. ¶ Obseruandū p̄terea summope videtur apud tales d' societate q̄ nullo mō viuant dānose si laborare possint vt sint admonitionē ꝛ exēplar laborantiuꝫ vt p̄terea nihil agant cōtentiose ꝛ velut ex vitupio et contemptu p̄latorꝫ maiorꝫ ꝛ minorꝫ vel aliquorū generaliter clericorꝫ: neqʒ in p̄dicationibus faciendis. neqʒ in cōfessionibus audiendis. Propterea dn̄t ī oī loco q̄ primo veniunt p̄mit⁹ hēre collocutionē ꝛ bn̄placitum cū eccl'iasticis vel eorꝫ capitib⁹ ne scisma forsan fiat laicorꝫ ad clericos vl̄ ecōtra

Epistola ad magistrū Vincentiū sup eodem.

¶ Tādē si forte senserit doctor īsignis magister Vincenti⁹ nō posse ꝯuenient sup p̄missis salubrit̄ ⁊ efficacit̄ ꝓuidere. vidēr cōsultius vt ad tp̄s segregaret pn̄iā suā. effugiēs tātā societatē qd̄ si possꝫ: visitādo sacꝝ ꝯciliū Kalēs occasiōe sibi sūpta. ¶ Hec itē rum notata sūt velut i q̄dā trāscursu magis ad rememorādū q̄ docēdū. xviij. iulij. Anno dn̄i. M. cccc. xvij. ꝯstan. tempe concilij.

Sequitur epistola missa

mgr̄o Vincentio ordinis p̄dicatoꝝ dei semiverbio ferventissimo. corā se flagellantes. p magistrū Johēm de gerson.

Dominatissimo doctori et p̄dicatori zelanti salutē aīarū mgr̄o Vincentio de ordine fratꝝ predicatoꝝ patri meo ī xp̄i charitate dilectissimo Joh. d̄ ger. Tanta de v̄tutib⁹ tuis doctor egregie fama referēte crebrius accepi. tāta sp̄alr̄ in collocutione familiari cū reuerēdo p̄re dn̄o generali tui ordis p̄dicatoꝝ agnoui/ vt mihi videaris recte figurat⁹ s̄m nomē tuū. p illud apocal. q̄ speculator totius eccl'iastici decursus Johes ait. Vidi ⁊ ecce equus ⁊ qui sedebat sup illū habebat arcū ⁊ data est ei corona ⁊ exijt vincens vt vinceret. Existi quidē vt vinceres o vincenti gloriose. sed quales tu vinceres. qua rōne quib⁹ armis. quo apparatu bellico. q̄li arcu tu tandem ip̄e coronatus triumphares? Respōdet ille cuius es imitator paulus dicēs. arma militie nostra nō eē carnalia/ cū reliqs sīlibus qualia melius ip̄e nosti. ¶ Suppetunt hoc loco plurima cordi meo. que libentius ⁊ forsitan vtili⁹ verbo ore ad os q̄ calamo muto referarē tue sapie/ nisi q̄ aliorsum me trahūt occupatōes alie. At qr te grauib⁹ assidue laborib⁹ intētū ꝯtrahere longa scriptoꝝ serie nō visum ē satis equū vl' modestū. hoc vnū qd̄ in votis nedū meis sed q̄ plurimoꝝ v̄sat̄ aperiā. ¶ Reddūt me charitati tuoq; zelo pacis eccl'iastice/ testimoniū hoc insigne hoc celeberrimū p̄conium. tū multi tū noīati tū prefatus mgr̄ ac dn̄s generalis q̄ inclito arragonū regno nū q̄ fuissent ꝯcordata pacis capitula. nunq̄ subtractio/ que tā viriliter ⁊ legittime facta est ab illo nimis ꝑch dolor erga matrē ecclesiam obdurato p̄ e. de Luna/ fuisset attemptata/ si nō autoritatis tue pondus ⁊ consilij robur addidisses. cui⁹ fauoris tā egregij. nos ipi sacro generali ꝯcilio p̄ntes: desideratissime pacis annis iā fere. xl. miserabiliter exulatis/ fructū ⁊ reditū ꝓximū expectam⁹. ¶ Et o ter felicē. o [illegible]ter quaterq; beatū si p̄sentialit̄ adesses. si nō auditu solo sꝫ ꝓprijs oculis corā cernere voluerit ꝓpinq̄m velut in ianuis sūmi pontificis electionē/ si videlicet efficaci celeritate/ sepositis interim turbis iocundā tue p̄sentie faciē huic eidem sacro cōcilio cōspiciendā attuleris. fructū nisi fallor ampliorē/ et te tuisq; moribus digniorē afferres q̄ si hoc neglecto permanseris in inceptis. Memineris btī pauli ad Gal. scribentis. Deinde ait p⁹ annos xiiij. ascendi hierosolymā cum barnaba et tyto. ⁊ contuli cū illis euangelium qd̄ predico in gentibus. Seorsum autē his qui videbant̄ aliquid eē/ ne forte in vanum currerem aut cucurrissē. hoc satis ꝓ tua reti bi dictum puto. Est siquidē apud nos altera velut hierosolyma. sunt apostolorum successores reuerendissimi ⁊ deo amabiles p̄lati. Sunt legis doctores cū quibus tuā ipam predicationem conferre tam salubriter q̄ humiliter poteris/ vt interim sileam de alio ꝓfectu multiplici sperato si veneris. ¶ Crede mihi doctor emerite m'lti m'lta loquunt̄ sup predicatiōib⁹ tuis ⁊ maxime sup illa secta se verberantium/ qualē constat preteritis temporibus fuisse plures ⁊ in locis varijs reprobatā. quā nec approbas/ vt testant̄ noti tui sed nec efficacit̄ reprobas. Jactant̄ inde varij rumores per populos ⁊ apud nos quoꝝ multa ⁊ si neq; vera neq; credenda censeant̄/ ab illis qui te (sicut persius loquit̄) intus et in cute nouerunt. nihilominus exēplo pauli q̄ p reuelationē certissimus erat p̄dicationem suā esse s̄m deū. voluit ꝓpter cōdescensionē ad infirmos. ꝓpter autorizationē insup pleniorem p apostolos descendere in hierusalem ⁊ collationē habere cum apostolis. ¶ Sic agē placeat noīatissime mgr̄ ac dn̄e ac interim bene vale/ beniuolus susceptor huius litterule quam in ꝓcinctu scripsi/ de q̄ solennitatē ipius quem p̄nominaui bar-

nabē beatissimi pauli consortis ꝑueniēdo recen. ab am. ix. Junij in vigilia sacrosancti sacri. ¶ Porro qꝛ nescio si forte nō exaudiat hanc exhortationem zeli mei tua prudens discretio. nolēs huc accedere de pñti Judicaui tecū agere. sicut mihi in veritate ɔscius sum ꝙ in simili vellē erga paruitatem meam similiter ⁊ sinceriter agi. Mittimus reuerendus pr̄ ꝑnoīatus ⁊ ego q̄relas aliquoꝝ q̄ in manus nostras nedū verbis sed scriptis deuenerūt. ⁊ id agim⁹ nō ad dānationē tuā. nō ad inculpationē. nō ad irritationē/ nouit deus sed cautelā super his omībus ampliorē. Scio millies expertus/ ꝙ varia sepe/ ꝙ falsa de ꝑdicantib⁹ referuntur ptim ex arroganti quorundā malicia. contemptu vel inuidia. Scio deniqꝫ q̄ ait. Da sapienti occasionē ⁊ festinabit accipere Interim bn̄ vale in dño/ qui tuā in bono viā dirigat custodiat et ɔfirmet Amen.

Finit.

Referende magister et pater charissime. familiaria colloquia q̄ tecum in ianua et badua/ et qn̄qꝫ alibi me habuisse recolo. sermonesqꝫ tui salutares quos audiui/ de te omē bonū/ ꝑcipue q̄ humilitatē que virtutū oīm fundamentum/ ꝑsumere agūt. Jdeo cū dilecto fratre et socio meo cancellario pisiensi. ad ꝑmissa te charitatiue exhortari ꝑsuasus sū. ¶ Tuus ꝑ omīa p. cardinalis cameraceñ. ¶ Pr⁹ scripturā et datā litteraꝝ istarum/ fuerunt die veneris/ vltimo ꝑterita/ vniti sacro concilio dñi castellani/ qui sil'iter ad alios/ fecerunt et publicarūt subtractionē a pe. de luna. Digneris ad pacē regni/ imo de regnorum laborare. et bn̄ vale. Scriptū. xxi. Junij Constantie. ¶ Uale in dño/ qui tuam in bono viā dirigat/ custodiat et confirmet Amen. ¶ Tuus ad te deuotus Johannes cancellarius parisiensis.

¶ Finit epl'a mgr̄i Johānis de gerson/ ad sctm̄ Uincentiū ordinis ꝑdicatoꝝ missa/ in q̄ hortat' vt ɔsiliū ɔstañ. sua ꝑsonali pñtia accedere dignet'/ sectamqꝫ se flagellantium vt ad tp̄s deferat/ modestissime ꝑsuadet.

Incipit tractatus cō

tra ꝓprietarios regule Augu. qui ascribit' cancellario parisieñ. q̄uis suū nō esse verisimilius sit. qꝛ neqꝫ in stilo neqꝫ in doctrina scriptis suis prorsus concordat.

Dilectis domus tue Aug. patr̄ amicoꝝ saltis. obsequiū debitum. sinceraqꝫ dilectio aduersus ꝓprietarios regule tue professores ⁊ proprietatis defensores amicicia iunctos suadet fratern⁹ amor tricuspide ferrum iacere/ vt nō ledat sed suadeat tutiorē vitā veritatis. ¶ Impugnabit' ergo proprietas primo loco ꝑ ipam regulā Aug. solis voto promissā. Scđo ꝑ auctēm scptu re sacre ⁊ canonū. Tercio dissoluēdo ꝓ viribus illoꝝ rōnes quatin⁹ ꝑ eis reprib⁹ proprietatis excussis radicit⁹/ vos amici quorū occasione hec tracto/ iuxta vocationē vestrā et regulā. sicut in vnū estis cōgregati/ vnanimes habitetis in domo dei. et sit vobis cor vnū et aīa vna. ⁊ omīa coīa. nec sint scismata inter vos/ q̄ propter meū et tuū oriūtur. Charitas em̄ (dicit regula vr̄a) nō q̄rit q̄ sua sunt sed cōia ꝓprijs anponit. nō propria cōibus. Et q̄nto amplius rē cōem ꝙ propriā curauerit'. tanto vos ampli⁹ proficere noscat'. Ut in omībus qbus vtitur transitoria necessitas/ supeminеat et pmaneat charitas. Nō innocētes/ dicit pr̄ Augustinus nō estis/ si tacendo fratrē pire sinitis. fraternū. n. vuln⁹ crudeliter dissilit' nec sine aīe periculo/ misericorditer iudicatur. ¶ Propriū siquidē hr̄e ꝓhibet Aug. alūnis suis in regule exordio. quo magis charitatem et pacē ōnderet finē eē religiōis inter fratres cū dicit. In vnū estis congregati vt vnanimes habitetis in domo. ⁊ sit voƀ cor vnū et aīa vna in dño. ¶ Seq' Et nō dicatis aliqd propriū. graui⁹ aūt pctm̄ est facē ꝙ dicere. Cū exteri⁹ op⁹ malicіam supaddat interiori. vt furari. occidere ⁊ mechari grauius q̄ꝫ dicere aut propon' in mente. ergo si prohibet expsse verbū proprietatis a fortiori et factū. Nam dictū nequiciā nō hꝫ aut bonitatē. nisi sit signū rei cuius ē dictū. ergo si prohibet dicē quicq̄ꝫ propriū. mag' prohibet hr̄e illud ¶ Scđo mox sequit' in textu regule quā vouistis. Et sint vobis oīa coīa. Omē aūt ꝓm logicos ē vle signū qđ distribuit pro vniuersis rebus gnāliter/ q̄ sub possessione cadūt ꝙ

cunqꝫ nature sint, siue sint localia, siue pecunia vel aliud. Ergo falsificatur vl'is ista regula in voti vẽi ꝑiculũ/ꝑ qꝺ cũqꝫ ꝑticulare ꝓpriũ/q: ꝓpriũ et cõe opponuntur. ¶ Tercio ꝯñter in textu regule subiungit. Et distribuat᷑ vnicuiqꝫ vẽm a ꝑposito vr̃o victus et tegumẽtũ nõ eq̃liter oĩb9/quia eq̃liter valetis oĩs/sed sicut cuiqꝫ op9 fuerit. Non dicit. xx. libras aut scuta. ſꝫ tegumentũ patũ/qꝺ longe paucioris ẽ occupamenti/q̃ ꝑaũ eius. Nec cõformius vite aploꝝ a q̃ regular vita originẽ cepit. Nã ſequit᷑ in regule textu. Sic em̃ legit᷑ in actibus aploꝝ q̃ erãt illis oĩa cõia/⁊ distribuebat᷑ vnicuiqꝫ ꝓut cuiqꝫ opus erat. Nõ autem distribuebat᷑ aplis et eoꝝ sequacibus pecũia/ſꝫ victus ⁊ vestit9 ergo ꝓpositũ confirmat᷑. Nam pecũiale vestiariũ equalitatẽ quã intendit Aug. corrũpit. Patet si cõtingat senẽ frẽm et debilẽ cui op9 ẽ ampli9 vestimẽti/q̃ sano/ ꝓdiðũ fore sui vestiarij/ et liberal'r supra modũ in ꝯmesatõnib9 exponere qꝺ in tegumẽto ꝯuertendũ ẽ. talis senex infirmus male vestiet᷑ ⁊ iuuenis fortis nõ ꝑindig9/meli9 ipso induet᷑ ꝯ intentionẽ Aug. ¶ Quarto arguit᷑ ꝑ topicã regulam. Si qꝺ min9 vr̃ inesse/inest. ⁊ illud qꝺ mag' ꝓpriũ. ergo hr̃e tolerabilius eẽt in nouicijs ordinis/q̃ seniorib9/ꝓpt᷑ imꝑfectionẽ eoꝝ. ſꝫ illis ꝓhibet reg'a/quicq̃ retine᷑ de seculo dicẽs. Qui aliqꝺ hñt in seculo/qñ ingressi sunt monasteriũ libenter illud velint eẽ cõe. q nõ hñt/nõ q̃rent ĩ monasterio. ergo si qꝺ de seculo affert᷑ ĩ monasterio eẽ cõe oꝫ. a fortiori illud qꝺ de mõasterio ẽ/sil'r ⁊ de redditib9 cõib9. Demũ si in cõe repone᷑ hñt/et ꝓpriũ vitare nouit᷑ ingressi. A fortiori etiã seniores illis/ quorũ dꝫ esse status et vita ꝑfectior. Et in signum hui9eis reuerẽtia exhibet᷑ a minoribus ordinis. Retine᷑ ergo nõ. ſꝫ ꝓpriũ his q habuerũt in seculo. neqꝫ nõ hñtib9 in seculo/ĩ monasterio q̃rere ꝑmittit Aug. ergo oĩb9 iubꝫ ꝓpriũ nõ hr̃e. q: oĩs q ingressi sunt aut hũerũt aut nõ. Si primũ/relinquẽdũ est si scðm/nõ ẽ q̃rendũ. ergo nullo mõ retinendũ q̃rimus hac arte ⁊ modestia diuites humilient᷑/⁊ paupes nõ inflent᷑. ¶ Quinto edocet Aug. quãtuꝫ sibi cordi fuerit cõe charitat' inter frẽs/et abhominabile ꝓpriũ dissensionis et iurgii fomes q: de hoc primo loco tractere incipit in regula/vsqꝫ ad locũ de oꝛone. Nõ nesci9/quõ ꝓpetas scismata facit. vnanimitati aduersat᷑ ⁊ paci qbus op9 ẽ orãtibus/teste Hug. in expõne regule. Nõ ꝓdest inq̃t vna dom9/si separat diuersa voluntas. qm̃ longe maior vnitas aĩ q̃ loci. hitus ꝯuict9 cordis q̃ corporis Charitas aũt ẽ q̃ habitare facit vnanimes in domo et pacẽ verã tribuit. Oꝛonem q̃ꝫ exaudibilẽ facit/ nec q̃ sua sunt q̃rit. ſꝫ que iesu xp̃i. Hinc etiã frẽs monet ibidẽ ne sapientes sint in oculis suis, opinionis ꝓprie defensores aut ꝯcordie ꝯbatores Si g̃ ꝯcordie aduersat᷑ ꝓpria volũtas. ergo et ꝓpria cista aut bursa nõ ꝯuenit cõi charitati. quia illa cõia ꝓprijs anponit ¶ Sexto vbi de oratõne ieiunio et lectura ꝑdictis mentionẽ fecit Aug. in regula ꝯñter de cibo infirmoꝝ specialiori loquẽs q̃ sanorũ inquit. Et si eis qui ex moribus delicatioribus venerint ad monasteriũ/ aliqꝺ vestimentoꝝ aut alimẽto dat9 qꝺ nõ fortiorib9 ⁊c. Frustra nempe dari diceret nisi hos nihil hr̃e vñ hec compar᷑ intẽderet. ¶ Septimo ideꝫ facit/sed implicite. cũ ꝓhibet ñ figi oculos in visa mlr̃e. Nec dicatis inquit vos animos hr̃e pudicos/si oculos habetis impudicos. ergo cũ pari voto ꝓmittit᷑ pauꝑtas sicut castitas. abijciẽda est a manu oĩs ꝓprietaria possessio. sicut ab oculo oĩs femine dilectio carnalis q: oculus ⁊ man9 in istis se hñt ꝯformiter ⁊ vtrũqꝫ est reuerti ad vomitũ. Hic in visibilibus carnis. illic in opib9 secl'i/corã iusto iudice. Et sequit᷑ in reg'a. Hoc inquit qꝺ dixi de oculo nõ figendo/etiã in ceter' ꝓhibendis obseruet᷑/cũ dilectõne hoĩm/⁊ odio vicioꝝ Conuictus aũt si recusauerit ferre vindictã priuet᷑ a ꝯsortio fratrũ. Confirmat᷑ q: pl9 est rem illicitã tangẽ/q̃ videre tantũ. et adhuc amplius possidere/et ad nutũ habere volũtat'/q̃ tangere aut velle ergo si ĩ voto castitatis ꝓhibet᷑ oculus figi in feminã/q̃re in voto pauꝑtat' ꝓhibet᷑ etiã ꝓpria possessio. Nõ. n. min9 scãdalizat apostasia seu tergiuersatio scði/q̃ primi ĩ ꝯspectu hoĩm. ¶ Octauo nõ alit᷑ sapit venerabil' hug. in expõne. Et ñ dicat' aliqꝺ ꝓpriũ. Nõ dicimus inq̃t q̃cq̃ meũ aut tuũ. ſꝫ nr̃m. vt vr̃

cat cappa nr̄a / vestis nr̄a. grāsius nr̄m. sicut
domus ecclīa ⁊ clastr̄. oīa ī cōī hn̄da sunt.
Carnales sunt fratres / qui cōia diuidunt /
spūales qui diuisum in cōi repunūt. ergo
si volumus hereditatē possidē dn̄m / nihil
habeamus ait / pter ipm̄. Qm̄ si aurū. argē
tū. vel quid aliud cum xp̄o querit / dic hie
rony. cū istis [illegible] fr̄ibus proprijs ps fieri de
dignatur deus. Apl̄i innitemur snīaz ad
Timoth. vj. Habentes alimēta ⁊ quibus
tegamur ⁊c̄. Quippe tribus leui nō hūit p
tem in terra ¶ Nono in expōne regule
Et distribuat vnicuiqꝫ put opꝰ fuerit R
Dn̄s ordinauit ecc̄iam vt pleriqꝫ spūalibꝰ
ceteri aūt tpalibus vacarēt. Prepositoꝝ of
ficia sunt subditis corpalia mīstrare. Subdi
torum v̄o spūalibus insistere / oꝛonibꝰ vicꝫ
ꝯtemplationi / et lectioni. ergo cōfunditur
religio cū quisqꝫ prouisoꝛ efficit̄ necessita
tis / ⁊ cōis mgr̄ vestiarij tollit̄ ¶ Decimo q2
vestiariū equaliter distributum ꝯtrariat̄ re
gule dicenti. q̄ nō equaliter ē omibus tri-
buendū q2 non eq̄liter valent oēs. Pluri
bus eniz indiget eger q̄ꝫ sanus. et senex q̄ꝫ
iuuenis. Ita em̄ seruanda est nature neces
sitas vt nō intereat corpus sꝫ seruiat ⁊ nō
supbiat. ¶ Undecimo p eundē venerabilē
Hug. in expositōne huius passus. Et qui
aliquid habebant in seculo libenter illd ve
lint esse commune. Duo inquit sunt q̄ reli
qui oportet propter deum. facultas. scilicet
possidendi / et voluntas habendi iuxta dn̄i
sententiā Lu. xiij. Nisi qs renūciauerit oī-
bus que possidet / non potest meus esse di-
scipulus. Non enim sufficit exterioꝛem re
linquere substantiam / nisi interioꝛem resci
damus concupiscentiam. alias esset renun
ciatio vocalis tantum / et hypocrisis. dissi-
mulatio facta coram hominibus nō corā
deo qui nouit abscondita cordis. ¶ Duo-
decimo hugo exponēdo hūc passum / vna-
nimiter viuire. sic inquit. Paupertas et hūi-
litas generāt charitatē inter fratres. Chari
tas v̄o nutrit et fouet vnanimitatē concoꝛ
dem et pacē ergo p locū ab oppositis. pos-
sessio et superbia discoꝛdiam et iurgiuꝫ. vt
cum vnus est altero ditioꝛ. ꝯsequenter sup
bioꝛ et infestioꝛ. Despectoꝛes em̄ sunt [illegible] in-
iuriatoꝛes diuites vt dicit Aristo. iiij. eth.
ꝫ se dignificātes sup alios. quo deperit cō

festim fraternitatis vnitas. et p ꝯñs chari-
tas deuotio [illegible] religio. ¶ Tredecimo int̄
occasiones alias ꝓprietatē inducētes potis
simū arbitroꝛ fuisse humanū timorē defici
endi in necessarijs tēpe egritudinis ⁊ sene-
ctutis qm̄ tunc opus ē multo pluribus q̄ꝫ
cum valemus. Nunq̄d aūt tanta forsitā p
uisio foret in regula circa infirmos et debi-
les nisi hanc sollicitudinē a coꝛdibus fra-
trum intenderet Aug. euellere vn̄ sanos /
ne moleste ferāt lautius egros pasci / ondit
feliciores ēē dicens. Melius minus egere
q̄ꝫ plus habere. ¶ Decimoquarto ꝓpri D
um religiosoꝝ regulariū impugnat̄ p il
lud Aug. in regula. Quicūqꝫ intantū ma-
lum pgressus fuerit vt occulte ab aliq̄ lr̄as
aut munꝰ accipiat si hoc vltro offert. pcat̄ il
li et oꝛetur p eo. Si aūt dephendit̄ aut cō
uincitur grauius emendet̄. vbi Hug. ali-
quid occultare / inquit / est oꝛdinē infringē
et sanctū ꝓpositū paupertat̄. Qui abscon-
dit inq̄ꝫ moꝛtal̄r peccat velut alr̄ giezi i sa-
cris sacrilegus. Nobis ait / cōuenit bn̄ vi
uere et bonū exemplū dare ⁊ malā tollē su-
spitionē. Non est malum quia munus cū
vt sic ex amore ꝓcedit neqꝫ quia cultellus
aut hmōi. ergo quia propriū. cōsequentia
ꝓbatur. quia [illegible] qui non fecisset votū pau-
pertatis / vtputa seculari non esset peccatū
accipe et seruare sicut regulari. Nisi ergo
piculosum esset propriū saluti nō vocaret
illud Aug. grande malū grauiterqꝫ puniē
dum etiā si ex dono vel munere ꝓcedat de
ꝓprijs bonis seculi. quātomagis ergo si ex
impia voluntate seruet̄ de bonis cōibus.
¶ Decimoquinto impugnat̄ ꝓprietas p
regulā beati Augꝰ. vbi dicit. Uestes vr̄as
sub vno custode habeatis vel pluribus ne
a tinea ledāt̄. Custodiri iubet vestes dicit
Hugo. ibidem / ꝓpter duo. Primo ne p in-
curiam a tinea ledant̄. Scd̄o ne frater. qui
spiam illam quā hꝫ vestem ꝓpriā credat si
in ꝓprio loco seruaret̄. puta in camera vel
in cista eiꝰ. Ad exterminandā em̄ omnem
proprietatem ꝯsequenter dicit Aug. in re-
gula. Non ad vos ptineat quod vobis in
dumentum pro tempoꝝ congruentia ꝓfe
ratur vtrum illud qd̄ deposuerat in aliud
recipiat dū tn̄ vnicuiqꝫ put opꝰ ē nō neget̄.
Neqꝫ ꝯquerat̄ deterius se accepisse / q̄ꝫ po

fuerat. sed magis ꝓbate inquit ꝗ̄tum vo-
bis desit in scō interiori habitu cordis q̄ ꝓ
habitu corpis litigat̄. ¶ Decimosexto
ꝯfirmat̄ exterminatio ꝓprietatis expo
sitione Hug. in regule passu. Discam⁹ inqͭ
fratres supflua resecare vt dū qđ op⁹ ē non
negat̄: vltra ꝙ̄ op⁹ sit a nemine reqrat̄. Su-
pflua quidē ē secūda tunica. pfectō̄i religi-
o. nis euāgelice ꝯ̄ria Math. x. et Luc. x. Ne
q₃ duas tunicas habeatis. Et intellige per
tunicā vnā/ quātū sufficit de vestitu ꝓ te-
gimento ncc̄io vni⁹. Supfluū ē etiā huiōi
anhelare ad quod nō pñt puenire cū salu-
te. Nā in voto pauptatis sibi velle abstulit
et posse. Ad sel' vo abiuratū velle anhela-
re nō min⁹ ridiculosū est/ ꝙ̄ si qs de mona-
cho studeret non eē monach⁹ aut de sterili
ꝓlificus. ¶ Decimoseptimo hoc idē viciū
ꝓprietatis ꝯdemnat Aug. in regula dicēs
Et sicut pascimini ex vno cellario/ sic indu
amini ex vno vestiario. Unū et multa op-
ponunt̄. iiij. Metaphi. Cum ergo iubeat
vnū et cōem vestiariū. sequtur p locū ab op-
positis ꝙ ꝓhibet propriū et singulare mul
tum. Videte ergo si votum seruatis regu-
le. cum totiens infringitis et tam expresse
non semel sed quotidie. Judicate si ex vno
vestiario induimini/ eo mō quo pascimini
ex vno cellario/ ⁊ si q̄ seruat̄ in vrīs camer̄
vel cistis/ sub cōi sint custodia sicut vinū ī
penu aut bladū ī horreo. Qđ si dixeritis/ ꝓ
fecto diē negatis [illegible] expientiā oppositā₃. et
cōtradictoria simul vera ꝯceditis. Contra
quos nil amplius disputandū dicit Arist.
nisi tales aut in ignem ꝓijcere aut excecare
Quia idem est proijcere et nō ꝓijcere illis
excecare et nō excecare. Negare ergo n̄ po-
testis. quin promissā pauptatis fidē violet̄
⁊ ad vomitū reuertimini possessiōis dereli
cte: ¶ Decimooctauo Aug. necdū ꝯtent⁹
est cōe esse vestiariū/ aut dona seu munera
pentum et amicoꝝ/ sed etia₃ vult esse cōia
opa singuloꝝ quod ē maius/ dicēs. Null⁹
aliquid sibi operetur/ sed oīa opa vr̄a in vnū
fiant. maiori alacritate et studio ꝙ̄ si vo-
bisipsis faceretis. Charitas em̄ postponit
propria ꝯmunibus. immo propria nescit.
Et quanto amplius rem cōem ꝙ̄ ꝓpriam
curaueritis. tāto amplius vos noueritis ī relig
one ꝓfice. qm̄ cōia curare charitat̄ ē meri

torie. sua autē propria nature reciproce. ¶ Decimonono ꝓbat̄ hoc idē p illud
qđ sequit̄ in regula. Cōseqns ē em̄ vt q̄ fi-
lijs suis in mōasterio ꝯstitut̄ aliquā cōtu-
lerint vestē/ siue qđlibet aliud int̄ ncc̄ia de-
putandū/ illud nō accipiat̄ occulte. sed sit ī
ptāte ꝓpositi/ vt in rem cōem redactu₃/ cui
necessariū fuerit/ ꝓbeat̄. Maior aūt rō coi-
tatis videt̄ esse de bonis eccīe cōibus ꝙ̄ de
ipsorum pentum donarijs. que ex proprio
ꝓcesserūt coꝝ. Ergo si ꝓpriū ꝓhibet in se
cūdis. sequit̄ etiā ꝙ in pmis. ¶ Vicesimo
ōndit̄ hoc ipm p Hug. exponentē hūc pas
sum. In cōi oīm vita inquit cuiusmodi ē
religionis ꝯuersatō. nihil l₃ recipi. nihil oc
culte retineri. Al's iam nō eēt cor vnū ⁊ aīa
vna/ si nō essēt omia coīa. vbi aūt oīa coīa
nulla sunt propria. Dic mihi queso nonne
regulā Aug. vouisti/ nōne vitā regularem
ſm eā tenere promisisti. nonne oīa p̄dicta
dicit eē coīa. Ergo necessario aut aliā ꝓmis
sam nō tenes votifragus. aut nihil penes
[illegible] ꝓpriū habes. al's regularis nō es s₃ ma-
gis irregular̄. Cum em̄ nihil retinet̄/ dicit
Hug. propriū. auaricia restringit̄. iusticia
religat̄. ⁊ oīe fomentū discordie supfluu₃
resecat̄. charitas vnanimis ꝯnutrit̄. ⁊ pau-
pertas deuota custodit̄. Et dū nō l₃ terre-
na retinere cogit̄ amplius celestia cogitare
tractare. diligē. tanto minus em̄ supna dili
git qs quāto mag̃ in infimis delectatur.
¶ Vicesimoprimo: ꝓprietas repellit̄ Hu
gonis auctē. Sūt iqͭ q̄ grauit̄ turbant̄ in
ter frēs cū non lic₃ donaria retinē pentum
amātes seruare munuscula suoꝝ/ ⁊ in pro-
prio delectant̄. Adeo em̄ sepe inardescunt
vilibus ⁊ paruis istis oblectamēt̄. vt eoꝝ
occasionib⁹ soleāt turbare ꝯcordiā fratru₃
qđ psuasione diabolica fieri dubiū nō ē q
ī eo tēptat ī q̄ mag̃ se pualere cogⁿscit. Pro
pterea diligēter oīa terrena calcāda sūt q̄ cha
ritatē fraternā turbare pñt/ vt sit laque⁹ con
tritus [illegible] nos liberati sum⁹. ¶ Vicesimosecū
do supaddit Hug. supradict̄ ꝙ frater qui
mun⁹ acceptū celauerit/ furti iudicio ꝯdē-
netur. Pax dixi. imo certe sacrilegio quod
peius ē/ q̄si iude sili⁹ fact⁹ ꝓditori. Prodit
em̄ ꝯuentū totū/ cū rem eius coēm ecclesie
de sinu charitat̄ subtrahit in ꝓpriū vsum.
Veri⁹ dixeri. ꝓdidit seipm cū ꝯtrospiat ad

abiectũ seculũ / ꝛ regulã violat ꝛ votũ. Ergo si furtũ ꝯmittis ſm Hugonẽ. seruãdo seculare donareũ / nunqd erit sacrileg⁹ q̇ de cõi sacro ꝓpꝛiũ suũ facit. In cõi dederunt fundatores. ꝛ nisi in cõi retinere potes cuꝫ salute. ¶ Vicesimotercio lauacrũ corpis infirmi ꝛ lotionẽ vestiũ curiosaꝫ ꝓhibet Augu. in regula fieri ſm ꝓpꝛiũ arbitriũ fratrũ sꝫ magis p̄positi vt etiã si nolit frater faciat iubẽte p̄posito / qđ illi expedit ꝓ salute corporis. Et si velit / negãte illo / nõ faciat vt ñ obediat sue cupiditati. Cũ ergo be. pr̃ Augu. cũ regula / vota / ꝓmissa / maxim⁹ ꝛ p̄in⁹ sit p̄ppsit⁹ post deũ / regularibus filijs suis canonicis / p̄cipiens in tot locis ꝛ passibus oĩa hr̃e cõia. ꝛ in ꝓpꝛio nihil. sequit̃ q̄ illi parendũ ẽ / ꝛ nõ ꝓpꝛie lasciuie. qm̃ Hugone teste nõ ornat nitoꝛ corpis aut vestiũ sꝫ morũ. ꝛ spũalis magis querẽda ẽ mũdicia q̄ corpalis. Si ergo ꝓpꝛia libido ꝓhibet̃ in lotõe vestis aut corpis rõne obediẽ promisse q̄ ꝓpꝛiã abiecit volũtatẽ / q̃re etiaꝫ nõ ꝓhiberet̃ ꝓpꝛietas pecunie ꝛ iocaliũ / repugnans voto paũptatis: charitatiqꝫ fraterne multo minus rõnabile videt̃ in forẽsibus et alienis ꝓpꝛiũ licere cuiusmodi sũt fortune. bona in cista / aut in camera seruata q̄ i ꝓpꝛia corpis sanitate longe magis necessaria. sed in ista scđa ꝓpꝛia voluntas ꝓhibet̃ et aufert̃ / vt dictum est. ergo sic ꝛ in prima ¶ Vicesimoquarto arguit̃ p illud in regula Augustini de egrotãtiũ cura laborãtiuꝫ et debiliũ vel senũ. q̄ alicui est fratrũ iniungenda vt petat de cellario qđ cuiqꝫ opus ẽẽ pspexerit. Quãdoquidem ergo necessitate petẽde sũt de cõi cellario. ergo si nõ sit op⁹ ꝓpꝛio ꝓ necessitate infirmitatis. multo minus tp̄e sanitatis. ¶ Vicesimoquĩto arguitur p eundẽ Aug. ibidẽ. Siue inqt q̄ cellario / siue qui vestibus / siue q̄ codicibus scribẽdis p̄ponunt̃ / sine murmure seruiãt fratribus suis. Propꝛiũ ergo vestiariũ tolerare aut ppeti est regulã interimere ꝓmissaꝫ q̄ cõem statuit vestiarij p expressum. Cõis aũt tollit̃. cũ quisqꝫ ꝓ se curã gerit. ꝛ p consequẽs regula corrumpitur ꝛ frangitur videntibus scientibus et volentibus vobis singulis in graue discrimen salutis animarum vestrarũ. Regula ponit vnum cõem vos aũt ꝓpꝛios oẽs. Dicite ergo si regulaꝫ ꝓmissam seruatis. ¶ Vicesimosexto cõfirmat̃ hoc ipm̃ p illud qđ mox sequit̃ in regula. Vestimẽta inqt Aug. ꝛ calciamenta qñ fuerint indigẽtibus necessaria / dare nõ differãt sub quorũ sunt custodia q̄ poscũt. Ubi Hugo. Ministrare dꝫ frater deputatus cõi vestiario sine murmure. Caueant ergo fratres ne nimis petant, importune. aut supflue. nã quicqd supfluũ est mortiferũ est illis. Nã vñ paupes erimus si penuriã nõ habemus? Attendãt q̄ oblatões fideliũ sunt q̄ vestiũt ꝛ comedunt / vt formident ppli peccata portare. Usqꝫ ergo ad ꝓuisionẽ calciamẽtoꝝ Aug. nõ descenderet si quicq̄ fratribus ꝓpꝛiũ ꝯcessisset. ¶ Vicesimoseptĩo ꝯfirmat̃ p illud Aug. in regula. Lites aũt nullas habeatis inter vos ꝛc̃. Maximũ aũt fomentũ litiũ est ꝓpꝛiũ q̄ secant̃ inter volũtates teste Seneca. Felicem inquit dixerim hũanã vitã si hec duo ꝓnoĩa possessiua. meũ et tuũ tollerent̃ de medio. Et in epl'a. xiiij. Si vis viuere ĩ pace. aut paup sis. aut paupi silis. Rixa aũt est inter cõpetitores. Et Ethi. v. Iurgie et dissensiones sũt institute. Et Boetius in tercio. vñ forẽses querimonie. nisi q̄ vi vel fraude a volẽtibus pecunie repetunt̃ cupite. Tolle ꝓpꝛiũ de claustro ꝛ lampades extinxisti inuidie. luxurie. rixe. auaricie. ceterorũqꝫ defectuum. ¶ Vicesimooctauo arguit̃ p illud de regula ꝓpe finẽ. Ut aũt cũcta ista seruent̃. dicit Augu. ꝛ si qđ minus seruatũ fuerit nõ negligẽter p̄tereat̃ / sꝫ emẽdandũ corrigendũqꝫ curet̃ ab eo q̄ p̄est vobis. Ipse em̃ q̃to loco supiore tanto in piculo maiori versat̃ nisi corrigat vsus manifestos ꝛ defectus patẽtes q̄bus regula corrumpit̃ ꝛ lacerat̃ in piculũ salutis aĩarum qm̃ illius est reddere rõnẽ ꝓ ouibus. Uouit abbas vitã ſm regulã Aug. ꝛ sic fr̃es. Illa totiens clamat oĩa esse cõia. vnũ cor ꝛ aĩam. nihil hr̃e ꝓpꝛiũ. cõe vestiariũ. ꝛ tñ contrariuꝫ agit̃ q̃tidie. Et qđ deterius est vsqꝫ adeo infecit hoc virus cunctos vt neminẽ consciẽa remordeat. nemo ex abusibus vetustate doleat. aut peniteat. qđ indiciũ est obstinatõis ꝛ irremissionis piculũ / qm̃ q̄ conscianꝫ remordentẽ nõ habet. minime penitet. si nõ penitet fecisse nõ dolet si nõ dolet nõ cõtent̃ qđ nõ cõterit̃ nõ cõsitet̃ nec ab-

soluitur vsq; in finē vite. Discrimē hoc cōe est, sed tū primo capitis, et ↄñter membrorum capitis. q2 regulā ꝓmissam nec seruat nec seruare cogit. iuxta vocatōnis officiū. cuius est s̄m Aug. corripere inquietos. cōsolari pusillanimes. infirmos suscipere/ et patientem ad omnes fore. Membrorum autem quia non tenuerūt ꝓmissam regulā. Pudet dicere sed veritas vrget ne in fermentum phariseorum descendatur. verendum est hodie de quo Math. xxiij. scribit Ue vobis ꝛc̄. qui decimatis mentā. anetū. ciminum. et reliquistis que grauiora sūt legis/ iudicium/ miscdiam et fidem. Si breuis producitur et longa corripiat. si in notula cantus/ si in lectura vocabulo titubat si rumpitur leuiter silentium. si cerimonie reuerentiales non seruant/ si vestes indecēter compte. si ceterisq; minimis defectus modicus cōmittatur/ corrigitur diligenter Que aūt maiora sunt, et in corpe regule ꝓmisse expressa tam frequēter votaq; tria cōcernentia/ cuiusmodi sunt supbia/ rancor. comessatōnes. luxurie ꝓprietas auaricia p̄ciose vestes. vasa argentea i camera. ceteraq; curiositates/ pchdolor negligunt. Tales increpans xps prelatos/ vbi supra. cecos cecorumq; duces appellat/ deglutiētes camelum/ et culicem excolentes. ¶ Uicesimonono concludit ꝑ regle calcē in quo dicit Aug. Ut aūt in hoc libello tanq̄ in speculo possitis suspicere. ne p obliuionem aliquid negligatis semel in septimana vobis legat. Et vbi vos inuenerit que scripta sunt faciētes, agite grās deo bonorū omniū largitori. Ubi aūt sibi quicūq; vestrum videt aliquid deesse/ doleat de p̄terito caueat de futuro. orans vt ei debitū dimittat. ꝛ in temptatōē nō inducat amen. Ideo āt legit dic venerabilis Aug. ꝛ legi p̄cipit ab Aug. septianati vt mēorit teneat et obseruet diligenter. Ex q̄ igit regula bti patris Aug. vobis speculū ē o regulares/ tā frequēter vob cotā facie ꝓposita. quō trabem in oculo vr̄o nō videt. q festucā videtis in alieno. Trabes eñ vt dicit Cris. sup Math. est pctm̄ cleri. festuca aūt secularū. Ut cuncta seruent dicit Aug. que in regula sunt regula legatur. et minus obseruatū non p̄tereatur sed corrigatur. Quo animo B

ergo tanto tpe dissimulatis p̄terire cōe vestiarium vt induamini ex vno vestiario sicut vescimini ex vno cellario. Negare non potestetis qui hoc voto ꝓmiseritis solenni qd in regula legitis quotidie tot in passib9 ꝛ locis. Añ votū dicit Aug. liberū erat reddere, sed necessariū saluti post votū. Uoto nāq; ↄsilia. vobis facta sunt p̄cepta ꝛ libera neccia. Aliqñ ergo dolendū ē de p̄terito ↄmisso ꝛ futurū cauēdū vt sitis factores verbi et nō auditores tm̄. Iaco. j. Qm̄ siquis auditor est et nō factor. cōpabit viro consideranti vultū natiuitat sue i speculo. Cōsiderauit eñi se ꝛ abijt ꝛ stati obli9 ē sui ipi9. Sic est audire quotidie in regla legi (si tm̄ legatur) q vocati estis et congregati vt vnanimes. habitet in domo. q cor vnū ꝛ anima vna. et omnia sint generaliter ꝛ vniuersaliter cōmunia. et non dicat aliquid proprium. Q etiam donarium aut paternū munus vel littera non seruetur. sed prohibeatur in cōi. q vestes sub vno cōi custode habeant q induamini ex vno vestiario sicut vescimini ex vno cellario q nullus sibi aliquid operetur sed oīa opera in vnum fiant. quia quanto plus cōe q̄ propriū curat tanto ampli9 in religione ꝓficitur. Q charitas q̄ sua sunt nō q̄rit. sed postponit propria cōibus. Audire inq̄ hec sed nō facere audire parū ē aut scire regulā nisi facē seqt. Seruare deniq; obediētiā ꝛ castitatē ñ sufficit si pauptatē et abiectōē pauptatis neglexeris. quoniā apostolo Iacobo testāte: Qui in vno offendit. factus est omniū re9. Quinimo. quanto crebrius et sepius auditis ꝛ non impletis tanto culpabiliores estis Quoniam. ij. Pe. ij. dicitur. Melius erat viam iusticie non cognoscere/ q̄ post agnitam retrorsum conuerti. Legitis ergo in ruinam vestram/ nisi vos preparetis ad emēdationem. neq; regulares vocari meremini. aut habitum eorum gerere. seu de eorū bonis necessaria vite sumere iuxta intentionem fundator. nisi regulam obseruet ꝓ viribus amodo in futurum. de p̄teritis penitentiam agentes. Monet autem domin9 vt verbis vtar Aug. vt obseruetis hec omnia. proprium abijcientes vt vouistis. quicunq; regulares estis tanq̄ concordie ꝛ pacis aduersarium. ¶ Uos quoq; q prestis.

pro dei misericordia cogitate animo. devia
reducere ⁊ obliqua in directū. neqȝ dissimu-
letis vlterius. Non est em̄ grandis differē-
tia vtrum letum inferas vel admittas ait
Simachus papa ⁊ Innocētius. Error cui
non resistitur approbatur et veritas si non
defenditur opprimitur Ezechielis. xxxiiij.
Sanguinem eius de manu tua requiram.
¶ Hec de prima parte sufficiant in qua ꝓ-
prietas regule beati Augustini visa est re-
pugnare. In secunda parte videndum est
qualiter proprietas impugnatur ꝑ sacraȝ
scripturam ⁊ canones tam autoritabus ꝗ̄
exemplis.

Incipit secūda pars

huius tractatus.

r Eligiosoꝝ status dicit sanct⁹
Tho. ij. ij. q̄o. clxxxiij. est ꝑfe-
ctoꝝ sicut et epoꝝ. Probat au-
toritate saluatoris Math. xix.
Si vis ꝑfect⁹ eē vēde oīa ⁊c̄. Et Lu. x. Ma-
ria opti. par. ele. Ad vitā eternā ingredi vo-
lentib⁹ nccīa sunt p̄cepta. ad ꝑfectōeȝ ꝯsilia
Hoc idē dicit Dioni. in. v. et. vj. capitulis
celestis hierarchie. monachos vel theopē-
tas. i. deo famulantes ꝑfectos vocās. Cō-
formiter etiā Paul⁹ ad Coll. iij. Sup oīa
charitatē habete. q̄ est vinculuȝ ꝑfectōnis/
Vnūqdqȝ em̄ ꝑfectū est/cum suo ꝯiungit̄
fini. quantū possibile est. hoc aūt est ꝑ cha-
ritateȝ. j. Joh. iiij. Qui manet in charitate
in deo manet ⁊ deus in eo. Et dioni. de di-
uinis nominibus. Extasim est faciēs diui-
nus amor. transponēs totaliter amantem
in amatum. sane tamen intelligendū. To-
tum em̄ et ꝑfectum. totalitate diligibilis n̄
diliḡit nisi seipso deus totalitate diligent̄
aīe nisi a beatis. hoc est toto affectu. sp̄ ī de-
um tendere. sed bene totalitate viatoris q̄ ī
affectu nihil habet non solum repugnans
charitati. quod est p̄ctm̄. quoniā hoc etiaȝ
incipientibus ⁊ ꝓficientibus cōuenit. sed
etiā impeditiuum eius vt sunt sollicitudo
cura tempalium possessiones. diuitie pro-
pria voluntas coniugium ⁊ hmōi q̄ abijci-
untur religionis voto. Nam teste Augu.
venenum charitatis est cupiditas. Hinc ī
collatōnibus patrum inquit abbas moy-
ses Ieiunia. vigilie. meditatio scripturarū

nuditas et priuatio facultatū/ non ꝑfectio
sed ꝑfectōnis instrumenta sunt. nec in ipis
consistit disciplīne finis: sed ꝑ illa deuenitur
ad finem. qꝛ nō oīs religiosus ꝑfectus ē/
sed tamen ꝑfectū habet statū. ¶ Prece- D
pta remouēt que charitati sunt ꝯtraria.
consilia aūt impedimenta actus ei⁹. Dicit
Aug. in ench. Quecunqȝ mandat deus q̄-
rum vnū ē nō mechaberis et quecūqȝ nō
iubet sed āmonet potius consilio. q̄ꝛ vnū
est. bonum homini mulierȝ nō tangē tūc
recte fiūt. cum ad charitatē ordinant̄ quia
mox vnit̄ quis deo. j. ad Timo. vij. Finis
p̄cepti charitas. Precepta vt ait Hiero. ad
demetriadem virginem. et ꝓhibitōnes. de
necessitate sunt salutis/vt colere deū ⁊ sab-
batum non occidere non mechari ⁊c̄. quia
mala prohibentur et p̄cipiuntur bona ꝑ il-
la. Sed consilia de concessis sunt ⁊ licitis/
vt est libertas voluntatis. vsus carnis ī cō-
iugio possessiones et diuitie. j. Corin. vij.
De virginibus domini preceptum non ha-
bio. consiliū aūt do. Ab horum abstinen-
tia voto se astring̃it religionis ꝑfectio. quo
ꝑfectius vacetur deo ad augmentū merito-
rum victoriam temptionū et maiorē vni-
onem cum deo. Hinc Isid. de summo bo-
no. recedere inquit bonum est corꝑe sȝ lon-
ge meli⁹ voluntate. Et Anshelm⁹ in libro
de sititudinib⁹. ponit de hoīe vlcerib⁹ ⁊ are-
nulis pleno. q̄ se ligari facit ⁊ secet̄ ⁊ sanet̄.
Et Greg. sup Ezech. Sicut holocaustuȝ
ē ꝑfecti⁹ legis sacrificiū. qꝛ totū incendit̄. sic
qui nihil reseruant sed sensum linguā atqȝ
substātiā oīpotenti imolāt solēni voto. vt
deo totaliter se mancipent. ꝑfectiorē habēt
statum cuiusmodi ē religio. Finis siqdem
religionis ꝑfectio charitatis. cui⁹ sunt im-
pedimēta tria q̄ abijciūt̄ voto libertas sui.
possessiōes ⁊ diuitie. ⁊ carnis voluptates
licite sclarib⁹. ⁊ ꝓhibite religios̄ iq̄tin⁹ ꝑ ab-
stinentiā hoꝝ ꝑmissam opam dȝ charitati
ꝑfecte. Cōfirmat̄ idipm a san. Tho. vbi su-
pra. Status inq̄t religionis ē qd̄dā exerciti-
um et disciplina. q̄ ad ꝑfectū itur charitat̄
Ad hoc aūt necessariū est ab amore mun-
daliū affectum diuertere. vt pȝ ꝑ Aug. li. x.
ꝯfessionū. Min⁹ te amat. inq̄t. dn̄e de⁹ qui-
cunqȝ preter te aliqd amat. Et Math. vj.
Nō potest̄ deo seruire ⁊ māmone. Et Io

hãnes in canõica. Frēs nolite diligere mū-
dū zc. Qm̄ q̄ diligit mūdū nō est charitas
dei in eo. Et Greg. in omel. Tanto inq̄t
q̄sq3 minus supius diligit/quanto magis
inferius delectaẗ. Amor ergo siue ꝯcupiā
carnis ⁊ oculorū ⁊ supbia vite ꝑpediūt ꝑ-
fectionē charitatis dei ⁊ ꝓximi trahuntq3
hoīem inferius. Sed ꝑ oppositū pauperta
tis votū. castitatis q3 ⁊ obediētie tēdit sur-
sum in deū. veluti nihil inferiꝰ hñs qd̄ de E
lectet. ¶ Pauptatē ꝯmēdauit xp̄s caput
ecclesie nascēdo. Luc. v. qm̄ a paupe matre
virgine nasciẗ in stabulo. pannis iuoluiẗ ⁊
inclinaẗ in p̄sepio. In omī deniq3 vita sua
relucet pauptas. Nihil possidere in ꝓprio
cōmendat vetus testm̄. Num. xviij. Dixit
dn̄s ad aaron. In terra eorū nihil posside-
bitis. nec habebitis p̄tē inter eos. Ego ps
et hereditas tua in medio filiorū isrl̄. Ni-
mis auarus ē dicit Aug. cui nō sufficit ds
Et Hiero. Dn̄s cum istis infimis ps fieri
dedignaẗ. ¶ Et Amb. Hi apti sunt ad re
gnū celorū q̄ nullis cupiditatibus occupā
tur. s3 ad futura festinā: promissa vite cele-
stis. Et Gregoꝛ. Illic cupit animꝰ asiste-
re vbi se speret sine fine gaudere. Et ad ma
gna p̄mia ꝑueniri nō p̄t. nisi ꝑ magnos la
bores. Si ꝓpter te dn̄s sue renūciat mr̄i cū
dicit q̄ est mr̄ mea et q̄ sunt frēs mei? Cur
tu dn̄o tuo cupis āfferri? Vn̄ iuueni que
renti q̄ pacto vitā h̄ret eternā. R̄ndit veri-
tas. Si vis inq̄t ad vitā ingredi serua mā-
data. Rursus dicēte iuuene. Hec oīa feci
a iuuētute. Adiecit. Si vis pfectꝰ eē vade
et vende oīa q̄ habes. ⁊ da paupibus ⁊ seq̄-
re me. Hoc summope claustralibus notā-
dū. Nō em̄ ait dn̄s mādūca. qeíce. dormi
fruere delicijs ⁊ honoribus mundi. thesau
ros habeto/vasa argētea. iocalia ⁊ cetera. s3
dicit vēde oīa. nō p̄tē sicut Ananias ⁊ Sa
phira. s3 oīa tua supple q̄ habes iusto titu
lo. Nec ait da ꝓximis/s3 paupibus. Nec
attendendū dicit Aug. qbus monasterijs
aut indigētibus hoc feceris. qm̄ oīm xp̄ia-
norū res vna publica est. Audiāt paupes
et letenẗ q̄ sit ps hereditatis eoꝝ. Beati in
quit xp̄s paupes qm̄ ipsorū est regnū celo
ru3. E cōtra paulus ad Timo. vj. Radix
inquit oīm maloꝝ cupiditas. Hac cupidi
tate plus hn̄di q̄ opus est. fm̄ glosam ma
gistri ⁊ dyabolus cecidit de celo in infernū
et gentes nr̄i p̄mi de padiso in exiliū. In
greco aūt habeẗ radix oīm malorū philar-
giria. i. amor pecunie. Scribiẗ etiā Eccl. x.
Auaro nihil est scelestius. Et apl's vbi su-
pra. Quā quidā inquit appetētes errauerūt
oīno a fide xp̄m deserētes. qr in duobus lo
cis nō p̄ōt affectus nr̄ partiri desideriū suū
Breuiter diuersis in locis sacra scriptura
laudat ⁊ approbat volūtariā pauptatem.
In religione ergo q̄ est domus dei abijciē-
da ē oīs negociatio ⁊ ꝓprietatis possessio
Nō sit inquit Hiero. in domo oꝛonis/ne
gociatio. nō possessionū amor. nō cupidi-
tas ne ingrediaẗ Jesus iratus speluncā la-
tronū ⁊ mēsas subuertet vēdentiū in hora
nouissima mortis. Multi inquit. Orige-
nes sunt in domo dei q̄ est ecclesia nō sp̄ua
liter vt ꝓmiserūt viuētes. sed carnalr̄ ma-
gis. vendētes ⁊ ementes qui raius oꝛoni
debite vacant secularibus intenti ⁊ dediti
negocijs. F

Actenus ꝓprietas collisa lapidi
h bus sacre scripture. supest eam ꝑ ca
nones sacros impugnare. extol-
lendo volūtariā pauptatē. ¶ Clemens q̄r
tus. xij. q. j. dulcissimis zc. sic dicit. Cōis
vita oībus est necessaria frēs. maxie his q̄
deo irrep̄hēsibiliter cupiūt militare. ⁊ vitā
aplorum imitari. Cōis em̄ vsus oīm q̄ in
mūdo sunt oībus esse debuit. sed ꝑ iniqui
tatē alius dixit hoc esse suū. aliud istud. et
sic inter mortales orta est dissensio. Deniq3
grecorū quidā sapientissimus oīa cōia esse
amicorū dixit. Et sicut aer ait. aut lux solis
diuidi non p̄ōt aut mediari. ita nec cetera
quecūq3 cōia q̄ data sunt oībus ex natura.
Propter qd̄ dn̄s ait ꝑ ꝓphetā. Ecce q̄ bo-
nū ⁊ q̄ iocundū habitare fratres in vnum
Et apl'i cōem in vnū duxerūt vitā. Qm̄ vt
in eorū actibus dr̄. multitudinis credētiū
erat cor vnū ⁊ aīa vna. nec quisq̄ aliqd di-
cebat suū. nec erat egens inter eos. Oēs q̄
domos vel agros possidebāt/vēditis illis
offerebant p̄ciū ante pedes aplorum sicut
quidā vr̄m cognouerūt ⁊ viderūt nobiscū
Ananias aūt vir austerus ⁊ Saphira vx-
or eius qr mētiti sūt nobis p̄ntibus corrue
runt. Sequiẗ. Quapropter vobis cauen-
da mādamus ⁊ vobis obedire p̄cipimus

doctrinis aplorū ⁊ exemplis. vt ab aplicis regulis nō discedatis/sed cōem vitā ducētes adimplere satagatis. ¶ Ibidē statiz allegat post Hiero. ad nepotianū. Clericus interptet vocabulū suū / ⁊ esse nitat qd dicit. deros grece sors est latine. qr dñs ps eius. et de sorte dñi sūt. Talis ergo esse dz vt possideatur a dño ⁊ possideat ipse dñm. Qr si quippiā pter dñm possideat ps eius non erit dñs. verbi grā. si aurū. si supellectile/ cū istis nō dignat dñs fieri ps ei⁹. Hinc leui non accepit ptem in terra sicut cetere tribus. ¶ Amb. pñter de fuga seculi. hoc in loco inducit. Cui ait: portio ē deus. nihil curare dz nisi deū. ne alterius necessitate et solicitudine impediat. ¶ Aug. in eodē loco. Nolo ⁊c. Due res in vobis pollere debent. conscīa. s. ⁊ fama. Conscīa est necessaria tibi. fama ꝓximo tuo. Sequit paulopost. Nulli lz in societate nr̄a aliqd hr̄e ꝓpriū. Et si qui habuerint faciūt qd nō licet Sequit. Qui hn̄t ꝓpriū vel hr̄e volunt aut de ꝓprio viuere cōtra pceptū/ nō mecū manebunt in socialē vitā. Malo hr̄e claudos ꝙ plangere mortuos. ¶ Ex ꝯcilio Lateran̄. extra. c. ij. de sta. monacho. Monachi nō ꝑcio recipiant in monasterio. nec ꝑmittant hr̄e peculiū. Peculiū hr̄e/ vt dicit mgr̄ Gerardus magnus in tractatu de ꝓprietate monachorū. nō est hr̄e principale dñium in re ipsa. sz vt seruus sub dño. sub prefilius/ sub abbate monachus ex licētia ipsorū sub qbus sunt. Et tm̄ hoc nūꝙ monachis ꝯcedit ƀm glo. Inno. q est lucerna iuris. nisi ꝑ adiūcta administratōe. vt si fuerit vestiarius elemosynarius vel thesaurarius. vel hmōi cōe hn̄s officiū. deseruiens vtilitati cōi ecclesie. vt fidelis sit ⁊ prudens dispēsator nō querēs q̄ sua sunt/ sed q̄ oim. Qui autē peculiū habuerit nisi ab abbate fuerit ei ꝓ iniūcta administratōe ꝑmissuz/ a cōione priuet altaris. Et qui in extremis cū peculio fuerit inuētus. ⁊ digne nō penituerit. nec oblatio pro eo fiat nec inter frēs habeat sepulturā. Qd de vniuersis religiosis ꝑcipimus obseruari. Abbas aūt q diligenter ista nō cauerit. officij sui iacturam nouerit se incursurū. ¶ Consequnter Clemens. iij. paulopost sup quodā canonico regulari qui in articulo mortis agēs licet a priore suo monitus/ ꝓpriū qd cōtra regulā latēter habuerat noluit resignare ⁊ sic diez clausit/ ⁊ fuit inter frēs traditus sepulture. Et infra. Inquisitiōi tue rn̄demus ꝙ ille canonicus nō tm̄ fuerat xpiana sepultura priuādus. verū etiaz si sine maxio scādalo fieri potuit. de ipsa ꝓijci dignus ē ecclesia. ¶ Itē ibidē Inno. iij. abbati ⁊ ꝯuentui sublaten̄. Cū ad mōasteriū ⁊c. firmiter inhibem⁹ ne qs decetero mōachoꝝ lineis camisijs vtat. Prohibem⁹ districte sub attestatōe diuini iudicij ne qs monachoꝝ ꝓpriū aliqd possideat sed si qs aliqd ꝓpriū hz totū incōtinēti resignet. Et infra. Si ꝓprietas ⁊c. apud quenꝙ inuenta fuerit in morte. ipsa cū eo i signū ꝑditōis ex monasteriū in sterqlinio subterret. ƀm ꝙ b. Gre. in dial. se narrat fecisse. Vn̄ si qcꝙ alicui fuerit destinatū. nō ꝑsumat illud accipe. sed abbati aut priori aut cellerario assignetur. Sequit in fine. Nec estimet abbas ꝙ sup ꝓprietate posset cū aliq̄ monacho dispēsare. Quia abdicatio ꝓprietatis. sicut ⁊ custodia castitatis/ adeo sunt annexa regule monachali. vt circa eam nec summus pōtifex possit licentiā indulgere. ¶ Qr aūt votum solenne religionis indispēsabile sit ptz Leuit. vlt. vbi dr̄. qd semel sanctificatū ē dño nō pōt in alios vsus cōmutari. Nec facere pōt ꝑlatus qn deo ꝯsecratus ꝑ votū religionis obliget ad hoc qd vouit. ¶ Idē sentit Bern̄. in li. de pcepto ⁊ dispensatione quicquid ait in spūalibus in regula ē traditum in manu non relinquit abbatis. Et paulopost. Neqz em̄ abbas sup regulam est cui semel etiā ipe spōtanea ꝓfessione se subiecit ⁊ deuouit. ¶ Votum etiam pauptatis indispensabile ostendit sanctus Tho. scđa scđe. q. lxxxix. Grauius em̄ ait est ꝙ piuriū votū fractuz. ex eo ꝙ deo soli votum fit ⁊ ꝓmittit. Iuramentū aūt deo et hoībus. Scđo qr votum obligat ex fidelitate reddendi deo ꝓmissum. Iuramentum vō ex reuerentia veritatis que est ipse Grauior est aūt infidelitas ꝙ irreuerentia ergo ⁊c. Et cōfirmat ꝑ eundē in eodem libro in materia de voto/ vbi dr̄ ꝙ si votum fiat solenne etiaz de impossibilibus/ verbi grā. Peregrinatio egrotis/ elemosyna pauperibus. ⁊ hmōi. nihilominus debet semē

per haberi ꝓmptitudo volūtatis: quotiēs occurrit mēorie et facē qđ in se ē. ¶ In his etiā q̄ ꝑ se mala sunt et bñ fieri nequeūt/ dispensatō ñ cadit ẜm Bern. in epl'a ad adā monachū et in li. de p̄cepto ⁊ dispensatōe. cuiusmodi est hr̄e propriū monacho/ q̄ ad nō būdum se astrinxit ꝑ votū religionis. Propriū inquit possidere hoī seculari licitū est. monacho aūt purū malū. Nam vbi ꝓprietas ibi singularitas. vt dicit Bern. ad carthus. vbi singl'aritas ibi angul9. vbi angulus ibi sordes. vbi sordes ibi rubigo et diuisio ¶ Bñdictus. xij. Illis inquit q̄bus incūbit on9 de vestiarijs/ calciamētis. et alijs corpis necessarijs ꝓuidendi. statuimus vt h9 decēter faciāt tpe ꝯgruo iuxta suppetentiā facultatū ⁊ cōditionē regiōis. Et sequit̄ modus. Et illud qđ erit dandū singulis canonicis ꝓ vestiario taxet̄ in annuali. Nō est intelligēda hmōi taxa in pecunijs dādis cuilibet singillatim. sꝫ magꝭ ẜm lr̄am regule/ mgr̄o vestiarij qui dꝫ ista ꝓuidere in cōi ꝓ omibus illis inq̄ qbus incūbit onus de vestiarijs ⁊ calciamētꝭ ⁊c. Nam distributa cuilibet portōne pecunie vt isti falso opinant̄. sequit̄ q̄ nulli incumbit onus ista ꝓuidendi in cōi ꝓ singulis. Est hoc d̄ anathemate hiericho aliqđ cuꝫ achor reseruare. Achor. i. puertēs ꝓmissū votū. tria de anathemate ꝓhibito ꝯ deum furat̄ regulā aureā palliū coccineū/ ⁊ trecētos argēteos. i. ꝓpriā volūtatē. carnis voluptatē ⁊ diuitias seculi. Tot ei modis religionis frangit̄ sacrm̄ sed nō est tacēda punitio huic sceleri inflicta. Mox eñ derelicti sunt filij israel a dn̄o et ꝓstrati ab hostibus vrbis hay. i. vicijs cūctis deducti in p̄cipitiū morū. Cū aūt fleret iosue stragem istā. ait dn̄s illi. Peccauit ppl's israel. ⁊ preuaricatus ē pactū meū tulerūtq̄ꝫ d̄ anathemate/ et furati sunt et mētiti/ et absconderūt inter vasa sua. nec poterit stare añ hostes suos q̄r pollutus ē. Et nō ero vltra vobiscuꝫ donec ꝯteratꝭ viruꝫ q̄ hui9 sceleris re9 ē. In q̄ innuit̄ q̄ dn̄s in totaꝫ eccl'iam irascit̄ q̄ propter vnū ꝓprietariū/ vt dicit autor summe viciox ꝓpterea psequēdus ē talis ne ꝓpter vnum ceteri patiant̄ oms. Qm̄ vt ait apl's ad Roma. j. Qui talia agunt scelera supple prius enūerata digni sunt morte. ñ solū qui faciūt sed qui ꝯsentiūt facientib9.

K

lxxxiii. di. dicit Symachus papa in decretia. Nō est grādis dr̄ia an letuꝫ inferas vel admittas. Et Inno. ibidem. Error cui nō resistit̄ approbat̄. Pius etiā papa. Quid ꝓdest suo errore nō pollui. qui cōsensū p̄stat erranti. Et Amb. in li. d̄ patia inquit Qui a socio si pōt iniuriā nō repellit. tantus in vicio ē quātus ille q̄ facit. O formidāda sn̄ia religiosis q̄ sequit̄ Josue. vij. Anathema. id est proprietas in medio israel est. i. ꝯtemplatiuorū. Non poteris stare corā hostib9 tuis. donec cōterat̄ qui cōtaminatus est h9 scelere ⁊c. Sequit̄ in fine capituli. Et lapidauit achor omis multitudo filiorū israel et cuncta q̄ contulerat de anathemate igne ꝯsumpta sunt. Poti9 proprietarius i secula conterat̄ lapidibus correctōis. ⁊ cremet̄ facibus charitatis et zeli dei q̄ꝫ post mortē supplicijs dissimulando deputet̄ eternis. ¶ Scribit̄ ad ꝓpositū. ij. Mach. xij. q̄ cū corpa q̄ ceciderant in bello cōtra gorgiā ydumeū post diē septimū iudas parer sepelire inuenit sub tunicis occisorū de denarijs idolox. qui apud iamniā ceperāt ꝯtra legē. ⁊ eos comperit corruisse ob hāc cām. Si ergo iudeis viris popl'arib9 taꝫ grauis vltio cōtigit ꝓ acceptꝭ semel et retētis ꝯtra legē eox denarijs. quid pfectꝭ viris fiet trāſgressione votorū solēniū. nec semel sed per totā vitā eox. ¶ Apostasia qdā est (dicit autor summe viciox) proprietas monachox maior q̄ relinquere habitū aut exire mēſ eccl'ie p̄ter plati licētiā. q̄r paupertas volūtaria magꝭ est de substātia religiōis q̄ habit9 Religio eñ ordinat̄ ad pfectōeꝫ charitatis q̄ est amor dei vsq̄ꝫ ad ꝯtemptuꝫ sui. Hic ergo propriū vt dicit san. Tho. ij. ij. q. clxxxvi. arg. vij. repugnat pfectōni religionis. Volūtaria paupertas pacis ē fundamētū vt dicit Aug. in li. xix. de ciui. dei. Inter frēs inquit concors ⁊ amica cōsonātia charitatis fraterne. cū nihil hꝫ vn9 qđ nō oēs. E cōtrario inter ꝓprietarios rixe q̄tidiane. inuidie. susurractio. detractio. nulla pax. nulla charitas. nulla salus. opiniones et brige. adeo vt qcqđ plꝫ vni displicet alteri. Hic scissure et discordie. inequalitates in habitu et victu hic abiecte. hic curiose induunt̄ hic vt domin9 vt ille vt seruus. hic vt pauper. ille vt diues icedit. hic esurit. ille ebrius ē. hic aurū ꝯ votuꝫ possidet. ille debitis

L

multis obligat. et oīa delapidat ⁊ expēdit. Et sic fraudat intentio fundatorū. ꝯtēnit ecclesie institutio. vilipendit euangelica instructio: negligit propria salus. ⁊ lumē pfecte religionis quondaz in ecclesiis radians maiori pte modernis tpib⁹ ꝓh dolor obscuratur ne dicam extinguit. Et hec de secundo membro dicta sunt.

Incipit tercia ps huius tractatus.

e Xcussis [illegible] cunq₃ telis duob⁹ ex pharetra. inculti⁹ q̄ exposceret ordo et dignitas materie. supest accedere ad terciū q̄ ꝓ virib⁹ refellē [illegible] sūt ꝓprietarios obiectōes. ¶ Primo siquidē loco quoddā palliamento fallere vident. dicētes vestiariū nō eē ꝓpriū. sȝ magis pcuratio. qd abusio ē nois. Nā ꝓcura re p aliis. ꝓprietari⁹ āt pro solo curat. Itez pcurator vestiarij p regulā dz eē cōis ꝓ oibus. isti aūt p se tm̄. In q̄ ꝯriant regle nec nō et voto pauptatis. In deu. xxiij. ca. scribit. Cū votuz vouers dn̄o deo nō tardabis reddere. qr requiret illud dn̄s de⁹ tuus. Si moratus fueris reddere imputabitur tibi in pctm̄. Et paulopost. Qd semel egressum ē de labijs tuis obseruabis ⁊ facies sicut promisisti dn̄o ⁊c. Et Malac. j. Ad vos o sacerdotes q̄ despicitis ⁊c. Et infra. Et offertis sup altare meū panē pollutū. Et paulop⁹ Nō ē mihi volūtas in vobis / dicit dn̄s exercituū. et mun⁹ nō suscipiā de manu vrā Sequitur in fine Maledict⁹ dolosus q̄ hȝ in grege suo masculū et votū faciēs imolabit debile aīal. Masculū vouit dn̄o regularis cū pauptatē despōsauit sȝ debile reddit q̄ adhuc seruat propriuz. ¶ Irridere ne est Aug. prēm dicentē in exordio regle. Hec sunt q̄ vt obseruetis p̄cipim⁹ ⁊c. Et seqtur Et nō dicatis aliqd propriū. ¶ Scdo obijciūt cōsuetudinē tanto tpe. et a psonis tā discretis et eruditis / et in tot monasterijs obseruatā Quibus rn̄det regula iuris dicēs q̄ possessor malefidei nullo tpe p̄scribit. et Aug. in ench. xxxvj. Nris ait tpib⁹ multa mala ita in aptā cōsuetudinē deuenerūt vt aut pua. aut nulla eē credant q̄ magna atq₃ horrēda sūt. vsq₃ adeo vt nō solū nō occultāda. verūetiā p̄dicāda ⁊ diffamāda videat A

Itez idē sup illud ad Gal. Timeo ne forte sine cā laborauerī i vob. exclamare inde compulsus sum Ue pctīs hoim. q̄ sola insusta exhorrescim⁹. Usitata vo ꝓ qb⁹ abluendis filij dei sanguis effusus ē. q̄uis tā magna sint vt oīno claudi ꝯ se regnū dei faciāt. sepe vidēdo oīno tolerare et sepe tolerando etiā facere cogimur. ¶ Itez i sermone q̄rte dn̄ice aduēt⁹. Nolite inquit peccata contēnere in quibus forte iam consuetudinē fecistis. Omne eniz pctm̄ consuetudine vilescit. et fit homini quasi nullum Ilico vt obduruit iam dolorem perdidit [illegible] putre est nec amplius dolet. quod autez non dolet non pro sano habenduz est. sed magis pro mortuo computanduz. Cum vlcus pungitur et dolet. aut sanum est aut adhuc spem habet sanitatis. Cum autem pungitur et non dolet pro mortuo habendum est. et de corpe p̄scidendū. Dicant igitur proprietatis defensores q̄ vouerūt paupertatē an cōsuetudo ista eos excuset. ¶ Sȝ dicent forte q̄ papa vel eccīa cū eis sup h⁹ dispēsauit. Audiāt papā Inno. expsse dicētē. Abdicatō inqt ꝓpetatis. sicut ⁊ custodia castitatis adeo ē ānexa regle mōachali vt nec sūmus pōtifex possit circa eā dispēsare. ergo a fortiori nec generale capl'm ordinis. nec abbas pōt indulgere licētiā. cuȝ papalis ptās excedat oēm ptātem inferioꝝ p⁹ xp̄m. vt hē dis. xciij. cyprian⁹ et xij. nō decet. ¶ Qr autē votum hoc nō seruetur multis in locis a pluribus ānis ēt magnis viris nō excusat. sȝ magis aggrauat. Inoleuit āt hoc ex negligētia platoꝝ in salutis eoꝝ periculū. Nihil magis dissonū rōni q̄ hitū ordis gerere exteri⁹ i oculis hoim et statū pfectōnis simulare. interi⁹ aūt vota saluti nccīa infringere. Rōnalis ē cōis ꝯsuetudo q̄ a iure approbat dic Io. in sum. cōfes. li. ij. ti. vj. Et quā romana eccīa seruat. aut p̄cipit seruandam. Irrōnabilis aūt vel iniq̄ nō p̄scribit. Inno. di. q̄ rōnabilis illa dz q̄ n̄ obuiat canonicis institutis. aut quā ius sustinet. Irrōnabilis aūt q̄ ꝯ canonū instituta ⁊ a iure improbat. cuiusmodi est ꝓprietas int relígiosos. Ait. n. Greg. cuidā epo. Si ꝯsuetudinē opponis. tibi ē aduertendū. q̄ dn̄s in euang. Io. Ego sū vitas. Nō ait. Ego suȝ consuetudo. Qm̄ cypriani martyris snia ē q̄

Quelibet cõsuetudo q̃tamis vetustate vulgata. semꝑ est veritati postponẽda. ⁊ vsus q̃ veritati ꝯtrius abolẽdus est. Cõsuetudo q̃z sine veritate vetustas est detestabilis errorũ. Frustra ergo cũ hic abusus ꝓprietatis euãgelioꝝ. canonũ ⁊ sctõꝝ patrũ auctoritatibus reprobat̃ ꝯsuetudo dr̃. sed magis vsitata culpa dz vocari. q̃ obligat mẽte põdere suo vt ait Greg. in. iiij. moral'. vt neq̃ꝙ etiã surgẽ possit cũ velit. ⁊ q̃t viab ꝯfreq̃ntatiõis praue astringit̃. q̃si tot vinculis ĩ mẽte sua colligatur. ¶ Scribit q̃z Hiero. ad Celantiã. Asperã inq̃t ⁊ insuauẽ fecit nob̃ virtutũ viã longa ꝯsuetudo peccãdi. Isi. etiã in li. soliloquioꝝ. j. Prauus inq̃t vite vsus aboleri difficulter põt. ⁊ assidua ꝯsuetudine viciũ in naturã ꝯuertit. Anim⁹ sceleribus irretitus vix diuelli põt dr̃. Beda ĩ li. de tẽplo salomonis. Nõ est puus labor a ꝯsuetudine sese pestifera reuocare. Inanis ergo ẽ hec excusatio in pctis. ⁊ friuola q̃ pretendit̃ ꝓpt̃ ꝯsuetudinẽ malã. q̃si diceret̃. ꝙ abolita sunt ꝑcepta legis / q2 iã a maiorib⁹ et maiori pte hoim nõ seruant̃. ⁊ q2 nõ seruare ea a longo est ꝯsuetum. ¶ Tercio obijciũt ꝓprietatis defensores. ꝙ in capitulis eoꝝ de hmõi ꝓprietatis vsu dispẽsatũ est vsq̃z adeo ꝙ ampli⁹ nõ fit timiduz (pace salua dicentiũ) vt dictũ ẽ s. ⁊ allegatũ ꝑ decretalẽ Inno. iij. ex̃. de sta. mo. cũz ad monasteriũ. Q2 votuz pauptatis adeo annexũ ẽ regule monachali. vt nõ estimet abbas ꝙ sup habẽda ꝓprietate possit cũ aliquo dispẽsare. immo nec summ⁹ pontifex. Idem dicit sanctus Tho. in scd̃a scd̃e. q. lxxxviij. de voto solẽni / ꝙ ẽ indispensabile. Cõformit̃ ad decretalẽ. qm̃ min⁹ ẽ ꝯmutare votuz q̃ꝙ absolut̃ vel dispẽsare. Sed aial deo votum ꝯmutari nõ põt. Leuit̃. xxvij. Sanctũ erit inq̃t lr̃a ⁊ cõmutari nõ poterit ꝓpt̃ meli⁹ aut pei⁹. Cãm assignat doctor sctũs. Qm̃ mox vbi vouebat̃ deo sctm̃ reputabat̃ / q̃si diuino cultui mãcipatũ. Sicut nec mõ calix aut alia res cõsecrata deo possꝫ ꝯmutari in meli⁹ aut peius. Si ergo nõ põt summ⁹ pontifex sanctificationẽ rei inaiate tollere. vt lapidis altaris calicis. aut vestimẽtoꝝ. ergo multo min⁹ ab hoĩe deo sctificato ꝑ votũ solẽne religionis. Nõ facere nõ põt papa ꝙ q̃ religionis ꝓfessione Q

sanctificatus est deo. nõ teneat̃ tribus essentialib⁹ votis q̃diu stat in religione. ¶ Rursus q2 votũ ẽ ꝓmissio deo facta dicit sctũs Tho. ⁊ nõ reddere deo votũ. spẽs q̃dã infidelitatis ẽ / q̃ sub dispẽsatõe nõ cadit ¶ Et sic nõ põt abbas ꝑcipe malũ suo monacho vt dicit idẽ sctũs Tho. scd̃a scd̃e ĩ mã de voto / in bonũ deo debitũ nõ põt ꝓhibẽ. Et ĩ manifestis malis dispẽsatio nõ excusat a culpa. Hinc san. Bern̄. in li. de ꝑcepto ⁊ dispẽsatiõe dicit. In ꝑ se malis nõ cadit dispẽsatõ et q̃ bñ fieri nõ pñt. cuiusmodi ẽ hic ꝓpũ ei q oĩa abiecit in voto pauptatis: Hoc in q̃t Bern̄. ad adã monachũ seculari ꝓpriũ possidere licitũ ẽ. monacho v̊o purũ malũ ¶ Deniq̃z si dispensatũ est iure aut facto. nõ deberet hoc votũ exigi a ꝓfitẽtibus nec ꝑmitti in regula. Dicit q̃z Bern̄. in li. de ꝑcepto ⁊ dispẽsatõe. ꝙ quicq̃d in regula tradit̃ in manu nõ relinquit̃ abbatis. Neq̃ abbas supra regulã ẽ. cui semel ipe sese spõtanee ꝓfessione subiecit. ¶ Quarto obijciũt ⁊ dicũt ꝙ traditio illa clauiũ excusat q̃ fieri solet q̃libet anno in manu supioris. Istud repugnat obiectõi ꝑcedẽti. Nã si dispẽsatũ ẽ de hoc ꝓprietatis voto vt obiectio ꝑcedẽs ꝑtẽdit. frustra ẽ clauis tradẽda abbati ĩ signum ꝯsensus. Est etiã ꝯ decretalẽ sepi⁹ allegatã. q̃ votũ indispẽsabile ponit pauptatis sicut ⁊ castitatis. g̃ sicut abbas nõ posset dispẽsare de fornicatõne. ita neq̃z de possessione in ꝓprio nisi dũtaxat cõi. rõne alicui⁹ ãministratõis vel officij. ⁊ nõ ꝓ vestiario vel necessitate singulari. teste decretali ex ꝯcil'. Lateran̄. ex̃. de sta. mo. q̃ ait Monachi ꝑcio nõ recipiant̃ nec peculiũ hr̃e ꝑmittant̃. Peculiũ longe min⁹ est q̃ꝙ ꝓpriũ. q2 s̃m iura q̃ res hñt in peculio nõ hñt plenũ aut ꝑncipale dñiũ sibi. sꝫ suo supiori. vt seru⁹ sub dñõ. filius sub parentib⁹. ⁊ monachus sub abbate. sꝫ ex eoꝝ sub q̃bus sunt licẽtia ꝑ tpe ꝯmutãdi. vendendi ⁊c̃. Et hec potẽtia nõ est libera sed limitata ⁊ subiecta ⁊ tñ ꝯciliũ Lateran̄. hoc ꝓhibet monachis. a fortiori ergo ꝓpriũ Obiectio g̃ ꝑdicta abusus ẽ ⁊ irridere deũ q̃ tñ nõ irridet̃ vt ait apl's ad Gal'. vj. Solũ ergo licitũ est illis ⁊ ꝑmissum claues abbati vel supiori referre. q̃ hñt ãministratõꝫ vt mgr̃ vestiarij. thesaurarius. cellerarius aut R

elemosinari⁹. in signū subiectōnis ⁊ āmini
stratōis. ¶ Mēdosa q̄z est. ⁊ delusoria ve
ritatis ꝓtense clauē abbati referre. q2 clauē
referūt sed retinēt ope ⁊ affectū. q̄ sunt sub
claue reclusa. Duo sunt inquit Hugo. de
san. Uic. que relinquere optet ꝓpter deuz
facultas retinēdi quicq̄ ꝓpriū. ⁊ volūtas
habendi. Et tñ tradendo clauē neutrū re-
linquit horū. Dic queso defēsor ꝓprietat̄
qd̄ hūas i cista. tuū est an nō. Tuū dicē ve
tat regula i pricipio. Nemo inquiēs dicat
aliqd̄ ꝓpriū. ergo tuū nō est sed oim. nec ti
bi seruare debes/ aut in vsum accipe qd̄ tu
um nō ē. Quid g̃. custodis nō tuū. Repōe
repone in cōi qd̄ tuuz nō ē sed oim in cōi.
necq̄ clauē deferas q̄ clauē hr̄e non debes.
¶ Quinto obijciūt defensores ꝓprieta- G
tis dicētes nō eē ꝓpriū. ꝓ h° q̄ ad nutū
manet abbat̄ q̄tiens volet reuocare. Con-
tra hos iaz in pte rñsum ē supra. Primo q2
necq̄ religiosus retinere pt̄ peculiū aut hūa
te nisi ꝓ āministratiōe officij nec abbas pt̄
dispensare. Scd̄o q2 nec abbas ē supra re-
gulam q̄ hoc ꝓhibet sed regule obligat⁹ et
subditus. vt dicit Bern̄. in li. de prec̄. ⁊ di
spens̄. fallit ergo ⁊ q̄ retinet peculiū. ⁊ pla-
tus qui ꝯsensit. nisi ꝓ admistratōe. fera se-
uior ē leone ꝓprietas. marie si hipocrisi cō-
miscet̄. Simulata em̄ eqtas duplex ē ini-
quitas, dic Aug. sup ps̄. lxvj. Duplici gra-
dit̄ via dic Greg. q2 corp⁹ exteri⁹ sz ꝓ amo-
rē gl̄e mūdo viuit. Et ꝯ ꝓhibitiōez moysi
induit̄ veste ꝯtexta ex lino ⁊ lana Deutro-
xxij. Per lanā simplicitas. ꝓ linuz subtili-
tas subdola intelligit̄. Linū celat interius.
lanā exteri⁹ ōñtat. Nulla res inqt Cris̄. su
per Mat. sic extermīat sicut simulatō. Nā
malū sub spē boni celatū nō cauet̄ dū non
cognoscit̄. Hmōi ē ꝓprietari⁹. q̄ ꝓpriū ex-
cusat et palliat ꝓ abbat̄ licētiā. Nō hēo in
quit. ñ possideo. sz abbas me⁹ ⁊ tñ ꝯ abba
tis volūtatē si forsan ꝓ cōi ncēitate fratrū
sciret abbatē recepturū q̄ possidet. abscōde
ret. aut si bono mō nō posset. inutil̄r expo-
neret. ¶ Sexto obijciūt dicētes ꝓpriuz T
nō eē aliqd custodire ꝓ necessitatib⁹ se-
cret̄ ⁊ potissime infirmitat̄. Quos b. aug.
ꝯfundit i eo q̄ talib⁹ ꝓuidē ñ neglexit i re-
gula cū dicit. Egrotantiū cura siue p⁹ egri-
tudinez reficiendoꝝ/ siue imbellitate labo-

rantiū aliq̄ aut febrib⁹ vni alicui dz iniūgi
vt d̄ cellario petat qd̄ cuiq3 op⁹ eē ꝓspexerit
Siue aūt q̄ cellario siue q̄ vestib⁹/ aut codi
cibus ꝓponunt̄ sine murmure seruiant fra
trib⁹ suis. Incidis g̃ in alterū laqueoꝝ. q2 ꝑ
p̄rem Aug. corriḡ/ q̄si nō sufficiēter ꝓui-
derit necessitatib⁹ singuloꝝ/ aut de fidelita-
te diffidis fratrū dubitās ne circa egrotan-
tes faciāt debitū suū. vel q̄ verisimili⁹ de te
solū cogitas/ cui pax aut nihil cure ē de ce-
teris dūmō tu ip̄e ꝓuisus es. ¶ Audeo di
cere q̄ obiectō ꝓdicta efficit ea pte vñ sana
reputat. Qm̄ si pauptat̄ obseruaret̄ votū
int̄ frēs longe feruidior ardēt charitas fra
terna. ⁊ cura atq3 sollicitudo maior eēt ifir
moꝝ/ pietas intimior/ ⁊ visitatio cordialior
qm̄ tūc vno infirmāte oēs infirmarent̄. iu-
xta illō. ij. Coꝝ. ij. Si patit̄ vnū mēbꝝ cō-
patiunt̄ ⁊c̄. Si ꝓpria nulla eēnt: nēo aliuz
expectaret ad iuuādū et succurrendū frī in
firmāti. Nēo diceret h̄ q̄ infirmat̄ satis hz
vñ medicos hēat ⁊ custodes. Tūc quisq3
succurrēdo frī exemplū daret quō vellet si
bi i sili casu succurri ¶ Septio obijciūt D
āñdicti defensores ꝓprietat̄/ dicētes ne-
cessariū ꝓpriū ꝓ festiuādis ⁊ suscipiendis
amic̄. Rñdet̄ eis. q̄ ad h° ē in ordie Aug.
hospitalitas instituta. ⁊ ꝓuid⁹ frat̄ eloq̄ns/
⁊ discret⁹ ē eligend⁹: q̄ sciat amicos et bñfa-
ctores eccīe benigne suscipe/ sm facultatuz
possibilitatē. iuxta doctrinā pauli ad heb.
xiij. Charitas fraternitat̄ inqt maneat i vo
bis ⁊ hospilitat̄ nolite obliuisci. Quia per
hāc quidā placuert ⁊c̄. Nec multuz vtilis
religiosis ꝯuersatio freq̄ns amicoꝝ carnā-
liū/ q̄ reliq̄rūt mūm. Propt̄ qd̄ ait aug. fi-
lijs suis in regula circa finē. Non carnalis
sed spūalis sit int̄ vos dilectio. Quapropt̄
vo religioso cui mūd⁹ crucifix⁹ ē. nō multū
affectāda ē carnaliū ꝓpinq̄ꝝ visitatio. Nā
q̄ de terra ē. de terra loquit̄. Tractātq3 fabri
lia fabri. Que omnia veris religiosis sunt
fugienda. imo verius abomināda. Qui ñ
relinquit inquit xp̄c patrē et matrē ⁊c̄. non
pōt meus eē discipul⁹. ¶ Octauo obijciūt/
q̄ pauciorib⁹ expensis eccīe ꝓuidet̄ d̄ ve
stiario/ dando cuilibet portiōez pecunie q̄
in cōi. hoc nō ē verū. esto tñ q̄ ita sit. tñ ꝓ-
pter hoc tpale cōmodū ꝓuiū/ nō ē frangen-
dū votū. q2 nō sunt facienda mala vt veniāt

bona ad Ro.iij. Preposter⁹ ordo vota per⁹
ponere ꝑuo lucro. solē vermib⁹ nocte lucē=
tibus. aurū ꝛ gēmas carbonib⁹. Anponē
diuitias ꝛ tpalia bona bonis aīe absurduꝫ
est ꝛ ordinē ꝑuertē ergo ꝛc. ¶ Nono obij
ciūt dicētes minorē occupatōeꝫ fratrū esse
dare vnicuiqꝫ summā pecunie ꝓ vestiario
Cū reuerētia dicēnū. nō ē ita. imo paucior
ē occupatio vni⁹ aut duoꝝ/ q̄ oīm i offō ve
stiarij. Hoc ēt ꝯsonat dicto phi. Frustra fi
eri ꝑ plā qđ ꝑt ꝑ paucōra. In vnitate siqdē
eq̄litas ē charitas. pax ꝯcordia. ꝛ qđ sup oē
bonū ē de⁹. In plalite āt singularitas. diui
sio. inuidia. rixa. supbia. ꝛ oīs mali fomen
tū. Et ꝯcesso adhuc q̄ q̄ ita nō est ꝙ occu=
patio maior adesset in cōi vestiario ꝓuiso
vnū aut duos/ q̄ ꝑ oēs singillatim i ꝓ=
prio. nihilomin⁹ tn̄ minus malū ē occupa=
tio/ q̄ꝫ voti transgressio/ et regule/ cuiusmo=
di ē ꝓprietas. Itē n̄ min⁹ abiurata ē ꝓprie
tas in vestiario/ q̄ cācellerario/ regulam
Ergo si ꝓ cellerario vn⁹ solus impedit̄ q̄re
etiā vnus an duo ꝓ vestiario nō sufficiūt/
vt obseruet̄ regula q̄ hoc toties iubet fieri
nā negari nō pōt qn occupatio vni⁹ aut du
orū minor sit q̄ꝫ oīm fratrū. Et sic retorq̄tur
obiectio i cōfessionē obijciētiū ¶ Decimo
ꝛ vltio subdunt̄ obiectōes ꝯ voluntariā X
ꝓprietatē q̄s poīt sā. Tho. in. iij. ꝯ gēti
les. ¶ Nā cū siqdē iuadit primo vigilāti⁹ he
reticus ꝛ q̄daꝫ seq̄ces sui nō intelligētes d̄
q̄bus loquunt̄ neqꝫ q̄ affirmāt. Nāle ē in
situū cuilibet aīali vt sibi nccīa vite ꝓuide
at. vn̄ nō q̄libet ps āni apta ē frugib⁹ ꝛ ꝓui
sioni ipoꝝ. Faciūt h⁹ estate formice et apes
vt cōgregēt vn̄ hyeme viuāt. Sꝫ hō multꝫ
indiget/ q̄ nō sp inueniri p̄nt. ergo op⁹ ē illi
ꝓuisione. ¶ Scđo q̄r sub am diuitiaꝝ eē
hoīs ꝯfirmat̄. q̄ paupertas est ꝯ legē nature
Nāliter. n. diligit vnūq̄dqꝫ ꝑmanē ꝛ id qđ
nccīū ē ad illud. ¶ Tercio ē hō nāliter ani
mal sociale ciuile vt in li⁹ politicoꝝ Aristo.
dic. Societas aīe ē i mutuo iuuamīe ꝛ sub
sidio amicicie q̄ paupertas implē nō pōt. er=
go ꝛc. Nam ꝑ diuitias ꝛ facultates libera=
mus amicos a malis. q̄ bone sīt. ¶ Quar=
to paupertas ē mala se. g⁹ ꝛc. añcedēs ꝓba
tur q̄r est occasio furti. adulatōis. ꝑiurij. et
maloꝝ multoꝝ. ¶ Quīto. nā liberalitas ē
virtus que danda tribuit et retinet retinen
da. Viciū illi oppositū in maius est ꝓdiga

litas q̄ omia largit̄. viciū aūt in minus est
illiberalitas/ q̄ retinet q̄ danda sunt et dat
q̄ retinenda. Est ergo paupertas volūtaria
viciū in maius. q̄r oīa sua largit̄ ꝛ nihil re
tinet pro se. ¶ Pro solutōne dictorū dic Y
ideꝫ san. Tho. ꝙ meliora ꝛ maxima bo
na hoīs sunt sciē ꝛ virtutes. minima sīt bō
na fortune extrinseca media sunt bona cor
poris. In tantum ergo sunt diuitie bone
inq̄ꝫtum ꝓficiūt ad v̄tutis vsum. q̄r que
ad finē sunt/ modū accipiūt b̄m exigentiāꝫ
finis. Si v̄o ꝑ vsum diuitiarū impedit̄ vir
tutis vsus. nō ampli⁹ bona dicēda sunt sed
mala. Propter qđ dī ꝙ bonū ē hr̄e diuiti=
as ei q̄ vtit̄ ad virtutes. ꝛ malū q̄ eas re=
trahit̄ a virtute/ nimia sollicitudīe vł amo
re aut elatōne. Hinc dicit̄ ꝙ ꝯtemplatiua
vita ꝑfectior est q̄ꝫ actiua. q̄r paucioib⁹ in
diget diuitijs. actiua v̄o plurib⁹. ¶ Occu=
patur aūt hūana sollicitudo circa tria Prīo
circa se. Scđo circa ꝑsonas sibi ꝯiunctas ꝛ
familiā domumqꝫ. Tercō circa res ꝓparā
das quibus hō indiget ad vite sustentatio
nem. Paupertatis ergo voto abijcit̄ sollici=
tudo rei exterioris/ ꝯsilio diuine leg̃ Mat.
xix. Si vis ꝑfectus eē ꝛc. Voto aūt ꝯtinen
tie abijcit̄ sollicitudo rei familiaris cōsilio
scripture sancte. j. Coꝝ. vij. Qui sine vxore
est cogitat q̄ dn̄i sunt. Voto aūt obediētie
abijcit̄ sollicitudo sui/ curā eius ꝯmittēdo
supiori. Heb. vl. Obedite p̄positis vr̄is et
subiacete eis. ipsi enī ꝑuigilāt/ quasi rōneꝫ
reddituri ꝓ aīabus vr̄is. Est ergo inq̄t sāc
tus Tho. ibideꝫ paupertas laudabilis/ quia
liberat a vicijs quib⁹ hoīes ꝑ diuitias im=
plicant̄/ vt mente deo liberius vacēt. ꝛ q̄n=
to magis hō ꝑ paupertatem liberat̄ ab impe
dimentis vacādi spūalibus. tanto est lau=
dabilior. Non dicit tanto melior quanto
maior. sed quanto liberior est ab impedi=
mentis seculi prepedientibus vacare deo.
¶ Ad primā obiectōeꝫ. Vigilātij here= Z
tici ꝛ suoꝝ sequaciū dicendū ē ꝙ natura
le sit ꝯgregare nccīa ad vitā. nō tn̄ oꝫ oēs
circa hoc op⁹ intendē. q̄r sicut apes nō oēs
eidē opi vacāt sed q̄dam mella ꝯficiūt que
dam ꝯstruūt edes. reges aūt nō vacāt istis
Ita hoīb⁹ multa sunt nccīa/ q̄ ab vno fie
ri nō p̄nt sed a multis ꝛ diuersis b̄m distri
butionē diuine sapīe. Vita nr̄a indiget vi=
ris spūalibus a tpalib⁹ curis alienis/ q̄ pro

actiuis intendat diuinis sacrificijs, et contemplatiuibus/ad supplendu defectu seculariu contemplatiuorum sustentationi insistentium. Sic oculus videt pro ceteris mebris/ manus defendit oculu/et laborat pro sustentatione aliorum membrorum. et sic de alijs/quia multa vnu corpus/dicit aplus. j. Cor. xij. ¶ Ad scdm dicendu q monachi relinquedo tpalia no subtrahut sibi necessaria vite/sed remanent eis in coia vita ¶ Ad terciu dicendum q nec relinquetes oia faciut cotra charitate humane societatis/vt satis experientia docet. ¶ Ad quartu dicendu q diuitie no sunt p se bonu. sed vt ordinantur ad bonu ronis. Vn nihil phibet pauptate meliore fore/si ad id bonu ronis ordinat pfecti9/ q diuitie qr exteriora/ bona no sunt nisi vt ad interiora ordinant. Et sicut vicium ex paupertate oritur male ordinata ad ratone/sic ex diuitijs similiter. ¶ Ad quintum dicendu/ q pauptas no zrariat virtuti/nec est pdigalitas abijcere omnia propter xpm/ cum hoc facit religiosus debito sententie ronis et charitatis. Nam plus est se morti exponere p virtutem fortitudinis q vouere paupertate pter liberius vacandum deo. Et cum argut de paupertate q suadet et cogit furari etc. verum est de coacta no aut de voluntaria. ¶ Sileat ergo vigilantius hereticus cu suis complicibus et fautoribus. Sileant quoqz amon pprietarij/eoruqz defensores et fautores/ puertanturqz ab errore vie sue/et soluant vota q distinxerut labia sua. vt tande audire mereantur/vos qui reliquistis oia etc. centuplu accipietis/et vita eterna possidebitis/quaz nobis concedat qui pmisit Amen.

Prima pars operuz

magistri Johannis de gerson/ sacraz litterarum doctoris resolutissimi/ xpianissimiqz complectens tractatus fidem ac ptatem ecclesiasticam concernentes/ finit feliciter/ Anno dominice natiuitatis. j489. mensis vero Decembris. x. kl's.

Secunda pars operum Johannis de Gerson.

Tituli libro℞ secūde

partis doctoris christianissimi Johannis de Gerson. cancellarius parisiēsis. in qua locata sunt p̄cipue opuscula ad mores accōmodata.

A

Sermo de natiu^e b. v. ... p. 149

Explicit tabula generalis operꝫ huius secunde ptis.

Epitaphium magistri Johannis de Gerson:

sacrarum litterarum doctoris christianissimi cancellarij parisiẽsis. scriptum in circũferẽtia sepulcri in Lugduno In ecclesia sancti Pauli. ⁊ in tabula muro appensa iuxta arma sua.

Magnum parua tenet virtutibus vrna iohannem
Precelsum meritis/ Gerson cognomine dictum
Parisius sacre professor theologie
Claruit/ ecclesie qui cancellarius. anno
Milleno domini centum quater atqꝫ vigeno
Nono/ luce petit superos Julij duodena.

Incipiunt regule morales eiusdem

Prologus.

Gamus nunc interim quod natura et imitatrix nature ars solent nos ab imperfecto sumamus exordium. vt inde (si deus annuerit) ad perfectiora consurgamus. Itaque videre est naturam in florigeris apibus/ primum ex apricis locis: materiam fauorum colligere. dehinc collectam digerere in aliam formam/ quam vnde sumpta est. demum in alueolo constipant miro ordinis artificio partes singulorum. Quid vero ars. nonne processus in ea similis agnoscatur? Prouidet sibi in primis de materia copiose. ipsam deinceps in partes diuidet. Porro dat partibus formam. primum rudem. deinde politiorem. Postremo (quod est omnium difficilimum) partibus sparsim positis et politis/ ordinem colligationemque tribuit. per quod tandem operi suo perfectio consummata donatur. Segregemus in hunc modum partes aliquas/ velut e silua grandi et perdiuite/ minera sacre scripture/ quibus formam aliquam addimus. Noli igitur lector (si quis forte occurreris) despicere. si iaceant interea he partes absque ordine. sine vinculis et calce. quas dum sic erunt: regulas aut doctrinas aut consideratiões appellare poterimus. Fortassis domino propitio/ poterit et eis in posterum. ex decoro ordine/ libelli pulchritudo donari. Quod si datum non fuerit nihilominus arbitramur nos non nihil profecisse. si materiam preparauerimus alijs ad ea que libuerit fabricanda/ aut sub alio tropo. non frustra sudauerimus/ si ex agro florentissimo sacre scripture/ apes cogitationum nostrarum collegerint. digesserintque buccellas quasdam faui mellis/ ad lumen cognitionis et ad deuotionis dulcorem. atque pro medicamento desideriorum infirmorum. quas particulas liceat postmodum in alueolo libri vnius/ decoro artificio speciosius ordinare.

Explicit prologus.

¶ Incipiunt regule Morales.

A que tibi precepit deus/ cogita semper.

B Quoniam quilibet obligatur scire illud/ absque cuius noticia non potest euitare peccatum. ¶ Culpabilis ignorantia iuris diuini/ non cadit in faciente illud quod in se est. quoniam spiritussanctus/ talem hominem de necessarijs ad salutem que vires suas excedunt docere immediate vel mediate paratus est. ¶ Ignorantia inuincibilis excusat/ in eis presertim que sunt facti. non autem crassa vel supina; que prouenit ex negligentia sciendi et faciendi quod in se est. Dicitur autem inuincibilis non quia vinci possit. aut quod ex ea necesse sit tunc operari. sed quia operans/ sufficienter secundum casus euentum diligentiam apposuit sciendi illud quod nescit. ¶ Ignorantia iuris humani sufficienter promulgati non liberat subditos a pena in foro exteriori licet frequenter quo ad deum excuset a culpa quosdam ignorantes. ¶ Non quilibet tenetur scire de quolibet peccato mortali an sit tale. licet expediat istud inquirere et scire iuxta vniuscuiusque vires et statum. et plus ecclesiasticos quam laicos. Et inter ecclesiasticos/ prelati ex officio tenentur quod sint parati omni poscenti reddere rationem de ea que in eis est fide et spe. ¶ Nemo vtens ratione/ diu ab ignorantia principiorum moralium excusatur. forte enim morulam ad considerandum apponere fas habet. ¶ Omnis doctrina et omne studium. debent de curiositate vana aut noxia culpari: que non ordinantur actu vel habitu. mediate vel immediate/ ad bene moraliter gratuiteque viuendum. ¶ Dare studium suum rebus inutilibus aut noxijs. vtilioribus scienter omissis curiositas est damnabilis. ¶ Utile et inutile/ noxium et innoxium/ dicuntur in moralibus non absolute. sed per respectum ad nos: cum circumstantijs finis/ loci et temporis/ officij atque ceterorum. ¶ Omnis obligatio finaliter reducitur ad dictamen liberi arbitrij diuini/ sic volentis obligare creaturam. quod dictamen nobis innotescit/ vel in lumine fidei vel gratie infusarum. vel in lumine naturali signato super nos. Unde practica iudicia rationis habemus. aut per lumina scientiarum tam diuinarum quam humanarum ex duplici lumine priori emanantium. aut postremo per experientie mul

ãplicãs luminosum documētū. per qḋ fit
vt virtus ꝙ ars certius opet̄. ꝓpt̄ qḋ vtuo
sus bene iudicat de oībus. ⁊ ē suo iudicio
vtutis mediū assumēduz. ¶ In pncipijs
moralibus assignādis fit ꝓcessus qn̄qꝫ a
notioribus et quasi a posterioribus. vt ex
his q̄ videmus in humana policia: assur-
gendo ad diuinā legē. qn̄qꝫ fit ecōtra a ꝑo
ri ꝯsiderādo eas leges q̄ nature sūt notio-
res: qualis ē lex etna. ¶ Eqtas quā noīat
ph̄us Epykaiam/ꝑponderat iuris rigori
Est aūt eqtas/iusticia pēsatis oībus cir-
cūstāntijs pticularib⁹. dulcore mīsicordie
tempata. Hoc intellexit q̄ dixit. Ipse etiā
leges cupiuit vt iure regāt̄. Et sapiēs. No
li eē iustus nimis. alioqn̄ sūma iusticia sū-
ma iniusticia fit. Oīa mādata dei eqtas. i.
cū eqtate pēsanda. ¶ Bonaꝝ mētiū ē ibi
agnoscere culpā vbi culpa nō ē. agnoscere
inquā non p assensū firmū. hoc em̄ stultū
piculosumqꝫ fieret. sed sic vt doleat aut pe
niteat hō postmodū/quasi veracit̄ ī culpa
teneret̄. ¶ Nullū ē pctm̄ mortale actuale
absqꝫ ꝯsensu libero rōnis/xo vel interpta-
tiuo. Interptatiuū ꝯsensū tūc eē dicimus
dū habuit rō tp̄us sufficiēs deliberandi et
fugiēdi ea/circa q̄ vitāda eē puigil tenebat̄
qualit̄ dicit lex forensis. Qui tacet ꝯsentire
videt̄. dū vicꝫ repugnare debet̄. ¶ Cōsen
sus in actū solū venialit̄ malū ē tm̄mō ve
nialis. loq̄ndo de veniali ex genere suo; vt
ē verbū ociosū. ¶ Nullū pctm̄ est adeo ve
nialis qn̄ ipm̄ vel sibi sitē fiat mortale duz
placet. hoc est dū ꝯsensus addit̄. si tn̄ illud
veniale erat actus mortalis ex genere suo.
⁊ ex eo nō fiebat ex ꝯsensu libero ⁊ perfe-
cto/venialis reddebat̄. ¶ Nullus ē actus
adeo mortalis/qn̄ ip̄e vel sibi sitis. sit non
mortalis dū displicet: vel si nō placet/ꝯsen
su pfecto deliberatoqꝫ. ¶ Nihil ē adeo cō
siliū ī lege euāgelica. qn̄ ī casu posset eē ob-
ligatoriū. Et ita qlibꝫ vtēs rōne/tenet̄ ƀm
p̄parationē animi ad quodlibꝫ ꝯsiliū vt
puta martyriū vel dimissionē oīm suoꝝ ⁊
similiū. si ⁊ vbi necessitas īmineret h⁹ agen
di. Obligat insup qḋlibet ꝯsiliū ꝙ nō cō-
temnat̄/tāꝙ nō sit salubrior obƀuatio ei⁹
ꝙ oppositi ¶ Nullus ita ꝯsilijs ƀuandis
astringit̄/qn̄ ab eo aut possit aut debeat in
casu/eoꝝ obƀuatio ƀbalis qn̄qꝫ p̄mitti. vt

de nō habendo duas tunicas. de p̄bendo
pallio/tunicā auferēti: ⁊ silibus. ¶ Omīs
agens ꝯ̄ ꝯsciam edificat ad gehennā. Vel
mortalit̄ si ꝯsciētia sit fixa. ꝙ illud qḋ agit̄/
ē mortale. Vel venialit̄ solū. ꝙtū est ex pte
huius circūstantie. q̄ est facere ꝯ̄ ꝯsciam: si
ꝯscia iudicet illud eē solum veniale ¶ In
nullo casu ē aliquis ꝑplexus int̄ duo pctā;
qn̄ ei pateat exitus absqꝫ nouo pctō. Nā
si iurauerit quispiā se occisuꝝ Petrū inno
centē. ⁊ nō occidat eū/ipse nō peccauit no-
uiter: sed tā peccauerat in iurādo. Si autē
dictet sibi ꝯscia erronea/ꝙ Petrus inocēs
ē statim occidēdus ab eo: dimittat hāc cō-
scientiā ⁊ liberatus ē. Si postremo incidat
duo p̄cepta incompossibilia ex culpa sua;
agat illud qḋ de se magis ē obligatorium.
⁊ a nouo pctō immunis existit. ¶ Expone-
re se piculo peccati mortalis/est pctm̄ mor
tale. Vel sic. agere incertū et dimittere cer-
tū in materia morali/ē pctm̄ mortale. si ta-
le sit incertū ꝙ sit mortale/nō solū per con-
iecturas leues: aut ex suspitione trepida et
scrupulosa: ꝓueniente ex nimio timore ca
dendi in via dei. Sꝫ intelligit̄. dum tale ē
vehemēter ⁊ ꝓbabilit̄ incertū. eq̄ sicut op-
positū vel magis. tūc em̄ illud qḋ agit̄ nō
carebit mortali culpa. aliter non oporteret.
¶ Consiliū salubre est frequenter agere ꝯ̄
scrupulos leues ⁊ trepidos. vitādo eos ad
alioꝝ iudiciū. quatinus ex cōsuetudine/fi-
at hō robustus/solidus ⁊ trāquillus in ex-
ercitio spūali. Exemplū in domificatoni-
bus ⁊ funibulanijs. ¶ Dans operā rei illi
cite/aut ad se nō spectanti non excusat̄ per
ignorantiā/de peccato seq̄nti p̄sertim q̄ ad
penā in foro exteriori ꝺ rigore soluendam
sed apud deū sepe nō imputat̄ ad nouum
aut maius peccatū. Sicut interfectō hoīs
per ebriū nō vtentē ratiōe/nō habet culpā
maiorē ꝙ fuerit talis ebrietas. Sic aliq̄ di
cerent de peccatis dānatoꝝ. ¶ Ambu
landū est in virtutū doctrina via regia
vt nec strictius fiat dei mādatū: nec latius
ꝙ ip̄e mandauerat. ꝙuis inde sumere pos
sint aliqui aut malicie velamē libertatem.
aut ecōtra in desperationē corruere. Non
tamen omībus/ꝓ omī tempe ⁊ loco p̄dis-
candā asserimus qualibꝫ veritatē. ¶ Ho-
mo qui tenet̄ reprimere illecebrā anteꝙ sit

mortalis/primo omisit reprimere et euitare. et hoc imputabitur ad culpam mortalem in primo instanti non est gratie. et esse peccati mortalis. et ante numquam fuit verum dicere iste mortaliter omittit. ¶ Peccatum veniale magis posset dici cohibitum quam prohibitum. et esse contra institutionem seu monitionem quasi medium inter preceptum et consilium: quam absolute contra preceptum. communius tamen dicitur esse citra aut preter preceptum et preter dilectionem dei et non contra. ¶ Omnes primi motus qui apti sunt insequi rationem et per eam regulari/si eam preuenerint/dici possunt peccata. etiam in paruulis et fatuis. quia sunt preter ordinem nature primitus institute. Tamen rectius hoc dicitur de adultis/ratione vigentibus. In eis insuper circa que ratio peruigil esse debet. ¶ Omnis infidelium vita/peccatum est: si et dum ex infidelitate operantur. aliter non oportet quin possint bene moraliter operari. sicut de fidelibus extra gratiam/sententia rectior tenet. ¶ Qui minima negligit/paulatim decidit. Nam veniale peccatum/et si non perimit de per se vitam gratie/infirmat tamen operationem eius que est vita secunda. et ad mortem si multiplicatur disponit. retardatque a profectu meriti. et ab acceleratione visionis dei. In via enim dei non progredi/regredi est. Fac interim (scilicet dum es in peccato mortali) quicquid boni potes vt deus illustret cor tuum. Nam bonum opus de genere et morale/etiam factum extra charitatem vtilitatem affert multam. sicut nocet veniale. quoniam per tale opus disponitur homo ad opera virtutum. et ad facilius resurgendum trahitur/seu per aduersa seu per prospera iuxta quod expedire nouit deus ¶ Nullus actus de genere moris in habente vsum rationis/est simpliciter indifferens. neque quo ad bonitatem moris/neque quo ad meritum vel demeritum. saltem boni temporalis. ¶ Quantum obligamur et quotiens ex diuina autoritate querere salutem nostram eternam: tantum et toties obligamur bene operari ex gratia. Et quia non pro quolibet momento tenemur actualiter tendere ad beatitudinem eternam (cum hoc sit preceptum affirmatiuum) idcirco non semper culpabiliter omittimus/dum extra gratiam aliquid operamur. ¶ Solus deus et nullus alius absque eius commissione/potest directe et per se obligare quemcumque hominem/etiam sibi subditum/absque eius consensu libero/ad actus interiores et latentes habendos. solus quippe deus potest de talibus iudicare. alij autem non nisi de eius mandato et reuelatione. sed tantum de exterioribus. Notantur vero dictiones directe et per se et absque consensu libero. quia indirecte et per accidens: vel ex consensu subditi/hoc potest fieri. dum videlicet iubetur actus exterior. qui non potest fieri nisi ab interiori procedat. ¶ Nemo absque culpa sua aut consensu suo libero/potest de per se obligari ad ea que sibi alias essent licita vel consilia. Potest autem hoc fieri de per accidens pro manifesta vtilitate reipublice. cuius est pars. vel ex eius culpa. saltem quo ad forum exterius. ¶ Quoniam rationabile est vt nullus homo aliquid precipiat/nisi illud de quo potest cognoscere iudicialiter secundum modum suum in foro suo. Idcirco finis et intentio legislatoris/non cadunt sub obligatione subditorum. sed tantummodo operationes exteriores preceptorum. Et ita dicens horas/aut ieiunans in peccato mortali/aut intentione sinistra. vel absque attentione/absoluit se a precepto ecclesie. sed non apud deum: de negligentia: aut peruersa intentione sepius excusatur. ¶ Precepta dei affirmatiua. quia obligant ad semper. sed non pro semper: eorum obligatio est sub quadam distinctione ad hoc tempus vel ad illud. et ad hanc speciem operationis vel ad illam. Sicut colere deum latria exteriori/non plus de se obligat ad hanc speciem cultus exterioris: et ad hanc diem quam ad illam. ¶ Ad eruditionem: atque certificationem fidelium: et vt conformis sit in ecclesiastica policia cultus diuinus/prelati ecclesiastici tanquam sapientes statuti sunt. pro quanto expedit illud quod est sub distinctione ad aliquid vnum certum et commune christianis limitari. sicut quod dei cultus exterior die dominico et per cessationem ab operibus seruilibus exoluatur. ¶ Ecclesiastici prelati respectu preceptorum diuinorum et regula euangelice/nullo modo conditores sunt. sed dumtaxat quidam interpretatores expositores. precones. doctoresque. ¶ Interpretatio et limitatio vel expositio prelatorum in lege diuina/quamdiu prelati non cognoscuntur abuti sua potestate/suscipienda est reuerenter tanquam lex dei. Abuterentur autem si manifeste imponerent onera nimis grauia ceruicibus populi christiani. vt si ad festinandum quotidie aut ad statuta que alias religiosi habent/omnes passim astringi quererent. ¶ Dispensatio prelatorum/que est iuris communis quedam relaxatio seu mitigatio/locum habet precipue circa particulares casus et personas singulares. quoniam aliqua sta-

tuta sunt ꝓ coītate/q̄ huic ꝑsone vel illi. ⁊
ī isto casu vel illo/nō ita sicut sūt posita cō
gruere dinoscūt. ¶ Pene sūt restringende
sic ꝙ absqꝫ vtilitate reipublice vel eius. cuꝫ
infligūt neqꝫ institui:neqꝫ institute exeq
deberēt/⁊ peccāt oppositū faciētes vel eas
cū hoc rescuerint nō tollētes. ¶ In oī re-
publica tolerari pn̄t aut debēt vicia. q̄ abs-
qꝫ deteriorū ꝑiclo: neqꝫ corrigi. neqꝫ extirpa
ri valerēt. Quāt illud ē ⁊ qn̄ nō. difficile ē
⁊ sepe īpossibile gn̄alr̄ diffinire. nisi ꝑut cir
cūstātijs ꝑticularib⁹ inspectis/ꝓlati/supio
res ⁊ sapiētes determiabūt. Exēplū ē de me
retricib⁹ ⁊ vsurarijs. ⁊ silib⁹. q̄ qn̄qꝫ ꝑmit
tūt. Et ita d̄ ꝯcubinarijs sacerdotib⁹/ꝓ lo
co et tp̄e/staret forte eē faciēdū. ¶ Comu-
nis error facit ius:ad hūc sensū vel intelle-
ctū. ⁊ silēs:ꝙ ꝓlati ⁊ p̄ncipes/sepe aliq̄ faci
unt. aut ꝑmittūt iustissime/ob errorē sub-
ditoꝝ cōem q̄ alias si fierēt aut ꝑmitterent
ad culpā eosdē obligarēt. ¶ Cōmunis in
obediētie culpa/qn̄qꝫ absoluit d̄ ꝑ acidēs
ab obediētia ⁊ a culpa ꝓ futuro. ⁊ hoc ī le-
gibus positiuis. vt tales sūt. alioqn̄ nō vi
det in multis. quō lex lata ⁊ iurata possꝫ ꝑ
nō obſuationē aboleri. ¶ Cōsuetudo est
optima legū int̄pres. si de positiuis s̄mō fi
at. ¶ Cū ꝯsuetudo sit altā natura/leges as
suete/ ⁊ q̄si iā in naturales v̄se. nō debent
absqꝫ maīfesta vtilitate vel necessitate/ vel
tolli vl̄ mutari. ¶ Cōsentire censendi sūt
supiores (saltē interp̄tatiue) ī abolitiōe le
gū suaꝝ positiuaꝝ. qn̄ passim eas diu non
obſuari pn̄t/ ⁊ nec v̄bo nec facto reclamāt
¶ Lex nō instituit/nisi dū ꝓmulgat/neqꝫ
vigorē hꝫ/nisi cū morib⁹ vtētiū approbat.
⁊ hoc si sit lex pure positiua ad populi regi
men. Secus d̄ diuina atqꝫ naturali dicere
tur. ꝯ quas nō ē ꝑscriptio. vel ad oppositū
ꝯsuetudo sed tm̄ corruptela. ¶ In oī lege
q̄tūcūqꝫ positiua bn̄ instituta. aliqd est de
iure naturali ⁊ diuino. vt ꝙ expedit bōēs le
gib⁹ regulari. ꝙ q̄ ꝑtāti resistit/dei ordinati
oni resistit ⁊ silēs. ¶ Secernere ius diuinū
⁊ naturale a positiuis. sicut est difficile: ita
maxie necessariū est vt vtile in oī doctrina
morali ⁊ politica. ⁊ hoc fieri ꝑfecte nequit/
absqꝫ sacra sapientia. q̄ legib⁹ et̄nis innitit
atqꝫ fūdat. ¶ Cōparatio pc̄toꝝ ad inuicē
s̄m grauitatē maiorē ⁊ minorē/generalit

sumi neqt:nisi cōmpent in genere suo. ⁊ ce
teris ꝑibus. qm̄ s̄m alias circūstātias ꝑti
culares/se hn̄t plurimū vt excedētia ⁊ exces
sa. ¶ Quātificatio pc̄toꝝ/a posteriorī sume
a penis: licꝫ nō sufficiēt/vsqꝫquaqꝫ. et a priori
penes genus obiectis. ⁊ intētionē finis. et
libidinē seu conatū volūtatꝭ maiorē vl̄ mi
norē. ⁊ causā motiuā. tp̄us ⁊ loci. ⁊ penes
dāna inde seqn̄tia/q̄ peccās ꝑuidebat aut
ꝑuidere tenebat. ¶ Oīs actus/cui⁹ finis
intētus ē pc̄tm̄ mortale: mortalis ē. siue in
tendat actu siue habitu qḋ scit si opans in
terrogatus. cur hoc facit? et aduertēs/tan
dē ridebit. ad hūc finē feci. ¶ Actus q̄ ali-
unde nō eēt mortalis: ⁊ fit ꝓpt̄ finē solū ve
nialē/videt eē solū venialis: nisi forte ꝯsti-
tuat finis ille vt vltim⁹ ⁊ q̄etās. et nō solū
vt incidēs ⁊ minus p̄ncipalis/actu vel ha
bitu ¶ Nō oīs actus pc̄ti/ē fruitio creatu
re. vel vsus eius. sꝫ qn̄qꝫ ē abusus solū ve-
nialis. qn̄qꝫ mortal̄. Nō eīm oportꝫ/vt in
oī pc̄tō creatura ꝯstituat finis vltimatus
abutētis ea. ¶ Si qs mouet occasionalit
solū/ex pc̄tō mortali/ad aliquē actū facien
dū nō oportꝫ illū actum eē pc̄tm̄ mortale.
Secus si cā p̄ncipalis hui⁹ actus/eēt mor
tale delictū. ¶ Diligi pt̄ deus ꝓpt̄ finē mer
cedis q̄ ipse ē. vel ꝑut licꝫ ꝓpt̄ diceret finē
subordinatū sub vltimo fine. aut ꝑut cau
sam motiuā min⁹ p̄ncipalē denotaret. al̄s
nō. Silr̄ de euasione dānatiōis diceretur.
¶ Bonitas naturalis ꝯseqt ad ens. ⁊
hec nō hꝫ oppositā maliciā. Bonitas
v̄o ⁊ malicia morales de genere sumit ex
obiecto. Sꝫ totalis bonitas moralis spēci
alit pēdet ex circūstātijs finis ⁊ alioꝝ sil
adunatis. Maliciā v̄o/ex vnius illaꝝ cir
cūstātiaꝝ carētia ponim⁹ resultare. Cetep
bonitatē gratuitā ⁊ meritoriā/grā gratum
faciēs opat. ¶ Circūstātiaꝝ alie nō sūt so
lū ꝯcomitātes actū. ⁊ he nec addūt nec di-
minuūt ad pc̄tm̄. Alie dicūt informantes
q̄ ad actus vt moralis ē/integrationē ⁊ in-
formationē exigūt et intrāt. ¶ Multa ex
genere mortalia sunt/q̄ꝝ silia pn̄t effici bo
na: dū trahunt ex rōne suā. Quēadmodū
dolere de libtate d̄ bono alteri⁹/ ē mortale
delictū. Si v̄o hoc fiat ꝑ zelo iustitie boni
cōis/cui ꝯtrariū ē tale bonū: ille dolor virtus
erit. ¶ Pleruqꝫ multa ex genere bona eēnt

que ex aliqua circūstantia ꝑuersa fiūt mala/⁊ specie morale mutātia. ¶ Nō oīs deliberans/agit ex deliberatōe. sicut nec oīs ignorās agit ex ignorātia. aut ꝯtemnēs ex ꝯtēptu. Pōt eñ aliqs progredi in actū primoꝝ motuū. dū actu delibe rat qd agēdū/ nō tñ ex deliberatōe aget. sȝ ex effreni appetitu/⁊ ex motu passiōis. Dicit̄ āt aliqs agere ex aliq̄ cā: qñ/si nō eēt illa cā/ipe ab agendo cessaret. accipiendo large agere ꝓut ad omittere ꝯtēdit. ¶ Duob⁹ bonis ꝓpositꝭ qñq̧ ad nullū obligor. qñq̧ ad vnū illoꝝ nō ad aliud. qñq̧ ad ambo/sub disiūctiōe solū. In q̄ casu nō teneor simplicit̄ eligere mai⁹ bonū si sit mihi difficili⁹. neq̧ etiā si sit facili⁹. ⁊ habeā rōnabiles causas illud dimittēdi. ⁊ aliud agēdi. Exēpli grā ad experiēdā ꝓpriā libertatē. Qm̄ ars ꝑfecta nō delibat. sicut ex v̄tute agit aliqs bñ/quasi subito: sic ex ꝑuersa assuefactōe viciosus q̄si repente ꝑcipitat̄ i culpā. Et ita male habituat⁹ i vicijs/vt in iurādo: ꝯcupiscendo: odiēdo: īuidēdo: ⁊ sīb⁹/fere demereat̄ ꝯtinue. sicut v̄tuoso assidue merces crescit. vt vex sit q̄ iust⁹ ē/iustificet̄ adhuc ⁊ q̄ sordid⁹ ē/sordescat adhuc. ¶ Nullū desideriū rei illicite/factū tñ mō sub ꝯditōe actualit̄ vl̄ habitualit̄ adhibita. ē de ꝑ se mortale delictū. de ꝑ accidēs tñ/ꝓpt̄ appetit⁹ sensualis cōmotionē nimiā q̄ sciēt dimittit̄ inualescere ex talis desiderij ꝯtinuatiōe libera/pōt ip̄m int̄ mortalia deputari. q2 q̄ amat periculū/ꝑibit i illo. ¶ Null⁹ agēs bñ s̄m oēs circūstantias/dici debȝ dare scādalū alteri q̄tūcūq̧ scādalisetur ali⁹. Scādalū eñ est dictū vel factū min⁹ rectū/ꝑbēs alteri occasionē ruine. Nā i via oīno recta/si qs ceciderit/nō ex scādalo vie sȝ ex ꝓprio defectu ꝓuenit. Sol⁹ ille scādalisat actiue. q̄ aduertens aut aduertere debēs/alios ꝓniores eē ad peccādū/ex mō suo agēdi q̄ sibi nō ē in ꝑcepto/nihilomin⁹ ipe opari nō desistit. secus i casib⁹ hic exclus̄. vbi malicia ꝓpria ē scādalū gratis acceptū: vbi ꝑterea nō ē aduertētia nec eē dȝ de scādalo alterius. ⁊ vbi qs ad illud operādū teneret̄. ¶ Ille dī ex malicia sua peccare ⁊ scādalū accipe: nō ex actu alteri⁹. q̄ īformat⁹ sufficiēt̄ de bonitate hmōi actus. nihilomin⁹ cadit in ruinā: vt si ex voto religiōis emisso. parētes poss sufficientē de religiōis ꝑfectōe informatione/se scādalisari ꝯq̄rant̄. scādalū ē hoc nō tā pusilloꝝ: sȝ phariseoꝝ. acceptū scȝ nō datū. ¶ Quilibȝ ab oī actu cui nō ē astrictus aliūde/tenet̄ desistere. qñ timet aut timere dȝ s̄m vehemente ꝯiecturā/scādalū pusilloꝝ. q̄usq̧ de illo cōpescēdo diligētiā compleuerit. nisi forte pro cōi vtilitate/vnctio spūssancti doceat/illud nūc agēdū. vt christus fecit in publicatiōe vitatis sacramēti.

De superbia ⁊ vana gloria.

Appetitus glorie si est de vera gloria ⁊ ꝓpt̄ deū v̄tuosus ē. Si de vana/citra deū ⁊ nō ꝯ deum vt i bonis fortūe nature vel grē venialis ē/tā ex genere q̄ ex more/ si sit ad finē bonū. vt ꝑ euitatōe infamie. aut ꝑ magno bono edificatiōis aliene. ille appetit⁹ discret⁹ ē ⁊ meritori⁹. Si gloria sit falsa/⁊ d̄ pctō mortali: aut ꝓ fine malo ꝑncipalit̄ et vltimate/tūc mortalis est. ¶ Presūptio: arrogātia: iactātia: ⁊ hypocris̄/generalit̄ et ꝓprie sunt d̄ illis q̄ nō ꝯueniūt hoī taliter se hñti: si illa hr̄e vel credit vel inordinate appetit. ꝓpterea sp̄ hñt errorē vel maliciā inuolutā. qñq̧ venialē. et sepe mortalē. s̄m genus obiecti. ⁊ int̄ circūstātias intētiōis ⁊ finis. atq̧ ceteroꝝ. ¶ Presumēs d̄ dei misericordia q̄ saluabit̄ q̄litercūq̧ peccauerit ⁊ in pctō ꝑseuerauerit/errat i fide/si hoc iudicet ꝑ intellectū ⁊ i morib⁹ mortalit̄/si talit̄ afficit̄ ꝑ volūtatē absolutā. q2 d̄ ꝯditionata nō oportet. Et ita distingui posset in valde multis d̄ intellectu et affectu. q2 s̄m hoc/pctā variā naturā sortiūt̄. vt dicāt̄ vl̄ errores. vel mali mores. vel vtrūq̧. ¶ Presumptio d̄ multis meritis et gracijs/ falsa ē ⁊ temeraria/si nō insūt. Si autē credat̄ et sentiat̄ q̄ ex se sūt ꝑncipalit̄/impia ē. q̄tūcunq̧ ꝑius hr̄ent̄. Qr si singularit̄ eas hr̄e qs gloriet̄/pestifera est atq̧ pharisaica presumptio. ¶ Credere ⁊ sentire qd̄ ex meritꝭ ꝑcedētibus aliqd̄ bonū aut ꝑmiū ꝯsequatur/nō ē ꝑsumptio vel error/si ad deū tāq̄ ad originale ꝑncipiū/actu vel habitu solū referat̄. Deus eñ miseret̄/cuius miseret̄: hoc ē gratiā dat. vt ex illa/aliā grām largiatur. ¶ Celare pctā sua: nō ē ex se hypocris̄

sed cautela prudens ⁊ debita. Secus si fi-
at hoc ex appetitu laudis false. aut alterius
malicie pncipalit. vel si ad malū finem vl
timate referat. Secus etiam/ si p mēdacia
opez vel signoz vel v̄boz/ talis absconsio
q̄rat fieri. quēadmodū si ad celandū pctā
sue luxurie/ fingat se aliq̄s ope signo aut
v̄bo luxuriā maxie detestari ⁊ castitatē am
plexari. cū sufficere debeat vt illā nō osten
dat. Ita de superbia et ceteris posset dici.
¶ Presumpcio/ arrogātia/ iactātia/ ⁊ hypo
crisis. circa bona nature aut fortune/ min⁹
hn̄t peccati ⁊ piculi: q̄ circa bona grē/ p̄ser-
tim grē gratū faciētis. cū illa minus ɔgno
sci possit inesse. ¶ Pertinacia in opiōib⁹
⁊ scribus ppriis p quā q̄s nō ē patiēs cor-
rigi: dānabilis ⁊ vix sanabilis ē p̄sumptio.
⁊ dū in rectoribus alioz: aut apud religio
sum ē. cūcta turbat ⁊ pdit. ¶ Nō ē ser-
uitus sz libertas/ parere legib⁹/ qm̄ obli- R
gatio p votū aut p̄ceptū: ceteris pibus au-
get v̄tutis ⁊ meriti rōnē. vtrobiq; em̄ addi
tur circūstātia bona. in voto/ latrie. in p̄ce-
pto/ obediētie. ¶ Subditi obligāt obedi-
re supiorib⁹ in his dūtaxat: respectu quoz
sunt supiores. ⁊ dū regulas sue dānatiōis
nō excedūt. ¶ Nullus actus dz ab hoīe p
hiberi sub pena pcti mortalis alicui iuito:
etiā subdito/ nisi ad illuz iā sit obligatus p
legē diuinā explicite vel implicite. v̄tualit
vel in forma. Nā solus deus ē q̄ hz impe-
riū eīne vite ⁊ mortis ¶ Stultū ⁊ iniurio
sum p supioribus/ ē credere/ oēs instituti-
ones factas q̄les videmus respectu subdi
toz/ obligare ad pctm̄ mortale. sz sūt mul-
te accipiēde vt cōminatiōes. multe vt mo
nitiones. multe vt ɔsilia. multe vt q̄dā de
centie ⁊ honestates ⁊ faciētes ad finē con-
sequendū. multe vt tpalē hāc vitā solū re-
gulantes. ⁊ ad penā tpalē: si trāsgrediāt so
lū obligāt. ¶ Iurās vel vouēs in aliq̄ reli
gione vel coītate/ adimplere oīa q̄ pro regi
mine talis religiōis aut coītatis ordinata
sunt aut erūt: nō p hoc censendus ē eē ob-
ligatus sub pena pcti mortalis ad obs̄uā-
tionē illoz ad q̄ diuina lex nō vult talit ob
ligare. qz nec humana lex talit obligare in-
tendebat. si recte (vt supponit) intēdebat.
¶ Displicet deo/ infidelis ⁊ stulta pmissio
Infidelis q̄ nō seruat. Stulta q̄ discretōis
sale nō condit. Propterea stultū est dicere
q̄ de ingrediēdo religionē ɔsiliādū nō sit.
sed ad primā inspirationē ingrediendum.
¶ Pōt sincero ⁊ recto ɔsilio/ religionis in
gressus dissuaderi. qbusdā ad tp̄s. aliis in
eternū. Sic de p̄lature susceptiōe: aut stat⁹
v̄ginitatis diceret. Attamē modestissimā
cautelā in dissuadēdo/ scimus exhibendā.
¶ Omne votū ⁊ iuramētū/ ad hoc q̄ obli-
gatoriū sit ⁊ discretū hz ɔditiones implici
tas. quarū aliquas inutile. aliq̄s vtile eēt
iurādo p exp̄ssum apponere. Una condi-
tio ē/ q̄ reseruat supioz auctoritatē. Secun-
da q̄ iuramētū nō sit aut vergat in deteri-
orem exitū. s. ad mortale vel veniale pctm̄
nūc aut in posterū. Tercia q̄ nō sit i salut
dispendiū. hoc ē in pfectiōis impedimētū
vt eēt vouere nō intrare religionē. nūq̄ su
scipere p̄laturā aut nō loqui cum parenti-
bus. ⁊ similia. q̄ licet possint licite q̄nq; di
mitti. nō tm̄ passim iuramēto aut voto val
lari. ¶ Qn̄ aliq̄s nec actu nec habitu/ p v̄
ba sua intēdit iurare. nō ē reus piurio apd
deū/ nec etiā apud hoīes: si sufficiēt hoc cō
stiterit. pōt tm̄ de incauto mō loquēdi/ vel
scandalisandi vel asserēdi. vel de intentiōe
fallēdi culpari. Hoc facit p religiosis/ et q̄
busdā aliis/ q̄ iurant p botas suas: ⁊ p ani
mam canis: irrisorie. Et p burgūdis ⁊ as-
suetis iuratoribus p̄ter omnē intentionē
obligādi se iuramēto. ¶ Institutiōes hu
mane/ nō debēt tales interp̄tationes asper
nari quales iuramēta et vota/ f̄m ɔcordē
doctoz sententiā recipiūt. etiā dū ferēt ab
solute. alioqn in laqueū et magnū salutis
dispendiū verterēt. ¶ Si cōtemnere ali L
quā rē vt auctoritatē supioz/ est ipsā vere
vel interp̄tatiue/ nullā: aut vilē aut minus
iusto reputare. Ois peccās etiā venialiter
ɔtemnit: q̄uis nō ois talis agat ex cōtem
ptu. sicut nec ois supbus agit ex superbia
⁊ ita in aliis multis. ¶ Contemnēs aucto-
ritatē supioz/ nō ex passione vel fragilitate
vel ex ignorātia. sz ex ɔtemptu q̄ ē pncipalis
causa aut finis trāsgressiōis sue/ reus pctī
mortalis existit. Ut dū q̄s dicit supiori in
eo q̄ supior. ego in despectū v̄ri hoc agam
qd̄ inhibetis: alias nō actur⁹. ¶ Ad euita
tionē pctī nō sufficit bn̄ sentire et iudicare
d̄ agēdis. nisi volūtas ⁊ affect⁹ tali iudicio

Nota.

Nota.

conformiter. Afficit enī sepius voluntas ad aliqua/ ⁊ illa taliť exequit/ ac si suus intellectus taliť agēdū dictaret. Sup hoc/ incontinētes circa qdlibet viciū: tā carnis q̄ spūs: apertū dāt documētū. p̄sertim in carne euidētius q̄ in spū. ppē difficilē reflexionem sup actus interiores ⁊ latentes. Et hec abscōsio/ crebro fallit etiā ipos spūaliť ambulare volētes. ❡ Ponētes intellectuz liberū vt talis ē. ponerēt ꝯseqnť in eo pctm̄ ꝓprie. Alij ad negligentiā aut maliciā voluntatis habēt referre crimen omne suum.

❡ Nulla ē negligētia vel omissio/ criminaliť culpabilis: absqꝫ ꝯsensu ꝟo vel interpretatiuo comitāte vel p̄ueniēte. Quid aūt sit cōsensus interp̄tatiuus dictū ē. Et hec in angelis ⁊ in adam/ videt origo fuisse peccati. ❡ Passio naturalis vt ira. amor. gaudiū. odiū. inuidia. fames. sitis. delectatio. desideriū. ⁊ similes: si fiāt absqꝫ oī ꝯsensu/ nullū pctm̄ sunt. si ꝟo cū ꝯsensu. sꝫ nō ex consensu/ inť venialia deputāť. Siľr de actib⁹ rōnis. tā in portiōe supiori. vt est blasphemia. q̄ in inferiori vt ē appetitus vindicte dicť. ❡ Si i p̄ceptis penalib⁹ pena sit addita p modū disiūctōis ad actū p̄cepti sufficit penā soluē duz act⁹ omittiť. Si ꝟo sit iposita pena. vt solū accessoria/ ⁊ inducēs ad p̄ceptū: p solutiōez ei⁹ nō excusať p̄cepti trāsgressio. sꝫ bn̄ aliqn̄ compensať.

❡ Iudicare alterū tāq̄ malū/ si fiat ex officij iudicio. ⁊ p testes legitios/ nō ē ex se malū. sꝫ ꝟtuosū. etiā si p ꝯfessionē aut aliť/ sciret eē p iudicē inocēs nec p illud patēt effugiū: qn suo fugereť officio. ❡ Iudicare ꝓpria estimatōe aliū ex aptis signis exteriorib⁹ q̄ nō pn̄t bn̄ fieri. nō ē ex se pctm̄ mortale. licꝫ qn̄qꝫ sit curiositas venialis/ qn̄qꝫ mortal': dū hō ab alijs meliorib⁹ aut debitis/ nimis ipediť: aut dū p hoc i supbiā erigiť. ❡ Iudicare alterū leui p̄sūptiōe/ sm̄ p̄sūptiōes exteriores: p̄sertī vehemētes/ nō ē ex se mortale. Sec⁹ si fixa assertōe interiori ł exteriori illud fieret: i magnū ꝓximi detrimentū ⁊ malū. ❡ Null⁹ in vita iudicādus ē tāq̄ dign⁹ iferno. qm̄ spūssctūs opať isbito. facta igiť nō ꝑsona sunt a nobis iudicāda

❡ Zelotipia q̄ ē vehemēs amor suspitios⁹ nō sati fidēs de re amata/ ⁊ alie suspitiōnes maliuole: vt cū aliqs se putat irrideri ⁊ falli. in qles qdā melancolici. ⁊ qdā ex religiosis faciliť cadūt si nō repmāť: sꝫ addať consens⁹ liber: sūt vt plimū mortalia delicta. aut mortaliū delictoꝝ vehemēs cā. ❡ Idolatria: q̄ ē exhibitio honoris/ vere ł interp̄tatiue aut attributiue diuini alicui creature aliť q̄ sibi p̄t cōpete. Et apostasia q̄ ē recessus a ꝟa religiōe. Et murmur ꝯ diuinā ꝓuidētiā. Et blasphēia deo indigna ascribēs. Qn̄qꝫ fiūt ex supbia itellect⁹/ nolēti se captiuare i obsequiū fidei. et tūc ibi est error in fide. Aut solū fiūt p deprauatōz affect⁹. et tūc sūt malicie et sūt crimiales: lꝫ ex circūstātijs dici possint qn̄qꝫ veniales. ❡ Sicut ē aliqs honor diuin⁹ ꝓprie: aliqs solū per attributōz aut ꝑticipatōz aut analogiā. Ita hꝫ h⁹ varie sūt spēs idolatrie: qdā ꝓprie: qdā solū analogice dicte. oēs tn̄ ex gñe suo mortales existūt. vt i inuocatiōib⁹ demonū. In astrologia ꝺ iudicijs circa ea q̄ nō depēdēt pure ex libero arbitrio. In nicromancia ⁊ piromācia. ⁊ gñaliť in supstiōib⁹ oīb⁹ ꝓhibitis atꝫ nefarijs: q̄ꝝ effect⁹/ neqꝫ a miraculo/ neqꝫ a natura/ rōnabiliť expectari pn̄t.

❡ Nulli facienti qd i se ē (h⁹ ē bn̄ vtēti donis dei iā habitis) deest de⁹ i necessarijs ad salutē/ siue sint illa credenda siue operāda.

❡ Volēs credē/ ⁊ fantasias ad oppositū sibi data tolerās inuit⁹. sicut i plerisqꝫ videre est nō ē ifidel'. sꝫ mereť. Ita ꝺ volēte penitē et deū diligē: aut aliqd bonū facere ex affectu quē indispositō corpal' ipedit p regula dicerem⁹. ❡ Tollať supbia a vir deuotis et abstractis. q: sentire ꝯsolatiōes spūales in affectu: nō ē signū ieffabile q̄ caritas insit sic eaꝝ carētia: charitatē deesse nō cōcludit Nā assuefactio et cōplexio/ aut diabolica illusio/ cause sūt: cur tales affect⁹ qn̄qꝫ vel insunt vł nō insūt. ❡ Adorās adoratōe deo debita absolute. idolū vel diabolū transfigurātē se i angelū lucis seu xp̄m: a mortali crimie neqt excusari. Nec hic igrātia iuincibil' locū hꝫ. sꝫ ꝓbādi sūt spūs si ex deo sint Sec⁹ si sb ꝯditōe implicita ł explicita/ hec adoratio fieret. vbi ꝓbabilis cōiectura de sic agendo cōtingeret. quēadmodū hostiā non sacratā. imo lapidē hostie similem/ casus aliquis licite faceret adorare ❡ Pia intentio faciēdi ⁊ tenēdi sm̄ intentionē ecclesie/ si nō excusaret multos ex xp̄ianis. sim

plicabunt idolatre censerent in adorationibus imaginu. citius pulchre q turpis. et veteris q nove. quasi numine aliquo ille magis, q alie repleret.

De invidia

Invidia q est dolor d alieno bo no/vel gaudiu d malo/ ex genere suo mortalis e q2 2 charitate. 2 psertim si dolor sit d bonis spualibus. Sz ex defectu deliberationis vt in pmis motib9/vel ex malicia complexionis melacolice: aut q2 dolor illa trahitur ex genus invidie/pt no ee mortalis: vt du dolet aliqs et iusta causa et fine bono. ¶ Detractio q e diminutio fame alteri9 occulta. vel diffamatio q e publica. vel contumelia 2 exprobratio q fiut in facie eius q ledit sut ex genere suo mortales/si dampnu vel dedecus sit notabile. et si no 2hant ex ppria rone. vt si fiat ad cautela alio2 ne seducat. aut p bono reipublice vel coitatis alicuius. aut p correctioe fratna. Sz apud imperfectos ista bn agere. f. alios recte increpare. sicut 2 se digne laudare difficillimu e.

De ira

Ira p zelum q e de malo culpe: dr ex se laudabilis: sz ex mo psequedi pt fieri vituperabilis. dum nec tps nec locu nec modu noluit observare. ptim qn ptinacie 2iucta e/ 2 turbatiu seditionu magis adductiua: q sedativa. ¶ Ira q e motus 2citatus ad inferendu vindicta p malo sibi vere illato. si sit fm ordine iuris/no e de se vituperabilis. sz reducit ad ira zeli. vt in iudice vel p iudicem. Sec9 si ex libidine ppie vindicte pncipalit. vel si iiuria no sit vere facta. sed ita leuit 2 irronabilit estimat. ¶ Ira est qnqz naturalis passio vt i melacolicis 2 colericis qnqz pmus motus. qnqz sola impatietia. absqz appetitu vlterioris vindicte. qnqz refrigeratio qda charitatis erga pximu. circa odiu. In qbus casibus aut nullu e d se aut veniale peccatu. ¶ Ira que est appetitus deliberatus vindicte ppie. pter aut 2 iuris ordinem. ex se 2 vt sic/ est mortalis. Presertim si vindicta sit notabilis detrimenti.

De accidia

Accidiam dicimus esse tediu interni boni. Que ex genere venialis e. q2 2nat no charitati. sz eiusde fervori. Fit at mortalis dum p ea aut ex ea/mortale crime incurrit vt omissio eo2 q sut d ncitate salutis. aut despatio de divino auxilio. aut suipsi9 interfectio ¶ Sola negligetia mortal e/p qua id qd sb pcepto cadit omittit. qnuis culpabilior i exercitijs spualib9 et hierarchicis vt missa. q p hais. ¶ Ociu scm vite 2teplatiue 2 studiose, dz bo q tu ex se e magl appetere q officia vite actiue: pt tu cu obligatoe iminete tn maifesta ncitate: aut supiorl pcepto ronabilit accedete dimittedu e ociu p caritate prior. ¶ Inhabilis prsus ad ociu 2teplatiue laboret ipe exti9 ad sui alio2uqz pfectu. Et si aliqs ad vtruqz valz/velut ambidexter/magna pfectio e. 2 mixtura hac i statu pntl idigetie/optima iudicam9. ¶ Euagatio metl tpe oratonis ex pcepto debite/si fiat ex deliberato 2sesu. atz tenet illa sola inrupit intetioez debita oronis. 2 facit vt pceptu no sufficient adimpleat. nisi rursus iteret qd p euagato2 hac infecit e. Qd tn fieri/aliqn neqz dz neqz expedit.ncqz pt vt i missa. aut du hora ptijt. Ubi du euagato2: qntu cuqz multa sit/ ex delibatoe tenere no volum9/tuc habitualis prima 2tualis intetio phabita de orado. vt dicemus/iugit vna manet. Exemplu e d peregrinatioe. ¶ Conuersio cordis ad deu tpe oratiois/qnuis sit laudabilior ceteris partibus: si fm vba 2 sensu oronis fiat: attame istud no e necessitatl qd de illitteratl 2stat 2 in pfecte 2teplatiuis etia no rar e. ¶ Impatietia 2 laguida mollicies/et effeminata copassio/2 mutabilitas ad omne vetu sut ex se vituperabiles 2 in culpa mortale vgut/ du exinde ea que iusta sunt fieri vel exequi scz et veritas vite doctrine atqz disciplinei relinquunt. ¶ Tediu boni/ proueniens ex difficultate opis. aut ex malicia copletionis absqz culpa/plus in iohane q in petro auget meritu 2 laude iohanis. si 2 dum in ceteris ipe cu petro eqlit opet. ¶ Difficultas in ope vtutl ex assuefactoe vicio2 proueniens/pl9 vt p se diminuit ro2 laudis 2 me-

niti; q augmētet. Tamē male habituatus q̄m nisi ex maiori conatu: opus sile ad bene habituatū pficere neqt: magis inde reddit incidētalit cōmēdādus. ¶ Pusillanimitas qua qs ꝯ iudiciū supioris sui prudentioris reputat se minus iusto obligari ad aliqua faciēdū. ꝛ pertinaciter refugit officia a supiore imposita. ad inobediētiā supbiam imputat. qꝛ iudiciū suū nimis pfert. ꝛ innitit prudētie ppie. Secus si ducat ppria lege spūssancti/ de qua deb3 eē certus. Secus pterea si sciat piculū suū euidēter de q fidē facere supiori satis nequit.

De auaricia

P

a Uariae obiectū est īmoderata possessio. Quo ex genere suo nō videt eē mortale vniuersalit. Sz in mortale trāsit/ dum ex deliberatōe efficaci ꝛ absoluta/ appetūt vel ḡrunt vel rapiūt. aut retinent aliena ꝛ inuitis dn̄is. quacūq3 mō fiat. clam vl' palam. vi vel fraude. ꝯsilio vel auxilio. psertim si res sit notabilis detrimēti. ¶ Dum appetitu suffocante rōnē. ꝛ a dei fruitio penitus impediēte/ etiā licita vel ppria bona nimia libidine vel solicitudine appetūt/ qrunt seu retinēt: quasi in eis spes tot9 animi velut in deo poneret/ mortale ē. Quā auaricie speciē apl's ab hoc appellauit idoloꝝ fruitutē. ¶ Nō deb3 aliqs dicere tenere rē alienā inuito dn̄o/ qn̄is nesciente qn̄ dn̄s psumit rōnabilit ꝯsensurus ex familiaritate vel aliūde dū sciuerit. Aut si iuxt dictamē recte rōnis/ ita d3 ꝯsentire. quemadmodū in extrema necessitate: aut dū cū notabili detrimēto redderis. ꝛ cū modica vtilitate recipiētis/ alienū tunc reddere qo dānū sub partis expectatōe potest euitari. Nullus pterea gladiū arreptū diceret reddendū in manus dn̄i dū furit. q̄ illū instantius repeteret. ¶ Sub furibus aut sacrilegis aut raptoribus cōphendunt/ q ad criminis equalitatē. quicqd sit de restitutōe faciēda. ipi aduocati fouētes causā quā credē debēt iniustā aut p culpā pdētes iustā. Et medici ifideles. Et iudices mali Et plati q pficiūt officijs publicis ꝛ beneficijs psertim curatis illos qs scire debent eē raptores ꝛ aiaꝝ destructores, bonis spiritis. Ipi ꝑsius ꝯsiliarij dn̄oꝝ/ ad tallias iniustas. Et generalit q talia agūt. aut ꝯsentiūt agētibus. ¶ Acqrere medijs illicitis/ illicitū ē plus vel minus/ iuxta maliciā medioꝝ. varie insup fm naturā ꝯtractū in acqrēdo. Ita vt qn̄q3 trāseat res in veꝝ dn̄iū peccātis/ qn̄q3 nō. Cōtractus eīn qn̄q3 irritat diuino iure vel hūano. qn̄q3 pmittitur vt infra dicēdū ē. ¶ Symonia q ē studiosa volūtas emēdi aliqd spūale vel annexum spūali/ cōstat q de genē suo ē mortalis/ pl9 vel min9/ ppie vl' improprie. iuxta naturam eius qd dr spūale. Tpalitates eīn ecclesie/ qn̄is ei dicate sūt: pprie tn̄ spūales nō existūt. nec symonie nomē. nisi positiuo iure recipiūt. ¶ In actib9 q sunt symoniaci solo iure positiuo. cadit pscriptio. vt in receptione moderata p sigillo. aut lr̄a. aut sustētatiōe ministroꝝ in collatiōe ordinū. ī aliis nō ita. ¶ Faciēs aliqd opus spūale. ꝛ inde mercedē tpalē expectās: aut ecōtra quasi vnū sit rōnabile pciū alterius/ symoniacus ē. aut iesita corde vel ore vel ope. ¶ Dicit aūt tpale/ quicqd pt pcio tpali compari vt ē obsequiū curialiū ꝛ silia. ¶ Sustentationē suā moderatā in tempalib9/ aliunde non habitā/ si qs expectat ex ope spūali nō incurrit ex hoc symoniacā prauitatem qꝛ dignus ē operarius mercede sua. Caueat tn̄ turpis qst9 ꝛ scādalosus. ꝛ intētiōis oculus ꝯseruet incorrupt9. vt nō ibi statuatur pncipalis finis ī mercede tpali. sz subordinatus in deū. aut nō ꝯ deū. Ita de pdicatiōe/ imo d dilectōe dei sup oīa dici posset ꝛ de bn̄ficioꝝ appetitu. ¶ Symoniaco ex pacto vel ope/ nullū ius acqrit in beneficio vel fructib9 eius qn̄ restituere teneat. secus si steterit ī sola volūtate. qꝛ iā nō diceretur studiosa. Silr de hereticis puniendis distingue. ¶ De ludo taxilloꝝ/ de torneamentis/ de vsuris varijs ꝛ palliatis. dicunt iuristaꝝ plēs/ irritatos ab eccl'a illic eē ꝯtus. Secus in meretricio. ꝛ histrionatu. ꝛ symonia interiori. in missis cantādis. et alijs qbusdā. vt forte ī clericis mercaturas aut medicinā aut aduocatiā/ absq3 dispensatiōe exercētib9. ¶ Beneficiatus iusto titulo: si simplicit omittat diuinū fruitiū in olbus. nō videt acqrere ius in fructib9 apud deū. ¶ Multa sufficiūt ad hoc. vt aliqs fa

Q

fiat fructus sui beneficij / esse suos / in foro
exteriori. imo ⁊ ꝙ restituere nō teneatur: q
uiam a pctō mortali non liberāt. vt intrare
subito certis horis ad ecclesiā. ⁊ intētōe so
lū qstuosa ⁊ silia. ⁋ Si certa bona bñfici-
atus habeat instituta ꝓ paupibꝰ. ⁊ illa cō-
sumit ad alios vsus: ipe ad restitutionē ob
ligat. Secus si totū sit cōmissum fidei sue
vbi ⁊ si peccet grauit ⁊ sacrilege qñq₃ / abu-
tēdo bonis illis luxuriose: tñ restituere nō
tenet. ⁋ Si teneat qs plura bñficia ex do-
no supioris / in casibꝰ nō excusantibꝰ hanc
pluralitatē / peccare pt vterq₃: conferēs ꝑ in
discretionē: Recipiēs ꝑ ambitionē. Nihi-
lominꝰ occupās restituere ꝑcepta nō tenet
Sed nisi peniteat ⁊ ꝑ futuro ꝓuideat / non
erit ei salus. ⁋ Quātumcūq₃ multa bene-
ficia aliqs teneat autoritate superioris / illa
pñt dici vnū beneficiū. sicut ples tunice in
magnis frigoribꝰ vna tunica ⁊ hoc vnita-
te morali. si illa oīa nō sint nisi ad sufficien
tē decētiā status occupātis. secluso scādalo
et impossibilitate officiādi ꝑ se vel aliū / nō
existēte. ⁋ Beneficiū dat ꝓpt officiū. nō q
dē in dicēdis horis solū alioqn duplex of-
ficiū / ad duplices horas obligaret. Sz offi
ciū ē / qcqd ecclie ⁊ ꝓximo ꝓdest. ſm ꝙ ma
gis beneficiatꝰ ē magis obligatꝰ. ⁋ Si
oībus circūstātijs hincinde pēsatis: iu-
dicare debeat platus petr̄ eē sufficientiorē
notabilit ⁊ simplicit / ad hāc curā obtinen
dā ⁊ det scient insufficiēti / peccat mortaliter.
q: nō hz rectū oculū. Secus si nō sit nota
bilis differētia. ⁋ In collatōe beneficij / ꝑ
sertim nō curati / hri pt respectus licite ad
obsequia licita ⁊ honesta alicuiꝰ. ⁊ ad genꝰ
⁊ ad spem ꝓficiēdi in futuro. ⁊ alia multa
dū tñ intētio pncipalior ⁊ finis / sit deus. et
vtilitas ecclie. ⁊ scādalū euitet. ⁋ Insuffi-
ciens ad obsequiū ecclie (ꝑsertim de q̄ nō
ē spes de breui ꝓficere qcūq₃) si ꝓmouet
ꝯtra ꝯpeccat mortalit. ⁊ cū ꝓmouēs sit r. si
hoc scire tenebat. ⁋ In moralibus id qđ
modicū est: ꝓ nullo reputat. tñ diuiti mo
dicū est qđ paupi nō par. Nec insup mo
dicū dicēdū ē apud deū. illud qđ efficacit
⁊ pncipalit inducit aliq̄ inclinat qñt ad ali-
ud ꝙ deberet. Secꝰ si paruū sit incitamēti.
⁊ velut occasionalis in intētōe recipiētis ⁊
dantis. Scdm hoc quātificet numer̄ rece

ptio in iudicibus ⁊ platis. ⁋ Raro licz ali
cui qrere platurā. sicut raro ꝯtingit: vt ali-
qs possit absq₃ ꝓsumptiōe iudicare se talē
qualē dicit aplus oportere epm eē. Tñ ne
cessitas euidēs ecclie. ⁊ ꝓbabilis cōiectura
fidē faciēs de sufficientia sua: pñt appetitū
talē. aut excusabilē aut laudabilem efficere
⁋ Liberius pt hō litteratus licētiā in sua
sciētia / ꝙ platurā appetere. Scdm itaq₃ ex
igit ꝑfectionē in gratuitis / de q̄ nō ita licet
ꝓsumere. sicut de eruditiōis qlitate. ⁋ Dū
curatus baptisare puerū sine pecunia: aut
sepelire mortuū nollet / liceret alicui graue
piculū in mora videnti dare pecuniā. nō vt
prāiū. sz intētiōe vexationē suā redimendi
pecunia tñ iret cū curato / nō in dominiū
⁊ ius tāq̄ vere data sit. sz in ꝯditionē. debe
retq₃ ipa restitui. Silr de prelato et iudice
damus iudiciū in eis q̄ gratis ministrare de
berēt. ⁋ Studiū lrāꝝ / ꝑsertim autoritate
supioris / ⁊ ad ꝓficiēdū ꝑ se ⁊ alijs in poste
rū: nō ad ocium vel curiositatē susceptum
excusare potest prelatum vel curatum a re
sidētia ꝑsonali ꝑ tpe vbi de vicario suffici-
enti ꝓuisum ē. Alioqn studere / ē se merce
nariū. ⁊ lupū oībus exhibere. ⁋ Ad vigi
lias mortuoꝝ / ⁊ alia suffragia / q̄ i ecclesijs
ſm distributiōes qtidianas instituta sunt
bñficiatus studēs: aut legitime absens / nō
tenet. ⁋ Horas canonicas adaptare ho-
ris diei. vt pmā pme: terciā tercie. ꝙuis sin
gularibus psonis sit ꝯgruū: nō tñ necessa-
riū. Horas eñ quasdā ꝓuenire vel subseq
pia intētiōe seu vtilitate fas est. vt d̄ sero di
cere matutinas ꝓ mane seqnti. ⁋ Usum
ecclie sue cuius sius ē pncipalior titulus
aut ꝙ actualit incolit bñficiatꝰ. regulariter
inseq dz nisi dispēset. vl supioris autoritas
vel paupras. vel pia ꝯuuētiū caritas atq₃
vtilitas. ⁋ Usura ꝓpria dicta / q̄ iuri di
uino ⁊ naturali ꝯrīat: ⁊ d̄ se mortalē cul
pā hz. ē aliqd recipe ex pacto / vltra sortem.
Sortē vo estimamus appellātam. ius qđ
habet in re / ꝑ venditionē ⁊ emptionē. aut
aliū modū. ſm quē transit dominiū rei in
ementē / ⁊ fit sua. ⁋ Quia ius vtendi pecu
nia ad tpus vel ꝑ semp: nō trāsit in aliquē
absq₃ eius dominio: ꝓpterea in materia pe
cunie / cōmodatio ⁊ venditio coincidūt. et il
lic sepius vsura collocat. Ibi eñ aliqs pro

te iā sua aliqd dare compellit. ¶ Recipiēs
ad vsuras necessitate compulsus/ sub in-
tentione dandi illud qđ est vltra sortē tāq̄
suū. ꝛ ad redimēdū vexatiōes suas ꝛ dam
na: non videt mortaliter delinquere. quia
nec ꝓprie cum vsurario damnabiliter exi-
gente/ participat in crimine. Sed nec ꝑ hoc
ius habꝫ vsurarius in dato/ obstante eccle
siastica autoritate. que receptionē hanc ir-
ritat. ¶ Omnis fere contractus vsurarius
ex genere/ potest per piam intentionē dan-
tis ꝛ recipientis transferri a suo genere/ in
opus pietatis. vt si causa succurrendi prin
cipaliter indigentie ꝓximi ex vna parte. et
ꝓseruandi se indemnē ex altera. petat aliqs
vltra sortem. nisi infra tale tp̄us sua sors ei
redt. sic ꝙ mallet teste conscientia/ suā sortē
apud se manere nunc. sine illo p̄cio. ꝙ̄ tūc
cum tali p̄cio eandē recipere. ob damnum
certū vel ꝓbabile qđ ex solutionis dilatio
ne sortit. Sicut in redditibus censualib⁹
recipiendis per dn̄os certis terminis qn̄qꝫ
pena pecuniaria imponit nō soluentibus
die assignata: ita potest aliquis recta inten
tione ꝛ ꝓ securitate solutionis/ taliter sta-
tuere in particulari cōtractu vel concessiōe
ad terminū. Est autē pie intentiōis illius
signū. si mallet creditor id qđ concessum ē
die statuto vel prius recipere/ ꝙ̄ terminum
elabi vt emendam lucraret. Sic de emen-
tibus redditus sub libertate redimendi iu
dicamus. ¶ Venditiones ad terminū et
ad tp̄us/ cariori precio. Similiter cōmuta
tiones in quibus per diligentiā vendētis/
res in nullo melioratur/ cui tamen certū lu-
crum affert/ absqꝫ periculo damni. sunt fre
quentius peccata mortalia. ꝙ̄uis nō sem-
per vsura ꝓprie dicta. ¶ In guerris faci-
endis q̄ malis innumeris plene sunt: nunc
ad istos innocentes/ nūc ad illos/ sola vti-
litas reipublice eas excusat a mortali. que
vtilitas est vnio ciuiū cum principe [illegible] ad-
inuicem et conseruatio patrie. aut euita-
tio damni publici notabiliter peioris ꝙ̄ sit
damnū particulare ex guerra proueniens.
¶ Guerre iniuste/ scite eē tales: aut que ta
les debent iudicari/ non excusant a furtis:
ab homicidijs ꝛ rapinis/ quin restitutiōem
aut emendas fieri necesse sit/ ꝙ̄tū erit pos-
sibile. ¶ Seruitutes ꝓplor̄ ꝛ i eis q̄ nō sūt ꝯ

legē dei ꝛ nāe/ potuerūt ex suis l' pater deme
ritis: vt ꝯspiratiōib⁹ ꝛ rebelliōib⁹/ rōnabi-
liter introduci. vt tallie quedā: angariatio-
nes ꝛ similia. sicut iudeis postulantib⁹ re-
gē dn̄s imposuisse videt. ¶ Acceptio T
personarū in gubernatiōe reipublice ꝛ
generalit apud omnē iudicē ꝛ principē de
se illicita est: nūc mortalit: nūc venialit. ex
circūstātijs ꝛ obiecto. ꝛ policie cuiuslibet ꝓ
maxime turbatiua. Nō est aūt acceptio ꝑ-
sonar̄. nisi vbi debitū ē ꝛ paritas vtrobiqꝫ.
Qr in gratijs faciēdis. vnū cape. aliud di
mitte nō ē acceptō ꝑsonar̄: aut si res nō sū
ptes. ¶ Retinere tributa ꝛ subsidia rōna-
bilit introducta: peius est furto simplici in
subditis. Et exigere violēt aut fraudulent
subsidia indebita a subditis ꝑ p̄ncipem/ ra
pina dānata ē. Qn̄ aūt hoc ē: et qn̄ nō/ ge-
nerali regula tradi neqt. ¶ Mutatio mo-
netarū pt eē par aut maius delictū ex se: ꝙ̄
eēt in casu falsam aliquā fabricare. qm̄ ꝑm
damnū reipublice/ opus tale quodlibꝫ/ as-
sumit modū culpe. Qr si princeps dicat se
dn̄m monete eē. sit g̊ dn̄s bonus dispensa
tor. nō tyrānus dissipator. ¶ Oīa sunt pn
cipis. nō quidē ꝓprietario iure. nec ꝓ se. sꝫ
ꝓ necessitate reipublice. Et qđ mirū. cum
necessitas facit/ ꝑsone etiā singulari/ aliena
[illegible] sua. ¶ Oīa beneficia sunt pape tāq̄ or-
dinatori supmo. nō tanq̄ dn̄o aut posses-
sori. imo nec tāq̄ imediato dispēsatori. re-
gulariter ꝛ vniuersalit. nisi p̄lator̄ inferio
rū iniqtas: aut manifesta eccie vtilitas. casi
bus certis istud exigeret. ¶ Ab vsurarijs
ꝛ raptoribus quos cōstat ex alio iusto ni-
hil hre: stipēdia seruitior̄ suscipe nō lꝫ sub
pena restitutiōis faciēde. ꝛ ꝑticipatiōis in
crimine. ¶ Ab vsurarijs ꝛ raptorib⁹ q̊s ha
bere cōstat aliud ab vsuris ꝛ rapinis suffi-
cient ꝓ sustētatiōe tot seruitor̄/ vtputa q̄t
tuor ꝛ nō plurium/ pōt seruitor sibi necessa-
rius vnus ex illis quattuor/ stipendia ob-
sequij sui recipe aliter nō. ¶ Nō dimittit
pctm̄/ nisi restituat ablatū. hoc ē nisi volū
tas efficax restituēdi assit: dū possibilitas ꝛ
oportunitas accesserit. ꝛ ꝓut sapiēs ꝓserti
confessor prelatus/ determinabit. vt ꝙ ve-
ris dominis si sup sunt aut heredib⁹ suis/
aut si fieri nequeat. qr nō sūt aut ignorāt/
in pios vsus referāt ablata. ¶ Nemini de

bonis alterius ipo inuito licz ducere statū vltra parcā necessitatē sui et suoꝝ. maxime vbi posset laborare. aut etiā in casu mendicare. ꝓpter hoc/ bonoꝝ omniū cessionē/ ꝓ finali remedio iura constituūt. ¶ Fur aūt raptor/ nō solū tenet̄ restitue̅ ablata. sꝫ dāna inde seq̄ntia oībus rite cōpēsatis. Silr̄ retentores testamētoꝝ. aut plus iusto differētes eoꝝ cōpletionē in grauē iacturā aiaꝝ

D ¶ Nemo de necc̄arijs suis simplicit̄/ tenet̄ elargiri/ imo nec d̄ necc̄arijs ſm statū suū. sꝫ nec de sup̄fluis suis vt sua sit sub pena pc̄i mortalis. nisi vbi grauis necc̄itas circa alteꝝ ip̄o p̄sumere debēte q̄ alius nō succurret/ iminet. Necessitas enim extrema ꝓximi/ p̄ferēda ē soli decētie ꝓprij status. quāto magis sup̄fluitati. ¶ Scienter dimittere sup̄flua sua/ notabilit̄ cōsumi ꝑ putrefactionē aut alias/ potius q̄ in vsus pios ip̄a largiant̄: vix a culpa mortali aut nūq̄ pōt excusari. ¶ Thesaurizare d̄ se nō ē illicitū sꝫ ꝑiculū. q̄uis ex circūstātijs p̄t fieri criminale. vt si sit ex alieno. aut desperādo de diuino auxilio. aut in grāde p̄iudiciū reipublice. aut si alijs ꝑeuntib⁹ nō succurrit. ¶ Vēdere rē chari⁹ q̄ empta ē: si notabilis sit excessus in lucro: oībus misenjs ⁊ picl̄is ⁊ industrijs hincinde cōpēsatis. ē regularit̄ de se malū. ⁊ peius si ꝓpt̄ indigentiā ꝓximi hoc fiat. Et si res vendita ex sua industria meliorē ꝯditione nullā adepta ē nec in se nec extrinseca ꝯsideratiōe. vt q̄r ꝓpinquor. ⁊ ad vsum facilior. et similia. ¶ Defectus reꝝ vendēdaꝝ/ quos q̄lib3 ad extra p̄sumit̄ cognoscere de facili: sicut nec abscōdēdi sunt fallacibus cautelis: sic nec eos dici necesse ē. p̄sertim q̄ ad fori extrinseci iudiciū. ⁊ quo ad deū etiā si p̄cij quantitas ꝓportionabilit̄ ad defectum minuat̄ ¶ Damna q̄ aliq̄s nō ex culpa ⁊ negligentia sua mercādo incurrit/ p̄t vendendo deducere. Presertim si dānū sit ꝑtinens de se ⁊ quasi regularit̄ ad mercaturā. alioquin nō oportꝫ. vt si vēditoꝝ merces/ ignis fortuit⁹ assumpserit. Secus p̄terea vbi ex culpa vel spōte/ aliq̄s merces defectuosas conduxerit. vt in eq̄s et mulis fieri solet. sꝫ nō licz vt vendāt̄ ꝓ integris. neq3 deus irridetur. ¶ Cū deceptiōe vltra mediū iusti precij ꝯctū initū/ leges interimūt. In alijs vo casibus etiā si peccent vendentes res suas enormit̄/ tn̄ restituere nō tenēt̄ ementibus q̄ntū regularit̄ occurrit iudicādū. ¶ Legitime p̄scribēs in re ꝑ ius aliena/ illā neq3 quo ad forū exterius neq3 quo ad deū reddere ꝯstringit̄. Secus si fraus in p̄scribēdo fuit. vt defectus bone fidei. q̄ fraus si pateat in iudicio exteriori ad reddēdum p̄scribēs impellit̄ quanto magis apud deū si lateat aut pateat. ¶ Mercatores earundē reꝝ si ꝯspirēt ad inuicē q̄ nō nisi ꝓ tali p̄cio notabilit̄ excessiuo merces suas tradāt: ipsi q̄ ad foꝝ exterius si sciat̄. ⁊ q̄ ad inteꝝ⁹/ dānandi sūt. ¶ Solutio decimarū sacerdotibus/ ē de iure diuino. quatin⁹ inde sustentēt̄. sꝫ quotā hāc vel illā assignare aut in alios redditus cōmutare/ positiui iuris existit. ¶ In redditibus ad vitā emēdis/ aut gregibus ouiū p̄stādis ad mediū lucri. sic in mercaturis. sic in silibus regulare̅ ꝯtractibus q̄ non penitus ex vno latere claudicāt/ q̄r vicz ad vtrū libet nūc lucꝝ/ nūc dānū iminet/ nūc videri/ nūc emēti/ nulla videt̄ ēē malicia de genere. sꝫ de circūstātijs alijs vestiri male posse/ null⁹ nescit ¶ Campsores/ ꝓ centū francis reddētes certā q̄ntā in fine anni/ cū integra pecunia. ⁊ silr̄ mercatores. difficile est ab illicito ꝯctu liberare nisi bonificauerit hos ꝯctus causa pia. q̄d fieri nōnūq̄ posse non negamus. sꝫ secun⁹ est oppositū. ¶ A rebus q̄ vsu peiorant̄ rebus insup quaꝝ vsus absq3 translatiōe dominij fructū affert certū/ licitū ē p̄ciū locatiōis adipisci. ¶ Emptionē decē solidorū ad ꝑpetuū supra fundū aliquē centum libraꝝ/ aut sub obligatiōe toti⁹ magne hereditatis/ difficile ēē dicūt aliq̄ ꝑ directum iustificare. ꝑ indirectū aūt/ posset aliq̄s totū fundū vēdere ꝓ viliori p̄cio. Postea ipsum cariori recipe. vsq3 ad deductionem illoꝝ decem solidoꝝ.

De gula X

g Gule que est appetitus īmoderatus comedēdi nō compenit ex suo genere q̄ sit mortalis. nec etiā delectationi inde ꝯsequēti. ¶ Fit aūt mortalis tripliciter. Aut si comestio est cōtra ꝓhibitionē vel votū: siue hoc sit rōne cibi. seu tempis. seu loci. Aut scie

quando aliqua que fieri precepta sunt; ob gulam scienter/ vere vel interpretatiue/ omittunt vel perpetrant phibita. Aut tercio deniqz qñ corpus aut ratio notabili detrimento/ p gulã/ scienter vere vel interpretatiue/ pgrauatur ¶ In mortalibus ille dr interpretatiue scire aliquid. qñ/ et si actu scire negligat: scire tamẽ debz. et discrimini nõ semet obijcere. Vocamus insup scientiã/ nõ p demõstrationẽ. sed p vehementẽ et pbabilẽ piecturam ¶ Ieiunijs ecclesie vel alteri abstinentie/ nemo cũ notabili et p cognito grauamine sui corpis et vsus rõnis obligatur. secluso scandalo. Nemo tñ leuiter sibi fingat grauamina ex ieiunij abstinentia. qm ex ipsa/ panciores pereunt qꝫ ex gula. ¶ Pueri et senes et pgnantes et nutrices et infirmi. et paupes nõ habẽtes vnde semel refici possint. et laborãtes nõ habẽtes aliunde statũ competentẽ. et itinerantes autoritate plati et alij cõsuetudinẽ diocesis in qua sunt insequentes ab ecclesie ieiunijs regulare ineccipit. ¶ Votũ carthusieñ. de nõ esu carniũ. voti insup alioꝝ religiosoꝝ de multis obseruationibus duris alias licitis. voti deniqz particulariũ personaꝝ de certis cibis nõ edendis in eternũ vt de capite. i certis casibus necessitatis extreme pbabiliter si vota hec tenerentur iminentis/ debent immutare Non eñ licz aliũ contra dei preceptum occidere: quãto minus seipm secludimus tamẽ in omibus scandalũ pusillorum. ¶ Deterior atqz piculosior est abstinentia imoderata. qꝫ verocitas aut ebrietas. si dicta abstinentia vsqz ad turbationẽ cerebri et vsus rõnis/ notabiliter et sciẽter vergat et adducat. ¶ Peccata regularitẽ quanto sunt spũaliora/ et quãto sunt sub maiore specie boni palliata; tanto piculosiora sunt et a sanatiõe magis distant. ¶ Habentes impedimẽtũ de nõ ieiunãdo legitimũ. qd nõ est exceptũ a iuribus p expssum: securius agunt qꝫ nõ sit necesse/ si dispensationem plati quesiuerint. et qꝫ secrete agãt id qd agunt. ne alij scãdalisent. ¶ Charitas frangere pcedit cõmestionẽ alias illicitam qñqz ppter hospitẽ. qñqz ppter infirmi cõsolationẽ. qñqz ppter obsequiũ pstandum. vt in prioribus monachoꝝ. et etiã principum. pgustãdo. et etiã pgustãtibus ciboꝝ

eoꝝ esus pceditur. ¶ Preceptũ de ieiunio ecclesie/ põt aliqñ seruari/ dũ contra deum mortalis gula cõmittitur. Sic in multis dicendũ ẽ. ¶ Ebrietas tũc mortalis est et generaliter oĩs delectatio cibi et potus/ quãdo aliqs tãta libidine comedit et bibit/ qꝫ postponit deum. sic qꝫ/ vbi etiã dei pceptũ vno mõ vel alio deberet a se violari: nihilominus a tali delectatiõe nõ cessaret. Secus si delectetur etiã ex cõsensu libero/ qui contra deum. nõ hoc facturus si deus phiberet. tũc enim vel nullũ est. vel tñ veniale delictũ. Et hz hec regula in multis alijs materijs/ vtiles locũ suũ. ¶ Probabile ẽ comedentẽ ter in die ieiunij sine causa/ nõ eẽ pũaricatorẽ precepti in tercia comestiõe sicut in scda qꝫ qꝫ oppositũ tenere sit securius. ¶ De comestionibus specierũ et similibus cõsuetudo teneatur et delectatiõis nimia libido vitetur ¶ Inebriare aliũ scienter vt vsu careat rõnis i eius notabile detrimẽtũ/ pctm mortale est.

De luxuria.

Luxuriam ex genere suo mortalem dicimus/ ppter corruptionem generantis vitiis maiorẽ qꝫ nutritiue. ac miorẽ eius necessitatẽ et qz ptrariatur huic pcepto. Nõ mechaberis. et vt p bona matrimonij/ actus iste queret excusari. ¶ Consensus in delectionẽ luxurie circa obiectũ sibi phibitum: est mortale pctm. siue sit in cogitatiõne. siue in verbis. aut in visu. aut tactu. aut nutibus. aut opatiõe. Quãobrẽ familiaritas magna hoim carnaliũ mutuo. psertim ad nudũ qꝫtumcũqz sint eiusdẽ generis aut sexus aut diuerse etatis/ piculo pxima ẽ ideoqz vitãda est ¶ Grauitas pctoꝝ luxurie ex genere sic ordinatur. fm grauius et minus graue. qꝫqꝫ ex circũstãtijs possit eoꝝ grauitas aliter variari. Bestialitas cũ brutis. Sodomia cũ eodem sexu. aut in vase nõ ordinato. Mollicies secũ. Sacrilegiũ dicatarũ. Incestus parentũ. Stupꝝ virginũ. Adulteriũ ligatoꝝ. Fornicatio solutoꝝ. Luxuria generalis ¶ Licitũ ẽ suã castitatẽ sicut ppriã vitã defendere vim vi repellẽdo. ¶ Delectatio viri cũ vxore; licita ẽ causa plis. causa reddẽdi debitũ. causa pseruatiõis ab incõtinentia phibita. Et si sola delectatio queritur.

infra metas tamē vinculi matrimonialis sic q̄ extrano quereret. neq; sit cum circūstantijs aliū de ꝓhibitis: illud aut nullum aut tm̄ veniale peccatū est. ¶ Uxoratorū alter peccare pōt mortalit in matrimonio si cū detrimēto notabili ꝓlis concepte aut generāde scient fiat. vt tpe menstruoꝝ. si ex vas. si cū desiderio absentis quasi p̄sentis alterius non sui. si principalit ex causa aut ex fine mortalit noxijs ¶ Facilius est sepe ab ope carnali totalis abstinētia sicut ī virginibus ⁊ viduis: q̄ modeste maritalē copulā exercere. sicut febris potu/ ⁊ ignis flatu/ ⁊ pruritus attactu tandē magis succendunt. ¶ Quia corpus sacerdotis si vxoraret eēt vxoris sacerdos q̄ totus esse dz dño ꝯsecratus/ ⁊ expeditus a cura rez familiarium/ ⁊ solutus legibus ciuilibus/ ⁊ oratiōi iugiter vacare/ rationabiliter astringit voto castitatis.

xtū tenet flore in. 3. par. ti. 1. c. 20. q̄ uo nocēs v[illegible] [illegible] ꝯ nō pec mortaliter nec [illegible] debitū

De preceptis decalogi.

Diligere deū sup oīa ex toto corde, ex tota aīa. ⁊ ex tota v̄tute. q̄tum sufficit viatori ad salutē est talit affici ad deū. actu vl' habitu. q̄ dei amiciciā/ cuiuslibz alterius rei dilectiōi anteponit. Sic q̄ ꝓ nulla dilectōne sui vel alterius/ charitatē dei vellet deserere/ per transgressionē cuiuscūq; p̄cepti diuini. ¶ Nemo ꝑm legē tenet potius eligere annihilationē seu damnationē eternaz: q̄ peccare mortalit. Neutꝝ quippe potest eligi licite. stante lege de p̄cepto habēde caritatis cum qua neq; annihilatio stat neq; damnatio. ¶ Proposita alicui viatori ista q̄stione ⁊ similibus. an citius pateret eē in igne p vnū diem/ q̄ pctō mortali cōsentire nō tenet circa hoc deliberare absolute ī alteram partiū. sed tenent suspēsum iudicium ꝯsiderādo fragilitatē suā ⁊ fidendo in diuina misericordia/ q̄ vel nō patiet eū in talem temptationē incidere. aut si patiat/ dē faciet cū temptatiōe ꝓuentū: vt possit sustinere. ¶ Propositis hmōi q̄stionibus. quid hō faceret/ temptatōe forti p̄sente? Aliud est optare ⁊ desiderare illud qđ ē melius/ ⁊ iudicare illud eē eligibilius aut minus fugibile altero/ aliud delibꝺrate absolute/ q̄ ipse sic faceret: ⁊ sic eligeret. Quī p̄mū ē ꝑle ad fidelis anime. secundū de p̄sumptōne ⁊ temeritate culpat. ¶ Jurare per deū qđ est eum testē veritatis adducere. fit licite ī modo meritorie: dū veritas subest. ⁊ reuerētia comitat. ⁊ pia necessitas ex humana infirmitate cōsurgens/ impellit. ¶ Jurare ī vanū est ꝓprie deū in falsitate. cuius eē testis nequit inuocare. Jdō dū ex deliberatōe fit. sp̄ ē mortale. ¶ Exigere iuramēta ab his de q̄bus vehemētior ē p̄sumptio q̄ de opposito apud exigētes/ q̄ deierabunt: ⁊ ad hoc ex deliberatiōe inducere: vix sine nunq̄ caret mortali delicto. nisi forsā q̄nq; apud iudices q̄bus ex officio sic exigere necesse est. Neq; necesse ē neq; vtile ⁊ sepe criminosū exigere iuramēta ab his q̄ questionant in iudicio exteriori ecclesiastico/ vel ciuili/ q̄n p̄sumi pōt vehemēt/ q̄ q̄dā deierabunt. et q̄n eoꝝ iuramēto nullatenus stat ¶ Bere penitus occulta/ q̄ scz nō pōt ꝓbari testibus duobus: neq; rē publicā scandalizat nullus ī foro exteriori. licite pōt ab alio inuito iuramentū extorquere. ¶ Quāuis semp/ nō tm̄ ꝓ semp obligemur colere deū/ nō solum mentalit sz etiā signis exterioribus. illa tm̄ signa/ ꝓ varietate tpis ⁊ hoīm p̄nt variari sicut sunt oratiōes genuflexiones. thurificationes. ꝓstratiōes ⁊ p̄sentatiōes candelarū. victime ⁊ similia. ¶ Signis exterioribus/ nūq̄ bene colit deus: q̄n illa nequeunt fieri bono aīo. vel scandalisant ex similitudine sui ad idolatriā aut aliā inhonestatem. quēadmodū fit in insanijs stultorū apud multos. ⁊ in istis delatiōibus baculoꝝ p mulieres: sacris ornamētis indutis ⁊ q̄busdā sitibus q̄ oīa ꝑlatorū solicitudo tenet abradere. ¶ Obꝯuatio sabbati q̄ ad circūstātias tpis ⁊ modi ⁊ loci/ ꝓ maxima pte relicta ē determinatiōi ꝑlatoꝝ. q̄ ꝯgnoscit. tū ex eoꝝ institutis. tū ex cōsuetudinibus p eos legitime toleratis. ¶ De operibus ꝯuilibus nō exercēdis diebus dñicis ⁊ festiuis/ plus ⁊ freq̄nt determinat ꝯsuetudo loci ⁊ ꝑsonarū a ꝑlatis tolerata/ q̄ alia lex scripta. ¶ Cōsuetudo exercēdi opa ꝯuilia/ hec ab istis/ hec ab illis/ in diebus festiuis/ tūc maxime dicēda eēt corruptela/ q̄n totalit a ꝯuitio dei ⁊ a cultu festoꝝ/ ⁊ maxime ab auditu misse/ reuocaret. q̄n p̄terea

ta. vii. b. i. j. li. a. c. e. li. a. d. q̄. s. i. 3. p. li. a 2. p.

hec fenilia/magis ex cupiditate q̄ pia necessitate reipublice/pertractant̄. ¶ Joci ꝛ alie recreatiōes corꝑales apud vulgus diebus festiuis. q̄ q̄ sepius āmixtas habeant malicias cōtra dei legē/nō tm̄ ꝑ directū ecclesiasticis obuiāt institutis. ¶ O[illegible] seruilis plerūqȝ fructuosius fieret si nō ea ꝓhiberet ecclesia. q̄ illa q̄ vulgares in festis exercent. Propterea ꝑlatoꝝ int̄ ē attēdere circa festiuitatū multitudinē ne sit illa ad cumulū pctī potius q̄ ad cultū dei. ¶ Diligere ꝓximū sicut seipm̄/ē velle ꝓximo ea oīa/q̄ ꝧm rectā rationē hō vellet similit̄ ꝓximū suū velle sibi. Hec aūt sunt indispēsabiliter bona charitatis ꝛ glorie. ¶ Quia bonis fortune/ꝛ nature/ et grē gratis date/ pn̄t hoīes abuti in ꝑniciē sui vel aliorū nō quilibȝ tenet̄ velle illa cuicūqȝ ꝓximo suo sed aliqn̄ nō velle. qꝛ ꝛ ꝧm rectā rationem ita deberet hō velle. d̄ seipō. Sic iudex/cū amore ꝓximi/necat ipm̄: aut bonis spoliat. Sic ingeniū ꝛ sciētia ꝛ diuitie/pn̄t desiderari isti vel illi ꝓximo nō adesse/dū nocitura credant̄. ¶ Ante religiōis ingressū teneor ꝓuidere necessitati parētū meoꝝ extreme si possum. dū nō aliūde patȝ eis ꝓuisio. nec excusaret me religionis ingressus: qn peccem intrādo. ꝛ post introitū ꝓsitendo. Si tm̄ necessitas illa nō sit extrema/aut patȝ aliūde ꝓuisio/ nō teneor ꝓ iuuādo exire religionē iā ꝓfessam ¶ Superioribus nr̄is qui oēs diū ꝑ̄es pn̄t/obediēdū est d̄ rigore in eis solum in qbus supiores sunt. magis aūt ei cuius auctoritas potior ē. attentis circūstātijs ꝑsone. tp̄is reipublice et vtilitatis in istis vt in concernētibus rempublicā/plus obediēdū est ꝑncipi q̄ patri. secus in re domestica. Proportionabiliter d̄ monacho respectu pape ꝛ epī [illegible] abbatis ꝛ ꝑncipis temporalis/distinctio locū habet. ¶ Quāto plures dilectiōis cause ꝯcurrūt circa aliquē ꝓximū/vt ē habitudo ꝑlationis ꝛ subiectiōis adinuicē. bonitatis. et rōnis cognatiōis. beneficētie. ꝯsortij. patrie. et similiū. tāto ceteris ꝑibus ille dȝ plus amari ꝛ ꝓferri. tm̄ obligatio legibus cauta ꝑcipue ꝧuāda ē. ¶ Ab inimico parato totaliter satisfacere d̄ iniuria/ego teneor satisfactionem suscipe vel indulgere. tm̄ verbū meū/ aut societatē solitā/aut alia delectatiōis signa/possum interdicere. ad mei ꝛ sui cautelam. ꝛ nō ad rancorē. ¶ Inimicū nō paratum corrigi/diligo q̄tum sufficit ad salutē [illegible] nolo malū damnatiōis/neqȝ dāni tēporalis: per iniusta media. ¶ Inimico meo incorrigibili/optare fas habeo: vt taliter sibi sit in anima vel in rebus/qualr̄ sufficit ad hoc q̄ neqȝ mihi neqȝ reipublice/iniustum dānū possit inferre. ¶ Jure naturali: vim vi repellere licȝ. sic q̄ impetitus aliquis a qualicūqȝ ꝑsona cuiuscūqȝ dignitatis etiā papalis: via facti. ꝛ nō hn̄s iuris remediū fas hȝ iniuriāti de facto resistere ꝧm qualitatē iniurie. s. q̄tū requirit̄ ꝛ sufficit ꝯ illūa ad sui tutamētum ab hac facti via. ¶ Casus multi eē pn̄t in quibꝰ aliquis se gerens ꝓ papa/ꝛ ꝓ tali habitus ab ecclesia/poterit a subdito licite vel occidi. vel incarcerari vel per modū quendā appellationis ab eo/vel subtractiōis a sua obedientia declinari. nisi forte obstare monstret̄ cōstitutio aliqua/non humana solū. sed diuina atqȝ reuelata. huic naturali iuri preiudicans. ¶ Nūq̄ ꝓ saluatiōe vite aut cuiuscunqȝ rei sue. licȝ alicui mortē alterius de ꝑ se/scienter via facti ꝓcurare. ꝛ maxime illius q̄ nullā infert iniuriā. ¶ Nūq̄ ꝓ saluando vitā suā corꝑalē/sūt innoxij via facti a se perimendi. vt si non aliter euadere pōt aliqs se persequentē q̄ conterēdo paruulos viā obsidentes/mors potius est expectāda. ita dum quis [illegible] in extrema famis necessitate. non debet ab alio similiter famelico/ panē necessariū extorquere.

De sacramentis.

In omni sacramento / si desit intentio actualis vel habitualis faciendi illud quod christus instituit. et ecclesia intendit/nihil agatur. Similiter si forma omittitur aut corrumpitur. Et si materia debita / aut si minister ydoneus defuerit. ¶ Ex hoc precise q̄ aliquis scismaticus est/ vel hereticus/ vel precisus et excommunicatus/ vel degradatus. non redditur impotens ad efficiendum vel conferendum sacramenta nisi desit aliunde. vel potestas ordinis/vel intētio debita/vel materia/ vel forma: q̄uis exercēdo talia in

casibus ꝓhibitis/grauis delicti reus tene
atur. ¶ Fiat semꝑ qđ melius erit de possi=
bilibus/dū circa sacramētoꝝ mistratiōem
dubitatio aliqua cōtigerit/aut suppleatur
caute id qđ omissum fuerit. et sub quadam
conditiōe/si nō erat illud iterādū. ¶ Ceri=
monialia seu figuratiua legis antique/an=
te xp̄i passionē erāt iudeis necessaria. post=
modū ꝓ aliq̄ tp̄e licita sȝ inutilia. tandē vt
nūc obseruātibus ⁊ spem in eis ponentibꝰ
mortifera/nec ab eis sumēdū ē efficax argu
mētū q̄ nō talia/in aliquo casu agere de=
beamus. ¶ In casu dubio vehemēt/an
aliqs sit vel nō sit baptisatus: vt si sit expo
situs/vel baptisatus in nomie xp̄i tm̄/aut
alio tali dubio/itereť baptismꝰ sub hac cō=
ditione. si tu es baptisatus/ego non te ba=
ptiso. ⁊ si nō es baptisatus/ ego te baptiso:
In noīe patris ⁊ filij ⁊ spūssancti. ¶ Ba=
ptismū sanguis dat martyriū. ⁊ flāminis
contritio de pctīs aut satisfactio gratuita.
Primus nō reiterať. alter ab obligatione
baptismi fluminis si facultas affuerit: nō
excusat. ¶ Ea q̄ sunt d̄ decētia sacramēto=
rū notabili. instituta ⁊ ꝓmulgata ab eccl̄ia
nec abolita sunt ꝑ nō vsum. ⁊ si non sint d̄
necessitate sacramēti ad faciendū id qđ in=
tendit. sunt tn̄ de necessitate p̄cepti/ad ob
ligādū ne scienť ⁊ negligenť absq; rōnabili
causa dimittāť. ¶ Forma in oī sacramen=
to pōt corrūpi. aut ꝑ additionē. aut ꝑ sub=
tractionē. aut variationē. aut interruptio=
nem notabilē. qȝ modica nō impedit. Si=
milit̄ additio. subtractio ⁊ variatō. si neq;
trahant formā ad sensum aliū/ neq; intelli
gibilem reddāt. licȝ indiscrete et culpabilit̄
fiant/sacramētū tn̄ nō annullāt.

De sacramento ba/ ptismi.

b

Hec in baptismo sunt d̄ neces=
sitate sacramēti. Mīster idoneꝰ
Materia q̄ ē aqua elementaris
fluida. ad differētiā luti ⁊ aqua
rum q̄ sunt artificiales. Intētio actual' vel
habitualis faciēdi qđ ecclesia intēdit. In=
tingēdo nō submergēdo ex aqua illa bapti
sandū/aut eius parte principalē nudā. Et
q̄ aliqualiter consentiat. s. actu vel habitu
vel in parētibus. Dicēdo simul hāc formā

Ego baptiso te in nomine patris et filij et
spūssancti Amē. ¶ Minister idoneus ba
ptismi regularit̄ ⁊ ext̄ casum necessitatis est
ex ecclesie p̄cepto sacerdos. q̄ ꝑmittere ha=
bet exorcismos: ⁊ cathesizationē. ⁊ alia ob
seruare q̄ in libris ꝯtinenť. Sȝ de necessita
te sacramenti requirit̄ q̄ mīster sit viator/
ad excludendū angelos vel demones. qui
simul possit intingere ⁊ verba ꝓferre. ad ex
cludendū mancū ⁊ mutū. Aliū a se. qȝ ne
mo seipm̄ baptisat. Et intendēs dare actu
aliter vel habitualit̄ qđ ecclesia intēdit. eti
am si nihil credat de effectu. ¶ Baptisan=
dus idoneus/ē q̄lib et viator nō baptisatꝰ.
qui ꝯsentit interp̄tatiue baptisari. vel in fi
de parentū. vel offerentiū eū. vel ecclesie. si
nūq̄ fuerit capax rōnis vt paruuli. Si aūt
fuerit aliqn̄ capax rōnis ⁊ dissenserit cōti=
nue baptisari. aut si nullo mō ꝯsentiat/ dū
vtit̄ rōne baptisari nō dȝ. Secus si peran=
te consenserit nec reuocauit. qȝ p̄sumit̄ ab
ecclesia nūc cōsensurus/si rōne nō careret.
¶ Baptisandū non est fas confiteri sacra
mentaliter. cum baptismus sit ianua sacra
mentoꝝ. ⁊ de originali contritio actualis/
nequaq̄ exigit. d̄ actualibus vo sufficit di
splicentia in generali/absq; obice male vo=
luntatis ꝓponentis actualiter se peccatu=
rum. quo obice postea cessāte/baptismus
efficaciam suam capit. ¶ Baptismus re=
mittit penam ⁊ culpam ex integro. loquen
do d̄ pena debita peccatis/non ex aliqua in
stitutione. vt sunt irregularitates ⁊ mortes
ꝓ delictis certis. loquendo p̄terea d̄ pena
debita per se. quia penalitates huius vite
debite originali per accidēs/manent vt si=
tis fames ⁊c̄. quoꝝ causa est peccatū origi
nale. sine quo non venissent. ¶ Si paruu
li infidelium baptisent inuitis parentibus
in fide ecclesie. illi sūt vere baptisati. nec de
bent reddi parentibus si periculum timea
tur. Similiter illi qui metu inducūtur ad
interius consentiendū baptismo. Quāq̄
talia agere cōmunis vsus ecclesie non ap=
probet. ¶ Baptismū fluminis differre li=
cet. quando ⁊ vbi nō apparet ꝫm verisimi
les coiecturas/ꝓxima mors. ⁊ sperať pos=
sibilitas seu cōgruitas maior: recipiēdi in
posterū. quo casu: ⁊ si subito baptisandus
moreret/saluus esset.

De sacramento con firmationis;

Acramentū ꝯfirmatiōis ad robur institutū/tenet̄ qlibȝ christianus hn̄s vsum ratiōis non ꝯtemnere p̄sertim īminente periculo confessionis christi/coram infidelibus faciende. B

De sacramento eu/ charistie.

Ucharistie sacramētū/duplicem habȝ formā ꝛ materiā/d̄ necessitate sacramēti. ffforma consecrationis corpis xpi ē ista. Hoc est corpus meū. Et forma sanguis. Hic ē calix sanguīs mei. aut huic equiualēs. qd̄ dr̄ ꝓpter grecos. Materia corpis xpi/ē panis de tritico ꝑ maiori pte. Materia sanguis vinū de vite nō transsubstantiatū in aliaȝ speciē: vt in acetū. ¶ Celebris cōsuetudo/ ꝛ ordinatio supioꝝ in eis q̄ ad solennitatē misse ꝛ generalit̄ omniū sacramentoꝝ spectant. obligāt ad nō ꝯtemnēdū hmōi consuetudinē ꝛ ordinationē quas libri solent hr̄e. obligāt p̄terea. vt negligētia frequēs ꝛ crassa fugiat. ¶ ffacta diligētia solita fieri ī talibus circa materiā corpis et sanguīs. si ꝑ maliciā aut negligētiā ministri alit̄ oblatū fuerit q̄ꝫ debeat/ vtputa aqua pro vino/ peniteat in omnē euētū sacerdos: ꝛ si reus nō sit. ꝛ qd̄ omissum ē/suppleat vel emendet. p̄sertim vt integritas in ꝯfectōe ꝛ perfectiōe sacramēti: ꝯseruet̄. ¶ Discrimē nostri pcti mortalis in celebrādo vitat̄: si post discussionē ꝯsciē/q̄ regulari t̄ i talibꝰ haberi solet celebraturus non habeat ꝯscientiā firmā/aut eque firmā. sicut d̄ opposito q̄ꝫ sit in peccato mortali: vel alio legitimo impedimento vt est irregularitas. Et hec vocat̄ certitudo moralis vel ciuilis q̄ꝫ hō sufficienter ꝓbatus ē. ¶ Existēte casu q̄ hō pōt celebrare licite/ ꝛ a celebratiōe licite desistere. laudabilius ē ceteris pibus celebrare. tum q: opus de se p̄uilegiatū ē ꝛ fructuosiꝰ. tū q: a nobiliori v̄tute ꝓcedit celebratio q̄ fit ex amore: q̄ꝫ omissio q̄ ex timore generatur. ¶ Laudabilius ē q̄ꝫ oppositū ceteris paribus/ ꝛ cessante legitimo impedimēto/ quotidie celebrare. ¶ Pollutio nocturna tollens sufficientē deuotionē recollectionē et reuerentiā ad sacramētuȝ: eo q̄ꝫ aīa magis inde hebes ꝛ carnalis effecta est: impedit a celebratiōe q̄ꝫdiu talis carnalitas ꝛ hebetudo regnauerit/ nisi casu necessitatis vrgēte vt si sacerdos sit vnicus/ ꝛ missa ꝓchialis fuerit celebrāda. ¶ Homo q̄ ꝓpter habitꝰ virtutū ꝛ facilē sui recollectionē vel aliūde manet deuotus ad sacramētū ꝛ reuerens/ post nocturnā pollutionē: nō videt̄ ꝑ eam impediri qn celebret die seqn̄ti. ꝯfessiōe tn̄ in omnē euentū p̄cedēte. qm̄ nulle sordes corpales impediūt nisi ꝓ quāto: vel sunt peccata: vel sunt in horrorē ꝛ scandalū assistentiū/ vel deuotionē debitā tollunt. Uir em̄ leprosus ꝛ vir menstrua patiens a celebratiōe secreta nō arcent̄. ¶ In oī adoratiōe sacramēti altaris/subintelligit̄ cōditio ista vel similis/ si cōsecratio rite et debite s̄m institutionē xp̄i fuerit celebrata. alioquin deinde/adorās alienꝰ est ab idolatria: q̄ꝫuis celebrās ꝛ nō ꝯsecrās/eēt in culpa. ¶ Apparente figura circa sacramētū/alia a figura solita panis ꝛ vini: nō ꝯuenit sacramentū sumi sub illa forma. neqȝ sine ꝯditione implicita vel explicita debȝ adorari. ¶ Positꝭ pluribus hostijs sup altare/ si sacerdos intēdit generalit̄ oēs ꝯsecrare/ ille ꝯsecrate erūt. Si tn̄ duas ex illis quas determiāte signat/ille due sunt tm̄modo ꝯsecrate: Si illas duas/intentio sua nō determinat/ nihil ibi consecrat̄. obstante confusiōe intentionis. ꝓpter quā ista non magis q̄ꝫ illa p̄t dici cōsecrari. ¶ Regulariter vituperabile ē ꝛ sepe criminale/ q̄ꝫ sacerdos a celebratōne ꝛ catholicus habēs vsuȝ ratiōis ab eucharistie susceptiōe/totaliter abstineat. ¶ Illi pueri sunt idonei suscipe eucharistiā/et ad hoc ligari vident̄ semel in anno. qui s̄m leges censent̄ abiles ad nubendum. Pōt qȝ deuotio etatem hanc p̄uenire/sicut in quibusdam etatē supplet malicia. ¶ Audire missam integrā/est de obseruatiōe sabbati hoc est dierū festoꝝ ꝑ tempe legis euangelice. nisi per impedimentū legitimū/aliqs se tueat̄. Tale vero impedimentū s̄m loca ꝛ tempa ꝛ etates ꝛ cōsuetudines/varie iudicat̄. ¶ Obligatum celebrare ꝓ quolibȝ duoꝝ vnā missam/non absoluit vna cele- L

bratio. vna quippe missa/ vtute opis operati: ex quo finiti valoris est: non tantundē tollit de penis. nec tantū redimit/ quantū due. ¶ In anniuersarijs ecclesiarum/ et receptionē missarum pro vno precio sue sustētationis/ et in similibus: interp̄tatio viri sapientis locū habet. alioquin nō videt̄. quō sex aut septem anniuersaria ī ecclesijs cathedralib⁹ licite simul eadē die iungerent̄. ¶ Obligatū ad subsidia spūalia: tutū est dirigere intentionē suā ad deū. sic q dignet̄ dispartiri/ de valore sacramētorum vel suorū benefactorum/ qualiter et quantū videt se apud benefactores eē constrictū. ¶ Charitatis maioris ē spūalis elemosyna: q̄ gratis distribuit merita sua satisfactoria/ ad liberationē animarum: q̄ elemosyna corpalis. Et q̄ q̄ talis nō inde minus habiturus sit de p̄mio essentiali. tardius tamē inde de proprijs peccatis ceteris paribus satisfacit. ¶ Falluntur plurimū hi/ qui potētes aliūde viuere: obligant se ex bonis ecclesiasticis vel alijs/ ad satisfaciendū pro alienis delictis. cum hoc cedat in retardationē satisfaciendi pro proprijs. et hec sola radix/ improbare beneficiorum pluralitatē sufficeret. ¶ Expediens videret̄ vt nulla excōmunicatiōis sententia ferreret̄ de facto a iure vel iudice: neq pro p̄senti neq pro futuro nisi pro manifesta contumacia: qua se monstrauit aliquis non paratū audire ecclesiā. al's qualiter haberet̄ sicut ethnicus et publicanus si audire ecclesiā paratus est. ¶ Expediēs videt̄: vt nullus teneret̄ alium vitare q̄tūcunq excōmunicatum a iure/ nisi postq̄ a suo iudice fuerit denūciatus eē talis. Siquidem in omni casu alio/ videt possibilis excusatio et interp̄tatio eorum q̄ aliquis cōmittit vnde excōmunicari dignus est: q non debeat euitari a pticulari psona. Et hoc tolleret magnā in politica conuersatiōe: confusionē. ¶ Expediens videt̄/ vt oēs sententie excōmunicationis late/ sentētie ī iure scripto/ quarum vnus nullus est. aut plus obest q̄ prosit/ expressa reuocatiōe tam in prouincijs q̄ in diocesibus. et in ecclia vniuersali/ cassarent̄. ¶ Expediens videretur institutio aut iā institutorum talis interp̄tatio: vt solus excōmunicatus aut suspēsus a iudice/ et pro tali denūciatus/ contrahere diceret̄ irregularitatem. imiscendo se sacramentis. et q solus talis a potestate absoluendi in foro consciētie/ spoliatus censeretur. Scrupulos enī a subditis vix aliter auferibiles. p̄sertim in materia sacramētalis confessiōis/ hoc auferret. ¶ Expediens videret̄. vt nulla sententia excōmunicationis ferret̄. nisi pro cōtumacia facta in reb⁹ pure spūalibus. vt vbi transgressio viget manifeste in dissipationē fidei et sue spūalis libertatis. Non enī debet (vt videt̄) grauior eē in foro exteriori punitio trāsgressiōis q̄ damnū fuerit illatū. ¶ Expedientius ē in multis defectibus/ illos vel tolerare/ vel ad bonū finē ordinare/ q̄ p fulminatiōnes sniarum et cōdemnationū/ aut p p̄dicatiōes rigorosas/ eos conari funditus extirpare. vt de encenijs prima die anni de capellanis mercēnarijs. et similibus.

De penitentia E

Diuina lex et nō solū ecclesie constitutio/ obligat ad cōfessionem sacramentalē post pctm̄ actuale vt fiat semel ante mortē ¶ Hec concurrere simul tpe ad iustificationē impij. necesse est: q̄ sunt. Infusio charitat̄. expulsio culpe. cōuersio liberi arbitrij in deū et peccati detestatio. ¶ Homo nō semp tenet̄ imediate cōfiteri peccatū. imo nec conteri. sub pena noui peccati mortal'. dat enī spaciū pnīe deus. quale scit fragilitati nostre sufficere. et illud q̄tū sit in omnibus/ generalis regula diffinire nll'a pōt. ¶ Omissio in concernētibus confessionē/ sicut ī alijs actibus p̄ceptorum: non vocat̄ omissio nisi sit respectu actus principalis: qui deberet fieri. et non respectu circūstantiarū. que vel antecedūt/ vel cōcomitant̄/ vel subsequūt̄ alioqn omissiōes in vna omissione numerarent̄ infinite. ¶ Omis contritio includit confessionē in actu vl' in habitu/ aut in proposito vel ī voto. Eam vo fieri actu/ cessante impedimēto alio quadruplex casus constringit. Primus institutio ecclesie semel in anno. Secundus susceptio eucharistie vel celebratio/ et sacramentorū aliorum susceptio s'm quosdā. Tercius periculū mortis verisimiliter īminentis. Quartus p̄sciētia q al's non habebit̄ oportunitas pecca-

ta confitendi. ¶ In recordatione peccati
mortalis/ dum missa iam puenerit vsq3 ad
hoc vt cōmode sine scandalo deseri/ vel in
terrumpi nō valeat. aut dum sacerdos ali
us deest ⁊ viget necessitas/ sufficit cōtritio
includens ppositū confitendi. ¶ Circum
stantiarū quadruplex est differētia. quedā
impertinētes. quedā minuentes. quedam
augentes. quedā peccatū in aliam speciē
transmutātes. Et he vltime non solū sunt
circūstantie. sed peccata. ideo sunt d' neces
sitate sub expressione confitende. Primas
nō expedit dicere. nec secūdas regulariter.
tercias exprimere/ sepius vtile est. ⁊ quan
doq3 fm quosdā necesse. ¶ Circūstantia
rum expressio in confessiōe talis ⁊ talibus
verbo⁊ circūlocutiōibus expressa sufficit/
per quā confessor de magnitudine pctō⁊:
eius qui confitet̄ pro absolutiōe ⁊ peniten
tia discrete cōferēdis/ instruat̄. ¶ Expedit
nōnunq̄ circūstantias dearticulatius vel
inquirere vel dicere. tum ad verecūdā hu
miliationē confitētis. tum ad eius quieta
tionem postmodū magis habēdā q̄ om
nia dixerit. tum quia circūstātie multe q̄s
eē nullus aut veniales arbitrabat̄ ɔfitens
peccata sunt mortalia. tū deniq3 ex hoc q̄
vna circūstantia habita/ confessor de alijs
cōiecturat quas confitēs pudore pssus ce
lat. ¶ Cognito statu eius qui confitetur/
q̄nq3 nocet plurimū/ nimiū sup circūstan
tiarū pticularitate interrogatō/ psertim in
peccatis carnalibus. tū ne confitēs verecū
dia motus q̄nq3 mentiat̄ vt pueri ⁊ puelle
⁊ hoc in his q̄ non eēnt necessaria dici. tū
ne scandalisent̄ ⁊ insumēnt̄ in nomiatiōe
pctō⁊ prius incognito⁊. Propterea discre
tio maxima requirit̄ ⁊ semp a generaliori
bus interrogatiōibus ad specialiores gra
datim ⁊ sensim pcedere cōueniet. Inuocan
daq3 ē manus eius quo obstetricā te edu
cit̄ coluber tortuosus. ¶ Secretū/ com
missum fidei alterius celare/ ē de iure na F
turali. hoc eīm rōnabilit̄ qlib3 sibi vellet fi
eri. ⁊ alit̄ socialis ɔuictus deperiret. Multo
amplius/ sigillū cōfessiōis/ secretū eē debet
⁊ nullo casu/ signo aut verbo referandum
¶ Confitens d3 regularit̄ in pctō⁊ suorū
explicatiōe/ celare complices suos. nisi dū
aliter confiteri nō pōt. sicut in incestu cū

matre vel vnica sorore. Aut nisi sic dicat et
apud talē/ q̄ reuelatio debeat pdesse non
obesse/ eis qui detegunt̄. Quo casu nihilo
minus magna cautela requirit̄ apud con
fitentē ⁊ confessorē/ ne zelo pficiendi indi
screto fallant̄. ¶ Omīa ad confessionē per
tinentia. vt pnia iniūcta/ et interrogatiōes
facte/ ⁊ cetera nō inducētia ad malū/ sunt d'
confessiōis secreto. ppter qd' peccāt (si nō
excusat̄ eos ignorātia) illi qui pnias suas
⁊ ea que sacerdos eis dixit/ passim dicunt.
⁊ qui etiā sup hoc inquirūt. qm̄ talia/ p in
directū causant aliqn̄ irrisionē sacerdotis
aut cōfessi culpā. ¶ Qui seduxit alios ad
pctm̄/ tenet̄ pro posse eos postmodū ad vi
am virtutis reducere. nō minus q̄ d' dam
no tpali illate. Sic d' infamatōe ⁊ similib⁹
Et ad hoc deb3 confessor inducere ɔfiten
tem. ¶ Confessus volēs pctm̄ suū reuela
ri ɔfessorē/ si petat̄ d3 illud ex̄ cōfessione
detegere. Neq3 tn̄ adhuc ē tutū confessori
illud onus assumere/ si remediū possit alit̄
incōmodis adhiberi. ¶ Nullus semel ri
te sacramētalit̄ absolutus sup vno crimīe/
pōt: nisi de cōsensu suo libero obligari ad
amplius cōfitendū. Si fit oppositū in q
busdā religiōibus aut casibus institutio
nes positiue qbus hō spōte se subdidit: h⁹
faciūt. ¶ Si confessor psumat̄ verisimilit̄
solicitare aut solicitari ad pctā. vt puta ad
lubricitatē/ psona hoc timēs/ deb3 ab illo si
sit suus curatus petere licētiā alteri ɔfiten
di. qua nō obtēta/ pōt nihilominus alteri
ɔfiteri ⁊ absolui. ¶ De statu eo⁊ qui cōfes
si sūt mrī⁹ ē vt ɔfessor nihil dicat. neq3 ad
vitupiū sicut ɔstat. neq3 ad laudē/ ne inde
ɔfessi supbiāt. ne pterea ipi ⁊ alij in ypocri
sim ficte cōfitēdi dilabāt̄ ¶ Iudex cogere
volēs ad reuelationē ɔfessiōis peccat. ⁊ te
net̄ psbyter sibi nō ridere. aut dicere h⁹ nō
tē de foro suo. Et si opponat̄ qm̄ tacendo
⁊ nō negando/ notare videt̄ q̄ cōfessus sit
in culpa. Rn̄dēdū est/ q̄ sacerdos alit̄ age
re non pōt. Ideo nullū scandalū/ suo vi
cio deputatur. ¶ Peccatori q̄uis nō
sufficienter pētenti (vt qui in pposito B
habet actuale peccandi in futurum) vtile
est confiteri ⁊ abstinentias certas recipere.
Cui tamen confessor expresse iterum ⁊ ite
rum protestetur. q̄ neq3 absoluitur. neq3

potest. neqȝ penitētie tales aut talis confessio/eundē liberāt, qn iterū eadē pctā ꝯfiteri teneat. ¶ Mitis ē opinio ꝓ pctōribus dicens sufficere ad absolutiōis sacramētalis fructuosā susceptionē/ φ ꝯfessus nō habeat actuale ꝓpositū peccādi. hoc enī dicūt eē non ponere obicē. Sȝ alia snīa φ reqrit actuale ꝓpositū positiuū nō peccādi in futurū ꝓbabilior ē atqȝ securior. ¶ Uirtute clauiū ꝛ meriti xpi/ dāt in qualibȝ ꝯfessiōe sacramētali indulgētie. sȝ quāte/ nouit deus ꝯfit etiā/ vt attritio minus sufficiēs fiat in ꝯfessiōe ꝯtritio. ¶ Soli actu ꝯfessi de peccatis suis/ capaces sūt indulgētiaꝝ illaꝝ q dant vere penitētibus ꝛ ꝯfessis. Nisi dicat sufficere eē in grā ꝛ membꝝ ecclesie. ꝛ ita ly ꝯfessis ibidē sumit ꝑ ꝯfessione in ꝓposito vel in voto. ¶ Dies indulgētiaꝝ/ referunt ad penitētias ꝑ vita hac iniunctas. sic enī textus sonat. Uidet tn̄ φ iniūctio gn̄alis q bn̄ fieri solet vt oīa bona facienda cedāt i remissionē/ ꝯsit in hoc ꝛ sufficiat. vbi etiaȝ pn̄ia spālis/ totidē dies q̄t sonāt indulgentie nequaφ iniūxisset. ¶ Indulgētias nō recipit ille q nō porrigit manus adiutrices iuxt ꝯtētū bullaꝝ. ꝛ ita diues melioris ꝯditionis ē q̄ ad aliqua φ religiosus ꝛ mendicus. ¶ Claue sacramētali nō notabilit̄ errante in impositiōe pn̄ie. ꝯfessus ꝑ illā penitētiā si fecerit absolutus ē a pena ꝛ culpa vtute compromissiōis cuiusdā liberalis ꝛ arbitrarie dei ꝛ pctōris in ꝑsonā sacerdotꝭ. ¶ Tutius ē cuȝ pua pn̄ia q spōte suscipit ꝛ verisimilit̄ adimplebit/ ducere cōfessos i purgatoriū/ φ cū magna nō implēda ꝑcipitare in infernū. ¶ Renuēs pn̄iam i hac vita/ stulte facit. nihilominus absoluēdus ē: si hoc nō ex infidelitate qua credit nō eē purgatoriū aliud/ hoc faciat. sȝ vel ꝓpt teneritudinē corpis. aut infirmitatē aut paupertatē. vel aliud sit. ¶ Nulli inuito iniungenda ē pn̄ia publica ꝑ pctō secreto. secus d publico. Sitr nullus ꝑ castigationē scādalisandus ē publice ꝑ pctō occulto. secus ꝓ publico: vbi si scādaliset pctōr/ scādaluȝ illud nō imponēti sȝ sibi q meruit imputetur. ¶ Diuisio confessiōis si ad ypocrisim aut ꝑ nimio pudore fiat/ impedit vtutem absolutiōis. Secus vbi autoritas supiorꝭ in casibus reſuatis ꝛ bona fides simpliciuȝ

hoc faciunt ꝛ excusant. Aut vbi confessor forte ꝑsumeret scādalisari ex pctō ꝯfessi et nō haberet ꝑ tunc cōfessor alius discretus cui absqȝ ꝓbabili scādalo/ pctā oīa reuelari possent/ aliqua tn̄ possent. Uideat tamē qlibȝ φ rōnabilit̄ ꝯsciam scandali sibi fingat. ¶ Dū nescit ꝯfitēs de qbusdā actibus an fecerit illos. aut qua intētiōe ꝛ quā fecerit (vt sepe ꝯtingit) dicat sub ꝯditiōe scrupulos suos. vt sic neqȝ mētiat neqȝ absolutiōe defraudet. ¶ Curatus obligatus parochiano sel' in āno dare eucharistie sacramētū/ tenet ei dare si petat publice φtumcūqȝ sciat non penitere. Nisi causa refutatiōis fuerit nota. vtpote excoīcatio publica. vel pctm̄ notoriū de qbus nō satisfecit publice. Secus ꝑterea d sacerdote i secreto. vel q non tenet ministrare. vel pro tpe q̄ ad hoc nequaφ obligat. ¶ Forma absolutiōis excoīcatiōe ista est q dȝ primo fieri. Ego absoluo te a snīa excoīcatiōis. ꝛ restituo te sacramētis ecclie. In noīe pr̄is et filij ꝛ spūssancti. Deinde seqt absolutio pro pctis/ si in excoīcatiōe pctm̄ includit necessario ꝯfitēdū sacramētalit̄. Ego absoluo te a pctis tuis. In nomīe pr̄is ꝛ filij ꝛ spūs sancti Amē. Tutiusqȝ ē in istis formis nihil īmiscere. ¶ Materia sufficiēs in sacramēto ꝯfessiōis/ ē hō pctōr. contritus d peccatis. spōte subijciēs se suo sacerdoti. q subiectio nō est ꝓprie iurisdictiōis. alioqn papa nulli cōfiteret. sȝ est volūtaria. q potest nihilominus impediri vel artari ꝑ supiorē vt nō qlibet pctōr cuilibȝ sacerdoti possit se subijcere ꝑ pctō. ¶ Epūs nō minus hȝ autoritatē ꝯstituēdi coadiutores confessores in sua diocesi φ curatus in sua parrochia. Caueat tn̄ epūs ꝑturbare ecclesiasticam hierarchiā/ tollēdo directe vel indirecte ꝑtātē curatoꝝ absqȝ culpa eoꝝ vel causa māifesta. ¶ Cōfessio ficta/ reiterari ex integro dȝ s̄m ꝓbabiliorem opinionē φuis duriorē. qr nō hȝ effectū suū postmodū cessante fictiōe sicut baptism⁹. et hoc qr pn̄ia reiterabilis ē nō sic baptismus. tum etiam qr nulla absolutio sacramētalis fuit. sȝ potius noui pctī additio. ¶ Non est fictio si pctōr dicat oīa quoꝝ actu recordat. φuis nō omniū recordet. sȝ ē fictio dū sciens celat aliquid aut in ꝓposito peccādi persevet.

rat aut scit ⁊ scire deb; ꝙ a tali non pōt absolui. ¶ Penitentiaꝝ alia ē recōciliatiōis qualis fieri nequit nisi in grā. Alia est satisfactionis vel exolutiōis qualis fieri pōt extra gratiam. sic ꝙ illiꝰ iteratio necessaria nō existit. Imo ⁊ talis solutio respectu quarūdā penarum tēpaliū debitaꝝ/forte poneret in inferno. ¶ Satisfactionē ꝓprie vt talis est opant̄ sola opa penalia. q̄ scȝ voluntas naturalit̄ refugit. ⁊ hinc penā hȝ. iuste equidē vt peccatū voluntariū inuoluntaria pena redimat̄. ¶ Per opa spūalia qualia sūt cōtemplatio ⁊ amor dei/pōt fieri satisfactio. tum q2 annexa ē ꝓ statu isto/fatigatio corporis. tum q2 ↄ̄ ꝓpriā inclinationē cōmodi. intellectus ⁊ volūtas abnegat se in obsequiū fidei ⁊ charitatis. ¶ Unū p altero posse satisfacere/ꝓcedit liberalitas dei. dū causa subest. vel ex impotētia illius ꝓ quo fit satisfactio. vel de mādato suo ⁊ charitate satisfacientis. vel supioris autoritate taliter ordinātis.

De matrimonio

Consensus mutuus/expssus ꝑ verba de pñti/quo transfert̄ pro ppetuo corpus viri in potestatē mulieris ⁊ ecōtra in eis ꝓpter q̄ cōiunctio talis ordinat̄ causat matrimoniū de iure naturali ⁊ diuino. nihilominꝰ limitat̄ cōsensus ad certas psonas. cū certis circūstātijs. Et quicqd aliter fuerit attemptatū/pōt illud inualidare superioris autoritas. ¶ Uotū solennisatū p susceptionem ordinis vel religiōis/nō magꝭ ex natura sua videt̄ dirimere matrimoniū iam cōtractū/ꝙ simplex. sȝ hoc puenit ex ecclesie cōstituto. maxime cū in illo dispensare posse papā pbabilis sit opinio. ¶ Matrimonialis coniunctio vnius mulieris cū plurimis viris/repugnat iuri naturali. nō ecōtra. qm̄ corpus viri plus valet. ꝓ quanto plures fecūdare sufficit. Et ita olim/pluribus licebat fungi vxoribus. Prima tamē in hoc cōsentiēte. cui corpus virilē cesserat in suū ius. Nūc aūt ad statū pme ve institutionis reduxit xp̄c matrimoniū vniꝰ cū vna. ¶ Uotū simplex castitatis/non dirimit matrimoniū iam contractū. peccat tñ q̄ vouit dū primo cōtrahēdi volūtatē habuit voto ↄtrariā. nō aūt postea dū reddit debitū. vt ē ꝓ cois snīa iurispitoꝝ. sȝ negāt petitionē debiti posse fieri sine fractiōe voti. Cuius oppositū ex eo videt̄ verꝫ. q2 votū nō cadebat directe nisi sup hoc. ꝙ est nūq̄ ↄhere. ⁊ nō sup hoc ꝙ ē nūq̄ commisceri carnalit̄ alteri. Alioqn dū nūc cōmiscetur etiā reddēdo debitū reus effict̄ voti fracti. Alioqn ꝑterea eēt sors talis ↄiugij nimis dura. ¶ Religiosus ꝓfessus aut sacerdos vtētes copula carnali ꝑter matrimoniū/et si grauissime trāsgrediūt̄ mādatū dei/ nō tñ vident̄ voti fractores. Uotū qppe est fo ꝓprie de re al's licita. q̄lis nō erit ex mrimonial' ↄiūctio. Ista ↄclusio lȝ apud simpliciores videat̄ extnea. tñ apud itelligētes qd nois voti est clara. Uotū qppe solū fit de opibus superogatiōis ad q̄ qs al's nō tenebat̄. Sic religiosus ꝓprie loqndo vouet ꝙ nūq̄ vxorabit̄ qd antea licebat illi. Nullus aūt ꝓprie dr̄ vouere ꝙ nūq̄ fornicabit̄ aut adulterabit̄. q2 ex ꝓcepto ad hoc iā oīs hō obligat̄. ¶ Uir ⁊ vxor/nequeūt absq3 mutuo consensu vouere castitatem. Imo nec vir tute voueret se nūq̄ petiturū debitū ab vxore. cū ꝓpt̄ verecundiā petēdi ipa in deteriꝰ labi possȝ. ¶ Spōsalia dirimūt̄. vl' mutuo cōsensu cū autoritate supioris. vel si altera psona interim fornicata fuerit. vel p votū solēnisatū. p qd matrimoniū etiā ↄtctū. nō tñ carnalit̄ ↄsummatū possȝ infra duos mēses solui. ¶ Cōtrahens ficte in foro ecclie/ꝗtūcūq3 carnal' copula seqt̄/eadē fictiōe remanēte nō ↄiugit̄ mrimonialit̄. Cōpellet̄ tñ ab eccia in foro exteriori tāq̄ si verꝫ fuissȝ mrimoniū. Sed ī interiori. cuiꝰ ē ↄsiliū vt potius oēs snīas ecclie tollet ꝙ pctō ↄsentiat. Pōt tñ nouo cōsensu adhibito fictū mrimoniū nisi aliud obstiterit/ī verꝫ cōmutare. ¶ Persona inducta p metū cadentē ī ↄstātē virꝫ ad cōsentiēdū interiꝰ ī platiōe vboꝝ mrimonialiū vt q2 nō vult mētiri. ꝑt postmodū mrimoniū dirimi tāq̄ nullū. sȝ de seductiōe ꝑ blādicias nō ita. ¶ Impedimētū ꝑpetuū ī altero ↄiugū p qd nequeūt se mutuo carnalit̄ cogscē/impedit mrimoniū iā ↄtctū et ↄhēduꝫ. ⁊ etiā ↄtctū dirimit/nisi antea sciat̄ d facto. tūc eñi ondit ꝙ aliū finē qrit. ⁊ ita ↄtctus stat. ¶ Nullꝰ ↄiugū tenet̄ reddē de

bitũ in detrimentũ notabile ꝛ certũ sui corporis. vel fetus nascituri. Et s̃m hᵒ ꝯgnoscit̃ qñ lepros̃ vel ꝯsanguĩtibus aut menstruatis aut furios̃ aut ypidimiacis ꝛ silibꝰ casibus reddi vel nõ reddi debitum opoꝛteat. ¶ Tp̃us ꝛ locus sacer / nõ videt̃ excusare qn alter coniugũ teneat̃ alteri petenti reddere. p̃uis tñ quadã amicabili monitõe d̃ non exigendo.

De extrema vnctõe

Extrema vnctio hꝫ materiã ꝛ formã ĩ libris suis exp̃ssã. Et obligat nõ ꝯtẽnere dñi finis vite s̃m ꝓbabiles cõiecturas p infirmitatẽ expectat̃. Que p̃terea reiterari p̃t sic̃ cã rursus veniẽte. ¶ Extrema vnctio rite suscepta / delet venialia. imo videt̃ ꝙ absoluit ab oĩ culpa. ꝯiũcta penitẽe recipientis. ita ꝙ digne recipiẽs / etiã ab oĩ pena liberet̃. tum v̄tute sacri. tum qꝛ petit pie ꝑseueranter ꝓ se ꝛ iuste.

De sacramento or/dinis.

Ordinis sacr̃m plures formas hꝫ ꝑlesq̃ materias. imo ꝛ sacerdotiũ duabꝰ formis cõplet̃ vna q̃ dat̃ sibi ptãs sup corpꝰ xp̄i verũ Altera q̃ dat̃ ptãs sup mysticũ. Q̃ si fuerit defectꝰ l'ordiniũ ĩ aliq̃ / p̃t illud sb̃ ꝯditõe caute suppleri ¶ Plẽitudo iurisdictõis videt apõ papã ꝛ ĩ alios / s̃m eiꝰ exĩmatiõꝫ diriuat̃. Attẽdẽ tñ dꝫ / sibi eẽ illã ptãtẽ nõ ĩ destructõꝫ ecc̃ie datã sꝫ eiꝰ edificatõꝫ ¶ Si papa dicet̃ dñs oĩm ĩ sp̃ualibꝰ qd̃ ꝯstat. et ĩ tpalibꝰ qd̃ alij negãt. nihilominꝰ dotatio ecc̃ie in iurisdictõibꝰ ꝛ dñijs ꝓpetarijs tpalibꝰ / ꝛ exercitiũ ĩ ill' / neqꝫ eẽ d̃ iure nãli neqꝫ eidẽ repugñare videt̃. Nam xp̄c neqꝫ exercuit illis dñis. neqꝫ p exp̃ssũ successoribꝰ phibuit. sꝫ reliq̃t ptãtẽ / eoꝝ discretiõi / p varietate tpm ꝛ deuotõe xp̄ianoꝝ / sic vl' sic exercẽdi. ¶ Papa nõ p̃t ꝑuertẽ ordinẽ hierarchicũ vl'is ecc̃ie. sic qñ ĩ mult̃ casibꝰ liceret eidẽ resistẽ ĩ facie ꝛ dicẽ. cur ita facis? vt potẽ / ĩ exemptiõibꝰ mãifeste nociuis. Et si p̃latos ꝛ ecc̃ias sibi s̃bditas onerare s̃uptibꝰ intollerabilibꝰ: l' libertatibꝰ penitꝰ spoliare ꝯtenderet. ¶ Expliciũt regule morales.

Incipit compendiũ

breue ꝛ vtile aliquaꝝ materiarũ cõmuniũ ad fidem ꝛ doctrinam catholicã spectãtiũ / qd̃ eidem cancellario ascribit̃. sed non apparet esse suum.

In isto libello est q̃dã breuis ꝛ summaria vtilis tñ expositio. P̃mo d̃ articulis fidei. Scd̃o decẽ p̃ceptoꝝ leg̃. Tercio septẽ sacramẽtoꝝ ecc̃ie. Quarto septẽ virtutum. Quĩto de septẽ petitõibus ꝯtẽtis in orõne dñica. Sexto de septẽ donis sp̃ussc̃i. Septimo d̃ octo beatitudinibꝰ. Octauo d̃ vicijs / tam nature ꝙ voluntatis.

Tractatus p̃mus de articulis fidei. Et primo quid sit symbolum et vnde dicatur.

Symbolum ẽ omniũ credendoꝝ ad salutẽ spectãtiũ / compẽdiosa collectio. Q̃m vt sit Cassianus li. vj. q̃cq̃d p vniuersũ diuinoꝝ voluminũ corpus immẽsa diffũdit̃ copia / totũ in symbolo colligit̃ / breuitate ꝑfecta. Dr̃ aũt symbolũ a syn qd̃ ẽ con. ꝛ bole qd̃ ẽ sn̄ia. q̃si collectio sn̄iarũ. Uel vt alij volũt a syn qd̃ ẽ con ꝛ bolũ qd̃ ẽ frustũ. q̃si frustroꝝ. i. capl'oꝝ vel ꝑticlaꝝ fidei collectio. Scd̃m papiã symbolũ est collectio aut pactũ vel placitũ qd̃ fit homini cum deo.

Quid sit articulus fidei ꝛ vnde dicatur.

Est aũtẽ articulus s̃m Richardũ de sancto victore: indiuisibilis v̄itas de deo. artans nos ad credendũ. ¶ Dr̃ in dicta diffinitione v̄itas indiuisibilis. qꝛ articulus nõ diuidit̃. sꝫ stat in eo indiuisio credibilium. Articulus eñ de se inq̃ntũ articulus. nõ ẽ resolubilis in articulos siue in credibilia ꝑuersitate tñ heresũ inualescente / quedã q̃ ꝯiungebant̃ in symbolo apl'oꝝ postea oportuit diuidi. Uerbi gr̃a. Dicebant qui

dam christū non verū esse hominē neq̧ ve natum. Alij aūt dicebāt vere natū ſʒ nō vere conceptū de v̄gine. ſed corpus attuliſſe de celo. Vñ sancti pr̄es vnū articulum/ in duos diuiserūt. vt vnus eēt articul⁹ de conceptiōe. alius de vera eius natiuitate. Et consimilit̄ in alijs ex alia causa diuisis. Et ita ly indiuisibilis/in qbusdā articulis priuat actū diuisionis ꝛ possibilitatē. in qbusdā priuat solū actū sic. s. qꝛ sunt qdā articuli q̄ ſm assignationē apostolicā nō diuidunt̄/pn̄t tamē diuidi. Et sunt qdā articuli q̄ neq̧ diuidūt̄ neq̧ diuidi pn̄t. ¶ Et nō. ꝙ in dicta descriptiōe dī de deo. cuʒ tn̄ articulus aliqs prima facie videatur eē de creatura. Verbi grā. Carnis resurrectionē Verūtamē omīs articulus principalit̄ de deo est. vñ respectu articuli īmediate tacti dicit Damas. Nō credimus resurrectionē futurā. nisi diuina v̄tute. s. coopante. Vñ ꝛ hoc credit fides catholica. s. pmissam resurrectionē diuina efficiendā v̄tute. Et sic pꝫ ꝙ iste articulus de deo est. qꝛ de diuina v̄tute/nr̄am resurrectionem operāte. Isto mō oēs articulos q̄ vident̄ eē de creatura. facile contingit reducere ad diuinā v̄tuteʒ vita ad deū. ¶ Itē in dicta descriptiōe dī artans nos ad credēdū. Et tn̄ voluntas libera ē. nec pōt cogi vel artari. Sed q̄uis ī volēdo ꝛ consentiēdo nō possit voluntas cogi/qꝛ quo ad hoc libera ē pōt tn̄ allici et trahi in cognoscendo. qm̄ si intellectui bñ disposito/infundat se v̄itas ipm intellectū illuminās: ncc̄e est veritatē cognoscere. et p consequēs allicere. ꝛ tūc trahit̄ ad cōsentiendū agnite veritati. Vñ Aug⁹. Verba trahit ouem. Hoc mō artat nos articulus ad credendū. Unde quidam artans. id est trahens.

Diuisio et expositio

articulorum fidei. Et primo primi.

Diuidit̄ aūt ꝛ distinguit̄ symbolū pcipue apostolorū in duodecim articulos. ſm numerum duodecim apostolorū. q̄ contulerunt credēda. qꝛ ipi hoc symbolū cōposuerunt. Scd̄m alios v̄o diuidit̄ in quatuordecim/vt patebit infra. ¶ Unus articulus ꝛ primus attribuit̄ patri ſm priores modū. sex attribuunt̄ filio. ꝛ quinq̧ spiritui sancto ¶ Primus aūt q̄ attribuit̄ patri ē iste. Credo in deū patrē omīpotentē creatorē celi ꝛ terre. Ubi primo nota differētiā int̄ credere deū et credere deo et credere in deū. Quia ſm Augꝰ. credere deo/ ē v̄bis ei⁹ siue scripture sacre fidē adhibere. Credere deū est credere deū eē. s. qꝛ est. Credere in deū ē credendo deuʒ fide ꝛ affectōne. siue fide operāte p dilectionē/tēdere ī ipm ¶ Igit̄ expone sic. Credo in deū. s. singulariter qꝛ in vnū deū. Vñ Deut. vj. Audi israel dn̄s deus tuus deus vnus ē. ¶ Patrem. qd̄ hic psonalit̄ tenet̄. qꝛ subiūgit filium eius. In orōne v̄o dn̄ica tenet̄ ly pater eēntialit̄ vbi agit̄ de paternitate/vel adoptionis qua patnitate ipa trinitas ē pat̄ bonorū/vel creationis/qua patnitate tota trinitas pat̄ est tā bonorū q̄ malorū. ſm illud Deut. xxxij. Nūquid nō ipe est pr̄ tuus qui possedit te ꝛ fecit ꝛ creauit te ¶ Omnipotentē appropriate. q̄uis eni filius sit omnipotens ꝛ spiritussanctus. omīpotēs tamē qn̄ ponit̄ appropriate/attribuit̄ patri. sicut sapiētia filio. ꝛ bonitas spūisācto. ¶ Creatorem celi ꝛ terre. Ad litterā summe nature/quā designat noīe celi/ꝛ infime. quā designat noīe terre/ ꝛ sic exinde collige creatorem mediorū. Positis eni extremis colliguntur media. Uel per celū ꝛ terrā intelligatur tā spūalis q̄ corpalis creatura perfecte formata/vt celū sit inuisibilis ꝛ spiritualis creatura/terra aūt omne corporeū ꝛ visibile. Unde aliud symbolū exponens dicit factorem celi ꝛ terre/visibiliū omniū et inuisibilium. Et nō. ꝙ creare siue creatorem eē/potius sonat potentiam q̄ sapientiam vel bonitatem. quia operatio egredit̄ a potentia maxime virtuosa. Unde Joh. j. Omīa per ipm facta sunt. Et in ps̄. Omnia in sapiētia fecisti. Ideo appropriate attribuit̄ creare patri sicut ꝛ potētia/ cum tamen pater omīa creet per filiū cooperante spirituſancto/qꝛ indiuisa sunt opa trinitatis/ꝛ tote tres persone/vnus sunt creator. ¶ Et aduertēdū hic ꝙ p hoc ꝙ dicit deū singularē/destruit errores qrūdā gentiliū q̄ fingūt pl̄res eē deos qd̄ maifestissim⁹ ē error/qꝛ illo posito/clare pꝫ ꝙ nullus eorū sit deus. Si eni plures sunt/ differunt inter

se p aliquid qd habz vnus qd non habet alius. Sic nullus eo4 erit summu bonuz qz sic nullus eo4 hz oia bona/ 7 sic nullus eo4 erit deus. qz deus e summu bonu qd cotinet oia bona Ad roma. xj. ¶ Item p hoc q dicit prem/ destruit obstinatione iudeo4. q no attedut distinctione psonalem pris 7 filij. ¶ Ite p hoc q dicit creatorem celi 7 tre/ destruit errore pho4 dicetiu mudu fuisse ab eterno 7 deo coeternu. sicut dic Aug9. arestotile posuisse et platone. Ite p illud ide destruit errore manicheo4 qui dicunt oia corpalia/ creata a deo tenebraruz. ¶ Sz ex istis orit dubitatio. Si em crede in deu e tedere in eu fide opante p dilectione. vt di supra/ cu in pcto mortali existetes no habeat ista fide sic i deu tendente: videt q no credat in deu/ 7 ita metiut et peccant qn dicut symbolu. qd graue e dicere? Ad qd di fm qsda. q ipe pctor dicit credo 7c. no in psona sua sz in psona eccie. Sicut et illud. lauabo p singulas noctes lectu meu 7c. qd nisi in psona eccie q in aliqb9 membris p singulas noctes lachrymat diceret eet medaciu in ore malo4. imo etia 7 multo4 iusto4. Et sic cu mulier dicat ps. Letatus su in his q dicta sut mihi 7c. incogrua eet locutio/ nisi in psona iusti generalit loqret siue eccie. Sic hic i psona eccie di credo in deu 7c. et sic no peccat nec mentitur Alij dicut q existes in pcto mortali/ no dicit q credat in deu cu dicit credo 7c. sz psitet articulos fidei. Et est sensus. Credo in deu. i. psiteor crededo ee deu. Et ita large sumit hic credere. Aug9. vo supra sumit magis stricte.

Expositio secundi articuli fidei.

Secundus articulus pncipalis: 7 primus eo4 qui attribuut filio e iste. Et in ihesum christu filiu eius 7c. Et supple. Credo in ihesum christu 7c. Que duo nomia/ freqnter in nouo testameto piungut. Quia vnu eo4. scz ihesus exprimit eius deitatez. interptat em saluator. 7 inqntu deus specialit saluator e. Et reliquu nome. s. christ9 exprimit humanitate. qz interptat vnctus 7 inqntu ho vnctus e p psortibus suis.

¶ Filiu eius vnicu. i. naturale no adoptiuum. Vn aliud symbolu/ determinando dicit. Et ex pre natu 7c. Vel vnicum dicit qz no e vnus filius inqntu deus. 7 alius filius inqntu ho. Sz ide xpc in duab9 naturis. s. deitate 7 humanitate. 7 tribus substantijs. s. deitate aia 7 carne vnicus e filius. Vn aug9. in eccle. dogma. Non duos filios fatemur sic sepando naturas nestorius tradit. sz deu 7 homine/ vnu filium credimus. manente in duab9 substantijs. no tn psusis naturis. q uis em duas habeat natiuitates. vna qua nasci de matre. et vna qua nasci ex deo pre/ tn e vnicus filius no duo filij. Vn ego/ in pceptioe p viam generationis pcessi a pre/ 7 sic quada natiuitate natus sum in vtero. Scdo natus su de mre ex vtero. nec tn ppt istas duas natiuitates/ dicedus sum duo filij sed vnicus ¶ Seqt dnm nrm. Vn ipe dicit Math. vl. Data e mihi ois ptas in celo et in terra 7c. ¶ Per hoc etia q dicit ihesuz xpm qd interptat saluator 7 vnctus/ deridet hebetudo iudeo4 q suu messia. i. saluatore adhuc futuz expectat. ¶ Per hoc etia q dic filiu vnicu/ destruit heresim sabelliano4 dicetiu eade psona ee prem 7 filiu. qd aptissimu appzret medaciu. qz fm decursuz naturale/ opoz3 q int prem 7 filiu psonalis sit distinctio. lic3 coformitas sit nature 7 similitudo. Quales em sumus nos. tales q a nob generat. Vn [illegible] ipa dina filiatoe di ad Ro. viij. Accepistis spm adoptiois filio4 7c. Et post pauca. Si at filij/ 7 heredes. heredes qde dei: coheredes aut xpi. Et ad Eph. j. Predestinauit nos in adoptione filio4 p ihesu xpm. Null9 em seipm gignit. Vn cu ide sit pat qd fili9 in suba: opoz3 q alteritas sit psonaru. ¶ Per hoc etia q di dnm nrm/ destruit heres arriano4. q posuut ineqlitate psonaru. Vn Joh. x. Ego 7 pater vnuz sumus. Et ad Hebr. j. Qui cu sit spledor glie 7 figura sube ei9. Et fm athanasiu. Eqlis pri fm diuinitate 7c. Sic em pr dns e oim 7 ops: ita e et fili9. Qd q pressius determiat in alio symbolo vbi di omipotens pater. omipotes filius. qd tamen itelligat fm diuinitate. Quauis em humanitati xpi collata sit ois sciettia. non tamen omipotentia.

Expositio tercij articuli fidei.

P t Ercius articulus p̄ncipalis ⁊ secūdus eoꝝ q̄ ptinēt ad filiuꝫ q̄ determinat vtrāqꝫ ei⁹ natiuitatē. s. in vtero ⁊ ex vtero. ⁊ est iste. Qui cōceptus ē de spūsctō nat⁹ ex Maria vgine. ¶ Dic ḡ. q̄ scꝫ xp̄c/ ꝯceptus ē de spūsctō. i. opatōe spūssancti. vno etenī eodeqꝫ momēto/segregata fuit illa caro assumpta a reliq̄ carne vginis/ opatōe spūssctī: ⁊ aiata aia rōnali. ⁊ deitas eis vnita. Vn̄ nō est putādū q̄ sit ꝯceptus d̄ spū sctō sicut ples d̄ semie patno ꝯcipit. q: sic transisset spūsctūs d̄ino: mutatusqꝫ fuissꝫ ī carnē. sic patnū semē trāsit ī carnē ꝓlis/ amittens ꝓpriā speciē/ qd̄ ē etiā solo cogitatu abhorrēdissimū. Vn̄ ly de/ nō denotat circūstātiā cause materialis/ sed potius cause efficientis. Quāuis eīn incarnatio filij dei/ sit op⁹ totius trinitatis/ q: qd̄ opat̄ vna psona/ operant̄ oēs (eo q̄ indiuisa sunt trinitat̄) ipa tn̄ gratia/ mediante qua natura humana vnit̄ diuine/ est donū appropriatū spiritui sancto/ q: hec gratia appropriate ꝓcedit a charitate seu a benignitate dei/ q̄ spūisācto appropriat̄. Nō eīn deus inq̄tū potēs vel inquātū sapiēs: sꝫ inq̄ātū bon⁹ ⁊ benignus nr̄am redemptōnē opatus ē p incarnationē filij dei. ¶ Dicit̄ igit̄. q̄ ꝯceptus ē de spūsancto. nō naturalit̄. sꝫ opatiōe spūssancti ⁊ q̄si b̄m appropriationē cause efficientis. In q̄ vbo tāgit̄ natiuitas ei⁹ in vtero. s. q̄ nat⁹ ē de p̄re veniēs. nec tn̄ recedēs. De q̄ Math. j. Qd̄ in ea natū est/ de spūsancto ē. Glo. natū. i. ꝯceptū ē. ¶ Dicitur postea. Natus ex Maria vgine. s. natiuitate ex vtero. De qua Luc. ij. Et pepit filiū suū primogenitū ⁊c. ¶ Per hoc aūt q̄ ait qui cōceptus est de spūsancto. i. operatiōe spūssancti ⁊ nō operatiōe virili/ destruitur heresis hebeonitarū. qui asserunt christuꝫ ex Maria ⁊ Joseph nuptiali coitu eē conceptum. ¶ Per hoc etiā qd̄ subdit: natus ex Maria virgine. vt scꝫ de vera matre de qua materiā corpis assumpsit/ destruit̄ error valentinianoꝝ dicētiū de vgie christū nihil corpis assumpsisse. sed [illegible] eā quasi per fistulam transisse.

Expositio quarti articuli fidei.

Q q Vartus articulus p̄ncipalis ⁊ tercius eoꝝ q̄ ptinēt ad filium ⁊ q̄dē describit passiōis eius sacramētū b̄m oīa q̄ circūstāt mortem eius. vt ē flagellatio. crucifixio. sepultura ⁊ hmōi. ⁊ ē iste. Passus sub poncio pilato: crucifixus mortuus ⁊ sepult⁹. ¶ Qui supple xp̄c/ passus ē sub pilato. i. sub potestate pilati. Pilato dicto poncio scꝫ genere quasi dicat nō rhomano. qd̄ forte. dicit ad differētiā alicuius alterius pilati. ¶ Crucifixus in quo distinguit passionē suam a passiōe alioꝝ q̄ suspendūt̄ in patibulo. Qꝛ b̄m Isid. patibulū ꝓprie dr̄ vbi hō suffocat̄ ⁊ statim morit̄. Crux vō vbi diu tort⁹ tandē lāguēti morte morit̄. vbi mors grauior ⁊ ꝓductior ē. Tn̄ multotiēs vnū pro alio ponit̄. ¶ Sequit̄ mortuus vera morte. p dissolutionē scꝫ aīe a corpe. diuinitas tn̄ semp ꝯiūcta mās̄it vtrobiqꝫ. Vn̄ aug⁹. sup Job. Verbū diuinū ex quo hominē. id est carnē ⁊ animā suscepit/ nūq̄ deposuit. Mors ḡ/ ad tpus carnē ⁊ aīam sepauit neutꝝ tn̄ a verbo. ¶ Et sepultus. nō tamē vt alij corruptus ⁊ incineratus. Vn̄ in ps̄. Nō dabis sanctū tuū videre corruptionē. ¶ Per hoc autē q̄ dicit. passus crucifixus mortuus/ ostendit verā carnē vtpote sensibilē ⁊ passibilē habuisse. In quo elidit̄ error apollinaristaꝝ. q̄ dicunt eū sensu et carne sensibili caruisse. cū tn̄ verissimā carneꝫ habuerit. ⁊ optime cōplexionatā. ⁊ iō maxime passibilē. Nec absorpta fuit illa passio p vnionē deitatis. q: in illa vnione (vt dicit Damascenus) s̄uata fuit vtriusqꝫ nature ꝓprietas. Nā qd̄ passibile/ mās̄it passibile sicut humanitas. et qd̄ impassibile/ mās̄it impassibile sicut diuitas. Quinimo incompabilit̄ penā grauiorē sustinuit. q̄ posset purus hō sustinere. eo q̄ p̄bebat ei illa vnio robur ⁊ vires ad sustinendā tam amarā passionē/ in qua purus hō q̄ eiusdē teneritudinis eēt (vt dicunt) in initio passionis defecisset. Destruit̄ in hoc etiā error illoꝝ q̄ dicunt carnē illā in naturā deitatis transisse. ⁊ iō impassibilē fuisse. Quos ꝯfutat Hiero. in epl̄a ad Damasū papā.

Expositio quinti articuli fidei.

Q Uintus articul9 principalis in numero. et quartus eoꝝ qui spectāt ad filiū ꝑtinet ad redemptiōis sacramentū eoꝝ q̄ erāt in limbo inferni conclusi ſm ꝙ ꝓphetauerat Zacharias.ix.cap. Tu quoqꝫ in sanguine testamēti tui/emisisti vinctos tuos d̄ lacu in q̄ nō ē aq̄. Et ē iste. Descēdit ad inferna tercia die resurrexit a mortuis. ¶ Descēdit aūt scꝫ in aīa deitate vnita. qꝛ corp9 ī sepulchro quieuit. ⁊ deitas vbiqꝫ erat. Uñ sine ea descēdē n̄ potuit ad iferna.i.ad limbū ꝑtez s.iferni supiorē. q̄ detinebāt saluādi. quusqꝫ debitū p̄mi parētis p mortē xp̄i solueret. ꝙ aūt dicit ps. Eruisti animā meā ex iferno inferiori. nō ē ɔ̄uū. Dr̄ eñ ibi limb9 infern9 inferior respectu aeris caliginosi in q̄ vt in suo iferno affligūt mō maligni spūs. Uñ respectu illi9 aeris q̄ ad sitū. limbus hoc est supior ps inferni dicit infernus inferior. ¶ Tercia die resurrexit a mortuis. vt per synodochen ps ponat ꝓ toto. vt vicꝫ ps illius diei pascenes q̄ mortuus ē/ꝓ vna die cōputet. ⁊ nox seq̄ns dn̄ice. cuius mane resurrexit/ꝓ die tercio. ¶ Per hec aūt verba destruit error eoꝝ q̄ negāt resurrectionem n̄ram. Negare eñ n̄ram resurrectionē/est quodāmō negare resurrectionem xp̄i. Sic eñ arguit aplus. j. ad Coꝛ. xv. Si xp̄c resurrexit/⁊ nos resurgem9. Cū āt ad destructionē ɔ̄seq̄ntis seq̄t destructio antecedētis si nos nō resurgemus neqꝫ xp̄c resurrexit. ¶ Et nō. ꝙ ſm istā distinctionē articuloꝝ/ hec duo ɔiungūt. s. descēsus ad inferos et resurrectio a mortuis. qꝛ iste articulus dicit totū qđ xp̄c nobis ꝑ suā mortē meruit. hoc aūt ē redemptio in aīa. q̄ cōpleta est ꝑ fracturā inferni in descēsu ad inferos: et redemptio in corpe q̄ cōpleta ē in resurrectione ꝑ gloriā corpis.

Expositō sexti articuli fidei.

S Extus articulus principalis in numero: ⁊ quintus eoꝝ qui spectant ad filiū. pertinet ad aptionem loci beatitudinis. vbi p nobis precursor factus christus ascēdit/pandens iter ante nos. Et ē iste. Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei p̄ris om̄ipotentis. Ascendit igit ad celos: ſm humanitatem/ vel inquantū hō qui vtiqꝫ ē ſm deitatem. Ascendit inquā nō statim post resurrectionem. sed post quadraginta dies: quib9 apparuit p multas vices/discipulis suis. vt fidē eoꝝ roboraret apparitiōibus. ⁊ probaret gloriosam resurrectionē sui corpis. qđ oculis suis paulo ante discipuli viderant extinctū. ¶ Sequit/sedet ad dexteram dei p̄ris om̄ipotētis. hoc ē in eterna beatitudine. ad quā dexterā positurus ē electos suos vt dr̄ Matth. xxv. Et statuet oues quidē a dex. ⁊c. Uel ad dexterā dei p̄ris. i. in iudiciaria potestate. qꝛ vt dr̄ Joh. v. Pater om̄e iudiciū dedit filio. Et vtrunqꝫ notat cū dicit sedet. qꝛ sedere ē q̄escētiū ⁊ iudicantiū. quasi dicat. pacifice gloriat. ⁊ oīa quiete ⁊ pacifice cū p̄re iudicat et disponit. Et iste articul9 destruit illā heresim que negat equalitatē p̄ris ⁊ filij. Et sitr illam q̄ dubitat d̄ ascēsiōe eius ī celū. et p ɔ̄seq̄ns negat n̄ram q̄ causat ex sua. sicut erectio mēbroꝝ sequit ad erectionē capitis. Unde Aug9. Uis ascendere ad celū. ascendentē tene. cū eñ p teipm leuari nō poteris. Si ergo vis ascēdere. mēbꝝ illius esto q̄ solus ascendit Joh. iij. Nemo ascēdit in celū nisi qui descendit d̄ celo filius hoīs qui ē in celo.

Expositio septimi articuli fidei.

S Eptimus articulus p̄ncipalis in numero. sextus vō et vltimus eoꝝ/ q̄ ſm istā assignatōeꝫ ꝑtinent ad filiū est de reditu ad iudiciū. qꝛ vt dr̄ Joh. v. Pater om̄e iudiciū dedit filio. vt scꝫ ille qui viuus iudicatus ē ⁊ exinde mortuus. iudicet viuos ⁊ mortuos. Et ē ille. Inde venturus ē iudicare viuos ⁊ mortuos. Inde scꝫ. i. postmodum. Uel inde. i. d̄ celis q̄s ascēdit. venturus ē. s. i die iudicij. iudicare viuos ⁊ mortuos. Ad lrām. qꝛ tunc ɔ̄uiui ⁊ mortui reperient iudicandi. vt innuit apostolus. j. Thessa. iiij. Et mortui qui in xp̄o sunt resurgent primi. deinde nos qui viuimus relinquimur simul rapiemur cū illis in nu-

bibus obuiā christo in aera ⁊c. Illi tamē
viui qui reperient̄ morient̄. sed statim in
momēto resurgēt. iudiciū cum resuscitatis
recepturi. vbi non putet̄ per tractū et mo-
ram tēpis singuloꝝ examinationē fieri.
sed vno eodēq₃ momēto / ⁊ merita singulo
rum discutiet et discussa iudicabit. Unde
Aug᷒. Non ē in illo iudicio singuloꝝ ho
minū vicissim operanda discussio. sed mo
mentaneo discussu simul oīa sicut [illegible] fecit:
sic ⁊ iudicabit. Uel alit̄. Uenturus ē iudi-
care viuos. s. vita gratie. ⁊ mortuos. s. mor
te culpe. ¶ Ubi nō. ꝙ aliud symbolū ad-
dit ista verba cum gloria. quia licȝ christus
in forma serui / in qua iudicatus sit ipse iu-
dicaturus. tamē in forma gloriosa appare
bit. ⁊ in carne glorificata. Uel cū gloria. id
est cum societate gloriosa electoꝝ simul iu
dicantiū. quia vt dicit̄ Esa. iij. Dn̄s ad iu-
dicium veniet cū senioribus ppl'i sui et prī
cipibus eius. ¶ Ex quo patȝ ꝙ quidā ibi
iudicabunt ⁊ nō iudicabunt̄. vt pfecti qui
omīa ꝓpter christū reliquerūt ⁊ secuti sūt
eum qui xpi in iudicādo assessores erunt.
alij nō iudicabunt sed iudicabunt̄. scȝ fide
les / qui ꝛm opera sua recipiēt iuxta discus-
sionē / p̄e qua habet̄ Matth. xxv. Esuriui
⁊ dedistis mihi mādūcare ⁊c. cū alijs ibi-
dem tam respectu electorum q̄ respectu re
proborum exposit'. Iudicabunt̄ eīn qui-
dam eorum ad gloriam / ⁊ quidam eorum
ad penam. alij nec iudicabunt nec iudica-
bunt̄ scȝ infideles. quia iam iudicati sunt.
Unde Ioh. iij. Qui non credit / iam iudi
catus est.

Expositio octaui ar/ticuli fidei.

Quinq₃ autē articuli sequen-
tes pertinent ad spiritūsanctum /
tam in se q̄ in donis suis. In se
dico, quia in octauo articulo in
ordine omniū duodecim articuloꝝ. Primo
do in ordine istoꝝ quinq₃ / exprimit̄ perso
nalitas sua. Et ē iste. Credo in spiritūsan-
ctum. Et circulo attue loq̄t. Quando enī
hec vōx spiritussanctus / capit̄ dictionalit̄
tunc solam terciam personam in trinitate
designat. Quando autē vi orationis tenet̄ /
essentialiter sumit̄. ⁊ conuenit toti trinita-
ti scȝ deo. ¶ Et nō. ꝙ in alio symbolo / ad
maiorem expressionē istius articuli / addū
tur plura. scȝ in spiritū sanctū dn̄m ⁊ viui-
ficantē. qui ex patre filioq₃ ꝓcedit. qui cū
patre ⁊ filio simul adorat̄ ⁊ conglorificat̄.
qui locutus est per ꝓphetas. Et hoc ꝓpter
quasdā hereses que postea pullulauerunt.
Impijssimi enī nestorius ⁊ euthicius di-
xerunt spiritū sanctū esse seruū patris et fi-
lij. ⁊ eis obedire / sicut virtus quedā aliena
ab eēntia eorū. nec dare vitā gratie / nec in-
spirationē. ⁊ ideo additum est dn̄m ⁊ viui
ficantem. Et ad equalitatē significandam
appositū est / qui ex patre filioq₃ ꝓcedit. qui
cū patre ⁊ filio simul adorat̄ ⁊ conglorifica
tur. Montanus autē quidā hereticus. et
porphirius quidā alius post eum discipu
lis suis dixerunt. ꝓphetas nō diuino spiri
tu: sed tanq̄ ꝓphanaticos locutos fuisse. si
cut loquunt̄ energumini et arreptīcij. Et
vt eorū error excluderet̄ addiderūt / qui lo-
cutus ē per ꝓphetas. q₂ cū spūsancto inspi
rante locuti sunt sancti dei hoies.

Expositio noni arti-culi fidei.

Nonus articulus in ordine prin
cipali / ⁊ secūdus eorum qui spe
ctant ad spiritumsanctum. ꝛm
scilȝ ꝙ signat et vnit generaliter
ecclesiam. Et est iste. Sanctam ecclesiam
catholicam. ¶ Et nota. ꝙ illud quod se-
quitur. scilȝ sanctorum cōmunionem. ad-
iungunt aliqui isti articulo. Alij vero ad-
iungunt articulo sequenti. ¶ Scd̄m pri-
mum modum exprimitur sic. Credo. sup
ple sanctam ecclesiam catholicam / siue mi
litantem siue triumphantem esse cōmu-
nionem. id est congregationem vel socie-
tatem sanctorum. Ul'. sic. Credo sanctam
ecclesiam catholicam adhuc in terris mi-
litantē. ⁊ credo sanctorum cōmunionem
id est sanctorum societatem in celo scȝ esse.
hoc est ecclesiam triumphantem. quasi di
ceret. vtranq₃ ecclesiam credo. Uel credo
sanctam ecclesiam catholicam. hoc est si-
ue militantem siue triumphantem. et cre-
do sanctorum cōmunionem. id est suffra-
gia ipsius ecclesie que coīcamus. Uel com
munionē. i. eucharistiā esse. s. in altari: q₃

negant albigenses. ¶ Scd'm vo eos qui tantūmodo ponunt istud p articulo sanctam ecclesiā catholicā/ exponit sic. i. ecclesiam vniuersalē. Catholicon eni grece latine signat vniuersale, z vr ecc'ia vniuersalis ſm Boeciū duabus de causis. Prima scʒ qr ē vniuersalit̄ p̄dicata p quattuor partes terre. Vn̄ in ps. In omnē trā exiuit sonus eoꝝ. Scd'a cā qr articulos hʒ vniuersalit̄ veros. qbus scʒ nullū falsū pt subesse.

Expositio decimi articuli fidei.

Decimus articulus in ordine p̄ncipali z tercius eoꝝ q spectāt ad spiritū sanctū. ſm scʒ effectuʒ gr̄e ꝯ p̄ceptū ē iste. Remissiōem pctōꝝ scʒ credo. Et intelligat̄ generaliter ꝺ remissione pctōꝝ, siue q̄ fit in baptismo: siue q̄ fit ex baptismū: sic in pnīa. Tamē aliud symbolū nō videt̄ loq̄ nisi de remissione pctōꝝ q̄ fit in baptismo. Dicit eni confiteor vnū baptisma in remissionē peccatorum. sed hoc qđ specialiter ibi dicit de baptismo fuit ꝯtra hereticos certos impugnātes sacramentū baptismi. Est ergo sensus Credo remissiōem peccatorū fieri, supple per deum. siue in baptismo triplici. scʒ fluminis. flāminis z sāguinis/ siue post baptismum in penitentia. ¶ Secundū alios autē (qui vt supra tactū est) istud adiungūt cum articulo p̄cedenti. vt scʒ sit vnus articulus/ ecclesiam sanctā catholicā/ sanctorum cōmunionē/ remissiōem peccatorum. sicut inferius latius dicet̄. sic expone Credo ecclesiam catholicā. id est vniuersalem ecclesiam/ habentē modo vel habiturum in futuro/ cōmunionē sanctorū. id est omnē vnionem vel societatem sanctorū, quando scʒ regnū militans/ veniet ad regnum triumphās. Et credo supple hanc consecutam vel consecuturam remissionē peccatorū. scilicʒ per ecclesiastica sacramenta z bona opera. quasi dicat. Credo peccata dimitti his qui sunt ꝺ ecclesia fideliū et nō alijs. Quāuis eni deus per se dimittat peccata/ non tamen dimittit nisi per p̄sentiam sacramentorū. nisi necessitas excluderet beneficiū sacramēti. Prior tamē modus exponendi cōuenientior apparet.

Expositio vndecimi articuli fidei.

Vndecimus articulus in ordine p̄ncipali/ z quartus eoꝝ qui spectant ad spiritū sanctū: est ꝺ spū insufflante sup interfectos vento p̄mi genus. de q̄ p̄dixit ezechiel. Ezech. xxxvij. A quattuor vētis veni sp̄s z insuffla sup intfectos istos z reuiuiscāt. Et est iste. Carnis resurrectōʒ. z ē sensꝰ. Credo spm̄ sctm̄ p reductōʒ sp̄s creati ad corpꝰ/ faciat sua vtute carnis resurrectōʒ. Qđ etiā innuit ps. cū dicit. Emitte spm̄ tuū et creabunt, z renouabis faciē terre. ¶ In q̄ resurrectiōe credēdū ē idē corpꝰ qđ p mortē cecidit ad eūdē spm̄. i. ad eandē aīam rediturū siue cuiuslibet mēbri materia ad idē mēbrū in q erat redeat. vt exponūt aliq/ siue eadē materia tota corpis redeat ad totū corpꝰ/ non tn̄ necessario maīa cuiuslibʒ mēbri ad idē mēbꝝ ſm exēplū qđ pōit Augꝰ. Qn̄ ꝺ statua enea fusa/ fit massa. z iteꝝ de eadē massa fit statua. vbi ē oīmoda identitas materialis z numeralis int̄ statuā p̄orem et posteriorē. qr materia ē eadē numero z forma naturalis scʒ eneitas. z tn̄ forte qđ p̄us fuit materia pedis in statua p̄ori infusa/ erit maīa brachij ī statua posteriori. Et silr in p̄posito. ¶ Argumētū aūt infallibile q resurrectio erit q̄tidie habemꝰ. Vn̄ dicit Petrus rauēnas. Credo te hō in morte posse resurgere: q̄ anteq̄ viueres nihil fuisti. aut q̄re dubitas q resurgas. cū totū qđ in rebus est cōtinue sic resurgat? Sol eni occidit et resurgit. dies sepelit̄ z redit. menses anni, fructus. tp̄us. semīa. cū trāseūt ipsa moriūt̄ cū redeūt ipsa sua morte virescūt. Et meam q̄tiēs dormis et dormiēdo euigilas cū quasi moreris z resurgis.

Expositio duodecimi articuli fidei.

Duodecimus et vltimus articulus in ordine principali: et quintus eorum qui spectant ad spiritum sanctum/ est de spiritusancto eternaliter electos premiante. z est iste. Vitam eternā. et est sensus. Credo vitam eternā a spūsancto in p̄miū electis collat...

¶ In hoc etiã articulo mors eterna docet̃ debere credi reprobis futura. q. d. Credo vitã eternã pmiũ bonoꝝ. ⁊ morte eternã supliciũ maloꝝ. ¶ Hec aũt vita eterna/ cõsistit in stola aĩe ⁊ corpis. Stolã aũt aĩe ĩ tribus ↄsistit. s. in manifesta cognitõne sũme trinitatis q̃ succedit fidei. Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te solũ verũ deũ ⁊ quẽ misisti iħm xp̃m. Itẽ ĩ pfecta eiꝰ fruitione q̃ succedit spei. Itẽ ĩ pfecta eius dilectione. q2 nõ euacuabit̃ sed pficiet̃ charitas ipiꝰ dei. Stola aũt corpis in quattuor etiã ↄsistit. s. in agilitate. subtilitate. claritate. in impassibilitate. De qbꝰ dr̃ Sap. iij. Fulgebūt iusti ⁊ tanq̃ scintille ĩ arundineto discurrent. Si igit̃ fulgebũt ḡ habebũt claritatẽ. Si iusti/ ergo habebũt imortalitatẽ seu impassibilitatẽ. q2 Sap. j. Justicia ppetua est ⁊ inmortalis. Si sunt scintille/ ergo habebunt subtilitatẽ. Si discurrẽt/ ḡ habebũt agilitatẽ. Per hunc articulũ destruit̃ heresis ponentiũ deũ nõ curare facta hoĩm. et heresis ponentiũ animã interire cũ corpe.

¶ Amen. Iste terminus amẽ/ qñq3 tenet̃ aduerbialiter/ ⁊ sic interp̃tat̃ fideliter. scd̃m aquilã. ⁊ sonat tm̃ sicut ita fiat. ⁊ ponitur Deut. xxvij. Et dicet omnis populꝰ amen. Aliqñ noĩaliter. aliqñ verbalit̃. vt dare p̃ exemplũ Apoc. iij. Hoc dicit amen. i. veritas. Vel amen. i. veritatẽ annũcians. Et põt hic sumi pmo vel scd̃o modo.

An sint alia credẽda vltra articulos.

[S]I autẽ queratur an teneamur aliq̃ credere que nõ sũt articuli. sicut verbi grã. fornicationẽ esse peccatũ mortale ⁊ consimilia? Dicẽ debet q̃ sic. Oportet eñ multa credere q̃ nõ sunt articuli. maxime ea que articulos precedunt. Credere eñ deo nõ est articulꝰ/ sed articulos p̃cedit. ⁊ tñ oportet deo credere. q2 antecedit articulos. Unde cũ credere deo sit credere verbis eius siue sacre scripture q̃ dicit fornicationẽ esse mortale pctm̃. Patz q̃ qũuis nõ sit articulus/ oportet illud credere. Et sicut qui negaret principia alicuiꝰ artis/ diceret̃ hereticus in illa arte: sic q̃ negaret fornicationẽ esse peccatũ mortale/ vl' aliquid quod asserit sacra scriptura. qđ quidem articulos fidei antecedit: hereticus in fide deberet reputari.

Unde sumitur numerus ⁊ distinctio articuloꝝ fidei.

[N]Umerũ aũt articuloꝝ ⁊ distinctionẽ s̃m p̃tactum modum exponendi sic accipe. Cũ eñ credere habeamus q̃ deꝰ in sua essentia vnus ⁊ simplex/ trinus sit in psonis. quibus qdem psonis iuxta suas ꝓpetates psonales certe erga nos ⁊ nostrã salutẽ attribuunt̃ opationes pticulares/ quas etiã credere habemus: inde insurgit numerus/ ⁊ distinctio duodecim articuloꝝ fidei. iuxt̃ duodecim que sic nobis de ipis psonis diuinis credenda incumbũt. Et q2 iuxta ipsum modũ exponendi/ vnũ attribuit̃ psone patris. sex vo psone filij. ⁊ quinq3 psone spiritussancti. ideo duodecim articuli fidei assignãtur. vnus respectu patris. sex respectu filij. ⁊ quinq3 respectu spũssancti. ¶ De vnico articulo qui attribuit̃ psone patris.

¶ Primus eñ articulus qui vt tactuz est attribuitur patri. exprimit eius psonalitatẽ ⁊ omnipotentiã/ cum dicit. Credo in deuz patrem omnipotentẽ creatorẽ celi ⁊ terre. ⁊ hunc articuluz posuit Petrus. ¶ De primo sex articuloꝝ attributoꝝ psone filij.

¶ Primus vo sex articuloꝝ q̃ attribuunt̃ filio exprimit eius psonalitatẽ/ cũ dicit. Et in iesum xp̃m filium eiꝰ vnicũ dñm nr̃m. Et hũc posuit Andreas. ¶ De scd̃o ⁊ tertio

¶ Scd̃us exprimit vtrãq3 eius natiuitatẽ cũ dicit. Qui ↄceptus est de spũsctõ natus ex maria vgine. ⁊ hunc posuit Johẽs euan.

¶ Tertius exprimit passiõis sue sacrm̃. cũ dicit. Passus sub pontio pylato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. ⁊ hunc posuit Jacobus maior. ¶ De quarto. Quartus exprimit eius descensum ad inferos ⁊ ↄñter resurrectionẽ: cuz dicit. Descendit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. ⁊ hũc posuit Thomas. ¶ De quinto. Quintus expmit ascensum suum ad supos ⁊ ianue celestis apertionem: cum dicit. Ascẽdit ad celos sedet ad dexterã dei patris omnipotentis. ⁊ hunc posuit Jacobus minor. ¶ De sexto. Sextus exprimit eius iudiciariã ptãtez cũ dicit. Inde venturus est iudicare viuos

& mortuos. et hunc posuit Philippus.
¶ De quinque articulis attributis persone spiritussancti. ¶ Primus vero quinque articulorum qui attribuunt spiritui sancto exprimit eius personalitatem/cum dicit. Credo in spiritumsanctum. & hunc posuit Bartholomeus. ¶ Secundus exprimit eius sanctificationem et unionem qua in eo unit ecclesia/cum dicit. Sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. & hunc posuit Matheus. ¶ Tertius exprimit eius remissionem sive iustificationem per generalem remissionem cum dicit. Remissionem peccatorum. & hunc posuit Symon chananeus. ¶ Quartus exprimit eius vivificationem per generalem resurrectionem/cum dicit. Carnis resurrectionem. & hunc posuit Judas thadeus. ¶ Quintus & ultimus exprimit eternam eius premiationem/cum dicit. Vitam eternam. & hunc posuit Mathias. Ut clarius hec patet in figura sequenti.

De quadam alia distinctione articulorum fidei.

Est & alia distinctio quorundam modernorum. qui symbolum in quatuordecim dividunt articulos. Dividunt enim primum & tertium & quintum articulos supra positos/quemlibet in duos. nonum vero & decimum rediunt in unum, prout videtur distingui symbolum nicenum quod cantatur in missa. ¶ Et secundum hanc distinctionem ponuntur septem articuli pertinentes ad divinitatem & alii septem pertinentes ad humanitatem. sic. s. Nam symbolum aut est de deitate aut de humanitate.

De septem articulis

pertinentibus ad deitatem. Et primo de primo ¶ Si autem est de deitate. tunc primus articulus est unum deum tantum esse. Et est iste. Credo in deum. Secundus articulus est patrem esse unum deum creatoremque omnium. Et est iste. Patrem omnipotentem/creatorem celi & terre. Et ut supra tactum est isti duo articuli secundum assignationem precedentem non sunt nisi unus articulus. ¶ Tertius articulus est filium eius unicum esse unum deum sibi equalem. Et est iste. Et in ihesum christum filium eius unicum dominum nostrum. ¶ Quartus articulus est spiritumsanctum esse unum deum ab utroque procedentem. Et est iste. Credo in spiritumsanctum ¶ Quintus articulus est deum peccata dimittentibus que sunt in ecclesia. & habent communionem ecclesie & non aliis. Et est iste. Sanctam ecclesiam catholicam: sanctorum communionem remissionem peccatorum. & sic ut tactum est coniunguntur isti duo articuli in unum. s. nonus & decimus. ¶ Sextus articulus est deum suscitaturum mortuos. & est iste carnis resurrectionem. ¶ Septimus articulus est deum esse remuneratorem bonorum. & est iste. Vitam eternam Sub quo etiam comprehenditur deum esse punitorem malorum.

De septem articulis

pertinentibus ad humanitatem. ¶ Si autem symbolum sit de humanitate. tunc articulus primus est quod christus conceptus est de spiritusancto. & est iste Qui conceptus est de spiritusancto. ¶ Secundus articulus filium dei natum esse de virgine maria. & est iste. Natus ex maria virgine. Et ut supra tactum est isti duo articuli secundum assignationem precedentem non sunt nisi unus articulus. ¶ Tertius articulus est filium dei esse passum crucifixum mortuum & sepultum. & est iste. Passus sub pontio pylato crucifixus mortuus & sepultus. ¶ Quartus articulus est filium dei descendisse ad inferos. & est iste. Descendit ad inferna. ¶ Quintus articulus est filium dei resurrexisse a mortuis. & est iste. Tertia die resurrexit a mortuis. ¶ Sextus articulus est filium dei ascendisse ad celos sedereque ad dexteram patris. & est iste. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. ¶ Septimus articulus est filium dei iudicaturum bonos & malos. & est iste. Inde venturus est iudicare vivos & mortuos.

Explicit tractatus primus huius libelli qui est de expositione articulorum fidei.

Incipit tractatus secundus de decem preceptis legis & eorum expositione.

Circa tractatum de preceptis legis summatim tangenda sunt. quid est preceptum. Qualiter precepta distinguantur. Expositio preceptorum. De numero & sufficientia preceptorum. Qualiter in ipsis preceptis septem capitalia: proinde alia peccata prohibeantur.

De diffinitione pre-
cepti et eius expositione.

Diffinitur aūt p̄ceptū ab aliqui-
bus sic. Preceptū est imperium
obligās ad obseruationē rei vel
actus imperati. Extrahitur radica
liter hec diffinitio a diffinitiōe p̄cepti quaꝫ
dat Aug. lib. de v̄gini. di. Preceptū est cui
nō obedire pctīm est. ¶ Dicit̄ in dicta diffi
nitione obligans ad obseruationē ad dif-
ferentiā ꝯsilij. qđ ꝑ se nūq̄ obligat. vt dicit
Aug⁹. q̄uis ꝑ accidens id qđ ꝯsulit̄ videa
tur obligare. vtpote si in casu p̄ceptū n̄ pos
sit impleri nisi fiat ꝯsiliū vt si nō possim su
stentare parentes. s. patrē et matrē / nisi vendā
oia tunc tenerer oia vendere. Qđ q̄dē ē se
ꝯsiliū. nec obligat nisi in casu ꝑ accidens.
vt exēplificatū est. ¶ Et si obijciat̄ q̄ simi-
liter obligat votū ad obseruationē / et sic cō
uenit ei p̄cepti diffinitio. R̄n̄de. Aliqđ vo
uere est tm̄ ꝯsilij / nec quēq̄ obligat / nullus
em̄ ꝯ suā voluntatē obligat̄ ad vouendū
sed qui vouerit / obligat̄ necessario ad red-
dendū. Et hoc ideo est q2 reddere votū est
p̄cepti / sed vouere est ꝯsilij

De varia distinctiōe
variaq3 assignatiōe p̄ceptoꝝ in tabul̄ legis

Distinctio aūt ponit̄ varia prece
ptorū. Josephus em̄ dicit q̄nq3
mādata esse scripta in vna tabu-
la et q̄nq3 i alia. Origl. aūt poit
quattuor i vna et sex in alia. Aug. aūt poit
tria in vna et septē in alia vtpote tria que ꝑ
tinent ad deū in p̄ma tabula / et septē q̄ ꝑti/
nent ad ꝓximū in s̄cd̄a. Et hūc modū au-
gustini seq̄t̄ cōis opinio. q̄ em̄ Aug⁹. po-
suit tria esse i vna tabula et septē in alia. hoc
magis dicere videtur pro dignitate q̄ pro
scriptura. eo q̄ tria ꝑtinent ad dilectionem
dei et septem ad dilectionem ꝓximi. Vnde
si considerentur ip̄e tabule et earum scrip-
tura in se sicut considerāt hebrei et iosephꝰ
sic vtraq3 tabula continebat q̄nq3 māda
ta seu p̄cepta. Si aūt cōsiderent̄ s̄m respec
tum et relationem eorum ad que dicta mā
data ordinabant. cum tria ordinētur ad de
um et septem ad proximum / poterit tali fi-
ne ꝯsiderato / dici tria eē i vna et septē i alia.

Expositio p̄ceptoꝝ
legis. Et primo primi.

Unc aūt accedēdū est ad expo
sitionē singuloꝝ p̄ceptorū. Et
cū lex p̄ceptoꝝ posita sit ꝓpt̄ trāf
gressiōes cohibēdas (vt patꝫ ad
Gal̄. iij.) et tripliciter trāsgressio fiat. s. cor
ꝺ ore et ope. et hoc quidē tā q̄ ad deū q̄ etiā
ad ꝓximū: vt ꝑfecta sit cohibitio trāsgres-
sionis. ꝑfecta ponitur lex ꝓhibitiōis et sic
mandatoꝝ seu p̄ceptoꝝ subsequit̄ iniūctio
Et primo q̄tū ad deum ꝓhibet primū p̄-
ceptū cor ab idolatria. vt deus. s. diligatur
toto corde. Est em̄ de colendo deo / et cole-
re deū. vt dicit glosa est sese toto mentis af-
fectu illi mancipare. et est istud. Non habe
bis deos alienos corā me. q. d. Me habeb̄
deū nō alienū. Exponensq3 qđ dixit deos
subdit. Nō facies tibi sculptile. i. imagineꝫ
sculptam: qđ vocat Aug⁹. idolum neq3 si-
militudinē omniū que in celo sunt desup /
et que in terra deorsuꝫ. etc. que expositio est
verbi precedentis. Vel s̄m Origl. sculpti-
le siue idolū est / qđ nō habet similitudineꝫ
i natura sicut chymera. Similitudo auteꝫ
est eoꝝ que aliquā h̄n̄t i natura similitudi-
nem. vt imago hominis vel bouis ad veꝝ
hominem vel ad verum bouem / quod vi-
detur ꝑ hoc quod sequit̄ que in celo desu-
per et que in terra deorsum. ¶ Sed ex hoc
videtur q̄ ꝓhibeantur imagines que ad
litterā sculptilia sunt. q2 sculpunt̄. Sed re-
spondet̄ q̄ ante incarnationē q̄n̄ data fuit
hec lex / nulla in ligno vel in lapide sculpti
potuit incorꝑalis dei imago. q2 imago spi-
ritus / fingi non pōt. et ꝓpterea ante icarna
tionem reprobande erant imagines. Sed
quia hoc fieri potuit post incarnationeꝫ fi-
lij dei. ꝓpter hoc ex tunc fieri conceduntur. et
ab ip̄o quidem q̄ legē tulit et dispensare po
tuit. s. xp̄o. Vn̄ refert Damas. q̄ xp̄s abaga
ro regi misit in panno imaginem suā. Eo
q̄ pictor ab eodeꝫ rege missus / ad depingē
dum imaginem christi non poterat vultū
eius p̄ claritate intueri. vt eiꝰ singula linea
menta et membra ꝓprie describeret Sed q2
hec responsio / nihil omnino apud vnū po
pulū iudeū valeret qm̄ n̄ras imagīes reꝓ
bēdūt. iō alit̄ dici pōt. q̄ nō simplicit̄ ꝓhi

bentur omnino fieri imagines. Vn̄ beda. Imagines fieri nulla lr̄a diuina vetuit ba rū etem̄ aspectus multū cōpunctionis so let p̄stare ꝯtuentibus. et eis qui lr̄as igno rant quasi viuā de xp̄i passione exhibet re cordationē. Salomon em̄ instinctu diuio eas fecit in templo dei. Sz omnino ꝓhibē tur fieri ad hunc vicz finē vt adorent̄ ꝛ colā tur. Vnd̄ sequit̄. Nec adores nec colas ea. Ad adorādū igit̄ ꝛ colendū ꝓhibētur imagines fieri. Nos aūt nō adoram⁹ ima gines. sz refert̄ honor ꝛ adoratio ad imagi natū. s. ad deū vl' ad sanctū ei⁹ cuius ē ima go vt di. Aug. li. iij. de doctrina xp̄iana.

¶ Seqtur. Nō adorabis neqz coles. Int que sic distingue. Nō adorabis. s. venerati one corpis. vt inclinādo eis vel genuflectē do. Neqz coles. s. affectiōe mentis. Unde glo. Aliud est colere. aliud est adorare. Po test quis inuitus vel adulando regib⁹ ido latris / vel tormentis victus: adorare. cum tn̄ sciat idolum nihil esse. et sic nulla mētis affectione ad ydolum moueri. ꝛ ꝑ cōseqns nec colere. Colere em̄ est toto mentis affe ctu ꝛ studio mancipari. ¶ Sequitur. ego em̄ / discretiue dicit. q. d. Ego non ali⁹. Sū dominus / ꝛ ideo timendus. Deus tuus. ꝛ ideo diligendus. Fortis zelotes. i. diligens amator. Unde Deut̄. v. Deus tuus deus emulator visitans. scilicet puniendo iniq tates patrum. s. non custodientium precē pta data in filios. i. puniens etiam ipos fi lios si patres illa nō custodierint. Puniū tur em̄ quandoqz filij ꝑ peccato patris tē poraliter nō eternaliter. Et sic intellige illō Ezech. xviij. Fili⁹ nō portabit iniqtatē p̄ris ꝛc. s. et̄naliē. Vl' visitās pc̄tā patrū i filios etiā eternal'r. Nō aūt q2 sunt pc̄tā patrū. sed q2 sunt peccata filiorū imitātiū pc̄tā pa trū. Usqz in tertiā ꝛ quartā generationem. Hoc dicit. q2 q̄nqz solent patres in tertiā ꝛ quartā generatiōnē viuere. ꝛ plerūqz fili orum vel nepotū suoꝝ molestius ferre cru ciatus q̄ ꝓprios. Eoꝝ qui odert me. i. pec catoꝝ ꝛ maloꝝ. ꝛ cōtra faciens misericordi am i multa milia. i. in oēs. Et ponit ibi fi nitū numeꝝ ꝑ infinito. Diligentib⁹ me et custodientibus p̄cepta mea. Iste termin⁹ ꝛ ponit̄ ibi expositiue id est ꝑ custodienti bus. Qui em̄ diligit deū p̄cepta eius s'uat

Vn̄ Ioh. xiiij. Siqs diligit me s'mō. me s'uabit. ¶ Sed qrit̄ qualit̄ istud posset di ci primū p̄ceptū. cū dilectio dei dicat̄ p̄mū mandatū. Matth. xxij. Hoc est (loquēs de dilectiōe dei) p̄mū ꝛ maximū manda tū. R̄ndet̄ q̄ illud mandatū de dilectiōe dei idē est cū hoc primo p̄cepto decalogi. Iubet em̄ p̄mū p̄ceptū decalogi vnū de um coli ꝛ nihil ei in amore p̄ferri. ꝛ sic idē e vel equipollet primo mandato. iuxt̄ palle gatū. Mat. xxij. ca. Uel pōt dici q̄ dilectiō spāle mandatū nō est. sed radix ꝛ stipes ce teroꝝ. ad qd̄. s. cetera mandata reducuntur Vn̄ primū mādatū d' nō ordine sed digni tate. i. inter cetera p̄cipuū ꝛ maximū. cū om nia comprehendat.

Expositio secūdi pre cepti.

Secūdū p̄ceptuz cohibet os a ꝑiurio. a blasphemia. a mēdatio ꝛ est istud. Nō assumes inuanū nomē dei tui. s. false vel sup̄flue. vl' dolose ꝑ nomē dei iurādo vel mentiendo. vel ip̄z nomē blasphemādo. vl' ꝑuerse d' deo senti endo. ¶ Et si obijciat̄ q̄ s'm istā expositiō nē / istud ꝑtinet ad q̄ntū p̄ceptū scd̄e tabule scz ad illud. Nō loquaris ꝯ p̄ximū tuum falsū testimoniū. vbi agit̄ d' ꝑiurio? Dicq iurās falsū dupl'r peccat. Primo. s. ꝯ p̄rimū suū eū decipiendo. ꝛ isto mō ex ꝑte vbi qs ordiatū est ad p̄rimū. ꝛ quo ad hoc cadit sub dicto quinto mandato seu p̄cepto scd̄e tabule. Itē scd̄o peccat inuocādo ad cōfir matione falsitatis vel deceptionis / teste di uinā veritatē ꝛ isto mō peccat i deū. ꝛ quo ad hoc d' sub isto scd̄o mādato seu p̄cepto p̄me tabule. s. in isto loco ¶ Nec em̄ habe bit dn̄s hoīem insontez. i. īnocētē. s. q̄n apd̄ deū nocentis penas exoluat. s. qui assump serit nomen d̄i frustra. Vn̄ Deut̄. v. Non vsurpabis nomen dei frustra. q2 nō erit im punitus q̄ sup [illegible] vana nomen dei assūpse rit. Uel nō habebit dn̄s insontē. i. innocētē hoc est a culpa immunem eū q̄ assumpserit nomen dei frustra. q2 vt hēt̄ Ecci. xxiij. Vir multū iurans replebit̄ iniquitate. ꝛ nō di scedit a domo eius plaga. ¶ Sed quid di cetur de istis magnatis ꝛ secularib⁹ / q̄ con suetudinē hn̄t iurādi. nūqd trāsgrediunt̄

illud p̄ceptū seu mandatū ⁊ peccāt mortaliter. Aliq̄ r̄ndent distinguendo. dicentes q̄ piuriū multiplr̄ dr̄. s. indiscreta iuratio. vtpote qn̄ qs inutilit̄ iurat verū. vel qn̄ siue deliberatione iurat. ⁊ tūc nō credūt esse mortale pctm̄. Nā tūc fit p̄ter p̄ceptū, sed non cōtra p̄ceptuz/nisi forsan nimia eēt assuefactio. Alio mō sumit̄ piuriū vbi vl' qn̄ qs iurat cū deliberatione illud qđ iuramento nō eēt asserēduz/imo nec simplr̄ dicendum seu loqn̄dū. sed poti9 oppositū. ⁊ tunc credit̄ eē mortale pctm̄. Alij distinguunt dicētes/q̄ piuriū multiplr̄ dr̄. Uno mō falsa iuratio. q̄ si fiat ex ignorantia/adhibita tn̄ prius diligētia dbita/nō est pctm̄ Sz si fiat nō adhibita diligētia debita. peccatū quidē est sed veniale. Si aūt falsa iuratio fiat scient̄. vtpote cū mendaciū iuramento ꝯfirmat̄. tunc nisi tm̄ iocādo fieret. sp̄ est pctm̄ mortale. Alio mō dr̄ piuriū trāsgressio iuramēti iā facti. qđ si fuit licitū sp̄ est ip̄a trāsgressio mortale pctm̄. Si vo illicitū. trāsgressio illi9 nō ē pctm̄. sz illud illicitū scient̄ iurasse fuit pctm̄. Tertio mō dr̄ piuriū indiscretū iuramētum. qđ ponunt (nisi alia aggrauaret circumstantia) veniale pctm̄. ¶ Itē nomen dei p̄ris ē fili9 q̄ ip̄m patrē notificat. Nomē ḡ dei i vanū assumit q̄ ip̄m xp̄m purā creaturā ponit se asserit q̄ sic ponit ip̄m eē vanū vel vanitatē. Un̄ ad Ro. viij. Uanitati subiecta est oīs creatura. sed cum xp̄s veritas sit. vn̄ Ioh. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita. nullaten9 poterit eē vanitas. ⁊ sic nec pura creatura. Quid ergo absurdius q̄ illā firmissimā veritatē. ⁊ illud v̄bū virtuosum sustētās oīa vt h̄r ad Heb. j. i. ponere vanū ⁊ sustentatuz. ¶ Deniq̄ tertio mō nomē dei assumit ille in vanū q̄ nomen xp̄i. vn̄ dr̄ xp̄ianus. ꝑ pctm̄ vanū reddit ⁊ mortuū. Nomē quippe sup hoīes scriptū vt viuant ip̄i. iuxta q̄ loq̄t̄ xp̄s Apoca. iij. Et scribāz sup eum nomen dei mei ⁊ nomen ciuitatis dei mei noue hierlm̄. que descēdit d celo a dō meo ⁊ nomē meū nouū.

Expositō tertij p̄cep(ti.

Ertiū p̄ceptū ꝑtinens ad deum/cohibēs trāsgressionē in opē est. Memento vt diem sabbati sanctifices. id est sanctum et feriatum habeas. cessando ab omni opere seruili. ¶ Ubi nota q̄ in p̄ceptū sabbatū designat q̄etem interiorē a prauis affectōibus/⁊ exteriorem ab oibus seruilibus/p̄ter illius diei determinationē/morale est hoc p̄ceptuz et scriptū in corde humano. sicut alia decalogi mandata seu p̄cepta. Natura em̄ dictat esse vacandū aliqn̄ quieti. ⁊ orationi. ⁊ diuine laudi. Sed q̄ tali die. s. sabbato. ⁊ a talibus rebus grossioribus abstinere/nō dictat ꝯsciā. sed sola exterior iussio diuīa quātū ad hoc fuit cerimoniale hoc mandatuz ⁊ soluendū. i. solui poterat. ¶ Circa qđ est aduertendū. q̄ in dn̄ica resurrectiōis dn̄ice/ex statuto eccl'ie mutatū est sabbatuz in dn̄icam/ne videremur iudaizare. Quia ex quo veritas luxit. trāsit legis vmbra. ⁊ hoc quo ad cerimonialia. ¶ Et si querat̄ quare alie iudeoꝝ festiuitates nō p̄cipiebantur in decalogo. Dic q̄ cetere eoꝝ festiuitates/fuerunt tm̄ cerimoniales. nec ab oibus sūt obseruāde. hoc aūt p̄ceptū/magis morale est q̄ cerimoniale/ideo in decalogo ad quē oēs tenent̄ sp̄ p̄cipiendū erat. Seq̄t̄. Deu. v. Un̄ sumit̄ hoc p̄ceptū. Sex em̄ dieb9 facies opa tua. septimo aūt die q̄ est dies sabbati nō facies in ea quicq̄ opis. Et subdit rōnem p̄cepti. Sex em̄ diebus fecit de9 celū ⁊ terrā. vt patet Gen̄. j. ⁊ req̄euit die septimo. nō quasi lassus. Sed ponit̄ ibi req̄euit ꝓ cessauit. sicut dr̄ Apo. iiij. Requiez nō habent die ac nocte dicentia scīs scīs ⁊c. i. dicere nō cessabant Ita sumit̄ in ꝓposito requieuit ꝓ cessauit. Nihil em̄ vlterius fecit nouū cui9 nō fecerit prius mām. vtpote corpaliū. vl' similitudinē. vtpote spūaliū. Opat̄ tn̄ adhuc q̄tidie creata gubnādo vt dr̄ Ioh. v. Pat̄ me9 vsq̄ mō opat̄ ⁊ ego operor. Circa q̄ di. Aug. li. iiij. sup Gen̄. Sic requieuit vt nouā creaturā vlteri9 cōderet nullā. non vt que ꝯdiderat ꝯtinere ⁊ gubernare cessarz. ⁊ bn̄dixit diei septimo q̄ ē dies sabbati ⁊ ꝓ id est sanctificauit euz. i. sanctū et celebrem eū habere voluit. vt. s. nō fieret opus seruile in eo. ⁊ sic nō interdicit̄ opus charitatis nec necessitatis. Un̄ patz q̄ poterunt exhiberi eccl'iastica sacra. sicut em̄ poterant circūcidere sabbato. ⁊ nos etiam die dn̄ica sacra possumus exhibere. et

opa charitat̄, vt elemosynas, ⁊ opa necessitatis exercere, vt bibere, comedere.

Expositio quarti p̄cepti.

h

Ec quo ad deū tria ponunt̄ p̄cepta. Quātū aūt ad p̱ximū ponunt̄ septē sequentia, quoꝝ vnum est affirmatiuū ⁊ sex sunt negatiua. Affirmatiuū aūt et q̄rtū in ordine principali. sed primū in his q̄ respiciūt p̱ximum/ē illud. Honora patrē tuum ⁊ matrē tuā. Per qd̄ mandatū natura que corrupta est/ad ordinē naturalem reuocat̄. Nec fuit necesse hm̄oi p̄ceptum dari parentibus respectu suoꝝ filioꝝ. Crescēte em̄ virtute in filijs/decrescit virtus ī parentibus ſm naturā. et deficiēti virtuti/ debetur iuste subsidiū. Unde q̄r minorat̄ virtus seu vigor in parentibus ⁊ auget̄ in filiis/datur p̄ceptum vt filij subueniant pentibus. Nec fuit necesse dare huiusmodi p̄ceptum pentibus de filijs. Quis primo ipsi filij fuerūt impotentes. quia natura etiā corrupta ad id cogit. eo q̄ naturaliter succus ascendit a radice ad ramos. ⁊ non ecōuerso. Et Chriso. Hoc est amor in hominibus quod est humor ī arboribus. ¶ Ait ergo. Honora patrem tuum dupli. s. honore. ⁊ reuerendo ⁊ necessaria prebendo. Patrem tam spūalē q̄ carnalem. Intelligitur etiam d̄ patre deo qui potissime est honorandus. Unde Malac. j. Filius honorat patrem ⁊ seruus dn̄m Si ergo pater ego sum vbi est honor meus? Et matrem tuā carnalem. necnō ⁊ spiritualem. s. ecclesiam. De qua ad Gal. iiij. Illa autem que sursum est ierusalē/libera est que est mr̄ nostra. Nomine etiā patris ⁊ matris omnes p̱ximi intelligunt̄. vt dī. Aug. Un̄ ſm ipsum omnia vendenda sunt ⁊ danda pauperibus in extrema necessitate qd̄ si non fit transgreditur istud mandatū. Si ergo nomine patris ⁊ matris/omnis p̱ximus intelligit̄/⁊ nobilissimū inter p̱ximos ponit pro omnibus. scilicet patrem ⁊ matrē. clarum est qd̄ illis precipue honor/ debetur et subsidium. ¶ Et vt firmius obseruet̄ adhuc hoc preceptum subiungit p̄mium dicens. vt sis longeuus sup terram. Nā Ecclesi. iij. Qui honorificat patrē ⁊ matrem vita viuet longiore. Iustū em̄ est vt qui alterius vitā sustentat. vita illius p̱longet̄. Sup terram inquit. s. tā morientiū q̄ viuentium. eo q̄ pietas ad oīa vtilis est. p̄missionē hn̄s vite q̄ nūc ē ⁊ future. j. ad thi. iiij.

Expositio quinti precepti.

q

Uintū aūt p̄ceptū principale. et secundū in ordine eorum q̄ respiciunt p̱ximū ⁊ primū negatiuum, est istud. Non occides. Ubi precipitur q̄ non ledatur p̱ximus in sua persona. ¶ Nō occides. igitur supple hominē teipm̄ vic3. vel alium. ⁊ dupliciter. videlic3 anima ⁊ corpe. ¶ Sed cōtrarium huic p̄cepto videt̄ haberi. Exo. xxij. Et maleficos nō patieris viuere. In quo verbo precipit dn̄s fieri occisionem. hic vero p̱hibet. vnde cōtrarius sibiipsi videtur in legislatione Sed ad hoc d̄r q̄ persone priuate que nullam habet iurisdictionem vel autoritatem hic prohibet occidere. legi autem vel ministro iusticie/p̄cipit occidere. Exo. xxij. ⁊ sic nō est cōtrarietas. quia nō est circa idē seu respectu eiusdem Sed nūquid aliquo mō priuate p̱sone licet absq3 transgressione occidere. Videt̄ q̄ sic. ad minus in sui defensione. hoc em̄ iura p̱mittunt. s. iniuriam p̱pulsare. et temporate vim vi repellere. Itē ex ordine charitatis debeo potius subuenire vite p̱prie q̄ vite aliene. Ui volentē me p̱imere/potius occidere debeo q̄ p̱mittere me occidi. ¶ Sed contra hoc videt̄ esse illud Matthei. v. Si quis te p̱cusserit ī vna maxilla/p̄be ei ⁊ aliā. Et ideo dicūt quidā q̄ nullo mō licet occidere etiam defendendo/maxime aūt viro p̱fecto. Et hec videt̄ esse opinio Anselmi. Nec ſm eos debeo opinari q̄ me occisurus sit/si eum nō occidero. sed q̄ deus p̄stabit mihi auxiliū3 vel euasionis aut fuge beneficium Alij volūt q̄ in sua defensiōe liceat occidere. eo q̄ lex occidere iubendo vel saltē p̱mittendo talē3 defendentem se/in dicto casu iudicem constituit in aduersarium. Unde ipm̄ vice legis interficit. vnde lex prebendo autoritatem/excusat a peccato. Hoc tamen intellige Si necessitas est ineuitabilis quoniam si te p̱cusserit aduersarius ⁊ fugere vel p̱cu

tare destiterit/eum repcutere non licet. vl'se
qui fugientē. quia hoc nō fieret ad ꝓpulsa
tionem iniurie. sed ad vltionē. que spectat
ad solum iudicem. Et respondent isti ad il
lud Mattheí. v. Siquis te pcusserit ī vna
maxilla ꝛc. ꝙ illud continet consiliū nō p̄-
ceptum. ¶ Et nota hic ꝙ homicidiū mul
tis modis fieri dr̄. Fit enim quādoqꝫ sola
mente p odium fraternum. Unde Johis
ep'la. j. c. iij. Qui odit fratrem suū homici-
da est. Item prauū exemplum relinquēdo
Ut enī dicit Grego. Tot mortibus digni
sunt quot prauitatis exempla reliquerunt.
Item lingua et hoc tripliciter. vel. s. cōtra
legē quenqꝫ morti adiudicando. Unde. ij.
Reg. xij dicitur. Dauid vriam pcussisse gla
dio. qꝛ morti dolose ꝛ iniuste adiudicauit.
Item mentiendo. Unī Sap. j. Os qd̄ mē-
titur occidit animā. Item cuiqꝫ detrahen-
do. vt dicit Bern. ꝙ detractor vno ictu tres
animas interficit. suā. s. ꝛ illius quē sua de-
tractione inficit. ꝛ illius de quo detrahit. qꝛ
sibi forsan preiudicium mortis vel damni
irreparabilis sua detractione parat ꝛ acquirit
Item fit homicidiū manu qualicunqꝫ. scꝫ
pemptione exteriori. siue p gladiū siue per
venenū. siue p aliam penam. Item fit ho-
micidium p subtractionem victus scꝫ cor-
poris. Unde Ambro. Pasce fame morien
tem. q si non pascis occidis. Siue victus
subtractione. i. verbi dei. Unde Ezech. iij
Si loquente me ad impiū ꝛc. Non annū-
ciaueris ei ꝛc. vt auertatur a via sua impia
ꝛc. ꝛ ipse impius in iniquitate sua moriet̄.
sanguinem eius de manu tua requirā. vn-
de vsus. Exemplum. mēs. lingua. manus
subtractio victus. Corporis ꝛ anime. dici
faciunt homicidam.

Expositō sexti p̄cepti

s · Extū p̄ceptum in ordine prī-
cipali. ꝛ tertium eoꝝ que respi- E
ciunt proximum est istud. Non
mechaberis vbi precipit̄ vt nō
ledat̄ proximus in re sibi coniuncta p legē
scꝫ in vxore. ꝛ accipitur hic sub nomine me
chie omnis illicitus concubitus/ ꝛ quicū-
qꝫ coitus fornicarius. qꝛuis mechia magis
ꝓprie adulterium dicatur. Mechos eī gre
ce/adulteriū dicitur latine. Et ad hanc re-
duci potest fornicatio spiritualis sicut ido
latria. De qua Hiere. iij. Mechata est cuꝫ
lapide ꝛ ligno. Pōt etiam ad hanc reduci
expositio praua sacre scripture. Und̄. ij. ad
Chorin. ij. Non sumus sicut plurimi ad-
ulterantes verbū dei. ¶ Unde hic nota ꝙ
fornicatio est mortale pctm̄. Videt̄ tamen
contrariū eo ꝙ actus naturalis. Actus na
turalis nō est peccatum. Insuper cum coi
re sit necessarium ad conseruationem speci
ei. sicut comedere ad conseruationem indi-
uidui. ꝛ in necessitate vt fame liceat etiā nō
sua rapere et comedere. quia tēpore necessi
tatis omnia sunt communia videtur simi
liter ꝙ in feruenti desiderio coeundi/possꝫ
qs non suā rape ꝛ cum ea coire. Ad quod
dicitur ꝙ actus fornicationis dupliciť di-
citur. Uno modo dicitur naturalis eo sci-
licet quia naturaliter fit. Alio modo dicit̄
contra naturam. Et iuxta istum scd̄m mo
dum dupliciter adhuc dicitur contra natu
ram. Uno modo quando fit contra natu-
ralem concubitum qui est maris cuꝫ femi-
na. ꝛ isto modo potest dici actus innatura
lis. quia contra naturalem commixtioneꝫ
Alio modo dicitur contra naturā quia scꝫ
naturam in suis naturalibus vulnerat et
spoliat gratuitis. s. bono gratie et virtutis.
Et isto vltimo modo/omnis fornicatio ē
contra naturam sicut omne peccatuꝫ mor
tale. Corrūpit enī naturalia ꝛ destruit om
nia gratuita. ꝛ qꝛ isti sunt effectus mortalis
peccati/ꝓpter hoc patet fornicationem esse
peccatum mortale. ꝛ sic patet solutio argu-
menti/quia licet fornicatio sit actus natu-
ralis. quia scꝫ naturaliter fit. est tamē inna-
turalis. qꝛ naturaꝫ corrumpit. Nec sequit̄
ꝙ sit actus naturalis qꝛ naturaliter fit. qd̄
ꝓpterea nō sit pctm̄. vbi nō debito mō fit.
Et intellige ꝙ coitus q̄ d̄ se natural'ē/post
ↄtractā pctm̄ primi parētis concupiscen-
tiam/est sicut cibus veneno infectus. q̄ q̄uis
d̄ se natural' sit. tn̄ ꝓpter veneni admixtioꝫ
interficit. nisi bn̄ficio tyriace/comedēti sub
ueniat̄. Pari mō ꝛ aīam cōcupia carnal' in
ordinata interficit/nisi bn̄fitō matrimonij
ꝛ honestate nuptiaꝝ intercipiat̄. ¶ Nec ē
sile de extrema necessitate famis ꝛ d̄siderio
feruēti coit' qꝛ si ī necessitate famis nō sub
ueniat̄ p alienū ↄunēti/periret indiuiduū.

Nō sic aūt periret species generis humani/
si nō satisfiat ꝑ coitū alicui⁹ cū aliena. Nā
saluat᷑ in alijs. Etiā ipē possit aliter saluare
scʒ cognoscendo suā ꝓpriā vxorē. ¶ Sʒ q̄=
re ponunt᷑ duo p̄cepta circa ꝓhibitionem
illiciti coitus.s. Nō mechaberis ⁊ nō cōcu
pisces vxorem ꝓximi tui. cuʒ vnū sub alio
possit subintelligi. Et similit᷑ d̄ istis duob⁹
Non furtū facies. ⁊ nō cōcupisces rē pro=
ximi tui. cum omnis qui furat᷑ rē ꝓximi con
cupiscat/ ⁊ sic possit ꝓmū contineri sub se
cundo. Aug⁹. soluit q̄ in duobus p̄ceptis
scʒ nō mechandi ⁊ nō furandi. oīs opa inī
dicta sunt. in alijs aūt duob⁹ interdicit᷑ ip=
sa oīs ꝯcupiscentia. Et qr̄ vtrobiqʒ est pec=
catum/ vtrobiqʒ est mandatū ꝓhibitoriū.
Nec silr̄ fit ꝓhibitio de voluntate occidē=
di sed tm̄ de actu qr̄ naturaliter sunt proni
hoīes ad velle luxuriari ⁊ ad actū luxuriā=
di. Similiter ad voluntatem habendi alie
nū ⁊ ad actū. sicut ad rapinam ⁊ furtuʒ Et
ideo due sunt ꝓhibitiones ⁊ data duo pre
cepta ꝓhibitoria. vnū cohibens ipam vo=
luntatē aliud cohibens ipm̄ actū. Non sic
aūt est in occidere. qr̄ hō naturaliter abhor
ret tam voluntatē occidendi q̄ actū. Que=
libet eni creatura suā speciem amat ⁊ nitit᷑
eam seruare nō destruere. nisi cū extra se ex
it ꝑ furorē ire vel temere cōcupiscentie.

Expositio septimi p̄cepti.

SEptimū p̄ceptum in ordine
p̄ncipali ⁊ quartū ī ordine eo
rum q̄ respiciunt ꝓximū q̄.s. ꝓ=
hibet᷑ ledi ipē ꝓximus/ in r̄bus
sibi non ꝑ legē ꝯiunctis sed fortuitis. et est
istud. Nō furtū facies. Est aūt furtū ꝯ̄ctō
rei aliene/ inuito dn̄o animo lucrādi. No=
tanter dicit ꝯtractō. qr̄ quis furtū non facit
nisi ope ꝯtractet. Dicit etiā rei aliene. q̄a in
re q̄ plenissime mea est nō facio furtū. Sec⁹
aūt si qs habeat mecū rē cōem. Dicit inui=
to dn̄o. qr̄ si credat dn̄m ꝑmissurū/ et subsit
iusta cā sic credendi. etiā si dn̄s nō erat ꝯces
surus/ nō tenetur furto. Si autem nō sub=
sistit iusta cā sic credendi/ tenet᷑ furto. Ecō=
tra si crederet ꝯtrectare rē dn̄o inuito lʒ etiā
cōtrectet dn̄o volente. peccat tm̄ mortaliter
⁊ furtum facit. qr̄ in p̄ctis ꝯtrahendis ⁊ cō
mittendis/ intentio p̄ncipalit᷑ attenditur.
¶ Dicit etiā aīo lucrandi. qr̄ si qs ancillaʒ
alienā in meretricē rapuerit/ nō lucri sed li=
bidinis causa/ furtū ꝓprie nō facit. secus aūt
si eā rapiat vt vendat. ¶ Et nota q̄ extre=
ma necessitate excusat᷑ fur qr̄ tpē tāte neces=
sitatis oīa sunt cōia. ¶ Et intellige q̄ sub
noīe furti intelligit᷑ ꝓhibita oīs vsurpatō
illicita rei aliene animo dico lucrandi. qua
lis est rapina. vsura. negociatio fraudulen
ta ⁊ hmōi. ¶ Et nota q̄ nō dicit. Non fa
cies rapinā/ q̄uis rape sit generalius q̄ fu
rari. Nā oīs q̄ furat᷑ rapit ⁊ nō econuerso
Qd̄ fecit ideo. qr̄ iudei quib⁹ hmōi p̄cepta
data sunt ꝓniores sunt ad furtū qd̄ est oc
cultū. q̄ ad rapinā vbi testis adest. ⁊ iō oc
currendo magis ꝑiculoso/ furtū in ꝓhibi
tione noīauit nō rapinā. Voluit tm̄ a par=
tē totū intelligi. vtpote ꝑ furtū oēm rei alie
ne vsurpationē. ¶ Per hoc etiaʒ ꝓhiberi
videt᷑ ne fiant violentie ⁊ nimie exactōnes
⁊ tallie principum ⁊ militū in populū suū
qr̄ hoc videt᷑ rapina eē. ⁊ spēs furti. Propt᷑
qd̄ dicit᷑ Esa. j. Principes tui infideles so=
cij furū. sʒ circa hoc distiguit᷑ ab aliqb⁹. q̄a
aut tallie ille fiūt sup ſuos aut sup colonos
t̄re. si sup ſuos cū nihil hēat nisi noīe dn̄i
sui. videt᷑ q̄ dn̄s ſuū suū talliare possit. et
onerare q̄tūcunqʒ vult. Potest tm̄ domin⁹
nimis angariando seruū suū/ nimisqʒ exi=
gendo ⁊ opprimendo eū/ ita grauiter sic cō
tra istud p̄ceptū faciendo peccare. qr̄ iusti=
cia dei exigit/ vt vnusqsqʒ re sua debite vta
tur. Nō tm̄ vt sit rapina dicunt. nec oportʒ
eū necessitate restituere. lʒ pietas hoc exigat
si aūt fiat sup colonos terre siue inhitātes
terrā/ tunc taxanda est illaꝝ talliaꝝ seu exa
ctionū acceptatio s̄m laborē p̄ncipis vel mi
litis quē hn̄t in defensione illi⁹ terre. q̄ ipsi
coloni sic talliati inhabitāt. ⁊ etiā s̄m expē
sas quas necesse est principi vel militi face
s̄m suā moderatā ⁊ honestā familiā ⁊ si vlt᷑
exigant/ rapina est ⁊ ꝑ istud p̄ceptū inhibet᷑

Expositio octaui precepti.

OCtauum p̄ceptū in ordine
principali ⁊ quintum in or
dine coꝝ que respiciunt ꝓximū
quo.s. ꝓhibet᷑ quis ꝯ̄ ꝓximum transgredi

ore. s. ferendo falsum testimonium. Et est istud. Nō loquaris ꝯ ꝓximū tuum falsuꝫ testimoniū. ¶ In quo et plurimū ꝛ mendaciū ꝓhibent. q2 vt dicit Aug⁹. li. de mēdacio. Omne mendaciū/hoc genere vbi cōplectit. Quisqꝫ em̄ aliqd enūciat ꝓhibꝫ testimoniū aīmo suo. vn̄ si mentit/falsuꝫ testimoniū aīmo suo ꝓhibet. ¶ Per hoc autē ꝙ hic dicit ꝯ ꝓximū. vt di. Aug. de questionibus exodi. nō videt ꝓhibere mendaciū qđ ꝓdest alicui. ꝛ nihil obest ei cui mētit. Est argumentū qđ est aliqđ genus mēdacij qđ nō est mortale pctm̄. illud. s. qđ nō fit cū libidine decipiendi vel nocendi. Nec em̄ omnis intentio vel libido fallendi efficit mortale pctm̄. Predicat em̄ hoc cōplexum intentio fallendi/ꝛ de mendacio pernicioso. ꝛ de mendatio iocoso. ꝛ de mēdatio officioso sed tn̄ ꝑ prius ꝛ ꝑ posterius. et de se ſm suā ꝑmariā intentioneꝫ nō dr nisi de mendacio ꝑnicioso. Et ideo solū ſm se ꝑniciosuꝫ a multis reputat esse mortale peccatum. vt videt velle ꝑpositinus et magr̄ Guilhelmus antisiodorensis. ꝛ alij mgr̄i magni decretoꝝ. Sunt aūt ſm Aug. octo genera mendaciorꝝ. quoꝝ sufficientiam sic accipe. Tria em̄ in genē sunt mouentia ad mendaciū. s. nocuitas. libido mentiendi ꝛ vtilitas. Si aūt nocuitas sit in causa. hoc est siqs mētiat vt noceat: Aut ergo intendit inferre alicui nocumentū spūs vt. s. subuertat a fide catholica aut a regulis bonorū moꝝ. vt sunt q dicūt xp̄m nō incarnatū vel luxuriā nō esse pctm̄ mortale ꝛ hmōi. ꝛ tūc est primus modus seu ꝑmū genus mēdacij. s. mentiri in doctrina pietatis ꝛ religionis. ꝛ hoc est mortale pctm̄. Aut intendit nocumentum totius hoīs qđ ꝯtingit dupliciter. s. vel intendēdo nocere vniuersaliter ꝛ totaliter. ꝛ ſm genus qđ omnibus nocet ꝛ nulli prodest. vt q mendaciū ꝓsequit hoiem ad mortē. Et est secūdus modus/ seu ſm genus mendacij. Et istud est pctm̄ mortale. Aut intendēdo nocere ꝑticulariṫ ꝛ ſm genus ꝙ alicui nocet ꝛ alicui prodest vt est mendaciū mercatoꝝ ꝛ calumniatoꝝ. ꝛ est tertius modus seu tertiū genus mendacij. et istud simpliciter est peccatum mortale. ꝛ vocat q̊dlibet istoꝝ triū generū mēdacium ꝑniciosum. ¶ Si autē libido mētiendi sit in causa hoc est siquis mentiatur ex sola libidine/tunc aut mouet tantuꝫ ex affectione ꝛ intentione mentiendi. ꝛ nō ꝓpter aliud. ꝛ est quartus modus seu quartum gen⁹ mendacij. quod vocat mendacium libidinosum. ꝛ ponit mortale peccatū Aut mouet ex intentione mouendi auditorē ad cōplacentiā vel risum. ꝛ est quintus modus seu quintū genus mēdacij qđ vocat mendaciū iocosum. quod ponit vt cōmuni⁹ veniale pctm̄. ¶ Aut vtilitas aliqua est in causa. hoc est si qs mentiat vt sibi vel alteri ꝓsit. ꝛ tunc aut vtilitas illa cōsistit in bonis fortune que ꝑdi pn̄t. vt si qs mentiat/ne ꝑ raptores suā pecuniaꝫ amittat. ꝛ est sextus modus seu sextū gen⁹ mendacij. Aut illa vtilitas ꝯsistit in bonis corporis. vt cū qs mentit ꝓ saluando vitā hominis vt si hō querat ꝓ eum occidēdo aut ad mortē ducendo. ꝛ mentiendo dicat se nō vidisse vel nescire vbi sit. ꝛ ē septim⁹ mod⁹ seu septimū gen⁹ mēdatij. Aut illa vtilitas ꝯsistit in bonis anime. que tamē sic sunt in anima vt quodāmō etiā habeant esse et corpore. vt cum quis mentit ꝓ sua aut alterius pudicitia vel virginitate seruanda. ꝛ est octauus modus seu octauū genus mēdacij/ſm debitā assignationē augustini. Et vocatur quodlibet illoꝝ triū vltimoꝝ generꝝ mendaciū officiosum. et de se ponūtur esse pctā venialis.

De triplici genere mendacij:

¶ In summa nota ꝙ in genere est triplex mendaciū. s. ꝑniciosuꝫ libidinosum. ꝛ officiosuꝫ ¶ Primum. s. ꝑniciosum continet sub se tria prima genera supra posita ꝛ declarata. ꝛ est semꝑ mortale peccatū ¶ Scōm. s. libidinosum cōtinet sub se q̄rtum genus supra positū ꝛ declaratum qđ ponitur mortale. Et quintum quod dicit iocosum ꝛ ab omnibus ponitur veniale. ¶ Tertium scilicet officiosum cōtinet sub se sextum. Septimum ꝛ octauum genera/ etiam suprapo sita ꝛ declarata. Et est semper veniale. nisi ex accidenti efficeretur mortale.

Expositio noni ꝛ decimi ꝑceptorum legis.

n Onū ⁊ decimū mādata ſ or-
dine p̄ncipali/ ⁊ ſextū ⁊ ſepti-
mū in ordine eoꝝ q̄ reſpiciūt ꝓ-
ximū. eo ꝙ diuerſo mō ordinat̄ ſm ordinē text⁹ exodi et deuteronomij ſic ꝯtractent̄. in qb⁹ ꝓhibet̄ trāſgreſſio in corde ꝯ̄ ꝓximū. ffit āt transgreſſio in corde dupliciť vicȝ q̄tū ad ꝯcupiam carnis ꝯtra q̄ ponit̄ nonū mādatū qđ eſt Nō deſiderab vxorē ꝓximi tui. Qđ ponit̄ nonū p̄ceptū ſm mgr̄m i li. ſniaꝝ. ⁊ ſm Aug. ⁊ ſm libꝝ deutronomij. lȝ aliť ordinet̄ in exodo. Itē fit tranſgreſſio ꝯtra ꝓximū in corde q̄tum ad ꝯcupiam oculoꝝ ꝯ̄ quā ponit̄ decimū mandatū qđ eſt. Nō ꝯcupiſces domū ꝓximi tui. qđ ponit̄ in exodo nonū. ¶ In q̄bus notandū ꝙ ꝓhibet̄ ſpāli mādato concupia carnis ⁊ ꝯcupia oculoꝝ/ potius quā ꝯcupia alioꝝ maloꝝ actuū. q: iſte due cōcupiſcētie hn̄t delectatiōes ſuas etiā an̄ opus ⁊ nō tm̄ cōiunctas opi. vt di. Aug. Et cū hoc etiā hn̄t in ope nocumentū ꝓximi. qđ nō ſic eſt in ꝯcupiſcentijs alioꝝ actuū. Et ideo ꝓpter iſtā turpitudinē iſtaꝝ ꝯcupiſcentiarū: que ſic ſunt an̄ opus/ repmendā data ſunt iſta mādata que ꝓhibēt cordis cogitatū. Uel ꝓpter cauſaȝ ſupra in fine ſexti mādati aſſignatā. ¶ Porro qđ ſubdit̄. nō ſuū nō ancillā ⁊c̄. qđ annectit̄ nono mandato ſm ordinē Exodi. ⁊ decimo. ſ. de nō ꝯcupiſcēdo domū ꝓximi. ſm ordinē deut. v. ſpālr ad decimū ꝑtinet mandatū. Ordinat̄ tm̄ cū nono ſm dictū ordinē Exodi eo forte ꝙ ea q̄ ibi enumerat ſunt res mobiles ſicut vxor de qua eſt nonū mandatum.

Unde ſumitur numerus ſeu ſufficientia p̄ceptoꝝ legis.

Uncreſtat videre numeꝝ ⁊ ſuf-
n ficientiā iſtoꝝ decē p̄ceptorū ſeu
mādatoꝝ legis. Circa qđ nō ꝙ
ſicut ſupra dictū eſt/ lex p̄ceptorū poſita eſt ꝓpť trāſgreſſionē. Trāſgreſſio aūt in ōmo ſuo genere q̄tū ad materiā ꝑtinet attinet/ duplr̄ hȝ fieri. ſ. directe ꝯ̄ deū. vel directe ꝯtra ꝓximum.

De triplici mō tranſgreſſionis cōtra deum.

¶ Cōtra deū aūt cōtingit directe trāſgreſſionē fieri tripliciť. ſ. corde ore ⁊ ope. Corde aūt fit cōtra deū tranſgreſſio. cū qs. ſ. a deo auertit̄ p idolatriā vel hmōi. qđ ꝑ primū p̄ceptū ſeu mandatū ꝓhibet̄ in q̄ dī. Nō habebis deos alienos corā me ⁊c̄. Ore fit ꝯtra deū tranſgreſſio p nomen. ſ. eiuſ mentiendo. blaſphemando. ꝑiurando ⁊c̄. Qđ p ſcḋm. p̄ceptū ſeu mādatū ꝓhibet̄. in q̄ dicitur. Nō aſſumes nomen dei tui in vanū ⁊c̄. Ope aūt fit ꝯ̄ deū trāſgreſſio qn̄. ſ. tēpe debito ⁊ ad dei cultum principalr̄ deputato/ fit opatio nō licita/ vel illi cultui ſeu illi tēpi n̄ cōueniēs. Qđ p tertiū p̄ceptū ſeu mādatum ꝓhibet̄ in quo dī. Memēto vt diē ſabbati ſctifices ⁊c̄. ¶ Cōtra ꝓximū cōtingit directe tranſgreſſionē fieri dupliciť. Uł omiſſione. ſ. boni ad qđ qs erga ꝓximū tenet̄. Uel illatione mali qđ quis ſibi inferre nō deberet. Cōtra demū. ſ. ꝯ̄ omiſſionē boni ad qđ qs erga ꝓximum tenet̄/ datum quartū p̄ceptū ſeu mādatū qđ ē. Honora patrē tuū ⁊ mr̄ē tuā ⁊c̄. ¶ Illatiōe vo mali ꝯtingit tripliciť ꝯtra ꝓximum trāſgreſſionē fieri. ſ. ope ore ⁊ corde. ¶ Ope quidē dupliciter. Uel. ſ. malū ꝓximo inferendo i ſe ipō. i. in ſua ꝓpa pſona. Qđ p quintū p̄ceptum/ ſeu mādatū ꝓhibet̄ in quo dicitur. Nō occides. Uel ꝓximo inferendo in re ſua. ⁊ hoc iterȝ dupliciter. Uel. ſ. in re ſua ſibi p legem coniuncta vt eſt vxor. Quod p ſextū p̄ceptū ſeu mandatum ꝓhibetur. in quo dicit̄ Non mechaberis Uel in re ſua nō ſibi per legem coniuncta ſed omnino ſeperata. qualia ſunt bona fortuita. Quod p ſeptimum p̄ceptum ſeu mandatū ꝓhibet̄ in quo dicit̄. Nō furtum facies ¶ Ore fit ꝯ̄ proximum tranſgreſſio ſibi mentiendo. fallendo. decipiendo. falſum teſtificando. Qđ p octauum p̄ceptū ſeu mandatū ꝓhibetur in quo dī. Non loquaris ꝯtra ꝓximū tuū falſum teſtimoniū ⁊c̄. ¶ Corde deniq̄ fit ꝯ̄ proximū tranſgreſſio dupliciť. Uel. ſ. q̄tū ad ꝯcupiam carnis. Cōtra qđ datum eſt nonū p̄ceptum ſeu mandatum in quo dicitur. Nō deſiderabis vxorē ꝓximi tui. Uel q̄tum ad ꝯcupiam oculoꝝ Cōtra qđ datum eſt decimū ⁊ vltimum p̄ceptum ſeu mandatū. in quo dī. Nō ꝯcupiſces domum proximi tui. non ſeruū. nō ancillam ⁊c̄.

Qualiter p decem p̄cepta legis omne pcc̄m mortale ꝓhibeľ

P Ostremo notandū est qualiť in decalogo / fit virtualiter ⁊ effectiue omnis peccati mortalis ꝓhibitio. Prohibenť em̄ ibi septē capitalia peccata. ¶ In primo quippe precepto seu mandato prohibetur superbia. Ipa etēn̄ orationi. intimo obitoq; cultui contrariatur. Unde Ecc̄. x. Inicium sup̄bie hominis apostatare a deo. ¶ Inuidia aūt prohibetur in quarto p̄cepto seu mandato. Ibi em̄ vt a parte totum intelligatur precipitur vnicuiq; honorē debitū impendere quod facere non sinit inuidia. ¶ Ira autem prohibetur in quinto precepto seu mandato. Ibi em̄ pfecte intelligendo prohibetur occisio seu homicidiū omneq; nocumentū in psona proximi adque inducit ira. ¶ Luxuria vo tam corpalis q̄z mentalis prohibeť in sexto p̄cepto seu mandato / ⁊ in nono. Ibi em̄ ꝓhibeť mechia omnisq; illicitus cōcubitus. ⁊ etiā omnis illicita carnis ɔcupis. ¶ Gula aūt que deseruit luxurie in eisdem duob᷒ p̄ceptis effectualiter prohibetur. sicut em̄ in naturis / nutritiua deseruit generatiue. ita in vicijs gula deseruit luxurie. vel fm alios. Gula in p̄io mādato prohibeť. Gulosi em̄ vt cōmuni᷒ deum nō colunt sed ventrē suū. Un̄ ad phil' iij. Quorū deus venter est ⁊c̄. ¶ Accidia vo in tertio p̄cepto seu mandato ꝓhibetur Ibi eī p̄cipiť debita sabbati scīficatio. q̄d ɔpetit p spiritualē animi quietē in deū. ferventemq; ⁊ diligentē laudē dei. Cuius cōtrarium oīno efficit accidia, q̄ in seipa quietem er̄ deū q̄rens / tabescit et a laude diuia torpet. ¶ Auaritia tam realis seu exterior q̄ etiaz mental' ꝓhibeť in septimo p̄cepto seu mandato ⁊ in decimo Ibi em̄ ꝓhibeť furtū omnisq; rei aliene vsurpatio indebitaq; detentio. Et etiā omnis mental' bonorū ⁊ rerū illicita ɔcupiscentia.

Q̄d effectualiter i primo p̄cepto prohibeť omne pcc̄m.

Pōt etiam ⁊ aliť dici. q; s. in primo p̄cepto seu mādato / prohibeť nō tm̄ omne capitale pcc̄m̄ q̄; etiā oē pcc̄m̄ mortale. Tunc em̄ est peccatum mortale cū hō plus vel eque aliq̄ñ creaturā diligit sicut deum. Q̄d plane in p̄mo p̄cepto seu mādato q̄d est d' vno deo super omnia diligendo ⁊ colendo ꝓhibetur ⁊ sic ex consequenti omne mortale peccatū in illo primo precepto effectualiter cēsetur prohibitum.

Alius modus ponendi prohibitionem. septem peccatoꝝ mortalium p decem precepta legis.

S Unt et alij aliter imaginantes q̄ adhuc amplius ipa septem peccata capitalia p dicta decem legis precepta seu mandata prohiberi concipiunt ⁊ ponunt considerando scilz plenariam ipsorum preceptorum seu mandatorum intentionem. finem et effectum. Dicunt enim superbiam prohiberi per primum preceptum.

De ꝓhibitione superbie

per primum p secundum p tertium per quartum. Etenim vt dicunt iuxta quod supra tactū est superbia facit apostatare a deo superbia procliuis est ad contemnendum blasphemandūq; nomen dei. Sup̄bia nō se faciliter ad debitam sabbati sanctificationem deuotumq; cultum deo exhibendum disponit. Superbia non libenter debitum patri ⁊ matri ac alijs quibus conuenit honorem impendit.

De prohibitione inuidie.

¶ Dicunt em̄ vt supra inuidiam prohiberi per quartum preceptum per quintum per octauū. Etenim inuidia nō faciliter ad debitum tam patri ⁊ matri q̄z alijs quibus conuenit honorem impendendum animum inclinat. Inuidia sepe proximum animo et interdū verbo necat. eiusq; mortem optat ⁊ in ea exultat. Inuidia libenter proximo detrahit falsumq; d' eo testimonium perhibet.

De ꝓhibitione ire.

¶ Item dicunt ⁊c̄. per secundum p̄ceptum per quintum et octauum. Etenim ira facilis est ad nomen dei in vanum sumendum ⁊ blasphemandū. Ira ꝓclitiis est ad occisi

onem seu lesionē ꝓximo in sua ꝓpria ꝑso na inferendū. Ira etiā inclinata est ad ꝓxi mū v̄bis iniuriandū ⁊ damnificandū.

De ꝓhibitione duplicis luxurie

¶ Per sextū preceptum ⁊ nonum dicunt ꝓhiberi duplicē luxuriam. actualem. s. ⁊ mentalem. Luxuria etenī ꝓut in nomen transit vicij capitalis / dicit̄ omnis illicitus ⁊ indebitus actualis cōcubitus. Dicit̄ etiam omnis illicita ꝯcupiscentia carnalis.

De ꝓhibitiōe gule.

¶ Dicunt gulam ꝓhiberi ꝑ primū p̄ceptum. ꝑ tertiū. ꝑ sextum. ꝑ nonū. Per pmū quidē eo respectu quo supra declaratū est. Etenī gulosi vt cōmuniter deū non debite colunt sed ventrem suuz. Gula respectu tertij p̄cepti nō faciliter inclinat̄ ad debite sanctificandū sabbatū. eaq̄ supportanduz que ad dictā sanctificationē spectant. Per sextū v̄o ⁊ nonū p̄ceptū eo respectu vt sup̄ declaratū ē ꝓhibēri dr̄ q̄ luxuria cui deſuit

De ꝓhibitiōe accidie

¶ Dicit̄ accidiā ꝓhiberi ꝑ tertiū p̄ceptū ꝑ q̄rtū. Per tertiū qdē eo respectu q̄ supra declaratū est. Respectu v̄o quarti p̄cepti. q̄r accidia q̄ de se negligēs inertia ⁊ torpēs ē. oīno impeditiua ⁊ opposita vr̄ debite honoratiōis. ꝓuisiōis ⁊ sustentatōis ꝑentuz eorumq̄ q̄b' ꝯuenit.

De ꝓhibitiōe duplicis auaritie.

¶ Duplicē auaritiā. exteriorē. s. ⁊ mentalez dicunt ꝓhiberi ꝑ primū p̄ceptū ꝑ quartū. ꝑ septimū. ꝑ decimū. Etenī respectu primi p̄cepti auaritia. q̄ iux̄ dictū apl̄i ad Ephe. v. ꝑ tie idoloꝝ ꝯuitus ē / deū nō debite colit. Respectu quarti p̄cepti manifestū est auaritiā debite ꝯtrari honoratōi subuentiōi ⁊ ꝓuisiōi parentū ⁊ alioꝝ q̄bus ꝯuenit. Respectu v̄o septimi p̄cepti ⁊ decimi / satisfctā est ſ̄ declaratio. ¶ Possent ⁊ alijs modis alijsq̄ respectib' ⁊ rōnibus ista septē peccata capitalia ꝑ dicta decē legis p̄cepta ⁊ mādata ꝓhibita dici ⁊ assignari / iuxta varios ꝯceptus variasq̄ imaginatiōes hominū.

¶ Explicit scd̄s tractat' h' libelli q̄ est ꝺ expositiōe decē p̄ceptoꝝ seu mādatoꝝ legis.

Tractatus tertius ꝺ septē sacramētis eccl'ie ⁊ eoꝝ declaratione.

a De cōpendiosam sacroꝝ noui testi noticiā. videdū est summarie i genē. qd sit sacrm. Quibus ꝺ caus̄ istituta sūt sacrmēta. In q̄b' ꝯsistāt. an aliq̄ possint iterari. q̄t sunt. ⁊ q̄lē ad vicia ⁊ ad v̄tutes ꝯrietatē ⁊ ordinē habeāt. Deinde ꝺ quolibet sacro tāgendū ē aliqd in speciali.

Diffinitio sacramenti ⁊ eius expositio.

Diffinitio aūt sacri ex v̄bis mgr̄i in quarto snīarū elicit̄ que ē ista. Sacrm est inuisibilis grē visibilis forma / imaginē ipsius gerēs ⁊ cā existēs. ¶ Quā sic intellige. Sacrm ē forma, nō itriseca qdē vt ē accidēs vel forma essential' exterior. Nō itriseca qdē vt ē forma eēntialis. sed exterior vt ē accidēs. Visibilis. s. vt sicut visus ꝓ q̄libz sensu / ita visibile ꝓ quolibet sensibili. q. di. Sacramentuz est sensibile signū vel sensibile signatuz seu figuratū. Inuisibilis grē. i. grē q̄ non videt̄ vel nō sentit̄ sensu exteriori. et hoc dicit ad differentiā decoris corporis ⁊ hmōi. que sunt gratie visibiles. Imaginem gerens. id est similitudinem ipius. s. gratie. Verbi gratia. Proprietas quedam naturalis / connexa est aque que in sacramēto baptismi / gratiam representat inuisibilem. vtputa refrigerium quod est in aqua / representat refrigerium gratie ab incendio fomitis. Etiā ablutiua que est in aqua. Representat ablutionez a macula originali. ¶ Sequitur et causa existens. scilicet ipius gratie. communiter ⁊ large sumendo causam sic. scilicet q̄ illud dicatur esse causa alicuius rei / sine quo res ipsa non fit. quāuis sine eo fieri posset. Deus enim proprie ⁊ per se causa est remissionis peccati ⁊ collationis gratie Quia tamen hoc cōmuniter non facit / nisi ad existentiā sacramenti vbi sacramentū haberi potest / ideo dr̄ cōmunit̄ / sacramētū ipoꝝ causa quasi illud sine q̄ hec nō fiunt.

¶ Et si obijciat̃ de corpe xp̄i vo/ qd̄ est sacramentū corporis mystici vt infra dicet̃. qd̄ tn̄ nō ē signū sensibile. nec forma visibil'. Dicendū q̄ corpus illud est sensibile ꝛ forma visibil' in annexo lȝ in se nō sit. lȝ em̄ in sua vera ꝛ ppria natura nō sit visibile aut sensibile. ē tn̄ visibile ꝛ sensibile in forma vl' specie panis annexi. Un̄ cū dr̄. Sacramentū est inuisibilis gr̄e visibilis forma. intellige. s. in se vl' habens annexū visibile vl' sensibile.

Quibus de causis instituta sunt sacramenta.

Secundū mgr̄m in. iiij. sniaꝝ instituta sunt sacra ꝓpter humiliationē. ꝓpter eruditionē. ꝓpter exercitiū. ¶ Propter humiliationē vicȝ vt ꝓpter deū subijciat̃ peccator curandus creature. q̄ p auersionē a deo p inordinatū amorē creature subiectus est. Equū em̄ esset vt vbi orit̃ pctm̄ ibi ꝛ moriat̃. ¶ De eruditione. Propter eruditionē vo/ vt per ipa exteriora sacramēta/ ad aliq̄ spūalia cogitanda ꝛ consideranda erudiamur ꝛ excitemur. Excitamur etem̄ vt aduertam⁹ per ea q̄ exterius videt̃/ purgationē anime intrinsecā in sacramento fieri. Si em̄ de⁹ animam curaret nulla exterius dū purgat̃ vel ante vel post cōposita specie/ nunq̄ cogitaret rudis homo de aliqua interiori purgatione. sed p hec que exterius fieri videt/ instruitur ꝛ excitatur ad recogitandū purgationem fieri interius.

De exercitio.

¶ Propt̃ exercitiū vo vt scȝ hō in his exerceat̃. vt picula ociositatis deuitet. qd̄ nō ꝯfert hic ad actū sacri. qui in pluribus iterari nō pt̄/ sed ad actū gr̄e sacramental'. q̄ frequent̃ iterandus est. ¶ Alius modus. Vel p̄dicta ſm quosdā distingue q̄. s. sacra data sunt clericis in exercitationē siue exercitiū. Hi em̄ exercitiū hn̄t in ipsa scȝ sacra ministrando vt celebrando pnias iniungendo. infirmos vngendo ꝛ tā ipsos q̄ sanos cōicando ꝛ alia sacra exhibendo. In quib⁹ sufficient̃ poterūt occupari tā sacerdotes q̄ alij clerici/ q̄ tenent̃ eoꝝ esse ministri ꝛ coadiutores. Sic ergo data sūt ipa sacra clericis in exercitationē. Laicis āt data sunt i eruditionē. vt s̄ monstratum est.

Utriq̄ aūt tā clericis q̄ laicis data sunt i humiliationem. q2 vtriq̄ sacra suscipiunt. In quibus ꝓpter deum se creature subijciunt. cui ante immoderate amando contra deum se subiecerunt.

In quibus cōsistunt sacramenta.

Consistūt aūt sacra (vt dicit mgr̄ in. iiij. sniaꝝ) in duob⁹. s. in reb⁹ ꝛ i vbis. ꝛ p res intellige oīa sensibilia ad sacrȝ necessaria p̄ter vba. vt aq̄ȝ. oleū linitionē panē. vinū impositionē manuū. ꝛ cetera hmōi. In sacramento tn̄ in q̄ necessaria sunt. Per vba aūt intellige oīa vba necessaria ad sacrm̄. sicut sunt inuocatō trinitatis. siue alia quecūq̄ verba ad ipm sacrm̄ necessaria. ¶ Unde p aquā ꝛ oleū q̄ hic quasi causa exēpli poīt intellige oēs res necessarias in omnib⁹ sacramentis. Et p nomen trinitatis oīa vba necessaria ad sacra. ¶ Hoc tn̄ scias q̄ non in omnibus sacris equaliter sunt hec duo necessaria. Pōt em̄ mrimoniū cōtrahi nutu vel signo. que succedunt loco verboꝝ vt in mutis. Potest etiā vera pnia/ siue cōfessione ꝛ satisfactiōe in aliquo casu hr̄i. Uerūtamē de pnia dicūt aliqui q̄ tota virtus pnie/ pōt haberi sine cōfessione ꝛ satisfactōne sed nō sacrm̄ pnie inq̄tū sacrum. q2 sic. i. inq̄tū pnia est sacrm̄ ꝯtritio cōfessio et satisfactio ad esse suū exigunt̃/ vt ptes sue integrales. Et sic in casu p̄dicto habet̃ virtus sacramenti sed nō sacrm̄ inq̄tum sacramētum. Unde si homo sic contritus sine confessione et satisfactione decederet/ et post resuscitaretur/ ipe teneret̃ ad confessionem ꝛ satisfactionem.

In quibus differunt sacra noue legis a sacris veteris legis.

Hic notandū venit qualit̃ ꝛ in q̄bus differant sacra noue legis/ a sacramentis veteris testi. Et ſm Aug. tota dr̄ia est timor ꝛ amor q2 veteres sua sacramenta adimplebant timore. nos vero sacramenta euangelica ex amore Et ad lrām datio veteris legis tota fuit in timore ꝛ igne ꝛ fumo. ꝛ alijs terribilitatibus/ sed noua lex tota i benignitate et

gratia. ¶ Hugo de sancto victore inter sacramenta noue legis ⁊ sacramēta veterꝭ legis ponit triplicem differētiam. Prima est ꝙ nostra sacramēta sunt immediate signa gratie, sed illa nō sic immediate sunt signa gratie sicut nostra. Scḋa differētia ē ꝙ nostra sacramenta sunt signa et cause/ illa vo sunt signa tm̄. Tertia differētia est ꝙ illa sacramenta veteris legis tm̄ promittunt gratiam quā nō cōtinent/ nostra aūt dant gratiā quā continent.

Quot mõis sacramēta iterent.

TRibus autem modis dicitur sacramentum iterari ¶ Uno modo ex pte efficientis vtpote cōferentis, ⁊ sic omne sacramētuꝫ est iterabile/ qm̄ idē epūs frequenter ꝯfirmat frequenter ordinat/ idem etiā sacerdos frequenter baptizat/ cōsecrat corpus christi et huiusmodi. ¶ Alio mō dicit̄ sacramentū iterari respectu suscipientis/ vt cum ab eodem idem sacramentū nō numero/ sꝫ specie suscipitur. Et hec iteratio est in quibusdam sacramentis/ ⁊ in quibusdā nō. Sūt enim aliqua sacramenta instituta in remedium malorum que frequenter ꝑsone accidere solent/ et in quibus nō imprimitur caracter sicut penitentia in remediū mortalium actuum/ ⁊ eucharistia in remediū venialium/ ⁊ extrema vnctio in remediū vtrorumqꝫ ⁊ etiam corporalis morbi Et hec sacramenta sicut mala in quorum remediuꝫ instituta sunt frequenter accidūt/ ita freqnter cōferri et iterari possunt. Sunt ⁊ alia sacramenta in quibus imprimitur caracter ⁊ hec sacramenta propter dignitatem caracteris quē sic imprimunt qui semel impressus indelibilis est iterari nō pñt. ¶ Tertio mō iterari dr̄ sacrm̄ sic. s. ꝙ eadē forma verboꝝ numero sup eandem materiaꝫ numero ad eandē significandā ꝓferatur. Et isto mō nullū sacramentum iterat̄. q2 sic verba sanctifica seu sanctificantia viderent̄ insufficientis efficacie respectu sanctificatiōis illius materie. Qḋ si obijcias de extrema vnctiōe i. q̄ videt̄ eadē forma vboꝝ iterari sup eūdē infirmū. Dic ꝙ nō iterat̄ illa forma vboꝝ sup eūdē ifirmū nisi se aliter habentē/ ⁊ sic alteratuꝫ. hoc est nisi alia ei infirmitas numero superueniat/ vel eiusdem infirmitatis magna fiat immutatio/ ⁊ sic ꝓpriens videt̄ sup eundem fieri.

Assignatō numeri sacramentoꝝ ſm septem virtutes.

DE numero sacramentorum sciendum est ꝙ septem sunt scꝫ baptismus. confirmatio. eucharistia. penitentia. extrema vnctio. ordo. matrimoniuꝫ. que continentur in hoc versu. Abluo firmo cibo piget vngit et ordinat vxor. Que conuenient̄ septē assignant̄ ſm septem virtutes. vt vicꝫ baptismus sit sacramentū fidei. In ipo enī inicia tur ipa fides. Extrema vnctio sit sacramentum spei. Qui enī inungitur spat specialiter de meritis ecclesie ⁊ de misericordia dei. Eucharistia sit sacramentum charitatis. Unde Hilarius li. viij. de trinitate dicit sacramentum esse amoris. Cōfirmatio sit sacramentum fortitudinis, qua necessaria est ad pugnā spiritualē ad quā quis cōfirmatur. Penitentia sit sacramentum iusticie propter satisfactionem in qua vnicuiqꝫ reddere debet, quod suum est. Ordo sit sacrm̄ prudentie ꝓpter clauem scīe que cōfertur ordinato. Matrimonium sit sacrm̄ tēperantie. eo ꝙ libido in illo sacro honestate excipit̄ nuptiarū. ¶ Alia assignatio ꝑ contrarietatem ad septē peccata capitalia. Potest ⁊ aliter numerus ipoꝝ sacramētoꝝ accipi ſm ꝯtrarietatem quā hn̄t ad vicia capitalia. Uidelicet baptismus sit ꝯtra superbiā eo ꝙ homo ibi se maxime humiliet communissimo elemento. s. aque. Eucharistia contra inuidiam que cōtrariat̄ charitati, que eucharistie que est sacrm̄ amorꝭ. Cōfirmatio ꝯ accidiam. eo ꝙ hō cōfirmat̄ vt fortificiatur in spiritualibus in qbus debuerat accidiosus. Extrema vnctio ꝯ irā. Ira enī tumere facit. ⁊ tumoris mitigatio est ab vnctiōe. Ordo ꝯ auariciā q2 ordinati/ deū et suā portionē ꝓfitent̄/ nō aliqḋ mundanū. Un̄ in susceptione clericatus q̄ oim̄ initiū est ordinū dr̄ illud psal. Dn̄s ps hereditatꝭ mee ⁊c. Pn̄ia ꝯ gulā. q2 inducit abstinentiam ⁊ carnis maceratiōnē. Matrimoniū ꝯ luxuriā vbi turpis voluptas honestate excipitur nuptiarum.

Particularis declaratio sacramentorum. et primo de Baptismo.

P Ost hec accedendū est ad ipsorum sacramentorum declaratione. et primo de baptismo. Ubi primo videndū est quid sit. s. quid sit noie et ratione. Quot modis fit seu quotuplex est. Que sit ppria eius materia. Que sit eius ppria forma. Quis sit eius effectus. Quis minister. Que conditiões accedentium ad baptismum. De patrinis. et quod est eorū officium.

Quid sit baptismus nomine et ratione.

V Idetur aūt baptism⁹ quo ad nomen idem esse qd lauacrū sicut baptizare idē est qd lauare. Un̄ glo. Canti. iiij. Baptismus et lauacrū sunt eiusdē rei nomen. sed vnū latinum est, alterum grecum. ¶ Sic ergo baptismus dū generaliter sumit idem est qd lauacrū. Specialit̄ vo aliqn̄ ipm designat sacramentū. Aliquādo aūt ipam actionē, scz ipam lotionem. Unde dr baptism⁹ Jo. j. Ablutio qua abluebat iohēs. Aliquando vo designat ipam passionem seu susceptionem lotionis. vnde Mar. vij. Relinquentes eni mandatū dei, tenetis traditiones hominū. baptismata vrceorum et calicū id est quibus lauāt vrcei et calices. Aliqn̄ aūt nominat seu designat ablutionē sacramentalem. vt cū dr baptismus est tinctio. vt in subiuncta diffinitione exprimitur. ¶ Un̄ baptism⁹ ab Aug. sic diffinit. Baptismus est tinctio in aqua. verbo vite sanctificata. Et intellige tinctionē passiuā. s. q̄ tingit baptizatus, sicut vult mgr in sententiis et multi alij. Et si obijciat q baptismus manet in baptizato. tinctio aūt illa transit. quare vt videt nō pōt dici baptism⁹. Rndet q quāuis tinctio illa in se trāsire videatur, manet tn̄ in suo effectu. s. in caractere quē imprimit. q qdē indelibilis est. et io nō oīno transit illa tinctio, cū i suo effectu maneat. Et in dicta diffinitione dū dr tinctio supple facta in aqua, verbo vite sanctificata. i. in aqua que p vbū vite. i. p inuocatiōnē sancte trinitatis sanctificata est.

Quotuplex sit baptismus.

E St aūt triplex baptismus. s. fluminis flaminis et sanguinis. ¶ Baptismus quidē fluminis ē q fit in aq, sm modū eccle psuetum. Qui omnino a culpa liberat. tā. s. pcti actualis si ipm inuenerit sicut i adultis; q originalis sicut in puulis q tn̄ originalē culpā hnt. Liberat etiā a pena debita. Insup imprimit caracterē. ¶ Baptism⁹ flaminis est cū qs hns fidē. volēs baptizari caret baptismo aque, nō qdē p negligentiā vl' cōtemptū, sz pp̄ter impotētiam, qz. s. hre nō pōt. Ubi defectū supplet grā spūssancti. Et iste liberat a culpa et pena debita. ¶ Baptism⁹ sanguinis est i martyribus. q nō valentes habere baptismū aque, pprio sanguine baptizantur. vel poti⁹ merito pciosissimi sanguinis in cruce effusi. Et hic silr liberat a pena et culpa. ¶ Isti duo vltimi modi, extenso nomine dicūtur baptismi. quia quo ad euacuationem culpe et pene supplēt locum baptismi fluminis, sed tn̄ nō imprimunt caracterē. Un̄ extat opinio q si contingeret aliquē taliū sic baptizatorum resuscitari, teneret denuo baptizari baptismo aq. Nec tn̄ diceret baptism⁹ iterari qz non eadem species iteraretur.

Que sit ppria materia in sacramento baptismi

P Ropria materia i sacramēto baptismi est sola aqua. eo q vt dicit magister. iiij. sententiarum. Hoc sacramentū tn̄ in aqua celebratur. Cuius cause et rōnes sunt multe et assignari pnt. ¶ Una qz aqua vim refrigerandi habet et abluendi. Et ideo signat gratiam abluentē culpe maculas, et refrigerantem incendium, quod est in estu fomitis et cōcupiscentie. q duo sunt pncipales effectus baptismi. Et ideo ad designatiōnē huius duplicis grē, fit in aqua. ¶ Secunda cā est cōmunitas huius elementi et facilitas habendi. qz nullus etiā inopū phibetur ab aq. Et ideo qz sacrm necessitatis est, fit in cōmunissimo elemēto. vt null⁹ suscipiēdo excuset. ¶ Tertia causa ē cōmunitas

⁊ facilitas aquam inueniendi. q2 vbiq3 est. ⁊ in omni pte mũdi inuenit̃. vbi hitant homines. ⁊ hoc iterũ cõpetit huic sacro sic generalit̃ necessario. ¶ Quarta cã est q2 nõ vinũ vel oleũ sed aqua ꝺ latere saluatoꝝ fluxit. vbi ƀm quosdã initiũ sumpsit h9 sacr̃m ¶ Quĩta cã ẽ. q2 spũsctũ s viuificãs primo sup aq̃s apparuit. Vñ Geñ. j. Spũs dñi ferebat̃ sup aq̃s. ¶ Sexta cã est q2 saluatõ nr̃ in riuis iordanis sua mũdissima ac sanctissima carne hoc elementũ tetigit dãs ei virtutẽ vt spiritiferas aras facere possit. vt dicit Chrys. ¶ Sed nũqd in q̃libet aqueo liceat baptizare? Nũquid pmo ĩ aqua marina q̄ nõ videt̃ aqua simplex q2 h3 immixtũ adustũ terrestre ob quã cãm ẽ salsa. Itẽ nũquid in brodio vel ceruisia vel medone Itẽ nũqd ĩ aq̃ calida vt ĩ balneo. ¶ Circa hec ab aliq̄uib9 sic distinguit̃/ q2 vel illa cõmixtio aque tollit spẽm ⁊ ꝓprietatẽ elemẽti/ ⁊ ipm̃ trahit in aliã spẽm aut nõ. Si aũt tollit/ tũc in illa cõmixtione nõ pt fieri baptismus/ sicut nec in medone. nec in ceruisia nec in lixiuio ⁊ vrina. nec ĩ aqua quã alchimiste faciũt ad mutanda metalla. q̄ vehementissimã vim h3 purgandi ⁊ dissoluẽdi. Si aũt nõ tollit ꝓprietates ⁊ speciem aque quin ipa aqua remaneat ĩ virtute refrigerãdi ⁊ abluendi ⁊ nõ dissoluendi ad modũ aquaꝝ acutaꝝ. tunc in illis põt fieri baptismus. vñ in mari ⁊ in aquis turbidis põt fieri baptismus. ⁊ etiã in brodio si non sit remotũ et alteratũ in specie elementi ꝑ illud qꝺ coctũ est in eo. ¶ Unde adhuc querit̃ vtrũ in aqua calida sicut ĩ balneo possit fieri baptismus? Cõstat q̄ sic. eo q̄ illa aq̃ ꝑ accidentalẽ caliditatẽ nõ amisit suã naturalem frigiditatẽ quinimo cõsultius facerent sacerdotes/ vt dicunt aliqui si in tẽpe frigido facerent aquam ꝓ baptizando calefieri quia aliquando paruuli baptizandi ãdeo frigore aque penetrant̃/ qꝺ inde contrahũt mortales infirmitates ⁊ moriunt̃. ¶ Sed quid si alius liquor admisceatur aque. vtpote ceruisia vł vinum nũquid ĩ illa aqua sit baptismus? Dicit̃ q̄ sic. si aqua ĩ illa cõmixtione ꝑdominet̃ alꝯ nõ.

De forma ꝑscripta sacramenti baptismi.

De forma ꝑscripta hui9 sacri videndum est qd sit quo ad verba ꝓferenda. Quo ad immersiones faciendas. Quo ad quedam preparatoria q̄ de huius sũt solennitate sacri.

De forma sacramenti baptismi quo ad verba.

Forma aũt verboꝝ talis est. Ego baptizo te in noĩe pr̃is ⁊ filij ⁊ spiritussancti. Ubi nota q̄ hoc ꝓnomẽ ego ƀm oẽs fere doctores etiam decretistas/ nõ est de necessitate sacramenti. ⁊ põt omitti sine magna culpa tuti9 est tamẽ apponere. sed reliqua ṽba sunt de forma quo ad necessitatẽ adeo q̄ si aliquid eoꝝ omittatur non fiat baptismus. ¶ Qꝺ aũt apostoli baptizauerũt in nomine xp̃i ⁊ nõ exp̃ssẽ inuocando trinitatem triplex causa assignat̃. Una q2 illo tpe odiosum erat illud nomen salutare. ⁊ ideo vt hoĩes videntes spm̃ visibilit̃ ad ei9 inuocatioꝑẽ descendere/ magis illud nomen venerarent̃/ cautũ fuit ad tp̃s apud eos donec illud nomen ampli9 publicaret̃ ipo inuocato baptizare. Alia cã fuit significatio noĩs que implicite exp̃mit trinitatẽ. q2 ĩ h9 noĩe xp̃s q̄ interp̃tat̃ vnctus/ intelligit̃ vngens pr. vnctus filius. vnctio spũsctũs. Tertia cã fuit reuelatio diuina eis facta. q̄ lz nõ legat̃. nõ putat̃ tñ ap̃los hoc p̃sumpsisse nisi spũsc̃ti instinctu ⁊ iussiõe monerent̃. ¶ Sz qd si mõ in noĩe xp̃i baptizaret̃? Dicunt qdã mgr̃i doctoꝝ/ q̄ nõ d3 in nomine xp̃i baptizari. si tñ baptizatũ fuerit valz baptismus. Ambro. Hugo de san. vic. li. de sacramẽtis. ⁊ magister in li. iiij. sententiaꝝ vident̃ idẽ sentire. ⁊ etiã modernoꝝ aliqui. ¶ Alij quidã licet pauci quos videri sentiunt contrarium. eo q̄ ƀm ipos nõ fit baptismus his diebus nisi ꝑ inuocationem trinitatis explicite. ¶ Sed qd si ex turbatione animi vna tñ ꝑsona noĩaret̃. vt si diceret solum baptizo te in noĩe patris. Itẽ qd si fiat aliqua transpositio aliquarũ dictionum vt baptizo te in nomine filij et patris ⁊c. Item quid si fiat appositio aliarũ dictionum. vt baptizo te in noĩe patris ⁊ btẽ marie. Itẽ quid si ĩ ꝓlatiõe verboꝝ fiat aliq̃ interpositio, vtputa baptizo te in noĩe pr̃is

interponatᷓ, veni huc ⁊ porta ſal ⁊ hmoı̄
et poſtea dı̄. ⁊ filij ⁊c̄. Quid ſi fiat corruptō
verboꝝ̄ vt baptiſo te in noı̄e patria ⁊ filia ⁊
hmoı̄? ¶ Rn̄de in primo caſu Hugo de
ſanc. vic. baptiſatū dicit. Ait em̄. Uides ꝙ
qualiter in fide trinitatis ſolo pr̄e ⁊ filio nūcu
pato plenū ſit baptiſmatis ſacr̄m. Alij vo
lunt ꝙ non ſit baptiſmus ſicut plene vult
Huguelinus i apparatu ſuo ſup decreta-
les. Mgr̄ etiā Albertus idē dicit. ⁊ plene
cōtradicit in libro ſniarū in hac pte. vbi ꝑ
vnius pſone nomen intelligi dicit trinita-
tem. in ꝙ noı̄e apl̄i baptiſauerunt rōne iaȝ
dicta. ſ. ꝙ cuiuſlibet iſtoꝝ̄ trium nominū
ſignificatio implicite exprimit trinitatem.
¶ In ſc̄do caſu cum ſit aliqua trāſpoſitio
dictionū ſm̄ Huguelinū. ⁊ ſm̄ aliq̄s mo-
dernoꝝ̄ mgr̄orum qui volūt ꝙ ipſe ordo
verboꝝ̄ ſit de forma baptiſmi nō eſt bapti
ſatū. Alij dicūt ꝙ peccat qui trāſponit. tn̄
ſi nihil aliud faciat niſi tranſpoſitionē/ nec
intēdit deridere vl̄ hereſim inducere bapti
ſatū eſt qđ ego melius credo. ¶ In tercio
caſu. ſ. cū aliquid apponitᷓ diſtinguūt aliq
q2 aut apponitᷓ aliqđ nō corruptū, vt pꝫ in
exemplo ſupius poſito vbi addit. et beate
marie. Et tunc dicunt eſſe pctm̄ in appoſi
tione. ſed ꝙ baptiſatū eſt. Aut apponitur
aliquid corruptū vt ſi dicatᷓ. Non baptiſo
te in noı̄e patris ⁊c̄. Vel baptiſo te in noı̄e
patris ⁊c̄. et dyaboli. Et tunc dicūt nō eſſe
baptiſatū nec aliquid fieri. ¶ Et eodē mō
in quarto caſu cum ſit interpoſitio aliqua
maxime ſi caſu vel aliqua neceſſitate ali-
quid interponatᷓ qđ nō corrumpit. vt pꝫ
in dicto exemplo. Et iſtam opinionē vide
tur cōfirmare Aug. in de vnico baptiſmo
li. vj. Alij volunt ꝙ in iſto q̄rto caſu nō ſit
baptiſatū marie interpoſito aliq̄ qđ ſit pre
ter vel cōtra formā. ¶ In vltimo caſu dr̄
ꝙ ſi dicantᷓ corrupte verba ex ig̃rantia vel
impotētia recte ſonādi. tn̄ nō intēdit bapti
ſans hereſim ſequi vel inducere baptiſatū
eſt. Secus tn̄ eſſet ſi fieret corruptio in pn̄-
cipio dictōis. q2 corruptio in pn̄cipio dicti
onis variat ⁊ aufert ſignatū ipſius dictōis
nec ſic eſt dū corruptō fit in fine. Un̄ verbi
grā. Iſte dictōes fortes fortis fortē eandē
pſonā ſignāt ⁊ repn̄tant. non ſic aūt iſte di-
ctiōes fortes ⁊ mortes. Et ideo dicunt ꝙ
corruptio in pncipio dictiōis tollit formā
baptiſmi. nō aūt corruptio in fine.

De forma baptiſmi
quo ad immerſiones.

Forma aūt baptiſmi ꝙ ad im
merſionē hec eſt. vt accipiatᷓ pu-
er ꝑ latera facie eius verſa. capi-
te etiā ad orientē verſo. ⁊ mergatᷓ
et ſic̄ mergēdo dicatᷓ. Ego te baptiſo in no
mine pr̄is. Sc̄do capite ad aquilonē verſo
et filij. Tercio capite ad auſtrum verſo/ di
catᷓ ⁊ ſpūſſancti. Ut ſic pedibus ſemꝑ ver-
ſus orientē tentis formetᷓ crux xp̄i in cuius
morte baptiſamur. Hoc tn̄ ſcito ꝙ ſi pn̄ma
merſione oı̄a verba ꝓferantᷓ cōpletum eſtᷓ
ſacr̄m. ⁊ pfecte baptiſatū. ¶ Sed qđ ſi mo
riatᷓ puer in prima merſione pr̄e noı̄ato. vl̄
in ſc̄da pr̄e ⁊ filio noı̄atis? creditᷓ ꝙ bapti-
ſatus ſit plene/ q2 tunc ſummus ſacerdos
ſupplet qđ miniſter ſupplere non potuit.
Idē dr̄ ſi ſacerdos vel quicūꝗ baptiſans
vna merſione facta vel vna pſona noı̄ata
moriatᷓ. ¶ Sed quid ſi fiat merſio nihil di
cendo ꝓ turbatōe/ vel ignorātia. vel ſi mu-
tus ſit qui baptiſat? Dicitᷓ ab oı̄bus ꝙ ni-
hil tunc fit. cum ipſa trinitas nec explicite
nec implicite nominetᷓ. ¶ Sed quid ſi nō
aſſit tātū de aqua vt infans ex toto mergi
poſſit? Dic ꝙ tunc illud qđ eſt principali-
or ps vtpote caput/ vel mergatᷓ vel aqua ꝑ
fundatᷓ. Si aūt vna extremitatum/ vtpote
manus vel pes immergatᷓ dicunt quidaꝫ
ꝙ nō baptiſatum eſt. Aliqui alij decretiſte
dicunt. ꝙ ſi aqua in quacūꝗ pte corpis ca
dat baptiſatū eſt. Et ponūt argumentū ꝓ
ſiᷓle. Sicut ſufficit poſſidere ptē agri ad hoc
vt quis totū poſſidere videatᷓ. dum tā ei9
ſit animi vt totum poſſidere intēdat. Idē
ſentiunt quidam de his qui non totaliter
egreſſi ſunt vterum maternū. vicꝫ ꝙ ſi pn̄-
cipalior ps egreſſa fuerit poterit baptiſari.
Qđ vtrum verum ſit neſcio. pſertim cum
oporteat quēlibet naſci ad hoc vt renaſcatᷓ.

De forma aliquoꝝ
que ſunt de ſolennitate baptiſmi.

Forma aūt que ſeruari debet in
baptiſmo que ꝯcernūt aliqua ꝙ
ſunt de ſolennitate baptiſmi in

his constat. Ut primo .s. cathezizet baptisandus. ¶ Circa qd multa diversimode fiunt ꝫm diversas cōsuetudines ecclesiarū. Sed ut frequentius primo exufflat. ut virtus demonis exterior expellat. ¶ Scdo signum crucis fit ei in pectore ꝛ fronte. ut diabolus se cognoscat pelli ab illo tam in occulto cordis q̄ in apto cōfessionis. ¶ Tertio accipiat sal in ore/ ut sapor sapientie preparet. ꝛ fetor fomitis restringat. ¶ Deinde fit linitio aurium ꝛ narium cum sputo ut discretionē fidei habeat ꝛ gratiam q̄ per salivam a capite descendentem signat. ut scz sensus eius quo ad doctrinā fidei ꝛ auditu/ ꝛ discretio in naribus significata/ aperiant xpo. ¶ Deinde fit inunctio in pectore. ꝓpter cor deo ꝑparandum/ ꝛ in spatulis ut fortitudinē accipiat ad portandū onus dn̄i. ¶ Post baptismū aūt fit inunctio crismatis in vertice/ ut appareat mens impartibilis deo/ vel ut spiritui xpi ꝑticipando/ merito deinceps xpianus appellaretur/ heres iam regni effectus. ¶ Deinde fit vestitio de veste candidissima in signū innocētie/ que accipit in baptismo ꝛ glorie quam expectat in resurrectione. ¶ Tandē cereus accēsus sibi ponit in manu/ ut sic luceat vita eius coraꝫ hominibus/ ut glorificet pater qui in celis est. ¶ Et si adest eps cōfirmet. ¶ Et si adultus est dat ei eucharistia post confirmationem.

Quis sit effectus sacramenti baptismi.

Quis aūt sit effectus baptismi. liquet ex doctrina mgrorum qui ponūt triplicē eius effectū. Primus effectus est oīmoda evacuatio culpe originalis in puulis/ ꝛ tam originalis q̄ actualis in adultis/ ꝑter exteriorem pniam. ¶ Scds est debilitatio fomitis. ¶ Tercius est collatio gratie.

Quis sit idoneus minister sacri baptismi.

Minister aūt in hoc sacro quo ad deū ꝛ ecclesiā/ est habens ordinem sacerdotalē iurisdictionē ꝛ laudabilē vitā. Tpe tn̄ necessitatis est vel esse pōt quilibet nec sexū virilem nec ordinem/ nec iurisditionē habens/ nec laudabilē vitam imo etiā vetula. Largissima eteni pietas dei qui neminem vult perire/ sicut ad hoc sacrm̄ tam necessariū/ providit cōem materiam q̄ ab oībus pōt haberi ꝛ ubiqꝫ inveniri. ita etiam in casu necessitatis de generali ministro ꝓvidit/ voluitq ut ipsius necessitatis tpe quilibet alium possit baptisare. Un̄ quis talis non habeat ꝑtātem ex ordine/ habet tn̄ ꝑtātem ex tpe. ¶ Sed nunquid licet aliquē in necessitate/ a sacerdote symoniace recipe baptismū/ maxime cum aquā ad se vel puulum suū baptisandū aliter habere non possit nisi eam emat? Item nunquid ebrius qui iam amisit usum lingue possit baptisare? Item nunquid hereticus pōt baptisare. Nunquid pt̄ unus duos baptisare dicendo. Ego baptiso vos ꝛc̄. Et ecōverso plures unum dicendo. Nos baptisamus te ꝛc̄. Item pōt ne aliquis in ultima necessitate cum nō est alius pn̄s baptisare seipsum. Item quid si iocose vel ioculatorie quis aliquē baptiset. nunqd baptisatus est? ¶ Rn̄det in primo casu ꝫm quosdā. q̄ si sacerdos nō vult te baptisare vel puulum nisi des ꝑcium/ nō dabis. sed hoc facies q̄ si sacerdos pn̄s non esset facturus esses. eo q̄ nullo modo facienda sunt mala ut eveniant bona. Sed plures alij dicūt q̄ in dicto casu possit ab eo baptisari. eo q̄ querens baptismum/ nō emit aquam nō emit actum baptismi sed tpe necessitatis potest redimere vexationem sui iuris ꝛ ꝓ seipse baptisandus est/ ꝛ ꝓ parvulo si quē habeat baptisandum. Et tunc non fiunt mala ut eveniāt bona. nec cōmittit symoniam ex ꝑte querentis baptismū. nec etiā cōmittit se discrimini ꝓ salute sua vel alterius. ¶ In scdo casu .s. in ebrio. aut i tali ebrio suffocatur oīno rō. aut nō suffocat. sed tn̄ patit impedimentum lingue. Si aūt omnino suffocat rō. dicit q̄ baptisare non potest. Si aūt impedimentum tm̄ lingue patitur/ habetqꝫ discretionem/ potest niti ad formādum dictiōes cum studio. Un̄ si nō assit alius. pōt talis baptisare. Sed si nullam posset dictionē exprimere/ secus esset. Sed nō videt q̄ ebrietas q̄ non ligat rationem/ tm̄ impedimentū ꝑstet ut cū diligen

ti studio nõ posset exprimere verbũ. ¶ In
tercio casu.s.de heretico dicit̃ ꝙ hereticus ba
ptisans in forma heretica nõ baptisat. sed
hereticus baptisans in forma ecclesie. dũ-
modo habeat intentionẽ baptisandi bapti
sat in fide ecclesie. ⁊ baptisatum est. Et po-
suit de hoc Aug⁹. contra donatum hereti-
cum convenien̄s exemplum. Quia sicut ia-
cob semen b̃ndictum / nõ tm̃ genuit ꝑ vte-
rum liberarum. sed etiam ꝑ vterum ancil
larum. ita xp̃s non tm̃ spũaliter regenerat
ministerio fidelium sed etiaꝫ ministerio in
fidelium. eo ꝙ actus suus sit nõ hominis.
¶ In quarto casu dicit̃ ꝙ vnus potest tot
baptisare quot potest simul mergere vel ꝑ
fundere ꝓ necessitate. Dico ꝙ p̃ter necessi
tatem nullatenus est hoc faciendum. nec
est lyte in tali casu de necessitate forme. qr
dñs tradẽs formam baptisandi dixit eos.
cui tantũ consonat vos quantũ te. Sed se
cus est si duo baptisent vnum / dicendo ba
ptisamus te. qr ſm Huguelinum in appa
ratu suo super decret̃. non est baptisatus.
Sed si plures simul mergant puerum pro
ferentes singuli formam ecclesiasticaꝫ / ego
baptiso te ⁊c. confertur baptismus. Nec ẽ
iteratum sacramentum ꝓpter illam verbo
rum iterationem seu multiplicationem vt
dicunt. nisi cum hoc etiam iteraret̃ ⁊ mer-
sio simul. ¶ Sed esto ꝙ duo sint baptisã-
tes aliquem. quorũ vnus sit mancus ⁊ di-
cat verba. ⁊ alius mutus ⁊ mergat puerũ /
nunquid est baptisatus? Dicit̃ ꝙ non. qr
in omni sacramento habente prescriptam
formam illud quod solẽnitatis est bene di
uidit̃. sed illud qđ est necessitatis nequaꝙ̃.
Et ideo qr vtrunqꝫ. s. forma verborum et
mersio sunt de necessitate sacramenti / diui
di non possunt. vnde non est baptisatus.
¶ In quinto casu. s. vtrum aliquis possit
seipsum baptisare. Scd̃m canones cõstat
ꝙ non. ⁊ forte ideo quia sub hac spe possit
nimis differri baptismus. eo ꝙ quãdo vel
let posset seipsum baptisare. Insuper sicut
contra naturam est ꝙ quis seipsum gene-
ret. ita contra rõnem videt̃ esse ꝙ quis se-
ipsum posset regenerare. Uerũtñ si desi-
deret baptismum. ⁊ nõ sit alius qui seip̃m
possit baptisare. si in illo statu moreret̃ / sal
uaret̃. eo ꝙ esset baptisatus baptismo fla-
minis. qui supplet in necessitate baptismũ
flũminis. ¶ In vltimo casu dicit̃ ꝙ si ioco-
se cũ intẽtõe tñ faciẽdi qđ facit ecclesia / sup
nõ baptisatũ ꝓferat verborũ formã / mer-
gendo in aquã. ipso tũc vel añ nõ reclamã
te baptisatus est. qr tũc nõ totũ fuit iocosũ
vel ioculatoriũ. eo ꝙ intẽtio faciẽdi qđ fa-
cit ecclesia / ioculatoria nõ fuit. Si aũt totũ
fuit ioculatoriũ vel ipse reclamasset. tũc nĩ
hil fieret. Et ponũt iurisperiti exẽplũ ꝑsile
in stipulatiõe. Nam cũ ludẽdo dicũt̃ hec
v̾ba spõdes spõdeo nõ inducit̃ obligatio.

De qualitatibus seu cõditionibus accedentiũ ad baptismũ.

Hunc dicendũ est de cõditiõi-
bus accedẽtiũ ad baptismũ. Et
primo q̃rit̃ de ficte accedẽte vtrũ
baptismũ recipiat. Itẽ vtrũ dor-
miẽtes possint baptisari. Itẽ an amentes.
Itẽ an inuiti? ¶ Ad p̃mũ dicit̃ ꝙ fictus sus
cipit baptismi sacr̃m. sꝫ nõ rem sacri vel ef
fectum. eo ꝙ ponat obicem spũisctõ: ⁊ grẽ
sacr̃ali. Uult em̃ aliqđ / qđ stare nõ põt cũ
grã sacrali. sꝫ cessante fictõe suscipit effectũ.
Quis aũt dicat̃ fictus / ⁊ q̃s fict⁹ recipiat ca
racterẽ ⁊ quis nõ. Dic in effectu post Ray-
mundũ in summa. ꝙ ille fictus q̃ se simu-
lat velle suscipe baptismũ ⁊ oĩno suscipere
nõ intẽdit. nõ recipit sacr̃m nec rem sacri.
Sed q̃ exterius suscipiẽs / se simulat interi⁹
dispositũ cũ nõ sit vł qr nõ credit. vel qr in
deuotus. i. cũ ꝓposito peccandi accedit vł
cõtemnit sacr̃m. i. nõ reueret̃ / ille nõ susci-
pit rem sacri. i. gratiã. caracterem tñ suscipit.
¶ In scd̃o casu. s. de dormiẽtibus distin-
guit̃. Aut qr añ dormitionẽ habebant vo
lũtatẽ oĩno ꝯrã ⁊ repugnantẽ / ⁊ in ip̃a ꝯdi
ctione ꝑstiterũt aut nõ. Si sic. tunc dormi
entes si baptisent̃ / nihil recipiũt nec sacr̃m
nec rem sacri. vt ꝑꝫ extra de bap. c. Maio
res. in fi. in antiquis. Si aũt non apparue
rit talis volũtas eorũ. sed vigilãtes institE-
rint baptisari. tunc si timeat̃ de ꝑiculo / ꝑñt
dormiẽtes baptisari. ¶ Idẽ dicendũ est de
letargico ⁊ de amẽtibus. De amẽtibus tñ
distinguũt aliqui. Aut furia ẽ ꝑpetua. aut
nõ. Si sic ꝓ infantibus habẽdi sunt. q̃ ⁊ si
nunꝙ̃ voluerint baptisari. nũꝙ̃ tñ etiã no
luerunt. qđ sufficit ad baptismale caracterẽ.

imprimendū. Si aūt furia nō est ꝑpetua, vtputa qn̄ aliqs incidit in furorē vel amentiam, tunc distinguendū est, sicut supra distinctum est de dormiētibus. ¶ Ad illud aūt qđ querit̄ de inuitis distinguendū est q2 aut oīno ita fuerūt nolētes baptisari vt ꝑ posse suo resisterent ꝛ resisterent cū vsu rōnis, qđ dico ꝓpter amentes. ꝛ tales nullo mō recipiunt sacr̄m. nec vt priores sunt rebaptisandi.

De patrinis ꝛ ad qđ tenentur.

Postremo de patrinis tangēdū est qui sint. ad quid tenētur. In cuius ꝑsona r̄ndeant. An excusent̄ a mēdatio. ¶ Solutio ꝑm Hugonē de sancto vic. patrini vocant̄ qui puulos ad baptismū offerunt vt regenerētur ad vitā nouam. ¶ Et scias ꝙ patrini idonei nō p̄nt esse infideles, cū teneant̄ instruere puulū in fide catholica qđ nō p̄t infidelis. ¶ Item nec religiose ꝑsone. ꝓpter suspectā familiaritatē q̄ generat̄ ꝑ talē generalē cōpaternitatē. ¶ Ad quid aūt patrini teneant̄? scias ꝙ ꝑm Aug. maxie tenēt̄ ad duo. s. monere ad v̄tutes. ꝛ docere symbolū ꝛ orōnē dn̄icā. Dicit aūt mgr̄ Albertus ꝙ patrini ad istā diligentiā obligant̄. si tn̄ aliter nō instruant̄ puuli. Sed q2 parentes sunt cōiter in istis circa puulos diligētes. Credo etiā, ꝛ P̄r n̄r, cantant̄ in eccl'ia et mores p̄dicant̄, ac in bonis opibus on̄dunt̄. in magna ꝑte excusant̄ mō patrini. Secus aūt fuit in p̄mitiua ecclesia. qn̄ puuli inter infideles nutriebant̄. ¶ Deinde patrini in ꝑsona puulorū r̄ndēt. ꝛ tn̄ valet cū ipsi patrini dicunt credo. ac si puuli met dicerēt. sacr̄m fidei patus sum suscipe. Qđ verū videt̄, cū nō habeāt obicē cōtrarie voluntatis vel dissensus. ꝛ ad credendū ista, nō repiat̄ in eis vsus liberi arbitrij. Patet ergo ꝙ patrini ita ꝓ puulis r̄ndentes non mentiunt̄.

De sacramēto cōfirmationis ꝛ ꝑtinentibus ad ip̄m.

In materia aūt sacri cōfirmationis videndū est primo. Utrū istud sacr̄m sit necessariū ad salutem. Que sit ꝓpria materia in hoc sacr̄o? Que sit ꝓpria forma. Quis minister. Quis eius effectus. Quales ad cōfirmationē accedere debent. Et an aliquis possit seip̄m represētare?

An sacramentum cōfirmatōis sit necessariū ad salutem.

An aūt cōfirmatio sit necessaria ad salutē dubitari pōt? Et videtur ꝙ sic. loquendo etiā nō quo ad esse bn̄ institutū sed q̄ ad esse necessariū, maxime cū dicat Hugo de sc̄o vic. Quid ꝓdest si ꝑ baptismū a lapsu erigeris nisi etiā ꝑ cōfirmationē ad standū cōfirmeris. Ad qđ dici pōt ꝙ vno mō loqn̄di cōfirmatio necessaria est. alio modo nō. Necessitas eīm duplex īuenit̄. quedā absoluta. et quedā cōdicionata. Absoluta est. q2 illud sine q̄ res esse nō pōt. necessariū dī. Sic baptismus necessarius est ad salutem q2 sine eo nō est salus. nisi cū necessitas excluderet sacr̄m. Si etiā pn̄ia necessaria est ad salutē post lapsum in mortalē culpam. Et isto modo cōfirmatio nō est ad salutē necessaria. Alio modo dī necessitas cōditionata. i. ꝑm quid vt si homo nō debeat debilitari, necesse est bn̄ comedere. Et isto mō dici pōt ꝙ cōfirmatio, ad salutē est necessaria. Nam ad hoc ꝙ debeat vita sp̄ūalis ꝛ salus in baptismo adepta, robuste cōtra hostes sp̄ūales custodiri, necesse habet hoc sacr̄o cōfirmari et confortari. Dat̄ eīm hoc sacramētū ad robur. Un̄ dicit Hugo de sanc. vic. illud qđ supra allegatum est, Quid ꝓdest ꝛc. Non q2 sine confirmatiōe nō valeret baptismus ad salutem. q2 hoc falsum est. sed q2 frequenter in pugna sp̄ūali ex debilitate v̄tutis sp̄ūalis, accideret eiam facilitas cadendi. ꝛ ꝓinde damnatio, nisi esset confirmatio.

Que sit ꝓpria materia in sacr̄o confirmatōis.

Materia aūt huius sacri debita ē crisma. qđ cōficit̄ ex oleo oliuarum ꝛ balsamo. ꝑ consecrationē et sanctificationem pontificis. ¶ Rabanus de naturis rerum. Balsamum in crismatis confectione, liquori oliue cō-

misceri. ꝛ pontificali benedictõe solet consecrari. Unde aliud oleũ ꝙ oleum oliuarũ vt cõiter dr̃. vel oleum ꝛ balsamum nõ cõsecrata/nõ sũt. nec eẽ possunt materia huius sacri. ¶ Nec est simile de baptismo. in quo in necessitate potest eẽ materia aq̃ nõ cõsecrata. q: baptismus sacramẽtuꝫ est necessitatis. ꝛ ideo in necessitate/sine mora bñdictionis. cum forma ecclesiastica baptisatur. Confirmatio aũt nõ est sacr̃m necessitatis. eo ꝙ multi nõ confirmati saluanẽ. dũmodo cõtemptus sacri nõ interueniat Ideo etiã in necessitate/oleo non cõsecrato/non põt quis confirmari.

Que sit forma in sacramento cõfirmationis.

Forma eni᷑ verborũ quibus vtũtur epi duplex est. Et ẽm quosdam talis ẽ. Signo te signo crucis ꝛ cõfirmo te crismate salutis in noie patris ꝛc̃. Scd̃m alios talis est. Firmo te signo crucis ꝛ crismate salutis in nomine patris ꝛc̃. Sed primus modus generalior est. eo ꝙ generalius dicãẽ priora verba in cõsecratõne. ¶ Et nota cũ h° sacr̃m ordinatum sit contra debilitatem ex fomite surgentem. q̃ non tota purgaẽ in baptismo. sed remanet debilitas ad exercitium. sit duplex debilitas in nobis. s. interior ꝛ exterior. indigemus primo vt tollaẽ a nobis interior q̃ est verecundia nr̃a/confitendi nomen xp̄i. q̃ tolliẽ de iure in consignatione ꝛ impssione crucis in fronte. in qua cõscribunẽ vexillo summi impatoris in quo ipse de hoste triumphauit ꝙ oẽm pudorẽ debet euacuare. ꝛ gloriã supinducere multiformem. Exemplum de portantibus insignia regis in armis suis. Unñ dicit Paulus ad Gal. vlti. Mihi absit gloriari nisi in cruce dñi nostri iesu xp̄i. Ad absolutionem ergo huius verecũdie/fit in confirmatione/cõsignatio crucis in frõte. vbi locus est verecũdie. ꝛ dr̃ cõsigno te signo crucis. ¶ Indigemus etiã vt tollaẽ a nobis debilitas exterior. q̃ est flexibilitas seu instabilitas ad standum exterius in cõfessione nois xp̄i/corã regibus ꝛ principibus mũdi. Ad hoc fit cõfirmatio crismate salutis qđ designat ipsa inunctio. vt sicut inũctio ꝑ subintrationẽ in substantiã corpis ministrat ei fomentũ humoris/ne desicceẽ ꝛ rigescat in pugna. ita ip̄a inunctio crismatis robustos ꝛ intrepitos nos efficit ad resistẽdum cõtra principes huius mũdi. hoc est cõtra peccata ꝛ cõtra principes tenebrarũ. hoc est cõtra demones. Et ad istud robur cõferendũ dicit. Confirmo te crismate salutis. ¶ Et notandũ ꝙ q̃uis nulla forma verborũ legaẽ quibus cõfirmabant apl̃i. immo vt videẽ Act. viij. tñ vsi sunt ꝓ cõfirmatõe impositõe manuũ/tñ credũt maiores/eos nunq̃ sine verbis nec sine materia crismatis. determinata/cõfirmasse. Cuius argumentũ est in li. de ecclesia. hierarchia beati dyonisij. qui cum aplĩs fuit/habeẽ expssum caplm̃ de pficiendis ꝛ in templo offerendis. vbi loquiẽ de sanctificatõe crismatis. ¶ Possunt hic multa queri ꝛ similiter solui. vt supra quesitũ est in tractatu de baptismo.

Quis sit minister sacramenti cõfirmatiõis.

Est aũt minister in hoc sacr̃o solus epus cuius rõ assignatur. Nam rem aliquam statuere vel facere minorũ est. sed factã confirmare est maiorꝝ. Et ita baptisare/omniũ sacerdotũ minorũ est. confirmare vo post baptismũ/maiorũ est. s. epoꝝ. Insuper res huius sacri/spũssanctus est. vel grã eis collata ad robur cõtra debilitatẽ ꝛ timiditatem ex fomite ꝓcedentẽ. ꝛ ideo conueniens ꝙ quo ad signũ sacr̃ale ab eo qui plenitudinẽ ptãtis ꝛ vigoris habet descendat ¶ Si aũt obijcias. si solus ep̃s hoc facere põt. aut ergo hoc habꝫ ex ordine aut ex iurisditõe: Si ex ordine. ergo hoc etiã poterit simplex sacerdos. q: ep̃s nullũ habet ordinẽ quem nõ habeat sacerdos ad minus ẽm eos qui ep̃atum nõ ponũt esse ordinẽ Si aũt ep̃s hoc habet ex iurisditõe/sequiẽ ꝙ electus cõfirmatus añ cõsecrationẽ qñ modã habet iurisdictionem. ¶ Tu dic ꝙ hoc. s. ꝙ solus ep̃s põt cõfirmare nec ex ordine tm̃ nec ex iurisditõne tm̃ habet. sed ex vtroqꝫ sil̃. Unñ hoc annexũ est officio ep̃ali sicut cõsecratio ecclesiarũ ꝛ ordinatio clericorũ. ꝛ velatio virginũ ꝛ hmõi. ¶ Sed qđ

si aliquis eps confirmet crismate/nõdum baptisatum siue nõ dum xpianum. et fiant omnia que exigunt ad collationez huius sacri. nunquid sacrm tale est isti non baptisato collatum? Dicunt fere omnes q non eo q baptismus sit ianua et fundametum oim sacrorum. Et sic vbi nõ nisi p baptismum potest ad alia sacra iter haberi. sic nec ad alia sacra potest sine baptismo supedificari. Sunt alij qui vident modo contrario sentire.

Quis sit effect9 sacramenti confirmatõis.

D Enique effectus huius sacri p supra dicta in pte ptz. Scdm enim Rabanũ effectus huius sacri ẽ roboratio p spm sanctũ. vt. s. intrepide pdicet aliquis q ipse accepit. Et dicit mgr in. iiij. sniarum q effectus eius est donatio spũssancti ad robur. s. cõtra debilitatem vel instabilitatẽ a fomite pcedentẽ. ¶ Si quis aũt obuiauerit dicẽs q idẽ est effectus eucharistie. s. robur spũssancti, qr panis cor hoĩs confirmet. et q ita supfluit istud vel illud sacrm. Dico q vario mõ est robur et effectus istius et illius sacri. qr effectus confirmatõnis est p se. effectus vo eucharistie p accñs. Vel dic quo ad duo tenemur. s. ad credendum articulos fidei firmiter. et cõfitendum exterius audacter. iuxta illud ad Rom. x. Corde creditẽ ad iusticiam. ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Et ideo duplici indigemus roboratõne. Una que intus nutriat nos et cõfirmet ad credendũ et est panis vite qui cor homĩs confirmat Et alia q̃ conforet et confirmet nos ad audacius cõfitendum nomen xpi exterius. et hec est confirmatio. Unde q̃tum ad hunc respectum recte recipit eucharistia interius et cõfirmatio exterius.

De qualitate accedẽtium ad sacrm confirmatiõis.

D E qualitate accedentiuz querit primo. qua etate accedere debẽt. Item an ieiuni vel pransi. qr de conse. dis. v. dr. vt ieiuni veniãt pfecte etatis et moneant confessionẽ prius facere. vt mundi/donũ spũssancti/valeant accipe. ¶ Sed dic q vtriusqz etatis hoĩes scz puerilis et iuuenilis simul accedere pñt Et melius ac securius est/ q pueri confirment. qr q̃uis etas immatura/temptationes et fortes motus concupiscẽtie nõ sentiat/ p parant tñ ad pugnam spũalem cũ tps temptatõis aduenerit. et bonũ ac securum est/ semp paratũ esse. Decretũ aũt illud allegatum/de adultis loqr. qui tenent ad illa q̃ tangit. ¶ Ad aliud dr. q pter sacri reuerentiã decet vt ieiunus recipiat et a ieiuno cõferat. si tñ aliter pter raritatem et carentiã eporum fiat nõ nocet; melius est enim etiam post prandium cõfirmari dum põt haberi eps. q ipso recedente sacri pati dilationem. ¶ Sed nũquid aliquis ad hoc sacramentũ suscipiendũ posset seipm pñtare epo? Dicat q nõ. qr cõfirmandus debet significari seu pñtari tanq̃ nõ habens ppria virtutẽ ad standum sed indigẽs vt ab illo statuat seu stabiliat. et ideo ab alio est pñtandus. ¶ In fine nota q cõfirmatus fm morem cõem se debet p septem dies obseruare a lotiõe capitis et frontis. pter inunctionem crismatis et dignitatẽ huius sacri Insup vt dicit Hugo de sanc. vict. tanto tpe debet cõfirmatus vnctionẽ conseruare in capite. vt. s. caput nõ lauet. quãto aduẽtus spũssancti celebrat. hoc ẽ diebus septẽ vt aduentũ spũssancti ad se totidẽ diebus agat quot agit vniuersalis ecclesia aduentum spũssancti sup aplos. s. in penthecoste ¶ Quid aũt sit hic res et quid sacrm? Dic q sacrm est ipsa cõsignatio q̃ p manus epi fit in fronte cõfirmati ex crismate vt supra tactum est sanctifico. Res vo sacri est ipsa gratie spũalis datio ad robur. cõtra debilitatem seu instabilitatem ex fomite procedentem.

De sacramento eucharistie/ et ptinentibus ad ipm. X

T Ercio loco se offert tractatus de corpe xpi seu de eucharistia. Ubi primo tangendũ venit tps institutõnis eius. Que vtilitas eius. In qua materia celebret. Que in ea sit p̃cisa forma vbor. Quis ei9 effectus. Deinde tangunt aliqua de vero corpe xpi. De cõditõe recipientiũ. De cõditõe ministri

De tpe institutionis sacri eucharistie.

b De sacr̄m vt plures volunt/in die cene plene institutum fuit. ⁊ habuerunt verba cōsecrationis plenam efficaciam a tpe illo vsq; nunc. quantū mō habent. ¶ Alij volunt q tunc forma verborū pfecte tradita fuerit sed q virtus verborum vsq; ad pasca suspensa est. Unde ſm eos nō potuit corpus xp̄i confici in illo triduo eo q verba illa virtutem suam ex passione. sepultura. lateris aptione. ⁊ resurrectōne xp̄i/cōtraxerunt. q̄ oia rep̄sentant̄ p signacula q̄ in missa fiūt. ¶ Sed credo q prior sn̄ia verior sit. Alioquin si xp̄us vlterius p decem annos post cenam illam vixisset/non confecissent apl'i virtute illorum verborum qd nō reputat̄ verum.

Que sit vtilitas

a Assignant̄ hic plures vtilitates que cause sunt quare institutū est hoc sacr̄m. ¶ Est aūt prima ⁊ principalis. vt sicut homo per esum ligni vetiti pdidit vitam. ita recuperet p esum ligni vite. ¶ Scd'a causa proxima huic est. vt hic scʒ sit aliqd nutrimētū hominis spūale. ſm illud ps. Panem angelorum manducauit homo. ¶ Tercia vt vniāt̄ membra corpis xp̄i suo capiti. Hic em̄ cibus conuertit cibantem in se vnitq; sibi membra cibantia. Unde Aug⁹. in lib. confessionum loquēs sub noīe xp̄i. Non me mutabis in te sicut cibum carnis tue. sed tu mutaberis in me. ¶ Quarta causa est. vt augeat̄ meritum fidei que in hoc sacramento maxime meret̄. quā causam tangit mgr̄ in. iiij. sn̄iarum. dis. xij. ¶ Quinta est subleuatio spei. vt recipiamus in celo sua. q̄ hic recipimus semetipm̄. quā causā tangit Cris. sup Joh. ¶ Sexta ē dilatatō caritatis q̄ hui⁹ sacri sūptōe auget̄. eo q sit sacr̄m amoris. vt dicit Hilarius. ¶ Septima diminutio venialium. sicut infra tangetur.

De materia sacramēti.

m Ateria huius sacri/nō est res vna sʒ triplex. s. panis triticeus ⁊ vinū aqua mixtū. quibus xp̄s ea in carnē ⁊ sanguinē suū conuertendo/contulit vim talem vt essent materia huius sacri. Unde Alexander papa: de conse di. ij. In sacrorum oblatōibus q̄ inter missarum solennia dn̄o offerunt̄. panis tm̄/⁊ vinū aqua pmixtū. in sacrificiū offerant̄. Unde q̄uis nō legat̄ in euangelio/estimat̄ tm̄ aqua fu' cum vino in calice dn̄i fuisse. Unde Damasce. Capiens calicem ex vino ⁊ aqua/tradidit eis dicens. bibite ex hoc omnes. Item de conse. di. ij. A dn̄o admoniti ⁊ instructi sumus. vt calicē dn̄i cum aq̄ mixtū/ſm qd dn̄s obtulit/offeramus. ¶ Sed hic pl'a scire oportet. An scʒ primo deficiēte aliquo istorū/cōficiat̄. Item an possit confici de pane siliginoso. Item an de azimo tm̄. vel de aliq̄ mō fermentato. Item an confici potest si vinū tam modicū fuerit. vt oīno sit ab aqua absorptū. Item an sine aqua possit quis cōficere. Et quātū de aqua in calice sit opponendū. Item an panis transeat in carnem ⁊ sanguinē ⁊ aīam ⁊ deitatē. ⁊ sil'r vinum in hec etiā oīa. Item an aqua transeat tm̄ in sanguinē. vel primo trāseat in vinū ⁊ deinde illud vinū in sanguinē. Itē an in alio liq̄re liceret hoc sacr̄m celebrare. ¶ Rn̄siones. ¶ Ad primū dr̄ ſm opinionē eorū q̄ dicūt q in vltimo instāti platōnis prime clausule. s. hoc est corpus meū. fit transsubstantiatio panis in carnē xp̄i. et est ibi xp̄s pfectus sub spē panis. Deinde platis verbis sup vinū fit ibi sanguis xp̄i p cōuersionem. ⁊ est ibi totus xp̄s. Scd'm hanc inq̄ opinionē q̄ pbabilior apud multos hr̄ dicendū est q anq̄ aliqd dicat̄ sup vinū. est facta panis trāssubstātiatio in corpus xp̄i. Alioquin deciper̄ ecclesia adorādo illam hostiā in eleuatōe. Un̄ q̄uis vinū deesset/facta tm̄ esset illa transsubstātiatio panis in corpus xp̄i. Eadē rōne dicūt q dictis verbis sup vinum etiā absente pane/fieret sanguis xp̄i: ⁊ totus xp̄s eēt sub spē vini. Peccaret tm̄ mortalr̄ qui scienter ptermisso altero/cōsecraret. nisi forte ab infidelibus/tpe consecratōis impediret̄. Si aūt al's. ⁊ aliter defectum alicuius pdictorū: missa iam y

incepta: deprehenderet nõ deberet consecrare: nisi ante plationē verborū cõsecratõis / posset defectū caute supplere. Si aūt pane cõsecrato / vi ab infidelibus aut alijs / vl' in firmitate. vinū consecrare impediret̄ / tunc vnus alius sacerdos / ad verba sequentia deberet incipe. s. ad [illegible] q̄ ptinēt ad cõsecrationē sanguinis: ⁊ pficere. Si vo tm̄ deesset aqua / dicit̄ q̄ omittens grauiter peccaret ⁊ grauissime si sciēter cõsecraret. conficeret tm̄. Quāuis enī aqua sit de necessitate sacramenti: non tm̄ adeo est de necessitate / quin tunc sine ea fieret sacr̄m in specie vini. Cuius rō ex hoc habetur: q̄r si aqua vino admisceat̄ ad hoc q̄d inde conficiat̄ oportet ita modicam esse vt absorbeat̄ aqua a vino vt totum sit vinum. ⁊ tunc inde conficit̄. vnde prius transit aqua in vinum q̄ inde conficiat̄. Quare ergo ex hoc vino nõ commixto sicut ex illo mixto cum eiusdez speciei sint / confici nõ possit nõ video? Verum tm̄ decretum quoddā de conse. dist. ij. videt̄ velle ꝯtrarium. vbi apparatus dicit q̄ s̄m aliquorum opinionē / in p̄dicto casu nõ sit consecratio. ¶ In secūdo casu. 3 vtrū. s. de pane siliginoso possit confici? dicit̄ q̄ nõ. Sicut enī non potest baptisari nisi in aqua. immo mersione facta in vino ceteris etiā omnibus alijs rite seruatis. nõ est baptisatus. Sic ꝓpter institutionem primariam huius sac̄ri / que statuit fieri in pane tritico / non potest confici de pane alio. Sed quid si triticeo fuerit siligo admixta? Dic q̄ dummodo maior pars sit frumentum / sufficit. Et dico maiorem partem in quātitate ⁊ virtute. vt scz a frumento absorbeat̄ quicquid est ibi de nõ frumento. alioquin nõ esset panis triticeus. et p inde in eo confici nõ posset. ¶ In tercio casu quãdo. s. conficit̄ de pane fermentato sicut cõficiunt greci. dicunt fere omnes / q̄ non sine graui peccato conficit̄ de fermentato. Quia tm̄ fermenti admixtio / speciem ⁊ virtutem fermenti siue panis triticei non destruit / dicunt q̄ si conficit̄ de fermento / q̄ consecratum est. Et ponūt exemplum de baptismo. qui debz fieri in pura aqua. ⁊ tamen s̄m eos si aliquid de alio liquore admisceat̄ / quod possit ab aqua oĩno absorberi. ⁊ ita aliquis baptisatus fuerit. q̄ vere baptisatus est. eo q̄ adhuc remaneat aqua in specie ⁊ virtute sua. Scd̄m tm̄ Huguccinum in apparatu suo. qui [illegible] fermētato cõficit nihil agit. Prior tm̄ opinio est ꝓbabilior. ¶ In quarto casu dicit̄ a magnis. q̄ ex quo tam modicum apponitur de vino / et omnino ab aqua absorbeatur. cum aqua tunc magis colorata dici debeat ⁊ si q̄ vinum / ⁊ de aqua confici non possit / ꝑ cõsequens nec de tali mixtura cõfici poterit. Unde s̄m istorū opinionē illi non conficiunt qui pannum lineū in vino intinctum ꝑ totum annū conseruāt: ⁊ in tp̄e sacrificij ꝑticulam eius [illegible] aqua calicis abluunt. vt legit̄ de cõsecra. dis. ij. c. Cum omne. Opinio quorundam decretistarum tenet contrariū. s. q̄ cõficiat̄ cum vino ab aqua absorpto. sicut recitat mgr̄ Gal. in summa. Quo ad quintū vo / scz an sine aqua possit cõfici. ⁊ quantū sit apponendū de aqua patet ꝑ antedicta r̄ndendo ad primū / ⁊ ad hoc p̄cedens. s. q̄ tam modicum q̄ a vino absorberi possit. ¶ Ad sextum aūt in quo querit̄ an panis transeat in carnē sanguinem aīam ⁊ deitatem. ⁊ silr̄ vinum. Dicendum q̄ totus xp̄s est sub vtraq3 specie. sed tm̄ panis transit in carnem xp̄i ⁊ vinum in sanguinē. Sed q̄r totus xp̄s inseꝑabilis ē. ideo sub specie panis est caro ꝑ conuersionem ⁊ transsubstantiationem. ⁊ sanguis ⁊ aīa ⁊ deitas ꝑ cõcomitantiā. eo q̄ caro eīs sine sanguine aīa ⁊ deitate nunq̄ sit. virtute enī verborū est principaliter ibi caro ⁊ cõsequenter cetera oĩa xp̄i. Unde xp̄s totus est ibi verborū virtute. sed tm̄ caro principaliter ⁊ cetera cõsequenter. Et sub specie vini tm̄ est sanguis xp̄i ꝑ cõuersionem ⁊ transsubstantiationē; reliqua aūt xp̄i oĩa ꝑ cõcomitantiam. ¶ Ad septimū vo quo queritur an aqua transeat in sanguinem vel tm̄ in vinum. dupliciter r̄ndet̄ s̄m duplicem opinionē. Ponit enī quedā opinio q̄ aqua nõ transeat in sanguinem xp̄i verum. sed tm̄ est ibi ad significādum pplm̄ s̄m q̄ dicitur de conse. di. ij. ca. Cum omne. Cum in calice xp̄i aqua vino miscet̄. xp̄o pplus adunat̄. i. adiungi signatur. Alia opinio cui magis credere possum / ponit q̄ aqua transit in sanguinem. sed hoc cum prius ē a vino absorpta. ⁊ ita verum est quodam

modo q aqua non transit in sanguinem. scz immediate. quia non transit nisi prius sit absorpta a vino et quasi facta vinum. et sic non contradicit priori opinioni. ¶ Ad ultimum scz an de aliquo alio liquore liceret cōficere. Dic q non. Sed nunquid cōfici possit in aggresta? Itē nunquid de aceto? Ad primum istorū dic q nō. nisi tunc cum visibiliter in ipso aspectu inceperit vinum apparere. et gustus iudicet vinum esse vel vini saporem habere. Ad scdm istorum dicendum. q si acetum fuit de vino. tunc potest de eo confici. aliter nō. quibus ego nō credo. eo q (vt vult Phus in metaphisica sua) acetum nō est vinum. neqz potest fieri vinum. et ideo de aceto non potest fieri confectio. sed de vino acido potest licet nō sit tutum de vino acido cōficere ppter reuerentiam sacramenti. Et ita sentiunt doctores et theologi. priori vo cōsentiunt quidā decretiste.

Que sit forma verborum pcipua in sacro eucharistie.

Forma aūt verborum que pertinent ad cōsecrationem hec est. Hoc est corpus meum. et nihil amplius. vt volunt fere omnes. Qr qd additur. Accipite et comedite ad vsū ptinet sacramenti. et non ad cōfectionem: et ideo non dicit esse de forma. Hec etiaz est forma verborum in cōsecratiōe sanguinis. Hic est calix sanguinis mei. noui et eterni testamenti. mysterium fidei. qui pro vobis et p multis effundet in remissionē peccatorū. Unde qūuis nō legant oīa verba hec seriatim in euāgelio. credendum tn̄ est q illa habeat ecclesia ex spāli traditione dñi. Qd pz ex verbis aplī. j. ad Chor. xj. ca. Ego em̄ accepi a dño qd et tradidi vobis qr dñs et cē. Et qr forma verborū illorū vehemēter impssa fuit cordibus discipulorum in quotidiano vsu ideo nō est adeo diligenter ab apostolis scriptum sicut fuit a xpo factum et dictum. vt videt velle Damas. ¶ Sed tunc queres an solis his verbis possit nunc confici. non additis orationibus precedētibus? Item an immutata in aliquo ista forma possit verbis illis confici corpus xpi. vtpote si adderetur aliquid vel minueret. vel mutaret. vel corruptiue pnunciaret? ¶ Ad primum dicitur bm multos et magnos q possit confici solis illis verbis dñi platis a sacerdote. tn̄ et cum apparatu conueniente. bm cōstitutionem apostolorum et ecclesie. Cum his solis verbis in primaria institutiōe. facta benedictione hoc sacramentum complete cōsecratum sit. Quod confirmare videt sententia Alberti in suo libro de sacramentis qui ait. Quō potest qui panis est corpus xpi esse. Confectione quidem verbis et sermonibus dñi iesu. Nam p omnia alia q dicunt laus deo defert. Ueruntn̄ grauissime peccaret qui aliter faceret. etiam in quacunqz necessitate. hoc est qui verba pcedētia scienter omitteret. Eo q h° sacramētū non est simplicis necessitatis. vnde sic non posset eū necessitas excusare. Alij estimāt q sine pcedentibus que dicunt in secreto misse non fieret confectio. Et hoc propter statutum ecclesie. Primum tn̄ videtur aliquibus verius. ¶ In scdo casu supra posito principali distinguit. qr in tali trāsmutatione vel corruptione verborum aut intendit heresis aut non. Si sic credit q illis verbis non conficiat. vt superius est dictum in consimili de baptismo. Si autem non intendit heresis. adhuc distinguitur: quia aut tali facta mutatione seu corruptione seu additōe stat adhuc sufficienter sensus verborum. aut non. Si nō stat. credit q non conficit. vt si dicatur. Non est hoc corpus meum. vel hoc est corpus meum. scz Thome vel hmōi. Si aūt sensus verborum stat. creditur q platis verbis quacunqz etiā transpositiōe vel corruptiōe etiā in quocunqz vulgari fiat conficit sacramentum. qm (vt dicit Huguccinus) nō multum curādum est de modo sermonis dūmodo res integra sit. Aliqui videntur oppositum sentire. quos tn̄ videt mouere statutū ecclesie. q nec addendo vel minuēdo nec transponēdo pmittunt imitare.

Quis sit effectus sacramenti eucharistie.

Effectus aūt huius sacri ponit duplex bm mgrm in sententijs. Scdm ipm enim duo efficit. s.

charitatis augmẽtum. et infirmitatis hoc est venialis peccati diminutionẽ. Possunt et alij assignari huius sacri effectus iuxta eius supra tactas et declaratas vtilitates. Hos aũt effectus seu vtilitates/ ibi recitat q2 isti sunt notabiliores. ¶ Sed ex quo ponit ꝙ valet ad diminutionẽ venialiũ. Queres an eius sumptio/ in aliquo casu deleat oĩa venialia. Item an in aliquo casu valeat ad deletionẽ peccati mortalis. Item an si deleat veniale deleat et debitas penas? Ad primum dr̃ ꝑm illos q̃ dicũt. Sine veniali nõ possit hic quis viuere. ꝙ nũꝗ̃ delet omne veniale quin aliquid relinquat. Sẽp eñ relinquit in aĩa mior amor dei ꝗ̃ esse debeat. Eo ꝙ in via ꝑm Aug. nõ impleat ex toto hoc ꝓceptum. Diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo ⁊c. Et minor amor dei/ est peccatum veniale ꝑm Augu. ¶ Ad scd̃m. s. an deleat mortale peccatũ dicit ꝙ non. q2 istud sacr̃m nõ ordinat cõtra mortale peccatum. Cum eñ triplex sit culpa. s. originalis cõtra quã spẽaliter baptismus ordinat. ⁊ actualis. que duplex est. s. mortalis cõtra quã spẽaliter ordinat pñia ⁊ venialis cõtra quam ordinat eucharistia. Patet ꝙ de se tñ veniale delet. ¶ Ad terciũ dr̃ ꝙ delet veniale. ⁊ penã ei debitam hoc tñ intellige ꝑm maius ⁊ minus. ꝑm. s. ꝙ magis aut minus afficit conficiens vel recipiens hoc sacr̃m ad mortem ⁊ ad passionem xp̃i. que in ipsius eucharistie sacro repñsentat.

Aliqua de vero corpore xp̃i.

Hic breuiter tangunt aliqua de ipso corpe xp̃i. Primo. s. qualiter post fractionem factã in speciebus panis totus xp̃us sit sub qualibet pticula. qui prius totus fuit sub tota hostia. Item an corpus xp̃i ventrem intret. ⁊ si sic/ ꝗ̃diu ibi existat? ¶ Ad intelligendum autẽ qualiter totus xp̃s est sub qualibet parte hostie qui prius fuit totus sub tota hostia. dat aliquale exemplũ de speculo. In speculo eniz integro/ apparet vnica imago. s. inspicientis. si tñ sit solus vnus inspiciens. fracto aũt speculo. in qlibet pte fractionis/ eadẽ apparebit imago. si tñ inspiciẽs easdem particulas inspiciat. Ita xp̃us qui est imago dei patris/ sub hostia integra totus est. et post fractionẽ hostie/ imago eadem/ idemq3 xp̃s/ sub qualibet fractionũ pticula remanet. ¶ Ad scd̃m. s. vtrum in ventrẽ vadat? Dicit ꝑm quosdam ꝙ dum est in ore adhuc pñs est sub illis speciebus. sed statim cum glutit corpus xp̃i transit in mentem. ⁊ species ille panis ⁊ vini in ventrẽ. Alij quibus magis credendũ est dicunt ꝙ intrat in ventrẽ et ibi tamdiu remanet ꝗ̃diu spẽs ille sunt incorrupte. ⁊ cum species desinunt ibi esse panis ⁊ vini/ desinit etiã ibi esse caro ⁊ sanguis xp̃i. Quod etiã contigeret in pixide si p diutinã cõseruationem corrumperent et piret ille species. Nec obstat verbũ Augustini qd̃ videt mouere eos q̃ sunt in priore opinione. s. ꝙ ꝗ̃diu est in ore/ tamdiu est in mente. nec dat in secessum. sed rapit in excessum. Per hoc eñ nõ negat Augustinus quin vadat in ventrẽ. sed negat ꝙ traijciat in alimentum corpis. ⁊ ꝙ digeratur in stomacho. ⁊ ꝙ ps trahat ad epar. et formet in sanguinem quo restaurent deꝑdita corpis. ⁊ ps impurior in secessum vadat. sicut est videre in cibo corpali. Hoc eñ nefas esset dicere. immo etiam cum assensione cogitare.

De qualitate seu cõditione recipientium.

Hunc de conditõe recipientiũ restat aliquid tangendum. Et primo queritur. An possit sumi ab illo qui est in peccato mortali. Et an debeat hoc sacr̃m in aliquo casu existenti in peccato mortali dari. Item existenti in peccato mortali possit loco eucharistie dari hostia nõ consecrata. Item an possit sumi ab eo qui nocturna illusione pollutus est. Et an a menstruata? Item an ab eo qui nocte ꝓcedente cognouit vxorem suam? Item an licet cognoscere vxorem suam/ die receptõnis? Item queritur quare non dat eucharistia pplo sub vtraq3 specie? ¶ Respõdet in primo casu ⁊ dicitur ꝙ aut aliquis scit se esse in pctõ mortali an nõ. Si scit. peccat mortaliter sumẽdo. nec debet aliquo modo sumere. Si nõ

sat se esse in peccato mortali/sit tñ:sed post sufficiens cõscientie sue scrutiniũ hoc dep bendere non potest. ⁊ tunc sumere potest: nec peccat si sumat. ❡ An aũt debeat existenti in pctõ mortali dari si petat. Distingue. q2 aut ille qui petit est in mortali publico aut in occulto. Si in occulto q̃uis illud certissime sciat sacerdos/petenti tamẽ in publico debet dari. Alioquin peccatum secretum publicaret. qđ fieri nõ debet. Si aũt petat in secreto vetare potest sacerdos et debet. Si aũt sit in peccato mortali publico. tunc publice negare debet. vt publicis meretricibus. ⁊ histrionibus et hmõi petẽtib⁹ ⁊ nõ petẽtib⁹. qb⁹ negãre dz. vt plene dicit canon de ɔsecra. dis. ij. ❡ Deh⁹ autem quod sc̃do querit scz. An existenti in peccato mortali debeat dari simplex hostia loco eucharistie? Dicunt maiores q̄ non. tum q2 hoc nõ videt deus facto suo approbare. immo cõtrariũ. Nam corpus suum dedit iude. quẽ sciebat esse in mortali peccato. tum q2 nesciẽ an visitauerit eum dñs qui nescit tarda molimina sp̃ũssancti gratia tum q2 simulatio talis/esset ei cui daretur nociua. Ex quo eñ corpus xp̃i petit. p eũ nõ stat quin accipiat. ⁊ sic equaliter peccat. Secus si exp̃sse peteret sibi hostiam nõ cõsecratam dari. tunc eñ ei dare posset. ita tñ q̄ illa hostia seorsum poneret/a ɔsecratis/ ne ecclesia deciperet/dando ei nõ consecratum/acsi consecrata foret. Propter quam etiam causam reprobat consciẽs sibi mortalis criminis. simulans se cõficere vbi nõ conficit. Ut habet extra de missa. cele. c. ab homine. ❡ Ad tercium quod. s. querit. An pollutio nocturna impediat sumptionẽ? Respondet aut quia venit pollutio ex superfluitate humorum. vl' ex infirmitate nature. vel ex illusione dyabolica. ⁊ tũc nullus dicit ibi esse reatus culpe/nec cogit quis p̃pter talem pollutionem abstinere a ministerio altaris. vel a sumptione eucharistie. Et dico notanter non cogitur. quia causa reuerentie a tali celebratiõe aut sumptione abstinere laudabile est. Si autẽ contingat dicta pollutio nocturna ex crapula. vel ex aliqua fede delectationis premeditatione. tunc si potest fieri sine scãdalo debet abstinere. nisi necessitas cogat. vtpote vbi alius qui celebret non inuenit. Magna eñ reuerentia exhiberi debet sumptioni. ⁊ si fieri potest/multo maior consecratiõi. ❡ Ceterum menstruata non est arcenda a communione. eo q̄ passio sit. ⁊ pena sit hoc pati. ⁊ non culpa. Et p̃pter penam quis arcẽdus non est. ❡ Ad aliud sequẽs quod est quartum. An scz ab eo qui nocte p̃cedenti cognouit vxorem suam/suscipi possit eucharistia? Dicit q̄ reddẽs debitũ p̃pter fidem thori ⁊ iustitiã vel etiã exigens p̃pter bonum p̃lis. nõ debet p̃hiberi a cõmunione. sed suo iudicio est circa hoc relinquẽdus. An velit. scz abstinere ex humilitate vel accipe ex deuotõne. Secus aũt est si ex infirmitate carnis hoc exigat. q2 iste monẽdus est ne accipiat. ⁊ non est suo iudicio q̃ ad hoc relinquendus. Si aũt oĩbus modis/ex deuotione se ingerat/noli est p̃hibẽdus. ❡ Hoc etiam seruãdum est respectu quinti. q̄ die. s. cõicationis/causa reuerentie nullo modo reddẽdum est debitum. nisi alter coniugum instanter petat. Si etiã aliter reddat. vel etiam si petat peccat quidem sed nõ mortaliter. ❡ Ad vltimum vo scz sextum. quare non dat populo sub vtraq̄ specie? Dicit q̄ triplex est rõ. Una q2 nõ legit xp̃s/corpus suum sanguini intinctũ p̃buisse. Nec est contrariũ de iuda cui videtur dñs intinctũ panẽ porrexisse. Quia s'm Aug. prius verum corpus dedit. ⁊ postea panem vsualem intinctum. Alia causa est imminens p̃iculum. q2 scz facilius caderet gutta sanguinis. q̃ mica hostie. q2 in hostia partes coherent sibi. non sic in sanguine. Tercia cã est p̃cedẽs signũ. q2 in lege qua in sacrificijs offerebãt libamina. de libamine nihil habebant offerentes. sed sacerdotes tñ. licet de alijs haberent. Ut ergo congruat veritas signo nõ dat pp̃lo eucharistia cum sanguine.

De qualitate seu cõditione ministri sacri.

Ultimo restat dicere de ministro scilicet quis posset consecrare. Et scias q̄ habens ordinem sacerdotalem et solus talis/potest consecrare eucharistiam. et corpus christi conficere. Quinimmo et si

male vite fuerit & hereticus dūmodo formam ecclesie teneat, & intentionē habeat cōsecrandi conficere pōt corpus xpi. q̄uis mgr̄ in sententijs videat̄ sentire cōtrarium nisi intelligat de his qui presciss ab ecclesia nō obseruāt ritū celebrandi ab ecclesia traditum. qr tunc cōstat q̄ nō cōficiūt. Nec obstat q̄ sm̄ canōes ꝓhibet̄/q̄ missa aut aliqua sacra recipiant̄ ab hereticis. symoniacis. scismaticis. fornicarijs. qr ꝑ hoc nō dicit̄ quin conficiant. Solus ergo vt dixi habens ordinē sacerdotalē cōficere potest. ¶ Sed querit̄ vtrum nō ieiun⁹ potest cōficere? Item an post sumptionem medicinalium vel potum aque. Item si non debito loco. vtpote in altari non consecrato. vel sup terrā vbi nō ē altare. vel sine sacris vestibus possit celebrare? ¶ Ad primū dicendum est q̄ ꝓpter institutionem ecclesie ap̄lice/peccat mortaliter qui pransus celebrat conficit tn̄/dūmodo intentionem habeat seruandi formam & debitam materiā Qr aūt a ieiuno conficiat̄ non est de sacramēti essentia. ¶ Ad scd̄m dicit̄ q̄ post medicinalium sumptionem vel etiā potum aque/nō est celebrandum. eo q̄ omnis cibus quem vsualiter cibū vocamus: hoc est qui transit in ventrem/si non conuertat̄ in corpus/frangit ieiuniū. & impedit celebrationem. Insup hm̄oi medicinalia in hoc impediunt. qr frequenter inducūt abominationē. Si tn̄ isti de facto cōsecerint. consecratū est sed grauiter peccāt. ¶ In tercio articulo sine casu dicitur q̄ hm̄oi. si tn̄ habent intentionem cōficiendi conficiūt. sed mortalissime. s. qui non in debito loco vel sine sacris vestibus celebrat. Et si poss̄ inueniri/foret degradandus.

De sacramēto penitentie & ꝑtinentibus ad ip̄m.

Q Uoniā de sacro penitentie sufficienter in summa Raymundi tractat̄ que passim apud fratres habet̄/iō pauca hic de hoc pn̄ie sacro dicēda sūt. Et primo de ip̄o sacro in genere aliq̄ dicāt̄. Scd̄o aliqua de eius ꝑtibus tangant̄. In genere ergo prim⁹ vidēdum venit. Quid est pn̄ia. Quot & q̄ eius spēs. Quid in ea sit sacr̄m. Et quid res. Et quid sit eius effectus. An necesse sit q̄ sit in charitate & volūtarie. Et an q̄s possit ꝑ vno pc̄tō mortali penitere. nō penitēdo de oībus. An pn̄iam pro se factā teneat̄ quis dum cō valuerit iterū facere. An pn̄ie hic diminute a cōfessore iniūcte/supaddet de eo qd̄ deest in purgatorio. Que sunt pn̄ie regulares & canonice. Et quare ꝓ pc̄tō mortali tenet̄ quis ad septennē pn̄iam. An penitētie sint arbitrarie. Quis sit minister in hoc sacramento.

Quid est penitētia in generali.

E St aūt pn̄ia sm̄ Amb. mala ꝑterita plangere & iterum plangēda nō cōmittere. i. nō habere ꝓpositum iterum cōmittendi. Et nota q̄ sm̄ mgr̄m in li. iiij. sniarum. est penitentia interior. s. contritio. & exterior. s. cōfessio & satisfactio. Interior v̄o pn̄ia quodammodo radicaliter omnis pn̄ia est. Ipse eīm dolor exerit se in ore ꝑ confessionem exerit etiam se in ope ꝑ satisfactionē. Et hec interior pn̄ia. i. cōtritio habet̄ sp̄aliter sm̄ Amb. qr ipsa principal̄r est pn̄ia radicabiliterq̄ oīs pn̄ia.

Quot et que sunt penitentie species.

D Istinguunt̄ aūt tres species penitentie. s. solennis que fit in capite ieiunij cū illa solēnitate. de q̄ habet̄ de peni. dis. v. c. In capite. Item publica cum iniungit̄. s. alicui peregrinatio ꝑ mūdum cum baculo cubitali. & cum aliqua veste religiosa/tali penitentie apta. Item priuata. que quotidie imponitur his qui secretius sua confitent̄ peccata. Cetera circa hec/quere i summa Raymundi ti. de penitentijs.

Quid in penitētia sit res & quid sacr̄m. & de eius effectu.

Q Uid aūtē in ea sit res. & quid sacramentum. Dicit̄ q̄ sicut in sacramēto eucharistie/species panis & vini sunt sacramentum gemine rei. sez corporis xp̄i veri & mystici. ita hic confessio & satisfactio/sunt sacramentū

contritōis ⁊ remissionis peccati. Vñ virtu te cōtritionis efficiunt qđ figurāt. s. remissionem peccati. Sic ergo intelligendo pꝫ ꝙ cōtritio diuersis respectibus/ ⁊ res est. ⁊ sacramentū. Res. s. cōfessionis ⁊ satisfactōis q̄ sūt eius sacrm̄. Et sacrm̄ remissiōis peccati q̄ est eius res. ¶ Ex quo in pte ptꝫ qs sit effectus pnie. s. remissio peccatoꝝ. ⁊ cōmutatio pene eterne in tpalē. Et ex cōseqn̄ti collatio vite eterne.

An qs possit de vno

pctō penitere ⁊ nō penitendo de oībus.

Si aūt existens in vno mortali peccato possit agere pniam fructuosam de alijs. prius ē inquirendum. Et dic ꝙ nō. Quia etiam apud homines remanētibus in inimicitijs/ nō recipit̄ satisfactio ledentis. Unde cum retēto vno mortali peccato inimicus dei fiat peccator ⁊ ab eo auersus/ patꝫ ꝙ valere non potest penitētia ꝓ pluribus commissis. vno tm̄ retento. q̄ꝛ in illo vno inimicatur deo. Et hoc satis clamat aplus. j. ad Cor. xiij. dicens. Si habuero ꝓphetā ⁊c̄. et corpus meum tradidero ita vt ardeā charitatem aūt nō habuero/ nihil mihi ꝓdest. Unde opinio que in. iiij. sententiarū ponit contrarium manifeste heretica est. ¶ Si iuxta hoc queras. an oporteat ꝙ penitentia sit voluntaria ad hoc ꝙ satisfaciat: Dic ꝙ sic. Distingue tm̄ ꝙ aliquid dicatur voluntarium dupliciter. Aut ꝓpter se. vt sanum esse/ est voluntarium ꝓpter se. i. ꝓpter ipsam sanitatem. q̄ꝛ em̄ bonū est sanum esse. ideo sanari volo. Aut ꝓpter aliud. s. ꝓpter bonum exinde sequens. sicut secari voluntariū est. nō quidē ꝓpter se sꝫ ꝓpter cōsequentem sanitatē. Sic ad ꝓpositum dico penam q̄ est in pnia oportere voluntariam esse. nō quidem ꝓpter se. q̄ꝛ nullus ꝓpter se. i. ꝓpter ipsam pniam vel penā eam vult aut libenter accipit. sed bñ ex cōsequenti. s. ꝓpter salutē aīe cōsequendā.

An pniam ꝑ se factā

teneat̄ hō dum cōualuerit iterare.

Deterum cū querit̄ an penitētiam ꝑ alios factā/ teneat̄ quis dum conualuerit iterum facere. Puta egrotus aliquis dum adhuc sanus erat. pniam condignā suscepit a sacerdote Deinde de vita sua desperans. ipsam amicis imponit qui eam pagunt anteꝗ̄ plene cōualuerit. Querit̄ vtrum iste post suā cōualentiam/ ad pniam iniunctam sic ꝑ amicos suos pactam/ teneat̄: Rñdetur ꝙ q̄ꝛ potest apud talem dubium esse vtrum illi sui amici/ ipsam pniam ex charitate fecerit que talis nō sufficeret. Insup q̄ꝛ non tam efficaciter satisfacit pnia ab alijs facta. sicut illa que ab ipsomet penitente fit. Ideo securum est ꝙ iste [illegible] ea iterū satisfaciat. post ꝗ̄ fuerit redditus sanitati. immo ⁊ eam facere tenet̄. ne incerto se discrimini ꝯmittat Et expedit quidē. q̄m̄ si prior pnia ꝑ alios facta satisfecit ꝓ culpa scd̄a/ quā ipse faciet. cedit ei in augmentū glorie.

An penitentie dimi-

nute addet deus in purgatorio qđ deest.

Sequēti vo articulo questionis scꝫ. An pnie diminute inflicte/ addet deus qđ deest in purgatorio: Dicit mgr̄ in lib. sen. ꝙ sic. Ait em̄. Si interior pnia. s. cōtritio in vindictā peccati nō sufficit nec exterior pnia h̄ implet̄. Deus qui modos ⁊ mensuras peccatoꝝ nouit: penā sufficientē addet. Unde q̄ñ condignā penā non iniungit sacerdos. vel si iniungit. nō tm̄ implet̄. non absoluit penitens a cōdigna vel tota pena correspōdente. sed a tanta. s. ꝗ̄tam facit hic. Unde de tanta erit absolutus nō aūt de residua. quin. s. in purgatorio cōpleat. Tñ magnitudo contritōis ⁊ feruor implendi qđ iniūgit̄/ multū poterit facere ad hoc ꝙ ꝯdigna reputet̄. Vñ dicit Hugo de sancto vic. li. suo. de sacris. Sepe ꝙ minus foris agitur efficatius intus opat̄. In aliquo em̄ ope apparētia exteriori magna pt deuotio esse

Que sunt pnie cano-

nice et quare ꝓ peccato mortali agi debet pnia septennalis.

Que autem pnie canonice sint ex hoc accipe. ꝙ regulariter ꝓ pctō mortali debet agi septēnis pnia. vt dicit canon. xxxiij. q. ij. Cui⁹ dicti multiplex ponit̄ rō ꝑter eam quā po-

nit canon de Maria scz sorore moysi que iubet excludi p septe dies extra castra. Uidelicet propter septemplice gratiam spussancti recuparandam qua peccando pdidimus. Item propter septemplicem cocursum peccatorum. qz vno peccato ppetrato/concurrunt oia septem capitalia. fm opinione dicentium q habito vno habent oia. Iuxta illud. p sexdecim. septedecim nequicie in corde eius. Item propter recupatione septez dotium qz p pniam septem dotes recupamus. quatuor. s. corpis. et tres aie. De quibus supra in fine tractatus de symbolo fidei. in declaratione. s. duodecimi articuli. Item propter recupationez septe illorum ex quibus constat ho. s. quatuor elemetoru. quo ad corpus. et trium viru scz ronabilis irascibilis et cocupiscibilis q ad spm. Pro enormitate tn criminis debet quoq maior pnia q septennis infligi. De qua materia require in summa Raymundi ti. de pnis.

Utrum pnie sunt arbitrarie vel non.

Utrum etiaz pnie arbitrarie sint necne. Et qualiter sic et qualiter no. Dicit idem Raymundus eodem tit. de pnis. Nota tn circa hoc duplex est opinio. Una ponit q omnes pnie arbitrarie sunt. i. qz in voluntate sacerdotis est/dare. vel plus vel minus. et hoc ex ptate vel vi clauium. Et huic opinioni fere oes confessores innituntur. Alia ponit q ita arbitrarie sunt q sacerdotu est iudicare de omnibus circustantijs cotingetibus. et tn a canonibus no recedere. i. a penitetijs a canone iniunctis. Consideratis em circustantijs si graviores fuerint pena canonica aggrauare possunt. Si vo leviores fuerint/sic. s. q factum diminuant. tunc de pena canonica poterut diminuere. Et hec est opinio securior.

Quis sit idoneus minister in sacro pnie.

Minister aut huius sacrameti est sacerdos. Nam solis sacerdotibus dedit dns potestatem ligadi et soluedi. Et licet quilibet sacerdos ex vi ordinis/huius sacri minister sit. non tn cuilibet sacerdoti indistincte pmissum est ista ptate uti. immo respectu illorum quoru est hmoi ptas ligata vt tangit. Raymundus in summa sua ti. de pnia. dist. ij. que est de cofessione. §. tenet penites. Et pluribus pagraphis sequetibus vsq in finem dicte scde distinctois. Et infra etiam aliqualiter tanget ubi de ipsa confessione agetur.

De ptibus sacrameti pnie in generali.

Nunc ad ptes pnie attendendu est q sunt tres. fm triplex pctm. cordis. oris et opis. Uel fm triplex allectivu ad peccatu. s. concupiscentia carnis. concupiam oculoru. et supbiam vite. Et sunt iste. cotritio confessio et satisfactio. Hec est triplex dieta/ qua devenit in celum. De qua Exodi. iij. Ibimus viam trium dieru etc. De prima. s. de contritione tangendu est primo quid sit. An dolor minimus sufficiat ad hoc q ds virtute habeat contritonis. An oportet contritione cum tota vita ptendi.

De prima parte penitentie. Quid sit contritio.

Diffinit aut contritio ab aliquibus sic: Contritio est dolor voluntarius p peccatis. semp in se puniens quod dolet admisisse. Que diffinitio licet generaliter pnie conenire videat. tn maxime conuenit propter contritione. In contritoe em/esse ipsius pnie maxime saluat. eo q oportet semper illam actu cum pnia esse. Alias aut ptes pnie in casu sufficit vt assint fm votu et voluntatem. Diffinit etiaz ab alijs sic. Contritio est dolor p peccatis assumptus cum pposito cofitendi et satisfaciendi. Qm nisi assit ppositum confitendi et satisfaciendi no est contritio. sed potius attritio noiat. Et si obijcias q in valida contritoe delet culpa et pena. Unde cum confessio et satisfactio pene sint: tam intensa poterit esse cotritio q neq oportebat adesse confessione neq satisfactionez. Ad quod dici potest q nemo novit se talem contritione habere que delere possit vtruq. Unde vt non comittat se

quis discrimini. oportet q quis habeat validam cōtritionē, habeat nihilominus ppositum cōfitendi et satisfaciendi, maxime cum ista sint in pcepto ecclesie. et nō parere pcepto/transgressio et peccatū mortale sit. Hoc tn̄ scito q contritio sola in articulo mortis vbi nō apparet cui possit fieri cōfessio/sufficit ad salutem. sed qm̄ incertum ē vtrum tunc contritio possit haberi: stultuz est illud tps expectare. et tanto se discrimini reseruare.

An minimus dolor

sufficiat ad habendū virtutē cōtritōis.

A dolor minimus possit eē cōtritio vel sufficiat ad deletionez culpe pcipue cum dicat Thren. ergo. Magna velut mare cōtritio tua. dubitari pōt. Sed dicunt mgr̄i q minimus dolor sufficit ad deletionem culpe. dūmodo informatus fuerit charitate: vtpote qui exerat a se ppositum cōfitendi et satisfaciēdi. qr talis dolor contritio dr̄. Est ergo talis dolor cōtritio minima. et hec delet tm̄ culpam et reatum seu debitum pene eterne. Qui si maior fuerit delet ptem pene tpalis debite. Si vo maximus fuerit/totā penā et totā culpā delet. Que aūt tal' sit: nescio qs scit. Et dr̄ magna vel maior vel maxima cōtritio fm q ad maiorē dolorē mouemur. Eo q pni sumus ad dolorē minorē debito q nō liberat a gehēna. Et qr p maiorē dolorem euacuat culpa/ et tota pena: hinc cōtritio dr̄ minor et maior et maxima: Sed nunquid oportet q tantus sit dolor vel pigētia vt nollet homo p toto mūdo vel p vita obseruanda iterū mortaliter peccare: Plane dr̄ q sic. eo q minus bonum semp debet velle amittere ne maius amittat. Deus ei in infinitū maius bonū est toto mūdo. qui tn̄ amittit in pctō mortali. Unde si penitēs pfiteat se eē in tali pposito/amplectēdus est. qr bene validā habet cōtritionē. Si aūt pfiteat se in ambiguo eē/vtrum cederet vel sustineret mortē anteq peccaret mortaliter adhuc fouēdus est nō abijciēdus. Sufficit enī aliquo mō istud ambiguum. Eo q nullus certus est vtrum cederet vel sustineret. Ut dicit Augu. in li. de virginitate. Sed si ex deliberata conscientia dicat se certum esse q prius peccaret/q cederet toti mūdo. vel mortem pateret. Istum dicūt non esse cōtritū. nec vllam recipe remissionē peccatorum. eo q nullā habet cōtritionē. Hanc tn̄ qtitatez cōtritiōis nō debet cōfessor exigere vt corā se cōfiteat penitēs. Sed p signa debet eam in ipso supponere. Si ita tn̄ de facto pfiteatur/tenendū est qd̄ dixi.

An contritionē oporteat cum tota vita ptendi.

E excessione contritōis vtrū videlicet oporteat ipsam cum tota vita ptendi maxime cū medicina nō ptendat vltra morbuz dubitari pōt. Sed dic q dolor contritōis nō finit nec finiri debet in hac vita. immo sicut infinita est offensa in peccando. qr in deū qui est infinitus. ita exigit vt dolor de offensa p mō possibili sit infinitus. vt scz eternitatē saltē vita hois habeat. cū eternitatem simplr habere non possit. Eo q nemo sit qui semp viuat. Hoc est si ineternū in hac vita viueret: ineternū de peccato dolere deberet. Insup morbus peccati qn̄uis euacuatus sit qtum ad culpā et reatū/semper tn̄ manet et manere debet qtum ad detestationē in memoriaz ppetrati delicti. vt dicit Hugo de sancto vic. Cum quo morbo ptēdit dolor vt eius medicina. qui nō est curans morbū pteritum. sed pseruās a futuro. De effectu vo cōtritiōis. et an in contritiōe deleat peccatū anteq̄ deueniat ad cōfessionem inuenies in summa Raymundi ti. de pe. di. j. que est de cōtritōe. §. Sequit quis sit effectus. Et. §. qliter aūt hoc sit intelligendum.

De secūda parte penitentie.

s. de confessione in generali.

E cōfessione et satisfactiōe nō est opus multa tangere eo q diffuse de his tractetur in summa Raymundi. Nota tamen quid sit confessio an sit necessaria ad salutem. Et an cadat sub precepto. Et sub q̄. Cui faciends est. Quantum differri possit.

Quid sit confessio in speciali.

Diffinit aũt sic cõfessio. Confessio est legitima coram sacerdote peccatorũ declaratio. Dicit in ista diffinitõe peccatorũ declaratio. cõtra illos qui peccata sua celando vel ea excusando occultant. Dicit peccatorũ cõtra eos qui recitant bona sua in cõfessione. vel qui confitent per abnegationẽ peccatorum. vt nõ sum adulter. nõ sum homicida et hmõi. Dicit corã sacerdote. s. qui clauem habet et ptãtem soluendi. nõ corã quolibet de pplo. Poterit tñ in necessitate. vt in periculo mortis / corã nõ sacerdote fieri. Legitima dicit qd importat oẽs conditões que exigunt ad veram cõfessionem. quas quere in sum. Raymundi tit. de peni. dis. ij. que est de confessione. §. sequit que sunt necessaria ad verã cõfessionem.

An cõfessio sit necessaria ad salutem.

Propter eos qui dicunt cõfessionem nõ esse necessariã ad salutẽ eo q nõ cadat sub aliquo precepto diuino. Et patet discurrendo pcepta decalogi. Exodi. xx. Notandũ est et inuiolabiliter obseruandum / q absq vocali confessione vel signo qd loco vocis sufficiat. nõ est salus. dũmodo cõfessor haberi possit. Eo q dicit Amb. Non potest quis a peccato iustificari / nisi peccatũ fuerit confessus. Et cõcedendum est q sub pcepto cadat sicut omne necessarium ad salutem. ¶ Sed attendendũ est aliquid sub pcepto cadere dupliciter. s. vel principaliter explicite. vel secũdario et implicite. Primo modo confessio non cadit sub pcepto. Eo q nõ inueniat expsse in aliquo decem mãdatorum seu pceptorum. Cadit tñ secũdario et implicite sub pcepto. et dici põt q sub illo pcepto. Honora patrem tuum et matrem tuam. Ubi pcipit honor et obediẽtia facienda matri ecclesie. Quia igit ecclesia statuit et pcepit confessionem homini fieri Ex consequenti in mandato illo pcipi videtur. vt homini fiat confessio. ¶ Ubi aũt confessio instituta sit et pcipiat ab ecclesia. Require in summa Raymundi tit. de peni. di. ij. q est de cõfessione. §. Cui sit.

Cui sit facienda confessio.

Cui aũt facienda sit cõfessio in summa pdicta Raymũdi di. Uerũtñ breuiter dici põt q soli pprio sacerdoti est faciẽda. qui le solus habet ptãtem absoluẽdi suos subditos. pterq in casibus spãlibus. s. cũ dñs papa vel eps in dyocesi sua / dat pprio sacerdoti adiutores. sicut facit cum transfert potestatem suam in penitentiarios suos. vel ordinat aliquos qui pdicando / et exemplum bone vite dando / moneant populũ et eos quos monuerint audiãt et absoluãt. Uel cum plebs multa est. et nõ sufficit proprius oẽs audire. tunc potest eps dare coadiutores. ¶ Sunt et alij casus. s. cum sacerdos licentiat suum subditum vt alij cõfiteat. Et credit q tenet licẽtiare in sequentibus casibus subditos. Et si non licentiauerit / potest sub ratihabitione alicuius peti. scz cum quis habet indiscretum sacerdotem. Item cum pbabiliter credit q reuelet cõfessionem suam. Item cum quis fornicatus fuerit cũ filia sorore matre vel concubina pprij sacerdotis pter quod incurrere credit eius odium si cõfiteat ei. Item cum pbabiliter credit q velit inclinare animum confitentis ad consensum mortalis peccati. Item cum quis occultus hereticus dephenditur. Item sm aliquos cum proprius ouem cognouerit. In hmõi casibus peti potest licentia pprij sacerdotis. ne contemni videatur. Et si non dederit / credit vel q maior adeundus sit. vel aliquibus illorum qui a supiore suo vel dño papa potentiam absoluendi acceperunt / confiteri possit. Eo q fatuitas iudicaret committere se discrimini. presertim cum omnibus cõtradicentibus possim cauere periculũ in corpe. Et fatuum esse diceret q aliquo casu tenerer sequi eum qui me vult pcipitare in mẽte. ¶ Sunt et alij casus in quibus nõ oportet expectare nec adire pprium sacerdotem. Ut cum quis peccauerit in parochia alterius. vbi rõne delicti efficit de iurisdictiõe eius in cuius parochia peccauit

Item cum quis mutauerit domicilium:
et in alterius parochia habitat. Item si ē
vagabundus per terras. Item cum est in
in articulo mortis. In quo casu siue habē
ti claues ligatas. siue solutas licet cōfiteri.
¶ Sed hic attende ꝙ Raymundus ⁊ alij
valde magni dicunt/ ꝙ cum ꝓprius sacer-
dos dat suo parochiano licentiā /vbi vo-
luerit cōfitendi. oportet illū parochianum
aliquē adire habentem generalem ptātem
confessionis audiēdi. Eo ꝙ ipse ꝓprius sa-
cerdos parochianū suum licet possit confi-
tendo alteri licētiare. Non pōt tn̄ illū alie-
num sacerdotem licentiare ꝙ talem possit
confessionem audire. nisi accepta ab ordi-
nario ptāte. Et tn̄ nos passim videmus/
ꝙ plebani assumūt sibi in adiutoriū mul-
tos qui nunꝙ licētiati fuerūt ab aliquo or-
dinario. Unde vult ⁊ scribit mgr̄. vi. de tra-
no in sūma sua de titulis. ꝙ a iure in ordi-
natione data est eis ptās absoluēdi. ⁊ hāc
recipit quilibet in sui ordinatiōe. Uñ cum
assumunt a plebanis in adiutorium /pñt
ſm ipm confessiones audire. Nam cum
a iure licētiam habent. nō egent licētia or-
dinariorum. ¶ Ceterum de verbo quodā
qd dicit ipse. vide trano. ti. de pnīa
de gradibus peccatorū. videlꝫ ꝙ vsus
cōtra naturam execrabiliter fit in meretrice
sed execrabilius in vxore. Dubitatio oritur
apud magnos eo ꝙ ipse vi. ꝑ verbum p̄di
ctum videt velle/ ꝙ ille vsus etiam cū vxo-
re ꝓpia. semper mortale sit qd aliquibus
nō placet. Dicunt em̄ quidā ꝙ ꝓpter neces
sitatem vtpote ꝓpter nimiam pinguedinē
vel apostema vel vulnus in ventre/ dūmō
fieret in debito vase si cognosceret vir vxo
rem modo inconsueto. excusabit vir a pec
cato. dūmodo causa ꝓlis hoc fieret. Et vo
cant illi vsum contra naturam solum quā
do quis nō ea pte corpis vtitur q̄ ad gene-
randū instituta est sed alia. Magister Ale
xander de Ales dicit ꝙ peccat vir vxorem
suam modo brutali cognoscendo. nec ne-
cessitas excusat a toto. licet diminuat quā-
titatem peccati. Unde grauiter peccaret et
vt credit mortaliter ſm ipm qui sic cogno
sceret/ nulla existēte necessitate. Magister
Albertus dicit ꝙ nihil eorum q̄ facit mari
tus cum vxore/ seruato vase debito/ est ſm
se mortale peccatum. sed potest esse signū
concupiscentie mortalis. s. qn̄ non sufficiat
modus quem natura determinat. sed ha-
bent modos brutorū animaliū. nulla exi-
stente necessitate. Unde ſm ipm qn̄ alter
eorum nimis pinguis est. vel qn̄ contingit
ventrem mulieris apostemari vel imp̄gna
ri. ita ꝙ anterius non est membrum appli
cabile. tunc causa ꝓlis habende. vel causa
reddendi debitum. vel cā fornicatōis vitā
de/ nō est ꝓhibendum aliter conuenire. ni
si dūtaxat vbi nulla p̄cedente necessitate. sꝫ
tm̄ ex libidine fieret. Istud tn̄ nō expedit
pplm scire.

Quantū possit cōfes-
sio differri:

q
Uantū aūt differri possit cō-
fessio/ apd aliq̄s dubitat. Dicūt
em̄ aliqui ꝙ confessio differri pt
sine peccato vsqꝫ in tp̄s determi
natum. Et ꝙ cōfessionem facere nō sic est
p̄ceptum ꝙ oporteat quolibet tempe fieri.
Sunt qui distinguunt. Quia aut ille qui
peccauit nondum est contritus sed manet
adhuc in mortali peccato. Et tunc nō con
fitere data oportunitate. sicut nō conuerti
vel nō conteri. est ei omni hora peccatum.
Sed non nouum peccatum. immo aggra
uatio prioris. Eo ꝙ diuturnitas sit circū-
stantia aggrauans peccatum. Si autē ille
qui peccauit iam contritus est. Dic ꝙ tene
tur confiteri aliqn̄. sed non tunc vel tunc.
Et ex p̄cepto ecclesie infra annū iuxta for-
mā decretalis. Omnis vtriusqꝫ. Qꝛ si non
confitet/ peccat mortaliter. ꝓpter inobediē
tiam factam matris ecclesie. Unde illud p̄
ceptum de confitēdo nō obligat sub pena
mortalis. dūmodo fiat infra tp̄us statutū
si tn̄ homo semp conterat. Sed quid si an
te tp̄us sic ad confitendum statutum/ con
tingat aliquem anteꝙ̄ cōfiteat subito mo
ri. nec habuerit tp̄s conterēdi de transgres-
sione diuini p̄cepti. quo iubet aliqn̄ cōfes-
sionem facere. eo ꝙ sit morte p̄uētus: Pu
ta ꝙ dānat tanꝙ̄ legis diuine trāsgressor.
Eo ꝙ in quo instanti prius fuit soluendo
id est potens soluere confessionē. qꝛ potuit
confiteri vel dolere ꝙ non fuit confessus.
Sed in vltimo instanti iam factus est trās

gressor. Hoc tn̄ nō intelligas de eo qui ex causa cōfessionem differt. vt. s. habeat confessorē discretiorē. vel alia ex tali cā dūmodo diligentiā apponat vt habeat.

De tercia pte penitē tie. s. satisfactione.

De satisfactōe breuiter dicēdum est. Et p̄mo quid sit. Que eius ptes. An necesse sit ipsaꝫ fieri in charitate.

Quid sit satisfactio in speciali.

Diffinit autē sic satisfactio f̄m Gregoriū a mgr̄o in. iiij. li. sniaꝛum. Satisfacere est causas peccatorū excidere. ⁊ earū suggestionibus aditum nō indulgere. Et vocat causas peccati occasiones alliciētes ad peccandum. Quarū quedā ꝓpinque sūt peccato Et he sunt in nostra ptāte vt eas possum⁹ amouere vel excidere. Verbi gratia. Cena splendida / cā ꝓpinqua est luxurie. vt Hiere. vj. Saturaui eos ⁊ mechati sūt. Et hāc cām seu occasionē possumus amouere et excidere. Sunt ⁊ alie cause seu occasiones peccati / remotiores. q̄ in nr̄a ptāte nō sūt vtputa oblatio talis cene. vel alicuius rei delectabilis oculis cordis nostri vel suggestio dyabolica de tali splēdida cena. Non est eni in nr̄a ptāte arcere dyabolum. quin talia oculis mentis nostre offerat. Occasiones ergo peccatorū ꝓpinquas debemus excidere. qꝛ in nostra ptāte sunt. Sed occasionibus peccatorum remotioribus si veniant a pte dyaboli. vel carnis vel mundi. nō debemus cōsentiēdo aditum indulgere. eo ꝙ in nostra ptāte sit eas non recipere. ¶ Aliter autē diffinit sic. Satisfactio est damni / vel iniurie illate recōpensatio f̄m iudicium ⁊ ordinē iuris.

Quot ⁊ que sint partes satisfactionis.

Satisfactionis aūt ponunt tres ptes. s. orō. elemosyna. ieiuniū. Que generaliora sunt in satisfactiōe cuiuslibet. Cum eni quis peccat / delinquit in deum. ⁊ cōtra hoc specialiter satisfacit orō. Item delinquit in ecclesiā hoc est in ꝓximum. ⁊ contra hoc specialiter satisfacit elemosyna. Item delinquit in seip̄m. ⁊ contra hoc sp̄aliter facit ieiuniū. De quibus illud dr̄. Bona est oratio cum ieiunio ⁊ elemosyna.

An necesse sit confessionem ⁊ satisfactionē fieri in charitate.

Ultimo querit̄ cā breuitatis de cōfessione ⁊ satisfactione sit vtrū necesse sit ꝙ fiat in charitate. Et an qui confitet̄ ⁊ satisfacit extra charitatem teneat̄ iterum cōfiteri. ⁊ iterum satisfacere? ¶ Et dicūt hic plures ꝙ vtrūqꝫ debꝫ fieri in charitate. Et repeti si fiat extra charitatem. ¶ Alij circa vtrūqꝫ distinguunt. Et primo de confessione dicunt ꝙ oportet ꝙ fiat in charitate. ex quodā tn̄ cōsequenti. ita ꝙ oportet ꝙ fiat illud qd̄ statutum est ab ecclesia. Et oportet etiam ꝙ dum sit ꝙ charitas habeatur. qꝛ semp siue confiteamur siue nō / nos tenemur habere charitateꝫ. Et sic vt tactū est / nos tenemur ex quodā consequēti confiteri in charitate Sed si fiat extra charitateꝫ nō opꝫ (vt dicunt) eam repetere. sed solū satisfacere ⁊ cōfiteri ꝙ cōfitēdo priuo ficti fuerimus. i. extra charitatem. dum tn̄ idē sit prior ⁊ posterior confessor ⁊ memoriā habeat peccatoꝝ confitentis. Alioquin oporteret repetere. qꝛ integra debet esse confessio. Et isti dicti sui ponunt rōnem ꝙ. s. ad hec duo. s. confiteri ⁊ charitatē habere / tenemur diuisim. Nam ꝓpter statutū ecclesie tenemur cōfiteri siue habeamus charitatē siue non. Et sil'r tenemur habere charitatem siue confiteamur siue nō. Et ideo pt vnū solū sine alio. Ut gratia exempli. Si teneor ire ad ecclesiā. ⁊ cum hoc teneor tota die esse capatus in ecclesia. Si vado ad ecclesiā sine capa non opꝫ me iterato ire ad ecclesiā. sed solum satisfacere de eo ꝙ non fui tota die in ecclesia capatus. Consilter in proposito ¶ De satisfactione aūt dicunt ꝙ in satisfactione duo sunt cōsideranda. s. ipsa solutio debiti. ⁊ ipse modus soluendi. ita vt p dictum siue factum fiat solutio debiti. ⁊ p modum soluendi placeat solutio. Si aūt per aliquem fiat extra charitatē solutio debiti

pnīa penetaxate a sacerdote, sicut ieiunare ꝑ annum ⁊ hmōi. dī q̄ de rigore nō exigit q̄ iterato reddat/ cum charitatem ⁊ gratiā adeptus fuerit. Sed solum q̄ illud qḋ defuerit in modo. ipse penitendo soluat. Vn̄ qui tenebat deo iniunctam pnīam facere qḋ respicit debitum ⁊ cum hoc in charitate ⁊ bene ordinata voluntate facere. qḋ respicit modum soluendi debitum soluet sȝ nō modo debito. oportebit talem cōfiteri ⁊ satisfacere de indebito modo soluēdi. Et tunc erit debita satisfactio. Quia. s. eijcit satisfactum prius q̄tum ad debitum. Nūc vō posterius satisfit q̄tum ad debitū modum. ¶ Reliqua plene tractāt in summa Raymundi ti. de pnīa. ꝓpter qḋ multa cā breuitatis transeo.

De sacramēto extreme vnctōnis ⁊ ꝑtinentibus ad ipm̄.

Requirit aliqua tangere de sacramento vltime vnctionis. Et primo quid sit. De eius institutōne. Quid sit ei⁹ materia. Que forma. Quis debitus minister. Quis eius effectus. Quid hic res. ⁊ quid sacramentū. Quis sit ꝑceptibilis huius sacri. Et q̄ ad morbū. Et q̄ ad etatē. De loco vnctōis.

Quid sit extrema vnctio.

Diffinit aūt sic extrema vnctio a quibusdaȝ. Extrema vnctio est linitio olei sanctificati. facta ad releuationē vtriusqȝ infirmitatis. s. mentis ⁊ corporis. Et ponit vnctio extrema ꝑ noīe vnico diffiniti. qḋ qꝛ non habemus: circūloquimur ꝑ duo. Iste vō terminus linitio qui ponit in diffinitōne sonat in actum vel in passionem q̄ est in suscipiente ipm sacr̄m. sicut cum dī. baptism⁹ est tinctio ⁊c̄. Designat tinctio passiua. qꝛ inungit baptisatus. Verūtn̄ si quis totuȝ esse extreme vnctiōis vellet diffinire. posset ita notificare. Extrema vnctio est sacr̄m ex vnctione infirmis ꝑ oleum sanctificatū facta cōferens infirmis remediū cōtra peccati reliquias. et si expedit alleuiationē seu corpis infirmitatis.

De eius institutione

Quando aūt ⁊ vbi sit hoc sacr̄m institutū ē duplex opinio. Vna dicit ab aplīs hoc sacr̄m esse institutum/ que videt confirmari ꝑ glosam sup illud Marci. vj. Vngebant oleo multos egrotos ⁊ sanabantur. Que glosa sic dicit. Ab apostolis patet hūc morem esse traditū vt energumini ⁊ alij egroti/ certo loco vngant. oleo a pontifice consecrato. Scd̄m hoc ergo dicendum est q̄ apostoli a deo inspirati. diuina autoritate voluntate instituere potuerunt istud sacramentum. immo ipse deus in ipsis. licet forsan tunc non vngerent modo et forma qua nunc s̄m ordinationem ecclesie fit vnctio. Sed forsan ad tempus istam formaȝ ex causa nō seruauerūt. sicut ipsi (vt supra tactum est) ad tp̄us ex causa rōnabili formam baptismi mutauerunt. vt. s. baptisarent in noīe xp̄i. Alij volūt q̄ istud sacr̄m xp̄s ꝑ se instituerit quoniam iuxta preallegatum capitulū. vj. Marci. Narrato quomodo xp̄s suos misit discipulos ad predicandum statim sequit. Et exeuntes predicabant vt pnīam agerent ⁊ demonia multa eijciebāt ⁊ vngebāt oleo mltos egros: ⁊ sanabāt. qḋ nō credit sine institutōne dn̄i fuisse. Nec simile est de immutatōe baptismi. quia aliud est mutare formam sacri. et aliud instituere totum sacramētum de nouo celebrandum. Nam ⁊ forte nunc ecclesie autoritatem aut aliquam sibi dataȝ inspirationē sicut apostoli habuerunt/ possent aliqua ad tp̄s iusta de causa circa formam alicuius sacramēti immutari. sed totum sacr̄m instituere/ nullus posset vt credit. nisi solus deus.

Que sit materia sacramenti extreme vnctionis.

Materia huius sacramēti est oleum simplex ab ep̄o bn̄dictum sine alterius rei admixtione. Cū eñ oleum significet nitorem cōsciē ⁊ balsamū suauitatē fame. ⁊ moriturus maxīe indiget nitore ɔsciē ⁊ nō multū suauitate fame/ apparet q̄ morituri simplici oleo cōuenieēter pungunt. Non crismate

quod compositum est ex balsamo ⁊ oleo. ¶ Et qm̄ in statu cōstitutus indiget grā sanāte. non tm̄ cor sed etiā alia mēbra quibus abusus est, indiget nō tm̄ vnctiōe cordis. sed etiā aliorū membrorū quibus maxime peccauit. vt sicut trina mersio in baptismo signat submersionē triū peccatorū q̄ in mūdo regnāt. s. concupiē carnis. concupiscētie oculorū ⁊ sup̄biē vite. Sic hic multiplex inūctio signat eliminationē ex diuina misc̄dia membrorū singulorū.

Que sit forma huius sacramenti.

De forma aūt sciendū est q̄ sicut forma aliorū sacrorum cōsistit in sermone ⁊ ope vt baptism⁹ in verbis illis. baptiso te ⁊c. Et i ope. s. in mersione baptisati. et sic de alijs sacris. Sic huius sacri forma consistit in ope ⁊ sermone. In ope quidem in illa. s. signatione membrorū in forma crucis. In sermone vo in p̄latione horū verborum. Per istam suauissimā vnctionē, ⁊ suā pijssimam misc̄diam dimittat tibi deus quicquid p̄ visum peccasti. Et sic de ceteris mēbris. Nec iterat̄ ista forma sup eandē materiā p replicationē verborū, q2 non oīno sunt eadem verba. vt patz licet in pte eadē esse videant̄. ¶ Sed cum multiplex sit vnctio ⁊ multiplex verborū p̄latio q2 ad singula mēbra singule fiunt vnctiōes. ⁊ p̄pria verba dicunt̄. Nunquid ad inunctionez oculorū dimittunt̄ eorum pctā. Et silr ad alias inunctiōes aliorū membrorū, alia eorum pctā. vel an oīa peccata silr̄ dimittant̄. Dicit̄ q̄ oēs alie ille inunctiōes licet fiant diuersis tpibus, tm̄ p eodem tpe. s. p vltimo instanti p̄latōis ⁊ cōplete inunctiōis facte cēsent̄: sicut in silī dictum est supra in consecratione eucharistie. Nam sic hic est tunc enī oīa peccata silr̄ dimittunt̄. s. in vltimo instanti totius inunctōis ⁊ p̄lationis verborum p quo fiunt omnes inunctiones.

Quis sit debitus minister in sacro extreme vnctionis

De ministro aūt hoc est tenendū q̄ solus sacerdos pt hoc sacr̄m conferre. ⁊ solus eps hoc oleum consecrare. Quod patet tum ex autoritate beati Jacobi q̄ in sua canonica ca. vlti. dicit. Infirmat̄ aliqs in vobis inducat p̄sbyteros ecclesie. ⁊ orent sup eum. vngētes eum oleo in noīe dn̄i ⁊c. Tum q2 istud sacr̄m consummatiuū est pnie. Et ideo ptinet ad claues q̄ solis sacerdotibus conferunt̄.

Quis sit effectus istius sacramenti.

Effectus aūt huius sacri s̄m magistrum in li. sent. ponit̄ duplex sc3 sanatō corpis ⁊ sp̄us. vt sicut homo ex duobus constat. sc3 ex corpe ⁊ aīa. Ita sit effectus huius sacri sanatio vtriusq3. sed principalius mentis. q2 iste effectus semp sequit̄ in vere penitente. Et ista sanitas mentis, in duobus consistit. sc3 in peccatorū remissione. ⁊ in virtutum ampliatione.

Quid hic res et quid sacramentum sit.

Deniq3 vt sciatis quid sit hic res et quid sacramentum. Notandum q̄ s̄m quosdam sacr̄m hic est ipse vsus olei. siue cōsignatio cum oleo. Res aūt, est ipsa gratia sp̄ussancti. q̄ dicto modo efficit sanationē mentis, et etiam qnq3 corpis. qn̄. s. expediēs fuerit. ¶ Scd̄m alios aūt, sacr̄m est ip̄m oleum. Res aūt, gratia sp̄ussancti ⁊c. Est aūt inuenire inter illa plurimā silitudinem. q2 grā sp̄ussancti ad modū olei leuitiua est morbi sp̄ualis. letificat etiā et consolat̄ ab hac vita exeuntē. Unde in ps. Ut exhilaret faciem in oleo. i. mentem que facies intrin. est in oleo extreme vnctōis. Et panis. i. eucharistia. q̄ inunctis exhibet̄ cor hoīs confirmet.

Quis sit pceptibilis huius sacri.

Quis aūt pceptibilis sit huius sacramēti. Dicit̄ q̄ nō omni morbo vexatus sed solū morbo grauiori in quo timet̄ piculū mortis. Tamen q2 oīs egritudo corpis crescēdo pōt reducere hoīem ad obitum, in om

ni morbo cum cepit imminere periculum mortis poterit istud sacrm dari. ¶ Sz nūquid paruuli ꝛ ignorātes ꝛ amētes pñt inungi? Dicitur ꝙ nō. Cum em̄ hoc sacrm nō debeat dari nō cognoscentibus. ꝛ non postulantibus ipm. Tales aūt sunt puuli ꝛ ignorantes. qui oīno vsum rōnis amiserunt. Et furiosi nisi habuerint dilucida interualla. Dicit ꝙ hmōi inungendi non sunt. posset em̄ esse piculū tam in irreuerētia ꝙ etiā in immundicijs q̄ hmōi hoīes cōcomitant. Si tn̄ furiosi habuerint lucida interualla possent in illis interuallis inungi si immineret piculū mortis.

De loco vnctionis.

De locis aūt vnctionis est variatio apud diuersas ecclīas. Hoc tn̄ semꝑ tenendū est ꝙ loca quinqꝫ sensuum principal' inungenda sunt sicut oculi. aures. nares. pedes. et manꝰ. Quidā aūt addūt pectus ꝛ renes. ꝛ vmbilicū in quibꝰ delectatio est venerea lꝫ nō oporteat. ¶ Sed vbi inūgēdi sunt mutilati? Dicit ꝙ in loco mutilatiōis. q2 licet mēbro careant. non tn̄ carent potētia qua complet actus peccati ab intra. licet nō ab ex. Et iō vt expiet pctm̄ cū mēbrū nō supsit. in loco incisionis vel in loco illi mēbro maxime vicino/inungendus est.

De sacramento ordinis ꝛ ptinētibus ad ipm in generali.

In sacro ordinis primo occurrit dicendū. Quid sit ordo. Quid ibi ꝑ materia. ꝛ quid ꝑ forma. Quot sunt gradus et sufficientia eorū. Quot sunt de necessitate huius sacri. Qui ordines sacri. ꝛ quare sic dicant?

Quid sit ordo et quō diffinit.

Diffinit aūt sic a mgr̄o in li. sen. Ordo est signaculū quoddā sacrū. q̄ spūalis ptās tradit ordinato ꝛ officiū. Itē quidā antiq̄rū mgr̄oium ita diffiniūt. Ordo est sacrm spūalis ptātis ad aliqd officium in ecclesia ordinatum.

Quid in sacramento ordinis sit materia. Et quid res sacri.

Quid aūt sit hic ꝑ materia et qd ꝑ re sacri? ꝛ a quibusdā dr̄ ꝙ sicut in baptismo/tria sunt. Unū scꝫ qd tm̄ est sacrm. s. aqua vel tinctio cū verbo. Et aliud qd est res tm̄. s. remissio peccati. vel collatio grē. Et terciū qd est res et sacrm. s. caracter baptismalis. Sic hic est aliquid qd est sacrm tm̄. s. illa signa visibilia cum verbis. quibus spūalis ptās tradi ondit. Ut in hostiarijs traditō clauiū cū verbis ad hoc ptinentibus. In lectoribus traditio libri ꝓphetarū cum verbis ad hoc institutis. ꝛ sic de alijs. Et aliquid qd est res tm̄. s. grā spūssancti infusa vel ptās spūalis. Est ꝛ aliquid qd ē sacrm et res. s. caracter qui imprimit. Alij ponūt duo priora ꝑ sacro ꝛ re. ¶ Sed tunc circa hoc orit dubiū cū dicat ꝙ hꝰ sacrm sit aliqd sacratū signū exterius cū verbis ad hꝰ ordinatū. Et in quibusdā ordinibus sicut in sacerdotio sit ꝑ sacro impositio manuum cū forma verborū. An si ab vno verba ꝓferant et ab alio manus imponat ordo conferat. Et patet ꝙ nō. Ut in decreto di. xxiij. c. q̄rūdā clericorū. ꝛ ex textu ꝛ ex glosa.

Quot sunt ordinum gradus ꝛ vn̄ eorū numerus ꝛ sufficiētia.

Quot aūt sint ordinū gradus dicit mgr̄ in. iiij. sen. ꝙ sunt septē. scꝫ hostiariatus. lectoris. exorciste. acoliti. subdyaconi. dyaconi et pr̄sbyteri. Quorū est cōficere corpus xp̄i qd est excellentissimū officiorū humanor. Et ideo supra sacerdotiū nō est ordo superior. imo nec ep̄atus nec archiepiscopatus ¶ Quorū numerū ꝛ sufficientiam sic poteris accipe. Ordinū vnus est supmus ꝛ principalis. s. sacerdotiū. Alij secūdarij ꝛ huic deseruientes. Supmus ordo duos habet actus. s. principalez qui est cōficere corpus xp̄i. Et secūdariū qui est ppl'm ꝑparare vt idonee cōicet. Secundarij aūt ordines vt huic supmo ordini deseruiētes. Aut deseruiunt ei q̄ ad actū suū principalē aut q̄ ad actū suū secūdariū. Si quo ad actum suū principalē qui est cōficere corpus xp̄i tunc

est ptas sup hostias ex quibus cōficit corpus xpi. Et hoc pōt esse dupliciter. Quia aut in cōpatiōe ē q̄ ad pplm qui eas offerūt tēplo. Et sic ē ordo subdyaconatus. Subdyaconi eni interest, accipe hostias a pplo et reponere in p̄sbyterio. vt ipsas ministrari possit dyacono. vt dicit Isid. Aut est potestas sup hostias in cōpatione quo ad sacerdotē. ꝛ sic est ordo dyaconatus cuius ē hostias oblatas ponere sup altare ꝛ ordinare vt eas ibi cōsecret sacerdos. Si aūt est ordo deseruiēs sacerdotio q̄ ad actū suū secūdariū. s. ad pparandū pplm / tunc aut deseruit ei in amouēdo malū. aut in ordine ad bonū. Si primo mō: tunc iterū cōtingit hoc dupliciter. s. aut amouēdo malū qd est ab extra. ꝛ sic est ordo hostiariorū quorū officiū est indignos et viles excludere. ne violent locū cōionis fidelium. aut amouēdo malū qd est ab intra. ꝛ tunc est ordo exorcistarū quorū est arcere vim demonis p adiuratōes ne impediat pceptionē sacrorum. Si aūt ordo deseruit sacerdotio in ordine ad bonū. tunc pōt esse dupl'r. Aut ex parte intellectus ꝛ tunc est ordo lectorū quorum officiū est legere apte ꝛ distincte ad illuminationē intellectus. Aut ex pte affectus. ꝛ tunc est ordo ceroferariorū qui in signum ignis spūalis accendendi in cordibus nostris cereos flamiferos deferūt. Et hi sunt acoliti. Acolitus eni grece ceroferarius dr̄ latine. ¶ Alij volūt q̄ nouē sūt ordies i ecclesia militāte sicut sūt nouē ordines angelorū in ecclesia triumphante. Et b̄m quosdam illorū / ep̄atus ꝛ archiep̄atus cōstituunt duos gradus. qui additi septē p̄cedentibus faciūt nouē. Scd̄m alios corona est primus ordo ꝛ ep̄atus vltimus. ꝛ sic fiunt nouē cū septē p̄noīatis. Sed prior snīa potior est in cōspectu modernorū.

Quot et que sunt de necessitate huius sacri.

Requirit dicere quot ꝛ q̄ sūt de necessitate huius sacri. Et dicit q̄ sex p̄cipue. s. sexus virilis. Vñ mulier nō est susceptibilis ordinis. Itē p̄cedens baptismus. qui etiaz est fundamentū ceterorū sacrorū excepto coniugio. Vñ si aliquis non baptisatus ordinaret / nihil recipet. vnde opteret post baptismū si vellet aliquē ordinē exequi q̄ iterum ordinaret. ¶ Item ptās ordinantis. qr qui nō ē ep̄s ordines cōferre nō pt. Itē intentio recta. vt. s. ordināns intēdat facere qd facit ecclesia ꝛ sil'r ordinādus b̄m q̄sdā. Item materia seu sacr̄m. vt traditio libri ꝛ similiū cū forma verborū. Itē tp̄s seu etas b̄m aliq̄s qm̄ si puulus ordinet etiā p̄cedētibus alijs gradibus nihil recipet cuz b̄m eos in hoc sacro exigat tam intētio recipiētis ordinē q̄ cōferentis. Paruulus aūt qr nō habet vsum liberi arbitrij nō habz intētionē. Alij volūt q̄ etas sit de cōgruitate et nō de necessitate huius sacri. Et iō in p̄dicto casu puulus b̄m eos recipit caracterē nec b̄m eos est reordinād'. Frater Albert' vult q̄ in alijs ordinibus / etas sit de cōgruitate. sz q̄ in vltimo ordine qui est sacerdotiū ē de necessitate. Vñ plane vult q̄ ordo sacerdotij nō possit puulo cōferri. Itē ieiuniū b̄m aliq̄s. eo q̄ b̄m eos p̄āsus nō cōferret ordinē nec susciperet. Alij fere oēs volūt cōtrariū. ¶ Multa p̄terea sūt de honestate ꝛ cōgruitate tam ex pte cōferentiū ordīes q̄ ex pte tpis. que repies expsse in summa Ray. li. iij. in prin. ꝛ cōsequenter.

Qui ordines sunt sacri ꝛ quare sacri dicunt.

Postremo notandū q̄ licet oēs p̄dicti septē gradus sacri sint: q̄tuor tm̄ primi minores ordines nō dicūt sacri. sz solū tres maiores. s. ordo subdyaconatus. ordo dyaconatus. ꝛ ordo p̄sbyteratus. Et hoc ꝑpter dignitatē q̄ inducit ministrātibus in tribus maioribus ordinibus optet eni eos vouere cōtinentiā vel simpl'r vel b̄m tp̄s. Simpliciter in tota ecclesia occidētali. vbi non pant isti tres ordines / nisi vouentibus ipso facto ppetuā castitatē. Scd̄m tp̄s vt in orientali ecclesia. vbi qui in matrimonio ordinem recipiūt / in mr̄imonio pmanēt. Sed tm̄ / cū ministrāt / abstinēt ab vxoribus. Insup illis mortuis / al's ducere nō pnt.

De sacramento coniugi ꝛ ptinentibus ad ipm.

O

d E sacro ꝯiugij nō multa necesse ē hic dicere eo ꝙ in summa Ray. li. iiij. de hoc sacro sufficiēter tractet. Sunt q̄daꝫ tm̄ q̄ ibidē nō tangunt̄ de qb⁹ hic aliq̄ breuit̄ memorāda sunt videlicet. An istud sacr̄m sicut alia sacra ꝯferat gratiā ꝛ efficiat qđ figurat. Quis sit eius effectus. An opus cōiugale possit fieri sine p ctō. An debeat reddi debitū ꝯiugale tpe ip̄gnatōnis. Itē an debeat reddi tpe ꝛ loco sacro. Itē an semp debeat reddi cū petit̄. Quid hic sit materia et forma ꝛ quid res ꝛ sacr̄m.

An sacramentū cōiugij cōferat gratiā ꝛ efficiat qđ figurat.

p Resupposito ꝙ matrimoniū est viri ꝛ mulieris ꝯiūctio legitima indiuiduā vite ꝯsuetudinē retinēs, q̄ diffinitio dat̄ ƀm naturā optimē institutā. qꝛ tunc vna et pura fuit. pretermisso etiā tractatu de cā institutōis huius sacri. ꝛ vbi institutū fuit. ꝛ q̄ pn̄t cōtrahere ꝛ q̄ nō cū aliquibus alijs circa hoc sacr̄m necessarijs. que expsse li. iiij. summe Ray. inuenies. nunc q̄rendū venit an hoc sacr̄m sicut alia cōfert gratiā ꝛ efficiat qđ figurat. Ubi triplex cadit opinio. ¶ Prima dicit ꝙ nō ꝯfert aliquā gratiā sed cum alia sacra significēt gratiā ꝛ ꝯferāt. istud tm̄ signat gratiā sed non ꝯfert. Hec est opinio mgr̄i in li. sen. ꝛ ppositi antisyodorē. ¶ Secūda opinio dicit ꝙ ꝯfert gratiā. s. recessuꝫ a pctō. nō tm̄ in ordine ad bonū. Et dicūt ꝙ gr̄a illa ē/ꝙ virtute huius sacri mitigat̄ ꝯcupia. ne feruat vltra nuptiarū honestatē. Et hec opinio ꝓbabilior videt̄. ¶ Tercia ꝛ satis pitorū opinio ē ꝙ ꝯfert gratiā et in ordine ad bonū. Nō q̄dē generalr̄ se ad bonū hoc tm̄. qđ dꝫ facere cōiugatus. Et istud bonū ē vt fideliter ꝯiugi assistat. opa sua illi cōicet. ꝓlem susceptā religiose nutriat ꝛ hmōi. Et ƀm hoc pꝫ ꝙ efficit gratiā quā figurat. sed non oēm quā figurat sicut nec oportet. figurat quippe cōiunctioneꝫ fidelis aīe cū xpo. q̄ quidē est effectus eius nō contentus quidē sed significatus.

Quid sit eius effectus

e Ex pmissis igit̄ habes ꝙ duplex est effectus mr̄imonij. Unus. s. nō ꝯtentus sed tm̄ significat⁹. s. ꝯiunctio fidelis aīe cū xpo. Alius cōtētus ꝛ significatus. gr̄a. s. q̄ mitigat̄ fomes ꝛ qua fideliter cōiugi assistit̄.

An amplexus matrimonialis possit fieri sine peccato.

v Trū autē fieri possit amplexus mr̄imonialis sine pctō vel meritorie/post hec venit dicēdū. Et dī ꝙ cāe q̄tuor pͨipue sunt ꝓpt̄ q̄s fit ꝯmixtio ꝯiugalis. Aut eīm fit cā suscipiēde ꝓlis. ꝛ hoc dupl'r. Aut. s. ad cultū diuinū ampliādū. ꝛ hec cā sic cogscēdi vxorem/ab oī pctō excusat ꝛ reddat opus meritoriū. dūmō ista intētio añ finē opis per delectationē nō corrūpat̄. Uel fit cā ꝓlis. vt. s. habeat̄ successor hereditatis. ꝛ hec cā nō excusat a veniali sed a mortali. Aut fit cā reddēdi debitū. ꝛ hec cā excusat a culpa et ƀm aliq̄s meret̄ sic faciēs. dū tm̄ ista intētio/p inordinatā voluptatē ante finē opis nō supplātet̄. Aut fit cā fornicatōis vitande ꝛ hec cā excusat a mortali. Aut fit cā exaturāde libidīs. ꝛ hec cā nō excusat a mortali. Uel ƀm alios in hoc vltio casu distingue. qꝛ aut illa libido cā cui⁹ exaturande fit ꝯmixtio cōiugalis/tm̄ repssa erat ꝙ eā nollet alter ꝯiugū cū alio vl' alia explere. ꝛ tūc dicūt ꝙ adhuc ē pctm̄ veniale. Aut intm̄ creuerat illa libido vt indifferēter vellet q̄s eam siue cū sua siue cū non sua explere. Et tunc dicunt esse mortale peccatū.

An tpe imp̄gnatiōis debeat reddi debitū cōiugale.

d P E tpe imp̄gnatōis dī ꝙ propter piculū nō dꝫ ī tpe imp̄gnationis vxor cognosci. Un̄ si vir eo tpe moueat̄ ad coitū. dꝫ rōe/talē motū ꝓpter timorē p̄dicti piculi/refrenare. maxime q̄tuor primis mensibus. Si tm̄ vir vxorē dicto tpe cognouerit/nō ꝓpter hoc peccat mortalr̄. Uerū etiā qꝛ mulier illo tpe maxime coitum vt frequēter appetit si ipsa petat ꝛ ipse vir exactus reddat sic reddens leuius peccat. exigens v̄o grauius. vterq̄ tm̄ venialiter tm̄.

An tpe et loco sacris debeat reddi debitum.

De tpe sacro sill' dr/ q tpe qdragesime et quatuor temporu et rogationu et pcipuaru solennitatu nō debet alter coniugu debitu petere. Si tn petierit cum pigentia tn animi q sine cōiugij vsu esse nō possit/venialiter peccat. Si aut alter petierit/reddat. ex actu tn iusticie et fide thori excusat a peccato nisi in his casibus pter temporu hmōi solēnitatē aliquid iuxta distinctiōes supra positas grauius incideret qd pctm aggrauaret. Sed secus est de loco vt volūt aliqui q.s. nō tenent in loco sacro reddere debitum si aliquis alius locus haberi possit Si autem alius locus non possit haberi, vt cōtingit in tpe guerre vbi multis noctibus in locis sacris iacēt viri cum vxoribus suis. tunc si alter coniugu soluat exactus. habens de hoc dolorem cordis/peccat tm venialiter: immo si exigat cum planctu et pigentia qd sine vsu cōiugij esse nō potest. nō credūt multi q peccat mortal'r. Nec credas q tunc cōtaminet locus ita q recōciliatōe indigeat. qr cōtaminatio sacri loci distinguit dupl'r. Una q pcedit ex in congruitate operis. qd fit in ipo respectu dicti opis in se. Et alia q pcedit ex in cōgruitate opis nō quo ad se. sed quo ad cōsecrationem seu actum ipsius loci in quo fit. Nā illa q pcedit ex incōgruitate respectu loci tm et nō opis in se/nō cōtaminat locū intantū q indigeat recōciliatōe. Sed illa vo q pcedit ex incongruitate ad sanctificationem loci/respectu operis in se vt est in magnis facinoribus. sicut in stupro adulterio homicidio et hmōi. et hec locū cōtaminat intantū q recōciliatōe indiget maxime respectu aliqrū facinorū vbi sunt manifesta.

An semp debeat reddi debitum cōiugale cum petit.

De solutiōe aūt debiti cōiugalis hoc tenēt aliqui q omni tpe petenti debitū est reddendum sm oportunitatē loci. Qd ideo dr qr ille actus/verecundiā quandā habet sibi annexā. Unde nō optet q soluat in publico. sed in omni hora omniq dimisso negocio. si scit alterū esse in picculosa pcupiscētia. tenet captare secretū cubile et debitum reddere. Alij distinguūt q sicut in pceptis affirmatiuis semp ad ea tenet sed nō p semp. vt verbi gratia. Semp teneor honorare parentes meos/sed nō p semp sed solum p loco et tpe. Ita hic vt dicūt quis ad semp tenet reddere debitū. sed nō tenetur p semp. sed solū cū oportunitas loci et tpis hoc exegerit. Et nota duos versus qui determināt quinq casus. in quibus qs pōt reddere debitū sine peccato sed nō petere. Festa sacerq locus ieiunia menstrua partus. Si petis his peccas reddis quinq licenter.

Quid sit materia et qd forma in sacro coniugij.

Quid aūt sit materia et quid forma. dr q materia sunt; legitime psone/in potētia cōmixtionis sexuū existētes. Circa qd multi difficiles et diuersi casus occurrunt hoc sacrm matrimonij impediētes qui sufficiēter in summa Raymūdi determinant. qre hic cā breuitatis nō exprimunt. sed solū p quadā cōpendiosa annotatōe. ponunt sex versus sequētes. Ecclesie vetitū necnō tps feriatū. Impediunt fieri. pmittunt facta teneri. Error. conditio. votum. cognatio. crimen. Cultus disparitas. vis. ordo. ligamen. honestas. Si sis affinis si forte coire nequibis. Hec socianda vetant connubia iuncta retractant. Forma aūt est consensus p verba expssus. vt accipio te in meam rc. vl' hmōi. Scdm alios cōsensus animorū est materia in cōiuglo. forma autem est debita verborū platorū forma. sz Accipio te in meā rc. Sed nunquid iste cōsensus debeat ferri et esse ad carnalē copulā. Et dicit mgr in libro snīarū q nō in carnalē copulā nec in cohabitationē corporalē sed in societatē cōiugalem. qd sic exponit hoc est in carnale debitum. nō in carnalem actum. Nec obstat illud de matrimonio beate virginis q sm beatū Augusti. ita in matrimonio cōsensit q nisi aliter deus iuberet. debitū cōiugale nō redderet. Ait eni sic. Committēs aūt virginita-

tem suam diuine dispensationi/ consensit in carnalem copulam nō illam appetēdo sed diuine inspirationi in vtroqꝫ scꝫ ꝛ virginitate ꝛ cōmixtione obediendo. Sed virginitatem quā nondū vouerat/ in desiderio habuit ꝛ cum firmo ꝓposito. ꝯmixtionem ꝯo illam nisi deus aliter disponeret in sufficientia. ¶ Ex his satis pꝫ quid ꝉ sit sacrm̄ et quid res. Nam sacrm̄ est consensus animorum ꝛ coniunctio corporum. Res aūt duplex est. s. vnio xp̄i ꝛ ecclesie. Item vnio duarū naturarū in xp̄o. Nam sicut in matrimonio cōiunctio est animorū vnius cū vna. ita vnit xp̄s cum ecclesia q̄ vna est vt dicit Cañ. vj. vna est columba mea ꝛc. De qua etiā vnione dr̄. j. ad Cor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cum eo. Itē sicut in matrimonio est cōmixtio diuersorū sexuum. ita in xp̄o est vnio duarū diuersarū naturarū. s. diuine ꝛ humane. ¶ Explicit tractat⁹ tercius de expositiōe septē sacroꝝ.

Incipit tractatus eiusdem quartus de septē virtutibus ꝛ earum declaratione.

Q

n Unc aliqua tangēda sūt de virtutibus. Et p̄mo quid sit virtus in genere. Quot sunt in numero. ꝛ de earū sufficientia. Deinde de singulis in spāli erit aliquid dicendum.

Quid sit virtus in generali.

e St aūt virtus s̄m Augꝰ. bona qualitas mētis qua recte viuit et qua nullus male vtit. quā solus deus in homine opat. Notanter dr̄ bona qualitas. ad drīam malaꝝ qualitatū cuiusmodi sunt ꝓdigalitas auaricia. Addit mentis. ad drīam corpalium qualitatum. quales sunt albedo. nigredo. Et subiungit q. s. v̄tute. recte viuit. ad differentiā sciē q̄ q̄uis sit bona qualitas mentis. nō tn̄ necessario ea recte viuit sed potius ea recte intelligit. Et additur. qua nullus male vtit ad drīam potentiarū naturalium quibus cōtingit ꝛ bn̄ vti ꝛ male vti cuiusmodi sunt rōnabilitas ꝛ cō cupiscibilitas. ꝛ irascibilitas. q̄ ꝓprie potētie dicūt. Dicit etiā quā solus deus opat in homīe: qd̄ ponit ad drīam virtutū politicarū. que (vt vult ph̄us in ethicis) generant ex frequenti bn̄ agere cum virtutes theologice a deo infundant. Ex quo apparet q̄ precedens diffinitio est ꝓprie virtutis theologice. ¶ Sed put virtus ꝯphēdit tam quatuor virtutes cardinales q̄ tres theologicas sic pōt diffiniri. Uirtus est amor habendi se ad oīa vt debet. Unde Aug. in li. de moribus ecclesie. singulas diffiniēs virtutes. in omnibus diffinitōibus ponit amorem tanq̄ genus. ꝛ adiungit diuersos actus q̄ diuersas differentias.

Quot sunt virtutes ꝛ de earum sufficientia.

e X dicta aūt diffinitiōe/ extrahi pōt numerus septē virtutū. scꝫ quatuor cardinaliū ꝛ triū theologicarum. Cum eīm virtus sit amor habēdi se ad oīa vt debetur. aut erit amor habendi se vt debet ad creatorē. aut ad creaturaꝫ. ¶ Si primo modo tunc vel erit amor ad creatorē vt recognoscat et sic erit fides q̄ est illuminatio mentis ad cogscendū deū. Aut erit amor ad creatorē vt possideat. ꝛ hic dupliciter. s. Uel vt habēdus in futuro. ꝛ sic est spes. Uel vt quō ꝉ iam habitus ꝛ detentus. ꝛ sic est charitas qua quis licet p quendā modū imꝑfectuꝫ habet hic deū. Quia qui manet in charitate in deo manet ꝛ deus in eo. j. Ioh. iiij. Si aūt sit amor habēdi se vt debet ad creaturā. tunc vel ad creaturā q̄ sub nobis est vt caro. ꝛ talis amor sic habendi ꝉ ad eaꝫ vt debet: est tꝑantia. Aut ad creaturā que iuxta nos est: sicut est ꝓxim⁹. ꝛ talis amor sic se recte habēdi ad eum/ est iusticia. Aut ad creaturā q̄ contra nos est. ꝛ tunc aut illa creatura ē nobis insidiās. et talis amor sic se habendi ad eam vt debet/ est prudentia. Aut illa creatura est nos molestans. ꝛ talis amor sic se habendi ad eam vt debet est fortitudo.

De tribus virtutib⁹ theologicis. Et primo de fide.

i N speciali tangendū de virtutibus theologicis. Et primo de

fide. De qua p̄mo dicendū quid sit. Quot modis dicat̄. Que sit fides informis et q̄ formata. Et vtrū vna sit alia. Et an demones habeāt fidē. Utrū paruuli baptisati habeāt fidē. Utrū in aliq̄ casu sufficiat seruare fidem corde ꝛ diffiteri ore. Utrū fidei possit subesse falsum. An oēs teneant̄ ad fidē explicitam.

Quid sit fides et quō diffinit̄.

Ecundū aūt aplm ad Heb. Fides est rerū sperandarū subā. argumentū nō apparentiū. Et diffinit̄ hic fides ꝓut est fundamētum in edificio spūali. Subsistit ei oībus alijs virtutibus ꝛ eas collocat in nobis. i. facit eas in nobis collocari. Et hanc sic intellige diffinitionē. Fides est sperādarum rerū suba. i. fides facit mō res speratas subsistere in nobis spe. q̄ tandē subsistēt re. Fides dr̄ argumentū. i. ońsio vel p̄mōstratio nō apparentiū rerū. ¶ Sed nōne apl̄i crediderūt xp̄m passum? certe qꝛ in eoꝝ symbolo hoc ꝓ articulo ponit̄. et tn̄ apparuit eis passio sua. Sed dic q̄ aliud viderunt ꝛ aliud crediderūt qꝛ hoīem passum viderūt ꝛ deū passum crediderūt. Deū aūt passuꝫ esse/est articulus fidei s̄m Aug. Non hominē illū passum esse. Quia hoc crediderunt iudei q̄ fidē non habent catholicam. ¶ Scd̄m aūt Aug. Fides est illuminatio mētis ad videndū deum.

Quot modis fides dicatur.

Icit̄ aūt fides multipliciter. Aliqn̄ eñ accipit̄ ꝓ habitu fidei informis. Unde Jaco. ij. Fides sine opibus ꝛc̄. Aliqn̄ accipit̄ ꝓ habitu fidei formate. Un̄ ad Heb. xj. Sancti ꝑ fidē vicerūt regna. Aliqn̄ pro actu fidei formate s̄m q̄ dicit Aug. Fides est credere qd̄ nō fides. Aliqn̄ ꝓ facultate credēdi. Un̄ Math. viij. Non inueni tantam fidē in isr̄l. Aliqn̄ ꝓ obiecto fidei. scꝫ ꝓ eo qd̄ credit̄. cuiusmodi sunt articuli fidei. Un̄ in symbolo athanasij dr̄. Hec est fides catholica. qd̄ intelligitur de articulis ibi positis.

Quid sit formata et qd̄ īformis. ꝛ vtrū vna possit fieri sine alia

Ides aūt formata est fides que opat̄ ꝑ dilectionē q̄. s. informat̄ grā ꝛ charitate. Fides aūt informis est huic cōtraria vtraqꝫ formabilitate priuata qualē habēt existentes in pctō mortali. q̄ nihil aliud est q̄ potētia naturalis assentiēdi veritati vtili. ¶ Utrū autē fides informis fiat qn̄qꝫ formata vel nō ꝛ an quotiēs peccat̄ mortalr̄/oīno pereat fides formata. ꝛ cum ad statū grē ꝑ penitētiā redit̄/vtrū noua fides creat̄. ¶ Multi vident̄ dubitare. Dicunt eñ aliqui q̄ fides informis eadē ē in essentia cū fide formata. sed differūt s̄m intentionē maiorē ꝛ minorē. vt assensus veritati aliquā illustratione grā irradiatus sit fides informis. assensus aūt vehemēs. multa illustratōe grē illuminatus/sit fides formata. Et volunt isti q̄ fides informis ħ finiri possit. formata vō nō. ¶ Alij dicūt q̄ nō sunt in eadēꝫ in substātia sed euacuata siue recedēte fide formata/totū perit. Et relinquit̄ tn̄ modica quedā lux in aīa/q̄ nō facit hoīem gratū q̄ dr̄ fides informis. ¶ Alij distinguūt q̄ dupl̄r dr̄ fides informis. Uno mō ꝑ priuationē actualē forme debite. Et ꝑ hunc modum dr̄ fides informis eē in peccatoribus qꝛ nō est in eis grā gratificās vel charitas. Alio mō dr̄ fides informis ꝑ priuatōnem possibilitatis ad formā debitā. ꝛ hec fides informis est in demonib⁹ qui nō hn̄t possibilitatē ad gratiā. Et p̄mo mō dicta fides informis sic differt a formata/q̄ tn̄ formata fieri possit. s. q̄ illd̄ qd̄ fidei informi subiacet p̄t formari. Un̄ materialr̄ loq̄ndo hec p̄t fieri illa sic̄ cecitas i oculo p̄t fieri visus ꝑ miraculū. Sꝫ scd̄o mō dicta fides informis oīno differt a fide formata sic q̄ nullo mō p̄t fieri formata. Et illd̄ pl⁹ placꝫ aliq̄b⁹ ¶ Ex his pꝫ an demones habeāt fidem. Habent eñ fidē informē vt dicunt sancti. Sed vt dixi multo aliter q̄ peccatores. qm̄ fides informis demonuꝫ nō est possibilis ad formā debitā sicut fides peccatorū in q̄ est aliqua q̄uis modica illustratio grē. In fide vō demonū nulla sed tn̄ credulitas q̄dam ex cogitatione naturali exorta.

Utrũ paruuli baptisati habeant fidem.

S
a Id qd̃ querit̃ vtrũ paruuli baptisati fidẽ habeãt: Dicunt q̃dam q̃ nec fidẽ habeãt. nec ceteras virtutes. eo q̃ he nõ conferunt̃ eis in baptismo sed tm̃ purgatio ab originali pctõ. Dicunt tñ q̃ si aĩa puuli p⁹ baptismũ separet̃. in illa sepatõe illi infũdi fidẽ. ceterasq̃ ṽtutes ab ipso deo. Et sil'r cũ adultus efficiat̃, si tñ retineat innocẽtiã baptismalẽ. ¶ De hac opinione est Hug. q̃ fecit apparatũ sup decret. ¶ Alij dicunt puulis plene fidẽ ꝛ ceteras ṽtutes in baptismo infundi ſ; nõ vsus earũ. Quã opinionem tenet mgr̃ in li. sen. ꝛ alij pl'es. ¶ Est et alia opinio inter has duas media. q̃ ponit q̃ puuli nec hñt cõpletũ habitũ ṽtutũ. neq̃ actũ. q: nondũ sunt capaces virtutis cõplete, vt est habitus vel actus. Sed accipiũt ṽtutes ad potẽtiã. q̃ potẽtia aliq̃d hz pe natura habitus. ꝛ fit habitus cõpletus si aĩa separet̃ vel cũ veniũt ad etatẽ adultã

Utruz in aliquo casu sufficiat corde seruare fidẽ ꝛ ore diffiteri.

U
b trũ aũt in aliq̃ casu sufficiat veram fidẽ corde tenere. et ꝓ vita saluãda/ ore negare. null⁹ discretus dubitat. Negans eñ fidem ore/ q̃tumcũq; retineat firmiter corde/ ꝑcipue req̃situs/ peccat mortal'r. Corde enim (vt ait ap'ls) credit̃ ad iusticiã. ore aũt cõfessio fit ad salutẽ. Uñ sine cõfessione fidei nõ videt̃ esse salus. q̃to minus cũ negatõe Insup talis impugnat fidei veritatẽ agnitam. Et sic videt̃ q̃ñam mõ peccare in spm̃ sanctũ. Uñ hec est heresis priscillanistarũ. q̃ dicũt q̃ ꝓ vita saluanda licet fidẽ ore negare si tñ vere teneat̃ in corde.

Utrum falsum possit subesse fidei.

H
b Ic dubitat̃ vtruz falsum possit subesse fidei. Hoc est vtrũ falsũ possit credi. vel id q̃d nõ est. puta cũ sacerdos eleuat hostiã nõ cõsecratã/ vtrũ sit vera fides. q̃ a toto pp'lo credit̃ ibi esse vel illud esse corpus xp̃i: Et dicit̃ ad hoc/ q̃ fidei nunq̃ põt subesse falsum nec dubiũ. immo nec etiã põt quicq̃ credi. nisi sit infallibiliter verũ. Uñ in ṗdicto casu credere q̃ illud siue illa hostia/ sit corpus xp̃i/ nõ est fides sed opinio tm̃ que põt esse de falso. Sz credere sub illa hostia si in forma debita ꝯsecrata fuerit/ sit corp⁹ xp̃i est fides. ꝛ hoc semp infallibiliter est verum. Uñ illa cõditio semp apponenda vel ad minus supponenda est. q̃ñ hostia adorat̃ vel sumit̃. s. si rite ꝯsecrata fuerit. Hostia rite consecrata infallibiliter est corpus christi.

An oẽs teneãtur ad fidem explicite credendã.

Q
b Ueniq; an oẽs teneant̃ ad fidẽ explicitam. s. ad credẽdum articulos fidei explicite dubiũ est apd̃ quosdã. Dicũt eñ aliqui q̃ nec ante aduentum nec post aduentum xp̃i tenebant̃ homĩes scire oẽs articulos fidei explicite. nec etiam oẽs explicite credere nisi inq̃tum docti erant a maioribus. Et illã doctrinã intellectu cape poterant. Sed tñ adhuc illi qui ṗcesserunt minus tenebant̃ ꝑpter vmbram q̃ tunc erat. Isti aũt plus/ ꝑpter doctrinam ꝛ veritatez expssam. Unde nunc quilibet q̃tumcunq; simplex qui humanam habet discretionẽ/ tenet̃ ad minus explicite scire ꝛ credere primum articulum. Et reliquos nullatenus diffiteri. sed in generali credere quicquid sancta et vniuersalis credit ecclesia. Et tenet̃ preter hoc se paratũ exhibere ad amplius discendum/ cum doctorem catholicuz habuerit. Et qm̃ obtusum sensum habent simpliciores nõ credo q̃ teneant̃ ita explicite scire sicut explanat̃ eis. q: sufficit q̃ ipsi accipiãt explanatõnem ſm suam potestatem intelligendi. ꝛ non ſm voluntatem aut facultatem explanatoris. Si aũt primum articulum vel plures etiam alios explicite crederent. vni tñ ptinaciter cõtradicerent/ heretici iudicarent̃. Quis hoc fieri nõ posset/ nisi egressi iudicium ecclesie/ peruli hereticorum iam ꝑ doctrinam ꝑuersam esse inciperent. Secus tñ est de sapiẽtioribus qui tenent̃ explicite omnes articulos scire. Et maxime plati aut quicũq; alij qui se faten

tur doctores. cum ignorantia iuris nō cadat in principē aut doctorem.

De virtute spei ꝛ ptinentibus ad ipsam.

T Equitur aliquid dicere de spe Primo. Quid sit spes. An spes possit esse malarū rerū. Quorū sit spem hēre. An ipsa sit cū fide euacuabitur. Et quid succedit eis.

Quid sit spes et quō diffinitur.

D Iffinitur autem sic spes ab Aug. Spes est certa expectatio future beatitudinis proueniens ex grā ꝛ meritis p̄cedētibus. Quā sic expone. Spes est certa qđ dicit ꝓpter hesitationē. Nam spes vsqꝫ quaqꝫ absqꝫ fluctuatōe hesitatōis est. Expectatio qđ dicit ad drīam cōphensionis q̄ erit in patria. vbi nihil expectabitur sed oīa pn̄tialiter habebunt. Future beatitudinis qđ dicit ad drīam timoris seruilis qui ē expectatio future miserie. Expectatio dico ꝓueniens ex grā. i. benignitate dei cōsiderata. Qꝫ eīm dr̄ ex benignitate dei cōsiderata/ dr̄ ad drīam despatōis q̄ seueritatē tm̄ dei ꝯsiderat. Et ex meritis p̄cedentibus. qđ dr̄ ad drīam p̄sumptōis. q̄ ex dei benignitate tm̄ cōsiderata ꝛ nō cum hoc ex meritis beatitudinē adipisci credit. Et sic diffinitur hic motus spei. ¶ Aliter sic a mgr̄is cōiter diffinitur Spes ē audacia mētis de largitate dei cōcepta/ habendi vitam eternam ꝑ bona merita.

An spes possit eē malarum rerum.

A N autē spes possit esse malaruꝫ rerum. Dicit magr̄ in. iij. sent. ꝙ spes est tm̄ bonorū rerū ꝛ earuꝫ q̄ ad eū spectant qui earū spem gerere videt. qꝛ ꝓprie spem habemus de bonis nr̄is. nō de alienis. Unde ad hoc ꝙ sit ꝓprie spes tria cōcurrere debent. s. ꝙ sit respectu boni. ꝛ ꝓprij ꝛ futuri. Uñ si aliqñ legat spes dici malorū/ sicut apud poetas. Hunc ego si potui tm̄ sperare laborē. Uel etiā bonorū ꝛ cōium. sicut speramus salutem bonorū qui sunt in via. vel etiā boni pn̄tis. intellige in talibus spem non ꝓprie accipi sed largo modo.

Quorum sit habere spem seu sperare.

D E eo aūt ꝙ q̄rit q̄r sit sperare. s. an sit angelorū. an aīaꝝ beataꝝ i celo. Et an xp̄s speꝫ hūerit. Et etiā an antiqui p̄res in lymbo. aīe nunc detēte in purgatorio spem habuerunt aut habeant? ¶ Dicendū est ad tria priora ꝙ ꝓprie sumpto noīe spei. neqꝫ angeli neqꝫ aīe beate neqꝫ xp̄s/ spem habuerunt. Cuius rō est quia ꝓprie nō est nisi de subali beatitudine quā nunc hn̄t angeli ꝛ aīe beate. eo ꝙ stola corpis non sit s'm doctores de subali p̄mio ipsaruꝫ. sed tm̄ ipsa cōtēplatio diuinitatis ꝛ humanitatis xp̄i. Quia vt habet Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscāt te solū verū deū. ꝛ quem misisti iesum xp̄m. Et qm̄ xp̄us beatitudinē substantialē in via habuit. qꝛ cōprehensor fuit idō spem ꝓprie nō habuit. Et si aliqñ legat ipm spem habuisse intelligendū est de improprie dicta. s. de aliq̄ spe de accidentali beatitudine. vtpote de glorificatōe corpis sui. cuius nō est spes nisi ꝑ posteri vel de ipso loquit scriptura grā mēbrorū. ¶ De patribus aūt in lymbo/ ꝛ de aīabus in purgatorio existentibus dr̄ ꝙ spem habuerūt ꝛ habēt aliquantulū extenso noīe. Cum eī spes sit boni futuri expectatio/ pt eē expectatio cū olmoda hesitatōe. Et tūc nō est spes. vel cum certitudine opinionis et tunc ꝓprie est spes. qualē habēt electi in via. Uel pōt esse cum certitudine sciē. q. s. sciāt se bonū eternū adepturos. Et sic minus ꝓprie dr̄ spes. Et isto modo sumendo spem dr̄ ꝙ patres in lymbo ꝛ purgatorio aīe spem habuerunt ꝛ habent.

An fides et spes euacuabunt ꝛ quid eis succedet.

D E vltimo quod ponebatur in questione scilicet an spes ꝛ fides euacuabuntur. Et quid ipsis succedet? Dicitur ꝙ vtraqꝫ euacuabitur. Cum eīm venerit qđ pfectū est euacuabitur qđ ex pte est. Et ideo quia fides ꝛ

spes imperfectionem habent, euacuabuntur. nec erunt sanctis in celo. sed loco fidei succedet visio. loco autem spei succedet amplexus ubi videbitur et gustabitur quod bonus est dominus.

De virtute caritatis et pertinentibus ad ipsam.

Iam de charitate aliquid dicendum. Et primo quid sit charitas. Que sint diligenda charitate. Et quis ordo sit obseruandus in diligendis. An omnes teneantur ad dilectionem inimicorum. Et iterum de quodam alio ordine diligendorum.

Quid est charitas.

Charitas secundum magistrum in iii. sent. est dilectio qua diligitur deus propter se. et proximus propter deum vel in deo. Nec hic diffinitur idem per seipsum. s. charitas per dilectionem, quia dilectio quodammodo genus est ad charitatem. et ea quidem communior. quamuis in frequenti vsu scripture vnum pro alio aliquotiens ponatur. ¶ Aliter definitur ab Aug. in li. de moribus ecclesie. Charitas est affectio animi recta, coniungens nos deo. ¶ Et sciendum quantum ad priorem diffinitionem, eadem est dilectio qua deus et proximus diligitur quia vnum propter aliud amatur vnico vtrumque amore amatur. Sicut idem est amor quo amatur vinum et dulcedo vini. Geminata dicitur hec dilectio propter duo dilecta. s. deum et proximum. propter quod etiam dicuntur duo mandata de dilectione. Primum de dilectione dei quod continet tria prima precepta seu mandata decalogi pertinentia ad deum vel quibus ordinamur ad deum. Secundum est de dilectione proximi: continens septem alia decalogi precepta seu mandata que nos ordinant ad proximum. sicut in superioribus declaratum est.

Que charitate diligenda sint et quo ordine.

Ceterum vt sciamus que charitate diligenda sunt. Attendamus doctrinam Aug. lib. j. de doctrina xpiana. Quatuor enim secundum eum diligenda sunt. Unum quod supra nos est. s. deus. Alterum quod nos sumus. s. anima. Tercium quod iuxta nos est. s. proximus. Quartum quod infra nos est. s. corpus. ¶ De secundo autem et quarto nulla precepta specialia data sunt. Quantumcunque enim homo excidat a charitate, semper tamen illi remanet affectio ad seipsum et ad carnem suam. ¶ Sed quis ordo seruandus est in his diligendis. Utrum videlicet in aliquo casu, extranei preponendi sint consanguineis? Item an filij parentibus. Item an vxor parentibus? ¶ In primo quidem casu distinguunt quidam. quia aut beneficium conferendum, est spirituale aut temporale. Si est spirituale cum beneficium spirituale ad neminem iure consanguinitatis deuoluatur, debet extraneus melior preferri consanguineo minus bono. Si autem sit temporale, puta de bonis acquisitis vel iure hereditario possessis. Dicunt quod consanguineo pariter indigenti etiam minus bono, prius est subueniendum quam extraneo. Unde si vnus est consanguineus et alter non, et vtrique dandum non sufficeret. tunc dandum est consanguineo. Si vero vtrique sufficiat, vterque accipiat. sed consanguineus prior. ¶ Respectu vero secundi. s. an filij preponendi sint parentibus. s. patri et matri. Dicunt plures, quod parente et filio in equali necessitate constitutis, prius est subueniendum parenti quam filio cum ad hoc nos cogat tam lex nature quam dominicum preceptum. Uidi aliquos sentire contrarium. et aliquos distinguentes de dilectione affectuali et effectuali. Dicendo quod dilectione affectuali, plus diligendi sunt parentes propter prestita beneficia. Effectuali vero plus diligendi sunt filij. quia vt plurimum plus indigent. Sed pone equalem vtrobique indigentiam, tunc puto plus subueniendum esse parentibus. s. patri et matri quam filijs. ¶ De vxore autem quod erat tercium dicitur quod preferenda est parentibus quantum ad cohabitationem, non quantum ad dilectionem. Unde illud. Relinquet homo patrem et matrem suam et adherebit vxori sue etc. Intelligendum est quod magis adherendum est eis quam parentibus, cohabitatione, non tamen magis dilectione. eo quod multa plura beneficia a parentibus exhibita sunt quam ab vxore.

An omnes teneantur ad dilectionem inimicorum.

De dilectione autem inimicorum, an teneamur omnes ad eorum dilectionem? et an teneamur eis om

nes ostendere signa familiaritatis? Et [illegible] q sic. s. q oes tenent inimicos diligere. eo q sup hoc extat pceptu diuinu Math. v. Ego aut dico vobis diligite inimicos vestros. bnfacite his qui oderunt vos. Sed hoc q ad affectum dilectionis quo simplr tenent omes inimicos diligere. q vo ad signa dilectois z ad effectu/ non tenent oes (vt dicit) inimicu diligere. nisi viderit eu necessitate patiente vel venia non ficte seu irrisorie sed veraciter postulante. vn si salutat/ no irrisorie salutadus est. Perfecti vo salte religiosi ad amplius tenent. Propter scadalu em euitandu/ cora his pcipue qui sciut q offensi sunt/ tenet offerre signu dilectiois. Nec tn intelligas de tali inimico qui fide xpiana z fide catholica impugnat qz sic impugnanti nisi in vltima necessitate no est subueniendum.

De quoda alio ordine diligendorum.

In suma nota sm Aug. z Ambro. z alios expositores q pmo diligendus est deus. deinde aia ppria. deinde aia primi. deinde corpus ppriu. z postea corpus primi. Inter primos aut primo pentes. s. pr et mr. scdo filij. deinde alij cognati. ¶ Utru aut vxor sit pfereda filijs/ certu no habeo. post filios z vxore/ domestici. s. noti. deinde extranei non inimici. deinde inimici. ¶ Qd aut iubemur diligere pxios sicut nosmetipsos sic intelligendu est q. s. eque optadu est eis bonu eternu sicut nobis. Non ei tenemur tpalia equaliter eis vt nobis ministrare. sed nobis primo postea aut ipsis.

De quattuor virtutibus cardinalibus.

Equit breuiter aliquid dicere de virtutibus cardinalibus. s. de iusticia q sm Aug. est in subueniedo miseris. de prudetia q est in cauedis insidijs. de fortitudine q est in pferedis molestijs. z de tpantia q est in prauis delectatoibus coercedis. De quibus primo dicendu est quare dicat cardinales z ciuiles z politice. Deinde de singulis q sit quelibet virtus in se. Et qui sut ppij earu actus tam in via q in patria. Postremo de ordine earum ad septe vicia capitalia.

Quare dicte virtutes dicunt ciuiles cardinales z politice.

Dicunt aut sm quosdam virtutes cardinales qsi cordiales ad drіam virtutu corpaliu. Cardo em sm Isid. a corde deriuat. qz a cordian grece qd est cor latine. Uel vt alij volut dicunt cardinales. qz in eis sicut in cardinibus/ omis alia virtus maxime ciuilis voluit. Scdm aute phos qui de ipsis tractauerut dicunt cardinales/ qz in his sicut in cardine est reuolutio totius vite humane sm statu honestu z ciuile. ¶ Ciuiles aut dicunt qz cotituunt bonu statum vnius cu altero in ordine ciuiu. his enim virtutibus sm Plotinu phm z macrobiu boni viri rei publice cosulunt. vrbes tuentur. pentes venerantur. proximos amant. ¶ Politice aut dicunt/ eadem de ca/ qz ide est polis grece qd est ciuitas latine. z ideo politice dicunt quasi ciuiles.

De virtute iusticie in speciali.

Est aut iusticia sm Augu. virtus tribues vnicuiqz qd suu est. Que diffinitio couenit iusticie tam sm statu vie q sm statu patrie. ¶ Alia aut diffinitio q ponit q iusticia est subuenire miseris/ conuenit iusticie tm sm statu vie ¶ Ponut aut sm mgrm in. iij. li. sent. duo eius actus. s. actus eius in patria. qui est deo regeti subesse. z actus eius in via qui est miseris subuenire. Hi sunt actus generales ad qs tenent omnes ¶ Sunt aut z alij actus eius spales ad qs no ita indifferēter oes tenent. qui sic (qtu ad ppositu pns sufficere pot) distinguunt. Iam tactu est q actus generalis iusticie e vnicuiqz tribuere qd suu est. hoc est supioribus paribus z inferioribus. Supiorib9 quide peminentia et hoc dupli. Quia vel generalr. z sic dr actus eius/ inferiora potioribus subdere. qua ponit Aug. de libero ar. li. ij. Uel spaliter. et sic dr actus eius soli deo deseruire. De quo Aug. li. vj. sue mu-

sice. Si aũt sit in tribuendo qđ suũ est paribus, sic est triplex actus eius. Unus paria sibimet copulare. de quo Augu. de libero ar. li. j. Alius nullis coequari/ nisi purificatis animis. Tercius nullis dñari appetere nisi nature corpali vl' bestiali. de quibus duobus Augu. in. vj. sue musice. Si autẽ [in] tribuendo qđ suũ est inferioribus hoc est dupliciter. Uel quo ad penam subleuãdam. ꝛ sic eius actus est miseris subuenire ſm mgr̃m in. iij. li. sen. Uel quo ad culpaꝫ corrigendã. ꝛ sic eius actus est iniq̃s moribus corrigere ꝛ punire. De quo Aug⁹. sup Geñ. li. xij. ad lrãm.

De virtute prudẽtie in speciali.

Prudentia ſm mgr̃m in. iij. sen. est in p̃cauendis insidijs. vñ sic apertius diffinit̃. Prudentia est virtus rerũ bonarum vel malarum neutrarũq; discretio: cum fuga mali ꝛ electõne boni. Et dĩ neutrarumq; hoc est indifferentium. q̃ scꝫ neq; bone neq; male sunt. quale est frangere festucam vel hmõi Et habit̃ diffinitio p̃ns ex verbis Augu. li vbi dicit. ꝙ prudentia est bonarum rerum ꝛ neutrarum sciã. ¶ Ponunt̃ aũt plures prudẽtie actus. Actus eius in patria duplex ẽ. Unus. nullum bonũ deo p̃ponere vel equare. qui ponit̃ p mgr̃m in iij. li. sen. Alius ipsam concupiscere veritatem. de q̃ Aug. in. vj. sue musice ¶ Actus prudẽtie vie ponunt̃ quinq;. s. p̃cauere insidias. q̃ ponunt̃ p mgr̃m in. iij. li. sen. Itẽ mala deuitare. de quo Aug. sup Geñ. li. xij. ad lrãm. Item incorruptionẽ corruptioni p̃ponere. de quo Aug. de libero ar. li. j. Item discernere bonũ a malo. de q̃ Augu. de ci. dei. liƀ. xix. Item eterna p̃ponere temporalibus. de quo Aug. in. vj. sue musice.

De virtute fortitudinis.

Fortitudo autẽ est in pferẽdis molestijs. Unde ſm quosdã sic apertius diffinit̃. Fortitudo est immobilis animi inter aduersa laborum ꝛ piculorũ equa susceptio. ¶ Cuius quadruplex assignat̃ actus vie. Unus firmare animum contra tpales molestias de quo Aug. Alius nõ aduersitatem nec mortem tpalem formidare. de q̃ Aug. in. vj. sue musice. Alius a sapienter electo/ nullis terroribus nullisq; penis depelli. de quo Aug. de libero arbitrio. liƀ. j. Alius p dilecto habendo aduersa tolerare. de quo Aug. sup Geñ. li. xij. ¶ Actus patrie duplex ẽ. Unus firmissime deo adherere. qui ponit̃ p mgr̃m in. iiij. sñiarum Alius nihil moleste pati. qui ponit̃ p Augu. in. vj. sue musice.

De virtute temperãtie in speciali.

Tempantia est in prauis delectationibus coercẽdis. Diffinitur aũt sic ab Aug. in liƀ. de libero arbitrio. Tpantia est affectio/ coercens appetitũ ab his rebus que turpiter delectant ¶ Cuius actus assignantur in via. Subtrahere se ab amore inferioris pulcritudinis. de quo Augu. in. vj. sue musice. Itẽ coercere cogitatiões prauas. de quo in. iij. sen. Item libidineꝫ refrenare. de quo Augu. sup Geñ. xij. Item refrenare cupiditates ab his que temporaliter delectant. de quo Aug. de libero arbitrio. ¶ Actus autem patrie ẽ nullo respectu noxio delectari. De quo in. iij. sententiarum. Item immaculatum manere. de quo Aug⁹. in. vj. sue musice.

De effectu dictarum virtutum. ꝛ an sint in patria.

Iste quattuor virtutes/ hominẽ ad virtutes theologicas habendas/ abilitãt. His nihil vtilius est in vita dummodo informent̃ charitate. Tunc eñ eque meritorie sunt vite eterne/ sicut theologice. ¶ An autem he v̄tutes future sint ĩ patria. dicit magister. iij. lib. sententiarum. ꝙ sic ſm aliq̃s eorum actus. vt patet p singulas iuxta supra tacta.

De ordine dictarum virtutum ad septem vicia capitalia.

v Xtimo dicendū qualiter p has
septē virtutes septē vicia capita
lia expellant. Fides em̄ q̄ men-
tem illuminat expellit supbiā q̄
cor excecat. Spes que gaudio futurorum
cor letificat/expellit irā q̄ p̄nti miseria men
tem cōturbat. Charitas q̄ gaudet de proxi
mi ꝓsperitate/delet inuidiā q̄ est odiū feli-
citatis aliene. Fortitudo p quā in actus vi
riles cōsurgimus expellit accidiā p quā de
sidia tabescimus. Justicia q̄ sua vnicuiqȝ
tribuit/eliminat auariciā q̄ aliena retinet ⁊
rapit. Tp̄antia q̄ excessum reprimit. expel-
lit gulam q̄ modum excedit. Prudentia q̄
ꝟm Augu. incorruptiōe corruptioni ꝑpo-
nit/euacuat luxuriā qua corrūpit corpus
et anima.

Explicit quartus tractatus huius libel
li qui est de explanatione virtutum.

Incipit tractatus quintus

de septē petitōnibus cōtentis in orō
ne dn̄ica ⁊ earum expositione.

t Ractatum de septem peti-
tionibus q̄ in orōne dn̄ica
cōtinent/aliqui ꝟm ordinē
huius libelli ponunt. s. im
mediate post tractatum de
articulis fidei. ⁊ ante tracta
tum de decem p̄ceptis legis. Nic uo quin
to loco poni placuit. s. inter tractatū de se-
ptem virtutibus. ⁊ tractatū de septē donis
sp̄ussancti. ea. scȝ cōsideratiōe q in ipsis se-
ptem petiōibus sic in ipsa orōne dn̄ica cō
tentis effectualiter/ipse septē virtutes/ipsa
qȝ septem dona sp̄ussancti/peti videantur.
¶ Circa quē tractatū primo videndū ve-
nit de efficacia modi petendi qui describit
in ꝓhemio dicte orōnis dn̄ice. De distin-
ctione ⁊ expositōe ipsarū petitionū ꝑticula
riter. De numero ⁊ sufficientia earū. De or
dine earū ad septem vicia capitalia.

De efficacia modi pe

tendi cōtenti in ꝓemio dicte orōnis.

p Ater noster. Cum hec orō a sa-
piētissimo vtpote ab eo qui ē ip-
sa sapiā infinita/⁊ veracissimo vt
pote ab eo qui est fons et origo
totius veritatis/ cōdita sit. Patet q nihil
ei deesse poterit. siue quo ad petēdi modū
siue q̄ ad sufficientiā bonorū petendorum
Modus aūt petēdi efficacissimus descri-
bit in tribus primis verbis petiōes p̄cedē-
tibus quibus ad misericordiaȝ flectit animus
p̄ris misericordiarū. ideoqȝ ea his septem
petitionibus p̄misit q̄si q̄ddam ꝓemiū in
quo ōn̄dit orantē in cōsequēter petēdis fo
re exaudiendū. ¶ Cum em̄ ad sufficientē
agentē tria cōcurrere debeāt. s. q sit sciens
volēs ⁊ potēs. in hoc q dicit p̄r. ōn̄dit eū
scire et aduertere nostrā. i. filiorū suorū in-
digentiā. iuxta illud Math. vj. Scit eī p̄r
vester. q̄ his oībus indigetis. In hoc aūt
q dicit nr̄. ōn̄dit eum subuenire volentē.
suis em̄ oēs boni diligēter subueniūt alio-
quin boni nō essent. Un̄. j. ad Cor. v. Si
quis aūt suorū ⁊ maxime domesticorū cu
ram nō habet fidē negauit. ⁊ est infideli de
terior. In hoc etiā q dicit. qui es in celis.
ōn̄dit ip̄m potentē. Quia vt hr̄. j. Mach.
iij. De celo fortitudo est. ¶ Cum igit his
verbis ostēderimus ip̄m scientē nostrā in-
digentiā/ ⁊ subuenire potentem. necessario
flectemus ip̄m ad misericordiam. ¶ Ait ergo:
Pater noster. Et hic stat hoc nomen p̄r es
sentialiter siue ꝓ essentia. ⁊ non ꝑsonaliter
siue ꝓ ꝑsona. Dicit eī isto modo deus pa
ter oīm. Quod ⁊ adhuc pōt tripliciter dici
scȝ cōiter. ꝓprie ⁊ magis ꝓprie. Cōiter. per
creationē. ⁊ sic nō tm̄ ꝑsona patris sed tota
trinitas dr̄ pater oīm. ⁊ non tm̄ electorum
sed etiā puersorum. Unde Deut. xxxij. Po
pule stulte ⁊ insipiens. nunquid nō ipse est
pater tuus qui possedit te. fecit te ⁊ creauit
te? Proprie aūt dr̄ pater p adoptionē. ⁊ sic
tm̄ dicit pater bonorū. Unde ad Roma.
viij. Accepistis sp̄m adoptionis filiorū in
quo clamatis abba pater. Propriissime au
tem dicit pater p generationē ⁊ sic persona
patris tm̄ dicit pater vnigeniti filij sui. Du
obus primis modis dicit pater noster to
ta trinitas. sed tercio modo nō dicit pater
noster deus. sed tm̄ filij sui. Ex quo p̄tȝ q
hec oratio non dirigitur ad patris ꝑsonā
tm̄. sed ad totam trinitatem. ¶ Sequitur
qui es in celis. Non excluditur tamen per
hoc quin sit vbiqȝ. Et q̄uis vbi sit essenti-
aliter potentialiter et presentialiter. ma-
gis tamen in celis dr̄ esse. q̄ vbi magis

bet relucere vtus sua ⁊ opatio/ibi dr potiꝰ q̄ alibi. Sicut aīa lʒ vbiqʒ sit in corpe. tm̄ magis dr ēē in corde ſm aliqs. vel ī capite ſm alios. q ibi nobiliores apparēt opationes sue. Et hoc ē qd dicit aug. de spū ⁊ aīa Sicut de⁹ vbiqʒ totus ē in toto mūdo ⁊ in omni creatura sua/sic tota aīa ī toto corpe suo tāq̄ in quodā mūdo suo ē ⁊ in omi ei⁹ parte. Intēsius tn̄ in corde ⁊ cerebro. quēadmodū deus ē ⁊ dicit̄ pcipue esse in celo. ¶ In his aūt septē petitionib⁹/oīe bonū generi humano necessariū petit̄. Ut enim dicit glo. aug. Nihil homi deest qd his septem petitionib⁹ nō cōtineat̄ siue ad p̄sentem siue ad futurā ptineat vitā. Petit̄ eīm in eis accessus oīs boni. tā creati q̄ increati. Itē recessus oīs mali. tam. s. p̄sentis/pteriti q̄ futuri. vt patebit inferius.

De effectu prime petitionis.

Prima ergo petitio ē vt cōfirmetur in nobis noticia siue cognitio veri dei. que habet̄ p fidē orthodoxam Et hoc ē q dicit Nomē tuū. i. noticia tua vel nomē tuū/sanctificet̄. i. confirmet̄ in nobis. Sanctū eīm idē qd firmū. ⁊ sanctificare idē qd cōfirmare ē. Scdm Pap. et dicitur sanctum a sancio sancis. qd idē est qd cōfirmare. Quasi diceret firmet̄ in nobis p fidē verā/noticia tua. vt sicut tu sp in te firmus es. q eternꝰ ⁊ incōmutabilis: ita nos q̄ te firmiter cognoscam⁹. ¶ Uel nomē tuū .s. paternitatis: quo pr̄ nr̄ diceris. sanctificet̄ id est firmet̄ in nobis. s. vt filij tui p gratiā sp maneam⁹. Un̄ Glo. Oramus ne a sanctificatōe nōis in aliq̄ discrepem⁹. ne patris nomē ī filijs/morib⁹ ⁊ vita offendat̄. ¶ Ul nomē tuū qd in se venerabile ⁊ sanctū est. sanctificet̄. i. sanctū in nobis ostēdat̄. sic q̄ sicut sanctū est in se ita nos sanctificet. Un̄ glo. Nomē pr̄is petim⁹ sanctificari in nob nō vt ipm̄ sanctius sit. sed vt in nobis augmentū sue sanctificatōis opet̄.

De effectu secunde petitionis.

Secūda petitio ē qua petit̄ regnum seu gaudiū futurū. siue etiā spēale di regimē q̄. ad p̄sentē statū cū ait Adueniat regnū tuū. s. in nobis. i. ad nos veniat. Un̄ aug. Per hoc desideriū nr̄m excitam⁹ vt regnū suū nob veniat ⁊ i eo regnare mereamur. Et signant̄ dicit adueniat. i. ad nos veīat. q vtute meritoꝝ nr̄oꝝ ex cōdigno ad ipm̄ puenire nō possum⁹. sʒ opꝫ vt gratuito ad nos accedat. Un̄ ad Ro. vj. Gra dei vita eēna. Sil'r Mat. iij. Penitētiā agite appropinqbit eīm regnū celorum. ¶ Uel sic regnū tuū. i. ecctīa tua adhuc in terris militans. De q̄ regno Lu. xvij. Ecce regnū dei intra vos ē. Adueniat. i. ad aliud regnū tuū veniat. s. ad ecctīaꝫ triūphantē. Uel adueniat. i. ad te veniat. s. vt te videat p spēcē sicut nūc videt p fidē. ¶ Uel regnū tuū. i. spūale vel spēale regnū tuū/adueniat nobis. vt. s. in nobis p speciale effectū regere cognoscaris ⁊ pcipiaris. Un̄ glo. Regnuʒ dei sp p̄sto ē. sed petim⁹ vt veīat. i. vt manifestetur hominibus a qbus velut lux a cecis non videtur.

De effectu tertie petitionis.

Tertia petitio ē q̄ petim⁹ vt pformis fiat volūtas nr̄a/voluntati diuine. Et ē hec. Fiat volūtas tua sicut ī celo ⁊ in t̄ra. Sicut supple fit ī celo ab electis. Hoc ē. da vt pformes tibi fiam⁹ in t̄ris. sic pformes tibi facti sūt sctī in cel. ¶ Ul' ſm alios. Uolūtas. i. volitū tuū. s. illud quod vis fieri circa nos/qd spēalit̄ est iustificatio nr̄a. Un̄. j. ad Thess. iiij. Hec ē eīm volūtas dei sanctificatio vr̄a. Fiat. i. adimpleat̄. Nō volūtas quidē in se q̄ fieri vis. q illa eterna ē. nec in se alit̄ fieri pōt. sed fiat p executionem ⁊ effectus adhibitōeꝫ. fieriqʒ cognoscat̄. ¶ Uel sic. fiat volūtas tua in terra. i. in hoīe q terra ē. Un̄ Gen̄. ij. Formauit igit̄ dn̄s deus hoīeꝫ de limo terre. Et Ecc. xvij. De⁹ creauit hoīeꝫ de terra. Et iterum. Oīs homo terra ⁊ cinis. Qd proprie potest intelligi in hoīe peccatore cōuertendo. sicut supple fit in celo. i. in homine sancto iam conuerso ⁊ iustificato. quasi dicat. Cōuertant̄ mali ⁊ faciant q̄ tibi placita sūt s. iusta ⁊ bona opa. sicut faciūt boni iam cōuersi. Que tamen intelligēda sunt de volūtis que pcedunt a volūtate beneplaciti q̄ semper bona sunt ⁊ non de his que proce

dunt de voluntate permissionis que mala plerūqꝫ fiunt. Nec enim erit malum in ciuitate quod dominus non fecerit. Amos iij. ¶ Exponitur etiam sic. Fiat voluntas tua in terra. i. in ecclesia sicut suple fit in celo. i. in xp̄o qui celum dicit̄ quia in eo deitas celata est. Vñ Esa. xlv. Uere tu es de⁹ absconditus.

De effectu quarte ꝯ petitionis.

q Uarta petitio est qua petit̄ temporale subsidiū ad sustentatōez vite. Et est hec. Panem nostruz quotidianum da nobis hodie. Qd aūt hec petitio ptineat ad corporalem necessitatem specialit̄ testatur Chrys. super Math: ita inquiens. Quia hoibus loquebatur carne indutis ⁊ necessitati nature sbiectis/ docuit subsidiū peti nature infirmitati. Dicit igit̄. Panē nostrū quotidianum id est corporalē vel vsualem. i. nobis quotidie necessariū. Unde Math. vj. loco quotidianū habet supsubstantialē. Ante enim peccatū/ fuit panis. i. cibus homini substātialis. sed post peccatū. factus est sibi supersubstantialis. i. necessarius ad hoc vt sustētetur in vigore. Unde nec per diem naturalem/ sine languore viriū potest homo eo carere. Et ideo subdit̄. da nobis hodie. Et ponit̄ hic panis ꝓ omni genere sustētamē corporis. vnde panis. d̄r a pan qd̄ est totū ꝫm Isido. ¶ Exponit̄ etiā de pane spūali. s. de corpore xp̄i seu de eucharistia. sic. s. panem nostrū xp̄m. s. vel eucharistiā qui verissimus panis est/ ⁊ efficacissimus anime cibus. Joh. vj. Ego sum panis viuus q de celo descendi. quotidianum. i. quotidie necessariū. da nobis hodie. ¶ Sed nunqd ꝫm hoc debet quilibet de eccl'ia quotidie cōmunicare? Dic ꝙ tripliciter cōtingit cōmunicare. s. corporalit̄ seu sacramētalit̄ tātum. ⁊ isto modo cōmunicāt mali quādo ī peccato mortali sumunt corpus xp̄i. Item spūaliter tm̄ scꝫ credendo sacramentū. Credere eñ/ est spūaliter manducare. ꝫm illud Aug. Crede ⁊ māducasti. Et isto mō cōmunicāt quotidie omnes boni. Item corporaliter seu sacramētaliter ⁊ spūalit̄. ⁊ isto modo cōmunicāt quotidie boni sacerdotes q celebrāt. ⁊ alij boni de eccl'ia dum cōmunicāt. Qd̄ qlibet xp̄ianus debite cōmunicare tenet̄ facere/ ad minus semel in anno. s. in pascha. ¶ Sed cū cōpleta refectōe corporali vel spūali/ habeam⁹ qd̄ in ista petitōe petimus vt qd post prandiū istā oꝛonē iteram⁹? Ad qd̄ dicit̄ ꝙ sensus hui⁹ petitōis duplex ē. s. vt panis det̄ ⁊ vt in comedētis nutrimētū nō aūt in detrimētū ꝯuertat̄. Et rōne p̄mi habet locū hec oꝛo añ susceptōez cibi. Ratione v̄o scd̄i hꝫ locū post susceptōez.

De effectu quinte petitionis oꝛonis p̄dicte.

i N q̄tuoꝛ igit̄ p̄cedētibus petitōnibus petit̄ accessus oīs boni In tribus v̄o sequētibus/ ponit̄ amotio oīs mali. In hac igitur q̄nta petitōe petim⁹ absolui a malo p̄terito Et est hec. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata q̄ nos/ pene debitores ꝯstituūt. Sicut ⁊ nos dimittim⁹ debitoribus nostris. Quasi dicat. Sic te velis habere ad nos in debita nostra dimittēdo. sicut nos habem⁹ erga debitores nostros q̄bus debita dimittimus. ¶ Et intelligas ꝙ hec oꝛo ꝓfertur in ꝑsona totius ecclesie q̄ in bonis stat qui peccātibus in se debita dimittunt. Alioqn si in persona sua intentionē imputando diceret peccator in se peccātibus nō dimittēs mentiret̄. sibimet imp̄cans maluz. ꝫm qd̄ dicit Augus. Si nō dimittis mentiris. ⁊ ei mentiris quē non fallis. ¶ Sed ꝫm aliq̄s istud in peccatore videt̄ posse saluari orando iuxta prioꝛem modū. per hoc ꝙ ly nos ⁊ ly nobis/ supponant ꝓ diuersis. Et hic sit sensus. Dimitte nobis infirmis debita nostra. sicut ⁊ nos boni ⁊ ꝑfecti dimittim⁹ debitoribus nostris. ¶ Sed istam expositionem vt nimis extortā credo derelinquēdam. Expone sic igit̄. Dimitte nobis debita nostra. i. peccata que nos constituunt debitores. Uel debita nostra. id ē penas nobis pro predictis peccatis nostris debitas. cōmutando saltem eternas quas peccando meruimus/ in temporales. sicut et nos dimittimus. id est iuste dimittere debem⁹ debitoribus nostris. vt saltem eos nolim⁹ vel hic vel in futuro obligari. cū aliquid. s. fecerint quare obligare desierint. vtpote cū

satisfecerint si possint. vt saltem cum petie-rint veniā si non possint. ¶ Unde hic no-ta q̄ dupliciter contingit alicui dimittere. Uno modo dimittendo rancorem. sic. s. q̄ nec malum inimici velis procurari. nec eius bonū minui. bene tamen velis illud qd̄ in te deliquit aliq̄tenus satisfieri. Et ad hoc te-nent omnes indifferēter. q2 hoc oīno prece-ptum est saltem sub intellectu. Alio modo dimittere cōtingit. non solū dimittēdo ran-corem sed oīno sine satisfactione iniuriarū sineq3 restitutōe rerū. necnō sine interuēt9 precum omnia dimittere ac ex puro corde diligere. ⁊ ad hoc tenent tantū pfecti. quia isto modo solū consiliū est.

De effectu sexte petitionis.

A

s Exta petitio est respectu amotōis mali futuri. in qd̄ / varijs tpibus / ex carnis mūdi ⁊ demonis tēptatōni-bus incidere formidamus. Et ē hec Et ne nos inducas in temptatōez. Qd̄ intellige pmissiue. i. nō induci sinas in temptatōez. hoc est ne pmittas nos succūbere tempta-tioni. Aliud est eñ in temptatōnez duci. ⁊ aliud induci. In temptatōnez eñ ducit q̄ a temptatōe pulsat. sed nō deijcit. In tem-ptationē vō inducit qui a temptatōe pul-satur eo q̄ a grā non supportat sed sibi re-linquit. a temptatōe frangit ⁊ absorbetur. ¶ Quia ergo nō ē malū a temptatōe pba-tionis vel etiā suggestionis duci q̄nimo ē occasio exercende v̄tutis. q2 beat9 vir q̄ suf-fert tēptatōez. Jaco. j. Nō petim9 hic vt nō ducamur in tēptatōz. sed ne inducamur. i. ne interi9 inducamur ⁊ succūbam9. Unde glo. Nō p̄camur nō tēptari. sed nec etiam modicū a tēptatōib9 vinci. Tēptatio eñ ne-cessaria est ad coronā. ¶ Et cū3 duplex sit temptatio. s. pbatōis ⁊ suggestionis. non dicit deus pprie inducere in tēptatōez sug-gestionis. q2 vt dicit Jac. j. Ipe eñ deus ne-minez temptat. Sed ideo (vt dicit Aug9.) dicit aliquē inducere in tēptatōez. nō quia ipe inducit. sed q2 aliquē induci pmittit. vel saltē qd̄ inducamur nō impedit.

De effectu septime petitionis.

s Eptima ⁊ vltima petitio est re-spectu amotionis mali p̄sentis siue instantis. Unde glosa ordi-naria sup isto passu Math. vj. Sed libera nos a malo. In illam que non-dum est supple temptatōnez ne nos sinas induci. quod intellige petitōe p̄cedenti pe-titum est. ⁊ ab ea in quā inducti sum9 libe-ra nos. Et hoc ē qd̄ dicit. Libera nos a ma-lo. tam. s. visibili ⁊ inuisibili. ⁊ tam pene q̄ culpe. Unde simpliciter dicit a malo nihil determinādo. dans hoc de omni malo in-telligi posse ⁊ debere. Unde sic intelligēdo petit amotionē omnis mali instantis. Est autem quadruplex malū. Unū originale. aliud actuale. quod est duplex. Nam aliud est mortale. aliud veniale. Quartū malum est pena peccatū cōsequens. Primū autez malum est innatū. duo sequentia sunt ma-lum additū. Quartū est malum inflictum Et ab oibus his petimus liberari. Dū3 in psona ecclie orātes ⁊ loquētes dicim9. Sz libera nos a malo ⁊c̄.

De numero ⁊ sufficientia p̄dictarū petitionū.

B

n Umerus vero ⁊ sufficientia pre-dictarum petitionū sic accipitur Omne quod rationabiliter pe-ti potest / aut est collatō boni. aut amotio mali. ¶ Si est collatio boni. aut boni increati. s. dei. aut boni creati. Si est collatio boni increati. hoc potest esse dupli-citer. Uel. s. vt per veram fidem confirme-tur eius noticia in nostro aspectu. ⁊ hoc pe-titur ibi. Sanctificetur nomen tuum. Uel vt sua voluntas confirmet in nostro affe-ctu. ⁊ hoc petitur ibi. Fiat voluntas tua ⁊c̄ Si vero petatur collatio boni creati hoc ite-rum potest esse dupliciter. Uel. s. vt confe-ratur bonum eternū vt est regnum celorū. Et hoc petitur ibi. Adueniat regnū tuum Uel vt conferat bonū temporale ad suste-tationem. Et hoc petitur ibi Panē nostrū quotidianū. ¶ Si autē fiat petitio p amo-tione mali / hoc potest esse tripliciter. Uel. s. vt amoueatur malum p̄teritum siue in p̄-terito cōmissum. Et hoc petitur ibi. Et di-mitte nobis debita nostra. Uel petitur vt amoueat malum futurū. Et hoc petit ibi

Et ne nos inducas in temptatōes. Uel petitur vt amoueat malū p̄sens. et hoc petit̄ ibi. Sed libera nos a malo.

De ordine ipsarum
petitionū ad septē vicia capitalia.

n Unc videndū venit qualiter in his septem petitionib⁹ cohiberi petunt̄ septem capitalia vicia. ¶ In p̄ma igit̄ petitōe cohibet̄ supbia. Supbi em̄ nō sanctificāt nomē dei sed nomē suū ꝓpriū. ꝫm qđ dicit psal. Uocauerūt noīa sua in terris suis. ¶ In scđa petitōe elidit̄ inuidia q̄ est dolor alieni boni. Unde nō desiderat vt primo adueniat bonū sed potius malū. ꝛ econtrario in ista petitōe petit̄ cōmune omniū bonū. ¶ In tertia petitōe resecat̄ ira. que volūtatez dei nō sequit̄ sed ꝓprii impetū. et ecōtrario in ista petitōe petit̄ volūtatē dei fieri. Uel aliter ꝫm aliquos dici pōt ꝙ in scđa petitōne elidit̄ ira que bonū homini non patit̄ euenire. Ibi em̄ aduenire petit̄. Et tunc in tertia resecat̄ inuidia. que specialiter sanctam dei ꝑsequit̄ volūtatē. vt dicit Hiero. Cui⁹ cōtrariū in dicta petitōe orat̄. Et ꝫm istuz scđm modū ponēdi. ordinant̄ petitōes ad vicia/in scđa tabula ꝑ aliquos circa hec cōfecta. ¶ In quarta aūt petitōe expellit̄ accidia. Ibi em̄ petit̄ robur tam spūale q̄ corporale qđ confert̄ in pane corpali ꝛ spūali. qđ quidē euacuat acidiaz q̄ est ignauia et tediū vite. ¶ In q̄nta petitōe elidit̄ auaricia q̄ est īmoderat⁹ amor cōgregandi ꝛ retinendi tempalia. Unđ ꝛ debita semꝑ exigit nec dimittit. Cui⁹ cōtrariū ibi petit̄ ꝛ offertur. ¶ In sexta petitōe extirpat̄ gula. ex q̄ ortū habuit p̄maria homīs temptatio. cuz ibi petat̄ amotio tēptatōnis future. ¶ In vltima petitōe resecat̄ luxuria q̄ specialiter semꝑ habet secū malū tam corpis qđ ipsa debilitat. q2 qui fornicat̄ in corpus suū peccat. q̄ etiā spūs cui⁹ vires eneruat. Cuz ibi petat̄ amotio oīs mali p̄sentis.

Finit.

Incipit tractatus
sextus de septem donis spūssancti ꝛ eorum declaratione.

p Ostmodū de donis spūsscti sub cōpēdio agēdū ē. Ubi p̄mo dicēdū erit. vtrū idē sint ꝙ septē virtutes denoīate. Et si nō. in q̄ ab eis differūt. Quot sūt dona. ꝛ q̄ sint. Deinde singulis donis in se aliqua tangēda erunt. Postremo q̄liter ꝑ ipa dona/excludunt̄ septem peccata capitalia.

Utrum septez dona
spūssancti sint idem ꝙ septem virtutes. Et in quo differunt.

o Mniū aūt fere opīo ꝙ ē dona nō sunt v̄tutes. Sed dr̄aꝫ inter v̄tutes ꝛ dona assignādo/ mag̃ ē diuersitas. ¶ Quidam em̄ dicunt ꝙ v̄tutes/p̄ncipalit̄ sūt ad agendū ꝛ ꝙ ideo diffiniunt̄ ꝑ actus ꝛ opationes suas. Dona v̄o p̄ncipalit̄ sūt ad resistendū tēptatōibus. q̄ viā iam habite virtutis impugnāt. ¶ Alij sic dicūt ꝛ melius ꝙ v̄tutes simplicit̄ sunt ad agendū. sed dona sunt ipaꝝ expeditōnes v̄tutū. ꝛ sic sunt ad magis expedite agēdū. ¶ Sūt alij q̄ distinguūt dicētes ꝙ in donis illa q̄ ꝑtinent ad affectū sunt v̄tutes. Illa v̄o q̄ ꝑtinēt ad aspectū reꝝ/sunt ꝓpria dona. Et hi soluūt facile que ex vtraq3 parte obijci possunt. s. vtrum sint virtutes vel non. Et q2 opinio media/innitit̄ sententie beati Greg. a pluribus ꝓbabilior habet̄.

Quot sint dona spūs
sancti ꝛ que sint.

q Uot ꝛ q̄ dona sint p3 ꝑ Esaiz xi. ca. vbi tāgunt̄ septē dona spūs sancti hoc ordine. Requiescet sup eū. s. xp̄m. spūs sapiētie ꝛ intellectus. spūs cōsilij ꝛ fortitudinis. spūs sciētie ꝛ pietatis. ꝛ replebit eū spūs timoris domini. Duo aūt prima digniora sunt que regunt vitā ꝯtemplatiuā. s. sapiētia ꝛ intellectus. Alia aūt q̄nq3 sufficienter regunt vitam actiuā. Et ꝫm hoc sumit̄ ab aliquib⁹ numerus ꝛ sufficiētia ipoꝝ septē donorum sic. s. Nā aut ipa dona q̄ (vt tactū est) sunt quedā ipsaꝝ expetitōes seu pfectōes v̄tutū ipsam virtutem perficiunt respectu vite cōtemplatiue vel respectu vite actiue. Si respectu vite ꝯtemplatiue que circa diuina ꝛ

celestia v̾sat. aut ipam v̄tutē ꝑficiūt ꝑ modum cuiusdā expiētie ⁊ gustus. ⁊ hoc fit ꝑ donū sapie. aut ꝑ modū cuiusdā intime inuestigatōis ⁊ speculatōis. ⁊ hoc fit ꝑ donū intellectus. Si respectu vite actiue quē circa agibilia versat̄. aut ꝑficiūt ipam v̄tutē quātum ad recessum a malo. ⁊ hoc fit per donum timoris. aut ipam v̄tutē ꝑficiunt quātum ad opatōez boni. ⁊ tūc vel boni ad qd̄ omnes tenent̄ ⁊ quod est in cōmuni opatione. Vel boni ad quod nō omnes tenentur vl est bonū arduū. Si quātuz ad opationem boni ad quod omnes tenent̄. hoc cōtingit dupliciter. Nam vel donū in tali opatione v̄tutē ꝑficit tanq̄ ipm opus exequens. Et tunc est donū pietatis. vel tanq̄ ipm opus regens ⁊ dirigens. ⁊ tunc est donum sciētie. Si quātuz ad opatōez boni ad qd̄ nō omnes tenent̄. hoc iterū ꝯtingit dupliciter. nā vel donū in tali opatōe v̄tutem ꝑficit tanq̄ opus ipm arduū exequens ⁊ tūc est donū fortitudinis. Vel tanq̄ ipm opus arduū regens ⁊ dirigens. ⁊ tunc ē donum cōsilij. ¶ Aliter ꝑ alios sumit̄ iste numerus ⁊ sufficientia p̄dictoruz donoꝝ ſm aliquas ipsoꝝ donoꝝ ratōes. ⁊ hic inserere visum est causa breuitatis non expedire.

¶ Nota insup q̄ illud donū qd̄ in predicta Esa. assignatōne / vltimo loco ponit̄. s. donum timoris / est primū in ascendendo. iuxta illud psal'. Initiū sapientie timor domini. A quo timoris dono / fit quidaz per alia dona gradalis ascensus. Ne ei timor cōceptus / gelidus foret aut aridus. sequit̄ donū pietatis que ad omnia vtilis est. Et ne pietas ipa / nimis remissa aut nimis ꝓdiga aut aliquo mō inordinata eēt adiūgitur ei donuz sciē que opa pietatis regat vt discrete fiant. Et ne sciā inualida foret / additur ei donū fortitudīs vt qd̄ aliqs ꝑ sciētiam bn̄facere nouit / ꝑ fortitudinē exeq̄ facto possit. Et ne fortitudo p̄sumptuosa vel impetuosa esset / adiungit̄ ei donum ꝯsilij quo regi possit opus fortitudinis ⁊ debito modo comp̄mi. quia ſm Greg. fortitudo sine cōsilio p̄cipitat. Et ne cōsiliū incautū foret. adiungit̄ ei donū intellectus. qui est cognitio bonoꝝ spūaliū / quo cōsiliū in ipa spūalia dirigi possit. Et vt intellectus mō debito temperet̄ ⁊ ordinet̄ / dat̄ ei sapientia q̄ est cognitio ꝑ gustū diuine dulcedīs. Que sapiētia a sapore nō a sapedicta est.

De dictis septē donis in speciali. Et p̄mo de dono timoris.

n Unc breuiter de singulis donis in se / aliqua tangēda sunt. Et p̄imo de dono timoris. vbi p̄mo dicetur. Quid sit timor. Deinde quot sunt eius species. Et que earū sit donū.

Quid sit timor ⁊ quot sunt eius species.

t Imor ſm Aug. sup Iohan. sic diffinitur. Timor est fuga animi / ne perdat quod diligit. Idē in li. de ciui. dei. Timor est affectio vel amor. fugiens quod [illegible] aduersatur ¶ Species autez timoris ponunt̄. vj. Est enim timor mūdanus. humanus. naturalis. seruilis. initialis. filialis. Timor mundanus est quo quis timet amittere q̄ mundi sunt. ⁊ ideo nō peccat si ea amittat. Humanus est quo quis ex deliberatōe tantuz timet penā sui corporis. Naturalis ē quo quis naturaliter timet mortem siue horribile aliquid ante deliberatōez rationis. q̄ timor viciosus nō est sicut duo p̄ores. Seruilis est q̄ quis offendere timet tm̄ ne incurrat penam gehēne. Iste aliquantulū habet vtilitatem. q2 freq̄nēter introducit charitatem sicut seta introducit filum sutoris. vt ꝑhibet augusti. Initialis est qui quasi duplicem habet oculū seu respectum. vnū ad fugam pene. aliū ad amorem glorie. Seruit enī deo ꝑtim timore gehēne. ꝑtim amore glorie vel iusticie. Filialis siue castus [illegible] quo timem9 ne xp̄s anime nr̄e responsus aut tardet aut discedat. aut aliq̄ten9 offendatur. hic ē timor sanctus q̄ ꝑmanet ī seculum seculi. qui alio nomine dicit̄ reuerentialis. Quis aūt timoꝝ istoꝝ sit donū spūs sancti patet q2 nec timor mundanus. nec timor humanus q̄ simpliciter mala habent̄ nec naturalis. quia donū / est quidē diuinitus infusus. non innatus. timor do naturalis innatus est. Nec seruilis timor. proprie tamē sumēdo donū nisi generalit̄ sumeret̄. sicut generalit̄ dicitur donū de omnibus que dant̄ a deo. ⁊ sūt supra naturā ad

ordinandū aliquo mō vitā in bonū gratie sicut et fides informis dici pōt donū dei. sz initialis timor et cast⁹ siue reuerētialis ꝓprie dicunt̄ donuz spūssancti. Cōcedūt tn̄ aliq simpliciter ꝙ timor ꝟuilis sit donū spūssancti et tn̄ negāt ꝙ simul insit cuz spūsancto/ ꝙ qliter eē possit nō video.

De secūdo dono spiritussancti. s. dono pietatis.

Sequit̄ de dono ꝓximo q̄ ē in ascēdēdo. s. d̄ dono pietat̄ Ubi primo videdū qd sit. qt modis dicat̄. et ꝟm quē modū sit donū spūssancti. Diffinit̄ aūt sic pietas ab aug. Pietas ē cultus dei quā greci eusebiā vocāt. Item greg. sup Job. Pietas ē q̄ docet op⁹ misericordie. Scdm tulliū i fine pmi sue rhetorice. Pietas ē beniuolētia in parēte. Magistral' vo diffinitō hec ē. Pietas ē ex benigne mētis dulcedi̇e oib⁹ auxiliatrix affectio.

Quot modis dicatur pietas.

Dicit̄ aūt pietas multis modis. Qñqz mot⁹ ipius affectōis tendēs in deū. et sic d̄r pietas cult⁹ di et sic ē in genere ꝟtutis q̄ ē latria. Qñqz dicitur mot⁹ affectōis tēdens in ei⁹ imaginē. s. in hoiez, et hoc pōt eē tripliciter. vel ille mot⁹ affectōis tēdit in imaginez dei q̄ ē sibi ꝑpi ꝑ sanguinē iūcta. et sic ē beniuolētia in parētes. et ē spēs iusticie naturalis. Qñqz etiam dicit̄ affectio tēdēs in imaginē dei. i. in hominē tāq̄ miserijs opp̄ssuz. et sic pietas ē q̄ docet opa miscdie. vt dicit Greg. et sic poti⁹ ꝟtus ē q̄ donuz. Qñqz etiā ē affectio tēdēs in imaginē dei nō q̄ ē inq̄tuz ē sanguie cōiūcta vel miserijs opp̄ssa vt sic. sed motu quodam generali. s. inq̄tum ē imago dei. hoc ē inq̄tuz ē rōnalis creatura. Et tūc ꝓprie d̄r donū spūssancti qd abilitat et expeditū reddit hoiez ad habēdū se beniuolēte seu beniuolū/ad rōnalē creaturā. s. ad quēlibet hominē siue indigētē siue nō indigētē. Et sic marie ei cōuenit ista diffinitio magistralis pri⁹ posita. Scdm primū modū diffinit̄ ab Aug. iuxta scdm modū diffinit̄ a Tullio Scdm tertiū modū diffinit̄ a Greg. Et ꝟz quartū moduz diffinit̄ a magistris. qz illo mō est ꝓprie donū spūssancti.

De tertio dono spiritussancti. s. de dono scie.

De dono aūt scie duo videnda sunt. s. qd sit. Et in q̄ differat a dono sapie. a q̄ ꝟm Aug. distare nō videt̄. Qñ scia ꝓprie donū est sic diffinit̄. Scietia ē lumē spūale/ acceptuz a deo: in q̄ vident̄ rōnes opabiliū ꝑtinentiū ad vitā. ꝑ q̄s sancte et meritorie viuamus. sicut dicit aplus ad Titū. ij. Abnegantes omnē impietatem et secularia desideria sobrie et iuste viuam⁹ in hoc seculo. Un̄ sicut fides ē illumiatio q̄dā ad credibilia. ita donū scie ē illumiatio q̄dā ad opabilia.

In quo differt donū scientie a dono sapientie.

Dicit̄ aūt in hoc a dono sapiētie differre quoniā sapiētia ē cognitio quedā diuina/ꝑ gustū. sciētia aūt est lumē quoddā diuinū ad opabilia ꝑtinētia ad hāc vitā. Unde sicut dicit magister in li. sententiarū. Sciētia docet bene ꝯuersari in medio hui⁹ praue et ꝑuerse nationis. Et hoc satis videt̄ ꝯsonare verbis Aug. q̄ dicit ꝙ sapiētia est d̄ eternis. Scientia ꝟo de tempalibus.

De quarto dono spiritussancti. s. de dono fortitudinis.

Post hec de dono fortitudinis duo etiam dicenda sunt. s. quid sit et qliter differt a fortitudine prout fortitudo est virtus.

Quid sit fortitudo et quomō differt a fortitudine ꝑut est ꝟtus.

Secundū aūt ꝙ fortitudo est donum sic notificat̄. Fortitudo est affectio animi qua cupiditas terrena depmit̄. nullaqz aduersitas formidat̄. Et videtur hec notificatio sumi ex verbis aug. in li. de spū et anima. et in. v. li. sue musice. ¶ Differt aūt a fortitudine ꝑ vt est virtus. licet vtraqz sit circa difficile et arduū. Quoniam fortitudo ꝑut est virtus sustinet piculuz. quando. s. necesse pati vel a bono virtutis cedere. sicut quādo quis

fides vel iusticia, vel libertas patrie vel huiusmodi. Sed fortitudo ꝓut est donum se gratis ⁊ ex abūdanti illi statui offert. ī quo talia sepe querunt. vt est status pfectionis consilioꝝ. Si aūt dicat̄ ꝙ ſm hoc nō haberent donū fortitudinis nisi tantū pfecti. ergo sic habita vna gratia gratificāte nō omnes haberent. Dico ꝙ nō est verū nec ex ꝑdictis sequit̄. quoniā pfecti istud donū habent in actu. omnes vō in charitate existentes habent in habitu. Unde q impfectus ē habet in habitu. Unde opus pfectionis facere potest qui vult.

De quinto dono spūssancti. s. de dono ꝯsilij. ⁊ qd sit.

F

Ostremo de dono ꝯsilij duo similiter videnda sunt. s. qd sit. Et qualiter sit donū cū in xp̄o nō videat̄ fuisse. in ꝗ tn̄ sunt ⁊ fuerūt omnia dona. ¶ Diffinit̄ aūt sic a Tullio ī rhetorica sua. Consiliū est/ faciēdi vel non faciēdi vere cogitata ratō. Sed hec diffinitio nō videt̄ cōuenire cōsilio ꝓut est donū ideo aliqui corrigūt eū sic. Consiliū est faciendi vel nō faciēdi vere excogitata ratio. earū. s. reꝝ in ꝗbus ꝓpter arduitatē indiget qs adiutorio. Unde cōsiliū ꝓut hic sumitur/ nō est de dubio sed de arduo ad qd ꝓpter difficultatē nō omnes tenent̄. De reliquo dic ꝙ isto mō vltimo cōsiliū ē donū ⁊ qd verissime hoc donū fuit in xp̄o sicut ⁊ cetera dona fuerūt ⁊ semp erūt. Unde cōsiliū ſm ꝙ ponit dubitatōez ⁊ circa eam querit ab alijs certificatōez nō fuit in xp̄o ꝗ certissime oīa nouit q2 nec sic ē donū spūssancti. Sed ꝯsiliū qd est lumē īmissum a spūsancto/ oīa dubia dissoluēs/ et indubitāter in aggressionē arduoꝝ dirigēs/ ꝗ deus ad statum pfectionis ptinere ꝓpalauit/ sic est donū. Et isto mō fuit in xp̄o.

De sexto dono spiritussancti. s. intellectus.

S

Equit̄ de dono intellectus. Circa quod attēde. ⁊ primo quid sit deinde qualiter differt a sapientia. Diffinit̄ aūt sic ab Augu. in sermone quodaz suo de timore. Intellect⁹ vocatur quo ab omni infirmitate carnali corda mūdant̄. vt pura intentio dirigatur in finez suū. s. deū. Et intellectus quoddā lumen spūale infusum ad cognitōez dei in creaturis. Differt aūt a dono sapiētie. quia sapientia est cognitio ꝑ gustum. Est enim quoddā lumen sub quo vel in quo vident̄ ⁊ gustant̄ diuina ꝑ experimentū. Unde sapientia ꝓut est donū est ꝓprie gustus dei in donis suis. Intellectus aūt nō est ꝑ gustum. sed potius est lumē quoddā datum a deo ad cognitōez dei in creaturis illis in quib⁹ resultat deus ꝑ grāz. Uel in illis in ꝗbus habet resultare ꝑ grāz ⁊ gloriā. Unde intellectus est donū quo gratuite cognoscimus dispositōes celestiū: ꝑ easqꝫ tendim⁹ ī deum sic disponentē.

De septimo dono spūssancti sapīe. ⁊ qd sit.

D

Eniqꝫ de dono sapiētie dicēdū est. Et quoniā ex supius dictis ī parte patet quid sit. ⁊ qualiter se habet ad donū scientie ⁊ ad donum intellectus ideo sufficit hic ponere ei⁹ notificatōez. Scdm āt aug. sic diffinit̄. Sapientia est cognitio reꝝ diuinaꝝ. ¶ Item ex litteris. iij. li. sententiaꝝ. Sapientia ad solius eterne veritatis cōtemplatōez ⁊ delectationem ptinet. ipsaqꝫ tantū creator conspicitur. ⁊ ꝙ semp ⁊ incōmutabiliter manet quod deus est. Greg. sic diffinit. Sapientia est donū/ spe ⁊ certitudine eternoꝝ/ mentē reficiens. Que diffinitio dicit opatōnem eius ꝓpriā/ que est mentē ꝑ gustū reficere. quod sonat nomē eius. Sapientia enī a sapore dicta est.

Quō ꝑ septem dona spūssancti: excludūt̄ septē vicia capitalia.

V

Ltimo dicendū est qualiter ꝑ septem dona excludant̄ septē peccata capitalia. Et sciendū est ꝙ timor q2 per eū quis se deprimit/ ne super aliū se extollat. excludit superbiaz que sup alios se extollit. Pietas ꝗ sibi illatas remittit iniurias. expellit iram que vindicari querit. Scientia que m entez illuminat. euacuat inuidiam. que mentē excecat. Fortitudo ꝗ excellit in arduis. pellit accidiam. ꝗ torpet in imis. Consiliū quod docet

ꝓ transitorijs eterna mercari. remouet aua riciã q̃ in terrenis ⁊ ꝑ terrenis tantũ querit negociari. Intellect⁹ q̃ vere delectamur in bonis spũalib⁹. excludit gulã. q̃ vane ⁊ misere delectat̃ in carnalib⁹. Sapiẽtia p quaꝫ pure delectamur in deo extirpat luxuriã q̃ qs impudice ĩ suo misero corpe delectat̃.

¶ Explicit tractatus sextus huius compẽdij de septem donis spũssancti.

Incipit tractatus septimus de octo beatitudinibus ⁊ earum explanatione.

Nunc breuiter restat aliquid de octo beatitudinibus dicere. Et primo quid dicat̃ beatitudo. s. an ipa ṽtus an id quod ꝓmittit̃: vt gratia exempli respectu eius qđ dicit xp̄s. Beati paupes spũ quoniã ipsoꝝ est regnum celoꝝ. an beatitudo sit ipa pauptas vł ꝓmissio regni: Qualiter se habeant ad dona ⁊ ad ṽtutes. Quare vltime beatitudini idem p̄miũ reddat̃ sicut p̄me. Deinde de qualibet beatitudine ĩ se qđ est ⁊ q̃liter ⁊ cũ quo dono conuenit ⁊ cũ vicio capitali cõtrariet̃.

Quid dicatur beatitudo. an. s. ipa virtus vel qđ ꝓmittit̃.

Sciendũ est aũt q̧ beatitudo duplex ẽ. s. vie ⁊ patrie. ¶ Beatitudo aũt vie ꝯsistit ĩ pfecta euacuatione vni⁹ miserie. s. culpe. ⁊ quo ad essentiã ⁊ q̃ ad occasiones. Unde q̄ꝛ iste virtutes de q̄bus infra/ euacuãt culpam et culpe occasiões. disponũtq̧ ad beatitudinem patrie. ideo dici possunt ⁊ dicunt̃ beatitudines. Beatitudo aũt patrie cõsistit in omimoda euacuatõe vtriusq̧ miserie. s. et culpe ⁊ pene. Et isto mõ dicunt̃ ꝓprie beatitudines p̄mia p̄dictis ṽtutib⁹ respõdẽtia Sicut ẽ illud. ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Uel illud ipi saturabunt̃ ⁊c̃. Et sic varia rõe ⁊ cõsideratõe/ poteris dicere q̧ ṽtutes ille sint beatitudines. Et q̧ silr̃ p̄mia eis correspõdentia beatitudines sunt.

Qualiter se habeant beatitudines ad dona ⁊ ad ṽtutes.

Qualiter aũt se habeãt iste beatitudines ad dona ⁊ ad virtutes: hoc scito q̧ ſm glosaꝫ super isto passu Mat. v. p ṽtutes ad dona ⁊ p dona ad beatitudines ꝑuenit̃. Unde ṽtutes/ dicunt initiũ opationis done ⁊ euacuationẽ culpe q̃ ad essentiã. Dona aũt dicunt bonũ ⁊ expeditũ ꝓgressum. q̄ꝛ donũ expeditũ reddit actum ṽtutis vt expedite opetur. Beatitudines aũt dicunt cõsummationes siue terminũ quatinus in via haberi potest. ita vt omnẽ culpam euacuet et omnẽ culpe delectationẽ. Et bonũ delectabiliter opetur q̃tum facere possibile est viatori. Et ideo dicunt̃ iste beatitudines/ ṽtutes purgati animi. Quia. s. animã purgãt vltima purgatione viatori possibili.

Quare vltie beatitudini idem reddit̃ p̄miũ sicut prime.

Prime aũt beatitudini idem premium reddit̃ quod ⁊ prime sed nõ eadem ratõe. Quia regnũ celorum duo in se cõphendit. s. exaltationẽ ⁊ abũdantiaꝫ. In beatitudine autẽ q̃ prima ponit̃/ q̃ est pauptas spũs est summa rerũ abdicatio siue abiectio ⁊ ideo ꝓmittit̃ ei regnũ inq̃tuꝫ dicit abũdantiã. In beatitudine ṽo q̃ vltima ponit̃/ q̃ est ꝑsecutionẽ pati ꝓpter iusticiã. est sũma deiectio ⁊ ideo ꝓmittit̃ ei regnũ inq̃tuꝫ noiat exaltationẽ. Unde q̄uis regnũ celoꝝ oĩbus beatitudinibus debeat̃. istis tamẽ solum ꝓmittit̃. quia p quandam appropriationẽ istis magis debet̃.

De beatitudinib⁹ in speciali. Et cum quo dono conueniãt. Et primo de prima.

Hunc attendendum est ad aliqualẽ singularẽ determinationem. Prima igitur virtus seu beatitudo est pauptas spũs que adaptat̃ dono timoris. Et expellit suꝑbiã cui cõtrariat̃. eo q̧ pauptas spũs/ vera humilitas sit. Huic beatitudini in p̄miũ ꝓmittit̃ regnũ celoꝝ. ¶ Et nota q̧ pauptas hic dicit̃ abdicatio temporaliũ ſm rem ⁊ ſm voluntatẽ. Quia cũ beatitudines pfectam dicant peccati exclusionem. tam quo

ad peccati essentiã q̃ quo ad peccati occasionem cũ abdicatio solũ ſm voluntatem nõ sit euacuatio pfecta occasionis peccati. quia est alia vtilior que magis occasionem peccati euacuat/scilicet illa que est ſm rem et ſm voluntatem. patet q̃ illa prima est ꝓprie beatitudo.

De secunda

Secũda ṽtus seu beatitudo ē mitinitas siue mansuetudo q̃ ꝯgruit dono pietatis ⁊ expellit iram. qr mittis est que ira vel rancor nõ afficit. Cui respondet in premiũ possessio terre viuentium.

De tertia

Tertia ṽtus seu beatitudo est luctus/ q̃ est dolor animi charitate informatꝰ. q̃ facit cognoscere miseriã ꝓpriã ⁊ lachrymabilē pñtis vite statũ ⁊ delectatõez future glĩe q̃ sufficiens causa luctꝰ sunt. quē dolorem inducit scientie donũ. Qui enĩ addit scientiã istã. s. addit ⁊ dolorē. Cui ꝓ pmio respõdet eterna cõsolatio in q̃ absterget deꝰ oēm lachrymam ab oculis sanctorũ. Et iam non erit amplius neq̃ luctus neq̃ clamor ⁊c̃. Et hec euacuat inuidiam q̃ dolet de bono alieno ⁊ letat̃ de malo. hec aũt beatitudo econuerso. ¶ Et q̃uis luctꝰ ip̃e miseria q̃dã videatur cõgrue tamen beatitudo ꝓpter sibi annexã dulcedinē dicit̃/ eo vt dicit Gregꝰ. Dulciores sunt lachryme penitentiũ q̃ delicie regũ. Et aug. li. ꝯfeſ. Currebãt lachryme ⁊ bene mihi erat cũ illis.

De quarta

Quarta ṽtus seu beatitudo ē esuries ⁊ sitis iusticie/ q̃ dono fortitudis adaptat̃. q̃ est i sustinẽdis piculis ꝓ iusticia ⁊ fide. Que expellit tediũ boni hoc est accidiã. Cui respõdet ꝓ pmio eterna saturitas.

De quinta

Quinta ṽtus seu beatitudo ē misericordia. Que appropriat̃ dono cõsilij. qḋ docet alijs dimittē minora/ vt nobis dimittãt̃ maiora. vt ꝯferre ferrena vt obtineamꝰ celestia. hec expellit auariciã cuiꝰ ꝓpriũ ē ꝯgregare ⁊ nõ remittere vel ꝯferre. Premiũ aũt huic beatitudini r̃ndens ē ꝯsecutio miscđie.

De sexta

Sexta ṽtꝰ seu beatitudo ē mũdicia cordis. cui ꝯuenit donũ intellectꝰ q̃ est cogitatõ celestiũ: oculos cordis mũdãs ⁊ illuminãs. Hac eliminat̃ gula q̃ corrũpit ⁊ excecat cor. vñ Osee. iiij. Fornicatio ⁊ vinũ ⁊ ebrietas aufert cor. Premiũ huic beatitudini r̃ndens ē visio dei.

De septima

Septima ṽtus seu beatitudo ē pax seu eē pacificũ. Cui r̃ndet donũ sapientie q̃ ē delectari in deo q̃ est pax nr̃a. Hec repellit luxuriã q̃ animũ nõ pacificat sed vagũ reddit ⁊ instabilē. Cui correspondet pmiũ esse filiũ dei.

De octaua

Octaua ṽtꝰ seu beatitudo q̃ ē pati persecutõez ꝓpter iusticiã clarificat et ostendit quoddã factuz. hñs respectum ad singula pcedẽtia. Et p quod oẽs alie beatitudines ab vltima vsq̃ ad primã pbant̃ si vere sunt. vnde Grego. Qualis vnusq̃sq̃ apud se lateat. illata cõtumelia ꝓbat. Et hinc ē q̃ beatitudo ipi facto ꝓ premio r̃ndens qḋ idē est cũ pmio prime beatitudini ꝓmissio redire dicit̃ ad caput tanq̃ circulꝰ pficiēs ⁊ oēs beatitudines ambiens ⁊ compħendēs. He ṽtutes seu beatitudines tangunt̃ Mat. v. Beati paupes spũ qm̃ ipoꝝ est regnũ celoꝝ ⁊c̃.

Unde accipitur numerus seu sufficientia beatitudinũ.

Harũ vo beatitudinũ numerus ⁊ sufficiẽtia ſm integritatē perfectionis hominis accipit̃. Ad pfectionis aũt integritatem requirunt̃ tria. s. recessus a malo. pfectus seu pgressus in bono. ⁊ pfectus status in optio. Sane respectu primi malum ꝓcedit aut ex tumore supbie. aut ex rancore malicie vl̃ ex languore libidis seu ꝯcupiscẽtia. Contra q̃ tria sunt seu sumunt̃ tres prime beatitudi

nes. s. paupertas spūs contra malū tumoris superbie. Mitistas cōtra malū rancoris malicie. Luctus cōtra malū languoris libidini seu cōcupiscētie. Respectu vo secūdi pfectus seu pgressus in bono attenditur circa diuinā imitatōnez que est duplex fm duas vias qbus intendi pōt. s. misc̄diam et veritatem. De qbus in psal. Uniuerse vie domini misc̄dia et veritas; Et fm has duas vias sumūtur due alie beatitudines. s. respectu veritatis/ esuries iusticie. et respectu misc̄die affectus misc̄die. Respectu autem tertij pfectus status in optimo attenditur in duobus. s. in limpida cognitōne et in tranquilla affectione. Et fm hoc sumūtur due alie vltime beatitudines. s. respectu limpide cognitionis. mūdicia cordis ad deuz videndū. Et respectu tranquille affectōis pax mentis ad deo pfecte fruenduz. ¶ Et aduerte q sicut in enumeratōne donoruz iuxta quod supra in tractatu de donis declaratū est. est ordo qdam artificialis quo primo loco ponūtur et enumerant digniora. ita in enumeratōe beatitudinū est ordo quidam naturalis quo digniores vltimo loco ponūtur.

Ex supradictis colligit q habit9 virtutū cardinaliū/pncipaliter disponūt ad exercitiū vite actiue. Habitus vo donoz maxime disponūt ad actus vite ɔtemplatiue. Habitus aūt beatitudinū disponūt ad pfectōez vtrorūq.

Finis tractatus pcedentis

Incipit tractatus

octauus et finalis de vicijs tam nature q voluntatis.

In finalibus aliqua de vicijs sumatim tangere conuenit. Et qr sunt vicia nature. et vicia voluntatis, tangit primo aliqualiter de vicijs nature. Et deinde de vicijs voluntatis.

De numero et sufficientia vicioz nature.

Vicia aūt nature/ qītuz ad hmōi cōpendiū attinet/satis erit enumerare. q sunt septē. s. Extollētia seu psumptio. duricia. ignorātia timiditas. pcipitatio. hebetudo. stulticia. Quorum numerus siue sufficientia licet de se satis clareat. nam repibile non videt vicium nature. aliud a pdictis vel quod saltem ad aliqd pmissoz non sit reducibile. p oppositionem tamen ad septē dona spūssancti sumunt aliqui numerū et sufficientiā ipsorum viciorum nature. Eteni tres aīe sunt vires seu potentie. s. concupiscibilis. irasabilis et ratōnalis. que quasi cōtinue in suis virtuosis actibus et opationibus/ p ipa vicia que nature ex sua corruptione insūt/varijs modis impugnant et impediunt. contra q az septem sint. data sunt in adiutoriū septem dona spūssancti que lumina quedam sunt lux diuinitus inspirata et infusa ad efficacius tam contra ipa septem vicia nature q vicia alia voluntatis et temptatōes. viam iam habite virtutis impugnātes/resistendum. liberiusq et expeditius ipos actus virtutum exequēdum. ¶ De vicijs nature circa vim concupiscibilē. ¶ Circa igitur vim seu potentiā concupiscibilē reperit vicium nature retrahens a debite compatiendo et subueniendo ꝓximo. quod vocatur duricia. Contra quod disponit donum pietatis. ¶ De vicijs nature circa vim irasabilem. ¶ Circa vero vim seu potentiam irasabilem/ duplex reperit vicium nature. Unuz immoderate retrahens ab agendis qd vocatur timiditas. cōtra quod disponit donū fortitudinis Aliud immoderate accedens quod vocatur psumptio. Contra quod disponit donuz timoris. ¶ De vicijs nature contra vim rationalez. ¶ Contra vim autem seu potentiā rationalē/duplex cōtingit viciuz nature. s. vel respectu finis. vel respectu eorum que sunt ad finem. Si respectu finis. duplex repent nature viciū. Unum impediens ne cognoscat qd vocat hebetudo contra qd disponit donum intellectus Aliud retrahēs ne animus ad ipm finem debite afficiat quod vocat stulticia. cōtra quod disponit donum sapientie. Si respectu eorū que sunt ad finē duplex silr nature viciū repitur. Unū impediens ne sciatur quid ad ꝓsecutionez finis expediat qd est ignorantia. contra quod disponit donū scientie. Aliud quo qs in his q agēda sunt magis ex passionis impetu q ex debita de

ctione ducit quod est p̄cipitatio. cōtra qđ disponit donum consilij. ¶ Quibus cōtrariantur ipa nature. Contrariant etiam iste septem nature vicia singula. s. singulis virtutibus. singulis orationibus dominice petitionibus ⁊ singulis beatitudinibus ⁊ cōueniunt cum septem principalibus seu capitalibus vicijs voluntatis. Quod clarius ex tabula in fine h᷑ tractatus posita concipi poterit ⁊ appendi.

De vicijs volūtatis seu de malo culpe in generali.

De vicijs volūtatis. id est de malo culpe seu de peccato/ opportunum foret ⁊ vtile/ specialē ⁊ longum tractatū subiungere. sed cū pluribus notabilibus hec sint diffuse explanata/ sufficiet interim ad p̄sentis compendij processum continuandū/ eiusq̄ cōplementum summatim dicere. quid sit peccatum in genere. Quotiens fit siue quot sūt eius genera. Deinde venient aliqua de q̄libet genere explanāda.

Quid est peccatū i genere ⁊ quomodo diffinit.

Peccatū aūt in genere sic diffinit. Peccatū est auersio ab incōmutabili bono ad bonū cōmutabile. Quā diffinitōnē sic intellige Peccatū est auersio. s. volūtatis. q᷑ ꝓprie ⁊ per se talis auersio est peccatū. ab incōmutabili bono. s. deo q̄ oīno incōmutabilis ē. Nec ē auersio aliud q̄ disconformitas volūtatis create a volūtate diuina. qđ ē in oī peccato vbi aliq̄d vult voluntas creata qđ nō vult deus. Sequit: ad bonū cōmutabile. supple cōuersio. s. ad bonū creatū qđ cōtinue mutat vel saltē mutabile est. ¶ Et licet peccatū in sui diffinitōne duo cōtineat s. auersionē ab incōmutabili bono. ⁊ conuersionem ad cōmutabile bonum. essentialius tamē peccato est/ primū q̄ secundum. Si eñ fuerit cōuersio ad creaturam/ ita tamen q̄ non fieret auersio a creatore. sic cōtingit quādo quis amat creaturam ꝓpter deum tantū. tunc nō fieret peccatū immo in isto casu meritorie fieret. ¶ Lic; plures alie sint diffinitōnes peccati/ non tractat nisi đ vna. Plures alie a doctoribus assignātur peccati diffinitōnes ₰m causas efficientem materialem ⁊ formalem ipsius peccati. Sꝫ quantū ad p̄sentem tractatum attinet/ supradicta diffinitō que ₰m causam finalem peccati sumit/ sufficiat.

De duplici diuisione peccati in genere.

Plures etiam a doctoribus assignant peccati diuisiones ₰m diuersas peccati causas ⁊ origines. Quātum vo ad p̄sentem tractatum sufficit de duabus peccati diuisionibus principaliter tanget. Et primo đ vna que sumitur ₰m quādam peccati qualitatem ⁊ quantitatē. Secūdo de vna que sumitur iuxta peccati causaꝫ materialē. ¶ Respectu prime diuisionis tria principalia reperiunt genera peccatoꝝ. quia omne peccatū aut ē originale aut actuale. Si actuale. hoc iterū est dupliciter. Quia aut ē mortale aut veniale.

De peccato originali ⁊ quid est.

Originale aūt peccatū ē illud qđ a nostra viciosa origine trahim᷒ Et est auersio quedā habitualis a deo quo anima ꝑna effecta est non reddere iusticiā quā debet. Unde omnes fere doctores respectu effectus ipsi᷒ peccati originalis consonant in ipam auersionem habitualē ₰m Augusti. ¶ Hugo de sancto vic. dicit q̄ originalis culpa/ est corruptio seu viciū quod nascendo contrahimus per ignorantiā in mente ⁊ cō cupiscētiam in carne. ¶ Alij volunt q̄ originalis culpa/ sit necessitas cō cupiscēdi cuꝫ debito nō ɔcupiscēdi. Et ponūt exemplum de radio cōiugato aque. qui mouet aqua mota ⁊ q̄escēte quiescit. Et hoc patet ex cōiugatione sui cū aqua. Unde cuꝫ maior sit vnio aīe ⁊ carnis/ q̄ in casu p̄dicto radij et aque. cū caro de se valde mobilis sit ad cōcupiscendū: anima corpo q̄ tali carni vnita est habet statim talē quādam necessitatem cō cupiscēdi. Cū igit caro puuli cui infunditur aīa/ p peccatū primi hoīs ad cōcupiscendū sit mobilis. inuenit ipi aīe iam illi car

ni vnite necessitas q̄dā cōcupiscēdi. nec po-
test anima ipa illā carnē seu sensualitatē co-
hibere. sicut anima ade ante peccatum po-
tuisset q̄ habuit potestatē sup sensualitatez
⁊ etiā libertatē ꝯcupiscendi vel nō ꝯcupiscē-
di. ¶ Patet igit̄ ꝙ ꝑ peccatū ⁊ post pecca-
tum p̄mi hominis inest anime duplex neces-
sitas. Una nō possendi sensualitatē retinē-
re seu cohibere. ⁊ alia necessitas ꝯcupiscen-
di. Et p̄ma est q̄daz necessitas nō valendi
facere quod debet, ⁊ secūda est q̄daz necessi-
tas faciendi quod nō debet. Et ita inest ei
carentia vtriusq₃ ptis iusticie: que sunt de-
clinare a malo ⁊ facere bonū. ¶ Ex quo pa-
tet ꝙ peccatū originale, ⁊ est in carne ⁊ est ī
anima. sed in carne originalit̄ ⁊ materialit̄.
In aīa vo formalit̄ ⁊ tāq̄ in subiecto. So-
la enī aīa ē susceptibilis vtutis ⁊ vicij. ⁊ tn̄
sicut dictū est ex cōiunctōe ipius ad corp⁹/
cōtrahit viciū illud. sicut qn̄ q̄s cadit in lu-
tum fedat̄ ⁊ maculat̄. ¶ Talis aūt aīe in-
fectio nō tantū est pena sed est etiam culpa
ipa vo culpe q̄ macula est delet̄ in baptis-
mo. Pena aūt q̄ fomes sine peccandi ꝓni-
tas appellat̄. remanet post baptismū. Sic
enī in baptismo curat̄ culpa q̄tum ad rea-
tum damnatōis eterne. sed nō quin rema-
neat ipa pena q̄tuz ad motū ⁊ actū concu-
piscentie cum q̄ oportet nos q̄diu viuim⁹
pugnare. nisi extinguat̄ ꝯcupia ꝑ spēalem
gratiā sicut in beatissima vgine in ꝯceptio-
ne filij dei. ¶ Originale etiā peccatū sic in
hoīe ꝑ baptismū curat̄/ ꝙ nihilominus ab
eo q̄ curatus ē/ trāsmittat̄ in ꝓlem quā ge-
nerat. sicut iudeus circūcisus generat filiū
cum ꝑputio. ⁊ granū nudū ⁊ purū semina-
tum/ ꝓcreat granū cuz palea. Qd̄ hinc ē q̄
homo nō generat filiū s̄m ꝙ in mente cu-
ratus est sed s̄m qd̄ in carne.

De nominibus pec-
cati originalis s̄m ꝙ ꝯpat̄ ad aīam.

o

Riginale peccatū diuersis in sa-
cra scriptura noībus, multiplici-
bus de causis noīat̄. ¶ Scdm
enī ꝙ originale peccatū compat̄
ad aīam/ vocat̄ qn̄q₃ infirmitas. q: reddit
aīam impotentē ad resistendū motib⁹. Qn̄-
q₃ vocat̄ feditas. q: ꝑ ipam aīa maculatur.
Uocat̄ qn̄q₃ ꝓuitas. ꝓpter cōtinuā appe-
titus inclinatōez ad malum. Uocat̄ qn̄q₃
corruptio q: ad nihilū ducit ⁊ peccatū. Uo-
catur qn̄q₃ viciū. q: est diminutio bonoꝝ
naturaliū. Uocat̄ qn̄q₃ languor nature. q:
durat in natura corrupta. ¶ Habet etiam
noīa s̄m qd̄ compat̄ ad corpus. Uocat̄ q-
qn̄q₃ lex carnis. eo ꝙ lege diuina sit ꝯtrā-
dicta. Unde qn̄q₃ lex mēbroꝝ vocat̄. quia
mouet organa ad ꝯpatōez ꝯcupie. Uocat̄
qn̄q₃ tyrānus. ꝓpter dominatōez q̄si viola-
tam in ipa ꝯcupia. Uocat̄ qn̄q₃ fomes. q:
sicut ignis fouet ignem. ita ꝑ ipm fouet̄ in
carne peccatū s̄m actus generatiue ⁊ nutri-
tiue. Uocat̄ qn̄q₃ stimul⁹ carnis. q: stimu-
lat carnē/ ad p̄mos motus. ⁊ animū ad ꝯ-
sensum. ¶ Habet q₃ noīa s̄m qd̄ compat̄
ad actus delectabiles. Et s̄m hoc vocatur
ꝯcupiā q̄ sonat viciū in actu ꝓut ē in adul-
tis. Item ꝯcupiscibilitas q̄ sonat viciuz in
potentia ꝓut est in puulis. ¶ Habet etiā
nomen s̄m quod compatur ad primū ho-
minē a quo contrahit̄. ⁊ sic vocat̄ origina-
le qd̄ est carētia debite iusticie.

De pctō actuali M
mortali ⁊ circa ipm in generali occurrētib⁹

c

Irca peccatū aūt actuale morta-
le aliq̄ sunt videnda: Primo qd̄
sit. Scdo de diuersis ei⁹ noībus
seu appellatōib⁹. Tertio de huꝰ
peccati effectib⁹. Quarto de diuersis ei⁹ ge-
nerib⁹ seu diuisionib⁹. Quinto de q̄libet se-
ptem peccatoꝝ capitaliū ac eoꝝ filiab⁹ seu
specieb⁹/ aliqd̄ in speciali declarabit̄.

Quid sit peccatum
actuale mortale in speciali. ⁊ quō diffinit̄.

p

Eccatuz igit̄ actuale mortale sic
diffinit̄ s̄m Augus. Peccatū est
dictū vel factū vel ꝯcupitū cōtra
legē dei. Et ponit̄ in dicta diffi-
nitōe. dictū ꝓpter pctm̄ oris. factū ꝓpt̄ pec-
catum opis. ꝯcupitū. ꝓpter peccatū cordis.
¶ Diffinit̄ ⁊ aliter s̄m eundē Aug. Pecca-
tum est voluntas retinendi faciendi vel cō-
sentiendi qd̄ iusticia vetat. ¶ Insup scien-
dum ꝙ peccatū ꝓprie nō est substantia vel
res aliqua sed defectus ⁊ corruptela. ¶ Cir-
ca qd̄ tn̄ aduertēdū est. ꝙ aliud est peccati
actus. aliud est peccati habitus. aliud pec-

cet reatus. Peccati actus aliq̃d est. sed qñ
nõ amplius fit. desinit eẽ: etiã sine grã. Sꝫ
peccati habitus q̃ ex malis actibus relinq̃
tur/ etiã aliq̃d est ⁊ remanet interdũ cessan=
tibus etiã ipis actibus. ac etiã post infusaꝫ
grãm pctiqꜫ remissionẽ. Peccati vo reatus
siue macula/ ſm rem nihil est. deformat tñ
animã nõ p modũ positõis sed p modũ p=
uatõis sicut trũcatio mẽbri p modũ puatõ
nis corp⁹ deformat ⁊ maculat. Dicit eñ aug.
qꜫ sicut abstinẽtia nulla substãtia vel res ẽ.
⁊ tñ ex ea corp⁹ lãguescit. ita pctm̃ nõ ẽ aliq̃
substãtia vel res. ex eo tñ natura minuit ⁊
corrũpit. delet tñ semp p grãm. ❡ Notan
dũ p̃terea qꜫ pctm̃. qñqꜫ trãsit actu ⁊ rema=
net reatu. sicut pctm̃ actuale actu cõpleto
añ pniaꝫ. Qñqꜫ ecõtra pctm̃ transit reatu et
remanet actu. sicut in pctõ originali p⁹ ba=
ptismũ. Qñqꜫ trãsit pctm̃ actu simĺ ⁊ reatu
sicut pctm̃ actuale actu cõpleto ⁊ p⁹ penitẽ=
tiam. Qñqꜫ pctm̃ remanet actu ⁊ reatu sic
pctm̃ originale añ baptismũ.

De diuersis nominibus peccati actualis mortalis.

a Diuersis frequẽter noĩbus pctm̃
ipm mortale p doctores nomĩa
tur. ſm diuersas ei⁹ ꝓprietates ⁊
opatões ⁊ effect⁹. Vocat̃ eñ qñqꜫ
macula. ⁊ h⁹ ideo qꜫ imaginẽ dei deformat
⁊ maculat. Vocat̃ qñqꜫ reatus. qm̃ ad etẽ=
nam penã obligat. Vocat̃ qñqꜫ pollutio.
⁊ hoc q̃tuꝫ ad contagionẽ ꝯtractã. ex terre
na delectatõne. Vocat̃ qñqꜫ delictũ. ⁊ hoc
ſm qꜫ ẽ recessus a dignitate grẽ habite. Vo
cat̃ qñqꜫ culpa. ⁊ hoc put respicit penam
quã meret̃ ⁊ incurrit. Vocat̃ qñqꜫ offensa
⁊ hoc est qꜫ ꝯ deũ est ⁊ ꝯ deuꝫ facit. Vocat̃
qñqꜫ p̃uaricatio. ⁊ hoc inquãtuꝫ mãdatũ
dei respicit qd trãsgrediẽdo p̃uaricat̃. Vo=
catur qñqꜫ peccatũ put cõuersio fit ad bo=
num cõmutabile cũ auersione a bono in=
cõmutabili. Vocat̃ qñqꜫ scelus ꝓpter ma=
gnam iniuriã que peccãdo deo fit. Vocat̃
etiã qñqꜫ nefas. put est illicitũ persone per=
petranti. Vocat̃ etiã qñqꜫ crimen put est
dignũ accusatõe ⁊ pena.

De diuersis effectibus peccati actualis mortalis.

b Huiusmodi aũt peccati/ mĺtiplex
ſm doctores reperit̃ effectus. sꝫ
q̃tuꝫ p̃sentẽ ꝯcernit tractatum
satis erit aliq̃s enumerare. Vn⁹
effect⁹. ❡ Et p̃mo naturalia vulnerat. qd si
gnat̃ in illo q̃ iuxta euãgeliũ descẽdens ab
hierĺm i hiericho incidit ĩ latrones. ❡ Ali
us Intellectũ obscurat in cognitõe veri. ⁊
affectũ tepescere facit in ope boni ❡ Alius
Gratuitis spoliat. ne tñ bonũ aliqd pereat
bona opa q̃ qs peccãdo mortificat/ alijs iu
xta dispensatõnem dei elargient̃ saluãdis.
❡ Alius Aiam maculat. ad penã eternaꝫ
obligat. ꝯscientiam amaricat. cor indurat.
❡ Alius Hoĩeꝫ q̃si insensibilẽ reddit. Ex
emplo canis submergẽdi q̃ lapidẽ in collo
suo nõ sentit. donec ab eo in fundũ aq̃ tra=
hit̃. ❡ Alius Aiam occidit. qꜫ deo q̃ vera
vita ẽ priuat. ❡ Alius Ad alia pctã trahit
Unde Greg. Peccatũ qd p penitẽtiã non
diluitur/ mox suo põdere ad aliud trahit.
❡ Alius Bona q̃ in peccatis fiunt. infru=
ctuosa ⁊ q̃tuꝫ ad meritũ. ⁊ q̃tuꝫ ad p̃miũ
reddit. ❡ Alius Ex hoĩe quendã effectiue
infirmũ facit. Nã in peccatore ẽ ignis aua
ricie. fetor luxurie. tenebre ignorantie. ver=
mis ꝯsciẽ. sitis ꝯcupiẽ. ⁊ demones per effe=
ctum ⁊ hmõi. ❡ Alius Vacuũ hoĩem tã=
dem relinq̃t. ⁊ merito qꜫ mũdo adherẽtia.
fugiunt verba arentia. fallẽdo decipit sicut
esca in hamo vel lignũ putridum de nocte
lucẽs. ❡ Alius Hoĩeꝫ vere stultũ demon
strat. ſuiẽdo scꝫ illi q̃ ipm torqueri q̃rit ⁊ tã
dem torq̃bit. Componẽdoqꜫ ⁊ ꝯgregãdo
supra se vñ torqueat̃ ⁊ cremet̃. Vñ aug. li.
de ciuitate dei. Hoc viciũ adimit integri=
tatẽ. pulchritudinẽ. salutẽ. v̾tutẽ ⁊ q̃cq̃d bo
ni p viciũ detrahi seu minui ꝯsueuit.

In quo peccatũ habet eẽ ⁊ ortũ.

❡ Notãdũ est vlteri⁹ qꜫ q̃uis
peccatũ ipo bono ꝯtriũ sit: nõ tñ habet esse
nisi in bono nec ortũ nisi a bono. qd q̃dem
bonũ est liberũ arbitriũ ac volũtas. a qua
peccatũ est sicut a p̃ma origine ⁊ in q̃ est si=
cut in ꝓprio subiecto. Volũtas igit̃ ẽ cau=
sa pcti. cãm dico nõ efficiẽtẽ sed deficientẽ.
Volũtas eñ ſm qꜫ hꝫ respectũ ad suũ p̃n=
cipiũ a q̃ est/ scꝫ ad deũ non est nata elicere
ex se nisi bonũ. Sed ſm qꜫ hꝫ respectuꝫ ad

principiū ex quo est, qđ est oīno nihil. cum ipsa voluntas ex nihilo sit/ semp tendit ad defectū. Si ergo velimus scire vnde malū culpe sit materialiter. dicendū q ex nihilo Si vo velimus scire vnde sit terminaliter. dicendū q ex absentia debiti modi debite speciei et debiti ordinis. Sed si velim⁹ scire vnde sit originaliter. dicendū q a volūtate siue a libero arbitrio.

De progressu pecca

ti. ¶ Nota q peccatū inicia‍t in cogitatōe. pcedit et crescit in delectatōe. pficit in psensu. ¶ Circa pcessuz aūt peccati notandū ē q aliqua ipm peccatū añcedūt. aliqua ipz subsequūtur. aliqua ipm concumitantur. ¶ Jtē respectu pmi. Aliqua peccatū añcedunt ex pte auersionis. Et aliqua añcedūt ex pte puersionis. Ex pte aūt auersionis. i. qñ qs a bono incōmutabili qđ deꝰ est: auerti et separi incipit. añ cedūt peccatū. ptempt⁹ omissio. ingratitudo. inobedientia. Ex pte vo puersionis. s. qñ homo se in peccatū cōuertit/ añcedit peccatū. cogitatio. libido cōcupiscētia. delectatio. puersa intētio. cōsensus. Peccatū aūt subsequūtur. macula. id ē deformatio imaginis dei. reatus. et obligatio ad penā eternā. ¶ Peccatū cōcomitantur circūstantie que ipm vel aggrauant vel minuūt. et sunt octo q ex versu sequēti notificari possunt. vnde vsus. Quis qd vbi per quos: quotiēs cur quomō quādo.

De tribus actionem

deprauātibus. ¶ Per tria etiam principaliter deprauari solet actio. etiā illa que est de genere bonoꝝ. Quandoq3 in sui principio quādoq3 in sui medio. quādoq3 in sui fine scilicet per malam intentionē. per negligentiam. per vanā gloriā.

Quibus causis vnum

peccatū dicit maius. ¶ Multis etiā cau sis seu respectibus vnū peccatū dicit mai⁹ seu grauius altero. Videlicz causalitate vt peccatū luciferi. Generalitate vt peccatum primi homīs. Deformitate vt peccatū iude pditoris. Remissionis seu venie difficultate. sicut peccatū in spūm sanctū. Periculo sicut peccatuz ignorantie. Jnsepabilitate vt peccatū cupiditatis. Pronitate vt peccatū carnis. Offensione vt peccatū idolatrie. ex pugnādi difficultate vt supbia et vana glia Mentis cecitate vt peccatū ire.

De quinq3 operum

generibus. ¶ Notandū est etiā q inter cetera quinq3 repiunt genera operū. Nam quidā sunt mala in se vt illa que de sui natura seu in suo genere mala sunt. sed tñ per aliquas circūstantias bona fieri pñt. vt homicidiū qđ in se malū est. sed p circūstantiam aliquā pōt effici bonuz. vtputa qñ fit p debitam iusticiā. vel se legitime defendendo. cum mortis piculum euadi nō possit et hmōi. Quedā sunt mala fm se vt illa que fm totū suū esse mala sunt. nec p circūstantias aliquas bona effici pñt. sicut est odire deū vel fornicari et hmōi. Quedā ecōtrario sunt bona in se. vt illa q de sui natura sunt bona ex genere. sed tñ p aliquas circūstantias pñt fieri mala. Sicut ē dare elymoz qđ in se bonū est. sed p circūstantiā aliquā pōt fieri malū. vtputa si daret p sola vana hominū laude acquirēda vel hmōi. Quedaz sunt bona fm se. vt illa q fm totuz suū esse bona sunt. nec p circūstantias aliquas possunt fieri mala. sicut est diligere deū ex charitate. Quedā sunt indifferētia. s. q suo esse nec bona nec mala sunt. possunt tñ fm circūstantias bona vel mala fieri. sicut mouere pedē sine deliberatōe. vel qñq3 comedere. qđ fm circūstantiā aliquā bonum fieri potest. vtputa in necessitate. corpus suū debite sustentādi. vt effica cius deo fuire possit. Et ecōtrario malū. vtputa si ad supfluitatē. et ex sola libidine vel volūtarie pcepta eccl'ie transgrediēdo fiat.

De quatuor gene

ribus seu diuisionib⁹ peccati mortalis.

I Jcet plures peccati mortalis diuersis respectib⁹ et causis/ possent assignari diuisiones seu genera. quātuz tñ ad psentis tractat⁹ cōpendiū attinet. quatuor solūmodo tangentur. Circa quarū adhuc solam quartā diffuse insistet. quia per eius declaratōez alie tres clare et faciliter poterunt intelligi. imo ipsas tres effectualiter comphēdit.

De prima diuisione

p Rima igit dictaꝝ q̄tuor diuisionū est ꝙ peccatoꝝ mortaliū aliq̄ sunt carnalia alia sp̄ūalia. Carnalia aūt maioris sunt infamie. Sp̄ūalia vō maioris culpe.

De secūda diuisione

Secūda diuisio est ꝙ pctoꝝ mortaliū aliq̄ sunt cōmissi alia delicti. Qd̄ in effectu est dicere, Aliq̄ ꝯmittunt in faciēdo. alia ī omittendo. Prima peccata sunt ꝑuaricatio seu transgressio legis quo ad p̄cepta negatiua. vtputa. Nō occides nō mechaberis. Secunda sunt ꝑuaricatio seu trāsgressio leg̃ quo ad p̄cepta affirmatiua. sicut sunt. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ꝛc̄. honora patrē tuū ꝛc̄. Et ƀm hanc etiā diuisionem dr̄ peccatū mortale esse ꝛ fieri ꝯ duas partes iusticie. Quarū vna est declinatio a malo. Alia est facere bonū.

De tertia diuisione

t Ertia diuisio est ꝙ peccatorum mortaliū aliqua directe ꝯmittūtur in deū alia in ꝓximū alia in seip̄m. Peccatū aūt in deū iterū subdiuidit̃. Nā q̄nq̧ peccat̃ in patrē q̄nq̧ in filiū. q̄nq̧ in sp̄m sanctū. De q̄bus latior fiet speculatio infra in fine declaratōis q̄rte diuisionis. ¶ Peccat̃ eī alio respectu in deū quadrupliciť. primo male de ip̄o ꝓ infidelitatē sentiēdo. secūdo ip̄m blasphemādo. tertio eius sacramēta indigne ministrādo ꝛ tractādo. quarto eū tēptando. ¶ Rursus deū tēptādo peccat̃ tripliciť. Nā tēptatur vel eius potētia. signa. s. ab eo petendo. Vel tēptat̃ eius iusticia. ꝑ hūanas. s. ꝓbationes. vtputa ꝑ candēs ferrū vel duellū. vel silia/iudiciū ei⁹ exq̄rēdo. Vel tēptat̃ ei⁹ misc̄dia. quā. s. quasi examinādo bonitatē. se stultis pic̄ulis cōmittēdo. In ꝓximum vō peccat̃ etiā tripliciter. vel bona sua ei indebite auferēdo. vel bona ꝓpria sibi in sua necessitate nō cōmunicādo. vel mala ꝑsuasione aut malo exēplo eū in peccatū trahendo ꝛ inducēdo. ¶ In semetip̄m aūt peccat q̄s etiā tripliciť. Vel sibi ꝑi necessaria subtrahendo. vel superflua sumendo. vel vltra vires ac debitum moderamen quippiam aggrediendo.

De quarta diuisione

q Uarta diuisio pcī mortalis sumit̃ ꝑ septē vicia capitalia. Que sūt sup̄bia. inuidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria. Et q: vt supra tactū est de ista q̄rta diuisione expediens ē diffusiorē hic facere declaratōez. tū q: per eā supradicte tres alie diuisiones clari⁹ intelligi poterūt imo eas effectualiť comp̄hendit. tum q: ꝓprie loquendo in ip̄a ꝛ ex ip̄a ꝑncipalis effectus principalisq̧ intētio hui⁹ octaui tractatuli isti⁹ libelli ꝯsistit ꝛ dependet. Ideo de ip̄is septē peccatis capitalibus hic fiet quoddā sp̄eale capitulū. ꝛ iuxta diuisionē in principio hui⁹ principalis capituli qd̄ est de peccato actuali positā de his. s. que in eo vidēda sunt.

Aliq̄ circa materiā p̄ septē vicioꝝ capitaliū p̄notanda.

i Nterim. anteq̄ ad speciales seu particularē declaratōez ip̄oꝝ septem vicioꝝ capitaliū veniatur/ aliqua sunt circa ip̄a aduertēda ¶ Et primo notandū venit ꝙ pctm̄ veniale. siue sit q̄tū ad actū siue q̄tū ad maculā nullo mō pōt fieri mortale. sic. s. ꝙ illō idez ƀm substātiā qd̄ pri⁹ fuit veniale/ fieret mortale. Et rō est. q: nulla res pōt mutare sp̄ez suā. Peccatū aūt mortale ꝛ veniale sūt due diuerse peccati sp̄es. Verūtamen aliquis actus q̄ de sui natura ē de genere peccati venialis/ ƀn̄ pōt fieri mortal'. ꝛ hoc q̄tuor modis. ¶ Primo mō rōne ꝯscie q̄ de illo actu fieri pōt. q: quicq̄d fit ꝯtra ꝯsciam formatā edificat ad gehennā. etiā si sit ꝯtra ꝯscientiam erroneā. Et hec est rō. q: cū in peccato duo sint. s. auersio ꝛ conuersio. Penes primū iudicat̃ qualitas siue grauitas peccati qm̄ auersio a deo est in peccato quasi formale. ꝛ conuersio ad creaturam quasi materiale. Quāuis ergo leuare festucā de terra videat̃ leue vel indifferēs, si tamē fiat ꝯ cōscientiā est peccatū. q: tūc in animo sp̄ernit̃ realiť bonū incōmutabile. ꝛ ita fit auersio a creatore. ¶ Scd̄o mō ex cōplacentia

que in illo actu possit capi ⁊ caperet. Unde augus. Nullū peccatū adeo veniale est qd non fiat mortale dū placet. ¶ Tertio modo ex dispositōe seu ꝓcliuitate q̄ exinde cōtrahit̃. quia ꝑ frequētem lapsum in venialis. disponit̃ hō ad mortale. Et ẜm hoc intelligit̃ illud dictū Greg. Uitasti grādia vide ne obruaris arena. Nocaūt dicit q2 sepe de minimis peccatis dū frequēter fiunt ⁊ sic quasi ꝯtemnūt̃/venit̃ ad magna. Sicut de modica scintilla surgit̃ qn̄q3 magn9 ignis. ¶ Quarto modo ex ꝓgressu. q2 qn̄ insurgit veniale/si non ꝓhibet̃ possit ꝓgredi vsq3 ad mortale. Non ꝙ ip̄m veniale vt supra tactū est in sua substātia fieret mortale. sed q2 ex ip̄o occasionaliter fieret ꝓgrediendo mortale. vt patet in primis motibus qui inter venialia cōputant̃. Sed quando delectatio cōualescit intantū ꝙ consensus accedit/iam est peccatū mortale.

Unde sumatur numer9 ⁊ sufficiētia septē viciorū capitaliū.

n Otandū insup ꝙ vt aliqualiter supra tactū est septē sunt peccata seu vicia capitalia. s. superbia. inuidia. ira. accidia. auaricia. gula. luxuria. quorū sufficientia seu numerus pōt colligi. Uoluntatē em̄ humanā frequēter cōtingit deordinari. Aut ergo deordinatur q2 appetit qd nō est appetendū. aut deordinat̃ q2 refugit qd non est refugiendū. ¶ Si primo modo aut appetit qd nō est appetendū interius. ⁊ tunc peccat̃ peccato sup̄bie seu vane glorie. Aut appetit qd nō est appetēdū exteri9. ⁊ tunc peccat̃ pctō auaricie. Aut appetit qd nō est appetendū inferi9 q̄le est corpori delectabile. Et istud iterū est in duplici dr̃a. Quia aut illud delectabile qd sic inordinate appetit̃ tēdit ad ꝯseruatōem indiuidui ⁊ tūc peccat̃ peccato gule. Aut tēdit ad cōseruatōem speciei vt coitus ⁊ tunc peccatur peccato luxurie. ¶ Si secūdo modo. qn̄. s. voluntas deordinat̃ refugiendo qd nō est refugiendū. Aut illud nō refugiendū refugit ẜm ꝑuersum instinctū potentie ratōnalis. ⁊ tunc peccat̃ peccato inuidie. Aut illō refugit ẜm ꝑuersum instinctū potentie irascibilis. ⁊ tunc peccatur peccato ire. Aut illud refugit ẜm ꝑuersum instinctū potentie cōcupiscibilis. ⁊ tunc peccat̃ peccato accidie. ¶ Et sic patet ꝙ quia sunt quattuor principalia appetibilia in quibus volūtatē humanā deordinari ꝯtingit. ⁊ tres solum sunt vires seu potētie anime ẜm quarū instinctū est fuga. ideo tantūmodo sūt septē peccata seu vicia capitalia.

Duplici modo septē vicia capitalia se ostendunt: nunc palā: nūc palliate.

n Otandū insup ꝙ ista vicia septem seu peccata capitalia/qn̄q3 palam ⁊ publice se ostēdūt. vt qn̄ directe fiūt qn̄q3 vo sub quadā specie boni palliata se ingerūt ⁊ decipiūt. Unde sup̄bia qn̄q3 sic sibi ꝑsuadet. Uolo p̄esse vt possim ꝓdesse. Inuidia sic sibi ꝑsuadet: bona alijs nō cupio nec opto ne in ꝓsperitate successuū nimis extollant̃. Ira vo sic ꝑsuadet. Nō debeo mala mihi illata tolerare ne mihi inferri cōsuescāt. Accidia sic sibi persuadet. Ad hoc mihi in laborib9 parco ne indiscrete aliquid aggrediēs deficiā ⁊ indiscretōis arguar. Auaricia sic sibi ꝑsuadet. mihi multa adhuc ꝯgreganda veniūt/ne ꝓpter casus fortuitos qui supuenire pn̄t in inopiā incidā. ⁊ sic furtū rapinā vel aliud iniustū cōmittam. Gula sic sibi ꝑsuadet. Corp9 meū cibis ⁊ potibus delicatis nutrio. quatin9 sanitate cōseruet̃ fortiusq3 efficiat̃. vt sic aptius sit ⁊ valentius ad deo seruiendū. Luxuria sic sibi ꝑsuadet non est malū aliquanto tempore ad libitum ⁊ cōplacentiā viuere ⁊ postea fortiter penitere.

Septē vicia capitalia septē ferocibus bestijs cōparant̃.

n Otandū p̄terea ꝙ p̄dicta septē vicia seu pctā capitalia septē tam ferocibus ꝙ immūdis bestijs ꝯparari cōsueuerūt. Sup̄bia seu vana glīa ꝯpat̃ leoni. Inuidia ꝯpat̃ cani. Ira compat̃ lupo. Accidia compat̃ asino. Gula compat̃ urso. Luxuria compat̃ porco. Auaricia comparatur ericio. ¶ Similiter etiam cōparari consueuerūt septem grauibus infirmitatibus. Sup̄bia seu vana gloria comparatur corporis inflationi. Inuidia compat̃ lepre. Ira compat̃ frenesi. Accidia comparatur le

thargie. Auaricia compat̄ hydropisi. Gu
la compat̄ epilentie. Luxuria compatur fe
bri. ¶ Est insup notandū ⁊ bene cōsiderā
dum ꝙ ista septem peccata seu vicia capita
lia deuota ac frequēti passionis xp̄i medita
tione/curant̄. Nam q̄ debite ea q̄ ipse dn̄s
noster ih̄s xp̄s in sua sacratissima passione
egit ⁊ sustinuit cōtemplat̄/reperiet ꝙ he se
ptem mortifere pestes ibidē mirabiliter cu
rantur. Etenī sui sacri capitis in cruce hu
millima inclinatio/curat superbiā. Sui sa
cri lateris apertio curat inuidiam. Oratio
sua ꝓ inimicis curat iram. Portatio crucꝭ
curat accidiā. Traditio sui spiritus patri.
sui corporis cruci. sue matris discipulo. et
suarū vestiū suis crucifixoribus curat aua
riciam. Potatio aceti ⁊ fellis curat gulam.
Et sua flagellatio curat luxuriā. ¶ Notā
dum insup ꝙ p̄dictoꝝ peccatoꝝ/ vnum ex
alio nascitur. qḋ sic apparet. Superbia eñī
quia omnes p̄cellere vult ⁊ appetit: statim
quādo aliquē sibi equari videt aut timet.
in se dolere ⁊ cōturbari incipit. ac exinde cō
tra illum ad ip̄m suū bonū quo sic eum si
bi equari timet/impediendū ac diminuen
dum mouet̄. ⁊ sic ex superbia nascitur inui
dia. Inuidus v̄o quia de facili ei cui sic in
uidet irascitur ⁊ cōtra eum quasi toto spūi
tu cōmouet̄. ideo ex inuidia nascitur ira.
Cum aūt sic contra aliū cōmotus ⁊ iratus
vindictā de illo appetat/⁊ se vindicari que
rat in quo si eū deficere cōtingat/in animo
suo cōtabescit ⁊ cōtristat̄. ideo ex ira nasci
tur quedā mentalis tristicia que a doctori
bus accidia nuncupat̄. Cuꝫ v̄o sic animo
tristis ⁊ cōtabescēs consolationē ⁊ quādaꝫ
sui exaltationē quaꝫ in seip̄o non habet/in
rebus exterioribus querat. ⁊ quāto plura
cōgregare poterit/maiorē se habiturū spe
rat. ideo ex accidia nascit̄ auaricia. Auarꝰ
autem qui bonis tempalibus abundat. et
sic ea que ad delectationē in cibis ⁊ potibꝰ
faciunt facilius compare ⁊ ad sui libitū ha
bere potest. ideo ex auaricia nascitur gula.
Gula v̄o propter ventris repletionē/vari
asqꝫ ciboꝝ ⁊ potuū delectabiliū species q̄
bus reficit̄/facillime despumat in libidinē
ideo ex gula nascit̄ luxuria. ¶ Notanduꝫ
insup ꝙ plura p̄dictoꝝ septem viciorū seu
peccatoꝝ capitaliū dicunt̄ radices ⁊ inicia
seu cause alioꝝ diuersis tñ respectibꝰ ¶ Su
perbia eñī primo dicit̄ radix ⁊ initiū oīnis
peccati ꝓpter tres causas seu rationes. Pri
mo ꝓpter causam q̄ in omni peccato inue
nitur scꝫ ꝯtemptus dei q̄ est quedam causa
omnis peccati. Iste aūt ꝯtemptus ē auer
sio a creatore, que in omni peccato est. qr in
omni peccato/p̄ponit̄ bonum cōmutabile
bono incōmutabili. Iste ꝯtemptus nō ni
si ex supbia ꝓcedit. ⁊ ex ea q̄ maxime. Et iō
dicit̄ ꝙ sicut sine charitate alie virtutes ni
hil sunt/ita sine supbia alia vicia nihil sunt
Abstrahe supbiam ⁊ habebis grāꝫ. Quia
supbis deus resistit. humilibꝰ aūt dat grāꝫ
¶ Secūdo dicit̄ supbia radix ⁊ initiū om
nis peccati. quia fuit primū peccatoꝝ. Hoc
eñī peccato peccauit p̄mo diabolus in celo
⁊ p̄mus hō in p̄adiso. Tertio dr̄ superbia
radix ⁊ initiū omnis peccati/ qr ex ea ſm p̄
us ⁊ posterius hoc ē mediate vel imediate
nascuntur alia vicia ⁊ peccata. vt aliquali
ter supra ostensum est in notabili imedia
te p̄cedenti. ¶ Libido etiam ꝓut Augus.
ponit dicitur causa omnis peccati. sed alio
respectu ꝓpter scilicet inordinatam delecta
tionem que ex ip̄a libidine habetur in crea
tura. que delectatio inordinate afficit et at
trahit animā ⁊ auertit a summo bono. Est
enim libido voluntas improba qua moue
tur anima rationalis ad hoc ꝙ inordinate
delectet̄ in creatura. Et ex hac libidine oīa
alia peccata ſm prius ⁊ posterius. hoc est
mediate vel immediate. alia tamen via seu
ordine q̄ a superbia insurgunt. ¶ Cupidi
tas etiam sicut ponit apostolus radix dicit̄
omniū maloꝝ. quasi eodem respectu iuxta
suum esse sicut dicit̄ libido iuxta suū. Nā
sicut libido vt statim dictum est dicit̄ cau
sa omnis peccati ꝓpter inordinatā delecta
tionem que ex ip̄a libidine habet̄ in creatu
ra que delectatio inordinate afficit ⁊ attra
hit animā ⁊ auertit a summo bono. sic cu
piditas in suo esse dicit̄ radix omniū malo
rum/ex inordinato amore. qui ex ip̄a cupi
ditate habet̄ ad creaturā. qui inordinatus
amor similiter afficit ⁊ attrahit animam ⁊ a
summo bono auertit. Et quo inordinato
amore omnia alia peccata ſm prius ⁊ po
sterius hoc ē mediate vel imediate. alia ta
men via seu ordine q̄ a supbia ⁊ q̄ a libidīe

insurgũt ⁊ oriunt᷑. ¶ Luxuria etiã ẜm Cassianũ dicit᷑ radix omnis peccati. quia carnales delectationes sunt nobis naturales ⁊ ad naturalia proni sumus ⁊ inclinati. ac eis cũ difficultate resistimus. Attracta igitur ⁊ affecta per luxuriaꝫ anima in omnia alia vicia faciliter ⁊ sine cõsideratõe ac moderamine. ẜm tamẽ prius ⁊ posterius hoc est mediate vel imediate ex vno. s. in aliud ꝓlabit᷑. alia tamen via ⁊ ordine ꝙ per superbiam ⁊ ꝙ per libidinem ⁊ ꝙ per cupiditatem. ¶ Possent ista ꝓfusius declarari sed ꝙtum ad breuitatẽ huius tractatuli cõuenit. satis sint que tacta sunt. qui ampliora videre voluerit doctores habeat solennes. ⁊ inter ceteros beatũ Thomã scda scde. et summã de vicijs ⁊ ṽtutibus.

De septem vicijs ⁊ capitalibus in speciali. Et primo differentia inter supbiã ⁊ inanẽ gloriã.

[I]Stis sic ꝑnotatis dicendum venit de quolibet ꝑdictorum septem viciorum capitalium in specie seu in particulari. Et primo de superbia. Circa quam notandũ est ꝙ licet cõmuniter non fiat distinctio inter superbiã ⁊ inanẽ gloriã imo ponat᷑ inanis gloria filia supbie. Grego. tamẽ inter eas differentiã ponit. imo superbiã dicit reginã ⁊ matrẽ omniũ vicioꝝ. Quod intelligendũ est Grego. accepisse ꝓut superbia cõsiderat᷑ scdm quãdam redundantiam ⁊ generalitatẽ quam habet in alia peccata inꝙtum. s. ex ipa omnia peccata oriri possunt. Et hoc duplici via seu ratione. Vno modo per se ⁊ directe inꝙtum. s. alia peccata ordinant᷑ ad finẽ supbie que est ꝓpria excellentia ad quaꝫ potest ordinari qcquid hõ indebite ⁊ inordinate appetit. alio modo indirecte ⁊ quasi p accidẽs remouẽdo ꝓhibens. inꝙtum. s. per superbiaꝫ hõ legem diuinã ꝯtemnit. per quã ꝓhibetur a peccãdo ⁊ trãsgredit᷑ mãdata. Intelligitur tamẽ hoc quãdo illa trãsgressio mãdatoꝝ fieret ex ꝯtemptu. Nam fieri possit ex ignorantia vel infirmitate. ꝙ ibi nõ esset superbia. Vt igitur semper natura ipoꝝ viciorũ clarius elucescat ꝓcedatur hic opinionem Grego. insequendo. ¶ Differentia aũt que cõmuniter inter superbiã ⁊ inanem gloriã assignat᷑ est. quia licet in vtraqꝫ sit immoderatus ⁊ inordinatus ꝓprie excellentie appetitus / qui scꝫ non est ẜm rectam ⁊ debitã rationem / in hoc tamen differunt. quia superbia excellentiã ꝓpriam inordinate appetit. Inanis võ gloria excellentie ꝓprie manifestationẽ. ita ꝙ supbia ꝓprie consideratur inꝙtum ille inordinatus ꝓprie excellentie appetitus habet ab intra etiã si nõ ab extra ꝓgrediat᷑. Inanis gloria trãsit ab extra. qꝛ illã excellentiã appetit ab extra apparere. ⁊ in ore alioꝝ apparere ⁊ manifestari.

De supbia in particulari ꝓut distinguit᷑ ab inani glĩa ⁊ ponit᷑ quasi regina alioꝝ vicioꝝ.

[D]Icetur ergo primo de superbia que sic vt aliqualiter tactum est ẜm August. diffinitur. Superbia est peruersus proprie celsitudinis appetitus. Dicit etiã Augus. ꝙ supbia omnibus hominibus inuidet. s. superioribus. quia eis non equat᷑. Paribus. quia sibi equãtur. Inferioribus ne sibi equẽtur. ¶ Dicit᷑ etiã superbia omnis peccati radix ⁊ initium propter tres rationes supra in penulti. capi. immediate precedenti tactas. Grego. xxxj. li. moral. quatuor species superbie assignat. Prima est cũ homo bonũ qd habet / estimat se a seipso habere. Scda species est cũ homo bonũ quod habet / sibi desup datum credit. sed tamen se reputat illud ꝓ suis meritis accepisse. Tertia species est cũ homo iactat se habere bonum qd non habet. Quarta species est cũ hõ despectis ceteris appetit singulariter videri habẽ bonum qd habet ¶ Et est aduertendũ ꝙ hic iactantia accipit᷑ ꝙtum ad interiorem cordis arrogantiã. Quia si caperet᷑ iactantiam ꝙtum ad exteriorem actuꝫ quo quis falsse se diceret vel laudaret habere bonum quod non habet. magis ꝓprie ptineret ad peccatũ inanis glorie ⁊ etiam ad peccatum mendacij ꝙ ad peccatũ superbie. ꝓut sumitur hic ⁊ a beato Greg. ¶ Istarũ aũt quatuor specierũ ⁊ sufficiẽtia sic sumit᷑. Dictuꝫ est superbiã esse inordinatũ ꝓprie excellentie appetitum. Omnis aũt excellentia accedit homini ratõe alicuius boni quod habet. Bonũ aũt quod habet hõ / tripliciter

potest cōsiderari. Uno modo ſm se. Alio modo ex parte cause qua habet. tertio modo ex parte modi ipm bonuz habendi. Respectu primi certum est quod quanto bonum quod quis habet maius est: tanto per hoc maiorem excellentiam consequit. Ex quo contingit quod homo cuius appetitus inordinate vel vltra modū sibi cōuenientē/in suā propriam excellentiaz tendit/sibi in animo suo attribuit bonum quod non habet vel maius quam habet. et tunc est tertia species superbie supra posita. que est. s. cum qs iactat se habere bonum quod non habet. Respectu secundi certum est quod quādo homo bonum quod habet. habet ex seipo. ipe excellentius habet quam si haberet ab alio. Et ex hinc procedit quod homo cuius appetitus inordinate et vltra modum debitum et sibi conuenientem in suam propriam excellentiā tendit. illud bonum quod habet ab alio/ estimat in suo animo et sibi attribuit habere a seipo. Et quia dupliciter aliquis potest eē causa boni sui. Uno modo efficienter. alio modo meritorie. ſm hoc sumūtur due prime species superbie supra posite. Nā si homo illud bonuz quod a deo habet/estimet et reputet se a semetipo habere et sic efficienter/tūc est prima species superbie supra posite. Si vero illud bonum quod a deo habet/estimet se et reputet a deo habere/sz suis meritis. et sic meritorie et tunc est secūda species. Respectu tertij certum est quod quāto aliquis bonum quod habet excellentiori modo quam alij possidet. tanto per hoc maiorem excellentiam consequitur. Et hinc ē quod homo cuius appetitus inordiate et vltra modum debitum et sibi conuenientem in suam propriam excellentiam tendit/illud bonum quod habet. estimat in suo animo et sibi attribuit excellentius habere quam ceteri et tunc est quarta species superbie supra posita. scilicet cum quis despectis ceteris appetit singulariter videri habere bonum quod habet. ¶ Ex quibus apparet clara sufficientia specierum superbie per Gregorium assignata. ¶ Est tamen aduertendū quod sc̄dm diuersos doctores. plures et alie assignantur superbie species. Hieronymus assignat ingratitudinem specie superbie. Augustinus dicit quod se excusare de peccato cōmisso/ad superbiā pertinet. Etiam presumptio qua quis tendit ad assequendum aliquid quod est supra se/ad superbiā pertinere videtur. Bernardus etiam duodecim gradus ponit superbie. qui sunt curiositas mentis leuitas. inepta leticia. iactantia singularitas. arrogantia. presumptō. defensio peccatorum. simulata confessio. rebellio. libertas. peccandi consuetudo. Sed qui debite cōsiderat omnes hmōi spēs seu gradus ad quatuor spēs p Greg. vt tactū ē assignatas/reduci possunt/et sub eis ꝯprehēdūtur. ¶ Nam prima ingratitudo de qua loquit Hiero. reducit ad primā speciē. qr ingratus sibi ꝓprie et in effectu attribuere videt habere a semetipo illud bonū qd ab alio habet/cū illud recognoscere nolit. Excusatio de peccatis. de qua loquit Aug. ꝓprie pertinet ad tertiā speciē. qr sic se excusans videt se iactare habere bonū qd non habet. s. bonum innocētie. Presumptio aūt qua qs tēdit in id quod supra ipm est ꝓprie ad quartaz speciē ptinet. ſm quā qs appetit p alijs singulariter videri. ¶ Duodecim vo gradus supbie quos ponit Berñ. licet ſm qd et ſm modū accipiēdi ipius Berñ. ad supbiam ptineant. nō oēs tamē accipiunt ſm ipam ꝓpriā naturā seu essentiā supbie cui assignant. Sed sumūt aliq tam ſm diuersas hoim conditōes quam ſm cōpatōez ad gradus hoim q vel sunt maiores vel equales vel minores. Non solū etiā in dictis duodecim gradibus tāgunt spēs alique superbie sed etiā quedā ipam supbiā antecedētia et quedā consequētia. ¶ Sumunt etiā pdicti duodecim gradus supbie a Berñ. assignati per oppositū ad duodecim gradus humilitatis. qs btūs Bñdictus in sua regula ponit. ¶ Primus ei gradus hūilitatis ab ipo btō bñdicto assignatus est corde et ope sp humilitatē ostēdere defixis in terrā aspectibus. Contra quē ponit Berñ. pmū gradū supbie. curiositatem. Nam iuxta quod dicit. Mens hoīs sui ipius incuriosa. qd ex propriorum meritorum vana estimatōe ꝓcedit. aliorū. cōiter curiosa efficit. et iaz vel ad ea q ad ipaz ñ spectāt imoderate cogscēda. vl mores viciaqz aliorum īqrēda se trāsfert blande oculos vagari. capiteqz erecto ac auribus suspensis incedere incipit. ¶ Secūdus gra-

dus hūilitatis a dicto bn̄dicto assignat᷒ est
vt pauca vba ⁊ rōnabilia qs loquat̄ ⁊ non
clamosa voce. Cōtra quā ponit Bern̄. se-
cundū gradū supbie. leuitatē mētis quam
ex gradu p̄cedenti oriri ponit. Nā vt dicit.
animus hoīs nulla sui cura aggrauatus.
dum mores ⁊ vicia alioꝝ curiose circūspi-
cit in quādaz leuitatē ⁊ instabilitatē trāsit.
Nam dum nūc aliquos sibi supiores aspi
cit iam se supari dolet ⁊ per inuidiam tabe
scit. Dum vo nunc alios sibi inferiores cer
nit/ per quandā vanā excellentiā pueriliter
hilarescit. Nunc pauca ⁊ mordacia loquit̄
nunc multa ⁊ inania. nunc risu. nūc luctu
plena. ¶ Tertius gradus hūilitatis a bea
to Benedicto assignatus. vt quis nō sit fa
cilis aut ꝓmptus in risum. Contra quem
ponit Bern̄. tertiū gradū superbie ineptaz
leticiā. quā ex duobus gradibus īmediate
p̄cedentibus oriri dicit. Nam dum per cu
riositatē ad animi seu mentis leuitatez qs
deuenit ⁊ gaudiū quod ex sui p̄sumptōne
concepit per tristiciam quam interdum de
alienis bonis contrahit interpolari metuit
statim ad remediū false consolationis con
fugit. ita vt bene sibi conscius. vel sui obli
tus. vel ab omni culpa absolutus putetur
Nunc apparet in fronte hilaritas. nunc in
signis scurrilitas. nunc ad iocum pronitas
nun vanitas in incessu. nunc facilitas in ri
su. ¶ Quartus gradus humilitatis a di-
cto beato Benedicto assignatus ē tacitur-
nitas vsqz ad interrogationē. Contra quē
ponit Bernardus quartū gradum super-
bie. iactantiā. quam ex p̄cedenti gradu ori-
ri dicit. Nam dum mente in ineptam leti-
ciam resoluta. vanitas crescere ⁊ grossesce-
re inceperit. iam necesse est vt laxato sinu ab
extra erumpat. querit tunc quibus omne
quod sentit effundat. preuenit interrogan-
tem. non querenti respondet. Nunc que-
rit ⁊ soluit. nunc ieiunia laudat. commen-
dat vigilias. somnia profert ⁊ visiones.
¶ Quintus gradus humilitatis a beato
Benedicto assignatus est tenere quod ha-
bet cōmunis obseruātia. Contra quē bea-
tus Bernardus quintū graduz supbie po-
nit singularitatē quaz ex precedenti gradu
oriri dicit. Turpe etenī esset ei qui se supra
ceteros extollit ⁊ iactat/ nisi plus vel aliter
q̄ ceteri/ aliquid speciale ageret. quo vltra
eos apparere possit. Talis plus sibi de ali-
quo pticulari bono quod se facere estimat
blanditur. q̄ si decies plus in cōmunitate
faceret. Pallorem suuz in vultu/ ⁊ maciem
in manibus. ⁊ talia que in seip̄o videre po
test/ speculatur. ad sua particularia strenu
us. ad cōmunia piger. vigilat in lecto ⁊ dor
mitat in choro ⁊ huiusmodi. ¶ Sext᷒ gra-
dus humilitatis a dicto beato Benedicto
assignatus est credere ⁊ pronūciare se om-
nibus viliorem. Contra quem ponit Ber
hardus sextum gradum superbie arrogan
tiam. quam ex precedenti gradu oriri dicit
Nam cum quis talia opera sic singulari-
ter agit. iam apud simpliciores eius fama
seu opinio crescere incipit qui ipa eius ope
ra que vident probant. quia discernere ne-
sciunt qua intentione procedant. sicqz dū
miser ille ab alijs beatificatur. apud se in er
rorem inducitur. Credit enim quod audit
sed quid intendat non attendit. ⁊ dū plus
de seip̄o alijs q̄ sibi credit. non solum ver-
bo aut operum ostentatione probitatē de-
monstrat. sed interno etiam sui cordis affe
ctu se alijs sanctiorem credit et reputat.
¶ Septimus gradus humilitatis ab ipso
beato Benedicto assignatus est se ad om-
nia indignum ⁊ inutilem credere ⁊ confite
ri. Contra quez ponit beatus Bernardus
septimum gradum superbie. p̄sumptionē
quam ex p̄cedenti gradu oriri dicit. Nam
qui se in animo alios precellere putat. quo
modo esse potest quin plus de se quam de
alijs p̄sumat. Talis primus in conuentib-
bus residet. primus in consilijs respondet.
Non vocatus accedit. nō iussus se intro-
mittit: quicqd ip̄e fecerit recte factum. quic
quid vo nō fecerit inordinate factum repu
tat. si vt optat nō ꝓmoueat̄/ supiorē suum
aut inuidū aut deceptū iudicat. in minori-
bus obedire indignat̄. qz ad maiora se re-
putat idoneū. ¶ Octauus grad᷒ humili-
tatis a dicto beato Bn̄dicto assignat᷒ ē cō-
fessio peccatoꝝ. Cōtra quem ponit Bern̄.
octauū gradū supbie. defensionē peccatoꝝ
quā ex p̄cedēti gradu oriri dicit. Etenī q se
faciliter ad oīa ingerit/ impossibile q̄si ē qn
aliqn̄ deficiat. cū ergo tal' a suo supioꝝ cor-
rigi cepit: culpā suā qz habere nō putat/ nō

agnoscit ⁊ tūc iā varias peccatorꝝ suorꝝ excusatōes se ponit. aut eni̅ fecisse negat. aut fecisse confitet̃. sed ꝙ bn̄ fecit. aut si male se fecisse fateat̃. dicit tn̄ ꝙ nō multū male. et si multū male/ ꝙ nō mala intentōe. ⁊ si iterum de mala intentōe ꝯuincat̃/aliena se dicit suasione peccasse. Et quō talis q̄ aperta defendit. malas sui cordis cogitatōes reuelaret.
9 ¶ Non⁹ grad⁹ hūilitatꝭ a dicto beato Bn̄dicto assignat⁹ est. Pro obediētia in duris ⁊ asperis patiētiā ꝯplecti. Cōtra quē ponit Bernard⁹ nonū gradū supbie. simulatā cōfessionē quā ex p̄cedenti gradu oriri dicit. Nā q̄ iā tactū est. sic ex arrogantia et p̄sumptōe peccata sua excusant. si vt interdum cōtingere pōt de manifestiorib⁹ culpis arguant̃ sciētes ꝙ si defenderēt nō crederet̃ eis. ad subtiliora se cōuertūt argumēta defensiōis verba respōdendo dolose cōfessionis. Nūc eteni vultū dimittūt. corp⁹ ꝯsternūt. lachrymas sibi si pn̄t extorquēt: suspiriis ⁊ gemit⁹ emittunt. Sed si eis leuis aliqua ꝯtumelia aut exigua pena inferat̃. iam suā simulatōez dissimulare nō valentes/murmurare frendere irasci ⁊ cōturbari incipiūt.
10 ¶ Decimus gradus humilitatis a dicto beato Bn̄dicto assignat⁹ est Ut cū obediētia quis se subijciat maiori. Contra quē ponit Bern̄. decimū gradū superbie. rebellionē quā ex p̄cedenti gradu oriri dicit. Cū eni̅ sic simulate suam culpā confitens penā sibi impositā impatiēter sustinet seq3 iam ab alijs notari: ac suā falsitatē conspici. ⁊ exinde suaz opinionē ⁊ laudē diminui videt. grandē in corde suo supbo cōfusionē habet valde tūc difficile est talē hmōi vniuersorꝝ iudicijs tacitū acquiescere. s3 mox frontosus impudēs. ⁊ q̄si desperat⁹ in rebellionē corruit. Et qui prius solū fratres cōtempserat. iam impudēter ⁊ potēter inobediens etiā cōtemnit magistrū.
11 ¶ Undecimus grad⁹ humilitatis a dicto beato Bn̄dicto assignat⁹ est. Ut q̄s voluntatē ꝓpriaz nō delectetur implere. Cōtra quem ponit Bern̄. vndecimū gradū supbie libertatez peccandi quam ex p̄cedēti gradu oriri dicit Nā cū subdit⁹ magistrū vel supiorē non timere incipit. nec p̄rimos seu frēs. aut sodales habet q̄s vereat̃ in q̄dā securitate maiorū libertate ad sua desideria implēda prosiluit in ipsisq3 adimplēdis delectat̃. ⁊ q̄uis forsitan nō penit⁹ in p̄ncipio dei formidine abiecta q̄si vadū tēptās/illicita cū quodā timore ꝑficiat. postmodū tn̄ pedetētim in viciorꝝ gurgitē intrat.
¶ Duodecim⁹ gradus humilitatis a dicto beato Benedicto assignatus ē. vt quis deuz timeat. ⁊ memor sit omniū que p̄cepit. Cōtra quē ponit bern̄. duodecimū gradū supbie. ꝯsuetudinē peccandi quā ex p̄cedēti gradu oriri dicit. Nā postq̄ terribili dei iudicio/p̄ma flagicia impunitas sequit̃. tūc ꝑ quādam frequētiam malorꝝ actuū/homo in quādaz peccādi cōsuetudinē trahit̃. Ex hincq3 carnalibus desiderijs absorptus rationisq3 ac timoris dei oblitus. indifferēter suis libitis vtit̃. Nec ab illicitis cogitādis ⁊ pagēdis restringit̃. sed quicq̄d sibi in corde. in ore. in manu occurrit. machinat̃. garrit. ⁊ opat̃ maliuolus quidē magniloqu⁹. facinorosus. 12
¶ Istorꝝ duodecim graduū numer⁹ ex hoc accipit̃. q2 homo ꝑ superbiam cōiter iniuriat̃. Uel deo. vel homini cui debet eē inferior vl' homini cui debet eē par. Sex p̄mi gradus determinant̃ s̄m iniuriā que ꝑ superbiam fit homini cui q̄s debet eē par. Quatuor alij sequētes gradus determināt̃ s̄m iniuriā/ que ꝑ superbiā fit homini cui q̄s debet esse inferior. Duo vero vltimi gradus determinant̃ q̄tuz ad iniuriā/que ꝑ superbiā imediate deo fit. Et notāter dicit̃ imediate. q2 etiā alij gradus redūdant in deuz: sed non imediate imo mediante primo. ¶ Grad⁹ aūt dicunt̃ q2 a minori ad maiorē fit ꝓgressus. Etiā ꝓpter grauedinez peccatorꝝ/ que iuxta illos grad⁹ cōmittunt̃. Prim⁹ eni̅ gradus mal⁹ est. scd̄s peior ⁊ sic ascēdēdo vsq3 ad vltimū qui repiet̃ eē pessimus omniuz. Unde iniuria q̄ fit respectu parꝭ est minor. illa q̄ fit respectu supioris ē maior. sed illa q̄ fit respectu dei est maxima ꝓpter qd̄ p̄dicti gradus taliter ordinant̃.

De vicio seu peccato inanis glorie.

Tunc dicendū est de inani gloria quā Greg. ponit eē primū viciū capitale. Que sic describit̃. Inanis glia ē inordinat⁹ appetitus laudis. glie ⁊ honoris. Finis eni̅ p̄ncipalis inanis glie

est manifestatio ꝓprie excellētie. ¶ Inanis glorie septē a beato Grego. xxxi. moral. filie assignant. s. inobediētia. iactātia. hypocrisis. contētio ꝑtinacia. discordia nouitatū ꝑsumptio. Quarū numerus seu sufficientia sic sumit. Finis inanis glorie vt sup̄ dictum ē est manifestatio ꝓprie excellētie. Ad manifestatōem aūt ꝓprie excellētie pōt qs dupliciter tendere. Uno mō directe. alio mō indirecte. Si directe aut fit p verba aut fit p facta. Si p verba tūc est iactātia. Si per facta. Aut illa facta sunt vera ⁊ aliquam ammiratōez importātia/ alias nulla cōsequeretur gloria. ⁊ tūc est nouitatū ꝑsumptio. Nam eas solent hoīes magis ammirari. Si aūt per facta ⁊ aliquā āmiratōez vt dictum ē habētia. sed tñ nō vera imo ficta. et tūc est hypocrisis. Si aūt tēdat hō ad manifestatōez ꝓprie excellētie secundo modo s. indirecte. Et hoc pōt cōtingere quadrupliciter. s. vel q̄tū ad intellectū. vel q̄tū ad voluntatē. vel q̄tū ad locutionē. vel q̄tū ad factū. Si primo modo. s. q̄tum ad intellectum. ⁊ tūc est ꝑtinacia. per quam scz homo ad suā excellentiā ostēdendā nimis innititur sue ꝓprie excellētie nolens cedē sententie meliori. Si scđo modo scz q̄tum ad voluntatē. ⁊ tūc est discordia. ꝑ quā scz hō ad suā excellentiā ostētandā/ nō vult a propria volūtate discedere vt in aliū seu i alio concordet. Si tertio modo. s. q̄tum ad locutionē ⁊ sic est cōtentio. per quā scz homo ad suā excellentiā ostētandā: clamose v̄bis contra alium litigat volens vincere ⁊ obtinere. Si quarto modo scz q̄tum ad factū ⁊ sic est inobedientia: per quā scz homo ad suam excellentiā ostētandam: nō vult exequi p̄ceptū supioris/ ne exequendo videat in aliquo inferior.

De vicio seu peccato inuidie.

Subseq̄ter de inuidia tractandum venit. Que s̄m August. est dolor seu odiū felicitatis aliene. Scđm vo Joh. damascenū. est tristicia de alienis bonis. Et dicit inuidia a nō videndo q2 scz bona alioꝝ videre non potest seu nō libenter videt. Et q2 displicētia boni alterius q̄ interius habetur potest quodāmodo ꝑ actū visionis exterius [de]notari seu ꝑcipi/ ideo ꝓprie dicit inuidia a nō vidēdo. i. nō libēter videndo. Nā sicut dicit Seneca. Quicqd mēte fugimus/ ingestū oculis vix videm⁹. Et ideo illa interior displicētia/ ꝓprie inuidia dr. ¶ Ipsius aūt inuidie qnq3 ꝑ Grego. assignant filie. xxxi. moral. scz odiū. susurratō. detractio. exultatio in aduersis ꝓximi. afflictio in ei⁹ ꝓsperitate. ¶ Quarū numer⁹ seu sufficiētia sic accipit. In conatu em̄ inuidie. qñ scz aliqs contra aliū inuidia in aīo motus/ ipsam ad effectū ꝑducere nitit/ aliqd est tanq̄ principiū aliquid tanq̄ mediū. aliqd tanq̄ termin⁹ seu finis. Illud aūt qđ ē tāq̄ principiū/ ē vt primo inuidus apud alios verbo diminuat gloriā seu famā hoīs. Et hoc pōt contingere dupliciter. Uel in occulto. ⁊ tūc est susurratio. que est qñ aliquis malum occulte de suo ꝓximo dicit. eius famā denigrādo. Et iuxta Isido. dicit a sono locutōis. quia ꝓprie fit in aure ⁊ secrete, nō in facie hominū Uel tēdit inuidus gloriam alterius diminuere in manifesto seu in apto. ⁊ tūc est detractio q̄ est qñ aliquis apte malum de suo ꝓximo dicit. eiusq3 famā denigrat. ledit et diminuit. Et tñ circa ista duo pctā aduertendū. q2 s̄m Thomā ipa in materia conueniūt ⁊ etiā in forma siue mō loquēdi. quia vtrobiq3 malū de ꝓximo occulte dr. Et intellige hic occulte. i. nō audiēte eo de q̄ sic malū dicit. Et hinc est q2 ꝓpter istā similitudinē vnū ꝓ alio sepe sumit. Differūt tamen in specie respectu finis ad quē fert intentio. Nā principalis intētio detractoris est famā ꝓximi denigrare. Uñ illa p̄cipue mala de ꝓximo ꝓfert. ex q̄bus ipse ꝓxim⁹ infamari possit vel ei⁹ fama diminui. Susurronis vo intētio p̄ncipalis ē illū/ cui sic o4
inuidet: ꝑ mala de eo dicit ab amicicia aliorum separe. Detractor etiā ꝓprie ē q̄ apte in facie hominū/ mala de aliquo loquitur Susurro aūt ad ptē ⁊ secrete ⁊ quasi in aure vt iam tactū est. Illud aūt qđ est tanq̄ mediū/ est q̄ inuidus facto ꝑ se nec ꝑ aliū cōmodū ⁊ vtilitatē seu ꝓfectū alterius impediat seu diminuat. Et tūc aut illū facē ⁊ adimplere pōt. Et tunc exinde venit ⁊ orit exultatio in aduersis ꝓximi. aut nō. ⁊ tunc exinde venit ⁊ orit afflictio in ꝓsperis ꝓxi

mi. Illud aūt qđ in inuidia ē tanq̄ terminus seu finis cōsistit in ipo odio/ qđ inuidus de psona cui inuidet habet. Naz sicut bonū qđ delectat causat amorem: sic illud qđ cōtristat causat odiū. ¶ Est tñ p clariori pmissoꝝ intellectu aduertēdū q̄ afflictō in psperis pximi/ dupliciter pōt cōsiderari. Uno mō ſm quādā generalitatē/ quando scz aliqs de psperis alteri⁹ inq̄tum habet aliquā gloriā seu famā tristat. Et tunc afflictio in psperis pximi/ nō est filia inuidie. imo est ipa inuidia met. Alio mō magis pticulariter inq̄tū scz quis de psperis pximi que ipe nitebat impedire tristat. inq̄tum scz contra suū conatū eueniūt. ⁊ tūc est ppria filia inuidie. Exultatio eñ in aduersis pximi nō ē directe idē qđ inuidia. sz ex ea sequit ⁊ nascit exultatio de malo eiusdem. ¶ Est etiā notādū q̄ ē quedā inuidia que int grauissima pctā ɔputat. scz inuidētia fraterne grē. qñ scz aliqs nō solū de bono pximi dolet. sed etiā de ipo augmento gratie dei qđ ipe pximus habet. Et hmōi inuidia ponit pctm̄ ɔtra spm̄ sanctū. Quia per hmōi inuidiaz/ hō quodāmodo videt spūisancto inuidere. eo q̄ in suis operibus glorificat. Et ideo ponitur hmōi inuidia species peccati in spm̄ sanctū vt latius infra videbit vbi de pctō in spm̄ sanctū agetur. ¶ Notādū etiā q̄ licet interdū inuidia zelus noiet. ⁊ interdū p zelo accipiat. est tñ inter ea realis dr̄a. Pro q̄ sciendū q̄ tristicia de alienis bonis/ pōt q̄tuor modis seu causis cōtingere. Uno mō qñ aliquis dolet de bono alicui⁹ inq̄tum ex eo timet sibi ipi vel alijs bonis viris nocumētū puenire. ⁊ talis tristicia nō ē inuidia ⁊ pōt eē sine pctō. Scđo mō qñ aliqs dolet de bono alteri⁹ nō inq̄tū ille alter illud bonū hz, sed ex eo inq̄tū ipe q inuidet sile bonū in se ñ habet. imo sibi deest p vtēdo tñ ad bonūz finē. ⁊ ista tristicia nō ē inuidia. sed ē ppie zelus. ⁊ si iste zel⁹ sit circa bona virtuosa seu honesta. laudabilis ē. Iuxta illud. j. ad Corin. xiiij. Emulamī spūalia. Si aūt sit đ bonis tpalibus. pōt esse ⁊ cū pctō ⁊ sine peccato iuxta hoīs sic zelātis intētionē. ¶ Tertio modo qñ aliquis de bonis alterius dolet seu tristat inq̄tuz ille cui illud bonū accidit ē ipo bono indignus. Et ista tristicia non pōt ppie oriri ex bonis virtuosis seu honestis. ex qbus aliqs iustus ⁊ virtuosus effici pōt. q ri tūc quodāmodo sibijpi repugnaret. Si vo oriat ⁊ veniat ex bonis tpalibus/ cū ſm doctrinā fidei tempalia bona que indignis pueniūt ex iusta dei ordinatione disponant vel ad eoꝝ dānationem. ⁊ hmōi bona tpalia q̄si nihil sunt in cōparatione ad bona futura q̄ ſuant bonis. ideo hmōi tristicia phibet. Iuxta illđ ps. Noli emulari in malignātibus. neq̄ zelaueris facientes iniq̄tatē. Et alibi. Pene effusi sunt gressus mei. q zelaui sup iniq̄s: pacē pctōrum vidēs. ¶ Quarto mō qñ aliquis dolet seu tristat de bonis alterius. inq̄tū scz ille alter ipm in dictis bonis excellit seu excedit. Et hec tristicia est ppie inuidia ⁊ ē sp praua ⁊ peccatū. quia dolet de eo de q̄ gaudendū est. s. de bono pximi. ⁊ sic ppie accipitur hic.

De vicio seu peccato ire. X

Dicēdū inde est đ ira q̄. ſm Augu. sic describit. Ira ē vlciscēdi libido. Scđm vo cassiodoꝝ sic describit. Ira ē imoderat⁹ animi mot⁹ ɔcitat⁹ ad penā seu vindictā. Et intelligit hec diffinitio. nō de ira q̄ pcedit seu denoīat p zelū que ē qñ qs ɔtra ipa vicia mouet ſm ordinē rōnis ad bonū finē. q etiā interdū hō sibijpi pter sua pctā ⁊ vicia irascit. sed intelligit de ira q̄ pcedit ⁊ noīat p viciuz. de qua etiā solū hic agendū est. ¶ Ira eñ duplex habet eē. s. nature ⁊ moris. Quo ad eē nature nō est ppie nisi passio quedā. rōne cui⁹ passionis sic pure seu absolute considerate/ ira nō ē pctm̄. imo magis ē pena. quo ad esse moris seu morale/ inq̄tū illa passio deordiat a debito ordine rōnis debitoq3 fine. tūc dicit ⁊ importat viciuz ⁊ pctm̄. Nam ira isto mō nō dicit purā passionem imo quādā actōez qua deordinat homo ⁊ q̄tum ad deū ⁊ q̄tū ad pximū. Uult eñ a se vindictā exq̄rere quā nō debet nisi a deo vel a iudice cōstituto expetere. Uel illā vindictā exercere appetit ɔ illū qui nō meruit. vel vltra id quod meruit. vel nō ſm legitimū modū ⁊ ordinē. vel nō pter debitū finem. Greg. xxxj. lib. moral. sex assignat ire

filias. q̄ sunt rixa. tumor mētis. cōtumelia. clamor. indignatiō blasphemia. ¶ Quarū numer⁹ seu sufficiētia sic accipit̄. Tripliciter pōt ira ꝯsiderari. vno mō ſm qḋ est in corde. scḋo mō ꝓut est in ore seu locutiōe. tertio mō ꝓut ē in facto seu ope. Quo ad p̄mū modū scʒ inq̄tuʒ ira ē in corde nascūtur duo vicia. Vnū in respectu ad illū contra quē hō irascit̄. qr scʒ euʒ quodāmō abhorret ⁊ indignū reputat vt sibi tale vel tale qḋ fecerit. ⁊ tūc ē indignatio. Aliud viciū qḋ inde nascit̄ ē in respectu ad ip̄m hominē met qui irascit̄. inq̄tuʒ scʒ in aīo suo/ diuersas vindicte vias excogitat. ⁊ talib⁹ excogitationib⁹ animū suū replet. ⁊ tūc est tumor mētis. Quo vo ad scḋm modū. s. inq̄tuʒ ira ostēdit̄ in ore seu locutiōe h⁹ contingere pōt dupl'r. Vno mō qñ homo suā demōstrat irā p verba inordinata. ꝯfusa alta ⁊ indignatiua. ⁊ tunc ē clamor. Alio mō qñ suā demōstrat irā in v̄ba iniuriosa ꝓrūpendo. Et hoc dupl'r. Nam vel illud fit in deū aut sanctos. Et tūc est blasphemia. aut fit in ꝓximū ⁊ tunc est cōtumelia. Quo ad tertiū modū. s. inq̄tuʒ ira ostēdit̄ in ope. s. qñ ꝓcedit vsq; ad factū. ⁊ tunc oriunt̄ rixe per q̄s hic intelligunt̄ ⁊ accipiunt̄ oīa nocumēta q̄ facta occasione rixe ꝓximis inferri solēt. vt sunt pulsatōes ꝑcussiones ⁊ huiusmodi. ¶ Et insuper aduertēduʒ q (vt supra aliq̄liter tactū est) aliqḋ viciū pōt eē filia vni⁹ vicij capitalis. ⁊ nihilomin⁹ interdū ex alio vicio capitali ꝓcedere ⁊ h⁹ diuersis respectib⁹ ⁊ cōsiderationib⁹. sicut in hoc p̄senti ꝓposito blasphemia. inq̄tuʒ aliqs in eā ex deliberata mēte ꝓrūpit/ tūc ꝓcedit ex supbia hoīs cōtra deum se erigēs. Unde Eccl'. x. Initiū supbie homīs apostatare a deo. i. ab eius veneratōe seu honoratōe recedere. Inq̄tuʒ vo hō nō ex deliberata mēte. sed ex quadā ꝯmotōe seu furore animi/ in blasphemiaʒ ꝓrūpit. sic ꝓcedit ex ira ⁊ ē filia ire. ¶ Silr tumor mētis nō accipit̄ h̄ ꝓ vana ⁊ supba excogitatōe ꝓprie excellentie q̄ quis animū suū implet. qr tunc idem esset in effectu qḋ supbia. sed accipit̄ hic ꝓ quodā exteriori conatu siue excogitatione hoīs/ vindictā ex ira appetentis ⁊ in aīo excogitātis. Silr posset dici ď odio qḋ ex ira nasci pōt. cum tñ ponat̄ ex inuidia nasci. ⁊ eius filia sit. sicut supra declaratū est capl'o īmediate ꝓcedēti. ¶ Utrum aūt teneat̄ qs iniuriā sibi factā inimico req̄rēti remittere distinguēdū est. Ex iniuria eñ tria oriri solent. Primū ē rancor in affectu. Scḋm rancoris signū in effectu. Tertiū ē actio ꝯ iniuriantē. Primū tenet̄ q̄lib; statim remittere etiā si nō roget. Scḋm tenet̄ qs remitte si roget̄. s. veniā petēti. ⁊ iuxta suā facultatem emēdare pato. Tertiū nō tenet̄ qs remitte. ¶ An aūt ille cui facta ē iniuria debeat amiciciā q̄rere. Sciēdū ē q duplex ē debitū. primū ē necessitatis. scḋm ē ꝑfectiōis. Quātuʒ ad p̄mū. s. debitū necessitatis sine q. s. nō ē sal⁹. iniuriat⁹ nō tenet̄ recōciliatōeʒ ⁊ amiciciā q̄rere. Quātuʒ vo ad secūdū debitum dicit Chrys. q talis iniuriat⁹ debet recōciliatōeʒ ⁊ amiciciā q̄rere ⁊ hoc maxīe vt exinde duplicē coronā accipiat. Vnā qr iniuriā passus ē. alterā qr p̄ri⁹ rogauit. ¶ Notādū postremo q̄ ad hoc capitulū. q reddere malū p malo/ ē fragilitatis. reddē malū p bono ē puersitatis. reddē bonū p bono ē eq̄tatis. reddē bonū p malo ē charitatis.

De vicio seu peccato accidie.

Ubsequēter dicēdū venit de accidia. q̄ ſm aliq̄s sic describitur. Accidia ē de v̄tutū laudabili exercitio/ vtriusq; hoīs lāguida deiectio. Aliter sic describit̄. Accidia ē diffidētia de proprijs virib⁹ ⁊ dei auxilio q̄ ad ardua bona implēda. Scḋm alios sic. Accidia ē torpor mētis bona inchoare aut pficere negligenter. ¶ Notādū aūt q Isidor⁹ accidiā a tristicia distinguit dicēs tristiciā eē inq̄tū hō recedit a bono ad qḋ tenet̄ tanq̄ a graui et laborioso. Accidiā vo dicit eē inq̄tum hō ab illo bono diuino seu sp̄uali/ se ꝯuertit ad quietē indebitā. Greg. vo accidiā tristiciā noiat. ⁊ vt videt̄ ꝯuenienti⁹. qr tristicia de se ſm quā aliqs a graui laborioso ope recedit vel ſm quā aliq̄bus alijs causis tristat̄/ nō est viciū speciale ab alijs distinctū. Sʒ tūc solū speciale viciū dicit̄/ inq̄tuʒ hō ꝯtristatur de bono diuino seu sp̄uali. ⁊ tūc dañ est ad ratōeʒ accidie ptinere q̄ se ex eo ad q̄eteʒ indebitā ꝯuertit. inq̄tuʒ. s. bonū diuinum seu sp̄uale aspnat̄. Et ſm hec duo noia h

betur ꝓprie rō acadie. qꝛ inq̄tū ē auersio a
bono diuio ex eo ꝙ graue estimat᷑ tunc dꝛ
tristicia. sed inq̄tuȝ ē spreto ip̄o bono diui
no cōuersio ad creaturā. s. ad quietē indebi
tam. ex eo qꝛ leuis estimat᷑ ⁊ placēs / ratione
hui' dꝛ acadia. Ex q̇bus p̄tȝ ꝙ hoc vicium
inq̄tuȝ ē vel dꝛ tristicia opponit᷑ leticie spi-
rituali. Sed ꝓut ē ⁊ vocat᷑ acadia. opponit᷑
virtuti fortitudis. q̄ cōsistit in arduis aggre-
diendis ⁊ in sustinēdis aduersis. Et denoīa
tur acedia ab acedine. qꝛ p ea aīa quādā hȝ
acedinē quādāq; gust' spūalis indispositio
nē de bono diuio seu spūali difficili. ¶ Sȝ
ſm btm̄ Greg. xxxi. li. moral. sex assignant᷑
acedie filie. s. malicia. rācor. pusillanimitas
desp̄atio. torpor circa p̄cepta. euagatio mē-
tis circa illicita. Quarū numer' seu sufficiē-
tia sic accipi pōt. Cū eim̄ iuxta p̄hm i Ethi.
null' diu absq; delectatōe possit cū tristicia
manere. ⁊ vt tactū ē: acedia sit tristicia d̄ bo
no diuino tanq̄ de graui ⁊ laborioso. eue-
nit ꝙ acediosus tēdit ⁊ laborat ad hoc ꝙ a
sua tristicia se eximat ⁊ liberet seu recedat.
Duplici aūt via pōt aliq̇s a tristicia recedē
Uno mō vt a cōtristātib' recedat. Secūdo
mō vt ad alia in q̇bus delectari possit trāse
at. Sicut ſm eūdē p̄hm cōiter videt᷑ ꝙ illi
hoīes q̇ nō p̄nt in delectatōnibus spūalib'
gaudere. se trāsferūt ad delectatōnes corp̄a
les. Respectu p̄mi mēbri. in recessu seu fu-
ga a ꝯtristātib'. talis ꝓcessus attēdit᷑. Nā
primo hō ip̄a cōtristātia fugit. Scd̄o inter-
dum vltra ꝓgredit᷑ ita vt ip̄a que tristiciaȝ
ingerūt impugnet. Respectu iterum primi
istoꝝ duoꝝ: s. fuge cōtristantiū bona spūa-
lia de q̇bus acedia tristat᷑: sunt vel ip̄e finis
s. deus. vel ea bona q̄ ordinant᷑ ad ip̄m fi-
nem. Fuga aūt ip̄ius finis fit p desp̄atōeȝ.
Eoꝝ aūt bonoꝝ q̄ sunt ad ip̄m finē: siq̇deȝ
sint ardua. vt puta ea q̄ subsunt ꝯsilijs euā
gelicis. fuga fit p pusillanimitatē. Si vero
nō sint ardua sed solū que p̄tinēt ad cōem
iusticiā. fuga fit per torporem circa p̄cepta.
¶ Respectu secūdi istoꝝ duoꝝ dupliciter fit
ipsoꝝ bonoꝝ spūaliuȝ impugnatio. Quāq;
eīm fit indirecte. cōtra scȝ hoīes qui ad ip̄a
bona spūalia inducūt. ⁊ tūc ē rancor. Quā-
q; vo vlteri' se extēdit directe scȝ ad ip̄a etiā
spūalia bona q̄ contristant. In quoꝝ dete-
stationē aliq̇s ex ip̄a tristicia adducit᷑. ⁊ tūc
est ꝓprie malicia. ¶ Respectu secūdi mem
bri principalis inq̄tuȝ scȝ aliquis ꝓpter tri
sticiam bonoꝝ spūaliū se ab ip̄is bonis spi
ritualib' ad delectabilia exteriora transfert /
ponit᷑ filia acedie / euagatio mētis circa illi-
cita. ¶ Est tñ hic aduertēdū vt clarius p̄-
dicta intelligant᷑ ꝙ malicia nō capit᷑ hic in
sua generali acceptōe / ſm q̄m ē quoddā ge
nus oīm vicioꝝ. sed capit᷑ ꝓ q̄dā p̄ticulari
malicia q̄ quis vt tactū ē bona spūalia im-
pugnat inq̄tuȝ ex ip̄is ꝯtristat᷑. Silr̄ ran-
cor nō accipit᷑ hic vt cōit᷑ accipit᷑. s. ꝓ odio /
sed ꝓ q̄dā animi radicata indignatōe / qua
quis ꝯ hoīes ip̄m ad bona spūalia inducē
tes mouetur / inq̄tum scȝ illa bona spūalia
ip̄m cōtristāt. ¶ Est etiā notādū ꝙ Isido
rus aliā differētiā quā vt supra tactū est po
nit seu assignat inter tristiciaȝ seu acediam.
Alias etiā ip̄ius tristicie. ⁊ acedie filias assi
gnat. Nā tristicie ponit q̄tuor esse filias / q̄
sūt rācor pusillanimitas. amaritudo. desp̄a
tio. Acedie vo septē ponit eē filias q̄ sunt.
ociositas. somnolētia. importunitas mētis
curiositas. v̄bositas. inq̇etudo. corporis in-
stabilitas. Sȝ iste filie sic p Isidoꝝ assigna
te reducunt᷑ ⁊ in effectu idē sunt cū illis q̄s
Grego. assignat. Nā pri' Greg. ponit ran-
corē esse filiā acedie quaȝ ⁊ tristiciā noiat. ⁊
sic q̄ ad hoc Isido. cū eo ꝯcordat. Silr̄ ⁊ re
spectu amaritudis. qꝛ ē ꝓprie q̄dā effectus
rancoris. Quo vo ad pusillanimitatē Isi-
do. silr̄ cū Grego. in effectu ꝯcordat licȝ va
rio mō. Ociositas aūt ⁊ somnolētia q̄s as-
signat Isido. filias acedie cōprehēduntur
⁊ reducunt᷑ ad torporē circa p̄cepta. quā as-
signat Grego. filiā acedie. Nā ociosus in
bono spūali p̄cepta p̄termittit. somnolēt'
vero ea negligēter implet. Alie vo q̄nq; fi-
lie q̄s assignat Isid. ex acedia oriri p̄tinēt ⁊
reducunt᷑ ad euagatōeȝ mētis circa illicita
quā ponit Grego. filiā acedie. q̄ q̇dē euaga
tio ſm q̄ in ip̄a arce mentis residet. volen
tis se importune ad diuersa diffundere vo-
catur importunitas mētis. Secundū autē
ꝙ illa euagatio mentis p̄tinet ad vim co-
gnitiuam dicit᷑ curiositas. Inquātum au
tem se vagando diffundit ad locutionem
dicitur verbositas. Inquātum vero respi-
cit vagationem corporis / per quā cōmuni
ter indicat᷑ vagitas mentis hoc contingit

dupliciter. Vel respectu corpis in eode loco manētis: sed per varios ꝛ inordinatos mēbroꝝ motus se vage ꝛ instabiliter agentis ꝛ tunc est inquietudo corpis. Vel respectu corpis ▪ per diuersa loca vage agitātis seu discurrentis. ꝛ tunc est instabilitas licet etiam instabilitas possit ſm vagā ꝛ inconstantem mutabilitatē ꝛ variationē ꝓpositi accipi. Et sic patet ꝙ Grego. ꝛ Isidorus in effectu cōcordant. ¶ Est tamē ꝓ clariori dictoꝝ intellectu aduertēdū ꝙ nō omnis motus acedie est peccatū. imo frequēter in viris sanctis inueniūt aliqui impfecti motus acedie. Motus eni acedie quādoq3 est in sola sensualitate ꝓpter repugnantiā carnis ad spiritū. ꝛ tūc est solū peccatū veniale. Quādoq3 vo ptingit vsq3 ad rationem que cōsentit in fugā ꝛ in horrorē. ꝛ detestationem boni diuini. carne oīno cōtra spiritum ꝑualente. ꝛ tūc acedia est peccatū mortale. ¶ Est etiā aduertendū ꝙ vbi in superioribus dictū est acediā esse tristiciā de bono spūali. non est accipiendū bonū spūale cōmuniter. qꝛ tunc acedia nō haberet rationem specialis vicij. cū omne viciū refugiat spūale bonū virtutis sibi opposite. Siīr etiā inqꝫtum acedia refugit bonū spūale ꝓ ut est laboriosum vel molestū corpi. aut delectationis impeditiuū. non distinguit ab alijs vicijs carnalibus. qbus aliquis quietem ꝛ delectationē corpis querit. Sed pro prie acedia. dum viciū speciale ponit. put hic/est tristicia mētalis/ de bono spūali diuino. vel in bonū diuinū ordinato. ea sola ratione/ qꝛ in bonū diuinū ordinat. cū consensu rationis in ipsius boni fuga horrore ꝛ detestatione. Nam mentē hoīs adeo oportet bono diuino de necessitate inherere. vt nō contristet. fugiat. horreat. seu detestetur ea q̄ sibi ꝓpt deū iminēt faciēda.

De vicio seu pecca 3 to auaricie. Et quare dicit idoloꝝ ſuitus.

Nunc transeundū est ad declarationem auaricie que sicut ſm Tullium describit. Auaricia est immoderatus amor habendi. Secundū vo Bern. sic describit. Auaricia est quarūlibet rerum insatiabilis ꝛ inhonesta cupido. Auaricia ſm aplm dicit idoloꝝ seruitus. qꝛ auarus ꝓprie in effectu ꝛ opere exhibet creature scz pecunie illud qd debet creatori. ꝛ precipue fidem spem ꝛ dilectionē. Nam ibidē tanq̄ in eo vnde sibi speciale auxiliū ꝓuenturū credit snā principaliter spem cōstituit. exinde in ardorē dilectionis trāsit. Et in hoc specialiter rephendun tur auari qꝛ rei vilissime. s. pecunie que de terra venit ꝛ accipit ꝛ ꝓprie terra est. quā natura infimā ordinauit/ tantū amorē suū exhibent ꝛ impēdunt. Et hinc in Eccl. dicitur ꝙ auaro nihil ē scelestius. Et hoc ꝓpter quatuor causas. Prima quia vix ē scelus seu viciū ad qd ꝑpetrandū auaricia nō inducat. vt sunt furta. homicidia. ꝓditiones. piuria. ꝛ cetera hmōi. ¶ Secunda qꝛ est contra legē nature seu humanitatis qꝛ qsq̄ alteri tenet qd sibi vellet fieri. ¶ Tercia qꝛ est contra legē vniuersalē3 in omnibus rebus existentē. per quā se dari ꝛ cōmunicari volunt. immo quodāmodo cōpellunt. Auari vero eas captiuas detinēt ne cōmunicari possint. Quarta est cōtra legem diuinam scriptā. Vnde Luc. vj. Estote misericordes sicut ꝛ pater vester misericors est.

¶ Vtrū aūt liceat cuiq̄ thesauros condere. Notandū ꝙ dupliciter thesaurisari potest. Vno modo ex affectu auaricie. absq3 omni intētione necessitatis ꝓprie vel aliene. ꝛ hoc modo thesaurisare omnibus ē ꝓhibitū. Alio modo thesaurisari potest ex ꝓuidentia. ꝛ hoc iterū dupliciter. Vno modo vel cōsideratione necessitatis ꝛ sic cōceditur parētibus secularibus. ob necessitatē filioꝝ educandoꝝ. vel filiarum coniugio tradendarū nō tamen ditandarū. sed debito seruato modo iuxta statū ꝑsone. Alio modo ex consideratione publice vtilitatis. vtputa regni defendēdi. vel cultus dei ampliandi. ꝛ sic cōcessum est regibus ꝛ dominis tempalibus thesaurisare. Personis vero ecclesiasticis ꝑticularibus proprie nunq̄ thesaurisare licet. nec etiam pecuniā tenere/ intentione seruandi. Vnde Amb. Aurū habet ecclesia: nō vt seruet sed vt erogat.

¶ Ex p̄dictis patet ꝙ duplex est amor pecunie temporaliū. Vnus respectu necessitatis. Alius respectu supflui. Contra primum ꝓhibet dominus ꝓuocantē solicitudinem. Contra scdm ꝓhibet thesaurisatio

nem. ¶ Auaricie autē per Greg. xxxi. lib. moral. septem assignant filie. que sunt proditio. fraus. fallacia. piurium. inquietudo violentia. contra misericordiā obduratio. Quarū numerus sine sufficientia sic sumi potest. Auaricia vt dictu3 est. est supfluus amor habendi diuitias. Ista ergo supfluitas seu excessus / aut est in ipsas diuitias retinendo. 7 ex hoc oriť obduratio cōtra misericordiā. quia. s. cor bolo misericordia nō emollitur vt de diuitijs suis subueniat miseris 7 indigētibus. Aut iste excessus seu superabundantia est in accipiēdo seu in acquirēdo pecunias. Quod iterū potest considerari dupliciter. Uel. s. inquantum est in affectu vel inquantum est in ope seu effectu. Si primo modo. s. quantum est in affectu. sic ex auaricia oritur inquietudo. inquantu3. s. auaricia ingerit homini nimiā solicitudinē curasq3 supfluas. Auarus enī vt dicitur Eccl. v. nō impletur pecunia. Si scdo modo sc3 inquantu3 est in ope seu effectu. 7 hoc iterū dupliciter cōtingere potest. Uel enī in ista imoderata 7 indebita acquisitione vtiť quis vi vel dolo. Si vtať vi tūc est violentia. Si vtať dolo hoc iteru3 tripliciter fieri potest. Uel enī fit ipse dolus in verbo. Et siquidē verbum sit simplex tūc est fallacia. Si aūt ipsi verbo addať cōfirmatio iuramēti tunc est piuriū Si autem cōmittať ipse dolus in ope tunc vel erit quātum ad res. 7 sic est fraus. Uel erit quātum ad psonas 7 sic est proditio. vt patet de iudā qui per auariciā pdidit xpm ¶ Isidorus autem nouē ponit filias auaricie. que sunt mēdaciū. fraus. furtum. piurium. turpis lucri appetitus. falsum testimoniū. violentia inhumanitas. rapacitas Et sic apparet q Isidor⁹. tres ponit filias auaricie quas etiā Grego. ponit. 7 sex d quibus Grego. nullā facit mentionē. S3 qui debite considerat iste sex filie quas sic assignat Isidorus. reducunť 7 comphenduntur sub illis quas assignat Grego. Nam mendaciū 7 falsum testimoniū que pprie non differunt ab inuicē nisi sicut genus et species. etenī falsum testimoniū nihil aliud est q quedā specificatio mēdacij / cōtinenť sub fallacia. sicut 7 furtū que est quedā specificatio fraudis continet sub fraude. Appetitus autē turpis lucri ptinet ad inquietudinem 7 sub ea comphendiť. Rapacitas autem cū sit species violentie sub violētia contineť. Inhumanitas vo idem est proprie qd induratio contra miscdiā3. ¶ Est etiam notandū q auaricia que pprie ē immoderata cupido circa diuitias 7 specialiter pecunie. ex eo q2 per pecuniā oīa alia habenť 7 recupanť iuxta qd dicitur. pecunie obediūt omnia. dupliciter pōt considerari Uno modo circa acceptionē 7 acqsitionē pecuniarum inquantum. s. aliquis pecuniā acqrit vltra debitū aliena surripiēdo vel indebite retinēdo. Et hoc modo opponiť auaricia iusticie. Alio modo cōsiderari potest put importat imoderantiam circa interiores affectiones diuitiarum. puta cum quis nimis amat vel desiderat diuitias aut nimis delectať in eis. etiā si forsan nō velit capere aut retinere aliena. Et hoc mō auaricia opponiť liberalitati que huiōi affectōes moderať. Et licet vterq3 istorum modorum hic accipitur / magis pprie tn̄ auaricia scdo modo accipiť. ¶ Est etiā notādū q phs in Eth. multa ponit genera hominū viciosorū vicijs ad auariciā spectātibus. que sub filiabus supra enumeratis nō videnť cōprehēdi. videlicet. parcos tenaces. kimibiles. illiberales opatōes opantes. de meretricō pastos. vsurarios. aleatores. mortuorum spoliatores. latrones. Sed circa hoc tā p iā dicť q p dicēdis ē aduertēdū q licet in cōi vsu loquēdi idē reputeť aliqd peccatū esse filiā alicui⁹ alteri⁹ vicij seu peccati 7 eē ei⁹ speciē. est tamē magna drā. ita q aliud ē peccatū habere filias 7 aliud peccatū habere species. Spēs enī alicui⁹ peccati seu vicij capitalis optet sp ad idē gen⁹ vicij ptineť. filias vo immo ad finē alicui⁹ vicij pnt etiā pctā alteri⁹ generis ordinari 7 ex eo oriri. Illa aūt pctā q sic ex alio oriuť 7 ad ipm ordinať fm appetitū finis. ppe dicuť ei⁹ filie. sic gra exempli in materia pnti. Proditio 7 fallacia ponunť 7 debito filie auaricie. q2 ex ipa oriūť ā capite fm appetitū finis vt q̄n. s. fit pditō vel fallacia ad pecunias 7 diuitias acqrendas. Et tn̄ pditio 7 fallacia p se cōsiderate nō sūt ppe spēs auaricie nec ppe ad gen⁹ auaricie ptinet. Ad ppositū igiť reuertēdo illa q (vt tactū ē) ponit phs sūt magis spēs auaricie qm illiberalitatē vocat q sunt ei⁹ fi

lie. licet tñ aliqui eoꝝ possint ad filias supra
enumeratas reduci. vt sub ipsis effectualiť
cōprehēdant᷑ vt puta latrocaniū sub fraude
parcitas ꝛ tenacitas sub obduratōe cōtra
misericordiaꝫ etiā sic ad auariciā ptinere videnť
Potest eñ aliqs illiberalis seu auarus dici
ex eo ꝙ deficit in dādo. Et siquidē qꝛ parū
dat vocať pcus. si aūt qꝛ nihil dat. tūc dicať
tenax. si aūt qꝛ cum magna difficultate dat
tunc vocať kimibilis q̄si kimi venditor. qꝛ
s. de puis/magnā vim facit. ¶ Qñqꝫ etiaꝫ
dicič illiberalis vel auar⁹ qꝛ excedit in acci-
piendo. Et hoc iteruꝫ dupl'r. Uno modo
qꝛ turpiter lucrať. vel .s. vilia ꝛ seruilia opa
per illiberales opatōes exercēdo. Uel qꝛ d'
aliqbus viciosis actib⁹ lucrať. sicut de mere
tricio. vel aliq̄ hmōi. Uel qꝛ lucratur de eo
qđ gratis deberet cōcedere. sicut vsurarij.
Uel qꝛ lucrať parū cū multo labore. Alio
modo qꝛ iniuste lucrať vel de viuis vim in
ferēdo, sicut latrones. vel mortuos spolian
do vel ab amicis p deceptōꝫ auferēdo sicut
aleatores. Et intellige hec oīa iuxta sup ta-
cta qñ. s. ex imoderato amore lucri fiūt seu
pcedūt. Et sic ptꝫ ꝯcordantia eoꝝ que po
nit phs cū illis q̄ ponit Greg.

De vicio seu pecca ꝛ to gule.

b Unc dicendū est de vicio gule ꝫ
Que sic ƀ in Aug. describič Gu
la est immoderata cibi auiditas.
Uel sic gula ē vorax edacitas. nature fini-
bus nō ꝯtenta. Et ē aduertēdū ꝙ gula nō
dicit seu denoīat qlibet appetitū edendi
vel bibēdi sed solū inordinatū. Quia ex eo
inordinatus dicič ꝙ recedit a debito ordie
rōnis. Nec viciū gule in substātia seu quā-
titate cibi ꝓprie cōsistit sed in cōcupiscentia
nō regulata rōne. Et ideo si aliqs excedat
in quātitate cibi nō ꝓpter ꝯcupiscentiā sed
qꝛ illud sibi necessariū esse existimat/ h° nō
ptinet ad viciū gule. sed ad aliquā impiciā
Sed tūc ptinet ad gulaꝫ. qñ aliquis ꝓpter
cōcupiscētiā cibi delectabilis/scienter exce-
dit mensurā edendo. Et hic accipič cibus
etiā ꝓ potu. ¶ Notandū insup ꝙ Greg.
xxx. lib. moral. v. esse species gule assignat
sub his ṽbis. Sciendū est. qꝛ quinqꝫ nos
modis viciū gule temptat. Aliqñ naqꝫ in-
digentie tpa pūenit. Aliqñ ordinē tpis ser
quič. sed cibos lautiores qřit. Aliquan
do etiā quelibet sumēda pparari accuratius
expetit. Aliqñ autē ꝛ qualitati ciboꝝ ꝛ tpi
cōgruit. sed in ipsa quātitate sumēdi. men
suram refectionis excedit. Nōnunꝗ vero
ꝛ abiecti⁹ est qđ desiderat. ꝛ tamen ipo estu
imensi desiderij deteri⁹ peccat. Et cōtinenť
in hoc ṽsu. Pre ppere laute nimis ardenter
studiose. Quarū speciērū numerus ꝛ suffi-
cientia sic sumi pōt. Gula vt dictū ē impor
tat inordinatā ꝯcupiscētiaꝫ edendi. In qua
autē duo ꝯsiderant᷑. s. vel ipe cibus q̄ sumi
tur. vel ipsa eius sumptio. Respectu pmi. s.
ipius cibi q̄ sumič/triplex pōt ꝯcupiscentie
inordinato ꝯtingere. s. vel q̄tuꝫ ad substā-
tiam cibi. vel q̄tuꝫ ad qualitatē cibi. vel q̄n
tum ad quātitatē cibi. Quātū ad primum
cōtingit cōcupiscētie inordinatio qñ seꝫ q̄
runť cibi lauti. i. p̄ciosi. Et tūc est secunda
species supra posita. denotata p illud ṽbuꝫ
versus supra positi. laute. Quātuꝫ ad scđm
cōtingit cōcupiscētie deordinatio qñ seꝫ ci
bi nimis accurate ꝛ delitiose prepanť. Et
tunc est tertia species supra assignata. deno
tata p illud verbū studiose: versus pnomi-
nati. Quātum ad tertiū cōtingit cōcupiscē
tie deordinatio. qñ excedič in nimis come
dendo. Et tūc est quarta species supra assi
gnata. denotata per hoc verbū. nimis. Re
spectu secundi mēbri principalis/seꝫ ipius
sumptionis cibi. potest dupliciter concupi
scentie inordinatio cōtingere. s. vel quātuꝫ
ad tempus ipius sumptionis vel quātum
ad modū. Quātum ad primū cōtingit con
cupiscentie inordinatio. quādo pūenič de
bitum tempus seu debita hora comedēdi.
Et tunc est prima species supra assignata.
denotata per hoc verbū pp̄ropere. Quātū
tum secundū contingit cōcupiscentie inordi
natio. s. quādo nō seruať debitus modus
in edendo. Et tunc est prima species supra
assignata. denotata per hoc verbū ardēter.
¶ Notandū insup ꝙ Grego. xxxj. li. mo
ral. quinqꝫ assignat gule filias que sunt. in
epta leticia. scurrilitas. immūdicia. multi-
loquium. hebetudo sensus circa intelligen
tiam. Quarū numer⁹ seu sufficientia sic su-
mi pōt. Gula vt supra tactū ē ꝓprie ꝯsistit
circa imoderatā cōcupiscentiā que est in e

bis ⁊ potibus. Et ideo illa vicia que ex immoderata ↄcupiscentia cibi ⁊ potus consequũtur seu oriunt̃. computant̃ inter filias gule. Ipsa autẽ vicia que ex imoderata ↄcupiscentia cibi ⁊ potus insurgũt seu oriunt̃ cõsiderant̃ dupliciter. Uel insurgũt ex pte anime vel insurgũt ex pte corporis. Si insurgunt ex pte anime hoc potest cõtingere quadrupliciter. s. vel primo q̃tum ad ratõnem. cuius acies ex cibi ⁊ potus imoderãtia hebetat̃. ꝓpter. s. cibor ⁊ vini fumositates/ caput hoĩs pturbantes. Et hinc ponitur filia gule ebetudo sensus seu mẽtis circa intelligentiã. sicut ⁊ ecõtrario abstinẽtia confert ad sapientie pceptionẽ. Uel scdo q̃tuz ad vim appetitiuã seu appetitũ. qui sopito gubernaculo rationis p ipam cibi ⁊ potus imoderantiaz multipliciter deordinat̃ ⁊ in varias trãsit dissolutiones. Et hinc ponit̃ inepta leticia filia gule. ex eo ꝙ omes inordinate passiones ad leticiã ⁊ tristiciaz ordinantur vt dicit phs. Uel tertio q̃tuz ad inordinationẽ discretionis circa debitũ modum pferendi verba. qui frequẽtissime ex imoderãtia cibi ⁊ potus cõtingit. Et hinc multiloquiũ assignat̃ filia gule. Iuxta qđ dicit Greg. in pastorali. Nisi gule deditos imoderata loquacitas comitaret̃/ diues ille qui epulatus quotidie splẽdide dicit̃ in lingua grauius nõ arderet. Uel quarto q̃tum ad inordinationẽ discretionis circa gestus ⁊ actus exteriores. Nã sicut ex imoderantia cibi ⁊ potus ꝓuenit in ipa discretione defectus ⁊ inordinatio circa debitã ⁊ moderatã plationẽ verbor. ita silr ꝓuenit in ipa discretõne deordinatio circa exteriores gestus. Et hinc ponit̃ scurrilitas filia gule que est quedã vana iocularitas querẽs homines ad risum ⁊ cõplacentiã cõmouere. ex defectu discretionis seu debite ꝓuisiõis ꝓueniens. Quãtum aũt respectu scdi mẽbri principalis de vicijs. s. que ex pte corporis insurgũt. certũ est ꝙ ex ipa inordinata ⁊ immoderata cibi ⁊ potus ↄcupiscentia ⁊ sumptione/ frequẽtissime sequũtur emissiones inhoneste supfluitatuz. Et hinc est ꝙ imũdicia ponit̃ filia gule. ¶ Est tamẽ aduertendũ ꝙ si ex ipa supfluitate cibi ⁊ pot⁹/ contingat emissio supfluitatũ per moduz seminis naturalis. tunc imũdicia licet etiã ad gulam ptinere videat̃/ in q̃tum scz materiã ministrat. magis ꝓprie tñ pertinet ad peccatũ libidinis seu luxurie. Si cõtingat emissio aliarũ supfluitatũ. vt vomit⁹ ⁊ evacuationũ fetidarũ ⁊ hmõi. tũc imũdicia ꝓprie ad viciũ gule ptinet. ¶ Est etiã aduertendũ ꝙ hebetudo q̃tuz ad eligibilia/ non est ꝓprie filia gule. imo cõiter in omni peccato inuenit̃. Sed hebetudo sensus circa speculabilia/ maxime etiã ex gula ꝓuenit ꝓpter rationẽ iam tactã scz ꝓpter fumositates caput pturbãtes. ⁊ tunc ꝓprie est filia gule. Silr leticia que est de actu peccati. iuxta illud Prouerb. ij. ca. Letant̃ cum male fecerint. ⁊ que ꝓprie ex habitu peccandi ꝓcedit/ nõ est filia gule imo ad omne peccatum cõsequi põt. Sed illa leticia que est vaga dissoluta ⁊ incõposita/ qđ importat hoc verbuz inepta. maxime orit̃ ex inordinata sumptione cibi ⁊ potus ⁊ isto modo assignatur filia gule. Silr est quedã scurrilitas que ex volũtate seu appetitu luxurie ⁊ quedam ex appetitu inordinato lucri seu pecunie ꝓcedit. dum scz queritur psona p quãdam vanam iocularitatẽ/ ad risum seu cõplacentiaz pmoueri. vel ad ipsam facilius ad actum venereũ pmouendũ. vel ad aliquid cõmodi ab ea cõsequendũ. ⁊ istis modis magis ptinent ad illa vicia scz luxurie ⁊ auaricie. Sed illa scurrilitas que ex imoderata cõcupiscentia ⁊ sumptione cibi ⁊ potus ꝓcedit iuxta modũ satis supra declaratum est ꝓpria filia gule.

De vicio seu peccato luxurie.

Sequit̃ de luxuria que sic describitur. Luxuria est ex imũdis desiderijs veniens lubrica mentis ⁊ carnis ꝓstitutio. Scdm alios sic describit̃. Luxuria ẽ libidinose voluptatis/ appetitus. Et intelligas hũc libidinosum appetitũ quãdo est ex cõsensu ratõnis sic scilicz ꝙ ipa ratio cum cohibere posset. nõ tamẽ cohibet/ qꝛ tunc talis libidinosus appetitus est peccatũ mortale. Adhuc ẽm alios sic describit̃. Luxuria est corpis incõtinẽtia ex pruritu carnis originẽ cõtrahens. ¶ Notandũ ꝙ sicut sepe supra dictũ ẽ. magna differentia ẽ ponere aliqđ peccatũ filiã

alterius vicij ꝗ̄ illud ponere eius speciem.
Quod manifeste apparet in isto vicio seu
peccato luxurie. Nā vt clare videbit̄ istud
viciū aliq̄ habet pctā tanq̄ filias ea scʒ q̄ ex
eo oriunt̄ pcipue ſm appetitū finis. Licet
tñ ſm ꝓpriū esse ad ipm viciū: nō ꝑtineāt
Habet etiā spēs q̄ ꝓprie ad ipm luxurie vi
ciū ꝑtinēt. ¶ Octo igit̄ ſm Greg. xxxi. li.
moral. assignant̄ filie luxurie. s. cecitas mē-
tis. incōsideratio. inconstantia. p̄cipitatio.
amor sui. odiū dei. affectus p̄sentis seculi.
horror seu desperatio futuri. ¶ Quarū nu
merus seu sufficiētia sic sumi pōt. Certū ē
ꝙ ſm doctrinā pßoꝝ qñ inferiores anime
vires seu potētie ad sua vehemēter obiecta
afficiunt̄ ⁊ se applicāt. ꝯsequēs est ꝙ supio
res anime vires in suis actibꝰ impediantur
seu deordinent̄. Maxime aūt ꝑ viciū luxu
rie / appetitꝰ ꝯcupiscibilis q̄ est vna de infe-
rioribus potētijs aīe vehemēter afficit̄ ⁊ in-
tendit suo obiecto. s. delectabili venereo. ꝓ
pter suā scʒ vehemētiā delectatōnis. Ex q̄
ꝯsequēs ē ⁊ cōiter ꝯtingit ꝙ maxime ꝑ cō
cupiscentiā luxurie. rō ⁊ volūtas q̄ sunt su
periores aīe vires / impediunt̄ seu deordi-
nant̄. ¶ Rōnis aūt quatuor sunt actus in
agēdis. Primꝰ qdē actus ē simplex intelli-
gentia q̄ ipa ratio aliquē finē apphēdit vt
bonū. Et hic actꝰ ꝑ ꝯcupiscētiā luxurie im-
pedit̄. Iuxta illud Dan. xiij. Spēs decepit
te. Et illud. Cōcupiscētia subuertit cor tu-
um. Et q̄tū ad hoc ponit̄ filia luxurie ceci
tas mētis. Scd̄s actus rōnis est cōsiliū de
his q̄ sunt agēda ꝓpter finē. ⁊ hic etiā actꝰ
per ꝯcupiscētiā luxurie impedit̄. Et q̄tum
ad hoc ponit̄ filia luxurie p̄cipitatio q̄ ꝓut
hic sumit̄ importat subtractōnē ꝯsilij. qñ
scʒ hō ex luxurie vehemētia ꝑ impetū volu
ptatis seu passiōis. nō adhibito cōsilio ad
aliqd agēdū subito ⁊ inordiate fert̄. Terciꝰ
actꝰ rōnis ē rectū iudiciū de agēdis. Et hic
etiā actꝰ ꝑ ꝯcupiscētiā luxurie ipedit̄. Vt d̄
senibꝰ luxuriosis dr̄ Dan. xiij. Auerterunt
sensū suū vt non recordarent̄ iudicioꝝ iu-
stoꝝ. Et q̄tū ad hoc ponit̄ filia luxurie in
cōsideratio. q̄ ꝓut hic sumit̄ importat de-
fectū recti iudicij. qñ. s. hō ex luxurie vehe-
mētia in recte iudicādo deficit. q2 scʒ ꝯtem
nit vel negligit attēdere ea ex qbꝰ rectū iudi
ciū ꝓcedit. Quartꝰ aūt rōnis actꝰ ē p̄ceptū

qd̄ ipa rō facit de aliqd agēdo. Et iste etiā
actꝰ ꝑ ꝯcupiscētiā luxurie impedit̄. inq̄tū
s. hō ex impetu ipius ꝯcupiscētie impedit̄
ne exequat̄ illud qd̄ rō decernit eē faciēdū.
Et ſm hoc ponit̄ filia luxurie incōstantia
q̄ ꝓut hic sumit̄ importat recessū a bono
ꝓposito ⁊ cepto ꝓpt̄ aliqd qd̄ inordinate
placet qd̄ maxie causat vehemētia luxurie
ꝑ quā hō trahit̄ ad repudiādū qd̄ recte p̄a
ns acceptauerat. qd̄ ex sui defectu venit. q2
cū possit illi ipulsui luxurie resistē nō resistit
eo scʒ ꝙ nō tenet firmit̄ ⁊ ꝯstanter se in bo
no ꝯcepto. Ita ꝙ cecitas mētis ē defectus
circa actū simplicis intelligētie. Precipita-
tio ē defectꝰ circa actū cōsilij. Incōsideratio
est defectꝰ circa actū iudicij. Incōstātia ē de
fectus circa actū p̄cepti. Qui sunt q̄tuor p̄n
cipales actꝰ rōnis circa agibilia q̄ maxime ꝑ
delectatōes q̄ in actibꝰ venereis est: que to-
tam aīam absorbet impediunt̄ vt tactū est
¶ Ex pte aūt volūtatis / duplex ē actꝰ quē
per ꝯcupiscētiā luxurie deordinari ꝯtingit
Unus ē appetitꝰ finis. Et q̄tū ad huius
actus deordinatōnē ponitur filia luxurie.
amor sui. Inq̄tū. s. hō ꝓ venerea delecta
tione quā inordinate appetit ⁊ ꝯcupiscit se
ipm inordinate diligit. ⁊ [illegible] q̄ ad dictā dele-
ctatōē seu cōplacētiā ꝯferūt sibi ꝓcurat ⁊
querit. ¶ Et ꝑ oppositū respectu ipiusmet
actꝰ volūtatis ponit̄ alia filia luxurie. odiū
dei. Qd̄ importat quādā dei ac suoꝝ man-
datoꝝ in aīo displicētiā ⁊ ꝯteptū. inq̄tū. s.
ipam delectatōē venereā sic ꝯcupitā / ꝓhi
bet. ¶ Alius actꝰ voluntatis ē appetitꝰ
eoꝝ q̄ sunt ad finē. Et q̄tū ad huiꝰ actꝰ de
ordinatōē ponit̄ filia luxurie. affectꝰ p̄ñtis
seculi. Inq̄tū. s. hō ꝓ amplꝰ ⁊ diutiꝰ ve-
nerea delectatōe ad sui libitū fruēdo / p̄ñs
seculū. ⁊ ea q̄ in [illegible] sunt / inordinate diligit ⁊
in eis cōplacet. ¶ Et ꝑ oppositū respectu
istiusmet actꝰ ponit̄ alia filia luxurie. despe
ratio futuri seculi. Quia dū hō et p̄sent̄ ni-
mis delectationibꝰ carnalibꝰ detinet̄ / nō cu
rat ad delectatōes spūales q̄ ꝓprie ad gau
dia futuri seculi ꝑtinēt ⁊ disponūt ꝑuenire
immo eas fastidit ⁊ quodāmodo desperat
¶ Est tamē aduertēdū ꝙ Isidorꝰ quatu-
or ponit ex ipa luxuria oriētia. q̄ sub p̄dcis
ctis filiabꝰ ꝯp̄hēdi nō videt̄. s. turpiloqa. v̄
ba scurrilia. v̄ba ludicra stultiloqa. Sed q̄

bene ɔsiderat p̄dicta q̄tuor sub p̄cedētibus ɔtinent. Nā ipa q̄tuor q̄ sic ponit Isidorꝰ nō sunt nisi q̄dā inordinati actꝰ exteriores, ⁊ adhuc p̄cipue ad locutōes ptinētes. que cā ipa vi ipiꝰ luxurie aliqd inordinatū eē q̄druplicat. vel ꝑpter materiā. vel ex pte cause. vel q̄tū ad finē. vel q̄tū ad sniaꝫ. Si q̄tū ad materiā tūc sunt turpiloqa. Cū enim ex abūdātia cordis os loquit. luxuriosus cuius cor turpibus ɔcupiscētijs est plenū/ de facili in turpia vba ꝓrūpit qđ ꝓprie pertinet ad inɔsideratōeꝫ. Ex parte vo cause. Cū (vt dictū ē) ɔcupiscētia luxurie maxīe incōsideratōeꝫ ⁊ p̄cipitatōeꝫ causet. consequēs est ꝙ ꝓrūpere faciat in vba leuiter ⁊ incōsiderate dictā que scurrilia dicūt. Quātum vero ad finem. Cum luxuriosus ex vi sue ɔcupiscētie delectatōeꝫ querat. ɔseq̄ns est vt verba sua ad imoderatā delectationē ordinet. ⁊ sic in verba ludicra ꝓrumpat. q̄ ꝓprie ioculatoria dicunt ad luxuriā maxime ptinentia. Quod ꝓprie ad amoreꝫ sui ptinere videt. Quātum vero ad sententiā seu grauitatē verboꝝ. cū ɔcupiscētia luxurie incōsideratōeꝫ mentis quādam causet. consequēs est ꝙ rectū iudiciū debitaq̄ grauitate in vbis impediat. ex quo fit vt luxuriosus in stultiloqa ꝓrūpat. vtpote verbis suis delectatōes quas appetit/ quibuscūq̄ alijs rebus p̄ferēs seu p̄ponēs. ¶ Est etiā aduertēdū ꝙ amor sui nō capit hic sub q̄dam sui generalitate. q̄tuꝫ scꝫ se extēdit ad quecūq̄ bona que aliqs sibi p̄i appetit. q̄a isto respectu amor sui non est filia luxurie. imo cōmune oīm peccatoꝝ p̄ncipiū. Sed capit hic quadā speciali acceptōe seu consideratōe. Inq̄tuꝫ scꝫ aliquis ꝑpter suā cōplacentiā ⁊ delectatōeꝫ/ inordinate appetit ⁊ cōcupiscit delectabilia carnis venerea. et tūc est ꝓprie filia luxurie. Siīr incōstantia inq̄tuꝫ opponit cōstantie. put ipa cōstantia est ps fortitudinis ⁊ circa ardua ⁊ terribilia versat/ nō est filia luxurie. Sed hic ponitur filia luxurie inq̄tuꝫ opponit cōstantie q̄ habet in abstinēdo a delectationibus venereis q̄ ꝓprie ptinet ad ɔtinentiā. q̄ ponitur ps tēperātie. Et isto mō incōstantia ponit ꝓprie filia luxurie. inq̄tuꝫ scꝫ ex ipiꝰ luxurie ɔcupiscētia/ orit ⁊ causat. ⁊ per eaꝫ emollit cor hoīs ⁊ effeminatuꝫ reddit. Et ita de alijs supra tactis suo mō. Quia vt supra tactū est non refert aliq̄ vicia ex vno vicio oriri ḃm appetitū finis. ⁊ eadē vicia ad genera alioꝝ vicioꝝ ptinere. ¶ Sp̄es vero luxurie cōiter assignant septeꝫ. s. simplex fornicatio. stuprū. adulteriū. sacrilegium. incestus. raptus. peccatū ɔtra naturā. Quarū specieꝝ numerus seu sufficiētia sic sumi pōt. Peccatū luxurie in hoc ꝓprie cōsistit. ꝙ aliqs delectatōe venerea vtit non ḃm rectā ratōeꝫ ⁊ debitū modū. Qđ q̄dem cōtingere pōt dupliciť. Uno mō respectu materie in q̄ hmōi delectatio querit seu sumitur put in ea est deordinatio. Alio mō respectu ipius materie q̄ licet debita existat non seruant tn̄ circa eā debite circūstantie. Et q̄ circūstantia de se inq̄tuꝫ scꝫ circūstātia nomē dat seu imponit specie actui morali. ideo eius sp̄es nō cōiter a circūstātijs. imo sumit ab obiecto. qđ ē materia actus. ideo oportuit sp̄es luxurie assignari a parte materie seu obiecti in habēdo scꝫ respectuꝫ ad ipam materiā vel obiectū. Circa ipsam aūt materiā. in qua exercet actus venereꝰ/ potest aliquid nō ɔuenire recte rōni dupliciter. Primo mō respectu ꝓprie esse ipsius materie. scꝫ recipiētis. que ꝓprie in actu venereo ꝓ materia reputat ⁊ recipit. inq̄tuꝫ s. ipa materia/ repugnātiā habet ad finem debitū. ꝑpter quē actus venereꝰ exerceri debet. eo scꝫ ꝙ ꝑ eā impedit generatio ꝓlis. ⁊ tūc est vna specierū luxurie. s. peccatū cōtra naturā. qđ hic accipit seu sumit ꝓ omi actu venereo. ex quo nō pōt generatio humana sequi. Uel inq̄tuꝫ ipa materia repugnantiā habet ad debitam educatōeꝫ directionē ⁊ pmotōeꝫ ꝓlis iam nate. inq̄tum scꝫ ꝑ eā impedit debitꝰ ordo educatōis directōis ⁊ pmotōis ipiꝰ ꝓlis suscepte. ⁊ tūc est alia species luxurie. s. simplex fornicatio. Scđo mō inq̄tuꝫ ipa materia in q̄ exercet actus venereꝰ pōt eē nō ɔueniēs recte rōni Nō quidē ex esse sui seu de directo. sed per quendam indirectū respectū eoꝝ que circa ipam materiā fiūt tā in se q̄ in ɔparatōne ad alios hoīes. Et hoc iteꝝ pōt ɔtingere dupliciter. Quia aut ꝑ dicto actu venereo cōmittēdo ⁊ exercēdo/ infert violētia. ⁊ tūc est alia sp̄es luxurie. s. raptꝰ. Aut ꝑ dicto actu venereo ɔmittēdo ⁊ exercēdo nō infert violē

tia. Et hoc iterũ ꝯtingere pōt dupl'r. Primo
quidez mō ex pte ipius materie. s. femine.
cui aliqs cōmiscet. q2 scz nō seruat ei debi-
tus ꝛ cogruus honor. ꝛ tūc ē alia spēs luxu
rie. s. incestus q̄ ē ꝯcubitus cū cōsanguinea
vel affine. in q̊ ipius femine tā respectu sui
sueqȝ fame ac nominis. q̄ in respectu sue ꝓge
niei honorificētia q̄ plurimū ledit. ex quo
apparet q̄ grauius sit peccatū incestus q̄ pec
catū simplicis fornicatōis. Alio mō ex pte
illius in cuius ptāte est ipa femina. Et h' ite
rum tripliciṫ. Uel respectu femine q̄ est in
ptāte viri. ꝛ tūc est alia spēs luxurie. s. adul
teriū/ qd cōmittiṫ cū violatōe matrimonij
Aut respectu femine q̄ est in ptāte prīs. Et
tūc est stuprū qd cōmittiṫ in deflorando ꝛ
corrūpendo virginē que cōiter in ptāte pa-
tris cōsistit. Aut respectu femīe in speciali.
vt ita dicaṫ dei ptāte exntis tanq̄. s. suo cul
tui ꝛ s'uitio specialiṫ deputate ꝛ dedicate. ꝛ
tūc est alia spēs luxurie. s. sacrilegiū qd cō-
mittiṫ cum psona religiosa ꝛ deo sacrata.
¶ Et aduertatṫ hic p intellectu p̄missorum q̄ spēs supradicte luxurie mag' ex B
parte femīe diuersificari ponūṫ. q̄ ex parte
viri. q2 in actu venereo femīa se habet qua
si patiens/ ꝛ p modū materie. vir aūt p mo
dum agentis. Et vt supra tactū est/ species
luxurie nō pnt ꝯuenieter nisi s'm drām seu
diuersitatē materie assignari. Quia diuersi
tas materie habz annexā diuersitatē forma
lem obiecti q̄ acapiṫ s'm diuersos modos
repugnātie ad rectā ratōez debitūqȝ ordinē
ꝛ modū q̄ in actibus venereis cōmittūtur
¶ Est etiā aduertēduz q̄ licet in supra scri-
pta specierū luxurie assignatōe/ meretriciuz
nō trāsiēs in grauiorē spēm intelligatṫ sub
simplici fornicatōe comp̄hensuz. aliqui tñ
inter ipa duo/ realē drām assignāt. dicentes
fornicatōez simplicē ee soluti cū soluta q̄dā
modo sibi inuicē determiate associatis ꝛ ap
propriatis. Meretriciū vō dupliciṫ fieri di
cunt. Uno mō p vagā libidinem hincinde
cū diuersis. nūc cū ista nūc cū alia peccādo
Alio mō cum publice venali cōcubendo.
¶ Est etiā aduertēduz q̄ aliqui nō ponūt
sacrilegiū de p se ꝓpriā speciē luxurie. q2 vt
dicūt non ꝓprie de se ptinet ad luxuriā s'm
seipam. Sed solū posset poni eius species
s'm q̄ tum ordinaretṫ ad finē ipius. Sed nec
adhuc ponūt tūc ipm sacrilegiū speciē de-
terminatā luxurie q2 vt dicūt potest cōcur
rere cū diuersis aliarū specierū luxurie su-
pra tactarū vt gratia exempli. Si quis abu
tatur psona sibi s'm spūalē cognatōez ꝯiū-
cta. cōmittit sacrilegiū p modum incestus
seu quēdam spūalē incestū. Si aūt abuta-
tur deo sacrata tūc eo respectu q̄ est sponsa
xpi cōmittit sacrilegiū per modū adulterij
seu quoddā spūale adulteriū. Eo vero re-
spectu q̄ est sub spūalis patris cura ꝛ pote-
state cōmittit sacrilegiū per modum stupri
seu quoddā spūale stuprū. Et si violentia
inferatṫ/ cōmittetṫ sacrilegiū per moduz ra-
ptus seu quidā spūalis raptus. qui grauis-
sime etiaz in solo conatu per leges ciuiles
punitur. Cōmunior tamen vsus ꝛ opinio
habet q̄ sacrilegiū poniṫ determinata spe-
cies luxurie ꝛ cōmittiṫ vt supra declaratuz
est. ¶ Est etiā aduertēduz q̄ peccati cōtra
naturā quatuor cōiter species seu modi as-
signātur. Primus ē quādo absqȝ omni cō
cubitu/ causa delectatōis veneree/ pollutio
ꝓcuratṫ. Et vocatṫ ꝓprie mollicies. ptinet-
qȝ ad peccatū imūdicie veneree seu lubrico
se. Secūdus mod' est si fiat p cōcubitū ad
rem nō eiusdem speciei. Et vocatṫ ꝓprie be
stialitas. Tertius mod' est si fiat ꝯcubitus
ad rem eiusdē speciei sed nō ad debitū sexū
vtputa masculi ad masculū vel femine ad
feminā. Et vocatṫ proprie peccatū zodomi
ticum. Quartus modus est si fiat concubi
tus ad rem eiusdē speciei ꝛ debiti sexus sed
non fiat in debito instrumēto. vel alias fi-
at monstruosa quedā deordinatō ꝛ vilitas
in modis cōcubendi. ¶ Est etiaz aduertē-
dum q̄ cōcubitus cōiugalis s'm aliqs cir-
cūstantias potest fieri cū peccato vel mor-
tali vel veniali. Et cōmuniter dicti cōcubi
tus assignatṫ triplex modus. s. licitus fragi
lis. impetuosus. Licitus iterū fit tripliciter
vel. s. causa ꝓlis suscipiēde ad honorez dei
ꝛ cultū. Uel causa reddendi debitū. cū exi-
gitur. Uel causa fornicatōis vitande. non
quidē in se sed in cōiuge. Primus ē pietas
secūdus est iusticie. tertius ē cautele. Et in
his nullū diciṫ esse pctm̄. Fragilis ē qn̄ fit
causa delectatōis. Et tūc distinguitṫ. Quia
si amor illius delectatōis sit ita feruēs q̄ p̄
ponatṫ deo. tūc est peccatū mortale. Si vō

nō pponatur deo. tunc est peccatū veniale
¶ Quinqȝ modis fit ɔcubitus impetuosꝰ.
¶ Impetuosus est qui ex sola libidine ꝑueniens metas rationis ⁊ honestatis transcendit. qḋ fit qnqȝ modis. Primo mō per quasdā meretricias blandicias. ad magꝭ exturandam libidinē. Secundo mō quando fit ɔtra naturalē modū. Tertio mō qn̄ fit tempore ꝓhibito vt magnarū solennitatum ecclesie ⁊ vigiliaꝝ. Quarto mō quā do fit in loco ꝓhibito: vtputa ecclīa vel cimiterio. Quinto modo cū ad pregnantem partui vicinā. vel ad eā que in fluxu menstruoso est acceditur.

Quomodo ex specie

bus ⁊ filiabus septē viciōꝝ capitaliū alia etiā peccata oriant̄.

G Eneraliter aūt circa ꝑdictas taȝ filiaꝝ ꝙ specieꝝ oīm supradictorum septē vicioꝝ seu pctōꝝ capitaliū assignatiōes ⁊ declaratiōes Notandū est ꝙ licet cuilibet ꝑdictoꝝ vitiōrum nō sint assignate nisi filie ⁊ spēs supra vide declarate. qḋ nō aliter fieri debuit. qꝛ vt sepe supra tactū ē nulli vitio capitali debent pctā alia quecunqȝ ꝓ filiabus aut speciebus assignari nisi illa q̄ ꝺm ꝑcipue appetitū finis cuiuslibȝ vitij ꝓmane ⁊ magꝭ ꝑncipaliter ex eo oriunt̄ ⁊ descendūt. vel que ad ipsius vitij genus ⁊ naturā magis immediate ꝑtinent. Sunt tn̄ alia pctā/ex ipsis septē vitijs capitalibus orientia. et ad genꝰ seu naturā eoꝝ ꝑtinentia. que tn̄ nec tanq̄ filie. nec tanq̄ spēs eoꝝ assignant̄. eo qꝛ nō primarie ⁊ ꝑncipalit̄ ex eis oriuntur ⁊ descendūt. nec ita immediate ad ea ꝑtinēt/ immo magis ꝓprie ex ipsis filiabus vl' speciebus suis oriūt̄ ⁊ descendūt. Ita ꝙ ꝓprie loquēdo/pn̄t magꝭ dici ramusculi orientes ex principalibus ramis ipoꝝ septem vitioꝝ capitaliū. ex quibus iteꝝ ramusculꝰ/ qui debite exquirere voluerit/repiret virgulas alias seu folia iterū nascentia ꝺm qualitates ꝑsonaꝝ circūstantiasqȝ modoꝝ faciendi necnō tēpoꝝ ac locoꝝ. Ut gratia exempli. Ex inobedientia que ponit̄ prima filia inanis glorie nascit̄ seu ꝓcedit rebellio. Ex iactantia que ponit̄ alia ipsius inanis glie filia. nascit̄ seu ꝓcedit fastus ⁊ pompositas tam gestuum ꝙ vestiū ꝙ hmōi pluriū Ex discordia que ponit̄ alia filia inanis glorie nascit̄ seu ꝓcedit cisma ⁊ bellū. Et iterum ex bello homicidia. mutilationes incarcerationes ⁊ hmōi. Ex ɔtumelia que ponit̄ filia ire nascit̄ seu ꝓcedit subsannatio. derisio maledictio. ⁊ sic de pluribus alijs que ꝓmptum est repire. que omnia cognoscere nō est inutile. immo expediens ꝓ maxime curā animarū habentibus ac alijs viris literatis. vt magis ꝑpendere ⁊ attendere possint ꝓprias radices et origines singuloꝝ peccatorum. Et sic facilius et melius tam in respectu sui ꝙ respectu eoꝝ quos in confessionibus audiūt/possint temptationibꝰ resistere. radicesqȝ eaꝝ principales ac fomēta euellere ⁊ dissipare. Et ista hic ad longū declarare nō patit̄ intenta huius tractatuli cōpendiosa breuitas. Qui vō ampliora ac magis ꝑticularia videre voluerit recurrat vt iaȝ supra tactū est. ad scdam scde bti Tho. necnō ad illā sūmā notabilē d̄ vitijs que a nōnullis summa legis nuncupatur.

Quod nō semꝑ vitia

seu pctā capitalia/eorūqȝ filie ⁊ species/peccata mortalia existunt.

E St tn̄ circa supradictā septē peccatoꝝ seu vitioꝝ capitaliū declarationem aduertendū. ꝙ lȝ ipsa septē vitia capitalia cū suis filiabus ⁊ speciebus supra etiā specificatꝭ ꝓ peccatis mortalibus assignent̄. ⁊ frequentius in naturā ⁊ actū pcti mortalis transeant. Nō tn̄ sꝑ pctā mortalia exislūt. immo nōnunq̄ ꝺm aliquas circūstantias ⁊ qualitates comitti pn̄t ꝙ nō nisi pctā venialia sūt Et lȝ ꝑ nōnullos istud ample declaratum sit. ⁊ specialit̄ bn̄. diffuse. ⁊ elegant̄ ꝑ b. tho. ij. scde sue summe. ex qua multa in hoc decano tractatulo dictoꝝ sumpta sunt. ac etiam bene ⁊ succincte in quodā solenni tractatu. q̄ cōpendiū theologie nuncupat̄. cuius initiū veritatis theologie sublimitas ad quos attenta breuitate huiꝰ dicti tractatuli. rōnabiliter veniebat facienda remissio. Tn̄ qꝛ nō oēs libros hn̄t/interdūqȝ nō facile ab aliquibꝰ repiunt̄/ ne oīno istud qḋ poterit ɔsc̄as pluimoꝝ a mltiplicibꝰ scrupulis releuare/lȝ indeterminatū ꝑtereretur

expediēs visum est cōgruū hic aliq̄ mō explicare. ⁊ p̄ maiori pte dicendoꝝ. iuxta effectū eoꝝ q̄ circa hoc in supradicto cōpendio theologie ponunt. Et qui in sili vt supradictū est ampliora ⁊ specialiora videre voluerit. ad alios doctores specialit ad ipam scdam scde btī Tho. recurrat.

Quando superbia sit peccatū mortale.

PRocedendo igit iuxta ordinē ceptū h⁹ tractatuli ſm quē insequendo btm̄ Greg. sit distinctio inter supbiā et vanā gloriā: est sciendū q̄ supbia ꝓut accipit h̄ ⁊ ponit regia ⁊ mr̄ oīm vitioꝝ / cū suis quattuor specieb⁹ q̄s etiā vt supra tactū est ponit Greg. est d̄ suo genere pctm̄ mortale. qr est inordinatus et ꝑuersus appetitus ꝓprie excellentie. sibi indebite attribuēs que nō habet. vl' alio modo ⁊ intentione q̄ habeat Que oīa tn̄ intelligēda sunt qn̄ ex deliberato iudicio seu cōsensu rationis ꝓcedunt.

Quando vana gloria sit pctm̄ mortale.

VAna gloria / ex suo genere est veniale pctm̄: qa genus opis scilz mortale / sumit ex obiecto. Vanū aūt ſm se non est obiectū mortale pcti sed venialis. Vn̄ cū vana laus sit hui⁹ peccati obiectū / patet q̄ nō sp vana gloria est mortale pctm̄. sed alijs respectibus est vana gloria mortale peccatū. qd̄ dupliciter cōtingere pōt. Uno mō rōne finis ꝓpter quē laus ipa appetit. opus nāq̄ tale est. quale est illud ꝓpter qd̄ appetit. Alio mō ratiōe opis in se in quo laus ipa querit. ¶ Circa primū modū aduertendū est q̄ quadruplici fine laus appeti pōt. Primo ad vitandū malū infamie. qd̄ pōt hō suspitionē vel detractionē alioꝝ aut alias incurrere. sicut Samuel se laudauit. j. Regū Scdo ꝓpter vtilitatē aliquā spiritualē. vt esset gloria di vel edificatio pximoꝝ. sicut paulus se cōmendauit. Tertio ꝓpter lucrū auaricie. vel aliquē aliū finem seu actū pcti mortalis / sicut pharisei qui deuorabant domos viduarum simulantes longā orationē. vt habetur Matth. xxiij. Quarto ꝓpter aliquē finē seu actū venialis pcti / sicut qn̄ quis laudari appetit eo q̄ vane in laude delectat. Primum est ꝓudentie. scdm̄ est charitatis tertiū est mortale pctm̄. Et idē intelligēdū est de omni ope et actu cuius finis q̄ principaliter intendit est mortale pctm̄: quartū est veniale si illa delectatio que in laude habet / sit venial'. ¶ Circa scdm̄ modū rationē. s. opis ꝓpter qd̄ ipa laus querit / est aduertendū q̄ tria sunt genera opm̄ p̄ q̄ laus ipa queri pōt. Uel em̄ sunt opa illicita vel sunt opa virtuosa. vel sunt opa indifferentia. Si p̄ prima opa. s. illicita querit laus. tūc vana gl'ia est tale pctm̄ quale est illud opus illicitū p̄ qd̄ querit. Nā si illud opus illicitū sit mortale. tūc vana gloria erit mortalis. Si sit veniale. tūc vana gloria erit venialis. Si querat laus p̄ scda opa. s. virtuosa hoc iteꝝ pōt ꝯtingere dupliciter. Quia vl' appetitus laudis / adiūgitur seu supuenit opi virtuoso tanq̄ incidens ⁊ nō principaliter intētus. sicut sepe in cantu ⁊ aliqn̄ immo frequent in p̄dicatione. alijsq̄ sanctis opibus. Et tūc vana gloria nō est nisi peccatū veniale. Uel ipa laus est finis principalit intētus in ope virtuoso prestitus. ita q̄ illud opus virtuosum opans ibi constituit finem vltimū sui opis. Et sic est vana gloria peccatū mortalē. qr tūc inheret ei vt fini vl. Circa qd̄ adhuc aduertēdū ē q̄ maius est pctm̄ / gloriari d̄ bonis spūalibus q̄ de bonis tpalibus. qr bona spiritualia minus habent motiuū vanitatis ⁊ vane delectationis eo q̄ minus apparēt ab extra q̄ tpalia. Si querat laus p̄ tertia opa. s. indifferentia. vt est habere diuitias vel vestes p̄ciosas. tunc si illa opa vlterius nō ꝓgrediantur in deterius nisi in solam laudē habēdam. vana gloria nō erit nisi veniale peccatū. Si aūt talia opa vltra in deterius ꝓgrediant d̄ seq̄ ordiata vt sint occasio mortalis peccati. vtputa qn̄ mulier ornatu meretricio ad alliciendos homines animasq̄ accipiendas se p̄parat. vel sint illa opa d̄ se indifferentia exhibitiōe supioris effecta illicita vt torneamenta ⁊ hmōi. ⁊ tunc vana gloria est peccatū mortale.

Quādo inuidia sit peccatum mortale. ⁊ qn̄ non.

Inuidia ex suo genere est peccatū mortale. Cū enī inuidia ꝑut in supioribus dictū est/sit dolor de felicitate seu bono alterius, gaudiūqꝫ de malo alieno, clarū est ꝙ directe ꝯtrariatur charitati. vt. j. ad Cor. xiij Charitati aūt nihil est ꝯtrariū qḋ nō sit peccatū mortale. ¶ Est tñ aduertendū ꝙ interdū illud peccatū qḋ ex suo genere est mortale. pōt fm aliquas sui qualitates solū eē veniale. vtputa qñ in solo primo motu ꝯsistit. Vel ꝓpter aliquā aliā intentionē extra suā rōnē trahitur. ¶ Pro quo sciēdū est ꝙ quadrupliciter pōt dolor de alieno bono/hoī accidē. ¶ Primo mō ꝓut est primo primus motus ex natura ꝓueniens. q interdū etiā ex ipsius nature corruptione/in aliquib⁹ plus a frequentius ꝓuenit. Sunt enī aliqui ex sue corruptiōe inordinate nature/magis ꝓni ad motus inuidie ꝙ alij. vt in sibi est videre inter diuersos canes. Et iste dolor seu motus inuidie nullo mō est peccatū. q2 tales motus primo primi: nō sunt ī ꝑtāte nostra Et ita intelligendū est respectu quorūcūqꝫ aliorꝫ viciorꝫ seu pctōꝝ de oībus primo primis motibus naturalibus. vbi tñ delectatio seu ꝯsensus nō se adiūxerit. q2 tūc possꝫ in peccatū vel veniale vel mortale transire.

¶ Scḋo mō pōt ille dolor seu tristicia ð bono alieno esse. scḋo primus motus. qñ scꝫ fit ī sensualitate/sine tñ cōpleta deliberatōe etiā si tali dolore seu passione afficiat. qḋ ꝓprie ꝯtingit qñ ille scḋo prim⁹ mot⁹ nō ita cito ab initio remouetur sicut possꝫ. remouetur tñ āte plenū cōsensum. imo q̄dāmō displicere incipit. Et tūc inuidia nō ē nisi veniale peccatū Et ita (qḋ bñ aduertat) intelligēdū ē etiā generalr ī oīb⁹ alijs vitijs seu peccatis Qui aūt dicant primo p̄mi mot⁹ a secūdo p̄mi mot⁹ declarabit aliqlr ifra. vbi de pctō veniali agetur. ¶ Tertio pōt ille dolor seu illa passio in aīo accidere ꝙ nihilominus ꝓpter aliquā aliā intentionē trahitur extra suā ꝓpriā rationē. suāqꝫ ꝓpriam naturam. vtputa qñ dolor ille seu tristicia ð alieno bono/insurgit alicui ex bona rōne seu causa. sicut qñ aliquis de bono seu ꝓspitate alterius dolet. vt q2 efficitur potens vel alias. q2 illud videt in alterius detrimentū et p̄iudiciū redundare. vel. s. aīe ꝓprie met illius q illud bonū habet vel reipublice. vel aliquarū bonaꝝ ꝑsonaꝝ que affligi nō merent. Et talis dolor seu motus/bonus est. nec peccatū est cū maius bonū magis sit appetendū. ¶ Quarto mō potest ille dolor seu tristicia de bono alterius accidere a hīi ex certa scīa ꝯsensuqꝫ deliberato voluntatis a sine iusta ac rationabili causa. et isto mō inuidia est sp peccatū mortale. ¶ Et ꝑ ista pōt etiā clare videri qñ detractio est peccatum mortale vel veniale. Nā si malum ð aliquo dicat ad bonū finē ꝓ impediendo scꝫ ꝙ malū alteri faciat. vel ꝓ sua correctione. vel rōne officij qḋ incūbit. vel ꝓhibēdo testimoniū veritati vel hmōi. a tunc detractio nō est peccatū. dū tñ ꝑuersa voluntas ex deliberato ꝓposito non se adiungit. Si vō dicat malū de alio ex quadā solū leuitate loquēdi. sicut sepe ꝯtingit/et malū qd dr nō vergat in magnū damnū seu p̄iudicium illius de quo dicitur aut sue fame. a tūc detractio est peccatū veniale. Posset tamē illud damnū seu p̄iudicium tā graue eē ꝙ illa leuitas loquēdi non excusaret. q2 vnusquisqꝫ maxime in talibus grauibus a rspectu alioꝝ debet ponere custodiā ori suo.

Quādo ira sit peccatum mortale a quando non.

Ira ex suo genere est peccatū mortale/quia iuxta supius vbi de ira actum est. Ira est immoderatus animi motus/cōcitās ad penā ꝓuocanti inferendā. Hic aūt motus ꝯtrariatur charitati. que vt habetur. j. Ad Cor. xiij. Non irritatur. nō cogitat malum. ¶ Ira tñ vt etiā supra aliqualiter tactū est multipliciter ꝯsiderari potest. Uno mō ꝓut importat seu denominatur ꝑ zelum q̄ qs contra vitia mouetur a ipa detestatur. Et hec ira nō est peccatum sed magis est ꝑfectōis immo ꝑ istū modū pōt etiā sibimet qs irasci. Quid enī (vt dicit glo. super illud psal. Irascimini a nolite peccare) ē hō penitens. nisi sibipi irascēs. Alio mō pōt ira ꝯsiderari ꝓut dicit a importat qndā erga ꝓximū affectus remissionē. ꝑ quā. s. hō nec ð malo ꝓximi dolet nec de eius bono gaudet. lꝫ etiā ñ doleat ð bono. nec gaudeat ð malo ei⁹ sꝫ ē ei a erga eū idifferēs. Et hec spēs ire nō ē

mortale pctm: sed est imperfectio quedā charitatis. Nisi tñ vbi proximus esset in extrema necessitate: qz tūc sub pena pcti mortal' tenet hō sibi succurrere si potest. Alio modo pōt ira cōsiderari put dicit z importat quandā impatientiā actualē absqz tñ reali appetitu vindicte. Et talis motus etiā deliberatiuus/ est solū peccatū veniale. Quia sicut patet ex supradictis ire descriptionib⁹ nō habet cōpletam rationem ire. Alio mō pt ira ɔsiderari put dicit z importat actualem impatientiam/ etiam cum appetitu vindicte. Et hoc tripliciter contingere potest. Qñqz eñi hoc a naturali complexione seu dispositione pcedit sicut est in melancolicis et in senibus. In quibus sm phm continue mouet natura pter qd semp turbulenti existunt. Et talis ira nullū est peccatū cū sit motus naturalis. Qñqz etiā est hoc z pcedit ex appetitu subito z nō pfecte deliberato. Et talis ira nō est nisi veniale pctm sicut alij primi motus. Qñqz autē est hoc z pcedit ex voluntate deliberata ɔsensuqz pfecto. Et talis ira est semp pctm mortale

Quando accidia sit

peccatū mortale. z quando non.

a Ccidia ex suo genere est veiale peccatū. Quia sm supius tacta accidia i effectu nō est nisi tedium de bono spirituali laborioso. Hoc autē de se nō opponitur charitati sed solū dicit quandā feruoris charitatꝭ diminutionē. i qua feruoris charitatis diminutione cōsistit oē pctm veniale. ¶ Multipliciter pōt tedium de bono spirituali cōtingere. Vno mō put est solus motus naturalis laborē abhorrens. z talis mot⁹ nullum est peccatū. qz talis motus nō est i nostra potestate. Alio mō put est motus appetitus de ope spirituali laborioso contristati. Et talis mot⁹ etiā si appetitus ille sit deliberatiuus. nō est nisi peccatū veniale. qz consensus in illud qd d' sui natura non est nisi veiale pctm/ nō est nisi veiale. Alio mō potest istud tediū d' bono spirituali laborioso tale esse/ taliterqz vltra motū naturalem motūqz appetitus transire. qz illd homo illa adimplere dimittit que sue saluti vel ex vi pcepti vel al's necessaria sunt. et tunc est peccatum mortale. Potest adhuc istud tedium in grauius transire et tantū crescere qz ex omissione ipius boni spiritualis laboriosi difficultateqz ipm aggrediendi homo in quandā sue vite displicentiā inducitur z exinde in desperationem cadit. Et tale tediū est peccatū mortale acceditqz ad peccatum in spiritū sanctum. Et adhuc grauius immo grauissimū si illd tediū illaqz displicentia vite in tantū crescat z pcedat. qz quis sibipi manus iniciat ac se occidat. nā tunc talis similis erit iude qui se p desperationem laqueo suspendit.

Quando auaricia sit

peccatum mortale

c Irca auaritiā autē/ que iuxta supius dicta/ est immoderatus modus habendi. Est considerandum/ qz iste immoderatus amor cōsistere potest. vel in appetendo. vel in acquirendo. vel in retinendo. Si in appetendo. hoc iterū quinqz modis cōtingere potest. Vel eñi appetunt aliena appetitu completo z deliberato ac absoluto qz etiam in actum z opus si adesset facultas transiret z pcederet. z tunc est mortale peccatū. Vl' appetunt appetitu similiter completo deliberato z absoluto illicita. vtputa hō se indignū beneficio aliquo ecclesiastico vel officio sentiens z cognoscens. vel sentire z cognoscere debens illud beneficiū ecclesiasticū vel illud officiū sciēter appetitqz deliberato et absoluto appetit. et tunc etiā est peccatū mortale. Vel appetunt pdicta sc3 aliena vel illicita. appetitu etiā completo z deliberato. sed nō tñ puro et absoluto sed conditionatu. vtputa si talia sine dei offensa ac iniuria proximi haberi possent. Et tūc vel nullum est peccatū vel est veniale. siue talis conditio actualiter exprimatur siue habitualiter intendat. Qd tñ intelligendū est. dūmodo. s. p tales appetitus seu desideria/ hō nō se vane pascat ac pdat seu intermittat facere illd bonū ad quod aliūde tenet. Vel nō generet in corde suo aliquos malos motus seu habitus. quos qñ voluerit remouere non possit. qz tūc posset esse mortale pctm. Vel appetunt nō necessaria z superflua/ etiā qūis nō aliena nec de suis

tura illicita. appetitu nimis ardenti. et talē
ꝙ mens ex hoc quodāmō suffocata/ impe
ditur omnino a cōsideratione diuinoꝝ. ac
eoꝝ que ad suā salutē spectant. Et hec est il
la pniciosa cura seu solicitudo que in euan
gelio ꝓhibet. ⁊ est pctm̄ mortale. Vł appe
tunt seu desiderāt nō necessaria ⁊ supflua
nimio appetitu sed tm̄ tali que est infra dei
amorē ⁊ timorē. q̄ talia sic appetens nec ꝓ
pterea deo displicere vellet. nec etiā impedi
tur a consideratione eoꝝ que ad suā salutē
ptinēt. ⁊ hoc est nisi pctm̄ veniale. Quini-
mo possit talis amor seu appetitus ita mo
deratus esse ꝙ nō esset pctm̄. imo talē prin
cipaliter finē ⁊ intētionē habere ꝙ esset me
ritorius. ¶ Si vo respectu scdi mēbri pnci
palis ille immoderatus amor habendi nō
solū ꝯsistat in appetitu sed vltra trāseat scȝ
in acqrendo. Et hoc iterū pōt ꝯtingere tri-
pliciter. Vel enim acquirūt res iniuste ⁊ in-
debite indifferent a quocunqȝ ⁊ quocunqȝ
mō fieri pōt. vt p furta. rapinas iniusticias
extorsiones. aliasqȝ fraudes ⁊ vias illicitas
⁊ tunc est peccatū mortale. Vel acquirunt
res respectu acquirentis ⁊ illius a q̄ acqui-
ritur de suo esse nō illicite. nisi q̄r p arte seu
officium aut aliud opus illicitū acquirūt.
qd de p se etiā sine acquisitione ⁊ lucro eēt
pctm̄ mortale. vt est i meretricibus. i falsas
mercantias scienter vendētibus. ⁊ vsurari
is. ⁊ hmōi. ⁊ tūc est pctm̄ mortale. Vel acq
runt p artē aut officiū seu opus qd licet d
se sit illicitū. nō est tm̄ de p se nisi pctm̄ veni
ale. Vt est in istis ioculatoribus. q̄ ꝓ com
placentia principum vel populi ad lucrū
habendū. ociosa iocosa. ⁊ interdū mendo-
sa. salua tm̄ aliqua honestate dicunt. vel di
uersas corpis gesticulationes faciūt. et tūc
nō est nisi veniale pctm̄. Nisi tm̄ ꝓpter so-
lam tal' dissolutōis delectatōnē hō se ex to
to talib9 daret/ tūc ei esset pctm̄ mortale. et
notanē dr ꝓpter solā talis dissolutōis dele
ctationē. q̄ si q̄s ꝓpter necessitatē se etiā ex
toto talibus daret ⁊ applicaret/ suā p talia
sustentationē querens. cū aliā artē seu aliū
modū lucrandi nesciret vel nō haberet nō
esset talis in statu damnandoꝝ reputādus.
¶ Si vo respectu tertij membri pncipalis
amor ille habendi immoderatus consistat
in retinendo. hoc iterū pōt quinqȝ mōis cō-
tingere. Vel enim scienter ⁊ animo retinendi
retinentur ea que quis restituere tenet. vt-
puta. q̄ cōtra voluntatē eius ad quem spe
ctat/ detinere se scit vel credit. ⁊ tūc est pec-
catū mortale. Et intelligit q̄s animū retię
nendi habere/ qn̄ nō habet ꝓpositum ⁊ vo
luntatē restituendi vel cōcordandi tpe ⁊ lo
co. lȝ facultas sibi suppetat vel qn̄ sibi sup-
petet. Vel retinent illa que ad necessitatē
alicui9 ⁊ suoꝝ. siue p̄cisam siue s̄m sui stat9
vel dignitatis vel facti qd iuste manutenet
ꝯgruentiā et ꝯdecentiā faciūt ⁊ spectant. et
tūc nullū est pctm̄. Vel retinent supflua si
ue sit respectu necessitatis p̄cise retinentis
siue necessitatis cōgruentie sui status ⁊ di-
gnitatis ⁊c̄. vt supra tactū est. Et hoc tem-
pore extreme necessitatis alicui9 de quo no
ticia ht. et cui de p̄dictis supfluis succurri
pōt ⁊ nō succurrit. ⁊ tūc etiā est pctm̄ mor
tale. q̄ homini in tali necessitate cōstituto
tenet homo succurrere nō solū de sibi sup
fluis. verūetiā de sibi necessarijs. respectu
quidē manutenentie sui status vel dignita
tis ⁊c̄. Sed nō de his que simpliciter ⁊ pre
cise ꝓ sua vita necessaria sunt. q̄ in tali ca
su hō magis tenet ꝓprie sue vite succurre
re q̄ aliene. Vel retinent supflua mō statū
declarato supra. declarato etiā extra vel citē
extremā necessitatē alterius cuiuscūqȝ Sȝ
hoc fit ex quadā insatiabili cupiditate ⁊ ar
dore hn̄di. Cui9 insatiabilitatis seu ardo-
ris signū euidēs est. ꝙ q̄s res potius penes
se putrescere ⁊ depire dimittit. q̄ ꝙ vtiliter
alijs liberalit distribuit ⁊ dispēsat. ⁊ tūc eti
am ē pctm̄ mortale. Vel retinent supflua
ex immoderato seu inordinato amore hn̄-
di. Nō tm̄ ita irascibili ⁊ ardēti sicut statim
s̄ tactū ē. sȝ solū quadā imoderātia seu in-
ordinatōe. q̄ modicū nō tm̄ in totum a me
dio virtutis. s. largitatis deficit ⁊ declinat. ⁊
tūc est pctm̄ veniale. Nisi tm̄ vt s̄ statim di
ctū est appareret hō i extrema necessitate ꝯ
stitutus cui succurri possȝ ⁊ debet. ¶ Ex p̄
missis apparet ꝙ auaritia ex suo genere est
pctm̄ mortale. Etiā vt in supioribus tactū
est ab aplo idolatrie cōpat. Nō q̄ sit d spē
illi9 pcti. cū nō hēat aliquē actū eius. sed q̄
aliqd idolatrie sile facit. s. creature s̄uiēdo.
potius q̄ creatori. vt latius s̄ vbi de auari
cia agit declaratum est.

Quando gula est peccatum mortale ꝛ quādo non.

Gula ex suo genere ē pctm̃ veniale, q꞉ appetitus comedēdi vl' bibendi/ex sua rōne nō subiacet dn̄io voluntatis. Circa tm̃ istud gule pctm̃ qđ iuxta in supioribus dicta. est immoderatus edendi appetitus seu imoderata cibi auiditas. Est aduertendum ꝙ quinqꝫ modis pōt iste immoderatus appetitus cōtingere seu cōsiderari. ¶ Uno mō ꝓut est solūmō naturalis. sicut naturaliter hō comedere et bibere appetit dū famescit ꝛ sitit. Et hic est appetitus nō est pctm̃ immo nec etiā delectatio naturalis que ipsum appetitū in ipa cibi sumptione consequitur se cōmittit est peccatū. ꝛ hoc inq̄tū ordinat supra defectū nature cōtrariuz. qa hec naturalia sunt. nec in ptāte nostra consistunt. Et ideo nec in talibus est meritū vel demeritū. ¶ Uel illi appetitui seu desiderio naturali qui quodāmodo necessitatis est. supadiungit quidā appetitus delectationis ꝛ voluptatis in cibo. ꝛ tunc est solum pctm̃ veniale. ¶ Et hoc vex est nisi ille appetitus edendi vltra ꝓgrederet. sic. s. ꝙ ꝓpter illā delectationem seu voluptatez que sic sibi supadiungit/fieret sine quacunqꝫ necessitate transgressio p̄cepti ecclesie vel supioris. vtputa ꝙ solueret ieiuniū p ecclesiam indictū. Uel religiosus cōtra ꝓhibitionem in suo ordine sub p̄cepto factaz comederet carnes vel hmōi; nā tunc esset peccatum mortale. Et notanter dr sine necessitate q꞉ si hmōi transgressiones ex necessitate fierent. Utputa nimie senectutis vel nimie iuuentutis. vel infirmitatis. vel laboris necessarij ꝛ hmōi. tūc non esset peccatū immo posset illa necessitas talis eē ꝙ quis hmōi p̄cepta obseruando peccaret. In talibus tm̄ obseruantijs ad quas homo ex ecclesie p̄cepto vel voto vel iniunctiōe penitentie tenet. ꝛ ꝓpter necessitatem aliquam eas adimplere nō pōt. bonū est petere licentiam a suo p̄lato. vel a suo curato. vl' a suo ꝯfessore. ¶ Uel nisi ille appetitus edēdi esset cum tanta libidine ꝛ ardore ꝙ homo nimio ꝛ finali affectu/illi delectationi cibi inhereret. ita vt p̄poneret amori ꝛ timori dei ꝛ tūc est pctm̃ mortale. ¶ Ul' nisi quādo ille appetitus vel illa delectatio in talē ꝯsuetudinem ducit/ꝙ facit totā vitā homis talibus delectationibus occupari ꝛ deputari. Et hic posset eē pctm̃ mortale. Immo sūt talia ita pctō mortali vicina ꝙ ebrietas ab ap'lo inter mortalia pctā cōputat. ¶ Ebrietas tm̃ quādoqꝫ est pctm̃ veiale. vt quādo vltra necessitatez quis accipit sed hoc ē fm mēsurā impceptibilē. Qn̄ v̊o egredit qs mensura pceptibili. q. s. fm rōnem bn̄ ordinata discerni pōt. Et hoc ī tali mensura et q̄ euertit status mēt. hocqꝫ effrenata quadā libidine fit. vt. s. qn̄ hoc dei amori et timori p̄ponit. tūc ebrietas est pctm̃ mortale. Si qs aūt aliū inebriat ita. s. eū ad potū inuitans/vt intēdat statū mentis ei9 euerte ꝛ hoc facit in eius nocumentū/peccat mortaliter; q꞉ tunc magis sibi aufert ꝙ si auferret aliqđ tpale. q꞉ vsum rōnis ei tollit.

Quando luxuria sit peccatum mortale. ꝛ quādo nō.

Luxuria ex suo genere est peccatū mortale. q꞉ est ꝯ illud preceptū decalogi. Nō mechaberis. Circa tm̃ istđ pctm̃ luxurie/q̄ iuxta in supioribus tacta/est libidinosa q̄dez circa actus venereosos voluptatis concupiscentia/est aduertendū ꝙ ꝯcupia ipa luxurie dupliciē cōtingere seu considerari pt Uno mō ꝓut est soluz in corde. Alio mō ꝓut etiā ab extra cōsistit in ope. Quātū ad pimum modū pt hoc itex cōtingere tripliciter. Primo mō ꝓut ipa cōcupiscentia in solo primo motu cōsistit. ꝛ tūc non est nisi veniale pctm̃. Pro quo itex sciendū est. ꝙ differentia est inter primos motus virtut generatiue. ꝛ primos motus v̊tutis nutritiue. Nā primus motus in virtute generatiua est semp pctm̃. nō aūt sic est in virtute nutritiua. qm̃ potentia cōcupiscibilis non tm̄ corrupta est in virtute nutritiua sicut in virtute generatiua. Scđo mō pt ipa cōcupiscentia ꝯsiderari ꝓut ipm̃ motū naturalem sequit sensus in delectationē licet non in opus. et sic est pctm̃ mortale. ꝛ intelligitur hoc/siue ille consensus in delectatione sit respectū suijp̄i9met/siue sit r̄spectu aliox vtputa qn̄ hō cogitando (vt interdū cōtin

gere pt) ad delectationē quā aliqui alij i actu venereo hñt/delectat in se. ꝛ in illa delectatiōe habēda/ex deliberatōe ꝯsentit. etiā si forsan ex se nō vellet illū actū venereū exercere. Et notanē dr cōsensus in delectatione. qꝛ si delectatio vt qñqꝫ fit/insurgeret. et in illā delectationē hō ex deliberatiōe non ꝯsentiret. nō esset tūc nisi veniale peccatū. Tertio mō ipa cōcupia cōsiderari pt ꝓut eiā ex deliberatione cōsentit in opꝰ. et tūc est mortale pctm̄. etiā si ꝓ tunc nō trāseat i actū ab extra. ❡ Respectu vo secundi mēbri pncipal'. s. put cōcupiscentia luxurie cōsistit ab extra i ope. hoc iteꝝ ꝯtingere pt dupliciter. Uno mō ꝓut esse cōcupiscētia trāsit ꝛ ꝓgredit in actū venereū: cōpletū ꝛ cōsummatū. et tunc cōstat esse pctm̄ mortale Alio mō ꝓut ipa cōcupiscentia trāsit ꝛ ꝓgredit in aliquos actus disponētes ad ipꝫ actū venereū. vel ipm̄ circūstantes seu concomitantes. ꝛ hoc iteꝝ ꝯtingere pt tripliciter vel eñ hoc fit p visum. vel p linguā. vel p tactū. Si pmo mō vt qñ. s. ipa cōcupia ab extra visu pascit. vt qñ qs aīo ꝛ fine cōcupiscendi mulierē/in ipam ꝯspicit ꝛ attendit. ꝛ tūc est pctm̄ mortale Nā illud vt di. Augu. non est titillari. sed plene libidini ꝯsentire. iuꝫ illō matth. v. Qui viderit mulierē ad ꝯcupiscēdū eā iā mechatꝰ ē eā i cordē suo Et notanē dicit ad ꝯcupiscēdū eā qm̄ si aliquis mulierē inspiceret vt rē pulcrā ꝛ nō in deterius ꝓcederet. tūc ptīꝫ vel nullū esset pctm̄. vel solū esset pctm̄ curiositatis. si vo scdo istoꝝ triū vltimoꝝ modoꝝ fierꝫ. vt qñ quis mulierem ꝓpter libidinē ꝓcaretur vl' colloqa familiaria secū habet. vel pvba adulatoria ꝛ deceptiua attrahere conat/ꝛ tūc est pctm̄ mortale. Si vo tertio istoꝝ trium modoꝝ vltimoꝝ fieret qō fit p oscula amplexus/hmōiqꝫ mulieꝝ cōtrectationes. Et tunc etiā est pctm̄ mortale. et tanto grauiꝰ qto magis p talia libido accendit ꝓpter nimiam approximationē ad ignē. Et vocat ab aplo turpitudo. Qō tñ ita accipi debet si pmissa ex libidine seu ꝓpter libidinē fiāt Nā tangere mulierē/imo ꝛ osculari. nō libidinis intētione. sed ex necessitate seu quadā honestate vt interdū fit. nō esset peccatū dūmō nihil sit i itentiōe corruptū. ❡ Premissa etiā omnia intellige. nisi p sacrm̄ matrimonij cū debita moderatione. debitisqꝫ circūstantijs. supra vbi ō pctō luxurie actū est aliqualiter declaratis/excusarent.

De peccato in spiritūsanctū ꝛ diuersꝰ ipiꝰ pcti acceptiōibꝰ.

Expedita igit iuxta ordinē in hoc tractatulo exponendoꝝ declaratione quarti diuisiōis pcti mortalis. que (vt supra tactū ē) p septē vitia capitalia sumit. ipoꝝqꝫ septē vitioꝝ capitaliū explicata natura venit nūc aliqualiter circa vnā pticulam tertie diuisionis pcti mortalis supra etiā posite tangēdū. s. in spiritūsanctū. ❡ Circa qō sciendū est/ꝙ lꝫ omnia essentialia. oībus tribus psonis sanctissime trinitatis equaliter cōueniant cōmuniter tñ attribuit seu appropatur psone patris potentia. psone filij sapiētia ꝛ psone spiritussancti boitas. Et ex hūc insurgit. ꝙ illi qui peccant ex infirmitate q̄ ꝓprie contrariatur potentie/ dicuntur peccare in patrem. id est contra patreꝫ. Qui eꝫ peccant ex ignorantia que ꝓprie contrariatur sapientie. dicuntur peccare in filium. Qui enim peccat ex ꝓpria malicia que proprie opponitur bonitati/ dicuntur peccare in spiritumsanctū. et est ꝓpe peccare ex propria malicia quando volūtas scit et potest alicui malo resistere. et tamen ex sola malicia illud eligit. Ex quo clare apparet peccatum in spiritumsanctū grauiꝰ esse alijs peccatis. que in patrem ꝛ filium committunt cū maiꝰ sit ꝛ grauiꝰ peccare ex ppa malicia q̄ ex ifirmitate vl' igñantia. De q ipius peccati in spiritūsanctū grauitate/latior fiet infra declaratio. Et quia generaliter oīa peccata tam in supioribus declarata quā alia vel ex infirmitate. vel ex ignorantia. vel ex ꝓpria malicia committūtur non fuit necesse specialē de ipis qualitatibus peccatoruꝫ tractatum facere. nisi solum ō illo peccato in spiritumsanctum/quod vltra alia peccata quandam specialitatem quandā grauitatem importat. ❡ Circa quod peccatū ꝓ clariori nature eiꝰ delectatione ꝛ intellectu ꝛ eo pmaxime qꝛ multi frequēter de ipo loquūt q ꝓpiā eius nām nō intelligūt. ē aduertendū/ꝙ triplex de isto pctō i spūsctm̄

repit̄ positio seu acceptio. Aliq̄ eñ vt Hilarius Amb. Hiero. ⁊ Chrys. ponūt ⁊ dicūt pctm̄ in spiritūsanctū esse, qñ ad lrāz aliq̄ blasphemia ꝯ spiritūsctm̄ dr̄. siue spūsscūs accipiat̄ ſm qđ est nomē essentiale toti trinitati ꝯueniēs. q̄libet eñ psona spūs est. ⁊ sāctus. siue ꝓut ē nomē speciale vni⁹ in trinitate psone. Et ſm hāc acceptioēz distinguit̄ i euangelio Math. xij. blasphemia in spm̄sanctū. ꝯ blasphemiā i filiū hoīs. vbi exemplū d̄ ista blasphemia hr̄ de iudeis q̄ illa q̄ xp̄s in v̄tute spūsscti opabat̄/ attribuebant principi demonioꝝ. ⁊ ideo dicunt̄ in spiritūsanctū blasphemasse. ¶ Augustin⁹ ⁊ alij qui eū sequentes dicūt ⁊ ponunt peccatū i spm̄sctm̄ eē finalē impenitētiā qñ. s. aliqs i pctō mortali vsq̃ ad mortē iclu siue pseuerat. q2 vt dicunt talis in spiritū sanctū blasphemare videt̄. qđ quidā dicunt nō soluz verbo oris fieri posse. sed etiā verbo cordis ⁊ verbo opis. Nec vno solū. imo multis et multotiēs. Et dicūt ꝙ verbū ⁊ acceptū dr̄ esse blasphemia ꝯ spm̄sanctū. q2 est ꝯ remissionē pctōꝝ q̄ fit p spiritūsanctū qui est charitas patris ⁊ filij. ¶ Alij ⁊ tertij ponunt ⁊ dicunt peccatū in spiritū sanctum esse, quādo ex certa malicia .i. ex ipa deliberata electione mali peccatur. qđ ex improba voluntate liberi arbitrij ꝓcedit. q2 vt tactū est peccatur tunc ꝯtra bonitatē que attribuitur ⁊ approbat̄ spiritui scto. ¶ Et in ꝓposito p̄senti ſm coēm vsum loquendi ⁊ ponendi accipit̄ isto tertio mō seu ſm istam tertiaz acceptionē. Quia capiendo iuxta primam acceptionē seu primū modū ponendi. magis ꝓprie est peccatū speciale ad infidelitatem ptinens q̄ opponit̄ cōfessioni fidei. iuxta v̄o scđam acceptionē seu scđm moduz ponendi. pōt ad omnia vitia ptinere ⁊ i oī genere pcti ꝯtingere. etiā in pctis a pricipio ex infirmitate vel ex ignorātia cōmissis immo pōt contingere hoīem in peccato mortali mori vel ex incuria. vel negligētia penitendi. vel subito. vel ex improuiso. Et ido iuxta hāc tertiā acceptionē seu ipm tertiuz moduz ponendi fiet hic declaratio de ipso pctō in spiritū sanctū. ¶ Circa qđ iterū ꝓ veratiori intellectu est aduertendū ꝙ non oē peccatū qđ ex certa malicia cōmittit̄/ dr̄ esse pctm̄ in spiritū sanctū ꝓut h̄ ⁊ cōiter accipit̄. Dupliciť eñ ꝯtingere pt aliquē ex certa malicia .i. ex ipa electione mali peccare. Uno mō ex inclinatōe habitus vitiosi seu assuefactiōe. immo ſm aliquā circūstantiam ex ꝓpria sciā ⁊ deliberatōe ꝙ tñ nō peccaret in spiritū sanctū. immo illud (vt tactū est) in quolibet genere pcti ꝯtingere potest. Alio mō pt quis ex ꝓpria malicia peccare ex eo. s. ꝙ ipe scient̄ ⁊ p contemptū abijcit ⁊ remouet a se illud qđ in eo poterat electionē seu ꝯtinuatione peccati ipedire. Et q2 oīa que pcti electionē seu ꝯtinuationē impedire pñt ⁊ impediunt/ sint ꝓprie effectus spūssancti in hoīe. ideo ille qui vt tactū est ipa sic pcti electionē seu ꝯtinuationē impedientia a se sciēter ⁊ p cōtemptū abijcit ⁊ remouet. dr̄ ex ꝓpria malicia ⁊ in spiritūsctm̄ peccare. Et ita ꝓprie accipit̄ in hoc ꝓposito eē ſm cōem acceptionē ex ꝓpria malicia peccare ꝓut adhuc inferi⁹ lati⁹ declarabit̄. ¶ Hui⁹ aūt pcti in spm̄ sctm̄ ſm Aug. ⁊ cōem acceptionē ponunt̄ esse sex spēs. L
sez desperatio. p̄sumptio. impnia. obstinatō impugnatio veritatis agnite. inuidētia fraterne grē. Quaꝝ numerus seu sufficientia sic sumit̄. Peccatū in spiritū sctm̄ ꝓut (vt supra tacta) hic. ⁊ cōiter accipit̄/ fit ⁊ cōmittit̄ p remotionē seu cōtemptū eoꝝ p q̄ homo ab electione pcti seu ꝯtinuatiōe qđ idē est in effectu pōt impediri. Illa aūt que sic hoīem ab electōe peccati impedire seu retrahere pñt ꝓcedunt seu oriunt̄ vel ex pte diuini iudicij. vel ex pte donoꝝ dei. vel ex pte ipius pcti met. In iudicio aūt diuino duo insunt. s. iustitia ⁊ miscđia. Respectu misericordie ex q̄ ꝯsurgere hz spes ex cōsideratione; s. diuine miscđie pctā remittentis ⁊ bona p̄miantis. Qui hāc spem q̄ hoīem ab electione pcti retrahere ⁊ impedire hz a se p cōtemptū remouet ⁊ abijcit nō sperans. s. deū pctā debite penitenti remittē velle. peccat p primā spēm pcti in spm̄sctm̄ q̄ est desperatio. Respectu v̄o iustitie ex qua cōsurgere dz timor ex cōsideratione. s. diuine iusticie recte ⁊ rigide pctā puniētis. Qui hūc timorem q̄ merito hoīem ab electiōe et cōtinuatione pcti impedire ⁊ retrahere habz a se p cōtemptū remouet ⁊ abijcit sperans scz seu p̄sumens gloriā sempiternā sine meritis vel etiā sine pnīa adipisci. peccat p se

quindã spẽm peccati in spũsctm̃ q̃ est p̃sumptio. Et intelligant̃ hec sane iuxta declarationẽ statí tactã. Nã pctm̃ desparatiõis ⁊ p̃sumptiõis put hic sumit̃. nõ ↄsistit in hoc q̄ qs dei miscdiam vel iusticiã non credat qr tũc nõ ptinet ad pctm̃ in spũsctm̃ put hic sumit̃. sꝫ poti⁹ ptineret ad pctũm in fidelitatis. Sꝫ cõsistit in hoc q̄ ip̃a dei miscdia vel iusticia contẽnit̃ seu vilipendit̃. ¶ Respectu aũt scdi membri p̃ncipalis. s. donorũ dei q̃bus hõ a pctõ retrahit̃ ip̃a duo p̃ncipaliter sunt. Primum est agnitio veritatis fidei q̃ maxime hoiem habꝫ ab electiõe pcti retrahere seu impedire. quã qui a se scienter ⁊ p contemptum abijcit veritatẽ. scꝫ agnitã impugnando vt licenti⁹ peccare valeat. peccat p quintã spẽm pcti in spiritumsanctum q̃ est impugnatio veritatis agnite. Aliud donuꝫ dei ab electiõe pcti impediens seu retrahens est auxilium interiorũ gratie diuinitus collate. ↄ quã ponit̃ sexta spẽs pcti in spiritũsanctũ. s. inuidẽtia fraterne grẽ. dũ. s. aliquis nõ solũ p̃sone fris seu p̃rimi inuidet. qnimo inuidꝫ etiam gratie dei crescenti et apparẽti ĩ mũdo. ¶ Respectu võ tertij mẽbri p̃ricipalis. i. peccati in se duo sũt p̃ncipalit̃ que hoiem peccãdo impedire seu retrahere p̃nt ⁊ d̃nt. Primuꝫ est inordinatio. turpitudo ac vilitas act⁹ pcti in se. Cuius debita cõsideratio: solet in homine pniam inducere de pctõ cõmisso. Et cõtra hoc hõ peccat p tertiã spẽm pcti ĩ spiritum sanctũ. s. p impenitentiã. Scdm̃ est p̃uitas ⁊ breuitas boni seu delectatiõis quã aliqs in pctõ querit et inuenit. Cuius consideratio iducere solet hoiem ad hoc q̄ ei⁹ voluntas in pctõ nõ firmet̃. Et ↄ hoc peccat hõ p quartã spẽm pcti in spũsctm̃ scꝫ obstinationẽ. Et intelligant̃ ista duo sane Nõ eĩ h̃ sumit̃ impenitẽtia put dicit perseuerantiã in pctõ mortali vsqꝫ ad mortẽ inclusiue. qr tã nõ eẽt speciale pctm̃. sꝫ quedã pcti circũstantia q̃ esset ⁊ contingere posset in quolibet pctõ vt aliqualiter supra in secunda acceptione pcti in spũsctm̃ tactũ ẽ Sed accipit̃ hic impenitentia ₰m qd̃ importat p̄positum nõ penitendi ⁊ est p̄pe respectu p̃teritoꝝ. Sĩl'r obstinatio non capitur hic p p̃seuerantia seu continuatione ĩ pctõ sed q̃n homo suum p̄positũ in hoc firmat q̄ vult pctõ inherere. ⁊ est p̄pe respectu futuroꝝ. Iuxta illud Hiere. viij. Nullus est q̃ agat pniam. i. agere velit sup pctõ suo dicens qd̃ feci q̄tum ad p̃mum. Oẽs cõuersi sunt ad cursum quasi equus impetu vadens ad p̃lium q̄tũ ad scdm̃. ¶ Est etiam aduertendum q̄ Bern̄. in li. de p̃cepto ⁊ dispensatiõe ponit q̄ nolle obedire/est resistere spiritui sancto. Glosa etiã ordinaria Leuitici. vij. dicit q̄ simulata pnĩa/est blasfemia spũsctĩ. Scisma etiã recte ↄ spm̃ sctm̃ committi videt̃. nãqꝫ p eum ecclĩa vnitur Que tria non vident̃ sub sex spẽbus peccati in spiritumsctm̃ supra declaratis comp̄hendi. Sed qui bñ cõsiderat p̃dicta tria sũ ip̃is speciebus effectualiter continent̃ ⁊ cõp̄hẽdunt̃. ⁊ ad ip̃a reduci p̃nt Utputa nolle obedire ptinet ⁊ reducit̃ ad obstinatiõeꝫ. Siĩatio pnĩe ptinet ⁊ reducit̃ ad ĩpenitẽtiam ⁊ sub ea continet̃. Scisma ptinet et reducit̃ ad inuidentiã fraterne grẽ. p quã gratiam membra ecclesie vniuntur.

Quare irremissibile.

¶ Est etiam notandum q̄ peccatum in spiritumsanctum d̃r cõiter irremissibile iuxta illud verbum xp̃i. Qui peccauerit in spm̃ scm̃. nõ remittet̃ ei in hoc seculo. neqꝫ in futuro. Quod sic p̃ot intelligi. Et ₰m omnes tres acceptiões pcti in spiritum sanctum supra positas. Iuxta eñ scdaꝫ acceptionem que est Aug. clarũ est q̄ finalis impnĩa quã ponit pctm̃ in spũsctm̃ realit̃ est irremissibil'. q: nullo mõ remittit̃. Quõ eñ remitteret̃ peccatũ mortale in quo vsqꝫ ad mortẽ p̃seuerat. Non ei hic in hac vita cũ d̃ eo nulla pnĩa habita ⁊ facta sit. nec etiam in vita futura. vbi nullus locus est misericordie. sed pure iusticie. vbi etiã qs meritorie penitere nõ p̃t. Secundũ autẽ alias duas acceptiones. s. p̃mã ⁊ tertiã d̃r etiam peccatũ in spiritũsanctũ irremissibile. Nõ q: nullo modo remittit̃. sed q̄tuꝫ est de se ⁊ sui natura/habet meritum non remissionis. mereturqꝫ q̄ non remittat̃. Et hoc dupliciter. Uno mõ q̄tuꝫ ad penã. Alio mõ q̄tum ad culpam. Quãtum eniꝫ ad penã certum est. q̄ qui ex ignorantia vel infirmitate peccat minorem penã meretur maioremqꝫ quodãmodo excusationẽ habet vñ

eius pena minui debeat. q̄ qui ex certa ma
licia peccat. Ut gratia exempli. ad ꝓpositū
verbi xp̄i supra iuxta p̄mā acceptionē ī spi
ritū sanctū allegati iudei q̄ blasphemabāt ī
xp̄m tanq̄ in filiū homis/ vocando eū vo
racem vini potatorē ⁊ publicanoꝝ amato-
rem. maiorē excusationē habere poterant/
ꝓpter infirmitatē carnis q̄ in ip̄o xp̄o aspi-
ciebant. ⁊ sic minorem circa hoc penā mere-
bantur. ideo dicti sunt a xp̄o blasphemasse
in filiū qd̄ remissibile est. Sed qn̄ ipam di
uinitatē que etiā erat ī xp̄o blasphemabāt.
curationē. s. infirmitatū. eiectiōes demoni
orum. illuminationes cecoꝝ. ⁊ alioꝝ opa
miraculoꝝ que sunt ꝓprie opa diuinitatis
⁊ nō nisi p spm̄ sanctū fieri poterāt. attribu
endo dyabolo. nullā excusationē habebāt
vnde pena eorum minui mereret̄. Et ideo
nunc dicti sunt a xp̄o blasphemasse in spiri
tū sanctum. Quod peccatū nō fuit ad litte-
ram eis remissum. neq̄ in hoc seculo neq̄
in futuro. imo s̄m expositionē Cris. p illo
pctō penā passi sunt ⁊ ī p̄senti vita p Rho-
manos ⁊ in futura vita apud īferos. Quā
tū aūt ad culpā dicit̄ peccatū in spiritūsan
ctū irremissibile ex ip̄a dispositiōe remittē-
di. Sicut em̄ aliq̄s morb⁹ corpalis s̄m suā
naturā incurabilis dr̄. qn̄ in se habet illud
p qd̄ tollunt̄ ea ex quibus morb⁹ curari pt̄
vtputa q̄ tollit virtutē nature vel inducit
fastidiū cibi ⁊ medicine. lz deus sua gratia
⁊ miracl'o posset illū morbū curare. ita suo
mō iste morbus spiritual' qui pctm̄ in spi-
ritūsanctū dicit̄ s̄m suā naturā incurabilis
⁊ irremissibilis dr̄ ex eo. s. q̄ de sua nā exclu
dit ⁊ abijcit ab hoīe illa p que fit peccatorū
remissio. Nō tn̄ ꝓpter hoc intelligenda est
omnino p̄clusa via sanatiōis ⁊ remissiōis
s̄m oīpotentiā ⁊ misc̄diaz dei p quā aliqn̄
tales quasi miraculose spiritualiter sanant̄
lz raro ⁊ difficulter. De nullo etenī q̄diu du
rat hec vita desperandū est. ꝯsiderata. s. omi-
potentia ⁊ misc̄dia dei. Sed cōsiderata nā
⁊ ꝯditiōe pctī. aliq̄ filij diffidentie dicūt̄ vt
habet̄ p ap̄lm ad Ephe. v. ¶ Sunt alij a-
lio mō istā irremissibilitatē peccati in spiri
tūsanctū exponentes sed effectualiter iuxta
ea que supra notata sunt Notāt em̄ q̄ hoc
nomen irremissibile tripliciť sumi pt̄. vno
mō negatiue. s. q̄ nullo mō remitti pt̄. Et
isto mō peccatū angeli ⁊ dānatoꝝ irremissi
bile dicunt. Alio modo priuatiue. s. qd̄ ex
se ꝯgruentiā non hz q̄ remitti debeat. licet
ex ꝯgruentia diuine bonitatis remitti pos
sit. ⁊ hoc modo omne peccatū mortale irre
missibile dicunt. Tertio mō ꝯrie. s. q̄ ex se
importat ⁊ includit dispositionē ꝯriā ad re
missionē. Et hoc mō peccatū in spiritum-
sanctū irremissibile dicunt. q̄ importat ex
se ⁊ icludit dispositionē ꝯriātē g̃re remitten
ti pctm̄. p desꝑationē. s. vel p̄sumptiōz auf
a lias eius spēs. ⁊ iuxta istū modū ponēdi [illegible]
piunt etiā numeꝝ seu sufficientiā sex spēꝝ
pctī in spiritū sanctū supra enumeratarum
hoc. s. mō. In remissione el' vt dicunt tria
ꝯcurrere hz videlz. ip̄e remittens. ille cui re
mittit̄ ⁊ dispositio remittendi in eo cui re-
mittit̄. In ip̄o remittēte duo sunt. s. miseri
cordia ⁊ iusticia. Cōtra primū quoꝝ pecca
tur p desꝑationē. ꝯtra scd̄m p p̄sūptionez.
In eo cui remittēte duo ecꝯuenit. s. dolorē
d̄ cōmisso. ⁊ ꝓpositū vlteri⁹ d̄ nō cōmitten
do. ꝯ primū quoꝝ peccat̄ p obstinationez.
Contra scd̄m p finalē īpniam. Dispositio
vo remittendi ī eo cui remittit̄ duplex ē. s.
cognitio veri. ⁊ amor boni. Cōtra primuz
q̄ꝝ peccat̄ p impugnationē v̄itatis agnite.
Contra scd̄m p inuidentiā fraterne gratie.
Et accipit̄ h̄ final' impenitentia put in su
perioribus declaratū est. non quidē put im
portat ꝯtinuationē in pctō vsq̄ in finē. naz
sic [illegible] quolibet peccato mortali ꝯtinget pōt
sed negatiue. put. s. dicit seu importat ꝓpo
sitū nō penitendi. Et isto mō est spēs pec-
cati in spiritūsanctū. ¶ Breuiter vt iaz ta-
ctum est iste vltim⁹ modus ponendi ī effe
ctu reincidit in ea que superius dicta ⁊ decla
rata sunt. Sed ideo hic inseri placuit vt le-
gentes capere possint quod eis magis sole
bit ⁊ placebit.

De peccato actuali

veniali. Et circa ip̄m ī generali occurrētib⁹

Expedita igit̄/ iuxta inceptū b⁹
e   ordini tractat⁹ presentis libel
li ordinē/ declarationē duorum
principaliū mēbroꝝ prime diui-
siōis pctī supra tacte ⁊ posite. s. pctī origina
lis. ⁊ pctī actual' mortal'. Nūc de alio tertiō
mēbro p̄ncipali eiusdē diuisiōis. s. de pctō

actuali veīali/aliq̄ dicēda veniūt. ꝛ p̄mo qd sit ꝛ vnde dicatur. Scd̄o de diuersis ei⁹ nominibus seu appellationib⁹. Tertio d̄ aliquibus ipsius peccati effectibus.

Quid sit peccatū veniale ꝛ vnde dicat̄.

P Eccatū veniale ſm Aug. est ꝙ lȝ penā mereat̄. nō tñ hoīem vsq̄ ad reatū ppetue mort̄ grauat seu obligat. sed facile idulget̄. ¶ Pro quo ad maiorē declarationē sciendū est ꝙ lȝ diffinitio Aug. ī supiorib⁹ pctō mortali attributa. s. qđ est dictū vel factū vel cōcupitū ꝯ legē dei seu legē eternā. pctō actuali ī generali seu tanꝗ̄ generi/ab aliqb⁹ attribuat̄ ꝛ sic ſm eos possȝ etiā pctō veniali ſm tamē maius ꝛ min⁹ cōpetere seu ꝯuenire Secūdū tñ b. Tho. prima scd̄e sue sūme. illa diffinitō sic sup̄ pctō mortali attributa magis ꝓpe ipi pctō mortali ꝯuenit. Nā in eo est pfecta rō pcti. quā ꝓprie dicta diffinitō iportat. Nā vt dicit idē doctor ꝙ pctm̄ veniale dicat̄ pctm̄. hoc solū est ſm ipfectā rōnē pcti. imo in ordīe ac r̄spectu ad pctm̄ mortale p̄t eo mō pctm̄ veniale dici pctm̄/ sicut accidēs ī ordīe ac respectu ad substantiā. i. ſm impfectā rōnē entis. Pctm̄ ei veniale ex se nō fit seu cōmittit̄ ꝯ legē. Nā hō inq̄tū venialit̄ peccās/nō fac̄ qđ lex ꝓhibet. nec p̄termittit illud ad qđ lex ex p̄cepto obligat. qr tā nō peccarȝ veīalit̄ sȝ mortalit̄. Sȝ facit p̄ter legē. qr. s. ñ obſuat modū rōnis quē lex intēdit. ꝛ iō vt vult idē btūs Tho. diuisio pcti ī mortale ꝛ veniale. nō ē diuisio generis ī spēs. q̄ eq̄lit̄ rōne ipius generis pticipēt. sȝ solū ē diuisio analogi ī species. s. rōnē generis ſm p̄us ꝛ posteri⁹ pticipātes ¶ Pro q̄ adhuc notādū ꝙ duplex est regula humane voluntatis Una ꝓpinqua q̄ est ipa humana rō Alia est prima regula. s. lex eterna que est quasi rō dei. Et p cōpationē ad istas regulas sumitur ꝛ attēditur rectitudo voluntatis. ꝛ oīs cōmēsuratio cuiuscunqȝ actus. q̄ talis dȝ eē. vt voluntas nō declinet a suis extremis. s. a deo pncipio ꝛ a deo fine. Ut videlȝ omnia a deo se hr̄e cognoscat ꝛ in deū oīa referat. a qua rectitudine ꝛ cōmensuratione si diuertat/ incommensurata ꝛ deordinata erit. Et ex hoc hȝ actus human⁹ ꝙ sit bon⁹ vl̄ malus. ex eo. s. ꝙ debitā hȝ cōmēsurationē vel ea caret. ꝛ q̄ro plus recedit ille act⁹ a debita ꝯmēsuratōe/tāto effic̄t peior ꝛ detior ꝛ hīc (vt tactuȝ est) sumit̄ rō pcti mortal̄ ꝛ pcti venialis ſm. s. diuersitatē inordinatōnis q̄ cōplet rationē pcti. Duplex eī est inordinatio. Una p subtractōnē principij ꝛ finis ordinis. s. dei. ꝛ hec inordinatio facit peccatū mortale. qñ. s. aīa p pctm̄ deordinat̄ vsȝ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ etiā principiuȝ ordinis est. ꝛ cui p charitatē vniri debem⁹. Alia inordinatio est. qua saluato ipo principio ꝛ fine ordinis: fit inordinatio solū circa ea que sunt circa ipm principiū ꝛ finem Et hec inordinatio facit solū peccatum veniale. qr tunc anima non deordinat̄. p peccatum vsqȝ ad auersionē ab vltimo fine. q̄ vt iam dictum est etiam ipm principiū ipius ordinis est. ꝛ dat ipe beatus Tho. exēplum de inordinatione complexōnis que ꝯtingit in aliquo animali. Nā si illa inordinatio ꝓcedat vsqȝ ad destructionē vital̄ principij. tunc sequit̄ mors. Si vō saluo principio vitali sit solū quedā inordinatio humorꝝ. tūc solum quedam est egritudo. ¶ Dr̄ aūt pctm̄ veniale a venia. ex quo insurgit ꝙ aliq̄ rōnem huius imponētes dicunt. triplici ꝯsideratiōe seu respectu: aliqđ peccatū dici veniale. s. ex euētu. ex causa. ex genere. Ex euentu quidē quia realiter veniam consecutum est. Et hinc est ꝙ dicit Ambro. ꝙ omne peccatū intelligendo etiam de mortali. p penitentiam fit veniale. Sed ista consideratio seu acceptio peccati venialis larga ē. nec proposito cepto bene conueniens. Ex causa vero. quia illud peccatuȝ licet forsan ex suo esse mortale existat habet tamen in se seu importat aliquid vnde veniam consequi possit. Non quidem ex se simpliciter. sed ex quadam causa indirecte Quia scilicet habet in se seu importat aliquid/suā culpā diminuens. vt sunt peccata qui infirmitate vel ignorantia cōmittuntur respectu eorum que cōmittunt̄ ex ꝓpria malicia. Et ista adhuc consideratio seu acceptio non cōgruit nostro ꝓposito. Ex genere aūt. qr illud pctm̄ de se nō tollit ordinē ad vltimū finē. ꝛ sic nō meret̄ penaȝ eternā. sȝ qualicꝗ̄ iordinatōȝ ꝛ obliq̄tate a re-

gula importat/meret penã sed tpalẽ. vt iaꝫ satis supra expositũ est. ¶ Et ƀm istã acceptionẽ/intelligunt q̄ iã hic de pctō veniali tractata sunt ⁊ tractabunt. Nã ƀm ipsam cōsiderationẽ seu acceptionẽ distinguitur ⁊ diuidit pctm̃ veniale ꝯ pctm̃ mortale dũ cōiter dr̃ ꝙ pctōꝝ actualiũ/aliud ē mortale aliud veniale. Que diã seu distinctio int̃ pctm̃ mortale ⁊ veniale/sumit ex obiecto seu ex pte obiecti. Cũ em̃ vtiã supra aliqualit̃ tactũ est. voluntas peccantis fert̃ i aliqd qd ƀm se repugnat charitati q̄ est pncipiũ vite spũalis, ⁊ p quã hō ordiat̃ ad vltimũ finẽ. s. deũ. tũc illud pctm̃ ex suo obiecto seu rōne sui obiecti hꝫ qd sit mortale ex genere siue sit cōtra deũ directe. vtputa cōtra ei⁹ ppriã dilectionẽ ⁊ honorẽ vt sunt infidelitas. heresis blasphemia et hmōi. siue sit ꝯ deũ indirecte vtputa ꝯ dilectionẽ pximi. quã vult ⁊ pcipit. sicut homicidiũ adulteriũ ⁊ sitia. Cũ vo voluntas peccãtis fertur i id qd in se ꝯtinet q̄ndã inordinationeꝫ q̄ tñ nō ꝯriat̃ dilectiōi dei ⁊ pximi sicut sūt vbũ ociosũ risus supflu⁹. ⁊ alia hmōi. tũc illud pctm̃ ex suo obiecto seu rōne sui obiecti/nō hꝫ qd sit mortale ex genere sed solũ veniale. ⁊ hoc ē idẽ in effectu cũ illo qd cōiter dr̃/qd pctm̃ mortale ē libido seu voluptas i creatura supra deũ. i. plusq̄ deo vl̃ eq̄ vt deo. ⁊ veniale ē cōplacẽtia seu voluptas in creatura infra vel citra deũ. i. ꝙ nō plus q̄ deo nec eq̄ sicut deo. q̄r. s. nō vellet qs illi finalit̃ adherere. vel ppter illud deo displicere. aut sciẽt̃ ꝯ eius pcepta ⁊ mãdata q̄cq̄ facere. ¶ Pro ampliori insup dicẽdoꝝ q̄ et dictoꝝ ⁊ specialit̃ supra vbi actũ est q̄n vitia capitalia mortalia. ⁊ quãdo venialia exiſtãt declaratiõe est sciẽnduꝫ ꝙ q̄r actus morales/nō solũ recipiũt rōnẽ boni ⁊ mali ex obiecto seu rōne obiecti. sꝫ etiã ex aliqua dispositiōe seu intentiōe agẽtis/q̄nq̄ ꝯtingit ꝙ ille actus q̄ alias ex suo genere. s. rōne sui obiecti/esset pctm̃ veniale ex pte dispositione ipsius agẽtis efficitur mortale. Uel q̄r ipse agens in illo cōstituit suũ finem vltimũ Uel q̄r illud ad aliquid aliud ordinat qd ex suo genere pctm̃ mortale existit. Utputa grã exempli. Si iuxt̃ supra tactã/aliquis de dilectōe alicui⁹ boi cōmutabilis/quã citra deũ haberet/intañtũ sic

siret. ꝙ illi tali bono cōmutabili tãq̄ ibi suum vltimũ finẽ cōstituens adhereret. Illud ꝙ alias ex suo genere nō esset nisi veniale pctm̃. ex ipsius agentis dispositione seu intentiōe fieret mortale. Uel in alio exemplo met supius posito. vbi quis verbũ ociosum qd de suo genere nō est nisi veniale. ordinaret ad adulteriũ cōmittẽdũ. tũc verbũ ociosum esset peccatũ mortale. Et ƀm hoc pprie hn̄t intelligi illi quattuor modi q̄bus pctm̃ veniale dr̃ effici mortale. supra vbi de pctō mortali actum est specificati.

¶ Sit̃r etiã ex opposito ꝯtingere pōt ꝙ ille actus q̄ alias ex suo genere. s. rōne sui obiecti esset peccatũ mortale. ex pte seu dispositione agẽtis sit veniale. ppter hoc. s. ꝙ actus est impfectus. i. nō pfecte a rōne que ē primũ actuũ moraliũ directiuũ seu regulatiuũ principiũ/deliberatus. Sicut de subitis seu primis motibus infidelitatis vel blasphemie ⁊ alijs exemplificari possꝫ. Ut etiã iuxta in supioribus tacta de inuidia q̄ ex suo genere/rōne q̄z sui obiecti est peccatũ mortale. cũ sit dolor ⁊ displicẽtia d̄ bono alterius q̄ recte ꝯriat̃ charitati. Si tñ in motu ipfecto ⁊ nō plene a rōne deliberato cōsistat. manet solũ pctm̃ veiale. Et sic d̄ pluribus exemplificari posset de quibus magis in loco iam alligato. vbi q̄n vitia capitalia mortalia vel venialia existant actũ ē. ¶ Quãtũ tã i supioribꝰ q̄ in seq̄ntibꝰ vbi de pctō mortali ⁊ pctō veiali agit̃/addit̃ hoc nomẽ actuale cũ tñ pl'a s̄t pctã tã mortalia q̄ venialia. que in nō faciendo seu omittẽdo cōsistũt. q̄ cōit̃ pctã omissiōis appellant̃. hō pncipalis fuit/ad clarius denotãdã diãm inter pctm̃ originale. ⁊ pctm̃ nō originale qd cōiter p actuale ab originali distinguit̃. q̄a nō nisi actu ab extra vel ab actu quodã interiori voluntatis committitur quod non sic est in peccato originali vt satis in superioribus declaratum est. ¶ Circa que peccata omissionis quantum ad presentem materiam spectat est aduertendum ꝙ omissio eorum. scilicet ad que homo tenetur/quia alias proprie non esset omissio. aliquando contingere potest ex sola inaduertentia seu obliuione. Utputa gratia exempli. Cum aliquis hora debita que tenetur ire ad ecclesiam/ obliuiscitur ire. Et talis omissio

nullũ vel modicũ est pctm̃.qꝛ iã extra actũ voluntatis est Adhuc si illa oblivio ex aliqua alia cã vel occasione.sive ꝓpinqua.sive remota p̃cedente.circa quã hõ ꝓvidere poterat ⁊ debebat contingeret/esset maius pctm̃ circa illa/ꝙ̃ circa ipam omissionẽ i se Aliqñ vo cõtingere põt omissio ex aliqb9 aliis causis seu occasionibus/que tñ nõ sũt in potẽte hoĩs.vtputa in exemplo iã cepto. Si aliqs ꝓpter gravem infirmitatẽ/ vl' alias ꝯ suã voluntatẽ detentus seu impedit9/ nõ iret ad ecc'iam hora qua tenet̃.⁊ tũc ipsa omissio nõ habet rõnẽ pcti.imo nec proprie in isto casu dꝫ dici omissio. Aliqñ aũt cõtingere põt omissio ex causis vel occasionibus.que subiacent voluntati hoĩs.⁊ tũc omissio hꝫ rõnẽ pcti. Quia tunc semp oportet ꝙ illa causa seu occasio inq̃tũ est voluntaria/habebat aliquẽ ad minus interiorem actũ voluntatis.qd̃ põt cõtingere seu considerari dupliciẽ. Uno mõ qꝛ ille actus interior voluntatis directe fert̃ in ipam omissionẽ.vtputa in exemplo iam tacto, aliquis hora debita qua tenet̃/ omittit ire ad ecc'iam/solũ qꝛ vult nõ ire vitãs laborẽ vl' hmõi.et tũc talis actus volũtatꝭ ꝓprie [illegible] ꝺ ꝑse ꝑtinet ad omissionẽ. Voluntas etenĩ cuiuslibet peccati ꝓprie ⁊ de ꝑ se ad illd̃ peccatum ꝑtinet.eo ꝙ voluntariũ est de rõne pcti.intm̃ vt dicat Aug.pctm̃ adeo voluntariũ esse ꝙ si nõ sit voluntariuꝫ/ pctm̃ nõ est. Alio mõ contingere seu cõsiderari põt qñ.s.ille actus voluntatis nõ fert̃ directe i ipam omissionẽ. sed fertur in aliqd̃ aliud ꝑ qd̃ cõtingit omissio illius ad qd̃ qs tenetur. Et iste vocatur actus exterior ⁊ de ꝑaccidens. Qd̃ iterũ dupliciter cõsiderari potest. Quia vel illud in qd̃ sic fertur ipsa voluntas ē ipi omissioni cõiunctũ.vtputa cõtinuando exemplũ iã ceptũ Aliquis omittit ire ad ecc'iam hora debita qua tenet̃ qꝛ tunc vult ludere vel bibẽ. ⁊ ludit vel bibit certum est ꝙ ille actus ludendi vel bibẽdi illa hora.est actus cõiunctus illi omissiõi. Vel illud in qd̃ voluntas fert̃ non est ipsi omissioni cõiunctum. sed est p̃cedens ⁊ remotũ/vtputa aliquis vult diu vigilare de sero ⁊ vigilat/ex quo cõtingit ꝙ omittit ire ad ecclesiã hora matutinaꝝ certũ est ꝙ ipe actus vigilandi de sero/nõ est cõiunct9 ipi omissioni. Ex quibus patet ꝙ licꝫ ipã peccata omissionis de ꝑ se ⁊ simpliciter cõsiderata/possint eẽ absqꝫ aliquo actu ab extra. respectu tñ actuũ tam interioꝝ ipius volũtatis ⁊ de ꝑ se/ꝙ̃ exterioꝝ ⁊ de ꝑ accidẽs nõ sunt sine aliquo actu. Et exĩde actualia dici pñt. Per iaꝫ hic tacta põt quisqꝫ apud se ꝑpendere qñ peccata omissionis sunt mortalia vel venialia vel gravia vel levia.consideratis.s.obligatiõe qua qs ad aliquid faciendum tenet̃.⁊ necessitate vel vtilitate illius ad qd̃ sic tenet̃.⁊ causis seu occasionibus ex quibus omissio contingit.

De natura primoꝝ motuũ ⁊ qñ peccata existant.

PVia vo omne pctm̃ actuale sive mortale sive veniale/ cõiter a primis motoribus ortũ habet immo ipi primi motus int̃ peccata venialia computant̃. In oĩ em̃ tẽptatione est cõmuniter iste successus.ꝙ primo insurgit primus motus quẽ sequit̃ delectatio.et exinde cõsensus. Ordo em̃ temptationis hic cõiter est ꝙ ꝑ tria successive i peccatũ inducimur.s.suggestione.delectatõe cõsensu.itaqꝫ ꝑ suggestionẽ que sive ab extra.vt a dyabolo ⁊ mũdo.cuiusmodi temptatio nõ est pctm̃ sed materia exercẽde virtutis.sive ab intra vt a fomite.qui nob inest/ ꝓcedat:excitat̃ primus motus. ⁊ ibi tẽptatio inchoat̃.ꝑ delectationẽ ꝓgreditur. ⁊ ꝑ cõsensum consummatur.que tñ cõsũmatio intelligat̃ de consensu in actũ nã aliquem est reꝑire consensum in delectationẽ in quo licet cõsistat pctm̃.non tñ ibi ꝓprie dr̃ temptatio ꝯsummari.vt latius intra declarabit̃. Ideo ꝓ clariori intellectu taꝫ iã dictoꝝ ꝙ̃ etiam dicendoꝝ/venit aliqd̃ de ipis primis motibus delectatiõe/in generali tangendũ. ¶ Pro quã sciendũ ꝙ aĩa sensibilis duplicem hꝫ potentiã. Unã apprehensivã.aliã motivã. Apprehensivam iteꝝ divudit̃ in apꝑhensivã deforis.⁊ in apprehensivã deintus seu ab intra. ¶ Vires apprehensive de foris seu ab extra sunt qnqꝫ sensus ꝑticulares sive exteriores.s.visus auditus.gustus.odoratus.tactus. Et sũt vires apꝑhensive passive.qꝛ sensatio fit in ipis sensibus, ab intra suscipiendo ⁊ nõ ab

extra mittendo. Et sunt isti sensus solu͂ ꝑceptibiles rerum singularium. et nō vniuersalium. Et habent oēs vnā originē/sensu cōmuni. a quo veluti linee a centro exeūt. Et ad causandū in eis debitā sensificationem quattuor opꝫ ꝯcurrere. s. obiectū presens. mediū deferens. ꝛ dispositū organum conueniens ꝛ sanū. Et actualē anime intentōnem. ꝛ in multis conueniūt ꝛ differunt ad inuicē. q̄ ꝓ materia p̄nti nō est necessarium exprimere. ¶ Vires aūt apphensiue ab intus/sunt quinqꝫ potentie interiores aīe sensibilis. q̄ sunt sensus cōis. imaginatio. estimatio. fantasia. ꝛ memoria. Et sunt etiam oēs iste quinqꝫ potētie passiue qr ab int⁹ suscipiendo apphendūt ꝛ patiunt a formis rerum singulariū. Et sunt etiā circa ꝑticularia tm̄. ¶ Et est sensus cōis potētia q̄ oīm sensuū ꝑticulariū obiecta apphendit. Nā alij sensus silitudines suorum sensatorum ad sensum cōem reducūt. q̄ mediāte. d singulorum ꝓprietatibus iudicāt ꝛ discernūt. qr fm iudiciū sensus cōis/apphendim⁹ nos videre qn̄ videm⁹. ꝛ audire qn̄ audim⁹. ꝛ sic d aliis. ¶ Virtus aūt imaginatiua/ est potētia apphensiua. in q̄ imaginatōes rerum sensibilium reſuant. Ista virtus plus abstrahit q̄ sensus. qm̄ sensus nō accipit formam rei nisi ipsa re p̄nte. ¶ Imaginatio vō formam rei reſuat. re etiā ipsa absente. ꝛ i h⁹ differt a sensu cōi. qr sensus cōis indiget p̄ntia rei exterioris sicut sensus ꝑticularis. imaginatio vō nō. Ista vtus vocat thesaurus formarū. qm̄ sicut dictū est forme rerum a ꝑticularibus sensibus recepte in [illegible] retinent ꝛ ſuantur. Et de istis duabus potentijs sufficiant q̄ dicta sunt summatim. ꝓ intellectu dicendorum tetigisse. Qui ampliora ꝛ etiā de alijs trib⁹ potētijs q̄sierit/ad pħm recurrat

De vi sensibili motiua spiritualiter.

v Is sensibil' motiua/q̄nqꝫ mouet spiritualiter. q̄nqꝫ corꝑalit. Qn̄ mouet spiritualit/dr appetitiua que etiā dupli̾ mouet. s. aut diligendo aut odiendo. Juxta que diuidit in cōcupiscibilē. ꝛ in irascibilē ꝑ q̄s aīa appetit bonum vel insurgit ꝯ malū Et exinde oriūt quattuor affectiones. s. gaudiū. spes. dolor. timor

De sensualitate.

Sensualitas etiam est vis aīe sensibil' motiua. ꝛ ad idē mouet ad qd' vis ꝯcupiscibil' ꝛ irascibil'. sed ab eis differt. ¶ Primo qr sꝑ appetit q̄ delectabilia sunt corꝑi. ꝛ q̄ ei nociua sunt refugit. Cōcupiscibil' vō ꝛ irascibil'/bn̄ vsant ꝛ mouent. etiā circa bonū vl' malū nō delectabile nec nociuū corꝑi. Scd'o qr sensualitas magis corꝑi ꝯiūgit. estqꝫ magis ad carnē depssa. Et sicut i brutis ita i hoīe/suo ꝓꝓo motu mouet nec aliq̄ lege stringit. qn̄ sꝑ in appetitu rerum ad corpus ꝑtinentiū/moueatur Nobili⁹ tn̄ est i hoīe q̄ i brutis. qr i hoīe ꝯuenit aliqualit subiectā eē ꝛ obedientem voluntati ꝛ rationi. Sꝫ ꝯcupiscibil' ꝛ irascibilis ꝯiūgit rationi. ꝛ ꝑut sit i hoīe ratione frenāt ac regūt vtutib⁹ q̄ i ipsis fundāt. vt tpantia q̄ ē i ꝯcupiscibili. et fortitudie q̄ est i irascibili. ¶ V[illegible] sensibil' motiua/mouēs corꝑalit diuidit i vtutē nālē. i vitalē. in aīalē. Prima. s. nālis motiua ē humorum mediantib⁹ arterijs q̄ radicant i epate. et hoc ꝑ spm̄ nālē. Scd'a. s. vital'/ est motiua pulsuum mediātib⁹ arterijs q̄ radicant in corde ꝛ hoc ꝑ spm̄ vitalē. Tertia. s. aīalis ē motiua mēbrorum mediantib⁹ neruis q̄ radicant i capite. ꝛ hoc [illegible] spm̄ aīalē. Et fm istorum diuersitatē vt vidr dr spūs nālis. vital' ꝛ aīal'. qui tn̄ vn⁹ ꝛ idē ē in substātia. lꝫ fm compationē dictorum motuū/diuersificet in ratione.

De aliquibus potētijs anime rationalis.

e Et insup sciendū q̄ q̄tū ad p̄ntē materiā spectat ꝛ suffic' potentie aīe rational' fm pħm principalit seu p̄maria diuisiōe diuidūt i cognitiuā q̄ theologi intellectū vocāt ꝛ i motiuā quā theologi affectū noīant Tūc cū potētia aīe/intellect⁹ dr/qn̄ est apphensiua Et volūtas dr qn̄ est motiua. ¶ Itē sciēdū q̄ aīa quasdā vires hꝫ/sepatas a corpe. Et fm q̄s nō innititr corꝑi/lꝫ eis vtat vtente corpe. vt sunt velle ꝛ intelligē. Quasdā vō hꝫ insepabiles a corpe matie respectu hominis q̄tū ad opatiōne qr. s. aīa ex corpe earum opatiōnē exercere nō pōt vt sunt vires sensibiles de q̄bus supra. Habet etiam aliquas q̄ ad se dūtaxat vt sunt rō volūtas

liber arbitriū. Aliquas vo hʒ quibus cor
pori ꝑmiscet. vt sunt vis naturalis. vitalis
et animalis. de quibus supra tactum est.

Vis motiua aīme rationalis diuiditur.

Et insup sciendū. ꝙ vis motiā
aīe rōnalis/diuidit̄ ꝑ impatiuā
ī ꝯsiliatricē. ī affectiuā. ⁊ ꝯsiliatri
cē. ⁊ affectiuā sil'. Prima est liber arbitriuȝ
⁊ sinderisis. scda est ratio. tertia est volūtas
quarta dr ipe intellect⁹ practicus. De trib⁹
pmis solū exigit materia pn̄s face mētiōeȝ

De libero arbitrio.

Liberū arbitriū ꝭm Augu. dr facultas rōnis ⁊ volūtatis. q̄ eligi
tur bonū gr̄a existēte ⁊ malū gr̄a
desistente. In qua diffinitiōe po
nit ratio vt ꝯsiliarius ⁊ voluntas ⁊ impe
rans. Ratio eñ dicit aliqd eē bonū vl' ma
lū. ⁊ voluntas facere vel nō facere impat.
Ex qua etiā diffinitiōe ac etiā ipa liberi ar
bitrij denoīatione/clarȝ est ꝙ liber arbitriū
rōnē ⁊ voluntatē cōphēdit. Arbitriū ē ipi
us rationis. libertas āt est ipi⁹ voluntatis
¶ Est tn̄ circa hoc aduertēdū ꝙ liberū ar
bitriū dupliciter ꝯsiderari pt̄. Uno mō sim
pliciter ꝭm se ⁊ suā essentiā. ⁊ tūc liber arbi
triū/nihil addit supra rationē ⁊ voluntatē
⁊ isto mō cōsiderādo non ꝓprie sibi cōpete
ret diffinitio supra posita. nec ꝓprie tūc de
beret dici vis aīe rational' impatiua. Alio
mō pt̄ ꝯsiderari ꝭm qd ⁊ ꝭm quādā relati
onem. ⁊ tunc aliq̄ modo addit vltra rōnē ⁊
voluntatē non qdē ꝙ in ratione ⁊ volunta
te ponat aliquā nouā qualitatē esse. sed so
lum quādā liberā ⁊ naturalē aptitudinē et
facultatē ꝯcurrentie rationis ⁊ volūtatis ad
aliquē actū. ⁊ tūc ꝓprie sibi competit diffi
nitio p̄dicta. q. s. est facultas siue cōsensus
voluntatis ⁊ rationis. ⁊ importat seu dicit
illa facultas/qddā dn̄ium ad aliqd dispo
nendū ⁊ faciendū qd non est rōnis tm̄ nec
volūtatis tm̄. nisi alia cōcomitāte ⁊ cōtra
dicēte. Sicut p qddā exēplū. ex ꝯcursu vtu
tis manus ⁊ vtutis oculi/resultat ptās scri
bendi. ad qd tn̄ altera ipaȝ virtutū ꝑ se n
sufficeret. Sic ex ꝯcursu rōnis ⁊ volūtatis
resultat quedā libertas/siue quoddā dn̄iū
ad aliqd disponendū ⁊ faciendū. ad qd al
tera ipaȝ ꝑ se non sufficeret. Et istud ꝓprie
dr liber arbitriū. ⁊ tunc ꝓprie dr vis moti
ua aīe rationalis impatiua.

De sinderisi quid est

Sinderisis/est vis motiā seu po
tentia natural' aīe rationalis/q̄
ꝭp nata est figi in supioribus/na
turaliter mouēs et stimulās ad
bonum ⁊ abhorrens malum. ⁊ in istis nū
ꝙ est errās. nec ꝭm sinderisim ē peccare. Et
dicūt aliq̄ sinderisim eē cōsciētiā vel ꝯscie
iudiciū. ⁊ dr etiā vis impatiua. qr semꝑ de
se impat ⁊ inclinat ad bonū.

De ratione quid est.

Ratio dicit̄ ipa vis motiua aīe
ratiōalis consiliatrix ⁊ discernit
cōferēdo int̄ bonū ⁊ malū. ⁊ int̄
bonū ⁊ meli⁹. cōpādo. s. vnū ad
alterū. ⁊ dr simul cognitiua ⁊ motiā. Cuȝ
eñ iudicat aliquid eē bonū vel malum. et
ibi sistit. tunc dr cognitiua. Si vo vlterius
ꝓcedat iudicando aliqd bonū vt. s. fiat. vl
malum vt euitet/tunc dicitur eē motiua.
Si vero adhuc amplius ꝓcedat et non so
lum iudicat aliquid eē bonum vt fiat. ſʒ cū
hoc etiam illud fieri appetat. tunc iam trā
sit in liberum arbitrium/quod comphen
dit rationē ⁊ voluntatē. vt supra dictum ē.
¶ Hec vis anime. sʒ ratio diuiditur in p
tem superiorem et in partem inferiorem.
Pars superior/communiter ratō superior
nominatur. Et pars inferior ratō inferior
Et licet iste due partes idem sint in re et es
sentia. diuersificātur tamen ꝭm rationē su
arum operationum seu officiorum ac etiā
suarum dispositionum sicut diceretur de
eodem oculo nunc sursum nunc deorsum
aspicientem. Superior enim pars ratōis
seu superior ratio diuinis et eternis intēdit
Inferior vero de transitorijs iudicat et ea
disponit. Item superior pars rationis in
nititur et ratiocinatur ꝑ leges seu ꝑ ratio
nes diuinas ⁊ eternas. vtputa hoc est faciē
dum vel non faciendum quia deus preci
pit vel prohibet. Nec habet motum circa
res transitorias et temporales/nisi inquā
tum ad eas ꝑ modū ꝯsilij rōnes eternas ⁊

diuinas deducat. Inferior vo ps innitit᷑ ꝛ
rõcinat᷑ p leges ꝛ rões hũanas. vtputa ta-
le qd facie͞dũ est vel nõ faciendũ. qꝛ hõestũ
vl᷑ inhonestũ ẽ. Vel qꝛ reipublice expedit
nõ expedit. Itẽ supior ps regit ꝛ hic vocat᷑
supior. inferior vo regit᷑ ꝛ hinc vocat᷑ infe-
rior. Supior ps cõparat᷑ hoĩ ade. ꝛ sibi cõ
munit᷑ attribuit᷑ ꝯsensus. qꝛ dũ rõ ad supi
ora ꝯuertit᷑ / purgat᷑ ꝛ illuminat᷑. dũ qꝫ ratõ
nes eternas cõspicit / in bono fortificat᷑ ꝛ vi
goratur. Inferior vo ps cõpatur mulieri
eius. qꝛ dũ rõ ad hec inferiora ꝯuertit᷑ / ꝛ cir
ca res corpales versat᷑. iã p sensualitatẽ cui
ꝯiuncta est / molliri incipit ꝛ sepe ab eis al-
licitur ꝛ trahit᷑. Videt em̃ sibi semp pomũ
porrigi. i. illecebram / que est carnalis cõcu
piscentia ꝛ delectatio / vicinam habet.

De voluntate ꝛ quadam eius diuisione.

v Oluntas dr vis affectiua moti-
ua. immo inter motiuas pcipua
cũ sit generalis motrix omnium
viriũ. Cũ em̃ intellectus apphẽdit aliqd
vt bonũ / vel vt conueniens. voluntas viri
bus affixis ipis organis sensuum / impat: si-
cut ẽ visui ad videndũ auditui ad audien-
dũ. et sic de alijs sensibus. Simili᷑ in mo
tu locali voluntas impat virtuti animali
motiue membroꝝ. et virtuti que est in ner
uis. et ita mouet ad ambulandũ et curren
dum ꝛ huiusmodi similia. ¶ Inter poten
tias anime nulla est liberior. quia nec obli
gatur organo: nec cogitur obiecto ꝓpter qꝫ
dicit Aug. qꝫ nihil adeo in nostra potesta-
te est / sicut voluntas. Et diuidit᷑ in volun-
tatem naturalem et in deliberatiuã. Pria
scꝫ naturalis dirigit᷑ p sinderisim. Secũda
vo. s. deliberatiua dirigit᷑ p rõnem. Et sũt
idẽ in essentia. sed differunt in modo appe-
tendi seu volendi. Naturalis sp inclinat ꝛ
instigat ad bonũ ꝫ honestũ. ꝛ remurmurat
ꝯtra malũ qꝛ cũ p sinderisiꝫ dirigat᷑. immu
tabiliter appetitus eius ad beatitudinẽ in-
clinat᷑. ¶ Deliberatiua vo post rõnis deli-
berationẽ / aliqñ adheret bono. aliqñ malo
ꝛ ꝓut appetit facere hoc vel illud dr delibe
ratiua. Et ͛m iudiciũ rõnis p quã dirigit᷑
põt ad malũ inclinari. qꝛ sepe ꝯtingit rõneꝫ
in deliberando deficere.

An primi motus sint peccata et que.

i Otus sic p̃suppositis videndũ A
nũc occurrit de ipis primis mo
tibus an. s. sint pctã ꝛ que. Ad
effectũ est querere. an in sensualitate possit
esse pctm̃: cũ ipa sensualitas hmõi motuũ
principiũ sit ꝛ subiectuꝫ. Circa quod varij
sunt modi dicendi. sed qꝫtum ad hunc tra
ctatũ sufficit / tãgetur communior. Pro cuius
declaratiõe est adhuc vltra supius notata sci
endum. qꝫ sensualitas in hoc ꝓposito du
pliciter considerari põt. Uno modo in se
simpliciter. ꝛ isto modo sensualitas in furi
osis et infantibus sicut ꝛ in alijs hoĩbus d
se dr. immo isto mõ considerãdo / in ea (vt
dicit Augꝰ. vtqꝫ supra tactũ est) ꝛ brutis cõ
municamus. Et isto mõ accipiẽdo / i sensu
alitate nullo mõ põt eẽ pctm̃. Alio modo
põt sensualitas ꝯsiderari nõ ita simpliciter
sed quodãmõ respectiue / ꝓut. s. est quod
modo ad rationẽ ordinabil᷑ ꝛ ab ea psuasi
bilis. Et isto mõ ꝯsiderando, qñ contingit
sensualitatẽ ad illicitũ moueri. ꝛ sic quod
modo a regula iusticie deordinari / tal᷑ cuꝫ
deordinatõ. hꝫ rõnẽ pcti. inqꝫtũ tñ pctm̃ di
cit ꝛ iportat qndã viciũ qndãqꝫ deordinatio
nẽ / q̃ pt eẽ via ad opꝰ ꝓhibitũ ꝛ vitupabile
gnũ. Nõ tñ inqꝫtũ pctm̃ dic culpe. quasi
vitiosus. ea sola rõne dr cł̃pa q̃ ẽ voluntaria
Et iux᷑ hũc duplicẽ modũ ꝯsiderãdi vita
tur illud qd a nõnull᷑ dr. qꝫ ẽ aliqs actꝰ pri
us sensualitatis simplr ꝯsiderate / q̃ nõ ẽ pri
us actꝰ sensualitatis iqꝫtũ hũana. ¶ Est
sciẽdũ qꝫ vt ex s̃ tactis satis elici pt. ꝯplexi
qꝫtũ ad hãc mãm spectat / repit᷑ eẽ motꝰ seu
appetitꝰ. s. nãlis sensitiuꝰ. rõnal᷑. Motus
aie ꝓut h̃ accipit᷑ / nihil aliud ẽ / qꝫ aie inclina
tio i aliqd ꝛ iõ ill᷑ aie virib᷾ seu potẽtijs. qbus
iclinatõ ñ ꝯuenit / ñ attribuit᷑ ꝓpe motꝰ. In
clinatio at ẽ i appetitu / q̃ mouet i aliqd age
dũ vl᷑ hñdũ. ꝛ iõ actꝰ appetitiuaꝝ virtutum
aie motꝰ ꝓprie vocat᷑. nõ at actꝰ virtutũ appre
hẽsiuaꝝ. ¶ Motꝰ seu appetitꝰ nãlis ẽ que
nõ imaginatio gignit seu causat. ꝫ ipa qua
tatũ nãliũ dispositio qbus nãles aie vir
tutes suas actõ es exercẽt. Occurritqꝫ iste mo
tus repẽte ꝛ quasi subito. vt eẽt dare exem
plũ in repẽtino motu seu appetitu cibi. vel

ulterius delectabilis. Hic motus in nullo rōni subiacet. nec obedit. sz nec volūtas su per eo qdcūqz hz dñiuz. cū naturalis sit. ꝛ sic ex ḡn⁹ moris seu morale. ꝛ nō nec ī eo pctm̄ eē pōt. Et lz effectualit̄ ī sēsualitate sit/ pmo mō ꝯsiderata. nō tm̄ cōit̄ noiat̄ mot⁹ sēsualitatꝪ. sz motus nāl' ex eo (qꝛ vt tactū ē) ad naturaliū qlitatū actionē ꝯseqt̄. Et vocat̄ iste mot⁹ ab aliqbus pmo primus motus. ¶ Motus aūt seu appetitus sēsitiuus ē/ q ex pcedēti imaginatōe/ l' pcedēti motu nāli ꝯseqt̄. ꝛ vocat̄ iste motus scdo pmus. qꝛ ē ille motus/ q pmo post motū nālē/ de q̄ statim sup̄ insurgit seu occurrit. Et attribuit̄ iste motus sēsualitati scdo mō ꝯsiderate. s. quātū. s. hūana ꝛ ad rōnē ordinabilis. Et isto mō sumēdo sic describit̄. pmus mot⁹ ē motus sēsualitatꝪ bm̄ impulsū fomitꝪ. tendēs impetuose ad fruitioēz creature delectabil'. Hmōi pmi motus sēsualitatꝪ/ qdāmō ī nr̄a ptāte sē. ꝛ qdāmō nō. Si eñ qlibz eorū/ singillatim ꝯsiderēt̄. sic ī ptāte nr̄a sē. qꝛ quālibz eoꝝ possum⁹ puidēdo declinare et impedire ne īsurgat. Si āt oēs sil' ꝯsiderēt̄ nō sē in ptāte nr̄a. qꝛ lz impedire possumus ne iste vel ille insurgat: nō ē tñ in ptāte nr̄a sicē qn aliqs insurgat. imo dū vni obuiare nitimur: et alēa pte pt alius mot⁹ surrepe. Nō eñ pt eē sil' intētio volūtatis retinētꝪ ꝯ diuersa ī actu. Vt dari pt exēplū d nauta q singula foramina sue nauis obstrue pt ne p illa aq intret. Sz nō pt oia sil' obstrue vt aq nusq̄ intret. Et rō ē qꝛ hmōi pmi mot⁹ sēsualitatꝪ sicut sē pctā āctē sē pena pcti. s. original'. ꝛ nō merito dicūt̄ venialia. qꝛ hoc ipso venia digna sūt. ¶ De tcio motu seu appetitu. s. rōnali dicet̄ infra: vbi d delectatōne ꝛ ꝯsensu tāget̄. ¶ Est insup notādū q triplex in respectu ad ipaz voluntatē reperit̄ differētia actuū. ꝛ intellige siue interioꝝ siue exterioꝝ. vt etiā motus interiores compbendāt̄. ¶ Aliqui eñ sunt sup quibus ipa voluntas nullū hz dominiū. neqz completū neqz incompletū. imo qnetiā eos singillatim considerādo. nullo mō sunt in potestate nr̄a. vt sunt actus quos volūtas nō solū nō imperat. sed nec impedire aut reprimere pōt. vt sūt primi motus naturales. de qbus supra. Et in talibus nullū est peccatū. nec veniale nec mortale. Et rō est qꝛ nullus actus/ ponit̄ in genere moris seu moralis. nisi habita ꝯsideratiōe ad voluntatē q̄ est principiū omniū actuū moraliū. Et hinc est/ q ibi dicit̄ genus moris incipere. vbi primū dominiū volūtatis inuenitur. ¶ Alij sunt actus in quibus volūtas dominiū quoddā habz/ nō quidē completum ꝛ perfectū sed incompletū ꝛ impfectū. vt sunt actus q nō per imperiū ipius rationis procedūt. sed tñ pōt eos volūtas si voluerit impedire ꝛ repmere. nō quidē ne insurgant. sed ne vlterius vsqz scz ad delectationē ꝛ consensū procedāt. quales sūt act⁹ qui pcedunt appbensionē ratiōis. Et istorum actuū dicit̄ volūtas causa nō quidē d per se. quia nō imperat. sed d per accidens qa nō impedit cū impedire possit. Et isto mō dicit̄ volūtas causa primoꝝ motuum Et in talibus si deordinatio cōtingat. rationem peccati habz/ nō quidē peccati perfecti ꝛ completi. vt ē peccatū mortale. sed tm̄ incompleti ꝛ impfecti quale ē peccatū veniale. ¶ Alij sūt actus in qbus volūtas completum ꝛ plenū habz dominiū. vt sūt act⁹ qui ex eius imperio procedūt. ꝛ qui nō solum appbensionē. sed etiā deliberationem ratiōis sequunt̄. Et in istis cōsistūt actus ꝟtutis vel peccati mortalis. nisi ex electiōe procedat. Electio aūt nō nisi ex impio volūtatis progredit̄. Et ideo nō pōt esse virtus vel peccatū mortale: nisi in illis actib⁹ q ex imperio volūtatis procedūt. Et hmōi actuū dicit̄ volūtas esse causa d p se et simpliciter. qa vt tactū est ipos imperat. Et d istis actibus latior ꝛ insequētibus venit faciendus bmo Et bm hāc distinctōz intelligi ꝛ accipi dz/ dū scriptū repit̄ q omē pctm̄ ē ī volūtate. nō eñ ē intelligendū q sit in voluntate tanq̄ in subiecto. sed taq̄ in causa vt tactū est de per se ꝛ simpliciter vel de per accidēs. ¶ Ex pcedētibus dare liquere pōt/ qn primi motus seu motus sēsualitatis peccata sūt. ꝛ que. ¶ Motus aūt seu appetitus naturalis/ q dicit̄ primo primus nullo mō est peccatū. qa vt satis supra declaratū est. voluntas nullū super eū dominium habz. neqz completū neqz incōpletū nec ē in potestate nr̄a. ¶ Motus seu appetitus sensitiuus q secūdo primus dicit̄ ꝛ ppie sensualitati attribuit̄. cū talis mot⁹ vt

tactū est/ipā sensualitas sit principiū et sub
iectū. pctm̄ est sed veniale. Peccatū quidē
cum ꝓpē qͥ .1 .n̄ōd̄ inordinationē quādāqȝ
delectationē annexā q̄ in eo est. cum quia
quodāmodo voluntariū est. nō quidem
ꝫm se. sed qꝛ a voluntate q̄ sup eo dominiū
licȝ incompletū habȝ. et q̄ semp ꝫm iudici-
um ratiōis moueri debȝ. ipm̄ dum ꝑsentit
nō statim reprimit. Vel scȝ inquātum pōt
impediendo. vel nō sentire deliberādo. vl'
cogitationem in aliud diuertēdo. Venia-
le quidē. quia illud dominiū qđ sic super
hm̄ōi primū sensualitatis motum ipa vo-
luntas habȝ: nō est dominiū completum /
nec est in eius plenaria potestate. illud ad
qđ sic ille motus seu appetitus sensualita-
tis inclinat a se statim abijcere. et ideo in eo
nulla pōt eē ratō peccati mortalis. sed solū
venialis. ¶ Aliam rationē quare in sensu-
alitate mō quo supra cōsiderata/potest esse
peccatū. sed nō mortale assignant alij. que
licȝ in effectu in idem cum supra tacta redi
re videat̄/ad maiorē tn̄ declarationē; et qa
frequēter diuersi intellectus diuersis rōni-
bus mouent̄/visa est nō debere omitti. Et
est ista. qꝛ aliter viciat et deordinat mortale
peccatū. et aliter veniale. Mortale eñ vici-
at deordinat deordinatiōe pfecta et cōsum
mata/respectu finis vltimi. q̄ deordinatio
cōsistit in auersiōe ab ipo vltimo fine qui
est deus. ac eius cōtemptu cum deliberato
cōsensu. que oīa solius sunt ratiōis. cum
(vt sepe in supioribus dictū est) ei⁹ sit act⁹
humanos regulare. et in finem vltimū di-
rigere. Deordinatio vō peccati venial'/non
est deordinatio pfecta et cōsummata sed so
lum inchoata. nō eñ habȝ peccati deordi-
natio in potentia inferiori cōsummari sed
solū inchoari et in potētia supiori sit ꝯsum
matio. Et hinc ē ꝙ in ratiōe que ē potentia
superior/consistit peccatū mortale. In sen
sualitate q̄ ē potētia inferior/ nō ꝯsistit nisi
veniale. ¶ Et intelligāt̄ ꝑdicta etiā de pri
mis motibus/actuū ꝓhibitoꝝ quoꝝ. s. de-
lectatio et ꝯsensus/ et a fortiori actus exteri
or/de suo gn̄e sūt aut eē pn̄t pctā mortalia.
Nā de alijs. q̄ꝝ delectatio ꝯsensus et actus
de suo gn̄e nō sūt nec eē pn̄t nisi pctā venia
lia: ridiculū eēt q̄rere/ et nō bene sanū dice-
re et ponere/eoꝝ primos motus q̄ in sensua

litate sunt/pctā mortalia esse. ¶ Ex qui- D
bus oībus liquet ꝙ ipse primus motus
sensualitatis/nō habeat rōnē mortalis pec
cati. pōt eñ ad peccatū mortale concurrere.
imo vix sine eo pōt pctm̄ mortale cōmitti.
Licet aliq̄ alit̄ dicere ausi sint/distinguētes
circa hoc duo gn̄a pctōꝝ. s. spūalia/q̄ꝝ aliq̄
ꝯtingere dicūt circa obiectū apphensum a
sensualitate/ et a talibus rōnē inferiorē sine
sensualitate nō peccare/ vt exemplificāt in
odio felicitat' aliene in se. Aliq̄ vō ꝯtinge-
re dicūt. nō circa obiectū a sensualitate ap-
ꝓhensū/ et in talibus rōnē inferiorē sine sen
sualitate peccare posse vt in debita curiosi-
tate sciētie. Carnalia aūt sp dicūt circa ob-
iectū sensualitatis ꝯtingere. et iō in his rō-
nē inferiorē nūq̄ sine sensualitate peccare.
sed q̄ bene radicē et originē eiusslibet pcti
inuestigare voluerit. repiet nullū eē pctm̄.
in q̄ ipius sensualitatis motus nō ꝯcurrit
imo q̄n in eo ꝓpinque vel remote inchoet̄.
Octo aūt cōit assignāt̄ rōnes seu cause/q̄-
re hō ꝓnior ē et ꝓcliuior ad malū q̄ ad bo-
nū. ¶ Prīa cā ē. qꝛ vt dicit sapiēs. corpus
qđ corrūpit̄/aggrauat aīam: meā. s. trahēs
ad malū. et nō sic erigēs ad bonū. ¶ Scda
cā ē. qꝛ vt dicit Aug⁹. plus valȝ malū insoli
tū q̄ bonū insolitū. qđ sic exponi pt. plus
valet. i. forti⁹ ē ad mouēdū. s. et attrahēdū
malū insolitū. i. nāle et innatū. q̄ bonū inso
litū. i. nō ꝯsuetū ¶ Tercia cā ē. qꝛ nālr faci
li⁹ ē descēdere q̄ ascēdere. imo magl' trahit
vnū decursū q̄ decē sursū. ¶ Quarta cā ē.
qꝛ cōit ea q̄ nos ad malū incitāt et inducūt.
nob̄ pn̄tia sūt. Finis vō et p̄miū vtriusq̄ nob̄
absens ē. ¶ Quīta cā ē. qꝛ plꝫs circūstancie
ad bonū actū reqrunt̄/q̄ ad malū. imo bo-
nū fit nisi ex ꝯcursu oīm circūstātiaꝝ ad il-
lud debitaꝝ. malū vō ꝯtigit ex defectu vni-
us. ¶ Sexta cā ē. qꝛ ꝯtinue ad nrm̄ ꝑncipiū
scȝ ad nihilū tēdim⁹. ¶ Septima cā ē. qꝛ fo-
mes q̄ nos ad malū mouet et ꝓnos facit/ꝓ
intra nos ē. gloria vō quā querim⁹ ext̄ nos.
¶ Octaua cā ē. qꝛ vires aīe ad diligendū
tpalia/sunt actiue. ad ea vō q̄ sūt gratie et
glorie sūt quodāmodo materiales et passi-
ue. Virtutes eteñ p modū acq̄sitiōis hīi
nō pn̄t. sed solū p modū receptiōis. qꝛ ma-
lū ex nobisipsis et p nos face possum⁹. Bo-
nū vō face nō. nisi grā dei adiutrice valē⁹.

De natura delectationis ꝛ an sit peccatum. ꝛ qd.

Xpediđis his que circa ꝑmos motus sensualitatis dicēda occurrebant: venit aliqd de delectatiōe tangendū an scz sit peccatū ꝛ qd. Pro quo intelligēdo expediens ē aliquas ex multis ꝛ varijs delectationū diuisiōibus ꝛ spetiebus. q̄ per nōnullos assignari solēt. Quantum ad p̄sentē materiā sufficit/declarare. ¶ Una igit̄ int̄ ceteras diuisio ponitur. q̄ delectationū/alique sunt corpales et sensitiue. alie sunt spirituales seu intellectuales ¶ Delectationes corpales ꝛ sensitiue dicūt̄ q̄ in appetitu sensitiuo ꝛ de bono sensibili seu bono ꝑm sensum fiunt. Spūales vero seu intellectuales sunt q̄ in appetitu intellectiuo ꝛ de bono intelligibili seu bono ꝑm intellectū consistunt. Certū est eñ/delectationem/frequēter appħēsionē rōnis sequi: appħendentis. s. aliquid tanq̄ bonū ꝛ conueniens ad quam rōnis appħensionē/ nō solum contingit cōmoueri appetitum sensitiuū per applicationē ad aliquā rem particularem. verūetiā appetitū intellectiuū. qui ꝓprie nihil aliud est q̄ volūtas per applicationem ad aliquid intelligibile. ꝛ ꝑm hoc in appetitu intellectiuo ē delectatio. sicut ꝛ esse potest in appetitu sensitiuo. Sed inter hmōi istorū appetituū delectationes multū interest. Nam delectatō appetitus sensitiui/semp est cū aliqua transmutatiōe corpali. ꝛ isto respectu ꝓprie debet accipi et intelligi/dum cōmunit̄ dicit̄ delectatio q̄dam passio esse. q̄uis etiā ꝛ de delectatiōibus intellectualibus ita intelligi possit. sz nō ita ꝓprie. Qd tamē in vtrisqz delectatōnibus intelligendū est capiēdo passionem nō ꝓprie ꝛ stricte. ꝓut scz cōuenit passionibus corruptiuis ꝛ in malū tendentib⁹. vt egritudines. tristicia. timor ꝛ huiusmodi. Sed large ꝛ quodāmodo improprie. ꝓut scz dicit quandā corpalem alteratiōem seu anime affectionē. Delectatio vo appetitus intellectiui. de se semp est sine trāsmutatōe corpali. quia ꝓprie nihil aliud est/ q̄ simplex motus volūtatis/se ad aliqd complacenter applicantis. Et hinc dicit Aug⁹. q̄ cupiditas ꝛ leticia/nihil aliud est q̄ voluntas in eis consentien s q̄ volumus. ¶ Prime delectationes. s/corpales ꝛ sensitiue/licz a corpe ꝛ sensu denominent̄: sunt tamē delectationes totius compositi. Nam in eis est tam corpis q̄ anime delectatio. Corpis quidem ꝓpter appħensionē sensus qui est virtus in organo corporeo/ ꝛ qui non nisi mediante organo corpis appħendere pōt/ ex qua appħensione dum [vt tactū est.] fit de bono ꝛ cōuenienti ꝑm sensum/sequit̄ q̄dam virtutis appetitiue quies in eo quod amat seu optat/ ꝛ hinc creat̄ illa delectatio corpalis. Anime vo tam ex eo q̄ oīs huiusmodi vires appetitiue ꝛ appħensiue in ea consistunt. q̄ etiā ꝓpter appħensionē ipsius rōnis que sīliter illud idem qd ꝑ sensū tanq̄ sibi bonū ꝛ cōueniens appħensū est. etiā tanq̄ bonū ꝛ cōueniens toti corpi appħendit. Si eñ ratio nihil appħenderet: tunc ꝓprie nō eēt delectatio/ vt eēt dare exemplū in infantibus ꝛ in insensatis/ q̄uis licz sensus suū obiectū tanq̄ sibi bonum ꝛ cōueniens appħendere possit/ ꝛ ex hinc [vt tactum est.] sequi q̄dā virtutis appetitiue in eo qd amat et desiderat/quies. qr tñ in eis rō nihil appħendit nec dijudicat/ ꝛ sic nec se delectari intelligūt aut cognoscūt/ ideo ꝓprie delectatio nō dicūt̄. Et hoc ē in effectu qd ꝑ aliquos dicit̄. q̄ ad ꝓpriā delectationem. tria hñt cōcurrere. s. duo/quorz est ꝯiunctio seu applicatio delectabilis/ vt puta appetentis/ ꝛ illius qd appetit̄/ ꝛ tercium est hmōi ꝯiunctiōis seu applicatiōis ꝯgnitio. Ex quo insurgit/ q̄ coīter dr̄ delectatōnem ꝓprie nō sine cognitiōe fieri. nec proprie delectationē eē. vt iam exemplificatū est. Nec mirū si in hmōi delectationib⁹ totius compositi seu totius homīs/ dicāt̄ sensus ꝛ ratio q̄uis diuerse sint eorz opatōnes circa idē delectari. Nam certuz est/ q̄ sicut idem pōt ꝑ sensum ꝛ ꝑ rationē appħendi. ita cōtingere pōt illud idem ꝑm sensum ꝛ rationē ꝯsiderari. ꝛ ex hinc ꝓuenire. q̄ sensus ꝛ ratio circa illud idem delectabuntur sed non fit eodem modo. Nam sensus i eo in quo delectat̄/ solum delectat̄ inquantū illud appħendit tanq̄ bonū ꝛ ꝯueniens. ꝛ sic delectabile in sensu. rō vo in illo eodem delectat̄ sed solum inquātū illud appħendit in rōne boni vel ꝯuenientis ad regimē ꝛ

sustentationē totius corpis. Et intelligāt̄ ꝑdicta de inferiori pte rōnis seu ꝺ inferiori rōne q̄ supiori rōni/delectatio nō attribuit̄. sʒ solū cōsensus in actū. q̄ deliberationem seq̄t̄. vt latius infra tāget̄ Secūde vo delectatiōes. s. spūales ⁊ intellectuales/sunt delectatiōes solius aīe. q̄ in eis nulla ē necessaria appꝫhensio seu opatio sensus. vt facile est considerare.

De alia diuisione delectatiōis.

¶ Alia diuisio repit̄. q̄ delectationē aliq̄ sunt speciales. alie carnales y
Nec hic accipit̄ spūalitas ⁊ carnalitas ꝓut statim supra. inquātū scʒ solā aīe vl' corporis delectationē importet. sʒ vt capit aplūs distinctionē faciēs int̄ hoiem spūalē ⁊ carnalē. 1. ad Cor. iij. ⁊ in pluribus alijs locis.

De delectatiōe spūali.

¶ Delectatio spūalis ꝓut hic accipit̄ est q̄ ē in deo creatore. vel ꝓpt̄ deū. ¶ In creatore qdē. qn̄ scʒ hō in eo directe delectatur ꝯsiderādo sʒ et ꝯtēplādo suam imensitatē maiestatē ⁊ ṽtutē. ⁊ bonitatē ⁊ hmōi. Iuxta illud ps. Memor fui dei et delectatus sum. Et illud. Delectare in dn̄o. dabit tibi petitiōes cordis tui. ¶ Propter deū vo qn̄ scʒ aliqs in aliquo bono alio a deo, siue sit intellectuale siue corpale debite delectatur nō tn̄ illic sistendo. sed delectationē illā pure in deū reflectendo. vt si qs (exempli gratia) in sciētia sibi data delectaret̄. inquātū se per eā in deū. ad laudēqʒ suā ⁊ sui nominis exaltationē ꝓficere posse speraret. vel ī aliqua re magna pulchra vel admirabili. manuducēdo p illud intellectū suū in ammirationē ⁊ delectationē infinite potentie. sapientie ⁊ bonitatis dei. Iuxta illud Psal. Delectasti me domine in factura tua et in operibus manuū tuarum exultabo. Et de huiusmodi delectatiōibus non est hic longior ꝓtrahendus sermo. tum quia materiam presentem ꝓprie non concernunt. nisi inquantum speciem diuersam a carnalibꝰ constituūt. de quibus hic tractandum venit. tum quia huiusmodi delectatiōes spirituales non solū peccata non sunt. sed meritorie. imo tante esse possent ꝙ ad magnā perfectionem hominem ducerent.

De carnali.

Carnalis vo delectatio q̄ ꝓut hic sumit̄ ⁊ a spūali de qua statim tactū ē distinguit̄/pōt iuxta supra tacta tā de bono intelligibili q̄ꝫ ꝺ bono sensibili eē duplex iterū q̄tū ad hūc tractatū sufficit repit̄. Una naturalis. alia voluntaria. ¶ Naturalis ꝓut a volūtaria distinguit̄ ⁊ stricte capiēdo (nā large sumendo delectatio etiā volūtaria naturalis dici pōt) est cū vnaqueqʒ vis aīe/in suo obiecto qđ tāq̄ sibi bonū ⁊ ꝯueniēs appꝫhēdit delectat̄/vt puta rō in cognitiōe veri/visus ī coloribus maxime medijs. Auditus ī sonis mediocribus: ⁊ sic de alijs. Et licʒ talis delectatio vix vnq̄ hr̄i possit/qn in ea sit aliqs ꝯcursus rōnis ⁊ volūtatis. imo vel supꝫ tactū est nō ꝓprie alias delectatio dici deberet. tamē (vt in titi supius de pmo motu in sensualitate dictū ē) in se cōsiderata nullā importat seu respicit rōnis vel voluntatis opationē imo ꝓprie nihil aliud est q̄ qdā naturalis ṽtutis appetitiue qes in aliq̄ bono sibi conuenienti amato seu desiderato vt posset poni exemplū de delectatiōe q̄ habet in calefactiōe post magnū frigus/vel potu post vehementē sitim. Et hmōi delectatio sic cōsiderata/de se nec laudabilis nec vituperabilis ē. Quia vt frequēt̄ supra tactū ē. ꝙ actus dicūt̄ ṽtuosi vel defectiui hoc habent a rōne ⁊ volūtate inquātū. s. ab eis imperant̄ vel ꝯsentiūt̄. ¶ Voluntaria vo delectatio ē ꝓprie q̄ appꝫhensionē rōnis consequit̄. Cum eīn rō aliquid tāq̄ bonū conueniens appꝫhendit/causat̄ in ea quidā motꝰ seu appetitus ad illud sic appꝫhensum quē ꝯsequit̄ delectatio. q̄ ꝓprie nihil aliud est nisi q̄dā volūtatis complacētia. in eo ꝙ sic ipsa rō appꝫhēdit. Et hic motus seu appetitus rōnis ē ille motus seu appetitus q̄ rōnalis noīat̄. de quo supra vbi de pmis motibus sensualitatis actū ē, fiebat a motu seu appetitu naturali ⁊ a motu seu appetitu sensitiuo. distinctio Et lʒ hmōi delectatio voluntaria vt statim supra tactū ē posset etiam large sumēdo naturalis dici. hic tn̄ solum mō ꝯsiderat̄ inquātū a rōne q̄ volūtatē regulare habʒ. iuxta qđ infra latius declarabitur. imperat̄ aut cōsentit̄. ⁊ inquantū ipsa volūtas in cuiꝰ libertate erat appꝫhensionē

est motum rationis sequi vel nō sequi. propter qd hm̄oi delectatio volūtaria appellatur. ad ipam etiā mouet᷑ ⁊ inclinat᷑. q꞉ sub ista consideratiōe ⁊ nō alias venit ħ de huiusmodi delectatiōe, an scȝ peccatum sit et qd inuestigandum. ¶ Nunc igit᷑ ad ꝓpositi cepti declaratiōē accedēdo/ huius 3 modi ratiōis appħensio. ⁊ exinde delectatio voluntaria ꝯsequēs aut est debite regulata debiteq̄ mensurata. vt scȝ sit in rem licitam ⁊ q̄tum debȝ. ⁊ quō debȝ. vt exēplificari posset de delectatiōe etiā in se bonarūȝ opationū. imo etiā ad magis materiā declarandā/ in actu venereo. in legitimo tamen matrimonio/ ⁊ cū debitis circūstātijs vel delectatiōe cibi ⁊ potus ⁊ hm̄oi. etiam post appħensionē ratiōis ꝯtingentibus. ⁊ talis delectatio nō ē peccatū. Nec em̄ possibile eēt aliquē humanitus. sine aliqua sensibili ⁊ corpali delectatione viuere. ¶ Aut hm̄oi delectatio voluntaria sic ratiōis appħensionem cōsequens/ nō est debite regulata ⁊ moderata. imo defectiua ⁊ inordinata. vtputa q꞉ est in rē illicitā. vl' q꞉ debitam mēsurā aut debitū modū excedit. qd ex vicio fomite mouēte ꝓcedit. ꝓpt̄ qd ⁊ viciosa dr̄. Et hoc iterū cōtingere pōt dupliciter ¶ Aut em̄ illa ratōis appħensio ⁊ ex hinc delectatio volūtaria ex ipa cōsequens est ⁊ fert᷑ circa aliqd qd ex suo genere solū ē peccatū veniale. ⁊ tūc siue rō supior vere vel interptatiue (iuxta qd infra latius declarabitur) consentiat. siue nō. hm̄oi delectatio d se nō est nisi veniale petm̄. vt eēt in verbo ocioso. vel risu supfluo. ⁊ hm̄oi. Notāter dr̄ de se q꞉ ex circūstātijs possȝ effici mortale. vtputa ꝓpt᷑ nimiā libidinē aut ꝯtemptū: aut q꞉ cū intentiōe in aliqd aliud qd d suo genere eēt petm̄ mortale. put supra in pluribus locis. maxime vbi mētio facta ē quō peccatū veniale possit ē mortale effici. sat̄ declaratū est. ¶ At vel illa rōnis appħensio/ et ex hinc ipam cōsequēs delectatio est et fert᷑ circa id qd de suo genere est mortale peccatum. Et hic magis aduertendū venit. Tū q꞉ de hm̄oi delectatiōe maior ē difficultas/ quō et qd peccatū sit. Tum q꞉ circa eā maior ē diuersitas positionū doctoꝝ. q̄ tamen licȝ in suis modis ponendi diuersi videāt᷑ effectualit᷑ coincidūt. Est igit᷑ circa hoc distinctio aliquoꝝ bene cōis. Quia si huiusmodi delectatio nō ē morosa. tunc non est nisi veniale peccatū. Si vō morosa fuerit: est peccatū mortale. Intelligētes vt dicūt de mora cōsensus in delectationē ⁊ non de mora tempis. Notāter dr̄ in delectationē/ q꞉ de consensu in actum/ nullū eēt dubiū. ¶ Sed istud latiori indiget declaratione/ Tum q꞉ iste modus ponēdi innuere videtur eē aliquā delectationē morosam mora tempis. que nō est morosa mora cōsensus. De qua tamē/ an sit peccatū ⁊ qd: non satis videt᷑ exprimere. Tum q꞉ sic simplicit᷑ dicere consensum in delectationē esse peccatum mortale. nō est vsq̄quaq̄ verū. etem̄ (vt infra videbit᷑) est consensū in delectationem sub aliqua qualitate repiri. qd nō erit nisi peccatū veniale. ¶ Et ideo ꝓ ipa declaratione q̄tum ad p̄sentē tractatū sufficit facienda. est aduertendū q̄ iuxta positionis supra dicte effectū. positionē q̄ cōmuniorē/ hm̄oi delectatio q̄ sic circa id qd de suo genere peccatū mortale existit est [illegible] fert᷑/ in triplici differētia repit᷑. Una quidē nō morosa. nec mora tempis. nec mora cōsensus. Alia morosa/ mora tempis/ sed non mora cōsensus. Et alia morosa mora consensus/ qd tn̄ intelligendū venit de ꝯsensu deliberato. ¶ Est insup aduertendū q̄ cōmuniter p oēs doctores peccatū delectationis p̄cipue morose/ ratiōi attribuit᷑ ⁊ in [illegible] dicit᷑ esse. Cum em̄ (vt sepe supra dictum est) ratio sit directiua humanoꝝ actuūȝ/ et nō solū exterioꝝ. sed etiam interioꝝ passionum. quotienscūq̄ rō/ in illaꝝ interiorum passionum directiōe deficit/ merito dr̄ peccatū in ipa rōne (inquantū eaꝝ directiua) esse sicut etiā qn̄ deficit in directiōe exteriorum actuū. Cum igit᷑ (vt etiā supra tactuȝ est) delectatio sit q̄dā anime passio. ⁊ p consequens eius directio ⁊ regulatio/ ad eius rōnem ptineat/ ⁊ sit circa ipam delectationē. nō posset ꝓpe in directio ꝯtinge᷑/ qn ex defectu ratiōis ꝓcedat. claꝝ est oēm indirectionem q̄ circa delectationē cōtingit/ rōni debere imputari. Et hinc dr̄ petm̄ delectationis in ratiōe eē. imo amplius. cū delectatō licȝ sit in vi appetitiua tāq̄ in p̄mo [illegible] primo p̄ncipio. sit nihilominus etiā in ratōe tāq̄ in principio motiuo. habeatq̄ ipsa rō

(Vt iā in effectu tactū est) nō solū directōꝫ
circa seipsaꝫ sꝫ etiā circa oīa obiecta īferioꝝ
aīe virium / que ꝑ eam dirigi pñt. ꝯsequēs
est. indirectionem ⁊ irregulationem. q̄ cir-
ca delectationē contingit. cum nō nisi rati-
onis consensu vel defectu contingere pos-
sit. debere ipi ratiōi imputari sicqꝫ peccatū
delectatiōis in ea esse. ¶ Est insup ad ma- T
iorem sup ꝓpositi cepti declaratiōem ad-
uertendum. q̄ licet ꝓprie loquendo / pctm̄
delectationis p̄cipue morose / que (iuxta su
pra tacta) dr̄ ipe consensus in delectationē
possit etiam ad rationem supiorē dici perti
nere. Tum primo qr vt in supioribus satꝭ
tactum ē / licꝫ ipa ratio supior ⁊ inferior ſm
rationem suaꝝ opationū ⁊ officioꝝ diuer-
sificent. sicut tamen idem in re ⁊ essentia et
sic vix possibile sit / rationem ipam inferio-
rem circa aliquid et grā materie de q̄ ſmo
circa delectationes concurrere. quin etiam
ipa ratio supior effectualiť ꝯcurrat. Tum
secundo. qr ipa ratio supior / que regulis le-
gis diuine ⁊ etñe que supior est innitiť / re-
gulare habꝫ ipam rationem inferiorē. que
solū regulis legis humane que inferior est
intendit. Et ideo vix est possibile / ipam ra-
tionem inferiorem circa indirectionem de
lectationis deficere quin vere. s. imperādo
vl' interp̄tatiue. s. reprimere negligēdo / ipa
ratio supior consentire dicať. Tum tercio:
qr nihil est de quo ratio inferior que (vt ta
ctum est) regulis legꝭ inferioris intēdit / iu-
dicare possit. de quo non etiā ipa ratio su-
pior que regulis legis supioris / ⁊ ad quam
leges alie reduci habēt innitiť / iudicare eti
am valeat. Quicquid em̄ [vt cōmuniť di-
ciť] iudicio ratiōis inferioris subijciť. sub-
diť etiam iudicio supioris ⁊ nō ecōtra. Et
hinc [vt iam tactum est] ipe consensus in
delectationem si facta inquisitōe circa ipm
ꝑ leges diuinas ⁊ etñas homo in eo ꝑseue
rauerit ad ipam rationē supiorem dici pos
sit ꝑtinere. Tum proprie delectatio ipa in
ipamqꝫ delectationem consensus / soluꝫ ra
tioni inferiori attribuunť. Consensus vo
in actū seu actus executionē / ipi supiori ra-
tioni. Et rō est qr rationi supiori [vt magꝭ
infra declarabiť] ꝓpť supremitatē legꝭ cui
innititť / reseruať iudiciū finale ⁊ supmū de
eo qd̄ in actibus humanis vltimū occur-

rit. quale est ipe actus seu ipius actus exe-
cutio. Nam vltra actuꝫ seu actus comple
mentū / nō est vlterior ꝓgressus. Ipi vero
rōni inferiori que non intendit nisi circa le
gem inferiorē ꝯuenit etiam iudiciū. sed nō
finale. imo solū quoddā p̄ambulum respe
ctu aliquoꝝ que ad ipm actū seu ipi' actus
executionē ordinanť. quales sunt ipa dele-
ctatio. ⁊ in ipam delectationē ꝯsensus. Et
idō ipi rōni inferiori attribuuť ⁊ nō supiori.
Etiā ꝓprie delectatio ⁊ ꝯsensus in delecta-
tionē nō sunt actus diuersi ſm genus. qui
diuersitatē potētie exigant. sed differūt so-
lū ꝑ deliberatū et nō deliberatum sicqꝫ nō
ē incōueniēs vtrūqꝫ rōni īferiori attribui.
¶ Et insup aduertēdū q̄ magna respectu
terrenoꝝ seu humanoꝝ actuū / est inť mot'
supioris rōnis ⁊ motus inferioris rōnis ⁊
ex hinc volūtatis / varietas. ¶ App̄hensio
nāqꝫ inferioris rōnis que [vt sepe dictū ē]
de se et ꝑ se ipis actibus ⁊ negocijs huma-
nis disponēdis ⁊ regulādis intēdit dupli-
ciť se hr̄e pōt. ⁊ ſm hoc etiā dupliciť potest
eam motus voluntatis seq. Vno mō sim
pliciť ⁊ absolute. Cum scꝫ ipa ratio subito
aliquid app̄hendit. ⁊ exinde statim / sine ali
qua discussione / illuc sic ꝑ eam app̄hensuꝫ
tanq̄ bonū vel malū cōueniēs vel nociuū
delectabile vl' nō delectabile ⁊ huiusmodi
dijudicat. Si igiť talem subitam rationis
apprehensionē / indiscussamqꝫ dijudicatio
nem / volūtas in vnū vel aliud se inclinan
do sequať / tunc dr̄ volūtas nō deliberata
⁊ motus seu appetitus nō deliberat'. Alio
mō inquisitiue. cum scꝫ ipa ratō postq̄ ali
quid sic vt p̄ferť apprehendit de illo sic per
eam apprehenso / an vt tactū est bonum vl'
malū. ꝯueniēs vel nociuū. delectabile vel
nō delectabile existat / ratiocinādo inuesti-
gat. tūc si talē apprehensionē ⁊ inuestigatō
nem volūtas sequať. dr̄ volūtas delibera-
ta ⁊ motus seu appetit' deliberat'. ¶ Ra-
tionem vō supiorē. qr vt etiam supra tactū
ē actibus ipis ⁊ negocijs terrenis ⁊ huma-
nis de se ⁊ ꝑ se nō intēdit. ⁊ nūq̄ in obiecta
inferioꝝ anie virium que ꝑ ipam etiā diri-
gi habent ferť. nisi solū inquantū ad ipsas
rationes diuinas ⁊ etñas ꝯsulit. qd̄ clarū
est fieri nō posse / nisi ꝑ modū inuestigatio
nis ⁊ deliberatiōis. nūq̄ respectu ipsorum

actuū ī negocioꝝ terrenoꝝ ꝛ humanoꝝ se quit motus aliqs nisi deliberatus. Et notant dr̄ hic dum de ipa ratione supiori fit mentio/respectu obiectoꝝ inferioꝝ anie viriū/ac negocioꝝ terrenoꝝ ꝛ humanorū. Nam respectu sui ꝓprij obiecti/aliqn̄ bene habꝫ subitū ꝛ inordinatū motū. qḋ nō est p̄ntis speculatiōis declarare ¶ Quia etiā qḋ in supioribus dictum est. ī subsequentibus forsan repeti continget/ratione ipam ad aliquid moueri ꝛ se applicare vel cōsentire. qḋ tamen ꝓprium videt̄ esse volūtatis est aduertendū. q̄ cum ipa ratio [vt sup̄ tactum est] sit virtus nō solum cognitiua. et sic deliberatiua. verū etiā motiua. imparē est eius actus nō tn̄ absolute. sed p̄sumptō actu ipius volūtatis p modum cuiusdam motiōis. Nec em̄ cum iuxta supius tacte diuidit̄ ratio in supiorem portionem et inferiorem. accipit̄ ratio ꝓut distinguit̄ ꝯtra voluntatem. sed pro tota pte anime intellectiua. que intellectū ꝛ voluntatē cōphendit. Imo amplius. isti duo actus. s. rōnis ꝛ volūtatis (qḋ bn̄ notandū est) seinuicem ꝯuenire ac sup seiuicē ferri pn̄t. frequent̄qꝫ ꝯueniūt ꝛ ferunt̄. Aliqn̄ etenī in ipa ratio de volēdo ratiocinat̄ ꝛ deliberat. ꝛ ipa etiā voluntas/aliquando de ratiocinando volitionem habꝫ seu ratiocinari vult. Aliqn̄ etiam contingit motum voluntatis a motu rationis ꝯueniri ꝛ moueri. ꝛ tunc mot⁹ ille volūtatis/dr̄ motus rationalis. ꝛ econuerso etiam motū rationis a motu voluntatis ꝯueniri ꝛ moueri. Et tunc motus ille rationis/dr̄ motus volūtarius. Ideoqꝫ autem sic in istis casibus dicunt̄ seu appellant̄ isti motus. q2 semp v̄tus prioris actus/ seu mot⁹/remanet in actu seu motu sequēti. Et sm̄ hoc in ratione inuenit̄ peccatuꝫ. vel ꝓut eius defectus est voluntarius: vel ꝓut actus eius est principiū actus voluntatis. Impare tamen est essentialit̄ actus ipius rationis. iuxta qḋ supra tactū ē. Dupliciť autem hmōi impandi actum ipa ratio exercere potest ꝛ solet. Uno mō absolute p modum cuiusdam intimatiōis seu denunciatiōis. ꝛ quasi p v̄bū indicatiui modi. vtputa tale quid faciendum est vel nonfaciendū. bonū est tale quid facere vel nonfacere ꝛ hmōi. Alio mō p modū cuiusdā motionis seu incitationis. ꝛ quasi per verbum impatiui modi. vtputa fac hoc vel nō fac hoc. Et licꝫ vt iam in supiorib⁹ aliqualit̄ tactum est ipa ratio in ipis actibus humanis seu passionibus interioribus p hu iusmodi modū directionis. intimationis vel incitatiōis/sit impans ꝛ primū mouēs ipa tamen voluntas quo ad exercitium et executionē actus/est primū mouēs in viribus anime. ¶ Ex sic p̄notatoꝝ seu p̄suppositoꝝ effectu/colligi pōt. q̄ circa hmōi delectationum de quibus hic agit̄ que: s. circa illud sunt qḋ ex suo genere peccatū mortale existit directionē ipa ratio interdū supior. interdum inferior. et consecutiue ad eaꝫ ipa volūtas seu volūtatis motus. sex modis seu sub sex qualitatibus hr̄e pōt. Uno modo vt abijciens seu recusans. Alio modo vt preceps vel subita. Alio mō vt reprimens. Alio mō vt inaduertens. Alio mō vt negligens. Et alio modo vt exp̄sse consentiens. Qui sex modi seu sex qualitates/ applicari pn̄t. imo effectualit̄ correspōdēt tam principali distinctōni trimēbri supius ad hoc ꝓpositum posite. q̄ etiam aliqbus positionibus ꝛ distinctiōibus bene cōmunibus nōnulloꝝ doctoꝝ in hac materia loquentium. Ex quoꝝ omniū ad inuicē applicatione ꝛ declaratione. sufficiēs q̄tū ad presentem tractatū spectat/resultabit ipius materie declaratio ꝛ intellectus ¶ Nūc igitur ad ꝓpositum. cum sensualitas/illecebra. id est carnali ꝛ voluptuosa delectatione/rationem inferiorem tangere ꝛ pulsare incipit. seu [qḋ idem est] illecebra ī appetitu sensitiuo vel prout interdum iuxta qḋ in supioribus monstratum est contingere potest in appetitu intellectiuo insurgere incipit.

Ut abijciēs seu recusans.

¶ Aut rō ipa inferior/statim q̄ huiusmodi sic insurgentē illecebrā seu carnalē ꝛ voluptuosā delectationē pcipit ꝛ agnoscit eā ex ꝯsideratōe ꝛ applicatōe ad legem seu regulā humanā. vtputa qḋ est ꝯtra virtutē moralē. ꝛ sic viciosa vel inhonesta. vel hmōi oīno a se abijcit ꝛ repellit. vel forsan vtraqꝫ ratio ꝯcurrent. s. inferior ex ipsa [vt statim tactū est] consideratiōe ꝛ applicati-

one ad legem seu regulam humanā/ et ra-
tio superior ex consideratione ⁊ applicatio
ne ad legem ⁊ regulam diuinam ⁊ eternā.
qđ concurrenter fieri potest/ ois no abijciūt
⁊ repellunt. Et tunc in vtroqꝫ istoꝝ duorū
casuum/ dicitᷣ ratio/ primo sex modoꝝ sup
tactoꝝ seu sub prima qualitate se habere. s.
vt abijciens seu recusans. Qui modus seu
qualitas se habēdi: cōmunis ipsi rationi in
feriori attribuitur. quia istud cōmunis ip
sa ratio inferior ex seipsa facit. Et tunc nul-
lum est in ratione peccatum. Imo nec tūc
ꝓprie dici debꝫ delectatio. sed potius que-
dam delectationis oblatio. ⁊ quedā passio
seu pena peccati originalis. Et si peccatuꝫ
aliqđ existat. hoc solum est in primo motu
sensualitatis. de q̄ satis in suꝑioribus actū
⁊ declaratū est.

Vt p̄ceps vel subita.

¶ Aut huiusmodi sic insurgēns illecebre
seu carnalis ⁊ voluptuose delectationis ap
prehensionem. sequitur quidam preceps ⁊
subitus ⁊ ante quamcūqꝫ prehabitam de-
liberationem ipsius rationis inferioris in
ipsam illecebram seu carnalem delectatōnē
consensus. ex ipsius rationis ꝓpter viciū fo
mitis corruptione/ ꝓueniens. quo casu ꝓ-
prie surreptio fieri dicitur ⁊ appellatur. Et
tunc ratio/ dicitur secundo sex modoꝝ sup
tactoꝝ seu sub secunda qualitate se habere
scꝫ vt preceps vel subita. qui modus seu q̄
litas se habendi (vt clarum est) soli rationi
inferiori attribuendus est. Correspōdetqꝫ
iste modus seu ista qualitas primo mēbro
principalis distinctionis trimembris supe
rius ad hoc ꝓpositum posite. Nam talis
illecebra seu carnal' delectatio/ sic in se ⁊ ꝫm
se cōsiderata/ nō est morosa. nec mora tem-
poris nec mora cōsensus. Estqꝫ tunc pecca
tum solum veniale. ¶ Q꞉ autem primo ta
lis illecebra seu carnalis delectatio sit non
morosa mora temporis/ apparet/ ꝓpter subi
tam ⁊ precipitem/ ⁊ sic minimā p̄dicti con-
sensus ipsius rationis inferioris durationē
in eam. Nam si circa eam/ ratio ipsa inferi-
or vltra predictum suū subitū ⁊ p̄cipitem
consensum. vel ipsa forsan ratio suꝑior alitᷣ
se haberet. vtputa vel magis īmorādo/ vel
exp̄ssius consentiendo. iam tūc/ ex isto mo-
do seu ista secunda qualitate recederetur ⁊
ad aliquem alioꝝ quattuor modoꝝ seu ali
arum quattuor qualitatum trāsiretur. vt
statim infra declarabitur. Et ideo hic no-
tanter additum est. sic in se ⁊ ꝫm se conside
rata. ¶ Q꞉ etiam talis illecebra seu carnal'
delectatio sit non morosa mora consensus
(capiendo tamē consensū ꝓut iuxta duas
distinctiōes suꝑius in hac materia positas
⁊ maxime iuxta primā capitur ⁊ capi debꝫ.
cum dicitᷣ consensus in delectationem pec
catum mortale esse. s. p consensu delibera-
to) apparet/ respectu etiam vtriusqꝫ rōnis.
¶ Et primo respectu inferioris. ꝓpter talē
sui consensus subitatem ⁊ precipitationē
quibus ipsa ratio inferior. a recurrendo ad
ꝓprium suū actum qui est deliberare et ra
tiocinari. ⁊ sic [illegible] debite in se circa talē sic in-
surgentē illecebram seu carnalem delectati
onem deliberādo legesqꝫ ⁊ regulas huma
nas quibus innititᷣ consulendo impeditᷣ.
Et sic ꝓprie ꝯsentire saltem deliberate con
sentire/ dici nō debꝫ. Imo q̄ talis subitus
motus seu talis qualitas se habendi ipsius
rationis inferioris/ consensus dicatur et ap
pelletur: hoc est valde improprie ⁊ imperfe
cte. ⁊ valde large. Sed ideo ita dicatur quia
cum ipsa ratō (vt sepe tactum est) sit virtus
cognitiua ⁊ sit deliberatiua. vix est possibi
le/ ipsam ratiōem inferiorem sic circa talem
illecebram seu carnalem delectationē quā-
tumcūqꝫ subito ⁊ precipitanter cōmoueri ⁊
se applicare. quin aliqualiter (vt adhuc ma-
gis infra declarabitur) dijudicet. ꝓpter ipsā
dijudicationem quodāmodo cōsentire di
catur. licꝫ improprie ⁊ imperfecte. vt supra
declaratuꝫ est. Et ꝓpter istud dum vt pre-
fertur in suꝑioribus de cōsensu in delecta-
tionem. ꝓut hic intelligitur peccatū mor-
tale esse notanter ⁊ exp̄sse ad differentiā isti
us subiti ⁊ p̄cipitis rationis inferioris con
sensus. additum est illud verbū deliberato
¶ Qđ etiam secūdo talis illecebra seu car-
nalis delectatio/ non morosa sit mora con
sensus/ respectu ipsi⁹ ratiōis suꝑioris patꝫ
q꞉ cum ipsa rō inferior/ p ea que iā dicta sūt
dicatᷣ a recurrendo ad suū ꝓprium actum
qui est deliberare ⁊ ratiocinari. ⁊ sic a debi-
te in se circa talē sic insurgentē illecebrā seu
carnalē delectationē deliberando legesqꝫ ⁊

regulas humanas quibus innititur consu
lendo per talem sui dicta consensus subiti-
tatem 7 pcipitationem impedita. a fortiori
7 per amplius a recurrendo ad iudiciū rō
nis supioris impedita. dici 7 reputari debȝ
7 ex consequenti etiam ipa rō supior que ab
inferiori rōe psulta nō fuit sibi debite circa
talē sic insurgentē illecebrā seu carnalē de
lectatiōem deliberādi. ad legesqȝ 7 regulas
eternas qbus innitit̄ 7 q̄ altiores sūt/ recur
rendi tpus 7 occasionē seu motiū non ha
buisse dici 7 reputari debȝ. Et sic ipa rō su
perior/ nullo mō nec vere nec interpretatiue
psentiens dici 7 reputari debȝ.

Vt reprimens B

¶ Aut hmōi illecebram seu carnalē et vo
luptuosam delectationem sic insurgentem
ipsamqȝ rationem inferiorem pulsare/ 7 iam
forsan attrahere incipientē. ratio supior ex
ste: ex consideratiōe legis seu regule eterne/
vtputa pcepti diuini vel offense dei/ statim
reprimit. 7 tūc dicit̄ ratio/ tertio sex modo-
rum supra tactorū seu sub tercia qualitate
se habere. scilicet vt reprimens. qui modus
seu qualitas se habendi/ ipi soli rōni supi-
ori attribuendus est. Correspondetqȝ eti-
am iste modus seu ista qualitas/ pmo mē-
bro ipsius principalis distinctiōis trimem
bris superius ad hoc ppositū posite. Naȝ
tunc talis illecebra seu carnalis delectatio/
nō est morosa. nec mora tpis. nec mora cō
sensus. Est etiam solum peccatū veniale.
¶ Et aūt talis illebra seu carnalis delecta-
tio/ nō sit morosa mora temporis. patet de
se ex dictis. quia statim a ratione superiore
reprimit̄. ¶ Et aūt nō sit morosa mora cō-
sensus/ capiendo tamē cōsensum p ut sta-
tim supra tactū est. pro cōsensu scilicet deli
berato. 7 qui in hac materia mortale pecca
tum dicit̄. patet quia licet ratio ipsa inferi-
or/ a tali sic in surgente illecebra seu carnali
delectatiōe pulsata fuerit. 7 forsan vt cōtin
gere potest/ eam quodāmodo acceptauerit
7 retinuerit. nec resistere de sese disposuerit
Et ppterea quidā impfectus 7 indelibera-
tus eius consensus interuenisse dici potest/
propter quod peccatū est veniale. attamen
quia regulatiōi superioris rationis sic (vt
tactum est) talem insurgentē illecebraȝ seu
carnalē delectationē statim reprimentis illi
co obedit. seqȝ ab [illegible] regulari pmittit. nō di
citur pprie 7 deliberate cōsentire. Etenim
ratio inferior interdum statim 7 immedia-
te non recurrendo scȝ p tunc ad leges 7 re-
gulas humanas quibus innitit̄/ potest a
legibus seu regulis diuinis et eternis regu
lari et cōuerti. Quia et si eas principaliter 7
vt regulans nō intendat. p directū tn̄ et vel
ƀm eas regulata intēdere pōt 7 sepe intēdit

Vt expsse cōsentiēs.

¶ Aut huiusmodi sic insurgentē illecebrā
seu carnalē 7 voluptuosaȝ delectatōȝ post
ipsius ratiōis apprehensionē/ ipa ratio su-
perior nō solū nō reprimit. imo in eam ex-
presse consentit. Et tūc dicit̄ ratio vltimo
sex modoȝ supra tactoȝ seu sub vltima q̄-
litate se habere. s. vt expresse cōsentiēs. Qui
modus seu qualitas se habendi/ vtriqȝ rō-
ni diuersis tn̄ respectibus vt ex statim seqn
tibus apparebit attribuēdus est. In q̄tum
etenī exinde causat̄ peccatū mortale. impu
tari 7 attribui debet rationi supiori. In q̄-
tum vo iuxta materiaȝ presentē consensus
in delectationē dicit̄. debet rationi inferio-
ri attribui. Correspondet iste modus seu
ista qualitas tertio membro ipsius princi-
palis distinctiōis trimēbris supius ad hoc
ppositum posite. Nam tūc talis illecebra
seu carnalis delectatio/ q̄tūcūqȝ modicuȝ
teneat̄/ sicqȝ forsan nō morosa sit mora tē-
poris/ est morosa mora cōsensus. Estqȝ tūc
peccatū mortale etiā si desit plena volūtas
pficiendi actū. imo vbi forsan expressa vo-
luntas nō pficiendi adesset. Maxime si fe
rat̄ ille cōsensus in ipam illecebrā seu carna
lem delectationē/ tanq̄ in rem aut opatio-
nem seu actū super quo vel circa quē/ illa il
lecebra seu carnalis delectatio sic insurgit
et versatur. 7 qui talis illecebre seu carnalis
delectatio esset principale obiectum. vt̄ q̄d
modicum infra/ magis declarabitur. Naȝ
tūc primo est verus et expressus rationis
superioris in ipsam illecebram seu carnalē
delectationem consensus qui semper in ta
libus delectationibus que circa ea sūt. que
ex suo genere mortalia existūt. iuxta tamē
modificationem statim tactam est peccatū
mortale. Nam semper in talibus 7 circa [illegible]

lia. delectatio morosa. mora talis cōsensus tale peccatū est qualis esset ipe realis actus. Quia tunc ratio supior sic expresse in talem illecebram seu carnalem delectationē q̄ est in creatura consentiendo / se a vera delectatione que est in deo circa quam solū intendere deberet sciencē auertit. qđ sine contemptu facere non potest. cum nunq̄ expsse [vt in supioribus monstratum est] in aliquid circa tales res carnales ⁊ terrenas consentire possit. consentireq; dicatur / nisi deliberata. Deliberata autē facere non potest. qn leges ⁊ regulas diuinas ⁊ eternas quibus innititꝰ / consuleret vel consulere omiserit ⁊ neglexerit. Et sic vere vel interptatiue contempserit. Et etiam tunc in talem illecebrā seu carnalem delectationem ipsius ratōis inferioris consensus expressus. quia in talibus carnalibus ⁊ terrenis [illegible] ipsam rationē inferiorem apprehēsis. ⁊ circa que se applicat nunq̄ ratio supior que vt supra dictū est de se ⁊ ex se circa talia nō intendit ꝓprie consentire dicitꝰ. nec consentire potest: nisi ipsa etiam ratione inferiori realitꝰ deliberata et consentiente. Sed bene econtra pōt. Imo ꝓprie loquendo talis expressus ipsius ratōnis supioris in talem illecebram seu carnalem delectationem consensus / nihil aliud est / q̄ q ipsa ratio supior. dictam rationē inferiorem in huiusmōi illecebrā seu carnalē delectationem delectari ac ipsam ab ea non reprimere seu retrahere. ac cū ea in tali delectatione concurrere vere ⁊ expresse deliberata consentiat. Et hinc est q licet interdū ꝓut iam in supioribus tactuȝ est / ipsa ratio supior in illecebram seu carnalem delectationē vere ⁊ expresse seu interpretatiue consentiat. tūcq talis illecebre seu carnalis delectationis / que tunc vere / mora consensus morosa est morosaq; dicitꝰ peccatum possit ad ipsam rationem supiorem dici ptinere. quia tamen ipsa supior non ꝓprie ex se nec ad se hoc facit. illudq; etiam non nisi ipsa similiter ratione inferiori deliberata ⁊ cōsentiente ꝓprie facere possit. hinc est q peccatum morose delectationis / cōmuniter ⁊ ꝓprie dicitꝰ ad rationem inferiorem ptinere. ꝓut ample in supioribus declaratum est. Et hic est talis ꝓprius ⁊ deliberatus consensus. de quali tam iuxta sepe dictas distinctiones in supioribus positas: q etiam cōiter intelligitꝰ dum dicitꝰ cōsensus in delectationē. peccatū mortale esse.

Vt negligens L

¶ Aut hmōi sic insurgentem illecebrā seu carnalem ⁊ voluptuosaȝ delectationē post ipsius rationis apprehensionem / ipsa ratio supior non reprimit. sed non etiam expresse in eam cōsentit. Et respectu istius casus potest se ratio duplici modo seu sub dupli ci q̄litate habere. Uno modo seu sub vna qualitate qua talem illecebram seu carnalem delectationem quam sic ratio supior nec reprimit. nec etiam in eam expresse consentit / ratio inferior post sufficientem deliberationē debitamq; animaduersionē periculi ⁊ peccati qđ exinde iminet ⁊ incum bit / retinet ⁊ circa eam imoratꝰ. nec tam ipsa ratio supior ex diuine ⁊ eterne legis ⁊ regu le consideratione est diligēs reprimere. Et tūc dicitꝰ ratio quinto sex modoꝝ supra tactorum seu sub quinta qualitate se hñs vt negligens. Qui modus seu qualitas se habēdi / licet q̄ plurimū ⁊ principaliꝰ [vt ex statim sequentibus apparebit] rationis inferioris in eo consensus occurrat ⁊ ope attribuendus est supiori rationi. qr p istum modum seu p istam qualitatem se habēdi rationis supioris / causatꝰ peccatum mortale. qđ alias non esset. Correspondetq; etiā iste modus seu ista qualitas tercio mēbro principalis distinctionis trimēbris supius ad hoc ꝓpositum posite. Nam tunc talis illecebra seu carnal' delectatio quantūcūq; modicum forsan vt in simili supra dictū est teneatꝰ sicq; nō morosa sit mora temporis / est morosa mora consensus. Estq; tunc [vt dictum est] peccatum mortale etiam si non sit plena voluntas pficiendi actū. imo prout supra in simili dictum est. vbi forsan expli[illegible] voluntas non pficiendi adesset maxime si vt ibi etiam dictum est / talis retentio ipsius illecebre seu carnalis delectatōis in ipsa ratione inferiori / ⁊ negligentia reprimendi in ipsa ratōne supiori esset tanq̄ in rem siue opationem seu actū / sup quo [illegible] circa quē ipsa illecebra seu carnalis delectatio insurgit ⁊ versatꝰ. ⁊ talis illecebre seu carnalis delectatiōis esset principale obiectum iure q

Predictum infra magis declarabit. Tunc
enim est vtriusqz rationis in talem illecebrā
seu carnalem delectationem consensus. scz
expressus ipsius ratiōis inferioris. qd patet
de se ex dictis/ ipsius etiam rationis supio-
ris. licz non verus τ expressus. interpretati
uus tamen et equiualens. attenta tali deli
beratione periculiqz τ peccati aduertentia
seu animaduersione. qr qui auisatus τ deli
beratus ꝓhibere potest τ non ꝓhibet/ con
sentire videt. Qui quidem cōsensus inter-
pretatiuus τ equiualēs ipsius rōnis supio-
ris/ qñ est circa ea vel sup eis q̄ de suo gene
re peccata mortaliā existunt/ est semp pecca
tum mortale. qr licz tunc non sit expressus
contemptiuus: factiuus. seu actiuus et po
sitiuus. est tñ interpretatiuus. ꝓmissiuus τ
equiualens. ꝓmittens scz post talem suffi-
cientem deliberatiōem. talemqz aduerten-
tiam seu animaduersionē periculi τ pecca-
ti τc. teneri a ratione inferiori/ illa q̄ statim
respui aut reprimi debuerant. Etenim ratio
supior/ quotiens nō dirigit seu cohibet ali
quem actum. vel aliquam passionem inte
tione alicuius peccati mortalis. τ hoc post
sufficientem deliberationem τ aduertenti-
am talis periculi/ talisqz peccati qd sic imi-
net τ incumbit. siue tunc de lege seu regula
diuina τ eterna actu cogitet siue non dicit
consentire τ contemnere. sed diuersimode
Nam cum de ipsa lege seu regula diuina τ
eterna actu cogitat. tūc vere τ realiter con-
temnere dicit. vereqz τ realiter contemnit.
Cū vo de ipsa lege seu regula diuina τ eter
na actu non cogitat. qr hoc non nisi ex sua
negligentia τ omissione ꝑuenire pōt. cum
de ea in tali casu cogitare debet. ꝑ omissio-
nem τ negligentiam cōtemnere cum talis
omissio τ negligentia in ipsa ratione supio
ri post sufficientem deliberationem/ nullo
modo/ sine vero τ effectuali contemptu. li
cet interpretatiuo/ esse et contingere possit.
et hic etiam effectiue τ interpretatiue est ta-
lis consensus de quali tñ iuxta sepe dictas
duas distinctiōes in superioribus positas
q̄ etiam cōmuniter intelligit dum dicitur
ꝯsensus in delectationē petm̄ mortale esse.

Vt inaduertens D

¶ Alio modo sub alia qualitate respectu
istiusmet casus statim tacti/ potest se ratio
habere. qz scilicz huiusmodi sic insurgentē
illecebram seu carnalem delectationē/ quā
sic post ipsius rationis apprehensionē/ ipsa
ratio superior nec reprimit nec etiam in eā
expresse consentit/ ipsa ratio inferior retine-
at. τ circa eam immoretur. sed hoc fit ante
sufficientem deliberationē. debitamqz ad-
uertentiam seu animaduersionem pericu-
li τ peccati. quod exinde imminet τ incum
bit. imo qz sic dictam illecebram seu carna-
lem delectationem ipsa ratio inferior retine
at τ circa eam immoret facit quasi suspen-
sa et non bene aduertens. nec debite/ ad su
um ꝓprium actum qui est deliberare et ra-
tiocinari/ recurrens. scz leuando leges seu
regulas humanas quibus innititur cōsu-
lens. vel si forsan ad dictum suum ꝓprium
actum recurrerit. scz leuando seu regulas
humanas consulens/ non tamen plene na
turam et grauedinem ipsius periculi et pec
cati ex se cognoscit et aduertit. Etenim [qd
pro istius materie intellectu bene conside-
randum est] ratio ipsa inferior/ bene potest
circa talem illecebram seu carnalē delectati
onem: sicut et circa alias interioris anime
passiōes/ quādoqz versari et immorari. con
siderando et ratiocinādo in se/ qz tale quid
accomodum est vel conueniens corpori vl
huiusmodi. Qr ipsa respectu talis illecebre
seu carnalis delectationis aut alterius in-
terioris anime passionis/ nō recurret ad su
um ꝓprium actum qui est deliberare τ ra-
tiocinari. Nec se eleuabit considerando et
attendendo circa periculum et peccatū. qd
in sic illecebre seu carnaliter delectando. ac
circa talem illecebram seu carnalez delecta-
tionem vel aliquam aliam interiorem ani-
me passionem immorando/ imminet τ in-
cumbit. Vel si forsan ad dictum suum pro
prium actum recurrat/ scz circa dictum pe
riculum seu peccatum considerando et at-
tendendo eleuet. non tamen ex se naturam
et grauedinem ipsius periculi et peccati ple
ne cognoscet et aduertet. Et tunc in isto. s.
casu dicit ratio quarto sex modorū supra
tactorū seu sub quarta qualitate se hr̄e. s. vt
inaduertēs. Qui mod⁹ seu qualitas se ha-
bendi ipsi soli rōni inferiori vt ex statim sb-
sequētib⁹ apparere pōit attribuēd⁹ ē. Cor

respondet qz iste modus seu ista qualitas secundo mēbro principalis distinctionis trimembris sup hoc ad ꝓpositum posite. Nā tunc talis illecebra seu carnalis delectatio dr̄ morosa mora tempis. ⁊ nō morosa mora consensus. Estqz tūc solum veniale peccatū. ¶ Qz eni morosa sit mora tpis. patet de se ex dictis ⁊ ex natura casus qui ponit̄ scz ꝓpter imorationem ipi ins rationis inferioris circa eam. Nam si ipa ratio inferior circa ipam non imoraret̄. sed eam ex se sola aut ɔcurrenter cum ratiōe superiori/statim a se abijceret. iam ipa ratio/se non isto quarto modo seu ab ista quarta qualitate sed primo mō seu sub prima qualitate sup̄ posita (vt satis ibi declaratū est) se haberet Uel si a ratione supiore sola talis illecebra vel carnalis delectatio/statim rep̄meretur iam ipa ratio se non isto etiam quarto mō seu sub ista quarta qualitate. s3 tercio modo seu sub ista tercia qualitate supra iā positis (vt etiam ibi satis declaratū est) se haberet. ¶ Sed q̄ talis illecebra seu carnalis delectatio sit nō morosa mora ɔsensus: capiendo tn̄ ɔsensum ꝓut sepe supra tactū ē in hac materia capi. dum scz ponit̄ consensus in delectationē. peccatum mortale esse. Hoc satis etiā respectu vtriusqz ratiōis p3 ex iam statim dictis. ⁊ etiā p aliqua eorū q̄ in supioribus/in declaratiōe secundi modi seu secūde qualitatis se habēdi ipius rationis tacta sunt. Nā p̄mo/respectu ipius inferioris ratiōis. licz p talē eiusdē in dictam illecebrā seu carnalē delectationē imorationem videat̄ ⁊ dici possit quidā eius impropriius ⁊ impfectus in ipam illecebrā et cetera interuenire ɔsensus ꝓpter quē est peccatum veniale. nō tn̄ deb3 talis ɔsensus ꝓprius pfectus ac deliberatus dici aut reputari qz vt ex iam dictis apparet/ante sufficientē deliberationē debitāqz piculi ⁊ pcti aduertentiā seu animaduersionē. ⁊ sic anteq̄ (vt iam dictū est) ipa rō inferior ad suū ꝓpriū actū q̄ est deliberare ⁊ ratiocinari debite recurreret/ leges qz seu regulas hūanas qbus innitit̄ cōsuleret. vel forsan añq̄ naturā et grauedinē ipius piculi ⁊ pcti plene cognosceret ⁊ aduerteret. talis eius imoratio talisqz impropriius ⁊ impfectus cōsensus ɔtigit. q̄ oīa tn̄ dictā ipius rōnis inferioris imorationē dictūqz impropriū et impfectū pcedere debuissent. ⁊ oīno necessaria sunt anteq̄ talis eius imoratio talisqz cōsensus dici possit diciqz debeat verus ⁊ pfectus et exinde pctm̄ mortale ɔtingē posse. ¶ Nec etiā in isto casu respectu ipius supioris rōnis d3 talis illecebra seu delectatio morosa mora cōsensus reputari. Quia vt sepe i supra tactū est. ex quo ipa rō inferior q̄ sic circa talē illecebrā seu carnalē delectationē imoret̄/facit quasi suspēsa ⁊ nō bene aduertens nec debite ante talē imorationē ad suum ꝓprium actum qui est deliberare ⁊ ratiocinari. recurrens secz periculū seu peccatū qd̄ iminebat ⁊ incumbebat considerando ⁊ attendēdo. legesqz seu regulas humanas quibus innititur consulendo eleuās a minori deb3 dici ad iudicium supioris rōnis q̄ altior ⁊ sublimior est eam. s. consulēdo recurrisse ⁊ se eleuasse. Et sic non mirū si ipa rō supior/que d se ⁊ per se circa tales actus carnales ⁊ terrenos nō intendit/nec se specialiter ipa circa eas leges seu regulas diuinas ⁊ eternas consulendo applicat. quasi suspensa ⁊ non bene aduertens. ⁊ sic indeliberata ⁊ per consequēs nec vere nec interpretatiue consentiens deb3 in hoc casu dici ⁊ reputari. Etiam vt iam tactū est natura istius quarti modi seu istius quarte qualitatis se habendi rationis/vt videre clarum est/hoc sic se habet ⁊ importat. cum expresse importet rationem inferiorem circa talem illecebram seu carnalem delectationem ante sufficientem deliberationem debitamqz aduertentiam seu animaduersionem periculi ⁊ peccati quod exinde imminet ⁊ incumbit/imoratam esse. Nam si poneretur ipa ratio inferior sic post sufficientem deliberationē debitamqz aduertentiam periculi peccati imoratam fuisse. iā vt in simili statim tactū est: non iste quartus modus seu ista quarta qualitas se habendi ipius rationis esset sed vnus duorū modorū seu qualitatum immediate explicatorum. scz vel sextus vel quintus ¶ Et intelligantur hec oīa hic statim supra predictorum sex modorū seu qualitatū se circa delectationē habēdi ipius rōnis tractata pncipalit̄ de ɔsensu in delectationē cogitatiōis. i. q̄ habet̄ cogitādo Nā talis consensus (vt sepe sup̄ tactū est

principaliter ad rationem inferiorē ꝑtinet sicut ad ipsam ꝑtinet cogitare. i. actus ipse cogitatōis. ⁊ etiā ad ipm qd est cogitare vl' nō cogitare inquātū accipit vt ad illā actionem ordinat. Qd notāter dicit. Nam est quendā aliū consensum in delectationē reperire. s. in delectationē actus seu opis. maxime qn̄ ille actus seu illud opus est in fieri q consensus in talē delectationē sicut ⁊ ipe ꝯsensus in illū actū seu opus/ad solā rationem superiorē spectat ⁊ nō ad inferiorē.

Utrum consensus in delectationē sit semp peccatū ⁊ qd.

q Uia in supius tractatis ⁊ specialiter modicū supra/ in declaratiōe sex modoꝝ seu sex qualitatum/se circa delectationē habēdi ipius rōnis/sepe de consensu in delectationē facta ē mentio/ interdūqꝫ tactū quō ꝯsensus etiā verus et deliberatus. ⁊ etiā ipius rōnis supioris in delectationē/nō semp est peccatū mortale. Pro huius necnō aliquoꝝ ex ꝓcedētibus maiori declaratiōe. quęqꝫ rememoranda et aduertēda veniūt. ¶ Primū ꝙ omnis delectatio habꝫ aliqd ꝓpriū ⁊ principale obiectum/circa qd fert et versat. Nec enī alit vt claꝝ est posset delectatio causari ⁊ hēri. si nō circa aliqd principaliter ferreret et versaret. ¶ Secundū qd etiā iux dictū philosophi/oīs delectatio siue sit in appetitu sensitiuo. siue i appetitu intellectiuo. siue (vt modicū supra tactū ē) sit in cogitatōe solū, siue in actu seu executōe actus/aliquā opationē ꝯsequit. Etenī (vt in supioribus declaratū est) oīs delectatio/ex trium ꝯcursu causari habꝫ ⁊ causat. s. ex boni ⁊ ꝯuenientis ꝑ viā appetitiuā adeptiōe. ⁊ ad eam applicatiōe. put scꝫ tale bonū ⁊ ꝯueniēs/ sentit vel qualitercūqꝫ ꝑcipit. que duo sunt. s. ipm bonū ⁊ ꝯueniēs qd sic sentit ⁊ ꝑcipit. ⁊ ipa vis appetitiua q sic illud sentit et appetit ⁊ terciū. s. cognitiōis talis adeptiōis ⁊ applicatiōis. Nūc igit ad ꝓpositū clarum ē istud fieri nō posse. qn primo (vt iam tactum ē) ibi sit aliqd ꝓpriū ⁊ principale obiectum. s. illud bonū ⁊ ꝯueniēs qd sic adipiscit et applicat. qn etiā secūdo ibi sit aliq opatio. s. tā illa ipius boni ⁊ conuenientis adeptio ⁊ applicatio q sine aliqua operatione fieri non potest. ꝙ etiam ipius actualis talis adeptiōis ⁊ applicatiōis cognitio q etiā quedā opatio ē. imo ipa ꝓpria opatio etiā de se quoddā bonū ⁊ ꝯueniens est. Exempli grā. Delectat aliqs in visione alicuius rei pulchre. vel in gustu alicuius rei sapide seu saporose. vel in rememoratōe alicuius magni honoris habiti. vel aliqua simili cogitatiōe claꝝ ē in tali delectatōe tria ꝯcurrere. s. Primo ipam rem q sic delectabiliter videt vel gustat vel rememorat vel cogitat. ⁊ illa ē illius delectatiōis ꝓpriū ⁊ principale obiectū. Secūdo ipam vim appetitiuā. q ꝑ quandā opationē vtputa talem visionē. gustationē. rememorationem vel cogitationē/illā rem tanꝙ suū obiectū complacēter adipiscit ⁊ sibi applicatū hꝫ ⁊ in eo quietat. Et tercio cognitiōem illius adeptiōis ⁊ applicatiōis. q si nō interuenirent nulla ꝓprie eēt delectatio vt satis i supioribus exemplificatū ē de infantibꝰ ⁊ insensatis. Ex qbus iteꝝ videri pt. quō delectatio qualibet pōt ad duo compari seu referri. vel scꝫ ad illud ꝓpriū ⁊ ꝓncipale obiectū circa qd vel in quo sic versat. vel ad illam opationē quā sic ꝯsequit. ¶ Terciū aduertendū. ꝙ etiam ipe consensus in delectationem/qui multum amplius ꝙ ipa sola delectatio ponit ⁊ importat. quęqꝫ (vt in supioribus pluries tactū est) ipi rationi semp attribuit. consequit etiā si interueniat quandam aliam ipius rationis operatiōem. scꝫ quandā diiudicationē seu ratiocinatiōem. Nec enī (vt clarum est) ratio ipa in delectationem aliquā consentire posset. nisi prius eius apphensionē d ea quodāmodo diiudicare seu ratiocinaret. Ista aūt diiudicatio seu ratiocinatio/nō est aliud nisi quidam ipius ratiōis actus interior ⁊ in mente existens/qui ꝓprie fieri non pōt nisi per modum cuiusdā cogitationis seu meditationis. q in hoc ꝓposito ꝓ eodem accipiūt ⁊ reputat. Et hinc est ꝙ talis ipius rōnis diiudicatio seu ratiocinatō/valde frequenter ⁊ quasi cōmuniter cogitatio dicit et appellat. imo vt modicū supra tactum est/qn̄ consensus in delectationē principaliter rationi inferiori attribuit. intelligēdū est de delectatione q est in cogitatiōe ⁊ nō de illa q est in actu seu actus executiōe. ¶ Quar-

tium aduertendum ꝙ q̄nqꝫ contingere po-
test. ꝙ aliqua operatio erit metip̄m ꝓpriū
⁊ principale delectatiōis obiectū. sicut pos-
set esse aliqua alia res ab extra. quia forsan
illa opatio (vt iam tactum est) accipietur
a ratōne vt bonum ⁊ finis in aliquo aliq̄s
delectando requiescat. iuxta exemplū iam
positū. cogitabit aliquis de aliqua magna
complacentia quam alias habuerit/ vel in
visione alicuius rei pulchre. vel in gustatō
ne alicuius rei sapide vel h̄mōi. ⁊ in ista co
gitatione seu rememoratiōe delectabit̄. cer
tum ⁊ clarum est ꝙ ista delectatio habet ꝓ
suo ꝓprio principali obiecto/ illam opatio
nem q̄ sic cogitat̄ ⁊ rememorat̄. s. illā visio
nem vel illam gustationē vel huiusmodi.
¶ Quintum aduertendū ꝙ amplius con-
tingere potest. s. ꝙ illam ⁊ ꝓpria operatio
quam de facto ipsa delectatio consequetur
erit ꝓprium ⁊ principale illiusmet delecta
tionis obiectum. s. vis aīe appetitiua cuiꝰ
est ꝓprie delectari in illam opationē sicut i
quoddā sibi bonū ⁊ ꝯueniens complacen
do reflectet̄. Ut gratia exempli/ iuxta casū
iam supra tactū. Cogitabit aliquis reme-
morando de aliqua magna complacentia
quam alias in aliqua re vel in aliqua opa-
tione habuerit. ⁊ in ista cogitatione seu re-
memoratione delectabit̄ non quidē ꝙ illā
delectationē quam sic habebat reflectat in
illam rem seu in illam opatiōem de qua sic
cogitabat. sed in ipsam ꝓpriam met cogita
tionem quam sic habebit. vtputa quia de
lectabit̄ ex eo solum ꝙ sic cogitat. vl' qđ sic
rememorat̄. certum ⁊ clarum est/ ꝙ in isto
casu/ ista delectatio habꝫ ꝓ suo ꝓprio ⁊ pn
cipali obiecto ipsamet cogitatiōꝫ circa quā
versat̄. ¶ Nunc igit̄ p̄dicta ad ꝓpositū
applicando. Triplex repit̄ cuiuslibet de-
lectationis/ ꝓprium ⁊ p̄ncipale obiectum
Aut eñ delectatio sic aliquā (vt semp fie-
[illegible] iam tactum est) opationem sequens. Et
vt hoc p aliqđ pticulare exemplū ⁊ ꝙ iux̄
supra tacta cōmunis contingit/ clarius pce
dat/ ponat̄. iuxta casum iam pluries supi-
us tactum. ꝙ aliquam cogitationem con-
sequat̄ ¶ Aut igit̄ talis delectatio habꝫ ꝓ
suo ꝓprio ⁊ p̄ncipali obiecto/ aliquā rē ab
extra q̄ tunc forsan cogitat̄. Aut habet pro
suo ꝓprio ⁊ p̄ncipali obiecto/ aliquā aliam

opationem quasi rem que cogitat̄. Aut ha-
bet ꝓ suo ꝓprio ⁊ p̄ncipali obiecto ipsamet
cogitationem circa quam actualiter versat̄
¶ Si p̄mo modo ꝙ. s. delectatio illa sic co
gitationem aliquam consequens ꝓ suo ꝓ
prio ⁊ p̄ncipali obiecto habeat rem aliquā
ab extra q̄ cogitat̄/ sic scꝫ/ ꝙ licet talis dele
ctatio circa illam cogitationem verset̄. non
tamen ex p̄ncipali ipsius cogitatiōis intui
tu. nec in sola reflexione ad eam. sed p̄nci
pali intuitu/ p̄ncipaliqꝫ reflexiōe/ in ipsam
rem q̄ sic cogitat̄. Et tunc q̄n talis delecta
tio ⁊ etiam consensus in actum sit et quales
sa tis ex eis q̄ modicum supra circa naturā
ipsius delectatiōis tractata sūt/ ꝑpendi pōt
considerando. s. (vt ibi tactum est) an talis
delectatio sit naturalis. an volūtaria. ⁊ an
sit circa rem licitā aut illicitam. ⁊ an sit mo
derata aut immoderata. ⁊ an talis consen
sus sit verus et exp̄ssus. aut interp̄tatiuus
⁊ equiualens. ⁊ an sit ipsius rationis supe
rioris vel solum inferioris. ⁊ h̄mōi q̄ ibi diffu
se explicata sunt. ¶ Si vero secūdo mō. ꝙ
scꝫ illa delectatio ꝓ suo ꝓprio et principali
obiecto habeat aliquam aliam opationē q̄
cogitat̄. sic scꝫ ꝙ q̄uis vt iam statim tactū
est/ talis delectatio circa talem cogitationē
verset̄. non tamen ex principali ipsius cogi
tationis intuitu. nec in sola reflexiōe ad eā
sed principali intuitu principaliqꝫ reflexio
ne in ipsam aliam opationem q̄ sic cogitat̄.
Et tunc si talis opatio sic cogitata q̄ est ꝓ
prium ⁊ principale obiectum illius delecta
tionis/ sit de se peccatum veniale. tunc con
sensus etiam verus ⁊ deliberatus in talem
delectatiōem que sic circa talem delectatio
nem versat̄ non erit nisi veniale peccatum
Si aūt illa opatio sic cogitata que est ꝓpri
um ⁊ principale obiectū illius delectatio-
nis/ sit peccatum mortale. tunc etiam con-
sensus verus ⁊ deliberatus in delectationē
que sic circa talem cogitationem versatur
etiam si tunc [iuxta qđ modicum supra de
claratum est] non assit voluntas delibera
[illegible] pficiendi actū si facultas adesset erit pec
catum mortale. quia ꝙ homo in cogitatio
ne talis opationis principali eius intuitu/
principaliqꝫ reflexione in eam delectet̄/ nō
cōtingit nisi ex eo ꝙ eius affectus seu appe
titus est in illam opationem sic cogitatam.

inclinatus. Et ideo etiam quod in talem delectationem consentiat/nihil aliud est quam quod ipse ex deliberatione eligat seu in hoc consentiat: quod affectus suus seu appetitus in illam operationem sic cogitatam inclinatus permaneat et persistat. Nullus enim delectatur nisi in eo quod suo affectui seu appetitui est conforme. Quod autem aliquis ex deliberatione eligat seu consentiat quod affectus suus seu appetitus his que peccata mortalia sunt conformetur/est peccatum mortale. Et ideo talis consensus in talem delectationem que circa cogitationem operationis peccati mortalis tali respectu versatur/est peccatum mortale. ¶ Si vero tercio modo quod scilicet illa delectatio pro suo proprio et principali obiecto/habeat ipsam met cogitationem circa quam actualiter versatur sic scilicet quod ipsa delectatio circa talem cogitationem feratur in se principaliter ipsius cogitationis intuitu principaliter reflexione in eam verbi gratia iuxta supra tacta. quod quis in talem cogitationem ex eo solum quod sic cogitat delectetur. Et tunc quia talis cogitatio etiam si versetur circa rem aut operationem que de se peccatum mortale existat: non est tamen de se peccatum mortale. immo vel veniale tantum. Ut puta. cum aliquis ut interdum contingit/vane et inutiliter cogitat. vel omnino sine peccato. verbi gratia cum aliquis utiliter. sicut pro predicando vel disputando de tali re vel operatione cogitat. ideo consensus etiam verus et deliberatus in talem delectationem/non est peccatum mortale. sed solum iuxta quod iam tactum est. vel veniale tantum vel nullum. Quia homo etiam ex deliberatione suum affectum seu appetitum in his que de se peccata non sunt. vel non nisi venialia eligat vel consentiat esse inclinatum. non potest esse peccatum mortale de se. nisi alie circumstantie concurrerent. quia cogitatio quecunque sit in seipsam solum reflexa: nisi alia ut iam tactum est concurrerent/nunquam de se et secundum se est peccatum mortale. ¶ Et quia istud nonnullis posset aliqualiter intricatum seu obscurum videri. Ad clariorem intelligentiam exemplificant doctores respectu duorum ultimorum membrorum istius distinctionis hic immediate supra posite de cogitatione fornicationis. Etenim ut dicunt cogitans de operatione seu actu fornicationis. sic cogitando/duobus principaliter respectibus delectari potest. Aut enim sic cogitando/in ipsa sua cogitatione delectabitur in respectu et reflexione ad ipsum actum seu ipsam operationem fornicationis quam sic cogitat. sic scilicet quod principali intuitu talis operationis fornicationis. principaliter reflexione in eam in tali cogitatione delectatur. Aut sic cogitando in ipsa cogitatione delectatur/solo respectu solaque reflexione in ipsam suam cogitationem met. ex eo solum scilicet delectatus quod sic cogitat. Si primo modo: tunc consensus deliberatus in talem delectationem que sic super tali cogitatione fornicationis versatur/etiam si desit voluntas deliberata perficiendi actum/est peccatum mortale quia talis consensus iuxta quod statim supra declaratum est/nihil aliud est quam quod ex deliberatione quis eligat seu consentiat quod affectus suus/seu appetitus permaneat et persistat inclinatus in fornicationem. quod est peccatum mortale. cum fornicatio de se peccatum mortale existat. Ex deliberatione etenim [ut sepe supra tactum est] eligere seu consentire quod affectus suus seu appetitus permaneat et persistat inclinatus in aliquid. seu conformetur alicui quod de se peccatum mortale existit. est peccatum mortale Si secundo modo delectetur cum talis cogitatio de se et secundum se non sit peccatum mortale. immo/ut supra tactum est possit utiliter et pro predicando vel disputando de fornicatione haberi. sic nec etiam consensus deliberatus in talem delectationem/erit peccatum mortale. vel veniale tantum. vel forsan nullum. quia ut etiam sepe supra tactum est/ex deliberatione eligere seu consentire affectum suum seu appetitum esse inclinatum in aliquod/seu conforme alicui. quod de se et secundum se peccatum mortale non existat. non est etiam mortale peccatum. ¶ Et propter ista in declaratione ultimi sex modorum seu sex qualitatum se circa delectationem habendi ipsius rationis supra positorum/notanter addita est illa clausula. maxime si feratur ille consensus in ipsam illecebram seu carnalem delectationem/tanquam in rem aut operationem/seu actum supra quo vel circa quem ipsam illecebra seu carnalis delectatio sic insurgit et versatur. et qui talis illecebre seu carnalis delectationis esset principale obiectum ut est ibi videre. Et intelligatur semper in omnibus premissis iuxta quod late in mo-

dicum supra tactis declaratū est. cōsensus
verus ⁊ deliberatus esse. qn̄ scȝ ratio supe-
rior in huiusmodi delectationibus exp̄sse
ꝯsentiendo ꝯcurrit. vel eas post sufficientē
deliberationem debitāqȝ aduertentiam seu
animaduersionē pericli: ⁊ peccati qđ inde
īminet ⁊ incumbit rep̄mere negligit. ¶ Et
hec quo ad ea q̄ circa materiā delectatōnis
⁊ ꝯsensus in eam. an scȝ ⁊ qn̄: ⁊ qualia pec-
cata existant/ ex dictis doctoꝝ q̄tū ad hūc
tractatū spectare ⁊ sufficere visum est/ recol-
ligi ⁊ elici potuerunt.

De consensu in actū an sit peccatum. ⁊ qđ.

Quia vero ꝓut in superiorib⁹
vbi de hac p̄senti materia scȝ d̄
natura primoꝝ motuū delectatio
nis ⁊ cōsensus in actū peccati/ tractari ince
pit/ tactum est: licȝ iam ꝓxime monstratuȝ
est possit circa consensum deliberatū in de-
lectationem peccatū mortale formalit̄ in-
surgere ⁊ contingere. Imo cōmunis iuxta
tamē modificatiōes modicum supra posi-
tas/ insurgat ⁊ contingat. nō ꝓpter ea tamē
in tali cōsensu in delectationē adeo est com
pleta temptatio quin vlterius ꝓgredi pos-
sit scȝ vsqȝ ad ip̄m consensum in actū exte-
riorem. imo in ip̄o solo consensu in actum
exteriorē dicat̄ temptatio suppleri. vltraqȝ
ꝓgredi non posse. cum nō videat̄ quid vl
tra consensum in actum exteriorē ipa tem-
ptatio operari posset. ꝓpter istud ⁊ etiā ser-
uando ordinem p̄dispositum post exposi-
tionem ⁊ declaratione natura et qualitatis
ip̄oꝝ primoꝝ motuū. ip̄iusqȝ delectatōnis
venit aliqualiter d̄ natura ⁊ qualitate ip̄i-
us consensus in actū tractandū ⁊ declaran
dum. ¶ Circa qđ primo rememorādū ve
nit. ꝙ iam modicū supra scȝ de ip̄a delecta
tione ⁊ de ꝯsensu in eam. cui parti rationis
attribuant̄ tractatū est qualiter tangi ince-
pit. s. ꝙ ꝯsensus in actum seu actus execu-
tionem/ semꝑ ratiōi supiori attribuit̄. s̄m
tn̄ ꝙ in ip̄a rōne voluntas includit̄. ꝓpter
qđ iuxta sup̄ius tacta ꝯsensus ille volunta-
rius dicit̄. Et causa est. q2 iam sibi etiā ali-
qualiter apꝑiri incepit. Cum em̄ ꝯsensus ī
aliquid/ de se importet vel p̄supponat qđ-
dam iudiciū d̄ eo in qđ sic ꝯsentit̄. nec em̄

aliter ꝯsensus ꝓprie in aliquid fieri posset
nisi ꝑ prius de illo in quo sic ꝯsentit̄/ eiusqȝ
qualitate et natura quodāmodo iudicatū
esset. ⁊ in omi iudicio (qđ bene ꝯsiderādū
venit) vltima snīa ad sup̄mū auditorium
seu iudicatoriū spectet ⁊ ꝑtineat. cū insup
(vt etiā sepe supra tactū est) omniū negoci
orum seu opationū humanaꝝ iudiciū/ ad
rationē sine supiorē siue inferiorem spectet
s̄m tn̄ respectū ad duplicē regulā s̄m quā
oēs opatiōes humane (vt sepissime etiā d
ctum est) regulari hn̄t. s. vel regulam legis
humane q̄ sumit̄ ex rebus creatis quas na
turaliter homo cognoscit. cui regule rō in-
ferior innitit̄. vel regulam legis diuine q̄ su
mit̄ ex reb⁹ eternis ⁊ increatis ad quas ho
mo sp̄ualiter inclinat̄. cui regule/ ratio su-
perior innitit̄. ⁊ ita sit ꝙ ip̄a regula leg/ di
uine sit superior. imo sup̄ma: ⁊ ꝑ ꝯsequens
sup̄mū auditoriū ⁊ iudicatoriū. vltimaqȝ
snīa ad illam partem ratiōis ꝑtineat. q̄ se
ip̄i regule legis diuine que sup̄ma est inni-
tit̄. que est pars superior seu ratio superior.
Cum p̄terea d̄ pluribus se inuicē ꝯsequen
tibus occurrit iudicandū/ finale iudicium
finalisqȝ sentētia sit de illo qđ in tali ꝯsecu
tione seu concursu est vltimū vltimoqȝ oc-
currit. Et in negocijs humanis vltimū qđ
sequit̄ ⁊ occurrit/ sit ip̄e realis actus seu ip̄i
us actus executio. Et ꝑ ꝯsequēs iudicium
de ip̄o actu/ seu actus ip̄ius executione/ et
iudiciū finale sentētiaqȝ finalis/ ⁊ sic ad su
premū auditoriū seu iudicatoriū pertinet.
sequit̄ manifeste ꝙ ad ip̄am rationē superi
orem ad quam sic (vt tactum est) iudiciū
supremū finalisqȝ sententia negociorū seu
operationū humanarū spectant iudicium
de ip̄o actu seu ip̄ius actus executione spe
ctat ⁊ pertinet. ⁊ per ꝯsequens etiam cōsen
sus in ip̄m actum seu ip̄ius actus executio
nem qn̄ interuenit. cum nō nisi vt tactum
est post iudicium supremū ac finale/ de ip̄o
actu habitum/ interuenire possit. Ex quo
iterum sequit̄ ꝙ (vt etiā in superioribus se
pe est tactum) quotienscūqȝ talis ip̄ius rati
onis superioris consensus. siue verus et ex
pressus. siue equiualēs et interp̄tatiuus in
actum aliquem qui ex suo genere vel aliqua
circūstātia peccatū mortale existit. interue
nit. talis consensus est peccatum mortale

Etiā semꝑ talis ipius ratiōis supioris in talē actū peccati cōsensus/etiā si ipse realis actus iux̄ tn̄ modificationē modicū infra tangendā nō pcederet seu subsequeretur est tale peccatū quale eēt ip̄e realis act⁹. Et hō iam quodāmodo ī supioribus tacta est ex p̄missisq3 sumi pōt. ¶ Et primo respectu cōsensus. veri ꝛ exp̄ssi ipius rōnis supioris. Nā ipsa rō supior ad quam/ vt sic statim tactū est/talis cōsensus in huiusmodi actū/q̄ de se ex suoq3 genere vel ex aliqua circūstantia peccatū mortale ē perti net, nullo mō in dictū veꝝ ꝛ expressuz consensum inclinari posset/ quin prius de ip̄o actu eiusq3 natura ꝛ qualitate deliberauerit ꝛ iudicauerit. al's vt supra tactū est: non eēt verus ꝛ expressus cōsensus. Deliberare aūt ꝛ iudicare maxime circa tales act⁹ humanos non pōt, nisi regulā legis diuine ꝛ eterne cui sic innitit̄/cōsulat. Cōsulta autē regula legis diuine ꝛ eterne/in talē actum qui sic de se ex suoq3 genere vel ex circumstantia aliqua peccatū mortale existit/consentire nō pōt. qn ip̄am regulā ꝛ legē diuinam ꝛ eternā/actu ꝛ realiter contemnat et spernat. seq3 ab ea totalit̄ ꝛ b3 habitū auertat. Actu aūt et realit̄/regulā legis diuine ꝛ eterne contemnere et spernere/ seq3 ab ea totalit̄ ꝛ b̄m habitū auertere nō pōt quin peccatuz mortale existat. Sequit̄ ḡ p̄dicta simul adaptādo ꝛ applicando q̄ ip̄a rō superior in talē actū peccati mortal' vere et expresse ꝯsentire nō pōt. qn peccatuz mortale existat. ¶ Respectu v̄o ꝯsensus ipius rationis supioris equiualētis ꝛ interpretatiui hoc idē patz. q2 talis actus qui sic de se/ ex suoq3 genere vel aliqua circūstantia/peccatū mortale existit. cū de ipso sup̄mū et finale iudiciū vt sepe supra tactū est ad ipsaz rationē supiorē spectet ꝛ pertineat. cōmitti nō pōt. nec in realē executionē deduci. qn ipsa rō supior/negligēs fuerit ip̄m impedire. voluntatēq3 respectu illi⁹ regulare et reprimere ꝛ ꝑ ꝯsequens/quin etiā regulā legis diuine ꝛ eterne actu ꝛ realit̄ si tūc de ea actu cogitabat. vel ꝑ modū cuiusdā inexcusabilis obmissiōis ꝛ negligētie. si tūc de ea nō cogitabat. cū in tali actu cogitare debuisset. cōtempserit et spreuerit/ac se ab ea totalit̄, et b̄m habitū auerterit. Et ex hinc dicit beatus Tho. prima secūde sue summe. q̄ rō supior in ip̄m actū peccati consentire dicit̄/nō solū q2 b̄m ratiōes eternas se mouerat ad agendū. sed etiā q2 b̄m ratiōes eternas nō dissentit. ¶ Ad ꝓpositum etiā istoꝝ dicit Aug⁹. de trinitate. Non potest peccatū efficacit̄ ꝑpetrandū mēte decerni: nisi illa mētis intētio penes quā sūma potestas et mēbra in opus mouēdi vl' ab ope cohibēdi (loquēs de ratōne supiori prout etiā voluntatē iux̄ qd̄ iam dictū est includit) male actioni cedat vel seruiat. Prout hec latius modicū supra. ꝛ specialit̄ in declaratione qnti sex modoꝝ seu sex q̄litatuz se circa delectationē habendi ipius ratōis declarata sūt: Que ibi tacta/p̄nt ad hoc ꝓpositū/respectu ꝯsensus ipius rōnis superioris in ip̄m actū applicari. Et adhuc per amplius ꝛ efficacius. cū non tāta culpa ipsi ratiōi supiori imputari habeat. nec faciliter tā graue peccatū insurgat/dū ipsa vere ꝛ expresse aut equiualēter ꝛ interp̄tatiue in delectationē que in sola cogitatiōe consistit ꝛ versat̄ ꝯsentit. sicut qn̄ vere ꝛ exp̄sse aut equiualēter ꝛ interp̄tatiue in ip̄m actū peccati ꝯsentit ipsiusq3 actus executiōem.

¶ Notāter in p̄missis vbi respectu consensus ipius rationis supioris in id qd̄ de se ex suoq3 genere vel aliqua circūstātia est peccatū mortale. de auersiōe a regula legis diuine ꝛ eterne/facta ē mentio. addita sunt ista verba. totaliter et b̄m habitū. Et enī auerti a regula legis diuine ꝛ eēne (ꝓut iam in supioribus vbi p̄cipue de hac p̄senti materia nature peccati venial' tractari incepit aliqualiter declaratū est) dupliciter ꝯtingere pōt. ¶ Vel sc3 totalit̄. i. b̄m habitū. qui ꝓprie in hoc ꝓposito nihil aliud est/q̄ quedā inordinatio mētis ꝛ intentionis dispositio/ponēs seu constituēs alterum finē. Qd̄ fit ꝛ contingit in omi actu qui de se suoq3 genere aut aliqua circūstātia/habet ꝛ importat/qd̄ peccatuz mortale existat. licet forsan ꝓ tunc talis inordinata mētis ac intentiōis dispositio/ non attenderet̄ neq3 occurreret. Et ex hinc etiam (vt iam satis declaratū est) consensus ratiōis supioris in talem actū/est mortale peccatū quia sine tali auersione/ non pōt in talem actum interuenire. ¶ Vel contingit talis

auersio/nō totaliter ꝫm habitū ſʒ in actu
ſolū.i.ꝑ illo actu qui fit ſeu exercet̃ reſpe-
ctū cuius ē bene aliqualis a regula ipſi⁹ di
uine ⁊ eterne legis inordinatio.ſʒ non tāta
nec talis mētis ⁊ intētiōis indiſpoſitio/ꝙ
aliū finē ponat ſeu ꝯſtituat. Et ſic ē ꝙ con
tingit in oī actu/q̄ d̄ ſe ex ſuoqʒ genere ſeu
aliqua circūſtātia/non hʒ ſeu importat qḋ
pctū mortale exiſtat. ſed ſolū veniale. Nā
ſi illud vſqʒ adeo ꝓcederet/ ꝙ illa auerſio
iuxͣ qḋ expoſitū ē/ eſſʒ totalis ⁊ ꝫm habitū
aliūqʒ finem ponēs ⁊ ꝯſtituēs. ſtatim a na
tura pcti venialis excederet et ī naturā pctī
mortalis trāſiret. vt ibi ſatis expoſitū eſt ⁊
exemplificatū. Et ex hinc ſilr̄ ꝯſenſus ratō
nis ſupioris in talē actū/q̄ ſic de ſe ex ſuoqʒ
genere aut aliqua circūſtātia non hʒ ꝙ ſit
pctm̄ mortale. ſʒ ſolū veniale. non erit etiā
niſi pctm̄ veniale. quia ſine illa totali ⁊ ꝫm
habitū auerſiōe ⁊ cū ſola quadā inordina-
tione. pōt in talē actū interuenire vt ſatꝭ ex
dictis ꝑcipe ē. ¶ Et intelligāt pmiſſa ꝙ. ſ.
ꝯſenſus rōnis ſupioris in actum q̄ de ſe ex
ſuoqʒ genere aut aliqua circūſtantia pctm̄
mortale exiſtit/ ē pctm̄ mortale. Etiā ſi (vt
iā ſupra tactū ē) actus ille in quē ſic ipa rō
ſupior ꝯſentit/realit̃ ad ex̄ non ſubſequere
tur ſeu adimpleret̃. Si tn̄ hoc non ex pte
ipſius rōnis ſupioris ipſiuſqʒ voluntatis
vtpote ſe poſt dictū ꝯſenſum iā ſic in illū
actū ſeu illius actus executiōe̅ pſitū am
plius auiſantis ⁊ imutātis. ſed ꝓpter defe
ctū poſſibilitatis facultatis vel alicuius al
terius oportunitatis aut circūſtātie ꝯtin-
geret. Nā licʒ tūc/realit̃ ⁊ effectu/talis act⁹
non ſubſequeret̃ ⁊ adimpleret̃. ꝓpoſito tn̄
et affectu/q̄tū ad incurſum pctī mortalis/
ſubſecutus dī ⁊ adimplet⁹. Et hinc coīter
dicit̃ ꝙ volūtas ꝓ facto reputat̃. Iuxtaqʒ
iſtud ꝓprie intelligēdū venit illud dictum
chriſti. Math. v. Oīs q̄ viderit mulierē
ad ꝯcupiſcēdū eā/iam mechatus ē eam in
corde ſuo. ¶ Ex oībus ſic ſupius circa
hāc pſītem materiā/nature et qualitatꝭ R
primoꝝ motuū. delectatiōis ⁊ ꝯſenſus in
actū pctī tractatis/ea quodāmodo epilo-
gando habet̃ quō primus motus. primo
primus ipſius ſenſualitatis/q̄ naturalis di
cit̃/nullū ē pctū. Scōo vō primus mot⁹
eiuſdem/q̄ ex fomite ꝓcedit/pctū veniale

exiſtit. Delectatio aūt ſiue moroſa ſiue nō
moroſa: mora tpis. Dū tn̄ non ſit moroſa
mora conſenſus/ꝑ rationē ſcʒ ſupiorē vere
⁊ realit̃/aut interp̄tatiue ⁊ effectualit̃ deli
berati. qḋ cōtingit in ſcōo tercio et quarto
ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatum ſe circa dele
ctationē habēdi ipſius rōnis ſupioris ſu
perius declaratis etiā ſi dicta delectatio ſit
⁊ ferat̃ circa ea q̄ de ſe ex ſuoqʒ genere vl a
aliqua circūſtātia/pctā mortalia exiſtunt
ē ſolū pctm̄ veniale. Delectatio vō moro
ſa mora cōſenſus/ꝑ rationē ſcʒ ſupiorē ve
re ⁊ exp̄ſſe. aut interp̄tatiue ⁊ effectualit̃ de
liberati qḋ cōtingit in q̄nto ⁊ vltimo p̄di
ctoꝝ ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatū ſe habe
di ipſius rōnis ⁊c̄. Nec nō etiā ꝯſenſus in
actū. qn̄ tn̄ (vt ſepe ſupra tactū ē) ſunt ⁊ fe
runt̃ ſuꝑ his q̄ de ſe ex ſuoqʒ genere aut e
aliqua circūſtantia pctā mortalia exiſtunt
ſunt etiā pctā mortalia. Et ad iſtud ꝓpo
ſitum/ꝑ modū exempli applicāt doctores
licʒ diuerſimode. temptationē q̄ fuit in pri
mis parētibus. ex quoꝝ dictis/pōt ſenſua
litas ipſa/ſerpēti compari. Rō vō inferior
vt iā in ſupioribus tactū ē/mulieri eue. Et
rō ſupior viro Ade. Cū igit̃ in ipſa primo
motu. ſcōo tn̄ primo/ipſius ſenſualitat̃ il
lecebra inſurgit. qḋ non niſi ex fomitꝭ co
ruptione ꝓuenit. ⁊ quaſi cū ſerpēs/come
ſtionē pomi eue ſuggeſſit. ideoqʒ tūc pctm̄
ſolū veniale eſt ⁊ leuiſſimū. ¶ In delecta
tione vō non moroſa mora cōſenſus/ q̄
ſcʒ cōſenſus fit ꝑ rationē ſupiorē vere ⁊ ex
preſſe aut interp̄tatiue ⁊ effectualit̃ delibe
rat⁹. q̄tumcūqʒ iſta dicta delectatio ſit fo
ſan moroſa mora tpis/ q̄tumcūqʒ etiā ipa
rō inferior iux̄ predictos ſecundū terciū ⁊
quartū ſex modoꝝ ſeu ſex qualitatū ſe ha
bendi ⁊c̄. vel circa talē delectationē non be
ne aduertat. vel ſubito aut improprie eā
in eā cōſentiat. tūc mulier ſine viro/ipo
ignorāte/comedere dicit̃. Ideoqʒ tunc ſo
lum pctm̄ veniale eſt. q̄ꝛ ꝙ in delectatione
pctm̄ mortale interueniat/ a conſenſu vo
ſcʒ rōnis ſupioris: vero ⁊ expreſſe aut inter
pretatiuo ⁊ effectuali ⁊ non alias procedit
¶ In delectatione vō moroſa mora ꝯſen
ſus interp̄tatiui ⁊ effectualis. qn̄ ſcʒ rō ipſa
ſupior iux̄ quintū ſex modoꝝ p̄dictoꝝ ſeu
ſex qualitatū ſe habēdi ipſius rōnis ⁊c̄. tu

lem delectationem reprimere negligit, tūc mulier sola/sed tñ viro sciente comedit. et tñ licz vir non comedat ꝓpter illū tñ eius consensuz interptatiuū et effectualē/ pctm̄ mortale efficit. etiā si (vt sepe dictū ē) desit voluntas pficiēdi actū ⁊c. Quia mulier bene pōt sine viro comedere, mortaliter aūt sine viri consensu vero ⁊ expsso/aut interpretatiuo et effectuali, non potest peccare. ¶ In delectatione vō morosa/mora consensus veri ⁊ expressi. qñ scz rō ipsa supior/ iuxͣ vltimū sex modorꝫ pdictorꝫ seu sex qlitatum se habēdi ipsius rōnis ⁊c. vere ⁊ expresse consentit. tunc vir non solū cōsentit sed sicut mulier comedit. ⁊ etiā si desit voluntas pficiendi actū ⁊c. est pctm̄ ⁊ grauius ꝙ in casu precedēti. Grauius etenī ē in talem illicitā delectationē vere ⁊ expresse cōsentire. ꝙ non reprimēdo/interptatiue ⁊ effectualiter consensum pbere. ¶ In ꝯsensu vō in actū peccati seu ipsiꝰ actus executionē/qui [vt late supra declaratū est] soli rationi supiori attribuit: est ac si vir nō solum sicut ⁊ mulier comederet/sed quodāmodo ac si iuberet ⁊ precipet. ⁊ tunc etiam si iuxͣ supius tacta. talis actus realit̄ ab eꝫ non pcederet ⁊ sequeret̄/est pctm̄ mortale Et adhuc grauius ꝙ in casibus pcedentibus. inquātū scz [vt etiā supra monstratū est] grauius ē in actū peccati seu ipsius actꝰ executionē ꝙ in solā eius delectationē cōsentire. ¶ Uel alit̄ dici posset ꝙ scz in delectatione morosa mora cōsensus veri et expressi ipsius rōnis supioris [d quā statim supra] vir non cōmedit sicut mulier. sz solum comestioni mulieris ꝯsentit sicut supra dictū est: fieri in delectatōe morosa mora consensus interptatiui ⁊ effectual' eiusdem rōnis supioris. Estqꝫ ꝓpē hmōi consensum verꝫ et expressum/pctm̄ mortale sz grauius vt iā tactū est ꝙ in tali cōsensu interpretatiuo ⁊ effectuali inquātū scz grauius ē vere ⁊ expresse in aliqd malū ꝯsentire ꝙ interptatiue ⁊ effectualit̄. Sz in cōsensu ipsius rōnis supioris in actum peccati seu in ipsius actus executionē. etiā si vt statim dictū est talis actus realiter ab eꝫ non pcederet et sequeret̄. vir non solū consentit sz sicut ⁊ mulier comedit, ⁊ tunc ē temptatio de se ꝯsummata ⁊ pfecta. Et intelligāt̄ he exemplificationes iuxta supius declarata qñ scz hmōi delectationes/consensusqꝫ in actū sunt ⁊ feruntur sup his que de se ex suoqꝫ genere aut ex aliqua circūstantia peccata mortalia existunt. ¶ Et hec quo ad talem materiā nature primorꝫ motuū delectationis et consensus in actū: ordinisqꝫ et ꝓgressus temptationis, inquātum ad eius ad ꝓpositū huius octaui tractatus isti⁹ libelli tractādū occurrebat/dicta sufficiāt. Qui latiora videre voluerit habꝫ vt in superioribus in simili tactū est/doctores plurimos. tam magistrꝫ in. ij. sententiarꝫ ꝙ alios sup dicto passu tractātes. ꝙ etiā beatū Thomam prima ⁊ secunda secunde partis sue summe.

De tribus ad grauitatem peccati conferentibus.

Quia vō iam recenter/⁊ etiam in supioribus maxime in declaratione nature ⁊ qualitatis peccati mortalis/ dictū ⁊ mōstratū est. quō nonnūꝙ actus aliquis qui de sui forsan natura ex suoqꝫ genere peccatū non eēt/vel forsan veniale solum/ex intentiōis corruptione/vel ratione remorsus conscientie seu aliqua alia circūstātia/ potest peccatum mortale effici. Ea propter et etiā ad clariorem semper cognitionem distinctionis seu nature peccati venialis a pctō mortali/circa cuius declarationem presens pncipaliter materia versatur. visum est expediens d his tribus hic summatim aliqua perstringere. De intentione ac fine actiōis seu operationis. De esse seu natura et qualitate conscientie. De natura qualitate ac numero circūstantiarum.

De intentiōe ac fine actionis seu operationis.

Circa primum est aduertendū. ꝙ intentio in generali put hic. et in materia morali. scilicz virtutis ⁊ peccati sumitur sic describitur. Intentio est actus voluntatis in aliquem finem tendentis. per aliquid vel aliqua ad illum finem ordinata. Dicitur enī intētio qsi in illud tentio. Nā intētio semper respicit aliquid vt finem. sm. f. ꝙ illud ·tio· dest̄p· int̄

est terminus voluntatis. Ex quo clare apparet ꝙ intentio de se importat et denotat quandā distantiā illius qđ sic intendit᷑. Et ideo qñ volūtas fert᷑ ⁊ intēdit imediate in aliquid etiā si illud sit finis vltimus quem tūc sibi ꝯstituit. terminusq; ipsius volūtatis q̄ ꝓ tunc habet᷑. nō dicit᷑ tñ ꝓprie eē intentio. sed qñ affectus seu voluntas in aliquid tāq̄ finē vltimū quē sibi tūc cōstituit vel tāq̄ ad illū finē ordinatū fert᷑ ▪ tendit. nō imediate sed mediantibꝰ alijs ꝑ que in illud in qđ sic fert᷑ ⁊ tēdit nitit᷑ ꝑuenire tūc ꝓprie est intētio. Ut grā alicuius exempli fert᷑ ⁊ tēdit principalit᷑ affectus alicuiꝰ seu volūtas in suā finalē salutē. ⁊ ꝓpt᷑ ipsam facilius assequēdū intēdit corpus suum domare ⁊ spiritui subijcere ⁊ hoc ꝯgruentius ⁊ cū saniori ꝯsilio ⁊ auxilio facere possit, intendit religionē aliquā intrare. ⁊ ꝓ hoc faciendo ad aliquē locum talis religiōis ire. Iste talis respectu salutis sue q̄ ē vltimus finis / quē tūc sibi ꝯstituit. respectu etiā domationis sui corpis ac ingressus religiōis q̄ sunt fines medij ad illū. scz finē vltimuz ordinati / dicit᷑ ꝓprie hr̄e intentionē. Respectu v̄o additiōis talis loci illius religiōis licz sit q̄dā volūtatis dispositio. nō tamē ꝓprie dicit᷑ eē intētio. ¶ Ex ꝑcedēti intētionis in generali descriptiōe clare et faciliter elici pōt descriptio intentiōis recte. ꝑ additionē. scz istoꝝ v̄boꝝ debitus ⁊ debito mō. Et etiā intētiōis ꝑuerse seu corrupte. ꝑ additionē oppositoꝝ seu ꝯtrarioꝝ v̄boꝝ. s. indebitū ⁊ indebito mō. Sic tñ ꝙ in descriptione intētiōis recte / illa duo v̄ba. s. debitum ⁊ debito mō ꝯiunctim acapiant᷑. cuz ipsa duo ad hoc ꝙ intētio sit recta necessario habeāt ꝯcurrere. In descriptione vero intētiōis ꝑuerse seu corrupte illa duo v̄ba opposita. s. indebitū ⁊ indebito modo / acapiant᷑ diuisim cū alteꝝ eoꝝ ad hoc ꝙ intentio ꝑuersa vel corrupta existat ꝑ se sufficiat: Etenī (vt sepe dictū est) plura necesse ē ad v̄tutē ꝯcurrere q̄ ad viciū. imo per defectū vnius eoꝝ q̄ necessario ad v̄tutem requirūt᷑ / transit in viciū. ¶ Sup q̄bus Mōtū ad intelligētiā nature ⁊ effectꝰ intentiōis respectu eoꝝ q̄ iam in hoc octauo tractatulo huius libelli circa materiā peccati mortal' et peccati venialis tractata sūt et tractabuntur spectare et sufficere videt᷑. subijciūt᷑ hic aliq̄ regule notabiles.

Prima regula est.

Ex fine ꝑncipalit᷑ intento. i. respectu finis vltimi / q̄ principalit᷑ in aliq̄ actu intendit᷑. actus ille attēdi. ꝯsiderari ⁊ iudicari hz. ad hoc. s. ꝙ dicat᷑ ⁊ iudicet᷑ bonus vel malus meritorius vel demeritorius. Iuxꝫ qđ intelligi ⁊ applicari pōt dictū xp̄i. Mat. vj. Si fuerit oculus tuus simplex totū corpus tuū lucidū erit. Ubi iux᷑ Aug. ꝑ oculū significat᷑ intētio. Et intelligit᷑ hec regula de his maxie actibus / q̄ alias de seipis sūt indifferētes. i. q̄ de suo ꝓprio esse / ꝓpriaq; natura / sine ꝯcursu alterius cause seu alicuius circūstantie / non hn̄t ꝙ sint boni vel mali. Ut grā exēpli leuare festucā de t'ra vl' mouere manū. Nā si tales actus ð ꝓprio suo eē ꝓpriaq; natura hr̄ent ꝙ eēnt boni vl' mali aliter eēt dicendū. vt clare per regulas sequentes videri poterit.

Secunda regula est.

Actus de seipso malus / ex fine bono ꝑncipalit᷑ intēto nō efficit᷑ bonꝰ. Ut grā exēpli ꝯfurari vel depdari q̄ sunt actus de se mali etiā ea ꝑncipalit᷑ intētiōe adhūcq; ꝑncipalit᷑ finē fiāt. vt exinde in dei honore fiat elemosyna. nō ꝓpter hoc boni efficiunt᷑.

Tercia regula et opposita.

Actus ð seipso bonus / ex fine malo ꝑncipalit᷑ intēto / efficit᷑ malꝰ. Ut grā exempli. De elꝫyna vel oratōe vel ꝑdicatōe q̄ ꝑncipalit᷑ ꝓpt᷑ vanā gloriā. mūdanā. l' ꝓpt᷑ lucrū tp̄ale habēdū. ⁊ adipiscēdū vl' hmōi fieret. Et rō diuersitat' istaꝝ duaꝝ regularū ex descriptiōe intētiōis recte ⁊ intētiōis ꝑuerse seu corrupte supra posit' alijsq; etiā ibidē dictis clare apparet. Quia ad intētionē rectā / duo req̄rūt᷑. scz ꝙ tendētia voluntatis sit in finē debitū. ⁊ ꝙ sit ꝑ media ad illū finē debito mō ordinata. Ad intentionē v̄o ꝑuersam seu corruptā sufficit defectus vel malicia in vno istoꝝ. scz vel ꝙ finis ꝑncipalit᷑ intētus sit ð se malus. vt ponit tercia regula. Uel ꝙ media per que ad illum finem tendit᷑ sint ð se mala vt ponit secūda regula.

Quarta regula e ista.

Una ⁊ eadē pncipalis intētio finalis. i. in aliquē finē pncipalit̄ tendēs pl'es actus se inuicē ꝯsequētes etiā diuersimode ⁊ distanter ab inuicē factos/ p̄t in bonū ⁊ ad meritū. vel in malū et demeritū informare. Ut grā exēpli. Respectu intētiōis recte intēdit aliqs vnū solidū ꝑ deo in el'ynā ꝑ duodecim sibi inuicē succedentes dies elargiri. et dare sicsꝫ ꝙ qlibet die dabit vnū denariū Si a casu cōtingat istū hoiem dationē aliq̄ꝝ istoꝝ denarioꝝ ꝑ aliqbus istoꝝ duodecim dieꝝ obliuisci ⁊ intmittere. et in alios dies repare ⁊ facere. donatō ista/ nihilominus sic in alijs diebus facta' ꝓpt̄ p̄mā principalē intentionē erit meritoria. de intētōe vo puersa/ facilius ē dare exemplū cum facilius contingere possit.

Quinta regula e ista.

Finē sub fine seu itentionē sub intētiōe ꝑt qs ad meritū vel demeritū seu meritorieant demeritorie qd idē est/ ponere cōsentire ⁊ hr̄e. dictosqꝫ fines seu intentiōes. sic sibi inuicē subordinatos/ p̄t vna ⁊ eadē pncipalis ⁊ finalis intētio/ in bonū vl' malū meritū vel demeritū informare. Ut grā exēpli. Respectu pncipalis ⁊ finalis intentiōis recte. intēdit aliqs ire ad foꝝ ad hunc finē/ ꝙ ibi emet medicinas. ipas āt medicinas ad hūc finē emit/ vt ab aliq infirmitate curet. Ad hūc vo finē ab illa infirmitate curari desiderat. vt aptius ⁊ melius deo s'uiat. Claꝝ ⁊ certū ē/ ꝙ i isto casu oēs iste p̄cedētes volūtates ⁊ intētiōes: q̄ sic circa istos diuersos fines ferūt ⁊ tēdūt ꝑ illā pncipalē ⁊ finalē intentionē/ apti⁹ ⁊ meli⁹ deo s'uiēdi. in bonū ⁊ ad meritū informant. et ꝓpt̄ eā/ bone ⁊ meritorie existūt. imo in tali casu qn̄ scꝫ volūtas in aliqs fines seu intentiōes sic sibi inuicē ad aliquē pncipalē ⁊ vltimū finē subordinatos pncipalit̄ ꝓpt̄ ip̄m pncipalē ⁊ vltimū finē fert̄ ⁊ tēdit. licꝫ illi fines seu intentiōes/ pl'es sint ⁊ diuersi nō tn̄ ꝓprie dꝫ dici nec ꝓprie ē nisi vnus ⁊ idē ipi⁹ volūtatis mot⁹. Et intelligūt̄ hec i ista regula dicta. etiā si tpe realis executionis seu ad impletiōis illoꝝ actuū sup q̄b⁹ sic dicte p̄cedētes volūtates seu intentiōes feruntur ⁊ tendūt: illa principalis ⁊ finalis intentio nō realit̄ ⁊ d' facto in mēte h̄ret. Ut puta qꝛ ꝑ tūc/ vel nō occurreret vel nō attēderet. sufficit eni ꝙ p̄cesserit et in habitu habeat. Ut vbi grā i exēplo statim posito dēt ꝙ ille talis q sic ab aliq infirmitate curari desiderat/ vt apti⁹ ⁊ meli⁹ deo s'uiat tpe q̄ emit medicinas ad hoc vt a dicta sua infirmitate curari possit. ⁊ tpe q̄ p̄dictis medicinis ad dictā suā curationē emēdis ad foꝝ vadit/ ⁊ illā pncipalē ⁊ finalē intētionē apti⁹ ⁊ melius deo s'uiēdi nō realit̄ ⁊ de facto in mēte habeat. qꝛ tūc forsan vt dictū ē vel nō sibi occurrit vl' nō attēdit nihilominus tn̄/ cū ꝑ pri⁹ habuerit ⁊ adhuc i habitu (vt p̄supponit̄) habeat. illa pncipalis ⁊ finalis intētio apti⁹ et melius deo s'uiēdi/ istos actus emendi medicinas ⁊ eundi ad foꝝ. seu volūtates ⁊ intētiōes q̄ sup his feruntur informabit ⁊ bonos ⁊ meritorios efficiet: ac si tūc illā pncipalē ⁊ finalē. intensius. aptius. ⁊ melius deo s'uiēdi in mente realit̄ ⁊ de facto habuissꝫ. ¶ Respectu vo pncipalis ⁊ finalis intētiōis puerse seu corrupte/ facilius (vt statim i regula p̄cedenti tactū ē) dari p̄t exēplū. ¶ Intelligat̄ etiā p̄dicta respectu tn̄ pncipalis et finalis intentiōis recte/ actuumqꝫ bonoꝝ ⁊ meritorioꝝ dū tn̄ int̄ dictos actus seu fines/ sic sibi ad vltimū finē pncipalit̄ intētū sbordinatos. et sup qbus hmōi p̄cedētes volūtates seu intētiōes sic ferūt ⁊ tēdūt nō inueniat seu intēdat aliqs act⁹ seu finis ex seipso: suaqꝫ ꝓpria nā/ illi fini sic pncipalit̄ intento q̄ ad meritū deformis ⁊ opposit⁹. ⁊ q volūtatē seu intentionē q̄ sup ip̄m fert̄ ⁊ tēdit possꝫ puertere seu corrūpe. Pro q̄ aptius declarando/ ponit̄ sexta regula.

Sexta regula est ista

Quotiēscūqꝫ int̄ pl'es act⁹ seu fines sibi inuicē ad aliquē finē vltimū alias ex seipo bonū ⁊ meritoriū pncipalit̄ intētū sbordinatos inueniit seu intēdit̄ aliqs actus seu finis illi fini sic pncipalit̄ intēto ex seipso suaqꝫ ꝓpria nā q̄ ad meritū deformis ⁊ opposit⁹. volūtateqꝫ seu intētiōꝫ q̄ sup ipꝫ fert̄ ⁊ tēdit puertēs ⁊ corrūpens/ tal' act⁹ seu finis medi⁹ sic inueniēs. nō informat̄ ad meritū ꝑ illā pncipalē intētōꝫ illi⁹ finis vl-

ex

no

timi sic de seipo meritoriĳ. qn potius ipam
ꝑncipalē ⁊ finalē intentionē oēsqꝫ alios fi-
nes seu intētiōes ꝓcedētes. etiā alias ex se-
ipis bonos ⁊ meritorios deformat ⁊ q̄dā-
mō deprauat. Uerbi grā. Intēdit aliquis
ire ad aliquā domū ⁊ ad hūc finē i illā do-
mū vult ire/ vt ibidē luxurietᷣ. ad hunc aūt
finē luxuriari vult/ vt sanior inde efficiatur
ad hūc v̇o finē vult sanior effici/ vt aptiꝰ ⁊
melius deo ꝑuiat. Iste finis vltimꝰ princi
palitᷣ intētus aptiꝰ ⁊ meliꝰ deo ꝑuiēdi q̄ ali
qs ex seipo bonus ē ⁊ meritoriꝰ/ illā volun
tatē seu intentionē q̄ sic sup illū actū luxu-
riādi fertᷣ ⁊ tēdit/ ⁊ a minori illū actū si a ca
su cōmitteretᷣ. cū ex seipo suaqꝫ natura sit
illi vltimo fini sic ꝑncipalitᷣ intēto quo ad
meritū/ deformis ⁊ oppositꝰ ad ꝓdictā vo-
lūtatē seu intentionē q̄ sic sup eū fertᷣ ⁊ ten
dit. ꝑuertēs et corrūpēs. nullo mō ad me-
ritum reformare pt. qn potius illa ꝑuersa
corrupta volūtas ⁊ intētio/ ipam vltimā ⁊
ꝑncipalē intentionē ac oēs alios fines ⁊ in
tentiōes ꝓcedētes deformat/ ⁊ q̄dāmodo
deprauat ꝑampliusqꝫ ac grauius facēt actꝰ
si a casu cōmitteretᷣ. ¶ Et rō hoꝝ ē. qꝛ vna
volūtas seu intētio ex seipa ꝑuersa seu cor
rupta. plᷣes volūtates seu intentiōes alias
ex seipis bonas deprauare pt/ sꝫ nō ecōtra.
Una etem̄ bona volūtas seu intētio nō pt
plures ex seipis malas/ bonas efficere. imo
nec plᷣes bone etiā se inuicē ꝯseq̄ntes/ vnā
ex seipaꝫ malā/ bonā efficere pn̄t. Quia vt
in supioribus sepe dictū ē. ad bonitatē ⁊ re
ctitudinē alicuiꝰ volūtatis seu intentionis
plura necesse hn̄t ꝯcurrere/ ꝙ ad eius mali
ciam seu corruptionē. imo ad eius maliciā
seu corruptionē sufficit defectꝰ vnius eorū
q̄ ad bonitatē ⁊ rectitudinē ꝯstituendā ne-
cessario reqrūtᷣ. ¶ Intelligātᷣ etiā ea q̄
sic statim supra tā de actuū interioꝝ ip-
sius volūtatꝭ ꝙ etiā actuū exterioꝝ exinde
ꝯseq̄ntiū ꝑ ꝑncipalē ⁊ finalē intentionem
quo ad meritū vel demeritū. informatiōe
dicta sunt. qn̄ hmōi principalis ⁊ finalᷣ in
tentio. tales actus interiores volūtatis/ et
a fortiori ipos actꝰ exteriores exinde con
sequātᷣ/ ꝓcedit vel ꝯcomitatᷣ. Nā si hmōi
pricipalis ⁊ finalis intētio tales actus sub
seqretᷣ: alitᷣ veniret dicendū. ¶ Etem̄ vt iā
statim innui visū ē. triplici q̄tū ad hāc ma

teriam ꝯcernit pōt ipsa intētio siue d̄ recta
siue de ꝑuersa ⁊ corrupta acipi velit respe
ctu supra dictoꝝ actuū. scꝫ interioꝝ ipiꝰ
volūtatis ꝙ exterioꝝ inde ꝯseq̄ntiū. ꝯside
ratiōe cōprehēdi. Uno mō vt eos ꝓcedēs
alio mō vt eos ꝯcomitās. alio mō vt eos
subseq̄ns. ¶ De intētiōe aūt/ ꝓdictos ac
ꝓcedēte. quō ⁊ qn̄ eos q̄ ad meritū ⁊ deme
ritū informare habeat ⁊ informet. satis i su
perioribꝰ tractatū ⁊ declaratū est. ¶ De in
tentiōe v̇o/ hmōi actus ꝯcomitāte/ hᷣ ideꝫ
scꝫ quō ⁊ qn̄ eos informare habeat ⁊ infor
met. Ex supius etiā tractatis clare dici et
ꝯcipi pt. Etem̄ si intētio tales actus prece
dens ipsos q̄ ad meritū ⁊ demeritū iuxᷣ tn̄
modificatiōes ⁊ declaratiōes supra etiā tra
ctas iformare pt ⁊ qn̄qꝫ informet. hoc ideꝫ
nō dubiū. iuxᷣ easdē tn̄ modificatiōes face
re potent ⁊ valebit intētio ipos actus rea-
litᷣ ⁊ de facto ꝯcomitās. ¶ Quo v̇o ad in-
tentionē tales interiores volūtatis actus.
ac etiā exteriores exinde ꝓuenictes subse-
quentē seu supaccedentē/ aduertēda sūt q̄
seq̄ntᷣ. Et primo q̄tū ad ipos actus inte-
riores voluntatis in se ⁊ absolute ꝯsidera-
tos ꝯcernit/ ꝙ intētio hmōi interioris act
volūtatis/ subseq̄ns seu supaccedēs/ nullo
mō ex seipa pōt eos q̄ ad meritū vel deme
ritū informare. i. meritorios vel demerito-
rios efficere/ nisi qtatinus illi actus interi-
ores volūtatis/ cū illa subseq̄nti seu supa
accedēti intētiōe reiterātᷣ. Ut grā alicuius
exēpli ad clariorē sp intellectū. vt aliqs vult
⁊ in mēte disponit ire de Roma i hierusa-
lē. ⁊ ꝓ hoc sibi eq̄uū ⁊ alia necessaria ꝑpa-
rat. nō q̄dē ꝑ tūc nec ꝑ prius relatōe seu re
flexione q̄cūqꝫ habita in deū. sꝫ forsan (vt
interdū cōtingit) sola causa societatis vel
alia. vult postmodū iste dictā suā volunta
tem seu ꝓpositū qđ sic habuit/ in deū refer
re. vt scꝫ illud ꝓpositū ⁊ voluntatē quam
sic de eundo in hierusalē simplicitᷣ habuit.
habuerit intentionē deo ꝑuiēdi ⁊ compla-
cendi. Ista intētio sic sibi supueniens: nul
lo mō pōt ex seipsa illū actū interiorē volū
tatis seu illud ꝓpositum qđ sic ꝑ prius de
eundo in hierusalē habuit/ informare. sic
scꝫ ꝙ eius bonitas seu meritū/ ex ista subse
quenti ⁊ supaccedēti intentiōe dependere
possit. nisi iteꝝ illū interiorē actū volūtatis

seu ꝓpositum/cum ista intentione subsequenti/ille hō reiteraret. sic scʒ ꝙ illam voluntatē ⁊ ꝓpositū qđ sic de eundo ī hierusalē simpliciť habuit/rehaberet intentione deo ſuiendi ⁊ complacēdi qđ si faceret/et a casu in dicto suo ꝓposito sine sua culpa impedireť/iste actus voluntatis sic cū ista intētiōe subseqnte reiteratus meritori⁹ eēt vbi prior ⁊ pcedēs nō fuisset. Et rō clara ē. qꝛ iā ille interior actus volūtatis seu illud ꝓpositū/sic istā intentionē subseqntē pcedens tpe quo ista intētio accedit/ē quasi ī factū eē. ⁊ quodāmodo in pterito et nō eē quare nisi reiterareť nullo mō videť p subseqntē intentōʒ īformari posse. ¶ Quo vo ad ipsos actus exteriores. ex ipis scʒ interioribus actibus volūtatis ꝓuenientes: hmōi actus/sub duplici specie/ duplicīqʒ qualitate q̄tū ad hāc materiā ptinet considerationi occurrūt. Sunt etem̄ aliq respectu prime speciei. simplices in se. i. q ꝺ sua natura etiā si quendā successum habeant: nō tn̄ ex pluribus ⁊ diuersis alijs actibus de se completis vel longo tractu tpis subsistere seu ꝯstare hn̄t. Ut gr̄a exempli. Dare vnā elemosynā celebrare vnā missam. ⁊ hmōi. Alij vo sunt ⁊ scđe speciei. compositi in se. i. qui de sui natura ex pluribus ⁊ diuersis alijs actibus de se completis. vel ex longo et in diuersa tpa tractu subsistere et ꝯstare hn̄t. Ut gr̄a exempli. Diu in religione viuere. in longā pegrinationē ire. et huiusmodi. ¶ Rursus pn̄t pdictaꝝ duarum specieꝝ actus sub duabus diuersꝭ qualitatibus (vt tactū est) ꝯsiderari. Uel scʒ. put sunt in factū eē. i. pfecti ⁊ completi. Uel ꝓut sunt adhuc in fieri. i. iam incepti et non dū pfecti seu completi. De qbus magis p exempla subinserta liquere poterit. ¶ Premissa igiť ad ꝓpositū applicando dicā pōt ꝙ actus prime qualitatis. s. qui sunt in factum eē. i. pfecti ⁊ completi. cuiuscūqʒ pdictaꝝ specieꝝ existāt. siue scʒ simplices siue cōpositi. intētio subseqūes seu supaccedēs nullo mō pōt ex seipa quo ad meritū vel demeritū informare. Nec taliū actuū bonitas seu malicia ex dicta subseqnti seu superaccedenti intentiōe depēdere. Rō clara est. qꝛ tales actus cum pfecti ⁊ completi et sic transacti sunt. nō sunt amplius in esse.

qđ autem amplius in esse non existit non potest amplius p aliud subseqns informari nec ab eo quoquo modo depēdere. Nec etiā iuxta modicū supius tacta/posset act⁹ interior voluntatis/ respectu taliū actuūʒ exterioꝝ sic transactoꝝ. cum illa subseqnti seu post accedenti intentione reiterari. Ut gratia exēpli. ⁊ primo de actu simplici. Dedit aliquis cuidam indigēti vnū florenū. nihil tunc nec p ante/respectu istius dationis ꝺ deo cogitans. sed qꝛ forsan ille indigens vicinus suus erat vel alias sibi grat⁹. Si superaccedat isti vel subsequať intētio ꝙ illum florenum voluerit dedisse ob dei reuerentiā ⁊ honorem/ista intentio sic subseqēs seu superaccedens/ nullo mō quo ad meritum potest ex seipa illum actū. illā datiōem illius floreni informare. ꝙ scʒ eā meritoriam faciat. quia iam illa datio ante accessum istius superueniētis intentiōis: transijt nec est amplius in esse sicut nec potest informari. Nec etiam respectu ei⁹ posset actus interior voluntatis cum ista subsequenti ⁊ supueniēti intentione reiterari. De actu vero composito similiter exemplificari potest ꝺ illo qui ꝺ deo nihil tunc nec per antea respectu huius cogitans. nec tunc quicꝙ in deū deflectens seu referens iuerit de roma in hierusalem. Si em̄ talis/completo dicto suo viagio/velit illud in deum referre intentioneqʒ dei honoris fecisse. ista intentio supueniens nullo modo potest illum actum sic completum. scʒ illud viagium quo ad meritum informare. Nec etiam posset actus interior ipsius volūtatis respectu eius cū illa subsequenti ⁊ superaccedenti intentione reiterari iuꝝ qđ satis declaratum est. ¶ Actus vero secunde qualitatis qui scʒ sunt adhuc in fieri. id est iam incepti ⁊ nondum completi. qđ sic notanter dicitur. Etem̄ si nondum incepti essent. intentio tunc superueniens non posset respectu eorum dici subseqūes seu post accedens. si etiam completi essent iam supra declaratum est. quid talis intentio operareť. Huiusmōi igiť actus prout in seipis in suoqʒ eē totali ꝯsideranť/intentio subseqūes seu supaccedēs pōt ex seipsa quo ad meritum vł demeritum ſm quid informare. ⁊ ſm quid etiā non informabit

Scdm quid eni non informabit. qr scz p9 illius actus si sit actus de se simplex. oms etiã alij singulares actus ex qbus vna cu3 alijs ille totalis actus subsistit ꝛ constat si sit act9 cõpositus q dictã intentionẽ sic subsequentẽ ꝛ supaccedentẽ pserint. nllo mõ quo ad meritũ vel demeritũ poterũt ab ea informari. Scdm qd aũt informare poterit. qr illũ totalẽ actũ in se. nec nõ pte ð eo restantẽ si sit actus simplex. ac oẽs etiã alios singulares act9 ex qbus ille totalis act9 subsistit ꝛ cõstat si sit actus cõpositus/ illã supaccedentẽ ꝛ supuenientẽ intentionẽ sbseqntes/meritorios vel demeritorios efficeret. Ut gra exepli. ꝛ pmo de actibus simplicibus. Uult aliqs et disponit celebrare missã. tũc nec p antea respectu hui9 celebrationis ꝯsiderationẽ seu relationẽ ĩ deũ hñs sz vel forsã ꝓ pudore vitãdo. vel alia causa Celebrat iste vsqz ad eplã3. postmodũ vanitatẽ suã ꝯsiderãs/cõpungit ꝛ intentionẽ suã respectu huius celebrationis in deũ referre incipit. sicscz q intẽtiõe honoris et reuerẽtie dei celebrare vult. Ista intẽtio supueniẽs ꝛ supaccedẽs: istũ actũ simplicẽ q ẽ adhuc in fieri/scdm qd informabit. qr. s. ip3 in se nec nõ pte q de eo post illã intentionẽ supuenientẽ agẽda restabat. ac etiã oms alios singulares actus ex qbus ipe total' act9 subsistit ꝛ ꝯstat. meritorius efficiet. ꝛ maxime. qr etiã respectu eoꝝ/actus interior voluntatis cũ illa supaccedẽti intẽtiõe reiteratus ẽ. scdm qd etiã ista intẽtio istũ celebrationis misse actũ nõ informabit. qr ptem q ð eo ante accessũ dicte supuenientis intẽtõis acta erat. s. oĩa ante epistolã dicta. nllo mõ informabit. nec meritoria efficiet. qr iã nõ sunt ĩ se nec etiã respectu eoꝝ põt actus interior ipius voluntatis cũ illa supuenienti et accedẽti intẽtiõe reiterari. De actibus vero cõpositis põt silr exemplificari. ꝛ primo de actu cõposito/quo ad longũ ꝛ ad diuersa tpa tractũ seu successum. iuxta exemplũ iam supius positũ. de illo q causa societatis vl' alia vadit de rhoma in hierusalẽ. pactaqz quarta et qnta pte itineris/mutat intẽtionem ꝛ ꝓpositũ ꝛ in deũ reflectit. ista intentio sic supaccedẽs et supueniẽs/istũ totalẽ actũ quo ad qd informabit. s. quo ad totalem actu3 in se. et quo ad oĩa q de eo post accessum dicte intentiõis agenda restabat vtputa reliquũ itineris. labores picula et expẽsas quas ãmodo sustinebit et faciet. quos meritorios efficiet. Quo ad qd etiã nõ informabit. qr scz illã ptẽ itineris ante facti: laboresqz picula et expẽsas p prius habitos et factos/nullo mõ põt ex se meritorios efficere vt iã statim de celebrãte missam declaratũ ẽ. Põt etiã sp ad maiorẽ declarationẽ/de actu ex diuersis singularib9 actibus cõposito/silr exemplificari de paupere q sola causa victus lautioris hñda/vl' alia nõ de se meritoria: intrat religionẽ. ꝛ ibi sb tali intẽtiõe aliqdiu vtputa quattuor aut qnqz annis viuit/pluresqz actus ad regulã ptinẽtes/nõ mutata pma causa seu primo ꝓposito sui ingressus facit ꝛ exequit. Cognoscit iste defectũ suũ. compunctusqz ꝓpositũ ꝛ intentionẽ suã mutat. omniaqz in deũ referre incipit. ꝛ intẽtiõe deo seruiendi ꝛ ad regulã suã amodo in dicta religiõe vult viuere. Ista subseqũes supaccedẽsqz intẽtio/istũ actũ viuẽdi in religiõe scdm qd informabit. qr scz quo ad ipm actum in se ac etiã oms alios singulares actus q post illã supaccedentẽ intentionẽ fiet. quia eos meritorios. ꝛ istũ vere religiosum q prius nõ erat efficiet. Quo ad quid etiã nõ informabit. qr oms alios singulares actus pcedentes. meritorios efficere nõ põt. Nec etiam respectu eoꝝ. cũ transacti sunt põt actus interior volũtatis cũ ista supaccedenti intentiõe reiterari. Et ad istud ꝓpositum respectu. s. istoꝝ actuũ q sic in fieri existunt ꝛ intẽtiõis supaccedẽtis/satis ptinere videt illud beati Gregorij in omel. Restat vt qs qz ille ẽ q ad supnã patriã tẽdit/nequaqz se a vicijs ꝓ mũdi huius honestate ꝯtineat Qui et si qdã aliqñ bona pro honestate inchoat/in eius intẽtiõe nõ dz ꝑmanere. nec ꝓ bono ope/pñtis huius mundi gloriã qrere. sed totã spem in redẽptoris sui aduentu ꝯstituat ꝛc. Ecce mẽtio ð bonis inchoatis/ꝛ de mutatiõe intẽtiõis ꝛc. ¶ Et prout in supiorib9 exemplificatũ ẽ de informatiõe ipoꝝ actuũ quo ad meritũ. silr modo exemplificari facile ẽ de eoꝝ informatiõe q ad demeritũ cũ eadẽ quo ad hoc rõ existat

¶ Resolutio finalis ẽ ista/q intẽtio actuũ interiores ipius volũtatis. q exteriores

et ipsis precedentes. qui realiter et transacti sunt. subsequens seu supaccedens/ nullo modo pot ex seipsa eos quo ad meritum vel demeritum informare. Quod vero dicatur actus interior voluntatis cum intentione subsequenti seu supaccedenti reiterari etc. Iam proprie loquendo illa reiteratio est nouus voluntatis actus. et sic respectu eius posset et deberet dici intentio concomitans et non subsequens. Sed ista pro mediocribus et simplicibus et quo magis conscientiarum scrupuli cognosci et deteri valeant vt sepe tactum est/ ita late specificari et per exempla declarari libuit. ¶ Notandum insuper et potest poni vt septima regula.

Septima regula est.

Quod actio corporalis pot etiam meritorie ad aliquem finem temporalem referri. dummodo finis ille temporalis in deum finaliter referatur. Actio vero spiritualis vt predicatio oratio et huiusmodi. nullo modo pot meritorie ad finem temporalem referri. etiam si illud temporale finaliter in deum referatur. Et hoc est in effectu quod dicit Aug. Debemus manducare vt euangelisemus. non autem euangelisare vt manducemus. ¶ Aduertendum preterea quod etiam per modum cuiusdam regule et hec pro octaua poni pot

Octaua regula est ista

Quod si in aliquibus actibus seu actionibus/ ad diuersos fines sibi inuicem subordinatos tendentibus/ primus vel medius finis seu propinquior intentus ponatur seu constituatur aliquod temporale. ordo talis est peruersus. actusque huiusmodi sic ad istos fines ordinati demeritorij. Bene tamen etiam meritorie licitum est/ duos fines in aliquo actu constituere et intendere. vnum scilicet temporalem et alium eternum dummodo illud quod est eternum. sit principalis et vltimus finis intentus. et non econtra. Ut gratia exempli de istis duobus membris. Optabit aliquis sufficiens et idoneus scilicet indigens beneficium ecclesiasticum vt scilicet habeat vnde vitam suam sustentaret. et vt etiam maiorem habeat occasionem et facultatem deo debite seruiendi. Hic sunt duo fines licite intenti. vnus temporalis et alius eternus. Si igitur iuxta primum membrum huius notabilis seu regule/ finis primus seu propior sit ipsum dei seruitium debite facere. et finis vltimus et principalis sit sustentationem vite huius. tunc ordo est peruersus et actus ad hos fines ordinati de se quantum ad salutem eternam acquirendam/ demeritorij. Si vero contrario modo procedat intentio. sic scilicet quod finis primus seu propinquior sit sustentationem vite huius. et finis vltimus ac principalis/ sit ipsum dei seruitium facere tunc ordo est rectus et bonus. actusque ad hos fines debite ordinati quantum ad salutem eternam acquirendam meritorij. ¶ Et hec quantum ad materiam intentionis ac finis actionis et operationis quantum huic tractatui congruum visum est/ dicta sufficiant.

De esse natura et qualitate conscientie.

Quo vero ad esse seu naturam ac qualitatem conscientie. est primo sciendum quod conscientia prout proprietas vocabuli de se satis connotat/ duo dicit et importat. ¶ Primo dicit et importat scientiam et secundum hoc conscientia dici pot quedam habitus naturalis. non solum cognitiuus sed etiam motiuus. Mouet enim et inclinat animam ad bonum prosequendum. et malum fugiendum. Et isto modo inquantum. s. scientiam dicit et importat/ habet se vt supius. coniungiturque ipsi primo habitui naturali/ superiorique lumini rationis quod sinderesis dicitur. ita quod propter hoc aliqui. vt Hiero. et alij ipsam sinderesim prout in superioribus tactum est/ conscientiam seu conscientie iudicium dicere voluerunt. Et tunc conscientia de se semper recta est. nam tunc circa vniuersalia agibilium sicut ipsa sinderesis versatur. ¶ Secundo vero dicit et importat conscientia et magis proprie. quandam acceptionem seu acceptationem ex parte rationis. Etenim conscientia proprie loquendo nihil aliud est quam applicatio quedam seu ordinatio scientie ad aliquem actum. scientia autem in ratione est. quod satis denotat hec compositio cum. dicitur enim conscientia quasi cum alio scientia. Et tunc conscientia proprie loquendo magis est actus quam habitus seu potentia. Istoque modo se habet vt inferius: magisque coniungitur rationi simplici. imo tunc dicitur quoddam dictamen rationis. Et hoc modo non semper de se est recta. imo frequenter errorem recipit. quia tunc cum scilicet sic ipsi rationi simplici coniungitur habet circa particularia et per modum cuiusdam cognitionis seu inquisitionis versari. in quibus frequenter error et errare contingit. ¶ Que clarius per exemplum nonnullorum doctorum concipi possunt. Formant enim quendam quasi conscientie silogismum. Cuius sinderesis maiorem proponit quasi generalem et vniuersalem sic. Nullum malum est faciendum. Cui conscientia se iuxta primam sui importationem seu con-

notationem/ipi sinderisi ꝯiūges sine qua cunqȝ difficultate assentit. nec tunc errat. Quia circa hmōi maiorē. non ē error. For mat deinde rō sub ista maiore vnā miorē/ad aliquē casum seu factū pticulare descē dendo sic. Et hoc ē malum. Cui minori si ꝯsciētia se iuxta secundā sui importationē seu ꝯnotationē ipi rōni ꝯiūgens assentiat potest errare ⁊ pt nō errare. Infert demū conscietia ex istis duabus p̄missis conclu sionē sic. Ergo hoc non est faciendū. Que conclusio silr erit falsa vel vera. put. s. ipa ratio ⁊ consciētia se illi ꝯiungēs in illa mi nore erraverit. ¶ Q: etiā consciētia prout magis ꝓprie ⁊ magis coīter sumit. scȝ dū magis ratiōi simplici ꝯiungit/dicat quā dam applicationē seu ordinationē sciētie ad aliqd. sicqȝ magis actū quendā q̄ habi tum seu potentiā importet. pȝ ex his q̄ ipsi consciētie attribuūt. s. testificari. accusare. remordere. rep̄hendere. excusare. instigare stimulare. remurmurare. incitare. ligare. re trahere. Que oīa (vt clarū est) cōsequunt quandā actualē applicationē alicui ꝯgni tionis seu sciētie ad ea q̄ agunt. Que qdē applicatio tripliciter hȝ fieri ſm diuersita tem triū tempoꝝ. vicȝ p̄teriti p̄sentis et fu turi. Uno etenī mō ⁊ respectu p̄teriti tpis hȝ dicta applicatio fieri. dū scȝ recognoscit aliqd factū vel nō factū eē. Et ſm hoc cō scientia de hoc q̄ sibi vel in malo cōmisso vel in bono omisso aut ecōuerso conscia ē contra mentē testificat. eamqȝ vel accusat. remordet. ⁊ rep̄hendit vl' etiā excusat. Alio mō respectu p̄ntis tpis hȝ dicta applicatō fieri. dū scȝ aliqd faciendū iminet vl' occur rit. Et ſm hoc consciētia ꝓut de illo in bo num vel malū ſm iudiciū rōnis p applicationē sciētie seu cognitiōis ad illud indi cantis sibi conscia ē mentē ipam facere vel nō facere. instigat ⁊ stimulat ⁊ recalcitrat. Alio mō ⁊ respectu futuri tempis hȝ di cta applicatio fieri. dū scȝ consciētia ad ali qua in futuꝝ faciēda vel nō faciēda ꝓut si bi de eis ſm iudicium rōnis per applica tionem scientie seu cognitionis ad illa iu dicantis. conscia est mentem ipam excitat incitat ⁊ ligat vel retrahit. ¶ Plures a di uersis doctoribus assignāt conscientie de scriptiōes. Una a Johāne damasceno q̄ conscientia est lex intellectus nostri. Alia a Basilio. q̄ consciētia ē rōnale iudicato riū. Alia q̄ ē cognitio suipsi⁹. Alia q̄ cō sciētia ē habitus mētis. boni ⁊ mali discre tiuus. Alia q̄ ꝯscia ē credulitas intētiōis ad aliqd faciēdū vel nō faciēdū. animi de liberatiōe firmata. Ex istis ꝯscie diffinitio nibus seu distinctiōibus. q̄ in effectu bene resoluēdo in idē coincidūt. colligi pt q̄ cō sciētia respicit ⁊ ꝯcernit/tā facta q̄ faciēda. imo oīa tpa respicit. vt satis declaratū est.

De conscientia indiscreta.

¶ Notare solēt aliq. ꝯscientiam nimis largā/⁊ etiā nimis strictā cauen dū fore aliquas rōnes assignātes. Unam scȝ q: ꝯscia nimis larga generat p̄sumptio nē. Nimis v̄o stricta desp̄ationē. Aliā q: ꝯscia nimis larga freq̄nt illud qd̄ ē malū dicit bonū. Nimis v̄o stricta ecōtrario se pe dānat saluādū. Qd̄ nō ꝓut v̄ba iacent de se sic simplicit accipiēdū est. sȝ p quādā denotationē ⁊ maxime i indifferētibus. q̄ scȝ vt sepe tactū ē/nō hn̄t ex se suoqȝ gene re q̄ sint bona vel mala. meritoria vel de meritoria. Etenī ꝯsciētia larga/coīter ⁊ de pluribus q̄ freq̄ntissime occurrūt nullū re morsum hȝ. ⁊ sic plura sepe facit q̄ sic faci endo nō peccat. In qbus tn̄ si remorsum hēret/peccaret. Exinde plura pctā euitat q̄ alias incurreret ⁊ cōmitteret. Conscientia v̄o nimis stricta econtrario coīus ⁊ quasi de oībus ⁊ freq̄ntissime sine causa remor sum hȝ ⁊ dubitat. Et cū pluria necessario facere habeat. pluria facit. q̄ sic cū remorsu faciēdo peccat. in qbus tn̄ si remorsum nō hēret/nō peccaret. Exindeqȝ plura pctā in currit ⁊ cōmittit. q̄ alias nō incurreret nec cōmitteret. ¶ Circa qd̄ ac etiā circa pluria tā iā dictoꝝ q̄ dicēdoꝝ bene notādū et ad uertēdū venit. Q: aliud est ꝯscia. aliud ti mor ꝯscīe. Qd̄ in effectu ē dicere q̄ magna ē differētia int hēre de aliq: seu facere ꝯscien tiā ⁊ intelligat formatā. ⁊ hēre solū timorē ꝯscie quē aliq ⁊ bene coīt scrupulū ꝯsciētie vocāt. Cōsciētia etenī ꝓut iā dictū ē. s. for mata ē qn̄ finalit. i. post discussionē et deli berationē/ex diffinitiua snīa rōnis iudica tur ⁊ firmat aliqd eē faciēdū aut ꝓsequen dū. vel nō faciēdū aut vitādū. Et ꝯ talem

conſcientiā formatā facere/ etiā ſi erronea
ſit. ſic ſcʒ ꝙ rō in ſic diſcutiēdo deliberādo
ac diffiniēdo errauerit eſt pctm̄. ¶ Timor
vō ꝯſcīe ſeu ſcrupulus ē. qn̄ nō ſic finalr̄.
i. poſt diſcuſſionē ⁊ deliberationē ex diffi-
nitiua ſnīa iudicat̄ ⁊ firmat̄ aliqd eē facien-
dū aut ꝓſequēdū. vel nō faciēdū aut vitā-
dū. ſed mens int̄ dubia vacillat. neſciens
qd ſit melius. nec ad qd potꝰ teneat̄. Nō
tn̄ q̄ quomō vellet omittē aliqd ſciret eē placi-
tū diuine volūtati. Et ꝯ iſtū timorē ſeu ſcru-
pulū ꝯſcīe facē/ nō ſꝑ ē pctm̄. lʒ ꝑiculoſus
valde ſit. ⁊ q̄ntū fieri pt abijciēdus et extin-
guēdus. Cauſe iſtoꝝ inferius ſubiungēt̄.
¶ Pro q̄ ſciēdū ꝙ int̄ cetera q̄ ſuꝑ pn̄ti
mat̄ia ꝯſcīe ꝑ doctores tractāt̄. due ſo-
lent lʒ diuerſimode formari ⁊ det̄minari q̄-
ſtiōes. Ex quaꝝ det̄miatiōe/ tā ſtati dicta/
q̄ adhuc inferꝰ in hac eadē mat̄ia dicēda/
q̄ etiā plr̄a alia q̄ in hoc tractatu circa ma-
teriā pctōꝝ mortalis ⁊ venialis tractata ſt̄
⁊ adhuc forſan tractabūt̄ clarꝰ itelligi po-
terūt. Prima igit̄ q̄ſtio ſic tractari ſolita ē.
Vtꝝ ꝯſcīa errās obliget. Scd̄a vtꝝ ꝯſcien-
tia errans/ excuſet. ¶ Circa primā iſtarū
duarum queſtionū.

Vtrum ſcʒ conſcien

tia errās obliget: qd̄ vt ponit. b. Tho. pria
ſc̄de ſue ſūme ē idē in effectu ꝙ q̄rere. vtrū
volūtas a rōe errāte diſcordās/ ſit mala ⁊
peccet. Cōformit̄ ad aliq̄ ſuꝑ tactoꝝ/ tripli-
cem diſtinxerūt nōnulli actuū q̄litatē. vicʒ
ꝙ aliq̄ ſūt de ſe ex ſuoqʒ genē ſeu nā/ boni.
Alij ſūt de ſe ex ſuoqʒ genē ſeu natura ma-
li. Alij ſūt indifferētes. ſ. q̄ de ſe ex ſuoqʒ ge-
nere ſeu natura nō hn̄t ꝙ ſint boni vel ma-
li. vt leuare feſtucā d̄ t̄ra vl̄ mouere manū
¶ Dicūt ḡ in effectu. ꝙ reſpectu actuū du-
arū ꝑmaꝝ q̄litatū/ ſi rō vel ꝯſcīa de ipis iu-
dicet ⁊ dictet ſcd̄m veꝝ eoꝝ eē. ſuāqʒ ꝓpriam
naturā. vtputa. qꝛ aliqd qd̄ de ſe ex ſuoqʒ
genere ſeu natura bonū ē rō iudicet vt bo-
nū. ⁊ exinde ꝯſcīa dictat hoīem teneri ad il-
lud faciēdū. vel aliqd qd̄ de ſe ex ſuoqʒ ge-
nere ſeu natura malū ē rō iudicat vt malū.
⁊ exinde ꝯſcīa illud dictat eē ꝓhibitum. et
ſic nō faciēdū. Nullus eſt ibi error imo re-
ctum iudiciū. Eadē etem̄ rōne ꝑcipiūt̄ bo-
na ⁊ ꝓhibēt̄ mala. Sed ſi rō vel ꝯſcientia

de ꝑdictis actibus iudicet et dictet ꝯ verū
eē. ſuamqʒ ꝓpriā naturā / vtputa qꝛ aliqd
de ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natura bonū eſt
rō iudicat vt malū ⁊ exinde ꝯſcīa illud di-
ctat eē ꝓhibitū/ ⁊ ſic fugiēdū. vel aliqd de
ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natura malū rō iudi-
cat vt bonū. ⁊ exinde ꝯſcīa dictat hominē
teneri ad illud faciēdū. tūc ibi ē manifeſtus
error. taliſqʒ ratio ⁊ conſciētia dicit̄ errans.
Et eodē mō reſpectu actuū tercie qualita-
tis. ſi rō vel conſciētia de eis dictet et iudi-
cet ꝯ veꝝ eoꝝ eē ſuāqʒ ꝓpriā naturā. vtpu-
ta/ qꝛ aliqd d̄ ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natura
ē indifferēs. rō iudicet bonū vel malum. ⁊
exinde ꝯſcia dictet hominē teneri ad illud
faciēdū vel ꝓhibitū ⁊ ſic nō faciendū. Eſt
etiā ibi error. ſed nō tātus. eritqʒ talis ratio
ſeu ꝯſciētia errās. ſed nō tm̄ ſicut in caſu ꝓ-
cedēti. ¶ Iuxꝰ q̄ dicūt inſuꝑ ꝑdicti ꝙ ratō
vel conſciētia circa actus tercie q̄litatis er-
rans. ſcʒ qui d̄ ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natu-
ra ſunt indifferētes. ſiue ſit in ꝑcipiendo ſi-
ue in ꝓhibēdo obligat. ita ꝙ volūtas a ta-
li rōne taliqʒ conſcientia ſic errante diſcor-
dans. i. contrariū illius qd̄ ſic iudicāt ⁊ di-
ctant faciēs eſt mala ⁊ peccat. Sed ratō vl̄
conſciētia circa actus duaꝝ primaꝝ quali-
tatū errans iudicādo. ſ. ⁊ dictādo ea que d̄
ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natura bona ſunt vl̄
neceſſaria ad ſalutem mala eſſe ⁊ ſic prohi-
bita ⁊ fugienda. vel ea que d̄ ſe ex ſuoqʒ ge-
nere ſeu natura mala ſunt bona eē. ⁊ ſic ex
debito facienda nō obligat. Vn̄ in talibꝰ
voluntas a tali rōne taliqʒ conſciētia ſic er-
rante diſcordans. contrariūqʒ illius qd̄ ſic
iudicat ⁊ dictat faciēs. nō eſt mala nec pec-
cat. Et ratio pōt eē. qꝛ nullo mō videri po-
teſt ꝙ aliquis ad id qd̄ de ſe ex ſuoqʒ gene-
re ſeu natura malū eſt/ poſſit ⁊ maxime ad
hoc ꝑ errorem rationis ⁊ conſcientie tene-
ri ſeu obligari. cū illud potius ex ſeipſo ꝓ-
hibitum videat̄. Ergo cum ad tale quid
quis obligatus non exiſtat. imo econtra-
rio videat̄ ab illo ꝓhibitus/ videt̄ ꝙ illud
non faciendo nulla ratione peccare poſſet
imo potius mereatur. Similiter nec ab eo
qd̄ de ſe ex ſuoqʒ genere ſeu natura bonū
eſt. poſſet quis ⁊ maxime adhuc ꝑ errorem
rōnis ⁊ ꝯſciētie vt tactū ē ꝓhiberi. cū poti-
us ex ſeipo faciēdū videat̄. Ergo cū a tali

ꝓhibitus nō existat. imo potius ad illud
videat obligatus. videt q illud faciendo
nulla rōne peccare possit. imo potius me=
reat. Nō sic aūt ē in indifferētibus q̄ de se
ex suoqꝫ genē seu natura nec bona nec ma
la existūt. Et iō facilius ex aliq̄ occasione
seu circūstātia. vtputa ex iudicio ratiōis ⁊
dictamine ꝯsciēe pn̄t bona vel mala effici. ⁊
exinde ad talia qs teneri ⁊ obligari vel ab
eis ꝓhiberi. vt satis declaratū ē. ¶ Sꝫ
istā positionē istūqꝫ modū dicēdi ptim
approbat et ptim impugnat. b. Tho. li. ṡ
notato. Inquātū em̄ ponit q rō vel ꝯsciā
circa actus d̄ se suoqꝫ genere seu natura in
differēs errās/ obligat. volūtasqꝫ a tali rō=
ne taliqꝫ ꝯsciā sic errāte discordās mala est
⁊ peccat/ eā approbat. Sꝫ inquātū vo po=
nit q rō vel ꝯsciā/ circa actus d̄ se ex suoqꝫ
genere seu natura bonos vel malos errās
nō obligat/ nec voluntas a tali rōne taliqꝫ
ꝯsciā sic errāte discordās mala est ⁊ peccat/
ipsam impugnat. mōstrās q idē est dicen=
dū de rōne vel ꝯsciā circa actus d̄ se ex suo
qꝫ genere seu natura bonos ⁊ malos erran
te. s. q obligat. ⁊ q volūtas a tali rōne ta=
liqꝫ ꝯsciā sic errāte discordās. mala ē et pec
cat. Sicut dī de illa q̄ circa act9 de se ex suo
qꝫ genē seu natura indifferētes errat ¶ Et
causam huius ex seqn̄tibus. effectualit as=
signat. Certū est em̄ q ꝓpriū obiectū vo
luntatis ⁊ a quo ac ꝓm qd ipsius volūtat
bonitas et malicia depēdet ⁊ accipi dꝫ/ ē il=
lud qd sibi a rōne obijcit seu supponitur.
Nō qdē ꝓm q illud ex seipso de suoqꝫ na=
tura ē. sed ꝓm illā qualitatē in bonitate vl
malicia ꝓm quā ab ipa rōne apphendit ⁊
ipi volūtati obijcit seu ꝓponit. Etenim
(vt freqntius supra dictū ē) rō voluntatē
mouere hꝫ et mouet ꝓm sui obiecti appre=
hensionē ⁊ ꝓm illud qd apphēdit. Certū
ē insup (vt iam modicū supra satis decla=
ratū est) q rō. etiā qd bene notādū est. cre=
dendo forsan se debite volūtati diuine cō=
formare. licꝫ tn̄ tūc erret. potest qnqꝫ aliqd
obiectū apphēdere ⁊ volūtati obijcere seu
ꝓponere ꝓm aliā qualitatē quā illud qd d̄
se ex suoqꝫ genere seu natura non hꝫ. sic q
nō solū ꝯtingere pt in actibus de se ex suo
qꝫ genere seu natura indifferētibus. sed eti
am ⁊ eodē mō in casib9 q̄ de se ex suoqꝫ ge=
nere ⁊ natura sunt boni et mali. Clarū est
em̄ q eodem modo pt rō aliqd qd de se ex
suoqꝫ genere seu natura bonū ē apphen=
dere. ac voluntati obijcere seu ꝓponere vt
malū ⁊ ecōtra sicut illud qd de se ex suoqꝫ
genere seu natura indifferēs est pōt vt bo=
nū vel malū apphendere. ac vt tale volun
tati obijcere seu ꝓponere. Cū ergo p̄dicta
magis ad ꝓpositū applicādo ⁊ gratia ali=
cuius exempli/ ratio aliqd qd de se ex suo=
qꝫ genere seu natura bonū ē apphendit vt
malū/ ⁊ sicut malū. ⁊ p ꝯseqns dictāte con
scientia fugiendū/ ipsi volūtati obijcit seu
ꝓponit. iam illud efficit et est ꝓpriū obie
ctum ipsius volūtatis. Nō quidē sub rō=
ne boni ⁊ tanq̄ bonū q̄uis d̄ se ex suoqꝫ na
tura bonū existat. qꝛ non est vt tale ab ipa
rōne apphensum ⁊ vt tale ipsi volūtati ob
iectum seu ꝓpositum. sed sub rōne mali et
tanq̄ malū de p accidēs. ⁊ sic fugiendum
q vt tale est ab ipa rōne apphensum. et vt
tale dictāte etiā ꝯsciētia ipi voluntati obie
ctum seu ꝓpositū. ¶ Sic ergo vt videt in
isto casu ꝓpriū obiectū volūtatis ē malū
⁊ fugiendū. q̄uis vt tactū ē in illud vt tale
apphendendo ac vt tale ipi volūtati obij=
ciendo seu ꝓponendo: ipa rō ipiusqꝫ con
scientie dictamē errauerit. Si nūc ergo ipa
voluntas tali ratiōi taliqꝫ ꝯscientie dicta=
mini q̄uis erranti cōtradicēdo in tale suū
obiectū ferat ⁊ se applicet. certū est q fert ⁊
se applicat in obiectū malū et dictante con
sciētia fugiēdū. ⁊ p ꝯseqns est mala et pec=
cat. cū volūtarie ferri ⁊ se applicari i malū
⁊ fugiēdū: sit pctm̄. Nec inspicit q vt sepe
dictum est. illud in qd sic ipa voluntas fer
tur sit de se ex suoqꝫ genere seu natura bo=
num. Quia vt in tale ipa voluntas nō fer
tur nec ferri potest in ipm. quia vt tale non
est suum ꝓprium obiectum. ⁊ per conse=
quens etiam nec ab eo vt a tali potest aut
debet ipsius voluntatis bonitas depende
re ⁊ attendi. Cum iuxta supra tacta ipius
voluntatis bonitas vel malicia a sui ꝓpꝛij
obiecti: non quidem vera essentia seu natu
ra sed qualitate sub qua a ratiōe siue recta
siue errante apprehenditur. ipiqꝫ volunta=
ti obijcit seu ꝓponit dependere habeat et
attendi. Et sic hic eadē rōne dicā pt d̄ illo
quod de se ex suoqꝫ genere seu natura ma=

tum eſt. ſi ratio illud vt bonuꝫ apphendat
⁊ vt bonū. ⁊ ꝑ ꝯſequēs ipſa dictāte ꝯſciētia
debitū et faciēdū ipſi volūtati obijciat ſeu
ꝓponat. Nā illud ꝓpriū ipſius volūtatis
obiectū/ nō qdē ſub rōne mali ⁊ tāq̄ malū
q̄uis de ſe ſuiq̄ʒ natura malū exiſtat. quia
nō ē vt tale ab ipſa rōne apphenſuꝫ. nec vt
tale ipſi volūtati obiectū ſeu ꝓpoſitū. Sʒ
ſub rōne boni ⁊ tāq̄ bonū de [illegible] accidēs. et
ꝑ ꝯſequēs debitū et faciēdū. q2 vt tale ē ab
ipſa rōne apphenſū. et vt tale dictante etiā
ꝯſciā ipſi volūtati obiectū ſeu ꝓpoſitum.
Et iō ſi volūtas tali rōni taliq̄ʒ ꝯſcie dicta
mini ꝯdicēdo/ tale ſuū obiectū facere ⁊ ad
implere recuſet. clarū ē q̄ bonū et dictante
ꝯſciā debitū ⁊ faciēdū recuſat. q2 vt tale eſt
ſuū ꝓpriū obiectū: ⁊ ſic ē mala ⁊ peccat. q2
volūtarie qđ debitū ⁊ faciēdū eſt. recuſare
peccatū eſt. ¶ Et ſi in caſibus p̄dictis op-
ponendo diceret̄ q̄ voluntas ſic tali rōni
ꝯſciētie dictamini errāti ꝯdicēdo bene mo-
uet̄. q2 fert̄ ⁊ ſe applicat in bonū ⁊ aufugit
malum. ⁊ ſic nō ē mala nec peccat. imo bo
na ē ⁊ bene facit. pʒ clare rn̄ſio ex ſtatim di-
ctis. Non em̄ ſeq̄t̄ ſi volūtas in illud qđ
de ſe ex ſuoq̄ʒ genere ſeu natura bonū ē fe-
rat̄ ⁊ ſe applicet. vel illud qđ de ſe ex ſuoq̄ʒ
genere ſeu natura malū eſt aufugiat. q̄ ꝓ-
pterea bene faciat ⁊ bona ſit. niſi illud faci-
at ſub debita q̄litate ac debito mō. ſic ſcilʒ
q̄ ſi in illud qđ bonū ē ferat̄ et ſe applicet.
hoc faciat ſub rōne boni ⁊ tāq̄ in bonū. vl'
[illegible] illud qđ maluʒ ē aufugiat hoc faciat ſub
rōne mali et tāq̄ malū. nō em̄ q̄ ad deum
ſeu q̄ ad meritū vel demeritū inſpicit̄ tm̄ il
lud qđ fit. ſed ſub q̄ qualitate [illegible] q̄ mō ſeu
aīo illud fit. ¶ Nūc ad ꝓpoſitū in caſib⁹
ſupra dictis. licʒ em̄ vt ibi ſatis deductū ē
volūtas q̄ ad primū caſū ferat̄ ⁊ ſe applicet
in illud qđ de ſe ex ſuoq̄ʒ genere ſeu natu-
ra bonū eſt. nō tn̄ hoc facit ratione boni et
tāq̄ in bonū. q2 vt tale nō ē ſuū ꝓpriū ob-
iectū nec ſibi vt tale a rōne ꝓpoſitū. ſʒ fert̄
⁊ ſe applicat in illud ſub rōne mali et tāq̄
malū. Q2 vt tale ē ſuū ꝓpriū obiectū ſibiq̄ʒ
vt tale a rōne ꝓpoſitū ⁊c̄. Et ſi lʒ ī bonū fe
rat̄ ⁊ ſe applicet/ nō tn̄ facit ſub illa bona q̄-
litate nec bono mō ſeu aīo. ſʒ ſub mala q̄li
tate ⁊ malo mō maloq̄ʒ aīo. ⁊ iō talis vo
luntas [illegible] ē bona nec bn̄ facit. ſʒ ē mala et
male facit et peccat. Et idē de ſcđo caſu re-
ſpectu illi⁹ qđ de ſe ex ſuoq̄ʒ gn̄e ſeu natu-
ra malū ē. ſʒ rōe errāte apphēdit̄ ipſiq̄ʒ vo-
lūtati obijcit̄ ſeu ꝓponit̄ vt bonū. Nā lʒ
tūc volūtas aufugiat illud qđ de ſe ex ſuo
q̄ʒ genere ſeu natura malū ē: nō tn̄ illud fa
cit ſub rōne mali ⁊ tāq̄ malū q2 vt tale nō
ē ſuū ꝓpriū obiectū nec ſibi vt tale a rōne
ꝓpoſitū. ſʒ illud aufugit ſub rōne boni et
tāq̄ bonū. q2 vt tale eſt ſuū ꝓpriū obiectū
ſibiq̄ʒ vt tale ab ipſa rōne ꝓpoſitū ⁊c̄. vt ſa
tis ibi deductum ē. Et iō talis voluntas
nō ē bona nec bn̄ facit ſʒ mala ⁊ male facit
⁊ peccat. ¶ Ad ꝓpoſitū p̄dictoꝝ duoꝝ ca-
ſuū ꝓ clariori eoꝝ intellectu/ p̄ñt iux̄ effe-
ctū dictoꝝ ipſi⁹ b. Tho. poni duo exēpla.
¶ Primū exemplū reſpectu p̄mi caſus. cre
dere in chriſtū ē ꝑ ſe bonū ⁊ neceſſariū ad
ſalutē. ſʒ volūtas in hoc bonū nō fert̄. niſi
ſm̄ qđ ſibi a rōne obijcit̄ ⁊ ꝓponit̄. Si ḡ
ipſi volūtati a rōne errante ꝓponat̄ vt ma
lū. ⁊ ſic dictāte ꝯſciētia nō faciēdū. ⁊ nihilo
minus ipſa volūtas tali rōni taliq̄ʒ ꝯſcien
tie dictamini ꝯdicēdo. in illud ferat̄ ⁊ ſe ap
plicet. claꝝ ē q̄ in illud feret̄ ⁊ ſe applicabit
ſub rōne mali ⁊ tāq̄ malū ⁊ nō faciendum.
Nō q2 de ſe ſuiq̄ʒ natura malū ſit ⁊c̄. ſed ē
malū ⁊c̄. de ꝑ accidēs ex tali. ſ. apphenſiōe
rōnis q̄ vt malū ⁊c̄. illud apphendit. ⁊ vt
malū ipſi volūtati ꝓponit. Et ſic talis vo
lūtas de ſe erit mala ⁊ peccabit q2 volūta-
rie in malū ⁊c̄. ferri ⁊ ſe applicare malū eſt
pctm̄. Et ad h⁹ ꝓpoſitū dicit ph̄s. vij. eth̄.
q̄ ꝑ ſe loq̄ndo ille incōtinēs ē q̄ nō ſeq̄t̄ rō
nē rectā ſʒ de ꝑ accidēs. Ille etiā incōtinēs
eſt q̄ nō ſeq̄t̄ rōnē falſam. i. erroneā. ¶ Se
cundū exēplū reſpectu ſcđi caſus. fornica-
ri de ſe ex ſuoq̄ʒ gn̄e ſeu nā. ē qđdā malū. ſʒ
volūtas ī iſtud malū nō fert̄ niſi ſm̄ q̄ ſi-
bi a rōne obijcit̄ ⁊ ꝓponit̄. Si ḡ a caſu ipſi
volūtati a rōne errāte ꝓponat̄ vt bonū et
neceſſariū ad ſalutem. ⁊ ſic dictāte ꝯſciā vt
debitū ⁊ neceſſario faciendū. ⁊ nihilomin⁹
ipſa volūtas tali rōni taliq̄ʒ ꝯſcie dictami
ni ꝯdicēdo illud aufugiat facereq̄ʒ recuſat
clarū ē q̄ illud aufugiet et facere recuſabit
ſub rōne boni et neceſſarij ad ſalutem ⁊c̄.
⁊ tāq̄ bonū ⁊ neceſſariū ad ſalutē: nō q2 de
ſe ſuiq̄ʒ natura bonū ſit ⁊ neceſſariū ⁊c̄. ſed
ē bonū ⁊ neceſſariū ⁊c̄. de ꝑ accidēs ex tali

scʒ apprehensione rationis. que vt bonū ꝛ
necessariū ꝛc. ipi voluntati ꝓponit. Et sic
talis volūtas de se erit mala ꝛ peccabit. qꝛ
voluntarie bonū ꝛ necessariū ad salutē au
fugere ꝛ recusare facere malum ꝛ pctm̄ est
Nō tn̄ (vt oia sane intelligant) simul credat
ꝑ p̄dicta. ꝙ volūtas in casu isti⁹ vltimi ex-
empli/tali rōni taliqꝫ ratiōis dictamini sic
errāti se cōformādo/bene faceret. sꝫ solū ꝙ
etiā ꝯdicēdo male facit ꝛ peccat. qđ quō fi
eri possit inferi⁹ lati⁹ declarabit̄. ¶ Cōclu-
dit igit̄ finalit̄ ꝛ simplicit̄ ip̄e. b. Tho. post
multa hincinde ꝑ eū allegata. ꝙ ois volū
tas a rōne siue recta siue errāte discordans
sit in illis seu circa illa q̄ đ se ex suoqꝫ gene-
re seu natura indifferētia sunt/siue ī his et
circa ea q̄ de se ex suo genere seu natura bo
na/vel mala existūt. sp̄ mala ē ꝛ peccat. Ex
qbus ꝯ p q̄ satis effectualit̄ ad p̄mā duarū
p̄ncipaliū q̄stionū supra formatarū ꝑ affir
matiuā r̄ndere videt̄. ꝙ scʒ ꝯsciā errās ob-
ligat. Qđ tn̄ respectu volūtatis a ratiōe et
ꝯsciā errante seu erronea discordātis sic in-
telligēdū ē. ꝙ licʒ talis volūtas sp̄ de se sit
mala et peccet. nō ꝓpterea tn̄ vt statim ali
qualit̄ tactū ē/sequit̄ ꝙ quotiēscūqꝫ tali rō-
ni et ꝯsciētie sic errāti: cōcordat ipsa volun-
tas bona sit et bene faciat. Est eteniʒ dare
casum in quo volūtas rōni ꝛ consciētie er-
ranti seu erronee discordādo et ꝯ id qđ di-
ctarent faciēdo eēt mala et peccaret. Et ni-
hilominus etiā cū eis cōcordādo ꝛ facien
do qđ dictarēt mala eēt ꝛ pctm̄ cōmitteret
Utputa qn̄ rō ꝛ cōsciētia vt ē in vltimo ex
emplo statim supra posito errādo dictarēt
aliqđ qđ eēt ꝯ deū eiusqꝫ legē ꝛ p̄cepta. Dis
cordādo v̄o facit ꝯ dictamē rōnis ꝛ ꝯscien
tie in quo ē sp̄ialitē interp̄tatiue dei ꝯtem-
ptus. Et hic ē ꝓprie casus in quo cadit ꝑ-
plexitas. ꝛ ex inde etiā dū ad dictā primā q̄
stionē supra positā r̄ndēdo dr̄. ꝙ cōsciētia
etiā errās sp̄ obligat. nō ē intelligēdū ꝙ sp̄
simplicit̄ obliget ad faciēdū et subsequen-
dū illud qđ ipsa dictat. sʒ sub disiunctione
ad faciēdū. s. et sequēdum illud qđ ipa di-
ctat. vel ad se deponēdū vt clarius inferius
ex dicēdis patere poterit. ¶ Pro q̄ clari⁹ 3
intelligēdo. et qꝛ materia ista frequenter
occurrit. nec clare ab oibus ꝓut bene expe
diret intelligit̄: vtile visum ē positionē cir-
ca hoc domini Bonauenture quā ad di-
ctam primā q̄stionē effectualit̄. licʒ sub ali
is terminis r̄ndendo ponit hic applicare.
ꝯformat em̄ q̄stionē sic. Utrū teneamur ad
om̄e id qđ cōsciētia dictat eē necessaria ad
salutem: Et sub p̄dicto titulo q̄stionis for
mat etiā tres alias q̄stiōes quasi subalter-
nas. quas ꝑ idē quasi mediū soluit. Et sūt
he in effectu. Utrū ois conscientia liget: et
vtrū liget ad om̄e qđ dictat: Utrū hō sit ꝑ-
plexus qn̄ cōsciētia sibi vnū dictat ꝛ lex di
uina dictat ꝯriū: Cui sit magis ob tempe
randū. vel cōsciētie dictamini. vel p̄cepto
p̄lati. cū sibi inuicē obuiāt et ꝯriāt: ¶ Cir
ca quaꝝ quattuor q̄stionū dissolutionem
ponit dictamē consciētie/triplici respectu
ad tria genera actuū cōsiderari posse. satis
ad ꝓpositū distinctiōis supra posite. licet
sub alijs v̄bis. Et intelligat̄ vt ponit̄ đ di
ctamine cōsciētie ꝑ modū p̄ceptiōis vel ꝓ
hibitionis nō ꝑ modū cōsilij siue ꝑsuasio-
nis. qđ ꝓprie ē dicere qđ intelligēdū est de
cōsciētia formata et nō de solo timore seu
scrupulo consciētie. quoꝝ satis supra nota
ta ē differētia. ¶ Aliqn̄ etem̄ consciētia di
ctat ea q̄ sunt s̄m legē dei. aliqn̄ dictat ea q̄
sunt ꝯ legē dei. aliqn̄ dictat ea q̄ sunt preter
legē dei. ¶ Qn̄ autē cōsciētia dictat ea que
sunt s̄m legē dei. ipa simplicit̄ ligat ad faci
endū illud qđ ipa dictat. imo cū in isto ca-
su hō iā ad ea q̄ sic cōsciētia dictat sit per le
gem diuinā ligatus et obligatus: cōsciētia
q̄ sic illi legi cōcordat: nō solū ligat imo et
ligatū ostēdit. ita ꝙ in effectu duo ligami-
na cōcurrūt. Et talis consciētia nullo mō
ē deponēda seu abijciēda. imo toto effectu
sequēda. ¶ Qn̄ v̄o cōsciētia dictat ea que
sunt ꝯ legē dei/ipa etiā consciētia simplicit̄
ligat et obligat non quidē ad faciendū qđ
ipa dictat sʒ ad deponendū. Quia cū talis
cōsciētia erronea errore repugnāte legi di-
uine q̄diu ipa manet/ponit ꝛ tenet homi-
nem ex statū salutis. et iō necesse ē eam de
ponere. qꝛ siue tūc hō faciat qđ ipa cōsciē
tia dictat siue eius oppositū. peccat morta
liter. Faciēdo etenī in isto casu qđ ipa con
scientia dictat/facit ꝯ legē dei. qđ clarū est
pctm̄ mortale eē. Faciēdo v̄o oppositū illi
us qđ ipa conscientia dictat adhuc peccat
mortalit̄. non rōne quidē opis qđ tunc fa

cit. sed quia malo modo facit. ¶ Facit em̄ in
contemptum dei. qꝛ licet illud qđ tūc facit
de se non displiceat deo / facit tn̄ ac si displi-
ceret deo: cuꝫ faciat illud qđ sua cōsciētia
sibi deo displicere dictat. Sic ḡ facit quod
deo displicere credit. faciendo autē qđ deo
displicere credit. deum contemnit. qꝛ deus
non tm̄ attendit qđ homo faciat. sed quo
animo faciat. ꝛ sic mortaliter peccat. ¶ Et
bene circa tā hic q̄ in supiorib⁹ dicta ꝛ tra-
ctata aduertat̄ ꝙ quotienscūqꝫ fit mentio
ꝙ voluntas a rōne ꝓponēte ꝛ dictante ea
q̄ sunt ꝯ legē seu p̄ceptū dei discordās ma-
la est ꝛ peccat / ꝛ intelligat̄ ꝓut intelligēdū
est. qn̄ non clare ꝛ euidēter cognoscit̄ verū
illa q̄ sic ipa ratio ꝓponit et dictat sint ꝯ le-
gem seu p̄ceptū dei. imo intelligi debꝫ vbi
talia q̄ sic ipa ratio ꝓponit et dictat / credū-
tur eē s̄m legē et p̄ceptum dei. Nam si cla
re cognosceret̄ ꝙ ratio humana ꝓponeret
ꝛ dictaret aliquid ꝯ legē seu p̄ceptū dei. ta-
lem rationē nullus teneret̄ sequi. nec tunc
ratio eēt totaliter errās. sed potius q̄si ma-
liciose agens [illegible] corrupta. Sed qn̄ ratio er
rans aliquid qđ est ꝯ legē et p̄ceptū dei ꝓ-
ponit et dictat vt dei p̄ceptū ac sue legi cō-
forme / tunc est vere errans. Et tunc dicta-
men talis ratiōis cōtemnere. est idē ꝙ dei
preceptū contemnere saltē interp̄tatiue vt
satis supra declaratū est. Item dum in su
perioribus fit frequēter mentio đ eis que
de se ex suoqꝫ genere seu natura bona ł ma
la sunt. et de eis que sub ratiōe boni et ma
li apprehendunt̄ / intelligat̄ semꝑ đ bonis
vel malis / s̄m legē et preceptū dei. Utpu-
ta qꝛ de se vel ex aliqua circūstātia talia sūt
vł vt talia apprehendunt̄. Quia alias nec
virtutes nec peccata / ꝛ per consequens nec
merita nec demerita eēnt. Et sic non ꝓprie
[illegible] materiā presentē tractarēt ꝛ congruerēt.
¶ Qn̄ autē cōsciētia dictat ea que sunt p̄
ter legem dei / ipa cōsciētia ligat ꝛ obligat
sed nō simpliciter imo s̄m quid ꝛ sub qua
dam disiunctiōe seu alternatiua. Secun-
dum quid eīn̄ ligat ꝛ obligat. qꝛ q̄diu ma
net / sub disiunctiōe seu quadā alternatiua
ligat ꝛ obligat. qꝛ ligat ꝛ obligat ad facien
dum qđ ipa dictat vel ad se deponendum
Ita ꝙ homo in isto casu tenet̄ talē consci
entiam deponere. vel adimplere qđ ipsa di-
ctat. Utpote si conscientia dictat quod ne
cessariū est ad salutē leuare festucā đ terra
vel non portare capuciū in ecclesia. oport̄
vel istā conscientiā deponere vel q̄diu ma
net festucā đ terra leuare aut capuciū in ec
clesia nō portare. Et ratio huius est. quia
cum talia sint preter legem dei. nullus ad
ea facienda vel non facienda de eoꝝ natu-
[illegible] obligat̄. sed cuꝫ circa ea accedit dictamē
cōsciētie / iam homo ex tali dictamine ob
ligat̄ ad ea facienda vel non facienda. cuꝫ
prius non obligaret̄. quia cōtra dictamen
conscientie facere / est peccatum. Cum igit̄
q̄diu manet tale cōsciētie dictamen ma-
neat talis obligatio. oportet eaꝫ necessario
adimplere alias esset peccatum. Quando
vero tale conscientia dictamen depositū
est / tunc sublata est illa obligatio que ad [illegible]
lia faciendum vel non faciendum obligat
Et tunc illa talia sunt vt prius de sui natu
ra erant. scilicꝫ indifferentia. ꝛ tunc ea face
re vel non facere similiter indifferens est. ꝛ
sic non est aliquod peccatum. ¶ Nūc
ergo iuxta effectum dictoruꝫ ipius do
mini Bonauenture predicta ad solutionē
ipsarum quatuor questionum per modū
cuiusdam epilogi applicādo. respectu pri-
me ꝛ principalis questionis / patet ex predi
ctis / ꝙ non semper tenemur ad omē id qđ
conscientia dictat esse necessarium ad salu
tem. ꝛ tamen q̄diu manet peccam⁹ si non
facimus illud qđ conscientia dictat. Ergo
non tenemur facere illud quod ipa dictat.
Quia (vt ex premissis patꝫ) illam obliga-
tionem alio modo euadere seu tollere pos
sumus. scilicꝫ talem conscientiā deponen-
do. ¶ Respectu vero secunde questionis
patꝫ ex predictis ꝙ omnis cōsciētia ligat
sed non semꝑ ligat ad omne quod dictat.
In eis em̄ que dictat s̄m legem vel preter
legem: ipa vt iam dictuꝫ est ligat ad id qđ
dictat. in primis quidem simpliciter in se-
cundis vero sub disiunctione. scꝫ ad id qđ
dictat vel ad se deponendum. In eis vero
que dictat contra legē dei / ipa ligat sed nul
lo modo ad ea que dictat. sed simplicit̄ ad
deponendum. ¶ Respectu aūt tercie que-
stionis patet ex premissis ꝙ licet homo in
casu dicte questionis possit dici ꝑplex⁹ ad
tp̄us q̄diu. s. talis ꝯscia sibi manet. simpli-

citer tamen loquendo non est nec deb3 di-
ci pplexus. q2 pōt imo tenet tale ꝯscientiā
deponere ꝑ aliquem modoꝝ infra tactoꝝ.
¶ Respectu vō qrte q̄stiōis p3 ex p̄missis
ꝙ qn̄ plat⁹ p̄cipit ea q̄ sūt b̄m legē dei vel p̄
ter legē dei. magis ē sibi obediēdū ꝙ̄ dicta
mini ꝯsciētie. imo in his casib⁹ talis ꝯscia
q̄ tali p̄cepto plati ꝯriat simpliciē est depo
nēda. q2 iā in his casibus ꝯ p̄ceptū plati fa
cere: est3 ꝯ legē dei facere. De p̄mo nō ē du-
biū cum tūc b̄m legē dei p̄cipiat. De secun
dis vō q̄ sc3 sūt p̄ter legē dei. hoc idē p3. q2
p̄ceptū plati iā ea q̄ sic p̄ter legē dei erāt/fa
cit b̄m legē dei eē. Qn̄ vō platus p̄cipit ea
q̄ sūt ꝯ legē dei/magis ē obediēdū dictami
ni ꝯsciētie ꝙ̄ plato q2 in hoc casu māifestū
ē ꝙ ꝯriū illius qd̄ platus p̄cipit. s. illud qd̄
tūc ꝯsciētia dictat/ē b̄m legē dei. Et sic iux̄
supra tacta/ad illud faciendū sunt q̄si duo
ligamīa. i. ligamē legis dei ꝛ ligamē ꝯscīe.
Ex p̄tē vō p̄cepti plati nullū ē in hoc casu
ligamē. q2 simpliciē nō obligat. q2 ꝯ legem
dei p̄cipit. Et intelligat hoc iux̄ modū su-
pra tactā d̄ dictamīe ꝯsciētie formate. q̄ sc3
clare ꝛ euidēt cognoscit. vel finaliē in aīo
iudicat ꝛ firmat/tale p̄ceptū plati eē ꝯ le-
gē dei. q2 si solū eēt timor vel scrupul⁹ con-
sciētie. necesse eēt aliē ꝛ magis ꝑ p̄ius cōsu-
lere ꝛ discurrere. anteꝙ̄ tale p̄ceptū plati cō
temneret. ¶ Triplex autē modus ꝯsciaꝝ
deponēdi repit. ¶ Primus ē ex seipso. ꝑ
forte sc3 ꝛ feruentē meditationē ꝛ discussi-
onem casus incūbētis: ac rōnū circa ipsu3
occurrētiū. diligens3 studiū opinionū ac
sentētiaꝝ doctoꝝ. Et hoc qn̄ hō noticiam
legis diuine lumēq3 sciētie ex seipso habet.
¶ Scd̄s mod⁹ ē ꝑ discretā ꝛ diligentē inq
sitionē ꝛ inuestigatō3 a l'ratis et pitis/ipsi⁹
legis diuine. Et maxime eis q̄s q̄s peritio
res ꝛ magis ꝓbate vite/iudicio suo cōmo
de repire poterit. Et interdū iux̄ granedi-
nē casus/vehemētiāq3 motus seu dictami
nis ipius ꝯsciētie/plures ac frequēt. ꝛ hoc
qn̄ hō de se nescit d̄ dicta sua ꝯsciētia casu-
q3 sibi incūbēte/iudicare. vtputa qi notici-
am legis diuine nō h3. In his duob⁹ mo-
dis necessaria oīno est humiliatio spūs. ac
q̄dā sui intellectus captiuatio. vt sc3 pie ve
lit credere ꝛ ꝯsentire obedireq3 eis q̄ per se
legit. vel ab alijs audit. Iux̄ dictum ap̄li.

Captiuātes omnē intellectū in obsequi[um]
christi. Hoc ē dicere ꝙ quilib3 in credēdis
plus deb3 ꝯsentire fidei ꝙ̄ sibi. ꝛ in agēdis
plus credere alijs ꝙ̄ sibi. ¶ Tercius mo-
dus ē ꝑ ꝯuersionē mētis ꝛ recursū ad de[um]
eiusq3 ꝯsiliū. ꝑ humilē ꝛ deuotā ac frequē[n]
tem orationē. vbi ꝛ qn̄ deest ꝯsiliū huma-
nū. Iux̄ illud sacre scripture. Cu3 ignora-
mus qd agere debeamus/hoc solū habe-
mus residui vt oculos nr̄os dirigam⁹ ad
te. ꝙ̄uis et hic modus non debeat ab alijs
duobus p̄cedētibus deesse. imo cū eis cō-
currere. ¶ Qui autē alio mō/vt frequēter
apud plures ꝯtingit ꝯsciam suā deponit
magna picula ꝛ plus ꝙ̄ plures forsan cre-
dant incurrit. Tunc/nō ē ꝓprie ꝯsciētie de
positio. s3 ꝯtēptus grauis/ꝛ supba p̄sump-
ptio. Beatus eni hō q̄ sꝑ ē pauidus in cō[n]
sc3 q̄ ad salutē ptinēt. ¶ Ex istis trib⁹ mo-
dis cū nō nullis supius tractatoꝝ pūt no-
tari octo ex q̄bus causari ꝛ prouenire sole[t]
ipsius ꝯscīe error. ¶ Primū ē ignorantia.
qn̄ sc3 q̄s nescit qd sibi eligēdū vel declinā-
dū sit. ¶ Scd̄m est negligētia. cū q̄s sc3 ne-
gligit ꝯsciam suā discutere. vel si post dis-
cussionem se expedire nesciat: negligit tūc
ab alijs q̄rere. ¶ Terciū ē superbia. qn̄ sc3
q̄s nō humiliat intellectū suu3 vt melion-
bus ꝛ sapiētiorib⁹ se credere velit. ¶ Quar-
tū ē singularitas. qn̄ sc3 hō suū ꝓpriū sen-
sū seq̄ns/nō vult se alijs ꝯformare. nec se[q]
q̄ vias cōmunes bonoꝝ. ꝯ qd̄ li. numero-
rum scribit. Extrema castroꝝ consump[sit]
ignis. ¶ Quintū est affectio inordinata q̄
sepe inclinat ꝯsciētiā ad id qd̄ hō tūc appe
tit. et sic facit eā a sua rectitudine deuiare.
Iux̄ dictū Senece. Perit omē iudiciu[m]
cū res trāsierit in affectū. ¶ Sextū ē pusil-
lanimitas. ꝓpter quā sc3 q̄s frequēt time[t]
ea que b̄m rectū iudiciū rationis timenda
nō sunt. ¶ Septimū est perplexitas. qn̄. s.
homo se inter duo peccata positū esse cre-
dit et vtrūq3 declinare. quin sc3 in vnū inc[i]
cidat iudicat impossibile. Sed ad vex. (vt
ex supra tactis satis pat3) perplexitas pro-
prie loquendo nihil est simpliciter. sed b̄m
quid. tamen potest esse aliquis perplexus
b̄m sc3 cōscientiā erroneā. sed statim vt eci-
am supra tactum est/eam deponendo pōt
liberari. ¶ Octauū est humilitas. conscie[n]

…ex mod⁹ deponendi [c]onscienti[as]

ꝙ puritas. Vñ Greg. Bonarũ mentiũ eſt ibi culpas agſcere vbi culpa nõ eſt. ¶ Sexpꝯ prima ſunt mala ⁊ rephẽſibilia. ⁊ error ex eis ꝓueniẽs valde periculoſus. Octauum vero laudabile eſt. error ꝗꝫ ex eo ꝓueniens plus ẽ meritorius. imo nec error ꝓprie dici dꝫ. ſed quedã humilis ſuoꝝ defectuũ ſueq; fragilitatis recognitio. dũ tñ nõ ſit nimius. ¶ Reſpectu ſcđe duarũ q̃onũ principaliũ qua. ſ. querit̃. A

Vtrum conſciẽtia er

rans ſeu erronea excuſet. qđ iuxta eundem beatũ Tho. vt de prima q̃one principali in ſili dictum eſt. eſt idem in effectu ꝙ querere. vtrum voluntas rõni erranti ſeu erronee cõcordans / ſit bona ꝯueniũt iuxta intentionẽ ipſius beati Tho. conſiderãda q̃ ſequunt̃. ¶ Primo (vt frequenter in ſuperioribus dictum eſt) bonũ ⁊ malum in moralibus ⁊ magis clare ad ꝓpoſitũ ſepcius loquẽdo / q̃ ad meritum ⁊ demeritũ / conſiſtit in actu inq̃tum eſt voluntarius. ita ꝙ bonitas vel malicia alicuius actus / ab ipſa volũtate ſeu voluntatis impio depẽdet. qꝛ ſi actus eſſet inuolũtarius nec meritorius nec demeritorius eſſet. Et hinc eſt illud ſepe allegatũ beati Aug. ꝙ omne pccm̃ voluntariũ eſt adeo. ꝙ ſi voluntariũ nõ eſſet pccm̃ nõ eſſet ¶ Aduertendũ eſt inſup ꝙ q̃ ad ꝓpoſitũ / pñs ignorãtia ſub duplici q̃litate inuenit̃. Vna eſt q̃ cauſat inuolũtarium. i. q̃ dum ꝯtingit ſeu occurrit / reddit ſeu efficit actum inuoluntariũ. ⁊ hoc ꝓprie ĩ directe. qꝛ. ſ. priuat hoiem a cognitiõe q̃ ꝑrigit̃ ad hoc ꝙ aliquid voluntariũ exiſtat. Alia eſt ignorantia q̃ nõ cauſat inuoluntarium. i. q̃ dum contingit ſeu occurrit nõ ꝓpterea actum inuolũtariũ reddit ſeu efficiat. q̃ inferius magis declarabunt̃. Ex quibus duobus clare ſequit̃ ꝙ illa ignorantia q̃ dum cõtingit ſeu occurrit reddit ſeu efficit actum inuoluntariũ. tollit a tali actu oẽm rõnẽ boni ⁊ mali moralis / meritiq; ⁊ demeriti. Illa vero q̃ dum occurrit nõ reddit ſeu efficit actũ inuoluntariũ. dictam rõnẽ boni ⁊ mali meritiq; ⁊ demeriti nõ tollit. Patet ex p̃dictis ꝙ vt iam ſtatim dictũ eſt / talis rõ boni ⁊ mali / meritiq; et demeriti / a volũtate depẽdet. ¶ Ex B ꝑterea ꝓ p̃dictorũ ⁊ aliquorũ ſubſequẽtium intellectu notandũ ꝙ ignorãtia triplici mõ ſeu ſub triplici reſpectu ſe p̃t ad actũ volũtatis hr̃e. Vno mõ añcedẽter. Alio mõ concomitãter. Et alio mõ ꝯſequẽter. ¶ Antecedẽter aũt ſe habet ignorãtia ad actũ volũtatis / qñ nõ eſt volita / ſeu vt ita dicat̃ volũtaria. ⁊ tñ eſt cã volẽdi aliquid qđ alias homo nõ vellet. ſ. ſi talis ignorãtia nõ eſſet. vtputa qñ hõ ignorat aliquaꝫ circũſtanciã actus quã ſcire non tenebat̃ / ⁊ ex hoc aliquid agit qđ nõ faceret ſi illã circũſtantiã ſciret. Et ponit ipſe be. Tho. exemplũ de illo qui diligentia de hincinde circũſpiciendo adhibita / ignorãs aliqueꝫ tranſire ꝑ viã / ꝓijcit ſagittã / q̃ tranſeuntẽ interfecit. In iſto enĩ caſu / ita ignorantia iſtius circũſtantie / ſcꝫ tranſitus illius hoĩs nõ eſt volita nec volũtaria / qꝛ iſte ꝓijciẽs ſagittã biñ voluiſſet trãſitũ illius hoĩs ſcire / ⁊ tñ eſt cã volendi qꝛ alias iſte hõ non voluiſſet. ſ. ꝓijciẽdi illã ſagittã / quã alias nõ ꝓieciſſet. ſi. ſ. illam circũſtãtiã trãſitus illius hoĩs ſciuiſſet. Et ita de multis alijs q̃ frequẽtiſſime occurrũt. Et hec ignorãtia ſic antecedẽs ſimplr̃ cauſat inuolũtariũ. i. dum contingit ⁊ occurrit actum inuoluntariũ reddit ſeu efficit. ¶ Concomitanter aũt ſe habet ignorãtia ad actum voluntatis / qñ eſt de eo met qđ agit̃. qđ ſi etiã ſciretur / nihilominus ageret̃. ita ꝙ ipſa ignorãtia nõ inducit ad volendũ vt illud fiat. ſꝫ ſolum cum tali facto cõcurrit. ita ꝙ ſil̃ cõtingit illud eſſe factuꝫ. ⁊ eſſe ignoratũ. Vt iuxta exemplum beati Tho. de illo qui q̃rit hoſtem occidere. ⁊ aĩo ſuo occidere firmauit: contingit ꝙ caſu vel in nemore vel alias iſtũ hoſtẽ ſagitta vel lancea occidit ſꝫ dum eũ occidit. credit occidere ceruũ. In iſto enĩ caſu iſta ignorãtia ꝙ tũc hoſtis ille ibi eſſet ⁊ ꝙ tũc occidat. cõcurrit cũ ipſo facto. ſ. cũ ipſa occaſione. ita ꝙ ſil̃ cõtingit illũ hoſtẽ occidi ⁊ occidi ignorari. nec ipſa ignorãtia ꝙ. ſ. ille hoſtis ibi eſſet / inducit iſtũ occiſorẽ ad eum occidendũ. qꝛ ita biñ eũ occidiſſet. ſi ibi tũc eũ eſſe ſciuiſſet ſicut occidit qñ ignorabat. Et talis ignorãtia dum ꝯtingit ſeu occurrit nõ reddit ſeu efficit actũ inuolũtariuꝫ. qꝛ nõ cauſat aliqđ qđ ſit repugnãs volũtati. i. ꝑ qđ voluntas

n sciret impediret facere qđ tūc facit. vt sa
tis est cōsiderare in exemplo statim posito
Sed talis ignorātia si bñ aduertat bene
causat seu efficit actū ꝓ isto instāti quo fit
nō voluntariū. sic. s. ꝙ ꝓ illo instanti q̄ sic
volūtas non habeat actualiter volitionē il
lum actū faciēdi vt etiā pꝫ in dicto exem-
plo stati posito. Clarū est em̄ ꝙ ille occisor
ꝓ illa hora q̄ illū hostē sic a casu occidit.
nō habeat actualr volūtatē eum occidēdi
qꝛ tunc ibi eū esse ignorabat. imo ceruum
ibi esse ꝛ ceruū occidere credebat. Nec seqꝛ
ꝙ si talis igñrantia reddat seu efficiat actū
nō volūtariū ꝙ pterea eum reddat inuo-
luntariū. Magna etenī inter ista duo est
dr̄ia. Reddere etenī seu efficere actū nō vo
luntariū/est facere ꝙ volūtas ꝓ instāti q̄
ille actus fit/nō habeat actualem volitio-
nē eū faciēdi Reddere vo seu efficere actū
inuoluntariū est facere ꝙ voluntas actua
lem seu habitualē volitionē habeat illum
actū nō pficiendi. q̄ valde inter se differūt:
Magna etenī dr̄ia est inter nō velle facere
et velle nō facere. Primū pdictorū vt iam
tactū est bñ causat seu efficit ignorātia cō-
comitās. de qua nunc agit. Sed scđm nō
causat nec efficit. Et rō est. qꝛ idem nō pt
eodē instanti esse actualiter volitū ꝛ igno-
ratum. sed bñ pōt eodem instāti esse habi-
tualiter seu dispositiue volitū ꝛ ignoratū.
¶ Consequēter aūt se habet ignorātia ad
voluntatē. inq̄tum ipsa ignorātia est voli
ta seu voluntaria. Qđ duobus modis cō-
tingere pōt. Uno mō directe. Alio modo
indirecte. Directe qñ actus voluntatis fert
in ipsam ignorantiā. sicut cū aliquis vult
ignorare. vt excusatōnē peccati habeat. vl
vt a peccādo nō retrahatur. Juxta illud
Job. xxi. Scientiā viarū tuarū nolumus:
Et hec dr̄ ignorantia affectata. Indirecte
vo iterum duplr cōtingere pōt. Uno mō
cum aliquis actu nō considerat qđ consi-
derare debet et pōt. Et hec dr̄ ignorantia
male electionis. vel ex passione aliqua. vel
ex malo habitu ꝓueniens. Alio mō cum
aliquis noticiā quā de aliquibus deberet
habere curat acquirere. ꝛ ſm hunc modū
ignorātia vniuersaliū iuris q̄ quis scire te-
net/voluntaria dr̄. q̄si p negligentiam ꝓ-
ueniens. Cum em̄ nō nisi ꝓpter negligen-
tiam habeat. voluntarie habere videt. L
¶ Nunc igit pdicta ad ꝓpositum solu-
tionis pdicte scđe q̄ōnis principalis iuxta
intentionē eiusdē beati Tho. applicādo.
¶ Si rō vel consciā erret errore voluntario
qui scꝫ nō causat inuolūtarium. vtputa qꝛ
ꝓuenit ex ignorantia. vel cōcomitāte. que
scꝫ cum actu concurrit nec ad ipsum pfici-
endū inducit. vel consequente q̄ scꝫ volita
seu volūtarie est. vel directe ꝓpter neglige-
tiam. vtputa qꝛ est error seu ignorātia cir-
ca id qđ quis scire tenet vel cōsiderare de-
bet ꝛ pōt. tunc talis error rōnis vel cōscie
nō excusat quin voluntas tali rōni vel cō-
sciētie sic erranti ꝯcordans sit mala. ¶ Si
aūt sit error qui causat inuolūtariū. vtpu
ta ex ignorātia antecedēte: q̄ ex ignorātia
alicuius circūstātie absqꝫ omni negligētia
causat ꝓueniēs. tunc talis error rōnis vel
conscie/volūtatē. tali rōni vel conscie sic er-
ranti cōcordantē excusat. vt non sit mala.
vtputa grā alicuius exēpli. Juxta eundem
be. Tho. si rō ꝛ consciā alicuius adeo erret
ꝙ sibi dicerēt ꝙ possit ad vxorē alicuius ac
cedere. volūtas tali rōni ꝛ cōscie sic errāti
cōcordās/mala est nec excusat/eo ꝙ error
ille ꝓuenit ex ignorātia legis dei. quā scire
tenet vel inquirere. Si aūt rō ꝛ cōsciā pdi
cti hoīs in hoc errent/ꝙ aliquā mulierem
quā loco sue vxoris de nocte submissā ig-
rat/credat esse vxorē suā. ꝛ illa muliere de
bitū reposcēte/velit eā cogñscere/excusat vo
luntas eius vt nō sit mala. Quia error ille
ex ignorātia alicuius circūstātie ꝓueniēs
inuoluntariū causat. ꝛ sic excusat. ¶ Pōt
alia multa exēpla concipi ꝛ ad ꝓpositū ap
plicari. imo freq̄nter occurrūt casus diuer-
si in hac materia. ¶ Pro ampliori ad-
huc tā pdictorū/q̄ materie in se decla- D
ratōe expediēs visum est determinationē
triū q̄ōnū. q̄s sup scđo sniarū tractat dñs
Petrus de tharanthasia/ordinis pdicato-
rū/olim Jnnocētius papa. v. hic iuxta ef-
ctū dictorū suorꝫ breuiter subnectere. Pri-
ma qđ est. Utrū ignorātia sit pctm̄. Utrū
ignorātia excusat pctm̄? Que ignorātia ex-
cusat pctm̄? Circa primā q̄ōnē notandū
primo ſm eū. venit/ꝙ cū culpa sit defectus
volūtarius/eius rei q̄ debet inesse/ipsa igno-
rantia inq̄tū caret voluntario caret culpa.

Ad inq̄tum habet de voluntario/habet de culpa. Cum inſup vt etiã dicit priuationes p habitus cognoſci habeant. ve puta iuxta ꝓpoſitum ceptum loquẽdo. ignorãtia per ſciam. aduertendũ venit q̄ triplex q̄tum ad materiã pñtem ſpectare videt̄ reperitur ſcia. Una eſt impertinẽtium ad ſalutẽ. Alia vtiliũ ad ſalutẽ. Alia neceſſarioꝝ ad ſalutem. Impertinentiũ ad ſalutẽ vt ſcire geometriã vel ariſmetricã vł hmõi. Utilium ad ſalutẽ. vt ſcire ep̄ł'as Pauli. actus aploꝝ rum ꝛ hmõi. Neceſſarioꝝ ad ſalutem. vt ſcire. xij. articulos fidei. decẽ p̄cepta legis. ſeptem peccata mortalia ꝛ hmõi. Et intelligunt̄ hec ſm ſtatus ꝛ gradus pſonarum q2 aliquid eſt neceſſariũ ad ſalutẽ ſcire reſpectu vnius/qđ ſolũ eſſe vtile reſpectu alterius. Aliquid etiã eſt neceſſariũ vni ad ſalutẽ ſcire explicite. qđ ſufficeret alteri ſcire implicite. ꝛ ſilr̄ de pluribꝰ. ¶ Reſpectu quoꝝ p oppoſitũ triplex. etiã repit̄ ignorãtia. ſ. impertinentiũ ad ſalutẽ. vtiliũ ad ſalutem. ꝛ neceſſarioꝝ ad ſalutẽ. Prima ſiue ſit voluntaria ſiue inuoluntaria. nõ eſt pctm̄. Scđa ſiue etiã voluntaria fuerit ſiue inuoluntaria. nõ eſt de ſe pctm̄. licet hõ eam cõtemnẽdo peccare poſſet. Tercia vo ignorãtia. ſ. neceſſarioꝝ ad ſalutẽ. iterũ triplex repit̄. Una. ſ. oĩno inuoluntaria. Alia oĩno voluntaria. Et alia ptim voluntaria. ptim inuoluntaria. Prima eſt in eis qui ſcire nõ pñt. vt ſũt infantes pueri ꝛ hmõi. ꝛ hec nõ eſt in culpa. ꝛ p ꝯñs nec pctm̄ ſed ſolũ eſt quedã pena inq̄tum. ſ. ignorantia: ſcie carentiã. ꝛ ſic quandã imp̄fectionẽ dicit. Secunda eſt in eis qui ſcire pñt ſed nolũt. Et ſic ignorantiã velle hĩe videnẗ ꝛ affectare. Et hec ꝓprie nõ dr̄ pena cũ ſit volita. ſ3 eſt culpa ꝛ pctm̄. nõ rõne quidez ignorãtie in ſe. Ignorare etenĩ de ſe nullũ eſt pctm̄. ſed rõne p̄uerſe voluntatis ignorãdi ea q̄ quis ſcire tenet̄ ꝛ q̄ ſibi neceſſaria ſunt ad ſalutẽ Nec enĩ malum actum culpe velle ſolummodo pctm̄ eſt. ſed etiam velle malũ pene ordinantis ad culpam. qualis eſt ignorantia eorum q̄ ſciri debent. eſt pctm̄. Tercia ignorãtia eſt in eis qui ſcire pñt ꝛ bñ vellẽt ſed ſcire negligunt. Et hec partim eſt pena ptim culpa ꝛ pctm̄. Pena quidẽ inq̄tũ ſc3 alis ignorantia q̄ vt tactũ eſt quandã imp̄fectionẽ dicit. nõ eſt ꝓprie volita. imo qđammõ diſplicẽs. Culpa vo ꝛ pctm̄ inq̄tum ex defectu hoĩs. ſua. ſ. negligẽtia venit q̄ ipſe ſciam eoꝝ q̄ ſcire tenet̄ ꝛ q̄ ſibi neceſſaria ſunt ad ſalutem/nõ habet cum habere poſſet. ꝛ ſic qđammõ voluntarie hãc ignorantiã hĩe videt̄. nõ quidẽ voluntate efficiẽte vt in p̄cedẽti. ſ3 voluntate omittẽte q̄ licet nõ ꝓprie ꝛ vere effectualiter tñ et interp̄tatiue volũtas eſt. Et ex his p3 ſolutio p̄dicte prime q̄õnis. ¶ Scđa vo p̄dictarum trium queſtionũ/eiſdem q̄ſi medijs ſm p̄fatum doctorẽ diſſoluit̄. ¶ Preſupponit enĩ primo illud qđ ſepe ſupra tactum. q̄. ſ. omne pctm̄ inq̄tum eſt voluntariũ intantũ eſt pctm̄. Ex quo infert q̄ illud qđ diminuit de voluntario diminuit de pctõ. Deinde illam triplicẽ dr̄iam ignorantie in determinatõe queſtionis p̄cedẽtis poſitã/effectualiter reſumit dicẽdo. Q2 prima ignorãtia oĩno inuoluntaria q̄ dr̄ inuincibilis q2 vinci non põt. vt q̄ eſt in pueris et g natura inſenſatis a toto. i. totaliter excuſat pctm̄. ¶ Scđa vo ignorãtia. ſ. oĩno voluntaria que dr̄ ignorãtia affectata nullo modo excuſat pctm̄. q2 vt p3 magr̄ ſententiarũ dr̄. Et ſi talis ignorãtia excuſet inq̄tum ignorãtia eſt. aggrauat tñ inq̄tum eſt affectata. Unñ tñ aggrauat quãtũ excuſat. Et circa hanc ignorantiã q2 de ipſa frequenter verbũ occurrit/aduertat̄. q2 nulla ignorantia de ſe eſt ſimplr̄ affectata. Etenĩ oẽs hoies iuxta phm/naturalr̄ ſcire deſiderãt. ſed eſt bñ aliqua ignorãtia de p accidens affectata inq̄tum. ſ. ſcia dei oppoſita credit̄ debere hoiem mouere ſeu inducere ad aliquid qđ ipſe non vult ꝛ qđ ſibi diſplicet. Tercia vo igñatia. ſ. ptim voluntaria ꝛ ptim inuoluntaria. q2. ſ. vt ſatis ſup̄ tactũ eſt a voluntate omittẽte: nõ aũt a voluntate efficiẽte ſeu approbante ꝓcedit. excuſat a tãto. ſ3 nõ a toto. i. nõ totalr̄ excuſat pctm̄. ſ3 bñ grauitatez pcti diminuit. Itaq̄ pctm̄ p talẽ ignorantiã ꝯmiſſum/ nõ eſt de ſe ita graue/ſicut eſſet ſi talis ignorãtia nõ haberet̄. Et intelligat̄ hoc de ignorantia q̄ p aliquẽ modũ dat cãm ipſi pctõ. ſic ſc3 q̄ ſi ipſa nõ eſſet/pctm̄ illud nõ ꝯmitteret̄. vel nõ eodez mõ cõmitteret̄. Nam eſt alia q̄dã ſpẽs ignorãtie oẽ generalr̄ pecca-

tium cōcomitans de q̄ nihil ad p̄ns ꝓposi
tum. ¶ Circa v̓o terciā ⁊ vltimā p̄dictarū
triū q̄ōnū distinguēdo dicit p̄fat⁹ doctor.
ꝙ duplex est ignorātia. ¶ Quedā est fa-
cti q̄dā est iuris. Ignorātia facti duplr̄
cōtingere pōt. Aut .s. adhibita diligētia. ⁊
hec excusat a toto. qḋ exponat̄ vt s̄. Et exē
pli ficat de cōcubitu Iacob cū Lya primo
genita filia laban. quē cōcubitū talis igrā
tia excusauit. Aut talis igrātia facti ꝯtigit
nō adhibita debita diligētia. ⁊ hec excusat
a tāto. sȝ nō a toto. qḋ etiā vt s̄. exponat̄. et
exēplificat de facto lamech q̄ñ occidit Ca-
ym. cū tñ ferā putaret occidere. Qḋ factū
talis ignorātia nō excusauit a toto sȝ bñ a
tanto. ¶ Ignorātia aūt iuris vt iam aliq̄-
liter in sup̄ioribus declaratū est sub dupli
[illegible] q̄litate rep̄it̄. vna vincibilis. alia inuin-
cibilis. Uincibilis quā .s. vt etiā supra ex-
positū est quis vincere pōt. iterū duplex re
perit̄. Una affectata. q̄ñ .s. iuxta etiā sup̄i-
us notata aliquis ea q̄ iuris sunt q̄ scire te-
net̄ ⁊ scire pōt. scire nō vult. imo illam eo-
rum ignorantiā qḋammodo ne a pctō re-
trahat̄ se habere cōplacet. Et hec ignoran
tia in nullo se excusat. nec .s. a toto nec a tā-
to. Alia dicit̄ simplex. cum .s. iuxta etiā su-
p̄ius notata aliquis ea q̄ iuris sunt q̄ scire
tenet̄ bñ scire vellet. sȝ cū scire possit negli-
git. Et hec ignorātia excusat a tāto sed nō
a toto. ¶ Ignorantia v̓o inuincibilis sub
duplici etiā qualitate rep̄it̄. Una innata.
alia incidēs. Innata oīno excusat. ⁊ a tan-
to. ⁊ a toto. vt in infantibus. ⁊ a natura insen-
satis. Incidēs v̓o iterū duplex est ſm .s. ꝙ
dupliciter cōtingere pōt. Una nanqȝ inci-
dit sine culpa. Alia vero incidit ex culpa.
Prima q̄ .s. sine culpa incidit. vt q̄ñ gr̄a ex-
empli homo dando opam rei licite effcit̄
furiosus. ⁊ hec q̄ñ totaliter ligat seu impe-
dit rōnem seu vsum rōnis excusat a toto.
alias nō. De scḋa v̓o incidenti .s. ex culpa.
vt q̄ñ homo ꝑstitit cām sue ignorantie du-
plex est opinio. Una est q̄ ponit ꝙ si talis
ignorantia rōnem seu vsum rōnis oīno li-
gat seu impedit. tunc peccatum qḋ sequit̄
excusat. Ut gratia exempli. Cuȝ furiosus
qui ꝑ suā culpam incidit in furiam. et vi
illius furie occidit hoīem. talis eñ nō pec-
cat. q2 vt aīal brutum in solo impetu mo-
uet̄ ⁊ non rōne. Alia est opinio que ponit
ꝙ talis ignorantia non excusat a toto. sed
bene a tanto. Uñ in casu p̄cedenti talis fu-
riosus vt dicit minus peccat. q̄ si furiosus
nō esset. peccat tñ. Prima opinio ꝓbabili-
or videt̄. Propter dubium tñ talibus si fe-
nent̄ debet ſm canones p̄nia iniungi. Et
hec q̄tum ad naturā seu qualitatē conside-
dicta sufficiant.

De natura qualitate et numero circūstantiarū.

Nunc de natura ⁊ qualita-
te ⁊ numero circūstantiarū aliq̄
dicēda veniunt. Etenī vt sup̄i-
us tactū est ad cognoscendam
dūiam nature ⁊ qualitatis peccatorū tam
mortalis q̄ venialis. non modice confert
hmōi circūstantiarū naturā cognoscere dī-
ligēterqȝ duȝ casus occurrūt cōsiderare ac
debite attēdere. Et hinc est ꝙ cōiter p doc-
ctores tres assignant̄ cause principales p-
pter q̄s hmōi circūstantiarū consideratio
nō solum ad sciam moralē: sed valde prin-
cipaliter ad sciam theologicā ptinet quā-
lis nō dubiū est scia regiminis instructiōis
et directōnis aīarum maxime in foro peni
tenciali. q̄ vt dicit Greg. in pastorali. Ars
est artium. scia sciarum. ¶ Prima cā est q2
hmōi scientia theologica cōsiderare habet
actus humanos. ſm ꝙ p eos homo ad be-
atitudinem salutēqȝ eternā ordinat̄. Om-
ne aūt qḋ ad aliquem finem ordinat̄ opor-
tet esse illi fini ꝓportionatū. Actus aūt hu-
mani fini ꝓportionant̄ ſm quandā com-
mensurationē q̄ fit p debitas circūstātias:
rōnabiliter ergo ad p̄dictam sciam theo-
logicam ptinet. ipsarū circūstantiarū cōsi-
deratio. Scḋa causa est. q2 ipsa etiam scien-
tia theologica considerare habet actus hu-
manos. ſm qḋ inuenit̄ in eis bonū ⁊ ma-
lum. melius ⁊ peius. Hec aūt in ipsis acti-
bus humanis frequentissime et circūstan-
tijs rep̄iunt̄. ſm ꝙ ipsas circūstātias vt in-
fra declarabit̄ diuersificant̄. rōnabiliter ḡ
ipsarū circūstantiarū ꝯsideratio ad hmōi
theologicam sciam pertinere dr̄. ⁊ pertinet.
¶ Tercia causa q2 ipsa etiā scia theologi-
ca considerat actus humanos ſm qḋ sunt
meritorij vel demeritorij. qḋ quidē conue-

nit actibus hūanis ad qḋ requirit̄ ꝙ sint
voluntarij. Actus aūt humani frequētis-
sime iudicari hn̄t voluntarij vel inuolun-
tarij ꝫm cognitionē vel ignorantiā circum
stantiarū. Rōnabiliter igit̄ circūstantiaꝝ
cognitio ad hmōi sciam theologicā ptine
re dī ꝛ ptinet. ¶ Ad declarationē igit̄ ma
terie pticularius descendendo. circūstan-
tia sic describit̄. ꝙ est accidēs actus huma-
ni. Et intelligat̄ ista descriptio de nō acci-
denti qḋ inest rei vt sua qualitas. sicut al-
bum dī accidens rei albe. sed intelligat̄ ac-
cidens q̄si cum alio sil' in eodem subiecto
cōcurrens ꝛ existens. extra tn̄ substantiam
ipsius cū quo sic cō currit ꝛ existit. Sic eni
circūstantia dī accidens actus humani. qꝛ
cum actu humano sil' in eodē subiecto cō-
currit ꝛ existere pōt. Est tn̄ extra substanti
am ipsius actus hūani nec est de eius sub-
stantia. Qḋ satis nomen de se importat et
cōnotat. Dicit̄ etiā circūstātia q̄si circū ali
quid stans. ¶ Circūstantie aūt ꝫm q̄s
vt supra tactū est actus hmōi iudicari
hn̄t boni vl mali/meliores vel peiores/me
ritorij vel demeritorij ꝛc. et p ꝯn̄s ad bea-
titudinē salutēqꝫ eternā ordinati assignant̄
a Tullio in sua rhetorica septē. q̄ cōtinent̄
in isto versu. Quis. qd. vbi quibus auxili-
is. cur. quō. qn̄. Etenim iuxta qḋ ipse Tul-
lius dixit. In actib⁹ hūanis ad eoꝝ boni-
tatē seu maliciā debite dinoscendā p̄dicta
ꝯsiderāda veniūt. s. q̄s est q̄ fecerit qd ē qḋ
fecerit. vbi fecerit. q̄bus auxilijs. instrīs vl'
medijs fecerit. q̄re fecerit. quō fecerit. qn̄ fe
cerit. Phs aūt i tercio ethicoꝝ addit octa-
uā circūstantiā. s. circa qd. Sed Tulli⁹ eā
sub illa circūstātia qd: cōphendit. Dictā
ipsarū circūstantiaꝝ fiet declaratio ꝫm nu
merū ꝛ positionē phi. ¶ Numer⁹ aūt seu
sufficiētia istarū circūstantiaꝝ sic sumi pt.
Circūstantia eni vt iam dictū est dī q̄si ex
tra substātiā actus existēs. sed tn̄ ip̄m actū
aliq̄ mō attingēs. Triplici aūt mō seu re-
spectu pōt circūstātia actū ip̄m humanū
attingere. Uno mō inq̄tum attingit ip̄m
actū in se. Scđo mō inq̄tuꝫ attingit cām
ip̄ius actus. Tercio mō inq̄tum attingit
effectū ipsius actus. Respectu primi modi
dupl'r pt ip̄a circūstātia ip̄m actū i se atti-
gere. vel p modū. s. cuiusdā mēsure seu cō-
mensuratōis ꝛ sic erunt circūstantie respi-
cientes seu cōcernentes locū ꝛ tp̄s. q̄ deno-
tant̄ p hec duo verba in p̄dicto versu posi
ta. s. vbi ꝛ qn̄. vel p modū qualitatis ipsi⁹
actus. ꝛ sic erit circūstantia respiciens seu
cōcernens modū agendi quo. s. actus ipse
factus est. q̄ denotat̄ p hoc verbū quō. Re
spectu vō scđi modi. s. respectu cause ipsi⁹
actus. cum oīm actuū ꝛ affectuū humano-
rum quatuor sunt cause principales. s. effi-
ciens. materialis. formalis. ꝛ finalis. q̄dru-
plex circa istas quatuor cās accipit̄ seu oc-
currit dīa seu qualitas circūstantiarum.
Circa eni cām efficientē/alias accipit̄ seu
occurrit circumstantia ipsius agentis que
denotat̄ p hoc verbū quis. Circa cām ma
terialem accipit̄ seu occurrit circumstātia
circa obiectum q̄ denotat̄ p hoc verbū qḋ
addit phs. s. circa quid. Circa causam for
malem accipit̄ seu occurrit circumstantia
circa cām coagentem seu coopantē seu cō-
currentē. q̄ denotat̄ p hoc verbum quibus
auxilijs. Et intellige vt iam tactum est. vl'
instrīs ꝛc. vel hmōi que faciunt ad formā
actus. Circa cām finalē accipit̄ seu occur-
rit circumstantia circa ꝓpositū ꝛ intentio
nem agentis. q̄ denotat̄ p hoc verbum cur.
id est ꝓpter quid qua de cā ꝛc. Respectu
vō tercij modi. s. respectu effectus ipsi⁹ act⁹
accipit̄ seu occurrit circūstātia. circa illud
qḋ ex tali actu contigit et secutum est. que
denotat̄ p hoc verbū quid. ¶ He igit̄ sunt
circumstantie ex quibus vt pluries tactuꝫ
est. actus humani quo ad bonitatē vel ma
liciam/meritum vel demeritū ꝛc. iudicari
habent nec plures repiunt̄ quin ad aliquā
p̄missarū sint reducibiles. ¶ Et ad ma
iorem instructionē mediocrū ꝛ simplici-
um quibus. vt supius tactū est non tanta
scīa vel librorū facultas suppetit/expediēs
iudicatū est de p̄dictis circūstantijs aliq̄li
ter exēplificari. vt exinde in silia facili⁹ ma-
nuduci possint ꝛ seruādo ordinē versus su
pra positi. ¶ Respectu igit̄ primi verbi. s.
quis. certū est ꝙ ceteris alijs paribus gra-
uius peccat sacerdos q̄ simplex clericus. et
grauī⁹ clericus q̄ simplex laicus. et grau⁹
vir q̄ femina. ¶ Respectu scđi. s. qd. certū
est ꝙ ceteris alijs paribus homicidiuꝫ est
grauius pctm̄ q̄ furtū. ꝛ adulteriū q̄ sim-

plex fornicatō. ¶ Respectu tercij .s. vbi. cer
tum est ꝙ ceteris alijs paribus furtū vel ꝑ
cussio. vel fornicatio q̄ fieret in ecclesia vel
alio loco sacro. est grauius pctm̄ q̄ si fieret
extra ecclesiā ⁊ i loco nō sacro. ¶ Respectu
quarti .s. quibus auxilijs instrīs vel medi
is ⁊c̄. certū est ꝙ domū ad p̄dandū intra
re ꝑ falsam clauē. vel serā apire ꝑ instrā sub
tilia. vel ꝑ subordinationē famuli aut an
cille ceteris alijs paribus est grauius pctm̄
q̄ a casu inuentā aptam vel ꝑ foramen mu
ri nō obstructū intrare. ¶ Respectu quin
ti .s. cur seu ꝓpter quid. certū est ꝙ latitare
in nemore vel alio loco suspecto. seu cōdu
cere societatē aliquā intentōe aliquem vel
aliquos occidēdi ceteris alijs paribus est
grauius pctm̄ q̄ p̄dicta facere intentōe so
la dep̄dandi. ¶ Respectu sexti .s. quō. cer
tum est ꝙ ceteris alijs paribus grauius est
pctm̄ hoiem ex ꝓposito deliberato ⁊ ꝑ insi
dias q̄ subito motu subitoq̄ȝ incursu occi
dere. Et grauius ceteris alijs paribus ve
neno in cōuiuio q̄ gladio apte inuadēdo
occidere. ¶ Respectu septimi .s. qn̄. certum
est ꝙ domū ꝓ dep̄dando de nocte intrare
ceteris alijs paribus ē grauius pctm̄ q̄ de
die intrare. Et fornicari die scō pasche vel
alio solēni ceteris alijs paribus grauius ē
pctm̄ q̄ die nō solēni. ¶ Respectu vo octa
ue circūstātie ꝑ phm addite .s. circa qd. cer
tum ē ꝙ machinamēta ⁊ deceptōes tende
re ⁊ pare vel ad inducendā mulierē religi
osam vel vxoratā in fornicationem ceteris
alijs paribus / est grauius pctm̄ q̄ machi
nari ad inducendā vnā aliā oīno solutam
sic de silibus. ¶ Addunt aliqui vltra oēs
p̄dictas circūstancias vnā aliā .s. Quotiēs.
Circa quā dupl'r dici pōt. Uno mō ꝙ cū
iuxta primū trium modorū actum huma
num attingēdi supra tactorū / ipsa circum
stantia. q̇tiens. videat̄ actum in se attinge
re ꝑ modum cuiusdā cōmensuratōis tpis
pōt rōnabiliter intelligi ⁊ comp̄hendi sub
illa circūstantia. qn̄. Nec em̄ debite ⁊ suffi
cienter pōt sine in cōfessione siue alias. quā
titas seu grauitas peccati ꝑ illam circūstā
tiam. qn̄. ꝑquiri ⁊ haberi. vtputa .s. q̊ tēpe.
qua die. qua hora ⁊c̄. pctm̄ factū sit. Quin
etiam effectualiter dicti peccati quātitas ⁊
grauitas ꝑ dictā circūstantiā quotiēs per

quirat̄ ⁊ habeat̄. vt gratia exempli. Con
tingē pōt / imo frequēter cōtingit ꝙ hō plu
ries idem pctm̄. vtputa fornicationē. vel
furtum cōmittet. vna vice tpe quadrage
simali ⁊ die solenni. Et alia vice. alio tpe
et die nō solenni. Et sic de silibus valde q
tidianis. Si igit̄ debite ⁊ sufficienter ab illo
ꝑquirat̄ ⁊ sciat̄ qn̄ tale peccatum cōmise
rit. satis etiam sciet̄ quotiens ipse ꝯmiserit.
Alio modo dī ꝙ ꝓprie ista circumstantia
quotiens / nō est nec dici debet circumstan
tia. q2 ꝓprie nec actum in se / nec causam ip
sius actus / nec effectum ipsius actus respi
cit: imo nec peccatum in se quoquo modo
aggrauat. sed solum ⁊ ꝓprie quandam re
iterationem peccati pluralitatem peccato
rum dicit. vt clare apparere pōt ꝑ exemplū
qd̄ de ipsa iuxta silitudinem p̄cedentium
circumstantiarū poni pōt. Certum est enim
ꝙ ceteris alijs paribus grauius est pecca
tum ter aut quater mulierē de fornicatiōe
vel adulterio solicitare q̄ semel. Et graui
us ter aut quater insidias ad aliquē occi
dendum tendere ⁊ parare q̄ semel. Sed ꝓ
prie ista nō vnū ⁊ idem pctm̄ sūt. imo plu
ra. ⁊ ꝓprie quedā reiteratio peccatorū. Ad
tanter aūt in p̄missis exēplificatōibus ad
dita sunt illa verba. Ceteris alijs paribus.
Nam circa casus p̄missos et siles / possent
etiā alie circūstantie cōtingere seu occurre
re. q̄ de se aliter qualitatē ⁊ grauedinē pec
catorū p̄dictorum disponerēt ⁊ causarent.
Nam qd̄ bn̄ aduertendum est ex cōcursu
plurium circūstanciarū circa aliquē actū
pōt maior eius bonitas vl' malicia. maius
q̄ȝ meritum vel demeritū causari. Per pre
dictas etiam exemplificatōes poterit facili
ter discretus ⁊ intelligēs de casibus qui si
bi vel in ꝓpria ꝑsona vel in ꝑsonis aliorū
vtputa in cōfessione aut al's cōtingere possūt
diiudicare ⁊ discernere. Nam vt sepe in su
ꝑioribus tactū est ꝓ hoc q̄ȝ etiā clarius da
tō intelligi hic de ipsarū natura ⁊ qualita
te circūstātiarū principalr̄ actū est. Ex con
cursu alicuius aut aliquarū circūstantiarū
actus qui alias de se ex suoq̄ȝ genere seu na
tura nō esset / nisi veniale pctm̄ / imo forsan
actus meritorius. efficit̄ pctm̄ mortale vt
plurics exēplificatū est de verbo ocioso. oc
casione q̄ȝ seu ꝓuocatōe risus: ⁊ de datione

elemosyne q̄ de se ex suoq̧ genere est actus
meritorius. Quibus si addat᷑ et cōcurrat
circūstāns illa respectu cause finalis seu in
tencōis actus de qua supra sup̱ illo verbo
Cur. Utputa q̄ fiāt ad ꝓuocandū seu in-
ducendū mulierē in fornicationē/efficiun-
tur pctā mortalia. Et silr̄ de alijs iuxta suū
genus ꝛ naturam. ¶ Et hec q̄ ad naturā.
qualitatē. ꝛ numerū circūstantiarū. quan-
tum huic tractatui cōgruere iudicatū est/
dicta sufficiant.

De diuersis nominibus peccati actualis ꝛ venialis.

R
Q·uo ad diuersitatē nomi-
num que pctō actuali veniali p̱
nōnullos s̄m diuersas eius ꝓ-
prietates. opatōes ꝛ effectus at-
tribui solent/est aduertēdum q̄ sicut in su-
perioribus vbi de ipso peccato veniali agi in-
cepit/dictum est. diffinitionē be. Aug. que
peccato actuali mortali supra vbi etiā de
ipso peccato mortali tractatuȝ est. ex [illegible] q̄
in ipso est p̱fecta rō peccati attribuit᷑/sole-
re p̱ aliquos peccato in generali ꝛ tanq̄ ge-
neri attribui. ꝛ sic qdāmmodo s̄m tn̄ ma-
ius ꝛ minus/posse ipso peccato veniali cō-
petere ꝛ cōuenire. ita de noībus nominūq̧
diuersitate dici pōt. q̄. s. in supioribus pec-
cato mortali in se plura ꝛ diuersa noīa at-
trib. ita sunt q̄ bn̄ cōiter peccato in genera-
li ꝛ tanq̄ generi attribui solēt. ꝛ sic qdām-
modo s̄m tn̄ maius ꝛ minus/possent eti-
am ipsi peccato veniali attribui ꝛ cōueni-
re. ¶ Ideo ad clarius semp̱ naturam ꝛ q̄-
litatem peccati venialis cognoscendū reci-
tabunt᷑ hic aliqua noīa ipsi peccato venia-
li attribui solita. In quorū aliquibus cuȝ
ipso pctō mortali cōuenit intelligant᷑ per
prius ꝛ principalibus ipsi pctō mortali cō-
petere. cum in eo vt tactū est p̱fecta rō pec-
cati cōsistat. et secundario ꝛ minus prin-
cipalr̄. imo p̱ quandā largā acceptionē ipsi
pctō veniali. cum s̄m be. Tho. nō cōsistat
[illegible] eo p̱fecta rō peccati. imo solū quedā im-
p̱fecta. ¶ Potest igit᷑ primo pctm̄ veniale
noīari. ꝛ interdū ab aliquibus noīat᷑ ma-
cula. ꝛ hoc q̄ maculat aīam. Qd̄ quidē in-
tra be. Tho. intelligat᷑ nō ꝓprie loquendo
sed solū s̄m quid. inq̄tum. s. pctm̄ veniale

impedit nitorem qui est ex actibus virtu-
tum. Quia nō diminuit nitorē habitualē
nec em̄ habitum charitatis ꝛ aliarū virtu-
tum diminuere habet. sicut facit peccatuȝ
mortale. ¶ Pōt etiam noīari reatus ex eo
q̄ ad penā obligat. sed hoc etiā vt iam sta-
tim tactū est intelligat᷑ largo mō ꝛ q̄si im-
proprie. q̄ ad penam eternā p̱ se nō obli-
gat. vt facit pctm̄ mortale. sed solū sub dis-
iunctōe. Uel. s. ad penā eternā vel ad penā
purgatoriā. vel ad penā pn̄ialiter satisfa-
ctoriam. Qd̄ capitulo immediate sequēti
vbi de dicti peccati venialis affectibus age-
tur/latius declarabit᷑. ¶ Potest etiā noīa-
ri p̄uaricatio. inq̄tum. s. mandatum dei re-
spicit qd̄ transgrediēdo p̄uaricat᷑. Sed silr̄
vt prius intelligat᷑ largo modo ꝛ quasi im-
proprie. q̄m peccatum veniale nō. facit di-
recte contra legem dei [illegible] mandatū. sed bn̄
p̄ter. vt late in supioribus expositum est.
¶ Potest etiam noīari pctm̄ ꝓut et de fa-
cto noīatur. inq̄tum. s. est cōuersio ad bo-
num cōmutabile. sed vt etiā tactum est h̄
largo modo ꝛ minus principalr̄. Quia il-
la cōuersio ad bonū cōmutabile /nō est cū
totali et habituali auersione a bono incō-
mutabili. sicut est in pctō mortali. Nam
in isto pctō veniali/neq̧ plus neq̧ tantuȝ
diligit ipm̄ bonū cōmutabile ad qd̄ sic fit
ꝯuersio sic bonū incōmutabile a q̄ fit auer-
sio. vt bn̄ ample ꝛ pluries in supioribus de-
claratū est. ¶ Pōt etiā noīari nefas inq̄-
tum. s. est illicitū p̱sone ꝑpetranti. Sed vt
frequēter dictū est. hoc etiam est largo mo-
do sumendo ꝛ quodammodo improprie.
¶ Plura alia possunt ꝓ ipsi peccato venia-
li s̄m diuersas eius opationes [illegible] effectus
noīa attribui. interdū etiā p̱ aliq̄s attribu-
unt᷑. sed supra dicta satis sit tetigisse ꝛ de-
clarasse. Sunt em̄ ea q̄ magis ꝓprie sibi cō-
uenire vident᷑ ꝛ cōius assignant᷑. ¶ Pec-
cata venialis intelligi [illegible] lignū fenū ꝛ sti-
pulam aliqui volunt. inter q̄s sepe p̄fatus
b. Tho. sup illo qd̄. j. ad Cor. iij. dicit apo-
stolus. Qui aliqui sup fundamentū spūale
edificant aurū. argentum lapides p̄ciosos
Alij vo supedificant lignū. fenum. ꝛ stipu-
lā. Et q̄ ille q̄ sup fundamentū spūale sic
lignum fenum ꝛ stipulam edificat saluus
erit. sic tn̄ q̄si p̱ ignem. id est patiet᷑ penā s̄

hō eternam. intelligi ꝑ ista tria vltima volunt peccata venialia. Qđ tn̄ ſm eundem doctorē ꝓprie intelligi habet de ipſis pctīs venialibus q̄ admiſcent ſe ꝓcurātibus terrena. Nam aliqua interdu; pctā venialia ſe viris ſpūalibus admiſcent. ſed qꝛ leuiſſima ſunt/ nō purgant̄ ꝑ ignem. ſed frequētiſſime ꝑ ipm̄ feruorē charitatis. Talia igr̄ pctā venialia/ ſe terrena ꝓcurātibus admiſcentia. ideo ꝑ lignū fenū ꝛ ſtipulā ſignificant̄. qꝛ ſicut p̄dicta tria in domo congregant̄/ nec tn̄ ad ſubſtantiā edificij ptinent imo cōburi pn̄t. edificio nihilominus integro remanente ita etiā pctā venialia mlͭiplicari in hoīe pn̄t/ manēte ſpūali officio Et tunc ꝓ iſtis patit̄ ꝑ ignem. vel ſcʒ temporalis tribulationis in hac vita. vel purgatorij ſi ipſis nō dum purgatis decedat. ſed tn̄ ſalutem cōſequetur eternam. ¶ Dicūt̄ aūt hmōi peccata venialia ſuperedificari ſpūali fundamento non quaſi directe ſuꝑ ipſum. etem̄ ſuꝑ bonum ꝛ ſpūale. malum ꝓprie edificari nō poteſt ſed ſuꝑ. i. iuxta. ſicut in ſimili ibi in ps̄. dicit̄. Suꝑ flumina babylonis ꝛc̄. id eſt iuxta flumina babylonis. Notanter etiam ꝛ bene ad ꝓpoſitum aliquorū infra tangendorū dicuntur hmōi venialia pctā ſic ꝑ lignum fenum et ſtipulā ſignificata ſpūali edificio ſuꝑedificari. Nam ſi ſpūali edificio ſuꝑedificata eſſent. hō talia habens non eſſet ſaluus ſic q̄ſi ꝑ ignem: Unde cum pctō mortali ꝛ veniali ſit decedens. habet quidē lignum fenum ꝛ ſtipulam: ſed non habet ſpūali fundamento ſuꝑedificata. Et ideo talis non erit ſaluus ſic q̄ſi ꝑ ignem. qꝛ ſimplr ſaluꝰ non erit. ¶ Et importāt tria p̄dicta tres modos ſeu tres gradus adherentie ꝛ grauitatis ipſorū peccatorū venialium. treſqꝫ modos ſeu gradus purgatōis eorū. ꝓpter qđ generalr oīa peccata venialia cōplectūtur ꝛ cōcernūt qꝛ nullū eſt qđ nō ſit alterius p̄dictorū triū modorū ſeu graduū adherētie ꝛ grauitatis. Et ꝙ nō ꝑ aliquē dictorū triū modorū ſeu graduū purgatōis etiā purget̄. Lignū etem̄ ꝙ reſpectu iſtoꝝ triū diutiꝰ in igne manet ſignificat maiora. Stipula q̄ citiſſime cōburit̄ minima Et fenū qđ inter iſta duo ſe q̄ſi mediocrit̄ habet. ſignificat mediocria.

De diuerſis affectibus peccati actualis venialis.

Plures poſſent peccati venialis effectus enumerari prout plures exiſtunt. ex quibus tn̄ ꝑ doctores cōius aſſignant̄ qui ſequunt̄. ¶ Unus quidē qꝛ ad penā obligat. Non autē vt ſtatim ſupra tactū eſt ꝙ vni aliquā triū penarū pro peccatis infligi ſolitarū. ſ. eterne vel purgatorie. vel in pn̄ti ſeculo ſatiſfactorie preciſe ꝛ determinate obliget. ſed bn̄ ſub diſiunctōe ad alterā ſ. earum. Nam de pctō veniali hic. i. in hoc ſeculo/ vel ſatiſfactōe hic nō facta in purgatorio ſi cum eo pctm̄ mortale nō exiſtat/ vel in inferno ſi cū eo etiam pctm̄ mortale exiſtat/ ſatiſfieri oportet. Et ſi hic in foro. ſ. eccleſie pn̄tis hō ſatiſfaciat. leuiter ſatiſfaciet Si vō in foro purgatorij ſatiſfacere expectet. grauiter valde puniet̄ ꝛ ſatiſfaciet. Si vō in foro inferni euʒ ſatiſfacere opꝫat. ꝓ ipſo etiā veniali grauiſſime puniet̄. qꝛ eternaliter. Si tn̄ vt tactum eſt mortale cū ipſo veniali exiſtat. i. ꝙ homo cuʒ ambobus deceſſerit. Et ad ꝓpoſitum iſtarum triū punitionū ſeu ſatiſfactionū dari ſolet exemplum de menſura vini q̄ in vno forſan loco valebit ſolidū vnū. ſi ꝓgrediat̄ vlteriꝰ. repietur valere ſolidos duos. ſi vō adhuc vlterioꝛ fiat ꝓgreſſus repiet̄ valere ſolidos tres. Pena tn̄ in inferno pro veniali illata/ incompabiliter minoꝛ eſt q̄ ibidē ꝓ mortali illata. Unde dici ſolet ꝙ pena in inferno ꝓ mortali illata/ eſt ſicut ſoliditas. Illata vō ibidem ꝓ veniali eſt ſicut ſuperficies. In purgatorio aūt ꝓ veniali illata eſt ſicut linea. In pn̄ti vō ſeculo ꝓ veniali illata eſt ſicut punctus. Un̄ ſicut iſta q̄tuor ſūt adīuicē īproporcionabilia. ita int̄ q̄tuor penas ſupra dictas īproportionabilis ē dr̄ia. ¶ Scđs effectus peccati venialis eſt ꝙ aīam maculat. Quod ſic (iuxta qđ ſtatim ſupra tractauimus) intelligat̄. ꝙ. ſ. nitorem illum aīe qui ex actibus charitatis ꝛ virtutum naſcit̄ ſeu ꝓcedit reſpectu illius in q̄ incidit ꝛ impedit. Et ſic ꝑ indirectuʒ maculam quandaʒ in aīa inducit. Prout iuxta aliquos doctores poteſt exemplum poni de imagine picta. que aliq̄n denigra

ri pōt intantū vt nullo modo videri possit. Aliqñ vo sic solum obscurat vt videri q̄dem possit. sed nō plene discerni. Propter quā siliitudinem dicit be. Grego. q peccatum veniale obscurat mortale vo obtenebrat. Respectu aūt istius macule dici solet q in saluādis/ omne pctm̄ veniale in pñti vita a gratia finali. i. que in finem habetur al's saluandi nō essent. delet. 7 hoc fm aliquos q̄tum ad culpam. sed nō q̄tum ad penā. imo pena illa in purgatorio soluit. ¶ Delet aūt gratia finalis. s. que in morte habet pctm̄ veniale in ipsa dissolutiōe aie et corpis. quis etiam forsan nō sit ad illud modus cōtritionis p̄tunc directus. 7 hoc ex virtute cōplexionis 7 sui status. Et fm hoc intelligit verbum Aug. qui dicit. q in purgatorio pōt esse absolutio a pena 7 nō a culpa qd etiam silr ab aliquibus doctoribus dici solitum est. Sed modo cōiter tenet: cum pctm̄ veniale ab hinc deferatur a multis qd etiam q̄tum ad culpam in purgatorio purgari possit. Unde exponendo illud qd dñs de quibusdaʒ peccatis dixit q non remittunt nec hic nec in futuro: dicit Greg. q venialia dimittent in futuro Qd si intelligat q remittent q̄tum ad penam. tunc expositio sua in effectu nulla esset. Nam etiā mortalia q̄tum ad penā q̄ p eis soluta non est ibidē purgant. Jdō clarum est q Greg. intelligere voluit q venialia in purgatorio q etiā ad culpā purgent. ¶ Tercius effectus pcti venialis est q feruorē caritatis minuit. sicut videt de aqua in ignē piecta/ q lʒ ignē nō extinguat feruorē tñ illius minuit 7 temperat. ¶ Quartus effectus pcti venialis est q potentias aīe in bonis laxat. sicut p exemplū qñ imponit onus sup equū/ efficit 7 redditur minus p̄mptus 7 expeditus ad ambulandū. ¶ Quintus effectus pcti venialis ē qd retardat a gloria. Nam cū hō decedit et posset si in eo non essent venialia/ statim ad celū euolare post mortē/ p̄pter ipsa venialia coget ad tps in purgatorio expectare. Nunq̄ eīm facies dei ab aliq̄ videbit. donec soluat minimū etiā peccatorū venialium quadrantē. Oportet eīm quelibet ita mundū ante introitū padisi esse. sicut fuit in innocētia baptismali. ¶ Sextus effect9 peccati venialis est q bona glorie celestis diminuit. Non quidē illa q̄ iam debent 7 q̄ iam homo ibi habet p meritū reposita. Sed illa q̄ deberent si venialia nō fierent. Nam illo medio tpe quo pctā venialia fiunt possent aliqua bona fieri. q̄ cum nō fiant de tanto ipa gloria censet effectualiter qʒ est diminuta. Propter etiā illorū venialium ppetrationē/ oportet opa quedā bona ad solutionē 7 purgationē hmōi venialium facere 7 cōuertere p q̄ valde accrescere potuisset 7 accrescere debuissʒ cumulus pmij eterni. ¶ Septimus effectus peccati venialis est/ quia venialia sepe sunt occasio mortaliū peccatorū. Et hoc inter alios q̄tuor modos. qui in supioribus vbi d̄ sepe peccatis mortalibus tractari incepit/ late expositi sunt. vbi monstratū est q actus qui de se ex suiqʒ natura est solū de genere peccati venialis: pōt vel ex conscie remorsu vl' ex cōplacentia vel ex p̄cliuitate. vel ex progressu. pctm̄ mortale effici. ¶ Hoc aūt etiam singulariter aduertendū est q sicut ad remissionē peccati mortalis exigit desertō actus peccādi cum voluntate firmoqʒ pposito in posterū abstinēdi. sic silr pctm̄ veniale in pñti vita nō dimittit/ nisi etiā actus et p̄posito deserat. ¶ Et hec quo ad totalē materiā nature qualitatis 7 effectus peccati actualis venialis/ ac circa eam occurrentiū/ quantū hunc pñtem istius libelli octauum tractatum cōcernere iudicatum est/ dicta sufficiant.

De secunda 7 vltima diuisione pcti in genere seu tanq̄ generis q̄ sumit fm ipsius peccati cām materialem.

Expeditis his q̄ respectu prime diuisionis pcti in genere seu tanq̄ generis. q̄. s. fm quandā pcti qualitatē 7 quantitatē sumebat 7 sumpta est dicēda occurrebant. Nunc de scda 7 q̄ ad hunc tractatū vltima ipsius peccati etiam in genere seu tanq̄ generis diuisione. q̄ scʒ fm ipsius peccati cām materialē sumitur/ aliqua etiā dicēda veniūt. Nec hic accipienda venit ipsa cā materialis p̄rie vt in rebus corpalibus seu materialibus fieri posset. sed solū p quandaʒ siliitudinē. ve

hic causa materialis dicat illud in quo sit seu causat ipm peccatum.

Prosecutio et declaratio ipsius diuisionis.

Diuisio igit est ista q pctor alia sunt cordis. alia oris. alia opis. vel bm alios aliq sut cogitatiois aliqua locutois. aliqua opatiois.

De peccatis cordis seu cogitationis.

Peccata cogitatonis seu cordis sut hec. Cogitato. delectatio. cosensus. desideriu mali. volutas puersa. infidelitas. supstitio. indeuotio. psumptio. despatio. timor male humilians amor male accedes. prudetia carnis. suspitio inuidia. ira odiu. timor seruilis. exultatio i aduersis pximi. dolor de ei psperis. pteptus pauperu. ptepaus pctor. psonaru acceptio. pfidia. affect carnalis pentu. inepta leticia. secli tristicia. ipatietia. auaritia solicitudo tpaliu. supbia. pplexitas. obstinatio. malicia. tediu boni. acedia. incostatia. pnia pnie. dolor q amplius no e male factu. hypocrisis. amor inordinat placedi timor displicedi. verecundia de bono ope. amor puatus. sesus singularis. ambitio dignitatu. vana glia de bonis nature/vel fortune/vel gre. verecudia de paupibus amicis. pteptus ammonitionu. immisecois.

De peccatis oris seu locutionis.

Peccata oris seu locutiois sunt hec. Crebra iuratio. piuriu. blasphemia. nomen dni irreuereter assumere. veritate impugnare. deu de aura iudicare. cotra deu murmurare. irreuereter horas dicere. detractio. adulatio. medaciu. vitupiu. maledictio. infamatio. cotetio. cotumatio. impugnatio veritatis agnite. impugnatio charitatis fraterne. seminatio discordie. pditio. falsuz testimoniu. mala psilia. derisio cotradictio obediętie e inuertere facta bona. in ecclesijs placitare. ad ira hoiem puocare. repbendere in alio qd ipse facit. vaniloquiu. multiloquiu. stultiloquiu. verba ociosa vel supflua. vel curiosa pferre. iactatia. vboru politio pctoꝝ defesio. clamor. risus. cachinn. turpiloquiu lenociniu. catilenas seculares catare in cultu diuino magis studere voce frangere q deuote psallere. murmurare. vba secularia pferre. i iusta ca aduocare. malu pmedare.

De peccatis operis seu opationis.

Peccata aut opis seu opatois sut hec. Gula. Luxuria. ebrietas. sacrilegiu. symonia. sortilegia. violatio dieꝝ soleniu. indigne coicare. votoꝝ fractio. apostasia. dissolutio i officio diuino. scadalisare sub exeplo malo. pximu corrupe. ledere hoiem. vel i reb vel i psona vel i fama. furtu. rapina. vsura. deceptio. ludi veditio iusticie. exactoes indebite. ac telonea iniusta. auscultar mala. ioculatorib dare. ncca sibi subtrahe. supflua sume. vltr vires qppia aggredi. psuetudo peccadi. recidinato. simulatio. tenere offm ad qd no sufficit vel qd sine pcto no agit. chorisare. nouitates inuenire. maiorib rebellare. minores opprimere. delinqre visu. auditu olfactu. tactu. gustu. lucta. osculis. mueribus. nutib. madatis sc'pturis. circustantias aggrauates admitte. q sunt tps. locus. mod numerus. psona. mora. scia. etas. scipsum ad peccandu coge seu inducere.

De pctis omissionis

Peccata omissionis q etia vt faciliter debite psiderati appare pot/ad tria/respectu q p cedes diuisio sumit/vel. s. ad cor seu cogitatione/vel os seu locutoz/vel op seu opatione ptinet sut hec. ¶ De deo no cogitare ipm no time vel no amare. gras sibi de bnficijs no agere/opa q fiut/ad ipm no referre. de pctis sicut deberet no dolere. ad graz recipienda no se pparare. gra accepta non vti nec ia pseruare/ad inspiratione diuina no se puertere. volutate sua/volutati diuine no pformare. ad ozones dicedas no attedere. ozones debitas omitte/ea q qs vl voto vel pcepto vl officio tenet negligere coione e pfessione semel in anno no expectere. pentes no honorare. se ipm no cogsce repbedere. pscia sua negligere. eccles

q pdicatores ligere. tēptatōnibus nō resi-
stere pnas iniūctas negligent facere. ea q
statim faciēda sūt differre. bonis pximi nō
gaudē. ⁊ malis ei⁹ nō ꝯdolere. iiurias nō
remittere. fidē pxio nō seruare. ⁊ bñficijs
ei⁹ nō corrñdere. delinq̄ntes nō corripe. li
tē nō sedare. igrātes nō instruere. afflictos
nō ꝯsolari. ammonitōib⁹ nō acqesc̄e. Pau
ca ⁊ forsan nulla alia repiri posse credunt
pctā. q nō sub p̄dictis effectualr ꝯphēdāt
et includant. vel ad ea reducibilia sint.

Q̄ñ peccata predicta

mortalia sint vel venialia.

Quando sūt pctā p̄dicta morta
lia vel solū venialia existāt/facile
est ex supi⁹ tractatis coḡscere ex-
aminādo. s. sit apud se. sit apud aliū/mo-
dos ea faciēdi ⁊ ꝯmittēdi. intētionē q3 seu
finē ꝓpter quē fiunt. ac remorsum cōscie. q
de ipsis hr̄. cū alijs circūstātijs circa ea oc-
currētib⁹. de qbus late supi⁹ actū ē. ¶ Et
hec q̄ ad scdam ⁊ vltimā ipsi⁹ pcti ī genere
seu tanq̄ generis diuisionē dicta sufficiāt.

Quare multa in hoc

cōpendio p̄cipue in octauo tractatu/late ⁊
plane dicta sint ⁊ exposita.

Otuissent nōnulla ī hoc libello
⁊ p̄cipue in octauō ⁊ vltimo tra
ctatu in mā. f. pctōꝝ tractata breui⁹ ⁊ ꝯpen
diosius dici. s3 vt freq̄uēter in supiorib⁹ ta-
ctū ē/libellus iste nō sciētificis. libros q3 fa-
cilit̄ pcurare valētib⁹ ꝯposit⁹ est. s3 medio
cribus ⁊ cōiorib⁹. ac eis qbus nō facilit̄ li-
broꝝ copia suppetit. Quib⁹ expediēs ⁊ for-
san necesse fuit ea q̄ hic dicta sūt. et maxie
circa difficiles materias/p reiteratōes ⁊ la-
tas repetitōes. necnō materialis q̄dā exē-
pla q̄si palpādo ⁊ p quandā manuductōē
dare intelligi. Alioqn nō facile forsan fuis
set plib⁹ ꝯphēdere. Sicq3 p̄dicta apd eos
nllū fructū nullūq3 pfectū afferr̄ potuissēt

Remissio ad docto-

res.

Ui tn̄ ampliora videre voluerit
vel clari⁹ de p̄missis materijs in
formari/habeat frequent̄ allega
tos doctores bt. Thomā ⁊ alios ī supiori-
bus notatos. Et p̄cipue in eorū libris ⁊
tractatibus supius etiā designatis.

¶ Explicit cōpendiū theologie.

Epistola dñi Johan

nis de Gerson ad quendā epm super
opusculo tripartito plebibus publicādo.

Reuerēde in xpo pr̄ ac dñe
metuēde. cōqueritr dñs per
ꝓpham Esaiā. Propterea
inqt duct⁹ est ppl̄s meus in
captiuitatē. qr nō habuerit
sciam. ⁊ nobiles ei⁹ interierūt fame ⁊ mul-
titudo ei⁹ siti exaruit. Hec scia nō alia acci
piēda ē q̄ cognitio legis dei ⁊ suoꝝ māda-
toꝝ ad salutē ꝯsequēdā necessaria fine ꝓfi
ciēs. de q̄ iudē scia vex ē illud aplicū. igno
rās ignorabit. nā cū q̄libet alia ignorātia
pt stare salus. Et qm multi sūt ex simplici
bus/qbus nō p̄dicat verbū/aut nō talit̄ p̄
dicat q̄ ad p̄fatā sciam deueniāt. agēte h⁹
vel ignorātia vel negligētia p̄dicantiū. cō
modū fore existimaui si velut in tabula q̄-
dam tenorē nr̄e legis ⁊ suorū p̄ceptorū re-
memorationē sentētiosa. ꝯpedio depinge
rem. aut velut in breui speculo cernētibus
obijcerē. q̄t intus ipsi haberēt curati min⁹
instructi aliqd solidū ⁊ aptum qd in toto
vel p ptes diebus dñicis et festiuis legere
possent suis plebibus vt scirent ⁊ intellige
rent ad qd ⁊ ꝓpter quid ⁊ a quo facte sunt
quid insup credere. quid agere ⁊ quid ob
mittere diuina lege tenent̄ ⁊ queadmodū
a peccato resurgere. Et forsan sile opus at-
temptatū est iam a peritioribus. ⁊ salubri
ori breuitate cōpositum. Qz si ita est certe
nō inuideo. Tm̄modo reuerēde pr̄ digne
tur aduertere vr̄a pastoralis solicitudo.
siue isto mō siue alio fiat. q̄ singulis dieb⁹
dñicis ⁊ festiuis diuine legis tenor pvr̄am
dyocesim vbilibet publicet̄. ne p igrātiā e⁹
plebs vr̄a peat ⁊ ducat̄ in captiuitatē pcti.
Ne p̄tea a speculatore q̄ nō denūciauerit
iteritū vl̄ gladiū/sanguis reqrat̄. s3 liberet̄
denūciatiōe tali/et rebelles soli in suo san-
guine depeāt. ¶ Mittit aūt mea deuotio
opusculū p̄fatū. qd si dignū ad hoc putet̄
poterit vr̄a liberal̄ caritas cū pauco scptoꝝ la
bore ⁊ leuib⁹ expēs̄ bn̄ exposit̄ facē illd mlt̄
tiplicari ⁊ correctū ad singl̄os curatoꝝ ⁊ roꝝ

destinari cū edicto de publicādo vt tactū est in absentia sermonū et q̄tū gr̄a dei eos adiuuerit exponēdo ¶ Deniq₃ si qd addēdum aut rescindendū aut corrigendū esse dictauerit vr̄a prudēs dn̄atio iure suo id facē fas hēbit. Scio tn̄ q̄ post multā a me et multis alijs prioib⁹ examiatoꝝ nihil dephēdi qd̄ videat posse a beniuolo interpte salua fidei et moꝝ puritate sustineri ¶ Et adijci lōge ãpliora potuerāt s₃ breuitas moderne amica desidie sectata est. Bn̄ valete scriptum parisius.

Opusculum triptitū

eiusdē de p̄ceptis decalogi. De cōfessione et de arte moriendi.

Christianitati/suus q̄liscūq₃ zelator p̄sperū ad v̄tutes/vicijs depulsis incrementū. ¶ Salubre duxi sequēs opusculū tripertitum de p̄ceptis, de ꝯfessione, de scia morti, breuitate q̄ potui tradere. q̄tuor p̄sertim xp̄ianorū generibus ꝓ futurū. Primo sacerdotibus et curatis illiteratis atq₃ simplicibus qui cōfessiones audire debēt. Scd̄o indoctis q̄buscūq₃ p̄sonis secularibus aut religiosis/q̄ ecclesie solitis sermonibus aut p̄dicatōibus ꝓ diuinorū p̄ceptorū noticia interesse nō pn̄t. Tercio pueris et iuuenib⁹ qui a rudimētis infancie circa fidei nostre generalem tenorē et principalis puncta primitus debent erudiri. Quarto p̄sonis domos dei et hospitalia loca frequētantibus et infirmoꝝ solicitudinem gerentibus. ¶ Quo circa ad huius doctrine publicationem quadruplex p̄sonarū status deb₃ vigilare. Primo p̄lati quos inferiorum curatorū regimē de ꝓpinquo cōcernit/quibus insup curatorū ignorātia crassa diuine legis et insufficiēs eruditio simplicꝫ ppli imputabit in pctm̄. Scd̄o pētes ꝓ filijs apd̄ scholarū rectores instare deberēt. Tercio domorū dei et locorū hospitaliū gubernatores et magri. Illi q̄rto generalr. qui in verbis aut factis et alijs signis/alios ad peccādum induxerīt. quiq₃ ex officio alios docere debuerāt/et id agere negligūt. Hi nanq₃ sumptibus suis et diligentijs/p huius aut silis doctrine publicationē debēt aliorum correctionem pcurare. hoc em̄ agere/pnis quedam. hoc est satisfactio. hoc opus magis deo accepti⁹ q̄ elemosyna corpal'. ¶ Agatur igit̄ p̄noiati q̄ doctrina huius libri inscribat̄ tabellis affigat̄ tota vel p ptes. in locis cōibus. vtpote in parochialibus ecclesijs. in scholis in hospitalibus. in locis religiosis. ¶ Deniq₃ expediēs videret̄ vt super hoc fieret a principantibus edictu₃/aut q̄ ab ecclesie p̄latis indulgētie cōferrentur. Auctor vo seipm̄ exonerat apud te xp̄ianitatē sanctissimā. agat quilibet q̄ in te et de te gloriat̄ quod bonū esse cognouerit. ¶ Gloria sit altissimo deo in cuius noie p̄ns aggredior opus. ad salutē fideliū aīarū ordinatū/ad eruditionē p̄cipue rudiū idiote ppli et eorū quibus cōsuetis ecclesie sermonibus et p̄dicatōibus minus interesse aut informari ꝯcedit̄. In q̄ veluti tabella quadā et ꝯpendio breui/tenorē fidei xp̄iane/lucide poterūt inspicere/et diuina p̄cepta ꝓhibitōnesq₃ vt ex his qd agere qd vefugere debeāt/possint distinctius agnoscere. ¶ Continet aūt p̄ns tractatulus capła xviij. quorum qd̄libet in duas vel tres vel q̄tuor ptículas ꝯuenīēter subdiuidi poss̄.

Primum capitulum

affirmat mūdu₃ a deo fuisse creatū. Et q̄ ipse deus vnus sit et trinus. Cur etiā aut ad quē finē/homo creatus sit.

Firmissime credendū est et nullatenus dubitandum/ q̄ solus vnus est deus/omnipotēs/omnia sciens/et omnem p̄fectionē habens/in tribus p̄sonis distinctis/q̄ sunt pater et filius et sp̄ussanctus. Qui mundū creauit et creatu₃ regit et gubernat sola sua liberrima voluntate et dignantissima bonitate. Speciali autē ꝓuidentia humanam gubernat et dirigit creaturam/ dans viris et mulieribus animas immortales creās eas tpaliter tunc cum eas corpibus infundit et ad imaginē et similitudinem suā format eas. vt creatus homo/suum cōditorem deu₃ cognoscat diligat/veneret̄ et eius preceptis in hac mortali vita obediens/p opera bona et meritoria/ vitam tandē immortalem beatitudinis plena₃/in anima et corpore perpetuo cōsequatur. et ita sit bonis angelis sociatus et in loco maloꝝ ange-

loꝝ siue demonū substitutos. Qui demo
nes ꝓpter pctm̄ in has inferiores ptes terre
corruerūt / dānatōis sniam sustinētes. Cū
quibus etiā iustissime dāmnabunt hoies
iniqui / diuinis p̄ceptis inobediētes / ⁊ mo-
re bestiali q̄si nō haberent aiam rōnalem /
suis voluptatibus seruiētes.

Scdm capitulū ostē

dit humanū genus ꝓpter primoꝝ pentū
transgressionē ⁊ pctm̄ multiplicē incurris-
se miseriam.

f Idei veritate credendū est / pri
mos pentes nr̄os / Adā ⁊ Euā /
qui ad tam nobilē finē cōseqn
de beatitudinis creati fuerant /
clausisse padisi ianuā ⁊ beatitudinis intro
itum / toti sue posteritati generis humani.
Qm̄ p pctm̄ inobediētie / donū iusticie ori
ginalis quadā hereditaria possessione pro
si ⁊ suis posteris acceptū a deo / ipsi ꝑdito-
res pdiderūt. Quo dono gratuito origina
lis iusticie cōseruato / nos oēs a culpa imu-
nes fuissemus. ⁊ ab oī miseria famis ⁊ sitis
aut infirmitatis absoluti et ab alia q̄libet
penalitate liberi / adeo q̄ oīs alia corpalis
creatura nobis pacifice subiecta fuisset. et
tandē absq3 mortis pena in padisum fuis-
semus translati. Hoc aūt dono p pctm̄ p̄
moꝝ pentū vt p̄missū ē pdito / nos moriē-
di necessitatē ⁊ vniuersam quā patimur pe
nam atq3 miseriā incurrimus / q2 nascimur
in pctō originali. s. in p̄dicte originalis iu
sticie carētia. cōtra qd pctm̄ / tāq̄ remediū
efficax a xp̄o institutū est baptismi sacrm̄.

Tercium capitulum

declarat q̄liter a deo redēpti fuerimus q̄s
etiā sit generalis tenor xp̄iane fidei ⁊ credē-
dorum a singulis.

O Mnipotens dn̄s ac pijssimus
pater / nolēs humanum genus
tot ⁊ tātis subiectū miserijs in
eternū pire ⁊ a regno padisi i ppetuū exula
re / ↄcurrēte iusticia sil' ⁊ mīa / his remediū
decreuit adhibere. Voluit siqdē idē pijs-
sim⁹ pr̄ vnigenitū filiū suū / absq3 corruptōe
carnē sumē ⁊ hoiem fieri int̄ intemerate v̄
ginis marie imaculatū vterū. Tātaq3 ⁊ tā
mirabilis vnio facta ē duarū nārū diue et
humane in vna p̄sona filij dei / vt vere de⁹
hō diceret ⁊ hō d̄s. Ipse ē iesus xp̄s salua-
tor nr̄ pariter ⁊ redēptor. Qui antea qdem a
p̄triarchis ⁊ ꝓphetis denūciatus nouissime
in fine tēpoꝝ / in hac vltima mūdi etate / cō
cept⁹ ⁊ natus / a pastorib⁹ ē cognit⁹ / a trib⁹
regib⁹ oriētis adorat⁹ / a symeone sene ⁊ a-
lijs q̄ plurib⁹ p̄dicat⁹ ⁊ a be. Iohe bap. di
gito demōstratus. Idē de⁹ ⁊ dn̄s nr̄ iesus
xp̄s circit' annoꝝ triū spacio / legē diuinā ⁊
xp̄ianāq3 religionē p̄dicauit ⁊ docuit / eas
innumerabilib⁹ miraculis ↄfirmādo / quā
et in scripturis q̄tuor euāgelioꝝ nobis per
suos ministros exhibitā obseruādā reliqt.
Ordinauit insup septē sacrā ecclīastica / q̄
sūt baptism⁹ / ↄfirmatio / ordo / eucharistia
pnia / mr̄imoniū / vnctio extrema. Ipse po-
stremo vt nos redimeret ⁊ saluaret / sb pō-
tio pylato / supplicio crucis / acerbissimā su
stinuit passionē ⁊ mortē. sepult⁹ deinde / ⁊
tercia die resurgēs / spacio dierū. xl. discipu
lis suis veritatē sue resurrectōis declarans
frequēter apparuit / ⁊ tandē vidētib⁹ aplīs
celos ascēdens / sedet ad p̄ris dexterā in ex-
celsis. ventur⁹ est postremo idē dei filius ie
sus xp̄s in fine mūdi p ignē finiēdi ⁊ in me
lius imutādi. iudex generalis hoim cūcto
rū in aīa ⁊ corpe resuscitādoꝝ. redditurus
singulis p̄mia meritorū / bonis siqdē cele-
ste regnū phennis beatitudinis / pctōrib⁹
vo penale suppliciū ignis eterni. ¶ Hic ē
general' tenor orthodoxe fidei xp̄iane / quā
firmit' credere tenet catholic⁹ q̄libet rōne
vtēs absq3 curiositate / pure atq3 sincerit' si-
ne falsitate / ⁊ certitudinalr̄ reiecta dubieta
te / ⁊ nolēs plus sape q̄ optet sape / sz occur-
rentib⁹ difficultatū dubijs / hūiliter se sū-
mittat credulitas simpliciū intemerate fi-
dei scte m̄ris ecclīe. sapiētū platoꝝ ⁊ docto-
rū ac oim ⁊ sanctarū q̄ in testimoniū hui⁹
inuiolate fidei vsq3 ad mortē dimicauert
¶ Contra hāc fidē il libatam / grauissime
peccant heretici scismatici. idolatre. sortile
gi. incātatores. ⁊ magici. ceteriq3 artib⁹ a le
ge dina ꝓhibitis vtētes. aut demonū iuo
catores. ⁊ generalr̄ q̄ articulos fidei nr̄e / to
taliter aut in pte / palā vel occulte deridēt.
Illi p̄terea q̄ nō credūt deū oīa iustissime
regere sua liberrima volūtate. sz poti⁹ asse
rētes oīa nature vel fortune vl' fato subijci

Preterea malorū queadmodū bonorū finalē saluationē affirmātes. Illi deniqȝ q nrorum actuū imputabilitatē ad meritū vel demeritū negāt q dei pdestinatōēȝ vel reprobationē dicūt operū nrorum tollere libertatē. Horum siles ꝯ fidē orthodoxā sūt errores innumeri: pcedēs ex intellectu supbo humiliare se deo recusante, aut ex falsa phia vel poti⁹ melācolia fantastica. aut demū ex voluptuosa carnalitate rōnis iudiciū ⁊ affectus pietatem subuertente.

Capitulum .4.

manifestat qd de⁹ nobis obseruandū pcepit enumerans decē pcepta decalogi.

Si igit (vt i supiorib⁹ habitū ē) deus optim⁹ atqȝ iustissim⁹ nos hoīes vltra supqȝ irrōnales creaturās adeo excellenē ꝯdiderit ad imaginē suā. s. dās memoriā intellectum atqȝ volūtatē vt cognscamus eū seruiam⁹ ⁊ amemus Misericordissime pterea redemerit, passionē p nobis talē pferēdo qlē nec ipsi p delictis nrīs sufferre vellem⁹ pfecto iustissimū est/vt ipsi deo fideliē seruiam⁹ tāqȝ subiecti supmo dn̄o. sicut filii nāles pri legitio. ⁊ velut serui ex dn̄o pctī. carcē. morteqȝ redēpti. saluatori liberalissimo. Attēto qȝ nobis ei⁹ pcepta seruātib⁹/glia inexcogitabil' ab eodē pmittit. trāsgressorib⁹ vo/inestimabilia tormēta reseruāt. Cognscēs nihilominus ipse piissim⁹ pr nostrā fragilitatē ⁊ exiguā potētiā. neqȝ qȝ reqrit a nobis oē seruitiū qd bm iustitie rigorē exigere posset. dedit qn poti⁹ certū nūerum pceptorum/quorum obseruatio sibi sufficiēs eēt. q etiā legi decalogo ptinēt. Quapropter/ad hec pcepta sciēda ⁊ intelligēda tenet qlibet p se vel aliū diligentiā appone p ꝯseruatōe vite spūalis/ qȝtū pro vite corporalis sustētatōe poneret. ⁊ eo maiorē qȝ imortalis aīa/ē corpe pstātior. sine quorū notitia/nullus pt ꝯuenient pctā vitare aut ab eis resurgere. ⁊ quorum ignorātia ex desidia ꝯueniēs nō excusat sed accusat ⁊ ꝯdēnat. Sunt aūt hec decē pcepta his metris ꝯ pꝯhensa. Unū crede deū, nec iures vane p ipm. Sabbata sanctifices ⁊ venerare parēs. Nō sis occisor fur. mechus. testis iniquus. Uicinique thorū resqȝ caueto suas.

Capitulum .4.

est de explanatōe pmi pcepti.

Primū pceptū est. Diliges dn̄m deū tuū ex toto corde tuo ex tota mēte tua ⁊ ex tota vtute tua. Hoc ē n volūtaē rē quācūqȝ amar pl⁹ qȝ deū. pro pt qd di. amorē pdas. Hoc aūt pceptū ꝯueniēt ab hoīe bruar ⁊ nō alit/si legē dei ⁊ alia pcepta opib⁹ ipleat. Quisqs ei mortalr peccat pceptū hoc infringit. qr volūtatē suā/diue volūtati oppositū pcipiēti/anponit. ¶ Spālr. aūt ꝯ hoc pceptū agūt hoīes ingrati ꝯ diua iudicia ⁊ ordinatōēs aut regimē erga seu l' alias creaturas murmurātes. qi nō eēt ds oīno iustus bon⁹ atqȝ misericors ⁊ tot⁹ amabilis atqȝ desiderabilis. ¶ Illi itē q i foueā despatōis seipsos pcipitāt p impatiētiam. ¶ Illi pterea q vrgēte infirmitate aut necessitate aliq sortilegos ꝯsulūt ⁊ diuinatores. vtētes pomis insciptis. aut breuib⁹ cartulis siue cedulis collo suspensis. aut caracterib⁹. ⁊ alijs qbuslibet vanis credulitatib⁹. qsi ds ipse nō eēt vsqȝqȝ bon⁹ potēs et sapiēs ad eis succurrēdū qȝtū sit eorum necessitatib⁹ expediēs. Faciat igit hō i ncōtate ꝯstitut⁹ qȝtū pt. pcurās remediū nāli industria. nō tēptādo deū qd graue pctm ē/ aut noua miracula expectādo desiderādoqȝ. Reliquū vo qd nature vires excedat deo plena fide ꝯmittat. ⁊ indubitant ēo q noscit oīa. qqȝ optim⁹ ē. illō qd optimū ē ꝯmodissimūqȝ fuerit hoī ꝯferet. sepe eq dē infirmitas paupras aut alia quis tribulatio/ē hoībus vtilior qȝ nimia ꝯspitas qȝ facilit abutimur. Scit nanqȝ pr qd filio psit. mgr qd discipulo ꝯueniat. ⁊ medicus patiēti de remedio ꝯpetēti nouit meli⁹ puidere. ¶ Peccāt insup ꝯ pceptū hoc illi q mūdano qdā timore irrisorum aut oblocutorū vba formidātes/diuis pceptis obedire verent. Quapropt etiā grauissime peccāt hmōi irrisores. psonas diuino seruitio dedicatas in statu religionis vginitatis aut viduitatis ꝯstitutas. aut studio theologie deputatas/affectōe carnali a bono ope retrahētes ¶ Hoc rursus pcepto nobis pcipitur honor ⁊ reuerētia sanctis exhiberi. spāliter vgini marie. ⁊ bono angelo custodi nrō ve nihil turpe/ipso vidēte et pn̄te faciam⁹ qd

p̄ntibus hoībus agere recusaremus. q̄ᵽ de
niq̄ȝ sanctoꝝ reliq̄as loca scēa ⁊ beatoꝝ ima
gines eodem⁹ venerari. nō ꝑ ipsis. ſȝ q̄ꝛ vi
dendo eas/ honorē īpendim⁹ reb⁹ rep̄ntatꝭ
p̄ eas. iuxta ritū scē matris ecc̄lie. alioq̄n
pctm̄ idolatrie ɔmittit. imaginē ſm se ado
rando: credēdo ip̄am imaginē pulcrā siue
turpē/ nouā aut veterē/ plus aliq̄d h̄ie vtu
tis ⁊ q̄cq̄ꝫ numinis includere vel diuinita
tis. ¶ Huic p̄cepto plurimū ɔ̄riatꝰ nimius
honor/ dn̄is tp̄alib⁹ aut magnatib⁹/ adu-
latōe siue malo aliq̄ fine exhibit⁹. Ois etiā
simulatio vel hypocrisis ad inanem hoīm
gloriā aut fallacē deceptiōꝫ ordinata. Im
moderat⁹ itē amor pentū erga filios ⁊ ge-
neralr̄ auri ⁊ argēti aut alicuius creature.
sic q̄ᵽ hō ibi sistat. ⁊ in eis ɔfidentiā ponat.
Nō em̄ hec oīa ab infernali morte nos po
terūt liberare. solus q̄ppe de⁹ est ver⁹ ⁊ fide-
lis amic⁹. q̄ in extrema necessitate opē p̄sta-
re pōt. vn̄ ⁊ sup̄ oīa ɔfidēter cū cordis sin-
ceritate honorari debet: adorari ⁊ diligi.

Capitulum .6.

De scd̄o p̄cepto.

s Secundū p̄ceptū est. Non iura
bis p̄ nomen dei tui inuanū ⁊ si
ne cā. ¶ Cōtra p̄ceptū hoc p̄n-
cipalr̄ agūt qui sciēter quod falsum est T
vel falsum ee credunt/ iurant: piurium
ɔmittēdo. Valde nāq̄ȝ hoc graue pctm̄ ē.
cū de assumatꝰ tāq̄ꝫ testis falsitatis. ⁊ q̄ arti
ficiose iurat falsū artificiose deierat. q̄ᵽ q̄ꝫ
em̄ ꝑ loco ⁊ tp̄e ɔuenienter veritas possit
subticere/ nō tn̄ dici falsum sciēter ⁊ piuriū
ɔmitti. ¶ Peccāt etiā grauit̄ ɔ̄ p̄ceptū h°
q̄ turpia faciūt iuramēta. deū blasphemā-
tes. ⁊ aīas suas iurādo demonib⁹ deuouē-
tes: q̄ de humanitate xp̄i ⁊ sctis/ inhoneste
loquūtꝰ. Contra q̄s oēs sic piuros ⁊ blas
phemos/ statute sunt leges punitiue: tam a
terrenis p̄ncipib⁹ q̄ꝫ a p̄latis eccīasticis. vn̄
dolendū est q̄ð ꝓpter negligentiā ipsoꝝ ad
q̄s penas exeq̄ ptinet/ nō sortiunt effectū.
¶ Multū v° diligent̄ q̄ȝ p̄missa deberēt
attēdere hi q̄ cā lucri de facili iurāt, q̄uēad
modū mercatores ⁊ mercatrices. Illi etiā
q̄ absorpti passione aut ebrietate i ludis fre
quētꝰ inhonestis siue ꝓhibitis vt ē taxil-
loꝝ ludus enormit̄ iurāt. ⁊ generalr̄ q̄cū-
q̄ȝ p̄uersa ɔsuetudie aut inclinatōe p̄uenitꝰ
a iuramētū emittūt. In talib⁹ q̄ppe sepe
piuriū ɔmittitꝰ. ꝓpter q̄ð etiā tales aliq̄n̄
peiores sunt in hoc saracenis aut iudeis et
min⁹ deū honorātes. ¶ Ad hoc aūt gen⁹
pctī piurij. s. reducitꝰ votoꝝ fractio. federis
et solutio fidei m̄rimonialis. Et generalr̄
infidelitas. q̄ in alterius p̄iudiciū secretū
illi⁹ reuelatꝰ. siue [illegible] ɔfessione ipsi⁹ siue alio
mō secreto cognitū. lege nāq̄ȝ diuina ⁊ nā
li/ secretū teneri dꝫ q̄ð in secreto acceptū est
nisi alia via fuerit sibi detectū. ¶ Postre-
mo ɔ̄ p̄ceptū hoc reductiue peccant. q̄ vo-
uent aut ꝓmittūt ea q̄ sunt de se illicita. q̄ᵽ
si ꝓmissa talia/ ope cōpleāt. grauius inde
et damnabilius peccant.

Capitulum .7.

De tercio p̄cepto.

t Erciū p̄ceptū est. Tu obserua-
bis dies dn̄icos ⁊ festiuos ab ec-
clesia ſuari p̄ceptos. ¶ Hec ob-
seruatio aut veneratio multiplr̄ accipien-
da est. ¶ Primo quidē. vt q̄libet xp̄ianus
illo die dn̄ico vel festiuo/ legitio impedim̄
to cessante missaꝫ audire teneatꝰ. ¶ Scd̄o
vt q̄libet/ eo die abstineat ab oī labore aut
mercatōne. ⁊ alio q̄uis laborioso ope. ſm
ritū ⁊ cōsuetudinē patrie quaꝫ inhabitat.
quā ɔsuetudinē p̄latus sp̄ualis loci illius
cognoscēs/ nō ꝓhibet. q̄ᵽ si apud aliquem
sup̄ tali cōsuetudine seruāda. aut alijs casi
bus dubietas occurrat ɔsulat ille supiores
et pitos. ne p̄ amplā nimis aut strictā con
sciam in pctm̄ cadat. Tercio accipiēda est
hec obseruatio vt vnusq̄sq̄ȝ illo die ꝓprias
vitā ⁊ cōsciam discutiat. de cōmissis cri-
minib⁹. a deo veniā petens. Recogn̄scere dꝫ
tūc xp̄ianus multiplicia bn̄ficia sibi a deo
p̄stita. n̄ in aliq̄ murmurādo aut sibi guer
rā de bonis suis faciēdo. ſȝ grās referendo
Debet tūc audiri vbū diuinū ⁊ sp̄ualis do-
ctrina: pacifice atq̄ȝ reuerenter/ absq̄ȝ irrisi-
one aut impedimento quocūq̄ȝ. Medi-
tetur preterea quilibet ⁊ coram oculis cor-
dis quantū potest constituat mortem sibi
de ꝓpinquo imminentē. infernū atq̄ȝ p̄adi
sum. mortē etiā priorū hoīm qui in hac vi
ta p̄fuerūt. facta etiā memorabilia sctoꝝ ⁊
sanctarū. Dicat p̄r n̄r. Aue Maria. Cre-

do. ⁊ aliqs si qs didicerit orōnes deuotas.
Pniās iniūctas sibi/diligēter pficiat. Re-
quirat insup diuinū auxiliū intercessione
mediāte scto℞ sctārum a qbus velut paup
⁊ mēdicus elemosynā spūalē postulet. nūc
ad vnū nunc ad aliū se ꝯuertēs quousqꝫ bo-
nū aliqđ spūale. in saccū sue paupertatis cō-
gesserit. Preterea doceat qsqꝫ curā alioꝝ
hñs/filios aut filias ⁊ alios seruitores/die
bus solēnib⁹ ⁊ festiuis/silia facere. hoꝝ em̄
omissio/culpabilis ē defectus. ¶ Predictꝭ
tm̄ nō obstātib⁹ licite pōt hō dieb⁹ dñicis
⁊ festiuis/aliquā recreationē ⁊ spaciamētū
vel ludū honestū cā solacij assumere/plus
q̄ alio tpe. dūmodo/p pctm̄ mortale non
offendat deus comededo bibēdo coruscan-
do aut aliū ludū exercēdo. Quāq̄ frequē-
tissime in talib⁹ ludis/grauia pctā cōmit-
tant. quēadmodū piuria. rixe. dissensio-
nes. desideria carnalia. opa. verba ⁊ carmi
na luxuriosa. cōtra deū ⁊ equitatē iusticie.
adeo. vt sepius die dñico minus malū eēt
arare q̄ talia ppetrare. ¶ Contra pceptū
hoc peccāt grauiter impedientes pdicatōes
aut diuinū seruitiū verbis aut factis intra
ecclesiam aut extra. ¶ Quiqꝫ circa euchari
stie sacrm̄/irreuerētes sunt. aut erga alia ec
clesiastica sacra. sicut baptismi. ⁊ matrimo
nij celebrationē quidam sunt irridentes ⁊
sacra cōfirmatōis ⁊ vnctiōis extreme susci
pere cōtemnētes. ¶ Ceterū cōtra idē prece
ptum/valde grauiter dlinquūt hi qui in
certis solennitatib⁹ anni/irreuerētias mul
tas ⁊ abominabiles ppetrāt. Illi etiā q talia
facientibus dant cōsensum illi pseitim q
ex officio possent ⁊ deberēt talia impedire.
nec excusari pñt/ludi ptextu. Asserit nāqꝫ
veridicū puerbiū. Non patit ludum. fa-
ma. fides. oculus.

Capitulum .7.

De quarto loquit pcepto.

Onora parentes tuos. est qr-
b tum pceptū. ¶ Hoc aūt accipi
endū est nō tm̄ de parentib⁹ car-
nalibus. sed ⁊ de platis ecclia-
sticis. ⁊ curatis nrīs. q nos in xpo regenera
uerunt. ⁊ generalr̄ de alijs ppositis ⁊ supi-
oribus. mgrīs. s. bñfactorib⁹. ⁊ terrenis pn
cipibus. Consistit etiā de mortuis ⁊ defun-
ctis intelligēdū est q̄ ad hoc q pro ipsis deū
rogare tenemur. ¶ Contra pceptū h⁹ gra
uiter peccant hi. q sine cā rōnabili/suis su
periorib⁹ qbuscūqꝫ/detrahūt. aut maledicūt
⁊ eos pdūt. vel mortē eis optāt. quēadmo
dū mali filij. parentū mortē frequēter deside
rant vt eoꝝ hereditatē possideāt. Trāsgre
diunt etiā pceptū hoc. q cōtēnunt pcepta
sctē mrīs ecclesie. veluti excōicatiōis sniaꝫ
puipēdentes. Et ieiunia indicta ab ecclia
sine cā rōnabili soluētes. cū tm̄ ea obseruā
re possēt/sine sui corporis notabili grauami
ne. Sicuti etiā libertatū ecclie violatores.
q̄ libertas ecclie cōcessa est. nō tam fauore
ministroꝝ ecclesie. q̄ntū intuitu diuini ho-
noris. nō em̄ propter maliciā aliquoꝝ mini-
stroꝝ ecclesie/debet a quoq̄ fideli xpiano
status platic⁹ aut eccliastic⁹ diffamari aut
ledi. nec pdit vtutē suā baptismus aut mis
sa celebrata siue aliud sacrm̄/propter maliciā
ministroꝝ. ¶ Tenet preterea hoc pcepto
laicus fidelis (q̄uis q̄ aliq ecclesie mistri ma-
li sint) debitū reddere. missam audire. de-
cimas ⁊ oblatōes ⁊ alia iura reddere/ordi
nata pro sustentatiōe ecclesie ministroꝝ. q
vacādo diuino seruitio/toti reipublice ser
uiunt. plurimis alioꝝ hoim. propter tpales
et necessarias occupatōes/ab hoc ministe
rio ppeditis. q sic ecclie debitum reddit li
ber ⁊ immunis deo non hominibus seruit.
¶ Porro pceptū hoc infringūt q leuitati-
mis ⁊ insipient/redarguūt terrenos pnci-
pes sup eoꝝ actib⁹ publicis siue ꝯstitutiōi-
bus ⁊ statutis/nō attēdētes sepi⁹ eoꝝ one-
ra ⁊ sarcinas graues/qs subditi⁹ ppls non
pt nec dꝫ cognoscere/q propter nec eos de fa-
cili iudicare dꝫ. multa poti⁹ examini diuino
reseruātes corā q̄ sunt ipsi pncipes actuū
suoꝝ rōnē reddituri. ¶ Deniqꝫ soluūt h⁹
pceptū q nolūt supioꝝ suoꝝ aut sapientio-
rum acqescere ꝯsilijs ppriis iudicijs innite-
tes. Prouenit qppe graue pctm̄ hoc/ex ino
bediētia ⁊ dedignāti supbia. in errorē ⁊ de
ceptōꝫ hoiem inducēs. Contingit nāqꝫ sepi
us vt aliqs hō talit decept⁹ supbia/ tāte se
reputet sanctitatis/vt huano ꝯsilio nō in-
digere se credat. Fit pinde vt decept⁹ hō il
le/ppt austerā nimis ⁊ indiscretā abstinē
tiā/q̄ bonā eē credit/capitꝭ furiā aut aliā i
firmitatē icurabilē malo fine [illegible]

Capitulum. 9. De quinto precepto.

Quintũ pceptũ est. Nõ occides hoiem. Et ẽ intelligẽdũ q nõ ẽ interficiendus hõ/ auctoritate priuata vel pticulari et p viã facti. ptermissa via iusticie et eqtat̃. ¶ Hoc pcepto districte phibet oẽ puersũ odiũ et desideriũ vindicte seu mortis aliene. malũ itẽ cõsiliũ. et iniqu⁹ ɔsensus. in alteri⁹ nocumẽtũ. lesionẽ vel mortẽ. Qꝫ si psona lesa/ eccl'iastica fuerit aut in statu clericali/ ɔstituta graui⁹ est pctm̃. et incurrũt eo facto sic agẽtes et cõsentiẽtes/ excõicatõis sniam. ¶ Cõtra pceptũ hoc/ grauit̃ delinquũt hi/ q odio vl [illegible] core principalr̃ moti/ aut intuitu vindicte aut alieni grauaminis poti⁹ q̃ zelo iusticie instigati/ pxĩos suos p placitatões et pcessus aut iudicia publica multiplr̃ vexant: etiã q̃ suũ ẽ reqrẽtes. Põt nihilomin⁹ hõ qđ suũ ẽ in iudicio publico repetẽ. et ordie iuris seruato/ emendã rõnabilẽ sue dãnificatõis reqrere. absqꝫ h⁹ q odiẽdo pximũ mortalr̃ peccet. q̃ q̃ sepe/ p pace pꝓria et trãquillitate/ et attẽta pximi indigẽtia/ eligibil⁹ esset oẽm emendaꝫ absqꝫ lite publica remitti. Vulgo nanqꝫ dr̃. In denario lite nõ est obolus amoris. ¶ Multũ võ is q ledit aliũ/ oꝫ attẽdere q ex alterius mutulatõe vel occasione siue lesione quacũqꝫ/ cõtingit interdũ lesum cũ suis heredibus depaupari. in q casu ledẽs queadmoduꝫ fur aut latro. ad oĩm bonoꝝ pditoꝝ restitutionẽ tenet̃. ¶ Preterea ɔtra pceptũ hoc grauiter peccãt/ q quoq mõ impediunt ex cõmixtõe viri et mulieris/ fetũ nasci. aut abortiuũ pcurãt: seu pcussione violenta vteri. aut nimia ingluuie. aut pꝓter angustiã vestimentoꝝ ad lasciuiã ordinatã. aut aliam quãcunqꝫ negligentẽ fetus custodiã. Qꝫ si fetus iam erat aĩatus/ grauius pctm̃ ẽ: tũc em̃ vere homicidiũ ppetrat̃. ¶ Insup ɔ̃ pceptũ hoc spẽaliter peccãt inuidi. detractores. odio pleni et iracũdi. tunc pcipue cum inter affines et alios guerras aut discordias implacabiles excitãt. ex qbus mala plurima oriunt̃ adeo vt is q litẽ mouit/ eaꝫ cũ vellet nõ sciret aut valeret sedare. vñ et apđ deũ damnoꝝ inde pꝓueniẽtiũ/ reus cõstituit̃. ¶ Occurrit deniqꝫ ɔ̃ pceptũ hoc dãnabilis et horrẽda ɔsuetudo in aliquibus obseruata pꝓuincijs. qua p vnius delicto tota ipsius pgenies in mortẽ et psecutionẽ pquirit̃. ¶ Hoc tandẽ pcepto interdicit̃ omne duellũ mortale. aut torneamentuꝫ. quibus mortis verisilr̃ imminet piculũ.

Capitulum .10.

De sexto loquit̃ pcepto.

Sextũ pceptũ est. Non furtũ facies. Et est furtũ vel latrociniuꝫ rem alienã rape siue tenere. alie cuius est/ ignorãte. sic q ipsi hoc cognoscẽti displiceret. ¶ Hoc pcepto districte phibet̃ ois iniusta mercatio. Cultura quelibet terre aut labor infidel' et fallax qđlibet aut mendosũ artificiũ. Fict⁹ etiã diete labor. Et rerũ venialiũ inutiliuꝫ quõlibet p vtilibus venditio. siue venditor earum eas emẽdo deceptus fuerit siue nõ. Non em̃ qr deceptus sum/ licite possum alium decipe. ¶ Prohibet̃ itẽ hoc pcepto ois vsura. falsa aduocatio aut patrocinatio. placitatioqꝫ vel lis/ nõ rite assumpta. fraudulẽta pcuratio aut iniustũ iudiciũ. Et generaliter oĩs deceptio manifesta aut falso colore velata qua quis alteri damnũ facit qđ sibi nollet fieri. ¶ Aggrauat̃ aũt pctm̃ h⁹ furti vel latrocinij/ ex circũstantijs loci [illegible] tẽpis. psone et silibus. queadmodũ si rem sacrã/ in loco sacro. aut tpe orõni deputato/ quis auferat. Si etiã psona damnificata [illegible] paup fuerit et in se vel in suo statu aut in suis heredibus ex hoc graue detrimentuꝫ patiat̃. ¶ Requirit̃ aũt ad psone sic aliuꝫ damnificantis absolutionẽ/ vt ablata et dãna/ ex integro/ damnificato restituat. ꝫm iudiciũ boni viri queadmodũ citius. et cõmodius poterit. Qđ si facultas nõ sit oĩa reddere. saltẽ qđ poterit restituat. et si dãnificatus ignoret̃/ ablata nihilomin⁹ in pios vsus et elemosynas distribuat/ ꝫm iudiciũ supioris. ¶ Hoc etiaꝫ pcepto phibet̃ ois symonia. q est sacroꝝ venalitas. Pluralitas itẽ bñficioꝝ absqꝫ rõnabili cã. Et formatio vel vsus false monete. ¶ Itẽ rẽ aliquã ad certos terminos ad credentiã plus iusto vendere. Et oĩs ɔ̃ctus illicit⁹. ¶ Preterea phibet̃ h⁹ pcepto ois detractio et diffamatio q alteri⁹ fama bona/ oĩ argẽto pre

ſtantior alteri iniuſte tolliť. Debet eq̄uidē ſic diffamās/alteri famā ablatā reſtituere q̄ tū p̄t. publice q̄nꝫ veritatē ꝯfitēdo. ⁊ ſe male feciſſe aſſerēdo. Et multo magis. ſi cōītatē aut totū aliquē ſtatū/iniuſte diffamauerit. ¶ Inſuꝑ hoc p̄ceptū infringūt qui a ſubditis ſuis vltra iuris equitatē ⁊ reipublice neceſſitatē/tp̄alia bona violēter diripiunt. q̄ etiā iniuſtas leges aut p̄cepta ꝯdūt/ꝯtra deū ⁊ eccleſiā. q̄ in eo facto excōicatōꝫ incurrūt. ¶ Amplius hoc trāſgrediunť p̄ceptū adultere mulieres:illegitimos filios ad legitimoꝝ hereditatē ſuccedere faciētes q̄ꝗ viroꝝ ſuoꝝ bona/eis ignorātib⁹ ſumptuoſe nimis ꝯſumūt. Conſilr̄ delinquūt filij ꝑentū bona eis neſciētib⁹/inutiliter exponēdo. Seruitores etiam ⁊ diſpēſatores dn̄oꝝ ſuoꝝ aut mḡroꝝ bona infideliter miniſtrādo. Eccleſiaſtici viri/eccl̄ie bona/luxurioſe aut pōpatice. aut ea ī theſauros cumulādo. Illi itē q̄ terminos agroꝝ dilatant/ꝓximos defraudādo. Qui tributa iuſte inſtituta ſoluere renuūt. Et hi q̄bus cōmiſſa eſt teſtōꝝ executio. elemoſynas ⁊ cetera legata in p̄iudiciū defunctoꝝ implere differētes. aut ſoluere recuſantes. Plurimi ſunt hoꝝ modoꝝ ſil̄es. q̄ ex p̄cedētib⁹ immoderatis ſumptib⁹ ꝑueniūt: cū q̄s multiplr̄ vltra redditus ⁊ ꝑuētus ꝓprios/ſumptuoſum gerit ſtatū: ſumptuoſus nāꝗ ſtatus/ſumptuoſas req̄rit expenſas. ¶ Poſtremo ꝯ̄ p̄ceptū hoc grauiſſime peccāt. hi q̄ pecunia aut p̄ce violēta. ꝑentes ꝓpinq̄s aut ſeruitores/p̄cipalr̄ intuitu ſeruitij/eccleſie bona occupare ꝓcurāt. cū p̄ſertim eccleſiaſtica bn̄ficia dignis ⁊ ſufficientib⁹ debeanť. ⁊ pure nō ſymoniace cōferri debeant. Alioq̄n in bn̄ficio nullū ius acquirit neq̄ a crimine liber eſſe pōt q̄uſq̄ꝫ bn̄ficiū ſimplr̄ reſignet ſymoniace ꝓmotus ⁊c.

Capitulum .II.

Septimum continet p̄ceptum.

Eptimū p̄ceptū eſt. Non mechaberis/nec luxurioſus eris. ¶ Hoc p̄cepto inhibeť ſub pena peccati mortalis. oīs ſocietas ⁊ carnalis ꝯmixtio viri ⁊ mulieris excepta mr̄imonij lege. Huius nāꝗ oppoſitū aſſerere/eſt error cōtra fidē ¶ Prohibeť etiā p̄cepto hoc tam in matrimonialr̄ cōiunctis q̄ in ſolutis. oīs luxurioſus attactus mēbroꝝ genitaliū: q̄ nō ſeruať naturalis ordo inditus a natura. vel nō rite copulať ꝑtes ad generatiōꝫ a natura deputate. Et tāto pcc̄m h̄ grauius eſt. q̄to a nāli ordine lōgius recedit. ſiue inter ꝑſonas ſolutas. ſiue (qđ ad/men aggrauat) cōiunctas matrimonialr̄/ Siue fuerit huiuſcemodi attactus i ſe vel in alia perſona: aut reſpectu beſtie in alteram ſpē. ꝑ turpiſſimā ⁊ illicitā cōplacentiā conſummatus. Si deniꝗ ſpālit attactus ipſe innaturalis/ꝑueniat a fediſſima viliſſimaꝗ delectatōne q̄ mollicies vel pollutio dr̄. Si quis aūt in his vel aliquibus horū culpabilis ē. ſufficiēter intelligere p̄t/qđ iſtiuſmodi generales loquēdi ſignificet. nec cū particularius extra confeſſionē eſt abominabilis hec immūdicia explicanda. nec caſte aures pure ⁊ innocētes horū prius ignotarū noticiā acquirāt ⁊ ſcādaliſenť. ¶ Sunt etiā caſus iſti enormiū ꝯ̄ naturā pcc̄oꝝ ꝑlatis maioribus. epīs. ſ. et ſuis penitētiarijs ad abſoluendū reſeruati. q̄rū aliqui ſm̄ leges ignis pena plectunť. N[illegible] pōt aliquis q̄tūcūꝗ bona aut elemoſynas opeť/ineternū ſaluari/ſi pudore motus/ hec pcc̄ā reticeat. vel adeo celet vt nō poſſit ꝯfeſſor pcc̄i ſpēm diſtinctius ꝑpēdere. ¶ Peccati nāꝗ ꝑpetratio/debuit maiorē pudorē inferre q̄ eius reuelatio: p̄ſertim in ꝯfeſſione. ¶ Incidit aūt hō in horrendū pcc̄m hoc varijs de cauſis. Aliq̄n quidē ex ſola malicia alterius impellētis. ſicut iuuenes aliq̄ ꝑuerſi/alios innocētes freq̄ēter decipiūt. Aliq̄n ex nimio ocio. frequēter ex ſumptōne nimia potus aut cibi: potuū p̄ſertim aut ciborum exceſſiue nimis ſuꝑcalefaciētiū. ¶ Sepe ex inhoneſtis v̄bis. aut aſpectib⁹ radicatis aut fixis. Q̄nꝗ ex diuturna cogitatōe circa carnalē actū/vel cōmixtionē viri ⁊ mulieris. aut inordinatū appetitū carnalis cōmixtōis cū tali vel tali ꝑſona. Interdū etiā ex ꝑuerſa doctrina ꝑentū ſeruitorū aut ancillarū. ſiue (qđ magnū facinꝰ eſt) mḡroꝝ: cū q̄bus iuuenis aliq̄s ꝯuerſať aut nutriť. Vel poſtremo ex ſola peccatis malicia ¶ Ceterū ꝓpť deteſtādū pcc̄m hoc olim mūdus cōſumptus ē vniuerſali diluuio. ⁊ quinꝗ ciuitates ſodome ⁊ go

morre, igni celesti succense. vt habitatores earū. viui descēderēt in infernū. Propt̄ idē pctm̄ hoc/qđ diuinā exclamat vindictā, ve niūt sepi⁹ fames. guerre. pestes. mortalita tes. inundatōes aq̄r. pditōes regnorū. et alie mltiplices clades ꝓut scripture testāt. ❡ Principale v̄o ⁊ efficax ꝯ pctm̄ hoc ⁊ ge neralr̄ aduersus luxuriā remediū. ē sobrie tas victus malor̄ vitare ꝯsortia ⁊ ocium. malas ⁊ noxias cogitatōes statim repellē ne figant̄ in corde. ex toto conatu p̄ces ad deū. v̄ginē mariā. sctōs sanctasq̄ dirigere cogitatōes suas aliorsum diuertere ⁊ inter dū corpalē penā libenter assumere. quēad modū quidā pitus linguā ꝓpriā mordēs ⁊ temptationē alloq̄ns spuēdo dicebat. phy phy. phy. horrēda immūdicia. ⁊ tu neq̄ssi me demon ausus es mihi hāc illusionem p̄ntare. ❡ Huius deniq̄ pcti luxurie/plu rime sunt alie spēs s̄m varios hoīm status. quēadmodū carnalis cōmixtio affiniū pa rentū. aut aliarū religiosarū. Itē psonarū viduar̄ aut v̄ginū ꝯstupratio: ⁊ q̄nq̄ rapt⁹ violētus. ex q̄bus infinite clades oriūt̄. vt q̄ psona aliq̄ i via pditōis cōstituit̄. aut p petuā incurrit infamiā. vel seipsam occidet aut infantē ex stupro natū cōtinuo nō ba ptizatū iugulabit. aut deniq̄ totus vnus status aut cōitas infamiā aut ruinā patiet̄ ❡ Sentimus postremo huius peccati in somno fantasias et illusiones. tunc tn̄ est pcti piculū cū q̄s antea vel post in vigilis. in nocturna fantasia vel pollutōe delectet̄

Capitulum .12.

De octauo canit p̄cepto.

Octauū p̄ceptū est. Non falsū testimoniū dices. Hoc p̄cepto omne mendaciū ꝓhibet̄ illud qđ in alterius pnicīe ꝯmittit̄. Qui si iuramē tū interuenerit/grauius peccat. q2 piurus est. Nunq̄ eñ ꝓ salute etiā hoīs corpali vel sp̄ūali/dz quis piuriū ꝯmittere. siue co ram iudice siue seorsum. Periuriū v̄o qđ quis in iudicio publico cōmittit/est casus ep̄o ad soluendū reseruatus. ❡ Contra p̄ ceptū hoc grauiter peccāt/qui in cōfessiōe mēdaciter pctm̄ celāt, aut aliū inique accu sant. ❡ Insup cōtra p̄ceptū hoc agūt/qui delectabiliter nimis/aduiuētis nō vitatib⁹ aut aliorū diffamatōibus/aures credulas p̄bent. occasionē inde pcti assumētes. asse rentes nimia leuitate de proximis mala. ❡ Zelotipi p̄terea vel suspiciosi/ ꝓxios et actus eorū/male ⁊ sinistre iudicātes aut in terp̄tantes: adeo vt ex hmōi credulitate fal sa/iniusta bella vel lites sepius moueant̄.

Capitulum .13.

Nonum ambit p̄ceptum.

Nonū p̄ceptū est. Non concupi sces vxorē ꝓximi tui. ⁊ consilr̄. nec femina virum concupiscat. ❡ Hoc p̄cepto districte ꝓhibet̄ oīs mot⁹ vl̄ gestus exterior malus. q̄ trahit̄ alius vl̄ solicitat̄ ad pctm̄ luxurie. siue p internun ciū. siue p missionē lr̄arū. siue p minas vio lētas. siue et̄ p mūera. p ꝓmissiōes. p men dacia. aut fictas adulatiōes. aut i supfluo vestimētor̄ ornatu i ordiato aspectu vl̄ in cessu. ꝟbis turpib⁹. aut deniq̄ attactu q̄li bet luxurioso. sicut frequēt̄ ꝯtingit in ap̄le xib⁹ ⁊ osculis. ❡ Sciendū est nāq̄ q̄ oīs cōcupiscentia carnalis cōmixtōis p̄ter ma trimoniale vinculum. etiā solo volūtatis cōsensu plenarie ppetrata/est mortale pec catum. vbi carnalis copula minime subse quet̄. Equidē vera est hec regula magistra lis. Omnis cōpleta voluntas siue bona si ue mala/ꝓ facto reputat̄. Mala volūtas ꝓ facto reputat̄. ❡ In q̄ pcti genere/pecca pōt psona mr̄imonialr̄ alteri copulata/ quēadmodū ⁊ soluta. vt si mulier alteri⁹ q̄ viri sui carnalē societatē ꝯcupiscat. ❡ Dis etiā ꝯsensus plenari⁹ ⁊ deliberatus q̄ q̄s in turpibus ⁊ carnalib⁹ cogitatōib⁹ delectat̄/ vbi etiā deest volūtas: actū exteriorē ppe trandi/s̄m plr̄es doctores ē mortale pctm̄. ❡ Patet igit̄ ex p̄missis q̄ oēs amplexus oscula ⁊ ꝯsilr̄es attactus: principalr̄ ex luxu riosis cogitatōibus p̄us enumeratis ꝓce dentes sūt grauia delicta. tāto q̄ grauiora si psone fuerīt affines. aut religiose. vl̄ eius dem sexus. ⁊ qđ enormi⁹ ē. si in talib⁹ atta ctib⁹ vel osculis/talis nō seruet̄ honestas. q̄lis i publico seruaret̄. Quāobrē si q̄s i p̄ missis attactib⁹ vellet alteri vim inferre. de beret ali⁹ ex aduerso quēadmodū ꝓ vite corpal̄ tuitōe viril̄r resistē. siue v̄bis siue fa ctis aut validis clamorib⁹ aut d̄niq̄ factū tal

q̃ psonis ip̃m in hoc iuuare valētib⁹ et ad h⁹ astrictis/reuelādo. Alioqn tal' qsqs ille ē nō sincerit suā diligit castitatē ⁊ honorē.

Capitulum .14.

Decimū declarat p̃ceptum.

Decimū p̃ceptū est. Nō ↄcupisces rē ꝓximi tui. Hoc ē alteri⁹ cuiuscūqꝫ. Et intelligit hec ↄcupīa ꝓhiberi queadmodū supra in. vj. p̃cepto de furto ⁊ latrocinio explicatū ē. Prohibet em̄ hec ↄcupia ⁊ volūtas mala. cum mala volūtas (vt paulo an̄ dictū ē) ꝓ facto reputat. Tali nāqꝫ cupiditate cadit frequēt hō i inuidiā ⁊ i ipatiētiā sui stat⁹ ⁊ di blasphemiā. apꝰ se nō recte cogitās/bona tpalia se iusti⁹ meruisse. q̃ talis su⁹ vicin⁹. q̃ idcirco deus iniust⁹ ē. ⁊ sibi non nisi frustra ⁊ inanit seruiendū ē. q̃ si icomodū aliqđ aut dānū alteri ↄtigerit/stult⁹ ille letat et gaudet asserēs/ꝓ suis demerit[⁊ occulta malicia/h⁹ eidē accidē. Cōtra p̃ceptū h⁹ reductiue peccāt/opeꝝ mie: tā corpaliū q̃ spūaliū seu elemosynarū/retētores/veluti paupib⁹ indigētib⁹ cū facultas adest. ⁊ occurrēte euidēte necessitate/nō subueniētes et spālr pentes ꝓprios q̃s pudēdū ē mēdicare. aut deseruiētes esurire aut egere/permittētes. ¶ Cōsilr peccāt q̃ seruitoꝝ suoꝝ salariū vel lucrū iustū/iniuste retinēt. q̃ elemosynaꝝ p̃textu. aut fundatōis ecclaꝝ occupāt iniq̃ alioꝝ bona. dicētes ꝓprietarios nimis diuites eē ⁊ eisdē abuti. nec eis ꝓpterea instituēda fore. Cōdēnat eos nāqꝫ approbata pauli regula/affirmās nō eē facienda mala vt inde bona eueniāt. Nec q̃ꝫ mō ꝑ pctm̄ offendēd⁹ ē ds. ei⁹ trāsgrediēdo p̃ceptū/q̃lecūqꝫ bonū inde ꝑuenire ↄtigerit

Capitulum .14.

Ostēdit q̃liter in his decē p̃ceptis velut in mūdo q̃dā speculo, facies ↄsciarū nr̃aꝝ/ debemus inspicere.

Hec igit sunt decē legis diuine p̃cepta/supius enarrata in q̃bus q̃i speculo q̃dā polito terso ⁊ mūdo religiōis xp̄iane veritatē ꝑlegere. ⁊ toti⁹ vite nr̃e ac actiōꝝ ↄsciaꝝqꝫ nr̃aꝝ pulcritudinē atqꝫ feditatē/possum⁹ distincte ↄspicere. His meditantib⁹/cog̃scit hō vite sue decursuꝫ. q̃liter diuina p̃cepta seruauerit. q̃tiēqꝫ deuiauerit. q̃b⁹ modis & m varias pctoꝝ spēs deū offenderit. q̃lis deniqꝫ pctoꝝ ↄfessio hn̄da sit. Q si p̃dictoꝝ aliq̃ a q̃bꝰ nō plene intelligant. cōsulat sup his sapiētes/potissime aūt deuotos viros. Ois nāqꝫ psona postq̃ ad ānos discretiōis ꝑuenerit/si ↄsensu volūtario plenario ⁊ deliberato hoꝝ alicui p̃ceptoꝝ/ꝑ ↄtēptū inobediens extiterit. dilectōi dei/amorē creature p̃ponēdo. ex salutis statū efficit. ⁊ i dānatōis piculo statuit nec gratū aliq̃d deo dignū b̄titudinē opat Quā q̃ si tēptationē grauē aut diuturnā ꝑ ire siue luxurie vel alteri⁹ pcti q̃s incidat. si ipsa tēptatio hoi displiceat. aut eidē hō resistat. vel non plene ⁊ deliberate ↄsentiat; mortalr nō peccet: imo sepe nullo mō peccat. sꝫ magnū erga deū p̄miū meret tēptationū viriliē resistēdo. ¶ Hic iā ↄspicere claꝝ ē. q̃bus vijs ⁊ modis decē hec p̃cepta infringāt. septē mortalib⁹ ⁊ capitalib⁹ pctis q̃ sūt sup̄bia. inuidia. ira. auaricia. gula. luxuria. ⁊ acedia. Quiqꝫ itē exterioꝝ sensuū ministerio. q̃ sūt visus audit⁹. olfact⁹. gust⁹ ⁊ tact⁹. Sicqꝫ q̃sq̃s i his decē p̃ceptis specul vite se diligēt intuet. recte se ↄspicit. vere se cognoscit. seqꝫ ꝑuipendit. ⁊ his obediens discrete sapit.

Capitulum .16.

Explicat q̃liter triplicem veritatē ore vel corde ↄfitendo. a statu peccati mortalis ad statum gratie resurgimus.

Sciens nihilominꝰ nr̄ misericordissimus pr̄ de⁹. ⁊ cog̃scēs nr̄aꝫ fragilitatē ꝑ maximā. ⁊ ad malū ꝓnitatē, multiplicibus vijs mortali vita durāte paratissim⁹ est nobis delicta remittere ⁊ gratiā ↄferre/si dūtaxat veracit et ex corde sibi tres subscriptas veritates porrigim⁹ ¶ Prima veritas ē. Dn̄e sic vel sic ꝯ vestrā bonitatē peccaui. qđ mihi displicet rōne cui⁹ ⁊ pniam ago qī vos offendi. qui tot⁹ ē venerādus ⁊ colēdus q̃qꝫ mādatū vr̃m trāsgressus sum. ¶ Scđa veritas est. Dn̄e bonū habeo ꝓpositū ⁊ desideriū vro iuuamine mediāte. mihi i futuꝝ p̃caueā dine incidā in pctm̄. ⁊ occasiones pctoꝝ iux possibilitatē viriū/euitādi. ¶ Tercia veritas ē. Dn̄e bonā habeo volūtatē pctoꝝ me-

no. istas tres veritates

otũ cõfessionẽ integraliter accẽdi/ ꝓ loco ⁊ tpe/ fm vrm ⁊ sancte mris eccl'ie mã datuz et pceptũ. ¶ Has veritates quisqꝫ qlicũqꝫ loco ⁊ tpe sinceriter nõ ficte aut mẽdaciter/ ex corde pnũciauerit/ secur⁹ existat se in salutis ⁊ grẽ statu ↄsistere. ⁊ vitã eternã mereri. qͣuis oĩa enarrata prius crimina ↄmisisset. Si etiã talis absqꝫ alia ↄfessione cũtinuo decederet in absentia sacerdotis. dormiẽdo aut alio q̃uis mõ/ morte subita preuẽtus idẽ finalr̃ saluaret. acerbissima purgatorij pena mediãte. ¶ Ex q̃ notãdũ ⁊ salubre ↄsiliũ elicit. vt xp̃ianus qlibet/ singulis dieb⁹ bis aut semel/ sero ⁊ in mane. aut saltẽ festiuis dieb⁹/ redeat ad cor suũ ↄsciãz examinãs. an tres pmissas veritates ꝓferre valeat cũ cordis sinceritate. sicqꝫ intra statũ salutis se esse ↄfidat. Qđ si eas pura mẽte fateri nõ valet/ obstãte volũtate peccãdi q̃ actualr̃ delectat/ aut iniq̃ ꝓposito q̃ quis occasiones pctõꝝ vitare renuit/ queadmodũ illi q̃ pctis carnalib⁹ mersi resurgere nolunt. aut vsuras suas aut iniustas mercationes ⁊ lucra ↄtinuãt. vel iniuste retinẽt aliẽnũ. Quiqꝫ alteri⁹ odio ⁊ vindicte desiderio flagrãtes/ in nocẽdi ꝓposito pseuerant certissime sciãt hi ⁊ ↄsil'es/ nõ epm aut papã/ tales absoluere posse. Quãq̃ talib⁹ salutare ↄsiliũ deẽ/ vt p seipsos vel alios/ bona q̃ poterint opẽt. orãdo vel elemosynas dãdo. q̃ de⁹ eoꝝ corda illuminet/ ⁊ ad bonuz dirigat ⁊ ↄuertat. Nullũ ẽ eñ bonũ adeo exiguũ qđ nõ tãdẽ ds eẽna vel tpali mercede remũeret. Multoqꝫ meli⁹ ẽ tpale bonũ et minimũ/ q̃ oĩno nullũ ꝓmereri. Saluberrimũ est etiã laudabilẽ ↄsuetudinẽ illesam seruare. ne eam semel dissoluẽdo/ nũq̃ ineternũ forte resumat.

Capitulum 17

Ostẽdit quis sit cõfessionis modus ⁊ dat circa hoc vnũ breue documentũ.

Quotiẽscũqꝫ accedit hõ ad ↄfessionẽ pctõꝝ explanãdã (hoc ẽ de necessitate semel in anno/ circa solẽnitatẽ pascalẽ aut cũ mortis ĩminet piculum aut in sacrõꝝ susceptõe. Ad frequẽtiorẽ el ↄfessionẽ. regularit̃ nõ tenemur/ q̃q̃ sepi⁹ ↄfiteri multũ ꝓdest ad augmẽtũ grẽ. ⁊ distinctiorẽ cognitionẽ. ⁊ explicatõz pctõꝝ) debet pmeditari ↄfessurus/ qđ aut in q̃ deliqrit. cũ exantie diligẽti ↄsciam discutiẽs. acsi magnũ inde tpale bonum reportaret. Accuset se postmodũ pctõr hũilit̃/ nõ irrisorie. veracit̃ nõ ficte. vituperando se nõ laudãdo. pure recte atqꝫ sincerit̃. [illegible] ta iptinẽtia dimittẽdo. discrete insup vt nõ reuelẽt hi q̃s cõsortes ⁊ socios habuit in pctõ. De his eĩ ↄfessor inqrẽs/ grauiter etiã peccaret nisi forsan sodales hmõi/ cã petendi cõsiliũ ad eoꝝ pellẽdã violentiã/ ↄfitẽs detegeret. aut fortassis ad explicãdã pctĩ speciẽ/ necessitas eos manifestari posceret vt si qs cũ sola sorore carnalr̃ ↄmixt⁹ fuerit. in q̃ casu qrẽdus eẽt ↄfessor psonã ĩ ↄfessione detectã ignorans. ¶ Sup casib⁹ aũt ad absoluẽdũ epo reseruatis aut supiori. remittat sacerdos inferior/ ↄfitẽtẽ ad plãtũ vel supiorẽ/ eũ potẽtẽ absoluere. Nisi forsitan ↄfitẽti mortĩ piculũ ĩmineret. aut magnũ aliqđ scandalũ ex hoc oboriri vel pctĩ reuelationẽ seq ↄiectura ꝓbabili formideẽ. ¶ Hoc vo ꝓ regula certa ⁊ documento salubri teneat: vt nunq̃ ꝓ pctõ secreto vel occulto/ pñia publica penitẽtib⁹ iniũgat. nec pñia ĩponat. quã nequeãt aut nolint sufferre. ¶ Nõ ꝺz rursus ↄfitẽs iniunctã sibi pniam facilit̃ reuelare. q̃ ↄtingit interdũ/ pctũ suum ꝓdi aut cõfessionis dicta aut interrogata nimia leuitate detegere. H[illegible] eñ oĩa secrete ↄfessionis integritatẽ cõcernũt. nisi (qđ absit) pctõr penitentẽ ad malũ aliqđ hortaretur. ¶ Est p̃terea vtile ⁊ efficax remediũ/ diligẽtius retinendũ ab his q̃ ꝑuersa inclinatiõe vel ↄsuetudine incidunt in aliqđ enorme pctm̃. a q̃ nõ de facili retrahũt. q, s. seipõs ad penã aliquã pecuniariã/ vl' aliã/ vsqꝫ ad certũ tps p̃fixũ/ cũ certo rõnis moderamine ↄstringãt. q̃tiẽscũqꝫ in id pctm̃ incidere ↄtigerit. Sicũt nãqꝫ sepi⁹ insipientes aliq. se a pctõ ire. luxurie. piurij. ⁊ si qđ est sil'e/ abstinere nõ posse. q̃ tñ hocipõ salubri remedio velut mẽdaces facillime ↄfutant. cũ vnius albi vel franci/ in emẽda cuiuslibet trãsgressionis eis inflicta pena. ipsos a ꝑpetratiõe iniusti opis retraheret. Tñ manifeste conuincit eos diuini pcepti ⁊ ꝓprie salutis intuitu/ a ↄsuetl' vicijs abstinere posse. nisi fictã ⁊ ꝑuersã haberẽt volũtatẽ. ⁊ tales velut fatui veritati nõ credũt/ nec obediũt: q̃uisqꝫ

supplicia luant. ⁊ delictorũ suorũ seram et infructuosam pniam agãt. Fitq3 iusto dei iudicio vt qui penitere de cõmissis cũ põt nõ volunt: cum velint nequeãt.

Capitulum 18

Cõcludit nõ eẽ quẽq3 ab alio ad pctm̃ impellendũ. s3 ad bonũ potius opandũ.

p Ostremo quicqd agat hõ in psona sua. supme caueat/ aliũ ad male agendũ solicitare. aut verbis aut factis. exẽplis vel ɔsilijs aliquid agere/ qđ de se sit occasio ruine peccati. spãliter corã iuuenibus aut psonis innocẽtibus. ¶ Hoc eñ ꝓpriũ est singulare q3 demonũ officiũ, quẽadmodũ bonorũ angeloꝝ interest spãliter hoĩes inducere ad bonũ. ¶ Comptũ est etiam frequenter accidere. q hoĩes alioꝝ ad malũ impulsores vix aut nũq̃ delicti sui cõdignã pniam assecurantẽ pficiant. qr nequeũt eos corrigere ad bonũ/ quos deceperunt. iam forte dãnati sunt vindictã a deo postulãtes. eternamq3 eis maledictionẽ iugiter imp̃cãtes Sicuti ex opposito iam saluati alioꝝ doctrinis ⁊ factis aut opa diligenti (qua nullum deo opus ad sacrificiũ acceptius esse põt. ⁊ ad peccata delendũ validius) p suis adiutoribus p̃ces indeficiẽter effundũt. ¶ Curet etiã ꝓpterea fideliũ quis. iuxta cognitiõis ⁊ virtutis a deo sibi concessarũ facultatẽ/ monitiõibus ⁊ exẽplis aliũ ad bñ agendũ incitare. pater filiũ. doctor discipulum: ⁊ sapiẽs instruat ignorantẽ ¶ Rogemus tandẽ p mutua pace ꝛ vnanimi inuicem charitate. q̃ post mortẽ corporis huius pennis beatitudinis/ pticipes simus: quã nobis ɔcedat deus: vnꝰ essentialr̃. ⁊ psonalir̃ trinꝰ q ẽ bñdictꝰ in secula seculoꝝ Amẽ ⁊c.

Scđa ps huius opusculi. De confessione.

q Uisquis a morte pctĩ ad salutis ⁊ grẽ statũ volet resurgere qđq3 vt actus sui ⁊ intentiõnes ad vitã eternã vtiles sint ⁊ meritorie/ necesse est. q delicta sua recogitet et cognoscat. dolens ⁊ cõmissis. atq3 ꝓponat auxiliãte deo a pctõ mortali sibi p̃cauere et abstinere in futurũ. Firmũ p̃terea ac sincerum ꝓpositũ habeat/ cõpetentibus loco ⁊ tpe pctã sua saltẽ mortalia distincte ⁊ integraliter cõfiteri. ¶ Qđ vt cõmodius fiat/ priusq̃ cõfitẽs crimina sua reuelaturus accedat/ ipsa circa ea matura morosaq3 diligentia p̃meditari tenet: q̃si magnũ aliqđ emolimentũ tpale inde reportare se crederet. vt cõplete magis ipsa confessori suo elucidius exprimat. ¶ Quia vo plũmi simpliciũ/ ob negligentiã aut ignorantiã nõ excusantẽ sed potius accusantẽ/ modos ⁊ species nesciunt peccatoꝝ/ pñs cõfecta est tabula. quã inspiciẽtes confessuri/ cogitatiõe p̃uia instructi sufficiẽter ad salutẽ poterũt sua pctã cognoscere. memoriterq3 tenere. ⁊ cõfessoribus vtiliter reserare. ¶ Procedit aũt tabula hec/ sm nũerũ ⁊ ordinẽ/ pctõꝝ mortaliũ. q̃ sũt. supbia. inuidia. ira. auaricia. accidia. luxuria. gula. ¶ Cõfessurus g tuã pmitus ɔsciam examinãs sic itroga te/

Circa pctm̃ superbie

s I vanã tui laudẽ ⁊ ꝓpriã excellẽtiam quesiuisti aut optasti. propter bona fortuita ⁊ caduca. diuitias. s. aurũ ⁊ argentũ terrenasq3 possessiones. Aut ꝓpter naturalia bona sc3 corporis pulcritudinẽ. fortitudinẽ. iuuentutẽ. ⁊ siĩia. ¶ Seu etiã rõne gratuitorum donorũ. sicut est dei cognitio vel affectus deuotio. ¶ Si alios cõtempsisti ꝓpter alicuius horũ bonorũ p̃cedentiũ defectum. ¶ Si aliqua opa fecisti: vt inde mundanã laudẽ acciperes. vel vt alij te meliorẽ q̃ ipse sis/ reputarent ⁊ multo magis si hoc fecisti p̃textu hypocrisis ficte. q̃ vt alijs esses exẽplar in bonum. vt eos a malo retraheres. ¶ Si nimiũ ptinaciter innisus es opinioni ꝓprie vel credulitati. alterius cõsiliũ cõtemnẽdo. spãliter in materia fidei ⁊ xpiane religionis ex hac eñ radice/ pullulant hereses sortilegia ⁊ false credulitates. ¶ Si per iactantiã aut inanẽ gloriã opa bona recitasti. vel te alijs pñtibus inculpasti/ vt ob hoc humilis ⁊ deuotus crederis. ¶ Si gloriatus es corde aut ore de malo. vt qđ aliũ defraudasti. vel ei iniuriã intulisti. qđq3 g te ⁊ tuos cõplices/ ad male agendũ potẽs existis. ¶ Si supioribus tuis inobediens extitisti. ⁊ eos ɔtẽpsisti. p̃cipue carnales pen

tes spūales. ¶ Si intra cōfessionē mentitus es. pctm̄ tuū aut eius speciē mundano pudore celādo. talis enī cōfessio inutilis ē. sed novū crimen incurris. ¶ Si pctōrū tuorū excusatōes q̄siuisti. aut minuisti culpam tuā socijs aut cōplicibus imponēdo ¶ Si te p inobedientiā et cōtemptū excōicari pmisisti. aut leviter nimis excōicatis pticipasti. ¶ Si in iudicio publico vel alibi ob pudorē veritatis revelāde. piuriū cōmisisti. ¶ Si a bonis opibus aut verbis abstinuisti/ ppt obloquētiū q̄rundā fatuorum timorē. ¶ Si indignādo cōtempsisti pctōres/paupes ignorātes. impotētes aut infirmos. eos p̄cipue qui tibi genere ppinqui sunt. aut si eosdez irrisisti. ¶ Si signis aut verbis/ cōtempsisti eos qui studēt devotōi. ¶ Si p̄sumptōe motus/ aggressus es ardua/sciam tuā aut potentiā excedētia aut tuo statui vel studio indecētia.

Circa pctm̄ invidie.

Si de alterius incōmodo letatus es. cū ei infortuniū aliqd cōtigerit. aut si diffamatiōez seu psecutionē incurrerit. ¶ Si de bonis alterius doluisti. qr bn̄ famatus/ bonus/pulcer/sapiēs/eloquēs/devot9/aut religiosus existat. ¶ Si malū alteri poptasti. vl' bonā famā ipsius minorasti/ verbis iniquis de eo publice vel secrete manifeste aut fraudulēter platis. eius verba et opa. sinistre iudicādo. aut in peiorē ptem freq̄nter interp̄tando.

Circa peccatum ire.

Si diu cū cōsensu/iram ꝯtra pximū tenuisti/cū desiderio vindicte vel appetitu nocēdi p te vel p aliū v̄bis aut factis. ¶ Si ira vel odio ꝯ quecūqz contumelias ptulisti/ aut in reb9 nocumentū p̄buisti. vel irrisisti ¶ Si eūz pcussisti. vulnerasti occidisti. Et attēdat diligēter an lesus sacerdos aut clericus extiterit. ¶ Si a lesis a te vel iniuriaz passis/veniā petere renuisti cū p̄sertim eq̄les tibi forent. aut in nullo subiecti. ¶ Si arma inusitata ad nocendū tulisti ¶ Si alteri mortē sive lesionez illicite minatus es et apposito iuramēto. ¶ Si secretū alienū revelasti. ¶ Si humiliter a te veniā pētētib9 indulgētiā denegasti. ¶ Si motus ira/iurasti neqter vel piuriū cōmisisti. aut si deū blasphemasti. ludū aleanū aut aliū exercēdo. ¶ Si odio vel rancore potius q̄ iusticie zelo/ placitatōibus vel litibus/ aliū vexasti. ¶ Si alteri maledixisti p̄sertim parētibus aut ꝓpinquis.

Circa pctm̄ avaricie.

Si alio nesciēte vel nolēte retinea illud qd est suū. ¶ Si furtū rei sacre aut eccl'iastice vel alterius cuiuscūqz/ intra eccl'iā vel locū sacratū ꝯmisisti. ¶ Si ꝯ deū ingrat9 indignaris q̄ nō tibi sicut et ceteris ꝓvenerint divitie. nec ad votū ꝓspere succedunt oīa. si ob hoc immemor dei bn̄ficiorū sibi serviū re ꝯtēnis. ¶ Si cōia bona dn̄orū vel parentū laute nimis in vsus ꝓprios sumpsisti. aut mercēnariorū et servitorū iustū lucrū/ nō eis dem tribuisti. ¶ Si falsas et iniustas mercaturas exercuisti et modum inīq̄s. ¶ Si falso et mēdaci artificio vsus es modū q̄re. ¶ Si symoniā [illegible] te vel in alio ppetrasti. ¶ Si ꝯmutatōe vsuraria cū alio ꝯtraxisti. advertat modus. ¶ Si fine lucri piur9 fuisti ¶ Si ludis ꝓhibitis vt ē taxillorū ludus/ avaricia mot9 te immiscuisti. ¶ Si festivis dieb9 sepe lucri/manualē laborē aut mercationē p [illegible] vl' aliū fieri ꝯsēsisti ¶ Si ꝯmissa tibi i testō vel alit̄ legata vl' elynas/ pficē et distribuē neglexisti ¶ Si opa mīer elemosynas occurrēte nccītate oblatōes et decias pficere aut solūē ꝯtēpsisti. ¶ Si ficta adulatōe vel intētōe/ pecunias extorq̄ndi aliū decepisti aut etiā irrisisti. ¶ Si parētū vel manti bona eis inscijs abstulisti. ¶ Si ꝓprias et alienas possessiōes/ inutilit̄ ꝯsumsisti. ¶ Si alieni dāni/cā vl' occasio voluntarie et gaudēt extitisti/ vt lucrū īde vl' ꝯmodū reportares/ vt exēpli grā si int̄ duos rixam moves/ vt ex eorū mutua lite aut v̄bere vel occisione/ emēdā iudiciariā aut patrocinij lucrū feras. ¶ Si famē aut pestilentiā optas/ vt p eā diteris. aut de parētū morte gaudes/ vt suā hereditatē accipias. aut si piuras. aut aliū ad piurādū īpellis/ vēdēdo et emēdo. ¶ Si ī artificio q̄cūqz/ inutiles adinvenis novitates vt ditatus abūdes.

Circa peccatũ acedie

[S]I missam ꝛ horas vł aliud diuinũ officiũ seu ſuitiũ omisisti celebrare/ad q̄ dicēda tenebarꝭ. ¶ Si in festis spāliter ab ecctia obseruari p̄cepit aut alīs/p tristiciā negligētiā vanitatē aut diuiũ/ecctiasticũ officiũ p̄dicatōes ꝛ sermones audire ɔtēpsisti. ¶ Si ɔcessum tp̄s/diebus p̄serti festiuis in v̄bis aut factis ociosis/inutilit̄ ɔsūpsisti/ aut ecctiasticũ officiũ ſmonib⁹ garrulis turbasti. ¶ Si idē p̄stitũ tp̄s/excessiue dormiēdo in lecto tuo demorādo vł alit̄/male occupasti. ¶ Si p negligētiā aut incuriā. sctās hr̄e meditatiōes mortis iudicioꝝ ꝛ bn̄ficioꝝ dei erga te p̄termisisti ¶ Si ꝓ bn̄factorib⁹ tuis/viuis ꝛ defūctis/p̄ces fundere neglexisti. ¶ Si ɔmissoꝝ tuo regimini ꝛ cure/nō recte solicit⁹ extitisti. ¶ Si negligēt̄ de pctīs ɔtrit⁹ es aut ɔfessus. vel añ cōfessionē circa pctā tua premeditatōe hr̄e noluisti. ¶ Si pctōꝝ tuorũ oblit⁹ es. vel iniūctā pniam min⁹ debite pfecisti. ¶ Si q̄libet vota vel ꝓmissa infringēdo trāsgressus es/ꝛ attēdat̄ mod⁹. ¶ Si deniq̄ p̄ceptoꝝ eccłie fuisti trāsgressor. vt si publicā eucharistie sūptionē vł alioꝝ sacrorũ susceptionē distulisti. ¶ Si nō recte ipa sacra suscepisti vt si nō p̄missa debita integrali confessione.

Circa pctm̄ luxurie.

[S]I morosas cogitatōes circa carnalē actũ/cũ ɔplacētia ꝛ delectatōe nociua/ī corde tenuisti. ¶ Si cogitatiōib⁹ talib⁹ vel aspectib⁹ aut v̄bis aut signis aliqb⁹/motũ carnis excitasti. nec eidē suffi ieter restitisti. ¶ Si hui⁹ pctī occasiones nō fugisti. aut qd̄ deteri⁹ ē/easdē pcurasti. ¶ Si p tales tēptatōes vel mot⁹ in luxuriosũ ɔsensum cecidisti/affectādo exteri⁹ opus si posses vel auderes pficere. ¶ Si attactũ aliquē inhonestũ vel pruritũ in mēbris pudēdis exercuisti/ex q̄ carnalis delectatio secuta sit. ꝛ mod⁹ diligent̄ aduertat̄. ¶ Si taliũ pctōꝝ/erga alios cā vł ruine occasio fueris. v̄bis. oscul. āplexib⁹ aut alijs signis. vel forte picturis ꝛ figuratōib⁹ inhonestis ¶ Si dormiēdo hāc carnalē delectationē vel pollutionē incurristi. Si cũ alia psona carnalē cōmixtionē incidisti. Et attēdat̄ cui⁹ grad⁹ vel ɔditōis foret psona. aut vxorata alteri. aut v̄go. si genere ɔpinq̄. et q̄ gradu si sanctimonialis religiosa. aut in sacris ordinib⁹ ɔstituta. si tibi ɔsēsit aut ei violētiā intulisti. si deniq̄ eiusdē tecũ sexꝰ aut alteri⁹ erat. ꝛ exp̄mat̄ modus ¶ Si luxurie pctm̄ ope ɔsūmasti alio ordine q̄ nā dictauerit. ¶ Si mr̄imonij legitimā bonitatē nō obseruasti. rōne opis ī se vel circūstātiaꝝ. q̄ magis ī ɔfessione certis sūt interrogatōib⁹ cogñscēde q̄ v̄bis vel scptuiis q̄buslibet/ī publico referāde. ¶ Si dieb⁹ festiuis minorib⁹ aut minus solēnib⁹ /talia pctā ppetrasti. aut forsan in sacratis locis. ¶ Si abortiuũ ꝓcreasti. aut fetũ ex vtero nasci īpedisti. aut ob stricturā vestimētorũ aut p agitatōꝫ corpis īmoderatā vel choreis vel alijs plib⁹ inusitatioribus modis ¶ Si dissolutꝭ ꝛ inhonestꝭ aspectib⁹ ꝛ choreis aut gestib⁹ ī cōpositis/vel innata pulcritudie/aut fuco mēdaciē colorata/vel deniq̄ vestimētis supfluis alios ad malũ allicere voluisti aut te ɔcupisti ab eisdē affectari. ¶ Si tibi mr̄imonialr̄ ɔiūcte psone carnalis copule debitũ/īfirmitate aut alio legitimo impedimēto cessante/ denegasti.

Circa peccatũ gule.

[S]I ieiunia/ab ecctia obseruari mādata/trāgressus es. cessante infirmitate. impotētia vel alia rōnabili cā. ¶ Si ex nimia cibi vel pot⁹ sūptōe ebrietatē luxuriā dissensiones aut corpis infirmitatē incurristi. ¶ Si ob eādē cām/studiũ laborē mercatōꝫ vel aliud op⁹ ad qd̄ agēdũ tenebaris omisisti. ¶ Si p nimios sūptus in potib⁹ ꝛ cibis/te vel tuos heredes/indigere aut mēdicare coegisti ¶ Si deniq̄ nimis auide/aut abūdant̄/cibũ sūpsisti. vel delicata fercula curiose ppetrasti. aut horā comedēdi p̄uenisti. sic q̄ ex hoc p̄ceptũ [ill] qd̄ dei vel eccłie solueret̄ vel grande aliqd̄ corpis incōmodũ seq̄ret̄. ¶ Per hec aut oīa q̄ de septē pctīs mortalib⁹ iā explicata sunt p̄t hō cogñscere qb⁹ modis q̄nq̄ sēsuũ exterioꝝ misterio/ɔ decē legi p̄cepta. ɔ mīe opa. ꝛ duodecī nr̄e fidei articulos/deliqrit vt nō sit op⁹/hec posteriora pōnib⁹ addere nisi qs enumeratis pōnibus specialioꝝ et

pticularioꝛa adiungere voluerit.

Ꝺ plenariū aūt ꝓcedētiū intellectū/vt agnoscat q̄liter rite sit faciēda ꝯfessio notāda sūt aliq̄. ¶ Primo q̄ de cōi regula ē/ꝛ ecc̄ie ꝑcepto/tenet q̄libet ad min⁹ semel ī āno circa pasca pctā sua ꝯfiteri. cū et eucharistiā aut aliō sacr̄m suscipe intēdit. tūc etiā cū mort[] iminet piculū. Cū pterea ipse q̄ peccatorē absoluere pōt/adest cuius pn̄tia nunq̄ ī posterū h̄ri formidat. q̄uis sepius confiteri ꝑsit. q̄ter vicz annuatim. vel mēsibus singulis. aut q̄libet solēni festo iuxta ꝑsone facultatē et statū. ¶ Scd̄o q̄ cōfessio in loco patēti vl' publico fieri dz. ne occasione secreti loci et ꝑtextu deuotōis. ipellat dyabolus ad malas cogitatōes. ꝛ iniqua v̄ba vel opa. nūq̄ etiā cōfessoꝛ ꝯfitētis vultū aspiciat. ¶ Tercio q̄ multa sūt crimina/a q̄bus pctōrē sacerdos simplex absoluere nō pōt. nisi penitētiarius fuerit. aut a p̄lato supiori ptātem accepit. Quēadmodū sortilegiū. qd̄ aliq̄n ꝑ abusū sacrarū rerū cōmittit. aut ex aliis rebus friuole cā querit q̄ nō est in eā inteti effectus. q̄ p res sacras cōmittit. sacrilegiū q̄ est furtū rei sacre vel intra locū sacrum. Percussio violēta sacerdotis vl' clerici. Symonia. heresis. ceteraq̄ crimina q̄bus eo facto excōicatōis snīam incurrūt delinq̄ntes. homicidiū. pcussio pr̄is aut mr̄is. periuriū. in iudicio publico cōmissum adulteriū signāter notoriū. mulierū raptus violētus. defloratio v̄ginū. corruptio sanctimonialiū. ꝛ incestus cū cōsanguineis intra q̄r tū gradū. votorū fractio. oppssio puulorū infantiū ob negligentē custodiā. pctm̄ itē turpissimū ꝛ abominabile qd̄ ꝯ naturā dī siue in ꝓpria ꝑsona p molliciē ꝑpetratū sit. siue in alio ꝯmissum q̄ eiusdē sexus existit vel in ꝑsona alterius sexus si fiat ī aliis mēbris q̄ natura ad generationē deputauerit vel si deniq̄ in alia spē admissū sit. Talia nanq̄ crimina grauioꝛa sunt q̄ sit esus carniū in sacrosctō die veneris. vn̄ ꝛ de eis [illegible] net pctōr expsse ꝯfiteri/sub pena eterne dānatōis. ¶ Quarto q̄ ꝑsona cōfitēs/ dz h̄re volūtariū ꝓpositū oīa pctā sua iuxta vires integraliter explicādi. ꝛ ad interrogata veritatē sine mēdacio r̄ndere nec ad sui excusationē quicq̄d celare. Itē celare etiā debet peccatū alterius. nisi forsassis aliter/suum pctm̄ reuelare nō possit vel nisi ꝑsonā tales ad suū cōmodū spūale cōfessori detegeret absq̄ ꝑiudicio cuiuscūq̄. Qr si p̄latus superioꝛ vel penitētiarius nō singula pctā cōfitentis integraliter sed solos casus reseruatos audire voluerit reseruet pctōr alia delicta minori sacerdoti ptātem sup his h̄n̄di cōfitenda. ¶ Quinto q̄ nullus iniunctā pniam recipe dz/nisi quā ꝑficere voluerit/ quā ꝛ celare tenet vna cū aliis a cōfessore ꝑlatis/aut interrogatis nisi forsan qd̄ absit idē cōfessoꝛ cōfitentē verbis aliq̄bus ad malū inducere vellet. ¶ Sexto q̄ si grāde qd̄ alicui restituendū sit. ꝛ is ignoret cui dz restitui. vel etiā si votorū ꝯmutatio aut relaxatio faciēda sit. consulat p̄latus supioꝛ vel alius horū ptātem h̄n̄s/non tm̄ sacerdos inferioꝛ. ¶ Septimo q̄ sup pctis ī generali supius numerat[]/si casus spāles occurrāt. vel nūerus delictorū. tenet hoc cōfitens explicare. tūc ꝑsertim q̄n pticularitas casus vel nūerus/spālem haberet annexā maliciā mortalē. vt cū q̄s decē francos abstulit paupi/vxorē ꝛ filios h̄n̄ti/vel in loco sacro grauius pctm̄ est q̄ furtū ꝑise in generali ꝯmisisse. Et pariformiter in aliis casibus pticularitas expmat. put ꝯfitēs meminerit s̄m bn̄placitū ꝯfessorū. omissis circūstātiis aliis ad pctī grauitatē ꝑtinētib⁹. ¶ Octauo q̄ si ꝑsona ꝯfitēs in peccādi ꝓposito perseuerat vel de nouo pctm̄ iterare disposuit aut q̄ ablatū alteri s̄m facultatē suā nō vult dimittere vel restituere. aut q̄ a carnali pctō luxurie recusat abstinere vel q̄ nocēdi iniquū ꝓpositū retinet. null⁹ hāc ꝑsonā a pctis ꝯfessis pt aut dz absolue. q̄q̄ tali ꝑsone salubrit cōsulat vt bona q̄ poterit interī ꝑficiat q̄tin⁹ eā ds in viā rectā dignet illustrare ¶ Nono notet q̄ pctm̄ qd̄libet tāto pei⁹ ac deterius ē. q̄to plibus intulit nocumentū. Propterea si q̄s fuerit alterius ruine cā ꝛ occasio. vt innocēs. ꝑsertim iuuenes aut puellas suo cōsilio hortatu vel alio quouis mō solicitādo ad pctm̄ agat huius rei districtam pniam. ꝛ pcuret deceptorū a se correctionē. aut emēdationē totis viribus ꝓcurando ꝛ p se ꝛ alios eos ad viā veritatis. ꝛ sanā doctrinā reducēdo In hoc eīm cōsistit portio principalis sue

satisfactōis & p̄nie. ¶ Decimo q̄ si quis post consciē sue examinationē diligentem ipse peccator q̄rundā etiā mortaliū a se cōmissorū nō reminiscat: tūc p solā generalē confessionē de ipsis absq alia spāli saluabit. si tn̄ prius oblita/postmodū ad memoriā redierint/ea spāliter certis tpe & loco cōfiteri tenet. Qua in re piculosum est cōmissorū a se delictorū mortaliū /p negligentiam atq desidiam immemorē fieri.

Absolutio

f Orma absolutōis sufficiēs requisita p pctō de qbus cōfessor intendit & pōt absoluere cōfitentē Ego absoluo te a pctis tuis. In noīe pris et filij & spūssancti Amen. Et si cōfessio fiat de excōicatiōe tm̄modo. dicat sic. Ego absoluo te ab excōicatōe tua. In noīe patris & filij & spūssancti Amen. Et si cū hoc fiat absolutio de pctō ppter qd lata ē excōicatio/vel de alijs/addat forma prior. Additōes quedā alie cōditionales aut inuolute/tutius dimittunt.

Tercia pars huius opusculi de scia mortis.

i S I veraces fideles q̄ amici cuiuspiā egroti/curā diligentius agāt p ipsius vita corporali fragili et defectibili cōseruāda exigūt a nobis. multo fortius deus & caritas p salute sua spūali solicitudinē gerere spālē. In hac extrema mortis necessitate/fidelis pbatur amicus. Quippe nullū est opus misericordie maius sine cōmodosius. qd & tāti apud deū meriti & amplioris frequēter estimat/quēadmodū psone nr̄i saluatoris iesu xp̄i si in terris nobiscū degeret/impēsum seruitiū corporale. Quāobrē cura fuit p̄nti scripto cōponere breuē quendā exhortatiōis modū habendū circa eos q sunt in mortis articulo cōstituti. valentē etiā generalr oibus catholicis ad artē & noticiā bn̄ moriēdi conquirendā. ¶ Continet aūt hoc opusculū breue/q̄tuor pticulas. s. exhortatōes. interrogatōes. orōnes & obseruatiōes.

Prima pars cōtinet quatuor exhortatōes.

Prima est.

a Amice dilecte aut dilecta. psidera nos oēs subiectos esse potenti manui dei et ipsi⁹ volūtati. oēs nos cuiuscūq cōditōnis aut status/reges principes/diuites/& paupes/mortis tributū soluere necesse est/venimus in mundū pegrinorū more. vt ex eo trāseamus nō vt mansionē in eo stabiliamus. qn potius vt bn̄ & meritorie viuētes & deo seruiētes/horribiles inferni penas euitemus. & gloriam eternā habeamus. ¶ Recogsce diligenter cū grarū actōe/a deo tibi cōcessa bn̄ficia. q tibi etiā in hac extrema hora/sui cognitiōē dederit. nec te morte subita preoccupauerit. gras p his & alijs innumeris donis mune eidē referas ad suā infinitā misericordiā cōfugiens. & de cōmissis a te criminibus veniā hūiliter poscens. Solicite cogita te in vita tua plurima delicta ppetrasse qbus penā ferre meruisti. vn̄ & huius infirmitates. et mortis penas patienter tolerare debes/rogās deū vt p̄ntis doloris/acerbitas/remissionē opet pctōrū. & purgatorij horribilis cruciatus/in hāc afflictionē tuā/p suā misericordiā cōmutet. Tolerabili⁹ est nanq hic p̄niali q̄ in futuro puniri. Qr si sic corde cōtrito/patiēs penā necessariā tanq̄ voluntariā feres & oem penā & culpā remittet deus. certusq padisū introibis. Alioqn p impatientiā/eternā penā & dānationem incurres. ¶ Sup oīa in hac extrema hora cōstitutus/meditare circa tuā spūalē salutem. nunq̄ eñ fortassis in futurū huius meditatōis occurret oportunitas. oēm aliam solicitudinē/& rerū terrenarū curā relinque. q̄s relinqui necesse est. q̄ etiā nec ab inferni pcipitio corruentē eripe valēt. plena fide te deo cōmitte & ei qui oīpotēs bonus et sapiēs est te & tua & tuorum regēda p̄bel. Oēm pterea cogitatū tuū in eum dirige. astantes solūmodo & supstites rogans. vt p salute tua deū pcibus exorent.

Scda pticula sex habet interrogationes.

b Dilecte aut dilecta. Vis tu mori et viuere in soliditate fidei xp̄iane respectu dei & dñi nr̄i iesu xp̄i

tanq̃ verus fidelis et obediẽs sancte m̃ris ecclie filius? R̃ndeat volo. ¶ Petis a deo veniã pctõꝝ tuorũ/cõmissorũ et omissoꝝ q̃ ꝯ eiusdẽ amorẽ, maiestatẽ atq̃ bonitatẽ fecisti. Nec eũ ꝓut debebas honorasti? R̃ndeat peto. ¶ Habes ne sincerũ ꝓpositũ et explicitã voluntatẽ/vitã tuã in melius cõmutare atq̃ corrigere si vita comes supfuerit? Rogas etiã deũ/vt tibi gratiam p̃stet hoc ꝓpositũ cõtinuãdi veracq̃ cõtritionez h̃ndi. ¶ Es tu ꝯscius tibiipsi/alicui⁹ pcti mortalis vel criminis/de q̃ nõ sis ꝯfessus. Optas ne etiã cor tuũ illuminari/ad oblitorũ criminũ si que sint/habendã noticiã, et si tu libẽter cõfitereris ea. ¶ Vis ablata p te/restitui integralr̃/q̃tu3 ad id teneris/iuxta tuarũ facultatũ valorẽ, etiã vsq̃ ad oĩm bonorũ tuorũ cessionẽ et renũciationẽ, vbi al's satisfactio fieri nõ valeret, et coram deo et hoĩbus veniam iniurie petis. ¶ Indulges ex corde oĩbus q̃ tibi nocumentũ intulerũt/ob reuerẽtiã et amorẽ dñi nr̃i iesu xp̃i a q̃ et veniã speras. Petis sil'r indulgeri tibi et remitti ab his q̃s verbis aut factis lesisti. Ad has oẽs p̃missas interrogatõnes affirmatiue r̃ndeat: volo.

Tercia particula breues ministrat orationes.

PRimo dicat infirmus ex corde deũ orans. ¶ Deus meus piissime pr̃ miserere mei. De⁹ meus piissime pr̃. In manus tuas cõmendo sp̃m meũ. Pater misericordiarũ miscdiam fac huic paupcule creature tue. Adiuua me nũc etiã in hac vltima necessitate. Succurre dñe iam aĩe egenti et desolate, vt nõ a malignis spiritib⁹ captiuet', et a canibus infernalibus deuoret'. ¶ Dulcissime iesu ob honorẽ et virtutẽ tue b̃ndictissime passionis/iube me recipi intra numeꝝ electorũ tuorũ. Saluator meus et redẽptor meus, reddo me totũ tibi/non me renuas ad te venio: nõ me repellas. Dñe padisum tuũ postulo, nõ ob valorẽ meorũ meritoꝝ sed in virtute et efficacia tue benedictissime passionis p quã me miserũ redimere voluisti et mihi padisuz p̃cio tui sanguinis emere dignatus es, ip̃m mihi conferre festina. ꝓpter quẽ nec tue diuitie/aut potentia minuet', nec ipse paradisus angustior aut minor inueniet'. ¶ Salutet postmodũ beatissimã virginẽ Mariã dicẽs. Regina celorũ mater mĩe, cõfugiũ pctõrũ, reconcilia me vnigenito filio tuo eius clemẽtiã p me indigno pctõre interpella, vt ob amorem tuũ mea remittat crimina ꝑducẽs in gl'iã suã. ¶ Angelos dei hinc pcibus inuitet inquiens. Sp̃s celoꝝ/angeli beatissimi/assistite q̃so mihi migrãti ex hoc seculo et potẽter eripite me ab oĩbus aduersariorũ insidijs et aĩam meã in vr̃m ꝯsortiũ assumite. Tu p̃cipue angele bone custos meus. ¶ Post hec inq̃rat' ab infirmo/cui sctõrũ vel sctãrũ magis deuotus extiterit/vt illi p̃cẽ offerat dicẽdo. O gloriosissime sctẽ vel sctã singularẽ in te dũ viuerẽ/spem et ꝯfidentiã reposui/succurre nunc mihi in hoc extremo necessitatis articulo laborãti, nunc anxior supra modũ, t p̃us nunc iñstat et hora, iam in adiutoriũ meũ intende.

Quarta ꝑs quasdam obseruatões edocet, vt sciat' qualis p̃dictorum vsus habendus sit.

SI patiẽs/nondũ eucharistiam aut extremã vnctionez susceperit, interroget' an eadẽ sacra deuote patus est recipe? ¶ Si etiã sup interrogatiõibus p̃missis, verisil'r appareat r̃nsiões patiẽtis nõ vsq̃quaq̃ sufficiẽtes existere, remediũ apponat' q̃tũ id ꝯmodius fieri poterit, vel p ministrationẽ sacrorum ꝯfessionis, eucharistie aut extreme vnctõnis, vel eidẽ manifestãdo piculũ qd' incurrit/ nom plene satisfaciẽdo petitiõibus/sup fide sua et salute conscie ꝓlatis. Moneat' vt decedat tanq̃ verus et fidelis xp̃ianus. ¶ Attendat' si infirm⁹ ipse/excõicatõis vinculo astrictus teneat', et ꝓpterea summittat se totis viribus ordinatiõi sancte matris ecclesie vt absoluat'. ¶ Si moriturus ꝓlixum t p̃is spacium, ad suã recollectionẽ habeat, nec morte festina p̃ueniat'/legẽde forẽt coram eo ab astãtibus/hystorie et orõnes deuote, in quibus sanus et viuens amplius delectabat', vel recẽsenda essent diuina p̃cepta vt ꝓfũdius medite' si quid aduersus ea negligenter oblitum deliquerit, vel similis coram ea instructio recitet'. ¶ Si pa

tiens vsum loquendi pdiderit habet tñ sanam ꝛ integrã noticiã ad interrogatões sibi factas vl' orões corã eo recitatas/signo aliquo exteriori vel solo cordis cõsensu rñdeat. hoc em̃ sufficit ad salutem. ¶ Presentet infirmo/imago crucifixi vel alterius sancti quẽ sanus ꝛ incolumis/spãliter venerabat. ¶ Si non oĩa pmissa dici breuitas sinat/pponende sunt orones. illa psertim q̃ saluatori nostro iesu xp̃o dirigit. ¶ Nullatenus aut minime si fieri possit/moueti amici carnales. vxor/liberi/vel diuitie/ad memoriã reducant. nisi inq̃tum id exigit patientis spũalis sanitas ꝛ dum alias conueniẽter omitti nequit. ¶ Non det infirmo nimia spes corporalis salutis cõsequẽde ingerat potius eidẽ/prima monitio supi⁹ explicata. Sepe nanq; p vnã talẽ inanẽ et falsam cõsolationẽ/ꝛ incertã sanitatis corporee cõfidentiã/certã incurrit hõ dãnationem. Quinimo hortãdus est patiens vt p cõtritionẽ ꝛ cõfessionẽ/aĩe sanitatẽ pcuret q ꝛ ad salutem corporis (si sibi fuerit expediens) valere poterit. et inde securior atq; quietior erit. ¶ Quia vo frequenter corpalis infirmitas/ex aĩe languore ortũ habet/papa p expssam decretalẽ cuilibet medico corpis/districte pcipit. ne cuiq; egroto/corporeã cõferat medicinã priusq; de spũalis medici cõfessoris. s. requisitiõe/eundẽ monuerit. Hinc expediens videret. vt in quibuslibet pauperũ hospitalibus/vel domibus dei/statuto firmaret. ne quis ibidem eger suscipi posset/qui nõ primo ingressus die/cõfessionẽ faceret/vel idoneo sacerdoti ad hoc ipsum deputato/paratus confiteri se cõtinuo psentaret. sicut in domo dei parisius/laudabiliter obseruat.

Opusculum triptitum finit.

Tractatũ sequẽtem

de drĩa peccatorũ venialiũ ꝛ mortaliũ/edidit idẽ xp̃ianissimus doctor dñs Johannes de Gerson/p quarundã psonarũ laicarũ simpliciũ eruditõe in idiomate pprio scz lingua gallica. Sed p aliorũ eruditõe/ aliꝰ qdã/ipm trãstulit a gallico i latinũ.

Incipiunt Rubrice

cõsiderationũ tractatus sequentis.

Prologus in tractatum sequentem.

Qui bene considerat bonitatem dei erga nos. causã habet magnifice regratiandi ꝛ laudandi deum. Cũ enim de iusticie rigore/deberem⁹ ei seruire quotidie meliori modo quo possemus sine cessatione nihilominus nostre compatiens fragilitati contentari voluit certum nobis dare numerum mãdatorum. ꝛ in certo tempore. Que si complemus/gratiam eius habeamus ꝛ sufficit ei ꝛ acquirimus paradisũ: Melius tñ facientes/amplius ꝛ magnificentius remunerat. Necessitas est igitur scire mandata obligantia. ꝛ que non. Aliꝰ enim vel transgrediemur ea p ignorantiã vel in custodiẽdo ea/habebim⁹ magnã nimis de trãsgressione dubitatõe. ꝛ vbi

tabimus vbi dubitandū nō erat. p qd pderem⁹ totā p̄sciē trāqllitatē/putādo n pctm̄ ēē pctm̄ & ꝯ de pctō qd nō eēt pctm̄. Et q̄ tūs nesciē in oīb⁹ casib⁹ dare regulā spālē qñ vn⁹ act⁹ pctm̄ fuerit mortale & qñ nō. tn̄ dari pn̄t aliq documēta in generali/p q̄ iu dicari meli⁹ p̄t de factis spālib⁹. Propt̄ qd studui scribē vobis ꝯsideratōes aliqs breues/ad sciēdū qñ peccat̄ mortalr. & qñ nō in plib⁹ casib⁹. In oīb⁹ eñ casib⁹ ad longū eas tradē/q̄ue eēt aut ipossibile. Imo hoc qd vobis scribā/plene nō intelligetis sicut credo/ꝓpter suā breuitatē/nisi habeatis q̄ vobis declaret. Volo ergo vt de his q̄ nō intelligetis diligenter inquiratis.

Consideratio prima.

Declaratō generalr̄ qd ē pctm̄ mortale aut veniale.

i Nter alia mādata dei aliq̄ sūt q̄ facere debemus sub pena pdēdi gratiā suā. incurrēdiq3 ppetuā3 mortē. Et sūt illa/q̄ debitā deo ꝯseruāt sb iectōe3 & int̄ hoīes societatē. sicuti ē amare deū oī tpe & loco & nō odire eū. Sicuti est nō occidē primū suū innocētē. & nō auferre ei sua violēt̄. Alia p̄cepta vel ꝯstitutōes et ordinatiōes sunt. q̄ nō obligāt nos. nisi ad penā tpalē. q2 transgredi ea nō dissipat subiectō3 deo a nobis debitā/nec societatē quā tenemur hēe ad hoīes. Cōtra p̄ma facere p̄cepta/pctm̄ mortale ē. & ꝯ alias ordinatōes/pctm̄ ē veniale. Queadmodū videtis q̄ rex aliq̄ p̄cipit sub pena mortl̄ aut capitis. & aliqua sub pena tpali: vtpote argēti. vel carceris ad tp̄s.

Consideratio secūda

Quō ī oīb⁹ pctīs ē inuenire pctm̄ veīale tm̄

a Liqñ p̄terit̄ p̄ceptū ex deliberatiōe & certa sciā & ꝯsensu expsso. aliqñ nō sic. s3 p igrantiā vl ex p̄mo motu absq3 pleno ꝯsensu. Et i hoc casu/nō ē aliqd ita strictū mādatū/qn aliqñ trāsgredi possit nō peccādo mortalr/ꝓ eo q̄ cōsensus est id qd principalr̄ facit pctm̄. Hinc appar3 q̄ nō noīant̄ septē pctā mortalia. s. supbia/inuidia/ira/auaricia/acedia luxuria/ gula/ nō q̄ oīs supbia aut oīs ira et sic de alijs/sit pctm̄ mortale. imo sepe est veniale/sicut statim dicam.

Consideratio tercia.

Qñ vana glīa ē pctm̄ veinale aut mortale

v Ana gloria de se non est nisi pctm̄ veniale. q2 opus aliqd si ē vanū nō ē ꝓpt̄ hoc mortale Sed vana glīa/pctm̄ ē mortale/ꝓpt̄ vnā duar3 cāx. s. ꝓpt̄ finē ꝓpt̄ quē vana q̄ritur glīa. aut ꝓpter materia3 aut op⁹. in q̄ q̄rit̄ vana gloria. ¶ Quātū ad p̄mā cām ē sciēdum/q̄ q̄ri p̄t gloria ꝓ altera q̄tuor cāru. ¶ Primo ad vitādā infamiā falsā vt si diceret̄ q̄ ego sum latro. bn̄ possū ꝯriū asserere/ & velle q̄ sciat̄ q̄ ego su3 ali⁹ q̄uis h⁰ fieri nō possit sine laudatōe mei. Et sic nō est pctm̄ solumō nō habeat̄ intētio corrupta siue admixta. sicut facillime contingit. Imo qñq3 tenemur q̄rere seu velle ita laudari & ē prudētia et iusticia. ¶ Scdo laus seu glīa q̄ri p̄t ꝓ aliq̄ spūali pfectu ad glīā dei & ad edificationē primi. sicut sanctus paul⁹ semetipm̄ laudauit. Et q bn̄ scit hoc tpe & loco ꝯuenietib⁹ facere/sine alia intentiōe mala admixta magnū ē meritū. nō āt pctm̄/ Tn̄ difficile ē q̄ hoīes q̄ nō sūt pfecti & in hūilitate fundati. sciāt hoc bn̄ facē spāliter i publico. Facili⁹ fit hoc in secreto int̄ amicos in colloq̄o/q̄ se mutuo diligūt deuote ac pure. & bona sua facta reuelāt inuicē. qñq3 ꝓ bn̄do ꝯsilio aut ad dandā ꝯsolationē. ¶ Tercio querit̄ talis gloria/ꝓpt̄ auariciā vel q̄ habeat̄ maior licētia vl via male faciēdi vel decipiēdi. & sic ē pctm̄ mortale. q2 finis est pctm̄ mortale. Silr̄ est per oīa. ¶ Quarto vana gloria querit̄ & laudatio/ꝓ fine aliq̄ q̄ nō est nisi veniale peccatū. sicuti qñ captat̄ aliq̄ leuis placētia/ laude alicui⁹. & hoc ē pctm̄ veniale. nisi aliud malū se admisceat. Hoc dico ꝓpter illū qui ꝓ tpe illo/ordinare deberet laudē suā et regratiari deo vel ad aliū pfectū ad quē tenet̄ ꝓ tunc. & ipse hoc omittit. Scda cā ꝓpter quā vana gloria esset pctm̄ mortale/ est ꝓpter opus vel materiā/p quā vana q̄rit̄ dora. ¶ Et fit hoc trib⁹ modis. Quia vel opus est malū de se & pctm̄ mortale. et ibi nō est dubiū qn querere gloriā pessimū est pctm̄ mortale. sicuti q̄rere gloriā de occidendo ꝓbum hoiem. de igne iposito. de

rapiendo feminas bonas/exprobrare alteri. vł vindicādo se iniuste de altero. ¶ Aut opus de se bonū est vt est facere elemosynas/ieiunare/orare. Et ibi attendere optet quō vana querit gloria. Vel. s. p fine principali. ⁊ hoc est pctm̄ mortale. q: p̄m rectaȝ rōnē/opus bonū nō debet ordinari in peius opus sicut in finē principalem. quēadmodum pctm̄ mortale p̄m doctores est/si quis p̄dicet p victu habēdo principalr̄. et tñ vnū ⁊ alterū est p̄m se bonū. sed ordinatio p̄uersa est ⁊ reuersa. Si aūt gloria surrepit in dicto virtuoso ope/ nō q̄si pricipalis finis aut principalis cā ad faciendum ideȝ opus/nō est pctm̄ mortale. Nihilominus consiliū bonū est auferēdi eam ⁊ expellēdi quantū p̄t. ad finē q̄ totū purius fiat ⁊ ad vitandū piculū ponēdi pncipalē intētionem in illa laudatōe. Amplius etiā caueri debet istud tā in sp̄ualibus bonis q̄ tpalibus/p tanto q̄ p̄ciosiora sunt. ¶ Postremo opus bonū pōt esse indifferēs. hoc est dictū qd̄ de se nec bonū est nec malū vt est habere tunicā nouā. diuitias aut pulcritudinē. Et in rebus hr̄e gloriā/de se non est mortale pctm̄. Et dico notāter de se. quia alia p̄nt esse picula que caueri debēt. vt. s. si mulier quedā scit/q̄ p tunicas suas/dat alijs occasionē peccādi. aut p suū pulcrum sermonē. aut p nimis ostendendo suā pulcritudinē. aut p bñ chorisare/ipsa tenetur dimittere. Qñq̄ȝ ecclesia p̄hibet talia opa sicut torneamēta. aut choreas. in certo tpe ⁊ loco. Non dico ego cauendā oēm occasioneȝ p quā alius peccare posset. q: fieri nō pōt. sed nihil fieri debet ad hunc finē qd̄ p stultā placentiā aut fatuū desideriū aut aliter. alius peccet. Et si scit p certo/q̄ datur cā alteri ita peccādi caueri debet p̄m posse. Mulier enim nō tenet̄ neq̄ȝ debet/deformare et defigurare se aut vestire de sacco/ aut nunq̄ ire plus ad ecclesiā: q̄q̄ sciat q̄ aliqui stulti/stulte eam cōcupiscunt. tñ sicut dictū est. displicere ei debet. ¶ Per hec q̄ dicta sunt pōt sciri qñ hypocrisis aut iactantia/sunt pctā mortalia aut nō. ¶ Quātū est de inobediētia aut de iudicādo aliū sp̄āles faciā cōsideratōes. Et de cōtemptu et dedignatōe ⁊ supbia q̄ habet̄ erga deū. sicut lucifer ⁊ pharisei.

Consideratio quarta

Qñ supbia est mortale pctm̄ aut veniale.

Superbia erga deū/hr̄i pōt per hoc/q̄ putat̄ hr̄i grā quā q̄s nō habet. aut p hoc q̄ q̄s putat eam/aut vult hr̄e de seipso. s. p suā sapiam aut fortitudinē. aut pulcritudinē. Aut per hoc q̄ putat eam bñ meruisse erga deū. q̄si deus ita teneat̄ facere. ⁊ q̄ aliter faciendo/ iniuste faceret. Aut p hoc q̄ quis putat et vult hr̄e gratiā a deo q̄si p se solo ⁊ de hoc ipse supbit. sicut peccauit phariseus q̄ reddebat grās deo de bonis suis. qd̄ bñ factū est. sȝ in hoc ipse deficiebat q̄ gaudebat q̄ alij nō habebāt illa vt publicanus. Et hꝰ signū erat q̄ putabat clare q̄ bona sua essent de se. nō autē de deo solūmō. Alś enī non se plus glorificasset q̄ si bona illa fuissent in alio. ¶ In tribus vltimis casibus supbia sp̄ est pctm̄ mortale/si assit deliberatio ⁊ plenus consensus. quēadmodū sp̄ intelligo qñ de pctō mortali loquor ⁊ añ ⁊ post. In primo casu est p̄sumptio q̄ pōt eē pctm̄ veniale solū. Solū dico qñ ipsa contingit p ignorantiā. aut ip̄m putare nō eē certū neq̄ȝ affirmatū. Exēpli grā. Aliquis pōt cogitare q̄ cōfessus sit. aut bñ penitue rit. q: s. ad hoc satis bonas habet apparentias: q̄q̄ forte nō sit ita. Est itaq̄ȝ securius nō se simplr̄ assecurare in talibus quin sp̄ habeat̄ rōnalis timor diuinorū iudiciorū ⁊ humane fragilitatis. Et in hoc peccauit sanctus Petrus qui tenebat q̄ moreret̄ p xp̄o iesu ⁊ plures alij conformiter/qui putant q̄ cōtra tentatōes/mirabilia facerent. ¶ Est etiā bñ cōsiderandū ⁊ aduertendū in hoc pctō ⁊ in alijs. q̄. s. aliq̄n recte iudicat̄ ⁊ dr̄ q̄ oīa habeant̄ a deo ⁊ sine ipo nihil valeret. ⁊ tñ totū fit in cōtrariū. p eo q̄ volūtas nō iudicio rōnis cōformis. Et dici pōt talibus/q̄ ipsi seipsos p̄prio ore condemnāt. Si enī dicit q̄ totū habes a deo, cur gloriaris ⁊ despicis aliū ac si de teipso haberes. Hoc apte videmus in luxuria q: hō iudicat ⁊ bñ scit/q̄ talis res est pctm̄ et tñ facit. Nitendū ē itaq̄ȝ q̄ rō ⁊ volūtas sp̄ sint cōcordes in bono. ⁊ totū p̄sp̄abit.

Consideratio quinta

Qñ iudicare aliũ est pctm̃ et quale?

Iudicare aliũ/venit de supbia: i pōt aũt hoc iudiciũ fieri de opibus alterius. vel de ipsamet psona. Et hoc fit duobus modis. Uno mõ p certitudinẽ. altero p p̃sumptionẽ leuẽ solummõ et suspitionẽ. ¶ Judicare aliũ firmiter esse malũ erga deũ et iuste dãnandũ: pctm̃ est mortale cõtra bonitatẽ spũssancti qr in vno momento/spũssanctus pōt hominẽ facere bonũ. sicut Paulo fecit. Marie Magdalene. et multis alijs et pt homo eadẽ hora penitere. Estq stultũ et iniustũ iudicare de hoc qd nescit/ qd citius iudicari debet ad bonũ q̃ ad malũ. ¶ Judicari de opibus/pōt esse qñ opa de seipsis sũt talia q quocunq modo ipsa nõ pñt bene fieri. nec p bonã intentionẽ nec alio modo Et ibi pōt bñ p certo iudicari q sunt mala et q alter male fecit. Si opa sunt indifferentia. vel talia q pñt bene et pñt male fieri iudicare p certo q mala sint. nisi aliter appareat/est pctm̃ mortale. qr tam cito imo citius iudicari debet bonũ q̃ malu3 qñ fieri poterat bñ. ¶ In hoc tñ casu et in alijs/haberi pñt sine mortali pctõ alique suspitões et iudicia leuia. q̃q bonum sit eas cauere. Et caueri deb3 bñ ne in tali casu quis malum loquat/aut diffamet alium/p tales leues p̃sumptiones. et spãliter in affirmãdo eas plus iusto. aut cõtra bonum alterius. Sicuti ad faciendu3 mori hoĩem/cõuenit certissimũ habere iudiciũ et silr in exulãdo siue relegãdo extra patriã hoiem. vel in auferẽdo sibi bonã suã famã notabiliter. In q̃ tñ damno non est tale piculũ. ¶ Scdm ea q̃ hic et pus antea dicta sunt/sciri pt qñ habere dedignationẽ de primo/est pctm̃ mortale aut nõ et etiã p ea q dicent de inuidia et ira. ¶ Et sciendũ q iudicare suos supiores. multo peius est/q̃ de alijs.

Consideratio sexta.

Qñ cõtemptus supiorũ est pctm̃ et quale.

Contemptus seu despectus c supiorum et p hoc non obedire/est spãle peccatum supbie. Et est sp mortale qñ ex certa scia fit transgressio mãdatorum suorũ supiorum /principaliter et solũmodo p eo q ipsi hoc p̃ceperũt. quia sibi ppie est contemptus. Aut qñ nõ reputant. nec fit vis de pceptis eorum. ac si ipsi hoc nõ p̃cepissent. et p hoc nõ obedit. Qñ dõ transgressio fit mãdatorũ a supioribus datorũ/p aliqua fragilitate aut p alia cã: nõ est hoc nominandũ peccatũ p contemptum. Et hoc valde cõsiderandũ: spãliter inter religiosos. et generaliter erga oĩa p̃cepta facta p hoĩes: nõ p deũ sine medio. Sepe eñ transgredi ordinatões eorũ et regulas/non est peccatũ mortale. Et dicere aliter/ess3 nimis durum. Sed tñ qñ contemptus accedit qualis dictus est/non erit excusatio mortalis pctĩ. ¶ Hoc in loco scire debetis/ q non tenemur obedire supioribus nostris/nisi in casibus in quibus/ipsi sunt nobis supiores. et in quibus dei ordinatõe aut nr̃a voluntate/nos eis summisimus. Quia si eps meus p̃ciperet ingredi religionẽ. ego nisi vellẽ nõ facerẽ. nisi publicum fecissem pctm̃ per qd hoc meruissem Silr dico de abbatibus. De dñis tpalib9. De patre et matre.

Consideratio septia.

Qñ inuidia est pctm̃ et quale.

Inuidia de se est pctm̃ mor i tale qr contraria est charitati. qr de bono dolet alieno et gaudet de malo. ¶ Tñ considerandũ est q inuidia aliqñ surgit ex motione naturali. quẽadmodum aliqui ex natura sua corrupta sunt inuidi: sicut videmus inter canes. Et silr in alijs vicijs. Et talis motus inuidie nõ est peccatũ. quia non est in nostra potestate. Et similiter dico de omnibus motibus quos a natura habemus. Et hoc intelligendum est qñ consensus non iungit. ¶ Scdo inuidia subrepit p deliberationẽ quandã. nõ tñ pfectam nec plenã seu cõpletam. Et hec appellat primus motus. qñ nõ aufert q̃cito quis facere posset. q̃q auferat anteq̃ habeat plenus cõsensus et incipit displicere. et hec nõ est nisi veniale peccatũ. Et silr est in omni peccato general'r. ¶ Tercio dolor de bono alterius. pōt cõtingere sine inuidia. videl3 qñ dolor huõi ideo est. qr tale bonũ euenit ad damnũ alterius bone psone. aut ppl'i qui nõ demeruit. vt si malus habeat ptãtem grandẽ: q

quā mala faciat / pt haberi tristicia p eo q talem habet ptātem. ¶ Quarto dolor ille de bono alterius accidit ex voluntate deliberata et certa sciā: sine cā bona. et hec est sp pctm̄ mortale. ¶ Per hoc bn̄ possum9 scire qn̄ detractio est mortale pctm̄ aut non. Detractionez dico de altero male dicere p odiū vel inuidiā. Quia male dicere de alio p fine bono / ad cauendū ne faciat malum aut p eius correctōe. aut cā officij facere vel dare testimoniū veritati. nō est pctm̄. si alia mala voluntas nō admisceat. Et si hoc fit solū p facilitate loquēdi. sicut sepe cōtigit et malū qd dr / nō cedit ad magnū damnū posset esse tale / q facilitas loquēdi nō excusaret. Quia cauenda est leuitas dicēdi qn̄ ad dānū grāde alteri9 cedit. ¶ Cōformiter videre possum9 qn̄ deridē alterū aut maledicere. pctm̄ est mortale. aut non sm malū qd inde venit et intentionē faciētis / et irā quaz alter inde suscipit. aūt pt recipe verisilr. aut rōnabiliter.

Consideratio octaua

Qn̄ ira est peccatum et quale.

Ira de se est mortale pctm̄. qr ira est desideriū vindicte et male volendi alteri / qd est charitati contrariū. Tunc sicut in pbabitis ita et hic oz considerari / q qn̄qz ira accidit p bonā cām et ad bonū finē. qd fit / qn̄ quis irascit ppter vicia / nō aūt cōtra psonā. Et sic etiā irasci debemus ptra ppria vicia et contra aliena quilibet iuxta se et sm statū suū. sicuti iudices q debēt punire malos de suis malefactis. Et quilibet tpe et loco dz se opponere aduersus mala q videt fieri / siue p pces siue p bonas exhortationes aut siles modos. Ira aliqn̄ nō est nisi pua aut nulla affectio amoris erga aliū. vti qn̄ non desiderat ei nec bonū nec malū. et est hic defectus aut diminutio charitatis. Nec est peccatū mortale nisi qn̄ proxim9 videt in extrema necessitate. qr tūc adiuuād9 ē sub pena mortalis peccati si fieri pōt. ¶ Qn̄qz ira nō accidit nisi ex cōplexiōe nature. sicut hoies antiqui et melancolici sunt de sua natura iracundi. et ira talis nō est pctm̄. ¶ Ira qn̄qz venit p subitū motū et impfectā deliberationē et nō est nisi veniale pctm̄. Sed si venit p cōsensionem pfectam / peccatū erit mortale ¶ Nihilominus ira nō dicit qn̄qz desideriū vindicte / sed est quedā impatientia de facto alterius / absqz hoc q desideret ei malū / hoc nō est pprie ira / nec est mortale pctm̄ / si impatiētia nō sit talis q ex toto impediat rōnē et opationē aliorū bonorum. ¶ Alterius cōsiderandū est: q pt bn̄ desiderari q malefactū alterius puniat p iusticiā et p iudices ad hoc ordinatos et ad finem q quis gaudet iure suo et hoc non est pctm̄ / tm̄ se nō admisceat mala voluntas hoc est q nō plus desideret dānū alterius q recupare iura sua. ¶ Et sm h9 q dictū est / iudicari pt / qn̄ minari vel vilipēdere alterū p irā: est pctm̄ mortale / aut nō / sm sc q p talia facta recipit vindicta / et nocet pximo. ¶ Etiā q mō maledicere alteri p deliberationē impcando et optando ei malū grāde / est pctm̄. Et q mō etiā blasphemare despicere / ac denegare deū / et sctōs et sanctas eius / cā ire sue / ē blasphemia et villanū mortale pctm̄. si psona tūc scit aut scire dz hoc qd dicit et facit. De iuramētis dicet in sequentibus.

Consideratio .9.

Qn̄ acedia est peccatum. et quale.

Acedia ex se non est mortale pctm̄. qr nō dicit nisi tediū boni spūalis. sicqz nō est nisi diminutio feruoris charitatis. ¶ Si tediū hoc est de bono spūali laborioso / tunc est naturale. Natura enī refugit laborem. et hoc non est pctm̄. qr motus iste nō est in nostra potestate. Et si psentit tali motui / adhuc nō est nisi veniale peccatū. Pro generali quippe regula tene q cōsensus ad id qd solummodo est veniale peccatū. nō est nisi veniale peccatū. ¶ Sed si tediū est tale q p ipsum omittit fieri hoc. ad qd quis tenet p pceptū: clarū est q ibi est mortale peccatū. ¶ Aut si tediū est tale q displiceat etiā viuere. ac p hoc cadat quis in desperationez sicut faciūt hi qui seipsos occidūt. pctm̄ est mortale. ¶ Penes hoc considerari pōt qn̄ acedia dicēdi horas et audiēdi missam / peccatū est mortale aut nō. Quia si qs tenet dicere aliqd p pceptū aut p votū / et p acediā omittit / pctm̄ est mortale. Si tm̄ qs dimit

ditur vel omittit pna. vel si fiant aliqui leues defectus/ p hoc q nō bñ attendit: non optet dicere q sp sit mortale peccatuz. Et q uis bonū sit attēdere. tamē si quis de certo pposito nō impedit se ab attēdēdo: faciendo aliqd qd totalit auferat intētōz/ siue hoc fiat p cogitatōez siue p opus: nō optz reincipe. nec ē mortale pctm̄ q uis d' alio cogitet. Sz si p certā deliberatōz in dicendo horas/ qs pcipit se ipediri ab attētōne/ z ita vult remanē. ita se ipediri/ cogit reincipe. qr sic soluēdo nō quitat ds. qppe qr tollit bonū ppositū qd i pncipio habeat ad fuiēdū deo. ¶ Estqz sciēdū q quelibet psona xpiana/ de rōnabili etate/ debz audire missam dñicis diebus z festis pceptis nisi habeat excusatōez rōnabilē. fm ordinatōz z psuetudinē patrie. vbi ipa ē z quā plati volūt z ordināt/ z sufferūt z pmittūt.

Consideratio decia ⊘

Quādo auaricia est peccatū. z quale.

Auaricia ē inordinatus appetitus hūdi aliqd. Et fit hoc qnqz i retinēdo. qnqz i acqrēdo. qnqz i desiderādo. ¶ Aliqd desideratur qnqz modis. ¶ Primo bonū alterius. z taliter q auferret si fieri posset. z ibi ē peccatuz mortale qr ē furtū cogitatōis. ¶ Scdo desiderat aliqd illicitū p certā sciaz z deliberatōez pletā. vt. s. aliqs non dignus desiderat ppositurā. aut eē index. de q sentit aut sentire debet q ad hoc ē indignus. z ibi est mortale pctm̄. ¶ Tertio pōt appeti bonū alterius vel res nō licita/ p voluntatē non absolutā. sed sub cōditōe expssa vel intellecta. vt dicēdo: vellē hoc vel hoc/ si possem habere absqz offensione dei/ aut sine damno alterius. vel si essem dignus. Et hic nō est peccatū vl' ē veniale peccatū. Nec oportet q semp cogitet cōditio: sufficit q intelligatur. Est etiā intelligēdū q p tales optātiones aut desideria/ nō omittat fieri hoc q quis facere tenet de bonis alibi. z ne generent in corde mali motus. qui postea auferri nō possint. sicut cōtingit in isto peccato auaricie. z plus in pctō luxurie. qr in tali casu pōt eē mortale pctm̄. ¶ Quarto desiderat res nō necessarie z supfluitates p desideriū nimis ardēs. z tale qd mens impeditur totaliter ad cogitādū de ppria salute. z ibi ē cupido vel solicitudo pessima/ q est in euāgelio phibita. z ē peccatū mortale. ¶ Quinto desiderat p amorē nimis magnum nec tamē talem q quis vellet offendere vel omittere ad cogitādum de ppria salute z ibi ē peccatū veniale. Et pōt amor sic eē tpatus/ q nō erit peccatuz immo meritū fm bonū finē intentū. ¶ Auaricia i acquirēdo ē multis modis. ¶ Acqrit eī aliqn p iniusticias z fraudes z vias illicitas. z ibi ē peccatū mortale. qn ars qua acquiritur/ est peccatū mortale. sicuti in piturando aut transgrediēdo mādata dei. sicuti est de stultis mulierculis. vel ē de vsurarijs. z falsis mercatoribus qui mentiunt z iurant suas merces alias esse q sint. vel in ludis phibitis. Queadmodū etiā qn omittit fieri debitū diebus dñicis de audiēdo missam p mercādo: nisi aliud excuset. vt eē potest in aliquibus casibus. ¶ Acquirit aliqn p media que nō sunt nisi venialia peccata. vt per vba ociosa z iocosa z mēdacia ad risuz dños puocātia. z pōt esse ibi sepius veniale dūtaxat peccatū. Et si aliqui facerent sicut fistulatores aut ioculatores aut sicut q filia exercēt/ ad lucrādūz vite necessaria qr aliam artē nō sciunt: nō auderē dicere q essent extra statū salutis. Quia dñi ad auferendū eoz melācolias que eis supueniunt occasione magni oneris qd portāt capiūt inde solaciū z deductōez in talibus rebus z aliqn etiā populus. ¶ Hic posset audacter fmo fieri de mercātijs quādo peccat in eis z quādo nō z de modis cōmittendi vsuras. sed causa breuitatis trāseo illa faciliter/ ad psens. ¶ Auaricia ē in retinendo: qr si retinet alienū sciēter z cōtra placituz eius cuius res illa ē. taliter q si ipē sciret/ non sibi placeret/ z nō habet volūtas restituendi tpe z loco. Sed si res talis ē z istiusmōi hominis/ q certā habeo cōfidentiā q ille cuius res ē nō haberet displicentiā q ego haberem. z me cū illa iuuarē. Vel q ad psens non habeo cōmoditatē restituēdi sine aggrauatione magna z alter de hoc nō damnificat granditer. z habeo voluntatē restituēdi tpe z loco. ibi nō est in retinēdo peccatum mortale. ¶ Secūdo retineri pōt id qd necessariū est p se z p suis fm q requi

tur ad statū ꝛ dignitatē ꝛ alia q̄ iuste exercent ꝛ hn̄t. ꝛ hic nō ē pctm̄. ❡ Tertio retinent supflua ꝛ q̄ nihil pficiunt ad necessitatē ꝛ ad statū hoīs/ ꝛ ibi sepe ē pctm̄ mortale ꝛ specialit̄ qn̄ hoc fit p ardēs desideriū habēdi vel acqrēdi/ qḋ satiari nō pōt. Et hui⁹ signū ē ꝙ plus eligit̄ ꝙ res putrescat ꝛ vastet̄. q̄ ꝙ tradat̄ ad vsū ꝛ fructuz. Sꝫ tn̄ amor retinēdi talia nō necessaria pōt eē ita pu⁹. ꝙ nō erit nisi pctm̄ veniale. Et specialit̄ si tūc nō occurrat vel cōpareat paup qui sit ī piculo mortis/ nisi ei succurrat̄. qꝛ tūc tenet̄ aliqs iuuare ꝑrimū tā de supfluis q̄ de his q̄ sūt necessaria ad statū. nō āt de his q̄ sūt necessaria simplr̄ ad victuz. qꝛ meli⁹ debeō me amare ꝛ vitā meā q̄ alteri⁹ Et ibi data ē generalis regula/ qn̄ dari dꝫ elemosyna sub pena pctī mortalis. tunc scꝫ qn̄ videt̄ ali⁹ in piculo mortis/ nec videtur quō ei succurrat̄ p aliuz. Tūc eni tenet̄ qs occurrere sub pena pctī mortalis/ si facē potest sine piculo tali in q̄ aliter est/ qḋ nominatur extreme necessitatis.

Consideratio .11. P

Quādo gula est pctm̄ ꝛ quale.

Gula ē desideriū aut appetit⁹ deordinatus. in māducādo. Et ē de se veniale. ❡ Et pōt euenire qnqꝫ modis. Aliqn̄ appetit⁹ est solū ex natura qn̄ naturalit̄ desiderat̄ māducare ꝛ bibere. qn̄ fames aut sitis habet̄. ꝛ in hoc nō est pctm̄ nec in delectatōe q̄ naturaliter ē in māducādo. qꝛ hoc nō ē in ꝑtāte. ❡ Scḋo vltra desideriū hoc iungit̄ qn̄qꝫ desideriū volūtariū ꝛ placentia in delectatōe. ꝛ ibi est pctm̄ veniale. ❡ Tertio qn̄ fit trāgressio alicui⁹ mādatoꝝ dei vel ecclesie. sicut ieiunioꝝ statutoꝝ. p regulā sine causa rōnabili. Qn̄ tn̄ psona grāditer greuaret in ieiunādo. s. vel ꝓpter ei⁹ senectutē/ vel infirmitatē/ aut nimiā iuuētutē aut ꝓpter laborē qui ē ei vtilis ꝛ necessari⁹ vel qꝛ nō habet vn̄ pascat̄ vna vice. aut qꝛ habet infantē quē lactat ꝛ nutrit. In casib⁹ istis ꝛ similib⁹ non tenet̄ psona ieiunare. imo peccaret aliqn̄ si ieiunaret. qꝛ aliqn̄ grauaret naturā suā ꝛ cōplexionē nimis. ❡ Quarto qn̄ tale placitū habet̄ in māducādo ꝙ preponit̄ diuino amori hoc ē dictū ꝙ poti⁹ fieret trāsgressio mādatoꝝ dei/ q̄ ꝙ abstineretur a māducādo. ꝛ ibi ē pctm̄ mortale. sic si aliqs ꝓpter suū gulosuz māducare. vult rape alienū. aut nō vult ire ad ecclīam qn̄ ad hoc tenet̄ aut qn̄ sciēter omittit facē aliqḋ mādatoꝝ dei/ ꝓpter nimiā suā repletionem aut inebriatōez. ❡ Et hic scit̄ quādo ebrietas ē pctm̄ ꝛ qn̄ nō. Quia si qs cadit ī ebrietatē fortuitu. p potatōez maiorē q̄ sit rōnale/ vel fortius vinū q̄ putauit/ peccatum ē veniale. Si aūt psona bene pcipit ꝛ vidit ꝛ scit malū qḋ accidit ex inebriatōne ꝛ nihilominꝰ p gulositatē inebriat se scienter/ ipe peccat mortaliter. Et silr̄ facit ille q̄ alium p maliciaz inebriat. aut ꝓ inebriatū malo. s. vel ad decipiēdū vel ad infamādū ❡ Estqꝫ cōsiderādū ꝙ si psona tenet̄ per votū aut p generale pceptū ecclīe. aut p penitentiā/ ieiunare. ꝛ accidit sibi vnū aliqḋ de supra memoratis impedimētis/ p q̄ grauaret̄/ bonū est ꝙ petat cōsiliū de non ieiunando a suo plato. vel ad min⁹ a suo curato. aut ꝯfessore. si cōpeterer fieri pōt ꝛ reqri ad habendā maiorē securitatē.

Consideratio .12.

Quādo luxuria ē peccatū ꝛ quale.

Luxuria de se ē ꝯtra mādatū dei Et fit mltis modis. Quia aliqn̄ nō ē nisi in pmo motu cogitatōnis. ꝛ ibi ē pctm̄ veniale. qꝛ ꝯsensus nō ē pfect⁹. ❡ Scḋo pōt hr̄i cōsensus ad delectatōez que ē in ope luxurie qḋ esset pctm̄ mortale. ꝛ ibi ē pctm̄ mortale. Et similiter accidit in aliis pctis. vt si aliqs posset tātū delectari ī cogitādo quō su⁹ inimicus habēt magnū dolorē aut infortuniuz/ ꝙ peccaret mortalit̄ posito ꝙ hoc maleficiū nō vellet facē suo inimico. Silr̄ psona pōt cogitare de delectatōe quā hn̄t illi qui peccāt p luxuriā ꝛ in hoc habē bn̄placituz p deliberatōez pfectā/ ꝙ peccabit mortalit̄ posito ꝙ nolit tale op⁹ facē. Aliud eēt si qs accipet delectatōez ī his q̄ de se nō sunt nisi veniale pctm̄. qꝛ ꝯsensus ī pctm̄ veniale/ nō est nisi veniale pctm̄. ❡ Tertio pōt haberi ꝯsensus ad op⁹ carnale/ extra mrimoniū. ꝛ ibi ē sp pctm̄ mortale. ❡ Quarto aliqn̄ nō solū tenet̄ mala volūtas ī corde. imo etiaz nutrit̄ ipa a foris ī vidēdo ꝛ loquēdo vel

·nō

iūgēdo se vel aliaȝ psonā. ⁊ ibi sp̄ ē mortale
pctm̄. sicuti volūtas ex q̄ sequit̄ opus. ē pec
catuȝ mortale. Ecce videtis q̄ꝛ pctā morta
lia fiūt sepe / qñ tenet̄ mala volūtas: ⁊ specia
liter i choreis ⁊ i alijs iocunditatib⁹ seculi.
Aliter dicēdū foret ꝙ nō habeat̄ mala vo
lūtas ab int⁹. qꝛ videre pulchritudinē mu-
lieris / fieri pōt sine pctō: vel ꝙ nō erit nisi
pctm̄ curiositatis. Debet etiā cauere psona.
feminā dico / ꝙ nō det cāȝ peccādi alteri p
visuȝ. aut trāsitū suū. aut ſmonē. aut tactū
qꝛ ibi eēt pctm̄. posito ꝙ nō vellet peccare
carnalit̄. qꝛ etiā caueri debēt picula q̄ eue-
niūt p malos mor⁹ q̄ inde exurgūt. ¶ Quin
to cogitari pōt de pctō carnis ad ꝯsētiēdū.
vel ad cauēdū: vel solū p ꝯditōeȝ. dicendo
si nō eēt ꝯtra mādatum dei / talis res fieret
aut talis. ⁊ ibi sepe nō ē pctm̄. vel nō ē nisi
veniale. Sȝ tñ ꝙ caueat̄ malus ꝯsensus ꝯ
mādatū dei. ⁊ q̄ talis cogitatio non inflā
met se nimis. De h⁹ pctō scripsi diffusi⁹ ali
bi in vno tractatulo noīato speculū aīe.

Consideratio .i3.

De mendacio ⁊ quale peccatū est.

m Entiri ad dānū magnū alteri⁹ ē
pctm̄ mortale. Mētiri p iocum
aut ad vtilitatē suā vel alteri⁹ / si
ne dāno alteri⁹ est pctm̄ veniale.
¶ Et sciēdū ꝙ bñ pōt celari aliq̄ veritas sine
mēdacio ⁊ sine pctō. Sȝ tñ om̄e mēdaciū /
est malū ⁊ pctm̄. qꝛ fit abusus loq̄le q̄ ordi
nata ē ad h⁹ māifestādū qđ ē in corde. ⁊ pn
cipalit̄ ꝓpter hoc. qꝛ si daret̄ licētia mētien
di sine pctō / destrueret̄ tota fiducia societa
tis q̄ ē inter hoīes. qꝛ nescirēt̄ qñ veritas di
ceret̄. ⁊ qñ nō ex q̄ mētiri posset licite i ali-
quo casu. Quātum ad opa bñ pōt fieri ali
q̄d ad aliā intentōeȝ q̄ͣ ad ea ad quā acci-
piūt videtes: ad celādū se in certis casib⁹. si
cut faciūt q̄ insidias aptāt ⁊ faciūt i bellis.

Consideratio .i4.

De iurādo ⁊ quādo est mortale.

i Urare falsuȝ scienter. in om̄i casu
ē pctm̄ mortale. siue i reb⁹ serijs.
siue i iocis. Sȝ si p inaduertētiā
aut facilitatē loquēdi peieratur
pōt eē veniale pctm̄. quāq̄ͣ mala ꝯsuetudo
nō excuset eos q̄ p ipāȝ piurāt. Ibi vides q̄ͣ
grāde malū ē assuescē se iuratōib⁹. Et acci
pit̄ iuramētū ad intentōem ei⁹ cui fit. ⁊ ſm
vsuȝ cōeȝ intelligēdi qꝛ q̄ arte iurat falsum
arte piurat. Et q̄ͣtuȝ ad iuramētū de futu-
ris / psona statim piurat tunc cū habet vo-
luntatē firmā / non implēdi. vel qꝛ non cō-
plet de facto.

Consideratio .i5.

De correctione fraterna.

n Os tenemur sub pena mortalis
peccati / corrigere bonis sermoni
bus vel aliter / nostrū ꝓximum
quādo scitur ꝙ malefacit. ⁊ cer-
tum tenetur ꝙ per illam correctioneȝ que
ei fiet ipē se continebit. ⁊ aliter non. Sed si
estimatur ꝙ nihil proficiat̄. ⁊ ꝙ forte pei⁹
faceret vel psequeretur vel odiretur is qui
talem instrueret. tunc nō tenemur ꝓximū
corrigere. nisi simus iudices. vel publica of
ficia habentes. quia esto ꝙ malefactor ira
scatur. aut nō. ipē est puniendus. nisi esset
ꝙ forsitan ꝓpter hoc / maius malum adue
niret reipublice ⁊ bono cōmuni. Et intelli
gitur etiam hoc. quādo publica sunt pec-
cata.

Consideratio .i6.

Quando facere contra conscientiā / est pec-
catum mortale aut non.

q Uecūq; psona que firmā hȝ con
scientiā de aliquo ꝙ sit peccatuȝ
mortale. ⁊ in illa ꝯsciētia ipā h⁹
facit / peccat mortaliter / q̄ͣtūcūq;
res illa sit nō mala. Sȝ tales false ꝯsciētie
sepe refutari debēt. ⁊ auferri ad iudiciū ma
gis sapientiū. Et ē intelligēdū quod dicit̄ /
de cōscientia firma. qꝛ ꝓpter quasdā faci-
les dubitatōes que habent̄ ⁊ quas nō ē fa
cile auferre qñq; / nō oportet ꝙ hoc qđ di-
ctum est / habeat locū. ex quo habet̄ fortior
cōscientia ad contrariū.

Consideratō .i7.

Quādo de duob⁹ malis min⁹ ē eligēdū.

q Uotienscūq; per suū factuȝ ali-
quis cadit in tales laqueos / ꝙ ef
fugere non potest absq; peccan-
do. tunc debet omittere ⁊ caue-
re / ne faciat id quod de se est peius. Quem

admodū si qs iurasset occidere aliū. ipe de
bet n̄ tenē suū iuramētū. ⁊ nō occidere ali-
um. Et similiter dico de oībus iurationi-
bus ⁊ de oībus minis. pmissionibus ⁊ vo
tis p que peius fieret ea seruādo ꝙ̄ omittē
do ꝓpter supueniētes casus fortuitos. vel
qꝛ facte sunt stulte ⁊ improuide.

Cōsideratō .18.

Qn̄ ignorātia est peccatū ⁊ quomodo.

Gnorātia accidē pōt/aut per ne
i gligētiā nō volēdi apponere la-
bore ad sciēduꝫ id qꝺ debet sciri
aut ad finē ꝙ liberiꝰ peccet ⁊ io-
cūdius. Et iste ignorātie nō excusant pcm̄
imo aliqn̄ grauiꝰ efficiūt. Alia ignorantia
qn̄ qs fecit suā diligētiā ꝰm statū suū ⁊ su-
um intellectū ad sciēdū id qꝺ sciēdū erat/
⁊ tn̄ non scit totū hoc qꝺ expediuit sciri ad
suū statū. Et tal' ignorātia/excusat ex toto
pctm̄. sicut ignorātia facti. Si aliqs puta-
ret mādu care pisces in sexta feria: ⁊ dant ei
carnes i silitudīe pisciū. tal' māducādo nō
peccat. nisi alit' sciat. Et silr in pluribꝰ casi-
bus. qꝛ ignorātia de se nūꝙ̄ est pctm̄. ſꝫ ne
gligētia ⁊ ꝯtēptus sciēdi/facit pctm̄.

Cōsideratō .19. K

De confessione multa documēta.

Os tenemur cōfiteri postꝙ̄ pec
n cauimus mortalit'/ tm̄modo in
casibus q̄ sequūt'. Videlicꝫ vna
vice in pascate ꝓpter ordinatio
nem ecclesie. Secundo qn̄ recipi dꝫ sacr̄m
eucharistie. ⁊ ꝰm quosdam oīa sacramenta
baptismo excepto. Tercio qn̄ quis ē in pi
culo mortis ꝰm verisimilē ꝯiecturā ⁊ hūa
nam dubitatōēꝫ. sicuti in piculo grauis in
firmitatis. aut belli aut maris. Quarto qn̄
habet' ꝯfessor qui absoluere pōt de peccat̄
⁊ putat' siue credit' ꝙ nunꝙ̄ habebit'. nisi
forte nūc. vt accidere pōt in casibus ꝑlatis
reseruatis. Quinto qn̄ firmā habet qs con
scientiā quā nō deponit ꝙ debet confiteri.
Et est hoc intelligēduꝫ qn̄ haberi pōt pre-
sbyter talis qui possit absoluere ⁊ qui non
sit qui confessionē reuelet. nec hortet' con-
fitentē sibi ad malū faciēduꝫ. Quia in tali
casu fieri debꝫ ac si non haberet' talis sacer
dos. etiāꝫ si eēt ipe ꝓprius curatus. Et ꝙ̄-
nis materia ista de ꝯfessione sit bene vtilis
ad diu tractāduꝫ: tn̄ ego breuiter trāseo/di
cendo ea que sequūt'. ¶ Primo de pecca-
to veniali nemo tenet' ꝯfiteri. ꝙ̄uis sit bene
factū ⁊ pfectio. Et silr dico de circūstātijs
⁊ conditionibus/que de se non sunt pecca
ta mortalia. ¶ Itē celari debet peccatū al
terius in confessione/sicut confitens vellet
ꝙ celaret' suū peccatū. ⁊ non debet obediri
confessori qui hoc vellet inqrere. ⁊ specialit'
si non sciret' bene ꝙ confessor vellet ꝓficere
alteri ⁊ nullo mō nocere. sicut fit qnq3 ad
trahēduꝫ aliū a suo peccato singulariter ex
tra confessionē. nisi forte in casu quo ꝓpriū
peccatū dici non posse ꝑsbytero cuicūq3 si
ne accusando. ¶ Itē qui nō habet contri
tionem. hoc est ꝓpositū ⁊ desideriū absti-
nendi a peccato. talis non absoluit'. ⁊ debet
postea integre confiteri. ⁊ etiā de ista fictio
ne. se simulasse. s. quasi habuerit bonā con
tritionē. Et ꝰm aliquos sufficit ꝙ non ha
beatur ꝑsens volūtas peccādi. ¶ Item bo
num ē breuē facere confessionē. sine facien-
do longū ꝓcessum ⁊ sine dicendo longaꝫ
quasi fabulā. Sufficit ꝙ confessor sufficiē-
ter intelligat hoc ꝙ ꝯfitens fecit. ⁊ ꝙ omit
tatur id qꝺ ad grauitatē peccati nō ꝑtinet.
Et specialiter hi qui sepe confitent'. auisa-
re debent hoc de quo hn̄t specialiter ꝯscien
tiam ⁊ hoc ipm̄ dicere ⁊ residuū in genera
li ⁊ breuiter. nisi forte aliter fieret/ad habē-
dum consiliū aut ꝯsolatōēꝫ. ¶ Item ꝯtin
git ꝙ aliquis ignorat de aliquibus factis.
Utrū faciat vel non. nec etiam scit vtrum
mortaliter peccat aut nō. ⁊ in tali casu pōt
confiteri sub condicōe dicendo. Ego dubi
to de tali facto aut de mō facti aut de intē-
tione. ꝓ quāto ego peccaui ego cōfiteor. qꝛ
in ꝯfessiōe mētiri nemo debet. nec affirmat
hoc de q̄ ē dubiū. Tn̄ bonū ē ⁊ secuꝝ ta
libus penitere/ac qs certus eēt. ¶ Iteꝫ si
quis sentit se p frequēter ꝯfiteri ꝙ minoreꝫ
ex hoc habeat deuotionē/occasione cōsue-
tudinis/talis debet abstinere ad aliqꝺ tem
pus. Et similiter dico de recipiēdo sacramē
to corpis dn̄i nostri ihu xpi. Sed qui se sen
tit ꝓficere ex hoc magis ⁊ magis/⁊ habere
maiorem consciētie pacem/ potest om̄i die
ꝯfiteri ⁊ om̄i die ꝯmunicare. ¶ Itē nemo
ꝑsumere debet ꝙ possit aut sciat se poit' in

statũ talẽ ꝑ diligentiã confessionũ/ quin sp̃s inueniat de puluere defectuũ venialiũ. qꝛ in ipamet ↄfessione peccat̃ venialit̃. Jtaqꝫ in vacuũ talis fatigaret se: q nimis vellet d̃ talibus defectibus confiteri/ ⁊ circa eos immorari. Quia etiã quitat̃ hõ multis alijs modis q̃ ꝑ confessionẽ. vti est dicere pater noster aut pcutere pectus suũ.

Cõsideratõ .20.

De peccatis que fiunt in mercantijs.

In mercantijs caueri debent alique cõditiones specialiter. Videlicet q̄ nihil iuret̃ ab aliquo/ nisi qd̃ tenere velit. ⁊ nisi teneat̃ quis aliter ꝑiurat̃ et peccat mortaliter qui scienter facit. Et est hoc dura res ꝓ nostris mercatoribus de francia. ¶ Jtẽ q̄ vitetur mendaciũ (⁊ specialiter ad damnũ alterius) in laudãdo suas merces multo plusq̄ indicent̃ eẽ laudãde. Jtem si in mercibus siue venalibus sunt magni defectus qui sciri nõ possunt aut pcipi/ siue recipiẽdo siue tangẽdo. nõ debent celari. nec vendi debẽt ac si p̃dictos defectus nõ haberent. Aliter enĩ fieret deceptio alterius/ grandis ⁊ aliẽ q̄ quis ratõnabiliter vellet q̄ sibi fieret. ¶ Jtem q̄ ꝓ mercantijs suis quis nõ perdat seruitiũ dei ad quod tenet̃ ꝑ pceptum dei ⁊ ecclesie. ⁊ specialiter ẜm patrie cõsuetudinẽ in qua est. ⁊ quã p̃lati sciunt ⁊ sustinent. ¶ Jtem q̄ custodiat̃ bona fides ẜm q̄ merces cõstiterint ⁊ ꝓ quãto vendi possint. saluo sufficienti lucro ẜm labores factos ⁊ ẜm tpus qd̃ currit. Et q̄ ꝓpter simplicitatẽ alterius aut bonã fidem nõ fiat ei peius. ¶ Jtem q̄ nõ vendat̃ carius ad credulitatẽ q̃ ad argenteũ. Nisi forte haberet̃ damnũ magnũ in nõ haben do argẽtum. Et in casu isto ⁊ in oĩbus sĩlibus debet homo suã examinare cõscientiã. Quia si indicat q̄ plus diligeret suã pecuniã vel etiam minorẽ. q̃ expectare ⁊ plus habere/ propter damnũ qd̃ recipiet. ego teneo/ qd̃ ratõnabiliter põt vendere carius/ ẜm damnũ quod scit aut intelligit se habiturũ. Propter qd̃ in multis casibus sciri põt/ qñ erga deũ fit vsura ⁊ quãdo nõ. qꝛ intentio est que facit peccatũ erga deum quicqd fit de iudici ad homines. Propterea si quis carius vẽdat ad credulitatẽ sine expectantiã/ ⁊ ꝓpt̃ hanc causam non vellet statim solui/ vsura est. ¶ Jtẽ ad cauendũ ꝑiuratões ⁊ mẽdacia ⁊ alia pctã/ ego ↄsulo. ẜuari ↄsuetudinẽ q̃rundam bonoꝝ ⁊ fideliũ mercatoꝝ hoc ẽ. non supferre suas merces. sed eas vẽdere ad vnũ verbũ. Et qñ videbit̃ hec ↄsuetudo/ citi⁹ ⁊ breui⁹ emet. ⁊ fiet placitũ deo.

Consideratio .21.

De bona fidei nostre credulitate.

Quilibet hõ qui habet ratõem ⁊ discretõez/ debet ꝑ exp̃ssũ credẽ articulos nostre fidei ⁊ veritates que [illegible] cõiter predicant̃ ⁊ annunciantur. tam ꝑ vsum sancte ecclesie. vti est in colendo festa ⁊ ꝑ autores approbatos ⁊ per suũ curatũ. Sicuti est q̄ ẽ vnus solus deus in trib⁹ ꝑsonis. qui oĩa creauit. ⁊ q̄ hz iustũ ⁊ sapiẽs regimẽ totius mũdi. Et conformiter de alijs articulis ⁊ veritatib⁹ Nec debent simplices homines magnas facere inquisitões de talibus veritatibus. sed eas credere humiliter qꝛ pessima sup̃bia est nõ velle intellectũ suũ summittere ad credendum ⁊ se inclinãdũ/ in id qd̃ deus precepit ¶ Cõtra hoc faciũt illi q murmurãt de h⁹ q̄ deus facit vni ⁊ nõ alteri. ac si sit iniust⁹ aut nesciat qd faciat. ¶ Cõtra hoc faciũt sortilegi ⁊ sortilege. Et si eueniat q̄ inimicus tibi afferat vl̃ mittat tibi fantasias ⁊ cogitatões ↄtra aliq̃s veritates fidei. ⁊ tu sentis q̄ eas repellere non potes. nõ repures ⁊ contẽne eas. tm̃ cura q̄ bonũ habeas desideriũ ⁊ volũtatẽ credẽdi id qd̃ credendũ est ⁊ ẜm qd̃ teneris. Et ista bona volũtas reputat̃ tibi ꝓ facto. ⁊ erit tibi meritoria. Nec hoc dico qn etiã rogare debeas deũ q̄ libereris de tali temptatõe. Et etiã hr̃e cõsilia sapientũ. Quã q̃ frequẽter nõ sit aliud consiliũ/ q̃ qd̃ dixi sicuti alia vice planius scripsi de temptatõib⁹ blasphemie. Et sicut fuit dictũ sancto anthonio qui aliqñ posuerat se ad pensanda diuina iudicia: qũo vn⁹ [illegible] bon⁹ alius ẽ mal⁹ qũo tot ⁊ tãta ẽ quantitas dãnãdoꝝ respectu saluãdoꝝ. Et similiter de alijs iudicijs dei. Et tũc dictũ fuit ei Anthoni anthoni de te cogita. ⁊ deum dimitte ↄuenire cũ suis creaturis. Satis ẽ sapiẽs bonus ⁊ potẽs est/ ad faciẽdũ id qd̃

no. ꝓ his qui [illegible] de fide

faciendū est, etiā absq3 hoc ꝙ tu doceas eū aut introeas secreta eius. Sicuti ei dicebatur. fac bene ⁊ bene habebis.

Consideratio .22. T

De cōmunicatōe ⁊ de remedio eius.

Quelibet ꝑsona/que scienter se ꝑmittit excōmunicare/ ⁊ nō apponit ꝙ cito pōt remediū ꝓ sua absolutione. ipa peccat mortaliter ꝓ cōtemptu sui ꝑlati. ⁊ cū hoc ꝑdit bona que fiunt in sancta eccl'ia/ qđ ē ꝑditio horribilis. Et ē hoc intelligēdū vsq3quo peniteat ⁊ cōfiteat'. ⁊ habeat suā absolutōez ad minus a deo. Qđ tūc fit. qñ quis ab eccl'ia excōicat⁹ est. nec pōt ꝯueniēter apponere remediū ad habendā suā absolutōez. ita statim. ⁊ inclamat misc'dia a deo. Et tūc est expulsus habēdi ꝑtem suā de bonis q̄ fiūt in eccl'ia sctā generalit'. ꝙꝙ adhuc nō habeat intrare ad officiū diuinū. nec alia sibi ꝓhibita facē q̄usq3 suā ab eccl'ia habeat absolutionē. ¶ Et debet vitari oīs hō excōicatus ab eccl'ia qui ē noīatim excōicat⁹ ⁊ denūciatus. ⁊ ꝑ hoc scit' ꝙ ipe est excōicatus. excepto in quibusdā casibus vt seruitor pōt s'uire dño suo excōicato. vti etiā pōt eis fieri s'mo ꝓ correctōne eoꝝ vti in casu extreme necessitatis ⁊ sic de alijs casibus.

Consideratio .23.

Qūo sacerdos vitari dꝫ ne missa ei⁹ audiat'

Vitari nō debet sacerdos in suis missis aut alijs officijs. nisi sit excōmunicat⁹ ꝑ suū nomen ⁊ talis denūciat⁹ Alias ꝙtūcūq3 sit peccator ⁊ tenēs ꝯcubinas/ aut alia faciēs mala/ quia ex quo ꝑlati supiores in ecclesia dei hec sustinēt nemo tenet' tales vitare. Et si sunt aliqua iura que vident' dicere eos vitandos/ illa sic vt ꝓmissū est intelligenda sunt. Aut defecerūt ⁊ nō tenent/ ꝑ nō vsum ⁊ ad peius cauendū ⁊ ne hoīes frequenter eleuent' ⁊ faciliter cōtra suos curatos/ ꝓpria autoritate. Tamē hic nihil affirmo ex causa. De hoc alibi largius scripsi.

Consideratō .24.

Quod malum facit peccatum veniale et vnde venit.

Quāuis pctm̄ veniale nō auferat grāz dei tn̄ ꝑ ipm veniūt plura ⁊ magna dāna ꝓpt' qđ cauēdū ē ⁊ abstinēdū ab eo s'm posse. Quia ꝑ ipm acq'rit' pena ⁊ ꝑdūt' plura bona alia q̄ fieri possent. ⁊ grādia merita que lucrari possent. ⁊ ruūt' citi⁹ in pctā mortalia. Et vt bonus fili⁹/ nō solū cauere debet prēm suū ꝓ dēdo vel tradēdo offendē/ vt̄ ꝑdat amorem prīs. s3 etiā custodit se ⁊ abstinet se facere quicqđ nō ē ad placitū prīs. Quāuis itaq3 in plurib⁹ casib⁹ vti dictū est/ posset aliqđ malū fieri absq3 mortali pctō vel absq3 pctō aliq̄ q3. s. ad bonā intētōez. ⁊ ꝓpt' bonū finē fit: sic dixi ī desiderādo laudē mundanā aut de volendo alteri malū tpale. nihilomin⁹ bon⁹ s'uus dei. plurimū imo pl⁹ dubitat ⁊ timet decipi ⁊ defectū cōmittere in talib⁹ casib⁹ ꝙ in illis q̄ clare ⁊ manifeste sunt mala ⁊ q̄ bn̄ fieri nō possunt. Scit eñ inimic⁹ ꝙ bon⁹ dei s'uus nūꝗ̄ ꝯmitteret aliqđ qđ sciret/ aut qđ ī apto clareret eē malū ⁊ ideo conat' coopire malū sub vmbra ⁊ similitudīe boni. Hortat' eñ qñq3 q̄rere falsam laudē sub vmbra vitādi infamiā vl' ꝑficiēdi alteri. Et inde veniūt male iactātie ⁊ vane excusatōes. Cōformit' in corrigēdo aliū vel inquirēdo. vel desiderādo malum alteri⁹ sicut tetigi sup'ius. ¶ Ecce in cōclusione videtis ꝙ nihil ē securitatis ī hac vita. q̄ nō ē nisi tēptatō. Proptea humiliare debem⁹ nos in timore tpato cū spe sub dei nr̄i boni prīs gubnamine ⁊ expectare ꝙ sperim⁹ in tēptatōe vsq3 ad vltimā mortꝭ horam. sicut affirmat sancta scriptura. Et sanctus Anthoni⁹ hoc dicit. ⁊ nos videm⁹ ad oculū q̄libet die. Et hec ē sufficiēs causa [illegible]nēdi nos q̄tidie ī custodia nr̄i. in vo timo[illegible] ⁊ humilitate. sicut captiui suā snīaz q̄libet expectātes hora ⁊ nō sciūt q̄lis futura sit. vel q̄lis sit. in iudicio dñi sui.

Consideratio .24. D

⁊ vltima. Generale exēplū declarās qđ est peccatū mortale aut veniale.

Ad melius intelligēdū oēm sup dictā materiā/ accipiā aīaz nostrā/ ꝯpando eā ꝑ exēplū vni regine. ⁊ deū regi alicui/ sposo ei⁹. ⁊ inimicū traditori reg'. ⁊ tēptatōes ad silitu-

dinem nũcioꝝ. ¶ Pono ergo ꝙ regina frã
cie sit cũ rege in camera sua sicut eiꝰ sponsa
⁊ amica singularis. veniet aliqs gartio aut
famulus nũcius missus ab regis inimico/
ad loquẽdũ regine ad inducẽdũ ⁊ inclinã
dum eã vt dimittat regẽ ⁊ se donet inimi-
co eius. Sit ꝑ exemplo rex anglie. Regina
põt sex modis aut statibꝰ se hr̃e erga nũciũ
qui q̃rit eã dehonestare. Primꝰ status ẽ ta-
lis. ꝙ nec velit nec dignet̃ recipe talẽ nũciũ
qui eã requirit dehonorare nec audire ver
ba eius. nec recipe ipsius dona. imo faciat
turpẽ malũ ⁊ durũ vultũ ⁊ expellat eũ fo-
ris domũ suam turpiter. Vah de te. ⁊ vah
de tuo dño. fuge hinc fuge. in mala hora
veneris. Et ꝙ regina statim reuertat̃ ad re
gem suũ spõsuz ⁊ dicat magnã turpitudi-
nem ⁊ iniuriã quam suus inimicꝰ reqsierit
ad faciẽdũ ⁊ petat ab eo vindictã ⁊ de tãto
teneat se regina ꝓpius ad regẽ ⁊ firmius in
eiꝰ amore. sp requirẽdo adiutoriũ eiꝰ cõtra
tales infideles nũcios q̃s nec videre digna
tur. ¶ Scd̃us status põt eẽ ꝙ regina non
refutabit statim audire talẽ nũciũ qui for-
te apportat ei donaria ex parte hostis reg⁊
aut aliqs placẽtias habebit. tñ displicet ei-
dem regine ꝙ venit. ⁊ p̃diligeret ꝙ ñ fierẽt
sibi tales p̃sentatões seu dona nec diceren-
tur tales nũciatões. Et nõ recipit eas ex to
to. imo conat̃ tãdẽ ⁊ nũciũ r̃futare. ¶ Ter
tius status ẽ ꝙ regina libẽter videbit talia
xenia ⁊ dona ⁊ audiet v̑ba nũcij q̃ eã solici
tat ad inhonesta ⁊ ad dimittẽdũ suũ spon-
sum regẽ. ⁊ ꝯsentire suo hosti. ꝙꝙ nõ vel-
let assentire dicto nũcio ĩ hoc quod ille ab
ipa petit. nec ire de facto ad hostẽ regis. sed
tñ bene placet ei ꝙ talia v̑ba sint sibi dicta
⁊ tenet colloquiũ suũ intra camerã ĩ p̃ñtia
regis cũ dicto nuncio. Nec curat ipa de re
currẽdo ad regẽ/ad petẽdũ adiutoriũ suũ
cõtra tales infideles suasiões. ¶ Quartꝰ ẽ
qñ regina [illegible] v̑ba cõsentit ⁊ facit ⁊ conatur
ad hoc ꝙ faciat volũtatẽ regis anglie ⁊ re
cipit dona ⁊ bonũ facit vultu nũcio eius ⁊
ex hoc incipit ex toto dimittere spõsuz suũ
regẽ frãcie ⁊ dat seipãz hosti eius. ¶ Quin
tus statꝰ ẽ qñ regina nõ est ꝯtẽta solũ cõcor
dasse ad id qd̃ ab ea rex anglie petit ⁊ rece
pisse suũ nũciũ cũ bono vultu. sz etiã ꝑgit
ipm̃ quesitũ spõte/ꝓpter odiũ qd̃ iam cõce
pit ꝯtra suũ spõsum. ⁊ malũ amorẽ. ⁊ stul
tum. quẽ hz ad hostẽ. Que etiã nitit̃ facere
ei voluntatẽ ⁊ vltronea reqrit eũ. sicut gar-
tia effrõs vel effrenis ⁊ stulta femĩa exposi-
ta. ¶ Sextus status ẽ qñ regina taliter est
fixa ⁊ tradita in talẽ statuz sicut iã dixi ꝙ
ꝑ quãcũqz rem q̃ ei dici possit aut fieri/ ipa
tñ nõ vult inde abstrahi nec ꝑcussionibus
nec blãdimẽtis factis sibi a suo spõso nec ꝑ
duritias quascũqz rex anglie ei faciat ĩ suo
seruitio. nec ꝑ verecũdia. nec minis nec ꝑ
quãcũqz re q̃ sibi posset accidere. imo ẽ ob-
stinata. ¶ Inter istos sex status/p̃mus bo
nus ⁊ v̑tuosus ⁊ laude plenus. custodiẽs
fidẽ regine ⁊ fidelitatẽ ⁊ amorẽ eius ⁊ ꝑ hꝰ
magis diligit regem ⁊ diligit̃ ab eo. ¶ In
scd̃o/regina custodit fidelitatẽ suã erga do
minũ suũ/sed in hoc deficit: ꝙ nõ pellit fo
ras ita statim: ita dure nec ita turpiter p̃dic-
tũ nũciũ qui eã q̃rit ad dehonoratõez: sic̃
ipa deberet. ⁊ in hoc est sepe pctm̃ veniale.
¶ In tertio statu/regina peccat grauit̃ cõ
tra dñm suũ. qm̃ in eiꝰ p̃sentia/ipa libẽter
audit v̑ba aduersarioꝝ eius. ⁊ eoꝝ accipit
munera ⁊ recipit malas placẽtias. ꝙꝙ nõ
velit abscedere de facto ꝯsentiẽdo ad habẽ
dũ societatẽ ad eos. Et in hꝰ sepe ẽ morta-
le pctm̃ ⁊ ꝑdit graz dñi sui. Quia nõ debet
ipa bñplacitũ accipe nisi in ipo nec se ponẽ
ad ꝑiculũ habẽdi ꝯsensuz ad opus. ¶ In
tribus alijs statibꝰ/sp ꝑdit regina graz dñi
sui ⁊ peius in q̃nto ꝙ̃ in q̃rto statu. ⁊ peius
in sexto ꝙ̃ in q̃nto. Quia in tali casu/regĩa
est incorrigibilis ⁊ occidẽda vel ardenda si
ne remedio. ¶ Per hoc exẽplũ/si volumꝰ
bene pẽsare/possumꝰ melius videre in q̃li-
bet temptatõe qñ ꝑdimus graz dei ꝑ mor
tale pctm̃ ⁊ quãdo non. ¶ Scire eñ debe-
mus ꝙ quelibet tẽptatio/ nũcius ẽ inimi-
ci infernalis/qui nos requirit ad ei cõsen-
tiendũ ⁊ vt aĩa nr̃a ꝑdat ⁊ rũpat fidelitatẽ
suã quã deo ⁊ dño suo debet ⁊ sponso. Et
s̃m ꝙ aĩa resistit aut plus aut minus. s̃m
hoc ipa custodit meliꝰ aut peiꝰ fidelitatez et
graz amici sui. Et ꝯsideret̃ diligẽter iste mo
dus in q̃libz pctõ habẽdi se aut resistere scz
aut ꝯsentire. ⁊ inuenit̃ q̃libz istoꝝ sex statu
um eẽ possibilis. ¶ Sciatis etiã ꝙ tertius
statꝰ ẽ difficilior ad bñ cognoscẽdũ. ꝓ eo ꝙ
est inter duos statꝰ. quoꝝ vnꝰ est pctm̃ mor

talē. s. quare⁹ ꝛ alter nō. ¶ Et est sciēdū ꝙ
qñ aliquid ē ꝓhibitū sub pena pcti morta
lis. ꝛ aliqs hoc nō vult facere ꝑ exteri⁹ opus
ꝛ nihilomin⁹ ꝑfectū ꝯsensū habet in corde
ꝙ vellet tale opus facere si tp̄us pateret et
locus aut non obesset verecūdia/ talis pec-
cat mortaliter. Qd si nō habet talē ꝯsensuȝ
ꝑfectum. ꝛ nihilomin⁹ libēter rememorat
diu in cogitādo tale factū qd̄ est ꝓhibituȝ
ꝛ accipit cōplacentiā magnā ꝛ inordinatā
peccat etiā mortaliter. sed tn̄ nō ita grauit
sicut ante. Si aūt opus aut factum tale sit
quod nō sit ꝓhibitū sub pena mortal' pec-
cati/ generaliter queādmodū mulier aliq̄
maritata posset cogitare de marito suo q̄
esset absens ꝛ acciperet cōplacentiā in me-
moria societatis eius. aut sicuti aliquis co-
gitare posset ad cibū quē mādicaturus ē i
prandio ꝛ habere cōplacentiā sine tali pec-
cato mortali. Quia cōplacētia aut delecta-
tio nō est pctm̄/ nisi in h⁹ qd̄ ē ꝓhibitū aut
qd̄ de se trahit ad ꝓhibita. ¶ Vlteri⁹ con
sidera in exemplo ꝑus posito/ qm̄o regia de
siderare pōt cōtinue eē in amore regis dn̄i
sui. Et ideo ip̄a odit oīa suo amori contra
ria. Aut ip̄a nō diligit eum. imo magis ti
met penā ꝛ irā regis. ꝛ vellet ꝙ nō esset pre
sens aut mortuus. ad finē ꝙ alibi posset q̄
re complacita sua. In primo statu sunt bo
ni/ qui amant deū ꝓpter suā bonitatē sicut
boni filij suū patrē. In scd̄o statu sunt illi
qui solūmodo ꝑ timore dānatōis abstinēt
a malefaciēdo. ꝛ vellent deū nō habere po
testatē aut volūtatē eos puniēdi etiā cōtra
sua mādata facientes.

Explicit tractatus ꝑcedēs.

Tractatus eiusdē X

De arte audiēdi cōfessiones.

Et si virtus quam assuefa
ctio gignit/ certi⁹ ꝙ̄ res ope-
tur/ nō nihil tn̄ ꝓdest artis
traditio/ apud eos qui nō-
dum ꝑfecti sūt v̄tute. Hoc
in arte qualibet ꝑspicuū est
Et qm̄ ars artiū est regimen aīaꝝ/ ꝑsertim
in cōfessionib⁹ audiēdis. Studui quasdaȝ
generales ꝯsideratōnes tradere breuit̄ ꝛ di
stincte. quas eē ꝓficuas/ expiētia doctrice
cognoui. Induxit hoc agere me nō medio
criter/ ꝙ paucos hactenus reppiri q̄ ꝑfecte vīri
ꝙ̄ ꝛ integre ꝯfessi fuerūt. causa existēte i mł
tis vel negligētia vel ignorācia ꝯfessoꝝ.

Consideratio prima

Prouideat añ oīa ꝯfessor purus
eē qui purgādis aīabus inuigi-
lat. Spem qȝ sui laboris ꝛ ꝓfici
endi circa alios/ nō in ꝓpria sed
diuina v̄tute reponat. Meminerit iugiter
qm̄ neqȝ qui plātat neqȝ qui rigat est aliqd
sed qui incremētuȝ dat xp̄s. Et ꝙ nisi sp̄us
sanctus cordi assit audiētis/ in uanū labo-
rat lingua loquētis vel ꝯfessionē audien-
tis. Oret igit̄ crebro (ꝓut sapiēs de corpa-
li medico cōsulit) quatin⁹ dirigat op⁹ suū
a deo vt eiusdē v̄tute roret ꝛ crescat.

Consideratio secūda

¶ Collocet se ꝯfessor i arce seu specl'a rōis
abstrahēs semetip̄m ꝙ̄tū potuerit ab hoīe
exteriori tā in se ꝙ̄ in alijs. vt sp̄ū ambulet
ꝛ nō carne. ne forte illect⁹ formis corpoꝝ. fi
at ip̄e laque⁹ ꝑditōis sibi ip̄si. tot⁹ in aīaꝝ ꝑ-
spiciēda qualitate sp̄ūalit̄ inuigilet. nō at-
tendēs discretōēȝ sexuū vel formaꝝ. Alio-
quin qd ei ꝓdiderit si vniuersuȝ mūdū lu
cretur. aīe vero sue detrimētū patiat̄.

Consideratio tertia.

¶ Cōpleat ergo quēlibet sibi cōfitentē solli
citi cōfessoris officium. nihil ꝑcipitāter aut
in solo trāscursu ꝑuolās. sed morositate ꝑ-
uigili/ oīa plene examinās diiudicāsqȝ me
morie quoqȝ cōfitētis que dicēda impone
da ve fuerint ea diligēti repetitōe reponēs
infigat. Quippe eligibilius ē paucos audi
re cōplete ꝙ̄ multos impfecte cū conscientia
rum scrupulis nō tam expedire ꝙ̄ impedi-
tos plerūqȝ relinquere. Imitet̄ in hoc deū
cui⁹ ꝑfecta sunt opa. Mallem nāqȝ sicut ra
tus essem/ multoꝝ differre ꝯfessiones post
pasca/ etiam vbi quidam nō redirent/ ꝙ̄ ꝙ
cecos cecus seducere. dū ꝓ vere absolutis
ip̄i nō recte absoluti se gererēt.

Consideratō quarta

¶ Ostēdat cōfessor opibus in cōfessis ni-
hil querere ꝑter salutē aīaꝝ suarū ꝛ solutō
nem liberam a laqueis peccatorū. vt nihil

gat ad questū. recolens illud. Gratis ac-
cepistis gratis date. Nihil ad mundanam
ostentet gloriā. Pauperibus eque sicut diui-
tibus se tradat et offerat. turpibus et pulcr[is]
indoctis vt doctis: nisi forte pro quāto ma-
ior inde fructus honorqȝ dei speraretur se-
qui. Proderit supra modū hec sinceritas
recte intentionis vt velut magnes aliquis
spūalis ferrea etiam populi corda virtuo-
sius ad se trahat.

Consideratio quinta

Expedit vt cōfessor zelās aīas obtineat
a plato/subditoꝝ suam in casibus reserua-
tis potestatē seu relaxationē/ precipue nisi
sint casus publici et scādalosi. Reperiūtur
itaqȝ paucissimi qui nō inciderunt in ali-
quem talium casuū qui episcopo reseruan-
tur. Scientes vero ipi confessi se ipos non
debere remitti deinceps ad alterū/ magis
se pronos pmptosqȝ reddūt nam vni con-
fessionē suā libētius et citius detegūt. Con
fessor etiā similiter eos psumit liberius in-
terrogare de singulis. plenius quoqȝ sana-
re simul et semel ipos absoluēdo cōfidit.

Consideratio sexta

Sciat confessor oīa peccatoꝝ genera et
species/ tāq̄ medicus doctissimus spūaliū
egritudinū. Preterea qualiter hoīes di-
uersoꝝ statuū et varioꝝ officioꝝ peccare pos
sunt/ nullatenus ignoret. Et quāq̄ ad hec
cognoscenda/ facti sunt tractatuli. attamen
aliqua sunt que nō tuto cōmittunt̄ scripto
aut vbo publico/ ppt̄ euitādū q̄rūdā scan
dalū. sed ea secrete discāt ipi quoꝝ interest
hoc nō scire. sic medicos/ morboꝝ varieta-
tes puenit nō ignorare. Alit̄ nēpe q̄ pacto
sibi ɔfessos prudēter ac diligēter interroga
bit instruetqȝ ɔfessor: ad suoꝝ remēoratoꝝ
criminū. hoc marie ē i pctis carnis extra or
dinarijs. q̄lia exptū ē vix vnq̄ dici in cōfes
sione a culpabilib⁹ eis. nisi cautissima ar-
te pmoneāt̄. interrogent̄ capiāt̄qȝ. Et certe
necesse ē vt ɔfessor habeat artē hāc obstetri
cādi spūalē: ad educēdū colubꝝ talē pesti-
ferū tortuosū et virulētū ab aīa ipius. aut
ipa sine dubio piclitabit̄ et vt crebri⁹ eterne
morient̄. Nec reputo audiēdos i hac re eos
q nihil interrogādū aut inqrendū eē dicūt a
cōfessis. p̄sertim cū hoc ipsi velint reqrātqȝ
ɔfessi. Alioqn nō satis ɔsulit̄ verecūdie ig-
rātie et fragilitati peccātiū. nec iplet̄ illud
scpture. Alter alteri⁹ onera portate. et sic̄ īq.

Consideratio .7.

Cōiecturet ɔfessor p⁹ interrogatōes q̄sdā
pābulas sup etate. statu. ɔditōe. studio. vel
officio ɔfessi. Utrū ipe verecūd⁹ sit et nimio
pudore detent⁹. qr forte puer ē vl' femīa vel
exilis ɔplexiōis. Apud tales p̄ ceteris ɔsua
dēdū ē pmit⁹ et figēdū in aīo. quēadmodū
ɔfessio secretissima ē et oī scīeti deo magis q̄
homī sit nō ad reuelādū aut accusādū q̄ri
pctā sua. sȝ ad euitādū et absoluendū et ppe
tue q̄tādū. Mallē ɔfessorē mori q̄ aliqd
dicēdoꝝ detegē. Tollat igit̄ oēm talē suspi
tōez. nec formidēt q̄ ppt̄ dicēda/ cōfessor
sit eos postmodū habitur⁹ odio aut ɔtēptu
rus accusatur⁹. imo teneri⁹ eos diliget sic fi
lios carissimos. et q̄ sue fidei se totos ɔmisere.

Cōsideratio .8.

Laboret cōfessor p̄sertim erga iuuenes et
puulos hr̄e cōfessionē eoꝝ generalē. qr vix
aut nūq̄ integre cōfitent̄. nisi forte pdocti
a tali cōfessore q̄lē describim⁹. qn etiā illud
eēt vtile apud grādeuos rurales et simpli-
ces et femias. Qui si nō pnt leuit̄ induci ad
hoc poterūt ab eis fieri interrogatōes tales.
Utrū facta ē tibi ɔscia de talib⁹ pctis et ō ta
li etate et de societatib⁹ talib⁹. Et s'm r̄nsio
nes poterit aīaduertere prudēs confessor si
plena fuerit talis cōfessio. Et si nō/ tūc ni-
tat̄ eā pficere et cōfitentē ad hoc inducat.

Consideratio .9.

Precaueat sūmope cōfessor/ ne sit auste
rus ab initio tristis et rigid⁹. mox ei p hmōi
claudit̄ os obstinati pctōris. Primo sit af
fabilis locutō etiā si aliqñ ita res exigat sup
pctis. q̄lisqȝ familiaritas q̄dam facta sit. de
hinc ostendat q̄te iniqtatis ē et hypocrit̄ pessi
me/ qcq̄ velle celare in cōfessiōe corā deo et
quēadmodū h⁹ agē ē ipm turpit̄ fallē. Es-
se qȝ meli⁹ dicat/ si n̄ cōfessus abscedere ve-
lit. q̄ fringere cōfessionē impfectā.

Consideratio .10.

Querat sacerdos a cōfitētib⁹. nō ne velit

expurgari penit⁹ ab oī suo crimīe. Et q̄ nisi h⁹ velit fas hn̄t recedēdi ne tp̄s īcassum simo noxe detineāt. Si voluīt dn̄t igit̄ iuuare se. ⁊ h⁹ meli⁹ ⁊ celeri⁹ fieri neq̄t q̄ si ad īterogata vitatē plenā r̄nderit. Si vo dep̄hēdūt velle mētiri ⁊ celare (vt sepe fit) p discretū ꝯfessorē arguāt vehemēt̄ ⁊ acrit̄. ⁊ ꝓpellātur veniā stati q̄rē sup hmōi mēdacio. Qd postq̄ fecerit: rursus blāde ⁊ lenit̄ moneāt nihil deinceps mētiri aut celarē. Si vo bis aut ter rursus mētiri fuerit poterīt remitti ⁊ differri vsq₃ ad tp̄s alteꝝ. iniūgēdo vt meli⁹ sibi ꝓuideāt. Sepe fit vt ī altera ꝯfessiōe libēti⁹ apiāt oīa. dū putāt mēdacia ꝑota magis iputāda eis ad iaduertētiā q̄ ī maliciā

Consideratio .11.

Applaudat ꝯfessor dicentib⁹ vitatē sup delict̄ suis q̄tomagis enormissima ⁊ abomināda videbūt. Collaudēt de vitate. de religiōe. de tiore dei. de zelo ꝓpe salutis ꝯfidētia ad sacerdotē ⁊ ꝯsilib⁹. Et q̄ audacter ꝑgāt ad alia nil hesitātes: ꝗt aliqñ n̄ inutilis q̄stio/ si fuerit alias de talib⁹ ꝯfessi. Et si nō. q̄lit̄ inde ampli⁹ letari dn̄t ⁊ deo grās agē q̄ talē eis tribuit volūtatē ⁊ oportunitatē. Cōuenit q₃ vt p ꝯfessorē grās pn̄tial̄r agē moneāt: p⁹ modū ꝓcedāt ad alia

Consideratio .12.

Jubeat ꝯfessor ne ꝯfessi. crimia detegāt alioꝝ noīando eos vl̄ signis cert̄ notificādo. nisi forte pctā talia sint/ q̄ nullo mō aliter pn̄t apiri. vt si sororē vnicā/ frater male cognuerit. aut vir vxorē. Nō sit pterea curiosus ī inq̄rēdo ꝑticlares circūstātias pctōꝝ/ q̄ nō multū augēt vel variāt ḡuitatē in eis qm̄ nascēt̄ inde aliqñ vl̄ teptatō piculosa vel turpitudo nimia aut suspitō retardatiua ꝯfitendi. Nihilomin⁹ vtilē iudicam⁹ p serenatōe ꝯsciāꝝ illoꝝ q̄ cōfitēt̄ (q₂ forte p⁹ modū ḡuiorib⁹ vrgerēt̄ stimul̄ q̄si n̄ bn̄ ⁊ integre pctā sua ꝯfessi fuissent) vt pleni⁹ explicēt oīa q̄tū ⁊ q̄lsq₃ iudicauerit ꝯfessor expedire.

Consideratio .13.

Arguat ⁊ rep̄hēdat acrit̄ ip̄e ꝯfessor peccata enormia/ postq̄ ista plene cognouerit ⁊ ondat q̄ta punitōe pctōr dign⁹ est. Attācauēdū ē ne rurs⁹ pctōr ꝯfugē possit ad denegādū iā ꝯfessa. sic pluries fieri reptū ē etiā m p⁹ ꝯfessionē ꝯpletā pu⁹. Jdcirco habeatur certissima explicatō pctōꝝ. Deniq₃ de q̄d ī ꝯfessiōe dixerit sacerdos/ sit ip̄e sp̄ isine māsuet⁹ atq₃ benign⁹ ifundēs oleū ꝯsolationis ⁊ passiōis ⁊ bone spei. Pōt insup dī qn̄ dicē cōfessor. ex q̄ talia ⁊ talia confessus es q̄ sunt ḡuissima. noli deinceps celare aliq̄d. sed oīa dic. vt simul expedias.

Consideratio .14.

Procedat cōfessor ī inq̄sitōe pctōꝝ ⁊ specialit̄ pcti carnalis (q̄d a mltis cū sūma difficultate vix pōt extorq̄ri) Primo pedetentim ⁊ a generaliorib⁹ incipiat ⁊ q̄ nullā aut paucā videēt includē culpā. q̄ si pctōr vult mētiri aut fugē/ sepe dep̄hēdit̄ p talia q̄ natura lit̄ accidūt oīb⁹. aut rarissime repit̄ oppositū/ q̄lia si stati neget. cōstat eū timē dicere grādiora. Hoc mō noui plures fuisse dep̄hēsos/ q̄ intrrogati negabāt se vnq̄ passos mēbri pudēdi calefactōez vel pruritus vel erectōez qualēcūq₃. vl̄ tēptatōez vel cogitatōez malā de q̄cūq₃ mlıere. Et dū puncti fuerūt de hoc mēdacio/ q̄rebāt̄ nōne illud erat turpe sic admittē ⁊ q̄d agebas tu ⁊ sepe r̄ndebāt illud q̄d q̄rebāt̄ credētes ex mō loquēdi cōfessoris q̄ illud nō imputaretur ad culpā sed ad laudē.

Consideratio .15.

Sciat ꝯfessor generalitates istas eē ⁊ similes. ꝗ fuisti vnq̄ a tp̄e q̄ cognouisti te/ ī societatib⁹ famuloꝝ aut socioꝝ ⁊ specialit̄ in lecto. si sic. audisti vnq̄ malū (vt sepe fit) loq̄ sibi d̄ impudicicia ⁊ mlierib⁹: si sic. loq̄baris tu silr̄ ⁊ si mala desiderabas: si sic. vtꝝ voluerit vnq̄ alter q̄ tāgeres eū inhoneste vel ip̄e te. Si sic. fiat ꝓcessus vlterios sub velamine tali/ q̄ intelligat an cōmissa fuerit ibidē mollicies siue pollutio. Et hoc pctm̄/ bn̄ ꝯmittit̄ etiā añ pubtatis annos. Jmmo ⁊ sp̄ imputat̄ ī vigilia. dū cōpleta trāsit delectatō. etiā pollutōe nō existete.

Consideratio .16.

Poterit cōfessor dū inhoneste loquēdus erit dicē. Amice non curo si loq̄s turpiter qm̄ oportet oīa ī ꝯfessiōe dicē/ lōge alit̄ dicte.

iē aūt cērte si lerē extra cōfessionē. Et dicat talia sans cōstāter ꝛ q̄si ꝑscita aut ꝑsciant: aut ꝙ nō reputāt ita grauia. Nec aspiciat fixe vult⁹ cōfitentiū sꝫ diuertat cōfessor vultū q̄si nō curās aut fere narrās fabulā, dicē do sic, Ego bñ video tu fecisti sic ꝛ sic. cōsequēter dic q̄ totū in nomie dñi. ego tibi indulgeo si nō alias feceris. ꝛ si diceres oīa mala mūdi nō inde pei⁹ hres. dic ergo audacter. Immo ꝛ q̄n poterit si velit ꝯfitēs vt sup oīb⁹ diligēter interrogēt. ꝛ si sic subinferat ꝙ ergo dicat in oīb⁹ veritatē.

Consideratio .17.

¶ Accidit aliq̄n, lꝫ rarissimū sit apud circūspectū ꝛ ꝓuidū cōfessorē ꝙ apiūt q̄dā spēs pctōꝝ carnaliū aut q̄dā circūstātie viles/q̄ tū pctōi nō ē cōsci⁹ aut culpabil'. Et hic forte scādalisabit vl' docebit deinceps agere illa, lꝫ ꝓ certo nō videam⁹ istud ita eē timēdū, queadmodū aliq̄ tradūt. ꝙ ꝓpt h⁹ debeat omitti diligēs inq̄sitō pctōꝝ. Utinā mala a puer[ ] ꝛ alijs. tam diligēt ꝯfiterēt ꝙ sciāt ꝛ agūt ab eis. Nec inq̄rēda eē iudicam⁹ q̄si nesciāt, lꝫ q2 forte ea nō tā grauia eē credūt q̄ta sūt apd deū, aut ꝙ alit nolūt manifestare ea. Attū i h⁹ casu oꝫ cū sūma detestatōe pctm̄ tale dānare. q̄si n̄ cadēt etiā in hoīeꝫ tale aliqd agē. Sꝫ ꝙ illō dicebāt ad expiēdū discretōꝫ pctōꝝ. an sciat distingnē inter [illegible] q̄ fecissꝫ ꝛ n̄ fecissꝫ. sūt eī q̄dā male rñdētes affirmatiue ad oīa q̄ ꝯfessor intērogat

Consideratio .18.

¶ Pergat ꝯfessor vt dixim⁹ a generaliorib⁹ ad spēaliora. a min⁹ turpib⁹ ad turpiora. et hoc q̄si a causis generaliorib⁹ ad effect⁹ eaꝝ spēales. vt habito ꝙ aliquis conat⁹ fuerit se aut aliū sociū luxuriose attrectare/q̄rat q̄ diu. ꝛ q̄ sepe. ꝛ cū q̄t accidit. ꝛ q̄to tpe i tota vita. Et si aliq̄ erāt ex suo genē. ꝛ finalit in q̄ pte corpis cōpleta ē libido sua vel alterius. Demū ad alterā hmōi pctī spēm peiorē successiue poterit inq̄sitō ptrāsire.)

Cōsideratio .19.

¶ Cōgruit ꝑut expt⁹ sū: ꝙ pnuli ꝛ adolescētes masculi pri⁹ intērogēt mō dicto d̄ cohabitatōe socioꝝ ꝛ famuloꝝ tanq̄ de his q̄ ꝓma facie min⁹ horrēt. q2 min⁹ īsolita sunt. Postmodū q̄rat d̄ cohabitatōe mlieꝝ. Et ꝓmo si vnq̄ i etate. v. vl'. vj. ānoꝝ vl' eo. circa/iacuerīt cū ancill' sic̄ mos ē pueroꝝ. Et sic cōformit inq̄rat ad ꝑdicta. ꝛ certe repient horrēda. Cōsequēt inq̄rat nō solū de ācillis sꝫ de genē ꝓximiori, ad q̄lia nō descēdit nisi q̄si subito ꝛ a latē. dicēdo sine mutatōe vult⁹. O bene video q2 tu silr fecisti cū talibus ꝛ talib⁹. Et si sic (vt heu sepe fit) ꝓuisq̄ dearticulet aliqd āpli⁹ fiat practica ꝯsideratōnis vndecie ꝑcedētis d̄ collaudādo peccatorē dū pctm̄ apuit. Postmodū suadeat, ꝓ bono suo dicē circūstātias oēs i pticulari. sic de ācillis ꝑdixit. oñdēdo ꝙ pudor ille. ad magnū meritum sibi cedet. futurāq; ꝓgabit ꝯsciē tranq̄llitatē/ex. q̄ nunq̄ alteri deinceps reuelare ꝯpellet. Estimo aūt. ꝙ femis/ꝯuerso ordie faciēde sūt intērogatiōnes. ꝓus. scꝫ de cohabitatōe mutua secuꝫ. Postmodū cū viris aut puulis. aut adolescētib⁹. sꝫ expientiā totalē nō habeo.

Consideratio .20.

¶ Reprehendet forte aliq̄s audaciā hāc confessoris q̄ talia ꝑsumit apire/q̄ vix credibilia sunt et fere incogitabilia/nisi ab expertis aut aliū de doctis. Sentiat ali⁹ q̄d voluerit. ego corā deo testor me plures talib⁹ remedijs induxisse ad ꝯfessionē. q̄ fatebāt nūq̄ etiā i articulo mortis fuisse talia dicturos cuicūq;. Laudabāt tñ deū totis visceribus grās agētes ꝙ ita se apuerāt. q̄dā ꝛ paucissimi/retroire volebāt aliq̄n sꝫ tādē redierūt. fatētes illusionē eē demonis q̄ claudē os semel aptū rursus sataġebat. aliq̄n iam cōfessi ꝓpt omissionē hmōi interrogatōis rursus ad cōfitēdū inducti/aptū mihi fecerūt iudiciū/q̄ necessaria sit hmōi inq̄sitio.

Consideratio .21.

¶ Iudicabit aliq̄s se talia nescire vel nolle inquirere. quia forte est vt chyrurgicus timidus ꝛ inexptus pallescens aut spasmū patiens in aspectu fedorum dirorumq; vulnerum. Fatebor cautelam esse necessariam. ꝛ non leuiter debere fieri descensum ad talia abominanda nisi confessata ꝑcedentia/ videantur veluti inferre talem cōclusionē. Qd̄ si quis nesciat vti cautela tali. dimittat. cōsulo ne ꝛ sibi noceat ꝛ peccatorē si semel

negauerit neqꝫ deꝓhẽsus fuerit/scãdaliset
⁊ vix in futurũ cõuinci queat. Quale vero
debeat vniuersale remediũ tradi apud oẽs
nõdum scio. qm̃ ꝑdicatões generales/ nõ
sufficere satis puto. In hac tñ interim sũ
snĩa/ ꝙ tales casus secreti/ ꝓ puulis. xiiij. ãnoꝝ ⁊ infra. ⁊ ꝓ mlierib⁹/ neqꝗ̃ reſuari deberẽt. Alioqn nõ video qn multi ex h⁹ defectu confessionis integre/ ꝑditi sunt. Ad nullos vero ampli⁹ ꝙ̃ ad ꝑlatos spectat remediũ etiã damnatio si claudant regnum celoꝝ. aut ꝑ negligenciã aut ꝑ hmõi rigidiorẽ obseruatõez occultoꝝ.

Cõsideratõ .22.

¶ Videret̃ salꝫ expediẽs ꝙ in q̃libet cura notabili/ curat⁹ si discret⁹ eẽt/ aut alius loco sui vicari⁹/ aut alius vice adiutor/ ordinaretur q̃si penitentiarius in talib⁹ ⁊ circa tales. Essent insup diligẽs audire ꝯfessiões puuloꝝ iuuenũ/ quocũqꝫ tpe vellẽt ⁊ sibi vacarent euocãdo nũc vnũ nũc aliũ. qꝛ ꝓ uecte etatis hoĩes ad hoc forte nõ possent induci. Prouideret tñ q̃uo caute ⁊ circũspecte ambularet q̃ talis eẽt/ ne ꝑ culpabiles seducẽtes hmõi puulos/ ꝑseq̃ rẽt eũ directe vel indirecte ꝑ malicias exq̃sitas ⁊ forte cõfingẽdas ꝑ puulos. quãꝙ̃ securitas maxima circa hoc eẽt puritas ꝯsciẽ ⁊ intentõis. Et ꝙ neqꝫ v̓bo neqꝫ signo aliq̃/ q̃uolibꝫ reuelaret q̃ diceret̃. ⁊ ad nõ reuelãdũ vijs oib⁹ induceret: neqꝫ daret penitẽtiã ꝑ quã possent puuli de q̃cũqꝫ notari apud eos circa q̃s cõuersant̃. Deniqꝫ circa hoc meli⁹ videt̃/ hr̃e plures ꝯfessores min⁹ discretos ĩ penitẽtijs iniũgendis/ ꝙ̃ reſuãdo casus mltos discretis paucis ⁊ ad hoc hoĩez ducere pudore cogente. ne talib⁹ paucis ꝯfiteant̃ in eternũ. sicut tolerabili⁹ ẽ sumere penitẽtiã in purgatorio/ ꝙ̃ vt infinita patiant̃ in inferno.

Consideratio .23.

¶ Remanet aliqñ in sacerdote scrupul⁹ sup ꝯfessione peccatoris ꝙ. s. nõ dixerit oĩa ⁊ hoc habet. vel qꝛ scit aliũ de ꝙ̃ ꝑ cõfessionem. vel qꝛ tenet certa ꝑncipia ex iam cõfessoris ꝙ tale pctm̃ cõmiserit aut alijs mõis. Quo casu vel remittat peccatorẽ ꝓ auisãdo se vt dictũ ẽ. vel si absoluat ꝑdicat sepi⁹ iteꝝ ⁊ iteꝝ ꝙ si celet aliqd/ cõfessio sua ⁊ absolutio penitus inualida ẽ ⁊ irrisoria. Dici deniqꝫ poterit vt si mallet alteri ꝯfiteri pergat in noĩe dñi. tm̃modo fiat integra ꝯfessio sua. Sufficit hoc. nec aliud exq̃rit̃. aut redeat si velit alias cũ ꝓuisione meliori.

Consideratio .24.

¶ Petat ꝯfessor a pctõre si ꝓponit ampli⁹ abstinere cum auxilio dei deinceps a pctis. Item si caret odio cõtra aliũ. Itez si vult realiter dũ poterit alienũ restituere. Itẽ si occasiones certas pctõꝝ vitare ꝓponit vt cõcubinatũ ⁊ vsuras. ⁊ similia. Si aliquod istoꝝ defuerit/ nõ valet absolutio. neqꝫ tradi debet si hoc pctõr nõ velit facere. Suadeat̃ tñ sibi agere interim bona q̃ poterit. vt deus illumiet cor ei⁹ ꝑius. Idez dicim⁹ de reuocatõne seductoꝝ malis cõsilijs ⁊ moribus ꝑ eũ ⁊ de diffamatis iniuste ⁊ similib⁹ nõ requirẽdo tñ vltra illud qđ verisimiliter fieri põt ad talia reparãda.

Consideratio .24.

¶ Iniũgat ꝯfessor penitẽtiã non aliã ꝙ̃ de ꝯsensu pctõris ⁊ de q̃ speret iplecõnez. Nisi forte pctã eẽnt publica ⁊ scãdalosa. ꝓ qb⁹ ad repatõez cogi debẽt inuitus. Ceterum põt aliqñ dare penitẽtiã de nõ peccãdo taliu vel tali crimĩe ꝑ certũ tps futurũ sub pena aliq̃ vel pecuniaria vel corꝑali efficacit̃ soluẽda. aut sub debito redeũdi ad confessionẽ infra biduũ post ꝑpetratõem delicti aut aliqđ hmõi. Cõmoneat̃ tamẽ ipe confessus ne penitẽtiã hãc vel aliã q̃ualibꝫ acceptet: si nõ eã ꝓponat se firmiter impleturum. Agnouerit eñ se in purgatorio ꝙ̃ in hoc mũdo graui⁹ oĩa soliturũ. Ceteꝝ de celando penitẽtiã suã ⁊ ea q̃ in cõfessione acta dictaqꝫ fuerit. ⁊ de nõ respõdẽdo ea curiose interrogãtibus moneat̃. Deniqꝫ reliq̃ mlta tradi potuerãt quoꝝ nõnulla iã conscripsi. ꝑtim latino eloquio ꝑtim in gallico in varijs tractatulis. Et alij doctores longe ampliora vtilioraqꝫ. At v̓o hec interim ꝓ sui breuitate ne fastidio sint/ sufficiant. Et qꝛ si quis ad opus hoc saluberrimuꝫ bona fide ꝓcesserit/ ille plus exercẽdo orãdo ꝙ̃ legẽdo erudiet̃ atqꝫ ꝓficiet.

Finit.

Tractatulus eiusdem doctoris de confessione molliciei.

A q Uidam magister in theologia parisius per experientiam multam et studium diligens cum auxilio dei pia sedulitate inuocato comperit hec que inferius scribuntur plurimum efficacia esse ad extrahendum cordibus confitentium presertim iuuenum / saniem abominabilem peccati illius detestabilis quod dicitur mollicies / et consequenter illam que contra nature iura transit in personam alteram. quia nisi confessor sit solers et circumspectus circa inquisitionem huiusmodi peccatorum / vix aut raro poterit extrahere ab ore infectorum talibus vitijs. vt illa sponte fateantur. ¶ Lector autem obscenitatem materie ac verborum / excusatam habeat / ob necessitatem docendorum remediorum. Igitur post aliqua colloquia de alijs materijs aut vitijs / familiariter ac affabiliter / non austere facta / descendat gradatim et quasi ab obliquo confessor ad inquisitionem huiusmodi peccati sic dicendo.

a Mice recordaris quod vnquam in puericia tua circa. x. aut. xij. annos / tua virga vel membrum pudendi fuerit erecta. Si dicit quod non statim conuincitur mendacij. et quod vult fringere et timet capi. quia constat hoc omnibus pueris non viciatis corpore / dum calefacti sunt in lecto vel alias sepe contingere. Idcirco magis ac magis appetere debet vrgeri vt dicat veritatem. Item confessor si ille sit iuuenis precipue. Amice. Nunquid istud erat indecens? Quid ergo faciebas vt non erigeretur? Et dicatur hoc vultu tranquillo / vt appareat quod illud quod queritur / non sit inhonestum. vel silendum sed quasi remedium contra predictam erectionis pretensam inhonestatem Si noluit respondere plane / petatur consequenter Amice nunquid palpabas aut fricabas virgam tuam / quemadmodum pueri solent? Si omnino dicat quod nunquam tenuit in statu tali vel fricuit / non potest vltra progredi / nisi admirando et dicendo / quod non est credibile / hortando quod sit memor salutis sue / quod est coram deo. et quod est grauissimum in confessione mentiri. et similia. Si vero dicat quod tenuit et fricuit. Amice bene credo / sed per quantum spacium: per horam vel dimidiam. et vtrum tamdiu quod virga non plus erigeretur / et proferatur hoc quasi confessor non reputaret hoc insolitum vel peccatum. Si respondeat confitens quod ita fecit / tunc habetur intentum. quod talis veraciter commisit peccatum molliciei / etiam si propter etatem non fuerit subsecuta pollutio quoniam ibi est complementum delectationis illecebrose / et forsitan perdidit virginitatem saltem animi / et magis perdidit: quam si pro illa etate iuisset ad mulieres. Forte tamen probabiliter dici potest. Quod per penitentiam virginitas reparatur in non polluta. sicut de mentali corruptione / que fit in consensu intrinseco ut dicimus / dum corporalis defloratio seu pollutio non est subsecuta. ¶ Istis igitur habitis debet tunc vehementer increpare et detestari vitium illud / et ostendi qualiter dicat auctoritas alia / quoniam istud est pessimum. Quo facto poterunt haberi faciliter alie circumstantie. Et si in dimissione virge post confricationem. aliquis humor exibat. vel si fricuerit virgam alterius socij sui. aut si aliquis fricuerit suam / et consequenter descendendo ad species magis speciales peccati zodomitici ¶ Considerabat preterea idem magister / vt similes interrogationes paucis variatis / fierent etiam prouectis viris aut feminis / quia per experientiam crebram / reperit multos adultos infectos fuisse tali vitio qui nunquam confessi sunt prius. Aliqui ex pudore primo et postmodum ex obliuione. Aliqui sed ex pudore / ita etiam vt dicerent se habuisse propositum nunquam confitendi. Aliqui quia nunquam (vt dicebant) talia fuerant ab eis a confessoribus suis inquisita. ¶ Rursus propter experientias plurimas consulebat idem magister / vt seruata honestate et modestia / quam posset seruari / pueri monerentur. nunc a parentibus / nunc a magistris maxime ad preceptorem / et quasi ex indirecto ne vnquam se fricarent vel palparent in pudendis suis / asserendo grauitatem peccati et quomodo per talia possent virginitatem perdere et dampnari perpetuo. Multos quippe cognouit se per ignorantiam excusantes / dicentes se nunquam audiuisse vel sciuisse / quod talis tactus esset peccatum / ex quo non habebant voluntatem cognoscendi carnaliter mulieres. Valet insuper ista ad aliud / quoniam post perpetrationes peccati / citius confiterentur sicut de mulierum copula confite

B

rent etiā verecūdissimi pueri. ¶ Deniq̄ videbat eidē magistro/ nō adeo timendum eē illud ꝙ quidā timuerūt/ ne. s. pueri docerent mala agere. Videm⁹ enī ꝙ ex corruptōe nature/ pueri etiā triēnes vel quinquēnes, vehemēter sunt inclinati talia agere. q2 sentiūt ibi quēdam pruritū incognitum/ dū stat erectio/ arbitrant̄ qȝ licitū eē/ ꝙ se fricēt ibi. ⁊ se palpēt ⁊ tractēt/ sicut ī alijs locis dū pruritus inest ſa ltē nō aduertunt. Quo fit vt ex ꝯsuetudine crescat cum etate delectatio. Ac pinde labunt̄ in ꝓprie dictam molliciē vel zodomā/ ex actu tali quē ꝑmitus ab eis nō putabat̄ illicitus. ¶ Postremo nō reuocabat in dubiū ipē mgr̄ qn̄ tolerabili⁹ eēt aliqs forsan ex tali doctrina doceri ad male agendū de ꝑ accidēs/ ꝙ ita passim dānabiliter vitium inolere/ ⁊ absqȝ ꝯfessiōis necessario remedio derelinquere.

·110

¶ Preterea ꝯsulebat vt nec ꝑ iocū nec aliter/ pueri aut puelle oscularent̄/ aut nuda manu tractarent̄ nec diu figerent̄ oculi in coꝝ decore. ⁊ loqn̄do cum eis dicerentur verba salubria casta sobria ⁊ modesta/ nec reciperent̄ solitarie/ nisi forsan in sacro loco in vsu omnium. ⁊ breuiter hic ab omni specie mala singulariter abstinendū. Sūt enim quasi parue stipule ꝑ quas nōnunꝗ̄ diabolus grandē suscitat inflāmationem. ꝗ̄uis ab initio qn̄qȝ non apparet. ¶ Ceterum sibi placebat plurimū consuetudo patrie illius vbi pueri cubant soli. Abhorrebat īsup ꝙ iuuenes dolica paces pueri aut puelle aut iuuenes cū senioribus/ quātum cunqȝ ꝓpinquis in genere eodem lecto vterentur. aut ꝙ se inde ꝑ ludum vel alias in nudo ꝯtractarent. cognouebat eī que ex talibus horrenda facinora ꝓdierāt. ¶ Tandem monebat confessos sibi super hac feda (de necessitate tamen ad remediuȝ tractanda) materia de aliquibus. ¶ Primo ꝙ si aliquem socioꝝ suoꝝ cognoscerēt nūc vel in posterum tali vitio infectum/ repbēderent eum secrete vt desisteret ⁊ confiteretur/ ostendēdo peccati turpitudinē ⁊ detestationem/ ex dictis confessoꝝ vel alijs/ ⁊ ex legibus publicis/ que penā ignis infligunt ⁊ ex horrenda fulminatōe quinqȝ ciuitatū ⁊ similibus. ¶ Secūdo vt sobrie viuerent abstinēdo a specieb⁹/ ⁊ vino forti ⁊ multo ⁊ alijs inflāmatiuis ad venerē. ⁊ sup oīa cauerēt a societatib⁹ pueꝝ fēs/ vbi colloquia praua/ ⁊ gestus īpudici fiūt in lecto absqȝ dormitōe. Item dicebat ꝓ summo remedio occurrēdum eē principio temptatōis/ ſm omniū doctoꝝ doctrinā quotidie expertam ⁊ ꝑ similitudinē de inflāmatōe materiali. ¶ Ad hoc agēdū dicebat expedire certas oꝛōnes quasdā ꝑuas/ quasdā magnas memorie h̄re. q̄ statim dicerent̄ ꝑcutiēdo pectus vel lesionē etiā coꝛpalē alicui inferendo vel aqua frigida se spergēdo. vel surgēdo a lecto ⁊ similia. Solebat inducere exēpla sanctoꝝ vt bn̄dicti Anthonij Bernardi sancti Thome. ⁊ alioꝝ patrū/ que cōmemorare longū est. Illa tn̄ in ꝓmptu scire magnā habet vtilitatem. ¶ Inter alia sibi placebat multū id qḋ agebat quidaȝ iuuenis in pmo temptatōis occursu q̄si ei videret facilit̄ diabolū spuebat in terrā/ dicēdo pfy pfy miser dānate demon. ꝙ ego tibi cōsenciā/ ꝙ sic offendā deū meū ⁊ patrē meū/ ⁊ de templo suo faciā sterqliniū fedissimū/ absit absit/ abi hinc in malā horā. ⁊ similia Quādoqȝ pterea ad animā suaȝ. quādoqȝ ad corpus qn̄qȝ ad angelū. nūc ad deū/ nūc ad aliquē sanctoꝝ/ collocutionē ⁊ querelā rei tali cōgruam meditantē ꝓferrebat. aut animo reuoluebat. ¶ Oratōes ⁊ cōmēdate ad hoc cū magna fide ⁊ conatu ⁊ humilitate ⁊ ꝓfunda recognitōne ꝓprie fragilitatis/ sunt hec dicēde. aut similes. Coꝛ mūdum crea in me deus. Vre igne sancti spūs Sancta virgo virginū oꝛa ꝓ me. Ad sanctos alios ⁊ sanctas. Exurgat deus ⁊ dissipentur inimici eius. Saluū me fac de⁹ qm̄ intrauerūt aque vsqȝ ad aīam meā. ¶ Deniqȝ locum ꝑcipuū in peccato hoc habet antidotū illud qḋ in alia scedula explicatum est/ de imponēdo. s. saltem ad grauem penam in casu recidiuationis/ ibidē videatur/ vel aliter exoꝛet̄ ille a quo solo hō habet vt sit cōtinēs qui ⁊ donum hoc negare nescit/ fideliter oꝛantibus/ ꝙ tam cōtumeliosum nature humane ꝓ nobis ab eodē assumpte facinus dignetur radicitus extirpare/ qui est benedictus in secula seculoꝝ Amen.

Finit.

Tractatus de remedijs cōtra recidiuū peccati ſm exercitiū et doctrinā eiuſdē mgri Johis de Gerſon.

Habet hoc ꝓpriū ars q̄libet / vt
facilioꝛi cōpēdio ad finē ducat
optatū. Ammirari p̄terea nēo
debet / ſi in aīaꝝ regimie / qḋ eſt
ars artiū / expti in ea / facilioꝛa
ſciūt ⁊ dāt remedia ꝯ moꝛbos vitioꝝ / p̄ſer-
tim in foro ꝯſcie. Ubi maxime locū hꝫ illa
xp̄i foꝛmidabilis ſententia. Si cec⁹ ceco du
catum p̄beat / ambo in foueā cadunt. Pla-
cuit idcirco ſcriptis mādare / breuem ſe ha
bendi formā. quā quidā magiſter in theo-
logia pariſieñ. fide moꝛib⁹ ⁊ doctrina ꝓba
tus obſ̄uabat / ⁊ obſ̄uare ꝯſuleba‍t p̄cipue
ꝯtra recidiuū in pctō vel pccīs ad que con
feſſus ſe nimis ſentit inclinatū. ¶ De p̄te-
ritis itaqꝫ dabat ſatis tolerabilē penitentiā
attentis moꝛibus ⁊ etate confitentis. ⁊ nō
niſi de cōſenſu ſuo / vt eſſe ſine camiſia vno
die in hebdomada / per annū vel tres abſti
nere aut vti cilicio ⁊ ſimilia. Item φ p̄ma
vice confeſſionis alicui⁹ peccati inueterati
ſeu deteſtabilis ob recoꝛdationē facte gra-
tie φ vitium illud detectū erat apertum ⁊
ſanatum / iniungebat. vt toto tempoꝛe vite
ſue cōfeſſus diceret qualibet die pater nr̄ / ⁊
aue maria. ſemel in mane / ⁊ ſemel in ſero.
Aut miſerere mei deus. vel ſimile aliqḋ.
Et in iſtis ſi cadebat obliuio aut impedi-
mētū legitimū. bñ volebat vt alio die poſ
ſet fieri ſimile vel equalēs. Sed ad ꝓuidē-
dum futuro caſui ⁊ recidiuo in moꝛbū pec
cati / qui ſp̄ eſt deterioꝛ / maiorē opaꝫ dabat
⁊ ſtudioſius inuigilabat ſic agēdo. Ut ſit
etiā de p̄teritis penitētiā daret. in q̄tuꝫ reſi
ſtere pctō cōſueto / penalitatis multū hꝫ ⁊
meriti. Iniūgebat igit̄ nō ꝑpetuo ſed ad
tempus certū. longi⁹ aut breui⁹ / ſm volun
tatē ⁊ diſpoſitōēꝫ confitētis φ idem confi-
tens ꝓ qualibet vice qua incideret tale pec
catum qḋ volebat ex toto ſanare: aliqua d̄
ſubſequētibus adimpleret. vel omnia. ſm
tres ſatiſfactōīs ꝑtes. Primo φ in caſu illo
teneret̄ vno die ſequēti / infra tres dies ī pa
ne ⁊ aqua ieiunare. Secūdo diceret certū
pſalmoꝝ numerū. Tertio ſi foret ſui iuris
daret in eccleſiā certuꝫ iocale. aut aliud bō
carū ſibi aut ſummā pecunie. ſm qualita-
teꝫ diuitiaꝝ ſuaꝝ. infra tres dies. Quarto
infra illud triū dierū ſpaciū / teneret̄ confi
teri. Quinto nōnunq̄ addebat φ ſi qs ve
hemēter temptaret̄ facere peccatum tale et
oīno deliberaret intra ſe ſic agere. nihilomi
nus antea teneret̄ dicere ſub iuramento ſe
pteꝫ p̄s. aut flectere genua pluries añ ima-
ginē crucifixi. aut beate v̄ginis. aut alic⁹ ſan
ctoꝝ. p̄uſq̄ opus illud nefariū ꝑpetraret.
Sic eñi foꝛſitan miſerebit̄ deus. ⁊ oꝛando
ſic / vel humiliādo ſe / faciet in temptatione
dñs ꝓuentū ⁊ mitigabit maris fluct⁹ ſuſci
tatos. ¶ Compertū ē remedia hec / cū adiu
toꝛio diuine gratie. eē efficaciſſima tā in fo-
ro penitētie q̄ extra. ſi velit homo bona fi-
de / ⁊ nō illuſoꝛie / cōuerti a via ſua mala ⁊
ſaluari. Sic etenī fieri videmus in foro ex-
terioꝛi publico vt pene certe taxarent̄ ad re
belles cōpeſcēdū. Sic oñe. ſic in chamo et
freno maxillas eoꝝ ꝯſtringe / qui nō appro
ximant ad te. ⁊ cōpelle intrare ſi vocare pa
rum ē. Sic queādmodū Naſo ait. Ut coꝛ
pus redimas ferrū patiarꝭ ⁊ igneos. Ut va-
leas aīo multa ferēda tuo. ¶ Cauſā v̄o vti
litatis penitētie talis / reddebat a poſt idē
mgr̄. Qm̄ in qꝫ ſm Augu. ⁊ expientiā. In
cōtinēs ante temptatōēꝫ bñ deliberat ⁊ eli
git. ſꝫ adueniēte ⁊ vigēte tēptatōe. vincit̄ la
bit̄ ⁊ ſuccūbit. Turbat̄ q̄ppe iudiciū ratō
nis ⁊ obnubilat̄. ꝑpter tractū motūqꝫ ſen
ſitiui appetit⁹. ita vt nō poſſet hr̄e cogitati
onem de deo. ⁊ honeſtatē ꝑfectā ⁊ integraꝫ
⁊ ſolidā. queādmodū ſi qs ſomnolentia q̄-
dam / ſero p̄matur. ¶ Eſt p̄terea ſaluberri
mū vt ꝑ aliqḋ terribile p̄ñs / aut q̄ſi p̄ſeno /
ip̄e terreat̄. ⁊ q̄ſi ſopitus ſuſcitet̄ viuificet̄
q̄ ad nō cōſentiendū tēptatōi. Neqꝫ eī ali
qs eſt tā acri temptatōe pulſat⁹. in carne vl̄
aliter / q̄n ex toto vel magna pte deſiſteret
ab impletōe temptatōis ſue / ſi ꝓ certo cre-
deret φ in coꝛpe vel in mēbris vel bonis /
graue dānuꝫ ſtatim eēt incurſurus. Uigila
ret ſiquidē cūctatō intra ſe. ⁊ foꝛti voce cla
maret. qd̄ cogitas qd̄ tibi vis. quoꝛſum tē-
dis? Nūquid vis ꝓ quadā leui tēptatōe
aut delectatōe ſoꝛdida / q̄ ſubito in penā et
faſtidiū ꝯuerſa erit / hoc vl̄ illud ſubire de-
trimētū. Nō tibi ſic expedit. Int̄ hec aut
ſilia v̄ba / reſilire īcipiet a cogitatōe malig ⁊

auertet paulatim oculos rõnis ab ea. fiet
q̃z istud cũ adiutorio rõnis/ ꝛ cũ ꝯfessione
pctõꝝ vel alijs ꝯgruis remedijs/ vt cesset il
lud miserabile temptatõnis incendiũ. qꝛ ꝛ
cessabit cogitatuum sordidorũ sufflatio.
¶ Deinceps rñdebat idẽ mgr̃ ad duas
obiectões fieri possibiles. qm̃ timor il-
le seruilis/ videt̃ euacuare meritũ resistendi
pctõ. Et illic p̃terea: trãsgressionis piculũ.
¶ De primo dicebat. ꝙ ex quo pena ista/ vl
tro imposita erat. ꝛ ꝓpt̃ deũ/ ex illa radice
p̃maria bona germinabat pullulabatq̃z me
ritũ. Quãuis em̃ nõ ita sincera atq̃z lauda
bilis sit hmõi resistẽtia ꝛ cessatio a pctõ in
casu p̃dicto queadmodũ ẽ in ꝟtuoso/ qui
p̃cise ꝓpter deũ pctã deserit/ nihilomin⁹ re
sistẽtia talis/ bona ẽ ꝛ salt̃e inductiua ꝟtu-
tis. Sicut de timore seruili/ respectu timoris
casti/ doctores det̃minãt. Quãq̃ ibi nõ sit
timor tm̃mõ seruilis. sꝫ ĩ sua radice p̃maria
filialis ꝛ castus/ Resultat insup meritũ ex
approbatõe sequẽti. dũ gaudebit inconti-
nẽs trãsacta temptatõe nõ cõsensisse pctõ.
Demũ qualit̃ ibi eẽt timor simplr̃ seruil. cũ
posset ꝯfessus ab ista liberari pena nõ im-
plẽdo penitẽtiã. attñ ipl̃et. qꝛ deo ꝛ sacerdo
ti suo/ vult obediẽs eẽ. Et hĩ sumi põt gta
[illegible] pulchra cõsideratio ꝓ spõte vouẽtib⁹ ac
religionẽ intrãtib⁹. ¶ Ad alterã obiectõꝫ
dicebat silr̃ fieri posse ad ĩprobatõꝫ oĩm re
ligionũ. oĩmq̃z votoꝝ salubriũ. si sic oĩs pe
nitẽtie susceptõ/ piculosa eẽt. Sic ꝛ de⁹ ꝛ su
periores ĩ suis p̃ceptis ꝛ legib⁹ culparentur
Euitat̃ etiã piculũ sufficiẽter p h° ꝙ nõ ni
si ꝯsensu habito ꝯfessi/ ꝛ ad tp̃s nõ ꝑpetuo
tales pñie siue obligatões imponũt̃. Siue
igit̃ fiat p tp̃s ista trãsgressio/ aut si diabo-
lo urgente fieret/ pene solui pñt ꝛ ita bõa
noua trãsgressiõe liber erit. imo ꝛ op⁹ bonũ
faciet. ꝙ si trãsacto tpe statuto/ remediũ vi
det̃ ĩefficax aut ĩ deteri⁹ ꝟtat̃. poterit omit-
ti. Si vo sit vtile sicut sperãdũ ẽ/ rursus va
lebit iterari. Deniq̃z ꝛ si salubre antidotũ/
ob egrotãtis inobediẽtiã pestiferũ fiat. me
dicus culpa caret. ¶ Subinde p̃dict⁹ mgr̃
aliud adijciebat documẽtũ. Itaq̃z si vide-
bat pueros aut alios simplices/ min⁹ cogi-
tare p̃cepta dei. ꝛ ex hoc liberi⁹ peccare. red
debat eos magis timidos ꝛ cautos contra
peccatũ/ p ꝓmissiones exp̃ssas in manib⁹

suis factas/ de cauendo deinceps de tali vel
tali pctõ. p hoc em̃ ꝓmissionẽ in baptismõ
factã de obs̃uatõe legis xp̃i/ tanq̃ abolitã
a memoria/ vel trãsgressaꝫ/ renouabat. et p
modũ cuiusdã recognitõis/ iterũ ꝓmittẽ
do repabat. Sic moyses ꝛ Iosue/ respectu
filioꝝ israel. Sic plerũq̃z hoĩes post primã
cõfederatõeꝫ/ fedus antiquũ retractãt ꝛ in
eunt. Neq̃z arbitret̃ aliquis ꝓmissionem
talẽ patere discrimini aut fractõeꝫ eius esse
casuꝫ specialit̃ reseruatũ/ qm̃ nullũ ibi vo-
tum ẽ cum nõ nisi respectu illoꝝ que alias
eẽnt licita ꝛ q̃bus confitẽs implicite vel ex-
plicite ꝓmissionẽ talẽ facit aut renouat. s.
ꝙ ꝯtra dei p̃cepta de cetero mortaliter nõ
peccabit. Erit attñ trãsgressio δ p accidẽs
deterior/ qꝛ ꝛ cognitio diuini p̃cepti iã sibi
effecta ẽ lucidior. ¶ Rursus idẽ mgr̃ ꝓui
debat diligẽter/ ne ꝯfessus su⁹ eẽt deinceps
occasio p̃marie corruptõis alioꝝ p̃s̃tim iu
uenũ. ꝛ ꝙ sibi sufficeret dãnatio pditioq̃z
ꝓpria/ specialit̃ in pctis grauiorib⁹ ꝛ abo-
minãdis. imo nec nominãdis palam. Ne
pias aures polluãt occurrebat/ diligẽter ꝓ
uidendo. vijs oĩbus. cõminatõe penarũ ꝛ
obligatõe/ ne cõfessus trãsiret in deteriorẽ
spẽm/ ex societate seu cõicatõe puersa/ ꝛ ex-
plicabat q̃nq̃z particulari⁹ sicut clam ꝛ secre-
te fieri põt/ dũ videbat oportunũ. Male-
bat em̃ ꝯfessuꝫ suũ dimitte͂/ ꝛ tolerare ĩ sua
libertate q̃ ad pctã aliq̃ minus gũia. ꝙ ita
eum deorgere ab omi pte/ vt ad deteriora la
beret̃. Qñ aũt ꝛ qualit̃ illud fiendũ ẽ. ma-
gis docebit ꝟtus ꝛ ars ꝛ vnctio sancti spũs
ꝛ circũstantiaꝝ oĩm particulariũ cõideratõ.
q̃ scriptis aut verbis possit edoceri. ¶ Po
stremo dabat consiliũ idem mgr̃/ vt confi-
tentes nõ refugerẽt/ sed ꝓ dono maximo re-
putarẽt/ hr̃e pitos confessores/ morib⁹ ꝛ sci
entia ꝛ lõgo expimẽto ꝓbatos q̃ q̃rerẽt nõ
q̃stũ ꝓpriũ/ sꝫ sincero corde salutẽ aĩaruꝫ/ ꝛ
iteꝝ pro ꝯgruis remedijs ꝯ singula vitia.
laudauit plurimũ/ summaꝫ scꝫ de vicijs ꝛ
ꝟtutib⁹. laudabat deniq̃z ꝓ bonis effectib⁹
generãdis/ libẽter ꝯuersari cũ viris bonis
ꝛ deuotis. qꝛ vox diuina ẽ. Cũ sctõ sctũs eri[s]
Eoꝝ itaq̃z colloq̃a/ sunt ignita vehemẽter/
ꝛ stimulantia ad ꝟtutẽ. Sed ꝛ sanctoꝝ pa
trũ vite ꝛ exempla frequẽter ꝛ attente lecta
vehemẽter ꝓficiunt/ ad infundẽdũ cordi

bus nostris diuini amoris affectum/ vt deum in omnibus et sup omnia diligentes ꝑmissiones suas que omne desideriū supāt sequamur. Amen.

Reterea ille circūstātie q̄ habētur p hūc vsuz/ inqrēde sunt in cōfessione a ꝯfessore. Quis/ qd/ vbi/ quibus auxilijs/ cur/ quō/ quādo. Per quis intelligit̄ an sit iuuenis vel senex/ clericus aut laicus solutus aut ligatus. Per quid an sit res sacra vel nō. Per vbi an sit in loco sacro vel non. publico vel priuato. Per qbus auxilijs an cū pugno baculo aut gladio. Per cur/ qua intentōe an ratōe vindicte inferēde vel iniurie repellēde. Per quō an pcusserit aliquē fortiter/ vel remisse. Per quando intelligit̄ an in q̄dragesima aut in alio tpe sancto/ vel aliter. Tempus. locus. modus. nūerus. mora. sciā. etas.

finis.

Respōsio eiusdem

E sup questione sibi facta p vicariuz domus carthusie/ de statuto ordinis eiusdē q̄ cōmissi ad confessiones audiendas/ nō absoluant a mortali certo. sed remittant cōfitentem ad supiorē suū.

Onfessio sacramētalis fundat̄ in solo iure diuio et euāgelico sup illo. Q̄ðcūqȝ ligaueris sup t̄rā ꝛc. ¶ Cōfessio sacramētalis sicut nō potuit institui nisi a solo deo: sic nō destitui pōt ab hoīe puro. Al's papa possz nō obligari ad cōfessionem sacramētalem ¶ Confessio sacramentalis nō obligat ad venialiū cōfessionē de p se. et de necessitate salutis. q2 non tollūt charitatē. et ideo sine cōfessione taliū/ stat salus. ¶ Cōfessio sacrāmētalis/ nō debet extēdi p hoīes puros. vt aliqs peccata venialia confiteat̄ nisi velit. Sequit̄ ex pcedētib9. Immo nec debēt fieri reuatōes nisi in grauib9 culpis. Potest aūt dici grauis culpa que trāsit in opus cū cōsensu. et deliberatōe pfecta. aut cū graui scādalo alioꝝ. ¶ Cōfessio sacramētalis nō obligat de p se. vt hō bis confiteat̄ idē peccatū etiā mortale. nisi cōfitens velit. Ratio quia lex diuina nō obligat nisi semel cōfiteri. et hoc p se. et nisi velit homo. ¶ Confessio sacramētalis nō debet coartari p reseruatōes casuū pscrtim occultoꝝ/ cōtra vel ter legē euāgelice libertatis. sed dandus est locus timori altissimi. Alioqn timeat̄ illa phariseoꝝ culpatio. Alligāt onera grauia et importabilia humeris hominuz. digito aūt suo nolūt ea mouere. fit rursus aliqn vt qui nimis emū get eliciat sanguinē et fiat causa fictōis. ¶ Cōfessio sacramētal'/ tali et tanto claudi debet sigillo secreti/ vt nec vbo nec signo/ quōlibet reuelet̄/ aut reuelari ꝓbabilit̄ estimet̄. facit ad hoc expssa determinatio ecc'ie. cū naturali rōne. ¶ Confessio sacramētalis de peccatis occultis/ raro et cautissime debet remitti ad supiores/ habētes iurisdictōez coercinā in publicis quales sunt abbates et priores in religionibus. quia facilis orit̄ suspitio apud correctos publice. q̄ occulta cōfessio p eos facta ledat̄. Sed etiā debēt instrui cōfessi. q̄ cōfessio secreta de publicis/ nō liberat eos. qn possint aut debeāt publice punitioni subiacere. ¶ Cōfessio sacramentalis/ pōt qñqȝ rōnabiliter et fructuose dimitti de venialibus. pōt etiā aliqñ fieri fructuose. Qualit̄ hoc et qñ. doceri debet vnctio spūssancti cū cōsilio xp̄iane prudētie. ¶ Cōfessio sacramētalis/ pōt aliqñ repeti fructuose de mortalibus iā cōfessis. sed obligatio pluries illa cōfitēdi pōt reddi vitiosa. q2 nimis onerosa. ¶ Cōfessio sacramētalis pōt sepe fieri sub cōditōe. tam ꝓpter ignorantiā facti. quia nescit sepe homo quid et qualiter fecit. q̄ ꝓpter ignorantiā iuris. quia nequit in pluribus a venialibus mortale discernī ¶ Cōfessio sacramētalis/ facta sub cōditione modis tactis aut alias legitime pōt habere seu recipe absolutōez absolutam/ sub hac forma. Ego absoluo te in noīe pr̄is et filij et spūsscti. Que forma sufficiēs est et secura cū intentōe debita cōfessoris ad absolutionē de peccatis. imo et excōicationibus in foro ꝯsciētie. ¶ Nec oportet imo sepe nō expedit/ multiplicare s̄monē absolutōnis Ut dicēdo si et inquātū possum. et dicendo de cōtritis peccatis et oblitis. et de tali vl' tali excōmunicatōe. si et inq̄tuz indiges. cū similibus. que addita plus officiunt sepe vel pturbant/ q̄ pficiant vel serenent. Super hoc notet̄ hec doctrina. ¶ Absolutio sacra

mentalis pōt delere peccata que nō dū erāt
cōtrita. sed solūmodo attrita. Rursus ob
lita peccata nō delenẽ virtute absolutōnis
sacramētalis. qn homo postmo dū teneat
illa cōfiteri dū redeāt ad memoriam. sed si
nō redeūt. nihilomin⁹ homo saluabitẽ [redacted] fe
cerit sufficientē diligentiā recordādi. cum
deus nō obliget ad impossibile. ¶ Est igiẽ
additio frustra cū dicitẽ de oblitis. Sĩlr cū
dicitẽ de cōtritis pōt eē noxia. Similitẽ ⁊ ma
le exprimitur [redacted] ⁊ inq̃tum possum ⁊ debeo
Sufficit em̄ q intentio sit bene regulata ;
¶ Patet ad extremum q̃ noxia sit obliuio
peccatoꝝ quia nō delenẽ ṽtute confessiōis
sacramētalis ac deinde virtus clauiũ que
remittit magnā ptem penarũ debitarum
ad hmōi peccatoꝝ deletionē nō sic efficaci-
ter applicatẽ prout fit circa peccata que sacrā-
mentaliter ⁊ expsse sunt confessa.

Adhuc de eodem statuto.

Item ad questionē sibi factaꝫ p
vicariū carthusie sup statuto car
thusiẽ / de absolutione a peccato
mortali ⁊ de cōsuetudine ordis
sup hoc Rñdit. sub correctione
⁊ cum reuerentia loquēdo. nō apparet q
talis reſuatio sit cōueniēs. nec cōsona euā
gelice libertati. quia nō tenemur confiteri
de venialibus. Et quo ad mortalia distin-
guenda / nō est dabilis regula generalis et
infallibilis p humanā sapientiaꝫ. Propte-
rea talis reseruatio nō est nisi laqueus ani
marum. p̄sertim timoratarū. Potest tamē
fieri reseruatio de certis mortalibus mani
festis. ⁊ que trāseūt in opus exterius. qꝛ de
cogitationibus / noxiū est aut inutile reser
uationē adhibere. ¶ Item idē ad quēdaꝫ
carthusieñ. sic scribit. Recepi q in cōstitu-
tionibus vr̃is nō dicitẽ q oīs mortalis cul
pa sit maiori reſuata in foro cōfessionis. sꝫ
q grauis culpa. Et certe tolerabilis ⁊ salu
bris ē hec cōstitutio [redacted] bñ fuerit declaratuꝫ
qualis culpa debeat merito grauis reputa
ri. Et ita saluatẽ honor patrū cōstituentiū.
Et nihilomin⁹ euitatur onus importabile
sup ceruices peccātiū. Qualis aūt fieri de-
beat aut possit interp̄tatio qđ ē grauis cul-
pa: puto notatū fuisse cōpetēter in vltimis
scriptis lꝫ in cultis dño Osualdo r̃ndēdo
tali questioni. Si de solis venialib⁹ debeat
absoluere cōmissi a pote: ¶ Item nota q
null⁹ tenetẽ cōfiteri pctā venialia lege diuina
nisi sit ad hoc spēalitẽ obligatus p votū vl
pticulare statutū. quale nō debet leuitẽ fie-
ri. Et qñq3 magis expediret cessare a cōfes
sione talium q nimiā incurrē solicitudinē / q
plus impediret aliqñ / q fruct⁹ ꝯfessiōis iu-
uaret. Alioqn etiā ꝯfessiōe facta. oporteret
sepe iteꝝ cōfiteri. ⁊ sic deinceps sine termio
attēto qđ vix facim⁹ aliquid vbi non possi
mus rōnabilitẽ formidare de pctō veniali.

Finit.

Sequitur auisamentum eiusdē p modū cōfessionis in religionibus nō lapsis audiēdi.

Sicut expediēs eē suasi pro
patrib⁹ carthusi. ⁊ celestinis
vt eoꝝ supiores haberent a
dño papa latissimā absoluē
di in foro penitētiali licētiā
sic apparet mihi q confesso
res ordinati p singulos cō-
uentus habeant magnā ⁊ amplā potestatē
absoluēdi neduꝫ de venialibus solis / quia
talis esset irratōnabilis ⁊ intolerabilis re-
strictio. sed etiā de mortalibus p̄sertim oc-
cultis. nō q absoluerēt de quocūq3 morta
li. Qñ aūt deberēt remittere ad supiorem ⁊
qñ nō relinqueretẽ arbitrio cōfessoris iuxta
qualitatē confitētis. Attēto p̄mo q cōsul-
tius est penitentē mittere in purgatoriū cū
parua penitētia. q cū magna nō implenda
vel forte nō alias cōfitēdo detrudere in in
fernū. Rursus attēto. q nō obstātibus tot
decretis sup penitētijs insurgēdis cōmuni
orē doctoꝝ sentētia q oēs penitētie in foro
sacramētali sūt arbitrarie intelligēdo đ pec
catis occultis. Ceteꝝ ꝑ manifestis regl'es
discipline i religionib⁹ ordinate possunt rō
nabilitẽ exigi ⁊ ab inuitis. Et hic h3 locū q
dicitẽ in terrorē alioꝝ. ⁊ ne facilitas venie in
cētiuū tribuat delīquēdi. ⁊ nullo mō đ oc-
cultis q̃ penit⁹ nō ꝯfiteretẽ nisi vellet. lꝫ i hꝫ
se dānaret. sed tā horrēdo discrimini nō occa
sio p̄stāda. cū tā misera ve ve ve sit ⁊ totiēs
expta fragilitas humane cōditionis.

Finit.

Distinctio magistra F

lis ⁊ breuis. eiusdem de modo excõmunicationis ⁊ irregularitatum ⁊ absolutionis ab eisdem.

Excõmunicationũ tot sunt genera quot cõmunicationũ. ⁊ cõsequẽter indicantur irregularitates que dicunt impedimẽta ad cõmunicationes legitimas exercens. ¶ Cõmunicationuz alia ẽ naturalis. alia ciuilis. Naturalis est hec vita corporalis. cui mors opposita potest dici excõmunicatio. Ciuilis est multiplex. Quedã ꝫm leges spectãtes ad cõmunicationez tpalem p̃sentis vite. de qua spectat [illegible] dños legistas. Alia est ecclesiastica ꝫm canones ⁊ instituta. que spectãt ad animam/in ordine ad vitã eternã. ¶ Ecclesiastica cõmunicatio de qua magis ad ꝓpositũ spectat/cõsiderat̃ dupliciter. Uno mõ ad deũ. Alio mõ ad ꝓximũ. ¶ Cõmunicatio ad deũ/est status seu vita grẽ gratuz facientis. cui opponit̃ generaliter ois excõmunicatio que contrahit̃ ex mortali peccato. sicq̃ nequeat talis excõmunicat⁹ exercere legitimos actus/p̃sertim sacramẽtalis sine peccato. ¶ Cõmunicatõ ad ꝓximũ seu publica tractat̃ ⁊ intẽdit̃ p canonistas: dũ loquunt̃ de excõicatione ⁊ irregularitate. ¶ Est aũt excõicatio seu irregularitas/sub duplici differẽtia. Quedã est oĩno sine peccato. quedã ex peccato existẽte vel p̃sũpto. Exemplũ p̃mi sicut bigamia. sicut iudiciũ latũ in causa sanguĩs ex officio. sicut ꝫuir⁹. sicut lepra. vel mutilatio. vel officiũ vile. et alia. que distrahũt ⁊ impediũt ab exercitõ diuinaꝝ ministrationũ. necnõ ⁊ ab ordinuz susceptõe repellũt. Exemplum secũdi sicut excõicatio late sentẽtie ab hoĩe vel a iure ꝓpter ꝯtumaciã verã vel p̃sumptam. ¶ Et hec ẽ acceptio cõmunissima. que subdiuidit̃ in varias spẽs velut innũerabiles. Tñ in generali. Quedã est reꝫuata pape. sicut etiã irregularitas q̃ ꝯtrahit̃ ex hmõi excõicatõe. dũ qs se miscet in diuinis excõicat⁹. recipiẽdo vel exercẽdo sciẽter ⁊ proposito. ¶ Altera ẽ irregularitas q̃ non ita reꝫuat̃ sed etiã tollere põt sacerdos simplex. sicut ĩ excõicatione minori/que suspẽdit hominẽ a celebratõne. quẽadmodũ fit si quis ꝑticipauerit scienter cũ excõicatis. nõ tamen in crimine. sed ex quadã verecunda pietate. ⁊ in casibus nõ cõcessis. ¶ Casus aũt ꝑticulares hmõi suspẽsionũ ⁊ irregularitatum querendi sunt a iuristis ⁊ ab institutis religionũ seu cõmunitatũ. q2 cõsurgũt [ex] sola cõstitutõe positiua. ⁊ aliqñ sine crimĩe licz nõ sine rõne. ꝓpterea cõdemnabilis ẽ contemptus. ¶ Proinde qualis debz esse forma absolutõis sup excõicatõnibus ⁊ irregularitatib⁹ in foro exteriori ⁊ publico. sciat̃ a iuristis qm̃ in foro ꝯsciẽ/nõ requiritur certa forma. nec de necessitate sacramẽti. nec de necessitate p̃cepti. Sed sufficit dicere vt supra. Ego absoluo te in nõie pris ⁊ filij ⁊ spũssancti. Amen. cũ intentõne absoluendi. Expedit aũt vt hec intẽtio sit latissima que ferat̃ sup oĩi casu in quo põt cõfessor absoluere tã de sententijs q̃m ð peccatis. Et ita sufficit hec forma ꝓ omnibus sine multiplicatõe verboꝝ. ¶ Adde q̃ absolutus in foro exteriori de excõicationib⁹ tenet̃ nihilominus causas excõmunicatõnũ sacramẽtaliter confiteri vt q̃ verberauerit clericũ ⁊c. Non eñ fit publice sacramentalis cõfessio ad quaz obligat ius diuinum. ¶ Ex quibus oĩbus colligi põt/q̃ multa a plerisq̃ addunt̃ frustra in absolutõe sacramentali. ad absolutõez penit⁹ nihil facientia. In hoc eñ q̃ cõfessor quilibet cũ intẽtione actuali vel habituali dicit ego te absoluo in nõie patris ⁊ filij ⁊ spũssancti. oĩa cõphendit. s. autoritate mihi cõmissa vel qua fungor/hãc eñ conditionẽ p̃supponit ipa absolutio. Itẽ a peccatis tuis mihi cõfessis sup̃flue addit. qm̃ de nõ cõfessis non absoluit. Itẽ ⁊ restituo te vnitati sctẽ ecclesie ⁊ sacramentis ei⁹. Si eñ absolut⁹ est. ex ꝯseq̃ fidelis ẽ/iam restitut⁹ est. Certe conditiones patent supra. ¶ Uerum vt supra tactum ẽ si quis fuerit a iure. vel ab homine suspensus aut maiori excõmunicatõne innodatus seu irregularitate irretit⁹ notorie aut ꝯtumaci aut certe illa q̃ sedi aplice ẽ reꝫuata ⁊c. in taliũ casuũ absolutõe p̃script⁹ est mod⁹ videlicet in sacris canonib⁹ vt eo modo nodũ religent quo qs fuerat alligatus. Et hec absolutio simpliciẽ sacerdotis

B

transcēdit ptātem saltem ex iure positiuo. Similiter eodē iure eius ptāti ablati sunt casus episcopales aut alioꝝ supiorū. Similiter et in institutōibus religionū ꝓpter artiorē sui status custodiā que peccata seu casus soli plato reseruant̄ q̄uis de p se quilibet sacerdos ab eisdē posset absoluere dūmodo vltra suā ptātem pncipalē non excederet. ¶ Patet quoqꝫ q̄ multa et in ipa absolutōe supioꝝ casuū criminū excōicationuꝫ irregularitatū etc. ab ipis platis adijciant̄ supflua et nihil ad absolutōeꝫ spectātia. Nam etiā in talibus sufficit ad comunem formā addere solūmō clausulam vel clausulas a iure institutas. q̄bus irretitus enodet̄ seu a nodis absoluat̄. vt dicēdo autoritate sūmi pōtificis vel gratie aut pmlegij ꝯcessi aut dati etc. Ego te absoluo a tali excōmunicatōe irregularitate interdicto suspēsione quā tali vel tali sententia incidisti etc. sicut cōgruit et autoritas cōcessa aut virtus gratie apostolice seu priuilegij se extendent. ¶ Quod autē additur in q̄tum gratum in cōspectu diuine maiestatis fuerit etc. nihil facit ad rem.

De iniunctione pnie

Sed d̄ iniunctōe pnie diuerse sūt opiones suas rōnes adducētes: an añ absolutōeꝫ vel post absolutōeꝫ iniūgēda sit pnia q̄ cōfessionis indiuidus comes ē. ad hoc em̄ ꝯfessio fit q̄ vulnus inflictū detegat̄. ad hoc penitētia iniūgit̄ vt vulneri detecto salutare remediū adhibeat̄. Et licet incerte sint ꝓuidentie nostre. nec q̄ lance diuino iudicō nostre pōderent̄ offense. tamen abundanti miscōia ac pietate ipius hoc cōcessum est fidelibus. vt sacramēto confessionis ac remedio penitētie etiā minus sufficiētis iaꝫ salteꝫ a mortis eterne sit ereptus supplicio qui fuerat dānādus etiā si ob modice penitentie iniūctionē longius sit cruciādus. q̄bus tñ cruciatibus etiā multiplex remedium sue spōse aliūde ꝓuidit ipe cui⁹ ppriū est misereri et cui⁹ miscōie nō est numerus. ¶ De illo añ an ante vel post absolutionē iniūgenda sit penitētia nihil videt̄ obesse homini simplici et cōtrito seu dolenti corde ad cōfessionē venieti et ad satisfactionē parato. ¶ In ipa aūt iniunctōe penitētie similiter occurrit rephensio sup multiplicatione verboꝝ. penitētie in nullo suffragantum. Sicut em̄ cōfitens cauere debet ne aliquid imisceat qd̄ tm̄ sacramentū excusatōne indebita. vbositate importuna. ostentatione falsa. sīlatōne fraudulenta ac ceteris quibuslibet malis violet fructūqꝫ eius tollat. ita nō minus ipe cōfessor locum dei tenens atqꝫ eius gerēs vices sacramēto ꝯfessionis reuerētiā exhibeat. et eius verba litera sancta sunt pōderanda ne et ipe in tali loco adducat quicq̄ qd̄ eū verboꝝ subtilitate necnō multiplicatōe aut insolita forma platōis possit ostētare magis ceteris cōfessoribus idoneū intelligentē doctiorem sanctioreqꝫ. his em̄ ac sīlibus cōditionib⁹ plerisqꝫ ꝯnefas cōfessoribus non solum fama et fauor a lingua sed etiā a manu crescit pecunia. et cathedra moysi quā dn̄s laudauit. istis atqꝫ alijs modis vertitur in cathedras nummulárioꝝ et colūbas vēdentiū. q̄s idem ipe euertit et de tēplo eiecit. Post simplicē igit̄ cōfessionē et verā vt ꝑsupponitur simplex etiā fiat absolutio aut cū timore et magna cautela ad supiores si oporꝫ remissio iuxta supius dicta. demū post absolutionē vel ante (qd̄ ad p̄sens nolumus determinare/eo q̄ nō obstet huic sacrō) simplex etiā fiat penitētie iniūctio.

Hoc notabile quod

sequit̄ multū ꝯcordat cū dictis dn̄i Joh. Gerson ita q̄ videt̄ etiā ab ipo positū.

Nota forma absolutionis a peccatis sufficiens et necessaria est. Ego absoluo te. Sed satis cōuenienter p̄mittit̄ autoritate ecclesia qua confessor accipit potestatem absoluendi in susceptione ordinis. Sed q̄ illa ptās est retenta i manu supioris nisi cōmittatur. ideo dicit̄ et ordinis. Et si loco huius clausule p̄mittat̄ autoritate qua fungor in his. Idem em̄ valet. Deniqꝫ nota q̄ satis cōuenienter apponit̄ in forma supius dicta/a peccatis tuis. ad denotādū de q̄ fiat absolutio vel de quibus. ¶ Nā vo dicat a peccatis tuis et a circūstantijs eoꝝ etc. hoc scōm/totaliter est supfluum. Quia aut circūstātia ē pctm̄ aut nō. Si sic iam dictū est

a peccatis tuis. Si nō. nō cadit sub absolutione. ¶ Itē q dicat̃ de cōtritis. piculosū est et pōt esse damnosuz. quia nedū contrita sed etiā attrita peccata possunt p absolutionem deleri/p gratiā post aduenientem. Ut melius post declarabit̃. Hoc aūt qd ē contritū/omino excluderet attrita. sicut album nigrū rc. Deniqz hoc est inijcere scrupulū desperatōis psertim in mortis articulo existētibus. Nulli em̄ cōstare pōt si vere d peccatis cōterat̃. Cū igit̃ audit se absolui a cōtritis incipiet dubitare et vacillare sup sua absolutōe. maxīe cū inimicus in mortis articulo toto posse insistat ad deijciendū hominē a sua spe et fiducia et sepe dolor corporis est vehemēs. ita q hō nullā deuotōnis gratiā seu ptritionē attestantem sentire possit. sicut etiā et in sanitate hominis sepe sine culpa sua ppter multas rōnes aufert̃ grā deuotōis. Tollit̃ igit̃ p hoc/fiducia vel minuit̃. et dat̃ occasio ruine seu desperatōnis Et si em̄ vere ita sit q absqz cōtritōe peccata/nō deleant̃. tū homo sepe veraciter cōteritur vel in ipā absolutōne cōtritio virtute sacramēti infundit̃. et hoc hominē vt p dicti latet. et cū audit a cōtritis/capit occasionem mussitādi et dubitādi. et p cōsequēs picitandi rc. ¶ Nō si dicat̃ de oblitis. similiter est supfluū. quia nō pōt cōfitēs d peccatis oblitis absolute absolui. qn etiam tenet̃ cōfiteri si in futuris recordet̃. ¶ Nec valet dicere que libēter cōfitereris siue que velles cōfiteri si eox haberes memoriā. qz staret q cōfitens vellet qn̄ cōfiteret̃. et non vellet qn̄ recordabit̃. Aut forte voluntatez habet bonā in generali de cōfitendo oīa que occurrūt. quaz nō haberet de cōfitēdo si in speciali aliqua occurrerēt sicut manifestum est et declarari posset p sylogismū incōtinētis extra passionē existētis. Et hoc dif fuse declarari pōt tpe suo. ¶ Itē male exprimit̃ si et inqtūz possum et debeo. qr si non potest/nō debet se ingerere ad audiēdū. Et si forte occurrit casus sibi imptinēs. debet remittere ad superiorē. Sed et sufficit q intentio cōfessoris sit bn̄ regulata. Nec ē idē dicere. si et inqtūz possum et dicere. Autoritate mihi cōmissa. qr primus modus loquēdi/ē dubitatiuus et p cōsequēs piculosus. vtiā statim sup dictū est. secūdus aūt asser tiuus. Et debet intelligi autoritate. i. p autoritatem. ¶ Nota illa pticula In nomine pa. et fi. rc. addit̃ ad denotādū q a deo est qd absoluit. Uel qr omnia sacramēta fiūt in vtute fidei trinitatis et passionis ihu xpi dñi nrī. Nec ē (vt Thomas dicit in tertia pte sūme) de substātia absolutōis. sed relinquit̃ arbitrio sacerdotis. qui cū sit vt istrumētaliter pcurrens rc. siue vt minister absoluat. cōueniēter apponit illud qd ptinet ad primā autoritatē dei. s. vt dicat̃. Ego te absoluo in nomine pa. rc. Quia tamē hoc nō est determinatū ex verbis xpi. Quodcunqz ligaueris super terrā rc. sicut in baptismo talis appositio ibi. et nō in baptismo relinquit̃ arbitrio sacerdotis.

Aliud notabile eiusdem

Nota

dem vt videt̃ de pmis motibus et psensu. Notandū q sūt motus pmo primi. Et sūt motus scdo primi. et sūt motus q cōsistūt in cōsensu. Motus primo primi sunt tres in qbus nō est aliqd pctm̄ mortale vel veniale. quia nō attingūt voluntatē nec vt libera est nec vt natura. Primus ē titillatio in carne siue suggestio facta. excitās ad libidinē. Scds ē delectatio in appetitu sensitiuo tm̄ circa illud qd caro suggerit. Tertius desideriū improuisuz psequēdi illud in opus. ¶ Motus aūt scdo primi sunt illi q attingunt volūtatē vt natura est nō vt est arbitrio libera seu liberatiua. Et sunt tres. Primus ē motus delectatōis in volūtate. con delectādo appetitui sensitiuo Scds ē psensus subitus volūtatis in delectatōez. Tertius ē psensus subitus seu desiderium psequēdi in opus. In his ē tm̄ pctm̄ veniale. Ita q in pmo gradu ē principiū pctī venialis. In scdo mediū. In tertio limes seu terminus. ¶ Isti sūt psensus in qbus cadit pctm̄ mortale de pctō saltē qd cadit sub phibitōne. Primus ē psensus interpretatiuus in delectationē. q fit qn̄ ex delectatōne volūtatis intm̄ absorbet rō/vt nō possit intendere iudicio. et volūtas negligit mouere rōnez ad iudicandū et pmittit tps trāsire quo possit deliberare. Scds ē psensus verus in delectatione. habito etiā iudicio rōnis i oppositū certo. Tertius ē psensus in opus verus et deli

beratus. etiã si opus nũq̃ sequat. qđ q̃dẽ per se est pctm̃ mortale. Inde ait saluator. Qui viderit mulierẽ ad cõcupiscendũ eaz. statim mechatus ẽ eã in corde suo.

Opusculum eiusdem
sup absolutõe ↄfessionis sacramẽtalis.

Ratia tibi ꝛ pax. frat̃ charissime Petis primo. si apud aliquẽ doctorem repiat̃ forma autẽtica absolutõnis sacramẽtalis. Rñdeo ꝙ sic. Et de hoc videat̃ sũma cõfessoꝝ. vel Bertelina sup hoc verbo absolutio ꝑma q̃stione. Utrũ forma absolutõis debeat fieri sub modo indicatiuo. Et ꝫm illa que reperiunt̃ ibidẽ patebit satis rñsio. Ad illud qđ scđo petis .s. que sit forma sufficiens? ¶ Deinde ad tertiũ qđ queris vnde tot varietates in forma ista absolutõis? Rñdeo/ ꝙ ex ignorãtia vel negligẽtia sufficiẽter inquirẽdi que agẽda sunt circa sacramenta. Sed cur plus inquis circa istã formã ꝙ circa alias? Rõ vna est. q꞉ alie forme/ dicuntur publice ꝛ inueniunt̃ scripte sicq꞉ leguntur. Hic aũt occulte ꝛ absq꞉ libris ꝛ arbitriis fit negociuz. Potest ꝛ alia ratio dari. q꞉ actus cõfessionis ꝛ absolutõnis/ est quidã actus iudicialis vbi videt̃ sufficere ꝙ sacerdos iudex/ explicet sententiã suã quibuscũq꞉ ṽbis dum tñ intendat absoluere. sicut dicimus in matrimonio ꝙ cõsensus interior amborum. significat᷒ exterius qualibuscũq꞉ verbis. imo ꝛ signis. sicut in muto. sufficit ad matrimoniũ ↄtrahendũ. ¶ Deniq꞉ ꝑ solutione alioꝝ quesitoꝝ ꝛ declaratõne ꝑmissorum/ scribã tibi moduz quo vtor ĩ hmõi absolutõnibus. ¶ Unde si nihil dubitat̃ de excõicatõe cõtracta. Dico primo ꝑ modum impc̃atõnis que de cõgruo ꝑmittit̃. Dñs noster ihs xp̃s [illegible] absoluat. vel parcat tibi deus. vel dũ mora maior est. Misereatur tui omñps deus ꝛc̃. Deinde subiũgo cũ intentõe interiori absoluẽdi/ q̃ntum possuz. ꝛ ꝫm autoritatẽ mihi cõmissam. Et dico: Ego te absoluo a peccatis tuis In nomĩe pa. ꝛ fi. ꝛ s. s. Amen. ¶ Nec oportet aliud addere. nec istud ꝓnomen aliis nec istud adiectiuũ oĩbus. nec istud oblitis nec illud ↄtritis. imo põt nocere si ponit̃ hoc adiectiuũ ↄtritis. cũ ṽtus sacramẽtalis absolutõnis valeat sup pctã solũ attrita. licet nõdũ ↄtrita. Et ita est additio quodãmõ distrahens q̃ ꝑsupponit cõtritionẽ p̃cessisse q̃ nõ semꝑ prequirit̃ vt dictũ est. ¶ Itẽ nec oportet addere q̃ntum possum et adhuc minus istud inq̃ntuz debeo. q꞉ sepe sacerdos nõ tenetur aut debet absoluere. ꝛ ita est additio distrahẽs. ¶ Itẽ nec oportet addere autoritate mihi ↄmissa ꝛc̃. oĩa enĩ talia superflua sũt ꝛ valẽt ꝑ intentõez interiorẽ quã habet sacerdos vel habuit in volendo absoluere. Unde ꝓ regula teneat̃ ꝙ forme sacramentoꝝ debẽt esse absolute ꝛ nõ cõditionales. Et si opponat̃ ꝙ in baptismo dicit̃ q̃nq꞉. Si tu nõ es baptisat᷒ e. t. b. ꝛc̃. Rñdeo ꝙ illa ↄditio nõ se tenet nec tenere debet ex parte forme sed solũ referẽda ẽ ad explicatõez intentõis quã habet sacerdos. quã intentõez ideo explicat ne putet̃ velle baptisare puerũ iam baptisatũ. ꝛ ita facere iniuriã sacramẽto. Unde apud deũ sufficeret intentio interior sine tali explicatõe. nisi quia sic ecclesia voluit fieri cã dicta. Simile esset in dubio qđ aliquis haberet de hostia posita an eũ. dum celebrat ꝛ nescit plane si consecrata sit iam vel nõ. vtputa q꞉ nescit si ꝓtulerit sufficiẽter ṽba ꝛc̃. Tunc si necessaria sit securitas amplior/ sufficiet ꝙ homo cũ intentõe ista ꝙ nõ intẽdit cõsecrare istã hostiaz si sit cõsecrata. dicat verba cõsecrationis. q̃uis talis repetitio nõ sit passim faciẽda. nec est in hoc assuescenduz. ¶ Addat̃ ꝙ predicta forma absolutõis sacramentalis sufficit in quacũq꞉ absolutione pro peccatis siue fiat confessio post vnã absolutõez iam datam siue nõ. Nec oportet dicere Absoluo te ab isto peccato ꝛc̃. sed sufficit sicut prius. ¶ Deniq꞉ tutius obseruat̃ breuis ꝛ succincta forma absoluẽdi p̃dicta. q̃ dum fiũt tot additiones q̃ vel sunt supflue vel q̃nq꞉ distrahẽtes aut impeditiue. ¶ Ceterũ quo ad absolutionẽ de excõmunicatõe. Respondet̃ ꝙ in foro publico nõ sacramẽtali/ nulla certa forma requirit̃ sufficit ꝙ ille qui habet potestatẽ iudiciariã significet intentionẽ suaz qua vult talem absolutuz esse. ¶ Porro q̃ ad sacramentalẽ absolutionẽ que vlterius requirit̃/ ꝛ circa cuius omissionẽ multi deficiunt p̃cisa forma nõ ita requirit̃ sicut in aliis sacramentis. Unde ista forma sufficiat

cum intentōe interiori sicut prius explicabat. Ego absoluo te ab excōmunicatōe vel excōicationibus ꝛc̄. Et pōt addi. licet non sit necessariū istud. Et restituo te sacramentis ecclie ꝛ orōnibus diuinis In noīe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti. ¶ Verū quo ad minorē excōmunicatōez que ꝯtrahit ex pticipatione cū excōmunicatis sufficit eadē forma. Sed quo ad excōmunicatōz largo nomine dictā que ꝯtrahit ex quolibet peccato mortali quod sepat hominē a deo puto ꝙ non requirit̄ specialis formula sed sufficit alia que dicta est ꝑ peccatis. ¶ Amplius vero quo ad irregularitates ꝯtractas celebrando in excōmunicatōe vel alio tali mō sicut habet̄ in cōstitutōnibus decretaliū. forma nō est certa ꝛ p̄cise requisita. cum sit quidā actus iudicialis magis quodāmodo ꝙ̄ ordinis. Nihilominus pōt cōgrue sic dici sicut etiā pn̄iarioꝝ vsus habz. Ego absoluo te ab irregularitate vel irregularitatibus si sint plures. ꝛ restituo te sacramentis ecclie. ꝛ dispenso tecū. Et hoc ponūt ꝑ futuro tp̄e vt hō legittime possit celebrare vł vti sacramētis. Deniqz addit̄ In noīe pa. ꝛ fi. ꝛ s.s. Amen. ¶ Tandē ad id qđ inquirit̄ si sit expediēs in iniūctōe penitentie dicere. Oia bona que facies/sint tibi pro generali penitētia? Rn̄deo ꝙ sic qꝛ p hunc modum omnia talia bona. habent vim satisfactoriam. licet nō tantūdem sicut si specialiter iniungerent̄ ꝛ fierent. ꝛ hoc ꝓpter obligationem maiorem ꝛ obedientiā inde sequentē Sed non esset securū specialiter iniungere talia vel talia omnia sic debere fieri. ꝓpter periculum trāsgressionis ꝛ culpe seu inobedientie inde ꝯsequētis.

Tenor questiōis de

qua fit supius mētio in sūma cōfessoꝝ li. iij. ti. xxxiiij. q. xci. ꝫm quottatōnē libri mei sic se habet. quia post confessionē cōtriti pectoris. regulariter debet subsequi absolutō sacerdotis. quero an forma absolutōnis in sacramēto penitentie/deb et dici sub modo indicatiuo. Respondeo ꝫm Albertum in scriptis sup quarto sententiaꝝ dis. xvij. Dicendū ꝙ sic ꝓpter sacramenti certitudinem sed ꝙ precedit dep̄catio hoc est de bene esse sacramēti ꝛ nō de esse. Unde cōuenienter dicitur. dn̄s te absoluat ꝛ ego autoritate qua fungor absoluo te a peccatis tuis in nomine patris ꝛ filij ꝛ spūssancti Amē. Et hanc formam exposuit magister Johannis de verziaco in scolis i lectionibus suis. Thomas etiam in vltima parte summe sue. q. lxxxiiij. ar. iij. ꝯcordat cū hoc. dicit eīn ꝙ de forma substātie ē/ego te absoluo. sed p̄mittitur orō misereat̄ tui omīpotēs deus ꝛc̄. ne effectus sacramēti impediat̄ ex pte penitentis. Item qꝛ sacerdos nō ꝓpria autoritate absoluit sed q̄si minister cōuenienter aliquid apponit̄. ego te absoluo in nomīe patris ꝛ filij ꝛ spūssancti Amen. Vel p virtutem passionis xp̄i. Vel autoritate dei/sicut Dionysius exponit. iij. cap̄. celestis hierar. Quia tamē hoc nō est determinatū ex verbis xp̄i sicut in baptismo talis appositio relinquit̄ in arbitrio sacerdotis. ¶ Sequit̄ alia q̄stio/vtrū requirit̄ impositio manuū sacerdotis in sacramēto penitētie? Rn̄deo ꝫm Tho. vbi supra. arti. iiij. dicendum ꝙ nō. qꝛ hoc sacr̄m nō ordinat̄ ad cōsequendum aliquā excellentiā grē/sed ad remissionem peccatoꝝ. Magis etiā in hoc sacr̄o cōpeteret crucis signatio/ꝙ̄ manus impositio. In signū ꝙ p signū crucis xp̄i/remittūtur pctā ꝛ tn̄ nō est de necessitate sacr̄i. hec ibi.

Quesisti insup si ho R

mo absolutus a pena ꝛ a culpa. ꝫm formā solitā conferri in articulo mortis moriēs in illo statu/euolet statim ad celū? Rn̄deo ꝙ a radice videnda eēt hic tota materia de indulgentijs/ad plene īdendū. Pro qua videant̄ doctores in. iiij. sentētiaꝝ. ꝛ alie summe. dico tn̄ q̄tuz spectat ad p̄sens/ꝙ absolutio illa solet dari de peccatis cōtritis ꝛ cōfessis. Si ḡ pctā sint q̄ nō sunt sacramētaliter ꝯfessa. sicut sunt pctā oblita nō optet ꝙ de illis ꝫm formā absolutōis det̄ indulgentia. Ex quo patet q̄rū expedit nō dari obliuioni pctīn sed illa exp̄sse cōfiteri habita copia sacerdotis. patet vltra ꝙ in absolutōne sacramētali nō oportet dicere absoluo te a peccatis oblitis. Verū est tn̄ ꝙ qꝛ deus nō obligat ad impossibile si peccata oblita nō veniant in memoriam. facta diligentia sufficienti. ꝛ homo cōteratur in generali de illis tunc homo saluabit̄. sic tamē quasi p ign

Secus aūt est dicūt iuriste/ de absolutione de excōicationibus/ etiam [illegible] oblitus/ quia nō oportet ab illis iterū absolui dū habēs potestatē generalē vt papa vel legatus ꝛc. absoluit generaliter ab omnibus sententijs quod est tutū petere ꝛ habere. ¶ Addatur ad pmissa/ ꝙ potestas platoꝝ in dando indulgentias nō est nisi quedā potestas dispēsationis que debet eē rationalis ꝛ ad edificationē ꝛ ideo si dent sine causa ratōnabili has vel illas indulgētias vtpote ꝓ solo intuitu fauoris humani/ vel alio tali modo nō oportet ꝙ indulgētie tantū valeant q̄tum sonāt. Propterea fatue sunt ꝛ superstitiose quedā intitulatōnes de indulgentijs xx. mille annoꝝ vel tali mō qui dixerit q̄nq̄ pater noster/ ante talē imaginē ꝛc. Et eēt per platos ꝓuidendū. q2 cedit hoc in ꝯtemptum ꝛ irrisionem indulgentiaꝝ nec continet veritatē. Unde plena indulgētia vix solebat dari/ ꝓ passagio terre sancte. Constat tū ꝙ factū ꝓ quo sunt indulgētie/ magl priuilegiatū est/ q̄ aliud ceteris parib⁹. ¶ Addat̄ pterea/ ꝙ forma dādi indulgētias sepe varia est. q̄nq̄ em̄ dat̄ sub ceteris conditionibus vt si sint ꝯfessi ꝛ contriti/ ꝛ si dederīt manus adiutrices. q̄nq̄ dat̄ existētibus in gratia. vel infra mēsem habuerint gratiam itaq̄ tūc dum habent gratiā recipiunt gratiam sine alio actu ꝯfessionis. vel sacramētalis absolutionis. Unde dare indulgentias nō est ꝓprie absoluere a peccatis/ sed est de penitētia debita relaxare vel in toto vel in pte. Et ita patet ꝙ nō requirit̄/ certa forma verboꝝ/ sicut in sacramento sed sufficit explicare ̄sm intētionē pape dantis. ꝙ dat̄ tali tales indulgētie.

Queris vlterius

Utrū absolutio a pena ꝛ culpa ꝓ articulo mortis semel in vita possit dari illi q̄ nō est tūc moritur⁹. Rn̄deo circa hoc necessariuꝫ ē cognoscere q̄d ꝛ q̄uo papa intēdit dādo indulgētias iuxta illud ꝙ vltio addebat̄ i solutōe alteri⁹ dubitatōis. q2 si intēdit ꝙ solū mō valcāt indulgētie ꝓ illo q̄ moritur⁹ē ꝛ ꝓ hora q̄ ē moritur⁹/ tūc q̄ntūcūq̄ det̄ idulgētia a sacerdote illā nō hꝫ effectū nisi ꝓ hora mortis. Un̄ ꝛ si ille postmodū moriat̄ i pctō mortali effect⁹ indulgētie impedit̄ Si aūt moriat̄ in grā forte tūc pma indulgētia sortiet̄ effectū etiā si sacerdos defuerit dās istas indulgētias. Addit̄ forte q2 nesciat̄ hic satis intētio pape ꝯferētl. Un̄ q̄mis sacrm̄ extreme vnctōis nō debeat dari nisi in articulo mortis tn̄ si ille suscipiēs nō moriat̄ ꝓ tūc nihilomin⁹ erit vere inūctus sacramētalit̄. ꝛ inde in altera vice articuli mortis poterit inūgi. nō em̄ dicit̄ articul⁹ mortis. q2 per illū vel in illo hō moriat̄ sed q2 ̄sm ꝓbabilē ꝯiecturā hūanā/ nō ē in dubio mortis/ ꝛ ita nō optet expectare horam extremi suspirij. Est igit̄ tutū ꝯsiliū in datōne huiusmodi indulgētiaꝝ a pena ꝛ a culpa ꝓ articulo mortis/ ꝙ in q̄libet tali articulo prout expssuꝫ est. petat infirmus sibi dari idulgentiā talē ̄sm pape intētionē ꝛ ꝙ ꝯferens sic dirigat intētionē suā. ꝛ dicat verbis quibus valet postq̄ absoluerit eū sacramētaliter. mō debito tā ab excōicatōib⁹ q̄ a peccatis. do tibi plenā indulgētiā de pctis tuis. habēdo vt dictū ē. intētionē ad grāꝫ a papa expssaꝫ/ siue explicet̄ siue nō illā intētio.

Vlterius ad illud L

ꝙ quesisti si versus ille: dirupisti dn̄e vincula mea ꝛc. dictus semel vel ter in morte habeat efficaciā qualē quidā ponunt ꝛ imponūt Aug. dixisse? Rn̄deo ꝓ regula circa talia q̄ sunt innumerabilia ꝙ nūq̄ attribuenda ē aliqua v̄tus supnaturalis/ talib⁹ rebus quibuscūq̄. nisi hoc trahi possit ex scriptura sacra. vel reuelatōe diuina ꝛ oppositū credere/ habet quādā specie supstitōnis/ plus vel minus. ̄sm naturam operis vel assertionis. Nō optet tn̄ ꝙ sp sit pctm̄ mortale imo habet sepe excusatōneꝫ licet apud simplices ꝛ pios qui nō ponūt speꝫ in talibus nisi ex v̄tute diuina/ quā reputant deū talibus reb⁹ indidisse ac pinde subleuāt spem suā; ꝛ imaginatōeꝫ habētfortiorē. q̄uis instruēdi eēnt crebri⁹. tā ꝓ ̄smōes q̄ aliūde vt spem suā poti⁹ figerēt in auxilio dei/ ꝛ scatoꝝ imediate. q̄ talia adinuēta quererent. Nihilomin⁹ ꝯdescēdendū ē q̄nq̄ fragilitati ꝛ debili deuotōi hominū. ꝛ pauce fidei/ q̄ nequeūt sic ferri in deū immediate. Et ex hoc pn̄t excusari nouenarie q̄ fiunt cū certis obseruātijs q̄s credunt simplices eē necessarias ꝛ ꝙ alioq̄n nihil valeret q̄cq̄d ageret. vt

si solū eēnt octo dies vel si .xj. eēnt silr si dcē eadē la lōgitudis illius q̄ offert q̄ plus p-dest q̄ lōgior / ⁊ ita de silibus innūeris. Nō est igit̄ q̄libet talis obs̄uātia ɔdēnāda. ⁊ ex-trahēda tāq̄ impia / s; poti⁹ studēdū ē vt il-lud q̄d sit siat intētōe pia ad deū ⁊ sub spe auxilij sui / ab ip̄o ⁊ nō altero q̄libet ɔsequē-di. Sicpie pōt dici v̄sus prior ⁊ silia nō de assertōe certa / q̄ habeat vim hm̄ōi s; q̄r de uotio dicētis hoc meret̄ adiuuāte gr̄a dei. ⁊ spes interim sua vigorosius eleuat̄.

Ad aliud cū queritur

si quis sacerdos absoluat aliquem bona fi de. credens habere potestatē absoluendi il lum. qui tñ in veritate nō habeat potesta-tem debeat postmodū facere cōscientiā illi quē putauit absoluere. Et si sic q̄d ageret si iam mortu⁹ extiterit? Respōdeo q̄ talis nō est absolutus sacramētaliter. saluabit̄ tñ ex quo bona fide ɔ cessit ⁊ cōtritus est / nisi p⁹ modū dum venerit ad noticiam suam ve-ritas cōtempsit cōfiteri. Sacerdos autē te-netur sibi facere conscientiam dum resciue rit ⁊ hoc si cōmode possit fieri alias nō nec oportet q̄ si non fecerit alteri conscientiam de hoc quia non ɔmode potest aut potuit sit in periculo damnationis / confiteri in ō ignorātia aut negligētia tutū erit.

Aliud quesisti si dicē

do officiū diuinū occurrat cogitatio deuo ta circa aliud q̄ sonāt verba seruitij / sit vti-lius insequi cogitationē illam vel cōtinua-re. q̄ reducere se infra terminos ⁊ limites s̄-uitij? Respondet̄ q̄ talis. aut est exercita-tus iam circa illam cogitationē. ita q̄ tran sit apud eum in cōtemplationē. i. q̄ facili ter ⁊ absq; impedimēto potest s̄m illam se ip̄m eleuare. ⁊ s̄m illam videre. velut in lu mine claro ⁊ impturbato. et ita poterit tal' in cōtemplatōe semet exercere etiam tem-pore seruitij. quia cū om̄i facilitate ⁊ absq; impedimēto reuersionis ad ea cogitanda que dicunt̄ in seruitio. trāsibit in hoc nūc in illud. Si vero cogitatio que occurrit sit insolita ⁊ egeat grandi ⁊ forti attentōe nec possit trahi ad familiarē cogitationē ⁊ faci-lem. nisi cū diuturna meditatōe tūc in hoc casu videt̄ tutius et cōsultius cogitationē

illā differre. vsq; post tempus seruitij. quā-do seruitiū est impositum sub diffinito. Et s̄m hoc videt̄ intelligi illud dictum beati Bern̄. in vna omel. super cantica vbi vetat ne quicq̄ aliud tempore seruitij cogitetur. etiā si salubre aliquid occurrerit ⁊c. ¶ Pla-cuit imprecatio litteris tuis inserta qua pe tis. vt oēs nos deus in sua pace custodiat. ⁊ a turbatione mūdi ⁊ hominū in abscōdi-to faciei sue misericorditer abscōdat. Est ac cōmoda p̄senti tempestati que minat̄ ingē tes horrēdasq; bellorum plus q̄ ciuiliū opio-nes / a facie quorum / non est refugium tutius ⁊ melius / q̄ ad deum recurrendo / per patiē tiam ⁊ humiliationem magnam. Nam in qualicūq; angulo mūdi qualis securitas / qualis ve pax sperabitur? disposui manere stabiliter in loco meo parisius ⁊ illic p̄sto-lari / que domini volūtas de me fiat / nā lo-corum mutatio quid ɔficeret nō satis inuenio. Expectamus aūt prebendam ampliorem ⁊ faciliorem ac vberiorē in ecclesia illa ma-gna: non parisien̄. sed paradisi / ad quē ten-dimus diuersis vijs. alius sic / alius v̄o sic iuxta vocantis dei varios ⁊ imp̄scrutabi-les modos. Faciat igitur quilibet p̄ bona opera / vocationē suam certam ne ab expe-ctatione nostra / nos confundat deus. Tu nominatim frater charissime h⁹ egeris / au xiliāte gr̄a dei que iugiter tecū sit / ⁊ fructum afferre faciat in patientia / in q̄ sola posside-mus animas nostras. Lege. xlv. ca. hiere-mie ɔphete de verbo dn̄i ad Baruch. Et bene valē memor mei in oratōnibus tuis. Nec pacē quesieris extra / sed assidue tecum habita ⁊ libero animi cōtemptu / rumores fuge. nō solū ne incipias nouus autor hr̄i: sed ne te gratis impleāt ⁊ vexēt. Dn̄m inuo ca / ⁊ nō trepidabis timore. vbi nō erat timor. Aut si timēdū est / illū time q̄ pōt corpus ⁊ aīam pdere in gehēnam ignis. Ammodo dū dubitatōes hm̄ōi morales pulsauerint animū tuū / vel tuorum recurre diligenter ad sūmā q̄m habes. s. bertelinā. q̄r illic repies r̄n̄siōes fere de oībus talibus. aut saltē inq̄ rēdo ɔficies / exercens ingeniū. ⁊ noua q̄ti die addiscēs / vetera ɔfundi⁹ memoria ra-dicabis. Eas v̄o solutōes q̄s nō inuenerit remādā ⁊ satis facere curabim⁹. Explicit ep̄la mgr̄i Johis Gerson. missa fr̄i suo ce-

lestino &c. Ex p̄dictis apparet q̄ forma suf ficiēs & secura absoluēdi in cōfessionib⁹ vbi nō habet scrupulus aliq̄s de excōmunicatione aliqua vel irregularitate posteaq̄ p̄missa est ɔgrua q̄ua imp̄catio vt Parcat tibi deus. vel misereat̄ &c. vel similis/est ista Ego absoluo te a peccatis tuis In nomie patris & filij & sp̄ussancti amē. Nec oportet alia addere. imo tuti⁹ ē dimittere/q2 talia vel̄ sunt sup̄uacua & nugatoria/vel distrahētia & pl⁹ nocumēti quā securitatis & vtilitatis afferētia. Ubi aūt dubitat̄ verisilr̄ aut certitudinaliter scit̄ de excōmunicatōe vel irregularitate/forma habet̄ in sup̄ioribus. nec fingat aliquis nimis leuiter scrupulos in materia ɔsciētie. sed expto2 & sapientū cōsilio vtat̄. alias nūq̄ ad solidā aliquā deuotionē p̄ueniet &c. ¶ Que sequūt̄ in p̄dicta lr̄a nō habent̄/sed cognoscēs ego q̄ ad capitulū. xlv. Hieremie de baruch me remitteret legēdū. manifestare nesciētibus curaui. Sciēdū igit̄ q̄ baruch qui scriba erat p̄uidens nimiā calamitatē que oppressura erat iudeos de hierusalē in qua ip̄e tūc erat qñ nabuchodonosor rex babylonis/oppugnauit eam/ & timēs plurimū inuolui cōmuni cetero2 clade/cepit intra seip̄m querulosis planctibus cōtristari. quē dn̄s pie paternaliter redarguēs q̄ in tāta hominū multitudine in captiuitatē adducenda ip̄e sibi requiē & gaudia quer̄ēt/p̄dixit ip̄m baruch/multa cū ceteris passurū corp̄alit̄/sed nō sine grādi & dulcissima cōsolatione. seruaturū se aīam eius/quocūq̄ p̄geret ɔpromisit. q̄ quidē illi sufficere debuit. Uñ hic habet̄ in dicto cap̄lo. xlv. hieremie. verbū qd̄ locutus ē hieremias ɔpheta ad baruch filiū nerie/ cū scripsisset verba hec ī libro ex ore hieremie anno. x. Joachim filij iosie regis iuda dicēs. hec dicit dn̄s de⁹ rex isrl̄ ad te baruch/dixisti ve misero mihi qm̄ addidit dn̄s dolorē dolori meo/laboraui cū gemitu meo & requiē nō inueni. Hec dic̄ dominus sic dices ad eū ecce q̄s ego edificaui destruo/& quos plātaui ego euello/& vniuersam terrā hanc. & tu queris tibi gaudia noli querere. quia ecce ego adducā malū sup̄ omnē carnē dicit domin⁹. & dabo tibi animā tuā in salutē/in oībus locis ad quecūq̄ p̄rexeris. Hec ibi. Super quo verbo ait glosa ordinaria in hunc modū. Rudis adhuc tolerantia passionū quas experturus erat Baruch expauit captiuitatis calamitatem/que tempore Joachim imminebat. Unde conquerit̄ dolorem additū dolori suo/cui responsum est a deo/ q̄ superflue quereret sibi pacē cum totus populus sub fasce tribulationū laboraret. Signat autē eos qui pressura tribulationū vel p̄secutionū. quibus in p̄senti ecclesia grauat̄. pusillanimitate titubant querentes cōsolationem que solū in futuro plene p̄mittit̄ Unde vos aūt contristabimini. sed tristicia vestra; vertet̄ in gaudiū. Hec ibi. Igit̄ hoc exemplo erudita/ rogemus in sp̄ū humilitatis & animo cōtrito obnixius patrē misericordiarū/dominū nostrū vt si ɔpter delicta nostra que penas acerbissimas demeruerunt flagellari nos decreuerit saltē misericorditer corripiat/ cōseruās animas nostras/ab omni murmuratōnis & impatientie periculo: quatinus in presenti castigati salubriter & non mortificati digni sim⁹ qui in eterna beatitudine cum sanctis omnibus cōsolemur. Amen.

De absolutōe de functi carthusieñ.

Sequit̄ respōsio ad interrogatōnem carthusiēsiū aliquo2. Ad uidēdū si defunct⁹ possit absolui sicut dicit̄ fieri apud carthusieñ. dū inhumatio celebratur/ Notari potest distinctio magistralis q̄ q̄druplex potest intelligi absolutio. Quedā est sacramētalis in foro cōscientie. Quedā iudicialis in foro eccl̄ie. Quedā satisfactoria. Quedā dep̄catoria. ¶ Cōstat q̄ defunctus nō potest absolui sacramētaliter sicut nec pōt confiteri qm̄ a mortuo perit confessio & ad hoc pōt reduci illud dictū petri qd̄cūq̄ ligaueris sup̄ terram &c. non dicit sub terra. Rursus quia si defunctus sit in gloria/nō indiget. Si sit dānatus nō ē capax/ si sit in purgatorio ip̄e alit̄ saluabit̄. ¶ Cōstat p̄terea q̄ defunctus si fuerit excōmunicatus in foro ecclesie vel exteriori & penituerit potest absolui/ q̄ quo ad corpus & q̄ ad animā sicut frequenter practicat̄. Et ī hoc casu potest officiās dicere absoluo te nō in

pmo/nec in sequētibus expedit. ¶ Constat rursus/ q p modū satisfactionis/ pōt defunctus existens in purgatorio recipe absolutionem a pena sua multipliciter. Uno modo dum particularis persona applicat meritum sue satisfactionis pro defuncto. Alio modo dum hoc facit vna cōgregatō particularis: vel caput ꝯgregatōis. Tertio modo si papa velit cōmunicare de thesauro ecclesie/per modū indulgētie/ quoniam isto modo potestas pape et claues ecclesie psūt se extēdere ad defunctos in purgatorio saltē indirecte cui9 declaratio posset lōgius extendi. sed hic omittit. Fundamētū datur in articulo simboli sanctoꝝ cōmunionem In quo fundat valor suffragioꝝ p defunctis factoꝝ p viuos. ¶ Constat denique q p modū depcatōis et impetratōis pōt defunctus existēs in purgatorio freqūter absolui iuxta doctrinā cōem oīm doctoꝝ/ et vniuersalē ritū eccl'ie/ que p defunctis instituit orōnes atque suffragia. Et inde est illa oratio cū similibus/absolue quesumus dñe. Iuxta quē modū absolutōis/ fiūt in ecclesia quotidie absolutōes generales añ missam. et in cōpletorio. dū post cōfiteor dicit; absolutōē etc. ¶ Et isto modo nulla ē difficultas in pdicta obseruatōe carthusien. vel alioꝝ qui dicunt absoluere defunctos si nō vtant nisi vbis depcatorijs. Quia vel intēdunt impetrare absolutōē defuncti p depcationē vel etiā p satisfactionū suarū applicationē iuxta tertiū membrū. ¶ Si vero fiat absolutio p verbū psentis temporis et indicatiui modi/ vt dicendo ego te absoluo etc. Potest hic loquēdi mod9/pie intelligi vel interptari/ tanq sit depcatori9 aut q fiat iuxta scdm membrū distinctōis absolutio quedā iuridicialis de excōicationibus/si que forsitan cōtracte sunt p transgressionē statutoꝝ religionis vel alio mō. Cui consonat quod inquirit a circūstantibus dū corpus debet inhumari/ vultis q absoluat. Sicut etiā apud seculares quandoque nō humaret corpus/nisi epus vel curatus mandaret et creditores consentirent. ¶ Rursus poss addi q ex indulto apostolico intelligat fieri largitio quedā indulgētiaꝝ p quas absoluat defunct9 a pena/q ligatus ē in purgatorio. Sed h9 indiget maiori declaratōe. qr nec certū est de tali puilegio vel indulto seu de forma eius. Et que causa mouisset papā ad cōcedendū tales indulgentias carthusiensibus plusq alijs q̄uis austeritas religionis videret esse causa rōnabilis talis indulti. ¶ Et post scripturam pmissoꝝ/datū est intelligi q prior magnus: et sequēter alij/ fungunt autoritate legati pape circa suos. Et istā ꝯcessionē iudico rōnalē/ p tollēdis scrupulis/ q plures insurgūt apud timoratos in dei seruitio quā alias. Et vt afflictis p timore di sua prosit afflictō. Unde licet defuncti nō sint habiles facere que cōmuniter instituūt p pceptione indulgētiaꝝ vt q ꝯtribuant ieiunēt orent. pōt tñ papalis autoritas cōcedere vt li p eaꝝ suis viui talia faciāt p quibus dant indugētie psint ipsis.

Finit.

Sup absoluēdi potestate et qualiter expediat fieri reseruationem peccatoꝝ.

g Lorificate deū q dedit ptātē talē hoib9. Mat. ix. a. Qd vbū q̄uis lrāliē sit de ptāte sanatōnis morboꝝ in corpe tñ pncipali9 intelligit p mysteriū/de ptāte clauiū/ soluēdū pestes peccatoꝝ in mēte. Hec aūt ptās clauiū que circa corpus xpi mysticū cum mēbris suis q sunt fideles exercet. residet ī sua plenitudine et fonte apud papā/ dehinc ad platos maiores vsque ad minores quos curatos appellamus deriuatur ordine hierarchico/ diuinitus nō humanitus instituto ad edificationē eccl'ie/ et saltē pploꝝ/ quā xps expediēs iudicauit. Et qm̄ expedit viā penitētie per claues eccl'iasticas nec nimis apiri p cōtemptu/nec improbe coartare sine fructu. Uidendū est pcipue de ptāte curatoꝝ que q̄tidie practicat q̄liter sit et qualiter nō limitanda iuxta qualitates tempoꝝ et locoꝝ et multiplicationē transgressionū/ et possibilitatē remedioꝝ. Qua super re/ placeat attendere ppositiones. nō declarationes/qui sequūtur. ¶ Omnis casus q non inuenit a curatis remotus/ cēsendus ē eis ꝯcessus in foro ꝯsciētie respectu subditoꝝ. ¶ Oīs casus cui9 reseruatio ad supiorē/ vel

nō deceret vel nō expediret/curatis ē relinquēdus. Ois casus pure secretus/nec scandalisans ꝓximū relinquēdus videt̄ eē curatis. p̄sertim vbi nō est spes maioris imo deterioris effectus/ vt q̄ peccator nūq̄ iret ad p̄latum. nec forte noto cuiq̄ (ꝑut sepe fit) auderet confiteri. ¶ Omnis casus excōmunicatōis late sentētie ꝑ hominē/ ꝛ nominatim in hanc vel illā ꝑsonā publice potest a curatis rōnabilit̄ reseruari. ¶ Casus excōicationū etiā late sn̄ie ꝑ iura vel hoīem ꝯ hoc sub q̄dā generalitate nulla ꝑsona nominata videt̄ posse ꝯcedi curatis vt absoluant/ cū iniūcta satisfactōe faciēda/ q̄tū iura ꝑmittūt. ꝛ q̄es reipublice. cū cleri priuilegio pati pōt. ¶ Casus carnaliū lapsuū p̄sertim ī sexu mlr̄ebri ac puerili/ q̄ secreti sūt. videt̄ curatis dimittēdi/sub t̄rore futuri iudicij/ ꝯmixtiōe brutor̄ excepta. si nō desparatio timeat̄ in remittēdo. ¶ Casus votorū ꝯmuniū ꝛ sepe stultor̄ cū absolutōe de p̄teritis ꝛ ꝯmutatōe ꝑ futuris videt̄ curatis relinquēdi/ maxīe si sint secreti ꝛ si palā inutiles appareāt aut modicū fructuosi/ p̄nt eīm p̄lati talia ꝯmitte rōe ptātis sue suporis et ciuilis q̄ ī oī voto ciuili supponit̄ nō excepta sʒ inclusa ꝛc. ¶ Casus restitutionū incertar̄ ac modici p̄cij/ possūt curatis dimitti/ sec' in certis. sec' in magnis p̄cijs. secus ī defraudatōib' notorijs ꝛ scādalosis ꝛ vsuris. ¶ Casus heresuʒ occultar̄ ꝛ mētaliū. Casus sūt blasphemiar̄ leui motu ire platurū. Casus piurior̄ q̄tidianor̄ non iudicialiū. Casus sortilegior̄ sine horrore ac lesione ꝓximor̄ ac sacramētor̄ abusiōe. Casus sacrilegij parui. Casus offensionis parentū sine lesionis enormitate p̄nt curatis dimitti. ¶ Casus abortuū vel in vētre. vel extra qui veniūt olno p̄ter intētionē parentum/ dimittēdi sunt curatis/ maxime si sūt secreti/ nec ꝓximos scādalisant/ qm̄ ꝓ talibus nullo mō danda ē penitētia grauis/ p̄sertim publica. Que nō pia sʒ crudelis vbi loq̄mur ē censenda. nec excusat sed accusat hoc loco dicere q̄ dat̄ ad terrorem alioruʒ. ¶ Casus habētes in decretis patrū/ suas penitētias limitatas/ non sunt ꝓpterea sic semp/ imo nec frequēter obseruāda ꝑ curatos in absolutōe ꝯferēda qn̄ secreti sūt. Secus de publicis/ oportet certe vt penitentie sint ꝑ circūstantijs arbitrarie. Tutius q̄ʒ dimittere penitentē ire in purgatoriū cum parua penitētia/ quā hic implere vult quā cū magna nō implēda ducere. in infernuʒ, verbū est memoriale guilhelmi parisienſ. Casus enormes publici ꝛ scandalosi tam ecclesie toti q̄ ꝓximis locis ꝛ vicinis/ possunt vtiqʒ maioribus p̄latis reseruari/ q̄s casus facile erit cognosci ꝑ curatos. ¶ Casus reseruati p̄latis/ possunt audiri per eos aut eor̄ vicarios ꝛ absolui dum tn̄ penitētes bona fide ꝓponāt reliqua cōfiteri suis habētibus potestatē. imo q̄ libēter omnia confiterent̄/ vni ꝛ eidem si simul idem confessor vel vellet vel posset absoluere. Tunc eīm est vnitas confessionis ex bona fide. q̄uis esse videat̄ diuersitas in cōfessoribus ꝛ tpe vel actione. ¶ Lugduni. xxiij. marcij. M. cccc. xxij. sub correctione.

Finit.

Incipit epistola ei' dem ad quēdā epm̄ sup moderatōe casuū reseruādor̄ in foro penitētie.

P ontificali dignitati/ suus qualiscunqʒ zelator: danisbus beneuoli. Pastoralis auctoritas/ in casibus reseruandis quo ad forum conscientie sicut et alia quelibet potestas/ data est prelatis ī edificationem ecclesie/ non in destructionem. sicut dicit apostolus. ꝛ in fauorem populi christiani. pro salute non pro questu aut simili cōmodo consequendo. Constat autem certissime per plures exptos ī confessionibus audiendis tempore isto/ q̄ reseruatio stricta quorūdam casuum/ presertim in grauioribus ꝛ occultis speciebus peccati carnalis. retrahit innumeros a confessione talium peccatorum sicut sunt pueri ꝛ puelle/ ꝛ mulieres verecundissime/ et rurales idiote a quibus vix potest extrahi confessio talium peccatorum quātūcunqʒ confessor sit solicitus humilis morosus ꝛ discretus. Qd̄ si remittantur ad prelatum vel penitentiarium de longinquo vel in publico refugiunt ꝛ horrent. Expertūqʒ ē millesies q̄ non vadunt. sed nec ducēti nec trecenti. imo nec mille penitētiarij sufficeret aliqñ ī

tua diocesi ad tales casus plene audiēdos absoluēdosq;. Denique quid prodest & certe obest plurimū/addere verecūdiā sup verecūdiā. onera grauia sup onera. & difficultatē cōfitēdi talia peccata sup difficultatē. que tāta est vt vix credi posset? Et hoc pcipue quando peccatū secretū est. & tale q auctor ppetue celabit ipm si velit. vt nec episcopus nec alius/inde punitionē. vel noticiā inueniat. Si diceres. talis si nō reuelabit dānabitur. fatemur quidem. sed obuiandū eēt huic damnationi modis oībus potiusq addēda sit occasio. nunquid requiret sanguis locus id est damnatio ab illis qui occasionem dederunt pcipue plātis maioribus? Sic certe & ipi satisfacient p isto vsq; ad vltimū quadrantē/euntes in eandē dānationem. cum sint prelati ad saluandum gregem dñi positi & pascendū nō occidendum aut scandalisandū. Exptū est itaq;/ q hic terror reseruationis/ nullos aut paucissimos cohibet sic peccare. innumeros autē sic retrahit cōfiteri ppter dictas causas et etiam alias. quoniā mulieres pcipue tali modo retrahūtur. Primo timentes notari a maritis cum tales cōfessores adeant. q cum zelotipi sint statim sinistrā contra vxores suas sumerent occasionem vnde surgerent iurgia lites discordie & amoris interruptio. & cetera que peiora pcurarēt mala. vtinam nō sepius mortem. Secundo q sepius a talibus cōfessoribus exactionāt in dando pecuniā ceram. aut similia. vel iniungūtur penitētie publice. vnde iterum a suis maritis notarent. vnde quoq; incidērent pericula. Tertio q verecūde nō auderent cōfiteri magno plato aut famoso doctori sicut bñ alijs. saluo illo q sit bonus & idoneus. Et plures causas retrahētes. qs ab expientia colligere pōt. Silr & in viris cause tales aliqualit̄ estimāde sunt & similes. pcipue si aliquis incidisset casum episcopalem idcirco q nocuisset epō. aut ecclesie sue qūo iste induceret ad cōfitendū epo aut suo cognito vicario. Aut forte qs considerās questū pecunialē ore apud confessores tales/ vtsit cōiter vñ scādalisatus se a pfessione retrahit. & mille talia q innumeros retrahūt a cōfessione. Et hoc intelligēdū de pctis occultis. Secus ē in pctis publicis quibuscūq;. Talia sola fm quosdam doctores/olim iura cōdita reseruabāt. Ad quid? Nimirum vt taxaret pena grauis & publica p supiores talibus. in exemplum & terrorem alioꝝ. Sed in occultis/cessat hec ratio. quoniā pro talibus nulla penitentia iniūgenda est: quā nolit confitens recipere. Quoniā iuxta memorabile dictum Guilhelmi parisien salubrius est cōfessum cū pauca leuissima penitētia acceptata relinquere in manu dei puniendū in purgatorio. q cū magna nō adimplēda detrudere ipm in infernum. ¶ Prouideat igit deinceps solicitudo tua pia & pōtificalis dignitas. Noli claudere regnū dei. caue onera grauia ceruicibus debilibus & casuris alligare. Quāobrē taliū casuū occultoꝝ resuatōe. q ph dolor vix veniūt ad cōfessores qscūq; licet celeberrimi sint. ¶ Postremo si nō placet casus oēs occultos. q de publicis n loquimur relinqre passim cuilibet cōfessori/vel p omni etate cōfitētiū &c. saltē hoc expedire videt. pmo q nullus casus indicaret eē reseruatus quo ad cōfitētes minores. s. q non compleuerūt decimūquartū annū. q non habent pfectū vsum rōnis nec faciliter resistūt & tēptatoribus suis. vel malicijs alienis nec leuiter audent corā psonis autēticis et extraneis cōparere. q dominus nō audēt de tam pudēdis cōfiteri. ¶ Cōsulendū ē insuper verecūdie etiā parētū si crebro vel publice vel de longinquo ad penitētiarios mitterent. ¶ Et expedit deniq; faciliter & cito relinquere prātem sup occultis casibus curatis & ordinarijs & generaliter oībus qui bona fide voluerint & sciuerint pficere aiabus nō ad questū vel subuersionē imo tales diligēter īqrēdi eēnt. & inducēdi & rogādi/ad laudē dei & salutē populi cōfessores & pdicatores p cōdescēsionē bonitatis. in hoc tpe pessimo. qñ nimis expimur heu illud Geñ. Corruperat ōis caro viā suā. Hinc horrēdum ē vbiq; flagitioꝝ naufragiū. in quo saluat arca penitētie/cuius arce introitū/ideo plus expedit ampliare/ q nimis artitudo sua/ phibeat eos q ad ingrediēdum allicis/ imo iuxta pabolā euāgelicā qsi cōpelli debuerūt. ¶ Expediret insup in speciali/ dū pax vniuersalis habebit dño ppitio/ q qlibet d qcūq; obediētia fuerit/habeat licētiā

generalē ⁊ exp̄ssam: q̄ possit absolui nō dū iuridice sed sacramentaliter a quocūq̧ discreto sacerdote. sup omnibus in omni euētu qui peccauit circa materiā hanc contendentiū; de papatu. Dirigat omnia deus q̄ est bn̄dictus in secula. Amen.

Finit.

In exēplari isti dia℗logo

titulus nō erat inscriptus ex negligētia. sed vt mihi videt̄ dialogus est discipuli dubitantis ⁊ sciscitantis. ⁊ magistri respōdentis ⁊ explanantis ⁊c. magistri Johis d̄ Gerson de potestate ligandi ⁊ soluendi.

Discipulus.

Um christus dederit potestatem ligandi ⁊ soluendi/ principaliter petro et simul omnibus ap̄lis ⁊ successoribus. Querit̄ vnde dicat̄ hec potestas? ¶ M Sicut cognitio nostra rōnalis incipit a sensu sic impositio nominū sumpta est a reb⁹ exterioribus. Dicit̄ aūt aliquis ligatus corporalit̄ qn̄ nō pōt exercere ꝯuenietes opationes in toto vel in pte. vt ligatus pedes ⁊ man⁹/ nō pōt opari manualit̄ nec ambulare. Dicit̄ aūt solui dū tollunt̄ vincula. ⁊ reddit̄ sue libertati qua possit lib̄e vti membris suis. Tractū ē inde nomē ligatōis ad sp̄ūalia. ⁊ silr nomē solutōis vel absolutionis vt dicat̄ aīa rōnalis ligata: qn̄ non pōt vti libere legitimis actib⁹ ꝯuenientibus sue ꝯditōni. Sic dicit̄ somn⁹ ligare sensuales aut intellectuales opatōnes/ q̄s vigilia soluit. Sz magis ad inq̄sitōnē tuā: supior iudex ita dicit̄ p sniā suā iudicialē penalem ligare subditū/ dū tollit ab eo liberā facultatē aliq̄d ciuiliter exercēdi. Absoluit vero dū facultatē hmōi restituit. ¶ D placz q̄d ptinus ad cōpēdiū dic. Sz dic si ptās p̄dicta ligādi ⁊ soluēdi sunt claues ecclesie vel claues de qbus dictū est petro. Et tibi dabo claues regni celoꝝ. ¶ M Quāuis differētia mltiplex assignari possit. accipiūtur tn̄ aliqn̄ sinonime p doctores iuxta prefatā trāssumptōem. Nā sicut clauis materialis apit ⁊ claudit sic sp̄ūalis suo mō. Sz qr vis breuiari s̄monem/ neq̧ de clauibus hmōi pfectū hr̄e tractatū: necesse ē ꝓpt alia que de ptāte ecclīastica lati⁹ habes tractata Coartabit̄ hic etiā nūc s̄mo de ptāte ligādi ⁊ soluēdi iudicialit̄/ p sentētias latas/ ab hoīe vl̄ a iure/ iudiciali seu iuridica. Et describit̄ in p̄mis q̄d ē sentētia. ¶ Sentētia l generes̄m pħicam nominū impositōem. ⁊ modos significādi grāmaticales imo metaphisicales dicit̄ eē determinata acceptio alterius ptis ꝯtradictōis. Et deriuat̄ a sentio tis. qr sentiēs ita sētit. nec ptinet nisi ad vtētes ratōne. ¶ Differt aūt a cōsilio sicut conclusio ab inq̄sitōne. iij. Eth. s̄m phm Unde cōsiliū est questio vel inq̄sitio resolutoria sup medijs aptis ad cōsecutōez finis inten̄. Sentētia vero ē determinata acceptio alterius ptis/ que in disceptatōe vel cōsilio versabat̄. ¶ Et hoc aliquando facit homo solus secū sup ꝓprijs agibilibus Inde ē illud apud Job. Sententiaz labia mea purā loquent̄. Et apud comicū. stat sentētia. Et in ꝓuerbijs. Sapiētior sibi piger videt̄ septē viris loquētibus sentētias. cum multis similibus. Unde noiat̄ liber sentētiaꝝ. ¶ Attn̄ ⁊ sepius ⁊ rei nostre vicinius/ sentētia dicit̄ conclusio p consilia p plures in iudicādo. Et cōuenit sinonie cū iudicio q̄d fert̄ post consiliū. iuxta verbū xp̄i/ ponētis gradus/ inter penas/ ire debitas. Qui irascit̄ fratri suo inq̄t reus erit cōsilio. qui aūt dixerit fratri suo racha. re⁹ erit iudicio. qui aūt dixerit fatue: re⁹ erit gehēne ignis. Est itaq̧ s̄m glosas minus graue q̄ pena vertat̄ adhuc in cōsilio q̄ dū determinato subiacet iudicio. deinde omniū grauissimū q̄ iudicij fiat executio. Et ē sententia sic accepta/ decretū vel dictamen vel iudiciū supioris: p q̄d vult legitime subditum suū p penā ligari vel a pena liberari ppter deum. De tali sentētia ⁊ iudicio iubet dn̄s in Exodo. Nec in iudicio/ plurimoꝝ acq̄esces sententie vt a vero devies. Et i Ecclesiaste. Quia nō pfert̄ cito cōtra malos snīa. filij hoīm absq̧ vllo timore ppetrant mala. Et i euāgelio Joh. Nolite iudicare s̄m faciē sz iustū iudiciū iudicate. ¶ D De iudicio ⁊ iusticia replet̄ ipa sacra scptura. ac pinde pōt vberi⁹ agnosci q̄d sit iudicialis snīa. queadmodū snīa idē est cum iudicio. Sentētia aūt duplex est quedā ligās vel obligās, alia soluēs vel absoluēs. Cla

fet insup quomõ sentẽtia ferri debet legiti me, id est cõformiter ad legẽ ꝑsertim diui nam. Et ꝙ in obscuris aut dubijs ꝑuium sit consiliũ. Et vt ꝑ oculis deus semꝑ ha beat tanꝙ finis oĩs finis. ¶ Sed oñt Q questio cõsequẽter si quilibet iudex qui potest ferre sententiã iudicialẽ ligantẽ, põt eadem autoritate ferre soluẽtem. ¶ M Potestas de qua loquimur non est pote stas solius ordinis que respicit corpꝰ chri sti verũ, et que dicit equalis apud omnes qui ꝑ caracterẽ sacerdotalẽ habent potesta tem consecrãdi verũ corpus xpi non plus papa ꝙ sacerdos infimus. Hec vo pote stas iudicialis seu iurisdictõnis in ecclesia respicit corpus xpi misticum. Cuius pote statis plenitudo residet penes summũ põ tificem et est in ipo tota/potestatiue. Cete ris vo ꝑ partes deriuat iuxta determiatio nem legitimaz/istius fontalis et pͥme pote statis. et hoc ne ꝯfusio sit in eccliastica poli cia sꝫ sit figurata ad exẽplar ciuitatis hieru salem tanꝙ descendens ab ea ẜm Apocal. Joh. Dicendũ est igit. ꝙ dat aliqͥbus pote stas ligandi iudicialiť in multis casibus et ipis ꝓhibet absoluendi facultas. ¶ D Satis animaduerto casus multos. Sꝫ nũ quid potest papa cõcedere facultatem ali cui sacerdoti. sit ille Johãnes ꝙ ꝑsonam aliquã singularẽ vtputa martinũ/absolue re possit ab oĩbus sententijs tam a iure ꝙ ab homine latis? ¶ M Utiqꝫ potest. ¶ D Consequẽter querit, si ꝑ concessio nem hanc generalẽ/possit martinus absol ui generaliter ab omni vinculo sentẽtie pe nalis late tam a iure ꝙ ab hoie. Et vt com pendiosius inquirã, poterit ne martinꝰ ab solui ab irregularitate quã contraxit/quia celebrauit excõmunicatꝰ? ¶ M Uidet prima facie ꝙ sic. nisi certitudinem aliquis ostenderit repugnãtem. cũ beneficiũ prin cipis sit latissime interꝑtandũ: pene vo re stringende. Et vt manifestius fiat istẽ qd diximus loquamur interim de sentẽtia iu diciali lata ab homine. Et ponamꝰ ꝙ mar tinus delatus fuerit suo iudici / celebrasse missam. ipo stante excomunicato. ac ꝑinde ferat in eũ sententiã ꝙ est irregularis: et ad celebrandũ deinceps inabilis. ¶ D Ca sus iste quotidianus esse potest. ¶ M

Uicem nũc interrogãtis accipio. Poterit ne martinus taliter ab homie sententia li gatus absolui ꝑ Johannem sacerdotem. ¶ D Cuꝫ ligare et soluere sint correlati ua ad inuicẽ si martinꝰ potuit ab hoĩs sen tentia ligari vinculo irregularitatis. quo mõ nõ poterit ab hoĩs sentẽtia ꝑ papã sol ui vel absolui. queadmodũ posset de excõ municatõis sentẽtia ab hoie lata taliť libe rari, alioqn quid importaret cõcessio talis ample facultatis ꝙ ab oĩbus sentẽtijs tã a iure ꝙ ab homie latis/possit Johãnes ab soluere martinuꝫ? ¶ M Scis ne qd R in oppositũ possit ex iuribus introduci. ¶ D Accepi quosdã dicere/ꝙ irregula ritas nõ cadat sub forma absolutõnis/ sed sub forma dispẽsatõnis. qm̃ irregularitas non semꝑ indiget absolutõe. cũ absqꝫ pec cato cõtrahat aliqñ. sed tũc dispensatio lo cũ habet/si gratia tali fiat. ¶ M Nõ est vsqꝫquaqꝫ absurdũ illud qd isti dicũt. Ni hilominus oportet theologos simul cum canonistis cõuenire in acceptionibus isto rum terminoꝝ ligare et soluere. Et scire qd dicat sententia a iure. quid ab homie lata. et qua dat facultatẽ absoluẽdi dñs papa in concessione que dicta est. Cũ vo sicut pre dixisti absolutio referat ad ligatõeꝫ/ cõces sio loquẽs de absolutõe a sententijs iuris aut homis/intelligi debet de sententijs pe nalibus atqꝫ ligãtibus. Et hoc iã notaui mus sed recepimus cõstringẽdo ẜmonem de sentẽtijs a iure vel ab homie latis. ꝙ sũt sentẽtie penales inflicte vel late ꝓpter cul pam verã vel ꝑsumptã. ꝑ ꝑpriã vel alienaꝫ propter sentẽtias penales. que qñqꝫ ferun tur sine culpa illius in quẽ ferunt. sed non sine causa. Quod dicit: patet in excõmuni catis ꝓpter obedientiã deo et ꝓprie cõsciẽ tie faciendam vbi latet ecclesiam veritas. ¶ D Apparet ꝙ in hac descriptõe sentẽ tiarũ cõsentire debeat canonista. Talibus eñi sententijs ligati/ indigent absolutõe q̃ soluat seu tollat vinculũ. Nam qd est ab solutio nisi a vinculo liberatio? siue tal' ab solutio fiat ꝑ nomẽ dispensatõis sententie siue ꝑ aliud nomẽ equalẽs. vt ꝑ habilitatẽ seu ꝑ restitutõeꝫ ad ꝓorẽ statum. ¶ M Dicet fortassis canonista ꝙ inter liberatõeꝫ a vinculo irregularitatis ꝑ dispensationeꝫ

et inter liberatōez p absolutōez hoc interest:
q2 absolutio reponit solūmō hoiez in sta-
tu salutis eterne tollēdo quicqd obest cōse
cutioni salutis eterne/ quēadmoduz fit in
articulo mortis dū penitet hō. etiā si nullū
posset hr̄e sacerdotē. Dispēsacō aūt restituit
ad [illegible] q̄ sunt diuinitatis ad bene eē in vita
morali vel ciuili vel meritoria. ¶ D. Se
queret̄ [illegible] hac interp̄tatōe: q̄ martinus ab
solutus ab oībus sentētijs tam ab hoie q̄
a iure nō absolueret̄ in casu p̄noīato/ab ir-
regularitate sentētialiter inflicta p hoiem
imo a sentētia interdicti vel qualiscūq3 ex-
cōmunicatōis: sic q̄ possit libere suscipere
postmodū corpus xpi. cū non sit de necessi
tate salutis. Imo nec vti sacramēto vnctōis
extreme. nec tenere beneficiū ecclesiasticuz.
nec audire missas in ecc̄lia nec post mortē
habere sepulturā sacrā. Patet hec sequela:
qm̄ talia nō sunt de necessitate salutis ab-
solute faciēda. Est tamē vsus ecc̄lasticus
in oppositū. maxime de ligatis p sentētias
excōmunicatōis. dum em̄ absoluūtur/libe
re possunt postmodū nedū corpus xpi su-
scipe. sed missaz celebrare vt prius. ⁊ bene-
ficijs gaudere ecc̄lasticis. Cur non ita fie-
ret/si a sentētijs irregularitatis a iure vł ab
hoie latis/absoluat̄ casu nr̄o. ¶ M. Si[illegible]
liter instas. attēto q̄ in absolutōe iuridica
nō est necessaria certa forma v̄boꝝ quem-
admodū dicimus de absolutōe sacramen-
tali a peccatis. Huc accedit q̄ absolutō iu
dicialis a vinculo penarū/potest fieri circa
absentē vel circa nō petentem. imo in inui
tum s̄m multos feret̄ seu relaxabit̄. dū sen
tentia penalis plus inuenit̄ nocere sibi [illegible]
reipublice/q̄ pdesse. ¶ D. Sed occur
rit ad hoc dictum/ absurditas altera q̄
melioris eēt cōditōis sentētia penalis a iu-
re vel ab hoie lata ꝓpter peccatū illius qui
ligatur/q̄ si absq3 peccato ꝓprio/vinculuz
aliqd̄ vtputa irregularitatis contraheret.
Quid em̄ est irregularitas nisi quoddam
impeditiuū vinculū/ ne sit aliq̄s idoneus
ad aliqd̄ opus legitimū vtputa ad officiā-
dum ecc̄lie. sicut excōmunicatio ligat ⁊ reli
gat a sacramētoꝝ pceptōne si sit minor. ⁊ a
ciuili cōmunicatōe si sit maior. Acta in ca
su p̄misso/martinus culpa ꝓpria excōmu-
nicatus absoluit̄. ⁊ absolutus poterit exer-
cere sicut p̄us tales actus legitimos qui nō
sunt oēs de necessitate salutis/nō sic autem
poterit absolui ligatus vinculo irregulari
tatis/absq3 culpa sua. ¶ M. Vide si que
dam talia poteris inuenire/in q̄bus fauo-
rabilius agit̄ quo ad aliqua cū peccantib⁹
quatinus vbi sup̄abūdauit delictū ibi sup
abundet ⁊ gratia. Exemplū sumit̄ familiu
[illegible] ꝓposito nostro. Itaq3 si vir infidelis pu⁹
homicida baptiset̄. soluit̄ nedum a culpa
homicidij sed ab irregularitatis etiā vincu
lo ꝯsequēte homicidiū. vbi si duas habuis
set vxores legitimas successiue vel vnā nō
virginem baptismus non tolleret hoc irre
gularitatis ligamentū. Forte sic in ꝓposi-
to. si martinus absoluit̄ ab omnibus pecca
tis confessis. ⁊ cū hoc ab omnibus sentētijs
tam a iure q̄ ab hoie latis. Veniret q̄si per
sequelā absolutio irregularitat̄. sicut excō
municatōis ex q̄ sumpsit occasionalit̄ vin-
culū irregularitatis dūz ligatus se diuinis
immiscuit. Non aūt est cōcubinatio vel con
secutio talis/in irregularitate que nō tam
cōtracta est ex sentētia penali q̄ ex cōstitu-
tione legis aut statuti. ¶ D. Habet ista
ꝓbabilitatē. sed nō euacuāt totā difficulta-
tem nostre dubitatōis spēaliter quo ad in
uestigatōez descriptōis. seu qd nois senten
tie p̄sertim a iure late. Ecce recipiam⁹ duas
constitutōes iuris que dicunt̄ decreta vel
decretales. vt dicit sic. Si q̄s suadente dia-
bolo/manus miserit violentas in clericuz
sit excōmunicat⁹ ip̄o facto. altera constitu-
tio dicit. Si q̄s celebrauerit excōmunicat⁹
sit irregularis ip̄o facto. ¶ M. Respon
diiam q̄ quelibet scientia/ terminos suos
habet. sed inferior scientia debet resoluere
suos terminos quādo surgit ambiguitas
ad terminos sciētie sup̄ioris. q̄ sunt simpli-
ciores. Sic ei metaphisica resoluit termi-
nos oīm sciētiaꝝ iunctis logica grāmatica
⁊ rhetorica. Cum igit̄ theologia sit superi
or ad oēs scientias. etiā ad metaphisicā na-
turalē ⁊ ad ius omne/canonicū ⁊ ciuile. de
bet resolutio vel interp̄tatio sumi p theolo
giam/p̄sertim in his que salutē respiciunt.
¶ D. Perspicuū est etiam mihi in exem-
plis inductis modo per te. ¶ M. Priui
legiatus itaq3 p papam/de cuius potestate
p̄ncipaliter est s̄mo p̄sens/ iure dicitur ab

solutus ab aliqua lege generaliter p̄us ipsum ligante, sic̄ τ dispēsatus. Et hoc siue dispēsatio sit legis moderatio siue sit ipi⁹ totalis ablatio. Rursus ille q̄ abilitat/absoluit ab inabilitatōis vel irregularitatis vinculo. Rursus dum infamis restituit ad famā, absoluit. Hoc vidit illa iunior Sara dū orauit Obsecro dn̄e a vinculo ip̄roperij absoluas me. Quid p̄terea d̄ s̄uitute: nūqd nō ē vinculū magnū: nūqd est liberatio grādis absolutio vinculi s̄uitutis? Seruitutis inq̄ vel q̄ pēsat vel q̄ esset si nō eēt iudex concedēs libertatē, vn̄ papa dispēsans cū irregulari, posset ita dicē. Soluo te vel absoluo te a vīculo irregularitatis vel ab irregularitate. Et ita d̄ q̄libz alia iuris pena, sub penali sn̄ia a iure lata vel hoīe. ¶ De Superesse nihil video circa cōcessionē ī martio factā qd̄ absolui possit ab oīb⁹ sn̄ijs tā a iure q̄ ab hoīe latis autoritate sūmi pōtificis/qui sn̄ia irregularitatis cadat sub hac ɔcessiōe. q̄ ɔcessio veracit̄ est q̄dā absolutio. Martinus ei p̄us ligabat ne posset ab alio q̄ a sūmo pōtifice absolui: nūc vo p̄t absolui a q̄cūq̄ sacerdote quē elegerit. τ ita solutū est vinculū ab eo sn̄iarum vbi reseruant̄ tales cas⁹ soli pape. Finit

Accipe sub cōpēdio

ppositiones octo sequētes ad elucidationem premissorum.

Prima propositio.

Omnis sn̄ia taz a iure q̄ ab hoīe lata/deriuat a sn̄ia p̄mi iudicis dei. τ hoc mediate vel īmediate. approbatiue vel p̄missiue. Reperitur inde dictuz de deo q̄ sn̄ia eius fuit hec vel illa. Dixit expsse Greg. q̄ d̄s mutat sententiā n̄ ɔsiliū. c⁹ vbi itellect⁹ alibi q̄red⁹ est

Secunda ppositio.

Ois sn̄ia tā a iur̄ q̄ ab hoīe lata/ptinetur sub duplici d̄ria. qr̄ q̄dā ē soli⁹ dei. q̄dā creature rōnal' sub deo. τ h⁹ vel a b̄tis. sic̄ sūt angeli vel de viatoribus sicut sunt principes et p̄lati. Unde dicit̄ de nabuchodonosor q̄ egressa est sententia ab eo/vt interficerentur omnes principes babylonis. Sunt isuper concordantie tales multe.

Tertia ppositio.

Ois sn̄ia tā a iure q̄ ab hoīe lata/dici pōt iudicial'. τ h⁹ vel ī foro ɔsciē interioris, vel ī foro coercētie iusticie exterioris. Et ei sn̄ia iudicial'. q̄si ɔclusio seu d̄terminatio iudicij.

Quarta ppositio.

Ois sn̄ia iudicial' hūana dici pōt ciuil' vel eccl'iastica. et hoc s̄m diuersos fines p̄rios τ p̄ncipalit̄ intētos. qr̄ sn̄ia ciuilis/respicit vitā p̄ntem p suo cōuictu trāquillo. ecclesiastica vo vitam futurā.

Quinta propositio.

Ois sn̄ia iudicial' eccl'iastica fundat̄ ī vbo xp̄i dicētis ad petrū τ ap̄los Quecūq̄ ligaueritis sup t̄rā vbi p̄us īmediate fundauerat p̄tātē excōicatōis iudiciarie d. Q. si eccl'am nō audierit sit tibi sic̄ ethnic⁹ τ publican⁹.

Sexta propositio.

Ois sn̄ia iudicial' eccl'iastica sufficienter explicat̄ p hec duo vba ligare τ soluē vtēdo t̄minis istis n̄ ad l'raz sic̄ ligāt̄ boues τ asini s̄z s̄m trāssūptiōz corpaliū ad sp̄ualia: itaq̄ sn̄ia iudicialis eccl'iastica describi potest q̄ ē sn̄ia ligās l' absoluēs ī ordīe felicitatis eter-ne.

Septīa ppositō.

Ois sn̄ia iudicial' eccl'iastica vel a iure l' ab hoīe lata dū ɔcedit̄ vt possit absolui/p̄supponit q̄ ipa ligauerit vno vīculo penali vel plurimis

Octaua pposi.

Ois sn̄ia iudicial' eccl'iastica diuers' noīb⁹ p̄t explicari l' ferri p arbitrio iudicis p̄sertī̄ sup̄mi q̄ ē papa. sic̄ dicēdo duz ligare vult. Volū⁹ talē eē ligatū l' excōicatū q̄ ad oēs actus legitimos ciuiles l' eccl'iasticos. Volum⁹ talē eē irregularē. ī abilē. ī famē. τ ita d̄ talib⁹ penarum vincul'. Aut dū vult soluē dicendo Dispēsam⁹ cū tali. abilitam⁹ talē. restituim⁹ talē fame sue. ɔcedim⁹ tali vt p monēri possit ad ordīes nō h̄itos vel h̄itis ministrare. Et ita d̄ mille loq̄ndi modis q̄ finaliter r̄soluūt̄ ī hec duo vba ligare τ soluē. ¶ Superest ex istis ɔcludē q̄ intp̄tatio doctrinal' theologorum/fauet ɔcessiōi p̄dicte q̄ dū papa ɔcedit martino vt h̄eat facultatez

nō gnē dūr

D

eligēdi ꝯfessorē q possit eū absoluē ab oībꝰ pctīs ď qbꝰ cōfitebit/ ⁊ a sñijs tā a iurē q̄ ab hoīe: cō ꝓhēdit ī hac absolutiōis facultate irregularitas ꝯcta vel a iure vł ab hoīe. qꝛ nō ꝓhibet nisi p sñiam ab hoīe vel a iure latā. alioqn darent sñie tā excōicatōnis q̄ īterdicti a qbꝰ nō posset ꝓdictꝰ martinꝰ absolui vtute cōfessiōis sue. Qꝛ si sic. petit regula generał. q̄ casus in quibus ⁊ in qbꝰ ñ fieri valeat absolutio/ determinet. Finit.

Sequitur ab eodez

dño cancellario facta resolutio sup casu sub sequenti circa irregularitatē.

q Uidā hñs cultellū puū ī vagina alterꝰ maiorꝭ ꝛ̄positū. eduxit eū nō dolose neq3 ad vsu3 illicitū quē cultellū dū vnꝰ sociox vellz accipe ⁊ ipē reniteret. Cōtigit vt illa hora ⁊ loco qdā retrorsū appropiqūret/ ⁊ ipingeret ī illū puū cultellū vt ocłs suꝰ cōfigēt talr q̄ cecatꝰ fuisse dr tādē ocłs ille. Queritur si dicēda ē inde ꝯcta irregularitas in tenēte cultellū ¶ Rñdet p aliqs ꝯsideratōes

Consideratio prima.

¶ Cōsiderādū ē pmo p dissolutiōe casus q ī talibꝰ sepe alr iudicat iurista. alit theologꝰ. qꝛ pmus magis inspicit forū cōtētiosum ⁊ extrīsecū. s3 theologꝰ magis attēdit forū cōsciē ⁊ intrinsecū quo ad deū.

Consideratio secūda

¶ Cōsiderādū ē ꝯñr q hoc duplex forum accipit suā distictionē ꝟm q actꝰ moralis h3 ꝯsiderari dupłr. hoc est dicē ꝟm māᷓm ł ꝟm forma3 actꝰ moralł. Matia actꝰ moralł dr ipē actus ď gñe cū circūstātijs suis generalibus ñ hito respectu ad finē ł intētō3 agētis. forma vo est ipa intentio finis.

Consideratio tertia.

Cōsiderādū vlterius q̄ mā actuū moraliū attēdit ī triplici dr̄ia. Nā qdā sūt actus ď gñe suo simplicit mali. q. s. cōfestim noīati includūt secū maliciā sicut dr. pħs. vt sunt furtū fornicatio. homicidiū. Alij sūt actus ď genē simplicit boni. vt dare elynā. honorare pentes. Tertij sūt idifferētes ď suo gñe vt leuare festucā. fricare barbā. ⁊ similes.

Consideratio quarta

Cōsiderādū rursus q̄ istox ēplicitū actuū pmi sic se hñt q ñ sūt susceptibiles bone forme moralł. sicut mā indisposita ī nālibꝰ nō ē susceptiua forme nālis ⁊ vite. ita q̄ ꝓpt nullā bonā intētiō3/ pñt tales actꝰ boni effici. scdi vo actus pñt fiei mali q̄uis sīt in gene suo boni. dū accedit itētio puersa. silr ⁊ tcij

Consideratio quinta

Cōsiderādū ē ꝯñr ex istis quō possit eē variū iudiciū sup eodē casu/ int iuristā ⁊ theologū. qꝛ iurista cōsiderat fcm̄ in se ⁊ circūstātias extiores ď qbꝰ pt iudicialr appare. ⁊ apd eū t3 ista regula q idē ē ď his q̄ ñ sūt ⁊ q̄ nō apparēt. Constat āt q intētio faciētis q̄ h3 interius in cord ñ cognoscit in se/ nisi forte p q̄dā signa seu cōiecturas extrīsecas. theologus āt ītuet cor in foro ꝯsciē in q̄ credit confitēti tā ꝓ se q̄ ꝯ se cora3 deo.

Consideracio sexta.

Cōsiderādū deinceps applicādo ad ꝓpositū nr̄m ēt oīa silia q iurista cōsiderās actū moralē cū circūstātijs extrīsecꝭ ď qbꝰ pōt iudicialit cōstare fert cōformit iudiciū ad illas iux dcā Cōtigit āt freqnt q̄ talł actus sic cōsideratꝰ/ sit ď scdo vł tcio genē/ q. s. pt ex ītētiōe fieri vel bonus vel malꝰ. Exēplū ī ꝓposito. tenē cultellū/ ď se ñ ē malū. silr q aliqs velit cultellū recipe ñ ē ď se malū. rursus q aliqs accesserit retro vel ꝓpe ñ ē ď se malū. Et ex istis seqt q lesio ocli q̄ secuta ē/ nō ē ď se moralit mala. īmo staret q sic pcedēs actꝰ seu circūstātie. ita ⁊ iste resultās facti fuerīt cū magā caritate ⁊ beniuolētia ex intētōe boni finis apd deū. q̄uis ď illa itētiōe ñ appeat apd mdm. imo forte magis de opposito

Cōside. septiā.

X

Cōsiderādū isup ꝓ maiori elucidatōe q sicut apd pħos nāles distinguit duplex genꝰ causax. ita ⁊ apd morales. Nā q̄dā sūt cause p se alie p accidēs/ Cause p se dicunt ad q̄s natꝰ ē seq nālit ⁊ cōit tal effectꝰ. Sz cause dicūt p accidēs ad q̄s ñ ē ordinatus vel natus seq talis effectꝰ. aut si seqt hoc ē ex īp ⁊ freqnt ⁊ pter intētiōe3 agētis. sicut dr. ij. phisicox. ⁊ inducit a boetio de cōsol.

phie describendo casum et fortunã

Consideracio. 8.

Consi-derãdũ insuper hoc in casu nr̃o q̃ talis lesio vel exceca-tio oculi, nõ ẽẽ ꝑ se nata seq̃ et vt pluribꝰ a talibus causis, ideo d̃r fuisse mere casual' seu fortuita, ꝓpter intentionẽ agẽtis et d̃ ꝑ acci-dẽs, ideo de se nõ ẽ imputandus talis effe-ctus agẽti q̃ad deũ et cõsciẽtie forũ, saltẽ q̃-tũ ad pcm̃ qd̃ non ẽ nisi voluntarium.

Conside. 9.

Cõsiderãdũ nihi-lominus q̃ iurista contẽtiose agẽs, nec credẽs intẽtioni, argu-eret ex circũstãtijs q̃ intẽtio fuit ꝑuersa et dã-nãda, ꝑ aliq̃s coniecturas. Una est si talis dabat opam rei licite. Altera si hostis erat ꝑsone lese. Altera si nõ apposuit sufficientẽ cautelã ne ꝑsona illa lederetur. sed poterat sa-tis aduertere q̃ ex actu suo seq̃retur talis ef-fectus. Sed si oẽs iste coniecture et siles ces-sent i vitate, nec fuerit i intẽtiõe nec eẽ debu-erũt, theologꝰ stabit iudicio ꝯsciẽ apd̃ deũ

Conside. 10.

Consideradũ est exẽplũ in similibꝰ Ecce q̃ iacob cognouit Lyã q̃ nõ erat vxor sua, et tñ excusatur a pctõ. q̃uis possit videri q̃ dabat opam rei illicite sine appositione sufficientis cautele. Quare? Quia certe po-tuisset attulisse lumẽ dicet aliquis et inspe-xisse lectũ, et ita sciuisset q̃ lya nõ erat rachel ac ꝑinde videretur ignorãtia nõ inuincibilis eẽ, q̃r vtiq̃ poterat vinci mõ tacto vel siti.

Cõsi. 11.

Cõsiderãdũ ẽ igr̃ ꝑ intelle-ctu hꝰ qd̃ ẽ dare opaz rei illi-cite et hꝰ q̃ ẽ hr̃e igrãtiã inuicibilẽ, q̃ ista iu-dicãda sit ex causis ꝑ se nõ a causis ꝑ accidẽs. Unũ in exemplo ꝑmisso iacob d̃r habuisse ignorãtiã facti inuincibilẽ non q̃r nõ posset vinci etiã ꝑ industriã hũanã, sed q̃r fecit suf-ficientẽ illã q̃ in talibꝰ sũt ꝯsueta obseruari. et ad q̃ tenebatur sm̃ moralẽ certitudinẽ, imo vid̃r q̃ peccasset et inuerecũde egisset afferen-do lumẽ fuissetq̃ merito d̃ zelotipia vel ni-mia suspitiõe culpãdus. Rursus q̃uis il-le cõcubitꝰ cũ lya eẽt res d̃ se illicita, tñ Ja-cob nõ d̃r dedisse opam rei illicite, q̃r puta-bat ex errore facti illã eẽ rachel. Sic medi-cus aliq̃s aut aliꝰ si ex pietate vellet inspi-cere oculũ alicꝰ ꝑ extrahẽda spina et a casu ali-q̃s pelleret medicũ vel lesũ, sic q̃ spina plꝰ infigeretur, et inde cecitas seq̃retur. tal' medicꝰ nec peccare nec irregular' eẽ q̃ mõ diceretur. ꝑ-sertĩ in foro ꝯsciẽ. alioqn sequerent̃ q̃tidie irregularitates infinite. si ex qualibet cã ꝑ accidẽs deberet aliq̃s irregularis iudicari.

Cõside. 12.

Cõsiderãdũ est vigi-lant' sup̃ talibꝰ casibꝰ ex eadẽ radice ꝓueniẽtibꝰ, ꝑ quã radicẽ de-bẽt iudicari sm̃ artẽ verã nõ sm̃ cuiuslibet fantasiã. Ponamꝰ corã oculis bellũ aliqd̃ mortiferũ licitũ tñ, vbi mille hoĩes trucidã-tur. Attẽdamꝰ sil'. q̃t et q̃ti sũt viri eccl'iasti-ci, q̃r actões potuerũt dici cẽ ꝑ accidẽs talis cedis. alẽ dedit ꝯsiliũ q̃ ꝑtia defenderetur vi armata, alẽ ꝑdicauit et hortatꝰ ẽ milites vi-riliẽ agẽ, alẽ pecunias aut cibos ministrauit aut forsan arma dedit et talia sine numero potuerũt fieri ẽt ꝑ eccl'iasticos, absq̃ qbꝰ au-xiliatoribꝰ l' hortãtibꝰ, forte bellũ nõ fuisset.

Cõside. 13.

Cõsiderandũ igit̃ q̃ hec ꝯñtia non valet. Iste fuit cã ꝑ accidẽs mort' vl' mutilatõis alicꝰ hois, g̃ ipe ẽ homicida vel irregular'. Sil'r fieret applicatio ad mãm excõicatio-nũ ꝓ tollẽdis mltorũ scrupul' ĩ pticipatõe vel ꝯsilio. sed hꝰ meliꝰ sepati potit declarari.

Cõside. 14.

Cõcludẽdo sub cor-rectiõe melius senti-entiũ videt̃ q̃ ex ꝑdicto casu sic cõsiderato non est dicenda irregularitas fuisse cõtra-cta neq̃ peccatum commissum.

Corollariũ ꝓ regula.

¶ Elicitãdẽ pt ex ꝑmissis ꝑ modũ regule q̃ irregularitas ꝯtrahit ẽ homicidio vl' mu-tilatiõe et nõ alit', qñ occidẽs vl' mutilãs fe-cit actũ ex q̃ nata est d̃ ꝑ se vel vt cõiter seu ꝓ-babiliter seq̃ mors hois seu mutilatio siue tal' actꝰ sit licitꝰ, put ĩ iudicibꝰ et belligerã-tibus ꝓ republica siue sit illicitꝰ d̃ genẽ vl' ex intẽtiõe. Vid̃r etiã q̃ ista notificatio sit sufficiẽs tã apud theologũ q̃ apud iuristã Nisi forte iurista aliq̃s ponat aliquã hu-iusmõi irregularitatẽ fundatã a legislatorẽ ꝓpter solũ terrorẽ incutiẽdũ holbꝰ, et nõ rõ-ne delicti, nec rõne misterij. q̃ casu tal' diffi-culter poterit distinguẽ casus aliq̃s gene-raliter, ꝑ q̃s diceret ꝯtrahi irreglaritatẽ ex ho-micidio, et ꝑ alios oĩno similes vel grauio-res non contrahi. Finit

nõ

Casus quidā pulcre ⁊ vtiliter resolut⁹ ꝑ Joh. de Gerson.

Y

q Uidā scolaris parisieñ. audiuerat ex fama volāte ꝙ falsarij litteraꝝ aplicaꝝ vl' ꝺ iure vel al's ꝺ facto erāt excōīcati. Scolari isti parisi⁹ existēti allata ē de curia romana vna grā expectatia ī q̄ erat ī correctio ī ortographia vni⁹ vocabuli vbi ꝓ līa e pōebat lr̄a o. Scolaris isti erat scrupulosus ⁊ timebat corrigē vocabulū illō ꝓpē cēsurā aplicam nihilomin⁹ correxit ipꝫ solūmō discōtinuando lr̄am o ⁊ faciēdo ꝺ ipa e ꝑ lenē tractū canipuli. ⁊ erat correctio inꝑceptibilis.

¶ Postea scolaris iste ad cautelā et ꝓ pacificatiōe scrupuli/cōfessus ē cuidā idoneo sacerdoti. q̄ sacerdos dixit sibi ꝙ talis correctio ñ erat falsatio lr̄e aplice sꝫ emēdatio. Ex q̄ tpe scolaris iste fuit satis pacificat⁹ in sua cōsciā. Tādē labētib⁹ aliqb⁹ tpib⁹ scolaris iste ꝓmot⁹ est ad sacerdotiū ⁊ celebrauit fere ꝑ triēniū. nullū faciēs scrupulū de ista mā/donec studēdo sūmā cōfessoꝝ inuenit ibi q̄ sequit̄ Hosti. li. v. R. xx. ꝺ crimie falsi. §. ij. q̄lit̄ sub. §. porro sꝫ hodie. Hodie inqt ꝑceptū ē ꝙ lr̄is dn̄i pape nec ī magno nec ī modico audeat qs manuū impone. et vnicā lr̄am vel pūctū vnicū corrigēdo. exceptis officialib⁹ qb⁹ hoc cōmissū est alioqn manuū apponēs ex canone lato in curia ipo facto sniāꝫ excōīcatiōis icurrit. q̄ nō pt ꝑ aliquē circa sedeꝫ aplicā relaxari.

¶ Qua ꝓpt q̄rit̄ vtꝝ ꝓpt istā cōstitutōꝫ dictus scolaris incurrerit sniāꝫ excōīcatiōis et ꝯn̄t irregularitatē imiscēdo se diuinis? De ista q̄stione qdā ad pauca aspiciētes vl' nimis rudit̄ sentiētes dixerūt pmo sup hoc v̄bo. manū apponē. deinde sup hoc verbo cōrigēdo. Supiores tn̄ lr̄ati qb⁹ ē epykeia moralit̄ cōmissa iudicialit̄ vel doctrinalit̄ necnō theologi ꝑsertī licētiati. ⁊ ī foro ꝯsciē hn̄tes gnomicā. h⁹ est v̄tutē supiorē interp̄tatiuā s̄m leges dīnas ⁊ etnas. dicēnt iudicio meo ꝙ hec v̄ba dn̄t intelligi ꝓut inducūt ī sua rōe seu significatōe formali ꝺformitatē ⁊ maliciā. hoc ē ꝙ talis appositio l' correctio facta sit ex malicia vel cōtemptu. Alioqn cadūt puri litterales ⁊ rudes in icōueniētias ⁊ absurditates plurimas vt ꝙ recipiēs bullā aplicā et manu cōtrectās et eā scolarib⁹ suis exhibēs ⁊ eā pūctuās ꝑ exemplari/incurrerēt hāc sniam/⁊ ita ꝺ silibus incōueniētib⁹/q̄ parmenides nūq̄ vidit iuxta v̄bū alioꝝ. Un̄ sic ī excōīcatōe pcutiētiū clericos supponit̄ ꝙ hoc fiat suadente dyabolo/⁊ sicut ī apocalipsi ⁊ in symbolo niceno. ⁊ ī diony. ꝺ dinis noīb⁹. dūꝫ ponit̄ ꝙ nihil liceat addē vel diminuē/dicunt expositores cōcordit̄ intelligēdū eē ꝙ hec additio vel diminutio nō fiat ad corruptōeꝫ ꝑncipalis itellect⁹ spūs scti. ita accipiendū est ī ꝓposito. Addēdo ꝙ excōīcatio nullo mō fieri pt nisi ī cōtumacē. Null⁹ āt ē ꝯtumax nisi agat ex cōtēptu dei eccl'ie. Hic āt cōtēpt⁹ nō fit nisi a sciēte v̄e vel interp̄tatiue. ⁊ q̄ dū scit nō ē parat⁹ audire eccl'iaꝫ. Doctoēs theologi noiati doctor subtil' ī q̄rto/īprobant ex hac radice tātā multiplicatōeꝫ excōīcationū/ꝑsertī late snie. attēdētes ꝙ potestas eccl'astica data ē ī edificationē nō in destructionē ⁊ laqueū ī extricabilē aīaruꝫ. Quis eñ dicēt ꝙ aliqs ꝑlat⁹ ex motu capitis sui ferēs excōīcationē ꝺ reb⁹ indifferētibus vel ēt bonis ꝺ genē vt ꝙ leuās festucā vel dās hoī elemosynā. excōīcationē incurreret ipō facto/tolerādus eēt ⁊ audiēdus? Sic ī ꝓposito. qꝛ ꝯtus indifferēs est tenē bullā pape bn̄ vl' male. s. ad reuerentiā bn̄ vel ad contēptū male sic ad alios fines bonos vel idifferētes. bn̄ vel indifferent̄. Attēto deniqꝫ ꝙ nō ē cōtēpt⁹ ver⁹ vel interp̄tatiu⁹ vbi nō ē obligatio sciendi/ꝓut euenit ī cōstitutōib⁹ pure positis apd maximā hoīm mlt'itudinē vbi ignorātia excusat/ꝑsertiꝫ apd deū. Alioqn qlibꝫ eēt obligat⁹ eē sūm⁹ iurista/īmo pl⁹ q̄ sūm⁹ q̄ sciret oēs cōstitutōes sūmoꝝ pōtificū ⁊ alioꝝ scptas ⁊ nō scriptas. Posset ⁊ expediret hec icōueniētia lati⁹ deduci ꝯ iponētes iuguꝫ graue hoīb⁹ qd nec ipi digito mouē volūt. nec eorū p̄res ⁊ filij ferre potuerūt. Hoc vnū ad p̄sens q̄situ dico ꝙ circūstātijs attētis nō est hn̄dus scrupul⁹. tāq̄ de excōīcatiōe late sētentie. q̄ deinceps ꝓhibē debeat a celebratione missaꝝ ⁊ similiū. Nihilominus qa abūdās cautela ñ nocet/si discreta ñ fatua sit/hēat scrupulosus talē ani p̄paratiōꝫ ꝙ vbi enī aliꝫ aut securi⁹ agēdū sibi mōstraret̄ ꝓponit hoc se factuꝝ. Finit

Item ab eodē domino cancellario circa materiā excōicationū ꝛ irregularitatū ꝛc. 3

Prima consideratio

c Ontemptus clauiū ecclꝭiasticarū causat q̄si formalr ꝛ pncipalr excōicatōis vel irregularitatis detrimētū Sic eim̄ solēt cōiter dn̄i iuriste dicē ꝙ irregularitas ɔ̄hit/dū aliqs excōicatus/se imiscet sacris/in cōtēptū clauiū. Fundat aūt hec ɔsideratio pncipalit̄ ex illa lege euāgelica math. xviij. Si peccauerit i te frat̄ tu⁹ ꝛc. Seq̄t. Dic ecclie. Si ecclesiā ñ audierit/sit tibi sic̄ ethnic⁹ ꝛ publi(can⁹.

Scda ɔsi.

Cōtēpt⁹ clauiū: pt interuenire multipliciter aliq̄. Uno mō directe ꝛ causalit̄ ꝛ h° ppe dr fieri ex cōtēptu. qn̄. s. cōtēptus est cā actōis principal̄. ita ꝙ nō fieret actio nisi eēt ad cōtēptū clauiū. queadmodū si qs dicat epō excōicanti. Ego in despectū vr̄i ꝛ vr̄i pcepti nihil agā illi⁹ qd iubetis. alio mō fit cōtēptus implicite. qr vicz est cōtumax inobediētia. qui is nō ex inobedientia vel ppt nō obedire sz ppt aliqd aliud delectabile vel vtile. aliqs peccat ɔ̄ plati iussionez. Tertio mō dr cōtēpt⁹ interptatiue. oīa volūtaria trāsgressio cuiuscunqz pcepti. ꝛ isto mō repit̄ ɔtēpt⁹ i oī pctō pserti mortali. directe vel idirecte. ꝛc. ve vel interptatiue.

Cōside. 3.

Cōtemptus pmo mō rōnabilit̄ demereē excōicationē ꝛ ɔn̄r irregularitatē. Silr ꝛ secūdus dū iungit̄ ɔtumacia. Sed terti⁹ cōtemptus nō sp est excōicatōis ecclie/nec cōsequenē irregularitatis/demeritorius. Ut ecclie notant. qr oīs peccans mortalit̄ est a deo ꝛ apud deū excōmunicatus. sed nō sp p ecclesiasticam sanctionem.

Conside. 4.

Cōtēptus/ neutro modoꝝ pdictoꝝ dicēdus ē interuenire/ ɔ̄ pceptū aliqd prelati qn̄ manifeste ꝛ notorie platus abutit̄ in hmōi pcepto/clauiū ptāte. ꝛ hoc dūz scit ꝛ cognoscit ille qui nō obedit. nec aliū degenerat in se vel i aliis scandalosū contēptū clauiū. Qm̄ in hoc tal̄ nō est iobediens clauiū ptāti sed erroneo clauiū abusi.

Conside. 5.

Cōtempt⁹ clauiū magis inuenit̄ q° ad culpā i plato talit̄ vt premitti ē abutēte sua ptāte. ꝙ in nō obediēte. si cōpatio recipiat̄ abusiua. Est igit̄ qn̄qz meritoriū/et honorificatiuū ecclie ptātis ꝙ tali prelato in faciē resistat̄ cū appositiōe incūlpate tutele. queadmodū restitit paulus Petro.

Consi. 6.

Contemptus clauiū qn̄qz possz inueniri in vno q̄ nō pareret sn̄ie sui plati. vbi ꝛ qn̄ alius ī eadē sn̄ia nō obediens/nullo mō cōtēptus eēt reus pserti apd deū. Cuius rō est. qm̄ vn⁹ reputat sn̄iam iustā. aut quōlibet obediendū illi. alius vo nō/sed scit certitudinaliter aut pbabilitate sufficienti/suū platū male vti/i piudiciū clauiū ꝛ in destructiōz (ecclesie.

Consi. 7.

Contemptus clauium dz inuestigari ex ptāte legitima ꝛ vsu legitimo ptātis illi⁹. q pcipiendo excōicat vel irregularitatē cōminat̄. Alioqn plati possent inducere q̄lecūqz vellēt sup alios tuitutē. si suis sentētijs iniqs ꝛ erroneis sp esset obediendū. Et ita pz ꝙ hoc cōe dcm̄ sententia plati vel iudicis etiā iniusta timenda est. indiget glo. Alioqn nō est generaliter verū. si timenda dicat̄ q̄ ē sustinēda nec repellenda. immo in casu patillā/eēt asinina patiā ꝛ timor leporinus ꝛ fatuus.

Consi. 8.

Contemptus clauiuz plus hz piculi erga psonā sūmi pontificis. ꝙ erga inferiores. Qm̄ ab abusib⁹ inferiorib⁹ pz recursus ad papā p appellationis subsidiū Et si dicat̄ ꝙ ita pōt a papa fieri appellatio ad ɔciliū generale. Dixerūt oliz an̄ ɔciliū generale pisanū ꝛ Constāñ. ꝙ hoc nullo mō licebat. ꝛ allegāt iura sua p se valde (sicut eis videt̄) expssa. Sz ɔstant̄ nūc asserit̄: ꝙ est heret̄ dānata p ɔstitutionē expssissimā ꝛ practicatā in ɔcilio pdicto Constan̄. p ut alibi diffusius est ostensum. Rn̄det̄ igit̄ alit̄ ꝙ non p leuibus caus̄ vbi etiā liceret/ptāte debz p appellationib⁹ psequendis passim ɔciliū celebrari/sicut habet̄ recursus ad papam.

Consi. 9.

Contēptus clauiū non incurret̄ in multis casibus qbus pape mādato ñ obediret̄. Dū. s. abutit̄ enormissime ꝛ scādalosissime/ ptā-

&e sua: in destructionẽ nõ i edificationẽ. sicut tñ dicit apl's nõ ptãtẽ datã esse. Exẽplũ si papa vellet thesauros ecctiaꝝ diripe aut hẽditates vsurpare. aut in ſuituteꝫ abiectã cleꝝ cũ suis bonis redigẽ. ⁊ iurib' suis spoliare sine cã. Quis diceret ista debere tolerari: Quis nõ cẽseret posse dici pape. cur ita facis: qs nõ assentiet/in facie sibi resistẽdũ

Consideratio. 10.

Contemptus clauiũ/etiã nõ sp inuenitur apd illos/q nedũ nõ obediũt sententijs excõicacionũ pmulgatis p papã vel suos sꝫ etiã nõ est iudicãda eẽ apud illos/ q p ptãtẽ secularẽ aduersus tales ptẽsas snias tueri se pcurãt Lex cũ naturał dictat vt possit vis vi repelli. Cõstat ãt q tales excõicatiões nõ dñt dici ius sꝫ vis ⁊ violẽtia. q̃ qꝫ fas hꝫ liber vel hõ vel animus se tueri.

Consideracio. 11.

Contẽptus clauiũ ⁊ pñt excõicatio vł irregularitas/nõ incurrit dũ in pmissis casib' dicit aliqs iurista vel theolog' iuxͣ ↄsciam suã q hmõi snie/nõ sũt timẽde vel tenẽde ⁊ hoc psertim si obſuet informatõ seu cantela debita/ne sequat scãdalũ pusilloꝝ qui estimãt papã esse vnũ deũ q hꝫ ptãtẽ oẽm i celo ⁊ i tra. Verũtñ expellẽda ẽ taliũ stulticia/p iformatiões idoneas. q si nolũt acqescere. ipi iã sũt iudicãdi ↄ scãdalo nõ dato sꝫ accepto. h' est ↄ scãdalo phariseorũ ⁊ ex malicia. non pusilloꝝ et ex simplicitate vł ignorantia.

Cõside. 12.

Contẽptus clauiũ diceñdus est magꝭ foueri q tolli/dũ debentes abusui clauiũ resistere/diuidunt inẽ se ⁊ impediũt se/vel p stulticiã vel p ignauiã. ne cõi cõsensu/fiat ambulatio in domo dñi. dũ alij fauẽt abusibus. alij tollẽ volunt. Veritas est q oĩs via fauorabił ⁊ hũilis tẽptãda est cũ summo põtifice/dũ male informat'/fert p se vł suos iniustas snias: q desistat ⁊ reformet. sꝫ si nihil pficit hũilis sedulitas/arripiẽda est virił ⁊ animosa libertas. Finit.

Item ab eodẽ de cordis induratiõe.

Durities ista/quõ causet. ⁊ qd' mitis apli/de' cui' vult miseret/⁊ quẽ vult indurat/nõ est mediocris questio: Sicq dẽ deus neminẽ deserit nisi pri' deserat p auersiõeꝫ ab eo p pctm. Sꝫ desertõne facta/cadit hõ in pfundũ ⁊ cõtẽnit. Cõtẽnenti vo deus nõ dat grãm sed resistit ac pinde nõ emollitur cor: nec liquescit ad grẽ susceptionem. Tandẽ pena dãnatõis infligit. ⁊ obduratio ↄfirmat. Causa igit obduratiõis ẽ voluntas auertẽs. et hec inchoat. voluntas resistẽs. ⁊ hec cõtinuat. Culpa pmerẽs. ⁊ hec ↄfirmat. De' grãm nõ dãs. ⁊ hec nõ liberat De' iuste puniens. et hec ordinat. Finit

Opusculum de indulgentijs eiusdẽ cãcellarij.

Quecũq alligaueritꝭ sup terrã/erũt ligata ⁊ in celis: Et qcunq solueritis super terrã. erũt soluta ⁊ in celis. Math. xviij. Collata ẽ aũt ptãs hec sꝫ pmissa dũ p' resurrectõꝫ xps apparẽs discipuł suis insufflauit i eos ⁊ dixit. Accipite sp̃m sctm. q̃ꝝ remiseritis pctã remittũt eis. ⁊ quoꝝ retinueritꝭ retẽta sũt. Jo. xx. Spãłr aũt ⁊ excellent data ẽ ista potestas clauiũ ecctie pmissa p' petro ibi Tibi dabo claues regni celoꝝ. Math. xvj. Dũ p' resurrectõꝫ ter interrogat' ↄ dilectõe dixit xps sibi ter rñdẽti q eũ diligeret. pasce agnos meos. pasce oues meas. Fũdauerat ãt xps ptãtẽ alligãdi iuridice p excõicationeꝫ dũ dixerat. q si ecctiam nõ audierit ⁊c. Fũdat deniq sup pmissis/ptãs oĩs/indulgẽtias ↄferẽdi. Sup qb' qꝛ varij varie ẽdiderunt. Placuit seqntes annotare paucułas considerationes.

Consideratio prima.

Ptãs clauiũ ecctie/iudicialis ⁊ forinseca/nõ extendit se simplr ⁊ directe/ad remissioneꝫ culpe. Rõ qꝛ requirit sacralis cõfessio ⁊ absolutio q̃ ñ fit i publico ⁊ iudiciali foro.

Consideratio secũda

Ptãs clauiũ iudiciał ⁊ publica nõ extẽdit se pncipalit ⁊ directe ad diminutiõeꝫ pene nisi illi' quã inflixit aut infligẽ potuit/cuiusmõi sunt pene excõicationũ. ⁊ q̃rũcũq

irregularitatū.inhabilitationū circa legitti mos act⁹ ecclia sticos aut ciuiles. Nō q ad ptē q excipit ⁊ affirmat, qꝛ cui⁹ ē cōdere hu ius est destruere vel interptari. Sꝫ nega tia pꝫ p idē argumētū a ɔrio sensu ɔ̄ductū

Consideratio tertia.

ptās clauiū ecclie sup indulgētijs ɔcedē dis modis qb⁹ cōsueuit vti ecclia vel ecclie plati a summo vsqꝫ deorsum/p quotatōꝫ dierꝫ ⁊ annorꝫ/psupponit necessario remis sionē vel indulgētiā in foro secreto cōscie seu ɔfessiōis sacralis ɔ̄ facto vl in voto seu ɔposito, ⁊ sepi⁹ in facto, iuxᷓ tenorē bullarꝫ qb⁹ inserit hec clausula. de penitētib⁹ ⁊ cō fessis.nisi collator indulgētiarꝫ/intēdat tisrē q bō sit in charitate cōtrit⁹. s. cū ɔpo sito tpe ⁊ loco ɔfessionē facere actualem. Esset aūt ista sano rabilior interptatio sine ɔfessione qualibet.

Consideratio quarta

Ptās clauiū ecclie/sacralis ⁊ in foro cōscie eminētior est vtilior ⁊ eligibilior in collati one indulgētiarꝫ q ptās sola iudicial. Rō pꝫ ex pcedētib⁹. qm sine ɔfessione sacrali ɔ̄ facto vel in voto seu ɔposito/nulli dies in dulgētiarꝫ l a pena l a culpa sortiūt effectū

Consideratio quinta

Sol⁹ papa sup m⁹ xpo cū patre ⁊ spū scto A pōt dare plenaria autoritate idulgētiaꝫ omimodā a pena ⁊ culpa quādū ɔfert dat innumerabiles ⁊ infinitos idulgētiarꝫ dies Rō qꝛ vel absoluit ⁊ quitat totā penā de bita pctō mortali. siue sit originale siue ac tuale. Et hoc quidē est infinita extēsiue at qꝫ duratie. Aut si mutat xps penā illā ɔ̄bi tā mortali eternā/in tpalē: pꝫ adhuc q hu iusmōi remissio se extēdit ad īfinitos dies indulgētiarꝫ/si tales dicere possumus di es infinitos vel eternos. Iuxta illud. Dies eternos in mente habui.

Consideracio sexta.

Sol⁹ papa xps/gratis et absqꝫ merito alio q suo/fac hmōi cōmutatiōꝫ pene ppetue ī penā tpalē vel ī penā absolutiōeꝫ. Rō. qꝛ si talis remissio fieret ex merito illi⁹ cui remit tit/ipa n eēt iā pure gratuita. sꝫ quodāmō debita vel ex opibus vendita. nos aūt hoc intelligimus ɔ̄ merito condigno.

Cōside. septia.

Solus papa xps/in iusti ficatiōe impij pus nā infūdit gratiā q re mittat culpā. Prius insup dimittit reatū pene eterne p infusionē hmōi grē/q hōme reat a pctō resurgē/vl ab hoc reatu lib eē Quo circa nō satis aduertebāt q dicebant ōmū actū ɔtritōis p⁹ pctm̄ eē pl⁹ incōpabi liter meritoriū/q aliquē posteri⁹ elicitum Fūdātes se ī h⁹ q ɔtritio merebat libatio nē a pena eterna. ⁊ ɔsecutionē vite etne. nō ita ɔ̄ites merebant hmōi remissionem qꝛ iam facta erat.

Conside. 8.

Sol⁹ papa xps po test illā tot dierꝫ ⁊ annorꝫ mille milliū idul gentiā ɔcedere/qual posita repit in diuer sis ɔcessiōib⁹ sūmorꝫ pōtificū vl aliorꝫ sub varijs tpib⁹ locis ⁊ caus. Et forte [illegible] l enor mitas ɔcessiōis ab aliqb⁹ qstuosis aut alit male mortꝫ ɔficta ē

Conside. 9.

Indulgētiarꝫ ɔces sio rōnalis/psupponit in ɔferente auctori tatē a xpo fundatā. ⁊ ī euāgelio vl ex ipo ex plicatā. Presupponit idoneitatē ⁊ adīple tionē ɔditiōis apposite ī idulgētijs. vt q sit ver⁹ ɔtritus ⁊ ɔfess⁹. ⁊ faciat hec aut ista ⁊c. Presuppoit tertio cām ɔcessiōis seu di stributiōis hmōi idulgētiarꝫ legitimā. cla ue. s. ecclie nō errante. neqꝫ xpo reprobāte. vbi nō certa euidēs noticia reqrit. sꝫ extia tio bōe fidei ⁊ pbabil ɔiectura. quēadmo dū ī distributōe thesauri material. ɔ̄ fisco regio vel ecclastico/papa vel rex vel alius distributor attenderet.

Cōsideratio decima.

Indulgētiarꝫ ɔcessio p tot milia nedū die rū sꝫ ⁊ annorꝫ: vidꝫ difficulē salubil p⁹ re missionē eterne pene ⁊ cōmutatōeꝫ ī tpalē Cōstat eī q nec hō singular ī hac vita pe ant dꝫ ad tot annos obligari pnīaꝫ agē. cū nō videtur⁹ sit p millesimā ptē tot annorꝫ. ⁊ nemo ad īpossibile obligat. Cōstat pterea q dū mūd⁹ finē hēbit/cessabit purgatoriū ⁊ ex ɔseqnti dies penarꝫ suarꝫ.

Cōside. 11.

Indulgētiarū ɔcessio n extēdit se ad pēas ex corruptione nature ɔctas p pctm̄ origina

se. Certū est eī q̄ papa n̄ absoluit a siti a fa me. ab īfirmitatib⁹ ⁊ a morte. Extēdit igr̄ se hmōi absolutio ad penas supradictas ⁊ in fligēdas/ iusto pnial' satisfactōis iudicō p̄ pctis actualib⁹/ vel h̄ vel ī purgatorio. qm̄ ī inferno nulla ē redē. ¶ Utr̄ vo claues ec clesie/ se possint extēdē nō solū sup terrā/ s₃ sub t̄ra ī purgatorio/ marie q̄ ad remissiōē pene aut venial' culpe aut excōis p⁹ late dū viueret re⁹ nūc exn̄s ī purgatorio: sūt opini ones ad vtrāq₃ p̄tē p̄babiles. Et fauorabi le est dicē q̄ sic. saltē p̄ indirectū. rpē com munionē ī charitate ¶ S₃ neq₃ oz aliquis sic innitī indulgētijs concessis in toto vel in p̄te a pena ⁊ a culpa qn̄ studiosius sit sa tisfacere p̄ se et alios hic in vita.

Consideratio. 12.

Indulgentiar̄ cōcessio/ nō est puipēdēda seu cōtēnēda/ s₃ āpletēda deuote ī fide spe ⁊ charitate dn̄i nr̄i Jh̄u xp̄i q ptātē talē cla uiū ecclasticar̄ dedit hoib⁹. Cōstat eīn q̄ fructuosior ē ⁊ acceptabilior deo ⁊ hoībus opatio/ talib⁹ innitēs indulgētijs/ q̄ altera ⁊ hoc ceteris parib⁹ nō innitēs. ¶ Cōsiliū est igit̄ solū vl' sanū q̄ absq₃ curiosa discus sione ō p̄cisa vl' euidēti ⁊ certa q̄tificatiōe seu mēsuratiōe hmōi īdulgētiarū studeat hō pri⁹ tales acqrere s̄m q̄litatē sue vocati onis. ¶ Pond⁹ āt valoris illi relinq̄re/ qui oīa facit ⁊ fecit ī numero. pondē ⁊ mēsura. ¶ Postremo p̄cedentes īdulgētias/ talit̄ ⁊ in intētione ⁊ ī vbis vel inscriptis suas cō cessiones moderēt̄ vt nec dīne iusticie cum miscōia derogēt̄ nec scādalū marie pusil lor̄ p̄beat̄ vel ne facil' concessio maior̄ in dulgentie p̄ minimis vel exiguis caus/ pa riat in arduis ⁊ legitimis p̄ ecclesia vl' re publica negotijs detrimentū.

Consideratio. 13.

B

Si quis petit p̄ se ⁊ p̄seuerant̄ ⁊ pie. hoc ē ad salutē ⁊ ex charitate efficax est eius orō. Patet hoc ex regula magistrali q̄ fundat̄ sup hoc verbo xp̄i. Si qd petieritis patrē in noīe meo dabit vobis.

Consideratio. 14.

Si quis petit indulgētiā pctor̄ fieri sibi in hac vita poti⁹ q̄ in purgatorio/ rite petit ⁊ pie. qm̄ pena purgatorij longe grauior ⁊ min⁹ hn̄s. imo nihil hn̄s ō merito. Dedu cit̄ ad hoc petitio p̄s. notās ō triplici foro iudiciali seu punitio. Dn̄e ne in fu. tu. arg. me. q̄ ad infernū vbi regnat horrenda ⁊ q̄ dāmō furiosa iusticia rp̄ē effectū/ n̄ obiu dicātis affectū. neq₃ ī ira tua corripias me: q̄ ad purgatoriū vbi sedet iusticia quodā mō rigorosa ⁊ irata. Miserere mei do. qm̄ infirmus sum. q̄ ad p̄sentē vitā vbi sceptr̄ ē ⁊ thronū gratie dulcis misericordia.

Conside. 14.

Si quis petit in dulgētiā pctor̄ suor̄ fieri in hac vita ex charitate ⁊ p̄seue ranter/ obtinebit vtiq₃ ⁊ moriēs stati euo labit ad celū. Sequit̄ ex p̄cedentib⁹ q̄ vel p̄ martyrium vl' alijs modis deo cognitis purgabitur in hac vita ⁊ longe mitius q̄ ī altera puniret̄. simul ⁊ p̄miū eēntiale p̄ pa tientiā merebit̄ augmentari.

Consi. 16.

Si quis petit dilatō nē satisffactionis sue fieri nō in hac vita s₃ in purgatorio/ pōt h⁹ p̄tingere culpabilit̄ rp̄ē debilitatē fidei de penis purgatorij. aut q̄ nimis amat diui as ⁊ honores vite p̄n̄t/ vl' asp̄itates ex hor ret. Si vo veniat hec petitio/ ex p̄sideratōe fragilitatis p̄prie/ ⁊ debilitate sue patie in aduersis/ ne succūbat et peccet. tolerabilis vid̄ ēē timor iste l₃ īpfectus sit ⁊ nō oīno excusabil' q̄ quodāmō diffidit ō deo q̄ n̄ tolerabilit̄ secū ageret neq₃ q̄ daret debitā patiā₃. ¶ Colligit̄ aūt ex hac p̄sideratōne quadruplici/ ratio moral' ⁊ theologica. cur viri s̄ctissimi/ tot flagellis atterunt̄ ī hac vi ta. q̄ p̄sidentes in dei miscōia/ q̄ faciet eis cōtēptatione p̄uentū/ petūt h̄ puniri ⁊ nō in finē pctā. s. etiā venialia differri purgan da. q̄r deus petitionē exaudiens/ p̄mutat s̄niam ⁊ penā purgatorij in penā t̄palis h⁹ exilij/ ⁊ ī augmētū eēntial' p̄mij. s. cū accele ratione padisi. Hinc est illō Augu. Hic vre. h̄ seca. vt ineternū pcas. Notet̄ ō mau ricio impatore. q̄ elegit h̄ puniri ⁊ p̄ditōe occisus ē. Sic aliq̄ iusti/ viuūt ⁊ moriunt̄ ignominiose q̄ ad mūdū. s₃ mors iusti sub dita/ q̄ p̄cessit bona vita. n̄ minuit meritū n̄ moriat̄ ita. Propterea nil temē iudicādū. Certissimū signū īdulgētie salutar̄ ē. bōa facē ⁊ mala pati lugduni an. 1427. vj. die octobris.

Subduntur alie considerationes eiusdē ꝓ āplificatione materie sup indulgentia peccatoꝝ.

Consideratio prima

[E]ligibilius est orare ꝓ viuis q̄z pro mortuis vt liberent̄ a culpa et ꝑseuerent in gratia. Accipit̄ āt orō noīe generali/ ꝓ oī adiutorio spūali q̄le intelligit̄ fieri trib⁹ mōis Per amicabilē intercessionē. ꝑ meritoriaȝ actionē. ꝑ recompensatoriā satisfactionem Pȝ igit̄ ꝯsideratio q꞉ mortui sūt ex̄ t̄minuȝ vite. q̄si sint ī purgatorio vel in celo/ n̄ idigent liberari a culpa maxīe a culpa mortali ⁊ sunt in grā confirmati. damnatis vero non ꝓdessent.

Consideratio secūda

Eligibilius est orare ꝓ mortuis existentibus in purgatorio vt liberent̄ a pena q̄ꝫ ꝓ viuis. Ratio est. q꞉ plus indigēt. q꞉ min⁹ se iuuare pn̄t. Recompēsabūt p̄terea cū eis bn̄ fuerit in gloria qn̄ hēbūt vocem ī celo. Deniq꞉ nō pt̄ ꝓ ip̄is eē talis orō frustra cū sint in grā cū p̄terea fiat ex sua iussione vel ordinatione principali. Multi rursus ita fieri meruerūt dū erāt ī via. bona sua largiendo. ⁊ ita de pluribus causis se motiuis. Porro amicabil' intercessio spectat maxīe ad sanctos in gloria qui sunt ex̄ statū merēdi ⁊ satisfaciēdi. Sȝ meritoria actio ptinet ad solos viatores. Recōpēsatio sīlr satisfactoria spectat ad eos tā ꝓ viuis q̄ꝫ pro mortuis q̄ ꝑticipes eē pn̄t. Expedit demū vt oīs orō nr̄a/ ecclīe cōioni se coniugat.

Consideratio tertia.

Eligibili⁹ est hoī viatori ꝓcurare sibi iuuamen spirituale in vita sua vt liberetur a cl'pa et pena. q̄ꝫ expectare ꝑ fundatōres aut alia pia testōꝝ legata post mortē q꞉ talia sibi fiāt. Sequit̄ ex consideratione predicta q꞉ post mortē ista non ꝓderūt sibi ad meli⁹ nisi q꞉ liberet̄ a pena si sit in purgatorio Nūc aūt dū viuit sibi ꝓdesse pn̄t ad liberationē culpe ⁊ inuentionē gratie. necnon vt in gratia finaliter ꝑseueret. Rursus ex alio q꞉ liberalius ⁊ difficilius est dare ī vita q̄ꝫ relinquere post mortē distribuendū

Consideratō quarta

Eligibilius est ceteris paribus agere opus satisfactionis ex charitate ꝓ viuis aut mortuis/ q̄z opus soluȝ meritorie actionis aut amicabilis intercessionis. Patet q꞉ satisfactio includit tria simul ⁊ non econtra. Iūcto q꞉ opus meritorium sit' ⁊ satisfactoriū/ non min⁹ meret̄ d̄ p̄mio eēntiali vl' augmēto grē ex hoc q꞉ ē satisfactoriū ꝓ certa liberatione a pena/ q̄z si non eēt alic⁹ pene delectiuum. alioquin n̄ expediret satisfacē si ī diminutionē glīe (q̄ incōpabilit̄ melior ē q̄ꝫ a pena liberatio) verteret̄. Additū est ceteris paribus. qm̄ opus meritoriū non penale ⁊ ꝑ cōseq̄ns non satisfactoriū. vt sic posset fieri cū maiori charitate ⁊ circūstantijs alijs melioratibus actionē q꞉ liberatio a pena n̄ equiualeret augmento grē in pn̄ti vel glorie in futuro. ¶ Trāsferent̄ he considerationes ad oē genus suffragioꝝ etiaȝ illoꝝ q̄ habent efficatiā ex vi opis operati/ vt in scr̄o misse. ¶ Concluditur insup ex p̄missis q꞉ non sp̄ eligibilius est acquirere indulgentias ꝓ liberatione a pena vl' satisfactione/ q̄ꝫ alijs opib⁹ vacare/ dū possūt fieri cū maiori charitate. Et ita diceretur de opib⁹ vite actiue vt de ieiunijs aut alijs afflictionib⁹ penalib⁹. ⁊ tn̄ satisfactorijs. ¶ Patet iteꝝ fatuitas illoꝝ/ q̄ solo intuitu laute sustentationis hn̄de/ se onerant opibus satisfactorijs ꝓ alienis. Secus si ex magna ⁊ sola charitate primoꝝ/ hoc faciunt. Et dū sentiunt se vtilius ⁊ accōmodatius iux̄ vocationē suaȝ occupari circa talia opa q̄ꝫ circa puras ⁊ altas meditatōes ⁊ excessus mentales/ q̄ paucoꝝ sunt valde. Aut subinde q꞉ sunt obligati ꝓpt̄ receptionē sustentationis corpalis ꝑ fundatores. l' alios taliter exerceri. ¶ Collige ḡ q꞉ indulgentie pctōꝝ/ ꝓueniūt multis modis. Primo est satisfactione ꝓpria voluntate facta. Scdō est satisfactio ꝓpria in ꝯfessiōe suscepta. Tertio satisfactio ꝑ aliū ꝓ se ꝑsoluta in corpe vel in donis p̄sertim cū autoritate cōmutātis. Quarto ꝑ indulgētias ecclesie seu p̄latoꝝ Quinto ꝑ communicationē suffragioꝝ cōmuniū sicut ī mōasterijs ⁊ ecclesijs Sexto ꝑ patiam in aduersis cū obse

cratiōe q̄ ī p̄te sine purgatorio ꝯuertat̄. naꝫ
dn̄s in tribulatōe pctā dimittit. Septīo p
oē opus ex charitate factū. q̄nis spectet ad
cōtēplationē. si iungat̄ intētio vl' orō q̄ va
leat ad indulgētiā pctōꝝ. Sic eñ dictū est
de maria magdalena qꝛ dimissa sūt ei pctā
multa, qꝛ dilexit multū. Et ad seruū. Oē
debitū dimisi tibi qꝛ rogasti me. Ualet ec
iano vehement̄ omē opus misericorditer
ꝓximis impensum s̄m opa misc̄die/tā spi
ritualia q̄ corꝑalia/quoꝝ q̄libet ad septen-
nariū redigūt̄. Sic eñ dcm̄ est. Date ⁊ da
bitur vobis. dimittite ⁊ dimittet̄ vob. Po
stremo pietas gratuita dei/sctōrūq̧ suorū
ꝯuenit ⁊ cōfert sepe indulgētiā quā ē nul
lis p̄cedētib⁹ meritis haberem⁹ innitēdo
eis. Hoc sp̄ supposito q̄ sup̄mus papa do
minus nr̄ iesus xp̄s has indulgentias cer-
tificabit ⁊ cōfirmabit. Qui nos sp̄ dirigat
⁊ cōseruet in opibus mādatoꝝ suoꝝ. Qui
cum deo patri ⁊c̄.

¶ Explicit opusculū d̄ materia īdulgētiaꝝ

Versiculi sup mate-ria indulgentiaꝝ.

Arbitrio papa ꝓprio. si clauibus vti-
possit. Cur sinit vt pena pios cruciet?
Cur nō euacuat loca purgādis animab⁹.
tradita? Sed seruus esse fidelis amat
Debit q̄ fidē male dispēsans. Neq̧ prudēs
clauib⁹ vsus inest. Dās capiēsq̧ tremant
Profect⁹ certe est magn⁹ bene clauibus vti
Quādo fit hoc semp vnctio sola docet
Charus in eccl'ia thesaurus [illegible] vtilis astit
quē dat larga manus. ꝓdiga crimen hꝫ.
Ciuibus angelicis neq̧ h̄ mandare viator
cōmendare potest orat vt ecclesia
Impie penitēas. tūc indulgentia fiet
Infinita tibi: pena breuis supest
Pena tn̄ grauis ē caue⁹ releuare studebis.
Diuitijs sparsis muneribusq̧ pijs
Dans aliqd̄ munus vis indulgētia ꝓsit:
Proderit. ⁊ nulla dona deo pereunt
Paucula sunt dona. sunt d̄ reb⁹ perituris:
Accipies celis p̄mia ꝑpetua.

¶ Glosa. Charus in ecclesia. Notat̄ hic
triplex cōditio ꝯcurrere debēs in largitōe
indulgentiaꝝ nō ꝓdiga. Qꝛ nō veniāt in
cōtēptū. q̄ sint ad publicū ꝓfectū. q̄ non
soneṅt turpem questū. Un̄ q̄ ad scdāꝫ cau
sam pauꝑ ex eadē charitate dat denarium
sicut diues dat talentū. lꝫ meritū essentiał
p̄mij sit equale in ambobus nō tn̄ oportet
hoc de p̄mio accidentali remissionis pene
debite pctō. Et in hoc pōt esse cōditio di
uitis melior. iuxta illud. Redēptio anime
viri ꝓpe diuitie. Fundat̄ etiāꝫ positio q̄
actus exteriores p̄nt addere sup meritum
interius ⁊ essentiale meritū accidētale mł
tis modis ⁊ causis hic omissis. vidꝫ mod⁹
loquendi in forma absolutiōis cautus esse
lꝫ nō multū clarus dū addit̄ in fine q̄tuꝫ
claues ecclesie se extendūt. Et hoc ideo for
te dicat̄ ꝓpter tres causas mō dictas.

r Esponsa eiusdem cācellarij parisieñ. ad q̄stiones quattuor sibi per quendā familiarē motas.

¶ Quaꝝ prima est ista. An male loqui de alijs in eoꝝ
absentia sit semꝑ pctm̄? Quā determiat p
tres conclusiones.

Secunda questio.

Si quis ficte cōfiteat̄. an iteꝝ teneat̄ d̄ om
nibus confiteri? Hanc determinat p disti
ctionem de quadruplici fictione.

Tertia questio.

Si habeat̄ suspicio de illo qui cōfitet̄ etsi
sufficient̄ discusserit cōsciaꝫ suā. an tal' pos
sit absolui nulla inq̄sitōe sibi facta d̄ pctis
vn̄ suspitio h̄r? Quā soluit sim̄r p distictōꝫ

Quarta questio.

De altaribus fractis de cingulis sacerdotū nō benedictis et
[illegible] casulis resarcitis ⁊ sic de silibus. Utrū sit
pctm̄ cū talib⁹ ⁊ in talibus missam celebra
re? Ad quā r̄ndet p auctoritates.

Prima questio.

q Uerit̄. an male loq̄ d̄ alijs ī eoꝝ
absentia sit sp̄ pctm̄? Uidet̄ q̄
sic. qꝛ null⁹ vellet q̄ hoc d̄ se aut
sibi fieret? ḡ nec dꝫ hoc facē d̄ ali
is aut ꝯ alios. ꝯn̄ia tenet p illā generalem
regulā diui iuris ⁊ hūani. Qd̄ tibi nō vis
fieri alteri nō feceris. Sꝫ ī oppositū argūit̄
qꝛ si sic: tūc fere totus mūdus eēt in pctō

bānationis ꝑpetue etiā multi religiosorū.
Nā cōit cū hoīes cōueniūt declināt facilli
me ad loqndū de absentib⁹/ ⁊ vtinā tā cito
ꝺ eoꝝ bonis sic ꝓhdolor ꝺ eoꝝ mal'. Nō=
nūqꝫ tñ aliq loquūt ꝺ mala vita policiā re=
gētiū ⁊ alioꝝ seculariū vt aiūt icētōe ꝗ ma
la. ¶ Pro rūsiōe itaqꝫ sciendū ꝙ actō mo
ralis libera accipit vel vituperiū vel lau=
de ⁊ pctm̄ ex suis circūstātijs. ⁊ spālr ex cir
cūstātia finis. Inquirēdū est igit̄ ad quē
finē dr malū ꝺ abn̄tib⁹. ⁊ occurrit sex fines
gnāles. Qñqꝫ hoc fit ad destructionē pn̄ti
um ⁊ id audiētiū vt caueāt silia facē. Qñ=
qꝫ fit ad pn̄tiū cautelā ne. s. ex ignorātia de=
cipiant̄ ꝑ malaꝫ alioꝝ societatē q̄s ꝓsumūt
bonos. Qñqꝫ ēt fit ad vtilitatē absentiū vt
vicꝫ pn̄tes eis referāt ꝓ. ipoꝝ correctione ⁊
emēdatōe. Qñqꝫ fit ex quadā cōpassione a
micabili. vt. s. seipm̄ ⁊ audiētes referēs ꝓ=
uocet ad orandū instātiꝰ ꝓ alioꝝ pctis ⁊ eo
rū cōuersiōe. Qñqꝫ ēt fit ex sola curiositate
⁊ assueta loq̄citate ⁊ q̄dā libidīe loq̄ndi ꝺ
alijs. Qñqꝫ aūt fit ex odio vel inuidia ac
ꝓ diminutione fame aliene ⁊ ex animi in=
dignatione.

Sit ergo prima ꝯclu

sio. ¶ Primis quatuor modis pōt ēē nō
solū licitū/ imo ⁊ meritoriū/ referre mala ab
sentiū. dūmō tñ nō intēdebat pncipaliter
ali⁹ finis ꝙ aliqs p̄notatoꝝ q̄tuor. Et si n̄
misceat̄ alia intētio fermētata ⁊ sibipi mē
tiens. atqꝫ dūꝫ bn̄ ꝓuideat̄ ne sint falsa q̄
dicunt̄. aut in malo vltra quā in se sit ꝑ re=
ferentē ampliata. aut forsan sinistre interp̄
tata. ac etiā ꝙ nō plus noceat talis locutio
absentib⁹ ⁊ eoꝝ fame ꝙ ꝓsit pn̄tibus ⁊ eoꝝ
edificationi. Qm̄ ꝑ ꝑuo bono cōsequēdo
nō est magnū malū cōmittendū.

Subiungamus etiā

secundam conclusionem.

Secunda conclusio.

¶ Male loqui etiam de absentibus ad so
lum satisfaciendum proprie loquacitati ⁊
libidini loquendi de alijs/ qui est quintus
modus seu finis inter predictos. etiāꝫ si sit
pro sola deductione temporis ⁊ quasi pro
solatio vt sic tempus sine tedio transeat/
uit aut nunꝙ̄ excusatur a peccato ⁊ sepius
transit in mortale peccatum. Tale enī ver
bum non solum ociosuꝫ (de quo iuxta ter=
ribilem veritatis comminationem sumus
reddituri rationem) sed et communiter ē
perniciosum et multipliciter nociuū. Nā
habemus ex tali verbo occasionem et rati=
onem magne damnificationis aliorum/ in
sua fama. Etiam per hoc cadunt sepissime
tam loquentes ꝙ̄ audientes. vel in indig=
nationem contra eos de quibus fuit oblo
cutio vel in falsam testificationem propri=
am tam cordis ꝙ̄ oris. dum videlicet cogi
tatio interior pensans coram se posita alie=
na mala. et sua propria quandoqꝫ similia
aut maiora/ palpans tumet et inflatur di=
cendo. Gratias tibi ago domine deus qꝺ
non sum ego talis qualis iste de quo tan=
ta mala referuntur. Et sic miser cadit in fo
ueam quam fecit et cū illo euangelico pha
riseo false iusto/ fit peccator/ quem ipse iu=
dicat ꝗ non deterior. ei tamen propter suaꝫ
superbiam similis. quia etiam peccator vt
alius. et si alio modo. Et hoc pharisaicuꝫ
vicium tam in loquendo quā in audiēdo
concipitur facilime. et sic saltem affectu. eti=
am si ratio videat̄ iudicare aliter. et id ore
manifestare minime attemptet.

Siquis auteꝫ quereret

signum quomodo sciet. quando ex bo= F
no fine loquatur aut malo. ꝺ malis p̄xi
mi? Rn̄detur ꝙ dū loquit̄ aliquis ad bo=
num istius cuius mala cōmemorat. vtpu=
ta vt in se ⁊ audientibus ꝓuocet mentem
ad orandum ꝓ talis emendatione/ necessa
rium est vt sentiat tunc in se quandā ab eū
dem de quo fit sermo compassionem pia
dulcemqꝫ misericordem ⁊ charitatiuū af=
fectum. Et etiaꝫ requiritur vt non nimis
longum texat sermonem de tam mala ma
teria et despicabili. Sicut pia mater nō de
lectatur in narrando longe mala filij sui.
nec etiam dicit illa nisi ex necessitate. vtpu
ta ipsi medico aut illis qui eius saluti pote=
runt prodesse ⁊ maluꝫ adiacens auertere.
Sic itaqꝫ narrando suspirat alte. tristatur
dolet. ⁊ abbreuiat sermonē q̄tuꝫ ꝑualet et
q̄tū videt̄ sufficē ad ostēsionē infirmitatis
q̄ sibi tāte tristicie cā existit. ¶ Sꝫ dum de

loquit̄ malum ꝺ alijs ex loq̄citate/ sunt signa opposita. qm̄ tūc sentit indignationē ani ꝯ eos ꝺ q̄ꝝ malis loquit̄ ⁊ cū q̄dā amaritudine fellis corrodit ⁊ mordet ipos absentes ⁊ verbis suis venenatis linguaq̄ꝫ sua sicut gladi⁹ acut⁹ acuata/ lacerat sine mia. siue aliq̄ cōpassione/ nec ponit finē verbis suis qꝛ saciari nequit ei⁹ vorax invidia/ qn licꝫ crudas oēs carnes ⁊ totū sanguinē ei⁹ quē devorat q̄ntū in eo ē/ absūpserit. Et q̄uis ꝯsciā sua sibi clamet q̄ talia agendo/ neminē edificet imo ⁊ nonnūq̄ audientes scandalizet/ nō tn̄ adhuc cessat qn q̄tū cꝑs patit̄ venenū suū totalit̄ effundat. ¶ Itē signū est nō fallax. cū sic loq̄ndo malū ꝺ absentib⁹ eos corrigē minime curat. Hoc autē sciri ex eo p̄t. qꝛ p̄ntibus nō cōmittit vt absentib⁹ charitatiue ea q̄ ipe invidie refert denunciēt. imo ꝑsepe postq̄ ad cor reuertit̄ timet ne id faciāt etsi factū foret/ nō eq̄ aio sustineret. ⁊ nō qꝛ doleat ꝺ alterius iniuria ⁊ sua ꝓpria culpa/ sꝫ magis ꝺ sua vilificatiōe ⁊ detractionis nota. nollet ei detractor reputari. q̄ q̄ eē nō vitet. ¶ Itē signum efficax videt̄. vt loquēs malū de alijs interrogꝫ cor suū corā cordiū inspectore deo cui mentiri nō p̄t. q̄uis posset mentiri iniq̄tas sibi ipi. ⁊ q̄rat an vellet q̄ alius sic loq̄ret̄ de se corā alijs ea intētione ea forma. ⁊ sic ꝺ alijs circūstancijs q̄liter ipe loquit̄ ꝺ alijs. Et ni fallor vt frequenter r̄ndebit sibi cor suuꝫ. si mendacit̄ veritatē tn̄ supprimere noluerit/ se hoc nequaq̄ velle. Signū ḡ mali est. Hoc clauo retundit̄ nōnullorū excusatio falsa ⁊ friuola/ q̄ cū locuti fuerit ad libituꝫ suū ꝺ ꝓximoꝝ suoꝝ malis/ audēt si sup h⁹ obiurgent̄ dicē/ etiā q̄nq̄ꝫ ꝯstanter lꝫ mendaciter/ se hoc fecisse nō mala intētōe neq̄ aīo cuiq̄ nocendi. ⁊ nullo mō [illegible] invidia. Etiā rursum interrogant̄. An ḡ ex singulari id egerint dilectione ⁊ amicitia ad magnū ꝓfectū aut ꝯmodū absentiū: ⁊ an sibi talia dilectiōis ⁊ amicitie signa vellet erga se cōsilr̄ fieri: laqueis ꝑplexitatis ita capti ⁊ irretiti sūt/ vt vel manifestū ꝯ suā ꝯsciam proferre mendaciū vel verbū iniquū ⁊ dolosū iniuste dixisse ꝯ ꝓximū fateri cogant̄. q̄rū vtrūq̄ꝫ maluꝫ est. ¶ Malū igit̄ ⁊ valde malū multūq̄ꝫ ꝑiculosum est hoi eē ꝓnum ad loquendū malū de absentibus. Et etiā ceteris malis q̄ inde sequūt̄ circūscriptis mens tā loq̄ntis q̄ audientiū ipedit̄ a melioribus ⁊ salutarib⁹ postmoduꝫ ex hoc etiā inuita. Cū em̄ post fuerit orandū ⁊ deo seruiendū ad mentē redeūt place at vel displiceat/ cū quadā quasi violentia q̄ prius incaute cōmisit vel admisit cū mala cōplacētia. O q̄to cōsultius ē itaq̄ꝫ loq̄ ꝺ bonis aut ꝺ pctīs ⁊ mal' ꝓprijs/ q̄ ita rodere dente canino alios. Vix deniq̄ꝫ s̄uat̄ mēsura qn misceat̄ mēdaciū. ⁊ malū augmentat̄ ⁊ ad partē sp̄ trahat̄ deteriorem. ⁊ pene in nullo excuset̄ aut alleuiet̄/ vt sic fiat sup̄ modū peccās pctm̄ q̄si vnū aut simplex pctm̄ n̄ sufficiat i ꝑnicie ipi⁹ obloq̄ntꝭ

Conclusio tertia.

¶ Loq̄ malū ꝺ alio ad finē sextū. s. directe ex odio ⁊ invidia sp̄ ē pctm̄. Et qn̄ notabilr̄ ledit̄ ꝑ hoc aliena fama. ⁊ dū loq̄ns h⁹ aduertit in sua ꝯsciā/ aut aduertē possꝫ ē grauī⁹ pctm̄ sepissie q̄ furtū. aut q̄ foret es⁹ carniū i die venerꝭ vl' ieiunijs eccl'ie magni cui⁹ cūq̄ꝫ. ¶ Salubre itaq̄ꝫ ꝯsiliū ē ad vitādū tā grāde ꝑiclꝫ aīe. vt hō discat ⁊ assuescat ita honeste loq̄ de absentib⁹ sicut loq̄ndū eēt si ipi p̄ntes eēnt. ⁊ ꝑsonalr̄ ꝺ se s̄mōez pla[illegible] audirēt. ¶ Itēq̄ꝫ vt hō sp̄ tiorē di hēat p̄ ocul' cordis/ q̄ vtiq̄ꝫ vbiq̄ꝫ ē p̄ns. ⁊ i cuius ꝯspectū loq̄t̄ q̄cūq̄ꝫ loq̄t̄. Nō solū āt h⁹ sꝫ ⁊ cor intuet̄. ⁊ reddꝫ tpe suo vnicuiq̄ꝫ iux̄ opa sua. Oret ḡ necce est q̄libet vt ponat dn̄s custodiā ori suo. ¶ Sꝫ ⁊ audiētes caueāt sibi ne sic prurientes aurib⁹ vt ꝺlectet eos audiē aliēa mala. qꝛ iux̄ b. Hier. sniaꝫ verissimā. Eque re⁹ est q̄ detrhētē libent̄ audit sicut iste q̄ ꝺtrabit. imo nōnūq̄ ampliori reatu ꝯstringit̄/ ꝓpt̄ p̄stitā alteri occasionē Si em̄ ipe nō libent̄ audissꝫ/ forsitan alter tacuisset. ¶ Et vt ampli⁹ ꝑtimescam⁹ tā ꝑiculosum ligue viciū aduertēdū q̄ cōit̄ s̄m doct. cōpat̄ nō solū furto sꝫ ⁊ homicidio. imo ⁊ ꝑfertur hac rōne. qꝛ i homicidio occidit̄ corpus vnū. In detctōis homicidio occidūt̄ aīe plres/ qꝛ aīa detrhētis. aīe detractorū libent̄ audiētiū ⁊ q̄nq̄ꝫ etiā aīa ei⁹ cui detrahitur. ¶ Itē nōnūq̄ facili⁹ satisfit ꝓ homicidio corꝑali ⁊ furto/ q̄ꝫ h⁹ hōicidio ⁊ furto spūali. s. detcctiōe. Nō qꝛ i ill' q̄titas dāni estiari p̄t. ⁊ sic corrn̄dēs emenda subsequi. In

istis aūt neqt. cū nō satis cōstare possit ī qt
hoim cordibus mediate ꝛ imediate detra-
hens bonā opīniōnē ꝛ famā eius cui dtra
xit occiderit atꝫ furtiue bonū fame (quod
int̄ oīa alia corꝑalia ꝛ hꝰ vite bona mltū ē
ꝓciosum) subtraxerit. vñ ꝛ difficulter satis
facere ipi leso ꝓt. Cū eñ iuxta btm̄ Augu.
pctm̄ nō dimittit̄ nisi ablatū restituatur.
Quō aūt restituet cū ignoret q̄tum debet
¶ Itē inter cetera pctā istud quodāmō ē
inhumanius ꝛ bestialius. qꝛ lupinū. Dici
tur nanqꝫ ꝙ nisus nisum nō comedat. nec
canis canē. nec bestia aliqua bestiā sue spe
ciei. sed vnū alterius. Sola lupa excepta (q̄
vt aiunt) cū fame ꝑmit̄ lupum comedere
nō veret̄. Sic ꝛ detractor hō hoiēꝫ sue na
ture ꝯsortē / tanq̄ lupa rapacissima dētibꝰ
detractōis rodere comedere ꝛ occidere nō
erubescit. In hoc a lupa differēs ꝙ illa co-
medit carnes recētes. ipē aūt qñqꝫ carnes
fetentes etiam putrefactas. qñ videlꝫ non
tm̄ viuis sꝫ ꝛ dudū iā mortuis / dētes mor
daces / detractorie iam infigit. ¶ O abomi
nandum malū et valde odienduꝫ. Vñ er-
go sapiens vocat detractores deo odibiles
Cū tñ scriptū sit de deo: nihil odisti que fe
cisti. In signū magne detestatiōis (haud
dubium) peccati detractōis dr̄ deus odi-
re detractores qui nihil odire solet eorum
que fecit. Aut restat dicere ꝙ detractores
nō sunt sua factura. nō quidē ꝫm essentiā
sed ꝓpter singularē eoꝝ maliciā ¶ Unde
et hac de causa beatus Aug. vir sciā ꝛ vita
vtiqꝫ ꝑclarissimus / ad tm̄ detestabatur hꝰ
viciū / vt circa mensam vbi cōmuniter ō fa
cili lingue pctm̄ (iuxta beati Gregorij de
diuite epulone sniam) se immiscet hec me
tra ꝓut in eius legenda repitur / scripta ha
beret. Quisquis amat dictis absentū rode
re vitam. Hanc mensam indignā nouerit
cū sibi. Et vt facto comprobaret quo scrip-
to statuerat. Cū quidā episcopi (ꝓut ibidē
legit̄) ad eius mensam cepisset incaute la
xare linguam in detractionē absentum / aie
bat. Nisi cessarent / ipē illa metra delere vel
let ꝛ de mensa recedere ¶ Hinc etiam ē ꝙ
religionū fundatores considerantes mul-
tiplex in lingue vicio pendere aīe piculum
sanxerūt ꝓuidissime ꝓ summo remedio.
iuge ꝓ loco ꝛ tpe suis sequacibus silentiū.

certas penas in robur sanctionū suaꝝ con
tra transgressores adijcientes. Et clarū est
experientia docente ꝙ vbi censura hec silē
tij seruat̄ artius ibi religio viget laudabili
us et ꝑfectiꝰ. ¶ Porro q̄q̄ quā custodia oris
cuiq̄ sit necessaria ꝓpter cauenda mala ꝑ
tacta / spālit̄ tñ hec oportuna est religiosis
ꝛ sacerdotibus xpi. quoꝝ ora nō dyaboli-
cis iocolationibus sꝫ diuinis die noctuqꝫ
laudibus repleta eē debent. maxime etiāꝫ
ꝓpter illa tremēda sacrosancta corꝑis ꝛ sā
guinis xpi mysteria. que ipoꝝ ora quoti-
die quasi tangere hñt. ¶ Demū male
loqui volens loqui de alio / debet prio
cōsiderare seipm̄ / fragilitatem suā. et ꝓpri-
os defectus. ꝛ quomodo īdiget etiam mi-
sericordia dī i ipē ne cadat. sicut ille cecidit
dē quo loqui intendit. immo iam similit̄ ꝛ
forte plus grauiter cecidisset / nisi dīna gra
tia se ꝑseruasset. Nemo quippe sanctꝰ aut
innocens / virib9 suis ¶ Penset qꝫ si ipē es
set in statu alioꝝ vt alij faciūt faceret ꝛ qm̄
qꝫ peius. Occasione peccandi nāqꝫ q̄ val-
de multiplex est data / difficile est nō pecca-
re. immo singulare dei donū tunc peccatū
posse vitare. Nam si homo qui nō nisi se ꝛ
linguam suā regere habet / ita sepius defi-
cit occasione se offerente / vt cadat tā facile
in pctm̄ detractionis et cetera mala. nec ꝓt
eē dñs suꝑius. quid rogo hic estimare pie
debebit de ceteris qui nō solum se / sꝫ ꝛ ali-
os multos diuersoꝝ ꝛ mirabilium moruꝫ
habēt regere? Nonne si qua viscera pieta
tis ꝛ fraterne charitatis in eo fuerint ꝓ his
talibus si nō oīa pūctualiter ad rectū diri
gunt magis deuote orabit q̄ detractorie la
cerabit. Regratiabat̄ itaqꝫ deo / qꝛ se in tu-
to locauit. et compatietur fratribus (quia
oēs vnū habemus patrē in celis) tam vari
is ꝛ multis piculis etiā nō tm̄ ꝓ se. sed pro
cōi salute expositis. ¶ Deniqꝫ timeat nihi
lominus sibi vsurpare diuinū iudiciū. cū
nō veretur iudicare alienū seruū qui dño
suo stat aut cadit. Stabit aūt potius qm̄
potens est dñs stabilire eū. hoc eñ pie de-
bet ꝑsumi magis q̄ ꝙ cōdēnet. ¶ Talia
innumera sunt ī sacris scripturis. Et ex di
ctamine etiā plura sunt similia iuris tā di-
uini q̄ humani. quibus hō se iuuare ꝯ taꝫ
pestiferꝝ viciū lingue poterit. parit̄ ꝛ muni

re.q̄ diligenť debet aduertere. ⁊ in effectū deducere ne forte alias frustra sit qcqd boni agit. ¶ Aduertat ēt q̄ lȝ totū pene humanū genus pctō ligue cōiť pic̄liteť. pauci tū sunt q̄ debite inde ↄterant cōfiteātur ⁊ satisfaciūt. Imo repiunť nōnulli adō mētis oculo ceci/ q̄ detractōes adulationes calūnias et ceteras manifestas oīs dānādas nequitias. nō reputāt apud se ꝑ pctīs. q̄ si foret de laicoꝝ numero lr̄as ignorātiuȝ/ viderenť vtiqȝ excusandi. nūc aūt excusationem nullā hn̄t de pctō. q̄ꝛ ꝓh dolor ⁊ litterati ⁊ clerici ⁊ q̄nq̄ȝ habitu religiosi sunt.

¶ Timere q̄ȝ deberent merito hoīes. ne si abutanť lingue sue bn̄ficio ad deū laudandū/ ⁊ ꝓpriam salutē opandū/ sibi cōcesso. in extrema sua necessitate videlicet in horrēde mortis hora. vsus debitus tam nobilis doni/ iusto dei iudicio eis subtrahať cum eo ꝑmaxime indigebūt/ ad ↄfitēdū peccata sua/ ⁊ ad exponendū necessitates suas ⁊ ad cōmēdandū aīas suas deo ⁊ sctīs suis ⁊ eorū amicis ⁊c̄. ¶ Longi⁹ q̄ intēdebamus ⁊ forsan durius q̄ debueramus/ de vicio lingue disseruim⁹. Sȝ nemini displiceat/ nullus sinistre diiudicet. ꝓ cōmuni bono factū est. corā deo loquimur. nulli ī cōtēptū.

Secunda questio.

Ueriť si q̄s ficte ↄfiteať/ an teneať d̄ oīb⁹ ↄfiteri? ¶ Responsio hic p̄supponēda ē vna distinctio magistralis d̄ fictione. q̄ꝛ quedā fictio est ꝑniciose mentiēs. Quedam dolose dimidians. Quedā patenť inficiens. Quedam insufficienť discuciens. ¶ Fictio triplex p̄ior impedit ne cōfessio vel p̄tensa absolutio valeat ipi sic fingenti q̄n opteat vel necessariū sit iterū d̄ oībus sacramentaliť ↄfiteri. Quarta vō fictio p̄t inueniri lȝ nō bona/ nō tn̄ sicut priores equaliter mala. vbi lȝ absolutio nō ↄfert gr̄am nec pccā deleat/ ↄfert tn̄ cessante fictiōe. nec oportebit de sic ↄfessis/ iterū cōfiteri. ¶ Conueniūt in hoc satis doctores. q̄ꝛ cōiť doctoēs dicūt q̄ vnū pctm̄ mortale non deleť sine alio. al's nāq̄ȝ seq̄reť q̄ gr̄a staret sil' cū peccato mortali. Mentiēs aūt in ↄfessiōe ꝑniciose/ peccat mortaliť. Secus aūt est d̄ mendacio qd̄ ex genere suo al's eēt solū veniale. vt vicȝ miscēdo quādā leuē circūstātiā falsam vel excusationē friuolā. ¶ Fictio aūt secūda. s. dolose dimidiās. d̄ꝛ q̄ tacet solū ad celandū suū pctm̄ vni certo sacerdoti. atū ꝓponit hoc certo alteri cōfiteri ⁊ hoc facit ī fraudē integritatis ipi⁹ cōfessiōis. vicȝ ne vil' reputeť si hoc pctm̄ tali detegeret cui forsan alia plura detexit grauia ⁊ reseruās hoc cuidā alteri q̄ priora nescit. vt fallaciter repiať apud hūanū iudiciū pctōꝛ ꝑuus q̄ corā deo est peccator magnus. ¶ Si autē hec dimidiatio fiat absq̄ȝ dolo. vt puta ista rōne. cū v̄lcet cōfitens hȝ aliquos casus ꝓpter q̄s excōicat⁹ est vel q̄ al's supiori sūt reseruati. ⁊ ille supior verisimiľr nō audire vult alia nisi ea sola q̄ sue autoritati reseruata sunt specialiť. vel etiā dū cōfites q̄tū in eo est paratus esset oīa cōfiteri vni sacerdoti/ ⁊ idē etiā parat⁹ est oīa audire sed nō ea de hora. Aut etiā duȝ cōfitens hȝ aliqd̄ pctm̄ de quo p̄sumit ꝓbabiliť q̄ si tali sacerdoti cōfiteret tale pctm̄/ ipe forsitan inde scandalizareť. s. sacerdos. vel in fide vel in moribus. vel iō q̄ꝛ forsan tangit ꝑsonā sacerdotis ꝓut casus poterit occurrere possibilis. ⁊ confitens ꝓ tūc non hȝ alium ad manū cui ↄfiteať integraliť. aut si hn̄et/ nō tn̄ bn̄ auderet ꝓpter suspitiōes sinistras cauēdas/ aliū ꝓ tali vice accedere. Hmōi fictio dimidiās. q̄ꝛ nō fit dolose. imo nōnū q̄ religiose ⁊ prudēti discretōe/ nō reprobatur a doctoribus cōiter. Licet em̄ cōfessor vices gerat dei in audiēdo ↄfessiōes/ non tn̄ ob hoc est deus vel angelus. sed hō. vnde nimirū vt hō potest scandalizari. ¶ Fictio tertia que est patenter inficiens/ fit dū confitens retinet adhuc ꝓpositum actualiter iterū peccandi. nec habet ꝓpositū iuxta confessoris voluntatem iniuste ablata r̄stituendi et satisfaciendi alijs ꝓut foret satisfaciendum. Et hec fictio relabiť et coincidiť in duo membra fictionis priora. Ratō q̄ꝛ vel hic est celatio peccati mortalis. scȝ si nō cōfiteť hoc ꝓpositū peccandi. vel est ꝑniciosum mendaciū. s. si dicit se penitere et dolere peccasse/ cū manifeste opposituū ostēdant signa sua ex quo nō vult satisfaceř iuxta sacerdotis iudiciū. Et sic fictio hmōi/ quasi eadem est cū prima vel secūda. ¶ Fictio quarta que est insufficienter discuciens/

pōt cōtingere multipliciter. Primo ignorando. s. factū q2 nō fuit sufficienter recogitatū. Scdo ignorādo si factū sit pctm̄ saltē mortale. Tertio ignorādo ꝑsupposito primo qđ sit pctm̄ mortale si sit taliter ⁊ expsse confitendū. Quarto ignorando si displicentia peccati sit principaliter in cōfitente nō ratiōe culpe sed rōne pudoris ⁊ pene. Quinto ignorando si motus in detestationem peccati sit satis intēsus vel nō. ¶ Sexto ignorando si ponat obex absolutioni p ꝓpositū nō abstinendi a pctō. ¶ His p missis itaq ꝑsuppositis dicendū est ad qstionē q cōfessio nō est ꝓpter aliquā istarū sex fictionū: quartā fictionē que insufficienter discutit respicientiū/iteranda. Nec etiam est iteranda ꝓpter fictionē scdam/pro ea pte cū addit. Si nō dimidiat dolose. Sed sub respectibus dimidiat ibidē supi9 expssis. Alias vo ⁊ ꝓpter primā et ꝓpter scdam ⁊ ꝓpter tertiā fictionē est de necessitate salutis/ vt de oībus iterum sacramētaliter cōfiteat/ipe sic ficte cōfessus. Q2 autem nō sit iteranda cōfessio ꝓpter scdam fictionem ꝓ ea pte vbi nō dolose dimidiat necnō ꝓpter quartā fictōnē/cū suis sex speciebus hui9 rō est ista. q2 ipa confessio obtinet ⁊ habebit efficatiā vel in absolutiōe sacramentali virtute clauiū ecclesie. vel postmodū cessante fictōe hmōi. sicut fit etiam qnq in baptismo. Et ita cōcordat sal. sanctus Tho. cū ceteris doctoribus.

Finit.

Tercia questio.

R
q Uerit si habeat suspitio d illo q cōfitet/ q nō sufficient discusserit ꝯsciam suā. An talis nihilominus debeat aut possit absolui: nulla inquisitione facta vn̄ suspitio habet. ¶ Rndet sub distinctōe. ¶ Aut ei ꝯfessor nō est curat9. ita q cure officio minime teneat illū audire. Si sic tūc pōt qrere dilatōes vt ambo interī meli9 deliberēt vel ipm̄ simplr remittere ad aliū ꝯfessorē ¶ Si aūt cōfessor ipe sit curatus/⁊ p consequēs debitor audiendi hmōi cōfessionē: tūc adhuc est distinguēdū sm qualitatem ꝑsonarū. Nā si ꝯfitēs sit adult9 ⁊ discretus pōt fieri vnū e duob9. s. vel vt petat ab eo si velit moueri p inqsitiōes d statu ꝯscie sue libenter ⁊ sine scādalo. ⁊ si tūc appareat ex rn̄siōe sua qđ nō/fiat sm: dicendo vicz q oꝫ eē certus/cōfessionē suā vel absolutiōē nil valere: si scienter aliqđ pctm̄ celauerit: nec est intentio absoluentis nisi sub hac cōditione tacita vel expssa. s. Si tu cōfiteris ⁊ aliqđ pctm̄ tuū celaueris scient/ego non absoluo te. Et tutius est vt hec cōditio teneat mēte tacite q exprimat ore apte/i absolutionis forma. Si vo ꝑsona confitēs sit simplex ⁊ hūilis ita q satis appareat velle libenter informari sine aliqua turbatiōe ⁊ recalcitratiōe/tūc omnino piū est/salutare ⁊ meritoriū/vt confessor ipe talē instruat. Solū vt hoc fiat pedetētī prudent ⁊ discrete ne crude sꝫ blande ⁊ dulcit. Nec aduertat etiā si scādalū aliqn fame ꝓprie ēt exterius inde videat oriri posse. Nō eni possimus imo nec debemus oībus scādalis vitan dis occurrere sp saltē actiuis put exempla sufficientia habemus in saluatore nro: cui9 qui sp̄fecta sunt opa/nihilominus tn̄ pharisei nonnūq in ei9 scandalizati sunt.

Quarta questio.

q Uerit d altarib9 fractis. d cingulis sacerdotū nō bn̄dictis. ⁊ d casulis resarcitis ⁊ sic d silib9. Utrū sit pctm̄ in ⁊ cuꝫ talib9 celebrare missam: Rn̄sio sm sniaꝫ bti Amb. ad augu. q in oībus talib9 q sūt iuris pure positiui pōt teneri ꝯsuetudo patrie seu ꝓuincie aut dioceß in q hō conuersat/qn p̄lat9 imediatus ⁊ alij cū quoꝝ scitu ꝓbabilit talia fiūt tolerāt hmōi. Est eni cōsuetudo circa talia positiua/inter ꝑs optia. etiā qcqd ī cōstitutōibus. etiā redactis ī decretalibus vl decretis vl etiā synodalib9 aut iurispitorꝫ decisiōib9 inueniat. Leges eni instituunt cū ꝓmulgant. et vigorē hn̄t/cuꝫ moribus vtētiū approbāt. Alioqn cōstitutōes positiue/nō eēnt nisi in laqueū ⁊ offēsiōe ⁊ scādalū nedū insipiētiū sꝫ ⁊ sapiētiū. Aduertendū tn̄ q nō facile est circa singularia sp decernere ꝓ regulā qsi generali. q ꝯsuetudo debeat dici sufficient cōprobata/vl tolerata est supiores/ꝑsertim vbi nō hēt sufficiens scīa seu cognitio qđ etiam sit d iure pure positiuo. ¶ Facit p hac rn̄sione totū

illud q̄d dicunt doctores de obligatōibus religiosoꝝ in suis votis ⁊ regulis quemadmodū de hoc alibi latius tractatū est.

Sequuntur questiones alie cū r̄n̄sionib⁹ earū ab eodē cancellario datis

Dubitabat nup aliq̄s/an delectatio cordialis/q̄renda sit in seruitio dei/tā practico q̄ speculatio. Uidetur ei talis delectatio eē fornicatio seu libido q̄dā spūalis. q̄ nō deū ꝑpt se soluz q̄rit zelo amicitie pure grātuite sȝ ꝓpt se. Exēplū d̄ officiātib⁹ clericis alicui ecclesie. ꝑpt distributōes horarias seu q̄tidianas. Exēplū aliud d̄ spōsa q̄ nō diligēt spōsū suū ꝑpt aliud nisi ꝑpt delectationē osculoꝝ eius ꝫ sitib⁹. ¶ Et videt̄ ad oppositū. Primo illud ps. delectare in dn̄o. ⁊ dabit tibi petitiōes cordis tui. ¶ Rursū illud phi. delectatō cōseruat opantē hoiem in opatione. Et iteꝝ signū acq̄siti hītus. est delectatio i opatiōe. Ceteꝝ deus reddēs cām populo israhelitico maledictionū suaꝝ dicit q̄ nō s̄uierit deo in gaudio cordisq̄ȝ leticia. Et alibi. Gaudiū dn̄i/fortitudo vr̄a. Cui⁹ sn̄ie cōfirmator fuit Anto. di. q̄ vnica rō ꝯuincēdi inimicū/est leticia spiritualis. et hec ferē adeo in eo viguisse vt ab ignorātib⁹ eū p⁹ in vultu cerneret̄. R̄n̄sio nihil ē hoī tutū in hac vita cū nec ipa vel v̄tutū (sicut d̄r in ps̄a) tuta sit victoria. Itaq̄ȝ nihil est q̄ nō contingat abuti. Et si nō formalit̄ sed obiectalit̄. Sūt hec v̄ba theologicis nota. Profecto ꝯstat q̄ delectatio i deo sincera ⁊ casta laudabilis est sicut allegatū est. eīmō iungat̄ humilitas ⁊ pietas sine insolētia. Sȝ addebat inq̄rēs q̄ nullā pt sen sua lē vel spūalez delectationē admittere. quin tristicias icōperabiliter maiores inueniat si nō in delectatiōe diuine recordatiōis se iugit̄ exerceat. ⁊ hoc sciens querit in dn̄o p meditatiōnē delectari. R̄ndet̄ q̄ hoc agendo de⁹ sepit vias istas spinis ⁊ quasi claustro cōcludit/ne vagari libeat ex se. cui cōsonū est illud de canticis Sicut liliū int̄ spinas. que sunt ibi quasi sepes ab ex̄ ne dissipator introeat. ⁊ ab intra ne exeat vaga. i. vane accepta. Itaq̄ȝ meli⁹ est sibi facē deū delectatiōnē forte minus castā q̄ honestū sit. q̄ mūdi. carnis ⁊ dyaboli delectatōib⁹ inherere. ¶ Rursus inferebat q̄ fastidio sibi st̄ oēs mūdi circa ꝓximos occupatiōes q̄tūcūq̄ȝ videant̄ pie vel honeste. queadmoduz si sponsa nihil aliud querat nisi q̄ ipetret illud de canticis initiū. Osculet̄ me osculo oris sui. Querit itaq̄ȝ solū amare ⁊ amari. Sȝ mirandū esset nimis si nō has amoris delitias corriperet aliq̄n pius sponsus flagello nūc interius nūc exteri⁹. exponēdo vicē eā aliq̄n piculis. sicut optet q̄ nicticorax q̄ tūcūq̄ȝ domiciliū q̄ eū ꝓtegat a cōtradictione aliaꝝ auiū custodiat/aliq̄n veniat i apertū ꝓ necessitate cibi vel pulloꝝ. Passer ita q̄ȝ solitarius i tecto/cogit̄ ad inferiora descendere/sicut moyses de montis caligine ad populū rebellātē. ¶ Quid igit̄ finalit̄ cōcludēdū est. nisi q̄ sapiā diuinitus inspirata/que est vnctio docens de oībus ⁊ gratia dirigens more sessoris ⁊ equitatis dei/ ⁊ quadrige aminadab. i. spontanei ⁊ curr⁹ dei qui decē milibus multiplex est/sufficiēter hoiem in deo sperantē ⁊ de salute sua solicitū edocebit. Etiā si talis solus ꝯcludat̄ in cella aut solitudinē desertoꝝ exēplo marie egyptiace. ⁊ Pauli primi heremite ⁊ marie magdalene: cum similibus ceteris/solitarius inhabitet.

¶ Explicit hoc opusculū de delectatōe q̄renda in diuino officio ad instantiā fratris symonis bastardi de salinis ꝓ tūc cōuētualis celestinoꝝ lugduni.

Sequunt̄ alie questiones.

Queritur q̄n cōmittitur pctm̄ mortale in voto obedientie.

R̄ndet̄ q̄ maiores p̄cipiētes aliq̄d subditis suis nō intēdūt ligare aīas eoꝝ nec dn̄i. Et idō si q̄s aliq̄d sibi iniūctū a maiore/ex negligentia aut incuria/nō sic adipleret aut differret nō ꝓpter hoc peccaret mortaliter. Secus si hoc ageret ex cōtēptu. Dr̄ aūt q̄s ꝓprie peccare ex ꝯtēptu/q̄n facit aliquē actū. motus principalit̄ ex hoc q̄ iniūctū est sibi oppositū. Ac si dicet. Q̄r p̄cipit mihi hoc. ego i cōtēptū p̄cepti faciā illud. q̄si sȝ vellet ondere suā falsā libertatē. imo velamē malicie ¶ Itē q̄rit̄ vtꝝ iunior ambulās i via aut eq̄tās cū seniore/debeat sibi obtpare i oibus? R̄ndet̄ q̄ simplicit̄

sine aliquā interrogatione iunior dz obtē=
perare suo seniori in omnibus. nisi manife
ste p̄cipita ꝯ p̄cepta diuina. Supponitur
ꝙ iunior reputet merito seniorē memorez
salutis sue. ꝛ sufficient aduertat ad id qđ fa
cit ꝛ qđ habeat recordationē illoꝝ q̄ habē=
tur in ordine Secūs vbi deeēt aliquid isto
rū. q2 posset humili verbo vel signo reducē
ad memoriā vel aduertentiā senioris.

¶ Queritur rursus vtꝝ sit vtilius fratri ī
cella sedenti / vacare lectiōi / q̄ orōni vl' me
ditationi / aut ecōuerso. Ite r̄ndet ꝙ ñ so=
lū attendendū est ad illud qđ magis ꝓfi=
cit' ꝓ pñti. q̄ etiā ad illud qđ disponit ad
futuros ꝓfectus. Et q2 assuescere medita=
tioni forti ꝛ vehementi / plus ꝓficit in fu=
tuꝝ / ꝓpter habitum quē acquirit hō / vt p9=
modū faciliter meditet̄ imo etiā cōtemple
tur qñ voluerit etiā solus etiā in officio. eti
am sine libris. consulendū est ꝙ frater as=
suescat meditationi. vt nō sp̄ opteat eū ha
bere libros añ oculos suos. Sz ipe cogita=
tiōes solide / sint libri sui.

¶ Itē querit̄ vtrū quis posset hr̄e certitu=
dinem ꝙ deus remiserit ei pctā sua. saltē q̄
ad culpam. et si nō hz certitudinē / q̄to tpe
opteat ea deflere? Respondet̄ ꝙ nullus d
hoc certo eē pōt nisi p reuelationē. q2 scrip
tum est. Nemo scit an amore an odio di=
gnus sit. Sed qñ quis confessus est ꝓ suo
posse. ꝛ dolet de pctis suis. ꝛ ꝓponit deinceps
nō peccare. iste credit̄ eē ī statu grē. ꝛ d bo=
nitate diuina pie confidere pōt ꝙ ei de9 re
miserit pctā sua. saltem quo ad malū culpe.
Et in tali statu existēs / pōt accedere ad cō
munionē ꝛ missam celebrare. ¶ De secun
do r̄ndetur ꝙ quis in religione exñs ex q̄ ꝓ
modulo suo ꝛ posse cōfessus est pctā sua q̄
fecit quoꝝ recordabat̄. ꝛ cōtritus satisfecit
ad voluntatē ecclesie. i. maioris sui. q̄ speci
aliter eius curā hz. ꝛ ꝓponit amplius non
peccare. tutius est vt de cetero nō reflectat
oculos suos ad peccata sua singularit̄ cō
sideranda / et maxīe carnis. q̄ ei possent pl9
obesse q̄ ꝓdesse. sed cōfidēs de misericordia dei
ꝛ bonitate / studeat ꝓficere de die in diē / as
cendendo de virtute in virtutē. vt tandez
possit videre deū deorū in syon. Cū vero
ab electione tēptat̄ / tūc ad eius memoriaz
reducere pt̄ generalit̄ pctā sua / nō discur=
rendo [illegible] singula vt inde humiliet̄. ꝛ grās [illegible]
ferat creatori suo. q̄ eripuit eū de tot ac tan
tis picriclis. in quib9 aliqñ extitit ꝛ pmāsis=
set. nisi eū bonitas dei q̄ neminē vult pire
subleuasset et liberasset. Apud patꝝ narra
tiones / data est varia r̄nsio ab vno p̄re mō
vni. mō alteri. fm ꝙ ꝓspexit / ꝙ iste ex re=
cordatiōe p̄teritoꝝ / humiliaret̄ ꝛ ferueret ī
amore. alter nō satis purificatus / tēptaret̄
ꝛ rediret ad carnem.

¶ Querit̄ si fratri alicui pturbato aut oc=
cupato in diuersis p̄ceperit aliquid senior
ꝛ ex surreptōe r̄nderet ei iunior Sinite me
ego nihil faciā vobis. verūtñ statim cōpū=
git dolēs. ꝛ adimplet p̄ceptū senioris ꝙ pau
loañ dura r̄nsiōe r̄nuerat. Querit̄ inq̄ an
sic r̄ndēdo mortalit̄ peccet? Rñdet̄ ꝓ vna
vice aut duabus aut trib9 nō peccat morta
liter / sz si ex ꝯsuetudīe hēat sic r̄ndē peccat
mortaliter. q2 dz resistere ꝯsuetudī male. sz
ex q̄ frequent̄ recidiuat sic. signuz est ꝙ tali
vicio [illegible]st habituatus. ꝛ nō cadat ex surrep=
tione. Rñdent in sili doctores theologi ꝙ
sicut prima ebrietas nō est pctm̄ mortale.
ita nec secunda / similiter nec tertia. nec cē=
tesima. nisi addat̄ circūstantia in vna ebri
etatū sequentiū. que cōuertat eā in pecca=
tum mortale. puta ꝙ nūc aduertit inebri=
ans se picrlū mortale qđ incidit ex ebrie=
tate. ꝛ [illegible] deliberat ꝙ [illegible] inebriabit. Appli=
cetur ad ꝓpositum.

A Vtrum quis nō hñs

specialem missam dicendā / debeat cele=
brare ꝓ toto populo indistincte. an ꝓ
sibi ꝯiunctis spālr? Qđ si ꝓ toto populo
quibus plus ꝓficiat aut sibi ꝯiunctis aut
ceteris? Respondet̄ ꝙ debet sufficere cha=
ritati celebrātis / ꝛ inquisitiōi / ꝙ bñ agat. si
ne scrupulosa tali nimia inquisitiōe quid
plus ꝓsit hoc vel illud. Scit em̄ de9 pon=
derare meritū suū / ꝛ omnem actionē. habe
atur ꝓ regula ꝙ vbi celebrās magꝭ eleuat
intentionē suā charitatiuā in deū ꝛ proxi=
mū / illic ceteris paribus plus ꝓficit. Ac si
diceret / domine miserere omniū sicut scis
ꝛ potes. et scis me ꝛ vis debere orare. Ben
qz nō pōt p̄figi regula generalis / quin ali=
qñ plus afficiatur hō dū orat ꝓ vno. qñq3
plus dū orat ꝓ pluribus. ¶ Itē nulla est

missa que possit aut debeat celebrari quin omnes cōphendat, quos ecclia cōphēdit: Qr si extraxerit valorē ad aliquos pticulares/hoc debet facere nō pjudicādo huic ecclesie statuto. ¶ Demū ceteris paribus salubrius est conari ad orationē generalē ad deū ɔuertendo se ad eū q̄ in pticularibus fantasijs/circa homines occupari.

hic circa missam

¶ Jtē querit vtꝝ in memento in missa sit tutū facere memoriā specialē ꝓ pluribus: ꝓpter cogitatiōes que possunt oriri ex psonaꝝ recordatiōe? Rñdet consulendo pro cautiori/q̄ meli⁹ eēt anteq̄ quis accedat ad altare/q̄ faceret suū memento speciale.h⁹ est qđ dicat in corde suo/ q̄ orare intendit pro tali ꝛ ꝓ tali. Et tunc qñ erit in suo memento in missa/cū his quo ptinent in memento missalis sufficit cordialiter dicē memento dñe horum.ꝓ quibus teneor ꝛ decreui orare/ ꝛ horū qui ꝓ me orāt. Nisi sit aliquis frat̄ mortuus ꝓ quo optet facē speciale memento in speciali. Et hoc est tutiꝫ cōsilium/etiā vbi nō fecisset hō ꝓ illo die aliqđ recent̄ memoriale ꝓ amicis/ſꝫ haberet sufficienter in habitu: p̄sertim vbi celebrans est in publico/ et vbi ꝓbabilit̄ estiat q̄ ꝑ tale memento de articulatum nō īflāmaret̄ ad deuotionē specialem/sed potius inquietaret̄/ ꝛ ad reliqua dicenda in missa minus redderet̄ idoneus.

¶ Querit̄ vtrū ō cogitationib⁹ vanis aut noxijs q̄ suꝑueniūt in canone aut in memēto ibidē resistendū sit? Rñdet̄ q̄ non debet tūc se occupare q̄s circa illas/sed vlt̄ ꝓcedere. Hoc est tutissimū ꝛ necessariū consiliū/etiā vbi cogitatiōes viderent̄ eē de cōmodis rebus et expedientib⁹/ qꝛ debet eis tūc dicere saltē facto/venitis importune n̄ hēo nūc horā aut locū respondēdi vobis/ expectate tp̄us aliud dū vacabit. Porro q̄ ad cogitatiōes fedas/noxias ꝛ blasphemas/siue sit hō in missa siue alibi. ille poti⁹ vincunt̄ cōtemnendo nec rñdendo eis q̄ ꝓpugnando. Scio quendā qui ad occursū talium/solitus est in animo subridere/q̄si subsannans/nec curans imissiōes istas fedas per angelos malos/que inde protinus euanescunt.

vanis seu malis cogita

¶ Vtꝝ liceret extrahere muscā vel araneā vel aliud huiusmodi de sanguine cum cocleari suo. aut aliquo alio/nō consecrato? Rñdeo q̄ sic p̄sertim vbi non possꝫ aliquid tale extrahi comode cū digito ɔsecrato/vel cū patena/aut aliquo tali.

¶ Vtrū si caderet aut inueniret̄ i sanguine/musca aut festuca aut pil⁹ aut filū aut aliqđ tale qđ posset impedimentū aut nocumentū p̄stare sumenti sanguinē deberet extrahi: ꝛ qđ inde fieret? Rñdet̄ q̄ posset extrahi. ꝛ lauaret̄ bñ/et lotio sumeret̄ si nō esset venenosa ꝛ musca ꝛ festuca combureret̄. aut ipa vel cinis eius poneret̄ i loco abdito vt in altari vel piscina.

¶ Vtrū grauit̄ peccaret ille ꝑ cuius neglectū talia i venerent̄ i calice? Rñdeo q̄ tutū ē facere ɔfessiōꝫ ꝛ ɔfiteri/ ꝛ est pctm̄ mai⁹ aut minus ꝫm q̄ negligens dbuit adhibē maiorem cautelam.

Vtruꝫ quando ponitur vinū ꝛ aqua i calicē si (vt sepe contingit) resiliat gutta vna vel ampli⁹/et remaneant ab intus int̄ labiū calicis ꝛ fundum debeant post ɔsecrationē tales gutte dici consecrate? Respondeo q̄ nō p̄sertī si sacerdos nō intendit nec intēdat cōmuniter consecrare nisi illud vinū qđ est i fūdo calicis. Potest tñ illa gutta sumi añ ablutionē sub intētōne generali. si cōsecrata ē vt cōsecrata/si nō: vt nō cōsecrata. ꝛ tutū est/vt sacerdos sit solicitus ab initio vigilare circa talia/ ꝛ circa panē ne mice cadant ab hostia ꝛ ne tales gutte remaneāt. si aūt sacerdos dū aduertit añ ɔsecrationē tales guttas intēdit eas cōsecrare/ ipe sūt ɔsecrate. Silr̄ si hēat i p̄ncipio intētionē cōsecrādi.q̄cqđ ē cōsecrabile tūc totū ɔsecratū est.

¶ Vtꝝ si quis omittat vel dubitat omisisse aliqđ in consecratione an debeat solū reincipere ad id qđ omisit/vel omisisse se credit/aut si ab inicio dꝫ reincipe. ꝛ qđ ō illis q̄ assuescūt reiterationē? Rñdet̄ q̄ nō ē leuiter reiteratio facienda/ ꝛ malū est cōsuescere p̄serti in verbꝭ sacralibus/nō dꝫ iteratio fieri/nisi cōstet certitudinalit̄ q̄ verba nō sunt dicta. Si aūt dubitatio sit ꝓbabilis tūc fiat reiteratio sub cōditiōe implicita/sicut fit dū dubitat̄ ō aliq̄ si fuerit baptizatus vt dicat̄ sic i corde. Ego nō intendo ɔsecrare hāc hostiā ꝛ tūc dicat verba ꝛc.

¶ Utrum si quis lumine dicat missam aut si deficeret lumen in media parte misse. Et maxime a consecratione usque in finem incurreret excommunicationem? Respondetur quod debet facere conscientiam tam sacerdos quam minister. non tamen est sententia excommunicationis super hoc lata.

¶ Utrum necesse est accendere facem seu torchiam in consecratione vel communicatione populi? Respondetur quod observetur usus loci et temporis. et similiter in dando pacem in missis que non sunt mortuorum. Non puto tamen quod aliquid istorum sit preceptum obligans. nec omissio debet reputari peccatum mortale. nisi fieret scienter ex contemptu. vel cum scandalo pusillorum.

¶ Utrum hostia si sit in modico maculata/ vel perforata/ vel detruncata et non rotunda ut moris est quid fiet? Respondetur quod talis non debet assumi in principio/ presertim ubi necessitas non viget. et potest alia haberi. Sed si sit iam sumpta et non potest alia peti consequenter sine scandalo. dimittatur ipsa et fiat conscientia postmodum de neglectu.

¶ Utrum si quis dicat missam/ ita quod nullus ibi sit/ nisi is qui iuvat eum/ teneatur ad confiteor dicere et vos fratres vel misereatur vestri. Respondetur quod sic/ quia ille unus gerit vicem totius populi.

¶ Item quantum spacium requiritur post perceptionem sacri ad digestionem eius/ ita quod si ex infirmitate vel alias homo evomerit iam non esset necesse colligere quod evomuit? Respondetur quod citius aut tardius fit digestio/ secundum qualitatem complexionum. Sed est certa regula/ quod si appareant species in vomitu/ ille debent colligi/ et sumi vel tanquam corpus christi in vase mundo servari. alioquin si nullo modo appareant species/ ponatur vomitus in piscinam/ vel comburatur.

Quam potestatem habet abbas de iure/ in absolvendo subditos?

Respondeo quod habet potestatem ordinariam plenariam/ nisi pro quanto superior suus. s. papa vel episcopus invenitur limitasse eam/ per iura scripta vel aliter. Potest insuper potestatem suam subdelegare.

¶ Utrum abbas possit absolvere novitios sic professos? Respondeo puto quod sic.

¶ Utrum illi qui sunt adhuc in laico habitu antequam habent habitum noviciorum. vel antequam habeant consensum quod excipiantur pro noviciis possint absolvi ut supra. Respondeo puto quod sic. si habeant propositum temptandi ordinem et religionem sine fraude. Ista tamen questio et precedens magis spectant ad iuristas. vel ad eos que sciunt iura positiva et consuetudines in religionibus approbatis.

¶ Utrum abbas potest delegare suam potestatem et usque ad quem numerum descendendo? Respondeo quod potest delegare quibuscunque vult/ potest etiam quibus delegat dare potestatem quod eligant et nominent. tot et tales/ quot et quales voluerit. et ipse autoritate sua delegat eos. et hoc stat cum illa regula/ quod subdelegatus subdelegare non potest/ verum est itaque sua autoritate.

¶ Utrum vicarius abbatis/ in absolvendo habeat similem potestatem sicut abbas. Respondeo quod sic si sibi contulerit/ licet ipse directe subdelegare/ non possit.

¶ Utrum priores et maxime in illis religionibus que non habent nisi unum abbatem/ qui toti religioni preest/ habeant potestatem sicut abbates. Et utrum possit delegare et quibus? Respondeo quod priores habent potestatem ordinariam sicut curati parochiales. sed illam potestatem habent limitatam sepe per suum abbatem vel episcopum vel papam possunt tamen subdelegare in illis casibus qui eis autoritate ordinaria relinquuntur.

¶ Utrum sacerdotes seculares eo iure quod seculares sacerdotes possunt absolvi ab aliis sacerdotibus secularibus quibuscunque. s. de casibus communibus? respondetur quod non secundum iura scripta/ sed consuetudo invaluit in oppositum scientibus prelatis et tolerantibus et ita videntur consentire/ et dare licentiam. Sed de religiosis secus est quia non possunt audire seculares sine licentia suorum maiorum.

¶ Utrum sit celandum quicquid dicitur in confessione sub sigillo confessionis? respondetur quod peccata et eorum circumstantie/ et ea per que posset haberi cognitio peccatorum/ sunt de sigillo confessionis et de necessitate celanda. Alia etiam sunt celanda/ tanquam secreta/ si dicantur bona fide et intentione/ nec tendunt ad subversionem sed edificationem.

¶ Utrum confitens possit dare licentiam confessori suo. revelandi quicquid quod ab eo audierit in confessione/ sine tangat confitentem/ aut alium quempiam. sive necessaria pro pace aliquorum ad invicem reformanda/ aut pro amonitione alicuius seu correctione aut huiusmodi? respondetur quod proprie loquendo non potest dare licentiam/ quod confessio reveletur. Sed potest dicere

extra ɔfessionē. ⁊ adhuc cautela magna ser uanda est in tali reuelatiōe/ ⁊ expedientius est/ ꝙ ipemet ɔfitens dicat ꝙ dicendū est/ ⁊ ꝑferti si sit dicendū in publico. Rursus dū tangit pctm̄ alteri⁹ secretū/ cōfitens nl'lo mō dꝫ reuelare nisi ad bonū ipius sicut vellet sibi fieri ⁊ qḋ dicat̄ tali ⁊ tale/ ꝙ prodesse debeat nō obesse.

¶ Utrꝫ ꝓ piculo vel dāno tpali vel magis spūali/ ɔfitētis aut ɔfessoris aut alteri⁹ ꝑsone singularis aut pluriū vel vni⁹ ⁊ toti⁹ cōitatis euitando possit aliqḋ sub sigillo ɔfessionis auditū reuelari/ dato saltē ꝙ cōfessor diceret cōfitenti ꝙ talia nō reciperet sub sigillo cōfessiōis/ aut quid sup hoc sit faciendū? Rñdet̄ ꝙ nullo mō etiā ꝓ saluando vno regno licitū est ɔfessionē reuelare. q2 nō sunt facienda mala ⁊c̄. Nec sufficit dicere post auditionē cōfessiōis ꝙ cōfessor non capit in cōfessiōe/ ex q̄ iam audiuit. Secus si a pricipio diceret sic. noli mihi confiteri. q2 nō volo tenere secretū illḋ qḋ dixeris. Et tūc iam nō eēt ɔfessio sacramentalis de cui⁹ ratiōe est ꝙ sit secreta/ nisi aliter ⁊ aliunde sciat̄.

Utrum siquis peccauerit occulte sic ꝙ tale pctm̄ tangat vel scandalizet cōmunitatē: siue pctm̄ sit graue siue leue.

¶ Utrum peccans teneat̄ seipm̄ publicare. Et hoc tangit religiosos? Rñdet̄ ꝙ si pctm̄ sit ḋ se publicū. sicut hic supponitur lꝫ ꝑsona sit occulta. tunc si ꝑ ꝑlatū interrogetur de dicendo veritatē: ipe dꝫ illā dicere [illegible] de se ꝙ̄ de alijs in casu tali. Et in h⁹ nō ꝓdit se/ sed obedit legi dei ⁊ suo supiori q cogunt se reuelare. Potest tn̄ talis culpabilis prelato suo interroganti in publico coram alijs sic dicere: dn̄e qḋ scio paratus sū vobis dicere ad ptem. Si aūt factū eēt occultum de se/ ⁊ ꝑsona aliqua eēt publice diffamata vel accusata. ipa silr dum interrogatur a supiore tenet̄ dicere veritatem. Si aūt factū est occultū ⁊ ꝑsona non sit diffamata/ tunc talis ꝑsona interrogata ꝑ suuꝫ supiorem nō tenet̄ se reuelare. et pōt dicere. dn̄e: non debetis me sup talibus interrogare. ex quo nō sum diffamatus vel accusat⁹ vel denunciatus. Si autē supior vrgeat eū ꝑ iuramentū ⁊ sub pena excōmunicatiōis ipe nō tenet̄ obedire nec penā timere. Sed si ꝑ tales euasiones ⁊ missiones ipa ꝑsona veniat in suspitionem supioris vel audientium ꝙ ipa aliquid sciat: hic est maior difficultas. Et plane [illegible] sit res cognita in cōfessione solū: dicūt doctores ꝙ absqꝫ scrupulo pōt dicere ⁊ iurare. dn̄e ego nihil scio de istis. Et h⁹ sic ītelligit̄: ꝙ nihil scit tali modo vel scia. quali mō pōt supior ⁊ solū debet interrogare. Si aūt posset similiter in alijs pure secretis ita respondere sine mendacio: ego nō audeo diffinire. Uideretur tn̄ alicui par rō/ ⁊ par verbi intellectus.

¶ Utrꝫ in casu p̄dicto possit ꝑlatus ꝑcipere. si qs scíuerit accuset eū aut si talis teneatur obedire? Rñdet̄ sicut ad priorē in ol casu Et addo ꝙ supior in tali inquisitiōe pure secretoꝝ grauiter peccat/ ⁊ eēt puniēd⁹. qm̄ excedit metas officij sui. ⁊ violat q̄tū in se est iurisdictionē dei/ qui si soli secreta reseruauit punienda.

¶ Utrꝫ siquis malicióse accedat ad ꝑlatū suū ɔfitēs pctm̄ suum de quo credit se nō posse publice puniri. q2 ei secrete cōfessus ē Si vo ante confessionē peccati vel post venit ad noticiā ꝑlati tale pctm̄ [illegible] confitentē vel ꝑ aliū/ possit ꝑlatus ipm̄ pctm̄ reuelare. et publice punire peccantē ⁊ ꝑcipue si publice accuset̄? Rñdetur ꝙ sic/ sed obseruꝫ ꝑlatus ne scandalū oriat̄/ ⁊ hoc faciet ostēdendo prius qualiter scit mō publico vel añ cōfessionē vel p⁹ pctm̄ cōfessum. celādo tñ ꝙ aliqḋ sciat in cōfessione Immo si ꝑ hoc innuat ꝙ ꝑlatus reuelet cōfessionē/ ipse est grauissime puniendus.

¶ Utrū si maior solus aut vnus vel duo alij socij sciāt pctm̄ alicuius. an possint aut debeant adducere tale peccatum ad publicum iudicium? Respondetur oportet ad minus eē duos testes/ et qui sciant ex certa cognitione/ nō ex solo auditu/ vel ꝙ ipe reus cōfessus sit publice. pōt etiā in hoc casu ꝑ iuramenta et aliter molestari ille qui est publice diffamatus de aliquo facto vbi factū est publicū lꝫ ꝑsona sit occulta quatinus publice veritas cognoscat̄.

¶ Utrū reuelator confessionis remittēd⁹ sit ad supiorem/ et ad quē ⁊ si in omni casu id est si semꝑ? Respondet̄ ꝙ hoc tutius est

vt remittat ad terrorē. qm̄ pctm̄ est enormissimū ⁊ pessimū ⁊ reputare minus malū apostatare plures a religione ꝓfessa. ꝫ nō sit talis pena in canonibꝰ statuta/ ⁊ vix posset dari pena sufficiēs. Jura tn̄ instituunt ꝙ talis retrudat̄ in artū monasterium ⁊c̄. nō ꝙ ultra cogat̄ ꝓfiteri religionē/ sꝫ cogūt carcerem pati/ vel talē penitentiam.

¶ Utꝝ si quis nō publice sed singulariter exprobrando tn̄. ⁊ hoc extra ꝓfessionem/ vel etiā in cōfessiōe pctm̄ dixerit in ꝓfessiōe auditū sit puniendꝰ. ⁊ quō? Rn̄det̄ ꝙ ex caritate ⁊ in cōfessione/ potest sibi obijcē peccatum cōfessum/ seruata discretōne. ꝫ sepe non expedit vbi ꝓfessus scandalizaretur ⁊ male caperet/ ⁊ forte retraheret̄ a confessione alīs facienda. Extra vō confessionem nūꝙ fiat exprobrando/ nec etiam admonendo. nisi forte in quodā generali. et hoc adhuc vix pōt bn̄ fieri. Propterea tutiꝰ est dimittere/ ⁊ sp ostendere ꝙ de peccatis confessis nihil sciat aut cogitet. Reperiat̄ alia via monendi ꝙ ista/ ⁊ cogitet quilibet qd sibi vellet fieri aut nō fieri in hac pte.

R

Utrū si confitēs obliuiscat̄ pn̄iam debeat iterꝝ ꝯfiteri. Respōdetur ꝙ talis dꝫ cōfiteri de pn̄ia oblita. Et qz nūc pn̄ie sunt arbitrarie/ videt̄ ꝙ nō oportet ꝯfiteri peccata priora/ ꝫ doctores antiqui dixerint oppositum.

¶ Utꝝ si qs non cōpleat pn̄ias sibi iniūctas ex negligētia ⁊ corpore. vel ex mala voluntate. aut forte qz nimis graues sunt/ sufficiat iterꝝ cōfiteri/ ⁊ nō iterꝝ facere pn̄ias penitētias? Rn̄det̄ ꝙ cōfessor pōt ꝑm suam discretionē relaxare. ꝓserti in penitētijs dātis p pctīs occultis/ nō ita de publicis. nec videt̄ recurrendū eē de necessitate ad priorem cōfessorem aut supiorē. Et ꝓserti qn̄ tales pn̄ie date sunt nō p supiorē sed p eqlē. aliodn̄ tutū est recurrere ad supiorē vel equalē/ p relaxatiōe vel cōmutatōne. et hō quo ad pn̄ias faciendas. Sed iā de omissis puto ꝙ cōfessor q̄ habet ptātem absoluendi/ pōt ꝑm arbitriū suū dare nouā penitentiā/ ⁊ nō iniūgere cōpletionē illius que omissa est.

¶ Utꝝ expediat sepe aut in oībus confiteri eadē pctā. s. aut ꝑpter pleniorē indulgētiam acquirendā que ex maiori cōfusiōe causari pōt/ aut ꝑpter maiorē humilitatē Respondetur ꝙ hoc bene fieri pōt ꝑpter aliquā causaꝝ p̄dictarum. aut aliam similem. vel ꝑpter habendū cōsilium. Et caueat̄ i tali narratiōe curiositas. ⁊ specialit̄ in peccatis carnis.

¶ Utꝝ si qs cōmiserit plura pctā sibi aliꝰ dē generis aut spēi/ q̄ tn̄ nō inducunt ad aliud pctm̄ graue. i. q nō hn̄t circūstantias graues. ¶ Utrū sufficiat de quolibet genē aut specie generaliter cōfiteri. ⁊ nō in speciali de omnibus? Respōdet̄ ꝙ sufficit/ ꝓsertim si dicat̄ numerus pctōꝝ dū scitur. aut qū nescit̄ explicet̄ talit̄ ꝙ cōfessor possit satis cogitare multitudinē pctōꝝ vt dicēdo p vnū annū vel p mensē incidi in tale peccatum/ totiens quotiens temptabar ⁊c̄. qz quo ad quodlibet spāle descendere nō optet. nec sepe expedit ꝑpter audientē ⁊ loqn̄tem ⁊ tpis amissionem.

¶ Utrū si plures nō sīt sed vnꝰ post aliū aut duo tm̄ simul/ viderint quempiā peccare possint eū ad publicū iudiciū adducere? Respondet̄ ꝙ si duo simul viderint idē factū. eodē tpe ⁊ eodē loco pn̄t testificari vt in publicū veniat. Secus si sunt diuersa tpa ⁊ diuersi actus successiue ⁊ vnus vidit post aliū ⁊ nō simul. qz tūc nō suffic̄ testimoniū ad conuincēdū.

¶ Utrū ꝑpt̄ p̄sentiā heretici scismatici vel alterius excōicati debeat qs cessare ab oratione vel in missa sistere/ in q̄libet passu fuerit vel in officio diuino? Rn̄det̄ si talis assistens sit notorie excōmunicatus ⁊ denūciatus. ⁊ hoc cōstat illis d̄ choro vel eccl̄ie talis celebrās dꝫ cessare. ⁊ significare palā causam sue cessationis/ nisi excuset̄ p timorem cadentē in cōstantem virū. Si aūt excōmunicatio sit occulta nec fuerit denunciatio facta/ talis nō debet cessare a celebratione publica. ꝓsertī iā inchoata. qz nec debet alium ꝓpalare.

S

Siquis petit probationē religiōis ⁊ tūc inuenit̄ strabo aut debilis/ aut insanus aut in aliq̄ inabilis/ et hoc bn̄ tūc notat̄/ ꝓmittit̄ tn̄ sic p annuꝫ post hoc petit ꝓfessionē ⁊ nullū aliud habet impedimentū ꝙ p̄dus vtrū possit re-

pelli? R̄ndet ꝙ sic. etiā gratis nō assigna-
ta alia ratione.
¶ Item nouitius interrogatus an habe-
at aliquod impedimentū ꝓ quo nō possit
ꝓfiteri? R̄ndet se nō habere/ et mentit᷑/ et
sic consentit᷑ sue ꝓfessione immo de fcō ꝓ
fitet᷑: inuenit᷑ tñ postea quia impedimentū
habeat/ vtruȝ talis ꝓfessio valeat aut non.
Respondetur ꝙ talis nouitius ligatus est
intrare religionem istam vel aliam. Sȝ de
conuentu maior est difficultas/ q꞉ p̄suppo
nitur ꝙ non consensit nisi sub conditōe ꝙ
nouitius nō haberet aliquod tale impedi
mentum/ quod expresse nominat᷑/ ⁊ in sta
tutis ordinis ponitur. Et ita videtur ꝙ n̄
stante tali conditōne consensus non tenet
Sunt tamen argumenta ad oppositū de
conditiōibus appositis matrimonio que
pmitto. Consulerem tamen ꝙ talis iam
professus exterius et diu tolleratus nō ex-
pelleret᷑ nisi necessitas vrgeret. ⁊ hoc ꝓpter
scandalū vitandū/ ⁊ charitatē nutriendaȝ.
¶ Si dispensator aut ꝓcurator monaste-
rij/ vel alius cui forte date sunt pecunie ꝓ
emendo aliquid ꝓ communi. aut ꝓ qua
uis alia causa communitatis/ ipē emat ꝓ
se vel ꝓ alio cultellum vel graffium aut fi
lum aut acum absq꞉ licentia generali aut
speciali aut ꝑmissu presidentis. vtrum ta-
lis faciat contra votum paupertat᷑/ ⁊ repu
tetur ꝓprietarius/ peccaueritq꞉ mortaliter
tanq̄ transgressor voti. Et simpliciter dico si
dederit vel acceperit ab extraneis? Respō
detur ꝑ distinctionem. quia vel talis ꝓcu
rator estimat ꝓbabiliter et rationabiliter/
ꝙ superior suus vellet bene si sciret. ꝙ illa
fierent de quibus queritur. Et in hoc ca-
su non videtur talis ꝓcurator ꝓprietarius
vel transgressor voti. Si autem credit aut
credere debeat ꝓbabiliter ⁊ rationabiliter
ꝙ si supior talia sciret/ ipē nō approbaret sȝ
displiceret sibi/ et hoc displicētia graui. tūc
talis est fur ⁊ transgressor voti.
¶ Utrum quis renuere debeat officiū qḋ
cūq꞉ sibi iniunctū a maiore ꝓpter aliquod
īpedimētū ipsius officij. R̄ndetur ꝙ reue-
latis excusationibus suis maiori suo idē
persistat in sua volūtate/ obtempet sibi cō-
fidendo de diuino adiutorio. Et hoc etiā
habet ex regula/ ꝙ si impossibilia iniungū
tur alicui fratri ⁊c. Presupposito tñ ꝙ nō
habeatur rationalis existimatio de maio-
ri/ ꝙ ex imperitia vel malicia p̄cipiat illud
⁊ ꝙ illud quod iubetur sit de illis que ꝑti-
nent ad regulam/ ⁊ ad que se extendit pote
stas maioris: alioquin nō debet obedire.
Si aūt rationalis existimatio qñ rōnes ꝓ
babiliores habent᷑ ad sic credendū quā ad
oppositū/ dūmodo non fabricet sibi tales
rationes/ inordinata vel indisciplinata af
fectō. ¶ Queritur quomodo intelligatur
ista autoritas beati Tho. de aquino ꝙ cō
sensus delectationes peccati mortal᷑/ ē pec-
catum mortale? Respondet᷑ ꝙ si qs tēpta
tus fuerit de aliquo pctō mortali si delecta
tur in eo delectatione morosa ⁊ placeat si-
bi illa delectatio/ ratione deliberata. ita qḋ
nō vellet ꝙ temptatio recederet. sed ꝙ de-
lectatio duret amplius. posito ꝙ nō vellet
actualiter cōmittere pctm̄/ hoc est exercere
pctm̄ suū ad extra peccat mortalit᷑. Et hec
responsio ꝓbata est et in multis alijs casib᷒
hȝ locū eadeȝ autoritas. Propterea cautis
simū est/ statim abigere tales recogitatōes
opm carnaliū tam alioꝝ q̄ suoꝝ/ q̄uis sit
aliquando in tali recogitatiōe viciū quod
dam curiositatis noxie. quaȝ nō opteт esse
pctm̄ mortale/ potius q̄ sit delectatio car-
nalis. et hec curiositas cōis est apud quēlī
bet ex sensibus/ vt oculus nō saturat᷑ visu
nec auris auditu ⁊c. Et pōt magis dici de
lectatio hmōi sensual᷑ q̄ carnal᷑ seu libidi-
nosa. Expliciunt questiones

Eiusdem de peccato veniali duplici

Nota ꝙ dupliciter dici pōt
pctm̄ veniale. Nam aliud ē ve-
niale solū ex genere. sicut verbū
ociosū. aut mēdaciū iocosū Ali
ud est veniale ex hoc ꝙ nō fit cū deliberati
one pfecta. sȝ i pmo motu vl᷑ q̄dā surrepti
one queadmodū nullū ē pctm̄ adeo mor-
tale qn ꝑ defectū pfecti ꝯsensus possit rma
nere ītra metas solius venialis. Et q̄ ad ista
pctā venialia verissima est regula b. Aug.
vicȝ ꝙ nullū pctm̄ est adeo veīale/ qn mor
tale fiat dū placet Sȝ de pmis venialibus
nō optet. īmo sctūs Tho. dat ꝓ regula ꝙ
ꝯsensus in actū veníalē. supple d᷑ gene᷑/ nō

est nisi venial' sicut mētiri iocose ēt ex deli-
beratiōe vel frangē silentiū. qđ solū īposi-
tū est p modū discipline ⁊ delectare in istis
nō est nisi veniale. Si aūt delectatio fūda-
retur sup hoc qđ est pctm̄. i. q̄ qs delectar̄-
tur in hoc actu/ sub hac rōne q̄ ꝓhibet̄ et
displicet deo/ tūc ipa delectatio pctm̄ mor-
tale eēt. Sed hec dyabolica placētia. q̄nis
possit forte sine pctō mortali qs ī hoc casu
delectari ī hoc q̄ hēat talē libertatē sic agē-
di nesciēte suo supiori. aut alia tali rōne.

Eiusdem de correcti one proximi.

Orreptio ꝓximi đ q̄ đr math.
xviij. Si peccauerit in te frater
tu⁹ corripe ipm̄ ⁊c. est ī p̄cepto.
Si tn̄ iste sex ꝯditiōes ꝯcurrāt
Prima ē certa pcti agnitio. q̄ ex sola suspi
tiōe nō dz fieri. Scđa ē māsuetudo ī corri
piendo. q̄ corripiēs cū ira magis ꝓuocat
ad peius q̄ corripiat. Tertia est q̄ ī alio n̄
sit tanta aptitudo ad corripiēdū. q̄ si ipsū
frēm peccātē videāt aliq̄ eque boni sic ego
vel meliores/ ⁊ ei forte magis familiares vl'
plat⁹ su⁹/ pbabilit̄ suppone possū q̄ aliqs
istoꝝ corripiat ipm̄. Si aūt certū eēt q̄ oēs
negligerēt eū corripe tūc teneret̄ q̄tum ad
hāc ꝯditionē ⁊ alijs ꝯditōib⁹ ꝯcurrētibus.
Quarta est spes ꝓbabil' đ correpti correp-
tione q̄ si nō sperat̄ sed peioratō timeretur
correctō fieri n̄ dz. Quīta ē q̄ pctm̄ sit mor-
tale nō tn̄ veniale. Sexta q̄ nō sit spes q̄
hn̄di maiorē oportunitatē tpis ad corrigēdū
seu corripiendū. ¶ Istis sex ꝯditiōib⁹ non
ꝯcurrētibus/ lz p̄cepto liget̄/ nō tn̄ ligat̄ ad
exequēdū. i. corripiendū. sed pōt differre si
ne pctō quousq̄ he sit' ꝯcurrāt. hoc tn̄ non
dico de plato sed de fratre q̄ p̄sidentiā non
hz ī illū qui peccauit. ¶ Et obligatio hui⁹
p̄cepti est affirmatiua ligans sp sed nō ad
sp. sed tn̄ ꝓ tpe necessitatis: qđ est quādo
oēs ille cōditiōes supradicte concurrunt.
¶ Quare non est timendū homini bone
voluntatis de hac transgressione/ si pro se
habuerit dictas cōditiones. ¶ Item ex vi
p̄cepti secreta correctio vel admonitio. de-
bet p̄cedere denunciationē quatinus ipsa
correctio cadat sub p̄cepto/ exceptis his q̄-
tuor casibus in quibus nō est necessariū.

Primus qn̄ frater venialit̄ non mortalit̄
peccat: q̄ de veniali nō est p̄ceptū. Scđus
qn̄ corripiens fratrē. ex sua secreta correctio
ne peiorem fore formidat. Tertius qn̄ licz
sit spes correctiōis p secretā ammonitionē
tn̄ mora piculū hz/ tūc omissa p̄uata corre
ctione stati denunciari dz. Quartus quan
do corripiēs sine ꝓpria culpa corripe n̄ va
let. q̄ di. Greg. p̄fecti magnanimis laps ē
ꝓpeti exterius fortit̄ ⁊ interius clementer.
Nā sunt nonnulli in ipa familiari ꝯuersa
tiōe qui corrigi nequeūt sine culpa corrigē
tis atq̄ iō cū vel corrigētē inq̄nant/ vl' non
oī mō hec agentes aggrauāt magna miste
rij dissimulanda dissimulatiōe toleranda.
¶ Quare sciendū in his que tradidit dn̄s
s̄uanda. Aliqn̄ est p̄cipue forma tenenda/
vt in sacris ⁊ ī talibus nō lz recedere a scri-
ptis verboꝝ formis. q̄ in ipis virtus sacri
ꝯsistit. Aliqn̄ finis intentus magis dz at-
tendi q̄ forma verboꝝ vt cū dn̄s dixit cu-
rato a lepra Math. viij. vide nemini dixe-
ris. ⁊ tn̄ ille diffamauit eū. q̄ magis atten-
debat ꝓpt̄ qđ dixerit q̄ qđ dixerit. ¶ Silr̄
h̄ magis dz attendi finis correptiōis. scz e-
mendatio peccantis q̄ forma verborū. Si
qn̄ ergo videat̄ frat̄ peccans solubrius cor
rigi p aliū qui pōt ⁊ vult pdesse q̄ p se. secu
re pōt ei iudicare. vn̄ etiā p̄lato dici pōt pec-
catum fratris/ nō p̄missa monitiōe. vel se-
creta correctione/ nō tn̄ iudicial. sz tanq̄ ami
co peccantis ⁊ qui ei magis pōt ꝓdesse q̄
alijs p̄cipue ꝓpter casus p̄tactos. ¶ Item
pctm̄ de quo frater peccans fuit secrete cor
reptus seu admonitus. et de quo se emen-
dauit/ pōt dici p̄lato p̄cipienti p obedienti
am. Ita tn̄ q̄ si denunciās solus pctm̄ no
uerat soli p̄lato dicat. Si autē ⁊ alij noue-
rant/ nō corā alijs q̄ corā illis ipsum p̄lato
reuelet. ¶ Cauendū ne quis aliqđ sinistr̄
alicui de aliquo loquat̄/ nisi vel vt ille de q̄
loquit̄/ ab illo cui loquit̄ emendet̄: vel ne
ille cui loquit̄ ei familiaritate iungat̄ ⁊ ab
ipo corrumpat̄. ¶ Correptionē aūt p̄dica
tionem nō debet dimittere p̄latus ꝓpt̄ sub
sannationē vbi sunt aliqui boni inter ma-
los. vl' q̄uis omnes sint mali/ spes tn̄ sit đ
correctione. al's debet tacere. vel potest ad
alium locum transire vbi fructū possit fa-
cere.

Finit.

De ꝯtumelia ꝛ ꝯuicō

C Ontumelia ꝓprie loquēdo importat dehonoratione alicuius in hoc q aliquis illud qđ est cōtra honorē alicui⁹ deducat ī noticiā eius ꝛ aliorꝫ. ꝛ hoc p verba extenso tn̄ noīe/dr etiā eē in factis. ¶ Conuiciū autē est dehonoratio alteri⁹ p verba manifestatiua viciorꝫ eius culpabiliū vel naturaliū.

De peccato mortali

P Eccatū mortale ꝰm Aug. est dictum vl' factū vel ꝯcubitū qđ fit ꝯ legē dei. ¶ General' teptatio fit tribus modis suggestiōe. delectatione. ꝯsensu. Suggestiōe extrīseca fit in dicto vel facto hoīs vl' diaboli. ꝛ hoc oī culpa caret ꝛ macula/si nō cōsentit. Intrinseca ē delectatio ī primis motib⁹. ꝛ hec maculā hꝫ ſꝫ nō crimē. ¶ Cōsensus ī delectationē mortal' pcti sic ē fornicatio ē mortalis. Qđ sic ē itelligēdū. Nā q sic delectat aut aduertit aut nō. Si nō est mortale. Si aduertit. Aut cito auertit se a cogitatione aut nō. Si cito auertit se/tūc est veniale: q nis iterꝫ ꝛ iterꝫ ī idē redeat. Si aūt nō auertit se a cogitatiōe tali q bn̄ scit eē mali. tūc aut aduītit piculū pcti mortal' qđ ē ibi aut nō. Si nō. adhuc ē veniale/lꝫ mai⁹ priore. Si āt aduertit piculū qđ est ibi nec timet: ꝛ sciēt ꝛ volūtarie mānet ī tali cogitatiōe seu cogitatōis delectatiōe/tūc peccat mortaliter. Finit.

Tractatus de paruulis trahēdis ad xpꝫ eiusdē magistri iohannis ð Gerson Cancellarij parisieñ.

S Inite paruulos vēire ad me ꝛ nolite ꝓhibere: taliū eī est regnū celorꝫ. Sūpm⁹ legislator nr̄ ꝛ doctor xp̄s sufficientē ꝓbuit instructionē. tū doctrinis tū opib⁹ ꝛ exēplis: ad vniuersalē ecclīe decursū p oī statu ꝛ gradu regulādū. Ita ei recta fides hꝫ. Et qm̄ portio ecclīe nō vil' est puerorꝫ ꝛ adolescētiū cet⁹/noluit idē xp̄s ipos absqꝫ ꝯgruis īstitutōib⁹ ꝓtergredi qn̄ etiā aliqꝫ tūc ꝓsentiū ꝛ oīm p hoc futurorū/minus beniuolā indignatōnē vl' insipientiā rudē vel altā plus q satis erat iſtatā: qꝫ sapiam cōpescuit eorꝫ q ꝓhibebāt sibi puulos offerri cōminādo offerētib⁹. Sinite inqt puulos venire ꝛc. Et tāq ab eo qreret cur hoc ita sineret: subiūxit cām ꝓpriam ꝛ diuinā di. Taliū eñ ē regnū celorꝫ. ꝛ ī Marco sic hꝫ text⁹. Discipuli autē cōminabant offerentib⁹. qđ cū vidisset: idigne tulit. Et ait illis. Sinite puulos venire ad me ꝛ ne ꝓhibueritis eos. Seqt. Et cōplexans eos ꝛ iponēs man⁹ sup illos bñdicebat eos. Que vba si cū suo pōdere sniārꝫ cōsiderem⁹ ingentē prsus acerbe mordacisqꝫ inuectiōis materiā hēbim⁹ in eosq puulorū salutē ꝛ accessum ad xp̄m/ꝓpediūt. Et ita ꝓfecto audire digni erūt q tales sī. Sꝫ absit oīs amaritudo rephēsiōis. pcul esto oīs substomachatō ꝯtemnēs. imitemur puulorꝫ simplicitatē. de puul' locuturi. nihil ꝓ ꝯtētio sa animositate declamem⁹. Attendam⁹ poti⁹ q modesta īcrepatiōe idisipulos vsus ē xp̄s/etiā dū idigne ferebat. Sinite inqt par. ve. ad me. Cōtēperem⁹ deniqꝫ ꝰmonē p puulis. nō magnope pēsātes rupia ꝛ vulgata vba si op⁹ est balbutire/more nutricū ꝛ matrꝫ. bleso ore ꝰmonē cū puul' dimidiantiū. dūmō sic itelligat illō qđ dicere volum⁹ satis est. Tū ad animādū docendūqꝫ puulos veīre ad xp̄m. Tū ad tollendū viarꝫ scandala magis q ad quēpiā satirica dicacitate acriter coarguendum.

¶ Sub pauc' igit ꝯsideratiōib⁹ quattuor numero. ordine lucido distiguat pñs opusculū. Prima ꝯsideratio erit de puulis qnta necessitate/cū sui ꝛ ecclesie vtilitate veniant ad xp̄m. Scđa ꝯsideratio loquet ð scādalizantib⁹ puulos. dū eos varijs modis nō sinūt venire ad xp̄m. Tertia subiungetur de laudabili studio eorꝫ q reducūt puulos ad viā q ducit ad xp̄m. Quarta ponet apologetica p baculo mee defensiōis ꝛ simul exhortabit puulos p me indignū ad xp̄m venire. ¶ Submitto tn̄ omnia autoritati beniuole supioris mei in hac parte. Et neqꝫ sensum ꝓpriū/neqꝫ prudētiā/neqꝫ iudiciū ꝓponam amicorꝫ meorꝫ spiritualium cōsilio. vt sit zelus meus hac humilitate tpatus. ne vt sic currens incurrā. Ubi

vo isti mecū senserint reliqua omnia que
hoīes aut carnales aut maliuoli ad pauca
aspicientes enunciauerint/ cōtemptui⁹ sūt
leuiter/sciens cū Hiero: q̄ p infamiā ⁊ bo-
nam famā puenit̄ ad christū.

Prima consideratio

De paruulis quāta necessitate cū sui et
ecclie vtilitate veniant ad xp̄m X

Onū ē viro cū portauerit iuguz
b ab adolescentia sua. Iugū illō
intellige qd̄ xp̄s asseruit esse sua
ue ⁊ onus leue. ¶ Huius sniē
veritas fundat̄ primo in augmento diuīe
gratie. que tribuit̄ exercentibus se ad eam
tanto abundanti⁹ q̄to citius ac diutius h⁹
egerint. Ubi vō maior est gratia in animā
magis est ipsius fotrix nutrix cōseruatrix/
atq̄ roboratrix. Et e regiōe plerūq̄ fit iu-
sto dei iudicio vt qui gratiā dei vl' neglexe
rit vel repulerit. abutens donis dei ⁊ talē-
tis summi patrisfamilias in primo etatis
vigore dū fas erat. postmodū ad eum vei-
endum nequaq̄ recursus habeat̄. Sed ab
sq̄ dei gratia quis saluabit̄? quis subsistet
quis nō potius p̄ceps vel in dānuz ruet?
Si tu in puericia cū deū nōduz offendisti/
nec p̄meris fasce peccatoꝝ/ ne quis (vt di-
cis) ascendere ad virtutes/ quid fiet dū ho
stis fueris. dū grādis criminū sarcia ceruī-
cem senectutis curabit et p̄met? ¶ Porro
quis nesciat primitias florētis etatis sicut
et in p̄latis ⁊ vineis ⁊ rebus ceteris accep-
tiores existere ac p̄inde obsequia puuloꝝ
gratiora eē q̄ senū debilitatoꝝ. qui non vi
cia deserunt sed a vicijs relinquunt̄. Opti
ma queq̄ dies miseris mortalibus cui. pri
ma fugit. ait egregius poeta. ¶ Amplius
si consuetudinis virtus attendit̄. q̄ ab ari
stotele (vocē expientie p̄ferente) vocat̄ al-
tera natura. p̄spicuū erit/ nihil mala cōsue
tudine honorosi⁹ amari⁹ atq̄ deti⁹ ⁊ bōa cō
suetudine nihil facili⁹ suauius diuiniusq̄
Propterea cōsentiunt pħi omnes ⁊ poete
cū theologis/ non paꝝ referre/ iuuenes sic
vel sic assuefieri. Adeo in tēris assuescē mł
tū est. ait virgilius. Hinc iubet Tullius.
Optimā formā viuendi eligendaz eē quaz
iocundā reddet cōsuetudo. Qd̄ male fers/
assuesce: feres/ ait Naso. Et flaccus. Figit

equū docilem/ tenera ceruice mgr̄. Ire viā
quā monstrat eques. venaticus ex q̄. Tpe
ceruinā pellem latrauerit aula Militat in
siluis catulus nunc adbibe puro Pectore
verba puer. nūc te melioribus offer. Que
semel est imbuta recens s̄uabit odorē testa
diu. ¶ Postremo si maximā vim consue-
tudinis/ p̄uerse leges ⁊ sacrilege supstitio-
nes ostendunt vt Auerrois commemorat/ si
militer ⁊ viciosi mores/ p̄ut cōquerit̄ Au
gusti. ⁊ alioꝝ plurimi. quis dubitabit as-
suefactionē in vera religione ⁊ castis mori
bus/ plus habere v̄tutis/ q̄n adiungitur et
opitulat̄ sicut p̄diximus gratie diuinitus
inspirate/ p̄potēs auxilium. ¶ Quo circa/
mea crebra mens exhorruit dum sonabat
iuuenū subuersiuus ille versus. Angelic⁹
iuuenis senibus sathanizat in annis. Pla-
ne nō video q̄ de sathanizante iuuene spe
randū sit in senectute. q̄n p̄uersis inclinati
onibus accesserit p̄uersior ꝯsuetudo/ si an
gelizans iuuenis ⁊ vicijs obnitens/ i senio
sathanizat. ¶ Sed blasphemū hoc p̄uer-
biū adinuenit errans vulgus vt reliq̄ mul
ta. Ad quid ita? Ad patrociniū vtiq̄ p̄di
tissimoꝝ nequissimorūq̄ paruuloꝝ suorū
quoꝝ maior incompabiliter est copia. qua
tinus non tam eos corrigeret ab errore vi
arum suaꝝ quā non irriderent̄ a consocijs
timoratis ⁊ bñ institutis (q̄ p̄fecto sūt ra-
ra auis in terris) quibus inest verecundia
malis obstās conatibus. ¶ Et heu ita iaz
est. In p̄uulis laudat̄ inuerecunda frons
Procax vult⁹ Impuꝝos ⁊ blasphemijs
⁊ obscenitatibus assuetum. Lubricitas in
oculo. In gestu oīs dissolutio. Sed vere
quales ex talibus pariunt̄ p̄deāt viri atq̄
senes/ p̄sentit nimium xp̄ianitatis quotti-
diana calamitas ¶ Non fallebat ergo sed
circumspectissime ꝯsiderabat qui affirma
uit/ repationez moꝝ eccłiasticoꝝ si q̄ratur
fieri/ inchoandū eē a p̄uulis. Quia em̄ mi
nus corrupti minusq̄ tenaciter infecti sūt/
capaciores inueniuntur doctrinaꝝ salubri
um. Etsi hoc fortassis nō satis ad p̄fectuz
Istud em̄ notasse vi̇̄ ⁊ Aristo. di. eos in-
eptos auditores moral' scīe. nolens p hoc
negare ipam eis vtilem existere. nisi dixeri
mus eū sibimet ꝯtrium ¶ Paruuli quippe
apti sunt ad acapienda bonoꝝ studioꝝ ex

ordia qn̄ nondum falsas opiniones altius imbiberūt. qn̄ nōdū radicitus herēt pnicio se adinuentiōes in eis. Utres sunt recentes ꝑ liquoribus optimis. Nouelle p̄tea plantatiōes q̄ sequūt̄ leuit̄ q̄ ducentis manus deflerent. Oīa hec secus in senib⁹ plenis dieꝝ maloꝝ/ quos citius frāgas q̄ flectas. Si potest inquit Hieremias mutare ethiops pellem suā. ꝛ pdus varietates suas ꝛ vos poteritis benefacere cū didiceritis malū. ¶ Q si iuxta deductionē hanc repatio eccl'ie ꝛ eius cultura inicianda ēēt a paruulis (sicut esset) Ubi p̄cor efficatius sctissimū opus exercebit̄ q̄ i celeberrima ciuitate parif. Ibi sunt em̄ puuli qui p̄ orbē uniuersale dispergent̄ christianitatē. Esse quoq̧ poterunt aliorum doctores instructoresq̧ commodissimi, maxime domesticorum.

¶ Ex hac preterea consideratione cōseqns est/ nullum magis inimicari ecclesie/ et preparare omnia antixp̄o in demollitionē ei⁹ q̄ facto aut verbis clam vel palā obuiantē voci christi dicentis. Sinite paruulos venire ad me ꝛc̄.

Consideratio secūda

De scandalizantibus puulos dū varijs modis eos nō sinunt venire ad xp̄m.

Y q Ui scandalizauerit vnū de pusillis istis minimis q̄ in me credunt expedit ei vt suspendat̄ mola asinaria in collo eius ꝛ demergatur in ꝓfundum maris. Christus h⁹ dixit. dubitare nefas est. Nec oportet in h⁹ verbo dūtaxat mistico intellectu. transferēdo ad pusillos spirituales. qn̄ litteralit̄ etiam p̄t intelligi de pusillis etate. Et accipitur forte principalius ꝛ prius de eis. tā q̄ scandalum periculosius longe sit ipsoꝝ q̄ aliorum credentiū. quoniam teste Oratio. Talis quilibet est cereus in vicium flecti. et dū semel corruptus est/ nō eque leuiter ad virtutis formā ꝛ characterem reducitur. Propterea taliū scandalo precauens Satiricus. docuit q̄ maxima debet̄ puero reuerentia/ ne. s. quicq̄ fiat impudicū presentium ꝛ obscenū i offensionem sue puericie Ad hoc redit verbum christi premissum. Sinite paruulos venire ad me ꝛc̄. Omnis quippe scandalizans paruulos/ suo accessui ad christum obuius est. Huius deniq̧ iussionis/ vtrobiq̧ similis fere causa ponitur a christo paruulorum videlꝫ dignitas Nam prius dictū est taliū esse regnum celorum. Hic asserit qm̄ angeli eoꝝ semper vident faciem patris sui qui in celis est.

¶ Nūc supest enumerare modos scandaloꝝ paruulis obstātiū. Est em̄ scandalum dictū vel factū minus rectū/ p̄bens alteri occasionē ruine. Omnis idcirco peccare l' cadere faciens paruulos in via moꝝ gradientes ad xp̄m scandalizat eos. Hoc autem dupliciter fit. Nūc ope nunc sermōe. Et vtrobiq̧ dupliciter directe vl' indirecte

¶ Indirecte quidem scandalizat aliquis. dum nō ꝓhibet scandalū. quando sua auctoritate vel officio/ posset et deberet. quēadmodū negligentia naute submergit nauē. Aut certe volens quispiam ꝓhibere scandala impeditur se contumelijs apertis seu detractionibus occultis seu dampnis ꝛ alijs dyaboli mille machinamentis Utrumq̧ istud scandalum p̄buisse visi sunt discipuli. dū ꝛ ꝓhibebāt puulos venire ad cristum ꝛ cōminabant̄ offerentibus. At vo q̄ irrationabilit̄ hoc egerint ꝛ nō ſm scientiam. indignatio xp̄i subsecuta/ aptū dat iudiciū. Quos videns iesus inquit euāgelista indigne tulit. An operꝫ huius paruutibi videtur indignitas que ad indignationem commouere potuit dignantissimam Jesu mititatem: qui ipsum benignitatis fontem valuit quasi turbare serenū. Nō interim memini litteris expressum/ q̄ scīl aliud indigne tulerit christus. Qui etiam ipsa publicanorum ꝛ peccatorum facinora mansuete ferebat/ dum indignabatur falsam phariseorū iusticiam acclamans. Cur cū peccatoribus et publicanis manducaret.

¶ Uitemus vtrunq̧ scandalū fratres ne cadat indignatio christi super nos. Nam indignatio principis mors. quanto magis dei.

¶ Scandala quidem operum et verborum que palam et directe tendunt adolescentium pedibus/ nemo non intelligit. Sunt enim qui gloriantur non solum cū malefecerint ꝛ exultant in rebus pessimis sꝫ dyabolica peruersitate socios quot possunt facinoribus suis accumulāt. quasi scilicet ad nil aliud intendere videantur/ q̄

ne soli pereant. aut ne parum comitati/de-
trudantur in infernum. Talem olim cati-
linam passa est romana respublica: et nunc
plurimos experit ecclesia. Excecauit enim
eos malicia eorum vt a fide discedant. et vt da
ti in reprobum sensum/agant ea que pridē
apl's ad Romanos scribens enumerauit/
et (qđ vix vllus credere poterit) longe de-
teriora et abominabiliora. Nec sufficiunt
sue damnatissime ꝑditissimeqꝫ ꝑditiōi ex-
trema et puecti/ipi nulli primitati sangui
nis nulli innocentie et angelice puritati eta
ti/nulli parti sanctissime parcunt. qn om-
nia fedent omnia commaculent execrādis
flagicijs. Tanta est nimirū libidinose vo-
luptatis effrenatio. tā fas omne nefasqꝫ cō
fudit furor inflammatus et profundatus
viciorum. ita vt recte senserit Origenes q ni-
hil referre posuit. inter demoniacū et aliū
passionibus suis agitatū nisi q amplius
addo: demoniaco enī pena sola est. hec ve
ratio que alteri ad culpam detestabilē im-
putatur. ¶ Miremur ergo si nostra tem
pestate plus solito/sensus et cogitatio ho
minis/prona sunt in malū ab adolescētia/
qm̄ cum primaria corruptione nature sug-
gunt paruuli quasi lac/ꝑsonalem vt sic lo-
quar saniem peccatorum. ¶ Adde q mul-
torum parentum et magistrorum cura/vel
nulla vel vltima est/de paruulorum suorum
moribus et eorum disciplinata custodia.
Quid ergo stupendum: absqꝫ ductore po-
sit ī via lubrica et tenebrosa (quos angelus
domini malus ꝑsequitur) cadūt ex facili?
¶ Utinam negligere eos solum esset. Po
nuntur ante oculos suos talium operum
dictorūqꝫ nefandorum exēplaria. immo et pi-
cturarum ignominiosarum et scripturarum lasciua
rum simulacra. ad q̄ aspicientes qđ nō nisi
prauit operent? Audi satiricū. velocius et citi
us nos corrūpūt exempla domestica/mag
nis cū subeant aīos autoribus. Preterea qđ
aget filius/nisi qđ viderit patrē facientem.
Ad qđ retorqtur ꝓuerbialiter illud egloici
carmis. Patrē seqt̄ sua proles. Ita euenit
vt iā desit in multis remedij locus/qr q̄ fue
rāt vicia/mores fiūt. iuxta Senece verbū.
¶ Nōne qso scandala hec tibi eē pessima/
videntur ꝓ puulis ꝑcipitādis in via morū?
Et ve talibus palā scādalizātibus nō iā vnū

sꝫ multos ex pusillis xp̄i quos nō sinūt ve
nire ad xp̄m. ¶ At vo si scandalizantes in
obscuro et in occulto rectos corde deterio-
res sint nō mox diffinio. Isti sunt (vt dixi
mus) qui ponunt scandalū nō immedia-
te et apte an pusillorum pedes/sed velut a
latere. Nam ductoribus eorundē et instru
ctoribus insidiantur eos subsannāt et ifamāt et
calūniantur. q̄si nō deuotiōe et religiosa pie-
tate cōicent puulis in doctrina: sed vel curio
sitate. vel hipocrisi vel fictiōe aliq. ¶ Hec
est vulpina imo dyabolica calliditas. q̄ ex
obliq̄ insidiās et mordēs vt colub/nō sinit
puulos venire ad xp̄m. In qua peste mi-
nus ē remedij q̄ in prima. q̄to minus expel-
li pōt hostis occultus q̄ aptus. Tales cōpe
scere debuisset illa sapientis ꝑceptio. Nol-
li ꝓhibere bn̄facere. Si potes et ipe bn̄fac.
O quis capiet nobis has vulpes puulas
q̄ demoliuntur vineas et florentē ortū ecclie
calcant? subintrāt enī et repunt ex occultis
nec illas deꝓhēdes nisi ꝑ vestigia. Et que
sunt hec vestigia? Cōculcatio certe florū
q̄rūlibet et pulcerrimorum. et euulsio salubriū
plantationū. et q rarissimus cultor accedit
qn culpet. ¶ Sꝫ quo portēto ex hoībus fi
unt vulpes. et q̄ voluptate (dicā potius ma-
lignitate) ista agunt? Rn̄detur de nō nullis
eos forsan timere se detegi. Alios torquet
liuor edax. si qđ nō agūt fiat ab alijs. Ali-
os fidei religionisqꝫ ꝯtēptus exagitat. apd
quos pietas omnis/nō nisi fatua q̄dam et
anilis stoliditas iudicatur. Reliq̄s nihil ho
rū/sed sola tepiditas deuotiōis euomi di
gna/verax et languidos excruciat. ¶ Ue
mundo ab his scandalis. expedit autoribus
magis mori/qm̄ tot aīarum peuntiū a via
dei rei sunt/quot clam vel palam scandali-
zant et ꝑdunt. ꝑsertim dum non sinūt par-
uulos venire ad xp̄m.

Consideratio tertia.

De laudabili studio eorum q reducunt par-
uulos ad viam que ducit ad xp̄m.

Qui ꝯuerti fecerit pctōrē ab erro
re vie sue/saluabit aīaꝫ eius a mor
te. et opit multitudinem pctōrum.
Ex huius vbo trahē potuit Greg. nllm eē dō
acceptius sacrificiū q̄ zelū aīarum. Et si tāta so
licitudinis inqetudine. si tot vigilijs et cu-

nis īmortalibꝰ/ꝑ media vite ꝑicula querūt hoīes saluare res vanas iamiaȝ ꝑituras: si colligere satagūt viles terrenarū opuȝ sarcinulas/quas apl's arbitrat̄ vt stercora. Et dū hec agunt/laudant̄ vt industrij vt diligentes vt officiosi ⁊ viles reipublice. Videte oro q̄ta est vel inertia vel infidelitas ꝺ aīaꝝ immortaliū salute nō curare xp̄ianos/immo qualis est illa impudētissima ꝑuersitas/eos inculpare/vij̄ſqꝫ nec apl'l nec occultis ꝑpedire/qui ꝑuulos ducere satagunt ad xp̄m ne corruant ī barathꝝ. ¶ Sȝ optune [illegible] iportune/diebus festiuis ⁊ ꝓfestis extrahit aliquis bouē asinū ⁊ fouea et luto/⁊ nō ꝓhibet. Qua ratione coarguit̄ aliquis tanq̄ importunus ⁊ stolidus si iugi studio omniqꝫ tp̄e trahere conetur animas ad xp̄m. animas infixas in limo profundi vicijs obrutas. catenatas peccat'l victas in mēdicitate ⁊ ferro/ ¶ Quodcunqꝫ potest facere manus tua instanter operare Iubet Salomon. Et rursus mane semia semen tuum. ⁊ vespere ne cesset manꝰ tua. quia nescis quod magis oriatur/hoc aut illud. etsi vtrūqꝫ melius erit. Contemnunt amatores reprobi/verba quelibȝ hominū dum male cupitis fruantur amoribus. et zelator xp̄i/ad leuem flatum vocis cuiuslibet/velut ad motū trepidabit arundinis vmbram. ¶ Spirituales domus dei. templa [illegible] sacrarta sp̄ūſſancti viuentia/ciuitates sanctoꝝ. regna celestia in terris/passim succenduntur/rapacibus ⁊ infernalibus flāmis omniū vicioꝝ/⁊ opitulari nr̄a lentescet inertia. ¶ Porro quātis extollerentur fame ꝑconijs. ⁊ medicus gratis ingerens opas suas sanandis egrotis. ⁊ aduocatꝰ sine questu patrocinās. ⁊ artifex oīs sue artis vtilitatē nil retribuētibus impartiens? Qualis igitur erit inter christianos non iusticia sed insania. si medicus sponteneus animarum. aduocatus ⁊ artifex salutis eternum/inculpatur exibilatur prohibet̄. ¶ Paruuli nominatim tot/quottidie pessimis alloquijs vrgent̄ ad malū/⁊ nullus vltro contradicit nec virtutuȝ patres agit ꝓ incitamentis ad bonū ¶ Deniqꝫ paruuli dira fame spiritus excruciati/petunt panem/⁊ nemo erit qui frangat eis. quietiaȝ obstrabit̄ frangentibus ¶ Non ita docuit xp̄us non hec egit. Nam in congregandis animabus/comperauit se galline. que nullum aliud animal erga fetus suos (vt Augustinus ait) magis infirmatur pietate. demittunt̄ ale. plumeqꝫ hirte fiūt/raucescit vox querula. obliuiscit̄ ipa cibi. ⁊ incredibili supra vires animositate pullos tuetur. Et nos qui christi sectatores dici volumus/in hoc ope torpescemus. obseruabimus tp̄a. mensibus totis quiescimꝰ? absit. ¶ Inueniunt̄ aūt modi plures reponendi paruulos in via ducente ad xp̄m. Vnus est predicatio publica. Alius āmonitio secreta. Alius magistralis disciplinatio. Reliquus et hic xp̄iane religioni ꝓpriꝰ/est cōfessio. ¶ Sentiat alius qd voluerit/ego in simplicitate mea iudico confessionem. si mō recte facta fuerit/eē directricē efficacissimā ad xp̄m. ¶ Apiunt̄ enī ꝑ eaȝ morbi peccatoꝝ intimi. si docte prudent̄ ⁊ morose ꝑscrutatus omnia fuerit cōfessor obstetricandi sciam habens ad educendū ex anima colubrū tortuosum et ad eijciendum virus pestilens a corde. quo manente nullius vnq̄ paruuli spūs crescet in xp̄o sed iugiter morbidus ⁊ languidus immo penitus emortuus ⁊ sepultus iacebit ī sterquilinio pctōꝝ. Ac ꝓinde nullū opus vite/nullū motū ducentem ad xp̄m ꝓduceret ex se. ⁊ sanies ꝓ sanguine ꝯcresceret dū spina peccati confixa maneret in vulnere. quinetiā misera cōsciencia stimulis morsus introrsus exagitata oberrās raperetur aliorsum ꝑ vias difficiles ⁊ ad inuentiōis desideriorꝫ mortiferas. ¶ Addo q̄ alibi nulla pōt fieri monitō accōmodatior q̄ī in ꝯfessione. nulla cōferri medicina aptior egritudinibꝰ vicioꝝ. Et vbi queso pōt adhiberi ꝑseruatio cautior ꝓ futuris. ¶ At vo fatebit̄ aliquis ita se hr̄e. sic [illegible] fatebit̄ q̄ nō nisi semel in anno vel ad multū quater/opꝰ ista circa eundē ꝑuulū exerceri cōgruat. Ad qd nouissime rn̄sum est. vbi de diligentia mūdanorū ꝑmo hēbat. q̄q̄ nō obsistimꝰ isti sniē velut q̄tidie suadeamus eūdē ꝯfiteri. Vtinā vel semel ī anno ꝑuuli cōpleret vnicā debita itegritate cōfessiōȝ Sȝ q̄m multi sunt: ⁊ tp̄s illud pasce breuissimū est/vt nō vacet curatis ⁊ spāliter penitentiarijs/inquirere sufficient̄ [illegible] fundū ꝺ

omnibus. expedit vt quilibet paruulorū
(imo necesse est) semel recenseat cū prudē
ti ꝯfessore totū vite sue decursum. nō in trā
situ. neqꝫ strāgulato ore. sꝫ diutine ꝛ ꝑfecte.
¶ Resultat ex hinc triplex ꝑfectus. In pu
ericia siquidē multi seducti plusq̃ diabo-
lica rabie/ multa faciūt vel patiūt enormia
nefandaqꝫ/ q̃lia vel loq̇ nesciūt vel non au
dent/ nisi ꝑmoniti et interrogati de q̇b⁹ te
doceant. ita tū ne mala nesciat a male doce
antur. nisi forsitan cū detestatōe vehemen
tissima si ita res īciderit ꝛ fundit⁹ expurgā
tur. Scđo sciūt ꝓ futuro q̄ et q̄lit̄ cōfiteri
teneāt. instruūt q̄ꝫ nil in cōfessiōe mētiri vł
celare deinceps. Tercio quietant suauius
in cōscia. dū ad ꝑterita delicta postmodū
in grādeuiori etate verecūdius cōfitēti vi-
dēt se nō astrictos ꝛ q̄ ꝯ̄ p̄tāte ꝛ discretiōe
cōfessoris nulla postmodū scrupulositas
exorit. nec ad supiorē remittūt. Nemo ꝑ-
uos hos fruct⁹ esse iudicabit q̇ cognouerit q̄
ta est vis tyrānica pudoris in q̇busdā. ꝛ pl⁹
ī feis. qn̄ p̄sertim horrida ipo qꝫ etiā cogita
ta abomīabilia facta/ miserā aīaꝫ cōstupra
uerūt vsqꝫ ad n̄ucē sil' cū corpe. Quisquis
hec scire potuerit fatebit opinor fere n̄ mi-
nus eē si tales apiant os ad cōfessionē inte
grā: q̄ si naturalr̄ muto reꝑet vox ad lo-
q̄ndū. ¶ Dicet aliq̇s mihi vł alt̄i opas su
as circa ꝑuulorū monitōes ꝛ cōfessiōes
īpēdēti. Stulto labore ꝯsumeris. cur ita A
Quia nimirū. vel fingunt vel mentiūt vel
mox rediturant ad vomitum. ¶ Sed r̄ndē⁹
primo ad vltimū q̄r grandeuis etiā vt pre
sbyteris/ quotidianus est redit⁹ ad pctm̄.
Nec ꝓpter hoc desinunt cōfiteri. Nunq̇d
sentinā nauis exhauriēs idcirco ꝯ̄serit op⁹
q̄r redit tantūdē aque q̄tū expulerit. Pu
gnamus ꝯ̄ vicia ait Sene. nō vt vincamus
sed ne vincant. Si quotidie manus sordi
dant. nō minus abluimus illas. q̄r ꝛ si re-
deant. sordes nō ea tenacitate coherescūt.
Porro mentiri nonnūq̄ aut celare se ꝑuu
los nō ignoro. in ipo p̄sertim aggressu con
fessionis. Utinā nec adultis hoc adesset vi
ciū. sed pedetentim extorquet veritas. cum
bonis monitionibus. cū interrogatiōibus
artificiosis sedulisqꝫ. Et si nō tūc vel subi-
to. fiet hoc in posterū dū īualuerit timor dei
et eorū carnes confixerit. Qđ [illegible] quosdā de-

spexerit deus ita vt eos corrigere possit ne
mo ꝓut sapiens loquit/ nihilominus ꝑles
emendant etsi vel sic sola aīa in mense vel
anno saluatur/ nō ꝑdita est occupatō. cha
ritas opiet multitudinē pctōꝝ. ¶ Quisq̇s
igit meorū est delictorū iuuentutis sue ꝛ ali-
orū plurimorū sicuti mihi cōscius sum/ ef-
ferueat ad opus hoc qđ tegit pctā. ꝛ tegen-
do remittit. cōuertat impiū ab errore vie
sue. et liberet animam eius a morte. Uos
precipue rectores ꝛ ꝑceptores paruulorū
disciplinā erga eos sedulā ꝯseruate. Hoc
enī bona fide ꝛ pia fraternaqꝫ deuotione
nō quasi iubens aut de vobis alit̄ sentiens
cōmoneo. Ipos quoqꝫ nō dico nō ꝓhibe
te venire ad xp̄m sed ducite. ¶ Et quoni-
am. nullū animal facili⁹/ q̄ ꝑuuli a ꝑuulis
mutua cōtagione ledit. vestrū sit studiū
circūspectione vigili ꝓspicere quis ex nūe
ro discipulorū vestrorū praue fedeqꝫ sit infe
ctus. Unica praua pecus inficit omne pe-
cus. Et vnius adolescentis sordidi mores
plures ex cōsortio sanos inquināt. Cū per
uerso ꝑuerteris denunciat ꝓpha. Et de q̇-
busdā ait. Commixti sunt int̄ gentes ꝛ di-
dicerunt opa eorū ꝛc. Qꝛ si furta etiā modi
ca opum tpalium dū sentiretis fieri/ cauta
inquisitione ꝛ solicitudine ꝓhiberetis vel
corripiendo vel eijciendo culpabiles. At
tendite q̄ furtum aliud nullū dampnosius
nullūqꝫ execrabilius sacrilegium/ q̄ tolle-
re ꝑciosas ꝑuulorū aīas q̄ templū dn̄i san
ctum (qđ ipsi sunt) ꝑuersis seductionib⁹
violare fedare demoliri subuertē. Quāob
rem viciosos etsi non omnes eijcere pote-
stis (Semp enī bonis mali cōmixti sunt)
Illos saltem notate/ qui nefanda pernicie
palam nocent ceteris. ¶ Sed dicetis. Ta
les nulli sunt nullos inuenimus? Utinā
nulli. vtinā vel solū pauci. At vior ne alit̄
cōpertū habeatis. si diligētie vestre oculos
ad hanc rē studueritis apire. Et certe fie-
ri poterit. vt vnius publica correctio: plu-
rimos deinceps a peccandi libertate cōpe-
scat. ꝛ taliter peccandi: qualiter nec aperte
nominare pudor sinit. Discedent fortassis
ab illius regimine qui hoc egerit nōnulli
dicentes qm̄ durus est hic homo. Sꝫ spe-
randū est tum in diuina ꝓuidentia. tū in
bona fama eius inde secutura: q̄ alij meli

dres ꝛ numero plures subintrabunt. Ni-
hil enim virtute amabilius: nihil quod magis
alliciat ad sui ꝯsortiū. ¶ Deniqȝ monitos
oēs volumus cautos eē/ne qbuslibet ipro-
perare valeat ex puulorū aliquis verbū pro-
phete. In via hac qua ambulabā/abscon-
derunt supbi laqueū mihi. Et rursus. Iu-
xta iter scandalū posuerunt mihi. Quo pa-
cto sic: impediendo. s. eorꝫ aliquem/vel ad-
iutores suos/ne verbuȝ compleatur domini
quo ait. Sinite puulos venire ad me ꝛc.

Consideratio quarta

De apologetica ꝓ baculo mee defensionis
ꝛ simul exhortabitur puulos ꝑ me indignū
venire ad xpm.

Si occupatus fuerit hō in aliq̄ delicto. Uos q̄ spūales estis hmōi instruite in spū lenitatis ꝯsiderās teipm ne ꝛ tu tēpteris. ¶ Expertissimus morꝫ fuit q̄ dicit. Ars artiū est regimen aīarꝫ. Quāq̄ ita nihil sine arte nostri tpis hoīes ꝛ sacerdotes attēptare p̄sumūt ꝛ ceci cecos ducūt. Ideo si ruina mltiplex immineat/qs ammirabitur. Adeo iā indignū vidi ꝛ apud mltos/siqs ex theologis/aut famatus in lrīs/vel eccl'iastica dignitate p̄ditus/ad hoc se opus inclinauerit. ꝓsertiȝ circa puulos. Nō mihi (q̄ in talibꝰ eē puctor momēti alicuiꝰ) in fabulā ꝛ iprouerbium cesserit. Et sane mihi videntur discipuli dn̄i adhuc tūc celestiū parꝫ capaces/hac insipientia laborasse/ ꝓhibētes puulos offerri xp̄o reputātes vicꝫ indignū eē si tantus mgr ꝛ doctor eorꝫ xp̄s/huic hūiliari subiaceret. Cōuincit aūt ipos sic sentientes/tā exemplū xp̄i q̄ verbū p̄missum apli. In q̄ vult aliorꝫ instructores eē spūales ꝛ spū lenitatis p̄ditos ꝛ cōsiderantes seipos ne teptentur. Tales vo q̄ rari sint cogitare stupor est. Da mihi aliquē ꝛ dicā q̄ spiritualis est q̄ spiritualiter oīa dijudicet/ qui didicerit ex eis que passus est compati. qui querat nō q̄ sua sunt/sed q̄ iesu xp̄i. quē totū repleuit charitas/humilitas ꝛ pietas/ vt nullū ꝛeo locū vanitas ꝛ cupiditas inueniat. cuiꝰ cōuersatio in celis sit. qui tanq̄ vnus ex āgelis dei: nec bn̄dictiōe nec maledictōe moueatur exēplo eorꝫ. neqȝ ex misterio/ occupationis sue inferioris/supna deserat. nec sordes cō-trahat pestiferas. Alioquin qd sibi ꝓderit si vniuersū mūdū lucret ꝛ aīe sue detrimētū patiatur nō audiēs iubētē. Miserere anime tue placens deo. Talis deniqȝ q̄ nullis stimulet aut alliciatur formis corpm sȝ abstractus in sublimi arce rōnis/in sola anīarꝫ ꝑspicaci q̄litate v̄set. Quādiu ei ista nisi deerunt/et repēte vel suspitōibꝰ inquietaberis vel nimis terreberis vel glīa turgesces. aut ꝯcusseris ifamia. carnales nō spūales. nec dn̄ satis idoneus q̄ alios istruas ī spū lenitatis. Quo fit. vt ad hoc res redeat. vt culpari potius de temeritate q̄ de nimia hūiliatione debueri/dū officio spiritualiū virorū memet immisceo. volēs puulos istruere p̄occupatos ī pctīs tanq̄ si testudo terrestris/se pennatis auibꝰ cōsociet. ¶ Sed qd agā. Sentiunt aliter quidā ex hoībꝰ et beniuolis. Cōminantur vel mihi vel puulis ne accedant ad me. ꝛ hoc alia multiplici rōne signant multiplici id arbitrantur recte facere. Allegāt qppe dispitatē morꝫ mihi cū puulis. Allegāt officij dignitatē occupādā ad maiora. De hinc causant loci ꝛ tpis importunitatē. Postremo metuūt rei insuetudinē ab emulis calūniabilē. ¶ At vo tractemus pauca de singulis. Dicūt ꝛ verꝫ est/magnā eē dispitatē morꝫ debitorꝫ mihi ad mores puulorꝫ. Nihilominus si ꝓdeē voluero/vt meos mores suis cōtemperem ꝛ ad subleuandū iacentes/ altiorē me deprimā necesse est. Nō bene conueniūt nec cū de sede morantur: maiestas ꝛ amor. Attamē sicubi deest amor/qd ꝓderit instructio. dū nec libenter audient. nec dictis credēt. nec impatis obedient: Quare maiestatē oportet oēm exuere. ꝛ ꝓ paruulis puulū se facere seclusis tn̄ vicijs ꝛ ꝓiecta longe oīs impudicitie nota. Adde q̄ naturā eē cōtumacē testatur Sene. magis ducitur q̄ trahitur. Habet p̄terea hoc ꝓpriū generosa indoles (quod et irrationabiles ꝛ bestie etanes docet) vt blandicijs q̄ terroribus magis capiatur deflectaturqȝ. Deniqȝ paruuli verecūdissimi quo pacto detegerēt pctā sua turpia apud eum quē vel odirent vel timerent. Apd eū rursus qui nō prius eis ꝑsuasisset se eis fidum eē. beniuolū secretū ꝛ amicū. hoc aūt ꝑsuaderi nequibit: si nō modeste arriserit ridentibus. congratuletur ludentibꝰ. col

laudet studia eorum bona si non vitet acerbitatem et conuicia in increpatione sua cum omni lenitate et mansuetudine. ita vt non odisse eos sed fraternaliter dilexisse sentiatur. Propterea tollens condescensionem affabilem et comicam a viro cum paruulis vt efficaciam sue confessionis et commonitionis eius curet consequens est. ¶ Persuasum sane habeo: sic egisse olim apostolum Alioquin quomodo factus fuisset omnia ad omnes vt christum lucrifaceret, si puulos excipias/ad quos non factus sit paruulus. Qua autoritate preterea mandasset patribus de filijs humane tractandis/ neque prouocandis ad iracundiam ne pusillo animo fierent si paruulorum velut indigna horruisset consortia. ¶ Sed quid argumentis nitimur/ cum ipso ab apostolo expressum sit factus sum inquit paruuli in medio vestrum/ tanquam si nutrix foueat filios suos. ¶ Ponderemus iterum obsecro qua ratione iubet apostolus instruere preoccupatos in delicto aliquo in spiritu lenitatis. Et videamus si hoc non prius egerit et docuerit legislator noster cristus. Cum enim proclamans inuitasset. Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. subiunxit propterea ad hec necessaria. Discite a me quia mitis sum et humilis corde ¶ Plura in vetustis patrum historijs ad hanc rem traduci possent testimonia. In quibus nihil efficax ad correctionem emendationemque multorum repertum est/quemadmodum est lenitas. Nihil enim hominum melius est facilitate et clementia ait Comicus. Nonne iohannes ille diuinorum conscius et conscriptor secretorum latronis et homicide perditissimi manum osculatus est. vt eum lucraretur? Quis egregium doctorem augustinum tanquam sidus aliquod beniuolum acquisiuit ecclesie? Ambrosius. Qua virtute? vtique beniuolentia et mititate. Cepi inquit Augu. de eodem cepi amare hominem non vt doctorem veritatis. sed vt hominem beniuolum in me. O prudentissimum et verum dei sequacem ambrosium. Non dixit augustino. tunc pestiferis opinionibus inflato. Recede a me peccator et hereticus es. blasphemus es. Quanto minus hec et similia de puulis fidelibus ad eum procurrentibus/ira feruescens vomuisset. ¶ Porro si recogitemus quia nihil erat in opibus christi vacuum et sine sua maiestate carens/ iudicabimus

ipsum non mediocrem rem intendisse/ dum vocabat puulos ad se/cohibens discipulos charissimos prohibentes eos. De hinc eos accedentes amplexabatur. imponens eis manus/ et benedicebat eos. Et o pijssime ihesu. quis vltra post te verecundabitur esse humilis ad puulos Quis tumescens et elatus de sua vel magnitudine vel scientia/paruitatem deinceps paruulorum ignorantiam aut imbecillitatem audebit aspernari: quando tu qui es deus benedictus in secula/in quo sunt omnes thesauri sapientie et scientie dei absconditi/ vsque ad castissimos puulorum amplexus brachia mansuetus inclinas atque circumligas. Procul ergo/ procul exhinc omnis elatio. seorsum sit/indignabunda quelibet puulorum effugatio vincitur hoc insigni exemplo christi nostri. humanitas illa humilis in socrate a philosophis collaudata. qui non erubescat post curas publicas/laxare animum ludendo cum paruulis arundine etiam cruribus supposita. O si vidissent eum cathones consortij nostre etatis/quali eum cachinno derisissent. quanquam non ita laxamus ad paruulos colludendi licentiam/vt non abhorrendam proclamemus omnem in gestu aut verbo vel tactu petulantiam aut impudicitiam. Rursus alia ratio est humiliationis sue in obsequio dei sicut dauid saltans ante arcam totis viribus et nudatus. et vilis in oculis suis celebrat. Alia ratio dum queritur sola mentis recreatio. Prima semper optima est. et vix excessum recipit. nec video vbi aliter locum habeat congruentiorem illud ecclesiasticum etiam a Tull. in de officijs approbatum. Quanto maior es humilia te in omnibus. Hinc christus statuto puulo coram discipulis. quibus hanc humilitatis normam verbo et exemplo inculcare volebat. Qui maior es inter vos/erit sicut minor Et rursus in loco quem tractamus quisquis non recepit regnum dei velut puulus/non intrabit in illud. ¶ Ecce coram deo. quia non mentior/plures audiui a triennio confidentes puulos/et quosdam eorum grandiusculos. qui fatebantur se nunquam peccata sua fuisse dicturos alteri: non sic eis condescendenti et diligenter interroganti. instante et mortis articulo quomodolibet damnari debuissent. Agnosce quid quid efficacie lateat in ipsa condescensione benigna. Et quid operetur interrogationum admonitionumque discretio cauta et sedulitas artificiosa

magis vo in his dei virtus inuocata spa-
ta ꝑpiciaq;. Quosdā p̄terea noui viros ex-
ptos q iam a multis anis ꝯfessionū audito
res fuerant/ ꝑtestantes te vix aut nūq̄ rep
isse aliquē certis infectū vicijs q̄ prius illa
cuiq̄ alteri detexisset. Nec id adhuc fecis-
sent. nisi magna circūspectionis ⁊ lenitatis
spiritual' arte/cepissent eos ⁊ pia quadam
fraude vtiliē circūuenissent. Qua super re/
quedā alias scripsisse me memī ⁊ ad vicioꝝ
cognitionē p̄cipue taliū nup vnus editus
est in gallico tractatul⁹. ¶ Expediam⁹
nos breui⁹ in reliq̄s tribus calumnijs. D
Nā q̄ allegat dignitas officij mei aut etiā
gradus magistralis/iā satis factū arbitror
Q; aūt supaddit/meā occupationē in ma
ioribus eē debere. Nescio ꝓrsus si quicq̄
maius eē p̄t in q̄ puitas mea pficere valeat
q̄ deo dante virtutē a faucib⁹ canis infer-
nalis ⁊ ab ip̄is gehenne portis/aīas eripe-
re ⁊ tales puuloꝝ animas/ quasi plantare
aut rigare. ptem nō indignā horti eccl'ia-
stici. paruulos loquor p̄sertī in studio ve-
ris vel incrementū xp̄s. Sz asserūt me ī p̄-
dicationib⁹ publicis/ ista magnificentius
opatuꝝ. Id quidē forte pōposi⁹. sed meo
iudicio nō efficatius neq; fructuosius. Cō-
fudit pridē ip̄e xp̄s supbiā nostrā;. que nō
vult nisi multos habeat auditores os suū
apire sapie/qñ cū muliercula samaritana
et sola diuturno sermone cōfabulatus est.
Nullo pacto tn̄ abnegauerim ea me irrati
onabiliter dimissuꝝ [illegible] q̄ necessitatis sūt in
officio cancellariat⁹. dū illi indign⁹ deꝑuio
ꝓ q̄talibet vtilitate secutura in alijs. Sz
vbi cessat necessitas (vt plerūq; cessat) q̄s
occupationē meā [illegible] salubrem inculpabit.
qñ me tūc. forte vel ludētē vel ociantē coar
guere p̄sumeret nemo. ¶ Amplius de lo-
ci ⁊ tp̄is importunitate que tertia est calū-
nia/quedā tn̄dimus in priori ꝯsideratōe
quā q̄ locus aptioꝛ ⁊ ab omni suspitiōe re
motioꝛ [illegible] non possit q̄ publicus in eccl'ia
Vocenitat ꝓuerbiale illā notā. Qui ma
le agit odit lucē. Sic q̄z iussio xp̄i vt luceāt
opa vestra bona corā hoībus. ⁊ sit lucerna
nus posita sup candelabrū. Q᷑ si scandali
zant aliqui interp̄tantes hoc ad pompam
vel inanem iactātiā/glorīunculā/hypocri-
sim vel pape lardiā vel aliud hmōi. vide-
rint quid dicāt. Profecto scandalū tale est
acceptū ⁊ nō datum. phariseoꝝ nō pusillo-
rū. ac ꝓinde cōtemnēdū. qm̄ neq; act⁹ ne-
q; locus p̄fert ex se aliquā spiritualis ruine
occasionem. Porro nil mirandū si radius
boni opis. qui sanis gratissimus est. sit lip-
pis liuidis aut inflat' oculis. odiosus mo
lestusq;. Christi bonus odoꝛ sumus ecda
mat apl's. Sed quid subiūgit. Alijs q̄dē
odoꝛ mortis in mortem. Alijs aūt odor vi
te in vitam. Ceterū quisquis attenderit q̄
multa esse missis dn̄ica ⁊ operarij pauci (d̄
operarijs loquoꝛ idoneis. Nam alij innu
meri sunt ⁊ fruges cōsumere nati ait Ora
tius) videbit q̄ nullus dies nulla hora nl'
lus locus ab hac opatione secludi deberet.
¶ Postremo ꝓ quarta calūnia nō infici
oꝛ rē p me aggressam apud p̄decessores me
os fuisse insolitā/comicū me solatur ꝓuer
biū. suus cuiusq; mos est. Si nō liceret cui
q̄ aliquid p̄clare nouitat' arripe male iret
respublica. immo iā nō iret sz liberi⁹ cor-
rueret. Neq; tn̄ est istud negociū ꝓsus in-
solēs vel extraordinariū si de licentia ⁊ mā
dato epi diocesani qui est domin⁹ messis
sue/q̄dā deputēt ad messem hāc nūc h⁹ nē
illo mō colendam. Sed et si licentiā hanc
quesierim/citatur me illa xp̄i snīa. Roga-
te dominū; messis vt mittat operarios in
messem suam. Iridē esaias ꝑtegit qui pe-
tenti quem mittam ⁊ q̄s ibi nobis. Dixit.
Ecce ego sum mitte me. Nihil est enim in
actis istis meis: quiq̄ vel irregulare vel il
legitimum. q: supioꝛum potestas accessit
et quia nullus paruuloꝝ audire p̄sūpsi/
sicut nec facere ꝓpono/absq; preceptoꝝ sub
quo informant noticia. Deniq; nō paruꝰ
cura scholarum et scholarium parisius cō
missa est/saltem in multis/cancellario ec-
clesie parisieñ. tum iure officij. tum de mā
dato apostolico. Quid vero curā hāc ma-
gis dicere potest. quam religiosa bonoꝝ
morū disciplina. ¶ Sed repetentes amici
quod dictum est. Calumniabunt inqui-
unt aduersarij/nouitatem istā vel de curi-
ositate vel de fictione vel de infructuosita
te vel de nimia leuitate aut aliquo hmōi.
Nec nā mihi noua sunt. O amici charis-
simi. Omnia dudū precogitaui ⁊ mecū ip-
se egi. Nā qualis vnq̄ fuit actio hoīs co-

pinti/ que vel rep̄hensione vel sinistra aut stulta interp̄tatōe caruerit. Obsecro tñ p illā quā expectamus salutē ⁊ obtestor corā pauedo tribunali iusti iudicis dei. qm̄ nemo nouit q̄ sunt homīs nisi spūs homīs q̄ in ip̄o est. quatinus iuxta regulam xp̄i. in hac re a fructibus meis me cognoscat. Et si quid in doctrina vel opatione/ falsuz impudicum nefariū ve dep̄henderint/ nō refugio/ iudicer tunc lupus rapax in vestimēto ouiū. Si autez fructus operis boni cernunt extrinsecus. non damnet postulo arbor intentōis de malicia intrinsecus. Alioquin peccatū incurrit temerarie dijudicationis fraterne. ⁊ scandalū ponit paruulis quoꝝ aduentus p hoc ad xp̄m nonnunq̄ impedit. Portabit quisq̄s talis erit/ onus suū ipostex. ego liberat⁹ extitero. Et aīaduertāt p̄cor obs̄uatores mei quātum fiducie gerat animus meus in hac causa sibi bene cōscius qm̄ ip̄os etiā tot paruulos (quorum cōditio est. nil facile celare) testes habeo ⁊ inuoco. Sed hec hactenus ad alios ¶ Nūc ad paruulos cōuersus/ eos sapiē[illegible] vbis cōfidens/ exhortabor. vt si quis puulus est veniat ad me nihil erubescat. nihil trepidet. nihil exhorreat. Audiat q̄s quis illa erit bona saltē quedaz monita ex ore meo. si idip̄m arrogo mihi. Iure meo id possum nō [illegible] me sed in dn̄o. Inducam ad bonū si potero. noīatim inter cetera ad recogitanduz oēs annos suos in amaritudine aīe sue. Et ad scopāduz sp̄m suū scopa lingue ꝓprie. Ad hoc tñ vel aliud nullum cogam inuitū. ¶ Porro nihil de tacēdis inquirā/ neq̄z ꝑsuadebo/ imo ꝓhibebo socioꝝ vel alioꝝ secreta ꝓdere. Nullus in sup suspectā habeat fidem meā in obs̄uando tam signo q̄ꝫ verbo sigillū confessionis integꝝ. Scio q̄ꝫ tum p̄uilegiatū est Vellez vt cōfessi/ tanta se ⁊ me discretōne celarent neq̄z p quosdā inducerent ad oppositum/ curiositate praua fatuaq̄z. ¶ Sed extimescet aliq̄s/ penitētie austeritatē. Vane hoc. quia nullā nō vltro sustinēdam impono. Malo em̄ exemplo Guilhelmi parisiensis/ cū ꝑ̄ua penitētia volūtarie cōplenda mittere hōies ad purgatoriū/ q̄ꝫ cuz inuita nō facienda/ p̄cipitare in infernū. Quisq̄s aderit peccatoꝝ suoꝝ quāq̄ꝫ grauissimoꝝ

cōscius: dicat cū dauid nil omittēs: Peccaui. Mox subiūgam. peccatū tuū transtulit a te deus. nō vltimū in penitētia punctu[illegible] habuisse crediderim si ꝑfecto ore abomīata est iniquitas hoc est ad vomitū cōfessionis deducta. ¶ Alius fortassis estimabit me eum osurū vel spreturū postea/ cui⁹ scelera cognouero. Certe nihil minus. amabo eum potius vt filiū in xp̄o charissimus vt eum p̄terea quē timere deum. ⁊ bonum purgatūq̄z factum sciuero. vt euz subinde qui mee fidei se ita totū cōmiserit/ vt ea ꝓderet mentis vulnera indecora: que charissimis forte parētibus nequaq̄ꝫ ostendisset. Et ita sentio in corde meo scit veritas q̄ꝫ dulcius afficior atq̄z māsuetius ad illos q̄s e magnis ⁊ grauibus criminū p̄iculis erudītos esse cōspicio/ q̄ꝫ ad alios minus sauciatos. Nullas deniq̄z vindicationis aut odij reliquias vnq̄ꝫ in animo residē p̄misērim/ p cōfessione cuiuscūq̄z delicti. etiaz si ꝓpria mors parentū delictum illud esset. Scio tamen q̄ꝫ nō potest a confessis/ omis repēte pudor abijci. Sed hoc neq̄z necesse neq̄z vtile est. vincet tandem illū pudorem ratio. ⁊ ista interim confusio ad nō mediocrem pene dimissionē ꝑficiet. ¶ Conquaeretur alius ⁊ dicet frigidus sum ⁊ indeuotus. quid mihi ꝓdest ꝯfessio. Et sane esto ita sit. tanto diligentius accedere cōuenit ad ignitū eloquiū dei vehemēter. Accede ad hūc ignē calesces plus satis. Video sepe multos frigidos in initio: qui etiā colloquiū tale sup actibus suis vel horrēt vel rident/ ⁊ discedūt calentes consolati ⁊ vbertim flentes. ¶ Obtigit mihi crebrius talis mutatio. Olim quoq̄z circa sorores germanas. dum eas ad celibatum ꝑpetuū inducerem: tale aliquid carnale patiebar. turbabat nōnunq̄ꝫ me ⁊ rationes meas omnes tumultus vulgaris consuetudinis. insolitum mihi ꝓponebat id quod agere moliebatur mea deuotio. Fluctuabaz ⁊ nutabā ⁊ pene querebā dissoluere sanctitatē ꝓpositi ac retro pedē flectē. Quoniq̄z tādē deo ꝓpicio ꝯuertebā oculos a t̄ra in celū. a morte hac ad vitā/ a mortalitate ad eternitatē. et ꝯsiderabā i ip̄a rōis arce ⁊ fidei lumie. q̄m vanitas vanitatū ⁊ oīa vanitas. sic respirabā solidabar firmabarq̄z. Quo mag̅ horte

di sunt oes: vt hoc mo. no popularis rumore vel cosuetudis errore sed pure veritatis cosideratoe/ id qd iustum est et religiose factum diiudicet. nec qd anim9 in pnti sentiat. sed qd sentire debeat attedat. ¶ Ceteru solit9 sum nec tacebo / cofessos mihi specialiter instituere ad quator obsuada. Na quo ad crimina p ceteris detestor in eis os medacijs et piurijs detractionibusqz deditu. Manus qz violetas et rapaces. Tact9 Deniqz libidinosos maxime mostruosos. dpnatosqz legibus. ¶ Primu obsuandu est vt summope sibi caueant ne deinceps sint occasio ruine et dampnatois alior. quonia istud est pprium demonis officiu. Bn iustum est. Si no caste. tamen caute hoc est secrete et solitarie sine lesione vel scadalo cuiuscuqz. ¶ Secundu est. vt seductos olim ab eis / aut suos in malu coplices / studeat quatum discrete poterint ad emendatoez reducere. imo et alios p eis. quatinus et ipsi qui pus demonu / nunc p hoc angelor fungant officijs. ¶ Tertiu est vt si peccauerit de cetero (put est humana fragilitas) semper tame adhibeat tpe et loco ipm cofessionis antidotu. qr nihil ee valitura obtestor iteru et iteru. si no fuerit integra et sufficienter explicas atqz dinumeras cognita pfitetis peccata. tam circustantijs maxime cis q peccati spem mutant. ¶ Quartu est. Indico nempe singulis no obligatorie sz exhortatorie sepius. vt teneat facile quada obseruatoez p omni tpe vite sue. tam p remeoratoe et quada satisfactoe peccator integre simul cofessor / q p cautela aliqua futurorum. Vtor vo coiter hoc mo. vt dicat singulis dieb9 bis Pater noster et Aue maria semel de mane et semel de sero. cu totide pstrationib9 ad terram. si et vbi comode fieri poterit. Raro aut muto in hoc p magnitudine et varietate criminum diuersitatem hmoi obsuationu. qm vix istud fieret et in alijs penitetijs secretiorib9 pot scrupulosi9 varietas talis tradi. Nos si in hoc innocentes cu nocetibus exeque / no coquerant innocetes. qr no minus obligati sunt q nesimiles essent nocetibus / ipe phibuit manutenutqz. ¶ Hanc vo quadruplice institutione p paruulis / metro ludens compbendi vt eas altius in mente reponat. Non operant verbis. alios corrupis vnqz. Sit satis ipa tibi pditio ppria. Si qs pdideris monitis actiove nefandis. Discrete ad rectum mox reuocare stude. Non pudor obsistat tua qn pfessio plene. Crimia scita nocet. vl nocet illa tibi. Tu de pfessis grat9 tu nere cidiues. Signo aliq facili / iugit esto memor ¶ Ad extremu vsqz q puuli diligitis infatia? Et qd diligitis vanitate et qritis mendaciu? Venite fideter. nulle viar insidie. null9 latet anguis in herba. Comunicabimus mutuo bona spualia / qr tpalia vestra nulla requiro. Ego vobis doctrina. vos mihi orone impedetis. imo orabim9 p inuicem vt saluemur. Sic angelos nros vicissim letificabim9 in qr solenitate hec scribo Sic forte. necia forte. sz certa spe miscdiam inueniem9 apud prez nrm. du obediemus voci sue in accessu nro ad eu. ego puocado vos exequedo. Nec deerut pij / gre et deuotionis amplex9 / in pnti miseria psolatorij / postmodu glorie psummate ppetua vnius subsequet. Ad qua nos oes / qui spiritu puuli ee debem9 / inuitat ipe ills spuali collocutione et afflatu iugiter inspiras et dicens Sinite paruulos venire ad me.

Incipit opusculum

eiusde de otractib9 ad instatia poris et putus dom9 carthusie in sabandia. Anno domini. M.ccccxx. Mense Januarij.

Incipit proemium.

Qui volut diuites fieri incidut in laqueu et tepratoez diaboli / et desideria multa et inutulia et nociua. q mergunt hoies ad interitu et pditoez. Radix est oim maloru cupiditas qua quida appetetes / errauerut a fide. et inseruerut se multis dolorib9. Tu vo o ho dei hec fuge. ¶ Hec est aplica amonitio cofomis sentetie christi. Non potestis deo seruire et mammone. ¶ Sed ve filijs Adam post peccatu. quos oportet transire p viam otractuu ciuilium vbi meum et tuum pstrepunt et altercatur. Ubi dolos fraudes laqueos deceptones / spergit et abscodit inimic9. du iniq reb9 precia suadet imponi. dum no satis attendunt homines quod ait Guido carthusien. Rationalis creature vera pfectio e. vnamqua-

q̃ rem tanti habere quãti habẽda est. sicut pluris est aĩa q̃ esca: fides ⁊ equitas q̃ pecunia. ¶ Quo fit vt spũales etiam dei homines vix euadũt picula. licet nolint diuites fieri. licet dicant ex sententia / habentes alimenta ⁊ quibus tegamur / his contenti simus. Incũbit siquidẽ eis / vel p se vel per suos / ambulare viam que dura est ⁊ anfractuosa cõtractuũ. plena laqueis. ⁊ funibus circũplexa peccatorꝫ ¶ Tales igit̃ qd agẽt qualiter obediẽt apostolo iubẽti. Tu vo o homo dei hec fuge: Nũquid debuerant put alibi loquit̃ extra mundũ exisse. nedũ animo sed corpe qui nec fodere valent. et mendicare erubescunt. ⁊ de altario viuere habẽt. ¶ At vero ꝓuidit idem apostolꝰ dũ priorib⁹ verbis cõtinuo subiũxit. Sectare autem iusticiã. Hec est eñ que cõmutationem omnẽ equo p̃cio mensurat numerat ⁊ ponderat. Iusticiam vo docet ipa sapientia. p quam se teste / legum conditores iusta decernunt. Hinc illa sapiẽtissima salomonis oratio. Mitte sapientiam de celis sanctis tuis. vt mecum sit ⁊ mecũ laboret. ¶ Sit ⁊ ipa nobiscum volentibus inquirere que sit via regia cõtractuũ ciuiliũ ad euitandas offendiculorum tendiculas ¶ Cõmouit hoc attemptare petitio quorundã hominũ dei casum offerẽs pplexũ apud eos quos exaudire charitas iussit et inclinauit sapientia pollicẽs. qui elucidãt me inquit / vitam eternã habebũt. ¶ Erũt autem partitiões due. Prima resoluet materiam contractuũ ad terminos iuris diui[ni] ⁊ naturalis. sub quintuplici quaternario cõsiderationũ. Altera sub totidem ppositionibus / particularẽ casum qui petitus est attinget ⁊ absoluet.

Explicit proemiũ. Incipit tractatus.

Sequitur p̃ma pars

p̃ncipalis. Incipit p̃mus quaternarius.

Consideratio p̃ma

Ontractuũ bonitatẽ aut maliciã doctrinalit̃ inuestigare volẽtibus / necesse ẽ in p̃mis cognoscẽ qd noĩe ⁊ quid rei. quid. s. sit ꝯtractꝰ. ⁊ de ꝯtractuũ spẽbus. ¶ Tradit hoc aristotiles eẽ primũ ⁊ cõmuũ in oĩ disciplina siue scientia qm̃ ignorãtes termĩos / defacili palogisantur. ¶ Potest aũt ꝯtractus ita breuit̃ describi. Cõtractus est ꝯmutatio ciuilis legitima. Cõmutatio ponit̃ p genẽ. Ciuilis addit̃ ad differẽtiã mutationũ naturaliũ. q̃s ꝯsiderat pñia naturalis. ꝯtractꝰ eñ spectat ad ethicã siue moralẽ philosophiã. Subiũgitur legitima. i. legi ꝯformis / ad drãz cõtractuũ illicitorꝫ vel illegitimorꝫ. ¶ Inuẽta ẽ aũt ꝯmutatio ciuil' post pctm̃. qm̃ status Innocẽtie habuisset oĩa ꝯmunia. ¶ Rursus cõmutationũ ciuiliũ multiplices sũt spẽs. Una ẽ venditio. altera ẽ emptio habentes se correlatiue adinuicẽ. venditio in agente ⁊ emptio in recipiẽte. Locatio ⁊ ꝯductio siliẽm habẽtes correlatiõez. Mutuatiõ actiue ⁊ passiue silr se hñtes correlatiue. Datio liberalis ⁊ receptio gratuita. Potest iterũ extẽdi ꝯmutatio ciuil' ad matrimonialem ꝯiunctiõez maris ⁊ femine. de q̃ nihil ad p̃sens. Cõstat igit̃ q̃ ꝯtractus ẽ spẽs iusticie nedũ put est genera lis vtus. sed spẽa lis. ⁊ spẽalis illius que dicit̃ iusticia ꝯmutatiua. Propterea si debeat plena resolutio fieri necesse ẽ puenire ad diffinitiõez iusticie. p differentias intermedias. Unde qr ꝯmutatio ciuilis / nõ hz fieri nisi p trãslationẽ dominij vel vsus vel vtriusq;: ꝯsequẽs ẽ vt sciat̃ quid sit dominiũ. ⁊ qd dñs. ⁊ q̃t sunt spẽs dominij: Unde dominiũ ptãs est ꝓpinqua assumẽdi res alias vel vt alias / in sui facultatem vel vsum licitũ s̃m iura vel leges / rationabiliter institutas.

Consideratio secũda

Ontractus ex quo ẽ ꝯmutatiõ ciuilis legitima. ⁊ legitimũ dicit̃ qd est cõforme legi. necesse est cognoscere quid sit lex / quales insup ⁊ quot sint eiꝰ species. fundat̃ vt p̃cedens. Legũ nempe alia est pure diuina. alia ẽ pure naturalis. alia canonica alia pure positiua. alia ciuilis pure ⁊ ipa positiua. Sunt ⁊ alie mixte ex aliquibus p̃dictis legibus. ¶ Ignoratis ita q̃ vel non cõsideratis hmõi diuisionibus ⁊ diffinitionibus nõ põt haberi certa ⁊ perfecta resolutio. notificãs diffinitiõez contractus. Quid p̃terea dicat̃ meũ. quid tuũ. necp ꝯsequẽs q̃ ꝯtractus sit licitꝰ vel illicitus. licitꝰ vel illicitꝰ in q̃ de se vel suo genere

aut ex solis accidentalibus circũstantijs. q̃ nõ cadũt sub arte. Sed qm̃ alibi tradita ẽ sub cõpendio ista resolutio/illam ad presens nõ repetimus.

Consideratio tertia

Contractuũ diuisio/species ⁊ sufficiẽtia/ sic haberi possunt. ⁊ expedit agnoscere. Aut enĩ p̱ ꝯtractũ transfertur dominiũ. aut solus vsus. ❡ Si primo mõ hoc ẽ dupliciter. q2 vel fit mediante p̃cio. ⁊ sic sunt due spẽs correlatiue. emp̄tio ⁊ venditio. Uel fit sine p̃cio. ⁊ ita sunt due spẽs correlatiue mutuatio actiua et passiua. Unde mutuũ dicit̃ q2 de meo fatio tuũ. Potest addi tertia spẽs. que ꝓprie nõ est ꝯtractus sed ẽ liberalis datio seu donatio vel elemosyna. Addit̃ quarta species que dicit̃ campsio seu cambium. vbi fit translatõ dominij de aliqua re ad aliã rem remanẽtibus ambabus in sua essentia. vt vini ad frumẽtũ vel vestis ad sotularẽ. vel pecunie ad pecuniã/ q̃uis hec species reducatur ad emptionẽ vel venditionez. Uel si solus transfert̃ vsus/redit ad locationẽ vel cõductionẽ. cõmodationẽ vel accõmodationem. ❡ Si aũt cõtractus fit talis ṽtute cuius transfert̃ vsus rei/ retento dominio. hoc contingit dupliciter. Quia vel hoc fit sine p̃cio mediãte. ⁊ sic sunt due species correlatiue. cõmodatio ⁊ accõmodatio. Aut fit mediante precio/ ⁊ sic sunt due species correlatiue. locatio ⁊ cõductio. Potest addi tertia species que dicit̃ censualis pensio vel emphiteosis. vel datio ad firmam. Adderetur quarta species que est impignoratio. nisi q̃ ibi nõ est proprie translatio. sed tantũmodo depositio pro securitate mutui vel cõmodati vł crediti. ❡ Deniq3 notari potest: q̃ in aliquibus rebus nõ est dominium sepatum ab vsu vt in pecunia numerata cuius dominiũ est vsus. alioquin frustra esset. Et insuper econuerso in cibo. cuius vsus est ipsa rei consumptio. Et ita proprie non sepatur hic vsus a dominio Unde consurgit non parua turbatio apd̃ aliquos nihil habere se dicentes in propõ vel in cõmuni.

Consideratio quarta

Contractuũ diffinitões in spãlitate possunt elici ex p̃missis. ❡ Uenditio ẽ cõtractus: p̱ quẽ fit trãslatõ dominij alicui⁹ rei de vno ad alteꝝ/ p̃cio legitimo mediãte. Ita q̃ ibi ẽ merx ⁊ p̃ciũ. ⁊ emẽs ⁊ vendẽs. Nec refert si sint plẽs emẽtes vel vendẽtes vt in ꝯmunitate. Et dicit̃ merx aliqñ pecunia. aliqñ ius ipsam recipiẽdi. aliqñ est ꝓpriũ corpus/ serui alicuius. ❡ Mutuatio ẽ ꝯtus p̱ quẽ fit translatio dominij ad alteꝝ/ nullo p̃cio mediãte. non quidẽ ad semp̱ vel p̱ semp̱. q2 iam eẽt liberalis donatio. ❡ Campsio est ꝯtractus per quẽ fit trãslatio dominij vnius rei ad alteram. sic q̃ vna est p̃ciũ alterius/ nec differt merx a p̃cio. Et inde consurgit dr̃a ab emptione ⁊ venditõe cõmunit̃ dictis. vbi p̃cium ⁊ merx distinguũt̃. ❡ Donũ ẽ trãslatõ rei ab vno in alterũ liberalis ⁊ irreddibilis nõ enĩ pactio est vel intentio/ q̃ fiat redditio. q2 nõ eẽt donũ pure gratuitũ. ❡ Rursus cõmodatio est ꝯtractus p̱ quẽ fit translatio vsus rei de vno ad alterũ nullo p̃cio mediãte retẽto dñio. ❡ Locatio ẽ cõtract⁹ per quẽ fit trãslatio vsus rei de vno ad alterum/ aliquo p̃cio mediãte retento dominio. ❡ Censualis pensio vid̃r mixta ex vẽditione ⁊ emptõe. locatõe ⁊ cõductõe. qm̃ fit ibi quedã translatio dominij rei ⁊ vsus sui ad tempus solũ. vel cũ certis modificationibus appositis. ❡ Possent ex his aliã descriptões illicitoꝝ ꝯtractuũ. posset etiã fieri verbũ de p̃missis p̱ metaphorã ⁊ trãslationem ad spũalia: vt dicimus regnum celoꝝ emi. ⁊ q̃ deus recipit ad vsuram/ sed omittimus ❡ Postremo quoniã susceptõ p̄sentis opusculi. p̄ncipaliter est nõ de quolibet contractu plene loqui. sed ad inuestigandum quis cõtractus vere dicat̃ vsurarius. vt radicitus ⁊ ape possit cognosci/ curabimus causas aliquas remouere/ proptẽ quas posset videri aliquibus q̃ cõtractus aliquis esset vsurarius vel illegitimus siue non licitus. loquentes p̄cipue de legitimo vel illegitimo ẽm legem pure diuinaz vel pure naturalem. p̄supposito lapsu generis humani seu peccati. Et p̄mo de venditione ⁊ emptione fiat sermo et hoc in secundo quaternario nostrarum considerationũ.

Incipit secūdus quaternarius.

Consideratio quīta R

Venditōis ⁊ emptōis ꝯtractus / nō ideo ꝑcise dicit̄ illegitimꝰ. qꝛ sit vtilior vni pti ꝙ̄ alteri vt vendenti ꝙ̄ emēti vel econtra: ¶ Posset aliqs opinari ꝯtrariū. qꝛ ꝯtractus spēs est iusticie cōmutatiue q̄ respicit equalitatē rei q̄ vendit̄. ad rem q̄ emit̄. vt fuet̄ equalitas iusti ꝑcij. ꝓpter quā equalitatē. facilius obfuiandam inuēta ē moneta vel numisma vel pecunia. sicut pulchre deduxit ꝑhus ⁊ facile ē aduertere cōsiderāti distātias locoꝝ ⁊ varietatē. nūc abūdantie. nūc indigētie in rebꝰ cōmutādis. Nihilominꝰ apparet veritas nostre cōsideratōnis in practica vulgata ⁊ approbata ꝑ oēs fere natōes. dū vendunt̄ ⁊ emūtur redditus ꝑpetui vt decem denarij redditales ꝑpetui / ꝓ centū vel ducētis in pecunia numerata. Cōstat in hoc casu quotidiano / ꝙ infra. xx. annos emens poterit recipe totam pecuniā traditam: remanēte sibi sua possessione ex integro. īmo facta fortassis melioratōe. ¶ Sūt alij casus ostendentes veritatē huiꝰ cōsideratōis. sꝫ h̄ vnicus ad ꝑsens sufficiat. Unde textus Leui. xxv. sic habet. Qui vendiderit domū suaꝫ intra muros vrbis / habebit licētiā redimēdi donec vnus annus impleat̄. si nō redemerit ⁊ anni circulus fuerit euolutus / emptor possidebit eam. ⁊ posteri eius in ꝑpetuum ⁊ redemi nō poterit etiam in iubileo Notent̄ hec tria. Primo ꝙ venditio ꝑpetua licita ē. Secūdo ꝙ venditionē nō inficit ꝯditio redimēdi. Tertio ꝙ si emptor post decem vel viginti annos velit vendere illud qđ emit suo venditori qualicūqꝫ ꝑcio. nō tenet̄ fructus medij tꝑis deducere in precij recōpensatōeꝫ.

Consideratio sexta.

Venditōis ⁊ emptōis cōtractus nō ideo ꝑcise dicit̄ illegitimus / ꝙ̄ res vendita potest ad certū tempus redimi seu retrahi lege super hoc constituta ¶ Dicentes oppositū / condēnarent supremum legislatorē deū in legibus suis iudicialibus / datis ꝑ moysen populo iudeorū sicut ē textus apertus Leui. xxv. mox allegatus. vbi patet ꝙ vendens hereditatem poterat redimere īmo ⁊ sine redemptione reuertebat̄ hereditas in anno iubileo: Cūcta inquit regio possessionis vestre / sub redemptionis conditione vendet̄. Hec autem lex induat̄ hic / non ꝙ obliget ꝓ nūc populū xp̄ianū / nisi ꝓ quāto nouiter institueret̄ ꝑ legislatorē legitimū / in ista patria vel in illa. sicut ⁊ factuꝫ ē de multis legibꝰ iudicialibus legis antique. quēadmoduꝫ ꝑterea leges ciuiles nō artant in foro ecclesiastico. nisi ꝓ quanto ꝑ legislatoreꝫ ecclesiasticum firmate sunt. Sufficit aūt ad ꝓpositum mōstrasse ꝑ licitā legem veterēm veritatē nostre cōsideratōnis. ꝙ scꝫ de lege pure diuina ⁊ naturali / contra quas agere nusq̄ fas ē. non habet̄ ꝙ de ratōe venditōnis licite sit ꝙ nō valeat redimi res vendita. sic ꝙ nō interponat̄ cōditio redimendi lege publica vel ꝑuata volūtate.

Cōsideratio septima

Venditionis ⁊ emptionis cōtractꝰ / nō ideo ꝑcise dicit̄ illegitimus / qꝛ pactum potestatis redimendi rem venditam ad tempus certum vel incertuꝫ vendens ⁊ emens interposuerūt. ¶ Seqt̄ ex precedenti. qꝛ si iusta lege publica / potest hmōi cōtractus fieri non repugnat legi diuine vel naturali quin ita fieri possit lege vel cōuētione ꝑuata quicqđ sit alicubi de ꝓhibitione positiua.

Consideratio octaua,

Venditionis ⁊ emptionis contract non ideo precise dicitur illegitim iure diuino ac naturali / dum propter libertatem redemptionis vendite rei res ipsa minori precio venditur vel emitur. ¶ Deducitur primo per institutionē legislatoris publicam si fiat ex hoc mensuratio precij ꝫm ampliationem dominij super rem emptaꝫ. Constat enī ꝙ in casu cōsiderationis / cedit res empta / ipsi emptori in minus amplum dominiū / ꝙ̄ si non posset redimi. ⁊ econtra venditor non ita plene denudat se totaliter a dominio sue rei quam vendit. Si igitur potest preciū au

geri/dum ius vel dominiū ē pinguius la-
tius ⁊ uberius/dominio diminuto: potest
⁊ p̄ciū diminui. Pro quo facit textus Le-
uit. xxv. qui sic habet. Quāto minus tem-
pus numeraueris tāto minus emptori cō-
stabit. ¶ Confirmat ex p̄sideratōe cōtra-
ctus qui ē locatio vel cōductio vbi fit trā-
latio solius vsus retēto dominio. Quis ei
nesciat tpari vel augeri p̄ciū/iuxta tps ⁊
vsus cōmoditatē maiorem vel minorem?
¶ Elicit ex p̄missis hec veritas: ꝙ non est
de intrinseca ratōe venditōis aut emptio-
nis/ꝙ fiat sine lucro alterius partiū/⁊ sine
spe vel pacto redemptōis seu retractōnis p
vendentē aut eius cām habētes.

Sequitur nūc videre

quid de iure positiuo sit vel eē pōt de ratō
ne cōtractuum. Et hoc in tertio quaterna
rio considerationū.

Incipit tertius qua-

ternarius.

Consideratio .9.

Arbitrio legislatoris/subiacet p̄tra-
ctuū modificatio: limitatio vł am-
plificatio. ¶ Deducit ex hoc. ꝙ ad
legislatorē spectat legū institutio. Forma-
lis aūt ratio cōtractuū/cōsistit in cōformi-
tate ad leges. sicut patet ex diffinitōe p̄tra
ctus que ē p̄mutatio ciuilis legitima. i. cō-
formiter ad leges facta. Uñ p̄tract⁹ matri-
monialis de q̄. minus videt/cū sit de iure
naturali: subijcit tamē arbitrio legislatoꝝ
scꝫ pape vel ecclie. alioqn nō posset funda
ri illegitimatio quorūdam ꝑsonaꝝ ad mri
monialē p̄tractū. Immo ⁊ arbitriū tale le
gislatoris extendit etiā ad foꝝ p̄sciētie ⁊ pe
nitētie vt nō quilibet peccator possit se cui
libet sacerdoti se subijcere/ad p̄secutōēꝫ sa
cramētalis absolutōnis.

Consideratio .10.

Arbitrio legislatoris fas est. quādo
expedit ⁊ decet/cōtract⁹ aliqñ nunc
validare nūc inualidare. p̄ tempo
rum. locoꝝ. ꝑsonaꝝ ⁊ aliaꝝ circūstantiarū
variatā qualitate. ¶ Deducit primo p ex-
emplū legislatoris sup̄mi dei. qui licet mł-
ta iudicialia statuerit in antiqua lege p re
gimine populi iudaici: nihilomin⁹ sic q̄e-
uit illa iudicia tpe legis euāgelice/ꝙ illa cō
misit illis quib⁹ ait. Qui vos audit me au
dit. Et p aplm suū. Omnis aīa potestati-
bus sublimiorib⁹ subdita sit. Et ad hoc est
sententia concors oīm doctoꝝ imo totiꝰ ec
clesie. Unde q diceret hoc argumētū eē va
lidū. Lex antiqua iudicialis sic vel sic dicē
bat p̄cipiēdo vel ꝓhibēdo/ergo taliter nūc
agere xpiani tenent: falleret. qm̄ hec conse
quētia/nedū falsa est sed hereticalis. Ex q
sequit hec veritas ꝙ dum redimit heredi-
tas vendita/non est necessariū deducē fru-
ctus medios p̄ceptos. nisi hoc alia lege q̄
antiqua fuerit institutum.

Consideratio .11.

Arbitrio legislatoris hūani nō est
possibile quoslibet cōtract⁹ ita suis
legibus moderari qn subseq posset
multiplex abusus. Sunt ad hoc autorita
tes iuriū plures ⁊ experimento quotidiano
cognoscim⁹. Nō tamē frustra conat legis
lator ad moderatōēꝫ cōtractuū dum facit
qđ in se ē/ad p̄clusionē abusuū. cōdēdo le
ges vniuersalr positas. q̄ quales eē debeāt
Isidorus ponit. Nihilominꝰ obseruanduꝫ
est illud comicū. Ne qđ nimis. Et illud sa
pientis. Noli eē iustus nimis. Uidem⁹ ei
in pluribꝰ ꝙ multiplicatōēs institutionuꝫ
⁊ penaꝝ sic inuoluūt populos/ꝙ sit eis iu
gū intolerabile ⁊ inuolutō laqueoꝝ. Exē-
plū dati ē alibi in materia symonie. ad po
test accipi in materijs vsuraꝝ/qb⁹ dū queri
tur aditus p̄cludi/cōdēnant multi contra
ctus q̄ s̄m legē dei nō sunt vsurarij nec illi
citi. ⁊ eēnt vtiles tam reipublice q̄ ꝑsonis.
Exemplū ē p̄terea de casib⁹ in foro penitē
tie. ⁊ similibus alijs de qbus alibi.

Consideratio .12.

Arbitrio legislatoris cōuenit nedū
leges in p̄tractib⁹ ponere. sed posi-
tas interp̄tari. nō tantū doctrinali
ter vt iurisp̄iti possunt sed autoritatiue et
iudicialr. Est itaqꝫ legislator tāq̄ seruus
director ⁊ epykeies. dū ⁊ vbi p̄uenit circa
leges difficultas ex circūstantiaꝝ varietate
q̄ sunt innumerabiles. nec eadē possunt sub

arte vel legē q̄ p accidēs fiūt. Hinc ē illud vulgati autoris. Ipe etiā leges cupiunt vt iure regāt. ¶ Elicit ex his altera vitas q̄ vbi sup bonitate vel malicia quorūdā contractuū/difficultas talis exorit q̄lis nō pōt doctrinalit determinari/recurrēdū ē ad arbitriū vel interp̄tatōez legislatoris. p̄sertim supmi ecclasiastici q̄ censet habere iura. nō dū hūana sed diuina in scrinio pectoris et vbi papa deficeret/ɔciliū generale hꝫ supremū iudiciū iuxta veritatē in generali cōcilio Constañ. determiatā ꝛ in hac lege diuina imobilit fundatā. Si peccauerit ī te frater tu⁹ ꝛc. sequit dic eccl'ie. ¶ Subiūgam⁹ in speciali de vsurario ɔtractu sub quarto consideratiōnū quaternario.

Incipit quartus quaternarius.

Consideratio .13.

Vsurari⁹ ɔtract⁹/repugnat legi diuine ꝛ naturali: sic q̄ ex suo genere malus ē. nec pōt bene fieri. ¶ Exēplū de mēdacio ponūt aliq. Et ad hoc est sentētia cōis doctoꝝ. Vñ ꝛ philosoph⁹ naturale iudiciū sequēs pōsuit ɔtra naturā ē vt numus numū pariat. In psalmis q̄ꝫ ꝛ ꝓphetis satis innuit. ¶ Si q̄s ad beatitudinē velit introire/ q̄ pecuniā suam nō det ad vsurā. Xp̄s deniq̄ꝫ dixit. date mutuū nihil inde sperātes. ¶ Et ad hoc sūt ɔgruentie plures date p doctores ꝓpt incōuenientia q̄ reipublice ɔuenirēt ex vsuris si licite dicerent. Vñ ꝛ hō nascit ad laborē. sicut habet in Job. Est ergo cōtra naturā hoīs vt sine labore velit viuere. q̄d fit in vsuris. Nā ꝛ adā in statu innocētie posit⁹ erat in paradiso vt oparet ꝛ custodiret illum. Et p⁹ pcīm dictū ē illi. In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Quinetiā recipiētes ad vsurā dū pecuniā ɔmptā inueniūt/facili⁹ cōsumūt ꝛ exponūt ꝛ ocio vacāt ꝛ tandem graui paupie p os alienum consumūtur ¶ Verūtamē iste ꝛ cōsimiles ratōes deducentes ad incōueniētia nō vident satis ɔuincere volentē ɔteruire. Quia poneret ex aduerso mltos casus/ī q̄b⁹ mag̃ vtilitas ꝛ q̄si necessaria sequeret: tā in dāte q̄ in recipiēte. sicut allegāt aliq de mendacio officioso. Et alij de simplici fornicatōe. Dicerent ꝫ sup verbū xp̄i non eēt p̄ceptū sed consiliū. Similiter ad illa que subiungit ꝛ p̄mittendum p̄dictū verbū dixit. Date mutuum. ¶ Nihilominus veritas ista tenenda ē tā q̄ ex fide ꝛ ecclesiastica determinatōe sicut ꝛ de mēdacio. q̄d nō possit bene fieri. quia per doctrinā oppositā qualis fuit apd grecos multos/ si admitteret officiosum mendaciū/tota scripture sacre (sicut dicit Aug⁹) vacillaret autoritas. Imo deperiret fidelitas ꝛ fidelis cōuictus apud hoīes. Nō eīm oportet ɔpter vtilitates que p accidēs possunt accidere/ea dicere bona q̄ p se ꝛ de suo genere mala sunt. ꝛ q̄ ɔfestim noīata (sicut Aristoteles loquit) sunt īuoluta malicia. sicut furtū quod est cōtrectatio rei aliene/ bene fieri ē impossibile. q̄uis furtū possit fieri nō furtū: accedēte cōsensu dn̄i. Similiter diceret q̄ vsurarius contractus inualidus ē per legē supiorē diuinā. ꝛ ita illegitimus ē vt sit furto similis: dū pecunia vltra sortem recepta cōtrectat inuito domino saltem p̄ncipali. s. deo quecunq̄ꝫ sit voluntas recipiētis ad vsurā. q̄ verisilr ē inuoluntaria p se. sed volūtaria p accidēs. sicut ē in ɔiiciente merces/ imminente naufragio. ꝛ sicut ɔsensus in matrimoniū p metum cadentē in cōstantē virū. qui cōsentit ne mētiatur vel moriat. Est eīm cōsensus iste inualidus ad matrimonialē cōtractū. Similiter diceret de vsurario cōtractu. Quāuis nō sit euidēter ostensū quin maneāt difficultates satis multe.

Consideratio .14.

Vsurarius cōtractus/sicut in antiqua lege tolerat⁹ est. ita possit ī noua pmitti/sed sub certis modificationibus. Nō quidē vt eēt licitus sꝫ ne deterius eueniret. Exemplū de libello repudij in antiqua lege pmisso. qui nunq̄ fuit licitus. Sic pmittebant dare ad vsuras nō ɔximis suis sed alienis. Q̄uis sup h⁹ sit varia doctoꝝ locutio. ꝓpter verbū ambros. ī Unde textus Deut. xxiij. sic habet. Nō fenerabis fratri tuo ad vsurā. nec fruges nec quālibet aliam rem. sed alienis. Exemplū preterea de meretricibus. que tolerantur/ non approbando quod faciunt. sed nō pu

niendo. ¶ Qūo circa posset inquiri si tolerantia talis sufficiat vt vsurarius faciat lucrum supra sortē eē suū: sic ꝙ nō teneat ad restitutōez licet peccet/ sicut meretrix nō tenet ad restitutōez pecunie lucrate ꝑ traditionē sedi vsus sui corpis/ inuito dn̄o. s. do. Rn̄sio forte dāda eēt. ſm duplex foꝝ. s. cōsciencie intrinsecū. et extrinsecum duplex: vnū eccl'ie aliud secularis politie.

Consideratio .14.

Usurarius cōtractus habet fieri pncipaliter in mutuo pecunie. Dicit eni vsura quasi vsus eris. Mutuū vo dicit. quia de meo facio tuū. Et hoc pcipue cōtingit in pecunia/ in qua dominiū et vsus rōnabiliter distingui nō possunt/ qm̄ vsus pecunie/ est eius consumptio. et ita dominiū transit cū vsu. Propterea manifestatur iniquitas vsurarij. quia de pecunia que non ē sua sed alterius facta ꝑ mutuationem/ suscipit incrementuz pecunie. quam exigit vltra sortem. vel aliud emolimentū ex pacto. Utrum aūt sine pacto cōmitteret vsura saltem in foro conscientie. distinguendū eēt ꝑ varietate casuū et intentionum. Constat eni ꝙ recipiens mutuū tenet ꝑ legem amicicie et beniuolentie suo mutuāti quandā amicabilē beniuolentiā quā potest intēdere et expectare ille qui mutuum dat etiam ꝑ exhibitionez exterioris boni vel officij vt ꝙ in casu simili recipiet ab illo mutuū vel aliud amicicie bonum. Nec mirum cū in simplici et liberali dono sic inueniat. dum tamen pncipalis intētio sit donare. etiā vbi spes redonatōis vl' reddinonis nulla eēt. Sic ad ꝓpositū de mutuo vbi nihil sperandū est iuxta vbuz xpi. supple pncipaliter vel ex pacto. quoniam pactum de recipiēdo/ est pecunia mensurabile. et ita mutui cōtractus inficit.

Consideratio .16.

Usurarius cōtractus nominat aliquādo talis apud doctores vel populū vel legislatorez. qui ꝓprie et ex suo genere/ non est vsurarius. ¶ Occurrit exemplū simile de symonia de q̄ solet fieri distinctio ꝙ quedam symonia est ꝓhibita quia mala. et quedam mala quia prohibita. que distinctio sanū et scientificū reqrit intellectū. q2 iuxta veritatē/ nihil est malum nisi quia ꝓhibitū. Propterea papa nō potest facere de nō symonia symoniā. licet nō symoniā posset punire vel ꝓhibere/ sub pena vere symonie debita. Sic in ꝓposito dn̄i legislatores attenderūt contractus varios fieri/ vendēdo vel emēdo: locādo vel cōmodando in detrimētuz reipublice/ et in fraudem et fauorē vsurarū ꝓprie dictarū/ ꝓhibuerunt hmōi cōtractus illicitos et pniciosos reipublice/ sub penis vsure debitis. pcipue dum satis constat ex opibus de mala et fraudulēta intentōe cōtrahentiū. vbi si cōstaret vel cōstitisset legislatori/ de bona et simplici et pura intentōe cōtrahentiuz/ aut non tulisset tales leges ꝓhibitorias aut a suis legibus istos tales excepisset tanq̄ verus epykeies et director legis.

Sequitur videre

de potestate legislatoris in moderādis cōtractibus lege positiua sub quinto cōsideratōnum quaternario.

Incipit qntus quaternarius.

Consideratio .17.

Iusta lege potest institui in aliqua patria: vt nulla fiat venditio reddītualis ꝑpetua/ quin possit redimi. vno modo vel alio: ad tempus vel ad sp. ¶ Apparet hec veritas ex dictis in sexta cōsideratōe. ꝑ textū legis antique. q̄ tunc vtiq ꝙ fuit rōnalis. et cui9 similis potest noui institui. ¶ Si quis aūt dixerit in antiqua lege cautū esse vt dū redemptō fieret/ deducerent fructus recepti medio tpe et ita debere statuere lex iusta/ que redemptōem hereditatis vendite cōcederet. fatenduz est ꝙ hoc posset. attamē si nō fiat. nihilomin9 poterit eē iusta. si ꝑ qualitate patrie et reipublice/ cū circūstantijs ceteris/ videat expedire. vt videlicet succurrat et vna pte indigentibus pecunia ꝓmpta. et puideat ex altera pte/ ne distrahant hereditates et instabiles fiant de psonis in psonas. et de heredibus ad non heredes/ psertim in feudis ¶ Proptēa repeit vt in plurib9 nullam eē

venditōez maxime hereditariā/qn lege statutū sit vel cōsuetudinē firmatū/vt saltem infra annū ꝛ diē/venditor vel ꝓximus suus possit retrahē ꝑ simili summa. non deductis etiā fructib⁹ interim receptis. ¶ Quantum re firmat vnum dictum prius ꝛ memoriter habendū/ꝙ nō est de intrinseca ratione venditionis vel emptionis/impotentia vel nō facultas redimēdi.

Consideratio .18.

Ista lege pōt in aliqua patria ꝓhiberi/ne dat in ꝯtractu venditōis ꝛ emptōnis/pactū inter ptes/de facultate redimēdi. ¶ Posset alicui p̄ma facie videri repugnantia istius dicti ad precedens. q2 si lex iusta pōt dari de facultate redimēdi. quomō nō erit fas partib⁹ pactuz facere. Sed respōsio facilis ē si cōsideretur intētio legislatoris ad ꝓhibitionē talium pactoꝝ ꝑsonaliū. ne videlicet data libertate/abutant̄ in fraudē vsurariā. Interest eñ legislatoris. ne quilibet passim abutat̄ re sua. Unde ꝛ apud paganos/etiaz philosophos, stoicos nominatim etiā apud massilieñ. qui sentiebāt (licet erronee) hoīem seipm̄ licite posse occidere/ ꝓpter infortunitū vel euadendū vel cauendū Lex erat: ne h⁹ quisꝗ faceret sine iudicio publice autoritatis. Sic in ꝓposito ꝛ similib⁹ multis dici potest/ꝙ aliqua licent lege publica/ que non licent autoritate ꝓpria.

Consideratio .19.

Ista lege pōt institui p̄ciū rerū venaliū tam mobiliū ꝙ̄ imobiliū. tā censualiū ꝙ̄ nō censualiū. feudaliū ꝛ nō feudaliū. vltra qđ p̄ciū nō liceat venditori erigere. imo nec emptori dare. maxīe priuata volūtate. ¶ Cū itaqz p̄cium sit in ꝯtractib⁹ tanꝙ̄ mediū adequatiuū: ꝛ difficile sit tale mediū sp̄ inuenire. ꝓpt̄ affectiones varias ꝛ corruptas hoīm. ꝓrsus expediens ē vt illud mediū capiat̄. put sapiēs iudicabit. sicut loquit̄ Aristoteles de medio v̄tutis. Null⁹ aūt debet censeri sapientior ꝙ̄ legislator. Proptēa spectat ad eū p̄cipue quātū possibile ē/iustū p̄ciuz statuere. quale nō licet trāsgredi/priuata volūtate/ que debet coerceri vl' ligari put reipublice deposcit vtilitas. ¶ Et vtinā p̄cia sic oib⁹ reb⁹ eēt imposita. quēadmodū videm⁹ ī pane ꝛ vino/ꝙ euitarent̄ altercatōes nedū iuuales sed piure ꝛ impie. q̄s expimur fieri q̄tidie inter emētes ꝛ vendētes. qđ nō fieret si vnico v̄bo ꝛ absoluto statim diceret̄ p̄cium. vt vlna talis pāni/tātū valet. modiuz bladi tātū valet/hec canda vini/ē hui⁹ p̄cij hic caseus tāti. ꝛ ita đ silib⁹. tūc daret p̄ciū qui vellet q̄ nollet/abiret altercatōe dimissa Difficile ē fatemur. sed tā salubriter factibile apud hoīes bone volūtatis. qb⁹ ex hoc esset pax ꝛ gloria deo.

Consideratio .20. P

Ista lege potest institui aut pmitti tanꝙ̄ licitū ꝛ expediēs in certꝭ casibus ꝓ qualitate ꝑsonaruz/ꝙ fiat venditio ꝛ emptio legitima. cum expressione pacti de redimendo. ꝛ pro cetero precio etiam minori ꝙ̄ res emeretur vel venderetur sine tali pacto. ¶ Ponamus exempli gratia ꝛ rei quā agimus/duas aut tres generales circūstantias q̄ non fingunt̄ sed reperiunt̄ in multis ptib⁹. Cōstitutū est a legislatore ꝛ consuetudine s̄uatū in vna patria. ꝙ nemo vendat censuz annua lē ꝑpetuū/qn possit redimi totiēs quotiēs. Statutū est p̄terea certū p̄ciū. vt ꝓ denario qndecim. Hoc totū licet. vt ptz ex predictis Sūt in illa patria sicut eē debēt/eccl'iastici plures/ nolētes mēdicare. sed de redditib⁹ in ꝯmuni vel ꝓprio viuere: ꝛ hoc vtiqz licitum ē iuxta determinatōez xpi ꝛ apostoli. ꝛ obs̄uatōez totius eccl'ie. Dignus ē eñ operarius mercede sua. Deniqz detrahentes ecclesiastice dotationi. ꝓpter hoc damnati sunt vt heretici. etiā nouissime in cōcilio cōstañ. Et hec ē causa que martyrem Thomam fecit. ¶ Addamus cōsequenter sicut res habet ꝙ nō inueniunt ecclesiastici p̄nominati/possibilitatem ꝑ se vel ꝑ alios/assignationes quorūcūqz redditū/ nisi facta pactōe de facultate redimēdi. nihilomin⁹ plus cuperēt inuenire si possent etiam cuz maiori p̄cio. cū insup etiā simplici intentione. vacua ab omni questu. neduz vsurario sed quomodolibet illicito vel illegitimo. ¶ Querit̄ quid agēdū sit apđ ecclesiasticos hmōi? Si nolint emere/ ꝓpter scrupuluz

vel ne videant̃ dare scandalū fame ꝛ̃ vsu
rarioꝝ. ipi patient̃ famē nec subsistēt. ꝫ ne
cessario dispgent̃. ⁊ ita nec missaꝝ. nec alio
rum obsequioꝝ diuinoꝝ cultus/ remanebit
Istud aūt inconueniēs/ nullꝰ legislator eccle
siasticus vel secularis/ pie diceret tolerādū
saltē de ecclesiasticis ab antiquo cōstitutis ⁊
approbatis. quoꝝ fundatio seu dotatio/ et
si fuisset a pncipio sufficiēs. delapsa ē in di
minutiōez intolerabilē. nec sua sed temporꝝ
malicia. Si vo ↄcedat̃/ ꝙ vtiqꝫ posset ↄtra
ctus emptōis mō qui dictus ē/ eē licitꝰ imo
legitimus. i. lege cōstitutus. tūc habemus
ꝓpositū. Resoluentes igit̃ materiā ad pau
cos ⁊ claros terminos/ ⁊ dimissis ex indu
stria allegationibꝰ vt veritas nude ⁊ aper
te manifestet in pace cordis ⁊ in lumine
rationis qḋ est lumē vultus dei signatum
sup nos. Concludamꝰ ex pmissis. ꝙ fas est
vnicuiqꝫ vti re sua ꝓut sua est. patet ex ter
minis. quia ē pdicatio diffinitōis de diffi
nito. vel ecōtra. Aut sic. fas ē ⁊ licet vnicui
qꝫ tāto iure vti re sua ꝓut voluerit: in emē
do. vendēdo. locādo. dādo. mutuādo ⁊c.
⁊ capit̃ vti. cōtra abuti. Patet istud ex t̃mi
nis. qꝛ dat̃ casus in q̃ quis nō pōt vti re sua
iam respectu casus illius nō ē sua. Vel sic
fas ē vnicuiqꝫ tanto vti re sua/ quanto iure
res ē sua. Vel sic. fas ē vnicuiqꝫ vti re sua si
cut voluerit. nisi pateat prohibitio legiti
ma. in quo casu iam res non dicit̃ esse sua.
Hinc dictū est ab alijs ꝙ nihil tam natu
rale. q̃ vt quilibet vtat̃ re sua. Et fundat̃
in lege naturali de dilectōne ꝓximi. Et in
his duobus mandatis quecūqꝫ vultis vt
faciant vobis hoīes. ⁊ vos facite illis. ⁊ qḋ
oderis ab alio tibi fieri: alteri ne feceris. nul
lus enī velle debet ꝙ impediat̃ ab vsu rei
sue: nisi lex dei sit in oppositū in hoc vel in
alio casu īmediate vel mediate. Dicit̃ īme
diate ꝓpter legē euangelicā. dicit̃ mediate
ꝓpter leges positiuas rōnabiliter latas/ p
gerentes vicem dei.

Sequitur secunda Q

pars principalis que ponit casum actuz in
quodam monasterio exponens circūstāci
as ⁊ singula que in emptione reddituuz
ꝓ acta dinoscuntur.

P

Ost materiaz
de ↄtractibꝰ resolutā p diffi
nitōes ⁊ diuisiōes ⁊ modos
significādi metaphisicales
⁊ theologicos/ vsqꝫ ad genꝰ
generalissimū qḋ ē iusticia. ⁊ hoc sub vigi
ti ↄsideratōibꝰ. descēdendū videt̃ ad ptic
larē casuz. Deinde circūstātie notabunt̃ q
facilius ⁊ verius possit factū vel ꝯ iuss ori
tur sciri. ¶ Traditus ē aūt talis casus. Cō
munitas alicuiꝰ terre/ licentiaz habet a dño
suo/ de certa impositōne faciēda sup his. q
vendunt̃ infra suos fines. vt p quolibꝫ du
os denarios. ⁊ ꝙ sup hmōi obuētionibus
possit certū annuū censuz vendere addita
tamē facultate redimēdi pciū q̃z statutuz
est qndecim ꝓ vno. Quoddā monasteriū
emit ab hac ↄmunitate/ ius recipiēdi cētū
florenos. annuatim ꝓ duobꝰ milibus flo
renoꝝ. in pnumerata pecunia dat. ⁊ adiecta
facultate redimēdi. Questio ē si dictꝰ cōtra
ctus sit vsurarius vel alꝰs illicitꝰ. ¶ Nūc
igit̃ circūstātias explicemus. ¶ Prima cir
cūstantia ē ex pte ementiū. quoꝝ vita rōna
biliter psumere facit ꝙ nō in fraudē vsura
rum vel illiciti questus/ vellēt inire contra
ctum aliquē scienter vsurariū. etiā ꝓ mor
te tpali. ¶ Secūda qꝛ parati fuerūt ⁊ sunt
stare iudicio peritoꝝ. sicut ⁊ ab initio. ⁊ cō
sequēter ↄsuluerūt plurimos. tā viua voce
q̃ p scedulas ⁊ scripturas. quoꝝ fuit consi
liū/ ꝙ licitꝰ erat eis ↄtractꝰ suus. imo fortas
sis eē potuit ꝙ ille vel similis erat eis debitꝰ.
ne desolaret̃ monasteriū. cui succurrere de
bitū habēt. nec aliter inueniūt. ¶ Tertia
circūstantia est ꝙ vltra pciū solitū p dñm
patrie cōstitutū legitime/ tradiderūt quar
tam ptem. ⁊ quātuz dedissent ꝓ redditibꝰ
ppetuis. Et supponit̃ ꝙ augmētū pcij fue
rit de ↄsensu dñi vel vere vel interptatiue
¶ Quarta ꝙ venditio tam efficax fuit ex
parte eoꝝ tam in voluntate q̃ in ope trans
lationis: ꝙ nullā sibi retinuerit facultatez
retrahendi pcium datum. ¶ Quinta cir
cūstantia ē paupertas ementiū. imo desola
cio si nō inuenirēt venales redditus: quos
mallēt eē ppetuos. sed nō inueniūt obstan
te circūstātia patrie. in qua ꝓhibitū ē lege
supioris dñi/ ne fiat venditio reddituum

ꝓpetua. sed semp cū facultate redimendi.
¶ Sexta ꝙ si vellēt ꝓcedē vsurario titulo plano vel palliato / reperient ꝓ pecunia data in pciū venditōis / longe ampliorē cēsū annualē. vt si posuissent i cābio vsurario mille francos / habuissent cētū francos annuatim vel amplꝰ. vbi nō habēt ꝓ duobꝰ millibus francis nisi centū francos. Et hinc ptꝫ neqꝫ fraudē vsurariā ꝯmittere. neqꝫ scādalum vt ab alijs ꝯmittat̄ / dare qđ bñ notandum ē. ¶ Deinde possent induci ex pte vel euidentiū / certe circūstātie seu cause. ꝓ iustificatōe legis cōdite q̄ dicta ē. ne scꝫ distrahant̄ hereditates de heredibꝰ ad nō heredes aut ne ꝯmunitates / ꝑpetuis redditibꝰ onerate / tandē depeant. ¶ Addita ē ꝑterea limitatiō pcij / sicut potuit rōnabiliter instituī. Data ē insup licētia ꝯmunitati vendēti de q̄ loquit̄ casus / ꝙ imponeret duos denarios ꝓ libra ad euitādū fortassis grauiꝰ incōueniēs de diminutōe monetaꝝ. sic experimur eē graviorē. ꝙ impositōes seu vectigalia q̄ sūt nerui reipublice ꝭm ciceronē
¶ Amplius nō ē leuiter ꝑsumēdū / ꝙ vel dñs patrie illius vel ꝯmunitates / sint immemores salutis sue. q̄n bona intentōe ⁊ bono fine / fecerūt ea que fecerūt vel obꝭuant. ex quo de se nō sunt illicita. sed possunt bñ et salubrit̄ fieri. q̄uis etiā possent abusus cōmitti. sed sup illis nō ē habēdū iudiciū temerariū ꝑ alios. specialit̄ ꝑ ecclīasticos. Illud apostoli potius obseruādū est nihil inquirentes propter conscientiā. Et illō xp̄i Nolite iudicare. Et illō iuris Quilibꝫ ꝑsumēdus est bonus. cum similibꝰ multis.
¶ Eliciūt̄ ex ꝑdictis circūstātijs / ꝓpositōnes q̄ sequūt̄. Et ꝑñt regule sequūt̄ ꝑ modū ꝯclusionū rectificātes emptōeꝫ ⁊ distinguētes a mutuo. ꝓ decisione materie.

Sequūtur propositiones.

Prima ꝓpositio est

Predictꝰ cōtractꝰ / nō est mutuū / nec ꝑ modū mutui. Patet ex q̄rta circūstātia. ꝑncipalit̄ iūctis alijs.

Propositio .2.

¶ Predictꝰ cōtractus / nō habet speciē mutui vel fauoris vsurarij. Patet ex oībus circūstantijs. ꝑsertim tertia ⁊ sexta.

Propositio .3.

¶ Predictus cōtractus nō ē vsurariꝰ. patet ex ꝑcedentibus. ⁊ ex vsure descriptōne. que scđm doctores nō nisi in mutuo inuenitur. Unde si fiant alij cōtractus illicitis modis etiam peioribus q̄ fit vsura. nō tamen vsurarij dicendi sunt.

Propositio .4.

¶ Predictus cōtractus / nō ē illegitimꝰ lege diuina vel naturali. Et ita si debeat illegitimꝰ dici / oportet legē ostēdere positiuā ꝫ irritantē huiusmodi cōtractū. que nōdum palam ostēsa est. ꝙ si quis dixerit cōtractū esse ꝓhibitū lege diuina vel naturali: ostēdat illud sibi eīn incumbit ꝓbatio. sed attendat vbi repiat. ¶ Deinde sequūt̄ ꝓpositiones in casibus alijs ꝑticularibus. vñ sumi possunt ratōes vel silitudines / ad iustificatōeꝫ nostri casus. Et sit hec ꝓpositō quinta in ordine.

Propositio .5.

¶ Si q̄s bona intentōne velit vendere vel emere rem aliquā ꝑmo simpliciter. deinde dare grāꝫ ꝙ res vēdita vel empta possit retrahi / ad tempꝰ vel ad sp. hꝰ poterit fieri nedū licite sed meritorie. Patet ex terminis. ꝙ si q̄s dixerit. magnū tpīs lapsum requirī vt hec fiant. ꝑmo venditio. deinde facultas redimendi. aiaduertat quanta sit celeritas volūtatis humane. ꝑsertim in hoībꝰ spūalibus ⁊ abstractis ita vt coniuncta realiter possit intētionaliter diuidere ⁊ pciosum a vili sepere. sicut in odio ⁊ amore peccātium peccatū sepat a peccante. peccans amatur. oditur peccatū. quāto magis hoc fieri poterit in his quoꝝ quodlibet ꝑ se licitū esse potest: sicut in ꝓposito ⁊ maxime q̄ ad forum cōsciencie ⁊ ad deum.

Propositio .6.

¶ Si q̄s ꝑstet pecuniā alicui ꝑ mutuū vsqꝫ ad certū terminū cū adiectōe pene ꝙ nisi soluat in illo termīo / obligabit̄ soluē pecuniā vltra sortē. hoc i casu poterit bona intentōe ⁊ charitatiua fieri ⁊ pena recipi. Pa

tet in censib⁹ pluribus tali pacto soluendis. Est aūt bona intētio ꝗ̄ mutuās mallet habere pecuniā suā in termīo ꝗ̄ alter incurrat penā in differēdo. qꝛ forte tūc indiget pecunia sua ⁊ remanere vult indēnis.

Propositio .7.

¶ Si qs necessitate cōpellat̄ recipe ad vsuram aliquā pecuniā. ne forte dānificet̄ in q̄druplo vel in reb⁹ siue in vita. talis pōt sine peccato recipe ad vsurā. ¶ Doctores in hoc cōueniūt. saluātes ꝗ̄ mutuū recipiens non cōmunicabit cum vsurario in peccato suo. Et ita erit hic cōtractus vsurarius et vsure peccatū in vno tantū cōtrahēte. Notetur declaratio ꝑ simile/ ad diuinā ꝓuidētiam. q̄ bene vtit̄ malis alienis. Si aūt ex hac radice ⁊ ꝑorib⁹ possit iustificari casus noster ex ꝑte ementiū. quicqd fuerit de vēdentib⁹ poterit intelligēs iudicare.

Propositio .8.

¶ Si qs vendat bladū vel vinū vel aliqd hmōi ad credentiā ꝓ maiori ꝑcio ꝗ̄ cērvēditurus in ꝓmpta pecunia/ ⁊ hoc faciat ex sincera ⁊ pia intētione succurrēdi proximo nō vexandi eū. quin mallet minorē promptam pecuniā. non videt̄ contractus illicitus eē vel vsurarius in foro cōscientie. Patet ex lege charitatis ⁊ ex iure dominij. Nisi forte diceretur/ ꝗ̄ supior lex/ inualidauit oēs cōtractus tales/ ꝓpter speciē mali vel sequelam. sicut nō est in potestate cuiuslibet trāsferre pecuniā suā in alterū ꝑ fortē taxillorum ꝓpter hmōi inualidatōez. ⁊ ita diceretur de multis cōtractibus. Quia (sicut dictū est) decisio finalis. vnde aliquid dicitur meū vel tuū/ depēdet ex legib⁹/ nedū diuinis sed positiuis. Propterea cōsilium habēdum est nedū a theologis sed a canonistis qui si discordare videant̄: lex euangelica seu theologica tanꝗ̄ architectonica/ iudexerit vel epikeis seu gnomica vel interpretatiua. ¶ Rursus addant̄ propositiones vndecim. facientes ad elucidatōnez tam casus ꝓpositi. ꝗ̄ alioꝝ in materia cōtractuum. Si prius hanc regulam ex ꝑdictis eliciuerimus. ¶ Contractus qui de suo genere ⁊ circūstantijs debet eē gratuitus sicut ē mutuū non inficitur si recipiatur aliquid velut vltra sortem/ altero quattuor modorum. videlicet ꝗ̄ fiat. aut pro saluatōne sui interesse. aut pro negligentie punitōe/ aut gratis beniuolentie/ aut pro sola ꝓprie vexationis redemptione.

Propositio .9.

¶ Censualis cōtractus/ de se ⁊ de suo genere licitus ē in multis casib⁹. Patet ī fundationibus eccliaꝝ. Patet in cōcessione quā qs facit de re sua. Patet cū aliqua ecclia eximitur a iurisdictōe episcopi. Patet ex vsu q̄tidiano. Patet deniqꝫ ꝑ confessionē aduersarioꝝ. qui leges suas ⁊ iura ad hoc mltipliciter introducūt. Sed omittit̄ allegatō. qꝛ nesciētib⁹ leges ⁊ canones/ vana eēt. scientibus aūt supflua vel arrogās videt̄. maxie cū nō sit ꝑsens intētio aliena dicta cape cōtentiosa argumētatōe. nec positiuis iurib⁹ ꝑncipaliter inniti: sed diuinis.

Propositio .10.

¶ Censualis cōtractus si fiat ad vitaꝫ nō ex eo redditur de se ⁊ ex suo genere viciosus Presupponit̄ autem ꝗ̄ ⁊ intentio sit recta sicut esse potest cōformiter ad legem diuinam. ⁊ ꝑcium cōueniens. iuxta patrie mores ⁊ leges. Attento ꝗ̄ ibi est ꝓbabilis incertitudo lucri vel damni. quā iuriste multum notant. Concurrūt etiam conditōes venditionis ⁊ emptionis. quoniā pecunia est ꝑcium quod vendens recipit. Ius autē recipiendi annuatim certum redditum in pecunia vel alia re/ pecunia mēsurabili/ ibi est merx. Secus forte eēt ꝗ̄ censualis redditus annualis futuroꝝ annoꝝ simul ⁊ statim soluerent̄/ vbi fraus eē potest. Cōcurrit hec eadē ratio ꝓ iustificatōe redditum perpetuoꝝ. quia nō simul eueniūt. Res autē minus valet dū expectat̄ in longū ꝗ̄ dum ꝑsens obtinet̄. Dicunt igit̄ cōcedētes hāc partem/ mirum videri si possunt licite emi redditus in ꝑpetuū ⁊ nequaꝗ̄ ad tempus vel ad vitam. cū ibi possit eē verus venditionis ⁊ emptionis cōtractus iuxta cōsiderationes prime partis.

Propositio .11.

¶ Cēsualis cōtract⁹/ ꝓpter spez lucri maiorem vel ꝓbabiliorē in vno ꝯtrahētiū ꝗ̄

sti altero/nō ideo reddit viciosus. ffert h° cē legis autoritas/ allegata etiam p canonistas q̄ res tātū valet quātū vēdi pōt. ⁊ q̄ lz in cōtractu se decipe. sed theologi qbus ad certam regulā loqui fas est:nomē deceptionis p̄licato non libenter assumerent. cōueniunt tamē in hoc q̄ nō omnis excessus lucri vł damni reddit lucrantē ⁊ lucrari sperantem reū peccati p̄sertim mortalis. alioquin nō salua esset omnis caro. Attento q̄ equalitas iusticie cōmutatiue de re ad rez sicut de pecunia ad pecuniā in cambio vel de p̄tio ad preciū/nō est pūctualis vel indiuisibilis. sed multā habet latitudinē. infra quā potest magis vel minus dari de p̄cio/sine iusticie lesione imo ⁊ sepe sine restitutionis obligatione. Quāuis de restitutione varius apud doctores sit sermo. dicētibus aliquibus/ q̄ nisi sit defraudatio vltra mediū iusti precij. defraudans nō tenetur ad restitutionē. Et in hoc satis concordant omnes dicentes verum esse in foro exteriori p̄pter irritationez legislatoris. sed de foro cōscientie: nulli dubiū quin defraudans tenetur confiteri. Utrum aūt obligetur restituere non est ita clarū nec concordatū apud omnes p̄sertim theologos. Nō enim videtur necessariū q̄ vbi cōcurrunt mutue voluntates vēdentis ⁊ ementis vt res suas cōmutent in alterutrū: q̄ furtum cōmittatur vel rapina iuxta illud. Scienti ⁊ cōsentiēti nō fit iniuria neqz dolus. p̄recipue dum sciens ⁊ volens/ est sui iuris in sua re. quod dicitur p̄pter pupillos ⁊ similes. Et dum cōsensus non est lege irritat⁹ sicut in deceptione vltra mediū iusti precij Si preterea cōsensus sit absolutus. non solum cōditionalis. aut s̄m quid. sicut Aristotiles loquitur de proijciente merces in mare. ⁊ de consensu metu mortis extorto. aut per errorē fraudulentū inducto. quoniam ignorantia causat inuoluntariū vel in toto vel in parte.

Propositio .12.

¶ Censualis cōtractus/nō videt̄ ex eo reddi de suo genere viciosus. quia redditur de nouo. vel p̄pter hoc q̄ cōmpitur in rebus vel p̄sonis alijs a p̄sona cōtrahente. puta quis dicit emptor. Tu cōstitues tales redditus in tali possessionē vel seruio. Stante enī simili intentiōe. nihil videt̄ referre an census sit iā cōstitutus vł de nouo licite cōstituit̄. Ut si nouiter redditus alicꝫ p̄petuus emit̄:nō refert si statim cōstituat̄ census annuus decem floreñ. plus q̄ si modo statutus/post decē annos alteri cōtrahenti venderet̄. Exēplūz aliud. si cōmunitas aliqua autoritate sui p̄ncipis/ mota rationabilibus causis/cōstituit certā impositionē sup rebus vendendis infra terminos suos: q̄d refert si statim eodē cōtextu cōstituant centū floreñ. annualis redditus sup huiusmodi impositiōibus vel si faciāt hoc lapso decēnio. ¶ Et quoniā in hac materia ⁊ similibus s̄m dictū Augustini. Tene certū ⁊ dimitte incertū. cōscientias multoꝝ/p̄sertim simpliciū ⁊ timoratoꝝ/scrupulis varijs inquietat molestat ⁊ in p̄plexitatē quandam trahit addit̄ sequens propositio.

Propositio .13.

¶ Argumētū sumptū ex cōsilio vel dubio vnius doctoris. q̄ in illo dubio cōtrahere sit peccatū mortale/nō est efficax. sed temerariū ⁊ negandū. ¶ Oportet eñ incertitudinē eē nō tantūmodo scrupulosaz leuez ⁊ formidolosā. sed valde p̄babilē. prius q̄ agere ea stante/ pctm̄ mortale iudicet̄. Sic eñ dictū sapientis intelligitur. Qui amat periculū peribit in illo. ¶ Itaqz nō quodlibet dubium facti/sufficit ad causandum peccatum mortale si quid agatur illo dubio stante/ergo nec quodlibet dubium iuris. Assumptum patet in casu cuiusdaz decretalis. Si mulier vxorata incipiat per nouam informationē dubitare an attineat viro in gradu prohibito · quo dubio stante: querat vir debitum. quid aget vxor? Si neget. est in casu transgressionis iniuste si nō attineat viro suo. si concedat/ est in peccato mortali luxurie. Ponat̄ ali⁹ casus q̄ ē creberrimus q̄ dubiū sit apud doctores aliquos ex vna pte q̄ hoc debeat agi. dicētib⁹ alijs in pari numero q̄ oppositū fieri debet sicut in facto scismatis cōtendentiū de papatu /sepe fuit. Rursus in materia fidei cū doctores dissentiūt/licitū ē ante determinationē ecclie sepe tenere vnā partē vł alterā. Rursus in iudici pōt materia insolubiliū

sit titius iuret se accepturū bertā in vxo-
rem. si primū verbū qđ dixerit/fuerit verū
⁊ nullo mō accipiet si fuerit falsum. Tunc
dicat hanc solā ꝓpositōez. tu non accipies
me in vxorē. Querit̄ quid aget Titius: si
accipiat. piurus est. q2 Berta dixit verum.
¶ Sed hec ⁊ silia dimittim⁹ exercitio logi
coꝝ. dicētes ꝙ ꝓbabilis certitudo sufficit ī
moralibus: vt nō exponat se quis pericl'o.
vt dicūt doctores de celebrātē missaꝫ. ⁊ simi
bus. vbi reqrit̄ status grē. ꝙ sufficit ad hoc
ꝓbabil' ꝯiectura. Quia certitudo alia sine
reuelatōe nō habet̄. put in moralib⁹ dicit
Aristoteles sumēdaꝫ eē certitudinē/grosse
⁊ figuraliter. q̄ certitudo nō remouet ī vna
parte oēm ꝓbabilitatē/vel opinionē alteri
us ptis. licet magis declinet ad istā/ vel ad
aliam. qđ sufficit. imo scrupulosis ⁊ formi
dolosis ꝯsciētijs se ꝑ ꝯsiliū ē in oppositū
agere/ꝑsertim ex imperio ⁊ ꝯsilio doctorū.
¶ Propterea cōsiliū est/ꝙ in materia mo
rali/nō ita leuiter asserat̄ aliquid esse mor
tale peccatū. dū aliquis doctor dat cōsiliū
sup aliquo actu ꝙ nō fiat maxime dū plu
res alij posse fieri bene dicunt. aut ꝙ cadit
sub dubio put in casu nostro notatum est.
Ubi patet qualē laborintū ꝯscientiarū ti
moratarū incurrimus si quelibet opinio
vel cōsiliū doctoꝝ/sufficit ad incertitudinē
faciendā/cū frequēter opiniones nedū va-
rie sed aduerse sint inter doctores. nūc ꝓpt̄
passiones animoꝝ/ nūc ꝓpter varios aspe
ctus circūstantiaꝝ modo illaꝝ solū. modo
aliaꝝ. modo omniū. vnde ortū est illđ co-
micum. Quot capita tot sentētie. ¶ Deni-
qꝫ cōsiliū est ꝙ nō ostendant̄ tales scriptu
re varie cōscientijs simpliciū. quoniā inde
nihil ꝓficiūt/nisi ad maiorē inquietudinē
cōscientie. Sufficiat eis cōsiliū suoꝝ supe-
rioꝝ. nec in talibus legendis aut discutien
dis occupent se. ¶ Postremo iuxta ꝑdicta
sumēdus est intellectus Augustini dū ait
Tene certum. dimitte incertum. Superio
res vō studeant ꝓuidere pacifice securita-
ti subditoꝝ. nedum ꝑ consiliū iurispitorū
scriptis aut verbis: sed efficacius ꝑ autori
tatem summi pontificis. vt vl' tollat vl' mo
deretur vel interꝑtetur dubias tot ꝑplexi-
tates / ex positiuis constitutionibus ortas
aut saltem det facultatem absoluendi trās-
gressores/superioribus monasterioꝝ ⁊ ec-
clesiarum. vt quando dederit domin⁹ spi-
ritum compunctōnis/inueniant ꝓmptū
remedium. ⁊ non in desperationis precipi
cium ruant/pro difficultate papam vel [illegible]
curiam adeundi.

Propositio .14. D

¶ Argumētū sumptū ex illa regula ꝙ vbi
est eadē ratio/debet eē eadeꝫ iuris decisio:
nō ꝯcludit in cōstitutōibus positiuis. nisi
facta sit vtrobiqꝫ similis ꝯstitutio. ¶ Pro
cuius intellectu ē rememorādū / ꝙ in agi-
bilibus aliqua sunt quoꝝ ratio dependet
īmediate ⁊ clare/ex ꝑmis ꝑncipijs morali-
bus. Alia sunt sic elōgata/ꝙ non apparet
ratio agibilitatis plus in vno q̄ in altero:
nisi supueniat autoritas cōstituētis ⁊ det̄-
minātis istā ptē plus q̄ alterā. vbi tunc lo
cum hꝫ illud satyrici. Sic volo sic iubeo/
sit ꝓ ratōe volūtas. Queādmodū respon-
dent grāmatici interrogati. Cur istud vo-
cabulum sic vel sic significat. q2 sic placuit
impositori. Et ꝑfecto talē in opib⁹ dī sepe
optet nos dare respōsionē. ¶ Nūc ad pro
positū/stat ꝙ duo ꝯtractus videant̄ siles ⁊
ad siles effectus bonos vel malos inducen
tes: ⁊ tamē vn⁹ erit lege ꝓhibitus ⁊ alter cō
cessus vel ꝑmissus. Exēplū in ꝯtractibus.
cōstat ꝙ in vēditionib⁹ ꝑpetuoꝝ redditutū
possunt ꝓuenire plura damna ⁊ depaupa-
tiones ꝑ abusuꝫ vendentiū vel ementiū/q̄
sepe veniant ꝑ mutuū/cum exactione leui
supra sortē. ⁊ tamē primus cōcessus ē legi-
bus alter ꝓhibitus. Et ita de plurimis si-
ne numero iurib⁹ positiuis ¶ Quāuis pos
set assumpta regula ꝓcedi in forma. q2 iā
nō erit eadē ratio ꝓ decisione iuris. si vnū
sit lege cōstitutū alterū nō. facit eīm dispa-
ritatem autoritas.

Propositio .14.

¶ Argumētū fundatū in illa regula. dum
aliquid vna via ꝓhibet̄ ⁊ altera/nō cōclu
dit nisi dū ꝓhibet̄ ipm factū ⁊ non sola via.
¶ Exemplū ponat̄: tam in materia symo
nie q̄ vsure. Martinus sacerdos vult lu-
crari decē francos. ⁊ petr⁹ etiā. Martin⁹ re-
cipit illā summā ꝓ sustentatōe vite sue. Pe
trus recipit tanq̄ ꝑciū sue misse: sic symon

soluit emere potestatē dandi spm̄ sanctuȝ vt inde lucraret̄. Martinus iuste habȝ decem francos Petrus iniuste. Ubi manifestum ē, q̄ntuȝ operet̄ intētio ⁊ directio cordis, vt aliqs euitari possit faciliter symoniam cū pari seu maiori lucro tp̄ali/ q̄ꝑ dam natā symoniā. ¶ Exemplū in ꝯtractibus. Petrus habet centū libras piperis vel alterius mercis, vendit ꝯsueto ꝑcio ꝓ centum francis, hec ē pura vēditio nō vsuraria. Johānes emptor volēs habere ꝓmptā pecuniā/ petita dilatōe solutōnis a Petro, vendit alteri mercatori stati suū piper emptuȝ ꝓ minori ꝑcio statim habendo, vt ꝓ .lxxx. francis sicut sibi licituȝ ē. Cōstat q̄ ꝑ istos duos ꝯtractus Johēs venit ad similē effectum: sicut fecisset ꝑ immediatū ꝯtractū vsurarium, quia habet .lxxx. francos ꝓmptos ꝓ centū ad credentiā. Cōcedendū ē tamē q̄ in istis cōtractibus/ quoꝝ quilibet ē emptio ⁊ venditio vtrobiqȝ de se licita/ potest interuenire fraus in fauorē vsurarū. peior q̄ sit vsura de suo genere. nō vsura tamē ꝓprie dicta. ¶ Unde concludit̄ sicut prius q̄ntum sit in cōtractibus intentio ponderāda. ꝑsertim in contractibus non ꝓhibitis expresse ꝑ legem positiuam in se vel in suis circūstantijs. quia tunc intētio bona non sufficit ad rectificationē talis actus cū suis circūstantijs ꝓhibitis. vbi tamē posset rectificatio fieri in aliquo simili cōtractu nō ꝓhibito iure positiuo. in eadē vel alia patria vel circūstantijs variatis.

Propositio .16.

¶ Argumētū sumptū ex tolerātia pape vel ecclie/ vel ex ꝯsuetudīe vel ꝑscriptōe ⁊ abolitione locū habet in ꝯstitutōib⁹ positiuis vt positiue sunt. ⁊ nō in pure naturalib⁹ et diuinis. ¶ Ad habēdū v̄o plenā hui⁹ propositōis intelligētiā/ necessaria ē cognitio qd sit de iure pure positiuo qd v̄ iure diuino ⁊ naturali. Cui⁹ rei ignorātia vł inaduertencia ꝑturbatōeȝ inuolutā ⁊ ꝑniciosā/ in doctrina iuriū sepe facit. ¶ Sed q̄ntū sufficit ad p̄ns (qr alibi traditū ē) ꝯstat q̄ per easdē causas res ipsa dissoluit̄ ꝑ qs opposito mō se hn̄tes exorta ē. Constat ꝑterea q̄ leges positiue tūc solū instituūt̄ cū ꝓmulgant̄. ⁊ vim obligatōis habent dū morib⁹ vtentiū approbant̄. ¶ Dicam⁹ igit̄ q̄ vbi papa vel ecclia vel legislator/ sciūt q̄ cōstitutōes sue/ vel nō publicāt̄ sed dant̄ obliuioni. vel nō approbant̄ morib⁹ vtētiū. sȝ passim fit in oppositū: ꝯstitutōes ille desinunt habere vim obligatōis tanq̄ abolite: per nō vsum vel consuetudinē oppositam que est nō legum omniū sed positiuarum optima interpres. Alioquin tolerantia pape vel legislatoris/ eēt sibimet repugnans ⁊ populis noxia. si vellet q̄ leges sue haberent vim obligatōis. ⁊ tn̄ illas neqȝ publicaret neqȝ exequi mādaret. Fundat̄ in hac radice abolitōes cōstitutionū quasi sine numero positarū in decretis. que etiā tradite sunt in cōcilijs generalibus. vt de ieiunando qnquagesimā. vel diē sabbati. vel q̄ sacerdos celebrās/ habeat duos assistētes. immo plus/ q̄ nullus ꝑsumat eligere cōfessorem/ nisi cū certa autoritate. cū tamen passim q̄libet sacerdos secularis/ audiat ī confessione alterū sacerdotē. quia sic est (vt dicunt) cōsuetudo. que si dicat̄ corruptela/ vix apud sacerdotes erit saluus status. qd ꝑterea de tot ꝯstitutōibus ⁊ regulis positiuis/ traditis pridē ⁊ nō obꝟuatis. nūc in religionib⁹ nūc in ecclijs cathedralib⁹ ⁊ collegiatis. nūc in vniuersitatib⁹ ⁊ ꝯmunitatibus. nūc in ip̄is etiā iuribus penalib⁹ diceret. Nisi velint assertores oppositi/ absqȝ vlla miseratōne hoīes de oī statu ꝑcipitare ꝑ laqueos trāsgressionū/ in dānatōnis interitū: cū suis ꝓlatis atqȝ rectorib⁹. si cū tāta austeritate faciāt artā viam dn̄i. ⁊ ꝑgrauēt intolerabili iugo ceruices subditoꝝ. veruȝ de hoc alibi latius.

Propositio .17. y

¶ Lex ciuilis tolerās vsuras aliqs/ nō ideo semꝑ dicenda ē cōtraria legi diuine vel ecclesie. ¶ Posset hic fieri declaratio qd spectet ad legē ciuilē. ⁊ quid ad canonicam. ⁊ quid ad theologicā. sup qua re alibi traditum inuenit̄. Quantum v̄o spectat ad presens satis est dicere q̄ legislator ciuilis/ attendit consistentiū reipublice ad consecutionem pacifici cōuictus inter ciues. vt q̄ nō fiant furta. rapine. homicidia. ⁊ cetera humanū cōuictū turbantia. Sed qr frequēter effrenata nequitia non potest ex toto cō

pesci agit more prudēt͡ʒ medici: tolerat mi
nora mala/ vt peiora vitent̄. Datū ē iā exē=
plū de meretricib⁹ ꝛ in antiq̄ lege de libello
repudij. ꝛ de vsuris dādis alieno. sic ē text⁹
Deut. xxiij. iā allegatus. ꝛ xxviij. Fenerab̄
gentib⁹ multis ꝛ ipē a nullo fenus accipies.
Apparuit aūt minus malū/ ꝙ vsure leues
fierent ꝓ succursu indigētiū. q̄ vt induce
rent̄ p indigentiā furari rapere aut passim
distrahere sua bona mobilia vel imobilia
vilissimo p̄cio/ cū dāno longe maiori q̄ eēt
moderata receptō sub vsuris. Nec inde iu
dei viuerent in ocio p oppssionē incredibi
lem xp̄ianoꝝ quibus fenerant̄. Cōstat au
tem ꝙ hec tolerātia/ cōsona est dictamini
naturalis rōnis. imo ꝛ diuine legis: p̄sup=
posito peccato. Cōstat p̄terea ꝙ papa sicut
nō est imediatus dn̄s bonoꝝ temporaliū
p̄sertim laicoꝝ/ sic nō debet passim irritare
leges vtiles p dispensatōe taliū bonoꝝ cō
stitutas. vtiles inq̄ ciuiliter/ licet fiant cū
peccato qd̄ impedit quo ad finē beatitudi
nis cōsequēde. Sufficiat q̄ papa vel eccl'ia/
significet vel p̄dicet tales vel tales cōtract⁹
illicitos eē/ de iure euāgelico ꝛ in foro con
scientie. Si aūt vltra voluerit papa pcedē
p irritatōe͡ʒ etiā ciuilem oīm hmōi contra
ctuum/ p penā excōmunicatōis ꝛ aliter. si=
cut videt̄ fecisse in quadā cōstitutōe ꝛ con
cilio generali/ nō est nostrū os ponere in ce
lum. Supponimus bonis rationib⁹ ꝛ cir=
cūstantijs motum esse: ꝛ nolle moderatio=
nibus vtilibus obuiare.

Propositio .18.

¶ Lex antiqua/ ꝓhibēs iudeis vsuras pxi
mis suis. sed de alienis ꝯcedēs/ inuenitur
apud doctores habere mltiplicē intellectū.
¶ Dicētes eni͂ sic vsurā eē illicitā ꝙ nullo
mō pōt bene fieri. sicut nec mēdacium/ po=
nūt ꝯsequēter iudeos peccasse dando alie=
nis ad vsurā. ꝛ ꝙ deus sufficienter edocuit
eos sup hoc p viros eleuatos ꝛ ꝓpheticos.
ꝯmēdātes eos qui pecuniā suā nō dāt ad
vsurā. sicut in psal'. ꝛ in Ezech. xviij. Nō
plus loquēdo de ꝓximo q̄ de alijs. q2 eti=
am omnis hō censendus ē noster ꝓximus.
Exponūt vlterius ꝙ dum pmitit̄ iudeis
Deut. xxviij. p benedictōe ꝙ fenerabūtur
extraneis/ fenus ꝟ accipit̄ ꝓ supabūdantia

non ꝓ vsura. Vel dicūt ꝙ recipiēdo vltra
sortē/ nō recipiebāt nisi re͡ʒ que aliūde erat
sua. ꝓpter tyrānidē occupantiū terrā suā.
sicut mutuati sunt vasa ab egyptijs. Pro
quo dicūt facere v̄bū ambrosij. ꝙ licet eos
opp̄mere vsuris/ q̄s licet interficere. ¶ S͡ʒ su
per hoc q2 iā aliqua notata sunt p̄ce prima.
ꝛ nimia subtilitas nō est sp expediēs in mo
ralibus discutiēdis/ ꝓpter abuti volētes.
Hec tetigisse suffecerit. ꝛ dicere ꝓ regula.
Qd̄ oīs ꝯtractus q̄ ex suo genere vel ex cir
cūstantijs debet eē gratuit⁹/ si interueniat pa
ctum de recipiēdo vltra sortē efficit̄ vsura=
rius. sicut est in mutuo ꝛ cōmodatōne. Et
ꝓprie solus talis vsura noīat̄.

Propositio .19. 3

¶ Lex hūana statuēs nullos reddit⁹ pos
se vēdi/ nisi cū facultate redimēdi/ nō facit
ꝙ ꝯtractus aliūde licit⁹ sit vsurari⁹. aut so
lū pigneratici⁹. aut ꝙ in redemptōne/ debe
at fieri fructū pceptoꝝ deductio. ¶ Pona=
mus itaq͡ʒ redditū vel fundū ppetuū/ quē
p̄us licebat emē ꝓ mille francis. Accedat
lex dās in ꝯtractu simili facultatē redimē=
di. q̄ nō obstāte/ dat̄ simile p̄ciū. imo forte
maius qualis queso possit in hoc casu esse
ratio ꝯtractus vsurarij. aut ꝙ in redēptio=
ne/ pcepti fructus debeāt deduci plus q̄ si
in priori casu fieret venditio redditu͂ per
petuoꝝ post pceptionē fructuū decem aut
viginti annoꝝ. ¶ Nō est estimandū ꝙ le=
gislator aliquis sit p̄nceps. sit cōmunitas.
sit p̄latus/ vellet tali mō omnes cōtractus
reddere vsurarios. ꝛ claudere viam homi=
nibus p̄sertim ecclesiasticis. ꝙ nō possent
vti rebus suis. nec habere sufficientem pro
dei seruitio celebrādo sustentationē. Alio
quin lex esset nedum stulta. sed impia neq̄
ꝛ sacrilega. ꝛ ex cōsequenti per papam ꝛ ec=
clesiam cū omni seueritate tollenda. Sed
non est ita p̄sumendū de legislatoribus et
intentione sua. quin vellent etiam quan=
doq͡ʒ minus precium dari vel statui/ pro=
pter illam facultatem redimendi. ¶ Quo
circa possunt tam ex precedētibus q̄ ex mo
do dictis/ notari vel elici/ morales quedā
regule. ¶ Prima regula. Omnis con=
tractus quo licite venduntur vel emuntur
redditus perpetui/ potest similiter licite

q eodem cōtractu similiter se habente / detur facultas mutua redimendi. pſertim in foro conſcientie.

¶ Secūda regula. Omnis cōtractus qui ex ſuo genere debet eē gratuit⁹. pōt ex circūſtantijs qñqz effici licite nec debitus nec gratuitus. mutando ſpēm in genere moris. vt de cōmodatōe poteſt fieri locatio. Super his aūt vnctio lex ꝛ ratio iudicabūt.

¶ Tertia regula. Oīs ꝯtractus, qui ex ſuo genere vel circūſtātijs nō recipit q ſit vēditio vel emptio ad ꝑpetuū. nō videt̄ ſecure fieri / interueniēte pacto de facultate redimēdi. ꝛ hoc maxīe in foro exteriori. ſec⁹ ēē i locatione ꝛ ꝯductōe. que fieri ſolent ad tēpꝰ.

¶ Quarta regula. Oīs ꝯtractus ſuſpect⁹ habet̄ / ſi appareat intētio ꝓbabiliter mala in cōtrahētibus. vt qꝛ negociatōez ſolam mercenariā / aut queſtū lucri turpis intendunt. Juxta quod ponit̄ viceſima ꝛ vltima ꝓpoſitio principalis.

Propoſitio .20. 7

¶ Ex carnis / ꝯtraria legi ſpiritus (in ordīe. ac pinde tyrānica / infectum habens ꝛ tenebroſum cordis oculum ꝑ cupiditatez ꝛ auariciam / faciliter inducit̄ in temptatiōnem ꝛ laqueos diaboli. quos ſibimet multiplicat ꝛ inquirit / per deuia contractuum

¶ Legimus hoc proh dolor in experientie libro. ꝛ in ſcriptis doctoꝝ / qui ꝑplexos cupiditatis nodos / vix ſciunt euoluere. quibus ſe malignis adinuentionibus circumvoluit. iunctis maxime tot excommunicationis ſententijs. Accipit inſuper de recte dictis ꝛ factis bonorum / ſcandalum ſibi ꝛ offenſionē. q̄uis ſcandalum tale ſit a recte docētibus ꝛ ambulātibus / contēnendum quia nō datum eſt ſed nequiter acceptum. quale dicebat xp̄s ſcandalū eē phariſeoꝝ. Non eīn minus agerēt que agūt / ſi ceteri quieſcēt. ¶ Abijciēda eſt ergo auaricia. vt mūdus ſimplex ꝛ lucid⁹ haberi poſſit intētionis oculus in cordis directōe / ſēm regulas iuſticie. q̄s ſepe magis doceat vnctō q̄ ratio. Orādus ē idcirco deus ꝛ cū pſal. dicendū. Jnclina cor meū de⁹ in teſtimonia tua ꝛ nō i auariciā. Cui⁹ vbi latentē energiam expertus ē pridē vnus. ꝓut eodē teſte cognitū ē q cū dñica quadā in ramis palmarū / auaricie morſuz repēte in corde ſentiret ipe collectꝰ in fide ꝛ ſpe deuotōis ſpū / defigens in imaginē crucifixi / velut in ſerpētez moyſi myſticū ratōis oculū. ꝓfundius ingemiſcens ſilenti deſiderio clamauit. Jnclina cor meū deus in teſtimonia tua ꝛ nō in auariciā. Nec fruſtra mox eī ſenſit a corde. velut a quadā introiſſuz manu refellēte negociū auaricie ꝑambulās i tenebris eijci. Eijciat ꝛ a nobis auariciā deus. vt auertat (iuxta ꝓpheticū ſequens vocū) oculos noſtros ne videāt vanitatē ſed veritatē. q̄ vanitatē exſufflat. ꝛ abſcōſas erroꝝ decipulas producit in lucem.

Oſſumus aūt in hac luce veritatꝭ ſupaddere moralia quedā cōſilia ne ſubintret apud eccl'iaſticos / ſpiritus auaricie. tāto nequior q̄to palliatus ꝛ obūbratus accedit ſub ſpecie nō cōmodi ꝓprij ſed cōis. ¶ Tutius eē videt̄ apō eccleſiaſticos viuētes ex dotationib⁹ fideliū / q recipiāt redditus iā aſſignatos q̄ ꝓ nouiter emēdis numeratā pecuniā. ¶ Tuti⁹ inſup eē videt̄ apud eccl'iaſticos viuentes ex dotationib⁹ / pauciores eē i numero monaſterioꝝ vel ꝑſonaꝝ vel eccl'iaꝝ collegiatarū / q̄ ſubire nimias ſolicitudies ꝛ periculoſas anxietates in corpe ꝛ aīa in redditibus compandis ꝛ augēdis / maxime ſi ſpeciem vſurarie vel ſimoniace prauitatꝭ apō ſimplices hr̄e videāt̄. vt ſi fiāt de pecunijs collatis / ꝓbabiliter veniētibus ex rapinis furtis. vſuris. ꝛ extorſionib⁹ publicis. niſi fieri cōſtet hoc ꝓpter reſtitutōes incertas ꝛ vagas. ¶ Tutius ē pterea apud eccleſiaſticos recipiētes vite neceſſaria / vt obſequio diuino deſuiāt in miſſis ꝛ obitib⁹ celebrādis; q eoꝝ intentio non ſit obligare ſe niſi q̄tum ꝛ quouſqz obuentōnes date / ſuffecerint ꝓ ſue vite ſuſtentatōe cōpetēti. vt vnctio ꝛ ratio iudicabūt. ¶ Tutius ad extremum eē videt̄ (etſi nō neceſſariuz ſed iure ſupponendū) apud eccleſiaſticos viuētes vt dictum eſt q ſuam ſententiam ita regulatam / exponant ſuis benefactoribus fundatoribus ꝛ ſuſtentoribus qui ſi ex ſincera charitate ꝛ nō pompoſa vanitate ꝓcedūt nō retrahent̄ a ꝓpoſito ſuo ꝛ ꝑfecti⁹ apud deum merebuntur. Nihilominus compaciendum eſt humane fragilitati. que raro

producit granũ virtuose charitatis/sine multiplici palea vanitatis. Quod sub alia metaphora notauit Hieremias dicens. Oẽs iusticie nostre/tanq̃ pãn⁹ mẽstruate. Propterea non ex opibus iusticie nostre. sed ex sola dei gratia salus nostra.

Tertia ps que seqtur

postillat quẽdam tractatũ cõscriptũ in materia cõtractuũ in valẽtia arrogonie. p vnũ doctorẽ canonicũ sup his casib⁹ q incipit Cõtractus quidã. eo q idẽ videt habere zelũ reipublice excessiue.

P Otuerant pauciora etiã sufficere q̃ scripta sunt sub duplici ptitione/ p decisione casus traditi in materis cõtractuũ. eorũ psertim quibus ꝛ p quib⁹ scriptus ẽ statu pensato. Uerum succreuit ex pgitatõe solius recordatõis pcognitorum in lumine rationis feruor inspectõis noue doctoꝝ nedũ theologie sed iurium. Et venit in mentẽ dictũ triplex pclarissime memorie pceptoris mei domini. P. Cardinalis Cameracen̄. ¶ Expertus sum inqt. duꝫ in allegatõnibus iurium/mihi veritas impugnari videbat. Si dimissis glosis sup glosas/recursus mihi fiebat ad nudam textus lr̄am. mox apertior patebat intellect⁹ fatentibus hoc idem ꝛ mirãtibus allegantibus in aduersum. ¶ Alterũ eius dictuꝫ post determinatõneꝫ quã aduersus symoniam celebriter fecit hoc fuit. Homines inquit si dirigerent intentõeꝫ suam in spũalium datione vel receptõne/multi sunt symoniaci qui nõ eẽnt. ¶ Tertium eius dictum ẽ illud. Sup cõtractibus humanis qui psupposito peccato sunt naturales atq3 necessarij/non debet leniter reprobatio fieri seu restrictio. vel ad vsurariã prauitatem reductio. ¶ Mouit me pluries dictũ secundũ/loqui ꝛ scribere/qualis eẽt habenda directio cordis in actibus tam dãdi q̃ recipiendi spũalia Quinetiã dum fieret in concilio Constãtiensi querela de tollenda symonia/similiter ꝛ vsurã. tanq̃ pessimas in ecctia pestes. motus ex hoc secũdo ꝛ tertio dicto exclamare nõnunq̃ coactus sum. Deus equissime. quis nesciat ꝛ symoniã ꝛ vsuram modis omnibus extirpandas esse. Sed pmitus declarandũ sub quibus casibus ꝛ qualibus intẽtionibus ppriẽ dicta symonia vel vsura cõmittat. ne damnetur iustus cum impio ne pterea dotationes ecclesie ꝛ obuentõẽs omni iure debite/ penitus eneruẽtur. quasi sint (vt vulgus insipiens ꝛ malignũ/ꝛ pue heretici criminant) symoniace. aut ne similiter detur vsure colubus/ iustis et necessarijs contractibus. ¶ Nũc autẽ induxit me dictũ primũ: vt curiosius lr̄am quarũdam allegationũ proprio psiderare ituitu. ne sine lege (vt aiũt) loqui videremur. vnde factum est vt ex allegationibus clarius eniteret ps prima. innitentibus ad hoc theologicoꝝ libris doctorum. ¶ Redeat igit ad discussionẽ/tractatus vehemẽter inuectiuus cõtra censualistas. Sic enĩ nominat vtentes contractib⁹ in casu pposito vel simili ꝛ incipit Cõtractus quidam ꝛc̃. Ceterum autor nõ nominatur nec opus est.

A Rguit pmitus pro parte/quam absq3 vlla dubitatõe dicit eẽ falsam ꝛ pessimã. nos v̓o veram et licitam. Ita tamẽ si cõueniam⁹ in casu cũ circũstantijs nostris. ¶ Contractus inquit venditõis ꝛ emptõis/ ẽ de iure gentiũ ꝛ vtroq3 iure canonico ꝛ ciuili p licito habitus. Sic ẽ in isto cõtractu. qr pstituitur certus redditus annu⁹ qui est merx. ponit etiã certũ pciũ ꝛ sic sunt ibi substantialia. que cõplent cõtractũ emptõis ꝛ venditionis. Allegat ad maiorẽ ꝛ minorem sicut ibidẽ põt inspici. ff. ꝛc̃. in legib⁹. ¶ Rursus secũdo arguit in effectu/dimissa plixitate v̓boꝝ. Predictus cõtractus nõ est mutuũ. ergo nõ ẽ vsurari⁹. Probat psequẽtiã per diffinitõẽs vsure datas a doctorib⁹. q est lucrũ pueniẽs ex mutui pctu. ¶ Rurs⁹ tertio notat allegatões pliorũ doctoꝝ p pte cẽsualiste s3 qr dicta nõ ponit. nihil hic elici põt certũ: nisi libris ĩspectis. ꝛ ex his q dixit in solutõe isti⁹ rõnis. ꝛ sũt glose supra ceptlm Cõstitue⁹. de reli. domib⁹. ¶ Rursus qrto sumit q psitatões sũt approbate. nec reputãt vsurarie. g (inqt) ita dicẽdum erit de psitatõe annua pueniẽte ex dicto cõtractu cẽsuali. añcedẽs pbat [illegible] multiplicatas allegatões. sed psequẽtiã vbi nod⁹ iacet linquit vt clarã nec allegat. qd euidẽter p

nobis e. ¶ Rursus quinto. annua pensio pot imponi de novo p titulu gratuitu. puta p titulu legati et eadem ratione p titulu donationis inter vivos. ergo multo fortius pot imponi p titulu onerosum. puta p titulu emptionis et venditois. Probat consequentiam qua concedimus p multa iura. et consequens sili. ¶ Rursus sexto descedit specialiter ad contractu qui dicitur ad vita. iustificando illu ex dubio et periculo qd iminet circa vitam. p argumentu de usuris. c. in civitate. et c. navigantí et istud sili concedimus viso textu. ¶ Rursus septimo pduxit ad ide pbandum glosam Hostien. in suma. de usuris que sententialiter licita dicit ee venditoe reditum ad vita certe psone vel psonarum ratione incertitudis etiam si emptor inde lucraretur. ¶ Rursus octavo no p modu rationis sz inspectionis contra censualista dicit eum vices finiti tolerantie vel dissimulatoi romane ecclesie/tanq valido fundamento.

Consequenter descedens ad pre opposita q sm eu indubie vera e et divino iudicio/consciétie ocio et romis dictamini/audacter concordans/et ita determinat idipm de q facit questione.

Primu fundamentu

Ponit. qr ubi e eade ro. debet ee eadem iuris decisio. sed eade ratio phibitois q e in usura apta et manifesta/occurrit etiam in dicto censuali otractu. igit et c. Deduxit utraq ptem/p rationes exempla et dicta doctorum sup quibus in responsione aliqua tangemus.

Secundu fundamentu

sumit ex glosa magna dni Innocentij d usuris. c. in civitate. qua inserit et postillat. et tertia concludit conclusione una sub hac forma In casu q ptinaciter teneret/ q ideo Innocentius usus e ubis consilij. qr dubium sibi erat an otractus eet illicitus vel no. Etiam in tali dubio fidelis xpianus de necessitate salutis tenet a tali otractu abstinere. nam in tali dubio otractu ipm iniens/ discrimini se supponit et sic mortaliter peccat. ¶ Deinde nitit iniustificare otractu ad vita. dices n sufficere dubiu seu piculu qd iminet/ad iustificatoem. ¶ Deinde obijcit contra se/in quantu conclusione q innocentius locutus e de facultate redimendi. Et respondet q veru est. sed magis improbasset si hoc intellexisset. ¶ Multis aut omissis placet inserere glosam Innocentij. et admittere divisione illius quadrimebre. ad qua discutiendam postmodum revertemur. qr nisi fallat animus multu p nobis est. ¶ Glosa Innocentij.

Prima pars

¶ Ex hac decretali (inqt Innocentius) satis innuit/ q si aliqs p certa pecunie quantitate/ emeret aliquem redditu grani vel vini vel aliu consimile redditu/ppetuo sibi et suis heredibus dandu a venditore et suis heredibus/vel etia ad certu tps vel ad tps vite alicuius/ q licitus e hmoi contractus/dummodo redditus annuus comuni estimatione no excedat redditu que haberet vel habere posset/si terram de tata pecunia emisset. Quidam tamen dicut q quando in ppetuum emit q nuq potest ee illicitus contractus/ qtucunq sit magnus redditus respectu precij. quia licet in contractibus se decipere. ff. de mino. in lege. iij. §. fi.

Secunda pars

¶ Alijs videt et forte melius: q si quis emit redditu ostitutu an contractu vel actoem vendi sive ostitutus fuerit i re/puta in domo vel possessione vel alijs hmoi sive in psona puta sui vel liberti vel rustici vel actio ut nomine. Itea sive sit certus redditus puta qr reddit dece. sive incertus puta qr reddit quarta pte fructuum q pcipiunt de aliq domo vel de ope alicuius psone. Itea sive sit ppetuus contractus puta qr extedit ad hedes utriusq contrahetiu. sive sit ad vita hois sive sit ad certu tps. puta usq ad qnq anos. Itea non refert si redditus siti pecunia/sive in alijs rebus sive in facto. Sempr i oibus pmissis reputat contractus licitos. qr e ibi purus et licitus contractus venditois. Na est ibi pciu. s. certa pecunie qtitas. Ite ibi e merx. s. certus redditus vel canon vel anona. C. de sacrosa. ec. iubemus. in pn. in aut. de re. ec. no alie. Ite actio. c. de heredib' vel ac. vendi. p totum ¶ Sed his videt ee contrariu qd dicit hec decretal. qr no est dubiu q usq ad illud tepus. s. longum/ plus pcipiet de redditu q sit pciu. et in actoe costat: q plus est in

ſtōle q̄ ſit p̄ciū. Solutio licet certū ſit q̄ vſqz ad .xl. annos vel .l. vel vlteriores/ pl⁹ accipiet de redditu q̄ ſit p̄ciū qđ dat tamē hec certitudo nō facit illicitū ꝯtractū vēditionis. Cū hoc etiā ſit in venditōe alicui⁹ poſſeſſionis. vbi certū ē ſcḋm inferiores cauſas q̄ plus accipiet de fructib⁹ eius q̄ ſit p̄ciū qđ ꝓ [illegible] dat. etiā ſine expenſis vel labore. dando eā ad vitū certū vel emphiteoſim. Hic enī tm̄ rep̄hendit/ quādo carius vendit mercē ꝓpter terminū quē dat prolixū emptori/ ad ſoluēdum pecuniā. vel qz ꝓ minori emit mercē/ qz ſtatim dat pecuniam. ⁊ ꝓlixius tp̄s expectat mercez. q̄ penit⁹ ſunt illicita. qz hic ſolū vēdit tp̄s ꝓ ip̄a pecunia. que venit ⁊ iuſtū p̄ciū excedit. Qđ [illegible] eo apparet. qz ſi vtraqz pars eēt precium ⁊ merces/ ꝓ minori fierent. Et in caſu nr̄o oīa ſunt p̄ſentia. nec vendit tp̄s. qz res ip̄e de quibus dicimus. ſcz redditus vel actio/ tantū valebit vel ad minus credit valere ſubſequētibus temporibus q̄tum modo valet. vel ad minus ē dubiū. Et hoc ſufficit ad hoc vt ꝯtractus ſit licitus vt hic.

Tertia pars

¶ Idem intelligūt quidā. et ſi redditꝰ vel nomen/ de nouo ꝓpter hoc cōſtituant in rebus vel pſonis alijs a cōtrahēte. puta qz dicit emptor. Tu cōſtitues tales redditus in poſſeſſione tali vel ſuo. vel facies q̄ tal' cōfitebit ſe debere tibi mille vſqz ad annū. ⁊ ego de illis mille/ vel magis ꝓ actōne ꝓ illis mille cōpetēte/ dabo tibi quinq̄ginta. Nā dicūt oēs ꝯtract⁹ iſtos licitos. qz nō eſt mutuū ſz emptio. Itez m̄lti caſus poſſunt euenire q̄ iſte emptor amitteret in hoc cōtractu. puta ſi inops fieret nomē. ¶ Sz certe bn̄ ꝯſulēdū ē oībus fidelib⁹ q̄ ab hmōi ꝯtractu abſtineāt. ſ. q̄ de nouo ꝓpter hoc ꝯſtitutū redditū vel actōez emant.

Quarta pars

¶ Illud aūt videt penit⁹ illicitū q̄ ip̄e idē q̄ dicit emptor/ in ſe ꝯſtituat redditū vel actōez. q̄ ſe obligat ad plus dādū. vel in pecunia vel in ſpe/ q̄ accepit. Hec Inno.

Tertiū fundamētū B

ſumit ex m̄ltis exēplis ⁊ allegatōib⁹ in hāc vnā ſniaz cadētib⁹. Nō dubiū q̄ is cōmittit i legē q̄ legis vba ꝯplectēs/ ꝯ legis nitit voluntatē. Ut' ſic. Cōtra legē facit q̄ id facit qđ lex ꝓhibet. In fraudē vo legis facit q̄ ſaluis vbis legis/ ſniaz ei⁹ circūuenit. Sed ſic ē in ꝯtu cēſualiſte: q̄ in vtroqz ꝯtuz eſt idē effect⁹/ excepto noīs mutatōe. Sicut deducit diffuſe. ꝯpando ꝯditōes vni⁹ ꝯtract⁹ ad alter. p̄ſtim vbi dat facultas redimēdi ⁊ maxie vbi ꝯſtituit de nouo redditus vel ānua pēſio. Addito q̄ leges veteris ⁊ noui teſtamēti ꝓhibētes mutuū ſub ānua penſione/ eēnt maxīo ludibrio/ ſi hoc foramen vſurarijs ſupēt q̄ nomē mutui mutaret i nomē vēditōis ⁊ emptōis/ p̄manētib⁹ eiſdē effectib⁹. Et allegat m̄lta capl'a iuris et ſctm̄ tho. ⁊ Ioh. i ſūma ꝯfeſſor. Iūgēs illā regulā. Cū qđ vna via ꝓhibet alicui/ ad id alia admitti n̄ dz. Addit vextū ex gloſ regle. q̄ reſpect⁹ p̄ncipalr̄ habeat ad ꝓhibitū n̄ ad viā. ⁊ hec ē rōnalis modificatio. ¶ Querit ꝯnter a cēſualiſta. q̄lis reſultat vtilitas. ſi ex mutuo mille ſolid. nō poſſit penſio vnius denarij recipi. ⁊ ex contractu cenſuali ſumeret plus q̄ centū.

Quartū fundamētū

aſſumit ex pte ꝯtc⁹ q̄rēdo. quō dū res aliq̄ vēdit minori p̄cio cū facultate redimēdi q̄ ſi ꝑpetuo vēdēt. tal' ꝯtc⁹ nō cēſeat pigneraticꝰ ⁊ ꝑ ꝯñs i fraudē vſurar. except⁹/ ſic allegat gloſā ordiariā Hoſtiē. Ioh. an. q̄ tal' ꝯtc⁹ ꝯditōnal' ē vſurari⁹. qđ ſane inq̄t vidt intelligēdū cū ꝑpt̄ pactū res vēdit minori p̄cio. ¶ Et p⁹ oppoſ. tōz ſibimet factā/ declarat q̄ minoritas p̄cij ſe referat ad id qđ ipſa res valēt caſu q̄ ꝑpetuo alienaret ſine facultate lūēdi vel redimēdi. ¶ Deinde allegat opiones q̄rūdā iuriſtar cū ſuis allegatōib⁹. ⁊ exponēs doctrial'r ⁊ bn̄/ qđ ſitiēt ius canonicū ⁊ ius ciuile. ⁊ qđ fit ꝯ rōe leg. Cōcludit q̄ mag. credēdū ē pit. i arte iuris canonici. q̄ pitus in arte iuris ciuil'. Sed hec omittim⁹ dicētes illud bucolicū. Nō nr̄m inter nos tantas cōponere lites.

Quintū fundamētū

aſſumit ex vno caſu legis. ff. de annuis. le. l. iij. §. vl. De q̄ vidr mirādū q̄ leges ꝯcedētes vſuras/ dixerit ꝯtū h ꝯmemoratū eſſe.

usurariū q vel ei⁹ silis sepissime sit apō ec-
clesiasticos. Est aūt casus. q si p legatū vel
donatōz q̄ ē titul⁹ imponit de nouo certa
annua pēsio soluēda titio/q̄ adusq ip̄e do
nans vel legās dictā pēsionē luerit vl' rede
merit vl ab ea se liberauerit p solutōez vel
traditōez certe sortis pncipal. Cōsequēter
inducit (et sicut vidi colorate) q min⁹ vi-
deret h̄ eē vsura q̄ i casu cēsualiste. pōtiri
si det min⁹ pciū ppter facultatē redimēdi
siue hoc sit in vno instrumēto siue in plu-
ribus. Nec hoc impugnare credimus.

Sextū fundamētum

arguit. q si dilatio traditōis mercis. fac' p
ciū diuini/ptract⁹ ē vsurari⁹. De vsuris. c.
nauigāti. a ōrio sensu. Sz in pposito dimi
nuit pciū. nec tota merx ē psens. s. pēsio cu-
iuslibet āni. Ueritas ē q instādo ō se et re
spōdēdo/fatet' q ius petēdi pēsionē ānuā
sit merx in ip̄o ōctu. sicut in venditōe ppe
tui reddit⁹. Sz sp recidit i illud/q dat' mi-
nus pciū pp̄ facultatē redimēdi et aggūat
si de nouo merx ip̄a. i. ip̄m ius pcipiēdi cō-
stituit' de nouo in ip̄o ōctu: vbi cōtrahētes
assignāt et differūt tp̄s put volūt.

Ostmodū istis totalit' iterim p-
positis et fūdatis nitit' responsiōz
dare validū ad affirmatiuā cēsua-
liste ptē. Cui respōsio duplex ad primū
stat in hoc solo q et si dict⁹ ōctus in forma
vocali/sit emptio et vēditio. tn̄ q̄ad rē et ef-
fectū ē mutuū vl' reducit' ad mutuū. Re
spōdet silr ad scdm. Ad tertiū vo fūda-
mētū p glosaz de reli. domi. in. c. pstitut⁹/
respōdet dicēdo tres eē ōctus. Unus ē cum
dn̄s alicui⁹ rei/dominiuz illi⁹ ccedit alicui
abdicāsa seip̄m dominiū/nihil sibi p̄t cer
tū censuz annuū retinendo. Et de isto (vt
dicit) loqu. t' h glosa allegata cū doctorib⁹
Alter ōctus ē emphiteosis ccordās cū pdi
cto in mō cōstituēdi. Sz in hoc differūt q
in pmo ccedēs nullū sibi retinet rei dn̄iuz
vel ius emphiteoticum. sed in scdo retinet
vtrūq. Et vterq ē licit⁹. Terti⁹ ōctus de q̄
nūc inquirit' habet (vt dicit) ōtrariū mo-
dum ad pcedentē in hoc q ille qui est do-
minus ab initio ip̄e est qui pensionem cen
sualem supra se et supra rem suā constituit
pp̄terea non sequit' si pcedētes ōtract⁹ sint
liciti q iste. Proinde respōdēdo ad q̄r-
tū fundamētū. nō negam⁹ (inqt) quin ex
alijs modis et ōtractib⁹/annue pstatōes cē
suū possint imponi licite. vt in fundatōne
eccl'ie. vt in ccessione quaz quis facit de se
sua. vt dū aliqua eccl'ia eximit' a iurisdictō
ne epi. et alijs modis sparsis in iure. sicut al
legat. sz sufficit nobis concessio fundamēti.
Rursus ccesso añ cedēte qnti fundamē-
ti q p titulū gratuitū. s. legati vel donatio-
nis/pōt ānua pēsio de nouo ōstitui. nega
tur ōsequētia. vel silr tudo ad casuz nostrū.
qm̄ in titulo gratuito nulla est suspitio de
vsura. nec ad mutuū vel ad effectū mutui
reducibilis secus hic. Rn̄sio preterea ad
sextū fundamētuz stat in hoc: q in mutuo
q̄tūcūq pbabile dubiū vel piculū/nō po
test ccludere excusatōz vsure. de qua in. c.
nauigāti. Secus ē in ōtractu venditōnis et
emptōis. de quo loquit' illud caplm. Cū
igit' in casu cēsualiste de quo querit' sit mu
tuū vel ad mutuū reducibile/nō est simili
tudo. attento q pciū vt in pluribus ē val-
de paruum respectu magnitudinis pensio
nis. et ad tempus ē pbabilit' satis duratur.
Posset addi sed nō tangit' hic: q ōtractus
talis dat occasionem machināndi in morte
alterius vel eā optādi. s. illius q recipit pē-
sionē ad vitā. Ulterius in respōsione ad
septimū dicit eē duos casus positos ab ho
stien. Unus est q licet emere possessiones
ad vitā ip̄ius emptoris. sed hoc intelligit'
vbi nō constituit' fructus de nouo. et merx
iam creata emit'. nec dat' facultas radimē-
di. et ita nō est similis casus ad nostrū. Al-
ter casus ē cuz quis tradit vel vendit oues
alicui monasterio sub pacto q p qualibet
oue recipiat duos solidos. cū fruct⁹ cuiusli
bet ouis valeat q̄tuor vel quinq solidos.
Sed post mortē tradētis/omnes oues ad
monasteriū ptinebūt. et hoc est licituz ppt'
incertitudinē mortis vel multiplicatōnis
ouiū. Sed secus ē in casu censualiste quia
est mutuū vel ad mutuuz reducit'. Po-
stremo respōdet ad vltimū p illud dictum
de pbēdis multa p patientiā tolerant'. que
si deducta fuissent in iudiciū exigente iusti
tia nō deberēt tolerari.

Ecce sūmatim collecta ē sn̄ia tractat-
tus/q̄tū visuz ē sufficere ad intētio-

niem nostrã quē vsaꝛ/nõ ad impugnatõez
tractatꝰ pͥncipalr aut mordaciꝛ sꝫ ad eluci-
datõez vitatis/tã in casu ꝓposito q̄ȝ in alijs
nõnullis in materia ꝯtractuũ. q̄ ad ꝯscien
tiarũ serenatõez ⁊ iuriũ faciũt intellectũ.

Attentio prima D

¶ Attendaꝛ in p̄mis q̄ octo rõnes facte p
cẽsualista/militãt ꝓ casu nr̃o. Nec r̃nsiões
date ꝯtrariant. sꝫ ꝯfirmat ꝓpositũ. dũ ꝯce
dũt censuales redditꝰ rõnabiliter emi posse
vel institui/si nõ appareat de corrupta intẽ
tione vel ex modicitate p̃cij. vel ex mala fa
ma ꝯtrahẽtiũ. vt q̄ꝛ ꝯsueuerĩt vsuras exercẽ

Attentio secunda

¶ Attendaꝛ q̄ p̄ma rõ sua ꝯ̄ censualistam
fundãs se in hoc q̄ȝ vbi ẽ eadez rõ. debet eẽ
eadẽ iuris decisio/soluta est ꝑ quartãdeci-
mam ꝓpositõez scd̃e ptis. Et posset r̃nden
do ad formam/cõcedi maior in terminis si
sit eadẽ similitudo penitus. sꝫ minor negabiꝛ
qm̄ in vsura apta ꝓhibitio legis diuine et
humane ẽ manifesta. nõ sic in casu censua-
liste. etiã vbi peccaret q̄ꝛ hoc eẽt occultum.
aliud manifestũ. ¶ Addito q̄ p̃cepta nõ
obligant vt fiant ad intentõez p̃cipientis
nisi sub ꝯditõe. hoc ẽ si debeat finis asseq.
alioquin honorãs parẽtes ꝓpter natura-
lem pietatẽ nõ referẽdo ad deum peccaret
Silr̃ ⁊ ieiunãs si non efficereꝛ deuotior. ⁊
ita breuiꝛ de quolibet p̃ceptoꝝ. ¶ Facit ꝓ
hac respõsione textus exp̄ssus extra de vsu
ris. c. in ciuitate. vbi sic dicit alexander ter-
tius scribẽs Januen̄. epo. In ciuitate tua
dicis sepe ꝯtingere q̄ quidam pip̄ seu cina
momũ seu alias merces ꝯpant. q̄ tũc vltra
decẽ libras nõ valẽt. ⁊ ꝓmittũt se illis a q̄-
bus illas merces accipiũt. xj. libras statuto
termino soluturos. Licet aũt ꝯ̄tctus hmõi
ex tali forma nõ possit censeri noīe vsuraꝝ
nihilominus tñ venditores peccatũ incur
runt. nisi dubium sit: merces illas plus mi
nus ve solutõnis tp̄e valituras. Et ideo ci
ues tui saluti sue bene cõsulerẽt si a tali cõ-
tractu cessarent. cũ cogitatões hoim/omni
potenti deo nequeãt occultari. ¶ Posset
aũt hoc in loco fieri ꝑquisitio. cur contra-
ctus ħ cõmemoratus ex quo nõ est vsura-
rius sit illicitus? Si dicaꝛ q̄ ꝓpter peccatũ
maius ⁊ excessiuũ. hoc hꝫ locũ in foro ꝯsci
entie/sicut etiã vidꝛ notare decretal̃. sꝫ nõ i
exteriori iudicio vbi res tãtũ valet s̄m legi
stas q̄ȝtũ vendi põt. qđ intelligiꝛ nisi sit de
fraudatio plus medio iusti p̃cij. q̄ꝛ tũc cõ-
tractus rescindiꝛ. vt in ciuilis/licet nõ vsu-
rarius. Si v̄o dicaꝛ illicitꝰ esse. q̄ꝛ fit in frau
dem vsuraꝝ. Respõ debit vẽditor. nequaq̄
sed in fauorẽ ꝯseruatõis vel augmẽtatõis
ꝓprie subẽ. ⁊ sustentatõnis domesticoꝝ
onerũ. Ecce quõ malignãtibus ⁊ volenti-
bus iniuste agere/nõ sufficiũt leges positi-
ue ꝯ̄ vsurarios late. qn potius sunt incidẽ-
taliter aliq̄n in damnũ reipublice. in laq̄ȝ
ꝯscie. in offensiões ⁊ scãdalũ. Si aũt sentẽ
tie iuris/excõicationum vel interdictoꝝ/li
gent abutẽtes talibus ꝯtractibus/dũ sunt
in fauorẽ vsuraꝝ. licet non in se sunt vsura
rij videant dñi iuriste an pene sint vsq̄ ad
hoc ampliãde. dũ nõ ꝯstat de intentõe.

Tertia attentio E

¶ Attendaꝛ sup secũdo fundamẽto cõtra
censualistã. vbi assumit glosaz magnã In
nocen. de vsuris. c. in ciuitate. q̄ prima ps
est euidẽter quo ad oẽs sui cls vsules ꝓ cẽ
sualista. ⁊ ꝓ dictis prius in diuersis cõside-
rationibus. Silr̃ ⁊ scd̃a ⁊ tertia ptes vsq̄
ibi. Sed certe bñ ꝯsulendũ est. Attento q̄
vbi dicit in scd̃a pte. Alijs videꝛ ⁊ forte me
lius: nõ negat priores bñ dixisse. sed ponit
sub dubio si sequẽtes melius dixerint qui
loquũtur amplꝰ ꝓ pte censualiste. Et mo
dus loquẽdi cõis/notat eũ sentire q̄ melꝰ
licet alij bñ. ¶ Deinde cũ dicit. Sed certe
bene ꝯsulendũ ẽ. Patet ex mõ loquẽdi q̄
cõformat se vbis decretal̃. In ciuitate/q̄ n̄
loquiꝛ nisi ꝓpter dubiũ intentõis ꝯ̄hentiũ
um. Et ex illo q̄ affirmat stati in q̄rta pte
dicẽs. Illud aũt penitꝰ vidꝛ illicitũ/q̄ idẽ
qui dꝛ emptor in se ꝯstituat redditum ⁊c.
vbi notet lector de correctõne quã tractat
fuit dicẽs ꝑ viciũ scriptoris factũ eẽ/vt dica
tur emptor ꝓ vẽditor: q̄ꝛ nõ posset (inq̄t)
bñ exẽplificari q̄ emptor ꝯstituat redditũ
in se. Sed ħ cognosciꝛ inaduertencia ma-
gna. qm̄ emptor ⁊ vẽditor se habẽt correla
tiue. ⁊ põt ille q̄ emit cõstituere se vendito-
rem ꝑ redditũ vel actõez qua se obligat ad
plus dandũ/vel in pecunia vel in spe/q̄ȝ ac

experit. Et hoc obsecro tu lector vigilāt' attende, ⁊ cognosces ꝙ affectio nimia impugnandi cēsualistas / fecit alit' sonare verba Innocē. ꝗ̄ sua fuerit intētio. sicut de sonitu cāpanaꝝ vulgarit' exprimur. ¶ Proinde sub relictis ꝯclusis ꝯ̄ cēsualistas ad vitā. ⁊ ꝯ̄ regula ista. Qui dubio stāte agit aliqd mortaliter peccat. dictū ē prius ꝓpositiōe tertiadecima scd̄e partis.

Quarta attentio

¶ Attendat' ꝑ respōsione ad tertiū fundamentū ꝙ cēsualista bonā habēs intentōez sicut hr̄e p̄sumit' in casu nr̄o nō agit in fraudem legis nec ꝯ̄ legem. Nec illud qđ inquiritur q̄ differentia sit si nō possit recipi vnus denarius ex vsura / ⁊ ex ꝯtractu cēsuali recipietur plus q̄ centū: ꝯcludit. Et patet mīsio ꝑ exēplū datū in materia ꝺ̄ symonia. q᷑ sacerdos celebrās missas. pōt recipe centū francos ꝓ sustētatōe vite sue. Et nō posset recipere vnum denariū ꝓ ꝯmutatōe misse ad denarium.

Attentio quinta

¶ Attēdat' circa quartū fūdamētū qđ supponit' illic eē fraus vsuraꝝ. tū rōe minoris p̄cij. tū ex ꝯditōe ꝯ̄hentiū. Et ideo nihil ꝯ̄ casum nostrū vel silem. qm̄ p̄ciū equatur venditōi. nec fit ad vsurariū questum.

Attentio sexta

¶ Attēdat' sup casu ciuili qnti fūdamēti illud qđ tacēdū ē i recitādo. ꝙ .s. illū casuz nō vidi i textu leg. cui' suppono bonū intellectū. Vidi aūt dn̄m ꝺ̄ palude q̄ fuit magnus iurista ⁊ theologus q sup tertiū sniaꝝ. di. xxxvij. vbi cōit' doctores theologi tractāt materiā ꝺ̄ vsura ⁊ ibi reqrat'. Hic inq̄ doctor ponit casuz leg. ꝙ si petrus vēdat cōitati aliquā domū vl' hereditatē cētū frācis / pōt statim emē. x. libras ad vitā sup eadē hēditate. Verū ē ꝙ exhibit' ē mihi mō text' legis p̄dicte q sic hz. Si cui q̄ntitas certa leget'. ⁊ q ad p̄stet' i singlos āños. certū aliqd velut vsuras iusserit testator p̄stari / legatū valet. [illegible] i. vsuris hacten' valē oz q̄tin' ꝓbabilem modū vsuraꝝ nō excedat. ¶ Ex hoc textu p₃ p̄mo ꝙ facit ꝓ nobis. q᷑ dicit ꝙ legatū valet. P₃ etiā ꝙ nomē vsuraꝝ hic nō accipit' ꝓut h₃ maliciā sibi ꝯiūlutā sicut ⁊ nomē furti ⁊ rapine. alioqn sibi ꝯ̄dicēt. sed accipit' vsura ꝓ supabūdātia in cōtractib' ꝓut etiā glosat sanctus Tho. illud Deut. xxviij. Fenerabis gentibus multis. Et in euangelio Lu. xvij. increpat' piger s'uus q nō dedit pecuniā ad vsurā. q̄uis sit [illegible] metaphorica locutio. sicut ibi. Feneratur domino qui miseret' pauperis.

Attentio septima

¶ Attēdat' ꝓ sexto fundamēto. nō sp̄ verz esse ꝙ si dilatio traditōis mercis / facit p̄cium diminui / cōtract' sit vsurari'. q᷑ casus est opposit' in termīs. c. in ciuitate p̄us allegato. ⁊ tactū ē in q̄nta ꝓpositōe scd̄e partis / quo pacto sit hoc factibile.

Attentio octaua F

¶ Attēdat' post discussionē aliquē p̄dicti tractat'. ꝙ ꝓ oib' dictis in p̄ma pte sub viginti cōsideratōnib' / sunt doctores theologi in varijs passib' / cōsequēter ad legē euāgelicā ⁊ naturalē. cū q̄bus legibus loq / non est sine lege loq. Nominatim fact' Tho. scd̄a scd̄e. q. diuersis. circa materiam de iusticia nūc diuidēdo iusticiā in cōmutatiuā ⁊ distributiuā. q̄rendo ꝯsequēter de cōtractib' emptōis ⁊ vēditōis. de vsura ⁊ silib'. Sic poterit inuenire studiosus sine quotatōne ad qđlib₃ v̄bū. qm̄ iuxta dictū senece. Nō min' culpāda ē nimia diuisio / q̄ pauca. cōfusionē em̄ generat. sicut p₃ in puluere. si p̄terea causet turbatōez memorie. ⁊ intelligentie magnā inuolutōem q̄rat' ab expertis.

Attentio nona

¶ Attēdat' ꝙ ꝓ dictis i scd̄a pte sub. xxiiij ꝓpositōibus / sūt doctores theologi q̄tuꝫ libros habui vt videre potui. ¶ Primo ad cōclusionē respōsalez in forma concordat Jo. an. in sūma ꝯfes. q theolog' fuit ⁊ magnus inuestigator etiā iuriū positiuoꝝ. li. ij. ti. vij. de vsuris. q. xxv. Cui' hec v̄ba sūt in forma. Quid si vēdi p̄diū. tali cōditōne adiecta. vt qn̄ soluat' p̄ciū a me vel ab herede meo / rehabeam predium ego vel heres meus. vel ꝙ vsq₃ ad tot vel tot annos possim rehabere. soluto p̄cio. nūqd ē vsurarius cōtract'. R̄ndet' s'm Ray. §. vj. Item qd

ſi. Ad hoc dico ꝙ non ē mutuū. ⁊ emptor
facit fruct⁹ ſuos ſine piculo vſure. licȝ vēdi
tor iuxta vēditōis formā poſtea recuperet p̄=
ciū. Et h⁹ intelligas niſi in fraudē vſura
rū ſit facta tal' vēditio vel ꝯditio. qđ p̄ſup
ponit̄ ex his ꝯiecturis. ſ. ex eo ꝙ modicū ē
p̄ciū reſpectu valoris rei. vt extra de em. et
ven. ad nr̄aȝ. Itē ex eo ꝙ aliqđ pſoluit vlt̄
ſūmā receptā. puta fuit vēdita ꝓ centū/ ⁊ ē
in pacto ꝙ cū reſcindet̄ vēditio/ reddant̄
cxx. et̄ de pignerib⁹ Illo nos. Itē ex eo ꝙ
emptor ꝯſueuit exercē vſuras. vt in p̄dicta
decretali ad nr̄aȝ Idē hoſti. v. ix. Et bern̄.
in glo. ſup. c. Cōqueſt⁹ Hec ibi. ¶ Fac etiā
Wilhelm⁹ ꝯpilator optīe ſūme de vitijs et
vtutib⁹ tractatu ꝺ auaricia pte ꝺ vſura Dū
nūerās ꝯtctū cēſualē int̄ vſurarios hāc aſſi
gnat ratōēȝ. qꝛ res lōge ꝓ minori p̄cio reci=
pit̄ ad ānuā pēſionē ꝓpt pactū redimēdi.
Cōcludit̄ ergo p argumētū a ꝯtrio ſenſu/ ſi
nō deꝫ p̄ciū minus/ nō erit ꝯtctus vſurari⁹/
ſaltē ex hac radice. ¶ Porro nō legi theo=
logos alios/ ponētes in forma caſuȝ nr̄m.
ſed ꝯcludit̄ rōnabilitas ei⁹/ ex alijs dictis
ſuis atqȝ fundamētis/ ⁊ ſpēalit̄ ſi attendat̄
qđ dicūt vſurā formalr̄ eē. ¶ De iuriſtꝭ au
tem vidi plres allegatos. q̊s originalr̄ non=
dū inſpexi niſi Ber. gloſatorē decretaliū; c.
ꝯqueſt⁹. de vſuris. i gloſa. ij. circa finem/ ibi
Itē ſi vēdo. In q̄ gloſa notat pecuniā nu=
meratā poſſe dari ad pōpā vel oſtētatōȝ ſi
cut etiā dari pōt ꝓ ipignoratōe/ q̄ caſu dicit̄
aliqđ poſſe ſumi vltra ſortē. Loquit̄ inſup
de p̄cio vltra ſortē adiudicato in fauorē ec
cleſie Sanct⁹ tho. ſentit idē qđ p̄us ꝺ pecu
nia nūerata. Vn̄ pȝ ꝙ malignātib⁹ vix po
teſt claudi adit⁹ ad vſurā. Poterīt eni fingē
vel ſiīū int̄eſſe vel aliqđ ſile. ¶ Sūt alij ꝓ
caſu nr̄o allegati ſic dn̄s Hoſti. in dicto. c.
ꝯqueſt⁹. Sicut. M. boij c. q̄ p̄dictos recitat
nec iprobat. Sicut Ber. i ſūma. de vſura. i
§. iij. ¶ Ceteꝝ ꝺ redditib⁹ ad vitā ꝙ liceāt
tenet exp̄ſſe dn̄s de palude/ vbi p̄mo. alle=
gāt ⁊ mdēs Qui ꝓptēa tenet artē cāpſori
am licitā/ nō adducēs aliā rōēȝ q̄ ꝙ eccl'ia
tolerat eā. Doctor iſte p̄terea ponēs opionē
durādi. q̄ ſctm̄ Tho. inſeqt̄. tenet illud qđ
dictū ē de receptōne mutui ad vſurā ita tn̄
ꝙ danis/ nō abneget a ſe ius repetēdi/ ſicut
nec poteſt ꝓpter intereſſe reipublice. Prete

rea doctor ſubtilis in quarto ponit caſum
ſexte ꝓpoſitōnis/ ſecūde ptis noſtre: appro
bans illū ⁊ laudās ⁊ addens ꝙ legitime p̄
ſcribens rem prius alienā/ non tenet̄ in fo=
ro cōſcientie dum ſibi cōſtiterit eam fuiſſe
alienam/ reſtituere/ faciente hoc legis auto
ritate. ⁊ negligentia cuſtodientiuȝ res ſuas
punıente. Concordat p̄dictus de palude
in quarto ſuo.

Attentio .10. G

¶ Attendat̄ ꝙ ſup caſu pticulari fuerunt
inq̄ſita pluria ꝯſilia ꝑitoꝝ/ etiā theologoꝝ
in varijs locis ⁊ collatōib⁹ noīatim Con=
ſtantie in reformatorio. ⁊ ad ptem ⁊ in ſce=
dulis ſubſcriptis ⁊ q̄ vidit teſtimoniū phi
buit ꝙ ꝯtractus p̄dictus ⁊ ſiles. ſunt liciti
Doctores aūt viuētes nō minorē hn̄t auto
ritatē/ doctrinalit̄ exponēdi ſacrā ſcriptu=
ram vel interp̄tādi iura/ q̄ mortui. Et qui
nō ſcripſerūt q̄ q̄ ſcripſerūt. ¶ Et ideo fru
ſtra fit aliqn̄ tot allegationū multiplicatō
Cōſe ſtim vt vnus aliqđ ſcripſit. ⁊ ꝯtemni
tur viuentiū ꝯſiliū q̄ ſepius attēdere magꝭ
poſſunt circūſtantias pticulares. ſm̄ quas
variari iudiciū ſepe neceſſe ē. quēadmodū
dicunt expientiſſimi medicoꝝ in hoīb⁹ ſa=
nandis. ꝙ regule generales tradite ſub ar=
te/ vix inueniunt̄ practicabiles abſqȝ exce=
ptione. multomagis in moralib⁹ hoc eue=
nit/ q̄to plures ſunt mutatōes animoꝝ q̄
corpoꝝ. Propterea neceſſitat⁹ eſt plus duȝ
mediū vtutis inq̄reret dicere/ put ſapiens
iudicabit. ¶ Patet exinde quorūdam ni
mia humilitas vel vanitas. qui req̄ſiti di=
cere qđ ſentiāt de aliquo caſu morali cōfu
giunt ſtatim ad allegatōes ſup allegatōes
⁊ ad gloſas ſup gloſas/ dimiſſis etiaȝ q̄nqȝ
textibus. aut p̄ncipijs vniuerſalib⁹ ad que
debet reſolutio fieri dicētes. Iſte ſic ſentit.
alter ſic ſentit. alter approbat eū. alter ſen=
tit cū iſto/ q̄bus recte dici pōt. Dic nō quod
alij ſcripſerūt. ſed qđ tu ip̄e dicis vl' ſentis
Dicit eñ Ariſto. vj. ethicoꝝ. ꝙ iudicia pru=
dentiū ⁊ expertoꝝ habēda ſunt ꝓ p̄ncipijs
vbi etiā nullā aſſignarēt ratōēȝ. quoniam
ex multis expientijs ⁊ ſtudijs euenit illud
Cara (id eſt p̄cioſa) datur longo p̄ tudētia
tpis vſu. Sic in medicina/ ſic in omni arte
Vnde orta ē illa maxia a ſapiēte ⁊ plˀis po

sua. Cuilibet experto in sua arte credēdū est. ¶ Ubi aūt dissentiunt doctores sup aliq̄ casu/ cui⁹ vtraq₃ ps sine agat sive nō agat/ pōt m culpā vti/ put exemplificatū ē in.c. inq̄sitionis.extra de sen.excō. Oportet tūc attēdere pticularius ad circūstantias tam ex pte doctoꝝ loquentiū. vt qz isti sunt plures ⁊ famosiores sanctiores q₃ et in dictis alijs solidiores/ q̄ ex parte illius rei que nō agenda/ vel agenda proponit̄. Demū ex fine ⁊ intentōne agentium. Ut ex omnibus eliciatur de duobus pbabilibus propositis/ quid illoꝝ pbabilius habēdū sit. Pretactum est insup de resolutōe facienda ad termios iuris diuini/ vbi humana iura dissonare ad inuicē. vel cōtra charitatē viderent̄ militare. Ita em̄ fieri necesse fuit pro sedatōe scismatis p cōcilij generalis cōuocatōez sine papa recepto p oēs qui cōtenerant ⁊ p iudiciū cōcilij sup vtrosq₃ ptēdentiū de papatu Nō obstāte lr̄ali sono decretoꝝ qd nec cōciliū euocari pōt sine papa. nec papa pōt a toto cōcilio iudicari. ¶ Sz hec hactenus: ptestatōe subiuncta. q̄ nihil hic vel alibi temerarie loqui ppositū fuit. nihil cum cōscientia vel detractōnis vel inordinati fauoris. vel amaricati cordis. nihil denīq₃ in fauorem illicitoꝝ contractuum vel contrahentiū. pŝertim vsurarie prauitatis. quam nouimus tam diuino q̄ humano iure damnatam.

¶ Finit tractatus de contractibus.

Incipit tractatus eiusdem de symonia.

Super materia symoniace labis in collatione beneficioꝝ per papam resoluendo materiā ad radicez scripture sacre. qua dimissa pcurrere ramos opinionum particularium fine caret. ponitur hec vnica conclusio.

Symoniaca labes cōtra ius diuinū vel de symoniaca specie suspectū est in cōferente beneficiū ecclasticum (etiā₃ si sit papa) exigere vel extorquere a beneficiādo/ pmptā pecuniā/ sub titulo pmoꝝ fructuū/ ac impedire possessionē ⁊ officiationē suā quousq₃ soluerit illā pecuniā Deducemus cōclusionē hanc/ primo ex septem suppositionib⁹ fundatis in iure diuino. ¶ Dehinc respōdebimus septē obiectōnibus. ¶ Subinde septez cōsiderationes vel doctrinas adijciemus.

Prima suppositio

Supponit̄ pmo p pbatōe/ q̄ ī bñficio pŝertim habēte curā aiaꝝ sunt hec duo. s. officiū ⁊ bñficiū. Bñficium aūt (sicut dici solet ⁊ verē ē) dat̄ pp officiū. Uñ ad ius ⁊ obligatōez officiādi/ cōpetit ius beneficiū recipiēdi. sicut infra docebit̄/ ex omni iure. Propterea debet obligari quis ad officiandū/ p traditionē ordinis sacri vel al's/ nisi bñficium. i. ius recipiendi sustentatōez vite simul annectat̄.

Secunda suppositio

Supponit̄ pterea/ q̄ officiū ecclasticū qñq₃ sumit̄ p iure officiādi. qñq₃ p obligatōne ad officiādū. qñq₃ vo p ipo actu officiandi. ¶ Est aūt hmōi actus sic describibilis q̄ ē exercitiū₃ aliqd̄ impēsū₃ ad vtilitatē alteri⁹ vel alioꝝ/ p cōsecutōe felicitatis eterne/ ⁊ dānatōis euitatione. Uñ p hāc vltimā clausulā/ differt officiū ecclasticū ab officio tpali vel ciuili. videlicet rōne finis primi seu pncipal'r intēti qm̄ finis prim⁹ officij ciuilis/ ē felicitas seu trāquillitas politica vite pñtis/ officiū aūt ecclasticū habet finē altiorē/ videlicet salutem eternam animarum.

Tertia suppositio

Supponitur insup q̄ hec tria pure sunt spūalia. s. ius ad officiādū qd̄ dat̄ a supiore vocāte vel eligēte. qz nemo assumit sibi honorē s̄m apostolū. s₃ qui vocat̄ a deo sicut aaron. Silr̄ obligatio ad officiandū ↄsurgit ex consensu suscipientis hoc ius vel honorē. Silr̄ actus officiandi/ spūalis ē ratōe finis vel obiecti. et vt freqn̄ter ratōe ipiusmet obsequij. sicut sunt baptisare/ pdicare. ordinare celebrare missam. absoluere. ⁊ ita de reliquis.

Quarta suppositio

Supponit̄ ampli⁹/ tāq̄ sufficiēt' tēpsse determinatū de iure diuino p xp̄m ⁊ p aplz/ q̄ ad officiū ecclasticū sic

trifarie sumptū/ꝓ iure/ ꝓ obligatōe. ⁊ pro ipso ope/correspōdet bn̄ficiū trifarie ꝓportionabiliter sumptū. s. ꝓ iure. ꝓ obligatione ⁊ ꝓ ipso ope. ¶ Unde bn̄ficiū ꝓ ipso iure sic pōt describi. ꝙ ē ius recipiendi sustentationē vite tempalis cōdecentē ratōne sui spūalis officij. ¶ Obligatio aūt ad beneficium pstandū/cōsurgit ex obligatōne. que est ad officiandū. Unde illi qui pure sponte ministrant spūalia/nō semp obligant̄ illis quibus fit hec ministratō. quin habeāt curatos vel plātos ad hoc ipm eis mistrādum obligatos. alioqn dupplici contritiōe vel onere pmerent̄. ¶ Ceterū actus beneficij/actui officij vel exercitio correspondet. ⁊ hoc vtiqꝫ de iure diuino ⁊ isepabili. sicut deducit apl's ex multiplici radice sumpta. nūc a lege scripture. nūc a lege nature. Un̄ sic ait vbi ꝑus. Quis militat suis stipēdijs vnꝙ̄? Quis plātat vineā ⁊ de fructu ei⁹ nō edit? Quis pascit gregem ⁊ de lacte gregis nō manducat? Nunquid ſm hominē hoc dico. an ⁊ lex hoc nō dicit? Scriptū est em̄ in lege moysi. Nō alligabis os bouis triturātis. Nunquid de bob⁹ cura ē deo? An ꝓpter nos hoc dicit? Nā ꝓpter nos scripta sūt. qm̄ debet in spe q̄ arat arare. ⁊ qui triturat/in spe fruct⁹ ꝑcipiendi. Si nos vobis spūalia seminam⁹ nō magnuꝫ est si nos carnalia vr̄a metam⁹. Si alij ꝑtātis vestre ꝑticipes sunt/q̄re nō potius nos? Sed nō vsi sum⁹ hac ꝑtāte. sed oīa sustinem⁹. ne qd̄ offendiculū dem⁹ euangelio xp̄i. Nescitis qm̄ qui in sacrario opant̄/ que de sacrario sunt edūt. ⁊ q̄ altario deſuiūt/cū altari ꝑticipant? Ita dn̄s ordinauit his qui euāgeliū enunciāt de euāgelio viuere. Hec apostolus. imo ꝑ apostolū dn̄s.

Quinta suppositio

Supponit̄ rursus ꝙ in his q̄ sūt symoniaca de iure diuino ⁊ nō soluꝫ q̄ ꝓhibita lege hūana (vt ita loq̄mur more iuristarū) papa pōt cōmittere symoniā/qm̄ diuine legi subijcit̄ sicut ali⁹ ⁊ dum trāsgredit̄ illam/ grau⁹ peccat q̄to maior habet̄. Constat aūt ꝓhibitum esse iure diuino vt illud qd̄ est vere spūale/q̄ratur emi vel vendi sicut de Moysi ⁊ de Simone mago scriptura sacra palam tradit. Et sicut xp̄s ad discipulos loquēs determinat. Gratis accepistis grat[is] date Math. x. Ubi in eodē capitulo determinauerat q̄ dicta sunt de iure beneficij respectu officij dum ait. Dignus est operarius cibo suo. ⁊ Luce. x. dicit̄ mercede sua.

Sexta suppositio

Supponit̄ vlteri⁹ ꝙ lꝫ officio papali. rōne iuris ⁊ obligatōnis ⁊ opis spūalis/cōpetit bn̄ficiū trifarie ꝓportōnabilit̄ acceptū. nihilomin⁹ ipse papa nō pōt qbuscūqꝫ modis voluerit/bn̄ficiuꝫ illud exigē vel extorq̄re. sꝫ iuxta legē diuinā qd̄ iustū ē iuste exequat̄. ⁊ ab omi specie mala sicut iubet apl's. semet abstineat.

Septima suppositio

Supponit̄ ꝯsequēter illud iniustuꝫ eē ⁊ tale q̄le nemo sibi fieri vellet: ꝙ de bn̄ficio iure debito ipi petro ipe det pecuniā pri⁹ ꝙ̄ bn̄ficio vtat̄ ne forte vsurarius sit. Sic aūt ē in casu cōclusionis cuius veritas ex his suppositōib⁹ simul cōbinatis videt̄ eē sufficiēter ostēsa. Cuius deductionis applicatōeꝫ omittimus. q̄ virtualiter ⁊ resolutiue stat in hoc. ꝙ ius suscipiēdi tpalia ꝙ̄cūqꝫ tpalia videant̄/est pure spūale ratōe finis ⁊ obiecti. ꝓpterea bn̄ficium eccl'iasticū. nō magis pōt vēdi ꝙ̄ officium cui necessario cōnexū ē/quale tn̄ officium/nō eē vendibile nemo nescit.

Obiectiones. R

Prima obiectio.

Sed opponit̄ ex radice mltiplici Primo sic ex antiq̄ lege decime decimaꝝ debebāt sūmo sacerdoti a leuitis. Nūeri. xviij. ⁊ Deut̄. xvj. Sic nō min⁹ in lege noua debet̄ hec decimatio vel sufficiēs recōpēsatio faciēda ꝑ inferiores ipi pape. Hec aūt recōpēsatō videt̄ rōnabilis ꝙ fruct⁹ primi āni a q̄libꝫ nouiter beneficiato psoluant̄. qm̄ in hoc papa seruit ecclie/⁊ ita ꝓpter hoc officiū i ꝑmonēdo hoīes sibi debet̄ ꝓ sustentatōne condecenti status sui. ⁊ ad hoc tā ꝑsone ꝙ̄ beneficia possunt onerari.

Secunda obiectio

a Mplius nõ minus põt papa recipe vel petere pecuniã a bñficiato etiã prius q̃ sit in possessione/ q̃ canonici ecclesie cathedral. qui tñ canonici/ de consuetudine recipiũt tã pecunias numeratas q̃ obligatões añ possessionis adeptões.

Tercia obiectio

a Mplius nõ minus rõnabiliter. imo rõnabilius põt papa recipe p̃mas annatas bñficiorum/ q̃ recipiũt vel p̃lati inferiores vel ecclie cathedrales vel aliq̃ religiões. qd tñ ita fieri frequẽtius inuenit.

Quarta obiectio

a Mplius bñficia multa tradũt ad firmã seu p̃siõnẽ ãnuã vel i titulo/ et recipit q̃nq3 ps p̃siõis vel tota p̃sio/ prius q̃ sit de red ditibus aliqd acceptũ.

Quinta obiectio

a Mplius. qr nõ ẽ p̃babile q̃ p tot tẽpora tolerasset ecclia in p̃mouẽtibus et p̃motis/ talẽ exactõez pecuniarũ si fuisset symoniaca de iure diuio. qr nõ solũ qui faciũt mala s3 qui cõsentiũt faciẽtibus s̃m apostolũ digni sunt morte.

Sexta obiectio

a Mplius videt ex his/ q̃ horribilis cõfusio fuisset hactenus i ecclia p̃pt defectum tituli seu iuris in bñficijs. et cõsequẽter in defectu ãministratõis sacramẽtorum ad populos/ p̃pter defectũ vel suspensionẽ ecclesiastice potestatis in ministris.

Septima obiectõ

a Mplius/ q̃lit p̃uideret sic p̃motis papa vel altero p̃mouente/ symoniam cõmittente.

Sequũtur respõ / L

siones ad p̃dictas obiectões.

r Espondendo talibus obiectis dicimus primo q̃ inferũt et cõcludũt aliquas veritates. Ut q̃ officio pape debeat beneficium sufficiens et concedens. Et q̃ ab inferioribus sibi debetur subsidium Et q̃ illud subsidiũ potest vel potuit debitis circũstantijs obseruatis accipi p̃ fructibus inferiorũ beneficiorũ vbi nõ est aliter facta pape sufficiens prouisio. sicut prima ratio satis hoc concludit tam ex iure diuino q̃ naturali/ p̃supposito diuino. Sed q̃ fiat exactio vel extorsio sicut cõclusio loquitur/ ratio nõ cõcludit.

Ad secundã ratõnez

o Einde cũ videt oppositũ concludi per secundã rationẽ de canonicis. Respondet q̃ lata est differentia. quoniam tales pecunie non exigunt a canonicis pro beneficio vel officio. sed p̃ cõmunibus oneribus supportandis. in quibus canonicus ille particeps erit quo ad emolimẽtum cõmune. sicut pro fabrica. p̃ pane. pro pueris de choro. pro clientibus. pro capa et similibus. Non negamus tamen quin apud aliquos/ modus exigendi non sit vsq3quaq3 purus et decens. licet nõ proprie symoniacus.

Ad terciã ratõnem

o Einde tertia ratio concludit cõformiter ad primam. Deberet ergo similis esse conformitas de non exigendo fructus ante perceptionem eorum. sicut nec exiguntur ab illis de quibus ẽ argumentum.

Ad quartã ratõnem

o Einde possumus de quarta ratõe sicut de secũda dicere. et similiter de sequẽtibus quo ad hoc q̃ valde multa (p̃h dolor) fiũt et facta sunt habẽtia malam speciem turpis questus. et in multis symoniacam prauitatẽ sicut et alia vicia/ regnare videmus passim apud hoies. virtutes aũt raro. p̃ptea dicit lex antiqua. Nõ insequeris multitudinẽ ad faciẽdũ malũ. Decẽtiũ est argumentatio pessima. Multitudo facit hoc. igit est licitũ. qm oppositum cõsequẽtis frequẽter et quasi semp stat cum antecedente.

Ad quintã ratõnem

o Einde r̃ndet p̃ hoc ad quintã. Addẽdo q̃ apud bonos p̃sciẽtiosos et eruditos/ quos non excecauit malicia

vel supbie vel adulatōis vel auaricie. talis symoniaca pestis reprobata ē p p̄dicatōes et doctrinas. vbis et scriptis. et nouissime per hoc sacrū cōcilium. s. Constan. iudicialiter ueritate dānata fuit in capite.

Ad sextam rationem

Deniqꝫ p p̄missa patet ad sextā aliqualis responsio. Addēdo q aliqui et si nō oēs potuerūt habere verū titulū in suis bn̄ficijs. et verū ordinē sicut ꝯstat. et hoc ꝓpt̄ excusatōes aliq̄s ꝓbabiles apd aliqs tā platos q̄ subditos. Subditos ei excusare potuit ignorātia iuris et facti. in qbus sup̄mus papa xp̄s suppleuit et supplet i talib9 defectū platoꝝ: stante bona fide subditoꝝ. ¶ Rursus ꝓmotos p symoniacā hanc extortōez /potuit fortassis excusare respect9 redemptōis ꝓprie vexatōis. queadmodum dicūt etiā in simili theologi. q vbi p̄sbyter nollet baptisare puerū positū in articulo mortis nisi pecunia p̄accepta. nec apparet alius potēs vel sciēs baptisare ꝓpter defectum aque vel inunctionis. parētes pueri dare possunt pecuniā. nō qdē intētōe emēdi baptisma. s ꝫ redimēdi vexatōez suam et puero ꝓuidēdi. Neqꝫ per hoc dicēdi sunt ꝯsentire peccato symonie hui9 curati. sicut in materia de vsuris pōt aliqs accipere ad vsuram licite in casibus certis/ q̄uis alteri nullo mō liceat dare. Vn̄ redemptio vexationis videt̄ habere locū nō qdē in acqrendo ius nouū ad officiū vel bn̄ficiū hmōi spūale/ p̄ti apd ꝯferentē. s ꝫ inuenit̄ h̄re locū dū tolli querit̄ impedimētū qd apponitur ne qs iure suo vel [illegible] sita pacifice potiat̄ vel vtat̄. Sic fortassis excusabiles eēnt subditi respectu curatoꝝ vel platoꝝ. dū ꝯpellūtur pecuniā an̄ tradē/ q̄ res spūales eis debite ꝯferant̄. sicut i exēplo priori de baptismo paruloꝝ. de sepulturis. ꝺ mīstratōe corporis xp̄i. de absolutōe sacramētali. de collatōe ordinū. mr̄imonioꝝ et similiū. ¶ Deniqꝫ ꝓ r̄nsione ad septimā rōez/ ꝯsideratio septuplex notabit̄. satis ꝯformit̄ ad p̄missa

Ad septimā ratōez

¶ Prima consideratio.

Symoniaca labes sicut de p se nō est heresis. sic nō aufert a papa necessariō suam potestatē vel ecclesiastice potestatis plenitudinē. imo nec executōez. ¶ Prima pars ideo manifesta ē. quia stat aliquē esse symoniacū ex sola depratiatōe affectus per auariciā remanēte iudicio recto intellectus q sic agere peccatū est. Non est aūt heresis sine depratiatōne intellectus pciꝫ rorem in his que recta fides tradit. Potest nihilominus p̄sumptōne iuris vel operis symoniacus omnis haberi in fide suspect9. ¶ Patet altera pars/ quoniā positiuis legibus suis/ nō est papa subiectus/ vt tales sunt. Qd autē symoniacus suspēdat̄ ab omni exercitio tāq̄ excōmunicatus ipo facto/ positiuū est. quod nō ligat papaꝫ. cum par in parem nō habeat imperiū. Cūm p̄terea sit hoc modo solutus legibus intellige pure positiuis penalibus vt supra ius hoc modo sumptum. ¶ Sic intelligenda est (ꝑut arbitror) distinctio dominoꝝ iuristarū. dum dicūt aliquid esse symoniacū quia ꝓhibitum est in illo casu nō posse papam cōmittere symoniā. plane nulla est ꝓprie symonia nisi ꝓhibita iure diuino. vbi s. conuenit cōtractus iste rerū spiritualiū pro re ꝯmensurabili numismate. do si des vel do vt des. Nihilominus apponitur in aliquibus contractibus nō de se symoniacis pena symonie. vbi verū est q hoc ideo dicitur symoniacū quia lege humana prohibitum. sicut aliquis punit̄ tanq̄ heretic9 p̄sumptōne iuris positiui vel operis qui veraciter est catholicus.

Consideratio secūda

Symoniaca labes in papa/ conferendo prelaturam vel beneficium non tollit necessario ius ad beneficium neqꝫ potestatis ecclesiastice suspendit executionem. ¶ Hec cōsideratio sequit̄ ex antecedenti. quoniā potest papa velle taliter ꝓmotum/ nō incurrere sententias iuris positiui. etiā vbi verā symoniā cōmitteret: ꝯsentiendo symoniace ꝓmotōi sue. q̄uis apd deum non euaderet omnez penam. ¶ Patet aliunde consideratio iuxta ea que dicta sunt circa sextam obiectionē de redemptione vexationis. vel etiam vbi bona fides et simplex in promoto esset. ipsumqꝫ saluaret

Consideratio tertia

Symoniaca labes piculosior ē etsi nō quo ad deū tamē quo ad forū eccle siasticū/ i pmotis p platos inferiores q̄ p papā. ¶ Hoc pspicuū ē in pcedenti cōsideratōe. Attēto q̄ omnis symoniac⁹ ipso iure excōmunicatus est/ cū reliquis penis a qbus nō liberat̄ p ordinariū/ quēadmodū de papa tactū fuit.

Consideratio quarta

Symoniaca labes/ q̄uis posset excusari vl' nō inueniri circa receptōem pecuniar vl' eor q̄ sunt numismate mesurabilia (quēadmodū sunt obsequia vel fauores ⁊ obligatorie pmissiōes circa spūaliū administratōz in lr̄is testimonialib⁹ cōferēdis ⁊ sil'b⁹.) Nihilomin⁹ expedit in his oib⁹ vt obfuet̄ aplica regula. Quantū fieri pōt/ ab omi specie mala abstinete vos ¶ Posset de pma pte deductō fieri p plurima. circa diuersos ordīes ⁊ stat⁹/ circa religiosos cōuent⁹ ⁊ seculares ecclas/ circa platos ⁊ officiarios suos/ circa curatos ⁊ eor vicarios vl' subditos. Fiūt itaq3 plurima a talles hmōi q̄ rectā hre pn̄t intentōz/ s3 mod⁹ faciēdi scādalis e r. vt q2 vid fieri pactio de tpalib⁹. vel negatō spūaliū seu dilatō ppt tpalia vel ex aduerso fieri vidt pp ter tpalia spūaliū collatio exercitiū vel frequētatio vt in missis dicēdis/ vt in horis lucrosis nō alijs frequētandis. Caueat̄ igit̄ hec mltiplex mali spēs: p boni spēm appositā q̄tū fieri dabit̄. q2 nō est nostrū posse scādalis dibus acceptis occurrere.

Consideratio qnta

Symoniaca labes/ cōmodi⁹ euitari pōt p rectificatōz intentōis: desiderādo. s. vl' ponit: ne qs iure suo l're sua pacifice accipiēdo tpalia n̄ vt sūt pcium spūaliū vl' cupiditat nutrimētū. s3 necessarie sustētatōis corpal' adiumētū. Sic itaq3 salubrit̄ illic nō ēē pmutatōez symoniacā. vbi tn̄ pcurrit h⁹. do si des. vl' do vt des. qm̄ he dictōes pditōnales ⁊ causales. si vt ppt ⁊ sil'es. nō notabūt cām pncipalē. sed pōsecutiuā. ⁊ min⁹ pncipalē. seu motiuā vl' adminiculatiuā seu meritoriā vt ibi. Inclinaui cor meū ad faciēdas iustificatōnes tuas i eternū ppt retributōz. Que vtiq3 retributio referebat̄ ad deū ppt pphani sic finis sub fine. Ubi aūt vnū ppt aliud (sic dicit phs) vtroq3 vnū.

Consideratio sexta

Symoniaca labes pōt q̄o ad pterita suscipe puisionē ⁊ medelā p h⁹ sacrū pciliū ppt serenatōez pscia ⁊ aīa saluti talit q̄ aboleat̄ edicto generali qlib3 pene vl' snie iuris positiui p symoniacos edite cū abilitatib⁹ ad bn̄ficia iam obtēta. dādo licētiā insup p pterito. vt qlibet possit eligē cōfessorē idoneū. q eu3 sup oīb⁹ dubijs vl' scrupulis/ in foro pscie absoluat. ¶ Uidentur fortassis hec puisio nimis lata vel laxa iuxta seueritatē ecclasticę discipline. s3 habeat̄ respect⁹ ad imensitatem miscdie dei. ⁊ humanā fragilitatē que mallet sepe saluti ppe/ q̄ bn̄ficio vel statui renūciare ⁊ tolerabilis apparebit ista puisio. aut si de necessitate puniendi sunt aliq nimis notorie scādalosi: nihilomin⁹ de salute cōitatis atq3 plimor cogitet̄.

Consideratio .7.

Symoniaca labes poterit p futuro pseruatōez habere. Cogitet̄ p hoc sacru3 conciliū ne passim ⁊ licenter vt hactenus introeat consuetudo leges debitas vel iam institutas renouādo mutando vel interptando circa collationē omnium spūaliū. tam a capite q̄ a mēbris cum tali moderamine. q neq3 fiat strictior prohibitio temporaliū q̄ oportet in capite vel in membris. sicut factu3 esse pluries existimant in quibusdam. Neq3 rursus pmittatur talis laxatio que vel veram symoniam vel scandalosa3 symonie speciem introducat. hec autē particulariter sit eoru3 qui ad hoc particulariter cōmissi sunt. ¶ Ceterū generale conciliū in qua potestate possit leges huiusmodi pscribere psertim summo pontifici sine lesione plenitudinis sue potestatis/ vtilis est practicatio. de qua si annuerit deus/ al's ⁊ alibi videbit̄. cōcordādo plenitudinem potestatis papalis/ cu3 ipa plenitudine potestatis concilij.

Orationabile Q

cōtra symoniā ⁊ symoniacos re formatoꝝ, offerunt ꝓpositōes q sequuntur quaꝝ declaratio tā scriptis iā edi tis q̄ viua voce poterit apparere.

Prima propositio

Vnis pncipalr intētus recipiēdi tpalia ꝓ ministratōe spūalium / reddit hoīem ꝓprie symoniacū in foro cōsciētie ⁊ ad deum. et si hāc intentōez aptis ad extra mōstret indi cijs / cēsendus ē in eccl'iastico foro symonia cus. vel de symonia vehemēter suspectus.

Secūda propositio

Vnis pncipalr intētus accipiendi tpalia ꝓ amministratōe spūalium tāq̄ ibi sit adeqtio vera p̄cij ad p̄ciū / sicut ē in cōmutatōe tpaliū ad inui cem / reddit hoīez ꝓprie symoniacū.

Tertia propositio

Vnis pncipalr intētus vt pu' red dit hoīez ꝓprie hereticū. si faciat h̄ ex depuato intellect' iudicio. q̄d ta le aliqd possit de facto / aut debeat d iure fie ri ⁊ hoc si ptinacia cōcomitet.

Quarta propositio

Bligat' ministrare spūalia sicut sunt sacramēta ⁊ bn̄ficia eccl'iastica / pōt rōnabiliter ⁊ licite habere respectū ad tpale cōmodū: mercedē ⁊ p̄miū q̄tuis minus principale ⁊ secūdariū.

Quinta ppositio

Bligat' ministrare spūalia ⁊ mini strans ea / habet verum ius ⁊ pote statem recipiendi temporalia: abs q̄ hoc q̄ mendicet ea. Et sub hac intentio ne (licet minus principali) potest vel po tuit / obligare se ad ministrandum spiritua lia. ⁊ pro mercede vel stipendio vel cibo et sua sustentatōe / recipere temporalia. sicut exemplificari posset in omni statu eccl'iasti corum tam seculariū q̄ religiosoꝝ a maio ribus ad infimos.

Sexta propositio

Bligat' ministrare spūalia ⁊ ministrās ea / sub spe vl' expectatōe vl' intētōe q̄ recipiat tpalia ꝓ sustētatōne mi nistri ⁊ mercede vel cibo operarij / nō ideo cō uincit' symoniacus. sicut nec ille q̄ dat tpa lia sub spe recipiēdi spūalia. immo staret q̄ peccaret nō tradēdo ea. sicut i casu ministrās peccare posset abijciēdo vel reprobādo ta lia dona seu poti' mercedē ⁊ stipēdia.

Septima ppositio

Ecclesiastic' ministrās ex debito sue p̄ latōis vel officij baptisma. cōfirma tionē. eucharistiā. cōfessionē. ordi nes. extremā vnctionē. sepulturā. ⁊ ita de reliquis spūalibus. non ideo conuincit' sy moniacus / si ante vel post ministratōez / re cipiat temporalia ab illis quibus ministrat spiritualia.

Octaua ppositio

Ecclesiastic' / officians ex debito bn̄fi cio suo. sic frequētādo horas cano nicas. vel exeqas mortuoꝝ / nō ideo ꝯuincit' symoniac' / si recipiat aut recipe in tēdat / distributōes tpales assignatas illis q̄ talib' assistūt officijs etiā dum aliqn̄ sub hac intentōe mercedis vadit ad aliqd offi ciū eccl'iasticū al's ꝓ tūc nō iturus. Exēpli grā si cuilibet / etiā religioso q̄ interessz ma gne misse in eccl'ia Constan̄. q̄tidie distri bueret' vnus florenus. cōstat q̄ multi inter essent q̄ modo nō intersunt. nec al's intellent nec ideo symoniaci cēnt iudicādi.

Nona ppositio

Ecclesiastic' p̄latus aut alius cōfe rens bn̄ficia eccl'iastica / nō ideo cō uincit' symoniacus / si recipiat a be neficiatis aliqua tpalia.

Decima ppositio

Extirpatio symonie / nō ita dz pcu rari q̄ ducant' hoīes i maiora picu la ⁊ scādala / p nimiam symonie re strictōz vbi nō ē vel pōt nō ēe symoniac' / si habeat' intentōis vera directio. Nec ita q̄ eccl'ie vel eccl'iasticoꝝ dotatio / debita iure

diuino/exactiet vł fraudet̃/ſub hͦ reforma
tionis pretextu/velut a demonio meridiano

Undecima ꝓpoſitio

Xtirpatio ſymonie/ꝑmo facięda ē
e cordibꝰ hoim̃. oſtēdēdo q̃lit̃ in cor
de vel intentōne ſymoniaca ꝑuitas
ꝯmittit̃. ꝛ q̃lis debeat haberi cordis inten
tio/dū in miſtratōe ſpūaliū fit vel expectat̃
temporalium receptio.

Duodecĩa ꝓpoſitio

Xtirpatio ſymonie/ab eccleſia ſan
e cta dei/in capite ꝛ in membris/ſalu
brius facienda ē/inducendo hoies
ad timorem dei. ꝛ ad cuſtodiã mandatoꝝ
ſuoꝝ ſ̃m legem euangelicã. q̃ꝑ ꝑ ſolam iuri
um penaliū conſtitutōnez. quoꝝ multipli
catio forſitan magis eſſet reſtringenda/ q̃
augenda. multa em̃ reputant vel puniunt
tanq̃ ſymoniaca/que ſymonie ratōem pro
prie nō includunt. ꝛ ita faciunt viaz domi
ni artam magis q̃ oportet.

Onitur ad declaratōez ꝑmiſſoꝝ ꝓ
p nūc/al's poſita hec vnica diſtinctio
¶ Reſoluēdo materiã de ſymonia
poſſumus inuenire diſtinctōez quadrupli
cem/de intuitu vel reſpectu cōmodi tem
poralis pro ſpirituali. ¶ Poteſt em̃ intui
tus ferri ad tp̃ale cōmodū. Primo tanq̃ ad
precium rei ſpūalis. quaſi ſit adequatio va
loris vnius rei ad alterã/ ſicut eſt in emptō
ne ꝛ venditōe ciuilibus. Poteſt ſecūdo fer
ri intuitus ad cōmodū tp̃ale tanq̃ ad mo
tiuū principale dandi ſpūalia. vel ad finē
vltimū in quo ſiſtit intuitus ſpūale confe
rentis. Poteſt tertio fieri intuitus cōmo
di tp̃alis/tanq̃ ad motiuū minus ꝑncipa
le vel ad finē ſubordinatū ſub vltimo fine.
Poteſt quarto ferri intuitus cōmodi tp̃a
lis tanq̃ ad rem debitã iure diuino pro ſu
ſtentatōe illius qui ſpūalia ſubminiſtrat. iu
xta doctrinã xp̄i ꝛ apoſtoli ꝙ dignus ē ope
rarius mercede ſua. ¶ Tūc ad ꝓpoſitum
dicimus ꝓ reſpōſione ſuccincta ꝛ ſolida ꝙ
primus intuitus ꝛ ſcd̃us/ ſunt vere ſymo
niaci. de iure diuino ꝛ humano. Et ſi con
currat error intellectus ꝙ. ſ. talia pñe fieri.
ſicut in primo dicit̃ vel ꝙ licite fiant ſic po
nitur in vtroq; modo: tūc incurrit̃ hereſis
ꝓprie dicta ꝛ habēdi ſunt ſymoniaci tales
heretici ꝓprie dicti ſi ſint ꝑtinaces. Dicimꝰ
ꝯſequēter. ꝙ ſi ferat̃ intuitus tertio ꝛ quar
to modis: ille poteſt eē licitus. imo lauda
bilis ꝛ meritoriꝰ ac debitus. Hoc tñ atten
to ꝙ obſeruet̃ illud apoſtoli. Ab omni ſpe
cie mala abſtinete vos. hoc ē ꝙ adminiſtratō
ſpūaliū/facta ſub altero tali intuitu/nō ap
pareat fieri ex mō ſuo. intuitu primo vel ſe
cundo. vt ſi nō exercent̃ ſpūalia: ſi nō pri
uentur tp̃alia. aut ſi turpiter exigant̃. ꝛ cū
ſcandalo. ꝛ auaricie nota. in quibus caſibꝰ
poſſent haberi ſuſpecti de ſymoniaca pra
uitate ſic agentes. ꝛ hoc ꝑſumptione iuris
vel facti. ꝛ poſſent in hoc caſu ipſi tanq̃ ta
les iudicialiter euocari.

Finit.

Opuſculū eiuſdem

de ſolicitudine eccliaſticoꝝ. ad fratres cele
ſtinos/cōtinēs. lxviij. particulas.

Uerit̃ reſpōſio ſup dubijs ſeq̄ntibꝰ
q vñ crebro ſolicitudies ꝯſcientiarū
in eccliaſticis ꝛ religioſis oriūt̃.

¶ Primū dubiū. Si liceat eccleſiaſticis
maxime religioſis/dum cōferunt̃ eis tp̃a
lia/ſe ꝛ ſucceſſores ſuos obligare ad certa ꝛ
determinata ſuffragia in miſſis vel alijs
officijs eccleſiaſticis. ſicut habet vſus ꝯmu
nis? Solutio ꝑticula. xij. que ꝑſupponit
alibi tractata de ſymonia.

¶ Secūdū dubiū. Si liceat omittere ta
les obligatōes ſine reatu peccati mortal'. ꝑ
ſertim quãdo vident̃ grauiores q̃ oportet
ex euentu vel aliunde? Solutio particula
xij. et a. xix. vſq;. xxxij.

¶ Tertium dubium. Si melius eſſet ꝙ
conferentes temporalia ſtarent in ſola ge
neralitate pro ſuffragijs habendis. et ſi ad
hoc ꝛ quomodo monendi ſunt? Solutio
particula. xvij. et. xviij.

¶ Quartū dubiū. Si in caſu ſcd̃i dubij
neceſſaria ſit ꝛ ſecura diſpēſatio ſupioris ꝓ
lati vel pape vel ordinarij? Solutio parti
cula. xxviij. vſq;. xxxij.

¶ Quintum dubium. Si liceat eccleſia
ſticis bene ꝛ ſufficienter fundatis recipere
nouas obligationes cum augmento ſerui
tij? Solutio ꝑticula. xxxiij.

¶ Sextū dubiū. Si liceat ſine augmento ſ

fruitij/ ita q̄ non plures dicantur misse vel obitus ꝛc. q̄uis hoc intendant temporalium collatores? Solutio particula .xlix.

¶ Septimū dubiū. Si liceat admittere sup fratres iam fundatos/ alios qui habeant speciales cellas ꝛ obligatōnes ad suos institutores alias q̄ reliqui fratres? Solutio cum .viij. ix. x. et. xij. dubijs particula xxxiiij. xxxv. xxxvj.

¶ Octauū dubium. Si liceat se obligare q̄ omnis fructus spiritualis in missis ꝛ alijs que obligatus dicet/ cedat in vtilitatem temporalia conferentis?

¶ Nonū dubiū. Si tātū ꝓsunt suffragia dū fiunt ꝓ pluribꝰ quātū si fierent pro vno vel paucis. ꝛ p̄sertim illi qui facit.

¶ Decimū dubiū. Si debēs vnā missā possit alios adiūgere sine defraudatōne illius qui missam petit aut instituit.

¶ Undecimū dubiuz. Si necesse sit sp ꝓ specialibꝰ fundatoribꝰ ōrōnes facere speciales. maxime dū hoc instituerint licet nō specificādo modū ꝛ quis modus tenebit? Solutio particula. xxxix. cum .v. se.

¶ Duodecimū dubiū. Si liceat ꝓ loco solēniori in sepulturis vel ꝓ alijs pompis exequiarū/ pacisci verbo vel intentōne/ de maiori temporaliū collatione.

¶ Tredecimū dubiū. Si discrete faciunt obligantes se ad suffragia ꝓ alijs. qm̄ inde minus valent vt videtur ꝓ seipsis. et non est comparatio temporalis ꝯmodi ad spirituale. Solutio huius ꝛ .xiiij. particula. xlv. cum tribus sequētibus.

¶ Decimūquartū dubiū. Si caute faciunt religiosi/ qui leuiter admittūt ad participationē oīm beneficiorꝫ ꝑ illos qui benefaciunt eis vel qui petunt.

¶ Decimūquintū dubiuz. Si obligatꝰ ad ōrōnes vocales/ sit absolutꝰ ab obligatōne dū eas dicit sine attentōe vel deuotōe vl' affectōe aut solicitudine? nā attētō est quedam solicitudo. Solutio istius ꝛ sequentis particula. lv. vsq3 ad finem.

¶ Decimūsextum dubiū. Si sufficit generalis intentio qua vult ecclesiasticus vel religiosus orare specialius pro benefactoribus q̄ pro alijs super qua specialitate quātificanda se refert ad deum/ qui ponderator est mentium?

Prima particula

Nolite soliciti esse. Matthei .vj. Luce .xij. Iubet hoc supremus abbas noster Iesus xp̄us/ in cuius spiritu salubriꝰ instituti clamamus Abba pater. Consonat apostolꝰ eius magnus prior in religiōe cristiana dicens Chorinthijs/ in ꝑsona omniū. Uolo vos sine solicitudine eē. Sed mox subintulit vtilē ꝛ necessariā de solicitudine distinctōez ne vel sibij ꝑi vel alijs consortibꝰ suis/ cōtrarius videtur. quorꝫ ꝑmo frequēter ad solicitudinē ꝯtra desidē inertiā/ exhortatur. Ait eīm. Qui sine vxore ē/ solicitus ē que dn̄i sunt. quō placeat deo. qui aūt cum vxore ē/ solicitus ē que mūdi sunt.

Particula secunda.

Ecce habemꝰ solicitudinē ꝛ solicitudinū. Una est dei. Altera mundi. Una sp̄ualis. altera tp̄alis. Utraq3 siquidē bona. Alioqn culpata fuisset vxoratorꝫ cū sua solicitudīe ꝯditō. ꝑma tn̄ melior atq3 diuinior/ adeo vt vacatio dici possit ꝛ dicat tā h̄ q̄ ab ap̄lo .j. Corin. vij. Uolo vos inquit sine solicitudīe eē. Et alibi ad Phil. iiij. Nihil soliciti sitis. Et per psal. dn̄s. Uacate inqt ꝛ videte qm̄ ego sū deꝰ.

Tertia particula

Felix ista solicitudo vacās. ꝛ vacatō solicita. q̄lē hr̄e licet decet ꝛ expedit illos p̄cipue q̄ celibes eē sine tribulanti iugo vxorꝫ nedū elegerūt s3 vouerūt. quales vos elegit ꝛ assumpsit abbas noster xp̄s (o p̄res ꝛ fratres celestini) q̄s ad p̄ns alloquit' solicitudo dilectōis mee quā sui impulit q̄stiūcularꝫ stimul'/ z elus vester religiosus solicitus iuxta verbū ꝓpheticū. Michee .vj. Ambulare cū deo suo.

Quarta particula

Sensit itaq3 vester in dn̄o timor diuinus vis est ꝑm p̄h̄m reddere timentem solicitum. Sensit inq̄ q̄ quēadmoduz frustra fuisset assumpta solicitudo vacās deo/ si qua dā retrospectōe seu tergiuersatōe corrueret in mōi solicitudinē: ita nō tm̄ vana esset quasi finez nō assequens

vocatiōis/veꝝ dānabilis indicaret ꝛ reproba/ſi ī dānabilē reprobāq ſolicitudiſ peccatric: foueā p̄ceps labet. q̄lē diſſuadꝫ marie ſmo ꝑpoſitus. Nolite ait xp̄c ſoliciti eē ꝛc.

Quinta particula

q Quereret forſā nouitioꝝ aliqs q̄ ſit [illegible] q̄lis hec ſolicitudo culpabilis Nā de tolerābili mūdanoꝝ ſatꝫ inſinuatū ē, ꝛ de quadā alt̄a ocio ſctō ꝯdiuiſa videt āmonita ſꝫ nō criminata fuiſſe illa marie ſedentis ad pedes Jheſu ſoror martha. Martha inq̄t iheſus ſolicita es ꝛ turbaris erga plurima. porro vnū eſt neceſſariū. At vero tota cōmonitiōis xp̄i ſeries/cū expoſitoribus ſuis in illa ꝓhibitōe ſolicitudinis ſicut Mattheus ꝛ Lucas referūt dat intelligi ſolicitudinē malā eſſe q̄ nō ē prudētꝫ et ſagacis ꝓuidētie neq̄ neceſſitatꝫ. ſed ē vel diffidētie ł ꝑfidie ł cupiditatꝫ curioſe ꝛ anxie de q̄bus nō ē mō ꝑ ſingula differendū.

Sexta particula.

S v Seniamus igr̄ ꝑ compēdiū ſtatim ad pie ſolicitudinis veſtre in dn̄o q̄ſtiōes, q̄ ſolicitudinē reformidāt impiā. dū piā imo neceſſariā cogūt amplecti. Manet apud vos (o p̄res et fratres) ꝓfundo corde firmata monitio apoſtolica Hebr̄.xiij. Sint mores ſine auaricie ꝯtēti p̄ntibus. Nihilominus aſpicitꝫ illa eē ncēaria q̄ ꝯcedit idē apl's.j. Timoth.vj. Hn̄tes alimēta ꝛ q̄bus tegamur his cōtenti ſimus. Bene ſuades/ o magne prior apl'e. placet id qđ apponis his ꝯtēti ſimus Attn̄ alimenta ꝛ ea q̄bus tegamur oportꝫ hr̄e. Nō aūt hoc ipſū totū/ vel labore nr̄o. q̄ diuinis mācipamur officijs/ vel hoſtiatim mēdicādo q̄ nequaq̄ diſcurrere ꝑ vicos et plateas inſtituimus/obtinere fas nobis eſt Benigꝫ nihil equius ſm̄ omnē legē eſſe deducit aplus.ij. Coꝝ.ix. qm̄ qui altario deſeruit d altario ꝛ viuat.

Particula .7.

v Ue mūdo a ſcādalis. ve ſcādala ſpargētibus vbilibꝫ demonijs. In via hac qua ambulabā ꝯqueriť ꝓpheta abſcōderūt ſupbi laqueū mihi Et rurſus. Iuxť iter ſcandalū poſuerūt mihi. Electa eſt ecce ſub triplici religionis voto via paupertatis vt ſolicitudo noxia diuitiaꝝ. cruentās ꝛ enecās vitaret. Electa via caſtitatꝫ ꝑpetue ꝯ ſolicitudinē alligātē vxori cū tribulatōe hmōi. Electa via derelictōnis ꝓprie volūtatis ꝑ obediētiā/ꝯ ſolicitudinem tot dubitationū/tot ſcrupuloꝝ. tot diſcriminū. qualia ꝓpria volūtas ſe dū ducere vult ſe ſeducēs incurrit ¶ Pudet heu pigetq̄ recordari quātis ꝛ qualibus apud nōnullos detrimētis/oīa ſunt in oppoſitas exorbitationes euerſa ſubuerſaq̄. Jā heu nimis apparet vitas ꝑabole xp̄i. q̄ mō dudū hec relegerēt lecta ē in ecc̄ia de imūdo ſpū. q̄ cū exierit ab hoīe. tandē redit ꝛ adducit ſeptē ſpūs nequiores ſe dū inuenit domū vacātē. nō quidē vere ſꝫ ſola ſimulatiōe. ſicut ꝛ ſolis extrinſece ꝓfeſſionis ſcobis ficte mundata eſt.

Particula .8.

e Et vtiq̄ nequā [illegible] imūdus ſpūs cupiditas. q̄ radix omniū maloꝝ ꝛ idolo ꝛ ſuitus ab apl'o. ꝛ mammona dr̄ iniq̄tas a xp̄o. Sꝫ nōne neq̄or eſt ſimulata paupertas q̄ ſub voti velo latēs tota diuitijs inhiat. tota ſolicitudinibus expungit. ꝛ intus [illegible] eſt ꝯtinuis miriſq̄ modis lacerat. cruētat diſſipat. Cui nāq̄ poterit eē dubiū ſolertꝫ attendēti/q̄n ſpiritus auaricie nequā iā ſecū adduxerit ſeptē ſpiritus. i. vniuerſitatē vicioꝝ neq̄ores ſe. Simulata quippe (ſicut ait aug°.) eq̄tas/duplex eſt iniq̄tas. nō ſecus hoc loco. dic q̄ [illegible] cta ꝛ vota paupertas nō ē paupertas ſpūs. non paupertas v̄tutis. nō amica bonis moribus fragilitas. ſꝫ duplex iniq̄tas. q̄ ꝛ vere cupiditas ē ꝛ ſimulatio. Nec hic ſiſtit. Sed ꝓgrediens/iſtic voti fractionē/fundatoꝝ defraudationē/ ꝓximoꝝ factis dictis ꝛ exemplis ſcādaliſationē inueniet. Demū ſubiꝫ illud ve xp̄i/dictū phariſeis/ ꝑ talibus ī religione penitus lapſa verſātibus. quales ꝫ ſolos plāgimus. Circuītis mare ꝛ aridam vt faciatis vnū ꝓſelitū. i. nouitiū in religione. ꝛ cum factus fuerit/facitis eum filium gehēne duplo q̄ vos. Eccleſiaſtici. v. quoniam diſplicet deo infidelis ꝛ ſtulta ꝓmiſſio. ꝛ melius eſt nō vouere. q̄ poſt votū nō reddere.

Particula .9.

Siste tandem aīa siste calamū quem indignatio tua rapit vltra longe q̄ inchoando ꝓposueras. Et que doctrinā bonam datura eo/distraheris sat yra q̄ nulla vnq̄ orōne nisi declamationis acrimonia/satis erit reprobanda. Reuertamur ad ꝓgressum finis intenti/resumentes illud vn̄ arripuit nos malorum recogitatoꝝ (p̄sertim apud nos paucos nr̄i tp̄is religiosos) anxius dei timor. xp̄ianaq3 pietas/ꝛ miseratio fraterna. Illud erat apire/quo pacto /paupertas religiosa/vacaret absq3 solicitudine victus ꝛ vestitus. Interueniūt fateor ꝛ vos interrogando fatemini/plures crebro pūgitiui ꝯscientiarū scrupuli: nō sinētes timorosos fratres implere cū pace vbū xp̄i cū apostolica monitione nolite soliciti eē.

Particula .10.

Sunt aūt in gn̄e/tres ī ꝯdsitōē victus et vestit⁹/nequā stimuli. vn⁹ symonie. alius vsure. alt̄ fraudulentie. ¶ Solicitat̄ nimirū timorata mēs: ne forte misceat se inf̄ dantē tp̄alia ꝓ spūalibus recipiendis. ꝛ ecōtra labes symoniace prauitatis. ꝛ hoc vnq3 frequēter (ve ve) ꝯuenit/quum nō habet directio. dū lumen intentiōis nr̄e que dr̄ oculos corporis omnium actionū nr̄aꝝ/est tenebre. ¶ Solicitat̄ īterea/ne in redditibus compandis. qz nō semp inueniūt̄ ad ꝑpetuū/reddat̄ contractus vsurarius/ex adiecta ꝯditione seu pactione d̄ facultate totiēs quotiēs redimēdi ¶ Sup hac vo duplici q̄stiōe solicita scrupulosaq3/pn̄t hūi q̄dā opuscula nr̄a/nuper edita. si tn̄ cū magnis taliū tractatorib⁹ visa fuerint numerāda.

Particula .11.

Superest ad pn̄s inuestigare ꝛ inuentos tollere (q̄tū inuenerit sator boni seminis xp̄c) zizanioꝝ fraudulentoꝝ aculeos. q̄s latebrosa nocte dū dormiūt ꝑ negligētiā hoīes. supseminat inimicus hō sub obtentu ꝯdsitiōis victus ꝛ vestitus. Hoc etiā p̄cipue vīa ꝑ questiunculas solicitudo/scire desiderat. ¶ Et quoniam defraudatio directe contrariatur iusticie. tot modis inueniemus defraudatione quot iusticiā fieri. oppositoꝝ q̄dē eadem ē disciplina. Dr̄ aūt iusticia v̄tus ad alteꝝ vel sicut ad alteꝝ. reddēs vnicuiq3 qd̄ suū est. Porro iusticia ample sumpto vocabulo/compat̄ ad deū ꝛ ad ꝓximū. imo et ad seip̄m sicut ad alteꝝ. put in pnia fit. dū spiritus carnem subijcit fuiturti. Sic erit defraudatio. vna ad deū. altera ad ꝓximum tercia quasi metaphorice dicta ad seipsum Et primitus d̄ ꝓximi defraudatiōe (quia notior est) videamus. ꝛ conclusiōes deinceps inseramus.

Particula .12.

¶ Conclusio prima.

Solicitudo pia ꝯferentis tp̄alia defraudat̄ si sua intētio a recipiente nō seruet̄. hoc enī ꝓprie sonat fraus ꝛ dolus/dū p̄tendit̄ vnū ꝛ fit alteꝝ. Sic dr̄ de testatore q̄ fraudatus ē/si sua differat̄ aut nō impleat̄ intētio. neq3 tamē accipiēda est de quauis intentiōe. Nō enī cadit s̄b obligatiōis recta lege nequā intentio si saluti ꝯria. si moribus absona. si ī deteriorē exitū/eius obs̄uatio sit ventura qualis eēt intētio palā symoniaca vel vsuraria vel iuri p̄iudicās alieno. vel deo sanctisq3 suis. non honesta.

Particula .13.

¶ Conclusio secunda.

Solicitudo pia ꝯferētis tp̄alia/dirigi dz ad sustentationē ministri illius tp̄alē faciēdā/a quo spūalia requirūt̄. Iste siqdē iustus ꝓprius ꝛ verus ē titulus suscipiēdi spūalia. Et h⁹ supponatur ex pn̄s taq̄ deductū sufficient̄ in materia de symonia cum de directiōe cordis forma daret̄. At mero plerūq3 fit/vt mētiat̄ iniquitas sibi. nūc ꝑ ignorantiā affectatā et iō culpabilē. nūc ꝑ negligētiā q̄ nō rātā solicitudine q̄rit agēdoꝝ veritate. Expedit igit̄ ad pticulares descēdere casus. non q̄dē ad oēs aut singl'os. hoc enī nob̄ ē impossibile q̄m varij sunt sine numero. et ita varij q̄ vna circūstātia q̄nq3 posita q̄nq3 deficiens iudiciū sapiētis variare cōpellit. ꝛ hoc cū admiratiōe paꝝ sapiētis. nec ad ola circū-

spicientis. Quesiuit vnus anachoritarum a quodam pie. Pater debeo temptationes admittere aut prius eas abijcere? Admitte inquit. Accessit alter cum eadem petitione. Abijce inquit nec admitte. Nonne contraria videri possunt admitte, non admitte? Sic apud sapientem Prouerbiorum xxvi. Ne respondeas stulto iuxta stulticiam suam. Et ibidem. Responde stulto iuxta stulticiam suam. Sic in euangelio demonstrandis et non monstrandis operibus bonis habes.

Particula .14.

Via in re colligitur vnum tam frequens error in moralibus iudicijs venit. Sunt qui solis intendunt generalibus regulis, vt sunt prouerbia et autoritates sanctorum. Sunt qui ad sola singularia dant se totos nullam ad prima principia resolutionem facientes, quia vel nesciunt, vel negligunt, aut toti litterales et sine spiritu carnales sunt, vel excecat eos propria malicia hec aut illa. Sunt alij circumspecti similiter et prudentes qui singularia caute colligunt, et sapienter ad regulas resoluunt generales colligentes pariter quod fuerit ratio date legis quamque per eleuationem mentis ad regulas diuinas, quamque ad humanas. Primum fit per virtutem quam vocat Aresto. gnomicam. Alterum per epikeiam quam dicere possumus bonam equitatem. Et quoniam rarissimi sunt tales circumspecti (requiritur enim cum eruditione longus experientie vsus) non expedit passim ab omnibus querere solidum pro moralibus consilium, neque similiter presumere illud dare quisque debet presertim non habita cum suis circumstantijs omnibus veri casus forma que queritur.

Particula .15.

Et certe frequens istic ab inquirentibus solet interuenire defectus. Et cum ius ex facto oriatur quid mirum si in responsione fit deceptio? Non quidem semper ex respondentis, sed ex inquirentis vicio, aut crebrius propter fantasiam parum instructorum, qui se paralogisant decipiunt et sophisticant, putantes casus aliquos esse similes quos ex vnica quandoque circumstantia addita vel remota vel non attenta constat prius esse dissimiles vel aduersos. Exempla tacta sunt. Et apud medicinam dandam patet hoc vicium dum vnus sibi visus arroganter peritus in hac aut hac medicina danda, applicabit vnam receptam ad morbos ex causis oppositis ortos, non attendens quod illud quod sanat calcaneum non sanat sed excecat oculum.

Particula .16.

Mittamus narrationes super hac re vulgares, nec referamus quod iustam pinde rationem, vel non valeant aduocati prendere omnem casum omnem ad [illegible] delatum iustificandum decipiunt. Et veniamus ad alias conclusiones cum suis modificationibus, inuestigando precipue, de intentione sustentantis ministrum ecclesie que et qualis sit tenenda, et que et qualis sit tenenda per eum qui sustentatur et recipit siue sit vnus siue sint plures secularis aut religiosus.

Conclusio tercia.

Particula .17.

Olicitudo pia conferentis temporalia si vult potest in sua generalitate suffragia requirere. Et sub hac intentione sola stando non minus merebitur sepe apud deum quam particularius exigendo. Non habet prima pars dubitationem. Secunda pars vtinam spiritualibus oculis quales sunt oculi columbini sponsi et sponse in canticis aspicerentur quoniam apud illos perspicuum esset qui cognoscunt omnia benefactorum omnium quantumlibet occultorum premia reposita apud deum propter quem et in quo fiunt. Verum pauci sunt spirituales huiusmodi qui non miscere curent grano purissimo caritatis illud seminando quedam zizania vanitatis. Fitque illud virgilianum. Infelix lolium et steriles nascuntur auene. Audi conformiter illud euangelicum quod simul exorte spine suffocauerunt semen verbi et fructum bonis operis.

Conclusio quarta.

Particula .18.

Olicitudo pia conferentis temporalia potest et debet amoneri clam aut palam per predicatores aut alios super premissa veritate pro directione puriori intentionis sue. Suadenda quippe sunt bona cum dissuasione malorum. Nihilominus obseruetur illud antiquum prouerbium. Ne quid nimis, quia qui nimis emungit elicit sanguinem. Nimis exacuens ferrum quandoque vel hebetat vel consumit ipsum. Sate

gens deniq3 totū quicqd seuerit aut messuerit purū eē/ nō hñs aliqd zizanioꝝ neq3 palearū. qdni frustra qdni stulte sepe conet et dāno se fatiget. Nūqd eligibilius ē granū aliqd vel impuꝝ/ q̄ nullū colligere? Quocirca dicam⁹ pnter. ¶ Conclusio. v.

Particula .19.

Solicitudo pia pferētis tpalia/ pt cū bona venia imo ꝛ cū gr̄a/ pditiōes certas appone explicatiuas intentiōis sue. ¶ Sufficere in p̄mis dz ad psēsū hui⁹ vitat/ vsus toti⁹ cois eccie. q̄ sic bz ꝛ recipit. cui si qs detrahit impudet se decipit. ¶ Sūt aūt tres pditiones ꝓpē qs pie pōt pferēs appone limitationes certas. Una pcernit psonā recipiētē. Alta psonā pferentē. Tercia psonā affinē vel attinentē

Particula .20.

Attende ꝛ videb expediēs eē psone recipienti/ q̄ limitet ad certa suffragia. qtinus reddat animus eius mag solicitus debitū solue. ꝛ intentionē suā in deū dirige. Quatinus ꝑterea maneat ei⁹ pscia securior. q̄ poterit cognoscere q̄ obligatōe soluta/ qetus manet. Nec puipendēdesē due rōnes iste. Quib⁹ addit ēcia. Cōstat nāq3 apud deū q̄ nouit oia. q̄ ꝛ dicit. Ego ds ꝛ nō mutor. nihil esse necessitat apire nr̄as intētiōes ꝛ affectōes expone. Hoc g reqrit ꝓpē nos orantes. vt scz exhibeamus nos tales nobisipis/ qualē cupimus eē deū nob. pios. amicos. sed nos compatiētes. ꝛ ita d reliqs affectibus. Sed qs nesciat/ q̄ orās plus mouet ꝛ afficit in se ipo/ dū ad pticularia respicit. dū benefactorū munera/ dū obligatiōes/ dū intentiōes dū necessitates cōsiderat/ q̄ in quadā vniuersitate se tenēdo.

Particula .21.

Videb rursus circa psonā pferētis expediēs eē frequent ꝛ necessariū aligū suffragia limitare. Primo si ad illa suffragia teneat vel ex voto. vel ex sacerdot iniūcto. vel ex alterius testamēto legato vel mādato. Certū ē pinde suffragia eccle vel singulari psone/ nō tātū valere p mille aut oībus. quātū si p vno fiant ꝛ hoc ad pñs supponat ex alijs opusculis. Nec ē ptrouersia qlisciq3 apud doctores d suffragio satisfactiōis ꝛ redēptiōis/ sicut exēpla ciuilia ꝛ qtidiana puincūt d debēte cētū fr̄acos q̄ liberaret cētū p se soluta. si addit secū dece socijs in pticipatōe liberatiōis: ꝓpria eius tātū dē liberatio traderet.

Particula .22.

Videb deniq3 circa psonā affinem vel attinentē psone pferēt/ referre q̄ plurimū/ si viderit et senserit p successiōes tpm ꝛ generatōnū/ q̄ talis parens eius vl affinis talis fuit pie solicitudinis/ vt p se ꝛ suis talia fieri pstituēt pietat officia. Nōne mouet ac cōmouet pinde pces cū gr̄arū actiōe ꝛ laudibus ad deū referre? Nōne pbabile ē eidē animādū fore? vt quēadmodū ille fecit. ita ꝛ ipe faciat. Deductio latior pz aduertēti. ¶ Cōclusio. vj.

Particula .23.

Solicitudo pia/ pferētis tpalia pt cū bono corde nedū in suffragijs pditiōes appone. sed cū hoc loco certa ꝛ honorabilia sue sepelitiōis eligere? cū appēsiōe insignioꝝ seu tituloꝝ pscriptōne iux sui status qlitatē. sic de pōpa funeraliū diceret. ¶ Sed q̄ hec conclusio p deductiōes. Et qm̄ inueniūt sāctissimi pres talia curasse. Nā pie recogitata/ cedūt oia ad honorē magnificū dei ꝛ eccie tā militāt q̄ triūphātis. Et ad fidē spem quoq3 resurrectiōis astruēdā ꝛ increduloꝝ pfutationē pficiūt. ¶ Ueritas ē/ talia oia puerti nūc in bonā nūc in malā pte. p facietiū. p pferentiū. p recipiētiū. p inspiciētiū. p interpretantiū. diuersa ꝛ aduersa qlitate. neq3 omnino alit inuenies in opatiōibus hūanis extrinsecus exhibitis. Ad qd adduci pōt illud comicū. Talia sūt oia/ qualis ē anim⁹ vtētis. Quēadmodū de diuitijs aut paupertate dixit sapiēs: q̄ sub a paupis fm cor ei⁹.

Particula .24.

Fundamentū suscipit hoc loco felubeerrimū illud xpi pceptum ab aplo repetitum. Nolite iudicare. Qd vtiq3 de talibus ad vtrūlibz indifferētibus intelligit esse pceptum/ vt qui man-

stu eat/non manducantē nō spernat. ⁊ econtra. Qui offert tpalia/nō offerentē nō spernat. Hinc abbas pastor/dic inquit sp̄ tibi tu quis es. Et ne iudices queq̄. Sic ⁊ saluabit humilitas. ⁊ curiositas supba/ periculosa temeraria ⁊ inquieta confundet.

Particula .24.

Conclusio septima.

Olicitudo pia conferētis tempalia defraudat si nō impleat obligatio vel pmissio vel cōuentio secum facta. cessante causa legitima/non implendi. Conformiter ad primā conclusionē est hec septima cōclusio. Restat solū difficultas in assignatōe causaꝝ seu casuū. quibus ꝗn pōt ptermitti a recipiēte/illud qd conferens instituerat. Una causa est necessitatis. Altera maioris vel vrgentioris vtilitatis. Tercia p dispensatōnē supioris autoritatis. Que duplex ē. vna supma pape. alia ordinaria platoꝝ.

Particula .26.

Ecessitas incumbit/nūc ex impotentia vel infirmitate recipientis. nūc ex fortuitis demolitionib⁹ ecclesiaꝝ et dissipatiōibus hereditatum atq̄ redditūū/quibus sustentādus erat minister ecclesiasticus. cuius beneficiū qd dabat ꝓpt officiū si p̄sus deperijt/nō videt astrictus remanere suitio. nisi fortassis obligatio remaneat aliunde.

Particula .27.

Ro maior aut vrgentior vtilitas ꝓuenit qn̄q̄ per tpis successū Ubi oportz (iux verbū iuristaꝝ) q alia rō reformet pactū. Nec ē illud mirabile insolitū. vel impossibile cū in iuramētis ⁊ votis generalit emissis de futuro/plerunq̄ sic eueniat. vt que generalit ꝓmissa bona eē videbant/fiat in casibus pticularibus/vel nō obseruāda vel mutāda. qꝛ noxia sunt. vel inutilia moribus. vel dissona ecclesiasticis ritibus. seu boni maioris impeditiua. Suppetunt exempla frequent si qs aduerterit. vt si quotidie dicēda sit missa d requie/ veniet dies natalis dni. dies resurrectionis eius. dies penthecostes. Cōueniunt parrochiani ad audicionē misse q̄ tūc forte nō habet ab alio. puto nullus diceret tunc cantandū rē de requiem.

Particula .28.

Tenderent vtinā conferētes tpalia/quid plus honoris ⁊ celebritatis affert circa diuinum religiōis cultum ⁊ viderent q aliqn̄ fructuosius eēt p suffragijs habēdis/fundare die obit⁹ sui missas vel alia suitia/que d sanctis sūt aut de tempe q̄ si in solis funeralibus suitijs sisteret. Quēadmodū si fiat vnū annuale iuxta ritum ⁊ significationē missalis. quotidie videt hē plus deuotiōis in suscipiente. qm̄ natura sic habz/vt identitas vel assidua similitudo/causet fastidiū. Nihilominus oportz iux ⁊ ꝓpter p̄missa/pias cōferentiū ⁊ recipientiū ꝯuentiōes/nō leuit abrumpe/sed tractare reuerenter. Quāuis nō est arbitrandū oēs huiusmodi cerimoniales institutiōes. obligatorias eē sub pena peccati mortalis si transgrediat/qꝛ nec de alijs constitutiōibus longe essentialioribus ordini monastico/hoc est sentiendū. Cōtemptus aūt nihil solicitus sup impletione taliū/crimen habz tā apud monasterium seu collegiū/q apud singulares.

Particula .29.

Eterum d dispensatiōe supioris additū est p tercia causa. quoniā non omniū est passim tales casus descindere sub regulis generalibus emergentes ad platos spectat interptatio iuridica. ad doctores scholastica. psertim quādo pōt esse rationalis dubitatio d duplici casu priori. necessitatis vicz ⁊ maioris vtilitatis. Grandis vo nunc aperiri posset discussio sup hac materia dispensationū ⁊ cōmutationū/tam in respectu dispensantiū/q in ordine dispensationē querentiū ⁊ recipientium q̄ specialē postulat sepatumq̄ tractatum. sicut ⁊ quedam alia/cursim hic pertransita.

Particula .30.

Jeamus vnū hic ⁊ nunc p expedienti tutius esse sp assumere dispensationē supioris seu cōmuta-

tionem. que vt haberi cōmodius possit p̄curandū est ab auctoritate papali/ p̄sertim i religionibus exemptis/ q̄ det aliquis ab eo substitutus. sit de religione. sit alius qui facultatem habeat toties quoties videbitur dispensandi. ad quē facilis pateat accessus. Hoc consiliū in alijs etiā casibus p̄scientie scrupulosis/ salubre ē. sint illi casus occulti. sint publici. sint sup pctīs. sint super penis et irregularitatibus pctōꝝ.

Particula .31.

Emum papa rite consultus/ non se reddat difficilē cōcedere talia q̄n et vbi nō apparet fraus vel laqueus ista querentiū. nō in velamē false libertatis malicie. sed serenationē consciētie et dilatationū viarū penitentie. Qua in re colligit ex consequētī de p̄ticularibus exemptionibus a p̄latis ordinarijs/ q̄ frequēter noxie sunt. nedū p̄pter p̄iudiciū iuris alieni. nedū p̄pter conturbationē ordinis ecclesiastici et hierarchici. veꝝ p̄pter incōmodum collegij sic exempti. Cur ita? quia nimirū p̄clusit sibi recursū facilē/ ad p̄latum ordinariū dum q̄stuit quasi libertatē excutiendo iugum suū.

Conclusio octaua.

Particula .32.

Olicitudo pia/ temporalia p̄ferentis si ordinauit missā eē dicendā (exempli grā) die lune p̄ seipō defraudat p̄ recipientē sic oblatū/ si per talem missā p̄ altero. siue fiat hoc ex p̄ore. siue fiat ex obligatiōe vel susceptiōe subsequenti. Rō p̄spicua est p̄ deductionē ad impossibile vel inopinabile. Da siquidē ita eē/ q̄ vna missa sufficiat p̄ duobus/ dabis obsequēs q̄ sufficiat et liberabit. p̄ tribus. p̄ decem. p̄ centū. p̄ mille. et ita p̄ quodlibz. et p̄ toto mūdo. Dabis vlterius q̄ nō erit melior conditio p̄curātis sibi missā peculiarē. Dabis deniqz q̄ pro vna missa/ potuerunt centum habite sub voto sub promisso. sub iniuncto per forum penitētie vel alterius iusticie/ solui. Cur ergo tot presbiteri. tot misse constituuntur? cum vnus sacerdos cū sua missa vnica satis eēt pro omnibus.

Particula .33.

Eilet addere forsitan aliquis: q̄ recipiēs dū habebat prius ad sufficientiā p̄ sustentatōe status sui vel ex beneficio vel p̄rimonio vel pie collato/ fraudat et peccat. [illegible] p̄rimū q̄: se cum tota rō cōferēdi tp̄alia ministris ecclesiasticis videat eē/ sua sustētatio nō diuitiarū accumulatio. vel ornatus pompaticus. Sz hec assertio durior est q̄ oporꝫ sup qua meminimi pridē in quadā lectōe q̄suisse. Deniqz q̄lis et quāta sit mēsuratio sufficientie status nō pōt sub arte tradi. Nā qd̄ vni parum ē fit alteri nimiū. imo fit in eodē p̄ varietate tempoꝝ et circumstātiarū. talis varietas q̄nqz rōnabiliter. q̄nqz vero culpabilit. dū quis accipit et ascēdit statū/ sibi moribusqz suis et meritis improportionatū. faciens sibi nō de necītate virtutē sed de vicio necessitatem. Adde q̄ recipiunt aliq̄ tp̄alia/ p̄ter vel vltra necītatē p̄ntem. aut nō p̄ solo statu recipientis. sed ad alioꝝ p̄uidā p̄itaqz releuationem. Conclusio nona.

Particula .34.

Olicitudo pia/ cōferentis tp̄alia p̄curādo sibi missā inf̄ casū p̄iarem nō defraudat. si p̄sbyter recipiens/ adiūxerit alios in orōnibus suis publicis aut secretis/ vt in memēto/ aut si offerētes (vt solet) post euāgeliū r̄cipit. Moderat hec cōclusio p̄cedentē ritū sic ecclesie p̄uat et exercet caritatē. quā rursus a terrena cupiditate discernit. Deniqz doctorum conciliat apparentē in aliquibus discordiam/ cuius aspectus ad diuersa huius ad hec illius ad ista/ vertebat.

Particula .35.

Ueramus a cōferente tp̄alia questiones aliquas. vt ex sua r̄nsione veritas magis emineat. Ex p̄mo viso frater vt in missa quā p̄ te dicit cōstituis: nulla dicat locū suis alia penitꝰ orōe q̄ pro te: puto r̄ndebit sicut et r̄ndere debebit/ q̄ hec fieri nō p̄hibꝫ. Uis rursus frater q̄ in memēto tā p̄ viuis q̄ p̄ defunctis nullus cōmendatus habeat nisi tu et tui? R̄ndeat oporꝫ q̄ hoc nō intēdit. qūi

institutioni ecclesie iam ipse repugnaret. ¶ Quis preterea qꝫ volentes ad offertoriū venire quatinus ipi misse pticipes sint/ repellant: certe nec hº dicet si ritū eccl̄iasticū plene cognouerit. ¶ Quid vis igit̄ tibi frater fieri ꝑ peculiari missa tua? Si rñderit volo. tota mea sit. tota cedat in spūalē vtilitatem meā. tota valeat ad remissionē pctōꝝ meoꝝ ꝛ satisfactiōis debite vel iniuncte redemptionē. ¶ Sꝫ an hoc ita vis frater: qꝫ sacerdos nihil sibi mereat̄. nihil seipm iuuet. nihil ꝑ seipo satisfaciat/ nihil demum rependat obsequij parentibus/ nihil benefactoribus/ nihil cōmēdatis. Silr̄ ꝛ tu conferas nihil ecc̄ie toti militāti. Nolo dicet ꝛ iure dicet. ¶ Quid superest igit̄: nisi referre quātitatē suffragij deo q̄ ꝛ qualis tibi debita ē nolito murmurare. sciet ꝑfecto sciet ille q̄ mōtes ponderat in statera. tua sibi dona mēsurare. ¶ Adde qꝫ in oblacōne tua fortassis alij sūt melioris ꝯditiōis vt participēt/ q̄ tuijpse. Quō petes? hoc inquā mō: qr de bonis eoꝝ. vno mō vel alio male q̄sitis facis elemosynā. facis fundationē. dilatas pompā tuam. facere vis nomē tibi/ aut modestius sentiēdo loqnēdoqꝫ. tu debitor es parentibus p̄rie. benefactoribus. deniqꝫ vniuerse coroni sctōꝝ. ¶ Patꝫ igit̄ sub hº interrogatiōis ꝛ missionis typo cōclusio declarata. ¶ Conclusio decima.

Particula .36.

Sollicitudo pia conferētis tempalia nō defraudat̄ si iux consuetudinē ecc̄ie quā ip̄e scit apponatur vnus obitus (exempli grā) cum suo certo die fundato. ¶ Da oppositū dānabis oēs fere cathedrales ꝛ collegiatas ꝛ parochiales īmo ꝛ monasteriales ecc̄ias. Contradices insup rōni q̄ nō vult vt cuilibꝫ cōferenti aliqd/ ꝑ suo obitu fiāt sp exeqe speciales/ qm̄ sepe modicū ꝛ insufficiēs ē qd offertur ad sustētatōꝫ ministroꝝ. Et obligatio ð obitu faciēdo ꝯditionē recipit (ꝛ si non sp explicet̄) implicitā. Itē nec dies anni sufficerent si cuilibꝫ soli certus dies obit⁹ aut etiā aliū de instituēdis eēt seruādus. Si vo talis conferens tempalia nesciret cōsuetudinem ecc̄ie put ipsimet ð collegio seu corpore suo sciunt ꝛ fert̄ intentio sua qꝫ obit⁹ annuatim fiat pro se solo tali die. nihil tamē explicat sup hoc. tunc ad hunc bona fides ꝛ equitas recipientiū saluat̄ in sua consuetudine. Si aūt fiat mutuus ꝛ expssus consensus int̄ dantē ꝛ recipientē: nō apparet qꝫ cōsuetudo militet vt alē obitus cōiungat̄ iux modū septime ꝛ octaue ꝯclusionū. ¶ Conclusio vndecima.

Particula .37.

Recipiēs/ defraudat crebro semet ipm in receptione temporalium. Quāuis videatur eē regula iuris qꝫ nemo sibijpsi sicut nec volenti aut cōsentiēti faciat iniuriā aut fraudem. nihilominus inuenitur per metaphoram hominis ad seipm fraus sicut ꝛ iusticia. Et hoc ad p̄sens supponatur. Et tāgamus in facto modos aliquos. ¶ Primo si mentitur iniquitas sibi ꝛ primo. dum non implet nec implere pposuit que pmisit. satis est ei si pecuniam vndecūqꝫ collegerit. quasi dicens sibimet illd metricū. Promittas facito. qd enī pmittere ledit? Pollicitis diues quilibet eē potest. At uero dum lucrum querit in bursa. damnū acquirit eternū in anima sententia est Augꝰ.

Particula .38.

Facit aliam sibi defraudationem sub interpretationis cuiusdā velo latentem. Dum se iudicem constituit in causa ꝓpria sue obligatiōis. Commutans illam ꝑ voluntatis arbitrio. Aut dum suffragia non plus agit ꝑ benefactoribus ꝛ fundatoribus q̄ ꝑ ceteris quibuslibet dicens sibi satis esse suam in generalitate sola intentionem continere. quoniam sciet distribuere deus put volet ꝛ qbus volet ꝛ q̄tum volet. Exemplum de paupere/ debitis insolubilibus obligato: qui liberat se cedendo coram iudice suo oībus bonis suis. Posita videt̄ hec doctrina sub fine cuiusdā opusculi ð valore orōnis: addito de quadā Melania nobili romana exemplo. Uerꝫ nō ita sub vniuersali regula ꝟmo factus ē/ qn distinctionē discretionēqꝫ recipiat. Propterea dicamus viceuersa: casus aliquos: qbus expedit ꝛ qnqꝫ necē est: intentionē ad pticularia traducere.

Particula .39.

A

Onstat in primis q̃ licet deus nō egeat intentiōe nr̃a vel oratione ꝑticulari: sicut nec alijs bonis nostris vt alijs benefaciat/ nihilominꝰ vult ſm ordinē sue sapiētie dare aliqua: dū specialiter ad ipm̄ dirigamus orōnes nostras. qualia nō esset daturus sine illis: vt nō sint vacua sapiētie sue opera: iuxͣ verbū sapientis. ¶ Constat insuꝑ q̃ novit deus ponderare merita intentiōes ⁊ corda conferentiū tempalia. dat tamē aliqua cōferentibus dum fiūt orōnes ⁊ suffragia postmodū ꝓ ipis: que ⁊ qualia nō daret si dimitterent̄ nec fierent. Patz in illis qui constituunt in suis testamentis aut aliūde certas pecunias restitui vel dari pauꝑibus. qui licet sic ordinādo possint mereri nō tamē ꝓficit eis ⁊ alijs tantūdem hec voluntas: nō sequente effectu sicut sequente. qm̄ in casu maneret iste ordinans adhuc ad restitutionem posterius obligatus.

Particula .40.

Oncedimus vltra q̃ recipiēs tpalia pōt habere aliquotiēs orōnes feruētiores ⁊ deo placētiores: dūz nō faciteas in particulari ꝓ his aut illis ꝑsonis. imo tradit Hugo d̄ sancto victore in suo de orōne. Et trahit̄ satis ex verbis sancti anthonij: q̃ orō tunc ē acceptissima deo: dum omniū ⁊ sui ipius obliuiscit̄. nec scit quid petit: ꝓpter quendā in deo raptuz ⁊ subleuationē vel ascensum. Nō aūt modo loquimur d̄ orōne tali. sed potissime n vocali. sup quā ⁊ de qua cadit vt plurimū obligatio: dū ꝓ suffragijs tpalia conferūt̄

Particula .41.

Clamus o vtinā ꝑsuasum hr̄ent homines seculi: quātū sit accepti or oratio talis ꝑ deuotos silentes ⁊ quietos. quātū preterea sua ad deum eleuatio etiā iocundissima ꝓrsus et suauissima plus impetrat apud deum/ plus eundē placat/ plus soluit de penis debitis. plus d̄ meritoꝝ gratijs impetrat. q̃ sola talis exercitatio corpalis in vigilijs supra moduz et canticoꝝ multiplicatiōibus/ q̄ sepe plus ex turbant cerebꝝ: et tedium gignūt/ q̃ deuotionem inducāt. Qualia ꝑ ꝓphetā notauit aliqn̄ dn̄s dicens. Aufer a me tumulū carminū tuoꝝ. Non ideo tñ vt culpemus ita loquimur. sed vt rōnale fiat obsequiū. Et bono vni melius aliud ꝑferat. Necz semꝑ anialis homo ꝑualeat. ⁊ spūalē ordinē nō recto dijudicet. Sed quid? vt hoīes sunt (ait quidā) ita morē geras priuilegiū q̄cꝫ paucoꝝ officia leges ⁊ iusticia non mutat plurimorum.

Particula .42.

Addamus q̃ in certis casibus/ nō expediret/ vt recipiens tempalia hr̄et ad conferētes ꝑticularem nimis aut frequentē recogitationē. Docz hꝰ exemplū magni pr̄is Arsenij. qui rogatus a quadā nobili matrona vt sui recordaret̄: Ora inquit deuz vt deus deleat ex animo meo memoriā tui. Pōt itacz tales aliqn̄ recordationes/ plus orantē suis fantasijs impedire/ q̃ deuotionē augere vel purā efficere/ reuoluendo.

Particula .43.

B

Subiungamus cōsequēter/ q̃ ex humilitate laudabili/ pōt fieri corā tali aliqua cessio oīm bonoꝝ spūalium in manibus suis ꝓportionabilit̄ ad foꝝ extrinsecū d̄ tpalibus bonis rōne debitoꝝ. ⁊ hoc ex ꝯsideratōe tot exactoꝝ quibus obnoxij sumus/ et qui nō ꝑmunt ⁊ quodāmodo suffocāt/ dicentes ex oī pte. Redde qd̄ debes. vt sunt creatio. recreatio redemptio. debitoꝝ totiens facta remissio Preterea tā crebra/ nūc vno mō/ nūc altero īmediate ⁊ mediate facta receptio. Quo casu paup homuncio sic dep̄hensus ⁊ angustiatus/ dicere pōt ad deū. Dn̄e vim patior rn̄de ꝓ me. Tu inquā qui ꝓciū nostrū es nostra iusticia. nr̄a redemptio. Redde creditoribus meis quō vis ⁊ scis. dūmodo vita gratie in paupertacula hac me sustentes ⁊ satis est.

Particula .44.

Porro nullus debz in dubitationē vertere/ qn ꝑticularis intentō ⁊ attētio directa deo ꝓ istis aut ꝓ

alis sit efficacior ꝛ laudabilior plerūq;. Pri
mo ex gratitudinis ꝟtute. et ingratitudis
euitatiōe. Secūdo ex augmēto deuotōnis
affectualis. quā naturalit' habz parere bñ
ficioꝝ recordatio si grā dei ꝯiungat'. Dici
solet ꝛ verꝝ est/ ꝙ particularia magis mouēt
imo consiliū est ꝓ duris ꝛ indeuotis: vt p
cogitatiōes tales/ semetipos afficiāt ꝛ durꝝ
cor emolliāt. Tercio qꝛ fit obligatiōis cer
tior impletio ꝛ ad serenationē ꝯscie satis va
lens dū experit' homo se fecisse vl' facere qd
tenet' ex ꝯuentiōe. Demum nō impedit' ex
hac ꝑticulari recogitatiōe/ cessio fieri gene
ralis qualē notauimus. sed iuuat.

Particula .44.

Conclusio duodecima.

Recipiens tempalia pōt iteruz de
fraudare seipm dū maledictionē
incurrit: qua dr. Maledictus q
partem suā facit deteriorē. Verꝝ est ita qꝫ
ꝙ opus spūale factū ꝓ satisfactiōe nō va
let tantūdē ꝓ multis sicut ꝓ paucis ceteris
paribus. Obligās igit' se ad satisfaciendꝫ
ꝓ alijs/ nō tantūdē facit pro ꝓprijs suis de
bitis in hoc mūdo vel i purgatorio: ꝙtum
si ꝓprie liberationi totus insisteret. Stabit
ergo ꝙ ꝓ receptiōe sustentatiōis huius vi
te mortalis laborabit in purgatorio penas
luens multis annis. Quāuis in casib' mul
tis charitas ad ꝓximū exhibita pie/ recom
pensare valet hmōi dilationē liberationis
ꝓprie in augmento pmij vite eterne. Dum
pterea fecit se homo pauperē ꝓpter deum
ꝛ salutē ꝓpriā/ dum rursus fecit aliūde sibi
amicos de māmona iniqtatis. dedit quoqꝫ
vt reciperet ꝛ recepit vt daret.

Particula .46.

Adderet hoc loco materia d mēdi
citate corpali/ vtrum vicz oblige
tur recipiens elemosynā sub titu
lo mēdicitatis/ hoc est solo titulo ꝛ respectu
naturalis defect' absqꝫ alia recompensatōe
seu redditiōe mutua tpali vel spūali. alio
qn nō eēt vera mēdicitas sꝫ cōmutatio q
lis ē in ceteris ecciasticis redditu atis. Vtꝝ
inquā talis mendicās tutius ꝛ liberius vi
uat apud deū ꝛ hoīes ꝙ alij q nolūt eē con
tenti solo hmōi paupertatis titulo. sed obli
gatione iuri diuino ꝛ naturali ꝯsonā vo
lūtarie ꝯiungūt. imo ꝑiter laberet' hec in
qsitio si stāt isti duo tituli parit' in eodē ꝛ ꝓ
eodē: mēdicare ꝛ dorū vicē sub obligatō
nis pacto repēdere. Deinde ꝓfūdius fodi
endo aut cogitādo/ pulcer vitatū thesaur'
ꝛ fulgor apparet oculis nō infectis. sed ad
exitum ꝓposite conquisitionis/ iam sermo
festinat.

Particula .47.

Conclusio decimatercia.

Recipiēs defraudat se dum acci
pit officiū incessiōis: ipe qui deo
displicet ꝛ ē in pctis totus. Fue
rūt q dixerūt mlta et tribilia circa materiā
istā de pctōribus ecciasticis/ vt ꝙ sūt fures
ꝛ latrones in tractatiōe ꝛ dispēsatōe ꝛ rece
ptiōe tpaliū/ ꝙ nō faciūt fructus suos/ ꝛ ꝙ
tenēt' ad restitutionē. nec pñt inde elemo
synā facere. cū multis silibus qꝫ aliq sunt
expsse dānata q erāt de errore albigensiū ꝛ
waldensiū ꝛ nouissime wicklefistarum ꝛ
huissitaꝝ q sumpserūt occasiōes errādi ex
odio ꝛ zelo nō ꝟm sciam. ꝯtra discolos mo
res ecciasticoꝝ quos intuebāt' magis dete
stando ꝛ cū indignatiōe. ꝙ miserando cū
pia orōne ꝛ modesta redargutiōe. Argu
endo pterea ꝑ silitudines dispēsatiōis tem
poraliū ad spiritualia que non semꝑ eisdē
pedibus currūt.

Particula .48.

Oncedim' aūt ꝙ ecciastici pctō
res pñt in multis casib' face fruct'
bñficioꝝ aut religionū suos. ꝙuis
ad ꝯsecutionē vite etne/ nō sūt digni pane
q vescūt'. ꝙuis insup nō ita satisfaciant deo
sicut iusti. Sed multa d's ꝯcedit ingratis.
Nōne pt exēplū in pctō debēs decē solidos
ꝓprio satisface sibi nec obligatus remanere
Nōne posset etiā noīe alteri' debitoris q̄si
mediator solutōꝫ hāc offerre. Possumus
ita iudicare d pctōib' ecciasticis: ꝙ tā noīe
ꝓprio qñqꝫ/ ꝙ in ꝑsona eccie cui' mīstri sūt
pñt se ꝛ alios adquitare. ꝙuis nō stat eos
eē tales ꝛ saluari vel mereri.

Particula .49.

Conclusio decimaquarta.

R Ecipiēs tpalia/se defraudat ⁊ pximū dū supinducit ad redditus iā ɔstitutos/nouas p alijs obligatiões/poribꝰ incōpossibiles aut eaꝝ distractiuas. Sūt q̄ sup pō rē fūdationē exempli grā decē fratꝝ sic recipiūt nouos/vt fructium nō hinc augeat. Sūt q̄ recipiūt sub tali pacto/ꝙ in oēm euētū/debeat sp fieri fructiū p collatoribus vltimis/etiā vbi deficerent ea oīa q̄ tradiderūt. ¶ Cōstat ī his casibus ⁊ silibus/defraudari pores/ q̄lit ipsi posteriores defraudātes/nō vellēt sibi fieri p eis ɔsequētes.

¶ Conclusio decimaquinta.

Particula .40.

R Ecipiēs tpalia dū defraudat se ⁊ pximū/ dr interp̄tatiue defraudare deū qm̄ deus ē pnceps supmus/curā hñs hoim. ⁊ reputās sibi bene vl male fieri qd eis fit/⁊ inde ɔsurgit meritū nrm apud ipm. Facit ad hoc pabola illa d opibus misicordie cōmemorandis in die iudicij. Uerūtamē appropriatius dr aliqd in defraudationē dei fieri/dū directe ⁊ immediate dimittit illud qd ad gloriā suam celebrandā ⁊ recolendā fuerat institutum

¶ Conclusio decimasexta.

Particula .41.

R Ecipiēs tpalia p̄sertim coitas p se ⁊ successoribus/dz cū bona fide ⁊ sagaci discretōe diligent in recipiēdo ɔsiderare pmo qd licz/ secūdo qd decet/tercio qd pōt ⁊ expedit/nedū ad pñs sed etiā ad futurꝫ. Euenit itaqz sicut ī agētibus iter longū ꝙ paruū pōdus in se/in pncipio aut p pauco tpe sit tolerabile: qd p successionē ɔtinuā redditur velut importabile. Sic de pūis ⁊ paucis suffragijs dū vel iungūt alijs vel ppetuant/possumꝰ inuenire.

Particula .42.

D Ade ꝙ memoria hoīm labilis est Q̄ p̄terea si ɔuenientes nō defacili suā attentionē applicāt ad insolita. Q̄ insup custodiēda ē q̄tū cōmode fieri pōt vniformitas apud fratres. sicut ī cibis vestibus aliocꝫ cōuictu. sic in officio ⁊ cantu aliocꝫ ritu. ⁊ ita de ɔsiderationibus hmōi. ¶ Fiūt nihilominus frequentē obligatiões in oppositū. aut p̄pt inaduertētiā incōsiderationēcꝫ recipiētiū. aut vigēte penuria. aut p̄pt complacētiā ɔferēntibus faciendā. aut qr nō audēt recipiētes apponere ɔditiões p seip̄is licitas decentes ⁊ expedientes. ¶ Quare sic: qr nō placerēt ɔferentibus. quales sūt carnales et spiritualium nō capaces maxime eoꝝ q̄ regularis disciplina ɔstituit aut reqrit. Deniqꝫ fit hoc p pter auariciā recipiētiū ⁊ eoꝝ turpē questū q̄ casus/palā statim hꝫ culpā. siue fiat in augmentū p̄ter necc̄ariū iā fūdatoꝝ cenobioꝝ. siue multo amplius si q̄rat noua fieri fundatio p fas. perqꝫ nefas ad faciēdū sibi sub religiōis augmento famā vbi potius ignominia dici debꝫ. q̄ fedis innit fundamētis.

Particula .43.

S Unt alie intētiões viciose q̄s nō oportꝫ oēs hic nūerare. sicut d publicis raptoribus. d vsurarijs. de obligatis ad restitutionē certā. q̄ putant p fūdatiões se q̄tare. qd aptū ē potius semet inuoluere. nō aduertētes vbū illd tremendū sapiētis. Qui facit elemosynā de suba paupis q̄si q̄ victimat filiū añ prēm. Constat aūt ꝙ recipiētes ipos/par pena ɔstringit. si nō maior aliqñ. quāto spūaliores et exēplares sapiētiores insup ⁊ timoratiores eē debēt. Proinde q̄ ad restitutiōes incertas tutior ē receptio. maxie dū supioris auctoritas iūcta erit. Quāuis sit hoc ī loco aliqd mōstro silē circa debēte restituē. cū sciant qbus ⁊ q̄lit. q̄s citius induci videb/pare cētū titulo fūdatiōis alicuiꝰ/ꝙ decē restituere. Adeo pna ē vanitas dilige vanitatē adeo cor humanū pnū ē q̄rere mendaciū.

Particula .44.

U Erū qr de p̄terit̄ nisi p quāto p ciūt ad cautelā futuroꝝ/nō ē ɔsiliū. Supest vnū inē cetā remedium gñale iā tactū. vacꝫ supioris iterp̄tatio. Pro futur̄ vo/sedula ⁊ crebra recogitatio cū mutua collatiōe senioꝝ. vt deinceps ab omi specie mala q̄tū possibile fuerit/semet abstineāt. qm̄ ds nō eget fraudibꝰ aut dolis nrīs. vt vel colat crebrius. vel abundan

liūs suos alāt: aut cultores hos vel illos mltiplicet/q̄ mltiplicatio nō magnificet le ticiā. Sz dū facit de sup̄fluitate aut supero gatōe nccāriā obligationē/affert inqetā et sepe dānabilē solicitudinē. ꝯ p̄assumptum vbū q̄si p themate. Nolite soliciti eē ꝛc.

Particula .44.

Edamus ad p̄terita p vberiori doctrina d̄ solicitudīe: q p̄ma ꝛ v̄a solicitudo ē q̄rere regnū dei ꝛ iusticiā eius. ac p̄inde iux petri āmonitionē. oēm solicitudinē p̄icē in deū. qm̄ ip̄si cura ē de nob. Attn̄ in q̄rendo regnū dei ꝛ iusticiā eius q̄ alit̄ in regula monachali videt̄ appellari opus dei opus diui seruitij/ multe se scrupuloꝝ solicitudines ingerunt tres noīatim. Una qm̄ affligit̄ q̄nq3 supra vires corpus. Alt̄a q remanet ariditas q̄dā mētis. Tercia q euagatio cordis cōpesci nō pōt. ac exinde videt̄ oīs fructus perdi vel peccatum cōmitti.

Particula .46.

Uerit hāc solicitudīe scrupulosā vbū bti Bern̄. de mō psallēdi. q̄ nō satis videt̄ apd multos explebilis. ꝑp̄t tres istas rōnes. dicit eni̅ sic Moneo vos dilectissimi. pure sp ac strēnue. diuinis ītesse laudibus. Strēnue qd ē vt sicut reuerēt/ita ꝛ alacrit̄ dn̄o assistatis/non pigri/nō somnolēti/nō oscitātes/nō parcētes vocibus/nō p̄scindētes v̄ba dimidia nō integra trāsilietes. nō fractis et remissis vocibus muliebre quoddā balba d̄ nare sonātes/s3 virili vt dignū ē/ꝛ sonitu ꝛ affectu voces sācti sp̄ūs dep̄romētes. Pure vo/vt nil aliud dū psallit̄ q̄ qd psallit̄ cogitet̄. Sp̄ūs eni̅ sāctus/illa hora gratū non recipit quicq̄d aliud q̄ debes: neglecto eo qd debes obtuleris. Psalmodiā nō multū ꝑtrahamus. sed rotūda ꝛ viua voce/ cantemus Metrū ꝛ finem versus/simul intonemus ꝛ simul dimittamus. punctū. nullus teneat sed cito dimittat. post punctū bonā pausam faciamus/nullos ante alios incipere ꝛ nimis currere p̄sumat. aut post alios nimiū trahere vel pūctum tenere. simul cantemus. simul pausem9 semp in auscultando. Hec ille.

Particula .47.

Onfitemur expediēs eē: ꝑp̄ē mlīstructos aīis līales aliq̄ dicē. Et p̄mo q h' ē exhortatio n̄ p̄ceptio Moneo vos inq̄t. Sz cū aliq̄ videt̄ afferri q̄ diuā obligatoꝝ īsinuāt. vt illd. sp̄ūs eni3 sctūs illa hora gtū nō recipit ꝛc. In q̄ dcō difficultas maior pēd3. qm̄ d̄ nō p̄cēdo vocib9 nec remittēdo. ꝯstat q corpal' excusat debilitas. Jlle p̄cipue q̄ turbatioꝫ capit' l' lesioꝫ iudicij rōnis affert cui p̄iculo supiores rō vigilātia tenēt̄ i vniuers' ꝛ singul' occurrē. q̄ facto/nō oport3 ī alia vexatiōe l' corpali nimiū pios eē. Sz d̄ labore ꝛ dolore et d̄ vexatōe corpali letari ī sp̄ū. ꝑp̄t mercedē quā vnusq̄sq3 recipiet s̄m suū laborem/ sic q̄ hō nascit̄/sicut auis ad volatū.

Particula .48.

On p̄cētes inq̄t vocib9/certe n̄ isuadet vocē clamosā. Nō talē q̄ venaꝝ/q̄ cerebri/q̄ vitaliū ruptiua sit. Nō deniq3 cōp̄hēdit debiliores. In q̄lū numero scribēs Bern̄. sepe fuit ascriptus. Aliodn tanta scribere eū vel dictare/ clamor ille cōtinuatus nō tulisset.

Particula .49.

Tuero d̄ vocal̄ orōnis attētōe mlta/mlta dixerr/multa scp̄sert tēptauit vo n̄ra solicitudo si posset h' difficltas ad pauca claraq3 r̄solui. Et occurrit nob distinctio tal'. ¶ Sē i orōe vocali tria. vnū p mod mā̄e. aliū p mod forē terciū p mod finis q̄ cū fora sepe coincidit Mā orōnis ꝯsistit ī vb. fora ī sēsu v̄boꝝ. Finis ī eleuatōe mēt' ad deū Et fī finis duplex ē. vn9 fūdat9 ꝯformit̄ ad sensū v̄boꝝ. q̄ pōt dici finis primus. alius ē fūdatus vndecūq3 p diuersa/lic3 nō ꝯria. Ex q̄ distinctione elicūt̄ ꝑpōnes q̄ sequūt̄.

Particula .60.

Ateria orōnis/ cadit p̄ncipaliter sub p̄cepto. sic q orans absoluit̄. siue cogitet actualiter siue non/siue vagetur mente vel corpore. dum proferat orationis verba. vel ꝑferentes audiat. iuxta qualitatē orōnis. Aliodn nō eēt sola

lis omnis caro. Et patz exemplis et explanatiõe pceptoꝝ diuinoꝝ vt d ieiunio ⁊ honore parẽtũ. q nõ ideo sũt pctã si nõ fiat ex grã. Si nõ impleat sp intẽtio pcipiẽtis ⁊ finis. sicut alibi pz latior deductio. Sic eniz dicimus/ ꝙ agẽs opus penitẽtiale p ↄfessore impositũ. q̃uis hoc fiat in pctõ/ non tñ tenet iterare. vt exẽpli grã dare iteꝝ sex solidos. vel ieiunare. vel orõnes certas repetere. veꝝ ẽ ꝙ talis satisfactio/ nõ ẽ reconcilians deo ꝓpt impedimẽtũ pcti. ⁊ tñ rõne operis ẽ adquitãs hoc ẽ ab obligatiõe soluẽs. etsi nõ sit deo recõciliãs tñ agens nõ ideo peccat. q̃uis sit in peccato.

Particula .61.

Ensus orõnis/ nõ cadit sub pcepto. vt recogitet sp vel intelligat. Patz de illitterat[ ] ⁊ idiotis. Patz de cãticis in tubis ⁊ organis. Patet de passibus obscurissimis canticaꝝ maxime ꝓphetaliũ de quibus accipit mystice ꝙ tenebrosa aqua in nubibus aeris: ⁊ iteꝝ: Nubes ⁊ caligo in circuitu eius. Pz insup de multis scripturis hñtib9 in supficie verba carnalia q̃ plus incitarẽt recogitata mẽtes imperfectoꝝ/ ad lubricitatẽ (q2 nõdũ spiritualis sensus capaces sũt) ꝙ ad spũalem deuotionẽ. Sunt alie narratiões qdã valde steriles in supficie litterali/ hñtes tamẽ aliquid spũalis suauitat[ ]/ si nõ apud illos apud tamẽ alios pfectos qui forti meditatione sciũt sugere mel d petra. oleumqz de saxo durissimo quales inueniũt paucissimi. Ceteris vo/ quid nisi fastidiũ vel nauseam vel mentis ariditatẽ taliũ discussio ⁊ ruminatio sola ꝓferret vel afferret.

Particula .62.

Ropterea dicamus consequenter ⁊ conformiter ad sanctum Thomam ⁊ rationẽ: ꝙ finis in oratõe principalis/ est eleuatio mẽtis in deum mediate vel imediate. directe vel indirecte. pncipaliter vel occasionatiue. Orans vero q non potest consequi finẽ istum p recogitationem attentã sensuũ oratiõis particularis que ꝓfert. et hoc ꝓpter aliquã ex causis tactis. qui tamen finis dr̃ primus ⁊ q̃si pprius huic orõni. debet cum omni libertate spũs/ ⁊ absqz scrupuloꝝ solicitudine/ contentus eẽ si finem vltimũ/ meditationibus alijs consequat. Felix si dicere possꝫ. Oculi mei sp ad dñm. Meditatio cordis mei i ↄspectu tuo semp. Leuaui oculos meos in montes vñ veni: auxi. mi. Felix si nõ datei ↄtemplãdo volare si põt/ vel repere vl' more locustarum semet excutiẽdo vicissim saltus dare.

Particula .63.

Onitio pmissa cãtãdi Bern. nõ repugnat huic ꝓpõni. Patz q sic afficiẽs se ad deũ p alias cogitatiões ñ elicitas ab imediato sesu lr̃e q̃ canit nõ facit aliud ꝙ dz neglecto eo qd dz. imo facit oĩno qd dz ↄformit ad finẽ a spũsãcto ↄscriptũ. Ueritas ẽ ꝙ ceter[ ] pibus expediẽtius ẽ affectõnẽ suã exercere iux lr̃am q̃ ꝓfert: ꝓpt quattuor i speciali rõnes. Una ẽ/ scripture veneratio. in qua spũssãctus sp loq credẽdus ẽ. Altera ẽ pticularior eruditio circa mysticos sb arido lr̃e nucleo: clausos sensus. Tercia ẽ suauior assuefactio circa quotidianos cãtus. Quarta ẽ maior stabilitio circa determiatos affect9 ꝙ circa vagos ⁊ ingit nouos. Addat orõ q̃ petat reuelari sibi suauitatẽ mellei sensus in lr̃e sano latẽtis. ⁊ hoc p compassionẽ meditationis/ q̃ ꝓsus nõ fiet: nisi dederit os puulis intellectũ aperiẽs thesaurũ suũ aque viue.

Particula .64.

Enicq plurimũ confert si pus ante tpus oratiõis/ fuerit cohibitio sensuũ exterioꝝ. quoniã domin9 ianuis clausis dedit pacẽ et spiritũ sanctũ discipulis. Sit insup cõtinua muscarũ inutiliũ a facie cordis effugatio/ manufortis attentiõis. Nõ ita tñ qn aliqñ sit expediens nihilipendere suã importunitatem plus ꝙ importunis eam abijcere conari. licet perditure sint ad horam suauitatẽ vngenti. Hoc confirmauit vnus patrum exemplo de retentione venti in pallio. alius de catuli latratu/ alius de aucarum sibilo/ alius de muliere litigante. alius de riuo q violentior fit/ obice posito. alius de cachinnantibus terrere pueros volẽtib9. alius de blasphemie spũ/ ali9 d prurito curiositatis

q̄ui nō scalpendo curāt sed ꝑ rumusculos accedit. Est aūt curiositas/studiū ea sciendi q̄ nos vel nō decēt vel nō expediunt vel nō edificāt. Hāc compssit xp̄c in apl'is die ascēsiōis. Hāc in petro q̄rēte de statu Johānis qd ad te ait. Vn̄ sub h° metro cohibebat se vnus dicens. Clause qd ad te: sta qs tu: duc cor in alta. Fac opus iniunctū. deinde vacato tibi. ¶ Placuit ad ꝯfirmatiōnē ꝓcedētiū ponere ꝑ expssū vba sancti Thome sup. iiij. di. xv. materia de orōne. q. ij. arti. iiij.

Particula .64.

a Ttentio inq̄t in orōne pōt eē triplex. Primo em̄ ē attētio ad vba qbus petimus. ꝛ ad petitionē ipsā. ꝛ ad ea q̄ petitionē ipsā circūstāt. sicut ē necessitas ꝑ q̄ petit̄ ꝯs q̄ rogat̄. et alia huiusmodi. Et q̄cūq3 harꝝ attētionū assit/nō ē reputāda inattēta orō. vn̄ etiā illi q̄ nō intelligūt petitiōis vba/ad orōnē attenti esse pn̄t. S3 tn̄ vltima attētio ē laudabilior q̄ scda. et scda q̄ pma. Et q2 aīa nō pt eē vehement̄ attēta ad diuersa. iō pma attentio pōt nocere vt mior sit orōnis fructus si secundā euacuat. vel scda si terciā oīno tollat sed nō ecōuerso. Tn̄ attētio coīter accipiendo. i. ad aliqd triū p̄dictoꝝ nō nocet. sed multū ꝓdest. Hec ibi.

Particula .66.

p Otro circa finem opusculi possumus adde distinctiōes magistrales d̄ attentiōe ꝛ deuotione et affectione q̄ alibi seorsum notate sunt.

Prima distinctio

duodecim membroꝝ.

d Euotio in orōne q̄nq3 nō admittit alias quascūq3 cogitatiōes nisi solius dei. ꝛ hoc est in p̄nti vita rarissimū. vbi vix hora vel dimidia fit i celo mentis silentium.

¶ Secunda Deuotio q̄nq3 recipit alias cogitatiōes. sed ptinētes ꝛ ordinatas. ꝛ solum tales. ꝛ hoc ē rarum ꝛ bonum.

¶ Tercia Deuotio recipit cogitationes impertinentes ꝛ quasi sup̄fluas. ꝛ hoc ē quotidianum.

¶ Quarta Deuotio recipit ꝯrias et aduersas cogitatōes. vt s̄t vicioꝝ. ꝛ h° picl'osiū

¶ Quīta Cogitationū imptinētiū vna q̄nq3 ē vehemēs ꝛ suffocās actualē deuotōnem. sed nō auferēs virtualē nec habitualē nec vocē. ꝛ hoc pōt eē v̄tutis exercitiu3.

¶ Sexta Alia vehemēs ē tollēs v̄tuales deuotionē. sic q̄ iā v̄tus deuotiōis nō impat aut ꝯtinuat orōnē. sed ꝯsuetudo t'alis rō. ꝛ hec nō nc̄cario tollit laudē ab orōne.

¶ Septima Alia ē cogitatio vel affectō q̄si fluctuās/q̄ nec excedit ꝛ suffocat d̄uotōnē nec excedit tōlr ab ea. ꝛ h' stat cū laude

¶ Octaua Alia ē leuis ꝛ vēto silis l3 videat̄ importuna sed supat̄ aut cōtemnit̄ ꝛ hec nō tollit laudem sed exercet mentem

¶ Nona Cogitationū ꝯtrariarū. vna ē absolute ꝛ directe cōtraria qua sc3 orās detestatur orare ꝛ deuotionē hr̄e. sed timore discipline ꝓsequit̄. hec oīno vituꝑabilis.

¶ Decima Alia qua orās hab3 displicētiam ꝯditionalē/sic q̄ nō oraret nisi vouisset. nō tn̄ detestat̄ se vouisse sed placz. ꝛ hec ē sufficiēs atq3 laudabilis lic3 non excellens ꝛ hab3 deuotionē habitualē ꝛ originalem.

¶ Vndecima Alia ē viciosa circa pctā/alia vt ꝓpt̄ cōmotionē ire vl' illecebre q̄ nō displicet nec acceptat̄ cōsensiue/ licet vel itnolit hō sentiat̄. ꝛ hec pōt eē materia v̄tut̄ exercende. ꝛ ad expulsionē expediret q̄nq3 magis niti q̄ ad orōnis continuationem.

¶ Duodecima Alia viciosa criminalit̄ cui nō sufficiēt̄ resistit̄. s3 ei v̄e vel interptatiue ꝯsentit̄. ꝛ hec ē dānabilis. Quis autē dicat̄ verus/ꝗs interꝑtatiuus. alibi dictu3 est. Consentire siquidē dr̄ aliquis malo qd̄ non fecit qd in se est neq3 facit vt vitetur.

¶ Subiungit̄ alia distinctio de attentiōe sub triplicitate multiplici.

Prima triplicitas.

Attentio orationis triplex est	Recta habēs aliud obiectum q̄ se.
	Reflexa habēs pro obiecto se.
	Coniuncta recipiens alias q̄ se.

Secunda

	Generalis. vt quis vult orare tota die.
Attentio orationis	Special'/ vt q2 vult

recta triplex.

talem orōnē dicere.
Indiuidual' quia vult particulis singulis intendere.

Sic de affectione posset esse distīctio.

Tercia

Attentio orationis quolibet modorum mox dictorū triplex

Actual' cui⁹ act⁹ inest: mouēs imediate
Uirtualis cui⁹ vtus inest / mouens actu cessante.
Habitualis l' aptitudinalis cui⁹ solus habit⁹ inest nō sufficiens id mouere.

Quarta

Attentio orationis recta et simplex rursus triplex.

Circa sola vba quasi materiam.
Circa solum sensū quasi formam.
Circa solum deum quasi finem.

Quinta

Attentio orationis reflexa sicut et recta triplex.

Generalis
Specialis
Indiuidualis vt s̄

Sexta

Attentio orationis reflexa quocūq3 modorum triplex.

Actualis
Uirtualis vt supra
Habitualis

Septima

Attentio orationis recta et coniūcta seu mixta triplex.

Circa cōtraria positiue.
Circa opposita p̄uatiue. Circa velut indifferētia ad vtrūq3

Octaua

Attentio mix̄ circa positiue ꝯria triplex

Consentiens
Dissentiens
Pigra vl' dormitās siue sint a carne vel mundo vl' demone talia contraria.

Nona

Attētio mixta consentiens contrarijs triplex.

Absolute voluntaria. Conditionalit̄ volūtaria qr renitit̄ sed vincitur.
Interp̄tatiue volūtaria / qr tenet̄ eē vigil et non est.

Decima

Attentio priuatiue opposita triplex.

Tollēs omnē circa verbū ꝛ sensū ꝛ deū recogitationem.
Toll[illegible] duo p̄missorū et non verbum.
Tollēs tm̄ mō vnū sez. s. vel vbū l' deū

Undecima

Attētio iūcta velut indifferens triplex.

Totalr̄ interrupta actu vtute et hitu.
Partialit̄ inťrupta solo actu [illegible] virtute.
Partialit̄ inťrupta solo actu. non virtute nec habitu.

Duodecima

Attentio orationis qualiscunq3 triplex F[illegible] q̄ oratio est.

Obligatoria sb̄ pena peccati mortalis
Obligatoria solo ꝯsilio bone equitatis
Obligatoria solius cā societat̄ vt dū qs tenet̄ nō orare vocalit̄ s3 orātē attēdere.

Tredecima

Attētio orōnis mixte ꝛ iťrupte triplex

Q̄nq3 p vnā aut tres dies l' mēsē ex ꝯsuetudine. pz ī pegrino
Per magnos moras sine nisu forti l' freq̄nti. Per morulas cū renisu q̄i p saltū anim crebz ꝯ muscas cogitationū importunas.

I

Decimaquarta

Attentio orationis ambigētis has muscas triplex.

Quedā impossibil' ꝛ vana ꝛ ꝯtbatiua.
Quedā difficil' nec p tūc vlq3q3 necēria. Quedā facil' l3 iportūa tn̄ meritoria.

Decimaquinta

Attentio quelibz p̄missarum sub debito triplex.

Circa vbū bona et necēaria sic vt dicat̄ a se l' socio. Circa vbū ꝛ sensū bn̄placēs.
Circa verbum sensum ꝛ deum ꝑfecta.

¶ Et similes fieri pñt distinctiões de affectione qui dicitur affixio quedam.

Decimasexta

Attẽtio q̄libz p̄missarum triplex.

Spiritualis bona dũ mãet i attẽtiõe ex decem ãnis nõ crialiẽ in ẽrupta. Virtualẽ melior dũ manet in operatõe. Actualis optia ceter͡ paribus dũ mãet ĩ toto hoie toto cord tota ania tota mẽte tõ v̄tute.

Decimaseptima

Attentio reflexa in bonum triplex.

Facilẽ in ɔtẽplatiuo ꝛ spũali qui volat libero velut celo. Difficilẽ ĩ meditatiuo ꝛ rõnali q̄ nitiẽ sursũ repẽdo. Vaga ẽ inutilis in solo animali qui serpit ĩ humo

Decimaoctaua

Attentio reflexa in bonum triplex.

Rarissima p̄rio mõ tã duratõe q̄ visitatiõe. Rara scdo mõ nec sp̃ nccaria ẽ cauta in vocali oratiõe. Quia nlla ẽcio mõ ꝛ sufficit q̄ cũ a sina hierlm talis ãbulet In simplicitate q̄si vitla effraym docta dilig ẽ triturã. atqz muscas acres cogitationũ q̄tũ valz rolẽt. nec ita velit abigere p impatiẽtiam q̄ sessorẽ suũ spiritũ sanctum deijciat.

Decimanona

Attẽtio reflectẽs se sup attentõz p̄citã ĩ vb oroñis vocalĩ se vel cũ socio / triplex

Una que vehemẽẽ estiat vba ñ p̄tulisse Alia q̄ isto timet vel ad vtrũqz. Tercia q̄ vehemẽti9 opinaẽ se dixisse vel aliũ secũ q̄ omisisse

Vicesima

Attentio reflexa iudicans triplex.

Primo mõ / cõpellit ad repetitõz ẽ p̄niaz. sec9 d nõ attẽtõe circa sensum vel deuz. Scdo mõ suadet repetitõz ꝛ aliq̄ñ compellit ꝓpẽ oportunitatẽ hĩtã. Tercõ mõ dissuadz repetitõz poti9 q̄ ĩpellat. ꝛ h° ꝓpẽ inatã mẽt͡ euagatõz. q̄ nõ recordaẽ faciliẽ eoꝝ circa q̄ nõ actu reflectiẽ sicut nec oportz.

Exhortatio ɔclusiua

Attẽdite vob igr̃ ꝛ attẽtõi v̄re ĩ oroĩb9 debitis. O ecclastici. vos p̄cipue p̄res ꝛ fr̃es celestini / q̄ꝝ ĩtuitu res h° agiẽ. Attẽdite cũ pia solicitudie q̄ p̄uã expellat ꝛ tãq̄ clau9 clauũ. Attẽdite vt sciat vnusq̄sqz domũ suã dei ĩ pl9 nec mi9 sapiẽs q̄ opz. ꝛ h° vtiqz ñ potiẽ faciliẽ ɔsũmari cũ p̄uũ sit cor hois ꝛ inscrutabile nisi s̄mo dei viu9 ꝛ efficax assit. discretor cogitationũ ꝛ ĩtẽtionũ cordis nr̃i. q̄d vt fiat orãd9 ẽ ꝛ ĩ ip̄z iactãd9 nr̃ cogitat9. vt tãdẽ vb aptĩc͡ ɔcludã9. Nihil soliciti sit͡. s͡ ĩ oĩ orõne cũ g̃ra͡ruactõe petitiões v̄re innotescãt apd deũ. Et pax dei q̄ exupat oẽm sẽsũ custodiat corda v̄ra ꝛ itelligẽtias v̄ras ĩ xp̄o ihesu dño nr̃o. Amen. ¶ Finit.

Consideratiões. 12.

eiusdẽ p̄ volentibus condere testamentũ.

¶ Consideratio prima.

Beatus ille s̄u9. quẽ cũ venerit dñs ꝛ pulsauerit ianuã ei9 / iuenerit vigilãtẽ. Sic vigilabat q̄ dicebat. velox ẽ depositio tabnacli mei. Et alẽ Aia mea ĩ mãib9 meis sp̃. Quales p̄cea sẽ q̄ mortẽ hñt in desiderio. ꝛ vitã in patiẽtia

Consideratio .2.

¶ Vigilat ille s̄uus / q̄ cogitat q̄tidie quõ sp̃s su9 redeat ad dñm q̄ dedit illũ p̄ itegrã p̄niaz. Qui p̄cea ñ negligit ecclasticã sepulturã. Qui deniqz ñ omittit ordiare bonorũ suoꝝ abundantiã. Qm̄ in istis trib9 ɔsistere testamentũ reputamus.

Consideratio .3.

¶ Vigilãs s̄u9 lz p̄ncipalẽr intẽdere debeat d spũ suo: ꝛ d corpe plus q̄ d exteriori possessione. Nihilominus exterioris possessio

nis dispositio multū facit ad hoc ꝙ spiritus redeat liber ad dn̄m q̄ dedit illū. Sic etiā dixisse fert̄ tpe nr̄o qdā nobil' moriēs/ qui postꝙ itrogauit si tpalia sua fuerāt oīa bn̄ disposita solut̄ soluēdis. Et rn̄sū eēt ita eē Cōuersus ad dn̄m dixit. Ecce dn̄e sū positus ex̄ manus hominū. In manus tuas cōmendo spm̄ meū.

Consideratio .4.

¶ Uigilās igr̄ hu⁹/ q̄lia ꝯsiderare deat circa dispositōꝫ bonoꝝ tpaliū suoꝝ maxīe dū diuitijs abūdās ē ⁊ hēdib⁹ caret/ ānotem⁹. ¶ Et ī pmis recogitet illd. Uiuēs viuens ipe ꝯfitebit̄ tibi. Et ꝙ ī nll'o maiorē de distributiōe bonoꝝ suoꝝ ꝙ ī seipo gerere dꝫ fiducīā. Qr rursū sibi meritū mai⁹ inde certiusqꝫ resultat. Euadit deniqꝫ rapacitatē tyrannicā aliqꝝ q̄ solēt p⁹ mortē diuitū/ causas ꝯfingē ꝯfiscationū/ aut d̄ facto tollūt illa q̄ nō fuerūt ī tutissimis māib⁹ collocata. Nimiꝝ qr nōnūꝙ insidiāt̄ viuētib⁹ vt ipoꝝ diripiāt facultates ex fama diuulgatis. Uñ ꝯsurrexit illd̄ horrndū. Multi ꝓpt̄ diuitias pierūt. Dicebat vn⁹ ex prudētib⁹ scl'i Mollē hēe cētū mille frācos. si sup hoc esse deberēt fame p mōm. Multos certe saluauit int̄ medias tēpestates/ estimatio paupertatis q̄ nihil ꝓsequētibus affert vtilitatis.

Consideratio .4.

¶ Testatur⁹ añ oīa hēat gl'iā dei p̄ oculis suis. nō vanitatē seculi. nō memoriā noīs ꝓprinꝰ morituri. Meminerit sp apl'i dicētis. Oīa in gloriā dei facite. Et illud psal. Nō nob dn̄e nō nob. sꝫ noī tuo da gloriā.

Consideratio .6.

¶ Testaturus/ ex isto pncipio ꝯsideret nō ꝙ vtilius sit reipublice seu bono cōi dū ordinat de rebus suis. sed ꝙ insup cedet amplius ad honorē dei. ⁊ cultus xp̄iani.

Consideratio .7.

¶ Testatur⁹ exide ꝯsidēt: ꝙ repatio seu restauratio vel ꝯtinuatio reꝝ iā institutaꝝ p alios ī collegijs. l cenobijs. l ecclesijs. in parochijs. l edificijs. pl⁹ cedēt ad honorē dei. ⁊ vtilitatē ppl'i cū minoribus expēs. ꝙ noue fundatiōes noīe ꝓprio seu titulo faciend̄e.

Consideratio .8.

¶ Testatur⁹ aduertat qm̄ d̄s q̄ pugillo cōtinet celū ⁊ t̄rā/ sciet pōderare qd ⁊ quantū offerat ⁊ d̄ quāto. Queadmodū qdā sctōꝝ patꝝ rn̄dit cuidā nobili mrone. ccc. solidos offerēti. ⁊ ingerēti respic̄e quāti eēnt. Queadmodū p̄terea diffiniuit xp̄c de paupercula offerēti duo minuta.

Consideratio .9.

¶ Cōsidēt testator [illegible] vult fūdare collegia vel poratus aut hospitalia. ꝙ ex talib⁹ modicis ⁊ impfect̄ fūdationib⁹/ plura sequūt̄ incōmoda. sicut expt̄ū ē l religiōib⁹ varijs ⁊ noīatim in collegijs studij pisien̄. Multi us em̄ regunt̄. ꝯtinuāt̄ ⁊ pmanēt costates magne ꝙ modice. Sit h⁹ in monasterijs [illegible] in alijs collegijs eccīaꝝ vel studioꝝ.

Consideratio .10.

¶ Cōsidēt testator si libros hēat distribuendos: q̄lit̄ ⁊ qbus ⁊ quō distribuet iuxͣ q̄litatē recipiētiū. aut cōmittat distributōnē seu venditionē si opus ē illis de qbus cōfidit. q̄tinus vno (sicut dr̄) ictu se expediat.

Consideratio .11.

¶ Cōsidēt testator iuxͣ veꝝ ꝯsiliū euāgeliū xp̄i si vult edificar̄ domū aliꝙ quō pficiat eā. qr mlti conati st̄ facē nouas fūdatiōnes q̄ tot exposuerūt ī domicilijs edificādis/ ꝙ ꝓ hitur̄ nihil r̄licū ē nec edificia pfcā st̄.

Consideratio .12.

¶ Cōsidēt ad extremū testator qm̄ d̄s bonoꝝ nr̄oꝝ n̄ idigꝫ faciet ipe nutrire paupes faciet eccīas. faciet collegia. faciet mōasteria. faciet puēr⁹ ⁊ hospitalia qn̄ ⁊ quō ⁊ vbi placuerit ei. ⁊ n̄ gliet̄ añ ipꝫ stulta ꝓsūptō oīs carnis. Uult nihilomi⁹ ⁊ dign̄ ꝙ coadiutores eius simus. ad vtilitatē nō suā sꝫ nr̄am.

Explicit.

Sequitur epistola eiusdem sup testamento libroꝝ suoꝝ ad celestinos in auione.

Uenerabilibus prīb⁹ ⁊ fratribus celestinis. Iohis de Gerson sacerdos sacre theologie p

fessor gratia et pax. ¶ Thesaurizate vobis thesauros in celo dicit celestis noster doctor xpc Est autem sapientia thesaurus infinitus hominibus. quo qui vsi sunt, participes effecti sunt amicicie illius. Representant hanc sapientiam et docent instrumentaliter libri sacri. ¶ Propterea disposui in senectute mea thesaurizare iuxta paupertatulam meam de libris salutaribus. Visum est autem mihi commodius in celestinis velut in quibusdam celis aut celestibus habitaculis thesaurum hunc reponere. maxime quia duos in illa religione germanos habui professos ¶ Suscipiat igitur compositum meum cum bona gratia deuotio vestra patres et fratres charissimi reuera celestes. Sit thesaurus iste perpetuus dum venerit ad manus vestras custodiendus in sacro conuentu vestro apud auinionem. non quidem alienandus. sed nec prorsus abscondendus. imo coruscandus hinc et inde. prout superioris industria indicabit. Ita tamen quod semper tandem recolligantur sub propria claue. vel armariolo ad hoc ipsum specialiter instituto. ¶ Denique nomina librorum et tractatuum tam ab alijs quam a me compositorum disposui colligere in speciali scedula domino concedente. ad quem effundite preces pro mea finali salute in gratia et gloria sempiterna. ¶ Scriptum Lugd. anno gratie .1428. in nouembri, anno etatis dierum vite peregrinationis mee qui pauci sunt et mali sexagesimo quinto et incipiet .66 annus die .xiiij. decembris, festo sancti Nicasij Remensis qua natus sum et renatus in domino Ihesu xpo in quo det idem ipse, nos omnes bene mori. Amen. ¶ Finit.

Epistola eiusdem ad

carthusienses. super acceleratione suffragiorum sibi post obitum eius oblatorum.

Facite vobis amicos. Docet hoc amator hominum ihesus, subdens causam finalem vt in quit recipiant vos in eterna tabernacula. Causam vero materialem tangit esse mammonam iniquitatis non quod illa sit potior quam de materia vel equitatis qualia est caritas gratuita qualem vos honorandi patres et domini concedere placuit pridem mihi vilico inutili qui fodere non valeo sed certe mendicare non erubesco cum illo qui dicit: ego autem mendicus sum et pauper. Est itaque mihi pro copia pro diuitijs et opibus, spiritualis mendicitas. prout quondam sororibus scribens late satis exposui. Et quoniam posui in mendicitatis mee sacculo. imo sacco permaximo et inani. largitionem liberalem et grandem de participatione bonorum spiritualium preciosis pre diuitijs ordinis vestri beniuolentissima caritas vestra. venit in cor meum fiducia petendi qualemcunque accelerationem me viuente suffragiorum illorum, que post obitum sunt oblata. ¶ Mouet me consideratio precipua quatinus impetrent spiritales amici, viuere et mori me in gratia dei. Non quod oret deus vt transeat a me calix purgatorie penalitatis. si possibile est secundum ordinem diuine voluntatis. sed quia plane mihi gratia dei sit comitem vitam et obitum meum. qua deficiente nulla esset vlterius redemptio. ¶ Mouet altera consideratio, quia videtur facilior pro patribus et dominis paulatim quasi per tempus et tempora distributorum suffragiorum, quam statim post obitum continuata solucio. ¶ Denique in istorum assidua deprecatio proderit spero mihi ad meritum premium cumulandum in via, qualiter esse non poterit ex via quando meriti nullius statum habet. ¶ Rogo igitur patres et in xpo fratres carissimi, vt caritas vestra in me magis ac magis abundet, vt in eterna tabernacula, vobiscum recipiar fiat fiat. Scriptum lugd. ¶ Vester alumnus in xpo Johannes de Gerson theologie professor indignus et parisiensis cancellarius.

¶ Finis.

De anniuersario quod

sibi fieri procurauit in ecclesia sancti Pauli lugduni gallie vbi et sepultus iacet repertum est quod sequitur in libello quodam manu sua propria conscripto sicut et precedentes due epistole.

Domine patris et filij et spiritus sancti primitus inuocato. Notum sit omnibus quorum interesse poterit quod anno domini .M.cccc.xxviij. die .xxi. octobris. Nos .p. camerarius et capitulum ecclesie sancti gloriosissimi Pauli Lugd. concessimus et concedimus per presentes ex certis et legitimis causis. venerabili magistro et domino Johanni de Gerson sacre theologie professori et cancellario parisiensi. et sacerdoti remensis dioces. anniuersarium pauum et vnum perpetuum more solito per nos annuatim in dicta ecclesia faciendum et celebrandum die .xiiij. decembris. in crastina videlicet sancte Lucie qua die festum est celebre sanc

cti Nicasij remensis archiepiscopi ⁊ in tali natus est mundo ⁊ renatus christo p̄dictus Johānes vt dicit anno dn̄i. M.cccc.lxv. Concessimus p̄terea eidem Johanni liberaliter cū sepulture in nostris locis ad hoc deputatis nec iam occupatis eligēdi p se facultatem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum duximus p̄sentibus apponendum. anno ⁊ die quibus supra. Benedictus deus fiat fiat.

¶ Finit.

Incipit testamentū quotidianū peregrini eiusdem cancellarij parisien̄.

D

o Ispone domui tue qr morieris tu ⁊ nō viues Esa. xxxviij

Sicut homo peregre p̄fecturus in longinquā regionē. solet cōdere testamentū et copiam secum ferre. sic agere nos cōuenit/ qui non habemus hic ciuitatem manentem sed futuram inquirimus. Sit igit̄ sub orōnis typo quotidianum peregrini testamentū.

Testamētū pegrini.

p Ater. Ecce positus sum hic ⁊ nūc velut in articulo mortis. quoniā media vita [illegible] morte sumus. Compareo coram curia misericordie tue/ cui me submitto iugiter/ ⁊ adeo cum fiducia thronum gratie tue/ vt misericordiā consequar ⁊ gratiam inueniaz in auxilio oportuno dū tpus est miserendi ⁊ hora cōparādi. ¶ Da cōtinue mentē sanā: da penitentiā verā da saltem in affectu cōfessionem sacrā. da similit̄ vnctionē sanctā. da remissionem plenam. da sanctoꝝ cōtra potestates cōtrarias consolationē. da in exitu vitā eternā. ¶ Et quoniā nudus egressus sū de vtero mr̄is mee: ⁊ nudus reuertar illuc. Tpalia tpalibus relinquo put specificauero. Et reuertat̄ puluis in terrā suā vn̄ erat p̄cor ad ecclīasticā sepulturā. Et sp̄us redeat ad deū q dedit illum. Dn̄e ihesu suscipe spiritū meū.

Sequūtur modo cōsiderationes sūmarie p quattuor ptes sup quotidiano pegrini testamēto.

¶ Prima ps pncipalis Cōsideratio pa

e Estari suadet illud ad ezechiā dispone domui tue. qr morieris tu ⁊ nō viues. Illud p̄terea qd̄ ait iacob. Iustum est ⁊c. Ut aliqn̄ disponā domui mee. Deniqz ne p̄occupatus hō. Moriat̄ intestatus/ ⁊ vt vigilās inueniat̄. Nec procrastinet. Quis qui nō est hodie cras minus aptus erit. Et qui policet̄ veniā petenti nō dat securitatē cras viuēdi. ¶ Secunda testādo curare solēt hoīes de bonoꝝ exterioꝝ relictiōe. De sui corpis sepelitōe. De sue aīe cōmendatione. ¶ Tercia temporalia vō linquūt̄. Uel ad certos vsus singulatim designādo vel ad aliquos vsus summatim sine specificādo. vel ad ea p derelictis saltē in animi p̄paratione reputando: ¶ Quarta sepultura aūt qn̄qz p̄constituit̄ p̄reeligit̄ deo ⁊ hoīb⁹ relinquit̄. ¶ Quinta testari volētibus obstant. Spes ⁊ amor diu viuēdi. sicut i diuite cui dictū ē. Stulte hac nocte animā tuā repetent a te. Horror mortē cogitādi. Iuxͣ illud. O mors q̄ amara ē memoria tua ⁊c. Zelus seet suos vel se vindicandi. Nec ablata restituendi. Nec libidines suas deserendi. ¶ Sexta attendando p dispensatione domus cōscientie post domū corporis et substātie corporalis p̄dest frequens mortis instantis recogitatio. Prodest humilis a iusticia ad misericordiam appellatio ⁊ oratio. Prodest diligēs eorū que in morte fieri solent predispositō seu p̄uisio. Pro quibus attendant̄ sedula meditatiōe que sequūtur. ¶ Septima dat tranqͥllitat̄ memoria mortis/ contemptum mundi. vnde facile contemnit omnia/ qui se semp cogitat moriturū. Dat euitatiōem peccati. Unde sapiēs. Memorare nouissima tua ⁊ in eternū non peccabis. Dat scientiam ⁊ securitatē bene moriēdi. Nemo enim s̄m vegetiuz id timet facere qd̄ se nouit bene didicisse. Hinc Ambr̄. nec mori timeo cum bonū dominū habeamus. Et alius. si aliquādo moriendū est/ cur non modo? Rursus memoria mortis ponit hominem velut ad ostiū tabernaculi/ exemplo abrae. Et filiorū israhel in castris. Et sicut ad os spelunce/ vt videat̄ dn̄s exemplo helye. Et velut in orizante mundi futuri ad introitum suū/ ⁊ ad exitum carceris mūdi/ vt videat hō quo tendere iugiter debeat Hinc

bene iustum est. vixeris hic et nunc velut hic ⁊ nunc moriturus.

Scda ps pncipalis.

(c) Lamamus in spiritusancto/ abba pater. Ex diuina institutōe ⁊ dignatione. Ex creatione ⁊ recreatione ⁊ gubernatione. Ex amore et reuerentia ⁊ p necessaria subuentiōe. ¶ Scimus autem pater mi Pater ex quadam appropriatione exinamissibili (Nisi per hominē fiet) possessione. Ut pterea studeat homo deum tanq̄ filius imitari ne degener sit/ diligere ne ingratus/ reuereri ne supbus sit. ¶ Ecce venit hora dicit christus. ⁊ nūc est qn̄ mortui audient vocē filij dei: ⁊ hoc fit in morte cuiuslibz altero trium modorꝫ s̄m triplex dei forū vel iudicium. Unum horrendum vbi sedet iusticia damnās. Alterum durum/ vbi sedet iusticia purgans. Terciū pium/ vbi sedet mi̾icordia indulgens. Considerabat dauid hoc triplex iudicium/ dum orabat. Dn̄e ne in furore tuo arguas me. in p̄mo. neq3 in ira tua corripias me/ in secundo. Miserere mei dn̄e quoniam infirmus sum/ in tercio. Conformit̄ ad hoc triplex iudiciuꝫ/ audiet̄ triplex vox filij dei in morte. Una ad damnationem. Discedite a me maledicti in ignem eternū qui p̄paratus est diabolo ⁊ angelis ei⁹. Altera ad purgationem. Mittite eum in carcerem donec reddat vniuersuꝫ debitū vsq3 ad nouissimū quadrantem. Tercia ad saluationem. Uenite benedicti p̄ris mei percipite regnum qđ vobis paratū est ab origine mundi ¶ Ecce notat certitudinem ⁊ ostensiuam p̄sentialitatem. Standem in bono vel in malo nouitatem. Aut ām̄irationem stuporem et terribilitatem. Et s̄m hoc bene dicimus. Ecce mors. Quia nihil est morte certius. Nihil p̄sentialius/ q̄ ad inevitabilitatem ⁊ necessitatē rei. Quia nihil in bono vel ī malo plus nouū aut subitaneum pp̄ter inchoationem status īmutabilis et eterni. Quia nihil ām̄irabilius et terribilius pp̄ter incertitudinē finalis iudicij/ quoniā vltimū terribiliū mors p̄sertim eterna. ¶ Positus est homo in articulo mortis. Per ꝯsiderationē intellectualē. Per quendā sensum affectualē. Per p̄sentiam effectualē. Un̄ et si aliqua sit dilatio ꝓ nihilo ⁊ ꝓ puncto reputat̄. In respectu eternitat̄. In respectu inevitabilitat̄. In respectu q̄tidiane defectibilitatis. Presertim in senibus. Qn̄ aduesperascit et inclinata est iam dies hui⁹ t̄palis etatis. aut qn̄ iam senij nox ē in altera vigilia noctis sero aut media nocte gallicātu/ aut mane. Qn̄ de primo/ debꝫ sol eternitatis iusticie oriri/ purgādis obnubilari. damnādis penitus eclipsari vbi cadet homo a se per desperationem ⁊ sub se per damnationē et ꝓ abissialē absorptionem.

Tercia ps pncipalis

(p) Reueniens igit̄ faciē domini/ ego pauperculus ⁊ peccator/ adeo cuꝫ fiducia ad thronū grē. vt mi̾icordiā consequar ⁊ gratiā inueniā/ in tempe oportuno. Dū adhuc t̄pus est miserendi/ ⁊ tempus acceptabile. ⁊ annus benignitat̄. Dū insuper adhuc hodie cognominatur ⁊ dies est salutis. Dum rursus est hora comparendi in curia mi̾icordie que superexaltat iudicium seueritatis. Ad quā sicut ad superiorem ꝓuoco ⁊ appello/ cōfugio ⁊ compareo. Dum nōdum accepi a te deus/ tempus iusticias iudicandi. sed hora est s̄cđ m Ezech. ingemiscendi salubriter/ s̄m Hieremiam reuertēdi susceptibiliter/ s̄m christum in arbitros compromittēdi penitentialiter. ¶ Adeo inquā cuꝫ fiducia. Quia christus dixit/ eum qui venit ad me nō eijciam foras. Quia nostra soror ⁊ aduocata/ mater est gratie/ ⁊ regina mi̾icordie/ q̄ defendit iura huius iurisdictiōis et curie. qꝫ rursus hierusalem tota celestis/ que est mater nostra assistit nunc ⁊ intercedit ꝓ confugientibus ad hanc curiam misericordie. Adeo rursus hic ⁊ nūc cū fiducia ad thronum gratie. Quoniam offero me voluntarium stare iudicio suo/ et parere iudicato. Offero me subijci velle legibus huius curie/ que sunt dimittite ⁊ dimittetur vobis. ꝓut continetur in euangelio scriptū. Offero me nolle discedere ꝯtumacit̄ ab hac curia s̄m voluntatem supioris rōnis ⁊ vltro. quicqđ inferior sensualitas remurmuret: quā supplico violēter etiā compelli ⁊ ligari atq3 flagellari ne discedat.

Quarta pars principalis

p Ostremo supplicatōnē formo septuplicē ad te deū patrē nr̄m.

¶ Prima. Da pr̄ mi ꝯtinue mē tem sanā. Ne seducat̄ fātasijs insanis et illusiōib⁹. Ne absorbeat̄ cur̄ aut ꝯcupiscen tijs corpalib⁹. Ne obsideat̄ demoniac̄ op pssiōib⁹. ¶ Scd̄a. Da pniam verā. I ꝯtri tiōe p detestationē pcc̄i ⁊ amorem iusticie. In ꝯfessiōe p apitionē pctōꝝ/ ⁊ cuiuslibet necc̄arie circūstātie. In satisfactōe p exercitium abstinētie orōnis et ẏne. ¶ Tercia Da coīonē sacrā realit̄ sacralit̄. aut saltē spūalit̄ ⁊ effectiue. ¶ Quarta Da vnctionē extremā. In actuali sacro. In effectuali voto. Aut saltē l effectuali dono. ¶ Quinta Da remissionē plenā. Ex tua imēsa liberalitate. Ex clauiū ecclasticaꝝ ptāte. Ex sācte mr̄is eccie vnitate ⁊ caritate. ¶ Sexta Da sctōꝝ ꝯ ptātes ōrias ꝯsolatōꝫ ¶ Dū acrius insidiabūt̄ neqssimi calcaneo meo Dū tota malignitate accusabūt in mortis porta l ostio. Dū occurret forte vehemens aut noua pctōꝝ recordatō ⁊ īfestatio. Tūc assis v̄go bn̄dicta/ i auxilio oportūo/ et vltima necc̄itate iuuās. Vl' intcessiue ⁊ ipetratiue. Vl' cōmissiue ⁊ ipatiue. Vl' etiā vt potes pn̄ialit̄ ⁊ coopatiue/ iux̄ q̄ orat ecclia. Maria mr̄ grē mr̄ mīe/ tu nos ab hoste ptege ⁊ i hora mort̄ suscipe. Assis ⁊ tu āgele me⁹ adiutor p̄cipu⁹. Assint ⁊ ceti sct̄i/ q̄s sepi⁹ ⁊ familiari⁹/ viuēs ⁊ san⁹ iuocaui ⁊ inuoco. Ne q̄so defat̄ paup vest/ si forte v̄r⁹ sua defecerit. si mēs ꝯt̄bata nihil cogitauerit. si corp⁹ velut mortuū lāguerit. Sꝫ ꝯfortate v̄tute/ illuiate mentē s̄uate sēsualitatē ¶ Septīa. Da i exitu vitā etnā q̄ pria est ad quā suspiro. Quā desidero ⁊ desiderare ꝯcupisco. Quā velut i caligie q̄dā aspicio ⁊ a lōge saluto. Quā i luīe rōnis ⁊ fidi ꝯtēplor/ q̄si cel' apt̄ vidēs illic filiū hoīs ⁊ indrat̄ me⁹ ē ⁊ psidiū/ amor ⁊ desideriū/ susceptor v̄r⁹ ⁊ p̄miū. Deiqꝫ redeat sp̄s ad deū q̄ dedit illū. Tāq̄ ad donū etnitat̄ claritat̄ ⁊ felicitat̄. Dn̄e ihesu xp̄e suscipe sp̄m meū q̄ vtiqꝫ tu⁹ ē/ iure redēptōis/ adoptiōis/ gratuite desponsatōis. Ac p inde dat spem firmā/ bōitas adoptāt̄/ ditas pmittēt̄. ptās coronāt̄ i p̄i glia in scl'a. Amē. ¶ Finit.

Testamētuz pegri p ni metricum.

G Ratis cui nomē ꝯfert isigne iohes
Aduēa ꝯgnomē gerson hic dedit
Scire velit si poteritas q̄ tpe nat⁹
Quoqꝫ renat⁹ sit/ calculus iste docet
Mille quater cētū vigintiquattuor annos
Quattuor adijciens dinumera dn̄i
Sicqꝫ decēbris lux mēs bissepcima. sextus
Et sexagenis inchoat annus ei.
Solus porro deus obitus scit tp̄us ⁊ horā
Propterea secū ruminat ista frequēs
Tu dispone tui domui morier̄ neqꝫ viues
Plene testari ⁊ vigilans morere
Vixer̄ hic ⁊ nūc/ velut hic ⁊ nūc moriturus
Orans dic redeat spūs ad dn̄m
Ecce nouū grā de stupidū vidꝫ eui ⁊ hor
Mor̄ ad aspectū cor tremit/ ecce veit. ecce
Ecce pr̄ mi nūc ⁊ hic articul⁹ me⁹ instat
Quo morior/ pat̄ ut pat̄ esto pius
Esto pius satis ē deder̄ te/ diues abundo.
Te sine deficio pauperior nihilo.
Tp̄us adhuc venie/ sedes adeo pietat̄/
Terret iusticia/ subueniat pietas.
Mēs vigeat. cor peīteat/ sac̄ hostia pascat
Crux olei liniat. plenaqꝫ sit venia.
Sācti q̄s colui viuēs/ morior: me⁹ ad vos
Spūs aspirat/ ferte iuuamen ei.
Que mortalia sunt mortalib⁹ vltro relinq̄
Corpus humū redeat/ spūs ad dn̄m.
Spūs iste ihesu meus a te suscipiat.
Spes mea/ tu iesus es/ grā/ nō opa.

¶ Finit.

¶ Aliud carmen super eodem.

I anua morte pꝫ celesti ⁊ ind cupitis
Fugit/ ad mortē posse venire piā.
Sors mort̄ put ⁊ vite depēdet ab illo
Cuius sūt mābus oīa deposita.
Diuite mausolo dat̄ his pulcroqꝫ recōdi.
Absqꝫ sepultura depereunt alij.
Plebeo recipit alios defossa parūper
Tellus insutos paupe lintheolo
Sūt ⁊ q̄ dicūt facilis iactura sepulcri.
Sunt q̄bus ⁊ pompa nulla placet tumuli.
Vestibus indutos sacris deuotio quosdā
Spectādos offert religiosa pius.
Presbyteros sacrus loculo deferre parato
Mos habꝫ infodiens signa sacerdotij.
Cōplacet iste mod⁹ electio chara sepulchri

Libera si data sit ambitione ꝓcul.
Arbitror exẽplũ pietatis obinde datuꝫ
Uita fidelis erat/xp̄icolus honor.
Erubuit nũq̃ xp̄m mea vita fateri
Quãq̃ peccator morte fatebor eum.
Iste mihi titul⁹/hec spes mihi sola salutis
Nõ ꝯfundat me spes mea xp̄e Ihesu
Baptism⁹ genuit xp̄o/nec erãt meritoꝝ
Uestinsenta mihi Gratia plena dedit.
Gaudẽs gaudebo qm̃ deus induit istã
Desponsans animam clara monilia dans.
Taliter ornatã cupio tibi reddere spõsam
Xp̄e benigne tuo semine ꝓgenitam.
Neu queras opeꝝ vestes/confusio vultus
Illa mei/sordent sanguine cũ sanie.
Qualis ⁊ ex vtero genitricis spũalis
Prodiji hãc recipe dum redit abba pater.
Nãqꝫ redit p̄mo signata caractere sacro
Regaliqꝫ supuncta sacerdotio.
Tradita signa fero fidei/vexillaqꝫ belli
Mundi cũ carne demonijsqꝫ feris.
Libera xp̄icolũ resonat vox/armaqꝫ toto
Spectanti mũdo defero xp̄e tua.
Te duce blasphemos heresũ falsosqꝫ suas⁹
Credendo vici/pace fruens fidei.
Cõfiteor donũ fructũqꝫ tuũ manifeste
Gratis nõ meritis retribuisse meis.
Paule fidẽ/neu qs insane magnificet se
Scripsisti donum solius esse dei.
Nescio si qd sit inter miracula maius
Scandala per tanta pace frui fidei.
Iure beatus erit in me nõ scandala passus
Xp̄e ait. signum qui fuit obloquijs.
Ecce fremũt/ridẽt sbsannãt/mortib⁹ vrgẽt
Demon philosophi vis inimica potens
Talibus impulsum ꝑstare fide requieta
Non hominis/sed dic hoc opus esse dei.
Bella tot experti totiensqꝫ pericula passi
Felices quando nõ abiere retro.
Gratus eris dño fidei petra stabilitus/
Petri vox tua sit nõ alium petimus.
Coram pie suo xp̄o vocitante/fideli
Seruo dicẽs/tu meus eu ge veni.
Gaudia delitias tuo benedicte perennĩ
Sedibus ethereis regna parata cape.
Concipe q̃ legeris tumuli causã faciẽdi
Edibus ⁊ sacris cur monumẽta paro.
Bassa patet platea/baptismi ꝓxima fonti
Riuus ibi/recolens fundere p̄ces dño
Uiuere sis monit⁹ velut hic ⁊ nũc obitur⁹
Orans dñ credeat spũs ad dominũ.
Perpetuo ꝯiunge iesu tibi federe mentẽ/
Celitus ad cenã dic benedicta veni.
Ianua cui celi crudelibus ignibus vsto
Laurenti patuit hospes adesto meus.
Iũget se sociũ stephanus/q̃ vidit apertos
Celos/patronus sit mihi p̄cipuus
Et paulus raptus ad ethera
Angelicus custos comiteẽ/vterqꝫ Iohes
Uirgo Ioseph/tota celica turba faue.
Diẽ natiuitatis ⁊ baptismi canit

P Ars aie gerarde mee doctissime sal
Ffinis ⁊ initij do monimẽta mei -ue
Ffausta dies rutilat tibi ꝯsecrata ni
Et tibi ṽgo soror martyr ⁊ eutropia. -casi
Luce sub hac mũdo natũ me/denuo natuꝫ
Ffons sacer ex vtero ꝓtulit ecclesie.
Annus erat dñi millesimus adde trecẽtos
Sexaginta tres/tũc data vita triplex.
Ire vita prior fuit/iram gr̃a dempsit
Uiuificãs animã consociansqꝫ deo
Tercia vita licet ẽ in spe/vita perennis/
Eterne vite gratia principiũ est.
Uita pegrinus/vsu rõnis ab orto
Quarta supest operũ/que vehit ad patriã.
Hec opeꝝ vita nõ ꝑmanet absqꝫ secunda/
Gratia viuificat nutrit ⁊ auget opus.
Quattuor huic vitas totidẽ dicas amores/
Uita q̃druplex est/ergo q̃druplus amor.
Omnes ille meos q̃ viuificauit amores
Uendicat/ille habeat/ꝯtineatqꝫ p̄cor.
Gratus ego p̄mos semꝑ cõplectar amores
Qui si defuerint qd nisi mors supest.

Epistola cõsolatoria

Iohãnis Gerson Cancellarij parisieñ. ad Iohannẽ Germanũ suũ monachum In cenobio sancti Remigij remensis sup morte alterius germani sui nicolai ordinis celestinoꝝ ⁊ soroꝝ suarũ. Epigramma.

M Onice. quẽ mihi dat frẽz nã seq̃ns
Nri sint generꝫ q̃ monumẽta vides
Arnulpho charlier cui nupsit elisa
Gersõ origo fuit/aduẽa voce sonãs: bet oll
Dotauit deus hos bissena ꝓle/puelle
Septene numero/q̃nqꝫ fuere mares.
Prim⁹ theolog⁹/monachi tres/mortu⁹ alt
Infans/⁊ nupsit filia sola viro.
Ffrat petre rapit te mors/⁊ te soror agnes
Infantes/viuit purus vterqꝫ deo.

Epistola consolatoria super morte fratris

Egra iubina soror viuens mala sustinuisti
Fugit hinc moriens reddita dona capis.
Cara soror raulina vale/ q̄ cō meruisti
Consors esse ihesu/ cuius eras famula.
Hospita paupib⁹ ꝛ mystica martha fuisti.
Te vocat inde ihesus/ tu benedicta veni.
Tempora complesti ꝯsūmatus cito multa
Frater cordis amor tu nicolae mei.
Celos credo equidē tu celestinus adisti.
Celica semꝑ amās dū ꝑegrinus eras.
Sors lugēda manet nob/ q̄s vita supstes
Septē ſuat adhuc/ torquet ꝛ exilio.
m onice/ cur q̄rer̄ frēz tibi mōte ꝑisse
An tua sit prudēs ista q̄rula inde
Spōsa astͣ petit lignis mirabile cōp⁹
Carcere seu tetro carne solutus abit.
Cui⁹ erat regimē grādis labor/ asꝑ/ amar⁹.
Blāditijs fallēs excruciās stimulis
Assiduus cōflictus inest/ victoria rara.
Audi ꝙ linguā nemo domare pōt
Quid faciāt aures/ ocli ꝛ qd mēbra pudor̄
Quid ve mā⁹/ gula/ cor/ vis qd ad ora petit
Bruta sub impiū videas descendere freni
Nauta gubernādi dirigit arte rates/
Et rigida ceruice caro sua frena remordēs
Se rapit/ ꝛ dn̄m deijcit excutiēs.
Opp̄me mille modis surgꝫ tn̄ vsqꝫ rebell̄/
Nemo qꝫ ꝑfecte suppeditabit eam.
Intro sp̄ inest mēbroꝝ dira tyrānus
Fomentū sceleris/ omnis origo mali.
Allicit illecebris/ acres exaggerat iras/
Miscet tristicias/ gaudia spemqꝫ metū
Plurima lis/ pax nlla diu/ securaqꝫ nunq̄.
I. nunc ꝛ tale plangito mancipiū.
Mancipiū qd obest anie/ qd sarcina dura
Quā crebro stimulis exagitare studet.
Congaude potius ꝑ grandi fasce leuato.
Fratris spiritui monice si sapias
Dices qs nouit si sp̄us alta petiuit ?
Vel baratri/ ꝑcul hoc corruit in puteū ?
Aut medio positū si purgatorius ignis
Exurat/ scoriam purificās scelerum?
Certū te faciat vite respectus honeste/
Inde salutis spem ꝯcipe/ te recreans.
Collige vel firmū solamen in hac rōne
Lucenti speculo quā docet alma fides.
Omnis in hac vita ꝑegrināns tēdit ad illā
Celestis p̄rie ꝑpetuam requiem/
Scis q̄ gaudēdū quāto plausu iubilādū
Tali dū requie ꝑfruitur moriens.
Si purgādus adhuc retinet̄ letificeris/
Premia celoꝝ q̄ sibi certa manent
Nil vlt̄ peccare pōt/ nullo discrimie vit̄
Perdere celestem/ fine suo stabilis/
Iudicio dn̄i iusto si forte/ qd absit
Perditus ē/ cur fles fletus/ inanis est.
Cor tenet̄ forsan/ pietas/ nā ve pungit
Rumpi consuete fedus amicicie
Bos ꝛ iumētū iuga se socialia plangūt
Perdere/ nōne magis ē socialis homo
Te minus hinc miror ꝛ raulinā flere sororē
Assiduis q̄ te fouit in obsequijs
Ei ꝗce tristiciā seculi causat qꝛ mortē
Pro solo sapiēs crimine rite gemit.
Ipsa sit sors/ sit vel ꝓsꝑa/ nil nocet vlli
Si per peccatū desit abusus ei.
Adde volūtati tua sit ꝯformis oport̄
Diuine/ quid aget murmur in oppositum
An bōa mors fr̄is/ carnalia vincla resoluēs
Quo caperet celū liber ꝛ emeritus.
Fratnalis amor dedit hāc mortē/ qꝛ peste
Dū fouet infectos ꝯtagione perit.
Hac d̄ valle deus eduxit eū ꝓperanter/
Vlterius ne fraus hostica deciperet.
At varijs nr̄a versat̄ vita periclis/
Omne replet̄ iter retibus ꝛ laqueis/
Tēdim⁹ ad p̄riam suspiramusqꝫ gemētes
Quā raulina soror quā nicolaus habꝫ.
Hacten⁹ hec volui tibi frat̄ scribē/ q̄ mēs
Fortis ꝛ equa suā nr̄a petet patriā.
Illic cernere nos/ dare viuas reddē voceꝫ
Fas erit/ ꝛ qcqd cor petit/ illud habꝫ.
Oremus tandē ꝓ defunctis/ vt et ipsi
Sint memores nr̄i cū bene fiet eis.

¶ Finis.

Tractatus eiusdē de

ꝑparatione ad missā ꝛ pollutōe nocturna.

D Ubitatū est apud me freq̄nter ꝛ diu ꝑsertim post susceptum sacerdotiū/ si qs nocturno pollutus somnio a celebrando missā cessare deberet. Exptus suꝫ siliter m̄ltos ꝑ̄tim religiosos ꝛ nouissime quendam ꝑ̄ ceteris tali dubitatiōis scrupulo nō parū turbatos. dū ex vna pte eos ad celebrandū trahit deuotio. ex altera timor offense repmit. Tandē effectus sup hac re certior/ tum ex doctoꝝ sacroꝝ lectiōe/ tum exptoꝝ ꝛ v̄tuosoꝝ ꝯsultatiōe ꝛ exēplo. tum

postremo ex ipa rōnis τ experimētalis cognitionis attestatiōe/inductus sū vt consideratōes aliquas breues τ nō ꝑsus inutiles sup hac celebratiōis materia cōponerē. eas iudicio melius τ sincerius sapiētiū supponēdo. Consideratonū hmōi q̄dā erunt accessorie. q̄dā per directū rn̄siue. Precor aūt dari veniā si forsan impurius loquendum erit. qm̄ morbus talis est qui vitaliter detegi vix pulchrioribus medicamētis sanari potest.

Consideratio .1.

Nullus habet certitudinē euidentem absq3 dei reuelatiōe speciali q̄ sit sufficiēt̄ dispositꝰ et dignus ad celebrāda misse mysteria. Patz q2 tunc posset aliqs euidenē cognoscere se eē in grā gratū faciēte. τ q̄ sufficiēt̄ fecit quicq̄d req̄rit ad hoc q̄ deus sibi grām hāc infuderit q̄ insup nullū ponit obicem ex pte aliq̄ ad hmōi grē susceptionē. Deniq3 sciret euidēt̄ q̄ rite cōstitutus ē sacerdos. ad habendū potestatē nullatenus impeditus. τ similia multa q̄ sunt pure cōtingentia. τ q̄ sciri nō pn̄t infallibilit̄/absq3 dei reuelatōe speciali. Preterea qs nesciat posse fieri vt hō det̄ in reprobū sensum ex demeritis p̄cedētibꝰ/ vt nō videat peccata sua. τ ita nihil sibi cōscius sit. nō tamē in hoc ē iustificatus/prout aplūs formidādo testat̄. Forsan est talis cōparatus ipi Amon supbo. qui ad cōuiuium hester venit/reputans hoc sibi ad honorem eē pcipuū/qd̄ sibi erat ad suspendium. Quis scit si auditurus ē. Amice quō huc intrasti nō habens vestem nuptialem. Forsan deniq3 talis annumeratꝰ est inter illos de quibus ꝓpheta: nō tam imp̄catiue q̄ p̄nūciatiue dixit. Fiat mensa eoꝝ coram ipis in laqueū τ in retributiōes τ in scandalum. Obscurent̄ oculi eoꝝ ne videant. τ dorsa eoꝝ semp incurua. Effunde super eos iram tuā τ furor ire tue cōp̄hēdat eos. Fiat habitatio eorum deserta. τ in tabernaculis eoꝝ non sit qui inhabitet. Videtꝫ q̄ extimescenda sentētia/si mystico sensu vtimur. contra quosdā ad sacram eucharistie mensam accedentes indicat̄. p̄sertim cū dicitur. Obscurentur oculi eorū ne videant Et conformiter ad illud apostolꝰ intonat [c]iminatur. Qui indigne inquit mādūcat τ bibit/iudicium sibi manducat et bibit. Et rursus. ꝓpter hoc inter vos multi infirmi τ imbecilles ꝛc. Nec imbecillitas et hꝰ dormitio/magis ad animā q̄ ad corpꝰ referende sunt puto. Constat autē q̄ hec oīa certitudinē euidentie tollūt ab aliquo super sua ad celebrandū dignitate.

Consideratio .2.

Ad digne celebrandum/ τ absq3 temeraria p̄sumptiōe τ imputabilitate ad nouū peccatum/non requiritur talis euidentie certitudo sup celebrantis dignitate. Patz q2 nullus tunc quantumcūq3 iustus τ purus/deberet celebrare. nec hoc possꝫ absq3 discrimine: si nō fieret ei reuelatio specialis. Sufficit ergo certitudo talis qualem in materia moral̄ consueuimus expetere τ capere. Que certitudo potest appellari certitudo moral̄ aut ciuilis. sicut prudenter loquebatur philosophus. j. ethicoꝝ. iij. cap. dicens. Disciplinati enim est/in tantū certitudinem inq̄rere s̄m vnumquodq3 genus/in quantū natura recipit. Ad hanc certitudinem moralem sufficit vt plurimum q̄ homo accedens ad missam discusserit consciētiam suam sicut fecisset pro magna re lucrāda aut incōmodo graui euitando. et q̄ non sit sibi conscius post hanc discussionem de peccato mortali/aut de ꝓposito peccandi mortaliter/ q̄ insuper non cognoscat se aliud impedimentum legitimum per excōmunicationē aut irregularitatē habere. Consentio itaq3 in hoc cum Durando quarto sententiarū distin. ix. q. iiij. q̄ talis etiam si esset in peccato mortali nesciēter nec d̄ eo expressam ageret confessionem/ reportaret vnum ex duobus. Aut sibi remitteretur tale peccatum virtute sacramenti. quia videtur facere qd̄ in se est ad eius delectionem/ non enim deus requirit vltra posse. Aut fieret sibi diuinitus illustratio et recognitio sui peccati. quatinus per penitēciam illud dilueret/quemadmodum multis contingere probatissimum est. qui in inicio sui sacerdotij dum celebrationem continuāt/in rememoratione redeunt plurimoꝝ τ occultissimoꝝ peccatoꝝ. Similem inueniūt grāꝫ

illi qui noviter ad frugem melioris vite toto corde se pparant. Porro talia pctā i recordatione venientia ex irradiatiōe supioris luminis in pfūda abysso anie: nō ideo tales ɔfiteri tenent ꝙ nō prius deleta ee potuerūt mō pdicto. sz fit hoc ad obediēdū pcepto de ɔfitēdo semel qōlibet pctm̄ nrm̄. qd et dū distincte cognoscimus.

Consideratio .3.

Non ois scrupulus aut dubitatio de pctō mortali/ neqꝫ omnis indeuotio aut deordinatio/ aut nō intētio/ impediūt de necessitate celebrantis dignitatē. Patet qꝛ certitudo moralis qualē pdiximus sufficere/ cōpatit secum vacillationē quandā animi aut hesitationē quandā vel suspitionē seu scrupulos ꝙ homo nō sit sufficient disposit⁹/ aut ꝙ impedimēto aliquo ligatus e. Cōpatit etiā deordinationē aliquā pꝛtim viriū inferioꝝ ꝛ legis tyrānice mēbroꝝ q̄ non est sepe subdita nre potestati. Ex qua causat indeuotio quedā quā nō plena ꝛ actualis spēs attētio ɔsequūt. nec ob inde pctō maculari necesse est nec peccat. ¶ Et si qs opposuerit ꝙ dubitās de aliq̄ an sit illicitū ꝛ stante dubio/ illud agens peccat qꝛ se discrimini scient obijcit: Rn̄deo cū dn̄o Uilhelmo antisiodoreñ. regulā hāc magistralē intelligendā eē de dubio tali qd est vehemēs et magis aut saltē eq̄ inducit mētē credere ꝙ e mortalit illicitū/ sicut ꝙ e licitū. Secus e vbi mens plus inclinat ꝛ iudicat qd est licitū ꝙ illicitū. ꝙuis nō habeat vsqꝫ quaqꝫ certitudinē euidentē aut firmā. qꝛ nec hoc ipm reqrit. ¶ Sūt itaqꝫ nōnulli ꝛ plures q fortis sūt fantasie. q̄ ꝑterea sepe trepidāt timore vbi iudicāt etiā nō eē timēdū. Tales debēt initi cōsilio supioꝝ ꝛ prudentū ꝛ ɔ tale ipoꝝ vacillationē audacter operari. Sic eñ plerumqꝫ vincet. abibitqꝫ. ¶ Qui vo renuūt credere supioꝝ ꝛ prudētū consilio ad tales scrupulos deponēdū. ꝛ agēdū ɔ eos errāt multipliciter. Primo p supbiā ꝛ arrogantiā/ pponēdo iudiciū suū ꝛ prudētiā/ alioꝝ iudicio. Rursus tales vix aut nūq̄ deuotionē habebit solidā. nec pacē ɔsciētie a talibus/ ac pinde carebit locus anie sue/ hospite illo de quo ppheta dixit ꝙ in pace factus e locus eius. Dicūt doctores aliqui qbus assentio/ ꝙ aliqn̄ nō e tā meritorium credere sicut velle credere. nec dolere sensualit de pctis/ sicut velle dolere ꝛ non posse. Desideriū paupeꝝ exaudiuit dn̄s. inqt ppheta. pparationē cordis eoꝝ audiuit auris tua. ¶ Deus itaqꝫ iudicat nos ꝛ nostra scdm supioris rōnis arbitriū volūtatē et iudiciū ꝛ nō scdm ea q̄ nobis inuitis atqꝫ ɔdicentibus/ portio sensualitat inferior aduehit ꝛ pducit qualia sūt volubilitas imaginationū ꝛ fātasiaꝝ. stimulus insup carnis illecebrosus ꝛ vindicatiuus. Uacillatiōes ꝑterea timide ꝛ incerte sup agēdis aut sup eis credēdis q̄ nris nequaq̄ sensibus attingimus ꝛ silia. ¶ Decipiūt in hoc multi ex simplicibus/ distinguere nesciētes int ea q̄ portio aie supior agit p ɔsensū ꝛ ea q̄ portio anie inferior patit absqꝫ supioris assensu: Darēt idcirco sepe alijs salubre ɔsiliū/ qui nesciunt illud pstare sibi. Quare sic: certe ob turbā hāc passionū sibi irruentiū tumultuantē ꝛ tirantē. ¶ Quo circa memorādū e beati Bern̄. sup hac re ɔsiliū. Erat ex discipulis eius qdā/ tātis inqetatus scrupulis vt ad celebrādū nullo pacto auderet accedere. Dixit ei deuotus ꝛ circūspect⁹ Bern̄. postq̄ hoc accepit. Uade frat ꝛ i fide mea celebres. Obediuit discipulus. ꝛ scrupulus ois ille/ ppetuo discessit. Laudāda prius ꝛ imitāda tā illius pris industriosa fiducia/ ꝙ istius fratris fidelis obediētia. ¶ Dicet aliqs ex simplicioribus. vtinā talis mihi esset abbas aut prior qualis erat beatus Bern̄. credere facilit impetrāri. Nūc vo dū supioris mei paruā sapiētiā inspicio/ nō audeo meā ɔsciētiā ꝛ salutē sue fidei tali pacto cōmittere: Quiquis ita dicis ꝛ sapis/ erras ꝛ desipis. Nō eñ cōmisisti [redacted] ꝛ salutē tuam in manus homis/ qꝛ prudēs est ꝛ plurimū literatus aut deuotus. sed qꝛ tibi est scdm regularem institutionē ppositus ꝛ plat⁹. Quāobrem obedias sibi non vt homini/ sed vt deo iubenti. si tamē nō contra deū. Et sepe tāto erit obediētia tua placētior deo/ tibiqꝫ fructuosior/ quāto e dignior ille cui pꝑter deum subijci nō refugis. Caueas ad extremum: ne dū qris securitatē nec illā adipiscaris/ in grauē ruas diiudicationis ꝛ presumptionis foueam.

Consideratio .4.

Contingit vt possit aliquis eodem tpe ad celebrationē laudabilit̄ accedere. posset nihilominus ab eadē laudabilit̄ abstinere. Quo casu. primū de se laudabilius est q̄ secundū. ¶ Patz prima ps. qñ aliqs ē sine cōsciētia pcti mortalis aut alio impedimēto. et nō ē obligatus ex officio vel alit̄ celebrare. Tūc hz vtrūqz in sua potestate facere licēter atqz laudabilit̄. vt l' cū cēturione dicat. Dñe nō sū dignus rc. l' cū zacheo dñm fidēt suscipe. ¶ Secundā pte ꝓbo cū durādo. iiij. sniaꝝ dis. xij. q. vj. Celebratio quippe est de per se opus bonū. abstinere aūt ab ea si sit bonū magis ē in ordine ad indeuotionē suscipientis q̄ de per se. Rursus celebratio hz efficaciam magnā ex v̄tute opis opati. ꝑpter quā nō tantūdē valet volūtas sola celebrādi/ sicut par volūtas actu celebrās. Addit itaqz opus hoc exterius/ aliqd bonitatis ad bonitatē volūtatis ꝑpter meritū passionis xpi. ꝑpterea dici solet opus priuilegiatum. Amplius ille q̄ celebrat in opis executōne magnā adipiscit̄ deuotiōis pinguedinē et diuinius solet occupari. Ducit̄ insup a virtute nobiliori sic agēdo/ vicz a charitate et dilectiōe huius sacramēti/ q̄ nō celebrans q̄ timore potius se cōtrahit. ¶ Et si qs dixerit vacationē a celebratione ideo fieri/ vt ipsa postmodū reuerētius r deuotius quāto rarius impleat̄. Fatemur posse sic euenire. Sz ex aduerso cōtingē pōt/ q̄ talis subtractio/ remouebit habituationē ad bonū cuius effectus est s̄m phm delectabilis. Signū inqt acqsiti habitus ē delectatio ī ope Euenit insup plerūqz illud dictū nasonis Qui non est hodie cras minus aptus erit. ¶ Distraheris hodie/ parū deuotus es. parum recollectus. plurimū temptatus a carne. mūdo vel demone. Credo equidē. Sz agnoueris q̄ nō dormiūt q̄ te psequuntur r cras ijdem erūt aduersitates tibi hostes tueqz deuotiōi insidiātes. quales sunt hodie. Quo circa nō irrōnabilit̄ cōsulit sapiens. Qcūqz pōt inqt manus tua instant̄ opare. Nescis eñ qñ tale tp̄us ad laudabiliter celebrandū tibi cōcedet̄ quale nō habes. Et si vtrūqz habeas/ vtrūqz melius ē. Esto/ fueris in hac vel ī illa re defectuosus cur nouū defectū in nō celebrando supinducis? ¶ Sz frigidus sum dicis aut tepidus. Sepe suscipit initiū celebratōnis hominē parū deuotū r frigidū/ quē in fine calescentē dimittit r feruidū. Corpus christi ignis est spūalis. accede fiducialit̄ ad hunc ignē calesces facilius. Audiamus orantem Ambro. r deū alloquentē. Graue ē q̄ ad mensam tuā mūdo corde r innocētib⁹ manibus nō venimus/ sed grauius ē si q̄ peccata metuimus/ sacrificium nō reddimus. ¶ Refert narratio sanctoꝝ patꝝ d̄ quodā euagrio/ q̄ nō nisi semel in anno coīcandū eē censebat/ ꝯ quē sancti pr̄es repugnabāt argumētātes q̄ aut dignū se putabat r dispositū q̄ semel ī anno coīcaret. r ita ꝑsumptuosus erat. aut indignū se tūc fatebatur r nihilominus accedebat. Cur nō ita poterat alius sili' pluries hec sacra cōficere: q̄ q̄ de se/ se sciret indignū? Si fas ē itaqz sel' in anno cū timore dei celebrare. cū eodem timore poterit sepius similis eē ad celebrandū licētia. ¶ Fuerūt nec ignoro sctōꝝ aliq: quos certa rō compescuit ne celebrarent in eternū. Sz pticularia hec facta quorundā/ venerāda magis sunt pia interptatōne/ q̄ in exemplū agēdi trahenda. ¶ Postremo nō sum nescius diuersa eē dona r vocationes in diuers' / ꝓut spūssanctus voluerit. r alius indisponit̄ p interruptionē celebrationis. r sese vix postmodū recolligit. ali⁹ ex eadē frequentatōe reddit̄ indeuotior. et ex tali familiaritate ꝓmptior ad contemptū Quaobrē suā interroget vnusquisqz cōscientiā r tunc p experiētiā r prudētioris alicuius ꝯsiliū id qd̄ oportunius compererit exequat̄. Hunc dicebat egregi⁹ doctor Augustinus quotidie celebrare/ nec laudo nec vitupero. Ipse tñ r alij cōsulūt sic viuere vt quotidie digni simus accedere.

Consideratio .5.

Ulla pollutio inchoata r perfecta in somno pctm̄ est mortale. ¶ Patz ex famosa Augl. regula q̄ peccatū adeo voluntariū est/ q̄ si nō eēt voluntariū nō eēt peccatū. r intelligit̄ de actuali. Rursus ista ē expressa determinatio eiusdē. j. de ciui. dei. c. xxv. loquen

tis dē violenta corruptione virginis alicu-
ius. Quāto magis inquit absq3 culpa est in
corpore nō consentientis/si absq3 culpa ē in
corpe dormientis? Dicentes oppositū/con-
tradicūt nō solum theologice sed etiā phi-
ce determinatiōi. nec hñt quid rñdeant si
fiat in eis argumētū de furiosis ꝛ infantib⁹
ꝛ alijs nō vtētibus rōne quos ꝓ tunc non
peccare nō a trāsgressiōe. cōcors ē omniū
sapiētium recte/sentētia. ¶ Notāter dici-
mus si pollutio inchoata sit ꝛ pfecta i som-
no/qm̄ posset aliquis vigilās/impurū ha-
bere desiderium se polluēdo quo vigente/
caderet in somnū/in q̄ sīna pollutio cōple-
retur. Posset silr pollutionē in somno ce-
ptam/expergiscēs male cōsummare. ¶ Cō-
stat in his casibus/radicem pollutiōis eē li-
beram atq3 flagitiosam/ꝓpter quam illud
opus obscenum imputabit̄ ad culpā. Alte-
vero si vtrobiq3 fuerit in pncipio ꝛ fine/ca-
rentia vsus rōnis/ꝛ cōsensus liberi ar. erit
vtriq3 talis actus (etiam si vigilādo comple-
retur) absq3 culpa mortali. Palam est ratō
q2 libertate carebit ¶ Poterit forsan aliqs
peccare postmodū/complacendo sibi in ta
li voluptate ꝓbrosa quā habuit. Non ob
inde tamē redderet̄ prior actus pollutiōis
culpabiliter viciosus. Posset etiam aliquo
modo placere s̄m sanctū Tho. nō q2 volu
ptas est. sed quia sanitatem ꝛ nature affert
exonerationem absq3 sui qui patitur ꝑcu-
ratione vel assensu. ¶ Deniq3 nō consulūt
sancti/ꝙ debeat violēter fluxus ille dū eui-
gilando sentit̄ iam effluēs/coerceri. quia vl'
eēt frustra conatus ille. vel nature sup̄ mo
dum grauatiuus. ¶ Confirmatio omniū
ista est. ꝙ actus exterior nullum peccatū
est nisi denominatione extrinseca. plus q̄
vrina q̄ non dicit̄ ꝓprie sana. Si nullū sit
igit̄ in animo ꝓprie dictū peccatū dū liber-
tate nō vtit̄/nullus erit ꝓ tunc actus exteri-
or viciosus. Neq3 tñ negabimus quin per
crapulā aut damnabilē illecebram vigilie/
possit aliquis in hanc illabi sordiciem. sed
culpā tūc vigilia nō somn⁹ hz. q̄ꝙ ꝛ crapu
la ꝛ cogitatio voluptuosa/letali crimīe sepe
carent. ꝛ possunt ante somnum dilui peni-
tendo.

Consideratio .6.

Pollutio corporalis i somnō cō-
tingere potest non solū absq3
peccato mortali p̄cedente. imo et
ex merito. ¶ Patz ex distinctiōe famosa do
[illegible] p Greg. ꝛ alios tā theologos q̄ natura
les. Euenit itaq3 nōnunq̄ hec immundicia
ex infirmitate aut debilitate nature. ex one-
rare se volētis. aut retinere nō valēt̄. Nāq3
est p̄terea aliquis fluxus fere talis in viris
aliqbus/qualē femine patiunt̄ in menstru-
is. ꝛ fit cum nulla aut tenuissima volupta
te etiā vigilādo. Fit aliqñ isup aliqs flux⁹
tāta lubricitate ꝛ facilitate in qbusdā viris
aut femīs/ꝙ solo aspectu aut alloqo aut le-
ui cogitatione ꝓuocat̄. Quis ergo dixerit
apud tales inuitos ꝛ renitentes/aut nullo
mō ꝯsentiētes ab initio vsq3 ad finē pecca-
tum mortale cōmitti. ¶ Nō omniū vna ē
complexiōis armonia. Quosdā videmus
e naso leuissima aut nulla occasiōe deflue-
re sanguinem alios cum violētia multa id
nō pati scimus. Cognoui hoīem septua-
genariū secularē ꝛ valde crapulosum/qui
nūq̄ se pollutū fuisse dormiēdo testabat̄.
ꝛ hoc in alijs mirabat̄. Aliū vidi religio-
sum ꝛ sobriū/qui p decenniū ꝛ amplius/fe-
re quotidiana hac passiōe vexabat̄ Quidā
vix somniāt dormiētes/alios somnia iugi-
ter exagitāt. Sz omittamus hec ꝛ silia. q̄-
rum determiatio/medicos plus aspicit ꝛ si
milit̄ remedia. q̄ꝙ mihi fassus fuerit vn⁹
ex medicis famatissimus. se pridem ad me
dendū tali nocturno fluxu in alijs studu-
isse diligēter sed frustra laborasse. Nos āt
moralia seu theologica loquentes declare-
mus q̄ pacto possit ex merito p̄cedente pol-
lutio nocturna cōtingere. ¶ Primo qdez
ex arta abstinētia in pane ꝛ aq̄. hoc euenire
re pspicuū fecit expientia. Amplius volēs
aliqs hoc viciū carnis/p̄dicādo detestari.
nōne sup illo cogitare posset. aut silr cōfes-
siones audiēdo? posset vtiq3 ꝛ cū merito
magno. Nihilominus occurrere videbit̄
in somno nōnūq̄ p̄cogitatarū impudici-
tiarum simulachra. ꝛ ipm ex illis sicut i ali-
is ad pollutionē cōcitari posse quis nega-
uerit. Addūt sancti pr̄es quoꝝ fuerit ocu-
lus mentis aptus ꝛ tersus/ad fallaces insi-
dias demonis intuēdas/nōnunq̄ has sor
des fieri illusiōe sua. vel ad terrendū et im-

quietandum timorose conscientie puritatem. vel ꝓ boni operis (vt celebrationis) impedimēto. vel vt vigilāti placeat/ quod somniās ptulit. vel vt abstinentiā piculosā ⁊ indiscretū vite rigorē suadeat. ⁊ in insaniam pcipitet. vel vt deo ꝓpicio ⁊ pmittente deuotā mentē sic exerceat ⁊ ex tali feditate simulatā i hūilitate custodiat. ¶ Hoc in loco suo sunt dicta Greg. memoranda. Primū est ꝙ sepe tales illusiōes seu polluciones/ animus nesciēs ptulisse magis dolendus ē ꝙ̄ fecisse. Secūdū ꝙ bonoꝝ mentium ē ibi culpā agnoscere vbi culpa nō ē. sic tm̄ agnoscat culpa/ vt non indiscrete impediat opatio iusta neqꝫ corpis debita sustentatio deserat. Ne pterea aliquis conscientiā sibi fabricet ⁊ nutriat erroneas. ne cadat in sillam/ cupiens vitare caribdim. ¶ Patiet fortassis aliquis hesitatiōes varias/ dum ad comedendū vel dormiendū accesserit. dicetqꝫ sic. pollueris si hoc ⁊ hoc non omiseris. si non tibi pcauebis. cōtempnat talia necesse est qui discrimē magis imminere circūspicit/ si nō parem cū alijs viuendi formā prudēter insequit. Scrupulosis ergo cōtra scrupulos agendū est. et ꝯtra operis pede certandū. ¶ Hac arte prudenter vsus ē ille qui turbato cuidam iugiter super repetitiōe horarū suarū/ si non assidue ⁊ actualiter attenderet ad eas. Iniunxit pniam hāc/ ad tpus/ ne quomodolibet horas semel dictas iteraret. Neqꝫ enī requirit actualis semp attentio. sufficit habitualis seu virtualis nō interrupta scienter ꝯtra ꝓposito per deliberatā attentionē circa aliud penitus incompatibile. Mille surgunt apud aliquos tales scrupuli/ more canum oblatrātes ⁊ lacerare minantes/ ipos ambulātes per viam mandatoꝝ dei. quos euincere ⁊ compescere melius ꝙ̄ p contemptum nequimus. Tantūmodo sit cōtemptus iste timoratus. ⁊ regulariter nō absqꝫ p̄uio alterius p̄sertim supioris cōsilio. alioqn timor īmoderatus/ facit casum aut p̄cipitat incōsulta p̄sumptio.

Consideratio .7.

n Ulla corpis īmundicia ex p se impeditiua est celebratiōis. sed bene de p accidēs rōne ꝯcomitan-

tie alicuius vel sequele in animā. ¶ Hanc ꝯsiderationē deducit Bonauen. iiij. sen. di. xij. q. iij. Et patz satis pma pars ex verbis xpi si bene ppendat dicēdi rō. Math. xv. Nō lotis manibus mādūcare/ non coinquinat hoīem. ⁊ ratio est: qr nulla passio talis aut īmundicia exterior de ꝑ se pctm̄ ē aut de necessitate pctō ꝯiuncta vl' inducēs ad peccatū. Preterea qualis ē immundicia sordidior ⁊ abominabilior corpalis vt corpalis est/ ꝙ̄ sanies leprosoꝝ. hec tamen nō impedit celebrationē. p̄sertim si fiat i occulto. Idem sentiūt doctores de mēstruis mulieꝝ. ⁊ de fluxu ꝑpetuo viroꝝ aliquorū. Secūda pars declarat distinguēdo. quia qdā immūdicia corpalis cōiuncta est immūdicie spūali s̄m veritatē/ sicut in vigilia hn̄t fornicātes. Alia est ꝯiuncta tali immundicie spūali/ tm̄mō s̄m quandā silitudinē aut cōformitatē: put est in somnijs sordidis ⁊ impuris. quādo nō peccatum est. sed similitudo peccati. Aliam videmus imūdiciam que horrorē ⁊ abominationē quādam/ visa vel recogitata generat. vt i leproso ⁊ alijs plurimis. ꝙ̄uis nullam sciamus inesse peccati veritatem aut effigiē. Postremo alia indifferens. sicut in pedibus lutosis aut facie puluerulenta ⁊ sudāte. ¶ Prima ⁊ secunda generāt vt frequenter in anima hebetudinem quandā/ discrasiatiōem ⁊ deordinationē atqꝫ indeuotionē. quoniā sicut gustato spū desipit oīs caro. sic econtra. ⁊ amplius gustata carne desipit spiritꝰ ⁊ fit carnalis ad tpus. longius aut breuius s̄m diuersas habituatiōes atqꝫ complexiones. De his in figura dictū ē antiqs. vt taliter imūdi separent ab alijs vsqꝫ ad vesperam ⁊ vestimētoꝝ lotionē. Hoc Gregoriꝰ sic exponit. vt nisi p̄us ignis tēptatiōis recesserit/ reū se quasi vsqꝫ ad vesperā cognoscat. Constat enī nullos tales institutiōes q̄ cerimoniales erāt atqꝫ figurales vllatenus ad obligatiōes nr̄as trahēdas eē: nisi iudaisare velimus. Propterea vespa i hoc loco ⁊ lotio materialis nō ad lr̄am accipiende sunt/ sed tādiu reputet se homo imundum vt extra castra sanctoꝝ mysteriorū secedat/ ꝙ̄diu tales in eo vigent peccati reliquie. hebetudo scilicz mentis carnalitas ⁊ deordinatio atqꝫ indeuotio. Purgantur

alij tardius. alij confestim lugent. humiliati et p̄mptis lachrymis diluūt et exterminant quicqd carnalitatis cōcretum erat. et om̄e eius vestigiū/ breui lamento delent et abolēt. ¶ Sordes tercie p̄pter scandalū vl' horrorē. quorū vtrūq3 de p accidēs nocere pōt deuotiōi anīe. Pōt de p accidens celebrationē impedire dū vicz scādalū vel horror et ex ɔsequēti indeuotio celebrātis aut assistentiū vehemēter p̄sumunt accessure. Secus vbi sunt hoīes exercitati et perfecti. apud quos tale nihil timendū est.

Consideratio .8.

Possibile ē absq3 vlla rep̄hēsiōe et cum merito aliquē somnijs pollutū/ sacrosancta mysteria contingere atq3 celebrare. Patz cōsideratio ex deductiōe p̄cedentiū. Ad dignam itaq3 celebrationē sufficit p̄paratio talis: q̄ nō relinquat cōscientiā peccati mortalis. aut impedimēti legitimi. et q̄ deuotionē atq3 reuerētiam ad sacramētū penit⁹ nō excludat. Sz pollutū mō dicto possibile ē ista in se sentire/ nō longe post talē passionē. imo q̄ humilior deuotior et ordinatior et reuerētior/ ad sacramētū accedet. Cōstat em̄ q̄ obscenitas humoris istius cū reliqs/ nō ppetuo durāt. nec ppetuo a celebratōe impediunt. si dat spaciū. xxiiij. horarū sicut Albert⁹ determinare videt/ poterit aliqs vna hora purgatior effici q̄ alius in centū. Cur non ita fiat ad celebrandū illr aptior: Porro si timeat reuersio taliū illecebrarū et passionū tpe celebrationis. Pōt vtiq3 et in oībus contingere. vel ex aspectibus solis prioribus. vl' ex corruptela nature. vel diabolica opatōe.
3 ¶ Hec nr̄a cōsideratio maxime locū habet in religiosis viris et cōtemplatiuis. quorum ē ad deum facilis cōuersio. pp̄ter fortem habituationē. pp̄ter etiam carnis subiectionem dū vigilant. Raro autē apud seculariter viuentes aut nouā bene viuendi formam inchoantes/ talis repentina seu leuior recollectio deuotiōis inuenit. Cessare eos idcirco aut tardius accedere ad sacramentū hoc reuerendissime tractandū/ conuenit. ¶ Habet p̄terea locum nostra cōsideratio/ vbi illusio demonis nostrā deuotionem impedire volētis/ perspicit aliquibus indicijs. neq3 credere debemus eidem sed obniti potius. Ubi subinde timet aliquis sacerdos de scandalo si non celebret. Ubi deinceps tenetur aliquis celebrare vl' ex suspecto officio. vl' ex cōmissione. vl' mutua vicissitudine et conformitate ad reliquos cum quibus viuit. quemadmodū sunt religiosi pene omnes. ¶ Attendendū hic q̄ nullus palam tenetur p̄prium defectū vel infirmitatem occultos pdere. vt plurimū cautius est atq3 discretius cōtegere: Prodit autem seipm talis non celebrans. scandalizat frequenter. et cogitationes varias ascendere facit in corda aliorū ¶ Nolo tamen p̄iudicare nec possuz nec debeo p hec dicta mea quibuscūq3 institutiōibus religiosorum si aliqui sint ad oppositū. verū ē nempe illud apostoli. Quilibz in suo sensu abundet: Sed dixi/ interim qd mihi dicendum posse videtur sinu da cogitet veritas apud habētes libertatem legis xpi: ¶ Opponat forsan aliquis de fornicarijs q̄ similiter in breui possent recolligere se et ab omnibus peccati reliquijs animā extergere. possent igitur statim celebrare. Opponeret alius de cōiugatis. apud quos possibile est peccatū in sua cōiunctione nō committi. qui tamē de cōmunione separandi videntur. Ad hec dicere possum⁹. Primo ad vltimū q̄ doctorū famosorū sententia est tales cōiugatos si accedant ex deuotiōe/ p̄sertim diebus solennibus/ non peccare. qm̄ vel affectu prolis gignende. vel reddendi debiti/ aut incōtinentie vitande causa commixti sunt. nec obstaculū aliud est. Ad primū non aliud p nunc dicimus: nisi q̄ rarissimum hoc esset. de his autē que vix aut nunq̄ eueniunt/ doctores parum tractant. Si tamen immineret graue scandalum pro omissione. si preterea grandis cōtritio concurreret. si deniq3 magis ex surreptione diabolica aut vehementi temptatione tale flagitium apud se rarum commisisset. audeat qui profundius sapit/ talem prohibere. fateor non audeo: In hoc casu et alijs (sicut perspicuum est ex premissis) relinquendi sunt multi sue conscientie et iudicio circumstantijs omnibus quas prudentia circumspicit indagatis.

Consideratio .9.

PRecipue ex diuino munere ꝛ nō ex nr̄a industria seu ꝑparatiōe reddimur digni mysterioꝝ ꝑticipatōne sacramētoꝝ. ¶ Hec cōsideratio [illegible] cū sapore intimo masticet̄ humiliabit nos vehemēter. Et ꝑfecto humilitas sola est q̄ disponit ad dignificationē ꝛ ꝑparationē pro talis tantiqꝫ hospitis in aīe cenaculo susceptiōe. ¶ Scio hoīem q̄ talit̄ in veritate comperit/ nūq̄ potuisse ad q̄etā ꝛ serenā dispositionē celebrādi ꝑtigisse/ q̄usqꝫ diffidēs de oī sua industria ꝛ labore ꝛ solicitudine ꝛ ꝑparatōe ꝑ ꝯfessionē aut al's/ imo lauit ī. ara cordis/ bouē suꝑbie. dixitqꝫ in aīo ꝯtrito ꝛ humiliato cū Daniele. Dn̄e nō in iustificatiōibus meis ꝓsterno ꝑces meas ante te sed in tuis miseratiōibus multis ꝛ magnis. Et rursus cū ꝓpheta. Ego aūt in multitudine mis̄icordie tue introibo in domū tuam. adorabo ad t̄plū sanctū tuū in timore tuo. ꝛ similia q̄dā q̄z aliqua scriptis inseruit. ¶ Plane industria nr̄a ꝛ ꝑparatio quales agere ꝯuenient possum⁹/ requirunt̄. eis t̄n̄ si innitimur fallimur ꝛ cadimus. aut tāq̄ si q̄s baculo arūdineo sustētet̄/ vacillam⁹ neqꝫ habitamus in adiutorio altissimi. dū nr̄is meritis fidimus. vel ī ꝑctōꝝ sola recordatiōe torq̄mur. Nimirū si tūc in ꝑtectōe dei celi nequaq̄ cōmoremur. qua deficiente ꝑtectiōe q̄s subsistet? ¶ Fuit cuidam ꝑ somniū ostēsa visio [illegible]lis. Precipitatus in cloacā erat. ꝛ a quodā baculo stercorib⁹ infixo sustētari ne ꝓfundaret̄ satagebat. At vero baculus ille fundotenus demittebat̄ assidue cū fetore intollerabili. sentiens ille ꝑiculū/ tota mēte ad dn̄m cōuersus/ relicto baculo/ cōfestim ereptus ē. Sane conscientia nr̄a quātūlibꝫ mūda est cloaca q̄dā plena stercoribus fedis defectuū quotidianorū. baculus ille/ nr̄a ē industria ꝑ quā emergere q̄rimus. sed ꝓculdubio q̄usqꝫ leuem⁹ oculos in celū vn̄ veniat auxiliū nob̄/ quousqꝫ fiduciā nr̄am totam in deū iactemus/ quanto plus innitimur solo nr̄e industrie baculo/ tāto in ꝓfundiorē abyssū nr̄e prauitatis demergimur. ꝛ nō nisi fetorē terrū ꝛ horridū reportamus. ¶ Quid ḡ? (diceret aliq̄s) t̄ptabimus ne deū? aut pleni cōscientia peccatoꝝ/ indeuoti sordidi distracti ꝛ distempati ad sacramētū hoc saluiferū sub spe mis̄icordie solius accedamus? Dū ita iam. vt agat nr̄a industria q̄d poterit. vt sit absqꝫ cōsciētia peccati mortalis. Sed in illa nequaq̄ speremus. alioq̄n suꝑbimus. alioq̄n maledictionē incurrimus. qui ponimus fiduciā in hoīe ꝛ carnē brachiū nostrum. Agnoscamus q̄ oēs iusticie nr̄e sūt vt pānus menstruate aut velut leprosi fascie. suꝑ q̄bus stillamus quotidie saniē peccatoꝝ. Qua fronte igit̄ qua ve audacia/ infectionem ad placandū deū audebim⁹ ostēdere. Caueamus ne potius irritet̄. Plane sic est. Si mille annis valeret aliq̄s se disponere ad dignitatē celebrationis/ nec sic ꝑ se attingeret. Quid idcirco in breui morula facere poteris cōiectura? Interrogat se frequenter ille cuius supra meminimi. si dignus est accedere. si sufficiēter ꝑparatus. hesitat primū. tremiscit reformidatqꝫ. Tandē sic r̄ndet sibijp̄i. Interim q̄ntum in me est nihil deo ꝯpicio q̄ certo mihi sunt cōscius super peccato mortali. aut peccādi ꝓposito. peccata etiā venialia nō confessa nequaq̄ obsistunt. Scio etiā ex aduerso q̄ iustus ē dn̄s. qui si velit exquirere vehement̄ debita mea. si iniquitates obs̄uare. si mecū in iudicio cōtendere. neqꝫ sustinebo neqꝫ potero r̄ndere vnū ꝓ mille. quātūlibet lotus fuero/ attritus/ ꝯfessus/ lacrimosus. Quid ista sunt? ve mihi si nō cū mis̄icordia magna valde/ dijudicer. quid scire possum/ [illegible] forte lateāt me vicia mea. merui quidē excecari/ qui visu meo sp̄uali ꝑmitus supra modum abusus sum. dū vidēs bonū id adimplere cōtemsi? ¶ Hoc vnum scio q̄ apud dn̄m mis̄icordia est/ ꝛ copiosa apud eū redemptio. q̄ pietatis eius fontē nulla pōt nr̄a iniquitas euincere vel siccare. q̄ si decreuerit saluare/ nemo est qui condemnet. Precipit vt sperem in eo. ꝛ me totū in suas manus ꝓijciā. obedio ve possū. Non est crudelis aut mendax. venientē ad eū/ non eijciet foras. ꝓuolutū suis pedibus nō indignāter abijciet. ꝑuenit me demū in benedictiōibus dulcedinis/ dū mihi displiceo. Spero equidē ip̄e qui cepit ꝑficiet ꝛ illuminabit abscondita tenebrarum/ ne vnq̄ obdormiā in morte. ¶ Fornicata es o anima

mea cũ amatoribus tuis. Iubet pius sponsus ꝑ os ꝓpheticũ vt reuertaris nõ enim te insipiet. Et si millies abscesseris ꝯtempseris. irriseris. te venientẽ nõ repudiabit. penitentẽ nõ aspernabit. Si qs ex hoibus talia diceret/crederes ⁊ aspirares ⁊ accederes. Deus hoc dicit. deus hoc pollicet. imo deus hoc imperat. ⁊ tu diffidens nõ accedes. Nõ ẽ aliud consiliũ o aĩa mea. In sua igitur veritate nõ tua vanitate fidẽs/voluntarie sibi sacrifica. ¶ Immũda tu accede mũdanda ad fontẽ puritatis incõtaminabilẽ. Esuris accede pascẽda ad panẽ viuificũ et indefectibilem. Egrotas erit hoc efficacissimũ tue inualitudini medicamẽtũ. Fluxũ pateris nec sanari potes a medicis tuis. scꝫ exercitijs. tange plena fide cum emorroissa Martha ꝑm Ambro. fimbriã vestimenti Iesu. sacrosanctã vicꝫ hostiã. vt purgeris. Si percussam te sentis a ſpentibus ꝯuersarũ temptationũ: qd restat nisi vt ſpentẽ christum eleuatũ inspicias? Si dicis cũ ꝓpheta. Qm̃ vnica ⁊ paup sum ego. ꝑticeps esto sacrosancti huius mysterij/ habebis christũ comitẽ fidũ ⁊ hospitẽ ditissimũ. Cecam te fortassis debilẽ ⁊ claudã conqreris. memineris qm̃ tales ad cenã magni regis inuitant ⁊ intra compellũt. Lubrica sum inqes ⁊ instabilis. sed hic panis confirmat cor. Tristis es ⁊ anxia. sed vinum hoc letificat. Inquietãt te ⁊ turbãt plurima. adhere ei q turbidos fluctus sedat. q est pax nr̃a. q ait. In mũdo ꝑssurã. in me pacẽ habebitis. Peregrinaris a dño. sed in fortitudine cibi huius ambulabis vsqꝫ ad mõtẽ dei. Quid ergo tandẽ formidas. Quid expauescis o anima mea. Quare ⁊ quousqꝫ cõturbas me? Spera in deo ⁊ liberabit te. enutriet te. nõ ꝯfũdet te. ¶ Suspirabũda forte qris. vbi ẽ deus tuus. In hoc certe cõuiuio. in quo xp̃c sumit. recolit memoria passiõis. mens implet gr̃a. ⁊ future glorie nobis pignus dat. Crede hoc bona ⁊ simplici fide. nec curiosa discusseris existentie modũ. sufficiat tibi q nõ ẽ hic mõ alioꝝ corpoꝝ/suis locis cõmensuratoꝝ. ꝓpterea vanene dicã stulte q̃runt aliq vbi caput. vbi pedes. qualis situs. qualis ad hostiam partiũ coordinatio. vbi xp̃c esse dr̃. quare et quõ? Qm̃ facta ẽ in eius corpus transsubstãtia panis/omnipotentia virtute diuinitatis. Si nõ hoc comprehendis. neqꝫ ꝑfecto quãtulamcũqꝫ rem aliam quo ad infinitas eius habitudines ⁊ ꝓprietates cõꝑhẽdis. da locũ fidei vt meritũ habeas. ⁊ eam quã sine merito das nature fidẽ: da cũ laude reuelatori ⁊ in eius obsequium volens te captiua.

Consideratio .10.

Non ꝓpter timorẽ ꝯtaminatiõis corpis xp̃i/illud cũ mũdicia corporali monemur ꝯtrectare. sꝫ ad indeuotionẽ aut scandalũ in nobis vel aliis deuitandũ. Consideratio ista/parũ eiũ instructis mãifesta ẽ. valet tñ nõ mediocriter apud scrupulosos: vt si forte corporalis aliq̃ sordicies/ipis nolẽtibus aduenerit. recogitẽt ad xp̃i corpus nihil hanc attinere: suata in aĩo mũdicia ⁊ reuerẽtia sãctitatis. ¶ Fuerũt q dixerãt ipsam hostiã cõsecratã nullo mõ in ventrẽ nr̃m comedẽdo deuenire. sed statim in celũ rapi ꝯ experiẽtiã quotidianã atqꝫ catholicã veritatẽ q̃ ponit corpus xp̃i vere comedi. Fefellit eos hmõi cõsiderationis obliuio dũ putãt indignũ sentire vt corpus xp̃i vel hostia sacra ĩ feculentũ stomachũ nr̃m deueniat. quasi vicꝫ polluat aut fedet/plusq̃ radius solaris aut spiritualiũ substantiarũ aliqua. Dicãt ergo si sic iudicant more carnaliũ iudeoꝝ/aut paganoꝝ cur xp̃i corpus in maternis visceribus ⁊ secũdina pellicula mẽsibus nouẽ obuolutum ⁊ obuolutũ fuerit? Debꝫ vtiqꝫ rõ corrigere sensuale iudiciũ ne blasphemiã impiã reputemus ipsam rei sincerissimã veritatẽ. Caueamus a tali spurcicia recogitanda ꝑ timorẽ crebꝝ. qm̃ inficit hec rememoratio plus q̃ purget. Assuescat hõ spũalit spũalia dijudicare ⁊ sentire. sic enim multis ⁊ varijs fantasmatũ inquietãtiũ impudicitiis semet absoluet. Sic ea minus curabit q̃ reuera minus curanda sunt. corpales loquor sordes. Sic deniqꝫ magis in cõsciẽtie q̃ corporis puritate cõfidet. ¶ Concludamus tandẽ epilogãtes. vt nemo celebraturus euidentẽ sibi qrat certitudinẽ sup dignificatione sua. vexaret in cassum. habeat illam q̃ dicta ẽ ꝑparationẽ ⁊ sufficit. Non confidat in multitudine virtutis sue ⁊ in repetitione ꝯfessiõis aut deuotiõis aut recollecti

serenitate. Potest enim fieri vt cõfessio fre-
bra sup venialibus/obsit de per accidens:
Quõ sic? Dicã. Reddit ꝙppe animã plus
iusto solicitũ et pauidã et oĩa etiã minima
timentẽ. vt de ipa etiã ꝯfessiõis imperfectio
ne trepidet ⁊ vrgeat iterũ cõfiteri. Dabo tñ
documẽtũ ꝑ qð nulla ꝯfessiõis multiplica-
tio inquietatiõis causa erit. Si vicȝ fiat non
tanꝙ reputet ꝑ tũc ad salutem necessaria
sȝ ad celebratiõis illius dispositionẽ req
sita. Sȝ qr ẽ opus bonũ ⁊ priuilegiatũ. ad
indulgẽtiã quoqȝ/aut grẽ augmentationẽ
nõ parũ ꝓficiens. Porro diligat aĩa deũ
aliqñ necesse ẽ ⁊ se in manus eius ꝓiciat:
alioqn [illegible] expelli a facie dñi et repelli/iugit
timẽdo. ⁊ habẽdo deũ de seueritate suspe-
ctum. iugit recursa erit ad cõmodũ suum
nec vnꝙ ad alta se sbuehet. Quamobrem
ascensura in mõtẽ aĩa/⁊ gaudiũ suũ imola-
tura cũ abraam/relinquat inferius asinum
suũ cũ pueris suis. Rudiat ibi asinus. per
strepẽt pueri. feda sint illic oĩa. nihil ad se q̃
ĩ mõte stat (hoc ẽ in vtice rõnis) ptinebit.
¶ Nõ impertinenẽ hoc loco visionẽ infere-
mus quã btõ Petro Celestino monstrasse
memorat/ille q̃ docet hoies etiã [illegible] somnia
sciam. visum ẽ idẽ pũi soporanti/ꝙ aulã re
giam ꝓcellẽtissimã cũ asino suo inuitatus
ascẽderet. Hic asinus tributũ vẽtris p viã
soluit. exhorruit vir purissimus ⁊ abomi-
natus est hãc nõ iniqtatẽ sed indignationẽ ⁊
ꝓgredi formidãs regredi moliebat. quisqȝ
benigniter ãmonitus est voce d throno ia-
psa. nihil ad sui vel aule regie spũalis cõta-
minationẽ ptinere id ꝙ se non ꝯscio/natu
ralis necessaria q̃ suus asellus corpulẽtus ⁊
irrõnabilis expulerat. ¶ Plane sic est. ⁊ [illegible]
iam amplius. Euenit nõnũꝙ. vt turbatõ
nes pugne deordinatiões ⁊ feditates infe-
rius sensualit agitate succrescere faciant su
perius meritũ nostrũ sicut ecõtra magna
vtrobiqȝ serenitas/supbie ventũ oĩa fundi
tus euertentẽ. repẽte nõnũꝙ inducit. Tã-
tum mõ exinaniat se aĩa quãtũ poterit. nec
ob aliud ꝯtemplatiõi vel studio aut quie-
ti cuilibet insistat nisi vt apud se exaltetur
deus. ac pinde magis ac magis humiliet:
⁊ in suã paruitatẽ imo nihileitatẽ resileat.
⁊ resiliens cadat. ⁊ deus suscipiet eã. Hec
vis tuta est regia ⁊ secura. ¶ Deniqȝ finem
loquendi omnes pariter audiamus. Deũ
time ꝯ te desperans. in se fidens. ⁊ manda-
ta eius obserua. qð in te est non omittens
hoc est omnis homo. ¶ Finit.

Incipit tractat⁹ eiusdem de pollutione diurna.

A Scripsi pridem aliqua super ꝓparatione ad missam sub decem consideratiõibus. occasione sumpta principaliter ex materia pollutionis nocturne. Nunc autem de pollutiõibus que videntur accidere vigilando. quesita sunt a me aliqua. que solent timoratas conscientias plurimũ turbare. sicut frequenter ex diuersis personis vtriusqȝ sexus/tam in confessione ꝙ extra potui perpendere. ꝓpter ꝙ consului nedum doctores in scriptis eorũ super hac re. sed etiam colloquium habui cum exercitatis ⁊ discretis in confessionis materia. imo ⁊ a me dicis huiusmodi multiplicis et varie pollutionis causam inquisiui. Deniqȝ preparet se lector audire caste/id quod pro castitatis cognitiõe/necessitas cogit aperire.

Primum notabile

P Resupponendum est igitur in primis ꝙ a corpore humano/ defluit multiplex humor. per meatus membrorũ pudendorum que generationi deputata sũt. Unus est vere seminalius. alius vero vrinalis. alius quodãmodo medius. qui potest appellari saliualis vel sputalis. alius addit humor ꝓsertim in mulieribus qui nominat mẽstrualis. ⁊ huic similis quãdoqȝ masculo accidit ex infirmitate. ¶ Porro facile est satis cognoscere patientibus secundũ et vltimũ fluxũ quãdo scȝ ille est vere vrinalis. vel vere menstrualis. Habȝ enĩ suã distinctionẽ ⁊ colore ⁊ liquiditate ⁊ talib⁹/ exeũt preterea vt cõmuniter sine multa delectatione in mẽbris genitalibus/presertim nisi cõiungantur alie cause delectatiõis. sicut infra docebit. ¶ Ceterũ humor ꝓprie seminalis ⁊ humor ille medius/nõ ita facilit secernunt: ꝓpter similitudinem in albedine ⁊ viscositate seu tenacitate ⁊ quadam spissitudine. Habent nihilominus distinctas

ꝓprietates et diuersos ortus et meatus vñ defluūt qd̓ dearticulatius cognoscere/spectat ad medicos. ¶ Est itaqꝫ hūor seminalis supfluū vltīe digestiōis: supfluū nō in q̄litate sꝫ in quātitate. Nā nās eñ nā sufficientē cibū p alimēto corpis/mittit ex oībus mēbris qd̓ supest/ad vasa genitalia. nūc pl⁹ nūc min⁹. Et qñ supabūdat ipi nāe conat̄ expellē tādē illud supfluū. qd̓ fit vl̓ in actu gn̄atiōis seu ꝯcubitus. vel p euaporatiōes sīles sudorib⁹. vel p aliq̄s fedas distillationes. qñqꝫ in sōno cū sōnijs qñqꝫ sine sōnijs aliqñ cū delectatōe. aliqñ impceptibiliter. nō nūq̄ in vigilia sīlr qbusdā euenit. tā voluntarie q̄ inuolūtarie modis valde multis nūc ex vicio nāe. nūc ex vicio culpe ¶ Rursus hūor ille medi⁹/fit ex q̄dā supfluitate alimēti/nedū ī quātitate/sꝫ et in q̄litate. q̄r scꝫ inept⁹ ē nutritiōi. inept⁹ sīlr gn̄atiōi. velut ī salina videm⁹ ⁊ alijs supfluitatib⁹ defluētibus a cerebro. tā p os q̄ p nares istis par̄ ī rarius; ⁊ alijs abūdātius ⁊ crebrius. Immiscet aūt se talis hūor medi⁹ aliqñ cū vrinatiōe. aliqñ p se defluit sine cogitatōe ⁊ sēsu. qñqꝫ vō sīr cū delectatōe ⁊ pruritu q̄dā/plusq̄ ī vrina. q̄ tñ vrina qñqꝫ cū inordinatiōe q̄dā exit. Puto etiā nihilominus q̄ vix aut nūq̄ causat iste flux⁹ hūoris medij talē modū delectatiōis et ꝯcussiōis q̄stori⁹ corpis/specialit̄ in pudēdis. nec ita ꝯstringit aut obnubilat ī suo exitu iudiciuꝫ rōnis/sicut venit in hūore de seminali. q̄m et ille hūor seminalis/magꝭ digest⁹ ē ⁊ ad causationē libidinose delectatiōis/nisi p infrigidationē/aut aliūde corrupt⁹ sit/ꝓportionabilior inuenit̄. Dꝫ insup hūor iste medius/q̄ ex leuiorib⁹ caus̄ aut maiori facilitate mouet̄ ad exitū q̄ seminalis. p̄sertim in mulierib⁹. adeo q̄ ex leuissimo motu corpis d̓ loco ad locū vel inclinatōe/ absqꝫ aliq̄ cogitatiōe ⁊ absqꝫ sēsu pueiat. Ex effectu vō papit̄. p sordidationē quandā viscosā in carne sua vel in pānis. Euenit aūt facilius ⁊ nō sine aliq̄ sensu ꝯcomitāte vel puiodū psonā dilectā sine pulcrā siue turpē/siue iuuenē sine senē/siue secularē siue religiosam/ ⁊ qñqꝫ deuotā aspiciūt aut tangunt aut ei arridēt aut confabulant̄ aut iocant̄ etiā vbi nihil de opere carnali volunt/ aut putant nedū dicā p agere sed nec cogitare.

Secūdū notabile B

a Attendēdū est scdo ꝑncipalit̄ circa hāc materiam q̄ delectatio seu cōmotio libidinosa/pruritus seu titillatio/ꝓuenit in mēbris q̄ loqmur. freq̄nt̄ absqꝫ fluxu q̄cūqꝫ. Sūt eñ fumositates aliq̄/q̄s medici vocāt spūs ⁊ hę supcalefaciūt ⁊ inflāt ⁊ distēdūt venas et neruos ī mēbris illis. fitqꝫ stimulatio q̄dā et pruritꝰ vel titillatio q̄ duꝫ q̄rit̄ extingui vel sedari p attrectationē amplius sentit̄. et qñqꝫ cōplet̄ delectatio libidinosa sine q̄uis fluxu. Patꝫ hoc in pua adhuc etate. q̄ nōdū apta ē seminatiōi ꝓpt̄ defectū seminis vel ꝯrationē venarū. ¶ Suscitat̄ autē hmōi pruritꝰ ex talibus fumis seu spiritib⁹ tā ab intrinseco p vina fortia ⁊ spēs maxīe aūt p imaginatiōes libidinosas ⁊ turpes. q̄ ab extrinseco. p allocutiōes prauas. aut p aspect⁹ lubricos. aut tactus impudicos. p se vl̓ aliun de ꝓuocatos. Qd̓ si p complemētū delectatiōis ex talibus absqꝫ oī seminatiōe/corrūpat̄ vere ipa v̓ginitas. iux̄ sniam quorūdā magr̄oꝝ. Heu ꝓch dolor q̄ in paucis maneret v̓ginitas cogitare stupor ē. nisi forsā in pueris ⁊ puellis/hāc excuset defect⁹ sufficiens iudicij rōnis. ¶ Dicēdū est p̄terea q̄ nō oīs pruritus circa mēbra pudēda dꝫ iudicari ꝓprie libidinosus. nec etiā cessatio eius vel extinctio p fricationē aut aliter/dꝫ appellari luxuriosa delectatio. Videmus itaqꝫ quō in alijs mēbris crebro pruritum sentimus. quē vnguibus scalpēdo (vt iux̄ vulgare loq̄r) sopimus vel extinguimus. Est aūt hec passio nōnūq̄ ita vehemēs. vt etiā cū vulneratiōe carnis p vngues ⁊ effusiōe sāguis/vix recedat. q̄ passio/si mēbra illa genitalia inuaserit/cadit ꝓfusus ī magnā angustiā q̄ h⁹ pati cogit̄. nedū ꝯ hmōi pruritū remediū q̄rit (q̄le fieret in alijs membris) ipē in pollutiōes fedas ⁊ vere libidinosas atqꝫ culpabiles ꝓlabat̄. ¶ Tradūt insup medici q̄ in mēbris illis aliqñ eueit q̄dā passio/ꝯsurgēs ex qbusdā fumis/distēdentibus venas membroꝝ istoꝝ ⁊ neruos adeo q̄ sedari nō pt̄. etiā p vsū carnalē vel aliā attrectatōnē. quēadmodū narrat Iuuenalis de quadā matrona nobili Romana. Est igit̄ in hoc casu vel sīlibus tāq̄ de

vera egritudine ad medicos recurrendū. ¶ Deniqȝ patȝ ex istis ꝙ pueri ꝛ puelle cū sobrietate atqȝ disciplina in cibis ꝛ potibus atqȝ societatibus/custodiēdi sunt/ne ab intrinseca causa vel extrinseca/ꝯsuescant huiꝰ libidinosas hmōi cōmotiones pctī in sua carne. Alioqn puenient ex ꝯsuetudine vel ne in quandā necessitatē hoc agēdi. p̄cipue dū etas grandior aduenerit. delectatō insuper improbior ꝛ vehemētior sentiet̄. Quas interea cōfessores vel parētes cōmonitionē aliq̄ debēt facere pueris ꝛ puellis. vt a talibꝰ abstineāt. nec a se nec ab alijs turpit̄ se tractari pmittāt. ¶ Attēdat qlibet discretus ex p̄missis qd agēdū. ꝛ videat nedū nimiū seruat̄ loquēdi pudicitia. sequat̄ opeꝝ maior inordinatio. ꝛ cōfessio de talibus nulla fiet. Attēdat ex aduerso. nedū ꝓhibitio sic expssa/ipa conatū adaugeat. verꝫ nāqȝ est illud poete. Nitimur in vetitū. Porro si parentes ꝓhibēt filias suas/ab osculis viroꝝ ꝛ adolescētuloꝝ/ sitr̄ ꝛ filios a puellaꝝ ꝯtrectatiōibus/cur nō poterunt filios coartare vbis aut vberibꝰ/ne seipsos aut seipsas inuicem male ꝯtrectēt. cū sit vtiqȝ hoc flagitiosius ꝙ̄ alteꝝ. ꝛ eo plus hūs piculi quo minor ē illic verecūdia ꝛ licentia maior. Sileo hic de stultis. imo nefarijs parentibꝰ erga suos ꝛ suas nimia familiaritate ꝯuiuentibus. Sileo d̄ ceteris/vel s̄uis vel ancillis vel alijs/q̄ pniciem hāc ꝯtagiosissimam inducere sub quadā ludi specie nō verentur. Ue ve mundo ab hac corruptiōe viarum omnis carnis.

Tercium notabile

Attendamus tercio p̄ncipalit̄ ꝙ in theologico vel morali negocio dū inqsitio fit de aliqbus effectibus vel opibus/an sint vel qualia sint peccata/faciēda ē resolutio p̄ncipalis ꝛ finalis ad libertatē cōsensus vel dissensus in talibus. Et inde peccatū dicēte Aug. adeo ē voluntariū. qd si nō eēt voluntariū nō eēt peccatū. Et iux̄ cōmunē doctrinā actus exterior sup interiorē nihil addit malicie vel moralis culpe. Ea ꝓpter circa pollutōnes vel fedas distillatiōes ex mēbris genitalibꝰ plus inspicere cōuenit originē moralem ꝙ̄ naturalē. licȝ cōsideratio naturaliū/proficiat ad moraliū cognitionē pleniorē. quēadmodū circa iram. inuidiā. gulā. et circa alia vicia p̄cipue carnalia q̄ materiā vel fomentū trahūt a corpe satis patȝ.

Quartum notabile

Presupponamus igit̄ quarto pro decisiōe materie pntis ac similiū cōformit̄ ad doctrinā Aug. d̄ pcessu temptatiōis in nobis sicut in Adam fuisse scriptura cōmemorat. Et dicamꝰ ꝙ cōmotio libidinosa/cōsurgit p statu nature corrupte. nobis etiā inuitis. Et sepissime etiā p̄uenit omne iudiciū rōnis. neqȝ pꝯsequēs subest arbitrio aut cōsensui libero. iuxta Aug. dicentē. Nō est in potestate nr̄a qbus visis tāgamur. sed ē in potestate nr̄a/respuere vel acceptare. Intellige sitr̄ d̄ auditu ꝛ olfactu. d̄ tactu ꝛ gustu. ¶ Prouenit aūt hec inuolūtaria p̄uentio ex corruptiōe nature p peccatū originale ꝓ statu nature lapse. p statu vō nature p̄mitus institute ꝛ integre/talis p̄uētio viciosa nequaq̄ cōtigisset. Fuisset em regnū hoīs talit̄ ordinatū ꝙ rō suū dominiū supra sensualitatem absqȝ vlla p̄uentiōe vel rebelliōe seruasset. ¶ Propterea reputat̄ ois cōmotio talis libidinosa/p̄ueniēs iudiciū rōnis esse peccatū saltē veniale. qm̄ ipa cōsurgit p̄ter vel cōtra iudiciū dn̄e sue rōnis. Uerificat̄ pinde dictū illud sapiētis. Nullus est absqȝ peccato/etiā infans vnius diei. puētum quippe in quolibȝ filio. Ade nō priuilegiato cōmotiones hmōi/p̄ter vel ꝯtra iudiciū rōnis. Et ita sumendo large peccatū veniale absqȝ tali diu viuere nō valemus. Dicit̄ aūt talis cōmotio volūtaria: magis a peccatrice volūtate p̄mi hoīs ꝙ̄ a ꝓpria. ꝓpterea si debeat ꝓprie appellari peccatū etiā veniale/oportet vt aliquo modo ꝓpria voluntas sit in causa.

Quintum notabile

Nunc q̄nto accedendo ad inuestigationē principalis dubij qm̄ talis cōmotio libidinosa ē peccatū mortale ꝛ qm̄ nō. qm̄ de veniali attentis p̄missis/nō ē facienda pscrutatio scrupulosa vel dubia. Consideremus qualiter ad illā cōmotionē seu temptationē se habeat li-

bera voluntas. ꝛ hoc fieri pōt multipliciṫ. ¶ Volūtas vno modo se habz pure ꝑuatiue tā directe φ̄ indirecte. hoc est absq; omni actu suo volitiuo. ꝓ omni differētia tpis φ̄ nec ante voluit/ φ̄ illa cōmotō fieret nec aliqḋ disponens ꝑ se ad illā voluerit dum fit. aut postφ̄ facta est non aduertit. et ob hoc circa eam nō consentit vel dissentit. aliunde forsitan occupata vl' in sōno. ¶ Voluntas alio modo se habz pure positiue. tā directe φ̄ indirecte. hoc ē cum actu volitiuo vel nolitiuo. sic φ̄ antea voluit delibera te/vel noluit φ̄ illa cōmotio fieret. aut duz fit vel facta ē placet sibi vel displicet delibe rate. sic φ̄ habz ꝯsensum vel dissensuz liberum in tali cōmotione. acceptando illā vl' deacceptādo. cū aduertētia φ̄ ita vult vel φ̄ ita nō vult. ¶ Volūtas aliter se hz circa cōmotionē illā libidinosam quasi medio mō. sic φ̄ neq; se hz pure priuatiue nec volendo scz illa nec nolēdo. Et siliṫ se nō habz pure positiue volendo deliberatiue illā vel nolēdo ꝛ ad eā actualiṫ se ꝯuertendo. s; habet se quasi dissimulādo vel dormiēdo vl' nō curando. ita φ̄ nec exp̄sse nec actualiter ꝯsentit in illā cōmotionē libidinosam. nec dissentit exp̄sse. sed dissimulat et dormitat dū attēdere ꝛ vigil eē teneretṫ aut dum aduertit periculū. nec tamē obuiare vel resistire conatur.

Sextum notabile

Quo circa dicamus sexto ꝯsequēṫ φ̄ distingui solet in volūtate duplex ꝯsensus. Unus cōpletus deliberatus ꝛ directus. alter incompletus vl' interp̄tatiuus ꝛ indirectus. ¶ Primus fit dum volūtas sufficiēter ꝛ actualiter aduertit ꝑ iudiciū rōnis reflectētis se sup se φ̄ sic vel sic agit. vult nihilominus sic agere. ꝛ h' ꝯsensus ē cōiter satis notus. etiā apud parum eruditos vel in moralibus vsitatos: qr plenus ē ꝛ directus. Alter v̄o consensuz quē dicimus interp̄tatiuū difficilius est aduertere. Nā fit multis modis. Un⁹ modus est qū rō debz eē ꝑuigil circa aliqḋ reprimēdū vel repellēdū qḋ iā insurgit actualiter: sed omictit ꝛ negligit repellere quasi tacēs. Iuxṫ illud vulgatū. Qui tacet consentire videṫ. Sic nauta negligens/dī cau sa submersionis nauis. ¶ Notanter vero diciṫ quādo ratio debz eē ꝑuigil circa aliqḋ repūmēdū. qr si actus eēt indifferēs. vl' talis circa quē ratio nō deberet laborare ad repellendū seu reprimēdū. qr scz nō imminet piculū peccati ꝑ silentiū suū/tūc nō dicitur volūtas in tali silētio ꝯsentire. vn̄ potius aliqn̄ deberet dici dissentiēs. sicut fit in temptatiōibus blasphemie ꝛ multꝭ aliis. q̄ melius vincunṫ silēdo siue nō aduertendo φ̄ pugnādo ꝛ directe ꝯtra conādo: Sic in ciuilibus qn̄q; verū est φ̄ q tacet nō statim videṫ ꝯsentire. imo verius dissentire iudicaṫ. Alia regula dicit. q tacet nō cōcedit nec negat. ¶ Amplius v̄o fit consensus iste secūdus nōnūφ̄ indirectus. qn̄ scz volūtas aliqḋ vult vel agit ad qḋ solet seq; aliquid qḋ est peccatū. vt cū aliqs inebriat se voluntarie ad qḋ dormitio. ꝛ ex dormitione omissio surgēdi ad officiū diuinum ad qḋ obligaṫ. Diciṫ hec omissio surgendi volūtaria indirecte. scz ex primario consensu: modo dicto. Actus v̄o ꝯsequētes inde tantū habēt de vicio/quantū de ꝯsensu in ꝑncipali actu ꝑuio. nec amplius. si nō accedereṫ alius ꝯsensus. ¶ Possum⁹ alijs verbis distinguere de ꝯsensu volūtatis. ꝛ silr̄ de dissensu. vn̄ ꝓposito aliquo obiecto culpabili. volūtas pōt se habere circa illud/septempliciṫ. Uno mō qr vere vult obiectuz illud. Alio mō qr vult interp̄tatiue seu reputatiue. Itē vult illud directe vel indirecte. Itē vult illud plene ꝛ ꝑfecte. Aut vult illud semiplene ꝛ imꝑfecte. Itez postremo habz se suspēsiue ꝛ quodāmodo neutraliṫ quasi scz nullū habeat actū volēdi vl' nolendi circa illud. sed tenet iudiciū rōnis in suspenso. vel ad aliud se diuertit. ¶ Et h' distinctio si bene ꝯcipiaṫ/clauis est in omī negocio morali. ad experiendū exitū difficultatibus innumeris.

Septimuz notabile

Dicamus vltra septimo: φ̄ circa actum carnalē aut aliquē huiusmodi actū/ꝓpositū volūtati/ipsa se potest habere multipliciter. ¶ Uno mō qr consentit in opus/si facultas adesṡ. aut nisi pudor vel timor humanus impediret. ¶ Alio mō quia licz refugiat ꝛ horreat cō

no. bn. circa consensum (?) fugiente ꝯplatiuuz

sentire in opus tale nefariũ. ipa nihilominus versat et reuersat in animo suo cogitationem de illo. Et hoc iterũ pōt fieri multiplicit. ¶ Uno mō vt deliberate plene et directe/in hac cogitatiōe delectet. et hoc peccatum est in illo cui ꝓhibitus est carnalis concubitus. secus in vxoratis. Si em̄ aliqs actus ꝓhibitus est ꝓhibet consequēter delectatio de actu illo. Similiter si actus permittit/permittit simul delectatio ꝯsequēs directe et per se/ad illũ actũ. Notant ad dic̄ꝫ per se et directe. quoniā inspicere mulierem nō est de per se peccatū. sic nec delectatio de per se consequens actũ illũ. sed ꝫ per accidens cōsurgit crebro delectatio illa libidinosa ĩ incōtinēte: qm̄ ꝯtinēs nō hꝫet. Hec aūt regula multū notāda ē/ꝫ scrupulosos ex vna pte. et ex alia pte ꝫ piculũ. et ꝓlicitis etiam caute dimittēdis. ¶ Cogitat alio mō talis circa carnalē delectationē/vt eā posset satagēdo et conādo q̄si p vim vel industriā repellere. et non sp expedit. sicut nec pugnare cū venenoso serpēte/dū aliter pōt declinari ¶ Cogitat alio mō ex q̄dam sola curiositate. q̄ sepe noxia ē et criminalis ¶ Cogitat alio mō qr nō aduertit piculuꝫ iminere sibi ꝓ tali cogitatiōe. sed in exercitium vtutis sibi cōuertit. et hec eēt virtuosa. si caueat sufficiēter periculū. ¶ Cogitat alio mō/qr vult et cogit de hac materia docere alios/vel de ipsius conditiōe plenius edoceri. et si hec agit cum appositiōe inculpate tutele. nō peccat mortaliter. etiam vbi pollutio sequeret. Sic diceret cum homo cogit audire confessiōes. aut equitare. et si qua sunt similia ¶ Deniqꝫ voluntas q̄nqꝫ se habꝫ ad actũ talē ꝓpositū/quodāmodo neutraliter vel suspensiue. qr nō expedit circa hec deliberare. vt si sit loci et tempis importunitas. aut si ꝓponat sibi quid mallet vel in actū illū consentire vel perpetuo ardere. tūc facit si nō deliberet de vtraqꝫ pte. ꝓpter periculū incidēdi vel in ꝓsumptionem falsam si eligeret ppetuo ardere. vl' in peccatū mortale si eligeret in actū illū consentire. Hec est cautela cōueniens multū et expediens aduersus interrogationes q̄ vl' intus vel exterius curiose fieri solēt vel ꝓponi. vbi periculū iminet quicqd eligatur. et ita relinquatur verificatio illius ꝓuerbij vulgaris. silere melius est q̄ stulticiam dicere. Sic agebat qui dixit. Et factus suꝫ sicut homo nō audiēs et non habens in ore suo redargutiōes.

Octauum notabile

V Eniamus nūc octauo ad respondendum quibusdam interrogationibus que fieri possent in hac materia de pollutione que fieret vigilādo et ꝓpositiōes aliquas annotemus. q̄ ad materias alias deducte/ꝓbere poterunt occasionē cognoscēdi veritatem de peccatis.

Propositio .1.

N Ulla pollutio diurna vel nocturna/plus habet de peccato q̄ fuerit de consensu circa illam in libero arbitrio. Sic de ira inuidia gula et similibus dicit. ¶ Patꝫ ꝓpositio ex tercio notabili. Unde si nullus fuerit consensus verus vel interpretatiuus. directus vel indirectus. pfectus vel impfectus. nullū ꝓsus erit pollutio illa peccatum. Ista est expssa Augꝰ. sententia de ciui. dei. loquētis ꝫ corrupta per violentiam. Dicit em̄ q̄ illa delectatio nullum est peccatum in corpe dissentientis sicut nec in corpore dormientis. Et Bonauet. dicit eum loqui etiā de peccato ꝓprie veniali. Si aūt fuerit alter istorum consensuum/tunc iudicandus erit de qualitate et quantitate peccati ꝓportionabiliter ad consensuꝫ. Consensus itaqꝫ verus plus habꝫ culpe q̄ interpretatiuus ceteris paribus. et consensus directus plus q̄ indirectus. et consensus plenus plus q̄ imperfectus. imo consensus verus dum imperfectus est ex fragilitate vel ignorantia/sepe reputatur solum venialis. qui si perfectus esset mortalis diceretur. Similiter consensus indirectus non plus causat in sequentibus actibus de malicia/q̄ ipse sit maius. Et ita pollutio veniens ex solo cōsensu in crapulam venialem/dicenda est solum venialis. Exemplum de incestu loth sm doctores. Et hoc valet ad materiam de pollutione nocturna cognoscendam. imo si iam peccatum sit deletum per penitentiam. nō oportet sequentes actus esse nouas culpas ex ista ratione.

Propositio .2.

n Ulla pollutio diurna dꝫ ꝓprie dici mollicies. nisi fuerit p ꝯsensum liberꝫ/vno mō vel alio mō ꝓuocata vel extorta. Patꝫ ex pcedēti qm̄ sicut nō fuit pollutio hec i ptāte patiētis. ita nec pctm̄. mollicies aūt sonat in pctm̄. qm̄ dicit aplus. ꝙ neqꝫ molles regnum dei possidebunt.

Propositio .3.

n Ulla talis pollutō [illegible] reputari casus reſuatus sub noīe mollicici. imo nec pctm̄ vt dictū ē. Patꝫ qꝛ nō ē mollicies. ⁊ magis dolēdus ē q̄ hmōi ē/tale aliqd ptulisse ꝙ egisse vel voluisse. sicut ꝯtingit in erectōe pudēdi cū renisu voluntatis. Additū ē sub noīe mollicici qꝛ forsan in casu posset supior casū talem sibi ad horā vel q̄d ad aliqs reſuare. nō qꝛ peccatū sit. sed vt magꝭ instrueret ⁊ instrueret si sit pctm̄ vel disponēs ad pctm̄ seu ad pctī periculū. ⁊ si sit pollutio ꝓprie dicta. Hoc tm̄ gīaliť ⁊ ꝑ sꝫ fieri durissimū eēt imo stultū

Propositio .4.

n Ullus fluxus ex mēbris generationi deputatis/reputādus est de se pollutio vel mollicies/si nō fuerit de semīalis. Ūn̄ fluxus vrinalis vł' menstrualis vł' alterius hūoris medij nequaq̄ appellādus ē mollicies siue pollutio. Et ex ꝯseqnti pꝫ ꝙ nec isti casus reſuari deberēt sub noīe pollutiōis. sicut ꝓpō pcedēs exponebat. Sꝫ dictū ē in ꝓpōne ꝙ isti fluxus nō sūt reputādi de se mollicies. qm̄ de per accidens vel ꝓpter adiunctū aliqd/pōt secus euenire. sicut ꝓpositio sequēs docet.

Propositio .4.

n Ulla pollutiōe vel fluxu cōtingentibus/stat hoīem grauiori ⁊ inordinatiori feditate/aīam suam maculare/ꝙ facit alius vere pollutꝰ aut p mollicieē. imo p fornicationē. imo p adulteriū vel sacrilegiū vel incestum superat⁹. ¶ Deducit hec ꝓpositio p illa q̄ de causa delectatōis ⁊ pruritus in secūdo notabili p̄diximus. vn̄ ⁊ ꝓpter hoc/spado dr̄ deflorare virginem. Dicūt insup tā pueri q̄ puellę/ante annos nubiles exardescere in inuicē. Dicunt etiā frigidi ⁊ maleficiati/nō potētes semiare/nefarijs nequissimisqꝫ nōnūq̄ illecebris/semet inqnare. ⁊ eo flagitiosius ista fiūt p ꝯtrectationē illicitā aut aliē quo diutius durat/ viget ⁊ ardescit/ absqꝫ sedatiōe p effluxū seminis hec ignominiosa labes passionis.

Propositio .6.

p Ollutio vel fluxus q̄ vł nihil habuerūt de cōsensu nec p ꝯseqūēs de peccato/nō impediūt hoīem de per se a celebratiōe. ¶ Dicimus de per se qꝛ de per accidēs aliter ē. vt pote qꝛ patiens scrupulosus ⁊ timidus ē in hac pte ⁊ faciēs sibi ꝯscientiā inquietā ⁊ dubiā. Aut qꝛ patiens sentit se ex hac feditate discrasiatū in aīo ac deiectū, aut qꝛ nequit sufficiēter cogitatiōes lubricas aut turpes inde consurgentes/depellere. ¶ Un̄ notandū ꝙ sicut imaginatōes volūtarie ⁊ lubrice/disponūt maxime ad hmōi fedas cōmotiones. Ita viceuersa somnia nōnūq̄ de nocte/vel cogitationes in vigilia ꝓueniūt ex hmōi cōmotione ⁊ carnali stimulatiōe quēadmodum iratus aliter ⁊ alīs cogitat q̄ mitigatus. ⁊ timēs q̄ securus. ¶ Dicamus preterea circa pncipale ꝙ de illo de quo loquimur. licꝫ inuolūtarius fuerit in patiendo remanet tamē in aīa/quedā carnalis degustatio. quoniā sicut gustato spū/desipit caro. ita gustata carne. i. carnali voluptate etiam inuitus/desipit omnis spūs. i. oīe spūale exercitiū. ¶ Addunt alij innitentes dictis Bonauēn̄. ⁊ similiū dicētes impedimētū generale eē. eo ꝙ requirit ad celebrationē mūdicia/nedū spūalis a peccato. sed corporis ab hmōi fedo humore. Hoc qualit habeat veritatē/putamus apertuisse/dū in tractatulo de pollutōe nocturna loqueremur Unde dn̄s Petrus de palude eruditus in legibus tā canonicis q̄ ciuilibus pariē ⁊ diuinis/dicit de pollutiōe nocturna. Si causam nō habuerit culpabilē ꝙ debet homo cessare a celebratiōe. debꝫ inquā de consilio nō de pcepto. sic ꝙ peccet mortaliter si celebret. Sic videt loqui Aug⁹. de q̄tidie cōmunicātibus. ꝙ nec laudat nec vituperat.

sed eos suo sensui 7 deuotioni derelinquit. Unu si alter 9iugu reddes debitu no arcet a coione bm Bonauen. videt q illa macula corpalis no impedit coionem. imo nec impediret celebratione in sacerdote greco. q silr vxori reddere debitu tenet postulati.

Propositio .7.

Sicut no ois illecebrosa cogitatio 9surges in aio etia cu aliq co sensu dubio vel interptatiuo vel impfecto. Silr nec ois pruritus vel titillatio vel stimulatio/9surges in mebris genitalibus ex hac illecebra/impediut a celebratioe. Sic nec fluxus inde co sequens d pse impedit. du ratio no 9sentit. vel du renitit. nec plene consentit in illu. ¶ Prima ptem vt arbitror coceduut oes ¶ De secuda vo pte similis e ro si xpo pcedes attendat. Consiliu tn e in hac pte. vt vitet diligent occasioes. 7 satagat ho ne morosa 7 sensuale cogitatione in se. qualemcuq sic figat d aliquo 7 circa aliquid/qn ea du vult possit euellere. Itaq accomoda te reb9 dicit Seneca 7 no ds.

Propositio .8.

Cogitatioes carnales 7 no fluxus inde sequetes absq co sensu volutario. vincut plerumq salubri9 tutius 7 efficatius/si ro se hz circa illas p modu no curatis. vel divertetis voluntate ad alia. q si solicitet. tristet. turbet. 7 conetur tales expellere. ¶ Notet in hoc loco tractatulus in gallico d remedio 9 temptatioes blasphemie copositus. Auget itaq cogitatio vehemes vel imaginatio/conatu. ac p inde nutrit cogitatioes hmoi. imo multiplicat 7 efficaciores reddit ad fluxu consequedu. Q si dissimulauerit neq curauerit plus q de alterius hmoi naturalis fluxu. 9quiescet. ¶ Possit aptari circa re hac exemplu de timetibus qui trabe in alto positam nuq absq casu transieret qua audaces p 9suetudine aut aliude tota securitate transilire. ¶ Fit aut diuersio talis multiplicit. Qnq p impssione signi sancte crucis in pectore vel in fronte. qd aliq reputat efficacissimu sicut illud signu e triumphale atq salutiferu summe pterea humilitatis. vincit aut humilitas laqueos diaboli dicete Antho. Fit hec diuersio aliqn per lesionem aliqua corpale in lingua vel alibi. Qnq per quanda exprobratione 7 allocutionem seuera suaz cogitationu. tanq eet aliquis appares temptator exterius sic dicendo. Phy phy de vobis cogitationes vilissime. pcul hinc abite in mala hora veneritis. sum aliis occupatus. No do vob auditum. no visu. discedite ab hinc syrenes vsq in exitiu dulces. Fit 7 hec diuersio nonuq p irrisione quanda talis illusiois co surgentis ta multipliciter in aio 7 turpit. Fit deniq per vitatione ocij. p 9fessionem pura 7 nuda. 7 supra modu per spem 7 imploratione diuini auxilij sine quo cotines nemo plane ee potest.

Propositio .9.

Difficile e vel impossibile absq diuina reuelatioe/cognoscere generaliter 7 certitudinaliter radicem 7 causam pollutiois diurne si vicz pueniat ex co sensu vero vel interptatiuo. aut co sensu directo vel indirecto. aut a consensu pleno vel impfecto. aut si absq vllo co sensu supioris rois vel inferioris pueneri. ¶ Puto ppositione hanc considerantibus ee nota. Ex quo consequenter infert/q q beatus est vir qui sp est pauidus. et q bonarum mentiu est facere couscientia vbi th necessitate non eet aliqn facienda. expedit de talibus confiteri. 7 no sine consilio prudentum 7 expertoru talia nihil pendere vl contemnere in seipis. ¶ Talis aut 9fessio sit pura 7 deuota. in qua manifestet se homo 7 occulta cordis sui sacerdoti discreto 7 prudenti vel experto/qui nouerit qualitatem morbi discernere. et consiliu salubre confitenti tribuere. bm conditioes eius et particulares circustantias. 7 cui merito fides adhibeat dimoda a confitente. Hoc de confessioe pura facienda. non tm in presenti materia locu habz. sed in omi morbo spuali est efficacissimu remedium. ¶ Expedit aut q post consiliu acceptu a prudentibus expertis 7 deuotis/dimittat ho scrupulos 7 timores nimios. alioqn caderet in superbiam spus nolens captiuare intellectu suu ad consiliu senior. Caderet nihilo[mi]

mus in pusillanimitatē quandā et inquie-tudinē spūs: que nō posset sufficienter reci-pere illū cuius in pace factus ē locus. Nec ascenderet vnq̄ talis aīa in pfectiōis subli-mitatē. Debz vo supior ⁊ expertus/ cui⁹ in hac re querit̄ consiliū a subditis. postq̄ ex-plorauerit oīa. dicere diffinitiua ⁊ solida re-sponsiōe. tu facita q̄m si medicus ī meden-do vacillauerit/ qualis in egroto speranda erit secura stabilitas ? Hinc tragicus ait: Qui dubiā salutē dat afflictis negat.

Propositio .ol.

AD obuiandū periculis ⁊ scru-pulis q̄ ꝯsurgūt ex fluxu fedo diurno: cōsiderāde sunt diligent̄ cause ⁊ radices. vt eis agnitis fiat diligens ⁊ discreta puisio. Discretā vo dicimus pui-sionem: q̄ nec velit abscindere causas cum maiori detrimēto piculi ⁊ scādalo/ q̄ sit hu-iusmodi fluxus. q̄ q̄n q̄ nō est nisi venialis ꝓsertim dū humor ille ē medius quem di-ximus. nec ex aduerso pmittit eas licentiose fieri q̄ de se culpāda sunt/ ⁊ resecari facilit̄ pñt cuiusmodi sunt lubrici aspectus. visus inepti. societas plus q̄ decet amicabilis in-gerēs delectationē. ⁊ si nō d p se libidino-sam. periculosā tn̄ ⁊ plus equo sensualem. q̄ nihilominus aliq̄n sub officijs aliq̄bus spi-ritualis edificij /vt ē ꝯfessio vel lectio l' eru-ditio/ colorare. imo verius obscurare se co-nat̄. Sz ⁊ caueat aliorsum supior sibi a su-spitiōib⁹ nimijs ⁊ a quadā (vt sic loquar) inutili zelotipia circa subditos ne cōtineat: nō indicēs scz ieiunia excessiua. vel separā-dos ab inuicē inutilit̄. ⁊ spūalia colloq̄a vel officia/ vetās. Seruā deniq̄ comicū illud: Ne qd nimis. Et illud sapientis. Noli ni-miū eē iustus. q2 qui nimis emungit/ elicit sanguinem. ¶ Difficile ē fateor in hac re se aurea mediocritate tenere. sed spūalis om-nia dijudicat velut in aere splēdido radiā-te sole: velut pterea in fonte lucido ⁊ illimi iudicat insup omnē diē. Carnalis vo iu-dicat velut in aere tenebroso sole nō radiā-te/ aut velut in fonte turbido et limoso. nō discernēs de grossis etiā reptilibus veneno-sis ïmixtis velut pterea in domo caligino-sa vix attrectādo discernēs hec ab illis. Iu-dicat postremo vix int̄ diē ⁊ noctē. ⁊ ita fre-quentissime sese fallit ⁊ impingit in die ve-lut in tenebris. Sz saluare illū debet/ spūal' ductrix man⁹. Qd si renuit/ si ducem sper-nit/ si ꝑmōstratori sibi. si prior ⁊ abbas suus maluit eē/ dū it p tenebras ⁊ abrupta por-tabit quidē ille damnationē suam ⁊ dux li-ber euadet.

Propositio .ll.

POllutionē corpalem q̄n q̄ pcedit ꝯsensus. q̄n q̄ comitat̄. q̄n q̄ sen-sus ē circa eā nō ꝯsensus. q̄n q̄ ve-ro sensus eā opat̄. ⁊ ita fit non solū cū ꝯsen-su vel sensu. sed ex cōsensu. ¶ Ultimū bo-rū grauius ē. ⁊ reddit ꝓprie pollutionē cul-pabilē. Deniq̄ tria prima/ licz nō reddāt ꝓ-prie ⁊ de p se pollutionē culpabilē. sunt tn̄ ipa culpe ⁊ peccata. Alter vo q̄n scz pollu-tio fit cū sensu nō tn̄ cū ꝯsensu/ nō ē de p se peccatū. imo freq̄ter auget meritū tanq̄ materia v̄tutis dū resistit̄ violētie passiōis q̄ dū sentit̄ ipa magis ⁊ magis allicit ⁊ im-pellit. quare sil'r resistētia habz plus virtu-tis. ¶ Addamus q̄ etsi pollutio corpalis ⁊ vere seminalis diurna vel nocturna/ nul-lo mō dz scient̄ extorq̄ri etiā p sanitate vel alleuiatiōe corpis vel indicij rōnis conse-quēdi. Si tn̄ dū sine tali cōsensu pcurante eā vel extorquēte/ ꝓuenit. ipa placeat nō q2 dilectio ē. sed q2 alleuiationē corpis opat̄. hec non iudicat̄ eē peccatū. Videat tn̄ hō ꝑ pri nouiti⁹/ ne hmōi cōplacētia se seducat ꝑtendēs vnū. ⁊ agens alterz. Salubrius est itaq̄ cogitatiōes ⁊ iudicia circa rem hanc diuertere q̄ habere.

Propositio .l2.

POllutio diurna vel nocturna dū sentit̄ effluere/ nō dz violēt ꝓhiberi si ꝓbabilit̄ estimetur q̄ hmōi violētia frustra eēt. nihilominus p exercitatiōe v̄tutis/ ⁊ p euasiōe picli vide-tur expediēs vt hō conet̄ ꝓhibere q̄tū sen-tit vel experit̄ cōmode fieri posse. Qm̄ et si hec retētio nocere debeat corpi ꝓderit aī-me. Natura deniq̄ postmodū vno modo vel alio/ talē humorē a se eijcit. Patz in mu-lieribus puerperio. qbus siccant̄ māme dū nō elicit̄ lac. alioq̄n semꝑ fluere paratū est. Sic pollutiōes iste/ imo ⁊ pruritus/ cutus

non vtendo vel nō exercēdo/sed abstinen-
do vincunt. Sciunt experti etiā in prurie-
tu sensuali. ¶ Hec aūt pollutio etiā in vi-
gilia/si in principio vsq; ad finē habeat iu-
giter ratione ꝛ voluntatē renitentē q̄tū po-
test/iuxta casum negocij/volūtas reputabi-
tur nedum nō peccasse mortaliter/sꝫ mul-
tiplicitermeruisse. Iuxͣ illud beate Lucie.
Si me inuitā corruperis/mihi castitas du-
plicabitur ad coronam. Potest autē casus
diurne pollutiōis euenire circa eos qui ha-
bent de necessitate audire confessiones. vel
aliqua talia cogitare vel agere/ad que seqͣt
aliquādo renitentibus eis toto posse. et si-
bi p̄cauentibus ab initio vsq; ad finem/ta-
lis passio feditatis. Qꝺ si quis dicit/omit-
tat talis qui tam fragilis est ꝛ lubricus/au-
dire confessiones. ꝛ p̄dicare et similia. Re-
spondetur q̄ in multis casibus nō oportꝫ
hoc fieri. ꝓpter necessitatem consilij et eui-
tationem scandali. ꝛ obligationem officij.
Sed quales sunt isti casus non potest gene
raliter arte determinari. Referam⁹ hoc ad
illud qꝺ sapiens iudicabit circūstantiarū
conditione pensata. ¶ Consulo tamen vt
auditurus confessiones in huiusmodi pe-
riculo accedat p̄paratus cum timore et tre
more. Auertat insup q̄tum potest faciē seu
oculum carnis ꝛ non minus oculū mentis/
ab aspectu sensuali illius qui loquitur vel
confitetur. sed ascendat in arcem rationis.
Illicq; recogitet animā illius velut egrotā
ꝛ sauciam. quia caro nō ꝓdest quicq̄. De-
niq; celebraturus/si potest officiū hoc dif-
ferre post missam suam/tutius agit. quoni-
am recens huiusmōi fluxus plus impedit
celebrationem q̄ vetus. Constituat se p̄te-
rea confessor in illo statu corporis in q̄ mi-
nus stimulabit. vt stet. vl' flectat genua. vl'
alicubi se p̄sternat. ¶ Sit insup s̄mo suus
dum ad talia ventum fuerit/breuis ꝛ rigi-
dus. p̄sertim vbi confitens paratus est nō
renitente verecūdia/sponte totum vir⁹ euo-
mere. Sed vbi per affabilitatem quandā
oportꝫ a confitente nimis verecūdo/nudi-
tatem sine feditatis extorquere/ꝓfecto ma-
ius inest periculum. Sed si caritas ad hec
feda scrutanda descēdat nō curiositas aut
lubricitas/iuuabit caritatē auctor deus. fa-
ciens cum temptatione ꝓuentum. ¶ No-
tentur ad intellectum pleniorem p̄missorū
primo summa confessoꝝ titulo. iij. li. iij. de
bigamis. vbi querit̄ quō perdit̄ v̄ginitas.
Itē tractatulus quē ascribit̄ aliqui sancto
Thome. sed magis apparet ex stilo ꝛ mate-
ria q̄ sit Bonauen̄. qui incipit. Cū fun-
damentū ꝛ ianua. ꝛ est vtilis multū.

¶ Finit.

Dialogus sophie et

nature super celibatu siue castitate ecclesia-
sticorum per eundem Cancellarium com-
posit⁹ Lugduni. Anno dn̄i. M. cccc. xviij

Dialogus apologeticus.
ꝓ celibatu ecclesiasticoꝝ
cuius collocutores sūt So-
phia ꝛ natura. ꝯtinet actus
q̄tuor principales. ¶ Pri-
mus inuestigat finē huma-
ne conditionis. qui non est principalis vt
generet. sed vt felix viuat. ¶ Secundus ra-
tiocinando concludit ip̄i nature/q̄ casti-
tas moralis. nedū matrimonialis/sed etiā
virginalis atq; vidualis/in multis est lau-
dabilis. ¶ Tercius hoc idem deducit de
heroica castitate. qualem nature discipuli/
vel coluerunt/vel beatificauerunt/vel con-
suluerūt. ¶ Quartus specialiter insistit cir-
ca diuinalem castitatē. qualis imponit̄ ec-
clesiasticis viris vltro. cū perpetua matri-
monij negatione cum dedicatōe ad deum
cum celebri rebus sacris applicatione. vbi
tandem nature pax est cū sophia. ¶ Allo-
quitur in primis sophia (que ꝛ sapiētia fro-
nesis aut theologia dicitur) naturam. quā
ex inspectione cuiusdam dialogi/per egre-
gium militem/dominū Guilhermū Say-
guet nouiter editi indignatā senserat/con-
tra votum castitatis sacerdotum occiden-
talium/ex ꝯstitutione ꝯcilij niceni. Est igi-
tur principiū verboꝝ suoꝝ/dic euāgelij.

¶ Sophia.

Primus actus

Sunt eunuchi q̄ seipsos castrauerūt
ꝓpter regnū celoꝝ. qui potest cape-
re capiat. Math. xix. Ne murmu-
raueris igit̄ aduersus castitatē. soror natu-
ra. quoniā summus magister tuus noster
ꝓtulit hoc vbū in grāde p̄conium volūtarie

castitatis. ¶ Natura Quis pt o sophia
capere verbū istud? Quis cum verbis sū=
mi patris nostri cōcordare/qui prima mei
constitutione dedit legem talem. nedū ho=
minibus sed animantibus omnibus vt cre=
scerent & multiplicarent/nec dū quin p ge=
nerationem? Crescite inquit & multiplica
mini & replete terram. Hinc dictū est a di=
scipulis meis philosophis: q sum ego na=
tura vis insita rebus. ex similibus similia pro
creans. Eunuchorum vero quis generat. quis
multiplicat. quis denique terrā replet? Nō
ne dum sponte id fecerint/meis imo diui=
nis legibus se quasi preuaricatores opponunt
Nōne fiunt inutile lignum nō afferēs fru
ctum. & propterea iure maledictum? ¶ So=
phia. Nolito putare soror natura/sumus
enim vnius patris filie. qui deus est vnicus.
Non putaueris inquā deum/nostrum pa
trem. dissensionis et spiritū in quo sit est &
nō q dictis suis dissonus sit in lege & euan
gelio. ¶ Natura Nequaquam ita prorsus er
rauerim. sed inde rapior in admiratiōem.
quo modo fiet istud qd tu dicis? vt cū mea
lege stet in euāgelica veritate laudabilis et
vltronea castratio eunuchorum/ qui terrā re=
plere non possunt? ¶ Sophia. Vide ne sis
et tu/illorū de numero de quibus magi
ster meus ihesus xpc vtique deus tuus pmi=
sit/ q non omnes capiunt verbū istud. Dein=
de facta distinctiōe de triplici modo eunu=
chorum/subiunxit de vltimis. Qui pōt ca
pere capiat. Forsitan & tu capere nō potes.
¶ Natura Cur illud non potero te do
ctrice/quam fateor meam esse magistram?
¶ Sophia Si magistrā me recognoscis
te discipulā exhibe, te credulā pbe. Nam
oportet omnē qui discere vult/credere: in tu
is etiā disciplinis. quanto plus in meis. que
superant in multis/tui facultatem ingenij
quamuis in nullo vero tibi sim prorsus cōtraria
vel aduersa. Sed ē veritas q supgredit ve=
ritatem. Prima cernit in lumine fidei seu
reuelationis/descendētis a patre luminū.
Alteri conspiciende/sufficit tuū lumen na
turale. Nō aliter in doctrinis iudica q in
operibus. quia alia sepe eē cognoscis effecta su
pra vires tuas. vt q sol stetit. q virgo pepe
rit. Quibus adeo miraculorū nomen indi
dimus. quia nō potes ipsorum contingere ra

tionem ¶ Natura Si penitus ita sit vt
nullo pacto capere valeam qd inquiro qd
oro nisi silere relictū est & ponere digitū ori
meo? ¶ Sophia Bene speraueris. que=
re cum humili pietate/nō animositate pro
teruia. Conabor tibi ostēdere concordiam
euangelij cum lege celibatus cū matrimo=
nij castitate. cū fecunditate gratie celibatū
¶ Natura Gratū id effeceris mibi. Ec
ce tibi me discipulā exhibeo docilem. dici=
to que vis. ¶ Sophia Querendū in pri
mis est/ne nos proprie vocis ignorātia sedu
cat/quis sit intellectus huius tue. imo diui
ne legis. Crescite & multiplicamini & reple
te terram. ¶ Natura. Nimirū talis. vt
p copulā maris & femine/spēs in se remane=
at p propagatiōnē indiuiduorū continuam
¶ Sophia Oportz ne quippiā aliud at
tendere. presertim circa genus humanū qd
rōne regi debz? ¶ Natura Quis vsat
tendat aliud. ¶ Sophia Est ne pcor fi=
nis altior hois q vt viuat hic i terris more
brutorum & se p generationē multiplicet.
¶ Natura Si sit alius me commoue vel
edoce. ¶ Sophia Recte petis. qm igno
rato fine cuiuslibz rei/nihil solidū de eadē
fieri pōt. Dixerūt itaque discipuli tui. q sm
exigentiā finis cetera debent moderari Est
enī causa causarum mouēs alios oēs. sicut effi
cientē formalē & materialē. Cū g scire/sitrē
p causā cognoscere. superest in hac cōquisitiōe
nrā/vt prima potissimaque causarū nō lateat
¶ Natura Superest agnosco. ¶ Sophia
Sumamus in primis a fine compendi=
um. put suadet discipulus tuus plato. & di
camus q finis hominis est cognitio intui
tiua & fruitio summi boni/in vita ppetua.
Quid refugis? Quid attonitā te stupor in
uadit? Sētio te nō cape mortales fieri im
mortales. nec terrenos in celestes cōmuta=
ri. Verūtamē deus/noster cois pat ita san=
xit. ita mihi meisque sua diuinitus illustra=
tione retexit. Respirauerís aūt. Ego fami
liarius interea tecum agam. sciscitans a te
quem eē finem ppriū hominis vt hō est/disci
puli tui (quos dicūt philosophos) posue=
runt. quem finem appellauerunt felicitatē
Et ne gratis p diuerticula tot opinionum
vagabunda perres/volo mihi narraueris
sniam illam que tibi probabilior estimatur

et verior. ¶ Natura ꝯfaciā vt petis gra-
tiam habens tali condescensioni beniuole
Nam ad illa q̄ ꝓmisisti ꝑ͛pꝛopea mō scādā-
re vires non sufficiunt. ¶ Sophia Con-
ualesces tandē me duce meoq; lumīe. sicq;
potens fies. Dic interim de petito. ¶ Na-
tura Magnus inē meos cultoꝛ Aresto.
neca mearū seruitiis rationū deuians hac ⁊
illac. more plurimorū/conclusit ⁊ constitu-
it in ethicis suis. felicitatē hominis in con-
templatione prime cause. qm̄ illa est opera-
tio optime potētie hominis/ circa optimū
obiectum suū. Dehinc quid stoici. q̄d epi-
curei. quidq; platonici senserit d̄ fine hoīs
sum prompta referre. ¶ Sophia. Sta.
Sufficit ad p̄sens hoc vnicū ꝓ re quā agi-
mus verbum Aresto. cui. qm̄ per oīa cōso-
num est mihi meisq; disciplinis. Sz altio-
ra nostra migrare nō valuit. deficiebat sibi
creaturarū scala. per quā semꝑ enisus ē ad
veritatem. nō habens ex te natura/ viā alte-
ram Propterea me dedit deus filijs hoim
quatinus deducerem eos ab illa felicitatis
arte in qua stetit Aresto. ad principiū feli-
citatis eterne supra modū sublimioris. quā
xp̄c noster credendā/ꝑ me meosq; infallibi-
li reuelatōe firmauit. ¶ Natura Sic ita
Quid valet tandem iste circuitus ad rem
primo ꝓpositam/ de concordia castitatꝫ eu-
nuchoꝝ sponte castratoꝝ/cum mea lege de
multiplicatione filioꝝ. quales vtiq; gigne-
re nequeunt/ qui manere volunt aut forte
coguntur eunuchi vel castrati. ꝓut apud
tuos quos ecclesiasticos nominānt/ copiam
videmus ingentem. ¶ Sophia Certe ꝑ
omnē modum rite ꝓcessimus. dum finem
inuestigauimus humane conditionis. q̄a
finis est qui rebus oībus necessitatem le-
gis imponit. Ad quem nō aspicientes/cir-
ca humanū genus delirant intolerabiliter
simile de hominibus vt de iumētis ⁊ bru-
tis ferentes iudiciū. ¶ Natura. Perge
vltra. ¶ Sophia Perge docens ex con-
cessis tuis. q̄ laudabilis nedū mihi sed ti-
bi tuisq;/castitas eē dz. Nō dicā in oībus ⁊
singulis. alioqn periret successio. sz in nōnul-
lis nec paucis. ¶ Natura Miror si po-
terꝫ hoc ondē. ¶ Sophia Ondā ne dubi-
tes. desit tn̄ mō auida temerarie ꝯdictōis
ꝓteruis. ¶ Natura Deerit spōdeo.

Secūdus actus principalis.

¶ Sophia

Nobis de castitate locuturꝫ
oportet ne fallat equiuocatio co-
gnoscere tā descriptiue q̄ diui-
siue cōditionem castitatis. Est
autem castitas/virtus moderatiua passio-
num partis concupiscibilis. circa venereas
voluptates. sicut sobrietas circa delectatio-
nes gustus in cibis ⁊ potibus moderatur.
Hoc Aresto. tuus. hoc tota discipulorum
tuorū scola ꝓclamat. ¶ Natura Nec re-
clamo in quo vadis. ¶ Sophia. Casti-
tatem sic descriptam triplicamus seu tripli-
citer diuidimus. in castitatem moralē he-
roicam ⁊ diuinalem. Et quidem de mora-
li quia notior est/prior erit sermo. deinde d̄
heroica. postremo d̄ diuinali tractabimus
¶ Natura. Placet vt vis. ¶ Sophia.
Castitas moralis quemadmodū cetere
morales virtutes/ꝯsistit in medio Est eñ
virtus/habitus electiuus in medio consi-
stēs quo ad nos. vt sapiēs iudicabit. Con-
iecturatur vero medium castitatis. vt nec
excedat castus nec deficiat circa venereos
actus ꝫm sex circūstantias in generali. que
sunt persona. locus. causa. tempus. modꝰ.
materia. vt fiat scilicet per quem oportet ⁊
cur oportet. vbi oportꝫ. qñ oportꝫ. quomō
oportꝫ. ⁊ circa q̄d oportꝫ. alioqn laude ca-
rebit. Quis. quid. vbi. qñ. cur. quō cernere
debes ¶ Natura Et quo pacto plus in
homine q̄ in ceteris animātibus? Cur nō
hominibus/mee legis instinctus primum
insitus/sufficit. vt multiplicet̄ ⁊ crescat ⁊ re-
pleat terram? ¶ Sophia Cur nō ita q̄-
ris rationem. Quare deus oīa subiecit sub
pedibus hominis oues ⁊ boues vniuersas
insuper ⁊ pecora campi/volucres celi et pi-
sces maris. ⁊ nō cuiuis animātiū ceterorū
si parem estimas legem vtrorūq;. Sed pla-
ne datum est ⁊ insitum hominibus liberū
arbitriū/quo reliqua carēt oīa. Est antē li-
berꝫ arbitriū/facultas rōnis ⁊ volūtatꝫ. q̄si
liberꝫ de rōne iudiciū. Hinc dn̄iūz accipit
sup irrōnabilia q̄libꝫ. q̄si ꝫuilia sub libero
Hinc semetipm̄ ꝑ illud liberꝫ arbitriū re-
gere dz sub quo ē appetitus suus sensualis
vt dn̄et illius. Hinc illa ꝯsurgit agrea me

diocritas debitas suis actibus. Hinc de- uiando p plus z minus debito/ iure culpa- tur. Tu vero natura per te solam deo pre sum- mo/ regis z dirigis oīa/ q̄ rōni hmōi nō ha- bent sibi piunctā. A te deniq3 plus agunt q̄ agant. nec in suis motiōibus crimē hn̄t sicut nec ꝓpriā qua regant piunctam obti- nent rationē. Propterea neq3 castitas neq3 sobrietas neq3 generalit̄ virtus aliqua mo- ralis, reperiunt̄ in brutis. nisi forte per meta- phoricam locutionē, vt turtur casta. cast9 elephas. canis prudēs. leo fortis. mansue- ta columba nominat̄. Et ex opposito p si- militudinē viciorū. supbus equus. astuta vulpes. vorax lupus. sus luxuriosa. ¶ Na- tura. Animaduerto q̄ dicis, nec a meis sunt aliena pncipijs. Iam insup velut a lon- ginquo quid moliris odoro. ¶ Sophia. Itaq3 molior ōndere q̄ castitas ppetua non tibi sp est aduersa. ¶ Natura Imo certe iuxta deductionē tuam z descriptio- nem/ nulla mihi castitas sicut nec virt9 ali- qua moral' existimāda ē ptraria. ¶ So- phia. Recte sentis z cōcludis. Unde sum murmuras ergo si sint eunuchi qui se castrauerūt ꝓpt̄ regnum dei? ¶ Natura. Nūquid nō iure conqueror de talibus qui se totos z p semp ab officio generatio- nis abdicāt? Nōne peccāt in extremorū al- tero qui tāq̄ agrestes vel insensibiles/ omi- dant operatiōi veneree repudiū? nōne sb- iectum ppriū specieq3 destruūt. ¶ Sophia Quid si palā ex cōcessis tuis mōstrauero tale aliqd fieri posse multis casibus cū tuis legib9 z vte? Quid si videas equos ad libidinē pnissimos/ ex equarū vsu debi- litari. qbus abstinentia totalis/ dat sicut et multis alijs/ robur z incrementū vsq3 in se- nectam z seniū? Adeo vis estimatiua cir- ca venerea fantasiā q̄ abstinentia magis le- dit. Sz q̄rēda sunt rursus aliqua: quatin9 sufficiat̄ pcessus lucidior. Concedis absq3 scrupulo q̄ opus generatiōis nō ē passim ab hoībus exercēdū. nisi qn̄ oportet et vbi oportz. z de reliqs ita circūstantijs. ¶ Na- tura Cōcedo. ¶ Sophia. Desigitur oportz regulas ad istarū cognitionē circum- stantiarū/ quales tui discipuli (Arestotiles potissime) tradiderūt. Etsi nullus eorum ad sup̄mā purā z liquidam conspexerit ve- ritatem. quia tuo lumine non meo (qd̄ su- pernaturale est) suū exercebāt mētis intui- tum. Propterea diuersas i sectas z scisma- ta partiti sunt. quarū multas/ tuus coargu- it Arestotiles. Ut q̄ mulierū debebat eē cō- munitas in vsu: more brutorū quorūdā aia- liū. Neq3 enī sunt oīa talis intempate con- ditionis. sed sociali quodā indiuidualiq3 vinculo mas z femella piungūt̄. sicut i aui- bus plurimis cernere ē. Dicebant alij debe- re passim hoīes cū femīs in publico misce- ri velut canes. Unde cinici. i. canini dicti re- ferūt̄. Laudauerūt alij piugiū sed hoc pa- ctu ne plures eēnt vnius. aut q̄ cōcubinas nō inde tollet̄ quasi culpabilis. quis hono- ris legitimi minus hn̄s. Addiderunt nō- nulli fornicationē soluti cū soluta nō esse peccatū. īmo crudeliter agi q̄sti sunt cōtra genus humanū/ si nō liceret vti libere/ p- prio corpe/ sine cuiuspiā iniuria/ querendo voluptatē. Sileo de barbaris natiōib9 re- cto rōnis iudicio carētibus. vl' ꝓpt̄ indispo- sitionē corporis vt cernim9 in naturalit̄ fa- tuis. vel ob pūersionē psuetudinis. Non loquar d̄ bestialibus. nō de melancolicorū mille speciebus/ in subuersiōe recti iudicij. Deniq3 nolo totā hic z nunc materiā (q̄ la- tissima est) de castitate ꝓsequi. Satis mi- hi fuerit centrū illud attingere. circa quod nostra pn̄s collocutio versat̄ z voluit̄. Qd vt fiat compēdiosius. cōueniamus pcoīn aliqua positiōe vel certissima vel ꝓbabili- re. Alioqn vagari p omnia satagētib9 nusq̄ finis ¶ Natura Cōueniamus assen- tio, memor sponsiōis mee prioris/ disci- pulam me docilem/ nō ꝓteruam esse velle ¶ Sophia. Modeste facis. Coartetur idcirco s̄mo noster ad illos z p illis inē q̄s est hic z nūc nostra cōuersatio. ad xp̄ianos loquor. qui nullo pacto damnāt coniugia legitima/ sed honorāt z colūt. tradētes pro relatiōe partis generatiue/ circūstātias sex debitas q̄ cōcubitus ille tibi nature cōso- nus/ cōcessus insuper imo iussus est a sum- mo patre nr̄o deo qui sit int̄ illas personas quas ipse cōiunxit exemplo primorū parentū dans mulierem in adiutoriū viri/ vt re- linqueret patrem z matrē. z adheret vxori sue. Itaq3 iam sūt duo in carne vna ad opus cōmune filiorū, vt crescāt z multiplicentur.

repleant terrã. ¶ Natura. Et si sint plurime nationes/ nescientes vel nõ admittentes relationem huiusmodi sic artatam, nihilominus terminis his concludi nõ recuso. quia multiplicationem generis humani nõ annullant. videtur potius honestare ipsam/ per sacra cõiugij federa castitatem ¶ Sophia Honestant certe/ propagationemq filiorũ reddũt eis vberiorem/ q vagis incertisq concubitus. Qua in re statim colligo/ nõ tibi displicibilem esse castitatẽ/ cõiugij limitibꝰ astrictã. eo q fecunda ẽ huiusmodi castitas/ generãs qñ oportz et vbi cũ ceteris circũstãtijs. ¶ Natura Nullo pacto displicet. Sed qualis me molestat castitas intelligi. vicz/ que se totã eunuchizat et castrat/ q valefacit omni cõcubitui/ quo sine/ plificat nullus. Talis est castitas illa quã nominãt virginitatẽ. Hec/ ppetuam carnis integritatẽ oĩs expertẽ actus piugalis semp retinere gloriat. Alterã dicunt vidualem/ differentem in hoc a virginitate/ quia iam experta venereos actus/ vel in cõiugio licite. vel illaudabiliter extra cõiugium/ nihilominus habz hoc cum virginitate cõmune/ nunq generatiõi filiorũ intendere velle. ¶ Sophia Distinxisti subtiliter triplex genus castitatis moralis. cõiugalis scz virginalis atqz vidualis. extenso nomine qualiter expssisti vidualem accipiẽs. Nobiscum vero cõuenis de castitate cõiugali. nõ dũ de virginali et viduali mecũ sentis. Et hoc supest [illegible] pbemus. hic carus est. hic cardo presentis discordie. ¶ Natura. Sic esse cõcedo. ¶ Sophia. Teneamus que pmissa sunt oia/ prius in cõcordiam veniemus. ¶ Natura Tenebunt ¶ Sophia Si dedero tibi casus plurimos et apud multos hoĩes/ qbus nõ potuerunt ipi cõiugalibus vti cõmertijs vel d facto vel de iure toto tempe vite sue. ꝯsequẽs ẽ vt castitas in eis ppetue cõtinentie a generatione filiorũ permaneat. ¶ Natura. Consequens ẽ. ¶ Sophia At vero facilis ẽ antecedẽtis deductio tribꝰ modis in generali. Vnus ẽ facti. alius iuris. et tercius electio ꝯditiõis melioris Et quidem hũc terciũ modũ/ sepatim post tractabimus/ nũc de duobus pmis pauca de cõt exempla tangemus. Quis impedimenta facti negauerit/ que se corã assidue ponũt vt corporalis castratio. vt inualitudo et naturalis frigiditas. et incarceratio perpetua et defectus apte mulieris. Sic viceuersa de femineis obstaculis. ¶ Natura Nunq istos negauerim casus/ quos nobis oculꝰ indicat. Sed quid nobis de necessitate/ cũ loqmur de virtute. ¶ Sophia Multũ p omnẽ modũ. qñ fortis et solers animus facit de ipa necessitate virtutẽ. qñ detrimẽtum vertit in meritũ. Rursus vbi defuerit aliqñ necessitas hmõi naturalis q facti dicit/ cõcurrere põt altera que iuris ẽ. quando d iure nõ de facto negatur oĩs ab homine mare vel femella coniugalis associatio ac p inde plificatio. Exemplũ in huis empcioĩs quos nubere dñi vetãt. Exemplũ de paupibus et egenis nõ hñtibus vñ tolerarent onera cõiugij vel plem cõueniẽter educarẽt. Exemplũ de leprosis/ pie nolentibus pgeniem similiter eis inficiendam gignere. Exemplũ de fedis et turpibus/ tã visu q victu nõ satis tolerabiliter in matrimonio cõiuncturis. Exemplũ de viduis et viris et feminis habẽtibus pueros iam vix educabiles ab eis. qbus beniuolentia prudenti nolũt supinducere copulam nouercalem. Quidni casibus omibus istis et similibus/ eligat castitas ppetua seu virginalis seu vidualis? Quãq mala q pmunt hanc inducãt. nihilominus id volũtaria dici pt atqz moraliter laudabilis. qz volũtas inducta voluntas ẽ. quẽadmodũ tuus ostẽdit Aresto. de pijciente merces in mare ne pereat. Postremo si passim casus inueniunt in omi sexu etate gradu/ qbus p tẽmo debz vacatio fieri ab actu generatiõis ad tempꝰ nũc magnũ nũc maiusqñqz maximũ/ cur nõ poterit hoc cõcedi cadere posse p totũ tps vite? Habes igit demõstratã tibi quã pasumpsimus positionem/ q laudabilis sepe est ex circũstantijs castitas seu virginalis seu vidualis generationi nunq vacãs. ¶ Natura Negare non valeo: nisi memet in preconcessis negauero. Verũtamẽ mea non tollitur exinde querela super illis quos a talibus impedimentis liberos (q̃s ita nominasti) voluntas (nescio q) spontanea (nisi potius obstinata vel agrestis vel innaturalis dicẽda ẽ) remouet ab actu procrea

tionis liberoꝝ. Hec ē cur de tuis ecclesiasticis stomachabar/ob nicení cuiusdam constitutiones concilij de perpetuo talium celibatu. ¶ Sophia Senseram. volui tamen vti circūlocutionibus ante dictis ad introductionem sequentium. Subiungetur insup ratiocinatio de castitate heroica post moralē priusq̄ de diuinali. quā adeo grauem censes. verbuȝ fiat Beniuolam te pederis ⁊ attentam ⁊ docilem ¶ Natura. Laudabis videns.

Tercius actus principalis.

¶ Sophia

Q Ecorderis oportȝ eorū que prior actio ꝯclusit de fine ꝯditionis hūane. ¶ Natura. Nimirū ille est ꝯteplatio ōme cause ſm deductionē Aresto. mel; ꝯuis de felicitate politica et yconomica q̄dā alia sed nō aduersa tradiderit reponēs eā in tranquillo ꝯuictu ciuiū p se sufficiēti. ⁊ in dispositiōe bona domus. ¶ Sophia Loquamur interim de felicitate monastica seu speculatiua hois ve homo est. ad quā practica /seu politica vel yconomica tandem habet ordinari. ¶ Natura Age ꝓut vis. etsi cur ita facias/nō satis agnosco? ¶ Sophia Agnosces. nam interrogo te si felicitas hois (qua nihil ei melius. nihil optabilius. nihil honestius/vtilius delectabilius est) acquirit̄ sepe melius p castitatē heroicam q̄ per copulam ꝯiugalem/castitas talis erit p̄ferenda seu amplectenda. Jam enī dictum est q̄ ſm exigentiam finis/media sunt accipienda. que nullam ꝓsus habent bonitatē/si nō ex fine. queadmodum vitas cōclusionū in speculabilibus/dependet ex primis principijs. Est enī finis principiū ōmū in practicis. ¶ Natura Vellem exponeres qd p nomen heroice castitatis intelligis. ne ꝓcessus forte fallat. ignoro ¶ Sophia Recte cupis ⁊ iam paulo ante reliqueram insinuādū/quo pacto castitatis nedum de facto vel de iure poterat iugiter amplecti. per nō paucos. sed q̄ hoc fieret seu fieri persuaderet/ꝯditionis electio melioris. Et hic stamus/pensandū dicentes heroicā castitatē. ex duobus maxie. primitus ex fine felicitatis. dehinc ex electione ꝯtinentie virginalis seu viduālis ad semꝑ ⁊ pro sp. ꝓpter adeptionē faciliorē hui⁹ finis. possem dictis ⁊ exemplis cultoꝝ tuoꝝ deducere. Nihil credo plus obesse veritati vel acquirēde vel speculāde (potissimuȝ de causis altissimis) q̄ voluptatē venerā q̄ contractum illum corpoꝝ sine quo vxor cum liberis haberi non potest/vbi sorbet̄ ⁊ absorbetur rationis iudiciū. vbi nihil virile. nihil altum/nihil celeste/mens que tali se dederit passioni/sinit̄ meditari. Quid igitur si senserit adolescens vel tuo vl' diuino munere vel alterius cōmotiōe/perpetuam huius furoris carentiam cōferre plurimū felicitati capescende/ ad quam cōditus est homo. Nonne poterit consulto velle iugiter continere/mortificando tyrannicā huius morbūdi corporis rabiem. ne reuocet aut retrahat aut deturbet ad alta tendentem? ¶ Natura. Ecce ī modico suades continentiam sicut ⁊ felicitatem omnes homines debere complecti. Sic perinde qualis poterit supstes eē posteritas? ¶ Sophia Non hec formidaueris. quia sicut non omniū est heroicos esse/ est diuinos/⁊ sup cōmunē hoīm ꝯditiōem eleuatos/ita nec taliē castos existere. Propterea dicit magr̄ noster ⁊ dn̄s. Qui p̄t capere capiat. Nō ē omittēda laus libertatis/nō liberaliū collaudatio studioꝝ/formidando ne fui remaneāt nulli/ne p̄terea mechanicis nemo dedit⁹ inueniat̄ exercitijs. Rara sūt excelsa oīa. semꝑ quoq; viliū aut mediocriū maior erit numerus. suasione optimorum nō extante. ¶ Natura At vero difficilis. ne dicā impossibilis est hec heroica vel horrida castitas. ¶ Sophia Difficil' est fateor. sed tēdit ad ardua vtus. Difficil' sed apud plurimos adolescētes ⁊ adolescētulas/inuēta ē. Deniq; nō ego sola cū meis/sed tui/virtutem heroicam posuerūt. q̄ si supra hominē. sicut in solitarijs bn̄ compositis. sicut econtrario deprimit sub homine incomposita solitudo. Solitari⁹ q̄ppe/vel deus vel bestia. ¶ Natura Recolo dicta meorū. Sed moderatus venereorum vsus/quin aptus sit ad virtutis et consequenter felicitatis adeptionem/ non palā cognosco. Nec intempatū laudo. sȝ nec ꝓsus nullū approbare valeo ꝓpt̄ diuinā

sui similis generationē. imo ꝛ ꝓpter vrgen
tem mei iuris necessitatē. Et quidē ꝓpterea
separo semen a suꝑfluo tercie digestionis.
ego debitis in vasis illud condo. ego mea-
gns ei cōuenientes adapto. Deniqꝫ mulce-
brem indidi desiderabileqꝫ supra moduꝫ.
q̄ ꝯtinue stimulat delectatoꝝ. q̄ si nō effluē-
do sedeꝫ/ledit ꝛ molestat. aut aliqñ morti
ficat. Hic ē omniū cōmunis amor. vincēs
oīa. d̄ quo Virgilius noster. Omne adeo
gen⁹ in terris hominūqꝫ ferarꝫ. Equoꝝqꝫ
genus pecudes picteqꝫ volucres. In furi-
as ferrūqꝫ ruunt amor oībus vnus. ¶ So
phia Declarauerís ꝛ aggrauaueris quan
tumlibet volueris nūq̄ obtinebis/ vt im-
possibilis heroica castitas iure puteꝫ apd̄
homines strēnue voluntatis quos equus
amauit. nō falsus iupiter. sed deus verus.
ꝛ quos ardēs euexit ad ethera virtus. quam
virtutē mei gratiā dicunt atqꝫ charitatem.
ffassus est quippe meoꝝ vnus. vt sciui inqt
quia nō possum aliter eē continens nisi de
us det. ꝛ hoc ipm̄ erat sapientie /scire cuius
eēt hoc donum/ adij dominū. ¶ Natura.
Quid mihi nunc de miraculis que solis
innitor legibus meis? ¶ Sophia Neqꝫ
sane leges tue diuinū secludunt auxilium
sine quo iuxta Platonis tui verbū/ nulluꝫ
ritum fundatur exordium. Nihilominus
agam tecum ꝓximius. dicam vnde fortas
sis tu stupeas tuiqꝫ mirenꝫ. ¶ Natura
Expecto. ¶ Sophia. Facilius est
apud hominē qui bona voluntate zelat ca
stitatem/ illam perpetuam q̄ interpolatā si
ne vicio custodire. ¶ Natura Pape qd
ais? ¶ Sophia Id qd̄ audis. Quod vt
melius accipias/ constituo duos homines/
vnū vxoratum: alium celibem. continebit
dico celebs facilius ab omni voluptatis illi-
cite sensu deliberato vel experientia. q̄ vxo
ratus vtetur moderate/ sine quauis impu-
dicitie macula aut culpa. ¶ Natura Vel
lem certis id approbatiōibus confirmares
¶ Sophia Sumūtur ratiōes ex ꝯside-
ratiōe sextuplici. ex alliciētis ablatiōe. ex fe
brili similitudine. ex pruritus curatiōe. ex
humoris desiccatiōe. ex iocunda ꝯsuefactiō
ne. ex virtutū associatiōe. ¶ Natura No
lo moreris ꝑ singula. sed te ad pauca resol-
ue. ¶ Sophia. Fiet. Difficultas conti-
nendi causatur ex imaginatiua virtute/ pre
sentante obiectū appetitui tāq̄ delectabile
vel directe qꝛ mulcet. vel indirecte qꝛ tristi
cias stimulantes aufert. Cuius rei signū ē
q̄ imaginatiōe cessante suꝑ venereis acti-
bus/ cessat ꝛ eoꝝ ꝯcupiscentia vel appetit⁹.
Perspicuū fit hoc in irrationalibus quan
tumcūqꝫ ꝓnis ad luxuriā sicut in eq̄s chau
ris ꝛ canibus. Hoc expssit Virgilius tuus
in georgicis de custodia equoꝝ. docens eos
separatim ab equabus alendos eē. ꝛ causā
reddit cū experientia dicēs. Carpit enī vi-
res paulatim vritqꝫ vidēdo femīa. ¶ Na
tura Negari nō potest sensu repugnāte.
¶ Sophia Ceteꝝ causaꝫ imaginatio vꝫ
actuaꝫ ex duobus. Vnū est obiectū exteri-
us placibile. ꝑceptū visu tactu vel auditu
vel etiā olfactu. Hinc nasu. fortis equus/
vise semꝑ adhinniet eque. Hinc magorū
vnus apud athenas adeptus ē modico na
si adiumēto vel odoramēto regnū. ait vale
rius. qm̄ equū suū ex memoria odoris eq̄/
mouit primus ad hinnitū. ¶ Alterū ima
ginatiōis excitatiuū. est humor seminalis.
querēs exitū. Qui si negeꝫ/ stimulat vt vri-
na suꝑabundās. vt vapor colericus ꝛ igne
us. causatqꝫ pruriginē circa ꝑtes alias. non
min⁹ circa genitales calida ventositas pru
rit irritat ꝛ vrit. ¶ Natura Voluit hoc
vt ingeniauit sūmus auctor meus ꝓuidēs.
ne desideriū ꝓpagatiōis ꝑ generationē sui
similis/ languesceret. Nam vt comestio sal
uat indiuiduū: sic speciē/ carnalꝫ cōmixtio.
¶ Sophia Voluit fateor sed ita voluit
in hominibus/ vt motū hmōi/ rō sibi data
regeret. Qd̄ ꝛ effecisset absqꝫ omni difficul-
tate rebellionis/ si nō suo ꝑmitus creatori
ratio rebellasset. ¶ Natura Transcēdit
hec assertio/ limites meos de peccato tali ꝑ
ge quo cepisti. ¶ Sophia Nemo dubi-
tauerit quin cōiugatus habeat obiectum
principaliter ꝛ iugiter alliciens. qd̄ est vxor
sua/ plus q̄ celebs habere conaꝫ. ¶ Natu-
ra Quis hoc negat? Sꝫ ꝑsto sibꝫ ē reme-
diū. ꝑ vsum consortis legitimi. ¶ Sophia
Presto ē. sed an plus equo succendat in
flammet ꝛ ardeat/ inebriet ꝛ abducat/ vide
rint cōiugati. Dicit enī Satiricus. Quid
enī venus ebria curat? Inguinis ꝛ capitis
q̄ sit distantia nescit. Quot inde deus alti

stime/quot intemperantiarum fedissimarum
⁊ inconcessarum bulliãt riui. quot flagitia. q̄t
contumelie. quas turpe nefasq̃ dicere/sepi
us erumpant/tu nosti omniũ cognitor oc-
cultorum? Celebs interea rebus honestis in-
tendens ac intentus nocteq̃ dieq̃/ poterit
auertere tales quales isti patiunt̃ inflãma
tiones. ¶ Natura Cessant he passiones
dum explent̃ ¶ Sophia Si cessauerint
ad momentum. prinus acriores irruunt.
¶ Quia libidinis vsus/non satiat sed irri
tat/more febrilis ardoris. quem potus nu-
trit. auget ⁊ inflãmat. ¶ Sic pruritus in
corpore/scalpendo dum mori videt̃ auget̃
¶ Sic fons lactis in nutrice/sugendo con
tinuat̃. qui dimissus arescit. ĩ alios versus
humores ⁊ exitus. ¶ Natura Sic inge
niaui multis in rebus ⁊ modis. Sentõ de
niq̃ similem tibi de seminis humore argu
mentationem sumere velle ¶ Sophia

Ture sentis ac pinde cernis/causas
incontinẽte ꝑcipuas/longius a celibe fieri
q̃ꝫ a cõiugato. que sunt obiectum alliciens
exterius ⁊ semen interius ex abundantia
stimulans ⁊ exitum querens. qd̾ in celibe p
sudores aut aliter sine quauis impudici-
cie culpa d̾fluit exit aut euanescit. ¶ Quid
q̃ꝫ ꝯsuetudo/vim tuã hꝫ ĩ natura. Propte
rea Cicero tuus bene consulit. Optima in
quit forma viuẽdi eligẽda ẽ. quã iocundã
reddit consuetudo. Sũt qui venereas vo-
luptates etiam licenter exhibitas/ asperna-
rent̃ vt viles ⁊ indignas vt nauseam spiri-
tui dantes. q̃m gustato spũ desipit omĩs ca
ro. ait Gregorius vn⁹ meorum. Talis olim
noster Aug⁹. qui ꝑus Ambrosij statũ bea
tum ꝑdicabat/nisi q̃ꝫ celibatus suus onero
sus sibi videbat̃. At nesciebam inquit qua
les quantasq̃ suauitates sentiret ip̃e/ bene
olentis castitatis. sua est si v̾ba nõ teneo.
¶ His accedit virtutũ aliarum comes ipsis
caste viuentibus societas. que longe sunt a
solicitudine cõiugatorũ/curarum cessatio
mordaciũ. celestis ꝯuersatio. sobrietas. fru
galitas. studium liberũ/colloquẽs cum to
to seculo secum/ꝑsens ego sophia in allocu
tione tedij sui. Rursum hꝫ super se iugum
xpi suaue ⁊ leue/ putrescere faciens iugum
multiplex ⁊ ferreum mundi. Non vlla si-
bi parturientiũ fastidia. nõ educatio cõtu-
macium sepe liberorum. Postremo. locũ istũ
multi mei ⁊ tui/super oneribus coniugij/
copiosissime vehementerq̃ ꝓsecuti sunt. ꝑ
cipue noster Hieronymus. q̃ laudes nũc
viduitatis nunc virginitatis ⁊ aduersum
Iouinianũ nuptias equantem celibatui:
vbi quicquid ex hystorijs ⁊ sententijs ve-
terum cum sacris litteris exhauriri potest/
induxit. Quo fit. vt repetitione nr̃a (quo-
niam habentur in ꝓmptu) nõ egeant. nec
te latent. ¶ Natura. Mallem laterent
meq̃ omnesq̃. ꝑsertim in hoc q̃ꝫ laudẽ v̾-
ginitatis/in improperiũ reprobationemq̃
v̾tit nuptiarum. Nec defuerũt q̃ tale q̃d ipsi:
dũ viueret opponerẽt ¶ Sophia Oppo
suerũt. Sꝫ rñdit ꝯiugiũ sanctũ et nuptias
sactas eẽ. de q̃bus hic dicẽdũ nõ ẽ p singu-
la. ¶ Natura Si talis eẽt omniũ celibũ
ꝯditio/qualẽ descripsisti. Tolerabilẽ mihi
nõ nego fore quãdã ipsorum multitudinẽ. dũ
plures aliorũ intenderent q̃ꝫtum sufficeret
generatiõi filiorum. At vero d̾ mille vix vnũ
talem inuenies amplius. quia laudẽ fun-
das heroice castitat̾ ex fine. quia preparat
ad contemplationem altissimo veritatis.
quid d̾ tot meis ... tuis eleuatissimis et
doctissimis/vsq̃ ad ꝓphetie spiritum viris
quos scimus vxores habuisse? ¶ Sophia
Nos tollimus omnẽ ab vxoratis ꝯgni
tionem perspicuam veritatis/ illam speci-
liter que lucet in speculatiuo intellectu. q̃-
lem tui vel solã curiosi⁹ inuestigãt. Aman
tes veritatem magis vt lucentem. q̃ꝫ vt re-
darguentem ⁊ corrigentẽ mores puersos:
quos non ita deserere curauerũt. Propte-
rea traditi sunt velunt ingrati/in reprobũ
sensum ⁊ obscuratũ est insipiens cor eorum ⁊
in stultũ finẽ deducti sunt. Dat̃ altera con
ditio nõ declaratiua vel speculatiua ⁊ illu
stratiua vt ꝑcedẽs/sed in experimento con
sistens ⁊ affectu quã nemo nouit nisi q̃ ac-
cipit. Et hec si dat̃ vxoratis. profecto fit dũ
vacant ab amplexibus. ⁊ rarissime fit. quia
nec tunc confertur ꝓphetie spũs. neq̃ sua-
uissimus odor ille/sapientissimaq̃ iocun-
ditas. quã ego sapiẽtia confero ꝫm nomen
meum/qd̾ plus sumit̃ a sapore qui ẽ gusta
tio spũs affectual'/q̃ꝫ a sapere qd̾ respicit in-
tellectũ. Porro si pauci sunt celibes ⁊ dũ
ꝯleuati ꝑfectiq̃: multo rariores sunt. certe

ris paribus. nuptijs dati qui sine contaminatione se custodiant. ¶ Natura. Fones meam aduersus continentes querimoniam dum continendi difficultatem causas. mecum quoque sentis que dixi. vix vnum vel vnam de mille reperiri. ¶ Sophia Immo verius debilito compescoque dum castitatem in celibatu facilliorem trado. dum possibilem in omni etate seu gradu ordine (quamuis difficilem) multis ipsam predico. Alioquin peccatum haberent. aut ad impossibile tenerentur. Viderint qui non credunt. si omnibus in commune non vxoratis detrahunt peruersa temerariaque diiudicatione primorum etiam in matrimonio coniunctorum. quos et quas esse constat frequenter mutuo separatos per tempus et per tempora et dimidium temporis. vel distantia locorum. vel impedimento morborum. aut religionis sacramento. Quos si continere dixeris eo tunc posse cur non et celibes tanto spacio saltem / poterunt idem. immo potius ex deductis. Eos vero si suspicatus fueris pro incontinentia superari / damnas omnes / teque ipsam tuosque domesticos parentes et alienos. Itaque regrediendum est ad hanc veritatem quod sub rationis imperio / est sensualis appetitus. et carnalis executio. difficultate vel inclinatione nitente in contrarium non obstante. Ad quod astruendum / valet responsio hypocratis secundum aliquos vel secundum alios socratis. quem dum phisonomia inspecta diceret phisonomus corruptorem esse puerorum / discipulos volentes irruere in eum compescuit dicens. Sum sed contineo. ¶ Natura. Modeste ciuiliterque persuades. Sed quid de multitudine dicis vxorum? ¶ Sophia. Nolo putauerit aliquis multitudine vxorum (quum etiam legaliter multis vas esset vti) libidinis ignem furorem fomitem tyrannidem excutere. sed crebrius in malum augere. Docet hoc spurcissima saracenorum secta / quos a fedissimo a teque natura damnato masculorum concubitu / pluralitas vxorum non auertit. sed inuertit. peruertit et subuertit. Quid insuper ad romanos scripserit apostolus noster in epistole principio. quod ipsi poete sui cecinerunt. quid hystorici narrauerunt de mixto hoc vicio / cognitum est. Quo palam fit. venereum furorem plus cedendo fugiendoque vitari quam vtendo. Habet proinde castitas heroica / deum finem. querere expeditum a mille solicitudinibus animum quibus nequaquam caret coniugium. Fit proximior deo. fit auxilij sui capacior. Eam idcirco licet decet / et expedit amplecti. ¶ Natura. Cur non vtuntur corporali castratione / qui mentalem eligunt seruare perpetuam? Tunc itaque / nec ipsi peccarent concupiscendo feminas. nec eas in peccatum traherent. et a suspitionis macula de consortio mulierum / manerent immunes ¶ Sophia. Multum aliter sensit vnus de meis dicens. quod concupiscentia spadonis / deuirginauit adolescentulam virginem. Apud comicum insuper dicuntur amatores esse mulierum maximi. verum nihil posse. Adeo verus est homo magistri nostri: quod ex corde procedunt adulteria fornicationesque. tot peat quamuis corpus. Ceterum. nefas est autoritate propria se castrando mutilare. sicut et se occidere. precipue dum non seruatur inde totum corpus sed debilitatur alteratur viciatur / vnde consequenter anima passiones morbidas subit. et in morbus thetras. Neque in hoc origenis mei probatur exemplum vel zelus non secundum scientiam castitatis / se carne castrantis. ¶ Natura. Quid agat igitur aduersus stimulos carnis integer corpore / si talia patiuntur mutilati? ¶ Sophia Arbitrium in eis liberum cum timore dei configet carnes eorum. sagittis gratie potentibus. cum carbonibus virtutum desolatorijs. si querantur bona fide et toto corde / remedia furoris huius. que plurima sunt. et precipuum fuga itineris ocij. quod vidit qui ait. Ocia si tollas / perire cupidinis arcus. Assit sobrietas. familiaritas absit. ¶ Natura. Certe. non meum est audire modo generationem cohibentia. cuius est incentiua procurare. Te transfer ad alia siqua supersunt. que post aliquantulam si vis pausationem prosequere.

Sequitur quartus actus

principalis istius dyalogi apologetici Sophie ipsius scilicet et nature. tractans de castitate diuinitatis.

Quartus actus principalis.

¶ Sophia

N satis o natura soror pausatum est. ¶ Natura Satis ¶ Sophia Terminemus ergo quod superest. ¶ Natura Terminemus. expecto. ¶ Sophia Hactenus in actione superiori triplici/ versata est oratio nostra quasi preparatoria: in quarto hoc (qui et ultimus est) actus potissimum intentio. non suggressi secundum exiguitatem capacitatis tue. Nunc in altiori supra nos et te regione collocemur oportet. ubi de christianorum moribus ac ritibus agendum est. qui non tua traditione sed mea/ per deum et ex deo supernaturali sunt revelatione suscepti. ¶ Natura Hoc tanto mihi facilius erit quanto causam unam [illegible] prestantissimam optimam et supremam non dubito. Est enim vox mea apud omnes talem esse quam appellant deum. de qua post inquisitionem solertissimam/ dixisse fertur Aresto. meus. Inveni te causam primam fac me tibi placentem. Demum que gens tam effera que natio tam barbara/ que non aliqua religione tueatur? At vero quis et qualis sit verus cultus/ per revelationem specialem aliter quam ex creaturis meis acceptus fateor super me est. non (ut bene dicis) contra me est. ¶ Sophia Da te interim mihi mecum fidi credens ut intelligas unicum christiane religionis verum esse cultum dei nostri. ¶ Natura Credo. quatinus ad intelligentiam docendorum per [illegible] pateat via ¶ Sophia Collocabimus ergo principium docendorum/ ubi dictorum finis fuit. Istam quippe legem esse divinitatis ut supremum infernorum iungatur principiis superiorum/ tradit ille magnus olim tuus ariopagita Dionysius. quem predicatio cum miraculis meum fecit et extulit. ¶ Diximus de heroica castitate. quam non adversam tibi nec impossibilem monstravimus. ¶ Natura Monstrasti confiteor. ¶ Sophia Coniunguntur huic in ascensu castitas divinalis. prout moralem heroicam sibi sternit castitatem. ¶ Natura Castitas hec divinalis qualis est et quid superaddit/ edisseres? ¶ Sophia Rite petis. Et quidem ex finis consideratione cognosces. ¶ Nam moralis castitas/ habet proximum finem se continere secundum dictamen recte rationis per te naturam/ hominibus indite ¶ Ast heroica tendit altius in primam causam se revolvens et exaltans. ¶ Divinalis vero finem attingit eundem quem heroica est. sed eminentiori modo. propter tria precipue. Primo quia voto firmatur. Secundo quia fide spe charitateque dedicatur christo. qui simul in unum deus et homo est. dominus et primus. frater amicus et sponsus. Tercio quia sacrosanctis mysteriis hec castitas applicatur. Propter hec tria plurimum distat hec castitas a castitate idolatrarum. Fuerunt quippe virgines inter eos demoniis ut veste et palladi et telluri non deo sacrate immo execrate. sic et apud diabolicos manicheos. ¶ Porro moralis castitas est velut incipientium et purgandorum Heroica velut proficiendorum [illegible] illuminandorum. Divinalis tercia tanquam perfectorum in eterna beatitudine consummandorum. Talis esse debet castitas ecclesiasticorum presertim sacerdotum et maxime prelatorum. ¶ Natura Debet esse dicis. sed an sit/ tu videris o sophia. ¶ Sophia Nondum agimus de castis. sed de castitate [illegible] quam absolute consideratam/ personalis abusus non sordidat aut violat sed effugat. quemadmodum te naturam vicia quantumlibet enormia qualia nominantur fieri contra te non te polluunt/ qui digna iugi veneratione subsistas. ¶ Convenio te nunc igitur/ an presupposita fide laudabilis tibi sit huiusmodi castitas divinalis. Quid differs? Quid mussitas? Si castitatem heroicam/ convincit apertissima ratio [illegible] laudandam concedere: quo pacto superesse aliquas dubietas de preconio castitatis divinalis qualis descripta est vota deo: dicata christo. dedita cultui sacro? ¶ Natura Vincor veris. nec effugium video. si non ad abusus culpandos querelam meam receperis. ¶ Sophia. Abusus ego non minus quam tu culpo. criminor. abominor. damno. Verumtamen dic quales reperis intolerabiles in castitatem professis exorbitationes. Sunt quippe nonnulla quamvis viciosa. locis temporibusque et personis toleranda. Alioquin tollantur omnia bona/ tam tua quam mea necesse est. Quoniam nulla sunt quibus non contingat abuti. Cognoscit deus figmentum humanum. scit homines circumdatos infirmitate: a summo usque deorsum Ideo propiciabilis est super malicia. ¶ Natura Iure mihi tibique displicibilis esse debet tanta multiplicatio indignorum. tanta frequentatio prevaricationis votorum. tanta contaminatio sacrorum mearumque legum horrenda perversio. maxime cum videas ipsa tot scelera/ flagitia/ iniquitates/ peccata/ delicta/ abominationes/ que vel nominare/ vel etiam cogitare turpe est in meum revere[...]

X

y

paginis debite p̄iudiciū. Hinc regiones vacue derelinquūt absq; habitatore. Hic cultus tuus iste xpianorū/pene depditur/ multiplicatis p generatione hostibus suis ethnicis ⁊ saracenis. ¶ Subinde qd obesset noue legi tue pluſq̄ veteri siliter tue. si honestissimo matrimonij sacro/ministri religionis vterent. Nūquid sapiētior aut sanctior q̄ olim effectus ē deus. Fuerit ipse xpus virgo. fuerit natus de virgine. virginali despōsata viro. fuerit p̄figuratus in v̄ginitate Hieremie ⁊ Helie. Suaserit ipse v̄ginitatē paucis q̄ capere possent idoneis. Unde queso p̄ceptum ortum est/ vt nō solum iam sit castitatis consilium ⁊ hoc sine delicto iuuenilium psonarum ⁊ adolescentularum. immo puerorū puellarūq; sub velo religionis quorū quarūq; mille furores aut similium esse dicat Oratius. Quid de p̄uectōribus. q̄s incontinentes fuisse prius/ambigit nemo. nec forte posterius cōtinentes sperat vllus? Uincit indignitas rei/meam certe cō questionē. q̄ longe plus opibus se loquit. se clamat ⁊ pdit q̄ meis posset vocibus/nisi spōte quis obsurdescat. ¶ Sophia Si tā acerba fers animositate facinora vouētium castitatē. Respice queso respice trabes ingentes defectuum in oculis/atq; colluuiones fedissimas in omnibus membris generationi vacantium. ¶ Sed quia nō apte. pbrum pbro diluit. ad id r̄ndeo qd̄ queris amarius. An sapientior fuerit xpus filius in noua q̄ pater in veteri lege? Eadē crede mihi. prsus eadem fuit sapiā que ad pfectū duxit imperfectum. puericiam ad pfectiōis etatem timorem ad amorem ⁊ spūs libertatem. ¶ Porro cur nō inspicis in sacerdotib⁹ veteris legis q̄nta sup alios seritatis q̄nta castitatis iponebat artatio? Uxorē nō nisi virgine nō nisi semel ⁊ vnicam: non repudiatam. nō sordidam/fas erat accipere. Uacabant ab vxorum quolibet amplexu tpe vicis sue/sub mortis interminatione. Si moriebat vxor in adolescentia/ continendi necessitas incumbebat. Et qm̄ assidue nostri sacerdotes sacris occupant mysterijs. quid oluimus/ q̄ vt continua polleant castitate? Uacant legi dei/quā ab eorum populus ore requirit. Hec autē lex sicut immaculata est/immaculatum speculatorem doctoremq; vult. ¶ Quod si grecorum christianorum opponit coniugiū. Forsassis ideo priuati sunt illa qua prediti fuerant legis peritia: ⁊ in varios iam supra modum corruerunt errores/disso nos romane vereq; pietati. Quid q̄ apud eos viget adhuc calogeri monachi celibes sub regula magni patris Basilij quos fere solos de clero/populus habet in p̄cio? Huc accedat q̄ ministri gratie reuelate/fiunt p electionem/non hereditariam vt olim successionem. Debent insup liberiores q̄ olim a seculari seruitute viuere. Debent rursus in re familiari minus esse solliciti. dedinq; min⁹ auaricie seu rapine/thezaurisare volenti p filijs ⁊ filiabus instar iude. quinimmo p nepotibus. quos vnus e pontificib⁹ datos a demonio loco filiorum/quos deus subtraxerat ab ecclesiasticis querulus loquebat. ¶ Attendo queso quemadmodum hec tria/que sunt electio. libertas. vacatio. fundant rationabilitatem celibatus ppetui sacerdotum. Juncto q̄ nullus ad votum sicut nec ad sacerdotium cogitur. nullus ante discretiōis annos dum est arbiter sui. nullus qui non auxiliante dn̄o sine quo nihil facere possumus votum suū possit implere. Tantūmodo voluntas bona assit cum gratia. nec d̄ desit vel obex sit arbitrium. Quod si cadant aliqui/p̄sto est per pniam subleuator deus. ¶ Denicq; o natura ne gloriaris adeo magnificās multitudinem hoim. qm̄ melior ē vnus timēs deum/ q̄ mille filij impij. Maxime si timor sit coniunctus anime continenti. cuius nō est condigna ponderatio. que diligens mūdiciam pter gratiam labiorum habet amicum regem deum. Adde q̄ virginitas implet celum/fecunditas carnalis mundū. ¶ Denicq; tuus Aristoteles policias instituens/notauit moderatā debere esse puerorum multitudinē. Quod a nonnullis accipit/quasi necandi sint supflui. Qd̄ practicasse grecos/comicus aliqn̄ insinuat. Uerū rectius intelligat/ vt sit hoim pars/generationi nō intenta/vacans altioribus. ¶ Soluit pinde quedā tua opposita de virginitate. q̄ nō mediū tenet sed extremum. Tenet vtiq; mediū q̄ ad nos. qm̄

abstinet q̃n oportet et quãtũ oportet. et vbi oportet. oĩm circũstãtiarũ qualitate pẽsata prout sapiẽs iudicabit. ¶ Quãobrem parce ire tue soror natura. solerter aiaduertens: q̃ p celibatũ salubriter puisum est statui ecclesiasticorũ de bñficijs viuentiũ. Quib⁹ si darent̃ vxores/ si liberi nascerẽt̃/ qs post eorũ mortez suas pasceret vxores ⁊ filios? Non successor in bñficio: q̃d sibi vix sufficit. Non alius si nõ casualr̃. Et ita mẽdicitate vilescerent vel inedia fameq̃ perirent. Attẽto ⁊ hoc q̃ sacerdotes multi / sibi soli vix viuere satis hñt. q̃d si familiã addideris sumptuosam. ¶ Natura Parcã ire o sophia. Uis igit̃ vt siccis ocul'. duro corde visceribus cõgelatis. sine cõpassione. sine pietate p̃terea silẽtio. tuarũ mearũq̃ puaricatões legũ multiplicatas sup numerũ. ¶ Sophia Nolo equidẽ. Sed pari federe tu mecũ prouisionẽ implores accõmodam. ¶ Natura Que inueniaz misera cõsolatorẽ? Quis tantis feret opem malis. Cur creata sum videre tãta mala mee sublimis creature? Que nũc cladib⁹ ⁊ pestilẽtijs infecta depit. nũc bellis horridis attrita corruit. nũc p nõ vsum vl' abusum virtutis generatiue/ prius naturalissime diuineq̃ et pfecte/ q̃si sterilitate cõsumit̃ et arescit? ¶ Sophia Desup ẽ puidus sup oĩa deus cõis mihi tibiq̃ pater creator ⁊ rector. Sperandũ de sua miscđia. cuius copie nõ est numerus. petendũ est ei⁹ subsidiũ. q̃rendũ. pulsandũ. ¶ Deniq̃ principes pplorũ qui erunt cõgregati cũ p̃ncipe sũmo/ vicario dei abraã/ cõmonẽdi erunt orãdi cõtestãdi ferre p̃sidiũ rebus lapsis/ hoĩm defectus reficere. deformata reformare. noĩatim circa tot cõpaginis obstacula q̃ afferẽtia deo gliã nõ ecclesiastice religioni decorẽ. propter tria q̃ tue insinuasti querimonie. Quorũ vnũ ẽ nimia vouentiũ maxie adolescentiũ multiplicatio. Alterũ celeberrima votorũ sine fructu legitime plis/ effractio. Terciũ contaminatio sacrorũ. Atq̃ cõstitutõis abominanda subuersio. ¶ Natura Cur non adijcis tollendũ eẽ votũ a sacerdotio. cũ nõ sit ei diuina ⁊ essentiali vl' inseparabili societate cõnexum: quicq̃d sit de monachis? ¶ Sophia O q̃si stetit in nõ vouendo tota reformatio. q̃si nõ peccẽt vxorati. Sz

nec refert magnope/ si votũ nequaq̃ sit annexũ essentialr̃ sacerdotio/ postq̃ ita cõiunctũ sibi ẽ. vt oĩs illud suscipiẽs nedũ voueat. sz votũ etiã solẽnizet. matrimonium dirimẽs iam cõtctũ nõ minus q̃ in monachis. Sed nec plus hz dispẽsabilitatis vnũ q̃ alterũ. nisi q̃ facta monacho dispẽsatõe/ desinit eẽ monach⁹. q̃m stat⁹ importat tria vota de sui rõne. Sacerdoti vo cõcessa dispensatõe voti/ sacerdos tñ manet. ¶ At vo h̃ nõ v̓sat̃ reformatio p̃ncipalis. sz p alia media q̃lis nũc ⁊ h̃ apire nõ ẽ cõsiliũ. ¶ Hoc dicim⁹ q̃ de duobus malis/ min⁹ ẽ incõtinentes tolerare sacerdotes/ q̃ nullos hr̃e. Sicut abutimur bonis dei/ sic vtit̃ ip̃e malis nr̃is ad electorũ salutẽ noĩatim i sacrorũ ministratõe. q̃d olim figuratũ ẽ i pastu helie p coruos. i q̃bus pctõrũ nigredo figurat̃. ¶ Non expectet aliq̃s q̃ area dñice ministratõis tanta possit solicitatõne purgari q̃n plures sint palee viciosorũ vel luxuriosorum. inter q̃s latẽt ⁊ fouent̃ [illegible] q̃ grana purissima cultores castitatis. ¶ Quis scit si plures nũc ecclesiastici custodiãt in celibatu castitatẽ illibatã/ q̃ si iuncti cõiugio maritalẽ integre cõseruassẽt? ¶ Quis nesciat in multis ⁊ de multis desiderabilib⁹ facili⁹ esse totalr̃ abstinere q̃ vsũ moderari? Uidit hoc epicur⁹ assertor voluptatis. q̃ teste Seneca dicit. Uis diues fieri. Non diuicijs adijciẽdũ sz cupiditatib⁹ detrahendũ. Silr̃ in oĩbus eiusmodi. Uis voluptuose viuere. nõ voluptatib⁹ adijciendũ sz cupiditatib⁹ ⁊ cõcupiscẽtijs detrahẽdũ. adeo vt diuitẽ vel voluptuosum fieri nõ in exterioribus situ est sz intra nos. ¶ Quid q̃ nõ hũana p̃sumptõe regit̃ ecct'ia sed spũssancti directõne prout oĩa tp̃s hñt? fuit ecctia primitiua sine dotatõne tpaliũ. q̃liter postmodũ p Siluestrũ et alios sanctissimos/ spũssanctus large dedit. Sic aliq̃n p cõiugatos regebat̃ ecclesia vt in antiq̃ lege. nũc celibes in noua. ¶ Concludimus tandez nos interea cõtẽtos esse debere remediorũ postulatõne. q̃lia qualiterq̃ tetigimus: vt trãquille cõcorditerq̃ maneam⁹ sororio nexu iuncte/ natura cum sophia. ¶ Natura fiat p̃cor ita.

Finis.

Carmen contra pulcritudinē corpis quō sepe est occasio ruine in aīa.

p Vlcer aleti. decor tuus vrget
Glorius vt tibi sis: Tū au di.
Te speciosa ligant velut auri
Uincula. retibus ⁊ nimis artis
Stringeris implicitus magis/ex quo
Roboris est vegeti caro candens/
Passio liberior viget oīs.
Subiuga fit rō. iacet ex cors.
Te fleo. nam tua sors miserande. Finit.

Opusculū eiusdē cōtra impugnātes ordinē Carthusien. quō pauca in eis repiant miracula q̄i exinde viliores censendi sunt.

A

m Iracula cōiter fiunt ad probandā sanctitatē illius qui ea facit/de q̄ dubitat. Uel fiunt ad ꝯfirmandā ⁊ cōuincendaꝫ infidelitatē alicuius vel aliquoꝝ. Ubi aūt p scripturā sacrā vel euidentiā ꝯstat de sanctitate talis psone raro fiunt p illū miracula. q: iam habet aliqd genus ꝓbatiōis sue sanctitatis. ¶ Sic ⁊ iuriste dicunt ꝙ vno mō legitime vbi ꝯstat de intentiōe partis/ nō requirit vel exigit. immo esset sup̄fluū aliud genus ꝓbatiōis. c. j. extra de proba. ¶ Et iō martyres de quorū sanctitate nullus dubitat/raro fecerunt miracula respectu aliorū. spāliter in vita. Confessores vō plura. in vita ⁊ in morte. ¶ Ex q̄ dubio antiquitus ꝯfessores vsqꝫ ad Siluestrū papā publice nō colebant vt sancti. nec aliquis in canone misse est positus. cum tn̄ vgines imo ⁊ corrupte mulieres sed tn̄ martyres ibi sint posite. sicut Perpetua ⁊ Felicitas. ¶ Inter ipsos cōfessores sanctos hec fuit differētia. ¶ Nam qui scripserūt multa ad fidei illuminationē/⁊ magna sciā ⁊ doctrina pollebant/pauciora aut q̄si nulla fecerunt miracula. p̄cipue in vita. q: habebāt ꝓbationē sanctitatis in eminētia doctrine Sic Aug. Grego. ⁊ siles. Unde cū in canonisatiōne sancti Thome de aquino opponeret ꝙ nō fecerat miracula in vita vel nō multa. dictū fuit p papam nō esse curā dum. Nam tot miracula fecit quot questiones determinauit. ¶ Alia q̄ꝫ inter cōfessores differentia fuit. Nam aliqui vixerūt in heremo in asperitate vite pseuerātes in pugna contra vicia ⁊ temptationes. elongati a conuersatione hominū vsqꝫ ad mortem. Hi quia oderunt patrem ⁊ matrem ⁊ possessiones ⁊c̄. ⁊ secuti sunt xp̄m. portantes crucem p abnegationem sui ⁊ suorum iuxta euangeliū/sufficit eis p sanctitatis testimonio verbū xp̄i. Sic ⁊ Paulus p̄mus heremita (respectu cuius Anthonius clamauit se solū mōachi gerere nomen) nullum legit fecisse miraculū. Coruus autem portabat sibi quotidie panē p diuinā dispensationeꝫ. sicut ⁊ Helie. ¶ Et ne in tam lata materia diu immorer. tā martyres q̄ ꝯfessores. viri ⁊ mulieres fecerūt ⁊ faciūt miracula/multas ob cās. vt scꝫ p̄dicatio eorum ⁊ nomen iesu xp̄i in q̄ tm̄ ē salus/efficax ꝓberet. Sic Petrus claudū et p illū octo milia iudeorū sanauit. illos in aīa istos in corpe ⁊ aīa. Sic ⁊ ceteri apostoli nō ad ostensioneꝫ sue sanctitatis. sed ad exaltationem nominis xp̄i. Aliquando ne p̄dicatō ꝓpter ministros contemnat. eo ꝙ inter homines cōmuniter viuunt. sanctitatisqꝫ alia testimonia non habent/ex doctrinarū excellentia: sicut Nicolaus martinus. ceteriqꝫ pastores sancti. in populo cōuersantes. ¶ Aliqn̄ ad confirmationem xp̄ianorum nōdum plene in fide fixorum q: de facili abscederent. vl' saltem in fide errarent. ¶ Aliqn̄ in certis mūdi partibus maiora ⁊ plura fiebant miracula. Tum ꝓpter loci vel hominum qualitatem. q: ceteris paganis ⁊ infidelibus erant ꝓpinqui et sic p cōsequens difficilius inducendi ad fidē ⁊ ꝓcliuiores ad recessum. aut q: ex paganis ꝓpagati. ⁊ sic paternas cōsuetudines difficillime reliquissent/nisi crebris signis roborati essent. vel ꝓpter eorum stoliditatem ⁊ ruditatem. tam in moribus q̄ ingenijs ac sensibus. vel alias innumeras conditiōes deo notas. Alij fecerūt signa in vita ⁊ faciunt. nec tn̄ ob hoc sanctiores imo peiores ⁊ damnabiliores (etiā euangelio teste) sunt ⁊ fuerunt. Multi dicent mihi ait xp̄s. Dn̄e nonne in nomine tuo ꝓphetauimus ⁊ demonia eiecimus. ⁊ virtutes multas fecim⁹? Tūc r̄ndebo illis. Amen dico

B

math. 7.

vobis nescio vos vn̄ sitis. Discedite a me
oēs operarij iniquitatis. Sic iudas traditor
fecit signa. qr cū ceteris ptātem accepit eij-
ciendo demonia ꝛc. Qui ꝛ revertebantur
gaudentes, Ecce inquiunt xp̄o. Etiā de-
monia in nomine tuo subijciunt nobis.
¶ Sed veritas eterna / non esse in miracu
lis gloriandum ait. Nolite in hoc gaude
re. In quo ergo magister bone tuis electis
est gaudendum? Gaudete quia nomina
vestra scripta sunt in celis. Unde Iudas
proditor / ꝛ filij iudeorum / ꝛ vsqꝫ hodie mul
ti eijciunt demones / cum tn̄ sint demonia
cis forte deteriores, Sed vt xp̄us ostendat
nois sui virtutem / ꝛ sacrorum verborum
que illi proferunt efficatiam. vel vt devota
rum psonarum in humilitate oblatarū exau-
ditorē se monstret / hec fieri sinit. vel vt san
ctorum suorum magnificet nomen ꝛ glo
riam. in quorum ecclesijs vel corā quorū
reliquijs ista fiunt. vel alijs de causis sibi
notis. ¶ Non ergo appetenda sunt mira-
cula que cum malis habent cōia. Mira-
cula sanctum ostendunt: non aūt faciunt.
Ubi ergo nō est necesse ad confirmationē
fidei. vel vbi homīes essent ingrati. vl' vbi
emendatio vite ꝛ dei gloria nō subsequit
aut vbi sancti ex testimonio sacre scripture
austeritate vite cum sancta conversatione
tēporalium abrenunciatōe. xp̄i imitatione. si
ue alia causa scḋm deum eorū sanctitas no-
ta est. ibi (vt pmisi) miracula p hoīes expe
tere supfluū videt. Si vo deus faciat mi-
racula absolute. ipse novit quare. cum etiā
quotidie eius mirabilibus plena est terra.
¶ Probatio autē sanctitatis p miracula
tm̄ / plurimum est suspecta. qr (vt supra di
ctum est) malis sunt cōia. ꝛ multa nō xp̄ia
ne sed magice artis ostentamēta sunt que
a simplicibus quasi sanctitatis miracula
acceptant. ¶ Deinde notādum φ in le-
gis tpe / p moysen fiebant signa ingentia
quibus magi quidā / p incantatōnes fece-
runt silia. Decē plagis terra egypti fuit [illegible]
trita. Virga / moyses divisit Maria. edu
xit aquas de petra. Dn̄s pplō suo de celo
pluit manna. Transiuit pplus sub Iosue
iordanis fluenta. Sonitu tubarū ꝛ clamo
re ppl'i corruerunt muri Iericho: Sol nō
occubuit duorū dierū spacio. Super hos-

tes / lapides pergrandes ceciderunt e celo
In mādibula asini pcussit Samson mil-
le viros. Sitienti de molari dente eiusdē
mandibule / egresse sunt aque largissime.
¶ Tempore pphetarum / Helias mortuum
suscitavit. Pallio iordanē divisit. Curru
et equis igneis raptus est Heliseus / eodem
pallio helie / pfatum flumen p suo transi-
tu siccavit. Sale aquas dulcoravit atqꝫ fe
cundas fecit. Mittenti lignum in aquas
ferrum securis natavit. Naaman syrū ver
bo dn̄i in iordane a lepra mūdavit. cuius
lepra Iezi adhesit. Mortuū puerum sus-
citavit. Eoqꝫ mortuo / cum p hostiū fugā
cadaver a quibusdā in eius sepulcrū pie-
ctum esset. sacrorū ossium contactu revixit
¶ Innumerabilia sūt alia miracula post
creationē celi ꝛ terre. angelorūqꝫ ex nihilo
ꝛ hoīs ex limo. tam tpe legis φ pphetarum
facta. sed illis tpibus erant apta. plurima
qꝫ eorum nō solum corpaliter exhibita. sꝫ
et magnis sacris obumbrata. sicut etiā mi
racula xp̄i que fecit i terris in psona pp̄ia.
¶ Hec aūt antiqua miracula, qtidie i my
sterio renovāt in ecclesia. que etiam tanto
maiora sunt / quanto nō corpalia sed spūa
lia. Primo maius est iustificare impium
φ creare celum ꝛ terrā. vt dicit Aug⁹. Ita
quotidie p dei gratiam ex nihilo. s. pecca-
toribus fiunt angeli. ꝛ ex terrestribus fiūt
celestes. Mare rubrū p qḋ submersi egy
ptijs transimus / baptisma est: xp̄i sanguie
rubricatum. quo evasis vicijs. celum in-
troimus. Māna nō figurale sed reale edi
mus. Agnum paschalem xp̄m tollentē pec
cata mūdi / in veritate mādu camus. Visū
auditum gustum ceterosqꝫ sensus ꝛ mem-
bra invicem sanamus / cum ad verbū dei
audiendum. ad deum diligendū ad eius
pcepta servandū. ad elemosynas dandū
peccata fugiendū. celestia appetendū. atqꝫ
ad cetera deo placita alternatim provoca-
mus. ac p hoc mortuos suscitam⁹. ¶ Hec
sub brevitate cōtra eos q impugnāt ordi-
nem carthusien̄. qr nō fiant in eis miracu-
la. immo nec vellent. potius vo facientes
occultarēt. sicut sepe repertū est. ¶ Qḋ autē
sit dr̄. φ nec habeat canonisatū nisi vnū
scꝫ sanctū Hugonē Lincolnien̄. ep̄m. Re
spondeo φ necidē / ex eorū voluntate sed regu-

Anglie et suorum instantia est canonisatus: qui sanctissime fuit vite. magnis miraculis claruerit. et procurator carthusie magne professusque extiterit. ¶ Credendum quod est in infinitum plures mortuos sanctos et quotidie mori quam hi sint qui canonisati sint. Neque enim antiquitus canonisabant. sed ex certissima vite sanctitate colebant. Ut be. maria Magda. Johes bap. apli. ceterique plurimi. Sed ne passim ppls in errorem iret. ecclesie censura/canonisationis moderamen adhibuit. Nam ppls falso rumore vel simulato signo vel nalium impressionum que circa corpora occisorum vel patibula de nocte ardent quasi candele. ignarus/facillime seduci posset. vt latronem pro sancto honoraret. sicut in aliquorum sanctorum legendis factum reperitur. ¶ Virgo Maria/nullum legitur in hac vita fecisse miraculum. nec apli in euangelijs et eplis. de eius sanctitate et vite excellentia/mentionem fecerunt. nisi sicut prophete cecinerunt virginem pariturã xpm. Ita illi eam pepisse xpm filium dei. Unde ex ponitur in hoc solo verbo quod esset mater dei/omnem expressert. excellentiam et supereminentiam totius puritatis et sanctitatis. supra omnem creaturam corporalem et spiritualem. Querere ergo eius sanctitatem per miracula/non esset sane fidei. Nec miracula que per eam quotidie fiunt/ad probationem sue sanctitatis exhibentur. nec sanctitati eius aliquid addunt sed ad manifestandam eius erga nos immensam charitatem et pietatem quam habet ad deuote eam implorantes et venerantes.

Contra impugnantes

Carthusien. quod non sit ordo confirmatus

Adhuc plerique eosdem impugnant quod primo non fuerit confirmatus eorum ordo a sede apostolica. ¶ Est plane confirmatus et sepe. vt patet in pluribus priuilegijs et ipsis statutis. ¶ Tandemus locum huic obiectioni. et sub paucis verbis dicamus sufficere ad confirmationem cuiuscunque religionis collegij seu congregationis spiritualis vite sanctitatem. hoc est in seruitio dei virtuosam perseuerantiam. absque etiam approbatione sedis aplice. Et hec est approbatio seu confirmatio inuisibilis spiritussancti et ipsius vnctio que docet de omnibus. i. Joh. ij. Et hoc est quod dicitur Act. v. c. Si opus non est ex deo/dissoluetur. Nec ecclesia primitiua immo iam per multos annos adulta/his confirmationibus et approbationibus vtebatur. Tandem ecclesia videns confusionem in religionum multiplicatione/et heresum pullulatione strictius admouens manum tanquam mater solicita/reprobauit omnes religiones. mendicantium quatuor exceptis. Neque amplius aliqua religio instituetur nisi approbatione sedis aplice. De religionibus autem antiquis non legimus aliquam approbationem expressam sedis aplice. sed eorum vita sancta ecclesia sciente/et eis vt viris sanctis et approbatis communicante/et multa et varia priuilegia concedente/erat eorum plena confirmatio. ¶ Est autem carthusien. ordo ceteris omnibus antiquior: exceptis Benedicti et August. ordinibus. Fuit enim circa annos. xx. ante ordinem Cistertien. et per centum. xxx. annos ante predicatores et minores/ceterosque mendicantes.

Finis.

Tractatus eiusdem cancellarij parisien. de non esu carnium carthusiensium.

contra eos qui eosdem ex hoc statuto tanquam indiscretos et inhumanos iudicant. rationibus approbans indispensabilem apud eos seruari solitam carnium abstinentiam.

Epistola

Egregio viro Johanni de gonnant. qui olim in seculo miles. nunc in xpi seruitute cum preclara Carthusien. familia militans illustrissimus Johannes Cancellarius indignus parisien. triumphum beatitudinis adipisci. ¶ Tua sicut opinor meminit prudentia/quemadmodum ab inclito preceptore meo nunc epo Cameracen. pridem postulasti/vt per tractatum aliquem ex iure diuino et valida disputatione compesceret ac refelleret carnales/qui cecis oculis ac spumanti ore latrant in religionem carthusien. tanquam irrationabilis sit et impia: ob perpetuam eorum de non esu carnium obseruantiam. ¶ Attemptauit hoc agere idem preceptor meus. cui in cancellariatus officio et in cathedra successi/immeritus. non tamen ad fundum difficultatis vsquequaque peruenit. quod agnouerim plura enim sibi iugiter supirruebant impe

distienta. ¶ Quãobrem tui tueq3 petitõis nõ immemor/tandẽ aliqñ sumpta occasione in vna ex lectõibus meis conatus sũ3. licet viribus imparibus/satisfacere pio [illegible] feruido religionis tue zelo. ¶ Qđ si ꝑfecerim id qđ optaui/gratias illi a quo omne donũ optimũ ⁊ ꝑfectum. si minus attigerim/suppleant aut corrigãt. imꝑfectũ meum tui fratres. patres mei. ⁊ alij ꝓfundi sapiẽtes. Bene vale. mei memor in orõnibus tuis. ¶ Et si latini forsan eloquij non satis es idoneus auditor: nolito conqueri qm̃ habes copiã interꝑtum abundantem. ꝑdictos pr̃es loquor. quorũ genibus ꝓuolutus/orõnũ suarũ suffragia/egens ⁊ mendicus expostulo.

Incipit tractatus

g Randis ⁊ mira est nobis Johannis abstinãtia et sobrietas recitata cum dictũ est. locustas et mel siluestre edebat. Sz horrere de facili solẽt abstinentiã qui voluptatibus defluũt. quorũ deus venter est. ⁊ sobrietas ab eis austeritas inculpat. ex sua infirmitate viciosa/in maloq3 radicata consuetudine/alienã vitam metiẽtes/ iudicãt mirabile esse aut sꝑsticiosũ3 aut indiscretum attenuare corpus duris ieiunijs. Cõcessis insuꝑ cibis q̃s deus (inquiunt) creauit ad ꝑcipiendũ cum gr̃arum actõne/irridentnõ vtentes. ¶ Non aduertũt aut capiunt q̃ leta sit/q̃ salubrior ⁊ expedita/⁊ ex bona cõsuetudine q̃ facilis ⁊ iocũda reddat. deuotorũ sobrietas. q̃ cũ aplo castigãt corpus suũ ⁊ in seruitutẽ redigũt. Qui demum corꝑali ieiunio/vicia cõprimũt. mẽtẽ eleuãt. virtutes acquirũt ⁊ p̃mia. Subinde ista est infamis palma viciorũ. ⁊ extrema quorundã criminosorũ impudentissimaq3 ꝑuersitas. sancta polluere. calũniari bñ acta. ⁊ q̃ imitari non p̃nt/saltem volunt ea detestari. Hinc blãdit iniquitas sibi. si de sanctitate cõfixerit ꝓbrium aliqđ. si contra bñ viuentes infames s̃nias ꝓtulerit. ⁊ aliene vite reprobationẽ/suam laudẽ ⁊ solamen esse arbitrat. ¶ Experimur hãc carnalium hoĩm insaniã. cum in multis. tum noĩatim erga venerabiles pr̃es ⁊ fratres ordine carthusieñ. apud q̃s reꝑitur sicubi in ecclesia quicq̃ vestigij reliquerit ꝑdicta illa priscorum patrũ deuotio admirabilis feruor et sua ꝓpe modũ incredibilis cõtinentia. Hos nanq3 carthusieñ. exagitant nõnunq̃ imbuti sapiã terrena aĩalis et dyabolica dicẽtes contra charitatem denegare sibipsis ꝑsertim in infirmitate positis esum carnium. Vox ista. vox plane illorũ est qui suspirabãt ad ollas carniũ egyptij fastidito manna. ¶ Subijt itaq3 pluries animũ aliquid de hoc scribere vt temptarẽ funditus eruere/⁊ cortice sublato medullitus ꝑscrutari/id qđ difficultatẽ affert i p̃nti materia. Nunc tandẽ occasione sumpta ex contextu p̃ntis lectionis q̃ de abstinẽtia loquit Johãnis baptiste conabit idipsũ ꝑagere tenuitas ingenij mei absolute quidem ⁊ breuiter. qm̃ veritas lux est. ⁊ intuetur nunq̃ melius/q̃ dum nuda breuitate mõstrat. folijs aũt faleris verborũ nõ magnoꝑe eget. obnũbrãt ipsam qñq3 ⁊ offuscant veritatem potius q̃ illustret ⁊ expediant.

e F Rit igit triplex cõclusio. vna directe r̃n sals. due sequẽtes difficultatum nodos tangent ⁊ euoluent. He difficultates ꝑcipue ⁊ summatim due sunt. vna de casu necessitatis extreme. alia de infirmitatibus et abbreuiatione vite.

¶ Prima cõclusio. Potest rõnabiliter in ordine carthusieñ. esse lex vel generale statutũ. vt nullus frater illius ordinis comedat vnq̃ carnes. immo ⁊ si petat q̃ sibi nõ ministrent. Et ad hmõi obseruationẽ sas est disciplinam grauem cõtra transgressores institui. ¶ Scđa conclusio. nõ obstat rationabilitati ꝑfate legis vel statuti q̃ dabilis est casus in quo frater carthusieñ. etiam ꝓfessus/obligaret vesci carnibus ⁊ aliis sibi ministrare teneret. ¶ Tercia cõclusio. abbreuiatio vite corꝑalis aut sanitatis debilitatio non auferũt rõnabilitatẽ ꝑfate legis aut statuti.

f Vadet ꝑ indirectũ prima conclusio qm̃ nisi sic liceret generaliter ordinasse. nullo modo sentiendũ est q̃ tanti tp̃is cursum. s. ꝑ trecentos annos et amplius talis fuisset lex inter ipsos Carthus. ꝓmulgata ⁊ seruata. inter q̃s tot hactenus floruerunt summe religionis [illegible]

mie discretōis viri. in iure ciuili canonico et diuino/nō mediocriter instructi. Nec q̄ in ꝑp tolerasset illud eccl'a. alioquin dedisset laqueū suis fidelibus filijs. qm̄ eos dānabiliter errasse sciuisset. nec tn̄ eos ab errore reuocasset. Alioquin ꝑterea non laudassent vitā taliū/sanctissimi viri. queadmodū deuot⁹ ⁊ circūspectissimus Bern. ad frēs de monte dei eiusdem ordinis scribens eos collaudasse repit. imo ⁊ ad abstinentiā multā inuitasse. obiectās frēs illos in horrēdis frigoribus magne Carthusie manētes. ¶ Rursum ꝑ directū sic arguit. Licitū est vni vel plurimus ꝑ totam vitā a carniū esu ꝓsus abstinere. qm̄ ita fecerūt plurimi laudabilr ⁊ q̄tidie faciūt. Et apl's satis innuit dicēs. Nō si esca scādalisat fratrem meū/nō mādūcabo carnes ineternū. Nō nō posuisset/si non potuisset licite cōpleri. Potuit ergo irreprehensibilr fieri lex siue statutū/ q illud licitū iugiter seruaretur. qm̄ infra docebit nil obstare: q̄ minus illud fieri fas existat. ¶ Ceterū lex illa rōnabilis censenda est. q̄ religioni ꝯuenit. q̄ discipline cōgruit ⁊ q̄ saluti ꝓficit. queadmodū trahit ex dictis Isid. Sed lex talis de nō comedēdo carnes est hmōi. put experientia longa doctrix est. Etenī sub hac lege ⁊ ſm eam religiosi viri ⁊ disciplinati et de salute sua soliciti/vixerūt vsq ad senectam bonā ⁊ plenā dierū incolumes in aīa et corpe/plusq̄ in locis alijs plurimis vbi cōcedit esus carniū ad saturitatē. Deniq constat eos imitatores esse antiquorū prophetarū ⁊ heremitarū Helye et helizei ac Iohis baptiste. aliorū q̄z sanctorū patrū/ ꝑ egyptū olim degentiū. Inter q̄s (ꝓut refert Hieronymus in epl'a vna ad Eustochium) nō solum carnes sed ⁊ coctum aliquid comedisse/luxuria erat. ¶ Pro cōclusionis huius corroboratiōe faciūt fe oīa q̄ scripserūt de sobrietate ⁊ abstinētia doctores catholici. q̄ plurima sūt valde. nec egēt hic inseri. Legat Hieronymus in li. cōtra Iouinianū. vbi ex vetustissimis gentiliū hystorijs/sobrietatē stabilit. Videat idez in vitaspatrū. Et Cassianus in suis collationibus ⁊ institutis. Et ꝑspicuum erit q̄liter sanctorū patrū immo virginū ⁊ mulierum abstinentia fuit ⁊ in sanitate ⁊ infirmitate cōstanter mirabilis. Habēmus de venerabili Paula cui in vltima quā obijt egritudine sibi ꝑsuaderi non potuit vt vino modico vteret. Proinde discretores ciborū refellit Bern. in omel. xxx. sup Canti. Et multa in hunc modū relicta sunt a sanctis ⁊ celeberrime disputata ¶ Deniq veritas huius cōclusionis/ex deductiōe sequentiū velut ex nubiū obiectarū depulsione magis elucescet.

In scdā cōclusione vnum supponit q dabilis sit casus in q̄ frater Carthusien. etiā ꝓfessus/obliget vesci carnibus ⁊ alius sibi ministrare teneat. Supaddit ad hoc q istud nō obuiat rōnabilitati legis antedicte. Probat suppositū in casu necessitatis extreme qm̄ dabilis est casus infirmitatis/vbi medicorum exptorū iudiciū/ ⁊ cōscia fratris infirmitatis ⁊ aliorū sibi ministrantium/dicabunt q ipse egrotus absq dubio morietr/ si nō adiuuet ꝑ esum carniū. ⁊ edendo carnes cōualescat. Nec satis esse videt ad negandu possibilitatē necessitatis huius extreme/illud qd̄ scripsit quidā medicorum mgr̄ Arnoldus de villa noua/ ꝑ dissolutiōne dubietatis ꝓposite. Ait em̄ q in egritudine q̄libet curabili humidū radicale sufficiēter restaurari pōt ꝑ vitella ouorū absq esu carniū reqsito. Hec euasio nō vsquaq̄ sufficit. nec difficultatis radicē euellit. Stabit itaq q languēs de q̄ est sermo oēm abominabit vilē cibum ꝑter carnes. aut ius carū. ⁊ ꝑsertim vitella ouorū fastidiet. ita vt comedere illa salubrit aut absq vomitu nō valeat. ¶ Sed tn̄ ne cōtrouersia aut calūnie materia in longius ꝓcedat dabo casū possibilē vbi aliqs carth. etiā sanus morietr absq remedio/nisi carnib⁹ vti ꝯsentiat. vtputa si deduct⁹ sit in man⁹ tyrannoꝝ. vbi vel ex neqcia vel aliūde/nihil ꝑmittet sibi offerri ad vescēdū ꝑter carnes. Querēdū ē q̄ in hoc vl' ꝯsili casu necessitatis. an hmōi carth. tenebit carnes comedere: ⁊ si sic. hr̄ intetū. ¶ Si diceret aliqs q poti⁹ eligere habebit mori fame. dicere eūdem oportebit ex ꝯñti/in seipm̄ man⁹ iniJcere ⁊ erit suimet occisor. Iuxta illud vulgatū Amb. Pasce fame morientē si nō pauisti occidisti. nec ad semin⁹ q̄ ad alios ꝑce.

ptum hoc extendit. Preterea consuetudo
aut cõstitutio generalis ecclesie de non co
medendo carnes in die veneris nõ obliga
ret ad sui obseruationē in casibus ꝑorbus
extreme necessitatis: imo nec excusaret ali-
quē ab homicidio. qui cū posset saluare vi
tam ꝑ esum carniū / se vel aliū mori spõta-
nee ꝑmitteret abstinēdo. Secludēdo tñ ꝑ
casum grãdis scãdali in fide. de q̊ dicet̄ po
steą. Porro de votis idē est argumentum.
¶ Est aũt fundamentum radicale ꝑ̃ta cte
rõnis in hoc. qm̄ a lege diuina / nulla lex aut
obligatõ pure humana. põt absoluere aut
excipe vl' instituere ꝙ non obseruet̄. Sed
hec est lex diuina. Non occides. A qua le
ge / non legit̄ ꝑ aliqd̕ aliud diuinum ius
facta exceptio ista. vt ꝑ obseruatõe cõstitu
tionis aut obligatõnis pure humane sup
uenientis eam transgredi liceret. ⁊ se mori
sinere fas est. Unde reclusus aliquis / qui
vouit nõ egredi / vidēs aliquē in extrema
necessitate famis aut ꝑiculi mortis / si nõ ex
eat ⁊ succurrat cū possit / ꝑ occisore crimi-
nabit̄. quanto magis si sibimet in articulo
mortis vel talis necessitatis subuenire con
tempserit. ¶ Proinde cõfirmatio eorum
q̄ dicta sunt sumit̄ ex hoc ꝙ nulla cõstitu-
tio / cõtra charitatem põt robur obtinere.
qm̄ lex ꝑ charitate semꝑ fert̄ ouni bñ fert̄
quia est ꝑ̃cepti finis ⁊ plenitudo legis ſm
aplm. Est aũt cõtra charitatem cum in de
teriorem vergit exitum / se vel alium dimit
tere mori modis tactis / qñ ex cõcessione di
uina licitus ad vitam patet exitus. Deniqꝫ
ꝑ̃ceptum inferioris seu cõstitutio ꝑindica
re posset ꝑ̃cepto suꝑioris. dei. vicꝫ iubētis
ne quis se perimat. qd̕ q̄ falsum sit non vi
det nemo ¶ Obijciet forte aliqs d̕ ma
chabeis q̄ prius elegerũt horridã mor H
tem ꝑpeti q̄ carnibus suillis vesci. Siliter
de quibusdam alijs in veteri testõ ⁊ nouo
qui vel ad exemplum virtutis. vel ad cui
tandum dei iniuriã. vel ꝑ castitate seruan
da. aut in vltionem inimicorum vt Sam-
son. semetipsos ꝑimerunt. ¶ Sed ad mul
ta istorum rñdet Aug. diffuse. j. de ciuita-
te dei. Cuius snia finalis est. ꝙ nisi ex reue
latõne diuina / aut ex spãli instinctu dei di
spensante (habet eñ deus ptãtē vite ⁊ mor
tis) nõ põt quisqꝫ manus licenter sibi inij

cere. q̄uis de castitate seruanda specialior
est difficultas / que tanget̄ inferius. De ma
chabeis insuꝑ alia est rõ. qm̄ lex diuina ip-
sos tũc obligabat nõ comedere carnes por
cinas. Ideo fatendum est / ꝙ citius mortē
q̄ esum talem debebant eligere. Non eñ
transgredienda est lex dei ꝑ corporalis vite
saluatione. Secus est nũc vbi talis legalis
obseruatio cessat. Secus ꝑ̃terea vbi nõ cõ-
surgit obligatio nisi ex constitutione pure
humana Intellige vigilãter ꝙ dico de cõ
stitutione pure humana. Fiunt eñ quoti
die leges de malefactoribus occidēdis. sed
nõ sunt solum humane. immo fundamē-
tum principale ⁊ autoritatis robur / sortiū
tur a lege diuina iubente vt pplꝰs suus tol-
lat malum de medio sui. ⁊ membrũ quod
scãdalisat abscindat̄. Nolo tñ dicere ꝙ iu-
dices possint ꝑ quolibet peccato ad arbi-
trium suum licenter mortem statuere. aut
statutam infligere. sicut de furto mere sim
plici deducit quidam doctor ¶ Ceterum
lex diuina habet. Non fornicaberis. nõ ꝑ-
iurabis ⁊ silĩa ꝑ̃cepta. Idcirco q̄tumcun
qꝫ posset aliquis ꝑlongare vitam suam ꝑ
fornicationem aut ꝑ ꝑiurium / nullus ad
talia cõsentire deberet. ¶ Sed instabit ali
quis rursus ⁊ dicet ꝙ oĩa vota ⁊ leges om-
nes de quibus loquimur fundant̄ in lege
diuina. in hac scꝫ. Redde altissimo vota
tua. Et humane institutões in illa autori
tate ꝑ̃latis data. Qui vos audit me audit
et qui vos sper. me ⁊c̄. Et iterum. Que di
cunt facite ⁊c̄. Rñdetur ꝙ in talibus vo-
tis aut legibus positiuis ista semꝑ exceptõ
subintelligit̄. nisi vbi cõtra dei suꝑioris ꝑ̃-
ceptum cuius finis est charitas / militaret.
Unde emersit cõsilium istud. In turpi vo
to muta decretum. Qd̕ si aliqd̕ votum fie
ret aut aliqua lex ̶l̶i̶ ferret̄ ab hoibus absqꝫ
omni exceptõe tali exꝑ̃ssa vel implicita / ir
rõnabilitatem manifestam ⁊ nõ tolerãdã
lex ⁊ votũ cõtinerent. Quo pacto sic: qm̄
euenire possent casus / qui legem dei in sui
obseruatõe violarent. ꝑut supponit̄ decla
ratũ esse satis. Et arbitror illud qd̕ in hac
scdã cõclusione supponi dicebat̄ / dabileꝫ
esse. s. casum in q̄ frater carthusieñ. etiam ꝑ
fessus / obligaret̄ vesci carnibus ⁊ aliūs sibi
ministrare teneret̄. Et iste casus est necessi

tatis extreme. seu ꝑ infirmitatē seu ꝑ tēpis aut loci aut tyrannidis importunitatē ꝯtigerit. Ista eñ necessitas q̄ pacto posset forsan nō semꝑ obligare ad vtendum carnibus ꝓsertim in casu grādis scādali: sicut seqn̄s ↄclusio declarabit. ¶ Nunc accedam⁹ qḋ reliquū est in hac conclusione argumentis stabilire. vt declaremus ea que dicta sūt super isto casu necessitatis extreme non obuiare rōnabilitati legis vel statuti Carthusien. de non comedendo carnes.

¶ Pro quo rememorandū est / ꝙ ad hoc nullū votum exp̄ssum habēt. sed est dutaxat quedā ordinatio siue institutio positiua: ne hoc quisq̄ eorū ꝓsumat attemptare qḋ si fecerit / subiacebit discipline ordis. et certas penas illic exp̄ssas sustinebit. Et ita fuisse olim institutū apud quosdā alios ordines. vt apud fratres predicatores sub pena carceris referente q̄dā accepi. ¶ Adde vnum circa qḋ p̄ns difficultas versat. et qḋ p̄cipue causat apud nōnullos scrupulū fateor itaq̄ ꝙ nullus casus in ordinatōe p̄dicta excipit. neq̄ casus infirmitatis neq̄ alterius necessitatis extreme. Que exceptio si facta fuisset. apponerēt plures digitum ori suo. qui nunc in ordinationē talē oblatrant. ¶ Sed rn̄deo: ꝙ exceptionem hanc addere nequaq̄ oportuit. immo nec cōgruum fuit. Qḋ nō oportuit ondit primo q̄r lex naturalis et diuina sufficiēter excipiunt. Nunquid leges oēs tam ecclesiastice q̄ diuine / q̄uis ferant vniuersalr. suscipiunt tñ exceptionem ꝓut a ꝓbo tradit et ex earundē inspectōne cognoscit illam vbi exceptionem cōtinuo ad legem subiungi nulla est necessitas. sed nec eiusdem exp̄ssio requirit. Que est rō: Quia plerumq̄ hoc esset impossibile. Nimirum et plerūq̄ sup̄fluum ꝓpter numerosam et infinitam p̄ticularium circūstantiarū emergentium varietatē. ¶ Rursus exceptio q̄ sufficiēter dat intelligi aut aliunde satis trahit non eget exprimi. Sic est de casu extreme necessitatis respectu legis aut cōstitutiōis de q̄ loquimur. Trahit quippe talis exceptō a lege diuina et naturali quantum sufficere debet. Qm̄ p̄ similitudinē ad alias leges conditas / vbi siles subintelligunt exceptōnes instruit quilibet etiā parū doctus ita posse et debere fieri circa institutionē p̄ntem / q̄tumcunq̄ generaliter lata sit. dūmō illa ex- q̄ subintelligenda est exceptionē ꝑ exp̄ssa verba nequaq̄ excludat. Si eñ diceret cōstitutio illa / ꝙ in nullo casu / etiam cuiuscunq̄ necessitatis extreme liceret comedere carnes sub mortali pctō. nescirem fateor cōstitutionem istam ab iniquitate defendere. Sed ita nō esse docet textus institutionis quē inspexi. vbi nec obligatio fert sub pena peccati mortalis. sed solūmodo sub pena discipline ordinis. Nec etiam casus talis necessitatis extreme sēcundit. Interrogati siquidē eorum aliqui excellētes viri ꝑ meipsum / quid agerēt vbi in deserto aliquo vel carcere nihil haberēt p̄ter carnes ad vescendum: Rn̄derent se comesturos fore absq̄ omni scrupulo priusq̄ se mori ꝑmitterent. ¶ Audite narrationē. Contigit vnum ex carthusien. dum equitaret / in tantam semel famē et sitim incidere / ꝙ de sanguine equi sui biberet ne periret. aliud quippe quo tunc sustentaret nō habebat. Delatum fuit hoc ad reliquos fratres / qui necessitatem circūspecte attendētes q̄ legē nō habet / eūdem absq̄ disciplina vel quauis pena velut innoxium susceperūt. maxime q̄r sufficiēter constare poterat oībus de necessitate sua. alioquin fortassis subiacuisset discipline ordinis. nō quidem ex culpa ꝓpria. sed ad euitandum scandalum aliorum. ne deinceps licentiam et exemplū alij traxissent ad comedendum carnes ꝓ libito. Meruisset aūt frater ille illam disciplinam ordinis humiliter et innocēter tolerando quēadmodum sentiunt doctores de illo qui ꝑ ecclesiasticam censuram cogeret habitare cum illa que ad veritatē non est vxor sua legitima / q̄uis ita decerneret ecclesia. que nō de occultis sed de manifestis determinat. Casus alibi est expressus. Sic dico. ꝙ nō esset qñq̄ inconueniens / innocētem carthusien. ꝓ esu carnium aut earūdem ministratiōe / disciplinē ordinis ad aliorum terrorem et regule inuiolabilitatem subiacere. ¶ At vero dicit aliquis. Cur non exp̄ssus est et exceptus casus iste necessitatis extreme: Dixi iam et repeto. ꝙ illud fieri non oportuit vt ꝓbaui. immo nec cōgruū apud eos fuit vt deduco. Sen-

tis certe hoīs q̄ ꝓni sunt ad malum ab adolescentia ꝙ̄ tumcūq; in freno ⁊ chamo constringant. vix edomari pn̄t qui effluant ⁊ effrenes fiāt. Dum ergo paruula eis aperit̄ rimula licentie aut frenum eis tantisꝑ laxat̄/ fiunt cōfestim occasione assumpta ex ipsa licentia deteriores. Omnes em̄ deteriores sumus licentia vt Comicus dixit. Quāobrem casus aliquis fuisset in institutione ꝓfata concessus expꝛsse de comedendo carnes· formidandum erat ne paulatim succedentibus tꝑibus magis ac magis dilatata fuisset ⁊ extensa hm̄oi licentia et tandem plus ad voluptatem ꝙ̄ necessitatem deseruisset. Totum hoc declarabūt amplius sequentia. ⁊ experientia teste defendit̄.

R Terciam postremo conclusionem posui ꝙ ab breuiatio vite corpalis/ aut sanitatis debilitatio/ nō tollunt rōnabilitatem prefate legis aut statuti. ¶ Non penitus inutiliter tractandum hic esse arbitror et declarandum/ quēadmodum licitum est agere multa siue tꝑalia siue spūalia sint/ per que ⁊ in quibus/ abbreuiat homo vitam suam. aut infirmitatis debilitatem incurrit. ¶ Secludo tn̄ in ꝓmis ꝙ intentio talis hoīs citius nature consumentis cursum. i. periodum etatis sue/ non ferat̄ directe ⁊ immediate sup eo qđ est abbreuiare vitam suā. vel corpus in egritudinem trahere/ tanꝙ̄ sup fine principali/ aut ꝙ nō fiat ꝓ fine ꝓhibito ⁊ nequā. quēadmodum multi desperatorum ⁊ fortunas suas ferre nō valētium/ fecisse legunt̄. ⁊ vt stoycorū error facere consulebat. In hoc siquidem casu tales grauiter peccant ⁊ ꝑ leges merito dehonestant̄. Hic habet q̄z veritatis locum illa Hieronymi sentētia: ꝙ nō refert si quis ꝑ immoderatam abstinentiā se paulatim interficiat/ aut subito. His ꝓmissis probo qđ assumptū ē. Licere scz plerūq; abbreuiare vitam suam/ in varijs occupatiōibus studijs ⁊ artibus. ¶ Ad oppositam em̄ assertionē sequunt̄ absurditates innuere. inter quas illa nō mediocris est. ꝙ quilibet teneret̄ vacare studio medicine. aut medicorum consilijs atq; regiminibus cōtinue vti deberet. Quare sic? Constat nempe ꝙ ex ignorantia medicinarū ꝓseruatiuarū ab infirmitate. ⁊ cōseruatiuarū sanitatis. ex omissione insup medicinalis regiminis irruimus in crebras egritudines. ⁊ vite abbreuiationē incurrimus. ¶ Rursus quilibet obligaret̄ desistere ab opibus ⁊ actibus ex quib⁹ veniūt cōiter debilitatōes in corpore. ⁊ eiusdē corruptio velocior subsequit̄ ꝓsertim dum tꝑa sunt intꝑata/ ⁊ ex nimio gelu vel estu feruido discrasiant armoniā debite sanitatis. ¶ Quid ꝓinde? Sic certe agricole/ colere terrā. opilio pascere gregem. vindemiator vuas colligere. ruralis falcare fenum vel segetes/ cursor legationē explere/ desisteret. Et ita passim in omnibus hm̄oi penalibus opibus ⁊ debite valitudini nō parū aduersis/ valebit argumentum. ¶ Ceterū posito isto/ cōdemnarent̄ oēs diuites qui delicatis ac ꝓciosis alimētis/ nō occurrūt morbis pauperū. si semꝑ modis oībus licitis ⁊ possibilibus/ sit sanitas in se vel alijs de necessitate seruāda vel egritudo pellenda. ¶ Porro cui dubium esse pōt quin militaris exercitatio secū plurima accumulet corpis incōmoda. nūc in ipso belli apparatu. nunc in tētorijs aut castris. aut sub diuo. demū in ipso hostili cōflictu. Quis neget in his abbreuiare vitā multipliciter corpalem? Quid enumerem labores estus. frigora. famem. sitim. curas vigilias ⁊ vulnera. quibus ipsa plerūq; vita funditus extinguit̄? Quis tn̄ dixerit ꝓpter hec repelli a militando reges. et alios reipublice rectores tanꝙ̄ iniuste agāt ⁊ in seipsos manus iniciant. ¶ Deniq; de ipsis mercatoribus quid dicturi sunt nostre positiōi aduersantes. de quibus ait Flaccus. Impiger extremos currit mercator ad indos, Per mare pauperiē fugiens ꝑ saxa per ignes. Quis nō videat ꝙ tam ipsi ꝙ̄ innumerabiles hm̄oi. hec ⁊ similia agendo patiendoq;/ vitam abbreuiant? Quis nesciat ꝙ egritudinibus varijs atterunt̄. Verumtn̄ tꝑalia solummodo numeramus ꝓ quibus adipiscendis cōseruandis. aut recuperandis nō dico infirmitati sed vite periculo ⁊ morti/ licenter nos exponimus. L

¶ Concludamus igit̄ arguētes a minori ad maius ꝙ ꝓ bonis spūalibus acquirēdis. cōseruādis. aut recuꝑādis seu restau-

sandis. vel ꝓ malis depellendis/nō est q̄-
modolibet illicitū vel irrōnabile sic eis ꝓpe-
ri. Quāobrem ipsi carthusieñ. pñt subijci
regule vel statuto/ad cuius nihilominus
obseruationem/sequit̄ qñq̧ abbreuiatio
vite corꝑalis vl̄ debilitatio sanitatis incur
rit. ¶ Sed opponet forte scrupulosior ali
quis ꝛ queret. si liceat omnino medicinaꝫ
spernere? Si p̄terea in enumeratis tꝑalib⁹
exercitijs/fas sit qualitercūq̧ ꝛ quocūq̧
vitam consumere? Et si sic dicat̄ sicut di-
ctum fuisse videri pōt: licebit cuilibet abs-
q̧ vicio temptandi deum/omnibus se pe-
riculis morborum ꝛ mortis improuidum
obiectare. Istud vo nondum quisq̄ dixit
Respondeamus dicentes. ꝙ in p̄senti ma-
teria sicut ꝛ in reliquis omnibus obserua-
re cōuenit ꝓuerbium illud poeticū a Te-
rentio cōmemoratū. Ne quid nimis. Qd
Oratius plus expssit dicēs. Est modus ī
rebus sunt certi deniq̧ fines. Ultra quos
citraq̧ nequit cōsistere rectum. Hoc dicit
ph̄s describens virtutē esse in medio. non
quidem indiuisibili. sed in certa latitudi
ne ꝑut est signum ad sagittam. ¶ At uero
qualiter accipiendum sit medium hmōi/
si quisq̄ vlterius ꝑgat inquirere? Rn̄deat
ꝑ meidem ph̄s ꝙ medium illud est q̄ ad
nos et vt sapiens iudicabit. Neq̧ eñi pōt
aliter sub generali regula vel arte notifica-
ri tale medium. Idcirco virtus quā mul-
ta gignit expientia/certiusq̄ ars sola/ tale
medium coniecturat. Et q̄ attendit par-
ticulares circūstantias omnes clarius ꝛ so
lidius opatur. q̄ꝙ̄ ars ꝛ doctrina multaꝫ
afferant cōmoditatem. virtutis exercitiuꝫ
querētibus. ¶ Sufficit ergo nobis ꝓ nūc
verificasse id qd̄ assumptū est. ꝛ ostēdisse ꝙ
mediū sobrietatis ꝛ abstinētie in ꝓposito
nr̄o nō sic iudicabit̄ a sapiēte ꝙ ois debili-
tatio corpis ꝛ omne discrimen mortis
seu male valitudinis/euitet̄. ¶ Sꝫ ve-
niamus ad bona spūalia. bona virtutum
postq̄ locuti sum⁹ de bonis tꝑalibus vbi
longe minus videret̄ excusabilis ꝓ acqui-
sitōe earundē abbreuiatio quātalibet vite
corporalis. Enumeremus ḡ aliq̄s radices
cās vel rōes spūales/ꝓpt̄ q̄s licitū ē vite h⁹
moribunde detrimentum subire vel pati.
¶ Et pmo quidē ad obediēdū deo. Dein

de ad satisfaciendū ꝓ pctō. Rursus ꝓ lu-
namine charitatiuo pximi. Ceterū ꝓ eui-
tatōe grauis scādali. Porro ad acqrendū
v̄tutes in se vel in alio. Et ad extremū ꝓ
extirpatōe viciorꝫ ꝛ carnis ad spm̄ subiecti
one. ¶ Constat ei q̄ ad pmū ꝙ obediētia
pt licite impare vt hō subeat mortē corpa
lē ꝑ fide sustinēda. exēplo martyrū. vl̄ vbi
deus hoc reuelaret. quēadmodū de samso
ne ꝛ alijs multis sentit Aug. de ciuit. dei.
Habet eñi d̄ vite ꝛ mortis impiū. Addo
adhuc ꝙ etiā vbi nō obligaret̄ q̄s semetip
sum ꝓdere q̄rit ad necē qm̄ xpian⁹ est. ꝑt
eñi in casu/publicis tyrānorū aspectib⁹ p̄n-
tare se/ꝛ spōtanee morti tradere se in atte-
statione ꝛ laudeꝫ fidei sue. Sic eñi pl̄es ex
martyrib⁹ fecisse narrant̄. q̄ vel nō cesserīt
ꝑsequētibus. vl̄ eos cū potuissent/nulla vi
a se repulerūt. vt sctā legio Thebeorū. aut
deniq̧ veritatē eius iniuriis ꝛ furētibus/vl
tra publicauerūt. Attñ necessaria est in h⁹
loco ꝯsideratio ꝑticulariū circūstantiarū
et vnctio spūs. docēs qñ ꝛ vbi hoc fas exi-
stit. Si eñi hoc fieri semꝑ liceret nec fugis-
set xp̄s. nec dixisset aplis. Cum vos ꝑsecu-
ti fuerint in vna ciuitate/fugite in aliam.
¶ Scd̄a rō sicut ꝛ sequēs rei accōmodabi
lior est qua agimus. Satisfactio/itaq̧ ꝛ iu
sticia/sepe iubet multa fieri/ꝑ q̄ abbreuia-
tionē sequi vite ꝑspicuū est. Uidemus h⁹
in iusticia forensi. ꝛ pn̄ia publica. tā in car
ceribus q̄ in alijs vindictarū ꝛ punitionū
modis innumeris. ꝑ famem. ꝑ sitim. nu-
ditatem. aliciū. verbera. exilium. reclusio-
nem in aere pestilenti ꝛ feculento. ꝛ ꝑ sil'ia
horū ꝓ peccatis enormibus. In foro etiā
penitētiali quotidianū est. Et q̄s in dubi-
um reuocat/quin liceat istas punitionū af
flictōes/deuota volūtate suscipe. ꝛ suscep-
tas/ꝓ satisfaciendo iusticie ꝛ deo ꝓ pecca-
tis/laudabiliter tolerare. Est quorundam
opinio de cōdemnato iuste ad mortē/ꝑ su-
spendiū carcerē aut famem/ꝙ pōt absq̧
delicto subterfugere/si nihil obstet euasio-
ni sue. cuius oppositum nō improbabilit̄
tradunt alij dicētes ꝙ manere tenet̄. ne vi
olet iusticiā ꝛ sn̄iam publicā in se latā. Ni-
hilomin⁹ q̄cunq̧ mō se habeat veritas de
obligatōe ad vnū istorꝫ vl̄ ad alterū/nemi
nē dubitare arbitror quin cōdēnatus ali-

quis talis ad extremū suppliciū/meritorie posset nō fugere cū pateret exitus liber per negligentiā custodū ⁊ pōt vltro subire ⁊ expectare sniam quā scit a se meritā ⁊ a iusto iudice fulminatā. Sed ⁊ videri posset nō esse penitus improbabile/hoīem criminosum/posse adiudicari vt seipm̄ p se puniri; queadmodū p alios iustissime fit. siue per morte sine p famis inedie. ¶ Ex hac cōsideratōe forēsis ⁊ publice iusticie/rōnabilr colligit iustificatio religionis carthusieñ. imo ⁊ alterius austerioris. Cur eñ nō poterit aliqs peccatorū suorū ⁊ flagitiorū cōscius/q̄ demeruerūt morte eternā. immo ⁊ tpālem si publicarent. cur inquā nō poterit talē rigorē vite/a suo iudice secreto cui cōfessus est impositū tolerare. aut cōsultū suscipe. q̄ꝙ multo minus puideat se victurū ⁊ infirmitatibus fatigandū. Legat Joh. heremita mōtis synai. qui climacus dī. in illo gradu scale mystice. in q̄ de pnia loquit. Refert pfecto stupēda. ⁊ forte magis admirāda q̄ imitāda sup voluntario carcere quorundā deū placare sibi volentium. Ex horū pspectōe sedulaꝰ liquet/q̄ rōnabilis sit p peccatoribus/carthusieñ. i viuendo seueritas. immo ⁊ p iustis. quatinꝰ deo satisfaciant p peccatis pprijs vel alienis. tēpe misericordie. ne seuerius puniat icōpabilr ille purgatorijs ignis aut gehēna.

¶ Terciā rōnem assignauimus charitatem erga primū. Pōt nimirū caritas fraternalis/imitatrix esse xpi. qui peccata nostra ipse tulit. ⁊ languores nr̄os ipe portauit. Sic venerabilis ⁊ sanctus paulinus Nolane vrbis eps/p filio vidue durā seruitutē barbarorū sponte subijt. Sic venerabilis sanctulus/p dyacono morituro semet pbuit mortis discrimini. Sic deniq olim fieri ⁊ nunc in ecclesia q̄tidie p spicimus. Nam ⁊ ob hanc pcipue rōnem/fuerunt religiones institute ad satisfaciendū p pctis fundatorū. ⁊ generalr oīm. Sunt nempe aliqui in statu plangentiū/sicut alij in statu actiuorū iuxta varietate donorum ⁊ officiorū corporis xpi mystici q̄ distribuit spūssanctus prout vult. Si fas est ergo (sicut fas est/imo merces magna) p alioꝝ delictis satisfactionē in corpe ꝓ pprio sustinere: licebit vtiq p nr̄ vitā in hoc exercitio breuiare. ¶ Laudat impatoria illius iusticia ⁊ caritas. q p filio vidue ad exceationē amborū oculorū adiudicato/oculi vnius saluationē in filio pprio/alteriꝰ oculorū suoꝝ iactura redemit. Collaudat postremo illiꝰ amoris pax ⁊ vinculū insigne apud phos. vbi vterq amicoꝝ vicissim p altero cōcertabat occūbere. Sile de vgine q̄dā Anthiocena ⁊ milite tractat Amb. declamatorie. Cur q̄ careāt pconio ipi carth. cur nō magis attollāt laudibꝰ sup eoꝝ caritate. q qn̄q pprijs pctis immunes ⁊ expurgati. nihilominꝰ fuerūt sup se crimina alioꝝ. in abstinētijs ⁊ infirmitatibꝰ plimis et qdāmō aīam suā p alijs ponūt. Collaudandi pfecto sūt obtrectatores eoꝝ opprobrio digni. psertim si ecclesiastici sūt. Naꝫ q̄ impietas ē/eos illud in alijs iculpare qd suū deberet eē officiū ⁊ exercere. s. semetipsos in talibus abstinētijs ⁊ si non oino taliter p salute fideliū ⁊ dīna placatōe pmerenda ⁊ aduersis ptātibꝰ debellādis. Naꝫ arma clericoꝝ sūt ieiunia placꝰ ⁊ lacrime.

¶ Ceterū in q̄rta rōe posuimꝰ euitatōꝫ scādali. Pro q nō dico male valitudo ꝫ ipsa etiā mors subeūda nōnunq̄ ē. Audiamꝰ aplm. Si esca indt scādalisat fratrē meū/nō mādūcabo carnes ineternū. Sic ẜm hoc aliqs positus in vltia necessitate famis/corā idolatris. nō alijs cibis vesci permittūt eū q̄ idolothicis. nūqd nō subibit talis pus mortē famelicꝰ/q̄ comedat iscādalū sue fidei. apd idolatras. aut apd frēs xpianos simplices. si ex hꝰ esu pati scādalū pbabilr formidet? Puto insup aplm magis ad euitatōꝫ scādali pusilloꝝ q̄ ad ppā corporis refrenatōꝫ aspexisse cū dixit. Castigo corpꝰ meum ⁊ i seruitutē redigo. Cur hꝰ agis Paule? Ne inde cū alijs pdicauero ipse reprobꝰ iueniar. Nolo dicāt auditores mei. Jpse plenꝰ vētre/de ieiunijs pdicat. Jpse repleta bursa aut arca argēto auro ⁊ vestibꝰ plimis/frugalitatē nobis liberalitatēq ⁊ idumētoꝝ pcitatē suadēt conat. Medicꝰ ē/curet pmo seipm. Videtis hic mgri ⁊ frēs/q̄ necessaria ē amplior vite austeritas i pdicatoribꝰ platis ⁊ curatis q̄ in alijs. ⁊ si nō ob aliud: ad hꝰ tñ q̄ aliogn efficax reddūt verbū suū. aut oblocutiōes a subditꝰ suis patiūt. Nec excusāt penitꝰ/q̄

dies edomitam sentiant carnẽ suã. aut si ob
inde pati vite carnalis dispendium ptimě
scant. Traducamus nũc ad rem q̃ tractac
tõnem hmõi. ¶ Sit aliquis carth. vir ꝓ
batus/in vltima egritudine constitutus/a
qua liberabit̃ si carnibus vtat̃. et sciat hoc
ipse seu ꝑ reuelationẽ seu ꝑ medicorũ fina
lem attestationẽ. seu q2 tale ẽ suũ dictamẽ
conscie. Aduertat nihilominus quẽad
modũ verisile est/ꝙ comestione sua/frẽs a
lij vel pñtes vel absentes ad q̃s fama vola
uerit scãdalisabunt̃. tum q2 insolitũ est. tũ
q2 nõ sufficiẽter erũt informati de casu ne
cessitatis sue extreme. Denicꝫ q2 tentabũt
vehemẽter ad exemplũ illius assumere si
bi carnes in cibos. etiã ꝑter ⁊ extra necessi
tatẽ extremã. Formidabit ꝑinde vir hmõi
nõ absqꝫ rõe/ne rigor ordinis paulatim la
xatus/tãdẽ funditus euanescat necꝫ reme
dij loc᷒ habeat. Quero rõ? q2 nimirũ semel
lapsa religio (vt expti scripserũt) nũq̃ aut
vix repari põt. Noua facilius a fundamẽ
tis cõderet̃. pñt quelibet sup hoc certũ red
dere aliena facta multarũ religionuꝫ. q̃ ab
initio summe discipline fuerũt. sed ꝑ licen
tias ⁊ laxatões primitus modicas deinceps
maiores/in hanc tantã effrenationẽ corru
erũt vt nihil plus abstineãt a secularibus
nulla in silẽtio. in ieiunijs. esu carniũ. ⁊ a
lijs disciplinis diuersitas inuenit̃. in tantũ
quidẽ. vt apud multos stupor sit. si cũ ꝓfes
sionis sue ⁊ voti integritate ⁊ statu salutis/
tales viuere arbitret̃. ¶ Sed relinquẽs ali
[illegible] sibipsis. Quero si carthusieñ. ille queꝫ
loqmur teneat̃ aut saltẽ iure possit in casu
nro abstinere a carnibus/dũ talia pie reco
gitat. reuoluit ⁊ formidat? Estimo plane
neminẽ sane intelligẽtiũ vnq̃ dubitaturũ
q̃n hoc possit ⁊ ples spero dicturos fore ꝙ
ad hoc ꝑ scãdali vitatõe obligat̃. Siqui
dem plus est aia ꝓximi q̃ corpus ꝓprium
aut esca. Quãto plus ẽ estimãde sunt tot
aie pñtes ⁊ future. imo tota carthusieñ. re
ligio. tota seueritas. totaqꝫ disciplina. Ut
qd ꝓbatus vir/ꝓ modicis vite diebus [illegible]
velit nolit piturus/tale religioni sue discri
men afferret? Ut qd ꝑterea ꝑ restauratõe
mẽbri peũtis ⁊ paulo post necessario defer
turi/totũ corpus mysticũ in ceteris sanio
ribus mẽbris detrimẽtũ patiet̃? Quõ da
bit totũ vite florem ꝓ fratribus iste/q̃ tan
ta cupiditate ꝑiculã egrã ⁊ marcidã/cum
eorũ nocumẽto retinere conat̃. Non ẽ ad
extremũ fidus miles et strẽnuus ille/q̃ pla
gas suas statim refoueri aut sanari querit
cum totius sui exercitus deordinatõne pi
culo vl' strage. Porro certe gloriosus ille cõ
fessor Martinus/nõ fecisset in hac re scru
puluꝫ. q̃ suadẽtes corpus in vltimo agone
cõstitutũ/stramẽtis mollioribus cõfouerẽ
magna grauitate cõpescuit. Sinite inquã
eos fratres sinite. Ego si aliud exemplã vo
bis relinquo/peccaui. ¶ Esto ꝙ hõ singu
lari voto ꝑpetue alicuius abstinẽtie cõstri
ctus soluere illud ꝓ vltima necessitate de
beret. Esto silr ꝙ carthusieñ. aliqs ad hoc
teneret̃ vbi sufficiẽter sibi constaret de nul
lo subsecuturo fratrũ vel ordinis scãdalo.
Nihilominus q2 rarissime ⁊ q̃si nunq̃ cir
cũstantie tales ꝑiter cõcurrunt apud Car
thus᷒. potuit cũ omni rõnabilitate ferri sta
tum generalr̃ de nõ comedẽdo carnes statu
tum. ¶ Nouissime sermonẽ abbreuiã
tes/tractemus silr̃ postremas duas rões
acquisitionẽ. s. virtutũ. ⁊ exterminiũ vicio
rum. ꝓpter q̃s debilitare corpus/et abbre
uiare vitã/plerũqꝫ fas ẽ. ⁊ aliqñ necessitas
¶ Proposuit salomõ a vino abstrahẽ car
nẽ suã vt aiaꝫ suã trãsferret ad sapiam. Da
niel ⁊ ceteri ꝓpha᷒ vt diuinis reuelatõib᷒
essent idonei/pene supra vires corpus sub
abstinẽtia macerabãt. Amplius tradũt in
cõtemplatõibus expti non posse aiam ab
egypto tenebrose carnalitatis nisi [illegible] defer
tum fortis cõtritõis carnalis; corpalemqꝫ
abstinentiã faciat nõ solũ a supfluis sed a
multis etiã necessarijs. Ad hoc tradua pe
etiã illud Greg. Nemo põt apphendere
qd supra ipm est. si prius nescierit mactare
re qd est Bern. hoc in seipso ⁊ ꝓprio corpe
expleuerat. qui ꝓpter hoc in egritudines ꝑ
petuas inciderat. Hãc esse cam opinor p
cipuã: cur tanta est raritas tpe nro/eorum
qui ꝯtẽplatõis arcẽ ascendant ⁊ illic stent.
Exigit̃ quippe ad hoc sobrietas non illa
tm̃modõ q̃ seruat mãdatũ ⁊ pctm̃ eximit. sed
multo asperior ab initio atꝫ rigidior. Tri
bulatões itaqꝫ corpis dilatãt aiam ad su
piora. ⁊ ad inferiora ne dilabat̃ stringunt.
Sic nõ inueniẽs aia vbi sue affectiõis pes

dilatetur aut quiescat. qm̄ inundauerūt aq̄
tribulatōis sup terrā sensualitatꝭ/regredi
ꝯpellitur cū columba ad interiorē arcā ꝯtēplatōis.
Qui vo ieiunij talis atq; tribulationū cete-
rarū aspitatē/a se iugiter repulerit mirabor
si nō expserit eleuatē ꝯtēplatōis. Et si nō
assidue p ima serpet eius animus, ꝯtentus
cōi mō cognitōis alioꝝ. sicut a cōi ritu vi
uendi vel ad tp̄s nō semet abducit. Uide
tis ꝙ quantū seruit ꝯtēplatiōis virtuti in q̄
felicitatē pħi posuerūt/ipsa victus aspitas
¶ Porro qd aget fortitudinis vtus. qd ze
lus aīarū. qd spes, qd fides ꝛ charitas. vel
vt ipse in hoībus generent vel genite ꝯser
uent. augeant roborent. Estimo nō ma-
gnipēdēt corpis iacturā/dūmō p eaz finis
suus habeat. ¶ Ceterū attēde tibi qd de-
beas aīe sanitati ꝛ curatōni a vicijs. qm̄ vt
corpus redimas ferrū patieris ꝛ ignē in q̄
uaso. ¶ Dicerēt aliq. sz nō determino. ꝙ
p euitatōe doloris nimij aut deformitatꝭ
fas esset alicui⁹ morbū mēbri incuratū re-
linquere. ex q̄ tn̄ morbo dimisso breuiaret
vita. Hec abbreuiatio quāto rōnabili⁹ to
lerabit ad euitandos dolores nō momēta-
neos se pro vicijs puniēdis sempiternos.
¶ Addam⁹ qd ꝯsuetudo naturā imutat
vsq; adeo/vt venenū cib⁹ eē possit. Mul-
tos iā audiui alterius religiōis. quibus in
egritudine vsus carniū ꝯcedit dicētes ab-
ominationē eis fieri ꝛ nauseā si carnes gu-
stent. Maluerūt iugiter carere. tm̄ valet in
eis ꝯsuetudo. quā pħs alterā dicit eē natu
ram. ¶ Esto deniq; ꝙ ex esu carniū ꝯueni
ret in casibus pdicte necessitatis/ꝓlonga-
tio qualiscūq; viuēdi. ꝙs nouit si deterior
ex hoc postmodū egritudo ꝛ lassitudo seq̄-
tur? Audi sile. Essent aliqn̄ potiōes que-
daz medicinales vtpote laxatiue satis ido-
nee p p̄senti statu patiētis. dissuadēt illas
fidi medici. ne ex vsu taliū/pigra ꝛ segnis
in futurū reddat natura. Subinde creda-
mus expto. Asserentē itaq; audiui vnum
de carthusiēsibus virū plane doctissimū.
ꝙ plures numero morerent aut egrotarēt
eoꝝ religione/si carnibus vterent. Cau-
sam addebat ꝙ vigilie ꝛ solitudo et quies
ceteraq; deuotionis hmōi exercitia/dige-
stionē impediūt. ꝛ ita cruditatē quādaz in
stomacho relinquūt. Addo aliā quia vir

aut raro/tempant ꝛ sobrie: inter hec gule in
citamenta versarent. Nā cur ob aliud sa-
piens vnus medicorū dixit/plures occiso
gula ꝙ gladio. Quod si nullus diceret/tn̄
expientia loquēte cognoscit. Cur aliunde
pter religiosi ꝛ rurales a carnibus imo
a vino ꝛ a ceteris gule blandiētibus abs
longe factis/senectā maiorē sepi⁹ attingūt
ꝙ alij voluptuose ꝛ opulēte talib⁹ enutriti
Prepōderat scio ille q aiam reficiūt cause
qs diximus vt defēdat sobrietas. tn̄ ita lo
quendū fuit carnalibus q carnalia p̄ferūt
Ita eoꝝ iniquitatē mentiri sibi docere de-
buim⁹. q abbreuiationē viuēdi alijs obijci
unt p crimine/suā vitā frequētius o deus
quāto indecētius nequs ꝛ sordidi⁹ sua vo
racitate ꝛ ingluuie mactāt suffocāt ꝛ necāt.
Qm̄ in multis escis (iuxta sapiētis vbū)
multa ē infirmitas. Et fm̄ ꝓprietatē virgi
liani verbi. multos etiā viros vinū somn
umq; sepeliuit ¶ Postremo qd eradicatō
viciosarū libidinū in seipso feruentiū fieri
suadet. qm̄ nōnulli (qr occasiones p̄stabāt
alijs luxurie sua pulcritudo) seipsos lace
rabāt in facie. aut cū suis piculis ingenib⁹
exules aufugerūt? Uulgata est ioseph hy
storia. necnō Bndicti Bern. ꝛ siliū. Rep-
tus est mih insup vnus sanctoꝝ patrū. qui
vt elationē ex suis viribus ꝯsurgentē ꝯpe
sceret in aīa/magnis a deo p̄cib⁹ obtinuit
vt demoniace passioni corpus subiaceret.
¶ Nō euagemur vlteri⁹ in materia la-
tissima de acqsitōne virtutū ꝛ omissione
vicioꝝ. stringat sermo ad virtutē vnicē ca-
stitatis. ꝛ qōnem qōne veluti clauū clauo
retundamus. Quero ab aduersarijs si vo-
uere liceat ppetuā castitatē? Non ita impu
dent desipiūt vt hoc negēt. Nō negabunt
insup qn dabil' sit casus necessitatꝭ extreme
q vel a tyrāno aliq vel ꝓpter abūdāciā ob
sceni illi⁹ humoris putrescētis (vt fieri pt)
pictitabit vita ei⁹ q vouit castitatē si non
sumat ab ope carnali remediū. Peto ꝙ si ta
lis nō dico fornicari vel adulterari sz mri-
monialr vxorē assumere/ꝛ eā carnalr cog-
scere possit ꝛ debeat. qm̄ hoc agēdo diuina
ni⁹ viueret vt supponit? Si rn̄deat ꝙ vo
tū castitatis ipedit mrimoniū. Ibedit etiā
in illo casu necessitatꝭ extreme. Quero prio
Cū hoc sz vt eū votū illā būana tūme

voluntate emissum fuerit. ac pinde hoc pre-
cepto diuino nō occides q pacto pōt obuiare?
Ita enī prius argutū ē i scda pclusiōe. Rur
sus pt sibi a papa pcedi dispēsatio pbendi
q dispēsatiōe facta/nunqd vxorari tenebit
pplicito vsu carnali saluatiuo vite sue/aut si
poterit subire mortē ne castitas sua vginal'
aut vidual' depeat? ¶ Si pmū nobis do
nent. cur nō ita dicere possim⁹ q nō obstā
te cū necessitat' extreme aut supioris aucte
sit ppetuo voueri certa sobrietas sicut z ca-
stitas? Si vo dicāt iux cōiorē opinionē q
illis etiā nō vouēs/possit licite pati mortē
p pseruatōe castitatis ppetue. cui⁹ h⁹ pa-
tineq obliget. Velle desiderare vt nob
darēt diuersitatis rōnē in castitate z sobrie
tate. qre nō vtrobiq erit silis h⁹ diuini p-
cepti trāsgressio. Nō occides. nūqd tal' p-
seuerant cast⁹ i casu nr̄o/ita seipm pimere
dicēdus ē interptatiue. qz ad vitā seruan-
dā pz eidē licit⁹ exitus p matrimoniū. sicut
de pseuerante abijciēte carnes nobis oppo-
nūt. ¶ Diceret fortassis q nulla ē pōdera-
tio digna pcinētie aīe sm sapiētē. Vincu-
lū insup matrimonij nō tpale est sz ppetuū z
multa secū fert incōmoda. Tribulationē
inqt apl's hēbunt hmōi. Nolo p ptinacit
pcedere. nec i alterutrā ptē fixā ferre snīaz.
nolo. qm qcqd dicat p nobis ē. Nam si
mors p castitatis vtute tolerat/vbi etiā si
ne delicto pateret euadēdi libertas/fas ē p
vtutis adeptōe vel pseruatōe/vitā nō solū
abbreuiare. sz etiā vltro pdere. qd h pbā-
dū assumebam⁹. Si vo mors vi q dec-
lināda eēt in casu necessitatis tal'. z tn vo-
tū castitatis non indiscrete factū fuit q
talē casū nō exemerit/ cōuincit silitudo q
statutū de abstinētia a carnib⁹/rōnabilr fa-
ctū vel latū ē. etiā si nulla sit exceptōe p ex-
pssa vba vallatū put i scda pclusione dice
bat. ¶ Obmutescāt q obtrectatores qli
bet p sactā carthusie sobrietatē qn poti⁹
venerent ipsam tanq imitatricē Johis ba-
ptiste abstinētiā. sm pntem lectōnis nre [illegible]
ctū. tanq insup sctōz patrū repńtans exē-
pla atq vestigia. Acceptet pterea. tanq sa-
tisfactoria p suis alienisq delictis ex ma-
gno iusticie atq caritatis zelo. Collaudet
etiā velut pficiēs alijs exēplo z merito. De
niq suscipiat q si generatiua vtutū. tā mo-
ralium q intellectualiū z vitiosarū cupidi-
num potēter repssiua. ¶ Nunc ad medi-
cos couersus obsecro z obtestor eos p sa-
lutem aīe sue/qtinus arte suā q est de medē-
dis corpibus/arti artiū q est regimē aīarū
nequaq ope vel cōsilio dānabili āñponāt.
sciant z obseruēt: qm sicut aīe corpus/ ita
medicina theologie z morali scie/sicut archi
tectonice. subijci equū ē seruire z ancillari.
Ad nullā idcirco sanitatē corpis /medic⁹
aspirare dz modis aut remedijs /aīe saluti
pirijs. alioqn abutit arte pria. z deū in se
et in pxio grauit offendit. Cantū q z vtā
ti pfonū det suis egrotātib⁹. pferat religios
psiliū. Caueāt nedū sanare corp⁹ alienū
studēt. sauciēt aiaz suā z alienā. aut ne deo
irato/vtrūq corp⁹ z aia peat. Si altissim⁹
e terra medicinā creauit sicut affirmat sa-
piēs/nō ipugnēt qso deū p donū suū. Au-
diāt medici eiusdē sapiētis psiliū vt orent
deū vt psperet i manib⁹ opa eoz. Sic eni
sm eiusdē pollicitatōz/disciplina medici p
quā se suāq artē deo subijcit/ exaltabit ca-
put ei⁹. ¶ Ad nouissimū nolo putet me ali-
qs p dicta qcūq pcedentia/ secludere velle
discretōis vtute i abstinētia vl' seruāda vl'
assumēda. Scio itaq z sic ptes determināt
q ad deteriorē exitū et cui min⁹ ē remedij
trahit abstinētia idiscreta q edacitas imo-
derata. Hec aūt discretōis vt⁹ nūq meli⁹
q i hūilitate z obediētia seruat. dū vicz p-
prius sensus deserit z alieno prudētū z exp-
toz psilio/ pmpte paret atq subijcit. Nec
aūt obediētia discretōis mr̄/vbi meli⁹ q in
religionū pfessorib⁹ locū hz? Illic inuigi-
lat supioz exercitata discretō vt suā vnicuiq
q p qlitate pditōis loci aut tpis abstinen-
tiā limitet z mēsuret. ne qd p diuino officio
sancitū ē/tollat illud aut notabilr ipediat.
Sciūt q corpalis exercitatio ad modicū
vtilis ē/nisi p qto iuuat pietatē q ad oīa
valet. ¶ Sz postulabit a me forsan ali-
qs min⁹ instruct⁹. qd potissimū i absti-
nētia ne imoderata sit pudēs rector atten-
dit? Rūdeo q nō labores. nō vexatōes nō
pinde abbreuiatōz istā vite corpalis. tātū
dē psiderat qtū ne sensus efficiāt hebetes ac
stolidi/p excessiuā i ieiunio aut fletu abū-
dātiā. z vtū ex pnti rōnis indiciū euertat
sensib⁹ etenī vehemēt lesis/ledit et iudē rōnis

esus ꝓpter cōnexionē mutuā ꝑ statu pñti. sensus ad intellectū. Sit ꝯcedo quantūsli bet abstinētie rigor. dūmō sana ⁊ integra sensuū viuacitas ⁊ iudiciū rōnis īpturba tū maneat. salua erūt oīa. Atuero si ꝯ hāc sensuū ⁊ rōnis integritatē aliqs supior a subditis extorquet abstinentiā etiā in die veneris sctā. ⁊ si nō ꝓ impari potētia tole rādi (qm̄ nō oīa possum⁹ oēs) ille dissilir onera abstinēdi diuidat singul' put op⁹ hñt Affirmo. q2 iā nō discretor sꝫ destructor. ñ tutor sꝫ tortor hñdus ē. ⁊ tāq̄ ꝑniciosa pe stis declināndus. Nā qd fit ī subito lesa sel' rōne ex sensuū ꝑturbatōe: Reddit siqdē hebes. ac ꝑattonitus. ⁊ intractabilis. velut aial brutū. nec iā rōnis vsu ducit. sꝫ furore ex insipiētie cuiusdā bestial' īpetu circūagi tat ⁊ raptat. Ruit postremo i hāc desꝑare ꝑditōis fouea. vt sibi sapiēs videat q̄ stoli dus ē se ducē eē vult q̄ cecus ē. ⁊ q̄ ꝓprij in ops ē ⁊ salubris ꝯsilij. alieno ꝑsus obedi re recusat. Cur ita? q2 iā ambulat in ma gnis ⁊ mirabilib⁹ sup se. Jāq3 reuelatōib⁹ insolitis ⁊ miraculis faciēdis se cogitat ido neū. Jā sōnia. iā fantasias oēs ꝓtēuosas ꝓ visionib⁹ autēticis acceptat. Jā deniq3 nisi misereat ex alto d's / ꝓrim⁹ ē corruere e mōte illo ad quē angelus ascēdit ⁊ descen dit dyabolus. ¶ Videtis q̄ necessaria sit i rectorib⁹ pia discretio ⁊ discreta pietas que subditos velut cithare cordas nec molle scere nimis sinat nec lētescere ꝑ desidiam. nec supra modū tēdat ne rūpant ꝑ stolidi tatē ⁊ insipiētiā. Opus ꝑfecto plenū diffi cultatis. plenū piculi ⁊ multe vigilie. sꝫ me riti grandis ⁊ laudis excelse. nec deerit pie postulātib⁹ vnctio spūs q̄ docet de oīb⁹. Ex his ad extremū ꝓcedere fas ē / q̄ ꝑicu losa sit indiscretis solitudo. q2 cū ceciderit nō hñt subleuantē. Dec⁹ in religionib⁹ bñ institutis repit. Hec habui q̄ dicerē super q̄ōne ꝓposita de nō esu carniū. q̄ q̄ breui tatis amor / quedā intacta ⁊ quedā imptra ctata desere ꝯpulerit. Hec ē laudibil' ⁊ ab indiscretōe libera sctōꝝ patrū abstinentia quā ⁊ si pctor ⁊ secularis imitari nō valeo aut ñ satis volo. veneror tñ ī alijs. amiror et colo. venerandā insup colendāq3 libens denūcio ⁊ libera voce defendo. Spero eq dem [illegible] hac pia sedulitate / fructū orōnum

suarū mihi ꝓfuturū apud illū qui iussit ne grauarent corda nr̄a in crapula ⁊ ebrie tate. dñm nr̄m iesum xp̄m q̄ est bñdictus in secula seculorū. Amen. Explicit.

Sequūtur quedā ꝓ

positōes excerpte [illegible] lectōe cācellarij pisi en⁹. Anno dñi. M.cccc.x. apud sanctū Victorē. occasione cuiusdā dubitatōis in facto vnius militis carthusiensis.

T

c

Onuertamus nunc sermonē ad decisionē ꝑdicte dubitatio nis lr̄alis / de vel licatiōe spicaꝝ alienaꝝ ꝑ discipulos xp̄i. an si illic furti vera rō. ⁊ ex dñti ad restitutionē fuerit obligatio. ¶ Introducit hec dubi tatio q2 lr̄alis ē. Et vt in q̄stōibus aliqb⁹ noniter factis fiat aliq̄ satisfactio de obliga tis [illegible] furto vel mutuo. si ꝑ religiōis ingres sum sint imunes a soluēdo. ¶ Suppona mus in pmo descriptōe furti. Furtū est cō trectatio rei aliene / inuito dño. Hec ē suc cincta ⁊ generalis furti descriptio. cui⁹ de claratio patere poterit ex corrolarijs sequē tibus. Supponēdo q̄ dñium rerū est du plex. vnū diuinū. aliud humanū. Hūanū ē duplex nāle ⁊ ciuile seu politicū. De pmo scriptū ē de deo. Dñs vniuersorū tu es. De altero dicit apl's q̄ oīa nr̄a sunt. Et xp̄us. Primū q̄rite regnū dei ⁊ iusticiā ei⁹. ⁊ hec oīa adijcient vobis. De tercio scribūt ipse leges ciuiles ⁊ canonice sicut etiā scriptura sacra sepe cōmemorat. ¶ Primū fundat i titulo creatōis ⁊ gubernatōis rerū. Scdm in titulo charitatis ⁊ iusticie. Terciū ī re gulis legis ciuilis ⁊ canonice post peccatū. ¶ Dicā⁹ ḡ velut corollaria declaratiōe / ⁊ declaratiua ꝯsecutōe / q̄ deo approbāte vel iubēte detētionē vel ꝯtrectationē cuiuscū q3 rei / nullū ꝯmittit furtū ab eo q̄ talem se hr̄e scit approbatōnē. Sic excusat filij isrł a furto dū spoliauerūt egyptios. Et intel ligit dū talis vtit ⁊ mouet in hac spoliati one / auctē legis diuine. nō ꝓpria libidine ra piēdi. ¶ Dicā⁹ vltra. q̄ in abusu cuiuscūq3 rei ꝯ legē dei / ꝯmittit aliq̄s mō furtū. q2 fit quedā ꝯtrectatio rei aliene q̄. s. ē ipsi⁹ dei. inuito eo. i. ꝯ dicēte ⁊ vetāte. ¶ Sequit q̄ qlibet iustus / ꝑt vti re q̄libet / sine fur to. ⁊ hoc ꝯcedo ꝑm leges ipsius charitatis

qꝛ ꝯm eam est dñs oīm oīa possidēs ⁊c. Ad
oppositū. iā fieret extra charitatē. in cuius
titulo fundat̄ hoc cōsiliū. ¶ Seq̄t̄ ꝙ oīs
pctōꝛ q̄ abutit̄ creatura / dici pt̄ fur ꝯ̄ q̄eli
bet iustū. qꝛ abutit̄ re iustoꝝ ipīs nolētib⁹
hūc abusum. ¶ Seq̄t̄ ꝙ vtēs re q̄ a nullo
ꝓ tūc possessa ē ciuili? / nō ē ex eo fur cēsed⁹
qꝛ qđ nulli⁹ ē occupāti ꝯcedit̄. ¶ Seq̄t̄ ꝙ
vtens re quā q̄libet hꝫ ꝓ derelicta vl̄ tāq̄
ꝓ derelicta ꝯm interp̄tationē iuris / nō est
dicēd⁹ fur. Et h̄ fundat̄ rōnabilitas p̄scri-
ptiōis ⁊ iusta detētio rei q̄ p̄us fuit aliena.
Iusta inq̄uā nedū i foro ꝯtētioso ſꝫ cōscie
¶ Seq̄t̄ ꝙ vtēs re aliq̄ in casu necessitatis
extreme / nō ēē cēsend⁹ fur. qꝛ nō fit hic cō-
trectatio inuito dño ꝯm iuris diuini ⁊ nā-
lis. imo ⁊ ciuilis interp̄tatiōꝫ. Cōcedūt eī
in casu necessitat̄ oīa ēē cōīa ꝓut in tertu
p̄ti sufficiēt̄ fundatū ē. ¶ Seq̄t̄ ꝙ vtens
re modici p̄cij q̄ q̄si ꝓ nullo reputat̄ / non
dꝫ cēseri fur. qꝛ nō iudicat̄ ꝙ dñs hoc non
velit / aut nō vellet si hoc sciret. Attēdit̄ aūt
modicitas p̄cij ꝯm p̄sonaꝝ ⁊ rerū tēporū ⁊
aliaꝝ circūstantiarū q̄litatē. aut ꝯm iuris
aut dictaminis recte rōnis interp̄tatōꝫ. qꝛ
qđ vni parꝝ ēēt alteri multū reputat̄ ¶ Se-
quit̄ ꝙ apli nō cōmittebāt furtū in vellica-
tiōe spicarū. qꝛ res modici p̄cij erat. eos in-
sup excusabat necessitas denīq̄ dño sciente ⁊
volēte hoc fiebat. nā dñs oīm ip̄e erat xp̄s
¶ Seq̄t̄ ꝙ detētoꝛ rei aliene / dū nō hꝫ rē
in sua p̄tāte vt illā restituat. ſꝫ vel vi alteri⁹
vel aliūde fact⁹ ē impotēs. ille nō dꝫ tunc
detinere inuito dño. Ius eīm interp̄tat̄ ꝙ
dñs nō dꝫ velle obligare tūc istū ad ip̄ossi
bile ꝓ tp̄e q̄ ē sic impossibilitas. qꝛ nec deꝰ
sic obligat ad ip̄ossibile. legi aūt diuine debēt
cetere ꝯformari. Et hic fundat̄ quō p̄t ab-
solui in foro ꝯscīe ds obligat⁹ ex furto / abs-
q̄ hoc ꝙ stati restituat. dū tīn habeat ꝓposi
tū de restituēdo tp̄e ⁊ loco suo ꝙ aderit fa-
cultas in toto vel in p̄te. ¶ Seq̄t̄ ꝙ deten
toꝛ rei aliene / si non restituat illā dū restitu
tio cederet in p̄iudiciū ⁊ dānū manifestuꝫ
creditoris nō ē fur appellandus. vt si n̄ red-
dat gladiū furioso. Nā restitutio q̄ ꝓ cari
tate instituta ē / ꝯ̄ caritatē militare nō dꝫ.
¶ Seq̄t̄ ꝙ detinēs rē alienā / detinet eā in-
uito dño ꝯm iuris nālis ⁊ ciuilis interp̄ta
tionē / dū hꝫ sufficiēter vñ statim reddat.
differt nihilominus restitutionē in p̄iudi
ciū vel in damnū ei⁹ cuius debitoꝛ ē. p꞉ qꝛ
alteri facit qđ non vellet rōnabilit̄ sibi fieri
Itē qꝛ aliter p̄iret illa q̄ maxīe seruāda p̄-
ferēdaq̄ ē ciuilis cōicatio / si pateret via de-
fraudādi creditores. ⁊ si nō redderet̄ in ca-
su tali vnicuiq̄ qđ suū ē. ⁊ hoc in toto vel
in p̄te. Hec aūt ē fundamētalis rō q̄re do-
ctores ⁊ leges ponūt / ꝙ seru⁹ ⁊ obligat⁹ rō-
cinijs publicis / nō p̄t libere ꝓfiteri ⁊ hec
eadē in casu nr̄o se ostēdit. nec valet allega-
tio de diminutiōe stat⁹ sui. qꝛ iā nō ēēt stat⁹
ꝯseruatio. ſꝫ destitutio ⁊ destructiō / si ex bo
nis alienis fulciri q̄reret̄. ¶ Sequit̄ ꝙ si-
cut fama q̄ ē vita q̄dā ciuilis nō p̄t sufficiē-
ter pecunia mēsurari qꝛ sūt diuersoꝝ gene-
rū. Et sapiēs bonū nomē pl⁹ amat q̄ the-
saurū. sic iniusta ablatio fame / nō ꝓprie cō-
tinet̄ sub furto sed excedit ip̄m. Hoc ꝯ̄ de-
t̄ctatores deo odibiles ⁊ ꝯ̄ sparsores libel-
loꝝ diffamatorioꝝ. Sic inferri posset de
auferēte vitā liberi hoīs vel vxorē alteri⁹.
et ita de reliq̄s. ꝓpter qđ furtū ꝓprie nō dꝫ
de illis ſꝫ de re q̄ in possessionē cedere soli-
ta est. ¶ Sequit̄ ꝙ obligat⁹ alteri rōe · no · Rogo ·
furti vel rōne pecunie mutuate / non p̄t
rōnabilit̄ se reddere sciēter ⁊ spōte ip̄otētē
ad satisfaciendū vel soluendū. p꞉ qꝛ aliter
peccare ꝯ̄ legē tam nālem q̄ diuinā ⁊ hūa-
nā de restitutiōe ablatoꝝ vel debitoꝝ solu-
tiōe ⁊ de reddēdo vnicuiq̄ qđ suū ē et de
nō faciendo alteri qđ sibi nollet fieri. Nec
valet hic allegatio ꝙ ad frugē melioris. et
altioris vite vult ꝓgredi. qm̄ nō sūt faciē-
da mala / vt bona eueniāt. nec aliqs dicēd⁹
est cū iactura aliena ¶ Sequit̄ ꝙ obligat⁹
p̄dicto mō / nō vouet licite aliq̄d absolute
vñ reddat̄ ꝑpetuo ip̄otēs satisfacere. nō ha-
bita licētia vel ꝯsensu illi⁹ cui manet obli-
gat⁹. vel nisi aliūde pateat ꝓbabilit̄ mod⁹
ad satisfaciēdū p̄t tīn vouere sub ꝯditōe ꝙ
q̄cū in se fuerit. aut alio tali mō. P̄t ꝫ qꝛ re-
putaret̄ h⁹ sibi vel i fraudē vel i dolū. que-
admodū de seruis exp̄sse leges ꝯdite sunt
Sec⁹ vbi nesciēt ⁊ q̄dā bona fide cogno-
ret̄ votū emittere qđ tūc apparebit dū ad
insinuatōꝫ mali / ꝓrin⁹ resipiscet. ¶ Seq̄t̄
ꝙ obligat⁹ vt dictū ē / nō ē admittēd⁹ ad ꝓ-
fessionē faciēdā i aliq̄ religione. nisi religio · no ·
p̄ se vel alios / se obliget ad satisfaciendū ꝓ.

sic ꝯfitēte. Et ita rōnabilis est ⁊ stabili iu-
re tā diuino q̄ nāli ⁊ hūano fundata ꝯsue-
tudo q̄ penitus ꝯfiteri volētib⁹ si liberi sint
et a debitis absoluti. Cōtra quā institutōꝫ
si ꝓfessio q̄rat̄ fieri p fraude vel dolū ꝯfitē-
tis/religio manet libera vt posteri⁹ eundē
abijciat. Si aūt religio sic ipm obligatū/ꝑ-
[illegible] vel ꝑcio scient̄ admiserit. videt̄ ad solu-
tionē obligata iuris interp̄tatōe. ⁊ si facul-
tas suppetat ad hoc ꝯpellēda. ꝓferri si q̄c-
q̄ a ꝯfitente suscepit. ¶ Seq̄t̄ q̄ talit̄ ob-
ligat⁹ si voueat absolute vel ꝯfiteat̄ religi-
onē/ipse nō ducit̄ lege spūsscti sicut videt̄
dicere Ray. ⁊ sui seq̄ces. Nec ē in hoc mi-
nor rō. imo forte maior de obligato ad ꝑ-
sonā singularē. q̄ de eo q̄ reipublice ligat⁹
est. Pz q: spūsscꝰ nō instigat ad pctm̄ ⁊
ad furtū ⁊ ad agendū ꝯ̄ p̄cepta decalogi vl̄
legis nālis. vn̄ ⁊ talis ꝓfessio esset oblatio
deo de furto vel rapina. et de subā paup̄is
q̄si q̄ victimat filiū an̄ patrē. Et alibi. Ue
q̄ edificatis syon ī sanguinib⁹. Uerū ē q̄
obligat⁹ reipublice vel rōe vsuraꝝ vl̄ aliun-
de/p̄t in casu a gerēte officiū reipublice ab-
solui vel licētiari. sicut p̄t fieri de obligato
sub incerto. vbi restitutio vaga q̄ in pios
vsus hꝫ fieri sola req̄rit̄. Et b̄ forsassis fuit
intellect⁹ aliq̄ꝝ/q̄ oppositū ad ea q̄ dicim⁹
visi sūt posuisse ¶ Seq̄t̄ q̄ obligat⁹ mō
dicto/vouēs intrare religionē/dꝫ differ- **y**
[illegible] voti executionē/q̄usqꝫ creditorib⁹ satis-
fecerit. Pz q: alias impletō voti/vergeret
tūc in deteriorē exitū. sicut dicūt doctores
de hn̄te patrē in nccītate ꝯstitutū. cui ꝓus
tenet̄ ꝓuidere de necessarijs q̄ votū religi-
onis vel emittat vl̄ emissū adipleat. ¶ Se-
quit̄ q̄ obligat⁹ mō dicto pl⁹ ipedit̄ stāte
tali obligatōe religionē intrare/q̄ obliga-
tus alteri solo voto vel iuramēto. Patz q:
si q̄s iurasset spōte dare alteri cētū florenos
et vellet intrare religionē posset hoc facere
nō soluēdo centū florenos. q: mutaret iu-
ramentū vel votū i meli⁹. Sec⁹ ē vbi ꝯsur-
geret obligatio aliūde ex furto vel pecunia
mutuata. Et b̄m h⁰ forte pn̄t ꝯcordari do-
ctores aliq̄ q̄ vident̄ ꝯ̄riari in hac materia.
spāliter sctūs Tho. scḋa scḋe. q. vlt. ¶ Se-
quit̄ q̄ obligat⁹ rōe furti vel comodati/si
nō hēat vn̄ reddere de bonis. tenet̄ p indu-
striā aut laborē suū si p̄t. acq̄rere vn̄ satisfa-
ctionē possit implere etiā vbi viuendū
eēt ī statu lōge inferiori q̄ stat⁹ religiōis ex-
istat. Nō em̄ oim̄ ē volare ad alta monta-
na ꝯsilioꝝ/ipeditis in hac vel illa occasiōe
alis ad hoc req̄sitis. Alioq̄n cur nō silr̄ po-
terit seru⁹ rōcinijs publicis obligat⁹ religi-
onē libere ꝯfiteri. vel ad sacros ordines ꝓ-
moueri. q̄d tn̄ oēs negāt. ego nō satis itel-
ligo dissīlitudinis rōnē ¶ Seq̄t̄ q̄ si neq̄
de bonis suis neqꝫ d̄ industria sua potent
iste sic obligat⁹ vnq̄ satisfacere. vel ī toto vl̄
in p̄te ⁊ hoc ꝓbabilr̄ appareat. ipse potest
auc̄te vel de licētia iudicis publici/religio-
nē intrare. Pz q: p̄t cedere bonis suis ea-
dē auc̄te. qm̄ inanis eēt actio quā inopia
debitoꝝ excludit. Et hoc intelligendū ad-
huc videt̄: vbi ꝑsona ē libera. ⁊ vbi nō cur-
rit lex vel ꝯsuetudo q̄ nō hn̄tes vn̄ soluāt/
luāt in corꝑe Queādmodū habem⁹ in illa
mlīere. cui⁹ duos filios creditor rapuerat
ad vēdendū ꝓ satisfaciēdo sibi. Et sic for-
te accipit̄ illud sapiētis. Qui feneratur mu-
tuū/seru⁹ ē fenerātis. Obligat̄ [illegible] talis ad
laborandū etiā ꝑsonalr̄ vt pateat sibi facul-
tas ad soluendū. Nec dꝫ sibi fingere leuit̄
q̄ in laborādo patiat̄ detrimentū salutis
aīe sue. Nā in religione forsitā ex obedien-
tia magis habebit circa publica ⁊ male allī-
ciēda/laborē exercere. Silr̄ nec valet allega-
tio q̄ liber ē. ⁊ q̄ ꝑsona liberi hoīs nō p̄[illegible]
pecunia ꝯpēsari. qm̄ talis ī casu sic se seruū
fecit. q̄ nō solū p̄t in carcerē trudi/sꝫ vita
ꝓuari sicut suspēdia docēt furtū. Rursum
docet̄ hystoria vidue q̄ venit ad Helizeū
dicēs. Ecce creditor venit vt tollat duos
filios meos ad seruiendū sibi. iiij. Re. iiij.
¶ Seq̄t̄ q̄ sic obligat⁹ vt dictū ē/si facit **z**
aliq̄d vn̄ renūciet bonis sue successionis
aut si distribuat bona vn̄ paup̄ ⁊ inhabilis
ꝑpetuo ad soluēdū remaneat. facit quideꝫ
stulte ⁊ iniuste apud deū ⁊ b̄m ꝯsciam̄. ni-
hilomin⁹ apud foꝝ publicū poterit hec re-
nūciatio seu distributio q̄nqꝫ valida repu-
tari. q: nec fert̄ iudiciū tale nisi de manife-
stis. nec iprobant̄ illic ea q̄ nō pn̄t de frau-
de seu dolo ꝯuinci. Et hic est laq̄us valde
magn⁹ si talis nō inuenerit hoīes eē bone
fidei illos q̄bus bona sua credēdo vel do-
nando dereliq̄t. Postulat tn̄ eq̄tas cōis et
[illegible]ona fides publica/ vt talis apud iudices

releuationē aliquam sup hoc querela si ad eos deducta fuerit/inueniat. Primo qr talis nō erat vsqȝ q̄q liber vt faceret de re sua qd volebat. cū maneret obligatus rōe furti vel mutui. Deinde talis si pfessionē attētauerit facere. nō eoipso pdidit ius succedēdi ad hereditatē iure pinquitatis eueniētem. cū pfessio nulla fuerit ipso iure. psertim reclamāte. ⁊ cōtradicēte rōnabili psuetudine religionis sibi notificata ⁊ expssa. ⁊ ex cōsequēte deficiēte cōsensu mutuo religiosorū. quē ad hoc requiri nemo dubitauerit. ¶ Sequit q si obligatus hoc mō religionē vouet vt fraudet creditores suos facit quidē stulte ⁊ iniuste. Videt nihilominus eidē cōsulendū q vota religionis q̄ntum poterit etiā foris manens impleat/laborādo apud creditores ⁊ alios. q liber fiat mūdo. ac deinde subijciat collū suū xpi iugo. Prima ps nunc deducta est. ⁊ pȝ aliunde pspicua rōe. q̄m tota vna religio nō pȝ minori gaudere priuilegio/ q̄ alius ad religionē illā admittēdus. sed religio illa manet sp obligata ad solutionē debitoȝ q̄ cōtraxit. nec excusat cū pfectio vite iam pfesse ergo nec aliū excusabit pfectio vite ptende. Adde q olim fuit error cōdemnatus parisius vnius dicētis. q p sustētatiōe vnius pueri habilis ad lras sacras licebat spoliare diuites abutētes diuitijs et dari illi p spe pficiendi in re publica. Vide aūt si nō pximus sit error dicentiū q licitū est nō soluere creditoribus debita rōe furti vel mutui/ q̄tinus hō transferat se ad vitā altiorē. Hoc enī quid aliud est q̄ creditores rebus suis spoliare? ¶ Si aūt dixerit aliquis. nōne talis intrādo religionē cedit bonis suis omnibus ⁊ ita satisfacit. Aduertat qui hoc dicit quid ē cedere bonis. ⁊ sub qua recipit qualificatōe apud iudices Iurat el cedēs bonis suis q si venerit aut venire potuerit ad pinguiorē fortunā/ soluet in toto vel in pte/ ita q quicqd lucrari vel hre deinceps potuerit. sit acquisitū suo creditori. q si spōte se reddat impotentē viuere facile est q peierat. ¶ Talis sic obligatus si pfessus est religionē/ quātū in se fuit. ⁊ hoc de cōsensu vxoris si fuerit maritatus/remanet obligatus ad votū castitatis/ remanet etiā obligatus mō dicto verorum studeat ad effectū rōnabiliter deducere. ⁊ interim viuat sub regulis illi⁹ quaȝ pfiteri credidit religionis. q̄tū circūstantie rerū pmittere videbunt. Equū est pterea/ vt creditores psertim nō egentes/ reddant se beniuolos exorabiles ad impletionem voti sui debitoris. ⁊ rependat deus vicem.

Explicit Anno. M. cccc. x. crastino annunciationis Marie.

Adhuc eiusdem sup eodem.

Presuppositis veritatibus. xij. ppositionum pcedentium. scȝ. x. ⁊ xij. ⁊ aliarum decem sequētium. Presupposito insup casu put ponit p fratres Carthusiēn. cuius initium est. Quidam Johannes olim miles secularis. Et finit licȝ de ingressu quodam dissentiant. Dico ego Johannes cācellarius Parisiēn. indignus. ea q̄ sentio de hoc casu/ ⁊ de septem dubijs sup ipso formatis. ¶ Scandalose infideliter ⁊ puerse agunt/qui circa hāc materiā sciēter variāt et corrumpūt male narrando casus veritatem. dum a doctoribus rñsiones vel opiniones inquirūt. Patet qr imponunt maculam in gloria doctorū quantū in eis est et tā seipsos q̄ alios in errorē ducūt. Hoc pmisi. qr vidi quedā scripta/ nomini meo ascripta/ q̄ truncate recitata erant. ponendo ptem vnam/ dimittēdo alteram. Vidi insup dicta quorūdā mgrorum mihi notorum/ q̄ nunq̄ fuissent ab eis posita/ si casus fuisset eis taliter. qualiter mihi pñtatus. Preserum in hoc q dicunt illum militem posse repetē cōiugē suā. nec in aliquo teneri ad religionis obseruationem in toto vel in pte. Legi deniq̄ scripta quorūdā que videnē ideo pretermissa. qr sonabāt aliter q̄ inquirens affectabat. ¶ Johannes miles. non videtur sufficienter satisfecisse deo ⁊ iusticie. dum resignando hereditatē suam in manu fratris non fecit petito prius assensu suorum creditorū. vel saltē de autoritate illorum supiorum (vt pape vel alterius) qui translationē poterāt validare. Hoc dictū satis innuit ēē verū ex obie ipsi⁹ dubij pū pē q min⁹ caute ⁊ min⁹ psul

he ₂c. Et videt esse cõtrarietas q̄ mot ad-
dit. mõ tñ meliori q̄ nouit. Poterat ei mo
dum inuenire imo modos meliores. vt vē
dendo totã hereditatē ₇ statim soluendo.
vel qd de consensu creditorũ fecisset dictã
trãslatõz. vl' q̄ de auctē pape aut pñcipis
qui erga creditores habuissent forte auctē
cõpellēdi eos cõsentire bone equitati vbi
ꝓterue agere voluissent aut aliq̄ tali mõ.
Et notet. xvj. ꝓpositio. Notent etiã iura
positiua de translatiõibus. Fratres carth.
cum reuerētia loquēdo nõ vident se habu
isse satis caute ₇ diligēter dum añ ꝓfessio-
nem vel receptionē Joh. militis / nõ inter-
rogauerũt creditores suos. ₇ de translatõe
p̄dicta. an esset valida informati sunt. No
tet. xvj. ꝓpositio. Attento eo q̄ dicũt iura
ignorantiã. s. latã aut crassam reputari in
dolum vel fraudē. videt q̄ iudex in foro
exteriori reputabit p̄dictos frēs ₇ Joh. mi
litē cũ fraude ₇ dolo ꝓcessisse, nisi sufficiē-
ter fuerit informatus ex circũstantijs certis
de simplicitate ₇ bona fide p̄dictorũ. vt q̄
poterãt rõnabilr ₇ debeãt nescire modũ al
terũ se hñdi circa p̄dicta. Notet eadē ꝓpo
sitio. xvj. Addito illo qd statuũt leges ₇ cõ
suetudines laudabiles religionũ. de mo-
dis examinãdi aliq̄s si serui sũt ₇c. Et quõ
post annũ vel terminũ / dñs p̄t repetere ser
uũ etiã vbi visus est ꝓfessionē emisisse for
te vna fide q̄ ad fori exterioris iudiciũ. Et
p hec tria dicta videt esse sufficiēter rñsũ
ad p̄mũ dubiũ s̄m duplex iudiciũ. scz fori
Patet enĩ q̄ ex circũstãtijs / rñsio trahēda
est / tam apud deũ q̄ apud hoīes. Attēdat
p̄cipue si creditores q̄ mõ cõqueruñt / fuerũt
negligētes ab initio de ꝯdicēdo dicte cessi
oni vl' ꝓfessiõi vel si diligētes inuēti sunt.
Staret in casu q̄ ingressus fuisset licitus /
et ꝓfessio sequēs nulla esset. imo inualida
₇ cassanda. Exemplũ satis trahit ex p̄cedē
tibus vbi quis ꝓbabiliter crederet q̄ dñs
suus cuius est seruus. vel creditores oēs es
sent mortui. aut crederet ꝓbabilr q̄ place
ret eis / suus ingressus. licet falleret. vel vbi
aliqua tali ignorãtia ꝓbabili laboraret p
testificationē aliorũ aut aliunde. Qua ig-
norantia sic stante religionē ingredit. pat
istud in casu hoc. Examinet ergo Johes
miles cũ fratribus carth. super ignorantia

sua modo dicto. ¶ Si fratres carth. pote-
rant ₇ volebãt in oēm euentũ satisfacere p
Joh. milite / tũc manēt obligati nec est fa-
cta fraus creditoribus. ₇ ita ꝓfessio valet
Si autē nec poterãt nec volebãt satisfacere
nec cõsentiebant receptioni Joh. militis /
nisi sub cõditione implicita nec explicata
q̄ esset liber a debitis. tũc ꝓfessio nõ ligat
frēs quin militē possint ₇ poterint expelle
re. Sed miles manet obligatus ad vota re
ligionis q̄ñcunq ₇ quõcunq potuerit illa
cõplere. q2 fecit qd in se est de vouēdo. Ex
emplũ de seruo. qui post reductionē eius a
ꝓfessione emissa ad dñm suum / tenet si fi-
at liber / votum cõplere. imo etiã stante ser
uitute eius / tenet ad ea q̄ põt seruare devo
tis religionis. vt caste viuere ₇ alia facere p
q̄ nõ ledit vel tollit debitũ dño seruitium
Notet. xxiiij. ꝓpositio. Notet hic distin-
ctio q̄ votorũ aliqd est qd obseruatũ nun
q̄ vergit in deteriorē exitũ ₇ illud semp est
tenendũ. Aliud q̄ obseruatũ q̄ñq vergе-
ret in deteriorē exitum. ₇ p tunc nõ obser-
uandũ est. sed p alio tēpe non vergeret in
deteriorē exitũ sua obseruatio. ₇ tũc ligat.
Et s̄m hoc pz quõ votum serui obligat et
quõ nõ. Et ita de milite hec dubitatio ab
lata est a dictis meis alias circa materiam
hanc quantũ vidi p copiã. ¶ Si repiat p
sufficientem examinationē / q̄ frēs carthu.
receperũt ₇ detinuerũt dictum Johem mi
litem in fraudē creditorũ / ipsi ₇ eorũ mo-
nasterium censendi sunt obligati a satisfa
ciendum creditoribus quantũ pñt. Note
tur ꝓpositio. xvj. Et s̄m hoc facile est vide
re quõ dictus Joh. non põt edere carnes.
nec vxorē repetere ₇c. Notet modus dis-
pensatõis quã aduersarij p̄tendũt habu-
isse q̄liter in fine vult q̄ redeat obligatus
₇c. ¶ Stante casu nr̄o videt q̄ nulla spes
sit in Johe milite ad satisfaciendũ credi-
toribus / nisi p̄tendēdo ius successionis ad
cãm vxoris. Et cum successionē illam pos
sit eque petere cõuersando in monasterio
carth. p ꝓcuratores idoneos ₇ imploratio
nem auxilij superioris sicut extra / cõsulēdũ
sibi videt / q̄ maneat et viuat cõuersando
monastice in claustro suo p salute aīe sue
scandala religionis sue ₇ aliorũ. necnõ oc-
casiones peccatorũ contra vota sua / caute

declinando. alioquin videat ne amãs piculũ peat in illo. Utrũ vero ipse Joh. miles sit nũc habilis ad succedendũ vel vxor sua. qr nihil hic inquirit. nihil hic rñdeo. Notet. xxij. q̃posicio sup dacre.

Sequitur scedula s[redacted]

per eadem materia.

Uniuersis pñtes lr̃as inspecturis Johes de bellomõte rector vniuersitatis mgr̃oꝝ ꝛ scholariũ parisius studentiũ salutem in dño sempiternã. Notum facimus q̃ anno dñi. M. cccc. xxviij. die Maij. pñtata est nobis ex pte dñi cãcellarij eccie pisieñ. scedula quedã papirea cõtinens casum quendã/cũ rñsionibus ꝛ declaratõibus sup dicto casu/p eũdem dñm cancellariũ. ꝛ alios infra scptos sacre theologie dicte vniuersitatis pfessores/cũ subscriptõibus eorũdẽ p eoꝝ manus ꝓprias. Cuius quidem scedule ꝛ subscriptionũ tenor sequit in hec vba. ¶ Quidam olim miles secularis multis obligatus debitis post cessionẽ olim bonoꝝ suorũ quã fecit in pñtia dñi sui ac pricipis terre/ea resignãdo i manus fratris sui germani/ad opus ꝛ vsus creditoꝝ suoꝝ/ipsis lꝫ ignorãtib⁹. sic q̃ accepta a p̃fato fratre suo cautõe ꝓmissi/sub sigillo p̃fati principis ꝛ sui/q̃ de p̃fatis bonis soluere deberet ꝛ satisfacere/creditoribus eius videlꝫ militis quondã p̃fati. ipse ꝛ cõiunx eius abstracti otio vt asseruit vite desiderio pari [redacted] voto licẽtiãtes religionẽ petierũt. Hec in monasterio sanctimonialiũ vbi recepta ꝛ solenniter pfessa p nouẽ fere annos hactenus mãsit. Ipse qꝫ in mõasterio carth. vbi fm formã statutoꝝ ordinis carth. ꝛ i hec vba interrogatus. Si liber es. si absolutus. si absqꝫ incurabili morbo. si denicqꝫ de q̃relis satisfecisti? Rñdit ad singula singillatĩ q̃ sic. Sed adiũcto ad vltimã interrogatõꝫ. mõ satisfactõis vt p̃missum est supra. vicꝫ via cessionis p̃fate. Ad qd prior monaste[redacted] rñdit in hec verba. Scias q̃ si aliquid horũ de quibus interrogatus es celaueris poteris etiã post ꝓfessionem expelli. Post hec fm formã ordinis ꝛ statutoꝝ p̃fatoꝝ [redacted] nudus ꝛ paup susceptus/ ꝛ solẽniter pfessus ē/minime reclamãtibus creditoribus suis. quibus ꝓ tũc vel interim nõ fuerat satisfactũ. ꝛ hinc p septẽ fere annos in monasterio pseuerauit. Interea cõtingit fratrẽ p̃fati quondã militꝭ infortuniũ quodam incidere. vt vicꝫ ab hostibus suis caperet. vñ impotẽs videt factus ad exequẽdum qd ꝓmiserat de satisfactõne p fratre suo milite p̃fato. Post hec autẽ mortuus ẽ socer ipsius quondaꝫ militis/pr̃ vicꝫ olim vxoris sue. Unñ psuadẽtibus quibusdam cõsanguineis eius ac ꝓpinquis/occasione vt eis videbat aliq̃li iam habita tanq̃ iure ꝓpinquitatis ac legitime successionis ex pte vxoris sue quondã p̃fati/ monasteriũ suũ cõtra ꝓhibitionẽ Prioris sui/ad petẽdum bona quondaꝫ soceri sui defuncti vt inde solueret debita sua exiuit. ꝛ ad seculũ reuersus/habitũ suũ dimisit. carnes comedit. ꝛ vota ꝓfessiõis sue multiplr̃ violauit. Et notandũ q̃ in patria illa. s. in terra hollandie gelrie ꝛ brabantie religiosi tales succedũt pentibus vel mõasteria ꝓ eis. ¶ Sequit in scedula memorata. Presupposita veritate casus sicut p̃missum est. quẽ casũ sub alijs terminis quidã alias apud multos de vniuersitate parisieñ. variauerunt/ dum eoꝝ opiniones inquirerẽt. ꝓpter qd nõ est mirandũ si tunc vno mõ quidã rñderunt ꝛ nunc aliã dant rñsionẽ. qr eiectis interim allegatiõibus dicunt ea q̃ sequũt [redacted] q̃ vera reputamus doctores infra scripti ¶ Primo q̃ miles olim de q̃ fit sermo/inconsulte satis religionẽ ingressus/ ꝛ incau[redacted] receptus [redacted]. Et hoc p̃sertim. qr cessio bonoꝝ suoꝝ/fuit incauta neqꝫ sufficiẽs ꝓ liberatiõe sua a manu creditoꝝ suoꝝ. licet debuissent citius reclamasse. Scdo q̃ professio quã solenniter fecit/nõ obstãte q̃ inconsulte ingressus ꝛ incaute susceptus sit ligat eũ de iure tam positiuo q̃ diuino ad vota religionis. ¶ Tercio q̃ neuter cõiugum p̃fatorum/põt alterũ post diuortiuꝫ ex mutuo cõsensu ꝛ approbatõe ordinarij celebratũ. ac post pfessionẽ desup solẽniter factã/repetere. Quarto q̃ sicut neuter põt alterũ repetere post diuortiũ ac ꝓfessionẽ sic nec bona q̃ alteri eoꝝ siue monasterio ex pte psone interim acquisita sunt seu acquiri cõtigerit in futurũ/debent a'teri seu monasterio eius/tã alteri' piugis cohe

fredi deseruire. ¶ Quinto ꝙ prefatus olim miles/nimis incōsulte ⁊ inordinate ⁊ illicite sic a monasterio suo recessit peiusqꝫ ac periculosius reiecto habitu suo/fortius remanet. ⁊ ꝙ de necessitate salutis oī tergiuersatione postposita. ꝙ̃ tocius reuerti tenet ad monasteriū: ⁊ sumpto habitu sub disciplina quā ꝓfessus ē degere regulari. Attento ꝑcipue ꝙ manēdo ex monasteriū nō ē idē miles habilior ad soluēdū. imo minꝰ ꝙ̃ intra manēdo. ¶ Sexto ⁊ vltio ꝙ attētis ꝑmissis/ꝓfessio olim militis ꝑfati quā fecit in religione/nō obuiat directe ⁊ de ꝑ se obligatōi priori/q̄ añ creditoribus extitit obligatꝰ. ⁊ ꝑ ꝯn̄s manet eis obligatꝰ vt ante. Sic ꝙ si ipse tpe receptōis sue ad ordinē/aliqd secū apportauerit. aut interim aut i futurū/monasteriū ꝑfatū de bonis eiꝰ ꝑcepit ꝓ tāto saltē/sp tenebit satisfacē creditoribus monachi sui. donec plenarie eis fuerit satisfactū. ¶ Sequit in scedula. Sic sentio ego Johēs de gerson cācel. pisien. indignus in cuiꝰ testimoniū me subscripsi i pn̄ti scedula ꝓpria manu. Attētis etiā additioībꝰ circa ꝑdicta. q̄s eadē manu mea scripsi anno dni. M.cccc.xij. Maij. ¶ Ego Petrꝰ de dyerreio mgr̄ in theologia. ꝯformit ad dn̄m Cancell. in hac mā sentio. in cuiꝰ testimoniū hic me subscripsi. ¶ Ego Jordanus morini mgr̄ in theologia ꝯformit ad dn̄m cancel. in hac materia sentio. in cuius rei testimoniū me hic subscripsi. ¶ Ego iohēs Bachon mgr̄ in theologia/ꝯformiter ad dn̄m cancellariū in hac materia sentio/in cuiꝰ rei testimoniuꝫ me hic subscripsi. ¶ Mihi fratri Guilberno de hanulla sacre theologie imerito ꝓfessori videt ꝙ dictꝰ miles vere sit ꝓfessus. nec pt vxorē repetere. quinimo cogēdus redire ad mōasteriū. ⁊ ibidē viuere sub disciplina regulari. In cuiꝰ signū hic me manu ꝓpria scripsi. ¶ Ego mgr̄ Guilhelmꝰ de xanctis sacre pagine ꝓfessor fateor ꝑ pn̄tes ꝙ dictꝰ miles de q̄ casus supra ponit. vere ⁊ realit est ꝓfessus. ⁊ obligat ad obseruantiā regularē sui ordinis. ⁊ censendus ē religiosus. nec pt ampliꝰ repetere vxoreꝫ licite. si q̄ tn̄ debita añ ingressum religionis dictꝰ miles l' eꝰ vxor ꝯtraxerit. dico ꝙ si sit possibilitas soluendi/ipsa vel ipse tenent manualr laborādo in monasterio. vl' ex hereditate paterna q̄ alicui eoꝝ possit succedere ꝑ mortē alicꝰ parentū soluere ꝑdictoꝝ. ¶ Sup hac materia plã possint allegari sed dimitto cā breuitatis. In cuiꝰ rei testimoniū hāc determinationē ꝓpria manu scripsi. ¶ Ego petrus baardi doctor in theologia cōformit ad dn̄m Cancellariū ⁊ ad alios mgr̄os in theologia q̄ in hac materia deliberauerūt idē oīno ego sentio. ¶ Ego frat Stephanus sacre theologie ꝓfessor ac minister scti maturini pisien. ordinis sctē trinitatis ⁊ redemptōis captiuoꝝ. ꝯformiter cū opinione mgr̄i Johis de Gersonno cācellarij ecclesie pisien. delibero. In cuiꝰ rei testimoniū signū meū manuale hic apposui. Anno dn̄i. M.cccc.x. ¶ Ego Petrus de nogēto mgr̄ in theologia/sentio debitū ⁊ salubre vt miles olim ꝓfessus/redeat ad religionē sub obseruātia regulari manens nihilominꝰ creditoribus vt ꝑmittit vel ꝯnētus ꝓ eo. hec ꝓpria manu. ¶ Ego Petrꝰ de Arrech mgr̄ in theologia cōformit ad dn̄m cancel. ꝑfatū in hac materia sentio. stante veritate casus eo mō q̄ positus ē in folio ꝑcedēti. vna cū qbusdā circūstantijs mihi ꝑ fidedignos ostensꝰ exꝑssis. vtpote ꝙ cessio bonoꝝ. ingressus religiōis amborū ꝯiugū ⁊ diuturna eoꝝ māsio in ꝑfatis religionibꝰ/nō latebāt creditores sꝫ eis nota erāt hec oīa. neqꝫ ꝓ tunc reclamabāt. ꝙ qꝫ etiā bona dictoꝝ ꝯiugū si fuissent debite collecta ꝯseruata ⁊ distributa. videbant sufficere ad satisfaciendū creditoribꝰ infra satis ꝯpetentes terminos. ¶ Mihi dn̄ico parui sacre theologie indigno ꝓfessori/videt/salua oī correctōe ac dicti olim militis reuerētia. ꝙ ipsi militi nūc asserēti. se ficte intrasse religionē ad finē talē vel talē/nō ē credendū. nec ipse licite illā religionem sic egredi potuit sicut de facto egressus ē. ⁊ vltra ꝙ nec etiā vxorē ⁊ bona successionis supius tacte pt licite repetere seu retinere noīe ꝓprio. scriptū manu ꝓpria. ¶ Ego Matheus Roedor sacre theologie ꝓfessor indignus/supposita veritate casus ꝑmissi et circūstanciarū eiusdē in forma q̄ ponunt/sentio ꝯformit ad deliberatōꝫ dn̄i cancel. supra positā. In cuiꝰ rei testimoniū hanc deliberatōꝫ meā ꝓpria manu scripsi ⁊ noīe

meo signavi. ¶ In quorum testimonium nos Johes/rector universitatis prefate pñtes lras sigilli Rectorie dicte universitatis appensione/duximus muniendas. Anno et die, quibus supra.

Finit.

Incipit tractatus eiusdem mgři Johis de Gerson. de temperantia in cibis/potu/ et vestibus platorum.

Iam in una priori lectõe absolui/ sicut potui: dubitationem nõ mediocrem/sup abstinẽtia ppetua a carnibus. an licita sit apud solitarios religiosos/imitatores Johannis baptiste in heremo. Vellẽ nũc sub cõpendio maiori/silr elucidare ɋlis tpantia in cibis et potibus /in vestitu et ceteris/ aut necessaria sit aut ɔgrua pdicatorib9 et platis/ quorum ẽ officiũ/instar iohis/pire añ faciẽ dñi et parare vias ei9 ad dandã sciam salutis plebi ei9. ¶ Ad hãc dubitatoẽ subveniẽs ɔclusione videor. Expediẽtius ẽ et efficatius pdicatorẽ et platũ/declinare ad austeritatẽ vite et ptatẽ in vestib9 in cibis et potib9 et paucitate servitoꝝ et silib9, ɋ hoĩbus secularib9 talib9 cõformari. Et in pmis si attẽdim9 vitã xpi ɋ nr̃a ẽ instructio/si pterea aploꝝ et alioꝝ sanctoꝝ exẽpla recogitam9/ pspicuũ eẽ debebit apud xpianũ id qđ dicimus. fateor inqt discretissim9 Aug. fateor de pciosa veste erubesco. nõ eñ decet hãc pfessionẽ nõ hãc monitionez. nõ decet hec mẽbra. nõ decet hos canos. ¶ Et arguo sic inductive. Pompã i vestib9/i fercul/i svitorib9/aut ɋrũt ecclĩastici ad placẽdũ deo. vl ut pficiãt primo. vel ad ecclie honestatẽ et sanctẽ. Quidã eñ ad aliquã barũ rõnum confugiunt.

Non primũ ut placeãt deo. quia verũ ẽ illud Hiero. nõ tenera vestis/sz mũdicis mẽtis/ornatus decet clericoꝝ. Constat insup plus placere deo opa pietatis in qbus pñe expedi ea ɋ talis pompa reqrit. Si qris igit̃ plus deo placere opa deo magis placẽtia facito. alioquin apud [redacted] mentit̃ iniqtas sibi. ɋ iam nõ soli deo magis p talia placere contendis. sed vel tibi vel mundo.

Non quærũt ecclesiastici ɋ talia ppficere primis et subditis/videãt obsecro ne turpiter fallãt: et tota (ut aiunt) via errent. Plus [redacted] scãdalisat pompa clericoꝝ ipsos laicos. tam principes ɋ alios ɋ edificet. Plus ad indignatione et murmur et invidiã eos cõcitat ɋ ad amorẽ. et plus augẽt i eis avariciã et supbiã ɋ extinguãt. Debet aũt esse officium clericoꝝ/monere subditos vbis et exẽplis ad virtutũ exercitia humilitatẽ frugalitatẽ et sobrietatẽ. Porro nõ habet opus ista pallegatõibus scripturarũ ut doceamus põpam esse in scandalũ laicoꝝ. Interroget experientia et magna voce clamabit. Ita est: nihil verius est. Nam vñ fuit tanta principũ et seculariũ devotio apud antiqs ecclesiasticos paupes et pannosos? Vñ tantus honor. tanta reverẽtia. tantus cultus? nisi ɋz qz põpas tales nihili pẽdebãt. Jdcirco tanqz apud bonos et fideles dispensatores/ copiosissime eis ministrabant divitie. quã postɋ insolescere et eis abuti ceperũt/in cõtrariũ versa est prior largitio dico in direptionẽ et cõtemptũ. Audivi his auribus unũ ex principibus nr̃i tpis pcellentẽ. cotã ɋ dum fieret sermo de refrenatõe et moderatõe pomparũ statuũ in regno francie nimis exuberantiũ et aliarũ expensarũ ppter. ɋ nisi puisum fuit fraudes rapine et iniusticie et odia et seditõnes saltẽ occulte fiũt ppter ɋ ola teste sapiẽte regnũ de gente in gẽtem transfert. Rñdit indignabũdus princeps ille. incipiant ecclĩastica apud qs tota pompa est. tota supbia et in vestibus et in prandijs et in oĩbus et de singularib9 facta est tũc narratio. ubi ɋ ad honorẽ suũ ecclesiastici videãt agere/illa in magnã coꝝ et sue ecclie ɔtumeliã et pbrũ ɔmemorata sunt. prãdia loqr et cetera p digalitatis facinora. ¶ Si vo dicãt ecclĩastici/ ɋ talia non agãt ad supbiã suã vel excellentiã. sz ut ɔformẽt illis apud qs vivũt, et ut erubescentia videã nisi honorabilr sint int̃ primos et alios imo ɋ amplius ẽ ut scãdalisẽt eos tanɋ ipsi sint avari vel hypocrite ficti nisi sm tpa tpalit̃ se habeãt et morib9 alioꝝ ɔformes sint. Videãt obsecro sic dicẽtes. p primũ ne ɔriẽt huic pcepto. Nolite ɔformari huic seclo. Ne ptea ipi ɋz interest eiq

res aliorū corrigere in siles aut peiores ru-
ant. dū eos nō emēdare sed imitari volūt
Ita ne vicȝ si oēs supbi facti sūt auari dis-
soluti ꝓdigi ⁊ reprobi / ipsi ecclesiastici ne
dissilitudine sua eos offendāt paria vicia
sectabunt. Absit. imitāda potius est hūili
tas xpi nō exhorrenda nec erubescēda vili-
tas q̄ ꝓpter eum in suipsius deiectionē su-
stinet. ¶ Ceterū cum addūt sibi p̄cauere
ne de auaricia ⁊ hypocrisi notent si fuerit
in talib⁹ pompis priores ceteris. Esset hec
euasio colorata / si nō esset modus rōnabi
lis ⁊ pius ⁊ iustior. p quē hanc ab hoīm cor
dibus estimationē abolerent. Fateor em̄ ⁊
sic est oportere viros ecclesiasticos tollere
quantū cōmode pñt / oēm ab eis auaricie
et hypocrisis suspitionē si ꝓdesse subdit̄
voluerint. Verū quippe est illud Aug⁹. ꝙ
bonā consciam deo. ꝓximis vō famā bo-
nam debēt / ⁊ in hoc cōdolendus est qui fa
mam suā negligit. Qd siquis ex p̄latis si-
bi parce viuat / pompas oēs abijciēs vel ab
horrens. thesauriset nihilominus ⁊ extor-
queat vñcunqȝ pecunias. reddit se non ne
gabo ꝯtemnendū longe amplius / ꝙ si nō
dicā liberaliter sed ꝓdige ⁊ pompatice vir
tute polleat. nisi ꝙ tpantiā istā exteriorem
moderatiorē ondit iudicabit̄ rōnabiliter
fermētatus fermēto phariseorū qd̄ est hy-
pocrisis. Dicet̄ nempe istā pompā extrin-
secus negligere. nō ad humilitatē sed tena
citatē nō ad virtutē sed ad celandū q̄licun
qȝ mō vite sue turpitudinē vl̄ denīqȝ sic vt
lucrosius atqȝ liberius subditos seducat.
seductosqȝ licētius spoliet laceret ⁊ perdat.
¶ Quid igit̄ acturus ē p̄latus ne subdito
rum moribus pateat tanꝙ auarus seu te-
nax sordidus aut fict⁹ / si nō laute vel vsita
alioꝝ ꝓdigalitate vixerit. si nō eccl̄iasti
ca bona in vsus ꝓphanos dissipauerit in
vestib⁹ ⁊ prādijs. in familiarib⁹ ociosis et
discolis. qd inquā actur⁹ est? Rñdeo sub
vna veritate satis notāda. Vir eccl̄iasticus
p̄sertim curat⁹ vel p̄lat⁹ / nō solū p̄t licite da
re in publico elemosynas suas ⁊ añ se tuba
canē hoc est se manifestare cū facit elemosy
nam. Sed etiā ad hoc agendū obligat̄ ꝓ
loco ⁊ tpe / tanꝙ in exemplū posit⁹ alioꝝ ⁊
velut lucerna ardēs sup candelabrū vt oī-
bus luceat q̄ sūt in domo eccl̄ie sue. Si au

egerit hoc / tollet oēm suspitionem tenacis
auaricie qñ mōstrabit opibus / ꝙ sibi par-
cus ē / vt alijs fructuosi⁹ largiat̄. ⁊ bona ec
clesie recipit nō vt rapax ꝯsumptor sed vt
pius distributor. Cognoui vnū q̄ plerūqȝ
distribuebat aliq̄ in publico sub hac inte-
tione. q̄ non dedisset in occulto. nec errare
putādus est. Sed errāt plane qui p̄latos
quosdā laudare se credūt / cū dicūt eos ni-
hil dare in oculis hoīm ad euitationē va-
ne laudis. Naȝ ad dandū publice p̄ceptū
hñt qd̄ alijs est cōsiliū. ¶ Dicet statim ali
q̄s sniam hāc ꝯdicere verbis xpi q̄bus nos
instruit dicēs. Cum facis elemosynas / ne-
sciat dextera tua quid faciat sinistra tua. ⁊
iterū. Noli tuba canere sȝ da in abscōdito
et pr̄ tuus q̄ videt ī abscōdito reddet tibi
Ita est. sic iubet xpus. iubet nihilomin⁹ vt
luceāt opa nr̄a bona. vt glificēt patrē nr̄m
q̄ in celis ē. Et fortassis inuicē aduersarij
putarent̄ hec duo mādata / si nō ex locutio
nis circūstātijs pateret ꝯcordia. Vult q̄p-
pe xp̄s vt opa nr̄a fiant ⁊ in abscōdito q̄ ad
intentionē nō captāde laudis ꝓprie. ⁊ i pu
blico ꝓpter augmentationē in ꝓximis di-
uine glorie. sicut dicit Greg. ꝙ sic opus si
at in publico q̄tinus intētio maneat in oc
culto. ¶ Scio ⁊ bñ scio / ꝙ istud plurimuȝ
habet difficultatis apud nō exercitatos in
virtutibus. q̄ nondū didicerūt hūiliter sa-
pere ⁊ humane gloriuncule fauores despi-
cere. ꝓpterea apud eos q̄ nō hñt ex officio
ꝓdesse ceteris plerūqȝ tutius ē atqȝ ꝯsulti⁹
occultare bona sua ab oculis hoīm. q̄tin⁹
eandē tegere possint ⁊ ꝯseruare a surrepti
one ⁊ flatu inanis glorie apud deū. incre-
dibili siquidē facilitate exufflat ventus su
pbie / elemosyne fructū a manu dantis eaȝ
in ꝯspectu alioꝝ nisi fuerit man⁹ hec p hūi
litatē prius solide clausa ꝯ talē supbie ventū.
¶ Propterea videte q̄so in q̄ntis se pple
xitatibus inuoluūt. ⁊ quō ponūt in rhete
pedes suos p̄lati p̄cipue q̄ alioꝝ gerendoꝝ
suscipiūt prius ꝙ solidati sint in v̄tutibus
maxie in humilitate / qm̄ obligat eos susce
ptū officiuȝ / ventilare ⁊ exponere opa sua
bona ad aurā publicā. sicut elemosynas. p̄
dicatiōes. ⁊ cetera pietatis officia. Sunt eī
in loco ꝯstituti nō acquirēde pfectōis sed
exercēde. Idō iussione aplica ꝓhibet̄ neo

phitus ordinari/ne in supbiam elatior fiat.
Tu̅ tales plati inexercitati/si agere ista te̅=
ptauerint vix aut nu̅q̅ euadu̅t p̄cipiciu̅.
fouea̅.s.elatōis et tumescētis supbie. Diffi=
cile q̄de̅ est illud bn̄ age̅ qd nō an̄ didiceris.
Et si hoc in omni arte veru̅ est/maxie tn̄ in
arte artiu̅ q̄ est bn̄ viuēdi ad regime̅ aiarum.
Ad hº ppositu̅ exponit Grego.de q̄busda̅
platis illud de Job p̄allegatu̅.posuit in
nerue pedes suos et in maculis suis ambu=
lat. Ex p̄dictis concludam' nō oportere viros
ecclīasticos assumere bona ecclesie in p̄o=
paticis vsibus/ad euitanda̅ nota̅ auaricie
Sunt quippe modi alij p q̄s melior et san=
ctior fama q̄ri p̄t. ¶ Porro si vir ecclīasti=
cus in reliq̄s bn̄ vixerit pudice iuste et pie.
nullo mō generabit suspitione̅ de simula=
tiōe sanctitatis: sibi parce viuēdo augebit po
ci' fama sua. et erit odor bon' bonis. ¶ Ce=
teru̅ apud q̄sda̅ malignantiu̅ et olim q̄ tu̅=
cunq̄ scte̅ facta calu̅niantiu̅ linguisq̄ ma=
ledicis sp loquentiu̅ iniqua/nullus p̄fice=
re p̄t q̄n gloria̅ sequat̄ inuidia et inuidia̅ ma=
la detractio. Sz taliu̅ contemnēdus ipse con=
temptus nec extimescēdu̅ scā̅dalu̅. qm̄ ceci su̅t
et duces cecoru̅ verba xp̄i su̅t ad aplos.

Detractemus tercia̅ rōne̅ quā
aliq̄ pōpas suas excusare volētes/
confingu̅t. Agim' inquiunt talia. nō
qd in corde nr̄o sit supbia. nō ad extollen=
tia̅ oculoru̅. sz vtimur his tanq̄ nō vtentes
vt eccl̄ia p hoc cu̅ seruitorib' suis honoret̄ et
honora magis et magis reuereat̄. et sit eius
efficatior auctas. ¶ Veru̅ attendāt sic di=
cētes p̄mo q̄ honor dari dz in testimoniu̅
v̄tutis. nō p̄pter exteriores diuitias vl' or=
natu̅. Inducu̅t q̄ cām erroris ad pp̄lm. q̄
p̄pter pōpas mouēt eos ad honoranda̅ ec=
clesia̅ cu̅ seruitorib' suis. qm̄ p̄pter v̄tutē et
bonoru̅ futuroru̅ adeptionē poti' debēt ve=
nerari. Alioq̄n xp̄s et eiusdē apl̄i nō suffici=
enter ornassent ecclesia̅ et honorassent. qm̄
talia in se cōtēpserūt et aliis spernēda suase=
ru̅t. Vn̄ et Jacobus inculpat eos q̄ hono=
rando diuites in aureo annulo et veste ful=
gida/spretis paupib' psonas accipiu̅t. Et
Bern̄. ad Eugeniu̅ li. de consideratōe. Tu
pastor p̄cedis deaurat' ta̅ multa circu̅dat'
varietate. oues q̄d capiu̅t? Si auderē dicē
demonu̅ mag' q̄ ouiu̅ pascua hec. Sic fa=
ciebat Petrus. sic Paulus suadebat. Ite̅
Petrus nescit̄ aliq̄n p̄cessisse vel gemmis
ornat' vel sericis. nec tectus auro. vel vect'
eq̄ albo. nec stipat' milite. nec circu̅sept' mi=
nistris. absq̄ hoc tn̄ credidit satis posse iple=
re salutare mandatum: pasce oues meas.
¶ Rursus si viri eccl̄iastici talib' vtunt̄ p
solo honore ecclesiastici stat'. q̄ rōne dimit=
tunt ipsi tam magna̅ pte̅ sacerdotu̅ curato=
ru̅/in statu ta̅ inculto q̄ infimo et plebeio.
imo q̄ temeritate ipsos spoliāt et denudāt.
¶ Amplius dictu̅ ē q̄ apud seculares prin=
cipes et alios plus irridet̄ ista pompa/q̄ in
honore vero teneat̄. imo et paupes minus
audēt ad tales accedere p petēdo consilio
aut confessione faciēda et sic de silibus. q̄ et vi=
dentes eos in ocio splēdide cōuersari/seip=
sos aūt egenos et pannosos laboribus ingē=
tibus atteri: remurmurant inuidēt et detra=
hunt. q̄s si viderent in humilitate se ge=
rentes. amarēt. et eoru̅ aspectu/animequio=
res fierent tolerare pauperiem sortis sue.
¶ Preterea sustentatio pomparu̅ fieri ne=
quit absq̄ multis expensis. q̄ trahunt sepe
ad questus mercennarios et rapinas iniu=
stas. ad fraudes et citras graues ad q̄relas
insup mordacissimas subditoru̅. p̄pter in=
famē vita̅ seruitoru̅ turpissimoru̅. q̄s ociu̅
multa mala docuit. et nefanda scelera ppe=
trare compellit. Scitis v̄o q̄ in dn̄os redun=
dant excessus et iprobitates seruitoru̅. ¶ Ce=
teru̅ sic q̄ tangit picē inq̄nabit̄ ab ea sapiē=
tis imo experiencie testimonio. et q̄ fouet in si=
nu suo ignē et colubru̅/ardet et mordet̄. sic
difficile apud multos pene impossibile. vt
inter supbos tales cultus et honores forin=
secos conuersent̄ et nō inde supbiant. Nam
qui cōicauerit supbo/induet supbia̅. ¶ Sz
esto q̄ ipsi sint tanta stabiliti humilitatis
radice/ quales p̄fecto nondu̅ sunt: cur de
ipsa humilitate xp̄i erubescu̅t in publico?
cur supbiam ostendunt in ope qua̅ non hn̄t
in corde? cur suis exemplis irritāt et scanda=
lisant corda principu̅ et seculariu̅ ad pmu=
tandum tales pompas et prodigalitates
quas ab eis totis viribus effugare deberēt.
¶ Nullu̅ rursus regnu̅ ē ta̅ opulētu̅ qd si
p luxuriosam p̄digalitatē et nutricē ei' ra=
pacē auaricia̅/celeri labefactōne dissoluat̄.
quēadmodu̅ tradu̅t Valerius et Tullius

et si silerent tñ maximorũ regnorũ ꝑditio
in exemplũ huius est veritatis. Abyssus
itaqꝫ expẽsarũ/abyssum inuocat diuitiarũ
q̊ fit. vt eueniat illud pueris decantatũ. q̇
sua cõsumũt/cum deest aliena sequuntur.
hinc fraudes. hinc doli. hinc iniusticie va
rie. ꝓpter qḋ de gente in gentẽ transfert̃ ait
sapiẽs ¶ Quãta deinceps mala ꝓueniãt ex
comesatiõibus ecclesiasticorũ crebris atqꝫ
supfluis quis enarret? vnũ prandiũ ꝓ re-
plendo ad grauedinẽ ⁊ nauseã/tres vel q̈-
tuor ventres. sepe centũ paupes reficere suf
ficeret. celerius tñ consumimus ⁊ ꝑdimus
vnũ francũ in tali crapula q̈ damus vnũ
denariũ ꝓ elemosynis. Ibi detractiões. ibi
ebrietates. ibi tp̄is damnosissima ꝑditio.
ibi cõtra bonorũ vitã ⁊ oẽm honestatem.
imo sepe cõtra catholicã veritatẽ sub iocũ-
di typo/infames sn̄ie frequẽtant̃. ¶ Tur-
piter ista fierent apud seculares. turpius
apud ecclesiasticos oẽs sed turpissime apḋ
ꝑlatos ⁊ theologos. Non nunq̈ inueniũt̃
adeo. vt iam de se ꝓuerbia quedã apud
vulgus generauerũt sue ebrietatis vel cra
pule. Nam ⁊ cibi aliqui ⁊ vina ꝑcellentia
tanq̈ ab inuẽtoribus aut cultoribus deno
minant̃ sicut dĩ. Torte iacobitarũ ⁊ vinũ
theologorꝫ ⁊c̃. Adde ꝙ plerũqꝫ inuitãtes
alios ad cõuiuia/grauibus expensis ⁊ soli
citudinibus. inuitati võ magnis dispẽdijs
et fatigijs fatigant̃. Ita refert Sen̄. dicens
serenũ de tranquillitate cum dicebat. non
ad cenã se iturũ ad eum qui ꝓ hoc sibi ni-
hil debiturus esset. ¶ Postremo qḋ sũt
viri ecclesiastici nisi quidã elemosynarij
bonorũ ecclesiasticorũ ⁊ ipsorũ nõ quidẽ
dñi sed dispẽsatores. In quibus hoc solũ
ꝓ se ⁊ suis habent q̇ contentari eos mãdat
apl̄s. alimẽta .s. ⁊ quibus tegant̃. Diffinit
vltra Bern̄. ꝙ quicquid vltra retinet̃/ra-
pina est imo sacrilegiũ. Dura võ sentẽtia
cõtra ecclesiasticos ⁊ eos qui thesaurisant.
et qui in luxurijs varijs ⁊ impudicitijs cõ
uersant̃ nihil dãtes paupibus. ¶ Quo cir
ca incidit nõ mediocris qõ. si ecclesiastic⁹
dispẽsans imo dissipãs in vsus ꝑdigos et
iniustos bona eccl̄ie sue teneat̃ ad restitutĩ
onẽ. ꝑsertim cũ dictũ sit a tãte Bern̄. cui
Hiero. ꝯsentit. ꝙ quicqḋ eccl̄iastici vltra
parcũ vestitũ ⁊ victũ retinẽt/sacrilegiũ est.

Si sacrilegiũ est/vtiqꝫ indicat̃ peius furto
furtũ võ restituẽdũ. nullus est q̇ ambigat
Silẽm qõnem formãt alij de eccl̄iasticis/
nõ deseruiẽtibus suis bñficijs/in horarꝫ ꝑ-
solutiõe ⁊ aliorꝫ obsequiorũ impletiõe ꝓpter
qḋ datũ est bñficiũ. Nonne ea inquiunt re
stituere debent q̇ tunc ꝑceperint? Et forte
ad pmũ nõ pt̄ dari simplex ⁊ absoluta rñ-
sio. Sunt itaqꝫ aliq̇ bona ꝯmissa fidelitati
eccl̄iasticorꝫ. ordinata tñ ⁊ limitata vel a iu-
re vel a fundatorib⁹/ad certos vsus pios.
vt ꝙ ep̄s vni det hospitali tales redditus vl
numerũ aliquẽ egenorꝫ sustẽtare. q̇ casu nõ
est dubiũ/qn̄ omissio culpabilis istorꝫ ad
restitutionẽ obliget q̇ ad deum ⁊ sepe q̇ ad
forũ extrinsecũ. Et in hoc est silẽ de elemo-
synario. q̇ vltra stipẽdia recipit cẽtũ libras
ꝓ distribuẽdo paupib⁹ si ꝓdige alit̃ expo-
nat. peccat ⁊ restituere tenet̃. Si aũt bona
talia sint data generalr̃ et indistincte ali-
cui eccl̄iastico/tã ꝓ sustẽtatiõe sua/q̈ ꝓ ex-
ercitio pietatis. tunc pt̄ hmõi eccl̄iasticus
mediocrit̃ vti illis bonis ꝯm decentiã sui
status etiã vbi nihil residui supesset. Qua
liter võ estimabit̃ hmõi decẽtia status/nõ
põt sub vniuersali regula diffiniri. sed esti-
mabit̃ in certa latitudine. ꝓut sapiẽs iudi
cabit. Et qm̄ nimis afficimur ad nosipos
et ad extollentiã oculorꝫ nr̃orꝫ/tutius ẽ atqꝫ
salubrius cuilibet eccl̄iastico/declinare ad
frugalitatẽ ⁊ parcitatẽ status sui. vt aliqḋ
relinquat̃ paupibus. Tutius insup ẽ pau-
ca sibi q̇rere q̇ vicꝫ satis sibi esse debeãt: q̈
in multis bñficiorum administratiõibus
velle abundare. qm̄ ꝓculdubio apud bñ
estimãtes/illa nõ sunt nisi onera ⁊ aĩe pi-
cula. vbi locum habet illa regula. Cui pl⁹
cõmittit̃ ab eodẽ plus exigit̃. Vñ siquis
habeat bñficium/q̇ rõnabiliter debeat cõ-
tentari ꝯm vtilitatẽ quã offert aut offerre
põt ecclesie. ⁊ vltra hoc bñficiũ aliud assu-
mit ipse cum hoc peccat ꝙ ꝑ ambitionẽ ac
cumulat sibi nouũ onus ministratõnis. q̇
nũq̈ aut vix fit sine piculo infidelitatis ali
cuius. Nam nũc querit̃ inter dispensato-
res vt fidelis qs inueniat̃. Qḋ si ꝓdige di
spergat bona hmõi/in alios vsus aut aua-
re retineat/ipse vltra scãdalũ qḋ alijs dat ꝑ
fecto peccat grauit̃. ⁊ nõ min⁹ sepe q̈ sacri-
legus. Sed ꝙ ad restitutionẽ teneat̃/non

[?]dere diffinire/ ꝛ hoc ꝓpter illā obligatio
nem vagā ꝛ incertā / tam in bonis q̄ in ꝑ
sonis. ¶ Silr nō estimo certū esse q̄ ad se
cundā q̄onē ꝙ ecclesiastici nō facientes ser
uitiū ꝓpter qḋ daꝛ bn̄ficium/ ꝛ si grauiter
peccēt/ ad restitutionē sūt astricti. Scio [?]
ꝙ tutius esset apud tales/ vt de cetero vl' re
nunciarēt pluralitati bn̄ficiorū suorū/ vel
parcius viuerēt solito. q̄tinus in aliq̄ prio
res infidelis dispēsatōnis offensas/ delere
valerēt. Ita locū hic h₃ illud Aug. ꝯsiliū
Tene certū/ dimitte incertū. ¶ Ita deniq₃
cōcludamus tum ex ꝑoribus causis. tum
nōiatim ex hac radice/ illā quam ab initio
posuimus ꝯclusionē. expedientius. s. esse p̄
latum declinare ad parcitatē ꝛ austeritatē
vite in cibis ꝛ in potibus ꝛc̄. et nō erubescē
paupertatē xp̄i. q̄ laxare in his frena ꝛ hoīb⁹
secularib⁹ ꝯformari. Tm̄modo bn̄ viuat.
In alijs affirmo ꝙ paupertas ꝛ vilitas/ eu₃
magis exornabit ꝛ honorabit/ q̄ alios sua
ꝓdigalitas atq₃ supbia.

Finit.

Incipit sermo eiusdē

de vita clericorū habitus tpe quadrage
simali ad clerum.

P Enitemini ꝛ credite euāgelio
Marci. j. Euangeliū hodier
nū cui credi oportet/ sub tali fine
cōcludit xp̄s vt diceret. Qui se
humiliabit exaltabiꝛ. Quid aūt aliud est
pn̄ia q̄ humilitas vera sub deo. placatio
nem eius postulans cū venia delictorum.
Penitemini ergo. hoc ē humiliamini sub
deo offenso. ꝛ ab eodē placato exaltabimi
ni. Ita em̄ credere euāgelio equū est. qm̄
qui se humiliat exaltabiꝛ. Qui se humili
at in curia pn̄ie. exaltabit eum curia mise
ricordie. qm̄ superexaltat misc̄dia iudicium
Damnati quidē sumus nos peccatores co
ram iusticia. ad misc̄diam appellare fas ha
bemus q̄diu viuimus. tamdiu em̄ sedem
tenet eadē misc̄dia. Nō si aduersarius ꝛ ac
cusator nr̄ dyabolus quōlibet obniti volu
erit. habemus te patronam clementissimā
te aduocatam sapientissimā. te auxiliatri
cem potentissimam virginem matrem. q̄
ab omni ecclesia regina misc̄die ꝛ aduoca
ta nostra cōclamaris. Si igiꝛ regina mise
ricordie es sicut es. tuum est tam misc̄die
tueri. ꝛ curie sue iura illibata seruare. Est
autem ius curie huius. vt qui venit ad eā
nō eijciaꝛ foras. sed ab accusatōne sua sub
leueꝛ absolueꝛq₃. ¶ Ecce patres ꝛ fratres
quāta nobis fiducia est de salute ꝛ exalta
tione nostra si ꝑ pn̄ie appellationē ad mi
sericordie forum/ cām nostre prauitatis iā
a iusticie rite damnatam deducimus. De
ducimus autē si nosmetipsos accusamus
iudicamus ꝛ damnamus. Si nosmetipsos
iudicaremus inquit apl's nō vtiq₃ iudica
remur. Si iudicaremus penitendo / nō iu
dicaremur penā patiēdo. Nolumus cer
te damnari. ecce vnicum post peccata par₃
effugium. Confugiamus ad curiā miseri
cordie. ad illam pn̄ia nos deducet vbi pro
aduocata ꝛ patrona sororē nostram habe
mus ꝛ matrē iudicis nr̄i. qui spernere nos
nō poterit. qm̄ ipse caro nr̄a ꝛ frater ē. Hāc
matrē adeamus ꝓ impetratione misc̄die.
Et vt de pn̄ie humilitate ꝓ nostra exalta
tione viuaci fructuosoq₃ sermone loq̄mur
supplicemus ꝛ dicamus illud angelicum.
Aue gratia plena dn̄s tecum. ¶ Penite
mini ꝛ credite euangelio. Nōiatim huic
euāgelio. Qui se humiliat exaltabiꝛ. Qui
se humiliat ꝑ pn̄iam exaltabiꝛ ꝑ gratiam ꝛ
gloriam. ¶ Viri patres ꝛ fratres. Et si so
lum dn̄i nr̄i iesu xp̄i imperiū/ subditis su
is oībus (et quidē oīa sibi subiecta sunt iu
re creatōis. reparationis ꝛ cōseruatōnis) sa
tis esse debeat ad obediendū sibi / vt agāt
dignos pn̄ie fructus. penitemini ait: nihil
ominus appropriate ad ꝑsonas nr̄as q̄ ec
clesiastice dicimur. ꝛ q̄s sermōis nr̄i tenu
itas cōmonere nūc accepit assumi posse: vt
deo ꝑsuasionē nostrā ad penitendū ex tri
bus/ more oratorio. A statu ꝑsone. a loco. a
tp̄e. Ita em̄ agere Cicero. ita Arist. ꝛ ora
tores ceteri docuerunt. Scd̄m que tria/ tri
ꝑtitam sup penitēdi necessitate orōnē con
texemus. ¶ Prima quidē argumēta
tio a statu ꝑsone sumeꝛ. Tales nos es
se cōsidero viri pr̄es ꝛ fratres. tales ꝛ in ta
li nos esse gradu statuq₃ cōspicio/ q̄s opor
tet pn̄iam agere. nō ꝓ peccatis nostris tm̄
modo. sed ꝓ delictis alienis. Aliarū quip
pe pctā comedimus. aliorū quippe culpas
bibimus. aliorū defectus calciamus ꝛ vesti

mus. Peccata ppl̃i mei comedũt. ¶ Non
sit cuiq̄ ammiratõi qd̃ dicimus qm̃ ita sit
dum elemosynas aliorũ talia nobis cõpa-
mus. cibos potus alimẽta. Que nimirum
elemosyne id̃ date sunt/ vt pniam ꝓ cõfe-
rẽtib⁹. ⁊ satisfactõꝫ deo faciam⁹. Stat⁹ ḡ nr̃
status penitẽtiũ est. eorũ .s. qui vltro semet
ip̃os ad pniam obligarunt. Qd̃ siquis in-
ter nos aliter sentit/ ille ꝓculdubio ꝓprij
status ⁊ gradus ignarus est. q2 ip̃m tanto
magis penitere ꝯuenit quãto minus peni-
tet. ⁊ quãto mag̃ esse sibi penitendũ dissi-
mulat vel ignorat. ¶ Hanc tñ veritatem
plane durissimã. sed tñ p̃dicandam ⁊ cog-
scendam/ multi in statu nr̃o in statu eccle-
siasticorum/ vel dissimulant vel ignorant
vel sacrilega impietate cõtemnunt. alioqn
nunq̄ tanta auiditate nunq̄ tali p̃cipita-
tione improuida inhiarẽt ad elemosynas
tales q̃les bñficia noiamus. vel dignitates
vel officia. quibus annexa est talis obliga-
tio ꝓ alijs penitẽdi ⁊ satisfaciendi. cum tñ
ꝓ nr̃is satisfacere delictis vix sufficiat vita
nr̃a ⁊ vtinã sufficiat. Nunc quãta est demẽ-
tia hoiem tot culpis ꝓprijs obnoxium p̃s-
sum ⁊ obrutum/ suscipe (imo rape modis
ctiã indebitis) alienas offensas. ⁊ sup cer-
uices debiles apponẽ. Hoc quippe fit (vt
diximus) dũ bñficia bñficijs cumulamus
nam pluralitas bñficiorũ ex elemosynis
fundatoꝝ ad pniam ꝓ pluribus faciendã
astringit. Nunc v̓o heu cecitas heu insa-
nia/ nos his obligationũ vinculis seruitu-
tibus sp̃ualibus misera colla subijcimus. q̃ si
nõ iugum graue satisfaciendi ꝓ alijs sed li-
bertas ⁊ absolutio videat̃. ¶ Addamus
adhuc q̄ status nr̃ status ecclesiasticorum
penitus est in exemplũ ꝓuocantiũ aliorũ
ad pniam. q̃si vel liber vel speculum vel
imago pnie. Qd̃ si pro pnia legat̃ in nobis
petulantia. ꝓ contritõe destructio ⁊ disso-
lutio. ꝓ satisfactõe irritatio dei ⁊ viciorum
oim̃ accumulatio: nos tot damnatõnibus
digni reddimur. q̃t homines nostris exẽ-
plis corruptissimis seducunt̃. Si damnã-
dus est qui seipsum spontaneo pctõ depra-
uat. nunquid nõ ergo damnatior q̄ mul-
tos secum in interitum trahit rapit ⁊ deij-
cit? ¶ Rursum statui nostro comes
esse debet sacra s̃cia. hoc est sacrorum ⁊ D

sacrorum noticia. q̃lis cognitõ absq3 pnia
nec pfecte cognosci nec efficaciter tradi p̃t.
Hec quippe illa est sapia ant ps est. de qua
bñ enunciatum est. q̄ in maliuolam aiam
nõ introibit sapia. nec habitabit in corpe
subdito peccatis. Itaq3 sacerdos quilibet/
angelus dr̃ qm̃ dei nuncius esse debet ad
ppl̓m quilibet in gradu suo. ⁊ legem eius
sc3 dei ab ore eius requirent. ¶ Dedit illis
regiones gentium inquit ꝓpheticus s̃mo
et labores pplorum possederunt. vt custo-
diant iustificatões eius ⁊ legem eius requi-
rant. Non dedit nobis dñs laborem alio-
rum vt in sudore vultus alieni/ vescamur
pane nostro. et nihil inde officij nihil suf-
fragij. nihil satisfactõis impenderemus ꝓ
ceteris qui suis nos laboribus alunt alue-
runtq3. Quãto minus ista data sunt. vt lu-
xuriens supbe in põpis equis familijs. fe-
dissime i meretriculaꝝ lenonicis. Nõ p̃te-
rea cõmissa sũt vt comesatões crapulosas
⁊ sumptuosas in ocio dissoluto. cũ maxia
tpis cõsumptõe ⁊ oneratõe corpis ac aiaꝝ
q̃tidie sequeremur. Deniq3 vt ditaremus
carnẽ ⁊ sanguinẽ. imo q̃nq3 carneos ⁊ san-
guineos hoies/ de bonis pauperum de pa-
trimonio crucifixi. Sed vt custodiamus
iustificatões dñi ⁊ legẽ eius inquiramus.
Custodiamus inquã nõ diffamem⁹. dissi-
pemus. irrideamus lacerem⁹ iustificatões
dñi. Et legẽ eius inq̃ramus nõ tradentes
nos nr̃aq3 institutõibus mũdi ⁊ legibus.
Iustinianis. sed legi dñi q̄ immaculata est
cõuertẽs aias ⁊ sapiam p̃stans puulis. glo-
sa humilibus q̃les sunt penitẽtes. Penite-
mini ergo. ¶ Postremo moueat nos qui
dicit. quãto gradus altior (q̃les est nr̃ qui
sacerdotes dicimur: ⁊ q̄ genus electũ rega-
le sacerdotiũ xp̃i dñi. imo ⁊ dij noiamur)
tanto casus grauior. ꝯsone ad illud satyri-
cum. Omne animi viciũ tãto ꝯspectius in
se crimẽ habet/ q̄to q̄ peccat maior habet̃.
Porro si casus nr̃ grauior: ꝯñs est vt resur-
rectio p pnias. fortior exigat̃. ¶ Conda-
mo igit̃ p̃cor ⁊ obtestor p euãgelium sacra-
tissimum dñi nostri iesu xp̃i. Penitemini
et credite euangelio. qm̃ qui se humiliat p
penitẽtiam/ exaltabitur ad gloriam. Hoc
modo status noster status ecclesiasticus
vrget nos magnis ⁊ cert̃ rõnibus penite-

re. si nō obtorpuisimus. si non oīno pdidisset
xpiana religiōe abalienati sumus. ¶ Rur
sus compellit ad idem. locus ipse materia
lis in q̄ conuersamur. qui locus est ecclesia.
Commonebat pactus nostre orōnis or
do/ sil'r ex loco in quo conuersamur qui
locus est materialis ecclesia/ robur eidem
orōni nr̄e donaremus. Sed multis qōni
bus agitat animus ex his que dicta sunt.
¶ Una si ecclesiastici nō penitētes p seip
sis/ pficiant alijs p quibus eos duximus
ad satisfaciendū obligatos. Videt q nō
p p̄dictū. et p illud Gregorij. Cum is qui
displicet ad intercedendū mittit/ irati ani
mus ad deteriora puocat. ¶ Alia si eccli
asticī n̄ penitētes p alijs/ faciūt bona eccle
sia. et si ad restitutionē obligant. videt ei
q cōtra donantiū intētionē bonis illis ab
utunt. nec laborāt in vinea dn̄i. nec dena
riū hīe merent ¶ Altera si ecclīastici oēs te
nēt ad studiū legis diuine. videt q sic p p
dicta. qr idō dedit illis deus regiones gētiū
et la. po. pos. vt cu. iusti. ei' et legē eius exq
rant vt dictū est. ¶ Ad opposita istorum
oīm est argumentū. qr talia dicere est ptes
ecclīasticorū lōge maiorē ponere extra sta
tum salutis. eamq damnatōis reā affirma
re. ¶ Alie qōnes sunt. vt si lz ex bonis ec
clesie aliquid sibi retinere vltra id qd dicit
aplō. Habētes alimēta et quibus tegamur
his cōtenti sumus. Videt eīn q residuū
est ecclesie et pauperū. qle auferre/ sacrilegū
et impium dicunt Hiero. et Bern. ¶ An
nexa est huic qō. De ditatōe parentum ex bo
nis ecclesie. De collatōne bn̄ficiorum indi
gnioribus. De multiplicatiōe bn̄ficiorum
vltra decentem sustentationē psone occu
pantis. De intrantibus distributōes ex so
lo introitu ad horas. De dātibus se totos
ad practicatōes seculares et qnq ad turpes
questus. Et sil'r multas. quas oēs dissol
uere/ breuitas affectata reclamat. Sed qtu
or cōsideratōes qsi totidem claues p apti
one faciliori placet afferre. ¶ Prima cō
sideratio. Ecclesiastici qui nō penitent
sed cōputrescunt in pctis suis/ nullū opus
faciūt apud deum. p se vel alijs acceptum
sibi ad cōsecutōz vite eterne. p qnto fru
ctus suorū operū talis ex corrupta radice
pcedit. q radix est eorū volūtas deprauata.
Elongant qz magis et magis a deo. qm
q longe a peccatoribus salus. Hoc inten
debat dn̄s cum ait. Maledicā bn̄dictioni
bus vr̄is et sil'ia plurima in hanc sententiā
¶ Scd̄a consideratio. Ecclesiastici quis
impenitētes implētes tn̄ ea q ex institutōe
bn̄ficiorū suorū iniuncta eis sunt. in horis
dicēdis. et sil'ibus. ipsi faciunt fructus bn̄
ficiorū esse suos. saltem apud hoīes nec ad
restitutionē obligant. Obligant tn̄ in fo
ro conscie/ aliter recompensare bn̄factori
bus et fundatoribus suis. psertim faciēdo
sibi amicos de māmona iniquitatis. vt p
alios suppleāt redemptionē et satisfactioz
quā ipsi sine gr̄a pmanētes/ insufficienter
agunt. Valēt preterea hmōi bn̄ficia/ non ex
virtute psonarū. qm tales supponunt esse
in pctō mortali et pn̄s dei hostes odiosi.
sed ex psona totius ecclesie. et ex offerentiū
deuota pietate valorē suscipiūt. qualem et
quantū nouit deus. ¶ Tercia consideratō
Plus cōgruit ecclesiasticis noticia sacre le
gis q alijs. et multis ipsa est de necessitate p
cepti. sed magis et minus p diuersitate offi
ciorū curarū atq dignitatū. Curati noia
ti tenent scire pcepta dei. et articulos fidei
in quodā generali p denunciādo subditis.
Materiā insup de sacris ecclesie. prout in
cōi vsu practicat et versat. vt de mō bapti
sandi. de mō audiendi cōfessiones. et inter
rogandi. et docēdi. et absoluēdi. et pnias in
iungendi. de modo mr̄imonij cōtrahen
di. de mō sacre vnctōis. et de instructōe illi'
qui laborat in extremis et sique sunt talia.
Curati p his sciendis si nō laborant vel
studendo vel audiendo. an sint in statu sa
lutis. ipsi viderint. ego nō estimo. ¶ Qui
dam tractatuli sup his cōibus/ cōfecti sūt
Quos saltē hīe deberent tales ecclesiastici.
qm nec sumptuosi sunt in scribēdo. nec di
spendiosi et difficiles in intelligēdo. De p
latis vo qui absentes sūt nihil hic diffinio
quēadmodum pati esse debēt ad faciēdū
etc. ¶ Quarta cōsideratio. Intentio eccle
siasticorū in oībus suis actibus debet esse
diuinus honor et eius obsequiuz. et pn̄r ex
incidenti et qsi accessorie. ipsi pn̄t tpalia de
siderare et acquirere p sustentatōe decenti
suorum statuū. decentē intelligite statum
put sapiēs iudicabit: et nō put ambitio vel

auaricia suadebit. Iuxta quã cõsideratio nem dat regula pariter ad sciendũ si in cele bratõibus missarũ, si in horis lucratiuis, si in alijs opibus suis, imo et si in multiplica tione bñficiorũ ipsi ecclesiastici sint symo niaci. vel symonia, aut turpi lucro notãdi Descendere aũt ad singula oĩno diffinien da, neqȝ facile est neqȝ possibile sub certa re gula, ppter varietatẽ circũstantiarũ, ex qui bus iuris variationẽ scit nemo.

R p
Plura dici potuerãt, sed inte rim cõtẽti, et ad scdam nostre ex hortatõis ptem transeũtes, oñ damus ex loco in q̃ sumus, con gruitatem penitẽdi. ❡ Locus nr̃ viri pr̃es et fratres locus ecclesie materialis in q̃ fre quentius cõuersamur, nos admonet si nõ obsurde scimus vt obediamus dicẽti xp̃o. Penitemini et cetera. Quãq̃ enĩ vallis hec mi serie, locus sit vniuersalr̃ fletus et pnĩe vbi tanto magis flendum esse dicit Aug. q̃to minus flet. nihilominus templorũ locus sua quidem religione et qualitate cõmone re facit vt peniteamus. Quid itaqȝ aliud vi dent̃ p̃dicare imagines oẽs in ecclesia ante quaquauersum, supra, subtus, et in lateri bus, cantus insup et pulsus, ea oĩa que legũ tur et fiunt omnia, nisi leuemus sursũ cor da et non mentiamur rñdentes: habemus ad dñm. Leuare aũt sursum corda neque unt sane ipsi peccatores sine pnĩa, et magna pnĩa. ❡ Habẽt seculares homĩes seu mi litares seu plebei, loca sua in quibus exer cent̃, plena multis spectaculis, vanitatib' et insanijs falsis, que pnĩam nõ solum nõ incitant sed pturbant. Vide fora negocio sa, abundare infinitis piurijs, fraudibus, murmuribus in cõdijs, clamoribusqȝ dis sonis. Vide curias patrocinãtium, intra q̃s leo, nota litigãtium magniloquas linguas acutas et instructas vt narrent fabulatio nes sed nõ vt lex tua dñe. De curis curia lium quid aliud dicturus sum, quã qȝ to te cure sunt, et tote cure vanissime, nec cu re celestes, sed plerũqȝ scelestes? Non dis curram p singula taliũ loca quorũ plima a sanctis doctoribus immerito interdicta sunt eis q̃ pnĩam salubrẽ integro aĩo pagẽ moliũt̃. ❡ Verbo nos ecclasticos ptinet loc' sacerrim', loc' religiosissim', loc' totus pe nitẽtie salubris puocatiuus, si tñ in eo nõ maneremus sicut bestie ignari mysteriorũ oĩm que fiunt et cernunt̃. Si preterea corpe existente in ecclesia, nõ sit animus in pati nis, sicut est apud Terentium. Si deniqȝ nõ facimus de domo orõnis, domum ne gociatõis et speluncam latronũ. Quo pa cto fit? Certe aut cogitando aut garrien do secularia. aut distributões diuinas tan q̃ nobis qui non eas lucramur indebitas furtiue rapiendo. furtiue dixerim iudice deo et si nõ mũdo. qui si eos soluit. non tñ ab soluit. ❡ Ceterũ crux et crucifixus, nonne loquunt̃ vt pnĩam agamus. cum talẽ ipsũ xp̃m ante oculos statuant, quo nullus vn q̃ acerbius doluit nõ p suorum sed p no strorum satisfactõe peccatorum. Sanctorũ rursus sanctarũqȝ imagines idẽ suadẽt, in gerentes memorie nr̃e q̃ p multas tribula tiones oportet nos intrare in regnũ dei vt ipsi et cetera. Deniqȝ tubarũ sculpture, magnis nos vocibus et lamentis, ad pnĩam puo care non cessant, ingerentes quid illi sint, quid fuerunt quid de nobis meruerunt, quid exigunt vt suũ, quorũ corpa incine rata, tegit tellus? ❡ Si ad hos oẽs et siles assidue clamores nequaq̃ apimus aures mentis intimas, nõ iam surdastri sȝ surdi sumus, imo ipsis q̃s intuemur et calcamus imaginibus atqȝ simulacris assimilati su mus q̃ hñt aures et nõ audiũt. Quid de ip so sacrosancti dñici corporis sacro satis vnq̃ dicturus sum malo nũc silere q̃ pauca di cere. Ve illis qui abutunt̃ eo ad cumulũ peccãdi, qd singulariter datũ est ad antili um subleuamẽqȝ penitẽdi. Hi sunt indig ni tractãtes illud qd sub qõne terribili in crepat dñs p pphetam. Quid est q̃ dilect' meus fecit in domo mea scelera multa.

❡ Non nos ita viri pr̃es et fratres, sȝ in lo co tali tanq̃ diuino et celesti audiamus vo cem dñi impantis vt amoris [illegible] calciamẽtis nr̃e vetustatis p pnĩam (suũ est enĩ hoc of ficium) stemus in terra hac q̃ scrã est dicen tes cũ Iacob. Terribilis est locus iste. nõ est hic aliud nisi domus dei et porta celi. Etenĩ dñs est in loco isto, et nos, ergo scti simus qui habitamus in scrõ in quibus dei grã cõcessit. si nõ abutimur, illa voce p phetica. Quã peni a dño hanc requirã vt

inhabitē in domo dñi. Et rursum. Quaꝫ
dilecta tabernacula tua dñe virtutum ⁊c.
Et iterū. Elegi abiectus esse in domo dei
mei ⁊c. Ad quid? Ad penitendū ꝓcipue
Penitemini ergo. ❡ Circa hec q̄druplex oc
currit consideratio moralis. ❡ Prima
sanctius ē ⁊ deo placētius ⁊ fructuosius
regularit̄ orare deū in tēplis ⁊ locis sibi di
catis q̄ in alijs. Valor quippe orōnū ibi
dē factarū cumulat̄ ex orone generali ⁊ lo
ci maiestate ex q̄ fit deuotōis maior incita
tio. Propterea nō absq̄ grādi rōne sedula
religio patrū nr̄oꝝ/ pticularia oratoria ve
tabat. ꝓsertim ꝓ missis celebrādis. Dixi in
ꝯsideratiōe regularit̄. qm̄ accrescere valor
ipsis orōnibus aliunde q̄ ex loco scō pos
set. ❡ Scda ꝯsideratio ois blasphemia/ q̄
attribuit deo vel scis eius indigna vel tur
pia/ vel verbo vel facto vel signo/ tanto exe
crabili⁹ fit in eccl̄ia quāto locus plus sacer
est. Que blasphemia/ si fiat sub ludi spē/ oꝫ
auctē ꝑ supiores seriose reparari. Nec con
suetudo ad oppositū alleuiat imo aggra
uat. qr verissime corruptela est. ⁊ sacrilega
corruptela. q̄ in caput supiorū redūdabit.
si nō ꝓ suo officio remediare curauerint.
maiori quidē animositate quā ꝓ suis tpa
libus decertarent. ❡ Tercia consideratio
Vna ex causis q̄re ecclesiastici mali ⁊ impe
nitentes/ pessimi sunt supra ceteros (ꝓut
sepe expertum fuisse testat̄ Augu. ⁊ tpa mea
idem monstrant ad oculum) assignat̄ cō
uenienter. qr tales ipsi deo magis ingrati
sūt dum abutunt̄ eis omnibus que eos ad
pniam ꝓuocare debuerant. Omnia eniꝫ
remedia ꝓ sua correctiōe vt sunt exempla
sanctoꝝ ⁊ ꝑdicatōes ⁊c. cōuerterunt in fa
stidium ⁊ cōtemptum ex cōtinuo auditu
et visu. adeo vt tandem se esse credant sapi
entes ⁊ prudentes ꝑ alijs monitoribus su
is. quoniaꝫ impinguati sunt incrassati di
latati. idō dereliquerunt deū factorē suū ⁊c.
et humilitatem nr̄e religionis ⁊ suorū pro
mulgatorū/ posuērt in abominationeꝫ sibi.
Qualis igit̄ spes salutis esse pōt. vbi q̄ fue
rant remedia/ ꝯuertunt̄ in nauseam ⁊ ve
nena? ❡ Quarta ꝯsideratio. Affectiones
ꝑuerse q̄ sepant a deo/ damnabiliter sunt
vbiq̄. damnosius in ecclesia. Negociatio
nes ꝑterea seculares/ fiebant olim in tēplo
hierosolimitano displicibiliter xp̄o. hoc ex
suo zelo subuertēte cathedras numulario
rum apparuit. Nunc displicibilius fiunt
in templis suis. in quibus mysteria magis
spūalia/ conuenit celebrari. Hec de secun
da pte sermonis.

L

p Ostremo fas OS

nobis est/ nō solū ex sta
tu ꝑsone/ nec ex loci q̄li
tate corroborationē addere
nostre orōni ꝓ ꝑsuadenda nobis pnia ve
lam fecimus sed etiam tercio ex tp̄is quali
tate. ❡ Omitto q̄ tp̄us omne vite miserie
huius ⁊ erumnose/ tp̄us lugendi est/ tēpusq̄
penitendi. Non loquor de tpe hoc qua
dragesimalis abstinentie/ qd̄ intrauimus.
q̄ q̄ multa dici ad rem competerēt. Tum
de ieiunijs/ qua obseruatione complenda
sunt ⁊ qui sunt quos pia necessitas excusat
Quali insup delicti obnoxij sunt ecclesia
stici trāsgressores ⁊ fundatores hmōi ieiu
niorum. Tum ꝑterea de ieiunio quadra
genario xp̄i quali qualiterq̄ fuerit cōple
tum virtute. ❡ Sufficiat ad dolendū lu
gendum penitendumq̄ cōtinuo/ aspectus
huius tp̄is; imo huius tempestuose etatis
nostre, in qua regnat luctuosissimū absq̄
exemplo. imo nullis vnq̄ luctibus equan
dum scisma. qd̄ nō vetustate consumit̄ vt
omnia. sed in dies/ altius radices mala
agit. ⁊ tanq̄ fama monstrum horrendum
in dies vires acquirit eundo. Expectaui
mus pacem/ deplorat ꝓpheticus sermo. et
ecce turbatio. Sic ecclesia insanabili quo
dam cancro depascit̄ egrescitq̄ medendo.
Sic suā hydram parit̄ que ex successiōe fe
cundior fit. Ipsa insup minotaurus vix
egressibili laborinto circūdat̄. ⁊ more fera
rum habet in rete pedes suos. ❡ Nunqd
nō igit̄ tp̄us tale est in q̄ penitere ⁊ dolere
cum ingenti gemitu et plangore assiduo
cū lachrymis ⁊ rugitu coartamur nos ec
clesiastici ⁊ dicere. Tu exurgens dñe mise
reberis syon. qr tp̄us miserendi eius qr ve
nit tp̄s. Et iterum. Tempus faciēdi dñe
dissipauerunt legem tuam. legem charita
tis vnionis ⁊ pacis. ❡ Prima ꝯsideratio.
❡ In oī tēpestate grādi ⁊ internitiōne/ vbi
pmū icipit a sāctuario dei saluberrimū ē

iuxta Ezechielis visionem /signari signo thau in frontibus. Illi quippe soli saluātur sic signati. Quale signū illos accipe notat pdicta visio qui gemunt et dolent sup cunctis abominatōibus q̄ fiunt. hoc aūtē per pniam fieri pspicuum est. Ubi vo magis incepit ira dei a sanctuario suo q̄ hoc tēpe misero quis legit quis audiuit? Penitemini ergo. ¶ Scda consideratio. ¶ Qm̄ facta est scissio ita vniuersalis in corpe mystico ex peccatis singularium psonarum et eorum puersis moribus quō fit in corpe vero dissolutio eius ex vicio morbido ptium et corruptis humoribus cōsequens est vt penitentialis medicina primum recipet in membris sanitatem. psertim cum videatur hic esse digitus dei. cui humanum auxilium quasi penitus deesse sentit. Quapropter impetrandum est diuinum: testimonio Josophat. Que interpretatio non melius q̄ p pniam humilem acquirit. Quoniam sicut exaltatio ambiciosa et pdita malorum ecclesiasticorū tam feda abiectione humiliauit ecclesiam/ipsa si querit rursus exaltari vt p pniam humilem hoc fiat necesse est. Penitemini ergo. Tercia consideratio. Reuerentia pia ad matrem viget plus q̄ alias in filijs/tpe necessitatis et conculcatōis sue. vt humilient et doleant et pnie signa demonstrent psertim vbi p talia/miserabilibus eiusdem matris necessitatibus subueniri cōuenit. dum singuli filiorum singula merita sua: sicuti quasdā donatōes et redemptōes conferunt in cōe ad redemptionem matris captiuate. Sic est in pñti tpe. Penitemini ergo. ¶ Quarta consideratio. ¶ Scisma pñs/nō impedit veram pniam immo magis ad eandem faciendam animat et inducit tanq̄ ad primum antidotū et medium p portu salutis attingendo. Scio tñ nōnullos hinc inde posse inquietari a scrupulis et qōnibus pluribus sup casibus reseruatis. et sup potestate clauium. et alijs pplexitatum nodis quibus scisma pñs respersum est. Scio nihilominus rūsum factum esse Anthonio q̄ sola humilitas oēs dyaboli laqueos secura ptransfugit. Humiliatus sum et liberauit me inquit ppheta. Nulli vo absq penitentia dat post peccatum talis humili-

tas que rursus exaltet. Soli igit bene penitentes securi sunt. q̄obrem penitemini. ¶ Hec fortassis sufficere potuerant de necessitate pnie nostre/nisi reuerentia euangelij hodierni cui credi oportet et q̄ appropriate de ecclesiasticis loquit/cogeret nos sua maiestate vt aliqd diceremus. nec ipm nro silentio indigno transiremus. ¶ Itaq euangelicus sermo. xxiij. c. Math. vnde euangelium hodiernum cōscriptum est loquens in psona xpi ad phariseos et scribas sui tpis: notat in speciali/sub rephensionibus quatuor. et octo maledictoibus. a quibus debent ecclesiastici pcauere vt increpatio malorum. bonorum sit instructio et vt sup malo cognito/pnia salubrior fiat. Prima rephensio est dicere bona et nō facere. hoc em̄ qd aliud est q̄ se ppria voce dānare et talem esse cui merito dicat dñs. Ex ore tuo te iudico serue nequā. Uidete aūt patres et fratres quāto amplius est delictū neq dicere bona neq facere immo dicentibus atq faciētibus modis omnibus serio et ioco clam et palam cōtrariari. ¶ Secunda rephensio est onerare subditos duris et multiplicatis ponderibus pceptorū et penarum. digito aūt suo nolle ea mouere. Quo in loco culpant illi ecclesiastici qui excōicationum et vexalium et maledictionum snias accumulant supra merita. quo fine: ipsi viderint et q̄ consone ad euangelicam libertatem. ¶ Tercia rephensio est hypocrisis et supsticiosa in habitibus. quibus sanctitatem aut religionem pferunt. qualia intus horrent et fugiunt ipsi taliter induti. qualiter induimur nos ecclesiastici oēs diuisi a pplo. pcipue dum in ecclia ministramus. Sed sepe mentiunt he vestes. dum aliud monstrant extra. aliud tegunt intra. exterius sanctitatē interius vilitatem. ¶ Quarta rephensio est ambire vanam gloriā. in locorū eminētia. et alto recubitu in cenis in salutatōibus popularibus atq forēsibus. in titulis et appellatōnibus noie mgri aut pris aut dñi. in quibus oībus corrupta affectio magis q̄ ipsa actio q̄ de genere bona est/et bñ fieri pōt /inculpat. Pōt em̄ aliquis ola ista querere/si status suus et vocatio /exigant p vtilitate rei publice et ecclesiastico honore. nō p singu-

lari ambitione. Aliquis enim ex ecclesiasticis cur non fas habet alte sedere et salutari populariter, et appellari vel mater vel pr. vel dñs si nō istis delectet? Hoc est si non noīa tm̄ et famam sed res et opa et officia p noīa designata/querit et implet. nō ad suā sed ad dei laudē magnificentiā et gloriam. ¶ Sequunt octo ve. Ve primū est claudere viam celi puersis moribus et exēplis. Hoc fit dum impii et simplices ex populo/arguūt sibi licere ea q̄ vident p̄res et pastores suos faciētes. ¶ Scdm ve sub p̄textu longarū orōnū viduas et simpliciores spoliare. A quo ve nō immunes sunt hi qui obitus et servitia multa in ecclesia pollicent et ea vel nō exoluunt. vel impfecte ac negligēter exoluūt. ¶ Terciū ve traduci pōt appropriate ad ecclesiasticos. qrētes pmotionē alicuius ad statū ecclesiasticum. vel contra eos qui affectu carnali vel alio faciūt eum puersis exemplis et morib9 duplo filiū gehenne q̄ futurus erat in statu seculari. ¶ Quartū ve contra malos interp̄tes xp̄i/et spāliter iuramentoꝝ et votoꝝ in quibus fallunt et falluntur ex sacerdotuꝫ ordine/in ꝯfessionibus audiēdis. ¶ Quītum ve cōtra eos qui decimas usq ad minimū esse soluēdas decreuerūt et graviora ipsi derelinquūt. Iudiciū. s. misc̄diam et fidem/ sicut apud quosdam in ecclesia plus puniret transgressio vni9 cerimonie et traditiōis humane q̄ blasphemia in deū aut suorū p̄uaricatio mandatorū. ¶ Sextum ve mūdare diligēter id qd foris est in vasis quibus deo ministrat. vt est calix et consciam dimittere rapinis et immundicia plenissimam. Ut faciūt qui in consciā peccati mortalis/et in cōtinuo pposito nō relinquēdi pctā sua/neq occasiones peccatorū ministrare p̄sumunt. ¶ Septimū ve contra hypocrisim eorū qui sanctitatē fingūt extrinsecis signis. intus aūt sunt hypocrisi et iniquitate. cōpati merito sepulcris dealbatis. Qd si culpant hi qui mali sunt/q̄ vi impio digni videnk qui pctā sua p̄dicāt gloriātes cum malefecerint et exultātes in rebus pessimis in pniciem et contagionē et scandala certa pusillorū. Cuidā improperium dixit alius. Abi hypocrita. Cui acuta mordacitate rn̄dit iniuriatus. Tu talis es vt nec hypocrita dici possis. Ita palam et in publico puersus es vt nullus fictioni locus relictus sit. ¶ Octauum ve est qui sanctis reuerētes esse videnk. colentes eorū sepulcra memorias atq reliquias. ipsi tm̄ eos nequaq̄ imitank in sanctitate. imo p̄sentibus inimicank et insidiank qui scroꝝ vitā atq mores quesierint imitari. ¶ Ad que oīa ve subiungit horrenda conclusio Ecce relinquet vobis domus vestra deserta. Domus hec domus erat synagoge. cui succedit domus ecclesie. quā iam pene desertioni vicinā intuemur vt olim synagogam. Auertat hoc pius ecclesie sponsus iesus xp̄s. Auertet aūt si fuerimus penitentes. si nos benigne intuitus fuerit et cōuertet ad se. et tandē reponet in firmissimo habitaculo suo. ad qd nos pducere dignetur qui sine fine pmanet in secula seculorum. Amen. Finit.

Sequitur itē sermo

eiusdem factus in cena dñi p humilitate. valde notabilis.

a Deo exiuit et ad eū vadit. Originaliter Ioh. xiij. et in evangelio p̄ntialiter recitato. Nos et mei siles qui a deo exiuimus p peccatum longe nimis. Quia longe a peccatoribus salus. vadamus nūc rursus ad eum p orōnis et pie inuocatōnis gressum. mox aderit. qr pe est dñs/oībus inuocantibus eum in veritate. Cuius orōnis nr̄e mediatricē te constituemus o virgo beata/ virgo deo iunctissima. ad quā deus venit. et a qua fm corpus exiuit. Te nunc ob h9 salutātes et dicētes. Aue Maria. ¶ A deo exiuit et ad eum vadit. scribit ut supra. Alta verborū pfunditas. alta nimirū. et qs cognoscet eam? Sed ita loqui dicebat conscium secretorū dei. Hic tam sublimis volatus grādi aquile spūali homini videbat cui ex sniā dicere fas erat illud p̄hie apud Boetium lib. iiij. metro primo. Sunt etenim penne volucris mihi. q̄ celsa conscendant poli. quas sibi cum velox mēs induit. pero sa terras despicit et c. Mihi vō quidni stupor mentis et digna admiratio debebat ad hanc sciam q̄ mirabilis facta ex me est confortata est. et non potero ad eam et

Quid niſi venerabundū quoddā ſilentiū
cōgruebat? Congruebat vtiq₃ ſilentium
potius ꝙ elato ſermone de diuinis obſtre
pere inter olores me raucū anſerē. potius
ꝙ ſordidis pedibus affectionū. manibuſ=
q₃ opationū me ſanctuariū verbozū dei te
merariū introire. Sed officij mei debitū
ipſi vos ſcitis. ſed ⁊ frequēs deuotōis vr̄e
cōuentus ⁊ ꝑſtolatio quippiā vel imꝑfecte
balbutire cōpellit. ¶ A deo inq̄t euāgeli=
ſta exiuit. Miroꝛ ſi nō ꝓrimus ad hoc ver
bū miramini. De q̄ nempe alio iſtud dr̄.
A deo exiuit/ ꝙ de verbo qđ eternaliter eſt
apud patrē: qm̄ in principio erat verbū et
verbū erat apud deū. ⁊ deus erat verbum.
Si eternalr̄ apud deū/ q̄liter a deo exiuit.
quō eternalr̄ apud deū? Sed dices exitus
iſte verbi a deo/ eſt ipſa filij generatio. veꝝ
eſt ſi eſt filij generatio ſicut eſſe cōfitemur
video ꝙ iſte exitus pꝛorſus eſt ineffabilis.
De eo quippe ſcriptū. Generationē eius
quis enarrabit? Eſa. liij. c. Propterea cur
conaret̄ eloqui qđ enarrari nō pōt/ nō eſt
illud ſobrie ſape? Quid ſi quis loquat̄ nō
iam hoīm ſed angelorū linguis q̄ pacto ef
fari ſufficiet deum a deo exire/ nō localiter
nō dimenſionalr̄. nō diuerſitate ſubſtātie
neq₃ duratōis varietate ſed pſonali tm̄ di=
ſtinctōne. Qui ⁊ regredi dr̄ ad deū dū ſuū
rependēs amorē prī/ ſpirat ⁊ qđammō do
nat ſpm̄ ſanctū. donū pſtantiſſimū ⁊ vtri=
uſq₃ nexum. ¶ Sed ſileamus interim de
ſecretis his celeſtibus ⁊ pſcrutationē inue=
ſtigatōez hui⁹ diuini exitus ⁊ regreſſus ad
intra/ nos vel ad ſcholam vel ad celebrita=
tem beatiſſime trinitatis remittamus. Il
lic magis diſcere eſt/ quō fili⁹ egredit̄ a prē
vt imago pulcerrima a pulcerrimo vt ver=
bum ſentētioſiſſimū. vt ars oīm fecundiſ=
ſima. vt exemplar diſtinctiſſimū vt idea ■
forma quedā oīm capaciſſima ⁊ actualiſſi
ma ⁊ potētiſſima. Sic igit̄ exiuit xp̄s a deo
eternalr̄ ꝓductiue. ⁊ ad deū vadit/ ſpirati
ua dilectōe. ¶ Amplius vo cōſiderationi
noſtre/ alius obijcit̄ xp̄i a deo exitus. alius
q₃ ſui ad eum regreſſus. nō quidē intrin=
ſecus pſonaliter vt prius. ſed denoīatione
quadā extrinſeca. ⁊ idiomatū mutua cōi=
catiōe. quā opata eſt humanitatis aſſum=
ptio. Et quid eſt precoꝛ hoc mō xp̄m a deo

egredi: niſi eundem in hoc calamitoſo va
lis lachrymarū exilio/ dignāter incarnatū
cōmorari. affligi. cruciari? Nihil quippe
lōginquius a deo poterat excogitare mēs
humana/ ꝙ impaſſibilē ad paſſionē egre=
di. inuiſibilē videri. immoꝛtalē q₃ eſſe pri=
cipem mortis. Aſt xp̄m regredi ad deū/ eſt
ipm̄ a mortuis reſurgere. Iam non morit̄
qm̄ mors ei vltra nō dn̄abit̄. ad Rom. vj.
qm̄ in patria ⁊ ciuitate ⁊ regno prīs in cele=
ſtibus ad dexterā ſuā ſedet in eternū. cum
oīa ſubiecit ei deus. ad Heb. ij. Hic eſt ve
rus iuſticie ſol qui orit̄ in natiuitate. occi=
dit in paſſione. ⁊ ad locum ſuū reuertit̄ in
glorioſa aſcēſiōe. Eccs. j. Et qꝛ hn̄t ꝓprias
ſolēnitates hec myſteria ſuoſq₃ ſermones.
tantūdē dictū ſit hic/ quō xp̄s a deo exiuit
ꝑ incarnationē ⁊ ad deū vadit ꝑ glorifica=
tionē ¶ Demū repibilis eſt exitus qui
dā tercius/ xp̄i a deo/ ſm aīam qui cōis Q
eſt oībus creaturis. Dicit itaq₃ diuin⁹ theo=
logus Iohes. Qđ factum eſt/ in deo vita
erat. Vita erat. nō quidē ꝑ idēptitatē rea=
lem ⁊ eſſentialē rei facte ad factorē vt ma=
nichei blaphemant. dicētes aīam eſſe parteꝫ
a deo deciſam ꝑ actionē principis tenebra=
rum. Sed vita erat/ ꝑ idealem ⁊ viuificā
exemplarē ſeu archetipam cognitionē ⁊ vir=
tutem ꝓducēdi efficaciſſimā. longe excel=
lentius/ longe ineffabilius/ ꝙ in ipſa mēte
artificis/ domus fabricāda vel imago pin=
genda/ exiſtat et ſuo mō viuat. Quid vo
ſint hmōi idee. ⁊ q̄lis ſit earum diſtinctio
nō eſt hic diſputādi locus? Multe docto
rum traditōes in vnam veritatē (ſi bn̄ ca=
piāt̄) reducibiles ſup prima ſuiorum di=
ſtinctōe habent̄. ¶ Ab hoc igit̄ eſſe ideali
illud recte ꝓhibet̄ egredi/ quicquid fit ex=
trinſecus in eſſe ſuo reali. regredi aūt non
niſi creature rōnali ꝓprie datū eſt. ꝙꝙ ve=
lit Boetius/ oīa in ſuū regredi principiū
velut ſi flumina vnde exeunt reuertantur
Eccs. j. Et qn̄ hoc? Qn̄ repetit ꝓprios q₃
q₃ recurſus. reditu q₃ ſuo ſingula gaudent.
Nec manet vlli traditus ordo/ niſi ꝙ fini
iunxerit ortū. ſtabilem q₃ ſui fecerit orbem.
lib. iij. Metro. ij. Hoc ſit. dum motus in=
ditos nature ſue/ cuſtodiunt. dum q₃ vices
indultas pagunt: agendo patiendo mouē
do q₃. ¶ At vero quantū tibi eſt creatōnis

egressus excellentior (o rõnalis spũs) tanto regressus tuus ad deũ est. quo a reliqs oibus a pfectõe differẽtior. Tu nempe rõnalis spũs sicut capax et pticeps dei solus fact⁹ es p intelligentiã atqz rõnez. hinc ad imaginẽ dei et silitudinẽ factus affirmaris Gen. j. Sic soli tibi ad deũ regredi cõcessum est / p cognitionẽ et amorẽ. Dirigunt cetera in cursib⁹ suis et ab agẽte infallibili. sicut si vidẽs aliqs cecũ ducat vt dic Auerrois. Tu sola / vidẽs vidẽte insecris. Tu sola / cognitiue ad pncipiũ tuũ regrederis. vt fias vnũ eius cũ oĩna essentia. tercia pte libelli de ornatu spũaliũ nuptiarũ. Alia in qz otẽplãtis ita piungit deo vt fiat ipm illud esse vitale et ideale qd eternalr in deo phabuit. Quẽ errorez / vna nup eplã a me edita coarguit. Velim ptera cõmonuisse vt de hac mã caute legat. Berñ. ad fres d mõte dei. li. ij. Ceterũ aĩa humana pcipue illa est inter oẽs rõnales spũs / q nõ solum regredi ad deum sed oĩa alia in eum referre debet. Propterea eñ ipsa corpi cõiuncta et in imis certis ligata. fm Platonicos. Propterea nexum duplicis mũdi / taz spũalis q corpalis / opat. qsi duas illas cathenas causarum aureã et argenteã / nectẽs. Deniqz idcirco in orizõte duplicis mũdi statuit facies sua. put diuini theologi / et eleuati metaphisici edocuerunt. qtinus p ipsam ea oĩa referent in deum cognoscẽdo et vtendo / q ab eo egressa sunt in creãdo Hinc dixerunt Arist. j. polit. et Platonici. oĩa pter hoiem. ipm vo pter deum factum esse. Hinc resurrectõis future necessitatis concludit. Alioquin naturalis instituti finis / frustra esset. Sz de his alibi. Demum pspicuum est eos solos ppria appellatione hoies dici debere qui boni sunt et ad deum oĩa referũt. Nũc ad xpm redeo. Quia eñ regressum hunc p intelligentiam ad deũ et vsum / aĩa eius pfectissimis modis exercuit. dum seipsam et rem quãlibet alteram / sola p excellẽtiam in dei gloriam laudem amorẽqz reduxit. Hinc aptissima rõne. dixit euangelista noster de xpo. q a deo exiuit et ad deum vadit. Exiuit dico fm aĩam [illegible] creatiõis emanationẽ et ad deum vadit / p sui et aliorum oim / in deum reuolutionẽ intelligibilez. Et sicut oĩa a deo qdammodo accepit in suã creatiõe / dum ppterea facta sunt oĩa / sic oĩa refert in deum directiue pportionabiliter satis ad primũ exitum et reditum eternalem. Ad hunc finẽ olim egressus fuerat adã a deo in sui primaria creatõe vt ad deum egrederet p speculationẽ et amorez. Sz v pctõ. homo cum in honore esset nõ intellexit. cõpatus est iumentis insipientibus et silis factus est illis. Sequimur eñ nos bestialis effecti. vitaz pecudũ eligẽtes. qui declinem aĩam iugiter ad terrena demittimus. q porcino more versi ad infima vultibus adheremus. Vox est talium / Adhesit in terra vẽter noster. et iterum. Adhesit pauimẽto anima mea. et rursus. Infixus sum in limo pfundi. Hinc exclamat satyricus. O curuas in terra aĩas et celestium inanes. O qsuauior vox atqz iocũdior regrediẽtis ad deũ et grãs agentis / q de tenebris vocauit nos deus in admirabile lumẽ suum / cuius figurã gessit Petrus / a vinculis ferreis et carcere tetro liberatus. et eductus de custodia ad pfitendũ nomini dñi. Vere vincula ferrea cupiditatis nr̃e. Vere carcerẽ tenebrosum horridũ squalidũ et scenosum esse sordidũ desiderium cordis nostri. et aĩa talibus immersa / qñ poterit liberis intelligẽtie alis ad alta subuehi ipsa ad deũ regredi qñ valebit. Hoc itaqz fieri est impossibile nisi in manu forti et b[illegible] chio extento illius qui eduxit vinctos in fortitudine. qui de stercore erigit paupem vt sedeat cũ principibus. Qui ptriuit portas ereas et vectes ferreos cõfregit. Hoc solo auctore sicut aĩa a deo exiuit sic ad deuz vadit. q q donum hoc exercentibus se ad ipsum et nõ nisi talibus / de lege cõi pstetur. Epilogantes ergo concludamus q est vnus xpi exitus a deo p eternam generationem et habet suum regressum per spiritus spirationem. secundo per humanitatis assumptionem. habet suũ regressum p corporis glorificationez. tercio per anime creationẽ. habet suum regressum p cõtemplationem.

Post sensum lr̃alem / theologicalẽ et metaphisicalẽ / sugestu vt thema nr̃m psertim p mãgius pte ad nos mores qz nostros transfe-

ramus. Et dicamus q̄ duplex est moralis exitus aie a deo. Unus pessimus p̄ supbiā Alius optimus p̄ humilitatem. ¶ Per supbiam exisse legit̄ filius ille p̄digus in regionem longinquā. Luce. xv. Quō exiuerunt Adam ⁊ Cayn. Geñ. iij. ⁊ iiij. Quō egrediunt̄ foras illi qui ima vident lo- quunt̄ in idipsum. s. cōtra deum. qualiter exiert̄ ⁊ exibūt. Discedite a me maledicti in ignem eternū. Math. xxv. Longinquus valde ⁊ pestiferus hic exitus. qr lōge a peccatoribus salus. Exitus iste a deo non est: sed sup deū sue voluntati p̄priam antepo- nendo. ideo dr̄ elatio. Testis est ille q̄ ē rex sup oēs filios supbie. Job. xlj. Qui extollitur ⁊ erit sup oē qd̄ dr̄ deus. ij. ad Thes: ij. Taliter egrediens foras euanescit vt fumus nec regredit̄ sicut coruus. nisi forte p̄ impatientiā ⁊ rabidā obstinati odij latrationez. loquat̄ inidip̄m in deum vicz. ⁊ dētibus suis in euz fremat ⁊ tabescat. ¶ Est p̄terea exitus bonus a deo p̄ humilitatem. sed sub deū. ⁊ rursus ad deum. Non quidem locali distantia. nam q̄ ibit hō a spū tuo dñe. ⁊ q̄ a facie tua fugiet? Si ascenderit in celū tu illic es ⁊c. Sed fit exitus iste p̄pria quadam reputatōe ⁊ intelligētia. qñ aīa ex consideratōe intima diuine immensitatis/resilit in paruitatē suam. ⁊ se ad se contrahit ⁊ loco cedit. put ad aspectū magni alicuius principis/ paupculus seruus aut damnatus expit̄. Hoc suo mō aīa infirmitatis p̄prie. imo cuiusdā nihileitatis conscia/ad cognitionez p̄ntie diuinitatis immense horrescit. stupet pallet contremiscit. intratqz fugiens a se velut in quandaz desertam oīs impfectōis egestatis sue regionem. quō intrauerat Augu. qui dixit in li. confessionū. Et factus sum mihimet regio egestatis. ¶ Nonne tibi Petrus miraculi stupore in captura piscium attonitus sic exire dñm voluisse visus est. Exi inqt a me dñe qr peccator sum. Luce. v. Sic hodie manū xp̄i beatā volentē pedes eius ad lauandū tangere/ipse refugit dicens. Dñe tu mihi lauas pedes. Velut verbū p̄dictum repeteret. Exi a me dñe. nō lauabis mihi pedes ineternū. ¶ O sup admirabilem hunc humilitatis exitum. Felix aīa q̄ taliter exit a deo. qr nunq̄ rectiori via ad deum vadit. nam correlatiua sunt ⁊ oīmō de se habentia idem exitus iste a deo et ad eundem regressus. Sic vallis descensus et montis ascēsus. Mentior si nō se cōsequi testata sit veritas. qui se humiliat ait exaltabit̄. Luce. xiv. ⁊ xviij. Hinc Augu. ait in ep̄la quadā ad dioscorū. Non aliam tibi inquit ad capessendā ⁊ obtinendā veritatis viam inuenies/q̄ q̄ inuenta est ab illo qui gressuum nostrorum tanq̄ deus vidit infirmitatem. Prima est humilitas. scd̄a ē humilitas. tercia est humilitas. Quotiēs hoc interrogaueris hoc dicā. ¶ Bonū est nos hic esse (o deuoti patres ac sapiētes viri) bonum est de humilitatis exitu sermonem audire. De qua vtinā cum humilitate ⁊ vt res digna erat loqui posset/arrogās stulta p̄sumptio cordis mei. Nam q̄le monstrum est/quale sacrilegiū. vermiculum de humilitate loquentē. ⁊ ideo supbire qr laudat humilitatē. ⁊ ideo exire a deo supra deū male p̄ supbiam. qr suadet ab eodem sub eodez exire p̄ humilitatē. Quis hoc crederet. si nō qr totiens exptū est. Sz inter laudandū humilitatem/surrepit supbia dum valde detestari querit̄. Ipsa qñ nō introibit. qñ non castra cordis nr̄i subdola machinatōe penetrabit. Ve ve filij Adam/ab hac terrifica p̄nitie. ¶ Sed ad humilitatem redeo. ad cuius p̄conium tria miracula eius supra modū mirabilia: triplex notificabit consideratio.

Tercia. Recte quidam de beato humilitatis exitu/totū huius collatōis reliquum conterunt. vt alias pollicitus sum ostensurū. Ex titulo humilitatis/iure tradi humilibus ad oīa conant̄ possidenda/nō quidez ciuili lege sed diuina. Nam ⁊ mysterium nō dicā diei huius solius/sed totius passionis dñice/quid aliud principalius eloqt̄ q̄ imitāde humilitat̄ exemplū. Propter qd̄ saluator nr̄/carnē sumere hoc est a deo exire ⁊ crucē subire voluit. vt oīo dicit eccl'e Ob hanc deniqz humilitatē cōcludit p̄ns euangeliū. Exemplum em̄ dedi vobis vt queadmodū feci vobis/ita ⁊ vos faciatis ¶ Tria humilitatis exēpla sumemus/s̄m tres vires aīe. irascibilem rōnalem concupiscibilē. Et tres virtutes theologicas. fidem spem ⁊ charitatem. Et tria diuinis p̄

sonis attributa. sapiam potentiã ⁊ bonitatem. Et iuxta tres status ecclesie. prelatos doctores religiosos. Et ꝯm tres scripture auctes. Prima humilem spiritu suscipiet gloria. Prouer. xix. Scḋa aucta vbi humilitas ibi sapia. Prouerb. xj. Tercia. Deus supbis resistit. humilibus aũt dat graciam. Jacobi. iiij.

Prima consideratio

Humilem spũ. suscipiet gloria. itaq̧ humilitas vera. nam est q̄ se nequiter hũiliat Eccl'. xix. Vera inquã humilitas / dum feliciter exit a summa potẽtia ⁊ gloria ⁊ magnificẽtissima maiestate dei / in suã impotẽtiam ignominiã ⁊ seruilitatẽ intuendam sentiendãq̧ efficit̃ potẽtissima ⁊ gloriosissima ⁊ imperatrix liberrima atq̧ monarchia sup oĩa. ¶ Vultis audire rõnem illã accipite. Perhibet Seneca / ꝙ facilis ad diuicias / ꝑ contẽptu ꝫ via. Jtaq̧ dicimus de potentia ⁊ gloria ⁊ reliquis q̄ mundus offert. ⁊ q̄ contemnẽdo fieri nostra testatur Amb. Vñ vero melius ꝙ ꝑ humilitatis egressum a deo / cõtemptus iste generatur. qñ in cõꝑatione diuinitatis ꝑspicue cernit̃ ꝙ vanitas vanitatũ ⁊ oĩa vanitas: oĩa mẽdaciũ. Quidni libeat exclamare cũ ꝓpheta. filij hoĩm vsq̧quo graui corde vt quid diligitis vanitatem ⁊ queritis mendaciũ? Quidni p̄terea contempta vanitate ⁊ mẽdacio / faciat hec sublimissima hũilitas / hec ditissima paupertas / solum deum / gloriã suam. potentiam suam. opulentiam suam. ⁊ hanc arbitrat̃ esse partem suam hereditatem p̄claram / ⁊ portionem vberrimam in terra viuentiũ cum illo qui dicebat. Pars mea deus in eternum. Et in gallico sonantius dĩ. Cest grãde portion ⁊ bona parti. ¶ Porro quid ad ista cõuenientius / ꝙ vt hec humilitas sit gloriosissima / cuius gloria solus deus est. Hec vilificatio sit nobilissima / hec abiectio vbiq̄ famatissima. qꝛ deus / fama sua nunq̄ abest. vt hec deniq̧ impotẽtia / hec seruitus / summa sit potẽtia imo oĩpotentia. summaq̧ libertas. Omnia possum inquit aplŝ in eo qui me cõfortat xp̄s. ad Philip. iiij. ¶ Videat qui põt / q̄ta sit ex aduerso oĩs superbe vanitas / egestas impotencia ⁊ vilitas. Nam q̄ rõne replerent vanitas satiaret̃ egestas. dñaret̃ abiectio. cõsolidaret infirmitas. Attñ quid aliud sunt hec oĩa nisi vanitas vanitatum et oĩa vanitas ⁊ afflictio spũs. ¶ Ex his ꝑspicuũ est q̄ pacto vim irascibilẽ cuius est in ardua tendere / ꝑficit hic beatus humilitatis exitus a deo. ex desperatõe sui totali summã de xp̄o spem gerẽdo. et ita ꝯm oẽs alias suas virtutes q̄s enumerat Guilhelmus ꝑisieñ. reliquas. Ponit itaq̧ hũilitas hec / solũ deũ spem suã fortitudinẽ ꝓtectionẽ magnificentiã. ⁊ ita de ceteris. Propterea. fidenter ait. Dñs ꝓtector vite mee a q̄ trepidabo. Etenim q̄ rueret. quõ mutaret aliud amplius quid conari posset q̄ ꝓfundissima stabilitate / immobilitati penitus adheret? Quid eam aduersum violaret q̄ altissimũ posuit refugiũ suũ in firmissimo habitaculo tuo qḋ operatus es dñe? Quo fugeret alibi? Quid aliud speraret? Quãobrem in remedijs humane instabilitatis et incertitudine casuũ tam horrendorũ ꝓcellis / figit nauem cordis immobilit̃ velut ancora quedã spũalis ⁊ intelligibilis. Deniq̧ nõ ponit carnẽ brachiũ suũ vt supbia q̄ sperat in multitudine diuitiarũ suarum vel tꝑalium vel spũaliũ. ⁊ ꝑualet in vanitate sua. Hec idcirco sibi cauet ob omni excellentia nimia. ab omni q̧ defectu. vt ne extollat̃ p̄sumptõe / nec frangat̃ desperatõne nõ obstinet̃ obstinatõe nec dissoluatur eneruí mollicie / quẽadmodũ de his ⁊ alijs in oĩ materia virtutis si vacaret / fieri posset manifestũ. si q̄liter ardua mediocritate via regia sẽp incedit docerem⁹. ¶ Sed ad dñantissimum eius impium venio. D
eũ est rebus dñari (ꝑut alias ꝓsecutus sum latius) quid eñ ẽ dñari reb⁹ inquã / nisi eis vti posse in ste vt placuerit. Hoc at̃ ꝯuenit hũilitati. oĩa quippe assumit in sui facultatẽ ⁊ vsum. dũ ꝓpter deũ se ⁊ oĩa alia cõtemnẽda decreuit. Quo cõtẽptu satiat̃ amplius (ne nos irrideant pharisei auari hec audiẽtes) et copiosius absq̧ vlla ꝯparatione cõtẽtat̃. ꝙ ex nuda possessiõe ciuilis tituli ꝙ insup extendentia inhiãte ad q̄scunq̧ diuitias. aut eas ꝑ amorẽ amplectẽte. aut eis incubante ac mentetenus inherẽte ditaret̃. Sic de Cathone p̄clare dictũ est a Salustio. ꝙ quo plus gloriam fugie-

bat/eo magis assequebat. Ita pcul dubio de diuitijs. ita de potētia seculi. ita de vnibratili quolibet bono huius mūdi sentire equū est. ¶ O quale igit̄ q̄tūcūq; humilitatis dñium habere oīa sub pedibus/per generosum cōtemptū. Omnis locus quez calcauerit pes vester. i. affectio. vester erit inquit dñs Deut. xj. Quā latum imperiū: nihil aliud a deo magnipēdere/vl' a nullis subijci neq; cōculcari. Hoc nōne est signū magnū apparēs in celo intelligibili ⁊ supmo aīe rōnalis. Mulier. s. humilitas/amicta sole iusticie. Nam quid iustius humilitate/q̄ oēm implet iusticiā. glo. Math. iij. In capite eius corona stellarū duodecim. omni. s. fulgore virtutū radians pfectio. ⁊ luna totius hūilitatis sub pedibus eius hoc est sub affectoībus p cōtemptum. Hec est ditissima hūilitas q̄ docuit paulū scire abūdare ⁊ scire penuriā pati. hīc oīa ⁊ abūdare in oībus. ad Phil. iiij. Quasi nihil habentē/⁊ oīa possidentē. ij. ad Cor. vj. Hec exaltauit xp̄m summe humiliatū in passione. ⁊ dedit illi nomen qđ est super omne nomen vt in noīe iesu flectat̄ ⁊c. ad Philip. iij. Ecce dñationem oīm per humilitatem. Proinde si hec iure suo possidet regnū celorū sicut ⁊ possidet. qm̄ ipsorum est regnū celorū Math. v. quid a dñatiōe sua relinquet̄ alienū? Deniq; ad eius obsequium militant oīa. seruiunt. psunt obsequunt̄. Aduersa quidem. vt blasphemie/iniurie/psecutōes/necessitates/angustie/ad exercitiū ⁊ tutelā. ad medicinā q̄q; ac necessariā custodiam. Prosperis vo vtitur ad modestā sobriamq; cōsolationē. Dicam amplius. militant p ea sui hostes fortissimi. nam ex peccatis reddit̄ cautior firmior atq; validior. imo vide miraculū. ipsa enī ex morte pp̄ria/reuiuiscit sepius fortiorq; resurgit. Nam quis neget magnaz esse hūilitatis recupande rōnē/humilitatem pdidisse? Quin etiā orit̄ ex suo contrario qđ est supbia/ nō minori miraculo q̄ si frigiditatē calor gignat. Hūilitatis quippe nō pua est occasio/aīam cōtra deū suū/ bñfactorē suū/patrē suū/dñm creatorē redemptorem supbisse/Silia vere nō miracula sed portentuosa mōstra/demon in filia sua supbia crebrius opatur. q2 ex morte pp̄ria ⁊ ex humilitate contraria ⁊ ex sordibus ⁊ aduersis sibi virtutibus pulcerrimis. dum stulte gloriat̄ fedissimam trahit originem. ¶ Ad vnū igit̄ dicere est q̄ supbie exitus a deo supra deū sicut egentissimus est atq; pauprimus in vilitatē paupertatis (Omnia mirū conuertunt̄ in suam inopiam ⁊ destructionē. notat̄ Sap. iiij.) Sic multo plus beatus ille humilitatis exitus a deo sub deum/opulētissimus est/ditissimus est/dñantissimus est in supremo dñationis. qm̄ sibi cooperant̄ in bonum. mors. egestas. contumelie. imo ⁊ angelus sathane ⁊ dyaboli omnes cum stimulis et temptationibus suis. Paulus ⁊ Job huius rei testes sūt. Peccata insup ⁊ cetere pestes aduerse/seruiunt ei ⁊ tyriacam sibi efficacissimam conficiendo. queadmodum testatur Augu. qui mihi non credit q̄ expedit supbos in turpia q̄q; peccata corruere. Hac arte dominādi facit ipsa de omnibus sicut de obsequiosis seruitoribus pfecturum suum sicut e regione supbia damnum acquirit ex omnibus. cuius oro etiaz fit in peccatum. charitas in odium. virtutis laus in opprobrium. dum post hec oīa exit a deo ingratissima psus elatione supra deū. ¶ Postremo humilitas suo modo est ambitiosissima. cupidissima maximi cordis et altissimi spūs. Cur ita? Qm̄ dedignat̄ impleri nisi summo honore. nisi summis diuitijs nisi maxīa gloria. Supbia vo vt pusilli cordis ⁊ puerilis ⁊ stulte paruissimis inhiat capit̄ afficitur ⁊ vexata torquet̄. ¶ Nunc ad statū platōis qui potentie dei correspondēter ordinat̄ in ecclesiastica hierarchia /applicemus q̄ dicta sunt ⁊ inferamus q̄ absq; humilitatis exitu in sue paruitatis recognitionē actualem vel habitualem/nō pōt quis platus habere euangelici dominij perfectionem Itaq; peruersus et dyabolicus nō ordo sed horror dicendus est i ecclesia. vbi est sublimior qui ⁊ supbior. vbi qui maior est non fit sicut minor. q̄q̄ ita fiat aliqn̄/vl' ad subditorū punitionē. Job. xxxiiij. Qui regnare facit hypocritā pp̄ter pctā ppl'i q̄lia nūc horrenda sunt: ⁊ abominanda supra q̄ credi potest. Aut ad psidentis damnationez sicut in iuda ⁊ multis apparuit. ⁊ illis qui

X

subditis incorrigibilibus ꝑsunt ad vtro-
runq; exitium. vel ad contemplatiuorum
exonerationem; ne talibus vilioribus occu-
pent. Ita habemus ꝙ pelles tabernaculi
ꝓtegebant archam testamenti. ¶ Est aūt
triplex signū in ꝑlato sue humilitatis. fu-
ga ꝑlationis. fuga pompositatis. cura spi-
ritalis. ¶ Primum signum fuga ꝑlatiōis
dat preparationem animi ꝓmptissimam
ad cedendum sue ꝑlationi. si ⁊ quā do fue-
rit pro grege cōueniens: quia dixit ex ani-
mo dum instituerer / nolens volo. Oppo-
situm sentire corde ore ⁊ opere est in prela-
to damnabilis superbia. ⁊ eo damnabili-
or si nec aduersitatibus nec infamijs. nec
aliorum consilijs nec subditorum scanda-
lis / a ꝑlationis amato onere possit auelli.
Ue ve ab hoc signo suꝑbie. Mirandum
si remoto fundamento huius ecclesiastici
parietes fluuiosis riuis vbiq; desistūt. vo-
lumus illos consolidare ⁊ vnire vt humi-
litatis fundamentum iaciamus. ¶ Scđm
signū humilitatis est fuga pompositatis
in se ⁊ suis. Oppositū facere est dānabilis
suꝑbia: ꝗ tucūq; sub honestatis spē aut ec-
clesie vtilitate pallier. Sz mediū inquiūt
optimū est: cōsentio. At q̄le mediū? Cer-
te nō vt pharisei ce desipiēs / sapiā alali ter-
rena ⁊ dyabolica. sz vt xpiane sapiēs deter-
minabit. ¶ Tercio signo cure spūalitatis
opponit tota cura ⁊ occupatio / in ꝑuior iu-
dicijs ⁊ tpalib⁹ seu lucris seu iurisdictiōi-
bus ⁊ practicor sola ꝓmotio atq; spūaliū
q̄z horror ⁊ desertio. ¶ Nunc ad statū do-
ctorū qui ſm canonē est q̄si ꝑcipuus in ec-
clesia / ⁊ ad sapiam diuinā corespōdenter
ordinat / applicemus q̄ dicta sunt. Apud
doctores ꝑ certum in sacris lr̄is / ille sapiēti-
or est / qui pluri humilitatis sale. i. sapore /
sapiam suā cōdiuerit. Non dico pluri co-
gnitōne sz sapore. ꝗ ꝙ sapor sit q̄dā cogni-
tio. Hoc dixisse fert Ptolomeus ꝙ sapien-
tior est q̄ ⁊ humilior. ¶ Huic hūilitati ad-
uersant tria signa. curiositas. singularitas
impatiētia vel incorrigibilitas. ¶ Curio-
sitas est dimissio vtilibus ⁊ edificatorijs ꝓ
se ⁊ pplo: ꝯterere ingeniū ꝑdere tps / in ijs
in quibus nō est bonū neq; finis. sicut de
mathematicis dicit Arist. Aut q̄rū finis
solū est scire vt ait Seneca. Aut forsan suꝑ-
bire vanescere ⁊ de ingenio alto ⁊ subtili ꝑ
ceteris gloriari. Hoc agere signū est instin-
ctus diabolici aut nature corrupte. ⁊ ibi ce-
ciderūt oēs q̄s sub spē reuelationū ⁊ insti-
ctū diuinorū seduxit sathanas: transfigu-
rans se in angelū lucis. Sane. dū hinc in-
de multa legi / multa cogitaui m̄lta audi-
ui ⁊ q̄dā expertus sum suꝑ distinctiōe inter
bonos instinctus ⁊ malos inter diuinas re-
uelatōes ⁊ dyabolicas illusiōes. Deniq; in-
ter bonas reuelatōes ⁊ immissiones ꝑ an-
gelos malos: hāc in veritate cōperi ꝑcipuā
distinctionē ⁊ indefectibile signū. ꝙ insti-
ctus bonus ſꝑ est ad humilitatē ⁊ cū hūi-
litate. Malus vo / ad vanitatē quandam
et cū vanitate ad ipsam excellentiā palam
vel occulte. Qualiter aūt curiositas ſcrēdi
inutilia / vanitate careat. viderint curiosi.
etiā q̄ pacto absq; tumida elatōe spūs pos-
sit aliqs gesta legēdas hystorias ⁊ miracu-
la sanctorū / nihil ipēdere / ego nō intelligo.
q̄rū lectio maxīe ardēs est ⁊ hūiles ad imi-
tationē potēter inflāmans. ¶ Porro / sin-
gularitas. scđm signum suꝑbie in doctis.
aut de nouis ⁊ inauditis ⁊ ꝑegrinis adin-
uentōnibus. imo habet hoc mirandū sin-
gularitas ꝙ ex suꝑbia generat pigriciā si-
lenciū obstinatū pusillanimitatē. dum vi-
det se nō posse ceteros in loq̄ndo vel docē-
do ꝑcellere. Hec est mr̄ errorum. ⁊ ductrix
ambulādi in adinuētiōibus suis. Deniq;
impatiētia vel incorrigibilitas tercium si-
gnū suꝑbie ponit a sapiēte. Doctrina inq̄t
viri ꝑ patientiā cogscit. Errare quidē hūa-
nū est. sz plane dyabolicū corrigentibus suc-
censere nec acq̄escere. ¶ Nūc ad religio- Y
sos ⁊ deuotos / q̄les decet esse xpianos oēs
q̄ sunt ꝓfessi in baptismo sub vno abbate
xpo. q̄r stat⁹ respicit appropriatā spūsancti
bonitatē. inducamus q̄ diximus. ⁊ infera-
mus. In xpiana religione ille sanctior est
qui ⁊ humilior. et humilior qui sanctior.
Huius humilitatis triplex signū est. con-
fessio. cōpassio. ⁊ voluntaria sui deiectio.
De reliquis videat deuotius Bern. de du-
odecim gradibus hūilitatis ⁊ suꝑbie. Cō-
fessionem idō posui ꝓ signo humilitatis. q̄r
vix tpibus nr̄is fit aliqua ꝯfessio / pure nu-
de ⁊ integre. Et q̄d ita? Certe ꝓpter hypo-
crisim ⁊ amorē vanissime fame nr̄e q̄ timo-

rem mundanũ ꝑturit ⁊ pudorē talē quidē
et ita tyrannicũ. vt cogitare sit ingens hor
ror. Ue ꝑcipitātibus ⁊ volutātibus semet
ipsos in passiones ignominie. in flagicia
corꝑis extraordiaria. qꝛ claudũt sepius os
ad cōfessionē. ⁊ nunc tēdũt ad īfernũ. Nā
[illegible] zodoma īterꝑtat̄ muta. Audiui a qbus
dā / ꝙ maluissēt tolerare dolores ꝑtus. vel
mortis eterne ꝑiculo se exponere ꝗ aliq̄ de
suis pudēdis impudicijs ꝯfiteri: nō ob de
fectũ fidei ⁊ credulitatis sacri (vt dicebāt)
sed qꝛ tanto pudore vexarent̄. ne salubꝛit̄
loquerent̄ corā vno secretissimo sacerdote
q̄ ipsi dampnabiliter ⁊ q̄si palā impudēter
opabāt̄ cũ alijs / nihil celare sciētibus. Ce-
terũ ꝯpassio de peccatis aliorũ / certissimũ
est humilitatis vere signũ. sicut ecōtra ꝓ-
priũ est supborũ alijs indignari. Uera iu
sticia inquit Gregꝯ. ꝯpassionē habet. falsa
indignationē. Si quis audit vl' cognoscit
aliorũ pctā multa vel magna ⁊ inde ꝑcat̄
vindictā. aut gaudet de inflicta. nō secure
ꝑcat̄ neqꝫ gaudet. qm̄ reversus cognoscere
dꝫ se multa punitōe dignissima cōmisisse.
quibus tn̄ petit indulgeri non irasci. Sic
egit sanctus pater qui audiēs pctm̄ fratris
fleuit ⁊ dixit. Ille heri. ego hodie. Idcir-
co. vis aptā meritis vicē impendere (inq̄t
Boetius) Dilige iure bonos / ⁊ miserē ma
lis. ¶ Nouissime subiectionē seu deiectio-
nē posuimus terciũ humilitatis signum:
Nam vere humilis est / qui ex vera sui co-
gnitōe sibi vilescit. . Hic se diuinis gratijs
indignũ cōpat. Hic laudes horret ꝓprias
veluti insidiatrices tollere volētes ipm̄ in
altũ / vt lapsu graniore ruat. Propterea de
ijcit se iugiter in terrā sue fragilitatis. ꝑut
de antheo gigāte fingit fabula. cui ex casu
suo in terrā vires augebāt̄. sed in sublime
leuatus / ab hercule strāgulatus est. Hic
se in oēm creaturā dei peccasse fatet̄. in ce-
lum ⁊ terrā ⁊ oīa q̄ in eis sunt. Nullā ergo
flagellationē ab eis reijcit nullā lesionē in-
iuriā nullā. hic deniqꝫ iudicia dei magna
[illegible] occulta velut tu mētes sup se fluctus ex
pauescit. Attendēs quō nec fortiũ bellum
nec artificiũ grā. ⁊ qd̄ de cathenis ⁊ carcere
trahit̄ quis ad regnũ ⁊c̄. ⁊ qd̄ nemo scit an
amore vl' odio dignus sit. Eccl'. ix. ¶ Ad
hec alta ⁊ lōge diuiniora vere humilitatis
monita capienda / plus ꝓficit vnctio ꝗ [illegible]
ctio. orō ꝗ ꝑoro. alta suspiria ꝗ acuta in-
genia. ⁊ sup oīa frequēs fidelis ⁊ pia cōme
moratio passionis xp̄i. Qui a deo exiuit in
mundũ vt eam in schola sua doceret. ⁊ ho
die dum regredi vult ad patrē verbo sil' et
facto cōfirmauit: ¶ Ad hoc em̄ lauit pe-
des discipulorũ ⁊ dixit. Exemplũ em̄ ⁊c̄.
huius humilitatis nos ꝑticipes volens.

Secũda cōsideratio.

Ubi humilitas / ibi sapiā. Prouerbi. xj. 3
Anima quippe rōnalis / exiens a diuina
sapiā in suā insipientiā sapide cognoscen-
dam / sibi vtiqꝫ stulta reddit̄. ac ꝑinde diui
nam illam sapiam adipiscit̄. quam iubet
apl's. j. ad Cor. iij. Si quis inter vos vide
tur sapiens esse stultꝯ fiat vt sit sapiēs. Hāc
verā sapiam dicit lactātius nō alibi querē
dam esse / ꝗ in schola cui titulus est stulti-
cia. Ita pr̄ qm̄ sic placitum est apud te a it
xp̄s. ¶ O quis dabit nobis hanc stultam
sapiam? Ue filijs hoīm qui sapiētes sunt
in oculis suis. ⁊ corā semetipsis prudentes
qꝛ quāto magis sapiam quesierint. tāto ip-
sa longius fiet ab eis. Et ꝓfecto nisi fiāt ꝑ-
uuli. nisi crediderint captiuando oēm in-
tellectum in obsequiũ fidei / ipsi nō intelli-
gent. Ostium ad sapiam verā / xp̄s est. ⁊ idē
sane humile; turgidus ⁊ elatus spūs / illud
qn̄ poterit introire? Attēdamus obsecro
ꝗculum illud est ꝙ extra deũ egredientes
scire conamur. ¶ Uiderũt hoc phi Plato
et Socrates: ⁊ oīs achademicorū schola. q
postq̄ defecerũt scrutātes scrutinio / vocē
hanc suspirauerũt. hoc scio ꝙ nescio / imo
nec hoc scio ꝙ nescio. Bonus erat talis ex-
itus in insipientiā suā cognoscendā; si nō
supra deũ exeuntes / euanuissent in cogita-
tionibus suis. ⁊ si a deo sub deo egressi / re-
diissent in idipm̄. deũ vt deũ glorificantes
et grās agētes qui sciarum dn̄s est. ⁊ docet
hoīem sciam ipsi nō ita. ¶ At verus hũi-
lis / in se qdē stultus. deũ cōstituit sapiam
suā. ꝯsiliũ suũ. ⁊ dũ ꝓfundissime cōcauat̄
recipit in seipso velut in centro quodā spe
culi cōcaui intelligibilr̄ radiosas inciden
tias illustrationũ supnarũ. tam dei q̄ hũi-
lia respicit. ꝗ aliqn̄ intelligentiarũ desup
effulgentiũ. a qbus illuminat̄ mirabilr̄. si

erit a montibus eternis. ¶ Nec intellige non q verus hūilis querat solū duci p reuelatōes spūales ɔtēpta rōne naturalr indita sibi seorsum hec p̄sumptio. sed eandē rōnē plurimū obscurā ⁊ nubilosam ac pinde in errorē quēlibet ꝓmptissimā / petit tergi mundari polirique / vt in lumine hoc vultus dei signato sup eā / ondanē bona sibi. Preterea sensum alienū p̄fert suo / non innitēs prudētie sue. Exinde cauet sibi ab illusione demōis meridiani trāsfigurātis se in angelū lucis. q nō aliter q̄ p hanc credendi alijs humilitatē exufflat. Non omnes aliter laquei sui / teste oraculo ad Anthoniū euadūt. ¶ Denique videre est in hu hūilitatis exitu / p̄cipue in xp̄o / stupēda diuine stulticie miracula. Nam de pctō dānauit pctm̄. ⁊ de infamia famam. De ludibrio ⁊ ignobilitate / gloriosam nobilitatē pgenuit. Placuit insup p stulticiā p̄dicationis destruere oēm sciam extollentē se ɔtra deū. Nam ɔtra scādalū iudeorū / irrisionē gentiū astutiā demonū / atrocitatē tyrānorum reclamantibus vndique magno boatu p̄bis. imo ꝓprijs sensibus docuit puulos simplices / ea q̄ doctus Plato nesciuit que Demostenes eloquēs ignorauit. ⁊ sic docuit q nihil certius teneat q̄ q humili fidei stulticia credit.

Tercia consideratio

Deus sup̄bis resistit hūilib9 aūt dat gratiam. Jacobi. iiij. Ad quē respiciā ait dn̄s nisi ad pauperculū ⁊ cōtritū spū ⁊ trementē sermōes meos? Esa. lxvj. Itaque aīa q̄tum erit a diuina bonitate ⁊ p̄fectōe in suā vilitatem deiectionē ⁊ imp̄fectionē. tanto ē pfectior. Noli mirari hec. q: diuis gratijs et donis eo est plenior / tanq̄ vallis abundans frumēto virtutū. tanq̄ intelligibilis quedā abyssus fluenta sorbēs aquarū viuentiū. q̄si vacuū quoddā spūale / ad qd replendū confluūt oīa. nec implere sufficiūt nisi deus. b̄m Aug. j. ɔfes. ¶ Hāc p̄fectissimā imp̄fectionē. hanc optimā (si sic dici pōt) peccabilitatē / sibimet ascripsit Paulus / dū se primū inter peccatores nolauit. ⁊ q: nō mētiebat ita vere sensit. Hoc plane magnū miraculū videre hoīem in virtutibus oībus clarescere. ⁊ laborare plus oīb9. nihilominus se primū inter homicidas ⁊ matricidas ⁊ oēs sceleratissimos cōputare ¶ Dicere aliqd grādius meditor nescio. si potero iuuate me. puto imo certe credo. q xp̄s ⁊ maria / paulū in humilitate nō paululū trāscēderūt. Velle q̄ scire. Nunqd fecit hec hūilitas vt xp̄s ⁊ maria / se tanto verius inter peccatores primos noiarēt. quāto hūilius a deo in se exeuntes / suum impfectū lucidius cognouerūt? Poterat estimo sic intelligi (acsi nō horrerent pie aures) sic dici. nō quidē de pctō cōtra eos absit. sed de labilitate ad peccandū. Nā creatura rōnalis quelibet labilior ⁊ p̄nior ad casum et defectū / quāto in naturalibus et etiā gratuitis fuerit ornatior / seclusa dei manutenētia spāli / q̄si vicz plus habeat creatura oīs / de vanitate ⁊ tendētia in nihilum quāto plus de entitate. Signū hmōi euidēs fuit in lucifero adā ⁊ alijs multis. q nobilitates ⁊ p̄fectōes / quid fuerūt eis / nisi pondus grauius ad ruinā? Hoc sentie aīa xp̄i. hoc maria eo ꝓfundiori humilitate q̄ lucidius cōtemplant. Hinc Aug. vocauit mariā / puellā vilem ⁊ abiectā in oculis suis. Nam q̄ pacto Maria ⁊ xp̄us b̄m aīam fixius se ⁊ oīa dona sua stabilirent in dn̄o. si quōlibet fidendum esse sentirent in viribus suis ⁊ in abūdātia diuitiarū suarū. Et si p̄terea nō seipsos ɔputarēt in illorum numero de q̄bus ꝓpheticus sermo dicit. Verumtn̄ vniuersa vanitas oīs hō viuēs. Si nō insup iubentē audirēt. Quāto magnus es / humilia te in oībus ⁊ corā deo inuenies gratiā. Ecc. iij. Demū qui se humiliat si exaltet quō maxie exaltabit q̄ maxie se humiliat? Xp̄s aūt humillim9 est ergo sibipsi b̄m hūanitatē (vt sic consideratam) vanissimū aliqd ens ⁊ inane reputatus ē. recte quidem. vt nō in se sed in dn̄o gloriet. j. ad Cor. j. ¶ Audis ne hoc p̄sūptio stulta cordis hūani. o stultissima inquā cordis hūani p̄sumptio. nunqd hoc attēdis? Vt qd supbis terra ⁊ cinis vesica ventosa. cur inflaris. o pellis fragilis ⁊ cito rūpenda cur tēderis? Si q̄ris honores supba ceruice / si sapiam / si gratiā / tota (vt dicunt) erras via. Tu q̄ tibi maior: eo vilior pauptior ⁊ stultior efficieris. Tu phariseico more / diuitias tuas iactas / noli mirari si

nihil elemosyne capis. sȝ humilitas egena est. sibi dat. Alios iudicas, tu alios indignaris, et vindictã optas. tu peccator maximus. sed hũilitas benignissima ẽ. ignosci petit oibus. Tu ğ/cũ severitate. hũilis cũ mia. et sicut elegistis. iudicabimini. Tu princeps es/tu ꝓprij freni impatiẽs/etiã in eis q̃ dei sunt. qsi manus tua sit excelsa ad ꝯstituendũ aliũ in bonũ et non dñs faciat hec oia. Hũilis aũt exẽplo dei cũ trãquillitate mãsuetudine et pace singula tractat in dño faciẽs virtutẽ. Utinã qui virtutes cõgregat vel edificat/sapet et intelligeret. qm̃ oẽs cũ humilitate cõnexe sunt. oẽs fundate. oẽs agglutinate. q̃ sublata/fugiunt oẽs nocent et oberunt. velut cedẽte fundamento cui⁹ domus oĩs inclinata recũbit. Amplius sola mens humilis secura est. q̃ non habet vbi cadat ꝓfundius q̃ in deuȝ. illic expit pacẽ dei q̃ exupat oẽm sensum. Porro secura mens qsi iuge cõuiuiũ. quãobreȝ leta est semꝑ et iocunda humilitas. sed cuȝ severitate. imo et miraculose qdammodo ꝑm multitudinẽ dolorũ in corde suo cõsolatõẽs tue dñe letificant aĩam istam. Suppbia vo/tumida et timida est/et male tristis. vel peius leta. inquietissima qqȝ. qr ponit in ore hoĩm famam qsi alteram vitã suam nimirũ si sepe discerpit lacerat cõculcatur deijcit et si nunq̃ in eodem statu ꝑmaneat Nimirũ si difficulter humiliet. qr infamiam suã horret sicut mortẽ alteram. Quin etiã hoc ad humilitatis acquisitionẽ difficillimũ est/q̃ pugnãt cõtra eam/nõ vnum tm̃ modo viciũ aut duo/sed oĩa. et q̃ plus obstupesces pugnãt ipse virtutes oẽs ꝯtra eam lȝ ex indirecto primo. imo ex ea qñqȝ gignit mõstrifico ꝑtu/mens nr̃a supbiam Quale igit̃ peȝ effigiũ vbi et vicia et mortes viciorũ/virtutes insuꝑ et mortes viciũtum habent manus cõtra eam. nisi caute ꝓuiderit. et nisi in timore dei instanter se tenuerit.

Explicit sermo factus a dño Cancellario in cena dñi ꝓ humilitate.

Carmen cõtra tumidum cor et quid sanat illud.

Cur te distẽdis vẽtosa supbia/qd te sufflas et iactas/dũ tibi vana places

Uidi ego vesicã modico turgescere flatu
Que pisis sonuit q̃tuor impositis ꝯpete
Hanc puer vn⁹ acu pupugit displosa repẽte
Uilis et absqȝ sono flaccida detumuit
Quisqs adulantũ turgescis voce/sub isto
Disce tipo tibi quid mortis acumen aget
Te prius ğ humilẽ ꝓprij cõpũctio cordis
Spina ve cõfigens/si sapis/efficiet
Nullus adulator peior tibi q̃ tibi fies
Si tibi blandiris teqȝ colendo tumes.
Lucifer hic cecidit/nec mir. dũ videas nos
Turpes et viles/peste sub hac ruere
Pulcer qd faceres/qd in oĩ ꝑte decorus
Omni cũ plenus sorde/supbis homo?
Dicis diues sum nec egens/nescis qr paup
Nudus/cecatus/vilis es atqȝ miser.
Ꝓspa sors nutrix ẽ huius subdola pestis
Aspera sanat eam ꝓsperiore manu.
Unus ut e patribus ventoso corde careret
Demone vexari quesijt/obtinuit
Ergo qd aduersas tãto fugim⁹ studio res
Consulimus sortes/fidimus in medicis
Sed nolo temptare deũ dices/agis apte
Si tm̃ antefere ꝑsidium dñi
Angelicũ si subsidiũ/si spemqȝ fidemqȝ
Cura nec humanis sit nimis auxilijs
Cura supflua fit/si plus ꝗ nõ vt oportet
Nec ꝑ ꝑsone conditõne statu.
Tu corpus refoue/tu cura sedulo carnem
Quid nisi confestim putre cadauer erit?
Spũs eternus datus est tibi/iure colat
Atqȝ humilis/mitis/vilis/et esto tibi.

Finit.

Sequitur sermo de penitẽtia factus ꝑ eundẽ dñm cãcellarium in cena dñi.

A

Si nõ lauero te/nõ habebis pte mecũ. Joh. xiij. et in euãgelio ꝑsentialiter recitato. Amplius laua me dñe ab iniquitate mea et a pctõ meo mũda me qr coinquinauit me nimis/ne ad ꝓnunciandũ sanctũ verbum tuũ vir pollutus labijs reprob⁹ et incircũcisus inueniar. Male nimirũ ꝑsumit sordes alienas vel loquẽdo vł opando tergere q̃ totus pcti volutabro demersus est. Quãobrẽ tibi dñe iesu/nõ tm̃ pedes affectõnũ sȝ etiã caput intẽtionũ et man⁹ opationũ ad abluẽdũ offero. Irrora desuꝑ distilla pluuiã voluntariam

gratie tue. quatin⁹ nō ꝑ venā oris mei egre-
diat̃ verbū plenū vtutis. ⁊ bñ sonās. ꝙ per
auditū suscepto. mūdificant oēs ꝓpter ser-
monē tuū. digni q̃z inueniamur hic p̃te q̃
repromittit̃ mūdis corde. q̃ ipsi te deū vi-
debunt. Fiat hoc illa. intercedēte mūdarū
mūdissima matre tua quā interpellamus
ꝓpter hoc atq; salutamus dicētes. Aue grã
plena. Si nō lauero te ꝛc. Dura valdeq; tre-
menda sñia. si nō lauero te: nō habebis p-
tem mecū. Attendat vr̃a deuotio q̃ sit p⁹
cuius ablationem dñs cōminat̃ ei qui lo-
tus ab eo nō fuerit. ⁊ agnoscet. q̃ hic sum-
ma paupertate miseria ⁊ calamitate p̃mitur
Quippe p⁹ ista dñs est qui se mercedē ma-
gnā ⁊ omne bonū nos auit. de qua gloria-
būdus ꝓpheta totus exultauit dicēs. Deus
cordis mei ⁊ p⁹ mea in eternū deus. Pro q̃
insup cōmendat̃ Maria q̃ optimā p̃tem
elegit q̃ nō auferet̃ ab ea. cui p⁹ hec vberri-
ma ⁊ maxima portio nō sufficit/ nimis aua-
rus vel stolidus est. Quid est igit̃ dñm di-
cere. Si nō lauero te/ nō habebis p̃tē mecū
nisi eū dare patēter intelligi. si nō lauero
te. nō habebis me. sepaberis a me. ¶ Por-
ro qd vltra ꝓfecto reliquū est. nisi vt talis
illotus/ ꝓijciat̃ a facie dei/ etiā a sorte sctō-
rum. eatq; maledictus in ignē eternū cū
illis. q̃rū (sicut apocalipsis scribit) p⁹ erit
in stagno ⁊ igne ardēti ⁊ sulphure. Ignis
q̃z grādo nix. glacies spūs ꝓcellarū p⁹ cali-
cis eorū. Si p⁹ vero illotorū tam horrēda
tam intolerabilis ē· de toto qd expectan-
dum censemus? Maledictus qui p̃tē suā
hoc modo facit deteriorē. ¶ Terreat igit̃
vnūquēq; nostrū viri patres ⁊ fratres. ter-
rea ⁊ erudiat hec formidanda nimis sñia.
si nō lauero te/ nō habebis p̃tē mecū. Pri-
mum erat vt viuēdo innocenter/ custodi-
remus nos imaculatos ab hoc seculo. nūc
vo q̃ polluta est nr̃a mens ⁊ consciā. sup-
est vt lotio diuina nos emūdet. Sed vnde
sordes in nobis? Vndiq; ꝓfusus. Polluit
nos supbia inuidia ira accidia ꝛc. Polluit
nos sicut olim in lege immundus cibus ⁊
hoc ꝑ malā delectationē. Polluit nos im-
mundus morbus vt lepra ꝑ malū consen-
sum. Immūdus tactus in opꝫe. Immun-
dus locus in ꝑuersa cōsuetudine. Polluit
nos ꝑ oēm modū p⁹ quā arbitramur nos-

tram esse mundanā cupiditas. q̃ est p⁹ vi-
lis vana fragilis ⁊ dānosa. Talē p̃tem figu-
ratā habemus in Nabuchodonosor. de q̃
Dañ. iiij. Cum feris p⁹ eius in herba terre
Cor eius ab humano cōmutet̃ et cor fere
det̃ ei. Attendite vilem societatem. q̃ cū
feris carentibus sensu. Et nonne hō cum
in honore esset nō intellexit: cōparatus est iu-
mentis insipientibus ꝛc. Vide vilem pos-
sessionē q̃ in herba terre. Et quid herba
terre nisi terrena felicitas. de q̃ ꝓpheticus
sermo. Mane sicut herba transeat. mane
floreat ⁊ transeat. vespe decidet induret et
arescat. Deniq; cōsidera vilem cōmutatio-
nem ⁊ cor fere det̃ ei. Fera ⁊ si nō habet sa-
pientiā/ retinet tñ crudelitatē. Sic illoti/
bestie sunt in humana effigie latitātes ꝑ v-
bū Senece ⁊ Boecij. Deductionē omit-
to. ¶ Sed vñ vobis lotio: Attēdite q̃
lauat nos ab inquinamētis nr̃is mgr̃ ⁊ **B**
dñs noster iesus xp̃s. Effundā inquit sup
vos aquā mundā. Alioquin si nō lauerit
nullus mundabit̃. nemo nō priuabit̃ p̃te
sua. Lauat aūt. Quō lauat? ministerio pe-
nitentie salutaris. q̃ velut lotrix sagacissi-
ma diligens ⁊ virtuosa p̃parat aquā in cō-
tritione. abluit in cōfessione. extergit in sa-
tisfactiōe. Sic restituit̃ p⁹ nostra deus/ in
ꝑfecta reconciliatiōe. Felix p⁹. q̃ velut p⁹
beniamin/ supat in quinq; p̃tibus/ p̃tem im-
mūdorum. In bonis nature q̃ repantur.
In bonis fortune que possident̃. In bo-
nis gratie gratis date. que multiplicātur.
Deniq; in bonis gratie gratificantis. ⁊ glo-
rie beatificantis a quibus alij priuantur.
¶ Animaduertat vnusquisq; nr̃m/ quid
dicat xp̃s quid ve intelligat ad nr̃m docu-
mentum. si non lauero te ꝛc. Ita dicebat
mihi ipsa meditatio mea ꝓtexere sermonē
cōsequēter de lotiōe peccatorū ꝑ ministeri-
um pnīe/ cuius est hoc officiū desup com-
missum ꝓ restitutiōe p̃tis nr̃e. Offerebant
se cōcordantie ⁊ distinctiōes sine numero
de scripturis/ ꝓ dilatatiōe ꝓsecutiōis p̃mis-
sorum. tum ecce inter meditandū ⁊ studē-
dum/ irrumpe visa est secretum thalamū
cordis mei. pestis improba/ sciā inflans cu-
riositatis noxie germen. portētuosa mater
eadē ⁊ filia. Mōstrū heu horrendū ꝑ ingēs
Hic ambulat in magnis ⁊ mirabilib⁹ sup

se. Ponit in celū os suū ⁊ lingua eius transit in terra. caput q̄z inter nubila cōdit. qr ibi est tenebrosa aqua in nu bibus aeris. ¶ Hec postq̄ animad uerterit pgere me vt de pnīa loquerer. pepulit me. ad cuius impulsum cum tremissem ⁊ faciē cōuertissem. ipsa me torua indignabūdaq̄z animositate suspiciens vt arrogans est ⁊ tumida. Abi inquit in malā horā tuaz. quid cogitas. qd ordiris. qd pusillus iste ⁊ degener animus/obrepsit tibi vt famā negligere vt ppetuā ꝯflare nō horreas infamiā. Quid me spectas ita. dum omissis cōsiderationibus altis ⁊ subtilissimis speculationibus. materiā cōmunissimam assumis. q̄si in eadem ingiter cantilena nugatoria pseueres q̄i pueriliter vulgarissimū carmen afferas vel efferas. Linque humiles materias. nūquid desunt tibi mysteria/longe plus difficultatis ⁊ vere laudis habentia /circa sacramentū altaris ⁊ b̄ndicte passionis. Ilic tuū ingenium. tuā manifesta eruditionem. coram viris omni doctrina supeminēter eruditis. An ignoras vbi loqueris. Adde q̄ materia de pnīa/ nō accuratum stilū vel elaboratū sed q̄tidianū exigit. qd locutōis genus q̄i sordidū iam apud modernos dissolutū, flocidū ⁊ nauseans cōtemnit̄: p̄sertim in sermocinalibus ex̄ scholam. Nōne demū habet in pmptu q̄libet materiā hanc de pnīa/p doctores copiosissime pertractatā. iiij. sniarum et in summis atq̄z tractatulis confessorū. Quisquis ea legere voluerit ꝓtinus intelliget. Preterea queso nō te casso labore fatiges. neq̄z turpē risū tibi suscites. ¶ Hoc mō scīa inflās stomachando loq̄bat̄ tum e sursum elapsa est sicut placuit altissimo charitas edificans cuius introitū decorē ⁊ aspectū scīa inflans que ⁊ supbie spū ⁊ inuidie tota vexabat̄ ferre nō valens/ mox abscessit tunc charitas sic orsa est. Te nō fallat p̄cor. precor nō abducat meretrix hec pessima. scīa inflās curiosa vana garrula quietis impatiens. que sub specie vana subtilitatis/mētes sibi deditas euiscerat torquet. veluti q̄busdā minutis muscularuz aculeis. Hec gignit prurituā nō extinguit. Hui⁹ hec occupatio est semp discere ⁊ nunq̄ ad sciam veritatis. ꝑuenire. arrogātiorēsq̄z oībus hoībus suos efficere sectatores. Hanc desere. delectēt te vtilia magis q̄ subtilia/ad imitationē illius qui loquit̄ p ꝓphetam. Ego deus docens te vtilia. Nunquid nō in [illegible] m tpis egestate/in tanto discrimine rerum in tali mortis incertitudīe docēdi sumus viuere potius q̄ disputare vel acute fantasiari. Qd tibi p̄cipit deus inquit sapīa illa cogita semp. Porro si q̄tidie peccādo sordescimus. qd salubrius qd ve cōsultius q̄ vt de nr̄a lotiōe crebro loquamur. Anxie queramus assidue ptractemus. O q̄t sibi vident̄ sapiētes in oculis suis. q̄t lr̄ati ⁊ docti qui hec necessaria ideo nesciūt/qr velut facilia legere retinereq̄z despexerunt. qr insup tꝑs ingeniū curam in supuacuis cōtriuerunt. qr deniq̄z bonam vitam q̄ talium optima doctrix est. colere neglexerunt. q̄s tādē si deo ꝓpitio resipiscere ꝯtingat. si ad meliora studia mentem diuertere. pigebit affirmo pudebitq̄z tpis acti. Quare: qr fessi ⁊ confracti nihil inueniēt de vniuerso labore suo nisi vanitatem arguendā ⁊ curam supfluam. sentiētq̄z vix se discipulos idoneos ad illa cogitanda in q̄bus dudū mgrī esse debuerant. qd et falso crediderant. qr tam ceca semp est tam insolēs/inflātis sciētie arrogancia. Sentiēt ad extremū nihil difficilius esse arte bene viuendi. nihil plane subtilius. nihil sublimius atq̄z diuinius. Perge igit̄ vt cepisti. neq̄z sermonē de lotione pedum aīe hoc est affectionū/quolibet interrumpe. hoc necessitas quotidiana. hoc instans pasce festiuitas qua verus agnus dei cū azimis sinceritatis ⁊ veritat̄ edendus est. Hoc pn̄s societas eorū q̄ nō se solos sed alios habebunt erudiēdo lauare/flagitat ⁊ exposcit. At uero tradita sunt hec libris theologorū copiose. tradita sūt scio etiā veritas altera q̄ nō tradita est. nec vacat oībus oīa legere. ⁊ habet quid latentis energie viue vocis actus ⁊ in aures trāsfusa fortius sonat ⁊ tenacius memorat̄. ¶ Charitas hec suadēs/credite psuasit facile monit̄ suis obsequi. Unde glorior in dn̄o de cuius munere est modestuz piūq̄z qdlibet ingenium. Remāserat tn̄ scrupul⁹ aliquis/si materiā hanc de pnīa lotricemētis optima/tractare ꝯuenientius oporteret vel declamatorio more vl' scholastico. Pri

tium accuratius τ venustius est. alterum acutius et q̄ðāmō verius estimat̄. Primū magis accōmodat̄ affectui. scōm intellectui. Primū plus allicit. Scōm plus instruit. Tandē ex circūstantia tp̄is τ ꝑ auditorū qualitate inductus sum scholasticū morē gerere. Quotidianus nāq3 sermo est τ scolis vsitatus. nec rursus egemus interprete si intelligant̄ etiā a parū intelligētibus bñ satis est. Omittat̄ ornatus. ni qui spōte ꝑuenerit. ¶ Dicamus in primis altius repetentes ꝙ lauat nos xp̄s ministerio pn̄ie salutaris. q̄ pn̄ia haurit aquam τ qðāmmō fundit in peluim cordis nr̄i ꝑ cōtritionē: abluit τ sordes eijcit ꝑ cōfessionē. extergit desiccat τ clare facit ꝑ satisfactionem. Hec tria ꝑ ordinē nunc egit emundator noster xp̄s. misit aquā. lauit. extersit. Hec dicēdorum summa est hec tria notasse lego Ps. Dixi confitebor aduersum me τc. id est firmiter ꝓposui. ecce cōtritionē. Iniusticiā meā dn̄o. ecce cōfessionem. Et tu remisisti impietatē peccati mei. ecce satisfactionem. Et rursum alibi. Iniquitatē odio habui hec est cōtritio. τ abominatus sum. hec est cōfessio q̄ extra vomit abominabilem pcti sordē. Et legē tuā dilexi τc. Hec est satisfactio in custodia legis dei. ¶ Nunc ptractemus triplices huius officij conditōes. q̄liter triū dierū pambulātes. Et q̄ in paucioribus via magis rem totā sub breuibus terminis atq3 metaphoris coartemus.

Taq3 ꝑ lotōe nr̄a ministrata. quā cōtritio nō qualēcunq3 sed calidā. mundā. amarā viuā crebrā τ cōtinue scaturientē. Iuxta q̄ q̄tuor/quadruplex est de cōtritōis q̄litate cōsideratio.

Prima consideratio

Aqua cōtritionis sit calida hoc fit ꝑ conuersionē in deū. fide spe τ charitate subnixam. Sicut hō auertēs se a deo τ cōuersus ad creaturas /sordes cōtrahit. sic econtra mundat̄. Hoc est qð dr̄ a doctoribus. q̄ q̄tuor requisita sunt in cōtritōe. Cōuersio ad deum. auersio a creatura. Infusio gr̄e. Expulsio culpe. Hunc calorem nō habz aqua illorum qui dolēt de peccatis solo timore pene. sicut fit in iam dānatis τ in cōdemnādis. sicut cōiter euenit in morte vbi affectio cōmodi q̄ue gelida est et nō iustificatur. Quo circa sequit̄ expediens esse ꝑuenire horam mortis ad hauriendū hanc aquam τ calefaciendū/ex bona τ quotidiana meditatōe. Signum frigiditatis est/si homo crederet diu viuere/vellet diu permanere in pctō. Non sic ille qui dicebat: se nō minus seruiturū deo si cōstaret certissime ꝙ mille annorū spacio ꝑtracturus esset vitam. Sic illa q̄ cogitans de inferni supplicijs τ de odio dei regnante in dānatis/supplicabat vt etiam si damnaret̄ tn̄ deum diligeret. sic Iob. Etiam si me occiderit/tn̄ in ipso sperabo.

Secūda cōsideratio.

Preterea sit aqua mūda contritōis. Hoc dr̄ ꝓpter eos qui cum suis lachrymis miscent ꝓpositum delinquendi vel in voluntate peccati huius vel istius manent vel a manifestis peccati occasionibus nō declinant. Hec turbida aqua est /nō mūdans sed inquināns. Sed quereret quis. O portet ne cōtritū firmiter credere ꝙ de cetero nō peccabit? Plane nō oportet. immo formidandum est de ruina. alioquin temeritas esset/qualis in petro. Siquidē aliud ē ꝓponere τ velle non peccare ꝑ futuro. aliud de hoc ipso p̄sumere. Dixerunt in hac pte doctores aliqui ꝙ sufficit negatiue se hr̄e. hoc est nō habere actuale ꝓpositū peccandi. p̄sertim cum addit̄ cōfessio sicut dicunt de baptismo q̄ñ non opponitur obex. Aliorum rōnabilior τ sanctior cōformior est sn̄ia/ qð oportet positiue detestari peccatū τ de meliori vita ꝓponere. Compatit̄ aūt ꝓpositū illud timorē τ tremorē de casu sed nō amorē delinquendi.

Tercia consideratio

Rursus tercio sit aqua contritōis amara. Hanc habere volebat qui dixit. Recogitabo tibi oēs annos meos: in amaritudine anime mee. Notandum tn̄ ꝙ duplex est amaritudo talis. Una est ex dictamine rationis τ sua deliberatōe detestando peccatum. τ hec est virtus imperans dolorē. Alia sequit̄ amaritudo in sensu si non sit indispositio cōplexionis vel cōsuetudinis vel aliunde. τ hec nō semꝑ exigit̄. q̄ non semꝑ

est in potestate nostra flere sensibiliter etiã cũ vellemus. imo ꝛ in aliquibus dolor iste posset esse nimius ꝛ declinans ad excessum sicut in mulieribus aliquibꝰ aut melãcolicis/habentibus ex leui cã lachrymas/etiam vsqꝫ ad turbationez cerebri et oculorũ caliginem. Aliqñ plus meritorium est velle flere ꝛ nõ posse ꝙ̃ fletibus abũdare. hoc est quod dicit. Dole ꝙ nõ doles. Queret vlterius aliquis si contritiõis amaritudo tanto esse debet vt homo mallet damnari vel annihilari ꝙ̃ rursus peccare. vel etiam ꝑdere omnia que habet/etiã corpus. Tolle inquisitões tales curiosas ꝛ piculosas ꝛ ideo omittẽdas o anima ꝛ dicita. Tu scis fragilitatem meam. tu fidelis es ꝛ non permittis me temptari sup id quod possum. id est nõ cadere in tales necessitates hoc vł illud eligendi nisi dares virtutem bñ eligendi. Hoc modo seruatꝰ humilitas cum iusticia. vbi si fieret electio alterius partis/ immineret alterum ex his piculis. s. ꝑsumptio vel mendacium. ¶ Queres ꝑterea si quis habens filium ex adulterio/tenetꝰ dolere de tali filio ꝛ velle ipm non habuisse? Responsio ꝙ hic faciẽda est sepatio filij et peccati. Diligẽdus est filius. odiẽdum est peccatum. nec est vna danda electio in his rebus. Nota de matre magistri sententiarum.

Quarta cõsideratio.

Postremo sit aqua contritõnis viua. id est crebro ꝛ quasi iugiter scaturiens. hãc optabat ꝓpheta dicens. Quis dabit capiti meo aquam ꝛ oculis meis fontem lacrimarum? Hoc sic implebitꝰ si mox et semp vt fit actualis recogitatio de peccato: dolet homo detestans illud/modis ꝛ dictis/ alioquin videtꝰ illud approbare ꝛ nouiter delinquere. sic qui iustus est iustificabitꝰ adhuc. ꝛ sordidus sordescet adhuc. Qualis aũt exigatur contritio de venialibus? Dicitꝰ ꝙ virtualis sufficit dũ. s. quis in generali detestatꝰ omne peccatum ꝛ ad deum conuertitꝰ. ¶ Felix aĩa cui datum est habere talẽ aquã calidã mundã amarã ꝛ viuã Sed ve cordi nr̃o ꝛ sitibus cordi duro sicut per adamantẽ ꝛ silicẽ qđ nisi emolliatꝰ/male habebit in nouissimo. Quis dabit huic aquã in peluim cordis mei? Percute dñe iesu virga tua silicẽ hanc/vt fluãt aque largissime. quẽadmodũ factũ est olim pcutiẽte Moyse petrã in deserto. ¶ Legi de quibusdã tuis ꝙ nõ hñtes hanc aquã ad nutum. pcusserũt seipsos etiã verbere ꝛ virga materiali vt inde consequenter te miserante cũ plagis ꝛ sanguĩe ꝑflueret riuulus lachrymarũ. Hec est vna ex industrijs ꝑducendi hãc aquã. ¶ Alterã industriã habemus in figura iacob qui puteos impletos humo ꝛ limo. s. philisteis replẽtibus/mũdabat. aut alios fodiebat. vt abiecta terra manaret libero conductu vena purissima O quonẽs impletꝰ aĩa nostra limo ꝛ terra scꝫ terrenis affectibus ꝛ desiderijs. quibus obstruitꝰ pñs meatus aĩe/ne cõtritõnis aq̃ fluant. Ceterũ purgatio hec fit p emũdatorũ ieiunij ꝛ abstinentie amarũ. sicut xp̃s surrexit a cena. deposuit vestimẽta. ¶ Tercia additꝰ industria adiutorũ oꝛonis vt si haurire aquã soli nõ sufficimus. hauriẽtes nobiscũ aduocemus. quẽadmodum egit ille qui a maria Magdalene gratiaꝫ impetrauit lachrymarũ. Ad hoc figuraliter induceretꝰ illud solini (si tñ verũ est) de quodam puteo ꝓfũdo. in q̃ dum deesset aqua aduenit virgo ad os putei. et suo clamore aquã eduxit. sic aĩa ꝑ oꝛonem sicut axa suspirãs impetrauit irriguũ inferius ꝛ irriguũ supius. ¶ Vtuntꝰ alij ꝑ quarta industria/cõsideratõe miserarũ ꝛ calamitatum quas vidẽt in ꝓximis. vt inde ꝑ cõpassionẽ lachrymas eliciãt. Sic fit vt cõsequẽter misereatꝰ eorum benignus ꝛ misericors deus. Cõsiderat aĩam ꝓpriã q̃si sit ĩ purgatorio. Hec industria locũ habet in consideratõe passionis dñi nostri iesu xp̃i. De qua dicit Berñ. ꝙ nullũ cor tam duruꝫ est qđ nõ molliatꝰ si passio dñi ad memoriã reuocetur. Hic oculus xp̃i in hac cõsideratõne Petrum respicit et flet amare. ¶ Per has vtinam aut sileᷤ industrias/ꝓferret terra cordis nostri/fluẽta aque viue. ne esset vel sic sicut terra sine aqua. Deserta inanis et vacua. terra inuia ꝛ inaquosa. terra monstruosa gelboe vbi nec ros nec pluuia cadit. Itaqꝫ sine hac aqua incurritꝰ illa maledictio xp̃i. Si nõ lauero te nõ habebis ꝑtẽ mecũ. Prohibeat hanc altissimus.

b Abita aquā p contritōnem bonum erit initium vt fiat ablutio p cōfessionem. Fiat au tem oportune. fiat integre. fiat vere et non ficte. fiat a suo iu- dice.

Fiat oportune

Hoc est tpe ordinato p ecclesiam: saltem semel in anno. Et hic est primus casus. ¶ Scd's casus est ante susceptionem bene dicti sacramenti. ⁊ hoc extēdere voluerūt aliqui ad oēm actum hierarchicū ecclesie q̄ nō sine cōfessione deberet exerceri. Sed rō eorum nō videt̄ cōcludere nisi de cōtri tione. ¶ Nota si occurrat pctm̄ celebranti Alter casus est in piculo mortis s̄m pba bilem cōiecturam. alioquin hō se expone- ret piculo peccati. q2 tenet̄ ad minus ante mortem cōfiteri. Cessante illa pbabili cō- iectura/licet differre confessionē. ¶ Quar tus casus si nunc habeat̄ copia sacerdotis vel penitentiarij/nec est spes q̄ postmodū ante pasca vel mortem vel eucharistie de- bitam susceptionem habeat̄. ¶ Confessio crebrior ⁊ si laudabilior sepe fit. nō tn̄ am plius in obligationem cadit regulariter. Dixi laudabilior sepe. q2 contingere pōt vt repetitio esset viciosa. ⁊ q̄si tota enarrans deuotiōis virtutem sicut in scrupulosis te diosissimis nolētibus acq̄escere cuiuscūq3 consilio. Dixi p̄terea regulariter nō cade- re in obligationē. q2 vel rōne conscie hoc dictantis. vel status aut tribulatōnis aut necessitatis hoc exigētis. aut regule statuē tis posset obligatio cōsurgere.

Fiat etiam integre si

cut integra est cōtritio de oībus. sic confes sio. Hic studiositas speculatrix de pluri- mis querit. Ad q̄ rn̄dere pt charitas edi- ficans. Illa est eīn q̄ docet de oībus. quip- pe sp̄ussanctus charitas est/qui docet oēm veritatē. Est etiā charitas finis legis. s̄m quā cetera debēt moderari. ¶ Querit̄ q̄ p mo de venialibus? Dicit̄ q̄ nō est de neces sitate cōfitendum. ⁊ hec cōsideratio docet tollere scrupulos multorū celebrantiū. q2 venialia pn̄t aliter deleri q̄ p cōfessionem. ¶ Querit̄ de oblitis? dicit̄ q̄ sufficit fecis- se diligentiam moralem sicut p magna re fieret. Et sic vel deus indulget. vel alias reducet ad memoriā. Talis certitudo suf ficit ad nō peccandi noviter/in celebrādo vel ad cōfessionē nō inualidādū. Sed an deberet fieri reductio ad memoriā cōfiten tis vel inquisitio? Sic vtiq3 cū recto mo- deramine. ⁊ sine curiositate noxia sicut ob- stetrix oīa ⁊ medicus ⁊ iudex diligēter in- uestigat. Alioqn a pueris puellis ⁊ laicis ⁊ idiotis/qui non hn̄t reflexionē sup actus suos/vix haberet̄ aliq̄ pura cōfessio. Sci- unt hoc expti. Hec est vtilitas principalis ɔfessiōis. Animaduerte tn̄ q̄ si oblita re- deunt ad memoriā, illa cōfitēda sunt eidē sacerdoti vel alteri/q̄q̄ eēnt dimissa, sicut de pctīs diximus in ɔtritōe delet̄. ¶ Que rit̄ de dubijs? Dubia sunt in tuplici dr̄ia/ sicut hō estimare se deliquisse in hoc vl' in illo. Aut enim credit magis. q̄ peccauit mortalr̄. in hoc facto vel in illo. ⁊ sic tenet̄ confiteri vel deponere consciam. Aut du- bitat ex equo. ⁊ sic silr̄ obligat̄. Aut credit magis q̄ nō peccauit cum dubio tn̄ de op posito/ ⁊ hoc dicit̄ scrupulus. ⁊ p hoc du- bio nō tenet̄/nisi aliunde teneret̄/qn̄q3 ex- pedit dicere qn̄q3 ⁊ sepius cōtemnere ⁊ cō- traagere/p̄sertim habito consilio peritorū. Item in dubijs sub conditōe cōfitendo ē et pt certa absolutio dari. Item in dubijs cōsurgentibus ex iuribus ⁊ sentētijs posi- tiuis/pōt nō confitētibus exp̄sse absolutō administrari. ¶ Querit̄ de circūstantijs? Rn̄detur q̄ quedam sunt peccata morta- lia. que. s. mutant spēm vt furari in tēplo. ille sunt de necessitate cōfitende. Quedam aggrauāt pctm̄ notabiliter. vt rape centū plus est q̄ decem. ⁊ tales si habent̄ in me- moria, dicēde sunt. Quedā aggrauāt tn̄- mō modū faciēdi. tales nō sunt dicēde de necessitate. imo qn̄z omittēde vt ī pctō ca- nis. nisi pro securitate maiori ⁊ dubio ne peccatum mutauerit spēm. Quedam alle- uiantes. quedā impinentes. Alleuiantes nō sunt dicēde nisi in dubio scandali sacer- dotis. Impinentes oīno dimittēde sunt nisi p familiaritate cōtrahenda. ¶ Que- rit̄ de circūstātia psone cum qua fit pctm̄. Respondet̄ q̄ est regulariter tacēda. nisi vel vbi/nō pōt aliter pctm̄ dici. vt si vir ab-

cestus est ppria vxore. Uel vbi pōt pdesse nō obesse. tam dicenti q̄ audienti. q̄ psone illi peccatrici. Addūt aliqui: q si aliter nō pōt dici peccatum quin cōfessor agnoscat psonam: pgendū est ad alterum. Hoc estimo cōsilium esse/ nō pceptum esse. nisi vbi posset obesse psone illi reuelate. ¶ Querit de casibus reseruatis. Hic est tam pfunda difficultas/ vt Durandus doctor exercitatissimus in istis. tractādo hanc materiam dixit q expediret habere sup hoc papale cōsilium. Et difficultas (vt bñ tangit) puenit ex reseruationibus peccatorū/ aliter q̄ fit in curia romana. qr nō reseruat curia romana vt dicit nisi quasdam irregularitates aut penas. Dicunt aliqui q iura nūq̄ voluerunt reseruare peccata aliqua/ nisi publica ad terrorem aliorū. Una mollicies reseruabit. adulteriū mulierū/ pctm sacerdotū cōcubinariorū. ¶ Si plati oēs attenderent pfunde quanta est difficultas quantū onus dicere pctā sua secreta etiam vni/ ipsi (credo firmiter) nunq̄ tale iugū imponerēt leuiter ceruicibus subditorum Uñ innumerabiles pcipitant in infernū. Mille penitētiarij nō sufficerēt in hac ebdomada: p cōseruatoribus reseruatorum Cognoui plures qui p bienniū vel triennium vix potuerūt induci ad cōfitendum quedā suorū peccatorū. Qualiter ergo talia dixissent vni plato vel penitētiario. psertim pueri et puelle et mulieres verecūdissime. Dici nō pōt quantus est in pudore tyrānus. Credētes terrere subditos occidūt et demergūt tacētes in infernū. ¶ Ex hac materia et alias ppedite/ quāta difficultas est in materijs moralibus et theologicis vtilibus/ in quibus hoīes p totam vitā exercitati/ vix sciūt quid dicere. Quid igitur facient scholastici nostri tpis/ qui materias tales nec cogitare nec legere sufficientenus dignant dicētes. O sciemus talia cū vellemus. Uelint ergo tales aliqn. aliodn nihil scient etiam qn voluerint pauca scient ¶ Sed dicamus ad id qd querit/ qliter se habebit peccator/ habēs casus reseruatos. Hec est certa conclusio q si habeat talē sacerdotem qui pōt et velit eū absoluere nec inde scādalizet/ tenet totū dicere. Exēpli gratia. Si vadit ad epm/ et eps vult totū audire: dicat. Si ad suum curatū qui pōt absoluere/ simpliciter dicat. dum tñ vtrobiq sit securitas q neuter scandalisabit. p pnitatem ad peccatū. vt in materia fidei vel in peccato carnis. Sed querat tunc alios de licētia saltem petita. Si aūt eps qui pōt omnia absoluere/ nō vult nisi reserua[illegible] audire. et alius nō possit nisi nō reseruata. et nō abest bona voluntas et bona fides in confitente. Non auderem dicere quin posset pctā sua isto mō dimidiare. sicut ligatus duabus excōicationibus pōt absolui. primo de vna post p decē dies ab altera sicut etiā in diuersis diebus pōt fieri vna confessio. Itaq nō requirit tanta vnitas hic sicut in alijs sacris. Et est ibi quedam vnitas in ministris istis duobus. in vnitate. s. vnius potētis sacraliter integre et pfecte sup istius pctā. Non auderē ptera asserere in onus sacri confessionis/ q talis tenet suo sacerdoti qui nō pōt de omnibus absoluere oīa dicere. Scio tñ q tutius ē et salubrius (sed non quelibet pōt faciliter induci) dicere peccata sua sic diuersis. quia (vt dicit Scotus) talis confessio de vno pccō pluribus: nō vocat ex genere suo esse secreta. qr isti duo qui audierunt/ possent ferre testimoniū cōtra cōfitentē in foro cōtentioso. licet peccarēt. tñ valeret testimoniū. Item nullus inuitus pōt (vt videt) cogi dicere bis peccatum suum in cōfessione. cum lex diuina nō cogit vel obliget nisi ad se cōfitendū. Et si in religiosis oporteat pluribus cōfiteri. hoc est de eorum voluntate qui se regule summiserint. Si dī q sic curatus sacerdos/ nō cognosceret peccatorē &c. hoc argueret q oīa peccata dicēda rursus essent.

Tercio fiet vere scili

cet nō ficte. hoc est in cōtritōe et charitate. ßm pbabilē cōiecturā. ¶ Utrū autem confessio q̄ fit sine charitate liberet ne iterū dicant peccata vel a pcepto ecclesie ē difficultas/ vix inter scholasticos sufficienter dissolubilis. Unde hoc multiplex opinionū varietas. Dicit aūt dñs. Uilhelm' pisieñ. et aliter cōiter/ q attritio q̄ alias nō esset sufficiens/ fit sufficiens virtute sacramēti. Ponendū est igit et dicēdū sicut qdā

in euangelio. Credo dn̄e. adiuua incredulitatē meā. ita penitētiario adiuua dn̄e impenitētiā meā. ¶ Queritur si tali debeat dari pnia? Respondetur q̄ sic / nō absoluendo sed ad cautelā et p̄seruationē p̄ futuris / vt deus cor illuminet. Consiliuz Ambrosij. Age interim q̄cq̄d boni potes. ⁊ malū abbreuia. ¶ Quid si dicit se cōtritum. et putat p̄fessor q̄ mentitur / vel scit aliunde. vel si vult facere cōsciam sed excusare? Respondeo. q̄ p̄dicere dz sibi / q̄ absolutio nō valz si posuerit impedimentū ⁊ q̄ intentio sua non est eum absoluere nisi faciat que promittit ⁊ dicit. Attamē absolutio debet fieri absolute. Est aūt forma talis. Ego te absoluo primo ab excōicatiōe. Itē ego te absoluo a peccatis tuis mihi confessis in nomine patris et filij ⁊ sp̄usscti amen. ¶ De confessionis secreto hoc tenendū est primo. q̄ in nullo casu reuelanda est etiā in heresi. nec papa pōt dispensare. Itē nec de p̄sensu confessi nisi dicat extra confessionē. Itē nec ad interrogationem cuiuscūq̄z iudicis p̄ q̄dcūq̄z iuramentū. nisi homo sciuerit aut p̄ testimonia. qr dicere tūc pōt et ideo debet. Non facimus cautelam aliquorum Itē et si sola peccata sunt p̄ncipale de sigillo cōfessiōis. tn̄ penitentie date ⁊ interrogatiōnes rationabiles hincinde ⁊ p̄sone nominate sunt celande. Inquirētes aūt ⁊ reuelantes / grauiter peccant / ⁊ essent puniendi p̄sertim vbi ex curiositate nō ex charitate vel secreta procedit inquisitio. Itez de p̄sonis confessio expedit magis tacere q̄ aliquid dicere vel laudando vel vituperando in generali vel speciali.

Fiat postmodū a suo

iudice. Iudex in cōfessione est vel papa vel ep̄s vel curatus vel aliquis legitime ab aliq̄ istorū delegatus. Queritur cui sit expedientius p̄fiteri? Rn̄deo q̄ regulariter et ceteris paribus suo curato ordinario. Primū p̄pter obedientiā. deinde p̄pter facilitatē h̄ndi eū postmodū in p̄iculis mortis vel sacrorū administratione ¶ Queritur si p̄fessi habētibus p̄tatem delegatā teneant iterū peccata eadē semel in anno confiteri. Rn̄deo q̄ nō: p̄sertim vbi de cōsensu curati hoc factū est. Ideo tutius ē petere licentiam. Expedit etiaz vt talis in anno sel' se p̄ñter curato suo p̄ sacr̄o suscipiendo ⁊ obedientia impendēda. alioquin curat⁹ posset negare eucharistiā. ¶ Quid si curatus nollet credere? Respondetur q̄ cuilibz in foro conscīe seu cōfessionis credendū est p̄ se ⁊ p̄̄ se. nisi in casibus publicis q̄ñ aliter curatus nō posset certificari. etiā nisi sibi fieret cōfessio. ¶ Quid si confessor erret / ī absoluēdo plus q̄ pōt? Rn̄detur q̄ si peccator erat bona fide / ⁊ nesciat impedimentuz securus est. Si aūt sciat / nō rite absoluitur Si etiā postmodū sciat impedimētū fuisse / tenetur vt plurimū iterū confiteri. Dare vō regulā generalē / q̄ñ sic ⁊ q̄ñ nō. est plixum nimis atq̄z difficile. ¶ Felix ablutio pedū p̄ confessionē / que ita fit oportune. integre. nō ficte. ⁊ secrete. ⁊ a suo iudice. Sed vt sordibus abominabilib⁹ aliquorū ⁊ eluibilib⁹ quos in apertum cōfessionis venire ⁊ palpari vel tangi / imo vel videri nō p̄mittūt q̄tuor pestes improbe. pudor. timor. p̄sumptio. desperatio. ¶ De pudore habemus in Tobia cui volenti lauare pedes occurrit piscis volēs eū deuorare Quid piscis in aq̄ latens / nisi pudor occultus. sed suffocand⁹ est pudor talis. ⁊ ad multa tandē vtilis inuenitur. ad cibū contra demoniū. ⁊ ad visū. Applicationē nō p̄sequor. ¶ Ceterū scabies sic latet in aliquib⁹ vt se scabiosos nō credant / dicentes quid ego feci? Suz ego fur vel homicida? Hoc cōtingit etiā illis qui deuoti reputantur. qr latet supbia subtile malū que nō p̄mittit deuenire in cognitionem peccatorū. contra q̄d orabat propheta. Illumina oculos meos ⁊c. Exp̄tus sum de multis ⁊ in multis / qui p̄ quatuor aut tres annos fuerunt in p̄ctō grauissimis. q̄uis fere quotidie p̄fiterentur et vt erat sua op̄io penitebāt Quid fiet de nō recogitantibus annos suos in amaritudine anime sue si recogitantib⁹ sedule / tal' cecitas eueniat. Quē nō exterreat q̄d dr. apostolus. Nihil mihi p̄scius sum ⁊c. ¶ Amplius vō p̄sumptio seu repromissio nequissima decepit plures / h̄ntes vocē coruinā / cras cras p̄uerti poteris cū voles. Hec vox innumera hoim̄ milia et p̄didit ⁊ p̄det / qr q̄ nō est hodie / cras min⁹ aptus eris. ¶ Postremo vidimus desp̄ationē in iuda ⁊ cayn et

ꝗnibuſdā alijs. Migrat iudas.i.cōfeſſio ſeruus opcim⁹/ꝓpter multitudinē ⁊ afflictionē ſeruitutis.q.ſ.quotidie fit reiteratō pctōꝝ que iudas abluere tandē refugit et deſpat. Abijciamus hec impedimēta.qa dn̄s ⁊ ſi rē grādē nobis diceret bn̄ facē debueramus q̄to magis qꝛ dicit cuilibꝫ nr̄m vade et lauare ſepties.i.pfecte.

c Conuertam⁹ poſtremo oc̄los nr̄e ꝯſideratōis ad extērſionē q̄ fit p manū ſatiſfactionis. ¶ Hec quidē extērſio habeat aſpitatē ſeu penalitatē habeat rōnabilitatē habeat claritatē, hēat celeritatē. ¶ Prepoſueram ſm̄ hec quattuor quedā diſſerere ſalubria de modis iniungēdi ſatiſfactiones: vt nec graues ſint nec importabiles, nec publice p̄ pctīs ſecretis. Nec denē iuicis aut ſi nō fieri credant. qꝛ meli⁹ eſt cum pua pnīa ⁊ quaſi nulla ducere hoīes in purgatorium: q̄ cū forti que nō fiet opprimere ⁊ detrudere in infernū. Nec exigantur irregularit̄ iuramenta aut ꝓmiſſiōes de hoc vel hoc faciendo. Sꝫ magis omnia in monitiōe atqꝫ ꝯſilio. Deniqꝫ ſaluberrimū eſt inducere hoīes vt aduerſitates ⁊ labores hui⁹ vite accipiāt ī patiā ⁊ bona gratiāactiōe. qm̄ p hoc poterūt efficaciē vt crebro ſatiſfacere de pctīs ſuis. ⁊ gratiaꝝ augmenta ꝓmereri. ſiat virtus de neceſſitate.

Nota

¶ Sunt aūt ſordide tranſgreſſiones aliq̄ que vix ad fundū pn̄t extergi. Exemplificemus in quattuor. Primo. corruptio aliorum in moribus. Sup quo accipite quid Berengarius moriēs in die ephie dixerit. Hodie mihi apparebit dn̄s me⁹ ihs xp̄s/ vel ad gloriā ſicut ſpero ꝓpter pnīam meā vel ad dānationē ſicut formido ꝓpter aliorū corruptoꝫ q̄s ad viā veritatis reducere nō potui. Moreāt ⁊ caueāt hi q̄ ad ſilitudinē demonū gaudēt alios ſecū trahē ad interitū pſertī iuuenes ⁊ pueros. tales neſcio ſi potuerūt vnq̄ ſatis penitere. ſufficere eis debuerat dānatio ꝓpa. Quid de malis exemplis maioꝝ ⁊ litteratoꝝ viroꝝ.

¶ Alterū eſt vitiū qd̄ vix ſuſcipit ſatiſfactionem ⁊ extērſionē. ſ. iniuſtū bellū in tpalibus. ⁊ iniuſte ꝓmotiōes in ſpūalib⁹. vnd̄ oriunt̄ mortes tā tpales q̄ ſpūales. O felices q̄s de⁹ tollit extra neceſſitatē aut pīaculū talia faciēdi. vt nec iniuſte militent/ aut militare ꝯſulāt. ¶ Inſerimus adhuc tertio iniuſtā patrocinationē. q̄ doliſ et aſtutijs tollit hēditates alioꝝ. qꝛ fit vix conſcientia vel reſtitutio ſup iſtis. Et adhuc inſanabilior ē iniuſta diffamatio q̄ debitā vite ciuilis famā aufert. ¶ Poſtremo poſmus pōpoſitatē ſtatus vt p ſymoniā vl' rapinā aut vſurā. qꝛ vix pōt fieri ceſſio. vt deſcendat quis ex ſtatu alto q̄q̄ dānabiliſſio in baſſū ꝫ debitū ⁊ trāquillū. ¶ Tanta eſt hūani cordis arrogantia. vt ſe ⁊ ſuos/plures dānari citius patiāt q̄ hūiliari qd̄ ſi n̄ eſſet/nō tm̄ duraſſet hoc execrādū et exiciabile ſciſma peſtiferꝫ. ¶ Tādē epilogantes oremus ⁊ lauet nos xp̄s. quaten⁹ ptē ſecū habeam⁹. Lauet aūt p miniſteriū penitentie. Que hauriat primū aquā ꝯtritōis calidā mundā amarā ⁊ viuam. Scdo abluat p manū ꝯfeſſionis oportune integre ⁊ non ficte ſecrete ⁊ ſuo ordine hoc eſt ſub ſuo iudice. nec obſtēt quattuor peſtes pudor timor pſūptio deſpatio. Extērſio demū fiat q̄ habeat aſpitatē rōnabilitatē claritatē celeritatē. ſubtrahētes nos a voraginib⁹ peccatoꝝ. que nos in alienas manus p iniurias pcipitant a q̄b⁹ vix vnq̄ poſſum⁹ emergere. Sic mūdi erimus in cubili ꝯſcie nr̄e tranq̄lli hn̄tes ptem exuberantiſſimā cū xp̄o hic p grām et in ſpe. ⁊ poſtmodū in re p glīam cui⁹ nos pticipes efficiat. Amen.

Finit.

Sermo eiuſdem cācellarij de dominio euangelico factus in cena domini.

o Omnia dedit ei pater in manus. Joh.xiij. Originalit̄ in euangelio pſentialit̄ recitato. Pro impetrāda gratia et virtute digiti dextre manus dei qua aperta oīa nia implent̄ bonitate. qua ſubtracta/omnia labefactōe repentina diſſoluūtur. te matrem gratie/te virginem inclitam/p cuius manus (teſte Bernardo) datur nobis quicquid datur. que diues eſ in omnes inuocantes nomen tuū/ſalutantes imploramus ⁊ implorātes ſalutamus

dicētes. Aue. ¶ Oīa dedit ⁊c. vbi ſ. Apud
vos o doctiſſimi ⁊ ꝓcellētes viri/ mihi ſer-
monē habendū eſſe ꝯſpicio. q̄ certa iā ⁊ in
dubitata fide tenet/ ꝙ filio ſuo dn̄o nr̄o Je
ſu xp̄o dedit oīa pr̄ in man⁹/ ac ꝑinde mo
narcham eum vniuerſalē cōſtituit. vt iure
dixerit Math. vl. Data eſt mihi oīs pote-
ſtas in celo et in terra. Hoc dilectus eius
apl's ꝯtēplabat dū aſſeruit Apoc. ix. ꝙ ha
bet in veſtimento ⁊ in femore ſuo ſcriptū
Rex regū ⁊ dn̄s dn̄antiū. ¶ Sed quo iu-
re xp̄s quo inſup titulo monarchiā hāc ac
cepit? Multiplici q̄dem ⁊ ſignanť triplici
Primū iure hereditario diuine filiationis.
Nā ⁊ ſi filius ⁊ heres arguit apl's Roma.
vj. ⁊ Gal. iiij. At vero ꝺ deo pr̄e/ ve vidit
⁊ enūciauit ſctā illa mulier. Judith. ix. ap
pellās eū dn̄ꝫ vniuerſe creature. Dn̄s igiť
talis erit ⁊ filius. Hinc poſtq̄ dn̄s ꝑ ꝓph▪
tam dixiſſet ad filiū. Ego hodie genui te/
ſubiunxit ꝑ ꝯſequēti. Poſtula a me ⁊ da-
bo tibi gētes. hereditatē tuā ⁊ poſſeſſionē
tuā ⁊c. tāq̄ diceret illud Luce. xv. ꝯfili oīa
mea tua ſunt. Scďm ius monarchie vni-
uerſalis in xp̄o ꝯſurgit ex titulo mutue di
lectōis eius ad patrē. Nā antiquū eſt phi
te diratēs ꝓuerbiū. Amicoꝝ oīa ēē cōmu
nia. ꝯfilius eīn q̄ ſuo mō rependit oīa pa-
tri. in donatiua ſpiratiōe ſupmi amoris q̄
ſpūſſctūs eſt/ coexiſtit readamatiōis viciſ-
ſitudo vt ei pater donet oīa. Amplius ter
tiū ius monarchie vniuerſalis inueniť in
xp̄o appropriate quo ad naturā aſſumptā
ex titulo victorioſe debellatōis ſeu ciuilis
acquiſitionis ⁊ ꝯqueſtus. Victorē cuncta
ſequūť ait quidā. Nonne xp̄s vt imperio
ſiſſimus victoꝝ/ aereas ꝑtātes debellauit.
Sic notat apl'us ad Eph. ij. Nonne capti
uam ſub eis duxit captiuitatē quā proprij
ſanguinis ꝑcio redimerat ⁊ ſuam effecerat
Sicut ꝓpha teſtať. Aſcēdēs in altum ⁊c.
Jd ē habeť ad Eph. iiij. Quin etiam tota
vniuerſitatis machina q̄ gr̄a hoīs ꝯdita ē
ſm phm. ⁊ habeť ſatis Deuť. iiij. Jpſa fue
rat ad impiū crimen leſe maieſtatis diuine
deteriorata. teſte Cypriano. ⁊ a natiuo de-
core ſuo/ plurimū deciderat. Juſte nimirū
vt in bonis ꝓpter ſe ꝯditis/ hō ꝓditor ⁊ ꝑ
uaricator plecteret. Sed audi quid ſuper
hoc cantat eccleſia. Terra pont⁹ aſtra mū-

dus quo lauanť flumine. Ecce ꝑ xp̄i paſſi
onem lota ⁊ reparata ē oīs aqua emūdatio
nis reparatiōis ac pulcrificatiōis. Nōne in-
ductus eſt apl's dicere de xp̄o paſſo. q̄d de⁹
exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē q̄d eſt ſup
omne nomē vt in nomine ieſu oē genu fl▪
ctať celeſtiū terreſtriū ⁊ infernoꝝ. in ſignū
vniuerſal' dn̄ij. Ad phil. ij. ¶ Habe-
mus ḡ titulos enumeratos tres in xp̄o
diuine filiationis. mutue readamatiōis. ⁊
ſtrennue debellationis. ꝓpter q̄d rite dcm̄
eſt. ꝙ omnia dedit ei pater in manus. Jta
ſentitis de chriſto o ſapientiſſimi viri Jta
ingiť pia fidei ſinceritate do ꝓpitio ſentiet.
Quāobrē nec hēo necē in ꝑſuadēdo ampli
us verba ꝑdere. aut operam conſumere. nec
iſtū ſolē veritatis ꝑfulgidū ingerere debeo
vobis ipſū cernentibus. et de xp̄o ſcienti-
bus ꝙ omnia dedit ei pater in man⁹. Pro
pterea traducatur ſermo nr̄ a lr̄a ad myſte
riū a fidei ſoliditate/ ad moꝝ puritatem/ et
a diuina filiatione naturali/ ad ꝑticipatā
filiationis adoptiue generationē. ¶ Per-
tractemus quo pacto ſpiritus quilibꝫ xp̄i
anus/ xp̄i frater ⁊ amicus/ ſit aut ēē debeat
princeps oīm. Cōtēplemur q̄ta ⁊ q̄ ſuper
fuſa liberalitate/ omnia dederit nobis pa-
ter in manus ſi volumus. Quis pr̄? Pr ille
q̄ poſſedit ⁊ fecit ⁊ creauit nos Deutero.
xxxij. q̄ a nobis pať agnoſci/ pr̄ vocari/ altiſ
ſima ꝓſus ⁊ obſtupeſcēda dignatiōe/ vo
luit monuit atq̄ꝫ iuſſit Math. vj. Quid eſt
mirabilius quid ad audiendū iocūdius:
q̄ vt vnuſquiſq̄ꝫ fideliū inſtar xp̄i monar
cha ſit oīm ſi placet ⁊ ita eſt tū. vnuſquiſq̄ꝫ
ſpūs vere fidelis/ monarcha eſt omnium ⁊
multiplici. nō vno ſed triplici iure ⁊ titlo
ad exemplar xp̄i. Jus vnū/ dat filialis ad
optio. Jus alteꝝ dat triūphalis debellatō
Jus tertiū readamatōis viciſſitudo. Eri
gite aures dilectiſſimi. hilareſcat facies. ſe
renēť oculi. omnis exurgat affectio gratia
rū reſonent actiones. Os lingua mens ſen-
ſus vigor ꝯfeſſionū iubilum benedictiōꝫ
et laudem perſonet. Que ratio? Que tan-
torum nouitas gaudiorum. Magna vald
de ꝑclara. inſignis nihil ſupra. quia iā nō
vno ſed triplici titulo/ xp̄ianus monarcha
eſt. xp̄iano omnia dedit in man⁹ xp̄ianum
ſas eſt dicā potētiſſimū. Audebo dicere ⁊

omnipotentissimũ et arguar blasphemie/
si nõ hoc apl'us satis nob de se dixerit. Om
nia possum oipotens sum. exponit Bern.
in eo qui me cõfortat xp̃s ad Phil.iiij. Si
parua est apli autoritas tibi/ satis sit illa
xp̃i qui ait. Credenti/ nihil est impossibile
Matth.xvij. Si quis adhuc hesitat ꝛ pro
libito nos fingere putat que dicimus sup
hoc vinculi dominio Audiat apl'm ad ro
mañ.iij. Qui ꝓprio filio nõ pepcit sed ꝓ
nobis omnib⁹ tradidit illũ. quanto magis
etiã nõ cũ illo nobis omnia donauit. Ec
ce qualiter o fidelis anima/ pspicuũ habes
apl'i testimoniũ immo argumentũ ꝙ om
nia dedit tibi pater in manus. De q̃ patre
idẽ scribẽs. j. ad Thim. vj. asserit qd̃ pstat
nobis abunde oĩa ad fruendũ. Hoc dñi
um Hierony. ad Paulinũ scribens nõ ta
cuit. credenti ait/ totus mũdus diuitiarũ
est. infidelis aũt etiam obolo indiget. Sic
viuamus quasi nihil habentes ꝛ oĩa pos
sidentes. Sumptũ ab aplo. ij. ad Chorin
vj. Hec aũt ꝛ similia multa/ nũquid nõ
obsecro monarchiam nostrã/ stabile diui
ne scripture fundamento cõfirmant Nonne
palã ostendunt de fideli quodlibꝫ ꝙ om
nia dedit ei pater in man⁹. ❡ Verũ dis-
seramus de titulis quos posuim⁹ eẽ tres A
id est filialem adoptionẽ. triũphalẽ debel
lationẽ. readamatiõis vicissitudinẽ. Me
dite mur in exercitatiõe nostra si forsan ex
pñtis euangelice lectiõis serie. triplex hoc
ius inuenire poterimus. Iustũ quidẽ ar
bitror vt euangelicũ presens mysteriũ po
tius q̃ externa loquamur/ si possumus vt
possumus. ❡ Triplex itaqꝫ cõspicio mẽo
ratũ nunc esse mysteriũ. ablutiõnem humi
litatem. sacramentalem refectionem. Pri
mũ est fidei purificantis. scd̃m spei corro
borantis. tertiũ charitatis reficientis. Ab
lutio spectat ad titulũ filiatiõis. hũiliatio
ad titulũ debellatiõis. sacramental' refectiõ
ad titulũ readamationis. Fides corda pu
rificans. Actuũ. xv. Dat eẽ filiũ dei. Ioh
j. Dedit eis ptãtem filios dei fieri. Si que
ris quibus dedit? His qui credunt in no
mine eius. Spes humilians sub expectati
one futurorũ dat victoriã ꝺ hostib⁹ quia
spes nõ ꝯfundat ad Roma. v. In me spe
rauit (inquit dñs p ꝓphetã) Liberabo eũ
ꝛc. Charitas reficiens vnit deo p dilectiõ
nem qm̃ qui adheret deo/ vnus est spũs cũ
eo. j. ad Chorinth. vj. Qui aũt edit christũ
et bibit eius sanguinẽ/ in deo manet ꝛ de
us in eo. Ioh. vj. Ac p inde vnus spiritus
est cũ eo. Si vnus spũs q̃to magis vn⁹ do
minus. In primo se habꝫ deus ad spiritũ
nostrũ vt pater ad filiũ quẽ hereditat. In
secundo vt dñs et rex ad militem quẽ co
ronat. In tertiõ vt amicus ad amicum cui
omnia communicat ꝛ omnia dat in man⁹
❡ Sed notandũ est valde ne calumnien
tur nobis supbi. quemadmodũ ridꝫ. Ora
tius poeta stoycos q̃ se reges omniũ appel
labant. Notandũ inq̃ ꝙ heres quãto tpe
paruul⁹ est/ nihil differre videt̃ a seruo cũ
sit dominus omniũ. ad Gal'. iiij. Simili
ter in hac pegrinatione et milicia/ spiritus
nr̃ quãtũcunqꝫ sit dñs omniũ. nihil differ
re videtur a seruo. qm̃ infantulus est pue
rulus aut adolescentulus ꝛ minor annis.
Siquidẽ quantũcunqꝫ ꝓfecerit/ quousqꝫ
excreuerit in virũ pfectum/ in etatem pleni
tudinis xp̃i more loquendi apli ad Eph.
iiij. Nihil distare videtur a seruo. ❡ Sũt
fateor nonnulle in ipo ꝓfectu etatis distã
tie. Itaqꝫ aliquis dici valet infantulus si
cut incipientes. aliquis puerulus vt ꝓficiẽ
tes. aliquis adolescentulus vt pfecti. Sed
nunq̃ ptingunt in hac regione ad plenam
virilẽ etatem. crescant in deũ moriendo
necesse est. Infantulos dicimus nouit ab
lutos ꝛ renatos p baptismũ aut penitenti
am quo ad primũ articulũ vel titulũ. Pu
erulos maiusculos qui ꝓficiunt ad vitio
rum expugnatione quo ad scd̃m. Adole
scentulos deniqꝫ qui cũ beniamin adole
scentulo sunt in mentis excessu p liberam
diuinorum contemplationẽ ꝛ fruitionem
quo ad tertiũ. Contra eos nihilomin⁹ cõ
turbant sepe omnes insipientes corde/ q̃si
serui sint viles paupes ꝛ abiecti. cũ sint ge
nus electũ regale sacerdotiũ. regnum ꝛ sa
cerdotes filij ꝛ heredes. Quibus oĩa de
dit pater in manus. ❡ Collocatis funda
mentis nostre collatiõis ne pl⁹ inania B
ꝛ sonora q̃ vera ꝛ solida videremur atte
lisse. supedificare ꝓpositũ erat tres monito
rias orones/ cũ suis cõsideratiõib⁹ morali
bus ꝛ speculatiuis ꝯformiẽ ad trimembrẽ

pticipationē iuris p expositā. Prima oro d
iure in monarchatu/p ablutionē grē q̄ rge
nerat. Scda oro de iure p humiliatōz que
triumphat. Tertia d iure p refectionē sa
cramentalē/que deo unit 7 incorpat. Ego
aūt ad aduertēs materiā hāc latissimā/ quā
nō pateret p̄ntis collatōis breuitas exequi
ptētabor d p̄mo nūc d titulo/ orōnē cū suis
is ꝯsiderationib⁹ texere. d reliqs si vita co
meo fuerit/in posterum differere proposui
¶ Sic igit̄ exordior. Noli precor o rōnal
spūs. noli grām negligere quā offert tibi
pr/ipe te monarchā stabilire. ipe tibi oīa in
man⁹ dare disposuit. Immō laueris ab ini
quitate tua 7 ab oībus inquinamentis tuis
ablutus emūderis. Audi (o rōnalis spūs)
7 si grādē rē tibi pcepisset pat. tu tñ facere
debueras. q̄to mag' qr dixit tibi: vt laueris
septies. i. pfecte. 7 mundaberis a lepra pcti
et te heredē suū/te monarcham omniū cō
stituet/ 7 omnia dabit tibi in manus. At=
uero si non lauero te inquit: non habebis
ptem mecū. Horrenda nimis commina
tio. Nō hēbis ptē mecū. Et quā partem.
de qua ꝓpha exultat gloriabūdus dicens.
Pars mea deus ineternū. Pars hec ē mer
ces magna nimis. hereditas p̄clara. immo
omne bonū. ꝓpterea nō te ꝯturbet nomen
ptis q̄si tue aliqd auiditati vel monarcha
tui derogēt. qm̄ si pars ista de⁹ est sicut est.
quis negauerit possessorē eius/habere do
minium bonoꝝ oīm aggregatōe pfectū.
Vere felix ablutio cui ꝑ talis tāta portio
tā in signis p̄statur hereditas. ¶ Attende
tibi o fidelis spūs si primā baptismatis ab
lutionē incoinquinatā seruasti. tectū bene
actū est. lauari nō eges mūdus est totus/ fi
lius 7 heres existis. Sed si rursus intinct⁹
es sordibus pctōꝝ. si volutatus in sterqui
linio flagitioꝝ nō despes. qm̄ tibi relinqt̄
penitētialis ablutio ꝓ pctis 7 ad grātiā re
generatio. Parua ne tibi videt̄ ista patris
dignatio. pua ne tā facilis ad hereditatem
pditam reuocatio. Laua te 7 mūdaberis 7
mundatus heres eris. Caue caue. ne abu
tēris tante misc̄die largitate. qm̄ tanto de
testabilior vtiq; erit transgressio: q̄to erat
impletio facilior. ¶ Percingere igit̄ fi
delis spūs. ꝑpara peluī cordis tui. q̄ sur
sum patula sit/p celeste desideriū. 7 nō euer

sa humi/p cupiditatē terrestriū. Eijciatur
ab ea oīs aliena repletio. p̄sertim aceruus
grādis/aut lapidosaꝝ aut lutosaꝝ cogita
tionū 7 affectionū. alioquin aquā munda
tiuā/quō susciperet: quō cōtineret: tota di
laberet̄. tota foras efflueret. Hec aqua (si
nescis) aqua est tua ꝑpia ꝑ lacrimarū. Hau
ritur ipa/a puteo ꝯtritionis. ꝓfunde caua
to p acutū ligonē meditatōnis. Situla fidei
illā ꝯtinet. corda spei sursū trahit. fornax
ardens charitatis eā calefacit. miscet cinerē
recordatio peccatoꝝ. ¶ Tale sibi lauacrū
quotidie p̄parabit inclitus rex. Lauabo in
quit p singulas noctes lectū meū lacrimis
meis stratū meū rigabo. Vult ecce xp̄s pr̄
nr̄ lauare tibi pedes. noli ꝓhibē. sꝫ dic cū
Petro. dn̄e nō tm̄ pedes affectionū/ sꝫ 7 ma
nus opationū 7 caput cogitatōnū. Lauas
quotidiana solicitudine manum corpalē
aut tunicam/ sit tibi qso cura vigilantior
de aīma tua/ q̄ d manu vel tunica. Nō
sis oro piger ad lauandū animā tuā ꝓ cu
ius lauatione/christi sanguis effusus est.
Nō vis habere in mundā domū. immū
dum vas. immundū seruum. immundā
caligā. immundā animam habere quare
non refugis? Sit tibi carior anima tua q̄
caliga: monet Aug⁹. ¶ Porro cōfessor nr̄
locū tenet xp̄i/ ostende illi sunt sordes no
stre/ qo p absolutōis manū tāgioꝛ ablu
et. 7 lintheo satisfactōis abstergat. ¶ Linthe
um istud satisfactōis triplici filo vel stami
ne ꝯtextū est. filū aliud est orationis/ ali
ud ieiunij. aliud elemosyne salutaris. Vis
q̄ hr̄e ptē cū xp̄o. vis omnia tibi in man⁹
dari? Respondebis volo. et valde volo.
Vt q̄taliter mūderis 7 in filiū mūdat⁹ et
tersus adopteris necesse est. ¶ Sꝫ heu q̄li
ter 7 amplius iudā reprobū imitāt̄ q̄ plu
rimi. quoꝝ corda que demon occupat/ nl
la deuotionis vnda subintrat. pditores sūt
hypocrite sunt. fures sūt aut 7 sacrilegi. ec
clesiasticoꝝ loculoꝝ raptores. ꝓpterea q̄c
quid exterius agat̄ circa eos/remanent in
timo sordidi. Nulla eos p̄dicatio. nlla hor
rende dānationis interminatō nullū diui
ne dignationis 7 humiliatōis obsequiū.
nullū beniuolentie signū/ osculū vel allo
quiū. nulla postremo bonoꝝ societas/a p̄c
cōcepti facinoꝝ. plus q̄ iudā abstergent

pit̃ reuocant. Quãobrẽ nihil eis dolor de
cõmissis. nihil cõfessio. nihil restitucio / sic
nec inde pficiũt. palã ẽ rõ Deest quippe spes
venie que in dilectõe iusticie ⁊ nõ in peccã
di deinceps pposito collocat̃. ¶ Nos v̉o
salubriori credentes cõsilio (o p̃clari ⁊ eru
diti viri) lauemur obsecro ⁊ tergamur in-
terius a sordibus que sunt in pedibus affe
ctionũ. quatinus abluti efficiamur de ser-
uis dñi. de exulibus ciues. de abdicatis / fi-
lij ⁊ hẽdes. heredes quidẽ dei. coheredes
aũt xp̃i. quibus p inde oĩa dabit pat̃ i ma
nus: fiat fiat. ¶ Circa p̃dicta mihi quatu
or digne cõsideranda p modũ quadrupli
cis pulcritudinis veritatis / inspicio.

Prima consideratio

¶ Ablutis p gratiã / oĩa sunt cõmunia
Perspicua est pbatio ex p̃missis. Eorũ
nẽpe qlibet heres est ⁊ coheredes xp̃i. Mi
ratur hoc aliquis: miretur potius quãdo
legit q̃ multitudinis credentium erat cor
vnũ et anima vna Actuũ. iiij. Si cor vnũ
⁊ anima / immo vnus corpus et vnus spi-
ritus (put loquit̃ apostol⁹ ad Eph. iiij.)
Quid conuenientius q̃ vt eorum sit vna
prorsus hereditas; vna dominatio. vnus
rastus principatus. Hoc mihi sensisse vi-
detur pphera dum gratus clamat ad deũ
Particeps ego sum omnium timentium
te ⁊ custodientium ⁊c̃. et titulum subdit.
Misericordia tua domine plena est terra
Hãc veritatẽ agnouit egregi⁹ doctor Au
gu. dũ posuit / iure poli oĩa esse cõia. ¶ Ir-
ridebit scio sniam istã aliquis hõ qui non
capit ea que dei sunt. Stulticia est enĩ illi
j. Chor. ij. Excecauit enĩ eũ cupiditas. q̃
ad oblatrãdum ora laxat. Obijcit stoma-
chans ⁊ sibi sapiens. Si iustis omnia sunt
cõmunia. ipi nihil rape. nullum furtũ fa
cere poterunt. vtent̃ enĩ re sua. Porro nl-
lus est eo ditior. Sed ⁊ nullus a iustis q̃c-
q̃ poterit auferre vl' tollere. ex quo rea ma
nebunt sue vbicũqz transferre eas pringẽt.
Sunt quippe dñi omniũ. Deniqz ius erit
cõmune apud oẽs sup vxoribus. filiis ⁊ an
cillis ⁊ similibus. Sic in errorẽ socratis re
labẽtur et has absurditates ferre quis po
terit? Sic paralogizat aliquis hõ. simili' ad
illũ de quo refert Sene. vij. de beneficijs.

Quod si deorum sunt omnia / nihil erit sa-
crilegium. ⁊ ablatio quelibz nihilominus
sacrilegiũ dicet̃. vbi deductio posita est / et
similiter solutio. vbi exp̃sse est senece sentẽ
cia q̃ iustis omnia sunt communia ⁊ pul-
cre deducit̃ Hinc veritati sup cãtica Ber
nar. attestat̃. ¶ Falluntur oppositũ sentien-
tes. quia solum attendũt acceptionẽ domĩ
nij politici ⁊ ciuilis / grossam atqz palpabi
lem. nihil de dominio naturali ⁊ origina-
li. nihil de gratuito et euãgelico concipiũt
¶ Tradidit magnus albertus ⁊ ita est qđ
didici a puero: circa p̃ticulares hoĩm actõ
nes / vix aut nunq̃ possunt aliquid subtile
altũ et abstractũ cõcipe: omnia ad sensũ
referunt ⁊ expientiam qđ agerẽ / maximũ
eẽ veritatis adipiscende impedimentũ po
suerunt plato in thimeo Tullius in tuscu
lanis questionib⁹. ⁊ Aug. in de v̉a religio
ne. ¶ Altius igit̃ repetẽtes dicam⁹ p
elucidatione p̃cedẽtiũ ⁊ seqñtiũ q̃ dñs
q̃ vniuersitatis dñs est iure plenissimo cre
ationis cõseruationis ⁊ gubernationis.
Deut̃. xxxij. Cõmunicauit dñium suũ cre
aturis / capacibus dominij. que pprie sunt
creature rationales sole. quibus vti ⁊ frui
cõpetit rebus alijs assumẽdo eas in sui fa
cultatẽ. Ad naturã sic conditam in rõne ⁊
arbitrio. ⁊ tali facultate / ꝯsequit̃ dñiũ qđ
appellam⁹ naturale vl' originale. Hoc tũ
datũ est in statu innocentie ⁊ pmulgatũ
Gen. j. Subijcite terrã ⁊c̃. Deturpatũ est
p peccatũ. sed restauratũ ipi Noe post di-
luuiũ. Gen. ix. ¶ Ad hoc ⁊ sup hoc dñi
um vt pfectũ integrũqz sit / supaddẽda fu
it gratia ⁊ plena scrĩpus cõmunicatõ. Ex
quibus resultaret titulus adoptõis filior̃
in quo clamamus abba pr̃. Ad Rho. viij.
Iste est titul⁹ secũdissim⁹ sup quẽ fundat̃
dñium gratuitũ ⁊ euangelicũ. p qđ creat̃a
rõnalis habet ius ppinquũ sup res quasli
bet inferiores ad vtendũ eis debite ⁊ libe-
re p fine suo ꝯsequendo. ¶ Diximus ius p
pinquũ ppter p̃destinatos pctõ reos: hñtes
ius remotum ⁊ impedimentũ p peccatum
¶ Additum est sup res quaslibet inferio-
res. qm̃ pprie dictũ dñium nõ habet locũ
sup res excelsiores: q̃uis sub sensu aliquo
tropico dici possit creatura rationalis hu-
iusmodi habere dominiũ in deo p gratui-

tam eius cōmunicationem. et dignitatē cōdescēsionē ipsius: ad faciēdū quicqd creatura rationalis/ rōnabiliter voluerit. quēadmodū dicimus amicoꝝ idē esse velle et nolle. Taliter haberi ꝛ dari spūssctūs dicitur ẜm determinationē sanctoꝝ. Et habetur di. xiiij. primi sententiarū cum ibidem tractatis ꝑ doctores. Plus etiam videtur concedere scriptura sacra Josue. xiiij. vbi dicitur ꝙ stetit sol/ obediente deo voci hominis. Hoc modo dicebaꝫ dominus teneri ꝑ Moysen ꝛ alios sanctos/ cū nequaꝗ̄ ageret cōtra eorum votū et orationē. Sed ꝛ neminem eēꝫ qui sibi obsisteret conquerebaꝫ deus in ꝓphetis. ¶ Deinde subiūctū est ꝓut rationabiliter voluerit. qm̄ de ratione dominij ꝛ dn̄ationis est. ꝙ nō pōt qs irrationabiliter vti reb⁹ suis manens dn̄s Alioquin nō eēt dn̄s vsqꝫquaqꝫ ꝑfect⁹ ipse deus: cui repugnãs est oīs abusus ī suo dominio. Sed ꝛ nequit ab iusto tolli tale dominiū plusꝗ̄ nequit a gr̄e titulo nisi praue cōsenserit spoliari. Hinc affirmat apl̃s ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita neqꝫ creatura alia poterit nos separe a charitate dī. Ad Romā. viij. qm̄ etiā ipsis diligentibus deuꝫ q̄ filij sunt ꝑ adoptionem ꝛ loci ꝑ gratiā/ omnia coopanꝫ in bonū. Sic omnia: vt oīs tribulatio/ omnis rapina bonoꝝ/ omnis aduersariorum insultus. Ipsa deniqꝫ mors corporalis/ seruisse et militāe ꝓ iusto tanꝗ̄ ꝓ vniuersali monarcha Dicam mirabilibus ipse etiā infernus damnatoꝝ horrenda illa supplicia/ immo aliorum cassis et pctī/ ad vtilitatē eius agonizant ꝓsunt ꝛ obsequntur. Excedo mensuram veritatis/ si n̄ hoc asserat ꝓpheta regius. Letabitur inquit iustus cū viderit vindictā. Ecce de pena āli bet/ manus suas lauabit in sanguine pctōris. Ecce de peccato vtilitas ꝓueniēs. Quod si adhuc tardiores ad credendū hec oīa. accedat aplūs et testimoniū plane dicat. j. Chorinth. iij. Omnia nostra sūt siue paulus siue appollo/ siue cephas siue mundus siue vita siue mors. siue presentia siue futura omnia nostra sunt. Quid queris amplius. quale tibi vis testimoniuꝫ aptius. omnia nostra sunt etiaꝫ mors. Quo pacto sic dicis. O paule: quia nimirū ꝑ mortē quasi ꝑ militem officiosissimū iustus adipiscitur triumphū beatitudinis eterne. ¶ Justus insuꝑ ꝑ alioꝝ tyrannidē ꝛ facinora ꝑpetua securitate coronatur. ¶ Ita liceret ostēdere (si vacaret) ꝑ singula. de vxorib⁹ diuitijs. dē agro. de celo. de terra ꝛ mari ꝙ omnia sunt iustis ablutis ꝑ gratiam/ verissimo dn̄o ad omnem vsuꝫ licitum prout congruit ꝛ proficit consecutioni finis sui/ iuxta promissionem christi. Matthei. xix. Sic de fama vel infamia. vel de nobilitate vel ð ignobilitate. de nuditate et abūdantia dedicit apostolus. ij. Chorinth. vj. vbi omnia talia vocat arma iusticie a dextris ꝛ a sinistris. Si arma. nonne adiutoria: Sꝫ aduertite qr dicit arma non simpliciꝫ. sed arma iusticie. quia ex eius titulo robur habent. Non oberrauit in hoc/ a traditōe supremi legislatoris nostri/ qui subtili verbo monarchiam hanc fundauit in eodem titulo iusticie Matthei. v. Primum querite regnum dei et iusticiam eius/ ꝛ omnia adijcientur vobis. Justicia regni/ est gratia. ad quā sequitur possessio omniū. vtverius sit. Matthei. xiij. ꝛ Luce. xix. Qui habꝫ. s. charitatem ꝛ gratiam dabitur ei ꝛ abundabit. Habemus igiꝫ patefactum ꝙ ablutio ꝑ gratiam omnia sunt cōmunia et omnia dedit eis pater in manus.

Secūda cōsideratio

principal' nostra est. ¶ Nobilior est dominatio secūdior atqꝫ diuinior q̄ ex titulo gratie. ꝗ̄ ea q̄ ex titulo ciuilis aut politie iusticie oriꝫ ꝛ accrescit. ¶ Premittem⁹ quid ꝑ dominiū ciuile ꝛ politicum importatur ꝛ qd ꝑ gratuitū seu euangelicuꝫ ne ꝑ ignota vagemur. ¶ Ciuile dn̄ium est ius fundatū in traditiōib⁹ humanitus adinuētis, introductū occasione pcti. incōicabile simul ꝛ ex equo pluribus dn̄is ꝛ abdicabile: ꝓuata iusticia. ¶ Gratuitū vel euāgelicū dn̄iuꝫ describiꝫ ꝑ tres oppositas cōditiones. Nam est dn̄ium fundatū ī lege dei et ab eadem immediate constitutum/ quotlibet dn̄is ex equo secum cōpatiens. ꝛ inabdicabile seruata iusticia. ¶ Cōferā⁹ mutuo istas tres ꝯditiones cōtrarias. ꝛ q̄ ꝓclariores sint/ faciliꝫ agnoscem⁹. ¶ Gratuitum siquidē dominiū immediate ꝯstitutū est a deo ꝛ ante peccatū. ꝓsupposito tñ

q̄ adā fuerit in grā. Ciuile nequaq̄. qm̄ si nulla fuisset transgressio. si pterea nō esset effrenis hoīm cupiditas. cui etiā ipē de⁹ nō sufficit. pliū tm̄ ꝛ tā grādis portio. nullū fuisset int̄ homines plus q̄ inter angelos/ ciuile dn̄ium. Uisum est in adā ꝛ patebit in gloria. Qua ꝑpter radix infecta est ꝛ origo talis dn̄ij ¶ Hoc apte in illi⁹ executōe et retentione ꝛ acquisitōe sapimus. quoniam vix aut nunq̄ absq₃ peccati sordib⁹ acquiritur: retinet᷑ dispensat᷑/ nunq̄ absq₃ curis vltricibus absq₃ anxietatibus plurimis aut litibus inquietis aut piculis multis suos detinet amatores. Compatit᷑ insup secum nequissimā s̄uitutem ꝛ pessimis sepe collatū est. eis qui pditores sunt veri dn̄i/ rei criminis lese maiestatis in eū. seditiosi in ciues regni. homicide sui. ꝛ indigni pane q̄ vescunt᷑. Qualiter vo ꝛ q̄ ꝑpe tales se dn̄os appellāt/ ipi viderint. Secus est de dn̄io grē qd̄ purū est. letū. scīn. iocūdū quietum ꝛ securū. ¶ Fundatū deniq₃ in regulis diuine artis. nō vt ciuile dn̄ium/ in traditionibus hoīum/ q̄nq₃ supuacuis/ q̄nq₃ nequissimis ¶ Scd̄am differentiā assignt̄ pdicta descriptio/ q̄ dominiū ciuile simul ꝛ ex equo est incōmunicabile pluribus q̄ q̄ diuersis modis. nō ex equo ꝯpatiat᷑ plures dominos. vt regem ꝛ burgensem vl̄ militem. Cōsurgit aūt hec incōmunicabilitas ex impfectiōe artatione grossicie ꝛ egestate talis dominij. Nō em̄ pōt diuersis ꝛ multis eque plene sicut paucis in vsū suum cedere. Ex aduerso gratuitū ꝛ euangelicum dn̄ium/ compatit᷑ secum quotlibet dominos/ ꝑpter sui spiritualitatē ꝛ cōmunicabilitatem ꝛ bonitatē/ ad exemplar sup mi dominij. qd̄ ex equo cōmunicat se pluribus sicut vni. Hoc est dn̄ium charitatis/ latū nimis. ¶ Que charitas nō est ambitiosa nec appropriare sibi querit que sua sūt j. Chorin. xiij. Sic parentes pmi nihil sibi vel ante casum appropriassēt sed nec angeli vel beati. ¶ Sic deus absq₃ sui dominij detrimento constituit angelos ꝛ hoīes in quos transfundit monarchialē ptātē. dans eis oīa in manus. Sic deniq₃ pater ꝛ filius ꝛ sp̄ussctūs tres psone ex eq̄ plenissime sibi cūcta subijciūt. ¶ Tertia supadd᷑ dit oīa. qm̄ ciuile dn̄ium/ pōt abdicari ꝛ repudiari/ seruata iusticia. Potest etiam ab initio tolli. Nā ꝑpter quid aliud quotidie fiunt mercationes/ emptiōes/ venditiones ꝛ alie cōmutatōes. Propter qd̄ aliud insup perstrepunt ꝛ reboant odiose lites. rabiosa iurgia. improbe ꝯtentiones iudiciorū forensiū/ pro repetēdo aut tuendo rem suā. cui taliter dominans semet astringit. Et o deus equissime quāta est in hoc pcellentia dignitatis/ in gratuito sup ciuili dn̄io. qm̄ sicut deus/ tuū cōmunicas dominiū absq₃ deꝑditione ꝛ abdicatōne sic iusto cuilibet/ fas est compati secum q̄tum libet plures dominos. ꝛ nihil deꝑdere. immo extensius hēre dn̄ium. Propterea nō hꝫ necesse iustus contendere in iudicio ꝑpter hoc dn̄ium sciens omnia esse sua/ vbicunq₃ ꝛ quocūq₃ fuerint transportata siue collocata. Usurpare quoq₃ sibi fas est vocē illā pbi cuiusdā ab incensa vrbe sua fugientis/ ꝛ nihil bonorum terrenorū secum ferentis. Omnia mea inquit mecū porto. seuiant tyranni. fortuna ferox insurgat aduersus iusti corpus aut bona quelibet extrinseca nihil ab eo rapiet᷑. quin in suū dominium ꝛ commodū reseruet᷑ ꝛ seruiat/ et ꝑ statu nature lapse. q̄ de statu nature integre vl̄ glificate/ nulla est dubitatio. Amplius nulla tale dn̄ū contrahit inops auaritia quo minus feneret᷑ cū deo ꝛ pximo. bona sua emit ꝛ vēdit iuxta Esaie pceptū ꝛ absq₃ auro ꝛ argento ꝛ vlla cōmutatiōe. supple ciuili. vnū cōpunctōis ꝛ lac deuotionis ꝛ cū deo negociat᷑ de regno celorum Ex q̄ ꝛ quō negociant᷑: ex numismate precioso ꝛ aureo charitatis. ¶ Sꝫ de eo qd̄ prius suū erat/ quo pacto negociari dicet᷑. da certe illud qd̄ suū prius erat vno mō effic̄ suū pluribus modis. tali negociatiōis fenore: queadmodū speculū cōcauū/ recipiens radiosam solis illuminationē/ illā a se reflectendo sursum. copiosiorē efficit ꝛ iterū iterūq₃ luminiosiorē. Nō dissimilit᷑ anima scā/ cōcaua p humilitatē/ et tersa p vite mundiciā. dono dei p grā redonatiōꝫ sibipi multiplicat. et in tali donandi meditatione/ exardescit ignis chorusceis ꝛ splendidissimus diuīe illustratōis atq₃ dilectionis. Sciūt expti qd̄ loqmur. ¶ Sic pl⁹ absq₃ vlla estimatione acquirit liberal' chari

tiis erogando & dicando. quam reseruando & appropriando possit auara sordidaque tenacitas. De qua vere & phice Hiero. enunciauit ad Paulinu/ quod ei deest tam quod hz quam qd no hz. ¶ Sic postremo fructu vberiorem placidioremque recipit iustus ex diuitijs alienis. ex auro ex margaritis exequijs thesauris & alijs quam plerumque solus ciuilit taliu domitator & amator. Hoc ex alto intuebatur sapiens dum ait eccl'a.v. quod qui diligit diuitias/fructu no capiet ex eis: fructus diuitiarum est redemptio anime ppie & sufficientia et satietas atque securitas. Hos fructus magis capit iustus/alienas diuitias vel contemnendo vel p eas in dei laude assurgendo. quam ppietarij. qui unmodo capiunt spinas curarum pungentium & tribulos anxiarum occupationu. ¶ Debet hec consideratio plurimu compescere animu bene institutum & morigeratu/ab appetitu anxio grandis possessionis aut amministrationis ciuilis. qm peccatorum maculis/contrectantes inquinant aut saltem peccandi piculis inuoluunt et innectunt. Non satiant hoiem. excruciant potius nouis cupiditatibus & curis supfluis. Et vbi sunt opes/ibi sunt & qui consumunt eas.

¶ Agnoscitis vt arbitror ex hac differentia triplici/qm pulcrior est dominatio secundior atque diuinior/que ex titulo gratie quam ea que ex titulo politice aut ciuilis iusticie oritur & accrescit. Posse igitur ecclesiasticus monarchatus absque tali multitudine dominiorum ciuiliu/qualem aspicimus ee pfectior et christo similior qui dominij exercitium/a se penitus abdicauit. ¶ Confundit postremo hec pclara veritas/stultam auariciam nostram. confundit & crudelem inuidiam. Vere & ppie stultam dixerim auaritiam. que gaudet sola appropriatione eorum que diuinitus habent communia Sz none crudelis non ne monstruoso similis inuidia que bona sua aut quam sua essent si vellet/odit qui in alijs adesse conspicit mordet lacerat consumit & dissipat. Profecto siquis bn pdicat/siquis gloriose opat: siquis etia miraculis claret: oia hec mea sunt/oia hec ago in pximis tantu mo/vita & titulu gratie/inuidie culpa no destruat. Silitudinem offerat apl's. j. Cho. xij. Et ad Ro. sil'r. xij. de corpe vo in quo manus opat p oculo. & de manu videt oculus.

Supaddamus tertiam psiderationem ondentem ex pmissis. D

Qualiter idem ho/est in vnu diues & pauper. Vel vt apl's loquit. Nihil habens & oia possidens. sciens habudare & sciens penuria pati. et in altissima pauptate superabundans. ij. Chor. viij. Hoc ita concipiendu est vt idem ho sit paup mudo/& diues in deu. Sic enim loquitur xps. Luce. xij. Nihil habens (saltem quo ad affectu) ciuiliter et politice. et omnia gratuite possidens. ¶ Tales inueniemus omnes iustos/nolentes vti rebus sm traditiones humanas/defendendo eas in contentioso iudicio/ pter curas inextricabiles que dominium tale vt plurimu consequunt. Mathei. v. Sufficit ei titulus gratie. et volenti tollere tunicam aut beneficium/dimittunt & pallium. aut ipso facto si expendit aut sic agere promptus & pparatus est animus. j. Thim. vj. habentes alimenta et quibus tegant/his contenti sunt. Etia si diuitijs omnibus terrenis opulentissimi videant. ¶ Erunt igit tales (dicet nobis aliqs) soli religiosi & paupertatis profissores? Nequaquam ita necesse est. Non optet vt voto aut puersationis mutatione res a se terrenas abijciant. Paupertas est introrsus in animo sibi bn conscio que effugans tyrannidem seua cupiditatis/dilatat regnu charitatis. & ambulare facit in latitudine in innocentia cordis sui que est gratia. ¶ Hic attendite doctissimi et sapientissimi viri: hic intelligite. qua ratione puores argutie carnaliu/facili distinctione soluunt. Na et si iusto omnia sunt communia & data in manus/ no optet quod in iure fori/aut ad oem vsu ciuilem/quod sibi frequenter abusus esset. sed iure poli/& ad vsum conformem principijs diuine iusticie. ¶ Aduertite rursus obsecro quemadmodu omnis peccans/in eo quod re aliq puerse vtit/iniuriat cuilibz iusto tanquam fur & raptor rei sue est ei furtu/ptrectatio rei aliene/inuito dno. Tractat ac siuis/abutendo re aliq/re illam quam iusti est/ipo no psentiente na psentiendo peccaret. Hec est radicalis ro/cur fraternal correctio/cuilibz iusto ptinet. qm d re sua agitur dum peccat. ¶ In hoc de comperi ppulssimu & philosophicu esse intellectum

Jacobi dicētis/ q̄ qui in vno offendit/fa-
ctus est omniū reus Jaco. ij. Nam peccās
in vno/peccat in omnes. tremenda nimis
sed vera sniā. Peccans in vno peccat i om
nes. immo in ipm̄ celū ⁊ omnia q̄ celi am
bitu cōtinent. Uis audire hoc ab ore vni
us qui abierat in regionē longinquā dissi
militudinis q̄ ad se reuersus a quo prius q̄
longissime aberrauerat dicebat. Surgā et
ibo ad patrē meū ⁊ dicā ei. Pater peccaui i
celū ⁊ corā te. Luce. xv. Si ratio placet/ea
accipe. Homo itaq̄ p̄ pctm̄. se et res q̄bus
abutit̄ surripit deo q̄cu̅ in [illegible] est ab alijs. ab
rumpens membra corporis mystici/ ⁊ inte-
gritatē vniuersitatis violans. Peruertit in-
sup armoniā vniuersi velut corda discors
in cythara. aut fistula mutata vl' stridula
in organo. Infirmat exercitū vel exercici-
um spiritualis milicie tanq̄ fugitiuus ⁊ p̄
ditor. Subtrahit deniq̄ iuuamen ⁊ dilec-
tionē ⁊ p̄terea regis vel regiminis. ⁊ ordinem
subuertit alit̄ q̄ oz ad oīa. At eē/iust⁹ pro
dest omnibus veluti mēbrū viuax. ⁊ p[illegible] cō
gruens suo toti. sicut corda sonora ⁊ fistu-
la suauis. et insup miles fidus atq̄ vt adiu
tor fortis. ⁊ rector omniū solicitus sciēs q̄m
plus abhorret grā ociū q̄ natura vacuum
¶ Opponet cōfestim nob̄ argumentato
aliquis subtilior/quō iustis sit iniuria
fraus ⁊ rapina ⁊ pctm̄ in eos/si p̄ ipsis
militare oīa p̄batū est. Si p̄terea Chris. ⁊
Sen. validissimis rōnibus p̄bauerīt hoc
q̄ nemo nisi a seipo ledit̄. itaq̄ in sapientē
nulla cadit iniuria. ⁊ ita p̄batū ē: p̄sentio.
Nō eīm fit iustis inuitis se iniuria l' lesio/
ex alijs improbitatib⁹. sed fieri q̄rit̄ aut fie-
ret si nō oīpotens sapīe diuine virtus/de pec
catis alioz/bona p̄ iustis eliceret. Attigit
eīm ipa a fine pcti nouissimo/vsq̄ ad finez
primū/qd dn̄s est/fortiter/ ⁊ disponit om-
nia suauit̄. facit quoq̄ vt s̄m Grego. q̄ i cū
ctis delinquūt/in cunctis feriantur/vt ve-
rum sit illud Sap̄. v. Pugnabit contra in
sensatos orbis terraz. Nunquid nō h⁹ iu-
stissime? Toto siquidē orbe terrarū in do
mini sui p̄tumelia abusi sunt ⁊ oīa q̄tū in
eis fuit. iniuriā eius p̄uersissima libidīe cō
torserunt. Ita pctōr/est ille alter hismael/
cuius manus p̄ oēs ⁊ manus oīm cōtra eū
Ita iustus est dn̄s ⁊ rectū iudiciū suū. q̄m

p̄ nos peccatores maledictiones sterilitatū
⁊ aliarū pestilentiarū multiplicium inducit
armādo creaturas/in obsequiū nostrū cō
ditas/ad vindictam. sicut traditur diffuse
Deut. xxviij. Et sicut in t̄pe passionis ex
horrore iudaici facinoris/tota vniuersita-
tis armonia turbata est ¶ Quereret ad ex
tremū forsan curiosior aliquis sit iustis ex-
equo sunt oīa cōmunia/ duo tales extre-
mū famis piculū incidant/nec habeāt pre
ter panē vnicū/p̄ quē solus eoz poterit su
stentari. cui⁹ erit panis ille? Rn̄deo q̄ iu-
re recto/occupanti p̄cedet. Morts vo/pro
alio p̄eunte/militabit. ⁊ seruiet in bonum
suū amplius fortassis/q̄ alteri panis come
stio p̄ficiat. q̄m in patiētia sua possidet aī
mā suā. securus in celo. q̄ /ille in breui mo
riturus odiose moribūdoq̄ corp̄e nō secu
rus seruat. ¶ Perges vltra querere casu
paululum variato. Si sit alter iniust⁹. ha
beat tm̄ titulū ciuilis dominij sup̄ panē il-
lum/ ⁊ iust⁹ nequaq̄. in cui⁹ vsum cedit pa
nis ille. Uideri pōt q̄ iusto. p̄ titulū grē i
q̄ verius ius ⁊ deo placidius sibi fundauit
⁊ q̄siuit. Sz hec ⁊ silia subtilioris indaga-
tiōis/scolastico exercitio dimittētes.

Ponamus quartā ⁊
hāc extremā p̄siderationē xpi h⁹ dn̄ice pas
sionis p̄uenientē. ¶ Monarchatus ex ti-
tulo grē cōsurgens/fuit restitutus p̄ xpi
passionē extensius ⁊ vberius/q̄ fuisset an-
te pctm̄. Extensius dixi. q̄m infernus dam
natorum hoīm ⁊ eoz multitudo atq̄ pec
cata nō fuissent. Sunt tm̄ d̄ dominio iusti
et ei militant ad coronam ⁊ gaudiū ⁊ cau
telam. Accedant ad hanc monarchiā oīa
xpi facta dicta ⁊ exempla. sacramenta insu
per omnia. Postremo noue legis mysteria
¶ Ad hunc sensum ausus est dicē Greg.
O felix culpa eue. Quare felix? nō intrin-
seca bonitate vt ceca emulatio culpabat. sz
extrinseca denominatione. q̄ talem ⁊ tan-
tū habuit redemptorez. Aliter quippe nō
fuisset deus hō. nō virgo mater. nō huma
na natura sup̄ angelos collocata. ⁊ similia
multa. Sz neq̄ fuisset iusto oīa data i ma-
nus/altero duplici iure ⁊ titulo p̄memora
to. titulo videlicet debellationis ⁊ conque
stus. ⁊ titulo sacramentalis restitutionis.

¶ Uerum sentio vos incliti dñi/finem loqn di rõnabiliter expectare. parcebo libẽs/ne pariã fastidiũ. Expectare tñ prius oro pa- timini. Utinam saperent et intelligerent q̃ce- mot has veritates pulcerrimas/ecclesiastici nr̃i tempor illos loquor improbos q̃ spre to et calcatu monarchatu grane diuissimo cecos se ad inopem ⁊ languidũ ciuilitat titulum cõiecerunt. toti funditus incubu erũt bñficijs sibi p vas pq; nephas coacer uandis p discrimen certissimũ ⁊ pditionẽ animarũ suarũ ⁊ sepe alienarũ. Preponũt fi- liationem iminũdam mũdi immo iugũ ferreũ dyaboli/filiationi et iugo suaui xp̃i. Prouocant in flagitijs spurcidis/et rapi- nis sacrilegis/audacter deũ cũ dederit om nia eis in manus. put apud Job verbũ ẽ. ¶ Extollunt sibi titulos caducos anxios ⁊ egenos. Ille huius ciuilitatis et possessi onis. ille alterius. quibus adeptis dicit q̃ libet ta lium cũ angelo laodicie. Ecce di- ues sum ⁊ nullius egeo. ⁊ nescit talis quid exprobrans Johannes subinferat/q; mi- ser est et miserabilis ⁊ paup ⁊ cecus et nu- dus. ¶ Cui militant omnia ad oppugna- tionem sui/non minus psspera ⁊ aduersa. In psperis resoluũtur segnicie ⁊ luxuria In aduersis p impatientiã ⁊ murmur nõ subsistunt. Quare sic? Quoniã titulũ gra- tie commodissimũ et p̃clarissimum quo habito dantur nobis omnia in man⁹/lon- ge proijciunt. ¶ O quisquis adest grossi- ori generosiori superbia ⁊ ambitione dig- nus. Quisquis latius ⁊ insignius domina ri querit. quisquis imperosius ardet glori ari. pergat huc facile. iter apertum est par- uum. latum. pulcherrimum. Non necesse habet vt euagẽt anxius aut turbetur erga plurima. tãtũmodo lauet ab inquinamẽ tis suis. seruet gratie titulũ. omnia dabit ei pater in manus. In p̃senti quidẽ nõ abs q; discrimine belli et militie multe. Nã ß vbi ẽ ra vbi guerra tñq̃ nihil differt a suo/ ß p̃stabit in futuro. Speret eq̃nimit cũ pa ce ⁊ trãqllitate ppetua. ad quã nos itronit tat ille q̃ hz oĩa in manib⁹ dñs nr̃ ih̃s xp̃us q̃ est ds bñdict⁹ i secula. Amen. Finit

Carmen de volunta ria paupertate.

o Pauperies iure beata?
Que voce iesu celica regnas
Dũ spiritui grata/nec horrens
Dũ sufficiens letaq; degis
Diuina tibi gratia dat ius
Ueri tituli. quo/dominatu
Pleno valẽs omnia dici
Sub lege sua subdita queq;
Primo statui nonne fuere
Si p̃ncipio querere regnũ
Moris dñi/cuncta sequent
Est paupies indigna panis
Mendicat egens fiat o porret
Pandit miseram se querulamq;
Morbo senio corpore fractã
Heu paupies nomine solo
Que corde tumes pdita luxu
Effrons graderis voce p̃caci
Buccis nitidis. veste fluenti.
Ceruice rigens. naribus efflas
Uis ex alijs viuere lauta
Qui nõ dederit/murmura rodis
Discrimen habet fama negantis
Uos effugite credite mordet
Est paupies officiosa
Que parca sibi largiter amplas
Dispensat opes. vsibus aptans
Discreta pijs. curat/honesto
Frugiq; statu/plebe placere
Clamas decus hac/liuide pompas
Cedens p̃prijs/altera/viuit
Cõmune tenens/more priorum
Gazas medias spernere p̃sus
Nolo. fragilis terrat egestas
Heu sim p eam sordibus excors
Curis lacerijs corde molestus
Liberq; minus corda tenere
Finis.

Sequitur alius ser/ mo p eundũ cancellariũ in cena dñi. ad ecclesiasticorũ cautelã ⁊ eruditionem.

ARadidit Jesum iudas sy- monis schariotis. Origina liter in sententia. Johan. t xiij. Unde sumptũ est euã gelium presentialiter reci- tatum. De proditore iuda De obstinato et incorrigi- bili. Quo vero nomine Clerico vel ple-

dicatore vel aplo vel sacerdote locuturus
Totus in meditatione mea cōtremui. co-
mo horrore cōcussus sū. recogitās q̄ ter-
ribilis in cōsilijs deus sup filios hoim. Vi-
dens itē sup cū ecclesiaste opa dei mirabilia
valde. q̄ nemo possit corrigere quē ille de-
spexerit: Si claudit/quis apiet: Si mittit
cristallū obduratōis. a facie frigoris eius
qs sustinebit: Si dyabolus cor subintret.
nonne sicut malleator incudē indurat il-
lud. ita vt rideat vibrantē dānatōis hastā
vertunt̄ sibi in stipulā lapides funde. nec
acquiescit cuiusq̄ pcibus. Judas in exem-
plo est. quē nec efficacissima pdicatio/nec
maledictionis eterne insinuatio p xpm fa-
cta/deterrere potuit p̄ concepto parricidio
nec psideratio tue dignitatis o virgo bea-
ta/o mr̄ pietatis emolescere potuit et mise
ricordius ageret erga te 7 filiū tuū benedi
ctū. Maledictus furor talis q2 pertinax. 7
emulatio. q2 dura. dum tradit iesū iudas
symonis scariothis. Nunc autem o vir
go serena ne sit in aliquo nostrū tale cor in
credulum 7 durū. Cor a sathana occupatū
Cor ad diuinas monitiones vel increpati
ones clausum. adimus cum fiducia thro-
nū gratie tue suppliciter exorātes/ vt irro
ratione eiusdē gratie pcepta que cor emol-
liat vt abiecta oī nequitia dyabolice frau-
dis. nec cor induret. inueniat̄ nemo nostr̄
pditor filij tui. spnēs legis sue monita sa-
lubria. Et vt impetremus psentam9 tibi
illud euāgelicū. Aue grā ple. 7c. Tra-
didit iesum iudas symonis schariotis 7c.
Memini meminerīt 7 psentium (vt opi
nor) aliqui quēadmodū hoc eodē vespe-
ducto semel in circulos suos annuales so
le/tractauimus litteralit̄ thema p̄ns/inci-
pientes ab hoc verbo. Cū iā dyabolus mi
sisset i cor iude 7c. Quā pticulā ex industria
dimittimus circa quā p̄cipue more s̄ tunc
questiuncule plures/quasi ex psona studi
ositatis speculatiue. quar dissolutio vl' ad
scolasticū exercitium vel ad tpa alterū lin
quebat̄. Quas etiā nūc vel repetere vl' dis-
soluere nequaq̄ est animus. Satis adest
materie plangere potius. 7 plangendo de
rum nostri temporis ne pditor xpi sit. ad
monere libet clerus qui in apostolico or
dine iude successor inuenit̄ nullo pacto fi-
at eiusdē imitat̄ in crimine. quali criminē
Nimirū in eo qd narrat euāgelicus sermo
cōprehensus in verbis thematis. Tradi-
dit 7c. Hec toti9 nr̄e intentionis summa.
Hic cardo circa quē dicendorū omniū vol
uet̄ oratio. Nā illos cōmonere q̄ vel foris
sunt in alio ordine vl' absentes/qd ad nos
Studemus igit̄ ostēdere modos qb9 7 q̄
Judas tradidit Jesum. 7 ex eius dānatis
simis pditorie fraudis opibus/sciam9 nos
de clero/nos dici p antonomasiam ecclīa
stici/et a quibus et qualiter abstinē debeā9
ne si similes fuerimus in execrādo facino-
re. par nos inuoluat horrenda damnatō.
Jactamus in primis hoc p dicendis
fundamentū q2 pditio est fraudulenta le-
sio alicui9/sub amicitie vel officij simulati
one. Et ita pditor duplex est iniquitas. qa 7
odiū ē 7 simulatio. Proditor est q simu
lat officiū/7 affert detrimentū. Vel prodi
tor est familiaris inimicus. eo pnitiosior q̄
efficacior est 7 inevitabilior ad nocendum
De tali in puerbijs. Simulator ore deci-
pit amicū suū. Cōtingit aūt fieri simu-
lationē amicitie vel obsequij/ tripl'r in sta
tu 7 pfessiōe. in gestu 7 opatōne in affatu
seu locutiōe. Hāc triplicē beniuolētie sil'a
tionē si querimus in iuda repimus erga ie
sum sicut his trib9 modis in genere fiunt
se iudas sibi beniuolū. f. in statu vt q2 aplo
eius fuit. in gestu vt q2 osculū ei dedit. in
affatu vt quia eū rabbi nomīauit. Edi
ficemus/si placet sup hanc basim triplicē
duos nostre collationis parietes principa
les/traducendo inde pditionem/ad eccle
siasticorum omniū cautelā 7 eruditionem

Tradidit itaq3 ie
sum iudas symonis schariotis
Primū q2 amicitiam obsequi-
osam p̄tendebat in statu quā longe piece-
rat ab affectu. De gestu aūt et affatu simili
in altera parte videbimus. Porro stat9
iude/quadruplici titulo fuerat insignitus
Erat quippe iudas clericus. hoc est in sor
tem dn̄i electus tanq̄ domesticus ei9. et he
res Ad quid: Vt dominus sua pars. sua-
q3 esset hereditas. Cleros eni grece/ē sors
latine. Erat p̄terea iudas ciuis sanctorū
ascriptus d̄ ciuitate hierusalem. tanq̄ do-

mesticus cōmēsalis ꝛ canonicus regularis
sub abbate xp̄o. Erat rursus predicator et
apostolus dn̄o coopante ꝛ sermonē cōfir-
mante sequentib⁹ signis. Sibi quippe da
ta erat ptās sup oēm virtutē inimici. com-
municata sit ꝉ eloquia diuina ꝛ secreta cele
stia. Erat deniq3 sacerdos dei altissimi isti
tut⁹ a xp̄o ſm ordinē melchisedech. ¶ In
primo. filius iesu et heres. In scd̄o frater ꝛ
cōciuis ꝛ religiosus. In tertio amic⁹ imo
mr̄ ꝓpter spūalem ꝓpagationē in aliorum
cordib⁹. In q̄rto soci⁹ ꝛ cominister. ¶ Ag
noscitꝫ qualia ꝛ quot in statu suo ꝛ q̄ mag
nifica dilectiōis pignora iudas susceperat
At vero qd̄ ꝓ his oībus retribuerit scitis
Tradidit quippe ip̄m patrē suū. fratrē su
um. domesticū suū et abbatē. Amicum ꝛ
pontificē ꝛ sociū dignantissimū. ¶ Sed D
ad hec audita qs ex nobis nō indigne fe-
rat? Quis nō exhorreat tā inexpiabile pia-
culū. Quis nō sceleratissimū ꝓdidissimū
q3 iudā iuste damnatū ꝓnunciet? Uerum
inspiciamus nosmetip̄os charissimi/q vel
clerici ꝉ eccl'astici dicimur q ꝑdicatoēs q ꝑ
sbiteri. nō nos fallam⁹ adulatōe ꝓpa. No
tergū vertamus luci de veritati. fortasse vi
debimus q hec de nobis fieri pōt narratō
¶ Qualis narratō? Utiq3 q inter nos sit
qui tradiderit ip̄m exēplo Iude scariotꝫ.
Tradiderit inq̄s. ꝛ quomō pōt hoc fieri
Nonne xp̄s resurgens ex mortuis iam nō
morit̄ apostolo dicente. q si nō morit̄. ne-
q3 ad mortē3 traditur. Audi ꝟo alio loco
aplm̄. Tu o homo q apostolū appellasti.
Rursus inquit crucifigentes in se filiū dei
et ostentaui habentes. si crucifigentes. cur
nō pari more loquendi morti tradentes.
crucifigitur in membris suis. Crucifigitur
quantū in nobis est/dum cā sue crucifixo-
nis pctm̄ iterat̄. Prodit̄ aūt/dū simulato-
rie colit̄/statu gestu vel affatu. Inhonora
tur ꝟo prauo cordis affectu. ¶ Esto dicet
aliqs de clero. crucifigā xp̄m mō q loqris
Esto ꝓdam eū attamen lōge est pctm̄ me
um a sceleratissimo facinore iude ꝓditorꝫ
qui miracla testatissima xp̄i vidit. nō ego
iesum ꝑdicantē commonentē deterrentē-
q3 audiuit. nō ego. Consors apostolorum
fuit nō ego. Desperando se suspendit gr̄a dī.
nō ego. ¶ Appello te hō qui sic loquerꝫ. ꝑ
iudā te iustificās. Credis ne iudā vidisse ꝛ
audiuisse q dicꝫ? Si neq̄q̄. cur vane crimē
iude ꝑ hoc exaggerādū ꝓnūcias? Si cre
dis. iam igitur miracula confiteris que vi
dit iudas. tu penā ꝓditoribus eternaliter
infligendā agnoscis Amplius ꝟo tu mul
titudinē testimonioꝝ et scripturaꝝ per suc
cessionem tanti tp̄is hui⁹/post occubitum
iude/plus agnoscere debuisti. Qd̄ si tā cer
tissimis historijs fidem derogas. sed dicis
si miracula videro credā. Accipe rn̄sionē
epuloni datā. nō si qs ex mortuis resurrex
it corā te/credes. Clarissima certa miracu
lorum lux puersos reprobosq3 aīos nō tā3
illustrauit ad crudelitatēq̄ radiando ceca
uit. Hoc fuit in iuda. hoc in iudeis ꝛ he-
reticis ꝓspicuū Caue tibi igit̄. ne si iude ꝑ
bueris te similē in vita. similis in obdura
tione ꝛ reproba morte iusto dei iudicio re
linquaris. ¶ Quo circa ꝓ explicatiōe ma-
ioꝝ quadruplicē ꝯsiderationē assumim⁹.

Prima consideratio

¶ Ad exemplū iude Proditor est eccle A
siastic⁹. qui spreta pte sua ditissima/ege-
nam auariciam consectat̄. Ad quid? Ut
vxorē3 immo adulterā pessimam nutriat/
concupiscentiā suā. et fiat scarioth. i. merce
dem accipiens. Auariciam hic intelligi
te affectum inordinatū/male cupidū non
tm̄ pecunie sed rei cuiuslibet transitorie.
Uultis audire considerationis hu⁹ rōnem
Debuerat quippe ꝑseueranter clerus dice
re id quod ab initio sue institutōnis iuxta
nominis interpꝛtationem ꝓtulit cū ꝓphe-
ta. Dominus pars hereditatis mee ꝛc. Et
rursus. Pars mea dn̄s in eternū. Hec sors
hereditaria. hec vberrima portio. hec pars
optima. nō ne clero suffice debuerat. No
ne cum eodē ꝓpheta gloriari equum erat
quando subditur funes. i. diuisiones ceci
derunt mihi in ꝑclaris. etenī hēditas mea
ꝑclara est mihi. Ualde ꝑclara. q̄les opesq3
diuiciaꝝ copie satiabunt animā3 clerici. si
deus omne bonū. si merces magna nimia
velut insufficiens abijcitur? Fit nihilomi
nus stoliditate mirabili/magis vero mise
rabili/vt clerus ꝑ auaricie cupiditatē auer
tatur a sorte sua deo suo. quem deserens ꝛ
ab ei⁹ facie. passib⁹ nō tā corporis q̄ grauca

fectionis egrediens. ꝓmū in se recurrit cor
ruit. Stulta vere prauaqꝫ mutatio. a deo i
se. Nā in se qd nisi vastū quoddā indigen
tie desertū inuenit aut sentit. Anima quip
pe sine deo. qd oro est nisi horribil' quedaꝫ
ꝛ inhabitabil' terra deserta inuia inaquosa
vel potius tenebrosissima quedā ꝛ profū
dissima miseriaꝝ abyssus? ¶ Preterea cle
rus sic auersus a deo neqꝫ consolationēꝫ
aliquā. neqꝫ refectionē aut satietatē ab eo
sentiens. quidni auertente deo faciē suā cō
turbet? Quidni ad tenebrositatis vesperaꝫ
veniēs famem patiat̄ vt canes? Quidni q̄
rulus dicat deo. ¶ Posuisti me cōtrariuꝫ
tibi. ꝛ factus suꝫ mihimet ipi grauis. Ita
qꝫ fit sibimet regio egestatis. longinq̄ val
de a peccatorib⁹ salus. Occupante igit̄ re
gionē illā fame valida miseraꝝ consolatio
nū / falsorūqꝫ bonoꝝ / ꝑditoqꝫ gustu viui et
veri boni / egredit̄ iaꝫ hō ecclesiastic⁹ semet
ipm / ꝑ exterioꝝ quinqꝫ sensuum portas. qꝛ
nullibi peius hospitiū / neqꝫ amarius ꝯsor
tium / q̄ in se ꝛ secū inuenit. egredit̄ foras
ꝛ cōgregat iniquitatē sibi. Egredit̄ si forte
videndo / audiendo / sentiendo / gustando /
vel olfaciēdo vmbras aut picturas veri bo
ni res sensibiles / afferat sibi inde ꝯsolatiun
culas aliquas quas substernat aīe sue egro
tanti ꝛ saucie. ex quibus pascat concupiscē
tiā insatiabili auiditate vocacē. cū filijs su
is opib⁹ carnis q̄si totideꝫ catulis fame ra
bidis. Sed expertus q̄ vere enūciauerit qui
dixit. Nō saturatur oculus visu / nec auris
auditu implet̄. repit cū Augustino omīa
miris amaritudinib⁹ resꝑsa. qꝛ iuxta sa
tiricū: plus aloes q̄ mellis hn̄t. Misera
plane sed digna sors. vt eiectus clerus cuꝫ
Cayn a facie dn̄i. vagus sit post cōcupias
suas. ꝛ a cōtristantibus eū ꝓfugus suꝑ ter
ram nō viuentiū in eternitate: sed morien
tiū in tpalitate. ¶ Deniqꝫ cler⁹ sic auer B
sus a deo ꝛ conuersus ad mūdū qd pa
titur. Nōne sentit et videt / q̄ amaꝝ sit re
liquisse dn̄m. Sentit ꝓfecto nisi sensuꝫ
perdiderit. Nam adheret vni ciuiū regionis
illius. hoc est carni / q̄ de mūdo nō sup
nis est vt sp̄us. Hec mittit eū pascere por
cos sordidos brutales ꝛ furibūdos / deside
rioꝝ pessimoꝝ / quibus dat siliquas inānes
voluptatū. ¶ Sꝫ quid dicit scriptura de
adolescente filio vn̄ parabolā sumpsimus
Cupiebat ventrē implere de siliquis quas
porci comedebāt. ꝛ nemo illi dabat. One
rat quippe talis cibus voluptatis / irritat
qꝫ famem, nō satiat. Supest ergo / vt qꝛ sati
etatē in nullis vna repit / nitat̄ euagari ꝑ
varia ꝓpterea fit dispsus multiplicit̄ ꝛ in
quietus sp̄ hiās sp̄ ad ampliora coaceruā
da ne desit aliquid elaborās. Semꝑ nescō
qd curte deest rei iuxta satiricus. Finita sūt
quippe omnia. Anime aūt desideriū ꝛ os
ꝛ venter. capaces sunt infiniti. ꝓpterea qc
quid obiectū fuerit nō plus affert satietatē
q̄ gutta vna / gulpho vastissimo. Tot⁹ iste
mundus sensibilis / ad anime ventrē qd ē
nisi bolus exiguus? naꝫ si mille millia mū
doꝝ adieceris / eū nō implebūt. Patuit in
alexādro in cesare in alijs tyrannis. ve mi
sero mihi inquit alexāder cū ex democriti
sñia innumerabiles mūdos audisset / ego
nec vnū subiugaui. Idē d̄ scientie cupidi
tate. Exemplū deinde senserūt q̄ tota stu
diositate sua nihil aliud inuenert q̄ nihil
scire ꝛ q̄ multa scire mag̃ fatuitas. ¶ Por
ro quid mirādū si nō satiat̄ comedens in
somnis. Vt loquit̄ Esaias. ꝛ vt poete d̄ to
to fabulant̄. Sed et vmbrā et ventū denti
bus atterens ꝛ pascens / saturitate qualiter
implebit̄. Ideo bn̄ enūciatū est qui dixit ap
petitū diuitiarū eē infinitū. Midā et tan
talum poete / ꝛ cresum cū innumeris diui
tijs / historia ꝓ exemplo posuerūt. ¶ Ecce
cui assignata erat sors vberrima sorsqꝫ ple
nissima. dū derelicta ea. vmbrā et ventū cō
sectat̄ tpalium cōmodoꝝ vel lucroꝝ. dum
querit ea tanq̄ ꝑciū quoddā hui⁹ cōmu
tationis dei cū māmona. ipe neqꝫ rē habet
neqꝫ ꝑciū. Postremo cū iuda suspenditur:
strāgulaturqꝫ laqueo tpalis solicitudinis
intercipientis spm̄ vitalē gratie / ne interio
ra refrigeret. ꝛ crepat medius ꝛ diffundāt̄
oīa viscera eius in terrā. Fingo istud nisi as
sit testis sapiens. Auaro inquit nihil ē sce
lesti⁹. Sequit̄. Proiecit em̄ in vita sua in
tima sua. ¶ Vultis accipe similitudinem: L
vt dicit̄ palpabilē ꝓ ꝑdictis; Ponite an̄
oculos vestre cōsideratōis canem aliqueꝫ
mordicitus inter dētes gestantē frustū car
nis. transnatet canis iste flumē aliqd / vide
atqꝫ vmbrā carnis in aqueo speculo. h ca

silo vt atridū est aīal/si biando nitit̄ vm brā hāc arripe vl' glutire qd agit nisi vt verū carnis cibum pdat. elabit̄ eni/fundoqꝫ mergit̄. nō tñ vanescente potit̄. ¶ Aut si similitudo magis placet in hoībus. Recogitate aliquē in horto pomifero positū. super cui⁹ orti filices humi repentes sup vrticas ꝛ vepres/iaciant̄ ab alto vmbre pomorū ex radiatiōe solis obiecta. qūta pcor estimabit̄ stoliditas ī hoc hoīe/si sprētis vert pomis/ipe nitēdo ꝛ serpēdo pedib⁹ manibusqꝫ tor⁹ incūbat in his ās apto ore sup huiusmōi vepres ꝛ vrticas/cupiēs vmbratilibus pomis saturari. Quid ipse nisi vlciones pūcturasqꝫ. qd nisi laceratiōes referet de toto conatu suo? ¶ Profecto hō est typ⁹ auari. q sprēto deo/vo cibo ꝛ fructu/psequit vmbras ei⁹ vmbratiles. s. diuitias/quas Ihs spinis quia cruentant ꝛ pungentib⁹ curarū aculeis vulnerāt/comparauit. Itaqꝫ nisi hec vmbra qūsi somnialit̄ et vmbratilit̄ fieret. sic vnus poetarum dicit referente. fulgentio nō cecinisset psalmista. Dormierūt somnum suum et nihil inuenerunt omēs viri diuitiarum in manibus suis. Et rursus. Verūtamen in imagine ptrāsit homo Minus quippe habet entitatis et permanētie tpalitas eternitati comparata/qꝫ somnium anolans vel vmbra pertransiens si earium cum temporalitate qūtumlibꝫ extēsa fiat collatio ¶ Talē (nisi me fallit estimatio) formauerant imaginem rex humanarū duo phi/Democritus ꝛ Eraclitus. quorū alter mox vt ingrediebat̄ solium dom⁹ ridebat. ita nihil sibi serium vel ineptum videbat̄. Alter flebat/arbitrās oīa quegerebant̄ miserrima. Talem Iob talē ille q introierat ī sanctuariū dei imaginē pinxerat. Iob dicit. Vidi stultū firma radice. ꝛ maledixi pulcritudini ei⁹ stati. Alter. Velut somniū surgentiū dn̄e imaginē ipoꝝ ad nihilū rediges ¶ Certus vtinā sic sentiret ex intimis rex vanitatē. qꝫ qui non facit tradit illūm. prēdēs ex statu ꝛ noīe se habere solū deū in sortē hereditatis a q̄ longissime pfectus est p vitiū cupiditatis. Qꝫ si vult regredi/formā habeat iā allegatā adolescentis. reuertat̄ de exterioribus ad se. de se ad prēz. di. Pr peccaui ī celū ꝛ corā te Proditor nedū tui sed cuiuslibet creature fac me sicut vnū ex mercenarijs nō mundi sꝫ tuis. ne pereā cū iuda symonis scariotis

Secunda cōsideratō

¶ Ad imitatōnē iude. pditor est ecclesiasticus. qui corpalit̄ etiā ascriptus ad psortiū ecclesiāqꝫ sanctoꝝ/deserit illos corde nequā/transiens ad sinagogam peccantium Ibiqꝫ symon existens. id ē merorem audiens. ¶ Hec fuit iniqua iude pditio vt dum cum sanctis aplīs et maria matre Iesu corpaliter versaretur/ipe totus aīo cum iudeis/de traditione dñi sui/de desolatione eci⁹ istius ptractaret. vt verum sic illud p psalmistā. Etenī homo pacis mee qui edebat panes meos magnificauit sup me supplantationem. ¶ Imitant̄ autem eū qui sunt ex pte illius. quoꝝ cōuersatio corporalis cum catholicis/ mentit̄ fidē ꝛ deuotionē/q longe sunt ab eis. Nō eī sunt fratrū amatores sed spoliatores. fraudatores irrisores eoꝝ. etiā spiritualit̄ in moribus ciuilit̄ in fama/puersissimis machinationibus occisores. Ita tradit̄ xp̄us in mēbris suis. ¶ Ecclīasticos itaqꝫ quos auaritia puertit iā a deo. inuidia comes auaricie suscipit. dū videt in alio qd nō habent fratis insup dolus detractio ira furtū sacrilegiū. odiū. tediū. veri boni ꝛ silēs vitiorū pestes/tanqꝫ latrones aliq ꝛ pditores ueniunt eos. Iuuētosqꝫ cecant alligāt fauciant trahūt distrahūt. Deniqꝫ extra viam virtutis eijciūt. Vix ad tēps reliquit̄ pallium hypocrisis/tegens cadauerosā ꝫ feditatem intrinsecus horridā/opimēto quodā pu ersationis exterioris cū reliquijs velut in sepulcris dealbatis. ¶ Dignū plane est. vt q talē tātāqꝫ portionē deū fastidiūt qꝫ auaricie tyrannide distractus a loco vberis pascue/a mōte coagulato et pīgui/corruit in desertū vallemqꝫ totius egestatis ꝛ salsuginis. Ipse incidat in latrones cum illo qui de hierusalem descendebat in hierichо. et de pace in mutabilitatē. de quiete in cōfusionem. Ita qui noluit esse socius aploꝝ. nec habere soliditatē fidei cum Petro/mititatem cum Andrea. puritatē cū Iohanne. et sic de reliquis/ fit consors predoꝝ. fit preda vitiorum. et qui prius nutriebatur ī croceis. amplexat̄ stercora ꝛ cū iu

inicio dñi terrã lingit. ¶ Occurrit vo interloquẽdũ venerãdus ille cecus apl'i cus/eu gratissima castissimaq3 pñtie tue se renitas. O virgo bñdicta splẽdorẽ sctãm q3 leticiã aspirabat. q̃ magis execrãda red dit inde pditiosa malignitas q̃ cũ tot san ctis sctõs esse nõ voluit. Dico iuda scelera tissime qd hec vgo cõsensal' tua. familia ris tua. obseqosa tua. Dic vel reliqs sileaz qd fecit tibi. qd molestie intulit? vt filiũ su um carissimũ traderes ad mortẽ/ z tã dirã mortẽ. Nunqd tibi dura fuit vel iniurio sa q̃ benignitate nitebat apd oẽs? Nequa q̃ ꝑsuo qn etiã pia credulitate suspicor z si euãgeliuz sileat q̃ erga te plus officij pl' beniuolẽtie monstrauerat exẽplo filij/ tẽp tans si forte durissimã cordis tui neqtiã c' nõ erat penitus ignara/ molliri leniri l' fra terna vel materna correctõe ꝯtingẽr. Sen tiebat te ad iudeos cursitare clã z redire. ne q3 tñ ꝓbat te. s3 in bonã potius ptẽ trahẽs dia forsan pcabat' te rogabat hortabat' vt inuidiã iudeoꝝ erga filiũ suũ mgr̃m tuuz tu mitigares tu pacts cõsiliato z fieres. nec deerant q̃tũ suspicari fas est/ blãdicie vgi nales cũ graui maturitate monendi p ver ba potẽtia gignete cõpassionẽ in cordibus beluaꝝ. An forte seorsũ te aduocãs alloq bat. vides o iuda carissime/ quo pacto ma gistrũ tuũ filiũ meũ/ qrũt iudei pdẽ. Sci uisti. aderas eni q̃n sustulerunt lapides vt iacerent in eũ qñ vix e templo viu' euasit. Nũc pcor te p socialẽ oĩm nostrũ cõuictũ p si quid ipe tẽmo bonus nosq3 oẽs/ bene vnq̃ de te meruimus. roga iudeos que ad pacẽ sunt. Ipse eni z redis ad eos. oñde ni hil esse i filio meo dignũ morte. q̃ infirmos roꝝ curauit. q̃ doctrinis erudiuit qui solũ dei honorẽ et gloriã viuẽdo pdicãdoq3 q̃ siuit. Cur in hui' morte pibimus omnes Scis q̃ ex eius vita pendet mea. Quinetiã am tu ipe qualẽ aliũ dñiũ vel mgr̃m habi turus es/ in quo plus benignitatis grẽ z fa uoris expectas. Elegit te in fratrẽ in aplm in amicũ pauit te. ministrauit tibi. potesta te miraculoꝝ cũ auctoritate pdicandi dota uit te. dispensatorem suũ ꝯstituit te. Deni q3 maiora sunt que ꝓmittit. ¶ Ad hec et filia virginis alloquia scire vellẽ. o crude lissime iuda. q̃ tibi facies. q̃ gestus. qual' p

responsiõe vel smo vel nutu? S3 certe le ue erat/ te impudenti simulatiõe velle falle re matrem qui filiũ dei putasti decipe. di. Nunqd ego sum rabbi. Et rursus Si op tuerit me mori tecũ/ nõ te negabo. Nã te ste Mattheo omnes discipuli cũ Petro si militer hoc dixerunt. Alij forsan improui de. tu proditore. Cupiditas tua (o iuda) obuoluebat te/ tanta noctis caligine. vel i lucidissimo die/ turpitudinẽ tuã latere pu taras nec erubesceres. Nũqd nõ in ipa ꝓ ditionis hora/ verba reuerẽde blãdeq3 salu tatiõis ꝓtulisti/ dicẽs. Aue rabbi. Magi strũ vocas de quo nup ad iudeos tanq̃ de malefico z fraudulento dixeras. tenete eũ z ducite caute. ¶ Aduertitis o viri pa tres z fratres aniaduertit q̃ ceca sit aua ritia/ que ita. coꝛ ide firmauit occlusitq3 ve egresceret medendo deterioꝛq3 redderetur Quid nõ mortalia pectora cogis auri sacra fames nã ad ipos etiã iudeos vltro cucur rit nõ solicitat' ab eis s3 more emptoris in terrogãs. Quid vultis mihi dare et ego eũ vob tdã. H3 itaq3 cogitatio auaritie radi cata/ suã ebrietatẽ. suũ furorẽ. suãq3 insani am inexorabilẽ pcibus. inflexibilẽ cõsilijs surdã monitis. demũ ad minas oẽs iam iam irruentes imperteritã. Et putatis aua ricie soli ꝓpriã hanc esse surditatẽ ad consi lia? Putatis huic iude soli ꝯtigisse? Ha bet hãc incorrigibilitatẽ comitẽ/ hãc melã colicã insaniam/ hoc demoniũ surdũ/ affe ctio quelibet. vel passio vitiosa. dũ ꝓfun dari radicariq3 sinit. Hoc in philocaptis ad amorẽ. Hoc i vanigloꝛis ad gliam põ pas platonẽ. Hoc in inuidis ad odiosaz malignandi libidinẽ quotidie cõspicim' Alioquin melius irent res hũane psertiz ecclastice si nõ salubribus monitis/ cõsi lijsq3 legũ eternaꝝ/ passiones vitiose. ebrio se. stulte. furiose. vel dominatiõis. vel aua ricie vel ambitionis/ obstitissent. Neq3 taz diuturna ꝯtagione/ scisma pñs labefactas set ecclesiam si ꝓ extirpando solũ scismate nõ p obsequendo passioni multiplici viti ose. suisset insudatum. Exitus vo qualis habebit/ nescio. deus scit. Hoc vnũ fiden ter assero. q̃ pax q̃ auara supbia clericoꝛũ psertim in sublimitate positoꝝ exulare fe cit ab eccl'e domo/ nõ regrediet' p eãdẽ viã

auaritie et sup̄bie/in regionē nostrā. Non muneribꝰ/nō terroribꝰ solicitādo alios cō trariātiū sed p viā liberalē ac benigne humilitatis. A qua tñ quā longe abierimus cogitare stupor est. querentibus omnibus que sua sunt nō que iesu xp̄i. non sine reatu ꝓditionis. cū iuda symonis scariotis.

Tertia consideratio

¶ Proditor est cū iuda ecclesiasticus p̄dicans ⁊ confitens iesum verbis. opibus aūt negans Judas interp̄tatur cōfitens. s; est cōfiteri deū ore. negare vero factis s̄m apostolum. ¶ Ignosce mihi dn̄e iesu. qm̄ hic contra meip̄m ꝓphetaturus sum/ꝯtra animam meā/nisi miserearis locuturus. Heu quotiens ego cum meis similibus te Jhesum/legemq; tuā ore tractauimus? Quotiens alioꝝ languores predicando sanare quotiēs spiritus immundos erroꝝ et viciorum ab alijs depellere. quotiens teip̄m in eoꝝ cordibus p semen verbi tui spiritualiter gignere temptauimus? Cor autem nostrum longe erat a te. languidū egrum. vitijs obsessum. cui ex sententia dicere poteras illud ꝓuerbij. Medice cura teipsum. Illud insup̄ dictum tum peccatori. quare tu enarras iusticias meas ⁊ assumis testamentū meum p os tuū? Tu vo odisti disciplinam. proiecisti sermones meos retrorsum. et cetera que sequūt. ¶ Sic vnas tulit secum lr̄as ꝓprie mortis. Sic fabricatores arce p̄ saluando Noe cum suis perierūt sic dicente deū. Turpissimū est quod nobis obijci solet/verba p̄ble tractare nō opa Sic dominū cognoscentes pb̄i/neq; tamē eum sicut deum glorificantes non gratias agentes/dati sunt in reprobū sensum. q̄to magis theologi xp̄iani.

Nolo tamē insultent

predicatoribus/canes muti nō valētes/neq; volentes latrare. qm̄ si ꝓditionis rei sūt ecclesiastici qui loquentes bona nō faciunt nunquid obsecro gloriabunt illi/nūquid excusabunt/quoꝝ officio anneta est obligatio predicandi? Ipsi autē bona neq; dicunt neq; faciunt. Itaq; duplici contritione ꝯterent. qr ⁊ seip̄os interimūt letali gladio crimimū. ⁊ alios silendo occīdoq; male p̄dunt. ¶ Quāq; terribile sit valde vnde tāta surditas in auribꝰ p̄dicantiū q̄ p̄priā vocē nō audiūt. quo pacto nō verent ferre dānationis in seip̄os sententiā. Quō presumunt deū (vt ita loquamur) edocere quali pena mulctandi sunt. Qua frōte nō expauescunt seuerissimū illud de euangelio improperiū. Ex ore tuo te iudico serue nequā. Sed profecto aliqñ facilius ē accusare vitia q̄ vitare. facilius laudare virtutes q̄ implere. Deniq;. nō omnes q̄ scripturarum verba vel legunt vel loquūtur formauerunt in seip̄os veros ꝓprios et intimos cōceptus eorum que dicunt. nō plꝰ aliqñ quā pueri vel pice vel ceci de coloribus. Proprij nimiꝝ ⁊ veri cōceptus sp̄uales/p gustū intimū gustus vero intimus/p opis exercitiū cū desiderio vehemēti/gignūtur formantq;. Notauit hoc qui dicit A mandatis tuis intellexi. Et rursus Gustate opando. ⁊ videte cognoscendo. Naz gustus ip̄e cognitio est ⁊ expimētalis noticia. s̄m Greg. in omel.

At uero ne miserabi-

lis hec admiratio. hec fatuitas insensibilis hec incorrigibilis insania/videas apud arrogantes ⁊ emulos. ꝓpria solis theologis communis est affirmamus omnibus hominibus quos nō exceperit gratia saluatoris. Miraris tu et mirando detestaris ⁊ irrides/q̄ theologus dicit aliquā d̄ contemptu mundi ⁊ gloria futuri seculi/et ea interpretaris quod nō credit q̄ loquit. Ostendam tibi plus vel eque mirandū. Quis p̄cor est ex hominibꝰ qui nesciat se moriturū. qui non fateat ⁊ dicat? Ego absq; vlla momenti interpolatione sicut reus fugio ad mortis suspendium. ego sicut vmbra p̄tereo. Nihilominus q̄ raros ex hominibus ostēdas mihi/qui nō talia s; talit operantur in acquisitiōe diuiciarū/in luxu seculi/in cōtentiōibus et emulatōibꝰ et similibus insanijs quasi ppetuo victuri sint. q̄ si nō ꝓtinus et repente velint nolint ab hoc vmbratili seculo migraturi? Currunt ad mortē sicut vitulus a lige saltās lasciuiēs ⁊ ludens. Ita nihil mouet eos illud quod sciunt/quod loquunt qd pro certissima re ꝓfitent. Mentior si nō viderim homines

dāmnatū suspendio mox interituꝝ/cuȝ so
cijs qui iaȝ pendebant/fabulari in q̄driga
ridere iocari. Deniqȝ quotiēs videm⁹ ho-
mines hilari vultu cū risibus ꝛ cachinnis
recentia alioꝝ funera p̄sentiaqȝ celebrare.
Intra ecclesias. quotidianū tibi erit h⁹ spe-
ctaculū monstruosum. Desinant igit theo-
logoꝝ insanias/ip̄i qui nō minus insani-
unt/subsannare. Accipiet talis quilibet il-
lud Oratij. Tu tandē maior parcas insa
ne minori. Ceteꝝ. hȝ hoc vnū p̄dicatio cō
monitioqȝ supba. qꝛ fit interdū vt loquēs
alijs seip̄m tandē aliq̄n audiat se instruat
ꝯse ꝯuertat. quēadmodū ꝯtigit vni ex sctis
patribus. et ita de p̄ditorio peccatore/ver⁹
iustus exoritur carens spiritu obduratio-
nis. Jam iamqȝ dissimilis Jude symonis
schariotis.

Quarta consideratio

¶ Proditor est ecclesiasticus suscipiēs sacrum p̄sbyteratus honorem et officium si perdite viuendo exhibet se dyabolo execrabile mancipium quē oportuerat sanctis operibus esse dei sacerdotem et ministrum. Nimiꝝ quanto status altior/tanto casus grauior. Pergebaȝ in sacerdotes nr̄i temporis declarare volens exaggerare proditōnis sue nequitiam supra iniquitatem iude quo ad plurima. Nam iudas mortalem isti immortalem tradunt vendūt prostituūt fedant dilaniant crucifigūt. Sȝ assuit studiositas speculatrix familiaris nostra contra faciem mentis mee. Querelaȝ inquit/hanc declamatoriam linque. Noli frustra niti ꝛ incendo odium querere. desine surdos immo obduratos supra petrā quoꝛūdā animos velle verbis emendare. Cōtereres eos poti⁹ q̄ emollires. hec eo lupā in exēplū. Quāobreȝ his sibi derelictis dic obsecro te. solutionē ad dubitatiōes aliquas lr̄ales/ex dictis habentes originem.

¶ Dic si iudas quē apostata iam constabat a deo. vendiderat quippe euȝ nocte p̄cedenti. Dic inquā si in hac cena vere sacerdos est effectus? Respondi vere effectū sacerdotē. Ita eni̅ doctores sentiūt ex quo suscipere intendebat id qd̄ xp̄o dabat omnibus apl'is dicens. Hoc facite in meam cōmemorationem.

Dic igitur si potuissȝ

corpus xp̄i veꝝ cōsecrasse? Respondi cōsequens esse vt hoc potuerit Dic igit si supra corpus xp̄i mysticū ptātem susceperat/sacramentaliter absoluendi? Rn̄di nō suscepisse sicut nec Petrus nec apostoloꝝ ceteri. vsqȝ post resurrectioneȝ. Promissa fuerat antea talis potestas. sed post resurrectionem exhibita. sicut pontificatus summus. nisi dixerimus q̄ ecclesia duos papas Jesum et Petrū tunc in carne mortali simul viuētes habuerit Itaqȝ sacerdotalis ordo pro sui cōplemento duas formas habet. habet q̄ duplicē caracterem. sicut duplicē ptātem vnā sup corpus christi veꝝ. sup mysticūȝ alteram. ¶ Dic cōsequenē cur Ciprian⁹ ꝛ alij doctores plurimi quorum dicta recitantur in decretis/posuerunt nihil fieri in sacramentis nihilqȝ conferri a scismaticis. qualis erat iudas? Hoc etiaȝ in presenti scismate quidā dogmatizare scribereqȝ voluerunt? Respondi determinationeȝ Augustini et ecclesie ad oppositū esse si simpliciter ita sentiebant Cyprianus cum suis. Est quoqȝ ratio manifesta. quoniam potestas in abdicabilis est humanitus que caractere indelibili stabilitur. Intelligūtur autem dicta Cypriani cum ceteris. de scismaticis vel hereticis. qui vel nō faciūt vl' facere non intendunt/ s̄m obseruationem forme ꝛ materie ab ecclesia traditā ꝛ a xp̄o institutā. Uel dic. nō p̄nt. glo. sine peccato.

Dic si iudas statiȝ vt

excidit a fide ꝛ a religione p̄ apostasiā proditoriam vendendo Jesum iudeis/ perdiderit ius in apostolatu. et vt clarior sermo fiat in simili. Dic si episcopus vel prelatus aliquis/eo facto q̄ errat in fide et ptinacit' sit deposit⁹? Respondi q̄ ꝛ si platus hereticus dignus sit deponi. nihilominus nō est eo facto depositus. sicut aliquis q̄tumcunqȝ sit dignus episcopari nō est propter hoc eo facto factus ep̄s. nisi p̄ electionē humanam vel diuinam manifestā. Itaqȝ neqȝ deponitur inuitus nisi diuina vl' humana autoritate cogente. Alioquin incertissime essent et vage ecclesiastice potestates hierarchice. Signū huius manifestū ha-

betur in iuda quem in honore apostolico Jesus tenuit. nec a consortio sepauit quã tũcunqʒ sciret illũ apostatã in occulto Sʒ nec virgo eum Maria/sui facinoris ꝯscia deuitauit.

Dic igitur qualiter il

le erit caput in ecclesiastica hierarchia qui non meretur dici membrũ? Respondi potestates ⁊ gratias istas esse distinctas ẜm donum prelationis/et donum charitatis seu fidei. Propterea potestas ꝑlatõnis manere potest immo dari/desinentibus alijs. sicut abscedente charitate/manet sepe fides et spes. ¶ Error oppositus/magnã vt audio in anglia rixam dedit Materia igitur sufficiens ad prelationem de facto vel suscipiendã vel recipiendam/est homo baptisatus viator intendens recipere id quod ecclesia conferre constituit. ¶ Dices cur dominꝰ iudã quẽ casurũ sciebat elegit in apostolũ Ego inquit duodecim elegi/et vnus ex vobis dyabolus est? Respondi questionẽ istã esse vnam de illis. quas inuenies apostolꝰ reuertenti silentio preteriens honorauit exclamans. O altitudo diuitiarũ sapientie et scientie ⁊c. Hoc vnum scimus ꝙ in iuda nõ causauit deus improbam voluntatem ꝓditionis scelerate inesse malitie. At tñ ipsa hac mala volũtate bñ vsus est tanq̃ dei sapientia attingens a fine vsqʒ ad finẽ fortiter ⁊ disponens oĩa suauiter. Corripitur hic stulta ambitio cordis humani. proruens impauide ad culmina dignitatum quẽ honorẽ/hõ etiã vocatus etiã electus a deo/nõ tute neqʒ sine multo cadẽdi discrimine suscipit. testimonio sunt iudas ⁊ saul pluresqʒ. Quis igit̃ manet? exitus/dũ ingerit se quispiã ꝑ se ꝑ eo nõ vocatũ nõ electum diuinã nõ reprobatum.

Dic si miracula fie/

bant a iuda vtiqʒ reprobo. quale erit ꝓ canonizatione sctõꝝ apud ecclesiam argumentũ. Respondi vitam inspici debere. que si in humilitate certa et nõ victa ꝯiuncta sit miraculis. stultãc (vt determinat Greg. in dialo.) duo signa sufficientis sanctitatis ostẽsiua. Porro miracula sine vita quo ad hoc signũ fallax. Properabat ingeniositas studiosa multiplicare questiones hmõi super numerũ. cui ego valefaciens/noli inquam amplius me interrogando morari. quoniam grandis adhuc restat dicendoꝝ via de signis ꝓditionis symonie schariotis. Pareuit illa. illa petens scolasticũ exercitium. ego ad morale negocium redeo ⁊c.

Numeratio itaqʒ quattuor ꝯsilatõib9 sumptis ex inde statu vl' ꝓfessiõe ꝓ collatõis ꝑte ꝓma supsunt iux̃ ꝓpositũ ab initõ/simulatões alie/qb9 ꝓditiõez suã iudas vel tegẽ vl' excusare conat9 ẽ/tã gestu ꝙ affectu. Quattuor vtriqʒ notauerã ꝗq̃ plures inueniri posse ñ abnuo. Has ꝯsilatões tũ occupationũ turba irruẽs/tũ amica breuitas ꝑterire iubebat. q̃s nihilominꝰ breui cõpendio nõ taʒ ambulare ꝙ excurrere ꝓposui/octonariũ sub q̃ternario cõplexurus. ⁊ ad mores sub q̃druplici ꝯsideratõe r̃ducturꝰ.

Prima consideratio

Judas cũ ihu cibũ sũpsit nedũ carnalẽ sʒ sacralẽ. qđ esse debuerat/nõ mediocre ꝑ̃serio argumẽtũ. Omittamꝰ iudã. clerũ intueamur. ⁊ ꝓh dolor ecclesiasticos tales inuenimus/comedẽtes ꝓ̃rimoniũ ihu. eũ vo l sũs ꝑ paupibus spoliãtes. sumẽtes eucharistiam. sʒ eã venalẽ faciẽtes. Hic ꝓuẽit excitatio tãta sup oẽs hoĩes in ecclesiasticis qbusdaʒ cecitas. tã i corrigibil' obduratõ iux̃ imp̃cationẽ ꝓphe. Fiat mẽsa eoꝝ corã ipsis in laqueum ⁊c. Tolerat nihilominꝰ ecclia tales/sicut xp̃s iudã. agricola zizaniã. ꝑ̃ertim i occultis ne/vl' ꝯfessio ꝓdat vel secretum.

Secũda cõsideratio

Judas tolerauit lotõnẽ pedũ a xp̃o sibi fieri/qb9 ꝓ̃die ambulauerat ad vẽdedũ eum ꝯ fuerat hoc signũ mũdicie ⁊ amicitie. ꝙ ñ emũdatior iteri9 sʒ sordidior ⁊ odiosior effectꝰ ẽ. Tales aliq̃s videt̃ i clero c̃tere dẽtes palã pedes affectionũ/r̃i cõpũctõe vl' ꝯfessiõe tãq̃ xp̃i maĩb9 abluẽdos. sʒ remanẽt sordes i pedib9 eoꝝ. Quare? qꝛ nolũt peccãdi deserẽ penitꝰ volũtatẽ. sʒ eligũt vel inster quilinio libidinis cõputrescere. vel in alieni retẽtione rubigine cõsumi. vel igneo vindicãdi zelo succẽdi. Tales ⁊ si q̃tidie videãt̃ ꝯfiteri et celebrãt̃. irrisores sũt ꝓ

ditorij/nō penitentes idonei. Hoꝝ cuili-
bet dū osculant xp̄m in sacro vel fratrē in
secdia/dici pōt ex sijs. Iuda filiū hoīs os-
culo tradis. Et rursus ex psona ipsius xp̄i
Amice ad qd venisti. Amicū intellige nō
morib⁹ [illegible] natura. Vel ideo amicū noīat
xp̄s, q̄ ad amicitiā quelibet peccatorē reci-
pere si nō abstiterit parat⁹ est in hac vita.

Tertia consideratio

Iudas se curā paupm gerere/ officio ge- L
stu et v̄bo videri voluit. Erat qppe iu-
das loculos h̄ns inferens ea q̄ asportabāt
Propterea idigne tulit effusionē vnguēti
di. Vt qd pditō hec. Hoc ꝑterea velamie
extitit illiū a cena coopuit cui⁹ intētioni ac-
cōmodās xp̄s vocē ait. Qd facis fac citius
qd ita acceptū ē ab aplis q̄ ad vsus neces
sarios extisset tradit euāgeliū. ¶ Si a iuda
ad ecclīasticos h⁹ tpis deuoluamus nr̄e cō
sideratiōis oculos/quot ispiciem⁹ q̄ sub ti
tulo alendi sustētandiq3 paupes/redditus
vberrimos in loculos bn̄ficioꝝ reconditos
hn̄t. curāt nullos, auferūt ea q̄ asportata sē
nō iā vt pent vxori et filijs, sz execrando sa
crilegio in obsceniorib⁹ vsus vertūt. Cur
runt alij/discurruntq3 Marthā se iactan-
tes qui ociosoꝝ Marie similiū vnctionem
hoc est deuotionem fastidiūt improbātq3
dicētes. ¶ Vt quid pditio hec? Quasi vi
delicet ipos/practica talia tractare/ingens
amor xp̄i ⁊ paupeꝝ/non lucroꝝ tpaliū ar-
dor agitaret. Tales/nihil magnū/nihil ec-
clesiastico viro dignū deputant:nisi qd lu
crū affert tpaliū cōmodorū/in pecunie vel
nescio cuius solicite iurisdictiōis dilatatō
ne. Profunde apud eos inualuit illd Spi
ritualia sine tpalibus diu esse nō pn̄t. et il
lud Oratij. O ciues ciues/querēdo pecu
niam primū. Virtus post nummos. pdi-
cante ex aduerso iesu. Primū q̄rite regnū
dei ⁊c. Cū ꝑterea xp̄s vt exemplo suo do-
ceret nō magnipendēdā esse apud ecclasti
cos platos/tpaliū curā Ipse/iudā reprobū
furē sacrilegūq3. talibus pfecerit/nolēs ta-
li solicitudine conteri sanctiores aplos
¶ O deus o religio o fides o pietas. eloq̄r
an silēā? Nūc heu spiritualitas oīs. vt aīa
rū cura ꝯfessio vel pdicatio vel omittit vl
pessimis sordidis infidelis discolis. iscijs/
passim cōmittit. Et a quibus? Ab illis q̄
nō tute seruanda traderēt taliū alicui bo-
na sua nisi sub quotidiana rōne. Et q̄ bo-
na? nō dicā auꝝ/nō argentū/nō vasa pre-
ciosa. dicā poma. dicam cibaria vel alia vi
lia sua seu ludicra. Tam vilis est apd eos
tā nullius precij animarū pditio p quib⁹
mortuus est xp̄s Quotidie vigilant apud
eos calculus ponitur de expensis. de mori
bus vltima fit questio: vtinā vel vltima s3
sā nulla. ¶ Ex h⁹ loco d locul iesu grādis
olim q̄stionū ⁊ assertionū rixa ꝑsertim tpe
Ioh. xxij. excitata est dicentibus plurimis
xp̄m habuisse aliqd in cōi exp̄ssam eē i euā
gelio veritatē. neq3 mendicasse aplos. nec
pauptatē vouisse sicut nec castitatē Erat ei
iudas vxoratus nimiꝝ sicut Petr⁹. Decer
tabant alij tota animositate ponētes ex ad
uerso p heresi dicere q̄ xp̄us habuit aliqd
in ꝓprio vel cōi. Nā hec est inquiūt euāge-
lica pfectio/altissimaq3 pauptas. Studio
sos remitto ad scripta. nisi placet pharisei-
cos de pfectione cōtentionis magis spnere
q̄ inspicere. pfectio xp̄iana est dei dilectio.
[illegible] q̄ q̄ feruētior est h ⁊ pfectior iudicatur.

Quarta consideratō

¶ Iudas ad extremū referens. xxx. ar- M
genteos/dixit. Peccaui tradēs sangui-
nē iustū. ¶ Sed dicā hic qd sentio. Vox
ista nō penitētis est sed pditoris/ pditiōē
suā cōplementū deducētis. Quo pacto in-
quies? Nonne iudas h et cōfitet pctm̄ et
ablatū restituit. ⁊ magro suo/iusticie titulū
ascribit. quō vox ista pdicōis erit nō con
tritionis? Ponat igit volo Iudas mecū
rōnem. Appello [illegible] o iuda. si iustus est ille
quē tradidisti sicut iustū nominas, verax
fuerit necesse est. debuisti credē que docue
rat te. q̄ ve pdicanda tradiderat Docuerat
aūt dn̄s di. Veni aīas nō pdere s3 saluare.
Iusserat insup q̄ fri peccāti dimittet pctm̄
nō tm̄ septies sed vsq3 septuagies septies.
Cur ḡo d tā vaci misericordiq3 doctore/de-
speras? Porro si tanta est iniqtas tradidis
se iꝰm/cur hoc pri⁹ q̄si dissimulādo ꝑripē
debas? Nec plane fuit dyabolica fraus q̄
te possiderat te volēte. Ille ei pditor ⁊ ho
micida dyabol⁹/pctā priusq̄ fiāt q̄ nulla
eē suadet/vt ꝑsumat ho. dū v̄o ꝑpetrata fu

ērint.illa nimis exaggerat vt despet. Inde
est forsan q̄ i vocē ca yn erūpis o iuda pfidō
di. Maior est inīqtas mea q̄ vt veniā me
rear. Veniā merearis o iuda vis igiť graꝫ
dei. vis ei⁹ miscdiam/meritis emi. vis [illegible]
ppm tuoꝝ mercede ꝯduci. Hoc ꝓrsus est
qđ dico. tu a mercēnaria cogitacōe tua nō
discedis. Cōples cā poti⁹ dn̄ iusticiā tuā ꝯ
stitueē volēs p merita tua. ñ es iusticie dei
subiect⁹. illi inquā iusticie cui vox tua testi
moniū phibꝫ di. Peccaui tdēs sangui. iu
stū. ſꝫ cor negat. suspēdiū ꝯdicit. Quō in=
stus si spātes i se. si penitētes/abijcerꝫ ꝛ dā
naret? ¶ Sꝫ qs erā inqes q̄ face posse irri=
tū vbū. dei dicētꝭ. Ve tn̄ hoi illi p quē tra
dar. meli⁹ erat illi si nat⁹ nō fuissꝫ hō ille?
Cōmiatio hec erat o iuda q̄tin⁹ resipiscēs
nō necessitatꝭ iductio. Alioqn petr⁹ ncci=
tate peccassꝫ. nec iā peccassꝫ si nccitat⁹. Ali=
oqui p̄terea plimis nūq̄ p⁹ ꝓpħ icas miās
sal⁹ patuissꝫ. Mutasses volūtatē peniten
do. mutassꝫ sñiaꝫ idulgēdo. ¶ Sꝫ irrisert
inqes sacerdotes iudeoꝝ/spēꝫ auferētes. ꝛ
dicētes. qd ad nos? tu viderꝭ. Nūc ḡ cog=
scis/cū q̄lib⁹ mercat⁹ es. q꞉ cū odiosior psi
dis nihil solatij. irrisiōis vō plimū afferēt
h⁹. Proptēa cur eoꝝ subsānatōes iusta vi
cissitudīe nō irrisisti. fugiēs p̄serti ad mrēꝫ
illā totā beniuolā ꝛ mibicordeꝫ? Affirmo
secur⁹. ipa tibi venienti gremiū pietatis ex=
tēdissꝫ aptū. hec qū subsannassꝫ aut impro
perasset tibi more iudeoꝝ. aut stultoꝝ illo
rū q̄ d̄ sctitate sibi blādiētes/abijciūt cū au
steritate vocis aut gest⁹/hūiles i ꝯfessione
penitētes. nō attēdētes illđ apłi. ffrēs si oc
cupat⁹ fuerit hō i aliq̄ delicto. vos q̄ spūa=
les estꝭ/istruite eū i spū lenitatis ꝯsiderans
teipm ne ꝛ tu tēpterꝭ. ¶ Sꝫ iā p̄dē sentō o
doctissī ꝛ sapiētes viri q̄ ꝛ meoria q̄ fallit
i aliqb⁹ q̄ dictauerā ꝛ ꝓlixitas inculta. gig
nere pōt fastidiū. Esto finis igiť i obsecra
tiōe dn̄i nr̄i ihu xpi ꝛ misericordissime ma
tris sue ne sit in aliq̄ nostrū cor obduratū
ꝛ desparās/instar iude symonis scharioťꝭ.
sed peniteam⁹ tpaliter hic in spe [illegible] tādē re
ipa gaudeam⁹ in eternitate/p̄stante eo qui
est bndictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sequitur sermo de

xpi rsurrectiōe i die pasce eiusdē cācellarij.

A

Si resurrexistis cū xpo/q̄
sursum sūt q̄rite. Origi
naliť. ad Col. iij. ꝛ recitatie
i epła hodierna. ¶ In nr̄e
breuis vtinā efficacis colla
tiōis exordio ꝓ impetran=
da spūsścti grā/vt effectum
boni generet. gēitū nutriat. nutritū vsqꝫ i
effectū pducat. mr̄em vginē salutabimus
corde hūiliato ꝛ voce pia di. Aua maria.
Si ꝯsurrexistis ꝛc̄. Circa hec apłi vba/tres
ꝯsiderationēs occurrūt ꝓ nunc q̄tū dedenit
dō ꝓseq̄nde. Prima de xpi resurrectōe me
ditanda iugit. scda d̄ nr̄a ꝯsuscitatiōe affe
ctāda salubriť. tcia [illegible] celi hitatōe inq̄ren=
da feliciť. p̄ma et scda ꝯsideratiōes sumūť
ex p̄ma pte thematꝭ. Si ꝯ surrexistꝭ ꝛc̄. per
hoc eñ apte innuiť resurrexisse xpm. Ter
tia sūiť ex scda pte q̄ē sursū q̄rite ¶ Est igť
p̄ma cōsideratō d̄ xpi resurrectōe meditā
da iugiť. Meditāda ꝓrsus hec gliosissia
xpi. s. iesu resurrectio. In eāqꝫ fideliū men
tes sedulo ꝯuertēde. cui⁹ vigor inestimab
lis. cui⁹ valor inappciabiľ. cui⁹ insup ifal=
libilis certitudo. ¶ Infallibiľ plane cer=
titudo/qppe hāc angelici spūs locuti. hāc
sancte mulieres agnouerunt. hanc Tho=
mas prius hesitans ex palpatiōe christi cer
tior effectus professus est. hanc prius irri=
dens paulus/cōstantissime predicauit hec
demum nunc piscantibus nūc orantibus
aplis nūc siľ nūc diuisim/ apertissimis oñsa
est indicijs. Ex xpi palā facta assumptiōe
ex miraculis innumeris in veritatis h⁹ at=
testatiōe celebratis mirabiliter affirmata.
Addamus hos pene oēs aliosqꝫ innume=
rabiles summe sanctitatis viros/q̄rū non=
nulli eā ex reuelatiōe sctispūs vt paul⁹ ac=
cepant. ꝓ hac assertione spōtaneā subijsse
morte. i qb⁹ nihil erat cur mētiri aut falleř
vellēt. vt q̄ ꝓmptissimi erāt hac ꝓ fidē pro
mulgatōe/ꝯtumelias carceresqꝫ ppeti. oēs=
qꝫ a scipis p̄nt vite iocunditates abdicare.
Dānabile igiť ē d̄ ea vľ tātisp trepidarě. aut
eā q̄i nouellā velle p⁹ tot attestatiōes discu
tere. ¶ Sꝫ est eť resurrectōis h⁹ bn̄dictissīe
vigor iestimabiľ quā oñdit ꝓpria resurgē=
tis vt⁹/alieno ñ egēs subsidio. qđ antea nō
siluerat xps di. Ptātē hēo ponēdi aīaꝫ me
am ꝛ iterū sumēdi eā Jo. x. Vigor isup [illegible]

laz fit exeo ꝙ [?] eã xp̃s in morte assumpsit
nomẽ qđ est sup oẽ nomẽ ꝺm aplm̃. fortiõ
gloriosissimusq̃ ꝙ pri⁹ erat/ resurrexit xp̃s
instar fabulosi illi⁹ regis anthei c⁹ occisor
hercules fuit. q (si qđ vetustati credit) qñ
ens aduersarij ipetu humi ꝓcũbebat q̃si
vires eiusdez eidẽ t̃ra mistraret robustior
ꝯsurgebat atq̃ ad pugnãdũ alacrior. Ita-
q̃ terre visceribus cauernosoq̃ sepulcro vir
tuosior exit xp̃s. pluresq̃ hostes samsonis
ad modũ moriẽdo ꝙ añ viuẽdo ꝯtriuit
¶ Est p̃terea resurrectõis xp̃i valor in ap
p̃ciabilis. Hec siqđ ẽ pcti nr̃i cirographuz
deleuit. hec dissoluit holez sub dura ð mo-
nis tyrãnide cõpeditũ ⁊ e teterrimo tenebra
rũ carcere eũdẽ eripuit. Hec ꝺm ꝓphaz fer
reos ĩfregit vectes ereasq̃ obtriuit portas
hec supne ciuitatis aditũ reserauit. hec po
stremo oẽs in adã mortuos viuifice vite re
stituit suscitauitq̃. Per qđ vltimũ ꝓp̃issi
me xp̃s sicut ꝑ ꝓpheticũ os olim insonue-
rat. sil'is fact⁹ est pelicano q̃ ꝓprio sanguie
ꝓpaq̃ morte fetus ingratos viuificat amo
re q̃dã mirabili. ¶ Ita ex resurrectiõe O
hac magis habemus vñ gratulemur vñ
gr̃as cumulati⁹ referam⁹ ꝙ ex nr̃a creatiõe.
qm̃quidẽ nil aut parz creasse ꝓfuerat/ nisi
lapsos r̃leuasse mortuosq̃ suscitasse ꝯtigis
set. magnũ p̃terea ⁊ ad erigẽdos aĩos preci
puũ est festiuitatis hodierne mysteriũ r̃sur
rectionis dñice mysteriũ. hoĩnem nãq̃ ni-
hil adeo vite h⁹ moribũde ꝯstituit amato
rem: eũdẽ nihil ita in vitiorũ p̃ceps trahit
sicuti future vite ĩmortalitatisq̃ desperatio.
Etenĩ q̃ pacto asp̃nabit̃ vitiũ/ ⁊ amplexabi
tur virt⁹ cũ hoc plerũq̃ delectet. hec contri
stet [?] nec illi⁹ suppliciũ nec h⁹ p̃miũ final'r
expectet. p̃serti cũ ĩ p̃nti seculo neq̃ vt plu-
rimũ/ via impiorz ꝓsperet̃ sicq̃ iusto sz oc
culto dei iudicio suũ iniq̃tati p̃miũ: suus
honor sueq̃ voluptates. v̉tute aut nequit̃
spreta aut nequi⁹ irrisa. aut neq̃ssime ꝯtẽ-
pta. Hãc añt future immortalitatis retri
butiõisq̃ desperationẽ/ e fideliũ mentib⁹ ho
dierna xp̃i resurrectõ fundit⁹ euellit. qm̃ si
xp̃s resurrexit ⁊ nos resurgem⁹ . put ꝯscius
archanorz dei paulus apl's. j. ad Chor. xv.
ꝑ totũ caplm copiose manifestat. ⁊ j. Pet.
ij. ð deo scribit̃. ꝙ ꝓpẽ miscõiam resuscita
uit nos i spem vite ꝑ resurrectionẽ ihu xp̃i

a mortuis. Et egregi⁹ q̃z doctor Greg. Ex
emplo inq̃t dñs mistrauit qđ ꝓmisit in p̃-
mio vt sicut ip̃m r̃surrexisse fideles cogno
scerent. I [?] in finẽ mũdi p̃mia resurrectõ
nis sperent. Et iõ nõ pl⁹ ꝙ triduanã mor
[?] eẽ voluit. ne in illo resurrectio differretur
in nob̃ desperet̃. Preterea ille cui⁹ statĩ me
mini Paul⁹ apl's ad Col'. scribẽs oẽs nihi
lomin⁹ ĩstruẽs xp̃ianos ad hãc spez ⁊ retri
butiõis expectatõez exhortabat̃ di. v̉ba as
sumpta ꝓ themate. Si ꝯsurrexist[is] cũ xp̃o

Iuxta scđam thema

P
as periculã vidẽdũ erat tertio ð celi ha-
bitatiõe ingrẽda felicit̃. Et hãc cõside-
rationẽ exhortatõis ĩ modũ ꝓseq̃r. ⁊ in ea
collationẽ terminabo ⁊ sine diuisiõe. Ade
stote nũc vigiles fortesq̃ ꝑegrini. ꝯcito pas
su q̃ sursum sũt q̃rite. celeriter oẽs p̃cipita
[?] moras. ⁊ ad illã ꝓpter quã facti estis/ ma
nẽtẽ ciuitatẽ/ oĩ tp̃e discurso/ cursum diri-
gite. Non vos tenebrosa mortis/ nox occu
pet/ q̃r transuolat ecce irremeabile tempus
Iamq̃ sol decliuis celerem minat̃ occasũ
¶ Det animos pollicitatõ p̃miantis. ⁊ sti
mulos adhibeat damnatis cõminatio ⁊ v̉
tutis alliciat honestatis nomẽ ip̃is etiã in
fidelibus venerandũ. Moueat creantis bo
nitas. moueat charitas redimẽtis. moueat
viuificantis g̃uitas. moueat ad extremuz
infallibilis instãcia obligãtis. Excitet mẽ-
tẽ mortalitatis vr̃e recordatio assidua. ⁊ q̃
pacto nõ dum hũc intraueritis ꝑpendite.
¶ Nõ vos deuiare cõpellãt infelicit̃ mul
centes puersi itineris lati atq̃ spaciosi ob-
lectatõẽs quarũ amarissimi sunt exit⁹. nec
virtuose semite deterreat asꝑitas. Spes lu
cri/ minuat vĩ flagelli. breuis labor est. mo
mentanea vexatio. ꝓ eternis oĩa vt breuia
equo animo toleranda sunt etiã si anxia si
asꝑa siq̃ dolorosa existant. ¶ Deinde seip
sum quisq̃ interrogz. ⁊ ꝑ que momẽta aut
supuacua aut qđ sepe accidit nocitura. in
quos languores in quas mentis ⁊ corporis
ꝑturbationes in quanta fame aut vite pi-
cula se vltro ꝓiecerit. ¶ Recogitet audi-
atq̃ ꝓ humane laudis cupidiẽ aut patrie
tp̃alis libertate/ ꝙ horrenda quidã sponte
ꝑpessi sunt. Mucius manũ regis ardenti-
bus iniecit. Occidit duos filios brutus.

Curtius armat⁹ eq̄ ꝑcito in abruptū terre
hiatū se ꝑcipitē dedit. Ꝓ ꝓpriū filium pe-
mit maulius torquatus. Duo decij fauen
tes ora culis vt exercitū liberarent se mor
ti spontanee deuouerūt. Regulus ad cru-
delissimos hostes ne idē violasse putaret
rediit intrepidus. Fabrici⁹ ꝓ quarta parte
regni pirrhi regis epyrotarꝝ a rhomana ci-
uitate neq̄t auelli. Cathō e iulio cesare sb
deret / ꝓpria manu e pectore vitā extraxit.
⁊ vbi s vtar Senece. j. eplarꝝ. epla. iiij. Ali
us ani amice fores laq̄o pepēdit. Alius se ꝑ
cipitauit e tecto: ne dñm stomachantē diu
tius audiret. Alius ne reduceret e fuga fer
rū redegit in viscera. ¶ Hec ⁊ silia q̄squis
q̄ ad eterna suspirat / ꝓfunda mente inspe-
xerit / delicatā vt arbitror cōprimet quere-
lam. suēq̄ ni fallor pudebit desidie ¶ Pro
perate igit nec vt inertis ꝑegrini mos est /
diuturnitatē tpis vobis ꝓmittate. Inspi
ciatur rerū veritas. nō multorū error aut
rumor impiorū. q̄ vt scribit Sap. ij. dicūt
apud se cogitantes nō recte. Exiguū ⁊ cū
tedio est tps vite nostre. nō est refrigeriū
in fine hois. et nō est qui agnit⁹ ē reuersus
ab inferis. q̄r ex nihilo nati sum⁹ ⁊ post h⁹
erimus tanq̄ nō fuerim⁹. ⁊ spūs diffunde
tur tanq̄ mollis aer. ⁊ nemo hēbit memo-
riā opm nr̄orꝝ. Venite ergo ⁊ fruamur bo
nis q̄ sunt. ⁊ vtamur creatura tanq̄ in iuuē
tute celeriter. Vino ꝑcioso ⁊ vnguētis nos
impleamus et nō ꝓtereat nos flos tpis. co-
ronemus nos rosis anteq̄ marcescāt. Nul-
lū ꝓratū sit qd̄ nō ꝑtranseat luxuria nostra
nemo nostrū sit exors luxurie nr̄e. vbiq̄ re
linquamus signa leticie. q̄m hec pars nr̄a ⁊ hec
est sors nr̄a. ¶ Nō vos ad emulationē ꝓ
uocēt tā nefāde carnaliū insie. suos toto im
petu / totoq̄ malignitatis odore brutales
ꝓsequant affect⁹. nec ꝓseq̄nt mō sz incitēt
⁊ euocēt. i spurcitijs. i cubilib⁹. i īpudicitijs
bienē hāc transiliāt vitā. suas sibi diuitias
habeāt. suos mores. suas voluptates. Ne
pe quas eterna vellēt diuitie abibisse. ⁊ ipē
quib⁹ maxie astricti sūt voluptates fugiēt
At qb⁹ caruisse cupēt ꝑuersi mores stabūt
⁊ comitabunt inuitos. Cūcta hec que illos
vulgo mirabiles ostēdūt momēto tpis eua
nescūt. sub impia formidie viuūt. si illa pe
ꝑcerit / mors nō ꝑcet. ducūt in bonis dies

suos. sz expectare paululū / ad īferna descen
dent. ¶ Quāobrē deuoti fideles ꝑegrini /
q̄s ꝑciosissim⁹ agni immaculati regenera-
uit sanguis / si pctā tanq̄ hospites pestiferos
expulistis. si nō tm̄mō pctā sed affectū eti
am ꝓpositūq̄ peccandi: q̄ vtiq̄ sine pecca-
to non sunt / bona fide d. seruistis / si ꝑ sin-
ceram fidē / resurrectōis dñice ꝑticipes effe
cti estis. si ꝑ vnā spem / vos īdubitanē rsur-
recturos expectatis. si postremo ꝑ charita-
tem ⁊ grām cū xpo cōsurrexistis: que sur-
sum sunt querite vbi xps est in dextera dei
patris. Querite inq̄ in pñti ꝑ bonorꝝ opm
⁊ meritorꝝ abundantiam vt cōphendatis
in futuro [illegible] gloriam. quā nobis prestare di
gnetur. qui mortuus est ⁊ reuixit dñs nr̄ ie
sus christus. Amen.

Finit.

Sermo in cōcilio remensi ꝑ ꝑfatū Cancellariū Parisieñ. factus. Anno dñi. M. cccc. viij.

Q Onus pastor aīam suā dat
ꝓ ouib⁹ suis. Originalit
Math. x. ⁊ recitat se in euā
gelio dñice currētis pñtia-
liter lecto. Aīaduerte nūc
ō bone pastor. O reueren-
dissime pat scte sedis hui⁹
Remeñ. antistes. Aīaduerte tu q̄ aīaz tuā
hēs ꝓ ouib⁹ tuis dare. nō venalē hēre nō ꝑ
iudicia lit retinere. Leua nunc in circuitu
oculos tuos ⁊ vide. oēs isti ꝯgregati vene
runt tibi. obedientes sunt. nō sicut oues er
rantes. sz ꝯuersi sunt ad te pastorē ⁊ epm
aīarꝝ suarꝝ ⁊m vba pmi pastoris petri i epi
stola eiusdē dñice currētis. Interrogent q̄ ⁊
q̄les ipi sīt: Rñdē ꝯuenit eis ex sna illud
Gen. Pastores oium sum⁹. Conueniat et [illegible]
verius illd alterꝝ de euāgelio cuilibz eorūdē
Ego sū pastor bon⁹ q̄lis aīam suā dat pro
ouib⁹ suis. Pro illis inquā ouibus q̄ ꝓphe
ticū illud canunt deo. Nos aūt populus
tuus ⁊ oues pascue tue. Miret igit ⁊ afflu
at et dilatetur cor tuum. cū videas tu bo
nus pastor coadiutores tuos ꝯsodales dis
ces gregis tui. Ipsosq̄ rōnales quosdā pa
scue tue hoc est ꝓuincie tue Remeñ. arietes
Quidni miret i hac die ⁊ affluat et dilatet
cor tuū cū ꝓuidit summ⁹ pastor nr̄ dicēs

Ubi fuerint duo vel tres cõgregati i noĩe
meo ibi in medio eox sum. Grãdis pmis
sio viri patres et fratres et omni cõsolatiõe
plenissima. Hec nempe celeberrima cõgre
gatio Hec tua cõuocatio sanctissima o be
ne pastor/nũqd nõ in noĩe iesu facta eẽ de
putãda est. Putanda est pfecto. Fit ei ad
extirpationẽ vitiox et virtutũ plantationẽ
Fit ad euulsionẽ scismatũ et pulcerrime pa
cis radicationem. Fit deniqz ad sortem cu
studiam gregis dñici. ne male dispersuz ne
vagabunduz p deserta negligentie rapiat/
dissipet: pdat/deuoret ipsum lupus ille vo
rax infernalis. quin potius visitat9 crebro
colligat sub vnius ouilis tectũ quod est fi
des xpiana. Illicqz ptectione solicita fo
ueatur. Ecce ergo dñs noster iesus christ9
in medio nostrũ est viri patres et frẽs. In
tendite que dico. dñs in medio nostrũ est
quid aspicitis quid stupetis: Ita est credi
te nõ mihi sed pollicenti qui mentiri non
põt. Ego inqt i medio eox suz. Et qs ego
qui loquit. Dñs fortis et potens Ipe ẽ pa
stor bon9 qui animã suã dedit p ouib9 su
is. O certe pulcra/o felix hec et o grata so
cietas. in cui9 medio dñs ille est cui angeli
seruiũt. cui sol et luna famulant. Nemo iã
despet nemo trepidet ex aspectu vel occur
su tot lupox rapacium insidiantiũ quoti
die gregi xpi. cõfidat potius vnusquisqz i
verbo Helisei. Plures p nobis sunt qz cũ
illis. Adest quippe deus assunt et ministri
eius milia miliuz et decies cẽtena milia. qs
si tales p nobis quis contra nos: Ades et
tu pulcerrima nõ dicã pales quã pastoruz
deam gentilitas fabulatur. sed summa ve
ri pastoris mater virgo miscdie virgo bñ
dicta. Ades plane. nam vbi mater si ñ vbi
filius inuenit. Adimus ergo nũc te cuz fi
ducia que thronus est gratie. mat miscdie
vt gratiã et miscdiam inueniamus in auxi
lio oportuno. qd vt assequamur psentam9
illud angelicũ. Aue gratia plena domin9
tecum etc.

Bonus pastor aiam

suã dat p ouib9 suis. Fiat h9 fiat. ¶ Cõ R
gratulor tibi o bone pastor congaudeo
et glorior in domino. qm video videt et ce
teri omnes hic psentes studium tuũ zelũ
tuum quo ad imitationem veri pastoris/
queris p hoc sacratissimũ concilium dare
animã tuã p ouibus tuis. Et qualez ani
mam: Animã sanqz que triplici virtute p
dita est: Habet itaqz anima tua sicut et re
lique de humana specie vim triplicẽ. hab3
vim rationalem respectu veri vim irascibi
lem respectu ardui. vim concupiscibilẽ re
spectu boni Itaqz bonus pastor dat hanc
totã animã p ouibus suis. ¶ Fiat hoc igi
tur fiat. qz tps faciendi domine loquit p
pheta ad dñz. Quare tempus faciendi: qz
dissipauerũt legem tuã. Qualem legẽ: Le
gem euangelicam naturalẽ et canonicam
Quibus modis: Innumeris et pessimis.
Propterea conuenit nũc ecclesia magna ec
clesia totius huius Remeñ. prouintie. co
gitare quid facerent ¶ Et bñ quid facerẽt
qz tempus faciendi/tempus ponendi ma
nus ad opus et ad aratrũ. alioqnin quid p
derit nouas veteribus supaddere sanctio
nes si nõ veteres fiant nec noue: Appona
tur manus ori necesse est. hoc est opatõ lo
cutioni. ne sit vox quidem vox Iacob. ma
nus aũt manus sint Esau. Enitet impro
perium qd vulgari pverbio melius sonat
dictũ optimũ est. sed querite quis hoc aget
Illud insup qd obiectũ fuisse Plato. Se
neca refert. Aliter loqueris alit viuis. De
niqz satis fuit mordax in pastores respõsio
femine cuiusdã deuote. Hec redibat d ser
mone quodã cũ turba multa Interrogat
ab obuio quodã si sermo factus esset: ne
quaqz inquit Porro dum interrogans mi
raretur sueqz reuersionis cũ hominuz hac
copia causam requireret ex quo nõ erat ser
mo factus. Subintulit ipa. Sermo vtiqz
dictus est sed non factus. Dicunt enĩ et nõ
faciunt.

Fiat igitur ab vno q9

pastore qd ponit dñs. det aĩam suaz p
ouibus suis. Illã itaqz animã que imago
est beate trinitatis sm triplicem vim pno
minatam. Relucet nimirũ in sua vi ratio
nali. Sapientia seu veritas que appropria
tur filio. Relucet in vi irascibili. Potentia
seu strennuitas que appropriat patri. Re
lucet in cõcupiscibili. Beniuolẽtia seu bo
nitas que appropriat spiritui sancto Hac

o bone pastor totā animā nō vnicā sue virtutis portionem curaueris dare ꝓ ouib⁹ tuis/triplici sedulitate pascēdis. Nec eniꝫ estimo latere quemadmoduꝫ olim primo pastori Petro ter interrogato terqꝫ rñdēti bonus pastor xps/ter subintulit di. Pasce oues meas. Pasce agnos meos. et rursus. Si diligis me pasce oues meas. pasce verbo. pasce exēplo. pasce subsidio. pasce vbo pdicationis docte. pasce exēplo ↄuersationis sancte. pasce subsidio caritatis pie. Predicatio docta fundat in fide quo ad vī rōnalē. Cōuersatio scā roborat ī spe q̄ ad vī irascibilē. Subuentio pia cōsumat ī charitate quo ad vim cōcupiscibilē. Quisquis hoc mō pauerit oues suas triplici pabulo salutari/verus imitator cēsendus ē pastoris boni. implēs sniam suā cōphēsaꝫ ī verbis themat. Bon⁹ pastor animā suā dat ꝓ ouib⁹ suis. Sic em̄ repellit ab ouib⁹ suis rōnabilib⁹ tres turmas caldeoꝝ interficient̄ ꝗ̄cētiū greges cū pueris. iux̄ figurā in principio Job positā. Sic arcet sic repmit tria lupoꝝ spūaliū gnā seuissima ab ouib⁹ xpi lupū carnē. lupū mūdū. lupū dyabolum. Fides appropāte reprimit mūdū. Que est hec victoria q̄ vincit mūdū? Fides nostra. Spes coercet ↄ ꝯfigit carnē dū agit vt nr̄a ↄuersatio sit in celis. nō carnal'. Charitas dmū fugat dyabolū q̄ sola diuidit int̄ filios regni ↄ pditōis. dei. scꝫ ↄ dyaboli. S

¶ His itaqꝫ plocutis tā ꝓfundamēto solido dicendoꝝ q̄ vt posito ordine lucido cōfusio fastidiosa et memorie inimica videtur. Pergamus ꝓinter iuxta hāc triplicitaꝫ aīe tu virtutē o beate pastor ↄ exequamur tres in hac nostra qualicūqꝫ exhortatiōe ptitiones principales sub ternario cōsiderationū in vno quoqꝫ ptionis articulo. q̄tinus edificiū nostrū tanq̄ triangulari triplicitate subnixum. fortiori stabilitate subsistat. Erit prima partitio de pabulo docte pdicatiōis. Erit scda d̄ pabulo scte cōuersationis. Erit tertia de pabulo pie subuentionis. fiat fiat

Sequentes igit̄ prime ptitiōis structurā collocemus in ea pmā cōsideratione que talis est.

Prima consi. Pascere oues pabulo pdicationis. dādo aīam quō ad vim rōnaleꝫ ꝓpeis. est officiū de necessitate annexū pastorali dignitati. Dura ꝓ quibusdā sꝫ verissima snia. Proba. ꝓspicuū certe est policiaꝫ ecclesiasticā a xpo legislatore sapiētissimo pfecte cōstitutā esse. quippe ille est de quo moyses cecinit Dei pfecta sunt opa. Sꝫ ad huius institutiōis pfectionē exigit̄ nutritio spiritualis ꝓ vita animaꝝ conseruāda quēadmodū in policia terrena necessario est corpalis cibus. alioquin sine pabulo cōuenienti sicut illa tpalis sic et illa spiritualis vita suo modo deficeret nec esset cōmunitas ꝑ se sufficiens. Ad hoc respicit dictū vetus a xpo renouatū. Non in solo pane viuit hō ⁊c̄. Oportuit igit̄ ordinare ministratores aliquos pabuli huius spiritualis ꝓ rationalibus ouib⁹ gregis xpi ne pirent/qui hoc agere. ↄ possent ex officij autoritate ↄ deberent ex supioris obligatione. Tales vo quales alios cōuenientius accipimus q̄ platos. ¶ Nos ideo pastores appellat crebro scriptura taꝫ veteris q̄ noui testamenti. increpans eos qui nō oues sed se pascunt. Vñ nec puduit deum ad huius rusticanū humilitatis exemplū sese deijcē. Ego sum pastor bonus ⁊c̄. Hinc zacharias. Labia sacerdotis custodiūt scientiaꝫ ↄ legem ex ore eius requirent. Propterea et dedit deus ipis regiones gentiū ↄ labores populoꝝ. vt custodiant iustificatiōes eius ↄ legem eius exquirant. ↄ sint parati iuxta quod vult Petrus: omni poscenti reddere rationem de ea que in eis est fide et spe. Hinc Paulus ad Thimo. ↄ ad Tytum ↄ alibi pluries vult epm doctorem esse. ↄ potentem instruere in doctrina sana. et eos q̄ contradicunt arguere. Hoc officium pdicationis ita pretulit quasi de reliquis nulla sibi cura videret̄. Vñ et dixit. Non misit me dominus baptizare sed pdicare. Cōformis est ad hoc apostoloꝝ responsio dicentium. Non est equum nos relinquere verbum et ministrare mensis. Quāto magis existimas hoc dixissent de alijs operibus minus sctis. min⁹ spūalib⁹ atqꝫ pijs. ¶ Sꝫ o mores o tpa. ludibriū nūc apd̄ q̄sdā ex platis vl' pbrosū aliqd artificiū/suasqꝫ īdignuꝫ dignitate pdicatio vel publica ad ppl'm exhortatio iudicat̄. Est inquiūt

hoc officiū vel mēdicātiū vł paupm theo-
logoꝝ Adeo nihil sapit q̄ dei sūt aīalis hō
adeo q̄ de terra est nihil nisi de terra loqui
pōt. ¶ Sed dicūt p̄dicamus gregi nostro
p substitutos. p̄dicam⁹ p tales q̄ se libenter
ad hoc opus ingerūt. et hoc nonne satis ē.
Nonne multiplicatio fit sermonū tāta q̄
in nauseam transit audientiū? Agim⁹ vō
q̄ alia grandia ꝛ ardua dū iurisdictionē
nostrā dū temporalitatem/vigilanter p̄te-
gimus. spiritualia enim sine temporalibus
diu esse nō possunt. ¶ Sed respondeāt ve
lim primo quid dicentius atq̃ salubrius.
aut quod accessorium p̄latus p seipsum ex
erceat. et principale p substitutos. vel ecō-
tra? Si enim illud oportuit facere. s. predi
care et aliud non omittere. s. iurisdictionē
defendere. sic executor principaliorum ipse
qui principalis est habendus. quia et si p̄
dicatio possit p substitutum fieri. quanto
magis id quod minus est temporaliū de-
fensio? Aduertat proinde quā pauci sunt
sermones in tam multis. multis inquā nu
mero sed perfectionis laude rarissimis?
Quare? Quia adulteratur verbum dei at
q̃ corrumpitur: dum vel questus existima
tur pietas. vel dum miscentur errorū ma
la: semina vł inutilia sterilisq̃ narratio q̄
si inolarū zizania supseminant. Ita profe
cto cura vigilantior apud quosdam ex p̄la
tis habetur in eligendis mercennarijs p̄-
cul cura agroꝝ suorum q̄ꝫ habeāt in electio
ne bonoꝝ p̄dicatorum p̄ cultura spiritua
li animarum. Deniq̃ qui solam temporali-
um defensionem vel administrationē at-
tendunt/nil mirandū/sic consequent cen-
seant procuratores ꝛ aduocatos vel prudē-
tes aliquos de seculo in cautelis ꝛ traditio
nibus humanis/p̄ferendos esse viris q̄tū
libet in sacra doctrina et spirituali ꝯuersati
one pollentib⁹. Nam s̄m p̄stitutionem fi
nis/de cōferentibus ad finem iudicamus.
¶ Addamus ad priora q̄ officio cuilibet
hierarchico tāto annexa est p̄dicatōnis ob
ligatio quātū plus vel minus approxima
uerit apostolice dignitati: quēadmodum
sunt archip̄sbyterat⁹ cure parochiales. ar-
chidiaconatus. decanatus ꝛ silēs. Vñ spe
ctat ad curatos cognoscere sūmatī ꝛ ī q̄dā
generali p̄cepta legis cū q̄dā explanatiōe.
grossa articulos silr̄ fidei nr̄e traditionē
q̃ sacroꝝ. distinctōnē pctōꝝ ac eoꝝ q̄ sunt
reseruata a nō reseruatis. institutiōes festo
rū ꝛ siqua sunt silia. Pertinet aūt vltra hec
ad p̄latos scire rōnem subtiliter ac p̄ticu-
lariter reddere aduersus hereticos p̄tinos
de p̄dictis. Deniq̃ cū bñficiū dēt ppt offi
ciū (officiū inquā nō tm̄ ī horis dicēdū. s̄
tantūdē vel ampli⁹ ī ꝯcernētib⁹ de ppinq̄
vitā ꝛ pasturaꝫ gregis dñici). Dijudicent
apud se hi q̄ p̄dicatiōis officiuꝫ sibi maxie
debitū/vel nesciūt vel omittūt/ vł deterio
ri sacrilegio spnūt ꝛ irridēt. Diiudicēt ōro
si bñficiū tale rite iusteq̃ recipiūt aut reti-
nēt nō min⁹ q̄ꝫ si negligēnt ecclīasticū ī ho
ris dicēdis offm̄. Dijudicēt an fructus bñ-
ficioꝝ/suos satiāt ꝛ silīa q̄lia nō ē meū nūc
diffinire. Quis emula curiositas vehemēt
exposcēt difficillimū ī hac re iudiciū. s̄ ab
eat aliorsum in toto hoc nr̄e exhortatiōis
excursu ꝛ qd̄ fieri debē/mōstratū ē fiat fiat

Secunda ꝯsideratio

Pascere oues pabulo p̄dicatiōis/dan- P
do aīaꝫ rōnalē p̄ eis/ sicut est offm̄ ma
gne dignitatis ac pietatis sic grādis in eo
difficultas inuenit̄. ¶ Si pietas iux̄ apli-
cā vocē valet ad oīa. q̄ maior altera/q̄ dig-
nior pietas/excogitari possit. q̄ꝫ q̄ liberat al
mā a morte ppetua. q̄ protegit eā ne lupis
infernalib⁹ pateat in deuorationē. q̄ tādeꝫ
duc̄ ꝛ p̄duc̄ vbi igredie̅t ꝛ egdie̅t ꝛ pascua
iueniet. Huic officio q̄ vł q̄lis altera mise
ricors largitio valebit equari. Si magnuꝫ
est pascē carnē ꝓtin⁹ morituram vt interi vi
tiat. aīam in eternū victurā q̄ꝫ p̄ciosum est
pascē ne pereat? Dura est nimis illa ꝓphe
lamentatio Paruuli petierūt panē ꝛ nō erat
q̄ frangeret eis. si ad carnē referas. s̄ duri-
or in immensū si de spū sermo fiat. Accipe
quō ꝯcluserit Jacob⁹ eplām suā. Frēs in-
quit si q̄s ex vobis errauerit a vitate ꝛ cō-
uertat q̄s eū. scire dꝫ qm̄ q̄ conuertit fecerit
peccatorē ab errore vie sue. saluabit aīaꝫ
eius a morte ꝛ opit multitudinē pctōrum
¶ Porro difficultatē cure pastoral patres
scti/Greg⁹. ī suo pastorali ꝛ Chris. in alio
silr̄ pastorali suo ad basiliū diligenē aperu
erūt. assignātes p̄cipuā difficultatis rōneꝫ
ex p̄dicatiōe vbi dei. Tanta q̄ppe ī quib⁹

pascēdis pabulo p̄dicatōis varietas et ve-
lut ꝯrietas accidit. vt qđ vnā nutrit/mace
ret alterā aut mactet. pascentes vario mul
tū diuersa palato. Culpauērit aliquis aua
ros. ꝓdigus inde sumet argumenta sue ꝓ
fusionis inique. Culpauerit ꝓdigos/aua
rus inde tenacior sordidiorq́ꝫ efficiet̄. Sic
est inuenire in oī vitiorū extremitate. nisi
cautissima solicitudine sic arguat vnū vi-
tiū/ꝙ alterū sibi inculpet̄. Hoc autē sem-
per ▪ solerter agere p gladiū verbi dei secā
tem a dextris/ꝛ a sinistris. vt mediū virtu-
osi itineris liberum pateat. ad incedendū
viam regiam mandatoꝝ dei. tam arduū
puto. predicatorē q̄ꝫ tam prudentē ꝛ vigi
lē exigere sensu. vt vix possit vnꝰ ex milibus
inueniri. ¶ Adde quod auditoꝝ quidā
hebetes. sunt quibus pene nihil potest/q̄-
tumcunq́ꝫ ꝑlixitas decies repetita incul-
care. Alij p̄uolant ingenio, confestimq́ꝫ fit
apud eos omīs morositas onerosa. Quā
paucissimos insuꝑ videbis auditores. qui
fideliter et diligent̄ attendant̄ ea que dicū
tur. qui non ea que audierint sed que au-
dire putauerint trahant ad sua desideria
fouenda potius q̄ꝫ eradicāda seu moderā-
da. Vertitur eis verbū dei in ꝓuerbiū ꝛ
fabula. trahuntq́ꝫ illud ad omnem ꝑtem
contradictionis sicut de sono campanarū
agunt pueri Sicut etiam in fabulis de lu
po syllabicante narrat̄. qui audiens pa. et
ter. coniunxit ex his agnel. Quare? quia sic ī
imagine sua versabat̄. Tales deniq́ꝫ ea q̄
male intellexerint peius interp̄tatur. ꝛ pes-
sime deferunt ad ceteros inuidia vel stulti
cia stimulati gerūt similitudinē cribri/vel co-
latorij lactis: effluit ab eis q̄cq̄d purū susce
perant. Purgamenta sola vt festuce sordes
et palee retinent̄. ¶ Exigitur ergo ad offi
ciū p̄dicationis ingenium velox solers at
q́ꝫ versatile velut in nō ꝓspecto tpe. a dex
tris a sinistris ante retro sursum ꝛ deorsū
¶ Exigitur eloquētia torrens ꝛ vehemēs
suadibilis et suauis copiosaq́ꝫ/ne adhere-
reat lingua palato ꝛ arescat. Nec minꝰ tē-
peratam esse conuenit ne nimis effluat se-
men generatiuū filiorum dei. et sordescens
inutile fiat ad generationem. ¶ Exigitur
cognitio scripturarum sacrarum cū ceteris
omnibus que ad mores spectant. Inde ē
illa dum pastor cōsecrat̄ interrogatio sciā
vtrūq́ꝫ testamentū? Quoꝝ aliqui qua con-
scientia respōdeāt. scio. ipi viderit. ¶ Exi-
gitur multiplex experientium actuum hu
manorum et conditionis annotatio eorū
qui docendi sunt. ¶ Exigit̄ exemplaris vi
ta et ꝯuersatio irreprehensibilis in medio
nationis praue. aliena ab omni crimine. p̄
sertim ab auaritia ꝛ luxuria. que maxīe sūt
contraria fame. alioquin plus destruit ex-
emplo q̄ꝫ edificet verbo. Vox operū forti
us sonat q̄ꝫ verborum. ¶ Exigitur deniq́ꝫ
gustatio spiritus p contemplationem. ali
oquin ceteros accendere ad eternorū desi-
deria/qua fronte presumpserit. si frigidus
in se totus et algidus remanserit? ¶ Vide
nunc si officiū predicationis existimaue-
ris leue/passimq́ꝫ omnibus imponendum
Nihilominus ipm qđ tāte pietatis ꝛ dif-
ficultatis ostensum ▪ fiat fiat.

Consideratio tertia.

Pasce oues autoritatiue pabulo p̄di-
cationis dando aīam rōnalē ꝓ eis: est
officiū qđ nulli fas est exercere nisi misso.
nec mitti quispiā dꝫ nisi sit idoneus et ꝓ-
batus. ¶ Primā ptē breuibꝰ verbis absol
uit aplus. Quō inquit p̄dicabūt nisi mit-
tant̄? Cōfunderet̄ eñ penitus eccliastica
hierarchia. si cuilibet indifferent̄ autorita
tiuū p̄dicatōnis officiū laxaret̄. Patuit in
tuere lupis et alijs idiotis q̄s hec audacia fe
fellit ꝛ in varios traduxit errores. Autori
tatiuum vigilanter diximus. qꝛ fraternā
correctionē secretam. s. aut amicabilē/que
edificare nō scandalizare p̄sumit. lex xpia
na cuius finis est charitas cōcedit omnibus
dū ait. si peccauerit in te frat̄ tuꝰ ꝛc̄. Sic et
dicit sapiens mandasse deū cuilibet d̄ ꝓxi
mo suo. Et nihil humanū putabat comi-
cus senex a se alienū. Nullus eī peccat/qui
noceat vniuersis/tanq̄ꝫ si membrū corpis
vel pars exercitus spūalis/depereat. ¶ Fit
aūt missio ad p̄dicandū solennit̄. vel p de
um immediate. q̄ eñ ꝓbari debet apud re
cipientes. vel p miraculū vel p ꝓphetiā vel
aliud sufficiens tale signū. Aut fit p deū
mediante supiorum autoritate. quibꝰ ipo
sitū huiꝰ autoritatis vinculū sit. fit rursus
nōnūq̄ꝫ missio talis ex ipa necitate lege qui

hō alit̃ posset fidei seu moꝝ veritas inuiolata ꝯseruari. Ubi veꝝ est illō. pasce fame morientē si nō pauisti occidisti. ¶ Porro nullū debere mitti q̄ nō fuerit idoneus ⁊ ꝓbatus docēt artes cetere. quas exercere nō ꝑsumit ignarus ipaꝝ. Sicut ex Oratio sumpsit Hiero. Qđ medicoꝝ est ꝓmittūt medici: tractant fabrilia fabri. ¶ Remouet apostol⁹ ab officio p̄dicatōis mulieres. Mulierē inq̄t docē nō ꝑmitto Inuestigem⁹ rōnē ⁊ inueniem⁹ multos ex viris ꝓhibitos Spectat nimiꝝ ad pastoralē doctorē cōstātia. spectat prudētia spectat pudicitia vt sit ī eo facultas veritas ⁊ boītas. ¶ Cōstātia dat ne succūbat aduersis. ne cedat ꝯuicijs ⁊ iniurijs. ne rumorib⁹ falsis ⁊ indignis. vel īflectatur ad gloriā. vel ꝯtabescat ad ignominiā. Neq̄ ei gladiator (sicut di. Chriso.) ꝓplus habere dꝫ animā in manib⁹. hoc est eam volēdo morti dare. q̄ p̄dicator. At vero quis nesciat mulierē imbecillē esse fragilē ⁊ incōstātē. sic pueri vel adolescētes. pueros dico vel etate vel moribus. sic oēs querentes que sua sunt nō que Jesu xpi. Cedunt nāq̄ ad primā iniurie vel cōtumelie personalis seu iacture tꝑalis suspitiōes tāq̄ arūdines vento mundani timoris agitate.

¶ Prudentia dat pastorali doctori. vt nec fallere velit nec falli leuiter possit. Sꝫ audi q̄d de iudicio mulieꝝ dicit Aristo. q̄m instabile est ⁊ inualidū. sic apđ comicū dicunt mulieres ꝑpe sicut pueri leui sentētia Qđ viderat egregius poeta di. Uarium ⁊ mutabile sp̄ femina Quot aūt inueniunt inter viros quorū iudicia circa agibilia et credibilia/vel nullū est vel obscurū timidū et incertū vel erroneū. q̄ nec ipsos erudiuit lex dei. nec regularis bn̄ viuēdi disciplina ꝑdocuit. ¶ Solidū idcirco nequeūt alijs circa scrupulosas q̄stiōes suas dare ꝯsiliū tāq̄ interrogatio fiat eis đ ignotis nec expertis. ¶ Cōtinentia deniq̄ dat pastorali doctori vt nec in se lubricitatē admittat. nec ad illā auditores alliciat. At vero mulierū vox/facies/gestus/quasi tede sulphuribus illite audientes ⁊ spectātes aduriūt faciliter in prauā desideriorū carnaliū flāmā accēdūt. Sic viroꝝ aliq̄ muliebrit̃ fracti sūt neruis discipline/plus eloq̄o et gestibus effluunt in lasciuiā: ipsamq̄ ꝓuocant nutriunt ⁊ augent ⁊ extinguūt. ¶ Festinabā in ipa meditatōne mea ꝑgere post hanc triplicē prime ꝑtitionis considerationē ad aggressum scđe partitionis locutur⁹ de pabulo sancte cōuersatiōis. tū ecce visa est altitisse industriosa sedulitas. affirmās nō satis esse si deducant̃ in medium defectus existentes circa pabulū dominici greg. nisi parit̃ inuenirent̃ ꝓuisiōes. ⁊ hoc tāto efficatius q̄to ꝑticularius. Uniuersalia enī paꝝ sed singularia multū docent. At ego dū has prouisiones ab eadem industriosa sedulitate ꝑquirerē (cito enī secuꝫ sensi) enumerauit plurimas hic ⁊ in posteriorib⁹ quarū paucas ante cōspectū cōuocationis hui⁹ celerrime rememorari iussit. repetens crebro: fiat fiat.

Prima prouisio.

¶ Fiat in primis iuxta p̄missa executō decretalis illius que in oī metropolitana ecclesia/scholā theologie constituit. Nec videtur schola mendicantiū satis esse. Expediret amplius vt hec institutio cuius quotationem sicut ⁊ aliarum/dominis iuristis linquo/extenderetur ad ecclesias catedrales et alias collegiatas notabiles. sic q̄ vna prebenda esset ad officium hoc salutiferū specialit̃ et irreuocabiliter applicata. Quēadmodum dominus noster Benedictus ꝓcurante preceptore meo inclito domino. Cameracen̄. ꝯstituerat. sed nescio quo pacto/tam sanctū opus e medijs vt dicitur manibus elapsum est. Cōcedebatur vt legentes et studentes ꝑciperent certis dieb⁹ et horis/distributiones quotidianas. hac ratione qua intendentes temporalibus ecclesie commodis sine vlla contradictione recipiunt. Expediret insuꝑ vt monasteria notabilia/non carerent viris docentibus suos religiosos etiam ab adolescentia/meditari in lege domini die ac nocte. Alioq̄n postmodum in ipso ocio suo quod contēplationi deditum esse cōuenit/ qualiter exercebuntur ad diuina? Tenenda deniq̄ esset decretalis prohibens ipsos audire leges vel phisicam. artes. scilicet practicas negocijs accōmodas. Nam apud eos q̄ sciētia magis q̄ theologia deberet vel doceri vel cognosci?

Secunda prouisio.

¶ Fiat amplius apud ipsos q̄ se p̄dicatiōi-
bus exponūt/examinatio prius circa gnā-
lia nostre fidei. et circa p̄cepta et mores. vt
agnoscat̄ si talia p̄dicare nouerūt. ⁊ ad ea
principalit̄ p̄dicanda. seclusis fabul' anili-
bus ⁊ ludicris cōpellant̄. Arceat̄ insup tā
generalis licentia apud q̄sdā religiosos q̄
ptinus vt aliquis sciuerit duo verba pfer-
re volubilitate lingue: intronizant eū i ca-
thedra p̄dicādi. Instruat̄ deniq; nō detra-
here supioribus absentibus in subditorū
presentia. Nam hoc agere quid pficit ni-
si ad subuersionem auditorū. apud quos
inde nutritur rebellio murmur. odiū: im-
patientia. contumelia proteruia. et detrac-
tionis libido. cui⁹ signū est quia extollūt
se detractores hmōi. quasi soli sint q̄ veri-
tatem audeāt palam dicere. Doceat̄ popu-
lus econtra obedire p̄positis suis etiā di-
scolis ostendendo. q̄ dn̄s regnare facit ma-
los ⁊ hypocritas pp̄t pctā populi ⁊ in eorū
grauem penā. Sic habeat p̄dicator linguā
et linguā. Linguā p subditis ⁊ linguā p
dominis in prelatis.

Tertia prouisio 3

¶ Fiat rursus prouisio sufficiens curis pa-
rochialibus. vt sibi possint de pabulo p̄di-
cationis pvidere. sicut institutio prior ha-
buerat. que apud multos adhuc obserua-
tur. vbi mendicantes nō abundāt. Sic eti-
am in qualibet parochia cura specialis in-
tra sacros canones de instructiōe puulorū
p̄sertim in morū disciplina s̄m p̄mitias nr̄e
religiōis rudimēta. Eccl'ie siqdē reforma-
tio (sicut qdā ait) debet inchoari a puulis
qm̄ ei⁹ deformatio venit ab eis praue ⁊ ne-
quit institutis. Quāobrē fiat sicut p̄tactū
est pvisio sufficiens aliqua p mgr̄is. fiat
p p̄dicatorib⁹ idoneis. si sint seculares de
p̄bendis. si mendicantes aliūde p p̄latos ⁊
curatos. q̄ten⁹ ad pietatē magis q̄ ad que-
stū suā valeant attentionē ordinare. Ita-
q; si pcuratorib⁹/ si aduocatis/ si alijs pra-
cticantibus/ assignant̄ sedulo pēsiones cer-
te ⁊ magne q̄uis aliunde lucrent̄/ qualit̄
nō absurdū erit/ nō magis hoc fieri p la-
borantib⁹ gratis ad spūalē omniū dn̄ica
rū nutritionē qui exercent officiū/ qd̄ de ne-
cessitate monstrauimus annexū esse pasto-
rali dignitati? ¶ Sed improperando di-
cūt nonnulli p̄latorū. Cur inquiūt vos the-
ologi maxime doctorati/ non predicatis?
cur statis in studio vel in cameris tota die
ociosi? Cur talentū scientie vobis collatū
retinetis? Accipiant sic loquentes veram
hāc p multis risionē. Nemo nos condu-
xit. neq; licentia magistral' i theologia dat
obligationē p̄dicandi. sz ostendit idoneita-
tē/ quā exercere nō tenent̄ nisi velit vel aliū
de mittantur cum mercede sua. Addito ⁊
plus solicitudinis ⁊ temporis apponet ali-
quis predicator verbi dei in vno sermone
rite componendo/ retinendo ⁊ pnuncian-
do: quā aduocatus viuus per multos dies
patrocinando. Cur ergo sua mercede cha-
ritur? est recipienda ab illo cuius debitū
exercet officiū non solum a populo? Hoc
igitur fiat fiat. Quod audacius introdu-
xi. q2 me sentio ab omni specie questus alie-
num. cum satis iam habeam dei dono de
bonis ecclesie vt ponam sine sumptu alie-
no euangelium.

Quarta prouisio.

¶ Fiat postremo quo ad hoc publicatō q̄-
rundam tractatulorum compositorū vel
componendorum vel qui iam forte compi-
lati sunt in quibus generalis tenor nostre
fidei et preceptorum ⁊ sacramentorū cum
similibus contineātur. quatinus in eis sa-
cerdotes et curati simpliciores/ legere pos-
sint ⁊ instrui quid ipse scire/ quid alios do-
cere debeant. docere inquā etiam per scrip-
turam talem si non aliter cognouerint.
Compelli quoq; poterunt/ talia suis expē-
sis exemplaria sibi comparare, quēadmo-
dum fit de statutis humanis synodalib⁹/
p cura tpalium/ et hoc nisi forsan aliunde
charitas abūdat p̄latorū indigētie paupio-
rū subuenire voluerit. ¶ Hic inseri potu-
isset de lectionib⁹ sacris legendis ad mēsas
eccl'iasticorū ⁊ p̄sertim p̄latorū. Itē de cohi-
bendis questorib⁹ istis/ laxantib⁹ linguas
suas ad falsitates ⁊ ineptias. Sz hec inter̄
sufficiant de pvisionib⁹ circa primā petiti-
onem. et suas consideratiōes ita comme-
moratas.

Secūda partitio pri (cipal'

T

Tadistis pstātissimi vi-
ri prēs ⁊ frēs quēadmodū dixi
mus aliq̄ ꝺ pascēdis ouib⁹ pa/
bulo p̄dicatōis docte. dādo ani
mā ꝓp̄uā ꝑm portiōꝫ vl' vim rōnalē ꝓ eis
Nec sū nesci⁹ q̄m l'co pl'a ⁊ altiora dici po
tuerāt. sꝫ supplebit ip̄fectū meū / ditissima
vīe sapīe magnitudo. Nūc pusill̄ ꝯuertat̄
orō ad aliū modū pascēdi oues ꝑm portio
nē irascibilē aīe ⁊ hoc exēplo sctē ꝯuersatio
nis. dicat̄ id qꝺ obtigit mihi in ip̄a medi
tatiōe mea. dū circa hoc eloq recogitarem
duce vl' comite īdustriosa sedulitate. Cir-
cūuoluebā oculos mee ꝯsideratiōis p oui-
lia varia ecclīe militātis. Illic aspexi viros
pastores hītātes ī casul' ⁊ portatilib⁹ taber
nacul'. sciētes ꝙ se nō hr̄e ciuitatē manētē.
sꝫ debē futurā ïnq̄rere. Illic silr̄ vise sunt
oues rōnales gregis xp̄i signate oēs signo
than ꝺ sanguine agni. Sꝫ heu p̄icula. heu
seductores. heu mille nocēdi artes: mille
mouēdi discrīa q̄libet ouis suos patit̄ ho-
stes. suas īsidias. sua certamina. Nā̄c vepres
spine sentesq̄ꝫ dilacerāt. hāc est⁹ urēs. hanc
bruma rigēs discrasiāt. hec īfixa ē ī limo ꝓ
fūdi. hec ex altis rupib⁹ p̄cep̄s ruit. adherꝫ
huic veterna scabies. alteri cōtagiosa socie
tas morbū affricat. sicq̄ꝫ fascinatio morbi-
daꝝ trāsit in teneores agniculos. Deniq̄ꝫ
q̄d ouib⁹ miseris erit tutū. qñ (iux̄ ꝓuer-
biū grecū) lupi fungūt̄ officio pastoꝝ Ut
certe pastores vsi sūt ī lupos q̄ nō p̄cūt oui
bus. An nō lup⁹ tyrannis rapax q̄ lanā et
lac ouiū / imo carnes ⁊ ossa p violētā exacti
onem surripit cassat ⁊ opp̄mit? An nō lu-
pus / tyrrān⁹ fallax q̄ lanā ⁊ lac ouiū carnes
⁊ ossa p astutiā ꝓcurationū ⁊ aduocatio-
nū surripit ⁊ cassat ⁊ deijcit? An nō demū
lupus / tyrāuus vorax q̄ lanā ⁊ lac ouiū. car
nes ⁊ ossa p gulā ⁊ luxuriā surripit cassat ⁊
inficit? Et vbi iā obsecro tales lupos et ra
paces fallaces ⁊ voraces nō poterꝭ inueīre.
q̄ rapiūt q̄ fallūt q̄ ꝺuorāt? Rapiūt cauillā
do. fallūt litigādo. deuorāt luxuriādo. au
diam⁹ ex ezechiele veterē sūmi pastorꝭ que
rimoniā. Lac comedebatis. ⁊ lanis opieba
mini. qꝺ crassū erat occidebatꝭ. gregē autē
meū nō pascebatꝭ. qꝺ infirmū fuit nō ꝯso-
lidastis. ⁊ qꝺ egrotū erat nō sanastꝭ. qꝺ cō
fractū ē nō alligastis ⁊ qꝺ abiectū ē nō redu
xistis ⁊ qꝺ p̄ierat nō q̄sistis. sꝫ cū austerita-
te impabatꝭ eis ⁊ cū potētia. ⁊ reliq̄ in hāc
sniām. Iux̄ q̄ / ꝓ cōplemēto nr̄e h⁹ scd̄e p̄ti
tiōis / induco tres ꝯsideratōes cū duodecī
ꝓuisiōib⁹ q̄s īdustriosa sedulitas recēsuit

Consideratio prima

Bon⁹ pastor neq̄ aīam dare ꝓ ouib⁹ ꝑm
vim irascibilē. nisi p̄us studuerit eijcē ty-
rānidē rapacē q̄ ē lup⁹ auaritie. Instituēs
itaq̄ꝫ paul⁹ veꝝ pastorē docuit hospitalē eē
debē ⁊ nō turpis lucri cupidū. Sꝫ quōda
ret hospitibus sua qui tollere satagit aliēa
q̄q̄ꝫ raptorib⁹ alienis nō obsistit. Uideat̄
ḡ q̄d admonꝫ h⁹ loco īdustriosa sedulitas

Prima prouisio

¶ Fiat inquit reformatio hospitaliū. hoc
est enī ꝺ cura pastoris. fiat hec reformatio
tā in t̄pali q̄ in sp̄uali regimine. ne illic cu
ra paupm̄ negligat̄. p̄sertī ad salutē aīaꝝ
suaꝝ in patiā ⁊ pn̄ia ꝯgruis. ⁊ in sacroꝝ [illegible]
sceptiōe. q̄lis fruct⁹ est in hospitaliū fūda
tione p̄ncipalr intētus. Expediret q̄ꝫ sic fi
eri in q̄libet hospitali. qualit̄ obseruat̄ pa-
risius. vniformit̄ satis ad d̄cretalē ꝺ aduo
candis prius medicis aīaꝝ q̄ corpoꝝ. Il-
lic cōfestim vt aliq̄s egrot⁹ q̄rit̄ introduci-
p̄us int̄ ianuā ꝯfitet̄ ⁊ absoluit̄. Erit īsup
ꝓuidēdū apd̄ ꝓfessos ⁊ ꝓfessas in hmōi
religionibus sicut etiā fieri ꝯsueuit in ali-
is oībus quatin⁹ tria vota sua custodiant
obedientie. paupt̄atis ⁊ castitatꝭ. Nā inue
niūt̄ ibi appropriatōes maifeste sic apd̄ se
culares sꝫ eos exterrē debuerat mors ana-
nie ⁊ saphire. Quid īsup sibi volūt tot di-
scursiōes eoꝝ p domos seclariū? Et o vti
nā nll'a sint mōasteria mulieꝝ / q̄ fcā sīt ꝓsti
bula meretricū ⁊ ꝓhibeat adhuc deteriora ꝺs

Secunda prouisio.

¶ Fiat ampli⁹ ꝓuisio ꝯ tyrānides varias
et opp̄ssiōes miserabiles ⁊ indignas pau-
peris ppl'i. maxīe eius q̄ subdit⁹ est eccl'ie
⁊ hoc p p̄dones domesticos. p familiares
inimicos sub vmbra secularium dn̄oꝝ Has
opp̄ssiōes vidē facilius est ī rebus q̄ expo-
nere sermonibus. Qꝺ si mouēt pastores et

atrocitatē rex̄ puidē. qual' erit ymo meus q iacentes eos τ torpentes valeat excitare. Moueat eos recogitata τ lecta ɔſiās auto ritas Ambro. vt cui succedūt in filii digni tate/ succedāt impari ɔſtātie stabilis inflex ibilitate Videāt pastores/ne odiosi mores sui fetentes coraꝫ deo τ hoībus/dent hanc causam grauaminis pauperis sui gregis.

Tertia prouisio.

¶ Fiat vlterior puisio ne paupib⁹ sua bo na auferant vel detineant. Hec sūt ea bo na q viris ecclesiasticis supsūt. vlt̄ simpli cē victū τ vestitū/ iux̄ decentiā sui status ī ecclesie republica. Notissima est hoc loco/ sed durissima Bern. atqꝫ Hiero. snīa. qui retētionē hmōi vel luxuriosam pfusionē/ nō dubitauert sacrilegiū imo oīsacrilegio τ ō pdatiōe dānabiliorē appellare. Videā ant eccl'iastici: ne forte ob hoc iusto dei iu dicio pueniāt rapine eius τ pculcationes indigne τ iurisditionū suaꝝ vsurpationes qr qūqꝫ qḋ nō hꝫ xp̄s/ tollit fiscus. τ quod subtrahit egeno/ rapit pdo. Hoc el est ve teris pūerbij snīa. q abdita vulpiū/ fiunt rapine lupoꝝ. vt q pdat⁹ fuerit/ pdet τ ipē ¶ Hic sup puidēdū erit de celeri testoꝝ cōplemento nō impedimēto p eos q acce lerare debuerāt. eccl'iasticos curiales l oq̄r p q̄s abusus incredibiles fieri memorātur ita vt nec fidelis inueniat ī testamento hu ius vel illius.

Quarta prouisio.

¶ Fiat demū puisio circa eccl'as v̄sas in dissipationē. quaꝝ primitus extitit magni fica fundatō. qtinus in eis suitores assig nent iux̄ facultatē redditū. l' cū alijs vni antur. aut ex toto cassēt ne sint hmōi bnfi cia depaupata/ plus ī scādalū τ opprobriū q in dei laudē τ ppl'i edificationē. sicut in prioratibus nōnullis experimur. His ita qꝫ subuenire fundatōib⁹ antiqs sancti⁹ eēt atqꝫ salubri⁹ q fundare nouas ecclesiolas/ volendo sibi facē nomē. ¶ Supra modū ɔuenit occurrere tante tanq fede τ abiecte paupratī immo mēdicitati curatoꝝ in lo cis plurimis/ qui tn̄ positi sunt in ordīe es sentiali et hierarchico ecclesie militātis/ tā q minores prelati: τ discipuloꝝ successores quibus tn̄/ nulla ob egestatē suā. reuerētia vel obedientia datur a subiectis oīb⁹. qa nec inueniuntur viri sufficientes qui [illegible] li bus parochijs sic in egestatem versis. velit psonaliter deseruire. Quid q addunt eis frequenter a pastoribus crassis vel officia rijs suis ipis volentibus onera onerib⁹ ci tationes angarie talliationes. ita vt libe rior sit iā laicoꝝ q ecclesiasticoꝝ taliū con ditio. nec iam vt populus sic sacerdos/ sed liberior et honestior populus q sacerdos. Qḋ si tales desuiētes pochijs sint tn̄ mō vicarij religiosoꝝ vel canonicoꝝ vl' p p prios curatos substituti/ cogant ipi prin cipales de sufficienti vite sustentatione p uisionem assignare. ne alijs in penuria la borantibus/ ipi in ocio totum diripiant. sic at hoc fiat.

Consideratio secūda

¶ Bonus pastor nequit animā suā da re p ouibus suis sm vim irascibilē si retinet vel in se. vel in suis tyrannidē decep tricem que est lupus fallacie. Iubet apo stolus Eps qui pastor est/ sic domui sue be ne ppositus. Aliter em̄ sicut idem arguit qua rōne diligentiā habebit eccl'e dei qui regere propam nescit domū? Domus aūt plati/ curia est bn̄s ministros familiares τ officiatos p reddēdo vnicuiqꝫ bona τ sim plici fide qḋ suū est/ nō ad spoliationē sed correctionē nō ad corruptionē sed edifica tionē. nō ad multiplicandū lites sup lites. sed ad cōpendiosum pacis stabilimentū. Sicut ait charitas incipit a se. sic τ refor matio dꝫ inchoari vt pmo fiat iudicium a domo plati. sicut fit ī vniuerso a domo dei ne pterea cōtingat obijci plato. medice cu ra teipm. Et illud apl'i. Qui pdicas nō fu randū furaris. imo et sacrilegiū facis.

Prima prouisio.

¶ Quocirca suadet industriosa sedulitas fiat efficax nō verbalis prouisio ɔ astutissi mā illā/ immo sepe apram tyrannidē pro motoꝝ τ pcuratoꝝ in angarijs τ citatiōi bus. q oīa iniustissime cōpti fuerint cōmis se: gratis absceduta qrela. nec iā gratis qa recipiūt expēsas ab innocētib⁹ absolutis. nec qꝫ calūnijs puersissimis. d. diffamatōib⁹ q

terea crudelissime impositi xpi mercedē q
eis male vtat̄ recipiūt. Cest le droyt de la
porte bādet. Et hꝰ p̄ co teqtas. Nōne clau
dicat hec disceptatio? Esset nōne iustiꝰ vt
hmōi ꝓcuratores pcipent stipēdia laborꝫ
sui a dñis suis vel p̄latis q debēnt subditꝫ
dare iusticiā q̄ innocētibꝰ sic vexatꝫ? Ve q
ꝯdūt leges iniq̄s ait dñs p Esaiā. ꝛ scribē
tes iniusticiā scripserūt vt opprimerēt in iudi
cio paupes ꝛ vim facerēt cause hūiliū ppli
mei. vt eēnt vidue p̄da eoꝝ ꝛ pupillos diri
perēt. Moretū ꝫ iuramentū quale debitū ē
p̄stari p aduocatos. p pmotores p notari
os/p ꝓcuratores. p̄serti vt nihil agāt vl' fo
ueant qḋ iniustū esse vel crediderit ab ini
tio vel postmodū comprererint.

Secunda prouisio.

¶ Fiat insup abbreuiatio. tā dispēdiosarū
litiū. moderatio tot excōicationū [illegible] a iur
q̄ ab hoīe fulminataꝝ. Et hoc nōnūq̄ ꝓ
defendēda seu recupanda re modica parū
vtili vel ꝓphana. cū tñ baculꝰ iste pmitus
fuerit institutꝰ a xpo tāq̄ durissimū sūmū
qꝫ suppliciū q̊ nolentes ecclīam audire ple
cti debēnt. Qꝫ [illegible] ecclīam nō audierit inq̄t
xp̄s sit tibi sicut ethnicꝰ ꝛ publicanꝰ. Nūc
apḋ q̄sdā tal' regnat stoliditas/q̄lis apḋ il
lū q [illegible] muscā abigeret a frōte ꝓximi ictu se
curis excerebrauit eū. Itaqꝫ tpalis incōmo
ditas vix reputari oꝫ musca pūgēs: p respe
ctū ad eternā salutē/quā auferūt aliqñ per
cussiōes iste p excōicatiōes grauissimas q̄
vt in aliquē ceciderint vix abijci pñt/tben
tibus d̄ vna in aliā lupis curie rapacibus

Tertia prouisio.

¶ Fiat ampliꝰ obſuatio decretaliū ꝓ
hibētiū ne detꝫ aliqd oīno i spūaliū ad
ministratione aut saltē adhibeatꝫ modera
tio tā in collatiōibꝰ ordinūq̄ bñficioꝝ l ap
ꝓbatōibꝰ sacerdotū officiare debētiū. In
sigillatōibꝰ qꝫ ꝛ mltis sitibꝰ plꝰ ad q̄stū sic
dictūt aliq q̄ ad spiritualē ꝓfectū sup impo
sitis. Exeqnt̄ saltē ista tali mō q̄ ab oī sp̄e
mala symoniaci scandali semet abstineāt.

Quarta prouisio.

¶ Fiat vlteriꝰ correctio subditoꝝ ſm q̄li
tate delictoꝝ ꝛ plus ad emēdatiōꝫ suā ꝛ alio
rē alioꝝ/q̄ ad pecuniariū exactiōꝫ. q̄ gregē
simplicē scādalizat frequtiꝰ q̄ edificat. Qꝫ
si delicti q̄litas exigat imponē penā pecu
niariā exponat̄ illa i pios vsꝰ manifeste. ne
plus ad auariciā pastoꝝ q̄ subditoꝝ corre
ctionē exacta videat̄. Addimꝰ ꝫ incidenꝫ
d̄ iuramētis īnbilibꝰ exactis p officiales. ꝛ
a curialibꝰ officiatos dū examināt aliquē
criminosū sup dicenda vitate. qbꝰ tñ iura
mētis deferre nolunt seu credꝫ. q lia etiam
violatū iri fore ꝓbabiliꝰ q̄ oppositū suspi
cant̄. Hic nōne laqus est manifeste ac cru
delissime pditiōis aīaꝝ? Cū insup dicat
apl's. q̄ oīs ꝯtrouersie finis ē iuramētum

Consideratio tertia.

¶ Bonꝰ pastor nescit aīam suaꝫ dare ꝓ
ouibꝰ suis. si i se vel in suis/tyrānidē vo
racē nutrit q̄ est lupꝰ gule atqꝫ luxurie. So
briū qdē nec mlto vino debitū. nec p̄terea
bigamū iubet apl's epm institui. ꝓhibens
ex ꝯñti crapulosas comesatiōes. potus ad
equalia. meretricatōes sordidas/dare sym
bola. frequent̄ tabernas quasi non eis do
mus sint ad comedēdū. aut velut histrio
nū more nullibi peiꝰ hēant q̄ i domo. et q
illic detractōes bone deꝰ. q̄les goliardie.
q̄ta in vita hoīm bñ viuētiū ꝛ sobrioꝝ de
risio. q risus lusus et gestus indecori vsqꝫ
ad scādalū vilissimoꝝ mācipioꝝ vel muli
erculaꝝ sibi ministrātiū. sciunt q viderūt

Prima prouisio

¶ Qua in te ꝯsulit industriosa sedulitas/
vt fiat prima restrictio frugal' tante varie
tatis ꝛ multiplicitatꝫ ferculoꝝ sumptuosis
simoꝝ in eadē mensa vsqꝫ ad nauseā [illegible] ꝓ
digā vastationē eaꝝ reꝝ ex quibꝰ multi vē
tres paupeꝝ pasci possent. Siliamꝰ hic de
egritudinibus inde nascētibus. d̄ hebetu
dine mētis. de subuersiōe rōnis. d̄ occasio
ne rapacitatis. de tpis qḋ p̄ciosissimū ē cō
sumptōe. Cōsideret̄ iniqtas illa q̄lis q̄ta
qꝫ est apud ecclīasticos viuentes ex labori
bus ꝛ oblatōibꝰ paupm. q ita luxuriāt̄ q̄si
gratis obuenerit sibi si p̄terea ad nihil ali
ud nati fuerint. diligētiꝰ qꝫ pascunt̄ apud
eos ꝛ cariꝰ aliqñ canes q̄ paupes. Nec ista
dicunt̄ vt laudet̄ in p̄latis psonis ecclīasti
cis sordida tenacitas honestati hospitalit

sicq3 ɔ̃ria. sed assit frugalitas liberalis q̃ nõ fm inanẽ iactantiã aut opinionẽ ꝓdigoꝝ sed fm ɔ̃scie virtuose iudiciũ mensuretur. Utrũ vo pensata tẽpoꝝ modernoꝝ qualitate/sit expedientiꝰ plãtos splendere in ornatibus exterioribus. vel ducere vitã paupeꝝ xp̃o 7 apl'is cõformem in nuditate aut vilitate vestiũ/alio loco deductũ est.

Secunda prouisio.

¶ Fiat ampliꝰ honesta restrictio talis põpe ĩ multitudĩe onerosa 7 ĩ cõposita tot famuloꝝ tot equoꝝ 7 muloꝝ ɔ̃sumentiũ opes sine mẽsura sine fructu. Adde q̃ enutrit hoĩes istos comaculos 7 adolescẽtes lasciuos. ociositas pessima doctrix. Nã multa mala docuit ociositas ait sapiẽs/cui pessime comites/ebrietas 7 crapula ɔ̃iũgunt. Ad qd aliud/isti tũc studẽt/nisi vt insidiari aliene pudicitie. ꝓdigi sint. vl' lusibꝰ illecebralibꝰ occupari? Dincilla adinuẽtio de formosissima habituũ varioꝝ. hĩc iuramẽta blasphemie 7 filia. hĩc lusus taxilloꝝ et similiũ ꝓhibiti. hĩc oĩa deniq3 tollẽtia moꝝ honestatẽ. Subditi vo ceteri/qd faciũt/nisi qd viderint familiã sui pastoris facientẽ imitãt certe 7 libenẽ. Aut q̃ frõte iubẽt pastor crapulã 7 luxuriã a subditis eiici/q̃ assidue corã ocul' 7 ĩ penetralibꝰ suis illa intuet 7 gaudet exerceri. Prouerbiũ ẽ. Qual' rector ciuitatis/tales 7 inhabitãtes in ea. 7 mobile mutat semp cũ principe vulgus.

Tertia prouisio.

¶ Fiat obseruatõ ieiunioꝝ ab eccl'ia statutoꝝ cõstantior apud diuites 7 potẽtes psertim ecclīasticos. apud q̃s ꝓh dolor vsa sũt tã velut in derisum. cũ soli fere paupes atq3 rusticani ieiunent. qbus vix est panis cibarius relictus ad saturitatem sufficiens.

Quarta prouisio.

¶ Fiat inq̃sitio diligẽs 7 cauta super pctis enormissimis q̃lia cõmemorat aplus ĩ principio ad Romanos. qbꝰ corrũpit heu oĩs caro viã suã plusq̃ zodoma et gomorra. et hoc sine dĩa sexꝰ aut ordinis aut gradꝰ aut generis/aut etatis aut religionis sacre aut mrĩmonial' vinculi/aut affinitat͡ʒ spũalis aut ꝑtiũ corpis honestoꝝ. Credite fodiẽti bꝰ parietẽ p districtas inq̃sitiõ3 ĩ foro pnĩali. q̃ hũtes obstetricandi sciam: educũt colubrũ tortuosoꝝ. 7 vidẽt abomĩatiões pessimas q̃ fiũt. Credite inquã q: ꝓuidendũ esset oĩno cũ effectu 7 discretiõe ɔ̃ tantã familiaritatẽ in cubilibus 7 alibi. quã exercẽt parẽtes vtriq3 cu3 vtriq3 ꝓgenie 7 affines affinibꝰ ĩ adolescentia. senesq3 cũ iunioribꝰ tã ĩ religione q̃ ĩ schol' 7 alibi. Dubitauerĩ ꝓrsus. si nõ deteriores mores trahunt aliq̃ pueri 7 puelle hac occasiõe in ꝑentũ domicilijs 7 religionũ 7 scholaꝝ ɔ̃tubernijs/q̃ facturi erãt in ꝓstibul' lenonũ vel meretricũ. Et hec interim dicta sint d scda ꝑtitiõe pncipali opibꝰ dicta firment. fiat fiat.

Tertia particio principalis.

Fuit̃ reliquũ est ꝓ cõplemento suscepte ɔ̃monitiõis aliqd dicẽ ꝓ tertia viltia ꝑtitõe d pascẽdis oĩbus pabulo charitatis subuentionis/dãdo aĩam quo ad vim ɔ̃cupiscibilẽ ꝓ eis. ¶ Et qdẽ non inuenio pabulũ charitatis 7 gr̃e meliꝰ efficatius ve tradi posse gregi xp̃i/q̃ p debitã collationẽ sacroꝝ. Illic quippe gr̃a cõfert in suscipiẽte/virtute opis opati hoc est vltra vel supra meritũ suscipientis/ in vtute meriti xp̃i instituentis sacrm/ 7 illud spũali priuilegio ditantis vt inde opus priuilegiatũ noiet. ¶ Cõdec3 ptereã vt minister sacroꝝ tũc matie se disponat ad gr̃am/dũ3 eam suo ministerio studet apud subditas oues trãsfundere. Alioqn iuxta ꝓbabilẽ sed formidabilẽ quorundã doctoꝝ sñiam ipe nouo se pcti laqueo stringit. ¶ Proposueram vo velut in antecedẽtibus. ita et hĩ reducẽ tertiã hãc ꝑtitionẽ ad tres ɔ̃siderationes pncipales/dĩsurus in prima de pabulo salutaris gr̃e p sacrm baptismi. cõfirmationis 7 eucharistie. Baptismus eñi generat. ɔ̃firmatio roborat/ eucharistia ɔ̃plemẽtũ pstat. In scdo d pabulo salutar͡ʒ gr̃e p sacrm pnĩe qd lapsos repat. mortuosq3 viuificat. In tercio d pabulo salutar͡ʒ gr̃e p reliquũ triplex sacrm. s. ordinis. mrĩmonij. 7 extreme vnctõis. S3 potentia itd' studiosa sedulitas breuitatẽ diligẽs. 7 allegãs

sufficere si ꝓuisiones idonee saltē alique vsqȝ ad duodenariū numerentur.

Prima prouisio.

¶ Quāobrē dic inqt vt fiat pmo diligens examinacio illoꝝ q ministraturi sūt sacra, ne forte sint ignārates formā necessario reqsitā in collatōe hꝰ vl' illiꝰ sacri. ac ꝑinde nihil agant seu ꝯferāt. Expertū ē crebro multos ex ꝯfessoribꝰ ꝑ ignorātiā culpabilē forme sacrāmental' nō verā dare sacrālē absolutionē. Sic obstetrices aut laici/baptizāt qnqȝ putātes puulos d q̄ꝝ morte dubitāt nō vere baptizāt. qꝛ forma debita ⁊ a xp̄o istituta nō vtūt. Sic inēti st qdā ex ꝑlat nōnūq̄ errasse ī collatōe ordinū ex defectu vl' forme vl' matie vl' intētōis debite/ita vt supplēri l' d nouo fieri neccē fueit ea q̄ pꝰ acta credebant

Scda ꝓuisio.

¶ fiat administratio sacroꝝ oīm sic aplūs iubet de oībus/honeste ⁊ ꝯm ordinē/nō in iocis ⁊ scurrilitatibꝰ q̄ ad rē nō ꝑtinēt. Errāt h fatui ⁊ fatue ī baptismo puuloꝝ. in celebratiōe mrīmonioꝝ cū vlulatibꝰ īpudicis ⁊ fedis irrisionibꝰ. In auditiōe āt missarū cū q̄ta irreuerētia ⁊ indecētia videre q̄tidie est ad oculū. Nōne tangit altare ꝑ laicos incōpositos. comitatos canibꝰ mingētibꝰ ad pallas altar. Quid d viris ecclāsticis tēpe ministerij sui ī ecclā ⁊ choro. q̄s ibi garrulitates nō videt velut ī foro mlrculaꝝ ⁊ reꝝ venaliū est. q̄s distractōes q̄s risus. q̄s clamores. ꝓhibēte nemie ex supeiorib. Nā ⁊ supiores culpa par inuoluit. Quid demū d ritibꝰ ipsis illoꝝ q̄s ds omīpotēs vl' corrigat l' male ꝑdat q nedū blasphemias ⁊ insanias falsas exercēt. imo defēdere nō verēt. et ī ecclijs nobilioribꝰ ⁊ hora misse. quas palliāt sub noīe fatuoꝝ aduersus quas alias conscripsimus.

Tertia prouisio.

¶ fiat collatio ꝯfirmatōis sacralis freqn̄tior ꝑ diocesim. qꝛ ⁊ si nō sit sp̄ necātatis vt actualr suscipiat. ē tm̄ necessitat nō ꝯtēnat

Quarta prouisio.

Fiat auditio missaꝝ total' diligētiꝰ a sbditis/ꝑserti diebꝰ dn̄icis ⁊ festiuis. ⁊ ī suis parochijs. Versat em̄ ī hoc pricipal'r p̄ceptū d obseruatiōe sabbati. nec excusat omittēs a violatiōe cessante cā legitima. Prouideatur h ne insistant mercaturis ⁊ opibꝰ sui libus tpe illo. Itē d recedētibꝰ stati pꝰ aspsionē aq̄ benedicte vl' dn̄ici corpis eleuatōnē. Quid insup de multitudine p̄ceptiua tot festoꝝ. q̄ vl nō obseruant ⁊ ita peccat/l' egestati subditoꝝ mechanicoꝝ nō sufficiēter cōsulit/vel pessime ociositati/q̄ nesciūt rurales bn̄ vti ianua grādis apit. Subintroeūt ꝯn̄t magno agmīe ebrietates. lites lusꝰ īprobi/ expēse sumptuosissime. chore plene pctīs ⁊ insanijs ⁊ carminibꝰ blasphemis. imo ⁊ ꝑ inqsitorē dānādis dissolutionesqȝ luxuriose. ⁊ ad breue verbū. subingdit malū oē. ita vt qd ꝓ honore dei ꝓ aīarū salute fuit sapient institutū/vertit i ꝯtumeliā eius et salutis detrimentū.

Quinta prouisio.

¶ fiat in quacūqȝ diocesi diligēs electō ꝯfessoꝝ idoneorū ꝓ sacro saluberrimo/pnie digni ministrādo In hoc principalissima ⁊ fere tota residet vtilitas ꝓ pabulo gregl dn̄ici. Nā ꝑ sacrm hoc pnie/reducūt oues errantes. sanāt egrote. pascūt famelice p̄sertiz si ꝯfessor ꝓbus/si ꝯtinens. si doctus atqȝ solicitꝰ affuerit. Alioqn si solicitat ad malū. vt si ad questū solū mendicat. si negligenter ignoranterqȝ sup ꝯfitentiū transgressiōibus inquirat/si ꝑ ebrietatē aut iracundiā/sigillū inuiolādū quolibȝ effregerit. aut si demū blādiēs obstinatis neqȝ desistere pctā volētibus eos absoluē tēptauerit. Ve ve simplicibꝰ ouibꝰ xp̄i a talibꝰ sacerdotibꝰ q nō iā mercenarij sȝ rapaces lupi vocandi sunt: q̄ longius abiendi.

Sexta prouisio.

¶ fiat cōfessio corā oculis oīm in patenti loco/ne subintroeat lupus rapax in angul' suadēs agere/q̄ turpe est etiā cogitare. Ve aliter agentibꝰ ⁊ sub familiaritatis specie in angul' vel camerulis res ignominia plenas exercentibus casqȝ det. noīe sacrilegio sub deuotōis spē palliātibꝰ excusantibꝰqȝ.

Septima ꝓuisio.

¶ Fiat reseruatio casuū seu pctōꝝ mode-

ratior. Prouidendũ est saltẽ q̄ nullus ca-
sus iudicet̃ reseruatus q̄ ad iuuenes mino
res q̄tuordeciʒ annis. qr necdũ etas illa p-
fectũ vsum rõnis nec faciliter resistit tẽpta
tionibus suis vel malicijs alienis. nec au-
det leuiter corã psonis extraneis ⁊ auctẽticẽ
cõparere. quãtominus de pudẽdis ⁊ verẽ
dis ↄfiteri. Cõsulẽdũ est insup verecũdie
⁊ fame mulierũ ne in suspitionẽ veniãt ma
ritorũ vel parẽtũ, si crebro, si palã, si ↄ lõgĩ
quos ad pniarios mitterent̃. Expedit deni
q̄ʒ faciliṫ ⁊ cito relinq̄re ptãtẽ sup occultis
casib⁹/ipsis curatis ⁊ ordinarijs. Nõ enĩ ↄ
publicis loq̄mur pctis. Relinq̄t̃ et oib⁹ q̄s
bona fide cõsiterit velle ⁊ scire pficẽ ania
bus. nõ ad questũ vel subuersionẽ. Tales
quippe diligent̃ inquirẽdi essent inducen
di ⁊ rogandi/imo ↄducẽdi q̄to magis dũ
se vltro ⁊ gratis offert̃ adnutẽdi. Pniam
itaq̄ʒ di. Hiero. scdãʒ p⁹ naufragiũ tabulã
quã ãplificare ⁊ dilatare pl⁹ expedit q̄ vt ni
mia artatio sua/neq̄at illos recipe q̄ allici/
imo velut ĩpelli debuerãt. Qua sup re extat
quedã epl'a lõgior ad pastoralẽ dignitatẽ.

Octaua prouisio

¶ Fiat examiatio diligẽtior clericorũ ad sa
cros ordines se offerẽtiũ, psertĩ ĩ vita ⁊ mori
b⁹, ↄ spe insup ↄtinẽtiã quã vouẽt obsuãdi.
et vt latinã liguã cõpetent̃ ĩtelligãt cũ his
q̄ sacerdotale req̄rit offm̃. Alioq̄n cõsulci
us eẽt pauciores ⁊ electiores ↄstituẽ q̄ laxa
re passim p ouilia dñi tal' sine disciplia/sine
eruditõe/sine cõtinẽtia/nihil a dissipatori
b⁹ lupis differẽtes. Hic ↄ cõcubinarijs/⁊ de
suscipiẽdo vl' ñ suscipiẽdo sacra ab eis. ↄto
lerãdo q̄ʒ eos vl' abijciẽdo. ↄ corripiendo
insup eos p supiores. non p q̄stu annuali
eos cõfouẽdo/multa se offerrẽt tractãda/q̄
alio loco disputata sunt. Hic preterea/de ñ
ordinãdis nĩ ex tẽlegitimã dispẽsatõe nõ
hita/caute agẽdũ ẽ. qr peccãt ordiãs ⁊ or-
dinãd⁹. nec dat̃ executõ, imo nec ordo q̄nĩ
si plat⁹ talis p expssũ ordiare nõ ĩtẽdat. est
eñ ẽẽntiale ĩ collatõe cuiusuis sacri/ↄferẽtĩ
intentio.

Nona puisio.

¶ Fiat mrĩmonial' cõiũctio cũ oĩ solẽnita
te. ⁊ bannis. neq̄ʒ in domib⁹ pphanis. sʒ in
ecclijs ne incidat illud ĩproperiũ apostoli.
Ecclíam dei cõtẽnitis. Moneant̃ q̄ʒ dili-
gent̃ p suos cõfessores/vt ĩfra limites mari
tal' licẽtie sese ↄtineãt. ne abutãt̃ ĩhonesti⁹
⁊ execrabili⁹ sẽipis q̄ meretricãtes ĩ ↄstibulis

Decima puisio. R

¶ Fiat collatio diligẽs extreme vnctõnis.
dũ adhuc patiẽs sentit̃ cõpos mẽtis. qua-
tin⁹ ammonitio salubris ↄ salute xp̄ia. pia
q̄ʒ ad hoc sacrm̃ deuotõ sibi pficiat aliq̄
si pssus egritudĩe. aĩm⁹ nihil attẽdẽt. Est
q̄dẽ h⁹ sacrm̃ reiterabile. Est ẽt neccitatis vt
nõ cõtẽnat̃. q̄uis nõ vt ↄtinuo vel sp su-
scipiat̃. Hic ↄ egrotãtib⁹ spãlr in domib⁹
hospitaliũ. deq̄ʒ sepeliẽdis eis cũ pietate qui
illic forte ignoti moriunt̃ eẽt attẽdendũ.

Vndecima prouisio.

¶ Fiat freq̄ntior vtiliorq̄ʒ visitatio p totã
diocesim vel puinciã/spargẽdo vbiq̄ʒ bo-
nũ semẽ vbi dei. etiã si fieri cõmode pt/pñ
te plato principali pu t intra voluit ⁊ circu
eat parochiã. Hic est cardo toti⁹ reforma-
tionis eccl'iastice. Hec virtus oĩs hui⁹ anc
silis cõcilij puincialis. Queãdmodũ enĩ
vetere puerbio dr. Oculus dñi ĩpinguat
equũ. Sic pñtis pastorũ auctoritas nutrit ⁊
pascit gregẽ suũ. Ita tñ si puid⁹ ⁊ cõposi
tus ĩ se ⁊ familia sua pastor fuerit ⁊ sagax ñ
lupus nõ latro rapax. ¶ Hoc inõ visitat̃
nõne eẽt dare põdus auctoritatis ⁊ honorẽ
vbo dei. qd nũc p inertiã vel omissionẽ/ne
dicamus vilipensionẽ platorũ versum est
apud subditas oues in opprobriũ q̄ddã ⁊
fabulã. Quare? qr videt ppl's solos mẽdi-
cantes ⁊ paupes/apud eos cõtẽptibiles p-
dicare verbũ. nec adesse platos. vt vel sua
illud honorẽt pñtia. ¶ Uisitãdo deniq̄ʒ ex
ercerẽt inq̄sitõis offm̃. pquirẽdo ↄ doctris
varijs ⁊ pegrinis clã vel palã seminatis. ↄ
sortilegijs. de supstitiõibus. de blasphemi
is ⁊ ↄtumelijs. ⁊ grauaminibus plebis per
exactores curiales/vel alios/de excõicatio
nibus quoq̄ʒ iustis vel iniustis ⁊ citationi
bus vel angarijs. Exercerẽt pinde sacra-
mentũ cõfessionis fructuose ⁊ misericordi
ter/tã p casibus reseruatis q̄ p quibusdã
criminibus q̄ parochiani celant q̄nq̄ʒ ppri
is curatis. et aliq̄n nõ sine iusta rõne. Cõ-
cernit q̄ʒ h visitatõis mod⁹ archidiaconos

ne plus ad questũ ⁊ subuersionẽ q̃ ad pietatẽ ⁊ edificationẽ sua visitatio iudicet̃ execita. Et ne sit velut cattus abigẽs quidem mures a caseis. ipos vero pl⁹ deuorãs ¶ Hoc preterea respicit celebrationẽ annuã cõciliorũ prouincialiũ. q2 ſm verba iuris. nihil pene sic mores disciplinatos ab eccl'ia expellit/ q̃ negligentia sacerdotũ. qui cõtempt̃ canonib⁹/ ad corrigẽdos ecclesiasticos mores/ synodũ facere negligunt. Deinde ne quis dicẽt q̃ sufficiẽtes cõ oẽm p̃uaricationẽ cõstitute sunt leges a priorib⁹/ subdit̃ q̃ [illegible] q̃ frequenti p̃uaricatione iterant̃/ frequenti insta dñe cõdẽnari. ⁊ velut repullulãtia malis radicib⁹ germina crebri⁹ amputari. p̃sertim p visitationẽ que est quedã applicatio legũ ad operationẽ ⁊ sua viuificatio. q̃ aliter mortue sunt vel languescunt.

Duodecima pars.

L ¶ Et fiat ad extremũ reductio pulcre pac' tã turpiter exulãtis ad hitaculum tot⁹ eccl'ie. et hoc p iploratõz diuine misc'die. Per morum correctionẽ/ q̃ nos sua p̃uersitate a nob' dõ q3 sepant. Per ↄcilij gn̄alis (si ita visum fuerit) celebratõz in q̃ gn̄ales p xp̃ianitatẽ errores passi3 ipsi venirẽt hoc generali remedio corrigẽdi ¶ Pergebat h⁹ loco idustrio [illegible] sedulitas velle plura p̃ticularia q3 [illegible] per ipo scismate pestifero ẽminãdo disserẽ vt õ subtractõe. õ neutralitate õ b̃nficioꝝ ad ordinarios reuocatõe. s3 modestia rep̃ssit di. h neq3 locũ eẽ. neq3 tp̃s. iã q̃3 dñdus est ait multiloq̃o meo finis Parũ modestie/ ⁊ sub exhortatorio q̃dã epilogo cõcludẽ [illegible] liter institui. Bon⁹ pastor vt audiuit vr̃a deuotio p̃clarissima viri pr̃es ⁊ frẽs/ bonus pastor aĩam suã dat p ouib⁹ suis/ dixit xp̃s pastor ille q̃ fecit qđ docuit. Nã cepit facẽ. p⁹ docere/ vt q̃ potẽs erat p̃us ope/ p⁹ ſmone. Primo corã deo dehinc corã ppl'o. Dedit aĩam suã p ouib⁹ suis ĩ p̃dicatione in operatiõe. in sacroꝝ p morteẽ ei⁹ viuificatiõe. Fiat hoc sil'r a vobis. Attẽdite pri⁹ vobis/ dehinc vniuerso gregi. in q̃ posuit vos spiritussctũs regerẽ eccl'ia3 dei/ quã acquisiuit sanguine suo. Quãobrẽ inueniat̃ apd vnũquẽq3 vr̃m cõformit̃ ad p̃missam triplicitatẽ/ ⁊ sacram euãgelij lectionẽ triplex ↄditio. Vocet vnusq̃sq3 oues suas ꝓprio noĩe ⁊ hoc p̃dicatõe ⁊ familiari exhortatiõe. vadat añ eas ⁊ hoc exẽplari ↄuersatiõe ⁊ solicita directiõe. Descendat et adiuuet eas ⁊ hoc in sacroꝝ religiosa ministratõe. Sic associabũt eũ sedula turba/ canes latrantes ĩ voce p̃dicatõis. Sic audiẽt vocẽ ei⁹ oues ⁊ sequent̃. q2 p̃dicet eas in gressibus operatõnis. Sic demu3 cognoscet singulas ex noĩe attendens diligent̃ vultũ pecoris in sacramentoꝝ p̃sertim cõfessiõis exhibitiõe. Sic pascet eas tripliciter. Pascet verbo. Pasc3 exẽplo. Pascet subsidio. Et hoc p seip̃3 qđ vtiq3 sanctius efficatiusq3 est/ vel p idoneos visitatores substitutos. Adiuuãte deo ⁊ oĩa ↄfirmãte/ q̃ est pastor bonus ⁊ de⁹ b̃n dictus in secula seculoꝝ. Amen. Finit.

Incipit tractat⁹ eiusdem Cancellarij parisieñ. De visitatione p̃latorũ vel de cura curatorũ.

AD laudem dei ⁊ edificatõz ppl'i xp̃iani/ cõpilata ẽ hec breuis ⁊ rudis cõpilatio tẽpore q̃ celebrabat̃. Remis prouinciale cõciliũ. An. dñi M.cccc.viij. aprilis collectatã ex ſmone illic habito/ q̃ ex scedulis ⁊ dictis varijs plurimorum ¶ Et in primis cũ institutiões canonice/ sint inefficaces ⁊ languide/ nisi p pastorẽ q̃ est lex viua/ demãdẽt effectui/ saluberrimũ vid' p reformatõe morũ ⁊ subditoꝝ emẽdatione/ q̃ pastor iux̃ canonicas sanctiões visitet diligent̃ ⁊ crebro suũ gregẽ/ aut p ipsum aut p vicarios doctos/ h̃ntes plenariã ab eo p̃tãtẽ/ in negocijs p̃serti sp̃ualib⁹ ordinãdis ⁊ expediẽdis/ p̃cipue circa materiam pnĩe. put eis visum fuerit expedire. ⁊ cum moderato stipẽdio eis ordinãdo p p̃latu3 Qua in re videtur attẽdẽda p q̃dã generali rememoratõne ea q̃ sequũt̃: cũ additiõe vel diminutiõe ſm circũstãtiaꝝ occurrẽtium q̃litatẽ. ⁊ cũ appositiõe remedioꝝ ſm prudentiã visitant̃. ¶ Primo visitatur⁹ p̃latus aliquã pochiã p̃sonalit̃/ aduẽtũ suum ↄnũciet p dies aliquot primo indicãs p scedulã vt siq̃s indigeat ↄsilio vel remedio salubri p facto ↄsciẽ sue/ siue in cõmutatiõe votoꝝ/ siue in casibus reseruat̃ siue [illegible] alijs quibuscũq3/ sit paratus tali die. tali

hora et tunc confidenter adueniat. Indicatur preterea omnibus parochianis cessatio/ ab omni opere/vt in ecclesia compareant. ¶ Ite si visitator sit platus/indicet eis vltra hoc q ad sacrm pfirmatonis digne suscipiendum se pparent et illud recipiatur. Qui si no sit prelatus/ indicetur ad ire eu q primu commode poterut. Est em sacramentu salubre, nec contemnedu du opportunitas se ingerit. ¶ Item visitator in pncipio sui aduentus/poterit ad populuz in ecclesia p se vel p alium facere commonitionem breuem/coformiter ad illa que cotinentur in tractatulis compositis p eruditione simplicium sacerdotu z populoruz/ in materia preceptox et consciētie. ¶ Itez visitator poterit prius si voluerit vel postmoduz/interrogare ab illo. vel de illo qui deseruit cure parochiali/si sit curatus/ vel solum vicarius mercennarius coductus. ¶ Item qualis est in habitu/in tonsura/i victu/in couersatione/in eruditioe. ¶ Ite quales redditus sunt in curis z quomodo ministrantur. Qm ex defectu sufficientis puisionis illis qui altari deseruiunt eueniunt mala multa. ¶ Item de psbyteratus domo. vt vtensilibus et repationibus tam in ecclesia q alibi p matricularios seu parrochianos faciendum ¶ Item qualia habeat stipendia vicarius ille qui deseruit/sicut tactum est. Et fiat sufficiens puisio p principale siue sit ille curatus/siue collegium. iuxta canonicas sanctones. Et sciatur quo priuilegio gaudet curatus no resides et si iuste. ¶ Ite si in parochia sit alia villa adiuncta p succursu, pter qua oporteat eu celebrare duas missas qnqz in die Et qualiter in illis se habet. Et si in pria missa capit ablutione qd fieri no debet. qz soluit ieiuniu nature. ¶ Item videat si ille sciat ea que spectant ad officiu curati z specialiter in materia sacramentorum. vbi maius esset periculu. vt sciat formam p baptismo/p eucharistia/p absolutioe tam ab excommunicatoe q a peccatis/nec no p matrimonio, et p extrema vnctione et si nesciat doceatur. ¶ Ite sciat ab eo qliter se habeat in casibus dubijs emergentibus qnqz circa ministratione sacramentorum vt circa celebrationem missax/dum cadit aliquid in calicem. vel dum sanguis effluit. vel du repit esse vinuz sine aqua in calice. vel in pixide vbi est hostia sacra. inueniuntur vermes zc. Et si nesciat doceat. ¶ Item circa baptismum/du puer est baptizatus de obstetrice. qualiter se habeat z doceat. ¶ Item si obstetrices sciant vera formam baptizandi in parochia sua z sup hoc poterunt obstetrices interrogari et doceri/q hec forma est/ spargendo aqua sup pueru. Johannes vel Cristina. Ego te baptizo in nomine patris z filij z spiritusancti Ame. ¶ Ite qliter se habeat erga infirmos visitados in articulo mortis. et si nesciat doceatur. ¶ Item si celebret semp ieiunus. hoc est q nihil sumpserit post mediam noctem eiusde diei. qua q post illaz horam dormierit z ieiunus sit. qm hoc no dz. ¶ Item si ostedit hostiam populo anteq sit cosecrata qm hoc fieri nuq dz z abusus obtet corrigat ¶ Ite si vnq celebrauerit suspensus a iure vel ab homine/p excommunicatione qz ab irregularitate ide contracta solus papa et summi penitentiarij/tuc absoluut et p hoc doceat. ¶ Item si celebrauerit cora excommunicatis causa timoris vel fauoris/vel qz nolebant recedere. et iuxta rationem siue tenore det sibi cosiliu. ¶ Item si dixerit primaz anteq celebret. sicut debet fieri. nisi in die natalis dni Et si post pollutiones nocturnas aut diurnas/statiz celebret sup illa re doceat quid agendu sit. nunc pter reuerentiam sacramenti. nuc pter officij sui necessitate. ¶ Ite quomodo se hz in foro pnie erga pfitentes sibi qualit interrogat de peccatis qualiter instruit. qualiter absoluit. qualit remittit p casibus reseruatis. Et qui sunt casus reseruati qualiter absoluit excomunicatos vel pticipantes. qualiter iniungit pnias. Et si absoluit eos qui nolut hre ppositu desistendi a pctis. vt rancore furto luxuria. Quib locis z tpibus/aut cofessiones. Si p pctis occultis/dat pniam publicam vel solene/sicut faciut stulti pniarij in pncipio quadragesime mulieribus z hoib q sepe nulla hnt culpa aut salte no publicam sup morte puulox suox. z doceat diligenter de oibus verbo vel scripto. ¶ Itez si eccliaz sua cu sacris ornamentis z sacro

crismate ⁊ fontib⁹ ꝓ baptismo/teneat de-
center et honeste ⁊ secure. ¶ Item si altare
suū sit integrū. si hostiā sacrā mutat d̄ mē-
se in mensem. vel crebrius. vel sup his soli
cite moneat atq; doceat ¶ Itē sciscitetur
caute secreteq; apud parochianos d̄ alijs
moribus suis vt si sit continens vel cōcu-
binarius. si solicitat ad malū mulieres cō-
fitentes/si ꝑ irā vel crapulā/frangit sigillū
ꝯfessionis signo vel verbo. si sit lusor ad ta
xillos vel aliter scandalosus pp̄lo. in taber
nis in iuramentis horribilibus ⁊c̄. Et sic
admoneat vt emendet vel eijciat. ¶ Itē
quos accipit adiutores in ꝯfessiōib⁹ audi
endis circa pasca. Et [illegible] se fratres ingerunt
eo tūc inuito/et si parochiani sui om̄s sem
sibi vel ordinarijs ab eo representatis licet
ab alijs se dicāt fuisse ꝯfessos. ¶ Itē si per
negligētiam suā aliq̄ sperāt sine sacris vel
pueri vel egroti. aut si mulieres hn̄tes pue
ros ex cōcubinatu/admittit solēnit ad pu
rificationē. qm̄ hoc nō debet. Itē qualit
denūciant festa. qm̄ sepe fit excessus ⁊ laq̄-
us apponit si nescit ¶ Itē qualit facit ab
solutionē generalē in pasca. et si nescit do-
ceat ⁊ det sibi forma. Itē si habeat statuta
synodalia. et si sciat legere ea. et si publicat
ea que dz ex talibus pp̄lo nūciare. ⁊ in hoc
dn̄t eē p̄lati paucis ꝯtēti q̄ ad illa q̄ concer
nūt tpalitatē ecclesie. sed magis d̄ salute ꝓ
uideat aīaꝝ. ¶ Itē si sciat cantare ⁊ legere
in missali diuine legis. et si denūciat suis
ꝑochianis ⁊ qualiter. ¶ Itē si hēat in scri-
ptis tenorē generaliū p̄ceptoꝝ. si sciat septē
pctā mortalia. et videat de doctrinali sim-
pliciū. vel de tractatulis alijs ad hoc ordi
natis. qm̄ hec sunt magis necessaria [illegible] vti
lia/q̄ sole ꝯstitutiōes synodales vt dictū ē
Etex post inquisitionē d̄ mori-
bus curati vel sui substituti/po-
terit fieri inquisitio ab eodē
vel ab alijs ꝓbis: sup ꝯditio
nibus parochianoꝝ. ⁊ hoc caute in genera
li petenda qualia vitia magis regnāt ī par
rochia. ⁊ ꝟm hoc posset visitatoꝝ ꝟmo me-
lius adaptari. Inquirat q̄ si in parochia
sint plures excōicati. in quib⁹ casib⁹. vt vi-
sitans possit ad eoꝝ absolutionē penitrādā
melius ꝓcedere. ¶ Itē si regnant ibi here-
ses. sortilegia et qualiter etiā sint supstitio-

nes in ligaturis scripturis ⁊ breuib⁹ appē-
sis. si blasphemie/si vsure/si false mercatio
nes. si furtū/si pctm̄ ꝯ naturā/si adulteria
et sitia. qr ꝟm ista. poterit visitator/p̄dicati
onē vel visitationē suā. vel ꝯfessionē/fruc-
tuosius adaptare/vt dictū est. ¶ Itē si pa-
rochiani bn̄ seruāt festa pncipalia. venien
do ad missam. et stando ꝑ totū. vel si rece-
dunt sumpta aqua benedicta. vel post ele-
uationē corpis xp̄i. Notet hic de modera
tōne qualiter fieri possit in tot festis/siue ꝑ
ꝯciliū generale. siue ꝑ ꝓuincialia de cōsen
su eiusdē cōcilij generalis. Et notet de fe
sto trinitatis solennizando ꝓut papa noui
ter instituit. Itē si soluāt decimas. de qui-
bus ⁊ qbus. Si veniūt oēs ad ꝯfessionem
saltē in pasca vt tactū est. et si sciāt pater no
ster ⁊ credo. et si dicūt illa. et si nō cōpellun
tur ad illa scienda et dicenda. Itē si vexan
tur ab officiarijs p̄lati vel alteri⁹ ⁊ qualit.
sup his ꝓuideat visitator. Itē si testōꝝ exe
cutiones faciūt/moneant ⁊ cogant Item
si fuerit int alīq̄s inimicitie capitales. et sic
finiant ꝓut poterit fieri. ¶ Itē si sint lites
mote int eos ⁊ quib⁹ causis. ⁊ si possent ad
ꝯcordiā summarie ꝯuocari/ vt tactū ē in
hoc moueat simplr querat. Itē si ieiunia
ecclie obseruāt vel si irrident. Itē si schole
hn̄t ꝓ iuuenib⁹. Itē qualit instruūt pueri
ī ꝑochia ⁊ alia loca visitando. siue sit in re
ligiōe siue alibi. qr a pueris dz inchoari re
formatio ecclie. Et ꝓhibeat hic nimia fa-
miliaritas fratrū et soroꝝ ad inuicē. ⁊ cum
parētibus. qr iacēdo cū eis. aliqn̄ suffocan-
tur in corpib⁹. ⁊ deteri⁹ aliqn̄ ꝓuenit ī mo
ribus. ꝓuideat igit q̄ sint scole vbi nō sūt.
Itē si morētes in puerperio apiant. vt in
fans viui⁹ recipiat ⁊ baptizet qm̄ hoc expe
dit. sed cū cautela. Itē qualit se hn̄t paro
chiani ī ecclia reuerent ⁊ ordinate ⁊ q̄ete. ⁊
si n̄ moueāt ipi nec fiāt ludi dyabolici fa-
tuoꝝ. ¶ Itē si fiāt ꝟmones apud eos ⁊
quō/missi sunt ⁊ q̄d dicūt sup mā indul
gentiaꝝ. si irrationabilia aut mēdacia esset
ꝓuidendū. Itē si laici ⁊ mulieres intrant
choꝝ. et si ducūt choreas ī locis sacris. et si
illic celebrāt ꝯuiuia. et si induūt vestes sa
cras. et si sic corrigant ⁊ ꝓhibeāt. ¶ Itē si
irreuerent se habeant dū baptizant sui pu
eri. et dū fiūt matrimonia/vl' ī alijs sacris

ridendo iocãdo garrulãdo ⁊ si fiũt nuptie
cum bannis ⁊ in eccl'ia parochiali. ¶ Itẽ
si infirmi pri⁹ querãt medicos aīaꝝ q̃ cor-
poꝝ. ⁊ iuxta hoc quid fieri debet moneantur.
¶ Itẽ si pochiani tbãt/vel p cantus vł
p infantes clamãtes diuinũ offm qđ nec̃-
q̃ cõueniens est fieri. ¶ Itẽ si diebus festi-
uis exercent a secularib⁹ iusticiarijs/tortu-
re ⁊ q̃stiones ad morte ⁊ si impediũt ne cõ-
fiteant̃ añ mortẽ. q̃ oīa fieri nõ dñt. ¶ Itẽ
si q̃ loquũt̃ irreuerent̃ ɔ̃ p̃latis ⁊ dñis ⁊ ali-
is scandalũ ꝓcurãtes nõ correctionez. Si
querũt extremã vnctionẽ in infirmitate. si
abortiuos ⁊ excõicatos sepeliunt in cimite-
rio. Si exercent mercaturas ĩ festis ⁊ locis
sacris/et si exercẽt tũc opa seruilia. Et si in
eccl'ia sint arce sine necessitate guerrarum ⁊
s̃m hoc doceant̃ qđ agẽdũ est. ¶ Itẽ si pa-
rochiani excedunt in crapul' ⁊ ludis ꝓhi-
bitis ⁊ silib⁹. spãlr in nocte natal' dñi ⁊ ali-
is vigilijs sacris ⁊ sup his doceant̃ ¶ Am-
plius si sint alicubi iudei/videat̃ q̃ nõ se-
ducant xp̃ianos/nec signis careãt distinctis
⁊ si velint ɔ̃uerti/nõ oĩno spolient̃ suis re-
bus ¶ Amplius si in parochia sint domi⁹
religiosoꝝ ⁊ hospitalia. fiat inquisitio s̃m
statutũ eoꝝ dẽ. et qualiter s̃uant vota sua.
specialr ɔ̃tinentie ⁊ paupertatis sine appro-
priatione. quõ curãt de paupibus et spãl'r
in spiritualibus. ⁊ si anteq̃ recipiant̃ infir-
mi ɔ̃fiteant̃. queãdmodũ fit in domo dei
parisius. ¶ Itẽ si illic sint monachi com-
patres Si obligant ecclesias suas. et si sic:
prohibeantur.

Rursus applicet se visitator per se vel suos comites ad audiendũ ɔ̃fessiões diligenter [illegible] morose/tã magnoꝝ q̃ puoꝝ
modis idoneis. ⁊ s̃m instructões alibi me-
moratas. p̃sertim quo ad peccata carnis q̃
difficilius extrahunt̃. nã in hoc stabit fru-
ctus principalissimus reformatõis. Item
si ille qui deseruit cure repertus fuerit ydo-
neus/det̃ sibi bona ptãs sup casibus occul-
tis reseruatis ⁊ p̃sertim q̃ sint repetita. ⁊ er-
ga iuuenes ⁊ feminas. ¶ Itẽ si nõ repiat̃
esse talis/instituat̃ in ꝓximiori loco vnus
idoneus secularis/vel religiosus tãq̃ pe-
nitentiari⁹/ad quẽ possent remitti paroch-
iani sup talib⁹ casib⁹ reseruatis ⁊ sup habẽ-
do ɔ̃silio in talibus dubijs ɔ̃scie. ¶ Itẽ ꝓ-
ꝓbata appositione remedioꝝ p visitantez
expetit vt habeat ⁊ haberi faciat/tractatu-
los breues p parochias in vulgari ɔ̃ exami-
natiõe ɔ̃scie. ⁊ de casibus reseruatis ad hos
vel ad illos. cũ statutis sinodalibus abbre-
uiatis ꝓ cognoscendo que sunt forme p̃ci-
se sacroꝝ. necnõ de p̃ceptis dei. atq̃ silib⁹.
¶ Itẽ ꝓ tractando certũ ⁊ fructuosũ mo-
dũ reseruandi pctã. videt̃ primo q̃ nullus
casus debet reputari reseruatus apud pue-
ros et puellas iuniores. xiiij. annis ꝓpter
causas in quadã epl'a notatas que incipit
Pontificali dignitati. ¶ Itẽ mod⁹ tradi-
tus in sinodalibus dñi epi Cameracens̃.
videt̃ idoneus paucis additis aut remo-
tis. Primo loquit̃ ep̃s sic dicens. Reserua-
mus nobis maiora pctã. videlicet ɔ̃ natu-
rã in viris vltra. xx. annos homicidia. incẽ-
dia. symonias. hereses. apostasias sacrilegi-
um vltra quadraginta solidos. incestus cũ
patre matre. filio. filia. sorore. fratre. ⁊ cum
religiosis mulieribus ac ꝓfessis. iniectões
violẽtas manuũ in parentes ex deliberatõ-
ne factas. sortilegia in sacramentis. videlz
in eucharistia ⁊ crĩsmate. oppressiões puu-
loꝝ voluntarias [illegible] ꝓcuratas. negligentias
parentũ in igne: vel aqua natos pdentiuz/
piuria solennia et fidei fractiones solẽnes
in terra nostra. votoꝝ solenniũ transgressi-
ones. maleficia impedientia coitũ coniu-
gatoꝝ. ꝓcurationes sterilitatũ vel aborti-
uorum. ꝓpinationes veneni. magnas blas-
phemias deo factas. casus eoꝝ qui falsifi-
cant lr̃as curie nostre. vł abutunt̃ eisdem
oẽs excõicationes/tam a nobisq̃ a canone
latas. exceptis inferius noiatis ⁊ exp̃ssis. et
omnia alia pctã istis grauiora ¶ Casus pe-
nitentiariũ p decanatus commissi. cõmit-
timus penitẽtiarijs nostris generalibus p
decanatus deputatis Peccata cõtra naturã
in omni etate a mulierib⁹ ꝑpetrata. ⁊ a vi-
ris infra. xx. annum. pollutiones manuuz
in omni etate piuria ⁊ fidei fractões que
nõ fuerunt fracte in curia nostra. votoruz
nõ solenniũ transgressiões. iniectiões mãu-
um in parentes vbi nõ fuit lesio grauis vł
deliberatio. sortilegia que nõ sunt ɔ̃ eucha-
ristia vel crismate. iniectiões manuũ puu-
loꝝ ĩ clericos vsq̃ ad. xx. annũ op̃ssiones

puulorꝫ nō voluntarias sed casuales. clandestinas nuptias. icestus. exceptis pře. matre. filio filia. fratre. sorore. oīa adulteria hoc saluo/ ꝙ si clandestine nuptie incestus adulteria ꝑ duos testes aut plures qui his interfuerint aut alias ꝑ cōmunē famā vel īfamiā ꝓbari possint/ prius sup his eccl'ie vel nostrā iurisdictionē exercentibus satisfaciant. Iniectiões manuū i clericū vl' sacerdotē vbi nō est enormis lesio que tamē si ꝓbari possit (vt ꝓdictū est) prius eccl'ie ꝛ lesio satisfaciat. Sacrilegia vsqꝫ ad. xl. solidos. ita tñ ꝙ debita fiat restitutio eccl'ie de eisdē. Omnia pctā in quib⁹ curati hñt ꝑtātem. Itē restitutiões incerte ꝯuertende ad pios vsus ¶ Casus q ꝑsbyteris ꝑochianis curatis ꝛ eoꝝ vices gerentes/ cōmittūt. Inordinatus cōcubit⁹ cū mulierib⁹. mollicies ꝛ peccata cōtra naturā in etate pueri li/ in viris vsqꝫ ad. ix. annū adulteria ex pte viri ꝓuenientia/ dānificatiões et furta/ dūmodo fiat restitutio eccl'ie/ iiectio leuis manuū in parentes/ sacrilegia in rebus minimis ꝛ cōmunibus/ vbi non est horror et turpitudo/ piuria priuata in quibus null⁹ dānificat' stupū virginū abortus nō ꝓcurati sed casuales. ¶ De casibus nobis aut penitentiarijs nostris reseruatis/ curatis ꝛ eoꝝ vices gerentibus/ excepto mortis articulo aut alia maifesta necessitate/ absolu꜄ oēm intercidim⁹ ptātē. ¶ Sacerdotes ꝯfessiones mulieꝝ cū quibus peccauerunt aut fautoꝝ ꝛ mediatoꝝ nō audiant. donec saltē de pctīs inter eos/ alijs cōfessi fuerint cōpetenter. et cessauerit infamia/ si qua fuerint ꝓpter hoc ꝯ eos. sꝫ mittāt eos ad honstos ꝛ idoneos ꝯfessores. Ac ibidē notet' ꝙ sꝫ expediret vt in ꝯcilijs ꝓuīcialib⁹ eēt maior autoritas collata a papa/ circa ordinē ꝫ casuum reseruationum/ et irregularitatis vt salubrius ꝓuideret'.

Miro si talis visitatio de q̄ loqmur nō fiat ꝑ parochias videt' tñ ista diligent' eē interrogāda singillatī a q̄libet curato ꝛ vicario ei⁹ ẜm statū suū. et hoc dū venit ad sinodū epī ꝛ alioꝝ. et hoc vel publice vl' ad ptē. vulgari lingua vel latina ꝓut expediētius vel vtili⁹ eē videbit' ad laudē sciētiū ꝫ nesciētiū verecūdiā ac doctrinā. ¶ Itē ꝙ fieret talis examinatio ꝺ oībus q̄ ad rḡimen curaꝝ/ priusq̄ eius littere ꝯcedentur. ¶ Itē dñi plati ꝛ alij hñtes iurisdictiões poterint facere speciales instructiões pro inquisitōne facienda/ sup abusibus q̄ dicūtur fieri in curijs suis. vt sciāt ꝛ ꝓuideāt. tanq̄ incipientes reformationē a seipsis ꝛ a domo sua. ¶ Itē notet' hic de iuramentis officiarioꝝ requirendis et seruādis qm̄ ordinatū est ꝙ multa facto iurent. sꝫ fere nihil obseruāt. ¶ Itē ꝺ iuramēto exacto ab illis q̄ q̄stionant'. vel ꝑ ipositiões a mercatorib⁹. qꝛ in iuramēto nō stat'. cū finis oīs ꝯtrouersie sit iuramentū ẜm aplm. Naꝫ ꝑ ista grādis laqueus ad piuria etiā publica ꝛ solēnia ꝓcurat'. ¶ Itē de testis expediendis sine tali sumpta ꝛ tactu in ꝑiudicium graue aīmaꝝ que torquent' in purgatorio ¶ Itē de excōmunicatiōibus tā frequent' ꝛ leuit' fulminatis a iure ex iudice. ¶ Iteꝫ si absoluat' iudicialit' ab excōicatōe cōfiteatur iteꝝ sacralit'. qꝛ sic optet fieri. vt super his fiat declaratō ꝑ hoc sacrū cōciliū iuxta institutiones olim ꝛ nouit' ꝑ venerabilem vniuersitatē parisieñ. cōpositas. Et lꝫ sñia excōicatōis nō ligat vt excōicatus vitet' nisi sit iudicialiter ꝓnūciat⁹ eē talis. Silr' ꝙ irregularitas nō incurrat' ꝓ excōicatione. nisi sit declarata ꝑ iudicē. et ita ꝺ sīlibus q̄ multos tolleret laq̄os aīarū ꝛ inde melior ordo hierarchie ciuil' ẜuaret'. ¶ Itē de ꝓmotoribus q dū faciūt exactiões iniustissimas nihil soluūt de expensis/ nec puniūt' sed reportāt salaria sua ab innocentib⁹ absolutis diffamatis ꝛ exceptis. ¶ Itē de applicatiōe ꝓ emendēdis taxatoꝝ i pios vs⁹ et publicos. qꝛ alit' est scandalū cōtra prelatos in populis. ¶ Itē ad euitandū notaꝫ vel speciem symonie in oībus vbi dant' pecunie administrādū spiritualia sicut sc' ordines. sepulture. baptismus misse ꝛc. Expediens videret' ꝛ cōformit' ad iura. aut ꝙ nihil reciped'. aut cū moderatiōe maiori. aut ꝙ prius darent' spūalia q̄ aliqd exigeretur vel reciped' tpale. sed postmodū quæret' consueta. q̄ si renuerent' ꝯtumaciter solui/ fieret nūc honestius actio ꝯ tales. ¶ Itē hoc eēt interptandū/ si iura olim tradita ꝯ dantes aliquid in omni re spirituali/ et introitu religionis. sunt in sua seueritate seruanda. sꝫ

cut apparet ꝙ nō. alioqn fere tot⁹ ecclīasticoꝝ cetus in damnationis statu eēt fiat igitur declaratio. ¶ Itē in ministratiōe ordinū fiat diligentior inquisitio et obseruatō etatū institutaꝝ ꝑ canones. et hoc ꝑ religiosos sicͭ ꝑ alios. ¶ Itē idē si sint priuilegiati. quia hic est laqueus formidabil' ꝓ prelatis ⁊ ꝓ talibus ordinatis ꝓpter suspensionez ⁊ alias penas iuris vt ꝓpter defectū ꝑlati in intentione. q̄r ꝑdicunt publice / ꝙ intendūt tales ordinare. vt subdiaconus in. xviij. diacon⁹ in. xx. sacerdos. ī. xxv. anno nedū ꝓpter scientiā sed etiā ꝓpē mores ¶ Itē ꝙ nō ꝓmoueant sine certo et stabili titulo bn̄ficij vel patrimonij sine fraud. ¶ Itē sciant cōpetenter loq̄ latinū ⁊ intelligere. Et ꝓuideat ꝙ nō sint vt sacerdotes in scandalū. Et hoc ꝓficeret ponē modū tot missis quas habere volūt in domibus suis cōmuniter homines parui stat⁹. ¶ Itē denunciet recipientibus sacros ordines ꝙ faciūt votū castitatis solēne ne putent se liberos ad fornicandū sicut fatui quidam putāt. ¶ Itē ꝯ ꝑdones et vexatores terraꝝ ecclīe videret ꝓcedendū [illegible] viam publice et pie ꝑdicationis ad dominos. insinuādo grauamina ꝑticulariter. ⁊ ostēdendo ꝑicula suaꝝ aīaꝝ nisi ꝓuideret. ⁊ nō dando onera denūciando curat' aut suis vicarijs. q̄r nec audent nec pn̄t exequi ¶ Itē querat executio ꝯstitutiōis quā papa fecerat ꝓ theologis. imo veri⁹ ꝑ ecclijs vt. s. in qualibet ecclīa cathedrali ⁊ collegiata notabili / sit vna ꝑbēda effecta ī ꝑpetuum ꝓ vno theologo q̄ legere doce ⁊ ꝑdicare sit astrict⁹ Silr ꝓuidēdū eēt abbatijs ⁊ monasterijs ꝙ nō carerēt viris docētib⁹ eos etiā a puero / meditari ī lege dn̄i die ac nocte. q̄r in tali q̄dez ꝺ dīuis intelligerent aut saperent ¶ Itē reformet honestas ī diuino officio ⁊ ꝯuitio ꝯ ludos fatuoꝝ / contumeliosos deo ⁊ ecclīe. ⁊ ꝑ cōicatione ⁊ ꝑuatione distributionū vl' incarceratōꝫ. ¶ Itē ꝯ garrulatōes idecoras in choro ⁊ ꝑe seruitij ⁊ fiāt noue ꝯstitutōes aut iā edite cōseruent. ¶ Itē debēt fieri spālis inq̄sitio et visitatio ꝓ mendicantib⁹ tā in facto ꝯmonū ꝯfessionū q̄ alioꝝ ⁊ spāl'r ꝙ euitēt ꝯsortia feiaꝝ ī cameris. ⁊ detractōes in ꝯmonib⁹. ⁊ fabulas inutiles. ⁊ assertiōes temerarias

diffiniendo aliq̄d general'r eē pctm̄ mortale vel nō eē. Et querat. qualit in ꝑmissis se ingerūt. et si ꝯtra decretalez oīs vtriusq; sexus. ¶ Itē querat de q̄bus pctīs remittunt ad pniarios. q̄r dicit ꝙ aliqui absoluunt ab omnibus. ¶ Itē si ministrēt sacramenta ꝓhibita / ꝯ ꝓhibitionē iuris. si predicant ꝯ ꝑlatos et sepulturas ⁊ decimas. si admittūt excōicatos a iudicibus / ad sua ꝯsortia in diuino officio seu seruitio ⁊ ceteros sicut fert ab aliquib⁹ eē. ¶ Itē ꝓ prioratibus desolatis / vbi nō sunt nisi vn⁹ vel duo religiosi sepe in scādalū sui et alioꝝ eē ꝓuidendū. q̄r dū redeūt ad claustra / turbant alios nec proficiūt ¶ Itē de obseruatione benedictine ꝓ monachis nigris ⁊ alijs videant illa que necessaria sunt / declarēt ¶ Itē videatur de mō cōferendi bn̄ [illegible] libere beneficia in casu reductionis bn̄ficiorū ad ordinarios ⁊ ꝺ reliq̄s cōsequentibus ¶ Itē prouidendū est in excessibus visitātium plus sepe ad questū ⁊ pompam ⁊ destructionem q̄ edificationē. ⁊ ordinent cir[illegible] moderata. ¶ Itē videat ꝺ mō habēdi certā cōtributionez pro tota prouincia / ad defendendū ⁊ prosequendū ea que fuerūt ordinata. Et ꝙ ipa viriliter ⁊ prudent exequant / vsq; ad aliud prouinciale cōcilium ⁊ de triennio ad triennium fieri dꝫ ex pe[illegible] apposita. vel ordinet alia / ꝯseruet ⁊ declaretur. Silr qui dn̄t cōparere ⁊ qualiter ¶ Itē si expediat tres vel quattuor prouincias q̄nq; cōuenire. ¶ Itē si ordinēt ꝯformiter ad decretalē aliq̄ qui habeant inquirere reformāda pro qualibet diocesi. et referre auisamenta prouisionū decentiū / in sequenti cōcilio. ¶ Itē fiat in qualibꝫ diocesi monitio silr'is illi quā epūs fecit parisiensis ꝯ loquentes sub specie ioci ꝯ fidē et sacra vt. s. audientes denūcient tales epō loci vl' officiali vel suo curato / infra octo dies aut q̄ primo comode pōt fieri. Et hic eēnt grauiter cantilene erronee et lubrice ⁊ ꝯ honorem matrimonial' sacramēti cōposite / prudenter ꝯm locoꝝ et tempoꝝ ⁊ morum qualitates. ¶ Hec in q̄ plus in modūz cuiusdam memorialis q̄ doctrine subtilis notata sint. det aūt ī exeq̄uēdis spūs sui robur. deus q̄ est bn̄dictus in secula. Amen.

Finit

Sermo eiusdē in dominica.xix.post penthecosten de quatuor domibus. et pt dici in dedicatōe ecclie.

Vade in domū tuā. Origīaliter Math.ix.et Mar.ij.et recitatiue in euāgelio dñice currētis. ¶ Etsi hec xpi vox ad me traduci pōt q̄si me iubeat ī domū regredi et increpās dicat q̄re tu enarras iusticias meas et assumis testm̄ meum p os tuū. Attñ qr sic opus ē: mouēdi audaciā p̄stat paralyticus hodie a pctis simul et morbo curatus in illa quā ingressus fuerat xps domo. Sic agā. eo mō in domum vbi xps grabato xprio fragilitatis instrat⁹ plena fide deuoluar. quatinus morbidā ipse paliśim mee mentis eijciat. Et que illa est xpi domus reuerēdi patres. Domus haud dubie de q. in hymno canit̄ Domus pudici pectoris templum repente fit dei. Dom⁹ insup quā p asilo et tutissimo oīm criminosoꝝ refugio xps in celo longe p̄clariorē q̄ olim rhomulus in latino cōstituit. De asilo rhomuli florius in epitomate libro primo. Hec domus est ad quā te iubente Iesu pgo/in qua sanari custodiriq̄ cōfido/ac pinde verbū tuū te p̄sentiente gratius eloqui/ad quā cū gabriele nos oēs accedam⁹ p̄cor dicentes Aue Maria. Vade ī domū tuā. Apud indoctos/verba dñi ac saluatoris nostri iesu humilia quidē arida q̄ videntur. Qui si autoris sapiam ppendēnt (Ipse eñ est in quo sunt oēs thesauri sapiētie et sciē abscondit. Coll'.ij.) intelligerent pfecto ea verba multa sñiaꝝ maiestate plena esse. multa insup sensuū varietate fecunda. Nihil in eis ociosum reponi putādū est. nihil qd nō fidē edificet mores componat spem erigat. charitatē corroboret. et ad beate felicitatis desideriū accendat. Tot q̄ppe sensus/verbi auctor intēdebat (s̄m Guil. parisieñ. in de fide et legibus) quot ex eo elici vel quomodolibet inspici veritates pñt quēadmodū deus tot in re creata boītates q̄t ex ea pueniunt bonitates preintendit. Qua in re p̄spicuū ē sacrā scripturā/p immensa capacitate sui/domū ex oī pte āplissimā existere/in qua fabricatrix sapia/mensaz posuit copiosissima ciboꝝ oīm suauitate refertā. Sap.ix. Ceteꝝ veluti speculum concauū quatuor facies ex reflexiōe variaradioꝝ visualiū ostendit/ nō aliter inspector solers verbi diuini/quatuor saltē veritates s̄m quadruplicē expositionis modū poterit intueri. ¶ Qd vt māifestius fiat et ad collocandū nostre collationis fundamenta ordinēq̄ in dicendis obfuādum/ad thema nostrū cōuertatur intuit⁹ ¶ Vade inquid in domū tuā. Pōt certe domus ista/ad materialē hoīs inhabitationis referri iuxta sensum litteralē. quō sūptum est in locis scripturaꝝ innumeris. nominatim Luce.ix. vbi xps ad zacheū dicit: In domo tua optet me manere. ¶ Potest scdo p domum ecclia militans intelligi iuxta sensum allegoricū. j. ad Thi.iij. Scias quō optet te in domo dñi conuersari. et.ij. ad Thimo.ij. In magna domo nō solū sunt vasa aurea. Loquitur de p̄spitate hominū in ecclesia. ¶ Potest subinde dom⁹ ista/humanā significare cōsciam. iux moralem intellectū Heb.iij. Filius in domo sua est. que domus sumus nos. de q p ps. Ambulabā in innocētia cordis mei ī medio domus mee. ¶ Rursum quarto. p domū hāc/celestis accipit paradisus/s̄m sensum anagogicū. Ioh.xiiij. inquit xps. In domo patris mei mansiōes multe sūt. Et ips. Beati qui habitāt in domo tua dñe ¶ Quis igit̄ phibet R.p. his animaduersis/arbitrari saluatorē nostrum Iesum cristum quadruplicem ad minus in passum ptis v̄bis dedisse monitionē quasi dixisset

Vade
- In domū tuā que ē materialis structura iuxta pmū.
- In domū tuā q̄ est militās ecclesia.
- In domū tuā que est ppa conscientia.
- Postremo in domū tuā q̄ est felicitas et gloria.

¶ Dū hec iacta sunt fundamenta ait Lactantius ex verbis Tullij/quibus supedificare volens/quattuor cōponam orones moderaturus vtrinsq̄ quo ad potero stilum prius magno pe p̄cauens ac studēs ne sermo friuolus illiberalisq̄ d̄formet at sordeat. de hinc elaborans vt talis sit qui itel

ligat̄ sed ab intelligentibus tū̄ verbaq̃ la
tina scientibus. Prima aūt orō nostra ēit
s̄m historiā miraculi xp̄i cōmendatiā. Se
cunda erit s̄m allegoriā ad eccl'ie guberna
tionē hortatiua. Tertia erit s̄m moralita-
tem/ad ꝯsciē habitudinē inductiā. Quar
ta vō erit s̄m anagogiā ad felicē beatitudi
nem inductiua. Et has duas vltimas ꝑ
collatione reseruatas esse volo.

P Rimaz que ali/
quantulū speculacōis hꝫ aggre/
dior reserare. Magnū est patres
incliti/magnū ⁊ ad erigēdū sursum aīos
p̄cipuū/hodierni euangelij miraculum. q̄
[illegible] piā fideliū corroborat credulitatē. ⁊ exe-
crabilē incredulorꝫ ꝯ deitatē xp̄i blasphe/
miā radicitus exterminat. Quod vt pateat
historie veritas summatim ad memoriam
reuocet̄. ❡ Erat in caphamaū vir quidaꝫ
cuius membra paralisis adeo dissoluerat
vt nec se ferre nec vlla cōpage subsistere pos
set. sed emortua [illegible] quasi coherentia in seip
sa collabebant̄. Neq̃ eīm a corde. vital' ca
lor ꝑ meatus fibrarū diffundebat̄ in art⁹.
quippe emarcuerat aut ex frigore cōstrīgē-
te, aut humore sup̄fluo opilante. siue ī eis
viuaces neruos corrugauerat calor nimi⁹/
siue vulnus inciderat. Hunc egrotantem
grabato ꝑuolutū: homines quattuor/per
tecta domus/añ xp̄i pedes demittūt. Mi
[illegible] iesu benignitas. mox namq̃/suā deferē-
tiumq̃ fidem intuitus cū a peccatis tāq̄ egri
tudinis radice p̄mitus absoluit. Deniq̃
agnita inculpataq̃ blasphemorꝫ iudeorꝫ
cogitatiōe/sanitati cū restituit. Vigorē in
sup. domuꝫ vsq̃ ꝑgendi/grabatūq̃ ferēdi
cumulauit. Tolle inquit grabatū tuum ⁊
vade in domū tuaꝫ. ❡ Nō hec humanis
opibus nō arte magica prouenīūt/ait mo/
nicus rapax ad eneaꝫ eneyd. xij. maior ait
deus. ❡ Non adhibitus est herbaruꝫ suc-
cus. nō ꝑegrinorꝫ vis lapidū. sed solo iubē
tis sono/repente exilium nerui. nutant ve-
ne medullis sanguineq̃ introrsus ibibitis
calescunt ossa rubet cutis. ⁊ inertia langui
daq̃ olim membra ꝓprijs exultant officijs
restitui. En grāde stupendūq̃ miraculuꝫ.
En p̄clarissima humanitatis xp̄i dignitas
q̄ tanto ili ope diuinitati subseruiuit/ve-
ra eīm ꝓbabilitate dici potest (q̄uis cōtra
riuꝫ dn̄s durandus opinet̄. iij. sen. di ix.)
q̄ in oībus xp̄i miraculis/sua humanitas
ꝓpter ipsius ad verbū hypostaticā vniōꝫ.
tanq̄ causa scd̄a principalissima cōmuni-
cauit. et in hoc eminens est quedā ipi⁹ (vt
ita loquar) omnipotentia ⁊ ꝓrogatiua sin
gularis super ceteros hoīes sanctos [illegible] q̄a
tantūmodo meritorie sine eorꝫ causali con
cursu/mirabilia patrata sunt. ❡ Exurge
nunc q̄sq̄s ades/tolle grabatum ꝓpe fragi
litatis. et vade pedibus mentis in domuꝫ
hanc in qua audis tā gloriosum opus fie
ri. Circūgyra rōnis oculos/vt lumine fidē
collustrentur/atq̃ effectu puro cōsidera/q̄
niam h̄ tripliciter opata est xp̄i diuinitas.
In pctōꝫ relaxatōe. In cogitationū agni
tione. In subita paralytici curatiōe. Hec
nempe opa diuinitatis esse ꝓpa. Hieroni:
in omelijs testis est ⁊ ex scripturis colligit̄
De pctōꝫ dimissione: Esa. xliij. Ego dn̄s
q̄ deleo iniquitates. De noticia cogitatio-
nū. ij. Parał. vj. Tu solus nosti corda fi-
liorꝫ hoīm. De miraculorū opatione in p̄s.
ꝗfacit mirabilia magna solus. Qd̄ in de se
cretis secretorꝫ. Aristo. nō siluit: Operator
inquit miraculorꝫ vnus ⁊ solus est dē. tria
insup ꝑsonis dīnis appropata. hoc in actu
ꝯspicimus. Nō ḡ opificio xp̄i diffiteamur,
diuinitatē. Clemētie spūssc̄ti index est cri-
minū absolutio. Sapie filij inspectio secre
torꝫ. potētie p̄ris morbi depulsio tā subita
eq̄dē ⁊ plenaria vt paliticio iuberet christ⁹
Tolle ⁊c̄. ❡ Sed ecce in domū istā vbi 3
xp̄s opat̄. velut quondā in domū Loth
irruit ꝑfida incredulorꝫ diuinitatē xp̄o eri
pientiū turba. q̄ ī cōdito murmure obstre
pens dat sine mente sonū vt Maro ait ac
clamās fragilia hec esse imo nulla ad diui
tatis ī xp̄o attestationē argumenta Quali
inquiūt probat xp̄i diuinitatē. pctōꝫ rela
xatio cū mosaycus sacerdos pur⁹ indubie
hō id habuisse legat̄ offim̄. Leui. iiij. Qd̄ si
r̄nderis eū nō abstulisse pctā autoritatiue
vt christus. sed q̄ dūtaxat ad peccatoris cū
deo reconciliationē ꝑ ipm̄ sacrificij et pc̄ū
fiebat oblacio. Non euadis inquit here-
ticus/obijcio nanq̃ tibi presbyterum no-
ne legis/qui autoritatiuo verbo instar cri
sti vtitur dicēs: Ego te absoluo ⁊c̄. Quod

plus autoritatis arguere videt̃ q̃ dicere.dimittunt̃ tibi pctã tua. Hanc calumniã d̃ medio tollit trimembris de ptãte distictõ que sup.iiij.sniaʀ d.ij.cõiter notata ẽ sto. Arguit Bonauen. Est itaqꝫ in relaxãdis criminib⁹.potestas autoritatis.ptãs excellentie.et ptãs nuda ministerialis Potestatem autoritatis dicimus q̃ sic summa ẽ vt nulli alteri in sua actõe innitat̃.ꝛ illã soli⁹ dei ꝓpriam esse cõstat. Potestas excellẽtie q̃uis ab altero fluat atqꝫ detinet̃.hec tamẽ est cum ꝑrogatiua/quã ministerialis potestas non obtinet. Et que sine sacrificio sine sacro/sine forma verborũ determinata crimina diluit.et ministerialẽ ordinat tribuitqꝫ potestatẽ. Concedit̃ igit̃ sacerdotibus ministeriũ peccata dimittendi.nec tñ diuinitas eis ascribatur. In xp̃o aũt duas alias infuisse ptãtes autoritatis.s.et excellentie si ꝯuincimus/eundẽ cõcludim⁹ deum esse.quia nemini qui deus nõ esset collate sunt/nec vt cõmunicarẽt cõgruebat. Conuincimus aũt. Uides enĩ qñ pecca[illegible] palitici/absqꝫ confessione siue sacrificio oratione sacro ve deleuit/merito humanitatis ꝛ diuinitatis imperio. Iuuat nostrã hanc assertionẽ paralitici fides ob quã in anima pariter ꝛ corpe sanatus est. Credidit itaqꝫ filiũ hominis illa p̃ditã esse potentia quã sibi inesse iudaica impietas detrectabat. Illa aũt que alia erat q̃ autoritatis excellensqꝫ ptãs ꝓ cuius attestatione miraculũ patens subinde monstratũ est.vt sciatis inquit Jesus / qꝛ filius hoĩs ptãtez habet in terra dimittendi pctã Tũc ait paralitico. Surge et tolle grabatũ tuũ ꝛc̃. Ac si eũ dicere iudeis estimares. Per hãc q̃ forꝭ intuemini curationẽ.interiorez negare nõ potestis/nec arguere me mendacij in re occulta.qñ palam miraculose verba ꝯfirmo

¶ Insurgit rursum scd̃o hereticus clamor ꝛ ĩpugnare cessare cõnitit̃ alterũ diuinitatis in xp̃o asseuerande argumentuz de cogitationũ cognitiõe. Nam ꝛ ꝓphete inquiunt.quibus nulla diuinitas tribuitur nõ mõ secreta aliqua cordiuz penetrati sunt/q̃n etiã plurima ab hoibus nondũ cogitata p̃dixerũt Quid r̃ndebimus.p.r. plane fatebimur ꝛ ꝓphetas occulta multa ꝓuidisse.cuius causam inuestigãtes aristo. Auicenna pluresqꝫ phorũ/eos esse dixerũt homines purissimi intellect⁹/quẽ nec ceca viciorꝫ caligo obnubilaret.nec tumultuãtium curaꝶ strepitus a tranquilla sede cõtẽplationis abduceret/et ꝑinde aĩa ipsorꝫ/vice speculi tersissimi politissimi in omni ꝑte conformis fingebat̃ diuine illustratõis radiũ suscipiẽs abditaqꝫ cognoscẽs. Uerũ tñ a tractatoribus catholicis rectior veriorqꝫ ꝓphetaꝶ ratio assignat̃/miraculosa sancti spũs inspiratio.quasi [illegible] que dicũt vehementes sint ad ꝓphetandũ dispositiones. Quid igit̃÷ qualiter in xp̃o potius q̃ in ꝓphetis diuinitatẽ ꝓbat cogitationũ agnitio÷ prorsus optime. Quia si ꝓpheta esset/ (vt hoc et alia etiã plurima indicant ꝛ machometus ipe ꝯcessit) Si talis insup q̃ diuine illustratiõis ꝑiceps esse mereret̃.erat absqꝫ dubitatõne bonus iustus verax qꝫ se aũt deum esse asseruit.cui ꝑ cõsequens est credendum. Alioquin nõ bonũ sed blasphemũ confiteri necesse est.qd̃ impiũ credere/omnis eius vita omnisqꝫ doctrina diuinis oraculorꝫ ꝛ miraculorꝫ vallata testimonijs patefecit. Qua de re Thomas bragõ. in summa.li.j.pte.xxxij.primi corollarij p̃mi capituli/copiose disseruit. ¶ Sed ecce tertio adhuc indignatiori fremitu conclamat incredulorꝫ multitudo/asserens p̃clariora tũ admiratiõe tũ dignitate miracula/alijs in domibus/ꝑ hoies puros effec[illegible] q̃ hic ꝑ xp̃um.quorꝫ si nullus est deus ꝑ hoc indubitãter nec ex simili xp̃o. Et vt d̃ grandi historiarũ aceruo pauca colligam obijcit nobis iudeus Helizeũ q̃ filiũ sunamitis defũctũ sua in domo viuificabit.iiij Reg.iiij. Et q̃ amplius obstupesces/sol⁹ ossiũ suorꝫ cõtactus in cadauer humanũ aĩam sit̃ et vitã ꝯfudit.ibidẽ.xiij. Opponit nobis arrianorꝫ secta/suscitatã in cenaculo habitã [illegible] Petrꝫ Act̃.ix. Et aliũ in porticu tẽpli curatũ. Act̃.iij. Nec miret̃ hec xp̃ianus.cũ policitus sit xp̃us dicens. Qui credit in me opa que ego facio faciet ꝛ maiora horũ faciet Joh.xiiij. Qd̃ [illegible] quis dixerit vt d̃n̄s armachanus de.q.ar.li.ij.et.c.vltimo. Et sicut Nicolaus de lyra ponit vbi supra q̃ Petrus aut alter/nõ ideo deus per hec miracula conuincitur.quia nõ propria ꝛ imperatiua virtute vt christus/sed inuocãdo

orādoq3 pegit. id facile refellit. Umbram namq3 Petri z helizei ossa z sudaria Pauli nō orasse certū est vmbra. tū petri z sudaria pauli etiā absentis/certū est opē salutiferā pstiterūt languentib9. Act. ix. z vt dictū est helizei ossa vitā sepulto cadaueri refuderūt. Nunqd insup orauit xp̄us miracula faci. nō fleuit in seipō turbat9 est Joh. xj. Sciebā inquit pat̄ q̄ sp me audis. Deinde gentiles idoloq3 cultores/d̄ suis miraculis celebres nobis ingerunt historias. quoȝ multa cōplexus est valerius. li. j. c. d̄ miraculis. Narratq3 Tarquiniū cotē nouacula secuisse. z vestalem virginē cribro z aqua tybris ipleuisse. Cōmemorat et hoc idē cū alijs Aug. x. de ci. dei. c. xvj. Suetonius q̄z tranquillius. li. de. xij. cesaribus. Uespasianū impatorē refert cecū illuminasse z alterius debile crus solo calcis tactu solidasse iosephus pterea scd̄o antiqtatū ab alexādro macedone/pamphilicū mare fuisse diuisum narrat. sicut a moyse rubrum Pro his vide si libet Brag. vbi sup. Ad extremū mirabiles artiū magicaȝ effectus qs nō audiuit. lege i l̄ris Exo. c. viij. d̄ magis pharaonis. Et qd̄ vrgenti9 est vid̄ phitonissam Samuel' xp̄he vere suscitatricē q̄ue l̄ra sonat p̄mi Reg. xxviij. c. Et Aug oppinat̄ i epl'a ad felicianu3. Et ponit̄ in glo. ordinaria. j. Reg. c. allegato. ¶ Quis g̃ nō desistat xp̄m esse deū pcludere ex miraculosis opibus. cu3 hec audiat videat et ppendat. ¶ Magn̄ vtiq3 R. p. difficilis z pplexa hec q̄stio ē vbi de veroȝ a fals mi raculoȝ discretiōe tangit̄. z eā a doctorib9 p raro funditus euacuatā repim9. Nimirū si ad me altior puenerit q̄ aut igenio tenui cōphendere valea3/aut arido breuiq3 s̄monis eloquio cōplecti. Dicā tū aliquid ne de silentio n̄ro gaudeat sup nos inimicus. ¶ Et teneam9 in primo nullū xp̄ie z vere dictū miraculū ab alio q̄ a deo posse creari qm̄ solus est q̄ sup oēm causaȝ naturaliū cursum z ordinē dominat̄. Nō pin dico tū priuilegio humanitatis xp̄i singularissimo. Neq3 eīn demonioȝ neq3 angeloȝ neq3 tpate cōplexionis/nec astroȝ nec hūane imaginis quasi miraculorū factricem. Auicēna. iiij. sui de aīa posuit. Tāte virtutis sunt/vt vel creet̄ aliquid vl' absq3

certo causaȝ naturaliū pcursu formet̄. q̄nis plerūq3 tā secreto celeriq3 fiat motu huiusmōi causaȝ applicatio q̄ actōq3 nature est miraculo deputet̄/psertī ab indoctis z i phia ceterisq3 artibus paȝ eruditis ¶ Amplius scire puenit q̄ sic apd̄ hoīes moris est q̄ in attestatōe litteraȝ sigillū appenditur vel apponit̄ signum xp̄riū/nō aliter deus miraculoȝ veroȝ opationem veluti sigillū z signū xp̄rium inducit in robur veritatis illius quā iubet credi z nulla vnq̄ inuocatione miraculoȝ cōditor fit vl' erit fope mendoso/quin reclamet et qn p scripturas sacras/p xp̄heticas/p reuelationē vel aliē illā falsitatē nō esse credēdā edoceat. Deus eīn veritas est; seipm negare nō pōt. Multoȝ siquidē z inter alios (vt opinor) Augustini s̄nia fuit deū p malos nonnūq̄ mirabilia opari. et hoc nō vt sit falsi testis/absit/sed in damnationem tā illius qui facie tam illoȝ q̄ seduci z erroribus excecari meruerunt. Et quemadmodū dicunt de antixp̄o ad pbationē electorū. Unde apl'ns sine charitate montes posse transferri non negat. j. Cho. xiij. Et d̄ nouissimo die aiebat xp̄us. Multi dicent mihi in illa die. Dn̄e nonne in noīe tuo xp̄hetauim9. et in noīe tuo demonia eiecimus. z in noīe tuo virtutes multas fecimus? Et tunc confitebor illis/qz nunq̄ noui vos. Matth. vij. Et de phitonissa z iuda satis cogens ē argumentū. ¶ Nec ita q̄uis se hereticq̄ per mendaces miraculi autor esset deus. nūq̄ tū sigillū xp̄rium sic falsari/nūq̄ eo abuti in mendacio sineret/quin z reclamaret z cōtradiceret. Alioquin quō eidem crederet̄ plus q̄ principi qui falsarius litteras sigillo suo consignari scienter z absq3 vlla pdictione pmitteret? ¶ Ex his q̄ tū est i mo videre possum9 credēdā esse i xp̄o diuinitate3. qz deus ipē ad huius rei affirmatione3/autor fuit miraculi hodierni ceteroȝq3 plurimorum. Et deus nō solum non reclamauit/ phibens ne talibus crederetur. sed p os oīm xp̄hetarū z gentiliū sibillarum/hec omnia longe añ pdicta sunt laudata et approbata. Sup hoc legat dn̄3 Armacanū qui vult/ in tribus primis de q. armenicorū. Et Nico. de lyra. in. q. cōtra iudeos. Scotū. ij. q. pl'. Et Brag. vbi

scipia. Et sup oēs Aug. in li. quē cōstituit
de ciui. dei dici. ¶ Cū igit̄ asserunt incre-
duli facta ab hoībus puris miracula. nega
bimus si de principali autore fiat assertio/
si de ministro miraculi dicūt dūtaxat/ fate
bimur. Neqꝫ eñ eos audiendos puto. q̄
in oībus hmōi historijs/ fidē negāt. Inci
uilis equidē grauisqꝫ temeritatis est/ alteri
nō adhiberi illā quā sibi rōnabilē prestari
vellēt credulitatē ¶ Subinde cū sciscitāt
a nobis. cur nō deos pari mō affirmamus
apta est ex p̄missis rñsio. Illa qppe mira-
bilia/ vel nō adhibita sūt ad astruendū di
uinitatē in facientibus sicut d̄ pphis apo-
stolis ceterisqꝫ viris iustis ꝯstat. Vel [illegible] hoc
aliq nequissimi ꝛ demonū familiares exe-
crabili supbia rapti incēderint/ deus palā
ꝯdicit. tū p pphetas et reuelatiōes. tū per
naturale dictamen insitum insinuās nō eē
credendū deoꝝ pluralitatē ꝯclamāsqꝫ om
nes deos gentiū demonia/ magosqꝫ ꝛ ario
los execrans. ¶ Uides itaqꝫ cur dānabe
ris/ antixpō miracula facienti adherens. ꝛ
xpianus saluabit̄ xpm cōfitens miracula
opantem. Affert ꝛ ostēdit vterqꝫ signū regꝭ
summi. sed illi tanq̄ falsario/ p diuinas scri-
pturas ꝯdicitur. multiplex isti supadditur
pphetaꝝ approbatio. ¶ Res igit̄ tota ad
hoc redit/ q miraculū xpi hodiernū cetera-
qꝫ/ scripturaꝝ autoritate addita ꝛ alijs cir
cumstātijs signa sunt ꝛ argumēta sue diui
nitatis. sufficiētia q̄dē p fide gignenda fo
uenda atqꝫ nutriēda/ nisi affectōnis obstet
puersitas/ ppterea dicebat. Opa q̄ ego fa-
cio testimoniū phibēt de me. Et nisi opera
ego fecissem q̄ nemo ali⁹ fecit/ pctm nō ha
berēt. Nō q̄ iā nō credendū fuisset ipm eē
messiā quē pphete pnūciauerūt talia fac-
turū miracula. Tn̄ illa argumenta euidē
tia esse nō ponimus fidei. Itaqꝫ iā nō cre-
deremus sed sciremus. Iam donū merces
qꝫ fidei euacuarēt. Iā (vt bonauētura ar-
guit. iij. sen. di. vij) tot⁹ orbis xpo credidis
set. Aplos insup q̄ miraculis interfuerunt
ipossibile fuissꝫ d̄ fide pl⁹ q̄ d̄ q̄stiōe euidē
[illegible] vel mōstrata dubitasse. dubitauerūt tn̄ ꝛ
vacillauerūt in hora dñice passiōis/ in q̄ eti
am miracula choruscabant. nā petre scisse
sunt. terra tremuit/ sol obscurat⁹ ē ꝛc. Re
cordari etiā poterāt hodierni miraculi qd
factū fuit vt paliticus ilico surgēt ꝛ tollēs
grabatū suū ꝛ iret in domū suā. ¶ Sciens
libensqꝫ multa ptereo q̄ non est opus fidē
quasi nouellā/ scrupulose discutere/ quam
tot sctissimi/ viteqꝫ integerrime viri/ ꝯstan
tissima assertiōe etiā vsqꝫ ad mortes duris
simas ꝯfirmarūt. Nec oīno miracul' inni-
tamur scientes iudeos increpatos a christo
Generatio praua et adultera signū querit
Math. xij. Et. j. Cor. xiiij. Apl's talia in
fidelibus dari insignū ait nō fidelib⁹. Quā
ob rē si etas nr̄a/ fidei ꝛ moris inops/ miracu
la hēat incredulitatis nostre signa sunt/ et
damnationis (nisi melioremur) indicia.
Porro de artibus magicis hoc sub cōpen
dio habetote/ s̄m copiosam Guil'. parisie.
traditioꝫ: q in figuris et sculpturis imagi
nib⁹ caracteribus signis impssiōib⁹ vbis.
carminibus ꝛ in ceteris q̄bus vtunt̄ male
fici/ nulla virtus est penitus qualē pdicāt.
sed hec singula/ demones fieri docet/ tanq̄
sacrificia q̄ndā diuinitatē sibi inesse ꝯfi-
tētis. necnō tanq̄ signū ppriū et sigillꝫ
sui pacti rememoratiuū/ quo adhibito pa
cta q̄ pmiserit deus adimplent.

Postquā terre calū/

nie incredulos sup miraculoso euāgelij C
hodierni misterio/ vtrūqꝫ rñsū ē/ accipi
te si placet triplicē ex his cōsiderationem.
¶ Prima quēadmodū iudeoꝝ pricipes ꝛ
plati/ ex ignorātia sue theologie/ xpum eis
pmissū negauerūt. miraculaqꝫ abiecerūt.
ppter qd remittebat eos xps ad scripturas
di. Scrutami scripturas/ ille eñ testimoni
um phibent de me. Joh. v. Sili mō ex ig
norantia nr̄e theologie/ multi etiā [illegible] vere-
dū est de platis añ xpm suscipiēt. eidemqꝫ ꝛ
miraculis suis adherebūt. Qz si ita est im
mo q̄ ita est certissime cōstat illos antixpi
pcursores esse potissimos/ q studiū theolo
gie qd est scrutiniū scripturaꝝ impediunt
aut ei⁹ pmotōez iplere sic tenēt despiciūt.

Secunda ꝯsideratio

Qz ad oīs alicui⁹ canonizationē/ aut cui⁹-
piā doctrine autorizationez/ insufficiēs ē p
se miraculoꝝ ostēsio. nisi in canonizādo vi
te sanctitas irreprehensibil' iudicet. nisi insu
per doctrina approbāda/ vere fidei nullate

nuũs aduersari censeat. Mali quippe mira
culis vt iudas alij choruscãt. Hãc ob cau-
sam inter ceteras ne boni viri q̃ taliũ auto
res non/sunt pctõres reputent. Cum dicat
Aug. sup Job. Uos dei famulos nõ mira
cula sed sola charitas facit. Aliaz notauit
causam Bonauẽ. ij. sen. vbi prius/vt bo-
ni facere miracula parnipendent cũ malis
hoc cõueniat. Uñ xp̃s aplis. Nolite inqt
gaudere q̃ spũs vobis subijciunt. gaude
te aũt q: noĩa vestra scripta sunt in cel'. Lu.
x. Culpabilis est itaq̃ nimia videndorũ
aut faciendorũ miraculorũ cupiditas/ꝛ nõ
nunq̃ in supstitionẽ traducit et errorem.

Tertia consideratio

Artes magice ad quas astronomie ꝛ medi
cine maxis ꝑo spectat/rõnabilr sub intermi-
natiõe mortis vetite sunt. nõ iõ q̃ in illis
demones adorant ꝛ tãto dãnabilius q̃to
ꝑ verba diuina ꝛ orones sacras hmõi cul-
tus exercet/quinetiã ideo ꝓhibite sunt q:
fides salubris has partes impugnat qua
si ꝑ sophisticas quasdã argumentatões q̃
apparentiã veroꝝ miraculorũ gerunt/exi-
stenciam vo nullã hñt. vt false aut si vera
sunt nõ illã quã ꝑtendũt et approbatione
sua deficiãt. ¶ Hactenus. R. p. here-
ticorũ diximus qui cõtumacit altercan- D
tur diuinitatẽ in xp̃o nõ posse cõcludi per
sacrã euangelij hodierni historiã. Nec per
pctõꝝ dimissionẽ nec ꝑ reuelationẽ cogita
tionũ/nec postremo ꝑ miraculoꝝ opatiõz
Nũc rursus ad euangelicã domũ nostraz
reuertamur ꝛ pio cordis studio collaude
mus primo xp̃i clementiã. q: lese maiesta-
tis reũ ꝛ pctõꝝ catenis vinctũ cõfestim ab
soluit. et nos silr absolui postulem⁹ ¶ Cõ
tremiscamus reuereamurq̃ eius sapiam ꝛ
ꝑsentiã q: occultissimarũ etiã cogitationũ
inspector est vt in euãgelio audiuim⁹ Hic
Boetius. Magna nobis est si dissimulare
nõ vultis necessitas indita ꝓbitatis/cũ an
oculos agitis iudicis cũcta cernent. Eru
besce queso illa cernente deo pagere a qui
bus desisteres hoĩe ĩspiciẽte. Habeat apd
te tantũ honoris ꝛ timoris dei vult⁹ q̃tũ
viri. ¶ Ceteꝝ humiliemur sub potẽti ma
nu dei xp̃i ꝛ in nostris necessitatibus eũ in
uocemus. penes q̃ residere oẽm egritudi

nem corꝑaliũ ꝛ spiritualiũ curationẽ inspi
cimus. Fugiamus deniq̃ maloꝝ cõsortia
aia duertentes quũ paliticus post curatiõz
secedere a blasphematoribus iudeis ꝛ ĩ do
mũ suã ꝑgere iussus est. Uade inquit ꝛc.
At uero firmo pede ambulantẽ inspectan-
tes amici quid putas egerunt? Gressuz si-
stunt stupore atoniti/nec aspectui ꝑmo be
ne credũt. defigũt in eo oculos ꝛ hesitãt ne
falsa laudant imagine totũq̃ videndo ꝑ
errãt. Jn re cognita tandẽ ruunt amplex⁹
stringũt pectus ꝛ marcidis olim manibus
oscula figunt. Interea autorẽ sanitatis ac
modum queritant. quo compto xp̃i maie-
stas in celũ attollit et exaturari videndo
audiendo gratulandoq̃ nõ pñt Jta inqt
euangelista vt admirarent oẽs et honora-
rent deũ dicentes/q: nunq̃ sic vidimus.
Demũ paliticus qui turbaz suã vix subije
domũ subije. eñ memor q: post curationẽ
suã sibi xp̃o imparauerat dic. Uade inqt ĩ
domũ tuã qđ fuit thema. tanq̃ eidẽ in his
verbis/vt te sanũ cõprobes ꝛ roboratũ pe-
nitus vade. Uade in hac fortitudine tua.
Judi. vj. Lu. xvij. Uade q: fides tua te sal
uum fecit. vt in vijs nõ excubes sub diuo
expositus. Uade in domũ tuã. ij. Re. xiiij.
quã dñs erit ꝓtectio ꝛ obumbraculuz diei
ab estu. et in securitatẽ ꝛ in absconsionez a
turbine et a pluuia. Uerba sunt Esa. Esaie
iiij. Deniq̃ alieno ne te cibes mendicitati
deditus/sed vade in domũ tuã nõ alienaz
sed tuã. Prouer. ꝛ hoc. v. Subtrahe pedẽ
tuum de domo proximi tui. et. xxvij. Do-
mum fratris tui ne ingrediaris in die affli-
ctionis tue/contra illos qui discunt pene-
trare domos ad modũ impudicaꝝ vidua-
rũ quas reprobat apls. j. ad Thim. v. Et
qui ab afflictis primis dona petũt vt in
ocio laute viuant. spretores illius monitĩ
Pane tuo vescere liber eris. ꝓphetice bene
dictionis expertes qua dr. Labores manuũ
tuarũ q: manducabis beatus es ꝛc. ¶ Et
hec quidẽ de sensu historico tanq̃ funda-
mentalia dicta sint. ¶ Supaddam⁹ al-
legoricũ sensum. ẜm quẽ domos nr̃a ec- E
clesiã signare dicebat. Et fiat orõ exhorta
tiua ꝛ in ecclasticos negligentes inuectiua
¶ Jnt̃ senientes turbidosq̃ aerearũ pote
statũ ac spũaliũ nequitiarũ insult⁹/int̃ cre-

bis p̄iclitantis mūdi discrimina: summus architector illis domū struxit eternis basibus stabilitā q̄ euntibus in ipam ēēt in domū refugij/in asilū ꝓtectiōis tutissimū.et ext̄ quā imminet certus interitus. Huic domui ecclie nomē indidit/cu9 fundamētuz ē petra fidei solidissima/nec inferi porte aduersus eā p̄ualebunt. Mat.xvj. Descēdit pluuia heresum.venerūt flumina erroꝝ irruerūt venti p̄secutionū in domū illā et n̄ cecidit. Fūdata em̄ erat supra firmā petrā. Mat.vij. Hāc describit salomō edificatā a sapia septēqz colūnis excisam.q̄ sunt septem spūsscti dona seu virtutū vniuersitas. quibus fulcita subsistit. ¶ Ceteꝝ paliticus ꝓut audistis in hāc domū iubet accedere. Vade inq̄t iesus i domū tuā. Et qs iste paliticus. R.p. Sane gen9 hūanū/qd̄ [illegible] originalis criminis palisyz/sensu vere credulitatis ꝛ bone opationis motu p̄uatuz est/ ita vt domū hāc suā p̄ se neq̄ret ingredi ni[illegible] eidē primū sanitas cōferret. qua p̄stita p̄ saluatorem aīaꝝ ibm̄ tulit grabatū vetuste legis in quo nō erectū erat sed ꝓstratuz depssum.nihil em̄ ad p̄fectuz adduxit lex. Heb.vij. Dehinc in domū salutifere credulitatis ꝛ noue ꝯuersatōis q̄ dom9 eccl'ia est introiuit. ¶ Sz ꝑpende qm̄ p̄ prius nudat̄ synagoge tectū.qꝛ primitꝰ velata scripture veteris misteria reserant̄ ꝛ ita a quattuor deferīt aī xp̄m/qꝛ p̄ quattuor euāgeliorū volumina ad xp̄i cognitionē inclinat̄. Quāuis aūt dom9 ista sit generalr̄ oīm in vna vera xp̄i fide coadunatorū/vsitatiori tn̄ noīe illoꝝ quasi antonomatice d̄r/quos duces in [illegible] custodes ꝛ specl'atores summ9 p̄rfamilias instituit. Vn̄ eos ꝛ nō sic passī alios eccl'iasticos appellam9 Ad istos p̄ns ꝯuertēda est oīo vt soliciti sint in suā ecclesie domū p̄gere. ne ex ipoꝝ absētia domui detrimentū incūbat. Quibus introgressis officio triplici eos fungi necesse est vt sint speculatores. vt sint p̄res seu pastores/ vt sint ianitores. ¶ Speculatores siquidem ad explorandū insidiasqz declināidū Eze. iij. ꝛ.c.xxxiij. Fili hoīs speculatorē d̄di te domui isrl'. Sequit̄ si speculator viderit gladiū venientē/ ꝛ nō insonuerit buccina et pplo's se nō custodierit/ ꝛ venerit gladius et tulerit de eis aīam.sanguinē ei9 de manu speculatoris requirā. Mutuēda nimis ꝛ ecclesiasticis speculatorib9 formidanda hec cōminatio.cui silis h̄r.iij. Reg.ij. Custodi virū istū q̄ si lapsus fuerit.erit aīa tua pro aīa illius. ¶ Deberēt insup ianitores esse ad claudēdū sapienterqz apiendū istar cristi.q̄ e tēplo tāq̄ ianitor eiecit vendentes ꝛ ementes/q̄ ꝛ alibi se esse hostiū asserit p̄ qd̄ si q̄s introierit saluabit̄. ¶ Ampli9 eos esse ꝯuenit patres seu pastores ad fouenduz gregē spiritualiterqz pascēdū Joh.vl. Symon amas me pasce agnos meos. ꝛ Mat. xxiiij. Fidelis seruus ꝛ prudēs quē ꝯstituit dn̄s sup familiā suā vt det illis cibū in tpe. ¶ Sz heu q̄ versa oīa. Vade nūc precor in domū ecclesie/ circūduc paulisp̄ oculos et in locis aliq̄b9 q̄z ibi speculatorez quidē ianitorē.qualē deniqz pastorē inueneris manifesta. Vidisti? Quid stupes? Quid attonitis oculis stas? Scio ꝓfsus/ scio.qꝛ horrenda te mōstroꝝ imago ꝛ abominandū desolationis portētū exterruit. Nā velut prelati abscesserint aditis arisqz relictis.vt maro ait/in eoꝝ loco subijsse intuitus es. Cecā ignorātiā ꝓ exploratore. Timidā ignauiā p̄ ianitore. Rapacē seuiciam ꝓ pastore. O miserabiles ꝛ sufficientibus nūq̄ lacrimis deplorandas/ nr̄e domus vices. ¶ Ecce in primis q̄ pessia omniū exploratrix statuta est ignorantia/ que ꝛ temeritate p̄ceps ē ꝛ elatōe turgēs. Grecū eniz ꝓuerbiū est.vt ait Hiero.in epl'a de melchisadech. Ecce em̄ impitia confidētiam/eruditio timorē causat. Si exurgāt hereses.si p̄uersarū dogmatū gladij iaciant̄. Si errores cuneatim erūpant/nō clanget buccina nō os apiet/ceca quippe ē/ nec ab inimicis secernit amicos/arma n̄ videt aduersa/nec vexilloꝝ signa cognoscit. Hinc fit vt simplices ꝛ plerūqz lr̄is secularib9 inflati a pestiferis erroribus rapiant̄.seducant̄.obuiant̄. Quot putas hanc ob causaz hereticos esse de his q̄ specietenus in ecclesia conuersant̄. Horresco memorans hoc vita monstrat/vocēs hoc sacrilege indicāt q̄s inter vina epulas ꝛ cōuiuia impudēter euomunt. Illic sub ioci specie hereses effūdunt̄ cuz nullus in f.dē cadat iocus. Ubi contra theologos/totis itur sentētijs et irrisorijs interrogatōib9. Eo tūc d̄ sacris bo

F

nis disputat͡ vt in t͡pus nostrꝫ vere incidēret illud Persij ꝺ romanis. Post prandia querunt romā de satur quā dya poemata narrāt. Theologia ab eis stultilogia noiat͡ [illegible] q̄ sola aut principalis ī arce locari debuerat: tanq̄ speculatrix sagacissima et in comparatiōe eius quevis alia ignorātia dari p̄t in ima deijcit͡/calcat͡/reputat͡ pbū ingens. quinetiā si fama nō mentit͡/platorꝫ nōnulli (qđ vix credere ausim) stulticie palam arguunt hoīes theologie operā impendentes q̄si ipa res sit fatua. inutilis. fātastica. theologicus inquiūt. ꝗ fātasticus. O nefandas diabolicasq͡ voces. ⁊ pditissimis autoribꝰ suis simillimas. O putrida ora/ferro cauterizanda. q̄ [illegible] spurcidū v̄bū exprnerīt. Ista certo nō irrisio ē. ſꝫ mera blasphemia. et hꝰ igne ⁊ ferro extminādā cēnt. p̄ferti in plat[is] q̄ de necessitate salut[is] fidē explicite scire debēt psuadere insup et ꝯ hereses si pullulāt acriter sapiēterq͡ ptegere. Tremenda hec talibus vera tñ sñia. Neqꝫ eñi domuꝫ suā prudēter instituisset xp̄c. nisi [illegible] illius ꝯ hereses vastatrices tuitōnē quosdā obligassꝫ. Quos aūt alios ex officio mag[is] astrictos reperies? Potēs sit (inqt apl's de xp̄o) hortari in doctrina sacra et eos qui ꝯdicūt arguere. ad Titū. j. Probat hoc durandus. iij. dis. xv. Audēt tñ eorꝫ aliqui (ꝑut fertur) a theologie studio hoīes deterrere. O fides [illegible] religio. Et miramur igit͡ si ecclastica domus pturbat͡. si spūali tempaliq͡ incōmodo quatiat͡. qñ e specula theologiā p̄cipitant ⁊ in eius locū dñā ignorātia sublimatur? ꝓpterea inqt ipa. Captiuus ductus ē populus meus q nō habuit sciam. Esa. v. Scientiā loquit͡ spūalem diuine legis/nō animalē ⁊ mundanā q̄ aut iudicare ꝺ porcis (sicut ait Antisiodoren̄) aut de pecunijs numerādis extorquēdis/ solere solet disserere. In spūalibus aūt ceci sunt ait veritas. duces cecorꝫ/nimirū si ambo in foueam cadūt. Et etate nr̄a/nimis heu verꝫ est ꝓphete vaticiniū. Speculatores eius ceci omnes. Esa. lvj.

Tres scđm hoc ꝺ

theologie ꝯtemptu et eiectōe a specula elicio ꝯsideratiōes. ¶ Prima in ecclastica domo/in qua vnius corpis mēbra sumus ſm apostolū in epistola hodierna simile ē si theologia odio habeat͡ aut eijciat͡/quemadmodū si mēbra hoīs in oculos cōiurarent/eosq͡ extinguerēt. vel vt esopus refert velut si ventrē hoīs vsq͡ ad exinanitionē sine cibo digerere pmitterēt. Quis si hō tūc periclitatiōi vicinius eēt. qđ de eccl'ia piecturandum est? vestrꝫ sit iudiciū. Theologia quippe ecclastici corpis oculus est. ⁊ venter etiā spūales cibos gluttiēs. coquēs. et in cetera mēbra delegās.

Secunda ꝯsideratio

In ecclastica domo/maioris esset meriti q̄ theologiā foueret ⁊ eā in populis lucē abūdare faceret/q̄ si instituit͡ aduocatos ⁊ medicos/q gratis paupibus p̄tocinia medicaminaq͡ tribuerēt. ¶ Miraris forsan sed ꝑspicua est rō. Eligibilius enī p̄clarius atq͡ diuinius ē aiarꝫ q̄ corporꝫ indigētijs succurrere. q̄ quāte sint/cogitare stupor ē/ex q̄ liquide cōspicimus/q̄ alti meriti sit/ recto vt fieri decet fine. nō q̄stuoso. nō ambitioso. ipi theologie studiū impēdere/p̄cipue ī tāto eius odio/tantaq͡ penuria. ¶ De theologia loquor/nō q̄ ad verbosā et sophisticā loquacitatē ⁊ chimerinā nescio quā mathematicā redacta ē. sed q̄ metit fidē moresq͡ cōponit. Et ab aliqbus forte nō minoris meriti iudicaret͡ se in hoc studiū deuouere/ q̄ sine eo religionē profiteri. Hic tñ nihil assero. ¶ Rursū eadē ex radice diluciđū ē/ q̄ friuola si nō potius iniqua nomīet indicanda sit quorūdā infideliū opinio qui in ecclastice domus/sciam adinuentionū humanarꝫ audēt asserere ipi theologie p̄ferendā nisi fortasse inquiūt vel in locis vbi publica viget heresū dogmatizatio. ita vtq͡/q̄ si sacre scripture nullū aliđ sit officiū q̄ [illegible] tentiū heresū extirpatio. ⁊ non etiā mores cōponere/erigere spem ad celestia/ discernere int͡ pctā/ oms humanas institutiōes [illegible] diuine legis lineā corrigere fidē insup iam plantatā ne euellat͡ aut errorꝫ zizanijs misceat͡ obfuscare. qm̄ verꝫ ē metricū illđ. Nō minor ē virtus q̄ q̄rere parta tue. Hec aūt ⁊ ꝯsimilia sapiētie officia si p̄clariora sint/ ⁊ viris domus ecclastice rectoribus digniora. q̄ assiduos litiū disceptationūq͡ tumultus sup rebus innumeris audire/ ⁊ ſm cen-

m̄onias quasdā et innumeras ꝯstitutionū
ambages/causas circūuoluere/iudices vo
ꝯstituo. hoc pacto si prius ad memoriā re
duxerim illud apli.j.ad Cor.vj. Secula-
ria igit̄ iudicia si habueritis ꝯtēptibiles q
sunt in eccia illos cōstituite ad iudicādū.

Tercia consideratio

Per sciētias humanas tempaneo eccia sti-
ce domus regimini/curā tantā impēdere/
vt spūalis gubernatio pene deserat̄/videt̄
nō mediocris occasio diminuēde tpalitat̄.
Cur ita? Qm̄ sublato fūdamēto cui tpali
tas innitit̄ ⁊ ob quā cumulatius abūdauit
edificiū ruinā pati necesse est. Quāobrem
hoc in loco recordari placet illud qđ a Va
lerio li.vij.c.ij. sapient̄ dictū ab anaxagora
p̄dicat̄ ipis atheniēsibus. Videte inq̄t ne-
dū celū custoditis terrā amittatis. Verto
sniam. Videte eccia stici nedū terrā custo-
ditis celū amittatis. Agnoscitis p hoc q̄ p
niciosa res ē theologiā e specula ecclia stice
domus eijcere. ¶ Sȝ expecta oia nōdū
audisti/neqȝ eni tñ nō ꝑ spectatore po
sita ē ignorācia. verūetiā pte in aliq̄ domus
videbis stantē ꝑ ianitore mundanā timi-
ditatē vel timidā ignauiā/ prauā vtiqȝ et
ineptissima hostiaria/qr nec diuinū hono
rē/nec domus salutē in aperiēdo clauden-
do ve ppendit/sibi satis ē dū placeat mūdo
Veniūt indociles pueri vagi. moribus in
cōpositissimi. Affirmāt se alto claroqȝ san-
guine progenitos/familiares regū/ducūqȝ
amicos. miscēt cū pcibus minas dicūtqȝ cū
Abimelech Judic.ix. Considerate q̄ os
vr̄m ⁊ caro vr̄a sū. Quid agit nr̄a ostiaria?
Moribus noi suo cōgruis vtit̄. formidat
tremit. et vt vbo satyrico vtar/ad more tre
pidat arūdinis vmbram nil ausa negare.
Tales ad celsas eccia stice domus sedes eue
hit/atqȝ illā implet ꝑphetica maledictio-
nē. Dabo pueros pncipes eoꝝ et effemina-
ti dñabūt̄ eis. Esa.iij. Hi sūt q ascēderūt
de domo regis in domū dñi. Hiere.xxvj.
Et q velut Ozias ecciam violēta potestate
subintrāt.ij.Paral'.vj. Sȝ q pares sūt ī cul
pa reformidēt ne sili aut deteriori pene ple
ctant̄. ¶ Ast alij q ianitores sūt optimi he
lizeum imitent̄. de quo Ecci.xlviij. scptū
est. In diebus suis nō ptimuit pncipem.⁊
in potentia nemo vicit illū/nec supauit eū
verbū aliqđ. supple depcationis aut cōmi
natiōis/nō inscij q̄ petere docet qui timi-
de negat. ¶ Dicet fortassis intra se tacitus
aliquis fieri ista oportere ꝑ qualitate tem-
poꝝ. vt eccia stice domui corroboratio ma-
ior accedat. quasi ista. s. gens sustentamen-
tū eccie dei sint. nō xp̄c. Ecclesiā mihi cre-
de sustinēt. fulciūt ⁊ decorāt: nō longus fa
mulantiū ordo in morē decurtatoꝝ. nō fa-
leratoꝝ equoꝝ numerositas/nō aucupium
nō venatio. nō taloꝝ vsus. nō meretricum
sed sacri mores. humilitas. religio. pietas.
pudicitia. scripturarūqȝ cognitio. Et quā-
to eccia stica domus a pluribus impugnat̄
tāto sanctioribus exemplis regēda ē/ ⁊ scā-
dalosis ꝑmotiōibus minus et min⁹ occu-
panda. ¶ Occurrūt apud historiā nr̄am
alij hoīes si non bestie sed potius spurcissi
me nominande sunt abiectissimi/spurcissi
mi/vilissimi/qui volunt intrare secreta do-
mus ac inde timeri ait satyricus/ qbus no
tū ē illud eiusdē Charus erit verri. i. pessi-
mo hoī qui verrē tempe quovult accusare
pōt/ꝑpter qđ isti scortoꝝ et muliercularuȝ
conq̄sitores sunt argumētationū et alioꝝ
quos effari pudet ne pudicas aures pollu
am subministratores. Ad quid? vt pruriens
tem dñoꝝ suoꝝ libidinē expleant/ imo irri
tent ⁊ succēdāt. Quare sic? vt inde cari ha-
beant̄/ament̄/timeant̄. Quid vltra? Isti
ad beneficia diabolica petūt ingressum. pe
tunt cū iniquis portionē/et eo importuni-
us et impudēti⁹ quo parua eis merita suf-
fragant̄. ¶ Subeunt alij hoīes scleratissi
mi/bonoꝝ criminatores. q ꝯiuratōes ꝯ eccle
siasticā domū fieri audacibus mēdacijs as
serūt/vt soli inuigilare/soli rēpublicā ꝯser-
uare iudicēt̄. vt p inde sublimia dignitatū
scandāt loca. Ostiaria vo nr̄a/tales ⁊c. sed
linguā cōpesco. Scio ꝺ qbus loquor. Quī
vex dixerit accusator eēt indē satyric⁹. Nō
aūt illud nouū est: Habes.j. Mach. qua-
liter venerūt viri impij ex isrl' et alchimus
cū eis/qui volebat fieri summus sacerdos/
et accusauerūt populū apud regē. Sequit̄
Alchimū ꝯstituit rex in sacerdotiū. Et vti
nam nullos mō alchimos haberem⁹. R.p.
nō sic. ꝑfecto nō sit sonātissima eccie dom⁹
tuba/parisien. vniuersitas compulsa silere

fuisset/non talem in suis deliberatiōibus
passa eēt calumniā. Sileo de apertione et
vsu clauiū in vtroqꝫ foro. curie scꝫ ⁊ cōsci=
entie/nec de collatiōe sacramentoꝝ loquar
qꝛ nullis vnq̄ verbis/nullis eloq̄ntie viri=
bus/ne Tullius quidē exprimeret eos qui
in hac pte abusus fuūt. ¶ Postremo cer=
nite quo in ecclastice domus locis pluri=
mis pastor locatus est. Nisi quid ambitiōsa
rapacitas. Fortissime vos/tale clericis abijce
pestē. seua est/crudelis/atrox/horrida/ insa
tiabilis/truculēta. Credis eā oues pascere
erras. Expoliat/rodit/vorat enecat. ⁊ leuis
sima occasione p fulminatiōes excōmuni=
cationū foras mittit. Suoꝝ insup satellitū
turbis magna voce. Terentianuꝫ illud in
dechyra inculcat. sedulo te moneo et hor=
tor ne cuiusq̄ te misereri quin spolies muti
les laceres quāq̄ nactus sis. Audire tamē
debuerat Tiberij cesaris rescriptū boni pa
storis eē tōdere pecus/nō deglutire. Sue=
tonius li. iij. Quāto satius tutiusqꝫ fuerat
nō habuisse pastorem. Sic irato Ioue/fa=
bulosis ranis hydra transmittit. Sic presi
ciunt agnis lupi/ceruisqꝫ leones Et formi
dandū est ne ad hanc iram peccata nr̄a de=
um pcitauerint qui regnare facit hypocri=
tam ppt̄ peccata populi. Iob. xxxiiij. Nec
ambitiosa rapacitas illa est q̄ redditꝰ eccle
siasticos diripit. et q̄ gratis ministrare debu=
erat. vili pcio compare compellit. obaudi=
ens xp̄o iubēti. Gratis accepistis grat[is] da
te. Math. x. Facetissima aūt in hoc loco sꝫ
mordacissima ē ambrosij rn̄sio. Nemo in=
qt gratis dat. qꝛ nemo grat[is] accipit. ¶ Ista
se dn̄am reputat eoꝝ q̄ in eccla sunt pueni=
tuū nō administratricē. cōtra apostolica dni=
namqꝫ sntaꝫ. j. Coꝝ. iiij. Sic nos existimet
hō vt ministros xp̄i/et dispēsatores misterio
rū dei ⁊c. Prelatoꝝ itaqꝫ ē. idoneos ad di=
uinū seruitiū eligere. qbus sic electis p mo
dū accessorij [redacted] p sua sustentatiōe cōpetēt
tpales fructus nō eligētibus p̄latis. Ex q°
pbat tū pbatissima deductiōe. Durandus
iiij. sen. dis. xxv. p̄latos nullā sup venditio
ne hmōi redditu\ū hr̄e licentiā. nullā a sy=
moniaca prauitate excusationē. ¶ Nunc
igit [redacted] ecclesiasticā domū qū talibus mon=
strís repleta ē spera psperari. Opera viros
ecclesiasticos/apud principes seculi decete
[redacted] honorandos esse. et nō potius abiectis=
sime qū abiectissime viuūt conculcandos
Nā quos ad reuerentiā maximā ⁊ ppriaꝝ
hereditatū largitionē induxit docta humi
lisqꝫ sanctitas. Mirarer si nō p oppositum
stulticia/supbia/rapacitas/nequitia/ad ir=
risionem eoꝝ indignationēqꝫ puocēt/⁊ ad
retrahendū datrices manus suadēt. Cur
inquiūt dabimꝰ? Ut scꝫ ista lautissima su
sione inebrient/luxurient/voluptatibus oi=
bus impudētissime demergāt/vt oīe eo=
rum sit studium aliene pudicitie insidiari
opes fraudibus a populis rapere. ⁊ deniqꝫ
deteriores eē oībus hoībus. Sed ve sub=
ditis qꝛ quicquid delirāt reges plectuntur
achiui: ait Oratius. ¶ Satis supqꝫ satis.
R. p. ad ecclastice domus euersionem erat
cecam ignorantiam in specula mundanaꝫ
timiditatem in ianua/ambitiosam rapaci
tatē super pascua collocare. ¶ Sed heu
nūq̄ solitarius est male fort[un]e aduentus.
Sed vt recte Terentianus laches conque
ritur/venit aliud ex alio maluꝫ/ rumpit ec
ce interim in ecclesiasticas sedes furens di=
scordia/pertinacissimaqꝫ dissensio. Et cuꝫ
ipsis miseriarū omniū cumulus effundit.
Dici nequit quātas animarū strages/que
ve discrimina/quot odia/quales plagas se
cum aduexerit. Nam duꝫ finis est fit indi=
es seuior/et vix est qui sue depulsioni dili=
genter intendat. Ignorantia nescit. huma
[redacted] timiditas non audet: ambitiosa rapaci
tas non curat: q̄ q̄ enim intensa rapacitas
(quia de illa loquor) totum per fas vel ne
fas occupare desiderat: mauult tamen (iu
xta decretistarum regulam) partem habe=
re etiam iniuste: q̄ toto iuste priuari. Itaqꝫ
crudelis ⁊ materne pietatis expers: horren
de intonat illud. iij. Reg[um]. iij: Non mihi
nec tibi sit: sed diuidatur: proch dei et ho=
minum fidem: que vocum impietas est?
Que ista dementia: Qualis crudelitas?
Uach q̄ tristi malignoqꝫ sydere nati su=
mus: vt quid viuimus intuentes mala do
mus nostre nec obstamus? Que tanta in
hominibus inhumanitas et barbaries: vt
in eam in festo dissidiorum tumultu pax
non queratur? En quo discordia ciues p=
duxit miseros (inquit maro. Expecta pau
lisper et non dico odiosum sed capitale cri=

men erit de vniendā refarciendaqꝫ ecclesie domo vbū facere. Adeo res ī malo loco si[ta] est. adeo nō miseret͂ oīnipotēs: desparatio ni prima misereat͂ inq̄t. ¶ Et putas miserebit͂ de⁹: ⁊ hoc impetrabit ceruix nr̄a et cor ꝯtumax. q̄ tot malis ꝑssa ⁊ obruta ñ deijcit͂ nō humiliat͂. non ad dn̄m ꝯuertit͂. Mōnstra si potes quot ꝓcessiōes orōnesqꝫ generales ad diuine mīsericordie imploratiōꝫ celebrate sīt: q̄ indicta ieiunia. q̄lis ad extremū moꝝ emendatio: Relege tn̄ singulas in biblia de iudeis historias. ille te docebunt si nescis nūq̄ eos a tribulatiōibus ⁊ scismatibus q̄s plurimas ꝑpesse sūt fuisse liberatos. quū sēꝫ in sacco ⁊ cinere humiliarent͂. q̄ usqꝫ orationū generaliū ⁊ ieiunioꝝ frequētia diuinā placarēt offensā. Ita ē p̄ma ⁊ recta pacis adipiscēde via. potius q̄ per indignā potentiū ꝓmotionē aut matrē sāguineū. iij. Reg. xij. Nō ascēdetis neqꝫ bellabitis ꝯ fratres v̄ros filios isrl̄. reuertat͂ vir in domū suā. vulnus enī antea fomēt[is] suauioribus temptādū est. q̄ viuā ferro carnē resecare. ne obtingat illud Lucani. excessit medicina modū. ¶ Sꝫ ꝑ viscera misericordie dei nr̄i miꝫamini tādē q̄cū q̄ potest[is] [et] debetis atqꝫ succurrite. Ite in v̄ram eccl̄ie domū ⁊ molli pectore pijsqꝫ oculis desolationē ei⁹ inspicite. accingimī velocit͂ ⁊ virilis generosiqꝫ animi robore. ad defensiōeꝫ ei⁹ ex aduerso ꝯsurgite. Audete tādē aliq̄d v̄ra v̄tute dignū. qd̄ oīs etas celebret. qd̄ [fa]ciat vos fama sup̄ ethera notos. qd̄ ad vltimū et̄na vos felicitate coronet. ¶ Difficile ē fateor. sed tēdit in ardua v̄tus. Aderitqꝫ auxiliator dn̄s mox vt bona ceperit[is]. Sin autē. rōnē date quo pacto de eccl̄ia viuitis. cur talētū a dn̄o dispēsādū suscepist[is]: Nulla hic vulnera tolerāda sūt nulla mort[es]. Et hec tn̄ si exigerēt͂ ꝓ greg[is] salute subeunda erāt. Excusatio nulla est si v̄ris opib⁹. immo nō v̄ris sed xp̄i. si honorib⁹ fictis. si caduc[is] sedib⁹ in tāto viuētiū ⁊ mortuoꝝ discrimine ꝑcitis. Mea q̄dē opīo q̄ hi q̄ ꝑ negligētiā v̄ram in inferno purgatorio ve torquentur: acerrima vos lamētatōe añ iudicē expauescēdū exaudiēdi accusāt ⁊ inculpāt. Et q̄⁹ fugiet[is] cū vindicta aduenerit / infelicissimi q̄lit͂ bo ⁊ rēdas dei vinētis manus euadere ꝯfiditis ꝑditissimi hoīm? O hoīm inquā ꝑditissimi qualit͂ eā euadere ꝯfidit[is]? ¶ At vero timeo ne in cassū v̄ba fiāt ne absētib⁹ ⁊ surdis / et (vt grecū [est] ꝓuerbiū) asino lyra [ca]gat͂. Et q̄n sic ē vendāt / rapiāt / lacerent / dissentiāt / pugnēt / ꝑiurēt / et ecclesiasticam domū ꝑiculis expositā desertāqꝫ relinq̄nt / ⁊ ita hercle relinquūt plurimi ⁊ in alias domus se trāsferūt. ꝓpterea obsurdescūt eccl̄ie clamorib⁹ / dolorib⁹ et erūnis. ¶ Et ī quas domos abierūt. si īterroges r̄ndere (si res ista lasciuie pateret) ip̄os ad visendas poetaꝝ domos emigrasse. ¶ Quosdam apud Virgiliū. j. eneid. in tenulā colij vētoꝝ regis domū. Et hi sūt q̄ assiduis sup̄bie flatibus tumēt / vel vt euāgelico exemplo vtar: q̄ arūdo sūt vēto agitata aut q̄ nauiculā petri in hoc mūdo sali vasto turbine illidūt scopulis / et in rapidos scismatū fluct⁹ obuoluūt peneqꝫ demergūt. ¶ Alij apd̄ Valeriū flactū in argumanticon male iocundā spurcide vener[is] domū frequētāt. q̄ libidinibus obscenis imersi / illas despatoꝝ libidinū vel voluptatū voces egerunt. Exiguū [est] cū tedio ē tp̄s vite nr̄e. Venite igit͂ fruamur bōis q̄ sūt / nō nos p̄tereat flos tp̄is coronem⁹ nos rosis añq̄ marcescāt / nullū [sit] pratū qd̄ nō ꝑtrāseat luxuria nr̄a. Sap. ij. ¶ Quosdā suscipit Ouid. li. iij. metamor. in atrā domū lumināt[is] meridie / q̄ bonorū laudibus intabescūt et nequnt cū eis q̄cq̄ pacifice loq̄. Gen̄. xxxvij. Sicut saul q̄ non rectis oculis aspiciebat dauid. j. Regum. x. Parteqꝫ collocat idē ouid. li. xj. in soporiferam in habitās in somni domo q̄ cum fatuis v̄ginibus dormitauerūt oēs ⁊ dormierūt. ¶ Ab eodē introducit͂ ꝑ altera in egenā marcide famis domū. li. viij. Quos auri sacra fames macerat ⁊ exangues reddit. sp̄eqꝫ auidis faucibus auꝝ hyantes. q̄r non implet͂ auarus pecunia: Eccs. v. Incolūt nō nulli (apud Statiū. theb. li. vij.) ferreas cruēti martis edes. De q̄bus dici p̄t illud ij. Mach. ix. Bella nutriūt ⁊ seditōes mouent. Cōtra quos p̄s. imp̄cat͂. Dissipa gētes q̄ bella volūt. ¶ Alijs placet strepidula loquacis fame domus. Math. xj. Qui cū atheniensib⁹ ad nil aliud vacāt: nisi audire aut dicere aliq̄d noui. Act. vij. Et vt Naso ait. milia rumoꝝ ꝯfusaqꝫ v̄ba volutant. ¶ Demū qd̄ mireris quibusdā in dec

tione infernalis cīrali ū furiaꝝ ⁊ vere infernalis domus ē. Metamor. iiij. ⁊ eneid. vj. Quibus apta ē vox illa iob. Infernus domus mea ē Iob. xvij. ¶ Poſſem ⁊ in alijs poetaꝝ domibus ecclaſticos viros oñderet cū truci poliphemo. Eneid. iij. Cū ſeuo lichaone metamor. j. Cum fure caco. eneido. viij. Cū ſacrilego buſyride Tragedia Seneca ꝑma ⁊ vlē. Cū eſtuāte vulcano. Eneidos. viij. Et ī laborinto Dedali metamor. vij. Cū ſemiſero minotauro. Et ita de pluri mis iuxᷓ moꝝ merita. ſꝫ omittamus. Nō ē ſobria res in tā vaſta ⁊ tremēda eccie tēpeſtate / operoſe fabuloſa ꝯqrere ¶ Com monuiſſe ad extremū ſuffecerit ecclaſticos viros / domus ſue neglectores / vt ſiqd in eis pacne ṽtutis ē / ſiqd viuifici dei. ſiqd ad deū timoris lˀ amoris / ſi vlla deniqꝫ mortis eṫnis nūqꝫ ītcēdioꝝ ṙcordatio / vnuſqſqꝫ ꝯtinuo ṙſipiſcat redeat acceleret / audiatqꝫ myſticis ṽbis inuitātē xp̄m ad cntā huius domus ꝑcipuā. Vade inqt in domū tuā. Dicere xp̄m credito. Noli iuſtū ꝯtemnere dñō ſū / qꝛ ꝑcipio vade Luc. xj. Dicebat centurio dñs militū. Dico huic vade ⁊ vadit. ¶ Et ſi pudet o hō ꝑceptis hoīm obedire. ſaltē obedient pare deo. Dehinc eṫ ne ſis ſꝫ ſūgere dato tibi officio / ⁊ vade ī domū tuā Nā oſtēdit ꝟm apli ſñiam: ep̄m eē domui ſue bene ꝓpoſitū. j. Timoth. iij. Exemplo ioſeph q̄ gubernabat creditā ſibi domum. Gen. xxix. Et. ij. Paral. xxix. dicebat Ezechias. Mūdate domū dñi patꝝ veſtroꝝ. Seqt. Sacerdoti ingreſſi ſūt templū dñi vt ſāctificarēt illud. Et vtinā verus eēt ſermo iſte etate nr̄a / nō ita polluerēt domum dñi. ¶ Ad extremū oꝫ ad hoc allicere ꝓprietarios rō / qꝛ nō in externā ſed tuā domū mitteris. Ob hoc Gen. xxxvij. dicebat Iacob ad Laban. Iuſtū eſt aliqñ ... etiā ꝓuideā domui mee. Et ecclaſtici debēt ꝓuidere vt nō fiat domus orōnis domus negociatiōis. Ioh. ij. Ne ꝺ domo pie ſanctitatis vere introget illud Hiere. vij. Nūqd ſpelūca latronū facta ē domus iſta? Et alibi. Quid ē ꝙ ꝟuus meus facit in domo mea ſcelera multa? Ne inſup maledictiōis illius ſit ꝑticeps. Ve q̄ opulēti eſtis in ſyon ingredientes pompatice dom⁹ hierlm. Amos vj. De qbus Ozee. ix. Eijciā eos de domo mea. Per oppoſitū bonis iuſtiſqꝫ ecclaſticis ⁊ domū eccie ꝟm rectā regiminis regulam introeuntibus pollicet dñs. Eſa. lvj. Letificabo eos in domo orōnis mee: hic in preſenti ꝑ gratiā ⁊ bone ꝯſcie trāquillitatē. ⁊ ī futuro gloriā ⁊ celeſtis domus felicitatem. Quam nobis preſtare dignet ⁊c̄. Amen. ¶ Finit ſermo matutinalis.

Sequtur collatio eiuſdem ꝟmonis de reliquis duabus domib⁹ ſcꝫ ꝓprie ꝯſcientie ⁊ celeſtis glorie.

Nos imperialē ſummi regis domū / fidēter vadimus imunitatis egētes: ſi nō eam ꝺ decoro errore polluētes violauerimus. violata quippe imunitas. imunitatis locū nō relinqt. Violāt autem eā qui eā q̄cūqꝫ vicio ſorditarā aſſerūt ꝯ ꝓphetātis oraculū / domū tuā dñe decet ſāctitudo in longitudine dieꝝ. Quis vnqꝫ locus. R. p. dei electior ſingularior qꝫ dom⁹ fuit ꝙ maria / quā ſi decet ſāctitudo in longitudine dieꝝ: nullus ꝓculdubio vite dies nullā hora a ſāctitudine ſecludit. Hoc ipſum pia crudelitate ꝯfitētes ad hāc domū refugij vnanimes occurramus / occurrentes veneremur / venerātes imploremus / implorantes ſalutemus / dicētes Aue maria. ¶ Vade in domū tuā: vbi prius.

Idcirco trāſſumptionibus metaphoriſqꝫ ꝑdicātes vtimur: qtinus noua / minus faſtidiat varietas / ⁊ a cognitis ad appꝛhendēda magis ignota ſubnectet ⁊ ſubleuet Quia em̄ nobis (exempli grā) dom⁹ materialis ſenſu q̄tidianoqꝫ vſu maxime cognoſcit. ꝑ illius ſimilitudinem quaſi ꝑ vehiculū aliqꝺ in occultaꝝ rex: ſcꝫ conſciētie ⁊ glorie compꝛ henſionē / facilius eleuamur. ¶ Hec me cōſideratio ꝑmouit / vt poſt lrālem thematis noſtrā domū ꝺ ea poſtmodū ... allegoriā tanqꝫ de eccia diſſererem multis quidē verbis ſed ꝑ rei magnitudine ... etiā dignitate indigniſſimis vel pauciſſimis. Nūc qꝛ in me eadē cogitatio ē ſicut pollicitus ſum ꝺ ꝯſcientie adeunda. ordinanda ornandaqꝫ ꝯſciētie domo tranquillior ꝟmo trāſcurrat qui ad nos ipſos nos retorqueat retorqueat atqꝫ reuerberet. Recto ſiqui

tem ordine post incitationē ad regimē ecclesie. d exhortatione componēde ꝯsciētie ordinē oratō. qr (vt aplꝰs ait. j. Timoth. iij.) Si quis domui sue ꝑesse nescit/quō ecclesie dei diligentiā habebit? ¶ Eisdem vero ꝟbis quibus ꝓceptor meus dñs cameracēs tractatū suū de aīa exorsus est. incipe: vetex tradit autoritas/diuinū illud fuisse appollinis oraculū. Nosce teipm. Inde ē illud Juuenalis E celo descendit gnoti se autō. figendū [et] memori tradendum pectore. Huic ꝯformis ē Persij monitio. Tecū habita vt noris ꝙ̄ sit tibi curta suppellex. Et itez. Ne te q̄siueris extra. Hāc eandemq3 sniām thema nostr̄ si ad mores deflexeris insinuat. Nempe quid aliud ē dicere. vade in domū tuā ꝙ̄ habita tecū. teq3 ipm cognosce? ¶ Sūt itaq3 plurimi qui a semet longe ꝑegrināt/ ⁊ vt histrionū/parasitorūq3 mos est nullibi rarius ꝙ̄ in domo ꝓpria morā faciūt/nullibi molestius. Mirabile dictu Eos crebrius in alia q̄uis regiōe ꝙ̄ apud seipos repies/mō ꝑ curias discursant cū adulatōe/ambitōe/detractōe/nūc int̄ mulierculax greges volitāt cū libidine. frequētissime vō int̄ auri argenti ve cumulos incedunt/ductrice cupiditate nauigant maria/aera ꝑuolant/humi repūt prout stimulanciū curarū varietas trāsuersos ꝑcipitauerit. Qui apud se si q̄rat. illud habebit r̄nsis. Prouer. vij. Nō ē vir ī domo sua. Mox quilib3 vt in domū suā erat nec se deserat/monēdus ē ꝑ vocē xpi salutiferā Uade in domū tuā. ¶ At quidā forsitan opposiciōes hoim/volunt inepta ex tortaq3 appellatōe domū dici/imo vide q̄so ꝙ̄ aptissima ratiōe. Meministi opinor queadmodū phus in Pol. li. j. c. j. coitates instituturus diffiniuerit domū ꝯstantē ex viri et mulieris suiq3 quoq3 et liberox sociali cohabitatiōe componi. Sicubi autē serui desint/bouē esse posuit paupibus ꝓ ministro Et ita ex hac societate tres ordinat ꝑncipatus/nuptialē int̄ vix et vxorē. despoticum ⁊ seruilē sup seruū. paternū vel regalē p̄tis ad filiū. Singulis post hec singula tribuit officia. ¶ Nolo autē mihi credas si nō oīa hec eadē in hoīe mōstrauero. Si autoritatis [?] manis/ꝓ autoritate ē Augꝰ. in de spū et aīa. c. xxxij. Si rōni plus ꝯsentis et patre ꝗ ris: intellectū offero. qui principiū origoq3 ē totius spūalis ꝓpagatiōis in aīa. Si vxorē postulas qualē aptius r̄ndebo ꝙ̄ ipsā voluntatē q̄ inseꝑabilis socia est ⁊ indiuidus comes intellectus/sine quo volūtas/inualidi nullius ve cōsilij est. ⁊ nisi vxorio federe secū misceat̄ infecunda ꝓle/sterilisq3 permanet. Prolē nuncupo/affectuū cogitatiōnūq3 veluti totidē filiox ꝓpaginē. Seruos vō in ꝓmptu mōstrare est q̄nq3 sensus ipsos. Circūspicite neq3 bos deesse iudicabitur si brutalis indomitiq3 corpis naturaz attēderis. ¶ His intellectis nō operosum erit in hoī triplicē assignare ꝑncipatū. voluntatis ⁊ intellectus adinuicē nuptialis ē Uolūtatis ⁊ intellectus sup actus suos/paternus ⁊ regalis. Ambox sup sensus ⁊ corpus despoticus ⁊ seruilis. Uides vt suspicor et ante oculos tuos positū habes. ꝙ̄ decentissima similitudine. hoī dum ad sui cognitionē mittit̄/dictum extitit. vade in domū tuā hoc dicere ē. Teipm rege. ꝯgnosce atq3 recogitās iugit̄ ꝯsidera. Uade inq̄t ⁊ officiū qd̄ vniuscuiusq3 ꝓnominatorū ꝓprium est/nō inaniter exeq̄re. Sciueris qd̄ p̄ez iubere/quo pacto vxorē ꝯuiuere oporteat. qualit̄ ꝓcreare liberos. seruis imperare dñm/hospites suscipe ꝯueniat. ¶ Et ī ꝑncipio siquidē ad material' exemplar spūalis fabricanda domus ē. atq3 vt in basso humilitatis collocet̄ tenendū est metricū illud Boetij ꝑceptum. Humili domū memento certo figere saxo. Quāuis tonet ruinis miscēs equora ventus. Tu ꝯditus quieti felix robore valli. Duces serenꝰ euū ridens etheris iras. Itē tragicū illud ī hypolito. Nō capit vnq̄ magnos motus humilis tecti vel plebeia domꝰ circa regna tonat. Et rursum in hercule furēte tragedia prima. cuius titulus est. h. f. metro. ij. Me mea tellus lare secreto tutoq3 tegat. Certa sedet sordida parue fortune domus. Talē sibi fabricauerat nauta ille inops. sed securus amiclas. de quo Lucanus. Rectorē dominūq3 ratis secura tenebat. Haud ꝓcul inde domus recto vallo robore fulta. s3 vinco sterili cannaq3 intexta palustri. Sequit̄ Securus belli ꝑdam ciuilibꝰ armis. Scit nō esse casas o vite tuta facultas. Pauꝑes angustiq3 lares o munera nondū. Intelle

sem venti In tali preterea vitā egisse ponit Ualerius li. vij. c. j. ipm aglaum sophodium. qui quis archadie eēt pauperrim⁹ apollinis tn̄ responso gigilidoꝝ regi opulentissimo in felicitate platus est. Et rn̄dit magis se pbare securitatē ridens tugurium ꝙ tristem curis ꝛ solicitudinibus aulā. Nunquid hanc in habendis edib⁹ modestā humilitatē cesar augustus tenuit. qui domuȝ suā eo ꝙ paulo eminentior esset alijs/coequit? De hoc Ouidi⁹ in de fastis li. vj. Nec paruū huius rei nobis christus reliquit exemplū; qui nō marmoreas domus sed humile psepiū sua natiuitate illustrauit. Quāobrem his admonitus obsuatū habeas securam tibi ipsi tranquillāqȝ humilitatis domū ɔstruere. Qui eni altā fecerit domū suam querit ruinā. Prouer. xvij. Rō. q nisi dn̄s qui eminmō humilis respicit edificauerit domū; inuanū ꝛc. ¶ Post extructā humilitatis domū cura restat pcipua ordinare familiā ne domus sit/in qua nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat/fugiēdaqȝ oīnibus modis a domo discordia sm pitagoricoꝝ sniam/cui⁹ meminit Hieron. in epla ad rufinū. Ad qd retorqri pōt illud Aresto. enigma ibidē positū hyrundinē in domo nō suscipiendā. i. garrulam loquacitatē. q effectrix est iurgioꝝ. ¶ Subinde vt voluntatē intellectus doceat quasi maritus spōsā necesse ē/quatinus ea appetat q recta sunt/adhibeat modū desiderijs ꝛ se incōsulto velit nihil. Semp meminerit nō ob aliud egregiā ade domū miserabili ruina deiectā/ꝗ ꝙ vxor pcipida fuit/ ꝛ voluntas pceps/temere sine intellectus consilio pomū visu decoꝝ ꝑripuit. ¶ Porro/obuia caute/ne rixosa sit voluntas. ne aut fumo domus abundet aut stillicidijs repleatur. alioqn abeundū tibi est/mihi non credis/dicenti hoc sapienti fidem psta. Quid fumus si pterois nisi ignorantia oculos intellectus pstringens. qua circūseptus vix secū habitat fugit se poti⁹ ꝛ horret velut quandam mortis imaginē? Qd Sen. expssit dicens. Ocium sine lr̄is mors est ꝛ viui hois sepultura. Dehinc quid p stillicidia nisi labiles instabilesqȝ cogitatiōes accipimus q̄ bus exagitatus intellectus ad seipm redire ꝛ in seipo ɔsistere neqt? Rixosa vo mulier est voluntas improba. ꝛ que in sensualitatis naturā pene degenerat. Hec assiduis malarum cupidinū stimulis vexat intellectum eundemqȝ volitionū ac nolitionum mutuo altercantiū litibus inquietat/vult calcatis sponsi legibus imparare prout libet. Intonatqȝ illud satyricū. Sic volo sic iubeo. sit p rōne voluntas. Quid agat tunc intellectualis sensus/reclamet nō exaudietr̄ pcipiat non obedietr̄/ ꝛ obiurget acerbi⁹ sono remorsu ɔscientie ferietr̄. Quid igitr̄ reliquū ē nisi semet e domo ꝑripere. Nihilominus ɔsistendū est viriliter. videbis furore voluntatis sedato/ipsam dare victas manus/lugere cōmissum. veniā vltro impcari. Et ꝗuis recessum pares/sponte reuocabit ingens illud creuse ad Eneā? hanc primam tutare domū. Eneid. ij. Ita tamē nisi obstinata sit ac in reprobū sensū data/tū etiam monenda est/tū coarguenda/ꝛ ne talia ꝑsumat in posteꝝ legib⁹ coercēda ¶ At altera supest intellectui solicitudo/ seruos compescere. ꝛ nequādo dominationē vsurpent/studiosissime puidere. Itaqȝ effrenes sunt cōtumaces sunt/ingratissimi sūt/confestim vt dominū suū eis beniuolū indulgentemqȝ senserint/exiliūt. Repente dn̄m ꝓpriū discerpunt vt canes sui Metamor. iij. atqȝ eum indignissima tyrānide ꝑmūt/ veriūqȝ experietur illud sapientis. Qui delicate a pueritia nutrit seruū suum. postea sentiet eum contumacē. Prouerb. xxx. Et ibidem. Inimici hominis domestici eius. Quāobrem eos si renitentes sint/ bonarūȝ consuetudinum arceat compedibus et inertes assiduis exercitationū verberibus vrgeat ¶ Quotidie insuper semel ꝛ amplius precipue hora nocturne quietis/ cum te lectus susceperit/ponat intellectus cum eis q̄si cum suspectissimis dispēsatoribus rationem. Nullum hoc precepto salubrius/nullum viro presertim xp̄iano efficacius potest esse. Qd secum se facere solitum/ipse Sen. iij. refert de ira. Interroget intellectus in tribunali mentis sedens a singulis/cur sic aut sic/tali in loco/tali in tempe gesserint. cur sic viderint/sic audierint/tetigerint/locuti sunt? Puniat mala p timorē carnificē. p increpationē errata corrigat/p amorē bona coronet/et quid deinceps agere a qbus

subtrahere [illegible] debeāt. iterꝫ et iterꝫ vehemen-
tissime cōmoneat. ¶ Ita dū ad teipm̄ no-
cte saltem redieris verificet̄ illud Virgilij.
eneid. vij. Ipe domū sera/ꝙuis se nocte fe-
rebat. Hoc pacto tecū multa loq̄ris vt p̄re
cipit. tn̄ caue ne male loq̄ris. Hoc mō apd̄
[illegible] corā deo causā tuā ages accusator tui se-
uerissimus. Idemq̧ verax testis et iudex
equissimus. ¶ Ages autē hoc vigilātiori
sedulitate ꝛ auribus tuis sp̄ insonare puta
ueris illā vocē ꝑphete ad Ezechiā. Dispo
ne domui tue quia morieris tu ꝛ nō viues
Esa. xxxviij. O ꝙ vtilis ꝓrsus recordatio
ꝛ q̄ in ꝓsperis simul ꝛ aduersꝭ/hoīem san-
cto timore pauidū. ꝛ qđ amplius est liberꝫ
efficiat ꝛ mūdi ꝯtemptorem. Facile inquit
Hiero. ꝯtemnit oīa ꝛc̄. ¶ O ꝙ felix som-
nus iste erit alius liber ꝛ tranquillus/ post
hmōi recognitionē sui. Anima itaq̧ tanꝙ
in sinu iaceat dei/secura ꝑsistat/reiectis fe-
doꝝ demonioꝝ amplexibus. Nā totiēs in-
ter abominādos amplexus diaboli aīa dor
mit. quotiens peccati mortalis ꝯscia impe-
nitens requiescit. ¶ De mane vͦ intellectꝰ
ipsā oculatissimā ꝓuidētiā cū mēoria ī spe
culā mittat. que diligēti ꝓuisiōe ac solerti
oīa occurrētia examiet atq̧ denūciet. ne qđ
inopinatū ne qđ subitū. ne qđ impmedita
tum surrepens ꝯturbet/aut ne ꝑ inscientiā
vtilia ꝑtermittat. ¶ Porro ipi volūtati
quā sponsā hoīs in domo posuimꝰ/hec
obseruāda erūt. fides thori ꝛ castitas inte-
gerrima: ꝯsideratioq̧ semitaꝝ domus sue
prout inꝭ mulieris fortꝭ ꝑconia a salomōe
positū ē. Suspectos habeat oēs temptatio
nū malarūq̧ cogitationū introitus: cetus
adulteroꝝ atq̧ latrunculoꝝ insidias. Si
pulsauerint fores si fenestras impulerit/cō
fugiat ilico ad intellectū ꝛ eo inscio ꝛ incō-
sulto nullos suscipiat. Si alloq̄ blande ce-
perint/obsurdescat. Sirenes sunt suā can-
tu sopiūt vt demergāt/si suos petāt ample-
xus/cito reijciat/latronū more gerunt: am
plexant̄ vt perimāt. Si blanda frons ꝛ sua-
uis ꝑtendit̄/nō ꝯfidat/ arridēt vt irrideāt.
Si ꝓmissa ꝓmissis accumulēt non credat
Quotidianū ē ꝓuerbiū: magni sponsoris
rara vt plurimū fides ē. ¶ Ceterꝫ si fallacie
sensimq̧ obrepe aut vi palā irruere conen-
tur hmōi tēptatiōes/a se ꝯtinuo virili ani-
mositate aut depellat aut diro vultu ꝛ acri
bus vbis increpet dicēs. Seorsum vos ma
lignissimi seductores nil mihi vobiscū. Ab
ite hinc ꝓcul cū dolis vr̄is: vestrisq̧ frau-
dibus. qm̄ intus vos ꝛ ī cute noui. scio cer
te qđ q̄ritis meā quippe ꝓstitutionē/meā
infamiā/meā deniq̧ mortē. Et hec ego pa
tior misera/nō faciā hercle/nō vobis assen-
tiā. Quāobrem auolate celerit̄. aliā querite
si potestis/quā vr̄a blādimēta ꝛ male sua-
dā vba illaq̄ent. q̄ vr̄is credula sit lenocinij-
is. Me interim sinite. q2 nō sum quā puta
tis. aut q̄ vr̄o digna sum ludibrio. Hac et
sibi voce vtat̄ volūtas spōsa/aduersus tem
ptationū malarūq̧ cupidinū insultus. Ca-
ueat ne eoꝝ vinculis se ligari aut manibus
ꝑrendi sinat. vel facibus succēdi. Obnitat̄
totis conatuū neruis: impetui primo. me-
mor tragici illius in hypolito. q̄ blandien-
do dulce nutriuit maluꝫ/sero recusat ferre
qđ subijt iugū. Sciat ꝑterea ꝙ femīa mol-
lit̄/ꝛ semiplene negāo/petere docet ꝛ āmo-
net. Felicissimā ꝓrsus volūtatē dixerim. ꝛ
btā gloriosaq̧ ꝓle fecundā/q̄ se fornicarijs
hmōi suggestioibus non īmiscuerit. infeli-
cissimā vͦ si talibus seipsā exposuerit ꝓsti-
tuendā. q2 infautistissimos monstruosissi-
mosq̧ et vipereos pctōꝝ fetus gignet/ī pa-
rentē suā armatos. sicut leonē supbie/luxu
rie porcū/canē inuidie/ꝛ ita de silibus/per
q̄ cruciabit̄/lacerabit̄/perimet̄. ¶ Ad vlti
mū corpus tuū q̄ efferus bos ē/domab̄ ꝓ-
uidebisq̧ ne ocio torpeat. Maligne natu-
re ē/abūde suauiterq̧ pastꝰ recalcitrat. Im
pinguatus excutit iugū ꝛ vehiculum. sesso
remq̧ deijcit ¶ Audistis qbus studijs
domus ꝓpria regēda ē qbus exercenda
disciplinis. quanꝙ fastidij timidus multa
ꝑtercā. Nūc qđ ex te vagabūdus incedis?
Precurre ꝑor in domū tuā. Ecci. xxxiij. et
tenet a cōi hoīm stulticia exime. de q̄ hiero.
ad Sabinianū. Solemus mala domꝰ nr̄e
scire nouissimi/ꝛ liberoꝝ atq̧ ꝯiugū vicia/
vicis canētibus ignorare. Ita ē/aliene do-
mus curiosi sumus/negligētes nr̄e. Vicia
idcirco nr̄a vltimi cognoscimus. hinc irri-
demur. hic nob̄ placētes. fabula ppl̄o et ri-
sus efficimur. Quo ꝯ bene iubet ꝑsius (vt
ꝑmisi ꝛ repeto) Tecum habita. ꝛ noris ꝙ
sit tibi curta suppellex. ꝙtū scꝫ a vtutū pos-

fessione vel pfectiōe deficis. ¶ Uade igit̄ in domū tuā ⁊ cū palitico surge p ɔtritōnē tolle grabatū pctoꝝ p ɔfessionē ⁊ p satisfa-ctionē. In domo tua vigilās. oransqꝫ pma-ne, illic expecta. ⁊ cū aduenerit dn̄s ɔfestim aperias ei. Sto inqt ad ostiū ⁊ pulso. si qs audierit vocē meā ⁊ apuerit mihi ianuam introibo ad illū. ⁊ cenabo cū illo. ⁊ ipe me-cū. Apocl. iij. O miserrimū te. si abierit. si nō tāto hospiti festinabūdus occurreris. si nō inuitaueris dicēs. Mane nobiscū dn̄e qm̄ ⁊c. Nec mō inuitcs/sed violent̄ (vt sic loquar) trahe. verecūd9 eni hospes ē/vult cōpelli. ¶ Quo introducto ꝟui certati do-mū exornēt/nulle reperiāt̄ iraꝝ iranee, nul-lus cupiditatis puluis/nulle caninaꝝ rixa-rū aut curaꝝ mordaciū/clamores audiant̄ Sꝫ et vxor tāq̄ vitis abūdās in lateribus domus tue cū liberis tuis bonis. s. affectio-nibus: in occursum culta festinaqꝫ pcedat. Sternat̄ domus tapetis bonaꝝ cogitatio-nū. virētibus herbis bonaꝝ opationū spar-gat̄. ⁊ oībus deniqꝫ sāctoꝝ desiderioꝝ flo-sculis pulcerrime distinguat̄. Ponat men-sā pietas: autoritatiuā sellā obedientia. fo-cū charitas accēdat: mīstret fides candela-briū. ⁊ lectū ɔtemplatio substernat. linthea-mina vo vt pura sint abluant̄ a ɔtritiōe. a ɔfessiōe vētilāda aeri exponāt̄: qsqꝫ demū exiccabit satisfactio. Nec omissum sit illud qd̄ de palemone ⁊ baucide deoꝝ hospitib9 Naso ait. metamor. viij. Sup oīa vultus accessere boni/hilarē enī datorē diligit de9 ij. Coꝝ. ix. Repēdet nō dubita vicē de9 ab eoqꝫ audies. Hodie huic domui salus fa-cta ē. Luc. xix. Qr si verecundū te ex diuitia-rū carētia ɔspexerit: cōpellabit te ijsdē vo-cibus qbus euander Eneā. Aude hospes ɔtēnere opes ⁊ te qꝫ dignū finge deo. Que ista dignitas. R. p. quāta sublimitas eē ho-spitem diuinitatis? Ita fit tn̄ si domū no-strā nō deseruerimus: si attēto studio exco-luerimus. q᷑ nec gētilis poeta siluit statius thebaid. xij. Nulli ɔmissa metallo/forma dei. mētes habitare ⁊ pectora gaudet. Pro-pterea prīs sapiētia xp̄c ihesus cuius deli-cie sunt eē cū filijs hoim. Sap. viij. Unū-quēqꝫ nostꝝ hodiernis ꝟbis hortatur. mo-net. imperat. vt patris sit: ⁊ eoꝝ q̄ ex se sunt curā deserat supfluā. Uade inqt in domū tuā. quod fuit thema ¶ Admonēre putes xp̄m: qd̄ stas scrutans villas ⁊ rus: eripe te velocit̄ ⁊ vade. j. Regl. xvij. Uade pacifice in domū tuā. Quis sicut auis transmigrās ꝺ nido suo varijs picul' exposita ē: sic vir q̄ relinqt suū locū. Prouerb. xxvij. Scd̄o qd̄ stas piturus: tuā pete alacrit̄ domū. Deut. vj. Meditaberis sedens in domo tua. quē-admodū helizeus sedebat in domo sua. Se-dendo eni ⁊ qescēdo ꝟm pb̄m: aīa fit pru-dens. Quidā vo nō in domo sꝫ in monu-mētis manēt Luc. viij. qr int̄ obscena vici-orū cadauera voluntant̄. Tercio qd̄ ex̄ stas te visurus domū intra sagacit̄ tuā. Exod. xvj. Maneat vnusqsqꝫ apud semetipsum. nullus egrediat̄ de loco suo. Hec tanta de domo morali hoīs p̄cepta sint.

TUnc ū adeunda inꝫ anago-giā beatifice domus habita-tione: quartā ⁊ hanc supmā orō-nem texturi stilū admouimus. ⁊ eam finire patimini p̄ cor: finis est: equani-miter tolerate. Uade in domū tuam. Hō viator. hō terre incola. hō q̄ pegrinās non habes hic cōpositā ciuitatē vel domū ma-nentē: sꝫ futurā inqris. Eya rumpe morā. fugā p̄cipita: nō in via terminum. nō rapi-dis in fluctibus portū ɔstitue: ɔperat cur-sū vita citato ait tragicus. solqꝫ in occasuꝫ volucer ruit: ⁊ negligis tu tn̄ dissimulas: ⁊ medio in itinere stratus iaces. vbi si te vici-na dire mortis nox occupauerit/hercle peri-sti. ⁊ de te tuaqꝫ salute actū est. Age cur ces-sas? Quare fessi debilitatiqꝫ viatores instar lentus vadis? ¶ Sꝫ agnosco. paliticus es ⁊ dū niteris surgere: in mollime pmo rela-berl. Tui eqdē po vitiat est: ptē humor ni-mius carnalitatl palysi mortificauit. Mi-nirū si ɔgredi nō vales: tractus ad varia ⁊ tibimet oppositus. Uult inqt: sapiens: et nō vult piger. Nā dū viuida po volūtatl diuinoꝝ capax: sursū erigit̄. a pte sensuali-tatis i mortua deorsū trahit̄. ⁊ in ipo cona-tu humi ɔcliuis depmit̄. Notate compa-ratiōnē Uirgilij qnto eneid. ɔpꝛijssimam Quali sepe vie deprensus in aggere ꝟpens. Erea quē obliquū rota trāsijt aut g̃uis ictu Seminecem liquit saxo lacerumqꝫ viator. Ne quicq̄ longo fugiēs dat corpe tortus. Parte ferox ardēsqꝫ oculis/⁊ sybilla colla.

Arduus attollēs pō vulnere clauda/recep
tat. Nexantē nodis/seqꝫ in sua mēbra pli-
cantē. Hec ille. ¶ Sperandū tñ est ibi con
fule ꝛ plena fide ante xp̄i pedes exposit⁹. spi
rituale ideoqꝫ nequissimā palysim mitiga
ri pete. Etenī liberari penitus/nō est p̄ñtis
vite. nisi quibus rarissime admodū ꝯcessū
ē. Dehinc exurge duplici amoris timorisqꝫ
stimulo p̄ssus: spe salutis hilaris. et alacer
charitate ac vade de v̄tute in v̄tutē/donec
videas deū deoꝝ in syon/q̄ domus ē beati
tudinis sempiterne ¶ At uero fortassis
vt v̄bo Boetij vtar: velut ebri⁹ quo tra
mite domū reuertaris ignoras/q̄ duce iter
arripias/ꝛ ad sup̄mū qualē in domo quās
q̄ris cōuersationē habiturus existas? Ne-
scio vo hoꝝ trium noticiā. si nō pigeat ad
uertere paucis edocebo. ¶ Et q̄uis nō ali
enū a ꝓposito eēt lactātij v̄ba ponere/sexto
institutionū de limite bino/salutis ꝛ interi
tus/cōmodius reticere iudicans. Hoc mo
neo vt veꝝ ducē ꝛ vnicū habeas deū/quē
admodū de pp̄lo israelitico in ꝓmissiōis
terrā ꝓficiscēte legit᷑. q᷑ dñs solus dux eius
fuit. ꝛ ꝓpheta insinuās ductoris hui⁹ vtili
tatē postq̄ dixerat. Dñe in volūtate tua de
duxisti me/subiungit/ꝛ cū gloria suscepisti
me. Illius quidē ducere est ad quē spectat
eterne domus gloria. ¶ Hoc duce carpe
viā/nō q̄libet sed quā ꝓpheta nō modo
iuisse/verūetiā cucurrisse gratulabat᷑ dicēs
Viā mādatoꝝ tuoꝝ cucurri/ꝯformiē ad se
quens iussū xp̄i. Si vis ad vitā ingredi ser
ua mandata. Math. xix. Ab hac via q̄sq̄s
aberrauerit duce abiecto/p abrupta vicio-
rū/p lubrica/p petrosa/p tenebrosa/ in in-
uia ꝛ nō in via. laxat᷑. impingit᷑. in baratr̄
p̄ceps ad vltimū deijcitur. ab illa domo q̄
longissime raptus. de qua p̄cipit xp̄s dicēs
Vade in domū tuā ¶ Veꝝ quo pacto via
mādatoꝝ pagrabit᷑. si non agnoscat᷑? Quē
admodū cognoscet᷑ nisi p̄scrutet᷑? Qualiē
deniqꝫ p̄scrutabit᷑ nisi scripturis hm̄ōi mā-
datoꝝ expressissimis animus accōmodet᷑.
Quāobrē ꝓpheta in psalmis plurimis/tū
singulariē in illo. Beati imaculati in via.
aliud nihil agere videt᷑ q̄ aut orare intelle
ctum vt discat mādata sua. aut beatos ap-
pellare qui mādata eius scrutant᷑ ꝛ exq̄rūt.
Vñ beatū viꝝ describturus p̄imū opus tā

p̄clarissimū posuit q̄ in lege dñi fuit volū-
tas eius meditabitur die ac nocte. Et alibi
Beatus homo quē tu erudieris dñe. et de
lege tua docuer᷑ eū. ¶ Quis error. imo
quanta demētia ecclasticoꝝ peregrinoꝝ
in domū beatitudinis (vt aiunt) vadētiū
qui ob lucrosas adinuentiōes hoīm man-
datoꝝ dei p̄scrutationē despiciūt? Apud
quos nō animaduertit᷑ ꝛ animaduersa cō
temnit᷑ christi autoritas dicētis. Sine cau
sa colunt me/docētes mādata hoīm et do-
ctrinas. Math. xv. ¶ Rñdeant velim ec-
clesiastici viri/sacre scripture desertores/ q̄-
lem sibi in sua p̄egrinatione viā delegerint
¶ Si seip̄os suamqꝫ prudentiā fallunt᷑: sa
pientis dogma relinquētes. Fili ne innita-
ris prudētie tue. Prouer. iij. Et ibidē. xiiij
Est via que videt᷑ hoī iusta. nouissima ei⁹
ducunt ad mortē. ¶ Si ceteroꝝ adinuētio
nes hominū consectant᷑/parū prudent᷑/ne
dixerim insipient᷑ agūt Neqꝫ enī leges aut
humane traditiōes quecūqꝫ/ad p̄spiciēdā
domus eterne viā sufficiūt. Alioq̄n aliam
frustra daret legem deus/humana rōne su-
periorē. Affirmo qui oppositū asserunt er-
rant. ꝛ in pelegianā heresim palā incidūt.
Qꝛ si quis diu solerterqꝫ indagauerit quā-
tam de via mādatoꝝ dei noticiā obtineant
tales solis hominū adinuentiōibus p̄scru
tandis dediti/de fide/de peccatoꝝ distincti
one ꝛ quātitate/siue de beatitudine ꝛ cete-
ris/puto mecū in hoc imo cum veritate as
sentiet. ¶ Si viam mādatoꝝ dei vt debent
exigunt/reddāt nobis rationē/cur nō ea p̄-
scrutant᷑ potius q̄ humana? Vani homi-
nes ꝓmptā in ore habēt ex Oratio respon
sionem. O ciues ciues querēda pecunia p̄-
mum: virtus post numos Manet insuper
alta mēte repositū illud Aresto. Melius
est pauperē ditari q̄ philosophari. Voces
iste. R. p. non ecclesiasticoꝝ sunt/sed agre
stium hominū/terrenisqꝫ inhiantiū. Esto
excuset quosdā vtcūqꝫ paupertas. Neqꝫ enī
omnes damnamus/theologiā nō studen
tes. vt mercatores. artiū mechanicarū arti
fices. Itemqꝫ alios plurimos. Sed inter-
rogo quid ecclesiasticus rñdebit: qui bene
ficijs copiose ditatus est. aut qui aliūde di
ues/b̄nficiari desiderat? q̄d reliosissimi am
plissimis redditibus locupletati? quid do

nreīnō oēs quos alia vrgens decentior oc-
cupatio non detinet/quoꝝ nō est tm̄modo
se sed alios in viam mandatoꝝ dei deduce
re? Et cum ratione afferre enisi fuerint an
talis sit que eos grani culpe non ꝯdemnet
spi viderint/fateor nō video. Hoc vnū vi
deo/tutius salubriusq; ⁊ viris ecclesiasticis
dignius esse theologie studiū atq; absq; su-
spitione cupiditatis modice fidei et parue
spei remotius. Et certe/alia nulla vt ista vt
sciencia est hominū directiua incitatiuaq;
ad sanctos mores/viciorum coerciua ⁊ ad
suam felicitatis domū compendiosiori tra-
mite perductiua. Non aspernandū est te-
stimoniū Eccī.xxiiij. Qui operant in me
non peccabunt/qui elucidant me vitā eter
nam habebunt. Odium ergo ⁊ raritas p-
scrutantium legem domini/signum ē pau-
citatis saluandoꝝ ⁊ modice fidei/in multꝭ
ecclesiasticis rectoribus. ⁊ non tm̄modo si
gnum sed etiā causam. ¶ Quo contra hoc
interim grande solacium est abiecte ōi ⁊ in
opie theologoꝝ q̄ salutis viam noscunt q̄
deum ducem assidue in via pegrinatōnis
sue loquentem audiunt. Vetus nanq; La
berij puerbiū est in saturnalibus a macro
bio positum. Comes facundus in via pro
vehiculo. Et quis est deo in sacra scriptura
loquente comes facūdior? Et hoc nō par-
ui extimabat sapiēs. Sap. viij. Erit allo-
cutio cogitatiōis ⁊ tedij mei. Et infra. In
trans in domum meam requiescā cum illa
Non enī habet amaritudinem conuersa-
tio eius ⁊c. ¶ Ceteꝝ q̄ pclara hoīs laus ē
qui vere dicere potest apud semetipsum p
laude sua illud qđ dicere lucillum. Seneca
monerat de naturalibus questiōibus. li. x.
Ego liberalibus studijs me tradidi q̄uis
paupertas alꝰ inuaderet ⁊ ingeniū obdu-
raret. vbi p̄seus studij p̄cium est ad grata
▪ carmina defleri me ⁊ ad salutare studiū.
me contuli. ¶ Intellexisti arbitror qđ ti y
bi in tuam felicitatis domū vadēti/ dux/
sequendus est/q2 dn̄s solus non mundus
qui cecus est. non diabolus fraude plenus
non brutalis appetitus pessime lasciuiens
petulans atq; dissolutus. Aduertisti p̄te-
rea qualis via vadēda tenendaq; est. quia
mandatoꝝ dei non via hominū humana-
rum ve adinuentionū. Felicem te/si credi-

deris. me aūt in dn̄o gloriabūndū si orans
exorauerim. Q2 si effeci/magna documen-
toꝝ fasce liberatus sum. Nā de reliqs mō
vicz ambulandi. d̄ hospitij societatisq; ele-
ctione. de vie tolerantia ⁊ silibus scrutatio
mandatoꝝ dei/te reddet puidū sagacē do-
ctissimum. ¶ Postremo illud vnū de do-
mus in quam vadis ꝯditione/persuasum
habeto. Illam nisi auro gēmis ve radian-
tibus/sed materie celestis p̄ciositate eē cō-
positā. Cuius incole/nō gule/nō volupta-
tibus carnis ve illecebris vacāt. Etenī do-
mus talis porcoꝝ eēt nō hominū. Cur ita
q2 homo qui dicat p̄stantissimā hoīs natu
ram eā supra porcinos affectus nō collocat
neq; nobilitat. Quo pacto? Quia si vocem
porco p̄stiteris. nō aliud ab istis p summa
iocūditate requiret. Qualis ergo beatorū
felicitas est? sanctissima ꝓrsus iocundissi-
ma ⁊ dignissima q̄ in opatiōe optima/opti
me potētie. respectu obiecti optimi q̄ deus
ē reponit. Que opatio optima ē? Contem
platio diuinitatis intuitiua cū quietatiua
eius fruitiōe. Que optime hoīs potentie?
Intellectus ⁊ voluntas. Quāobrē? Quia
ipe nos sup bruta sole eleuāt ⁊ dei capaces
efficiūt. Quid ▪ potētijs sēsitiuis. Nū qđ
saltē ipe voluptatibus pfruent ꝓprijs ī ob-
iectis? Minime Que rō? Prius enī aquā
igni copulabis ⁊ incompossibilia chymere
mēbra compones. q̄ cū voluptate felicitatē
ꝯsocies. Quare sic? Gustato quippe spiri-
tu desipit ois caro. Quare necesse est/supio
rum potentiarū delectationē/ illam q̄ infe
riorē extinguere? qm̄ in eis ex supioꝝ feli-
citate/incompabilit ampliot q̄ ex eoꝝ ob-
iectis ꝓprijs accrescit iocunditas. Ex quo
videri potest maiorem esse delectationem
in sensibus beatorum/q̄ sit dolorum acer
bitas in corpore damnatorū. ¶ In hoc z
autē loco grauissime inculpādus ē Aui
cenna qui. ix. metaph. sue vltime posuit q̄
sapiētibꝰ theologꝭ multo magꝭ cupiditatꝭ sit
ad ꝯseqndū felicitatē aīaꝝ q̄ ē ꝯiūcta p̄ me
ditati q̄ corpoꝝ Ab illo tn̄ porcino macho
meti sui padiso nō seqstrauit sniāz Te aūt
interrogo vir disciplina ⁊ pl̄ica eruditōe ple
nus: si hoīes īmortales/ esu ⁊ potu delecta-
bunt in ore? ꝯfateris. Esurient ergo ⁊ siti-
ent necesse est ⁊ tanto intensius quanto eis

intensiores tribuās delectatiōes. delectatio
eīm ꝓportionat appetitui. Qd̄ si ita ē come
dere ⁊ bibere amplius ꝯueniet. Uētres id-
circo incompabilit̄ capaciores ⁊ turgidio-
res ꝙ̄ nūc hr̄e fieriqꝫ sine termiatōe augmē
tū ad qd̄ ordinat̄ comestio. Et pudet ⁊ di
cām/egestiōes insup fetulētiori cumulo ī il
la beatitudinis domo congerere oportebit
¶ Denuo si ṽgines plurimas hꝫ vnus vir
cur nō plurimos siliter viros mulier vna.
Que si generēt: imoderatissime erit filioꝝ
ꝓcreatio. Si a generatōe vacāt. pari modo
a libidinosa copulatiōe. alioqn illic et na-
ture ordo ꝑuerteret̄/ꝗ̄ ex illa exigit copula/
generationē/⁊ impotētia sue ṽtutis genera
tiue ꝯuincit̄/ꝗ̄ appositis oībus ad genera-
tionē futurā sufficiētibus illic suo caret ef-
fectu. ¶ Porro reprobatiōe indignū iudi
co/ꝙ angeloꝝ felicitatē in coquoꝝ pincer-
naꝝ ⁊ ꝓstibuloꝝ scortorūqꝫ officia redigi-
tis. Quāto rectius ē hoīes ad similē angelo
rū felicitatē sublimādos asserere cū xp̄o di-
cente/ī resurrectiōe neqꝫ nubēt neqꝫ nubēt̄
sed erūt sicut angeli dei. Math. xij. ¶ Et
vbi inquies erunt sicut angeli. In illa
equidem beatitudinis domo/ad quam pe
regrinatio nr̄a tēdit/ad quā nisi infelicissi-
mi sumus ⁊ in mala hora ꝓgeniti/totā vi-
te labētis viā totā anīe intentionē ordina-
mus. ad quā inuitat xp̄c quēlibet qui saltē
affectat suā. Uade inqt in domū tuā. ꝗ̄ fue
rūt ⁊c̄. ¶ In qbus ṽbis arbitret̄ quilibet
xp̄m ad se ṽmonē hunc dirigere. vade citi
us ne torpesce. vade letus ne pauesce per sa
lutis semitas. Pro pmo. j. Regꝫ. ij. ffestina
velocit̄ ne steteris. Et Prouerb. vj. Uade
o piger ad formicā ⁊ ꝯsidera vias eius ⁊ di
sce sapiētiā. vt vicꝫ pigriciā ignauiāqꝫ de-
uites. Pro altero imitare philippū vel eu-
nuchū qui ibat gaudēs ꝑ viā suā. Act. viij
Et ꝓphetā audi canentē. In domū dn̄i le
tantes ibimus. ¶ Deinde scd̄o. In domū
hāc accelera. In domū hāc ꝓpera. vbi nul
la calamitas. In illā itaqꝫ domuꝫ cuius si
nomē petis. Rn̄det iacob Gen̄. xxv. No
men loci illius domus dei. Et. xxviij. eius-
dem. Uere nō est hic aliud nisi domus dei
⁊ porta celi. Si eius ꝯditiōes ꝑ̄qris. opu
lentissima ē in ps̄. Gloria ⁊ diuitie in do-
mo eius. Rursus speciosa ē. Ob hoc psal.

Dn̄e dilexi decorē domus tue. Porro lau-
dibus insonat. in ps̄. Beati q habitant in
domo tua dn̄e ⁊c̄. Deniqꝫ oēm hoīs appe-
titum ꝑfecta sacietate delectat. In ps̄. Ine-
briabūt̄ ab vbertate domus tue. ⁊ torrēte
voluptatis tue potabis eos. Et iteꝝ. Reple
bimur in bonis domus tue. ¶ Finalit̄ ter
cio tuā pete mansionē. tuā pete portionē q
ē felix ꝑ̄nitas. vt scꝫ māsio tua sit in domo
eterne retributiōis. cū ps̄. Unā petij a dn̄o
hāc requirā vt inhabi. in do. dn̄i ⁊c̄. Por-
tio quoqꝫ in terra viuētiū/quā nos adire ꝓ
spero imperturbatoqꝫ cursu/ꝑ̄stet sūmus ille
in domo paterfamilias dn̄s nr̄ ihesus xp̄s
Amen. ¶ Finis.

Sermo eiusdē de oī nibus sanctis.

Exultabūt sancti in gloria leta-
bunt̄ in cubilibus suis. Origi-
naliter ps̄. cxlix. Collectātibus
sanctis ⁊ exultantibus in gloria/
quid superest (o doctissimi viri patres ⁊ fra-
tres) nisi satagere talē hr̄e deuotōnē/vt eis
intercedētibus ad eoꝝ ꝯuenire mereamur
societatē/qm̄ nō habemus hic ciuitatē ma
nentē sed futurā inqrimus. Et si naturale
ē exulibus a patria sua/ꝙ nescio ꝗ̄ dulcedo
cunctos allicit ṽmonē de ea ⁊ frequent̄ fa-
cere ⁊ cupidius audire: nos a tali p̄ria cles
exules. nōne multo amplius id ip̄m agere
natura stimulante compellimur. Suspire-
mus igit̄ ad celestia. vt ibi nostra sint cor-
da vbi vera sunt gaudia/vbi ciues sancto-
rum habitāt ⁊ domestici dei/ꝑ̄stolātes ad-
uentū nostrū/⁊ in adiutoriū ꝓmptissimi/
tūmō non obsurdescamus vocātibus/nō
repellamus adiutores. adeamus potius il
luc deuotionis pedibus. Interpellātes in
primis te reginam celorum. te dominā an-
gelorum/qua aperiēte ꝓ nobis os illud be
nedictum/os plenum gratiarū ꝑ̄rimus ora
bunt sancti/sancteqꝫ oēs. Quibus in com-
mune orantibus/quo pacto formidabim⁹
de repulsa? Eya aduocata nostra/illud os
gloriosissimū pro nobis aperi ad orandū
quemadmodum in hac die solennitatis ⁊
leticie nostra aperimus ad te salutandū di-
centes. Aue gratia plena ⁊c̄. ¶ Exultabūt
sancti in gloria/letabuntur in cubilibus

huiꝰ. Collaudatur in sanctos sanctasq̧ oēs/
vt et debitus eis honor fiat a nob/ac vicis-
sim sua nos intercessio adiuuet. vt demū ad
imitādū eos/sua nos exēpla alacriores effi
ciāt (Iste em̄ tres sūt pn̄t institute celebri
tat rōnes) pponimus ȳbum pphetici car
minis. Exultabūt scī in glā letabūt in cu
bilibus suis. ¶ Et qdē ipse phs in expien-
tie nālis schola ȳsatus/tradit in rhetoric
q̧ delectationē oīa psequūt. ⁊ grā ipsiꝰ de-
lectari/appetūt delectari. nec sel in hanc ca-
dit snīam. Nihilominus idē duas leticie
vel delectatiōis spēs ɔdidit. Unā q̄ est stu
diosoꝝ purā laudabilē. tranquillā. diutur-
nā. Hic ē illud q̧ phis admirabiles hʒ de
lectatiōes firmitate ⁊ puritate. Alterā dat
q̄ a viciosis vitā pecudū eligētibus inqrit.
et hec feda/turpis/inqeta/breuis/nocitura
qualis fuit sardinapali. ¶ Hanc leticiarū
varietatē/locis plurimis scriptura sacra nō
siluit. Letamī inqt iusti in dn̄o/ecce bonā
leticiā. Audi malā. In maleficijs suis leti-
ficā regē. Et alia sine numero posuit sacra
scriptura. Duo pportionabilit cubilia ea-
dē sacra scriptura ɔdistīguit/phibēs vnū
p os Pauli. Nō in cubilibus inqt ⁊ impu
dicitijs. Quo plecto ȳbo/lumē eccle augꝰ.
ɔuersus ē. Laudat alterā in cāticis dicens
In cubilibus ⁊ in hortis aromatū. Habet
qppe leticia et exultatio viciosa/ pbrosum
viciosūq̧ cubiculū. sācta ȳo sāctum/quale
notāt ȳba thematis. Exultabūt scī in glo
ria letabūt in cubilibus suis. Poterat for-
tasse ambiguū et de qua leticia de qbus ve
cubilibus intelligeret ppha si dixisset. Exul
tabūt in gloria/letabunt in cubilibus suis
Nūc autē cū addidit sācti. ois scrupulꝰ du-
bietatis ablatus ē. qm̄ sāctoꝝ nō nisi sācta ē
gloria sācte exultatiōes ⁊ leticie sāctaq̧ cu
bilia. ¶ Sʒ qr cubilia qbus in locis qremꝰ
aut inuenimus illa? Puto q̧ nō ex/nō fo-
ris sit sāctoꝝ gloria/sit exultatio ⁊ leticia/sʒ
introrsus in abdito ɔscīe secreto. Hoc sen-
sit q̄ dixit. Gloria nr̄a hec ē testimoniū cō-
sciētie nr̄e. Nā ⁊ gloria ois filie regis ab in
tus. Bonū igit cubile et sanctū et letū/ est
sanctoꝝ ɔsciētia in hac exultāt in hac glori
ant et letant trāquilla pacē fruētes. Nam
amodo iā dicit spūs vt requiescāt a labori
bus suis. ¶ Est quippe sanctoꝝ cubile mū
dum/est molle et quietū. Alioqn si vel sor-
didū eēt et fetēs. vel aspeꝝ ⁊ duꝝ vl tumul
tuosum ac strepidulū. neq̧ quies ī eo neq̧
leticia et exultatio possʒ inueniri: neq̧ dice
ret ppha de eis. Exultabūt scī in gloria le
tabūt in cubilibus suis. ¶ Habemus A
quid et quale sit sctōꝝ cubile: dicere sup
est p nr̄a eruditiōe: quo pacto tale ī eis cu-
bile stratū paratūq̧ fuerit/vt et mundum
eēt ⁊ molle et quietū. Dicā quid ɔtingit dū
hmōi meditatio mea nouissime pquireret
volēs et circūducēs quaquersum sue consi
deratiōis oculos. Incidit in euangeliū p̄
sentis celebritat. Illic septē beatitudines
quasi totidē cubicularias introspexit: qrū
ministerio sācti dei sāctēq̧ oēs: cubilia con
scientiaꝝ parauerūt. Nā si qrit vn̄ sāctoꝝ
cubile mūdiciā habuit? in pmptu videre
est: qr vl beatitudo luctus sordes abluit si
pfuerint: mūdicordis innocēs: nullas hu-
iusmodi sordiū colluuiones introire pmi-
sit: aut agglutinari. He due sūt cubicula-
rie q̄ appropriatiōe quadā familiarius ob-
secute sūt ɔfessoribus et ȳginibꝰ. Proinde
sequit. Un̄ in his cubilibus mollicies. At
tendite qr mititas et misericordia tanq̄ do-
ctissime ad hoc opus cubicularie. omnē im
patiētie duriciē abiecerūt et mollicē com-
passiōis. etiā erga necatores suos induxerūt
Hoc in martyribus fuit pcipuū. ¶ De-
niq̧ qes vn̄ cōpata sit si qs voluerit agno-
scere/aspiciat tres reliqs beatitudines tanq̄
cubicularias ad hoc opus idoneas. Paup
tatē spūs q̄ spinosas reꝝ curas abigit. Esu
riem pterea ⁊ sitim iusticie q̄ fastidiosum ⁊
variū semp ociū deijcit. Pacē deniq̧ q̄ ab
oī exterioꝝ interiorūq̧ strepitu cubiculuʒ
ɔscie tutū reddit. Hoc mō cubile quietū/
in aplis/in pphetis/in patriarchis ⁊ vtiq̧ pau
pibus spū esurientibusq̧ iusticiā. atq̧ pacifi
cis/cubiculariaꝝ hoc ē beatitudinū terna-
rius iste strauit. ¶ Neq̧ tn̄ negauerim qn
harū beatitudinū talis extiterit sedulitas/
vt et mutuo se iuuarēt/et oībus in cōmu-
ne sāctis inseruirēt. Sʒ ita loqui p appro-
priationē fas fuerit. ¶ Beati igit sācti san-
ctēq̧ oēs/tot beatitudinibus olim circūse-
pti. Beati pfus tali subsequētiū septena-
rio cubiculariaꝝ adornati/quatinus nllis
spurcitiis fetērēt/nulla callositate rigescerēt

nulla inquietudine turbarentur. vt hic in
spe singulariter p̄dita in pace in idip̄m dor-
mierēt et requiescerēt. ⁊ illic sil' dono sentirēt
illud ꝓphetici carmīs. Exultabūt sc̄ti i gl'a
letabūt i cubiculis suis ¶ Et qs dabit B
nob̄ o viri fratres ⁊ p̄res. qs dabit exul-
tare hoc ē ex̄ nos q̊dāmō saltare in hac gl'a
qs letari in cubilibus n̄ris? Assint vtinam
igit̄ iugit̄ int̄ nos ad obsequiū n̄rm septē
iste cubicularie q̄s ex euāgelio noīauimus
paupertas/ miticias/ luctus/ esuries/ iusticie/
misericordia/ mūdicordia/ pax. ¶ Felix pla-
ne q̄ eā̄ ꝯtubernio potuerit gloriari. Affir
mo q̄ totus in exultatōe/ totus in gl'a posi
tus letabit̄ i cubili ꝯsciē sue/ replebit̄ cor su-
um iubilo. ⁊ gaudiū suū nemo tollet ab eo
Quidni totus iocūdet̄ in cubili mūdo/ in
cubili molli ⁊ placido/ in cubili tranquillo
⁊ q̄eto. Nihil plane letius bona ꝯsciā vl' io
cundius atq̄ serenius/ cū ex aduerso nihil
horridius mala ꝯscia/ nihil ꝯfusius ⁊ inq̄-
etius inuenit̄. Exagitat̄ q̄ppe stimulis cu-
pidinū/ miserisq̄ modis sese rodit tepidita
te. sp̄ p̄sumit seu turbata ꝯscia. ¶ Ve tali
bus q̄ sp̄ vel dū tristāt̄ furiūt. vel in ꝓ sapi
ente dū letāt̄ insaniūt. Audi letā insaniā/
vel si melius dicat̄ insanā leticiā. Letantur
(inq̄t sapiēs) cū malefecerint ⁊ exultant in
rebus pessimis. Qualis putas insania ē vi
dere hoīem de cuius morte tractat̄/ lasciui-
re ⁊ gestire/ imo et vincula q̄bus strāguletur
incessant̄ opari. Tales sūt q̄ iniq̄tatē medi
tant̄ in cubili suo. assistūt oī vie non bone.
¶ Ve cubili tali. q̄r fetēs ⁊ sordidū ē. quia
spinosū ⁊ asperū. q̄r nulla ex p̄te trāquillum
Nihilominus q̄dā iacere sustinēt in cubi-
li tali sicut sus in volutabro luti/ sic iumen
ta q̄ cōputruerūt in stercore/ de q̄bus item
apud Iob dī q̄ sub sentibus delicias com
putāt. Qui deniq̄ [illegible] sentiūt in se illud ma-
ledictū ꝓpheticū. Subter te sternet̄ tinea.
Que tinea? Tinea/ mordax praui deside-
rij. Et operimētū tuū vmes. remorsus scz
amarissimi pctōꝝ. Iacet caro cū peccatore
⁊ teterrimū fetorē illecebraꝝ eructuat. Ia-
cet mūdus/ ⁊ duros curaꝝ aculeos ingerit
atq̄ mordaces desideriorū pulices multi-
plicat. Iacet diabolus/ ⁊ horridas fātasiaꝝ
erroꝝ emulationū ambiguitatē spinis iter
turbat ¶ Perniciosos nimiꝝ hos pixerim

cubicularios animaꝝ quibus irrepētibus
p̄ ecclesiastica cubilia/ attracta ē sordidissima
diraq̄ dissensio. ꝯculcās oīa. oīa ꝯterens.
Sz de hoc portentuoso scismate in sacrꝭ ec-
clesie cubilibus se v̄sante/ qualis vnq̄ s'mo
ꝓ rei indignitate sufficiet enarrare? Quā-
to ꝯsultius erat (viri p̄res ⁊ fratres) quāto
iustius aduocare deū in cubiculū suū i cu
biculū ꝯsciē. qd adeo coangustū ⁊ breue ē.
(dicit s'mo ꝓpheticus) vt duos cape neq̄-
at. Quales duos? Sponsū ⁊ adulteriū. de
um ⁊ mundū ¶ Ita p̄gebā declamare ꝯ L
vanitates ⁊ insanias falsas hoīm ꝯtem-
nentiū cubiculū ꝓprie ꝯsciē/ hoīm alibi glo
riam/ alibi leticie oleū cū fatuis v̄ginibus/
mira stoliditate q̄rentiū. Cupiebā insuper
specialiori descēsu/ tres orantiū thalamos
morales ꝯtexere/ s'm tres status hoīm q̄s p̄
senti s'moni videmus interesse. Quosdam
intueor incipientes ⁊ iuniores/ hos appro-
priate monere conabar ad mundiciā cubi-
culi sui qd ꝯsciam appellamus. nā in pue-
ris nōne debet angelica puritas effulgere?
Alij sunt pficiētes ⁊ puectiores his suadē
conabar molliciē cubiculi sui qd est ꝯsciā/
vt ⁊ mites eēnt nō resistentes malo. ⁊ ꝯ cre
briores illius etatis insultus p patientiā et
mitationē nō eneruatā segniciē fierēt mol
liores. Deniq̄ reliquos aspicio seniores et
pfectos/ hos magis decet quietū trāq̄llūq̄
cubiculū. vbi somno ꝯtemplatiōis in pace
in idip̄m dormiāt/ corde in sup̄ne visiōis
spectacula vigilāte. Quale ē illud Ego dor
mio ⁊ cor meū vigilat. Ita inq̄uā pergere
meditabar. dū studiositas speculatrix ant
affuit/ aut affuisse visa ē q̄ gressum oratiōis
n̄re retorq̄re ⁊ ad sup̄nos vn̄ ceperamus ciu
nes regredi suadebat. multa sup eoꝝ statu
multa sup eoꝝ felicitate leticia ⁊ exultatōe
diligent̄ interrogās. ¶ Dic p̄mo inq̄t si D
leticia sanctoꝝ sit eoꝝ principalis beati-
tudo? Principalē nō eē r̄ndi. sed ad beati
tudinē ꝯsequit̄. q̄ in clara dei cognitōne ⁊
fruitiua eius dilectiōe ꝯsistit. quibus posi
tis in aīa bene disposita tanq̄ ꝯuenientissi
mis formis/ ꝯiungētibus aīe potētias su-
p̄mas cū obiecto summe cōuenienti cū oī
bono/ vt leticia ⁊ exultatio cōsequat̄ neces-
se est. Laudat igit̄ sanctos thema n̄rm a sue
felicitatis effectu. sicut ibi. Torrente volu-

p̃tatis tue potabis eos. Et ibi. Adimplebis me leticia cum vultu tuo. Et ibi. Intra in gaudiū dn̄i tui. Sic ⁊ talia inumera. Ex q̄bus ꝓphetice sentētie ꝯsonis elidit̄ positio hoīm felicitatē in voluptate nō in dei contemplatiōe ponentiū. Nā et si felicitati voluptas vel vt securius dicamus iocunditas adiuncta sit/non tamen est felicitas neq3 finis noster. ¶ Dic secundo. Si licet operari dei mandata propter leticiam et delectationem quam omnes appetunt cōsequendam. Respondi non licere tanq̄ pro fine vel motiuo principali. Esset enim peruersa et quodāmodo symoniaca aut adulterina affectio. Secus dū deus est principalis finis intentiōis/ ⁊ delectatio secundariꝰ sub hoc fine. qm̄ vbi vnū ꝓpter aliud/iam nō plures quodāmodo s3 existimat̄ vnus finis. ¶ Dic tercio. Si multo plures ex hoībus p̄ponūt spūalibꝰ carnales leticias. Preponunt m̄di/qm̄ in gustu corrupti sunt. et quia spūalium gustationē nō satis attigerunt. ¶ Dic quarto. Si par sit in oībus sc̄is leticia ⁊ exultatio. q̄libȝ itaq3 s̄m Anshelmi deductionē videt̄ eē infinita dū quilibet tm̄ gaudet de bono alterius sicut de ꝓprio/ ⁊ ita per reflexiones ꝓcedendo resultabit gaudiū sine modo. R̄ndi delectationes in sanctis ⁊ finitas eē ⁊ impares. Finitas quidē sicut anime substātia ⁊ sua capacitas finite sunt. Impares vero s̄m diuersas mansiones ⁊ cubiculoꝝ hoc est cōscientiarum dispositiones in gratia ac natura. Processus autē Ans. non de infinitate formalis leticie locum habet. sed de obiectali vel exemplari vel occasionali. ¶ Dic quinto. Si leticia sanctorum vicissim quādoq3 vel minuitur vel augetur. Minuit̄ vel augetur. Respōdi [redacted] fiat aspectus ad leticiam ab accidentali beatitudine consequentem vt de creaturarum pulchritudine gaudio bonitate. ⁊ in aureolarū coronatiōe. Hoc intellexit doctor noster ihesus dū ait. gaudium eē in celo angelis dei super vno peccatore penitentiam agente. Similiter gaudium est sanctis dum ex eorum imitatione dumq3 ex eorum predicationibus vel scriptis ad bene agendum conuertimur. Ita ergo nunc ⁊ alās dum honoramus sanctos/ dum precamur/dum libros eorum legimꝰ dum d̄ eis predicamus/ipsos vtiq3 letificamus. Propterea grādis fiducia prestatur nobis q̄ repulsam non patiemur dum qd̄ maxime cupiunt ⁊ quo delectant̄ petimus oramꝰ ꝓsequimur. ¶ Dic sexto. Si tristentur sancti compatientes malis nostrꝭ/quale est illud angeli pacis amare flebunt? Respondi non esse amplius in sanctis dolorē non luctum/passionem quidem ꝑdiderūt et si non compassionem. Possūt nihilominus intelligi d̄ nostra pietate tristari. dum gaudio illo carent qd̄ de nostra sanctitate sentirent. ¶ Dic septimo. Si hic super flumina babylonis in tāto tāq3 incerto damnationis periculo/liceat quādoq3 gloriari exultare ⁊ letari. Lic3 respondi sed in domino cum tremore. Alioquin trepidatio sine exultatiōe misera ⁊ exultatio sine tremore [redacted] superba vanaq3 reputatur. ¶ Dic octauo. Si ꝓ viatoribus damnandis orant. Respōdi orant/vel quia fortassis eos damnandos nondum sciunt/vel vt minus minusq3 damnentur. ⁊ vt compassionis habere viscera se demonstrent. nondum enī obstinati sunt. nondum locus deest remedij q̄diu incole sunt in terra/ q̄diu sedē tenet misericordia domini superexaltare potens iudicium/tamdiu fas est condemnandum in terra iusticie ad misericordie curam appellare. vbi preter humanorum morem iudiciorum/peccatorem absoluit accusatio ꝓpria/propriaq3 saluat damnatio. Si nos ipsos iudicaremus. non vtiq3 iudicaremur. ¶ Dic nono. Si nostras orationes ad sanctos fusas ipsi semper agnoscunt? Agnoscunt respondi. Hoc quippe ad suam gloriam. hoc et ad beatitudinem saltem accidentalem pertinere cognoscitur. Hoc igitur fit vel in verbo vel reuelante orantis angelo. vel alio tali modo. ¶ Dic decimo. Si tantundem valeat orare sanctum aliquem minoris meriti [redacted] maioris. et vnum sicut plures. et cur dictum est/ad aliquem sanctorum conuertere. Hoc dicendum esse respondi. Quoniam affectio nostra nostraq3 deuotio nunc isto nunc illo modo / nunc ad hunc nūc ad illum sanctum plus ⁊ plus accenditur. quo fit vt cōmodi plus habeat oratio. Addito q̄ deus vult sctōs suos quoslibet honorari/hunc in illa hūc

in illa grãtiarum ꝓrogatiua. Deniqz tãta charitas est inter sãctos vt vno orãte alij silr descendant. sed neqz ad diuinã maiestatẽ nr̃a vilis indignitas ꝑsumere debz accedere/ sine medio domesticorum suorum. quorum oratiões et doctiores sũt et placidiores. Urget nihilominus quosdã ad deũ sine medio nõnũq̄ accedẽ. l' necessitas vehemẽs nõ hñs legẽ l' caritas foras mittẽs timorẽ/ n̄ cogitãs maiestatẽ. ¶ Dic vndecimo. Si ꝓ nob orantes sãcti semp exaudiantur? Exaudiũtur rñdi. dũ petimus pie hoc ẽ ꝓ vtilibus ad salutez et ꝓ nobis et pseuerant etiã in charitate. Secus nõ oportz vt si petimus tpalia nocitura aut ꝓ alijs nõ se pparantibus ad grãm. aut si nõ sumus in grã/ vel si nõ pseueram' in eadẽ. ¶ Dic duodecimo. Si sãcti nob orãtibus indulgẽtiã largiunt? Largiunt rñdi nõ quidẽ autoritatiue vt in tra sũm' põtifex sed impatiue. excepto tñ xp̃o summo capite nr̃o/ cuius autoritas principalis sp est in indulgẽtijs. ¶ Dic decimotercio. Si sancti feruẽtius orãt ꝓ illis quos in vita germanius dilexerũt vt ꝓ parẽtibus et benefactoribus. Cui q̃stioni par ẽ illa. An adepta silr beatitudine sãcti tales inter se magis q̄ extnei delectẽtur et exultẽt? Respõdi q̄ gloria nõ tollit naturã sed pficit. Propterea nihil ꝓhibet. quin ceteris paribus illã qõ vtrobiqz q̄rit ptineat vitatẽ/ sic q̄ sancti ꝓ suis amicis magis orãt/ et eis saluatis cumulatius gloriant. ꝓ eis maxime q̄ sue saluatiõi vbo vel exẽplo vel ope quolibz causã pbuerũt/ queadmodũ dãnati suos acriori odio pticipes insectabunt. ¶ Dic decimoqrto. Si d pena dãnatorum sãcti collectant? Colletãtur rñdi dũ vidẽt vindictã. nõ quidẽ ꝓ afflictiõe vt afflictio ẽ/ sz vt ipa iusticie volũtatiqz diuine ꝯformat. Propterea nihil ꝓhibz dicere/ eos cognoscere imo visitare posse localiter/ penas et gemitus stridoresqz dãnatorum/ quibus resõnãtibus cũ gaudijs saluatiõis fit carmẽ amenissimũ quale canebat ps. cũ ait. Misericordiã et iudiciũ cantabo tibi dñe. O armonia vere mirabilis satis apphensibilis/ q̄ resultat canẽte inferno tenorẽ iusticie. et mollẽ cantũ misericordie padiso resonãte. ¶ Dic decimoquinto. Si leticia sãctorum ex resumptiõe corporum augebit? Augebit rñdi saltẽ extensiue. sed an intensiue pblema est ad vtrũqz pbabile. et hz ps vtraqz causas et doctores ¶ Dic decimosexto. Si leticia sctorum in suis corporibus erit p sensationẽ extrinsecã ꝓpriorũ obiectorum. vt q̄ visus delectatur in lucidis et pulchris. tactus in mulcẽtibus. gustus in dulci et sapido. silr de ceteris? Rñdi q̄ principalis in corporibus glorificatis leticia/ ab internis ꝯsciẽtiarum cubilibus emanabit. Fiet quoqz ex redundãtia beatitudinis anime ad corpus sua leta iocũditas sua q̄druplex dotatio. Porro de sensatiõibus forinsecis nullã imꝑfectiõis dicẽtibus indigentiam. vt sunt visio et auditio/ nihil ꝓhibet illas exerceri/ vt in decoris et armonicis corpus hilarescat. Secus de tactu videtur et gustu. quos vel ad nutritionẽ vel generationem ipse nature deus viatib' ingeniauit quãq̄ imꝑfectiõe seclusa quis audeat determinare quosdã ꝓprios horum sensuũ actus nõ ibidẽ repiri. ¶ Dic decimoseptimo. Si cubicularie aiarum (sic eñ beatitudines nominate sunt septẽ) Si preterea ancille cetere q̄s virtutes cardinales et theologicas dicimus: letificabũt cubilia aiarum in gloria. Hoc est querere si beatitudines et virtutes oẽs/ in illa felicitate manebũt? Nõ manebũt rñdi q̄tũ ad id qõ imꝑfectionẽ sonat ꝓ vie statu/ vt q̄ sint moderatiue passionũ vl' incõmodorum toleratiue/ vel expectatiue futurorum aut lucẽtes in speculo et enigmate. Ceterũ quo ad relique q̄ decorẽ aiarum quendã operantur illos habitus pulcerrimos remanere sicut nõ est penitus improbabile. sic necesse pretiosa temeritate ponẽdũ ¶ Deniqz quo ad tres istas q̄stiones vltimas ꝓportionabiliter satis dici põt d horrẽda tristicia damnatorum q̄ et augebit p resumptionẽ corporum vtiqz fetidissimorum et oi cadauere viliorum/ Quodqz ab intus et ab extra erũt in omni acerbissimo cruciatuũ genere. foris deuorati ab igne. et ab intus vt clibanum ignis positi. Turpissimis deniqz viciorum habitibus fedabunt. torqbunt qz. nam et vermis eorum nõ morietur. et supbia eorum ascendet semp se furiosa rabie in omnipotentẽ erigẽs et impingens ¶ Dic decimooctauo: Si delectabunt sancti in gloria deũ ocul' corpalibus intuẽdo? Rñdi eos corpaliter visuros fore deũ in carne assumpta. qõ qualiter fieri silr po

terit ab omnibus/mirantur illi qui vel dei omnipotentiā/vel statꝰ illius nouā totā ꝯsistentiā nō aduertunt. Porro si vel iris multicolor/vel imago speculi videt̄ pariter a varijs distāter. Nō ē inopinabile filia de corpore xpi ponere in celo quemadmoduꝫ suo modo ꝯfitemur ī benedicto sacramento. Quocūqꝫ demū acies corpalis oculi sese ꝯuerterit/videbit̄ deus oīa in oībus oculo sane spūali nō corporali sicut deꝰ in eēntia sua nō caro est sed spūs. ¶ Proponebat studiositas speculatrix ampliora conquirere de secretis celestibus etiā vsqꝫ ad curiositatem/vel inutilem vel inopportunā. vt Si possit haberi leticia de patre sine filio. Si absqꝫ ꝑsonis de eēntia. Si de ꝑfectione vna eēntiali vel ideali absqꝫ reliq̄. Si visionem quis habere possꝫ sine delectatione aut delectationē sine delectatiōe consequente. Si in acceptiōe dei libera stat ꝑncipaliter beatitudinis certa iocunditas et iocunda eternitas? Si sancti se posse damnari cognoscunt sicut ꝛ veꝝ cognoscere habent. quo pacto in suis cubilibus ineffabili securitate letāt̄. Si deus in beatis sit eorum formalis nō solum efficiens vel exemplaris vel oblectalis leticia? ¶ Tūc ego ad studiositatē abi ꝑ cor absiste/tēpus disputādi ꝛ tēpus instruendi. primuꝫ in schola/alteꝝ in sermone. Sufficerit hactenꝰ tue importunitati paruisse/ noli ea q̄rere que vel impossibilia sunt inuentu vel q̄situ supuacua/vel ꝓ tempe ꝛ loco paꝝ idonea. Rede et ꝑmitte/orōnis nostre languidus iam et pene lassus gressus a celis ad terras/ a sctis ad nos. a questiōibus ad morales eruditiones. quāq̄ non sine moralibus documentis multa q̄siuerī. ¶ Ita studiositas ad se/ ego ad me redij. Protinus resumere cogitatui tres ꝯsideratiōes int̄ missas. Unam ꝺ incipientibus. Alterā de ꝓficientibus. Terciā de ꝑfectis/ꝭm tres ꝯditiōes cubilium sanctoꝝ/in mūdicia/ mollicie ꝛ quiete qualia loquit̄ vox ꝓphetici carminis. Exultabunt sancti in gloria letabunt̄ in cubilibus suis. Que fuerunt ꝟba thematis ꝛc.

¶ Sequit̄ oratio. Attēdite q̄ (ad vos mihi ꝭmo ē o pueri) si ex deo estis verba dei audite. Letificate sāctos pudorē diabolo facite. Nō sileo/nō quiesco. sic studebo loqui: vt a vobis intelligār. Nihil loquar amplius nisi ad vos ꝛ ꝓ vobis o pueri/habete ptem vestrā in ꝭmone/illā nolite repellere. Si frequēter in domibus vestris vt deceret/instrueremini ꝺ salute vr̄a et puritate vr̄i cubiculi qđ est ꝯsciētia. si diligenter incitaremini ad amorē xp̄iane religionis/docendo sepe: ad qđ facti estis: ad qđ tenditis: in quo piculo damnatōis estis: ego facilius dimitterē vos ꝛ silerem. ¶ Dixi iam/nō sileo/nō quiesco/nolo q̄ in futuro mordeatis nasū meū. qđ admiramini: qđ aspicitis? silueritis interim et scietī que sit hec pabola. Date quartā ptē hore ꝟbo dei ꝛ honori sanctoꝝ ꝛ saluti vr̄e/ q̄ nō vnā horā nō duas sed dies integros/sed hebdomadas fabulis sepe datis. Aut certe recedant mali pueri/recedāt discholi/recedant perditi/maneāt boni q̄bus loquar. Recedant inquā nō teneo/nō impedio/aduertant tñ piculū si sine benedictōe finali discesserint. ¶ Denūcio vobis o pueri ꝛ adolescentes ingenui/denūcio vobis tria q̄ seruetis circa cubiculū ꝯsciētiaꝝ vr̄aꝝ. Custodite cubiculū ꝯsciētie vr̄e mundū in vobis vt sitis mundi cordes. i. mundi corde: Cauete ne ꝑ maliciā vestrā cubiculū aliaꝝ conscientiaꝝ ꝟbo malo vel ope deturpetī. Uidete demū si hec duo non seruaueritis. saltem post īmundicias lauate ꝑ luctū penitentie ꝛ ꝯfessiōis. ¶ Si in ꝑmis (o pueri) cubiculū ꝯsciētie vr̄e mundū. vt tam re q̄ nōie pueri. i. puri dicamini. Estote siles angeli dei/siles inocentibus atqꝫ ꝟginibꝰ. Et dū scientiā q̄ritis/attendite q̄ in maliuolā animā nō introibit sapiētia: nec habitabit in corpe subito pctīs. Horret tale cubiculū coinquinatū ꝛ fedū. Nolite pdere mundiciam innocētie. Notat em̄ Ambr̄. q̄ innocencia facilius custodit̄/q̄ ꝑ verā pniam ipsa iā pdita reparet̄. Uidete specula noua pulchra ꝛ munda cito inficiunt̄/cito maculant̄/sed tardius emundant̄. Talis est etas puerilis atqꝫ ꝟginalis/fedat̄ celerit̄ ꝛ frangit̄/tardius emundat̄ ꝛ ad integrū nunq̄ reparat̄. ¶ Sꝫ qđ aget puer ꝓ custodia mūdicie ꝯsciētie sue? Dicā audite. Procuret ante oīa a pentibus suis vt collocet̄ apud magistꝝ bonū sāctū pudicū incorruptū qđ Quītilianus maximū reputat. Alioqn

Si magister nō sit morosus ⁊ demonis et de
religiōe solicitus/ ipe plus nocet frequēter
moribus puerorum ꝙ psit ingenijs eorum si
cut de Archilogo dictū est Talis est lupus
inter pueros ouiculas/ nō pastor/ destructor
non instructor/ corruptor / non corrector.
¶ Alter qd tu puer debes inqrere est bo-
na societas. Moneo semel ⁊ bis imo mille
sies repetēs monere nō sufficio. declina pu
er a societate puersorum ⁊ imūdorum quales te-
ste aplo regnū dei nō possidebūt. Sūpsit
idē apls a gentili poeta. ꝙ corrumpūt bo-
nos mores colloquia praua. Si colloquia
quanto fortius psortia. Tales si tibi dent.
accusa. reuela. aut certe potius fuge ꝙ rema-
ne. Nō mentiebat pheta dicēs. Cū san-
cto sanctus eris/ ⁊ cū puerso puerteris. Et
iter. Habitauerūt inter gētes et didicerunt
opa eorum. Et metricus. Unica praua pecus
inficit omē pecus. ¶ Est alia societas o pu
eri quā a vobis fugiēdā ostēdo Et qualis
est ista societas? mala credite mihi mala
valde ⁊ pessima ista est demonis societas.
Cur auditis miramini? Nolite mirari qr
verum est qd dr. aut certe miramini et cauete
Scitote qm demon manet habitat ⁊ iacet
in lectis imūdiciis malarum pscientiarum qū sine
labore sunt. sine studio ⁊ in ocio. tunc eos
inducit cogitare vilia et turpia q vereun-
dū est nō solū facere sed dicere. Hāc socie-
tatē nequissimā diaboli fugitote pcor o pu
eri. ¶ Sed queritis inter vos forte ⁊ dicitis.
Quō fugiemus? Audite beati Hiero. cō
siliū. Semp aliqd boni facito. ne te diabo
lus inueniat ociosū. Et rursus. Ama sci-
entiā scripturarum/ ⁊ carnis vicia nō amabis
Credite nō mihi sed sapienti Quia multa
mala docuit ociositas. Ipsa puersa est do-
ctrix imo seductrix q sufflat ignē furiosorū
desideriorum carnaliū. aut venenū nutrit in-
felicis inuidie. Sciebat hoc Oratius dum
ait. Si nō intēdas studijs ⁊ rebus honestis
Inuidia vel amore vigil torqbit. ¶ Di-
cit forsan hic aliqs ex puerijs. Ecce pdi-

R

di mūdiciā cubiculi mei vel ex ppria vel alie
na malicia. qd mihi restat. qd supest? Pro
posui iā ⁊ repeto/ vide saltē ne dederis cau-
sā in vbo vel ope ꝙ alius in cubili psciētie
sue maculet. Hoc certe ē officiū diabolicū
pdere socios suos. illos secū ad dānationē
trahere. Sufficiat tibi [illegible] quisqs eēs imūdus
dānatio tua/ pce vite alterius. imo fame tue.
imo vite ppie si scires. Cogita pcor qntum
potes/ iterum quoqz atqz iterum vehemēter recogi
ta/ qntū displicet deo/ qntū in se puersus ē et
malignus. qntū hz de piculo nūqꝫ satisfaci-
endi plenarie puer ille q causa ē pditionis
tot animarum ex imūdo facto suo. dū tn sit vi-
ciū sicut mala scabies de vno ad aliū. imo
ad alios forte decē forte viginti/ forte centū
forte mille. Ille autē q causā primā dedit/
quō poterit tot ⁊ tales ad bonū ⁊ ad mun
diciā reuocare. quō poterit satisfacere. quō
penitere? O si attenderēt oēs ꝙ facilius [illegible]
aliquē maculare ⁊ in lutū peti pijcere. ꝙ
lauare. ꝙ purgare. ⁊ a malo retrahere. ¶ Scit
hoc inimicus nr ille diabolus. pcurat igi
tur tales ad inuicē corruptiones ⁊ ptagio-
sas feditates cognoscens difficultatē plene
postea penitēdi. Circa hoc dz eē magistro-
rū solicitudo pcipua. et ne pueri maligni
irrideāt bonos ⁊ deuotos sub appellatiōe
hypocritarum vel taliū nominū. Tales non
possēt nimis acriter vberari. imo si non desi
stant debēt extermīari ab oi psortio melio-
rū. Comparant his q fetus in matribus vterj
suffocāt aut allidunt. ¶ Sz qd fiet eis/ qd
agēt in inferno dānati ex malo aliorum cāsor
tio. vultis scire qd agēt? Ululabūt acerrie
p rabie tormētorum maledicentes illis exclā-
mātes. Ue ve tali p quē ego dānatus sum
maledictus sit in eternū p quem crucior in
hac flāma. ¶ Narrat autor libelli de disci-
plina scholariū ꝙ filius qdā nobilis ciuis
romani/ q psūpserat misere ⁊ imūde iuuen
tutē suā. dū duceretur ad patibulū ad mortē
seqbatur eū pater suus flens. Uidierūt filius su
us/ q sinit vt oscularetur prem suū. pater ap-
proximauit. sed filius loco osculi/ momor-
dit sibi nasum ⁊ erasit. Dū alij culparent et
mirarentur exclamauit. O pater tu me suspen
dis tu me interficis. si eni dū me iuuenem
(vt debueras) correxisses/ ego non venisse
ad hāc mortē inhonestā. ¶ Hoc ē o pueri
qd ante nominerā ꝙ neqz ego neqz alij dum
pdicamus neqz magri pcipue/ debemus vos
dimittere qn moneamus ⁊ corrigamus vos
ne postmodū mordeatis nasos nros Hoc
dicebat qdā pia mater puer suis. Ego taliter
vos corrigā ꝙ nō mordebitis nasum meū

¶ Hoc habet in li. de apibus. cap. xxx. ¶ Legi quendā magnū virum narrantem d̄ seipso q̄ habuerat vnū iuuenē nobilem pudicum et castum in principio sed p malicīā vnius magr̄i sui fuit seduct⁹ ꝛ pluries monitus noluit tandē desistere/ sꝫ pl⁹ obediebat magr̄o illi in crimine pessimo q̄ amicis suis ꝛ deo. Quid euenit. Audite rē horrendā. Venerant amici illius pueri in magna pompa visitare eū. ꝛ dū post cenā retractis oībus ad cameras ornatas/ dū puer eēt in lecto suo/ cepit horribilit̄ clamare ꝛ plāgere. venerūt ad eū seruitores sui et amici/ ꝛ dū nescirēt cur clamaret nec dicere vellet/ aduocatus est decanus eccl̄e ꝛ alij canonici. ꝑcitus ille venit residet ad lectū clamantis/ suadet ꝯfiteri pctā. hortat̄ vt confidat in deo nō in hoīe. Hec cū decan⁹ fortiter ei diceret/ tandē puer eū audiēs inspexit terribilibus oculis dicens. Ve illi q̄ me seduxit. Ad qd ad qd sup me diuinū auxilium inuocabo? Ecce iā video apertum infernū. video pn̄tes demones paratos me rapere. Et cū oēs vt se potius signaret inclamarēt/ signa te puer. Ille quasi nihil aduertens/ clausit oculos. ꝛ auertit faciem. et cū duris ꝛ miserabilibus vocibus miserā animā exalauit. ¶ Intellexistis ne hoc exemplū terribile o pueri? Ad auditū eius nōne toti tremuistis. Nūqd nūc vos etiā penitet? penitet estimo. sed gaudete vos q̄ boni estis. Aliqd igit̄ audire non pigeat. Peto te o puer. si qs induceret te ad comedendū carnes p totā q̄dragesimā et in die veneris scā/ qd diceres? nōne repelleres eū valde velocit̄ cū cachinno? Nōne ostēderes digito dicens. Videte q̄ malus ē iste q̄ puer suus q̄ talia mihi dixit. Et ip̄e bene miser. Et ego tibi securus affirmo: q̄ peiores sunt ꝛ peius faciunt illi de q̄bus loquor q̄ alios inducūt ad imūdicīā ꝯscientiarū suarū q̄ si facerēt comedere carnes in die veneris sancta. Nolo plus specificare. q2 q̄ culpabilis ē intelligit. q̄ nō ē culpabil' nō eget vt intelligat nisi forte vt caueat. ¶ Denūcio vobis o pueri. fugite tales imūdos ꝛ pl⁹ fugite pl⁹ horrete. pl⁹ odite/ si q̄rerēt interficere corpus vestrū/ cultello euaginato vel male strāgulare. plus est aīa q̄ caro ꝛ vita spirit⁹ q̄ corporis. Accusate tales/ imo vi repellite/ spuite contra eos in faciem/ ꝯclamāte cum beato Bern. ad latrones ad latrones. ad ignem ad ignē ¶ Postremo si tu puer nō seruasti mundiciā ꝯscie in te nec in alijs/ saltem peniteat te/ recurre ad loricem optimā. s. ad luctū. Nihil ē magis diabolicū. nihil ita displicēs deo q̄ post culpam nolle penitere. humanū ē peccare/ diabolicum in pctīs ꝑseuerare. ¶ Sꝫ dices ad q̄d peniterem ꝛ lauarem me. video fragilitatē meā/ ego ꝓtinus statim iterū maculabor? Noli sic estimare frater. sed fac qd̄ debes et qd̄ p̄cipit deus succurret ip̄e. tandē miserebit̄ ꝛ sanabit/ quid scis qn̄ morieris et quō. Quid si morte subita. si repētina. Quero a te si laues manus tuas/ si vestes lineas? Respondebis. ita lauo vel lauare facio. Quero p̄terea si post lotionē iterū maculantur? Rn̄debis ita. Lectum igit̄ ꝯscie tue cur nō silr̄ emūdabis ꝛ si sordidāda sic posteri⁹? Sit tibi p̄cor ꝯsciētia tua carior q̄ camisia? Noli ꝓpter timorem futurarū maculaꝝ/ dimittere purgare p̄sentes ꝛ augere. Post penitentiā crede mihi ꝛ minus erit d̄ sordib⁹ ꝛ minus adherebūt et facilius abluentur. ¶ Dices rursus. O quō talia tā feda tā turpia peccata dicerem homini viuenti. homini sacerdoti. quid diceret/ quid fieret? Plane diceret. Parcat tibi deus. ꝛ te diligeret ꝛ celaret. Si tū times sacerdotē/ cur nō amplius deum omnia videntem/ imo totam curiam celestem semp p̄sentem? Si times sacerdotem bonū discretum ꝛ solū cur nō magl' times socios pueros indiscretos quī nihil celare sciūt/ nisi qd̄ nesciūt. ꝛ nisi cui ꝛ qualit̄ qd deberent reuelare. Quid meli⁹ est/ vel vt dicas nunc pctā tua vni vel q̄ exponāt̄ in morte tua. vel etiam in vita q̄nq3 oīni aspectui. Nōne facilius est hominib⁹ pctā confiteri q̄ cum demonibus sine vlla miseratione torqueri. Si dictum est tā fetidum tā horridum ꝛ abominabile: plenū factum obsecro quale putabit̄? ¶ At si dices vellem bene facere. vellem esse mūdus in consciētia. vellem abstinere a pctīs. sed nequeo. Noli frater dicere nequeo sed nolo. Certe potes. sed nō vis iuuare te. Quō iuuare? P̄mo fugiendo ociū. fugiendo malum ꝯsortium. deniq3 orādo ꝛ ꝯuertendo te ad aliquē sctōꝝ. specialit̄ ad illā sanc

rum sanctā. percutiendo pectus exēplo Hiero. ꝛ dicēdo. sācta vgo vginū ora ꝑ me. ad sūma me. mitte auxiliū refugienti ad te. Deniqꝫ exēplo Anthonij ꝛ Hilarionis adolescentū increpa diabolū in ipa temptatione tua quasi pn̄tem. ꝛ dic ei. Phy ō [redacted] ꝛ ō temptatōe tua miser diabole, Ecce ego nō obedio tibi. ¶ Plurime sunt tales doctrine ꝑ mūdicia cubilis ꝓprie ꝯsciētie ſuanda. int̄ quas posuimus bonā societatē magistri [redacted] sociorꝫ ꝛ famulorꝫ. occupationē in bono studio ꝛ orōne. ffatigabo vos nō amplius o pueri. Sit tandē nr̄i finis s̄monis in oratōne ad deū ꝛ sanctos sanctasqꝫ oēs. vt talit̄ paremus hic cubilia ꝯsciētiarꝫ nr̄arꝫ in mūdicia. mollicie ꝛ quiete ꝑ grām. ꝙ eorꝫ ꝯsortes effecti exultemus ꝛ letemur in eisdē cubilibus nr̄is ꝑ gloriā. Amen. ¶ Finis.

Sermo eiusdez in eadem festiuitate: de omibus sāctis ꝑ thema.

Beati qui lugēt qm̄ ipsi ꝯsolabunt̄.

b Beati qui lugent qm̄ ipi cōsolabunt̄. Math. v. [redacted] sententialr Luc. vj. [redacted] in euāgelio pn̄tis celebritatis ¶ Nos ō bto luctu [redacted] ꝯsolatiōe locuturi in hodierna celebritate sanctorꝫ illorꝫ a quorꝫ oculis abstersit deus omnē lachrymā: ita vt nō sit amplius ibi luctus neqꝫ clamor. Te reginā inclytā ciuitatis hmōi sanctorū de qua gloriosa dicta sūt/ matrē insup illius qui est deus totius ꝯsolatiōis inuocabimus ꝑ grā qua egemus impetrāda dicentes. Aue maria gratia plena ꝛc. ¶ Beati qui lugent qm̄ ipi consolabunt̄. Scribit̄ vbi dictū ē. Proposita hac celesti stupendaqꝫ sn̄ia/ insonāte hāc grandi tonitruo ex ore diuinitatis I sublimi monte ecclie/ audierunt ꝙplurimi alti sonā huius extraneissime ꝛ a sapiētibus mūdi absconditе doctrine tubā. Et quidē in omnē terram exiuit sonus eorꝫ. Auditā vo/ nō oēs equa mente vnoqꝫ iudicio comprobarunt nimirū quot capita/ tot sn̄ie/ ꝛ fides dei donum est ne quis glorier̄. Audierunt eam omnes ex omni natōe que sub celo ē quorꝫ plurimis nihil ꝓfuit auditus/ nō innixus fidei vt aplus loquit̄. sed in depſſiores sue infidelitatis tenebras demersi sunt. Hi sūt pagani/ idolatre ꝛ iudei ꝑfidi/ qui quoniā foris sunt ꝛ consurdescūt nostris vocibus nihil ad nos/ eos deserat s̄mo nr̄ ad christianos dirigat̄. Dicatqꝫ. Beati ꝗ lugent ꝛc. ¶ Ecce autē apertis meditatiōis mee oculis/ intueri videor plenas etiā xp̄ianorꝫ omnes aures hac sn̄ia diuina. Quis em̄ ē xp̄ianus: cui hoc euangeliū in ecclia non sonuerit. Uerbū hoc nihilominus ad mentales aures suas introrsus nō equa ꝓfunditate ꝛ tenaci approbatiōe reponit̄. ¶ Pars ē hoim simpliciū absqꝫ eruditōe ꝛ litteris quos sola autoritas in hac fide stabilit/ nec vltra quicꝙ vel q̄rere vel intelligere studēt morem discipulorꝫ pithagore in hoc tenentes. Satis hn̄t scire qm̄ magister hoc dixit magister xp̄c. Beati qui lugēt qm̄ ipi consolabunt̄. Apud tales: nō rōnibus sed autoritatibus ꝛ exemplis agendū arbitror/ ꝗbus sufficiet insinuare qm̄ sancti sancteqꝫ omnes quorꝫ hodie celebritas agit̄/ ad cōsolationē per luctū transierunt: patriarche ꝓphete/ apostoli/ martyres/ ꝯfessores [redacted] virgines. Quid istos dinumero/ qm̄ et ipsum caput omniū christū pati oportuit. ꝛ sic intrare in gloriā. Nos ego ad historias et legendas sanctorꝫ/ ad vitas patrꝫ: ad originalia doctorū luctum collaudātia/ indico remittendos. ¶ Altera ps ꝛ xp̄ianorꝫ similit̄ simplicium ꝛ nullius eruditiōis litteratorie: qui tamē pro cōsuetudine ꝛ grā/ exercitatos habent sensus ad hāc doctrinā cupientes ex intimis anime ꝑcordijs. qui experientia doctrice sentiūt ꝛ pregustāt hoc donum celeste ꝛ toto cordis assensu/ toto mētis iubilo eunt in hanc sententiā. Beati ꝗ lugent ꝛc. Tales sunt in schola deuotiōis doctrina affectiōis edocte ꝑsone. ꝗbus lachrymabilis iugiter ē hec vallis lachrymarum. qui dicūt cum ps. Renuit consolari anima mea. memor fui dei ꝛ delectatus sū. Et rursum delectāter dicunt cum eodem. Scdm̄ multitudinē dolorꝫ meorꝫ in corde meo: consolatiōes tue letificauerūt animā meā. Quemadmoduz dixisse legit̄ beatus Bern̄. Multi vidēt cruces nostras. ꝗ non attendūt ꝯsolatiōes nostras. Et apostolus dixit. Quasi tristes semp autem gaudētes. Apud istos quos vnctio docet. quos experientia erudit. importunū nimis ne dicam temerariū censeri deberet si apirē os ad do

cendum. a quibus vtinã mererer erudiri. ¶ Alios preterea considero e xpianis inflatos sapiētia nō q̄ desursum ē sobria & pudica. sed terrena anjmali & diabolica & carnali. vitā pecudū eligentes/ qui fere nihil de homine pter figurā retinent. intus ferrea sūt omnia. Ipsi dum has beatitudines aurib⁹ recipiunt. animā intrinsecus surdā habent aut ita p egritudine pctō᷑ & miserabilē cōturbatā/ q dicunt ope cesi nō forsā ore. Durus est hic s̄mo & quis potest eum audire? Nempe sapientia terrena diuitijs inhiat. Propterea nō beatos sed infelicissimo plane paupes p̄dicat. Sapiētia diabolica ē superbia indignās & austera. Ipsa btōs mites quō iudicaret. & nō potius viles & abiectos? Sapiētia animalis tota illecebris vacat/ ducit in bonis dies suos/ cuius vox est Sap. ij. Exiguū & cum tedio est tp̄s vite nostre. Talibus obsecro qn̄ psuasum esset eos beatos eē qui lugent & nō miserabiliores omībus hoībus. Quāobrē istud perditum & cecum genus xpiano᷑. et xpianorū nomine/ non xpiano᷑ ꝯuersatiōe relinquamus/ tāq̄ indisciplinabiles & impsuasibiles ad hāc causā eis diuinā lectionē. Beati qui lugent &c. ¶ Supest ad extremū aliud genus hoim/ qui nō sunt idioti vt primi. sed luminibus tā ingenij q̄ conscientie eruditiōis scientifice collustrātur. Qui et si nondū gustauerunt donū huius beatitudinis velut illi simplices de secūdo ordine. attamen eo᷑ vita aliena ē ab hisvicijs quibus obstinate corruptos mox eē diximus illos de tercio ordine. Credūt insuper vt tandē intelligāt/ hoc est/ p̄supposita religione philosophāt/ quoniā psuasū habent nisi credideritis nō intelligetis. Qd notauit Plato dum ait in Thimeo. Sumendum esse compendiū ex credulitate. Istos tales (qualiū magnus est hic numerus) nunc alloquēdos esse decreuimus/ q̄bus non solū dicentis autoritatē que tamē abunde satis esset/ sed rōnem certā & philosophicā afferre confidim⁹/ per quā iam non solum credāt/ sed etiā intelligāt huius mirande sublimisq; doctrine veritatē. Beati qui lugent &c. Hoc faciemus (siquidē permiserit deus) ad Ciceronis incitationē in paradoxis. minori certe eloquētia/ sed pari varietate. et (vnde glorio᷑ i dño) maiori fide. Feciemus inquā: tum ad consolationem nostrā quatinus fides in intelligentiam migrās/ lucidius emicet/ tum ad cōcludendū linguā magniloquā eo᷑ qui se dici philosophos volunt nec sunt. quoniam dū a religione putāt secernere philosophiā. vtrunq; perdunt. qui verbū diuine nostre fidei/ comunibus verbo᷑ pāniculis inuolutum vel fastidiunt ob simplicitatē (sicut eis videtur) rusticā & anilem vt que lugere vel flere iubeat/ vel de opinabili fallacitate crimināt/ nō capaces/ quo pacto ex luctu suum gignat contrarium qd̄ est cōsolatio/ nec perinde concipiunt. beatos & consolatos esse lugentes ¶ Et qm̄ tres collati sunt in themate termini principales beatitudo luctus/ consolatio. tripartita erit sermonis nostri fabrica. q᷑ super quēlibz ex terminis edificium nr̄e ratiocinatiōis fundabitur & excrescet. Dicemus quoq; breuius q̄ tantares expostulat. qm̄ in scholastico exercitio & in verbo ad populū/ latiori s̄mone super hoc deo ꝯpiciante tractabimus.

Primam exorsurus fabricā in hoc nomine beatitudo/ recogito/ q omnes qui d̄ beatitudine hominis/ philosophica rōne perscrutati sunt, constituerūt eam in contemplatione prime cause/ sicut peripatetice schole institutor Aresto. docuit. j. et. x. ethico᷑. ¶ Aut posuerunt eā in virtute vel bono honesto. & in viuendo cōsentanee rōnē & nature. In qua snīa schola stoico᷑ et q̄rundā achademico᷑ cōcordat. Aut deinceps collocauerunt eā in adeptōe boni vniuersalis sepati. quemadmodū Plato. suiq; sectatores/ ¶ Aut postremo dixerunt beatitudinem hominis esse animi voluptatē seu tranquillā pacem/ cuius videtur fuisse Epicurus ille, cuius Seneca crebre cum sūma veneratiōe meminit in epl̄is. ¶ Nā epicurus aliꝰ quis quos ille fuit. & Aristippus & Sardinapalus & fordidus Machometus qui in corporeis voluptatibus humanā beatitudinem detrudere conati sūt Ipsi certe non philosophi nec inter philosophos annumerādi sunt. sed porci vocandi sunt. q᷑ beatitudinem non hominis sed pecoris descripserunt. Illi similiter a phi-

losophica rōne p̄cul abscedūt ꝛ ab eadē va lidissime cōfutant. qui diuitias. qui potē tiā. qui gloriā. qui scientiā. ꝛ vniuersaliter bonū aliqd tale fortuitū fragile ꝛ caducū homini p̄ beatitudine statuerūt. Quippe his oībus ad votū fluētibus. reperire est hu iusmodi hominē: nō dicā nō beatū. sꝫ pla ne nequissimū. ꝛ supra beluinā seueritatē vel feritatē nocēdi malignitate peruersum. Deniqꝫ hec oīa fortune bona: ꝛ si decorē ꝛ ornatū quendā extrinsecū felicitatꝭ huma ne. pn̄tare ꝛ pficere dicāt ab Aresto. ipa tn̄ ad componēdū verꝫ ꝛ extrinsecū homis bo num. nullatenus exigūt. Notauit hoc ille q̄ ex incēdio vrbis fugiēs. oīa sua secū ferre dixit. ¶ Hec igitur in sūma est philoso phantiū de hoīs beatitudine q̄dā par R cita traditio. In contemplatiōe p̄me cause in honesto vel virtute. in bono separato. In animi voluptate seu ꝯsolatiōe. Quartum apparēs varietas (si nō me fallit iudiciū) in vna ꝯnectit cū ꝯceptiōe seu dignitate p̄ se nota/ quā Aresto. lucidi⁹ exposuit. q̄ be atitudo hoīs sita ē in ꝯiunctiōe optime po tentie humane cum optimo obiecto suo. Virtus eīn rei cuiuslibet ꝛ sua q̄dā beati tudo vt penes summū qd̄ in ea ē quātifice tur necesse est/ queadmodū beatitudo ocu li eēt eius ꝯiunctio cū summe pulchro sibi ꝓportionabiliꝫ oblato. At nota qualis est optima potētia humana nisi rō. qua sola p̄stātior ē homo ceteris aīalibus. Obiectū p̄terea optimū quale aliud assignabitꝭ q̄ ip se deus gloriosus/ cuius nō par ē. ꝛ quo ni hil malus a rōne pōt intelligi. Quare ma nifestū ē q̄ elevatē Aresto. beatitudinē ho minis eē ꝓbauit ꝯtemplationē p̄me cause Conformiꝫ ad illud Augu. dictū. Visio est tota merces fundatū vicꝫ in vbo christi Hec ē vita eterna vt cognoscāt te verꝫ deū ꝛc. Intelligimus vo ꝯtemplationē nō mu dam cogitationē d̄ deo sed cognitionē cuꝫ amore. Alioqn si dilectionē a cognitiōe se parauesis/ nō vtiq̄ ibi ꝯtemplatō/ tā dicenda est q̄ curiosa q̄dā inuestigatio/ aut cogita tio vaga fructu carēs atqꝫ sensu/ q̄les habu erūt quos inculpat aplus cognouisse deuꝫ ꝛ eū nō sicut deū glorificasse/ ꝓpterea eua nuisse in cogitatiōibus suis. Ecce vanita tem cogitationū si glorificatio secludat. et

datos fuisse in reptobū sensuꝫ/ quales mul tos flemus nr̄is tp̄alibus. ¶ Porro locutō nes ceteroꝝ pꝭoꝝ/ q̄q̄ diuerso calle vboꝝ incederēt/ in eandē iudicio meo sn̄ie finem ꝯueniūt. Nā bonū separatū qd̄ plato po suit/ cuius adeptiōe beati dicimur ꝛ sum⁹. nihil aliud a deo pōt intelligi quod adipi scimur cogitādo ꝛ amādo hic in enigma te ꝛ inchoatōe quadā imꝑfecta. tandem fa cie ad faciē plenitudine cōsummata. Rur sus si stoicoꝝ ꝛ achademicoꝝ ꝛ epicuri pre nominati positionē resoluamus/ inuenim⁹ q̄ nulla virtus est/ nulla honestas speciosi or nulla vita plus consentanea nature atqꝫ rationi. sed nec aliqua operatio voluptuo sior est. aut si verbū voluptatis nimis mol le iudicat/ nulla delectabilior/ q̄ sit opera tio optime potētie hominis cōiungens eā cum optimo obiecto suo qd̄ est deus. hoc vero fit dum ip̄m ratio cognoscit ꝛ cogno scens amat ꝛ in cognito amato qꝫ/ tāq̄ in fi ne suo ꝛ cētro qͥetat. ¶ Ecce habetis om nem d̄ beatitudine philosophica ꝑscruta tionem/ que super vno cardine voluitur ꝛ vnit. ad cuius noticiā. christiana religio compediosa fidei traditione ducit. qd̄ effi cere philosophica disputatio vix longo cir cuitu quasi palpando ꝛ innitendo valuit. nec perfecte tamen valuit nec stabiliter nec sincere. Hinc p̄clarissime dictū est ab apo stolo q̄ quia mundus in dei sapientia de um nō cognouit. supple cognitione q̄ p̄ di lectionem operat. Et intellige q̄ hic apo stolus s̄m discipulū eius Dionysium/ phi losophiam appellat dei sapientiam imo reuelationem. Deus inquit reuelauit eis. Placuit dō per stulticiā predicatōnis. hoc est per compendiū credulitatis saluos fa cere credentes. Non q̄ philosophia inuti lis aut falsa sit quippe que est dei sapiētia et reuelatio. non q̄ vere religioni aduersa. non q̄ in articulo quocūqꝫ contraria sicut velle demonstrare ꝓpositum est. sed quia homines bono dono male ꝛ temerarie vsi sunt ꝛ alia ratiōe. vt ad felicitatis beatitu dinem sine ratiocinatione sine fluitatione ip̄os etiam simplices et idiotas venire lice ret fidei pede fulcitos. Deniqꝫ ne gloriare tur ante deum stulta presumptio omīs car nis.

His ꝓ primo fūda-
mento posito, ⁊ viua veritatꝭ calce agglu-
tinatio. quadruplici etiā ꝯsideratōe instar
quatuor laterꝝ. supedificare fas habemus
¶ Prima consideratio. Quia dei ꝯgnitio
ꝑfecta nequit haberi per sensus solos. Alio-
quin bruta essent dei capacia. si nostre bea-
titudinis esse volumus participes vt a sen-
sibilibus ad spiritualia ꝯuertemur necesse
est. ¶ Istud est inter platonis dogmata ꝓ
cipuum. aduertendum esse. scʒ a sensibꝯ fa-
ciem nostre mentis. Omīa nisi ad sensum
referre. est ꝓpriū pecoris / ⁊ certissimū veri-
tati inueniende affert detrimentū. Huius
sententie pluries meminit Cicero ⁊ augu-
sti. ex ea pulcherrimū illud volumē de ve-
ra religione contexuit. ¶ Animā itaqꝫ no-
strā intellexerunt philosophi factā esse / ve-
lut in orizonte duorꝝ mundorꝝ. spiritualis
⁊ corporalis. Cuius facies dum ad corpora-
lia conuertit / fit quodāmodo crassior nubi-
lior ⁊ hebetior ad intuendū celestia. ⁊ depri-
mit terrena inhabitatio / sensum multa co-
gitantem: inquit vnus ex phīo hebreorꝝ cui
conformis est ꝟmo poete. vj. eneid. Terre-
neqꝫ hebetāt artus moribundaqꝫ membra.
Poeticum etiā inuolumentū de haustu le-
thi fluminis / ad hoc tendit.

Secunda ꝯsideratio

Presupposita rōnis aggrauatione ꝑ peccatū
auersio a sensibilibꝯ ad spūalia cogitāda / fi-
eri nequit / absqꝫ luctu seu tristicia. Haud
magna in hoc loco ratiocinatione post exi-
stit. vbi quotidiana experientia: plusqꝫ sa-
tis hāc eloquitur veritatē. Quippe / morti
ficatio sensualitatis / pugna viciorꝝ / ꝟtutū
victoria: fugere voluptates: tristicias equa-
nimiter perpeti: ⁊ similia humane milicie
stipendia: nōne luctū suū / saltem ab initio
secum fuerunt: ꝯferunt vtiqꝫ. Attamen si-
ne istis nūqꝫ ad sincerum ⁊ purissimū veri
tatis prime lumen scāderemus. nunqꝫ sur-
sum raperemur ⁊ illic rapti staremus. nec
respōderemus veraciter hortān ecclesie sur
sum corda: habemus ad dnm. Quā ⁊ qua-
liter obsecro forti contritiōe leuaremꝯ nos
sup nos. dū iniquitas sup talentū plumbi
sedēs / nos in ima deprimit. instar poete mo-
re sisiphi. dum conquerimur cum ꝓpheta:
Qm̄ iniquitates mee supgresse sūt caput ⁊c.
Dū postremo multitudine noxiorꝝ deside
riorꝝ ⁊ volitātiū cogitatōnū stabilitate / acī
es nr̄e mentis vndiqꝫ cōfundit. impedit ⁊
turbat: Et hanc Aresto. q̄qꝫ sue originis
ignarus notauit vbi dixit aliquid eē in no
bis qd̄ aduersat rōni. ꝓterea tractaturus
de nr̄a beatitudine ipē de luctuositate pas
sionū moderāda ꝑ virtutes / ꝑus docendū
ēē necessario indicauit.

Tercia consideratio

Beatitudo nr̄a est de numero delectabilis
simorꝝ. imo delectabilissima. Hoc ipsuʒ di-
cere nō compulit Aresto. j. et. x. Ethicorꝫ
Habebat quoqꝫ ꝓ oraculo apud veteres.
vt infra latius docet. In sāctis ꝓpterea q̄-
rum hodie celebritas agit experientia mul
tiplex illud certū facit. Qd̄ insup sub altis
simis ꝯsideratiōibꝯ ⁊ sapiētū allegatiōibꝯ
initiū sūme cōis de ꝟtutibus manuducit.

Quarta consideratio

Verā ⁊ plenā ꝯsolationē / sicut nec veram
beatitudinē / vita humana ꝑus hr̄e nō pōt
absqꝫ luctu. Perspicuū ē hoc sed ex premis
sis. Propterea licʒ iā nō solū credere sʒ eti-
am intelligere. Qm̄ beati q̄ lugent ⁊c. Et
hec de prima radice. ex q̄ terminꝯ iste beatitu-
do / germinat hāc vitalē segetē / beatos ⁊ cō-
solatos esse lugentes.

T e
Age pergamus vltra ad se-
cundā nr̄e orōnis fabricā. quam
fundabit terminus iste luctus.
Attamē ne ꝑpendicularē nr̄i edificij regu
lā ꝯturbet equiuocatiōis irregularitas. de
scribendū est quid ē luctus quid ꝯsolatio.
Nā inuenit luctus malus nihil ad beati
tudinē ꝯferens nec afferēs ꝯsolationē q̄ bo
na sit. Hoc sensit q̄ dixit. Tristicia seculi
mortē operat. Cum ꝑus dixissʒ. Tristicia
q̄ ꝟm deū est penitētiā in salutē stabilē ope-
rat. ij. Corinth. vij. Luctus ⁊ cōsolatio sub
vna acceptiōne generali due passiones sunt
ille due ꝯrie quas aliter nominamus dolo
rem ⁊ gaudium. que complectūtur in suo
generis sinu passiōes omnes reliquas enu
meratas a pho. ij. ethi. ⁊. ij. rheto. ⁊ a poe-
ta. vj. eneid. ⁊ ab aliis alibi. Cōsequit au-

lem passiões iste dne luctus et ꝯsolatio vel
dolor et gaudiũ ad duas rões obiectalis
generalis ⁊ extremas. Quaꝝ vna ẽ vt boni
cõuenientis. ⁊ altera mali disconuenientis.
¶ Describit͛ hic luctus hoc mõ sumptus.
Luctus ẽ vitalis aĩe motus/surgẽs ex ap=
ꝑhensiõe obiecti vt discõueniẽs ẽ. Cuius
effectus ẽ (p̄sertim si fit in sensu) ꝯstrictio q̄
dam horror et fuga ⁊ renisus. Est autẽ rõ
discõuenientie/disproportio lesiua armonie
⁊ vnitatꝭ debite. Elucidationẽ haꝝ descri
ptionũ cũ deductiõe oĩm passionũ ad has
duas/q̄rat cui libuerit. ij. Ethicoꝝ et rhe=
torice cũ notatis ꝑ cõmenta. ¶ Deinde q̄a
triplicit͛ dr̄ bonũ ꝓ delectabili. ꝓ vtili ⁊ ꝓ
honesto. Et silr̄ malũ ex opposito. ꝓ trista
bili. ꝓ nociuo ⁊ pro inhonesto. Possemus
ꝯformit͛ ad has rationes obiectales boni ⁊
mali multiplicare s̄monẽ de luctu ⁊ ꝯsola=
tione. put ꝯsurgũt mediate vel ĩmediate /
ex appꝑhensiõe boni ⁊ honesti vl̄ mali inho
nesti. ⁊ hoc dupliciť in actu vel in habitu.
Hoc quippe mõ luctus ⁊ cõsolatio ꝓprie
sunt aĩe rõnalis ⁊ ad sensualitatẽ nõ nisi
ordinãte ad rationẽ spectãt sicut nec obie=
ctales honesti et inhonesti rões. ¶ Dica=
mus igit͛ ꝙ luctus in ꝓposito ⁊ put dr̄ bea
titudo nõ quidẽ formalit͛ sed q̄r coĩcat be=
atitudinẽ hic in via. vel q̄r ducit ad eã. ha=
bet sic describi ꝑ habitu. Luctus ẽ habitus
aĩe gratiosus/quo inclinat͛ fugere et hor=
rere obiectũ/sub rõne mali inhonesti ⁊ dis=
cõuenientis appꝑhensũ. Appꝑhendit͛ vo ob=
iectũ vt inhonestũ triplicit͛. aut formaliter
⁊ sic est deformitas. aut scd̄o cõsecutiue q̄r
ẽ effectus culpe ⁊ reliquie eius. sicut reatus
pene ⁊ macula ⁊ offensa. aut tercio occasio=
natiue. q̄r ad culpã inductiuũ ẽ. aut vt ab
honestate distractiuũ. vt noxie temptatio=
nes ⁊ rebelliones sensualitatis. Rõ aũt dis
cõuenientie inhoneste/ẽ violatio modi spe=
ciei ⁊ ordinis. vel numeri põderis ⁊ mẽsu=
re. vel vnitatis specie ⁊ bonitatis in libero
arbitrio vt arbitriũ ẽ. Violẽtat͛ insup mo=
dus ⁊ mensura ⁊ vnitas in libero arbitrio.
dum ipm nõ insequit͛ motionẽ dei vt effi=
ciens ẽ. Violentat͛ species ⁊ numerus. dũ
nõ ꝯformat͛ cause sue exemplari. Violẽtat͛
aũt põdus ⁊ ordo ⁊ bonitas. dũ nõ inseq̄t͛
motiõe sue cause finalis. Per oppositũ su=
mitur ratio ꝯuenientie honesti. ¶ Par est
describere ꝯsolationẽ. Cõsolatio ꝑ habitu
ẽ habitus aĩe quo inclinat͛ amplecti q̄dam
mõ ⁊ vnire sibi obiectũ sub rõne boni ho
nesti ⁊ cõuenientis appꝑhensũ. Et dr̄ silr̄ ho=
nestũ triplicit͛. vel formalit͛ vl̄ ꝯsecutiue vl̄
efficient͛ ⁊ dispositiue. Has descriptiones
neq̃ fingimus neq̃ sola fide supponimus
Qm̃ ex pħica traditõe fũdata in his q̄ nos
docet expientia pñt elici vallariq̃. Ex q̄bus
q̄d sit luctus ꝑ actu. q̄d cõsolatio actualis
liquidũ est. Nam luctus ⁊ cõsolatio actua
les sunt vitales motus animi in talibus ha
bitibus ꝓcedentes.

Facto et ordinato D

hoc descriptionum fundamento superad=
damus quasdã litterales considerationes.
¶ Prima cõsideratio ẽ ista. Luctus qualẽ
descripsimus ẽ ꝯsolatiõis inductiuus. Ita
ꝙ q̄ lugẽt eo ipo ꝯsolãt͛. vt verꝫ sit ad lrãm
Tristicia vrã vertet͛ in gaudiũ. Habem⁹
mediũ in oĩ demonstratõe efficacissimũ
diffinitionẽ scꝫ ad hoc ostẽdendũ. Oĩs
q̄ppe appꝑhẽsio obiecti vt honestũ ẽ ⁊ cõue
niens/ẽ ꝯsolatoria. sed appꝑhẽsio huius lu=
ctus ẽ honesti appꝑhẽsio ⁊ ꝯuenientis. ergo ẽ
ꝯsolatoria. Maiore p̄supposita ex diffini=
tiõe. minorẽ facile ẽ deducere ꝙ ex plurimis
ꝯditiõibus honestis luctui attributꝭ. Lu=
ctus q̄ppe iustus ẽ ⁊ deo acceptus/tãq̃ red=
dens deo q̄d suũ ẽ. vel dũ punit pctã ĩ se et
in alijs deo odiosa. vel ab offẽsaꝝ diuinaꝝ re
liquijs aut occasiõibus/liberari desiderat.

Secunda ꝯsideratio

Nõ ẽ inopinabile s̄m eãdẽ animã silr̄ ⁊ s̄m
idẽ/diuers̄ tñ respectibus lugere et ꝯsolari
instar xp̄i. Si enĩ ꝯcedimus animã silr̄ in=
telligere recte ⁊ reflexe/⁊ d̄ iudicio suo for=
midoloso certitudinalit͛ indicare/nõ vide
tur repugnãtia ꝙ d̄ luctu actuali tãq̃ d̄ ob
iecto/silr̄ habeat͛ actualis cõsolatio. Nec ali
q̄d apparet obstãre nisi ꝙ mot⁹ hoꝝ actuũ
sũt ad ꝯrios effectus. vnus ad fugã. alius
ad ꝓsecutionẽ. vnus ad dilatatiõꝫ cordis.
alius ad cõstrictionẽ. Sꝫ hoc vltimũ d̄ lu=
ctu ⁊ ꝯsolatiõe/in sensualibus verũ ẽ ita se
hr̄e. in spũalibus forte nõ eque. Cuius rei
satis vident͛ experiẽtiã dedisse sãctoꝝ plu=

rimi/quod vita eius in luctu continuo esset: facies tamen serena et iocunda et inter medias lachrymas mira leti hominis suauitate et tranquillitate respersa fulgebat vt in Martino. Dat exemplum climacus de puero simul flente et clare ridente. Et venerabilis Richardus tradit in eodem homine contemplatiuo/simul esse raptum mentis ad diuina exemplo Moysi positi intra caliginem in monte/ et simul fieri rebellionem in sensu more idolatrantium in valle. Ad hoc pot trahi illud Eneas. Mens immota manet/lachrime voluuntur in aneo. ¶ Uel dicamus. vt omnis calumnie tollatur occasio. quod luctus et consolatio eandem aiam tanta celeritate alternatim inuicem afficiunt/quantam discernere non valemus. Et consequenter ponetur motus cordis quasi tremulus et mixtus ex constrictione et dilatatione forte sil' motui campane dum tremit. et corde cythare dum resonat. et ita mirabilis armonia fit in corde nostro ex hac mutua percussione luctus et consolationis/ qualem armoniam explicare sicut difficile est ita exprimi facile. Hunc tremorem notabat exhortatio prophetica exultare iubens deo cum tremore. Exultatio quippe sola dilatando facile euanesceret. si luctus reprimens non induceret hunc tremorem. Quo tremore tandem exercitata anima/more alaude volitando cantans/cadit in felicem spasmum. et in illam extasim rapitur vbi vicat cum silentio. Bonum est hic nos esse. Et illud. In pace inidipsum dormiam et requiescam. ¶ Deniqz predicta elucent veritates quas inopinabiles rident carnal'r sapientes. dum apl's percipit esse sicut tristes. semper autem gaudentes. Et propheta Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo consolationes tue letificauerunt animam meam.

Tertia consideratio

Aduersitates corporales/ et luctus sensuales trahunt de per accidens ad luctum bonum. Ex se enim indifferentiam habent ad honestum vel inhonestum. Sed prosperitates et vana gaudia. ex opposito vehementer impediunt. propterea fortuna moderate aduersa securior est regulariter et optabilior/quam multum prospera. ¶ Hec quidem deducit certa ratione Boe. Et sapientis vox affirmat dicentis. Melius est ire ad domum luctus quam ad domum conuiuij. In illa enim finis cunctorum ad monetur hominum. vt viuens cogitet quid futurum sit. Et rursum Risum putaui errorem et gaudio dixi quid frustra decipis? ¶ Quod si omnia que considerationem nostram informant de laude tribulationis/ et prosperitatis deceptione inducere voluero/non dico preter sermonis nec sermones integros/imo nec libros mul'tos ad hoc sufflecturos esse scio. Legatur Chrys. in suo de compunctione cordis. Greg'. in moralibus. Guilhelmus parisien. in suo de virtutibus de laude tribulationis et paupertatis/ Et compilatio illa communis de virtutibus et vicijs prorsus et optima. Bonauen. in stimulo consciencie et alij plures. Et in hac consideratione stabiliri possent omnes beatitudines euangelij hodierni. presertim prima et nostra hec tercia et vltima. Emersit consilium Platonis et similium vt assidua esset mortis meditatio.

Quarta consideratio

Et si in beatis non erit amplius luctus neque clamor. sed nec vllus dolor. tamen per hac valle miserie ille regulariter qui beatior est/est luctu bono plenior. Consideratio ista ab aug. ponitur in suo de ciui. dei. Et adeo vera est. quod nullus vnquam tantum luxit quantum xpo caput nostrum et benedictus in secula. Non quidem pro suorum sed pro nostrorum apprehensione peccatorum etiam ab instanti sue conceptionis gloriose vt quidam tradunt. Ita luxit maria. ita paulus Ita petrus et ceteri innumeri/post plenam et certam suorum peccatorum remissionem. Itaqz ista tria sebi e per communicationem quandam amplectuntur. beatitudo. luctus consolatio. Et ex opposito ad considerationem nostram inferre licet illos esse hominum miserrimos et beatitudine remotissimos per hac vita/qui vel ex elatione vel ex vana consolatione vel peccatorum nimia obduratione/lugere fugiunt horrent. despiciunt. Igitur beati qui lugent quoniam ipsi consolabuntur. Hec tandem sumpta sint ex secunda radice/in hoc termino luctus adherente.

Y

Ro tercia et postrema edificij nostri structura consummanda in hoc termino consolatio/ repetere non pigeat quid est consolatio. Consolatio est habitus anime quo inclinatur amplecti quodammodo et venire sibi obiectum,

sub ratione boni honesti ⁊ ꝯuenientis ap-
prehensum. Consolatio autē actualis/ē vi-
talis ⁊ mulcebris motus anime/ex tali ha-
bitu ⁊ inclinatiōe ꝯsurgēs. Ecce ꝙ duo cō
currūt ad integritatē bone ꝯsolatiōis. ap-
ꝑhensio potētie cognitiue. et rō obiectalis
honesti ⁊ ꝯuenientis. ¶ Et qm̄ potētia que
apphendit si sit indisposita ⁊ ab armonia
debite ꝓportiōis discrasiata/faciliter deci-
pit̄ in iudicio. aut qnq3 nihil sentit. oportz
diuo nostrā cognitiuā rōnalem bene dispo
sitū esse/si bene ꝑ eā ꝗrimus apphendere /
⁊ in obiecto ꝯueniētis honestatis cōsolari
Exemplū a sensualitate sumamus. Da fe-
bricitāti vinū/illud amaricabit linguā ei⁹
Ostende lippo lumē gratissimū/ille cōtur
babit̄. Exulceratū palpa leniter. tm̄ nō dele
ctationem sed dolorē acerrimum inferes.
Odores suauissimos nō sentit reumatic⁹.
Surdastrio nō est delectamento vox cano
ra/dulcisq3 symphonia. Nō secus estimā-
dum ē de sensibus aīe interioribus. Quid
me respicis qd admirar? si rōni suos qnq3
sensus eē dixi? Nōne ē in ea visus spūalis
quo cernit̄ pulchritudo decor ⁊ cādor lu-
cis illius eterne cuius lumē signatū est su-
per nos. Quo visu videre nōnc se dicit apo
stolus. Nūc ꝑ speculū ⁊ in enigmate. tunc
autē facie ad faciē. Est auditus spūalis quo
ꝑcipitur sūma armonia veritatis. De q̄ pro
pheta ait. Audiā quid loq̄t̄ in me domin⁹
Est p̄terea gustus ad quē inuitabat idē p-
pheta. Gustate ⁊ videte ⁊c. Est insup tact⁹
spūalis. alioqn nō dixisset sponsa spōso in
canticis. Leua eius sub capite meo ⁊ dextra
illius amplexabit̄ me. et osculet̄ me osculo
oris sui. Deniq3 olfactū esse in rōne probat
vox eiusdem spōse ad spōsum. Trahe me
post te. curremus in odorē vnguētorū tuo
rum. ¶ Nos vero cogitatiōes ⁊ motōnes
⁊ sensatiōes huius quintuplicis sensus/ra
dicate in vno libero arbitrio hoīs/soliti [illegible]
mus appellare noīe visiōis. vt vide qd so-
net. qd ledit. Et ħm hoc ꝓprie ⁊ integre di
cit Aug⁹. ꝙ visio ē tota merces. Nā amo-
rem ⁊ dilectionē cū delectatiōe. hoc modo
visio in se claudit. ⁊ hoc mō q̄ plura diligit
plus cognoscit. Hoc mō ꝯtemplatio ad fe
licitatē sufficit integrādam. ¶ Proinde
sensibus istis qnq3 reformatis ⁊ sanatis ꝑ

luctum (Nam luctus est potissimū ad [illegible]
iusmodi purgationē ⁊ sanationē infirm).
q̄s nō agnoscat ꝙ vehemēs delectatio con
sequat̄ ex ꝯiunctiōe cuiuslibz hmōi sensu
um cū suo obiecto ꝯueniētissimo. Et qd ē
obiectū illud vtiq3 deus omne bonū sicut
dn̄s Moysi repromisit. Ostendā tibi om-
ne bonū. Ipse nimirū est visui summa pul
chritudo. auditui sūma armonia. olfactui
odor suauissimus. gustui panis sapidissi-
mus. tactui sūme suauis intimus ⁊ cōiun-
ctus. Vide ꝙ ꝯiunctus. Nā qui adheret
deo vnus spūs ē cum eo. ¶ Hec oīa aug⁹.
Greg⁹. ⁊ Hugo. ⁊ ceteri theologizantes no
bis valde impares/passim cantāt. ⁊ nos cir
ca pugnas vboꝝ/circa fātasiaꝝ fumos plus
obnubilātes ꝙ illuminātes. plus fumātes
ꝙ flammātes. languemus. artamur arescī-
mus atq3 vanescimus vt ob tales forte di-
xerit climac⁹/theologiā non ꝯuenire nisi in
gentibus. ¶ Et pensate p̄cor. p̄cor aduer-
tite. si sensus naturales ⁊ impfecti/tāta nos
oblectatiōe trahāt ⁊ rapiāt etiā vsq3 ad fu-
riā ex apphensiōe obiectoꝝ. plane imperfe-
ctoꝝ ⁊ plurimū amaritudinis habētiū: qs
existimare sufficiet quāta est illa delectatio.
quātus torrens voluptatis sobrie ⁊ sincere
dū pfectissima potētia/oblecto suo pfectis-
simo/sub hac rōne quintuplici sil' apphen
sione ꝯiūgit̄ et vnit̄? Hoc sensit intime q̄
tā alte clamauit. Quā magna multitudo
dulcedinis tue dn̄e: quā abscōdisti timen-
tibus. ¶ Vellē nobis tpus sufficere ad cō-
firmandā hāc veritatē exemplis illustrissi-
mis sctoꝝ illoꝝ quoꝝ memoriā recolit ec-
clesia. Nā ꝑ adaptatiōem quandā liceret
hos qnq3 sensus ad qntuplicē statū beato-
rum traducere. Olfactū ad pāriarchas et p
phetas. Visū ad aplos ⁊ discipulos. Au-
ditū ad martyres. Gustū ad confessores.
Tactū spūalit̄ ad virgines ⁊ continentes.
¶ Ostēderemus quēadmodū luct⁹ pur-
gauit ⁊ sanauit hos sensus ī eis septima be
atitudine mediāte. Et ex descriptiōe boni
luct⁹ illd palā eliciet̄. Luct⁹ sanauit olfactū
a fluido reumate affluētiū bonoꝝ t̄renoꝝ
ꝑ paupertatem spūs in pāriarchis ⁊ ꝓphetis.
etiā int̄ medias diuitias. Luctus purgauit
visū ab inflatione supbie tumide ⁊ ab acri
morsu vindicte felle atq3 pungnitiue ꝑ mi

sitatem in apostolis. Luctus purgauit au
ditum in martyribus ab impletōe tremu-
la terrenarū solicitudinū ⁊ a ꝓprij cōmodi
viscositate per esuriē iusticie ⁊ misericordie
impensione. Luctus purgauit ⁊ sanauit gu
stum in cōfessoribus/a febrili ⁊ sordido hu
more fedorū desideriorū ꝑ mūdiciā cordis.
Luctus deniqꝫ purgauit ⁊ sanauit tactum
spūalem in virginibus ⁊ continētibus ab
inquietissima prurigine fede carnalitatis ꝑ
pacem spūs. ¶ Porro neqꝫ lingua dicere
neqꝫ mens percipere potest/ quanta ad hāc
sanitatem ⁊ reformatōnem a luctu factam
subsecuta sit consolatio. Ex magnitudine
suorū effectuū eius plenitudo concludatur
Hec nēpe ꝯsolatio suo odore traxit abraā
de terra ⁊ cognatione sua. ⁊ imolationem
ꝓprij vnigeniti nihil pēdere compulit. Sic
de ceteris patriarchis ⁊ ꝓphetis suo modo
Hec consolatio sua pulcritudine ducebat
apostolos gaudentes a conspectu ꝯsilij ⁊c.
Per ipsius dulcē armoniā lapides Stepha
no. ignis Laurentio. Agathe carcer. carbo
nes igniti Tiburcio. Vincēcio sartagines
dulcescebant. Quid amplius? Per hanc
vtiqꝫ consolationem sapidissimā vasta soli
tudo heremi. fames. sitis. nuditas. et oīa
que horrida ⁊ aspera humana mortalitas
refugit. ea a beatis confessoribus vltro su-
scepta sūt. Deniqꝫ tenelle puellule hac con
solatione diuini amplexus cōfortate/extin
xerunt imperū ignis concupiscētie inferna
lis. eis placuit celibatus. nuptie despecte [illegible]
mors omniū terribilior absqꝫ vllo terrore
suscepta est.

Bene ergo habet ⁊

hic terciū fundamētū in hoc tmīo ꝯsolatō
validū ē sicut ꝑcedētia. ⁊ sustinere sine col-
lapsu structurā ędificare ꝯsideratiōis ṗt.
¶ Prima ꝯsideratio. Lugentes non solū
non contristat quicqd eis acciderit vt ð in-
sto sapiens loquit᷑: sed etiam ipsos letificat
⁊ consolatur. Ratio in ꝓmptu est. quoniā
apphendunt quicqd euenit eis/tāq̄ missū
eis a patre misericordiarū. ⁊ a sapientia di-
uine ꝓuidentie. que attingit a fine vsqꝫ ad
finem fortiter: et disponit omnia suauiter.
tanq̄ etiam cooperans in bonum suū ẜm
apostolicam sententiam. Sit illud mors.

sit tribulatio. sit angustia. sit letum. sit tri-
ste eodem per omnia vultu: eodem luctu/
eadem consolatione pugnant per arma iu
sticie a dextris et a sinistris. ¶ Miratur hic
aliquis de sanctis nostris. Miretur quo-
modo epicurus voluptatis assertor dixit (te
ste Seneca) iocundū esse virtuoso/torreri
in tauro phalaridis. Et dum moriēs ver-
mibus scateret hanc vocem emisit: felicissi
mū hunc diem ⁊ beatissimū ago. Nōne ꝓ
terea hoc vidit oculatissim⁹ phorū Aresto.
dicens in virtuoso omnia ꝯsonare rationi
¶ Igit᷑ erant fideles isti phi opponet ali-
quis aut absqꝫ fide intelligi pōt q̄ credunt᷑.
Vbi est ergo illud/nisi credideritis. nō in-
telligetis? Ego autē quales isti fuerint phi
non disputo. Scio tamen nec mentitum fu
isse phm. nec intellectum talium veritatum
haberi posse/absqꝫ ꝓuia fidei saltem infor-
mis collustratione. Et forte veritas sese ꝑ
ora infideliū sicut olim per asinā balaam
⁊ per cayphā reuelauit. Propterea ipsos in
tellexisse plene que dicebat nō assero. sꝫ ita
tñ sentiendū eē ꝯstāter affirmo. Sꝫ dicunt
nos dicere ita/vel ad fauorē fidei vel religio
nis adulationē. vel nr̄e ꝓfessiōis laudem.
q̄si vicꝫ officiū nr̄m mētiri sit. ¶ Garriant
qđ voluerint/ ꝓfecto. ⁊ si cessaret nunc oīs
obligatō ad fidē ⁊ religionē/certatū ⁊ com
perta rō in hac me veritate teneret. beatos
⁊ cōsolatos eē lugētes in multis quoqꝫ veri
ritatibus fidei nō minus exteris. ¶ Sub-
inde miraculū hoc consolatiōis in aduersi
tatib⁹ fit ex gr̄a dei specialit᷑. ⁊ ex forti actua
tione rōnis in recogitatiōe diuine ꝓuiden
tie ṗne omīpotentissime ⁊ sapiētissime et
optime. Que actuatio fortis vel trahit ad
se vel impedit actus inferiorū potentiarum
aut saltem ne suū actum impediāt diminu
it ⁊ remittit. Fūdat᷑ hoc in illa regula phie
Maiores motus impediunt minores. Qr
autem in christi passione non ita cōtigerit
miraculose dispensationis fuisse dubiū nō
est. ¶ Hic ingerit se corollarium de te be
ta virgine que regina celorū vocari digna
es. quia dum tuam pertransiuit animam
gladius passionis filij tui. aīa tua nihilo-
minus consolatione plena fuit. Deniqꝫ ex
his eluceat quo pacto in sapientem neqꝫ in-
iuria cadit neqꝫ lesio.

Secunda ꝯsideratio

Epicurus collocās hominis felicitatem in voluptate animi si cōsequenter locu-
tus ē posuit eam silr in luctu ꝓ statu pñti.
Itaqꝫ dici nequit: ꝙ felicitas nr̃a sit in vo-
luptate/nisi comitāte. Nō eñ ipa est finis
vltimus. sꝫ solus deus ꝑ dilectionē ē cogni
tionē apphensus. Comitaꝛ aūtē pari mō
de necessitate felicitatē istā luctus ꝯsurgēs
ex apphensiōe maloꝝ vt inhonesta sunt vl'
honestatis impeditiua. Dicere eñ ꝙ cū vi
cijs ⁊ erroribus/possit hr̃i vera voluptas ⁊
pax animi. ē ponere incompassibilia. Dñs
erat q̄ dixit. Nō ē pax impijs. qm̃ natura/
ꝑ os synderisis/ iugiter vicijs obmurmu-
rat. ⁊ ꝑ intelligētiā erroribus quēadmodū
lapis ex̄ locū positus inqet⁹ quodāmō est
cuius signū accipimus/qḋ p̄mit obstātis.
Hic collaudādus ē eraclitus quē referunt
Iuuenalis ⁊ Seneca cōtinue fleuisse. col-
laudādus si flebat eo fine ⁊ circūstātijs q-
bus oportebat.

Tercia consideratio

Lugētes q̄ hitant in sepulchris q̄ moriunꝛ
tota die sicut oues occisiōis q̄ exasperāt i se
ipis. q̄ renuūt ꝯsolari vt ꝯsolenꝛ. q̄ descen
dūt i infernū viuētes. hꝰ ē ꝯsiderādo illuꝫ
sibi pcauēt. suscipiūt etiā i hac vita maiorē
ꝯsolationē q̄ꝫ q̄ ꝯsolatiōib⁹ carnalib⁹ ⁊ in-
dignis se totos p̄cipites dāt. Qm̃ ibi mox
delectatio effluit. ⁊ stimuli q̄ues ⁊ hami in
clusi sibi manēt/infelicē aīam corrodentes.
adeo ꝙ lōge maioris vite sēbōi pluriqꝫ. cū
sit i eis secura ⁊ leta mēs q̄si iuge ꝯuiuium
animus vō gaudēs etatē floridā facit.

Quarta consideratio

Moses corrupti sēsus spūal'ꝑ sapiaꝫ t̄renā
aīalē ⁊ diabolicā/nō pl⁹ audiēdi sūt. nō pl⁹
ꝯsulēdi aut credendi/si ꝯ ea q̄ diximꝰ de lu-
ctu ⁊ btitudine ⁊ ꝯsolatiōe latrauerit/ q̄ꝫ si
porc⁹ laudaret voluptatē culpatꝫ mūdici-
ie. Aut quō febricitās l' mlr p̄gnās vel aliꝛ
lesus audireꝛ/si ꝯ sēsatōes eoꝝ hoim q̄ sani
sūt disceptarēt: Utrobiqꝫ eñ par ē rō dece-
ptiōis nō credēdo. corruptio scꝫ iudicij: ex
corruptōe potētie apphendentꝫ indicātis
¶ Proptēa de ꝯsolatiōe ⁊ btitudine nr̃a/
plus aliqn̄ credēdū est simplicibus idiotis
tāq̄ꝫ pl⁹ in hoc ve sapiētib⁹ ⁊ ꝑ expiētiā inti
mā philosophātib⁹. ⁊ q̄ ꝑ ꝯsuetudine ⁊ lu-
ctu ⁊ grā/puros hñt sēsus interiores/q̄ꝫ ali-
is q̄ꝫtū libet eruditꝫ cū suis corruptiuis ⁊ fe
dis desiderijs/obnubilantib⁹ ⁊ amaricare
desipeqꝫ faciētib⁹ oēm sensū rōnis. cui⁹ cor-
ruptōis/māifestū signū ē ꝙ dolere nequunt
de pctis. Quid dico nequeūt. Letanꝛ etiā
cū malefecerint. exultāt in rebus pessimis/
Adeo sēsus eoꝝ a sāctitate ⁊ a vita bona lō
ge abest. adeo p̄sus obtorpuit. Et qm̃ tā-
ta occurrit nob hodie testiū turba sanctoꝝ,
sāctarūqꝫ oīm/nob testificātiū cū xp̄o/bea-
tos ē ē q̄ lugēt. qm̃ ꝯsolabūꝛ. ꝑfecto nō mi-
nus eis i hoc q̄ꝫ pħis i alijs suis inuestigatō
nib⁹ credē equū ē. Utrinqꝫ eñ par ē ratio-
cinatiōis fulcimētū in expiētia situ. vt palā
tradit Dionysius. viij. c. de diuis noībus.
Et dñs Antisiodoreꝛ in cap. ꝺ dono sa-
piētie. Liceat igiꝛ n̄ sola credulitate. sꝫ etiā
cū intelligētia/fideliꝛ asserē thema ꝓpositū
Beati q̄ lugēt qm̃ ipi ꝯsolabūꝛ. ¶ Sta-
bilita vitate fidei nr̃e sup hoc triplici fū
damēto triū terminoꝝ sumpti thematꝫ be
atitudo. luctus. cōsolatio. ⁊ fide ad intelle-
ctionē sicut arbitror deducta. nō ad meriti
euacuationē (sp eñ p̄mie vitati nō rōni fi-
des innititꝛ) sꝫ ad eius ꝯ reprobos irrisores
p̄conīū: tota in āmonitiōe trāseat ⁊ finiaꝛ
ōrō. ¶ Lugētes ⁊ penitētes audite cum p̄-
mio gaudiū vestrū ne vos absorbeat tristi
cie exercitū. Audite beatos ē ē q̄ lugent qm̃
cōsolabunꝛ. Beatus vō luctus/ ad cuius
mēsā in secreto mētis cenaculo duodecim
fructus spūs ministrāꝛ enumerati ab aplo
ad Gal. v. Charitas. gaudiū. pax. patiētia
benignitas. bonitas. lōganimitas. māsue-
tudo. fides. mūdicia. cōtinentia. castitas/
¶ Salubris luctus q̄ egyptiacā viciorum
turbā/fūditus mergit. q̄ capita draconum
hoc ē initia maloꝝ suggestionū/cōtribulat
in aquis suis. qui sup aquas babylonis se
dens ⁊ flens/allidit paruulos ei⁹ ad petrā.
qui sordes carnalitatis abluens/obliuionē
etiā inducit luxurie magne cuius ꝯsolatio
ni nō misceꝛ alienus. cui cedit luctus infe
lix mūdane aduersitatis tāq̄ꝫ si clauus cla
uo retūditꝛ ¶ Et ꝺ dō edissime si tā obstina
te refugiūt homies luctū/q̄rētes cōsolatio-

ñem. quo pacto nõ intelligunt qm̃ ideo sal
tem lugere deberẽt vt ꝯsolarent. Experiãt
licz quãta ẽ in luctu bona iocũditas q̃uis
cõitcr amarus videat. Aut si nõdũ istud
expti sunt vel expiri nolũt. credãt expertis.
credãt demonstratiõibus phicis. fidem ha
beãt his oĩbus q sicut soli vtrãqz ꝯsolatio-
nem expti sunt carnalẽ ꝑmitus. postea spi-
ritualem. Ita soli d vtraqz certissimum ex
mutua collatiõe ferre pñt iudicium quem
admodum fuit Aug⁹. ⁊ aliorũ plurimi. q-
bus gustato spũ/cõtinuo despuit omnis
caro. ⁊ horrori etiã fuit. Et audi ex me. pa-
rum ẽm eẽt autoritas in experiẽtia mea sed
experto crede. Dic tu nobis Bern̄. Quid de
hac ꝯsolatiõe iudicas? Qui sel' in contem
platiõe diuinã dulcedinem degustauit: ne
scio an ipsã gehẽnã ad tps horribilius ex-
periri penalius ve ducat/q̃ post spũalis stu
dij huius degustatiõem aut suauitatẽ/ exi-
re denuo ad molestias carnis ⁊ ad carnaliũ
sensuum tumultus. Hoc expertissimus mi
lium ⁊ testis veracissimus dixit cui discre-
dere nefas ẽ. ¶ Sz his auditis suspirat
ꝯtinuo aĩa ad ꝯsolatiõem hãc hñdã. B
vt igit' lugeat necesse ẽ. Sz lugere volo in q
es nec valeo. quasi vicz nulla ⁊ nõ penitus
vberrima eẽt fletus materia et eo maior q̃
minus flet. Nihilominus accipe ꝯsilium
tu hodie ad aliquẽ sctõꝝ ꝯuertere. vt tibi
grãm hãc luctus sua impetret oĩo: percuti
at deus silicez cordis tui vga discipline: vt
inde ꝯfluãt aque suauissime ⁊ largissime.
sic eñi a beata illa/q̃ fletu diluit maria ma-
gdalena. quidã luctus gratiã obtinuit ẽm
narratione Guilhelmi parisien̄. in rhetori
ca sua diuina. q̃ in hac materia/sicut et alie
meditatiões sctõꝝ/plurimũ est idonea ꝑ
ꝯcussione mentis ad luctũ. ¶ Ecce ꝯstitu-
amus aũ ꝯsideratiõis nr̃e oculos nõ i tran
situ sed in ꝓfundo fixoqz intuitu/ad quid
geniti sumus. q d et vbi futuri sum⁹ igno-
ramus. Quid si abesse cõtigerit ꝓpter mo-
mentaneã delectatiunculã ab eterno ꝯsor-
tio beatoꝝ. quãta eẽt illa cõfusio deus mi-
sericordie. quãta desolatio. Ite maledicti
in ignẽ eternũ. Si flet lachrimis amissa pe
cunia veris. si mors amici/ pene nos exani-
mat. si qualecũqz infortuniũ nos tpale con
turbat. Hec oĩa ad die nr̃e mortẽ quãcula
sunt. Quale portẽtũ est gestare secũ funus
aĩe ꝓprie: nec iã gestare sed trahere ad sepul
turã infernalẽ. ⁊ instar frenetici inter ꝓpria
mala ridere ⁊ iocari. exemploqz vituli qui
ducit' ad mortẽ petulco vanitatis pede sal
tare. Nõne ꝑterea gaudiũ pñs sicut pũct⁹
est/a quo linea miserie trahit' in infinitum
Et q ducũt in bonis dies suos in pũcto ad
inferna descẽdũt. Luctus bonus/ecõtra li-
neã describit gaudioꝝ ⁊ ꝯsolatiõis sine ter
mino duraturã. qm̃ breue hic ⁊ momenta
neũ tribulatiõis in nobis supra modũ im
mensũ glorie põdus opat' in nobis. ꝑ gra-
tiã/⁊ in futuro ꝑ gloriã/ꝑstãte eo q est bene
dictus in secula seculoꝝ. Amen.

Alius sermo factus i

die oĩm sctõꝝ ꝑ eundẽ Cancellariũ.

e Xultate qm̃ merces vr̃a copio L
sa ẽ in celis. Math. v. et similiter
Luce. vi. Doctissimi ⁊ sapientes
viri. venite exultemus dño. qm̃
hoc habz hoĩm cõis natura. vt de pr̃ia sua
nescio qua dulcedine/cũctos loq pari' au-
direqz delectet. Nõ degeneremus igit' ab
hoc pio naturaliqz desiderio dũ d illa mer
cede celoꝝ q̃ vere pr̃ia nostra est. pr̃ia fina-
lis ⁊ eterna/sermonẽ facere instituim⁹. Ne
mo claudat aures vl' alijs tumultuosus ex
istet. obmutescat garrulas sũ murmurans
puerilis sibilatio q̃libet ꝯticescat. quinetiã
seclusis ad tps reiectisqz oĩbus ad anime
ostiũ pulsantibus audiamus ⁊ exultemus
qm̃ merces vr̃a copiosa est in celis. Et vt
agere ⁊ loqui digne possimus/dispensatri-
cem mercedis illius exorãtes salutem⁹ p il-
lud angelicũ Aue maria ⁊c. ¶ Exultate q̃
niã merces vr̃a copiosa ẽ in celis. Si apud
incredulos ⁊ vere religiõis exptos hñdus
mihi sermo eẽt/eniti primũ oportz argumẽ-
tis stabilire mercedẽ iustis. ⁊ reprobis sup-
pliciũ post hãc vitã non deesse. Quisqs eñi
hoc vel negat vel in dubiũ reuocat/cetera q̃
de virtutibus ac pietate disserueris/facile cõ
temnit. At vero/melius nũc mecũ compre
hendiosius qz agit' q oratiõnẽ facturus sũ
viris xp̃iana fide ac pietate diligẽter imbu-
tis. qbus certe ꝑsuasũ eẽ debz ⁊ ifra credu-
litate stabilitũ: qm̃ qui bona egerũt ibũt
in vitã eternam. qui vo mala in ignem eter

hum. Nec incredula mente suscipiunt vo
cē nr̄i thematis. Exultate qm̄ mer. ⁊c̄. Nā
si deus et remunerator ē in se credētiū quē
admodū publica nedum theologoꝝ verū
etiā phantiū et vl'iter oim̄ rōne vtētiū vox
acclamat. alia post hāc vitā iustis merces
necessario sperāda ē. Neqȝ eīm diuinitatis
iusticie pietatisqȝ cultoribus/sua merces ī
hac vita datꝰ q̄ creberrimis exercetꝰ erūnis.
qr om̄s q̄ pie volūt viuere in xp̄o psecutio
nē patiūtꝰ. Nec desūt exēpla. Uerte oculos
ad quelibȝ sāctoꝝ oim̄ quoꝝ hodie celebri
tas memoratꝰ. Et [illegible] mortalē pn̄tis vite sue
cursū discusseris. qd oro te nisi durꝝ pena
le acerbū ⁊ quotidiane mortificatiōi simil
limū repies. Propē te inqt pheta morti
ficamur tota die. ⁊ aplꝰs. Scitis hec. R. p.
ac fratres in xp̄o pcipui ⁊ idoneis testibus
sapientꝰ credidistis. Testibus inquā q̄ nec
fallere vellēt. quippe p sua assertiōe nihil ī
mūdo hoc nisi tormēta mortē flagellaqȝ re
portantes. Qui nec pterea falli pn̄t q̄ inspi
rante deo locuti sunt. ij. Pet. j. ❡ Qs siqs
in hoc cetu venerādo ita pditus eēt ⁊ indo
mite ad fidē ceruicis/nōdū futurā sāctoꝝ
mercedē crederet. Abscedat pctōr. Nō ex
pectet vt illud sibi pbandū assumā ⁊ inge
ram solē cecis oculis. Nā (o deus equissi
me) qd apud illū ageret mei s̄monis exi
guitas/q̄ tot et tātis incassū audit doctissi
moꝝ. sāctissimorūqȝ assertiōes. testimonia
q̄ credibilia facta sunt nimis pbationes et
oracula. q̄ et ipsā spernit diuinā ⁊ celicā xp̄i
vocē dicentē. Exultate qm̄ merces vr̄a co
piosa ē in celis. ❡ Uis igitꝰ scire o fide-
lis aīa. nā ad talē mihi s̄mo ē. vis scire
q̄ copiosa merces sit in celis. nō ego sȝ dn̄s
respōdeat Gen̄. xv. Ego ptector tuus sū.
⁊ merces tua magna nimis. O vere magna
merces nimis deus. Et tā magna q̄ nihil vt
magis posset cogitari. ⁊ qcqd de mercede
sāctoꝝ aliud dixeris. p rei magnitudie pa
rū ē/exiguū ē/indignū est. Illa qppe ē que
in se sup eminēter hȝ statū oim̄ bonorū ag
gregatiōe pfectū ⁊ superexcellēter in se ample
ctitꝰ. quicqd diuitiaꝝ/quicqd delectatiōis/
quicqd honoris ⁊ glorie desiderabile ē aīe
rōnali. ⁊ vltra ī infinitū auctius pfectius ⁊
excellētius. ❡ Grandis sane excellētia atqȝ
dignitas creatura rōnalis. Eam itaqȝ tam
capacem fecit deus vt nihil minus eo ipsa
replere possit. quietare nihil. nihil satiare.
Hinc Augꝰ. j. cōfes. ꝯfecisti nos ad te. ⁊ in
quietū ē cor nostꝝ donec qescat in te. Qua
in re canit pphā. Pars mea deus in etn̄u.
Et alibi. Portio mea ⁊c̄. Iteꝝ. Dn̄s ps he
reditatis mee ⁊c̄. Bona vtiqȝ ps ⁊ magna
portio deus. Et cui nō sufficit/nimis aua
rus ē. nimis auidus ⁊ stolidus. ❡ Letami
ni igitꝰ in dn̄o ⁊ exultate iusti ⁊ gloriamini
oēs recti corde qm̄ merces vr̄a copiosa ē in
celis. Si pōdus laboꝝ vos pmit. Si pter
iusticiā patimini. Si fame siti frigore cor
pora vr̄a pp̄ē xp̄m atterūtꝰ. Si ad obedi
endū deo castigatis corpus vr̄m ⁊ in s̄uitu
tem redigitis. si malesuaues spernitis volu
ptates honores vanos calcatis. oīa deniqȝ
vt stercora arbitramini. gaudete qm̄ nō sūt
ꝯdigne passiōes huius tp̄is ad futurā glo
riā q̄ reuelabitꝰ in nobis. Sileat q̄rela d̄ la
bore cū tam certa spes sit de denarij diurni
psolutiōe. Nūc fatigati parumqȝ gemitis
Sȝ exultate qm̄ ⁊c̄. ❡ Sȝ animi nr̄i natu
rā agnosco. singulariū enumeratiōe magꝰ
capitꝰ ⁊ mouetꝰ. Cibus integer minꝰ sapit ⁊
ꝯtrita suauius redolēt aromata: q̄obrē de
cisor fiat nr̄ s̄mo de sāctoꝝ mercede/ ⁊ ex vi
sibilibus ad inuisibilia transeūtes deduca
mus a posteriori vt possumus quanta erit
⁊ q̄ multa sāctoꝝ retributio. Ex his q̄ apud
nos hic aguntꝰ videntꝰqȝ et tāq̄ aliquo cur
su vtamur ꝯsideratōe sensibiliū ad [illegible] que
sensum latēt vtcūqȝ latēt capienda. Neqȝ
eīm in suo fulgore ⁊ lumine videri potest a
nobis viatoribus ⁊ corporea mole pressis/
sāctoꝝ merces q̄ deus ē/si nō aliqbus inuo
lutris ⁊ silitudinibus reꝝ corpaliū fiat ob
umbratio q̄dā. put diuinus dixit pr̄ Dio
nysius. Et intꝰ plurima (qm̄ res ⁊ tp̄us exi
gunt) vertamus oculos nr̄e ꝯsiderationis
ad almā hanc vniuersitatē parisien̄. matrē
nostrā cuius nunc cōmemorata ample di
cta intueamur diligētꝰ ⁊ solertꝰ ea oīa q̄ ibi
dem sūt ⁊ tractantꝰ. fortassis agnoscamꝰ q̄
[illegible] nū delectatꝰ ⁊ afficitꝰ animus ī bonis mi
nimis. Si tā vehemēti solicitudine: tā va
rio multoqȝ studio in vmbra ⁊ vestigio per
modicū veri boni nr̄i figitꝰ et agglutinatꝰ
desideriū. Si deniqȝ silitudines huiꝰ pul
chritudinis sapiētie ⁊ bonitatis in sui velo

ctationem tā incredibiliter nos incendunt inflammāt ⁊ capiūt. magna eē ꝓfsus ⁊ miranda nō ambigamus que de hac sanctoꝝ mercede sperare iubemur et debemus. nec inanem cohortationē eē nostri saluatoris. Exultate qm̄ mer. ve. ⁊c̄. ¶ Assurgat igitur nr̄a cōsideratio ⁊ quadruplex bonū. E vel si rectius loqui libet quadruplicis boni vmbrā vestigiū et odorē recogitem⁹. In hac alma vniuersitate matre nr̄a/amari ꝑ mercede sine pariter ⁊ conqri. In artiū facultate merces ē naturaliū reꝝ cognitio. et habitudinis causaꝝ ad effectus q̄ ad bonū quoddā honestū ⁊ liberale. In medicine facultate merces ē sanitat[is] adeptio: restauratio seu cōseruatio. quo ad bonū placens ⁊ delectabile. In decretorū facultate merces quedā est trāquilla ciuiū cohabitatio. pax atq; delectatio: quo ad bonū cōferens ⁊ vtile. ¶ Postremo in sacre theologie facultate merces ē compositio moꝝ ⁊ alta diuinoꝝ cōtemplatio quo ad bonū heroicū ⁊ supnaturale. ¶ Magnū esse putamus. R. p. et magr̄i magnū si vl' vnā aliquam ex his mercedibus adipisci cōtingat. Certum rei huius faciunt iudiciū/labor assiduus ⁊ iuge studium. vigilamus. lucubramus. et cū multa cerebri vertigine ⁊ oculoꝝ lesione libros totos euoluimus. Exulamus vltro a patria dulci. charos parētes linquimus. estuamus. algem⁹. siti fame papere ⁊ mille incōmodis afficimur. dura q̄lib; ⁊ aspera ꝑpetimur. Ad q̄d ista nisi vt vel in vna vel pluribus p̄dictaꝝ facultatū excellentiā mercedis quā pollicent[ur] assequi valeamus. Et tn̄ obsecro in his omnibus quid pfectum quid solidū quid ve satiatiuū. imo si veritas acri iudicio metiat[ur]: quid non diminutum inane anxiū supuacuū q; repies? Pōt attamē tanta nos eff[ic]acia/talis spes ex illis attrahere imo et impellere vt in tot grauibus ⁊ molestijs studioꝝ laboribus gaudeamus iocūdemur ⁊ exultemus. Quale h⁹ ⁊ q̄ntum est argumentū o scientifici ⁊ p̄cellētes viri de eterna mercede sāctoꝝ si sic temporale ⁊ momentaneū nos cōdelectat premiū de felicitate p̄rie. Si sic placere pōt exilium vallis miserie: de veri summiq; boni super plena gustatione si tm̄ saporis est in eius peruenustissimo odore. Quāobrē oēs

qui speratis in domino/ quoꝝ conuersatio in celis est. qui sapienti cōsilio nō facitis d̄ naufrago mari portum. d̄ via vbi libet obsessa terminū: nec habet[is] hic manentē ciuitatem. sed cum ap'lo futurā inquiritis. Exultate qm̄ mer. ve. co. est in celis. ¶ Nō sit diutius in p̄assumpta similitudine vagari libet. quatinus ex his q̄ animus nouit. ¶ Surgat ad cognoscenda que nō nouit. ⁊ ꝑ ea que didicit amare: discat ⁊ inuisibilia diligere. Ostēdamus vt possum⁹ i vniuersitate illa supceles[ti] q̄ est mater nr̄a et libera s̄m apl'm/ pfectissima sincerissimaq; veritate constare omnia q̄ in hac inferiori vniuersitate tanq̄ in eius figura quadā ⁊ imagine nō sine multa impfectiōis admixtione cōtinent[ur]. ¶ Nunqd vniuersitas F illa supcelestis/grāmaticā h; : sermonis congruitate elegantia ⁊ ꝓprietate venustissimam? Nulla soloecismorū barbarismorūq; vicia. nulla barbaries incognita. Nulla subinde verboꝝ sententiarūq; ieiuna pauperies. Scōm hanc beatissimi spiritus illi angelici ⁊ humani/quorum celebritas agitur: nunc mutuo nunc cum deo cogitationes intimas affectionesq; loquunt[ur] ⁊ audiunt. Multos eī aut surdos eos q̄s dixerit? Cum audiat apl'm. j. Coꝛ. xiij. Si linguis hominū inquit loquar pariter ⁊ angelorum ⁊c̄. Et Esa. refert seraphin clamare Sanctus. sanctus. sanctus. dn̄s deus sabaoth. ⁊ talia sunt absq; numero. Verū quomodo fiat ista locutio/quis nuper et olim disseruisse qō sentiebam meminī. nō repeto. Vos igitur qui grammaticā diligitis. Exultate qm̄ merces vr̄a mul. ⁊c̄. ¶ Ad logicam vero transeamus. Cuius officium est a falso verum discernere. Sed o veritas quanti apud nos reperiuntur fallaciarum laquei. quot falsigraphe ⁊ fucate sophismatum tendicule? At vero in vniuersitate illa celesti et mercede sanctorum/abest oīnis ab eorum logica deceptio. neq; falsum aliqō/veri faciē assumit. nuda fulget veritas ⁊ velamie nullo falsitas opit[ur]. Siue bti illi vtantur syllogisticis enthymematicisq; discursibus. Seu potius (vt quibusdam placet) vnico rectoq; intuitu cognoscant omnia. vel in verbo tanq̄ speculo lucidissimo et exemplari perfectissimo cuiuslibet veri

tatis. Seu etiā in genere ꝓprio ⁊ hoc ꝑ verbum ꝓductū in anima ad similitudinem verbi diuini. qđ in se simplex existēs sentenciosissimū est ⁊ numerose veritatꝭ expssiuū Qui igitꝰ logicā excolitis. Exultate quoniam merces vr̄a copiosa ē in celis. ¶ Porro in rhetorica beatissimas atqꝫ fecūdissimas incolas vniuersitatis illius celestis abūdare certissimū est. nō ad abusum q̄lis apud nos inuenitꝰ. ad mentiēdū facile. ad ridendū mordacitꝰ. ad fallēdū vafre ⁊ nequitꝰ. ad nectēdū calūnias insontibus. deniqꝫ ad ac tollendū ꝯ veritatē mendaciū. ad confundendū fasqꝫ nefasqꝫ. Sꝫ rhetorica talis inibi regnat/ ꝑ quā incessabili voce ⁊ oratōne decora iocūda ⁊ florida. in hymnis omnimodis ⁊ psalmis dei laudibus occupātur. ꝑ quā insuꝑ sancti oēs tanq̄ rhetores peritissimi et patroni aduocatiqꝫ disertissimi fidelissimi ⁊ placidissimi/ deflectunt irā iudicis. pctōribus veniā. iustis gratiā/ ⁊ gloriā impetrātes. Nobis idcirco pctōribus quoꝝ causa inquā ꝑdita est/ cōfugere saluberrimū ē ꝯsilium ad tales eloquētissimos oratores. hodie p̄cipue qm̄ multiplicitatis intercessorib⁹ deus abundantiā sue pietatꝭ fauorabilius largietꝰ. Qui igitꝰ rhetoricam colitis. exultate qm̄ merces vr̄a copiosa est i celis. ¶ Ceteꝝ si mathematicales sciencias geometricā loqꝛ arithmeticam musicā ⁊ astronomiā in celis ponim⁹/ non fallimur. nō q̄ tales ꝑ oīa sit vsus sciētiarū hmōi apud illos q̄lis apud nos existit. Lōge ꝑfectior ē atqꝫ diuinior. vbi oīa nude cōspiciūtꝰ facta i numero pondere ⁊ mensura. Musicā p̄ ceteris ita illic exerceri ꝑspicuū est/ vt nō alia videatꝰ sapientissimo Augustino eē beatissimoꝝ illoꝝ spirituū occupatio/ q̄ vt pleni sint modulis in laude et canore iubilo. vbi vna vox ē letanciū ⁊ vnus ardor cordiū. O felix illa ciuitas in q̄ magna solēnitas ⁊ in qua iocūde curia q̄ cure ꝓrsus nescia. Nā sicut letanciū oīm habitatio ē in te. Idcirco beati qui habitant in domo tua dn̄e: in secula seculoꝝ laudabūt te. ⁊ cantabūt canticū nouū i choro ⁊ tympano. cordis ⁊ organo. Totus p̄terea mūdus cōcinet auribus beatoꝝ carmē pulcerrimū ⁊ armoniā numerosā suauemqꝫ resonabit. Ita etiā vt qđ ī iterio/ infernales gemitus stridiores horridos ⁊ rabidi vlulatus demonioꝝ cōcurrunt ad integritatem melodie hmōi dulcisone. qꝛ in inferno tenor ē iusticia. ⁊ in celo mollior cantus misericordia. Iuxꝰ illud. Misericordiā ⁊ iudicium cantabo tibi dn̄e. Qđ ꝓfunde notatū est in hymno pascali. Cum eīm repmitꝰ: aurora lucis rutilat ⁊c̄. Subinfertꝰ ꝑ integritate carminis/ gemēs infern⁹ vlulat. Amplius eēntialis beatitudo sanctoꝝ instar tenoris cuiusdā inenarrabilis ꝑseuerat. Accidentalis v̄o instar discātus varij. Nunc intēsior accrescit altius nūc remissior depssius sonat. Qua in re nihil eē dicit deuotus Bern̄. q̄ magis statū glorie celestꝭ repsentet/ q̄ alacritas deū laudantiū eiqꝫ iubilantiū ⁊ exultātiū hilaritas. Hilaritatē intellige. nō petulātā effrenā. dissolutā ⁊ nescio quo lenocinio notulaꝝ lasciuā. ⁊ eiusdē repetitōe fastidiosā. quali pstrenuūt magnatū templa dom⁹ siue cōuiuia. Nec nempe hilaritas in se plus libidinose ⁊ vesane dissolutiōis q̄ spūalis suauitatis quicq̄ habꝫ. Ipa v̄o hilaritas deuotoꝝ sobria ē grauis modesta. et miro ineffabiliqꝫ dulcore rapiens animū: dilatās ⁊ absorbēs. vt iā non capiat in se deficiat. fiatqꝫ nescio qs spasm⁹ ex extasis vel excessus. vt alaudā ⁊ philomenam videre est canēdo deficere. Uel tūc exultat animus. i. ex̄ se saltat ꝑ gestus corporis decoros tm̄ ⁊ iubilat inenarrabilr. Hūc v̄o musicalē successū/ nō admittit nisi puritas cordis. verūqꝫ illud. Laus iocūda decora qm̄. voci ꝯcanora puritas est cordis. Ex his ⁊ alijs/ q̄ citra facultatē artiū aguntur ꝑ quē qđ agitꝰ in celis vtcūqꝫ cognoscimus. Colligite. p. d. et. f. q̄ rationabilitꝰ exhortatur nos rector vniuersitatis illius dicens. Exultate ⁊c̄. ¶ Subseqnter obijcitꝰ nostre cōsiderationi facultas medicine cuius finis est sanitas. res omniū que hic optatꝰ desideratissima. q̄ q̄ innumerabiles sint morboꝝ sp̄es qb⁹ mederi ars humana nō sufficit. Satisqꝫ ad hācrē ꝓbationis affert ipm seniū qđ villa neqꝫ arte restaurari. Quid autē in celis vbi nec languor nec seniū. nō mors. nō estus febriū sed ꝑpetuo vigore iuuentutis quattuor dotes corpus ipsum ornant. perficiunt consolidant. vt sit prefulgidum. agile. puium. pulchrum.

impassibile. Exultare ergo quibus cura ē sanitatis: qm̄ mer. ve. co. ē in ce. ¶ Sed est fortasse quispiā cui regnorū ⁊ p̄ncipatuum placeret regimē leges decretaq̄ꝫ cognoscere cognitas ad ciuiū pacē ⁊ amorē dirigere. ⁊ [...] has coercere flagiciosos ⁊ p̄mijs iustos allicere. cōformiter egregij poete qd̄ ꝓ singulari laude romanis attribuit. pcere subiectis est debellare sup̄bos. Eneid. vj. Sꝫ o q̄t anxietatibus et plerūq̄ꝫ frustra in his laborat̄: q̄ sepenumero ꝓ pace discordia ꝓ vnitate lites atq̄ꝫ dissidia. ꝓ requie demū inquietudo acerbissima suboriunt̄. vl' ob onerosam multitudinē legū ⁊ inuolutam canonū ꝑplexitatē: Aut q̄ subuertūt iudiciū aīos spes metus meror gaudium. Aut maxime q̄r ꝑuersi difficile corrigunt̄ et stultorū infinitus est numerus. Sic certe stultoꝝ. vt glīet̄ cū malefecerit ⁊ exultēt in reb⁹ pessimis. Qualr̄ exultāt si me interrogas: q̄r ꝓfecto extra naturā suā ⁊ in beluinā brutalitatē sese deijciūt ⁊ ōis exultatio talis maligna est. Jac. iiij. Sed o vere beata ciuitas illa / celestis vniuersitas, vbi rex vnus deus est, vnica lex charitas ⁊ hec pace eterna colligat suos ciues ⁊ opulētissima pascit in requie. obedit̄q̄ꝫ ꝓphetice monitione. filie syon exultent in rege suo. Exultate ⁊ vos qm̄ mer. ⁊c̄. ¶ Ad postremū cōuertamus oculos mentis ad diuinā illā sacrāq̄ꝫ theologie facultatē / ꝑ quā bonum heroicū ⁊ diuinū cōtemplādo adipisci satagimus ⁊ sane sic adipiscimur dum v̄borum doctrinā / opibus cōpleamus. Tunc enī exultabimus. i. extra nos in celū ⁊ deū saltabimus ⁊ leuabim⁹ nos supra nos ad instar solitarij. Et h̄ obsecro ⁊ obtestor vos ꝑ hodiernā q̄ magna est celebritatē ⁊ ꝑ illū q̄ ait. Beati q̄ au. ver. dei ⁊ cu. il. Et rursus Qui ex deo ē / verba dei audit / q̄tinus sustinentis me modicū adhuc in sermone meo ¶ Nunc enī ad altiora ꝓfundioraq̄ꝫ hodierni euangelij mysteria ꝑgere disposui. ⁊ nisi me mea fallit estimatio libēter audietis. ¶ Sūmus itaq̄ꝫ theolog⁹ ⁊ doctor nr̄ iesus xp̄s in doctrina sua sublimissima / ⁊ a cōi hoīm sapiā alienissima / in euāgelio hodierne celebritatis / septē salt⁹ edocuit / sub nūero septē beatitudinū. ꝑ quos itur in celū ⁊ copiosa merces app̄hēditur:

nunc in spe. s. ⁊ p̄gustatōe quadā spūs. tandē in re ⁊ plena ꝑfectaq̄ꝫ fruitōe. Hec sūt [...] stimonia dn̄i de q̄bus ꝓpha. Hereditate acq̄siui testimoīa ⁊c̄. Hec ē mystica iacob scala. vbi beūs ille vir cuius ē auxiliū abs te / nūc ascēsiones in corde suo disposuit et vadit de v̄tute in virtutē / donec videat̄ deus deorū in syon. Et q̄uis vnicus in genere sit saltus quē Aug. posuit amorē dei vsq̄ꝫ ad cōtemptum sui. sicut ⁊ ꝯ amor sui vsq̄ꝫ ad ꝯtēptū dei mergit in infernum. nihilominus septuplex hic gradus aut salt⁹ in spē numerat̄. q̄bus exultāt. i. extra se saltant ⁊ saliūt sancti in gloriā celestis mercedis ⁊ ꝑ eos deducit dn̄s pplm̄ suū in exultatōe. dn̄s ille q̄ ascēdit iter pandēs an̄ eos. qui exultauit vt gigas ad currendā viam a sum. ce. egres. eius ⁊c̄. ¶ Primus saltus ē a rebus istis sensibilibus ⁊ diuitijs mūdanis / abstractio. dū ipsa ponit seipam super res istas t̄pales in altioraq̄ꝫ surgit ⁊ fit celo ꝓximior. Hoc faciūt pauperes / diuitias cōtemnentes ⁊ subiectas pedibus hūilis affectōis ⁊ cōculcātes. Ex opposito viri diuitiarū / eis misero mō suppeditant̄. et sicut onus graue ꝑ cupiditatis molē grauant̄ sup eos. ꝓpterea diuitie sūt eis q̄ mola asinaria ad collū suspēsa. q̄ / nitētes sursū saltare / retorquent̄ in ꝓfundū. quēadmodū de saxo zisipi poetica ē fictio. Et ap͞lica vox clamat. Qui volūt diuites fieri / incidūt in tentationē: ⁊ in laqueū dyaboli. Noli igit̄ et nō sarcina diuitiarū ⁊ cupiditatis visco in celos saltare. tutius (mihi crede) ꝯsiliū est / vt paupertatē spūs arripias / leuē expeditam ⁊ liberā. qm̄ si Esaie credis / pauperes hoīes / in sancto isrl' exultabunt. ¶ Scōm saltum opat̄ scōa beatitudo mitigatio seu māsuetudinis. Et hic fit nō tm̄modo sup res istas t̄pales quinetiā sup ipsos hoīes / qui nobis viciniores sunt. a quibus plerūq̄ꝫ grauat̄ saltator celestis iniurijs. molestatiōibus. cōtumelijs. ꝓbrisq̄ꝫ. Sed in h⁰ saltu sup hoīes ⁊ ipsorū incōmoda / erigit̄ hō ꝑ māsuetudinē. ⁊ sic erigit̄: vt in eo nihil turbatōis inferre valeāt. nihil lesionis sed a talibus iniuriarū insultibus sursū magis impellit̄ / ⁊ dei coopatōe attollitur. Probat hoc verbū ps̄. Exaltauit mansuetos in salutē. Et iterū. suscipiēs māsuetos

dn̄o. suscipiēs expone sursum capiēs. humi
lians aūt pctōres ꝛ subijciēs vsq; ad terrā
Hinc exclamatio illa ad dn̄m. Exultatio
mea. i. saltatio mea. erue me a circūdanti-
bus me. ¶ In tercio gradu scale beati- R
fice ꝛ mystice constituit saltator nr̄ cele-
stis / dum trāsilit ꝓpriū corpus ꝛ exēplo ab
rae egrediēs d domo prīs sui. qui in primo
saltu reliquerat terrā suā. ꝛ in scd̄o cogita
tionē suā. cōformiter ad verba scripture in
Gen̄. Egredere de terra ecce saltus super
opes terrenas. Et de cognatōe tua. ecce sal
tum sup hoīes cognatos ꝛ affines. Et de
domo prīs tui. ecce saltū sup sensus ꝓprios
corpales. Quid enī cōgruētius significat
domus prīs ꝙ̄ cōtuberniū ꝓprij corporis.
Quisquis ḡo ad hunc gradū terciū molit̄
ascendere / vt salubriter lugeat necesse est.
Cur ita vt lugeat? Quia certe nisi p fletū
lachrymaꝝ exoneret̄ sensualitas malis cu
piditatibus intro nascentibus; ex putri fo-
mitis corruptōe. ꝛ nisi diluuio aquarū ta-
liū / summergant̄ egyptij viciorū / cōfestim
sensualis pharao cū equitibus suis aīam
israeliticā sursū nitentē ꝯphendit / cōpre-
hensam circūligat funibus pccōrū / ꝛ circū
ligatā trahit ꝛ deturbat in dānatōnis abys
sum. Vera citerq; tūc pt exclamare misera
rabilis hō talis. Qm̄ iniquitates supgresse
sunt caput meū. ꝛ sicut onus graue grauа
te sūt sup me. Et rursus. Intrauerūt aque
vsq; ad aīam meā. infixus sum in limo ꝓ-
fundi ꝛc̄. Sed tanto discrimini q̄le ꝓpina
bit̄ remediū? Vtiq; luct᷒ ꝛ lachryme. Ad
q̄d ita? Vt reducat̄ aq̄s mar̄ aq̄s. s. amare
penitudinis sup egyptios sensualitatis ꝛ
ascēdat aīa gratulabūda libertate / p deser-
tū huius infelicitatis / i terrā celestis ꝓmis
sionis. Recogitet vehemēter ꝓfunde ac fre
quēter statū suū. cōditionē suā finē suum.
Audiat ꝙ̄ terribilis in ꝯsilijs ds sup filios
hoīm. Penset ꝙ̄ incerta sup ipsam sunt di-
uine seueritatis seu mīe iudicia. Clamet
ꝓinde cū Anshelmo. Heu vbi sū. ꝛ vbi
nō sum. qm̄ vbi futura sum nescio. Ponat
assidue corā oculis suis in lumine fidei. ꝙ̄
tā cā si recte vixerit merces manet in celis.
Sin aūt / ꝙ̄ horrēdo abijciēda ē supplicio.
Sic o dn̄e exultauerūt filie iude aīe vicz cō
fitētes ꝓpter iudicia tua. Sic post fletū et
lachrymas exultationē inducis. Thob.
iij. Sic ꝓinde q̄ semināt in lachrymis / in
exultatōe metēt. Hec ē exultatio cū tremo
re p quā aīa deserit ꝓpriā carnalitatis do-
mū ꝛ ab oībus voluptatū illecebrarūq; te-
nacibus vinculis semet absoluit. Et si qui
dē tres isti gradus scale nr̄e euāgelice inci-
piētes respiciūt. ¶ Subseqns gradus ꝓ- L
ficientes decet. quē p q̄rtū beatitudinis
saltū attingimus. Et hic ē esuries sitisq;
iusticie. Hic aīa seipsam exit ꝛ deserit. du
affectu cōmodi seposito nō iā q̄rit q̄ sua sūt
Sed affectōe iusticie / tota succēdit̄ ꝛ ipsi᷒
esurie sitiq; torquet̄ dicēs. Cōcupiuit aīa
mea desiderare iustificatōes tuas in oī tpe.
cū illis d̄ qb᷒ ꝓpheticus sermo ē ad dn̄m.
in iusticia tua exultabūt. sicut exhortat̄ ali
bi. Exultate iusti in dn̄o. Iustos accipe q̄
esuriūt sitiūtq; iusticiā. Tūc hoc agit aīa
tūc exilit ꝛ exultat dū eleuata triplici ḡdu
priori videt adhuc ꝙ̄ lōge sit ab illa iusticia
beatorū. ꝙ̄ impar existat tali tātēq; retribu
tioni gratiarū ꝛ laudū. q̄lez ꝛ ꝙ̄tā apud se
meret̄ creator suus / reptor suus / ꝓtector ꝛ
saluator su᷒. ꝛ agnoscēs ipfectū suū. iā non
in se manet. s; clamās exultat. Defecit caro
mea ꝛ cor meū. ds̄ cordis mei ꝛ ps mea ds̄
in eternū. ¶ Prius sꝙ̄ ad vlteriora pgam᷒
attēdere libeat sub palpabili manuductōe
qualr̄ in meditatōe nr̄a sic exardescit ignis
dilectōis diue. quēadmodū in ipsa lignoꝝ
exustione ꝓspicere ē. de q̄bus in ps̄. Exul-
tabūt oīa ligna siluarū a facie dn̄i / q̄ ignis
ꝯsumēs ē ſm aliū ꝓpham. Primo oīm / cō
sumit̄ humiditas extrinseca. aliūde cōcre
ta / cōformiter ad abiectionē diuitiarum.
Dehinc cortex vicinior cū suo humore re-
soluit̄ habes scd̄m gradū. Subinde calor
intimi᷒ agēs penetrat poros. eosq; ab hu-
more naturali sēsim euacuat. habes terciū
Deinceps dn̄at̄ ignis sup lignū / adeo ꝙ̄ ꝓ
priā incipit deserere formā subālez. habes
quartū. Relinquit̄ tandē carbo viu᷒. vbi
iam nō est fumalis euaporatio. nō flāma
subobscurior / quēadmodū in pma dupli-
citate. Nec est ibi volatilis scintillarū cre
pitus. nō rapax aut sonorus vel stridulus
ardor velut in tercio gradu ꝛ q̄rto. Sed il
lic ē igneitas quedā plucida ꝛ quieta. totū
carbonē succēdēs illuminās ꝛ trāq̄llē pos-

fidens incorporãs ꝛ vniẽs. Ubi tres inte-
riores reliq̃s gradus/plus rõe q̃ re distin-
guibiles. ardorẽ vicz. fulgorẽ ꝛ quietũ vel vni-
ficũqꝫ calorẽ. ¶ Et hic status/respicit tres
nouissimos gradus scale euangelice. scḋm
tres saltus beatitudinis trine. q̃ gradus ꝛ
saltus sũt pfectorũ. q̃ iam vltra semetipsos
abeũtes/cũ angelicis etiã spiritibus cõuer
sant in celis ꝛ pedibus sincere ɔtẽplatõnis
in ipso deo gradiunt ꝛ exultãt. ¶ Nec mi
reris si ex̃ se gl'am in deo saltare posuerim.
cũ dicat Grego. angelos in deo currere. et
maria in cãtico. Exultauit inq̃t spũs me⁹
in deo salutari meo. q̃d esse futurũ vnus ꝑ
phetarũ Abacuc posuerat. Exultabo ait
in deo iesu meo. ꝛ apl's. Siue inq̃t mẽte ex
cedimus deo ꝛc̃. ¶ Sũt plane in ipsa D
etiaꝫ trinitate (si dicere fas est) scḋm tria
appropriata. tres aiarũ saltus siue exulta-
tiões/ɔformiter ad tres nouissimas beati-
tudines. Prima exultatio ẽ misericordissi
mi amoris in spũsctõ. qualr̃ exultauit xp̃s
in spũsancto. sicut hr̃ Lu. x. Propterea be-
ati misericordes q̃ miam q̃ spũisancto ꝓ-
pria est/cõsequent. Scḋam exultationẽ in
telligo purissime ꝛ mũdissime cognitiõis
in filio. in quẽ credẽtes (inq̃t petrus) exul-
tabitis leticia inenarrabili. Idcirco beati
mũdo corde q̃m ipsi deũ videbũt. In ter-
cia exultatõe ẽ pacatissima ꝛ iperturbabilis
q̃es in ipso p̃re secretissimo altissimoqꝫ re-
fugio. Nam beati pacifici q̃ filij dei voca-
bunt. Si filij ꝛ heredes. heredes quidem
dei. coheredes aũt xp̃i. ¶ Tunc in pace fa-
ctus ẽ locus aĩe. ꝛ habitatio ei⁹ in syõ. Ibi
filie syon filie pacis/exultãt in rege suo. Et
q̃libet secura dicit. In pace in idipm̃ dor-
miã ꝛ requiescã. Ad hãc inuitab at apl's ad
Col'. scribẽs. Pax xp̃i exultet in cordibus
vr̃is. Hinc petrus dicit. bonũ ẽ nos hic eẽ
Et paulus. Cupio dissolui ꝛ esse cũ xp̃o.
Hic requiescit aĩa in mõte sctõ dñi. Hic ra
chele mortua/amãtissimus dñi beniamin
nascit in mẽtis excessu. Hic in celo mẽtis
sereno/apparet signũ magnũ/mulier ami
cta sole. ꝛ luna tot⁹ mutabilitatis/sub pe-
dibus ei⁹. Hic ẽ pax q̃ exupat oẽm sensũ
in q̃ pace si pficiat ɔsistit felicitas ꝛ sctõrũ
merces. scḋm deductiõẽ Aug. Hic abrã ad
ostiũ tabernaculi in feruore diei deũ susce
pit in angelis. Hic iacob/viciorũ supplan
tator/i lucta fortis ẽ erga deũ. ꝛ carnalitatis
neru⁹ in eius amore marcescit. Hic moyses di-
uinã intrat caliginẽ. Hic aaron ꝓpiciato-
riũ federis ꝛ sancta sctõꝝ intrat. Hic hely-
as ad ostiũ spelũce vidit dñm in sibilo au
re tenuis post vehemẽtẽ spm̃ ꝛc̃. Idẽ post
modũ in igneo curru amoris i celũ subue-
hit. Hic dicit dauid in mẽtis excessu: oĩs
hõ mẽdax. Hic sanctuariũ dei intrãs cõsi
derat nouissima pctõꝝ. Hic salomon exta-
ticus dũ clamauit. Uanitas vanitatũ ꝛ oĩa
vanitas. Hic aĩa osculat deũ osculo oris
sui. ꝛ i sui spõsi cubiculo cũ amplexib⁹ ɔq̃e
scit. Hic tãdẽ iohẽs ẽ in spũ. et nouissima
ɔtẽplat. ¶ Exultate igr̃ exultatõe septẽ A
plici/corrñdenter ad septẽ beatitudines
in euãgelica scala nũeratas scḋm triplicẽ sta
tũ incipientiũ q̃ aĩalis ẽ. pficiẽtiũ q̃ rõna-
lis. pfectorũ q̃ spũalis indicat scḋm Bern.
ad fr̃es de mõte dei. Sicut⁹ ipfectoꝝ lãguet
amore casto ꝛ diuino. q̃ p ipm̃ q̃dãmõ
incipit decoqui ꝛ nõ absqꝫ grauibus mole
stijs ab innatorũ viciorũ scoria ꝛ rubigine
emũdat. Sic erat q̃ dicebat. Adiuro vos
filie ir'lm si inueneritis dilectũ meũ vt an-
nũcietis ei q̃ amore langueo. Et rursum
fulcite me floribus stipate me malis quia
amore lãgueo. Porro aĩa in statu pficien
tiũ amore iã morit. dũ talib⁹ caret molesti
is. idcirco dicta ẽ fortis vt mors dilectio.
Deniqꝫ in statu pfectoꝝ aĩa post lãguorẽ ꝛ
mortẽ/viuit amore q̃ viuebat apl's dicens.
Uiuo ego iã nõ ego. viuit i me xp̃s. ¶ Ut
ĩ figura in xp̃o. lãguit in passione. mortu⁹
in tumultuatõe. vixit in resurrectõe. Sic
semẽ humi iactũ pmit. alterat. dehinc mo
rit. tãdẽ in fructu viuificat. Sic regina sa
ba/dũ videre vult regẽ salomonẽ p̃us ve-
xat in itinere. post h⁹ morit stupore. nõ enĩ
erat p̃ stupore vltra i ea spũs. iij. Re. j. De
mũ viuit leticia ꝛ exultatõe iubilãs ꝛ exul
tans. Beati inq̃t viri tui et hĩ serui tui. ij.
Paral'. ix. ¶ Supsũt plura q̃ plixitatis O
odiũ subticere ɔpellit. sꝫ fingam⁹ nũc.
q̃npoti⁹ sctõs sanctasqꝫ oẽs q̃ꝝ merces co-
posa ẽ in celis nos allocutõe blãda ꝛ ami-
cabilr̃ exhortari. Exultate charissimi. exul
tate. Et ad nr̃az beatã societatẽ ꝓperosaltu
leui occurrite. En assũ⁹. En expectã⁹. En

ꝓmptos cernitis. ferre petimus auxilium tuis orationibus nostris ad deum. tum protectionibus erga rugientem inimicum. Fuimus quod estis. nemo despet. nemo excusationes querat in pctis. Erat par in carne fragilitas. Silem hostium rabiem experti sumus. Quid autem si quidem cor nostrum et caro nostra exultauerunt in deum viuum et in umbra alarum suarum exultauimus. Adhesit anima post eum. nos suscepit dextera eius et liberati sumus. Atque eundem qui copiosa merces est/ inamissibiliter attingimus. Idem vobis qui et nobis fuit auxiliator est dominus. Idem triumphus repromittitur. filiis merces si exultantes in deo exultaueritis/ reseruatur. Uerum si mercedis premium placet. non terreat labor certaminum. Unusquisque enim propriam mercedem accipiet secundum laborem suum. Quod si absque vlla fictione nos amatis et amantes honoratis. nostrum diligite consortium. nostra vota complete et vehementes quod de vestra salute et gaudium capimus frustrare nolite. ¶ Pigeat tamen aliquando immo et pudeat tot dura aspera et horrida pro pruritu cotidie perpeti et pro insano amore mortalium/ tam indigne contumelioseque torqueri vt indignius pereatis. ad nostrum vero tam iocundum tam amabile serenum et desiderabile consortium lentis aut languidis vel emortuis affectibus aspirare. Et nequaquam ardua infractaque ceruice/ ad horam breuis etatis. Exultate vt impetum congregatio. vbi tamen merces vestra copiosa est in celis.

¶ Si hec et huiusmodi insonaret modo nostris auribus illa felix beatorum concio illa superna sanctorum ecclesia (o doctissimi et sapientes viri) quid ageremus quid cuperemus quo pacto estuaremus quoniam nostrum est qui non totus exultaret? Quis hoc audiens non erubesceret putrescere iacens in pctis? Quis non potius assurgeret saliens et exultans in deum viuum quoniam copiosa merces est in celis.

¶ Nihilominus si non in fidelitate obsurduerimus/ sic dicunt/ sic vocant. sic acclamantes allicitunt. Obtemperemus igitur vocantibus amicis et talibus amicis vt ad celestes nuptias inuitantes/ verecunda repulsa neque confundamus. non reijciamus oblatam vltro mercedem. quia iam tempus est/ sed exultemus toto conatu mentis vbi nostra merces copiosa est in celis. quod ipse concedere dignetur rex regum et dominus dominantium qui est sanctorum suorum copiosa merces Amen.

Sequitur alius sermo

factus in solennitate omnium sanctorum ab eodem.

Uidens iesus turbas. ascendit in montem. Math. v. Doctissime ac sapientes viri talis tantaque est diei huius celebritas: vt in collaudatione huius abundantia magis laboremus quam inopia. Etenim viarum sibi occurrentium multiplicitas/ viatorem quoque turbat amplius quam promoueat. verumque sit illud decepti amantis apud Nasonem. Inopem me copia fecit. Si enim vnius aut alterius sanctorum famabilium/ omni laude humana superior est ab eloquentissimis viris sepe confessus est. meus sermo qualis erit qui preconia non vnius aut paucorum sed omnium complectatur. Adde quod si vberrima et longeva ria loquendi materia suppetit. Tum de ciuitate superna de qua gloriosa dicta sunt. Tum de premio beatorum: tam essentiali: quam substantiali in anima. et substantiali in corpore et actuali in vtrisque. Denique de virtutibus quibus. de donis. de beatitudinibus alijsque ornamentis. quibus sancti tui in gloria nunc triumphantes/ et olim in vita agonisantes prediti sunt [illegible] fuerunt. Quod si omnia nunc dicere voluero/ vanus erit et inexplebilis conatus meus. incidamque in illud. Omnia qui dicit. nihil dicit. Propterea vnum tantummodo. quod isto sermone dici. illud penitus in exemplum relinquam nunc aggrediar. illius auxilium/ in quam velut in montem iesus descendendo [illegible] mariam matrem ascendit implorantes. presentemus illi aue angelicum. Aue et cetera. ¶ Uidens iesus turbas et cetera. Obsecro doctissimi et sapientes viri. Omittamus interim corticem litteralis materie et interiora mysteria penetrantes verba hec nostro proposito coaptemus. vt in primis neminem conturbet. quia de iesu solo/ verba hec contexta sunt. quoniam tanta est capitis membrorumque connexio. [illegible] quod de capite christo dicitur/ dicatur et de quolibet sanctorum. quod videns turbas ascendit in montem Sed quis ascensus. et ad quem montem? Ascensus iste non pedibus corporis. sed pijs affectibus atque virtutibus perficitur. De quali ascensione loquitur ad deum psalmista. Beatus inquit homo cuius est auxilium abs te ascensiones in corde suo disposuit in valle lacrimarum in loco quem posuit. Porro mons iste ad quem ascendit/ mons syon est. mons coagulatus. mons pinguis. in quo beneplacitum est deo habitare. iuxta illud quod ibidem subinfertur. Etenim benedictionem dabit legislator. ibunt de virtute in virtutem videbitur deus deorum in syon. Ceterum a turbis secedere con

venit alia/iuxta nūerū septē beatitudinū in euāgelio hodierno celebritatis enumeratarū. Postq̄ veniat aīa ad deū ⁊ ad mōtē sctm̄ eius. nūc in spe p speculū ī enigmate. tandē in re p nudā ꝑspicuāq̧ visionem ❡ Et in hmōi q̄licūq̧ deductiōe. nūc ad nrāz exhortatōz. nūc p sctōꝝ collaudatōe vsabit sermo nr̄. Et q̄uis vnic⁹ ī genere sit ascēsus in deū. ⁊ in mōtē sctm̄ ei⁹. quē ascēsum Aug. posuit amorē vsq̧ ad ꝯtēptum sui/sicut ecōtra amor sui vsq̧ ad ꝯtēptum dei mergit in infernū. Nihilomin⁹ septuplex hic ascēsus in spē nūerat. q̄si totidem gradus mystice iacob scale. vbi sūt angeli ascēdētes ⁊ descēdētes. ⁊ dn̄s innixus scale Gen̄. xxviij. ❡ Pⁱm⁹ gradus vel pⁱm⁹ ascēsus ē/a turba rerū istaꝝ sensibiliū ⁊ diuitiarū mūdanarū. Quē facit paupt̄as spūs. Beati inq̄t paupes spū qm̄ ip. ē re. c. Contēnēs itaq̧ aīa deuota tp̄ales copias aurū ⁊ argentū cū suis sequelis easdē/ꝯtemptui suo sibiq̧ subiecit. subiectasq̧ pedib⁹ hūilis affectōis calcat. ⁊ calcatis dn̄at. Si quidē ita figuralr̄ ꝓmittit dn̄s [illegible] moysen. Oēm locū quē calcauit pes vr̄. vr̄ erit. Pedem intellige affectionū. Hinc fit vt aīa in sursū altius erigit/velut sup aggerē grādē ꝯstituta ⁊ celestis mōtis cacumē iā reddit ꝓximior. Ex aduerso viri diuitiaꝝ eis misero mō suppeditātiū qm̄ turba hmōi rerū terrestriū sicut onus graue p cupiditatꝭ molē grauat sup eis. Propterea diuitie sūt tali aīe/tanq̄ mola asinaria ad collū suspēsa q̄ montē ascēdere retorq̄t in ꝓfundū in quēadmodū de saxo sisiphi poetica ē fictō. Hinc apl'ica vox clamat: q volunt diuites fieri incidūt in laqueū dyaboli/⁊ tentatiōes ⁊ desideria multa nociua ⁊ inutilia q̄ mergūt hoīem in interitū. j. Thi. vj. Nūc ergo in montē ꝯtēplatiōis celestis scādere satage/ tutius ē crede mihi. vt paupertatem spūs arripias. leuez expeditā ⁊ liberā. Per hāc eñ ascēdit xp̄s in montē ⁊c. Secūda turba ē hoīz. q plerūq̧ ꝯtumelijs. molestatōibus ⁊ iniurijs ⁊ alijs mille modis. ipediūt ascēsum in montē/q̄obrē vt aīa scā ipsos trāsiliat necesse ē. Nunc vō saleū ⁊ ascēsuz opat scā būendo miticatꝭ seu mānsuetudinis. Mitas q̄ppe erigit hoīes. sup hoīes vt nihil eis turbatōis iferre valeāt. nihil lesiōis. quin poti⁹ ab his cōpassiōibus. p iniurias. ꝓbra. molestias. sursuz magis impellunt. et sicut archa noe. crescētibus vndis tribulationū. sublimi⁹ attollit ⁊ tandē fortius ascēdit in montē. ❡ Tercia turba. est turba passionū ex originali fomite in hoc moribūdo corpe scatētiū. quēadmodum spes. metus meror gaudiū ⁊ silia. O turbā turbulētissimā turbā nr̄a oīa/miseris modis ꝯturbātē. turbā deniq̧ cū oībus. tum p̄cipue adolescētib⁹ infestā ⁊ feda eos colluuione sordidantē. Hanc turbā egredi nō aliter facile est q̄ p terciā beatitudinē q̄ dictū ē. Beati q lugēt qm̄ ipsi ꝯsolabuntur. Cur ita lugere necesse est? qr certe nisi per fletū exoneret lauet et purget sensualitas a malis cupiditatibus intronascētibus. ex putrida corruptōe nisi insup dilūuio aq̄ꝝ taliuz summergat turba egyptiaca viciorꝝ ꝯfestim sensualis pharao cū curribus cum eq̄tibus suis. aīam israeliticā sursum nitētem/ꝯp̄hendit. ꝯp̄hensam circūligat funibus pctōꝝ. circūligatā q̧ trahit. ⁊ ꝯturbat in dānatōis abyssum. Tunc veraciter exclamare pt miserabilis aīa talis. Qm̄ iniquitates mee supgresse sūt caput meū. Et rursus. Intrauerūt aque ⁊c. Tanto ḡ discrimini p̄. q̄le ꝓpinabit remediū? vtiq̧ luctus ⁊ lachryme. Ad quid ita? vt reductis aq̄s maris. aq̄s. s. amare pn̄ie sup egyptios sēsualitatꝭ/ascēdat aīa p dēsertū hui⁹ ifelicitatꝭ ī terrā ꝓmissiōis ⁊ ī montē dei iacob. Sed aīe tali/vñ luctus ⁊ lachryme? Undiq̧ ⁊ abūde. Recogitet aīa talis vehemēter ꝓfunde atq̧ frequēter statū suū/ꝯditionē suā. suū q̧z finez. Iudicet q̄ terribilis deus in cōsilijs sup filios hoīm. penset q̄ incerta sint sup ipsā diuine seueritatis seu miscdie iudicia. Clamet ꝓinde cum Anshel. Heu vbi sum ⁊ vbi nō sum q̄ vbi futura sum nescio. Ponat assidue corā oculis in lumine fidei quāta eam si recte vixerit merces manet in celis. Si nauī/q̄ horrēdo addicēda est supplicio. Tunc lugebit. et lugēs ab oībus voluptatū illecebrarum turbis irridētibus semet absoluet. ⁊ ascendet in montē. ❡ Et quidē triplices isti priores gradus vel ascēsus scale nr̄e euāgelice q̄bus ascēdit in montē/respiciūt incipientes. ⁊ in ipso abraā figurati sūt. de q̄ habet

Gen̄.xij. Egredere de terra tua. ecce ascen
sum vel egressum a turba opum terrenarū
q̄ ad primā beatitudinē. Et de cognatōne
tua. ecce ascensum ex turba hoīm. q̄ cogna
ti sunt ⁊ affines: quo ad scd̄am beatitudi-
nem. Et de domo pr̄is tui. ecce ascēsus su-
per sensus ꝓprios corpales ⁊ suarū turbaꝫ
passionū. Quid enī cōgruētius significat
hic domus pr̄is/ q̄ contuberniū ꝓprij cor-
poris. Et hoc q̊ ad terciam beatitudinem
¶ Subsequēs gradus et ille est q̄rtus. R
decet; ipsos ꝓficiētes. vbi aīa seipsaꝫ q̄d
ammodo exit. dum ꝓprias affectōes ꝯmo
di/ tanq̄ turbas aliq̄s intimas deserit. hoc
ꝑ quartā beatitudinem. q̄ est esuries sitisq̄ꝫ
iusticie. ꝑ hanc aūt affectu cōmodi deposi-
to. nō iam querit q̄ sua sunt sed affectōe iu
sticie tota succēdit. ⁊ ipsius esurie sitiq̄ꝫ cō
trahit in sublimius mōtis. Quo pacto: sic
ipsa aīa eleuata triplici gradu priori/ supe-
rat turbas p̄dictas. Sed adhuc q̄ longe sit
ab illa iusticia beatorū recogitat q̄ impar
existit tali dignitati; tantęq̄ꝫ retributionuꝫ
graciaꝝ ⁊ laudū. qualē ⁊ q̄ntā meret apud
se creator suus. repator suus. ꝓtector suus
et saluator suus. Deniq̄ꝫ agnoscens impfe-
ctum suū iam non in se manet sed deficit a
se. ⁊ in salutare dei cōscēdit cum ꝓpheta di
cens. Deficit caro mea ⁊ cor meū. deus cor
dis mei ⁊ pars mea deus in eternum. Ita aīa
deficiēdo a se ⁊ subleuata supra se. liberius
in montē ascēdit. ¶ Mirabit fortassis ali
quis si iam vltra quippiā aīa habet q̄d de-
serat ⁊ ascēdat sublimius in mōtem. Ecce
transilijt turbaꝫ rerū materialiū extra se ꝑ
primā beatitudinē. Exiuit turbā hoīm iu
xta se ꝑ scd̄am. Abducit se a turba passio-
nū infra corpus ꝓpriū. ꝑ terciā. Deseruit tā
dem intra se innatarū affectionū. ꝑ q̄rtam
Turbe alie/ q̄les relique sunt. amplius sūt
nimirū turbe ciuiū supnorum sub triplici
hierarchia coordinatorū. turbe pulcerri-
me ⁊ a prioribus longe dissiles transcēde.
Ipsi enī sunt custodes ciuitatis. q̄s/ aīa de
uota querēs spōsum/ paululū cū ptransis-
set inuenit quē diligebat. Itaq̄ꝫ nisi relicta
hac triplici turba. nō ꝑuenit ad supmū ca
cumen mōtis nr̄i. in quo deus est innixus
scale mystice. q̄ dicta est. ⁊ vbi aīa tute req̄e
scit in mōte sancto dn̄i. Ubi triplices ascē-

sus sunt pfectorū atq̄ꝫ purgatissimorū q̄lis
les fuerūt sancti nostri dum viuerēt. ⁊ mul
to felicius tales nūc sunt in gloria vbi ꝫm
dictū Greg. ipsi in deū nō solū ascendūt.
sed in eo currūt. ¶ Sunt plane in trinita-
te (quantū dicere fas est) tres pfectarum
aīarum ascēsus. cōformiter ad tria appro-
priata psonas iuxta tres nouissimas bea-
titudines quibus ascēdit in montē supmū
Primus ascēsus est misericordissimi amo
ris in spū̄sancto. q̄ liter exultauit. i. extra se
saltauit ⁊ ascēdit xp̄s in spū̄sancto. Luc. x.
Propterea beati misericordes q2 miam q̄
spū̄isancto ꝓpria est cōsequunt. Et hic per
transit turba seraphin. Scd̄m ascēsum in-
telligo. purissime ⁊ mūdissimis cognitōis
in filio. in quē credentes (inquit petrus)
exultabitis leticia inenarrabili. Idcirco
beati mūdo corde. qm̄ ipsi deū videbunt.
et hic ptransit turba cherubin. In tercio
ascēsu est pacatissima ⁊ impturbabilis qui
es in ipso pr̄is secretissimo altissimoq̄ꝫ re-
fugio. Nam beati pacifici qm̄ filij dei vo-
cabūt. Si aūt filij ⁊ heredes/ heredes qui-
dem dei. ⁊ in eius adiutorio habitātes. ꝓ-
pter q̄d in pace fit locus eorū. et exclamat
aīa quelibet talis cū ꝓpheta. In pace in id
ip̄m dormiā ⁊ requiescā. ⁊ hic ascendit su-
pra terciā turbā q̄ est thronorū. ¶ Sic S
igit declaratū est/ ⁊ supficiali q̄dā trans-
cursu deductū est (doctissimi ⁊ sapiētes vi
ri) quibus gradibus. q̊ ve ascēsu/ iuxta se-
ptemplicē beatitudinē/ quilibet sanctorū
exēplo xp̄i. videns turbas/ ascēdit in mon-
tem. q̄d fuit thema. ¶ Supsunt plurima
q̄ etiā ipse dictauerā. p̄sertim de ascensu in
montē cōtemplatiōis sed breuitatis amor
me retrahit. cogitq̄ꝫ vt psuasione oratoris
et exhortatoria/ ad ascēsum supne felicita-
tis finiat q̄d ceptū est. Oracio. Uenite ob
secro sapientes ⁊ doctissimi viri. venite iu-
uenes ⁊ paruuli. senes cū iunioribus. veni
te exultemus dn̄o. venite ascendamus in
montē vt exēplo loth. saluos nos ibidē fa-
ciamus. fugiamus o citius a loco horroris
et vaste solitudinis ad locū vberrimum. a
carcere fetulēto ad regnū splēdidissimū ab
exilio durissimo ⁊ luctuosissimo: ad patri-
am suauissimā. a ꝓcelloso mari ad portū trā
quillū. Ab oībus deniq̄ꝫ miseriarū erūna-

rumqꝫ circũstrepentibus turbis/ad beati-
tudinis montẽ. vbi status est/oim̃ bonorũ
aggregatõe ꝑfectus. p̃cesserunt sancti pre-
cessit ⁊ xp̃s. qui nos subsecuturos p̃stolat̃
Tollamus quicq̃d assensui obstat. receda-
mus p̃cipue a circũfluis terrenarũ curarũ
et anxietatũ turbis. Ille nos p̃munt ⁊ p̃s-
sos atterũt. p̃ssosqꝫ ⁊ attritos funditus vi-
ꝓsternũt. Si splẽdidissimas opes si volu-
ptates iocũdissimas. si gloriosos honorũ
titulos. si p̃clarã deniqꝫ sapiaz/feliciter sta-
biliterqꝫ adipisci satagimus. ascendendũ
est in montẽ. Fallit̃ ꝓ certo desipit ⁊ insa-
nit/quisq̃s int̃ infirmas rerũ caducarũ tur
bas/ista se habiturũ sperauit. vbi quicq̃d ẽ
egenum est. auxiliũ est. mobile. fluidum:
et nulla stabilitate subnixũ. An ꝑ q̃t quo-
tidiana. tot expimẽta sic se habere iudicat
ita vt iudicatis nõ dubito. ¶ Qualis ergo
miseria quorundã mihi similiũ/quãta in-
felicitas ⁊ quanta dementia/aliorsum scië
ter agi. ⁊ in egestate diuitias in mesticia vo
luptates/in de decore gl'iã. in stulticia sapi
entiã/in fluxibilitate deniq̃ sperare sta-
bilitatem. ¶ At quid fabricamus nobis
montes nescio q̃s vmbratiles atqꝫ fantasti
cos viciorũ. nunc in elatõe. nunc in crude
litate. nunc in enormi fluxu voluptateqꝫ ⁊
sil'ibus. Nonne mõtes hmõi sunt mõtes
gelboe maledicti supra q̃s neqꝫ ros diui-
ne gratie. neqꝫ pluuia virtuose cõsolatõis
descẽdit. Aut si verius loquimur hi mon
tes nõ montes sunt. sed valles teterrime p̃
cipites ⁊ lubrice. quibus innitẽtes dilabũ-
tur in abyssum. obsorbent̃qꝫ ⁊ vrget super
eos puteus os suũ. ¶ Exurgamus tandẽ
libertate tota spũs. ascẽdamus in montez
societatis beatorũ. disponamus ascẽsiones
in corde nostro ꝑ gradus beatitudinũ pre-
missarũ. de paupertate spũs in mititatez. de
hac in luctũ. de luctu in esuriez sitimqꝫ iu-
sticie. de hac in misericordiã. de ipsa in mũ
diciã cordis. ⁊ tandem intremus pacem q̃
exupat oẽm sensum. ⁊ in qua si ꝯpleamur
cõsistit humana felicitas s̃m deductionez
Aug. ix. de ciuita. dei. ¶ O vere felices
T
sancti scẽtqꝫ oẽs. quorũ celebritas agit̃.
felices inq̃ã qui securi iam ⁊ vndiqꝫ pacifi
ci habitant in tabernaculo dñi. et requie-
scunt in monte sancto eius. nõ iam formi-

dant laqueos temptationũ vbilibet expan-
sos. nõ seuas irruentiũ hostium insidias.
nullis mordent̃ consciarum aculeis. nul-
la vrunt̃ infamia. nõ tristes metuunt sene
ctutem. oĩa deniqꝫ inter eos serena pacataqꝫ
ꝯsistunt. ¶ Et o tandem qui tales estis
eterna pace fruẽtes. nos pijs nunc oculis
miseras quesumus cernite terras. Et si ni-
hil patimini/ cõpati tñ fas est. Compati-
mini nobis exulibus gementibus ⁊ flentẽ
bus in hac lachrymarũ valle. Cõprimũr
ecce nos vndiqꝫ hostiles malignantiũ tur-
be. cõculcant. lacerant. obruunt ⁊ in carce
rem detrudunt. Jam omne caput langui-
dum ⁊ omne cor merẽs. a planta pedis vs-
qꝫ ad verticẽ capitis. non est in ecclesia hec
sanitas. In illa heu dixerim ecclesia cuius
fundamẽta sunt in vobis mõtibus sanctis
quã vestro sanguine. vr̃aqꝫ morte cõsecra
stis. dilatastis. roborastis eã quaz nũc heu
im̃unitã cernitis misericordia et merito.
quã sede laceratã crudeliter decissam sibi
conculcatã aspicitis. vt humani spes auxi
lij iam nulla sit. Propterea leuamus oculos
nostros in vos montes vñ veniat auxiliũ
nobis Nam cũ ignoramus quid agere debe
amus hoc solum habemus residui vt ocu-
los nr̃os ad deum dirigamus. Potuistis
olim moribũdo corpe circũdati mirabilia
mirabiliter opari. tanq̃ hñtes imperiũ vi
te ⁊ mortis. tanq̃ insup potẽtes in eo qui
vos cõfortabat xp̃s. nunquid abbreuiata
est ptãs vr̃a nunquid charitas tepefacta?
Absit hoc potius. Succurrite q̃s misere
mini. ferte subsidiũ. Suscipite vos mõtes
pacẽ pp̃lo. qr alij qui suscipiãt ⁊ eam p̃beãt
nõ sunt. ¶ Et tu dñs rex celorũ corona san
ctorũ oim̃. emitte lucẽ tuã ⁊ veritatẽ tuam
vt nos deducant ⁊ adducãt in montẽ san-
ctũ tuũ ⁊ in tabernacula tua. in p̃nti ꝑ fidẽ
spẽ ⁊ gratiã. ⁊ in futuro ꝑ gloriã. Amen.

Sequitur sermo fact⁹ in die natiuitatis dñi ꝑ eũdẽ.

V Erbũ caro factũ ẽ et habitauit
i nobis Joh. j. Postulem⁹ frẽs
in xp̃o vt v̄bũ qđ hodie caro factũ ẽ/illud
in me ꝓpheticũ adimpleat: dñs dabit v̄bũ
euangelizãtibus virtute multa. qm̃ insipi
dum inane et inualidũ erit verbũ oris mei

nō accipiat virtutē multam a verbo dei patris. Poterit aures carnis/strepit⁹ nr̄i sermonis pcutere: sed in auribus mentis nec fortiter sonabit. nec in eas alte fixeq; descēdet. si non a verbo hoc suā sonoritatē assumat ⁊ virtutem. Et hoc ipm vt impetrem⁹ te nescio an glorificandā magis aut stupēdam verbi huius matrē inuocabimus. salutātes ⁊ verbis angelicis salutabimus inuocātes ⁊ dicentes. Aue maria gratia ⁊c̄.

¶ Verbū ca. fa. ⁊c̄. Qm̄ triplicē verbi dn̄i natiuitatē euāgelica hec cōtinet particula ad sui cōmemorationē meum inflexit animum. q̄tinus verbū creatū sententiosum assumerē/qui de verbo increato qd̓ sentētiosissimū est/fueraz locuturus. ¶ Vides itaq; in ꝑassumpto verbo ꝙ nascit̄ dei fili⁹ ex paterno intellectu eternalr̄. iō verbum appellat̄. Aspicis ꝙ ab vtero materno nascit̄ tpaliter. ꝓpterea dr̄ caro factū est. Intueris postremoq; ī cordis humano nascitur spūaliter. q̄obrem subiungit̄. vt habitauit in nobis. ¶ Verbū. quid altius/qd immēsius: quid diuinius. Naz deus erat verbū Joh. j. Caro factū est. quid humilius: quid impotētius. quid fragilius? qr oīs caro fenū Eccl'. xiiij. Habitauit in nobis. quid amabilius. quid iocūdius. quid appetētius? neq; eīm est nec fuit alia natio tam grādis: q̄ habeat deos appropinquantes sibi sicut adest nobis deus nr̄. Deutro. iiij. Verbū inquit caro factū est. Verbuz hoc immēse est virtutis. nam oīa ꝑ ipm facta sunt. ⁊ si q̄ ꝑ eum facta nō sunt/ eo ipso nulla ꝓrsus sunt. qm̄ sine ipso factū est nihil. Quo pacto igit̄/entitas cōplexe significātibus tribuit̄. q̄rū aliq̄ nullū habuerūt aut habere potuerūt factōis initiū. eo ipso q̄si insaniēs dicere audet manicheus a deo tenebrarū facta esse multa q̄ deus ipse nō cōdidit. cum audiat ꝙ ꝑ dei verbū oīa facta sūt. ⁊ in ps̄. Verbo dn̄i celi firmati sūt ad Heb. iij. Portans oīa verbo virtut̄ sue. ¶ Verbum hoc insup eternū est duratione. qr verbū qd̓ erat in principio erat apud deum. Cui cōcors est ꝓpheta. In eternum dn̄e ꝑmanet verbum tuum: Verbum ergo istud nō est qd̓ ꝑ aures effādo diffundit̄. non qd̓ in tabulis aut pellibus inscribit̄. nō deniq; qd̓ aie irrōnalr̄ ꝑ inhesionem innitit̄. Sed verbum est eternaliter a patre emanans. ꝑ qd̓ pater dicit omnia. id quo tanq̄ in verbo sentētiosissimo ⁊ arte ꝑfectissima/oīm factorum. oīmq; ꝓducibilium imago relucet ¶ Verbum id solum/qr sententiosissimū est ⁊ oīm exp̄ssiuum cui nec imaginarie quidem addi pt̄ aliud verbum absq; nugatione ⁊ sup̄flua repetitione. Idcirco verbum hoc/nullum aliud in diuinis ꝓducit verbum. ne in trinitate cadat nugatio. quippe est ipm obiectum sufficiēs adequās ⁊ terminās oēm ꝓductibilitatē verbi in diuinis. nō tn̄ min⁹ ob hoc potens q̄ pater qui gignit. qr eadē ꝓrsus ipm est potētia cū patre qui gignit. ¶ Mira ꝑfecto ⁊ inexplicabilis natiuitas. quā venerari potius ⁊ pia fide credi cōuenit/q̄ curiosa verbi nostri penuria reserari. p̄sertim cum amplior ⁊ exquisitior de ea sermo aliud tp̄s expostulet. alium locum. aliam linguā. aliud ingeniū. ¶ Verum ab hac ineffabili ac eterna generatōe/ ad tpalem q̄ dies hodiernus ꝑ celebris effectus est ꝑgat orō. ⁊ quid euangelista subiūgat audiamus. Verbuz inquit caro factū est. Ecce qd̓ ait ap̄ls ad Rom. ix. Verbū abbreuiatum fecit sup terram. An non bene abbreuiatum/qr eternum tpale: omnipotens passibile. immensum mensurabile effectum est. non tn̄ abbreuiatum ꝑ diuinitatis diminutionē. sed ꝑ susceptionē humanitatis ⁊ idiomatum cōicationē. Verbum inquam caro factuz est. Hoc nullus phorum intelligere nullus concipe valuit hoc doctus Plato nesciuit. hoc Demostenes eloquens ignorauit. Fatet̄ Aug. se in platonicis legisse libris Johis. hoc euangelium. In principio erat verbum ⁊c̄. vsq; hanc ipsam particulam. ⁊ verbum caro factum est. Sed dum hic venit/calamus sitius stetit ⁊ in folio tanti tanq̄ secreti mysterij istius/vltra ꝓgredi ausus nō ē. ¶ Verbum inquit caro factū est. Hic absq; vllo dubitatōis scrupulo euangelista Joh. insinuat xp̄m esse deū. nec quicq̄ apertius dici pōt. deus inquit erat verbū. ⁊ verbū caro factū est. Si quis nōdum illustratus ē et quō ds̄ caro factus sit. nō videt. nō cōcipit. nō iudicat. nō intelligit. cōsulit scias oēs humanitus adinuētas ⁊ de mysterio

huius natiuitatis qua verbū caro factum est interrogat. sed aut nullā aut dubiā aut erroneā pstant rñsionē. ¶ Non video inquit grāmatica qua rōne aut noim imposītōe/ eternus hīc incipiat duratōis initiū immēsus mensurā. impassibilis passionē. oīpotens et immortalis impotētie mortalitatisqz defectū. Si enī eternus est nō habet initiū. si aūt initio careat/ etern9 appellari meis ex regulis phibet. ¶ Interroga sup h° logica q̄liter inqt h terminus hō qui spēs spālissima est / de pluribus spē et plus q̄ spē differētibus verificari cōtinget vtputa d sorte et deo. Hoc pdicabilia mea hoc pdicamēta nō hñt. Porro q̄lis sit pdicatio deus est hō/ nisi aut p se sit aut p accidens/ nō intueor eam. Si p se dixeris. ergo vel necessariā vel simplr impossibilē cōfiteri necesse est. ipsam v° nō esse necessariā cōstat. impossibilis ergo dicēda. Et si pdicationē hanc p accidēs asserere malueris/ monstra q̄ pacto id fiet. cū neutrū extremorum in accidentiū pdicamēto reponatur. ¶ Rhetorica psuasionibus suis astruit q̄ si mulier pepit/ corrupta est. si genuit/ a viro cognita est. ¶ Ceterū arithmetica/ vltra suā fateat esse pspicacitatē/ q̄ in deo prium cōputet numerus. q̄ due in eodē supposito nature integre numerent. ¶ Stupet geometria/ quātitatē maiorē corporis xpi/ p alterā vteri virginalis clausi quantitatē/ absqz diuisione pgredi. quā penetrationis possibilitatē nō cōcipit. ¶ Musica nullos ptius in terris angelicos cātus audiuerat. ¶ Nullas hoc loco suarū psonarum et calculationū/ nullas constellationū vires/ astronomia ppēdit. ¶ Quid de naturali phīa eloquar. eius expimēta nunq̄ ad h° ptigerāt vt absqz viri semine puer formaret. ¶ Quid postremo d metaphisica q̄ deū nec partibilē existere posse/ nec cōpositū nec genitū/ argumentis putat necessarijs cōclusisse. ¶ Sed fateamur mgri et fratres in xpo charissimi/ hoc esse pternaturalē inuestigatōis modū qd agit. Neqz enī potentiā aut sapiam a deo coartemus/ vt infra angustos nr̄e pscrutatōis limites positā arbitremur. Miraris hanc natiuitatē fieri potuisse, natiuitatis huius effectricē potentiā cōsidera: euolabit ammiratio. Miraris tantā dei erga hoīes beniuolentiā attēde q̄ si prius amoris igniculus in tot et tam ardua nos rapiat. qd de immē diuini amoris fornace existimandū ꝑ ingtas? Ingēs quippe amor magnū dilectionis opus flagitabat/ q̄le fuit illud p quod verbū caro factum est. nō inq̄ q̄ altera humane nature ps dī vt impius sensit apollinaris. sed caro put totā integrāqz cōplectit humanitatem. Caro inq̄ factū. non cōuersione diuinitatis in carnē sed assumptione carnis ad suppositū. et vnione quadam ineffabili et insolita q̄ materiali tñ pximior est non q̄ natura humana ex diuino supposito fiat materialiter aut in eo subiectiue. sed q̄ ab eo et in eo est suppositiue. ¶ Atuero nō iā queramus quō aut a quo sed pter quid/ verbum caro factū est. pfecto vt recōciliaret caro. Plane inquit Bern. deus iam nos despicere nō poterit. frater enī et caro nostra est. naturalis quippe vsus habet/ vt caro silem sibi carnem diligat. Iuxta illud Eccle. Ois caro ad silem sibi cōiunget. Hec est illa cōiunctio. illa pax. illa cōcordia. illa societas. q̄ p tpalem pacē figurata est in vniuerso orbe tunc habitantē. quā insup pphāuerat pō dicēs. Oriet in diebus eius iusticia et abūdantia pacis. Inde ē iocūdissimū illud et oī armonicarū modulationū suauitate pstātius angelicū carmen. glīa in altissimis deo et in terra pax hoībus bone volūtatis. Et heu q̄ nō bone volūtatis esse cōuincimur/ q̄ scismatibus vndiqz et vndiqz dissesionib9 agitamur. ¶ Verbū inq̄ caro factū est. cur ita? quinus vicz ad ipm oīs caro veniat. vt videat oīs caro salutare dei. vt dicat q̄libet gloriabūda voce cū pphā. Cor meū et caro mea exultauerūt i deū viuū/ Corrupat itaqz oīs caro viā suā Gen. vj. pterea p carnem incorruptā sanare decreuit. ¶ Nec alia veniēdi fuit fm attestatōes sctōꝝ q̄s omitto: q̄ pctōres saluos facere. Neqz ei cā incarnatōis fuit pfectio vniuersi. nō creaturarū in deū reductio. nō manuductio ad capescendū trinitatis mysteriū. nō alie hmōi cāe/ a q̄bus sctā curiose forsan magl q̄ pie aut fideliter assignate. sz vnica incarnatōis aut pcipua rō fuit carnis nr̄e purgatio. ¶ O glificanda p̄s-

ctis dei caro q̄ originalē ab omni carne suf
ficiēt diluit corruptionē. Mirus h amor,
pietas eximia. Erubescat iā hoīs caro pec
catorū sordib⁹ inqnari. p q̄ verbū caro fa
ctū est. q̄necia bn̄dicat oīs caro noī scto ei⁹
Et quō bn̄dicat? Utiq3 pie sctēq3 vivēdo
et spurcissima carnaliū libidinū inqnamē
ta declinādo. Qd q̄ egerit/secura mēte illā
decantabit xpi̅ h̄e voce caro mea reqescit in
spe. Felix spes. sed reqes longe felicior. quā
nec in futuro nec in pn̄ti quidez adipiscit̄
caro q̄ [illegible] brutalē carnem degenerat p qua
(adeo eī eam charā habuit) verbū caro
factū est. ¶ Penes me est q̄ multo pluri Z
ma de hoc scōe nativitatis mysterio dici
pn̄t. imo discussioni vltro sese offerūt 7 in
gerunt. qbus p̄tergressis (nec eī aut ptās
aut volūtas est oīa psequi) ad terciā xpi
in cordibus nr̄is spūalē nativitatē me trās
fero. Et quēadmodū pma nativitas est a
nobis colēda 7 desiderāda. qr ex eius visio
ne beati erimus cū angelis. Et scōa est no
bis celebrāda qr p illā visitati sum⁹ in t̄ris
Sic tercia ē a nobis eligēda 7 pcurāda. qr
ex illi⁹ fecūditate amici erim⁹ 7 affines di
vinitatis. Neq3 eī aliud ē dei filiū spūa
liter gigni vel nasci in cordib⁹ nr̄is. q̄ eum
tanq̄ spūalē amicū adiutorē ptectorēq3 7
vivificatorē/in aīa nr̄a noviē suscipe 7 in
habitatorē possidere. ¶ Et ne absonū tibi
forte videat̄ q̄ deū nr̄is in cordib⁹ gigni di
co/q̄i illi⁹ m̄res existimam⁹/audi ipm qui
Math. xij. ait. Quicūq3 fecerit voluntatē
p̄ris mei q̄ in celis ē/ipse me⁹ frater 7 soror
et mr̄ est. Totiēs nanq3 aīa velut mr̄ in se
deū parturit. q̄tiens p mādatoꝝ suorū ob
servationē/ad graciā ei⁹ redit. ¶ Optāda
pfecto 7 totis desiderioꝝ nisibus affectan
da talis nativitas. Siquidē 7 a carnali 7
scōa nativitate/spūalē hāc secreveris spūal'
eligibilior etiā marie fuit q̄ carnal'. ¶ Ve
rum q̄d faciem⁹ cū nat⁹ nobis fuerit 7 ha
bitaverit n nobis. Non expellem⁹ q̄dē sed
sedulū eidē exhibebim⁹ officiū q̄li ad nos
putem⁹ patrē de puero hoc dicere qd ad pu
ero moyse filia Pharaonis dixisse legitur
Exo. ij. Accipe puerum istū 7 nutri mihi.
Ego dabo tibi mercedē tuā. 7 quā merce
dem? sane vitā eternā ¶ Itaq3 puulus iste
vt alioꝝ vsus reqrit/septē tractet obsequio.

Ad horū vo qdlibet septē obsequiorū de
bita pgruitate pstandū. totidē assumēde
sunt nutrices 7 v̄ginitate 7 diligētia 7 saga
citate pcellētes. Primo īvolvēdus ē. scōo
reclinādus. tercio custodiēdus. q̄rto levā
dus. q̄nto balneādus. sexto pascēdus. 7 de
inde alio portādus vel baiulādus. Puri
tas. charitas. trāquillitas. devotio. pietas.
mīa. obediencia. ¶ Involuit pmo puerū
iesum pānis mūdis/7 fervido lachrymaꝝ
lixivio lotis/ipsa puritas. q̄ [illegible] ptritōe pfes
sioneq3 gignit iusticiā. Quippe notū ē pue
rū hunc sordidis in pānis qescere nō posse
iux̄ illud. In malivolā aīam 7c. Quāobrē
dicit cū pō. Lavabo p singulas no. le. meū
7c. He vo lachryme dū [illegible] cineres pctōꝝ 7
p austerū amare recordatiōis saccū colate
sunt. efficacissimū ad mūdificationē mētis
lixiviū efficiūt. ¶ Dehinc ad puerū in cu
nabulis reclinandum offert se nutrix scōa
q̄ charitatis nomē h3 ad quā spectat illa.
j. Cañ. vox. Fasciculus mirrhe dilect⁹ me⁹
mihi inter vbera mea pmorabit̄. ¶ Reclī
nati porro ad custodiā pueri necessaria [illegible]
nutrix tercia q̄ tranqllitatis vocabulo dr̄ a
maloꝝ negociorū fragore 7 a liciū strepiti
bus hūc sedule puerū custodit. 7 dū alijs
vehemētior terrenarū curaꝝ clamor inso
nuerit illud abner. j. Reg. xxvj. fortiter ex
clamat/q̄s es tu q̄ clamas 7 inquietas regē
Suos insup servulos q̄s sensuū noīe ap
pellamus/iterū 7 iterū monere nō cessat vt
ab omni nocivorum incursu pueri huius
lectulū custodiāt. negligētibus aūt mināc
ti increpatōe atrociter improperat dicēs [illegible]
lud qd ibidē in david psona subdit̄. Vi
vit dn̄s filij mortis estis vos qui nō custo
distis dn̄m vr̄m regē xp̄m dn̄i. ¶ Subinde
post dormitionē levādus est puer. Hoc ob
sequiū pstabit q̄rta nutrix sancta medita
tio. q̄ totiēs puerū hunc excitat/q̄tiens ho
rologiū amoris suo pōdere ceciderit atq3
pulsaverit. dicitq3/exurge quare obdormis
dn̄s exurge 7 ne repellas in finez. Ipm vo
excitatū evolvit/7 pānos explicat qbus il
le induit̄ q̄ amicitur lumine sicut vesti
mento. Panni aūt isti qd aliud sūt/q̄ sue
divinitatis suoꝝq3 secretorū archana my
steria. q̄ evolvunt̄ dū pia fide psiderant̄ iu
xta pō. dicēs. Revela oculos 7c. ¶ Post

modū pſter' bisſūs balneū pparat quinta nutrix.ſ.pietas. hec intuēs ſanctā meditatiōꝫ q̄ puerꝫ excitauit/q̄ excitatū explicauit q̄ explicatū ſuauit allocuta. currit ꝑpe ad fontē ꝯpunctōis in imo pij cordis ſitum. Aia inqt mea liq̄facta ē vt dilect⁹ meus locutus ē mihi. Et iterū. factū ē cor meū tan q̄ cera liqueſcēs in medio vētris mei. Hac ex aq̄ ſuauiſſimū efficit̄ puero ieſu balneū q̄ nō [illegible] cinereo pctōꝝ vt in ꝯtritōe tranſit ſed de ipſo ꝯpunctōis fonte pura nitēs im pmixtaq̄ʒ haurit̄. ¶ Ampli⁹ ſexto neceſſe eſt/vt puer talit̄ lotus paſcat̄. O pus hoc a mia q̄ viſceroſiſſima nutrix ē adimplet̄. dū mēbra eius reficit/pſertim pane ſpūalis doctrine qḋ ē verbū dei. eundē inſup dulciū ſermonū lacte ab vberibus māſuetudinis eliquato potat. cui puer arridēs. Eſuriui inqt ⁊ dediſtis mihi mādūcare. ⁊ rurſum. fauus diſtillās labia tua mel ⁊ lac ſub lingua tua. ¶ Poſtremo puer nr̄ ieſus baiulād⁹ ſiue geſtādus ē. iuxͣ illḋ apli. glificate ⁊ portate deū i corde vr̄o. Hoc ipꝫ pſtabit obſequiū ſeptīa nutrix vicꝫ obediētia imitabileq̄ʒ Noemi exēplū. de q̄ Ruth. iiij. ſcriptū ē. q̄ ſuſceptū puerū poſuit in ſinu ſuo et nutricis ac gerule fungebat̄ officio. Et bñ dr̄ poſuit in ſinu ſuo. neq̄ʒ eīn retro aut ꝯ cor ieſus q̄ſi ſarcina grauis ieſus ſuis in pceptis ferēdus ē. ſed ſanteriori ſinu/⁊ ad cor inter bone opationis brachia amoroſe ſtringēdus eſt. Inde ē illa ipſius poſtulatio in canticis Cañ. vj. Pone me vt ſignaculū ſup cor tuū. ⁊ ſicut ſignaculū ſup brachiū dextrū. ¶ Atq̄ʒ ſūmope ſūmaq̄ʒ ſolicitudine ⁊ ſtudio/nutrit hec obediētia pcauere dʒ/ne in via mādatoꝝ dei offendat ad lapidē inobediētie pedē ſuū. alioqn puero caſus īmineret. et in nobis tali criminis alliſione ſpūalit̄ moreret̄. Audiſtis mgri ⁊ frēs in xp̄o chariſſimi q̄liter puerū ieſuꝫ in nobis p dei gratiā ſpūalit̄ hodie natū ⁊ inhabitantē/inuoluere dʒ puritas inuolutum reclinare charitas. reclinatū cuſtodire tranq̄llitas. dehinc meditatio ipm̄ excitat. pietas lauat. mīa cibat. obedientia geſtat. quib⁹ iſtis queadmodū pmiſſum eſt ſolerter diligenterq̄ʒ exhibitis pficit in habitaculo cordis nr̄i puer ieſus tam etate q̄ ſapīa/corā deo ⁊ hoībus. donec creſcat ad menſuram verbi pfecti. Ubi tūc habitabit in nobis nō p fidē tm̄modo ⁊ gratiam vt pꝫ in p̄nti vita. ſed p gloriam cōſummatam. quā nobis pſtare dignet̄ verbum hodie caro factum: dñs noſter ieſus chriſtus. Amen.

Sermo factus p eundem dñica in. lxx. M. cccc. xxxviij. in craſtino Uincentij.

M Iſit illos in vineā ſuā. Math. xx. R. d. p. ac mgr̄i miſſus ego ad vos q̄ venuſtiſſimā hanc pariſieñ. vniuerſitatis vineaꝫ: bonis artibus excolitis. quā tu deus optie de egypto tranſtuliſti. q̄ extēdit palmites ſuos a mari vſq̄ʒ ad mare ⁊c. Miſſus inq̄ vinū pdicatōis exp̄mere vbi illud hauriā vñ eliciā vix habeo: Ita eīn hodie/pclarus ille in pmio ⁊ abſq̄ʒ dubitatione dociſſimus viticola nr̄ pceptor meus a puero ⁊ doctor cum reuerētiſſima au̇cte rememorādus ſemp mihi. Ille in quā/thematis nr̄i verba/q̄ſi totidē p grauidos diuine ſcripture racemos/p ſtudij torcular tanta virtute q̄ poſſit ⁊ vinū admonitionis pferuidū/tam acriter nec minus abundāter exp̄ſſit. vt nil mihi pter ſollicutlos inanes/pter acinos ⁊ neſcio q̄s vini inopes reliq̄as dimiſſum videat̄. Introductus tñ atq̄ʒ miſſus nec retro pedē vertere/nec impantibus/nō obſequi poſſum. Propterea cū ieſu ſyrach ſui libri. c. xxx. q̄ſi qui colligit acinos poſt vindemiatores/⁊ ipſe ſperaui. ¶ Ego itaq̄ʒ tanti vindemiatoris inherēs. grana vel q̄ neglexit vel ſciens pteriit. vel liberalit̄ dedit/recolligam. ⁊ vinū vtinā tā efficax q̄ rude. ⁊ indigeſtū eliciēs in vaſa auriū veſtraꝝ meliori vtiq̄ʒ imbui digna/tranſfundaꝫ. illa prius exorata ⁊ in auxilium acceſſita/q̄ abſq̄ʒ ſciſſura virginalis terre. vitē verā parturijt. ad quā recurrentes di. Aue ma. ¶ Miſit ⁊c. Parabolicā dñi vineā. eccleſiā figurare/nemo heſitat. qui aut hodiernū legit euangeliū. aut matutino ſermoni p̄ns fuit. Uerū expoſitio hec nō adeo aut auara aut ſolitaria eſt vt alias p̄ſus excludat. Quāplures nāpe vineas myſticas/ſcriptura loq̄t̄. qb⁹ omiſſis ad p̄ns tm̄ duas itroibo Uineā. ſ. mēt̄ hūane. d̄ q̄ Cañ. viij. vinea mea corā me ē

Vineā insup sacre sapiē. de qua ad lrām. Eccl. xxiiij. Ego q̄si vi. fruc. ¶ Istas iō vineas cōiūxi. q neutra sine altera excoli feliciter possit. ¶ Qd̄ ne qs false dictū arbitret/audiat. absq3 sapīa/aīe vitem destrui Transiui (inquit sapiēs) per vineam viri stulti. i. sapīa carētis. Credis forte q pulcram repperit. Audi quid sequit. Et ecce totū inquit repleuerant vrtice et vepres. sz et maceria lapidū destructa erat Prouer. xxiiij. In vrtica dat intelligi mentis adustio quā voluptas ingerit. In spinis punctuosa. lacerosa vlcerosa 7 dolorosa mentis punctio. quā cupiditas parturit. in destructis plagis in destructa maceria ruino[sa] mētis clausio quā ociositas opat. Sapientiā vō non nisi in bona 7 bn̄ instituta aīa repire posse. apte demōstrat illud Sapi. j. In maliuolā aīam nō intro. sapi. nec habi. in cor. pec. subito. Pie aūt agētibus dedit sapiam. Eccl. iij. ¶ Hanc igit vineā duplicē nūc introgressus. excolendā esse suadebo. p̄ntem collatiunculā sub tribus psuasorijs oronibus absoluēs. Est siquidē genus hoc dicēdi/vehemētius atq3 concitatius. qd̄ q̄si aliquibus verborū stimulis/mētes penetrat. 7 viuis eas faculis accēdit ad virtutem. Prima oro psuasiua erit. de vinea spūali nr̄e mēt[is] vt ad eā primo mane cōsurgam⁹. Scd̄a erit de eadē vt eā ipsam debite excolamus. Tercia erit de vinea sapīe vt eam diligamus. Auditores aūt vos beniuolos hr̄e p̄cor. 7 h⁹ vr̄a bn̄a nitate 7 clementia impetratum sperans incipio. ¶ Adestote optimi adolescentes. et summi patrisfamilias iussionem credulis auribus attēdite. Ite vos in vineam. Ite currite. rumpite moras oēs. Qm̄ vt Naso ait. Labit occulte fallitq3 volubilis etas 7 nihil est annis velocius. Tragicus q3 Seneca. Properat cursu vita citato volucriq3 die. Rota p̄cipitis voluit anni. Accelerādus idcirco cursus est. neq3 inuidus piger ille/est a quodā vulgari poeta descriptus. Qui si mane vocet obaudit. si citet adhuc iterata voce sonora nare vigil stertit. tandem clamore coactus. ore tn̄ lento linguā mouet. 7 mihi quid vis inquit surge veni deus miser en ego surgo. vade sequar. nec eum sequit. quid decipis 7 tu nō venies? dudū venissem. sed mihi vestes quero nec inuenio quis demon sustulit illas. surge cito. dn̄e sum p̄sto. nec est tn̄ immo vl' caput huc illuc vertit. vel brachia scalpit. vel mēbra in longū distendit. sic sibi quasdā vndelibet morulas q̄rit. semp venit ore. non pede. Sic veniens nunq̄ venit. Hec ille. ¶ Quā multorū hic mos est qui nō tpalis sed eterni dn̄i vocationē somniantes audiunt. a cubilib⁹ pectorū sordidissimis auelli nequeuntes. Uerum aliter est agendum. qm̄ magnum opus est. tps vō breuissimū Meminisse siquidē debetis 7 a dn̄ica parabola didicisse. vnius tātū modo diei spacium nō amplius ad laborem datum esse. tam velox. tam breuis. tāq̄ caduca est mortalium vita. Quemadmodū itaq3 dies ab algida aurora inchoās paulatim p horas et momenta ad intensum meridiei feruorem. 7 ab inde in gelidā noctem pgredit. Nō aliter homo ab infancia incipiēs gradatim p pueritiam p adolescentiamq3 iuuentutem quasi p totidem horas/ad viuidum 7 nubile virilitatis robur puehitur subinde in senectam et decrepitudinem in tenebrosam deniq3 noctis mortem/sensim ac sine strepitu relapsurus. q̄ vita breuis que tota fugacissimo diei vnius cursu mensurat. Numera menses annos atq3 lustra nil aliud q̄ exigua diei vnius momenta sunt. Adde q aliarū rerū pditioni vtcunq3 succurrit/tpis iactura irrepabilis est. Qd̄ notauit vulgati versus grauis sententia. Quisq3 potest rebus succurrere. nemo diebus. Inde est lyricum illud Oratij ad posthumū. Eheu fugaces posthume labunt anni. ¶ Quāobrē p̄clarissimi adolescētes/ vnanimes dicite 7 i op⁹ deducite illud Cañ. vij. Mane surgam⁹ ad vineas. piculosa quippe est mora. ridiculosa ē curuatura. fructuosa excultura. iō mane semina semen tuū Eccle. xxv. Ideo surgamus. surreximus et erecti sumus in ipso ad vineas. Plantabūt vineas 7 bibēt vinū eor. Amos. ix. Non expectet tercia nō meridies. aut ipsius ad extremū solis occasus. sed mane fiat. Dedecorū est instar mortuorū pstratos humi iacere. 7 vt Persius indignās ait. curuas in terris habere aīas. Ideo surgamus. pmisse sūt singulis A

singule vinee. q̄ neglecte/peccati virus pa-
riūt. exculte vo fructificāt in vinū felicita-
tis eterne. Ideo ad has surgamus vineas
¶ Sꝫ dicet forsan aut pigrior aut somno-
lentior aliqs cur mane ⁊ nō potius vespe?
Accedētes itaqꝫ nouissimi pponemur pri
mis. ⁊ mercedis tantundē iuxta sniam pa-
bole hodierne/sumus accepturi. In cassū
igr̄ tota die sudātes/nr̄a attereremꝰ corpu
scula. ⁊ estus pondusqꝫ diei intolerabiles
gratis subiremus. Ludendū potius est et
adolesētie iuuētutisqꝫ affectibꝰ gratissimis
et placidissimis indulgēdū ipsi nature se-
nectuti qm̄ quidē aliud agere fas nō erit vi
nee cultꝰ relinquat. O fallacissimas spes.
o expectatōes vanissimas. q̄t pemerūt ado
lescētes. q̄t ad celū euolaturos iuuenes/in
eterne dānatōis pceps ruere coegerīt? Nō
vos moueāt inertiū seruorꝫ voces. qm̄ qui
mane dedit nec meridiē. nec ipsam quidē
terciā spopōdit. sed vt sapiēter sapiēs affir
mat oīa in futurū seruāt incerta. Eccl. ix.
¶ Quāmlti plixos vite ānos aut sōniant
tes aut pmittētes vno die vna hora vno q̄s
mēto miserabilr̄ obierīt. q̄t inter has vane
spei voces occubuerunt. videre stupor est.
Propterea filio suo precipiebat dn̄s vinee
Math. xxi. Fili vade operari in vineā meā.
Dicere mihi visus ē. pr̄ sum/tu filius. ob-
temperādū vadendū ē hodie. nō pcrasti-
nandū ē. opari nō obtorpescendū ē. in vi-
nea fructificandū ē. ¶ Sꝫ assurgit hec im-
proba ⁊ temeraria spes/tacito murmure se
cū insurrās. nō hodie sꝫ cras erit hodiernꝰ
dies vt hesternus. sit in voluptate. sit in io
cis. sit in delectatōe cras ab his resipiscam.
cras vinee cultui operā adhibebo. an audi
tis cōminā vocē. an infidā fiduciā aīaduer
titis. audite potꝰ illud nō tā creditū q̄ ex-
ptū Nasonis vbū: Qui nō est hodie/cras
minꝰ aptus erit. q̄usqꝫ cras ⁊ nūq̄ hodie fi
ant q̄so oīa ista cras vnū hodie aut vnum
mane in q̄ vineā tuā operaris. Nec frustra
ꝑphetam dixisse puteo. bonū ē viro cū porta
uerit iugū ab a. s. Tren. iij. Iugū liberꝫ ac
regiū. ⁊ nisi xp̄m mēdacē puteo/suaue atqꝫ
leue. grauat fortassis cū incipit. mox vt tu
leris in oblectatōez veniet. Idō bene pcipit
Tul. Optia forma viuēdi eligēda ē. quā
iocūdā reddet ꝯsuetudo. ⁊ Naso. Qd ma

le fers. assuesce feres. Iugū leue est ꝑpen-
sent pabulū ⁊ pmiū. ⁊ facilis labor quem
amor opat. mollibꝰ vo ⁊ eneruatis ac non
amātibꝰ nihil difficile ē. Porro Sen. in se
exptū ee ait q facillime tenera ꝯciliāt ige-
nia ad recti amorē ⁊ leuit. i. nō multū cor-
ruptis iniicit manū virtus. Ferocissimasꝫ et
beluaꝫ catulos edomamꝰ. ⁊ teneras plātas
circūflectimꝰ vel libꝫ. senectā expecta solāqꝫ
tpis morā. frustra hec agē conaberis. Nec
alia rō est/cur pueros suos ꝯfesti pētes aut
scholis aut aliaꝫ rerꝫ opificibꝰ tradūt/nisi
q grādior etas minꝰ his apta ē. q̄to satius
bone mēti ac fertili ab ineūte etate vacādū
ē/q̄ arte alia venustior nulla ē. nulla isigni
or. nullaqꝫ sciri difficilior. cuꝫ ecōtra mala
mens/p se ⁊ sine mgr̄is (vt Sen. ait) addi
scat. ¶ Quapꝑt o ingenui adolescētes B
dū vinea vr̄a ē instar cere flexibilis. dū-
qꝫ vicioꝫ frutices in eā nōdū alte radices
egerīt, eā excolite. ad eā vigilate. Facillime
siqdē violabilis ē/aut ab estuāti ⁊ igneo va
pore libidīs. seu a gelida bruma vel a tur-
bido ⁊ exurēti vēto ambitōis aut alia pe-
ste hmōi. q̄ ⁊ sitia incōmoda/si vineā tene-
rā vobis nō obstātibꝰ inuaserīt/de ea actū
ē ⁊ pijt. Eligite igitr̄ ex ea pmū ac puꝫ vinū
nec sordidis criminū fecibꝰ mixtū ⁊ vr̄is i
vasis recōdite. qm̄ flacci vbū ē qd Augꝰ
placuit. q̄ semel ibuta recēs suabit odorē
testa diu. ait eni Sen. ij. eplarū. j. q i etate
sil' in vino/pmū optimū ē. Idō Virgilius.
Optia q̄qꝫ dies miseris mortalibꝰ eui. Pri
ma fugit. subeūt morbi tristisqꝫ senectus.
Primū insup vinū ḡtissimū ē ⁊ deo accep-
tissimū. Ab hꝰ iudei pmitias vidēmie of-
ferre iubebāt sacerdotibꝰ. ꝫ detestādā illo
rū ignauiā q pmicias etatis ⁊ vindemiaꝫ
suaꝫ spūaliū mdo largit effluūt feces sue
senectutis. deo dare dedicareqꝫ ꝓponētes.
Qui cauere debēt ne audire mereāt illud
xp̄i. Nō bibā amodo de geni. vi. h. Mat.
xxvj. Qm̄ vitis senex q̄ ab inicio nō excul
ta ē ꝯuertit i labruscā aridā nodosā ⁊ exo-
sam. cuiꝰ liq̄r acerbissimꝰ ē. Nimiꝫ si deli-
catiꝰ vini spūal/potator xp̄s talmodi vi-
tis germē aspnet. Nimiꝫ etiā si hos senes
de miserijs suis q̄bus euelli sepe frustra co
nant hora diei nouissima ingemiscētes ne
q̄q audiuit sūmus pr̄ familias q̄eū bacte

nijs semꝑ mittentē vocantēqȝ habuerunt
ↄtēptui. Meos erat mea generosoꝝ adole=
scētū exēpla. vt platonis. cathonis/titi. ale
xandri. alcibiadi. sanctissimoꝝ ꝑterea vt sa
muelis. dauid. iohis. nicolai. ac siliū/ q̄rū
ingēs multitudo ē. ad vr̄am reuocare mēo
riā. sȝ verit⁹ sum ne pon⁹ obruerē aut fasti
dirē reruȝ multitudine. Satis ē dictū/ mō
ngatis vt illoꝝ sitis in nūero q̄ vineā dn̄i. i.
aīam suā ꝑmo mane iuuētutis excoluerūt.
de qbus hodierne ꝑabole initio dr̄ ꝙ exijt
dn̄s ꝑmo mane ↄducē oꝑarios ⁊ misit il=
los i vineā suā. qḋ fuit thema ꝑassumptū.
vbi ↄformit̄ ad ꝑdicta/ ꝑmo mittēte nobil
ꝓponit̄ ↄsūmata iā actio sedulitatē exꝑri=
mēs imitādā cū dicit. misit ꝺ ꝑterito Hie
re. xliiij. Misi ad vos oēs seruos meos. ꝓ
phetas de nocte ↄsurgēs. Ecce diligentiā
q̄ imitāda ē eā Hiere. xxiij. dr̄ ꝙ nō mitte
bāt ꝓphe ⁊ ꝑcurrebāt. Ergo a maiori nos
q̄ mittimur habem⁹ ꝑcurrē. Et sic i missis
subiūngit̄ firmata oꝑatio. ociositatē rep̄ri=
mēs fugiēdā ibi. s. oꝑarios. Eccle. xxxiij.
Mitte illū in oꝑe ne vacet. Multā ei ma=
liciā docuit ociositas. Et iō sp̄ aliqḋ boni
facito ne te dyabolus inueniat ociosū. In
vinea ↄp̄hēdit̄ grata fructificatio sterilita=
tē pimēs rescindēdā. i. vineā. s. Ezech. xvij
ꝯfacta ē vinea ⁊ fructificauit i palmites et
emisit ꝓpagines. Et Cañ. ij. ꝯfructū suuȝ
dabit vinea. De trib⁹ sit̄ illō iaȝ ꝑallegatū
reputat̄. fili vade q̄ ad ꝑmū/ oꝑari vno ad
scḋm/ in vineā meā qui ad terciū. Hec de
prima oīone.

Sequitur scḋa oratō

q̄liter vineā nostrā excolere debeamus.

L Otis accingimini virib⁹ insi=
gnes viticole. sūmite sarculos li=
gones adaptate. ortus ē sol. erit
at hō ad op⁹. s. ⁊ ad. o. s. vsqȝ ad. v. Pudeat
seruos stertere. pudeat iacē. cū iā clarū ma
ne fenestras intrat vt apud Persiū ē. Cum
qȝ vigil ille ventur⁹ pr̄famil ias ꝑdē exierit
q̄ tremēdis vocibus intonatis acclamat.
Quid h̄ statis tota die ociosi. ite ⁊ vos i vi
neā meā q̄ ē mēo vr̄a. ꝑcipit inctāt̄. Ite
in vineā meā ipsam excolite. Ite nō q̄dē
gressib⁹ corpis sȝ pijs affectib⁹. neqȝ eīn ma
ria nobis trāsfretanda sūt/ aut deserte soli

tudines a deū q̄re/ sed qḋ ꝓ͞cissimū est ad
nos. Ite (et ꝑsio obediētes) nō vos q̄siue=
ritis ext̄. Hȝ itaqȝ vr̄m q̄libet vitē int̄ se
sui corpis intēclusū. silem illi quā sōniās il
le icarcerat⁹ picerna pharaonis se vidisse re
fert Gen̄. xl. Uidebā inq̄t vitē corā me. in
q̄ erāt tres ꝓpagies. Mystice vit̄ hec/ aīa
nr̄a ē. Et ꝓpagies. tres sūt ipsi⁹ vires. s. vis
rōnalis. vis ↄcupiscibilis. ⁊ vis irascibilis/
Germina sūt cogitatōes. Flores affectōes
vue sūt oꝑatōes q̄ dū ꝓdeūt/ q̄si i vinū ex
ꝑmūt̄. Hec aūt vitis si neglecta nec cultu
v̄tutū assidue exercitata sit (vt fieri solet)
ↄuertit̄ i labruscā. seu vineā siluestrē. qual̄
erat illa helizei famulo repta. iiij. Re. iiij.
Hāc ↄuersionē pessimā grāui int̄rogatōe
culpat d̄s. Hiere. ij. Ego inq̄t plātaui vi=
neā electā. quō ḡ ↄuersa es i ꝑuū vinea alie
na. ⁊ Esa. v. Expectaui vt faceret vuas ⁊ fe
cit labruscas. Et qm̄ q̄lis arbor ē/ tales
ei⁹ eē fruct⁹ necesse ē Mat. vij. Istaꝝ tā di
uersaꝝ ⁊ aduersaꝝ vineaꝝ/ disparia vina sūt
ābo tn̄ mixta Primū ē dulce suaue ⁊ odori
ferū. reliquū salsū putre ⁊ feculētū Primū
pollicet̄ aīa s̄ctā dilecto suo. Dabo inq̄t ti=
bi poculū ex vino ↄdito Cañ. viij. Nō cō=
dito q̄ varijs ↄfecto v̄tutib⁹ tāq̄ ex mult̄
aromatib⁹ ⁊ pigmētis. Scḋm vinū. i. de q̄
ꝑs. ait plenū mixto. i. multiplici pctō. cui⁹
fex nō ē inanita. de q̄ bi. o. pe. ter. ⁊ Deut.
xxxij. Fel draconū vinū eoꝝ. Uidet̄
D q̄ miserāda trāsformatio ⁊ q̄to cū dis=
crimine nr̄e mētis vinea aut inerti corpore
aut ꝓcrastinatōe ꝑuersa/ debito cultu exer
ceri ↄtēnit̄. Ecce nūc t̄ps putatōis ac sp̄ua
lis exercitij aduenit. septuagesima. s. q̄ i se
ptēplici denario dieꝝ/ q̄si septē horis clau=
dit̄. vbi q̄sq̄s oꝑari renuerit/ dn̄i exp̄s erit
denarij/ nec cū xp̄o hora nouissima resurgȝ
ad vitā. Laborem⁹ igr̄ ⁊ nō labat̄ nec ꝓdi
ge spargat̄ t̄ps. Res (vt Sen̄. ait) p̄ciosissi
ma n̄ ꝑdā⁹ vineā ꝓ q̄ irrigāda nr̄ o li dn̄s
ē crucifix⁹. ⁊ nō sic vilꝫ nobis aīa nr̄a q̄ tam
chara illi fuit. Neqȝ el domū neqȝ vestē ne
qȝ suppellectilē malas hr̄e volum⁹/ n̄ malū
sil̄r hēam⁹ mētē. sic p̄cor charior nobis aīa
nr̄a q̄ tunica. Unde ꝓsius monet sapiēs.
Miserer̄ inq̄t aīe tue placēs deo. Eccl. iij.
Et quō illi⁹ miserceris quā ꝑuntos quā illā
amas quā seuib⁹ pctoꝝ ꝑuritiis cruc[illegible]

n ꝛ densissimis suffocari pmitteꝝ. Ad miam
tn̄ si vllatenꝰ flectere pt miseria illiꝰ abūde
miserādū erat. cū nulla sit maior nulla de
terior q̄ q̄ ex pctō oriꝫ calamitas ¶ Queso
te dn̄ districtissimꝰ laborꝝ nr̄oꝝ exactor ho
ra diei nouissima. qd egeris pcōtabiꝫ. qd
dices qui ꝯtextos respōsiūculā ꝛ nō erit mē
daciorꝝ locꝰ. tremēs pudoreqꝫ suffusus ꝛ at
tonitꝰ rn̄debis illud Can̄. j. Vineā meā n̄
custodiui. Delicati vere ꝛ inertꝫ hui rn̄sio
hec ē. quā nō lēto pede subseqꝫ crudelissi
ma dānacio. ¶ Assurge igiꝫ ꝛ opā daꝫ vt
oie tue vitis radiceꝫ p ꝓfudā hūilitatē. E
Suffumigeꝫ p doctrie susceptōꝫ fodiaꝫ p
cordis ꝯtricōꝫ. irrigeꝫ p lacrimaꝝ effusiōꝫ
extirpeꝫ p purā ꝯfessionē. Et tādē puteꝫ p
plenā satisfactōꝫ. Sit i ea torcular discipli
nate ꝯuersatōis. qđ vtuose deuotōis vinū
exprimat. sit turris aut specula alte ꝯtēpla
tōis. ꝛ diligēs mādatoꝝ obseruatio tanq̄
sepes atqꝫ maceria. ferreū habeto ligonē for
titudis acutū sarculū tpantie. ꝛ vinū frat
ne dilectōis sint capaces rōne tue i mēous
nec effluētes aut rimose / p p̄ceptoris obli
gatōꝫ. Deniqꝫ ꝯ ostētatōꝫ sint obserata atqꝫ
clausa cordis tui cellaria. Dū vo mortali
tatis tue ac fragilitatis mēor / ēre diu recu
mus in deserto. subrige te interī ether altuꝫ
intuēs. lassasqꝫ vires refoue. Sub diuo ꝛ in
cāpestribꝰ vtutū / sit hitatio tua. ꝛ ingrate
tumultuātisqꝫ vrbis / curiosissima ocia / ꝛ
eneruatas rabidasqꝫ delicias. dolos iuidiā
fraudes ex aīo tuo dimoue ꝛ detestās fuge
Arceāꝫ a portis ac introitibꝰ vinee tue insi
diātiū demolientū feraꝝ occursatōes. p por
tā oculoꝝ tuoꝝ. caue ne introeat elatꝰ sup
bie ceruꝰ nō onager lugi dn̄iqꝫ ipatiēs. nō
eriaꝰ malaꝝ cupiditatū aculeis r̄spsus: ob
trudaꝫ auriū ianua ne vulpecule adulatio
nū fallaces ac subdole obrepāt. n̄ pateat p
gustꝰ aptura voracibꝰ lupis ingressus: nec
ebriosis licibꝰ vini auidissimis. claudaꝫ li
gue volubilis cardo ipsis canibꝰ detracto
ribꝰ clamosis atqꝫ mordacibꝰ. Sup oīa ob
serueꝫ ianua tactꝰ ꝛ mille seris milleqꝫ vec
tibꝰ obsereꝫ. aliodn̄ libidinose immūde lu
tose ac sordide sues / olidi hirci. apri truces
oīa subuerterēt ꝯculcarēt ꝛ solis afflatibus
exurerēt. Clama forti spū p tubā oīonis ꝯ
sues celi q̄ sūt demōes Math. xiij. Easdē

p lignū crucis vinee affixū / vehemēter extre
as. Hec age ne i vineā tuā icidat ulꝰ ꝓ dē
dictū. Ext. c. a. d silua. ꝛ. s. s. o. e. Iudeillꝰ
Dirupuert. e. o. c. v. ꝛc. Naboth mori ma
luit q̄ vineā suā pcio mag̃ regi achab vendi
daret. pꝫ iij. Re. xxj. Et quō tu vineā mētꝫ
tue his hostibꝰ gratꝫ offeres. q̄ nō vt vinea
naboth caulibꝰ ꝯplātanda erit. sꝫ lapis tri
bulis saliūcisqꝫ pctōꝝ acutissimis. ꝛ mifas
sias viscerpētibꝰ / erit respgēda. Mag̃ ꝓ
suo eēt insania. ¶ Curādū ē pterea vt ꝛ p
noīate vitꝫ ꝓpagies / tribꝰ palꝫ fulciāꝫ. Vis
rōnalis pala fidei. vis ꝯcupiscibilꝫ pala spei
vis irascibilꝫ pala caritatꝫ. Nā hꝰ neglectꝫ
vitis ꝓpriaꝝ viriū iops humi ꝓsterniꝫ. ꝛ ī
altū surgē neqēs ex huido telluris attacte
viciosā ꝯhit putredinē. Hinc nascūꝫ ara
nee supuacue curiositatꝫ. hic spurci de lima
ces crudelitatꝫ. hic vorax cupiditatꝫ eruca
deuotōis medullā ꝛ grē rore penitꝰ exiccā
tes. afferētes insup secū illā maledictionē
Abacuc. iij. scptā. nō erit germē i vineis.
Nihil itaqꝫ altū nil magnificū nil celeste
cogitare pn̄t q̄ fidei spei ꝛ caritatꝫ artis vi
cuꝫ. ꝛ firmis retinaculꝫ nō inherēt. sꝫ tremꝫ
toto pōdē icūbētes ad oīa vicia ꝓcliui de
labūꝫ. Hoc ē qđ i bestias hoīes vtit. ꝛ rō
nis obtūdit aciē ita vt hō totꝰ brutalꝫ effe
ctꝰ: sape nō possit celestia sꝫ i oē nefas atqꝫ fa
cinus ipelliꝫ. Nam vbi ꝓiecta fide regnat
igrātia. vbi desꝑatio spei locū tꝫ. vbi cupi
ditati cedit caritas. cupiditas instimulat
igrātia excecat. ꝛ desꝑatio ꝓcipitat ¶ Lōge
aliꝫ insignis ille vinee cultor paulꝰ. Scio
inqꝫ cui credidi ꝛ certꝰ suꝫ qꝛ potēs ē depo
sitū meū suare i illū diē iustꝰ iudex. ecce li
gaturā ecū fid ꝛ spe. ij. ad Thi. j. ꝛ ad Ro.
viij. Certꝰ sū eī qꝛ neqꝫ mors neqꝫ vita ne
qꝫ āgeli ꝛc. ꝛ seqꝫ neqꝫ creatꝫ alia nos sepa
bit a caritate di. ecce tenacissimū caritatꝫ F
āplexū. ¶ Hūc imitemur ꝛ sūmo pnsa
sio ꝓmpto paretā valeat apd nos tātūdeꝫ
di iussio. q̄tū apd ipbos neqssiaꝝ cupidi
tatū pn̄t sgia Nā si eos mittit auaricia / ilꝫ
co pgūt. si ābitio. dicūt / ecce assumꝰ. si luxu
ria pfto. si gula / nō drn̄t. si inuidia detractio
ira / i auditu solo auris obediūt. ꝛ fidelꝫ xpi
anus deū mittentē ꝛ vocantē non audiet
dissimulabit. obsurdescet. ꝛ excitari nō po
terit? Absit ¶ Nihil ē qđ cupiditas suos

pati seruos nō faciat. famē. sitim. frigora:
seuiciā celi: acrisq̄ intēperiē. ignominias,
ꝓbra, ꝯtumelias. durissima deniq̄ serui-
tute humeros p̄mit. sarcinas auget. in fer-
rū: in ignes, ī picula oīa neq̄ter ipellūt. Et
tn̄ apud cupidos hec pati/ludus ē. vt glo-
riunculā aliquā. aut fedā delectatiunculā
adipiscāt. siue vt aliq̄to opulēciores fiant
imo certe vregētiores. vt inglorij ⁊ cruciā-
di ppetuo remaneāt. Cur charitas idipm̄
efficē nō poterit qđ tā leuit̄ p̄t cupiditas?
Id qđ mōs /cur de⁹ nō poterit? ¶ Certe
bona tm̄mō ⁊ integra assit volūtas. Opet̄
iuuenis ꝯstant̄ q̄dē ⁊ pseuerant̄. ne hone-
stū pncipiū infamis dederit finis. Et ne
(vt Oratius ait) atrū. Desinat ī piscē mu-
lier formosa supne. Opet̄ feruent̄ senex. et
instar pegrini/diei iacturā celeriori cursu
currētis opi bono tot⁹ insistat. Ponat ān
oculos p̄miū pollicētis. minantis terror ⁊
oīm ꝓ q̄b⁹ hūana mortalitas torq̄t̄ atq̄ cru-
ciat̄/inanissima ⁊ vēto simillima vanitas.
Nemo missionē suā spernat s; aīaduertat
quēadmodū vox illa/grām notat pcipuā
Misit illos ī vineā suā. Ubi nota bñ ad
p̄dicta/sūmi pr̄isfamilias mirādā bonita-
tē. Nā salubrit̄ nos dirigēs misit. dn̄s mi-
sit me ī bethel. iiij. Reg. ij. Bethel aūt ha-
bitaculū dei interp̄tat̄. Ecce salubris dire-
ctio: Sūmi pr̄isfamilias gratā bonitatē. q̄
singularit̄ ē eligēs illos. s. operarios. Elegit
rex salomō operarios de oī isrl̄. iij. Re. v. Ec
ce singularis electio. Tercio sūmi pr̄isfa-
milias magnā curialitatē q̄; grata ē alliciēs
ī vineā suā. Uocabit vir. s. xp̄s amicū suū
.i. xp̄ianū subt⁹ vineā suā. Zacha. iij. Alia
realis hoꝝ triū ꝯcordia /hr̄ ad Rom̄. viij.
ubi apl̄s ait. Quos p̄sciuit hos ⁊ p̄de. ⁊c̄.

Finita igitur secūda

ꝺ̄one terciā subiūgo q̄ est de vinea sa-
pientie vt eam diligamus.

q Q uisqs adest q̄ celestē beatāq̄ vi-
tā in t̄ra q̄rit; ⁊ mores priscos cu-
pit imitare sapīe vineā petat ⁊ post tergū
missis terrenaꝝ curaꝝ vrbib⁹/eius sīlē se cul-
tui deuoueat. Nulla oblectatio maior. s;
nec purior vlla exercitatio aut fructuosior
aut viro generoso ac libero dignior esse p̄t.
nō mun⁹ vllū pene grādi⁹ ab īmobili deo
hoibus datū est/q̄ꝫ ꝙ in hanc eos vineam
initū ⁊ ingressū p̄stat cui⁹ culturā p̄posuit
sapiēs sedib⁹ ⁊ regnis. Scitē id q̄dē. cū ipsa
met sacre sapīe vitis/oblatū sibi regnū ꝯtē-
pserit. vn̄ Judicū. ix. ¶ Locuta sunt ligna
ad vitē ipera nobis. Que rn̄dit. Nūq̄d pos
sum deserē vinū meū. qđ letificat deum ⁊
hoīes. ⁊ int̄ ligna cetā ꝯmoueri. Magnifi
ca ꝓfsus rn̄sio. S; qđ ē vinū hoc qđ letifi
cat deū ⁊ hoīes? Sane itelligētia spūal' sa-
cre scripture. q2 scp̄tura cū p torcular vehe-
mētis studij ꝯprimit̄ ⁊ ꝯstringit̄. vino mul-
tiplicis intelligētie spūalis exuberat. qđ le-
tificat deū. naz feruēs in de deuotio orīt̄; q̄
inebriat⁹ ōs exhilarescit ⁊ liberalis efficit̄.
adeo vt instar regis asueri ipsi hester q̄ aīe
deuote typū gerit q̄cq̄d petierit ilico se da-
turū polliceat̄. Heb. iij. Letificat vo hoīes
ob doctrinā salutiferāq̄ bibūt. obliuiscūt̄
egestatis sue ⁊ paupꝑtat[is]. vt notat̄ Prouer.
iij. Bibito eīn modeste h⁰ vino/toti terris
despectis/in celū rapiūt̄ leticie. Alia cā est.
nā spūalis aīe morbos atq̄ vulnera/ vinū
hoc doctrine sc̄tē curat. quō sanasse legit̄ p
vini sup infusionē samaritanū hoīē q̄ de
scendēs de irl'm in iericho incidit in latro
nes Lu. x. Hoc vinū ē sinceꝝ subtile a tpa-
tissimū. qđ ipsam dn̄i sabaoth /vineam/ec
clesiā. s. hacten⁹ aluit ⁊ q̄ potata ac nutrita
intantū adeo robur viresq̄ p̄celsā excreuit
magnitudīe. Hāc vineā viri olim eccl'ia-
stici solā colebāt. hāc amabāt. ī hac exerce-
bant̄. S; heu qualit̄ ⁊ q̄ mutata reꝝ facies
q̄ aduerso sidere. imo q̄ puerso scelere in ꝯ-
riū v'sa sunt oīa. Que dudū sola viris sū-
mis in honore erat. nūc ab hoīm infimis
hr̄ ꝯtēptui. ⁊ iam apud nōnullos (q̄s ma-
gnus ille e celo ds male pdat) in fame ⁊ de
decoꝝ nomen ē. ⁊ florentē ei⁹ odorē quēad
modū venenifera aīalia ferre neq̄unt ⁊ ra-
ros ei⁹ cultores ridēt ⁊ in fabulosū suū ver
tūt iocū. Cur ita? Eo. s. ꝙ nudi ac inopes
eis videāt̄. nec īfames diuicias hn̄t/malis
artib⁹/fraude dolo rapinaq̄ ꝯq̄sitas ꝙ in-
sup bn̄ficijs carent q̄ taliū īportunitas. ne
dicā indignissima puersitas/surripit et ex-
torquet. Hinc vinea ipsa sapīe raris colo-
nis excolit̄ ¶ At vo crudelissimis viticolis
mūdane ac dyabolice sapīe vicos frequen
tant̄ ⁊ obstrepūt. q̄ꝝ vinū grossum ē rude

indigestũ ac turbulentũ ⁊ optimus illorũ effectuũ opifex. de qbus. ij. Esdre. iij. hr̃ q vinũ seducit mentẽ ⁊ hoc p errorẽ. oĩa p [illegible] lenta facit loq [illegible] psumptionẽ. ⁊ nõ meminerũt hoĩes cũ biberint amiciciã neqȝ fraternitatẽ. ob insatiabilẽ auaricie cupiditatẽ. sumere facit gladios litiũ. suscitat tumultꝰ disceptationũ. turbat oculos rõnis. blesa reddit ora p dolosum fictũqȝ mendaciũ. efferacissimasqȝ libidines gignit et nihil ẽ qđ spernere. qđ audere. qđ attentare non iubeat. inter hec currũt tps suum lucri spe turpissimi. ¶ Sȝ qd opꝰ ẽ teneras mordaci radere ferro auriculas. vt Satyricus ait? Hec antiq iã q̃rela ẽ ⁊ nõ tã exaggerãda vbis / q̃ ab oĩpotẽti dõ seuerissime vlciscẽda. Idcirco ad vineã sapie redeamꝰ q̃ nihil pulcrius sol vidit. nil creauit natu [illegible] venustius nil qđ ecclie rectorībꝰ magis cõgruat. vsqȝ adeo vt pcipiat eis Petrus aplš q sint parati sp ad satisfactionẽ oĩ poscẽti eos rõnẽ de ea q̃ est in eis fide. j. Pet. iij. Illud infimis ↄsiliũ est. plaris aũt necessariũ ad salutẽ pceptũ. Quãti sunt q̃ facere illud sciãt ex raritate theologorũ qs solos hoc scire ↄtingit / ppẽdi pt. ¶ Habet Do (vt vides cetere) vinea hec sua supflua eam idcirco pntare ⁊ expurgare necesse est Habȝ sarmẽta falsitatũ aũ heresum / q̃ falce veritatis resciudere ↄuenit ⁊ iustis ↄcremare incẽdijs. Eiusmodi sarmẽta mystice sũt illa q̃ Paulus naufragio liberatꝰ apud mitilenã insulã ↄgregauit / ⁊ in ignẽ misit ex qbus pcessit vipera q̃ suã arripuit manũ. ſȝ in pirã illesus eã excussit. pȝ Act. vlt. Uetus hec hystoria si ad tps pñs referat / inuenietꝰ viperã hãc esse illũ piuriũ trãsfugã / nõ nisi in malo nouissimũ. cuius nomen nõ sit in ore hoim. q̃ vt vipera solet p pũã nup in matrẽ. imo ⁊ in mrẽ ecclesie. vnitatẽ. pacẽ ac ordinẽ suũ seuire psũpsit. et ex aridis errorũ suorũ sarmẽtis egressus pauli manibꝰ inhesit dũ ad eius dicta improbo morsu pẽdere. dũqȝ in ipm suĩ erroris virus eijcere satagit dicẽs. aut paulum male dixisse aut se bñ. Sed o eqssime rerũ arbiter ecce sarmenta merito resisa ac amputata. Cur ignis deest? Ecce supflua vitis. cur cessant incendia? Quousqȝ vipera pauli manibꝰ nequiter pendẽs q̃usqȝ excussa

nõ decidit? Sed decides volẽs aũt nolẽs nisi fallor ĩ rogũ pcipitaberis tpalẽ vel eternũ. Ibi te linquẽs. nisi redeas adulterios aggredior. ¶ Ita obseruandũ est circa vineã hanc sapie. ne in eaȝ iaciant extrema ⁊ adulterina q̃rundã sciarũ semina / iux̃ dei pceptũ Deut. xxij. Uinea ĩ q̃ altero semine nõ seminet. ¶ Uitãde qȝ sunt ⁊ explodende aranee. q̃ ipi minerue (quã sapie deam fingunt) iõ inuise ac odiose ferunt / q in subtilissimorũ ſȝ fragiliũ filiorꝫ ↄtextiõe seipsas euiscerãt. Debẽt aũt solida eẽ / ⁊ fortia sapie documẽta. nec tam casse subtilitati q̃ plane veritati deseruiẽtia. Nec ob aliud enĩ Catho magnꝰ / expelli voluit ab vrbe carneadẽ / q̃ q sophistice subtilitati plꝰ equo dedit / veritatẽ aut obuoluere aut offuscare videret. Et talia q̃ q̃ oposa sint et difficultatis plurimũ hñtia. nõ iõ scrutari ↄuenit in tanta tpis egestate / cũ alie tot occupationes se offerant tractari digniores. Multã operã dedit / q̃ homeri illada / tam tenui in mẽbrana ⁊ exigua lr̃a scripsit / vt ĩ nucis parue nucleo totã includeret. Item callicrates dũ ĩ magnitudine ↄpria ex ebore formicas effigiat. Nec minꝰ mirmichides q̃ quadrigã eburneam adeo paruã fabricauit / vt a musce alis tegeret. et nauim quã apicula pinꝰ abscõderet. Esto hec admirãda sint. inutilia tñ sũt. nec modesti hominẽ ingenij detetura. Plus eqdẽ pdesse q̃ admirari studẽdũ ẽ. Et ista studere curet. q̃ sapie vineã colendaȝ suscepit. vt nec inutilium ⁊ supuacuorũ pscrutatione frustra se torqueat. nec in his acumen sui obtundat ingenij ¶ Sũmope ad extremũ relegãde sũt discursacões ⁊ desideria mẽtis vaga. Imitãdusqȝ in hoc ẽ iudas. q̃ vt legit Gen. xlix. alligauit asinã suã ad vitẽ. Asina nr̃a / caro nr̃a ẽ: aut aĩalis appetitꝰ. hebesqȝ inersqȝ. Que asina / ad sapie vitem colligat. p prupta. p inculta ve petrosa ⁊ aspera malarũ cupidinũ deuia non linquit euagari. nec sessorẽ suũ q̃ ẽ spũs nr̃ / q̃ non lȝ intuebit aut spellit. ¶ Hac aũt asella / fortibus discipline vinculis astricta ⁊ domita liber spũs se itrat / se spectat ⁊ sue dignitatẽ ↄscius / assurgit alacer. leues ↄtẽplationis alas aptat. ⁊ cãdidissimis bonorꝫ affectuũ plumis induit. aera pceruolat. ⁊ ex alto ex

dīas terras despiciēs/sidereos petit tractꝰ et supmū celi verticē scādit. ibi gl'iosū msi vi ꝑditorē redēptorēqꝫ suū/ac ethereos in colas videt/admirat stupet. ⁊ eoꝝ familia rissima collocutōe recreat. ¶ Isti nāqꝫ sūt vt ozias (q̄ vidēs deū interpͭtat) q̄ vineas suas habuit in mōtibus. imo in sublimio ri mōtibus oībus celo. put hr. ij. Parali. xxvj. Edocet ibidē plenissime ipse spūs d̄ vinee sue cultura. qd inserendū. qd ve rescindendū ē. ⁊ qd mercedis recipiendum. ¶ Introducit interim in cellā charitatis vinariā ⁊ vino deuotōis potat q̄ inebriatꝰ iam se nō capit in se. Viuit nāqꝫ vbi totꝰ amor suus ē. Ubi aūt amor/ibi ⁊ cor. vbi vo cor/ibi vitā eē necesse est. Qd ille terciū in celū raptus innuēs. Nra inqt ꝯuersatō in celis ē. Hoc d̄ viris sapie deditis marie dictū crediderim. ¶ Interea apud ipsum spūi oīs mortaliū subit obliuio non terre norū cura surrepit. Et si vbis rigidi illiꝰ Ipoliti apud tragedicū Senecā vtimur. Nō illū auare metis inflāmat furor. Nō aura pplī ⁊ vulgus inuidū bonis. Nō pe stilēs inuidia in materia. nō fragilis fauor Nō ille regno seruit aut regno imminet. Uanosqꝫ honores seqͭ. aut fluxas opes. Spei metusqꝫ liber. nec scelera pplōs atqꝫ inē vrbes sita. Nonit/nec oēs ꝯsciꝰ strepitꝰ pauet. aut vba fingit mille. aut q̄rit regi di ues colūnis. Sed rure vacuo potit. ⁊ aptο ethere innocuus errat. Ethera ac lucē pe tit ⁊ teste celo viuit. ¶ Quā dispar ⁊ q̄ dissi milis hec vita ē illi cuiꝰ idē Seneca memi nit tragedia. j. Act. ij. Ille inqt supbos ad itus regū. Durasqꝫ fores expͦs somni/Co lit. ac nullo fine beatas. Cōponit opes ga zis inhiās. Et ꝯgesto paup in auro. Illū pplī fauor attonitū. fluctuqꝫ magis mobi le vulgus aura tumidū. voluit inani. Ille cla mosi rabiosa fori iurgia vendēs improbꝰ iras ⁊ vba locat. Hec ille. ¶ Non poterāt duplicis vite/terrene ⁊ spūalis aduersi mo res describi ꝑprius sed nec fidelius dici. ¶ Id vo totū ad illō redit/ qd de scōa rum vinearū cultoribus nup expositum est. quorū ibi sūt mūdani ac bestiales viri. qs in vineā suam mittit terrena ac dyabolica sapia. Primi aūt sunt spūales hoīes. qs vo ra sapia q̄ xp̄s est elegit ꝑ gratiam. et misit illos in vineam suā. q̄ fuerunt verba ī pͥncipio ꝑposita. Ubi coniūdēter ad dicta cer nere licet q̄ ipsa sapia/artis doctos conspe ctat. auctem subministrat. qꝛ misit illos. Nec inertes non recepta. laboratores pu ros optat illos oparios. Sibi soli nō labo rat sed singulos curat in vineā suā. De pͥ mo misit illos p̄dicare regnū dei Math. x. Ad missione auctas refert. ad p̄dicatoꝝ vo scia. ⁊ idē habet Math. iij. et Lu. j. De scōo Eccle. ix. Quidquid pōt manus tua instāter opare contra ignauiā. Et Eccle. xxiiij. inquit ipsa sapia/ Qui opant in me nō peccabunt. Ecce puritatē. Io. Hiero. Ama sciam scripturarū ⁊ carnis vicia nō amabis. Pro tercio Eccl. xxxiij. ait iesus fi lius syrach. Quasi qui vindemiat repleuī torcular. qm̄ nō mihi soli laborani sed oī bus exquirentibus disciplinā. Pro tribus sil'n typo fortis mulier habet Prouer. vl. De fructu manuū suarū plantauit vineā. In plantatōne notat ars ⁊ doctrina. In fructu manuum /opatio beata. In vinea vbertas opulēta. Ut ei tribuat illud Cāt. vij. Ubera tua sicut botrus vinee et gutt vinū optimū. ¶ In hoc ōonis huius ter cie finē statuo. Nunc aūt libet iisdem ver bis quibus rhetoricā suā Arist. finit/ col latiōnē terminare. Itaqꝫ dixi. audistis. te nete. iudicate. Dixi. sed rudicer. Audistis benigniter. Tenete fideliter. Et iudicate salubriter. vt certā vr̄am vocatiōnē facia tis. j. Pe. j. ⁊ sitis iugiter sicut vitis abun dāns in lateribus domus dn̄i. vt deniqꝫ vo bis ꝑpinet vinū eterne iocunditatis. ille q̄ vitis vera est dn̄s nr̄ iesus xp̄s qui est bn̄di ctus in secula seculorū Amen.

Sequitur sermo de cō

ceptiōe beate virginis marie qui ascribit eidem Cancellario. sed suus esse non ap paret.

Tota pulcra es amica mea. ⁊ ma cula nō est in te. Cāt. iiij. Ma gistri mei venerādi ⁊ p̄res dile ctissimi/ vt grā almi spūs sancti in nos velit redundare Mariā plenam grā. sic habeo inuocare. Aue virgo fons grē. tota gratio sa. tota pulcra facie. virgoqꝫ formosa. sola si ne scabie/maculaqꝫ rosa. ¶ Tota pulc. es

&c. Mgri mei reuerēdi dum quero menta
liter huius verbi glosam. repio beatā vir-
ginē apud deū hoiem creatā formosā. Nā
in supremo cardine. quondā sub imagine
fuit festū celebratū. Cum multo solennio
grato cōtubernio, qđ laudat cetus vatuz.
Scandūt ex hac nebula. virgineos sine ma
cula. fuit festū disputatū. Conclusum est &
terminatū q̄ amica regi data. tota pulcra.
est creata. nūq̄ q̄z maculata. sic fuit sniatū
¶ Ecce mgri mei q̄ festiuitas solennis q̄
grata q̄ pennis. tota pulcra. Quedam lis
sup dilecta. sup re nunq̄ neglecta. qr ami-
cā mea. Rūsio q̄ gaudiosa & snia q̄ famosa
macula nō est in te. ¶ Juxta hec tria nr̄a
cōsideratio. tractatu triplici ē partita. Pri
mus tractatus dicet festiuitatē tam solen-
nē. tam gratā tā pennē. Juxta primū tota
pulcra. Scdus tractatus docet de lite sup
dilecta: sup re nunq̄ neglecta. iuxta scdm
amica mea. Tercius tractatus dicet rūsio
nem gaudiosam ad sniam tam famosam:
macula nō est in te.

q Uantū ad primū tractatū nr̄e ɔsi-
deratiōis q̄ notat festiuitatē solēnē
&c. Est mgri mei deuote speculan-
dum/fuisse festū solenne. de q̄ pp̄ha Zach.
vlt. loquit̄ i hec verba. Percutiet dn̄s oēs
gentes q̄ nō ascēdunt ad celebrandū festū
tabernaculoꝝ. In q̄ festo. Primo taberna
culū stellare dat mūdo solenniū. Scdo ta
bernaculū solare dat mūdo solaciū. Ter-
cio tabernaculū regale dat mūdo spectacu
lum. Quarto tabernaculum diuinale dat
mūdo scrutiniū. ¶ Primo nanq̄ Marie
caro in hoc festo fuit vt stella formata. Ec
ce primū tabernaculuz. Scdo in hoc festo
marie aīa vt sol creata. Ecce scdm taberna
culū. Tercio in hoc festo fuit Maria tota
sup naturā dotata. Ecce terciū tabernacu-
lum. Quarto in hoc festo fuit maria tota
ex gratijs vallata. Ecce quartū tabernacu
lum. ¶ In hoc nempe festo. in supmo car-
dine sub imagine celebrato. visus est olim
rex ille de q̄ Hiere. iiij. Quis nō timebit te
o rex gentiū. tuū est enī decus inter cūctos
sapiētes gentiū & in vniuersis [illegible]gnis eorū
nullus est silis tibi. Hic rex altissimus vi-
sus est olim formare sibi tabernaculum. s.
marie carnē/in mūdicia stellari Numeri.
xxiiij. Uisus est sibi formare tabernaculū
scz marie carnē. sine languore locali. Pro-
uer. vlt. Uisus ē sibi formare tabernaculū
scz marie carnē sine lege carnali. Augu. in
sermone. Ad hāc nēpe visionē ɔsidero hu
ius vie tres sapiētes in spū eleuatos ¶ Ec
ce primus de lege nature balaā filius beor
in quandā visionē eleuatus vidit mulierē
s3 carnē formari ī mūdicia stellari. Orieī
inquit stella ex iacob & ɔsurget virga de is-
rael. s. maria s3m carnē. pz Num. xxiiij. cū
ibi notatis. ¶ Post hec de lege scripta sa-
piētissimus salomon in quandā visionem
imaginariā eleuatus. vidit ꝓcul mulierē
fortē Mariā. s. s3m carnē formari. sed forti
tudo & decor indumentū eius. s. carnis si-
ne languore nature Prouer. vlt. Post hec
de lege gr̄e b. Aug. in qđdam lumen viui
ficū eleuatus/vidit matrē dei formari s3m
carnē. ꝓrupit in hec verba. Quis potuit ī
huiōi aīa vel carne locus esse viciorū. qū
ad celi vicē cōtinentis oīa dn̄i templuz est
effecta. Hec est reuera illa domus dei de q̄
p Salomonē dr̄. Sapīa edificauit sibi do
mū. excidit columnas septem. Nanq̄z vir-
ginalis huius domus colūnis fulcita est.
qr venerāda hec mater dn̄i. septē spūssan-
cti donis dotata fuit, quā tam vtile eterna
sapīa edificauit vt digna oīno esset ex qua
ipsa carnē assumeret ī inestimabile p̄ciū sa
lutis humane. Quid dignius hac virgine
quid sancius [illegible] humani generis serie po
tuerit excogitari. Hec Aug⁹. ī sermone. Igit̄
nunq̄ fuit in carne marie locus vel radix
viciorū: vt vult Aug. Quare videt̄ aliqui
bus q̄ nūq̄ in eius carne fuit languor na-
ture vel lex mēbrorum. vel fomes pctī. vel
dn̄ium politicū volūtatis ad sensum. sed
dn̄ium despoticū sicuti ī statu prime inno
centie caroq̄z mūdissima a principio sui. &
tabernaculū altissimi dei filio p̄paratum.
Et hoc ē primū tabernaculorū qđ hodier
na festiuitas solēnizat. Et sic pz q̄liter ta-
bernaculū stellare dat mūdo solenniū M
¶ Scdo dico q̄ tabernaculum solare
dat mūdo solaciū. Nā scdo ordine tpori
p̄fat⁹ rex sub illa visiōe imaginaria vis⁹ ē si
bi formare alis tabnaculū ad modū iebusa
ei ɔtubnij p amorē. s. aīaz marie a sui p̄nci
pio vt radijs solarib⁹ mūdissīo fulgētē. q̄

videns augmentatā naturā in lumine glie. festo gaudioso increatōis principio eā ꝯsidero decātare. Pulcritudo eius est vt spēs celi in visione glie Eccl. xliij. Aspectus eiꝰ vt sol in exitu vas plenū grē. Ibidē. Hec vas castrorū lux in excelsis ordinata acie. Ibidē. Vide arcū celi. bñdic factorē potētem curie. Ibidē. Candorē huius admirabit oculus timēs in glacie. Ibidē. Ad q̄s cantus nōnullos viatores quadā luce imaginaria ꝯsidero i spū eleuatos. ¶ Ad hanc forme visionē eleuatus ē sub lege nature sanctus vir Iob cū vidit solē fulgere q̄ ad aiam marie. ⁊ lunā incedentē clare. q̄ ad eius carnē. ⁊ letatū ē cor eius in abscōdito. pꝫ Iob. xxxj. cū suis notatis. Nam ille vsqꝫ ad fidē mediatoris xpi ponit eleuatꝰ. pꝫ supra. xix. Ad hanc visionē de lege scripta ponūt nōnulli altius eleuatū. s. intellectualiter sanctū regē dauid. cū vidit sponsum in sole ponere tabernaculū suū. ⁊ cuꝫ sole aie. carnē viuere marie. ps. xviij. cū ibi notatis. Ad hanc visionē de lege grē beatus Amb. est assumptus. qui vidēs marie aiam a sui principio ꝓseruatā redēptam dit. Nec mirū si dñs redēpturus mundū. operationē suā inchoauit a maria. vt p quā salus oibus parabat. eidē primo fructum salutis hauriret ex pignore. Quid em̄ nobilius dei mr̄e. qd splēdidius ea quā splendor elegit. Vt de ceteris eius vtutibus taceā. vgo erat nō solū corpe sꝫ ⁊ mēte. Hec Amb. sup Luc. Et in li. de scā vginitate. Sic vt pꝫ ex visione sancti Amb. nō fuit a casu eleuata sꝫ ꝓseruata. q̄ nō virgo mēte [illegible] pctō corrupta. Et sic pꝫ q̄liter tabernacu[illegible] solare dat mūdo solaciū. ¶ Tercio dixi q tabernaculū regale dat mūdo spectaculū. Naꝫ in tercio ordine nature. sub illa visione imaginaria. ꝓstatus rex visus ē formare sibi aliud tabernaculū ad modū regalis triclinij ꝓ lectulo salomonis. s. mariā sub nā dotatā cū vnitꝰ ē sol stelle. s. aīa vginis sue carni. In cuiꝰ vnione q̄s nā angelica ptulit laudes ex terrenis sumit argumentū. Cū Ouidius Naso exñs in insula ponti. ad visionē huiꝰ tabernaculi ali[illegible]iter eleuatꝰ de hac vgine in li. iij. de vetula prupit i hec vba. Ab ūda quidē magni animi. magniqꝫ decoris. Pluris honestatis. Et ecce albumazar sub enigmate. ⁊ in illis nebulꝰ exñs/ad visionē huiꝰ tabernaculi aliqualr̄ ē assūptus ipso teste lib. vj. maioris introductorij. Et iterū exñte sibilla. vgilius maro in europa ad visionē huius tercij tabernaculi ē eleuatꝰ ipso teste i Bucol. Egloga q̄rta. Vltia cumei iam venit carminis etas. Iā redit ⁊ vgo ⁊c. Qualr̄ Hiero. i roma exñs altiori lumine eleuatꝰ hoc tabernaculū vgineū ꝯtēplās dicebat. Quid nobis tantilli. qd actōe pusilli. qd i eius laudibꝰ referamꝰ. cū etsi oim nr̄m mēbra vterent in linguas eā laudare sufficeret nullꝰ. Altior em̄ celo est de q̄ loq̄ nitimur abysso ꝓfundior. cui laudes dicere conamur. Si celū incꝫ te vocē: altior es. Si matrē gentiū: ꝓcellis. Si formā dei te appellē digna existis. Si dñam angelorꝫ: digna te ꝓbaris. Quid ḡ digne de te dicam? Hec Hiero. in sermone. Sic pꝫ qualr̄ tabernaculū regale dat mūdo spectaculū. ¶ Quarto dico q tabernaculum diuinale dat mūdo scrutiniū. Nā q̄rto ordine nature/ꝓstatus rex visus ē sibi formare aliud tabernaculū ad modū sacrarij spūalis. Nō q̄dē aliud q̄ ad rōnes essentiale. sed aliud q̄ ad rōnē moralē. s. totā mariā in pncipio sui alr̄ se hñtē sub magnitudie grar q̄ p̄ius ordine cāe sub altitudie nature. In eꝰ gratioso ꝓgressu ipse rex eā talit ꝯmēdabat. Ecce tu pulcra es amica mea. ecce tu pulc. Cañ. j. Sicut liliū int spinas. j. c. sed Oculi tui sicut colūbarū. eodē. c. Sicut vitta coccinea labia tua. ⁊ eloquiū tuū dulce. j. e. c. Nasus tuus sicut turris libani q̄ respicit damascū. j. c. vij. Collū tuū sicut turris eburnea. ibidē. Quā pulcri sūt gressus tui in calciamētis. filia pncipis. in calciamētis. s. carnis. s. eodē cum ibi notatis Statura tua assimilata est palme. ⁊ vbera tua botris. ibidē. Tota pulcra es ⁊c. vbi thema. Sic eā eius cātor ille rex altissimꝰ ꝯmēdabat. ¶ Quas laudes audiēs in spū ille sapiētissimꝰ salomon vidēsqꝫ sub lumine illud q̄rtū tabernaculū hanc vginē gloosam q̄rebat de ea. Que ē ista q̄ ꝓgredit q̄si aurora ꝯsurgens. q̄ ad totā in nālibus. Pulcra vt luna q̄ ad carnē. Electa vt sol q̄ ad aiam. terribilis vt castrorꝫ acies ordinata q̄ ad totā in gratuitis Cañ. vj. ¶ Et

quã nullus sibi rñderet. iterũ atq3 iterum quereret. Que est ista. vt. s. Cañ. iij. Et infra eandẽ naturã angelicã ad qõnes pfatas cõsidero rñdisse. hec est stella maris vite via porta salutis. Regulã iusticie, limes pietatis origo. Uirtutis, vetule mat. talamusq3 pudoris. Ort9 pclusus. fons psignat9 oliua. 3fructificãs, cedrus redolens. padisus amen9. Uirgula pigmẽti, vinaria cella liq̃re. Predita vino nectar celeste 9pinans. Nescia spineti flores rosa. nescia culpe. grãs fõs. expers limi. lux nubila pellẽs. Spes miseris. medicina reis. tutela bõis Proscript' reditus/errãti semita cecis. Lumẽ deiectis requies pausatio fessis. Hec Alanus i anticlaudiano.

Hanc ergo rñsionez

audiẽs petrus comestor/ pnupici i hec vba

Si fieri posset/ q' arene puluis 7 vnde.
Undarũ gutte. rose. gemme. lilia. flãme.
Ethera celicole. nix grãdo sexus vterq3.
Uentorũ penne volucrũ pecudũ gen9 oẽ.
Siluarũ rami. frondes. auiũ q3 penne.
Ros gramen stelle piscis anguis arista.
Et lapides. mõtes 9valles tra dracones
Lingue cũcte forẽt. minime depmẽ possẽt
Que sis vel quãta. virgo regina maria.
Que tua sit pietas. nec lra nec dabit etas.

¶ Ergo 7 frẽs charissimi ascẽdite vos in spũ 7 videbitis. Mariã absq3 pari pulcrã. absq3 fari. qz tota pulcra. Mariã amorosã valde graciosãz. qz amica mea. Mariã in 9ceptu absq3 oĩ defectu. qz macula nõ ẽ in te. ¶ Uidete g' mariã sine culpa q̃ ad mẽtem q̃ ad carnẽ q̃ ad ventẽ. qz tota pulcra. Uidete mariã pparatã suo nato iã dotatã qz amica mea. Uidete mariã sine pctõ originali. absq3 fato. qz macula nõ ẽ in te. Ergo dic genus pharisea. Tota pulcra es amica mea. nec est in te macula. q̃ fuerunt thematis verba.

Sequitur scd's tracta/

tus nre 9sideratiõis q̃ notat de lite sup delicta. sup re nũq̃ neglecta. cũ sit amica mea. Ubi ẽ deuote speculandũ in h9 festo fuisse q̃ndã litẽ. de q̃ monet sapiẽs Eccle. iiij. di. Non 9tẽdas cũ hoĩe locuplete. ne forte 3 te 9stituat litẽ. In q̃ lite primo P actor pñtat. Scdo cã ppalat. Tercio reus connotat. Quarto cã disputat. ¶ Primo nanq3 in lite huius festi tabernaculorũ regis/actor pñtat. s. octo vetule q̃ sepe ad hoc festũ scandũt ex hac nebula furibũde. Prima vocat lra occidẽs. Scdo rõ litigiosa. Tercia spẽs sophistica. Quarta supficies canonũ. Quinta apparẽtia legis. Sexta falsa mathesis. Septia falsa poesis. Octaua suspitio heretica. ¶ Ascẽdũt ad hoc festũ octo vetule. Lra occidẽs in vultu iã rugata. Rõ litigiosa rixis comitata. Spẽs sophistica fallacijs armata. Supficies canonũ penitus inflata. Apparẽtia legis/apparẽs aduocata. Falsa mathesis ex gestis diffamata. Falsa poes' appatẽt adornata. Suspitio heretica tremẽs antiquata ¶ Cum his vetulis ascẽdit ad hoc festum. Lis grauis. ira furẽs, odiũ inmortale. pennis rãcor. inhumanus strepitus. cõgressio dira. Questio difficilis quã nulla solucio sedat Iuxta Masonẽ. ij. de vetula. Sicq3 pz q̃liter in hac lite actor pñtat. ¶ Prima g' vetula. s. lra occidẽs in illa visione imaginaria fricando vultũ. scalpendo caput/in regis pñtia loquit in hec verba. Iustus quidem es dñe si disputẽ tecũ veruntñ loquar ad te. vt scribit Hiere. xij. Ecce astat regina a dextris tuis in vestitu deaurato. Ps. xliiij. Que tñ fuit in originali pctõ 9cepta. Argu. s. Ps. lij. cũ ibi notatis. Nam oẽs declinauerũt sĩl inutiles facti sunt 7c. vsq3 ad vnũ. s. xpm p'm glo. ergo regina fuit inutilis. 7 aliqñ declinauit. Nec mirũ qz nõ iustificabit in cõspectu tuo oĩs viuẽs. Infra ps. cxlij. Sup hoc sapiẽtissimus Salomon lustrauit vniuersa. 7 virum de mille vnũ repperit. Mulierẽ ex oĩbus nõ inuenit Eccl. vij. Qd cõfirmat apl's Rom. iij. Oẽs in adã peccauerunt 7 egent grã dei. Et de hoc. j. c. v. Sicut p vnũ hoĩem peccatũ intrauit in q̃ omnes peccauerunt. Et Ephe. ij. Eramus natura filij ire. glo. Augu. In hac ira oĩs hõ nascit. Uñ prudentissime iudex q' maria fuit in pctõ originali cõcepta. 7 p 9ñs festũ deeius cõceptõe celebrari nõ dz. ¶ Scdo surgit scda vetula. s. rõ litigiosa dicẽs se velle hoc pbare euidẽti rõne. Qm̃ maria fuit redẽpta a filio suo. sed non nisi a captiuitate 7 pctõ. ergo 9trie

aliqd peccatū. Scđo Maria habuit fomi
tem. sed fomes est sequela peccati. ergo ₰c.
Maior pz in li. iij. di. iij. c. ij. Tercio Ma
ria fuit mortua. sed mors est sequela pecca
ti. ergo. Quarto maria fuit mūdata ⁊ san
ctificata sz nō nisi a pctō. ergo. Maior pz
li. iij. di. iij. c. iiij. Quinto si Maria fuisset
mortua añ filiū / iuisset ad limbū patrū. sz
nō nisi ꝓpter pctm̄. ergo. Maior pz qr ia
nua celi nō fuisset apta nisi ꝑ passionē filij.
dist. xiiij. iij. c. fi. Sexto caro xp̄i fuit obno
xia pctō. sed illa est rō peccati originalis. ḡ.
maior pz. iij. di. iij. c. j. Septimo maria fu
it decimata in lumbis abrac. sz iō. qr in ori
ginali cōcepta. ergo añcedens pz. iij. dist.
iij. Octauo. In maria fuit fames ⁊ sitis ⁊
multe alie pene cōtracte. sed iste sunt effe
ctus peccati originalis. ergo in ea fuit cā.
¶ Tercio surgit tercia vetula. s. spēs sophi
stica dicēs se velle hoc subtiliter deducere.
Solus xp̄s fuit sine pctō originali conce
ptus. ⁊ nihil qđ nō est xp̄s fuit sine pecca
to. sed maria est aliquid qđ nō est xp̄s. er
go ₰c. Exclusiua pz ꝑ sanctū Aug. ij. li. de
bap. puulorū. Et li. ꝯ iulianū hereticū. Et
s. Ps. xxiiij. Et ꝑ Amb. sup Luc. Et per
Hiero. sup illđ psalmi. de manu canis vni
cā meā. Et ꝑ Gre. li. moral. Et ꝑ Damas.
iiij. sen. Et ꝑ Anß. Cur deꝰ hō. Et ꝑ berñ.
i epl̄a ad canōicos lugđ. ¶ Quarto surgit
q̄rta vetula. s. supficies canonū dicēs hᵒ eē
expssum, de cōse. di. iiij. Firmissime. ⁊ iij.
di. c. ꝓnūciandū, in glo. igit. ¶ Quīto sur
git quinta vetula. scz. Apparētia legis cla
mans. Lex dicit. Si filiusfamilias exnee ꝑ
sone / sic in adoptionem datus. ex hoc / iura
ptātis naturalis minime dissoluunt. Insti. de adop. sed hodie nō obstañ. in maria
adoptōe gratiosa. adhuc fuit obligata cul
pe iure naturali fraterno. ¶ Sexto surgit
sexta vetula. s. falsa mathesis dicens in pri
ma facie signi virginis / ascēdit hec puella.
et in ipsius manibus sunt spice suspense. ⁊
vestimēta vetusta. teste Albumasar. vj. li.
maioris introductorij. Et de hoc Naso.
lij. de vetula. sed talia vestimēta significāt
veterē hoīem cū actibus suis. ergo ipsa in
duit veterē hoīem. ¶ Septio surgit septia
vetula dicens hoc esse notū ꝑ cōia metra q̄
notat Petrus cretenß sup Cañ. dicēs. No

aliquē potuit sine culpa gignere mundus
Solus hic xp̄us fuit inter milia mundus.
¶ Octauo ⁊ vltimo surgit octaua vetula
scz heretica suspitio vel ƀm alios noīat p̄
sumptio temeraria. dicens. Iustissime rex
dicere q̄ maria nō ꝯtraxit pctm̄ originale.
hereticū est censendū. ⁊ expsse ꝯtra fidē. et
ꝑ ꝯñs oēs sic tenētes sunt infideles. Primo
sic dicere est cōtra determinationē eccl̄ie q̄
approbat oīa dicta sanctorū patrum in. c.
Sancta romana. dis. xv. in decretis. Sed
multi sancti dicunt eam in pctō originali
esse cōceptā. vt Anß. Berñ. ⁊ ceteri. igit.
Scđo qr est expsse cōtra sacrā scripturam.
igit heretica. Consequētia patz ꝑ Hiero.
xxiiij. q. iij. c. hereses. in decretis. Añs no
tum est ex dictis. Tercio qr Augᵘ. in li. de
fide ad petrū post. c. Firmissime. sic dicit pe
tro. Si quē ꝯ hoc ꝑtinacē cognoueris tan
q̄ pestē fuge ⁊ hereticū abijce. ḡ ₰c. Quar
to qr hoc festū sine falsitate fidei dogmati
sari nō p̄t. ḡ hereticū. ꝯña pz. ⁊ añs arguit
qr hodierna festiuitas nō est de cōceptōne
seminū. qr ibi libido affuit. nec de ꝯceptu
carnis. qr nec fuit hodie. neq̧ de creatōne
aīe. qr nō fuit hodie. nec ꝯ totius eadē rō
ne. ḡ iustissime rex hoc festū nō dz celebra
ri. Et sic patz quō in hac lite cā ꝓpalat.
¶ Tercio dico q̄ in hac lite reus ꝯno
tat. Nam post hec oīa dicta vetularū lo
cutus est rex dicēs. Hec cā vr̄a vt video ꝯ
reginā est de q̄ festū facimus. Ait prima ve
tula. Nequaq̄ dñe mi rex. veritas non est
cōtra reginā. Et rex. Quis est ḡ reus ꝯtra
quā agitis? Ait prima vetula. Sunt q̄dā
puelle viatrices modicū sapientes. Et rex
Audiant. Et ecce scandūt ad hoc festū ta
bernaculorū octo virgines viatrices vere
cunde ⁊ timide q̄ in cōspectu oīm celestiū
admirabiles videant. Prima. Vera theo
logia in vultu gratiosa. Scđa. Rō ꝓbabi
lis in gestu amorosa. Tercia. Patēs auto
ritas. grata velut rosa. Quarta lex canoni
ca in habitu formosa. Quīta lex ciuilis to
ta impiosa. Sexta vera mathesis apđ ml̄s
tos p̄ciosa. Septima dulcis poesis sup fa
uū dulcorosa. Octaua fides pia firma ⁊ ra
diosa. Iste octo v̄gines in illa visione ima
ginaria fecerūt partē in cā regine virginū
quā iam gratissime cognouerūt. Et sic pz

quis ⁊ qualis in hac lite reus connotať R
¶ Quarto dico ꝙ in hac lite cā disputať. Nam post hec oīa prima virgo. s. vera theologia cū honestate indicibili in regis pñtia loquiť in hec verba. Tu autem dñe sabaoth qui iudicas iuste ⁊ ꝓbas renes ⁊ corda, videā vltionē tuā ab eis Hiere. xlj. Tibi em̄ reuelaui cām meā. j. eo. c. Ecce astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato. Ps̄. xliiij. Que nunꝙ fuit in originali cōcepta. Argu. in Ps̄. xcij. cū ibi notatis. Domū tuā dñe decet sanctitudo ĩ longitudine dierū. Nam hec regina ē domus tua quā tu edificasti sup̄ colūnas septem spūs septiformis. pz Sap̄. ix. cū ibi notatis p Aug⁹. Que ab initio ⁊ añ secula creata est. ⁊ ꝑ ꝯñs in statu initiali primorū parentū. pz Eccl̄. xxiiij. cū ibi notatis. Itē nec dū erant abyssi. i. pctā. ⁊ iā ipsa cōcepta erat notať Prouer. viij. Itē hec est illa stella quā vidit balaā Num. xxiiij. Et si stella, ergo a pegrinis impssionibus aliena et abstracta. ergo a pctō originali ꝑseruata. Item hec est illa arca de lignis sethim imputribilibus. pz Exo. xxvj. cū ibi notatis ergo ligna huius arce virginee fuerunt ab oī putredine ꝑseruata. Itē hec est mulier illa fortis quā vidit salomon cuius lucerna nō fuit extincta in nocte peccati. pz Prouer. vlti. cū ibi notatis. Itē nunꝙ timuit domus tua illa a frigoribus niuis. pz. e. c. ergo nunꝙ fuit frigus peccati in ea. Item hec est illa porta quā vidit Ezechiel. q̄ nūꝙ fuit apta. pz Ezech. xliiij. ergo ꝑ eam nūꝙ intrauit pctm̄. Item hec est illa regina de qua Hester. xv. Non ꝓpter te. sꝫ ꝓpter oēs lex hec posita est. Item Nonne a principio sui pulcra est amica tua ⁊ macula nō est in te. vt in themate. Vñ Iustissime rex pz ꝙ maria fuit sine pctō originali concepta. ⁊ ꝑ ꝯñs hoc festū merito est celebrādū.
¶ Scdo surgit scda virgo. s. rō ꝓbabilis. dicēs se velle hoc deducere ꝑ ꝓbabiles rōnes. S Primo. quilibet in pctō originali cōsistens est ꝓtunc dignus pena eterna. sed mater dei nūꝙ fuit digna pena eterna. ergo ⁊c. maior pz. xxx. dis. scdi. minor pz q2 nō erat decēs matrē dei esse in pena eterna. ⁊ cōtrahere talē effectū. ergo nec rōnem causalē vel dignitatez ipsius. Scdo, prima mulier fuit creata libera ⁊ nō serua sed dignior ⁊ nobilior fuit scda mulier ꝙ prima. ergo ipsa creata fuit libera ⁊ nō serua. maior pz. xx. di. scdi. minor ꝓbať q2 in ea incepit xp̄s plenitudinis grē. pz Luce. j. Tercio. qdlibet peccatū originale dicit lamentationez ⁊ ve. sed maria nunꝙ habuit rōnem lamentatōis ⁊ ve. ergo nec peccatum originale. maior patz. xxx. di. scdi. minor arguiť ex aue angelico. qđ cōiter exponiť sine ve. Luce. j. Quarto maria habuit plenitudinem grē. sed quedaz magna grā est ꝑseruatio ab originali. ergo hec fuit in maria. Maior patz Lu. j. minor nota est. Quinto qdlibet pctm̄ dicit rōnem corruptionis ⁊ tactus. sed maria nunꝙ fuit corrupta sed intacta. ergo nunꝙ habuit peccatū. maior pz. xxx. di. scdi. ⁊ minor est nota. nam oppositū est error heluidij. Sexto maria ꝑ filiū suū ꝑfectissime fuit redēpta. sed ꝑfectius est redimere a casu ꝑseruādo ꝙ post casum eleuando. ergo maria fuit a casu ꝑseruata ait Bern̄. sup Can̄. ⁊ hoc de .v. dis. scdi. Septimo maria fuit exempta a maledictōe Eue. cui dictum est. In dolore paries filios, ergo etiā exempta a maledictiōe ade cui dictum est. Puluis es et in puluerē reuerteris. Ex quo ꝓbat sanctus Aug. ꝙ nō decuit mariam incinerari ꝯm carnem. ergo exempta fuit a maledictione vtriusqꝫ. q2 minus decuit ꝯm mentem deformari ⁊ maculari. Octauo q2 caro xp̄i caro virginis vt ibi assumit Aug. in sermone assumptionis. sed caro xp̄i non fuit obnoxia peccato vt in se formaliter. ergo nec caro virginis fuit obnoxia peccato vt in se vel in sui ꝑsonalitate. Nono peccatuꝫ qdlibet dicit dehonestatem ⁊ vituperium spirituale. sed maria nunꝙ habuit dehonestatem ⁊ vituperium spūale, ergo nec peccatum originale. Maior pz de se. minor arguiť q2 tunc rex filius eius impleuit circumcisionem ⁊ soluit legē decalogi dehonorando parentes. Decimo quia rex eius filius anteꝙ haberet rationem filiationis eam honorauit ab infamia preseruando. Patet ꝑ Ambro. sup Lucam. ergo a fortiori ꝑseruauit eam a culpa ꝑseruādo. Igitur iustissime rex pz ꝙ maria non habuit originale. ⁊ ꝑ ꝯñs h̄ festū merito ē celebrā.

bum. ¶ Tercio surgit tertia v̄go. s. pa tens auctas dicēs ad hoc esse auctes po tentes sctōz. Naz Aug. ꝯ qnqz hereses. c. iiij. de psona regis sic ait. Si maria potuit inqnari cū ipsam facerē. potui ego in qnari cū ex ea nascerer. sed scōm nō est possibi le. ergo nec primū. Scdo. Idē. iij. di. tercij Excepta maria virgine de q̄ ꝓpter honorē dn̄i cū de pctō agit nolo facere qōnē. Ter cio Hiero. in sermone assumptōis sic ait. Quicquid humanis pōt dici verbis/ min⁹ est a laude virginis. ergo tribuēda sūt v̄gi ni oīa priuilegia exceptiua culpe vel pecca ti. Quarto Greg. in psa. ffelix nanqz es sa cra ꝛc. Et in illa. Sancta ꝛ immaculata v̄ ginitas. ergo attribuēda sunt sibi oīa priui legia exceptiua culpe. Quinto Anſ. de cō ceptu virginali sic ait. Decēs erat vt ea pu ritate qua maior sub deo nequit intelligi niteret. Sexto b. Amb. in li. de virginitate beate marie dicit eam exp̄sse ab oī pctō ori ginali ꝛ actuali immunē fuisse. vn̄ fuit per eam casula de thesauro regis intimatus. Tunc rex ait sufficit. ¶ Surgit q̄rto q̄rta virgo. s. lex canonica. dicēs se habere ad h⁹ decreta. Primo q: rōne peccati qd mulier induxit/ non cōcedit̄ p alio postulare. xv. q. iij. in decretis. Sed Marie hoc cōcedit̄ ex officio mediatricis. ergo abstrahit̄ ab il la rōne peccati. Scdo qui lege priuata ff. ducit̄. nulla existat rō vt lege publica restri gat̄ in. c. dne sunt. xix. q. ij. Sed Maria a principio sui lege priuata ducta ē. ergo ꝛc. Tercio. si aliqui recipiunt̄ in ꝓprios ꝛ sp̄a les subiectos/ censent̄ excepti. in. c. Si papa de priuile. li. vj. Sed maria fuit sic recepta in ꝓpriā ꝛ sp̄alem matrē filij dei a princi pio sui. ergo ꝛc. Quarto. cum sinciura ob scura partiū. reo fauendū est potius q̄ ac tori. extra de regu. iur. in. vj. Sed hec iura partiū sūt obscura. ergo marie fauendū ē. ¶ Quinto surgit quinta virgo. s. lex ci uilis dicēs se ad hoc h̄re leges. Qm̄ pn̄ ceps augustus est legibus solutus. p̄uilegi ata augusta. ptz. ff. l. ij. se. con. l. Princeps. Sed summus augustus fuit solutus a le ge concupīe. ḡ priuilegiata augusta. Item in obscura volūtate manumittētis fauen dum est libertati. de reg. iur. ff. ergo a fortio ri in obscura rōne ingenuitatis fauendū ē libertati. Sed hec est obscura rō ingenuit ratis marie in p̄ncipio sui. ḡ ꝛc. Et rex ait sufficit ¶ Tūc surgit sexta v̄go. s. vera ma thesis dicēs. Hec puella in p̄ncipio sui/ in p̄ ma facie signi virginis apparuit mūda. et magni animi magniqz decoris. Teste Al bumazar. li. vj. maioris introductorij. er go in sui p̄ncipio nō erat immūda ꝛ defor mis. Itē a sui p̄ncipio lucebat pluris hone statis. teste Masone. iij. de vetula. ḡ erat si ne inhonestate ꝛ vitupio culpe. Itē in cō ceptōe hui⁹ puelle p̄ma facies signi v̄ginis erat in signo v̄ginis. nullus astrolog⁹ hoc negat. ḡ puella hec q̄ erat signata erat ve tunc incorrupta ꝛ intacta p̄m vtrunqz ho minē. Itē ad hoc facit machometus in al chorano azoara ꝛ dicēs. Nullus de filijs adam quē nō tetigerit sathan p̄ter mariā ꝛ filiū eius. Et rex ait sufficit. ¶ Tunc sur rexit septima virgo. s. vera poesis. ad hoc se h̄re dicēs poetrias innumeras. Nam Se dulius. li. j. in carmine pascali loquēs poe tice de maria sic ait. En velut e spinis. no bilis rosa surgit acutis. Nil qd ledit bn̄a vel qd obscurat honorē. Sic eue de stirpe sacra veniente maria. Uirginis antiq̄ faci nus noua virgo piat. Ergo maria surrexit de spinis generis humani omni lesione se mota. sicut nobilis rosa e spinis. Itē ad h⁹ facit poetria Maronis vt supra. Itē Ma sonis. Item Petri comestoris vt s̄. Item Petri cretensis sup Lu. Unam nec macu lam natura reliquit in ista. Item Alan⁹. vt supra. ¶ Ultimo surgit octaua virgo pia fides dicens. Pro ista cōclusione sunt mirabilia tua mitissime rex. ergo hec con clusio est pia fide tenenda. cōsequentia ptz cum tn̄ nō possis esse falsus testis. Antece dens arguit̄ in miraculis helsini abbatis. Item de studente fratre regis Ungarie. Item de sacerdote in pago gallico. q̄ eccl'a sp̄osa tua amplectitur pia fide. ¶ Tūc in illa visione clamauit rex. Adiuro vos vt ametis mariā ꝛ cōmēdetis q: tota pulcra. Nec suscitetis nec dilectā ꝓuocetis, quia amica mea. Nec denigretis. nec formosā ꝛ diffametis. q: macula non est in ea. Tota es pulcra es amica mea et macula nō est in te. sunt verba thematis p̄assumpti.

Sequitur tercius tra-

ctatus nre ꝯsideratõis qui notat rñsio X
nē gaudiosam ad sniam famosaꝫ. Ubi
pmo materia declarat. scdo snia ꝓpalatur
Nā post hec oia in illa imaginaria visiōe
surgit pma vetula. s. lra occidēs q̄si rabida
dicēs. qd ad rōnes nr̄as q̄ insolubiles sūt
iustissime rex? Surgit ilico honestissima
ṽginū. s. vera theologia dicēs. Ure rōnes
ꝯtinēt. xviij. defectus q̄ in sciētijs cōiter re-
pelluntꝫ. ¶ Primus est qꝛ nō distinguitis
int̄ vl'e simpl'r ⁊ vniuersale accōmodū. si-
cut dꝫ. xlvj. di. primi. c. v. Uniuersale sim-
pliciꝫ distribuit simpl'r. vt oia q̄ voluit ds
fecit. Uniuersale accōmodum distribuit
ſm qd. vt ds illūinat oēm hoiem venietē
in hūc mundū qd intelligitꝫ solū de illūi-
naris ſm Aug. j. e. c. Et sic tales. Oēs de-
clinauerūt. Oēs peccauerūt. Ois hō men-
dax ⁊c. dicūt vl'e accōmodū. ¶ Scds defe-
ctus ē qꝛ nō distinguitis int̄ exemptū d iu-
re. ⁊ exemptū de pͥuilegio ⁊ de facto. vt in. l.
pͥnceps. ff. de le. Nā augustus ē simpl'r. au-
gusta de pͥuilegio. Et sic intelligitꝫ. Non
est q̄ faciat bonū nō ē vsqꝫ ad vnū. s. q̄ sit ex-
emptus simpl'r. ⁊ hoc pꝫ. cū textus ibi loqꝫ
de exceptōe actuali. ¶ Tercius defectus ē
qꝛ nō distinguitis int̄ redemtionē eleuātē
et redēptionē pͥseruantē. Sicut distinguit
beā. Bern̄. sup Can. sermone. lv. Primo
mō redēpta ē hūana nā. scdo mō angelica
pꝫ. j. e. sermone. Et sic de maria credimus.
pꝫ q̄ nō ois redēptio ē a culpa ¶ Quar-
tus defectus est. qꝛ nō distinguitis int̄ rō-
nē causalē ⁊ rōnē formalē. sicut distinguitꝫ
xxxj. di. scdi p Amb. Naꝫ rō causalis nō
includit simpl'r rōnē formalē. Nota. j. ea.
dis. p mgr̄m. c. fi. Ubi ponit in primo cō-
ceptū puerperiū hr̄e rōnē causalē pcti ori-
ginalis. ⁊ nō formal'r. Et sic pt intelligi q̄
maria habuit fomitē pcti in illo ꝯceptu q̄
ad legē ꝓpagantiū. sub q̄ fuit ꝯcepta. sꝫ nō
habuit fomitē formal'r in pmo ꝯceptu se-
minis vt ꝯplis. nec vt in scdo vt seminis vt
caro. nec i tercio. s. infusionis aīe. ¶ Quīt⁹
defectus est qꝛ nō distinguitis int̄ mortē in-
cineratōis. ⁊ mortē pͥseruatōis. sicut disti-
guit Aug. in sermōe assum. Prima mors
est pena peccati. pꝫ Gen̄. iij. puluis es ⁊c.
sed scda mors abstrahit a peccato quātumꝫ
abstrahit ab incineratōe. ⁊ talis fuit mors
marie ſm Aug. ibidē. ¶ Sextus defectus
est qꝛ nō distinguitis inter purgationem ⁊
mūdationē/ ab immūdicia. ⁊ a priuata po
tentia. sicut cōiter distinguitꝫ. ix. di. scdi. de
purgatōe angelica q̄ nō fuit ab immūdicia
sed a priuata potētia. Et sic cōceditꝫ Ma
ria purgata mūdata ⁊ sāctificata. ¶ Se Y
ptimus est qꝛ nō distinguitis inter leges
priuatā ⁊ legē cōem. sicut in. c. Due sūt le-
ges. xix. q. j. in decretis. Ideo cū dꝫ/ si ma
ria fuisset mortua ante filium. de iure cōi
iuisset ad limbū sed dubium est de facto.
Nec em̄ minus sibi potuit apiri porta celi
vt tunc. q̄ in via vt creditꝫ a nōnullis/ eam
vidisse in hac vita deum clare p essentiam
¶ Octauus defectus est. qꝛ nō distingui-
tis inter legem cōcupiscētie ꝓpagantium ⁊
ꝯplis ꝓpagate. sicut notatꝫ p aliq̄s doctores
iij. di. tercij. Nam primo mō caro xpi fuit
obnoxia peccato sicut reliqua caro. pꝫ in
c. j. iij. di. iij. Sꝫ scdo mō vtraqꝫ. s. marie ⁊
xpi fuit pͥseruata. ¶ Nonus defect⁹ quia
non distinguitis inter solutionem decime
ꝓpter gratiā pͥseruantē vel ꝓpter gratiā ele-
uantē. vt dꝫ p nōnullos doctores. iij. dist.
tercij. c. iij. Nam maria soluit xpo decimā
ꝓpter gratiā pͥseruantē nō a casu/ eleuantē
¶ Decimus defectus est. qꝛ nō distingui-
tis inter penā tractā vel inflictam ex culpa
vl' ex cā. sicut dꝫ. xv. di. iiij: Nā scdo mō. s.
ex cā multas penalitates cōtraxit maria sꝫ
nūq̄ ex culpa sua. ¶ Undecimus defect⁹
est qꝛ non distinguitis inter exceptiuā ⁊ ex-
clusiuam simpl'r ⁊ accōmodatā. sicut di-
stinguitꝫ. xlj. di. j. Nam illa: nemo nouit fi-
lium nisi pater/ nō est exceptiua simpl'r. qꝛ
non est ibi exceptiua notionalis vel etiā es-
sentialis ſm aliq̄s. sed exceptio accōmoda
qua excipiuntꝫ oēs illi quibus de iure hoc
nō cōpetit vel de facto. Et sic sunt intelli-
gende tales. Solus xps fuit sine originali
.i. solus simpl'r ⁊ de iure. qꝛ solus august⁹
est lege solutus in. l. priceps. sed nō solus
de facto. j. e. l. ¶ Duodecimus defectus est
qꝛ non distinguitis inter dictū determina-
tum/ ⁊ ꝑonatū siue disputatū. sicut dicitꝫ
Ecc. j. cum ibi notatis. vbi salomon q̄nqꝫ
loquitꝫ in ꝑsona fatui siue in ꝑsona oppo-

ſentis. Et ſic Anſ. in .ij. Cur deus homo
loquit̄ de maria in pſona boſonis diſputā
tis. ꝙ in peccato concepit eum mater ſua.
Sed poſt oppoſitū determinat in libello
de cōceptiōe virginis. Et in epl'a ad ſuos
coepos. ¶ Decimuſtercius defectus ē qꝛ
nō diſtinguitis inter dictū aſſertiū ꝛ opi=
natū. Sicut diſtinguit̄ in. ca. Noli nimis.
di. ix. in decre. Nam aliter recipiēda ſunt
dicta ſanctorū cū loquunt̄ dubie. aliter cū
loquūt̄ aſſertiue. Propter hoc Bern̄. qui
in epl'a ad canonicos Lugdunenſes dubie
locutus eſt. dicēdo hoc feſtū nō eſſe celebrā
dum. Nā in fine epl'e ſummittit ſe et ſuū
dictū examini eccleſie romane. ꝛ certū eſt
eccleſiā romanam iam facere illud feſtum.
¶ Decimuſquartus defectus eſt qꝛ non di
ſtinguitis inter ineſſe ꝛ infuiſſe. ſicut diſtin
guit̄. ix. diſ. ij. c. iiij. ſicut ꝙ angeli cecidere
de ordinibus nō ꝙ ineſſent ſed infuiſſent.
Sicut dr̄ Maria mortua ꝓpter pctm̄ per
Aug. nō ꝙ infuit ſed ꝙ infuiſſet ſi nō pre
ſeruata fuiſſet. ¶ Decimuſquintus defect⁹
eſt ꝙ nō diſtinguitis inter ius naturale [illegible]
ius gentiū. Sicut diſtinguit̄ di. j. in decre=
tis. Nā maria nō fuit exēpta a iure nature
vt imaginat̄ apparētia legis. ſed fuit exem
pta a iure gentiū. ex q̄ captiuitates ꝛ ſerui=
litates emanāt. j. e. c. v. ¶ Decimuſſext⁹ de
fectus eſt ꝙ nō diſtinguitis inter habitū et
ſitū. Sicut diſtinguit Porretanus in li. ſex
principiorū. Nā aliter cōſiderat̄ maria vt
habituat̄ in veſtitu deaurato. pē. xliiij. et
ſic ſe habuit a principio ſui. Aliter vt ſitu=
ata hn̄s in manibus veſtimēta vetuſta. vt
dicit falſa matheſis. qḋ nō ſignat veterem
holem mariā induiſſe. ſed euāgelicā paup
tatem. ¶ Decimuſſeptimus defectus ē ꝙ
nō diſtinguitis inter ſupficiē ꝛ medullam
Uel ſenſum in q̄ fit. ꝛ ſenſuʒ quē facit. Ut
diſtiguit̄ i. c. martinus. j. q. j. ꝑ Hiero. Nā
multa ſunt ſupficie contra ſacrā ſcripturā
expſſe/q̄ tn̄ ſunt catholica. ꝛ eorū oppoſita
heretica. Notū enī eſt eccleſiā approbaſſe
oīa dicta ſanctorū. ſed nō vt ſupficial'r ſo=
nant. nec in oī ſenſu quē faciūt. ¶ Ultim⁹
defectus eſt ꝙ nō diſtinguitis inter cauſaʒ
totalē ꝛ cām parcialē. ſicut dicit auctor de
cauſis ꝓpoſitōe. j. ꝛ cōmētator ibidē. Naʒ
[illegible] cōcupiē ꝓpagantium/non eſt cā totalis
vt peccatū originale ſit in carne vel in aīa
ꝓpagate ꝓlis. Nec ſequit̄ hoc eſt ꝓpagatū
ſm̄ legem concupiē. ergo in pctō origina=
li. Uñ nō ſequit̄ formaliter. tres pueri ſūt
in camino ignis. ergo patiunt̄ ab igne. er=
go nec ſequit̄ formaliter. A ꝓpagat̄ in ig=
ne concupiē. ergo patit̄ originale. lʒ ſequa
tur de lege cōi. Maria aūt fuit cōcepta de
lege priuata ſpūſancti q̄ prima cōcepta fu
it hodie ſancta in ſuis originalibus princi
pijs ſm̄ Anſ. Hodie cōcepta eſt ſtella ce=
li. hodie concepta eſt palma virginum. ho
die concepta eſt ianua celorum. ¶ Igitur
triplex conceptio Marie videt̄ hodie cele
brāda. Nam hodie fuit cōcepta vt in ſuo
originali principio. Nec ſequit̄ ibi affuit
libido ꝓpagantiū. ergo pctm̄ in ꝓle ꝓpaga
tur vt ſupra. Scḋo fuit concepta in carne
mūdiſſima. Tercio in creatōe ꝛ infuſione
aie. Et de iſtis hodie celebrat̄ feſtū. Nec ſe
quit̄. Non fuit hodie illa vel illa cōceptio
ergo nō debet hodie celebrari. nam eccl'ia
de cōſuetudine habet anticipare vel poſt=
ponere feſta ex certis cauſis ꝛ rōnabilibus.
al's non poſſet rōnabiliter celebrari in die
lune cum cadit in dn̄icam qḋ eſt falſum.
Item al's nunq̄ celebrāda eſſet octaua in
qua cantat̄ hodie ſicut in die. Item tunc
nō eſſet hodie celebrandū feſtū cōceptōis
ꝓ ſanctificatōne qꝛ q̄ tpe fuit ſanctificata
ignorat̄ vt dicit ſanctus Tho. iij. pte ſum
me. ¶ Et ſic inquit theologia. pʒ ꝙ rōnes
vr̄e non ſunt inſolubiles. ¶ Tunc rex de
ſolio ſuo protulit litis ſniam in hec verba
Anſ. in epl'a cōceptōis virginis. Erube=
ſcant oēs inſenſati. qui tn̄ dic. tāta myſte=
ria ac ſacra. tenebris ignorātie excecati/iō
reſpuūt celebrare/ꝙ viri ꝛ mulieris copu=
latio/in virginis cōceptōe cōſiſtit. Non et
eſt verus amator virginis qui reſpuit co=
lere diē ſue cōceptōis. Hec Anſ. Cui v'gi
nis veros amatorēs nos facē dignet̄ dn̄s nr̄.
ieſus dei pr̄is ꝛ ipſius virginis marie vni=
cus filius. qui cū eodē deo pr̄e et ſpū ſācto
viuit ꝛ regnat in ſecula ſeculorū Amen.

Sermo de ſctō Ber
nardo/ editus a mgr̄o Johē de Gerſon
cancellario Pariſienſi.

T

[F]ulcite me floribus. stipate me malis. quia amore langueo. Scriptum est in epithalamio sponsi et sponse quod ad exercitium diuini amoris compositum est. et ab illo cuius nunc sermonem habituri sumus diuinis verbis expositum. quod et nunc legit ecclesia in laudem singularis sponse christi virginis gloriose. Can. ij. ¶ Si non capit amoris verba frigidum pectus vt scriptura loquitur (amorose Bernarde) Si te eodem teste linguagium amoris non amans non intelligit plus quam latinus barbarum. quo pacto spes erit de algido summo gelato pectore meo quod amoris vnquam flammantia verba depromat. quod eloquium eius sit ignitum vehementer/quod verbum instar helie vt facula ardeat. Necessarius est igitur ignis ille amoris quem dominus misit in terram volens vehementer accendi. Necessarius dixerim tum vobis ad capiendum verba amoris. tum precipue mihi ad illa capiendum simul et loquendum. ¶ Te vero beatissimum Bernardum esse vnum ex consortio ignitorum illorum spirituum quos seraphin scriptura nominat ego pia fide tenens obsecro iam et obsecro per amorem tuum quatinus sumpto calculo ardenti de altari illius cuius ignis est in syon. et caminus in ierusalem/qui est non cupido falsus/sed verus dilectionis deus et ignis consumens est: tu labia mea tangens purges. Tu insuper pectora nostra omnia succendas ad amorem illum quo te olim languisse et arsisse feliciter/te ducente infra docebimus. Exorabimus similiter amatricem illam tuam et amaram deam. que quidem decantat. Ego mater pulcre dilectionis. Cui supplices presentamus illud angelicum Aue gratia plena etc. ¶ Fulcite me floribus. stipate me malis quia amore langueo. Vox ista viri patres et fratres vox amantis est. Amantis non qualiscumque amantis. sed eius quem vulgus loquitur. qui amat per amorem qui philocaptus est. Cum vero inter omnes passiones nulla vehementior sit quam amor (vt ab experientia sumpsit Cicero) nulla insuper violentior nulla rapacior. et que minus sinat animam esse sui iuris (Nam est extasim faciens. vt ait Dyoni. iiij. de diui. no.) sicut amorem peruersum et inprobum nullum crimen excedit in vicio. sic amori casto et bono nulla virtus equatur in precio. Alioqui quomodo statuisset egregius doctor Augustinus ex aduerso duos amores bonum et malum/esse quasi totidem per primos conditores et rectores duarum ciuitatum. vnius diuine. alterius dyabolice: nisi quod amor bonus inter virtutes/et malus inter vicia principantur? Proinde vterque amor/sua actione feruida languere hic quos possidet cogit. Quis aliter et aliter sicut amor hereos manifestat in malo. et vox nostri thematis in bono. Cum anima sancta sponsa dei loquitur. Fulcite me floribus stipate me malis quia amore langueo. ¶ Et quidem de amore peruerso erit secunda pars nostri sermonis huius. si hora et vestra expectatio tulerint et hoc sub voce querula et lugubri christianitatis/languorem suum in membris pessimum ex hoc amore/deplorantis. Primam vero partem/sibi vendicabit vox amorosissimi et deo amantissimi Bernardi: tum ad laudem. tum ad nostri edificationem. ¶ Introducetur ita quasi persona eius iam beata atque secura. tanquam ipsum de amore suo in hoc mundo loquentem audiamus. Ita enim texere meditatus sum doctrinam de amore/quatinus iocundior esset ad audiendum. facilior ad credendum. maiestate sua dignior. et inuidie habens minus ad imitandum. Quis enim sibi congruentius amoris magisterium vsurpauerit. cuius et facta omnia et scripta/scintille sunt quedam ignee amoris? Auertite igitur paulisper mentem a me/et ipsum Bernardum non me loqui putate. ¶ Fulcite me floribus castrorum desideriorum o beati amorosi omnes spiritus. Stipate me malis odoriferis/pulcrarum ordinarum que operationum. quia amore langueo. Ecce anima mea dum aduena ego sum in terra peregrinationis mee/circuiuibat et querebat quem amaret. Neque enim absque amore diu viuere omnino poterat. Cuius stimulis nescio quibus iam ab ineunte etate configebatur. Cuius igne carpebatur. vt has gemebunda suspiraret voces. Fulcite me etc. Obtuli anime mee coram in prospectu per portas sensuum. Celum et terram et mare et omnia que in eis sunt pulcra et speciosa valde. Pulcritudo in formis corporeis. ex ordine congruo partium. cum quadam coloris et lucis suauitate pulcritudo in numeris sonoris et canoris pulcritudo in tangibilibus. pulcritudo in gu-

Rabilibus. pulcritudo in odoriferis. que oia cōuenienti ꝓportiōe sua intra mentem alliciūt. Et dixi aīe mee. ecce hec sūt amor tuus. Fulci te his florib⁹. stipa te his malis. Et ne vltra planxeris qꝛ amore lāgueo ¶ Quid refugis. quid faciē obducis? Refugiebat eīm (bn̄ sensi) aspnabaturqꝫ monitus meos/cum his oibus q̄ induxeram intus a deam/ p corpis mei sensus. Ipsa nimirum doctricē alterius amoris susceperat. adhuc fere a cunabulis ab ācilla tua deus noster matre mea. in gremio ecclesie sancte tue ꝛ a spū sancto tuo. Qualis hec doctrix erat? erat fides catholica. q̄ mox vt exreni. mox vt gressum figere potui. duxit animam meā ad fontē purissimū ꝛ serenū sancte tue ecclesie in qua ꝓtinus vt vidit aīa mea se ꝛ faciē suam velut in speculo quodam mūdissimo/ipsa repente sagittata est iaculis suauiter ardētibus/diuine pulcritudinis dignitatis honestatis atqꝫ dilectionis. instar narcisci. de q̄ poete fabulantur Ex illo/delere statuit aīa mea a corde suo oēm pulcritudinem rerū gestarum. Oēm cepit amorem alterum a tuo/dedignari. Cepit tedere quotidianarum harum formarꝫ. hāc eīm tantā de ꝓpria dignitate decore ꝛ nobilitate p̄sumpserat fiduciā? Tā supba de amore (vt vulgi vox ē) facta erat ita vt nullū nisi oīpotētissimum sapiētissimū ditissimū ꝛ pulcerrimū sup oīa amare dignaret. magna sꝫ bona supbia ¶ Quid mihi ꝛ tibi ait o hō quid mihi ꝛ tibi/ad pulcritudines istas rerū materialium? Quid ad amorē earū quas eque nobiscū in facultate sua bruta habēt? Esto pulcra sint oīa Esto speciosa ꝛ amena ꝛ digna diligi. Quātum supeminet pulcritudo ꝛ decor illius qui fecit oīa? Si in vestigio. Si in vmbra. Si in nutu quodā ꝛ odore/ hec violentia inest vt se amari tanta importunitate tanqꝫ rapacitate cōpellant/vbi tn̄ aculei graues sunt/vbi plus aloes q̄ mellis habent. Noli mirari se res ipsa a qua ꝓfluunt hec oīa/sua vi me trahit ꝛ dignitate me allicit In cuius amore tanta delectatio est. ꝛ cui⁹ cōiunctus nō habet amaritudinē sed leticiam ꝛ gaudiuꝫ. Iste est deus meus. cuius vulnerata charitate ego suꝫ. sibi me elegit. me totā hēbat. sibi me dedi. ¶ Verum q̄ diu? heu tandē aberit. Et quousqꝫ vsqꝫ q̄ vociferabor vim patiēs ꝛ nō exaudiet? Quero eum misera nec inuenio. vulnerauit me ꝛ abijt. Adiuro vos filie ierlm vt si inueneritis dilectū meum/annūcietis ei. qꝛ amore lāgueo. Et ita vere elanguit aīa dū hoc mō assidue suspirat ad deū suum. Eratqꝫ lāguor fortissimus. adeo vt macrescerē ꝛ marcescerē tot⁹. displicebat quicqd āgebā. quicqd videbā in seculo. ¶ Et aio ego ad aīam meam. Certe aīa mea adhuc rudis es in amore nec satis erudita. ꝓpterea forte nō venit ad te dilect⁹ tuus. Vis introeamus scolā aliquā q̄ doceat nos modum q̄ amādus ē amicus tu⁹/dn̄s nr̄. Nā qō sine mō est. placere quō pōt? Qō si ad res alias viliores/ars addit ꝛ pficit. q̄to min⁹ rei huic diuinissime ꝛ q̄ sola optīe viuit/existimandū ē artē nō deesse? Annuit ipsa. Venit q̄ nō tā gressu corpis q̄ studio sedule inuestigatōis/ad scholas varias: interrogaui de q̄libet. Nunqd nō ars amoris doceret in ea? Rn̄sum accepi a singulis voce ꝓfusa ꝛ rauca. Docemus amorem Sed in veritate cōperi dum pgerem vltra querere. q̄ non erat amor ille. vt est amor dei nr̄i. amor castus. quē querebat aīa mea. In schola vna/docebant hoīes amare. in illa voluptatē. in alia mūdanā aliquā vanitatē. Quinetiā schola illa q̄ videbat honesti⁹ instituta/ scola lr̄atoria. schola sciarꝫ variarꝫ/referebat ad cognitionē oīa. nihil ad amorēꝫ. Docebāt illic sedulo adolescētes ꝛ senes. cum minoribus/de rebus querere. disputare. libros euoluere. verū a falso acute secernere. In his totus mergebat intellectus. sed affectus ꝓcul erat. ꝓcul sine effectione ꝓcul valde. ꝛ exul in terra deserta inuia ꝛ inaquosa. In terra salsuginis a malicia habitantiū passionū in ea. In loco horroris ꝛ vaste solitudīs. ex terminos cōuersatōis illius de q̄ dictū est. Nr̄a conuersatio in celis. ¶ Ilico retorsi pedē ego Bernardus ab his scholis. ꝛ aggrauata est valde aīa mea studijs earū. eo q̄ ita affectū suū vel deprauabāt. vel intolerabili ꝓrsus vanitate aridissimū relinqbāt. Et dehic ex imo pectore altū trahēs suspiriū. Filij inqt hoīm vsqꝫ q̄ graui corde vt qd sine affectōe de affectib⁹ iudicat. vt qd loq

mini sedule de dilectione sed non idiomate dilectionis, dum caretis dilectione illa, pro qua si dederit homo omnem substantiam suam, quasi pro nihilo despiciet eam. Quis vbi docetur illa? Docetur dico non lingua, sed pius affectum. vbi reperitur? Quis eius mihi scholam ondet? Fulcite queso me floribus castrorum eloquiorum vos quicunque potestis, et potestis soli qui amatis. Stipate me malis ordinate charitatis quia amore langueo. ¶ Sic lamentabatur anima mea, sic languebat turgida amore, querens scholam, que conuenientius eam in arte bene amandi et amorem conseruandi pariendi et gignendi redderet institutam. ¶ Tum e celo intonuit dominus voce grandi ad aures suas introrsus, vt religionis scholam peteremus. Credo quia magis ad inflammationem affectus quam eruditionem solam intellectus religio statuta est si recte manet instituta. In qua rursus ab initio collocatur securius feruor amoris nouitius quam in solitudine, ne terrena adhuc anima offendat in illud maledictum, ve soli, quia cum ceciderit non habet subleuantem. Paraui confestim animum, gerebam circiter vicesimumsecundum annum. Anno domini. M.c.xij. Et a constitutione domus Cistercij .xvj. dum cum socijs amplius triginta religionis schole me subdidi. ¶ Sed quali religioni et quo fine. Religioni inopi austere regulari, non quales heu multas intueor corruptiores quam seculum. Corruptores in comessationibus, in lascivia morum, in effreni cuiuslibet disciplie regularis abiectione, vbi fere nihil de religione preter nomen ficticium aut preter vestem, et nescio quam forsan cantica, nihil deuotionis plurimum tedij et vexationis habentia. Porro finis meus solus fuit amor dei, vt in me genitus a gratia dei, cito nasceretur, et natus fieret viuax fortior et feruidus, omnia potenter exuperans suauisque et sapiens. Nam religionem profitens si quicquam aliud intendit, aut cibum gloriam vel opes quas sibi negabat seculum, quidni successus turpes habeant, ea que tam fedo initiata sunt principio. Sed ad me redeo. ¶ Mox vt religionis scholam ingressus sum, suscepit me in primis vt mos habet locus nouitiorum, in quo conuersatus aliquandiu, gradum proficientium ascendi. Nemo enim repente fit summus. Tandem promouente deo de virtute in virtutem, ad perfectiores assumptus sum. Primo velut animalis. Secundo vt rationalis. Tercio vt spiritualis. Iuxta tres status studentis ad amorem dei, quos transcripsi per epistolam ad fratres de monte dei. ¶ Conformiter etiam ad tres diuini amoris gradus, quos notauit libellus meus de diligendo deum editus. Primus locus est schola disciplinę et contritionis. Alter schola sanctimonie et meditationis. Tercius est schola solitudinis intime et contemplationis. In primo verus amorosus languet amore, dehinc moritur amore, demum tercio viuit amore. ¶ Omnis parturitio amoris fit cum dolore languido, hoc est in rixa passionum. Dehinc post eius parturitionem mortificatis passionibus, moritur vetus homo, sicut in parturitione Beniamin Rachel. Tercio tandem amor natus adolescit et crescit, et ex illo anima viuit cum apostolo dicente. Viuo ego iam non ego, viuit vero in me christus. ¶ In primo bellum. In secundo inducie. In tercio pax. Nihilominus dum vita mortalis agitur in amore hec omnia permixte insunt, bellum, inducie, pax, rursus bellum rursus inducie, pax vicissim. Nam confusa sunt hec omnia spes, metus, meror, gaudium, vix hora vel dimidia fit in celo silentium. ¶ In hunc modum sub alia metaphora exardescit et crescit ignis diuini amoris. Torret primo vehementer cum multo fumo carnalium desideriorum, et flamma non nisi rara raptim emicat, dehinc flamma rapacior exurgit conuoluta fumo fantasmatum, licet ad postremum velut in carbone suo nitet, tranquillus ardet depuratus ab omni fumositate tum passionum, tum fantasmatum. ¶ Hoc vero ferreum et tranquillum dilectionis incendium priusque attingeret anima mea, priusque amorem conceptum enixa esset, quibus non ego languoribus extenuatus sum, quibus non vexatus doloribus? Quoties ego ad lectos sanctasque homines quotiens ad patres et fratres meos sic in christo degentes, querulis vocibus planxi. Fulcite me floribus sanctarum orationum vestrarum, stipate me malis exemplorum vestrorum quia amore langueo ¶ Cognitus est nimium mos eius, imo more veterano vult hec infelix et suadet, quid dico suadet? vi agit vt prostituat decorem suum, hec virguncula mea, hec adolescentula anima mea. Attrahit vicz corruptores sordidissimos improbissimosque pro-

dones aīarū incantarū. Nunqd non ocu-
lus ꝑ̄do nequā q̄ depdat⁹ erat aīam Hie-
remie? Tactus pterea ⁊ gustus ⁊ lingua ⁊
aures/heu q̄ violēti sunt seductores. Ap-
ꝓhendit quilibet palliū aīe mee ⁊ subdole
blandiēs. Dormi inqt mecū. Reclamat
aīa mea ore synderisis in q̄ nō est inuētus
dolus. sed nec inueniri pōt. Reluctat̄ ma-
nibus ꝯscie. Deorsum vos exclamat. abite
hinc in malā horā vr̄am fallacissimi dece-
ptores. Nescitis forte q̄lis ego sum. Ego
ne talis meipsam sub vīa libidine ꝓstituē-
dam turpiter exponā. Ego ne ludibrium
vobis ero risus ⁊ obprobriū? Non est ita
cōsilium. alias querite si q̄s inueneritis q̄
vr̄is credant malesuasis blandicijs. Ego
vos respuo despicio ⁊ cōspuo. phy de vob.
Ita aīa mea ad illecebras carnis. ¶ Ego
autē Bernardus ad meipsum frequētius
istud inculcabā. Bernarde ad quid veni-
sti? Ad qd venisti bernarde? Nimirū [illegible]
venisti ad amoris casti scholā. in q̄ docea-
ris amare deū ex toto corde ex tota aīa ⁊ ex
tota fortitudine. Nihil ergo tibi cum car-
ne. rixas eius ꝑfer viriliter. Silebit tandē
etsi nunc grauiter molesta sit atq3 cū oble-
ctamēto obsequet̄ tibi. Sed quid? Non
tantūmodo timores intus ⁊ rixe sed foris
pugne. Notū est q̄ta me impudentia/bis
mulieres infelices nudum aggresse sūt. q̄s
vt clamaui latrones ⁊ socios excitaui. Al-
te[illegible] vice/vetulā hanc carnē meā/q̄ ex vi-
su muliercule stimulabat me acrius solito
ego demersi collotenus in aquā algidā vs-
q3 dum misere ad mortē obtorpuit. ¶ Ta-
libus aculeis in sui pruritōne exagitatus
amor meus/sepius in flebiles erupit eiula-
tus vagitusq3. Et ego multū flens ⁊ amo-
rem meū q̄si lachrymis iam balneās loq̄r
cum aplo. O infelix ego hō q̄s me libera-
bit de corpe mortis huius. grā dei ꝑ iesū
xp̄m dn̄m nr̄m. Scio eñi q̄ aliter cōtinēs
esse nō possum nisi deus det. dat aūt exercē-
tibus se ⁊ q̄rentibus ꝓpterea. Fulcite me
floribus orōnū vestrarū [illegible] sancti sctēq3 oēs
stipate me malis spūaliū charismatum

D

q̄r amore langueo. ¶ Talis fuit status
meus in schola cōtritōis. q̄ in re ⁊ si nihil
mō patior in gloria. cōpatior tñ tibi o q̄s-
quis es generosus adolescens bone indo-
lis. quisq̄s egregio et casto/artē bn̄ amādi
nouicius adhuc addiscis. Didici ex his q̄
passus sum pugnā tuā sz fortiter age ꝓcor
Precor hanc veterē sordidāz carnē tuam
aīosus euince. Ego meipm tibi ꝓbeo in ex-
emplū victorie. spemq3 corone/Tu me se-
quere. tu experto crede. credis hec lucta. pa-
catissimū afferet nisi victus fede succūbas
Alioqn iugi miseria torq̄beris acerrimo-
q3 pruritu/etiā in senio/dum a male suaui-
bus dānabilibusq3 titillatōibus ab illece-
bris fouere sanareq3 te putabis. ¶ Verū
sup oīa te moneo pclare adolescens ⁊ repe-
tens iterū. iterūq3 monebo. caue tibi a con-
sortio neqnā adolescentū. vel virorū euira-
torū. sciens qm̄ corrumpūt bonos mores/
cōfabulatōes pessime. q̄to magis attrecta-
tiones opatōesq3. O mores. o scelera. imo
o mortes. o scelera sceleratissima. qm̄ socie-
tas illa formidāda ē de cōtagione pessima
quā naturali federe ac institutiōe mutuo
decebat esse castā atq3 securā agēte hec cor-
ruptela bestiali eorum q̄s oīpotens nature
deus/si nō resipiscant male pdet. iuste quē
dem q̄r ⁊ ipsi q̄nq3 nephādissime pdūt q̄s
seruare instituereq3 debuerant sic fidei sue
traditos velut angelice puritatis innocētu-
los Vez tu adolescēs īclite/has pestes mō-
strificas/n̄ min⁹ effugito/q̄ fame tue q̄ ca-
stitatis tue/imo q̄ vite tue/certissimos ho-
stes. Qd̄ si vim parauerint. obnitere recla-
ma palam eloquere palam ostēdito. veter-
nosam hanc beluam ignibus ꝑsequendā
clama mecū. latrones latrones. ¶ Deniq3
in omni tua afflictione dum amorē castū
et diuinū parturis. ociū pcul absit. Ocio-
si ⁊c. Sit q3 refugium ad lectiōes. ad ieiu-
nium. ad orōnes. Non eñi vincit̄ hoc de-
moniū/nisi in ieiunio ⁊ orōne. Dic in hac
parturitiōe tua dic deo ⁊ omnibus eius ex
intimis p̄cordijs aīe me. Fulcite me flori-
bus castimonie. stipate me malis puritatis
sancte q̄r amore lāgueo. ¶ Tali languo-
re torquebar. tali pompa rumpebar pa-
riēdo amorem dei iam ꝯceptum. Quidni

E

fgit̄ languorē hunc feruidū moras si aliquas
sēq̄ret̄. Qualis mors? mors alterutrius ex
h⁹ amore duplici. mors amoris aut carna-
lis aut spūalis. Sz dicamus melius q̄ car-
nalē spūalis amor strauit. calcauit. exaui-

mauit. De quo vere dictum est: Fortis vt
mors dilectio. Perpēdo quō euacuata est in
me dilectio ⁊ delectatio quelibet corporalis:
qn̄ ad cibum ibam sicut ad tormentū. qn̄
sagimine concreto incaute opposito/vsus
dudum sum p̄ butyro. Qn̄ subinde ad ipsa lu-
xurie blandimēta ego vel sola recordatiōe
cōcutiebar horrore/abominās [illegible] tanq̄ sa-
niem putrem feditāq3. ¶ Emortua igitur
veterana carne mea felici morte. q̄ vitā nō
abstulit sed mutauit quatinus renouaret
sicut aquile iuuētus. Amorē dei pridē cō-
ceptum enixa est aīa mea: obstetricāte pnia
cum suis sodalibus. Successit in scd̄a sco-
[illegible]/meditatio sedula famulatrix. que nato
amori/lactātio ac gerule fungeret officio.
Est itaq3 meditatio fortis vehemēs atq3 p-
seuerās mentis intentio ad aliqd̄ inuesti-
gandū. Nonne fortis ac vehemēs attētio
q̄ pōt mel sugere de petra. oleumq3 de saxo
durissimo ad amoris sui nutrimentū. imo
ad raptum facit. Est aūt raptus vehemēs
occupatio virtutis supioris cū totali cessa-
tione virtutū inferiorū aut saltē cū debili-
tatione notabili. In hac meditatiōe iuxta
alterū typū exardescit ignis diuini amo-
ris: p̄pha dicente. In meditatōe mea exar-
descit ignis. Hoc fit valido flatu assidue
cōsideratōis. stringēte ⁊ vrente virtutē
totā ignis huius. q̄tinus ex materia iam
p̄parata ⁊ q̄si desiccata ab humore grosso
carnalitatis/flāma purior erūpat ⁊ emicet
Hec meditatio nōne mihi satis ab adole-
scentia familiaris extitit qn̄ frequēter ea q̄
corporeos sensus circūstabāt/me compelle-
bat vel ignorare vel p̄rsus negligere. Te-
studo ⁊ fenestre celle nouiciorū ⁊ lacus lau-
sane ⁊ cella m [illegible] mei ⁊ alia multa fidem
hinc faciūt quorū mihi cōsideratio nulla
erit. ¶ Hinc mihi solitudo placens hinc
inter quercus ⁊ fagos magr̄os ⁊ doctores
meos/gratior ⁊ crebrior illa ꝯuersatio mea
illic ea oīa q̄ fomentū p̄stant amori diuino
colligebā. sugebā. diugebā. aut iam colle-
cta renomēs ruminabā. quorū odorē post-
modū dedi/scriptisq3 reliqui p̄sertim sup
cātica. ⁊ in meditatōibus. ¶ Ego quip-
pe mecū ipse ⁊ ad deū nūc hoc nunc illo
mō meditāo fabulabar. Quis ego sū dn̄e.
Quis. O rex vniuerse creature vt digneris
te amari a me? Quid dico digneris. cū tu
ipse terribilr̄ iubeas vt amē te. et mineris
eternas miserias [illegible] n̄ amauero te. Te qūe
amare fructus summus ē. summa nobilita-
tas. suauitas incōp̄hensibilis ē. iocundissi-
maq3 dulcedo. Iubeas vt diligā te. Dili-
gam te igit dn̄e fortitudo mea. diligā non
q2 amore meo egeas. s3 q2 idip̄m vis ⁊ iu-
bes. fiat qd̄ vis. fiat qd̄ mādas. exurge dn̄e
in p̄cepto qd̄ mandasti. diligat te quicqd
in me est. tota virtus mea. totū cor meū. to-
ta aīa mea. desideret teip̄m q̄ totus es desi-
derabilis. amē te totū cui me totū nec sel
debeo. Nā debeo q2 nihil erā ⁊ fecisti me.
debeo q2 pieram et reformasti me millesies
mortē meruerā p peccā mea. s3 debeo millesi-
es et amplius. q2 mīa tua magna est sup me.
et eruisti millesies aīam ex inferno inferiore
etiā aīa mea tepida ⁊ euomi digna. aīa ari-
da nimis in amore dei tui. aīa ingrata bn̄-
ficijs eius. Appello te. rn̄de mihi. si quispi-
am amore tuo sic arderet/vt oīa largiret ti-
bi gratis. nōne diligeres eū. Quid si vltra
oīa sua donaret ⁊ seip̄m nec solū donaret.
s3 insup p̄ te redimēdo a morte/mortē ip̄e
durissimā vltro pferret. nō adeo obduru-
isti/vt posses talē sic amātē reamare. At ue-
ro deus tuus ille talis est. qui nō pusilla a-
liqua bona/sed hoc celū hāc terrā hoc ma-
re ⁊ oīa q̄ in eis sunt/tibi cōtulit. sed ⁊ pro-
prio filio suo nō pepcit. inq̄t apl̄s suus. s3
p̄ nobis oībus tradidit illū. quāto magis
nō oīa etiā nobis cū ipso donauit? ¶ At
rn̄debit fortassis tua vel ingratitudo vel
auaricia nō mihi soli inquies ista donata
sunt. p̄pterea non sunt amoris erga me sin-
gularis indicium. Falleris anima mea sci-
ueris quia tibi multo copiosius beneficiū
collatum est. Itaq3 finge tibi vnice hoc ce-
lum ⁊ hanc terram datas esse. deum insup
p̄ te sola redimēda carnē ⁊ mortē suscepis-
se. numquid solitariū hoc munus grande
malles esse q̄ cū multis? Nunquid hoīm
oīm parentū ⁊ affiniū. nunqd etiā angelo-
rum consortio/velles non gaudere? Nun-
quid eligeres munerū tuorum nullos esse
p̄ticipes? Non ita sapis aīa mea/vt hoc sa-
pis. Cur ergo nō diligis diligentē [illegible]/⁊ talē te
taliē diligētē. q̄ amari se ⁊ iubet ⁊ ancte ⁊ ro-
gat caritate. aduersum te cogit. allicit p̄spe

ritate? Cui vox illa cōgruit/si ad purū re-
ducat. dies nocte sqz me ames. ne desieris.
me somnies. me expectes. de [illegible] e cogites.
me speres. ꝯ me oblectes. mecū tua sis. me⁹
fas sis postremo animus quando ego tu⁹
¶ Talia aliaqz plura mecū meditabar
vt colūba. Nūc ad vos mihi exhorta
tionis sermo est/qui inter ꝓficiētes cōpu-
tandi estis. ad vos q̄s edomita iam carne
quantū satis est ad meditandū ꝯuenit sa-
tagere. Totus conatuū neruis ad amorē
dei nutriendū augendū ꝓficiēdūqz. Nō
vos abducat otio vel ignauia et vecordia
vel amor solius illustrādi intellect⁹. ꝙ ne-
glectus sit affectus. quē sicut marie respi-
cit virtus ꝛ meritū/ita p̄cipue colēdus est.
¶ Atuero dicetis. nos certe ad studendū
positi sumus. nos ad scripturas inteligen-
dum. hec est nr̄a vocatio. Hoc nec ego nec
reprobo frēs. nihilominus testimoniū p-
hibeo vobis q̄le positū est in ep̄l'a mea ad
frēs de mōte dei/ꝙ scripturas sacras null⁹
vn̄q̄ plene intelliget qui nō affectus scribē
tiū induerit. Et q̄les affectus: virtutū q̄-
rum regina ꝛ mater ip̄e est. Deniqz b̄m mē
surā dilectōis/ꝯsequit̄ magnitudo revela-
tionis diuinorū p̄ceptorū. Nolo mihi cre
dideritis nisi hoc insinuet deus ip̄e dilecti
ōnis. dum ap̄los dixit amicos. q: oia que-
cunqz audiui inq̄t a p̄re meo nota feci vo-
bis. Nimirū a natura cōpatū est ꝙ secreta
nr̄a occultamus hostibus: amicis reuela-
mus. Sup inimicos meos prudentē me fe
cisti inq̄t ille cui incerta ꝛ occulta sapīe tue
deus manifestauerat. Causam subdit me-
ditationē ꝛ amorē diuinorū p̄ceptorum.
¶ Quis p̄terea negauerit qn̄ amare sit q̄d-
dam sentire q: amor insup quedā sp̄ūalis
existat pceptio? Sentire ꝟo cognoscere est
nō minus q̄ videre. Et sepe tāto ampli⁹ ꝛ
certi⁹/q̄to tact⁹ ꝛ gust⁹ ab obiectis suis pcep
tiori ac iocūdiori actualitate mouet̄. Nō
ne mellis dulcedo ꝛ ignis caliditas ꝛ odo-
rū suauitas melius gustu tactu ꝛ olfactu/
q̄ visu dinoscunt̄. Non aliter aīa suū gu-
stū hab3 suū tactū olfactū insup/ ex amore
Rursus si beatitudo hec debet mūdis cor
de ꝙ ipsi deū videbūt. ꝛ hec mūdicia nul-
lo pacto melius/ nunq̄ sincerius ꝛ efficaci⁹
fit q̄ p successiones amorose depuratiuā

actionē/vt maiorē amorē amplior cōseq̄t̄
cognitio necesse ē. ¶ Porro vbi amor ibi
oculus. vbi ꝟo oculus ibi intētio. ꝛ vbi in-
tenderis ingeniū valet. q̄re ad vehemētio-
rem amorem valētior effulgebit cognitio.
¶ Deinde ꝟtus vnita/fortior est seipsa di
spersa. Erit ḡ virtus cognoscitiua/q̄to in
se collectior/tanto fortior. Nihil aūt plus
q̄ amor vnitionē hāc opat̄. Plura sunt in
hac snīa. nam q̄s nesciat ex hac calefactiōe
forti/ignē lucentē erupe. Ita ex amore cog
nitio generat̄. ¶ Dicetis preterea fortassis
amorē vos hr̄e dei q̄tū sufficit ad p̄ceptū.
Vellē etiā nos hr̄e q̄tū sufficiat ad ꝓfectū
et pfectū. q: in via dei nō ꝓgredi/regredi
est. ꝛ magna plane iam impfectio est/ ꝛ ꝓ-
priū serui pigri/nolle niti esse pfectū ¶ Ce
terū cauete obsecro. dū mens remanet ari-
da a pinguedine sp̄ūs/dū3 suauitate diui
amoris destituta languescit: ne tandē ipsa
redeat ad ꝯsolatiūculas q̄sdā fedas ꝛ car-
nales indignas se. Verū quippe est /aīam
absqz ꝯsolatōe diu stare nō posse. ꝙ si desit
ꝯsolatio sp̄ūalis q̄ gustata desipit oīs caro
[illegible] quā solus p̄stat amor dei: q̄s facile nō ag-
noscat q̄ paruo lapsu ꝛ lubrico /delectatio
carnalis obrepe timēda est? Quis nō exti-
mescat illā ap̄li exprobrationē. Cum sp̄ū
cepitis carne ꝯsummamini. Profecto abs-
qz amore dei feruido: nunq̄d tuto venient
solicite ꝛ misere hui⁹ oblitus vite. qm̄ male
vincit̄ delectatio carnalis/ delectatiōe silr̄
carnali. sed aliter potius. Solus amor dei
clauus est qui clauū amoris impuri d3 re-
tundere. ¶ Et o frēs si vl' tenuiter ꝛ in
raptu quodā gustare doneret̄ ꝛ videre
q̄ suauis est dn̄s si fas esset exclamare ex af
fectu ꝓbato ꝛ expto: sentiendo cū ꝓpheta
Queādmodū quidā ex vobis pn̄t. q̄ ma-
gna multitudo dulcedinis tue dn̄e quam
abscōdisti timētibus te. Tederet affirmo
ariditatis istius in affectu/cū eruditōe q̄-
talibet intellectus. puderet aīam tamdiu
languisse. eam fuisse sicut terra3 sine aqua
deo. sine aqua sapīe hoc est sapide saporose
scīe. Puderet ꝛ postremo primā nondū li-
terā alphabeti huius scīe affectualis didi-
cisse. Itaqz liberet exclamare cū vno ex ma
gnis scrutatorib⁹. s3 nō absqz affectōe. Se-
ro te amaui pulcritudo tā antiq̄ ꝛ noua. Se

ro te amaui. ¶ O si liberaliori dono/ ve-
hemētioriq̄ exercitio datū eēt amorē vrm̄
extēdere ad illū quē tertio loco noīauim⁹
amoris gradū ad amorē extaticū. ⁊ q̄ ad su
permētales rapit excessus. ꝑfecto iā vos cū
regina saba nō haberetis vltra spm̄ p̄ ma-
gnitudine vel deuotōis vel exultatōis vel
ammiratōis. ¶ Nā amor/ dū ꝑ ꝯtēplatio-
nis obsequiū ī tertia schola/ huiusq̄ tremē
ti/ robur accepit. assumit. iūgit ⁊ vnit aīam
tanq̄ spōsaꝫ/ deo suo spōso. vt sint iam nō
duo sed vnus spūs. Et iam verius ē aīa in
deo quē amat/ q̄ in corpe qd̄ animat. nam
ibi verius ꝯuersat. ¶ Ita aīa q̄ prius appel
labat̄ turtur ⁊ colūba ꝓ gemitu ⁊ medita-
tione: q̄ vocat̄ amica ⁊ filia ꝓ subarratōe
⁊ adoptōe/ iam dicit̄ spōsa introducta ī cu
biculū regis ad fruēdū cupitis amplexib⁹.
Illic ipa cōcipit ⁊ fit v̄bigena. gignit ita-
q̄ v̄buꝫ obumbrāte sibi v̄tute altissimi ⁊ ī
v̄ginali vtero supioris portiūcule mēt̄ siue
que nomiat̄ vel scintilla seu apex rōnis vel
ipa synderisis. cui⁹ integritas violari nec in
demonibus potuit adeo iugiter virgo ꝑse-
uerat. ¶ Perget aliqs q̄rere qd̄ est verbum
gigni ab aīa? Accipite sicut olim respōdi
q̄ sola hoc docet expiētia nō doctrina. vn-
ctio nō lectio. Uis hoc māna abscōditum
quale ē agnoscere? Gusta ⁊ vide. ꝑmū gu-
stare post videre. ¶ Ego igit̄ vos omēs in
amore āmonitos velim vt ad huc gradꝫ
nitamini ambulātes de schola ꝯtritōnis ⁊
penitētie in scholā meditatōnis ꝯsanctī-
monie ⁊ tandeꝫ in scholā solitudīs intime
flagitantes crebro deū ⁊ sanctos sanctasq̄
oēs ꝑ v̄ba aīe hoc amore vulnerate. Fulci-
te me florib⁹. stipate me mal̄. q2 amore lan-
gueo. ¶ Hec tāta dicta sūt R. p. ⁊ viri do
ctissimi de amore bono/ faciēte ciuitatē dei
in nobis. ⁊ hoc sub ꝑsona amorosi nr̄i de-
uoti Bernardi. tum ad cōmonitōeꝫ nr̄aꝫ.
tum ad sui p̄conium.

I
D Ebeat subinde ꝑs altera xp̄iani-
tatem introducere de suo lāguo-
re lugentē quē furor filioꝝ/ nō tam
amantiū q̄ amētiuꝫ seu demētiuꝫ/ suscita-
uit ad augetq̄. Uereor tamē ne post verba
⁊ gustū suauissimi amoris vos tā insuauis
materia ꝯturbaret acerbitas. Querul̄ q̄p-
pe v̄bis/ quid opus ē. vbi tātus factoꝝ stre-
pitus/ tātus fragor audit̄/ ꝯclamante xp̄ia
nitate tota q2 amore lāgueo? Amorē q̄deꝫ
seuo ⁊ ꝑuerso in mēbris suis. cui⁹ amoris
ad p̄cedentē tāta est q̄ta esse pōt disparili-
tas. ¶ Prim⁹ vnit diuisos. iste cōiunctissi-
mos diuidit. ꝑmus non querit q̄ sua sunt.
Iste etiā aliena diripit vtrūq̄ cōcomitat̄
cōtritio ⁊ meditatio. Sed cōtritio2 infeli
citas hoc ē infelix ꝯtritio in vijs isti⁹ medi
tatio q̄ꝫ iniq̄tatis in cubili suo. q̄ astare fa-
cit omi vie nō bone ⁊ maliciā non odire.
Ac ꝑinde nō in ꝯtēplatōeꝫ cadit hec medi
tatio. sed tota in ꝯfusione v̄sat̄. horrendo
scismate qd̄ xp̄ianitatē lacerauit. ¶ Amor
iste ad seipm̄ q̄m hoīes seipos amātes vt si
ne federe sint/ cōe est. q̄ q̄m ad seipm̄ ꝯhit
se vel alios quō dilataret? Uñ p̄tea ire cō-
tentōes rixe animositates ꝯtumelie. vñ cō-
suetudīes babylonice? noli q̄rere cāꝫ alte-
ram p̄ter amorē sui. Sꝫ accēdit. dominātī-
bus aūt passionib⁹/ qd̄ mali deesse. qd̄ ad-
esse boni sperabit̄. ¶ Adde q̄ amor sui q2
meditari nescit legē dei. sꝫ vel numi vel ce
reris ⁊ bachi ⁊ veneris. nullus ad hec mala
pellēda ptꝫ exitus. ꝯuoluunt̄ fere oīa tene
bris. multi q̄ꝫ. q2 nec ꝓpriā nec alioꝝ voceꝫ
intelligunt in hoc negocio turbido ⁊ ceco
luctuosissimi scismatis/ tumultuant̄ in iu-
rijs agūt. hostes a domesticis nō secernūt
⁊ qd̄ euenire solet pugnātib⁹ in tenebr̄. Cu⁹
rei p̄bet argumētuꝫ/ ep̄la q̄dā grādis nuꝑ
edita. q̄ tota ꝓbris. tota ꝯtumelijs scatet.
tota viciosissimo ꝓsus ꝯstitucōnis genere
ꝯfundit. ¶ Nūc igit̄ inter hec negociorū
pōdera inter amoris huius vincula/ speres
amori dei/ speres cōtēplatōi locū eē. speres
q̄ recogitēt cū deuoto Bern̄. illi q̄ tales sūt
dies antiq̄s ⁊ ānos eternos in mēte habeāt
Propterea desolata est oīs terra q2 nemo ē
qui recogitet corde. ¶ Postremo heu ma-
loꝝ oīm cumulus/ iā maloꝝ semīaria iacta
sunt. Et hinc verēduꝫ est/ ne seges infelicis
sima heresaꝫ radicitus pullulet ⁊ ineuul-
sibilit̄ occupet agros eccl̄e. vt ipa iure nūc
obsecret. Fulcite me floribus sacroruꝫ elo-
quioꝝ nō defloratoꝝ. Stipate me mal̄ so-
lidaꝝ ordinatoꝝq̄ assertionū q2 amore lā
gueo. ¶ Et ne q̄stuerit̄ qd̄ lāguet. Caput
lāguet. pectus lāguet vētrē lāguet? qd̄ par
tes enūero. a plāta pedis vsq̄ ad verticem

vix enim [illegible] sanitas. Et q̃ꝙ̃ pessima sunt q̃ patit: deteriora tñ nisi misereat ex alto spō sus ⁊ amator su⁹ expauesco. ¶ Verũ omittamus talia. forsan digitus dei ẽ hic. ⁊ necesse est vt veniãt scãdala. Propterea saluberrimũ est cõsiliũ vt saluet vnusq̃sq3 aiã3 suã. Et vt paulisp ad ꝓpoita redeam⁹. amor dei ille/est q̃ nos saluare põt q̃ nos in omnibus cõsolari põt. Beatus Bern̄. rei hui⁹ manifestũ est argumẽtũ qui añcedẽs amore hoc vallatus/inter media scismata securus incessit. Sed ꝑfecto rara ẽ nũc tal' auis in terris pauci admodũ q̃ amorẽ istu3 dei ad tale robur ꝑduxerũt. ¶ Cõsiderãti autem mihi ĩ ea q̃ ꝑ accidẽs ⁊ velut ab extrinseco iuuerit sanctũ nr̃m/ ad amorẽ istũ capescendũ. Repio illa ee quattuor inter cetera/q̃ sunt/m̃ris deuotio. apta complexio debita educatõ. ⁊ solitudis affectõ ¶ Matrem scim⁹ ex legẽda erga liberos suos miro religiõis affectu fuisse deditã. Et ꝓ peccato m̃ris restituit filio bonũ. Eccl. iij. q̃to amplius ꝑ merito? Et hic sũmo doctrinã moralẽ ꝙ p̃dicatores ad pplm/maxĩe debent ãmonere m̃res vt liberos suos a puero ꝑ se nutriãt ⁊ instituãt ad religiõis amorẽ ⁊ cultũ. qm̃ tꝑibus nr̃is ꝓh dolor horribilis ẽ defect⁹ in regimĩe infantiũ ⁊ puerorum Nam q̃si cũ ipo lacte bibũt saniẽ olim peccatorum v̄bis ⁊ exẽplis. Et rectores scholarũ debent silr̃ eis ee ꝑ m̃ibus exẽplo apl̃i. j. ad Thes. ij. Debet ẽẽ maxima solicitudo apud eos vt sui pueri bonis moribus adornent. ꝙ si nõ curant (qd̾ omne flagitiũ superat) si eos deprauãt/ipi tot mortibus digni sunt. quot eorum scholares morib⁹ depeunt. ¶ Scd̃m iuuamẽ fuit apta cõplexio. nam ⁊ delicata erat. ⁊ suauitate q̃dã moll' ⁊ pia. Et primo habuit ꝙ eẽt meditatiuus ac ꝑinde ꝓpter minorẽ imersionẽ aĩe in corpus ad raptus ⁊ extases aptus. Ex scd̾o habuit faciliorẽ deuotõe3 ⁊ ꝯpũctõe3. sic ecõtra de corde duro dicit ꝙ male ⁊c̃. ꝙ diabolicã obstinatõe3 imitat. Ex ista radice dicit sexus feminei⁹ deuotus. ¶ Tertiũ debita educatõ a m̃re. dehinc in religiõis austeritate. Cõstat enĩ ꝙ abstinẽtia ⁊ sobrietas ꝑparãt aĩas ad sp̃ualia facili⁹ ꝯtemplãda. exẽplo triũ puerorum. ¶ Quartum iuuamẽ fuit solitudis affectio. Itaq3 credi non põt q̃ntu3 nocẽt cõfabulatõẽs inter hoĩes quas etiã nociuas nõ putant. Hinc dictũ ẽ ꝙ amici sunt fures tꝑis. Primũ aũt argumẽtum mẽtis cõposite ẽ posse in vno loco cõsistere ⁊ secũ morari. vt bern̄. ⁊ añ eum sen̄. docuerũt. ¶ Deniq3 dici põt oĩa ista quattuor iuuisse de ꝑ accidẽs. Bernardũ vt ꝓpha ⁊ miraculorum eẽt opator. inter q̃ ego p̃cipua illa deputo/q̃ egit in ꝯuersiõe illorũ qui etiã cõuerti toto nisu fugiebãt. ¶ Sed hora finem flagitat. ⁊ nos flagitemus vt sinem beatũ obtinere sic languendo hic pro amorẽ diuinũ possimus/ꝙ in futuro secura trãquillitate in illo collocemur. p̃stante dño nostro ihu xp̄o.

Sermo factus pa Lrisius ꝑ eundẽ doctorẽ in die sancti Ludouici francorum regis.

Onsiderate lilia agri quõ cre scũt. Mat. vj. Lu. xij. ⁊ in euãgelio hodierno. ¶ Ad irrigãdũ lilia cãdida piorum ⁊ castorum studiorum in agro mẽtis nr̃e/ q̃tinus det incremẽtum xp̄s/ꝯuertamus aciẽ nr̃e ꝯsideratõis ad illud liliũ cõualliũ ex quo idem xp̄s ꝓdijt qui ẽ flos ⁊ pascit inter lilia. Postulemus vt a torrẽte fluentorum serene g̃re illabatur ĩ nostras mẽtes aquarum salutariũ. purificãs viuificãs ⁊ fecũdans sterilitatẽ anime nr̃e. Qd̾ vt fiat neq̃q̃ omittẽdu3 ẽ salutiferũ illud Aue. qd̾ aue (si veterum narratõni creditur) olim lr̃is aureis inscriptũ fuisse repertum ẽ in lilijs/ab ore cuiusdã sepulti/miraculoso ortu germinantibus. qd̾ p̃terea allatum ẽ desuꝑ ꝑ os angelicũ. ⁊ nos illud pia deuotõe recolam⁹ di. Aue gratia plena ⁊c̃. ¶ Cõsiderate ⁊c̃. R. p. ⁊ doctissimi/ ac sapiẽtes viri/ꝯsiderãti mihi qd̾ nũc de ipa cõsideratõe loquẽdu3 ẽ. tũ ad ꝯmonitõ3 nostrã. tũ ad gl'iosissimi regis nr̃i Ludouici p̃coniũ dignũ duxi ipa3 ꝯsideratõis vtilitatem nõ meis s3 beati Bern̄. v̄bis exp̃mere. Cui nãq3 alteri magis assentire q̃ illi cõuenit. q̃ supra m̃ltos hac v̄tute pollebat. ⁊ a quo suꝑ hac re nõ mediocris liber edit⁹ est Aie q̃. xv. pre. de ꝯsideratõe ad Eugeniu3 papã. Et p̄mũ q̃de3 ipm̃ fontẽ suũ. i. mẽtẽ de q̃ orit/pacificat ꝯsilio. deinde regit affectus. dirigit act⁹. corrigit excessus. cõponit

mores, vitā honestat ⁊ ornat. Postremo diuinaꝝ pariter ⁊ humanaꝝ rerū sciaꝫ cōfert. Et post multa hmōi/ cōsequēter ondit q̄ pacto ipa ꝯsideratio/ mater ē q̄tuor virtutū cardinaliū. Deinde materiam ꝯsideratōēꝫ circa q̄ ⁊ q̄lia debeamus exercere salubri ꝑ[illegible]daqꝫ declaratōne ptractat. ¶ Hinc vide[illegible] queso q̄ latā nobis ministrat loquēdi materiā thema nr̄m qđ ꝑmittit: ꝯsiderate. Restrictiꝰ attn̄ tradi videt/ dū dictū nō ē solū cōsiderate. sed ꝯsiderate lilia agri quō crescūt. Placet aūt vt ſmo nr̄ hoc mō loquēdi euāgelico coartet de ꝯsideratōe lilioꝝ agri quō crescūt si tn̄ vnā ꝑus [illegible] ipa cōsideratōe cōsideratōēꝫ elicuero ad laudē regis nr̄i. ¶ Est āt ista ꝯsideratio Serenissimꝰ rex Ludouicꝰ plurimū suo tpe cōsideratiuꝰ fuit. Hoc ita vł sentire vł dicere certa me rō cōpellit. Pollebat quidem rex nr̄ ceteris virtutibꝰ. cū aūt sint cōnexe veluti sorores germane in chorea pulcherrima vsis mutuo vultibꝰ ⁊ ipa cōsideratio nō solum virtus ē. sed directrix aurigaqꝫ virtutū q̄ sublata virtus q̄libet viciū est. ꝑspicua est cōsideratio. ¶ Preterea nōne ꝓfitet ecclia regem nr̄m digne sancteqꝫ ꝑncipatū fuisse? Neminē vo magis q̄ ipm ꝑncipē decꝫ cōsideratio. q̄ singularis q̄daꝫ ē mr̄ prudētie. Hec est pħi sentētia. ix. pol. Hoc in omni arte ꝑfacile ē aiaduertere. nā a rectoribus ⁊ architectis in omni arte si cōsideratōēꝫ tollis/ qđ i reliquo sit vtilitatis nescit. ¶ Pulchram subinde ⁊ ꝓposito cōgruā narrationem infert Macrobius in saturnalibꝰ sub hac quidēꝫ sentētia. qꝛ vba nō teneo. Fuit in theatrico spectaculo rome vnus histrio vel minus q̄ ꝑ gestus (vt solebant) studebat effingere ⁊ repñtare ꝑsonā principis. Exclamauit alter histrio ipm deficere a ꝓprietate repñtatoris. Appellabat igitur a populo vt istius errorem corrigeret. Paruit. Cōstituit se q̄ꝫ velut hoīēꝫ meditabūdum ⁊ vehemēter cōsideratiuū. signans ex hoc nihil magis decere principē q̄ q̄ esset cōsideratiuus. Et videte [illegible] nō eandē sententiā in sacris lr̄is cōsideramus. Ille rex salomon ꝑdicauit dicens Prouer. xx. Rex q̄ sedet in solio iudicij. Intelligite. nō i mēsa. nō in comesatōibus ⁊ cubilibꝰ. neqꝫ discurrēs euagatōe petulāti. dissipat oē malū intuitu suo. Et qđ intuitꝰ regis ħ aliud dat intelligi/ q̄ acutā agendoꝝ ꝯsiderationem. Et Esa. xxxij. Princeps q̄ digna cogitabit. i. considerabit. ⁊ ipe sup duces stabit. Propterea terre maledicite Eccl. x. cuiꝰ rex ē puer ⁊ principes mane comedunt. cur ita? (nisi q̄ puericia ⁊ matutīa comestio) ad lr̄am aduersant cōsideratōni. Cur scribēde celebrat a tullio memorabile id dictū scipionis. Nunq̄ minus solus q̄ cū solus. Certe qꝛ principē decet maxīe secreta interdum silētia ⁊ secessus a turbis q̄rere vt solus cōsideret totius reipublice statū. ⁊ solus absqꝫ arbitro ponat añ mentis oculos scipm ⁊ curas omnes agendoꝝ solertius ⁊ fidelius q̄to secretius dijudicet. qm̄ affirmante vno ex eisdē Scipionibus (Et refert valeriꝰ li. vij. Nec silet seneca) tū i omībus tū ꝑ̄tim in principe hec turpis ⁊ non admittēda excusatio ē dicere. Nō putaui. Adeo nihil absqꝫ cōsideratōe agendū estimauit eē/ quin futura caute ꝑuideat. Hec obſuabat inclitus ille Scipio africanꝰ minor qui q̄tidie nihil aggrediebat agēdoꝝ quousqꝫ diluculo solus in capitolio diu resedisset. quo factū est vt oīa ei ꝓspere/ ⁊ ſm estimatōēꝫ tūc romanoꝝ diuine succederēt. Sic eneas apud Virgiliū. Sic apđ Therentiū comicus senex singula ꝑuidisse sibi ipis memorant. Deniqꝫ si qs reuoluat historias actaqꝫ regnorum. puto recognoscet omnes pene regnoꝝ subuersiones ꝑ clades belloꝝ frequētius ex cōsideratōe q̄ aliūde ꝓcessisse. dū videlicet nō satis explorant hostilis machinatio dū eoꝝ stratagemata vel insidie nō caute circūspiciunt. dum ruit ꝓ̄ceps improuidaqꝫ acies velut bestie in laqueos ⁊ in omne ꝓrsus piculū. Hoc titus liuius. hoc vegetius de re militari. hoc frōtonꝰ in stratagematibus ⁊ alij historiographoꝝ palā tradiderūt. ⁊ nr̄a tempestate nimis expertū ē. Et aīaduertite ꝑcor si forsan hoc attēdebat Hieremias. Hiere. xij. dū lamentat dicens. Desolatōe desolata ē omnis terra. Et tanq̄ ab eo quereret rō. subiunxit. qꝛ nemo est q̄ recogitet corde. i. cōsideret de subuersione ipa. Demum futura hierl'm flens saluator. ei ꝓ causa precipua sue desolatōis exprobrauit incōsiderationem. qꝛ si cognouisses ⁊ tu. inquit Lu. ix.

¶ Optime ⁊ diuine hec ⁊ similia alo reti-
nens cōsiderasti o gl'iosissime rex Ludoui-
ce atq; studuisti vt te ⁊ regnū tuū p v̄tutez
cōsideratōis regeres. ⁊ esses tanq̄ alter ar-
gus cētoculus velut etiā Janus qui p̄tem
spectat vtrāq;. ⁊ sicut animalia illa ꝓphe-
tica qui ī circūitu erāt plena ocul'. Ezech. j
Denuq; tanq̄ tibi tuisq; similibus audires
dn̄m assidua exhortatōe p̄sonantē p̄mum
thematis v̄bū. Cōsiderate. ¶ Et vtinā in
hac calamitate nr̄a nō solum terreni princi-
pes. sed ipi p̄cipue ecclīastici qui regēde p̄-
sunt ecclie hoc mō ꝯsiderarent. hoc mō sa-
perent ⁊ intelligerēt ac nouissima prouide-
rent. potius q̄ turpi desidia / aut turpiori-
bus curaꝝ terrenaꝝ occupatōibus mācipa-
ti: ambularet vnusq̄sq; post p̄uitatē cor-
dis sui. q̄si post catenā q̄ circūstrictus trahi-
tur. nō ita / res oēs feda labefactōne corrue-
rēt. nō ita miseris ⁊ luctuosis modis / om̄e
diuinū ⁊ humanū / nefas infaustū ꝯfunde-
ret. Nō postremo viri ꝯsideratiui vel cor-
dati q̄ vel soli vel p̄cipue ipi dicēdi sūt ho-
mines vtētes rōne nō inq̄ spernerent aut
irriderent ꝑ fantasticis / a talib⁹ vanissimis
hoib⁹. imo iam nō hoib⁹ sed monstris ⁊
portētis nihil de hoie retinēt p̄ter exterio-
rem corpis effigiē retinētib⁹. Jta ē nō men-
tior neq; muto sniaz. tales nihil de hoie re-
tinēt p̄ter exteriorē formā corpis. q̄ pegri-
nis adhuc indumētis deformata. cū intus
vere beluina ⁊ diabolica sint oīa. Qm̄ alij
porcū viuūt. alij canē. alij leonem aut ali-
quā ex bestijs absq; humana cōsideratōne
¶ Sed querelā hanc solitā linquētes (qz
etiā de eis q̄ ab istis cōsideranda eēnt scri-
psit diffuse bern̄. vbi supra) videam⁹ si for-
te beatissimus rex Ludouicus / q̄dā specia-
liori mō sup alios reges ⁊ p̄ncipes traducē
poterat ad sui ꝯsideratōez / nō vnicam the-
matis p̄ticulā p̄mā sed ip̄m thema integꝝ
cū dictū ē. Cōsiderate lilia agri ⁊c̄. ¶ Ve-
rum p̄us q̄ vltra ꝓgrediar incidit vnū di-
cere qđ ex ꝯsideratōe magna vel ꝓsus ma-
liuola gestuz est. Heri (sicut accepi) affixe
sunt scedule plurime. q̄ p̄ter mores maioꝝ
nr̄oꝝ publicarēt s̄mone istū. Et quēadmo-
dum de Rufino cōquerit̄ btūs Hiero. ta-
les vident̄ me aut potius onerare laudib⁹
ꝓprijs. sed ex mō faciēdi vere sunt infama-
tiones ⁊ honorifice ꝯtumelie. Constat q̄ a
zelātibus vel collegiū istud venerabile vel
me vel vtrosq; ꝓcesserūt he scedule. Sz re-
fert q̄ zelo. Nam bonus fuit plane tm̄ nō
s̄m sciam ⁊ cōsciam. Si malignus ⁊ liuid⁹
certe nō s̄m charitatē. Jgnoscendū est igit̄
vel miserēdum vel ꝯtemnēdum vel orādū
Hanc veritatē quā testor hoc zelo loquor
supplico p̄suasam habetote me impulsore
aut suasore aut conscio / tales scedulas nul-
lo modo factas fuisse. Nōduz enī deo mi-
serante sic desipio vt imitari velim tā pub-
lice / militē gl'iosum illū Thrasonē comicū
p̄dicantē laudes suas tanq̄ adulator ⁊ bi-
raldus suip̄ius. ⁊ velut cuculus qui non
nisi se cantat. Et q̄q̄ valde impar sim apo-
stolo. vsurpo tā humili fiducia v̄bum suū
in hac p̄te. nō indigemus lr̄is ꝯmēdaticijs
apud vos. Sed nec ꝓlapsus sū in illō ab
Esopi fabul' sumptū improperiū. Dēs ac-
currite rane: mons p̄turiet magnus nascet̄
ridiculus mus Hec ex incidēti. ¶ Nūc
ad rem redeo vbi de ipa ꝯsideratōe lilio-
rum agri p̄ticulariūs loquēduz ē. Et p̄mi-
tus ꝯsiderādū occurrit q̄ hz hoc ꝓprium
scripture diuine insignis vbertas / vt v̄ba
ei⁹ singula mysteria sint quātūcūq; videāt̄
humilia. Res insup loquūt̄ in ea ⁊ docēt
mores ⁊ v̄tutes. docēt charitatē tropologi-
ce seu moralit̄. docent spē anagogice. Jta ē
scriptura sacra lingua vna ⁊ mlt'iplex. bre-
uis ⁊ latissima quēadmodum ⁊ a diuino
Bartholomeo allegat hierarcha Dioni. ⁊
velut speculū ꝯcauū: in quo varie relucent
facies. Et rursus manna in quo sapor oīs
recōditus inuenit̄. ¶ Propterea non par-
uū extimāduz eē putauit inclitus rex nr̄.
q̄ mittit nos xp̄s ad ꝯsiderāduz lilia agri
quō crescūt: p̄s̄tim q̄ sumebat insigne suū
ex lilijs more atauoꝝ suoꝝ. instar etiā vete-
rum illoꝝ quoꝝ meminit pl'to in polit̄. q̄
ornatū sumebāt ex lilijs s̄m victorias. Est
itaq; natura nobis insitū que sunt fami-
liaria ⁊ nobis insignia ea cum libentius tū
frequentius cōsideremus. ⁊ ad hoꝝ inspe-
ctionem facilior est animi nostri formatio.
Lilioꝝ igit̄ consideratō generabat in rege
nr̄o doctrinā multiplicē qua nutriet̄ ad
dē spez ⁊ charitatē ceterasq; v̄tutes. ¶ Ad
fidem quidē: dum inuisibilia dei p que

facta sunt in lilijs pulcherrimis intellecta
inspexit ex nūero pōdere ⁊ mensura. ex spe
cie mō ⁊ ordine. Naz si pulchra. si decora:
n speciosa sunt lilia. sicut ⁊ valde pulchra
sunt. q̄to pulcrior speciosior ⁊ mirabilior
ē ille q̄ fecit ea. ¶ Ad spez deinceps assurre
xit: dū cōsiderauit ea crescere q̄ nō laborāt
neqz nent ⁊ q̄ diuina prudētia sic vestit vt
salomon in omī glīa sua non fuerit opert⁹
sicut vnū ex istis. Si ḡ put arguit xp̄s fe
nū agri qd̄ hodie ē ⁊ cras in clibanū mitti
tur de⁹ sic vestit: q̄to pluris ē hō modice fi
dei. vt de diuina pudētia nō diffidat. sed
iactet curā suā ⁊ cogitatū in dn̄o ⁊ ipe eū
enutriet. ¶ Ad charitatez deniqz accensus
est rex noster dum cōsiderādo pspexit quo
pacto deus vsqz ad oblectatōes varias di
lexerit hoiem. ⁊ ꝓpter eū etiā liliū ne dicaz
tot res mire pulchritudinis decoris ⁊ virtu
tis formauerit. nec ꝓpter vnum hoiem ista
minus fecit. q2 cum multis fecit put est de
ductio apud Hugonē ī suo de arra spōse.
¶ Quid aūt si ternariū lilioꝝ in suo scu
to regio ⁊ diuino / rex noster ad mores re
torquere cōsiderādo volebat. Uidebat eni
qualiter lilioꝝ fulgurat color aureus in cā
po azurro. velut in ethere purissimo ⁊ sere
nissimo. Et nōne poterat p ternariuz hoc
lilioꝝ / cōsiderare. vel tres virtutes ꝓnomina
tas: fidem spem charitatē in aīa iusti celi
ca. aureo fulgore micantes. vel ipam attē
debat a q̄ origināt: beatissimā trinitatē. in
quo velut intellectuali scuto triangulari p
circūincessionē ꝯprehēdenter positam. vel
tres aīe vires speculabat. cōcupiscibilē ira
scibilem rōnalē. Aut si iustius est accipere
tres ptes imaginis. memoriā. intelligentiā
⁊ voluntatē. Aut deniqz appropriatius re
gie maiestati tria lilia in scuto tres status
in suo regno cōsiderare fas habuit idē rex
noster: statum dico militantiū. statum cō
sulentiū. statum laborantiū. Hi siquidez
status etsi in omni policia regiti habeant
vel mediocriter instituta: vsurpat tn̄ sibi re
gnum francie colorem ethereū ob singula
rem religionis cultū. Colorem vo aureuz
triplici illi statui cōtulit excellentia meri
torum in vtroqz. Nam vbi qsō viguit vsq̄
terraꝝ vel in militibus strenuitas potētior.
vel in ꝯsulibus ⁊ clericis sapiā diuinior vl'
in laborātibus ⁊ subditis obediētia ꝓpensi
or. Ita vt nihil errauerit q̄ regnū francie
dixerit in orbe positū eē. velut hortū ⁊ agꝝ
quēdaz voluptatis amenissimum. ethereo
splēdore nitentē. secundū qz lilijs hoc ē po
pulis / aurea dignitate fulgētibus. quē ob
rium irrigat fons ille purissimus ⁊ fluuius
niueis argēteus vndis. vniuersitas parisiē
sis in quatuor facultatū flumina conditi
sus. qbus irrigat omnis terra. ¶ Agnosci
tis vt opinor doctissimi ⁊ sapiētes q̄ latē
patentē cōsideratōez rex nr̄ habuit ex inspe
ctatione ꝓprioꝝ insignioꝝ ⁊ dū rememo
rabat ex hinc verboꝝ xp̄i que dicunt Con
siderate ⁊c̄. Et potuit qdem amplius ex cō
sideratione lilioꝝ ⁊ eoꝝ crescendi mō / aīad
uertere pius rex nr̄ tria eē necessaria ad de
bitum populi totius augmentū / tanq̄ ad
crementū viuentiū lilioꝝ. Nam si nō ē hō
lilium. nō dixisset ꝓpha. Iustus germina
bit sicut liliū. ¶ Hec tria sunt que lilia vt
crescant exigunt.

Ros	Ros supne benedictionis
Humor	Humor ītne sustētatōis
Clausura	Clausura iuste ꝓtectōnis

Absqz rore eni ⁊ ethere libero flaccida fiūt
lilia ⁊ decolora. sic absqz diuina gratia q̄ ne
est pluuia voluūtaria quā segregat deus he
reditati sue ⁊ absqz supno afflatu vel aspe
ctu ꝑplo omnis intentus cōtabescit. Porro
arescunt lilia si desit humor bonus in ra
dice. ⁊ ꝑpls nō subsistit sed arescit / si sibi de
sit sustētatio in corpe. Demū lilia si n̄ clau
dant sepibus aut muris / depascunt ⁊ con
culcant ea oēs bestie agri. ⁊ populi si nō iu
stis legibus ⁊ obediētie muro cōcludant.
ipi celeriter hostibus inuasi depereūt. siue
hostes intelligas spirituales q̄ sunt mūdus
caro. demonia. siue materiales ⁊ visibiles
q̄ sunt ipi hoies sub ipis. nā nullū est aial
alteri magis inimicū. ¶ Hec ꝯsiderasti
rex gloriosissime / ⁊ viuentiū lilioꝝ agrico
la egregie Ludouice. Considerasti inq̄ vt
nosses quō lilia rōnabilia / agri tui regni /
crescerēt dū viuebas in carne ⁊ nūc (vt piū
nobis credere ē) tuis interuētibus cōside
rare nō cessas dum regnas in ethere. Cōsi
derasti nēpe vt eis nō deesset ros et aspect⁹
celi liū. dū in eis sancte religionis cultum
ꝯseruasti. Cōsiderasti vt nō deficeret hu

mor in corpe velut in terra fixa radice duz eos tpal'r sustētasti. Cōsiderasti postremo ne dissiparet̄ maceria vel clausura iuste ꝓtectōis dum ꝯgruis legibus atq₃ iudicijs/ eos ꝯmuniuisti. ita vt fuerūt ppli tui istar liliorꝫ irrorati desursuz/irrigati deorsum ꝛ ꝓtecti quaq̄uersuz. ¶ Et poterā o doctissimi ꝛ sapiētes viri/poterā ista latius deducere ex eiusdē regis celebri chronica si vacaret. ꝛ nō essetis onerādi notissimis. naz quis nesciat eū fuisse in cultu religionis catholice cōseruādo xpianissimū. Quin ꝛ hereticorꝫ extirpator fuit vehemēs. ꝛ bis feruētissimo zelo succēsus/impios infideles barbaros ꝑsecutus ē. ꝛ ad augmētuz diuini cultus/multa monasteria cōstruxit plurima reꝑauit. Cetez negari nō pōt eum de corporali sustentatōe subditorꝫ curiosuz fuisse/qñ ipis etiam pauꝑibus inopibus ꝛ egenis intra ꝛ extra regnū suū/ tanta pietatis affectōne ꝛ solicitudine ꝓuidebat eos ꝑsonaliter mira ꝓfsus humilitate visitās pascens ꝛ refouēs. Quid amplius dicā d' clausura liliorꝫ suorꝫ ꝑ istā legum ꝓtectionez? Ipe enī legibus bene cōditis. circūcinxit populū suū ꝓuidens ne frangerent̄ ab eis quasdā insuꝑ addidit vt de ꝓhibitōe duellorꝫ ꝛ punitōe blasphemātiū ꝛ forsan plures adiūxit si nō dictasset sibi consideratio sua/multitudinē cōfusaz legū ꝛ statutorū nō tam ꝓtegere q̄ aliqñ subuertere gentez cui suadēt mandat̄. Exemplū in ꝓposito Aceruus lapidū aut sepes spinarū ꝓtegūt ꝛ circūdant lilia. Qđ si in sto amplius excreuerint vel spine vel lapides. lacerant̄ lilia: aut ab aeris libero hausto ꝓhibent̄. Non secus ē de multitudine traditionū humanarū: nolatim excōmunicationū. Ad hoc spectat illud Mat. xv. Irritū fecistis mādatū dei ꝓpter traditōes vr̄as ꝛc. ¶ Talibus modis studuit optimus ꝛ solertissimus agricola nr̄ regius beatus Ludouic⁹ cōsiderare lilia agri .i. pplos regni quomō crescerēt dum habebāt rorē supnuz. humorem terrenū. ꝛ sepem munitissimū. Primū de benedictōe celi. secundū de benedictōe t̄re. tertiū d' institutōe disciplīe. ¶ Vel tem ita cōsideraremus oēs. lilia agri nostri quomō crescerēt. nemo quippe ē qui nō agrū habeat cure sue cōmissuz de q̄ sapiēs

R

admonet nos Prouer. xxiiij. Diligent̄ aīt exerce agrꝫ tuū. alioq̄n audi ab eo ibidē qđ mali subsecuturum sit. Per agrꝫ viri pigri trāsiui. ꝛ ecce totū repleuerant vrtice. operuerūt faciē eius spine. ꝛ maceria lapidum destructa erat. Frustra quererent̄ ḡ in agro tali lilia crescētia. vbi deest solers cōsideratio ꝛ dn̄at ignauia eo nō cōsiderās que ꝑmisimus. Nā ꝓpter abūdantiā noxij humoris totū replet vrtice mordicātis ꝛ exurentis luxurie. ꝓpter effectū nō sereni roris operiūt faciē eius spine. Et qr maceria lapidū destructa est ꝑ indisciplinatā dissolutionē. ꝯculcāt totam satōez ꝛ germina vtilia oēs bestie agri. ꝛ singularis inobediētie superbe ferus/depascit ea. ¶ Ager iste si queris qualis ꝛ quis sit? apte rn̄det hō. s. minor mūs. Mat. xiij. Idē ipe hō ē agricola sub agricola sūmo cōstitut⁹. de q̄ mat. xiij. ꝛ Ioh. xv. Porro totidem abūdare lilijs debet ager talis/ q̄t v'tutibus iubet insigniri. Nōne pulcherrimū liliū castitas: pulchrū sobrietas: pulchꝛ iusticia. pulchꝛ ꝛ formosum sapīa: modestia fides. ꝛ ita de reliquis v'tutibus floriferis. quibus redolet ager sic velut odor agri pleni. cui benedixit dn̄s Gen. xxv. Sed credite nō ꝑuo aut gratis possidet̄ ager/talibus lilijs decorat⁹. Emit̄ certe laborib⁹ q̄ plurimis ꝛ studioso colēdi exercitio. sicut in figura fortis mulieris d' Prouer. xl. Cōsiderauit agrꝫ ꝛ emit illū. Et qm̄ nemo repēte fit sūmus, sed cū tpis cursu ꝛ etatis incremēto/crescūt altius ipa v'tutū lilia, queadmodū distinctio formosa significat q̄ quosdā ponit incipiētes quosdā ꝓficiētes. alios perfectos. ¶ Consideremus eadē lilia quo naturꝫ mō crescūt a ꝑmeuo sui germie ad mediū robur stipitis. vsq₃ ad floris fructusq₃ maturitatē. Hoc ꝯsiderātes xpo obediu⁹ ꝛ sermonem ꝓbabim⁹ auditorib⁹. Sūt q̄ppe ī hoc cetu venerādo hoīes sub etatis distinctōne triplici sub germināte adolescētia. sub virēti iuuentute sub matura fructuosaq₃ senectute. In quib⁹ pari typo v'tutū lilia succrescere debere demōstrem⁹. Alia enī v'tus in fortitudine ꝛ efficacia decet maturꝫ senem. alia virilē iuuenē. alia tenerꝫ adolescentem. ni fallor si nō h⁹ signauit aplūs. Cū essez infans paruulus loq̄bar vt paruulus ꝛc. Cū aūt fact⁹

sium senex. etiā cū labi ꝛc̄. j. Thorī. xiij. Jdē
notauit Ora. poetas instituēs ꝛ etates de-
scribēs. hoc mō p̄ns cetus ē velut ager ille
in q̄ erāt tres ordines ouiū accubātes iux̄
puteū. Geñ. xxix. Puteus locus ē vñ hau
ritur aq̄ scīe ꝛ salutaris sapīe. Tres ordīes
ouiū / tres accipimus ordines studentium
simpliciū. ¶ Cōsiderādū ꝟo est ꝙ etsi
in oī etate necesse sit ꝟtutū lilijs vt cre-
scant mīstrare triplex antidotum qd̄ p̄dixi
mus. Rorē. s. humorē ꝛ clausurā. nihilo-
minus appropriatiori breuitate nō oīa
oībus / sꝫ singula singulꝭ dispertiri curabim⁹.
Et stantes in termīs nr̄is / ne dissoluta flu
ctuem⁹ euagatōne / dicem⁹ ꝙ clausura disci
pline p̄cipua necessaria ē in agro adolescen
tū teneroꝝ q̄ ad incipiētes. humor purus ꝛ
sufficiēs. aer in agro viriliū iuuenū q̄ ad ꝓ
ficiētes. Ros supnus ꝛ aspect⁹ celi lib̄ decet
maxime in agro maturoꝝ quo ad p̄fectos
¶ Et plane si vellem⁹: nō operosum erat
adaptatōes has ad alia deducere p̄sertim
ad statū triplicē p̄fatū regni francoꝝ q̄ con
sistere. ponit̄ in laborātibus subditis ꝛ in-
clitis militib⁹ ꝛ in clericis atqꝫ ꝯsulib⁹. Ve
rū hec reliq̄ oīa cōprehēdere q̄ dici se offert
quis s̄mo sufficeret? Postpositis ergo cete
ris q̄ dicere vel ad laudē glīosissimi regis
nr̄i copiosissime: vel ad edificatōez nostrā
abūdātissime / ꝯsideratio ꝓfunda nr̄i the-
matis ingerebat. sub triplici ōrone ꝯcluda
tur s̄mo noster. Prima ōro ad incipiētes.
scd̄a ad ꝓficiētes. tertia ad p̄fectos.

Prima oratio

¶ Ad vos mihi nunc s̄mo est o generosi
adolescētes. etsi generosi non degeneres. si
disciplinati non discholi eē vultis. obedite
xp̄o iubenti. Quid iubet xp̄s? Considera
te lilia agri quomō crescūt. Considerate ꝛ
absqꝫ strepitu vel tumultu ꝛ fabulationib⁹
attendite. qm̄ ita in nouello agro mētis ve
stre crescere p̄mula ꝟtuosoꝝ lilioꝝ germīa
cōueniet. Sūt equidē insita vobis a natu-
ra agente infallibili germīa quedā ꝟtutū
quasi s̄m rōnes semīales q̄s tullius appel
lat semīaria ꝟtutū. q̄ si nos indē crescere et
valescere sineremꝰ. illa nos ad beatā vitam
deducerēt. Et de hoc nō siluit ph̄s. ij. eth.
Nec semīa nolite suffocare viciosis germī
nibus aut aliūde dispdere. Et q̄ꝙ metuē
dū vobis sit. tum ab algido gelu torpētis
desidie. tū ab vredine. tū ab erucis. ab eru-
gine. ꝛ ab alijs pestibus improbis / aduer-
santibus icremēto spūaliū lilioꝝ. Nihilo
minus in p̄mis studēdū est ad clausurā
cōgruā p murū discipline. q̄ n̄ apposita vł
demolita plane de lilijs actū est ꝓternūt ꝛ
pereunt. Quāobrē apphēdite disciplinā cū
illo q̄ dicebat deo. Et disciplina tua ipa me do
cebit. ¶ Sed qd̄ loqmur adolescētibus?
forsan obsurdescūt. aut nō satis cōsiderate
suscipiūt q̄ dicunt̄. Jta est. Sua quorūdā
garrulitas hoc indicat. Nimiꝝ minus ido
nei sunt cōsiderare / ob crassam ignorantie
caliginē. vel ob turbam passionū. ꝛ deside
rioꝝ iuueniliū. q̄ cogitatōes suas ꝛ cōside
ratōes traducit aliorsum. aut q̄ indiscipli
natōez quā alibi exercēt. huc afferūt. ¶ Pro
eis idcirco cōsiderate vos p̄ceptores ꝛ ma-
gistri venerabiles. ad vos me cōuerto. vos
qui talib⁹ regēdis p̄esse delegistis. ꝛ p̄fecto
durā in hoc ꝓuinciā (vt apud Therē. po-
nitur) āministrādā suscepistis. Coerceat
eos discipline vr̄e clausura. infra quā etiā
mores cōponite ꝛ formate ad normā xp̄ia-
ne religionis. Nā q̄tum piaculū est apud
xp̄ianos: suos adolescētes nō xp̄iana sape /
nescire p̄cepta dei? Et quid agendū sit. qd̄
omittēdū. quid credēdū. quid sperādū.
ꝛ quid timēdū / penit⁹ ignorare? Subuer
sio eis vel loqui vel legere q̄ nō ꝓsunt mo-
ribus aut plus eis obsint ꝙ ꝓsint ingenijs
Pudet ꝙ aliter vsqꝫ in hodiernū diem iu
deoꝝ pueri instituūt̄ p̄mitus in lege sua ꝓ
ut iussisse videt̄ dn̄s Deut. iiij. ¶ Con
fluūt ecce ipi adolescentes pl⁹ solito / de
toto frācie regno / ad florētissimū parisieñ.
vniuersitatis ortū. erudiri hn̄t illic ī suis
p̄mitiis ꝛ grāmaticalib⁹ q̄ nup n̄ nisi tali-
bus ībuti / aduenire ꝯsueuerāt. qd̄ cur fiat
ꝛ an faustū sit p̄sagiū: nō suscepi discutere
Scim⁹ ꝙ in morituro aīali / spūs ad cor cō
fluūt. Hoc vnū dicere habeo ꝙ eo ampli⁹
dāda est opa in hac celeberrima vniuersita
te. nec cassato vel neglecto discipline muro.
circa adolescētū custodiā / erūpāt ex agro
eoꝝ nō lilia candida ꝛ odorifera ꝟtutum.
sed infelix loliū ꝛ steriles auene. vt virgili⁹
loquitur. sētes q̄ꝫ ꝛ silices ꝛ nociua queqꝫ

plātaria viciorꝝ in pniciē nō solū taliū/sed
publicā ecclie. vt ꝑinde fiat ager q̄lem vi-
dit Hiere. plenū abomīationib⁹. Hiere.
xiij. ¶ Et o mores o tpa Quātis ꝛ q̄tabo
minabilib⁹ plena sunt ꝛ mens ꝛ corpa q̄rū
dam adolescētū ꝛ serpūt inter eos nefan-
da cōtagione nemine cōsiderāte, nemīe ꝓ
hibēte, nemine euellēte. vtinā nemīe impel
lente. ꝛ nullo mō eos q conaꝫ extirpare ad
mittente. Et heu malorꝝ cumulus istas su
as abomīacōes nō abomiāntꝫ cū ꝓpħa di-
cente. Iniqtatē odio habui ꝛ abomīatus
sum. Et qd est iniqtatē abomīatus sum?
Illā certe p os cōfessionis euomere vel eij-
ci. Ad hoc ṽo agēdū est vt frequētius os
clausum ꝛ mutū ꝛ vix extrahitꝫ vnq̄ virus
illud teterrimū ꝛ obscenū ꝛ nature aduer-
suz. nisi iuxta pabolā scp̄ture/peat coluber
tortuosus obstetricāte manu ducti ꝯfesso-
ris. Quid igitꝫ mirandū si multi suffocantꝫ
introrsus retēto veneno hoc pestifero ꝛ irre
mediabiliter peunt. ¶ Hoc saltim resta-
bit ꝛ̄mediij vt si sensus hoīs ꝛ cogitatō pna
sunt in malū ab adolescētia. sicut etiā scp̄tu
re vox ꝛ expientia nimis ꝯfirmat. Hoc in
q̄ reliquū erat. vt abomīatōnes cōtractas
abomiarentꝫ. q̄r abomināntes. hoc ē cōside-
rādo euomētes/sanarētꝫ ꝛ desinerēt eē ager
plenus abomīatōibus. Preclare siquidem
dictū est Humanū peccare/diabolicū ꝑse-
uerare. ¶ Quocirca pꝫ q̄ta discipline ne-
cessitas incūbit ꝓ custodia agrorꝝ nouello
rum q̄s adolescētes dicim⁹. ꝛ interea dū te-
nera sunt etate. ꝛ q̄ ideo in teneris assuesce
multū est inq̄t Virgil. Sic sup eos mace-
ria discipline ꝛ detꝫ optima forma viuendi
quā iocundā reddet ꝯsuetudo. Si q̄ ṽo sꝫ
magrorꝝ q̄ nec ista cōsiderēt nec obſ̄uent er-
ga suos discipulos. seu ꝑfido neglectu fiat
hoc. seu ꝯtēptu puerso, seu timore cupido
ne se deserāt ꝛ alibi migrēt, seu suo ꝓdito
male viuēdi exēplo. qd de illis ꝓnūciādū
sit videtis. Tot eīn agrorꝝ spūaliū non in-
structores sꝫ destructores dicēdi sūt q̄t sal
uare debuerāt ꝛ pdūt. Quinetiā sepe fit vt
vni⁹ adolescētis dissolutio nō coercita vl'ā
ꝯtisus vt oportebat expulsa/trahat ceteras
plātatōes puras/ in siluestres ꝛ degeneres
morꝝ sucos ꝛ spuria geminina. adeo vt non
absq̄ rōis apparētia q̄siisse videatꝫ Quinti

lianus/an expediēs sit adolescētes filꝫ i scho
lis aut poti⁹ singillatim in domib⁹ edoceri.
¶ Et qm̄ Quintiliani recordatio inci-
dit/q fuit adolescētuz ꝑclarus istructor
placet ea pauca de institutōib⁹ suis excerpe
que officio ꝑceptoris ascribit. Primo inq̄t
sumat an̄ oīa/parētis erga discipulos suos
animū, ac succedē se in eorꝝ locuz a q̄b⁹ sibi
liberi tradunt existimet. For igitꝫ hn̄t ꝑce-
ptores discipulos suos alloq̄ iisdē ṽbis re
ligiosa maternaq̄ꝫ pietate plenissimis. qui-
bus hortabatꝫ egregiū adolescentē Ludo-
uicū sua mr̄ Plus vellem charissime fili/te
mortē incurrē tpalē q̄ ꝑ aliqđ pctm̄ mor-
tale te tuū offendē creatorē. ¶ Scđo prece
ptor nec habeat vicia nec ferat ꝑclarꝝ ṽbuz
ab ore pagani. Causaz reddit satyric⁹ q cō-
temporane⁹ quintiliano fuit ꝛ de eo scp̄sit
q̄r velocius ꝛ citius corrūpunt nos exēpla
domestica magnis cū animos subeant au-
ctoribus. Ideo subiūgit q̄ maxīa debetꝫ pue
ro reuerētia. vt. s. nil obscenū nil impudi-
cum nihil exēpli scādalisatis innoxios ocu
los ꝛ mentē corrūpat. Nā ꝛ angeli eorꝝ sp
vident faciē patris q est in celis. Et q scan-
dalisauerit vnū ex pusillis istis expedit ei
ꝛc. Et plus nocet exēplū vnum malicie/q̄
decem bonitatis ꝑficerēt. nā puer cereus ē
in viciū flecti. ꝛ absq̄ꝫ doctore etiam mala
discuntꝫ. ¶ Tercio ꝑceptoris nō austeritas
tristis sit. nec dissoluta caritas. ne inde odi
um hinc ꝯtēptus ordiatꝫ. Ubi notādū mi
nus obesse charitatē nimiā q̄ austeritatez
apud adolescētes bone indol'. q citius do-
mesticantꝫ blādicijs ducti ad instar auium
q̄s generosas appellāt q̄ minis tracti. īmo
mō careāt blandicie omi penit⁹ impudici
cia mētis ꝛ corpis. Hinc ꝯcludit ipe q̄nti-
lian⁹ nō debē pueros cedi ṽberib⁹. Rōnes
omitto. ¶ Quarto plurim⁹ ei ꝺ honesto ac
bono sit ṽmo Cōtra illos q ignominiosas
ptes corpis. ꝛ act⁹ nefandos/nō soluz apta
impudētia noīare audēt: sed impudētiori
animositate hoc ex rōnis ꝑsona licere fieri
defendūt. nō ꝯsiderātes q̄ hec dicēdo cor-
ruūt in errorē begardorꝝ ꝛ turelupinorꝝ; q
de nulla re naturalꝫ data erubescēdū eē di
cebāt. queadmodū ꝛ cinici pħi/more canū
dicebāt eē veniēduz palā in nuditate ꝛ ex-
ercitio mēbrorꝝ pudendorꝝ. quos inculpat

Tull. in de offi. tractās de pulchro ⁊ deco
re. Et sene. p̄cepit. Turpia ne dixeris. pau
latim em̄ pudor rerū [illegible] v̄ba dediscitur. Et
aplus. Corrūpunt bonos mores colloq̄a
praua. ¶ Quinto minime iracūdus sit. n̄
tn̄ eoꝝ que emēdanda erunt dissimulator.
Ad hoc sunt exēpla platonis ⁊ plutharchi
⁊ multoꝝ. ¶ Sexto sit simplex in docē-
do. Ad hoc trahi pōt illud legis antiq̄.
X
Nō seres agꝝ diuerso semīe. plurimū qp-
pe obest varietas modoꝝ in docēdo. ⁊ ex cō
sequēti mutatio mgr̄oꝝ nūc istoꝝ nūc illo
rum. ¶ Septio sit patiēs laborꝫ. ¶ Octa
uo interrogatōibus libēter rn̄deat. ¶ No
no nō interrogātes ꝑcūctet̄ vltro. ¶ Deci
mo laudādis discipuloꝝ doctoribus/ nec
malignus nec effusus sit. qr eo altera tedi
um laboris, altera securitatē parit. ¶ Un-
decimo in emēdādo q̄ corrigēda erūt n̄ sit
acerbus nimieq̄ ꝯtumeliosus. Nā id qui
dem multos a ꝓposito studēdi fugat ꝙ q̄-
dam sic obiurgāt q̄si qui oderunt. ¶ Duo
decimo. exēplū aliqđ imo multa q̄tidie di-
cat. q̄ secū audita referāt. licet em̄ satis exē
ploꝝ ad imitādū ex lectōe suppeditet. tam̄
viua illa vt dr̄ vox alit plenι9 ꝑcipueq̄ pre
ceptoris ꝙ discipuli si recte mō sint institu-
[illegible] ⁊ amāt ⁊ verent̄. Uix aūt dici pōt ꝙto li
bentius imitemur eos quib9 fauem9. Uel-
lem sup oīa hoc obs̄uari p̄ceptū apud p̄ce
ptores nr̄i tp̄is tā in vico straminū ꝙ i do-
mibus. vt ꝓ trufis ⁊ fabulis solitis peti [illegible]
dici/ salutaria q̄dā ⁊ iocūda narrarent̄. qr
teste Oracio. omē tulit pūctū qui miscuit
vtile dulci. Queādmodum de mgr̄o Reg
naldo gobart/ asseruit mihi digna fide re
latio. cū vix aut nūꝙ legisse ⁊ audiuisse le-
ctionē apud suos discipulos/ qn aliqđ imi
sceret salutis v̄bū ⁊ vehemēter inculcaret.
adeo vt magna ꝑs scholarium suoꝝ in ma
gnos ⁊ religiosos viros euaserit. ¶ Tercio
decimo se p̄ceptores intēte ac modeste au-
diri velint. Si hoc i schol' s̄uaret̄/ alia eēt
scholariū attētio ⁊ modestia in audiēdo v̄
bū dei. qđ vtiq̄ audiēdū eēt cū sūma reue-
rentia ⁊ disciplina. ⁊ nō minus ꝙ p̄sīte sa-
crosancto xp̄i corꝑis mysterio. Ita em̄ di-
cebat aristo. referēte Sen. nūꝙ nos verecū
diores eē debere/ ꝙ cū deo loq̄mur. sic ⁊ dū
audimus. ¶ Ceteꝝ discipulos decent ista

Primo p̄ceptores suos nō min9 ꝙ ista stu
dia amēt. Scđo eos pentes eē nō quidem
corꝑis sꝫ mētiū credāt. Multū hec pietas
ꝯfert ad studiū nā ⁊ libēter audiēt ⁊ dictis
credēt ⁊ eē siles ꝯcupiscēt. ¶ Ista sunt q̄ [illegible]
erga adolescētū custodiā ⁊ disciplinā obs̄-
uent̄ erit ager ipoꝝ germinās lilia cādida
v̄tutū. donec crescēdo [illegible] robur maius erū
pant. Et ita factum est in hac ꝑte qđ iubet
xp̄s. Considerate lilia agri ⁊c. quō crescūt.
¶ Superat iuxta ꝓpositū ordinē post in-
cipientiū ꝯmonitōēs/ orōnē alterā subtexē
ad ipos ꝓficiētes sꝫ qm̄ aliquādiu tardiu-
scule tenuim9 ⁊ breuitas amica ē nr̄is ado-
lescētibus fiat abbreuiatiō s̄monis nr̄i ⁊ cō
sumatio in tertia orōne q̄ est ad perfectos.
¶ Scđa orō talis erat q̄ ꝓnūciat a non
Y
fuit. Cōsiderate lilia agri quō crescūt o
viri iuuētute viuida solidati viri quib9 ex
crassa adolescētia studiū eē docet Oraci9 q̄
rere opes ⁊ amicicias inseruire honori. Oīa
equidē vob̄ circūspiciēda sunt. oīa diligē-
ti sedulitate ꝓ lilioꝝ hoc ē virtutū forti in
cremēto pagēda. Nō vltima tn̄ hec vos cu
ra manet/ humorē sufficientē ⁊ salubrē hau
rire. nam humor si desit ariditate enecat. si
sup̄fluit/ eneruat ⁊ lāguida dissoluit mali-
cie. si corruptus est inficit. Humor iste pri9
diffinitus est eē sustētatio quā exigit coha-
bitatio in corꝑe ⁊ aīe q̄daꝫ radicatio terre
stris in eo. ita vt necesse sit hr̄e panē ad co-
medendū ⁊ vestimēta quibus operiamur.
¶ Sed o deus ꝙ multā coꝝ turbam aspici
mus/ a q̄bus humor iste tp̄alis subsidij nō
ad temperiē haurit̄ aut deriuari q̄rit̄. neq̄-
ꝙ dicūt cū salomone. Diuitias ⁊ pauꝑta-
tes ne dederis mihi. sed tantū victui meo
tribue necessaria. Petūt potius ne dicā ra-
piūt [illegible] exuberātiā auidā ⁊ incōsideratā q̄
nō tam irriget lilia ad robur stupida/ ꝙ ob
ruat curis varijs ⁊ inutilib9 ⁊ desiderijs mł
tis q̄ teste aplo mergūt ad interitū. Ita fit
maledictus ager coꝝ germinās ꝓ lilijs spi
nas et tribulos. Gen. iij. Et quasi ager
acheldemach. id est ager sanguis ⁊ peccati
Matth. xxvij. Et ager qui possidet̄ d̄ mer-
cede iniquitatꝫ. Actuū. j. Et q̄ sunt he spi-
ne. q̄ue tribuli? Nimiꝝ cogitatōes impro
be. suspitōes iquiete. timores anxij subdo-
le fraudes. quib9 miser anim9 pungit̄. suf-

fodit. discerpit. lacerat. Nūꝗ̄ igit̃ speres
lilia vnitum ⁊ pulchroꝝ studioꝝ posse cre
scere in agro quē humore tali cupiditatis
toxicato sentis imbibitū. Nūquid lilia ⁊
sic crescerēt eēnt integra ꝗ̄ inter tot spinarū
curas ꝑmunt̃sed lacera ⁊ inualida ⁊ emor
tua. nā quid ita pallescere facit. quid ā pli⁹
robur omne ṽtuosi stipitis euacuat/ ꝙ̄ hu-
mor infectus auaricie? At vō ꝯtempt⁹ ei⁹/
eum aurea mediocritate ⁊ sufficientia red-
dit diuitē. eū reddit securū. generosuꝫ ⁊ ere
ctum. eū q̄ꝫ ad legitimi roboris incremen
tum ꝑducit. cui⁹ ī exemplū est regis nostri
strēnuissima ex frugalitate ꝓdiens fortitu
do atqꝫ constantia. ¶ Multa ꝟ de canino
appetitu ⁊ voraci diuitiaꝝ ac bn̄ficioꝝ apd̄
ecclíasticos nr̄i tpis multa de ꝯsequēti ne-
glectu vtiliū ac p̄clároꝝ studioꝝ ꝓ lucro-
sis artibus ac sciētijs. Plura deniqꝫ a pesti
feris adinuētionibus demoliētibus agrū
publicū eccl̃ie ad pestē hāc cupiditatis nō
dico satiandā sed irritandā/ occursabāt in
dignāda seu melius miserāda ꝯsiderantí-
bus. que sciēs p̄tereo vt statim in tertia ora
tione fiat ꝯsummatio vbi nostri. ¶ Seq̄t
tertia oīo. ¶ Cōsiderate lilia agri quomō
crescūt. vos qui venerāda iam etate ⁊ cani
cie maturescitis. Considerate ⁊ imitamini
aspicite ꝙ nō sꝑ humo tenus herent lilia.
nō solū germie ꝯtenta sunt. erūpūt potius
⁊ crescūt in virens robur stipitis. specioso
⁊ vario floꝝ ordine decorati. Postremo in
flores pulcherrimos ⁊ suaues/ incredibili
signatos arte/ semet aperiūt. qui flores libe
ro quodā ⁊ patulo velut aspectu ad fontē
luminis etherei solē/ iugiter se conuertunt.
¶ Hec ꝑabola ē humane etatis. sic tandē
agendū est oībus ⁊ huc ꝑueniēduꝫ ꝗ̄ etate
tam grādeua florescūt. nō sꝑ more pueroꝝ
larēduꝫ est in numero terrenoꝝ aut pusil-
lo affectuū. vel in solo germie ṽtutū. neqꝫ
instar iuuenū soli actioni insudare ꝯuenit
in solo stipite fulciri. Sed ꝓut ꝯsideratōꝫ
que ꝓprie est de celestibus ⁊ sidereis ad su-
perna ꝯscēdat animus florescat formet̃ at
qꝫ dilatet̃ necesse ē ⁊ dicatis cū aplo. Nra
ꝯuersatio in celis ē. Nōne meministi vt ꝓ
phetaꝝ vnus maledicit puero centū ānoꝝ
Nōne Seneca elemētariū senem irridet?
quicqd quēt extra ꝯtēplatōēꝫ liberā cꝑ̃tum
celestium) agit animus. est in eius ꝯparatōe
elemētariū puerile infimū iacens ⁊ pusillū
⁊ q̄ntū distat radix lilij a flore. tātūdē ⁊ am
plius differt cognitio ꝗ̄ ꝯmuniter habet̃ ex
litteratoria eruditōe/ ab illa ꝗ̄ in cōsidera-
tionis eleuatōe ꝯtemplatiua sentit̃. Nā p̄-
ma cognitio ꝟpit humi materialiū fantas-
matum: ⁊ desiderioꝝ carnaliū ꝯcursantiuꝫ
nubeculis quodāmodo fuscata. Itaqꝫ ne
sursum euolet/ talibus fantasmatuꝫ ⁊ desi-
derioꝝ catenul̃ circūligata tenet̃ in portio
ne inferioris rōnis ꝗ̄ est animalitas. Alte-
ra vō cognitio sursum emergit ab hac cō-
fusione materialiū imaginum. sic ꝙ rema-
net liber rōnis supioris intuitus purus et
serenus ⁊ totus intellectiuus ad res ꝑspici
endas cū summa facilitate circūquaqꝫ dif-
fusus. ¶ Ita fit vt res eadē longe aliter scia
tur ꝑ eruditōeꝫ lr̃aꝝ aut expientiā cōmu-
nem. ⁊ aliter ꝑ ꝯtemplatōeꝫ ꝗ̄ facit hoīem
trāsire in affectū cordis ⁊ gustare de re q̄l
bet iuxta saporē sibi ꝓpriū. ⁊ dat pure co-
gnitioni ꝗ̄ arida est suum saporē ac inde re
sultat sapientia id est sapida scientia. Pri-
ma cognitō in intellectu est. scd̄a in affectu.
Prima in quadā luce. scd̄a in luce ⁊ feruo-
re. scd̄a plus īmutat queādmodū dulcedo
mellis plus afficit dum gustādo sentitur ⁊
masticat̃ ꝙ̄ dum tantūmodo rationatiue
⁊ visiue conspicit̃. Ita nō oportet contem-
plātes plura scire ꝙ̄ alios. sed pluribus mo
dis ⁊ alijs. ¶ Qd̄ si gl̃iosus rex Ludoni-
cus velut alter Dauid vir inter tot turbas T
inter tot populos ⁊ absqꝫ litteris multis. li
bera hac cōsideratōe ⁊ ꝯtemplatōne polle
bat. erubescat ociosa ⁊ litterata senectus/ si
tali careat. etsi nō vltra sapiat ꝙ̄ paruulus
Imitandus est certe patriarcha Isaac ꝗ
egressus est ad meditāduꝫ in agro inclinā-
te iam die. ⁊ vide quid secutū est. Siquí-
dem rebecca illa prudens ⁊ decora ꝗ̄ sapiē-
tie ꝑsonam gerit eidem obuia fuit Geñ.
xxiiij. Inclinata est quippe dies vite ī ipsis
grādeuioribus. Propterea exire debēt hoc
vespe ad meditandum in agro illo celesti
vbi sapientia obuia erit. vbi thesaurus in
margarita ꝑfulgida felicitatis eterne recō
ditur. inueniturqꝫ Mat. xiij. In hoc agro
impetrat axa irriguuꝫ inferius ⁊ irriguum
supius. Iudi. j. In hoc agro apparet an-

pelus vxori manue sedenti et quiescenti et leuāti se sup se. Iudi. xiij. ¶ De qua consideratiōe loquit inuitās nos ad eā Gregꝰ. in omē. Si cōsideremus fratres charissimi que ꝛ quāta sunt q̄ nobis ꝑmittunt in cel' vilescunt animo oīa que habent in terris. Terrena nāqꝫ subā supne felicitati cōpara/mors est dicenda potius q̄ vita. Ipse el quotidianus defectus corruptōis quid aliud est q̄ quedā ꝓlixitas mortis? Que aūt lingua dicere. quis intellectus capere sufficit/supne illius ciuitatis quanta sunt gaudia angeloꝝ choris interesse. cum beatissimis spiritibus glīe cōditoris assistere. presentem deuz cernere. incircūscriptū lumen videre. nullo mortis metu affici. incorruptionis ꝑpetue munere letari? Sꝫ ad hec audita/inardescit animus Iāqꝫ illic cupit assistere vbi se sperat sine fine gaudē. Sed ad magna p̄mia ꝑueniri nō pōt/nisi p magnos labores Hec ille. Vere sic est. Nemo pōt nō dicā ad felicitatē. sed nec ad hāc felicitatis cōsideratōez sublimē a scēdere/nisi cum forti cōtritōe spūs. Verbū est diuini dionysij. Nisi p̄terea cum ocio magno ꝛ libero a curis terrenis ꝛ desiderijs oībus carnaliū. Nisi demū assit cōstans pseuerātia cui soli aperit sola coronat. Hec tria ponit berū. sup Cañ. ¶ Sꝫ heu ꝛ ve/multi ideo cedunt iuri ꝓpinquitatis hereditarie in agro hoc cōtemplatōis/ quia ducere nolūt Ruth. iuxta mysticā histoiā Ruth iiij. scriptam. ¶ Ruth interp̄tat quasi deficiens seu defectio. animus ꝟo humanus heres agri huiꝰ ex sua creatione ꝛ regeneratione nisi Ruth ducat hoc est nisi deficiat a seip̄o/ ꝛ agꝝ talē celestis cōtemplationis iure libero possidēduz nō attingit. Nō videbit me hō ꝛ viuet inqt dñs. Et intellige vita sensuali ꝛ animali sed diuisionē fieri inter spūm ꝛ animā necesse ē p verbū dei viuax ꝛ efficax. Que diuisio lōge plus habet admiratōnis q̄ aīe ꝛ corporis sepatio. quēadmoduz testat autor li. de spū ꝛ anima. ꝛ venerabilis richardus. ¶ Sed qd conamur quid multa garriēdo balbutimus q̄si vices rem tantā/ tātis ꝟboꝝ angustijs claudere valeamus. Hac itaqꝫ neqt fieri. Scripsere multa plurimi viroꝝ diuinoꝝ ꝛ eleuatoꝝ sup hac re. ꝛ diuinus Diony. Augꝰ. Gre-go. ꝛ recētiores Bern. Hugo. Richardꝰ. ꝛ post eos Bonauen. ꝛ alij qui in hanc cōcurrunt sniāz/nō posse hanc cognitōez cōsideratōis qua loqmur inexptis apire. quoniam est manna abscōditū. ꝛ calculus in quo est nomen scriptū qd nemo nouit nisi qui accipit. ꝛ fons in quo nō cōmunicat alienus. ¶ Sileamus ergo ꝛ ad vnuz obedientes xp̄o: ꝯsideremus lilia agri quomō crescunt. qm̄ hoc sufficiet tantum nō desit imitatio ꝛ applicatio ad opus. Nōne liliorum semē pus mortificat in terra q̄ stipes assurgat. ꝛ q̄ flores emicēt? Nō aliter carnalitatē ꝛ animalitatē cum suis appetitibꝰ ꝛ desiderioꝝ passionibus corruptissimis/ emori necesse ē si cupimus tandē/ patentibus floribus/ pulchraꝝ castarūqꝫ affectionū/libero ꝯspectu supnis inhiare fulgoribus. ¶ Et qs ad hec idoneꝰ? Nimiꝝ ille q in valle lachrymaꝝ/totꝰ in ꝯtritōe pus lida peccatoꝝ suoꝝ positus/ morit sibi. postmodū germiat ꝛ disponit ascensiones i corde suo de germīe ad stipitē. ꝛ de stipite ad florem. hoc ē de ꝟtute in ꝟtutem/de impfecto ad pfectum donec apto mētalis sinus flore/ ꝛ irridiata desup apice sinderisis. videatur deus deoꝝ in syon. in p̄senti p grāz p̄gustate dulcedinis. ꝛ in futuro p gloriaz cōplete felicitatis. quā nobis ꝛc̄.

Finis.

Sequitur carmē opratiuum vt lilia crescant eiusdem.

Ilij flores rutilantis auri
Francie scuto/saphiri coloris
Enitent/ols cor habēs piū/dic
Lilia crescant
Lilij flores/solito magis sunt
Inter vrticas tribulosqꝫ spinis
Obsiti densis/miserante christo.
Lilia crescant.
Lilij flores varium suborti
Nunc sunt prius ꝛ fuerunt
Stipitem solus, tenet hic in ip̄o
Lilia crescant.
Lilij flores scelus o pudendum
Vngulbus curuis lacerans leo trux
Istius vorās ꝓhibebat vsum
Lilia crescant.
Quisquis es francus fidei ꝓbate

Noste sublato domino volente
Uoce precelsa reboato dicens
Lilia crescant.
Lilij flores dionisius olim
Francie fertur domui dedisse
Cuius obtentu p̄cibusq₃ dignis
Lilia crescant.
Uulgus ingratum/stolidum/ꝓphanum
Cladibus diris meritum pire
Obstrepens tali iubilo decenti
Lilia crescant.
Iure qui francos regis ꝛ coronam
Corde deuoto reuerere christum
Te libens totum sibi da iubebit
Lilia crescant.
Lilij flores decorastis ample
Remigi necnon Ludouice sancti
Iugiter vestro petimus fauore
Lilia crescant.

Amen

Incipit sermo eiusdem Ademdem de orone, factus in ꝯcilio Constañ.

Obsecro vos tanq̄ aduenas ꝛ peregrinos abstinere vos ꝛc. ¶ Existimare precor v̄bum hoc obsecrationis salubertime humilis ꝛ pie/ n̄ meum esse verbum. parum em̄ haberet ex me ponderis ꝛ auctoritatis. Accipite potius tanq̄ ab ecclesiar pn̄cipe Petro sicut vere est enūciatū originaliter. j. Pe. ij. ꝛ recitatur in epistola currentis dn̄ice. Obsecro ꝛc. ¶ Itaq₃ sicut dicit coapostolus Petri paulus. q̄diu sumus in hoc mūdo. pegrinamur a dn̄o dicentes ex sententia quilib₃ cum ꝓpha. Incola ego sum in terra pegrinus ꝛ aduena. cuius ratione reddit ibidem aplūs Hebre. xj. Quoniam non habemus hic manentē ciuitatem. sed futurā inquirimus. I ierusalē illam ciuitatē que edificatur vt ciuitas. Et o q̄ gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei ꝛc. quis nos deducet in ciuitatem hāc munitā. Quā felix illa ciuitas q̄ a longe olim ꝓspicientes moyses ꝛ leui nō sine mysterior quodā inuolutro/ p̄mogenitis suis imposuerūt noīa gersam ꝛ gerson que interp̄tati sonāt idem qd̄ aduena vel pegrinus. ¶ Sint igit̄ nobis aduenis ꝛ pegrinis cantabiles obsecro. voce Petri iustificatōes dn̄i in loco pegrinatōnis nr̄e. Ad hoc em̄ factus est iste conuētus stationis saluberrime. vt miscdiaz ꝛ auxiliū consequamur. A quo? ab eo qui pegrināntib⁹ duobus discipulis ꝛ de se colloquētibus q̄uis nōdum credētibus se cōiunxit. scripturas aperuit. cor accēdit. dans illud intelligi qd̄ ꝓ miserat. vbi duo vel tres congregati fuerint in nomīe meo ibi in medio sum. Mat. xviij. ¶ Nūquid nō vere credendū est q̄ dn̄s sit in loco isto? Adest vtiq₃. cui milia miliū seruiūt ꝛ decies centena milia assistunt ei. Ad quid ita est? Nimir vt illud ꝓuerbiū Laberij a seneca ꝛ macrobio positum Comes facūdus in via ꝓ vehiculo sit. Et quid facūdius verbo dei in excelsis? ¶ Et nobis viri fratres ꝛ reuerendissimi patres p̄clarissimi sapientes atq₃ charissimi. nobis qui p varios casus p tot discrimina rerū/ tendimus. nō in lacium. sed in celum/ exorādus est ip̄e idem xp̄s qui nostre pegrinatōis est (dicente Boetio) dux semita terminus idem. ne pegrināntes nos deserat. sed comitet̄. ducat. dirigat ꝛ perducat. ¶ Consequamur hoc q̄sumus tuis intercedētibus meritis o beatissima dei mat̄ ꝛ virgo que puerū Iesum pegrinantem in terra egypti cum fidissimo ꝛ iusto Ioseph virgine sponso tuo baiulasti. fouisti. nutristi. custodisti. sic tu nos aduenas ꝛ peregrinos/ sp̄ūalibus auxilijs fouere misericorditer obsecrata non abnuas nr̄e memor miserie/ nr̄e pegrinatōnis ꝛ angustie. Nec abhorre peccatores sine quib⁹ vnq̄ fores tali digfilio. qd̄ vt impetremus adimus cum fiducia thronū grē tue te salutātes obsecrādo. Et obsecrātes salutādo ꝛ dicētes illud angelicū. Aue maria. ¶ Obsecro vos ꝛc.

B

Non errauit profecto princeps ecclesie Petrus dum cunctos homines obsecraturus/ viscerosissima pietate magis q̄ imperio/ cōmonuit eos aduenas eē ꝛ pegrinos. Cur ita? Ne pegrinatōez vie statuerent sibi pro habitatione patrie. sed ad eterna semet ꝓueherēt. aliter q̄ pecora. ꝛ pecudes. ꝛ aliter q̄ diues ille in euangelio qui dicebat. Anima mea habes multa bona reposita in ānos plurimos. ¶ Sed qm̄ ꝓ statu nature destitute. nos corpea heu mole p̄ssi ꝛ oppressi/ nō possumus ad celū patriā no

stram quā a longe salutamus suspirantes/
curuas in terris aīas satis erigere/instar si
siphi fabulosi quē assidue mola sua deijcit
⁊ obruit. Corpus em̄ qđ corrūpit/ aggra-
uat aīaȝ clausaȝ tenebris ⁊ carcere ceco. ait
Uirgili⁹. Et vinctū in mēdicitate ⁊ ferro
dicēte pphā. Hinc ē illa psal. conquestio
Heu mihi q̄r icolat⁹ me⁹ ⁊c. Prouidit mi-
sericors ⁊ miserator dñs. restaurator noster
dux nr̄. via. veritas ⁊ vita. qua rōne posset
mens nr̄a volatu libero celerē nūcium ad
ipm̄ patrem nr̄m qui in celis est destinare.
¶ Mira prsus quid dicā. vel dei benigni
tas. vel hoīs dignitas vel orōnis potestas
dicā istoȝ qđlibet. Ita est. Credite. Nūci⁹
hic est orō. que duabus alis subnixa est/fi
de. spe. que aīata est charitate. ⁊ que ornata
est tanq̄ plumis varijs/ v̄tutuȝ multiplici
tate. Uñ quid ē orō nisi ascēsio vel eleuatō
mētis in deū/ p piū ⁊ humilē affectuȝ. quo
fit vt dū oramus nos familiari quadā pxi
mitate deo colloqmur. ¶ Potest illud pbi
cum de Boe. carmen sonoȝ ad id traduci
qđ asserimus. Sūt etem̄ pēne volucres mi
hi. Que celsa pscendāt poli. quas sibi cum
velox mens induit. terras perosa despicit.
aeris immēsi supat globū. nubesq̄ post ter-
gum videt. quiq̄ agili motu calet etheris.
trāscēdit ignis v̄tice. donec ī astrigeras sur
gat domos. ¶ Bene habȝ igit̄. ꝓfecit nobi
scū magnifice de⁹. dū nobis aduenis ⁊ pe-
grinis in loco horroris ⁊ vaste solitudinis
dedit talē nūciū qui necessitates nr̄as affer
ret deo ⁊ opem desideratā impetraret ⁊ re-
ferret. ¶ Obsecro igit̄ vos viri p̄res ⁊ fra-
tres. obsecro vos voce Petri nūc tanq̄ ad-
uenas ⁊ pegrinos. Assumat̄ ab vnoquoq̄
nostȝ sedulus iste nūcius orō omni quidē
tpe. nam optet sp orare ⁊ nō deficere. preci
pue cū in hac hora ⁊ die dū ad hoc ipm̄ fa-
ctus ē conuētus iste sacratissimus. hec de-
uotissima pcessio. hec sacrosancte synodi
peculiaris quedā collectio. tum p nostris
oībus incōmodis subleuādis. tū specialit̄
vt dirigat deus legatos hui⁹ ꝯcilij ad dñm
nostrū destinatos. vt venietes redeāt cum
exultatōe portātes respōsionis optate ma-
nipulos. fiat insup orō q̄tinus det de⁹ vo-
ci sue voce v̄tutis. det mihi euāgelisanti v̄-
bum v̄tute multa impleat os meū. q p ius-
siones vr̄as qbus obniti fas ēē nō credidi
illud aperuit. Neq̄ em̄ existimaui q̄ vllo
mō deesse posset s̄mo mihi de re saluberri-
ma ad petitōeȝ talē. licet sero valde nimis
impositū locuturo. Assumpserat on⁹ istđ
reuerēdissimus pr̄ ⁊ doctor Emericus. gi-
gāteis humeris suis. sed raucedo vocē ab-
stulit. Conabor patrē filius sequi nō passi
bus eqs vt apud Uirgiliū ē. ¶ Enume
remus ordine lucido ⁊ breui (qr nihil ē
qđ terit̄ ordine longū) ꝯditōes ⁊ pprieta-
tes q̄s debet hr̄e nūcius hic nr̄e pegrinatio
nis orō deuota vel obsecratio. Coerceatur
s̄mo noster infra termīos ⁊ v̄ba pnomina-
te eple dñice currētis. ne p diuersa vaget̄ ⁊
diffluat. Sumam⁹ ex ea sex orōnis pprie-
tates iuxta totidē ꝯsideratōes sententiarū
ex eadē eplā. Utamur insup familiari gros
sa ⁊ palpabili silitudie pegrini/magis scho
lastico doctrinali ⁊ q̄tidiano/ q̄ accurato
s̄mone loquētes. Habet em̄ satis venusta
tis ipse s̄mo diuinus. etiā vbi vilibus v̄boȝ
pāniculis operit̄. quēadmodū veritatem.
dū de terra orta est. nō auro vel sericis sed
pāniculis v̄go mater inuoluit. ¶ Sit igit̄
orō vel obsecratio q̄tinus euolet liberius ī
celuȝ primū agilis ⁊ expedita. abstinere de
hinc bonis associata. Cōuersatōeȝ vestrā
Rursus patiēs ⁊ benigna. vt in eo q̄ de vo
bis. Sit libera nec seruiliter obligata. libe-
ri estote. Sit amicabilis ⁊ modesta. oēs
honorate. Sit deniq̄ humilis ⁊ subdita.
subditi estote.

Dicamus igitur pse

quētes q̄ orō sit agilis ⁊ expedita tāq̄ cur
sor leuis/explicās vias suas. ⁊ sicut v̄gula
fumi. quēadmodū postulabat qui dicebat
dirigat̄ ad te orō mea sicut incēsum in cō-
spectu tuo. Hoc aūt fiet si obsecranti Pe-
tro obediuerim⁹/ abstinētes nos a carnali-
bus desiderijs que militāt aduersus aīam
Mala prsus diraq̄ milicia pestilēs ⁊ cru-
enta/desideriοȝ carnaliū Audi qualiū q̄r
occidūt pigr̄. qbus subseruiunt. ociū sub
uersatrix sodome. voluptas esca maloruȝ.
vanū gaudiū qđ ī pūcto ad inferna descē-
dit. cib⁹ imoderat⁹ ⁊ potus. inter q̄ caput io
hānis gr̄e pscindit̄. His ⁊ silibus/ pgraua
tur orō. his inuiscant̄ ⁊ euelluntur pēne ei⁹.

figurā habem⁹ ꝑ nīa ꝯſideratōe ī Abraā cui iuſſio ꝑegrinari dictū ē. Egredere de t̄ra tua ⁊ de cognatōe tua de domo pr̄is tui. h⁹ eſt t̄renis affectib⁹. de pcti occaſionib⁹ que ſunt pcti magna cognatio. de domeſticis nr̄e carnis ⁊ tāq̄ paternis ꝯuerſatōib⁹ ⁊ deſiderijs. ¶ Potuerat nunc ⁊ poſteri⁹ trahi ſmo nr̄ ꝑ ꝯcordātias ex ſcriptura ad erudi tionē moralē aſſumptas. ſed ecce crebrius occurrit in ip̄a meditatōe mea ſtudioſitas ſpeculatrix: poſtulās vt ꝯpoſitōes aliquas doctrinales ⁊ ſcholaſticas eliciēs insererez fiat. hoc. intelligat ſtudioſitas.

Conſideratio prima

¶ Efficacior ē oīo ceteris parib⁹ q̄ ſpiritualior ē ⁊ a carnalib⁹ deſiderijs remo tior hinc ē q̄ veri oratores adorāt deū ī ſpiritu ⁊ veritate. Orabo ſpū inq̄t aplūs orabo ⁊ mēte. nō ſicut illi q̄s increpat xp̄s ex verbis Eſaie. Popul⁹ iſte labijs me honorat. cor aūt eoꝝ longe eſt a me ⁊c̄. D

Secūda cōſideratio

¶ Efficacior ē ceteris parib⁹ theologoꝝ oīo q̄ ſupra fidē ſimpliciū / clariorē ⁊ puriorem hn̄t de diuīa bonitate cognitōez. Eſt ei tal' oīo ſpūalior / ⁊ a fātaſmatib⁹ corpeis alienatior. Hec oīo ꝯq̄rit̄ cū ſūma difficultate ⁊ paſcit aīaz nota Anthoniū d̄ oīe extatica.

Conſideratio tertia

¶ Efficax ē pueroꝝ baptiſatoꝝ oīo ī q̄bus nōdū vigēt carnalia deſideria. q̄r ꝑ regeneratōez facti ſūt filij dei ⁊ placabiles ei Hic ē illd̄ Ex ore īfantiū ⁊ lactētiū ⁊c̄. Maxia debet̄ puero reuerētia. Ue ve q̄ v̄bis opib⁹ aut exēplis ꝯſtitnūt hāc puritatē angelicā

Sit oratō bonis aſſo

ciata. ſic ſubdit apl's Pe. Cōuerſatōz inq̄t vr̄az hn̄tes bonā. īpoſſibile ē ei ſic dic̄ Hiero. multoꝝ p̄ces nō exaudiri. ꝓpterea dicitur apud Macha. fact⁹ eſt ꝯuētus vt orarent vn̄ ⁊ habitabant apl'i pariter. dū illos orantes illuſtrauit diuīnitatis plenitudo. Hinc ꝓpterea ē illa xp̄i ꝓmiſſio. Si duo vel tres ex vobis cōſenſerint. de omni re ſuper terram fiet eis a patre meo. ¶ Colligamus hic tres ſpeculatiuas doctrinas.

Conſideratio prima

¶ Efficacior ē ceterꝭ parib⁹ oīo mltitudīs ꝓceſſionalr̄ ⁊ localr̄ adunate q̄ꝫ dū ſūt loco ſeꝑati. Ad h⁹ ꝓbatōz ſatꝭ dꝫ ēē vſus eccl'e.

Secūda cōſideratio

¶ Efficacior ē oīo ceterꝭ parib⁹ dū fit pro vl'i bono eccl'ie ⁊ ad ei⁹ p̄ceptū vel ordinationē: q̄ꝫ dū fit tantūmodo ꝓ ſeip̄o.

Tertia conſideratio

¶ Efficacior ē oīo mltitudīs dū illic ꝑfecti etiam ⁊ peccatores orant / q̄ꝫ ſi nulla iungeretur talium oratio.

Sit oratō patiens ⁊

benigna queadmodū illatas iniurias opꝫ ꝑegrinū ſuſtinē / vt n̄ correſpōdeat cuilibꝫ fatuo ne litiget. ꝑdat d̄ ſuo poti⁹ vt pacē retineat. ſic dꝫ ēē oīo. qd̄ notat Pe. ꝯuīc dum ait. Ut ī eo qd̄ detrectēt de vob̄ tāq̄ d̄ malefactorib⁹ ex bonis opib⁹ vos ꝯſiderantes glīficēt deū ī die viſitatōis qn̄. ſ. dicēs. hi ſūt q̄s habuim⁹ ī deriſū ⁊ ī ſilitudinē īproperij Nos īſenſati vitā illoꝝ eſtimabam⁹ īſaniā ⁊ finē illoꝝ ſine honore. ecce quō cōputati ſūt int̄ filios dei ⁊ int̄ ſctōs dei ſors illoꝝ ē ¶ Colligam⁹ ⁊ hic triplicē ſpeculatōez.

Prima ſpeculatio E

¶ Efficax ē ꝑlimū oīo illoꝝ q̄ diffamationes ⁊ detractōes patiēt̄ ꝓ vita ꝟl' iuſticia ſuſcipiūt. Patuit ī dd̄ reſpectu ſemei maledici: ⁊ d̄ ſara filia raguel' / d̄ tobia iob etiā ꝓ maledictōe īcliauit ſe ⁊ ſuſcepit bn̄dictōz.

Secunda ſpeculatio

¶ Efficax eſt paupeꝝ oīo ſic dicit pſal'. Exaudiuit paupes dn̄s ⁊ victos ſuos n̄ deſpexit. Similis ē rō de his q̄ in infirmitatib⁹ ſuis corpeis gr̄as agūt dō ⁊ orāt. qd̄ vidit apl's dū ait q̄ v̄tus ī infirmitate ꝑficit̄. tot ora ⁊ linguas lazarus habebat qd̄ vulnera.

Tertia ſpeculatio

¶ Efficax ē ꝑlimū oīo illoꝝ q̄ ſpūales tēptatōes ſuſtinēt patiēt̄ ī aīa. q̄ moleſtiores aliqn̄ ſūt apd̄ volētes bn̄ viuē q̄ꝫ corpales moleſtie vl' paupꝑtas exterior. Nota d̄ blaſ

phemia. Nota q̄ insaniūt qr desunt ꝯsola-
tiones expte. ſ; ſm mľtitudinē dolor̄ ⁊c̄.

Sit oratō libera nec

obligata vľ alligata reb⁹ h⁹mōi ꝑ vicĺa cu
piditatū. Propterea subdit pe. q̄ſi liberi. lib̄
tate ſcʒ tali q̄ ſūma īgenuitas ē. i. q̄ ſuit ⁊ ꝑi
ꝯprobat. Est eī alta fallax q̄dā libtas. oī ſ-
uitute deterior. quō notat Pe. cū ſubdit. nō
q̄ſi velātē hñtes malicie libtatē ſ; vt ſui di
taľ ēpctōr q̄ velut onagr̄ liber̄ natū ſe pu-
tat. dū dimittit̄ ire p⁹ deſideria cordis ſui ī
adinuētōib⁹ ſuis peſſimis. q̄ſi bos laſciuiēs
ſed nihil ē īfelici⁹ (dicēte augu.) felicitate ⁊
ſpuriitate peccātiū O īfelix inq̄t ō q̄dā cui
peccare licebat / ſic ex ſnīa platonis dedu-
cit hoc. ¶ Sequūt̄ hic tres veritates.

Prima veritas

¶ Efficacior ē ceterū paribꝰ ōrō religioſor̄
q̄b⁹ ex voto vľ regľa min⁹ peccare licʒ q̄ alio
rū. ſi ī religiōis ſue termis abſqʒ trāgreſſio
ne ſeipōs coerceāt. ⁊ viculꝰ occupationūʒ
terrenar̄ ñ inuoluāt pedes affectionū ſuar̄

Secunda veritas

¶ Acceptabilꝰ plimū ē ōrō ſolitarior̄ ī deſ̄
tis vbi dicēte hiero. Neſcio q̄d ſereni⁹ emi-
cat. ⁊ liberi⁹ mēs euolat / ad penetrādū cele
ſtia. Sic ōis religio / q̄to ſibi ſufficiētior ē /
⁊ ſolicitudīs min⁹ hñs tāto ē ad ꝯtinuatōē;
ꝯtēplatōis abilior. l; nō ſp ad inchoatōē;.

Tertia veritas

¶ Acceptabilior ē ōrō ꝑ ſeipō vľ ꝑ paucī
q̄ ad ſatiſfactōʒ faciēdū. q̄ dū ad ſatiſfaciē
dū ꝑ plimis ꝑ ſuſceptōē; bonor̄ tpaliū ſe-
met orōs obligant. Et h̄ eēt grādis ſnq̄ſi-
tio de valore oratōis diuerſis aſpectibus.
Nota de. xij. faciebus orationis.

Sit oratō amicabilis

⁊ modeſta. ¶ Cōſequēt ad id q̄d ſubdit̄ ī
epľa Oēs honorate fratnitatē diligite deū
timete regē honorate. Hic ioſeph ꝑegrinan
tes frēs ꝯmonuit. Ne iraſcimī inq̄t in via.
Ad q̄d mor̄ ꝯformitas q̄r mltū ꝓficit. vt
Exo. xij. Eadē lex erit īdigene ⁊ colono q̄
ꝑegrinat̄ apd vos. ⁊ Exo. xxiij. Peregrino
moleſti ñ eris. Ipi eī fuiſtī ꝑegrini in terra
egypti Quietiā neceſſaria ē orōis modeſtia
quā generat timor dī. Propterea. j. Pet. iiij.
Nolite inq̄t ꝑegrinari ī feruore q̄ ad tēptatō
nē vob̄ ſit. zelus abſqʒ diſcretōe p̄cipitat.

Prima conſideratio

¶ Efficacior ē ceterū paribꝰ ōrō ꝑ inimicis
q̄to videt̄ difficilior ⁊ ex maiori charitate
ortū habens. Samuel ⁊ moyſes.

Secūda ꝯſideratō F

¶ Acceptabilior ē ceterū paribꝰ ōrō ꝑ regi
bus ꝑncipib⁹ ⁊ alijs ī ptāte ꝯſtitutī / q̄ tum
bonū cōe excedit ꝑticulare. Jō culpabiles
valde ſūt maledictōr eis īpcātes q̄b⁹ ē ma-
xime miſerādum q̄ñ hñt hoīes ſup capita
ſua Aug⁹. In nullo mihi repperi iratū de
um ⁊c̄. Si vis apta.

Tertia conſideratio

¶ Efficacior ē ōrō q̄to verecūdior ē ſub do
⁊ caſtitioris. pl⁹ retinēs Bern̄. In vitate cō
peri nihil ita eē efficax ad graʒ dei vľ inue-
niēdā vľ ꝯſuādā vel recupandā / q̄ ſi ſp in
ueniaris nō alta ſape ſed ſape ad ſobrieta-
tem. Deniqʒ beatus vir q̄ ſemp ē pauidus.

Sit oratō humilis et

ſubdita. ¶ Iuxta q̄d ꝯcludit̄ ī epľa. Sub
diti eſtote ī oīm timore dñis ñ tm̄ bonis ⁊
modeſtis ſ; etiā diſcholꝭ. Hec eſt eī gratia.
Itaqʒ cum diuīa lex hoc iubeat. q̄ obturat
aurē ſuā ne exaudiat hanc legē. ōrō ei⁹ erit
ſapiētem ē execrabilꝭ. Preterea obedientiū ⁊
humiliū ſp deo placuit ōrō. Orō hūilian-
tis ſe nubes penetrabit. ¶ Est aūt hūilitas
triplex. In itellectu. ī affectu ⁊ ī effectu. Ex
eni⁹ hūilitatis carētia ꝑtim ī intellectu / ex
deprauatōe ī affectu ꝯſurgēte / ꝓueniūt er
rores dcōr ⁊ ſcādala ī ecclīa ſctā dei / dum. ſc
hūana p̄ſumptō / nō vult captiuari oēm in
tellectū ī obſequiū fidei. ſ; q̄rit ābulare in
magnis ⁊ mirabilib⁹ ſupra ſe. Declarat h⁹
pulcre auctor ſū me de vicijs ⁊ vtutib⁹ aſſī
gnās cāas error̄ circa fidē tractatu de fide.
circa finē. Ecce em̄ q̄ intellect⁹ ſupba p̄ſū-
ptio dicit aliq̄ñ ōrōnē nil valē. Quare? q̄r
vel tenet oīa de neceſſitate abſolum eueni-
re. vel deū t̄rena nō curare. vel oīa fortuito
agit ſic notat Claudian⁹. Sepe mihi du-

biam ⁊c. Aut q̄ sic deus res admīstrat vt
eas ꝓprios motus agere sinat. ⁊ ita inquūt
qd ꝓficit orō. Fuerūt tandē alij q̄ dicerēt
orōnes nō nisi a radiatōe celesti suscipe vir-
tutem vt alkindus de radijs. Fuerūt qui
negarēt noctibus orādum eē aut in locꝭ sa-
cris plusq̄ in ꝓphanis. Dixerūt alij ꝙ orō-
nes ecclesie omnes pollute sunt ꝑ symoniā
Dixerunt alij vt begardi/ nō esse vocaliter
orādum/ sed mētaliter tm̄. in quadā liber-
tate spūs quā dicunt nō subijci p̄ceptis di-
uinis. Sed ⁊ errores alios quis oēs dinu-
meret: ꝓpter qđ reddit̄ apud deum ineffi-
cax orō quā in fide fieri debere tradidit Ja-
cobus. postulet inquit in fide. ¶ Hic late
patet materia grādis/ tam sup facto domi
nostri pape q̄ sup alijs que ꝓ p̄senti iussus
⁊ obediens p̄tereo. ¶ Tandē sub epilogo
concludētes dicamus. ꝙ aduersus omnes
insultus aduersarie potestates. aduersus
scismata errores ⁊ scandala spūalis nequi-
tie. Aduersus deniq̄ omnes laqueos q̄s i
via pegrinationis nostre abscōdunt super
bi/ efficacissimū remediū est habere conti-
tem oratōez/ fide ⁊ spe subnixam ⁊ anima-
tam charitate. Nā hec ē victoria que vin-
cit mūdum fides nostra. a qua dirigit̄ ora-
tio. alacer fidelis ⁊ volucer nūcius noster
ad deū. cui dicebat fidelis rex Josaphat. ij.
Paral. xx. Cū ignoramus qđ agere debea-
mus hoc solum habemus residui vt ocu-
los nostros ad te dirigamus ꝑ orationē. s.
que victrix ⁊ domina nature est. ¶ Dirigi-
tur nūcius iste (iuxta qđ p̄dictum est) agi
lis ⁊ expeditus bonis associatus. patiens ⁊
benignus. liber ⁊ non seruiliter alligatus.
Amicabilis ⁊ modestus. humilis ⁊ subdi-
tus. Hec eñ est gratia in xp̄o ih̄u qui ē de
us b̄n̄dictus in secula.

Sermo de spūsācto

S Piritus dn̄i repleuit orbē terrarū. Sap. j. Hoc p̄clarū
sapientis eulogiū. hoc inspiracu
lum ⁊ ꝓphetar̄ diuinitus ora-
culum/ decantat in exultatōe cordis in iu-
bilo vocis sancta mater ecclesia: recolēs in
ip̄o missarum introitu stupendum nimis
aduentum dn̄i in orbem terrar̄. quando
apparuerūt apostolis disperdite lingue tā-
q̄ ignis. seditq̄ supra singulos eor̄ spūssan-
ctus. quo repleti ceperunt loqui varijs lin-
guis magnalia dei prout idem spūs dabat
eloqui illis. ¶ Et o vtinā patres celeberri
mi patres ⁊ fratres in eodem spū nunc col
lecti. vtinā det eloqui spūs iste domī/ ma-
gnalia dei que sua sunt. det voci sue vocem
virtutis. qm̄ ip̄e cōtinens oīa sciam habet
vocis. quo inspirati locuti sūt sancti dei ho
mines. qui dedit v̄buz euāgelisantibus vir-
tute multa. Nō eñ vos estis qui loquimini
dicebat xp̄s apostolꝭ. sed spūs patris vestri
qui loquit̄ in vobis. ¶ Cadat o vtinā mo
do sicut olim in ecclesia p̄mitiua dum Pe
trus loqueret̄ apud Corneliū: cadat spūs-
sanctus sup omnes audientes v̄bum. quia
nisi spūssanctus cordi assit audiētis. ocio-
sus est sermo loquētis: ait Gregꝰ. ⁊ Augꝰ.
Cathedram in celo tenet qui corda docet.
Repleat igit̄ totā domū istā in qua seden-
tes estis vos apostolici viri. vos in eodem
spū cōcorditer adunati. Adunati inq̄. Et
nōne cuz maria matre ih̄u: ¶ Audebimꝰ
ne v̄go sacratissima dicere/ te p̄sentialiter
hic adesse vbi filius tuus noster emanuel
se teste ē. vbi spūs eiꝰ adest i medio: Adest
vtiq̄ ⁊ si nō forte corporali dimissione q̄q̄
hoc inuisibiliter agere pōt corpus gl'iosuz
per agilitatis ⁊ subtilitatꝭ dotes. Ades spi
rituali sup nos influxu ⁊ intuitu. ꝯuertēs
ad nos illos tuos misericordes oculos. ad
quā suspiramus gementes ⁊ flentes in hac
lacrimar̄ valle implorātes aduētum spūs-
sancti in nos ⁊ sup nos hodie. mediante te
v̄go misericordissima. quā ideo sanctus spi
ritus nedū ad sufficientiā vel excellentiam
sed ad exuberantissimā ⁊ fontalē redūdan
tiam impleuit vt ip̄am in nos alios refun-
deres. qđ vt fiat te salutamꝰ exorantes ⁊ ex
oramus salutātes ꝑ illđ āgelicū Aue. g. p.
¶ Spūs dn̄i reple. or. ter. Ad iocūdissimā
hāc ⁊ diuinā sapiētis vocem. ad hoc eccl'ie
carmen amenissimū. ad sonorissimā hanc
suauissimāq̄ totiꝰ orbis armoniā: sacer iste
cetus. ordo iste deuotissimꝰ/ nūquid nō as
surgere oz in anagogicos mētis excessus/ in
secretos cordis iubilos/ cuz exultabūdo q̄s
carnis tripudio: Qm̄ hec est dies quaz fe-
cit dn̄s. exultemꝰ ⁊ letemur in ea. Et certe
dignū est vt in solēnitate spūssancti/ omīs

spūs laudēt dn̄m. laudet ⁊ modulisetꝰ i or
ganis hꝰ spūali flatu replet. pulc̄ varieta-
[ ] sonātibꝰ ꝑ distinctōez donoꝝ meritoꝝ ⁊
v̄tutū q̄si totidē fistulaꝝ. Itaqꝫ beatꝰ ppl's
qui scit iubilatōez laudē ⁊ exultatōz. ¶ Fal
lor si hoc nō intēderit p̄fatio q̄ de xp̄o dici
tur. ꝙ ascēdēs sup oēs celos sedēsqꝫ ad dex
terā dī pr̄is / ꝓmissum spm̄scm̄ hodierna
die [ ] filios adoptōis effudit. Qua ꝓpter ꝓ
fusis gaudijs totus in orbe terraꝝ mūdꝰ ex-
ultat. Quare? qr pleni sunt celi ⁊ terra ma-
iestatis glie spūsancti. Hinc celū laudibꝰ
intonat. mūdꝰ exultās iubilat. gemēs infer-
nus vlulat. Accipimꝰ in hac armonia / iu-
sticiā ꝓ tenore in inferno q̄ gemēs vlulat.
mollē cantū seu discantū misc̄die i celo qđ
laudibꝰ intonat. ꝯ tenorē v̄o velut ex vtro
qꝫ cōpositū / dum hic mūdꝰ exultās iubilat
cū ꝓpha dicēte. Misc̄diaz ⁊ iudiciū cantabo
tibi dn̄e. Tale nos hodie carmē canere
cōuenit dū ꝑ inauditū secul'. mie in electis
⁊ iusticie in reprobis / miraculū spūs dn̄i re
pleuit orbē terraꝝ. ¶ Et aīadvertat p̄-
cotvia breuiter.do. qm̄ spūs iste dn̄i qui re H
pleuit orbē terraꝝ. spūs est huiꝰ sacri cōcilij
Grādis plane dignitas admirādaqꝫ sub-
limitas vt eodē spū vniat' format' viuat et
vegetet' hec sacrosancta sinodus eccl'iaz re
p̄sentās. quo spū cōnecti dicunt' in vnū pr̄
⁊ filius. Sꝫ vere sic decebat vt xp̄i sponsi ⁊
eccl'ie spōse sue eēt vnus spūs. Maior em̄
adhesio vel intimior q̄lis eē pōt q̄ sponse
ad sponsum. Dicit aūt ap'lus ꝙ q̄ adheret
deo vnus spūs est cū eo. Deniqꝫ p̄mitiuā m̄
eccl'iaz describens Lucas. Multitudīs in-
quit credētiuz erat cor vnum ⁊ aīa vna in
dn̄o. Quid plura q̄rimꝰ. cū orauerit p̄rem
q̄ nō exaudiri neq̄t. vt credētes in eū essent
vnū. sicut ipse ⁊ pr̄ vnū sunt. Sūt aūt vnū
in spūsancto. q̄ꝙ nō oīno sil'r ad credētes.
¶ Hic est spūs ille dn̄i q̄ repleuit orbē ter
rarū. repleuit sane mox vt in p̄ncipio fecit
deus celū ⁊ terrā. qm̄ spūs dn̄i ferebat' sup
aquas nō exclusus vel elatus. qm̄ intus fo-
uebat s'm aliā trāslatōez nō inclusus vl' ar
tatus. Neqꝫ em̄ quicq̄ subsistere pōt qđ n̄
repleuit spūs dn̄i ꝑ essentiā potentiā ⁊ p̄sen
tiam. Hoc hꝫ articulus parisius ꝯdemna
tus. qr cā prima sit remotissima sic ꝙ nō ꝓ
pinquissima error. ¶ Quāuis insup opera

trinitatis. sint indiuisa nō quidē [ ] ad intra
(vt Johānes an. sumit ꝓ argumēto ꝓcessionis
spūsancti ab vtroqꝫ) sꝫ ad extra. ni-
hilominꝰ ꝯpleta formatio reꝝ. modus ⁊ or
natus earū appropriat' spūisancto. ꝓ q̄to
diuina bonitas tāq̄ cā final' q̄ p̄ncipalissi-
ma causaꝝ ē / mouit ad reꝝ creatōez vt i eis
sese diffunderet. Est em̄ bonū sui ip̄ius dif-
fusiuū. Hinc Job ait. Spūs dn̄i ornauit
celos ꝯcorditer ad psal'. Verbo dn̄i celi fir
mati sunt. Sequit'. Et spū oris eiꝰ oīs vir-
tus eoꝝ. ¶ Hoc vidit diuinus diony. qui
ordinans noīa dei ꝑ respectū ad creaturas
posuit bonū qđ appropriat' spūisancto / eē
primū nomē dei ⁊ ptus collocauit q̄ nomē
hocens. Hoc ⁊ plato / ⁊ multi poetaꝝ theo
logi / sub quodā inuolutro somniasse vidē
tur dū dixerit cū v̄gilio (si bn̄ memini) p̄n
cipio celū. ¶ Gratissima ꝓfsus hec spe I
culatō etiā p̄bantiū. ꝑscrutari queadmo
dum de spūs dn̄i repleuit orbē. At v̄o lon
ge gratior diuinior atqꝫ sublimior offert' [ ]
sideratio si de opibus creatōis ad recreatō
nis opatōez v̄tit' mentis acies. fidei lumi-
ne bn̄ collustrata purgataqꝫ. Illic offert' cele-
berrimū solēnitatis hodierne mysteriuz. q̄
nullū stupore mirabiliꝰ. nullū salubritate
fructuosius ⁊ efficacius excogitari pōt. qm̄
spūs dn̄i repleuit orbē terraꝝ. hoc ē ꝑ figu
ram qm̄ repleuit hoīes orbē terraꝝ inhabi-
tantē. cōtinēs. s. ꝓ cōtento. vel locus ꝓ lo-
cato. Quāq̄ ⁊ hoīes hmōi nō incōuenient'
dici possint orbes terraꝝ multis similitudini
bus. Sed et hac noīatim / ꝙ egredientes a
deo ꝑ creatōez ⁊ recreatōez: rursus a seip̄is
⁊ oībus creaturis / in deū qui est alpha et o
principiū ⁊ finis / reuertant' ꝑ cognitionez
⁊ amorē. Ob talē v̄o circulū vel orbem in-
telligibilē / quis nō recte noīauerit hoīes is
tos / orbes eē? ⁊ quidē terrenos. qr cū spi-
ritibus suis adherent corꝑi qđ terrenū ter
ram ihabitat. Vel iđ certe noīant' orbꝭ ter-
raꝝ ꝓpter v̄tutis stabilitatē ⁊ ꝓmptitudi-
nem obediētie. Firmauit em̄ deus orbē ter
re qui nō cōmouebit'. ecce stabilitas. Et d̄
rotis volubilibꝰ ezechiel dicit ꝙ vbi erat im
petus spūs / illuc gradiebāt'. Ecce obedien-
tia. Alludit his Ora. di. de viro sapiente
ꝙ ē totus teres atqꝫ rotūdus. Deniqꝫ sicut
bō dr̄ oīs creatura / dr̄ creatura mūdi. dr̄ mi-

crocosmn̄s. sic eū noiare orbē t̄rāꝝ fas puta‑
mus. Descripsit pulcherrie Boe. pdictum
orbiculatē circulū intelligibilē / de egressu
creaturaꝝ a deo ⁊ de regressu rursus ad ipz
dū cecinit. Repetūt ꝓprios q̄qz recursus. re
ditūqz suo singl'a gaudēt. nec manet vlli t̄
ditus ordo. nisi qd̄ fini iūxerit ortū / stabi‑
lēqz sui fecerit orbē. Cadit rursus i eadem
sniaz altero carmie. Nā i rectos reuocās i‑
tus. flexos itēꝝ cogat i orbes. Que nūc sta‑
bilis ꝯtinet ordo. Dissepta suo fōte fatiscāt
Hic ē cūctis coīs amor. Repetuntqz boni
fine teneri Qr nō aliē durare q̄āt. nisi ꝯuer
so rursus amore. refluāt cāe q̄ dedit eē. Bō
bū diffiniēdo inqt Aristo. Bonū ē qd̄ oīa
appetūt. ¶ Ceteꝝ vo intelligibiles hoīm
spūs eo pfectiorē sui faciūt orbē q̄ pfectius
atqz diuinius spūs vite ē in seipis. taq̄ in ro‑
tis. illis ꝓpheticis q̄ plene sunt oculis intus
⁊ ex. Intus p itelligētiā. extra p corporeaz
sensatōez. ¶ Deduxit hāc reductōez dn̄s
Bonauē. cardinal' in itinerario suo / mētꝭ
in deū q̄ libello ⁊ autore suo laus oīs terra
inferior. ¶ Talis erat orbis t̄raꝝ quilibet
ex aplis ⁊ discipulis habitāt ib' in vnū cuz
mulierib' ⁊ maria mr̄e ihu. qn̄ verificatū ē
illud dn̄i p iohelē. Et quidē in nouissimis
diebus / effundaz de spū meo sup oēm car‑
nem ⁊ ꝓphetabūt filij vr̄i ⁊ filie vr̄e. vtrū‑
qz notat sexū. Uerificatuz ē itez illud sapiē‑
cie ꝓ themate sumptū. Spūs dn̄i repleuit
orbē terraꝝ. Cuius repletōis sensibile fuit
signū: doctrina linguaꝝ p eundē spūm colla
ta. de q̄ ꝓximus subdit̄. Et hoc qd̄ cōtinet
oīa sciaz hz vocis. Nā eo replēte / voces di‑
uersas intonāt. fant̄ dei magnalia. ¶ Hic‑ K
ita q̄si ꝓemialiter ⁊ lr̄aliter elocutis. pri‑
usq̄ ad vlteriora pgat ꝑmo vnū velut inci
denter dicturus sūz. q̄ reuerēdissimū prēz
doctorē incōpabilē ⁊ p̄ceptorē meū pcipu
um dn̄m cardinalez cameracen̄. excusat a
desidiosa vel viciosa ꝓpositi mutatōe. ⁊ exi
guitatē meā releuat a temeraria p̄sumptio
ne. Assignatus fuerat itaqz eidē. R. p. ꝑmo
p̄sens. Acceptauerat. ꝯpilauerat qz ipm ex
integro etiā memorie ꝯmēdabat. dū febris
valida sic eū corripuit: vt in lectū ⁊ in me‑
dicos decideret. ¶ Iussit igit̄ (sunt eīn pe
titiones sue / iussio mihi) Iussit vt succede
rem loco sui. Parui. licet impar virib'. nō
in mea / sz in obediētie vtute / ⁊ in vr̄e britu
dinis expta benignitate. ⁊ in affluētissima
spūssancti bonitate / spem reponēs qui in‑
bens pollicitus ē. Aperi os tuum ⁊ imple
bo illud. Obedierat q̄ dixit Os meū ape‑
rui. nec frustratus ē. qr sequit̄ ⁊ attraxi spm̄
¶ Porro nihil ex intentōe / qd̄ vel ꝑtialita‑
tem vel offensionez sonet ꝓpono dicere ne
id quidē nullo tp̄e licet fieri. Abunde satꝭ
est ad loquēduz / solēnitatis hodierne mi‑
sterij grāde. qn̄ spūs dn̄i repleuit orbē ter‑
raꝝ. ¶ Et bn̄ spūs dn̄i. nō spūs mūdi. non
spūs carnis. nō spūs demonis. q̄ sunt tres
immūdi spūs. quos in Apoc. Ioh. vidit
egrediētes de ore bestie / in modū ranarū. q̄
garrule sordide turgideqz sunt. Spūs in
sup qui nō ꝑmanet sup oēm carnē hoc est
carnaliter viuentez. qr spūs est q̄ viuificat.
caro nō ꝓdest quicq̄. Spūs / quo degusta
to desipit oīs caro. qui scrutat̄ etiā ꝓfūda
dei ⁊ oīa dijudicat. Hic hodie spūs reple
uit orbē terraꝝ nō qualicūqz sed exuberan
tissima repletōne. Inuenit̄ eīm spūs dn̄i re
pletio multiplex ⁊ assignāter triplex. ¶ Re‑
pletio sufficiētie qualis ē in oībus spem fi‑
dem ⁊ charitatē habētibus. Est etiā in par
uulis baptisatis vel in vtero sanctificatis.
quēadmoduz Gabriel dixit de btō Iohe
q̄ spūsancto replebit̄ adhuc ab vtero ma‑
tris sue. ¶ Altera ē repletio abūdantie vel
excellētie. qualis fuit in beato ꝓthomarty
re Stephano quē elegerūt apl'i. plenum fi
de sapia ⁊ fortitudine. qualis repletōis pri
cipes sunt pfecti ⁊ ꝯtemplatiui. ¶ Demuz
repletio tercia ē redūdantie vel supefluen
tie. qualē in sup̄mo xp̄o habuit. qm̄ in ipo
habitat plenitudo diuinitatis corpaliter.
Post ipm maria grā plena Hiero. Ceterꝭ
per ꝑtes datur. marie vo in se fudit plenitu
do grē tota. vt a capite deriuet̄ oīs influx'
vitalis ⁊ spūalis p mariā q̄si p collū in cete
ra mēbra totius ecclie. Hac ꝓinde repletō
nem licet differēter. hodie susceperūt apl'i.
qn̄ repleti sunt oēs spūsancto. Tūc ei spūs
dn̄i repleuit orbē terraꝝ. Ad quid ita? Ut
per redūdantiā ⁊ supefluentiā / in omnez
terrā exiret sonus coꝝ / ⁊ in fines orbis ter‑
re vba coꝝ. ¶ Repletōez primā opat̄ spi L
ritussanctus. in actiuis incipiētibus ⁊ ꝓ
ficiētibus. Et hec quidē bona sufficiēsqz ē.

Repletōez alterā opat̄ spūssanct⁹ in ꝯtem-
platiuis ꝛ pfectis. ꝛ hec melior excellētior-
qꝫ iudicat̄. Terciā v̄o cōicat spūssanct⁹ vi-
ris heroicis ꝑpollētibus ꝛ exercitatis ī vtra-
qꝫ vita actiua sil' ꝛ ꝯtemplatiua. qbus non
tollit actio ꝯtemplatōez nec actōnez ꝯtem-
platio ꝓhibet aut refugit. Hec ē optima
repletō superfluēter ac redūdāter in alios
deriuata. Ad imitatōem angeloꝝ quibus
hoc insigne ē. ꝙ in eis non obsistit theoria
iugi ministerio. cōtemplatio. s. actōi. Imi-
mo v̄o cōtemplant̄ eo attētius artē primā
quo ꝯm illā hn̄t exēplarit̄ opari. Exēpluz
de scriptore ꝛ exēplari libro ꝛ lumīe. Hic
in scala Jacob visi sunt angeli ascēdentes
per cōtemplatōez ꝛ descēdentes ꝑ ministra
tionem. Et qm̄ hierarchicus ꝛ sublimis ꝓ
latoꝝ deo amabiliss̄ status exigit repletio-
nem hmōi pfectissimā ꝛ optimā. debet em̄
(dicēte Greg'.) ꝓlatus eē actōne ꝓcipuus
ꝛ ꝓ cunctis in cōtemplatōe suspēsus. vt sit
ambidexter vt Aioc. ¶ Dicam⁹ aliqua de
repletōe tali q̄ cōtemplatōez pariter ꝛ actō
nem cōplectit̄. vbi cōtemplatō iam nō in-
sequit̄ actōez vt in sue acquisitōis seu gene
ratōis ꝑmordio. sed ipāz ꝑuenit informat
peurit vegetat roborat dirigit ꝛ pficit. Ne-
qꝫ em̄ fallunt̄ qui vitā actiuā in duos fecer
nūt status aut gradus. Quoꝝ alter ē ꝑui⁹
ad ꝯtēplatōez. ꝛ h̄ quidē impfectus solicit⁹
anxius ꝛ turbidus. Juxta illud Martha
martha solicita es ꝛc̄. In altero aūt reqes
quedā pax ꝛ trāquillitas ex ꝯtemplatōis sa
pide cōdimēto ꝛ ex in fluxu eius cōtinuo/
repit̄. Ita vt in spū lenitatis/ agit oīa/ do-
ceat ꝛ corrigat oīa. q̄ nihil de radice ama-
ritudinis ē in corde. sicut ē duum in spū ve-
hemēti ꝯterunt̄ naues tharsis. Hic habet
veritatē illud Greg'. prudētissimuz v̄buz
Vera iusticia cōpassionē habet. falsa indi-
gnationē. ¶ Talē habuisse repletōez aplm̄
colligimus ex epistolis ꝛ actib⁹ suis. Con-
uersatus sum ait inter vos in omni humi-
litate lachrimis ꝛ māsuetudine. scio abun-
dare. scio penuriā pati. Et iterū oībus om
nia factus sum. Qui ꝛ suadebat gaudere in
domino semp. ꝛ nihil solicitos esse. q̄si tri-
stes. semꝑ aūt gaudētes. vt sit in aduersis
ꝛ ꝓsperis idem vultus. idē animus. quem
admodū de socrate ꝓdicabāt.

De articulabitur M

aliud id qd̄ reliquū ē hmōis. triplicē ꝯside
ratōez. Prima loquet̄ de mō q̄ ꝑ spm̄ scm̄
coicat̄ repletō. scda loqt̄ q̄lis sit ex spūsscti
repletōe ꝯtēplatō. tertia loqt̄ queadmodū
plenitudinē ꝯtēplatōis ꝯseqt̄ comes actō.
¶ Prima ꝯsideratō. Spūs dn̄i dū rplet
hoiez incolā orb̄ terraꝝ facit h⁹ nō q̄dā natu
rali necc̄itate. sꝫ gratuito spōtaneoqꝫ volūtat'
atqꝫ lib̄tat' arbitrio. ¶ Docuit h⁹ xp̄s q̄ ni
codemo loquēs dixit. Spūs vbi vult spi-
rat. Et aplus postq̄ dixerat ꝙ diuisiones
graꝝ sunt. dinumerās eas subdit Hec aūt
oīa opat̄ vnus ꝛ idez spūs. diuidēs singu-
lis ꝓut vult. Itaqꝫ de⁹ sicut dicit Job lu-
mē tenet in manibus. clandēs ꝛ apiēs ꝓut
vult q̄ cui⁹ vult miseret̄ ꝛ quē vult indurat
hoc ē in duratōe ꝑmittit. Neqꝫ ei q̄sqꝫ di-
cē pōt. Cur ita facis/ etiā si pteritnatōes q̄s
fecit. cui ē ꝓ rōe volūtas. qui oīa q̄cūqꝫ vo
luit fecit in celo ꝛ in terra ꝛc̄. ¶ Defecit ad
hui⁹ cōsideratōis impscrutabilē abyssum/
oīs pene ph̄oꝝ astrologoꝝ epicureoꝝ stoy-
coꝝ/ imo ꝛ pipateticoꝝ ꝑscrutatio. dicentiū
vel deuz nō esse vel nō curare res ex̄ se. vel
agere necessitate nature sicut solē ꝛ ignem
Quid idcirco mirādū. si deū nō sicut deuz
glorificauerūt. neqꝫ grās egerunt si nō spe
rauerūt ab ipo ꝑ orōnes aliqd suffragium
neqꝫ ꝑ lachrymas. Hoc eī fatuū h⁹ anile h⁹
delirū iudicabāt. Docet hoc orō cathonis
apd̄ salustiū. ¶ Hoc aūt a nr̄e ꝛ vere rligio
nis abhorret traditōe q̄ toties monet. Ve-
nite adorem⁹ ꝛ ꝓci. añ deū plo. co. do. Et
iteꝝ. Sacrificiū deo spūs ꝯtri. ꝛc̄. Talibus
em̄ lachrymaꝝ hostijs placat̄ de⁹. Refert̄ ī
vita spatrū de illo Machario anachorita
magno. ꝙ interrogat⁹ v̄bū a fratrib⁹ inge-
muit dicens. Plorem⁹ fratres ploremus vbi
lachryme purgāt pctā. ne illic plorare ꝯtin
gat vbi lachryme exurēt corpa nr̄a. Impos
sibile em̄ oīno ē nō plorare. dicebat magn⁹
arsenius aut hic ꝑ pn̄iam. aut illic ꝑ dāna-
tionez. ¶ Porro teste aplo. quid orem⁹
sicut oportet nescim⁹/ sed spūs est q̄ orat
ad deū ꝓ nobis gemitib⁹ inenarrabilibus
glo. orare facit. Ad qd ita? Nimirꝫ vt ꝑ ꝓ
fundā humilitatē reddat aīaz/ sui ꝓpi⁹ capa
cē. Sup quez requiescit spūs meus q̄ rit dn̄s

nisi sup humilē ⁊ quietū ⁊ trementē s̄mo-
nes meos. Est autē humilitas hec. vt hec
abyssalis altitudo iudicioꝝ dei honoꝛet ca
sto silētio in fidei simplicitate. quā hȝ pau-
percula mulier plus aliqñ q̄ sapiētes huiꝰ secu
li. q̄ pscrutatores maiestatis opp̄imunt a glo
ria. sicut oculꝰ nicticoracis a clarissima luce
solis si cernere pͦtēderit / retūdit̄ tecaturq;.
¶ Cur illū impleat. illū ñ impleat. noli q̄-
rere si nō vis errare nōdū impleris / ora vt i
plearis. Nā qui vult eē particeps optimarū
dei donationū / opꝫ oꝛonibꝰ reduci. vt in
bonoꝝ p̄ncipiū. Ipse q̄dē oībus adest. nō
autē oīa ei assunt. Tūc autē ei assumus cū
castissimis oꝛonibus inuocātes / reuoluto
aīo ꝓpinq̄mꝰ. Hoc diuinꝰ Diony. expli
ficat p̄ catena intelligibili ꝓtēsa in celū. ⁊
de corda nauis herēte litoribus. p quā na
uis ad litꝰ nō litꝰ ad nauē deducit. ¶ Vult
igit̄ aliq̄s repleri spū sācto? Vult existimo
Ascēdat exēplo sanctoꝝ in supioꝛa domus
in cenaculū grāde stratū. hoc ē in apicē mē
tis sue. claudat fores. ostia ⁊ fenestras sensu
um p q̄s mors ascēdit. Colligat in vnū vi
res suas oēs. sedeat quiescēs. pseueret orās
recogitet cum ꝓpheta oēs annos suos in
amaritudine aīe sue cū spe salutis ꝯseq̄n-
de. Sic eñ orat cū maria q̄ amarū mare ⁊
que mr̄ ihū mr̄ salutis noīat̄. Fiat repente
de celo q̄si vehemēs sonitus diuinoꝝ iudi
cioꝝ / q̄si terrē faciēs. vt a timore dei ꝯcipia
tur spūs salutis. vt deniq; desupmisso igne
fiat inflāmatū coꝛ ⁊ renes carnaliū affectō
nū / ꝯmutent̄ in desideria fruētis fluētorū
supnoꝝ fontis vite. Quisq̄s sibi receptacu-
lum tale parauerit: replebit eum mūdans di
uinitas deitatis. ¶ At vō mirabile ni- O
mis ē ⁊ nescio si magis intimo gustu ex
perimēto cognoscibile q̄ explicabile v̄bo
qua rōne fieri pōt vt spūssanctus p̄ueniat
aīam quā repleturus ē. nō p̄uētus ex opi-
bus vel meritis. qm̄ nō ex opibus s; ex vo
cante dictū ē. Jacob dilexi. esau autē semp
odio habui. Ipsā ꝫ nihilominꝰ aīam coar-
tant scripture sacre. vt se p̄paret. vt se dispo
nat. vt faciat qd̄ in se ē. p̄dictis ⁊ similibus
modis. orādo. lacrimādo. gemēdo. vel ut
aliqd̄ opet̄ ad spūssancti susceptōēz. Nam
⁊ dei coadiutores eē traditi apl̄us. Et certe
si nihil ꝓ suo coagit arbitriū. vbi meritū?

¶ Fatendū ē plene coagit p cōsensū spō
taneum / obedientē p̄monitioni spūssancti
sed vt ita coagat ⁊ obediat hoc iam non ex
se ē sine grā sed q̄ grā p̄uētū est ⁊ p eā sa-
lubriter tractum. Neq; tñ ideo minus ad
meritum deputet̄ aīe cōsensus hmōi / sicut
acriter arguit Prosper ꝯtra cassianū / dum
est iste consensus viuificatus ⁊ formatus a
grā. q̄ si p impossibile cōsensum hūc ex pu
ris naturalibus eliciusset sine grā. imo pla
centioꝛ ⁊ acceptioꝛ tāto ē deo consensus tal̄
q̄to deus in eo maius inuenit munꝰ suum
qd̄ acceperat. sicut bñficians nō ideo minus:
sed plus amat bñficiatū. Alia ꝓinde reddi
tur hūilioꝛ ⁊ deo gratioꝛ ex ea ꝯsideratōne
q̄ q̄cq̄d hȝ meriti / p̄uenienti gratia donat.
¶ Quo ꝯ stultissima ē p̄sumptō putātiū
se p̄uenire deū / ipm̄q; velut obseq̄ntl'r ad
hoīs actōēs. Error iste fuit pelagianoꝝ. et
oīm q̄ sapiētes sūt in oculꝰ suis. q̄ trena sapi
unt. nec ista ꝑcipe q̄ dī sunt pñt. nisi docue
rit ⁊ repleuerit eos misericorditer spūs dñi
repulsu spū mundo mdi. ¶ Demus q̄so sa
lutē nr̄ā nō nob sed deo. q̄ si fecit nos ⁊ ñ
ipi nos in eē nature dicēte psal'. nō minus
cōfitēdū ē de eē grē qd̄ ē recreatio quedā
Docet hoc oro psalmiste. Emitte spm̄ t. et
cre. ⁊c. ¶ Scandalisant̄ aliū de hoīes q̄les
p̄diximus carnales filij huiꝰ seculi. q̄ ñ ra-
piunt q̄ hmōi p̄uētio nō tollat libertatē
atq; necessitatē. Aut q̄n in deo sit inuenire
vicissitudis obūbratōēz aut psonarum ac-
ceptōēz vel inefficaciā opatōis. dum a pre
uentōe resilit q̄s ⁊ peccat. Inducūt p̄terea
illud Aug. q̄ deus sic res administrat vt
eas ꝓprios motus agere sinat. Liberū ar
bitriū cur ab hac lege inquiūt dicet̄ exem-
ptū? Nec exēptū ē fatemur. q̄n sinat ipm̄
agere deus ꝓprios motꝰ sue libertatis. imo
tāto liberius ⁊ efficacius sinit: q̄to ipm̄ am
pliori p̄uenit grā. viuificat corroborat in-
format ⁊ lāguidū erigit ⁊ sanat. Puto (exē
pli grā) q̄ dū egrotus hō sanat̄ a deo: nō
idcirco de eū ꝓprios motus agere ñ sinit.
sed ad eosdē aptiorē reddit. ¶ Addat̄ P
ad hec ꝯsideratō saluberrima ⁊ alta q̄
in ordine ⁊ latitudine spūaliū charismatū
inueniunt̄ ꝓprij motus singuloꝝ v̄tutum
suo modo diuinioꝛ liberioꝛ ⁊ excellētioꝛ
quēadmodū suos motꝰ hȝ naturaliū agētiū

ordo, vt mot⁹ fidei ē miracl'a agere. Si habueritis fidē sicut granuz sinapis/ dicetis huic mōti trāsfer te ⁊ trāsferet. Mōs spei liberatōez a dño recipe qūi me sperauit liberabo eū. Motus charitatis hēre oīa que sunt dei grā. Amicoꝝ eñ oīa coīa sunt. vñ pater euāgelicus ad seniorē filiū ꝫ filij. oīa mea tua sunt. ⁊ tua mea sunt. Et ita de reliquis ẏtutibus suo mō. ꝯcordātias omitto. Cōstat aūt q̄ sicut corp⁹ ꝑp̄ aīam ē/ nō ecōtra. sic corpalis oīs iste motus naturalium agētiū/ ordinatus ē subiectus ⁊ subſuiens ad agenda supnaturalia diuinoꝝ charismatū. Qua in re pspicuū fit porisma seu corollariū pulcerrimū q̄d nō turbat reruz ordinē deus. nec caꝝ motus saltē obedientiales ipedit. dū ad fidē ad spem ad charitatē instoꝝ/ ꝑ vtilitate vel ipoꝝ vel ecclesie miracula spūssancti opat̄. Sic hodiernā die fact⁹ repēte de celo sonus. sic ignis ꝑ linguas suas dispertitus. sic linguaꝝ aplicaruz pus ineruditaꝝ motos in sonos varios. sic eloquētie tāta viuacitas in eis/ vt mlt̄a milia hoīm breui orōne vel ſmone/ mox conuerteret hō piscator ⁊ sine lr̄is petrus. Sic cōstantia tā admirabil' ⁊ ebrietate simillima. dū ibāt apli gaudētes a ꝯspectu cōcilij qm̄ digni habiti sunt ꝑ noīe ihū xp̄i cōtumeliā pati. Sic deniq3 stupēduz illud vincens oēm admiratōez miraculum. q̄ infra paucissimos annos oēm religionem q̄ sub celo ē a solis ortu vsq3 ad occasuz ⁊ ab aquilone ⁊ mari. ꝑuagati sunt. tā ardēter q̄ efficaciter hoīes paucissimi ⁊ ignobiles ⁊ inopes replētes mōm euāgelio dei q̄d erat legibus ⁊ moribus inueteratis sūme ꝯ̄rium iudeis scādalū ⁊ grec' stulticia sicut augl'. ⁊ Chrys̄. elegāter exaggerāt in ꝯfirmatoz legis nr̄e. Hec inq̄ oīa ⁊ similia miracula si ad sola corpalia respicias/ videnf̄ ee motui naturali ꝯ̄ria. Si vo naturā cōpaueris ad grāz/ iudicab̄ naturā vt ancillam/ grē sicut dñe/ ordinabilit̄ paruisse. Ordo qppe qualis alter rectior qualis naturalior ē/ q̄ vt replēte spūsancto orbē terraꝝ/ noua fiāt oīa. nouus rex: noua lex. noua signa noua miracula? Innoua signa. immuta miracula/ petit sapiēs. Et in Apoc. dixit. Qui sedet in throno. ecce noua facio oīa. ¶ Poterāt iā lōgissimū ꝯtrahi. sed ꝯposita memor/ ad alterā me trāssero ꝯsideratōez.

Secūda ꝯsideratō

¶ Spūs dñi dū replet hoīem incolā orbis terraꝝ/ nō necesse sicut dictū est. sed spontanea volūtate arollit ipm̄. vt in arcē cōtemplatiue ꝑfectiōis ascēdat. ¶ Ipam siqdem spūs dñi repletōez cō sequit̄ libera mentis eleuatio sursum ducēs. Instar teste ouj. de qua ferunt q̄ repleta rore ⁊ obstructa/ si ad feruidū solem exposita sit/ sursuz abit Mā sicce. ros grā. Pōdus meuz (inquit augl') amor meus. Illo feror quocūq3 feror. hoc ꝑfectuz amoris pondus (si nō potius leuitas dicēda est) emergere facit spm̄ a turbida fluctuātiū fantasmatū ⁊ exundātiū desideriorꝫ carnaliū/ tetra caligne. vt supas liber euadat ī auras. vt ferat̄ sup aquas cogitationū vagantiū ⁊ instabiliū. somnioꝝ similium. vt eruat̄ de tenebris ⁊ vmbra mortis. Ubi pus erat vinctus in mendicitate ⁊ ferro male cōsuetudis ⁊ fomitis originalis. ¶ Senserat expimento felici repletionē hāc spūs dñi sursum agentē/ ipa mat̄ augustini sancta monica. Hec aliqñ in ecclesia sctī Cypriani martyris suscepat sacrā cōionez. in qua plenitudo grē velut in suo fonte sumit̄. [illegible] ꝯtinus corpe a terra leuato tales erupit in voces. Uolemus in celum. volemus in celū fideles. A q̄ duz postmodū q̄reret̄ q̄d sibi voluisset hec insolita clamositas ⁊ eleuatio? Ipa vt erat tota colūbine simplicitatis/ pie benigneq3 r̄ndit. Et quid vultis. q̄d queritis? Cor meū ⁊ caro mea exultauerūt in deū viuū. Cōgruit id q̄d sequit̄. Altaria tua dñe ẏtutuz. supple ꝯtulerūt hāc eleuatōz. ¶ Tale aliqd de sctō thoma referūt cui⁹ corp⁹ etiā ꝯtēplatō leuabat a t̄ra. Sic in beatis pnīe specul' maria magdalena ⁊ maria egyptiaca factū legim⁹ Quid de ipa nr̄a iuuencula tympanistria. Exultauit in dn̄o. i. extra se saltauit spūs me⁹ in deo salutari meo. Si ꝯ aliqd sensit aug. q̄ deo loquēs ꝯficebat. Introducis me aliqñ in affectū quēdā inusitatuz valde. qui si pficiat̄ nescio q̄d erit q̄ illa vita nō erit. sed resorbeor. ¶ Hec est ascensio in deum quaz petebat q̄ dicebat. Quis dabit mihi pēnas sicut colūbe ⁊ volabo ⁊ requiescā? Oro q̄ sunt pēne tales/ nisi ipa cōtempla-

tio q̄ describit a ɔteplatiuo Richardo. q̄ȝ est liber mētis intuitus in diuina spectacu la cū admiratōe suspēsus. Vel vt aug⁹ ait: Contēplatio ē ad dei inuisibilia salubriter efficiēs animū mētis illustratio vel illumi natio. Vel vt Hug. placet. Contēplatio est viuacitas intelligētie. q̄ cuncta palā ha bens apta visione cognoscit. Vn̄ est illud spūs oīa scrutat. glo. scrutari facit. etiā ꝓ funda dei. Ad qȝ reducit illud Eccs. Lu strans vniuersa in circuitu celestiū. t. terre striū ⁊ infernoꝝ pgit spūs. Sequit. ⁊ in su os circulos reuertit. Hoc fit dū ꝓpriā par uitatē defectibilitatē ɔsiderat. ¶ Hanc cō sideratōeȝ sequit lachrymosa deuotio flā te spūsancto. Nā flauit spūs eius ⁊ fluent aque. In quibus aquis lacrimaꝝ se lauat. balneat ⁊ baptisat contēplātis aīa queād modū dixit ad aplos xp̄s. Vos aūt bapti sabimī spūsancto. ¶ Et qm̄ nihil ita aīam lauat purificat decorat illumiat ⁊ eleuat si cut intima cōpunctōis deuotio. Ad hanc seque mētis illumiatio. noua quedā neo menia: iuxta illud Esa. Nō abscondā vl tra faciē meā ab eis eo q̄ effuderim sup eos spūm meū. ¶ Hec aūt facies dei plena grāꝝ que ē sol iusticie/ nulla ratōne videri pōt si ne delectatōe. qr dulce lumē ⁊ delectabile ē oculis intellige sanis videre solē. Tūc sen titur vtus ⁊ veritas illius vbi. Spūs meus sup mel dulcis. Qȝ senserat sapiēs qui io cundus exclamabat. O q̄ bonus ⁊ suauis est dn̄e spūs tuus in nobis. Tunc em̄ fm meliorē mētis nr̄e ⁊ rōnis vtutē/ ineffabili bus ⁊ ignotis ineffabilit ⁊ ignote coniūgi mur ait Diony. Ineffabilit q̄ delectamur dū fit ineffabilis sūme cōueniētis cōiūctio ¶ Et qm̄ eodē dicente dionysio/ diuinus amor extaticus ē ⁊ pfecte amātē sui iuris eē nō sinit. sed amati. ¶ Ad hāc delectatōeȝ amorosaȝ sequit trāsformatio. Exēplo au ri ⁊ argēti qȝ quidē durū est ⁊ solidū sed p vtutē ignis calefit ⁊ liquescit ac in aliā mu tatur manerie. vt qualibet formā possit ac cipe. Exēplo pterea ferri candētis qȝ pla cabile reddit naturā induēs ignis. Exē plo rursus aeris lumīosi. Exemplū d gut ta aque. que multo vino mixta cōuertit in ipm nō placet. ꝓpter errorē Almerici psi us dānati ⁊ alioꝝ dicētiuȝ aīaȝ cōtemplan

tis in deū cōuerti. ⁊ pdere iam eē qȝ habe bat in ꝓprio genere ⁊ hr̄e solum eē ideale ī deū. Itaqȝ nō hoc mō. sed poribus fit ī aīa trāsformatio q̄dam p spm̄scm̄. sicut notat aplus. Nos aūt reuelata facie gl'iaȝ dn̄i spe culātes trāsformamur a claritate in clari tatem tanq̄ a dn̄i spū. A claritate fidei/ in claritatē cognitōis. A claritate rōnis/ ī cla ritatē intelligētie. a claritate in intellectu/ ī claritatē expmētal' noticie ī affectu. ¶ De inde sequit defectio siue casus vel exta sis. Exemplū d alauda q̄ qn̄ illumiat a scē dit. ascendēs cantat ⁊ iubilat. cātans obli uiscit sui. ⁊ tandē velut stupida vl' spasma ta cadit. sic Diony. Nos inquit castissimis cōtemplatōibus ⁊ diuinis splēdoribus re pleti sup apparētiā radioꝝ. in btīs expimē tis p excessuȝ mētis deficimus Concordit ad ps. Defecit in salutare tuū aīa mea. Et iterum. Defecit caro mea ⁊ cor meū. de. cor. mei ⁊ ps mea deus in eternum. Et in ꝓs. Mirant ⁊ deficiūt. Talia sunt sine nume ro. Hec est pciosa in cōspectu dn̄i mors sc̄ ctoꝝ cu⁹ quā obtinē balaā nisꝰe dicēs. Mo riatur aīa mea morte iustoꝝ. O bōa mors suspirat Bern̄. q̄ vitā nō aufert sed mutat in melius. Qn̄ eīn formidat luxuria/ vbi n̄ sentit vita. Quō habet peccādi potentiaȝ qui transcēdit peccādi cōsuetudinē. Exce dere quippe aīam etsi nō a vita saltē a sen su vite necesse est. vt nec vite temptatio sen tiatur. Vtinā frequēter hac morte cadam vt laqueos mortis euadā. nec sentiā luxu rie mortifera blādimēta. nec ire auaricie vl' impatiētie stimulos. molestias solicitudi num ⁊ curaꝝ. ¶ Talis vt opinor defectio/ angelice puritatis ē. mūdi delectatōibus. corpoꝝ sitītudinib⁹ nō inuolui. Sed hoc plane facit fortis vt mors dilectio. qr sicut aīam mors a corpe. sic animū dilectio sepa rat a mūdi vanitate. imo ⁊ qnqȝ ab ipo cor pore. ¶ Legisse memini me/ de q̄dā mliere deuota. q̄ ꝟmone sup trāsformatōe mentis in deū p dilectōeȝ die penthe. audiens cō cutiebat. Primo gemitibus inenarrabili bus suspirijs atqȝ singultibus. q̄ dū culpa ret ⁊ pulsibus clanculis ꝓhiberet a circū stātibus/ ne clamorib⁹ suis turbaret audiē tes. nec hypocrisim offēcaret. tace fatua de sce misera. Ipa ꝓpsa spū velut mustū sine

spiraculo q̄d laguncula s nouas dirūpit. nō valēs plenitudinem amplius feruidi spūs intra se cape. diruptis venis ɀ neruis expirauit. Beata p̄ meā fidē. sic eñ pie credere fas mihi est. Beata martyr amoris/effecta que iā canere poterat nedū illud amore lāgueo. phi locapta sum. amo p̄ amorē. Uulnerata charitate ego sum. sed ɀ amore mortua. mortua mihi. ɀ amato viua. ¶ Rursus defectōez p̄dictā seq̄t aut ɔcomitatur absorptio q̄daz/simplificās ɀ vniēs cū deo atq̄ suo mō mentē deificās. qū p̄dictis nr̄is alteritatib⁹ ɀ ɔcupiscentijs/curisq̄ conclusis ɀ sup mūdane explicatis. in diuinum monadē ɔgregamur. ait diuin⁹ Diony. Cōformiter ad illō eruditoris sui pauli. mortui estis. ɀ vita vr̄a abscōdita est cū xp̄o in deo. Hec ē pax q̄ exuperat oēm sensum. pax quā mūdus dare nō pōt. q̄z in mūdo p̄ssurā. in me pacē habebitis. ait xp̄s. Gira regira in ventrē. in latus. in dorsum. nō alibi pacē inuenies. nō alibi societatē. Exēplum ē alexāder cui totus orbis nō satietatem sed ardētiorē dn̄atōis libidinē instillauit. nec erat totus orbis illi nisi pugillus bolus. Sic in auaris. sic in voluptuosis intellige. q̄d d̄ siliq̄s porcoꝝ querūt nec possunt satiari. Nōne rabida fames qū nec saturatur oculus visu/nec auris auditu? Solus spūs dn̄i ē qui replet ī bonis desideriū nr̄z q̄ adipe frumēti satiat nos. q̄ dat māna abscōditū q̄ ɔp̄ba pastus eructat. Quā mag̃ multitudo dulcedis tue dn̄e. quā abscōdisti timētibus te. ¶ Hic ē calculus filioꝝ dei bn̄s nomē scriptū q̄d nemo nouit nisi qui accipit. Hic in diuinā caliginē instar moysi vocat̄ spūs. Hic in sibilo aure tenuis sentitur dn̄s. Hic in thalamo dormit ɀ requescit salomon pacificus. ɀ beniamī adolescētulus in mentis excessu. Hic gustat̄ fauus mellis. fauus p̄pter illumiātōez intellect⁹ mel p̄pter dulcoratōez affectus. Hic moyses mysticus ducit gregē vinū suaꝝ/in interiora deserti. Hic sedet solitarius ɀ leuat se supra se vbi dn̄s loquit̄ ad cor eius. Hic dicit Petrus bonū ē nos hic eē. Et philippus sufficit. ɀ maria magdalena. Uidi dominū ɀ hec dixit mihi. Hic introducit̄ aīa in cellā vinariā vbi bibit ebriā sobrietatez spūs. vbi suspirabūda epithalamiū cantes

v̄ba dimidiat. dilect⁹ meus mihi ait ɀ ego illi. ego dormio ɀ cor meū vigilat. Hic obtestat̄ dilectus de dilecta. Adiuro vos filie hierl'm ne suscitetis vel euigilare faciatis dilectā donec ip̄a velit. Uult aūt dn̄s pōdus amorosum spūalis horologij/cadit/ ɀ mentē p̄cutit/vocās ɀ insonans ad opus actiue ꝓ dilectōne p̄rimoꝝ. p̄ quo sit hec tertia ɀ vltima cōsideratio.

Tertia cōsideratō

S Spūs dn̄i/dū repleuit hoīez incolā orbis terraꝝ p̄ plenitudinē redūdantie: cōstituit ip̄m fortē ɀ expeditū ad op̄a vite exterioris ɀ actiue. ¶ Uidim⁹ hoc in maria q̄ post susceptā grē plenitudinē in xp̄i conceptione p̄perius iuit in mōtana cū festinatōne. ministratura elisabeth cog̃te sue. ¶ Retūditur hoc exēplo arrogās begardoꝝ stulticia. q̄ in talē se libertatē spūs ex ɔtemplatione mētiunt̄ ascēdisse. vt nō amplius teneātur diuinis obsequi p̄ceptis tanq̄ s̄uilibus. Quo ɔ̄ est illud xp̄i. Si diligitis me mandata mea s̄uate. Et p̄fecto tāto esse humilior atq̄ ad s̄uiēduz p̄mptior quisq̄ debz ex munere q̄tō se obligatiorē esse conspicit in reddēda rōne. ¶ Nā cum plenitudo legis sit dilectio. signum v̄o dilectōnis sit exhibitio op̄is. qui nō diligit op̄e p̄ximum/ quomō legē impleuit? Proximū attēdite nō viciū nō errorē suū. q̄z q̄ diligit iniq̄tatem odit aīaz operantis eaz. ¶ Ceteꝝ legim⁹ moysen postq̄ locutus fuerat ei dn̄s ī mōtis caligine/q̄ ad populi tumultuantis regionē descēdebat tabulas legis ferens. ɀ ex cōtemplatōis interioris redundantia. faciem eius radiosa cornutaq̄ videbat̄. Etem̄ sicut lāpas ex lumie. sic corpus totū ex interna ɔtemplatōe lucescit. pulcrificat̄ ɀ mitescit. Hic vult⁹ hic oculi hic tota corp̄is cōpositio diuinū aliq̄d sobriū. modestū. serenū ɀ decoꝝ p̄ se ferūt/sed velant faciē hanc humiles dicētes. Secretū meū mihi. secretū me. mi. ¶ Legimus ap̄lm postq̄ raptus in tertiū celū. audierat archana v̄ba q̄ nō licent homī loqui. postq̄ insup mente excesserat deo ɀ dixerat. Nostra ɔuersatio in celis est. hinc talis ɀ tantus regredit̄ ad dispondenda cubilia meritoꝝ. ad v̄bera. ad tumult⁹. ad vincula. Ubi quid amplius miremur

nescio. vel sublimitatē in ɔtemplatōe. vel
humilitatē in actōe. vbi deū quodāmō ꝓ
pter deū deserēs. cupiebat anathema esse a
xpo ꝓ populo ad xpm trahēdo. ¶ Scri-
psit Chrys. saluberrimū de cōpunctōne li-
brū. vbi regē dauid miratꝛ ⁊ extollit supra
modū/ qui talis fuerit in actōne regiminis re
gni cū assiduitate cōpunctōnis intime cui⁹
voces, iste sunt. Tota die cōtristat⁹ ingre-
diebar, lauabo ꝑ singl'as noctes lectū meū
Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac no
cte. Oculi mei sꝑ ad dñm: ⁊ talia sine nūe-
ro ꝑ psalterium. Uerꝫ hoc sibi pstabat spūs
fortis. q̄ ɔfortari petebat dicēs. Redde mi-
hi leticiā salutaris tui ⁊c. Sequit̄ ptinens
ad actiuam. Docebo iniquos vias tuas.
¶ Uellē daret̄ ꝟ spacium quo serenissi **X**
mū rhomanoꝝ regē ɔpare liceret i hac
laude/ ipi dauid. Eū nāqꝫ labor icredibil'
actiue vite iugit̄ exercet. In quo nihilomi-
nus spm̄ deuotōis habitare compatū est ꝑ
collocutōes deuotas vsqꝫ ad cōpunctōem
lacrimosaꝫ audientium. His oculis vidi ⁊
sensi. ¶ Exultās nūc in spū confiteor tibi
pr̄. q̄ fideliter in actōe laborāti qnqꝫ pl⁹ in-
time cōpunctōis infundis. quā nonnull' in
ociosa vita/ ɔtemplatōeꝫ hmōi tota solici
tudine industriaqꝫ q̄rentib⁹. Ita pr̄ qm̄ sic
bn̄placitū est añ te. Bn̄placitū nō meritiꝫ
vt nō glriet̄ añ te stulta p̄sūptio oīs carnis
sed q̄ glriat̄ in te glriet̄. ¶ Inuenio p̄cta de-
uoti Bern̄. desideriū tale q̄ grāꝫ p̄dicatio-
nis seu ministratōis sic in alios effunderet
nō vt canale qd̄ ꝯtinuo siccat̄ feces retinēs
sed vt concha plena supeffluēs seu fons vi
uus ꝑpetua vena scaturiēs. q̄ nec facile tur
bat̄. ⁊ turbatus ꝯtinuo ad nitorē p̄stinuꝫ
redit. Ad qd̄ ita q̄rebat sanct⁹ iste: vt nimi
rū actio ɔtemplatōnis grām nō auferret.
Hinc est eiusdē ad fratres documētum q̄
in q̄libet actōe meminerit illius ecclīastice
cohortatōis Sursuꝫ corda. cui tā veracit̄
q̄ frequēter vtinā fieret responsio. Habe-
mus ad dñm. ¶ Quid q̄ Antho. post ple
nitudinē ɔtemplatōis in deserto haustā ipē
neqꝫ ex occursu frequēti frm̄. neqꝫ ex circū-
stātib⁹ turbis dū alexādriā qnqꝫ venisꝫ alı̄
qd turbatōis vl' molestie sentire se fateat̄:
Hoc mirat⁹ ē Hylari⁹ sed tāta tāqꝫ radica-
ta stabilitate anthonij mēs inota manebat

autsi mouebat̄ ɔtinuo redibat in idipm̄:
Dat̄ exēplū sensibile de acu nautaꝝ/ affecta
ꝑ magnetē. q̄ iugiter redit ad poli ꝓspectū
¶ Hāc stabilitatē ɔtēplatōis in actōe. ⁊ **Y**
actōis in ɔtemplatōe. fuisse crediderim
in btīs Gregl. Benedicto ⁊ filibus pluri
mis. Qd̄ de ipis aplīs atqꝫ discipulis ho-
dierna die factū nō dubito. Porro de mar
tyrib⁹ Laurētio Uincētio ⁊ talib⁹. venera
bilis Richard⁹ sentit eos in medijs ignib⁹
ad diuina suspēsos feruētius q̄ fuerāt in ꝓ
speris. Hoc sonat illa vox Uincētij. dum
vreret corp⁹ machina candēs. Ecce nūc in
sublime agor ⁊ oēs p̄ncipes tuos seculo al-
tior o tyrāne despicio. Qd̄ aūt i xpo patiē-
te nō fuerat dispēsatio fuit ꝓ nr̄a redēptō
ne. Alioqn delectatio interior/ corporalem
oēm absorbuisset tristiciā. ¶ Rursus me-
thaphisicādo cū theologia ɔsidero/ q̄ hec
spūs dñi effluēs repletio stabilit aīaꝫ ī spūa
litate. eo q̄ a materialitate q̄ ꝟm aristo. ma
leficiū opat̄/ ipāꝫ magis ac magis purgat
⁊ elōgat. Hinc fit vt crescēte hmōi repletō
ne spūs dñi/ ipa cupiditatis ꝟuitus letife-
ra/ vel eijciat̄ penit⁹ sicut in beatis. vel īmi-
nuta lāguescat vt ī viatorib⁹ ꝑfectis. ¶ Su
peraddam⁹ q̄ spūs dñi q̄s repleuerit dños
facit. nō q̄liūcūqꝫ rex sed oīm. Oīa nostra
sunt inq̄t aplo. Naꝫ qui spū dei agunt̄/ hi
filij dei. hi liberi fuīt. q: vbi spūs dñi/ ibi li
bertas. q̄ si filij liberiqꝫ sunt. heredes eos
esse ɔnīs est. heredes quideꝫ dei. coheredes
aūt xpi. Xpm̄ vo dñm eē oīm/ multiplici
titulo q̄s ambigat: Ac ꝑinde q̄s negeteuꝫ
coheredib⁹ suis oīa tribuere abūde ad fruē
dum vel ad obsequiū. Uox ē aplī. Scim⁹
qm̄ diligētibus deū oīa coopant̄ in bonū.
⁊ sic etiā oīa aliena mala. Attēdat̄ rursus
hoc dominiū sup corpus ꝓpriū. qd̄ obedit
ꝓmpte spūi sic repleto. lōge excellētius q̄
viderat Aristo. cui⁹ tñ hec est sniā. q̄ in vir
tuoso oīa ɔsonāt rōni. Dat̄ ⁊ ipm̄ dominiū
um sup exteriora in lāguoribus curandis.
in subijciēdis demonibus ⁊ generaliter in
mirabilibus faciēdis put expedit. vel ꝑso
ne faciēti. vel alijs ꝓ q̄bus fiunt. sicut ordi
nem nature iā diximus grē subditum esse.
Qd̄ si ita sensisset Auicen. ponēdo materi-
am exteriorē subditā eē rōali aīe/ vbi fūda-
re nitit̄ magicā naturalē tolerabili⁹ dixisꝫ

sed altera fuit intentio sua. ¶ Colligim⁹ ex pmissis q ad moꝝ mutatões notabilez in microcosmo. s. in hoibus/ ꝯñs est mutationes in macrocosmo hoc ẽ in maiori mũdo notabiles fieri. sicut in diluuio. sicut in fulminatõe pẽtapol' peccatric. sicut in horrẽdo scelere iudeoꝝ p nece xpi qñ sol obscurat⁹ ẽ. terra tremuit. petre scisse sũt. Deniq3 qd depcatõ assiduus motu suo possit hĩ τ iacobus/ τ elo qa sacra/ τ miracula crebra testant. Hodiernũ inter cetera miracl'a qd orantibus apl'is patratũ est.

At q solicitat ppter

hec τ pdicta nõnullos mł'tiplex inqsitõis vel studiositas vel curiositas. ¶ Prima qstio. Querũt aliqui/ cur mõ sicut olim signa eos qui credũt nõ sequũt ut serpentes tollãt. vt linguis loquãt nouis τc. Rñdet Greg⁹. in ome. euãgelij de ascẽsiõe τ apostolus dicẽdo. q lingue sũt in signũ/ nõ fidelib⁹ sed infidelib⁹. ¶ Scda qõ. Quert qualis illa fuerit linguaꝝ varietas. an diuersis sonis eadẽ lingua resonabat. Vl' an idem sonus se vario mõ intelligibilẽ reddiderit sicut in audiẽtibus erat varietas? Videt scdm magis eẽ pbabile. ¶ Tertia qstio. Amplius qrũt si donũ h⁹ linguarũ collatũ ẽ mł'erib⁹ τ marie mři ihũ. sedẽtib⁹ τ orãtib⁹ in cenaculo cũ reliqs? Auget difficultatẽ dictũ apli. q docere mł'ierẽ non pmittit. Sz aliud ẽ qd lex cõis vetat aliud qd pulegiata seu puata ꝯcedit. Itaq3 maria apl'oꝝ fuit apla. ¶ Quarta qõ. Amplius querũt si in aploꝝ epistol' erat doni illius latẽs energia vt p legẽtiũ varietate sese darẽt intelligi lr̃e sicut lingue? hoc nõ oportuit. ¶ Quinta qõ. Querũt apli an soli apli darẽt hoc mõ visibili spm̃sanctũ? pbabile ẽ q sic. qñuis Simon magus oppositũ putauerit dicẽs. date mihi hanc ptãtez. Et hĩ de simonia grãdis posset esset declaratõ. sed pcim⁹ ad eminũ. ¶ Sexta qstio. Querũt alij. si hodierna die spiritus sancti repletio ꝯfirmauit apl'os nunc doctorisatos sic q peccare nõ possent vl' errare. cũ de petro dicat paul⁹ q rephẽsibilis erat. qz nõ recte ambulabat ad veritatem euãgelij? Sz ꝯcedim⁹ rephẽsibilitatẽ fuisse venialẽ nõ mortalẽ. ¶ Septima qõ.

Sed cur hac die pẽthecostes poti⁹ q̃ alia dat⁹ est spũssanct⁹? Ut. s. eius ignea lex noua tũc daret qñ vet⁹ donata est. ¶ Octaua qstio. Cur pcessit repẽtinus ac vehemẽs sonit⁹? Qm̃ solet hoc spũs bon⁹ facẽ ad humiliatõez. Malign⁹ ex opposito blãdit ad arrogãtiã. ¶ Nona qõ. Cur cũ apl'is τ discipul' cohabitabãt mł'ieres. cũ a sctis patrib⁹ postmodũ cohabitatio talis culpata ꝓhibitaq3 ẽ. Deñt nũc tales in gr̃a ꝯfirmati. ꝯcedet τ hmõi cohabitatio. Sz h⁹ rara auis ẽ in terris. ¶ Decima qõ. Ceterũ quõ dicit spũssanct⁹ docuisse discipl'os omnem veritatẽ cũ h⁹ sit appropatũ filij. cum pterea multas vitates phantiũ nescisse videant. vt geometriã astronomiã? Rñdẽt doctores q scriptura sacra p antonomasiã dicit oĩs veritas. In q̃ supba ꝯfundit nõnulloꝝ garrulitas. ¶ Undecia qõ. Solicitat alios inqsitio de spũsctõ. Quot τ q̃libus modis mittit qb⁹ illabit. τ quõ ꝓcedit a pr̃e τ filio. τ hĩ de scismate grecoꝝ plurima. Quõ remissionẽ peccatoꝝ facit spũssanct⁹. Et si det plenitudo ptãtis ecclasticce sine spũsancto gratificãte seu sine gratia gratũ faciẽte. qñ hic grãdis laqus hereticoꝝ vt videm⁹ in h⁹ ꝯcilio. ¶ Duodecima qõ. Rursus q̃ τ qles sũt irremissibiles ĩ spm̃sctm̃ blasphemie. τ de distinctõe donorũ inter se a vtutib⁹ btĩtudinib⁹ τ fructib⁹. ¶ Tredecima qõ. Itẽ p q̃ signa cognoscit aduẽtus spũssancti in mentẽ. Quib⁹ insup argumẽtis seu regul' pbant spũs si ex deo sint? ¶ Decimaquarta qõ. Deniq3 si qs posset scire certitudialit de se vel altero q habeat spm̃sctm̃ cũ videam⁹ hereticos ꝓmptos ad moriẽdũ plus aliqñ q̃ fideles catholicos τ vñ ꝓcedit h⁹. Videt qñq3 in ipis hereticis gaudiũ ad mortem/ sed auidũ efferũ plenũ desperatõis τ interne ꝯsolatõis vacuũ. In ipis vo catholic martyrib⁹ gaudiũ ẽ charitate ꝯditũ. hũile patiens benignũ. plenũ spe atq3 fiducia. interius suauiter cõsolãte. ¶ Talia magis τ magis occurrebant speculatiue tractanda sed aliud tempus τ aliũ locũ expostulant. Ipsa tetigisse satis fuerit. ¶ Finiamus tandem in orõne τ aduẽtũ spũssancti ĩ nos depcãtes dicam⁹ eidẽ. Veni sancte spũs. qm̃ ĩ die bona veniem⁹ ad te. reple tuoꝝ corda

fideliū ⁊ tui amoris in eis ignē accēde. quē
ignē misit dñs in terrā ⁊ voluit vehement̄
accēdi. vt celestib⁹ desiderijs accēsi. fontem
vite sitiam⁹ ⁊ ad ipm̄ veniamus. p̄stante eo
qui ē bñdictus ī secula. Amē. ¶ Qm̄ dies
penthecostes dies ē iubileus grē remissio-
nis ⁊ indulgētie. rōnabiliter indulgētias
nūciari solitas denūcio. ¶ Explicit sermo
factus coram cōcilio Cōstañ. ꝑ dñm Can
cellariū parisieñ. In die sancto penthe. vij
Julij. Anno dñi. M. ccccxvj.

Incipit tractatus ꝑ A

ycilis ⁊ valde notabilis eiusdē mgr̄i Joh.
de Gerson de p̄sentibus dñi ihū v̄bis.

[illegible]

Enite ad me oēs qui laboratis
⁊ onerati estis ⁊ reliq̄. Saluta-
[illegible] nobis ē fratres charissimi cū
omni veneratōi p̄dicare cū nul
la tm̄ possimus rōne ꝯprehēde-
[illegible] magnū hoc pietatis sacramētū qd̄ ma
nifestū est in carne ⁊ apparuit in mūdo q̄
vicȝ ihs xp̄s venit in hunc mūdm peccato-
res saluos facere ⁊ q̄rere qd̄ pierat. Venit au
tem non qualis erat a p̄ncipio creator ⁊ iu-
dex oīm seculoꝝ sȝ qualis nobis ꝯgruebat
sicut speciosus forma p̄ filijs hoim. ita co-
piosus ⁊ diues in misericordia. sup oēs q̄ inuo-
cant illū. Venit tāq̄ saluator ꝓ pditis. re
demptor ꝓ captiuis. rex ꝓ militib⁹. dñs ꝓ
s̄uis. diues ꝓ paupib⁹. medicus ꝓ egrotis
vbi sicut nullū ab infirmitate libeꝝ inuenit
ita ꝓ saluatōne oīm aduenit. Venit flos
floꝝ dux moꝝ. venit vena. fons pietatis [illegible]
grē. pater domui iacob / in absolutōez pec-
catoris ⁊ mēstruate. Venit tāq̄ doctor bo-
nus. mgr̄ pius. p̄dicator veritatis ⁊ miseri-
cordie. mitis ⁊ humilis corde. Venit de so
lio maiestatis d̄ sinu dei p̄ris. ⁊ qd̄ ibi hau
serat de fonte pietatis / hoc eructauit nob.
Et qd̄ hoc eē potuit nisi charitas? Ipa ē q̄
sola ꝯmouit viscera mis̄cdie dei nr̄i / q̄ mit-
teret nob̄ liberatorē ⁊ ꝓpugnatorē q̄ libe-
raret nos de s̄uitute diaboli q̄ oppressi era
mus. Testat̄ h⁹ apl's vbi ait. Propt̄ nimiā
charitatē suā q̄ dilexit nos / deꝰ p̄r filiū suū
misit. Itē. ꝓprio filio suo nō pepcit. Hac
charitate sua vrgente dei fili⁹ venit de celo
hac vrgēte suspēdi se pmisit ī ligno hac vr
gēte descēdit vt suos educeret q̄ captiui tene
bant ī inferno. ¶ Hāc ip̄e v̄bo docuit. ⁊
exēplo ꝯfirmauit. ⁊ ꝓprij sanguinis effusiōe
signauit. Hāc significauit ⁊ loco. Verbo do-
cuit cū dixit. Diligite inimicos v̄ros ⁊c. Ex
emplo ꝯfirmauit. cū in cruce pēdēs. ꝓ suis
etiā crucifixorib⁹ orauit. P̄r inquiens igno
sce illis q̄ nesciūt qd̄ faciūt. Sanguinis effu
sione ꝯfirmauit eā. q̄ posuit aīaȝ suam ꝓ
ouibus suis. ⁊ ꝑ suo grege pius pastor mo
ri dignatus ē. Designauit eā ⁊ loco cū dice
re. Venite ad me oēs q̄ laboratis ⁊ onerati
estis. Loc⁹ ergo charitatis ip̄e ē. ¶ Sed di
scerne. vtꝝ sit hoc est diuine an nr̄e? Si di
camus sue nulli hoc dubiū ē. In ip̄o eñ
habitat oīs plenitudo diuinitatis corpalr̄
Si diuinitatis ⁊ charitatis. Nā deꝰ chari-
tas ē. Si dicam⁹ nr̄e / cōstat q̄ charitatis no
stre locus ip̄e ē. Quis eñ magis ꝓximus
est sautio aut q̄s magis diligi meret̄ ab ip̄o
q̄ samaritan⁹ q̄ curauit eū vino ⁊ oleo. Ad
eūdē ergo locū q̄si ad idē centꝝ cōcurrit ex
omi pte / diuina charitas ⁊ hūana vt recte
sit ip̄e mediator dei ⁊ hoim. hō xp̄s iesus.
¶ Qd̄ elegāter designat ꝯuētus ille dñi ⁊
moysi in sūmitate mōtis synai. cum legit̄
dñm in montē descēdisse. ⁊ moysen ascen-
disse ad eū. Quid ꝑ mōtē istū nisi hō ille si
gnificat̄ assumpt⁹ a v̄bo in vnitate psone?
Sed dñs supra mōtē descēdit. q̄ vt hoiez
assumeret q̄si a sūmo celi fastigio diuina se
dignatio inclinauit. Moyses autē electus
dñi ascēdit. q̄ oīs electoꝝ deuotio / ad redē
ptorē nr̄m se subleuat. vt ad intuitū dei ꝑ
tingat. ¶ Illud q̄ȝ qd̄ de hester regina le-
gitur huic sn̄ie opitulari vid̄r. Rogatura
hester ꝓ pplo suo accedit ad regē sedentez
in throno. Videt gl'iaȝ ei⁹ ⁊ corruit. sed ele
uat̄ ⁊ osculat̄ v̄gā aureā. quaȝ ille tenebat
manu. Rex sedēs in throno / est deꝰ p̄r. cun-
ctis iudiciaria ptāte p̄sidēs. Regīa eccliam
sanctā designat. q̄ ꝓ filijs suis oibus vicȝ
fidelib⁹ deū p̄rem interpellat. Sed gl'iaȝ re-
gis vidēs regina corruit. q̄ maiestatē diui
nitatis cōsiderās eccl'ia expauescit. Eamq̄ȝ
rex eleuat ⁊ v̄gā aureā ad ip̄aȝ extēdit. q̄ vt
ecclesiā suā omipotēs de⁹ ad ꝯtemplatōem
diuinitatis sue exaltet. necesse ē vt pauidā
ꝑus ꝑ amorē incarnatōis filij sui corrobo-
ret. Qd̄ aūt ꝑ v̄gā hūanitas xp̄i designet̄.
habem⁹ in psal. sic. Virgam v̄tu. t. ⁊c. Ac

B apte dicat̃. Hũanitatē tuã o xpe q̄ es B
vt⁹ p̃rio/nasci faciet dñs ex iudaico po-
pulo. Que v̄ga bñ aurea dr̄. q̄r xp̄i hũani-
tas splēdore sapie singl'aris/rutilare credit̃.
Rex ergo v̄gã mãu tenet s꜡ eã regina oscu-
lat̃. q̄r hũanitatē quã de⁹ p̄r sibi in p̄sona fi-
lij vnico q̄si mãu strinxit. hãc ecc̃lia fideliũ
ↄfessionis sue labijs dulciter tãgit. ¶ Ad
hũc igit̃ locũ charitatꝫ h⁹ ē ad seip̃m. cha-
ritas ip̃a nos vocat vt in charitate radicati
ꝛ fundati/charitatē teneam⁹/ ꝛ charitatem
diligam⁹. Dicit ergo Venite ad me o. q̄la.
Vox ista est vocãtis. inuitãtis. suadētis.
hortãtis. rogãtis. ꝛ hoc totũ ꝓ n̄ra salute.
Cũ em̃ bonoꝝ n̄roꝝ nō egeat vult tm̄ suam
nobis demōstrare charitatē ꝛ btitudinem
cōicare. Inde ē q̄ nos vocat ad regnũ. in-
uitat ad ↄuiuiũ. q̄d electis oibus paratꝫ est
ab origine mdi. Vocat elegãtos. inuitat ie-
iunos. suadet volētibus. iubet nolētibus.
hortat̃ lassos. cogit inuitos. oib⁹ ergo ī cōe
dicit. Venite ad me om. ꝛc̃. ¶ O q̄ stupē-
da pietas. q̄ mira dei dignatio. que rogare
debuim⁹ vt nos recipe dignaret̃. ab ip̃o ro-
gamur vt ad eũ venire dignemur. Qua in
re q̄d aliud q̄ p̄ma illa gr̄a quã nullus ho
minũ ꝓmereri p̄ōt/ↄmēdat̃. Primã gr̄aꝫ
dico. q̄ ꝑfidos ꝛ nō credētes reducit ad fi-
dem. ꝑuersos ꝛ male viuētes ↄuertit ad re
ligionē. ꝑresos ꝛ negligētes accēdit ad de-
uotōeꝫ. Ip̃a est gratuitũ bñficiũ dei ꝓflu
ens ex illa ineffabili benignitate dñi ihu. ꝛ
ex intimis visceribus charitatis ei⁹. Ipsa est
cui nulla scelera horrida. nulla pctã mag̃.
nulla cōsuetudinum vincula dura. nulla
difficultatuꝫ claustra inuia sunt. Ip̃a nos
p̄uenit vt bonũ velim⁹. Ip̃a subsequit̃ vt
possimus. Ip̃a stantes roborat ne cadant.
Ip̃a currētes expedit vt alacrius currant.
Ip̃a iacētes cōpellit vt surgãt de lacu mise
rie ꝛ de luto fecis. Ip̃a q̄driduanũ mortu
um nō solũ resuscitat. sed ei⁹ etiã sorores. i.
aie effectus cōcitat. vt ꝓ fratre resuscitãdo
intercedãt. Ip̃aꝫ nulla volũtas. nullũ me
ritũ. deuotio nulla p̄cedit. sed spōte venie-
in debita venit. ac ꝑ hoc totũ hoieꝫ iure vē
dicat sibi. Oportet nãqꝫ vt accepto dei bñ
ficio tã gratuito ꝛ tã magno/ vt totũ hoieꝫ
innouauerit. ꝛ q̄si alterando ip̃m mutaue
rit. Ex eo q̄d erat ī id q̄d añ nō erat. h⁹ ē de

iniusto iniustũ. de nō sctō in sctm̃. de pctō-
re ī innocentē. totũ ꝛ ea toto se hō ad gr̄as
rep̄ēdēdas ↄuertat. ꝛ neq̄q̄ gr̄e dei ingrat⁹
ꝑmaneat. Gratũ aũt veracit̃ existere est ad
bona agēda se incessant̃ exercē. Minus ei
grat⁹ ē ↄuincit̃. quisq̄s mãdatis ei⁹ q̄ gr̄aꝫ
dedit/adhuc reluctat̃. ¶ Sed si ois n̄ra L
gr̄aꝝ actio. dei est de datis bñficijs lauda
tio. de dandis adhuc siue in hac vita siue
in futura q̄ inibi erit spes ꝛ fiducia. Quib⁹
deniqꝫ meritis ↄquirã de malo custodiaꝫ ī
bono ↄstantiã. fine bonũ ꝛ vitã eternã Ne
qꝫ em̃ dabunt̃ imerito sed vñ iaꝫ mereri ea
possim nō video. Sꝫ scio q̄d faciam. Acce
pto ꝰm ꝓph̃aꝫ spũ gr̄e ꝛ p̄cum. gr̄e vt bõa
inchoem. p̄cũ vt assiduis deo p̄cib⁹ inchoa
ta cōmendē. exinde iam ordiar facere mihi
amicos p̄cib⁹ indefessis q̄ me recipiãt ī eter
na tabernacula. Quid em̃ si siue alienis si
ue ꝓprijs meritis adipiscar dũmō adipi-
scar regnũ celoꝝ. Surgã ꝓinde ꝛ circũibo
ciuitatē. querã sicubi inueniã virũ iustuꝫ ꝛ
sanctũ bonis pollentē morib⁹. placētē deo
sanctũ dilectũ. Ip̃ius me orōnib⁹ ↄmēda-
bo. vt q̄d meis meritis nō valeo/eius asse-
quar p̄ocinio. Queraꝫ dehinc in milibus
aiaꝝ sanctaꝝ si vsp̄iã inuenire potuero spō
saꝫ dñi mei. amicã regis eterni. Ip̃e me po
tissimũ ↄmēdabo ip̃i adherebo/ sꝫ ꝛ obse-
quar adolescētul' ei⁹ vt indignitas mea q̄ ꝑ
se iuste despicit̃. illaꝝ q̄ spōse familiares sūt
meritis ꝓcuhat̃. ¶ Egrediar aũt adhuc
ꝛ ↄtuebor celestē illã curiã. ↄuētus illos sã
ctissimos q̄ assistũt dñatori vniuerse terre
ꝛ hinc quidē letãt̃ illi beatoꝝ spũum ordi-
nes. illinc v̄o gaudēt aie sctōꝝ q̄ xp̄i vesti-
gia sūt secuti q̄s in septē gradib⁹ sacrosan-
cta distinguit ecc̃lia. Clamabo ita ad eos
ꝑ diē ꝛ noctē. orabo ꝓ me ꝛ ꝓ amicꝫ meis
postulãs vt intercessiōes sctãꝝ oim celestiuꝫ
v̄tutũ ꝛ sctōꝝ p̄triarchaꝝ ꝛ cetera vbiqꝫ sen
tiam⁹. Inuocabo nihilomin⁹ singulos q̄s-
qꝫ sctoꝝ specialit̃. quoꝝ mihi ꝛ noticia ma-
ior ꝛ memoria crebrior ꝛ intercessio assue-
tior est. naꝫ sicut de claritate ꝛ gloria/ita de
pietate. miscdia ꝛ charitate oim mihi. con-
stat. reputo q̄ etiã gaudēt sup vno pctōre
p̄niam agente. ¶ Ecce aũt sup oēm gl'iam
sctōꝝ sup oēs choros angeloꝝ exaltatã cōsi
dero sanctã dei genitricē Mariam. perdi-

toꝝ repatricē. exulū reductricē. mrēz ⁊ dn̄az
oīm xp̄ianoꝝ. Hec ē illa gl'iosa ⁊ felix ma-
ria. q̄ in ip̄o sacratissimo sancte trinitatꝭ tri
clinio assistit. pata votis poscētiū. tāto po-
tētior ad inueniēdū q̄to pn̄tior ad inuē
dum ip̄m fontē misc̄die. Ad hanc igiꝰ me
dullitus cōfugiā. ad ip̄az tota ṽtute clama
bo ad ip̄az suspirabo gemēs ⁊ flens in hac
lacrimaꝝ valle. sciēs q2 potens est ⁊ efficax
apud dn̄atorē celi ⁊ terre. ⁊ si locuta fuerit
ꝓ me ṽbuz nihil est qđ possit ei denegare
dilectissimꝰ filius eiꝰ. ¶ Licet adhuc mētis
oculos attollere. ac de ꝓfundo laci ⁊ de lu
to fecis. q̄litercūq3 aciē dirigere in illud in
compꝛ̄hensibile diuine claritatis archanū.
⁊ cōsiderare diligēter vtꝝ ne etiā ibi sit/im
mo ne vel ibi desit q̄ ꝓ me intercedere pos
sit. Tres illic cōtueoꝛ i vna deitate ꝑsonas
indiuisas in eēntia. indifferētes in potētia.
pares in ṽtute. eq̄les in benignitate. Et cū
ꝑsonaꝝ nulla sit posterioꝛ alia. nulla inferi
oꝛ aut indignioꝛ. duas tn̄ ex eis filiū vicz [illegible]
sp̄m scm̄ agnosco intercedere ꝓ me miro
⁊ ineffabili mō. ad deū p̄rez omnipotētem.
Unde ⁊ vterq3 aduocati nomen obtinuit
testāte ip̄a veritate ⁊ dicente de sp̄ū sancto.
Rogabo p̄rez meū ⁊ aliū paclitū dabit vo-
bis sp̄ūm veritatis. Et item alio loco dicit
scriptura de filio. Aduocatū habemꝰ apud
p̄rem ih̄m xp̄m iustū. ¶ Qđ aūt idē filius
intercedat ꝓ nobis sic asserit ap̄lus. Xp̄s
ih̄s qui ē ad dexterā p̄ris. qui etiā interpel
lat ꝓ nobis. Iustum eīn est vt medicus ꝓ
egrotis. aduocatus ꝓ derelictis. frater pro
fratribus. caput ꝓ mēbris. pōtifex ꝓ ppl'o
suo interpellet U[illegible]enite ad me oēs ⁊c. Ip̄m
ṽo ad p̄rez ꝓ nobis interpellare est. cicatri
ces ⁊ q̄le genꝰ mortis sustinuit ꝓ nob̄ pa-
no vultui q̄si ꝯmēoꝛādo incessabl'r demō-
strare. ¶ Qđ itē sp̄ūs oret ꝓ nobis sic dicit
ap̄l's. Silr' aūt ⁊ sp̄ūs adiuuat īfirmitates
n̄ras. Nā qđ oremꝰ sicut oportet nescimꝰ. sed
ip̄e sp̄ūs postulat ꝓ nobis gemitibꝰ inenar
rabilibus. Et alibi. Sp̄ūs sanctus deū po-
stulat ꝓ sanctis. Ip̄m ṽo ꝓ nobis postula
[illegible] ⁊ ineffabiliꝰ gemere. ē postulatōnes ⁊ ge
mitus n̄ros q̄s ip̄o inspirāte fundimꝰ deo
p̄ri ⁊ filio ac sibi ineffabl'r acceptabiles red
dere. ¶ Ecce ꝓ me orat oīs eccl'ia scōꝝ- D
rū. ꝓ me orāt oēs chori āgeloꝝ. ꝓ me itē

cedit pijssima ṽgo maria mūdi salus ⁊ dn̄a
ꝓ me interpellat vnigenitꝰ dei filius. ꝓ me
postulat sp̄ūs sanctus. ⁊ solus p̄r poterit ad
uersuz me claudē viscera misc̄die sue. Ab-
sit. ¶ Eius q̄ppe natura bonitas. eiꝰ opus
misc̄dia ē. eius naturale ⁊ ꝓpriū ē misereri
sp̄ ⁊ pcere. Ip̄ius deniq3 vox ē illa ad moy
sen. Clamabūt inquit ad me. ⁊ ego exaudi
am eos. q2 misericoꝛs suz. Certe cum tales
ac tātos habeā p̄ronos ⁊ aduocatos inter
cessores ⁊ adiutores. quē timebo? Nonne
dignus ero. vel potius nōne ip̄i digni erūt
vt [illegible] eos ⁊ ꝓpter eos obtineaz quācūq3 pe-
tiero grāz. ⁊ grām ꝓ grā. Supna eteī pie
tas que primā grām dedit. i. bonum velle
dabit ⁊ ꝑficere ꝓ bona volūtate. i. grām ꝓ
grā. scđam ꝓ p̄ma. addat ⁊ ꝑseuerātiam. i.
grām tertiā ꝓ scđa. ⁊ ita misc̄dia eius sub-
sequeꝰ me oībus diebꝰ vite mee. Ad extre-
mū ṽo grāz ⁊ gloriā dabit dn̄s. grāz boni
finis. gloriā eterne btitudīs. ¶ Ubi notan
dum q̄ vna q̄libet bona opatō n̄ra: ⁊ regra
tiatoria est p̄teritoꝝ/ ⁊ meritoria futuroꝝ/
nei donoꝝ futuroꝝ inq̄ tam in p̄nti q̄ i fu-
tura vita. Qđ satis exp̄mere videtur psal.
lxix. titulus qui inscribiꝰ psalmus dauid ī
rememoratōe q̄ saluū fecit eū dn̄s. Psal-
mus bonā opatōem significat. que opatio
fieri diciꝰ in rememoratōe q̄ saluū eum [illegible]
cit dn̄s. i. in grāꝝ actōe. In cuiꝰ eīn psalmi [illegible]
ne scriptū ē Adiutoꝛ meus ⁊ liberatoꝛ me
us es tu. adiutoꝛ vicz ad grām. liberatoꝛ a
corruptōe ad gloriā capescēdā. Sicut ergo
peccatū aliqđ/pena ē peccati p̄cedentis/ et
causa subsequētis/ita e regione ṽtus ē do-
num ṽtutis p̄cedentis/ ⁊ causa subsequen
tis. ⁊ nihilominꝰ vtriusq3 tam virtutis vi-
delicet q̄ peccati retributio manet ī eternū
Ecce q̄bus meritis ⁊ q̄bus modis obtine-
re possuz regnum celoꝝ. ¶ Sed obsistet E
fortassis antiquus ille aduersarius. ⁊ ca-
lūniabiꝰ iniustuz esse vt alienis p̄cibus ⁊
nō ꝓprijs opibus quisq3 saluetꝰ. Ad ṽbuz
istud fateoꝛ expauescerez. nisi magna mea
merita recognoscerē. Habeo aūt duo me-
rita magna ⁊ valida ⁊ merito ꝓ his ingre-
diar in locū tabernaculi admirabilis vsq3
ad domū dei. ¶ Et primū quidē est domi
nici passio. Scđm ṽo mei est. ⁊ ip̄ius opa-
tio. etiā si minimū qđ opatus fuero. Etiaz

si vel vnum in fine vite gemitum edidero
Quacunqz inqt hora peccator ingemuerit
saluus erit. Primū opus opatus ē dn̄s meus
p me ⁊ sine me. ⁊ qr merito eius ipe ñ egui
it/mihi dedit. Scōm opus opat mecum
⁊ in me ⁊ eius meritum mihi totū dat. ac
p eo ⁊ pmiū dabit. Atqz ita verꝫ est q̄ ele-
cti deo dicunt. Oia eñ opa nr̄a opatus es
nobis. Primū meritum ianuā mihi regni
celestis reserat. scōm in beatitudine sedem
collocat. ¶ De pmo scriptum est. Occisus
es ⁊ redemisti nos deo in sanguie tuo/⁊ fe-
cisti nos deo nr̄o regnuz ⁊ sacerdotes ⁊ re-
gnabunt sup terrā/terrā vnqz viuentium.
Item xp̄s p peccatis nr̄is mortuus est. iu-
stus p iniustis vt nos offerret deo. Et ma-
gister Petrus in sententijs. Nō potuit pate
fieri regni aditus. ⁊ fieri salus nisi p mortē
vnigeniti cuius tāta fuit humilitas ⁊ patia.
vt merito eius patuerit in eū credentibus re-
gni aditus. ¶ De scdo scriptū est. Vnusqs
ppriam mercedē accipiet fm suū laborē
Et alibi. Ois miscdia locum vnicuiqz tri
buit fm meritū operuz suoꝝ ⁊ fm intelle-
ctum pegrinatōis eius. Vn aūt dicit fm
intellectū pegrinatōis eius: qr fm magis
aut minus se hic pegrinuz qsqz ee intelligit. ⁊
iuxta intellectū/ verā patriā inqrit hoc fm
magis aut minus in regno claritatis habebit.
Attñ qui vel vltimus erit in regno (vtpo-
te qui illud sibi cōquisierit vno solo gemi-
tu vel vno aq̄ frigide potu) scimus q̄ tātā
gloriā habebit q̄tam nec oculus vidit nec
auris audiuit nec in cor hominis ascendit
¶ Quid aūt putas illi erit qui a pmo ma-
ne in vinea dn̄i laborās sustinuit pōdus diei
⁊ estus ⁊ i celo reposuit sudores suos? Hoc
inestimabile est. Cuz ergo mihi merita ad
regni aptōez. suppetāt ⁊ ad sedis collatōez
quid ē iam vñ desperare habeā pstim cuz
ad thronū glie tātis intercessoribus quāros
supra memoraui fultus accedā. ¶ Hoc in
me fratres ex voce cuiuslibet electi ⁊ dilecti
deo nō psumptuosa arrogantia. sed pia ⁊
humili cōfidētia transfiguraui. que me in
dicta sequant ignorās. sed de diuina mise-
ricordia nō desperās. Nō eñ his puētiru
me diffinio qđ quidē solus nouit deus. sed
modū pscribo quo puenire debeat ois dei
electus. Hec ⁊ his silia diabolo temptan-
ti ⁊ peccatuz sue diffidētie vel desperatōis
ingerere volenti soleo rn̄dere. ne quādo p-
ualeat inimicus meus sup me. At si qñ me
cogitatio in cōspectu diuine maiestatis re-
puerit ibi certe longe aliter pcedo. qr tunc
me puluerē cinerēqz esse recognosco. Tūc
me peccatorē miserrimū ⁊ supplicio digniss
simum pfiteor ⁊ cum omni reuerentia ve-
niam depcor. Tunc quasi sup terram stō ⁊
alas submitto quas in altercatōne diaboli
q̄si in celo volās extēsas teneo. vt sp ⁊ corā
diabolo erectus inueniar. ⁊ humilis coraz
deo. ¶ Nūc aūt ad exponēda vba dn̄i-
ca reuertamur. Venite inqt ad me om-
nes qui la. ⁊ one. estis ⁊c. Quid dulcius nob
hac voce dn̄i vocantis ⁊ inuitātis nos fra-
tres charissimi. Videamus igit fratres vo-
cationē nr̄aꝫ. sequamur vocantē vt merea-
mur eū qui nos vocauit i regno suo videre
Sed quid agimus. Nūquid vocationuz
modos ptermittimus? minime. Nā vtilita-
tis nō modicuz afferunt. si sciant. ¶ Sunt
vo tres modi quibus a dn̄o vocamur. ⁊ ad
dn̄m vocamur. Afflictio. cōmonitio. ispi-
ratō. Cōmonitio fit extrinsecus. inspiratō
aūt intrinsecus. afflictio vo vtrobiqz. Af-
flictio eñ alia fit in rebus alia in corpe. alia
in mēte. Afflictio in rebus est paupertas. af-
flictio in corpe infirmitas. afflictō in mēte
puersitas. Nūc de singul' videamus. Sunt
nempe nōnulli qui in hoc mūdo nihil diui
tiaꝝ habēt. Sūt qui hoc ipm qđ habēt am
pliare volūt ⁊ nō valēt. Duris vtriqz labo
ribus ardēter insistūt. omni studio acqui-
rendis rebus insudāt ⁊ tñ casso labore defi
ciūt. Nihil in mūdo pter psperitates ⁊ glo
rias querūt. ⁊ nihil in mūdo pter aduersita-
tes ⁊ molestias inueniūt. Cūqz negocient
⁊ deuiāt. conent surgere ⁊ sp cadāt. tāto fa-
cilius qn̄qz ad dn̄m puertunt. quāto in re
bus mūdi nunq̄ psperant. ¶ Sūt alij qui
repētina infirmitate correpti vel lōga egri
tudine pressi. eo celerius ad sanitatē cordis
rediūt. quo de sanitate corpis q̄si desperati
sunt. Generale nāqz est oibus vt cum infir
mari ceperint/tunc sancti esse vel fuisse ve-
lint. ⁊ tunc deū inuocare incipiūt quē pri-
us audire nolebāt etiā vocantē. Hinc per
psal'. dicit. Multiplicate sūt infirmitates
eoꝝ postea accelerauerūt. ¶ Hos ad bonū

sua paupertas. illos sua ꝑducit infirmitas. q
si paupes ⁊ infirmi ñ fuissent/ in malo suo
fortassis sẜ durarent. Quos apte puer ille
egyptius significat. qui cū ex amalechitib⁹
ciuitatē dauid depdātibus venerat. sed eis
dem cum pda reuertētibus eger in via re-
mansit. ⁊ ꝑ triduum nihil oīno cibi vel po
tus gustauerat. Quē dauid reperit ⁊ cibuꝫ
⁊ potum tribuit ⁊ eius ducatu hostes inter
fecit. Amalechite ciuitatē dauid destruūt
qn̄ seculi huius amatores imaginē dei in
semetipis ꝑ praua opa polluūt. Cum pda
reuertunt̄ qn̄ etiā in mala sua opatōe pro-
sperant̄. Puer egyptius eger in via r̄manet
cum peccator aliqs a seculi felicitatib⁹ mul
timoda aduersitate repellit̄. Tribus die-
bus puer ille incibatus remansit. Per tres
dies significari videnť tres ꝓsperitatū spe
cies. quas amatores mūdi ad cumulū dā-
natōis sue plerūqꝫ sortiunt̄. dignitas. s. no
bilitas ⁊ diuitie. Puer ḡ ieiunus remanet
cum peccator dignitatē. nobilitatē ⁊ diui-
tias quibus delectari possit nō hꝫ. Quem
Dauid reperit. ciboqꝫ ac potu reficit. quia
hmōi peccatorem christus misericorditer
ad se trahit. eiqꝫ suaues delitias impartit̄
Eum vo dauid exercitus sui ducē consti-
tuit. quia nōnunq̄ cōtigit vt hō qui paup
in seculo fuerat. locū regiminis inter religio-
sos accipiat. Qui eos a quibus despectus
fuerat interficit cū gladio vbo dei exerto.
lubricos quousqꝫ ⁊ carnales quib⁹ in mun
do equari nō potuit/ a praua sua opatione
verbis ⁊ exemplis occidit. ¶ Sic nimiruꝫ
omnipotēs deus frequenter ⁊ quasi ex con
suetudine pietatis sue/ stulta mūdi eligit vt
confundat sapiētes. ⁊ infirma mūdi eligit
vt cōfundat fortia. ⁊ ignobilia ⁊ ꝯtempti-
bilia eligit ⁊ ea q̄ non sunt. vt ea q̄ sunt de-
struat. ¶ Hinc in pabola veritatis dicit̄.
Exi cito in plateas ⁊ vicos ciuitatis. ⁊ pau
peres ac debiles. cecos ⁊ claudos compelle
intrare. Qui aūt sint paupes ⁊ debiles iam
satis dictuꝫ est. Videamus modo qui sint
ceci ⁊ claudi. ¶ Ceci ⁊ claudi vidēt̄ mi
hi ptinē ad tertiā afflictōis spēm. quā
supra distinguēdo nominauimus ꝑuersi-
tatem. Quare aūt duplici signat̄ nomine
puto ꝓpter duo genera hominū secularī
ū sciꝫ ⁊ claustraliū. Ceci sunt qui lumē veri
tatis nō vident nec videre appetūt. Clau
di sunt ⁊ nō ceci qui lumē veritatis quidē
vidēt sed corruptōis sue pondere cōtracti
rectos in opatōe gressus figere non valent
Per cecos seculares accipe. qui oculo ratō
nis carentes ⁊ suā sensualitatē sequētes ne-
scierunt neqꝫ intellexerunt in tenebris am
bulant. ⁊ nolunt intelligere vt bene agāt.
Per claudos claustrales intellige. qui assi
dua lectōe ⁊ iugi meditatōe edocti vident.
id est discernūt inter bonū ⁊ malum. inter
sanctum ⁊ ꝓphanuꝫ. sed tamen captiui du
cunt̄ in legē peccati ac ꝑ hoc claudicant in
vijs dñi. ¶ Quomō autē hos vel illos ad
deum sua trahit ꝑuersitas? Quid vo ē ꝑ-
uersitas? Et nūquid ꝑuersitas est afflictō.
Breuiter accipe Peruersitas in hoc loco ē
mala ꝯscia. Hanc ꝑuersitatē afflictionē e
nullus ignorat. nisi qui stimulos morden
tis pungētis ⁊ tumultuātis ꝯscie non sen-
tit. Quid itaqꝫ tam ad aratrū trahēdum ⁊
retro nō aspiciēduꝫ q̄ pungens conscie sti-
mulus vrgens. durū est ꝯ hunc stimulū cal-
citrare. Nunq̄ pacem ⁊ salutē habet q re-
calcitrat sed cōtundit̄ ⁊ cōfundit̄ ꝑcutit̄ ⁊
affligit̄ donec acquiescat. Cōscientiā seq̄-
re si vis saluus eē. Qui sequit̄ eā. nec erra-
re poterit nec timere. Qui nō sequit̄ ipe si-
bi testimoniū reddit q̄ dānatus sit. Cōsci
entia eiꝰ sua iudicabit eum in nouissima
die. Inspiciamus tamē ꝑ exempla si placꝫ
qualiter ad cōuersionē ducat queq̄ mala
cōsciētia. Cōtingit plerūqꝫ vt secularium
aliquis mole grauatus criminū. qui nūq̄
voluit peccatis ponere modū. sed grauat⁹
est in malicia ⁊ semꝑ ꝑualuit in vanitate
sua. tandē aliquādo ad cor redeat. ⁊ ipaꝫ ni
miam ꝑuersitatē ⁊ ꝑuersam nimietatē sce-
lerum suoꝝ horrere incipiat. Cūqꝫ ceperit
cogitare mala que gessit ⁊ mala que meruit
q̄ execrādus sit coraꝫ deo. ⁊ q̄ damnādus
coram mundo. q̄ districtus iudex veniat ⁊
q̄ terribiliter peccatores puniat. Cum hec
inquā ⁊ his similia reuoluere ⁊ replicare
sibi cepit in corde suo/ quāta putas vndaꝝ
flumina sup cōscientie nauem tunc irruāt
Quidni cōquasset̄ ⁊ confringat̄ ꝓcellis sa
lubriter furentibus nauis illa. ⁊ ꝑeat a via
sua pessima ⁊ a vita sua nequissima vt eo re
sipiscat ⁊ reualescat melius quo sa lubrius

perijt. Hinc pater ad filiū stulte iracundū
Frater tuus mortuus erat ꝛ reuixit perierat
ꝛ inuētus ē. Hic ergo [illegible]lis cum ad cōuer-
sionē venerit eo ꝓpēsius semꝑ satagit deo
seruire. quo se meminit nequius cecidisse.
sicq3 fit vt sua eū3 ꝑuersitas apud deum ꝓ
moueat. dū eum sꝑ acriori penitētia deplo
rat. Cōtīgit itē ꝙ claustraliū aliquis spiri
tu pulsatus inuidie vel ire. curiositatis vel
inepte leticie seu alterius cuiuslib3 vitij dū
resistere neglexerit. ꝛ longa dissimulatione
assuefactus in vicio. vires auxerit inimico
ꝑmittēte deo cadat in culpā luxurie vel ali
cuius grauioris. Solet nāq3 superna distri
ctio peccatū aliquotiēs punire peccato. vt
qui in sordibus ē / sordescat adhuc. ꝛ fit su-
pra modū peccans peccatū. qui diuinum
ꝑmitus noluit seruare mādatū3. Quod ta
men ꝛ in electis occasio est correctōis. ꝛ in
reprobis cumulus damnatōnis. Cum igi
tur hō qui hmōi est. reatū suū videt. nōne
ungit ꝛ affligit a ꝓpria consciā cōuictus ꝛ
confusus. Nōne tandem confusio illa ad
ducet iusticia3. ꝛ afflictio talis alleuiabit
consciētiam? Corriget equidē maius pec-
catum. qđ est pena ꝑcedentiū viciorꝫ. ꝛ oc-
casione illius corriget ꝛ leuiora vitia q̄ fue-
runt causa illius peccati. Sic nimirꝫ mira-
biliter cūcta disponēte deo. electis suis oīa
coopant̄ in bonū. nō solū bona. sed ꝛ ma-
la que faciūt. qꝛ qui stando segnes esse po-
terāt / cadere ꝑmittunt̄ vt feruentes fiant ꝛ
magis cecidisse ꝙ stetisse ꝓdest. cū dānu3
ruine lucris vberioribus recompensent
¶ Iam vo scōs diuinarꝫ vocationu3 modus est (vt supra diximꝰ) ꝯmonitō
quā triplr fieri diffinimus. Fit eni ꝯmoni
tio ꝑ miracula signorꝫ. ꝑ exēpla bonorꝫ et ꝑ
vba doctorꝫ. Doctores aūt in hᵒ loco accipi
mus oēs cuiuscūq3 etatis vel ordinis a q-
bus vbu3 salutis audimus. ¶ Per mira-
cula igit̄ vocant̄ qui exhibito vel in se vel
[illegible] alijs visibili miraculo ꝯuertunt̄ ad do
minu3. In se vt cecus natus. In alijs. vt
Nicodemus q venit ad ihm nocte. Nemo
enī inquit pōt hec signa facere que tu facis
In se quippe nullū recepisse signū inueni-
tur. ¶ Per exempla vocant̄. q ad aspectu3
vel auditū siue etiā ad memoriā alicuius
viri religiosi ex his quos ꝑsens adhuc secu

lum in carne retinēt / vel futurū3 iā exutos
corpe suscepit / animo accendit̄ atq3 virtu-
tes qbus illū effulsisse meminit ꝓ viribus
imitari ꝓponit. ¶ Per vba doctorꝫ vocāt̄
qui viua voce ꝑdicantiū edificant̄ ꝛ ad ce
leste edificiū coaptant̄. O ꝙ mirāda ꝛ tre
menda sup nos est dei dispensatio. in hoc
vocatōnis articulo. Eniuero / multis dat̄
verbum ꝑdicationis bono suo multis da-
tur malo suo. Sic ꝛ multis subtrahit̄ bo-
no suo. ꝛ multis subtrahit̄ malo suo. ¶ Il
lis datur bono suo. qui cum gaudio susci-
piunt verbū / ꝛ fructū afferūt [illegible] patientia.
Illis dat̄ malo suo. qui audiunt volunta
tem dñi / ꝛ nō curāt facere digna. Illis sub-
trahitur bono suo. qui possent exinde nisi
subtraheret̄ supbire vel fastidire aut etia3
contēnere. ac ꝑ hoc grauius iudiciū incur-
rere. Illis subtrahit̄ malo suo qui vel ꝓ-
pter sua vel ꝓpter aliena peccata illud au-
dire nō merent̄. qui si audirēt a sua fortas-
sis prauitate corrigerent̄. ¶ O ꝙ infelices
sunt qui vbu3 dei audire nō possunt. o ꝙ
infeliciores qui etiā nolunt. o ꝙ infelicissi-
mi qui ꝛ oderūt. De pmis scriptum est. im
pedimenta mūdi fecerūt eos miseros. De
secundis. populus eñ ad iracūdiam ꝓuo-
cans est. ꝛ filij mendaces. filij nolētes audi
re legem dei. De tertijs. Insipientes ꝛ mali-
gni oderunt sapientiā. Et iterꝫ. Despexistꝭ
omne consilium meū. ¶ Primi iudicabū
tur vt negligentes serui. secundi vt contu-
maces domestici. tertij vt cōtemnentes ini
mici. ¶ Primis quilibet homo loqui po-
test absq3 scrupulo. Secūdis nullus ex fa
cili debet nisi qui vel ꝓpter amiciciam aut
affinitatem aut aliquid hmōi se ab eis ex-
audiri presumit. Si enim me nō exaudiri
considero / reus ero si margaritas ante por
cos sparsero. Tertijs qui verbum dei sub-
trahit. male nō facit. quia ex hoc saluti eo-
rum prouidet. quam etsi ex toto efficere n̄
valet. tamen hoc ipm quasi saluus quod ex
non audito verbo ac per hoc non contem
ptu / minus damnat̄: Hinc est ꝙ quādo
cum iudeis nos loqui contigerit. confu-
sioni magis eorum ꝙ conuersioni disputā
do operam damus. quia de cōuersionē eo
rum quodāmodo desperamus. Et de his
hactenus. ¶ Tertius aūt diuinarū voca-

tionum modus est inspiratio. quã multis
modis fieri constat. Fit nãq; timore. amo-
re. pudore. cõpunctione. deuotione. intel-
ligentia. sapientia. oratione. redditione. au-
gmentatiõe & ꝯsummatiõe cuiuslibet gratie
Que (qm̃ ad alia ꝓperamus) singillatim
euoluere supsedemus. Hoc solũ ꝯmone-
mus. ꝙ hec sola vocatio ꝑ se sufficit ad cõ-
uertẽdũ hoĩes ceterarum nulla sine ista ali-
qd valet. Fremat mũs. ꝑmat corpꝰ. tumul-
tuet̃ ꝯscia. choruscẽt miracula. appareãt ex
empla addant̃ & doctorum ṽba. magis ꝑ hec
blasphemie. murmuratões. ꝯtẽptus & irri
siones. detractões & ꝑsecutões. ꝙ̃ grãe aut ṽ
tutes suscitabũt. ¶ His itaq; de voca- R
tionũ modis tãꝙ̃ ꝑ excessum dictis ad ꝓ
positũ redeamus. Venite inqt dñs ad me
&c. Cogitãti mihi qd sibi dñs voluerit in
hoc ṽbo venite. Occurrit snĩa. b. bern̄. i ser-
mone sup Can̄. cãti. lx. c. sic dicẽtis. Oñde
mihi faciẽ tuam. Ad qd? vt mihi videt̃ se
magis oñdere vult. Ita ẽ. videri vult. nõ
videre. Quid eñ ille non videt? Ita fr̃es
ꝯfitus ita mihi videt̃. Et i hoc loco ꝙ ipse
potiꝰ venire velle ad nos ꝙ̃ nos ad eum/ in
sinuet. verũq; tñ necessariũ est ad eternam
salutẽ. sed suum venire nr̃m ꝑcedere. nemo
sane mẽtis ignorat. Est eñ suũ/ nr̃i causa.
sicut & sit nr̃i cã. Etenĩ nisi ipe venerit ad
nos. nos nũꝙ̃ veniemꝰ ad eũ. ¶ Sz qd di-
cimus. Quõ venit q vbiq; ẽ. Quõ venire
põt q nusꝙ̃ deest? Quõ etiã veniemꝰ ad eũ
qui imobilit̃ & imutabilit̃ ẽ supra oĩa & in-
fra oĩa. intra oĩa. & extra oĩa? Utrunq; mi
rabile ẽ. s. ꝙ venit ipe ad nos. & ꝙ nos veni
mus ad ipm. Sed videamus quõ fiat qđ
fieri omnimodis cõstat. Et primo de aduẽ
tu ipius ad nos. ¶ Aduẽtus ipiꝰ qdriptit-
tus ẽ. Aduẽtus incarnatõis. aduẽtꝰ dispẽ-
satõis. aduẽtus aduocatõis. aduẽtus vlti
me retributõis. Primꝰ in plenitudine tem
porum. scđs in cordibꝰ electorum; tertius ĩ cuius-
libet hoĩs morte. quartꝰ in nouissimo die.
¶ De eo quẽ scđo loco posuimꝰ aduẽtu. s.
dispẽsatõis/ nũc agere intẽdimꝰ ceteris omis-
sis. Venit itaq; dñs ad nos vel in nos di-
spensatiue. cum mẽtes nr̃as illumĩat accen
dit & replet/ sui amoris igne. Tũc ṽo eum
in nos venisse dicimꝰ cum intẽsiorem solito
sancti desiderij feruorẽ in corde sentimus.

Et qñto feruẽtiores sumus/ tãto eum ꝑsen
tiorẽ credimus. ¶ Venit cũ menti aspirat
& vocẽ eius audis sed nõ scis vñ veniat aut
quo vadat. Vocẽ audis qr grãm sentis. sed
nescis vñ veniat. qr nõ discernis vtrũ de iu
dicio seueritatis an de ꝓpiciatorio bonita
tis grã ꝓcedat. Nescis q̃z quo vadat. qr nõ
intelligis ad quẽ finẽ tẽdat. Si aũt ꝓ eo ꝙ
scire te putas quo vadat. qr sentis ꝙ in cor
tuũ vadat/ ꝯtentiosius q̃rere insistas & vnde
veniat. Sane me aliud rñdere posse nõ ꝓ
fiteor. nisi ꝙ de eo cordis loco vbi nõ senti
tur ꝓcedit ad eũ cordis locũ vbi sentiat̃.
Nõ eñ de exteriorib' cuiusq; loci sedibus
q̃si localit̃ aduenĩes ingredit̃. sicut nec de
interioribus aĩe successibus q̃si tp̃alit̃ oriẽs
egredit̃. sed incõmutabilis in se manẽs ab
inexꝑientia cordis ad exꝑientiã eius ꝓdit.
vel certe de ꝑsentia potẽtie qua vbiq; ẽ/ ve
niens ad ꝑsentiã grãe qua nunc adest nunc
abest transit. ¶ Est tñ & aliud qđ de ad- L
uentu eius sicut & de recessu eius figura-
liter dici possit. Venit siquidẽ ad nos duo
bus modis. & duobꝰ modis recedit. venit
cum accedit vel apparet. recedit cũ abit vel
euanescit. Qđcũq; venit vel recedit/ de loco
ad locũ gradatim trãsit. Qđ ṽo apparet vel
euanescit/ ex improuiso se nr̃is aspectibus
ingerit vel eripit. Euanescere aũt est nõ ad
nihilum redigi. sz ab aspectu repente subtra
hi sicut de dño scriptum est. Et ipe euanu
it ab oculis eorum. ¶ Venit itaq; dominus
ad nos/ cum diuino nos exercitio ad ṽtu-
tes erudit. Apparet nobis/ cum intelligen
tiam sacre scripture q̃nq; etiã nõ medianti
bus inuehit. siue cum subito lumẽ mire sua
uitatis infundit. Euanescit cum nos inopi
nate in manibus aduersarij derelinqt. Cũ
euanescit mons cadens defluit & saxũ trãs-
fert̃ de loco suo. quia robustus quisq; qui
monti ꝓpter ṽtutum altitudinẽ. & saxo ꝓ
pter firmitatem compabilis erat. magna &
subita temptatõne ꝑternit̃. Cum recedit
paulatim terra alluuione cõsumit̃ qr infir
mus terre ꝓpter deiectõem vite compabil̃.
exigua sed assidua tribulatõe frangit̃. Ve-
niens autem siue apparens subito letificat
cor hominis. & ꝑ multitudine miserationum
suarum implet omne animal benedictõe & ex
pectat suis sanctis monitis/ factis nos rũs.

dere debere. Un̄ necesse est fratres charissi
mi vt occurram⁹ obuiã ei. ¶ Ecce audi M
stis qualiter ad nos venit. qualiter nos
vocat. qualē mis̄coꝛdiā mis̄coꝛdia indignis p̄
rogat. Ecce nunc tempus acceptabile. ecce
nūc dies salutis ⁊ tempus miserendi eius
Scriptū quippe est. Benignus ē em̄ sp̄us
sapiētie. benignus ⁊ suauis est sp̄ussanctus
sp̄us tuus o sapiētia que ex oꝛe altissimi ꝓ
dijsti dissimulās peccata hoīm ꝓpter peni
tentiā ⁊ delens ea ꝓpter penitētiā. ¶ Sed
quid? Si benignus est / nūquid in eternū
benignus erit? Erit quidē sed nō illis qui
audituri sunt. Ite maledicti in ignē eter-
num. Nā subiecit scriptura. Et nō libera
bit maledictū a labijs suis. Quisqs em̄ ma
ledictū extremū subierit qꝛ benignitatē spi-
ritussancti in p̄senti ꝯtempsit. deinceps ve
ro nec ꝑ sp̄m̄ sapientie. nec ꝑ ip̄am liberabi
tur sapientiã. quia nec passio xp̄i nec infu-
sio gr̄e sp̄ussancti / illi vnq̄ ꝓderit ¶ Qua
ꝓpter dilectissimi si vocem eius audieritis
nolite obdurare coꝛda vr̄a. nolite spernere
eius monita. nolite negligere tempus gra-
tie qd̄ presto est. Pensate fratres pensate q̄
multitudinē mis̄coꝛdie p̄rogauit / quantam
iudicij districtionē qn̄qꝫ exercebit. ¶ Qui
nunc sinū pietatis penitētibus apit / tūc ia-
nuam regni celestis ꝯtemptoꝛibus in eter
num claudit. Qui nunc salubriter clamat
Venite ad me om. q̄ la. ⁊ one. estis. ⁊ e. re-
fi. vos. Tūc terribilr̄ intonabit. Ite maledi
cti in ignē eternū q̄ paratus ē diabolo ⁊ ange
lis ei⁹. O q̄ maledicti sunt q̄ hoc audituri
sunt. O q̄ ēent miserãdi si vlla eis deinceps
mis̄coꝛdia posset impēdi. Dū igit̄ fratres cha
rissimi tp̄s habem⁹ p̄occupem⁹ faciē eius in
ꝯfessiōe. vt tã hoꝛrēdū maledictū possim⁹
euadere occurram⁹ obuiã saluatoꝛi nostro
disponam⁹ ascēsiones in coꝛde nr̄o ascēda-
mus in montē dn̄i vt ꝑueniam⁹ ad gloriā
regni. Difficil' quidē ascēsus / sꝫ inestimabi
lis in ꝑuentiōe fruct⁹. Sane qn̄qꝫ nob ꝓpo
nunt̄ grad⁹ qbus veniam⁹ ad ip̄m. sed in q̄
tuoꝛ ad ip̄m venim⁹. in qnto ⁊ ꝑueniem⁹.
¶ Primus grad⁹ aduētus nr̄i ad ip̄m ē N
fides. scd̄s dilectio. tertius obediētia. qr
tus ꝑseuerãtia. qnt⁹ incoꝛruptio. ¶ De pri
mo dicit ip̄e dn̄s in euãgelio. Qui veīt ad
me nō esuriet vnq̄. ⁊ q̄ credit i me nō sitiet

vnq̄. Itē de scd̄o. Oīs q̄ audiuit a p̄re ⁊ di
dicit veīt ad me. hoc ē. Oīs q̄ diuinã audi-
uit inspiratōēs. venit ad me. i. ꝑ dilectōē se
quit̄ me. Itē de tertio. Si qs vult post me
venire abneget semetip̄m. i. obediat p̄cepti
alteri⁹. De quarto aūt. Oē q̄ dat mihi
pr̄ / ad me veīet. ⁊ eū q̄ venit ad me vnqꝫ ꝑ-
seuerãdo nō eijciã foꝛas. De qnto dr̄ spōse
in can̄. Veni de libano veni coꝛonaberis.
Primos tres grad⁹ apl's breuit̄ sꝫ eximie sub
ꝯplectit̄ dicēs. fides ꝑ dilectōēs opat̄. Re
liqs duos ꝑ semetip̄am vitas his v̄bis exp-
mit. Qui ꝑseuerauerit vsqꝫ in finē h̄ saluus
erit. i. īcoꝛruptōē possidebit. ¶ Hos qn O
qꝫ grad⁹ sic habem⁹ in li. sap̄ie descp̄tos.
Initiū sap̄ie verissima ē discipline ꝯcupia
Cura ergo discipline dilectio ē. ⁊ dilectio
custodia legū illi⁹ ē. custodia aūt legū ꝯsū-
matio incoꝛruptōis ē. incoꝛruptō aūt facit
ꝓximū deo. Ubi ꝓtin⁹ subinfert̄. Concu
piscētia itaqꝫ sap̄ie / deducit ad regnū ꝑpe-
tuū. Qd̄ ē dicere. fides q̄ est fundamētum
ad ꝑfectōē deducet edificiū Sap̄ia ergo. i.
cognitio veritatis ē edificium siue fabrica.
cui⁹ initiū. i. fundamētū ē fides vera. Sic̄
ergo impossibile ē fabricã fieri sine funda-
mēto. ita sine fide impossibile ē placere deo
Que fides recte dr̄ ꝯcupia discipline. qꝛ fi-
des vera sp̄ ꝯcupiscit scire legē vite ⁊ disci-
pline ne foꝛte ꝑfluat. ne foꝛte in vacuum
currat. ne ꝓ sp̄u veritat' sp̄m̄ sequat̄ erroꝛis.
Post ꝯcupiã discipli̇e / seqt̄ dilectio vt di-
sciplinã quã appetis nosse studeas ⁊ dilig̃
ne sit tibi molesta ⁊ grauis. licꝫ aliqñ aten⁹
videat̄ eē nō gaudij sꝫ meroꝛ'. ¶ Post di
lectōēs sequit̄ custodia legū. i. obediētia. qꝛ
teste. b. Gre. Probatio dilectōīs exhibitio
est opis. Opoꝛtet aūt vt ip̄a obedientia sit
ꝯstãs. sit vera. sit hilaris. sit affectuosa. Cō
stãs illoꝝ obediētia nō ē q̄ ad ea q̄ sibi pla-
cuerint / tm̄ obedire ꝓponūt. Vera illoꝝ
obediētia nō ē q̄ ꝓ lucro vel ꝯmodo tp̄ali
obediūt. Hilaris illoꝝ obediētia nō ē q̄ cū
murmure vel rn̄siōe nolētis q̄ illibent̄ ꝑfici
unt. Affectuosa illoꝝ obediētia nō ē qui [illegible]
si rn̄dere nō audēt. rancoꝛē tn̄ ⁊ malitiolen
tiã [illegible] pectoꝛe v̄sant. In opatōē tn̄ obediē-
tie duplex solet euenire ꝑiculū Si aūt i eo q̄
p̄mo suscipis beniuole. postmodū mutato
aīo tenē incipias cū rãcoꝛe. ¶ Obediētie

vo annectēda ē pseuerātia. qm̄ initiū boni
opis qd pderit si pseuerātia desit. Que bn̄
ↄsumatō incorruptōis vocat᷑. q2 incorru-
ptionē inchoatā i via ipa pfect⁹ ↄsumari ꝛ
coronari facit in pr̄ia. Recte aūt subinfert᷑
q2 incorruptio facit nos ꝓximos deo. ꝛ ꝙ
huic soli ꝑmittat᷑ dei visio dicēte dn̄o. Beā
mū. cor. qm̄ ip. deū videbūt. Notādū tn̄
ꝙ alia ē incorruptio quā tenem⁹ in via atqꝫ
alia quā possidebim⁹ in pr̄ia. Incorruptio
pr̄ię ē impassibilitas corpis ꝛ eterna stabili
tas cordis. Incorruptio aūt vie ē castitas
corpis ꝛ puritas mētis. Vn̄ ad ↄmēdatōꝫ
spōse dr in Cañ. Pulc [illegible] ꝛ decora filia hie
rusalē. Pulc vicꝫ mundicia corpis. decora
puritate mētis. Vertn̄ sib⁹ sciēdū ꝙ hāc
ipaꝫ vie incorruptōeꝫ pfecte neqꝙ̄ obtine-
re possum⁹ in hac vita. Quātalibet eī i hac
vita mūdicia fulgeat/ qūtūcūqꝫ p fidē polle
at sp tn̄ in semetipo portat vn̄ corruptōeꝫ
pati cogat᷑. Integritatē corpis sic qs fuā-
uerit vt nō solū opa sed ꝛ sensus ipos per
q̄s opa fiūt/ mortificauerit. Sꝫ qs gl'iabit᷑
p oia castū se hr̄e cor? Ex q̄ eīn mēs hūana
puritatis auctorē in pmo pente deseruit. i-
puris cogitatōib⁹ nō coinqnari nō pōt. eti
am si velit. Erit tn̄ p grām dei qn̄ ꝛ sine tē-
mino volet. ꝛ valebit sine impedimēto. qn̄
s. natura nr̄a trāsibit in gl'iaꝫ. qn̄ corruptio
induet incorruptelā. qn̄ mlier. i. fragilitas
hūana/ amiciet᷑ sole claritatis ꝛ lunā muta
bilitatis habebit sub pedib⁹ deiectā vicꝫ [illegible]
ↄculcataꝫ. Itaqꝫ incorruptio vie facit nos
ꝓpe deū sed incorruptio patrie facit nos ꝓ
ximos deo. et poteiam filios ei. ꝛ hoc est qḋ
supra dixim⁹. q2 in qnto gradu vsqꝫ ad ipꝫ
puenim⁹. ¶ Multa qdē ꝛ alia opa sūt q-
bus venim⁹ ad ipm vt [illegible] elyna. ieiuniū. orō
ꝛ his silia. sꝫ hec ꝛ q̄cūqꝫ sūt talia sub aliq̄
hoꝝ graduū q̄si spēs sub genē ptinēt. Ad
fidē nāqꝫ ptinet deuotōis feruor iusticie ze
lus ꝛ defēsio. Ad obediētiā. declīare a ma-
lo ꝛ facē bonū. abstinētia ꝓhibitoꝝ. ꝛ obs̄
uātia mādatoꝝ. Ad pseuerātiā vo fortitu
do, magnanimitas ꝛ tolerantia. Ad incor
ruptōeꝫ aūt orō mūda. ↄtēplatio assidua.
ↄteptus seculi. ꝛ intensa dilectio dei. aliaqꝫ
ꝙplima in hūc modū. ¶ Ecce audistꝭ
frēs kn̄i qb⁹ modis dn̄s venit ad nos q
busqꝫ modis nos venim⁹ ad eū. nūc audite

P

q̄les ꝛ q̄s vocare dignat⁹ ē. Oēs inqt q̄ labo
ratis ꝛ onerati estis. ¶ Venite ad me om-
q̄ la. ꝛ one. estis. Quotiēs v̄ba ista scti euā-
gelij recitāt᷑ i aurib⁹ fideliū/ eleuatio moꝝ
oculoꝝ. tūsio pectoꝝ ꝛ suspiria cōcitant᷑ cor
diū. Quare h°. Quia recognoscim⁹ ꝓfecto
oēs recognoscam⁹ singli ꝙ laboram⁹ ꝛ one
rati sumus. In labore ꝛ sudore vultus nr̄i
vescimur pane nr̄o. ꝛ onere peccatoꝝ nr̄oꝝ
oēs p̄mimur. ¶ Oēs q̄ laboratis. Istud q̄
nō est discretiuū vt vicꝫ referri debeat ad
eos tantū q̄ laborauerint ꝛ onerati fuerint
q̄si innuēs aliq̄s fuisse laboris ꝛ oneris ex-
ptes. ꝛ ipos nō eguisse miscdia dei vocātis
Est aūt accipiēdū causalit᷑. vt sit sensus. ve
nite ad me oēs q̄ laboratis ꝛ one. estis. i. q2
vos oēs laboratis ꝛ onerati estis. Cōclusit
eīn scriptura oīa sub peccato/ vt ꝑmissio ex
fide ihu xp̄i daret᷑ credētibus. Oēs quippe
peccauerūt ꝛ egnerūt gl'ia dei. ¶ Labora-
tis ꝛ onerati estis. Si quis sub eodē sensu
velit accipe laborātes ꝛ oneratos/ vt seq̄ns
dictio p̄cedētis sit q̄si expositio. ego cōten-
dendū non duco. Ois quippe labor iuxta
aliqḋ onus dici pōt ꝛ ecōuerso. At tn̄ hūa-
nas actōes cōsiderāti/ liquido cōstabit ali-
quā drām posse assignari. Multi eīn labo
rant qui onera nō portāt. nullus aūt one-
ra portat quin in hoc ipo ꝙ portat laboret
v̄bigrā. scriptores. pictores. sutores ceteri-
qꝫ artifices. qui in penetralib⁹ suas implēt
artes. nūquid onera portare dicendi sunt?
At illi qui ligna lapides seu alias qnaslī-
bet res humeris impositas portāt et onus
ferre ꝛ sub onere laborare dicūt᷑. Iuxta hāc
cōsideratōeꝫ. qui leuē aliquā molestiā susti
net/ laborare simplicit᷑ dici pōt. qui vo gra
uem ꝛ que supra vires suas eē videat᷑ por-
tat/ iure oneratus eē narratur. Dicit᷑ ergo.
Ve. ad me. o. ꝛc. ¶ Laborātes itaqꝫ ꝛ one
ratos possumus accipe. Primo vtrūqꝫ po
pulū iudaicū vicꝫ ac gentilē. dehinc vtrū-
qꝫ sexū viruꝫ ac mulierē. deinde diuitem ꝛ
pauperē. religiosum ꝛ secularē. innocentē
ꝛ peccatorē. subditū ꝛ platū. ↄtemplatiuū
ꝛ actiuū. tēptationib⁹ carentē ꝛ temptatio-
nibus grauatū. idiotā ꝛ lr̄atū. sanū ꝛ infir
mū. senem atqꝫ iuuenē. Vt inexcusabil' sit
oīs hō cuiuscūqꝫ sit secte. ↄditōis. etatis ꝛ
sexus. Sicut eī null⁹ ē inuēt⁹ sine onere aut

laboꝛe. ita nullꝰ ꝑtermissus ē absqꝫ vocatō ne. Ex eoꝝ q̄dē ē vniuersalr ꝙ hō nascit̃ ad laboꝛē sꝫ aliq̄s (vt dixímꝰ) respectu alteriꝰ absqꝫ onē ē. ¶ Sūt aūt multi laboꝛes ⁊ multa onera. ¶ Laboꝛabat itaqꝫ iudeꝰ ab initio ī custodiēdo lr̃az legis. gētit aūtē totꝰ ⁊ sp̄ fuit sub onē diabolice seruitutis. ¶ Laboꝛabat itē ⁊ adhuc laboꝛat masculus cura domestice ꝓuisiōis. sꝫ mlr̄ier addicta iacet sub onē marital' dn̄atōis dicente ad eā dn̄o Sub viri ꝑtāte eris ⁊ ip̄e dn̄abit̃ tui ¶ Laboꝛat diues typo elatōis paupꝫ vo oppꝛimit̃ pōdere tyrānice dn̄atōis sic̄ scp̄tū est. Uenatio leonis onagri ī heremo. sic pascua diuitū sūt paupes. ¶ Laboꝛat religiosus abstinere se a negocijs secularibꝰ sub q̄bus totꝰ succūbit volēs nolēs hō secularis ¶ Laboꝛat innocēs custodire innocētiam suā q̄ petōꝛ ꝑdita / sub pōdere petōꝝ gemit ¶ Laboꝛabat subditꝰ q̄lit̃ dignā exhibeat reuerētiā ⁊ obediētiā ꝑlatis. ꝑlatꝰ aūt onus solicitudis poꝛtat tāq̄ deo rōēꝫ ꝓ subditꝭ redditurꝰ. ¶ Laboꝛat ꝯtēplatiuꝰ quō placeat deo quō ꝓficiat sibi ⁊ ꝓxīo. actiuus vo sub onere actōnis desudat vētos ⁊ pluuias mundanoꝝ negocioꝝ tolerat. vt cortine tab̄naculi ī sua puritate ꝑmaneāt ¶ Laboꝛat tēptatōe carēs. in custodia sui ⁊ compassiōe ꝓxīmi. sꝫ alius mltaꝝ tēptationūꝫ pondere ꝑgrauat̃. ¶ Laboꝛat idiota scire tm̄ q̄ sibi ꝯueniāt. lr̄atus aūt magno se spōte subdit oneri curiositatis. scire appetēs ⁊ curiose inuestigās naturas ⁊ causas. motōnes ⁊ mutatōnes reꝝ singulaꝝ. Uidit inq̄ salomon ꝙ hoc q̄ꝫ esset vanitas ⁊ afflictio spūs eo ꝙ in multa sapiētia multa sit indignatio. ⁊ qui addit sciāꝫ. addit ⁊ laboꝛem. ¶ Sanꝰ etsi nulla tribulatōe laboꝛat ip̄a tn̄ hūanaꝝ necessitatū vicissitudo eiꝰ laboꝛ est. Infirmo aūtē sua infirmitas onus est. ¶ Laboꝛat etiā senex tedio vite p̄ntis. Iuuenis aūt sub onere ē naturaliū incētiuoꝝ poꝛtās pōdꝰ diei ⁊ estꝰ. Itaqꝫ si recte cōsideras / si diligēt̃ inspicis naturā hūanā / quid aliud q̄ laboꝛē ⁊ doloꝛē cōsideras? Quid hꝫ ap̄lꝰ hō de vniuerso laboꝛe suo q̄ laboꝛat sub sole nisi vanitatē ⁊ afflictōēꝫ spūs. ¶ Libet int̃ hec / vndecī illa esaie onera ad mediū adducēr ⁊ oneratī estis / s̄m interp̄tatōēꝫ noīm / dūtaxat adaptare. Nā ꝓ

phetiā oꝛdie ꝓseq̄ / nō est nr̄i ꝓpositi. ¶ In ꝑmis ergo ponit̃ onꝰ babylonis qd̄ interp̄tat̃ ꝯfusio. Onus igit̃ babylonis poꝛtāt increduli q̄ ꝑ ꝯfusionē incredulitatis ⁊ maloꝝ opeꝝ semetip̄os ꝯfusioni ⁊ maledictioni ꝑparāt. Opuit ꝯfusio mētes eoꝝ. ⁊ ideo cōfusi sunt. qm̄ deꝰ spreuit eos. ¶ Subdit̃ onus philistijm qd̄ sonat potōe cadentes. Onus ergo philistijm ꝯgrue imponit̃ misere mlr̄ieri. q̄ tā viro q̄ sibi potōēꝫ moꝛtis ꝑbuit. ⁊ cū eo parit̃ de statu felicitatꝭ cadēs leges miseriaꝝ ⁊ moꝛtis q̄s meruit ip̄a ꝓpensius poꝛtare cōpellit̃. sicut ip̄a a dn̄o dr̄. In doloꝛe paries . ⁊ sub viri ꝑtāte eris ⁊c̄. ¶ Adiūgit̃ q̄ꝫ onus moab. ⁊ moab interp̄tat̃ d̄ p̄re. Qd̄ onus bn̄ poꝛtare dicūt̃ oēs qui paupꝑtate ⁊ inopia tp̄aliū ꝑmunt̃. q̄ ꝑuaricatōis p̄mi p̄ris ade potissimū in ip̄sis cap̄e expimētū possumꝰ. q̄ nō solūmō peccatoꝝ sꝫ ⁊ erūnaꝝ sarcinas / de p̄re q̄dā hereditaria deuolutōe q̄si filij trahūt. ¶ Subinfert̃ onꝰ damasci qd̄ d̄r sanguis potus vel sanguīs osculū. Onꝰ aūt damasci poꝛtant hoīes hꝰ seculi q̄ ꝑ hoc ꝙ secularia negocia desiderāt̃ ꝙ indesinent̃ tractāt q̄ vix aut nullatenꝰ sine petō ꝑagi p̄nt. sanguinē q̄dāmō bibunt ⁊ osculant̃. q̄ ꝑ petūs ꝯtulūa q̄ maculari noscunt̃. Si aūt in ip̄is negocijs petā voluntaria ꝯmitterēt / non iā sanguinē biberēt vel oscularēt̃. sꝫ ip̄o sanguie inuoluerent̃ ⁊ imergerēt̃ q̄les illi sunt de quibꝰ dicit p̄s. Uiri sanguinū declinate a me. Et Esa. Manꝰ vr̄e sanguie plene sūt. ¶ Et tales vtiqꝫ nō ad onꝰ damasci. sꝫ ad onꝰ ꝑtinerent egypti qd̄ interp̄tat̃ tenebre. Onꝰ aūt egypti poꝛtāt petōꝛes nequissimi qui malicie sue tenebris excecati / q̄ se mala sequātur scire nō curāt. ⁊ qui ad lumē veritatis venire sūmope deberēt / tenebras suas sp̄ deterius peccādo augēt. Ut em̄. b. Gre. ait. Hꝫ hoc plerūqꝫ hūanus animꝰ ꝓprīuꝫ ꝙ moꝛ vt in culpā labit̃ a sui adhuc lōgius cognitione sepet̃. Hoc ip̄m nāqꝫ maluꝫ qd̄ agit̃. mēti sue obicem an̄ oculos rōis interserit. Un̄ fit vt aīa prius voluntarijs tenebris obsessa / postmodū bonū iā nec qd̄ q̄rat agnoscat. Lux q̄ppe vitatis q̄ subtilit̃ reproboꝝ culpas examiat q̄ hābita negligit̃: eo ꝑmittit districtiꝰ iudicās vt nec amissa req̄rat̃ et cū ab actu repellit̃ fugita sensu ¶ Sequit̃

onũs deſerti maris ꝑ qđ põdus miſeriaꝝ babylonis recapitulat̃. Mare pñs ſeculũ ſignificat. deſertũ vo derelictũ dr. On⁹ ergo deſerti maris. i. derelicti ſeculi. portãt ecclaꝝ plati. qr amaritudĩes ꝛ ꝓcellas pñtis ſeculi. qs ꝓpter deũ relinqre curauerũt. in ꝑuiſione ſubditoꝝ rurſuꝫ ſubire compellunt. ¶ Debĩc ponĩt on⁹ duma ſiue ydumee. Duma em̃ regio ẽ ydumee. Duma intꝑtat tacẽs. ydumea t̃rena. Hoc on⁹ portãt actiui. qr t̃renas actões ac domeſticas ſolicitudĩes ꝓ fratrib⁹ ↄtẽplatõi vacantib⁹ exẽplo marthe ꝓ ſorore laborãtis pie ſũminiſtrãt. ac ꝑ hoc a ↄtẽplatõis iubilo ſe q̃ſi tacentes in ↄſpectu dei reputãt. Uñ ẽ q graue ſibi on⁹ hoc arbitrãt. beati⁹ exiſtimãtes ꝛ grati⁹ amplexantes ſi ↄcederet̃ eis cũ ↄtẽplatiuis iubilare deo in voce exultatõis q̃ implicari negocio t̃rene actõnis. ¶ Et qr inter ipos actiuos ſunt pleriqꝫ q varijs tribulatõib⁹ ꝛ tẽptatõib⁹ fatigant̃. recte oneri duma ↄtinuat on⁹ in arabia qđ ſonat campeſtris ſiue hũilis. Cãpus vt noſtis loc⁹ certaminis ẽ. diabol⁹ aũt in cãpo ẽ. vel q̃ſi miles paratus ad pliũ. vl' tãq̃ leo rugiẽs ꝛ circuiẽs vt inueniat quẽ deuoret. On⁹ ergo in arabia portat/ q põdere tẽptatõnũ ꝑmit̃. q moleſtias carnis aut ſpũs patit̃. cui colluctatõ eſt tã aduerſus carnẽ ꝛ ſanguinẽ q̃ aduerſus ſpiritalia neqcie in celeſtibus. Si aũt ꝛ arabia hũilis interꝑtat̃. recte on⁹ in arabia portat q in tẽptatõe ↄſtituť ſpõte ſe humiliat. ꝛ ex hũiliato corde dei adiutoriũ ↄ aduerſarij tela iplorat. vel certe q tẽptatũ ſua aduerſitas hũilẽ ac triſtẽ reddat quẽ ꝓſperitas ſupbũ ꝛ letũ faciebat. ¶ Sed et onus vallis viſiõis q hierlm a ꝓpha exꝑmit̃. nõ q in valle ſit ſita ſed ꝓpt' reprobos mores deſpectiue ita ſit cognomiata. On⁹ illđ cõgrue dr portare lrat⁹ ſiue ph̃s ſapie mũdi. dedic⁹. q qr ſtulticia ẽ apud deuꝫ q̃ſi in valle on⁹ ſue curioſitatis portãt ꝛ arbitrãtes ſe ꝑ ſue ſubtilitatis vi uꝫ/ occulta penetrare. ab occultoꝝ veteri⁹ caligãt vitate. ¶ Jam vo ſubdit̃ on⁹ tyri qđ dr anguſtia. On⁹ aũt tyri. i. anguſtie portãt q diuerſaꝝ ĩfirmitatũ anguſtias tolerant. qr hoc ipm qđ eis viuere dãt̃ ſine dolorib⁹ ꝛ erũnis trãſigere non ꝑmittunt. ¶ Onus vo iumentoꝝ auſtri extremo in loco ponit̃ qui noĩe relique duarum tribuũ deſignant̃. qui ſocijs tranſmigrantibus/ in terra ſua reſederãt. q reliquie iumenta dicunt̃ ꝓpter deprauatõez ſue fidei. auſtri vo ꝓpter ſitũ loci. Tribus em̃ iuda ꝛ tribus beniamin/ ad auſtralẽ ꝑtem terre ꝓmiſſionis ſortẽ accepant ſue poſſeſſionis. onus igit̃ iumẽtoꝝ auſtri portãt iuuenes ꝛ ꝓcipue in ſancta religione viuẽtes qui recte dicunt̃ iumenta ꝓpter fortitudinem viriũ. ꝛ auſtri ꝓpter calorẽ naturaliũ incentiuoꝝ. Hi tanq̃ fortia iumẽta in calidis regionib⁹ cõmorãtia/ portant onera iuuentutis. tolerãt grauiores luctas carnis. ferunt ꝓpenſius rigorẽ diſcipline. ꝛ ſeniores ſemp adiuuãt in omni labore. ¶ Sed qr faſtidioſuꝫ eẽt de q̃titate ꝛ qualitate laboꝝ ꝛ onerũ ſinguloꝝ tractare/ lectori hoc ꝑ exercitio relinquenduꝫ ducimus. Hoc ſolũ cõmemoram⁹ q omni laborãti ꝛ onerato ad grãm dñi ipo vocãte veniendũ indicit̃. Ad quid? vt requieſcãt a laboribus ſuis ꝛ alleuient̃ ab onerib⁹ ſuis. Nam ſubdit̃. Et ego reficiã vos. ¶ Trãſite ad me oẽs qui ↄcupiſcitis me. ꝛ ego reficiam vos Quid ẽ reficiã? Uerbũ hoc equiuocũ eſt. Reficere em̃ eſt repare. reintegrare ꝛ alimẽto refocillare. Triplex ergo in hoc v̾bo cõmẽdat̃ eius largitas ↄ triplicẽ nr̃am neceſſitatẽ. Eram⁹ ſiquidẽ ꝑditi ꝛ quaſi ad nihilũ redacti. eram⁹ cõfracti ꝛ corrupti. fuimus adhuc eſuriẽtes ꝛ ieiuni. Perditi eramus ꝑ ꝑmi parentis inobedientiã. corrupti ꝑ ꝓpriã culpã. ieiuni ſumus ꝓpter quotidianã deſidiã. Ipe aũt ſcḋm diuitias gratie ſue repauit nos. reintegrauit nos. refocillauit nos. Repauit ꝑ paſſionẽ ꝛ crucẽ ſuã. reintegrauit ꝑ ↄuerſionis grãm. refocillauit ꝑ viſitatõnez aſſiduã. Anteq̃ reparet nos eramus filij tenebraꝝ ꝛ ꝑditõis. anteq̃ reintegrauit nos eram⁹ filij miſeriaꝝ ꝛ iniqtatis. ꝛ niſi ↄtinuo refocillet nos egẽtes fame ꝛ ſqualidi ꝑmanebim⁹. ¶ Sed nõ eſt ꝑtereunter intuendũ q refocillatio iſta ſiue refectio triplex eſt. Alia eſt incipientiuꝫ alia ꝓficientiuꝫ. alia ꝑfectoꝝ. Incipientes alunt̃ pane laico ſiue ordeaceo: ꝓficientes pane ſetõ ꝛ mũdo. ꝑfecti mãna de celo. Panis incipientiũ eſt ↄſcie purgatio. panis ꝓficientiũ eſt ſctã deuotio. mãna ꝑfectoꝝ eſt pura ↄtẽplatio. ¶ Attẽde ſinglã ponit qo

veniens ad cõuersionē ⁊ afferens ad dñm de regione dissimilitudinis cõsciētiā mltis oneratā peccatis. quid aliud dignus ē audire a dño nisi illō apři. Tu sta illic aut certe sede sub scabello pedum meoꝝ. Nec tamen vilipēdenda est statio illa vel sessio vbi peccatrix illa piissima veniam obtinuit peccatoꝝ. Sedenti itaqꝫ ad pedes domini Jesu ⁊ recogitanti oēs annos suos in amaritudine anime sue/apponit̄ a dño panis. nō quidē subtilis ⁊ candidus. sed asper et hispidus sicut ordeū asperū ⁊ hispidū est. Panis iste afflictio pnīe est. ordeum vnde conficit̄ panis hic/est cōtritio vera. confessio pura. intensa voluntas penitēdi. ⁊ deo in cinere ac cilicio satisfaciendi. Panis hic colligit̄ ex cōsideratōe peccatoꝝ. cōspergitur timore iudicis viuoꝝ atqꝫ mortuoꝝ coquit̄ metu gehēnalium tormentoꝝ. ¶ Panis sic collectus ⁊ sic cōfectus ad pedes dñi comestus generat satietatē. ꝯsciētie videlicet purgatōez. Magna quippe satietas sufficiens refectio in homīe cōuerso ꝙ vicꝫ nō mordet̄ mala ꝯsciētia de ꝑteritis. nec a spe repellit̄ ꝑ malā volūtatē habitam de futuris. ¶ Hic panis nō incōtenīēter dici pōt laicus eo ꝙ multis etiā in seculo positis ad manū est. Ordeaceus etiā dici pōt. quia ſuoꝝ nō filioꝝ cibus ordeū est. ⁊ incipientes nōdum acceperūt spm̄ adoptōnis sed spm̄ habent interim ſuitutis in timore sicut ex ipoꝝ voce ꝓbam dr̄. sicut oculi ſuoꝝ in manibus dñoꝝ suoꝝ. ita oculi nr̄i ad dñm deū nr̄m. At vbi ꝓcessu tpis is q̄ eiusmōi est iā cepit respirare ⁊ aspirare in libertatē glīe filioꝝ dei ⁊ timore deposito iaꝫ adeptus fuerit spem venie ꝓpter bonā voluntatē suā puto ꝙ iā dignus habebit̄ cui a dño dicat̄. fili surge ⁊ sta sup pedes tuos. Et itē. accede huc vt tangā te fili mi. Accede ꝑ bonā volūtatē vt tangā te ꝑ deuotōis infusionē. Stabit igit̄ ad mēsam magnaꝫ vt videat facieꝫ dñi in iubilo. vt comedat panem corā dño. panē vtiqꝫ sanctū. paneꝫ mūdū. panē coloris cādidi saporis eximij. panem ex simila suauitatis ꝯfectuꝫ ⁊ igne diuini amoris coctū panis iste filioꝝ ē sine amicoꝝ qui tā fideliť ꝙ fiducialiť clamare pñt ad dñm. Pr̄ nr̄ q̄ es in ce. ps. nostrū quo. da no. ho. ¶ Panis ē sancta deuotio. panis/oīs suauitas siue cōsolatio spūs. ⁊ super oēm panem panis grē lachrimaꝝ. Hic panis aīam esurientē replet bonis ⁊ infundit nobis memoriā abūdantie suauitatis. Qui panis recte pōt dici secūs ꝓpter virtutum exercitia ⁊ cādidus ꝓpter lucis opa. ⁊ tam mūdus vt nulli eū edere liceat nisi sacerdotibus. sacerdos dr̄ q̄si sacra dās vel sacrificia ꝓ populo offerēs. Qui ergo talť nō fuerit qui ꝓ vite merito sacrificia orōnū digne ꝓ pplō imolet tā sancte mēse xp̄i ꝑticipare nō habet. ¶ Et nota ꝙ sicut ē panis pane suauior ⁊ cibus cibo melior. ita ē ⁊ status statu felicior. qr is q̄ paulo ante sedebat ad pedes ihū ꝑ spm̄ timoris ⁊ mādu cabat in gemitu suo panē doloris. iā nūc ꝑ spm̄ pietatis surgit. ꝑ spm̄ scīe ꝓficit. ꝑ spm̄ fortitudinis ascēdit. ꝑ spm̄ cōsilij accedit. ꝑ spm̄ itelligētie diligentius intuet̄ ⁊ ꝯsiderat q̄d mēsa prīs familias dulcedīs cōtineat. spūs nāqꝫ pietatis efficit eū deuotū. spūs sciētie discretū. spūs fortitudis ad sua aduersa validū. spūs ꝯsilij ad aduersa aliena caritatiuū. spūs intelligētie ad diuina speculatiuū vt videre iā incipiat q̄ sit volūtas dñi bene placens ⁊ ꝑfecta ⁊ exultet in miscōia diuīa ¶ Et ita quidē se hꝫ status ꝓficiētiū ⁊ ꝓcessus de ſtute in ſtutē eūtiū. Tu qꝫ bone ihū pasti in dulcedine tua ita inq̄ pasti cibū illoꝝ ⁊ ꝓ varietate ꝓfectuū saporē diuersificas internaꝝ suauitatū. Que aūt est ꝑ patio cibi ꝑfectoꝝ? ¶ Manna est ⁊ de celo venit. māna est abscōditū qd̄ nemo nouit nisi q̄ gustauit. cibus ē sicut incōpabilis ita ⁊ ineffabil'. ⁊ solus spūs sapīe ministrabit illū. Ceteri cibi de terra oriunt̄ orti colligunt̄. collecti ꝯterunt̄. triti cōficiunt̄ cōfecti coquūtur. ⁊ sic demū comestibiles efficiunt̄. Oīa hec studij ⁊ laboris humani sunt ⁊ singulis ſtutibus assignari pñt. Nā de corde puro q̄si de tra bōa ꝑ affectū oriūt̄. ꝑ appetitū colligūt̄. ꝑ discretōꝫ ꝯterūt̄ ꝑ approbatōꝫ ꝯficiūt̄ ꝑ amorē coquūtur ⁊ tūc demū abiles eē inchoāt̄ vt frequētia suauitatis cor afficiāt. Sola autem cōtemplationis puritas q̄si māna de celo venit atqꝫ in momento ⁊ in ictu oculi mirabiliter afficit ⁊ ineffabilr̄ iebriat aīaꝫ fidelē. eā dūtaxat q̄ dig̃ erit ita visitari ab altissimo ⁊ refici tā suaui cibo. De his refectōib'in cāu.

cañ. scriptũ ẽ. Comedite amici ⁊ bibite ⁊ in
ebriamini kmi. Incipiẽtes ⁊ ꝓficiẽtes amici
vocant ⁊ comedere ac bibere monẽt. hoc ẽ
cũ labore ⁊ frequẽti studio ỽtutes in vẽtrẽ
aĩe cõgerere. Perfecti aũt kmi noiant ytpo
te in sup̲latiuo gradu iã ↄstituti/ q̄ inebria-
ri exhortant ↄtemplacõis vicȝ dulcedine a
sensibus corporeis in sursum ducẽtis spũs
alienari. Sicut eñ ebrietas mẽtem euertit ⁊
penitus sui imemorẽ reddit. ita ↄtẽplatio
nis impetus aĩaȝ quã subleuat ab omi sen
su corporeo rapit ⁊ q̄si in obliuionẽ sui fun
ditus abducit. Tũc accẽdit ⁊ inflãmat ar
dore mirifico, ⁊ sopitis vndiqȝ carnalium
voluptatũ illecebris, extinctis oĩm mũda-
liũ cupiditatũ fallacijs, remota a memoria
corporeaꝝ similitudinũ fantasijs ⁊ cogitatio-
nũ ↄmuniũ impedimẽtis tota fert in ãple
xus vbi ad osculũ spõsi ad ↄuiuiũ xp̄i. ibi
gustat ⁊ videt q̄ suauis ẽ dñs. q̄ mag̃ mul
titudo dulcedĩs ei⁹. ibi requiescit a turbie ⁊ a
pluuia. ibi sedet in spõsi vmbra. ibi mãdu
cat illud dulcissimũ diuine suauitatis mã
na. Iãqȝ audire dig̃ erit a dño. Ueni spõ-
sa mea colũba mea ꝓxia mea. Ad qd? Ut
vincẽti dem sedere mecũ vt vicẽti dem mã
na abscõditũ. vt vincẽti dem edẽ de ligno
vite qđ ẽ in p̄adiso dei mei. Nõ igr̄ sedeb
sub mẽsa cũ ỽuis. nõ stabis ad mẽsaȝ cũ fi-
lijs. sȝ sedebis ad mẽsam cũ p̄rẽfamilias. vt
de bonis dñi gaudeas ⁊ comedas cibũ il-
lũ quẽ ignorabas. tu ⁊ ꝑẽs p̄res tui. dulceȝ
ꝑ oĩni fructu frumẽtis vini ⁊ olei. ¶ Tal'
ꝑfecto aĩa/ cũ de penetrabilib⁹ spõsi ꝓcesse-
rit plena caritate ⁊ dilectõe inebriata ⁊ i se
redierit. puto si interroget vñ venerit aut
quid audierit in secretario dilecti sui? q̄ ex
memoria abũdãtie suauitatis illi⁹ qua refe
cta ẽ erũctuãs ex sñia rñdebit. Introduxit
me rex in cellã vinariã. ordinauit in me ca
ritatẽ. Et iteꝝ. sub illi⁹ vmbra quã desider-
rauerã sedi ⁊ fructus ei⁹ dulcis gutturi meo
¶ Hec ẽ frẽs mei refectio aĩaꝝ sctãꝝ. hec y
pascua dñicaꝝ ouiũ. quã laborãtib⁹ atqȝ
oneratis ad se veniẽtibus/ dñs ꝓmittit di-
cens. Et ego reficiã vos. Acsi patẽter dicat
ego parabo in ↄspectu vr̃o mẽsam. ego vo-
bis ꝑparabo refectõeȝ ꝓ capacitate singu-
loꝝ differentẽ. Ego noui figmentũ vestrũ.
ego noui ꝓfectũ vestrũ. ego noui quid sin
gulis expediat. quid ↄueniat vniuersis. Si
veneritis ad me ⁊ mãseritis in ỽmone meo
mẽsurã refectõis bonã vobis omib⁹ dabo.
sed alijs refertam hoc est simpliciter reple-
tam. ꝓficiẽtibus coagitatã. hoc est contu-
sionibus ⁊ quibusdã cõpressionibus reple
tam. ꝑfectis supeffluenteȝ vel supcumula-
taȝ. Quapropter nolite tardare nolite for-
midare. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.
¶ Ego sum panis vite. ego aqua sapiẽtie.
ego splẽdor lucis eterne. ego vitis vera ⁊ vi
num cor hoĩs letificans. ego cynamomũ ⁊
balsamũ aromatisans. ego sum granuȝ or-
dei penitẽtibus. ego granum frumẽti ꝓfi-
cientibus. ego dulcedo mellis ꝑfectis. ego
panis de celo veniẽs habẽs oĩne delectamẽ
tum ⁊ oẽm saporẽ suauitatis. Ego suȝ lux
mundi. lucifer diei ⁊ sol iusticie ego viola
horti. ego flos campi ⁊ liliũ ↄualliũ. Ego
sum via veritas ⁊ vita. ego sum mirra ele-
cta. nard⁹ odorifera. oliua fructifera. Ego
sum fons hortoꝝ puteus aquaꝝ viuentiũ
⁊ vena graꝝ. Ego sum venia peccatoꝝ. gr̃a
iustoꝝ ⁊ gloria sanctoꝝ. Ego sum adiutor
paupeꝝ ⁊ pater orphanoꝝ ⁊ iudex vidua-
rum. Ego sum dñs seruoꝝ. pater filiorum
⁊ sponsus fidelium animaꝝ. Ego iuuabo
pusillanimes. refouebo flebiles. cõsolabor
flentes. Quod perierat requirã. ⁊ quod ab
iectum fuerat reducã. ⁊ quod fractuȝ fue-
rat alligabo. quod infirmũ fuerat consoli-
dabo ⁊ qđ pingue ⁊ forte custodiã. Veni-
te ergo ad me ⁊ ego reficiaȝ vos. Omnib⁹
omnia fio. oẽs inuito. dimittere vos ieiu-
nos nolo. venite ad me ⁊ ego reficiam vos.
¶ Sequit tollite iugũ meum sup vos. z
Duob⁹ modis possunt hec ỽba accipi. ex
quoꝝ altero. diuĩa benignitas. ex altero sa-
piẽtia dei magnifice ↄmẽdat. Sapiẽtie in
hoc q̄ in tã breui clausula. oĩs recte viuẽdi
norma est exp̄ssa. Benignitas vo in h⁹ q̄
suuȝ iugum appellauit. ⁊ hoc nos trahere
monuit. ¶ Quo mõ benignitas ei⁹ in hoc
cõmẽdabilis appareat attẽde. Tollite in-
quit iugũ meũ sup vos. Meũ inquã. acsi
dicat. Iugum quoddam imposui mihi. ⁊
ipm iugum ẽ charitas q̄ diligo vos. hoc er
go iugũ meũ tollite sup vos. i. diligite me
qr ꝑor dilexi vos. Vide hõ si nõ infinita ỽ
elucescat benignitas dei. q̄ deus est ⁊ crea-

for oim̄ seculoꝝ. Jugum dilectōnis nō de
dignat̄ trahere nobiscum nec sufficere sibi
iudicauit vt eēt inter nos ⁊ sup nos sue ꝑ-
sentia maiestatis / nisi descēderet ad nos et
esset in nobis tanꝙ vnus ex nobis. tuꝫ per
ꝑsentiam suscepte humilitatis. tum ꝑ gra-
tiam mutue dilectōis. ¶ Nūquid cāte ac
tali benignitati imo (vt ita dicā) humili-
tati eius ingrat⁹ esse poteris. Venerare fili
adā in saluatore tuo sacratissimā eius sub-
limitatē. sꝫ nō min⁹ admirare sincerissimā
eius humilitatē. Reuerere in illo ꝙ de⁹ nr̄
est ⁊ nihilominꝰ amplectere ꝙ caro ⁊ frat̄
noster est. Trahe iugū dilectōis cū eo qđ
nō est aliud nisi vt cōtendas redamare euꝫ
qui amauit te. Contēde diligere certatim
dilige curre ꝙtuꝫ potes / ꝑcurrere tñ nō po
tes. qr ab eterno dilectus. ⁊ amplius dile-
ctus es adhuc minus diligis. Dilige tamē
creatorē tuū. redemptorē tuū. dilectorē tu-
um ꝙtuꝫ potes ⁊ ex ꝙto debes nam potes
parum ⁊ debes multū. vel potius debes ex
multo. i. ex toto corde tuo. ex tota aīa tua.
⁊ ex oībus viribus tuis. i. ex omni qđ scis
⁊ es ⁊ potes. Certe si milies ⁊ millies tm̄ es
ses ⁊ scires ⁊ posses ꝙtum es ⁊ scis ⁊ potes.
ex hoc tota lit̄ toto diligere tenereris eum.
Et si etiā ex toto hoc diligeres quid es tu
ad deum? Respōdebo tibi inquit. Melius
ꝙ maior sit deus hoīe. Quis prior dedit illi
⁊ retribuet̄ ei? Quis amplius dilexit eum
vel quis saltem eque dilexit eum? Ipse ni-
mirum nos ꝑcedit diligendi inchoatiōe
sicut ꝑcedit eternitate. ipse nos ꝑcedit dili-
gendi intēsione sicut ꝑcellit maiestatis im
mensitate. Fac ergo o homo qđ potes. ⁊ si
ꝙtum debes nō potes. Diligit pⁱmus euꝫ ꝓ
eo ꝙ creatus ab illo est. Gratias agit pⁱmo
ꝙ voluerit euꝫ potius eē aliquid ꝙ nihil.
scdo ꝙ potius hoīem ꝙ pecus. tertio ꝙ vi
rum magis ꝙ feminā. quarto ꝙ lr̄atum po
tius ꝙ idiotā. Vide tu (o xp̄iane) si nō mi-
to amplius ⁊ excellētius gloriādū tibi sit.
Etenī te deus tuus creauit. ab errore pater-
ni delicti ꝑ baptismū te absoluit. fide sua ⁊
sacramētis te imbuit ex multis etiā pericu
lis te eruit ⁊ absqꝫ vllis tuis meritis ad si-
bi seruiēduꝫ te vocauit. ⁊ multa te spiritus
suauitate ditauit. Quid ꝙ aūt hec oīa mor
te sua ⁊ tali morte te redemit ꝙ ꝓ te cedi cō

spui ⁊ crucifigi voluit. vincula ⁊ alapas ver
bera ⁊ spinas. sputa ⁊ blasphemias ꝑ te su
stinuit. Quātuꝫ putas in hoc tibi benigni-
tatis exhibuit ꝙtuꝫ ꝓpter hoc a te amari ꝓ
meruit. O ꝙ infelices ꝙ infidelib⁹ deterio-
res q̄ tantā ei⁹ benignitatem vilipenderint
aut obliuioni tradiderint siue etiā ꝯtēpse-
rint digni plane ꝙ deleant̄ de libro viuen
tiū ⁊ cū iustis nō scribant̄. Ecce quō beni-
gnitatē dn̄i ihū. i. benignissimā dignatōeꝫ
eius ꝯmēdabilē aspicim⁹ cuꝫ ipse nobis di-
cit. Tollite iugū meum sup vos. ¶ Jam T
vo ꝙtuꝫ in vbis istis de sapiētia dei am-
miratōis capes si ꝓfunditatē ipoꝝ digne
ꝑspicere posses? Qui docet oēm hominē
sciaꝫ. qui cōdidit oēm sacrā scripturā quē
tis pōdus posuit. qđ sine pōdere ꝓferre po
tuit? Videam⁹ ergo quid sit. tollite iuguꝫ
meū sup vos. Juguꝫ xp̄i ipō nō vsu seruꝫ
tiū dicim⁹ ꝙ ipi sub sancte religionis habi
tu ꝓfessi sum⁹. ꝑ hoc ergo ꝙ dicit tollite / si
gnificare voluit. ꝙ libera electōe ⁊ volūta
ria deuotōe iugū ipi subeūdū sit. ¶ Tol
lere igit̄ iugum xp̄i / est nō coactos sed spō-
taneos virtuti eius colla summittere. Et si
eī sunt aliqui quos ad monasticā vitā co
gat infirmitas. cōpellat paupτas. nō hic re
sideat animo. sed faciāt de necessitate vir-
tem mutādo intentōeꝫ. ⁊ tunc ipa necessita
tis occasio nō nocebit. cū ad veritatis nor-
mam intētio directa fuerit. ¶ Dicit itaqꝫ.
Tollite iugū meū sup vos. Ac si dicat. co
ram vobis q̄si positū est iugū meū. sed pe-
nes vos sit cōsiliū vestrū. si vultis tollite iu
gum meū sup vos. si vultis ꝑfecti esse. ven
dite oīa q̄ habetis ⁊ date paupib⁹ ⁊ sequimini
me. Nouit deus fratres carissimi qr bonū
est homi si portauerit iugum sed de tollen
do eo ꝯsiliū dat. nō ꝑceptū. ne nos impin-
gere videat̄ in trāsgressiōis reatuꝫ. Si eī
ꝑceptū daret / opteret oēs hoīes obedire vl' ꝓ
inobediētia eternaliter perire. Sed quia cō-
silium dedit / quasi in nostra voluntate po
suit vtrum velimus iugum eius tollere su
per nos. Sed hoc indubitabile teneamus
vt si semel nos iugo eius astrinximus iā ab
illa die nō liceat nobis de monasterio egre
di ⁊ collum excutere de subiugo regule. qđ
anteꝙ tollamus / tam licite ꝙ libere possi-
mus refutare. ꝓpter qđ ⁊ beat⁹ Bn̄dictus

legislator noster/formã dans rus tollẽdi iu
gi/nõ statim tollẽtes ĩ ipõ initio voto astri
xit sub iugo ꝑmanẽdi. sed annũ integrũ ꝓ
bationi simul indulget ꝛ deliberatõi. vt vi
delicet ꝓbet seipm̃ hõ si possit ꝛ deliberet.
an velit ferre iugũ dñi. Ac si discipulo suo
verbis philosophicis dicat. Diu deliberan
dũ qđ semel ẽ statuẽdũ. ac si statueris irre
fragabile erit. ¶ Sꝫ qđ sibi vult ꝙ iuguꝫ
poti⁹ ꝙ̃ chamũ ꝛ frenũ dñs tolli cõsuluit?
Nõ sine cã hoc factũ ẽẽ reor sꝫ occulti alic⁹
grã mysterij. Et si tu melius aliqđ in pm̃
ptu nõ habueris/ego quid mihi videat̃ ex
ponã. Nõ igit̃ ad equũ aut mulum q̃ cha
mo regunt̃ ꝛ freno. sed ad bouẽ fieri signi
ficatõeꝫ voluit cui specialit̃ competit appli
cari iugo. Per equũ designant̃ ambitiosi.
p mulũ luxuriosi. sicut scriptum ẽ. Nolite
fieri sicut equ⁹ ꝛc̃. Hoꝝ aũt cõsideratõ nõ
magis cõuenit ordini monastico q̃ equ⁹ ꝛ
mulus iugo sine etiã holocausto. ¶ Ad bo
uem ergo nr̃a vertat̃ ꝯsideratio. qm̃ ad ipꝫ
facta videt̃ ẽẽ significatio. Unde ait sapiẽs
o piger ad formicã ꝛ disce sapientiã. Pote
rat ꝛ hic dicere saluator. Uade o secularis
ad bouẽ ꝛ disce ab eo religiosaꝫ ꝯuersatõꝫ.
In eius opationib⁹ ꝑpendere potes abre
nũciatione cultus secularis. humilitatem
cordis. ad p̃latos obedientiam. ad cõdisci
pulos socialẽ vitã. Ibi notabis orõnis in
stantiã. ibi cõpassionis industriã. ibi lectio
nis studiũ. ꝛ suffragia intercessionis ꝛ bo
silia. Et audi quõ? ¶ Hoc animal videli
cet bos. iugo submitti solet. Est etiaꝫ aial
mũdũ esui humano ꝯcessuꝫ. ꝛ diuinis sa
crificijs aptũ. Itaqꝫ ꝙ bos alligari se patit̃
significat ꝙ iugũ dñi tollere ꝛ portare vo
lentes. abnegare semetipos sibi ꝛ sub alie
nis iperijs ĩ monasterio degere debẽt. Qđ
cornib⁹ alligat̃. designat huiles nos ẽẽ. Per
cornu nãqꝫ supbia exꝑmit̃. sicut scriptũ est
nolite extollere in altũ cornu vr̃m. i. nolite
supbiã vr̃am erigere ꝯtra deũ. Per cornu
ergo alligari ẽ supbiam nr̃am sub vinculo
amoris xp̃i restringere. Qđ aũt in iugo cõ
binant̃ boues significat opꝫtere nos chari
tatem fraternitatis casto impẽdere amore
honore inuicẽ p̃uenire. infirmantibus alie
nis ꝓ posse cõcurrere. Per hoc etiã ꝙ bos
ligat⁹ ruminat. admonet̃ claustrales. licet

discipline legib⁹ corpalit̃ astricti. corde tã
mẽ ꝛ ore incessant̃ sacre scripture mysteria
ruminare. Qđ bos vngulã diuisam habet
hoc ẽ ꝙ affectus ad duo dirigi debet. Un
gula pes bouis ẽ sicut scriptũ ẽ. Planta pe
dis ꝛ plãta vituli. Per pedes aũt (vt notis
simũ est) designant̃ affect⁹ q̃si ergo vngulã
diuidit qui gemino mouet̃ affectu amore
boni ꝛ odio mali. Uel certe vngulaꝫ diui
dit q̃ ꝓximoꝝ nouit ꝛ ꝓsperitatib⁹ seu feli
citatib⁹ ꝯgratulari/ꝛ miserijs cõpati. q̃ scit
iuxta aplm̃ gaudere cũ gaudẽtib⁹. flere cũ
flentibus. Qđ bos arando glebas v̄tit. no
tat ꝙ claustrales diuine scripture inuigila
re debẽt mysterijs sibi ad deuotionis ꝓfe
ctum. ꝓximis ad eruditionis augmentũ.
Qđ etiã currũ trahit. apte denũciat quãte
veneratõis sit qui ecc̃liam dei meritis ꝛ p̃
cibus adiuuãdo ꝓmouere pñt. Per currũ
nãqꝫ ecc̃lia figurat̃ sicut ps. ait. Currus dĩ
decẽ milibus multiplex. Curruꝫ ergo bos
trahit. qñ ꝓ militãte ecc̃lia religiosus q̃s
piam fideliter intercedit. Qđ etiã mundũ
animal ẽ ꝛ vesci licitũ. declarat imitatõe di
gnum eũ qui iugũ xp̃i pie portare studue
rit. Bouẽ quippe comedere/ẽ exemplũ re
ligiosi fratris/actibus nr̃is imitãdo q̃si in
corpare. Bos etiã in sacrificio ꝛ holocau
sto dñi offerri solet. Sacrificiũ dicit̃ hostia
cui⁹ portio aliqua in altari cremat̃. reliq̃ in
vsus cedit offerẽtis. Holocaustũ v̓o ẽ que
tota cremat̃ in altari. Bouẽ igit̃ nostꝝ in
sacrificiũ dño offerimus qñ ꝓponẽtes hu
miliare aĩas nr̃as ꝛ affligere carnem ieiu
nijs. vigilijs. alijsqꝫ sctĩ opis exercitijs. ac
cedẽte mãdato p̃oris ꝛ aliud impante/ve
recũde ꝛ humilit̃ a ꝓposito nr̃o desistim⁹
Nẽpe qđ nr̃am relinq̃mus intentõeꝫ ꝛ vo
lũtatẽ frãgim⁹. hoc in dñi sacrificiũ accẽdi
mus. Qđ aũt nr̃am cõmoditatẽ ꝛ vtilitatẽ
facimus. hoc q̃si in vsum nr̃m de sacrificio
dñi reseruamus. Cum v̓o ad dura ꝛ aspera
nostreqꝫ volũtati ꝓrsus cõtraria ꝓ dĩ amo
re obedimus. quasi bouẽ nostrũ in holo
caustũ dño offerimus q̃ nosmetipos a no
stris volũtatibus occidimus. ꝛ sup altare
boni opis igne diuini amoris cremamus.
Uel certe sacrificiũ ẽ bona nr̃a opatõ ꝛ lau
dẽ nob̃ coopans apud ꝓximũ. ꝛ meritum
collaudãs apđ deũ. Holocaustũ v̓o ẽ sum

cere deuotōis affect⁹seu pure ↄtēplatōis ex
cessus. cū mēs hūana spūssctī feruore cōce
pto vel effunditᷓ sup se vel rapitᷓ extra se et
tūc ita vehemēter ardet ⁊ exestuat vt ei di-
cere ↄueniat. Aia mea liq̄ facta ē. Vñ: De
igne sctō. igne mō. Et si vis scire deus nr̄
iste ignis ē. Hec ⁊ his silia vt mihi videtᷓ
frēs dilectissimi dñs innuere voluit cū dixit
Tollite iu. meū. ¶ Sȝ cur addidit meū A
Utiq̄ȝ discernē voluit suū ab his q̄ sua
nō sūt. Siqdē ē iugū stat⁹ hūani. iugū cor-
dis pūersi ⁊ ē iudei. seculi. diaboli. inferni
¶ Iugū stat⁹ hūani / ē corruptio ⁊ morta-
litas ⁊ mltiformis infirmitas / qbus omne
hūanū genus subiacere dinoscitᷓ. ¶ Vnd
scriptū est. Graue iugū sup filios adam.
¶ Iugū cordis pūersi / ē volūtas ppria vl
cōsuetudo praua qua rō nostra captiua te
netᷓ ⁊ sepissime ducitᷓ quo non vult. De q̄
nisi fili⁹ nos liberauerit nūq̄ veri liberi eri
mus. de cuius nobis psona ↄmittitᷓ. Ecce
ego venio dirūpe iugū captiuitatis vestre.
¶ Iugū iudei ē obseruātia legis ad lr̄am.
De qua apl's petr⁹ dicit. Quid tēptatis ipo
nere iugū sup ceruices discipuloꝝ. qđ neq̄ȝ
vos neq̄ȝ pr̄es vr̄i portare potuerūt. ¶ Iu
gū seculi ē cupiditas. Vñ stult⁹ rex legitᷓ di
xisse ad ppl'm suū. Pater me⁹ aggrauauit
iugū vr̄m ego addā iugo vr̄o. Ac si diceret
Pater me⁹ exegit a vobis magnū questuȝ.
ego multo maiorē. ¶ Iugū diaboli ē pec
catum vel iniquitas. De quo illud Esaie
Iugū eni oneris eius ⁊ virgā humeri ei⁹ ⁊
sceptrū exactoris eius supasti. Exactor nr̄
est diabol⁹ qui peccati numū quē in paradi
so nobis obtulit cū vsura exigit. qꝛ ad ad-
dendū peccato pctm̄ semp instigat. vt in fi
ne nos ad iuguȝ eterne dāmatōis trahat
Contra qđ oramus prēm nr̄m qui in celis
est vt gl'iosa filij sui natiuitas liberet quos
sub peccati iugo vetusta ↄuit⁹ tenet. Hui⁹
itaq̄ȝ exactoris iugū ⁊ virgā ⁊ sceptruȝ ap-
parens in carne dei filius supauit cuȝ secu
ctionē afflictionē dñationeȝ qua cruentus
ille tyrānus nos tenebat ad nihilū moren
do redegit. ¶ Iuguȝ inferni est eterna dā-
natio. qua fasciculi ad cōburendū colliga
buntᷓ. vt illic cōiungantᷓ in pena qui equa
les extiterūt in culpa. De hoc iugo pōt acci
pi qđ dñs dicit p Osee. Propterea imponētᷓ

eis iugū. qđ nō auferetᷓ. ¶ Sūt ⁊ alia q̄nq̄
iuga boū curiositates videlicet q̄nq̄ȝ sensu
um exterioꝝ. q̄ iuga sibi quidā in euāgelio
coemerat ⁊ vt excusatus haberetᷓ a nuptijs
ea se ↄbatū ire dicebat. ¶ Dicēs itaq̄ȝ dñs.
Tollite iugū meū sup vos nō ad aliqđ p-
dictoꝝ nos inuitat. sed ad illud de q̄ signā
ter dicere meū debuit. ¶ Sed q̄ ē sup vos.
hoc vbo admoneri nos arbitror vt donuȝ
cōuersionis nos celitus accepisse cognosca
mus. vel vt de accepto grās iugiter agam⁹
vel certe vt nos diuina pcepta ad pfectuȝ
nō posse implere sentiētes ad supne pietatᷓ
viscera assidue suspirem⁹. ¶ Po sum⁹ B
sane in ↄpositis q̄tuor vbis / pncipales
q̄tuor vtutes approbatas intelligere. ⁊ q̄-
tuor ineptias siue abusiōes que inter clau
strales plerūq̄ȝ repiuntᷓ reprobatas accipe.
Virtutes he sūt. Iusticia fortitudo prudē
tia tpantia Iusticie cōpetit qđ dicitᷓ: tollite
qꝛ vere dignū ⁊ iustū ē vt ↄsuletī. acq̄escas
pcipiēti obedias ↄditori. Ad fortitudinē
ptinet qđ dicitᷓ. Iugū. qꝛ ipo noīe datᷓ in-
telligi te fortē atq̄ȝ cōstantē eē debere. Pru
dentie ē qđ additᷓ meuȝ. qꝛ nimiꝝ oportet
esse prudentē vt scias reprobare malū ⁊ eli
gere bonū ac salutare iugū. Tpantie con-
gruit qđ subinfertᷓ sup vos. qꝛ tpantie ani-
mi ē ad ↄpetentē modū cūctos effectus re-
stringere ⁊ ordinare. ¶ Abusiones vo he
sunt. Cōtinu⁹ tepor. ⁊ indiscret⁹ feruor. in-
debita occupatō ⁊ nimia formido. Tepor
ↄtrari⁹ ē iusticie. ⁊ rephēditᷓ in h° vbo tolli
te. Nimi⁹ feruor extermīat fortitudinem ⁊
dānatᷓ in hoc vbo iugū. Indebita occu
patio expellit prudētiā. ⁊ dānatᷓ in hoc qđ
dr meuȝ. Porro nimia formido aduersatᷓ
tpātie ⁊ repmitᷓ in hoc qđ ānectitᷓ sup vos
Singula si placet ordīe ↄseq̄mur. iuxta al
teri⁹ loci pabolā ad vineā dñi sabaoth exco
lendā. alij pmo mane. alij hora tertia. qui
dā sexta vl nona. nōnulli ⁊ vndecima veni
unt. Hoc vo ē q̄ ad iugū xpi. ad seruitiū
dei. ad viuēdū religiose. ad militādū sub
regula vel abbate. quidā veniūt in puericia
quidā in adolescētia. mlti i iuuenili seu vi
rili etate. plerīq̄ȝ ⁊ i vltima senectute. ¶ Fit
vo nōnunq̄ vt is q̄ in puericia ad ↄuersio
nē venit / frigescēte postmodū nouitij feruo
ris igniculo / vtatᷓ in tepore. ⁊ q̄ q̄tidianioꝝ

tutũ incremẽtis grãm sibi apud deũ ⁊ ho-
mines cõparari debuerat. vituperium sibi
magnũ ꝯquirat. Qui dũ solã innocẽtiã ꝑ-
pendit/ad opa ṽtutũ se virilr̃ nõ accingit
Impatiẽs ad ieiunia. ad vigilias somno-
lentus ad orãdum tepidus. indeuotus ad
psallẽdũ alijsq; xp̃i militibꝰ mundo. carni
diabolo vsq; ad sanguinẽ resistẽtibꝰ ipe si-
bi i oĩbꝰ requiẽ q̃rit [illegible] accidiosus q̃ ociosꝰ ⁊
secreta tacitaq; sibi cogitatõe dic̃. Quidnã
ego lucre habeo? Ut qd ita rigide districte
q; viuã sicut illi magni pctõres. raptores.
iniusti adulteri. ¶ O cogitatõem stultissi-
mã. q̃si nullꝰ teneat̃ ṽuire deo/nisi irretit̃
criminali pctõ. Certe scriptũ ẽ. Diliges dñz
deũ tuũ ex toto corde tuo ⁊ ex tota aĩa tua
⁊ ex oĩbus viribꝰ tuis. Ecce deũ ita diligere
iuberis vt. s. nihil in [illegible] vacare permittas q̃
deũ nõ diligas. Quõ aũt tu diligis dñz de-
um tuũ ex te toto/qñ quidẽ plus posses si
velles q̃ facis? ¶ Sane quãto es innocen-
tior tãto eẽ ṽuitio dei debes ardẽtior. vt vł
in sanctitate ⁊ iusticia ab ipo custodiaris.
vel vt custodite sanctitati vberiꝰ regratieris.
Nõ ꝑpendis q; cũ alij sibi dimidiãt dies
suos vt q̃lẽcũq; veniã obtineãt. tu tuos in-
tegros ṽuas. vt grãm ⁊ gloriã tibi amplio-
rem acq̃ras. Quid si internꝰ arbiter xp̃s hꝰ
tibi innocẽtiã tuã ꝯṽuare voluit vt podere
pctõꝝ ꝑgrauatũ fratrẽ tuũ/collaborãdo ⁊
onus eiꝰ tibi ptiẽdo iuuares. Nõne cũ xp̃s
tuã desidiã impedit̃ hec bona dei volũtas
ꝑ increpatõez audire dignꝰ eris. Amẽ dico
tibi q; publicani ⁊ meretrices ꝓcedẽt te in
regno dei vel potiꝰ timẽdũ tibi est. ne illã
tibi maledictõis elogiũ infligat̃. Nũq̃ ex
[illegible] fructus nascet̃ i ꝑpetuũ. Uerba sunt ipsi-
us dñi maledicẽtis sub noĩe ficꝰ/aĩaz hũa-
nã folijs extrinsecaꝝ obṽuatõnũ plenã sed
nullo interioris suauitatis fructu plenam.
¶ Tales nimiꝝ erãt illi duo ãgeli ecclãꝝ q̃-
rũ vni ꝑ iohẽm dicit̃. Scio opa tua q; no-
mẽ hẽs vt viuas ⁊ mortuꝰ es. atq; alij. Utĩ-
nã frigidꝰ eẽs aut calidꝰ. Si frigidꝰ eẽs: hũi-
lior appareres ⁊ eẽt de te spes. Si calidꝰ esses
caritate feruẽs arderes in te atq; alios accẽ-
deres. Nũc aũt q; tepidꝰ es ⁊ nec frigidus
nec calidꝰ. i. q; nec hũilitate fulgẽs nec cha-
ritate feruẽs. putas te aliqd eẽ cũ nihil sis.
incipiã te euomere de ore meo. hoc ẽ [illegible]e ce-

tu me laudãtiũ eijcere. ¶ Hec de ꝯti-
nue tepẽtibus dicta sũt. Nũc ꝯseq̃ns ẽ
vt de nimiũ feruentibꝰ aliq̃ dicamꝰ. Sunt
plerique feruore nouitio ducti vel potius
astutia antiq̃ hostꝭ tracti/mox vt ꝯuersi fue-
rint/sctitatis arcẽ arripe festinãt ⁊ oĩa sine
ꝯsilio sine ordĩe sine discretõe agẽtes effre-
ni studio ferũt̃ in ꝑceps. vigilãt ꝓlixiꝰ ieiu-
nãt ⁊ abstinẽt ꝓpensiꝰ plus orãt ⁊ laborãt q̃
cõis monasterij regula vel maioꝝ cohortẽ-
tur exẽpla. Si q̃s eis de mõ. si q̃ de discretio-
ne suggesseris. deceptõem putãt. despiciũt.
fugiũt velut nociua oĩa arbitrant̃ vt ster-
cora. adeo studiosa ⁊ odibili obstinatõe il-
ludentẽ sibi sequũt̃ diabolũ. ¶ Et quod
magis ẽ mirãdũ cũ ad ꝯtẽplanda secreta
celestia oĩm sese studio deuotõis erigãt ad
ambulãdũ pacifici in t̃ra caligãt. ⁊ q; ocul̃
ad sublimia leuatis/pedibꝰ nõ ꝓspiciũt q̃
celo intẽti/in t̃ra offendãt. Nulli nãq; ma-
gis q̃ hi vnanimitatẽ fratꝝ ꝑ impatientiã vi-
ciãt ꝑ inobediẽtiã turbãt. ꝑ ꝯtumaciã dis-
sipant. ⁊ nihilominꝰ insistũt indefessis orõ-
nibus: introire in scta scõꝝ ⁊ sctissimũ illꝰ
irrũpere diue puritatꝭ arcanũ. nec dum tñ
ipi ṽuare curãt vnitatẽ spũs i vinculo pacis
⁊ qm̃ nõ recte pulsant. fit iusto dei iudicio
vt nõ itroeãt. Scriptũ qppe ẽ. Hẽditas ad
quã festinat̃ i ꝑncipio/ i fine bñdictõe care-
bit. deniq; ꝑ hiere. d' moab d̃r. q; plꝰ fecit q̃
potuit/idcirco ꝑierũt. Si eĩ vires suas me-
tirẽt̃ scirẽt ꝓfecto q; paulatim lõgius itur
Quia ṽo nolũt moderari qd faciũt. deficiẽ-
te pꝰ modicũ natura corpis. sic vt aut a ceptꝭ
turpiẽ desistãt aut si nõ destiterit ifirmitates
ꝑpetuas icurrãt. Fiatq; oĩbꝰ coꝝ onerosa in-
firmitas qbꝰ añ fuit molesta sctitas. Qntos
hodieq; videmꝰ cũ carne inire amicicias
cui antea q̃ues intulerãt pugnas. appetẽ de-
licata: q̃rẽ suauia. q̃ vilia ⁊ grossa/priꝰ sine
scrupłlo recipe nõ poterãt. quãtos itẽ vide-
mus ꝓpẽ indiscretos spũalis exercitij labo-
res sensibꝰ ꝑclitatos eẽ ⁊ ad vltimũ nescisse
discernẽ inter bonũ ⁊ malũ qui ꝑmitꝰ inter
diẽ ⁊ diẽ inter bonũ ⁊ bonũ ⁊ deinde oẽm
diẽ dijudicabant. ¶ Ue eis q̃ sic corpa sua
diuino subtrahũt ṽuitio vicio suo. ve ingẽ-
cio cũ tã misere fiãt nouissimi q̃ videbant̃
fore pmi. Tolerabile tñ si fiãt nouissimi ⁊
nõ extranei. si infirmitas quã sibi adduxe-

fu͂t poti⁹ q̃ incurrerĩt / poterit excusare eos
a bonis q̃ agere debuerĩt ⁊ si voluissent po-
tuerĩt. ¶ Tertia abusio ē indebita occupa-
tio. Hec vie͡ʒ ē cu͂ postposito q̃s penitẽtis
⁊ plãgẽtis officiõ iplicat se scientijs seculari-
bus q̃ ad rẽ nõ ptinẽt. q̃ ad salutẽ cõferẽdã
cõseruãdã ve / nõ valent. Ali⁹ addiscere stu-
det silogismos ⁊ fallacias. ali⁹ aggerare nu-
meros ⁊ mensuras. ali⁹ callet musice ꝓpor-
tiones. ali⁹ phisice inuestigat expimẽta. ali⁹ p-
plexa legum canonu͂ q̃ discutit argumenta
Sic q̃sq͡ʒ in eo circa qd̃ afficit̃ libẽter occu-
pat̃ ⁊ in occupatõne sua delectat̃ ⁊ nihilo-
min⁹ credit se delectari in dño qñ quidẽ ñ
recedit ab ordine monastico. ¶ Talis ni E
fallor assimilat̃ samaritib⁹ de q̃bus scptu-
ra refert q̃ vnaqueq͡ʒ gens cu͂ coleret deum
dijs q̃ʒ suis suiebãt. Unusq̃sq͡ʒ etenĩ qd̃ si-
bi delectabile ⁊ p̃ oĩbus diligẽdu͡ʒ venerã-
dumq͡ʒ elegit / hoc q̃si deum sibiipi statuit.
Uñ ē illud in ꝓpheta. Uniuersa idola do-
mus isrl' depicta erãt in pariete. Paries in
domo isrl' / est obstinatio mẽtis in religioso
qui paries ꝯtinet idola nõ sculpta sed depi-
cta. cu͂ religiosus nõ oĩmode diligit iniq-
tatẽ licet afficiat̃ circa aliquã vanitatẽ. Co-
lit igit̃ deu͂ simul ⁊ idola q̃ ⁊ bonis opib⁹ i-
sistit. ⁊ nihilomin⁹ sciẽtie alicui seclari vane
intẽdit. ¶ Quarta abusio siue ineptia / ē in-
cauta formido. Hec ex ꝯsideratõe negligẽ-
tis vite ꝓcedit. ⁊ nisi tpantẽ discretõez ad-
hibueris ad desꝑatõez pducit. Si ŏ respe-
ctu multitudis diuine miscdie / negligenti-
as tuas pẽsare supsederis. hoc est fallere te
ipm. Si aũt ex intuitu districtõnis supne
intempate timeas hoc ē cu͂ dolore descẽdẽ
ad infernu͂. Quid ergo ē? Nimiꝝ vt adhi-
bito discretõis studio de duob⁹ ꝯtrarijs q̃-
quoddã tpamẽtu͡ʒ facias vt inter spem et
metu͂. inter securitatẽ decipiẽtẽ ⁊ diffidẽtiã
euiscerãtẽ ambulãs. medio tutissimus eas.
¶ Nũc singula singulis adaptem⁹ Supra
diximꝰ q̃ ꝯtinu⁹ tepor ꝯtrari⁹ est iusticie qd̃
liquido ꝯstabit si diffinitõez inspexerimus
Diffinit̃ itaq͡ʒ sic. Iusticia ē virtus reddẽs
cuiq͡ʒ qd̃ suu͂ est. ⁊ tepor ē viciu͂ nulli ex in-
tegro reddẽs qd̃ suu͂ est. Debitores sumus
fratres charissimi deo debitores ꝓximo. de-
bitores ⁊ nobis. debem⁹ deo gl'iã ⁊ laudẽ
ꝓximo cõgratulatõe͡ʒ ⁊ cõpassionem. no-
bis ipis disciplinã ⁊ solicitudine͡ʒ. Debem⁹
deo totu͂ qd̃ possum⁹ qd̃ ab ipo nobis fieri
vellemus. debem⁹ nobis ipis q̃cq̃d v̓tutis q̃c-
quid bone fame. q̃cq̃d bone ꝯscie eẽ cogno-
uerim⁹. Si aũt in laude dei sp̄ tepẽtes ⁊ dis-
soluti. in amore ꝓximi torpẽtes ⁊ frigidi. ĩ
dijudicatõne nr̃i negligentes fuerim⁹ ⁊ re-
missi. q̃d tã iusticie ꝯtrariu͂? Uides plane
q̃ sic faciẽdo nõ reddim⁹ cuiq͡ʒ qd̃ suu͂ est.
Deniq͡ʒ q̃d tã iusticie ꝯ̃rium q̃ dicẽte dño.
tollite. cu͂ nos ipm qd̃ sustulim⁹ iugu͂ oĩm-
mode satagim⁹ depone. ¶ Diximꝰ itẽ q̃ ni-
mi⁹ feruor extẽmiat fortitudinẽ. qd̃ de ꝯpa-
tione duoꝝ ꝯcertãtiu͂ dinoscẽ facillimu͂ est
Ponam⁹ aũ oclos duos ĩ certamĩe ꝯgredi.
vnu͂ q̃ validis ⁊ ꝯtinuis ictib⁹ aduersariu͡ʒ
lacessat. aliu͂ q̃ veniẽtes ict⁹ clipeo sagaciter
excipiat ⁊ lacessentẽ hostẽ ꝓuida expectatõe
deludat vnu͂ q̃ totu͂ sit̃ ꝓferat spm̃ suu͂. aliu͂
q̃ dispẽset ⁊ reseruet ĩ posteꝝ. Nõne isto q̃si
segnit̃ agẽte ĩste vtiliter sibi ꝓspiciẽte. Ille
du͂ ictus suos ñ modificat / fortitudinẽ suã
extermiat ⁊ triu͂phu͂ aduersario dat? Nõ-
ne isto vsq͡ʒ ad finẽ pdurãte fortit̃. ille succu͂-
bit turpit̃ ⁊ pdet iuste qd̃ nimis feruide q̃-
rebat. qñ finis ñ pugna coronat̃. Eya er-
go frat̃ singl'aris q̃ singl'arit̃ ⁊ idiscrete fac͞r
Eya inq̃ extermia faciẽ tuã vt videar͞ hoi-
b⁹ ieiunãs. Extẽmia ocl'os tuos vt videar͞
plorãs. extẽmia fortitudinẽ tuã ĩ pu͂cto tpis
vt paulop⁹ nihil pl⁹ facẽ possis. Hec ē tota
scĩtas tua. hec sapia tua inspirata a rectore
tenebraꝝ ⁊ caliginis q̃ se trãsfigurat in ãge-
lum lucis. Audis q̃ dño / noiando iugu͡ʒ
socialẽ (vt supra dictu͂ ē) in ꝯuẽtu te horta-
tur ducẽ vitã ⁊ tu͂ obstiato sectar͞ aĩo odio-
sam supsticõe͡ʒ tuã. De⁹ ihabitare fac̃ vnius
mor͞ ĩ domo vt suiãt ei humero vno. Tu
aũt alteri⁹ mor͞ q̃ hu͂ero suis q̃ ab vnitate
recedis. s͡ʒ q̃rsu͂ ista ꝓgressio? Sufficiãt hec
¶ Itẽ diximꝰ q̃ indebita occupatõ expel- F
lit prudẽtiã. qm̃ ꝯ̃ria ē illi Nõ ei bñ ꝯue-
niũt in vna sede morãt̃ scia maiestat͞ ⁊ scia
vanitat͞. nõ mag͞ q̃ duo aduersarij ĩ vna
domo. q̃ ei societas luc͞ ad tenebras aut q̃
loc⁹ / tẽpli dei cu͂ idol'. aut q̃re filij iudeoꝝ ĩ
hierl'm loquut̃ azotice. q̃ etiã ĩ azoto positi
deberẽt loq̃ iudaice. Nec hoc dicim⁹ q̃ ista
scire sit malu͂. s͡ʒ q̃ religioso ĩ his nimiu͂ oc-
cupari sit viciosu͂. deĩq͡ʒ ista ñ mõ discẽ s͡ʒ oli-

didicisse. Nũc cura alia nos solicitat. Oc-
cupent in his seculares ne iocent. ne venẽt
ne fornicẽt vbi aũt ista desũt/illa qd faciũt
Cũ debeas in lege dei meditari die ac no-
cte/q̃ mẽte ruminas sylogismos ꝛ argumẽ
ta vanitatis tue. Dicẽte dño meũ. tu nescio
qd aliud iugũ videris ducẽ cũ secularibꝰ
ptez tuã fortasse cũ hypocritis habiturus.
¶ Diximꝰ etiã ꝙ icauta formido aduersat
spẽãie. Illa desp̃atõez repmit ꝙ̃ ista sugge
rit. Illa cor lenificat qd̃ ista ꝯturbat. Si te
pctõrẽ ꝯsideras sit Sre. optet vt a te dñm
nõ repellas. Repellis aũt si de bonitate eiꝰ
ꝓpt̃ tuã maliciã despas. si de impfecto tuo
itpate formidas. Si opa nr̃a sufficerẽt nob̃
diuine mĩe q̃s locꝰ eẽt? Proptẽa g̃ dat gr̃a
vt nõ glĩet oĩs caro corã illo. cũ se videt p
solã obtinẽ gr̃az qd̃ nõ põt p̃ vtutẽ suã Si
vilitatẽ tuã ꝯsideras magl̃ insta. ꝯfide. spe
ra. clama ꝛ depcare altissimũ ꝛ dabit tibi pe
titõẽs cordis tui. Cũ audis dicẽtẽ dñm/su-
per vos. respira ad gr̃am. gratus esto gr̃e. ꝛ
de viribꝰ tuis noli p̃sumẽ. ¶ Ecce de iugo
dñi q̃ potuimꝰ diximꝰ. multa quidẽ. sed nõ
oĩa fortassis q̃ debuimꝰ. Sz qꝛ ad alia seq̃n-
tia ꝓperamꝰ. ista ad p̃senſ sufficẽ credimꝰ.
Uez qꝛ btũs Bñdictꝰ iugũ dñi/scolã di-
uini s̃uitij noiat. qd in hac scola agẽdum.
quid ve discẽdũ/sit vigilãt audiamꝰ? Seq̃-
tur. Et discite a me qꝛ mitl̃ sũ ꝛ hũil' corde
Patet ꝓfecto qꝛ mgr̃ nr̃ ip̃e est xp̃s q̃ nos a
se discere monuit. factꝰ ꝛ ip̃e nob̃ exẽplũ bo
noꝝ opeꝝ. Uos vocatis me inq̃t mgr̃ ꝛ dñe
ꝛ bñ dicitis. Sũ etenĩ. In hoc inq̃t cogno-
scẽt oẽs/qꝛ mei discipuli estis. si sic ego suz.
mites ꝛ hũiles corde fueritl̃. Mea actõ ve
stra ẽ lctõ mea vr̃a discipluna. discite ergo
a me qꝛ mitl̃ suz ꝛ hũilis corde. Pulc̃ fr̃es
dilectissimi exhortatõ cũ mgr̃ exhibz hoc i
factis qd̃ docet v̓bis. ꝛ discipl'os p̃cedit vi
q̃s vult pfectos eẽ ꝛ eruditos corde i sa-
piẽtia. ¶ Diligendꝰ plane ꝛ oĩni sagacitate
imitãdꝰ. p̃s̃tim cũ nihil exhibeat. nil doce-
at aliud ꝙ̃ mãsuetudinẽ ꝛ hũilitatẽ cordis
Apparet ergo ꝙ̃ amabilis fuit dñs ihs vt
pote mitl̃ ꝛ hũilis corde. Sic eĩ oĩs iracũdꝰ
ꝛ arrogãs/odiosus. ita e regiõe oĩs mãsue-
tus ꝛ hũil' gratiosus. Mãsuetudo aũt ho
minibꝰ. hũilitas deo amabilẽ solet reddere
hoĩez. Amabil' ergo erat dñs ihs ꝛ multũ
amabil' tã amabil' in mãsuetudine ꝛ hũili
tate sua. ꝙ̃ magnꝰ ꝛ laudabil' in maiestate
diuina. Dicit itaqꝫ se mitẽ ꝛ humilẽ corde.
¶ Nã ꝙ mitl̃ ꝛ hũilis eẽt dictis ꝛ factis nõ
opꝰ habebat hoc ꝯmẽdare discipulis suis.
Ipi eñ viderũt ꝛ audierũt ꝛ pspexerũt. oculis
suis ꝛ manibꝰ tractauerũt viderũt ꝛ ãnũciaue
rũt nob̃. Que aũt videre ꝛ audire nõ pote
rãt necẽ habuit vel potiꝰ ipi necẽ habuerũt
vt ip̃e ãnũciaret eis. qꝛ argumẽtũ cordis v̓
ba sũt. ¶ Cũ igit̃ v̓tꝰ habeat tres vias. du
as fecit exẽplo. tertiã v̓bo. Mitẽ se ꝛ hũilẽ
demõstrauit i dictis qñ horrẽdis blasphe-
mijs lacessitꝰ ꝛ quinq̃es hr̃e demoniũ dictꝰ
ad doctrinã sp ꝙ̃ ad ꝯtumeliã se potiꝰ ere-
xit. Mitẽ ꝛ hũilẽ se demõstrauit in factis.
qñ sicut ouis ad occisionẽ ductꝰ ꝛ q̃si agnꝰ
corã tondẽte se obmutuit. se ligãdũ flagel
landũ exposuit. q̃ solo nutu potuit necuis-
se malignos. Cũ igit̃ nullꝰ sciret qd esset in
eiꝰ interiori hoĩe nisi spũs eiꝰ q in ip̃o erat.
bonũ qd̃ in corde habuit. v̓bo discipul' ꝓ-
posuit ꝛ hoc eos discere atqꝫ imitari p̃cepit
Est aũt ꝛ aliud h̃ ꝯsiderãdũ. Uirtꝰ quidẽ
alia ꝯsistit in actu. alia in effectu. Uirtus i
actu v̓tus ẽ. v̓tus in effectu v̓tus v̓tutis est
¶ Uirtꝰ q̃ta libz ꝓferat i actu aut pua D
est aut nulla/nisi etiã de cordis emittat
affectu. Si eñ bonũ facis sine cordis affe-
ctu. bestialit̃ facis ꝛ v̓tus pua ẽ. Si bonuz
ꝯtra cordis affectũ fraudulẽter facis. ꝛ v̓tꝰ
nulla ẽ. magis viciũ reputat̃. Hinc p̃s. ait.
Eructauit cor meũ v̓bũ bonũ. Uerbũ sa-
ne bonũ nõ eẽt/nisi ex bono cordis affectu
ꝓdiret. Hinc ẽ etiã illud qd̃ ad ꝯmẽdatio
nez spõse in cãticis cãti. dr̃. Emissiões tue
paradisus maloꝝ punicoꝝ. Mala punica
foris rubicũda sũt intrinsecꝰ granis repleta
Bone igit̃ actões d̓ bono corde emisse ꝛ
egresse. recte padiso maloꝝ punicoꝝ ꝯpãt.
qꝛ ꝛ hoibꝰ foris rutilãt p pietatl̃ exhibitõez
ꝛ deo sese intus copulant/p charitatis affe-
ctionẽ. Ut ergo se dñs nobis p̃beret exẽplũ
nõ solũ boni opis sed etiã mũde affectio-
nis. discite inquit a me qꝛ mitis sum ꝛ hu-
milis corde. quia nimiꝝ nullius momen-
ti apud deũ est exhibitõ bone actõnis quã
nõ ꝯmẽdat emissio pie affectõis. ¶ Sane
notandũ. ꝙ duas insinuauit v̓tutes. man-
suetudinẽ ꝛ humilitatẽ. ꝙ in his sũma cõ-

sistit ꝑfectõis. Sũt etenĩ duo/ quibꝰ sp im-
pugnãtibꝰ ab statu ꝑfectõis euertimur. ꝓ-
spera vicȝ ⁊ aduersa. Verba igit̃ dñica sic
debemꝰ attendere ꝙ duo doceamur oppo-
nere. mãsuetudinẽ aduersis. ꝓsperis hũili
tatẽ. Si q̃ e nobis cũ ꝓsperis ad votũ suc-
cessibus pollent ⁊ bonis tpalibus ⁊ animi
trãquillitatibꝰ gaudẽt tũc se in grãꝝ actio-
nibus exerũt atqȝ dei circa se beniuolẽtiam
debita cũ reuerẽtia suscipiũt. cum aũt iniu-
rijs incõmodis tangunt̃/ mox in murmu-
ratõeȝ atqȝ in impaciẽtiã seu in meditatio-
nes vltõis ꝓsiliũt. Hi nimiꝝ humiles in
ꝓsperis sed nõ sunt mãsueti ⁊ mites in ad
uersis. ¶ At qui contra cõstantiã in tribu-
lationibus tenẽt/ sȝ ꝓsperitatis tpe de suc
cessu intus supbiũt hi ṽtutũ alterã huãtes
alterã negligunt. Debemus aũt ⁊ mãsuetu
dinẽ humilitati ⁊ humilitatẽ mãsuetudi-
ni iũgere. ⁊ hinc aduersa sufferendo illinc
ꝓspera nõ curãdo/ elicere. ne cũ ex vna pte
decori appareꝰimꝰ. ex altera deturpati di-
spliceamus. ¶ Sȝ inter hec ad memori- I
am veniũt octo illa pncipalia vitia. quo
rũ p̃sentiã sentire oĩm ẽ/ naturã discernere
paucoꝝ. cõtra q̃ vt nobis videt̃ ex ṽbis p̃-
missis nõ mediocriter cõmunimur. Octo
q̃ppe pncipalia vitia eẽ sancti diffinierunt
sumẽtes autoritatẽ ex testamẽto vl' testio-
nio legis. i q̃ numerãt̃ septẽ gẽtes q̃ꝝ olim
ppl's dei ẽras possedit. Scriptũ nãqȝ ẽ. Et
introducã vos ad loca cananei ⁊ ethei amor
rei ⁊ pheresei euei ⁊ iebusei ⁊ gergesei. Qui
bus septẽ duȝ egyptioꝝ gens addit̃/ ꝓcul-
dubio octo gẽtes describunt̃. p q̃s vt dictũ
est. octo pncipalia vitia designant̃ sicut ex
eaꝝ interp̃tatõibꝰ etiã intelligi põt. ¶ Egy
ptius etenĩ interp̃tatur tenebre ⁊ designat
gulam. q: gulositas obtenebrat ⁊ obscurat
intellectũ. Juxta illud ꝓuerbiũ qđ de gre-
co trãstulit Hiero. in latinũ. Pinguis vẽ-
ter nõ gignit sensum tenuẽ. ¶ Cananeus
exp̃mit luxuriã qđ ⁊ cõgrua interp̃tatione
demõstrat. Interp̃tat̃ enĩ motus coꝝ quo
rum nisi genitaliũ? Cetera nempe corporis
nostri mẽbra. ad nutũ volũtatis nr̃e mouẽ
tur: ⁊ stãt illa ṽo mẽbra in motu suo. nec vo
luntati nr̃e obediũt. nec subiacẽt ptãti nec
rõeȝ sequũt̃. De cuiꝰ motꝰ rep̃ssiõe in laudẽ
fortis mlier̃ dr. Et cingulũ tradidit cana
neo. Cingulũ q̃ppe tradẽ chananeo/ ẽ mo
tus luxurie cõtinentie legibus restringere
Hinc dr̃ iohe dr/ zona pellicea circa lũbos
eius zonã nimiꝝ circa lũbos ponit. q̃ lasci-
uiẽtis carnis impetꝰ strigit. ¶ Etheꝰ vanã
gliam significat. q̃ ex eo ꝙ in opibꝰ suis sp
displicẽ formidat ⁊ nõ solũ alij stupori esse
solet sȝ ipsa q̃ȝ de se ipsa ãmirat̃ ⁊ stupet re-
cte formidãs vl' stupẽs interp̃tat̃. ¶ Amor
reus qđ sonat amaricãs siue amaritudo si
gnificat supbiã. cuiꝰ q: ꝓpriũ est tãte sp ob
stinatõis eẽ/ vt nulliꝰ sensui vl' volũtati ce-
dere. nulliꝰ dignet̃ verecundie pcere. amari
tudinis sp ⁊ indignatõis ipsa sibi cã efficit̃.
¶ Phereseꝰ dr fructificatio p qđ designat̃
auaricia q̃ fructũ facit vtiq̃ȝ carnis nõ spũs
studiosiꝰ insistẽs opibus cũ mũdo pituris/
q̃ opibꝰ deo placituris. vt. s. impleãt̃ hor-
rea saturitate. ⁊ vino torcularia redũdent.
nõ vt corda mũdent̃ ⁊ ṽtutuȝ receptacula
fiãt. Vel dr fructificatio q̃si fructꝰ fuscatio.
ꝙ fructum boni opis obfuscet ⁊ inquinet.
¶ Eueꝰ interp̃tatũ sonat ferruȝ siue pessi-
mũ vt vere ferreũ vitiũ denotat̃ inuidia. q̃
duriciã cordis inducit. ⁊ sũme malicie nu-
trix est. Jebuseus cõculcatõeȝ sonat ⁊ acci-
diam animi signat q̃ deuictũ a se tanq̃ pla
stes cõculcãs humũ/ animũ elidit ⁊ cõcul-
cat vt sternat eũ demonũ pedibus cõculcã
dũ tãq̃ lutũ plateaꝝ. Gergeseꝰ innuit irã eo
ꝙ colonũ eijciẽs interp̃tat̃. q: hoc hȝ p̃ cete
ris vitiũ ꝓpriuȝ/ ꝙ ipsa colonũ ꝯscie sue a
possessione cordis eijcit. atqȝ duras tũc co-
gitationum obices ponit. ⁊ sic impedit ele
ctum ne possit cernere verũ qđ in intimis
manet abscõditũ. ¶ Hoꝝ aũt octo vi- R
tioꝝ duo sunt carnalia. reliq̃ sex spũalia
Jlla carnalia q: i corpis mẽbris coꝝ opa-
tio ꝯsistit. Jsta vocãt̃ spũalia siue corpalia
q: in corde actitãt. Vt ergo dñs nos ad ex-
terminatõneȝ vitioꝝ suis ṽbis instrueret/
duas tm̃ ṽtutes ꝓposuit mãsuetudineȝ et
hũilitatẽ. Que ṽo vitia his ṽtutibꝰ ꝯterã-
tur/ innuisse videt̃ cũ apposuit/ corde Per
hoc enĩ significare voluit duas has ṽtutes
sex spũalibꝰ seu cordialibꝰ vitijs opponi de-
bere ¶ Sȝ illa duo carnalia nunq̃d intacta
relinq̃t? Minime. Nã ad eoꝝ extinctõem
ptinet qđ ꝓmisit. Tollite iugũ meũ super
vos. neq̃ȝ eĩ tã ispiciẽs q̃ iugũ xp̃i suscipit̃

qui in ipso susceptiõnis initio se sciat gule ⁊
ventri deinceps nõ suiturũ. Nempe hec
sunt dura illa ⁊ aspa p que itur ad deũ que
beatus Bñdictus iugũ suscepturis/ dilige-
tius iubet pdicari. Durũ est siquidẽ cibo-
rũ oblectamẽta assueta relinquere. Aspe-
rum quoq est libidinis blandimẽta illici-
ta/ nõ licere. ¶ Sub q̃ gemino malo/ om-
nes eramus cũ gentes essemus. i. cũ gentili
ter viueremus. At postq̃ gentilitatẽ exui-
mus. postq̃ abiectis tenebris lux in dño [illegible]
cepimus. postq̃ duobus carnalibus vitijs
seruire iam nec volumus diuinitus inspi-
rati, nec valemus ipa ordinis obseruantia
impediti debemus mãsuetudinẽ ⁊ humi-
litatem cordis: vigilanter tenere quo sex il
lis vitijs spiritualibus valemus resistere.
¶ Debet ergo harũ virtutũ vtraq triformis
esse. qr tribus vtraq vitijs opponenda est
Opponit autẽ humilitas. supbie. vane glie
[illegible] auaricie. Mansuetudo. inuidie. accidie
ire. ¶ Sit ergo humilitas. depssa in se reflexa
ad se reclusa intra se. Depssa sit in se. ne de
se alta sapiat reflexa sit ad se ne humanũ
fauorẽ querat. reclusa. sit intra se ne rerũ pi-
cturas vagabũda ambiat. ¶ Sit ergo mãsue-
tudo charitatiua. sit iocũda sit tranquilla
Charitatiua sit vt ꝓ aliena felicitate non
teneat liuorem. Jocũda sit vt de ꝓpria ad-
uersitate nõ habeat dolorẽ. Trãquilla sit
vt in nullo casu exerceat rancorẽ siue furo-
rem. ¶ Sic sub iugo dñico positus frater ⁊
in plio dñi cõstitutus virtute mãsuetudis ⁊
humilitatis circũfultus vndiq vniuersa
pualebit tela nequissimi ignita extinguere
muniturus ab intus ꝯtra supbiã. de foris cõ
tra vanã gliaz. sursum ꝯtra gulã. deorsum
ꝯtra luxuriã. a dextris ꝯtra auariciã. a sini-
stris ꝯtra accidiã. ab anteriori pte ꝯtra irã.
a posteriori ꝯtra inuidiã. ¶ Tali in naui-
gio subiectus [illegible] hoc mare magnũ ⁊ spacio
sum occo illa nouissima maris picula ꝓui-
dus nauta ⁊ strenu⁹ euitabit. Dico autẽ ca-
rybdim gule ⁊ sirenas luxurie. scillã super-
bie ⁊ sirtes vane glie. piratas auaricie ⁊ bel
uas inuidie vẽtos accidie. pcellas ire ¶ Jã
vo sublato iugo saluatoris ⁊ apphẽsa di
sciplina mãsuetudis ⁊ hũilitatis. qd mer-
cedis vitas pmittat celestib⁹ discipulis au
diamus. ¶ Et quit ⁊ inuenietis requiem

aĩabus vrĩs. Gemina est aĩaꝝ requies. Vnã
in psenti. alia in futuro. Jsta habet meritũ
illa pmiũ. Per primã habet scda. i. [illegible] meri
tum pmiũ. sicut scriptũ est. Erit sabbatũ
ex sabbato. hoc est ꝓ requie pectoris/ dabit [illegible]
quies eternitatis. Et ista quidẽ que in pre-
senti ẽ/ requies aĩoꝝ dici posset. illa vero q̃
in futuro erit requies aĩaꝝ. Tamẽ ⁊ de vtra
q simul ⁊ de vtralibz singillatim/ possunt
accipi verba dñica. ¶ Prima igit requies
multis in sacra pagina noĩbus appellatur
Dicit enim bona ꝯsciẽtia. bona volũtas. pax
pectoris. trãquillitas cordis. puritas men-
tis. refrigeriũ aĩe. consolatio spũs. ¶ De q̃
quia sub noĩe refectiõnis supra satis ad mo
dum disputauimus/ ea nũc tacita: de secũ-
da aliquid dicendum videt. Sed qr ipa fi-
nem pntis vite sequit qd de ea dicere intẽ-
dimus/ in finẽ psentis smonis differam⁹.
¶ Sequit. Jugũ enim meũ suaue est ⁊ on⁹
meũ leue. Supra tñ de iugo dictũ est de
onere vero nulla fuit mẽtio. Jugũ quidẽ
dñi suitutis eius est assumptio. onus vo
eius quid aliud esse põt/ q̃ hoc qd discere
sub iugo pcipimur. s. vt simus mites ⁊ hu
miles corde. Est ergo iugũ monastic⁹ or-
do. onus autẽ pietas mẽtis ⁊ corpalis exer-
citatio. Dicat ergo dñs. Jugũ enim meum
suaue ẽ ⁊ onus meũ leue. ¶ Sed qd dicis
bone mgr? Nũqd ignoras scriptũ eẽ. mul
[illegible] tribulatiões iustoꝝ. Non meministi di-
ctum a te. Ecce ego mitto vos sicut oues ĩ
medio lupoꝝ. Et item. Jn mũdo pssuraz
habebitis. Nõ pruidisti dicendũ. Per mul-
tas tribulatiões opꝫ vos intrare in regnũ
celoꝝ? Et illud. Omnes qui volũt pie vi-
uere in xpo psecutiõez patient. Quomodo
ergo iugum tuũ suaue est ⁊ onus tuũ leue
Damna ⁊ pscriptiones perpeti. iniurias ⁊
cõtumelias nõ vlcisci. duros in corpe ict⁹
sustinere. animã ponere. nunquid hoc sua
ue est ⁊ leue? Est vtiq. sed apostolis ⁊ mar
tyribus. ¶ Corpus castigare ieiunijs. ani
mam afficere lachrymis ⁊ orationibus vo
luntatẽ ppriam odire solitudinẽ amare.
nũquid hoc suaue est ⁊ leue. Est vtiq. Sz
veris xpi cõfessoribus ⁊ virginib⁹. ¶ Quo
modo inquis? Hic primũ videte fratres
mei quia dño discipulis loquebat. Si lo-
cutus fuisset turbe. alia vbũ respuisset. qr

diũ verbi nõ intellexisset. At discipuli audierunt ⁊ receperũt, quia quod dicebatur/ verum eẽ cognouerũt. Audiamus ergo [illegible] nos quod dicit̃ ⁊ q̃uo verũ sit qꝺ dicit̃ intelligamus. Hec eñ questio duobus modis soluit̃. ¶ Primo quidẽ qꝛ anime vere deum diligenti/ ⁊ iusticiã eius fideliter esurienti/ etiam amara dulcia vident̃ ⁊ aspera suauia. Nouimus hoc ꝑ scientiã. sed vtinã sciamus ⁊ ꝑ experientiaȝ. Accede ergo homo ⁊ experire q̃ suauis est dñs. ⁊ q̃ leue [illegible] onus eius. Nemo eñ scit/ qui necdum gustauit. Si ita nõ sentis/ ipe tibi testis es q̃ nõdum gustasti. Ad hoc infinita religiosorum multitudo verum eẽ testatur. Alio modo soluitur hec questio si dicamus q̃ iugi dñici susceptio ⁊ oneris eius portatio grauis quidem videat̃ ⁊ aspera sed in ꝯparatione seculariũ molestiaꝝ valde suauis ⁊ leuis sit. Respice (vt exẽplis vtamur) fures ⁊ latrones, p̃dones ⁊ adulteros. q̃tos labores. q̃tas vigilias. quantas curas expendant vt excogitatas nequitias ad effectum ꝑducant. Respicite ⁊ eos qui ⁊ honestoria quodãmodo vident̃ exercere negocia. diuersos dico mercatores mari terraqȝ mercimonia sua circũferentes. quãta incõmoda sustineãt. subeant pericula. vt ad modica stipendia periturasqȝ diuitias qñqȝ pertingant. Respicite deinde ⁊ ꝟuos militib⁹. milites ꝑncipibus etiã ad illicita queqȝ ꝟuientes ⁊ in eũdo. incurrẽdo. instando. die noctuqȝ laborãtes. Respicite e diuerso dei ministros in cenobijs sedentes. modicũ quidem laborãtes ⁊ plurimũ pulsantes. insuper ⁊ ꝓ requietione sua quasi ꝓ labore maximo requiem eternã expectantes. Nonne illi multo difficiliore via descendũt ad inferna. q̃ isti ascendant ad regna sup̃na. Iugum ergo dñi suaue est ⁊ onus eius leue.

¶ Poterat ergo dñs hic dixisse. Iugum meũ cõmodũ est/ ⁊ onus meũ salubre. Et hoc si dixisset/ verum vtiqȝ dixisset. Multi eñ in seculo/ seculi voluptatib⁹ dediti/ dũ illecebrosis cõdimẽtis vtunt̃. dum lautioribus epulis indulgent. dum vino se intemperanter ingurgitant/ aut mortẽ sibi celerius attrahũt. aut molestissimas egritudines incurrũt. ⁊ dũ iugũ dñi q̃si aspeꝝ phorrescũt. ipi p̃ iugũ seculi sub q̃ deliciant̃ sibi ꝯquirũt vñ a iugo dñi sp̃ elõgẽt. At ꝯtra claustrales dũ curis se non implicãt. dum tranquillitatẽ corporis ⁊ animi ꝟuãt. dum carnis terũt superbiam. potus cibiqȝ ꝑcitate. dum modicuȝ quid laborãt ꝓ eterna requie ⁊ infirmitates multas p̃ter intentionem deuitant. ⁊ vitã etiam nolẽtes ꝓtelãt. ¶ Poterat item dixisse saluator. Iugũ eñ meuȝ honorificũ est ⁊ onus meũ venerabile. Sepe etenĩ videmus plus honoris ⁊ venerationis apud potẽtes seculi hr̃e paupes monachos q̃ diuites supbos. ¶ Oĩa eñ hec ꝓp̃hedisse deus intelligit̃ cum dixit N Iugũ eñ meũ suaue ẽ ⁊c̃. ¶ Est vnũ tñ i quo valde duꝝ iugũ eius videt̃. ⁊ on⁹ eius onerosuȝ. molestia vicȝ ĩpugnãtiũ vitioꝝ. Enĩuero puritatis ⁊ castitatis amatori nihil duri⁹. nihil grauius occurrit turpiũ inuestatõe cogitationũ. Sȝ nõ ẽ tibi ĩ hmõi desperãdũ. in talib⁹ eñ tẽptat te de⁹ si ꝟe diligas eũ vt fili⁹. si nõ deseras eũ in tp̃e malo ⁊ nota fiãt que sunt in corde tuo. Noli tñ abire in ꝯsilio impioꝝ. noli ꝯsentire suggestionib⁹ demonuȝ. resiste ⁊ certa viriliť. ipse tribuit victoriã certãti q̃ corã retribuet vincenti. Sup hmõi tñ ꝯturbari infirmoꝝ est q̃ nõ ꝯsiderãt q̃ta vtilitas tꝑatõe generetur seu q̃ta ꝯsolatio tẽptatõeȝ subseq̃t. ¶ Et aũt a q̃busdã ꝯsideratũ est. sex nob̃ vtilitates generat temptatio. Prima vt reminiscamur multimode nr̃e fragilitatis. secũda vt agnoscam⁹ q̃ necessariũ nobis sit diuinuȝ auxiliũ. tertia vt appareat si vere deũ diligamus ꝓpter quẽ talia supare cõtendim⁹. quarta vt occasione huius temptatõis etiam alia vitia corrigamus de quibus ante nõ multum curabamus. quinta. vt mõ sit nobis ꝓ pena ⁊ quasi ꝓ satisfactõne. quod olim fuit in turpi delectatõe. sexta ne de donis grẽ que accepimus/ supbiamus. quod forsitan accideret si sp̃ sine tẽptatõe viueremus. ¶ Plane temptatõeȝ aut maior aut saltem equalis consolatio sequi solet. Qđ aliqñ equalis cõsolatio sequat̃. indicat p̄s qui ait. Scđm multitudinẽ doloꝝ meoꝝ in corde meo cõsolatõnes tue letificauerũt aĩam meã. Qđ aliqñ maior cõsolatio temptatõȝ sequat̃/ testimoniũ habem⁹ ex scriptura [illegible] dicẽte. ⁊ reddidit dñs omnia q̃ fuerunt Iob duplicia. Qui ei ꝑcusso cũcta q̃ abstu-

lerat/ duplicata reddidit. apte innotuit q̄ nonnunq̄ temptatos vberius cōsolet̄ q̄ p̄misserit. ¶ Hinc est q̄ quidē pfectiores di serectione magna dolent si vel ad modicū sine q̄tulacūq̄ʒ temptatōne sint vicʒ ne cum diutius in trāquillitate militāt: ex ipa trāquillitatis requie securius torpescāt. Magna quippe nobiscū dispensatōne pietatis agit̄/ vt aduersis lacessamur qr duʒ ex vitio aliquo pulsamur/ cōtra illud iuuante dño fortius accingimur. ¶ Hic ē q̄ puto q̄ cuilibet aīe duo angeli deputati sunt ad custodiam bonus ⁊ malus. Et de bono quidē ꝯspicuū est q̄ ad custodiam datus sit. Bonus nēpe angelus amor est virtutis. malus vo insper⁹ vitij temptātis. De vitio aūt satis ꝓbat̄ q̄ ad custodiā nobis deputet̄. qr dum ei⁹ aduersitate fatigamur. ipa fatigatōe ꝓmoti/ meli⁹ a bono custodimur. ¶ Nūc iam tpꝰ ē vt resumam⁹ q̄d supra reliquimus. quodq̄ʒ in finem ꝟmonis dicendum distulimus vicʒ de secūda requie aīaꝝ. Si inq̄t dñs ad me veneritis ⁊ iugū meū tuleritis inuenietis requiē aīabus vřis ¶ Que est ista requies? Oculus nō vidit eam nec auris audiuit sed nec in cor hoīs descēdit. Quid ergo de ea dicere possumus q̄ꝫ q̄dē nullus hoīm eā vidit. sed nec videre pōt nisi q̄d vnigenit⁹ dei filius qui ē in sinu pr̄is ipe de ea nobis modicū q̄d enarrauit? Inspiciam⁹ tn̄ eā q̄ntū ipo donāte possumus. dicamus de ea q̄d ipo docēte valeamus memoriā abundātie suauitatis eius qualitercūq̄ʒ eructemus. ¶ Requies illa ē decor ⁊ imortalitas corpoꝝ. honor ⁊ impassibilitas alaꝝ. fulgor vultuū incōpabilis. diuinissima iocūditas sūme ⁊ eterne trāquillitatis. pax illa que exupat oēm sensum. gaudiū magnū. magnū valde ⁊ sempiternuʒ. ¶ Requies illa ē laboris ⁊ doloris ōis absentia. cure ⁊ anxietatis nulla incidētia. nulla molestia. nulla angustia. nulla ꝯfusio. nulla formido vbi absterget de⁹ oēm lacrimā ab oculis sanctoꝝ. vbi ꝓsus aberit omne malū. ¶ Requies illa est ꝑpetua in sanitate firmitas incōcussa. in animi libertate suauitas. suauissima ⁊ supdulcissima in visione creatoris delectatio. sancta ⁊ sincera i sāctoꝝ societate dulcedo. ¶ Requies inq̄ illa ē indui vestimētis glorie. cuʒ gloria ⁊ leticia tripudiare in ꝯspectu diuine potētie. glīa ⁊ honore coronari ⁊ radijs excellētissime claritatis penitus illustrari. ¶ Requies illa ē indefessus ⁊ irreuerberat⁹ intuitus in illā diuine lucis archanū de supna potētia sapientia bonitate magnificētissima admiratio. atq̄ʒ inter amplex⁹ dei oīpotētis indeficiēs ꝯmoratio. ⁊ pie ei⁹ ꝓñtie sempiternaliter iugis fruitio. pennis ex toto corde ex tota aīa atq̄ʒ ex oībus virib⁹ ⁊ viriū medullis exultatio. ¶ Requies illa ē incircūuelata fulgide trinitatis īspectio. inextinguibilis erga ipam venā charitatis ⁊ intēta affectio serenissima ad prēm luminū accessio. ⁊ incompꝛhēsibilis celestiū gaudioꝝ pticipatō ¶ Requies inq̄ illa ē accūbere in ꝯuiuio regis eterni. bibere ⁊ inebriari a multitudine dulcedinis dñi. accēdi ⁊ inflāmari calere ⁊ superuere in ardorib⁹ sempiternis. ire ⁊ intrare ac penetrare vsq̄ʒ ad intima dei. beati vehemētia amoris. haurire dulcorē fontē vite ⁊ sapiētie ⁊ eē cū deo sine fine. Amen.

Explicit.

Sequuntur cause ꝓpter q̄s cācellariā dimittere volebat.

Ista est ps angustiaꝝ ⁊ calamitatum/ in officio Cācellarie parisieñ. quaꝝ ꝯsideratōe ⁊ sāctissimoꝝ deū timētiū ꝯsilijs cedere simpliciter ⁊ gratis/ fixus institui.

Pgor eīn pluribus dominis magnis valde q̄ adūersissimi sunt complacere vel obsequi. nota nō explico illa scientibus. Puto videtur insania/ hanc pplexitatē cum fas esset nō fugere. siquidem indignatio principis mors. ⁊ nemo pōt duobus dominis seruire. ¶ Cogor amicis fauere qui tamē eruere me nō sufficiunt. nec mea factiosis ⁊ fortissimis hominibus qui omnia calūniant̄ que ago. immo ⁊ verba mea tota aduersum me execrant̄. Hec idcirco pсecutio plus personalis est q̄ altera. quo casu licet ⁊ expedit secedere ⁊ vincere in bono malū. ne obtinēdo frustra ego ruine magne cū amicis inuoluar. Hoc docē possime ea que nouiter ꝯtigerūt. xp̄i simul ⁊ pauli exēpla atq̄ʒ documēta id suadēt. nā hoc casu pastorē fugere nō fugere ē. ¶ Co-

gor importunissimis. immo nimis grauibus obniti vel peccare melius. aute est incidere in dei manus quã hoīm/cum possunt declinari. ne amans piculū pereat in illo. ¶ Cogor ad liberatoꝫ alioꝝ vel ꝓ consuetudine tpis/ignaros scīa/et pnitiosos moribꝰ ꝓmouē ⁊ qñqꝫ sufficiētioribꝰ ꝑponere. cū tñ dicat sapiēs. Noli velle fieri iudex nisi vtute valeas irrūpere iniquitates. ¶ Cogor īportunissimi hoībꝰ ⁊ diuersoꝝ moꝝ a meis/rñdere ⁊ obseq̄. eisꝫiūgi familiaritate aut in ciuilis iudicabor ⁊ ero ꝓximus piculo. q2 gaudere optet cū gaudētibus. ¶ Cogor assidue rumores audire q̄ illic ꝯtinue ꝑstrepūt. qbus anīe qes ol's ertpitur. et ī multiloquijs hmōi/pctm̄ nō deesse/ac spūaliter cōgregata ꝑ hec dilabi statim/cognitū est. ¶ Cogor laborare ꝑ curiosis s̄monibꝰ qbꝰ absqꝫ edificatōis fructu maxia tpis ps absumit̄. ⁊ mihi ꝯueit illd. stulto labore ꝯsumeris. ¶ Cogor rursus curie fluctibꝰ ⁊ si nō sp īmergi vel ingratꝰ iudicabor. a qbꝰ vt emigrare/sola hec fuit occasio cancellariā postulādi. ⁊ ꝯtulit/hoc ds. alit̄ tñ ꝙ̄ spabā cur ñ igit̄ hito fine cessat motus? ¶ Cogor inter hec ⁊ silia/missas ⁊ orōnes omittere vel irrecollectꝰ dicē. In qbus tñ fructꝰ est vberior si bñ fiant ꝙ̄ in graduū tali q̄li distributōe vbi tā puus vtinā nō sepe pnitiosus/vtinā mores sit [illegible] desic fructꝰ inanis cernētibꝰ linq̄. vbi locū hꝫ illud aplī. nemini cito manꝰ iposueris/ neqꝫ cōicaueris pctīs alienis. ¶ Cogor [illegible] in tpali vita q̄si mendicare ⁊ despectus viuere. cū mediocritas aurea nō amara paupertas sit cautissima s̄m exigētiā status cū alibi habundantē habeā ⁊ menagiū iā ꝓuidetim. qd cū detrimento magno opteret relīquēdo dissipare ⁊ cū grāmaticul' ⁊ pueris viuē. ¶ Cogor ꝓuinēdo decanatū tenere. vbi ꝓfice vbis ⁊ exēplis sum astrictus. ⁊ tñ si nō residerā in cancellaria. sciūt oēs/est iuramētū quale murmur. quale detrimentū. ⁊ q̄liter iure vocabor monstruꝫ biceps. ambicōis insup īmo deierationis exēplū putabor ¶ Cogor liti ꝑ adiuncto bñficio/vel cedē cū irrisiōe ⁊ dāno/ vel cuꝫ fortissimo ⁊ insupabili hoste inetnū dimicare. Qd a moribꝰ meis abhorret maxie [illegible] insonat illud auribꝰ meis. cur nō magi iniuriā patimi. ¶ Cogor ad ꝑbēdā notiter anhelare. me q̄ꝫ ⁊ amicos meos huic nouercure subijcē. vbi q̄ta spes ꝓuisiōis sit. mores hodierni docē facilit̄ pñt ⁊ ꝑfecto hꝰ q̄rere nō obligor nec ex altera pte īpromisꝰ stipendijs ꝓprijs laborare neqꝫ hūc deserē locū/vbi absqꝫ honore salutē piculoso vacare mihimet possū. et hec oīa q̄ ꝑtermittūt et sequūt̄ scandala declinare. Qd si scādala post hanc resignationē (vt amici minātur) cōtingant. ꝑfecto ⁊ veniēt eadē l' maiora. si non diuisio vlla. Malo in alio sub alio ⁊ ꝑ alio/ꝙ̄ in me ⁊ sub me fieri. ⁊ notetur illud salustij. Frustra niti ⁊ fatigando nō nisi odiū q̄rere/extreme dementie est. ¶ Cogor multitudinē inseq̄ ad agēdum qd nō placet aut lꝫ. vel vt hosti ac suspectꝰ ambitiōe haberi/nec ħ dissimulare aut fugere seu tacē. sufficit. nisi patenē clamauēo cū tñ scriptū sit. nō inseq̄ris multitudinē ad faciendū malū. ¶ Cogor pnitiosa dogmata q̄lia iā seminata sunt ab aliquibus vel tacere ꝯ ꝯsciam: vel cū sūmo mei. immo veritatis piculo/illa [illegible] reuocatōes corrigē ⁊ nō potiꝰ ꝯfirmare fauētes dicētibꝰ ꝑmiserint. vbi aūt malitia ꝑualet/ hitādū ñ eē suadet plato ⁊ illic Ezech. ⁊ Hier. de gemendo valet ꝯsiliū. ¶ Cogor linguas oēs maliuolas/tāq̄ signū ad sagittā ppeti q̄ intollerabilr' ⁊ irrōnabilit̄ seuiūt ⁊ penetrāt sciūt expti ꝙ̄ cū deniqꝫ nō in vbis solū sed in vita/ꝓpter coherētiā quādā ħ innoiatā sit discrimen agnoscūt. Quo pacto deniqꝫ redimendū tps sit vidēt. q2 dies mali sūt/ īmo supra modū piculosissimi ⁊ seditionū seminibꝰ vndiqꝫ repleti. Arx syon occupata sit in laqueū ipi irl'm felix porro [illegible] tali naufragio ñ sine bñficio si vel nudꝰ enatauerit. ¶ Ex aduerso ꝓ pñtia mea nihil allegari boni p̄t nisi spes q̄dā alijs ꝓficiēdi ꝙ̄ fingūt qdā vtinā ñ ceco iudicio rapti de exiguitate mea. q̄ ꝙ̄ ad hoc inutilis sit sentō. ⁊ dudū expior. scitū vere est illud plus alijs d̄ te. ¶ Cōsideret̄ ħ acri iudicō [illegible] ex ꝑteritis ꝙ̄ ex circūstācia reꝝ/si plꝰ obest ille q̄ cū suo ꝑsonalit̄ q̄rit̄ ꝑseq̄ ⁊ cuꝫ eo iusticia piclitat̄ quā iuuet: ⁊ vbi locū hꝫ si vos ꝑsecuti fuerint ⁊c. ¶ Cōsideret̄ ꝙ̄ pua sit ꝓficiēdi spes apd eos q̄ sapiētes sūt ī oculis suis ⁊ q̄ ad nil aliō vacāt nisi cū athenimā

Q

R

ensibus dicere vel audire aliqͩ noui. Ubi
ꝑterea multitudine res gerit̄. vbi si q̄ sint
de sua salute soliciti faciliter ꝛ abūde/cōsi
lia repiunt. apud illos vō q̄ salutē suā nō
querunt ꝑdicatio nō solū ociosa sed etiā
ꝑniciosa et irrisiōe digna nō tm̄mō cu-
riosa sit/efficit̄. vbi autē nō est auditus non
effundas verbū. Exemplo xp̄i q̄ corā hero
de cū audire curiosa gestiret obmutuit.
¶ Cōsideret̄ ꝙ ꝑfect⁹ eē Brugis pōt/so-
lo etiā vite exēplo/si verba deessent. vbi
ꝑficē/bn̄ficiū notabile ꝑstringit ꝑlatura
tā solēnis. ¶ Cōsideret̄ ab excepꝉ qͩ apd
magnates ꝑsint īferiorū vba. imo quit̄ ira
scūt̄ dicētib⁹/si nō sint sm̄ volūtatē si non
obsuētillud. loquimini nobis placētia. ꝛ qͩ
Michee ꝯtigerit si neq̄q̄ meminerit. Quā
ꝑp̄t̄ multi doctoꝝ ꝛ ꝑdicātiū qͦ rn̄dēt di-
cere ioculatores ꝛ fistulatores mirant̄/q̄ ar
bitriū tripudiare nolētiū. carmīa. i. vocat̄
nas mēsurāt̄ variātq̄. ¶ Cōsideret̄ ꝙ re-
pugnāte nā vel cōsuetudine q̄ altera natu
est nil vnq̄ feliciē agit̄. Est aūt nā mea et
cōsuetudo ad agibilia prorsus inepta scru
pulosa. inero formidulosa. leuissime ꝑtur-
bata vt pl⁹ millies experior iugiter. Quid
igit̄ conabor ꝯ ictū fluuij/cur vim nature
faciā quā lz expellā. furca (vt Orati⁹ ait)
tn̄ vsq̄ redibit? Quid fructu ꝓuisione ꝛ
honore/allectabor amicoꝝ? Fateor hec vl-
timo euincē potuit carnalior hoc parēti-
bus ruralib⁹ hoc nō curātib⁹. imo ipis fra
trib⁹ sororib⁹ muliebrior ꝛ ad altiora scan
dētibus minorib⁹ minor. sz iminēte tanto
naufragio mercib⁹ etiā charissimis imo ne
cessarijs/vltro ꝓiectis/enatandū ē. ꝛ ab in
cēdio diuitijs ꝓprijs/emigrādū. sicut a cu
ria certe lucrosiore/memetipz violent̄ eri-
pui. nec piget quāq̄ obniteret̄ amici. Qͦ
si dicat ꝑicula hec ex tīore fugē ꝛ venire ad
illud Terētia. qͩ si celū ruat? ꝑculdubio
plura dant intelligi amicoꝝ cōminatiōes
ambigue ex ꝑterito futura ꝑsagio. ꝛ ꝑticu
laria cū nec dū loq̄r nec dū ea q̄ intrinsecus
latēt apio. ¶ Cōsideret̄ i quāta copia
sūt ingri ad cōtēplacionē forte minus
idonei. q̄ oib⁹ agēdis i officio vigilāci⁹ libē
ti⁹ atq̄ felici⁹ deseruirēt. Nec oportet ho-
minem q̄rere in quo nō sit macula. q2 rara
auis in terris. nec ꝑfecto talis sum

G

ego. ¶ Uidete obsecro ꝙ intollerabil' eēt
error atq̄ supbia ī me vel in alijs d̄ me ta
lia cogitare. et sic ꝑferre velle. qualit̄ simia
deformis/fetū suū caballis anpoit. Porro
nō est ꝯsiliū ꝯ dn̄m si ab oculis sim ꝓiect⁹
vt ꝑsit alter. Estimo audita ꝛ facta. Bn̄
dictū ne cederet/ab amicis hoc supbie fu-
co fuisse deceptū. q̄si vicz ecclia recedēt cū
sua cessiōe. nec alius talis ad regimen ipi
debitū posse repire. hec vō plane tēptatio
demonij meridiani. ¶ Consideret̄ quāta
sit raritas deo i cōtēplatiōis q̄ete viuentiū
morte prioꝝ sctōꝝ. Ideo si quis tenuit̄ ad h⁹
opus aptus īueniat̄/credēdū sibi puto. q2
talentū suū tale est nō alia agibilia saltē
in tanto. sicut opus oculi vidē est: nō labo
rare. Habet em̄ quilibet donū ꝓprium a
deo/talē cessionē/hac cā ipe Greg. nazāze-
nus/ ꝛ papa Celesti. ꝛ alij plures/fuerēt exe
cuti. ¶ Cōsideret̄ si ad ep̄atū vocarer vel
aliud ingēs tp̄ale bonū/an amici ꝯsulerēt
oibus spretis cācellariā eē tenēdā. Estimo
nequaq̄/nō dubito tn̄/quin nūc securius
volēdo descēdē/illā desero/ꝙ alit̄ ascēden-
do. Qͦ si in casu dimissiōis officij ad ma-
iora. vel ꝑ mortis trāsitu ꝓuidēdū restarz
cācellarie. agat̄ nūc ꝓut tūc imo tāto ꝓui
dius q̄to deliberatō maior eē pt/ꝙ primū
data rapiat̄ occasio. ¶ Cōsideret̄ ꝙ mul-
etiā ex amicis ꝛ qui dicūt ꝑicula se vidē
ꝑnt absq̄ tātis inuidie odijs ꝛ aduersitatū
caus/subire illud onus gratis. in q̄ tantis
grauat⁹ sūz oneribus. ꝛ nō irrōnabil' vsq̄
quaq̄ q̄rūdā vexatus odijs quib⁹ ꝑ meas
forte ambitionē/aut īportunitatē/spes q̄m
sitiunt adēpta est ꝛ extorta. Qͦ renuant
videāt ꝙ equo mecū agāt iudicio. attēdāt
ne digito mouē nolīt onera q̄ meis ceruī-
cibus volunt īmanere. ¶ Deniq̄ neminē
dubitare arbitror q̄n liceat sm̄ iura oīa/re
signare bn̄ficiū tale/resignare in manu su-
perioris. ꝛ vel regionē intrare. vl' alit̄ viuere
ꝑsertim bn̄ficiū aliud curatum habenti.
Qͦ si lz cognosco me ꝛ mores meos. cert⁹
sum certitudine tali quā ī tali materia suf
ficiētē existimo ꝙ mihi ē expediēs. ¶ Qͦ
si fingat nimis me amātes/illō nō expedi-
ens esse reipublice/vel alioꝝ ꝑfectui: audi
ant dimnum tonitruum. Quid ꝓdest hoī
si totū mūdū lucret̄. Uideant demum ne

sint inter illos de qbus alibi. Inimici hominis domestici ei⁹. Illud etiā pueris decantatū. Que nocitura tenes, q̄uis sint cara relinq̄. ¶ Et ne me mutatiōis culpabilē arguant. si nunc tam vehement̄ fugio q̄ tā diligent̄ ꝓsecutus suꝫ/sciāt qꝛ meū sape cū etate ⁊ experiētia creuit. ⁊ mea spes plurima frustrata est. certum v̄o est. i. illud tēporibus mores sapiens ¶ Q̄ð si allegetur infamia mea/scio q̄ p infamiā ⁊ bonam famam pgitur ad celū. Scio q̄ ꝓ minimo mihi esse debet/vt ab humano die iudicer qui me iudicat dñs est. Ceterū nō populari rumore sꝫ cōscientie simplicitate/xp̄iani vita metit̄. Consultius ꝑfecto ⁊ honesti⁹ est illud vltro facere/q̄ð tādē ab inuito vl' ipa mors extorquet.

¶ Expliciunt.

Recommendatio licenciandoꝝ in decretis facta parasius per eundem.

TUesiuerit forsan aliqs. cur a vincul' scolastice exercitatōis sūt hi venerabiles viri ita mltiplicitā nūeroq̄ merito/velut in libtatē q̄ndā adducti. R̄ndemus p̄uba summi legislatoris dei/i euāgelio dicētis. Dñs his opus hꝫ. Originalr̄ Math. xxi. Mar. xi. Luc. xix. Quisquis el oculos sue ꝯsideratōis p vniuersā ecclīam deducē voluerit. iueniet eā velut aliquā domuꝫ grādē/iux ꝑplicā exclamationē. O isrl' q̄ magna ē domus dei/⁊ ingēs locus possessiōis eius. ꝓsidet huic eccl'e dñs nr̄ ihūs xp̄s tāq̄ filius h'ēs i domo sua/dei pr̄is sui. s'm apostoluꝫ. Heb. i. Propterea loq̄ns i pabol' frequent̄ nolauit p̄rem familias. Recte p̄ius qꝛ familiā hꝫ multiplicē/mirabili officioꝝ ordinumq̄ꝫ varietate cōstitutā. q̄ ⁊ si cūcta p seipꝫ agē possꝫ. dispon̄ volēs tñ nos coadiutores ee suos. s'm aplm Ac p inde bonitat' sue pticipes fieri. Assumit hoīes ad obsequꝫ suuꝫ. Nimiꝝ qꝛ iumēto etiā vti dignat⁹ ē. duꝫ misit discipulos suos vt soluerēt asinā ⁊ pulluꝫ eius. vt dicerēt interrogātibus qꝛ dñs his opus hꝫ. hec s'm lrām. ¶ Sꝫ a lra traducamus si placꝫ vbuꝫ istð ad mysteriuꝫ cōueniēs laudibus hoꝝ spectabilium ⁊ eruditoꝝ virorum. Ita eñ mos ita eñ ius exigit vt laudent̄ ⁊ dicam⁹ qꝛ dñs his opus hꝫ. Quis dñs? Iā dcm̄ ē dñs dñantiuꝫ ⁊ rex regum/cui s'uire regnare est. glo. Rom. i. Cuius agi frenis/summa libtas est Boe. ð cōsol'. Cuius s'uitute gl'iabat̄ theologizās agathes. summa inquiens ingenuitas ista est. in q̄ xp̄i s'uitus cōprobat̄. Qua in re/ꝑtinus dñi dic̄ laus egregia doctissimoꝝ ⁊ insignium baccalarioꝝ istoꝝ qñ tāti talisq̄ꝫ dñi s'uos se dedicare studuer̄t. nec s'uos qualescūq̄ꝫ: sꝫ vtiles s'uos. Dñs inq̄t his opus hꝫ. Ecce nobilitas insinuat̄. qꝛ tali subsūt dño. et vtilitas qꝛ dñs his opus hꝫ. ¶ Sūt q̄ seruos viles ⁊ inutiles sub quadā falsa spē libertatis ⁊ dñij subdidere. hi sub dño carnis tanq̄ latrinarij. ð quibus ad Ro. xvi. ⁊ ad Phil. iij. Quoꝝ ds vent̄ est ⁊ gloria in cōfusiōe. Sunt qui s'uiūt mundo ⁊ mammone quos notauit xp̄s dicēs. Nō potest̄ deo s'uire ⁊ māmone. Sunt qui seruiunt dyabolo ⁊ pctō. Nā a quo quis supatus ē eius s'uus efficit̄. i. Pet. ij. ⁊ qui facit pctm̄ s'uus est pcti. ¶ Uos at̄ meliori consilio ⁊ mente/spretis his/nō taꝫ dñis q̄ tyrannis crudelibus. s'ui facti estis deo. ita vt appellandus sit quilibꝫ s'uus fidelis ⁊ prudens quē cōstituit dñs. sup familiā suā/nā dñs his s'uis op⁹ hꝫ. ¶ Dñs itaq̄ꝫ vob op⁹ hꝫ (O spectabiles ⁊ prudētes viri) ⁊ h⁹ ad regimē sue familie grādis quietū et trāquillū. Ad quid? sane vt vocati sis eā iudicia iusticie/reddere vnicuiq̄ꝫ q̄ð suū ē. Ea eñ demum vera pax erit. ea gubnatio idonea ea seruitꝫ placēs dño si manet vnicuiq̄ꝫ debitus ordo. Ordo autē quid aliud ē nisi parium dispariumq̄ꝫ reruꝫ sua vnicuiq̄ꝫ tribuēs collatio. Hunc ordinē docē habetis (O venerabilis licētiādi) quib⁹ dñs in hoc opus hꝫ. vt omis ð familia sua/reddat ei religionē latrie. puritatē cōscīe. charitatē ad p̄ximum. equitatē ad iudiciuꝫ. vt sic ordinet̄ quilibꝫ hō cōuenient̄ quo ad tpalium ministrationē. Scðo quo ad spiritualium dispositionē ⁊ hoc in ordine ad p̄ximum. Tertio q̄ ad emendatōem ꝯscie quo ad seipm̄. Quarto quo ad exhibitioꝫ reuerentie ⁊ latrie quo ad deuꝫ. Hec sunt quatuor principalia circa q̄ v'sat̄ omniū

sacrorũ canonũ lex atq̃ traditõ docẽs se regere. deũ colere. neminẽ ledere. rẽ suã vnicuiq̃ tribuere. Quorũ noticia q̃ sit necessaria familie dñi/ nullus ignorat intelligẽs. ppterea nullas inducimus pbatiões/ concordantiarũ vel autoritatũ q̄ neq̃ necesse ẽ cũ late pateãt neq̃ ignorãtibus leges loq̄r ¶ Perspicuũ est igit̃/ qm̃ dñs vobis venerabilibus licentiandis op⁹ hꝫ p̃suppõito ſm depositionẽ testificationẽq̃ doctorũ vestrorũ ⁊ aliorũ/ q̃ hãc noticiã sacrorũ canonũ fuistis assecuti. Hec q̄ppe noticia (iuxta mysticum sensum) asina dño seruiens. pullus vero discipulus eius studiosius/ intelligi potuerat. ¶ Sed omissa psecutõe talis metaphore veniam⁹ ad illõ qd̃ obstrepũt ⁊ opponũt aliqui dicẽtes. Oportet/ fatemur ista cogitare q̃ sub quaternario cõpleta sunt. s. rẽ suã vnicuiq̃ tribuere. proximũ nõ ledere. se regẽ. deũ colẽ. Sꝫ cũ i alijs facultatibus sufficienter hec doceant̃ ⁊ sciãtur/ quõ nõ frustra/ quõ nõ supflue/ adiũcta diceretur hec facultas decretorũ cũ suis pfessoribus ⁊ studiosis de quib⁹ asseris/ qm̃ dñs his opus hꝫ. frustra quippe fit p plura qd̃ põt fieri p pauciora/ additio igit̃ facultatis decretorũ/ neq̃ necessitatẽ hẽbit neq̃ vtilitatẽ ¶ Et inquiũt q̃ rem suã tpalẽ vnicuiq̃ tribuere docẽt sufficient̃ leges humane. fundate in phia morali que cuilibet naturaliter impssa. ſm quas leges instituit̃ ⁊ regitur ad plenum in temporalibus suis vita pñs. Per has vero canonicas traditiones visa est alias plus turbari et litibus affligi policia ecclesie quã trãquillitate letari. ¶ Et rursus q̃ reliqua tria que vel spiritualem conuersationẽ hominũ inter se: vel emendationem pprie ↄsciẽtie cuilibꝫ in se. vel cultum latrie ad deũ respiciunt/ sunt in sacris lr̃is abunde tradita. alioquĩ xp̃s hõ ⁊ idẽ deus cui⁹ pfecta sunt opa (vt dicit Moyses) instituisset minus perfecte ecclesiasticam domũ suam. que nec suo nec longo postmodũ tpe canones istos habuit. Alioquin insup lex euangelica traderet insufficienter mandata de quibus dominus asserit. Si vis vitã ingredi serua mãdata. Et iterũ hoc fac ⁊ viues. ¶ Ad summam ergo redit hec calumnia. dñs inquiũt p regimine sue familie in tpalib⁹/ dedit leges ciuiles p spiritualiũ gubernatione/ tradidit euangelicos canones. aliã vero nõ est inuenire vitaꝫ nisi vel tpalem que p leges regit̃. vel spiritualeꝫ quã euangelica lex sufficienter instituit. None hoc concludere licet q̃ nequaq̃ dñs his. i. canonistis opus haberet ¶ Sed quid dicem⁹ ad hec doctissimi ⁊ sapiẽtes viri pr̃es ⁊ fratres. qd̃ huic calumnie rñdebimus? Respondebimus p ↄsiderationes aliquas geometrico ⁊ doctrinali ordine positas ſm quas patebit a radice necessitas ⁊ opus dominorũ iuristarum. Patebunt insuper distinctiones alique de iuribus canonibus ⁊ legib⁹. Iste em̃ doctrine moralis mod⁹ optimus est dum fit resolutõ ad certa. dũq̃ sepatur preciosuꝫ a vili ⁊ q̃si sub oculis vnũquodq̃ sepatum ab alio reponit̃ qd̃ cõfuse cõpositũ fallẽ poterat inspiciẽtes ¶ Poterat cito induci declamatoria ⁊ velut oratoria cõmẽdatio/ super v̄ris p̄conijs singularibus. attñ excitatio studiosa vicit. iubẽs talia singularia ad vesperias singl'orũ linquĩ ⁊ ea nunc dicere que plus eruditiõis scholastice noscunt̃ cõtinere. ¶ Inuestigamus igit̃ a fundamento causas necessarie institutõis q̄re dñs his opus hꝫ. Et p h⁹ fit hec p̄ma ↄsideratio incipiẽs ex alto.

Prima cõsideratio.

¶ Dñs p suũ velle imꝑiosũ ⁊ ptãtiuũ ẽ p̄mũ radicale fundamẽtũ oĩs legis vl' canonis. ¶ Hoc Amb. in exame. secut⁹ Basiliũ posuit dicẽs/ q̃ p̄ma lex oĩm est diuina ptãs. Volũtas illi⁹/ ius suũ vnicuiq̃ tribuens. nulli⁹ ẽ ẽ ppetuũ ⁊ ↄstãs volũtas: nisi (dei.

Scd̃a ↄsideratio.

¶ Dñs indidit cuilibꝫ rei tm̃ d' lege/ q̃tũ d' entitate ⁊ bonitate. ¶ Oĩa em̃ fec in numero pondẽ ⁊ mensura ⁊ ita sub lege certa ait Boeti⁹ q̄ppe. Sicut fecit oĩa ppt se ⁊ ad se/ sic oĩb⁹ dedit viã certã tẽdẽtiũ ad se que d' appetit⁹ vl' amor ⁊ pod⁹/ tẽdẽs rẽ ad suũ dñatiuũ ⁊ initiale pĩcipiũ/ qd̃ ẽ ip̄e ⁊ sit ipse alpha ⁊ o. pĩcipiũ ⁊ finis. ¶ Poterat h fieri lõga deductio d' legib⁹ varijs rerũ tã in celo q̃ i terra aut in mari ⁊ i oĩbus abyssis/ in volucrib⁹ celi et quadrupedib⁹ terre et piscib⁹ maris. Sꝫ omittamus hec. ⁊ di

camus. p tertia consideratione.

Tertia consideratio.

¶ Dñs sicut fecit hoiez/ vt sibi soli subiect⁹ dñaret ceteris reb⁹ mortalib⁹/ ita sibi indidit p ceteris rōnē tāq legē intimā r viuā: neqꝫ ei pter aliud dr hō fact⁹ ad imaginē r silitudinē dei/ nisi qr sui capax p rōne effect⁹ est ẜm Aug⁹. r expositores catholicos. ¶ Hoc viderūt phi q nās aliaꝝ rerū dixerūt regi a rōne sepata/ velut ab intelligētia nō errāte. hoī vo rōnē ppam cōiūxerūt q̄ dixerūt reginā i suo microcosmo. quēadmodū (no mō lōge tn excellētiori) dñs i macrocosmo principat.

Quarta cōsideratō. y

Dñs indiderat hoī rōnē itegrā r purā/ tāq sufficiēs pncipiū regitiuū suijpi⁹ r q ad deū r q ad pximū r q ad corp⁹ ppriū r ad aliud qdlibꝫ iferioꝝ. ¶ Alioqn quō verū esset illud moysi iā allegatū: Dei pfecta sūt opa. Quō pterea verū esset illud phisicum De⁹ r nā n deficiūt i necessarijs. si mox ab exordio/ nō dedissꝫ de⁹ hoī sufficiēs principiū suijpi⁹ regitiuū r ordinatiuū atqꝫ regulatiuū? Dedit vo [illegible] hoiem istituit sb regula rectissima quā appellam⁹ originalē iusticiā. q̄ p oīa ꝯformis erat q̄tuꝫ optuit/ ipi pme r ꝯstāti iusticie q ds est. p quā reddidissꝫ hō vnicuiqꝫ ius suū. i. qd suū erat deo vicꝫ reuerētiā/ sine ꝯdictōe. pxio amicitiā sine dissensiōe. Corpi obedientiā ad rōnē sine rebellione. Ceteꝝ iferiorib⁹ dñationē regitiuā sine impugnatione.

Quinta cōsideratio.

¶ Dñs nō hūisset op⁹ legistis vl' canonistꝫ i statu nāe pmit⁹ institute. sicut nec hēbit op⁹ in statu nāe glificate. Quare? qr cuilibet fuissꝫ lex sufficienē insepta in li. cordis sui. nec op⁹ erat vt ds eū docet in dicis iusticie. p iura vl' leges aut canones/ humāis studio ꝯpositos vl' libris arat q̄d d futo statu sonat illud ppheticū. Dabo leges meas in cordibus eoꝝ.

Sexta consideratio.

¶ Dñs op⁹ hūit iuristꝫ legistꝫ et canonistꝫ mō locutōis pposito/ p⁹q̄ hō cū i bono re eēt nō itellexit/ cōpat⁹ ē iumētis insipiētib⁹ r silis fact⁹ est ill. ¶ Obscurato nimirū libro cordis interiori/ r velut oblr̄ato male ꝯcto p diuersas passiōes vix potat legi. vix ab hoīe discni qd rectū ab obliq. qd bonū a malo. qd iustū ab iiusto. qd deret g lib extrisec⁹ cōtinēs leges r pcepta/ p editōꝫ dei r hoim sapiētioꝝ/ qꝝ lucidiora adhuc erāt corda/ vl' p dnā celit⁹ illustratiōnē vl' p hūanā r diuturnā iuestigatōꝫ/ innatib⁹ ad h⁹ ipm morib⁹ bonis q miro mō illūinant. sic & alijs dcm ē q excecauit eos malitia eoꝝ. Alia ei viri iusti annūciat aliqn vl' pl⁹ q sepē speculatores ꝯstituti in excelsū ad speculādū. ait Sap. ¶ Poterat & iduci speculatōes gte mltū/ d obscuratione vl' oblr̄atiōe libri cordis. qd ē speculū qddā vitaris r h⁹ p cōpatōꝫ ad varios modos diuersos/ qb⁹ specula mālia distorqnt ne reddāt vas imagies. Has speculatōes posuit Oresme d ꝯfig. qlitatū. illic videāt

Septima consi. z

¶ Dñs istituit pmū canonistā r legistā ipsuꝫ adā. ¶ Cōgruebat qppe imo op⁹ erat vt adā q pr oim p ppagatiōeꝫ carnis eē debuerat/ fieret et pr p gubnationē r istructionē. Ac pinde sic i artib⁹ p corporis rgimie necarijs/ adā p⁹ pctm fuit p dnā ispiratōꝫ eruditus. d necessarijs inquā nō solū q adesse sꝫ q ad bn̄ eē q̄to ampli⁹ op⁹ erat/ p bn̄ eē ipi⁹ aie q ad scias r vtutes/ ipm diuinitus illustrari. r p ipm/ potes fili⁹ ei⁹/ d gnātōe i gnātionē. ¶ Hec ē traditio ipi⁹ Josephi in li. antiqtatū. cui ꝯsonat apta rō. Sic dr Gen. q dñs fecit ipi ade tunicas pelliceas. hoc ē vt opifas e fieri docuit. sicut parare cibos. vti medicis. colē agros. r ita d reliqs hr palā ex istis vn pma fuit origo r cā cuiuslibet artꝫ r inuētio scie r facultatis

Octaua ꝯsi.

¶ Dñs vltra legē nature nō solū istitute. d q dcm ē. sꝫ etiā d sūmitate derinate ac i posteros pmulgate q dr lex antiqua.

¶ Fūdat & ꝯsideratio sic serta. plabete [illegible] nā d vitō i vitiū. p labebat ꝯnē ad igrantiā maiorē legū r iuriū r iustoꝝ iudiciorū Addēda fuit igit declaratō. cū autoritatē in btiōe r circa murmuratōꝫ pceptoꝝ/ tam gnāliū sicut decē pcepta: q̄ spāliū sic erant

iudicialia ⁊ cerimonialia ¶ Et ita dn̄s habuit opus legisꝑitis ⁊ iuristis q̄ dicebāt̄ doctores ⁊ scribe. meditātes ī hac lege/ die ⁊ nocte/ vt eā populo simpliciori nūciarent/ ne fierēt sicut equꝰ ⁊ mulꝰ q̄bus n̄ ē intellectus. sed approximarēt ad deū ꝓpterea vt in chamo ⁊ freno. certoꝝ p̄ceptoꝝ ꝯstringērentur/ oportuit. ¶ Nona ꝯsi. ¶ Dn̄s vlt̄ legeꝫ veterē opꝯ habuit instituē legē euāgelicā ¶ Siq̄dē ad nihil ꝑfectū adduxit lex antiqua dicēte aplō ad Heb. vij. Nihil ad ꝑfectū adduxit lex. Erat em̄ figura ⁊ vmbra noue legis. Nā oīa in figura ꝯtingebant eis. ait aplūs. Adueniēte igit̄ re vl' luce impleta est lex illa nō soluta. Ac ꝑinde cōstituta sunt apostoli discipuli ⁊ euāgeliste tā q̄ doctores hꝰ legis ⁊ ceteri successores eorū q̄s theologos noiamus. nō b̄m corticeꝫ l̄re q̄ occidit sꝫ b̄m īteriorē spm̄ q̄ viuificat ¶ Decima ꝯside. ¶ Dn̄s opus nō hīet iuristis alijs q̄ theologis. si homines secundū virtutes theologicas que sūt fides spes ⁊ charitas/ spōte vellēt regulari. Sufficere dixit Augustinus in enchiridiō has virtutes ad salutē omni hoī. quippe claudūt in seipis duo illa mādata/ in q̄bus tota lex pendet ⁊ ꝓphe. Diliges dn̄m deū tuū ⁊c̄. Et ꝓximum tuū sicut teipm̄. Interest aūt theologoꝝ docē sufficient̄ ea que sunt fidei spei et charitatis ⁊ in regula euāgelicā ⁊ errores insurgētes cognoscē. ⁊ cognitos vt caueant̄ ab alijs īsinuare. ea deniqꝫ docere cōuenit. q̄bus hec triplex v̄tus gignit̄ nutrit̄ defendit̄. roborat̄ Sic institutā vidi ⁊ gub̄natā fuisse sufficient̄ ecclīa primitiua sub aplīs. ac deinde ꝑ successiones varias vsqꝫ ad doctores/ scōs inclusiue. ꝑ q̄dringentos an. ⁊ ampliꝰ quibꝰ t̄palibus nō erat distinctio theologoꝝ ⁊ canonistaꝝ lꝫ canones sacri/ multi essent vl' tenorē expsse traditā in euāgelijs ⁊ ceteris libris canonicis. Hi v̄o canones si bn̄ inspiciamꝰ nō sunt nisi cōclusiones elicite vel illate ex principijs theologicis. i. ex euāgelio ⁊ alijs libris canonicis ꝑ illos q̄bus di. xp̄s. Qui vos audit me audit. Nihil igit̄ ammirādū si ad eosdē ꝑtinebat ꝯgnitio ⁊ legislatō ꝯclusionū illoꝝ canonicaꝝ/ ad q̄s ꝑtinebat noticiā principioꝝ. Inde est illud q̄d sapientia dicit de seipsa. Per me reges regnant

⁊c̄. ¶ Undecima cōsi. ¶ Dn̄s ꝓpter multiplicationē hoim̄ sub lege sua euangelica preuaricātiū eā multis modis/ voluit huiusmōi canones multiplicari. Et ita opus hūit canonist̄. et in regimine spūali. q2 ꝓ pūe dcti theologi neq̄ q̄ sufficiebāt. ¶ Notemus h̄ ad declaratōꝫ amplīorē q̄ theologi ꝓprio noīe dicūt̄ hi q̄ noticiā ꝓfitēt̄ ⁊ habēt eoꝝ q̄ ꝓprie dicūt̄ esse d̄ theologia hoc est d̄ iure dīuo seu euāgelico q̄d idē ē ⁊ qui illud sciūt elucidare defendere roborare. ¶ Sūt āt q̄tuor gn̄a taliū q̄ ꝓprie dicūtur ad ius dīuū ⁊ euāgelicū ꝑtinē. Primū genꝰ est eoꝝ que cōtinēt̄ expsse in textibꝰ canonice scripture vt q̄ ī principio fecit d̄s celū ⁊ trā Scdm̄ ē eoꝝ que cōsequūt̄ ꝯn̄t clare in cōsequētia neccia ⁊ euidēti/ apd̄ oēm vtētem rōne. ex eis q̄ ibidē cōtinent̄. Tertiū ē eoꝝ que lꝫ nō seq̄nt̄ in ꝯn̄tia clara apud oīs vtētes rōne vel aliūde doctos. tn̄ apd̄ exercitatos in sacris l̄ris/ ꝯn̄tia iudicat̄ optīa vel sequela. Quartū ē eoꝝ q̄ ꝑ reuelationē factā ecclesie cōstāt. ⁊ hoc vl' expsse ⁊ manifeste ꝑ ꝓbias seu miraculosas attestatōes vel implicite ꝑ cōem attestatōꝫ totiꝰ ecclīe vel cōcilij generalis eā sufficient̄ repn̄tantis. ac ꝑ successiōꝫ legitimā deriuatā ad posteros ꝑ eos q̄ tales reuelatōes hūerūt manifeste. Ueritates oēs alie/ tāto dicūt̄ magis ꝑtinētes vel impꝑtinētes ad theologiā/ et suos ꝓfessores q̄to ꝓximius vel r̄motius pn̄t inferri ex p̄dictis. ¶ Progrediētes igit̄ vltra dicamus q̄ p̄ter has v̄itates seu regulas oportuit multas explicari ad r̄gimē ecclesiastice familie/ que nō poterāt expsse deduci ex sac̄ scriptura. sꝫ oportuit fieri limitationē ꝑ autoritatē hūanā. Recte eo modo q̄ vl' principia iuris moralis naturalis et cōclusiōes euident̄ ⁊ necr̄io seq̄ntes ex eisdē/ oportuit addi multas institutōnes. neqꝫ clare dissonas/ neqꝫ tn̄ euident̄ seq̄ntes ex dictis principijs ⁊ hꝰ autoritate principū l' cōicatū q̄bus respublica regēda subdebat̄ ¶ Exemplū in vno ꝑ q̄d sciat̄ in ceteris. Cōfessio sacralis/ est de lege euāgelica ꝓprie dicta. sꝫ q̄d fiat hoc t̄pe vel illo/ ⁊ apd̄ suū certū sacerdotū vel apud illū ē de iure positiuo. q̄d nec clare seq̄t̄ ex lege euāgelica q̄ sic debeat fieri nec tn̄ est repugnans. Talia sunt sine numero in reliq̄s q̄ cōcer-

sive dei cultū & caritatē erga ipm & proximū nrm. ¶ Duodecima csi. ¶ Dñs op⁹ habuit canonistis: nedū propter multiplicationes hmōi canonū positivorū, sz etiā ppe incorrigibilitatē subditor. ¶ Oderūt peccare mali formidine pene, ait Oratius. vt igit pene varie p varijs delictis ferrentur necesse fuit. quēadmodum p diuersitate morbor/ordināt medici diuersitatē remedior pticulariū vltra ea q̄ cognoscūt ex pncipijs phie nālis vel sue medicine generalr. Cōstat aūt institutiōes hmōi arbitrarias eē vel plurimū/que lz institutōes pformitatē quādā hēant ad legē dinā in hoc q nō ēipalā dissonāt alioqn eēnt iniq̄ nihilominus ñ ita ptinēt ad eā: qn alie pene possēt eq̄lit stātibus illis pncipijs cōstitui. & hoc est ius/q̄ le appellam⁹ pure positiuū vel humanū. ¶ Ampli⁹ vo & si repugnātia ñ sit/ vt theolog⁹ sciat hmōi cōstitutōes pēales et siles d iure positiuo. qz tñ hūani capacitas ingenij/multū finita ē/nec ad tot sufficit dñs hūit op⁹ vel voluit distinctos in ecclesia doctores instruē, q̄sdā ad ius euāgelicū & ppe dinū/q̄sdā ad positiuū sciendū dedicatos. Et ex his īuestigā⁹ & īuenimus puto/cōmoditatē distinctōis int̄ has facultates theologie & decretorū. & dñs ī hoc hz opus decretistis. ¶ Tredecima cōsidera. ¶ Dñs ñ instituit reponi ea q̄ pprie sunt fi dei/in textibus canonū vel decretor vñ dicūt canoīste vel decretiste: tāq̄ illa p se pricipalit ptineāt ad facultatē decretor. Hec cōsidera⁹ rñdet his q p⁹ facultatē dcretor sic īstitutā ptēdē vellet supfluā eē theologor facultatē Hēmus inquit articulos oēs fidei & catholicas vitates, qd egem⁹ theologis? ¶ Sz videat rō cur illic ponant tales vitates/īuenim⁹ q sūt tāq̄ articuli certi elīciti et theologia quor declaratō spectat ad eādē. quēadmodū et fem̄ ē i legib⁹ pncipū catholicor ñ q ad illas leges d directo spectēt sicut nec eor declaratio. quēadmodū nemo dicet q declaratō symboli aplor vl niceni cōcilij. ad simplices spectet. qbus tñ illd īdicit & explicat & dat ad credendū. ¶ Quo pacto igit q̄reē aliqs reponūt hec in facultate decretor vel in facultate legū cpaliū/q̄ ad theologie ptinēt facultatē. sfacilius est rñsio. Reponūt ita q vt addant pene varie p eos q̄ ausū temeratio p articulos sic explicatos dogmatizare psumerēt. Hec āt adiectō canonū penaliū sicut ē de iure positiuo, sic ear cognitio spectat ppe ad decretor vel legū facultates. ¶ Decimaqrta cōsi. ¶ Dñs: sicut in vno corpe nāli, diuersa mēbra singulis officia constituit/ne sit scisma int̄ ea/sic in corpe mystico/diuersos voluit eē doctores p varietate doctrinar legū vel iuriū. ¶ Hac cōsideratiōe psupposita ex priorib⁹/pz pñr iniusta pcertatio l' q̄rela eor. q p extollēdo sciētiā theologie/illā decretor vitupant vl ecōtra. ¶ Hoc enī agē qd aliud ē q̄ si ocul⁹ dicat naribus/opa tua ñ agēda. Rursus ē psūptio eor q ex necessitate sue scie nitūt extollere & arguē eā ceteris oībus pfectiorē cū dicat pho d metaphisica. Necessarios qdem oēs digniorē/pfectior vo nulla. Cū p̄terea videt in corpe naturali/mēbra turpiora & infirma plus hēe necessitatis q̄ pulchriora & pfectiora q̄lia sūt oculus & auditus. Deniq̄ manifestū ē ex his/ad quā facultatē spectat iudicare d hēsibus & hēticis. Constat q ad theologiā. modū vo puniēdi magis determinat facultas decretor/sz executiōz iudices & cliētes seu bodelli magis sciūt. Exemplū d iudicio false monete/c⁹ falsitatis cognitō/spectat ad cāpsores. punitōis modus/ad legistas/executō ad iudices & bortelles. ¶ Poterat h applicatio fieri d examine bulle illius p medicātes extorte. sed omitto. ¶ Decimaqnta cōsi. ¶ Dñs habz op⁹ sicut theologis & canonistis/sic hoibus inferioris scie vel ordinis/q̄ ad cognitiōez editionū hūanar. ¶ Cōsulam⁹ expientiā & videbim⁹ q vl' sciētiā iuris diuini/et canonici positiui/multe sūt pticulares leges & cōstitutōes positie. necessarie in iudicijs q̄les optet scire ipos pcuratores & cliētulos & alios inferioris ordinis. ¶ Si autē q̄reret aliqs/qs nā vtilior sit ecclesie dei/vel eruditus in his legib⁹ vltimis pcuratorū & pmotorū. vel in sacris canonibus positiuis? Puto cōfestim ridebit & irridebit: immo spnet a dñis canonistis talis inq̄sitor & iure qdē. Sz cū a silī pgūt aliq curiose (ne dicā⁹ fatuose) cōpare sciētiā canonū positiuorū p ecclasiatico regimie/ad sciām euāgelicā/ipi viderit. Exēplo sili dubita-

ret aliqs qs hñdꝰ est dignior ī cura corpis vl' medicꝰ. Silr qs pferēdꝰ ē vl' eruditꝰ in ꝯstitutōibꝰ positis sue religiōis aut ī sinodalibꝰ statutis, vl' an pcellat iurisperitꝰ, q tñ ad hoꝝ pticulariū cognitōz nō descēdit ¶ Cessent igit̄ deinceps hmōi cōpatiōes odiose ꝛ curiose. fatuose immo ꝛ fastidiose nec sit scisma ī ipo corpe eccl'ie. sȝ ambet qs q̄ vocatiōe q̄ vocatꝰ ē gr̄az quā accepit cōicans sine invidia ꝛ ī alterutrū ōministrās

Decimasexta consi.

B ¶ Dñs opus hȝ decretistis ñ solū ꝓpē tones sūptas ex multitudie canonū positivoꝝ ꝯcernētiū spūale regimē sȝ ēt regulatione tpaliū maxie pꝰ dotatione eccl'e in bñficijs ꝛ ī alijs abūde factis. ¶ Neqȝ enī euāgelica lex/dedit expssas ǒ tpaliū regie ꝯstitutōes ac pinde theologica ꝯsideratio sȝ ad ea pticularit̄ cognoscendas/neqȝ q̄ extēdit. Videnē āt sufficē leges hūanitꝰ tradite. sȝ si notauerimꝰ/aliā eē rōnē de his q̄ mere tpalia sūt/nec dedicata diuis vsibus aliā eoꝝ q̄ cultū dei rspiciūt ī decimis ꝛ oblatōibꝰ/ī bñficijs atqȝ silibꝰ/nemo mirabitur si legibꝰ alijs vti ꝯgruū fuit/ꝓ his ꝓ illis. queadmodū doctrie pure moral' isufficiēs fuit ꝑ lege rvelāda. q̄uis ī obsequiū suū possit

Deciasepti cō.

¶ Dñs nō ita distrixit theologiā a sacris canonibꝰ ꝛ eꝯ/qn viriliē ꝛ salubriē possint ab eodē hoie q̄tū sibi ꝯcedit̄ investigari. Si ēi repti sūt q vlē canones sacros/legibꝰ humanis ǒderēt studiū suū ꝛ eꝯ ꝛ pfecerēt ī vtrisqȝ. si vltra phiam ꝛ metaphisicā multi q̄ttidie ī theologia sevehenēt exercēt. Hoc cōuenientius hȝ fieri/q̄ theologꝰ descēdat ad rspiciēdū canōes sacros tāq̄ ꝯclusiōes elicitas ex suis pncipijs theologicis deducē. ¶ Sic erit talis ambidexter theologus canonista. ꝛ canonista theologizās. ꝛ qs est hȝ ꝛ laudabimꝰ eū? ¶ Quid aūt facilꝰ est ex ambobꝰ/aut ꝑ theologiā. s. cognoscē canonicā sciam vl' eꝯ. Existimo q̄ primū sicut facilius est ꝛ ordinatius deducē ex pncipiis ꝯclusiōes/q̄ ex cōclusiōibꝰ ad pncipiorū noticiā devenire. Addito q̄ agibiliū illoꝝ vehemēs ꝯsideratio a pueritia vl' ab adolescētia ñ tm̄ erudit neqȝ clarificat ingeniū/q̄tū exercitatio ī speculabilibꝰ pncipiis. ¶ Potuerat hȝ inseri q̄rela freqnē incidēs nro tpe tā ǒ theologis q̄ ad speculabilia q̄dā paꝝ vtilia/curiosiores existūt debito nolētes ad ꝯsideratōz agibiliū tāq̄ suo ingenio indignā ꝛ rudē declinare. Rursus īculpādi sūt iuriste illi. q̄ pticularibꝰ cōclusiōibus iuriū sic adherēt vt vl' ad principia resolutiōis nō aduertunt.

Decimaoctaua cōsi.

L ¶ Dñs voluit ita theologiā a canonibꝰ separi/vt tñ manēt ꝯsus ēminoꝝ theologicoꝝ ī cōfusus ¶ Scia enī q̄ libet inferior sicut sumit pncipia sua a supiore aliēnāte eā. sic vt ēminoꝝ suoꝝ ꝓprietatē obsvet necesse ē. alioqn fieret velut altēa ꝯfusio babilonica ꝑ divisionez linguaꝝ. nec mutuo se intelligerēt theologus ꝛ iurista. ¶ Una ex re pȝ q̄ vbi ǒ istis ēminis hēsis ꝛ hētieꝰ symonia ꝛ symoniacus ꝛ silibꝰ/fit mētio. recursus ē eē pncipal'oꝝ ad vsū quē theologꝰ fmo hȝ. fm quē di. Aug. q̄ nob ad certaȝ regulā loq fas ē. ¶ Ac pinde pȝ q̄ expositō bulle mēdicātiū reqrit expoē ꝑ ius euāgelicum

Decimanona ꝯsi.

¶ Dñs voluit vt fm ius canonicū regularēt imobilr ǒ necessitate/totus eccl'ie ꝓplēs sicut optȝ ipm regi stabiliē ꝛ imobil'r ꝑ ius euāgelicū ꝛ diuinū. ¶ Tollit hec ꝯsideratō temeritatē aliqꝝ vl' igrāntiā q̄ suis iuribꝰ positiuis/īmobilitatē ꝛ idispēsabilitatē talē tribuūt ꝛ parē vim obligādi q̄lē hȝ ipȝ ius euāgelicū ꝛ diuinū. Ac pinde q̄ heu scādala q̄ ptrbatōes ī euāgelico regimie pridē orta sunt ꝛ q̄tidie succrescāt legi fas ē ī expientie libro Taleo nimiꝝ intractabiles. quos phs appellat īmāsuetos/neqȝ epykeiā neqȝ bonā eqtatē recipiūt. adhērētes traditōibꝰ suis sic euāgelīmo ꝓpē ēditōes suas (sicut cōqrit̄ xpo) facientes irritū mādatū dī matthei. xv. ¶ Applicanꝰ als ꝯsideratōz hāc pcipue vtilē ad materiā reductōis grecoꝝ sȝ nūc omittamꝰ. ¶ Clauis ē hec ꝯsideraꝰ ꝓ inuemēdo ꝯnē nām ꝛ pditōz totius euāgelice hierachie. Et quō rgimē eiꝰ monarchicū ē ꝛ rgale q̄ ad spūalia ex imobili institutōe xpi. Utꝛ vo sit existimādū q̄ ad tpalia eē eccl'ie dedicata ñ ita ē maifestū. Securo

ꝯcertatões istic innumeras eē dicētib⁹ alijs ꝙ eccl'ia nihil hꝫ tpale nisi a diuis pn̄cipib⁹ alijs vō ī oppositū certātib⁹ ꝙ diuo sr̄ ecclesie/sꝫ lites has vl' nūerare ħ vl' dirimē/nō nr̄m est.

Vicesima ꝯside.

D ¶ Dn̄s voluit erudit[is] ī sacr[is] canonib⁹ licētiā doctoralē ītpriri. q̄tinus hr̄ent ex h⁹ autoritatē/n̄ solū docēdi ipos canones/sꝫ eos doctrialr̄ inꝫptādi exponēdi vl' glosādi. Hoc int' cetā marie opat' licētia doctoral. ꝛ illō rōnabilr̄. nō ei potuit oi hora fieri recursus ad ꝯditorē canonuꝫ. Propt'ea erudit[is] ꝛ approbat[is] cōferēda fuit tal' autoritas doctoral'. Nō solū ipis sꝫ etiā pn̄cipalibus theologis. pserti vbi dubietas oriretur ex his ꝛ circa ea q̄ ius euāgelicū p̄t ad elucidatiōeꝫ deducē. ꝛ queadmodū architectonica principat' subaltn̄ate scie. ꝛ sic ex pn̄cipijs ꝯclusiōes eximāt' ꝛ ꝓbāt'. si recte sunt. ¶ Deniqꝫ cās alias lumīe doctoralis eē dicimus. quatinus euitet' cōfusio in politico regimine. ꝛ ne insufficiēs vl' immeritus ad hoc ip̄m se ingerat. qꝛ postremo honoralit' artes di. Cicero ꝛ oēs accedūt ad studia ꝓpē gl'iaꝫ. ¶ Postulemus tādē/vt dn̄s p̄rfamilias sup̄mus nos ita solui ꝛ ad ip̄m deduci ꝑcipiat/iux' figurā asine ꝛ pulli eius qō ad ih'm celestē ipo sedente ꝛ dirigēte ꝑueniamus. Finit

Incipit tractat⁹ eiusdem de nobilitate.

H omo qdā nobil'/abijt ī regionē lōginquā accipe sibi regnū. Quis hō iste nobil' nisi xp̄s Jesus xp̄s nobiliss. mi reg[is] dauid clita ꝓles? De q̄ p allegoriā Eccl'iastic. btā t'ra c⁹ rex nobil' ē. Et ī laudē sapīe ait idē ī pabolis Nobil' ī port[is] vir ei⁹. cū sederit cū senatorib⁹ t'rē Qui ꝑcēa ꝯ se loq̄bat' samueli. Qui me cōtēnūt/erūt igbiles. ¶ Dicā⁹ igit' aliqua ꝯ nobilitate. sumētes occasiōeꝫ ex p̄rē militis egregij dn̄i Guilhel. saner. ꝛ nobilitate cōpositi. Nobilitas vō describit'. scdō diuidit'. t'rio igbilitas pādet'. q̄rto corollariū quadruplex elicietr

N obilitas ē eminētia q̄dā vl' pn̄cipalitas. vel excellētia int' alias res sui generis. hūs facultatē aliquā ī illas ꝑserti ꝓpinquas influēdi. Nobil' idcirco dr̄ ħ accipe regnū sibi siue regimē aliqō alioꝝ ꝓpē istuxinā ptātē. ¶ Nobilitas sic ꝯscripta cōuenit cū libtate. q̄ est dignitas aliq̄ suij pi⁹ n̄ alteri⁹ gr̄a Decimitio ptz. j. Poli. multa p exepla q̄m ī ōi gn̄e dn̄at' aliqō vnū qō in illo genē p̄mū ē ꝛ nobilissimū. tā in aīatis q̄ ī aīa caretibus Hec descriptio pseq̄ntia pspicua magis ē.

N obilitas sic accepta g'nalit' repitur in maiori mō. ꝛ silr̄ in minori mlt[is] modis. queadmodū varie sunt hierachie ꝛ principatus. q̄m n̄ ē nobilitas sine principatu q̄dā. ¶ Nobilitas ī primis ē supeminēt' nec ex in ipa trinitate btā. q̄ ad sanū itellectū dr̄ sup celestis hierarchia. Est eñ in p̄re fōtalis nobilitas seu dignitas vel autoritas q̄ notificat' p duas natōes istas. Innascibilitas. ꝛ principiū ꝯ nō principio. Silr̄ in filio respectu sp̄ūsctī. nec dr̄ ignobilitas idcirco in sp̄ūsctō. Quoꝝ declaratio theologis remittat'. ¶ Nobilitas ē in angel' ꝑm triplicē hierachiā q̄ celestis appellat'. p̄mā scdāꝫ t'tiā. Nobilitas rurs⁹ ē in eisdē angelis ī ista q̄libꝫ triplici hierachia ꝑm tres ordines cōtētos in qualibꝫ. vti prima cherubin seraphin ꝛ throni. ¶ Nobilitas ē in ecclesiastica hierachia q̄ subceles[is] dr̄ exemplata p celestē. ꝑm tres stat⁹ eccl'ie. primos medios ꝛ infimos ad q̄s spectat secularē hierachiā indicta reducē p tres act⁹ hierarchicos. q̄ sūt purgare illūinare ꝛ pficē. In quadā secularī pollicia/signabiles ē tres status ꝓ tpaliū regimine/suo mō. In c⁹ supmo statu vulgarior ꝛ vsitatior nobilitas collocata pn̄cipat' ¶ Nobilitas aūt ꝛ large supra ponit' a phantib⁹ ꝛ theologis ꝑm q̄tuor gr̄dus creaturaꝝ quaruꝫ aliq̄ hn̄t eē solū nālē. Alia eē ꝛ viuē. q̄dā eē ꝛ viuē ꝛ sentire reliq̄ sicut hoīes/pticipāt eē viuē ꝛ sentire qb⁹ et hoīb⁹ supaddit' intelligē. ¶ Nobilitas primo triplici genē creaturaꝝ/cōsiderat' ꝑm ꝑeminētiā reꝝ naturaliū int' se ꝑm causalitatē ꝛ effectū. Sic nobili⁹ ē corpus celi q̄ elementa. Sic aurꝝ ꝛ gēme nobiliores sunt plūbo aut luto. Sic sol luna venus iupi'e/plusq̄ saturn⁹ aut mars ꝛ mercurius in vtroqꝫ pticipat. Nihil eñ impedit qn eadē res sit nobilis ꝛ ignobil'/r̄spe-

rum diuersorum p superiorum ꝛ inferiorum cōparatiōz
sicut in eadē celesti hierachia ꝛ pluribꝰ ali-
is sitibꝰ palā ɔstat. ¶ Distinctio de nobili-
tate ɔspicua est silr in solū viuētibꝰ vt in ar
boribus ꝛ plantis, quarum nobilior est q̄ ꝛ p
fectior. ɔsertā i attributōe ad virtutes opa-
tiuas pfectōes, vel ad se vel ad alias res ac
tuandas. ¶ Postremo in aīalibus brutis
piscibꝰ ꝛ auibꝰ facile est nobilitatē ꝛ ignobi
litatē varijs respectibus intueri. Sic aqla
nobilior int̄ aues, sic cete vel delphines in-
ter pisces. sic aries int̄ pecudes. sic leo inter
feras seu fera leo aīantes. sic int̄ serpētes re-
gulꝰ q̄ tñ puersa ē nobilitas, vbi q̄ nocētior
est, principalior reputat̄. sic ī demonibꝰ re-
ponūt̄ principatꝰ vbi nois abusiōe deteri
or ꝛ dāpnatior/ nobilior int̄ eos dici pt. sz ve
ra cīt ignobilitas hñda ē. ¶ Nobilitas in
hoie tāq̄ ī minori mūdo p̄dictis oībꝰ mōis
pꝰ deum/ poterit (si subtilit̄ respicias) repi-
ri. quēadmodū ptiapat iux̄ d̄ ductoꝫ greg.
cū oī creatura exponētis illud. Predicate
euāgeliū oī creature. Dī idcirco cōtinere
oīa, ꝛ oīm finis. ad itellectū in ptici. Geñ.
positū. Et ad illud. Oīa subiecisti sub pe
dibꝰ eiꝰ. Et ad plm. ij. Phi. Et Moysen
Deut̄. iiij. ¶ Nobilitas hoīs repit̄ in sup
iori mētis apice. q̄ creatura est ad ymaginē
ꝛ silitudinē beātissime trinitatis, s̄m tres po
tētias ī vna eētia. mēoriā intelligētiā ꝛ vo
lūtatē ɔformiē ad hierarchias ꝛ ordies an
geloꝝ. ¶ Nobilitas est iteꝝ in rōne s̄m du
plicē portiōz supiorē ꝛ inferiorē, tāq̄ virū
et mulierē. ¶ Est pinde respectu rōnis īfe
rioris nobilitas. dū cōpat̄ ad sensualitatē
tā iteriorē q̄ exteriorē. ꝛ hꝰ nō oīno dissilr
ad hierarchiā eccliāsticā ꝛ ad tpalē sz emi
nētiā principatuū, ꝛ excellētiā p̄dictarū vi
riū ad inuic. si coaptatō solerter fit. ¶ No
bilitas ī hoīe q̄ ad ptes ethrogenas corpis
vt sūt mēbra principalia ꝛ officialia caput
cor epar. ꝛ minꝰ principalia pedes manus
intestina viscera cōpat̄. aut int̄ triplicē spi
ritū pcedētē a corde tāq̄ imediate ꝛ princi
pale instrm aīe q̄ꝝ vnꝰ est naturalꝰ. alius est
vitalꝰ. aliꝰ aīalis, ɔportionabilr ad illa q̄ di
cta sunt d̄ hñtibus esse naturale solū, vl̄ eē
ꝛ viuē vel tria pitēr esse viuere ꝛ sentire
¶ Nobilitates aliq ɔsiderant̄ circa ho
minē magis ad cōem ꝛ familiarē d̄ nobili

tate ɔsiderationē attēdēdo. Una est cōcer-
nens bona tpalia ꝛ corpalia, nature. s. ꝛ for
tune. Et hec iteꝝ triplicit̄ attendit̄. Uno-
mō vt hñt hec bona a ɔgenitoribus. auis
atauis. ꝛ in sursū. Et hʒ est pplaris acceptō
q̄si sola de nobilitate. Scdo mō ɔput hñt
hec bona nouit̄ p industriā ɔpriā cū auxi
lio vl̄ sine/ q̄rūdā amicoꝝ. Sup hoc iactā-
re solēt se diuites in mobilibꝰ ꝛ īmobilibꝰ
supra cetēros ɔuicinos maxime vl̄ remotos
Hinc est illud satyrici. Et genꝰ ꝛ mores/
regia pecunia donat. ꝛ q̄ pecunie obediūt
oīa cū silibus diuitiaꝝ p̄conijs. Tertō mō
ɔput hī aliq̄ dignitas vl̄ p̄cellētia sup alios
ex ɔcessiōe regis alicꝰ vl̄ impatoris. Sic et
ad lraz nobilitant̄ aliq̄ pꝛiꝰ plebei Sic scdu
ci p̄t illud Hester. Hoc honore dignus ē
quē rex voluerit honorare. Hʒ nobilitas
hec ciuilis/ suos gradus ꝛ noīa. Est clara
p̄clara inclita generosa spectabilꝰ ingenua
egregia insignis illustris regia impialis.
¶ Nobilitas humana respiciēs principa-
liter aīam vel hoīem vt hō est, magis attē-
dit̄ a phis iux̄ illud. ¶ Nobilitas sola est.
animū q̄ moribꝰ ornat. Hinc p̄terea s̄uicꝰ
ꝛ ignobilitas tradit scriptura d̄ Cham fi-
lio Noe/ ɔpter pctm̄ introducta. Hʒ enī
nobilitas gradus s̄m ampliorē vel mino-
rē pfectionē in v̄tutibꝰ, in sapia ꝛ moribꝰ.
Quo in loco fas est inseq̄ distinctōez theo
logicā/ incipiētiū ɔficiētiū ꝛ pfectoꝝ. quas
Arist. nō solū: sub alijs lz termis ponēs
inter hoīes quosdā ɔtinētes velut incipiē
tes. alios tpatos tanq̄ ɔficiētes. tertios he
roicos tāq̄ pfectos aut diuinales De q̄rū
numero hector erat q̄ videbat̄ nō hominis
mortalꝰ eē filiꝰ sed dei. Fuit tpe Ciceronis
ꝛ Salustij ɔcertatio sup hac nobilitate/ q̄
Cicero dicebat se v̄rtutibꝰ ꝛ meritis acqui
sisse. Erat enī arpinas ignobilꝰ vel obscurꝰ
sed lumē tā p̄decessoribꝰ q̄ posteritati sue.
Salustius vt opponit̄ ɔ. fecit tenebras de-
decoris nigerrimas prioribꝰ suisq̄z sequēti
bus. Sūt insup apud salustiū de bello iu
gurtino mordacissime ꝛ acerbissime decla
matiōes marij haud nobilꝰ gentele/ ɔ ꝛ ad
uersus nobilitatē. q̄ voluit̄ circa nūc dicaꝫ
cardinē criminatōis ɔpꝛioꝝ in nobilibus
facinoꝝ flagitioꝝ dedecorūq̄z moꝝ. Quid
ɔdest illi quē mores sordidāt/ gl̄oria cla-

ra. Aut qd nocet huic generatio vilis, quē
mores adornāt. Prodest ꝯm Aris. ad po
litice felicitatis qddā decus. qꝛ nō oīno fe
lix est/ꝯm eū/q ſpē turpiſſim⁹ est. ignobilis
ꝛ ſine ꝓle. Nobilitas vo pt ꝯꝫ theologos
magis euehi. vt ſit vna pfectiſſimoꝝ ꝯ/ꝯm
tres theologicas vtutes militātiū. Altera
in celeſti felicitate ppetuo regnātiū. Sic eī
ꝯs legit̄ feciſſe xp̄ianos gen⁹ electū ꝛ rega
le ſacerdotiū. Reges inſup ꝛ regnū tāq̄ no
biliſſime regnātes ſup oīa pſertiꝫ in plenif
ſimo ꝓprij corpis dn̄io de q̄ Senc. imperare
ſibi maximū impiū eſt ꝛ Orati⁹. latius re-
gnes/fragilē domādo ſpm̄/q̄ ſi libeā remo-
tis gradibus iūgas ꝛ vtꝗꝫ penus ꝯuiet vni
Coſonat Claudian⁹. Tūc oīa iure teneb
cū poteris rex eſſe tui. Deniqꝫ Salomon.
melior ē ſapiēs viro forti ꝛ q dn̄at aīo ſuo
expugnatore vrbiū. Quos oēs xp̄i ſupat au
toritas. Qui facit pctm̄/ſu⁹ eſt pcti/ꝛ ita ſ-
uus viliſſime rei. imo nihili. cū nihil fiāt
hoīes cū peccāt. Illud inq̄ nihil ꝺ q̄ Io.
Sine ipo factū eſt nihil. glo. i. pctm̄. quid
aūt magis alienuꝫ ab omni nobilitate. qd
ꝓrſus aduerſum ſorori ſue libertati/q̄ ig-
nobiliſſimū ſuitutis tale iugū. q̄ eſſe mā
cipiū tā impuꝝ abominandū/deteſtabile.
Poſtremo deducē cōbinatōes ꝛ cō-
paratōes omniū quas numerauimus
nobilitatū/ſtudioſe mēdatōi relinquat. ꝛ
occaſiōꝫ dediſſe ſuffecerit ad cognoſcēduꝫ
pcipue ſpēs ſex nobilitatū ī noībuſqꝫ mag
in cōi tradūt intellectm̄. q̄ ſunt natural' pa
rentalis honaſtal' vtualis heroicalis ſupna
turalis. Quaꝝ ſingulaꝝ talis eſt deſcriptio
Nobilitas nālis eſt eminētia quedā no
tabilis hoī ꝓueniēs ex pſpicaci iudicio rō
nis. Hec āt p ſe nō eſt moralr vel merito
rie laudabil'. nec ex electōne libi arbitrij ꝺ
laudabilis hec. Et poſtmodū qꝛ teſte pho
ij. phicoꝝ. Qꝺ modicū ē ꝓ nihilo reputa
tur. Tales ꝛ ſi de iure nobiles ſunt. ſm de
facto ſepe ſiūt. Nobilitas pentalis eſt p
eminētia qdā nobilis hoī ꝓueniēs ex lau
de ꝯditōis pentalis. nō qdē ex pūnis pen-
tib⁹ qꝛ cōis ē ad oēs. Hec ſilr n̄ ē p ſe mo-
ralit̄ laudabil'. qꝛ ab extrinſeco veit. nec ex
electiōe q̄uis ꝓbabil' ē (vt ait Ari.) de bo
nis bonos naſci. hec appropat apꝺ nos ve
lut āchonomatice/militāti ī armis ſtatui.

Nobilitas honeſtalis eſt eminētia qdā
notabilis hoī ꝓueniēs ex bn̄placito hone
ſtatis ipm̄ vel honeſtantiū. vel p filialē ad
optionē a principe vel p ꝓmotionē ad di
gnitatē aliquā vt ſit nouit̄ multꝭ modis.
Hec ſilr n̄ ē ꝺ ſe moralit̄ laudabilis qꝛ veit
ab extrinſeco. nec ex electōe ꝓpria vt ſic. hec
ꝯfert vt hō ſit caput ꝛ principiū generꝭ ſub-
ſequentis. ſic degeneres ſiūt ſui generꝭ cau
da vel ēmin⁹. Hec poſſet dici pſonalis vel
aduēticia. qm̄ aduenit pſone iā ꝯſtitute et
extendit̄ ad eminētiā vnā notabilē tā eccle
ſiaſticā q̄ tpalē vel ciuilē/magꝭ q̄ nobilitas
pentalis Nobilitas vtualis ē eminētia
qdā notabilis hoī ꝓueniēs ex aſſuefactōe
vel habituatōe vtutū moraliū. Hec qꝛ ve
nit ab intriſeco ꝛ electōe ꝺ ſe laudabilis ē.
Nobilitas ſupnaturalis eſt eminētia q̄
dā notabilis/hoī ꝓueniēs ex charitate que
ſupnaturalis grā ē. p quā/hō ſit p adoptō
nē fili⁹ dei. ſit aīa ſpōſa xp̄i. ſit tēplū ſpūſſci
ſine. q̄ nobilitates cete nihil ſt̄ nihil ꝓfici
unt. Obſūt poti⁹ aliqñ. qꝛ qꝺ altū eſt hoī
bus. abominatio ē apꝺ deuꝫ. Remanet q̄ꝫ
hō filius ꝛ vas ꝯtumelie apud interitū ē
nū ꝛ iō deterioris ꝯditōis ſūt brutis. Pro
pterea nulla nobilitas eligibilior eſt. nulla
dignior q̄ eē xp̄ianū re ꝛ noīe ꝛ ita pclariſ-
ſim⁹ ī rege frācoꝝ titulus ē q̄ xp̄ianiſſimus
nominetur.

Subſeq̄nt̄ p⁹ datā nobilitatis
deſcriptōꝫ generalē/ q pticulari
b⁹ pt adoptari. paucꝭ dinaꝝ ſpi
ritaliū modificatōib⁹ appoſitꝭ vt tactū eſt
enumeratas iſup ꝺ nobilitate diſtinctōes
tā ī maiori mūdo q macrocoſm⁹ q̄ ī mio-
ri q microcoſm⁹ appellat̄. Supeſt ꝺ tacto di
cere breuit̄ ꝺ igbilitate q̄ p ſui deſcriptiōeꝫ
ꝯtrij/ſatis eminet. Repitqꝫ pcipue ī pue
morib⁹ iux̄ gd⁹ multiplices vicioꝝ Pri
mus igbilitatꝭ grad⁹ eſt in demonib⁹ ꝛ dā
natis. Alit̄ in beſtialib⁹/ex corruptione vi
cioſa rōnis ſub aīalib⁹ brutis. ſic eleuat ſup
hoīeꝫ vtus heroica. Terti⁹ grad⁹ ē in in
tpatis q viꝫ ex hītu ꝛ electōe cū certa ma-
litia peccāt gloriātes cū male fecerit. Quar
ti ſūt incōtinētes q renitētes paſſiōib⁹ ſꝫ n̄
firmo corde vel aīo tādē ab eis victi ſuccū
būt. Ex pte vo corpis bonoꝝqꝫ fortuitorū
igbilitas ꝯſurgit eplr. aut ex carētia claꝝ ꝓ

pagationis. aut ex defectu ppe industrie et amicorum promotois. Aut quia non plus pncipibus eos honorare ditare vel nobilitare. Tales dicunt agrestes vel vulgares nales vel barbari vel bissani vel obscuri vel rustici. Determinat autem phus. j. poli. illos hoies esse naturaliter vulgos et ignobiles qui deficiunt in ratione et corpore robur hnt. quemadmodum nobilitas consistit in clara et illuminata ratione. licet corpus sit debile. De quo dr consilio pollet vim cui natura negauit.

C

Olligamus ppter

quarta quadruplex ex pmissis corollarium. pmum quod pulcritudo totius vniuersitatis consistit in conseruatione nobilitatis. Ita quod illud pulcrum est quod custodit ordinem suum atque naturam. Sicut econtra turpis est pars que suo non congruit vniuerso. Quid autem videre poterit ordinatius quam maioris huius mundi speciem per concathenationes duas: auream spiritualium carum et argenteam corporalium secundum nobilitatem influendi a superioribus ad infima per media.

Corollarium. 2.

¶ Pax sanitas salus libertas cuiuslibet policie residet in conseruatione et honoratione nobilitatis. Econtra nil magis aduersum paci nihil amplius causatiuum seditionis et discidii quam nobilitatis vilipensio dum iuxta verbum pphe. tumultuatur ignobilis contra nobilem dum nobiles abiiciunt prauis moribus et consiliis ppam nobilitatem quam sicut nec libertatem nemo bonus nisi cum vita perdit

Corollarium. 3.

libertas salus et sanitas microcosmi reponitur vt saluatur in tranquillitate nobilitatis sue dum mens suprema principatur rationi et ro sensualitati et sensualitatis partes nobiliores suas absque impedimento virtutes exercent. sunt ipse nales sint vitales sint aiales. Ms enim dicio nobilitatis hoc proprium ut se nita et diffundere et coicare et se quodammodo dare. Ex aduerso autem et rusticitas quod dr non a iure sed a ruditate satagit rape et ad se esse. Propterea recte paulus inducit esse beatius et ita nobilius dare quam accipe. Et pinde donatius et sic ignobilius diripe est quam pdere

Corollarium. 4.

¶ Nulla res potest ita degenerare quin nobilitatem aliquam retineat. sicut et entitatem. et ita nobilitas est in demonibus et dampnatis. quam tamen ideo dicunt

ppie deteriores ex dei contemptu et blasphemiis sic proportionabiliter apud viatores blasphemos homicidas raptores dei denique et sue legis contemptores. et ea ppter ignobiles intellige secundum quid non in oibus manifestum. Propterea nobilitas vna talis altera colitur et honoratur. quisque homo ille quidam nobilis qui in celi longinquam abiit regionem accipere regnum patris. fuerit et ad iudicium manifestatur abscondita cordium. dum alligabit reges puaricantes in compedibus et nobiles degeneres in manicis ferreis vbi sempiternus horror inhabitabit. Nobiles vero meritis et gratia preditos vocabit dicens. Venite bndicti patris mei. percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Plena. pius eterna iocundissimaque talis erit nobilitas. Finit

Sequitur tractatus eiusdem de considerationibus quas debz hre princeps.

C

L Laro eruditori et pfessori serenissimi principis domini karoli septi. gratia dei francorum regis Johannes de gerson salutem. et ad pfulgidum sapie culmen plene regis inclitam puehere. ¶ Si laudabilis et meritoria est pueri cum instibus eruditio ad religionem et virtutes (cum stulticia colligata sit in corde eius sensusque et cogitatio prona sint in malum) quis non videat quam laudabilior supra modum meriti sit hoc agere in filio regis. qui regnaturus et gubernaculum seu clauum classis totius reipublice moderaturus expectatur. ¶ Age itaque quod agis vir ornate. non deerit petitionibus tuis mea quantum ad poterit sedulitas. En opusculum trium dierum suscipe (quale tu puto quesisti) complectens in se consideratones seu meditatoes aliquas ex psona pncipis noiati Que tecum bene valere desidero qui in salute eius nostra reponitur. Vale ergo et circumsonantes procellose curie fluctus tu ex sublimi rationis arce vel specula tamquam ex alta rupe imperturbatus circumspice. Explicit plogus

Prima particula in qua

continetur oro pro cognitione ppe conditionis et gratiarum actione petendo sapiam ex verbis salomonis

R

Ex regum iesu benignissime princeps pacis per quem reges regnant et in cuius manu sunt oia iura regnorum. deus vnus in trinitate pfecta cum patre et spiritu sancto initium et finis cuiusque rei. creator et ama-

toī gener̃ hūani. atq3 ipi⁹ postq̄ pierat mi sericordissim⁹ p passiōz suā reparator ds mi sericordiaꝝ ꝛ toti⁹ ꝯsolatōis. ds me⁹ ꝛ rex me⁹. Recordor obsecro ī grarūactiōe. quē admodū liberalissio ꝓuidentie tue dono sapiētissimo ꝓuidētie tue ꝯsilio dignatus es formare me portōz aliq̄ creature tue cū nō eēm. ꝛ educē gemētē et mūdū ex vtero mr̃is mee āncille tue. Dās postea renasci denuo felici⁹ ī gremio eccl'ie/ spō se tue/ mr̃is oim pie viuētiū. ꝛ h⁹ p lauacrū regnātiōis ī baptismate. faciēs d filio ire/ filiū adoptōnis ꝛ grē p infusiōz spūsctī ī fide spe ꝛ charitate cū ceteris virtutib⁹ ꝛ donis animaz meā ornātib⁹ atq3 firmātib⁹. Dedisti p̄terea mihi pupillo ꝛ aduene tuo ī loco pegrinatiōis h⁹ velocissime trāseūtis/ corpusculū vegetū ꝛ sanū. cū ītegris sensib⁹/ ad subuiēdū aīe capiti suij pi⁹. ꝓ ꝯsecutōe finis sui ī diligēdo te ex toto corde tota mēte totaq3 v̄tute p obediētiā mādatoꝝ tuoꝝ. Origine īsup ēbuisti r̃galē atq3 clarissimā/ iuxꝫ nomē magnoꝝ q̄ sc̄ ī t̄ra ꝛ b3 fugitiuos secli peūtis honores deducēs ad me iura p̄mogenite ꝓ regnādo tādez successiōe legitima apd xp̄ianū ppl'm frācie q̄ tibi ē int̄ ceteros cultu q̄dā sacciore dicat⁹. Et qb⁹ hec meritis meis talia tātaq3 sup ceteros hoīz ꝯsodales ꝛ frēs meos. Tu scis dn̄e ds meus ꝛ rex me⁹/ qm̄ ex sola dignatōe misericordis grē tue. Nā qd meruissem dū n̄ eēm vl' dū infās essez. ¶ Et ecce nūc ꝓut ꝯfitebat̄ tibi rex salomō pacific⁹ q̄ndā amabil' tibi ꝛ fortitus olaz bonā. ego sū puer puul⁹ ꝛ ignār̄s egressum ꝛ introitū meū. ꝛ s̄u⁹ ī medio populi quē elegisti ppl'i īfiniti ꝛ q̄ dinūerari n̄ p̄t ꝛ supputari p̄ mltitudīe. Dab̄ g̃ s̄uo tuo cor docile. vt possit iudicare ppl'z tuū. ꝛ discernere int̄ bonū ꝛ malū. Quis eī iudicar̄ p̄t ppl'm istū. ppl'm tuū hūc multū. De⁹ g̃ patrū meoꝝ ꝛ dn̄e miscdie. q̄ fecisti oīa verbo tuo ꝛ sapīa tua cōstituisti hoīez/ vt dn̄aret̄ creat̄a q̄ ēa [illegible] facta. vt disponat orbē t̄raꝝ ī eq̄tate ꝛ iusticia. ꝛ ī directiōe cordis iudicium iudicij/ da mihi sediū tuaꝝ assistricē sapīam. ꝛ noli me r̄probare pueris tuis qm̄ s̄u tu⁹ ego sū ꝛ fili⁹ āncille tue hō īfirm⁹ ꝛ exigui t̄pis ꝛ mior ad ītellectū iudicij ꝛ legū. Et siq̄s erit ꝯsūmat⁹ int̄ filios hoīm/ si ab illo fugēit sapīa tua/ ī nibilū ꝯputabit̄. tu

ā elegisti me futuꝝ r̃gē pplo tuo ꝛ iudicē filioꝝ tuoꝝ ꝛ filiaꝝ. Mitte g̃ sapiāz d cel' tuis scīs ꝛ a sed magnitudīs tue. vt mecū sit ꝛ mecū laborz. ꝛ sciā qd acceptū sit apd [illegible] sp.

Secūda particula cōtinēs ꝯsideratōz exhortatoriā sui ipius velut ad aīaz suā vt se statūq3 suū r̄cogitet

a
Inuoca nunc teipam [illegible] aīa mea/ aīa ad imaginē dei fc̄tā/ aīa p̄cio [illegible] xp̄i sanguine redēpta. Cōstitue te corā ocul' tue cōsideratiōnis/ ī lumīe rōnis ꝛ catholice charitat̄. dū ad pn̄s sola es. dum nō circūstāt nec interturbāt ꝯcursus ppl'ares. Cōfabulare mō secretū ī secreto talami tui/ interrogās temetipam qd tu cor ad qd tu facta es. Quid te agē/ q̄ tēdere ꝯueniat? Qm̄ si te cōditiōez q3 ꝓp̄riā nescieris vt regas [illegible] ꝛ saluas te. Quid ꝓderit si vel alia cognoueris vl' reperis? Atuero bn̄ est sat̄ q̄ moneo. ¶ Sz r̄nde p̄cor qd dicis d te aīa mea? Quid video? Nōne tu ocul' tue ꝯsideratōis hac illacq3 circūuolutis vides quatuor reg̃ vnū supra [illegible] ad qd aspirare. Aliud circa te qd honorare. tertiū int̄ te qd moderari/ q̄rtūz sub te qd tueri posita es? Magnū ꝓfecto magnū valde negociū arduū difficile immo sine coadiutrice grā dei īpossibile tibi ipi si vigilant̄ attēderis cōmissū est. Nullus ꝓpterea tibi deinceps dissimulādi nullus negligēter agēdi locus relinquit̄ o aīa mea/ ne peās hoc regno q̄druplici sed toto viriū conatu tēdas ad regnū celeste supra te. colas regnū eccl'ie iuxta te. modereris regnū psonale intra te. ꝓtegas regnuz t̄pale sub te. O te felicē quaterq3 btām si hec ita pegeris si sub rege regū dn̄o iesu xp̄o talit̄ regnaueris. ¶ Uides itaq3 regnū celoruz supra te illud em̄ tibi puꝝ fidei lumē ostēdit. de quo tanta glīosa p os loquit̄ ꝓpheticū ꝛ aplicū. q̄ nec oculus vidit nec auris audiuit nec ī cor hoīs ascēdit q̄ p̄parauit ds diligentibus se. Quidni igit̄ te totā ad hoc regnū dei p̄mo querēdū ꝛ iusticiā ei⁹ extēderis vt cetera oīa adijciant̄ tibi? Illic patria tua est. illic port⁹ placida mansio quiete. Illic triūphalis aula quā incolūt ciues sctōꝝ ꝛ domestici dei patris tui ꝛ cōsodales futuri. Ad hoc em̄ cōdita es vt p⁹

āngustis opꝑstis exilij illic cōregnes in eter-
nū. Somnijs aūt hoc olim sed obscure ni-
mis affricanꝰ ille scipio. q̄ bn̄ regētibus re-
publicā/certū in celo locū dedicatū esse te
statur. vbi terris mortui viuūt Nunquid
nō hoc regnum assidue postulas. dum pie
ceptis salubribus monita dicis. Adueni-
at regnū tuū? ¶ Vides rursum alterū re
gnū iuxta te. qđ qr ad exemplar hꝰ pmi cō
stitutū est/appellat ipz frequent̄ rex noster
iesus regnū celoꝝ. Nā ⁊ iohēs vidit eccle
siam quasi descendētē de celo ⁊ moyses ar
cā testi/figuratiuā hꝰ ecclesie fabricauit si-
cut in monte sibi monstratū est. Hanc ho
norare/hanc te colere/ab hac legis ꝑcepta
totūqz tenorē pie religiose regnādi suscipe
necesse est. Quid ei aliud est regnū hoc ec-
clesie nisi domus dei et porta celi? ꝑ quaꝫ
portā ⁊ nō aliā si qs introierit saluabitur
In tn̄ si memineris se militare debē. Nā
ideo militās dr/q̄tinus tādē regnū illđ su
perius/id q bn̄ certauerit triūphator irrū-
pat. Audi demū q̄ pacto mr̄eꝫ hāc ecclīaꝫ
q̄ te regenerauit i xp̄o posita ēs honorare.
Honorē (iqt scp̄tura sacͣ) hēbis mr̄i tue ī
oībꝰ dieb̄ꝰ vite tue Ecclesiastici. ne dimittas dic
legē mr̄is tue. Nā ē maledictꝰ a dō q exasp
at mr̄eꝫ. ¶ Vides p̄cea regnū t̄tiū intra
te: sic loqt̄ xp̄s dī. Regnū dei intr̄ vos ē.

A

de q̄ plurimoꝝ ꝯcordat snīa q̄ se regere/maxi-
mū est imperiū. Et qs illic rex sub deo statu
tus ē? Utiqꝫ rō libra. et q̄ occtri ē a bono sa
pientū. Si vis oīa tibi subijcē/subijce te rō
ni tāq̄ regi. Qui sunt militātes ⁊ ꝯsiliarij.
Plane virtutes ipe interiores/tā iuste q̄ ac
q̄site. Quos deniqꝫ dicemꝰ i hoc regno ser
uos? Nimiꝝ sensus ipos corꝑales visum
auditū gustū olfactū tactū ⁊ ipz cor. Per
uertit̄ q̄ istud regnū si dn̄antibꝰ tyrannice
mēbris corꝑeis/rō maledicta subv̄nit. Si
p̄cea ꝑ v̄tutibꝰ vicia sediciosa succedūt. vt
si prudētia ꝯsiliatricē optimā vicit malitia
Si ꝯtinētiā luxuria iugulat. Si fortitudi
nē ignauia vl' temeritas enecat Si iusticiā
demū iniqtas de iudicij throno deturbat
¶ Vidēs ad postremū o aīa regnū q̄rtū sb
te. rgnū. s. p̄clarissimū frācoꝝ cū suis appē
dicijs. cꝰ ad te regimē hēditaria successiōe
deuoluit̄. Cōstituit̄ aūt sub te regnū istud
i subiectiōe debita triplicis statꝰ/principal'
Statꝰ vnꝰ est militātiū. Aliꝰ clericoꝝ. tertiꝰ
burgēsiū Et hec triplicitas nō ne ꝯgrua si
gnatiōe figurat̄ i triplici lilioꝝ flore aureo
scutum tuū qđ celico nitore fulget orantiꝰ-
tum? Habes illos d̄ primo statu tāq̄ bra
chia fortissima ad corpus tuū mysticū qđ
est regalis policia defendendū. Habes ali
os tanq̄ oculos ꝑspicaces ad oīa discernē
dum. Habes reliquos velut pedes fixos
humi ad sustentādū. Ubi placet attende-
re qr nihil hoꝝ membroꝝ dicere p̄t ad al-
terū. opa tua nō egeo. Errabunt itaqꝫ ma
nus et pedes seseqꝫ cōfundēt si desint ocu-
li/ manibus do debilitatis vel resciss quos
vel pedes vel oculos tuebit̄? Collabētibꝰ
aūt pedibus vt reliquū oē corpus reipub-
lice decidat/necesse est. ¶ Aspexisti puto o
aīa mea multiplex negociū te circumdās
vndiqꝫ simulqꝫ cū ꝑiculo. si nō vt reginaꝫ
talē qualē decet temet habueris. Nā tanto
esse humilior atqꝫ ad subiciēdū ꝓmptior qs
qꝫ dꝫ ex munere. q̄to se obligatiorē conspi
cit in reddēda rōne. Quāobrem noli ꝑcor
negligere vel ingrata vel impia grām voca
tiōis tue ad quadruplex istud regnū. No
li te in odiosā ꝫ tyrannidē ꝑuerse detrude
re. Sꝫ regnū primū desidera quo nihil be
atius ⁊ hoc supra te scđꝫ regnū glorifica q̄
nihil sacratius et hoc iuxta te. tertiū regnuꝫ
ordina quo nihil honestius ⁊ hoc intra te
quartū regnū salutifica quo nihil fructuo-
sius et hoc subter te. Sciens absqꝫ vlla du-
bitatiōe qr de oībus his oportet te reddē ra-
tionem. s. ad gloriā eternaꝫ si recte feceris.
Sin aūt. horrēde ⁊ cito repentinꝰ superueni-
et interitus. qđ ꝓhibeat miserator ⁊ mise
ricors deus rex tuus qui est benedictus in
secula. Amen.

Tertia particula in

qua ꝯtinet̄ ꝯsideratio sup recogitati
one ꝑiculoꝝ ex p̄dictis ortū habens

G

Loriose rex celoꝝ/magnꝰ ⁊ terri
bil' i ꝯsilijs sup filios hoīꝫ ⁊ sup
oēs reges terre. q̄ volēte regnāt
quo nolēte nō subsistūt/neqꝫ ei
salutat̄ rex ꝑ multā virtutē. Hodie siquidē
rex est/cras morit̄ si iusseris. Expauesco nē
vehement̄ ⁊ totus horrore contremisco/vi
dens ⁊ sentiēs culmē p̄rupturū status regij q̄

me pincipem tuū sublimādū assumpsisti. Pro
hibe dñe deus meus dñe misericordiaꝝ querela ȝ illā
vaniticā a vultu tuo. Eleuās allisisti me. si
cut ⁊ alter ait. Tolluntur ī altū/ lapsu grauio
re vt ruant. Nā quāto gradus altior/ tāto ca
sus grauior. ¶ Ve mihi ve [redacted] collabi pmi
seris. Collabar vo corruā ⁊ cōfringar/ si me
nō suffulserit iugiter oīpotēs vtus dextere tue
Quī si difficile est corpus ppriū ⁊ vnicum
sub ordinato regimine/ subijcere legibus ra
tionis/ quēadmodū lamentatur apl's vocem
expiētie quotidiane sed miserabilis emit
tens. Ego infelix hō quis me liberabit d cor
pore mortis huius/ pter qd statuerūt plurimi
viroꝝ fortiū/ sese subducere ab oī alia domi
natione. imo ⁊ societate multoꝝ. Que ē for
titudo qs sensus q sapia ī corpe puulo atq
puerili vt spūale regimē atq tpale tot ho
minū tot capitū tot moꝝ tot sniaꝝ tot ad
uersis insultibus vndiquaq pulsatoꝝ/ po
sim vel pregere vel regere sub vna pace le
ge. ¶ Heu me. Cur regni ⁊ corone statuz
quis deinceps acclamare felicē audeat for
tisq btē. quē tot irruentibus vndiq cura
rū flatibus/ tot naufragijs ⁊ piculoꝝ hosti
liū pcellis cū discrimine mortis nedū pn
tis sed eterne cognouerit expositū. O co
rona speciosa magis q̄ pciosa/ plus expauescen
cenda q̄ applaudēda/ quis tuū pōdus fer
re poterit/ qm tot hoīes poīs sup caput vnū
Mirū si nō illud oppsseris. Et opprimes
scio. nisi supuenerit leuamē ex alto leuamē
a te deo meo ⁊ rege meo. q vt adiutor ⁊ ptec
tor mihi fias ī salutē supplex oro. ¶ Vos
istis qcūq deo puidēte regēdos acceptu
rus sū vel accepi/ pero pcor ⁊ obtestor nolite
afflictiōe induceres. Immo et vnusqsq nō ag
grauet pondus meū. Hic fideliter cōsulat. hic
ptegat viriliter. Inuigilet alter ī solicitudine
domestica. alter ī orone deuota semet humili
et. Quilibet deniq in officio sibi cōmisso
vel accōmodato. absq vlla rephensiōe vi
gil agat. ¶ Simus oēs inuicē membra. in
ter que caput sicut plus influit motū sensū
et opationē inter cetera. sic ad eius custodi
am reliqua videmus sine vlla piculi ppij
cōsideratiōe ptinus exponi. Alioqn si dis
sentim' inuicē/ si nosmet opprimim'/ qs su
perest nisi vt vniuersum regie policie corpus
intereat ⁊ ppria oppugnatiōis moleruat?

Auertat hāc īsaniā a nobis cū suis/ rex
potentissimus sapientissimus et optimus/
cuius regnū ⁊ imperiū sine fine pmanet in
secula seculoꝝ. Amen.

Quarta particula in qua ptinet quēadmodū lectio est vtilis ⁊ necessaria pro regendo. Et loquitur princeps velut ad animā suā.

O Stulasti iā (o aīa mea) mitti ti
bi sapiaz d celis scīs ⁊ a sede mag
nitudis dei. Recte pfecto/ qm
vani sūt hoīes in qbus nō ē sapia
Ceci sūt brutales sūt ipi q ad oē opus maluz
oēmq casū pcipites inueniūt. Seruet tn
qr pstō ē sapia. si bona fide ⁊ toto corde po
stulet ab eo q dat oībus affluent ⁊ nō ipropat
Et qm inuisibilis ē in nā sua/ mittit vnā ex
ancillis cuius nomē est lectio studiosa. hec
enī eruditiōe plena oī genere libroꝝ circū
data/ offert doctrinā bonā oībus qrentibus
sapiam psertim si comes fuerit soror eius p
funda meditatio vl' attēta psideratō. Pro
clamat itaq. si qs puulus est veniat ad me
Et ad reges locuta est. erudimini q iudica
tis terrā. Quin etiaz virtutes ipe comites
tue huiōi appropriatas pcipue quadruplē
ci regno/ de q iā audisti. q sūt orō deuota.
istitutio sctā. disciplina tpata ⁊ iusticia mo
derata. Attēde qr lectio docet orōnē. q des
uit regno celorū vt acqrat. Lectio docz in
stitutionē sctām que dseruit eccl'iastico re
gno vt stabiliat. Lectio docet disciplinaz
tpatā p quā regnū terriū psonale modera
tur. Lectio docet iusticiā moderatā p quā
regnū tpale seu politicū gubernat. ¶ Despa
re forsan poteras o aīa [redacted] tali doctrice [redacted]
ruisses nūc in spem assurge. sciēs qr cū co
mitibus suis docebit lectio te d oībus si (vt p
dictū est) coassumpta fuerit soror eius me
ditatio vel attenta cōsideratio. Sentio tn
quid nūc vltra requiris o aīa mea. Vis as
signari tibi qsdaz industrias q te doceant
bn vti lectōe studiosa. fiat. ¶ Habeto pri
mā hanc industriā/ vt sit tibi bona libroꝝ
electoꝝ copia. Etenī si gloriatur qlibz opifex
i abūdātia instroꝝ artis sue. si placet mil
ti' ornatus vestiū. si plurimos delectat thesau
roꝝ mult' aceru'. opert longe ampli' placē
tibi diuitias libroꝝ loquētiū nob q volui

mus ꝛ q̄rim⁹. q̄ ipos etiā abſn̄tes etiā mor-
tuos imo ipm̄ deū cū angel' ꝛ ſctis oib⁹ fa-
ciūt miſerere nobiſcū colloq̄a ſctā. ꝛ a lectō
ne redire potes ſp̄ vel melior vel doctior.
Hinc p̄terea vitat̄ maxie mā loꝝ oīm ſen-
tina ꝛ incētrix ocioſitas ꝺ q̄ bn̄ enūciauitq̄
dixit. Ociū ſine lr̄is mors ē ꝛ viui hoīs ſe
pultura. Et hiero. Ama ſciam ſcp̄turarū
ꝛ carnis vitia n̄ amab. ¶ Altera ſubiūn-
git̄ īduſtria vt q̄tidie certis horis p̄ſerti Q
de mane ac ſero/loq̄t̄ tecū lcō. te vl' legēte
vl' audiēte. Nec āt lcō p̄cipue matutia/cō
ueniētior erit de euāgelio vl' epl'a diei vl' ꝺ
legēda ſctī cui⁹ auget̄ celebritas/maxime ſi
ſmo defuerit. Nec fuerit tibi verecūdū ſi
ſubijci videar̄ vl' ꝯfeſſori tuo vl' alcī reco
gitās q̄ n̄ ſibi ſꝫ ꝺo/ſed ſitari/ſꝫ cōi ꝛ ꝓpe
vtilitati te ſubijcis. ¶ Alterā q̄ꝫ legi⁹ īdu-
ſtriā fuiſſe apō veteꝛs q̄ ī ꝯuiuijs/ad tibias
egregia ſupioꝝ opa carmib⁹ cōp̄hēſa pāge
bāt q̄ ad ea imitāda iuuētutē alacriorē red-
dēnt. Qd laudās valeri⁹ auctor h⁹ hiſtorie
ꝓclamat. Quas athenas. quā ſcolā. q̄ alie
ugēa ſtudia. huic domeſtice diſciplīe p̄tu
leri. Nec p̄terea lcō modulata nōne cōpe-
ſceret varios ꝛ ī ꝯdicos tumlt⁹ ne dicam⁹ ī
ꝺtractōib⁹ ꝛ maledict̄. Nec ſaniā q̄ꝫ vtinā
ꝺ frācie r̄gno apō alias natōes glioſior eēt.
ꝯferēt adhuc apō inclitū ducē borbonij h⁹
diſciplīe claꝝ dec⁹ obſuari. ꝛ ꝑfecto domū
tuā (o aīa mea) domū regiā decꝫ ſcītudo
tal'. ī q̄ nihil obſcenū. nihil īpudicū. nihil
ſordidatū nihil ſacrilegū. nihil blaſphemū
nihil nō ſeriū diſciplinatū ꝛ ſcm̄ videat̄ ꝛ
audiat̄: cōclamet̄. ¶ Alterā rurſ⁹ addam⁹
īduſtriā vt freq̄ut̄ ea q̄ vl' viſa fuerit/ēdu-
cāt̄ ad mores/velut ex ſilib⁹ ſilia ꝛ ex figu-
ris figurata notēt̄. Exēpli grā. Quer̄ hēre
tunicā decorā mūdas man⁹. ſplēdidū ꝯui
uiū. ſuos obediētes/ceteros blādiētes. Cu
rauer̄ hīe ꝓportōnalia moꝝ ornamēta. ha
betō vt tunicā. ſtutū decorē. hēto nuptia-
lē charitat̄ veſtē ne reijciaris ꝯfuſus a nu
ptijs. Mūdas q̄ꝫ opatōis man⁹ tene. ꝑfac
tibi ꝓinde ꝯuiuiū ſuge ſp̄ialiū ſicā ſōdi
tibi creatura vis fieri. Miūdq̄ tibi ī hūc
modū decrūt libri q̄s legē ſas hēs. Nā p̄t
libros ſcp̄ture/noiat̄ mōdo iſte tot⁹ liber na-
ture ſicut ī temet retines libꝝ ꝯſcie. Iuxta
cui⁹ inſcp̄tiō ꝫ te noueris final̄r iudicandū

Quietiā vita cuiuſlibꝫ viri iuſti ꝛ prudēt̄
lib ē exēplar̄/ī q̄ legē ē ex vultu ex geſtu ex
vniuerſa corpis cōpoſitōe/ mores bonos.
In mal' vō p̄ ꝯriū. Rurſ⁹ oīs inſtitutō ec
cleſiaſtica/ī veſtimētis miſtroꝝ ꝛ ceter̄ or-
namētis/lib ē miſticoꝝ ſenſuū plenus. R
¶ Poſtrēo cogueris ꝛ alta mēte r̄cōdi
to q̄ ad ꝑfectā ſufficiētēq̄ꝫ ſapiam ꝓ regno
q̄druplici mēorato/n lrā vnq̄ꝫ te lcō vl' in
duſtria vl' ꝯſideratō ꝓpa deducꝫ. q̄n egeaſ
aſſidue mutua cōicatōe familiariū ꝯſili-
arioꝝ. tāq̄ꝫ q̄rūdā vocaliū. Nā ibi ſal⁹ vbi
mlta ꝯſilia. Sit āt ꝯſiliari⁹ fid⁹ ī ꝑmis ꝺo
ꝛ tibi. Nā q̄ ꝺo neq̄ꝫ ē cui bō⁹. ſit p̄tea cari
tatiu⁹ patiēs benign⁹/q̄ n̄ ſit ābitioſ⁹/n̄ in-
flet̄/n̄ q̄rat q̄ ſua ſūt ſꝫ q̄ cōia. Sit veraꝫ in
ſbo. ꝯſtās iudicio ſecret⁹ ī cōmiſſo. ſit do
ct⁹ ꝛ expt⁹ ī his q̄ petūt̄. q̄m cuilibꝫ expto ī
arte ſua magl̄ credēdū eſt. Antiq̄⁹ inſup
in q̄b⁹ maior ſapīa ꝛ prudētia. certior ꝓpter
expiētias mltiplices doctrices optīās repi
tur. ¶ Eſto cū talib⁹ aſſidu⁹/vitās p̄uoꝝ
ꝛ ſtultoꝝ ꝯſortia/q̄ꝝ colloq̄a corrūpūt bo-
nos mores ꝛ ipis acq̄eſce. Quid ei min⁹ to
lerabile/q̄ꝫ ſi vniuerſam r̄publicā vnā vni
us ſnīa p̄ſumet ꝓ libito ſiare reuerſareq̄ꝫ
cuꝫ veriſſime dicit canon. Qd oēs tāgit ab
oib⁹ dꝫ approbari. Ab oib⁹ ītellige vl' a ma
iori oīm ſaniorīq̄ꝫ ꝯſilio. Regna q̄ppe ſicut
ꝛ reſpublica/n̄ tm̄ mō ſc̄ regū ſꝫ oīm ſb eis
fatemur tn̄ q̄ꝫ alio et alio mō. Ad vnū tm̄
cōis ſufficiētie ꝛ pacis ꝯmodū vt vniuerſa
ꝯſilia ꝛ opa r̄ferāt̄ neceſſe ē. ¶ Credo q̄ ni
hil ē qd ita ſtabilire p̄t r̄gnū q̄lclibꝫ vl' ſpā
le vl' eccl'iaſticū l' tp̄ale politicū queādmo
dū ſi aſſumant̄ in cōſilijs ꝛ officijs atq̄ꝫ di-
gnitatibus quales deſcripſimus/amatores
boni publici. Nā vbi defuerit amor iſte/le
ges q̄ꝫ tū libet multiplicate ꝛ optime: n̄ tm̄
nō ꝓſunt ſed in arma nequicie cōuertunt̄
ꝓpterea ve ve p̄ficientib⁹ tales amātes ſe-
ipos/aut qui vt p̄ficiant̄ ſuadent vl' extor
quent. ¶ Deniq̄ꝫ ſicut cepiſti ora ſapiāꝫ ex
totis p̄cordijs tibi mitti a deo. q̄ vias tuaſ
dirigat in q̄ ꝯſilia tua ſp̄ ꝑmaneāt/cui⁹ vn
ctio. docꝫ ꝺ oīb⁹ mōos corde. Alioq̄n r̄pro
bat dn̄s cogitatōes ꝓplōꝝ ꝛ reprobat cōſi
lia p̄ncipū. Cōſiliū aūt dn̄i ineternū manet
qd īſeq̄ns n̄ errab. Inſeq̄r̄ āt nūq̄ꝫ meli⁹
q̄ꝫ columbina ſimplicit̄ ꝛ pure ōrōis pena fre-

mus ꝑ quam volabis ad eum et requiesces
in lua facta a pusillanimitate spiritus ꝛ tem-
pestate. fiat fiat.

Quīta ꝑticula in qua

continetur cōsideratio sup habēdis li-
bris ꝓ lectione studiosa.

S Docta es o aīa mea queādmodū
lectio studiosa doctrix est disci-
pline dei tāq̄ ancilla sapīe. hec
lectio libris vtit̄ ꝛ nutrit̄ electis
dū venenatis heresū ꝛ errorꝝ ꝛ spurciciarū
sordibus carēt. Tales in ornamentū ꝛ the-
saurꝝ ꝛ profectū tuū iubeas aggregari/ ne-
dū ꝓ te sꝫ ꝓ cōsortibꝰ tuis/ nec vt studiosa
multitudine te ꝑgraues sꝫ varietate grata
delectes. Deniqꝫ Magnificētia regal' q̄ ꝓfu-
sa est totiens in rebꝰ hūtibꝰ minꝰ vtilitatis
attēde q̄ ꝓfusior eē debeat/ i ꝯstitutiōe bi-
bliothece librarie cuiusdā domestice vl' fa-
miliaris et q̄ portatil' esse possit/ velut alt'a
q̄dā arca testi ꝑ desertū hꝰ mūdi. Subscri-
būt̄ igit̄ velut in scedula libri q̄s necessa-
rios habeas. Primo biblia/ ꝑsertī quo ad
historias ꝛ documenta moralia. ¶ Itē po-
stilla de lyra q̄ l're magis heret. ¶ Itē trac-
tatus de vitijs ꝛ v̄tutibꝰ in latino. ¶ Itē
tractatꝰ ð vitijs ꝛ v̄tutibꝰ i gallico: q̄ dr̄ sū-
ma regl'. ¶ Itē martilogiū sctōꝝ q̄le ē apd'
carthu'. ¶ Itē legēde sctōꝝ ꝛ vite patrū ꝛ
speculū historiale vincētij. ¶ Itē medita-
tiōes ꝛ orōnes deuote vt Augꝰ. Anselmi.
Bern̄. ꝛ alioꝝ. ¶ Itē collectoriū quorūdā
opusculoꝝ i gallico nup editoꝝ. De p̄ceptꝭ
dei. De examine ꝯsciē. De scia bn̄ moriēdi.
De cōtēplatiōe. De mēdicitate aīe. Sermo
ð passione xp̄i q̄ incipit/ ad deū vadit. Ser-
mo de mortuis. Scā ꝙ ꝛ salubris ē cogita-
tio. Itē exhortatio de triplici via regꝭ. Vi-
uat rex. De scala mystica sub metro. Colla-
tio exhortatoria ad pacē. fiat pax. Colla-
tio exhortatoria ad iusticiā ꝛ ꝯcordiā. Iu-
risdictionū ecclesiastice ꝛ t̄palis. ꝛ quedā
alia. ¶ Itē liber egidij de regimine prin-
cipum. ¶ Itē libellus de quattuor virtu-
tibus. ¶ Itē iconomica ꝛ ethica ꝛ polliti-
ca Aristo. translate in gallicū. ¶ Itē vale-
rius maximus ꝛ frōtinꝰ de strategematibꝰ
bellicis. Itē Salustiꝰ. Itē Vegetius de
re militari trāslatus. Itē Boetꝰ de cōso.
Item seneca de clementia ad Neronem.
Itē vulgati autores Catho Theodolus
Esopus cū sillibus translati. ¶ Itē liber
de sphera translatus ꝓ aliquali cognitio-
ne philosophica huius mūdi. ¶ Itē chro-
nice francoꝝ. Item Titus Liuius. Item
Suetonius de. xij. cesaribꝰ. Itē Augusti.
de ciuitate dei translatus et expositus.

Sexta ꝑticula ī qua

cōtinet̄ oratio cōplectēs breuissime pū-
cta nostre religionis xp̄iane

T O Sapientia que ex ore altissimi
ꝓdijsti attingens a fine vsqꝫ ad
finē fortit' suauiterqꝫ disponēs
oīa veni ad docendū nos viam
prudentie. Sic te flagitat puer iste puulus
ignorās egressū suum ac introitū stans in
medio ꝓpli īfiniti ꝛ q̄ dinumerari nō pōt.
Assis ꝗ iugit' puero tuo tu sapīa dei patris
ihū xp̄e. docēs īternor viuaci afflatu spūs
tui scī. q2 nisi te apiente sensū/ nulle itelli-
gunt̄ scripture/ nulla lcō ꝓficiet. Solꝰ q̄p-
pe dignꝰ es apire librū ꝛ soluē signacl'a eiꝰ
q̄ salomoni dedū ꝛ danieli pueris intelli-
gētiā. q̄ ꝓphis ꝛ apl'is idiotis sapīāꝫ īfudi-
sti. Assit mihi comes ꝯtinuꝰ angelꝰ tuus q̄
ad meā vniuersiqꝫ r̄gni tui xp̄ianissimi cu-
stodiā deputatꝰ ē. dono tuo ꝓtegat ipe sp̄-
ne ꝑualeant inimici. Assit ꝛ illa regīa celo-
rū gl'iosissima mr̄ tua cū btīssimo dyoni.
ꝛ Ludoui. ac oībꝰ scīs regni celestꝭ. q̄ hosti-
les oēs īsidias ꝛ assultꝰ/ poten̄ v̄tute depel-
lāt. ¶ Da mihi puero tuo benignissime ie-
su fidē ꝛ integrā ac viuā/ de collectis credē-
dis i symbolo. Credo i deū ꝛc̄. Et reliq̄ q̄
sub duodenario articuloꝝ ꝯtinet̄/ q̄ꝝ veri-
tas/ tot miraculꝭ/ tot reuelatoibꝰ/ tot testio-
nijs martyꝝ/ tāta ꝯcētoꝝ rōnabilitate/ pro-
bata fulcitaqꝫ ꝯsistit. vt īsana sit ꝑsumptiō
nō credē ꝛ nolle redigē intellectū in obseq-
uiū fidei sub te deo nr̄o. q̄ potētior absqꝫ vl-
la cōparatiōe atqꝫ sapiētior es q̄ intelligē va-
leamꝰ cū sis illud q̄ maiꝰ excogitari n̄ pōt.
Da sil' obediētiā ꝓmptā ad tua decē p̄ce-
pta ꝯscripta olim digito tuo/ in tabul' dua-
bꝰ lapideis. Quoꝝ sūia est. ¶ Vnū crede
deū nec vane iura ꝑ ipm. ¶ Sabbata scīt-
fices hēas i honore parentes. ¶ Nō sis occi-
sor fur mechꝰ testis iniquꝰ. Viciniqꝫ tho-

rū resq; cābcto suas ¶ Et hec p̄cepta decē
tria circa te deū ⁊ septē circa ꝓximū/cōple
xa ē euāgelica breuitas sb̄ his duobꝰ ī qbꝰ
vniuersa lex pēdet ⁊ ꝓphe. Diliges dn̄z de.
tu. ex to. cor. tuo ex tota mēte tua ex to. aīa
tua ⁊ ex tota v̄tute tua ⁊ ꝓxi. tu. sic teip̄m
¶ Addidisti p̄cept ꝯsilia ī lege tua noua vt
dilctōe inimicoꝝ nō reddēdo maluz ꝓ
malo. ⁊ reliq̄ q̄ iugit̄ s̄m p̄paratōez anī ⁊
nō sp̄ ꝑ opis exhibitōez veniūt obuiāda
¶ Docuisti rursus orare nos te p̄rem nr̄m
celestē/sub petitionū septēario/ī orōne do
minica. Cōtra septē pctā mortalia. q̄ sc̄ su
ꝑbia/ira/īuidia/accidia/auaritia/gula/lux
uria ¶ Aduersꝰ q̄ꝓ purgatōe ⁊ ornatu no
stro/ꝯtulisti v̄tutes septē/tres theologicas
īnitētes tibi soli. q̄ sc̄ fid̄s respectū tue v̄itat̄
spes respectū potētie. caritas respectū bonita
tis: ⁊ q̄ttuor cardīales/prudētiā/tp̄antiam
fortitudinē/iusticiā. ¶ Quibꝰ ī p̄ria septē
dotes corrn̄dēt. fidei visio. spei tētio. chari
tati fruitio q̄ ad aīaz. Claritas prudētie. tē
ꝑantie sb̄tilitas. fortitudī agilitas/iusticie
īmortalitas q̄ ad corpus. Cōiūxisti p̄terea
v̄tutibꝰ istī/septē dona tua/q̄ sūt. pietas. ti
mor. scia. fortitudo. ꝯsiliū. itellectꝰ ⁊ sapia
¶ Septē q̄z btitudīes eleuātes nos ad pfe
ctionē numerasti q̄ sc̄. paupta s. spūs. miti
tas. luctus. esuries ⁊ sitis iusticie. miscdia/
mūdicia cordis ⁊ pax. ¶ Miscdie v̄o opa
alia sūt corꝑalia septē. alia septē spūalia q̄
duobꝰ metris cōplexa sūt Colligo. poto. ci
bo. tego. sano. visito. cōdo. Corrige. doce te
la doceas. solare. fer. ora Amplīꝰ v̄o ꝯstitu
ta sūt ꝑ te dn̄z ⁊ redēptorē nr̄m septē sacra
Baptismꝰ ad vitā spūs/ꝯ originale pctm̄.
Cōfirmatio ad robur fidei. Eucharistia sa
cra/sūme venerāda ⁊ colēda ad nutrimētū
spūs. Pnia q̄z hn̄s tres ptes q̄ sūt ꝯtritō cō
fessio ⁊ satisfactio/ꝯ pctm̄ actuale. Matri
moniū insuꝑ ad filioꝝ ꝓpagatōz ꝓ cultu
dei. Ordies sacri ad hierachicā ppl'i xp̄ia
ni scrificationē. Extrema vnctio ꝯ egritu
dinē ⁊ pctōꝝ venialiū ꝯtagionē. ¶ Sz cur
ista corā te dinumerat puer tuꝰ bone iesu?
Dinumerat ea sane vt nō penitꝰ ingratus sit
īmēse largitati tue. Vt p̄terea salubres fru
ctꝰ q̄ sc̄ pax/gaudiū cū reliqs. inde ꝑcipiat
te donāte quē exorat. ¶ Reuelasti igitur
q̄d credēdū. Iussisti q̄d agendū. doce q̄so

magis ⁊ magis q̄d reuelas. adiuuās incre
dulitatē meā. ⁊ da q̄d iubes opari. Da sci
re posse ⁊ velle cū grā tua ad gl'iam maie
statis tue ⁊ salutē ꝓpriā vt tandē sepatus
ab his q̄ a sinistris audituri sūt horrēdis
simā illā sniam. Ite maledicti in ignē eter
nū. q̄r. s. miscdie opibꝰ caruerūt: collocetur
puer tuꝰ a dextris auditurꝰ cū cetei electī
tuis ⁊ misericordibꝰ/iocūdissimā illā vocē
Venite bn̄dicti patris mei ꝑcipite regnuz
quod vobis paratum est ab origine mun
di. Amen.

Dialogus cuius col-

locutores sunt milites duo vnꝰ Francus
alter Anglus ꝯtēdētes de q̄relis frācie
⁊ anglie. ¶ Nō apparet eē cancellarij.

X

Milites in heremo vallicluse/sibi
inuicē obuiātes alteruteꝝ cuias
esset inq̄sinit? alt̄ francꝰ alter an
glus r̄ndit ¶ Ergo inq̄t frācus
inimicꝰ. ¶ Inq̄t anglus ī v̄ετri limitibus
sumꝰ/sz peregrinus arma bellica deposui.
¶ Frācus Quid q̄ris. ¶ Anglus. Aīe
salutē. ¶ Frācꝰ Tps nos monet. ¶ An.
Quotēnis es? ¶ Frācꝰ Annos nō hēo sz
mors iā. l. annis mihi pepcit. ¶ An. mihi
plꝰ. ¶ Frā. Quo ꝑgis? ¶ A. Peregre. F.
Oēs sumꝰ ꝑegrini ⁊ aduene/nec ciuitatez
manentē hēmus/sz futurā v̄tinā inq̄ramꝰ.
¶ A. Quid ḡ tibi videt̄ d̄ ꝑegrinatōe no
stra? ¶ Fran. Timeo q̄ ꝑ vallē lacrimaꝝ
discurrētes dei indignatōz ꝓcurauerimꝰ
¶ A. Quare? F. Quia iuxͣ vbū Esaie ppē
vo ꝑ m q̄ video/q̄ indignatō dn̄i suꝑ oēs
gētes/⁊ suꝑ vniuersā maliciā eoꝝ. q̄r nata
in hac ꝑegrinatiōe erūnt. Iā tā fastidiosi
euenimꝰ vt nesciamꝰ q̄d desiderare debea
mus ⁊ ī hoc pugnamꝰ/cū iā sumus hora te
ne/in q̄s fines seculi deuenerūt/q̄r nihil ē/
q̄d restat debemꝰ ꝑtimescē ne tp̄s ḡre q̄d p̄
sto ē ꝑeat. tn̄ de caducis certādo oīm/nr̄m
corpā moriunt̄ ⁊ salꝰ aīe dubia. ¶ A. Im
mo certa. ¶ F. Quare? ¶ An. Quia man
dato dei p̄ncipi nr̄o obedimꝰ q̄ nos cogit
ad bellū ⁊ si moriamur/ꝓ obediētia mori
mur dei mādato. ¶ F. Bellū iniquū est/
quia fūdatuz est in libidine dominandi ⁊
voluptate dicādi tyrannica/ꝯ xp̄ianos. et
q̄ sciēt̄ peccat querit sibi gehēnaz. ¶ An.

¶ Ergō pncipi nō obediētiā? Nōne scri-
bit̄ qui non obedierit pncipi morte moria-
mur. Nōne/cū inobedientia ero infamis/
vecors: pusillanis desertor militie reputa-
tus/imo ꝓditōe suspect⁹ ⁊ reipublice ini-
micus. ¶ F. In iustꝫ obediēdū/n̄ i iniustꝫ.
¶ An. Puto iustū oē qd pnceps ꝯsult⁹
cū suis pōtificib⁹ ⁊ satrapis pcepit. ¶ F. y
Quid ꝗ tibi ꝓdest ꝓpa ꝯscia si ꝭm alienā
ꝯsciam morti te exponis. Si xpian⁹ miles
es/nōne xpi actio tua ē instructō, cui⁹ hūa
nitas vbo exēplo hūilitatē ⁊ paupertatē do
cuit atqꝫ misse. Tu aūt q apostatas a xpo/
cur xpiani nomē vsurpas? Nōne dic̄ q di-
ligit me/ſꝫ nomē meū ſuabit. Nōne man
datū legis ꝯsistit i caritate pfecta/ dilectiōe
di ⁊ pxi. q teneris q hēs egentib⁹ cōitare ⁊
h⁹ n̄ ignoras. Quō vbi dēs dare/ audes ra
pe qd tuū nō ē? Nōne mādatū legis. Nō
cōtristare frēm nec pximū. Quō i tua libi-
dine dn̄andi rapis ꝯtristarꝫ ⁊ occidis ⁊ cū
cta gladiatoꝝ scelera cōmittis ꝯ xpi legē ⁊
doctrinā? Nedū ꝯ cōsilia ⁊ btitudies seu
vtutes. imo ⁊ pcepta dei digito scpta. Cui
magis teneris obedire, an hoi, an deo, an
iusto ⁊ etno, an regi mortali, an regi creato
ri dn̄o dn̄antiū. ¶ An. Creatori magꝫ. F.
Ergo illi obedi ⁊ mādata ei⁹ sup qb⁹ nec
rex pōt dispēsare ¶ A. Nō solū opꝫ me ali-
os sequi qr pēa mortꝫ ē ⁊ ifamia si ꝯdicā.
F. Nō min⁹ ardebūt q cū mltis ardebūt.
¶ A. Angustie vndiqꝫ. ¶ F. Utere igit̄ ꝯ
silio susanne Vis inocēs sanguis iusti ⁊ re
side cū xpo. nec xpiani nomē pdas, nec p-
cipēdas militie gdū. ¶ A. Nō pcipēdo
ſꝫ ꝓ militia exercēda. morti me exposui. F.
Immo potētia tua abuterꝫ. qr militasti ꝓ
h⁹ ad dei offēsā ⁊ pxi. ¶ A. Quid vis me
facerē? ¶ F. Servatuꝝ legꝫ dei pcepta /et
sit tua militia ꝯ ifideles ⁊ dei pcepta n̄ ob-
seruātes: militare ꝓ fide xpi ⁊ ei⁹ eccl'ia ꝯ
tuēdā suscipit militia. ꝯsistas a sacrilegijs
⁊ rapis/ ptege pupillos ⁊ viduas ⁊ aduenas
neminē opprimas. ¶ A. Viduas ⁊ orpha
nos facit guerra/quō ptegā. ¶ F. Desiste ab
illa ⁊ milita ꝓ xpo ⁊ defensiōe nālī ad in-
iuriā ꝓpulsandā pmissa. ſꝫ n̄ offēdas. si sic
fecerꝫ fructū felicitatꝫ pmij ac famē glose
reportab ꝯ ꝯrio/penalē atrocitatē ⁊ etnāꝫ
ignominiā ac ppetuā aggregab. ¶ A. Cō-
siliū ſꝫ videat salubre. tn̄ qr frāc⁹ q mihi su
specti/qr forte ad nr̄am rep mēdā militiaꝫ
hec dicūt illā timēs ne magꝫ noceat ¶ F.
Deū timeo cui nihil pōt latere/ nō vos an-
glicos iniqs frācie psecutores. ¶ An. Im
mo tortores vestros ꝓpter iniqtates vr̄as
¶ Francus. Immo psecutores quia pro
pter iusticiam patimur. beati sumus ⁊ ma-
gna erit merces nostra. regnū nostrū ab in
fidelibus/cū multo quesiuerimus marty-
rio ⁊ illud a deo cognouimus/ quia semp
misericordes fuimus nō violenti tyranni
vos autem anglici/christianos impugna-
tis ⁊ occiditis vt infidelibus vires augea-
tis/et sic iusticia nostra et iniquitas vestra
notissima deo ⁊ mundo. Non ergo ꝓpter
iniquitatē nostrā a vobis torquemur si ꝓ
pter iusticiā patimur et ita beati. Rex autē
vester cōtemnens dei mādata sicut prim⁹
in throno sicet in penis primatū obtiebit.
¶ Anglus. Cuius culpa querit. ¶ Fran.
Omniū vr̄m tyrannizantium in libidie
damnandi ⁊ voluptate dominandi tyran-
nica a deo et eius mandatis apostatantiū.
¶ Anglus. Ergo regis precipiētis nō mi-
litie obediētes. ¶ Francus. Nō teneris cō
tra deū obedire. ¶ Anglus. Quis pōt re-
gē nostrū corripere emendare seu retrahe-
re. nō nos subditi. ¶ Francus. Omnes si-
mul vniti possetis dissentire ⁊ quia omēs
assentitis/omnes estis rei. ¶ Ang. Quis
regem ⁊ nos posset corripere? ¶ Francus
Nullus preter summum vnicum ⁊ indu-
bitatum pontificem. Ergo ille in culpa
horum scandalorum videtur. ⁊ illi potest
dici quod scribitur in figura. iij. Regū. ij.
Custodi virum hunc et populum istum.
quoniam si de manu tua lapsus fuerit/erit
anima tua pro anima illius. Scire eniꝫ ip-
se et quicunqꝫ regens debet q sicut in thro
no primus constitutus est sit et in penis si
neglexerit iusticie opera et precepta exerce-
re primatum habiturus est. Et alibi ver-
bum dominicum vel propheticum. ille qui-
dem in sanguine suo morietur. sanguineꝫ
autem eius de manu speculatorum requi-
ram. ad hoc enim officium est prepositi vt
non parcat obiurgando peccata. Nec est
a culpa alienus qui licet prepositus nō sit
quoniā mlta arguēda vl' monēda nouit ⁊

ne̅gligit illoꝝ vitans offensiones/nullum
enim timere preter deum. ¶ Anglus. For
te vobis sumus flagellum vt corripiami
ni tan͞q virga directionis. ¶ Francus.
No̅ nego. et forte mala virga directionis/
peioribꝰ v͞ga ferrea/ bonis au̅t ad examen
virtutis sepe pressura. sicut sepe vidi ex eo
dem igne auru̅ rutilat/palea fumat/cibꝰ co
quitur. homo co̅fortat᷑ alius exustione le
ditur. Itaq̄ vna virtus irruens. bonos ꝓ
bat ⁊ purificat/malos damnat vastat ⁊ ex
terminat. ⁊ in eade̅ afflictione mali deum
detestant᷑/boni v͞o deum laudant ⁊ p̄can
tur. Uel forte ta͞q suos corrigit nos quos
diligit medendo. q꞉ multis nocuit aduer
sario caruisse sicut de Romanoꝝ monar
chia scribit᷑. Orbem deuictu̅ victorum vi
ctrix vlta est luxuria. Et forte nobis patie̅
tibus ꝓsunt scandala. ve tm̅ illis ꝑ quos
scandala veniu̅t. Unde Gregꝰ. in moral.
expone̅s illud Job xxvi. Gigantes gemu
erunt sub aquis maiores pote̅tes altiores
populo ab humeꝝ sursum sicut scribitur
de Saul. j. Reg. x. Gemuerunt sub aquis
sub pondere populi. ¶ Anglus. Si d͞s
non placeret no̅ tamdiu pateretur hec fie
ri immo puniret aliquos. ¶ Francus.
Immo si omnia puniretur nihil seruaret᷑
futuro iudicio et si nihil puniret᷑/nulla di
uina ꝓuidentia crederet᷑. et vere multi ex
vestris offensis puniunt᷑. Na̅ siue mala si
ue ꝓspere succedat punimini. q꞉ malus i̅
sua felicitate punit᷑. q꞉ felicitate magis cor
rumpit᷑. bonus au̅t nec bonis extollit᷑ nec
malis frangit᷑. Punit᷑ etia̅ q꞉ ꝑ que peccat
ho̅ ⁊ ꝑ illa torquet᷑/nec est impijs gaudere
dicit dn̅s/sed ⁊ hec vitioꝝ primogenita q̄
sunt oblectamenta pcti deo sunt iusticia il
los puniendi. ideo dicit apl̅s ꝙ euanuer̅t
i̅ cogitatoi̅bꝰ/induratu̅ est cor insipie̅s pro
pter qd̅ ⁊ d͞s tradidit eos in desideria cor
dis eoꝝ ⁊ i̅ mu̅dicia vt afficiant ꝯtumelijs
corpa sua. ⁊ sic̅ ꝓbauer̅t no̅ h͞re deu̅ inno
cicia/tradidit illos d͞s i̅ sensu̅ reprobu̅ vt
faciа̅t ea q̄ no̅ ꝯueniu̅t/certe puniu̅t᷑ ⁊ du̅
n͞ra gaudea̅t da̅na sua defle̅t. Fecistis vidu
as ⁊ orphanos i̅ fra̅cia. certe ⁊ anglia neca
ti su̅t ex v͞ris ce̅tu̅ milia cu̅ suis p͞ncipibꝰ nec
q̄ su̅t eru̅t i̅ numero. ¶ Anglꝰ. Fateor di
ctu̅ Esaie veꝝ ꝙ indignatio dn̅i ⁊ no̅ habe
mus h̄ mane̅te̅ ciuitate̅ sꝫ futura̅ inq̄rimꝰ
sꝫ ⁊ quo̅ ignoro. ¶ Fra̅cꝰ. Qui ex deo n̅ es
⁊ inde verba eiꝰ non audis nec attendis.
Anglus. esse volo ex deo. ¶ Fran. Celeste̅
patria̅ iubet ille q̄re̅ q̄ est via veritas. ⁊ vita
corpoꝝ desideria ꝯteri sine carnis. a mu̅di
gl͞ia declinare. aliena no̅ appete̅. ꝓpria lar
giri. si hec audie̅s exequeris/ dei ciuitate̅
futura̅ acq̄res/ qua̅ timeo te cu̅ multis tuis
amisisse aut salte̅ elo̅gasse. ¶ Anglꝰ. q̄re?
¶ Fra̅cus. q꞉ antixp̄i vestigia secutus es. ⁊
xp̄i vita̅ doctrina̅ despexisti? A. in q̄. Fra̅.
Fere i̅ oi̅bus vijs tuis. A. specifica magis.
F. xp̄s vita ⁊ doctrina p̄cepit cu̅ hu̅ilitate
charitate̅ ⁊ volu̅taria̅ paupꝫtate vos au̅t ꝓ
pter su̅ma̅ supbia̅ no̅ co̅te̅ti regno opulen
tissimo i̅ libidi̅e dn̅andi no̅ timuistis mit
tere manu̅ vt occideretis xp̄m dn̅i et me̅te
sacrilega deserentes deu̅/ipiꝰ ma̅data et p̄
cepta offende̅tes cu̅cta nefandissima scele
ra ꝑpetrastis tan͞q veri ministri antixp̄i.
A. imo xp̄i q꞉ multos facimꝰ martyres et
paupes q̄s diligit d͞s ⁊ tan͞q filij hoi̅m q̄
ramus ira̅ illis vt n͞ram re̅publica̅ augeaꝰ.
[illegible] hoc faciendo in quo demeremur? Fra̅.
Necesse est vt veniant sca̅dala. ve tm̅ illi [illegible]
que̅/terra̅ dedit vob̄ d͞s sufficiente̅ i̅gratis
estis ꝓ ta̅tis donis ꝯpensis a deo/mala repe̅
ditis. A. Que mala. F. Cu̅cta homicidia
et alia infinita. A. sine homicidijs no̅ p̄nt
fieri bella. F. ideo detesta̅da inter fr̄es. A. in
parit̄ occidimur n͞ra sorte. F. digne vestra
culpa q꞉ iniuste bella ꝓuocatis/ nos a̅t iu
ste repellimꝰ iniuria̅. ⁊ io̅ q꞉ non timuistis
mittere manu̅ ad occide̅du̅ xp̄m dn̅i. san
guis tuꝰ sup caput tuu̅. ⁊ i̅ die isr̄l sup mo̅
tes interficiet᷑. ⁊ abijciet᷑ clipeꝰ v͞ri antixp̄i.
A. Cur tm̅ detestaris homicidia. F. q꞉ vl
timu̅ t̄ribiliu̅ e̅ mors/⁊ debe̅nt suffice̅ vob̄
ꝓphanis hoibꝰ/alie astutie ingre̅do v͞ra li
bidine fastuosa sine tm̅ sanguis xp̄iani ef
fusione. Nonne oe̅ creatu̅ tendit ad sue sp̄ei
ꝯseruatio̅e̅/cur oi̅bꝰ creatis estis crudeliores
pla̅te vegetabiles ai̅ata bruta etia̅ ferocia
oi̅bꝰ suis viribꝰ ingenijs cautel̄ sua̅ ꝯ͞s͞uat
spe̅m. ⁊ cu̅ ab alia spe̅ co̅su̅mant᷑ vel ledant᷑
iuua̅t se inuice̅ ⁊ cu̅ no̅ p̄nt signa doloris ost̄
du̅t plora̅t ⁊ vlula̅t/vos a̅t ta͞q lupi rapidi
famelici spe̅m hu̅ana̅ q̄ tu̅cu̅q̄ de corꝑa pia̅
catholica̅/vorare necare no̅ veremini. In

tu⁊ boues feroces porcos ⁊ alia bruta q̄ tē
viribus suā cōseruāt spēm. ¶ A. Prout F
facimus ita ⁊ patres nostri fecerūt/ vini-
mus in lege patrū. ¶ F. Et iō verbū dñi a-
cū p os ꝓphicū samuelis loquentis hely. se
mel dies veniūt vt p̄scindam brachiū tuū
et brachiū dom⁹ patris tui/ vt nō sit senex
in domo tua ⁊c. tabescat aīa et magna pars
domus tue. ¶ A. Oportet sequi vestigia pa
trū. ¶ F. Fateor. ¶ A. Ergo habeo opta
tū. ¶ F. Quia patrē equiuocās loq̄ris de
corrupto ⁊ mortali/ ego aūt fateor de vesti
gijs patris eterni ⁊ creatoris et redēptoris
q in celis est/ cuius vtiq; voluntas fiat si-
cut in celo et in terra nr̄a et vr̄a. ¶ A. Ueri
nā ⁊ vtinā. ¶ F. Uideris aliquātulū r̄dir
ctus compunctus ¶ A. Sum etem̄ sed il
lū nō cognosco patrē. ¶ F. Si teip̄m non
cognoscis/ quō illū cognosces? ¶ A. Ro
go, igit̄ quis sum dic? ¶ F. Uas sterq̄linij
concha/ putridus plen⁹ stercore ⁊ horrore
tectus/ paup/ nudus/ ignorās introitū tuū
et exitū cuius vita sicut vmbra que quāto
magis crescit/ tanto decrescit/ ⁊ tāto magis
ad mortē ꝓperat/ tante subiecta mutabili
tati/ vt vna nō maneat hora in eodē statu
sed es miserior. q: lz nil certi⁹ morte tn̄ illi
us hora nil incertius et tn̄ illi nō ꝓuideas
sed spe vana que tibi caduca blandit̄/ falle
ris. ¶ A. Si tam vilis sum quō deū vide
bo ⁊ patrē vocare p̄sumā nō videbo. ¶ F.
q: es in tenebris. ¶ A. Exire cupio. ¶ F.
Clama igit̄ ad lucē ¶ A. Quō? nescio q̄d
dicā. ¶ Fr. Dic veni claritas q̄ illuminas
oēm hoīem venientē in hūc mūdū sed nō
diligentē. q: q̄ diligit mūdū inimicus lu-
cis efficit̄ ⁊ obfuscat̄. Et iterū dic. Illustra
oculos meos lux incōp̄hēsibilis/ fulgura
chorruscationes et dissipa eos vt nō videāt
vanitatē. Et iterū clama. Tribue lux inex-
tinguibilis dū te videā crea nouem alpha
tū odore vite q̄ post te ī odorē vnguētorū
tuorū currat. gustē sana q̄ sapia cognoscā
et discurrā q̄ magna est multitudo dulce-
dinis tue q̄ abscōdisti timentibus te. Et
iterū magis ꝯpūctus dic. Cur faciē tuā ab
scondis. Forte dicis. dñe. Non videbit te
hō ⁊ viuet Eija dñe moriar vt te videā et
videā vt hic moriar et ignosce seruo tuo q̄
p̄sumit loq̄ dño suo/ calamitas quā pati-

or/ me cogit exclamare/ cecus sum ad lucē
ꝓpero/ tu es medicus et lux vera via ⁊ vita
et fons misc̄dīe miserere mei. ¶ A. Pctōr
sum forte nō exaudiar ¶ F. Dic dñe pecca
ui ⁊ faciendo/ nihil factus sum nihil. ⁊ ita
ꝯfiteor q: cōfessio est via ad te p quā egre
diar de limo et rediuo ad te viā. q: v̄bū di
xit. Ego sum via veritas et vita. sepatus a
te factus sine via q: sine ip̄o factū est nihil
et q: nullū bonū sine summo bono q̄ties
a te sūmo bono deuio nihil efficior. Ui-
dit em̄ deus cuncta que fecerat ⁊ erant val
de bona/ malū aūt factū sine ip̄o verbo/ ni
hil aliud est/ q̄ priuatio boni/ sic cecitas p̄-
uatio visus. Et iterū dic. Dñe nullis meri-
tis p̄cedentib⁹ placuit tue summe et mise-
ricordissime bonitati. ad esse me pducē sz
⁊ magis viuere ⁊ sentire paulomin⁹ ab an
gelis intelligere. q: illa iā faciē tuā habent
ego aūt p spem ⁊ speculū in enigmate. ob-
secro regat me tua miscdīa ⁊ cogat te pie-
tas ad saluādū/ q̄ te vincit ad creandū/ q:
nihil odisti eorū q̄ fecisti ¶ A. Arta est A
via. q: q̄cq̄d ī mūdo est/ aut est ꝯcupia
carnis aut oculorū aut sup̄bia. vite/ nimis
peccaui deuz mūdo postponendo/ diffido
exaudiri. ¶ F. Audis verbū ꝯsolatōis di
cens. Dedit eis ptātē filios dei fieri his q̄
credūt in noīe ei⁹ q̄ nō ex sanguinibus ne-
q; ex voluntate carnis neq; ex volūtate vi
ri sed ex deo nati sunt. ¶ A. Quō potero re
dire ⁊ fili⁹ effici? ¶ F. Iā dixi p ꝯfessionē
pniam et satisfactionē. ¶ A. Difficile est.
¶ F. Immo facile volēti. fecit te ds digni
simā creaturā ⁊ lz si nō capax angel⁹. q̄dā-
modo par potes p v̄bū effici. q: potes eq̄lis
fieri ⁊ filius adoptiuus per vnigenitū v̄bū
p quē habemus accessum. Omnia ei sub
pedib⁹ hoīs subiecit ds vt sol⁹ hō tot⁹ deo
subijceret̄ ⁊ tot⁹ eēt diuus/ cūctis dñat̄ hō.
⁊ exteriora cuncta ꝓ corpe sūt creata ip̄m
v̄o corp⁹ p aīa/ aīa v̄o ꝓ deo vt illi soli s-
uiat ⁊ illū possideat ad solatiū. Cogita si
tanta tibi solatia in hac die lacrimarū/ q̄ta
in die nuptiarū. si hec delectabilia in car-
cere q̄d in ꝑpa p̄ria ꝯferet diligētib⁹ eum.
q: nō est numer⁹ benignitatis sue. ¶ A. In
tellīgo asserta v̄a. sed mihi ignaro ⁊ laico
difficilia. ¶ F. Immo grossa ⁊ breuia. A.
Dic igit̄. ¶ F. Dilige deū ⁊ p̄x̄i. ¶ A. Di-

ligo deū ¶ fr. Qui diligit me/sermonem
meū seruabit. ¶ A. Sermo est mihi plu-
rus et ignotus. ¶ f. Immo breuissimus
et resolutus ad dilectionē dei ꝛ ꝓximi. A.
In dilectione dei nō hesito q̄ sūma est rō.
Sed q̄s sit ꝓximus nō intelligo/nisi q̄ mi-
sericordiā in me agit ꝯtra alios sine dei
et legis offensa/possim dimicare/sicut ꝛ an-
tiqui principes ꝛ ꝑple ꝑ ꝓtextū sacre scrip-
ture dimicarūt ꝛ strennue militarūt. ¶ f.
Xp̄i actio/tua dꝫ esse instructio q̄ ꝓ ꝑsecu-
toribus orauit. et q̄ dixit. Nisi iusticia v̄ra
abundauerit plusq̄ scribaꝝ ꝛ phariseorū
nō intrabitis in regnū celoꝝ. Qui aūt di-
xerit fratri suo racha/reus est ꝯsilio/q̄ aūt
dixerit fatue/reus est gehenne ignis. Dic-
tū est antiq̄s in lege antiqua quā allegas
Nō occides/xp̄s aūt nō vult ꝓximū con-
tristari verbo nec effectu/sed mutua cha-
ritate/sicut et ip̄e dilexit nos/diligere pro-
pter ip̄m tanq̄ fratres in adā. fratres i xp̄o
fratres in eccl̄ia. Illud fuit xp̄i testim̄. Pa-
cem meā do vobis pacē meā relinq̄ vobis
et in terra pax hoībus bone volūtat̄. No-
li igit̄ ꝓximū despicere nec cōtristari si cri-
stianus miles cupis nuncupari salua iusta
ꝛ moderata defensione inculpate tutele.

¶ A. Si tibi credā ꝓibit i me strennui-
tatis ꝑterite fama gl̄iosa. ero fabula gē-
tium. parentū opprobriū qđ absit/q̄ cru-
delis q̄ famā negligit. ¶ fr. Crudelior est
q̄ aīam ꝑdit q̄ eterna amittit ꝓ caducis.

¶ A. Quid ꝑferēdū putas gl̄ie ꝛ fame bo-
ne. nōne ꝓ illa militamus omnes milites.
¶ f. Nō nobis dn̄e nō nobis. sed nomini
tuo da gl̄iam. Gloria deo debet̄ in excels̄.
ꝛ in terra pax hoībus bone vo. Dyabolus
sibi gloriā querit de opibus diuinis tu et il-
li filius fur es ꝛ latro querēs deo furari glo-
riam sibi ꝓ immēsis bn̄ficijs debitā. Noli
gloriari in vento ꝛ fabulis/mitte nauit̄ vē-
tū. ꝛ gloriā deo/spne caduca fallacissima ꝛ
gusta ꝛ sapora eterna ¶ A. Quid equi q̄d
socij/q̄d tirones/ q̄d arma/q̄d castra q̄sita
et peculiū euenirent sed et respublica ꝛ illi-
us principes quoꝝ grām q̄siui q̄d erūt fac-
turi. ¶ f. Peribūt et tu cū illis sicut ꝛ gra-
nū qđ in petra tua seminaui/fructū n̄ emi-
sit nec emittet. ¶ A. Nolo pire/imo pacē
vel sed vellez inter nos iure/vt honore

saluo/possem tuis cōsilijs acq̄escere. ¶ f.
Nobis tanq̄ hoībus bone volūtatis pax
debet̄ iure testi quaꝫ vos illis quasi mistri
antixp̄i rapuistis/illius obtinende capa-
ces. ¶ A. Deus supplebit defect⁹ nostros.
¶ f. Magnipotēs cui⁹ oculus sup filios
ade/a die natiuitatis vsq̄ in exitū vt red-
dat vnicuiq̄ s̄m op̄a eoꝝ bona vl̄ mala cū-
cta cernēs ꝛ cui nihil latere pōt supplebit
iusticie hui⁹ seculi defectus ꝛ vos n̄ros ef-
feros ꝛ sue pacis crudeles ꝑsecutores puni-
et iuxta demerita. ¶ Ang. De meritis ne-
scirem iudicare sed pacē in diebus meis vi-
dere desidero vt tuis consilijs tanq̄ accō-
modis acquiescerē salubrit̄. ¶ f. Si tpali
caremus vtinā saltē pace fruamur eterna.

Additio facta post biennale interuallū:

Euro biennali spacio/redies anglicus de sua peregrinatione francū repertum alloqui querit. et post m-
subintrat pristinā collationē. Cui francus ¶ frā.
Nōne cōtritus es ꝛ penitens de tantis impietatib⁹/ꝑ te in xp̄ianissimo francoꝝ regno cōmissis. ¶ A. Non
¶ f. Quare. ¶ A. Quia cum iusticia ꝛ iusta guerra feci, terrā enī nostrā querim⁹ nostri regis francoꝝ ꝛ angloꝝ iusto mandato
et ita ex p⁹ ꝑ viros magnos ꝛ doctos ꝛ pōtifices sum melius ꝑterito informat⁹ ¶ f.
Vn̄ regis tui iusticia ꝓcessit ꝑcor dic? A.
Quia in successione ꝑma causa filioꝝ ꝛ liberoꝝ/sꝫ rex Odoardus hn̄s filiā hysabelis regis philippi/ex ꝑsona illius petijt regnū iure successionis ergo cunctis ꝑferēd⁹
¶ f. filia est in hoc regno incapax. ¶ A.
Immo iure diuino et ciuili capax. vbi habes in li. Deut. de filiabus salphat/ ꝓ q̄bus dixit deus ad moysen. Da eis portionē hereditatis paterne. hoc sit tibi iudicium sempiternū. ¶ f. Illa hereditas plebeia/nō regnū. ꝛ si regnū/nō sil̄e huic in q̄ mul-
spiritualia Preterea argumēta legis antique/non habent efficaciam nisi quatin⁹
redacta sint ad moralia Sed si ita sit q̄ sit capax/cur igitur vos anglici/filiā reḡ henrici/nuptam Gaufrido comiti Andega

neū. moriente patre sine masculis. non ad misistis ad regnū. immo Stephanū ex sorore nepotem ꝑmisistis. Anno dñi. M. c. xxxv. Nonne qđ quisqꝫ iuris in alterū statuit/ eodē iure vti debet/ ¶ A. Dignum ⁊ iustū puto sed hoc mihi nouū. ¶ F.

¶ Lege historias; Licet si etiā regni vestri filia capax existeret/ nō ideo in francorum regno capax esset. ¶ A. Cur tam varie? ¶ F. Quia hoc regnū ab infidelibus cū infinito xpicolarū martyrio quesitū mirandis et singularibus donis et ꝓrogatiuis diuinitꝰ donatis ē in fide xpi edificatū taliter/ ꝙ nostris caruit ⁊ heresibus teste gregorio. Vn̄ clodoneo liliū angelicis missā cū ampulla sacra/ beato Remigio ꝓpinata vt illū et suos in dicto lilio successores. illiꝰ sanctissimi chrismatis oleo intingeret. ⁊ inde post illā sacrosanctā vnctionē/ paulominus ab angelis rex quicunqꝫ francoꝝ inunctus/ vestigia illius approbatiōis retinēs solo tactu manuū infirmos certa infirmitate curat: teste notoꝝ etate. Nec huiꝰ rei mulier capax censet̄. cū a sacroꝝ ministratione immo interdū certo tp̄e ab ingressu ecclesie ꝓhibita. Quare nō idē sicut i alijs regnis in quibus mulierē credo capacem. ¶ A. Immo ⁊ in regnis successerūt ⁊ succedunt. ¶ F. Nō francoꝝ. et si in alijs cōsuetudo admittit illas ex consensu totius populi. frācis aūt cōsuetudo ⁊ populi consensus in eaꝫ cōtradixerūt. Quid plura. Nonne deus distinxit dn̄ia ⁊ terrā inhitari fecit/ ꝑ distinctionē linguarū in turri cōfusionis/ cū omnes in lingua vniformes ꝑ linguarū cōfusionem ⁊ diuisionē mundū inhabitanit ⁊ gētes disposit quī nō vos barbari quoꝝ vocē nō intelligimus moribus di[illegible] et lingua ꝓrsus differentes/ nobis francis cupitis ꝑesse. ¶ A. Etiā hercules cum hac diuersitate hispanias quesiuit et habitauit. Nonne etiā rhomani vniuersis linguis principarūt/ cur nō anglici eq̄ frācis principari possunt? ¶ F. Quia indigni tā pie tā xpianissime natiōi ꝑesse. defende iusticiā allegatā ⁊ nō tirānniā. allega iustos reges ⁊ nō tyrannos. ¶ A. Reges hispanie ⁊ nauarre q̄ in lingua dn̄ant ducē Britanie ⁊ regē vngarie. q̄. xij. liguas hꝫ i regno dn̄tes/ vngaros/ theutonicos/ sclanos/ tartaros/ philisteos/ cōmanos/ francos ⁊ alios ꝑ nūc a memoria mea lapsos. ¶ F. Hoc q̄r populꝰ assentit subijci q̄r minor ꝑs debet maiori ⁊ digniori cedere/ ⁊ regē alienū sibi assumit. nos aūt nō sic. immo vos anglici dicte querele [illegible] te ꝑmisse d̄ filie successione/ expsse renunciastis ⁊ regē philippū approbastis. ¶ A. Nō credo.

¶ F. Erras in facto vel ignorās rei geste notoriam. Unde ꝑ tua veridica informatiōe scias ꝙ āno dn̄i. M. cclxxxv. dn̄s philippꝰ rex frācoꝝ obijt. relictis philippo lebel ⁊ ysabele. q̄ fuit nupta regi anglorum. Odoardo/ q̄q̄dē Odoardꝰ ipam reginā/ ipie ꝑsūptōnibꝰ cuiusdā sui ꝯsiliarij huele despencier tractauit. i tm̄ ꝙ frāciā aufugere oportuit ⁊ tādē pꝰ multa fuit cōpulsa redire iuita/ q̄ ꝑsidio ⁊ ope dn̄i Iohis d̄ hānonia cū. cccc. nobilibꝰ ꝯtrocessit ⁊ a casu deo disponēte applicuit i portu d̄ ꝑsto. vbi sui beniuole aduenietes cū potētia obsedert regē viꝝ suū ⁊ dcm̄ huelē euiscerauert regē custodiert filiūqꝫ noīe odoardū coronauert/ quē filiū ⁊ regē rexit oēs d̄ ⁊ d̄. R. d̄ mortemar int̄ q̄s rectores isurrexit tal' inuidie inimicitia/ ꝙ finalit̄ dictꝰ mortemar ꝑ iudiciū baronū/ morti dānatꝰ ⁊ euisceratꝰ ⁊ eiꝰ itestina cōbusta adhuc eo viuēte. sic eni fuerat de dicto huele despēcier. Philippꝰ āt lebel fr̄ dcē ysabel/ hūit karolū regē frācoꝝ q̄ hūit tres vxores ⁊ mortuꝰ sine liberꝭ ordīauit ꝙ dn̄s philippꝰ d̄ valois ꝯsobrinꝰ suꝰ germāꝰ/ tutor eēt masculi si sibi nascer̄. si vo filia ꝯmisit iudicio pariū ⁊ ꝙ eligerēt i regē idoneiorē ⁊ expeditiorē q̄ q̄dē karolꝰ morit̄ āno dn̄i. M. ccc. xxvij. ꝑt qđ dicti pares elegert dcm̄ dn̄ꝫ philippū/ omissis dcā ysabele ⁊ ei filio odoardo/ q̄ siq̄dē philip. ilico coronatꝰ ⁊ inūctꝰ ⁊ ꝯsecratꝰ ⁊ ilico debellauit ⁊ deuicit flādrēses ⁊ silr̄ misit nūcios suos dcō anglie regi ad reqrēdū ꝙ veiret ad r̄cognitū ab eo ducatū acqtanie. q̄ siq̄dē odoardꝰ venit ad ciuitatē Ambianē. i q̄ rex associatꝰ regibꝰ bohemie Nauarre ⁊ maioricaꝝ ipm hōrauit. et idē odoardꝰ r̄cognouit dcō r̄gi frācie ducatū acqtanie ⁊ fecit homagiū i ꝓpa ꝑsona vbo āt repict teneri ꝓmittēs ꝙ se iformaret d̄ mō ⁊ forma ⁊ iformatꝰ faceret lrās ꝯfici facere iux forma ad q̄ teneri r̄picit. ⁊ ita rex āglie r̄cessit.

cōtemtissim⁹ et ilico reuersus ꝯgregauit ꝓ
ceres regni sui in qua cōgregatōe rex frãcie
piter suos misit. Et licȝ fieret rumor in an
glia ꝙ deberet̃ corona odoardo tãq̃ ꝓxi
mior. nihilominus fuit cōclusum ꝑ proce
res magnates ⁊ tres status regni ꝙ teneba
tur facere homagiũ dicto regi francie. qḋ ⁊
fecit ꝑ suas lr̃as patentes/ quas vidi in cro
nica scriptas datas ad elchen. Anno dñi.
M.ccc.xxx. die. xiij. Marcij caue̾t modo
et forma recognoscēdi ducatũ aquitanie.
vt ꝑ ptē francie ⁊ vt comites ḋ poncien et
monstrolij ⁊ ita ꝓmisit ⁊ iurauit se factu-
rũ ꝓ se et successores ⁊ ita est vex notorium
⁊ manifestũ ꝑ que satis iusticiã nr̃am ⁊ im
pietatem et iniq̃tatē vr̃am tyrannicã/ in li-
bidine dñandi si velis lucide potes compꝛ̄
hendẽ. ¶ A. Miranda canis/ sȝ p̃cor qs
ista ponit. ¶ F. Multi historici ⁊ chro-
nicarij ista ponũt: sed latius vidẽ Ioh.
froyssardi vobis fauens. q̄ nō francus sȝ
de hãnonia ⁊ seruitor domesticus anglice
regie/ vt ipse idē ꝓfitet̃ nec ista tergiuersari
pñt. ¶ A. Aliter fui ꝑ vnũ p̄latũ magnũ
et doctissimũ informat⁹. ¶ F. Si alr̃ ꝯ ve-
ritatē salua sui pace. ¶ A. Quō igit̃ tot et
tanta bella inde secuta ⁊ rex nr̃ regē frãco-
rũ se noĩauit. ¶ F. Nō iusticia sed iniq̃ta-
tē ⁊ instigante dyabolo. ¶ A. Quō p̃cor
exprime. ¶ F. Scire debes ꝙ in francie cu-
ria/ ꝑpollebat dñs Robertus de artoys so
rorius regis. qui siquidē certa occasiōe ꝓ
uocauit regiã indignationē iustã. ꝙ aufu
git hãnoniã. ꝓpter qḋ rex eius vxorē ⁊ libe
ros detinuit ⁊ ducē hãnonie diffidauit si
illũ receptaret ꝓpter qḋ iuit brabantiam/
vbi ilico durissima guerra inchoata ꝯ du
cem ꝓpter dictaȝ receptationē q̄ ipm dñm
Robertũ impulit ad fugiēdũ in angliam
vbi ilico applicatus machinare cepit cum
nobilibus ꝯ regē francie dicendo ꝙ vecor
des ⁊ pusillanimes essent/ sic regnũ dimit-
tere. d. philippo ⁊ si vellēt illud vēdicare
possent bono iure ⁊c. interĩ ꝙ in solenni fe-
sto btĩ Georgij in quo nobilitas vtriusqȝ
sexus cōuenit. in quo nature humãe ⁊ pa-
cis hostis ꝑpetuus inimicus dyabol⁹ nō
abfuit. Immo pño illũ diem gloriosum si
bi ⁊ oĩbus dyabolis fecit/ qm̃ iuuenũ vtri
usqȝ sexus ope et consilio sctũ passagium

regis francoꝝ cũ tricentis armatorũ mili-
bus turbauit/ guerrãqȝ conclusit īter nos
xp̃ianos in qua credit̃. cl. ãnoꝝ spacio/ taȝ
peste ignis famisqȝ gladio xp̃ianoꝝ millio
nes interemptos. Cuius dyaboli stimu-
lante astutia/ vna dña ꝑ ipm Robertum
instructa. in regis anglorũ pñtia in mensa
sedentis vnã ꝓposuit allegoriã/ seu figurã
cōcludens allegorice ⁊ figuratiue magnaȝ
regis et suoꝝ vecordiã/ nisi francie regnuȝ
vendicarent. Quo facto singuli tyrones in
structi ꝑ dñm Robertũ/ sua emiserũt vo-
ta domiab⁹/ ꝙ nunq̃ desisterent/ vnus ꝙ
vno oculo nō videret/ alius caputiũ non
ferret ⁊c. donec francie regnũ/ aĩo illud q̄-
rendi intrasset. ¶ A. Quō tã repente fuit
ꝑ nr̃os tanta materia ⁊ tanti regni cōque
sita conclusa. ¶ F. Dirigente eodē dyabo-
lo/ pacis et nature inimico/ qm̃ dictus rex
Philippus videns se imo totũ orbē pacifi
cũ nolēs miliciã ocio torpere. sȝ illã ꝑ xp̃i fi
de augēda disponẽ/ iuit ad visitãduȝ papã
vrbanũ q̄ntũ in Auinione ⁊ petendo cru
⁊c ꝓ eundo vlt̃ mare/ q̄ obtēta/ reꝑiebant̃
tricēta milia armigeri ad crucē recipiendã
dispositi qb⁹ absentib⁹/ anglici vr̃i putarẽt
facilē regni francie inuasionē. q̄ cũ ad au-
res dicti philippe francoꝝ regis ꝑuenerũt
tã pio ⁊ sctō ꝓposito a tanto bono vos tã
effera ⁊ damnata nequicia cōpulsus ꝓ sui
regni defensione destitit ⁊ ita guerra ꝯ in-
fideles fienda ⁊ ꝑ vestra iniquitate ꝯuer-
sa/ ꝯ xp̃ianissimos francos ꝑ tyrannia ⁊ li
bidine dñandi exercēda vñ ingemiscit po
pulus iubilat hostis/ exultat infern⁹. q̄ vox
q̄ ligua tanta xp̃ianoꝝ dãna exprimere pōt
illis infelicissimis die loco et hora fabrica
tis. ¶ A. Quō igit̃ rege philippo reuerso
de Auinione/ anglici nr̃i certificati ꝙ erat
infra regnũ tũ negociũ attēptarunt
et tã difficile. ¶ F. Instigãte dyabolo
et dicto Roberto e⁹ ministro/ rex anglie cō
suluit ducē hannonie/ q̄ cōsultus multum
dissuasit istã q̄relã ⁊ guerrã. sȝ nihilomin⁹
magis fauēs maiestati q̄ veritati et insticie
dixit ꝯsulēdos ducē brabãtie epȝ Leodiñ.
archiepm̃ Colonieñ. Ducē Gelreñ. mar-
chione. Iulieñ. dñm Arnolphũ ḋ baque
hen ⁊ dñm ḋ franquemont. q̄ siq̄dē essent
h⁹ opinionis incipiendi guerrã attrahi pos

ſent ad diffidandũ regẽ francie eēnt ſuffici-
entes ad inuadẽdũ cũ.10000.armatis cũ
trib⁹ coronar ad q̃s oẽs p̃dictos miſſi ſũt
ilico.xl.milites ĩ maxia pōpa q̃ſi aurum ſia
ctātes ꝓ gr̃a ppl'i captāda ꝑ loca ⁊ p̃tes q̃-
bus iter ſuũ faciebāt. Et ipoꝝ aliq̃ cũ vno
oculo dicebāt ſe veniſſe/nō aũ cũ illo viſu-
ros donec aliqd̃ magnũ feciſſēt ꝓ ↄq̃ſta re-
gi francie. Qui ſiq̃dẽ milites et nũcij regis
Anglie/a dict dñis reportarũt votiuũ rñ-
ſũ. Et cũ hoc tñ laborarũt ꝙ habuerũt fa
uorẽ tacitũ flãdreñ. medio cuiuſdã barta-
uelle int̃ ipos p̄potẽtis. Comes āt flãdrie
amic⁹ frãcoꝝ poſuit garniſionẽ a gaget cu
ius metu oportuit anglicos pōpoſos ꝑ hol
landiã remeare. Quo audito ꝑ regẽ anglie
miſit contra dictã garniſionẽ.v.armatos.⁊
2000.archerios q̃ poſt multũ ↄflictũ dirt-
gẽte diabolo p̃ualuerũt. Ex q̃ victoria di-
ctus bartauelle reſũpt virib⁹ ilico ſcp̄ſit re
gi anglie/ꝙ poſt tale pncipiũ veniret ⁊ pug
neret ꝓut ⁊ fecit ⁊ veſt ad dictũ locũ
vbi cũ oĩbus p̃miſſis ↄueſt ⁊ intãtũ votũ
ꝓpalauit q̃ poſt vni⁹ mẽſis ſpaciũ face volu
erũt/ꝙ dux Brabãcie facẽt,⁊ ille differens
poſt aliã dilationẽ ↄcluſit ꝙ niſi [illegible] manda
to impatoris nō diffidaret. ꝓpt̃ qd̃ Mar-
chio Julieñ. miſſus ad illũ/obtinuit vica-
riatũ impij et lñiam fabricãdi monetã ſub
colore ꝙ rex francie occuparet ab impio ca-
ſtrũ decreneret in dioceſ Cameraceñ. Et
interim aduenit eſtas [illegible] rex anglie erat cũ
ꝓiuge ĩ caſtro d' louanr. adueniẽte āt t̃mio
venerũt anglici.500.⁊ ſagittarij.10000.et
nihilomin⁹ oportuit ipm vſq3 ad menſem
nouẽbris alios dños expectare/⁊ interĩ mi
ſerũt diffidatiões regi frãcie ꝑ quẽdã epm
d' Jncole ex pte regis anglie tãq̃ vicarij ſa
cri impij. qd̃ tũc etiã noluit dux Brabãtie
ſ3 võtuꝝ ſe ꝓmiſit qñ obſediſſet ciuitatem
Cameraceñ. qd̃ ⁊ fecit rex anglie. Sed rex
anglie fuit ↄſulr⁹ dimitt̃e obſidionẽ ⁊ itra
re regnũ qd̃ ⁊ fecit. S3 ilico cũ voluit itra-
re regnũ. Comes lynandi ⁊ comes d'
ipm quẽ ex impiũ dimiſerunt q3 ſolũ vt [illegible]
cario obedierãt ⁊ fuerũt cũ rege francie vñ
rex francie veſt obuiã cũ regib⁹ Bohemie
Scocie ⁊ Nauarre hñs.6000.et.viij.ban
nerias.dc.lx.peminones.vj.duces.xxvj.
comites.cccc.milites.⁊.lxiij.pedeſtres vſq3
ad locũ de buronte. Rex anglie ꝓpe ꝑ tres
leucas hẽbat ducẽ Brabãcie de Sueldes
Marchionẽ de Julies ⁊ blanıerbonc.co-
mitẽ de moirs dños de hãnonia Robertũ
de artoys ⁊ oẽs barones et milites anglie.
ſ3 finalit̃ tractãte duciſſa hannonie receſſe
rũt ſine bello. ❡A Hec mihi nō vi-
dent̃ veriſilia ꝙ vt vicari⁹ impij ad tan
tã guerrã inijciẽdã ꝓcedẽt cũ ſe noĩet fran
coꝝ regẽ. ❡F Salua pace tũc ſe non dice
bat frãcoꝝ regẽ ſ3 dicã cur ⁊ quō nomẽ ⁊ ti
tulũ regis/rex veſter vſurpauit. Scire de-
bes ꝙ poſt p̃miſſa niſus eſt medio dicti ia
cobi bartauelle attrahẽ flandrẽſes q̃ oĩno
negauerũt metu pene ↄuẽte et ꝑ ecciã3 illis
impoſite. vt ſi min⁹ grata regi francie vnq̃
facerẽt pene excoĩcationũ ⁊ ducẽtoꝝ miliũ
floreñ. ſubiacerẽt. S3 ↄſilio vnius mali ad
uocati tergiuerſator q̃ſi achitofelis fuit di
ctũ ꝙ ſi recipet titulũ reg frãcie ⁊ tãq̃ fran
cie rex illis p̃cipet ꝙ eẽnt liberi a pena/cui⁹
ↄſilio fuit vtriq3 applauſũ. ſ3 multis pru-
dẽtib⁹ videret̃ rõni diſſonum. recipe titu-
lum tñ ſine alijs cauſ et poſſeſſione. ❡A
Quid inde ꝓceſſũ ❡F Armata fran
coꝝ ⁊ Januẽſiũ ꝑ mare deſtruxit/auronie
⁊ frãci deſtruxerũt terrã dñi Johis de han-
nonia. ⁊ illi d' cameraco hannoniã diſcur-
rerũt. Poſtq̃ anno.xl. iteꝝ reuertit̃ anglo-
rũ rex ad franciã q̃ repit in mari armatam
francoꝝ cũ qua dimicauit ⁊ durauit cõfli-
ctus ab hora p̃me vſq3 ad nonã ⁊ finaliter
angli p̃ualuerũt ⁊ trãſierũt et venerunt ad
gand vbi repit reginã enixã ⁊ ilico obſedit
ciuitatẽ Tornacenſem. Et rex frãcie venit
vſq3 ad pontẽ de Creſſy vbi multe ſchar-
muche ⁊ frãci ſtrẽnue ſe habuerũt. ⁊ poten-
tiores ⁊ flandrẽſes vecordit̃ aufugerũt. ſed
finalit̃ poſt.xj.ſeptimanas tractãte duciſſa
hãnonie fuerũt deputati q̃nq3 tractatores
qui cõcluſerunt treugã ad annũ vnũ. et de
buerũt reges mittere q̃nq3 notabiles perſo
nas. ⁊ ex pte pape duos cardinales ad ciui
tatẽ attrabateñ. et quicq̃d ꝑ illos ſeu duas
ptes illoꝝ eẽt factũ. ratum maneret atq3 fir
mũ ⁊ interim vti poſſidebat quiſq3 poſſi-
deret. Sed finalit̃ in dicto plamẽto nihil
fuit cõcluſum culpa anglicoꝝ ptinacium.
Demũ rex anglus ordinauit feſtum in die
Georgij ⁊ ordinẽ de Jarretiere cũ.xl.mi-

titibus.et.xl.scutiferis ⁊ regina p̄sente cum
ccc.dn̄abus vel domicellis indutis eadem
liberata. Anno.ccc.xliiij. Et demū Anno
xlvj.posuit obsidiū ante calaysium ꝓp̄t qḋ
rex francie venit ad leuandū ⁊ q᷑ nō potu-
[illegible] transire obtulit bellū / ⁊ rogauit regē an-
glie vt sil' pugnarent qḋ refutauit ⁊ ita sine
fructu retrocessit ꝓpter qḋ rex anglie habu-
it calaysiū ⁊ sine mīsericordia illos cū seue-
ritate tractauit ⁊ anglicꝫ populauit. Mul
ti guerre actus secuti vsqꝫ ad annuꝫ.liiij. q̄
fuerunt in Auinione ad tractādū de pace
⁊ anno.lv.p̄nceps de gal. descendit ⁊ eodē
anno rex anglie vsqꝫ calaysiū ⁊ inde ad lo-
cum d̄ hedin cui rex francie venit obuiā et
obtulit belluꝫ dicto anglorū regi.qui illud
renuit ⁊ cum ↄfusiōe retrocessit. Demum
anno.lvj.ↄtra principē de   Rex Jo.
franciā venit ⁊ habuerunt bellū ꝓpe ciuita
tem pictauieñ. in quo ꝓch dolor.multi no
biles hincinde occisi ⁊ franci supati / sed rex
Johānes fuit reputatus strenuior miles
illius belli quē vos anglici honorastis.sed
finalit̄ post multa ip̄m occidistis. ⁊ tantoꝝ
maloꝝ fuistis actores ꝙ deū deberis time-
re vltorē. Ecce iniusticiā seu iniq̄tatē viam

¶ A. Alius dixit mihi pōtifex me⁹. ¶ F. Dic p̄cor qḋ dixit? ¶ A. Dixit ꝙ p iu
sticatōe sua obtulit rex nr̄ stare ↄsilio gene
rali / qḋ francie rex tenuit / qḋ nō renuissꝫ si
de iure suo ↄfidisset. ¶ F. Per p̄missa ti
[illegible] liquet satis rn̄sio / nonne q̄stio sopita sicꝫ
eēt p cōsensum regis ⁊ regnicolaꝝ factū cū
tantis deliberatiōe ⁊ dilatiōe oīa potuerūt
rex ⁊ regnicole.singuli autē nō. Cum igit̄
rex tuus cū ꝓcerū ⁊ regnicolaꝝ ↄsilio regi
francoꝝ homagiū fecit ⁊ regem agnouit ⁊
approbauit quō ↄtra ꝓpriū iuramētū ho-
magiū ⁊ felicitatis sac͛m venire nō verent̄
anglici. Nōne felloniā cōmisit rex vester /
imo lesit maiestatē dn̄i sui. Nōne ista exce
ptio alias elidit. quō igit̄ debuit frācie in-
dubitatus cōpromittere de statu regno in
hoīes / pauci eīm reperiunt̄ hodie a pp'lo au-
rū spernētes / dicit eīm salomon ꝙ oīa obe-
diūt pecunie / ⁊ alius dicit. Audito numo
quasi quodā p̄ncipe sūmo. Resiliūt valuę
nihil audit̄ nisi salue. Nōne d̄ dicta fello-
nia ip̄e rex iudex competēs tāꝗ dn̄s feudi
⁊ saltē cū paribus quō sūmittere debuit vel'
potuit alieno iudicio / nūꝗ̄ fecit nec facere
debuit. nec legi fuisse de hoc actū. Preterea
q̄libet ꝓuincia nō subiecta impio pōt sibi re-
gem eligere. vt frācia / ⁊ hispania nō subdi-
te impio. Cū igit̄ deficeret in regno frācie
filius p̄mogenitus / ⁊ alij capaces in sāguie
in ꝓp̄rietate p̄cederēt. quare nō potuerunt
illū sibi eligere regē iudicio ⁊ electiōe pari-
um ⁊ magnatū ꝓut fecerūt illū victoriosū
philippū cui inerat splēdor nobilitatis re-
gie / ⁊ cuius vocē intelleximus nō barbarū
seu anglicū / vel saxonē / cuius vocē nō intel
lexissꝫ pp'ls frācus. erat eīm dn̄s philippus
ꝓpinquior. ⁊ idō cū naturalit̄ in regno suc-
cedat̄ ⁊ naturalit̄ in regno cū naturā imi-
tet̄ ⁊ ab ea separi non possit iux̄ doctoꝝ ap
probatas sn̄ias. Nec etiā p certum suoꝝ ↄsi
lio dictus rex anglicus ↄ̄ fidelitatem ⁊ ho-
magiū p̄statum venire p̄sumpsisset nisi de
facto ad suggestionē diabolicā medio illi⁹
diabolici Roberti d̄ arto ys impij et quasi
p indignationē despati illi tyrones ⁊ iuue-
nes post vinū ⁊ dn̄aꝝ psuasiones vocati / il
la vota de faciēdo guerrā in frācia.fatue et
in suaꝝ aiaꝝ salutis detrimētū emisissent
Nec ambigēdū q̄n ꝓceres si consulti fuis-
sent regnū suū ⁊ ducatū acquitanie cū alli-
is p̄tinentijs maluissent pacificū ⁊ sub fede-
[illegible] regie frācoꝝ maiestatis: ꝗ̄ se tot et tantis
guerre discriminibus immiscere p q̄ nil securū
sed oīa ↄtentiosa ⁊ anglicis inutilia ⁊ dam-
nosa salutis dei offensio ⁊ p̄ximoꝝ ↄtume-
lijs q̄ extimationē nō recipiūt. quibus me
dia illius anglie regni ps peste ⁊ gladio de
populata ⁊ hoībus viduata. etsi dāna de-
derūt certe maiora repassi sūt. Quid plura
Certe q̄ iuste possidebāt ⁊ pacifice / nunc ty
rannice ⁊ p felloniā oīa cōmiserūt et pacis
fructū amiserūt. Malū igit̄ iuuenile con-
siliū ⁊ impiū. minus salubre ⁊ vtile ⁊ hone
stum. Nec video vobis remediū hoībus
destitutis nisi ꝙ habita dispēsatiōe / vidu-
as viās despōsetis ⁊ dei ⁊ hoīm pacē queratis.

¶ A. Dolendū ⁊ mirandū de afferent[illegible] veritati initant̄.

¶ F. Ita ponūt et habent chronice quas vidi.

¶ A. Nonne treuge l' pax ex p⁹ facte.

¶ F. Multe sed nulla efficax nec rēta.

¶ A. Cuius culpa?

¶ F. Vestra put audistis:

¶ A. Non ꝑpendi culpā n̄ram.

¶ F. Cul-

pam noto ꝯtinuã per pmissa/qꝛ ex malo
pncipio malus finis spectãdus/quicquid
ex post bellis iniustis impijs ꝛ iniquis for-
tuna dedit suo iure. illud vestra impietate
culpa ꝛ malicia venit. multi em̄ tractatꝰ ini
ciati cum illo illustrissimo. d. Jo. de frãcia
qui p ꝯsummatōe tractatus redijt angliã
ꝛ ibi occisus. ꝛ licet habueritis hominem .
redemptionē habere vel petere nō veremi-
ni in gladij viribus quibꝰ plures ex vestris
q̄ ex nostris interempti ꝛ longe plures ha-
betis viduas ꝛ orphanos. q̄ nos dei mise-
ricordia habeamus/iustissimo dei iudicio
illud disponente/vt qui sanguinem sititis
sanguinem patiamini ꝛ bibatis. Voluistꝭ
em̄ Nini assyrioꝝ regis/magis q̄ xpi imi-
tatores eē. qui annoꝝ. l. spacio ꝓpagande
dominatōis libidine/arma ferrea extulit ꝛ
cruentam vitam p totam asiam bellis egit
ꝛ in rubro mari vsqꝫ ad euxinū pontum p-
domuit. Barbaramqꝫ adhuc imbellem tor-
pentem excitauit seuitiã ꝛ iam nō pecuduꝫ
sed sanguinē hominū bibere. ¶ A. Nō
omnes eiusdē fuerunt nec sunt opinionis.
¶ F. Certe fateor nec nationē totã accu-
so sed auctoribus tãtoꝝ scelerꝫ culpam do.
Proceres em̄ ꝛ prudentes pacē ꝯcluserant
quã tyrones ꝛ iuuenes incōsulti ad solam
dicti. d. Roberti de Artoys psuasionē in-
fregerunt ꝛ guerrã cruentam inchoarunt.
Multiqꝫ ꝓbi viri pacem quesierūt. sed il-
loꝝ opinio ꝓh dolor nō inualuit/ꝛ ita se-
cta longo vsu tãtoꝝ psertim platoꝝ vestro
rum autoritate comprobata inoleuit qua-
si in naturã cōuersa vtinã solos maiores
nō insontes pena sequeret. ¶ A. Qn̄
fuerunt illi tractatus int̄ nos quos asse- L
ris? ¶ F. Circa annū. M. ccc. lxij. i quo
rex Johãnes fuit liberatus anno. lxij. visi-
tauit papã in Auinione ꝛ anno itez. lxiij.
p ꝯsummatiōe tractatus redijt angliã
ibi mortuus. Ex qbus orta est q̄stio ꝛ fina-
liter anno. lxviij. in plamento parisieñ. sen
tentiatū est q appellatiōes dñoꝝ de acqui
tania a rege anglie deberēt recipi p dictum
plamentū/ꝛ ita fuit significatū regi anglie
qui multa allegauit a ratōis tramite mul
tum dissona/sed nec minꝰ rex noster tanq̄
iustificatus ex abūdanti obtulit stare iudi
cio ecclesie Romane ꝛ dñi nostri pape qd

rex vester renuit. ¶ A. Difficile est mihi
credere. ¶ F. Quare credis de pace cū il-
lis fueritis semp inimici et ruptores. tãq̄
nō homines bone voluntatis/ quibus so-
lis pax a christo legata. ¶ A. Jmo semp
q̄siuimus ꝛ querimus pacem. ¶ F. Qua-
re igit̄ occidistis illū pium regem vestrum
Richardū cuius medio pacē ppetuã si illa
digni fuissetis quesiueratis. ¶ A. Lōga
est historia. ¶ F. Jmo breuis in effectu.
¶ A. Quare breuis. ¶ F. Quia tanq̄
pacis inimici estis assueti dños regꝫ oc-
cidere. ¶ A. Quos ꝛ quot. ¶ F. Cum
ipe melius scire debes quare regem sanctū
kinicum danoꝝ ꝛ angloꝝ regē cuius regis
danoꝝ estis tributarij/ occidistꝭ infra eccle-
siam cathedralē in ciuitate otconieñ. in re-
gno dacie et phreonia insula et ibi sanctus
martyr sepultus. Jn cuius rei memoriam
sagitte signū vestri gestare sacerdotes in ca-
sulis debent cum celebrãt. quã possessiōem
impie cōtinuastis vsqꝫ ad alium sãctū mar-
tyrem sanctū Thomã Cantuarieñ. p iu-
sticia cuius estis inimici morientem ꝛ vsqꝫ
ad dictum pium regem Richardū pro pa-
ce vobis quesita tanq̄ indignis interfectꝰ.
Que igit̄ maior dementia q̄ nobiscū con-
tendere nisi gladio. si dños naturales ꝛ p-
prios occidistis. vijs impijssimis opinioni-
bus dissentiētes quō alienis pacem vel iu-
sticiam seruabitis? ¶ A. Nunq̄ audiui
anglicos reges interfectos. ¶ F. Ego le-
gi pdictos ꝛ alios etiam tempe antiquissi-
mo. ¶ A. Dic queso vnū. ¶ F. Dicam
plures. ¶ A. Rogo dic. ¶ F. Anno
dñi. dc. lxj. Ositas rex anglie occisus ē. An-
no. dc. lj. Offni rex occisꝰ. Anno. dc. lxviij.
Elsinus rex occisus. Anno. dc. lxxx. Egri-
sius Rardahūbroꝝ rex occisus est. Anno
dc. xcviij. Vrenhered dux regni mordami-
broꝝ interfectus est. Anno. dcc. xvj. obred
rex mordamibroꝝ interfectus ē ꝓut vester
Beda venerabilis in angloꝝ historia/late
describit. De illo aūt martyre/glorioso san-
cto kinico dacie ꝛ anglie rege/ponit danoꝝ
hystoria. ¶ A. Jlli tunc infideles. ¶ F.
Sed vos nunc infideliores. ¶ A. Bo-
num fecerunt quia sanctos ꝛ martyres/ho-
mines mortales fecerunt. ¶ F. Si bonū
non tamen bene fecerunt. ꝛ deus remune-

ratorꝫ aduerbiorꝫ nō nominū. ¶ A Forte cum iusta causa fecerunt ꝛ ita bene. ¶ F Volentibus non abest occasio iusta vel iniusta: sumunt enī occasionē iniqui/ quia corrigi despiciunt ꝛ bene ꝑlata criminant. Valde enī insolēs ꝛ intolerabile existimāt quicquid illud non sonat qđ intus amāt. ¶ A Dum mente reuoluo que audiui malo tacere ꝙ loqui. Vincit enī oīa veritas. ꝛ certū qđ in diebus meis vidi nobis pacem quesitā medio illius boni regis Richardi de cuius morte ꝛ causis illiꝰ/ satꝫ impijs/ taceo de tam antiquis ignoro. hoc saluo ꝙ inter nos fama asserit Normaniā nobis pertinere ꝛ in hoc nos iustā vos iniquam fouere causam. ¶ F Salua pace non est verū nil citra mare habetis nisi per tyranniam ꝛ mare est ꝛ esse debet terminꝰ vester. Habuistis tamen alias ducatuꝫ acquitanie cum aliquibus ptinē. in feudūꝫ a rege francorum quem ducatum per multiplicatas fellonias diuine et regie francie maiestatis offensiuas amisistis contra fidelitatem iuratam ꝛ ꝓmissam veniendo. In normānia autem nullus ius habuistꝭ. nec habetis/ imo vt dux Normānie rex francorum est verius rex anglie. scitis eniꝫ ꝙ dux normānie iusto titulo regnum vestrū quesiuit. vnde reperio etiaꝫ ꝙ anno. c. liiij. rex francorum Ludouicus zelotipia motus/ vxorem repudiauit quam Henricus normānie dux preter eius volūtatem duxit. ꝓpter qđ inter eos suborta guerra. sed post eodem anno facta pace int̄ eos dictus henricus cum dicti regꝭ Ludouici presidio/ angliam contra Stephanum intrat regnum ꝛ occupat. sed per concordiam illi regnum ad vitam dimisit. qui post illo Stephano mortuo cum dicti regis presidio regni integritatem habuit ꝛ possedit. Post autem circa annum dñi. M. x. Philippus francorum ꝛ Henricus anglorū reges sꝫ in christi nomine cum innumeris nobilium militibus iter peregrinatiōis vltra mare ꝓ christi vindicta fienda arripuerunt/ ꝛ si rex vester Edoardus similiter in die sancti Georgij facere voluisset aut saltem illum christianissimū francorꝫ regem Philippum de valoys non impediuissꝫ anglicos suos. ec. non perdidisset nec tantorꝫ francorꝫ mortē ꝓpinasset nec notam sue fidelitatis infracte incurrisset. sicqꝫ rex Henricus vltimo vita functus strēnuitatē ꝓpriam ꝛ fratrūꝫ ac sue militie contra infideles ꝯuertissꝫ. ¶ A Possibile est. ¶ F Precor nomina mihi pontificem tuum instructorem ꝛ in hac materia eruditorem. ¶ A Non nominabo/ sed magnū in dei seruicio tibi eē assero ꝛ in magna dignitate cōstitutum. ¶ F Utinam bene ꝑpendat/ sue magnitudinis ꝑceps ꝛ casuū sublimiū maxima lubricitate. qm̄ trepidaret tam sublime aggredi fastigium qđ dum videt̄ virere cadit. et dū extollit̄ terminat̄ fine repētino sicut i ros qui subito desiccat̄. ¶ A Nisi bene intelligeret non fuisset in tanta ꝯstitutus dignitate. ¶ F Dignitas ex se improbos nequit facere reuerendos/ qꝛ ex se dignitas nihil habꝫ virtutis nec virtus ex dignitate. sed ꝓpter virtutē dignitati dat̄ honor Si enī aliqđ boni a natura inesset dignitati/ mali non ꝑessent sicut videmus preesse. ¶ A Talem illum credo fore prelatum ꝛ bene intelligentem. ¶ F Utinam talis sit cuius operatio lingua mens ꝛ vita testimoniū ꝑbeant dignitati. Apud deum enī non est etas sed actus vita ꝛ morꝫ dignitas approbat̄. ¶ A Quare de illo tm̄ dubitas ꝛ inquiris? ¶ F Per ea que video ꝛ audio iugiter in his regnis ꝛ ī ista materia ¶ A Quid vides? ¶ F Video prelatos ꝛ sacerdotes vr̄os armigeros et viros sanguinū effectos/ sed quo iure nescio. ꝛ tamen nuꝑ in ciuitate Rothomageñ. audiui regē vestꝛ Henricū vltimo vita functū strenuū mirabilit̄ ꝑlatos vr̄os arguentē ꝛ mordentē ꝙ ex eorꝫ incumbēti officio nō essent pacis amatores zelatores ꝛ ꝑquisitores/ ꝛ tn̄ vr̄os vidi prelatos magnos ꝛ audio bellatores ꝛ ꝑdē qđ veteriꝰ ē piū ꝛ charitatiuū subsidiū ꝓ fide xp̄i iure datū et ꝯ hereticos ꝯuertenduꝫ ꝯ nos xp̄ianissimos ꝯuersum et ꝓ nr̄a occisiōe erogatū. qđ mihi nedū admiratione inducit sꝫ stuporem Cuius mores tā euersos ꝯsidero recolens eiꝰ qđ dic̄ Bern. ad eugeniū ꝙ hodie totꝰ zelus ecclīasticus feruere videt̄ in tuendis possessiōibus ꝛ dignitatibꝰ. honoriqꝫ totū dedꝫ sanctitati nihil/ ꝛ d̄ dei placito vltra fit mētio/ et d̄ iactura salutꝭ cunctatio nulla nec

salubre putat̄ nisi qđ sublime. et nihil iu-
stū videt̄ nisi qđ gloriā redolet ¶ A. Pro
bi sunt vere sed regis ⁊ principis imperio
hec faciunt. ¶ F. Dixit Petrus magna au
toritate ꝙ magis deo opter q̄ hoibus obe
dire. Non in fortitudine viri bn̄placitū
erit deo/ sed sup humilē ⁊ mansuetū ⁊ tim
tē v̄ba dn̄i requiescet/ spūs eius/ ⁊ q̄ te ī vna
maxilla ꝑcusserit p̄be aliā. Juxta illđ ver-
bū xp̄i. Dedi genas meas euellētibus ⁊ cō-
spuentibus in me. Hic p̄coꝝ p̄latis ⁊ sacer-
dotibꝰ eius magis annuētibꝰ maiestati q̄
veritati mente revoluant illud terrēdū
euangeliū. Nisi iusticia vestra abundaue
rit magis q̄ phariseoꝝ nō intrabitis in re-
gnū celoꝝ. Qui dixerit fratri suo racha reꝰ
erit iudicio. Qui dixerit fatue reus erit ge
hēne ignis. Si ꝓ tā modica iniuria gehē-
nā ꝓuocauit/ qđ ꝓ tantis stragibꝰ ⁊ execra
bilibus homicidijs ⁊ alijs guerre discrimi
nibus? Cogitent econuerso si veri sacerdo
tes et pontificē pacem ꝑsuasissent a tempo
re odoardi citra/ q̄ta ⁊ qualis esset milicia
⁊ nobilitas xp̄iana. ⁊ si ꝓ christi fide augē
da exposita vt rex noster disposuerat/ q̄tus
fructus vbi nūc luctus? Cogitent de satis-
factione vbi in seuitia ꝑseuerant.

¶ Finit.

Opus quoddā colla

tiuū đ quadā puella q̄ olim in frācia equi-
tauit cuius editio mgr̄o Johā de Gerson
ascribit̄; sed magis appar̄ stilus magistri
Heinrici đ gorckeim ¶ Ad gliam be
nedicte trinitatis/ gloriosequ sp virgi-
nis dei matris ac totius curie celestis.

Ulit me dn̄s cū sequerer
gregem ⁊ dixit mihi vade
⁊ ꝓpheta ad populū meū
isrl'. Amos. vij. Populꝰ is-
rael populus regni francie
nō incōgrue pōt spūalr̄ nū
cupari/ quē fide dī ⁊ cultu
xp̄iane religiōis notū est sp floruisse. Ad
hꝰ regni filiū quedā iuuencula/ pastoꝝ cu
iusdā filia/ q̄ ⁊ ip̄a gregē ouiū secuta fert̄/
accessit. asserēs/ se missam a deo quatinꝰ per
ip̄am dictū regnū ad eiꝰ obediētiā reduca
tur. Ne autē ipiꝰ assertio putet̄ temeraria
etiā signis supnālibꝰ vtit̄/ sicuti reuelare

occulta cordiū ⁊ futura ↄtingētia ꝓuidere
Refert̄ insup ꝙ sit rasa capite ad modū vi
ri. et volēs ad actꝰ bellicos ꝓcedē/ vestibꝰ ⁊
armis virilibꝰ induta/ ascēdit equū. q̄ dū
in eq̄ est ferēs vexillū: stati mirabili viget
īdustria/ q̄si peritꝰ dux exercitꝰ ad artificiosā
exercitus institutōe. tūc q̄ sui efficiunt̄ au
dosi. E cōtra v̄o aduersarij timidi q̄si viri
bꝰ destituti. Ubi āt de eq̄ descēdit/ solitū
habitū muliebrē reassumēs/ fit simplicis-
sima negocioꝝ secularium quasi innocens ag
nus imꝑita. Fert̄ etiā ꝙ viuit ī castitate so-
brietate ⁊ ↄtinentia. deo deuota. ꝓhibēs
fieri occisiōes rapinas ceterasq̄ violentias
oibus his qui ad dictā obediētiā se volūt
exhibere. Propter hec ergo ⁊ similia ciuita
tes opida et castra/ se submittūt regio filio
fidelitatē sibi ꝓmittētes. ¶ Quo ita vt p̄-
fert̄ se habente nōnulle questiōes emergūt
⁊ ad sui declaratioñ doctas animas alli-
ciunt. Uerbi gratia. An credi debeat ve-
ra nature humane puella. an in similem ef
figiem phantasticā transformatā? Secū-
do an ea que facit possint humanitus fieri
ab ipsa. an ꝑ eam ab aliqua superiori cau-
sa. Tercia si ꝑ supiorem causam an ꝑ bo-
nam. s. spiritum bonū. an malam vꝫ puta
per spiritum malum? Quarta an eius ver
bis/ fiducia sit exhibenda ⁊ eius opa tanq̄
diuinitus facta sint approbanda. an phi-
tonica ⁊ illusoria. ¶ Quia vero circa has
aut similes questiunculas alij et alij/ alit̄
et aliter sentiunt/ quatinus vtriq̄ ꝓ sua de-
fensione valeant ex sacris litteris testimo-
nia ꝓferre presens hoc opusculū nō asserē
do sed collatiue dictando offert quasdam
ꝓpositiones ꝓ vna parte. Rursus quasdā
ꝓ alia. modo problematico/ prouocās sub
tiliora ingenia/ ad intelligentiā ꝓfundio
rem Hoc tamen memoriter cōmendāda
ꝙ ad sententiandū aliqđ secure in hac ma
teria/ necesse est huius puelle mores. v̄ba.
opa. ceterosq̄ gestꝰ tā quos hꝫ solitaria q̄
eos quos hꝫ cum alijs in publico ⁊ ceteras
sue vite circūstantias ad liquidū p̄agnosce
re/ ⁊ an ea que reuelat ⁊ p̄nunciat/ semp ve
ra inueniantur. Uerum in sequentibꝰ po
nenda/ accipi debent iuxta communis fa-
me relatōnē a pluribus fidedignis ad has
partes translatam.

Prima ꝓpositio P

¶ Hanc esse verā puellā ꝛ verā nature hu
mane ꝑsonā est simpliciter asserēdū. Hec
ꝓpositio patet. q2 nedum philosophoꝝ re
gula canit ꝙ opatio arguit formā/ q̄ꝛimo
et saluator nr̄ testat̄ ex opibus cognitionē
esse accipiendā. q2 igit̄ hec iuuencula inue-
nitur ꝯtinue ꝯformis alijs hoībus in acti
bus hūanis loq̄ndo esuriēdo comedēdo
bibendo vigilando dormiēdo ꝛ ceterꝭ hu9
modi/ q̄s dicere audeat eā nō fore verā na
ture hūane ꝑsonā ꝙ ꝺ alijs cōicātib9 secū i
talib9 hūane nature signis igit̄ ꝛc̄.

Secūda propositio.

¶ Ordinatū ꝓpbīe eps fuit añ xp̄i aduē-
tū/ durans in exordio nascentis eccl̄ie cū
opatiōe miraculoꝝ. Hec ꝓpositio a sacris
doctoribus declarat̄ ex eo ꝙ totū veterꝭ te
stamēti tp̄s fuit figurale ad p̄nūciandum
xp̄i aduentū ꝛ corpis sui mystici futuꝝ sta
tū. Silr̄ in p̄mitiua eccl̄ia plures legūtur
fuisse ꝓphete. Et q2 ea tūc p̄dicabant̄ que
omne humane facultatis cognitionē tran
scendunt. necessariū fuit adhibere signa p
opa miraculosa quib9 hm̄ōi dicta confir-
marent̄. Alioquin minus sufficient̄ fuissꝫ
ꝓuisum saluti humani generis. iuxta qꝺ
ait Greg. ꝙ planta recenter terre infixa/ in
diget frequenti irrigatione et bene radica-
ta conualescat. igit̄ ꝛc̄.

Tertia propositio.

¶ Currentibus iā diebus/ nō indigne cē-
seatur īterdū quasdā ꝑsonas suscitari ad ꝓ
phetie spm̄ et moueri ad opationem mira
culoꝝ. ¶ Hec propositio est augusti i ꝺ ci-
uitate dei. et etiā extrahi potest ex doctrina
Grego. Cuius declaratio etiā ex eo ptꝫ q2
saluatoris ore nobis est promissum. ꝙ ipe
nobiscū est vsqꝫ ad cōsummationē seculi.
dirigens genus humanū manu sue ꝓui-
dentie put oportunitas nr̄e salutis expetit
Sicut eñ potētem suā nō alligauit sacris/
ita nec alligauit eam alicui tpi locis aut
ꝑsonis quinimmo in multis eius misera-
tionibus sp assistit humano generi ꝯgrua
remedia et auxilia ꝓuidendo. Nō eñ ait
Esaias abbreuiata est manus domini/ vt
non possit redimere. igit̄ ꝛc̄. Cum igit̄ re
uelatione occultoꝝ et operatione miracu-
lorum genus humanuꝫ indiget excitari et
reuocari nunc in vno populo nunc in alio
pie censendū est talia nobis non denegari
igitur ꝛc̄.

Quarta ꝓpositio Q

¶ Sacris cōsonat litteris/ p fragilem sexū
et innocentem etatem/ exhibitā a deo fuis
se populis ꝛ regnis/ letaꝫ salutē. ¶ Hec ꝓ
positio patet quia teste apostolo elegit de9
infirma mundi vt fortia queqꝫ cōfundat
Hinc exemplarit̄ ꝓcedendo legitur ꝺ del
bora hester ꝛ iudith impetratā fore popu-
lo dei salutem. Et Danielē in pueritia su-
scitatum ad liberationem susanne. Sic da
uid in iuuētute Goliā ꝓstrauit. Nec im-
merito quia hoc modo fit euidentior diui
ne pietatis affluentia ne homo suis viri-
bus ascribat sed deo potius gratiarū actio
nes referat. Sic eñ p humilē virginem to
tius generꝭ hūani redēptō orta est. igit̄ ꝛc̄.

Quinta propositio.

¶ Nontestat̄ sacra scriptura/ missos a ꝺo
pratie vite hoīes sub tali forma aut mo-
do sicut de p̄dicta puella cōis celebrat re-
citatio. ¶ Patet hec ꝓpositio q2 sicut dicit
apl's. Non est cōuentio xp̄i ꝛ belial. nec di
gnatur inire societatem aut contrahere fa-
miliaritatem cum demonijs vt eoꝝ mini-
stris ꝛ membris. q̄uis legatur quosdā ma
los interdū aliquid transeunter ꝓphetas-
se. sicut balaaꝫ ꝓphetabat ꝙ stella orietur
ex iacob ꝛ saul et cayphas ꝓphetauerunt.
Sed longe aliter est de hac puella que ad
nutū habet vsum donorū supnaturalium
in manifestando occulta/ et prenunciādo
futura/ suo ministerio deseruientia ꝓhibē
do insup (vt premissum est) fieri occisiōes
et cetera vitia. exhortando ad virtutes ꝛ ce
tera ꝓbitatis opa in quibus deus glorifi-
catur. Sicut ergo in spiritu dei p̄missus ē
Joseph ante patrem ꝛ fratres in egyptum
et Moyses ad populi israel liberationem.
et Gedeon et supradicte femine. Pari mo
do hanc iuuenculaꝫ non est incongruum
cōnumerari bonis specialiter a deo missis
p̄sertim cum nec munera querat. ꝛ ad bo-

nū pacis tota deuotione laboret. Hic enim non est opus mali spiritus q̄ potius est autor dissensionis q̄ pacis.

Sexta propositio.

quasi corollarie sequēs ex antea p̄missis p positionib⁹. ¶ Hec filia vera psona i humana natura est a deo specialiter missa ad ea que nō humanitus sꝫ diuinit⁹ fiūt opa cui fides est exhibenda. ¶ Patet hec ppositio rn̄dens questionib⁹ plibatis. Qꝛ enim sit vere hō. patet ex ꝓpositiōe prima Et qꝛ nō desinit etiā his diebus de⁹ nobis spāliter ꝓuidere p supnaturalia signa/nō ē incongruum deo assumere puellam innocētem pcipue iuxta quartā ꝓpositionem. Et qꝛ donū istud pseuerant apud eā residet ad finem deificū/ ꝛ p media virtutis et honestatis sicut asserit ꝓpositio quinta/videtur ꝯñter hec propositio sexta fore ꝯcedenda. Nec mirū si in statu equestri sit alteri⁹ luminis q̄ in solito statu muliebri. qꝛ etiam dauid volens dn̄m cōsulere/induebat ephot ꝛ sumpsit psalteriū. ꝛ Moyses dux virgam gestabat mirabilia faciebat qꝛ (sicut dicit Greg⁹) spiritussanctus frequēter se interius ꝯformat exterioribus ꝯcurrentibus. ¶ Ita ex plibatis pōt quis hui⁹ vie amicus sumere occasionē defendendi suā ptem/vlterius etiam ꝓcedendo ad ampliorē dilatationē. ¶ Quia vero inueniunt alij in oppositā ptem magis inclinati. K sup est afferre ex sacra scriptura quedā testimonia ex quibus valeant sue positōnis sumere fulcimenta inspiciēdo subscriptas propositiones.

Prima propositio.

¶ Multi pseudo ꝓphete sunt venturi asserentes se diuinitus a dō mitti. ¶ Hec ppositio est saluatoris dicentis q̄ in nouissimis diebus. s. legis euangelice/multi dicēt se venire in nomine meo et multi p eos decipientur. Unde et apl's ait q̄ angelus sathane transfigurat se in angelū lucis. Nec mirum qꝛ malignus ille rex super omēs filios superbie incessanter nititur vsurpare diuinitatis excellentiam/et ideo ꝓcurat falsos ꝓphetas sub noīe dei missos ad decipiendū. igitur ꝛc.

Secunda propositō

¶ Pseudo ꝓphete frequenter pronunciāt occultos cordiū et effectus futuroꝝ contingentium. ¶ Hec propositio concedi solet a doctoribus. Cuius ratio est qꝛ q̄to virtus est altior/tanto ad ampliora se extendit. Constat autē q̄ intellectus demonū multo est altior intellectu humano ꝛ ita q̄ nobis sunt occulta ꝛ futura que nobis sūt ignota. a malo spiritu sunt cognita. Et ita ꝓphete demonū/ex eoꝝ instructiōe pñt talia reuelare. igit ꝛc.

Tertia propositio.

¶ Non facile discernit verus a falso ꝓpheta per exteriores apparentias ꝛ signa ꝛc. ¶ Hec propositio patet quia nō oportet ꝓphetam fore vite virtuose. aut habere gratiam. et possunt demonū prophete occulta nobis et futura prenosticare. et sic pluribus alijs cū quibus cōueniūt cū veris ꝓphetis. Qō si interdū pnuncient falsa sciunt palliare/dando aliū intellectū/aut allegare veros prophetas interdū ꝓphetātes aliqua q̄ nō euenerūt. Sicut dē Esaia ꝛ iona ꝓphis legitur. Propter qd etiā apl's dicit q̄ nō omni spiritui credendū est/sꝫ temptandi sunt si a deo sunt insinuans difficilem discretionem int bonos ꝛ malos prophetas. igitur ꝛc.

Quarta propositio.

¶ Nunc tpe gratie specialē fieri a deo S missionē/ad tpalis felicitatis ꝓspitatē nō multā hꝫ apparētie efficatiā. ¶ Hec ppositio potest sumi ex his que Aug⁹. sepi⁹ cōmemorat. Nam bona presentis vite/eq̄liter conceduntur bonis et malis/iustis et iniustis/presertim hoc tpe gratie. nec boni amorē suū affigant bonis transitorijs in q̄bus mali plurimū florent. Ut etiam attēdāt que bona reseruat amicis in futura vita/qn̄ inimicis suis affluent cōfert hui⁹ vite transitoria bona. Fieri igit missionē ꝓsperis felicitatis pcuratiuā ꝛ p̄nosticatiuam (que puipēdēda scribit) modicū videtur hr̄e apparentiā/tn̄ in veteri testō dū ꝓpl's ille fuiebat deo ꝓ his tpalib⁹ bonis/legit ad talē intdū factā fuisse metiōeꝫ. igit ꝛc.

Quinta propositio.

¶ Duo cōmittit hec puella que leguntꝰ ꝓhibita in sacra scriptura. ¶ Hec ꝓpositio pꝫ. q: Deut. xxij. Lex ꝓhibet ne mulier induat vestes viri. Et aplš ꝓhibet: ne mulier radat caput ad modū viri. Utriusqꝫ aūt oppositū de hac puella narratꝰ. Et videtꝰ primo facie ad quādā indecentiā vergē iuuencularū/ puellā insidere equo hītu virili indutā. ⁊ cū dš diligat modestiā videtꝰ derogare diuine missioni se effeminare in virilem formā. Neqꝫ videtꝰ cōcordare cū familiari missiōe talis modꝰ q: tam familiaris missio fit p spm̄ scificātē interius animā. Juxta illud Sap. vij. Sapia di se trāsfert in aīas sctās amicos dei ⁊ ꝓphas cōstituit ꝓpter qḋ si huiꝰ iuuēcule missio sit ꝓphetica opꝫ eā esse cuiusdā excellentis sanctitatis ⁊ diuini animi intrinsecꝰ. et talē psonā indecēs videtꝰ trāsformare se in virū secularē armorū. Nō eīn sic legitꝰ de hester et iudith licet ornarent se cultu solenniori. muliebri tn̄ vt gratius placerēt his cū qbꝰ agē pceperūt. igitꝰ ⁊c̄.

Sexta propositio.

¶ Dictā puellā a deo specialr̄ missā ⁊ demū opari p eā aut sibi fiduciā fore adhibēdā/ nō pōt ōndi p sufficientē apparentiam ¶ Hec ꝓpositio patet quasi corollarie ex p̄missis. Quia si multi venturi sunt falsi ꝓphete siles veris. Si ad felicitatis tpal' ꝓsperitatē nō fit specialis missio sub tpe grē Si pcessus eius fiat ꝯ diuina mādata. q̄modo possit assertiue teneri hmōi filiam. singulariter a deo electā ad ea sequenda q̄ famantꝰ. ¶ Ex quibus pꝫ qualitꝰ huiꝰ vie fautores/ suā ptem possint colorare oppositam viā impugnādo. Insup ad ꝓiudiora inueniēda occasionē ex p̄missis accipiēdo. Itaqꝫ hec hincinde copulata. collatiue posita offerūtꝰ visurꝫ cā p̄ntis casus vl' futuri cōsimil'/ vt et ipi aliqd rn̄dere valeāt cōsiles questiōes mouentibꝰ. sp ad glīam di qui regnat in secula bn̄dictus. Amen.

Compilatum a magistro Joh. de Gerson de mirabili victoria cuiusdam puelle/ de post fetantes recepte i duce belli exercitus Regis francorū cōtra anglicos.

Presupponendū est in primis q̄ multa falsa/ sunt ꝓbabilia. imo scdꝫ plīmos nō referet quedā falsa ꝓbabilio ra eē quibusdā veris vsqꝫ adeo q̄ duo ꝯdictoria simlt' stāt in ꝓbabilitate lꝫ nō in veritate. ¶ Aduertēdū est vlterius q̄ ista ꝓbabilitas si recte fundata sit ⁊ rite intellecta/ nō est dicenda error vel erronea nisi ptinaciter extendatꝰ assertio vltra termīos ꝓbabilitatis. Rō huiꝰ est. q: ꝓbabiliter loquens fundat se in hoc q̄ rationes ⁊ apparentias hꝫ ꝓ pte sua. Et hoc vtiqꝫ verum est nisi sit penitus iprobabile. Uerū est silr̄ de pte opposita q̄ ad eā sunt rōnes ⁊ apparentie seu verisiles ꝯiecture. Et hoc silr̄ p̄t esse et est sepe verū nec ista ꝯdicunt sic exposita. ¶ Attendendū est tertio q̄ aliq̄ ꝯcernentia fidē et bonos mores cōsiderantꝰ in duplici dr̄ia: q̄tū spectat ad p̄ns. Aliq̄ eīn dicuntꝰ de necessitate fidei et in istis nō lꝫ dubitare vel ꝓbabiliter opinari iuxꝰ illud vulgatū. dubius in fide infidelis est. et de talibus iusta esset conquestio. neqꝫ lex illa ciuilis barbarū habet locū. neqꝫ in talibus cōis error faceret ius/ immo tanto d̄terior q̄to cōmunior. esset deniqꝫ ferro ⁊ igne exterminādus iuxta eccl'iasticas ⁊ ciuiles cēsuras ꝯ hereticos latas. locū etiaꝫ hꝫ illud metricū salubre. nō patitꝰ ludū fama fides oculus/ immo ⁊ p tali ludo in his q̄ sunt fidei/ posset euocari sic iocans ad iudiciū fidei/ tāq̄ de errore suspectꝰ i fide. ¶ Considerandū est p altera dr̄ia eorū q̄ sunt i fide vel de fide/ q̄ illa vocantꝰ de pietate vel deuotiōe fidei/ ⁊ nullomō de necessitate. De qbꝰ solet dici vulgaritꝰ. ne le artic il n'est pijs dapne. ¶ Spectāt aūt ad pietatē fidei tres ꝯditiones in spāli. Prima q̄ faciant ad excitationē deuotōis ⁊ pie affectōnis circa deū et dīna/ q: s. resonāt in laudē dīne potētie vel clementie in miraculis et veneratōꝫ sctōrū. Altera cōditio est q̄ hēatur circa talia ꝓbabilis aliqua coniectura vl' cōi relatiōe vel ex fide liū attestatōe q̄ dicūt se vidisse ⁊ audisse. Supadditꝰ tcia cōditō/ cū discretōe pēsāda/ p viros i theolo-

gia ⁊ bonis moꝛibus eruditos/ꝙ ī hmōi
relationibus eoꝝ que dicunt̄ de pietate fi-
dei/nō includat̄ vl' immiſceat̄ aliqḋ falſū
vel erroneum/quod manifeſte ſit in detri
mentū fidei vel bonoꝛum moꝝ directe vl'
indirecte palam vel occulte. Sup̱ quis cog
noſcenda vel determinādа non eſt fas cui
liber pala ⁊ paſſim ferre ſn̄ias ⁊ reprobatō
nes/immo nec approbationes ꝯtentioſas
maxime qn̄ tolerant̄ ab eccleſia ſeu prela-
tis eccleſie in vna ꝓuincia vel in multis. ſꝫ
iudiciū ⁊ determinatio d̄ꝫt deferri ad eā-
dem eccleſiam ſeu prelatos ei⁹ ⁊ doctores.
¶ Poſſent hic notari multa in p̱ticularib⁹
Ut de materia cōceptiōis beate virginis
Ut de opinionibus ꝓbabilibus inter do
ctores. Ut de indulgentijs quo ad circum
ſtantias multas. Sic de veneratiōe reliq̄a
rum in vno loco et alio. immo in diuerſis
ſimul. quemadmodū fuit nup̱ contentio ī
p̱lamento pariſien̄. ſup̱ veneratione capit
ſcti Dionyſij ī eccleſia pariſien̄. ⁊ in ab- X
batia ſcti Dionyſij ꝓpe Pariſi⁹. ¶ Cō-
cludendum eſt tandeꝫ ex p̄miſſis ꝙ pie et
ſalubriter pōt de pietate fidei et deuotio-
nis ſuſtineri factū illius puelle. circūſtan-
tijs attentis cuꝫ effectu patenti/p̄ſertim ex
cauſa finali: que iuſtiſſima eſt. ſ. reſtitutio
regis ad regnū ſuum/⁊ p̱tinaciſſimoꝝ ini-
micoꝛum ſuoꝛū iuſtiſſima repulſio ſeu de-
bellatio. ¶ Addito p̄terea ꝙ in obſerua-
tionibus ſuis/hec puelle non repitur vti
ſoꝛtilegijs. ab eccleſia p̱hibitis. Neqꝫ ſup̱
ſtitionibus palam reprobatis. Neqꝫ cau-
telis hominū fraudulentis. Nec ad que-
ſtū ꝓpꝛium. vel aliquod tale ſubdoluꝫ/cū
in atteſtationeꝫ ſue fidei exponat extremo
p̱iculo ſuum coꝛpus. ¶ Poſtremo ſi mul
ti multa loquant̄ et referant ꝓ garrulita-
te ſua ⁊ leuitate/aut doloſitate/aut alio ſi-
niſtro fauoꝛe vel odio/ſubuenit illud ca-
thonis. Arbitrij noſtri nō eſt. quod quiſ-
qꝫ loquat̄/eſt tamen arbitrij noſtri qḋ cre-
datur ſeu teneat̄/ſeruata modeſtia/⁊ con-
tentione ſeu ſeditione ꝓcul pulſa. qꝛ ſicut
dicit ap̄ſ. Nō op̱tet ſuū dei litigare/nos
inquit talem conſuetudinē nō habemus/
vt. ſ. litigemus/ſed tolerare oportet/vel ad
ſup̱ioꝛes ſicuti p̄miſſuꝫ ē determinādа re-
ferre. Ita enī fuit in canoꝛizatiōibus ſan-
ctoꝛum pꝛimarijs quales canonizationes
vt in plurib⁹ q̄ legunt̄ nō ſunt de neceſſi-
tate fidei ſtricte loquendo. Sed de pia de-
uotione. que nō eſt paſſim p̱ quoſlibet re-
p̱obanda irridenda vel repudiāda ⁊ mi-
nus (ceteris parib⁹) ꝙ̄ alia ſine canoniza-
tione vulgata. ¶ Jungant̄ ad cauſam no
ſtram iſte circūſtantie. Una ꝙ cōcilium Y
regis ⁊ gentes armoꝝ potuerunt indu
ci ad vocem illius puelle taliter credere ⁊
obſequi/ꝙ ſub ea vel cum ea expoſuerunt
ſe conſpirato animo ad bellica p̱icula/de-
decoꝛe omni ꝓcul pulſo qḋ euenire pote-
rat/ſi ſub vna muliercula militantes victi
fuiſſent p̱ hoſtes ꝓcaciſſimos/⁊ irriſi apd̄
omēs qui audiſſent. ¶ Altera ꝙ exultatio
popularis cū pia credulitate tanta ſubſeq̄
cernit̄ ad laudē dei ⁊ hoſtium confuſionē.
¶ Altera ꝙ latentes inimici/etiaꝫ magni
referunt̄ in timoꝛes varios immo ⁊ in lan
guoꝛes quaſi p̱tinētis cecidiſſe iuxta im-
p̱cationem cantici illius a Maria ſoroꝛe
moyſi tympanizati in choꝛo ludentium.
¶ Cantemus dn̄o glorioſe canticum ⁊c̄.
Sequit̄. irruat ſup̱ eos foꝛmido et pauoꝛ
Uideatur et cū deuotione/facto noſtro cō
ſona recolatur ⁊ cantet̄. ¶ Ponderandus
eſt ad extremū ꝙ hec puella ⁊ adherētes ſi
bi militares/nō p̱timittūt vias hūane ꝓui
dentie. faciendo. ſ. qḋ in ſe eſt/ꝙ appareat
tēptari d̄s vltra quā neceſſe ē. Unde con-
ſtat hāc puellā nō eſſe p̱tinacē in adheſiōe
ꝓpꝛij capitis vltra quā reputet a deo ſe hr̄e
monitiōes ſeu inſtinctus. ¶ Poſſent inſup̱
ſup̱addi multe circūſtātie de vita ei⁹ a pu
ero q̄ interrogate ſunt et cognite/diu ⁊ mł
tū ⁊ p̱ multos. De q̄bus hic nil inſerit̄. exē
pla p̄nt iduci de barbara ⁊ de ſctā Katheri
na. in ꝯuerſione nō min⁹ miraculoſa rhe-
toꝛū ⁊ alijs multis/vt de Judith ⁊ de Ju
da' in q̄b⁹ vt cōiter miſcet̄ ſp̱ aliq̄d natura-
le. Neqꝫ ſequit̄ ſp̱ poſt pꝛimū miraculum
q̄cq̄d ab hoībus expectat̄/vel expectabitur
Preterea ſi fruſtraret̄ ab oī expectatiōe ſua
et nr̄a (qḋ abſit) p̄dicta puella/nō op̱tebit
cōcludere/ea q̄ facta ſūt. a maligno ſp̄ū vel
nō a deo facta eſſe. ſed vel ꝓpter nr̄am in-
gratitudinē vel blaſphimias aut a liunde
iuſto dei iudicio. lꝫ occulto poſſet cōtingē
fruſtratio expectationis nr̄e in ira dei/quā

inertat a nobis/et bene omnia vertat.
¶ Supaddunt quattuor ciuilia et theo
logica documenta. Unū concernit regē et cō
sanguineos regie domus. Scd̄m militiaꝫ
regis et regni. Tertiū ecclesiasticos cuꝫ pplo
Quartū puellā ipam. Quoꝝ documētoꝝ
iste vnicus est finis. bn̄ viuere/pie ad deū
ad iuste ꝓximū/et sobrie hoc ē virtuose et tē
peranter ad seip̄m. Et in speciali ꝓ quar
to documento q̄ hec grā dei ostensa ī hac
puella/nō accipiat et traducat ꝑ se vel ali
os ad vanitates curiosas/nō ad mūdanos
questus. nō ad odia ꝑtialia: nō ad seditio
nes contentiosas/non ad vindictas de p̄teri
tis/nō ad gloriatiōes ineptas. Sꝫ in man
suetudine et orōnib⁹ cū grāꝝ actiōe/ cū li
berali p̄terea tꝑaliū subuētiōe/quilibet la
boret in idip̄m. quatinus veniat pax in ci
bili suo/vt d̄ manu inimicoꝝ nr̄oꝝ libera
ti/deo ꝓpitio/s̄uiamus illi ī sctitate et iu
sticia/coram ip̄o omnibus. diebus nostris
etc. A dn̄o factū est istud etc.

Sequitur triplex ve

ritas ad iustificationē electe puelle/d̄ p⁹
secutantes accepte/vtētis veste virili. ¶ Pri
ma veritas. Lex vetus ꝓhibens mulierē
vti veste virili et viꝝ veste muliebri/ꝓ q̄n
to est pure iudicialis/nō obligat ī noua le
ge. Quia s̄m veritatē tenendā de necessita
te salutis iudicialia antiq̄ legis ablata sūt
nec obligant in noua vt talia sunt/nisi no
uiē ꝑ sup̄iores ea īstitui seu cōfirmari cō
tingat. ¶ Scd̄a veritas. Lex hmōi conti
nebat aliqd̄ morale qd̄ stabile est in omni
lege. et illud possumus exprimere ꝓhibiti
onem indecentis hitus tā in viro q̄ in mu
liere ꝯ mediū virtutis qd̄ obseruare debet
circūstātias oēs/vt qn̄ optet/cur optet/q̄
liter optet/et ita de reliquis/vt sapiēs iudi
cabit de quibus nō est h̄ declarandū ꝑ sin
gula ¶ Tertia v̄itas Lex hmōi nec vt iudi
cialis est/nec vt moral' damnat vsūꝫ vestis
virilis et militaris in puella nr̄a virili et mi
litari/ quā ex certis signis elegit rex celestꝭ
omniū/tanq̄ vexilliferā ad conterendos ho
stes iusticie/et amicos subleuādos/vt ī ma
nu femine puellaris et virginis confūdat
fortia iniquitatis arma: auxiliantibus an
gelis quibus virginitas amica est et cogna

ta s̄m Hiero. et in sacris histoꝛijs frequē
ter apparuit. Sicut in cecilia visibilr cum
coronis ex rosis et lilijs. ¶ Rursus ꝑ hoc
saluat attōsio criniū quā apl's ꝓhibē vi
detur in femina. ¶ Obstruat igit̄ et cesset
os loq̄ntiū iniqua qr vbi diuina v̄t⁹ opa
tur. media s̄m finis exigētiā disponūt. ita
vt nō iā sit securū detrahere vl' culpare au
su temerario. ea q̄ a deo sunt s̄m apl̄m or
dinata sunt. ¶ Deniq̧ possent ꝑticulari
tates addi multe/et exēpla de historijs sa
cris et gentiliū. Sicut de camilla et amazo
nibus. Sicut p̄terea in casibus vel necessi
tatis vel euidentis vtilitatis/vel approba
te cōsuetudinis/vel ex autoritate seu dispē
satione supioꝝ. Sed ista ꝓ breuitate suf
ficiant et veritate. Tantūmō caueat pars
habens iustam causam ne ꝑ incredulitatē
et ingratitudinē/vel alias iniusticias/faci
at irritū diuinū/tam patenē et mirabiliter
auxiliū inchoatū. ꝑut ī Moyse et filijs is
rael post collata diuinitus tot ꝓmissa legi
mus contigisse. Deus em̄ et si nō cōsilium
sniam tn̄ mutat/ꝓ mutatione meritorum

Secunda ps operū

dn̄i Johis Gerson Cancellarij parisien̄.
doctoris christianissimi r̄solutissimiq̧ cō
tinens opuscula ad mores accommodata
Explicit feliciter. Anno salutis. M.cccc.
lxxxix. Quinto nonas Augusti.